pG4
Av

51 Ву

348043

Digitized by the Internet Archive
in 2013

http://archive.org/details/rpdantoninusdian09dian

R·P·D· ANTONINUS

DIANA

PANORMITANUS,

CLERICUS REGULARIS, DOCTOR CELEBERRIMUS,

Coram S.D.N. ALEXANDRO VII. Epiſcoporum Examinator,

& Sancti Officij Regni Siciliæ Conſultor,

COORDINATUS,

SEU OMNES

RESOLUTIONES MORALES,

EIUS IPSISSIMIS VERBIS AD PROPRIA LOCA,

& Materias fideliter diſpoſitæ, ac diſtributæ.

EDITIO NOVISSIMA, ET AUCTA,

A quamplurimis quibus cæteræ ſcatebant erroribus purgatiſſima.

Cui de novo acceſſit Tomus Decimus, veluti Summa totius Operis, ad commodiorem faciliorémque Theologiæ Moralis Studioſorum uſum;

PER V. P. MARTINUM DE ALCOLEA,

Monachum Carthuſienſem ex Regali Cœnobio de Paulari.

TOMUS NONUS.

SAINT AUGUSTIN

LUGDUNI,

Sumptib. JOANNIS-ANTONII HUGUETAN, & Soc.

M. DC. LXXX.

CUM APPROBATIONE ET PERMISSU.

R·P·D· ANTONINUS

DIANA

PANORMITANUS,

CLERICUS REGULARIS, DOCTOR CELEBERRIMUS,
Coram S.D.N. ALEXANDRO VII. Epiſcoporum Examinator,
& Sancti Officij Regni Siciliæ Conſultor,

COORDINATUS,

SEU OMNES

RESOLUTIONES MORALES,

EIVS IPSISSIMIS VERBIS AD PROPRIA LOCA,
& Materias fideliter diſpoſitæ, ac diſtributæ.

EDITIO NOVISSIMA, ET AUCTA,
A quamplurimis quibus cæteræ ſcatebant erroribus purgatiſſima.

Cui de novo acceſſit Tomus Decimus, veluti Summa totius Operis, ad commodiorem faciliorémque Theologiæ Moralis Studioſorum uſum;

PER V. P. MARTINUM DE ALCOLEA,
Monachum Carthuſienſem ex Regali Cœnobio de Paulari.

TOMUS NONUS.

LUGDUNI,
Sumptib. JOANNIS-ANTONII HUGUETAN, & Soc.
M. DC. LXXX.
CUM APPROBATIONE ET PERMISSU.

SAINT AUGUSTIN ORMOY

SYLLABUS TRACTATUUM
HUJUS TOMI NONI.

TRACT. I. DE Immunitate Eccleſiæ. Et in calce hujus Tractatus agitur de ejus conſecratione, pollutione, & reconciliatione.

II. De Immunitate Eccleſiaſtica.

III. De Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas.

IV. De Adoratione, qua Summum Pontificem Catholici venerantur.

V. De Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra Concilium.

VI. De Poteſtate Pontificis eligendi ſibi Succeſſorem.

VII. De Poteſtate, & Privilegiis S. R. E. Cardinal. Atque de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis Conclavis tempore.

VIII. Familia Laïca Nuntiorum Apoſtolicorum Apologetica Diſceptatio. Quod idem intelligitur de Familia laïca Epiſcoporum.

IX. Hiſtorico-Theologicus de priſco more eligendi Epiſcopos contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas.

X. Hiſtorico-Theologicus de Numero Electorum Imperatoris non augendo, vel minuendo, inconſulto Summo Pontifice.

XI. De Jure Protectionis, ſeu Clientelæ.

XII. De Poteſtate Pontificis ornandi Principes laicos Titulo Regio.

XIII. De Principum Chriſtianorum Fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis.

XIV. De Libertate Conſcientiæ, an poſſint illam Principes Chriſtiani, inconſulto Summo Pontifice, concedere Hæreticis.

LICEN

LICENTIA.

NOS Frater Joannes Prior Carthuſiæ, ac totius Ordinis Carthuſienſis Miniſter Generalis, concedimus facultatem V. P. D. Martino de Alcolea, Monacho Carthuſiæ de Paulari, Profeſſo, tradendi Typographo Dianam Coordinatum, ſeu Reſolutiones Morales Reverendi Patris Antonini Dianæ, ad propria loca per eum diſtributas, & in plures Tomos digeſtas, ut typis mandentur, ac in lucem edantur, ſi ita videbitur iis, ad quos ea cura ſpectat ex ſacro Concilio Tridentino, Pontificiiſque ac regiis Decretis. Dummodò id fiat abſque expenſis & gravamine Domus, ac diſciplinæ noſtræ regularis detrimento. Datum Carthuſiæ ſub Chirographo ac Sigillo noſtro 16. Maij 1658.

Fr. JOANNES *Prior Carthuſiæ.*

REGII PROCURATORIS CONSENSUS.

PRo Rege aſſentio, ut liceat Joan. Ant. Huguetan, Bibliopolæ Lugdunenſi, typis mandare R. P. Antonini Dianæ Opera Coordinata per R. P. Mart. Alcoleam, in decem Tomos diſtributa, conceſſis impetranti inhibitionibus ad quinquennium computandis, à die finitæ Impreſſionis. Datum Lugduni 1. Decembris 1674.

VAGINAY.

PERMISSIO.

FIat juxta Concluſiones Procuratoris Regij, anno & die ſupradictis.

DESEVE.

Deſiit excudi 3. *Novembris* 1679.

INDEX

INDEX
Tractatuum & Reſolutionum huius Tomi noni.
Vltimus numerus paginam indicat.

TRACTATVS I.

De Immunitate Eccleſiæ Et in calce huius Tractatus agitur de eius conſecratione, pollutione, atque reconciliatione. pag. 1.

1. *AN Immunitas Eccleſiæ ſit ex iure Diuino? Et ex Doctrina huius quæſtionis infertur, quod ſint reprobandæ conſuetudines contra Immunitatem Eccleſiarum, cum ſint non ſolum contra ius Canonicum, ſed etiam contra ius diuinum* Ex part.4. tr.1. reſ.44. ibid

2. *Refelluntur aliqua argumenta à Sarpo adducta contra Eccleſiarum Immunitatem, quam non habuiſſe originem ab Imperatoribus demonſtratur. Et quæritur an violantes illam poſſint ab Epiſcopo abſolui? Et diſcutitur, an Iudices violantes illam incidant in Bullæ Cœnæ cenſuram? Et an excommunicatio contra lædentes Immunitatem Eccleſiarum non ſit lata, ſed ferenda, explanatur.* Ex part.6. tr. 1 reſ. 34. p. 2

3. *An Conſtitutio Gregorij XIV. de Immunitate Eccleſiarum deroget iuri communi, & conſuetudinibus?* Ex part. 1. tr. 1. reſ. 1. p. 4

4. *An ad incurrendam excommunicationem huius Bullæ ſufficiat actus attentatus? Et an ad hoc non ſufficiat ſolus cogitatio extrahendi, ſed requiratur, quod ſit deuentum ad aliquem actum exteriorem?* Ex p. 1. tr. 1. r. 15. ib.

5. *An Iudices, vel alij contrauenientes huic Conſtitutioni ſint ab Epiſcopo abſoluendi, vel talis excommunicatio ſit Summo Pontifici reſeruata? Et an hæc excommunicatio reſeruetur in Bulla Cœnæ? vel ſolum excommunicentur ſtatuentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam?* Ex part. 1. tr. 1. reſ. 41. p. 5.

6. *Quænam Eccleſia tribuat confugientibus Immunitatem? Et an Eccleſia non perfecte conſtructa, porticus Eccleſiæ, ſcala ipſius, turris Cymbalorum, hortus, & ſimilia, & omnis habitatio quoad totam ſuam fabricam coniunctam gaudeant Immunitate, quamuis ſit polluta, vel interdicta, aut deſtructa, ſi adſit ſpes reædificationis? Et an domus Seminarij, domus puellarum, & orphanorum authoritate Epiſcopi fundata, domus Clericorum in communi viuentium, & Oratoria Confraternitatum gaudeant ſuprà dicta Immunitate?* Ex part. 6. tractat. 1. reſ. 1. ibid.

7. *An fines Eccleſiæ per aliquem circuitum gaudeant Immunitate? Et an domus Clericorum iuncta Eccleſiæ, vel intra triginta, aut quadraginta paſſus conſtructa, gaudeat Immunitate? Et an domus Eccleſiæ intra eius confines exiſtens non obſtante quod ſit laicis locata, gaudeat Immunitate? Et quid, ſi conceſſa tamen ſit laicis ad Emphyteuſim, an gaudeat dicta Immunitate?* Ex p. 6. tr. 1. reſol. 2. p. 7.

8. *An Cœmeteria, Hoſpitalia, Monaſteria, & Grangiæ Religioſorum ſecundum illud, quod ſeptum eſt, gaudeant Eccleſiarum Immunitate; quamuis Cœmeteria ſint polluta, vel interdicta, atque ab Eccleſia ſeparata, & quid de eius oſtio, & porticu? Et an delinquens ſi capiatur per aliquam pallij partem, vel per pedem extra locum ſacrum exiſtentem, alium vero pedem, & caput in Eccleſiam habens gaudeat Immunitate? Et quid de illo, qui manibus apprehendit ferrum, vel valuam Eccleſiæ.* Ex part. 6. tractatu 1. reſolut. 6. p. 9.

9. *An Campanile Eccleſiæ, etiam ſi ſit ab ea diſiunctum, gaudeat eius Immunitate? Et an Cœmeterium diſiunctum ab Eccleſia gaudeat eius Immunitate? Et docetur Oratoria priuata domorum non gaudere Immunitate?* Ex part. 4. tr. 1. reſ. 108. p. 10

10. *An qui adhæſit oſtio clauſo Eccleſiæ, gaudeat Immunitate? Idem dicendum eſt de tangentibus parietes Eccleſiæ. Et quid dicendum, ſi aliquis confugiat ſuprà tectum Eccleſiæ? Idem dicendum eſt de tecto Palatij Epiſcopalis, domorum Canonicorum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum huiuſmodi?* Ex part. 6. tractatu 1. reſolut. 3. p. 11.

11. *An fugiens à birruariis, ſi parietem Eccleſiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat Immunitate? Et an ſi quis confugiat ſuprà tectum Eccleſiæ, gaudeat eius Immunitate?* Ex part. 3. tr. 1. reſ. 73. p. 12.

12. *An ſi quis à ſatellitibus fugiens intraret in cubiculum ægrotantis, vbi ad ipſum communicandum Sacerdos cum SS. Sacramento aduenıſſet, & ibi à dictis birruariis comprehenſus fuiſſet ante quam Sacerdotem tangeret, an is, inquam, Immunitate gaudeat? Et ſupponitur reum tangentem Sacerdotem qui Euchariſtiam deferret, gaudere Immunitate Eccleſiæ, neque capi poſſe, & ſi capiatur reſtituendus erit. Et quid, ſi ſe commiſcuerit inter illas perſonas, quæ per plateas aſſociant Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum? Et notatur, quod confugiens ad Sacerdotem portantem oleum Sanctum infirmis, non gaudet Immunitate Eccleſiæ.* Ex p. 1. tract. 1. reſolut. 28. ibid.

13. *An reus confugiens ad Reliquias Sanctorum, vel ad eorum Imagines, quæ per plateas proceſſionaliter circumferuntur, gaudeat Immunitate? Et quid, ſi apprehendat Sacerdotem ambulantem?* Ex part. 4. tr. 1. reſ. 48. p. 13.

14. *An Palatia Illuſtriſſimorum Cardinalium gaudeant Immunitate?* Ex part. 1. tr. 1. reſ. 37. ibid.

15. *An Cardinalium domus gaudeat priuilegio Immunitatis?* Ex part. 5. tract. 2. reſ. 33. ibid.

16. *An Palatium Epiſcopi Titularis gaudeat Immunitate? Et infertur Palatium Epiſcopi commorantis extra Diœceſim, & Palatia Cardinalium, vbicumque ipſi extra Romam exiſtant, gaudere priuilegio Immunitatis.* Ex part. 6. tractatu 1. reſ. 5. ibid.

17. *An reus confugiens ad Palatium Epiſcopi, quod non ſit intra confines, & quadraginta paſſus, ſed longè*

gè

gè ab Eccleſia diſtet, gaudeat Immunitate? Et quid ſi in illo non adſit Oratorium, in quo Diuinum celebretur Sacrificium? Et notatur, quod hæc Immunitas extenditur alas caſas de algunos Embaxador s de la corte Ex part.1.tr.1.reſ.27.p.15.

18. *An Palatia Epiſcopi vltra quadraginta paſſus ab Eccleſia diſtantia, gaudeant Immunitate, ſi non habeant Oratorium, in quo Miſſa celebretur? Et an hæc Immunitas extendatur ad Palatia Epiſcopi, ipſo mortuo, vel abſente, dummodo non fuiſſent alteri locata?* Ex p.4. tr.1.reſ..96.ibid.

19. *An Palatia Epiſcoporum gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Et quid dicendum, ſi Palatium Epiſcopi non habeat Oratorium pro celebratione Miſſæ? Et an hoc priuilegio gaudeant Palatia Epiſcopi, etiam ſi Epiſcopus ſit abſens, vel mortuus? Et an domus Epiſcopi, quando in viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit, gaudeat hac Immunitate?* Ex part. 6. tr.1. reſolut.4. ibid.

20. *An Palatia Epiſcoporum extra eorum Diœceſim gaudeant Immunitate? Et an Palatia Cardinalium extra Vrbem exiſtentium dicta Immunitate gaudeant? Et an Palatia Epiſcoporum etiam ſine Capella, & diſtantia ab Eccleſia extra 40. paſſus, gaudeant Immunitate?* Ex part.4. tr.1. reſolut.40.p.16.

21. *An domus Parrochorum, Canonicorum, & aliorum Eccleſiaſticorum exiſtentes prope triginta paſſus Eccleſiæ gaudeant eius Immunitate etiamſi habitentur à laicis? Et notatur, quod nomine paſſus intelligitur menſura quinque pedum, pes autem complectitur menſuram quindecim digitorum.* Ex part.3.tr.1.reſ.71.ibid.

22. *An Collegium de propaganda Fide, & ſimilia gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Et an Seminaria gaudeant priuilegio Immunitatis? Et an rei confugientes ad Eccleſiam, & tangentes tantum eius parietes exteriores; gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Idem eſt de tangentibus murum extrinſecum dictarum domorum, hortorum ſeminariorum, &c. Et curſim docetur tectum Eccleſiæ, Monaſteriorum Immunitate gaudere. Et an ſub nomine Grangiæ Religioſorum intelligatur Villa etiam illa cum Capella, in qua Religioſi recreationis cauſa, & gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant, vnde reus confugiens ad dictam Capellam gaudeat Immunitate Eccleſiæ?* Ex part.10.tractatu 15. & Miſc. 5.reſ.38.p.17.

23. *De aliquibus Ioannis Sancij opinionibus circa Immunitatem Eccleſiarum.* Ex part.1. tr.1. reſ.39.ibid.

24. *An qui commiſit grauia delicta extra homicidium, & mutilationem, in Eccleſiis, vel Cœmeteriis, hac Immunitate gaudeat?* Ex p.1.tr.1.reſ.2.p.18.

25. *An poſt Bullam Gregorij XIV. gaudeat quis Immunitate Eccleſiarum, ſi committat aliquod delictum enorme non exceptuatum in dicta Bulla? Et in textu huius Reſolutionis adducuntur aliqui diuerſi caſus pro praxi ſuprà dictæ quæſtionis.* Ex part.5.tractat.1. reſol.2. ibid.

26. *An Immunitas Eccleſiarum neganda ſit aliquibus reis, etiam ſi non commiſerint delicta in iure exceptuata? Et an Clerici gaudeant Immunitate Eccleſiarum, vt laici? Et Sacerdos, v.g. indutus cotta, & ſtola extra Eccleſiam, præcedente Cruce ad efferendum defunctum, vel Sacramentum Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiam ad infirmum, poſſit capi à ſatellitibus de licentia Epiſcopi?* Ex part.6. tractatu 1. reſol.25. p.19.

27. *Enumerantur aliqua delicta, quæ contra opinionem Sarpi gaudere debent Eccleſiarum Immunitate. Notantur aliqui ex quatuordecim caſibus, qui in corpore huius Reſolutionis explanantur, quia ſæpius contingere poſſunt in praxi.* Ex part.6. tractat. 1. reſol. 26. p.21.

28. *Quanam perſonarum conditio, & quodnam delicti genus loco ſacro protegi, aut nonprotegi poſſunt?* Ex p.6. tr.1.reſ.7.p.23

29. *An blaſphemantes Deum, & B. Virginem gaudeant Immunitate Eccleſiarum? Et quid de Hæretico, vel de quocumque alio de hæreſi ſuſpecto?* Ex part.4. tr.1. reſ.51.p. 25.

30. *An violantes Eccleſias, frangentes fores, vel comburentes eas, gaudeant Immunitate?* Ex part. 1.tract. 1. reſ.21.ibid.

31. *An incendiarij priuandi ſint Eccleſiarum Immunitate? Et qui comburit fores Eccleſiæ ad eam deprædandam, an gaudeat dicta Immunitate?* Ex par. 6. tr. 1. reſ.26.ibid.

32. *An deflorantes Moniales, & raptores Virginum gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Et quid etiamſi reus defloraſſet Monialem in ipſa Eccleſia Monaſterij?* Ex part.1. tr.1.reſ. 43.p.26.

33. *An raptores Virginum ſint excludendi ab Immunitate Eccleſiæ? Et deducitur deflorantem Monialem gaudere priuilegio Immunitatis.* Ex part.6.tract.1.reſ. 14.ibid.

34. *An Clerici gaudeant Immunitate Eccleſiarum, ita vt ad Eccleſiam confugientes pro criminalibus non exceptis in Bulla, ab eorumdem iudicibus Eccleſiaſticis inuiti extrahi non poſſint ab ea?* Ex part.1.tract.1.reſolut.24. p.27.

35. *An Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudeant Immunitate?* Ex part.3.tract.1. reſol.35.ibid.

36. *An Religioſi gaudeant dicta Immunitate, itavt eorum Superiores non poſſint extrahere illos ab Eccleſiis, & quid, ſi delinquant in propriis Monaſteriis?* Ex part.1. tract.1.reſ.25.p.28.

37. *Quidam Religioſus effregit carcerem ſui Monaſterij, & aufugit in alienam Eccleſiam, vel Monaſterium, quæritur quid faciendum? Et an cognitio pro dicta Immunitate in quocumque caſu, & euentu ſemper pertineat ad Epiſcopum? Et ſupponitur Religioſos gaudere Immunitate Eccleſiæ, ſiue proprij, ſiue alieni Monaſterij. Idem quod dictum eſt de Religioſis dicendum eſt de Monialibus, & puellis, quæ in eorum Monaſteriis educantur, quæ gaudent Immunitate in propria Eccleſia, & Monaſteriis aliorum Ordinum, ſed non item intra ſuum Monaſterium, ſicuti omnes Religioſi gaudent dicta Immunitaee.* Ex p.10.tract.14.& Miſc.4.reſ.32.aliàs 30. ibid.

38. *An Regularis occidens ſuum Generalem gaudeat Immunitate Eccleſiarum?* Ex part.7.tract. 11. & Miſc.2. reſ.37.p.29.

39. *An Apoſtata à Religione gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Non autem in Eccleſiis, & Monaſteriis eiuſdem Religionis, à qua apoſtatauit, ſed in aliis?* Ex p.1. tr.1. reſ.23.ibid.

40. *An qui vehementer ſuſpectus eſt de hæreſi, gaudeat Immunitate Eccleſiæ?* Ex part.1.tr.1. reſ.38.p.30.

41. *An Hæreticus, non ſolum ob hæreſim, verum etiam ob alia delicta diſtincta ab hæreſi, careat Immunitate Eccleſiarum?* Ex part. 1.tr.1. reſ.29.ibid.

42. *An Hæreticus quoad alia delicta gaudeat Eccleſiarum Immunitate? Idem dicendum eſt de Schiſmaticis Apoſtatis, & fautoribus Hæreticorum, &c.* Ex part. 6. tract.1.reſ.24.ibid.

43. *An Iudæus, Paganus, Sarracenus, & quilibet Infidelis gaudeat Immunitate Eccleſiæ?* Ex part.1.tract.1.reſ.22. p. 31.

44. *An Infideles, Iudæi, &c. gaudeant Immunitate Eccleſiarum?* Ex part.4.tr.1. reſ.50. ibid.

45. *An Iudæi, & alij Infideles, ſi confugiant ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate? Et docetur, quod ſuper Immunitate Eccleſiaſtica ſæculares Principes nil ſtatuere poſſint; vnde in materia Immunitatis ius Canonicum,*

cum , & non Ciuile ſeruandum eſt. Ex par. 6. tr. 1. reſ.23.ibid.

46. *An offendentes perſonas Cardinalium gaudeant Immunitate Eccleſiarum , maxime poſt Bullam Gregorij XIV. Ex quo infertur , an offendentes quoſcumque Conſiliarios, licèt intimos Principum ſæcularium gaudeant Eccleſiarum Immunitate?* Ex part. 5. tract. 2. reſolut.86.p.32.

47. *An mandantes offendi Cardinales , ſi effectus non ſequatur, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priuentur Immunitate Eccleſiarum ? Et notatur eum , qui offenſionem nomine ſuo factam Cardinali ratam habet, Immunitate Eccleſiarum non gaudere, præter incurſionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ.* Ex part. 5.tr.2. reſ.87.p.33.

48. *An non reuelantes læſæ Maieſtatis crimen in Cardinales perpetratum , gaudeant Immunitate Eccleſiæ ? Idèm dicendum eſt de non reuelantibus crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis.* Ex part.5.tract.2.reſ.90. ibid.

49. *An receptatores , & defenſores interficientium Cardinales incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Sed difficultas eſt, an dicti receptatores , &c. incidant in cenſuram latam in* cap.Felices de pœnis in 6. *Et an licèt excuſetur ab excommunicatione , qui Clericum turpiter inuentum in continenti percuteret , id tamen non ſatis videtur in percutientem Cardinalem , Epiſcopum , & alios Prælatos expreſſos,&c?* Ex part. 5.tr.2. reſ.91. ibid.

50. *An reus criminis læſæ Maieſtatis humanæ debeat gaudere Eccleſiarum Immmunitate ? Et quid dicendum, ſi vxorem , filios , fratres Regis , Conſiliarios , Proreges, &c. qui offendit ? Et quid , quando coniuratio, conſpiratio , machinatio , conuenticula , ſeditiones , & ſimilia , &c. non eſſent facta circa perſonam Principis , licet talia crimina reducerentur ad læſam Maieſtatem ? Et an ſciens , non reuelans crimen læſæ Maieſtatis in ipſam perſonam Principis gaudeat Immunitate?* Ex part.6. tractatu 1. reſolution.18. p. 34.

51. *An committentes crimen læſæ Maieſtatis in Perſonam Principis Superiorem recognoſcentis gaudeat hac Immunitate ?* Ex part. 1. tr.1.reſ. 6.p.35.

52. *An rebellis , vel qui offendit ſtatuas , vel Imagines Principis dicatas , gaudeat Immunitate ? Et an cudentes falſam monetam , offendentes eum , qui habet ſaluum conductum , tractantes de faciendo Rege , ipſo viuente , expoliantes Nuntios Regis,vel alicuius Principis , vt arcana Regni ſcirent ; & ſimilia perpetrantes gaudeant Immunitate ? Et quid dicendum , ſi aliquis crimen læſæ Maieſtatis committeret in perſonam Principis,ſi non eſt ei ſubditus ratione Originis aut domicilij ? Et an vero , qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis , & non reuelantes gaudeant Eccleſiarum Immunitate ?* Ex part. 1.tract. 1. reſ.7. ibid.

53. *An gaudeat Immunitate Eccleſiæ coniurans ſeu machinans,vt tradat inimicis Regnum , Ciuitatem , &c.* Ex p.4.tr.1.reſ.103.ibid.

54. *An ſi quis occidat Fiſcalem Regium , vel Præſidem iuſtitiæ , gaudeat Immunitate Eccleſiæ ? Et quid , ſi aliquis occidat Epiſcopum vel Cardinalem ?* Ex part.1. tr.1.reſ.20.p.36.

55. *An Monetarij gaudeant Immunitate? Et an idem dicendum ſit de tonſoribus Monetarum,quod de cudentibus?* Ex part.6.tr.1.reſ.19.ibid.

56. *An fraudentes Regia tributa gaudeant Eccleſiarum Immunitate ?* Et *an gaudeat Immunitate obligatus ad reddendum ratiocinia ratione alicuius adminiſtrationis,vel tutelæ? Idem eſt dicendum de Officiali Regio debitore ex cauſa Syndicatus?* Ex part.6.tract.1.reſ.20. ibid.

57. *An fures debeant Immunitate Eccleſiarum gaudere, etiam in Eccleſia furantes Pyxidem SS. Euchariſtiæ Sacramenti ? Et an ſaltem ex conſuetudine licitum ſit extrahere fures ſimplices ab Eccleſia ? Et an ſaltem fures , qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt , & intra Eccleſiam illud contractauerint , gaudeant eius Immunitate ? Et notatur , quod reus non poteſt in Eccleſia ſpoliari à iudice laico re furata , quam ſecum traxit , ſed recurrendum eſt ad iudicem* Eccleſiaſti*cum. Et an furantes , & alij delinquentes in Eccleſia capi poſſint ab Eccleſiaſticis Miniſtris , etiam extra Eccleſiam ? Et docetur conſenſu Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis præiudicium,nihil operari?* Ex part.6. tractatu 1. reſol.9. p.37.

58. *An publici latrones, & graſſatores viarum gaudeant Immunitate ? Et quid, ſi ſemel , vel bis in via publica,& cum violentia quis deprædetur ? Et quid eſt dicendum de diurnis agrorum depopulatoribus , quia de diuturnis non eſt difficultas ; & de captiuantibus perſonas, & eas componentibus in quocumque loco an gaudeant dicta Immunitate?* Ex part.6.tractatu 1.reſol.15. p.38.

59. *An qui commiſit peccatum nefandi gaudeat Immunitate Eccleſiarum?* Ex parte 4.tractatu 1. reſol.45. p.39.

60. *An Mercator , qui fraudulenter decoxit , gaudeat Immunitate ? Et an ſimplices debitores , qui ſine cauſa criminis confugiunt ad Eccleſiam , gaudeant Immunitate ? Idem dicendum eſt de debitore publico, exactore tributorum,& debitore ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum,& de obligato ad ratiocinia publica, vel de officiali debitore ex cauſa Syndicatus.* Ex part.1. tr.1.reſ.32.p.40.

61. *An decoctores, vulgo dicti* Falliti, *gaudeant Immunitate ? Et an debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debeant ibi multo tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſint eiiciendi?* Ex part.6.tr.1. reſ. 17. ibid.

62. *De quibuſdam Epiſtolis Clem. VIII. circa debitores fugitiuos , bannitos , fures , &c. circa Immunitatem Eccleſiarum , & exiſtentes in Monaſteriis.* Ex part.3. tract.1. reſol.40.p.41.

63. *An bannitus,ſi ſteterit in Eccleſia ſuæ patriæ , intelligatur exilium fregiſſe? Ex quo deducitur , an Epiſcopi habeant territorium ?* Ex part. 4. tractat.1. reſol. 92. ibid.

64. *An exules , ſeu banniti confugientes ad Eccleſiam gaudeant eius Immunitate , ſi non commiſerint delicta in iure exceptuata? Et an non ſolùm capi , atque extrahi ab Eccleſia non poſſit bannitus , ſed nec etiam poſſit occidi, non obſtante quod ex forma ſtatuti , aut ex alio capite poſſit impune occidi ? Et an in tali caſu occidens bannitum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Gregorij XIV. contra contrahentes ab Eccleſia ? Et curſim explanatur exulem nec humari quidem poſſe in Eccleſiis ? à quibus arceatur exilij ſententia. Et diſcutitur , quod licèt Eccleſia dicatur eſſe in territorio Principis ſæcularis, non tamen proprie dicitur eſſe de eius territorio.* Ex part.6. tract.1. reſ.21.ibid.

65. *An frangentes carceres , & inde ad Eccleſias confugientes , gaudeant Immunitate ? Et an carceratus à cuſtode relaxatus ſub fide , ſeu iuramento de reddendo , ſi non rediens , & ad Eccleſiam fugerit, gaudeat Immunitate , etiam ſi carceratio ſit iuſta ? Idem dicendum eſt de damnato ad triremes , & inde ad Eccleſiam confugiente.* Ex part.3.tract.1. reſol.37. p.42.

66. *An damnatus ad trimeres in vita, vel ad tempus, ſi confugiat ad Eccleſiam, gaudeat eius Immunitate?* Ex part.1.tract. 1.reſ.40.ibid.

67. *An damnatus ad trimeres fugiens ad Eccleſiam gaudeat eius Immunitate? Idem dicendum eſt de condemnato ad verbera. Et an ductus ad vltimum ſupplicium, licèt ſeruus pœnæ efficiatur, ſi tamen ad Eccleſiam confugerit, illius gaudeat Immunitate? Et Mercatores doloſe fracti, vulgo* que ſe hazen quebraditos, *ſi ad Eccleſiam confugerint, an ſint ab illa extrahendi?* Ex part.4.tr.1. reſ.47.p.43.

68. *An damnati ad trimeres gaudeant Immunitate? Et an reus è carcere confugiens ad Eccleſiam gaudeat eius Immunitate? Et curſim infertur damnatum ad mortem, ſi cum ad ſupplicium deduceretur, & ſe eximens e manibus ſatellitum ad Eccleſiam confugeret, eius gauderet Immunitate?* Ex part.6. tract.1.reſolut.22. ibid.

69. *An ſervi, ſi fugiant ad Eccleſiam propter ſævitiam Dominorum gaudeant eius Immunitate? Et an in aliquo caſu Eccleſia poſſit compellere Dominum ſeruum vendere? Et quid dicendum de ſeruis Infidelibus non ſolum quoad gaudendum Immunitate, ſed etiam in ordine ad iudicem?* Ex part.7.tr.7.reſ.60.aliàs 59.p.44.

70. *An qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam, gaudeat poſtea ipſius Eccleſiæ Immunitate?* Ex part.1.tr.1.reſ.3.ibid.

71. *An qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam, gaudeat eius Immunitate? Idem dicendum eſt de illo, qui ſub dicta ſpe occidit aliquem in ſcalis, porticu, & Sacriſtia Eccleſiæ?* Ex par.6. tract.1. reſ.10. ibid.

72. *Quis homicidium commiſit in ſcalis Eccleſiæ & poſtea inventus eſt in Eccleſia? quæritur, an gaudeat Immunitate? Idem dicendum eſt, ſi quis occiderit aliquem in atrio, ſeu portali, & ſuper tectum, vel oſtium Eccleſiæ.* Ex part.3. tr.1. reſ.39. p.45.

73. *An exiſtens in Eccleſia mandans homicidium extra illam committi, vel exiſtens extra Eccleſiam mandans intra illam homicidium committi, gaudeat hac Immunitate?* Ex part.1.tract.1. reſolut.10. part.46.

74. *An exiſtens in Eccleſia, vel aliquo Monaſterio, & ex feneſtra pilam tormentariam iecit in alium extra Eccleſiam exiſtentem, & illum occidit, gaudeat Immunitate? Et è contra, an ille, ſi exiſtens extra Eccleſiam occideret exiſtentem in Eccleſia, gaudeat eius Immunitate? Et an gaudeat tamen Immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Eccleſia, etiam cum ſanguinis effuſione ſine tamen alicuius membri mutilatione?* Ex part.1.tr.1.reſ.9.ibid.

75. *An qui in Eccleſia committit homicidium, vel membrum mutilavit, non deliberate, ſed accidentaliter, & ex calore iracundiæ, & provocationis gaudeat Immunitate? Et quid, ſi vulnerat aliquem in Eccleſia extra membrorum mutilationem, an gaudeat Immunitate?* Ex part.1. tract.1.reſ.11.ibid.

76. *An qui ex ſubita rixa, & occaſione occidit, vel mutilavit aliquem in Eccleſia, gaudeat eius Immunitate? Et an qui vi, dolo, & fraude aliquem ex Eccleſia extraxerit, & extractum eum occidit, gaudeat Immunitate? Et an exiſtens in Eccleſia, & mutilans, vel occidens exiſtentem extra Eccleſiam, gaudeat eius Immunitate?* Ex part.4.tract.1. reſol.107. ibid.

77. *An occidens Clericum gaudeat Immunitate? Et an qui commiſit Sacrilegium, vel ſit excommunicatus, gaudeat Eccleſiæ Immunitate?* Ex part.1. tr.1. reſ.34. pag.34.

78. *An occidens, vel percutiens Clericum, aut Religioſum, & commiſit Sacrilegij crimen, gaudeat Immunitate Eccleſiarum?* Ex part.4. tract.tu 1. reſolut.68. ibid.

79. *An ſi quis occidat aliquem* Appéſa'e, *& animo præmeditato, ſit privandus Eccleſiæ Immunitate? Et quid dicendum, ſtando in terminis iuris communis?* Ex part.6. tr.1.reſ.13.p.48.

80. *An qui occidit inimicum ex præmeditata animi deliberatione* Apoſtadamente, *vt vulgo dicitur, atque ex induſtria, non autem proditorie, ſeu per inſidias, gaudeat Immunitate?* Ex part.1. tract.1. reſolut.33. ibid.

81. *An qui occidit inimicum non proditorie, ſed per inſidias gaudeat Immunitate? Et notatur, quod per homicidium proditorium intelligitur illud, vbi nullus cum occiſo præcedebat rancor, ſed potius ſimulabatur amicitia, vnde non dicitur proditor, qui occidit inimicum ſuum à tergo, vel e feneſtra cum archibuſiis.* Ex p.1. tr.1.reſ.5.p.49.

82. *An qui occidit amicum reconciliatum, tanquam proditor careat Immunitate?* Ex part.1. tr.1. reſolut.35. ibid.

83. *An qui occidit inimicum, cui fideiuſſionem dederat de non offendendo, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Et an iudex ſæcularis teneatur delinquentem reſtituere Eccleſiæ ab illa cum licentia Epiſcopi abſtractum, ſi conſtet poſtea reum non commiſiſſe delictum in Bulla exceptuatum? Idem dicendum eſt, ſi ſuaſionibus vel blanditiis reus fuit inductus, vt ab Eccleſia exiret. Et an delinquens ab Eccleſia extractus, ſi a carceribus aufugiat & iterum captus eſt in loco non immuni, adhuc Eccleſiæ reſtituendus ſit?* Ex part.4. tractatu 1.reſolut.34. ibid.

84. *An qui proditorie occidit Infidelem, gaudeat Immunitate Eccleſiæ; Et an occidens Infidelem pretio conductus non ſit aſſaſſinus, & gaudeat Immunitate Eccleſiæ;* Ex part.4. tractatu 1. reſolut.105. p.50.

85. *An qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis, præſente ipſo mandante, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Et quid de mediatore aſſaſſini;* Ex part.4. tr.1. reſ.109.ibid.

86. *An mediator aſſaſſini gaudeat Immunitate Eccleſiarum;* Ex part.4. tract.1.reſ.53.ibid

87. *An reus, qui attentavit occidere aliquem proditoriè, effectu & morte non ſequuta, gaudeat Immunitate? Et quid de illo, qui tentavit aſſaſſinium; etiam non ſequuto effectu? Et notatur quod, vt quis tanquam aſſaſſinus non poſſit vti privilegio Immunitatis, opus eſt, vt interveniat mandatum ad occidendum, nam ex mandato ad vulnerandum tantum, etiam mediante pecunia non committitur aſſaſſinium. Et an gaudeat Immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante, occidit communem inimicum, vel qui præſente ipſo mandante, occidit aliquem; Et an ſit aſſaſſinus, qui per preces & alios reſpectus occidit aliquem;* Ex part.1. tractatu 1. reſ.18. p.52.

88. *An aſſaſſinus gaudeat Immunitate, etiam homicidio non ſequuto; Et an in occiſione Infidelis detur aſſaſſinus, vel neceſſarium ſit, vt occiſus ſit Chriſtianus? Et notatur mandantem non dici aſſaſſinum. Et an ſit aſſaſſinus qui promiſit occidenti aliquod ſe ab eius Patre pro ipſo officium obtinere; Et an dicatur aſſaſſinus, qui animo complacendi tantum, alicui homini homicidium perpetravit; Et an non ſit aſſaſſinus, qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum, vel ſi recepta pecunia aliquem interfeciſſet, præſente ipſo mandante; aut qui promiſſionem vel oblationem pro homicidio non acceptavit, vel ſi accepit parvam quantitatem pecuniæ, aut quando promiſſio*

promiſſio pretij , vel mercedis non fuit certa , & ſpecifica? Et an ſit aſſaſſinus , qui promiſit dare ſicario aliquam in vxorem? Et an mediator aſſaſſini gaudeat Immunitate? Ex part.6.tr.1.reſ.11.p.52.

89. *An qui voluit occidere aliquem proditorie , & deuenit ad actum proximum, ſed caſu non occidit, gaudeat Immunitate?* Ex p.1 tra.1.reſ.4.ibid.

90. *An qui proditorie conatur aliquem occidere , ſi mors non ſequatur,gaudeat Immunitate? Et quid dicendum de illo , qui veneno aliquem occiderit , cum quo nulla praceſſit inimicitia, ſecus autem ſi inimicitia præceſſit? Et quid de illo , qui ſclopo à tergo , dormientem, vel per inſidias inimicum occiderit , an gaudeat Immunitate? Et an gaudeat Immunitate , qui aliquem per inſidias deducit , vt ab alio occidatur , & ille deauctus occiſus eſt? Et explanatur , quod ſit homicidium proditorium* Ex part 6 tr.1.reſ.12.p.53.

91. *Vtrum , ſi quis veneno occideret aliquem , gaudeat Immunitate?* Ex part.1.tr.1.reſ.36 p.54.

92. *An qui in duello inimicum occiderunt , gaudeant Eccleſiæ Immunitate?* Ex p.4 tr.1.reſ.16.

93. *An occidens fœtum animatum cum aliqua potione , gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Et an concubinarius potionem concubinæ, vel adulteræ , tradendo ad effectum faciendi abortum fœtus animati gaudeat Immunitate?* Ex part.3.tr.1.reſ.72 p 55.

94. *An qui procurauit abortum fœtus animati , ſequuto effectu, gaudeat Immunitate?* Ex part.7.tr.5. reſ.42.ibid.

95. *An teſtis,qui ſua falſa depoſitione fuit cauſa , vt quis morti traderetur, fugiens è fracto carcere in Eccleſiam , Immunitate gaudeat? Et quid , ſi in dicto caſu teſtis mediante pecunia corruptus falſum depoſuerit.propter quam falſitatem reus condemnatus eſt ad mortem, nam talis in hoc caſus dicetur aſſaſſinus, ideo an talis teſtis gaudeat Immunitate?* Ex part.1.tr.1.reſ.19.ibid.

96. *An teſtis , qui pretio falſum depoſuit ; Vnde innocens damnatus fuit ad mortem , gaudeat Immunitate? Idem dicendum eſt de iudice,qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnauit. Et quid dicendum, ſi in ſupra dicto caſu teſtis falſus deponat ſine pecunia mediante , an priuetur Immunitate tanquam occidens aliquem proditorie?* Ex part.4.tr.1.reſ.104.ibib.

97. *An qui proditorie vulnerauit, ſi mors ſequuta non fuerit , gaudeat Immunitate? Et an Mercatores decocti gaudeant Immunitate Eccleſiarum? Et an Apoſtatæ à Religione gaudeant Immunitate Eccleſiæ:* Ex part.4.tr.1. reſ.83.p.56

98. *An qui ex propoſito,& ſub ſpe amicitiæ proditorie alapam alicui viro Nobili inferret, vel cum fuſtibus eum percuteret,gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Et ex doctrina huius quæſtionis curſim inferuntur alij caſus, qui latius , & ſpecialiter in hoc nouo ordine ſupra ſunt in ſuis propriis Reſolutionibus diſcuſſi,& ideo tantum quæritur , an Simoniaci abſque tamen errore in intellectu , nam iſti eſſent Hæretici,gaudeant Immunitate Eccleſiæ?* Ex part.1.tr.1.reſ.31.ibid.

99. *An confugiens ad Eccleſias geſtando ſecum* ſclopetones, ſeu archibuſitos , *gaudeat Immunitate? Et quid dicendum, ſi alicubi conſuetudo eſſet in contrarium? Et an furantes in Eccleſia res alienas , imo furantes etiam res ſacras etiam in templo gaudeant dicta Immunitate? Et quid, ſi rem furto ſublatam poſtea intra Eccleſiam contrectauerint? Et an ſatellites poſſint auferre arma prohibita ab illo, qui in Eccleſiam confugit,& ſe abſcondit.*Ex part. 1.tr.1. reſ. 17.ibid.

100. *An qui confugit ad Eccleſiam armatus , gaudeat eius Immunitate, Et an poſſit reus in Eccleſia ſpoliari armis prohibitis, vel bonis furatis per miniſtrum vel iudicem laicum?* Ex part.6.tr. 1 reſ. 8.p.57.

101. *An miniſtri laicæ iuriſdictionis poſſint in* Eccleſia *auferre reo arma prohibita: Et an ſatellites poſſint per vim auferre rem furtiuam è manibus furum etiam in* Eccleſia *exiſtentium , ſi tradere recuſent? Et an ſatellites Curiæ laicalis , quando reus eſt intra Eccleſiam , ne inde fugiat, poſſint brachio apprehenſum tenere , donec licentia Epiſcopi veniat? Et an tali caſu conceditur , quod Eccleſia obſideatur à ſatellitibus , ne reus libere effugiat?* Ex part. 1.tr. 1. reſ. 8. p. 58.

102. *An qui iam vicinus Eccleſiæ cum ipſo ſatellite per vim intrat in Eccleſiam , & vt ſe ſe de manibus illius eximat, vulnerat illum cum magna ſanguinis effuſione, gaudeat Immunitate?* Ex part. 1.tract. 1. reſ. 13. ibid.

103. *An qui cum ipſo ſatellite per vim intrat in Eccleſiam gaudeat eius Immunitate;* Ex part.3.tr.1. reſ. 36. ibid.

104. *An qui detentus à birruariis adhuc intrat in Eccleſiam, gaudeat eius Immunitate?* Ex part.4.tr.1.reſ. 106. ibid.

105. *An qui comprehenſus extra locum ſacrum , ſi per illum tamen ad carcerem ducatur, vel ad ſupplicium , vel ad mortem trahatur per aliquam Eccleſiam , gaudeat Inmmunitate?* Ex part. 1. tr.1.reſ. 30.p.59.

106. *An qui ab aliis violenter extractus fuit è manibus ſatellitum , ſi confugerit ad Eccleſiam , ſit protegendus, vt eius Immunitate gaudeat? Et an ſi quis confugeret ad Eccleſiam , & ſecum ferret violenter ſatellites in illam, gaudeat vtique eius Immunitate? Et deducitur, an ſicut laicus tenetur reſtituere reum Eccleſiæ ſpoliatæ ſic &* Eccleſia *tenetur Iudici laico reum extractum ab aliis è manibus ſatellitum reſtituere?* Ex part.6. tr. 8. & Miſc. 3.reſ. 5.ibid.

107. *An extractus ab aliquibus violenter è manibus ſatellitum , ſi confugiat ad Eccleſiam , debeat gaudere eius Immunitate; Ex quo infertur omnes , qui ex publicis carceribus extracti fuerint violenter ; ſi in Eccleſia reperti fuerint , gaudere eius Immunitate. Et notatur, an Hoſpites noſtræ Religionis , & Nouitij laici antequam annum Nouitiatus incipiant , gaudeant priuilegio Canonis ; Et an Parentes caſtrando filios pro voce conſeruanda, peccent mortaliter? Et obiter etiam quæritur, an Chriſtianus fingens ſe Infidelem , & petens baptizari , vt certam pecuniarum ſummam accipiat, debeat abiurare,* Ex p.9.tr.8.& Miſc.3. reſ.45. p. 60.

108 *An reus ſit neceſſario reſtituendus* Eccleſiæ *, à qua fuit violenter extractus , vel ſufficiat reſtitutionem facere alteri Eccleſiæ, vel* Epiſcopo: *Et an ſicut Eccleſia ſpoliata reo eſt reſtituenda , ſic etiam ſit reſtituendus Regius Fiſcus, ſi fuerit reo ſpoliatus, qui detinebatur à ſuis ſatellitibus Et an fugiens è carceribus , vel è manibus familiæ laicæ ad Eccleſiam gaudeat Immunitate? Et quid dicendum de illo, qui vim faciendo traxiſſet ſecum birruarios ad* Eccleſiam*? Et an extrahentes reum è manibus ſatellitum , tam ipſi, quam reus, ſi ad Eccleſiam confugiant,gaudeant Immunitate?* Ex par, 6.tr. 1.reſ.27. p. 61.

109. *An homicida extractus violenter ab Eccleſia à parentibus occiſi, ſi ſuperueniat Curia ſæcularis , & capiatur , debeat adhuc gaudere Immunitate? Idem eſt , ſi metu iniuſtè illato , quod à iudice ſæculari capiendus ſis in* Eccleſia *, & fugias ab ea , adhuc non potes , capi , quia tunc non diceris egredi , ſed extrahi per violentiam.* Ex part.9. tract.7. & Miſc.2. reſol.6. p.64.

110. *An iudex, qui non mandauit extrahere reum ab Eccleſia , ſed ſatellites , vel alij extraxerunt vi , vel dolo ; teneatur reſtituere reum in Eccleſia , vel poſſit contra illum agere?* Ex part. 1. tract. 1. reſolut.16. ibid.

111. *An reus amittat Immunitatem, qui deceptus fuit ſubdolis verbis , & fallaciis ad egrediendum ab Eccleſia, & iudex poſſit illum punire?* Ex part. 1.tr.1. reſ.16. p.65

112. *An iudex laicus violet Immunitatem Eccleſiæ, ſi carceret aliquem à perſonis priuatis per vim extractum ab Eccleſia? Et notatur, quod priuata perſona, quæ extraxit aliquem ab Eccleſia, afficitur cenſura.* Ex p. 4. tract.1.reſ.102.ibid.

113. *An ſi conſtaret notorie reum non gaudere Immunitate Eccleſiæ, poſſit illum iudex ſæcularis extrahere, ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi?* Ex part.1.tr.1.reſol.14. ibid

114. *An in caſibus exceptis liceat iudicibus ſæcularibus ſine licentia Epiſcopi reos ab Eccleſia extrahere?* Ex part. 4. tr 1.reſ.42.id.

115. *An iudices laici poſſint ſine licentia Epiſcopi extrahere reos, qui commiſſerunt crimina exceptuata, quæ non gaudent Immunitate?* Ex part.6. tract.1. reſ.28. p.66.

116. *An ſaltem ratione conſuetudinis iudices laici poſſint extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis, & excuſationem habere, ne obſeruent Bullam Gregorij XIV. de Immunitate Eccleſiarum? Et notatur eſſe reprobandam conſuetudinem etiam in terminis iuris communis, in qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia, donec examinetur cauſa ab ordinario? Et an Conſtitutio Gregoriana ſit vſu recepta, explanatur. Et an vt conſuetudo præualeat aduerſus Canones, & leges Pontificias, opus ſit, vt introducta ſit cum ſcientia & expreſſo conſenſu Summi Pontificis?* Ex part.6.tract.7.reſ.19.p.67

117. *An dum cauſa agitur, an reus gaudeat Immunitate, necne, poſſit iudex ſæcularis illum ab Eccleſia extrahere & in ſuis carceribus detinere? Et quid eſt ſentiendum de modo conſtituendi reos ligatos intra Eccleſiam? Et in textu huius Reſolutionis aliqui alij curioſi caſus, ſæpius contingentes in praxi quæruntur, & explanantur, in quibus reus gaudet Eccleſiæ Immunitate.* Ex part.6.tr.1.reſ.32.p.69.

118. *An in dubio, an reus gaudeat Immunitate, ſpectet ad iudicem laicum definire controuerſiam? Et in corpore huius Reſolutionis inueniuntur multa alia pulchra dubia neceſſaria, & caſus circa hoc contingentes in praxi.* Ex part.6.tract.1.reſ.30,p.71.

119. *An cognitio, vtrum reus gaudere debeat Immunitate Eccleſiaram, poſſit aliquando ſpectare ad iudicem ſæcularem? Et an cognitio loci, an ſit Sacer, & Religioſus ad gaudendum Immunitate ſpectet ad iudicem laicum? Et docetur ad iudicem* Eccleſiaſticum *ſpectare, cognitionem, ſi captus à ſatellibus affirmet fuiſſe captum in loco ſacro, illis negantibus.* Ex part.4.tract.1.reſ.49. p.73.

120. *An ad iudicem laicum ſpectet cognitio, ſi captus à ſatellitibus affirmet ſe fuiſſe captum in loco ſacro, illis autem negantibus? Et an ſi reus captus à iudice laico dicit ſe eſſe Clericum, huius rei cognitio ſpectet ad iudicem laicum.* Ex part.3.tract.1.reſ.32.p.74.

121. *An iudex ſæcularis teneatur reſtituere reum Eccleſiæ licèt fuerit extractus cum licentia Epiſcopi, ſi conſtet illum non commiſiſſe delictum in Bulla Gregorij XIV. exceptum? Et an detur appellatio à ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere Immunitate? Et quid, ſi ſit lata in fauorem rei?* Ex part.4.tr.1.reſ.97. ibid.

122. *An Epiſcopo debeat certo conſtare de delicto in Bulla exceptuato, antequam tradat reum curiæ ſæculari? Et notatur quod ſi ſententia Epiſcopi lata ſit in fauorem rei, quod gaudet Immunitate, iudex ſæcularis non poſſit de tali ſententia appellare.* Ex part.3.tr.1. reſ.38. ibid.

123. *An Epiſcopus, quando cognoſcit, ſi reus gaudeat nec ne Immunitate Eccleſiæ, debeat illum citare? Et an* Epiſcopus *non poſſit tradere Curiæ ſæculari reum extractum ab* Eccleſia *ex præſumptionibus, & coniecturis probabilibus, ſed requiratur concludens probatio de delicto in Bulla exceptuato? Nec in tali caſu Epiſcopus debeat ſtare proceſſui facto à iudice laico?* Ex part. 4 tr.1.reſ.112.ibid.

124. *An Epiſcopus ſtare debeat proceſſui facto à iudice laico, ſi reus remittendus ſit, vel ne? Et an non ſufficiant coniecturæ, indicia & præſumptiones ad declarandum, vt reus commiſerit delictum in Bulla exceptuatum, ſed opus eſt* Epiſcopo*, vt certo conſtet de tali delicto Et docetur probationem ſufficientem ad torturam ſuper delicto ſufficere etiam vt declaretur, ne quis gaudeat Immunitate Eccleſiæ.* Ex part.5. tr.1.reſ.9. p.75.

125. *An Epiſcopus, vt ferat ſententiam, ſi reus debeat necne gaudere Immunitate Eccleſiæ, debeat ſtare proceſſui facto à iudice laico? Et an requiratur plena delicti probatio.* Ex part.6.tr.1.reſ.31.p.76.

126. *An reus confugiens ad Eccleſiam poſſit per iudices Eccleſiaſticos, vel laicos puniri pœna exilij, vel ad perpetuum carcerem? Et an poſſint iudices ſuprà dictum reum condemnare ad triremes etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum; vel vt ſeruiat ei, cui iniuriam intulit? Et notatur, quod licèt confugiens ad Eccleſiam impunitus dimitti non debet, tamen pœnam ei infligendam, non iudex laicus, ſed* Eccleſiaſticus *debet imponere.* Ex part.1. tractatu 1.reſol.12. p.80.

127. *An reus, dum exiſtit in* Eccleſia*; poſſit à iudice ſæculari damnari ad mortem, vel ad pœnam corporalem, ad exilium, ad triremes, ad perpetuum carcerem, & ſint ei alimenta præſtanda? Et explanatur, quod quamuis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur, eo tamen ipſe quod ſemel ad* Eccleſiam *confugerat, illius gaudet Immunitate, ita vt de iure non poſſit ob illud delictum amplius corporaliter puniri, ſeu condemnari. Sed docetur reos ad Eccleſiam confugientes non debere eos impunitos dimitti, & explanatur, quæ pœna iudex* Eccleſiaſticus *debeat reos gaudentes Eccleſiarum Immunitate punire.* Ex part.6. tractat.2. reſol.33. ibid.

128. *An iudex laicus iubens interfici reum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Gregorij XIV. tam ipſe, quam eius miniſtri? Et latè explanatur legem pœnalem ex identitate rationis extendendam eſſe ad alium caſum quando militat eadem ratio, & quid maximè in odioſis? Et quæritur, an Templum Iudæorum fuerit priuilegio Immunitatis inſignitum? Et notatur nempe Græcorum tantum modo vſum fuiſſe, vt Templis Immunitatem tribuerent: vel an apud omnes Gentes aſyla recepta fuerunt?* Ex part.6. tract.1.reſ.35. p.81.

129. *An iudex laicus, inconſulto Epiſcopo, poſſit exhumare corpus defuncti occiſi, vt conſtet de corpore delictum? Ex quo deducitur, quod ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt Clericus, ſine vlla limitatione, an ſequatur poſtea mors, vel non, & ſine metu alicuius irregularitatis propter talem declarationem, ſi poſtea ſequatur mors. Et an Epiſcopus in primo ſuprà dicto caſu concedens licentiam iudici laico corpus exhumandi in nullam incurrat irregularitatem?* Ex part.9.tr.7.& Miſc.1.reſ.64.p.84.

De Conſecratione Eccleſiæ, atque de eius pollutione, & reconciliatione.

130. *An ſi ex intentione renouandi Eccleſiam vnus paries poſt alterum ſucceſſiuè deſtruatur & ædificetur de nouo tota Eccleſia, amittat conſecrationem?* Ex part.11.tract.tr.3.& Miſc.3.reſ.21.ibid.

131. *An infans filius fidelis recentiſſime natus, ſi ante Baptiſmum*

Baptiſmum moriatur, & ſepeliatur in Eccleſia, illam polluat? Et ſupponitur, quod polluitur Eccleſia per ſepulturam hominis Infidelis. Sed difficultas eſt, an Eccleſia violetur, ſi per Epiſcopum excommunicatum non toleratum conſecretur, aut benedicatur? Et docetur Epiſcopum hæreticum validè conſecrare, ſeu benedicere Templa, dum Fidem Sanctæ Trinitatis tenet. Et aduertitur, quod Eccleſia non violatur, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea; nec Altare, & paramenta ſacra polluuntur per vſum talium excommunicatorum. Ex part.11.tract.8.& Miſc.8.reſ.22.p.85.

132. Quanam quantitas ſanguinis requiratur, vt Eccleſia maneat violata; & quanam quantitas ſeminis? Et ſupponitur, quod effuſio ſanguinis debet eſſe iniurioſa: ex quo deducitur, quod Eccleſia non polluitur, ſi quis occidat in ſui defenſionem, ſi caſu ſanguis effundatur in Eccleſia; aut phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus, dum vulnus curat in Eccleſia vel venam, aut tumorem incidit, effundat ſanguinem inculpatè, &c. Et an ſufficiat, vt ſanguis effluat infra Eccleſiam, ſi vulnus factum fuit extra Eccleſiam? Et quid è contra? Et an requiratur, quod Eccleſia denuncietur à iudice polluta? Et an ex pollutione ſeminis polluatur Eccleſia? Ex part.11.tract.2 & Miſc.2.reſ.58.p.86.

133. Quidam in Eccleſia rixando cum aliquo, pugno in naribus percuſſit, ex quibus magna ſanguinis quantitas exiuit, petierunt à me, an Eccleſia remanſerit polluta? Ex part.6.tract.6.& Miſc.1 reſ.24.p.88.

134. Quidam fuit occiſus ante Eccleſiam, & cum adhuc calidus eſſet intra eam illatus, credens inimicus eſſe adhuc viuum, vulnus graue ei intulit, ex quo manauit copioſa ſanguinis effuſio, quæſitum fuit, an Eccleſia remaneat interdicta? Et an ex qualibet minima ſanguinis effuſione Eccleſia polluatur, vel neceſſaria ſit magna effuſio ſanguinis iniurioſa, imò & enormis? Ex part.6. tract.6.& Miſc.1. reſ.25. ibid.

135. Quidam fuit in Eccleſia vulneratus, & perſequens inimicum fugientem magnam copiam ſanguinis extra Eccleſiam vulnus effudit, quæritur, an Eccleſia remaneat polluta? Ex part.6. tract.6. & Miſc.1. reſol. 47. p.89.

136. Olim in Eccleſia Regularium fuit quidam ſacculis arenæ ita acriter contuſus, vt poſt tres dies extra Eccleſiam mortuus ſit, quæritur, an Eccleſia remanſerit polluta? Et an Eccleſia violetur, ſi quis vino conſecrando immiſcuiſſet aliquod venenum, vt illius ſumptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt? Ex part. 6. tractat. 6. & Miſc. 1. reſol. 26. ibid.

137. An Eccleſia non cenſeatur polluta per quamcumque delicti notitiam, niſi hoc fuerit per ſententiam iudicis declaratum? Ex part.6. tract.6. & Miſc.1. reſol. 17. p.90.

138. An Eccleſia, quæ ſtetit in campo per longum tempus abſque tecto, & ianua, & plena multis ſpurcitiis, ſit denuo ab Epiſcopo ſolemniter roconcilianda? Et explanatur, quod Eccleſiis ſemel conſecratis non debeat iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſque ſeminis pollutione pollutæ fuerint. Ex part.8.tract.7.& Miſc.reſ.93.ibid.

139. An in Eccleſia polluta ſi quis celebret, remaneat conſecrata? Et quid, ſi Sacerdos celebret mala fide? Et notatur Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem non eſſe irregularem, nec incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ. Ex part.6.tr.6.& Miſc.1. reſ.28.ibid.

140. An ſuprà dictis caſibus, ſi Sacerdos celebret Miſſam in Eccleſia polluta, remaneat conſecrata? Et an requiratur ſententia iudicis declarantis locum ſacrum eſſe violatum? Et curſiſſime deducitur, quod ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſtibus non benedictis, & in calice non conſecrato, quod ſupradicta remanent conſecrata, & benedicta. Ex part.11.tract.2. & Miſc. 2. reſol.59. p.91.

141. Olim per effuſionem humani ſanguinis iniurioſam fuit violata quædam Eccleſia conſecrata; quæſierunt, an ſimplex Sacerdos de licentia Epiſcopi poſſit illam reconciliare? Et explanatur, quod hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam, nam Eccleſia ſi ſit benedicta tantum, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, ve per alium Epiſcopum de eius licentia, & cum aqua à ſe, vel per alium Epiſcopum benedicta cum vino, & cinere. Ex part.2.tr.15. & Miſc.1. reſol.6. ibid.

142. An Regulares poſſint reconciliare eorum Eccleſias pollutas, & maxime ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas? Et quid de aliis Sacerdotibus? Et docetur in hoc caſu differentiam eſſe inter Eccleſiam conſecratam, & benedictam tantum, & eius reconciliationem. Et explanatur Superiores Regulares ex priuilegio poſſe reconciliare Eccleſias conſecratas. Ex part.4.tract.4.& Miſc. reſ.91. p.92.

143. An Superiores Regulares poſſint reconciliare eorum Eccleſias conſecratas, ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas, vel defunctus ſit, aut Epiſcopatum renunciauerit, vel ſi depoſitus ſit? Et an ex priuilegio poſſint Regulares ſolenniter benedicere ſuas Eccleſias, & Cœmeteria, ſi Epiſcopus nolit, aut negligat? Et docetur, quid intelligatur per duas dietas. Et explanatur, quod dieta alia eſt vulgaris, alia vero legalis. Ex part.6.tr.6.& Miſc.1. reſ.22.ibid.

144. De quibuſdam opinionibus circa reconciliationem Eccleſiæ, ſi polluatur. Et pro praxi quæritur, an ſi homicidium, vel magna ſanguinis effuſio contingat in porta Eccleſiæ, Eccleſia polluatur? Et quid ſi ſtans in oſtio Eccleſiæ recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Eccleſiam, ſanguinemque in ea non effundendo? Et notatur, quod excuſatur à peccato Sacerdos celebrans in Eccleſia polluta, quoties pollutio contigerit poſt ceptum Canonem; imo tenetur Miſſam proſequi. Idem eſt, ſi excommunicatus denunciatus ingrediatur Eccleſiam eodem tempore, & non vult egredi. Et tandem docetur poſſe celebrari in Eccleſia polluta ad dandum Viaticum moribundo, & ſi eſt Parochialis, licebit in ea Baptizare, & ſeruare Eucharistiam pro infirmis. Ex part.11.tract.8.& Miſc.8.reſ.23.p.93.

Appendix ad cæteras alias Reſolutiones & Quæſtiones, quæ ſimul ad hunc Tractatum primum de Immunitate Eccleſiæ huius tom.9. pertinent.

An Eccleſia retineat ſuam conſecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars noua conſecrata additur? Et an Eccleſia amittat ſuam conſecrationem, quando præcipua pars parietum ſimul corruunt? Ex part.2. tractat. 15. ex reſol. 3. Quæ nunc inuenietur in tom.2. tractat. 1. de Celebrat. Miſſarum reſol. & 175.

An locus, vbi fuit deſtructum Templum gaudeat Immunitate? Ex p.11.tract.8.ex reſ.9. Quæ hic reperietur in to.4. tr.5.de Indulgentiis reſ.24.

An Eccleſia non polluatur ſepeliendo excommunicatum, niſi ſit ille vitandus? Et quid de Hæretico non denunciato? Ex p.5.tract.9.reſ.97.& 98. & in p.9. tract.8. ex reſ.1. Quæ hic ſunt in tom.5. tract. 1. de Excommunicatione reſ.70.71.& 72.

An Epiſcopus conſecrans Eccleſiam in peccato mortali pec-

cet mortaliter? Ex part.3.tract.6.ex reſol.67. *Quæ nunc inuenietur* in tom.3.tr.3.de Epiſcopis reſ.80.

An condemnatus, ſi obuium habeat Cardinalem, ſit liberandus? Ex part.5. tr.2. reſol.29. *Quæ hic reperietur* infrà in hoc ipſomet tom.9.tract.7. de Cardinalibus reſ.75.

An priuilegium Immunitatis Palatij Epiſcopalis habeat locum in Palatiis Inquiſitorum, & Prælatorum, qui habent iura Epiſcopalia, & territorium diſtinctum, vt ſunt quidam Abbates? Et an Oratoria Religioſorum, quæ ſunt in eorum Grangiis gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Et an prædicta oratoria, ſi polluantur, non indigeant reconciliatione? Et an cætera omnia Oratoria priuata gaudeant ſuprà dicta Immunitate Eccleſiæ? Ex part.9.tract.1.ex reſol.48. 33. & 18. *Quæ hic ſunt* in tom.4. tractat.2. de Oratoriis priuatis reſol. 10. 12. & 62.

Adducitur pulchrum, & curioſum dubium pro gaudenda Immunitate Eccleſiæ. Videlicet, quidam Miles in Exercitu commiſit delictum, & aufugit ad Eccleſiam, vel Altare portatile Exercitus. Sed Generalis Dux Exercitus caſtra in alium locum diuerti iuſſit, vt ita reum capere, & plectere poſſet; ſed vir doctus ex Societate Ieſu, qui vices Epiſcopi in Exercitu quoad ſpiritualia exercebat tradidit Aram Altaris reo, monens reum, ne eam à ſe remoueri permitteret, donec in alio loco Altare poneretur, & ſic factum eſt, & Dux Generalis Exercitus non eſt auſus capere reum, vtpote Eccleſiæ Immunitate gaudentem, eo quod ſecum Aram deferret. Et curſim docetur Vicarium generalem Exercitus eſſe iudicem ad declarandum, quando Miles reus debeat gaudere Immunitate Eccleſiæ, ſi confugiat ad tentorium, in quo Miſſa celebratur, vel ad Eccleſiam Caſtri. Et an poſſit oppugnari Eccleſia, quando eſt incaſtellata, id eſt munita more Caſtri? Et an bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum poſſint in bello diripi, & deuaſtari? Et an tali priuilegio Immunitatis gaudeant omnia bona, quorumcumque ſint, ſi in Eccleſia ad cuſtodiam reponantur? Ex part.10.tract.15.ex reſ.15. & in p.6. tr.4. ex reſ.12. *Quæ nunc inuenietur* in tom. 7. tract. 7. de Bello reſ.65.& 26.

An iudex, qui ſimul duabus manibus extrahit duos homines vi è Templo contra Immunitatem Eccleſiæ, incurrat duas excommunicationes? Ex part.5.tr.9. ex reſ.59. *Quæ hic reperietur* in tom.5.tr.2. de cenſura ob percuſſionem Clerici reſ.53.

Explanatur, quod in conflictu opinionum iudices eam amplecti debent, quæ fauet Eccleſiæ. Ex part. 6. tractat.2.ex reſol.4. *Quæ hic eſt* infrà in hoc ipſomet tom.9.tr.8.de Familia laica Nuntiorum reſ.etiam 4.

An ludere in Eccleſia ſit peccatum mortale? Ex part. 7. tract.9.ex reſol.38. *Quæ nunc inuenietur* in tom.6.tr.4. de Ludo reſ.3.

Nota, quod in tom.1. tractat. 7. de Circunſtantiis *ſunt aliquæ difficultates pro copula pollutione, tactibus, & aſpectibus habitis in Eccleſia, & pro aliis diuerſis caſibus factis in Eccleſia, & Oratoriis, quos ibidem reperies* à reſ.82.vſque ad reſ.89.incluſiue.

An Capitulum ſede vacante poſſit dare licentiam, vt ædificentur Eccleſiæ? Ex part.8.tract.4.ex reſ.54. *Quæ nunc inuenietur* in tom.3.tract.5. de Capitulo Sede vacante reſ.40.

An in Regno Siciliæ poſſit Rex diſponere ad libitum in quoſcumque vſus voluerit de fructibus Eccleſiarum vacantium? Et an Reges, & Magiſtratus, vt executores Concilij poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum? Et diſcutitur differentia inter priuilegium conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ, & priuilegium ab Eccleſia Principibus laicis conceſſum; nam hoc reuocari poteſt, tanquam priuilegium conceſſum ſubdito; illud autem minime, quod eſt valde notandum. Etiamque docetur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiarum, quando eſt contra libertatem vnius Eccleſiæ tantum. Et quæritur, an Principes ſtatuentes, ne in eorum ſtatu poſſint ædificari de nouo Monaſteria, & Eccleſiæ ſine eorum licentia, derogent Immunitati Eccleſiæ? Et an Conſtantinus Imperator conceſſerit facultatem, vt Eccleſiæ per totum Orbem poſſint ædificari? Et an ſtatuta, quibus cauetur, ne quis poſſeſſionem apprehendat alicuius Eccleſiæ ſine facultate Principis, vel ſuorum Miniſtrorum, ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? Et an iudex, & Miniſter Regius poſſit cognoſcere cauſam, cum agitur, vt Petrus Clericus recuperet Eccleſiæ poſſeſſionem, à qua eiectus eſt per vim? Et an lex, ſiue ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem, non facto inuentario, teneatur vltra vires hæreditatis, comprehendat Eccleſias, & Monaſteria? Et an Clericus poſſit conuenire laicum coram iudice Eccleſiaſtico pro rebus non ſolum Eccleſiæ ſed etiam pro fructibus? Ex part.7. tract. 10. ex reſol.1.& in p.4.tr.1.ex reſ.75.& in p.3. tract.1.ex reſ.8.& in p.4.tra.1. ex reſ.82. & in part.1. tractat.2. ex reſ.61.62.129.67.& 71. alias 60.61. 128. 66.& 70.& in p.5.tr.1.ex reſ.7. & in part.4. tract.1. ex reſ.24. *Quæ hic ſunt* infrà in hoc ipſomet tom. 9. tr.2.de Immunitate Eccleſiaſtica reſol.14.50.51. 196. 197.202.203.206.219.180.& 281.

Nota, quod infrà Tractatus tertius de Statuto prohibente, ne bona immobilia alienentur in Eccleſias, & quod Eccleſia infrà certum tempus teneatur alienare bona immobilia ſibi relicta, plenus eſt quæſtionibus ſuper his difficultatibus ideo ibi require, quidquid occurrere poteſt circa hoc.

Similiter aduerte, quod in tom.6. tra.7. de Donationibus *ſunt multæ Reſolutiones pro donationibus factis Eccleſiæ, ideo ſi ita caſus miſſus occurrerit, require illum ibi in ſequentibus Reſolutionibus hic aſſignandis, & non in aliis præcitati tractatus, videlicet* in reſol. 55. 94. 95. 105.106. 111. 118.119.120. 121.122. 123.124.131.135. & 147.

An Bona Clericorum, ſiue mobilia, ſiue immobilia, quæ ob ipſorum hæreſim publicentur, applicari debeant Fiſco Regio, vel Fiſco Eccleſiæ? Ex part.4.tract.8. ex reſ.43 *Quæ nunc inuenietur* in tom.5. tr.10. de Poteſtate Inquiſitorum reſ.128.

An per cenſus ſolutionem Romanæ Eccleſiæ probetur exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum? Et docetur prohibitum eſſe, ne Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum bona immobilia, aut iura laicis, ſubmittant, aut ſubiiciant, nec etiam ex ipſis in Patronos, vel Aduocatos Eccleſiarum perpetuo, vel ad tempus non modicum conſtituant. Ex part.10.tract.7.ex reſ.4.& 5. *Quæ hic ſunt* infra in hoc ipſomet tom.9.tract.11.de Iure protectionis reſ. etiam 4.& 5.

Nota, quod in fine huius tom.9. *ſunt aliquæ aliæ difficultates curſim deciſæ, & aliquæ etiam aliæ latæ Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ pro aliis diuerſis caſibus, & quæſtionibus circa Immunitatem Eccleſiæ.*

An liceat iudicibus laicis in caſibus exceptis reponere reos in carceribus ſæcularibus nomine Epiſcopi, vt ibi tutius cuſtodiantur? Ex quo infertur, quod non poteſt iudex laicus, qui extrahit reum in caſibus exceptis, retinere illum in carceribus ſuis, dando tamen cautionem de immunitate, ſed debet ipſe reum Eccleſiæ reſtituere. Et an Miniſtri, qui violenter extrahunt reum ab Eccleſia, ſi poſtea ex aliquo delicto ad eam confugiant, priuentur Immunitate? Et an in caſibus non exceptis poſſit Prælatus dare licentiam extrahendi reos ab Eccleſia, & ex illius mandato poſſit iudex laicus delinquentem capere, & punire? Et notatur, quod quando iudex extrahit reum ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, licèt poſtea ſecuritatem tribuat, & cautionem, & iuramentum, non eſſe corporaliter reum puniturum, non excuſatur, ſi

non

non reſtituat reum Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit. Et an iudex laicus extrahens reum ab Eccleſia teneatur ad reſtitutionem damnorum, quæ inde paſſus eſt? Et an extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit, etiam ſi poſt extractionem in carceribus v. g. iudicis ſæcularis commiſerit delictum pertinens ad forum ſæculare? Et an reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia, & deductus ad carceres laicales poſſit renunciare priuilegio Immunitatis? Et an Vicarius Capituli Sede vacante habeat facultatem, quam habet Epiſcopus in caſibus Immunitatis & iudicare poſſit, an reus debeat gaudere Immunitate Eccleſiaſtica, necne: Et an hoc intelligatur, quando delictum commiſſum fuit in ſua diœceſi, non autem in loco exempto, vel nullius Diœceſis: Et an Epiſcopus, electus, & confirmatus, non autem conſecratus poſſit cognoſcere de cauſis Immunitatis? Et an teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſint poſtea repetendi, citato Fiſco Eccleſiaſtico, & ipſo reo? Et an Eccleſia poſſit ab ea expellere reum, ipſo inuito? Et an reo, & Eccleſiæ ſint dilationes aſſignandæ? Et docetur, in ſimilibus caſibus, & cauſis licere etiam reum conſtituere, & interrogare; & debet etiam fieri publicatio proceſſus, & de delicto plenas probationes habere. Et an iudex Eccleſiaſticus, quando eſt dubium inter Doctores, an Delictum gaudeat Immunitate, nec ne, poſſit contra reum iudicare, vt priuetur Immunitate? Et aduertitur, quod ſi Epiſcopi tradant reos Curiæ ſæculari in caſu, quo debent gaudere Immunitate, præter peccatum, & obligationem damnorum, ſi reus eſſet ad mortem damnatus, incurrerent irregularitatem. Ex p. 6. tr. 1. ex reſ. 32. &

30. *Quæ hic ſunt* ſuprà in hoc ipſomet principali tr. 1. de Immunitate Eccleſiæ reſ. 117. & 118. legantur textus vbi ſunt omnes diffic. huius §.

TRACTATVS II.

De Immunitate Eccleſiaſtica p. 94.

1. *AN Clerici ſint iure humano, vel Diuino exempti à legibus, & iuriſdictione Principum ſæcularium? Et notatur, quod ſi Principes noluiſſent in hanc exemptionem conſentire Summum Pontificem, & Concilia habere poteſtatem eam inducendi.* Ex part. 1. tr. 2. reſ. 1. ibid.

2. *An exemptio Clericorum, dato & non conceſſo, quod non ſit de iure Diuino, fuerit primario de iure Ciuili & ortum habuerit ab Imperatoribus, vbi multa alia ſcitu digna circa ſuprà dicta inuenies? Et dato & non conceſſo &c. difficultas eſt, an poſſit contra exemptionem Clericorum conſuetudo præualere? Idem dicendum eſt de preſcriptione. Et ſatis late explanatur, quod exemptio Clericorum ſit de iure diuino.* Ex p. 5. tr. 1. reſol. 21. p. 95

3. *An priuilegium exemptionis à iuriſdictione temporali Clericis conceſſum fuerit, & inceperit tempore Conſtantini?* Ex p. 1. tr. 2. reſ. 127. aliàs 126. p. 99

4. *An Principes, vel Summus Pontifex poſſint reuocare hoc priuilegium Eccleſiaſticæ Immunitatis, etiam ſtando in ſententia aſſerentium hanc exemptionem non eſſe de iure diuino, ſed tantum de iure humano?* Ex part. 1. tr. 2. reſ. 2. ibid.

5. *An Clerici poſſint tali exemptioni renunciare non ſolum quod ad negotia criminalia, ſed etiam ciuilia? Et an hoc procedat, etiam ſi Clericus renunciaret tali priuilegio de licentia Epiſcopi?* Ex part. 1. tractat. 2. reſ. 3. ibid.

6. *An Bulla Cœnæ tollat caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant; & quid de priuilegio. Monarchiæ Regni Siciliæ?* Ex part. 3. tr. 1. reſ. 74. ibid.

7. *An per aliquod priuilegium ſit in aliquibus Regnis ſupradictæ Eccleſiaſticæ libertati derogatum? Et difficultas eſt, an ſupradicta priuilegia, ſi re vera exiſtant, ſint per Bullam Cœnæ reuocata?* Ex part. 1. tr. 2. reſ. 6. p. 100.

8. *An conſuetudo immemorialis probet extitiſſe priuilegium faciendi aliquid contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et difficultas eſt, an conſuetudo etiam fundata in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica Tribunalia ſit reuocata per Bullam Cœnæ?* Ex part. 4. tr. 1. reſ. 62. p. 101.

9. *An per conſuetudinem, maxime ſi ſit immemorabilis, dicta Immunitas reuocari poſſit? Et an talis conſuetudo nihil valeat, aut operetur, eo quod ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur? Et an conſuetudo turpis, & extrobrata, etiam immemorabilis non poſſit inducere priuilegium?* Ex part. 1. tr. 2 reſ. 4. ibid.

10. *An adſit tolerantia, & conſenſus tacitus Summi Pontificis cum dicta conſuetudine; ita vt Principes aliquid licitè efficiant aduerſus libertatem Eccleſiaſticam?* Ex part. 1. tr. 2. reſ. 5. p. 102.

11. *An conſuetudo poſſit in aliquo caſu particulari tribuere iuriſdictionem iudici laico? Et an dictæ conſuetudines excuſeatur per tolerantiam Papæ?* Ex part. 4. tr. 1. reſ. 1. ibid.

12. *An concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege ſint priuilegium; & an ſint reuocata per Bullam Cœnæ?* Ex part. 1. tr. 2. reſ. 96. aliàs 95. p. 103.

13. *An concordata cum Summo Pontifice poſſint poſtea reuocari à Principe laico? Et quid è contra? Et an concordata inter Clericos, & ſæculares, etiam in Concilio Prouinciali facta, niſi confirmentur authoritate Summi Pontificis, nihil operentur contra priuilegium Immunitatis?* Ex part. 5. tr. 1. reſ. 14. ibid.

14. *An in Regno Siciliæ poſſit Rex diſponere ad libitum, in quoſcumque vſus voluerit, de fructibus Eccleſiarum vacantium? Et quid eſt ſentiendum de conſuetudine circa hoc?* Ex part. 7. tractat. 10. & Miſc. 1. reſol. 1. p. 104.

15. *Quid ſentiendum de aliquibus Conſtitutionibus Iuſtiniani Imperatoris, præſertim de Conſtitutione 3. 5. 6. 57. & 58,* Ex p. 1. tractat. 2. reſolut. 106. aliàs 105. p. 108.

16. *Animaduertuntur aliqua in defenſionem Immunitatis Eccleſiaſticæ. Et inter diuerſos caſus diſcuſſos in textu huius Reſolutionis quæritur, an Epiſcopus habeat territorium in ſua Diœceſi?* Ex part. 7. tr. 10. & Miſc. 1. reſ. 3. ibid.

17. *An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Chriſtiano temporalem poteſtatem?* Ex part. 1. tract. 2. reſ. 122. aliàs 121. p. 109.

18. *Quomodo ſit intelligenda Extrauag.* Vnam ſanctam *Bonifacij VIII?* Ex part. 1. tract. 2. reſol. 123. aliàs 122. p. 110.

19. *An Summus Pontifex poſſit cognoſcere, & iudex exiſtere competens, vbi lis aliqua, vel diſcordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoſcentes?* Ex part. 1. tract. 2. reſol. 124. aliàs 123. ibid.

20. *An Reges, & Principes recipiant ſuam poteſtatem immediate a Deo? Et quid de poteſtate Pontificis?* Ex part. 1. tr. 2. reſ. 126. aliàs 125. ibid.

21. *An Reges in aliquo caſu ſint iudices exemptorum?* Ex p. 4. tr. 1. reſ. 73. ibid.

22. *An ſit licitum Principibus Chriſtianis, & Magiſtratibus laicis diſcutere facultates, & poteſtates alicuius Nuntij qui in illam Prouinciam à Pontifice mittitur?* Ex part. 1. tr. 2. reſ. 68. aliàs 67. p. 111.

23. *An liceat Principibus Legatos, & eorum famulos atrocia ſcelera perpetrantes ſine violatione iuris gentium condigna vltione punire? Et explanatur in hoc caſu*

Index Tractatuum,

caſu dlfferentia inter Legatos Principum ſæcularium, & Nuntios, & Legatos Summi Pontificis. Ex part. 6. tr.8.& Miſc.3.reſ.2.ibid.

24. Vtrum Epiſcopi, & Eccleſiaſtici tanquam inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis delictis poſſint expelli à Regno? Et an in dicto caſu tam Principes, quam Conſiliarij id conſulentes incurrant in excommunicationem vndecimam Bullæ Cœnæ? Ex part.1.tr.2.reſ.18.aliàs 17. p. 13.

25 An Epiſcopi ſi non expelli à Regno, ſaltem tranſmitti poſſint ad Summum Pontificem pro animaduerſione? Ex p.5.tr.1.reſ.5.p.114.

26. An Principes habeant ius conuocandi Epiſcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipſarum Eccleſiarum? Et an poſſint Reges expollere à Regno Epiſcopos inobendientes mandatis Regii? Idem eſt dicendum de Clericis, quamuis perturbantibus Reipublicæ pacem. Ex part.3.tr.1. reſ. 27. ibid.

27. An Reges poſſint detinere Epiſcopos pro gubernatione alicuius Regni ſeu Conſilij? Et an dicti excuſentur à reſidentia in dicto caſu? Et difficultas eſt, an hoc efficere poſſint Reges ex priuilegio aliquo à Romano Pontifice obtento? Et an ſi ſuprà dicta priuilegia vere exiſtant, modo ſint reuocata? Et an in hoc non poſſit Summus Pontifex diſpenſare, ſi non adſit neceſſitas publica, & bonum commune, & an reſidentia Epiſcopi ſit aliàs de iure Diuino? Ex part.3.tr.1.reſ.5.p.115

28. An Reges poſſint expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi Simoniace electus eſt? Et an ita facientes incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex part.4. tract. 1. reſ.76. ibid.

29. An Epiſcopi feudatarij Regum debeant prius obedire Regi, quam Papæ, ſeu Metropolitano? Et an Prælati feuda à Rege tenentes teneantur in bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundum feudorum conditionem? Et an Rex poſſit præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, vt cum ipſo eant ad bellum? Ex p.3.tr.1.reſ.6. p.116.

30. An collatio Epiſcopatuum & aliorum Beneficiorum poſſità Principe laico præſcriptione acquiri? Et notatur, quod vt conſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitima, & præſcripta? Ex part.3. tract.1. reſol.65. ibid.

31. An Reges poſſint ſe intromittere, quando ab aliquo Epiſcopo non ſeruatur aliquod Decretum Concilij Tridentini? Ex part.tr.2.reſ.102.aliàs 101.p.117.

32. An reſidentia Epiſcoporum pertineat ad Principes ſæculares? Ne item Epiſcopi Eccleſiarum bona diſſipent; ne decimas fructuum præter quam conſuetas exigant, & alia ſimilia faciant. &c? Ex part. 3. tr.1. reſ. 42. ibid.

33. An Principes ſeu Miniſtri Regij faciendo literas hortatorias ad Epiſcopos, vt ab aliqua mala determinatione deſiſtant, vt eſt in vſu in Regno Neapolitano, faciant contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidant in cenſuras Bullæ? Ex part.1. tract.2. reſol.55. aliàs 54. ibid.

34. An Miniſtri Regij poſſint detinere in Cancellariis Bullas Apoſtolicas ad examinandum, & executioni mandandum? Ex p.1.tr.2.reſ.13.aliàs 12.ibid.

35. An ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam cognoſcere & detinere Bullas Pontificias in Regiis Cancellariis? Ex p.5.tr.1.reſ.12.p.118.

36. An Miniſtri Regij poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur? Et an ſi Religioſus per appellationem, vel alia intra Ordinem poteſt vitare vim ſibi iniuſte illatam, incidat in cenſuras Bullæ Cœnæ, vel alterius ſi ad iudices ſæculares recurrat? Et quid è contra, ſi non poſſit vitare vim, &c. Ex p.1.tr.2.reſ.14.aliàs 13.p.119.

37. An ſit licitum iudicibus ſæcularibus per viam violentiæ cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas? Et an Summus Pontifex, & alij hanc praxim approbent, vel ſaltem ex conſuetudine immemorabili, vel coniuncta cum fama priuilegij? Et notatur, quod ſi pro facto Prælati, & iudicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio probabilis inter Doctores, qui cum licitè poſſit illam ſequi, reuera tunc nullam vim, aut iniuriam faciat ſubdito, ſi illam ſequatur, ac proinde non poterit recurrere tanquam vi oppreſſus ad iudicem ſæcularem, etiam ſi opinio pro ſubdito ſit probabilior. Ex p.5.tr.1.reſ.13.p.120.

38. An ſit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia? Et infertur incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Religioſum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, vt vim ſibi illatum à ſuo Superiore, tantum allat? Ex p.3.tr.1.reſ.53.p.122.

39. An aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium in cauſis violentiæ arcendæ? Ex p.3.tr.1.reſ.64.

40. An aduocatio cauſarum ſpiritualium ad laica Tribunalia vetita ſit ſub cenſura Bullæ Cœnæ, ſi cauſæ aduocentur à iudicibus Sedis Apoſtolicæ? Et quid dicendum, ſi iudices Eccleſiaſtici negligentes ſint in huiuſmodi cauſis cognoſcendis? Ex part.3. tract.1.reſol.55. p.123.

41. Vtrum iudices laici aduocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas excuſentur ex tolerantia Summi Pontificis? Ex p.3. tr.1.reſ.56.ibid.

42. An appellationes, quæ dicuntur tuitiuæ, rectè à iudicibus laicis in cauſis Eccleſiaſticis concedantur? Ex p.1. tr.2.reſ.103.aliàs 102.ibid.

43. An priuilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum Principi laico reuocari poſſit, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit? Et an prædicta priuilegia, ſi fuerint conceſſa in remunerationem, & in vim contractus, non ſint reuocanda ſine iuſta cauſa, Et deducitur Imperatores, & alios Principes laicos non poſſe priuilegia Eccleſiæ conceſſa reuocare? Ex p.3.tr.1.reſ.57.p.124.

44. An iudex laicus conſuetudinem inducens, vel alia introducta vtens contra libertatem Eccleſiaſticam incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et an dicti iudices ſæculares incurrant in ſuprà dictam excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi ſciant ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant? Ex part.3.tr.1 reſ.58. ibid.

45. An iudex laicus excuſetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipſius tranſgreſſores lata, prætextu quod non ſit in ſua Prouincia acceptata? Et an Epiſcopi ſatiſfaciant publicando Bullam Cœnæ in Ciuitate, in qua degunt, vel teneantur etiam extra Vrbem in Eccleſia ſuæ iuriſdictionis publicare ſaltem per alios? Et an excuſentur à dicta publicatione ob minas, & metum Principum, &c. Ex p.3.tr.1.reſ.54.ibid.

46. An Epiſcopi poſſint excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios? Et quid de Inquiſitoribus, non ſolum in Sicilia, ſed in aliis Regnis? Ex part.3. tract.1. reſ.9. p.125.

47. An poſſit Princeps prohibere, vt Inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis, promulgentur, priuſquam ipſi offerantur, vt de eius facultate publicentur? Ex part.4.tr.1.reſ.9.ibid.

48. An iudex laicus poſſit incidenter cognoſcere nullitatem cenſurarum, & ordinare, vt ſæculares, & Eccleſiaſtici illas non obſeruent, & quod tollantur Cedulones à pociis Eccleſiarum? Et docetur, quod ſi incidit quæſtio ſpiritualis coram iudice ſæculari, remittere tenetur Dcleſiaſtico terminandam; neque poteſt præcipere, vt infrà certum tempus illam expediat? Et an Princeps laicus poſſit interdicere, ſeu inhibere Epiſcopis, ſeu eorum Vicariis, ne quemquam excommunicent, niſi prius excommunicationis cauſa oſtendatur? Ex part.4. tr.1. reſ.98.p.126.

49. A

49. *An Clerici dici poſſint, & ſint re vera vaſſalli Principis? Et an Principes laici poſſint priuilegia perſonis Eccleſiaſticis conceſſa auferre?* Ex p.5.tr.1.reſ.98.p.127.

50. *An Reges, vt executores Concilij Tridentini, poſſint compellere Clericos, vt illud obſeruent? Et an Reges vt executores Concilij poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum?* Ex p.4.tr.1.reſ.75.ibid.

51. *An laici Magiſtratus poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum?* Ex p.3.tr.1 reſ.8.p.128.

52. *An iudex laicus poſſit eiicere à Regno Clericum ſeditioſum, & perturbantem Rempublicam?* Ex p.4. tr.1. reſ.81.ibid.

53. *An perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ commiſerunt crimen læſæ Maieſtatis per Principes ſæculares, & eorum iudices puniri poſſint?* Ex p.1.tr.2.reſ.20.aliàs 19.p.129.

54. *An Clericus, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis, ſit puniendus à iudice ſæculari?* Ex p.3.tr.1.reſ.10. ibid.

55. *An Clericus propter crimen læſæ Maieſtatis ſit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus?* Ex p.3.tr.1.reſ.16. ibid.

56. *An Eccleſiaſticus vſurpans iuriſdictionem ſæcularem, aut alia regalia poſſit à iudice laico bonis temporalibus priuari? Et late diſcutitur, quod Clerici in patrimonialibus eiſdem priuilegiis, & exemptionibus gaudeant, & contra ea facientes incurrere in cenſuram Bullæ Cœnæ?* Ex part.4. tr.1.reſ.77.ibid.

57. *An Clerici in Sacris, vel Beneficiati, qui condigne non puniuntur in foro Eccleſiaſtico, poſſint à Rege priuari bonis ab ipſo Rege obtentis?* Ex p.4.tr.1.reſ.4.p.130.

58. *An iudex laicus poſſit punire Clericum in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſticæ?* Ex p.4.tr.1.reſ.80.ibid.

59. *Quomodo ſit explicandus textus in* cap.filiis, & Nepotibus 12.quæſt.7 Ex p.1.tract.2.reſol.25.aliàs 14. p.131.

60. *An negligentia iudicis Eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia poſſit ſuppleri per iudicem ſæcularem vel è contra? Et an iudex Eccleſiaſticus poſſit cenſuris compellere iudicem ſæcularem, vt ſuo munere fungatur?* Ex p.3.tr.1. reſ.25.ibid.

61. *An iudex laicus poſſit punire Clericum pœna pecuniaria quia reuerentiæ ſigna illi non exhibuerit? vel quia coram ipſo deliquerit?* Ex p.1.tr.2.reſ.26.aliàs 25.p.132.

62. *An iudex ſæcularis proceſſans occulte Eccleſiaſticum in cauſa criminali cum intentione poſtea proceſſum præſentandi Prælato faciat contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?* Ex p.1.tr.2. reſ.53.aliàs 52. ibid.

63. *An iudex laicus incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ ſi occulte proceſſat Clericum animo præſentandi proceſſum Summo Pontifici, vel iudici Eccleſiaſtico?* Ex p.3.tr.1. reſ.52.ibid.

64. *An iudex laicus ex conſuetudine poſſit iudicare in criminalibus Clericos in Minoribus conſtitutos? Et quid etiam de conſtitutis in prima Tonſura? Et an in Hiſpania Clerici Minores non gaudeant exemptione gabellarũ ex conſuetudine? Et an Epiſcopi non poſſint publicare edictum, vt Clerici in Minoribus debeãt aſſumere Sacros Ordines ſub pœna priuationis habitus? Et an ita declarauerit Sacra Congregatio?* Ex p.4.tr.1.reſ.10.ibid.

65. *An iudex laicus poſſit punire Clericum aſſaſſinum notorium? Idem eſt dicendum de Clerico incorrigibili, aut ſodomita notorio?* Ex p.1.tr.2.reſ.52.aliàs 51.p.123.

66. *An Clericus falſum teſtimonium dicens coram iudice laico ab eo puniri poſſit? Et an vero ad effectum repellendi clericum à teſtimonio poſſit iudex laicus per viam exemptionis cognoſcere de crimine clerici?* Ex p.1.tr.2. reſ.110.aliàs 109.ibid.

64. *An laicus deponens falſum coram iudice Eccleſiaſtico poſſit ab eo puniri? Et quid è contra, ſi clericus deponat falſum apud iudicẽ ſæcularem?* Ex p.3.tr.1.r.60.p.134.

63. *An Princeps ſæcularis poſſit punire clericum delinquentem ratione officij, ſibi ab ipſomet Principe conceſſi? Et explanatur, quod non ſolum perſonæ Clericorum, ſed eorum bona ſint exempta à iuriſdictione laicali?* Ex p.1. tr.2.reſ.19.alias 18 ibid.

69. *An iudex laicus poſſit punire Clericum delinquentem in officio ſæculari?* Ex p.4.tr.1.reſ.19.ibid.

70. *An Clericus poſſit ſe ſubiicere iuriſdictioni Regali quoad bona patrimonialia?* Ex p.3.tr.1.reſ.29.p.135

71. *An Clericus poſſit ſe ſubiicere iudici ſæculari, vt arbitro? Et in dicto caſu, ſi clericus nolit ſtare ſententiæ, an iudex laicus non poſſit illum per ſe cognoſcere?* Ex p.1. tr.2.reſ.107.alias 106ibid.

72. *An iudex laicus poſſit compellere clericum ad reſtituendum depoſitum, quoties ſe obligauit reſtituere in tribunali iudicis ſæcularis?* Ex p.1.tr.2.reſ.22.aliàs 21.ibid.

73. *An Clericus poſſit reconueniri coram iudice laico de re, quæ non habet connexitatem cum petitione? Et notatur in multis aliis caſibus clericum coram iudice laico reconueniri non poſſe. Etiamque docetur, licet quod clericus poſſit à laico reconueniri, & teneatur ſtare ſententiæ, nihilominus ſequuta ſententia, non poterit à laico iudice cogi ad ſoluendum.* Ex p 4.tr.1.reſ.65.ibid.

74. *An Clericus ſit conueniendus in Curia ſæculari pro debitis Regalibus?* Ex p.4 tr.1.reſ.66.p.136

75. *An Clericus in feudalibus poſſit conueniri coram iudice laico?* Ex part.3.tr.1.reſ.59. ibid.

76. *An Clericus, ſi conueniatur pro euictione, conueniendus ſit coram iudice Eccleſiaſtico?* Ex p.3.tr.1.reſ.22.ibid.

77. *An Clericus ab emptore interpellatus, teneatur eum defendere coram iudice ſæculari?* Ex part.4.tr.1.reſ.25.ib.

78. *An Clerici ex vi ſtatuti laicalis poſſint conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire? Et an clerici ligentur ſtatuto laicorum de cauſis compromittendis inter affines, ita vt ipſi poſſint alios compellere, & compelli ad compromittendum? Et explanatur, quod ſtatuta laicorum proſunt clericis, licet non æque noceant, vnde clerici poſſunt vti ſtatutis & conſuetudinibus laicorum quatenus concernunt eorum fauorem, non autem è contra?* Ex p.3.tr.1.reſ.43.p.137

79. *An iudex laicus poſſit iudicare cauſam clericorum, qui hæredes ſunt alicuius ſæcularis, & cauſa ante eius mortem coram ſe incepta? Et an inſtantia capta contra clericum coram iudice Eccleſiaſtico debeat continuari contra laicum hæredem clerici coram eodem iudice?* Ex p.1. tr.2. reſ.25.aliàs 24.ibid.

80. *An Clericus ſuccedens in bonis laici ſit propter illa bona vocandus in iudicium coram iudice laico, ante quem iam incœpta erat? Et an clericus, qui coram iudice laico recepit depoſitum, poſſit à iudice laico ad illud reddendum cogi? Et an clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe cõpareat, teneatur ſtare ſententiæ à iudice laico latæ. Et an laicus effectus clericus in ciuilibus debeat reſpõdere in iudicio, vbi prius citatus eſt?* Ex p.3.tr.1.reſ.31.ib.

81. *An Eccleſiaſticus hæres laici defuncti in ſæculari iudicio conueniri poſſit? Et ſi clericus ſuccedens laico poſſidet rẽ ſpecialiter hypothecatã, in ratione hypothecæ poſſit conueniri coram iudice ſæculari?* Ex part.4 tr.1.reſ.21.p.138

82. *An iudex laicus poſſit facere realem executionem ſententiæ à ſe latæ contra clericum in caſibus, in quibus ſibi à iure cognitio permiſſa eſt? Et alia circa hoc inferuntur in corpore huius Reſolutionis?* Ex p.3.tr.1.reſol.4.ibid.

83. *An iudex laicus poſſit exequi ſuam ſententiam contra bona clericorum in caſibus, de quibus in iudicio ſæculari actum eſt?* Ex part.4 tract.1. reſol.3. ibid.

84. *An ſi adſit clauſula de non alienando, poſſit fieri executio per ſæcularem iudicem in prædio ſpecialiter obligato à laico, & ſi clericus illud poſſideat?* Ex part.3.tr.1. reſol.49.p.139

85. *An iudex laicus poſſit citare clericum creditorem in confectione alicuius inuentarij?* Ex part.1.tr.2. reſ.21. aliàs 20. ibid.

86. *An*

86. *An iudex laicus poſſit citare ad exhibenda iura ſua coram eo, quo do eius debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel ſi velit beneficium ceſſionis bonorum obtinere?* Ex part.1.tr.2. reſ.23.aliàs 22. ibid.

87. *An iudex laicus poſſit cogere Clericum, qui ſpoliauit laicum ſua poſſeſſione ad illam reſtituendam?* Ex part.4. tract.1.reſ.74.ibid.

88. *An ſæculares Magiſtratus poſſint cogere Clericos, vt triticum vendant, ſi neceſſitas adſit.* Ex part.1.tr.2. reſ.9.aliàs 8.p.140.

89. *An iudex laicus tempore Careſtiæ poſſit compellere Clericos, vt vendant frumenta, vel ad aliquid faciendum tempore peſtis? Et an poſſit Clericos coniugatos adſtringere ad ſuprà dicta?* Ex part.4.tr.1.reſ.87.ibid.

90. *An Eccleſiaſtici ſint exempti à legibus ciuilibus, quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non pugnant? Et ideo, ſi Clerici vendunt frumenta vltra pretium à Republica taxatum, an peccent mortaliter ſicut laici, & teneantur ad reſtitutionem? Et in dicto caſu, an poſſit propter transgreſſionem iudex laicus illos punire?* Ex p.1.tr.2.reſ.8. p.141.

91. *An Clerici ſubiiciantur legibus Principum ſæcularium, quæ ſpectant ad Reipublicæ gubernationem & pacem, nec cum Sacr. Canonibus, & ſtatu Clericorum pugnant: Et notatur Clericos non peccare mortaliter, ſi dictas leges Principum ſæcularium non obſeruent, ſecluſo ſcandalo?* Ex p.1. tract.10. reſ.12. ibid.

92. *An Clerici ſubiiciantur vi directiua legibus Principum ſæcularium, & notatur, quod ſecluſo ſcandalo Eccleſiaſtici non peccant mortaliter dictas leges non obſeruando:* Ex part.7.tr.10. reſ.39.& Miſc.1.reſ.2.p.142

93. *An ſi iudex Eccleſiaſticus non condemnet Clericum in pœnam legis laicalis, poſſit illum iudex laicus condemnare?* Ex part.4.tr.1. reſ.29.p.143.

94. *An Clerici poſſint vendere vinum ad minutum, & de aliquibus ſtatutis quoad hanc materiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam?* Ex part.4.tr.1.reſ.52.ibid.

95. *An ſi in aliqua terra Baronis vendantur comeſtibilia tantum in eius taberna, vulgo dicta* Zagato, *poſſint adhuc Clerici aperire tabernas, & vendere vinum, niuem, & alia recollecta in eorum prædys? Et an poſſit Baro introducere in quandam terra de nouo à ſe reædificata tabernam dictam* Zagato, *vaſſallis reclamantibus, & an ita faciens incurrat in cenſuram Canonis quinti Bullæ Cœnæ? Idem dicendum eſt de Communitatibus, ſeu Vniuerſitatibus Ciuitatum, & locorum, &c.* Ex part.5. tract. 1. reſ.20.ibid.p.147.

96. *An Clerico vendenti vinum, frumentum, &c. vltra taxam à Principe impoſitam, poſſit iuſtitia ſæcularis dicta victualia ei in pœnam tollere, vt à lege ſtatutum eſt. Et an Clerici non teneantur ad pœnam, ad quam laici tenentur, ſi dicta victualia vendant vltrà iuſtum pretium, etiam ſi Princeps expreſſerit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici? Et an dicti Clerici in prædictis caſibus poſſint puniri ab Epiſcopis mitiori tamen pœna:* Ex part.1. tract.2. reſ.71.ibid.

97. *An iudex laicus poſſit exigere pœnas impoſitas à lege, ſi Clerici illam tranſgrediantur, & res venditæ cecidiſſent in commiſſum? Et notatur Clericos pro damno, & noxa data à ſuis animalibus non poſſe conueniri coram iudice ſæculari, neque teneri ad pœnas impoſitas? Et aduertitur ædilem non poſſe Clericum compellere, vt domum ruinoſam deſtruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, vbi ipſi degunt, pœnas pecuniarias extorquere?* Ex part 4 tr.1.reſ.8.p.148.

98. *An Clericus, qui falſa menſura triticum, & vinum, vel oleum vendidit, poſſit puniri a iudice ſæculari?* Ex par.1. tr.2.reſ.77.aliàs 76.ibid.

99. *An laici, ſi fraudem efficiant quoad pondera, & menſuras, vel quoad pretium rerum venalium poſſint puniri in multis pecuniariis impoſitis à lege per iudicem laicum? Et an Principes laici authoritate propria non poſſint ſtatuere, ne ad beneficia aduenæ aſſumantur: nec poſſint præcipere, vt poſſeſſio beneficij non apprehendatur ſine eorum licentia, & conſenſu, aut Gubernatoris, vel Præſidis?* Ex part.5. tr.1 reſ.6.ibid.

100. *An iudex laicus, ſiue eius miniſter inueniens Eccleſiaſticos exportantes pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno contra legem, poſſit talia auferre ſine fractione libertatis Eccleſiaſticæ, & timore excommunicationis? Et obſeruatur Clericos etiam à iudicibus Eccleſiaſticis non eſſe puniendos pœna legibus Ciuilibus conſtituta, etiam ſi cum eorum ſtatu non pugnet?* Ex part.1.tr.2.reſ.16.aliàs 15.p.150.

101. *An clerici tranſgreſſores legum poſſint puniri à iudice laico pœna pecuniaria à lege conſtituta? Et an ſi miniſter laicus auferret annonam, quia Clericus contra legem latam aſportaret extra Regnum incurreret ex excommunicationem, & frangeret libertatem Eccleſiaſticam?* Ex p.3.tract.1.reſ.41.ibid.

102. *An iudex laicus poſſit procedere contra animalia, & pecora Clericorum, & Religioſorum quæ in alienis paſcuis reperta fuerunt?* Ex part.1.tract.2. reſol.81.aliàs 80. ibid.

103. *An ſi animalia Clericorum inferant damnum poſſint per iudicem ſæcularem capi, & damnum iuſtum exigi?* Ex part.4.tr.1.reſ.72.p.151.

104. *An Notarius effectus Clericus ſit puniendus à iudice laico pro falſitate, quando erat laicus? Sed difficultas eſt, quid faciendum ſi talis Clericus conficeret acta, & inſtrumenta?* Ex part.4.tr.1.reſ.84.ibid.

105. *An inſtrumentum incuſari poſſit coram iudice laico contra debitorem qui poſt obligationem Clericus effectus eſt?* Ex part.4.tract.1.reſ.23.ibid.

106. *An ſi quis effectus Clericus, poſtquam lis contra eum coram iudice ſæculari mota eſt, poſſit apponere declinatoriam pro remiſſione ad iudicem Eccleſiaſticum?* Ex part.4 tractat.1.reſ.38.ibid.

107. *An laicus relegatus per certum tempus, infra quod efficitur Clericus, & rumpit exilium ſit à iudice laico pro dicta fractura cognoſcendus. Et an ſi quis fuerit bānitus tempore quo erat laicus, & banno durante efficitur Clericus, vtique liberatur à iuriſdictione laici?* Ex part. 4 tr. 1.reſ.22.p.152.

108. *An Clericus relegatus à iudice Eccleſiaſtico, ſi durante relegatione efficitur laicus, & frangat relegationem, poſſit pro dicta fractura à iudice Eccleſiaſtico puniri, & duplicari pœna? Idem dicendum eſt, ſi Clericus committat delictum tempore Clericatus, & poſt delictum ducat vxorem?* Ex part. 1.tract.2. reſ. 119. aliàs 118. ibid.

109. *An iudex laicus poſſit punire Clericos, qui ſine habitu & Tonſura immiſcent ſe in delictis grauiſſimis: Et notatur, quod ad priuandum Clericum priuilegio fori, ad hoc vt dicatur ſe in enormitatibus immiſcere, requiruntur aliqua, quæ in calce huius Reſ. explanantur.* Ex p.1. tr.2.reſ.24.aliàs 23.ibid.

110. *An ſint aliqui caſus, in quibus Principes ſæculares poſſint pœnis ecercere clericos? Et an ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſit Princeps ſæcularis facto & vi reſiſtere illis, & impedire executionem talium mandatorum?* Ex part.1.tr.2. reſ..7.p.153.

111. *An iudices ſæculares poſſint capere Eccleſiaſticos, & Religioſos impedientes, & reſiſtentes iuriſdictioni laicali, nec non illos punire pœna pecuniaria?* Ex p.4.tr.1. reſ.79.ibid.

112. *An in aliquo caſu Clericus poſſit capi à miniſtro laico? Et notatur iudicem laicum non poſſe detinere Clericum de quo ſupra captum in ſuis carceribus per ſpatium viginti horarum, ſi breuiori tempore poſſit illum iudici Eccleſiaſtico remittere?* Ex p.5.tr.1.reſ.22.ibid.

113. *An*

113. *An iudex laicus poſſit in aliquibus caſibus capere Clericum,& detinere in carceribus vltra viginti horas? Imo, neque eo tempore detinere eum poſſit, ſi breuiori illum iudici Eccleſiaſtico remittere poſſet? Et in caſibus conceſſis, ſi laicus officialis capiens Clericum non præſentet ſtatim ſuo iudici an incidat in excommunicationem, &c.* Ex part.4.tr.1.reſol.85.p.154.

114. *An iudex laicus, & eius miniſter poſſit capere perſonam Eccleſiaſticam in flagranti crimine,& ducere illam ſine iniuria ad ſuum Eccleſiaſticum Superiorem?* Ex part.1.tr.2.reſ.11.aliàs 10.ibid.

115. *Quid ſentiendum ſi non in flagranti crimine, ſed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu, Clericus inuentus? An in tali caſu Clericus comprehendi poſſit? Et an iudex ſæcularis iure defenſionis ſuæ, aut alterius innocentis, licite comprehendat Clericum non ſolum in actuali aggreſſione, & crimine patrando, præueniendo illud, ſed etiam in crimine patrato, ne fugiat, vt præſentetur ſuo Superiori? Et an iudices laici poſſint detinere Clericum in ſuis carceribus ſpatium 20. horarum? Imo, ſi cum poſſint incontinenti non tradant Clericum iudici Eccleſiaſtico, an incidant in excommunicationem?* Ex part.1.tract.2.reſ.12.alias 11.ibid.

116. *An miniſter laicalis poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis & priuare abſque metu excommunicationis, & maxime tempore noctis? Et an compelli poſſit à iudice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere? Et an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario volenti eum capere? Et an Clericus exercens prohibitam venationem, vel piſcationem, poſſit ſpoliari à iudice ſæculari, vel ſuis miniſtris auibus, vel canibus vel aliis inſtrumentis?* Ex part.1.tr.2.reſ.10.aliàs 9. p.155.

117. *An miniſter laicus poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis? Et an iudex laicus poſſit ſpoliare Clericum exercentem venationem,aut piſcationem prohibitam, auibus, vel canibus, aut aliis inſtrumentis? Et an miniſter laicalis poſſit tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, vel auferre annonam à Clericis? Et an iudex Eccleſiaſticus teneatur punire Clericos pœnis ſtatutis à lege laicorum?* Ex part.1. tract.1.reſol.28.ibid.

118. *An valida ſit lex, quæ permittit Magiſtratibus ſæcularibus,vt arma horis prohibitis Clericis capiant? Et in tali caſu,an iudex ſæcularis poſſit damnare Clericum ad pœnam pecuniariam à lege impoſitam?* Ex p.4.tr.1. r.19.p.156.

119. *An miniſtris laicalis iuriſdictionis liceat auferre Clericis arma prohibita?* Ex p.5.tr.1.reſ.4.ibid.

120. *An ad declinandum forum iudicis ſæcularis ſufficiat poſſeſſio Clericatus? Et an Clericus, qui in re aliqua in Tridentino ſeſſ.23.cap.6.præſcripta defecit,ob idque foro laicali ſubiicitur,non ſolum à iudice laico, ſed à iudice Eccleſiaſtico poſſit puniri, atque iudicari? Et an prima Tonſura vnius teſtimonio probetur?* Ex p.3.tr.1.reſ.48. p.157.

121. *An Clericus, qui aliquando dimittit habitum, & Tonſuram,amittat priuilegium fori,& iudex laicus poſſit illum punire? Et an vero requiratur trina monitio, vt Clericus incedens ſine habitu, & Tonſura perdat priuilegium fori?* Ex part.1.tract.2.reſol.34. aliàs 33. ibid.

122. *An Clericus in Minoribus,vt gaudeat priuilegio fori opus ſit, vt tempore delicti, vel ſaltem capturæ reperiatur in Tonſura, & habitu? Et an ſi aliquis Clericus dimiſiſſet habitum Clericalem, & illum reaſſumpſeret, etiam ſine licentia Epiſcopi, gaudeat priuilegio fori, etiam ſi in Synodo hoc prohibitum eſſet fieri? Et an priuilegio fori gaudeat Clericus, incedens in habitu, & Tonſura, & per paucas vices in Choro & proceſſionibus interfuit, quamuis de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ non inſeruiat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat?* Ex p.4.tr.1.reſ.18.ibid.

123. *An Clericus gaudeat priuilegio fori, & ſit à laica iuriſdictione exemptus, ſi tantum deferat habitum, & non Tonſuram, vel è contra? Et an Clericus gaudeat priuilegio fori,ſi tempore capturæ inueniatur ſine veſtibus Clericalibus, dummodo tempore delicti illas geſtauerit?* Ex part.1.tr.2.reſ.33.aliàs 32.p.158

124. *An Clericus incedens in habitu, ſi omittat portare Tonſuram, perdat priuilegium fori?* Ex p.4.tr.1.reſ.93. ibid.

125. *An Clericus,vt gaudeat priuilegio fori, debeat portare non ſolum pallium ſed etiam togam vſque ad talos?* Ex part.4.tr.1.reſ.91.ibid.

126. *Clericus qualem habitum deferre debeat, vt gaudeat priuilegio fori. Et ſi controuertatur, an habitus, cum quo inuentus eſt Clericus, ſit Clericalis, an inquam, hæc habitus cognitio ad Eccleſiaſticum pertineat, & dum hæc coram iudice Eccleſiaſtico pendent, debeat iudex laicus ſuperſedere, & aliter faciens Immunitatem Eccleſiaſticam infringat?* Ex part.3.tractat.1. reſ.63.p.159.

127. *Vtrum iudex laicus poſſit in caſu contingenti cognoſcere de Clericatu, vel de habitu? Et an ſi Clericus captus incedat in habitu laicali,an tunc poſſit detineri per iudicem ſæcularem, donec iudex Eccleſiaſticus ferat declarationem, & dum pendet talis cognitio, iudex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in cauſa delicti? Et quid, ſi in dicto caſu fama eſſet publica & notoria, quod ille eſſet Clericus, quamuis inuentus ſit in habitu laicali, an in tali caſu ſtatim remittendus ſit ad iudicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem Clericatus? Et quæ autem veſtes cenſendæ ſint Clericales in Clericis prima Tonſura, & initiatis Minoribus Ordinibus?* Ex p.1.tr.2.reſ.28.aliàs 27 ibid.

128. *An iudex laicus poſſit cognoſcere de Clericatu,vel de habitu?* Ex p.3.tr.1.reſ.15.ibid.

129. *An iudex laicus poſſit cognoſcere, vtrum Clericus veſte Clericali amictus ſit vt gaudeat priuilegio fori?* Ex p.3.tract.1.reſ.10.p.160.

130. *An cognitio de habitu Clericali ſpectet ad iudicem laicum?* Ex p.4.tr.1.reſ.5.ibid.

131. *An iudex laicus poſſit punire Clericum, qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum patratum intenti ne ſubtrahendi ſe à ſæculari poteſtate? Et notatur in tali caſu non poſſe iudicem laicum talem Clericum ordinatum in fraude punire quoad pœnam corporalem, ſed tantum quoad pœnam pecuniarium, & confiſcationem bonorum,quamuis hoc non careat difficultate,quia exempta perſona non poteſt in rebus moleſtari.* Ex par.1.tr.2. reſ.27.aliàs 26.ibid.

132. *An qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum animo ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, gaudeat priuilegio fori. Et ſi quis dicat autem ſuſcepiſſe habitum Clericalem ex vi voti, an ipſius iuramento ſtandum ſit?* Ex p.3. tract.1.reſ.67.p.161.

133. *In Diœceſi N. volentes ad Ordines promoueri, prius adſcribuntur Eccleſiæ Cathedrali, & per annum geſtant habitum Clericalem inſeruiendo eidem Eccleſiæ, prout faciunt Clerici iam ordinati, quæritur,an in dicto anno gaudeant priuilegio fori. Et an omnes ſeruientes Eccleſiis gaudeant priuilegio fori & maxime Scholares addiſcentes,& ſeruientes Eccleſiæ.* Ex part.6. tractat.1. reſol.36.ibid.

134. *An Clerici inſeruientes, & vere adſtricti alicui Eccleſiæ, licet primam Tonſuram non habeant, gaudeant priuilegio fori? Et explanatur, quod quamuis Clerici, qui dicuntur Saluatici,non gaudeant priuilegio Canonis, neque exemptione gabellarum,tamen gaudent priuilegio fori?* Ex part.3.tract. 1.reſ.69.p.162.

135. *An Clericus incedens cum habitu, & Tonſura, ſed non deſeruiens alicui Eccleſia, gaudeat priuilegio fori? Et notatur, quod licentia Epiſcopi deſeruiendi in certa Eccleſia ſufficit, vt obtineatur oretenus, ſed non ſufficit ſeruitium in temporalibus, ſed in ſpiritualibus, & ſufficit, ſi ſeruitium prabeatur alteri Eccleſia, quam illi, in qua mandauit Epiſcopus, etiam ſi ſeruiat capella exiſtenti in Eccleſia, qua ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio eſſet aſſignata. Et alia circa hoc in textu huius Reſolutionis explanantur, & tandem quaritur obiter an percutiens Clericum non deferentem habitum, & Tonſuram incurrat in excommunicationem Canonis* ſi quis, *&c?* Ex p.1. tr.2. reſ.35. alias 34. ibid.

136. *An Clericus in Minoribus amittat priuilegium fori, ſi non deſeruiat Eccleſia ad certum miniſterium ex Epicopi mandato? Et an ſufficiat, quod Clericus inſeruiat in diuinis etiam alteri Eccleſia quam illi, cui fuit per Epiſcopum adſcriptus? Et quid, ſi deſeruiat alicui Eccleſia, etiam ſi hoc non faciat de mandato Epiſcopi?* Ex part.4.tr.1.reſ.2.p.163.

137. *An Clericus deſeruiens Eccleſia ex licentia obtenta à Vicario Epiſcopi gaudeat priuilegio fori? Et an adſcriptio in Eccleſia hodie non ſit neceſſaria de mandato Epiſcopi, ſed ſufficiat, quod realiter fiat ſeruitium in Diuinis? Ex quo infertur Clericum in Minoribus conſtitutum, & habitum & Tonſuram deferentem gaudere priuilegio fori & Eccleſia deſeruientem non tamen de mandato Epiſcopi?* Ex part.9.tract.6. & Miſc.1.reſ.6. ibid.

138. *An Clerici Minores, vt gaudeant priuilegio fori, debeant in Dominicis diebus cum ſuperpelliceo Diuinis intereſſe?* Ex p.4.tract.1.reſolut.88.p.164.

139. *An Clerici in Minoribus obſeruantes requiſita Concilij Tridentini, gaudeant omnibus priuilegiis, quibus gaudent Clerici in Sacris conſtituti? Et docetur omnes conſuetudines trahendi Clericos coram iudice laico etiam in ciuilibus eſſe reprobatas in Concilio Tridentino, & aliis iuribus.* Ex p.4.tr.1.reſ.20.ibid.

140. *An iudex laicus poſſit punire Clericos in Minoribus conſtitutos? Et aduertuntur & explanantur omnia, qua determinauit Concilium Tridentinum ſeſſ.23.c.6.vt quis gaudeat priuilegio fori. Et tandem quaritur, vtrum clericus habens beneficium, ſed non deferens habitum, & Tonſuram, nec alicui Eccleſia deſeruiens gaudeat priuilegio fori?* Ex p.1.tr.2.reſ.29.aliàs 28.p.165.

141. *An Clericus in Minoribus, ſi habeat beneficium, & non deferat habitum & Tonſuram, gaudeat priuilegio fori?* Ex p.4.tr.1.reſ.89.ibid.

142. *An ſi dictus Clericus habeat tantum titulum, & collationem beneficij, non tamen poſſeſſionem, gaudeat priuilegio fori, & ſit à iuriſdictione laica exemptus? Et an hoc etiam procedat in Clerico poſſidente beneficium, ſed ſine redditibus?* Ex part.1. tractatu 2.reſ.30.aliàs 29. p.166.

143. *An Clericus, qui habet penſionem tantum ſuper aliquo beneficio, gaudeat tanquam Beneficiatus priuilegio fori, ita vt exemptus ſit à iuriſdictione ſaculari? Et quid, ſi incedit in habitu & Tonſura?* Ex part.1.tract.2. reſ.31.aliàs 30.ibid.

144. *An Capellanus, cui Capella in perpetuum, vel in titulum fuerit à Papa, vel Epiſcopo aſſignata, gaudeat priuilegio fori? Et quid dicendum, ſi habeat Capellaniam, ſeu beneficium, vulgariter dictum ſeruitium Miſſarum? Et quid, ſi Clericus habeat Praſtimonium, ſeu Fratranſiam, ſi dictum Praſtimonium poſſideat in titulum perpetuum, & aliquod ſpirituale annexum habeat?* Ex part.1.tr.2.reſ.32.aliàs 31.ibid.

145. *An habens coadiutoriam à Papa conceſſam, gaudeat priuilegio fori? Et quid de Clerico, qui beneficium obtinet, quod obtinere non poterat, puta, quia illegitimus, irregularis, vel ſi ordinatus eſt cum falſis dimiſſoriis, vel ſine illis? Et quid, ſi ordinatus fuerit ante legitimam atatem, vel per ſimoniam?* Ex part.3.tr.1.reſ.62. ibid.

146. *An ordinatus ante legitimam atatem, vel extra tempora, &c. gaudeat priuilegio fori? Et quid de eo, qui ordinatus fuit ſine dimiſſoriis, aut cum falſis? Et quid eſt ſentiendum de Clerico ordinato per ſimoniam, vel ab Epiſcopo impedito ordines faciendi, v.g. excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, &c. an gaudeat ſupradicto priuilegio fori?* Ex p.4.tr.1.reſ.26.p.167.

147. *An qui beneficium habens delinquit, & poſtea matrimonium contrahit, ſit à iudice laico puniendus? Idem eſt dicendum de Clerico coniugato, qui poſt commiſſum delictum tempore, quo omnia requiſita habebat, vt priuilegio fori gauderet, effectus eſt bigamus iniens aliud matrimonium.* Ex part.4.tractatu 1.reſ.6. ibid.

148. *An Clericus coniugatus cum vnica, & virgine, veſtes Clericales, & Tonſuram deponens, ſi poſtea illas reaſſumat, gaudeat priuilegio fori?* Ex part. 1. tract. 2. reſol.80.aliàs 79.ibid.

149. *An Clericus ſolutus in Minoribus tempore delicti, ſi poſtea viduam ducat, ex bigamia amittat priuilegium fori? Et an ſit bigamus; ita vt amittat priuilegium fori, ſi quis fœminam prius à ſe cognitam ducat poſtea in vxorem?* Ex part.4 tract.1. reſ.27.ibid.

150. *An iudex laicus poſſit cognoſcere, ſi Clericus ſit bigamus?* Ex part.4.tr.1.reſ.71. p.168.

151. *An miniſter laicalis iuriſdictionis poſſit exercere iuriſdictionem circa Clericos coniugatos non in criminalibus, ſed in ciuilibus? Et an Clericus negociator, ſi ter non fuerit monitus, non ſubiaceat ſtatutis laicorum? Et an omnis negociatio, qua aliis Clericis prohibita eſt, etiam coniugatis prohibita cenſeri debeat?* Ex part.1.tr.2.reſ. 51.aliàs 50.ibid.

152. *An Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori etiam in Ciuilibus? Et Clericus coniugatus poſt amiſſum habitum, & Tonſuram, ſi pro delicto aliquo in Curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde aſſumpto habitu & Tonſura Eccleſia deſeruiat, an poſſit à iudice laico propter delictum in carcerem coniici, aut perſonaliter adſtringi? Et quid, ſi Clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens ſine habitu, & Tonſura, & deinde è carcere fugiens habitum, & Tonſuram reaſſumat, &c.* Ex part.4.tract.1.reſ.78. ibid.

153. *An Gracus, qui poſt contractum matrimonium, initiatus eſt Minoribus ordinibus, gaudeat priuilegio fori? Et docetur Clericos in Minoribus coniugatos Orientales, quos Gracos apellamus, gaudere priuilegio Canonis, & fori, etiam ſi Eccleſia non deſeruiant.* Ex part.5.tr.1 reſ.26,p.169.

154. *An vxor Clerici Graci, vel Latini in Minoribus conſtituti gaudeat priuilegio fori in caſu, quo eius vir gaudet? Et an ſupradicta vxor gaudeat hoc priuilegio fori etiam mortuo viro, donec alteri nubat? Et an vxores vidua Equitum D. Iacobi, Alcantara, &c. etiam gaudeant exemptione gabellarum?* Ex p.3.tr.1.reſ.45. p.170.

155. *An vxores Clericorum coniugatorum gaudeant priuilegio fori? Et an non ſolum viuente viro, ſed etiam mortuo, durante viduitate; ita vt vxor Clerici, qua commiſit homicidium viuo marito, vel durante viduitate, debeat conueniri coram Epiſcopo, non autem coram iudice ſaculari?* Ex part. 4. tract. 1. reſolut. 41. ibid.

156. *An vxores Equitum D. Iacobi, Alcantara, Calatraua, &c. gaudeant priuilegio fori? Et an dicta vxores gaudeant ſupradicto priuilegio fori, etiam mortuo viro, donec, alteri nubant? Et quid dicendum eſt,*

mortuo

mortuo viro, ſi in viduitate permaneant, de exemptione gabellarum, quod idem dicendum eſt de vxore Clerici coniugati, & Sacerdoti Græci ? Et an ſi in dicto caſu gabellas defraudent, non ſit illis deneganda abſolutio ? Ex part.6. tractatu 8. & Miſc.3. reſolut.6. p.171

157. *An vxor Clerici coniugati, vel Sacerdotis Græci, vel Equitis D. Iacobi, Alcantaræ, &c. durante viduitate, gaudeat priuilegio fori, & exemptione gabellarum ? Et explanatur, quod viduæ, & pupilli profeſſorum Doctorum, Medicorum, Studioſorum, ipſiſque inſeruientium, parentum, maritorumque prædefunctorum gaudent Immunitatis commoditate, id eſt priuilegio fori ?* Ex p.8. tr.7.& Miſc.reſ.23.ibid.

158. *An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori, ita vt iudex laicus illos non poſſit punire? Et an etiam gaudeant exemptione gabellarum? Et an doctrina huius Reſolutionis intelligatur tantum de filiis legitimis, & viuente Patre ?* Ex p.3.tr.1. reſ.7.p 173.

159. *An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici ? Et an Clerici ligentur ſtatuto laicorum, edicto ſuper iure, quod vocant congrui ? Et an Clericus Emphyteuta ſit conueniendus coram iudice laico ad ſolutionem laudemij, vel coram Eccleſiaſtico ?* Ex p.4. tr.1. reſ.11.ibid.

160. *An familia Clericorum gaudeant priuilegio fori ? Et an ſerui perpetui Clericorum, etiam ſi ſint Mauri, Turcæ, & à Catholica Eccleſia alieni, gaudeant tamen hoc priuilegio fori ?* Ex p.3.tr.1.reſ.47ibid.

161. *An ſerui Clericorum gaudeant priuilegio fori? Et an doctrina huius quæſtionis debeat etiam accipi de famulis profeſſorum, & ſtudioſorum, quotidianis, neceſſariis, perpetuis, & propriis; & quid de familia laica Epiſcoporum ?* Ex part.7. tract. 7. reſ. 62. aliàs 61. p.174.

162. *An N. Religioſus profeſſus, qui miſcuit ſe in criminibus enormibus, amiſerit priuilegium fori, ita vt ſine metu cenſurarum poſſit illum iudex laicus punire? Et ſupponitur Religioſum profeſſum nunquam perdere priuilegium fori, etiam ſi apoſtataret à Religione, habitumque dimitteret, &c. Et explanantur, quæ ſint neceſſaria, vt Religioſus, & Clericus perdant priuilegium fori. Et an in ſupradicto caſu Religioſus à ſuo Superiore ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, quod idem dicendum eſt de Clerico ?* Ex p.1.tract.2.reſ.130. aliàs 126.ibid.

163. *An Nouitij in Religione Clericorum Regularium tempore hoſpitij, gaudeant priuilegio Canonis, & priuilegio fori ? Et an Nouitius cum licentia Patris Generalis acceptatus in noſtra Religione ante pubertatis annum, ſit proprie Nouitius, ita vt gaudeat priuilegio Canonis, & fori ? Et an impuberes admiſſi ad Religionem ante annos pubertatis gaudeant priuilegio Canonis, & per conſequens etiam priuilegio fori ? Et an ſupradicti Nouitij hoſpites gaudere etiam debeant priuilegio exemptionis gabellarum, ſi aliqua bona poſſideant ? Et an Clerici coniugati, & laici ſeruientes Epiſcopis, licèt gaudeant priuilegio fori, non tamen gaudeant priuilegio gabellarum ? Et an illi, qui aſſumpto aliquo habitu Religioſo adhibentur ad ſeruitia, & obſequia Monialium, & ad petendum pro ipſis eleemoſinam, gaudeant priuilegio Canonis?*Ex part.6.tract.8.& Miſc.3. reſ.7. p.176.

164. *An Nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingreſſum commiſſum, ſit à iudice laico puniendus, etiam ſi hoc in fraudem fecerit ? Et an in hoc euentu ad ſummum poſſit prædictus Nouitius puniri à iudice ſæculari in pecunia & bonis, non autem in corpore ?* Ex part. 3. tractatu 1. reſolut. 33. p.177.

165. *An iudex laicus poſſit punire aliquem, qui poſt diffamationem & inquiſitionem homicidij ingreſſus eſt Religionem ? Et in prædicto caſu an talis Nouitius puniri poſſit tantum in pecunia, & bonis à iudice ſæculari, non autem in corpore, etiam ſi cum fraude ingreſſus ſit Religionem ?* Ex parte 4.tractatu 1.reſolut.95. ibid.

166. *An Nouitius, habitu Religionis dimiſſo, poſſit à iudice ſæculari puniri ob delictum tempore Nouitiatus commiſſum. Idem dicendum eſt de Reilgioſis emiſſis ex Societate Ieſu, ſi vxorem ducant, vel liberi in ſæculo maneant. Et notatur non poſſe Nouitium cogi à Prælatis Religionis ad luendam pœnam delicto ſuo condignam, etiam ſi re integra, id eſt ante captum iudicium diſcedere velit à Religione. Et quid de delicto cuiuſdam Clerici, qui ſtatu Clericali dimiſſo, vxorem duxerat ?* Ex part.3. tractatu 1. reſolut. 34. p.178.

167. *An Equites Nouitij D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ. S. Ioannis, &c. gaudeant priuilegio fori ? Et quid de ipſis Equitibus iam profeſſis D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. Et an idem dicendum ſit de Militibus Monteſæ, S. Stephani, & S. Lazari, & ſecus autem dicendum ſit de Equitibus Aurei Velleris, S. Michaëlis, Annunciationis B. Mariæ Virginis, & de Militibus Garreriorum, & illis vulgo dictis* de la Banda *& de omnibus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate erectis ? Et quid de exemptione gabellarum ſupradictorum Equitum Nouitiorum ?* Ex part .4. tr.1. reſul.36. ibid.

168. *An Nouitij D. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, & præſertim D. Ioannis gaudeant priuilegio fori ? Et ex doctrina huius quæſtionis infertur, an Prælati Religioſorum ex iuſta cauſa poſſint differre profeſſionem Nouitij apti ?* Ex p.5.tr.1.reſ.18.p.179.

169. *An iudex laicus poſſit ciuiliter, ſeu criminaliter cognoſcere cauſas aduerſus Equites D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ ? Et an dicti Equites gaudeant priuilegio Canonis, & fori?* Ex par.1.tract.2.reſ.73.aliàs 72. ibid.

170. *An Fratres D. Ioannis, qui portant mediam crucem albam, gaudeant priuilegio fori, & gabellarum ?* Ex p.3.tr.1.reſ.51.ibid.

171. *An Milites D. Ioannis gaudeant priuilegio fori ? Et ſi dicti Equites D. Ioannis exerceant officia ſæcularia, & in illis delinquant, an poſſint puniri à iudice laico, Et an vero idem dicendum ſit de Equitibus S. Stephani, & S. Lazari ? Et quid, de quibuſlibet aliis Religioſis Militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati, & à Sede Apoſtolica approbatis ? Et quid ſentiendum eſt de exemptione gabellarum:* Ex part.4.tr.1.reſol.86. p..180.

172. *An Milites S. Stephani, & S. Lazari gaudeant priuilegio fori ? Et an dicti Equites, etiam nouitij gaudeant exemptione gabellarum ?* Ex part. 3. tract.1. reſol.61.ibid.

173. *An Rectores Hoſpitalium gaudeant priuilegio fori ?* Ex p.3.tr.1.r.66.ibid.

174. *An Eremitæ gaudeant priuilegio fori ? Et quid de Eremitis profugis, qui non ſubſunt alicui Superiori Eccleſiaſtico ?* Ex part.4. tractatu 1. reſolut.35. p.181.

175. *An Tertiariæ D. Franciſci, ſeu* Bizochæ *vel* Beatæ, *vt vocant, gaudeant priuilegio fori, & poſſint conſequi legatum pro Monachatu? Et quid de priuilegio Canonis ? Et an viri Tertij ordinis D. Franciſci aliique ſimiles, qui collegialiter viuant, ſeu in Clauſtris habitent, gaudeant priuilegio fori?* Ex part.1.tr.2.reſ.81. aliàs 84.ibid.

176. *An oblati viuentes in aliquo Monaſterio gaudeant priuilegio fori ? Et an illi homines, qui aſſumpto habitu Religioſo adhibentur ad ſeruitia, & ob-*

ſequia Monialium, ad petendas pro ipſis eleemoſynas; gaudeant priuilegio fori? Et an mulieres Tertiariæ, vulgo dictæ Bizocche, *gaudeant priuilegio fori,& exemptione gabellarum,& cum requiſitis conditionibus poſſint conſequi legatum relictum pro Monachatu,non obſtante, quod viuant in propriis domibus?* Ex part.4.tr.1.reſ.31. ibid.

177. *An Confraternitates laicorum gaudeant priuilegio fori ita vt Epiſcopis ſint ſubiectæ? Et quid, ſi in eis opera Charitatis,& pietatis,& exercitia ſpiritualia exerceant, quod idem dicendum erit à fortiori de Hoſpitalibus? Et an bona ſupradictarum Confraternitatum poſſint alienari ſine aſſenſu Apoſtolico?* Ex p.4.tract.1. reſolut.37. p.182.

178. *An iudex laicus poſſit dirimere controuerſias ortas inter Confraternitates in aliqua proceſſione?* Ex p.3.tr.1.r.70. ibid.

179. *An ſint exempti ab onere hoſpitandi Patres, & fratres Clericorum, dum vna ſimul babitant? Et notatur Magiſtratus ſæculares non poſſe hoſpitari facere milites in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum, quamuis lacis locatis* Ex p.4.tr.1.reſ.32.ibid.

180. *An Epiſcopus poſſit cognoſcere de delicto admiſſo à laico officiali ſuo? Et ſi aliquis iudex ſæcularis vellet cognoſcere delicta ſupradicti officialis, an poſſit Epiſcopus illum excommunicationis nexu vincire? Et an Carcerarij, Fiſcales, Commiſſarÿ Magiſtri, Notarÿ, lictores, &c. Epiſcopi, etiam ſi ſint laici, gaudeant priuilegio fori?* Ex p.3.tr.1.reſ.12.

181. *An Epiſcopi poſſint excommunicare iudices laicos, qui volunt cognoſcere delicta ſuorum famulorum? Et an Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum poſſint tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licet laica, gaudeat eo priuilegio, ſicut ipſi Clerici gaudeant?* Ex p.1.tr. 2.reſ.98 aliàs 97.p.183.

182. *An familia laica Epiſcoporum gaudeat priuilegio fori? Et quid de Notariis, Fiſcali, Actuariis, ſcribis, &c. Curiæ Epiſcoporum in omnibus delictis etiam commiſſis extra officium, an debeant gaudere priuilegio fori?* Ex p.4. tr.1.reſ.30.ibid

183. *An Miniſtri Curiæ Epiſcoporum gaudeant priuilegio fori in delictis extra officium commiſſis? Et explanatur laicos familiares Epiſcoporum gaudere priuilegio fori, quamuis non habeant requiſita Concilÿ Tridentini ſeſſ.23. cap.6.* Ex parte 5.tractatu 1.reſolut.1, p.184.

184. *An familia laica Epiſcopi Titularis, vel aliorum Prælatorum habentium territorium, & iura Epiſcopalia cum poteſtate iuriſdictionis, vt eſt in Sicilia Archimandrita Meſſanenſis gaudeat priuilegio fori? Et in caſu occurrenti pro delicto puniendi ſunt ab Ordinario loci,& non ab ipſo Epiſcopo titulari, &c.* Ex p.5.tr.1. reſ.25.p.186.

185. *An familia Vicarÿ Epiſcopi gaudeat priuilegio fori?* Ex p.3.tr.1.reſ.46.p.187.

186. *An iudices laici poſſint preſcribere numerum ſatellitum Epiſcoporum, vulgo dicti* Alarij? Ex p.4.tr.1.reſ. 100.ibid.

187. *An offendens curſorem, ſeu alium Miniſtrum Epiſcopi, non in executione officÿ ſed ex odio, & inimicitia priuata ſit puniendus ab Eccleſiaſtico, vel à iudice ſæculari? Et an ſaltem hic caſus ſit miſti fori? Et in exemplum adducuntur alÿ diuerſi caſus pro praxi?* Ex p.6. tr.8.& Miſc.3.reſ.3.ibid.

188. *An Epiſcopi poſſint viſitare Hoſpitalia, etiam ſi à Patrono in ipſius fundatione aliter cautum ſit, & maxime conſentiente ipſo Epiſcopo? Et quid, in caſu negligentiæ, ſi Fundator, aut teſtator alios executores non ſubſtituerit?* Ex part.1.tract.2.reſ.84.aliàs 83. p.188.

189 *An Epiſcopus poſſit viſitare Hoſpitalia,& Confraternitates quoad decentiam Diuini cultus, etiam ſi exiſtant ſub protectione Regum? Et explanatur, quod licet Epiſcopus non viſitet Capellas particulares,& exemptas, tamen poteſt inquirere, an decenter ibi Sacra miniſtrentur.* Ex p.1.tr.2.reſ.101.aliàs 100.p.189.

190. *An iuriſdictio temporalis Archiepiſcopi Montis Regalis ſit à Rege Guilielmo II. ita ei conceſſa, vt omnem Superioritatem à ſe abdicauerit, & poſſit ab illo exerceri per Gubernatorem Eccleſiaſticum?* Ex part.7.tract.10. & Miſc.1.reſ.4.p.190.

191. *An quando Clericus inſtituit hæredem alium Clericum, vel laicus condidit teſtamentum ad pias cauſas, poſſit iudex Eccleſiaſticus dicta teſtamenta publicare?* Ex p.1. tr.2.reſ.100.alias 99.p.193.

192. *An mortuo Epiſcopo inuentarium pro ſpolio poſſit fieri à iudice laico?* Ex p.4.tr.1.reſ.110.ibid.

193. *An iudex laicus poſſit cognoſcere in caſu hæreſis, ſi agatur de quæſtione facti? Et an iudices laici non poſſint cognoſcere de crimine Sortilegÿ, quando hæreſim continet?* Ex p.3.tr.1.reſ.2.ibid.

194. *An iudex laicus poſſit cognoſcere de crimine hæreſis; quando agitur de quæſtione facti?* Ex part.4.tr.1.reſ.58. p.194.

195. *An iudex laicus poſſit punire Apoſtatas? Et explanatur, quod in conflictu opinionum illa magis eſt amplectenda quæ fauet Eccleſiæ.?* Ex part.4.tr.1.reſ.12. ibid.

196. *An Reges poſſint ſtatuere, vt Familiares S.Inquiſitionis non gaudeant priuilegio fori in aliquo delicto ſine conſenſu DD. Inquiſitorum? Et ex doctrina huius quæſtionis infertur differentia inter priuilegium conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ,& priuilegium conceſſum ab Eccleſia Principibus laici, nam hoc reuocari poteſt tanquam priuilegium conceſſum ſubditis, illud autem minime, quod eſt valde notandum. Et ideò priuilegium cognoſcendi cauſas Clericorum conceſſum Principibus reuocari poſſe, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit. Et è contra non poſſe principem condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum priuilegium continebat.* Ex p.4.tr.1.reſ.82.ibid.

197. *An ſi Princeps conderet ſtatutum abrogans aliud ſtatutum, quod Clericorum priuilegium continebat peccet contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & aliter faciens incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et aduertitur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, quando eſt contra libertatem vnius Eccleſiæ tantum.* Ex p.1. tr.2. reſ.61.alias 60.p.195.

198. *An ſtatuta laicorum etiam fauorabilia Clericis ſint valida? Et an ſtatuta, & leges Principum ſæcularium etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta & quæ priuilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligent Clericos Et notatur, quod quando Clerici, & Eccleſia in aliquo ſtatuto non nominantur, poſſint cogi ſtatuentes declarare, quod non comprehenduntur Eccleſia,& perſonæ Eccleſiaſticæ.* Ex part.3. tract.1.reſ.13. p.196.

199. *Quid facere debeat Epiſcopus, dum iudices laici edunt aliquod ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam?* Ex p.3.tr.1.reſ.68.ibid.

200. *Quando ſtatuta laicorum ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et pro praxi explanantur quinque caſus præter alios iam diſcuſſos in aliis Reſolutionibus in hoc ipſomet tractatu & nouo ordine.* Ex p.4. tr.1. reſ.55. ibid

201. *Quando ſumus in dubiis, an aliquod ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, debemus opinionem, quæ fauet Eccleſiæ, amplecti?* Ex p.1. tr.2.reſ.66. aliàs 65.p.197.

202. *An*

202. *An Principes ſtatuentes, ne in eorum ſtatu poſſint ædificari de nouo Eccleſiæ, & Monaſteria ſine eorum licentia, derogent Immunitati Eccleſiaſticæ? Et an Conſtantinus Imperator conceſſerit facultatem, vt Eccleſiæ per totum Orbem poſſint ædificari?* Ex part.1. tr.2.reſ.62. aliàs 61.ibid.

203. *An edictum, ſeu ſtatutum de non ædificandis Monaſteriis, ſeu habendis cœtibus Religioſorum ſine licentia Principis, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam?* Ex part.1.tract.2.reſ.129.aliàs 128.ibid..

204. *An Principes poſſint ſtatuere, ne beneficia Eccleſiaſtica exteris conferantur? Et infertur non eſſe liberum Magiſtratibus, & iudicibus ſæcularibus literas Pontificias reiicere, quarum authoritate beneficia exteris conferuntur; & aliqua alia curſim explanantur valdè notanda, & ſcitu digna? Et an poſſit Romanus Pontifex iuri Patronatus laicorum derogare, ſi velit?* Ex p.3. tr.1.r.26.p.198

205. *An ſtatuta, in quibus cauetur, ne quis poſſeſſionem apprehendat alicuius Eccleſiæ, vel beneficij ſine facultate Principis, vel ſuorum Miniſtrorum, ſint contra libertatem Eccleſiaſticam? Et an hæc non procedant in Regibus, qui ex priuilegio Summi Pontificis habent collationem, &c. vt in eorum Regnis nullus exterus beneficium poſſit obtinere?* Ex part.1. tract.2.reſol.63. aliàs 62.ibid.

206. *An iudex, & Miniſter Regius poſſit cognoſcere cauſam, cum agitur, v.g. Vt Petrus Clericus recuperet Eccleſiæ poſſeſſionem, à qua eſt eiectus per vim, vel retineat beneficij poſſeſſionem, in qua ab alio turbatur? Neque ob receptam conſuetudinem hæc cauſa ad iudices ſæculares pertinere poteſt, neque poteſt adduci tolerantia Pontificis?* Ex part.1.tr.2. reſ.67. aliàs 66 ibid.

207. *An iudex laicus, poſſit cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficij, ſi agatur inter duos Clericos, vel quando reus eſt Clericus? Et an iudex laicus, ſi pro ſua iuriſdictione habeat opinionem probabilem, ſed excommunicatur ab Epiſcopo, vel declaratur incidiſſe in excommunicationem latam à iure, ſtante probabilitate contraria ſit vere excommunicatus, & teneatur ei obedire? Et an in conflictu opinionum illa ſequenda eſt, quæ fauet Eccleſiæ? Et quando eſt dubium, an ſtatutum ſit, vel non ſit contra Immunitatem Eccleſiæ, an priùs conſulendus ſit Summus Pontifex? Et tandem docetur, quod quando eſt controuorſia inter iudicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum, an ſua ſit iuriſdictio, iudex Eccleſiaſticus tanquam dignior de hoc debet cognoſcere.* Ex part.5. tr.1. reſ.23.p.199.

208. *An ſi Princeps ſtatuat, ne ſuis priuilegiis potiantur ij, qui ſubditi non ſunt, fiat contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & Clerici illis non poſſint vti? Et deciditur, quod ſtatutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea, quæ de iure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.* Ex part.1.tract.2.reſ.60.aliàs 59. p.200.

209. *Quædam Ciuitates habent priuilegium, vt qui ad eas confluant habitationis cauſa, non poſſint per quinquennium ab eorum creditoribus conſtringi, quæritur, an ſi Princeps in cauſa particulari ſtatuat per publicam ſcripturam, ne aliqui debitores inter quos nominat quemdam Sacerdotem, poſſint dicto priuilegio frui, an inquam, hoc ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et ſupponitur primo de iure communi Clericos poſſe gaudere, & vti beneficio ſtatutorum, & priuilegiorum alicui Vniuerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum. Secundo, quod ſtatutum per quod tolluntur Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, eſt contra libertatem Eccleſiæ. Et pro firmanda doctrina ſuprà dictæ difficultatis, aliæ etiam curſim valde notandæ explanantur.* Ex part.1. tract.2. reſ.59. alias 58. ibid.

210. *An ſtatutum, quando fundatur in publica vtilitate etiam ſi faciat mentionem de Clericis, ſit inualidum, & lædat Immunitatem Eccleſiaſticam? Et an ſtatuta laicorum, etiam ſi ſint Clericis fauorabilia, ſi de illis mentionem faciunt, ſint nulla, & contra libertatem Eccleſiaſticam?* Ex part.4.tr.1.reſ.14.p.202.

211. *An ſtatutum, ſi tollat Clericis ea, quæ tanquam ciuibus ſibi competunt ſit contra libertatem Eccleſiaſticam?* Ex part.4.tr.1.reſ.15. ibid.

222. *An ſtatuta prohibentia extractionem annonæ, videlicet vini, frumenti, bladæ, leguminum, & huiuſmodi extra territorium, deferri, vt conſeruetur abundantia in Ciuitate, comprehendant Clericos extrahentes huiuſmodi bona vel fructus à ſuis prædiis collectos?* Ex par.1. tr.2.reſ 68.aliàs 68.p.203.

213. *An ſtatuta prohibentia introduci in ciuitatem vinum recollectum, vel aliud extra territorium, comprehendant Clericos?* Ex part.1. tr.2.reſ.70.aliàs 69. ibid.

214. *An ſtatutum, ne extrahatur, vel introducatur in ciuitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos? Et doctrina huius Reſolutionis eſt valde notanda, quia ex ea multi caſus ex ſupradictis & ſequentibus docte, & late inferuntur, & explanantur circa Immunitatem Eccleſiaſticam. Et tandem quæritur, an Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſæcularium non obſeruent?* Ex part.4. tract. 4. & Miſc. 3. reſol. 4. ibid.

215. *An Principes poſſint ſtatuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua ſeruitia & obſequia; an ita ſtatuentes incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ?* Ex part.1.tr.2.reſ.54. aliàs 53.p.207.

216. *An ſtatutum laicorum prohibens generaliter librorum impreſſionem abſque eorum licentia, comprehendat Clericos? Et an Epiſcopi poſſint hoc ſtatuere?* Ex part.4. tract.1.reſ.60.ibid.

217. *An Pragmatica ſuper Chartam, vulgo dictam* Papel ſellado, *violet Immunitatem Eccleſiaſticam? Et pro roboranda doctrina huius quæſtionis aliquæ aliæ diuerſæ difficultates pro Immunitate Eccleſiaſtica diſcutiuntur?* Ex part.6.tractat.8. & Miſc.3.reſ..1. p.208.

218. *An Principes, ſi per aliqua ſtatuta diſponant, de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Eccleſiaſticam & ſint excommunicati?* Ex p.1. tract.2. reſ.65. aliàs 64 p.210.

219. *An lex, ſiue ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem, non confecto inuentario, teneatur vltra vires hæreditatis, comprehendat Clericos? Et an idem, quod de Clericis dictum eſt, in ſupradicto caſu dicendum ſit de Eccleſia, vel Monaſteriis?* Ex p.1.tr.2.reſ.71.aliàs 70. p.211.

220. *An ſtatutum, vt quis, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, Dominus ſit, ſi non ingrediatur Religionem, ſin vero amittat, an inquam, tale ſtatutum ſit illicitum, & contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et an ſi legentur ducenta, ſi nubat, & centum ſi Religionem ingrediatur, debeantur ducenta Religionem ingredienti?* Ex part.1.tr.2.reſ.125.aliàs 124. ibid.

221. *An Princeps poſſit leges condere circa matrimonium? Et quid circa acceſſoria matrimonij? Et an circa alia accidentalia, vel acceſſoria poſſit ferre leges v.g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & vxorem, & ſponſalitiam largitatem, & ſimilia?* Ex part.1.tr.2.reſ.128.aliàs 127.p.212.

222. *An Principes laici poſſint ſtatuere impedimenta dirimentia matrimonium? Et difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſeruatione, factum*

teneret,& matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet? Et an ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum detrimens? Ex par.5.tract.1.reſ.16. ibid.

223. *An valeat ſtatutum, in quo cauetur, ne filia, vel filius poſſit contrahere ſine conſenſu Patris, alias cadat ab hæreditate? Et ex doctrina huius Reſolutionis aliqua alia circa hoc inferuntur,explanantur valde notanda,& in mente tenenda. Et etiam quæritur, an ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius ciuitatis infringat Eccleſiaſticam libertatem? Et an Pater incurrat excommunicationem Concilij, ſi iniuſtè impediat matrimonia filiorum? Et an Teſtator poſſit diſponere,vt eius filia nubat de conſilio alicuius?* Ex part.1.tr.2.reſ.75.aliàs 74.p.213.

224. *An Princeps ſæcularis poſſit ferre aliquam legem aduerſus filios contra iuſtam Parentum voluntatem nubentes* Ex p.1.tr.2.reſ.105.aliàs 104 p.214.

225. *An ſtatutum diſponens mulierem extra territorium nubentem cum ſua familia priuandam fore hæreditate, ſi ei ſit quæſita,ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam?* Ex p.1.tr.2.reſ.57.aliàs 56.ibid.

226. *An Princeps laicus poſſit imponere pœnas,ne matrimonia inter conſanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam impetrata à Pontifice diſpenſatione? Et an circa acceſſorium matrimonij poſſit Princeps ſæcularis leges ferre; aut pœnas imponere matrimonium contrahentibus ſine Parentum conſenſu? Et infertur, quod iudices laici poſſint pœnas imponere contra non obſeruantes dies feſtos, verum ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laborandi in die feſto, non poſſunt propter ea iudices laici illum punire, vt transgreſſorem Feſtorum, ſtante dicta licentia Epiſcopi.* Ex part.5 tract.1.reſ.17. ibid.

227. *An laicus ſit iudex competens,quando agitur de poſſeſſorio matrimonij?* Ex part.1.tract.2.reſ.56.aliàs 55. p.215.

228. *Au iudex Eccleſiaſticus ſi competens in cauſis ſponſalium? Et quid ſi iuramento firmata ſint; vel an ſaltem ſint miſti fori?* xE part.1.tr.2.reſ.131.aliàs 130. p.215.

229. *Ad quem iudicem ſpectat ſpiritualem, vel ſæcularem, pendente lite ſuper matrimonio,, vel in ſponſalitiis, ſequeſtrare puellam cauſa explorandi voluntatem?* Ex part,1.tr.2.reſ.132.aliàs 131.ibid.

230. *De ſequeſtrando Nouitio à Religione,vel puella pendente lite matrimonij, vt eorum voluntas cognoſcatur. Et docetur poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum Nouitium, depoſitandumve niſi illi ex parte Religionis vis fieret manifeſta; & extra hunc caſum iudices ſæculares,ſi id tentarent,grauiſſime peccarent, & excommunicationem Tridentini ſeſſ. 25. cap.18. de Regular. ipſo facto impoſitam incurrerent. Et quid eſt dicendum, ſi id ex authoritate Eccleſiaſtica Summi Pontificis, vel Nuntij Apoſtolici fiat? Et quid de ſecundo caſu, an iudex ſæcularis poſſit ſe intromittere, & ſequeſtrare puellam in loco tuto, ad finem tollendi violentias, &c.* Ex part.11. tract. 3. & Miſc.3.reſ.20.ibid.

231. *An de cauſa dotis principaliter, & non incidenter intentata,poſſit iudex Eccleſiaſticus inter laicos cognoſcere? Et quid, quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi?* Ex part.1. tract.2. reſ.117. áliàs 116. p.216.

232. *An Princeps ſeu miniſtri laici poſſint ſtatuere irritando aliqua iuramenta, quæ in certis contractibus apponuntur, vt ſuper matrimonio, decimis, & ſimilibus?* Ex part.1.tr.2. reſ.74.aliàs 73.ibid.

233. *An Princeps ſæcularis poſſit relaxare obligationem iuramenti præſtiti? Et an ſaltem ſi non poſſit proprie iuramenta relaxare, poſſit tamen condonare, & remittere obligationem,quam pars ipſa, cui iuratur, concedere poteſt?* Ex part.1.tract.2. reſol. 115.aliàs 114. p.217.

234. *An iudex ſæcularis poſſit cogere laicos ad condonandam obligationem iuramenti metu, aut iniuria extorti? Et an quando iudex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam iudex Eccleſiaſticus?* Ex part.1.tr.2.reſ.116. aliàs 115.ibid.

235. *An Princeps ſæcularis non tantum poſſit reſiſtere iuramento, ita vt prohibeat, ne fiat, ſed etiam poſſit impedire effectum illius, ita vt ſi fiat, nullatenus ſequatur obligatio? Et quid circa hoc in Regno Cathaloniæ, & de Ordinatione Luſitana prohibente apponi iuramentum in vllo contractu? Et an non ſolùm iudex laicus ad obſeruationem iuramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti laicos ſuos compellere poteſt,ſex etiam iudex Eccleſiaſticus,ita vt in tali caſu materia iuramenti ſit miſta? Et an illæ leges irritantes contractum ſolùm propter adiectionem iuramenti ſint ſaltem indirectè contra libertatem Eccleſiaſticam?* Ex part.1.tr.2.reſ.114. aliàs 113.ibid.

236. *An iudex Eccleſiaſticus ſit competens non ſolùm quoad relaxationem iuramenti, ſed etiam ad effectum agendi, vt præſtita relaxatione annullet & reſcindat ipſum contractum? Et quid ſi cauſa agatur cum hæredibus iurantis?* Ex part.1.tract.2. reſ.120. aliàs 119. p.218.

237. *An Principes imponentes gabellas licèt iuſtas ſuper bona Eccleſiaſticorum incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel tantum incurrant in aliam excommunicationem Papalem, à qua ſatiſfacta parte per Bullam Cruciatæ abſolui poſſint?* Ex part.1.tract.2.reſ.48. aliàs 47.ibid.

238. *An aliqua Ciuitas, vel Principes poſſint exigere tributa à Clericis,quia per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum eſt?* Ex p.1. tract. 2. reſ.97. aliàs 96. ibid.

239. *An Principes laici conſuetudine poſſint acquirere ius collectandi Eccleſiaſticos? Et an colore talis prætextus liberentur à cenſuris excommunicationis & reſtitutionis debito?* Ex part.4.tr.1.reſ.101.p.219.

240. *An quædam doctrina Syluestri de gabella ſoluenda à Clericis ſuper pane, vino, &c. ſit vera? Et an laici poſſint aperire tabernas, in quibus ſine onere vectigalis confluere poſſint Clerici?* Ex part.1.tr.2.reſ.83.aliàs 82. ibid.

241. *An tributum ſit iniuſtum eo, quod indirectè grauentur Clerici, v. g. ſuper carnibus, pane, vino, oleo, &c.* Ex p.4.tr.4.& Miſc.reſ.174.p.220.

242. *An emens victualia pro filio Clerico, vel Capellano ſuæ familiæ teneatur ſoluere gabellas? Et additur, quod in tali caſu Patres poſſunt donationem facere filiis de tota illa ſumma, quam expenſuri ſunt pro illis, & poſtea eorum nomine illam expendere in eorum ſeruitium.* Ex part.4 tr.4.& Miſc.reſ.175.ibid.

243. *An licitè Senatus Panormitanus, & alia Reſpublica exigant gabellas ab Eccleſiaſticis cum animo reſtituendi eas in fine anni?* Ex part.1.tr.2.reſ.45.aliàs 44. ibid.

244. *An ſi Princeps,vel aliqua Reſpublica propter aliquam iuſtam cauſam auxerit tantillum pretium carnis, vini, olei,&c.vt illud plus conuertatur in illam cauſam, non quidem in grauamen Clericorum faciens principaliter, ſed generaliter in grauamen omnium, incurrant in excommunicationem Bullæ, ſi talem gabellam à Clericis exigant, vel in tali caſu aperienda ſit alia tabernas, in quam ſine tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. iuſto pretio?* Ex part.1.tr.2. reſ.46.aliàs 45 ibid.

245. *An Princeps laicus,ſi iuſte ſtatuendo pretium legitimum vini, vult poſtea ſuper emptore laico gabellam, quam*

quam extra pretium legale iuſtum dandum venditori, debeat ipſe emptor tribuere pro bono, & neceſſitate publica, quæritur, an talis gabella ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.1. tract.2. reſol.49. aliàs 48. p.221.

246. An Princeps, ſeu alius Superior laicus ſine conſenſu Clerici poſſit imponere gabellas ſuper eius bona ex aliqua publica neceſſitate, vt peſtis, &c? Ex part.1. tract.2. reſ.41. aliàs 40. p.222.

247. An in caſu, in quo collectæ, ſeu gabellæ iuſtæ Clericis imponuntur, poſſint imponi inconſulto Romano Pontifice? Et an dictæ gabellæ, ſi excedant octauam partem valoris rei, ſint iniuſtæ? Ex part.1. tr.2. reſol.133. aliàs 132. ibid.

248. De conditionibus, quas requirit cap. Non minus, & cap. Aduerſus de Immunitate Eccleſ. Vt Clerici poſſint collectari in communibus vtilitatibus, vel neceſſitatibus. Ex part. 1. tractat. 1. reſol. 11. p.223.

249. Quando laicorum facultates non ſufficere cenſendum ſit, ad hoc vt Clerici conſenſu Epiſcopi, & conſulto Romano Pontifice contribuere in aliquibus caſibus teneantur? Et ſupponitur Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros ciuitatis, & ſimilia. Ex part.1. tr.2. reſ.134. aliàs 133. p.225.

250. An clerici teneantur ſoluere gabellas, ſi Epiſcopus, & Clerus conſenſerunt, inconſulto Summo Pontifice? Et quid dicendum ſi Princeps impetret Bullam à Summo Pontifice; an tunc neceſſarium ſit ſeruare formam Cap. Non minus de Immunitate Eccleſ. Ex p. 5. tract. 1. reſ.15. ibid.

251. An Eccleſiaſtici teneantur ſoluere gabellas poſitas pro primo introitu Regis in Ciuitatem? Ex part.3. tract 1. reſol.11. p.226.

252. Vtrum Clerici teneantur ad gabellam, quæ impoſita eſt pro manutenendo exercitu in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conſeruentur? Ex p.1. tract.2. reſ.79. aliàs 78. ibid.

253. An Princeps laicus poſſit imponere gabellas ſuper bona Eccleſiaſticorum propter reparationem pontium, murorum viarum, &c? Et an Clerici teneantur ad contributionem, vt oppidum, quod Rex vendere parat, ſe redimat? Ex p.1. tr.2. reſ.39. aliàs 38. ibid.

254. An Clerici teneantur, & poſſint per iudices ſæculares cogi ad reparandam viam ante domos ſuas? Et quid, ſi graculi, aut vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcantur in vineis, & meſſibus alicuius Clerici, vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & laicorum inundet? Ex part.1. tr.2. reſol.76. aliàs 75. p.227.

255. An Principes poſſint imponere gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum? Ex p.1. tr.2. reſ. 40. aliàs 39. ibid.

256. An Clerici teneantur ſoluere vectigal in extractione frumenti, vini, & ſimilium, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, vt alibi conducendo carius vendant? Et infertur illam eſſe negociationem Clericis prohibitam tantum, quæ debitum tributi habeat annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta: ſecus ſi lucrum non ex emptione, ſed aliunde proueniat. Et late explanatur Principes ſæculares non poſſe ſuper bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere. Ex part. 5. tractatu 1. reſolution.27. p.228.

257. An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, ſiue patrimonialia ſint, ſiue ipſis donata, aut empta & quouis alio titulo quæſita ſint? Et an Clerici teneantur ſoluere gabellas impoſitas ſuper bona laicorum ad ipſos poſtea aliquo titulo ſuperuenientia? Ex p.1. tr.2. reſ.43. aliàs 42. p.229.

358. An Clerici teneantur ſoluere collectam certam, & inuariabilem impoſitam per ſtatutum ſuper aliqua bona, prius quam ad eos perueniſſent? Et an prædia omnia ſint obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis? Ex part.3. tract.1. reſ.17. p.230.

259. An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis in Minoribus conſtitutis? Et quid, ſi adſit conſuetudo in contrarium? Et quid de Clericis primæ Tonſuræ? Ex p.1. tr.2. reſ.36. aliàs 35. ibid.

260. An Princeps ſæcularis poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis non habentibus requiſita Concilij Tridentini ſeſſ.23. c.6. de quibus ſupradictum eſt? Ex p.1. tr.2. reſ.37. aliàs 36. ibid.

261. An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, qui habitum aſſumpſerunt Clericalem ſine intentione Clericandi, ſed tantum in fraudem collectarum? Ex part.1. tr.2. reſ.44. aliàs 43. p.231.

262. An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. & adhuc Nouitiis? Et ex doctrina huius quæſtionis infertur dictos Equites eſſe vere Religioſos, & poſſe confiteri cum Sacerdote non approbato ab Ordinario, ſicut poſſunt alij Regulares, quod eſt valde notandum. Ex part.1. tr.2. reſ.50. aliàs 49. ibid.

263. An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Nouitiorum? Et an gaudeant priuilegio Canonis, & fori? Ex part.1. tract.2. reſ.38. aliàs 37. p.232.

264. An Clericus, vel Religioſus conducens agros alienos teneatur ſoluere gabellam ex fructibus inde perceptis? Et an poſſint vti negociatione artificioſa, id eſt, qua res arte mutatur, & ſic venditur, vt emere iumenta, vt nutrita, & meliorata vendant cum lucro, item oues emere, & nutrire, ex quibus vendant caſeos, & agnos, vel quodcumque genus rei, quod nouerint ſua arte meliorandum, &c? Ex part.6. tractat.7. & Miſc.2. reſ.11. ibid.

265. An Clericus negociator ſtatim ante trinam monitionem teneatur ſoluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo poſſit licite exigere? Ex part.1. tractat.2. reſ.47. aliàs 46. p.233.

266. An Clericus negociator ſine trina monitione teneatur ſoluere gabellam? Et an dicta, vel alia gabella à Clerico debita poſſit peti coram iudice laico? Et an poſt trinam monitionem Clericus negociator non perdat exemptionis Immunitatem quoad bona Eccleſiaſtica? Ex p.3. tr.1. reſol.44. ibid.

267. An Clericus negociator, ſi ter non fuerit monitus, amittat priuilegium non ſoluendi gabellas? Et explanatur, quod ſi Clericus in iudicio pulſaretur, plura allegare poteſt, quæ eum à culpa releuarent, & pro excuſatione Clericorum, qui forſitan negociarentur, & aliqua alia in calce huius Reſolutionis circa hoc inuenientur. Ex part. 4. tr. 1. reſ.28. ibid.

268. An Superior laicus, quando Clerici tenentur ſoluere gabellas, poſſit illos ad ſoluendum compellere? Et ex doctrina huius difficultatis infertur an iudex ſæcularis poſſit punire Clericum non in perſona quidem, ſed in bonis, ſi falſum depoſuerit coram eo? Ex part.1. tr.2. reſ.42. aliàs 41. p.234.

269. An iudex poſſit exigere gabellas à Colonis partiariis Religioſorum? Et quid, ſi prædicti Coloni Religioſorum fructus collectos deferant de loco ad locum, aut alienent? Et an Coloni, ſeu affictuarij prædiorum Eccleſiaſticorum non teneantur ſoluere gabellam, vulgo dictam Diulnxiori? Ex part.3. tr.1. reſ.19. ibid.

270. An Conſeruatores Religioſorum poſſint procedere contra eorum debitores laicos? Et an his Conſeruatoribus conceditur poſſe cognoſcere de manifeſtis iniuriis, & violentiis factis aduerſus Religioſos? Et an poſſint Regulares eligere Conſeruatorem, qui defendat ſua animalia, ſeu pecora damnum facientia in agris alienis, & an hac cauſa pertineat ad Conſeruatorem, & non ad iudicem ſæcularem? Ex p.3. tr.1. r.20. p.235.

An iudex laicus poſſit iudicare in cauſa decimarum vel ſit cauſa miſti fori? Ex part.1.tr.2. reſ.90.aliàs 89. ibid.

272. *An iudex laicus poſſit ſimul cum iudice Eccleſiaſtico cauſam decimarum cognoſcere ſaltem titulo compromiſſi? Et quid quando de poſſeſſorio decimandi agitur, an iudex Eccleſiaſticus, vel laicus debeat cognoſcere?* Ex p.1.tract.2.reſ.93.aliàs 92.ibid.

273. *An laicus conductor decimarum ſit conueniendus coram iudice laico, vel ſit cauſa miſti fori.* Ex part.1. tract.2.reſ.94.aliàs 93. ibid.

274. *An quando decimæ ſunt ſæcularibus in feudum datæ, cognitio pertineat ad iudicem ſæcularem? Et an hæc cognitio decimarum ſit cauſa miſti fori, ita vt non ſolum iudex laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus poſſit cauſam definire?* Ex part.1.tract.2.reſolut.91.aliàs 90.p.236.

275. *An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel aliis ſæcularibus collatæ, earum exactio, & lites pertineant ad iudicem Eccleſiaſticum? Et quid circa hoc in aliis quatuor caſibus in fine huius Reſolutionis deciſis?* Ex part.3.tract.1.reſol.50.ibid.

276. *An iudex laicus poſsit cognoſcere de cauſis decimarum, ſi Clerici illas petant a laicis, qui præſcriptione, & conſuetudine immemorabili eas nunquam ſoliti ſunt persoluere?* Ex part.1. tractat.2. reſolut.92.aliàs 91. ibid.

277. *An Colonus laicus Religioſorum pro eius portione colonica teneatur ſoluere decimas? Et quid dicendum eſt de priuilegio exemptionis decimarum conceſſo Societati Ieſu à Gregorio XIII. de quo gaudet noſtra Religio? Et aduertitur, quod ſi in aliqua Prouincia Moniales, Regulares, & eorum Coloni ſoluunt decimas, hoc forſitan euenit, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod Breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum, ſecus minime tenentur.* Ex p.3.tr.1.reſ.23. ibid.

278. *Vtrum Emphyteuta Eccleſiæ teneatur ad tributa? Et an doctrina de Emphyteuta non procedat in cenſuario, neque circa Emphyteutam redimibilem?* Ex part. 3. tract. 1.reſ.24 p.237.

279. *An iudex Eccleſiaſticus ſit competens ad cognoſcendum laicum pro re, quam in Emphyteuſim tenet ab Eccleſia? Et apponuntur quinque concluſiones pro Immunitate Eccleſiaſtica, quæ in quadam Deciſione Sacræ Rotæ Romanæ ex Sacris Canonibus, & Doctoribus firmantur. Et tandem quæritur, an iudex laicus non ſit competens ad cognoſcendum Clericum pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum ſit ad iudicem Eccleſiaſticum?* Ex part. 4. tr. 1. reſ.56.ibid.

280. *An Clericus poſſit conuenire laicum coram iudice Eccleſiaſtico pro rebus non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus? Et diſcutitur quomodo, & quando actor debeat ſequi forum rei, Et quæritur, an poſſit fieri ſtatutum, vt reus ſequatur forum actoris? Et an emphyteuta Eccleſiæ poſſit conueniri coram Epiſcopo pro ſolutione penſionis? Et an laicus poſſit conueniri coram Epiſcopo, vt ſoluat* laudemium? *Et an contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum apponi poſſit iuramentum?* Ex par. 5. tract. 1. reſol.7. p.238.

281. *An laicus ratione fructuum Præbendæ ſibi locatæ debeat conueniri coram iudice Eccleſiaſtico? Et an pro bonis, & fructibus Eccleſiæ poſſit laicus conueniri coram iudice Eccleſiaſtico?* Ex part.4. tractat. 1.reſolut.24. p.240.

282. *An ne laici conductores bonorum Eccleſiaſticorum poſſint conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, licitum ſit condere Pragmaticam prohibentem laicis prorogatione in iuriſdictionis alienæ? Et an, ſi dictæ leges prohibeant iuramentum apponi in contractibus, ne ratione ipſius prorogetur iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſit etiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & illas ſtatuentes incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et notatur, quod de iure communi competit Epiſcopis ratione iuramenti conuenire laicos, in Curia Eccleſiaſtica. Et ſupponitur, quod ſtatuta laicorum, quæ tollunt Clericis illa, quæ de iure communi illis competunt, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & aliqua alia ſupponuntur, & explanantur, & tandem quæritur, an Clerici poſſint conuenire laicos coram Eccleſiaſtico pro rebus Eccleſiæ, vel ſuis; ſiue agatur actione reali, ſiue perſonali, ſiue ex legato, ſiue ex locato?* Ex part. 5. tract.1. reſol.8. ibid.

283. *An iudex Eccleſiaſticus ſit iudex competens, quando agitur de dando Tutore Clerico minori, aut mente capto? Et notatur, quod ſi Clericus minor litigat tanquam actor coram iudice ſæculari, poſſit idem iudex ſæcularis dare ei Curatorem ad litem. Et an inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit, pertineat ad iudicem laicum illud facere?* Ex part.1.tr.2. reſ.95. aliàs 49.p.242.

284. *An iudex Eccleſiaſticus poſſit acquirere iuriſdictionem in laicos ex conſuetudine vel præſcriptione, & non è conuerſo? Et an valeat conſuetudo, vt laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtic. conueniri?* Ex part.4.tr.1. reſ.33.ibid.

285. *An iudex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere inter laicos de alimentis filio ſpurio debitis, vel an cognitio huius cauſæ ſit miſti fori? Et notatur, an ſub nomine alimentorum veniant cibaria, veſtes, potus, habitatio, medicina, lectus, & alia huiuſmodi, ſine quibus vita tranſigi non poteſt? Sed difficultas eſt, an alimenta præſtanda ſint filio ſpurio attentis, & conſideratis diuitiis paternis, & eius qualitate, & dignitate? Id etiam, quod dictum eſt de Parentibus circa filios, dicendum eſt de filiis circa Parentes.* Ex part.1.tract.2.reſolut.86. aliàs 85.p.243

286. *An iudex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere laicum ſimul delinquentem cum Clerico?* Ex p.3. tr.1.reſol.1. ibid.

287. *An ſi laicus delinquat ſimul cum Clerico poſſit puniri à iudice Eccleſiaſtico, maxime ſi praueniat?* Ex p.4. tr.1.r.7.p.244.

288. *An ſæcularis delinquens in Eccleſia poſſit à iudice Eccleſiaſtico puniri, quia is, qui in Eccleſia deliquit, Sacrilegium commiſit, quod eſt crimen miſti fori?* Ex part.4.tr. 1.reſ.67.ibid.

289. *An iudex Eccleſiaſticus poſſit punire laicum, qui crimen Sacrilegij commiſit? Et an hæc cauſa ſit miſti fori, & detur locus præuentioni? Et an hoc etiam conueniat non ſolum in rebus Eccleſiæ, ſed etiam in rebus Clericorum, ita vt laici eorum inuaſores coram iudice Eccleſiaſtico debeant conueniri? Et an laicus coram iudice Eccleſiaſtico poſſit conueniri, ſi verba iniurioſa aduerſus Clericum emiſit?* Ex part.1. tr.2. reſ.82. aliàs 81. ibid.

290. *An iudex Eccleſiaſticus poſſit punire adulterum, vel hoc crimen ſit miſti fori?* Ex part.4.tractat.1.reſ.16. p.245.

291. *Quando iudex laicus, & Eccleſiaſticus poſſint cognoſcere de crimine adulterij? Et an de adultero ad pœnam ſanguinis imponendam ſolus iudex ſæcularis ſit competens, & quod ad alias pœnas ſit cauſa miſti fori, & ideo detur locus præuentioni? Idem dicendum eſt, ſi de diuortio, & amiſſione dotis agatur; vel an in cauſa diuortij ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens? Et an ſi de ſola ſeparatione coniugum ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens? Et quid, quando quæſtio mota eſt de alimentis præſtandis adulteræ, à viro ſeparatæ?* Ex p.1.tr. 2.reſ.87.aliàs 86.ibid.

291.*An*

292. An iudex Eccleſiaſticus poſſit punire laicos concubinarios? Et an concubinatus ſit crimen miſti fori? Ex part. 1. tr. 2. reſ. 88. aliàs 87. ibid.
293. An concubinatus ſit delictum miſti fori, ita vt ſi præueniatur, poſſit puniri à iudice laico? Ex quo infertur, an miniſtri laici poſſint prohibere, ne Miniſtri curiæ Epiſcopalis viſitent loca, & domus meretricum? Ex p. 5. tr. 1. reſ. 10. p. 246.
294. An iudex laicus poſſit ſtatuere, ne concubinæ teneantur pro furtis ab ipſis concubinis factis, etiamſi hoc extendat ad concubinas Clericorum? Et infertur, quod lex, vel ſtatutum, ſi tollat Clericis id quod de iure communi eis competit, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam. Ex part. 4. tr. 1. reſ. 11. p. 247.
295. An conſuetudines laicorum & Clericorum miſtæ ſint validæ, etiam ſi ſint contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 4. tr. 1. reſ. 69. ibid.
296. An iudex Eccleſiaſticus poſſit incidenter cognoſcere de rebus temporalibus, ſeu prophanis, & è contra, iudices laici de rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis? Ex part. 1. tract. 2. reſ. 111. aliàs 110. ibid.
297. An Eccleſiaſticus ſit iudex, quando agitur quæſtio, cuius iuriſdictio ſit? Ex part. 4. tractatu 1. reſ. 64. p. 248.
298. Cum tam pro iudice Eccleſiaſtico, quam pro iudice laico ſint rationes probabiles circa eorum iuriſdictionem; an definienda ſit quæſtio per iudicem Eccleſiaſticum? Et explanatur, quod quando duo iudices ſunt ordinarij vel delegati, & pro vtroque ſunt rationes probabiles circa eorum iuriſdictionem, an eligere debeant arbitros? Et quid, ſi vnus ſit iudex ordinarius, & alius delegatus? Ex p. 7. tract. 10. & Miſc. 1. reſolut. 5. ibid.
299. An iudex Eccleſiaſticus teneatur in cauſis Eccleſiaſticis, aut miſti fori præbere proceſſus iudicibus ſæcularibus, à quibus auxilium petit? Ex part. 1. tractatu 2. reſolut 109. aliàs 108. p. 250.
300. An Ordinarius, vel iudex delegatus debeat neceſſario præmittere cenſuras, antequam imploret pro ſua ſententia exequenda brachium ſæculare? Et ſi iudex ſæcularis non vult brachium ſuum præſtare an poſſit ad id cogi pœna excommunicationis. Ex part. 1. tr. 2. reſ. 121. aliàs 120. ibid.
301. An iudex Eccleſiaſticus in criminibus miſti fori poſſit laicos ſine auxilio brachij ſæcularis in carcere detrudere? Et in tali caſu an dicti criminoſi non in Regiis carceribus, ſed in Eccleſiaſticis reponendi ſunt? Ex part. 1. tr. 2. reſ. 89. aliàs 88. ib.
302. An Epiſcopi poſſint capere laicos per propriam familiam ſine inuocatione brachij ſæcularis? Et an poſſit Epiſcopus habere familiam armatam, Fiſcum, carcerem, & proprios executores, &c. & ideo quod Epiſcopus habeat pro territorio totam ſuam Diœceſim? Ex p. 4. tra. 1. reſolut. 17. p. 251.
303. An ſemel punitus in foro Eccleſiæ, poſſit iterum pro eadem culpa à iudice ſæculari puniri, etiam ad exceſſum pœnæ? Et quid è conuerſo, ſi delictum eſt miſti fori? an inſufficienter à iudice ſæculari punitum poſſit iterum à iudice Eccleſiaſtico puniri? Ex p. 1. tr. 2. reſ. 108. aliàs 107. p. 252.
304. An in criminibus miſti fori, quis in Eccleſiaſtico punitus mitiori pœna, poſſit in foro ſæculari pro exceſſu pœnæ puniri? Ex p. 4. tr. 1. reſ. 61 ibid.
305. Coram quo facienda ſit appellatio, quando cauſa fuit deciſa per duos iudices, vnum laicum, & alium Eccleſiaſticum? Ex p. 4. tr. 1. reſ. 54. ibid.
306. An ſi viduæ, pupilli, vel aliæ perſonæ pauperes fuerint oppreſſæ, tunc etiam, nulla data negligentia iudicis ſæcularis, poſſint aduerſarios, ſuos ad iudicem Eccleſiaſticum trahere, & in illius foro conuenire? Ex part. 1. tractat. 2. reſol. 118. aliàs 117. ibid.
307. Vtrum pauper, & miſerabiles perſonæ poſſint laicum coram iudice Eccleſiaſtico conuenire? Et notatur, quod ſi pupillus, vel vidua eſſent diuites, non gaudent priuilegio trahendi laicos ad tribunal Eccleſiaſticum. Ex part. 4. tractatu 1. reſol. 90. p. 253.
308. An iudex Eccleſiaſticus poſſit præcipere iudici ſæculari ſub pœna excommunicationis, quod ſuperſedeat in executione contractus, donec decidatur, an ſit vſurarius, nec ne? Et an iudex Eccleſiaſticus? ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur, poſſit opponere exceptionem illam, & præfigere tempus & terminum peremptorium, intra quem probare teneatur, & quid è conuerſo, &c? Ex part. 3. tractat. 1. reſol. 18. ibid.
309. An iudex laicus poſſit cognoſcere crimen vſuræ, ſiue de iure, ſiue de facto quæratur, vel ſit crimen miſti fori? Ex part. 1. tr. 2. reſ. 78. aliàs 77. ibid.
310. Ad quem forum pertineat crimen vſurarium? Et an hæc cauſa ſit miſti fori? Ex part. 9. tractat. 9. & Miſc. 4. reſ. 15. p. 254.
311. An Principes ſæculares poſſint ex iuſta cauſa dare Iudæis poſitiuam licentiam exercendi vſuras abſque Pontificis authoritate? Ex part. 9. tract. 9. & Miſc. 4. reſ. 14. p. 255.
312. An iudex ſæcularis poſſit punire laicum ſub prætextu eius prohibitionis, etiam ſi habeat licentiam ab Epiſcopo in diebus feſtis laborandi? Ex part. 4. tract. 1. reſ. 94. ibid.
313. An Princeps laicus poſſit legitimare filium Clerici, ſi ipſe filius ſit Clericus? Et quid, ſi filius Clerici ſit laicus? Ex p. 1. tr. 2. reſ. 112. aliàs 111. p. 256.
314. An Prælati Summo Pontifici inferiores delegare poſſint indiſtincte laicis cauſas Eccleſiaſticas? Et ſupponitur poſſe Summum Pontificem, ſi viderit expedire, iuriſdictionem ſpiritualem laicis exercendam committere ad tractandas cauſas non ſolum ciuiles, & criminales, ſed etiam ſpirituales. Ex part. 1. tr. 2. reſolut. 113. aliàs 112. ibid.
315. An Legatus natus poſſit exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos? Ex part. 1. tr. 2. reſ. 17. aliàs 16. ibid.

Sequentes Reſolutiones huius tract. videntur mihi diuidi non poſſe, ideo

---

Sequitur Apologetica Diſceptatio de omnimoda Clericorum exceptione eiuſque origine contra Patrem Michaëlem Rabardeum.

316. Summatim exponitur, quid ſentiat P. Rabardeus circa Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex p. 7. tr. 1. reſ. 1. ibid.
317. An Immunitas Eccleſiaſtica ſit de iure diuino? Et affirmatiuè aduerſus P. Rabardeum probatur ex locis Sacræ Scripturæ. Ex p. 7. tr. 1. reſ. 2. p. 257.
318. Probatur noſtra ſententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum Canonum. Ex part. 7. tr. 1. reſolut. 3. p. 259.
319. Probatur noſtra ſententia rationibus. Ex p. 7. tr. 1. reſ. 4. p. 260.
320. Probatur noſtra ſententia ex Doctorum authoritate. Ex part. 7. tr. 1. reſ. 5. p. 261
321. Reſpondetur ad argumenta P. Rabardei. Ex part. 7. tr. 1. reſ. 6. p. 262.
322. Expenditur locus D. Gregorij à P. Rabardeo adductus. Ex part. 7. tract. 1. reſ. 7. p. 263.
323. Explicantur leges Imperatoriæ, quas P. Rabardeus adducit, & quod non ſint inſtitutoriæ, ſed ſubſidiariæ, & declaratiuæ, diſcutitur. Ex part. 7. tract. 1. reſ. 8. ibid.
324. Dato, & non conceſſo, quod Immunitas Eccleſiaſtica

*non ſit de iure diuino , quæritur , an primarie ortum habuerit à iure poſitiuo Imperatorum? Et explanatur leges Imperatorum largientes Immunitatem Clericis non eſſe inſtitutorias,& conceſſorias:ſed declaratiuas , ſubſidiarias,adiutrices,& executiuas.*Ex part.7.tr.1.reſ.9. aliàs 7.p.264

325. *An ſi Immunitas Eccleſiaſtica eſſet primario ex conceſſione Imperatorum,poſſint Principes adhuc illam reſtringere , & limitare? Et notatur , quod licèt Principes non poſſint amplius tollere,vel limitare priuilegium conceſſum Eccleſiaſticis circa eorum exemptionem , tamen Summi Pontifices poſſunt tollere,ſeu limitare priuilegium aliquod,ſi extaret , conceſſum Principibus iudicandi Clericos,etiam per concordata. Et deciditur , quod priuilegium conceſſum Eccleſiis eſt remuneratorium,& ideo non poteſt reuocari etiam propter ingratitudinem , etiamque cum hoc priuilegium ſit conceſſum non ſubditis,tranſiit in contractum , & ideo non eſt reuocabile.* Ex p.7.tr.1. reſ. 10. aliàs 8.p.267.

326. *An Immunitas Eccleſiaſtica extendatur ad omnia delicta?* Ex p.7.tr.1.reſ.11.aliàs 9. p.269.

327. *An Clericus propter crimen læſæ Maieſtatis ſubiiciatur ſæculari Magiſtratui? Et an ſi Clericus feudum à ſæculari teneret,poſſit ratione delicti etiam criminis læſæ Maieſtatis perſonaliter diſtringi? Et quid de Clericis perduellibus?* Ex p. 7. tract.1. reſ.12. aliàs 10. p.271.

328. *An Clerici in grauiſſimis delictis,& criminibus priuentur omni priuilegio fori ante aliam ſententiam depoſitionis,vel degradationis iudicis Eccleſiaſtici? Et an Clericus incorrigibilis amittat priuilegium fori ante iudicis Eccleſiaſtici declaratoriam? Difficultas tamen eſt, an Clericus pro enormiſſimo crimine ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus abſque eo, quod non ſit incorrigibilis? Et quid de Clerico etiam in Sacris conſtituto, qui dimiſſis Tonſura, & veſtibus Clericalibus , variis & enormibus delictis ſe immiſcuit? Et an Clericus aſſaſſinus non poſſit à iudice laico puniri , nec ſubiici eius iuriſdictioni,niſi prius conſtet de qualitate aſſaſſini , & præceſſerit ſententia declaratoria iudicis Eccleſiaſtici? Et in §.nono huius Reſolutionis explanatur , quod quando naſcitur inter iudicem Eccleſiaſticum , & ſæcularem diſſenſio , ad quem ipſorum iuriſdictio pertineat , definitio pertinet ad Eccleſiaſticum.*Ex part.7.tr.1. reſol.13.aliàs 11.p.273.

329. *An Summi Pontifices potuerint exemptionem Clericorum concedere,inuitis Principibus laicis?* Ex part. 7. tr.1.reſolut.14. aliàs 12.p.276.

330. *Reſpondetur ad exemplum Salomonis cum Aliathar Sacerdote,quod affert P.Rabardeus.* Ex part.7.tract.1. reſ.15.aliàs 13. p.278.

331. *Refellitur aliud exemplum Ioas Regis.* Ex part. 7. tr. 1.reſ.16.aliàs 14. p.280.

332. *Reiicitur argumentum P. Rabardei deſumptum ex authoritate Boërij,& Curiæ,& ex ca.*[illegible]*.de Homicidio in 6. Et deciditur,quod neque Clerici , neque Epiſcopi in grauiſſimis criminibus priuantur priuilegio fori. Imo, quod neque propter crimen perduellionis , neque propter hæreſim Epiſcopus poſſit ab Inquiſitoribus citari , vel puniri , ſed hæc cauſa Papæ reſeruatur.*Ex part.7.tr.1. reſ.17.aliàs 15.ibid.

333. *Impugnatur argumentum P. Rabardei ex caſibus priuilegiatis Galliæ. Et an dicta priuilegia Pontificia Regibus Galliæ , Hiſpaniæ , vel aliis Principibus conceſſa iudicandi Clericos in aliquibus delictis ſint modo per Bullam Cœnæ reuocata?* Ex part.7. tractatu 1. reſolut.18.aliàs 16.p.282.

334. *Expeduntur exempla Chriſtianorum Principum à P.Rabardeo adducta,& eorum leges.* Ex p.7.tr.1.reſ. 19.aliàs 17.p.283.

335. *An conſuetudo poſſit tribuere iuriſdictionem iudicibus laicis in Clericos,ſaltem in aliquibus caſibus?* Ex p.7. tr.1.reſ.20.aliàs 18.p.285

336. *An Clerici teneantur ad ſubſidium Patriæ , & ad onera communia? Et explanatur exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxiſſe à iure Diuino,vel ſaltem ex iure Pontificio ante Conſtitutiones, & leges Imperatorias.*Ex p.7.tra.1.reſolut.21.aliàs 19.p.287.

337. *An in aliquo caſu teneantur Clerici ferre ſubſidium pro communi,& mixta Republica vtilitate , inconſulto Summo Pontifice? Nec tenentur Clerici ad ſolutionem gabellæ impoſitæ pro Phyſico,& Chirurgo,& Ludi-Magiſtro,&c.*Ex part.7.tract.1. reſol.22. aliàs 20.p.289.

338. *An Decretum Bonifacij VIII.* in cap. Clericis de Immunitate Eccleſ. in 6. *hodie perſiſtat? Sed difficultas eſt de Regibus Galliæ , ſtante priuilegio Bonifacij VIII. conceſſo Philippo pulchro, vt non expectato Epiſcoporum conſenſu,poſſint , vrgente neceſſitate , imponere onera Eccleſiaſticis , & an tale priuilegium ſit in vſu?*Ex part.7. tr.1. reſ.23.aliàs 21.p.291.

339. *An Principes poſſint prohibere , ne Annatæ ex ſuis Regnis Summo Pontifici ſoluantur ſine eorum conſenſu?* Ex p.7.tr.1.reſ.24.aliàs 22.p.292.

340. *An Principes laici quoad ſuos ſubditos poſſint inducere impedimenta dirimentia matrimonium? Et late diſcutitur,quomodo intelligenda ſit illa quæſtio , an authoritas vnius Doctoris viri docti,& pij faciat opinionem probabilem? Et aſſeritur ſingularem vnius Doctoris ſententiam,ſi ſuſtineat valorem matrimonij eſſe præferendam communi opinioni?* Ex part.7. tractat. 1. reſ.25. aliàs 23.p.293.

341. *Expenditur contra P.Rabardeum locus Concilij Tridentini de cognitione cauſarum matrimonialium.* Ex part.7.tract.1.reſ.26. aliàs 24.p.297.

342. *Reſpondetur ad alia argumenta P.Rabardei.* [illegible] 7. tr.1.reſ.27.aliàs 25.p.298.

343. *Confirmantur ſuperius dicta , & matrimo*[illegible]*tractum inter filiosfamiliæ ſine conſenſu Pa*[illegible] *obſtantibus prohibitionibus Principum , valida*[illegible] *contra P. Rabardeum probatur. Et quæritur , an Principes poſſint ſtatuere ſub pœna exhæreditationis , ne filij contrahant inuitis Parentibus?* Ex part.7.tr.1. reſ.28. aliàs 26.p.299.

344. *Probatur contra P.Rabardeum matrimonia inter raptores,& matrimonia conſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu eſſe valida.* Ex part.7.tract.1.reſ. 29. aliàs 27.p.301.

345. *De publicatione,receptatione,& contrario vſu legum Pontificialium,præſertim in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ. Et quæritur , an iudices laici trahentes ad ſua tribunalia perſonas Eccleſiaſticas extra caſus à iure permiſſos poſſint in noſtro Sacro Tribunali à Fidei Quæſitoribus examinari,& puniri? Et quid de Scriptoribus id fieri poſſe docentibus?* Ex part.7. tract.1. reſol.30. aliàs 28.p.302.

Nunc vero ſequuntur aliæ paucæ difficultates,quæ diſperſæ latent in reliquis tomis, Tr.& Reſolutionibus huius totius operis, quæ ſimul pertinent ad iſtum *tract.2.huius to.9.de Immunitate Eccleſiaſtica* , vt ita citius, & promptius reperiantur omnes difficultates,& quæſtiones.

AN ſi Summus Pontifex exiſteret in aliquo Regno v.g. Hiſpaniæ teneretur vi directiua obſeruare leges illius Regni latas pro bono publico? Et an Clericus Beneficiarius, vel in Sacris conſtitutus poſſit exercere munus Aduocati coram iudice ſæculari pro vno negotio tantum &

& hoc finito pro alio, & ſic de ſingulis? Et an ex iure poſſint prædicti munus Aduocati exercere, in propria cauſa, & Eccleſiæ & in cauſis viduarum, & pupillorum, & pro coniunctis, & amicis intimis, & ſi exiſtunt in Curia Romana pro omnibus? Et quid in aliis tribunalibus Eccleſiaſticis? Et an in caſibus, in quibus interdictum eſt Clericis Aduocationis officium exercere, poſſint domi conſulere, & conficere iuris allegationes in ſcriptis? Et an ſi quis exigat à perſonis Eccleſiaſticis gabellas, quod prohibitum eſt iure antiquo ſub pœna excommunicationis, vt conſtat ex cap. Quanquam de cenſibus, *tamen exigentes prædictas gabellas non incurrant duas excommunicationes ſed vnam tantum contentam in Bulla Cœnæ?* Ex part.10. tr.14. ex reſol.28. aliàs 26. & in tr.11. ex reſol.69. & in tr.13. ex reſ.14. *Quæ nunc inuenientur* in tom.6. tr.1. de Legibus reſ. 51.85. & 33.53.

Notatur, quod S. D. Vrbanus VIII. in Bulla incipiens Romanus Pontifex, *die 5. Iunij 1641. damnat omnia præiudicia contra Immunitatem Eccleſiaſticam, ſub prætextu, quod Bullæ Pontificiæ non fuerint publicatæ, vel vſu receptæ.* Ex p.6. tr.6. ex reſ. 39. *Quæ hic eſt* in tom.6. tr.1. de Legibus reſ.13.

An excuſetur à peccato Pontifex, qui ſimulat, vel conniuet, quando Princeps ſæcularis vſurpat bona temporalia Eccleſiæ, ſi abſque minori ſcandalo, & damno poteſt id impedire? Ex part.5. tr.7. ex reſ. 24. *Quæ hic reperietur* in tom.7. tr.5. de Scandalo reſ.77.

Vtrum Epiſcopi, & Eccleſiaſtici teneantur vocati accedere ad Parlamentum, ita vt contra venientes poſſint expelli à Regno, tanquam inobedientes mandatis Regis? Et an in Parlamento huius Regni Siciliæ opus ſit, vt ad donatiuum contribuendum concurrat ſemper brachium Eccleſiaſticum? Ex part.1. tr.3. ex reſ.23. & 27. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7. tr.9. de Parlamento reſ.14. & 23.

Explanatur beneficium duorum ducatorum eſſe ſufficiens ad gaudendum priuilegio fori. Et an qui ſuſcipit Tonſuram, aut minores ordines animo non aſcendendi ad alios Ordines, ſed gaudendi, priuilegio fori, & exemptione gabellarum, peccet mortaliter? Et an in præcepto geſtandi Tonſuram Clericalem detur paruitas materiæ? Ex part.4. tract.4. ex reſ.51. & in p.8. tr.2. ex reſ.20. & in p.2. tr.16. ex r.20. aliàs 22. *Quæ nunc inuenientur* in tom.2. tract.5. de Sacramento Ordinis reſ.49.50. 111. & 117

An ſtudioſi, ſeu Scholares Scholas non viſitantes, & lectiones non audientes gaudeant Studioſorum priuilegiis, dummodo in Matricula ſint adſcripti? Ex p.8. tr.7. ex reſ.22. *Quæ hic reperietur* in tom.6. tr.1. de Legibus reſ.132.

An Familiares quorundam Abbatum, & Prælatorum iura Epiſcopalia, & territorium diſtinctum habentium gaudeant priuilegio fori? Et an familia Epiſcopi Regularis gaudeat priuilegio fori? Ex p.9. tr.1. ex reſ.48. & 47. *Quæ hic eſt* in tom.4. tr.2. de Oratoriis reſ.10. & 9. §.1.

An Clerici ſodomitæ per Bullam Pij V. ſint priuati priuilegiis clericalibus, poſt declarationem criminis? Et an hoc extendatur ad patientes prædictum crimen? Et an clericus incorrigibilis amittat priuilegium fori? Et an clerici exercentes Carnificium, Macellariorum, Tabernariorum officium, modo coniugati non ſint, habitumque clericalem retineant, priuilegio fori, quoad perſonas non priuentur? Et quid eſt ſentiendum de clerico coniugato non ſeruiente alicui Eccleſiæ, & de vxore, & filiis eius? Et an Fratres Tertij Ordinis D. Franciſci, & D. Dominici vitam in Communitate gerentes, & Habitum Religionis geſtantes gaudeant priuilegio fori? Ex par. 9. tract. 4. ex reſol.41.13.6. & 11. *Quæ nunc inuenientur* in to.5. tr.2. de Percuſſione Clerici reſ.12. 37.43. & 52.

An Clericus, qui contrahit cum illa, quæ antea ab ipſo corrupta eſt, gaudeat priuilegio Canonis, & fori? Ex p.8. tr.6. ex reſ.126. *Quæ hic reperietur* in tom.6. tr.7. de Donationibus reſ.60.

An Familia laica Nuntiorum gaudeat priuilegio fori? Et diſcutitur, an Pontifex in temporalibus habeat Dominium rectum, & ideo Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens familiam laicam Nuntiorum, & Epiſcoporum, & Miniſtros eorum? Quod idem dicendum eſt de Familia Cardinalium. Ex p.2. tr.2. à reſ.1. vſque ad reſ.10. incluſiue, *Quæ hic ſunt infrà in hoc ipſomet* tom.9. tr.8. de Familia laica Nuntiorum reſ.1. & ſeqq. *Quæ ſunt per totum præcitatum tractatum.*

An Regulares poſſint eligere iudices Conſeruatores, Prælatos aliarum Religionum? Et an Moniales Turris Speculatorum Romæ exiſtentium ſint Religioſæ & gaudeant priuilegio fori, & exemptione gabellarum? Ex p.9. tr. 9. ex reſ.26. & in p. 8. tr.7. ex reſ.88. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7. tr.2. de Regularibus reſ.227. & 350.

An mutus, ſurdus, & cæcus, vt perſonæ miſerabiles poſſint forum declinare? Ex part.5. tr.6. ex reſ.30. *Quæ hic reperietur* in tom.8. tr.9. de Mutis Surdis, & Cæcis, reſ.10.

An bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum poſſint in bello diripi, & deuaſtari? Et an tali priuilegio Immunitatis gaudeant omnia bona quorumcumque ſint, ſi in Eccleſia ad cuſtodiam reponantur? Ex part. 6. tr.4. ex reſ.12. *Quæ hic eſt* in tom.7. tr.7. de Bello reſ.26.

An quando in Regno defuit prouiſio Proreges, & Miniſtri incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi prohibeant extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam? Et an Eccleſia læſa in contractu cum laico poſſit petere reſtitutionem non ſolum coram iudice ipſius laici, ſed etiam coram iudice Eccleſiaſtico? Ex part. 3. tract.6. ex reſ.32. §.2. & 3. & in p.11. tr.3. ex reſ.31. *Quæ nunc inuenientur* in tom.3. tr. De Contractibus reſ.206. & 165.

An iudex ſæcularis poſſit cognoſcere de nullitate relaxationis iuramenti ab Eccleſiaſtico iudice conceſſa? Ex p.11. tract.2. ex reſ.36. *Quæ hic reperietur* in tom.8. tr.4. de Voto, & Iuramento reſ.80.

Explanatur perſonas exemptas in odioſis, & oneroſis non venire in appellatione Vniuerſitatis, populi, & territorij, venire tamen in fauorabilibus, & hæc diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos, qui cum ſint pars Reipublicæ veniunt in appellatione populi in fauorabilibus, ſecus autem in odioſis. Ex part.4. tract. 1. ex reſ.70. *Quæ hic eſt infrà in hoc ipſomet* to.9. tr.3. de Statuto prohibente, &c. reſ.6.

An ſtatuta laicorum includant teſtamentum ad pias cauſas. v.g. ſtante ſtatuto, quod vxor ſine conſenſu viri teſtamentum facere non poſſit, an valeat ſaltem ad pias cauſas? Et ad quem iudicem pertineat executio teſtamenti ad pias cauſas? Et quis ſit iudex competens, ſiue agatur de publicando teſtamentum Clerici, ſiue laici? ſiue de cauſa pia, ſiue de non pia? Et an quilibet de populo poſſit agere, vt teſtamentum ad pias cauſas, & legata pia executioni mandentur? Ex part.7. tr. 6. ex reſ.29. 32. & 33. aliàs 28.31. & 32. *Quæ nunc inuenientur* in tom.6. tr.8. de Teſtamentis reſ.36.39. & 40.

An iudices laici poſſint ſe intromittere in executione legati pij? Et an iudex laicus data negligentia hæredum, & executorum, poſſit ſe intromittere in adimpletione non ſolum cauſarum prophanarum, ſed etiam piarum? Et an executores bonorum Clericorum, & Epiſcoporum poſſint adire pro confectione inuentarij iudicem laicum? Ex p.4. tr.1. ex reſ.99. & in p.8. tr.5. ex reſ.55. & 64. *Quæ hic reperientur* in tom. 6. tr.9. de Executoribus Teſtamen

Teſtamentorum reſ.52.53.& 66.

Nota,quod in prædicto tom 6 & tr.9 de Executoribus teſtamentorum reperies alios diuerſos caſus , in quibus ſignanter dubitatur,an Epiſcopis, vel iudicibus ſæcularibus competat executio teſtamentorum vel ſit cauſa miſti fori,quos caſus inuenies in reſ.46.48.49.52.53. 72.73. & 74. & non in aliis reſ.dicti tract.

*An detur præuentio inter iudicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum contra procurantes Abortum ? Et quid, ſi reus ſit Eccleſiaſticus?*Ex part.7.tr.5.ex reſ.41. *Quæ hic eſt* in to.5.tr.6.de Abortu reſ.16.

Aduerte , quod in tom.5.tr.10. de Poteſtate Inquiſitorum ſunt aliqua diuerſa quæſtiones pro foro iudicum ſæcularium,& Inquiſitorum,& circa Notarios, Aduocatos,Cõſultores,Fiſcales,Birruarios,& familiares omnes S. Inquiſitionis,& circa eorum vxores,&c.Et ideo, quidquid ita miſtum occurrerit,require illud ibi à reſ. 15. vſque ad reſ.22.incluſiue,& in reſ.65.66.67.70. 111. & in reſ.108.pro cognitione enſalmatorum,& non in aliis reſ.præcitati tractatus.

De blaſphemantibus hæreticaliter,an debeant cognoſcere Inquiſitores cumulatiue cum iudice Eccleſiaſtico,& laico? Et quid de ſodomitis,niſi ſint incorrigibiles,an non poſſint tradi Curiæ ſæculari? Idem eſt de relapſo.Et quid de Hæretico,ſi in ipſo tabulato pœniteat,&c ? Ex part.4. tract.7.ex reſ.8.20.24.& 26.*Quæ nunc inuenientur* in to.5.tr.12.de Pœnis S.Inquiſitionis reſ. etiam.8. 20. 24.& 26.

Nota,quod infra in hoc to.9.tr.11.de Iure protectionis, ſeu Clientelæ,*omnes fere Reſolutiones,& quæſtiones ſupradicti tractatus largo modo pertinent ad iſtum tr.2.de* Immunitate Eccleſiaſtic.*quæ ſunt valde notandæ , & curioſæ.*

Aduerte etiam,quod in fine huius to.9.*ſunt aliquæ Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ pertinentes etiam ad hunc tractatum ſecundum de Immunitate Eccleſiaſtica.*

TRACTATVS III.

De Statuto prohibente Alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas. P.305.

1. *AN Statutum mandans bona Eccleſiæ relicta infra certum tempus vendi ſit contra libertatem Eccleſiaſticam?*Ex part. 1. tract.2. reſol.64.aliàs 63.ibid.

2. *An Statututum,quod infra tantum tempus Eccleſia teneatur vendere res ſibi relictas,ſit validum?* Ex part.5. tract 1.reſol.3.ibid.

3. *An ſit licita lex prohibens,ne bona vulgo dicta* Realengo,*transferantur in Eccleſias,vulgo à* Mano morta *ſine licentia Regis?* Ex part.1.tr.2. reſ.104. aliàs 103. p.308.

4. *An leges* Amortizationis *ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam?* Ex part. 3.tractat. 1. reſol.14.ibid.

5. *An leges* Amortizationis *ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam?*Ex part. 4.tract.1.reſ.57.ibid.

6. *An Statutum prohibens alienationem bonorum in non ſubditos ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et explanatur perſonas exemptas in odioſis,& oneroſis non venire in appellatione Vniuerſitatis populi,& territorij, venire tamen in fauorabilibus,& hæc diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos,qui cum ſint pars Reipublicæ veniunt in appellatione populi in fauorabilibus , ſecus autem in odioſis?*Ex part.4.tract.1.reſ.70.ibid.

7. *An ſit contra libertatem Eccleſiaſticam condere Statutum,vt immobilia non alienentur in extraneis,prohibendo expreſſe nè alienentur in perſonas Eccleſiaſticas? Et notatur Statutum,quod non alienentur immobilia in extraneos,in tali caſu poſſe Epiſcopos cogere ſtatuentes,vt declarent illud ſtatutum non debere extendi ad Clericos?* Ex p.1.tr.2.reſ.58.aliàs 57.p.309.

8. *An valeat Statutum ſæculare,quod cauetur,ne bona immobilia transferantur in Eccleſiaſticas perſonas ſine Regia facultate?*Ex part.4. tract.1. reſol.13.ibid.

9. *An Statutum,ſeu lex prohibens ne bona ſtabilia alienentur in Eccleſias,& perſonas Eccleſiaſticas ſit licitum?* Ex part.6. tractat. 3. reſ.1.p.310.

10. *Proponuntur fundamenta pro negatiua ſententia.Et deducitur,an dictum Statutum ſit contra Sacros Canones, & illud promulgantes , & obſeruantes ſint violatores libertatis Eccleſiaſticæ , & incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ?*Ex part.6.tract.3.reſ.2.p.311.

11. *Fundamentum ſecundum? Et infertur poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere laicos ita ſtatuentes,vt declarent,quod in huiuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia.Et docetur,quod Statuta laicorum quamuis fauorabilia non ligant Clericos , neque Eccleſiam.* Ex p.6.tr.3.reſ.3.ibid.

12. *Fundamentum tertium ? Et curſim docetur , quod ita ſtatuentes ſunt ipſo iure excommunicati.* Ex p.6. tr.3. reſ.4.p.312.

13. *Fundamentum quartum.* Ex p.6.tra.3.reſolut.5.p.313.

14. *Fundamentum quintum.*Ex part.6.tract.3. reſ.6.ibid.

15. *Proponuntur reſponſiones ad argumenta contraria. Et deducitur,quod lex Ciuilis, licet in bonum publicum ſtatuatur,non debet de Eccleſia,& de Clericis diſponere, etiam ſi diſpoſitio fauorabilis ſit. Et infertur, quod bona Clericorum gaudent priuilegio Immunitatis. Et quod Magiſtratus Regij non poſſunt punire Epiſcopos,& Clericos in temporalibus.*Ex part.6. tr.3. reſ.7.p.315.

16. *Reſponſio ad ſecundum , & tertium argumentum.* Ex part.6.tr. 3.reſ.8. p.316.

17. *Reſponſio ad quartum argumentum.* Ex part. 6. tr.4. reſ.9.p.317.

18. *Reſponſio ad quintum,& ſextum argumentum.* Ex p.6. tractatu 5.reſolut.10.ibid.

19. *Continuatur reſponſio ad ſextum argumentum.* Ex p.6. tr.3.reſ.11.p.319.

20. *An Statutum,ſiue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à Patre filio Clerico ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam?*Ex part.3.tr.1. reſ.3. p.320.

*An in Donatione facta Eccleſiis requiratur inſinuatio?*Ex p.4.tr.1.ex reſ.63.*Sed eam,& alias diuerſas Reſolutiones,& quæſtiones pro donationibus factis Eccleſiis inuenies* in tom.6.tr.7.de Donationibus 65.75.94.95.106. & à reſ.118.vſque ad reſ.124.incluſiue,& in reſ.131. & 135.

Non ſunt aliæ difficultates in hoc toto opere pertinentes ad hunc tract.3 huius 9.tom.

TRACTATVS IV.

De Adoratione, qua Summum Pontificem Catholici venerantur. P.321.

1. *AN ſit licita adoratio,quam Chriſti fideles Summo Pontifici præbent? Et negatiua ſententia Hæreticorum affertur.*Ex part. 1.tr.addit 1.reſol.etiam 1.ibid.

2. *Ad ſupradictos errores repellendos ſupponitur,quænam ſit adoratio quomodo diſtinguatur,& actus, per quos exercetur,explicantur?*Ex p.11.tr.addit 1. reſ. 2.ibid.

3. *Contra Hæreticos Summum Pontificem ſemper in Eccleſia fuiſſe adoratum genuflexione,pedum oſculatione,&c. demonſtratur.*Ex p.11.tr.addit 1.reſ.etiam 3.p.322.

4. *Supra dicta adoratio Pontificis non ſolum perpetuo vſu,vt viſum*

viſum eſt, ſed etiam ratione nititur exemplo videlicet Epiſcoporum. Ex part. 11. tract. addit. 1. reſ. etiam 4. p. 423.
5. *Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuiſſe demonſtratur. Et de differentia adorationis politicæ, & ſacræ agitur.* Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 5. p. 324.
6. *Probatur etiam adoratio Pontificia ex more apud veteres, qui ad aliquid impetrandum pedibus obuoluebantur, & præſertim filij ſupplices apud Patres a co rum pedes procumbebant de offenſis veniam petendo. Et notatur Summum Pontificem. ſæpius vocari Patrem communem.* Ex part. 11. tract. addit. 1. reſ. etiam 6. p. 325.
7. *Aliqua loca ſacræ Scripturæ afferuntur, in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuiſſe demonſtratur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 7. 326
8. *An licitum ſit præter genuflexionem, & pedum oſculationem adorare Pontificem pectoris tonſione?* Ex p. 11. addit. 1. reſ. etiam 8. p. 327.
9. *Probatur adorationem non ſolum oſculatione pedum, Pontificibus præberi, ſed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in Orationibus publicis audiuntur.* Ex part. 11. tract. addit. 1. reſ. etiam 9. ibid.
10. *Quare Eminentiſſimi Cardinales ordinarie non genuflectunt ad occurſum Pontificis, nec eius pedes oſculantur. Et de oſculatione circa manus Pontificis aliqua curioſa obſeruantur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 10. p. 328.
11. *Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis ad Latriam ne, vel ad Dulitam? Et opinio Caramuelis affertur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 11. p. 329.
12. *Refertur circa eandem difficultatem opinio Tanneri.* Ex p. 12. tr. ad dit. 1. reſ. etiam 12. p. 330.
13. *Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet, quod Pontifex adoratur adoratione Hyperduliæ.* Ex part. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 13. ibid.
14. *Opinio authoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificis eſſe reducendam ad adorationem Duliæ.* Ex part. 11. tr. addit. reſ. etiam 14. p. 331.
15. *Breuis digreſſio de geſtatione Pontificis ſuper humeros, & cum Regno in capite, quod vulgo* Chamaurus *appellatur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 15. p. 332.
16. *An ſi aliquis Pontifex, (quod Deus auertat,) eſſet impius, ſcandaloſus, &c. ſit adhuc modo, quo ſupra à fidelibus adorandus?* Ex part. 11. tract. addit. 1. reſ. 16. p. 335.
17. *Reſpondetur ad argumenta Hæreticorum ſuperius in Reſolutione prima appoſita, & additur ratio, quare D. Petrus reſpuit adorationem Cornelij.* Ex part. 11. tr. addit. reſ. etiam. 17. p. 336.
18. *Quare Pontifex vocet ſe ſeruum ſeruorum Dei, contra Theodorum Reinglingh demonſtratur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 18 p. 337.
19. *Quare Summus Pontifex non ſolum calceamento Cruce ſignato, ſed etiam coloris rubei vtatur?* Ex p. 11. tract. addit. 1. reſ. etiam 19. p. 338.
20. *Reſpondetur ad ſcommata Ioannis Fabri qui Pontifices carpit portantes calceos Cruce ſignatos, & oſtenditur humilitatis cauſa & ad honorem Crucis, ritum hunc à tempore S. Syluestri fuiſſe introductum.* Ex part. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 20. ibid.

***

TRACTATVS V.

De Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra Concilium. p. 340.

1. *AN Papa poſſit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium Generale? Et ſententia affirmatiua aliquorum adducitur.* Ex part. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 1. ibid.
2. *Opinio negatiua firmatur, nempe Decreta Pontificis eſſe infallibilia, etiam emanata extra Concilium.* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſolut. etiam 2. p. 341.
3. *Reſpondetur ad argumenta pro affirmatiua ſententia ab aduerſariis excogitata, ac ſuperius poſita.* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſolut. etiam 3. p. 342.
4. *Quanam cenſura Theologica inurenda ſit hæc propoſitio. Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent Infallibilitatem, & ideo poſſe errare?* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſ. etiam 4. p. 343.
5. *An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra ſint infallibilia, etiam non adhibito conſilio Cardinalium, vel Theologorum?* Ex part. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 5. p. 344.
6. *Ad confirmationem eorum, quæ pro noſtra ſententia ſuperius adducta ſunt, proponitur quæſtio. An ſit omnino de Fide v. g. hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, & verum Petri Succeſſorem?* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſolut. etiam 6. p. 346.
7. *Reſpondetur ad argumentum contrariæ ſententiæ.* Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 7. p. 437.
8. *An ſtando in opinione, quod non ſit de Fide hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem. An inquam, eius Decreta circa res Fidei haberent Infallibilitatem?* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſ. etiam 8. p. 348.
9. *An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra habeant Infallibilitatem?* Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 9. p. 349
10. *An Pontifex poſſit errare in aſſignandis cenſuris propoſitionum præter hæreticas?* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſ. etiam 10. p. 350.
11. *Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus aſſiſtat Pontifici, quando aliquid de Fide determinat.* Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 11. p. 352.
12. *Ad ornatum materiæ inquiritur. An Papa, vt perſona priuata poſſit errare in Fide, & an de facto errauerit?* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſ. etiam 12. p. 353.
13. *An Pontifex poſſit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium?* Ex part. 11. tract. addit. 2. reſol. etiam 13. p. 354.
14. *Reſpondetur ad argumenta in contrarium adducta.* Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 14. p. 355.
15. *An in Canonizatione Sanctorum Papa poſſit errare?* Ex part. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 15. p. 356.
16. *Reſpondetur ad argumenta contraria.* Ex part. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 16. p. 357.
17. *An Papa poſſit errare in Beatificatione Sanctorum?* Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 17. ibid.
18. *Qua certitudine tenendum eſt Papam non poſſe errare in Canonizatione Sanctorum? Et eſſe de Fide probatur.* Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 18. p. 358.
19. *An eadem certitudo de Fide ſit tenendum Papam non poſſe errare circa Beatificationem Sanctorum?*

Sanctorum? Ex part.11.tract.addit 2. reſ. etiam 19. p.359.

20. *An præciſè ex vi ſolius Beatificationis, quod anima Beatificati ſit in gloria, remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis?* Ex part.11.tractatu addit. 2. reſolution. etiam 20. p.360.

21. *Dubium incidens. An poſito, quod Pontifex concedit aliquibus determinatis perſonis & ſub determinato aliquo ritu venerari Sanctum Beatificatum, poſſint alij omnes licitè vti tali conceſſione? Et an liceat transferre diem S. Beatificati, qui deſignatur pro celebratione?* Ex part.11.tract.addit.2. reſol.etiam 21. p.361.

22. *An ſi quis eſſet delatus in S. Officio, quod dixiſſet Papam poſſe errare in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum, ſit ei imponenda abiuratio de formali? Et aduertitur eſſe magnum diſcrimen inter hanc propoſitionem, non eſt de Fide Vrbanum VIII. eſſe verum Pontificem, & illam Vrbanus VIII. non eſt verus Pontifex. Et notatur, quod eſt puniendus in Tribunali S. Inquiſitionis, ſi quis diceret quod Beatus Franciſcus de Borgia, & B. Caietanus non ſunt in cœlo, ſecus ſi diceret, ego non teneor credere B. Borgiam, & B. Caietanum eſſe in gloria. Et quid, ſi diceret, ego non teneor credere B. Ignatium, vel alium quemlibet Sanctum Canonizatum eſſe in gloria?* Ex part.11. tractat. addit.2. reſolution. etiam 21. p.363.

23. *An Papa poſſit errare in approbatione Religionum?* Ex part.11. tractat. addit. 2. reſolution. etiam 23. p.364.

24. *Reſpondetur ad argumenta contraria adducta à Melchiore Cano.* Ex part.11. tractat.addit.2.reſ.etiam 24. p.365.

25. *Qua certitudine credendum eſt Papam non poſſe errare in approbatione Religionum?* Ex part.11. tr.addit. 2. reſ.etiam 25.p.366.

26. *An Pontifex poſſit errare approbando, vel reprobando aliquem contractum, & agitur de Monte pietatis? Idem poteſt quæri de aliquo actu, an ſit Symoniacus, vel non? Et etiam quæritur, an Pontifex habeat infallibile iudicium de propoſitionum philoſophicarum probabilitate?* Ex pa.11.tr.addit.2.reſ.etiam 26. ibid.

An clauſis oculis ſtandum ſit Decretis Pontificiis? In to.6.tr.2.reſ.27.

TRACTATVS VI.

De Poteſtate Pontificis eligendi ſibi Succeſſorem. p.368.

1. *AN Pontifex poſſit ſibi eligere Succeſſorem? Et affirmatiua ſententia proponitur.* Ex p.10. tr.5. reſ.etiam 1. ibid.

2. *Opinio negatiua affertur, videlicet non Poſſe Papam ſibi Succeſſorem conſtituere.* Ex part.10.tr. 5. reſ.etiam 2.p.369.

3. *Sententia media inter affirmatiuam, & negatiuam ſententiam ſuperius adductam proponitur. Et curſim infertur, an ex diſpenſatione poſſit Epiſcopus Succeſſorem ſibi eligere? Et an poſſit Pontifex adhuc renunciare Papatum, & alium Papam loco ſui eligere? Id eſt, exiſtens Papa, an poſſit alium deſignare? Et aduertitur non poſſe Papam prius renunciare Papatui, & deinde alium eligere.* Ex part.10.tractat.5. reſol. etiam 3. p.370.

4. *Authoris ſententia, & de ſupradictis opinionibus indicium breuiter profertur. Et docetur Pontificem Adiutorem cum futura Succeſſione adſciſcere non poſſe.* Ex part.10.tra.5. reſ.etiam 4.p.371.

TRACTATVS VII.

De Poteſtate, & Priuilegiis. S. R. E. Cardinal. Atque de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis. p.372.

1. *AN Dignitas Cardinalium ſit prima poſt Pontificatum? Vbi plura de eorum præſtantia enumerantur.* Ex part.5. tr.2.reſ.1..ibid.

2. *An Cardinalatus ſit ordo, & Papa poſſit illum extinguere? Ex quo etiam infertur, an Pontifex poſſit extinguere Patriarchas, & Archiepiſcopos? Et an Cardinalatus ſit de iure Diuino, vel tantum de iure Pontificio inconſtitutus?* Ex part.5. tractat.2. reſ. 2.p.376

3. *An Pontifex poſſit ardua Eccleſiæ ſine conſilio Cardinalium definire?* Ex part.5.tractat.2. reſ. 4. ibid.

4. *De qua natione aſſumendi ſint Cardinales?* Ex part.5. tract.1. reſ.18. p.377.

5. *De qua ætate debent eſſe Cardinales? Et an quiſpiam in Diaconum Cardinalem aſſumi non poſſit, niſi ſaltem in 22. ſuæ ætatis fuerit conſtitutus? Et curſim explanantur, de qua etiam ætate debent eſſe Epiſcopi* Ex p.5. tr.2. reſ. 18. ibid.

6. *De numero Cardinalium, & an expediat ſemper eſſe completum?* Ex part.5.tr.2.reſ.22.ibid.

7. *An Cardinales, mortuo Pontifice, poſſint leges condere, & alia iuriſdictionalia facere? Et Sede vacante Apoſtolica, an tunc ſit prohibitum Sacro Collegio Cardinalium dare Reuerendas?* Ex part. 5.tr.2. reſ.9. ibid.

8. *An Cardinales debeant eligere ad Pontificatum vnum ex Sacro Collegio; Et an ſi Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio ſit valida?* Ex p.5.tr.2.reſ.63.p.378.

9. *An Cardinales poſſint relinquere digniorem, & eligere dignum, quando pars ſufficiens ad electionem vult illum in Papam eligere? Et quid ſi iuraſſent eligere digniorem? Et quid eſt dicendum in ſupradicto caſu, an peccet Cardinalis dignus, ſi acceptet Papatum cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorem, quod idem dicendum eſt de Beneficiatis, &c.* Ex part.5.tr.2. reſ.85.p.379.

10. *An ſi duo Cardinales remanerent in Conclaui, poſſint adhuc eligere Summum Pontificis? Et quid, ſi remanerent vnus tantum? Et an tunc dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſeipſum?* Ex part.5.tract.2. reſol.72. ibid.

11. *An Cardinales in electione Pontificis habeant vocem, etiamſi inſignia Cardinalitia eis tradita non ſint? Et an Canonicus habeat vocem in electione, antequam in Choro poſſeſſionem nactus fuerit? Neque ſimile eſt de Epiſcopo, qui ante conſecrationem à multis prohibetur, quia conſecratio alium ordinem de nouo Epiſcopo confert. Et an offendentes, & interficientes Cardinales qui nondum Capellum habuere, incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ?* Ex part.5.tractat.2.reſol.74. p.380.

12. *An*

12. *An Cardinalis iuſte impeditus poſſit vices ſuas in creando Summo Pontifice alteri demandare? Et an abſens poſſit conſtituere Procuratorem ad eligendum & ſuffragium ferendum in ſcrutinio? Et an ſit Cardinalibus id in iure conceſſum?* Ex p.5.tr.2, reſ. 30. p. 381.

13. *An Cardinales, ſi non expectent alios intra tempus deſinitum, quod eſt per ſpatium decem dierum, & eligatur Pontifex ex ipſorum omnium, vel duarum partium conſenſu, electio adhuc ſit valida? Et quid, ſi Cardinales præſentes contra dixiſſent, an ipſis inuitis, electio conſiſteret?* Ex p.5. tract. 2. reſol. 75. ibid.

14. *An Cardinales, ſi ita diſtent à Romana Curia, vt omnino inter decem dies poſt mortem Pontificis accedere non poſſint, teneantur adhuc præſentes illos expectare?* Ex p. 5. tr.2. reſ. 76.ibid.

15. *An ſi Eccleſia vacaret tempore, quo Concilium Generale eſt congregatum, electio Summi Pontificis adhuc ſpectet ad Cardinales? Et quid ſentiendum eſt de iure?* Ex p. 5.tr.2.reſ.73.ibid.

16. *An Cardinales aliquando poſſint conuocare Concilium? Et notatur, quod non propterea huiuſmodi Concilia imperfecta habenda ſint tanquam Conuenticula, &c.* Ex p.5.tr.2.reſ. 62.p.382.

17. *An Cardinales, qui Epiſcopi non ſunt, habeant ius præſentiæ, & iudicij in Conciliis Generalibus? Et an Cardinales in Concilio præferendi ſint Patriarchis, & Epiſcopis?* Ex part. 5. tract. 2. reſolut. 3. ibid.

18. *An Cardinalis poſſit ſine ſcrupulo tacere, quando in Conſiſtorio aliquid non bene determinatur? Et quid, quando maior pars Collegij contrarium approbat? Et an doctrina huius Reſolutionis intelligenda ſit pro quocunque alio Collegio, Vniuerſitate, & Communitate?* Ex part. 5 tract. 2. reſolut. 49. ibid.

19. *Vtrum Cardinales teneantur impedire nominatum à Pontifice pro Epiſcopo, ſi alium digniorem arbitrentur?* Ex p. 5. tr.2. reſ. 21.p. 383.

20. *An Eminentiſſimi Cardinales, reuelando ea, quæ in Conſiſtorio tractantur, incidant in cenſuram Sanctiſſimo reſeruatam? Et quid, ſi reuelent ea, quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſsè ſub ſilentio fuerint indicta? Et an ſupradicta cenſura ſit vſu recepta? Et an in hanc excommunicationem non incidas, ſi ea, quæ tibi Cardinalis inique manifeſtauit, quæque à Pontifice ſecreto accepit, reueles? Et notatur, quod ſi aliquis caſu, vel dolo audiret ea, quæ in Conſiſtorio acta, vel dicta ſunt, & aliis narret, non incideret in dictam cenſuram?* Ex p.9. tract. 8.& Miſc.3. reſ. 41. ibid.

21. *An vt maritus promoueatur ad Cardinalatum, opus ſit, vt vxor ingrediatur Religionem, vel ſufficiat, vt remaneat in ſæculo cum voto Caſtitatis, ſiue in iuuenili, ſiue in ſenili ætate conſtituta ſit? Et curſim infertur, quid dicendum ſit in prædicto caſu vt maritus ad Sacros Ordines, vel ad Epiſcopatum promoueatur? Et an dignitas Cardinalatus ſtatim per contractum matrimonij per verba de præſenti expiret?* Ex p.5. tr.2.reſ.39.p.384.

22. *An Cardinales in ſua conſecratione teneantur præſtare iuramentum Romanæ Eccleſiæ?* Ex p.5.tr.2.reſ.95. ibid.

23. *An electus ad Cardinalatum priora beneficia amittat?* Ex p. 5. tr. 2. reſ. 11. p. 385.

24. *An Cardinales ſoluantur legibus, quæ prohibent duo, aut plura beneficia ſimul habere, vt patet in* cap. de multa, & Extrauag. de Præbendis *Et an Cardinales habeant priuilegium, quod beneficia ſuorum familiarium non poſſint conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni? Et an pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia, non poſſit conferre vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis?* Ex part. 5. tractatu 2. reſolut. 41. ibid.

25. *An Cardinales poſſint præſentari ad beneficia iuris Patronatus? Et quid de Epiſcopis circa hoc?* Ex p.5. tr.2.reſ.15.ibid.

26. *An Cardinales poſſint ſuccedere in feudis? Et an tali caſu admittantur ad ſeruiendum per ſubſtitutum?* Ex p.5.tr.2.reſ.70.ibid.

27. *An Cardinales eo ipſo ſoluti ſint à patria poteſtate in his, quæ ipſis ſunt commoda, non autem vt amittant ius ſuorum hæredum? Et an filij familias teſtari non prohibeantur de bonis, quæ habebant, priuſquam efficerentur Cardinales?* Ex part.5.tract.2.reſol.32. p.386.

28. *An Cardinales, ſi ſint in Patrimonialibus diuites, poſſint adhuc viuere de redditibus Eccleſiaſticis?* Ex p.5.tr.2.reſ.38.ibid.

29. *An Cardinalibus egentibus teneatur Summus Pontifex ſubuenire. Et curioſum notabile adducitur de ſanguinis emiſſione Cardinalium, id eſt, Cardinales ægritudine laborantes non poſſe ſanguinis emiſſionem pati ſine ſpeciali licentia Papæ.* Ex part.5. tract.2.reſ.33. ibid.

30. *An Cardinales teneantur ſoluere decimas pro generali aliquo ſubſidio à Pontifice impoſito. Et an Cardinalis penſionarius teneatur contribuere ad Papalem decimam pro rata penſionis.* Ex part.5. tract.2.reſol.68. ibid.

31. *An Cardinales comprehendantur in generali conſtitutione Pontificia imponente cenſuras, & pœnas. Et præter generales caſus tandem quæritur, an Cardinales comprehendantur ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros Hæreticorum, & comprehendantur in Paulina Ambitioſæ.* Ex p.5.tr.2. reſ.16. p.387.

32. *An Cardinales includantur in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à Summo Pontifice impoſita?* Ex p.5. tr.2.reſ.46.ibid.

33. *An Cardinales comprehendantur in Regulis Cancellariæ, quæ odioſæ ſunt,* Ex part. 5. tract.2. reſol. 17. ibid.

34. *An Regula octaua Cancellariæ excipiens Cardinales, excipiat Cardinales à Curia abſentes, & quid de Cardinalibus Titularibus de Vrbe,* Ex part.5.tr.2.reſ.28. p. 388.

35. *An Cardinales Epiſcopi excuſentur à reſidentia, ſi Romæ Summo Pontifici aſſiſtant, Et an Cardinalis poſſit à Curia diſcedere ſine licentia Papæ?* Ex p.5. tr. 2.reſ. 8.ibid.

36. *An priuilegia Epiſcopis conceſſa extendantur ad Cardinales,* Ex p. 5. tr.2.reſ.48. p. 389.

37. *An Cardinales in ſuis titulis gaudeant priuilegio Epiſcoporum ex Concilio Tridentino* ſeſſ. 24. cap. 6. de Reformat. Ex part. 5. tract. 2. reſ. 59. ibid.

38. *An Cardinales in ſuis titulis poſſint diſpenſare in voto.* Ex p.5.tr.2.reſ.58.ibid.

39. *An Cardinales poſſint in ſuis titulis excommunicare, ſuſpendere, interdicere, & vti Pontificiis inſignibus, Et an Vicarij Cardinalium poſſint etiam fulminare cenſuras, & reliqua facere, quæ ſint iuriſdictionis Epiſcopalis?* Ex part. 5. tractatu 2. reſolut. 12. ibid.

40. *An Cardinales poſſint leges ferre in ſuis titulis ligantes in conſcientia.* Ex p.5.tr.2.reſ.71.p.390.

41. *An Cardinales in ſuis titulis poſſint commutare vltimas voluntates, in quibus poſſunt Epiſcopi re-*

ſpectu ſuorum ſubditorum? Ex p.5. tract. 2. reſ.57. ibid.

42. *An Cardinales in ſuis titulis poſſint derogare fideicommiſſis ad eas Eccleſias pertinentibus?* Ex p.5.tr.2. reſ.61.ibid.

43. *Quamnam poteſtatem habeant Cardinales in ſuis titulis, quæ ſunt Monaſteria Regularium?* Ex p. 5. tr.2.reſ.60.ibid.

44. *An Cardinales Monaſteria Monialium ingredi valeant? Et an hoc priuilegium intelligendum ſit de Cardinalibus Protectoribus ſolum? Et an hoc poſt Bullam Gregorij XIII. poſſit amplecti?* Ex p.5. tr.2.reſ.20. ibid.

45. *An Cardinales poſſint exigere à ſuis Eccleſiis titularibus Charitatiuum ſubſidium?* Ex p. 5. tr.2. reſ.55. ibid.

45. *An Cardinales poſſint concedere Indulgentias? Et an poteſtas Indulgentiarum in Cardinalibus potius ſis de conſuetudine, quam de iure, cum pro ea nullus extet Canon?* Ex p.5.tr.2.reſ.6.p.391.

47. *An Cardinales poſſint eligere ſibi Confeſſarium? Et an etiam ſua familia poſſint prouidere de Confeſſario? Et an omnes, qui ſunt de Cardinalium familia, poſſint de eorum licentia Confeſſarium ſibi eligere? Et an hoc etiam procedat, vbicumque Cardinales inueniantur? Et an contrarium dicendum ſit circa hoc vltimum de familia Epiſcoporum extra propriam Diœceſim?* Ex part.5. tract.2. reſolut.10. ibid.

48. *An Cardinales gaudeat priuilegio in itinere celebrandi, vel ſibi faciendi celebrare ante auroram, & poſt meridiem? Et ſuponitur Epiſcopos hoc gaudere priuilegio.* Ex p.5.tr.2.reſ.77.p.392.

49. *Quibus priuilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Miſſæ in eorum Capellis? Et hæc diſſertatio in quotuor diuiditur quæſtiunculas, quibus vniuerſa complectitur tractatio. Et ſupponitur priuilegiis, quibus Epiſcopi diuerſis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, & etiam amplioribus.* Ex p.3.tr.8.& Miſc.3. reſ.40.ibid.

50. *An Cardinales poſſint aſſiſtere in ſuis Eccleſiis, & dare licentiam aſſiſtendi matrimonio?* Ex p.5. tra.2. reſ.35.p.396.

51. *An Cardinales poſſint conferre primam Tonſuram, & minores Ordines in ſuis titulis? Et an Cardinales Presbiteri Tonſuram, cæteroſque Ordines ſuis familiaribus conferre poſſint, quia per Concilium Tridentinum* ſeſſ. 23. cap. 10. *Videtur derogari hanc facultatem?* Ex part.5.tractatu 2. reſolut. 5. ibid.

52. *An Cardinales habeant ius conferendi beneficia in ſuis titularibus Eccleſiis? Et idem dicendum eſt de Canonicatibus, & Præbendis, quæ ab ipſo titulo dependent. Et an Cardinales poſſint abſoluere à iuramento in ſuis titulis?* Ex part.5.tract.2.reſolut.13. ibid.

53. *An Cardinales in Eccleſiis ſibi conceſſis poſſint conferre beneficia, & exercere iuriſdictionem ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem literarum?* Ex p.5. tr.2. reſ.47.p.397.

54. *An Cardinalis ad Epiſcopatum aſſumptus, ſi nondum poſſeſſionem fuerit adeptus, poſſit adhuc beneficia conferre? Et an Cardinales poſſint conferre beneficia commendata ſiue ad tempus, ſiue ad vitam, diſſoluta commenda; & idem eſt dicendum de vnitis, diſſolutis vnionibus?* Ex part.5. tractatu 2.reſol.45. ibid.

55. *An Cardinalis Epiſcopus poſſit prouidere beneficia reſeruata vacantia tempore ſui Anteceſſoris non Cardinalis? Et quid è conuerſo, vacante beneficio in menſe alias reſeruato tempore, quo Cardinalis erat Epiſcopus, quod durante vita Cardinalio non fuit prouiſum, an poſſit dictum beneficium ab Epiſcopo non Cardinali ſucceſſore prouideri?* Ex part.5. tr. 2. reſ.27.ibid.

56. *An beneficia ſimultaneæ collationis Epiſcopis, & Capitulo vocanti in menſe Apoſtolico, à Cardinali ſimul cum Capitulo prouideri debeant; & quid in beneficiis alias reſeruatis? Et notatur Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reſeruata, & in alium ſubſtituendi poſſe ſubſtitutum dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis.* Ex p.5. tr. 2. reſ.26. ibid.

57. *An Cardinalis poſſit in Curia conferre ſine Concurſu Parochialem Eccleſiam, quæ vacauit in ſua Diœceſi,* Ex part.5.tr.2.reſ.42.p.398.

58. *An Vicarius Cardinalis habens facultatem conferendi beneficia, poſſit illa conferre extra Diœceſim, quin de Cardinalibus non eſt difficultas;* Ex p.5.tr.2. reſ.43.ibid.

59. *An Cardinales poſſint conferre beneficia Epiſcopatuum à ſe reſignatorum, etiam poſt præconizationem reſignatarij, ſi nondum tamen fuerit adeptus poſſeſſionem,* Ex p.5.tr. 2.reſ. 44.ibid.

60. *An Cardinales poſſint recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſuis titulis, Et an hoc extendatur ad Cardinales habentes Archiepiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in Commendam ex diſpenſatione Papæ. Et An Cardinales renunciantes Epiſcopatui retineant facultatem conferendi beneficia in menſibus Papæ ex eius indulto,* Ex part. 5. trctat.2. reſ. 14. ibid.

61. *An familiares Cardinalium in abſentia gaudeat fructibus ſuorum beneficiorum,* Ex p. 5. tr. 2. reſ. 79. p.399.

62. *An Cardinales, quando Patroni ſunt diſcordes, poſſint prouidere Eccleſiis iuris Patronatus,* Ex p.5.tr.2. reſ. 94. .ibid.

63. *An Cardinales in Eccleſis titularibus poſſint cognoſcere cauſas Clericorum, præſertim criminales; Et quid eſt dicendum, ſi Clericus aliquis ſit depoſitione dignus, an Cardinalis debeat ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere* Ex part.5. tr. 2. reſ.7.ibid.

64. *An Cardinales poſſint habere priuatum carcerem ad ſuos familiares coërcendas, Et an familiares Cardinalium ex conſuetudine remittantur ad ipſos Cardinales, & ipſi Domini Cardinales ſint eorum iudices competentes. ita vt Vicarius Papæ dictos familiares non iudicat, ſed eos remittit ſuo Cardinali. Et an Cardinales poſſint habere familiam armatam; Et an qui alium capit, ex iuſta cauſa poſſit illum detinere ſpatio* 20. *horarum, & ipſum captum iudici præſentare, Et quid, ſi illum detinet ex iniuſta cauſa quæ pœna puniri debetur* Ex. part 5. tract. 2. reſol. 25. ibid.

65 *An Cardinales, ſi ſint iudices, recuſari poſſint, Et quid, ſi ſit iudex delegatus, & etiam Legatus à latere, Et quid eſt dicendum, ſi ſint iudices alterius Cardinalis,* Ex p. 5. tr. 2. reſ. 30.p. 400.

66. *An liceat à ſententia Cardinalium appellare, Et quid à ſententia vnius Cardinalis, Et an à ſententia Regis, & præfecti non detur appellatio,* Ex p. 5. tr.2. reſ. 36.ibid.

67. *An quando mandatur cauſa Cardinali cum clauſula,* Appellatione remota, *cenſeatur excluſa etiam appellatio iuſta, Et notatur, quod cauſa ſemel commiſſa Cardinali, & ab eo non deciſa non committitur alteri inferiori à Cardinali propter eius reuerentiam, &c.* Ex part. 5. tractat. 2. reſolut. 37. ibid.

68. *An Cardinales veniant in appellatione Clericorum,*

& in appellatione Curialium Vrbis Romanæ? Ex p. 5. tr.2.reſ.69.p.401.

69. *An credendum ſit Cardinali teſtanti de re aliqua, etiam ſine iuramento? Et notatur, quod aſſertioni Cardinalis confirmanti Statutum de ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ creditur. Et quid, ſi dicat factum eſſe à Papa viuæ vocis oraculo? Et Cardinali ſe eſſe Legatum dicenti creditur circa ordinariam poteſtatem; etiam ſi literas Legationis non exhibeat?* Ex p.5. tr.2. reſ.31.ibid.

70. *Quam fidem faciat Cardinalis deponens de facto proprio, vel ad fauorem ſui familiaris?* Ex p.5.tr.2.reſ.93. ibid.

71. *A quo lites, & cauſæ inter Cardinales vertentes ſint decidendæ?* Ex p.5.tr.2.reſ.23.p.402.

72. *An familiares Cardinalium in eorum cauſis ſint teſtes idonei? Idem dicendum eſt de familiaribus Epiſcoporum.* Ex part.5. tractatu 2. reſolut.56. ibid.

63. *An in pari cauſa ſententia ſit deferenda in fauorem Cardinalium?* Ex part.5. tractatu 2.reſolut.78. ibid.

74. *Quot teſtes requirantur ad damnandum Cardinalem de crimine? Et quot teſtes, &c. quando Cardinalis eſt Epiſcopus, & quot quando ſunt Præſbyteri, & quot quando ſunt Diaconi? Et an Cardinales poſſint conuinci, aut damnari de delictis commiſſis ante Cardinalatum? Et an Papa in puniendo & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt ſimul cognoſcat, & iudicet?* Ex part.5.tract.2.reſolut.24. ibid.

75. *An condemnatus, ſi obuiam habeat Cardinalem, ſit liberandus? Et docetur hoc procedere, quando Cardinalis caſu, & non data opera in reum incidit, cui ſine iuramento in hac re credendum ſit.* Ex part.5. tr.2.reſ.29. ibid.

76. *An ſi quis eiiciant Cardinales à terris, in quibus nati ſunt, aut domicilium habent, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi non exerceant Legationem aliquam? Et quid, ſi ſolis verbis comminatoriis quis eiiciat ſupradictos Cardinales, ſi ob minas actu relinquant loca? Idem dicendum eſt in prædictis caſibus de iuſſa exequentibus; quia huiuſmodi cenſetur vna perſona cum mandante. Et an idem dicendum ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis Epiſcopis Legatis Sedis Apoſtolicæ, & Nuntiis?* Ex p.5.tr.2. reſ.82. p.303.

77. *An ſi quis inſultum faciat ad domum Cardinalis, vt ex hoc ei verecundiam tantum inferat, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?* Ex p.5. tr.2.reſ.82 ibid.

78. *Ad offendentes Cardinales incurrant in crimen læſæ Maieſtatis & quid ſi, contra illos tantum verba iniurioſa protulerint? Et an ipſe Imperator offendens Cardinalem aliquo modo expreſſo ſit reus læſæ Maieſtatis? Et in textu huius Reſolutionis adducuntur 37. pœnæ, quæ ſupradictis refliguntur, & quod offendentibus familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponitur pro qualitate culpæ.* Ex part.5.tractatu 2.reſolut.80. ibid.

79. *An ſi quis percutiat Cardinalem percuſſione leuiſſima, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et quid, ſi ictus ſolummodo veſtes tetigit, aut eleuauit manum ad percutiendum Cardinalem, quamuis poſtea non percutiat?* Ex part.5.tract.2.ex reſolut.92. p.404.

80. *An qui offenſionem in Cardinalem, cum poſſit, non impedit, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et an idem dicendum ſit de illo qui ſine vitæ periculo clamando poterat eiuſmodi Prælatis opem ferre, & non clamauit, aut pecunia eos redimire, & non redemit?* Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 88. ibid.

81. *An ſi quis tantum ſciens aliquos contra Cardinalem conſpiraſſe, & illos non denunciet, & patefaciat, incidat in excommunicationem? Et an illos teneatur reuelare, etiam ſi per fraternam correctionem ſperatur emendatio?* Ex part. 5. tract.2. reſol. 89. p.405.

82. *An Cardinales percutientes ſe ipſos incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Idem dicendum eſt de Clericis percutientibus ſe ipſos quoad cenſuram* cap.ſi quis, *&c.* Ex p.5.tr. 2. reſ.84.ibid.

83. *An offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ?* Ex p.5. tr.2. reſ.83.p 406.

84. *An Cardinales Religioſi ſtatim ſoluantur à voto paupertatis, & efficiantur Domini redditaum Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſæcularium, & ideo ſuperuacanee conſumpta, & in vſus illicitos, non teneantur reſtituere ab ipſis recipientes? Idem infertur de Religioſis Epiſcopis. Et an Cardinales Religioſi recuperent facultatem teſtandi, & diſpenſandi de rebus ſuis, quas ex profeſſione Religionis amiſerant?* Ex part.5. tractat.2. reſolut. 64. ibid.

85. *An Cardinales Religioſi teneantur ad vota, quæ præter tria ſubſtantialia emittuntur in Religionibus iuxta eorum ſtatuta?* Ex part. 5. tract. 2. reſ. 65. ibid.

86. *An Cardinales Religioſi, ſi deponant habitum ſuæ Religionis, incurrant in excommunicationem? Idem infertur de Epiſcopis Religioſis.* Ex part.5. tr.2. reſ. 66.p.407.

87. *An Cardinalis Religioſus poſſit eſſe compater in Baptiſmo, & Confirmatione? Idem dicendum eſt de Epiſcopis Religioſis.* Ex p.5.tr.2.reſ. 67.ibid.

88. *An Cardinalis ex licentia Summi Pontificis poſſit teſtari de bonis perceptis Cardinalitij Galeri?* Ex p.5.tr.2.reſ.50.ibid.

89. *An Cardinales in teſtamentis gaudeant priuilegio Militum?* Ex p. 5.tract.2.reſ.51.ibid.

90. *An Cardinales teſtantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam iuris Ciuilis, aut Canonici?* Ex p.5. tract.2.reſ.52. p.408.

91. *An facultas conceſſa Cardinalibus teſtandi intelligatur pro prima vice?* Ex part.5.tractat.2. reſolut.53. ibid.

92. *An licentia conceſſa Cardinalibus teſtandi expiret mortuo Pontifice, qui illam conceſſit? Et an Pontifex poſſit concedere facultatem teſtandi non ſolum in pios vſus, ſed etiam in quoſlibet, dummodo liciti ſint, & & honeſti?* Ex p.5.tr,2.reſ.54.ibid.

93. *Notabilia quædam de Cardinalibus ex Sacra Rota Deciſionibus, in quibus fuſe tractantur collecta.* Ex part. 5. tr. 2. reſ.97.p.409.

Proſequuntur omnes Reſolutiones de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis. Ex duodecima parte R. P. Diana in eius ſecundo tractatu.

94. *AN Cardinales loquentes cum aliis exiſtentibus extra Conclaue de rebus ad electionem pertinentibus incidant in cenſuram Papæ reſeruatam? Et negatiue reſpondetur. Et notatur, quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt pœna lata ſen-*

i 3 tentia,

tentia, ſed contra ſecreto loquentes. Ex part.12.tract.2. reſ.1.p.410.

95. Rationes pro affirmatiua ſententia adducuntur, ſed negatiua firmatur. Et docetur, quod mens legis magis eſt attendenda, quam verba. Et explanatur legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum. Et quod in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua. Ex part.12. tract.2.reſol.2. ibid.

96. An Cardinales loquentes cum aliis exiſtentibus extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem peccent ſaltem mortaliter? Et deducitur, quod ſi neceſſitate vrgente Sacerdos abſque præuia confeſſione celebrauerit, Quam primum confiteatur, & quia ſunt verba imperatiua, non important præceptum ad mortale, ſed conſilium, & adhortationem. Et docetur, quod conſuetudo, & obſeruantia ſubſequens eſt optima legum interpres. Ex part.12.tr.2.reſ. 3.p.412

97. An Collocutiones, & Scriptiones, quæ ordinantur ad bonam electionem futuri Pontificis, prohibeantur in Bulla Pij IV. in eligendis, &c. Et opinio negatiua affirtur. Et docetur, quod mens Legiſlatoris, & finis legis colligitur ex eius procemio. Et probatur, quod quando ceſſat finis adæquatus, & fundamentalis legis etiam in particulari, lex non obligat. Et quod lex fundata in præſumptione, ipſa deficiente, non adſtringit. Ex part.12. tr.2.reſ.4. ibid.

98. Opinio affirmatiua firmatur. Et explanatur, quod aliquando lex fundatur in periculo facti, vel delicti, & vtrumque explicatur, quomodo debeat intelligi. Et additur, quod opinio, quæ docet, ceſſante fine legis, ceſſare obligationem legis etiam in caſu particulari, eſt contra communem. Ex part.12. tract.2.reſ.5. p.413.

99. An in prohibitione colloquendi, & ſcribendi contenta in Bulla Pij IV. detur paruitas materiæ excuſans à peccato mortali, & ab incurſione cenſurarum? Ex p.12.tr.2. reſ 6. p.414.

100. An peccet mortaliter Cardinalis, ſi in Rota audiat aliquem cum ipſo loquentem, ipſo tamen nihil reſpondente, vel è contra? Ex quo deducitur, quid eſt dicendum de excommunicatione lata contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis cum aliqua loquitur, ipſa vero nihil reſpondente? Ex part.12.tr.2. reſ.7. p.415.

101. An ad incurrendam cenſuram latam in cap. Cum periculum, requiratur, quod miſſio ſcripturæ vel Nuntij ſit ſecreta, vt requiritur pro loquutione? Et quid quoad Bullam Pij IV. Ex p.12. tract.2. reſol.8. ibid.

102. An Collocutiones, & Scripturæ præter materiam electionis ſint in dicta Bulla Pij IV. interdictæ? Ex p.12. tr.2.reſ.9.p.416.

103. De deferentibus, literas & loquentibus cum famulis Cardinalium, an incurrant in cenſuram? Et quid, ſi ſciunt poſtea famulos omnia referre ſuo Cardinali? Et notatur, quod dicti famuli Conclauiſtæ, & Magiſter cæremoniarum, & alij exiſtentes in Conclaui, licèt non incurrant cenſuram Pij IV. loquendo cum aliis extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum illis loquuntur etiam lethaliter peccabunt. Et aduertitur ſecretam loquutionem tametſi ad electionem non pertineat, excommunicationi ſubiici. Ex part.12. tract. 2. reſolut. 10. ibid.

104. An quis incurrat in cenſuram, ſi literæ ad Cardinalem ſcriptæ, ad illum non perueniant? Et caſus nouus apponitur, videlicet, an ſi quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & poſtea literam perderet, an inquam, in tali caſu vterque incideret in cenſuram? Ex quo deducitur aſſaſſinum, ſi vulnerauit animo occidendi, & vt occideret, fecit, quantum potuit, non ſequuta morte, Ordinaria pœna non eſſe puniendum. Ex p.12.tr.2.r.11. p.417.

105. An ſi Cardinalis, qui propter infirmitatem egreſſus eſt è Conclaui, ſcribat literas ad alios Cardinales in Conclaui, incurrat excommunicationem? Et aduertitur, quod dictus Cardinalis debet quam primum ad Conclaue redire. Ex quo ſequitur Siculum, v. g. poſſe virtute Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano, ſi ſit in Siciliam ſtatim rediturus. Et notatur Cardinales exeuntes è Conclaui præbere iuramentum acta in Conclaui circa electionem nemini manifeſtare? Ex part.11.tractatu.2.reſolut.22. ibid.

106. An Cardinalis, qui propter infirmitatem exiuit ex Conclaui teneatur poſtea, ſi conualeſcat redire? Et an talis Cardinalis, ſi nolit redire poſt adeptam ſalutem intra Conclaue, poſſit compelli intrare? Et infertur, an in Religione poſſit in electione aliquis Religioſus ſuffragium ſuum negare? Ex part. 12. tract.2. reſol.13. p..418.

107. An Cardinalis, verbi gratia, qui mandat Clauiſtæ vt ſcribat extra Conclaue circa materiam electionis, in cenſuram Pij IV. incurrat? Ex quo deducitur, quod cenſura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes. Ideo, ſi quis mandaret famulo, vt legeret librum hæreticum, & ipſum audiret, non incideret in cenſuram latam contra legentes libros Hæreticorum. Et etiam infertur non incurrere cenſuram contra colloquentes cum Minialibus, ſi quis loquatur cum ipſis per intermediam perſonam. Et notatur in primo caſu ſuprà poſito Cardinalem in caſu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli. Ex part.12.tract.2. reſol.14. p.419.

108. Quæ diligentia vti debeant Prælati in perſcrutandis epulis in Conclaue intrantibus? Et docetur in ipſo caſu, & aliis, quod iuramenta de obſeruandis Statutis, legibus, & Conſtitutionibus ſæcularibus, vel Eccleſiaſticis, intelligenda ſunt, quatenus ſunt in vſu, & obſeruantur. Et aduertitur præceptum ſub pœna ſuſpenſionis non inducere peccatum mortale, niſi expreſſe, & verbis æquiualentibus id ſignificetur. Et notatur, quod ſi ſupradictus Prælatus adhibendo diligentiam moralem in perſcrutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipſo inferendum graue damnum, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur. Ex part.12.tractatu .2.reſol.15. ibid.

109. An ſit prohibitus ingreſſus per Rotam alicuius infantis non attingentis vſum rationis intra Conclaue? Et exponitur in cap. Vbi periculum. Et infertur eſſe prohibitum ingreſſum infantium intra ſepta Monialium. Et quæritur, an ſi aliquis clam in Conclaue ingrediatur, incidat in cenſuram? Et notatur, quod ſi poſt ingreſſum intra Conclaue iſte talis loqueretur ſecrete cum aliquo Cardinali, tunc incurreret in excommunicationem. Et quid de priuatione officij, & beneficij, quam in cap. Vbi periculum, imponit Pontifex ipſo facto, teneturne ante iudicis declarationem? Et an vero intrantes in Conclaui ſubiiciantur tantum ſupradictis pœnis, vel etiam peccent mortaliter? Et tandem aduertitur Sacram Congregationem Cardinalium declaraſſe Decretum ab ipſa editum, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monaſteria Monialium ſub pœna priua-

tionis

tionis officij, ac vocis actiuæ & paſſiuæ obligare ad mortale. Ex part.12. tr.2. reſ.16.p.420.

110. *Vtrum Cardinales peccent mortaliter, cum pluribus ferculis in Conclaui veſcuntur? Ec explanatur hoc verbum* Debent, *quid importet.* Ex p. 12. tr. 2. reſ. 17.p.422.

111. *An Eminentiſſimi Cardinales in Feria ſexta Paraſceues poſſint deuenire ad ſcrutinium, non audito officio fieri ſolito in illa die, non obſtante* §. Similiter *Bullæ Gregorij XV? Et firmatur, quod Feria ſexta Paraſceues nemini licitum eſt ſacrificare ob prohibitionem factam ab Innocentio I. Et deducitur, an Officium fieri ſolitum à Sacendote, extracto Sacramento è ſepulchro, ſit verè Sacrificium, & Miſſa, dici poſſit? Et an populus Chriſtianus teneatur illud officium audire, ſi in die Paraſceues incidat dies, feſtus de præcepto? Et diſcutitur an conſumptio Sacerdotis pertineat ad eſſentiam Sacrificii Miſſæ, vel ſit tantum pars illius integralis? Et tandem quæritur an Cardinales inciderent in excommunicationem ſi aliis diebus omitterent ſolitam Miſſam, & procederent ad ſcrutinium?* Ex p.12. tr. 2. reſ. 18. ibid.

112. *An Summus Pœnitentiarius poſſit abſoluere ab excommunicatione lata à Pii IV.* in §. Literas, &c. *Et aſſeritur, quod ſi Pontifex in aliquo Iubilæo concederet abſolutionem ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, hæreſim tamen non excludendo, videtur vtique illam concedere.* Ex p. 12. tr. 2. reſ. 19. p. 423.

113. *An excommunicatio contracta ex fractione Bullæ Pii IV. & Gregorii XV. ſi ſit occulta, poſſit abſolui ab Epiſcopo vigore Concilii Tridentini* ſeſſ. 24.cap.6. de Reformat.? *Et quid virtute priuilegiorum Regularium, aut ex vi Bullæ Cruciatæ? Et docetur abſolutionem ab hac cenſura impendi poſſe, dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Conclauiſtis, de vobis facultatem, qua abſolui poſſitis ab omnibus excommunicationibus contractis occaſione Conclauis, ſeu Creationis Pontificis.* Ex p. 12. tract.2. reſ.20.p.424.

114. *Proponitur ſententia affirmatiua, nempe Epiſcopos à dicta cenſura poſſe abſoluere; & noua opinio circa intelligentiam Tridentini affertur, ſed non approbatur. Et quæritur, quando vero iſta excommunicatio dicenda ſit occulta?* Ex part.12 tr.2.reſ.21. p.425.

115. *Stante ſuprà dicta opinione Caſtri Palai, quæritur, quomodo poſſint Cardinales Epiſcopi, vel alii Epiſcopi abſoluere à dicta cenſura Piana, & Gregoriana? Et difficultas eſt, quid operetur illa particula Concilii Tridentini* in Diœceſi ſua? *Et concluditur non poſſe Epiſcopos vigore Concilii abſoluere à cenſuris, & aliis caſibus reſeruatis extra ſuam Diœceſim. Et tandem quæritur, an vero poſſit Cardinalis Epiſcopus, vel alii Epiſcopi, ſi inciderit in cenſuras, de quibus eſt quæſtio abſolui à ſuo Confeſſario virtute Concilii Tridentini?* Ex p. 12. tr. 2. reſ. 22 p 426.

116. *Iudicium Authoris de ſupradictis ſententiis Bonacinæ & Caſtri Palai.* Ex p. 12. tract. 2. reſ. 23. p. 427.

117. *An in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſoluere à cenſuris Bullarum Pii IV. & Gregorij XV. Et in* §. 1. *huius Reſolutionis proponitur curioſus caſus pro ſupradicta quæſtione. Et affirmatur Epiſcopum poſſe abſolute impeditos, ſiue ad tempus longum abſoluere à cenſuris Pontifici reſeruatis. Nec in tali caſu impeditus Romanum pontificem adire, tenetur mittere Procuratorem, nec ſcribere ad Sacram Pœnitentiariam. Ex quo ſequitur, an impeditus adire Romanum Pontificem pro abſolutione teneatur adire Legatum, aut alium habentem priuilegium abſoluendi à caſibus Papalibus, vel poſſit in tali caſu abſolui ab Epiſcopo? Et an ſupradicta procedant etiam in caſu hæreſis? Sed explanatur, Quod Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatem abſoluendi circa hæreſim illis collatam in Concilio Tridentino. Et tandem quæritur, an impeditus adire Pontificem poſſit à quocumque Confeſſario abſolui à caſibus Papalibus, etiam ab hæreſi?* Ex p.12.tr.2. reſ.24.p.428.

118. *Iudicium Authoris circa ea, quæ dicta ſunt in ſuperiori Reſolutione. Et non approbatur impeditum Pontificem adire poſſe abſolui ab Epiſcopo in caſu hæreſis. Et docetur, quod in conceſſione Iubilæi, etiam anni Sancti concedente facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, non comprehenditur caſus hæreſis. Et aſſeritur à fortiori impeditum adire Pontificem, & Epiſcopum non poſſe abſolui præſertim ab hæreſi à quocunque Sacerdote. Et quæritur, an ſtylus Curiæ obliget [illegible] tum in foro exteriori? Et tandem docetur ea, quæ inſerta ſunt in corpore iuris non cenſeri reuocata, niſi fiat de ipſis expreſſa mentio.*Ex p.12. tr.2. reſ. 25. p.430

119. *An cenſura ex fractione Bullæ Pii IV. & Gregorij XV. poſſit à Regularibus hodie abſolui? Et probatur, quod confirmatio priuilegiorum Regularium ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictiuis operatur, vt priuilegia reuocata reſtituantur, & reualidentur. Et docetur, quod confirmatio facta vni Religioni valet pro omnibus aliis.* Ex p. 12. tr. 2. reſ. 26.p.432.

120. *Infertur Corollarium in ordine ad Eminentiſſimos Cardinales Regulares. Et diſcutitur, an Epiſcopus Regularis amittat, nec poſſit vti Priuilegiis, quibus antea cum Religioſis vtebatur, quod idem erit de Religioſo ad Cardinalatum aſſumpto?* Ex p. 12..tr.2. reſ.27.ibid.

121. *Iudicium de ſupradictis opinionibus. Ex quibus ſequeretur poſſe Regulares hodie abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, non obſtantibus Decretis Clem. VIII. & Vrbani VIII. quod non approbatur. Et reſpondetur ad aliqua argumenta pro priuilegio Societatis Ieſu conceſſo à Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit.* Decet Romanum Pontificem. *& adducitur Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Vrbani VIII. reuocans tale priuilegium, &c. Et arguitur, quod caſus Papales occulti vigore Concilij Tridentini deſinunt eſſe Papales, & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus Regulares poſſint abſoluere toties, quoties.* Ex part.12. tr.2. reſ. 28.p.433.

122. *An innodatus cenſura Pij IV. & Gregorij XV. poſſit abſolui virtute Bullæ Cruciatæ? Et aſſeritur priuilegia Bullæ Cruciatæ nunquam cenſeri reuocata, etiam per Iubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ. Et additur Bullam prodeſſe Siculis, v. g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus, ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat.* Ex part. 12. tr.2.reſ. 29. p.435.

123. *An ſi aliquis tempore Conclauis irretitus cenſura Pij IV. & Greg. XV. poſſit ante obtentam abſolutionem ad vitandum ſcandalum celebrare, & Euchariſtiam ſumere? Quod à fortiori idem dicendum eſt de Hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, vt ab hæreſi abſoluatur. Idem eſt etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne ſe prodat, & crimen eius fiat manifeſtum, celebrat. Et in ſupradictis caſibus, ſi tales non poſſint excitari ad perfectam contritionem, an teneantur alia peccata, & etiam hæc reſeruata confiteri, abſoluens illum Confeſſor directè de aliis, & indirectè à reſeruatis?*

Ex part. 12.tract. 2. reſol. 30.p. 436.

124. *Magis firmatur, & declaratur doctrina ſuperius adducta. Et adducitur aliquos negare etiam excommunicatum occultum poſſe extra mortis articulum communicare, etiam ſi vrgeat ſcandalum, infamia, &c. Sed difficultas eſt in eo caſu, an poſſit etiam confiteri? Et explanatur, quod Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationem, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari, debet proſequi. Imo in dicto caſu etiam ante conſecrationem poteſt pergere, ſi timeatur graue damnum.* Ex part 12. tractatu. reſ. 31.p.436.

125. *An in caſu ſupradicto Cardinalis, vel Conclauiſta cenſuratus poſſint ad vitandum ſcandalum confiteri aliqua peccata, non expreſſa fractione Bullæ Pij IV. & Greg. XV. vel teneantur confiteri inferiori omnia peccata, tam non reſeruata, quam hanc cenſuram reſeruatam? Et alius ſimilis caſus proponitur in textu, & à linea ſecunda huius Reſolutionis.* Ex part.12. tract.2.reſ.32.p.438.

126. *An excommunicatio lata à Pio IV. & Greg XV. poſſit abſolui non ſolum, vt ipſi aſſerunt in articulo, ſed in periculo mortis? Et explanatur, quod neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter tanquam extrema. Et docetur omnibus parturientibus, aut proficiſcentibus ad bellum poſſe tempore interdicti miniſtrari Euchariſtiam, & abſolui à quocumque Sacerdote, etiam non approbato ab omnibus caſibus, cenſuris, &c.* Ex part. 12. tr. 2. reſol. 33. p.439.

127. *An qui in periculo, vel articulo mortis fuit abſolutus à cenſura incurſa propter violationem Bullæ Pij IV. & Greg. XV. teneatur poſtea, ſi conualuerit, ſe præſentare coram Pontifice? Et noua opinio affertur, ſed non approbatur, Et quid, ſi virtute Cruciatæ quis abſolutus fuiſſet in ſupradicto caſu? Et difficultas adhuc ſupereſt, ſi in ſupradicto primo caſu poſtea conualuerit, intra quod tempus tenetur ſe præſentare coram Pontifice?* Ex part. 12. tr. 2. reſ. 34. ibid.

Appendix ad reliquas alias difficultates pertinentes ſimul ad hunc, *tract.7. de Poteſtate, & Priuilegiis S.R.E.Cardinal.*&c.

AN Pontifex, ſi non licite ſaltem valide poſſit diſpenſare cum Cardinalibus, vt redditus Eccleſiaſticos ſuperfluos non expendant in vſus pios? Ex p. 10. tr. 11. ex reſ. 35. *Quæ nunc inuenietur* in tom.4.tr.7. de Eleemoſyna reſ. 20.

An in Cardinalibus ea ætas requiratur, in eius electione, vt intra annum poſſint promoueri ad eum Ordinem, ad quem deſtinantur? Et an Declarationes Cardinalium ſint deciſiuæ? Et an Declarationes Illuſtriſſimorum Cardinalium habeant vim legis, ſi non ſint à Pontifice approbatæ; Ex part. 10. tract. 16. ex reſol. 86. & in part. 5. tract.2.ex reſ. 96.& in part.1.tract 10.ex reſol. 29. *Quæ hic reperientur* in tom.6.tract. 1. de Legibus reſ. 128. 22. & 21.

An legitimatus per ſubſequens matrimonium poſſit eligi in Cardinalem; Et an Cardinalis non expreſſe profeſſus ſit eligibilis in Generalem alicuius Religionis ſine authoritate Pontificis? Et quidam Cardinalis, dum erat Religioſus multa vota emiſerat; quæſierunt à me, an poſtea potuerit irritare illa Prælatus Religionis? Et an Decretum Cardinalium editum contra Religioſos accedentes ad colloquendum cum Monialibus obliget ad mortale? Et an Declarationes Cardinalium approbatæ à Pontifice habeant vim legis? Et an Cardinales poſſint licite abeſſe à Congregatione & Capitulo? Ex part. 10.tract.9.ex reſ. vnica, & in part. 9. tract. 9.ex reſ. 63. alias. 62. & in part.6.tract.7.ex reſ.26.& in part.1.tractat.10. ex reſ.22.& in part.9.tract.6. ex reſ. 48. alias 49. & in part.3.tract.2.ex reſ.6. *Quæ hic ſunt* in tom.7. tract.1.de Regularibus reſolut. 287. 280. 305. 344. & 215.

An Collegium Cardinalium, Sede vacante, gaudeat facultate Concilij Tridentini ſeſſ.24. capite 6. de reformat. *quoad diſpenſandum, & abſoluendum?* Ex part.7. tractatu 2. ex reſolut. 3. *Quæ nunc inuenietur* in tom.3. tractatu 5. de Capitulo Sede vacante reſ.20.

An Cardinalatus inducat obligationem recitandi Horas Canonicas? Et à quo tempore Cardinalatus inducat ſupradictam obligationem, an à die, in quo Cardinalis ſumit Birretum, vel à die, in quo ſumit Pileum rubrum? Et docetur, quod diſtributiones poſſunt dari propter laborem, & diſpendi poſſunt à Cardinalibus ad libitum & teſtari de his, & tamen poſſunt obligari ad officium Diuinum. Ex part. 8. tractat. 7. reſolution. 1. *Quæ nunc inuenietur* in tom.3. tractatu 6. de Horis Canonicis reſ.2.

Notatur, quod olim Cardinales Preſbyteri ſimul cum Pontifice celebrare conſueuerunt. Et quod hodie Cardinalis Diaconus miniſtrans Summo Pontifici communicat ſub vtraque ſpecie. Et quid de aliis Cardinalibus in Miſſa Papali? Et an Cardinalis ſumens Euchariſtiam è manu Pontificis in die Natiuitatis Domini poſſit antea, vel poſtea dicere ſaltem duas Miſſas? Et an ſingulo quoque anno Pontifex diſpenſet in ieiunio ſaltem tacitè cum Cardinali, qui celebrat coram eo in nocte Natiuitatis Domini vel an pro illa nocte in eius Capella Pontifex anticipet diem naturalem? Ex part.8. tractatu 1. ex reſolution.44. 24. 87. & 89. *Quæ hic reperientur* in tom.3.tractat.1.de Poteſt.Pontificis reſol.48.49.54. & 55.

An Miſſa incœpta, ſuperueniente aliquo Cardinali, poſſit iterum inchoari poſt dictum Euangelium, imo vſque ad oblationem excluſiue? Ex p. 10. tr.12.ex reſol.11. *Quæ hic eſt,* in tom.2. tract.1. de Celebrat. Miſſarum reſ.95.

An mortuo Cardinali, vel abſenti, poſſint adhuc eius familiares audire Miſſam in Oratorio priuato eius Palatij? Et an ſi quis Cardinalis maneret in domo Patris, vel fratris in habitatione ſeparata, vulgo, Aparrado, *ſeu* Quarto, *in quo Oratorium erexiſſet, an, inquam, ſi Pater, aut frater obtinuerit licentiam à S. D. N. erigendi in domo ſua Oratorium, talis licentia eſſet inualida, ſtante clauſula apponi ſolita?* Ex part. 9. tractatu 1. ex reſolution.40. & in part.11. tractatu 5.ex reſolution.35. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 4. tract. 2. de Oratoriis priuatis reſ.7.& 30.

An Cardinales ſi ſint Sacerdotes, & Regulares exiſtentes in Regnis Hiſpaniarum ſumendo Bullam Ordinariam Cruciatæ poſſint comedere oua, & lacticinia in diebus Dominicis Quadrageſimæ, & ſumendo aliam Bullam extraordinariam lacticiniorum poſſint cum illa ſingulis diebus Quadrageſimæ comedere oua, & lacticinia, demptis aliquibus diebus prout habetur in dicta Bulla: Ex part.11.tr.2.ex reſ.38. & in tractat.8. ex reſ.14. *Quæ hic ſunt* in tom.4. tractat. 3. de Bulla Cruciatæ

Cruciatæ reſolut.164.& 7.

An Sede Apoſtolica vacante, poſſit à Collegio Cardinalium, vel ab illo, cui eorum nomine Eccleſiæ commendata eſt adminiſtratio; facultas conſecrandi Epiſcopos committi? Et docetur Cardinales conſecrari à Papa, vel alio de eius nomine. Et an expediat Eminentiſſimos Cardinales in Epiſcopos conſecrare? Ex part.12.tractat.1.ex reſolution.33.35.& 67. *Quæ nunc inuenientur* in tom.4. tractat 8. de Conſecratione Epiſcoporum reſol.etiam 33.35.& 67.

Aduertitur, quod in Clementina 2. de Celebratione Miſſarum conceditur Clericis ſæcularibus, & Religioſis commenſalibus Cardinalium, vt poſſint ſe conformare illis in modo recitandi Officium, & non tenentur aliud dicere. Ex part.11. tractat. 1. ex reſol.8.*Quæ hic reperietur* in tom.3. tract.6.de Horis Canonis reſ.106.

An Collegium, Cardinalium, Sede vacante, poſſit dare licentiam legendi libros Hæreticorum? Ex part. 4. tractatu 8. ex reſolution. 99. *Quæ hic eſt* in tom.5. tractatu 10. de Inquiſitoribus reſolut.138.

An Cardinales includantur pœnis Bullæ Gregorij XIII. de Datis, & Promiſſis? Ex p. 7. tractatu 4. ex reſol.7 *Quæ nunc inuenietur* in tom.5.tr.7. de Datis, & Promiſſis,&c.reſ.55.

An Cardinales poſſint eligi in executores teſtamenti tam ad pias cauſas, quam ad prophanas? Ex part. 8. tract.5.ex reſolut.7. *Quæ hic reperietur* in tom. 6. tractatu 9. de Executoribus teſtamentorum reſolut.9.

An ſponſiones ſuper electione Cardinalium ſint licitæ? Ex part.7.tr.9.ex reſol.67.*Quæ hic eſt* in tom.6. tra.4. de Sponſionibus reſ.73.

An ſit prohibitum Cardinalibus nondum in Sacris præeſſe Exercitibus? Et quid, ſi ſint in Sacris initiati? Et an quis poſſit impune occidere, vel vulnerare, & ſpoliare Cardinalem in bello militantem; ac proinde nullam incurrat pœnam aut excommunicationem, excepta irregularitate ſi occiderit illum, aut mutilauerit? Et an Pontifex ex iuſta cauſa poſſit præbere licentiam, vt Cardinales præeſſent Exercitibus, ſine qua, quando, & quo pacto irregularitatem incurrant Cardinales demonſtratur? Ex part.10.tract.2.ex reſolut.2.3. & 6. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7.tractat.7.de Bello reſolut.52.53. & 57.

An Cardinalium domus, & Palatia gaudeant priuilegio Immunitatis? Et an offendentes perſonas Cardinalium gaudeant Immunitate Eccleſiarum, maxime poſt Bullam Gregorij XIV. Et an non reuelantes læſæ Maieſtatis crimen in Cardinales perpetratum gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Et an receptatores, & defenſores interficientium Cardinales in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrant, & non gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Et an mandantes offendi Cardinales, ſi effectus non ſequatur, incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priuentur Immunitate Eccleſiarum? Et an occidentes Cardinalem gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Et quid, ſi Galerum, ſeu Capellum à Pontifice non acceperint? Ex part.5.tractatu 2. ex reſolut. 34. 86.90.91.& 87. & in part.1.tr.2.ex reſol.20. *Quæ hic ſunt ſuprà in hoc ipſomet* tom. 9. tractatu 1. de Immunitate Eccleſiæ reſolut.15. 46.48. 49. 47. & 54.

An Cardinales, cum Stemmatibus, verbi gratia Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ, &c. appoſitis in eorum Palatiis demonſtrent ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare, vel tantum hoc faciant ad oſtentandam animi propenſionem in talem, & talem Regem, & prædicta Stemmata, & Inſignia in ſuis Palatiis habeant? Ex part.10.tract.7. ex reſ.5. *Quæ hic eſt infra* in tom.9.tract.11.de iure Protectionis reſ.etiam 5.

TRACTATVS VIII.

De Familia Laica Nuntiorum Apoſtolicorum Apologetica Diſceptatio. Quod idem intelligitur de Familia laica Epiſcoporum. pag. 441.

1. *AN Familia laica Nuntij Apoſtolici gaudeat priuilegio fori? Idem dicendum eſt de familia laica Epiſcopi. Et pro negatiua ſententia adducuntur ſeptem diuerſæ aſſertiones.* Ex part.6.tract.2.reſ.1. ibid.
2. *Proponuntur fundamenta affirmatiuæ ſententiæ. Et docetur, quod quidquid poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi reſpectu iuriſdictionis, poteſt Legatus in ſua Prouincia. Imo Legatus eſt ſuprà omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens. Et explanatur ex authoritate plurimorum Doctorum Familiam laicam Epiſcoporum gaudere priuilegio fori, & nullatenus poſſe à iudice ſæculari iudicari tam in Ciuilibus, quam in criminalibus.* Ex part.6.tr.2. reſ.etiam 2.ibid.
3. *Confirmatur ex aliis rationibus affirmatiua ſententia. Et etiam in fauorem Familiæ laicæ Epiſcoporum. Ex quo infertur, quid eſt ſentiendum de famulis Clericorum, & Scholaſticorum, qui ad tempus ſeruiunt, & de priuilegio conceſſo Domino, marito pro illorum ſeruis, vxoribus, &c.* Ex part.6.tr.2.reſ. etiam 3.p.442.
4. *Ex Declarationibus Sacræ Congregationis approbatis à S. D. Vrbano VIII. etiam affirmatiua ſententia confirmatur. Et hoc etiam non ſolum pro Familia laica Epiſcoporum Diœceſanorum, ſed etiam pro Familia Epiſcopi Titularis. Et in §. vlt. huius Reſolutionis deciditur, quod in conflictu opinionum iudices illam amplecti debent, quæ fauet Eccleſiæ. Et docetur, quod in dubiis opinionibus Summus Pontifex decernere poteſt, quæ ſit verior, & ſequenda.* Ex part. 6. tract.2. reſol.4.p.443.
5. *Proponuntur reſponſiones ad argumenta, quæ adducit Moſcoſus, in quibus late explanatur Epiſcopos, etiam ſi in loco non habeant Dominium temporale, poſſe tamen tenere Familiam armatam, & proprios habere Miniſtros, & executores ad carcerandum, &c.* Ex part.6. tractatu 2. reſolut. etiam 5. p.445.
6. *Reſponſio ad ſecundum argumentum. Vbi late etiam diſcutitur, quod non ſolum Familia laica Epiſcoporum, ſed etiam Miniſtri Curiæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori in delictis extra officium commiſſis, ſed etiam in communibus. Et tandem quæritur, an neceſſario ſit ſtandum Declarationibus Cardinalium?* Ex part.6. tract. 2. reſol. etiam 6. p.446.
7. *Reſponſio ad tertium argumentum. In quo etiam*

etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat Dominium directum, & ideo Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens Familiam laicam Epiſcopi, & Miniſtros eius curiæ? Et explanatur, quod non pauci eximuntur à iuriſdictione ordinaria, & ſubduntur Superiori ſui Officij, & non ſolum hoc concedebatur ipſis Officialibus, ſed etiam eorum vxoribus, filiis, & matribus, & etiam ſeruis, & colonis. Et aſſeritur laicos poſſe prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, non ſolum de iure Canonico, ſed de iure ciuili. Ex part. 6. tr. 2. reſ. etiam 7. p. 447.

8. Reſponſio ad quartum argumentum. Vbi aduertitur, quod Familia laica Epiſcopi ratione perſonæ Epiſcopalis gaudet priuilegio fori, quamuis non habeat requiſita Concilij, id eſt Habitum & Tonſuram. Et additur, quod priuilegium clauſum in corpore iuris nunquam cenſetur derogatum, niſi de illo ſpecifica fiat mentio. Ex part. 6. tract. 2. reſol. etiam 8. p. 448.

9. Reſponſio ad quintum, & ſextum argumentum. Vbi confirmantur ſupradicta, & explanatur, quod quando inter iudicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum lis adeſt, ad quem ſpectet iuriſdictio, tunc definitio ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectat? Ex part. 6. tr. 2. reſ. etiam 9. p. 449.

10. Reſponſio ad ſeptimum argumentum. Vbi confirmantur ſupradicta in præteritis Reſolutionibus, & concluditur Familiam Laicam Nuntij Apoſtolici gaudere priuilegio fori, ſicut gaudet familia laica Epiſcopi. Et curſim explanatur, quod Palatia DD. Cardinalium vbique debent gaudere Immunitate, & quod Epiſcopi habent priuilegium, vt in ſuis ædibus celebretur ſingulis diebus, ſed tamen dum Romæ morantur, hoc priuilegio vti non poſſunt. Ex part. 6. tr. 2. reſ. etiam 10. ibid.

† Nota, quod ſupra in hoc ipſomet tom. 9. tract. 2. de Immunitate Eccleſiaſtica in reſolut. 22. & 23. aliquid inuenies pertinens ad iſtum tract. 8. de Familia laica Nuntiorum, & pro ipſiſmet Nuntiis, & non ſunt aliæ difficultates in hoc toto opere pro iſto tract. 8.

TRACTATVS IX.

Hiſtorico - Theologicus de Priſco more eligendi Epiſcopos contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas. P. 451.

1. De iure Diuino Electionem Epiſcoporum ad Summum Pontificem pertinere probatur. Ex p. 10. tr. 1. reſ. etiam 1. ibid.

2. De modo olim eligendi Epiſcopos. Ex p. 10. tr. 1. reſ. 2. ibid.

3. An populus in electione Epiſcoporum, olim aliquando habuerit ius eligendi, & ſuffragandi? Et ſecundum aliquos affirmatiue reſpondetur. Ex part. 10. tr. 1. reſ. etiam 3. p. 452.

4. Opinio affirmatiua affertur, probans populum in electionibus Epiſcoporum non habuiſſe ius ſuffragandi, & eligendi, ſed tantum poſtulandi, & teſtimonium ferendi. Ex part. 10. tr. 1. reſ. etiam 4. p. 453.

5. An etiam Principes aliquando in electione Epiſcoporum partem habuerint? Et notatur tantam olim fuiſſe violentiam circa electionem Epiſcoporum vt Principes etiam nouos Epiſcopos inſtituere conſueuerint in locis, in quibus antea non fuerunt, & etiam Abbatiſſas, & Abbates eligebant. Ex part. 10. tract. 1. reſ. etiam 4. p. 454.

6. Fuiſſe olim à Summis Pontificibus interdictum, ne populi, & Principes in electione Epiſcoporum ſe immiſcerent, demonſtratur. Ex p. 10. tr. 1. reſ. etiam 6. p. 455.

7. Circa ſuperius dicta quoad Epiſcoporum electionem authoris iudicium ex Sacris Canonibus deſumptum breuiter exponitur. Et notatur, quod hodie ſolum in Germaniæ Eccleſiis vetus conſuetudo ſeruatur, in quibus Canonicorum Collegium Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit, electus verò à Pontifice confirmatur. Et aduertitur, quod lex, & conſuetudo, antiqua in modum eligendi Epiſcopos, Romanorum Pontificum authoritate eſt abrogata, & ius nominandi, deſignandi, offerendi, & præſentandi Epiſcopos datum eſt multis Regibus, eorumdem Romanorum Pontificum nutu, & aſſenſu. Ex part. 10. tract. 1. reſ. etiam 7. p. 456.

8. Breuis digreſſio contra reſponſum falſo, vt puto adſcriptum aliquibus Doctoribus Sorboniſtis, in qua deſcribuntur ſex diuerſa tempora, in quibus conceſſæ ſunt diuerſis perſonis, & ſtatibus electiones Epiſcoporum, Abbatum, Et Priorum. Ex part. 10. tract. 1. reſ. etiam 8. p. 457.

† An ex diſpenſatione Epiſcopus poſſit eligere ſibi Succeſſorem: Ex part. 10. tr. 5. ex reſ. 3. Quæ hic eſt ſuprà in tr. 6. reſ. etiam 3.

TRACTATVS X.

Hiſtorico - Theologicus de Numero Electorum Imperatoris non augendo, vel minuendo inconſulto Summo Pontifice. pag. 459.

1. An abſque aſſenſu Summi Pontificis ſeptem Germaniæ Electoribus poſſit octauus addi? Ex quo infertur, an poteſtas eligendi Imperatorem ſit largita ſeptem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice? Ex part. 10. tractat. 3. reſol. etiam 1. ibid.

2. Opinio negatiua proponitur, & probatur tum ex iure Canonico, tum etiam authoritate Hiſtoricorum, & Diplomatum ipſorum Electorum, ſeptem Electores Germaniæ poteſtatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepiſſe. Ex part. 10. tra. 4. reſ. etiam 2. p. 460.

3. Confirmatur eadem opinio negatiua auctoritate Theologorum, & Iuriſconſultorum, & ipſorum Hæreticorum. Ex part. 10. tractat. 4. reſol. etiam 3. p. 461.

4. Reſpondetur ad argumenta, quæ pro affirmatiua ſententia adduci poſſunt. Ex part. 10. tra. 4. reſ. etiam 4. p. 462.

TRACTA

TRACTATVS XI.

De Iure Protectionis ſeu Clientelæ, Pag. 463.

1. *AN ſubditus, irrequiſito Domino, poſſit ſe ſubiicere alterius protectioni? Et ſententia affirmatiua proponitur.* Ex part. 10. tract. 7. reſolut. etiam ibid.

2. *Opinio negatiua authoris, & aliorum affertur aſſerentium eſſe licitum ſubditos, inconſulto Domino, protectorem aliquem ſibi adſciſcere. Sed deducitur, quod ſubdictis in praiudicium Superiorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam, ex quo iis praiudicium aliquod oriatur. Item nec Ciuitas, aut Populus quidem vniuerſus facere aliquid, aut ſtatuere poteſt in his, quæ tangunt ius Superioris in graue eius praiudicium. Nec inferior poteſt ſaltem imponere in ius, vel intereſſe Superioris.* Ex part. 10. tract. 7. reſ. etiam 2. p. 464.

3. *Adducuntur aliquæ limitationes ſupradictæ negatiuæ ſententiæ.* Ex part. 10. tr. 7. reſ. etiam 3. p. 465.

4. *Reſpondetur ad argumenta adducta pro affirmatiua ſententia. Et quæritur, an pro ſolutione, quæ fit Romana Eccleſiæ probetur exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum?* Ex p. 10. tractatu 7. reſolut. etiam 4. p. 466.

5. *An opinio ſuperior obſtet Eminentiſſimis Cardinalibus, vel Romanis Baronibus, qui cum ſtemmatibus Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ, &c. appoſitis, in eorum Palatiis, videntur profiteri ſtare ſe ſub protectione dictorum Principum? Et quid, ſi in rigore hæc inſignium appoſitio in Palatiis Cardinalium, & Baronum demonſtret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare, & non tantum ad oſtendendum animi propenſionem in talem, vel talem Regem? Et docetur prohibitum eſſe, ne Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum bona immobilia, aut iura Laicis ſubmittant, aut ſubiiciant, nec etiam ex ipſis in Patronos, vel Aduocatos perpetuo, vel ad tempus non modicum conſtituant.* Ex part. 10. tract. 7. reſol. etiam 5. ibid.

TRACTATVS XII.

De Poteſtate Pontificis ordinandi Principes Laicos titulo Regio. p. 468.

AN Pontifices Principibus de Eccleſia bene meritis poſſint Titulum, & Inſignia Regia concedere? Ex quo infertur, an Pontifices habeant poteſtatem indirectam in temporalibus? Ex part. 10. tract. 6. reſ. vnica ibid.

TRACTATVS XIII.

De Principum Chriſtianorum Fœderibus cum Turcis, & Hæreticis. P. 471.

1. *AN ſuppoſita iuſtitia belli, licitum ſit Principibus Chriſtianis inire fœdus cum Infidelibus, vel Hæreticis pro mutuo auxilio exhibendo? Et opinio affirmatiua proponitur.* Ex part. 10. tr. addit. 2. reſ. etiam 1. ibid.

2. *Proponitur ſecunda opinio negatiua, videlicet non poſſe Principes Chriſtianos inire fœdus cum Turcis, vel Hæreticis.* Ex part. 10. tr. addit. 2. reſ. etiam 2. p. 472.

3. *Tertia opinio affertur concedens Principibus Chriſtianis fœdera cum Turcis, vel Hæreticis in ſumma neceſſitate.* Ex p. 10. tract. addit. 2. reſ. etiam 3. ibid.

4. *Authoris, & Theologorum opinio firmatur, nempe ex ſui natura non eſſe illicitum inire fœdera cum Turcis, & Hæreticis; tamen ratione circumſtantiarum in praxi vix vnquam talia fœdera eſſe ineunda.* Ex p. 10. tra. addit. 2. reſolut. etiam 4. p. 473.

5. *Magis explicatur noſtra ſententia, & Doctorum authoritate fulcitur.* Ex part. 10. tract. addit. 2. reſ. etiam 5. p. 474.

6. *An Principes ineundo fœdera cum Turcis, vel Hæreticis incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ, vel ſaltem peccent mortaliter?* Ex part. 10. tr. addit. 2. reſ. etiam 6. p. 475.

7. *An Summus Pontifex poſſit prohibere ſub cenſuris Principibus Chriſtianis, ne bellando ſupradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant? Idem eſt, ſi bono ſpirituali Eccleſiæ expediat Principes deſiſtere ab aliquo bello.* Ex part. 10. tract. addit. 2. reſ. etiam 7. p. 476.

8. *An dicta in ſuperioribus Reſolutionibus obſtent, ne poſſint licite Principes inire fœdera, vt vocant, Ciuilia cum Turcis, vel aliis Infidelibus circa Inducias, & Treugas, aut commerciorum cauſa, vel propter ſecuritatem nauigantium, itinerum, &c? Et an talia fœdera poſſint iniri à Principibus laicis, inconſulto Summo Pontifice? Et an Principes laici non poſſint inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis permittendo eis libertatem conſcientiæ, vel exercitium falſæ ſectæ, etiam in cauſis vrgentiſſimis abſque licentia Pontificis?* Ex part. 10. tract. addit. 2. reſ. eiam 8. p. 477.

9. *An quæ in ſuperiori Reſolutione dicta ſunt de fœderibus politicis cum Turcis, vel aliis Infidelibus, procedant etiam cum Hæreticis? Et deducitur Catholicos non peccare contra leges excommunicationis in conuictu Ciuili cum Hæreticis, aut in mercatura, bello, aut in aliis negotiis politicis, maxime quando excommunicatio eſt generalis aduerſus Hæreticos, vt eſt in Bulla Cœnæ, quamuis in ea excommunicentur nominatim quidam Hæretici. Et quid, ſi adeſt periculum peruerſionis, ſcandalum, aut alia huiuſmodi? Et notatur, quod vt Catholicus poſſit habitare in terris Hæreticorum, aliqua requiruntur. Et an cum Hæreticis damnatis in Tribunali S. Inquiſitionis non ſit illicitum communicare?* Ex part. 10. tractat. addit. 2. reſ. etiam 9. p. 479.

TRACTATVS XIV.

De Libertate Conſcientiæ. An poſſint illam Principes Chriſtiani inconſulto Pontifice Hæreticis concedere. P. 481.

1. *AN liceat Principibus concedere libertatem conſcientiæ ſine conſenſu Summi Pontificis? Et affirmatiua*

affirmatiua ſententia affertur. Et infertur non poſſe Principes, inconſulto Pontifice ex cauſa neceſſitatis publicæ dare licentiam Iudæis exercendi vſuras, & poſſunt in hac re per Eccleſiam impediri. Ex p. 10.tr. 3. reſ.etiam 1. ibid.

2. *Opinio negatiua authoris proponitur, negans Principibus laicis hanc poteſtatem independenter à Summo Pontifice, & rationibus ſtabilitur.* Ex part. 10. tr. 3. reſ. etiam 2.p.482.

3. *Probatur etiam opinio negatiua ex pactis, quæ in dictis fœderibus cum Hæreticis apponuntur circa res, & bona Eccleſiæ. Et infertur Principes non habere poteſtatem extinguendi beneficia, ſed hoc ſpectare ad Summum Pontificem, neque ineundi fœdera cum Hæreticis, maxime perpetua, quia in nullo caſu poſſunt eſſe licita, nec valida.* Ex p.10.tr.3.reſ.etiam 3. ibid.

4. *Authoritate Doctorum opinio negatiua fulcitur. Et deducitur Principem laicum non poſſe præſtare ſaluum conductum Hæretico cum damno Eccleſiaſticæ iuriſdictionis. Et firmatur libertatem conſcientiæ Hæreticis conceſſam. inconſulto Pontifice, non ſolum eſſe illicitam, ſed inualidam.* Ex part. 10. tract.3.reſ. etiam.4. 0, 484.

5. *Reſpondetur ad argumenta ſuperiùs adducta pro ſententia affirmatiua.* Ex p. 10. tract.3. reſ.etiam 4.p.485.

Declarationes Sacrarum Congregationum, Rotæque Deciſiones, in quibus caſibus plures in materia Immunitatis deciduntur. p.486. & ſeqq.

ADMONITIO R. P. DIANÆ AD LECTOREM.

CVm à Sacra Congregatione Romanæ & Vniuerſalis Inquiſitionis licentiam quoſvis libros prohibitos legendi, obtinuiſſem, peruenit ad manus meas liber Petri Sarpi de Iure Aſylorum, qui primo Italicè conſcriptus, poſtea Latinitate donatus fuit ab Augerio Frikel Burgio, & editus Lugduni Batavorum in Officina Elzeviriana, anno 1622. Ego exiſtimo nomen eius Auctoris fictitium eſſe, & verum ex validiſſimis præſumptionibus propalarem, ſed ex dignis rationibus nolo. Hic Auctor in tota ſerie dicti Libri procaciter & irreuerenter nihil aliud intendit, niſi prorſus euertere ſacrorum templorum Immunitatem. Pro qua ſtabilienda licet ego ipſe *in part.1.tract.1.per tot.& in tract.1.part.3.4.& 5.* non ſine communi vtilitate, vt reor, multa congeſſi, tamen neceſſarium eſſe exiſtimaui adverſus ea, quæ dictus Sarpus eructat, me opponere, & ſigillatim refellere. Sed quia ipſe totam hanc materiam ad tria Capita reducit. Primum. Quænam ſint ſacra loca, quæ ad ſe confugientes tueantur. Secundum. Quænam perſonarum conditio, & quodnam delicti genus loco ſacro protegi, aut non protegi poſſit. Tertium. Quanam ratione à ſacris locis extrahi debeant ij, qui eiſdem tegi adverſus iuſtitiam non poſſunt. Ideo de his ego ſecundum hunc ordinem pertractabo, addendo etiam aliqua dacomplementum huius materiæ.

Aduertendum tamen eſt, quod licet Sarpus pro confirmatione ſuarum opinionum ſoleat aliquando adducere aliquos Doctores, hi non ſunt audiendi, quia ſcripſerunt ante Bullam Greg.XIV. vel ſtando in jure communi antiquo veniunt etiam refellendi, ex rationibus & Doctoribus à nobis inferiùs adducendis. Et Farinacius ſæpe à Sarpo adductus ſe retractauit in Appendice de Immunitate, vt infrà patebit.

Nec deſinam hic adnotare obiter aliquos graui cenſura dignos eſſe, qui fauorem Principum aucupantes, aſſerunt ſacram Congregationem his temporibus Libros iuriſdictionem Regiam defendentes ſtatim prohibere: hoc enim falſum eſt, nam nullus liber in Indice apponitur, quia defendit iuriſdictionem ſæcularem ubi licite defendi poteſt, hoc enim Summi Pontifices nequaquam voluerunt, nec volunt, vt patet *ex cap. Cauſam quæ, qui filij ſint legit. cap.Quoniam, diſtinct. 10. cap.Cum ad verum, diſt.96. cap.Solitæ de maiorit. & obed. cap.Nouit. de iudic. & cap.Si duobus. §.Denique de appellat.* Sed prohibentur, quia propter iuriſdictionem Regiam ampliandam docent aliquas opiniones falſas, quæ expurgandæ ſunt, quod videtur *in tit. de Correct. libror.§.1. Reg.14.*

TRACTA

TRACTATVS PRIMVS
DE
IMMVNITATE ECCLESIARVM.

Et in calce hujus Tractatus agitur de earum conſecratione, pollutione, atque reconciliatione.

Super Bullam Gregorij XIV.

OLIM inter me, & N. magna agitata fuit quæſtio, an Bulla Gregor. XIV. *de Immunitate Eccleſiarum*, corrigeret ius commune, ita vt tantùm caſus in illa exceptuati non gauderent immunitate ? Iſte prorſus negabat cum Petro Gambacurta, & paucis aliis. Ego mordicùs aiebam cum communi Theologorum, ac Iuriſperitorum ſententia: ideò tunc aduersùs hanc ſententiam multa collegi, quæ modo in gratiam Confeſſariorum in hoc tractatu reſolutoriè, & breuiter, more noſtro pertractabimus, examinando aliquas opiniones Gambacurtæ, Villadiego, & Bobadillæ.

RESOLVTIO PRIMA.

An Immunitas Eccleſiæ ſit ex iure Diuino ?

Et ex doctrina huius quæſtionis infertur, quod ſint reprobandæ conſuetudines contra Immunitatem Eccleſiarum, cum ſint non ſolum contra ius Canonicum, ſed etiam contra ius Diuinum. Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 44.

hoc in … q. ſig- … in §. … Reſ- … . & … re- … 16. §. … ò im- … as.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2.cap.50.num.1.* Peguera *in pract.crimin.cap.26.num.1.* Gambacurta *de immunit.lib.3. c. 15. num.8.* Suarez *de Relig.tom.1.lib.3.cap.8.num.* 21. Couarr.*lib.2.var.cap.20.num.2.* Fagundez *præc.* 2. *lib.4. cap.4.num.59.* Bobadilla *in politic.tom.1.lib.2.cap.* 14. *num.3.* & alij penes ipſos aſſerentes eſſe tantùm de iure poſitiuo, quia in lege Euangelica non inuenitur hæc immunitas conceſſa Eccleſiis: ergo dicendum eſt eam non eſſe iuris diuini, ſed tantùm Canonici & poſitiui: vide etiam Decianum *lib.6.c.25.num.* 2. & Ambroſinum *de immunit.Eccleſ.cap.1.n.3.*

2. His tamen non obſtantibus contrariam ſententiam ego teneo, quam tuentur Cenedus *in quæſt. canon.q.41.à n.6.* Addit.*ad Capellam.Tholoſ. diſp.* 423. *num.5.* Tuſchus *tom.4.litt.I.concluſ.59.num.1.* Ioannes Lupus *tract.de libertate Eccleſ.part.2.quæſt.2.* Decius *in cap.Eccleſia ſanctæ Mariæ, num.14.& ſeq. de conſtit.* Rebuffus *tom.2.ſuper conſtitut.in tract. de immunit.in princip.num.2.* Simon Rao *in reſponſ.ad dub. ſuper immunit.Eccleſ.* Guttierrez *practic.quæſt. lib. 1. quæſt.1.num.8.* Germonius *de ſacr.immunit.lib.3.c. 56. num.3.* Marius Italia *de immunitate, lib.1.cap. 2. per totum.* Pechius *tract.de Areſt.cap.6.num.5.* Remigius de Gonni *tract.de immunitate Eccleſ.ſuppoſ.2.num.5.* Igneus *in l.1.num.26. ff. ad Syllan.* Cardinalis Tuſch. *tom.3.concluſ.8.num.4.* & Farinacius *in append. de immunit.Eccleſ.cap.1.num.9.* vbi plures alios citat, & docet immunitatem Eccleſiarum non ſolùm eſſe de iure Ciuili & Canonico, ſed etiam Diuino, & ad rationem in contrarium, & ad alias, quas adducit Couarruuias *vbi ſuprà*, latè reſpondet Germonius & Cenedus *locis citatis.* Vnde ex hoc ſequitur, reprobandas eſſe conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum, cùm ſint non ſolùm contra ius Canonicum, ſed etiam contra ius Diuinum; & maximè hodie, cùm in ſpecie, vt dictum eſt *ſuprà*, Gregorius XIV. illas reprobet & annullet; & ideo Simon Rao *vbi ſuprà in reſponſ.ad dub.ſuper immunit.Eccleſ.fol.mihi* 45. rectè has firmat concluſiones. Prima, quòd quando conſuetudo eſt contra Eccleſiaſticam libertatem, vt eſſet, ſi Curia ſæcularis reos ab Eccleſia extrahere, & eius carceribus mancipare ex conſuetudine prætenderet, non valet. Secunda, quòd talis conſuetudo nulla temporis loginquitate defendi poteſt. Tertia, quòd ſupradicta conſuetudo eſt irrationabilis, & ſic non poteſt rationabiliter præſcribi: vnde etiam ſi vera eſſet à parte rei talis conſuetudo, nullius eſſet momenti: nam corruptela potius, quàm conſuetudo dici deberet; quæ quidem omnia communiter defenduntur à Theologis & Canoniſtis, quos ego adduxi *in 1.part.tract.2.** *reſol.3.* & tandem non deſinam hîc apponere verba Petri de Cenedo *in qq. can. quæſt.* 42. vbi poſtquam probauit immunitatem Eccleſiarum eſſe de iure diuino, tandem ſic *num.*11. aſſerit. Quamuis à iure diuino non ſit inſtituta Eccleſiarum immunitas, canonicis ſanctionibus, Pontificúmque & Conciliorum decretis ſtabilitam eſſe, ſatis docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.25.cap.20.* quo quidem decreto renouatur obſer-

Supr.in Reſ. quæ hic eſt infra Reſol. 114. ſignãter in §. 2.& ex reſ. 1. poſt ſeq. Vide §. Ex his, & aliã reſ. 288. & verſ. eius not.

* Quæ hic eſt infra in tr.2.Reſ.5. Sed videtur non facere ad rem, ſed melius à Theologis & Canoniſtis hic citatis ibi in Reſ.2.

naria immunitatis Eccleſiaſticæ, & conſuetudo, ſi qua eſt introducta contra talem immunitatem, prorſus eſt ſublata & abolita; quod poſtea fecit Gregorius XIV. *in Bulla*, &c. *Ita* Cenedus & ego *ſuprà in hoc tract.* optimè Antonius de Ballis *in tract. var. lib. 9. tit.42.n. 12. in fine, & num.*13. cum Cardinale Tuſcho *tom. 4. conſil. 59. num. 19.*

RESOL. II.

Refelluntur aliqua argumenta à Sarpo adducta contra Eccleſiarum immunitatem; quam non habuiſſe originem ab Imperatoribus demonſtratur.

Et quæritur, an violantes illam poſſint ab Epiſcopo abſolui?

Et diſcutitur, an Iudices violantes illam incidant in Bullæ Cœnæ cenſuram?

Et an excommunicatio contra lædentes Immunitatem Eccleſiarum non ſit lata, ſed ferenda, explanatur? Ex part.6. tract. 1. Reſol. 34.

§.1. PRo coronide huius tractatus ſciant Lectores in tota ſerie ſui libri Sarpum impetere ſacrorum templorum immunitatem, & illam contra iuris Regulas reſtringere, & ad nihilum redigere ex quatuor præcipuè rationibus.

2. Primò: quia aſſerit, quòd ad bonum publicum intereſt, ne crimina, & præcipuè atrociora remaneant impunita. Secundò: quia Eccleſia non debet dare occaſionem delinquendi. Tertiò: quia Deus & ipſa Eccleſia delicta abhorrent. Quartò: quia apud veteres nationes pauca erant Aſyla, in quibus rei immunitate gaudebant; Eccleſiæ verò noſtris temporibus ſunt infinitæ.

3. Verùm ad primum reſpondeo, quod licet Reipublicæ interſit crimina impunita non remanere, publicè etiam & magis intereſt, quòd Eccleſiæ ſint refugium ad ipſas confugentibus propter honorem & reuerentiam Deo debitam; & ſic maius bonum non euitabitur. Neque inde ſequitur crimina remanere impunita; quia pro delictis exceptuatis rei conſignantur Curiæ ſæculari: de aliis verò criminibus adhuc pœna delinquentibus imponitur, quamuis non ſit mortis, aut membrorum abſciſſionis.

4. Ad ſecundum reſpondeo, Eccleſiam non dare occaſionem deliquendi ex eo, quòd ad ipſam confugiant rei, (ex iuſta enim cauſa hoc conceditur) ſed vſurpari ab hominum malitia: vnde cum ſit diſpoſitio facta propter melius bonum, quod ipſa intendit, non debet ei prædicta occaſio imputari.

5. Ad tertium reſpondeo, quòd licèt Deus & Eccleſia delicta abhorreant; eſt tamen Deus peccatorum ſceleſtiſſimorum miſericordia & refugium: ac proinde licèt crimina deteſtetur, amplectitur tamen Eccleſia illos, qui ipſum Dei implorant auxilium.

6. Ad quartum reſpondeo, maiorem honorem & reuerentiam deberi Deo vero, quam Ioui, Dianæ, Herculi, &c. Adde quod licet hodie ſint plura templa, quàm in illis temporibus fuerunt aſyla? dictis aſylis indiſtinctè propter omnia crimina eorum immunitate gaudebant, & ab omni pœna liberabantur; quodnon accidit hodie in noſtris templis: nam multi delinquentes ab ipſis extrahuntur, & qui gaudent immunitate, omnes pœnas non euadunt. Vnde apparet Sarpum ex ſuprà dictis argumentis templorum immunitatem reſtringere minimè debuiſſe.

7. Sed ſupereſt reſpondere ad id, quod ipſe *fol.7. & ſequent.* pro certo videtur ſupponere, nempe dictam immunitatem eſſe de iure poſitiuo, & primariò originem habuiſſe ab Imperatoribus: nam totis quingentis annis poſt Chriſtum natum nullus extat Canon Eccleſiaſticus, qui de hac immunitate decernat: ideò Arcadius & Honorius primi de hac materia ſtatuerunt; & poſtea alij Imperatores, & deinde Summi Pontifices: vnde *fol. 19.* docuit etiam poſt inclinatum Occidentis Imperium vſque ad annum D C C C L. Eccleſiarum immunitatem nullibi, niſi Laïcorum Principum legibus fuiſſe innixam.

8. Verùm reſpondeo communiter Doctores aſſerere dictam immunitatem eſſe de iure diuino. Ita illi, quos ego ipſe adduxi *in part.4. tract.1. reſolut.* 44.& plena manu adducit Chartarius *deciſ.crim. 46. num.*34. Sed dato & non conceſſo, quòd non ſit de iure diuino; nego planè originem duxiſſe ab Imperatoribus: ſed puto à Summis Pontificibus, quando templa ædificari cœperunt, fuiſſe eis hanc immunitatem conceſſam, licet ipſi poſt multa tempora de dicta immunitate ſtatuta & decreta feciſſent. Quod probatur à caſu ſimili, quoad immunitatem Clericorum, quæ dato & non conceſſo, quòd non ſit de iure diuino; tamen certum eſt ipſos in primitiua Eccleſia iudicatos fuiſſe ab Epiſcopis, vt patet ex Diuo Paulo *Epiſt.1.cap. 5.* ad Timotheum, ibi *Aduerſùs Presbyterum noli accuſationem recipere, niſi ſub duobus vel tribus teſtibus?* & docet Valboa de Magroueio *in lectionibus Salmaticenſibus tom.2. ſuper cap. 2. de iudiciis, num. 39.*& Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 13. num.*10 Et tamen hoc non obſtante Pontifices poſt multa tempora cœperunt aliquid ſtatuere circa prædictorum Clericorum immunitatem, vt ex ſacris canonibus patet. Ergo, &c.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens & infra in Reſol.116. §. Quartò Immunitas.

Sup. hoc infra in tr.2. Reſ. 1. & in Reſ.2. à §. Nõ deſinam. & latiſſimè à Reſol.316.vſque ad Reſ 323. incluſiuè.

9. Confirmatur hæc opinio. Primò ex text. *in cap. Pater 17. q.4.* vbi Epiphanij Epiſcopi ſententia contra Benenatum & Maurum, qui hominem de Eccleſia per vim extraxerant, laudatur: & ſubditur, hoc ne poteſtatibus quidem ac Principibus vnquam licuiſſe perpetrare. Sed nota quòd conditor huius Canonis fuit Gelaſius primus; qui etiam primus inter omnes alios Pontifices cœpit de Eccleſiarum immunitate ſtatuere, ante cuius tempora nullæ extabant Canonicæ de hac immunitate leges. Hoc ſuppoſito.

10. Quæro cui iuri fuit innixa Epiphanij ſententia contra illos violatores immunitatis lata, vt Gelaſium neceſſe fuerit illam approbare. Dices ex legibus Imperialibus, quas Sarpus adducit. Reſpondeo minimè; quia ibi Pontifex hanc violationem immunitatis vocat ſacrilegium, quod ratione ſolius iuris ciuilis eſſe non poterat; ergo aliquid aliud aſſignandum eſt, vnde ſacrilegij rationem haberet; aut tu ergo id aſſigna, aut mecum ſentire te neceſſe eſt, nempe accepiſſe ſacrilegij rationem, quia Summi Pontifices, vt dixi, eo ipſo quòd ſacra templa ædificata fuere, eis immunitatem conceſſerunt; & ideò rectè Gelaſius violationem Eccleſiæ factam à Benenato & Mauro vocauit ſacrilegium.

11. Deinde in dicto textu aſſerit Gelaſius Pontifex, quòd Principibus ſæculi nunquam licuit extrahere confugas de Eccleſia. Quæro, quonam iure fuerit prohibitum Principibus Laïcis extrahere reos ab Eccleſia. Dices ex Legibus Imperialibus, quas affert Sarpus. Reſpondeo minimè. Et ideò ſuppone Gelaſium primum geſſiſſe Pontificatum circa annum Domini 495. Leges autem Imperatoriæ à Sarpo adductæ fuerunt latæ ab Honorio & Theodoſio octoginta ferè annos ante Gelaſij Pontificatum, vt patet ex hiſtoriis. Quo ſuppoſito manifeſtè apparet verba Gelaſij non poſſe referri ad ius ciuile: ait enim nunquam licuiſſe. Quòd ſi iure ciuili non licuit,

licuit, ſolùm per illos octoginta annos non licuit, qui interceſſerunt ab Honorio ad Gelaſium: ergo dum dicit Gelaſius nunquam licuiſſe Principibus extrahere reos ab Eccleſia, dicendum eſt ſemper à primordio quo templa erecta fuerunt à Summis Pontificibus hanc eis immunitatem largitam fuiſſe; Vnde principes Laïci delinquentes ab ipſis extrahere non poterant.

12. Nec obſtat huic textui Gelaſij Papæ Canon Concilij Arauſicani *cap.* 4. qui refertur *in cap. eos qui, diſt.* 87. & duos Canones Diui Auguſtini, qui habentur *in cap. miror & cap. reum* 17. *q.* 4. in quibus immunitas Eccleſiarum ſtatuitur: & ideò potuit Gelaſius dicere Benenatum, & Maurum extrahendo reum ab Eccleſia commiſiſſe ſacrilegium, & non licuiſſe Principibus Laicis delinquentes ab Eccleſiis extrahere. Nam reſpondeo hoc non obſtare, cùm enim pauciores anni interceſſerint inter hos Canones & Canonem Gelaſij quàm inter Gelaſium, & primum ius ciuile; adhuc minùs dici poſſe nunquam licuiſſe Principibus Laicis reos extrahere. Adde quòd tempore Gelaſij Papæ Concilium Arauſicanum non erat confirmatum, neque inter Canones relatum. Ergo. &c.

13. Confirmantur ſupradicta. Quòd ſi immunitas Eccleſiarum originem habuiſſet eo modo, quo vult Sarpus *in cap.* 1. ſequeretur per ſpatium multorum annorum ſacra templa Chriſtianorum immunitatem non habuiſſe; vnde fuiſſent peioris conditionis, quàm fuerunt olim Aſyla Gentilium. Sequeretur etiam, quòd Pontifices hanc reuerentiam Eccleſiis & Deo debitam non dediſſent, & in hoc ſuperati & præuenti fuiſſent, ab Imperatoribus Laicis: ſed hæc omnia videntur abſurda. Ergo, &c.

14. Neque obſtat id, quod adducit pro ſua firmanda ſententia Sarpus *in dicto cap.* 1. quòd anno 399. Concilium Generale Africanum miſit Epigonium & Vincentium Epiſcopos ad Honorium Cæſarem, qui ſimpliciter peterent, vt iis, qui ad Eccleſias Africanas confugerent, licèt delicta perpetraſſent ab iis non extraherentur. Hoc, inquam, non obſtat: nam reſpondeo Patres illos Concilij id feciſſe non ex neceſſitate; ſed ex ſuaui Eccleſiæ prouidentia: & ad maiorem immunitatis obſeruantiam voluerunt authoritate Principis iuuari, vt notat Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 13. feciſſe Patres in Concilio Toletano 12. *c.* 10. quod etiã Sarpus pro ſe adducit, vbi ſic habetur. Pro his qui quolibet metu, vel terrore Eccleſiam appetunt, conſentiente pariter Glorioſiſſimo D. N. Neringio Rege, hoc ſanctum Concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad Eccleſiam vel reſidentes, inde vi extrahere. Sic *ibi.*. Vnde Innocent. III. *in cap. inter alia, de immunitat. Eccleſ.* allegat pro hac materia ſtatuta Canonum, & vt ipſe loquitur, traditiones Regum: Famulantur igitur ſupradictæ leges Imperiales Decretis Summorum Pontificum; & contra Sarpum dicendum eſt eſſe leges ſubſidiarias, & non inſtitutorias: vt loquens de quibuſdam aliis legibus Imperialibus circa perſonas Eccleſiaſticas rectè docuit ſacra Rota in vna Albanenſi Gabellæ die 28. Iunij 1630. coram nunquam ſatis laudato Doctiſſimo Merlino, & docet Surd. *conſ.* 396. *num.* 14. *vol.* 3. Alexander de Neuo *conſ.* 50. *num.* 2. Abbas *in cap. ſi quis num.* 1. *de maiorit. & obedient. & ibidem* Felinus etiam *num.* 1. cum aliis quos citat, & ſequitur Belletus *de fauor. Cler. perſon.* §. 1. *num.* 26. *p.* 1.

[margin: ...oc in... tr.2. §.2. ...n pro... ...em, & ...s latè ...ſ.323.§. ...eq. & in ... 324.§. ...er to-]

15. Et tandem pro Coronide huius tractatus non deſinam hic Lectores admonere, aliquos, qui typis ſcripta ſua mandarunt poſt editas reſolutiones meas, annumerare me inter Doctores aſſerentes excommunicationem latam contra violantes immunitatem Eccleſiarum non eſſe Summo Pontifici reſeruatam, ſed poſſe ab illa Epiſcopos abſoluere: ſed Reſolutio vltima primæ meæ partis *tract.* 1. *de immunit. Eccleſiaſt.* ſi attentè legatur, hoc non dixit. Ibi enim ego tantùm refero pugnantes ſententias in hac quæſtione & opinionem meam non profero, quam nunc promam. Quæ hic et infra Reſ. 5.

16. Dico igitur contra Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 12. *num.* 7. ſupradictos iudices incurrere ipſo facto excommunicationem Bullæ Gregorij XIV. à qua abſolui ab Epiſcopis minimè poſſunt, ſed à ſolo Summo Pontifice. Et ita præter Doctores, quos in citata reſolutione congeſſi tenent hanc ſententiam non benè me pro contraria adducens Ioan. Baptiſta Ciarlinius *in contr. forenſib. cap.* 10. *num.* 38. Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 167. & Maranta *in controuerſ. iur. part.* 2. *reſponſ.* 36. *num.* 14. vbi obſeruat in vna Neapolitana de Sanfeliciis in anno 1626. contra Curiam Archiepiſcopalem, quæ abſoluerat extractores, malè illos abſolutos fuiſſe S. Congregationem enunciaſſe. Vnde non grauabor hic apponere per extenſum literam Cardinalis Galli ad Epiſcopum Liparen. tenoris ſequentis.

ILL. ET M. R. MONSIG.
Come Fratello.

La Sacra Congregatione hà veduto quanto V. S. hà ſcritto con la ſua delli 16. di Gennaro proſſimo paſſato. E quanto all' hortatoria mandatali dal Sig. Vice-Rè de Sicilia, per occaſione d'hauer eſſa ſcommunicato il Capitano & altri Sbirri di coteſta Città, ch' eſtraſſero vn delinquente dalla Chieſa, doue s'era retirato. Se bene vide ch' in queſto ceſſa ogni moleſtia già che ella auuiſa eſſere ſtato conſegnato à lei il detto carcerato: nondimeno perche in detta Hortatoria è quella clauſula coſi pregiudiciale, nella quale ſi dichiara eſpreſſamente che gli Officiali & famigliari di V. S. che ſono Laici, non deuono godere dell' Immunità del foro nelli deliti communi; ma ſolo in quelli che commetto no ſoto preteſto dell' officio: ne meno deuono godere de l'eſſentione delle gabelle, hanno queſti miei Ill. Signoro ordinato, che ſi ſcriua, come sè fatto, al Signore Vice-Rè, che renochi la ditta Hortatoria, del che è parſo bene fare conſapeuole à V. S. acciò auuiſi poi quanto ſeguirà: è trà tanto dourà ſpedire quanto prima la cauſa del Prigione conſegnatoli conforme à i termini della Bolla di Gregorio XIV. auuertendola però, c'hella non doueua aſſoluere il detto Capitano & Sbirri dalle cenſure incorſe per la detta eſtrattione: percio che queſto toccaua à queſta Santa Sede; però ſe n'aſtenera per l'auuenire, & Iddio la conſerui. Da Roma il 2. di Marzo 1611.

Di V. S.

Come Fratello

Il Cardinalle Gallo.

17. Hinc ſtantibus; ſupradictis, & aliis multis declarationibus emanatis à Sacra Congregatione, quam, vt par eſt, venerari oportet; & ex rationibus à Maranta, vbi ſuprà, & aliis Doctoribus adductis, puto, vt diximus, non poſſe Epiſcopos abſoluere ab excommunicatione Gregoriana incurſa propter violationem immunitatis Eccleſiaſticæ: ſed in caſu

contingenti ad Summum Pontificem recurrendum eſſe exiſtimo.

18. Nec deſinam hîc adnotare non defuiſſe Doctores aſſerentes iudices violantes immunitatem Eccleſiarum incidere in cenſuras Bullæ Cœnæ;& ita docet ex Societate Iesv Ioannes Baptiſta Scortia *in Bullæ.Ponuif.Epit.*152 *theorem*.387. licèt contrarium ex Hugolino & Gratiano teneat Fontanella *tom*.1. *deciſ*.201.*num*.38.

19. Et nota etiam refellendum eſſe Zambellum *in Reportorio Moral.verb.Eccleſia quoad eius immunitatem*, *n*.23. docentem excommunicationem contra lædentes immunitatem Eccleſiarum non eſſe latam, ſed ferendam:& ideò non ſunt ſtatim excommunicati : ſed debent excommunicari.Verùm contrarium declarauit Clemens V I I I. & Paulus V. V.de Caſtrum Palaum *to*.2.*tract*.11.*diſp.vnic. punct*. 12.*num*.3. & alios penes ipſum : quibus adde Larream *de immunit.part*.4 *num*.8.

20. Sed & tandem in gratiam curioſorum non deſinam hîc difficilem proponere quæſtionem, quam non ita diligenter Doctores pertractaverunt Ideò quæro.

RESOL. III.

An Constitutio Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum deroget iuri communi & conſuetudinibus ? Ex part.1.tract.1.Reſ.1.

§.1. NEgatiuè reſpondet Gambac.*lib*.5.*cap*.8.& *ſeq*.Zerola *in praxi Epiſc. part*.1.*verb.Immunitas*,*num*.7.& aliqui Miniſtri laicalis iuriſdictionis cum Guttierrez *pract.qq. lib*.3.*quæſt*.1.*num*.36.vide etiam Layman. *in Theolog. mor.lib* 4.*tract*.9.*cap* 9. *num*. 2. & Venerum *in Exam. Epiſcop. lib*.9.*cap*.37. *num*. 32.

Sup. hoc infra in Reſ. 26. §.Sed his. & ſeq. Sed hoc eã per totam.& alibi in §. eius annot.

2. Sed prorſus hæc opinio eſt reiicienda.Probatur 1.Nam Pontifex,in iſta Bulla,cum particula taxatiua reduxit omnia ad vnicam formã,vt patet in illis verbis: *Ita ad vnam tantùm formã reducimus,& moderamur*.Ergo reuocat ius commune,& conſuetudines, diuerſam aliam formam ab iſta introducentes.

3. Ita expreſsè determinatur in literis arbitrij conceſſis per Sedem apoſtolicam anno 1605.Prælatis huius Regni, & præſertim Archiepiſcopo Parnomitano ibi:[Per la qual coſa fu moſſo Greg.XIV. di fel.mem.à publicare la ſua Conſtitutione,e dare certa forma,come s'haueſſe à praticare la permiſſione, che veniua conceſſa da medeſimi Canoni à Magiſtrati laici nelli caſi eccettuati.]

Sub. contento in hoc §. infra in Reſol.58 §. Sed tu. & in Reſol.1.§. vlt. & in Reſ. 81. §.2.à lin.9. à verſ. Et ciã tale.& in Reſol.90 §. Sed ergo. per totum, & ſignanter in fine.

4. Hoc ipſum etiam determinauit Clem.V I I I. in quodam Breui ad Archiepiſcop.Panormit. tunc Didacum de Haëdo, datum Romæ. 6. Febr. anno 1597. vbi aſſerit, aliquos delinquentes,qui per induſtriam,& inſidias homicidium commiſerant,debuiſſe gaudere immunitate Eccleſiæ, vigore Conſtitutionis Gregor. X IV. ergo dicta conſtitutio corrigit ius commune,quia tale delictum *ex cap*.1.*de homicidio*,non gaudet immunitate.Bullam autem Clementis V I I I. inuenies per extenſum apud M.Antonium Genuenſem *in praxi*,*c*. 76.*n*.2. & alios.

5. In dicta Conſtitutione Summus Pontifex pluries facit mentionem iuris communis : & quando, voluit, quòd in aliquo caſu illibatum permaneret, hoc expreſſit:vt patet,quando loquitur de Clericis, Monachis,Militibus,eorúmque priuilegiis.

6. Ponderanda ſunt illa verba Conſtitutionis. *Quod ſi quis, quacunque dignitate, & authoritate prædictus,præmiſſorum*(nempe, indultorũ per alios Pontifices conceſſorum) *aut alio quovis prætextu, quidquam præter,aut contra huius noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit ; eum ipſo facto cenſuras etiam incurriſſe declaramus.* Ex quibus verbis clarè apparet, intentionem Pontificis non ſolùm fuiſſe, reuocare priuilegia Principibus conceſſa ; ſed etiam omnes conſuetudines, & abuſus, aliâque contraria omnia, præter,vel contra formam traditam in præſenti Conſtitutione,introducta; & ideò poſuit illa verba: *Aut alio quouis prætextu*.poſt factam mentionem de priuilegiis.

7. Summus Pontifex promulgauit illam Conſtitutionem per modum legis vniuerſalis, & ſtatuti:ergo abſtulit, & correxit ius commune.

8. In dicta Bulla Pontifex, reducendo omnia ad vnam formam,tollit facultatem aliter interpretandi: ergo.Cæteras rationes vide apud Doctores citandos.

9. Ex his omnibus apparet manifeſtè, Conſtitutionem Gregorianam reuocare, non ſolum priuilegia, ſed etiam ius commune & conſuetudines. Et primò, quoad reuocationem conſuetudinum, vide Marium Anton. Macerateuſ. *lib*.2.*reſol*.15.*n*.5.Giurb. *conſ*.50.*num*.14 & *conſ*.70.*n*.9. Ambroſinum *tract. de immunit.Eccleſ.c*.14.*n*.3.& *ſeq*. Farin. *in Append.c*.22. *num*.359.*iuncto cum c*.2.*n*. 4.& 15.Ioan.Franc. Leon. *in Theſ.fori eccleſ.part*.1 *num*.27.& nouiſſime Martin. Bonacin *tract.de legib.diſp*.3.*q*.7.§ 6.*n*.4. & ex noſtra Religione P.Peregrinum *tract.de immunit.Eccleſ.c*.2. *à n*. 6.*vſque ad* 21.Hi omnes aduerſus Gambacurtam docent, Conſtitutionem Gregorij reuocare omnes conſuetudines,quidquid in contrarium videatur docere Tannerus *in* 2 2.*diſp*.5.*q*.5.*dub*.1.*n*.17.*in fin*.

Sup. hoc infra in Reſ. 57.§. Sed an. & in Reſol. 116.per totã, & in Reſ.119. §.2.ad medium,à verſ. nam dicta & infra in tr.2. Reſ.335.per totam, & ſignanter §. 10.

10. Et quòd reuocet,& corrigat ius commune,quod mordicus negat Gambacurta, docent etiam citati DD. & præter illos ex ipſomet Societate P.Filliucius *in quæſt.moral. tom*,1.*tract*.15. *cap*.6.*num*, 153. & P.Scortia *in Bulla Pont.et it*.152.*Theor*.385.ex noſtra Religione P Duardus *in Expoſit.Bullæ Cœnæ*, *lib*. 2. *Can*. 15.*quæſt*.16. *num*. 27.& P.Megala *in* 3.*part.lib*.4. *cap*.2. *q*.1 *n*.15.Cum Aponte *deciſ*. 14.*in fine*. Idem aſſerit Villalob.*in ſum.tom*.2.*tract*.39 *dub*.7.*num*. 22. & 23. Capobl. *de Baronib.prag*.8. *part*.2.*n*. 105. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. cap*.17.*n*.11. Gratian *in diſcept. forenſ.tom*.2.*c*.180.*num*. 29.Card.Tuſch.*tom*.3. *verb. Eccleſia, concl*.11.*n*.9. & ex noſtris Regnicolis vir doctus, & pius Franc.del Caſtil.*in ſuis deciſ.tom*. 2.*deciſ*. 156.*n*.32.Giurb.*conſ*.20.*n*.3.4. & 5. *conſ*. 70. *n*.& 13.& *conſ*.100.*num*.18. & *conſ*.30. *num*. 5. Ioan. Franc. Leo *in Theſ. fori eccleſ.part*. 1.*cap*.15.*n*.27.Lazarius *tract. de Blaſph. q*.5 *n* 20.Riccius *part*.1.*deciſ*. 140. *n*. 1.2.& 5.*Collect*.1792. Homobonus *de Examine Eccleſ.part*.2.*tract*. 11.*cap*.12.*q*.26.*ſuppoſ*.3.Rainer. *in Catal.cenſ.cap*. 9. *excom*.31. vide etiam Confert. *in Priuil. Mendicant.tit*.5.*cap*. 6.Ex quibus omnibus videant aliqui,me his diebus rectè conſuluiſſe,Iudices laïcos incurrere in excommunicationem Gregorianam, abſtrahendo reos ab Eccleſia vigore cuiuſdam aſſertæ conſuetudinis. Et ex his etiam apparet à fortiori, non benè Gambacurt.virum alioquin doctiſſimum, *lib*.5. *cap*. 9.*num*.4.aſſerere,etiam ampliationes factas per Doctores,non eſſe per hanc Bullam reuocatas.Et quia ex iſtis principiis deducuntur reſolutiones multorum caſuum contra immunitatem ſacrorum locorum,& mentem Pontificis; ideò illas breuiter tangendo, quæritur.

His DD. adde alios adductos infra in Reſol. 25. §.1.in fine,& in Reſol. 58. §.Sed tu.

RESOL. IV.

An ad incurrendam excommunicationem huius Bullæ ſufficiat actus attentatus ?

Et

Et an ad hoc non ſufficiat ſola cogitatio extrahendi , ſed requiratur , quod ſit deuentum ad aliquem actum exteriorem? Ex part.1.tract.1.Reſol.15.

p. hæc in. ex doctri. Reſ. 110. .ad lin.11. e verſ. inde.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Gambac. *lib. 8.cap.13.* putat enim, quòd ſi aliquis attentaret extrahere per vim reum ab Eccleſia,& reuerà non extraheret, non incurreret in pœnas huius Conſtitutionis : quia talis actus non fuit completus , ſed attentatus.

2. Sed tales in excommunicationem Bullæ dicendum eſt omninò incidere : & ita docent Peregrin. *de immunit.Eccleſiæ , cap.14. num. 7.* & Marius Italia *de immunit. Eccl.lib.1.cap.6.§.2. num. 60.* & patet ex verbis Bullæ , ibi : *Quicquam præter, aut contra huius noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit , declaramus etiam.* Et gratis Gambacurta aſſerit , ſupradicta verba intelligenda eſſe de attentato cum effectu ſubſequuto. Vnde noſtram ſententiam docet etiam Farinac. *in tract. de immunit. Eccleſ. cap.20.num.322.ex authoritate leg.2.* Cod.de his qui ad Eccleſiam confugerunt in illis verbis : *Si quiſquam contra hanc legem venire tentauerit.* ex quibus manifeſtè apparet , quòd ſola attentatio ponitur.Et hoc ibidem notauit Gloſſ. *in verb.tentauerit.* & Megala *in 3.part.lib.4.cap.2. quæſt. 1. num. 30. in fine.* Notandum eſt tamen cum Peregrin. & Farin. non ſufficere ſolam cogitationem extrahendi ; ſed requiritur , quod fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem ; vt etiam notauit Ambroſin. *tract.de immunit.cap.15.num.6.*& alij.

RESOL. V.

An iudices , vel alij contrauenientes huic Conſtitutioni ſint ab Epiſcopo abſoluendi : Vel talis excommunicatio ſit Summo Pontifici reſeruata ?

Et an hæc excommunicatio reſeruetur in Bulla Cœnæ, vel ſolùm excommunicentur ſtatuentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tract. 1. Reſol.41.

hoc ſu- n Reſ.2. tandem. q.

§. 1. EſSe reſeruatam Summo Pontifici,docet Italia *de immunit.Eccleſ.cap.6.§.2.nu.3.* Duard. *in Bull.Can.lib.2.can.15.quæſt.16.num. 19.* Farinac. *de immunit.c.20.num.315.* vbi acriter inuehitur contra aliter ſentientes. Idem docet Filliucius *tom. 1.tra.15. cap.6.n.155.* & nouiſſimè noſter P.Peregrin. *de immunit.cap.15.num.16.*qui poſt multa ſic aſſerit : [Pro concluſionis confirmatione addo,quòd cùm hoc dubium diſcuteretur in Prætorio Sacræ Pænitentiariæ, fuit concluſum , cenſuras prædictas eſſe reſeruatas Sedi Apoſtolicæ,nec poſſe Ordinarios regulariter ab ab illis abſoluere. Et facto verbo Summo Pontifici Paulo V. annuit. Ita mihi retulit Reuerendiſſ.Coccina,Romanæ Rotæ Decanus,& ad præſens Regens Prætorij Sacræ Pœnitentiariæ.] Sic Peregrinus. Et ratio eſt : quia in quodam Decreto Clem. V I I I. edito anno 1601.& 1602. hæc cenſura Summo Pontifici reſeruatur.Secundò,eſt etiam reſeruata in Bulla Cœnæ , in qua reſeruatur abſolutio excommunicationis latæ contra violantes libertatem Eccleſiaſticam.

2. Sed hac opinione non obſtante , contrarium ſentiunt multi, & aſſerunt , poſſe Epiſcopos,ſupradictos criminoſos abſoluere : quia talis cenſura non eſt Summo Pontifici reſeruata. Et ita docet Barboſ. *de poteſt.Epiſcop.part.3.alleg.51.caſ.3.n.72.* cuius liber fuit impreſſus Romæ ; & ita etiam docet Genuenſis *c.17.n.4.* in Romana impreſſione apud Maſcardum anno 1619.quem poſteà ſequuti ſunt noſter P.Megala *in 3.part.lib.4.c. 2. quæſt. 1. n.34.* Gratianus *in diſcept. tom.3.c.414.n.12.*Raynerus *in catal. cenſ. c. 9. excomm.31.*Homobon. *de exam.Eccleſ.p.2. tract. 11. c.12.quæſt. 26.ſuppoſ.3.* Bellettus *in diſquiſ. cler.tit.de fauore Cleric.reali.* §. 4. *num.39.* Marius Antonius *variar.reſol.lib.3.reſol.15.* Zipæus *in ſuo iure nouo Canon.lib.3.tit.de immun. Eccl.num.13.* Bonacina *de leg. diſp.3.quæſt.7.§.6.n.8.*Riccius *in praxi, p.2.reſol.333. num.1.*& tandem Graffius *tom.1. lib.3.conſ. vnico , n.29.in fine , de immun.Eccl.* cum aliis.Et reſpondent ad argumenta contraria. Ad primum aſſerunt decreta Clementis V I I I, loqui de Confeſſariis,qui prætextu facultatis abſoluebant , & non de Epiſcopis: imò in illis decretis reſeruatur, & corroboratur poteſtas Epiſcoporum , ergo. Item in dictis decretis tollitur priuilegium abſoluendi ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem Clerici;& tamen Epiſcopi abſoluunt à dicta excommunicatione:ergo patet , Clementem V I I I. in illis decretis non fuiſſe loquutum de Epiſcopis,ſed de priuatis Sacerdotibus, vt dictum eſt , qui virtute priuilegiorum abſoluebant. Ad ſecundum reſpondent , in Bulla Cœnæ ſolùm excommunicari ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam;non verò omnes facientes contra Eccleſiaſticam libertatem,& immunitatem. Et hæc circa præſentem Bullam ſatis dixiſſe ſufficiat ; monendo miniſtros laïcalis iuriſdictionis; vt in dubiis,ſemper pro Eccleſia teneant : præſertim,cùm in aliquo ſpeciali,& atroci caſu, poſſint conſulere Summum Pontificem, & reum ab ipſo petere , quomodo factum eſt hîc Panormi tempore Excellentiſſimi Marchionis Hieracis Præſidis , & illuſtriſſimi Hahedi Archiepiſcopi. Sup. hic ſuprà in Reſ.3. §. Hoc ipſũ.

RESOL VI.

Quænam Eccleſia tribuat confugientibus Immunitatem.

Et an Eccleſia non perfectè conſtructa , porticus Eccleſiæ , ſcala ipſius, Turris cymbalorum , Hortus , & & ſimilia,& omnis habitatio quoad totam ſuam fabricam coniunctam gaudeat Immunitate , quamuis ſit polluta , vel interdicta , aut deſtructa , ſi adſit ſpes readificationis ?

Et an domus Seminarij.Domus puellarum, & Orphanorum authoritate Epiſcopi fundata,Domus Clericorum in communi viuentium , & Oratoria Confraternitatum gaudeant ſupradicta Immunitate ? Ex part.6. tract.1.reſol.1.

§. 1. SArpus *in dicto libro de Iure Aſylorum, cap.4. fol.39.*ſic ait:Eccleſiæ nomine ſtatuunt vnanimiter Doctores omnes Oratoria non comprehendi, quanquam in eis aliquando res ſacra fiat : vt ea, quæ in priuatorum domibus, & in Collegiis Laicorum , quas vulgò Confraternitates vocant, ædificantur. Neque omitti debet, immò attenta cura animaduerti,quòd Epiſcopus Couarruuias *lib.2.var.c.20.* hac de re diſſerit, hiſce videlicet temporibus occurrendum maximè eſſe eorum temeritati,qui Eccleſiarum immunitate confiſi quodcumque delictum perpetrare audent. Et ob id, in quibuſdam ciuitatibus nolunt Eccleſiaſtici Præſules quamcũque Eccleſiam ius immunitatis obtinere, ſed eas tantummodo, quæ continuis temporibus ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum habent. Ita ille.

2. Sed non eſt verum aſſerere ita abſolutè Oratoria Confraternitatum non gaudere immunitate: nam ſi ſunt affixa alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio, immunitate

immunitate gaudebunt. Ita Peregrinus *de immunit. cap.4.num.68.* Adde quòd ſi auctoritate Epiſcopi erecta ſunt, ſunt loca ſacra & religioſa; & ideo Epiſcopus habet ius illa viſitandi. Et quando dicta oratoria habent cymbalum ſuper tectum, & publicè pulſatur, eſt omnino præſumendum auctoritate Epiſcopi eſſe erecta; quia priuatis oratoriis hæc publica cymbali pulſatio non conceditur; ergo gaudebunt immunitate. Vide *cap. præſentibus, de priuileg.* Sanchez *de Matrimonio, lib.9. diſput. 15. n.39.* Maſcardum *de probation. concluſ.* 869. *num.* 1. & 2. Decianum *lib.6. cap.25. num.* 16. & alios.

3. Ad id verò, quod Sarpus ex Couarruuia aſſerit, illas Eccleſias debere priuilegio immunitatis gaudere, quæ retinent ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; & ita obſeruare aliquos Epiſcopos: aſſero hoc non eſſe verum; quia *in cap. Eccleſia, de immunitat. Eccleſ.* & in aliis textibus hoc non expoſtulatur. Et ratio concedendi hanc immunitatem non eſt continua Chriſti Sacramentalis præſentia, ſed quòd talis locus deſtinatus ſit auctoritate Epiſcopi ad diuina ibi celebranda. Et ita docet Peregrinus *de immunitat. cap. 4. nu.*1. Italia *lib.1. cap. 4. §.3. num.5.* Farinacius *cap.17. num. 254.* Bonacina *diſput. 3. quæſt.7. punct. 4. num.2.* Caſtrus Palaus *tom.2.tract.11.punct.6. num. 2.* Et hanc ſententiam Epiſcopos in fauorem Eccleſiæ ſequi debere omnis recta ratio expoſtulat; nec aliter ab ipſis puto fieri poſſe: nam reſtringere immunitatem Eccleſiarum quoad delicta, & quoad loca, non ad ipſos, ſed ad ſummum Pontificem ſpectat: vnde conſuetudinem, quam approbat Sarpus ex Couarruuia, reprobat Gambacurta vir quidem doctus, ſed parum fauens immunitati Eccleſiarum *lib. 3. cap.4. & 5.* vbi probat multitudinem Eccleſiarum non obeſſe Chriſtianæ Reipublicæ ad impunitatem delictorum, & omnibus Eccleſiis hanc immunitatem competere docet.

4. Verùm ad confirmationem ſupradictorum. Nota primò contra Ambroſinum *de immunit. cap.10. n.2. verſ. quod præcipuè.* Decianum *lib.6. cap.24.n.24.* Gloſſam *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. verſ. celebratur*, & *ibi* Zabarellam, & Butrium *num. 2. & 3.* & alios, vt Eccleſia gaudeat priuilegio immunitatis, non egere, vt in ea diuina celebrentur: ſed eo ipſo quòd auctoritate Epiſcopi fuerit conſtructa, immunitate gaudebit, quia talis locus eſt religioſus, & diuinis obſequiis dicatus: quòd autem in ipſo diuina non celebrentur, eſt per accidens, & ſufficit quòd celebrari poſſint. Ita Ludouicus Correa *in Relect. de immunitat. part. 2. num.* 8. Peregrinus *cap.4. num.7.* Raphaël de la Torre *tom.2.in 1.2. quæſt. 99.art.3.diſput. 7. gradu* 8. Germonius *de Sacrament. lib. 3. cap. 16.num. 23. & ſeq.* Bonacina *diſp. 3. quæſt. 7. punct.4. num. 2.* & Farinacius *de immunit. cap.17.num.* 258. qui optimè *num.*261. hanc opinionem extendit ad Eccleſiam non perfectè conſtructam: nam eo ipſo quòd authoritate Epiſcopi cœpit conſtrui, dicitur locus diuinis obſequiis dicatus, & immunitate gaudet. Nec admittenda eſt limitatio Italiæ *lib. 1. cap.14. §.3.num. 15. & ſeq.* nempe hoc procedere quãdo Eccleſia continuò & perſeueranter conſtruitur; ſecus ſi conſtructio intermittatur: quia tunc, ait ipſe, potiùs eſt locus deſertus quam domus orationis. Sed optimè obſeruat Farinacius *de immunitat. cap.17.num.261.* & Palaus *tom.2.tractat. 11. diſput. 1. punct. 6. num. 4.* hanc rationem eſſe inefficacem, cùm ob ceſſationem ab ædificio deputatio Eccleſiæ ad diuina celebranda non tollatur.

Sup. hoc in ... in §.1. ... ſeq. huius Reſ.

5. Nota ſecundò, Eccleſiam pollutam & interdictam gaudere priuilegio immunitatis: quia ratione pollutionis non aufertur ſanctitas loci; & Eccleſia non perdit eſſe ſacram ob interdictum: & ſicut Clericus interdictus retinet ſua priuilegia, ergo à ſimili Eccleſia interdicta. Ita Suarez *de Relig. tom.21. lib.3.cap. 9.num 6.* Azorius *part.2.lib.9. cap.8.quæſt. 4.* Bonacina *diſput.3.quæſt.7. punct.4. num.3.* Ludouicus Correa *in Relect. de immunitat. part. 2.num.9.* Panormitanus *in cap. Eccleſiæ, num.8.de immunit.* Hoſtienſis *in ſumma, tit. de immunit. §. in quantum, verſ. ſed nunquid hoc priuilegium.* Marſilius *in l. vnica, C.de rapt. virg. num.116.* Clarus *in pract. lib.5. quæſt. 30.num.5.* Farinacius *cap. 57. num.29.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ. 9.num. 9.* Layman *lib. 4. tract. 9.cap.3.num.2.* Fagundez *part.2. lib. 4. cap.4. num.62.* Raphaël de la Torre *tom. 2. in 2.2. quæſt. 99. art. 3. diſt. 7. grad.*8. Villalobos *in ſumma, tom. 2.tract. 30. diffic.5. num.*1. Vnde ego puto non eſſe admittendam limitationem Deciani *tom. 2. lib.6. cap.25. num.* 20. aſſerentis hanc ſententiam non procedere quoad homines de populo, propter quorum delictum interdicta fuit Eccleſia ſed benè procedere quoad peregrinos. Sed tu contrarium abſolutè quoad omnes tene cum Peregrino *de immunit. cap. 4. num.* 14. qui citat Tuſchum.

Sup. hoc in ... 8. Nota ei...

6. Nec obſtat aduersùs ſupradicta *cap. Eccleſiæ, de immunit. Eccleſ.* vbi dicitur: in qua diuina officia celebrentur, ſed in Eccleſia interdicta non poſſunt diuina officia celebrari: ergo &c. Nam reſpondetur, quòd vt Eccleſia gaudeat immunitate, non eſt opus, vt in ea diuina officia celebrentur actu; ſed ſufficit eſſe locum ad hoc deſtinatum. Vide Italiam *lib. 1. cap. 4. §.3. num.*8. Peregrinum *cap. 4. num.15.* Gambacurtam *lib.4.cap.2.num.6.* & alios penes ipſos? & nos etiam ſuprà probauimus.

Sup. hoc ſupra in §.Verum, ad huius Reſ.

7. Nota tertiò, Aliquos docuiſſe Eccleſiam deſtructam non gaudere immunitate, quia Eccleſia deſtructa, ſi iterum reædificetur, de nouo cenſetur facta, iuxta textum ſic intelligendum *in l. ſi ita, §. vlt.in fin.ff.de legat.*1. Ergo ſi de nouo erigitur, noua debet habere priuilegia; ac ſubinde vetera euanuerunt; & facit textus *in l.ſi is, qui quadraginta, §. quædam*, ibi, *qui & propriam formam. ff. ad leg. falcid.* Deinde non aſſignatur maior ratio, cur vaſa ſacra poſt fractionem amittant ſuam conſecrationem, quàm Eccleſiæ poſt deſtructionem. Et tandem ſi ab Altari lapis amoueatur, iterum debet conſecrari, vt docet *cap. in cap. 1.de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam, ſi Eccleſia ita corruat, vt in ea celebrari nequeat, tenet Ludouicus Correa *in Relect. de immunit. Eccleſ. part.2. num.* 10.

8. Verùm affirmatiuæ ſententiæ ego adhæreo, quia Eccleſia diruta ratione loci, in quo ædificata erat, non deſinit eſſe ſacra, vt patet ex *l.ædes ſacra, ff. de contrahend. empt.* & ex *l.in tantum, §. ſacra, in fin. ff. de rer.diuiſ.* Quod tamen intellige, ſi auctoritate ſuperioris deſtructa non ſit, & ſi adſit ſpes reædificationis! Et ita tenet Farinacius *de immunitate, cap. 17.num.260.* Scortia *in Bull.Pontif.Epit.152.theorem. 385.* Sanchez *in opuſc. tom.1.lib. 6.cap. 1. dub.7. num.2.* Ambroſinus *de immunitat.c. 10. num.3.* Palaus *tom.2.tract. 11.diſp.6. punct.6.num.7.* Bonacina *tom.2. diſp.3.quæſt. 7. punct.4.num.4* Tuſchus *tom.3.litera E, concluſ. 9.n. 10.* Italia *de immunit. lib.1.cap.4.§.3. n.13.* & alij, quos ad ſatietatem adducit Carolus Maranta *part. 2. reſponſ. 35. num.2.* Vnde ego olim conſului quoſdam reos confugientes ad Eccleſiam dirutam, magnæ tamen deuotionis, & in qua oſtia erant lignis, & aliquibus lapidibus penè clauſa, gaudere eius immunitate: & adduxi pro mea ſententia vt gratum Miniſtris Laicalibus, Perrum Gambacurtam *de immunit.lib.4.cap.2. num.11.* Patet igitur ex ſupradictis contra Sarpum omnes Eccleſias modo ſuprà explicato,

Sup. hoc in tom.4.tr. 5. Reſ. 23. ante mediũ Verſ. omnibus priuilegiis & curſim in alia Reſ. eius not.

plicato, etiam quæ non retinent ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, gaudere Eccleſiarum immunitate.

. hoc in- in Reſ. 8. : hæc ad lium, & Reſolut.

9. Sed quæro hîc obiter, An Porticus Eccleſiæ gaudeat eius immunitate? & videtur negatiuè reſpondendum: quia illud quod Eccleſiæ conceditur, non eſt in porticu conceſſum; quemadmodum etiam illud, quod in Eccleſia prohibetur, in porticu admittitur, iuxta textum *in cap. 1. de Decimis*, & *ibi* Abbas *num.* 4. Facit etiam, quòd appellatione domus porticus non contineatur, vt tradit Bartolus *in l. cætera*, § *hoc Senatus ff. de legat. 1. num.* 1.

10. Sed his non obſtantibus contrarium tenendum eſt ex textu expreſſo *in cap. ſi quis contumax 17. quæſt. 4. ibi, vel de porticibus Eccleſiæ*: & ita tenent communiter Doctores, qui hoc priuilegium etiam extendunt ad ſcalas ipſius Eccleſiæ vt probat Sperellus *deciſ. 60. n.* 14. & alij plures penes ipſum; & me citato Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num.* 56. Vnde vt vno me expediam verbo, non solùm Eccleſia gaudet hoc priuilegio, quoad eius ambitum internum, ſed etiam quoad totam ſuam fabricam, vel habitationem coniunctam, vt Turres cymbalorum, clauſtrum, hortos & ſimilia.

. hoc in- in Reſ. &c.

hoc in- n Reſ. vlt. ſig- er ad ium.

11. Nec obſtat dicere, quòd ſanguinis, vel ſeminis effuſio ſupradicta loca non contaminat: quia ad effectum pollutionis, cùm ſit pœnalis, ſolus internus ambitus Eccleſiæ ſpectandus eſt: ſecus quoad priuilegium immunitatis, quod eſt fauorabile, & ideò latè interpretandum per Doctores, quos citat & ſequitur Decianus *lib. 3. conſil. 70. n. 19. & 22.* Sperellus *deciſ. 63. num.* 10. & plures alij.

12. Et tandem nota, Domus Seminarij, Domus Puellarum, vel Orphanorum auctoritate Epiſcopi fundatas; Domus Clericorum in communi viuentium, vt ſunt Religioſiſſimi Patres Oratorij D. Philippi Nerij gaudere etiam hac immunitate.

domo narij is latè in Re- 2 §. 1. o poſt um.

RESOL. VII.

An fines Eccleſiæ per aliquem circuitum gaudeant immunitate?

Et an domus Clericorum iuncta Eccleſiæ, vel intra triginta, vel quadraginta paſſus conſtructa, gaudeat Immunitate?

Et an domus Eccleſiæ intra eius confines exiſtens non obſtante, quod ſit laicis locata, gaudeat immunitate?

Et quod ſi conceſſa ſit tamen laicis in Emphyteuſim, an gaudeat dicta immunitate. Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 2.

§. 1. SIc reſpondet Sarpus *cap.* 4. *fol.* 39. De ſitu, qui adhæret Eccleſiæ quadraginta aut triginta paſſuum ſpatio, eiuſdem immunitatem Eccleſiis iis, quæ ſunt intra ciuitatis, vel Caſtrorum mœnia, haud conuenire certiſſimum eſt. Hac enim de re Canon expreſsè ſtatuit, & Doctores conſentientes loquuntur, nec vlla poteſt exoriri dubitatio: immò verò non deſunt, qui id etiam extra Vrbes omninò negent, cùm dicunt eiuſmodi ius vel nunquam vſu obtinuiſſe, vel certè conſuetudini ei, quà fuit, derogatum eſſe. Cauſa verò cur in ciuitate concludant omnes ſpatium illud nullam prorſus habere immunitatem, licèt aliquis exiſtimet ob iuſtitiam fieri, cùm tot in ciuitatibus Eccleſiæ, adeòque frequentes, vt vniuerſa ciuitas immunis eſſet, iuſtitiæque vis ipſa irrita, longè tamen alia videtur extitiſſe nonnullis, qui affirmant eam fuiſſe cauſam, quòd cùm alio Canone ſtatutum ſit, vt qui ſacro in loco peccat, eum ſacri cuiuſlibet loci immunitate defendere ſe non poſſe: ideóque ſi quadraginta paſſuum ſpatium ſacrum eſſet, qui facinus aliquod in eo perpetrarent, iidem nullibi ob Eccleſiarum frequentiam ſeſe immunitate tueri poſſent. Sed quæcumque ea fuerit cauſa, parui refert; cùm illud exploratum omninò ſit in ciuitatibus & Caſtris nullam huiuſcemodi ſpatiis concedi immunitatem. Ita Sarpus.

2. Sed hæc opinio de iure non eſt admittenda, cùm ſit contra ſacros Canones: nam *cap. ſicut antiquitus 17. quæſt. 4. & cap. definiuit*, & *cap. quiſquis 17. quæſt.* 4. indiſtinctè loquuntur de Eccleſiis, & dum lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ex *l. de pretio, ff. de public. in rem act. & l. Præſes, ff. de offic. Præſid.* Deinde ſupradicti Canones aſſerunt non ſolùm Eccleſiam matricem, ſed etiam alias Eccleſias non matrices gaudere hac immunitate paſſuum: ſed Eccleſia Matrix ſemper eſt intra muros & parietes ciuitatis, vel Terræ: ergo dum eadem iura loquuntur de vtriſque Eccleſiis, & Eccleſia Matrix ſemper ſit intra muros ciuitatis, ſequitur quòd intelligant etiam de aliis Eccleſiis non matricibus, quæ ſunt intra muros ciuitatis, & tantò magis, quia vt dictum eſt, nullam mentionem faciunt de muris & parietibus. Et ita hanc ſententiam prorſus tenendam eſſe docet Peregrinus *de immunit. cap.* 4. *num.* 33. Qui tamen optimè addit hanc ſententiam limitandam eſſe in Eccleſiis, quæ ſunt intra ambitum murorum Caſtelli, in quo propter loci anguſtiam non poteſt dicta opinio ſeruari: vt habetur in *cap. quiſquis inuentus 17. quæſt.* 4. quod etiam cum pluribus Doctoribus obſeruat Farinacius *de immunit. cap. 17. num.* 290. Non eſt igitur de iure verum id, quod tanquam certum ſupponit Sarpus, hac immunitate triginta paſſuum non gaudere Eccleſias intra muros ciuitatis conſtructas: quod etiam præter Peregrinum refellit Farinacius *in praxi, quæſt.* 28. *num.* 12. Ambroſinus *de immunitate, cap.* 10. *num.* 4. & Doctores communiter. Et Marius Italia *lib. 1. cap. 4. §. 6. num.* 3. dicit ſomniaſſe, qui docuerunt Eccleſias conſtructas intra muros ciuitatis non gaudere paſſuum immunitate, & *num.* 15. aſſerit talem opinionem, quam immeritò Sarpus tanquam certam & communem ſupponit, eſſe ridiculoſam & fabuloſam.

3. Sed videamus modò, An ſit verum id, quod pro certo aſſerit Sarpus, ſaltem ratione conſuetudinis, Eccleſias ampliùs non gaudere dicta triginta paſſuum immunitate. Et affirmatiuam ſententiam ex multis tenet Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 39. difficult. 5. num.* 3. vbi ſic aſſerit. [Haze de aduertir que ſegun derecho eſta concedida eſta immunidad no ſolo a las Ygleſias Matrix, y trienta paſſos al derredor de las demas. Mas, dize Couarruvias, que ya por la coſtumbre ha caſſado eſto quanto a las Ygleſias, que eſtan edificadas en las Ciudades. Iulio Claro da la razon, porque antiquamente auia pocas Ygleſias, y el dia de oy en cada calle ay ſu Ygleſia, y aſſi no ay donde poder prender a los delinquentes; que a penas ay lugar que no eſte dentro de los trienta paſſos. Però ſi en alguna parte no ſe hallaſſe eſta coſtumbre, deueſe guardar el derecho] Ita ille, qui licèt faciat pro Sarpo quoad conſuetudinem: tamen docet apertiſſimè contra illum de iure communi Eccleſias non ſolùm extra ciuitates, ſed etiam intra gaudere triginta paſſuum immunitate: quod ipſe Sarpus tam petulanter negauit. Verùm dictam opinionem Villalobos quoad conſuetudinem ſequitur etiam Vulpellus *conſil. 230. num.* 4. Nauarrus *in Manuali, cap. 25. num.* 18. Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num.* 61. Ambroſinus *de immunit. cap.* 10. *num.* 4. Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnica, punct. 6. n.* 15.

Suarez *de Relig. tom.1. lib. 3. cap. 9. num.* 9. Layman *lib.4.tract. 9.c.3.n.2.* & Gauantus *in addit. ad Manual. Epiſc. verſ. immunitas Eccleſiaſtica,num.1.*

4. At his non obſtantibus, non eſſe verum hanc Eccleſiæ immunitatem quoad paſſus triginta vel quadraginta de conſuetudine eſſe ſublatam; & quatenus adeſſet, quòd ſeruanda non ſit, docet Peregrinus *de immunitat. cap.4. num.33. in fine,*& ante illum Cardinalis Tuſchus *verſ. immunitas, concluſ.* 59. vbi *num.1.& ſeq.* affirmat immunitatem Eccleſiarum eſſe de iure diuino, vt confugientes ad Eccleſias, & ad triginta, vel quadraginta paſſus deſtinatos non poſſint capi,vel extrahi aut offendi : & *num.18. & ſeq.* probat Doctoribus teſtantibus de tali conſuetudine non eſſe credendum, niſi intelligendi eſſent de Eccleſiis Caſtrorum. Et inſuper addit tria valde notabilia circa hanc materiam.

5. Primum. Quod fortè admittenda eſſet hæc conſuetudo, ſi Eccleſiæ non haberent hoc ſpatium: quia in quantum eſſent prope Eccleſias ædificatæ domus Laicorum, poſſet tolerari, quòd ſolùm extenditur iſtud ſpatium immunitatis ad loca libera,prout ſunt plateolæ, & viæ, & ad domus contiguas quæ ſunt Eccleſiæ infra ſpatium: & non eſt perdita iuriſdictio Eccleſiaſtica in totum per ædificium aliquarum domorum prope Eccleſias : ſed ſolùm. pro illa parte, pro qua eſt factum tale ædificium.

6. Secundum. Hæc immunitas habet locum, etiamſi loca, quæ ſunt infra triginta, vel quadraginta paſſus, ſint loca non ſacra:quia ſufficit,quòd ſint Eccleſiæ, & Deo loca dicata; & ideò non eſt verum quòd immunitas quadraginta, vel triginta paſſuum ſit conceſſa propter cœmeteria ſacra; quia immò conceſſa eſt etiam Eccleſiis non conſecratis, quibus non poteſt applicari cœmeterium ſacrum. Vltra quod notiſſimum eſt, quòd immunitas paſſuum conceditur omnibus Eccleſiis,& tamen non omnes Eccleſiæ habent cœmeteria, ſed ſolùm Eccleſiæ parochiales.

7. Tertium. Hæc immunitas conceſſa confugientibus ad Eccleſiam, habet locum etiamſi confugiant ad loca exiſtentia infra triginta, vel quadraginta paſſus,ex *cap.quiſquis,*& *cap.definiuit* 17.*quæſt*.4. & ita obſeruatur : quicquid dixerit in contrarium Ioannes de Vichis, qui credidit eſſe neceſſarium primò confugere ad Eccleſiam; & poſtea poſſe ſtare intra triginta vel quadraginta paſſus : ſed reprobatur, & bene, per Remigium, quia confugiens ad loca immunitatis dicitur confugere ad Eccleſiam. Et hæc omnia docet Tuſchus *vbi ſuprà :* vnde ex his tribus refellendus venit Caſtrus Palaus *tom.2. tract.* 11.*diſp.vnica, punct.6.*

8. Primò. Quatenus *num.* 13. aſſerit immunitatem triginta paſſuum competere Eccleſiis ædificatis extra ciuitatem.

9. Secundò. Quatenus *num.* 14. notat dictam immunitatem habere eos,qui iam ad Eccleſiam confugerunt, & ex illa progrediuntur per triginta, vel quadraginta paſſus.

10. Tertiò. Quatenus *num.15.* teſtatur abſolutè hoc priuilegium hodie amplius non procedere ratione conſuetudinis.

11. Rectè etiam contra Oldradum *conſ.* 55. dicendum eſt ex his cum Doctoribus, quos plena manu adducit & ſequitur Chartarius *deciſ.criminal.*46. *num.10.* Domus Clericorum iunctas Eccleſiæ, vel intra trigiuta, vel quadraginta paſſus conſtructas gaudere immunitate Eccleſiæ. Et idem dicendum eſt à fortiori de domo ipſius Eccleſiæ coniuncta, vel exiſtente intra dictos paſſus. Immò Chartarius *vbi ſuprà, num.11.*& alij,quos ego ipſe citaui *in part.3. tract.1.reſolut.71.* cum Giurba *conſil.10. poſt num.* 11. & Villagut *de extenſ. leg. Titul. de extenſione immunitatis Eccleſiarum, num.86.* etiam docet ædes ſupradictas ; dummodò ſint intra fines triginta vel quadraginta paſſuum, gaudere immunitate Eccleſiæ, non obſtante, quòd fuerint Laicis locatæ. Et ita in facti contingentia accidiſſe Mediolani anno 1593.teſtatur Chartarius, *loco citato* : nam reſtitutus fuit Eccleſiæ Reus captus in ædibus dictæ Eccleſiæ Laicis locatis. Vnde non eſt audiendus Naldus *in ſumma verſ.Eccleſia, num.* 7. contrarium docens.Hæc autem omnia non procedunt in viis publicis, & Laicorum domibus; etiamſi ſint proximæ Eccleſiis, cum non pertineant ad Eccleſiam ipſam : igitur neque gaudebunt ipſius immunitate.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

Quæ hic eſt intra Reſ. 21.

12. Sed ex his oritur noua & difficilis quæſtio; An domus Eccleſiæ intra eius confines exiſtens,conceſſa tamen Laicis ad Emphyteuſim, gaudeat immunitate. Et negatiuè reſpondet Ioannes Maria Nouarius *in ſuum Bullar.tit. de immunitate, num.* 25.vbi ſic ait. Ad hoc autem propoſitum fuit à me quæſitum: ſi quædam domus, quæ exiſtebat intus Venerabilem Eccleſiam Sanctæ Mariæ ad Capellam, verùm conceſſa ad Emphyteuſim cuidam Laico, gauderet immunitate Eccleſiaſtica;ex quo ab ea fuerat extractus quidam reus. Et pro negatiua opinione reſpondi: nam licèt captus in domo Eccleſiæ gaudeat immunitate, ſi ipſi cohæreat : tamen debet eſſe in dominio directo & vtili, & non liuellaria, vel emphyteutica per ſæculares poſſeſſa. Ita ille.

13. Sed pro affirmatiua ſententia (attendas,quæſo, amice Lector) poſſet quis dicere. Certum eſt per Canones domum Eccleſiæ ſitam intra eius confines gaudere immunitate:ſed dicta domus,licèt Laicis ad Emphyteuſim conceſſa, eſt ſita intra confines Eccleſiæ,& eſt domus ipſius Eccleſiæ : ergo eius immunitate gaudebit.

14. Dices cum Nouario, quòd dicta domus dicitur Eccleſiæ quoad dominium directum, non quoad dominium vtile : ergo non debet gaudere immunitate. Reſpondere quis poteſt, certum eſſe quòd loca ſacra immunitate gaudent exceptis caſibus in iure expreſſis,vt docet Bonacina *tom.2. diſp.3.quæſt.7. punct.4. num.7.* & alij communiter : ſed caſus de quo loquimur nullibi exceptus & expreſſus reperitur: ergo, &c. Confirmatur, quia omnia iura, quando tribuunt immunitatem domibus adhærentibus Eccleſiæ, vel ſiſtentibus intra eius confines, abſolutè loquuntur, & non diſtinguunt, ſi Eccleſia habeat in dictas domus dominium directum, vel vtile : ergo dicendum eſt abſolutè gaudere immunitate; cùm lex generaliter loquens generaliter ſit intelligenda, ex text. *in l.in fraudem.* §. *vltim. de teſtament. milit.* & docet Surdus *conſil.* 271. *num.*28. & alij : & cùm lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ex textu *in l. Præſes, de offic. Præſid.* vt docet idem Surdus *conſil.* 301. *num.*50. & alij : maximè cùm priuilegium immunitatis ſit fauorabile, atque adeò potius ampliandum, quàm reſtringendum, vt firmant Decianus, & Farinacius ſe retractantes : ille *conſil.* 80. *num.* 19. *&* 22. *lib.3.* hic *in Appendice de immunitate, cap. 2. num.* 21. quibus adde Ambroſinum *cap.* 10. *num.* 7.

15. Vel reſpondere quis poſſet magis ad hominem contra Nouarium, parui faciendam eſſe in caſu, de quo loquimur, eius diſtinctionem de dominio directo & vtili : nam, vt obſeruat ſacra Rota in vna Romana domus Scapucij die 19. Ianuarij 1611.coram Domino meo Coccino Decano, connexitas, quam habent iſta dominia inter ſe, non efficit, quin dominium vtile dicatur proprium Laici, non autem Eccleſiæ.

cleſiæ. Et ideò in vna Veneta Cenſurarum anno 1607. omnes Sacræ Rotæ Auditorés *in Aſſertione Eccleſiaſticæ libertatis, cap. vltimo, fol. 196. 197. & 198.* ſtatuerunt rem Eccleſiæ, conceſſam Laicis ad Emphyteuſim remanere Eccleſiaſticam ratione illius inſeparabilis connexitatis dominij vtilis & directi. immò Berous *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. num* 13. docet maiorem connexionem eſſe inter directum & vtile dominium, quam inter poſſeſſionem & proprietatem: quia poſſeſſio penes aliquem ſine proprietate conſiſtere poteſt, & vice verſa, vt patet ex *l. 1 ff. vti poſſidetis*, & maximè cùm poſſeſſio & proprietas nihil inter ſe commune habeant, ex *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſſ.* at dominium vtile non poteſt à dominio directo ſeparari.

16. Vnde ex hoc principio eadem Sacra Rota die 28. Maij 1631. coram Domino meo Merlino, ratione connexitatis dominij vtilis cum directo ſtatuit cum multis Doctoribus bona Eccleſiæ cóceſſa Laicis ad Emphyteuſim gaudere priuilegio fori, nec poſſe collectari: ergo & in caſu noſtro domus Eccleſiæ conceſſæ ad Emphyteuſim debent etiam gaudere priuilegio immunitatis ipſius Eccleſiæ, cùm eis non obſtet Eccleſiam habere tantùm dominium directum, & non vtile; quia, vt dictum eſt ex Sacra Rota, dicta domus licèt ad Emphyteuſim Laicis conceſſa, dici poteſt, & eſt verè domus Eccleſiæ; cuius quidem dominium vtile, licèt quantum ad vſum & adminiſtrationē pertineat ad Emphyteutam, quantū verò ad naturam & eſſentiam eſt Eccleſiæ, & ab ea recognoſcitur. Ita ex Campezio firmat Sacra Rota *in citata aſſertione Eccleſiaſticæ libertatis.* Ergo, &c.

17. Adde quod omnes rationes, quas ego *ſuprà in part. 3. tract. 1.* * *reſol.* 71. adduxi ad probandam, quòd domus Eccleſiæ ſita intra eius confines, etiamſi ſit locata laicis, gaudeat immunitate, procedunt etiam ſi dicta domus ſit conceſſa ad Emphyteuſim: locatio enim ab Emphyteuſi non differt niſi ſolo tempore, vt obſeruat Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 22. n. 1.* & Doctores communiter: & in vtroque contractu dominium vtile ſtat penes conductorem & Emphyteutam: ergo vt domus locata Laicis in probabiliori & communiori ſententia gaudet immunitate, ita etiam eadem immunitate Eccleſiæ gaudere debet, ſi fuerit conceſſa in Emphyteuſim. Et hæc viris doctis maturanda relinquo, nolo enim eſſe huius ſententiæ primus Auctor.

hic Reſ.

R E S O L. VIII.

An Cœmeteria, Hoſpitalia, Monaſteria, & Grangiæ Religioſorum ſecundum illud, quod ſeptum eſt, gaudeant Eccleſiarum immunitate, quamuis cœmeteria ſint polluta, vel interdicta, atque ab Eccleſia ſeparata, & quid de eius oſtio, & porticu?

Et an delinquens, ſi capiatur per aliquam pallij partem, vel per pedem extra locum ſacrum exiſtentem, alium vero pedem, & caput in Eccleſia habens gaudeat Immunitate?

Et quid de illo, qui manibus apprehendit ferrum, vel valuam Eccleſiæ? Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 6.

§. 1. Sic reſpondet Sarpus *cap. 4. fol. 42.* De cœmeteriis verò, Hoſpitalibus, & Conclauibus, vbi fratres dormiunt, nec verbum quidem lex vlla fecit. Canoniſtæ tantummodo, quos ignorantia ſæpè, aut ambitio tranſuerſos rapit, Eccleſiarum nomen amplificare, atque ad hæc etiam protrahere voluerunt, plurimis tamen conditionibus, iiſdémque adeò variis, ac inter ſe repugnantibus, vt vix duo conueniant. Ex eorum autem ſententiis conſuetudo diuerſa inducta eſt, prout illi plus minúſve auctoritatis habuerunt, & huiuſcemodi locorum, aut etiam delictorum numerus exigere videbatur. Quò fit; vt ſicuti de iis locis nihil omninò legibus ſancitum eſt, ſed conſuetudine tantùm, atque interpretatione eorum immunitas introducta eſt: ita vbi eſt contraria conſuetudo, eadem à quocunque iudice ſeruari debeat citra vllam errandi formidinem. Hæc Sarpus parum modeſtè, & falsò procaciter.

2. Et incipiendo quoad cœmeteria; aſſero contra Sarpum adeſſe textum expreſſum de eorum immunitate *in cap. final. de immunitate Eccleſ.* vt patet ex illis verbis, *vel earum cœmeteriis.* Et ibi adnotarunt Ancharanus, Ioannes Andreas, Turrecremata, Archidiaconus, Imola (vide Lector, quos homines ambitioſos vocauerit Sarpus) penes Farinacium *de immunit. cap. 17. num. 262.* Quibus ex Theologis adde Armillam *verb. Cœmeterium, numer. 1.* Villalobos *in ſumm. tom. 2. tractat. 39. difficult. 5. num. 5.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. numer. 2.* Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. vnica, punct. 6. num. 16.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. n. 8.* Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 8. quaſ. 6.* Perſicum *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 11. num. 97.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 6.* Diuum Antoninum *in ſumm. p. 3. tit. 12. in princip. ver. Et cœmeteria earum.* cum aliis. Ex Iuriſtis Valaſcum *tom. 1. conſult. 81. numer. 1.* Bobadillam *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 80.* Decianum *lib. 4. cap. 24. numer. 21.* Manticam *conſil. 60. numer. 8.* Ambroſinum *de immunitate, cap. 10. num. 5.* Italiam *lib. 1. cap. 4. §. 7. per totum.* Tuſchum *ver. Eccleſia concluſ. 10. numer. 3.* Germonium *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. nu. 30.* Peregrinum *cap. 4. n. 58.* Ludouicum Correa *in Relect. immunit. part. 2. n. 12.* & alios penes ipſos. Sup. hoc lege §. not. ſeq.

3. Et hæc opinio procedit non ſolùm quoad cœmeterium contiguum & coniunctum cum Eccleſia; ſed etiam quoad ſeparatum, vt contra Decianum *lib. 6. c. 24. numer. 20. & 30.* docuerunt Germonius, Italia, Nauarrus, & Villagut apud Farinacium *numer. 264.* quibus adde Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 6. num. 16.* & Bertachinum in Repertorio; *verb. Cœmeterium, n. 2.* quia eo ipſo quod fidelium ſepulturæ deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & auctoritate Epiſcopi ſacratum. Et quod dictum eſt de cœmeterio, dicendum eſt etiam de eius oſtio & porticu; vt inter cæteros obſeruat Correa *in Relect. de immunit. part. 2. num. 16.* & Peregrinus *cap. 2. numer. 55. & 56.* qui etiam in ſequentibus numeris docet cœmeterium benedictum non ab Epiſcopo, ſed à ſimplici ſacerdote, gaudere immunitate Eccleſiæ, & etiamſi à nemine benedictum fuerit, ſi aliquis Chriſtianus mortuus cum Eccleſiaſticis officiis cum licentia Epiſcopi, & voluntate Domini, ibi ſepultus ſit. ſupr. hoc in Reſ. ſeq §. vlt. Sup. his ſup. in Reſ. 6. §. Sed quæro, hic obiter, & infra in Reſ. 10.

4. Nota etiam, quòd Peregrinus, *vbi ſuprà*, optimè addit, cœmeterium pollutum, vel interdictum gaudere etiam immunitate, ſicut ſuprà firmatum eſt de Eccleſia. Et ratio horum omnium eſt, quia non ſolùm immunitas cœmeterij fundatur in conſuetudine, vt perperam voluit Sarpus: ſed de ea adeſt textus expreſſus in iure, vt viſum eſt ſuprà. Et licèt iura expreſſa non darent priuilegium cœmeteriis, nihilominus tamen quæ de Eccleſiis loquuntur, in cœmeteriis locum haberent, cùm Eccleſia & cœmeterium ex eadem cauſa æquiparentur, & eſt in conſequentia ipſius Eccleſiæ, iuxta ea quæ tradit Palaus de Caſtro *conſil. 441.* Et ideò quoad ſacrilegium, interdictum, & pollutionem, Eccleſia & cœmeterium pari paſſu procedunt, vt docet Tuſchus *de de viſitat. lib. 1. c. 12. n. 7. & 8.* cum aliis communiter. Supra in Reſ. quæ hîc ſupra eſt Reſol. 6. § Nota ſecundo.

5. Sed

5. Sed tranſeamus ad immunitatem hoſpitalium. Dico igitur quòd ſi non fuerint priuata, ſed publica & Epiſcopi auctoritate erecta, gaudebunt vtique Eccleſiarum immunitate, *ex cap. ad hæc de relig. domib. & cap. definiuit 17. quæſt. 4. & ex leg. omnia priuilegia, Cod. de Epiſcop. & Cler.* vbi omnia priuilegia Eccleſiis conceſſa, hoſpitalibus concedunt: nam cùm ſit Epiſcopi auctoritate conſtructum hoſpitale, factus eſt locus religioſus, & ad prophanos vſus conuerti non debet: ergo, &c. Et ita hanc ſententiam ex pluribus docet Farinacius *de immunitat. c. 17. num. 205.* quibus adde Raphaëlem de la Torre *tom. 2. num. 2. quæſt 99. art. 3. grad. 8.* Spetellum *deciſ. 55. n 19.* Scortiam *in Bull. Pontif Epit. 152. theorem. 385.* Sanchez *in opuſcul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2.* Ciarlinium *Diſceptat. forenſ. cap. 116. num. 7.* Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 6. num. 17.* Perſicum *de offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 9. dub. 11. n. 97.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 9.* Sanchez *de Matrim. lib 9. diſput. 15. num. 17.* Megalium *in 3. part. lib. 4. conſil. 2. quæſt. 2. num. 37.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 60.* Villalobos *in ſumm. tom. 2. tr. 39. difficult. 5. num. 2.* Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 3.* Peregrinum *de immunitat. cap. 4. num. 69.* vbi ex Cardinale Tuſcho obſeruat hanc ſententiam procedere, etiamſi in hoſpitali ab Epiſcopo conſtructo ſacrificium Miſſæ non celebretur: quod etiam docuit Paulus de Caſtro *conſil. 458. lib. 2.*

6. Dicendum eſt igitur, quòd licèt in Hoſpitali non ſit campanile, altare, neque Eccleſia, ſi ex aliis ſignis comprehendatur eſſe fundatum Epiſcopi auctoritate; vt ſi ſit inſtitutum ſub nomine alicuius Sancti, & viſitetur ab Epiſcopo gaudebit priuilegio immunitatis. Vide in caſu contingenti Ciarlinium *in controu. forenſ. cap. 116. per totum.*

7. Et tandem idem dicendum eſt de Monaſteriis Religioſorum, ſecundùm totum illud quod ſeptum eſt, id eſt, clauſtrum, dormitorium, hortus, domus familiarium, & animalium & ſimilia: hæc enim pro locis ſacris & Religioſis habentur quoad priuilegium immunitatis, quia Eccleſiæ adhærent. Vide *cap. ſi quis contumax, cap. frater, cap. ſi quis in atrio, cap. minor. 17. quæſt. 4. cap. 2. conſuetud.* & habetur expreſsè *in leg. pateant, Cod. de his qui ad Eccl. confug.* in illis verbis. Quidquid fuerit intraiacens ſive in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis, atque porticibus confugas interioris templi iure tueantur. Et ideò hanc ſententiam Doctores, quos citant & ſequuntur Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp 15. num. 42.* & Farinacius *de immunit. cap. 17. num. 268.* quibus adde Bonacinam *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 10.* Palaum *tomo ſecundo, tract. 11. diſp. vnic. punct. 6. numero 18.* Ludouicum Correa *in Relect. de immunit. part. 2. num. 2. & ſequent.* Raphaëlem de la Torre *tom. 2. in 2. 2 Diui Thomæ quæſt. 99. art. 3. diſput. 7. grad. 8.* & Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 6.* vbi ſic ait. [Gozan d'eſta immunidad todos los Monaſterios pues no ſolo eſtan fundados con autoridad del Obiſpo, ſi no tambien del Papa, y entiendeſe quanto à toda la clauſura, huerto, y atrio, y aun las granjas de los Religioſos por vna conceſſion hecha à los Padres de Ciſtel.] Ita ille. Et hoc quod ipſe aſſerit de Grangiis, docet etiam Rodriquez *in Quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 75. artic. 2.* & Peregrinus *de immunit. c. 4. num. 58.* vbi firmat Grangias Religioſorum gaudere Eccleſiarum immunitate, & Grangiæ ſunt quædam paruæ domus Religioſorum, quæ ſunt veluti hoſpitia ipſorum & membra Monaſterij quæ ſunt ſub poteſtate & iuriſdictione Prælati Monaſterij, cuius ſunt Grangiæ. Et ideo refellendus venit Ægidius Trullench, *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 6.* Vbi docet Grangias Religioſorum non gaudere immunitate; & amiciſſimus Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 73.* aſſerens priuilegium immunitatis non extendi ad cellulas, domos, hortulos, balneas, ac ſepta Eccleſiæ, & Monaſterij.

Sup. his Grangiis in tom. 4. tract. 2. Reſ. 18 §. Verum. ad medium, & in Reſ. 62. §. Vlt. & ad fulciendum hanc doctrinam lege hic infrà. Vlt. Reſ. §22,

8. Vnde ex his omnibus valde miror, qua fronte Sarpus auſus ſit dicere immunitatem Cœmeteriorum, Hoſpitalium, & Monaſteriorum non eſſe in iure fundatam: ſed ex arbitrio Canoniſtarum variam, vt vix duo quoad ipſius conditiones conueniant: cùm viſum ſit ſacros Canones de talium immunitate apertè loqui, & non ſolùm omnes Canoniſtas, ſed etiam Legiſtas & Theologos quoad illam ſtabiliendam vnanimiter conuenire. Et ideò Georgius Ritthershuſius *de iure Aſylorum, c. 12.* ſtomachatur in Sarpum aſſerentem leges nihil diſpoſuiſſe de immunitate Cœmeteriorum, Hoſpitalium, &c.

9. Sed pro complemento huius materiæ, non deſinam vnum hîc adnotare: nempe delinquentem gaudere immunitate, ſi capiatur per aliquam pallij partem quæ prominet extra tectum, aut valuas, aut extra alium locum immunem ex ſuperiùs dictis. Et ideò Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 4.* Sic ait. [Lo miſmo es, quando el delinquente eſta dentro de la Ygleſia, y lo prenderon por la ropa, que eſtaua eſtendida a zia fuera, que tan poco lo pueden ſacar.] Ita ille. Vbi citat Couarruuiam, & Paz, & Bobadillam. Imò ego conſului in facti contingentia incidiſſe in excommunicationem ſatellites qui extraxerunt reum per pedem extra locum ſacrum exiſtentem; alium verò pedem & caput in Eccleſia iam habentem: & tunc in mei fauorem adduxi Peregrinum *cap. 4. n. 61.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 12. num. 4.* & Bonacinam *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 20.* qui tamen ſecùs aſſerit dicendum de illo, qui ambobus pedibus in via publica exiſtebat, & humeris ſolùm attingebat parietes Eccleſiæ, non autem ſi manibus apprehenderat ferrum, ſeu valuam Eccleſiæ, vt ſuprà dictum eſt. Sed ego contrarium conſului in alio caſu, dum quidam reus fugiens è manibus ſatellitum cecidit ſuper liminare portæ Eccleſiæ, & cum humeris & capite eam tangeret, licèt tibias & pedes extra haberet, fuit per illos extractus extra Eccleſiam: tunc inquam conſului talem reum fuiſſe reſtituendum: nam præcipuam corporis partem, vt caput & humeros habebat in loco ſacro, quando fuit captus, ergo eius immunitate gaudere debebat, & poſt hæc ſcripta inueni noſtram ſententiam docere Trullench. *in Decalog. to. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. n. 12.* Sed cùm actum ſit de locis, quæ præſtare poſſunt immunitatem, tranſeamus ad ea, quæ Sarpus docet de reis in dictis locis immunitate gaudentibus.

Suprà in Reſ. quæ hîc eſt infrà Reſ. 10. §. 2. & 3. & in Reſ. 11. & in alio §. eius primæ not.

RESOL. IX.

An campanile Eccleſiæ, etiam ſi ſit ab ea diſiunctum, gaudeat eius Immunitate?

Et an cœmeterium diſiunctum ab Eccleſia gaudeat eius Immunitate?

Et docetur Oratoria priuata domorum non gaudere Immunitate. Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 108.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet nouiſſimè Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunit. Eccleſ. num. 26.* vbi ſic ait. Sed quid dicendum de campanili Eccleſiæ? Prima facie dicerem quòd ſi eſſet adiunctum Eccleſiæ, nec pateretur diuiſionem, gaudere eius immunitate. Imò quamuis eſſet diuiſum ab Eccleſia, adhuc cenſerem gaudere debere immunitate,

tate, cùm videamus palatium Epiſcopi, licèt diuiſum ſit ab Eccleſia, gaudere dicta immunitate; & campanile habet plus ſpiritualitatis, quàm palatium Epiſcopale, dum ibi adſunt campanæ Oleo ſanctiſſimo conſecratæ, & exercentur opera pia, quando pulſantur in Dei honorem, & vulgò appellatur *Turris ſacra*. Ita ille.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, & ad exemplum palatij Epiſcopi reſpondeo quòd ad illud extéditur immunitas, non ratione loci, ſed ratione perſonæ & dignitatis Epiſcopalis, & ideo quamuis diſtet longiſſimè ab Eccleſia, gaudet immunitate, & quamuis in eo non adſit Oratorium, in quo ſacrificium Miſſæ celebretur, vt *ſuprà* ſatis probatum eſt. Ad id verò quod aſſeritur quòd in campanili exercentur opera pia quando pulſantur campanæ in Dei honorem; reſpondeo quòd non omnia loca in quibus exercentur opera pia, gaudent immunitate; nam in Oratoriis priuatis domorum celebratur ſacrificium Miſſæ, & in illis ſæculares confitentur, & Euchariſtiā accipiunt, & tamen, vt patet, non gaudent immunitate, vt determinauit ſacra Congregatio Epiſcop. *die* 17. *Nouembris* 1617. & Congregatio immunitatis *die* 9. *Decembris* 1631. Igitur ſolùm in vno caſu ſententiam Nouarij admitterem, videlicet quando campanile diſiunctum ab Eccleſia, eſſet tamen intra triginta paſſus. Moueor ad hanc opinionem tenendam ex ſimili caſu determinato à ſacra Congregatione immunitatis *die* 7. *Decembris* 1632. ſub his verbis, Immunitate gaudet arriga, ſiue campana Eccleſiæ, ab ea tamen diſtans, ſed intra triginta paſſus, quæ ſolummodo inſeruit pro ſeruitio Eccleſiæ.

oc in tioni- uæ hic ra Reſ. o. &c. s Ora- n tom. Reſ.12. um. & 62.per

3. Notandum eſt tamen hic obiter contra Doctores quos citat Decianus *lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 28. *&* 30. Cœmeterium diſiunctum & ſeparatum ab Eccleſia, hoc non obſtante, gaudere eius immunitate, quia eo ipſo quòd ſepulturæ fidelium deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & auctoritati Epiſcopali ſacratum. Ita DD. quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.* 2. *diſp. vnica, de immunit. Eccleſ. punct.* 6. *num.* 16.

oc in æteri- t inci. & ſi- r §.Et

RESOL. X.

An qui adhæſit oſtio clauſo Eccleſiæ, gaudeat eius Immunitat?

Idem dicendum eſt de tangentibus parietes Eccleſiæ.

Et quid dicendum, ſi aliquis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ?

Idem dicendum eſt de tecto Palatij Epiſcopalis, domorum Canonicorum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum huiuſcemodi. Ex part.6.tract.1 Reſol. 3.

oc ſu- Reſ.6. uæro ter.& 8.§.Et d me-

§.1. Negatiuè reſpondet Sarpus *cap.*4. *fol.* 41. vbi ſic ait: Hinc etiam conſtituitur; quòd ſolet ſæpius accidere. An ſcilicet Lictores poſſint eum, qui ad Eccleſiam confugerit, & clauſis iam oſtiis adhæſerit ab iiſdem diuellere. Cùm enim quæ Eccleſiæ in Ciuitatibus & Caſtris finitima ſunt, nihil habeant immunitatis, reliquum eſt, vt ea tantùm quæ interiùs ſunt, immunitate reos protegant. Quamobrem qui parietibus aut valuis, aut etiam tecto innitur, nulla defenditur ſacrarum ædium immunitate, nihilque intereſt inter parietes & oſtium clauſum, cùm pariter vtraque ſint extra Eccleſiam; imò propior eſt Aræ, proximus eidem paries, quàm Eccleſiæ ianua: quare ſi quando de oſtio facta ſit mentio, dum de Eccleſiarum immunitate agitur, de iis Eccleſiis tantùm ſermo eſt, quæ extra ciuitatis & Caſtrorum mœnia poſitæ immunitatem ad quadraginta paſſuum ſpatium porrigunt. Ita Sarpus.

2. Sed iſte Auctor nimis audacter in hac quæſtione ſe opponit, vt infra videbimus, torrenti Doctorum; imò eius opinio eſt contra ius Canonicum & Ciuile, nam portas Eccleſiæ gaudere eius immunitate patet ex textu ex preſſo *in cap. ſi quis contumax.* 17. *quæſt.*4. vbi declarantur ſpatia immunitatis, & dicitur vſque ad extremas fores: nota verbum extremas. Quæ iura contra Sarpum abſolutè loquuntur de omnibus Eccleſiis, & non de illis, vt perperam vult ipſe, quæ extra muros ciuitatis ſunt extructæ. Adde quòd ſuprà iam ſatis eſt labefactata eius opinio diſtinguens inter Eccleſias extra vel intra mœnia ciuitatis extructas, & ideò affirmatiuam ſententiam docent communiter Doctores aſſerentes, quòd ſi quis ad Eccleſiam confugiat, eàmque clauſam reperiens manu portas ipſas, ſeu portarum vectes apprehendat, immunitate gaudebit. Et ita tenet Ludouicus Correa *in Relect. de immunitat. part.* 2. *n.*16. Megalius *in* 3. *part. lib.*4. *cap.* 2. *quæſt.* 2. *num.*37. Decianus *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 17. Bobadilla *in Politic. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 81. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.*6. *cap.*1. *dub.*7. *num.*2. Chartarius *deciſ. crimin.*7. *num.*1. *&* 11. Villabolos *in ſumma, tom.*2. *tractat.* 39. *difficult.* 5. *num.* 4. Suarez *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.*9. *num.*8. Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *num.*19. Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.* 11. *diſput. vnic. punct.* 6. *num.* 9. Nauarrus *in Manuali, cap.* 25. *num.*17. *in fine*, Locatellius *in Breuiar. de Tortura, inſpect.* 5. *numer.* 163. Farinacius *de immunitat. cap.*17. *n.*279. Igneus *in l.* 1. *num.* 17. *ff. ad Senatuſconſult. Sill.* cum aliis penes ipſos, quibus adde duos, non multum fauentes Eccleſiarum immunitati, videlicet Gambacurtam *lib.*4. *cap.* 1. *num.*9. & Couarruuiam *variar. reſolut. lib.*2. *cap.*20. *num.*18. Et præter Canones adductos poteſt etiam pro tali ſententia aliquis rationem adducere, quia appellatione Eccleſiæ continetur etiam eius oſtium, ſicut appellatione domus oſtia etiam continentur, *ex l. ſi aquæductum, C. de contrahen. nupt.* maximè in fauorabilibus, vt notat Vincentius de Franchis *deciſione* 402. *num* 11. & Sperellus *deciſ.* 60. *num.* 38.

[right margin: Sup. in Reſ. quæ hic eſt etiam ſuprà 7.§.1.& 2.]

3. Ad argumentum verò, quod adducit pro ſua opinione Sarpus, nempe non gaudere immunitate Eccleſiæ, ſi quis confugiat, & tangat eius parietes; ergo neque tangentes portam, Reſponderent aliqui eſſe diſparem rationem inter vtrumque caſum: ſed ego aſſero in vtroque caſu Eccleſiæ immunitate gaudere, & tangentem oſtia Eccleſiæ, & tangentem eius parietes; vt ego iam alibi ſatis probaui *in part.* 3. *tract.* 1.* *reſolut.*73. & videtur etiam me citato idem tenere Nouarius *in ſumm. Bullar. de immunitate, num.* 16. & nouiſſimè Trullench *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *dub.*1. *num.*4. docet partes parietum Eccleſiæ exteriores gaudere eius immunitate, quod etiam docet Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſcop. verſ. immunitas, num.* 3.

[right margin: * Quæ nunc hanc ſequetur & infra in Reſ.22. §. Vlt.]

4. Quod autem dictum eſt de oſtio Eccleſiæ, dicendum eſt etiam contra Sarpum de eius* tecto: vnde Villalobos *vbi ſuprà num.*5. ſic ait. [Gozara de la immunidad el que eſta ſobra el texado de la Ygleſia.] Idem docent Correa, Bonacina, & Palaus *locis citatis*, Suarez *num.*8. Farinacius *num.*282. Marius Italia, *lib.* 1. *cap.*4. §.9. *n.*24. *& ſeq.* Acugna *de Iubilæo cap.*7. *dub.*13. *num.*20. *ad fin.* Perſicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.*9. *dub.* 11. *num.* 98. Sperellus *deciſ.* 63. *num.* 9. Fagundez *part.*2. *lib.* 4 *cap.*4. *num.* 63. Peregrinus *cap.* 4. *num.* 40. & alij penes ipſos. Et probatur hæc opinio validiſſimis quidem rationibus. Primò, quia domus nedum ex ſolo, ſed etiam ex ſuperficie conſtat

[right margin: Sup. hoc prope finē Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 22. §. Vlt. curſim prope fin. & in tom.7. tr. 1. Reſ.340 recitatiuè in fine.]

ſtat, vt patet ex *l.eum qui*, *in princip.* & *ibi* gloſſa *ff. de vſucapionib.* Secundò quia tectum cum ſit intra ſitum Eccleſiæ, dicitur eſſe in Eccleſia: nam ibi dicitur aliquis eſſe propriè, vbi pedes habet, licèt à tali corpore non circundetur: vnde corpus Chriſti eſt in cœlo, quia pedibus calcat ſuperficiem conuexam cœli, licèt à corpore cœleſti non circundetur, vt docet omnium Magiſter D. Thomas *in 3. p.q.57.art.4.ad 2.*

5. Dicendum eſt igitur exiſtentem ſupra tectum Eccleſiæ, eius immunitate gaudere: quia verè eſt in Eccleſia, etſi ab Eccleſia non circundetur; & ideo verum eſt Eccleſiæ adhærere, & in Eccleſiæ ſitu exiſtere. Quod idem & optimè aſſerit Sperellus *deciſ.63. num. 9.* de tecto Palatii Epiſcopalis, domorum Canonicorum; & tu adde Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum huiuſmodi immunitate gaudentium.

6. Sed aduersùs ſupradicta adeſt non infirmum argumentum: nam dicitur *in cap. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſ.* & *cap. Eccleſiis, diſt.* 68. quod Eccleſiæ polluuntur, ſi in eis ſanguinis vel ſeminis effuſio accidat: ſed ſi ſupra tectum ſemen vel ſanguis effundatur, Eccleſia non remanet polluta; vt docet Gloſſ. *in cap. vnico, verb. ſanguis, de conſecrat. Eccleſ.* & notant Doctores quos ad ſatietatem adducit Perſicus *de offic. Sacerd. lib.1.cap.7.dub.9. num.* 86. Ergo dicendum eſt, quòd ſtans ſuper tectum Eccleſiæ, non dicitur ſtare in Eccleſia, alioquin Eccleſia per ſeminis, vel ſanguinis effuſionem pollueretur: ideò qui inuentus eſt ſuper tectum Eccleſiæ, non debet eius immunitate gaudere.

7. Reſpondeo priuilegia eſſe amplianda, odia autem reſtringenda: & ſic in caſu ſimili, qui manibus apprehendit valuas oſtii Monaſterij Monialium, non dicitur reus violationis clauſuræ: & tamen, vt dictum *ſuprà* apprehendens manibus valvas Eccleſiæ, eius immunitate gaudebit: quia illa eſt materia pœnalis, iſta fauorabilis; & ideò illa reſtringenda, hæc autem amplianda. Ita Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num.* 63. Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt.7. punct. 4. n.20.*

RESOL. XI.

An fugiens à Birruariis, ſi parietes Eccleſiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat Immunitate?

Et an ſi quis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ, gaudeat eius Immunitate? Ex part. 3. tract.1.Reſ.73.

Sup. hoc in Reſ. præterita, §. Ad argumentum, & infra in Reſ.12.§. vlt. in principio.

§.1. NEgatiuè reſpondet Archidiaconus *in c. vnico, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* quia appellatione Eccleſiæ non venit pars exterior muri Eccleſiæ, quæ viam publicam ſpectat. Secundò ſupradictus reus in tali caſu non dicitur eſſe in Eccleſia, & ita hanc ſententiam tenent mordicus miniſtri laicalis iuriſdictionis.

2. Sed pro affirmatiua ſententia aliqui has rationes adducunt. Primò, quia priuilegia immunitatis Eccleſiæ amplianda ſunt. Secundò *in l. quæ religioſis, ff. de rei vendicatione*, habetur, quæ Religioſis adhærent, religioſa cenſentur; ergo quæ adhærent loco ſacro, cenſentur ſacra & conſequenter gaudent immunitate loci ſacri. Tertiò acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, *c. ſi ſuper gratia, de officio delegat. in 6.* Quartò priuilegium conceſſum Eccleſiæ, dicitur, etiam concedi per triginta paſſus in circuitu eius, vt ex ſacris Canonibus docent communiter Doctores & nos* *ſuprà* probauimus. Ergo multo magis hoc dicendum eſt in caſu noſtro de pariete, qui eſt annexus, & acceſſorius, & incorporatus ipſi Eccleſiæ, & ita hanc ſententiam docet Epiſcopus Viciaquenſis Aloyſius Riccius *in praxi tom.3. reſol.* 560. *n.*8. Martinus Bonacina *de legibus tom.2. diſp.3.q.7. punct.4.n.5.* Vnde ex his à fortiori apparet, quòd ſi quis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ, gaudebit vtique immunitate, vt notat Villalobos *in ſum. tom.2. tract.* 39. *difficult. 5.n.3.* Fagundez *part.2. lib.4. cap.4. n.* 63. Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap.9. num.*8. & alij ſcribentes ſuper Bullam Gregorij XIV. vide etiam Bonacinam *tom.3. in Bull. Cœn. diſ.2. q. 3. punct.16. §... n. 19. & 20.*

* Sup. in Reſ. quæ hic eſt infra 21.

Sup. his in Reſ. præterita §. Quod autem & in alia Reſ. & §. eius not.

RESOL. XII.

An ſi quis à ſatellitibus fugiens intraret in cubiculum ægrotantis, vbi ad ipſum communicandum Sacerdos cū SS. Sacramento veniſſet, & ibi à dictis Birruariis comprehenſus fuiſſet, antequam Sacerdotem tangeret, an is, inquam Immunitate gaudeat?

Et ſupponitur reum tangentem Sacerdotem, qui Euchariſtiam deferret, gaudere Immunitate Eccleſiæ neque capi poſſe, & ſi capiatur, reſtituendus erit.

Et quid, ſi ſe commiſceret inter illas perſonas, quæ per plateas aſſociant Venerabile Euchariſtiæ Sacramentū?

Et notatur quod confugiens ad Sacerdotem portantem oleum ſanctum infirmis, non gaudet Immunitate Eccleſiæ. Ex part. 1. tract. 1. Reſ.28.

§.1. SVppono contra Gloſſ. *in cap. quæſitum.* 13.q.2. Couarr. *lib.2. var. cap.20. num.6.* & Bonacinam *vbi infrà*, reum tangentem Sacerdotem, qui Euchariſtiam defert gaudere immunitate Eccleſiæ, neque capi poſſe; & ſi capiatur, reſtituendum eſſe. Ita Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. n.*86. qui *in Gloſſ. lit. G*, citat pro hac ſententia triginta Doctores, quibus ego addo Raph. de le Torre *tom.2. in 2.2. q.99. art.3. diſp.7.* Ioan. de Heuia *in Curia Philip. p.3. §. 12. num.* 8. Mirandam *de ordine iud. tom. 1. quæſt.15. art.5. concl. 2.* Tanner. *in 2.2. diſp.5 q.8. dub.1. num.14.* Megalam *in 3. p. lib.4. c.2. quæſt.1. num.38.* Ceuallos *in tract. de cognitione per viam violen. p. 2. quæſt. 42. per tot.* Petr. de Cenedo *in qq. canon. quæſt.32. n.13.* Graffium *in deciſ. p.2. lib.1. cap. 1. num.32.* Rodriquez *in ſumm. tom.1. c. 155. num.1.* Ambroſinum *de immun. cap. 20. n.9.* Gambacur. *de immun. lib. 4. c.6. num.4.* Syluester. *ver. immunitas, 3. n.1.* Angelum *eodem ver. quæſt. 28.* cum aliis. Et ratio eſt: quia hoc digniſſimum Sacramentum potiſſima cauſa eſt, vt Eccleſiis hæc immunitas conceſſa ſit: ergo multò magis debet ipſum eandem habere immunitatem. At præcipua ratio huius aſſertionis, eſt concors omnium Doctorum ſententia.

2. Sed cùm hæc omnia vera ſint, difficultas eſt in noſtro caſu, in quo reus non potuit tangere Sacerdotem, ſed ſolùm intrare in cubiculum, vbi Sacerdos cum SS. Sacramento extabat pro communicando infirmo. Sed ego, quidquid in contrarium aſſerat Bonacina *de leg. diſp. 3.q.7. §.2.n.11.* puto, dictum reum in illo cubiculo gaudere immunitate; & ſatellites illum comprehendendo, in cenſuras Bullæ incidere; & Iudicem debere illum Eccleſiæ reſtituere: nam locus, in quo actu eſt Corpus Chriſti, quamuis in tranſitu, vt erat in noſtro, gaudet immunitate, & illam alteri præbet. Et docet P. Suarez *de Relig. tom.1. tract.2. lib.3. c.9. n.10. in fin.* Et non ſolùm in hoc caſu, puto reum immunitate gaudere; ſed etiam per plateas ciuitatis, quando fugiens à ſatellitibus, ſe immiſceret inter illas perſonas, quæ aſſociant Venerabile Sacramentum Euchariſtiæ; etiamſi non

non tangeret Sacerdotem, vel haſtam Baldachini. Quia omnes illæ perſonæ, vnà cùm Sacerdote geſtante SS.Sacramentum, repræſentant vnam Eccleſiam.Et ita iiſdem verbis docet noſter P.Peregr. *de immun.Eccl.c.4.n.19.* cum Mario Italia etiã *de immun. lib.1.c.4.§.10.n.8.* Quod eſt valdè notandum: nam talis caſus poteſt de facili in praxi contingere.Notandum eſt verò, quòd confugiens ad Sacerdotem portantem Oleum ſanctum infirmis, non gaudet Eccleſiæ immunitate,vt notat Riccius *p.3.dec.88.n.5.*

RESOL. XIII.

An reus confugiens ad Reliquias Sanctorum,vel ad eorum Imagines, quæ per plures proceſſionaliter circunferuntur, gaudeat Immunitate? Et quid, ſi apprehendat Sacerdotem ambulantem? Ex part.4.tract.1.Reſol.48.

§. 1. HIc caſus frequenter poteſt accidere, & de illo non inuenio qui tractent,ſolus nouiſſimè Ludou.Correa *in relect.ad c.inter alia, de immun. Eccl.part.2.num.25.* illum ponit, & affirmatiuam ſententiam docet, quia,ait ille,ratio ob quam ſeruatur immunitas Eccleſiæ, eſt propter honorem & reverentiam debitam Deo: atqui eadem reuerentia & honor conſideratur in reliquiis Sanctorum,& eorum imaginibus, nec non B. Virginis, quando illis conceditur hæc immunitas.Ergo non eſt dubium illam habere. Minor probatur, quia honor & reuerentia præſtita Sanctis pertinet ad Religionem cultúmque Dei.Deus enim in Sanctis ſuis honoratur & colitur;quemadmodum enim ipſi ſunt propter Deum honorati,ita Deus honoratur & colitur in ipſis, honorantur namque Sancti tanquã chari & amici Dei. Vnde ſicut honor qui domeſticis,Conſiliariis,filiis, amicis,ac miniſtris Principũ defertur,ita ſimiliter honor exhibitus Sanctis, & Deo exhibetur. Probatur præterea ex Gambacurta *lib.3.de immun.c.4.n.15.* vbi latè probat Eccleſiam fundatam ſub nomine alicuius Sancti,vel B. Virginis parem habere immunitatem ac ſi dicata fuiſſet nomine Chriſti. Ita Correa, qui etiam quod dixit de reliquiis & imaginibus, dicendum putat de perſona Sacerdotis, ita vt qui illam apprehenderit, immunis exeat; quia cùm Sacerdotes miniſtri ſint Chriſti, & eius vicem in terris gerant, ſeruato illis honore, idem & Deo ſeruatur. Sed verum eſt dicere ſeruari honorem immunitatem præſtando. Ergo eam habebunt. Deinde,quia ſi Eccleſia ex eo habet immunitatem quòd cultui diuino deputata eſt, & ad hoc vt in illa diuina Officia celebrentur,potiori iure Sacerdotes eamdem debent habere,ſi quidem non ſolùm Dei miniſterio dicantur vt Eccleſiæ, ſed ipſum Deum manibus ſuis tractant, & fiunt Dei ſacrarium; ergo non eſt cur dicatur illos immunitatem præſtare non poſſe, & hæc omnia dicta ſunt ſecundum mentem Correæ *loco cit.* Nam, vt verum fatear, iura loquuntur tantùm de Eccleſiis, & Doctores tantùm de Sacerdote Euchariſtiam deferente.

RESOL. XIV.

An Palatia Illuſtriſſimorum Cardinalium gaudeant Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſol,37.

§. 1. NEgatiuè reſpondet noſter Duard.*commen. Bull.Cœn.lib.2.can.15.q.15.num. 12.* putat enim, hoc priuilegium illis reuocatum fuiſſe à Greg. XIII. & Sixto V. [hoc in ſeq. & iis eius t.]

2. Sed contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto in locis extra vrbem Romæ: quia tale priuilegium non fuit illis ſimpliciter ſublatum; ſed tantùm pro vrbe Romana: & cùm cauſæ aliquæ non militent extra dictam vrbem,dicendum eſt, in aliis locis,vel ſaltem extra ſtatum eccleſiaſticum reos ad ſupradicta Palatia confugientes gaudere. Et ita docet ex noſtris P.Peregrin.*de immun.Eccl.c.4.n. 75. in fin.*

RESOL. XV.

An Cardinalium domus gaudeat priuilegio Immunitatis? Ex part.5.tract.2.Reſ.34.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam ſæpiùs docui, & nunc iterum doceo, & hanc ſententiam, præter Doctores alibi à me relatos, tenet nouiſſimè, me citato, Barboſa *de iure Eccl.lib.2.cap.4.num. 80.* cui nunc addo Iacobatium *de Conciliis lib.1. fol. 38. col.1.lit.A.* Tuſchum *tom.1.concl.100.n.53.* Cucchum *in inſt. can.lib.2.tit.4.n.91.* Sanch.*in opuſc.tom.2.lib 6. c.1.dub.7.n.2.* Manfredum *tr. de Cardinal. deciſ. 147. & cap.8.priuileg.14.* vbi ſic ait: Domus Cardinalis vbicumque fuerit,immunitate potitur Eccleſiæ, omneſque ibi confugientes tuti & illæſi eſſe debent, neque iure vllo extrahi poſſunt; ſicuti neque ab Eccleſia.Ita ille,& licèt Zecchius *de Repub.Chriſt. tit. 3. de Card.num. 9.priuileg. 9.* aſſerat hoc priuilegium ſæpè à Pontificibus reuocari, hoc intelligendum in Vrbe, non autem extra. [Sup. hoc in Reſ. præterit. & in Reſ. ſeq. leg. §. Secundo Palatia.& infrà in Reſ.20 §. Vlt. & inferius in tr. 3. Reſ.10.§. Ad id.à lin.6.]

RESOL. XVI.

An Palatium Epiſcopi Titularis gaudeat Immunitate? Et infertur Palatium Epiſcopi commorantis extra Diœceſim,& Palatia Cardinalium, vbicumque ipſi extra Romam exiſtant gaudere priuilegio Immunitatis. Ex part.6.tract.1.Reſ.5.

§. 1. CAſus eſt curioſus & nouus, & ad illum negatiuè reſpondet Ciarlinius *controuerſ. forenſ.lib.1.c.10.num.10.* vbi ſic ait: Sentio Palatium Epiſcopi Titularis non gaudere immunitate, niſi ſit poſitum in loco exempto quia tale priuilegium conceditur Palatio Epiſcopali habita relatione ad Eccleſiam eius ſponſamque domus ſponſi ſit minus priuilegiata, quam domus ſponſæ. Ita elicitur *ex cap.id conſtituimus,* & Peregrino *in tract. de immunitat. c.4. nu.69.* Propter quod ſi Epiſcopus extra ſuam Eccleſiam habeat Palatium,vbi Pontificalia exercere non poteſt, in eo non gaudet hac immunitate. Italia *cap.4.§.9.num.19.& 80.* & Peregrinus *cap.4.num. 73.* in quibus concludi poteſt Palatium Epiſcopi Titularis non tribuere Eccleſiæ immunitatem.Hucuſque Ciarlinius.

2. Sed pro affirmatiua ſententia aliqua mihi occurrunt non infirma argumenta. Primo quia *in cap. id conſtituimus 17.quæſt. 4.* abſolutè dicitur domum Epiſcopi gaudere priuilegio immunitatis.Sed lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus,vt patet *ex leg.de pretio,ff.de public. in rem action. ex leg. diſtinguemus, ff.de recept.arbitr. ex leg.preces, ff. de offic. Præſid.*& aliis vulgatis iuribus: Ergo dicendum eſt Palatium etiã Epiſcopi Titularis immunitate gaudere: cùm iura abſolutè,& ſine vlla diſtinctione loquantur.Et cùm priuilegium immunitatis ſit fauorabile,non eſt reſtringendum;ſed potiùs extendendum; vt docet Bonacina *tom.1.diſput.3.q.7.punct.4. num.5.* Gratianus *tom.2.c.340.num.21.* Decianus *conſil. 80. num.19.*

num. 19. *&* 21. *lib.* 3. Ambroſinus *de immunitate, cap.* 10.*num.*7. Gambacurta de *immunitate, lib.* 3. *capite* 4.*num.* 7. & alij quos citat, & ſequitur Proſper Farinacius *in Appendice de immunitate*, *cap.* 2. *numero* 21.

Quæ nunc hanc ſequẽtur,& in aliis earum annotationum.

3. Secundò Priuilegium immunitatis conceſſum Palatio Epiſcopi non eſt conceſſum habita relatione ad Eccleſiam vel oratorium in eo exiſtens: nam vt ego docui *in part.*1.*tract.*1. *reſol* 27. & *part.*4. *tract.*1. *reſol.* 96. & me citato docet ipſe Ciarlinius *cap.*116. *num.* 14. Palatium Epiſcopi etiamſi ſit remotum ab Eccleſia, & non habeat in ſe Capellam, adhuc gaudebit immunitate: ſed tale priuilegium eſt conceſſum ratione perſonæ in reuerentiam, & decorem dignitatis Epiſcopalis, vt rectè obſeruat Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.* 11. *diſputat. vnic. punct.*6.*num.*22.& alij. Ergo hoc priuilegium debet etiam competere Epiſcopis Titularibus; cùm non minus eis debeatur honor ac reuerentia: nam licet Iacobatius *de Conciliis,lib.* 1. illos vocet Epiſcopos nulla tenentes, & nimis liberè dicat Melchior Canus *de locis Thelogicis*, *lib.* 5. *cap.* 7. illos ſine cauſa eſſe in Eccleſia Dei: tamen eorum neceſſitatem optimè explicat Petrus Bellus in œconomia Canonica *claſſ.* 3. *cap.*2.*§.*4. Et dictus Epiſcopos dignitatem Epiſcopalem retinere habetur *in cap.legimus, verb. vbicumque. diſtinct.* 93. & docet Cellotius *de Hierarchia*, *lib.*4. *cap.* 18.*§.*3. Gratianus *diſceptat. forenſ. tom.* 2.*cap.*29. *num.* 65. Menochius *de arbitrariis quæſtionibus*, *lib.* 2. *centur.* 1. *caſ.* 68. *num.*5. & alij. Vnde quidem manifeſtè patet, quod ſatis indecorum eſſet, ſi Satellites Laïci cubicula, & ſecretiores receſſus Palatij Epiſcopi Titularis ad quærendos reos luſtrare poſſent. Ergo, &c.

Sup. hoc infra in tr. 2. Ref. 18. & inferius, in tr.8.Reſ.4.ad lin. 4. Verſ. quam etiam.

4. Tertiò, & hoc, ni fallor, validiſſimum eſt argumentum. Sacra Congregatio immunitatis decreuit,ſæpius interrogata,familiam Laïcam Epiſcopi Titularis gaudere priuilegio fori, vt patet in Epiſtola Cardinalis Bandini ad Epiſcopum Rhegienſem die 17. menſis Iunij anno 1628. & in Epiſtola Cardinalis Geſſe ad Eminentiſſimum Cardinalem Columnam die 21. menſis Auguſti anni 1628. & nouiſſimè ex litteris Auditoris Cameræ ex ordine Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani VIII. directis ad Comitem Nouellare in cauſa Archiepiſcopi Rhodiẽſis impreſſis an. 1639. Romæ.Ergo Palatium Epiſcopi Titularis debet etiam priuilegio immunitatis gaudere. Probo conſequentiam ex doctrina Petri Gambacurta Authoris parum fauentis Eccleſiarum immunitati. Is enim *lib.*4. *cap.*3.*num.* 7. docet ex eadem ratione, qua competit Epiſcopo priuilegium ſuæ familiæ, competere etiam priuilegium ſui Palatij: ſed familiam Laïcam Epiſcopi Titularis,certum eſt gaudere priuilegio fori; ergo etiam eius Palatium gaudere priuilegio immunitatis dicendum eſt: cùm hæc duo priuilegia familiæ & Palatij Epiſcopalis ex eodem motiuo & ratione, vt aſſerit Gambacurta, conceſſa ſint: nempe propter dignitatem, & reuerentiam Epiſcopo debitam. Vnde ſi ex hoc ſacra Congregatio declarauit familiam Laïcam Epiſcopi Titularis priuilegio fori gaudere;conſequenter dicendum eſt etiam Palatium Epiſcopi Titularis immunitatis priuilegio frui: nam ſicut indecens pro Epiſcopo, & indecorum eſſet eius familiam à Satellitibus capi, ſic & eius Palatium à Lictoribus perquiri, atque reos ab ipſo abſtrahi.

5. Reſtat modò reſpondere ad argumenta Ciarlinij ſuperius adducta. Et ad primum reſpondeo priuilegium conceſſum Palatio Epiſcopi eſſe conceſſum ratione eius perſonæ, & propter reuerentiam & decorem dignitatis Epiſcopalis. Nec ex Peregrino, nec ex textu *in cap. id conſtituimus* à Ciarlinio adductis deduci poteſt id quod ipſe perperam dicit, vt legentibus patebit: immò contrarium patet ex ſuperiùs adductis in primo argumento pro firmanda noſtra ſententia. Et ideò Pater Suarez *de Religione,tom.* 1.*lib.*3.*cap* 9.*num.*9. rectè obſeruat fauorem priuilegij *in dict. cap. id conſtituimus* conceſſum Palatio Epiſcopi non eſſe limitandum ſine fundamento in textu:ſed in textu dicti. cap.abſolutè, & ſimpliciter dicitur Domum Epiſcopi gaudere immunitate: Ergo gratis à Ciarlinio limitatur quoad Epiſcopum Titularem.

Sup. hoc infra in Reſ. 10.ſignanter à §. 2.

6. Ad ſecundum argumentum. Quod Palatium Epiſcopi commorantis extra ſuam Diœceſim non gaudet priuilegio immunitatis. Fateor aliquos Doctores ita ſenſiſſe.Sed hæc opinio non placet.Primò quia textus *in dicto cap.id conſtituimus* loquitur indiſtinctè de Domo Epiſcopi vt rectè obſeruat Caniſius *in lib.*3.*Decretal.titul.*49. Syluester *verb. immunitas* 3. *num.*1.& alij. Ergo gratis dictus textus limitatur:& gratis ab aliquibus diſtinguitur inter domum Epiſcopi commorantis, vel non commorantis in propria Diœceſi:lex enim generaliter lata, eſt generaliter intelligenda, vt habetur *in l.in fraudem*, *§. vlt.de teſtament.milit.& in l.*1.*§.generaliter*, *de Aleat.*

Quæ hic ſũt Reſ.15.& 10. §.Vlt.& inferiùs in tr.8. Reſ.10.§. Ad id,à lin.6.

7. Secundò Palatia Cardinalium, vbicunque ipſi extra Romam exiſtant gaudent priuilegio immunitatis, vt ego probaui *in part.*1.*tract.** 1.*reſol.*37. & *part.*5.*tract.*2.*reſol.*34. & me citato tenet Barboſa *de iure Eccleſiaſtico*, *lib.*2.*cap.*3.*n.*71. Ergo dicendum eſt Palatia Epiſcoporum vbicunque commorantium, etiam immunitate gaudere. Probo conſequentiam. Nam Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.*11.*diſp.vnic.punct.*6. *num.*23.Larrea *de immunit.Eccleſiaſt.part.* 2. *num.* 19. & alij obſeruant & docent Palatia Cardinalium gaudere immunitate ex ſimilitudine quam habent cum palatiis ipſorum Epiſcoporum.

8. Tertiò cùm Sacra Congregatio decreuerit familiam Laïcam Epiſcopi Titularis gaudere priuilegio fori: id eſt concedendum familiæ Epiſcoporum extra Diœceſim commorantium:ergo etiam eorum Palatia, non obſtante, quòd extra Diœceſim exiſtant, priuilegio immunitatis gaudere dicendum erit, ex rationibus adductis in fauorem Domorum Epiſcoporum Titularium: & ex doctrina Gambacurtæ adducta in tertio argumento pro firmanda noſtra ſententia.

9. Quartò probatur hæc opinio reſpondendo ad argumenta: quæ pro contraria ſententia adducunt Italia & Peregrinus.Et primò aſſerunt Palatium Epiſcopi extra Diœceſim commorantis non gaudere priuilegio immunitatis: quia Epiſcopus tenetur in ſua Eccleſia reſidere.Secundò quia Epiſcopus in aliena Diœceſi non poteſt exercere Pontificalia,nec vllam iuriſdictionem. Reſpondeo ad primum argumentum, dato & non conceſſo,& ad ſummum procedere quoad Epiſcopos commorantes extra ſuam Diœceſim peccaminosè, & ſine cauſa, ſecus autem ſi commorentur cum cauſa, puta per tres menſes Concilij, vel ex aëris intemperie, vel ex alia diſpenſatione Pontificia, quando poteſt fieri:nam in his caſibus Epiſcopus licitè à ſua Diœceſi abeſt.Vnde ceſſat ratio,quam adducit Italia. Sed meliùs reſpondendum eſt abſolutè, negando argumentum: dato enim quòd Epiſcopus abſens à ſua Diœceſi peccaret, non tamen ex hoc ſequitur amittere priuilegium: peccatum enim non aufert ab eo dignitatem Epiſcopalem pro cuius reuerentia & honore, vt probatum eſt ſuprà, tale priuilegium largitum fuit.

10. Ad ſecundum argumentum quòd Epiſcopus extra ſuam Diœceſim non poteſt exercere iuriſdictionem.

ctionem. Reſpondeo quòd non valet conſequentia: Ergo eius Palatium non poteſt gaudere priuilegio immunitatis. Nam Cardinales extra Eccleſias Titulares non poſſunt exercere iuriſdictionem, & tamen eorum Palatia, vbicumque ipſi exiſtant, vt dictum eſt ſuprà *, fruuntur immunitate. Vtriſque enim hoc priuilegium conceſſum fuit propter eorum dignitatem, quam vbique commorantes repræſentant. Ergo, &c.

p. in hac met Reſ. Secundo tia. & in eius

11. Dicendum eſt itaque Palatia Epiſcoporum Titularium, vel extra Diœceſim exiſtentium gaudere immunitate. Eſt notandum, quòd cùm ipſi in tali caſu non habeant Tribunal, neque iuriſdictionem in actu, ad Ordinarios Eccleſiaſticos, in quorum Diœceſi exiſtunt, controuerſias circa hæc priuilegia adducendas eſſe: & dicti Epiſcopi Diœceſani iudicabunt de delictis familiæ dictorum Epiſcoporum Titularium, & extra Diœceſim commorantium, & de reis in eorum domos confugientibus. Verùm his non obſtantibus hæc omnia diſputationis cauſa eſſe volo. Vnde illa Sacræ Congregationis immunitatis oraculo humiliter maturanda relinquo.

RESOL. XVII.

An reus confugiens ad Palatium Epiſcopi, quod non ſit intra confines, & quadraginta paſſus, ſed longè ab Eccleſia diſtet, gaudeat Immunitate?

Et quid, ſi in illo non adſit Oratorium, in quo Diuinum celebretur Sacrificium?

Et notatur, quod hæc immunitas extenditur à las caſas de algunos Embaxadores de la Corte. Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 27.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Bobadill. *in Polit. to. 1. lib. 2. c. 14. n. 85.* qui *in gloſſ. lit. C.* ex Coaruuia *lib. 2. var c. 20. n. 5.* teſtatur de communi praxi & idem docet Ambroſin. *de immun. c. 10. n. 7.* & maximè non procederet, ſi in tali Palatio non adeſſet Oratorium, in quo diuinum celebretur Sacrificium. Et nouiſſimè docet hanc ſententiam Martinus Bonacina *de leg. diſp. 3. q. 7. §. 2. num. 8.* & Piaſecius *in praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. art. 8. n. 2.*

hoc in præteri- Secundo legium. Reſ. ſeq. eſ. 1. poſt ſignan. n §. Tertio quia. & eſ. 20. §. ſuprà in 9. ex cõ- entia rinæ §. 2.

2. Sed contrariam opinionem amplexi ſunt non ignobiles Authores, & inter illos noſter P. Peregrinus *tract. de immun. cap. 4. num. 69.* vbi citat plures DD. quibus ego addo Megalam *in 2. p. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. num. 36.* Franc. Leon. *in theſaur. fori eccleſ. p. 1. cap. 13. num. 14.* Gambacur. *de immun. libro 4. cap. 3. num. 7.* Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 8. quæſt. 5.* Marium Italiam *tractat. de immun. lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 1. & ſeq.* Anaſtaſium Germonium *de immun. ſac. templ. lib. 3. cap. 16. num. 45. & ſeq.* Giurb. *conſ. 10. num. 13.* & alios. Et ratio eſt: quia hæc immunitas conceſſa eſt ratione dignitatis perſonæ epiſcopalis, propter ſanctitatem muneris, & dignitatis: ſicut tota familia Epiſcopi, licèt laica, gaudet intuitu eius priuilegio fori. Itaque dicendum abſolutè, Palatium Epiſcopi, ſiue cum Capella, ſiue ſine Capella, ſiue intra quadraginta paſſus, ſiue extra, gaudere ea immunitate, qua gaudet ſponſa eius, Eccleſia: vnde Doctores contrarium ſentientes non ſunt audiendi; quia, cum cauſa immunitatis ſit fauorabilis, non ſolùm delinquenti, ſed etiam Eccleſiæ, minimè reſtringenda erit; ſed potiùs ampliãda: & licèt res dubia ſit, ſciunt iam omnes, quòd in dubiis pro reo, & pro Eccleſia ſtandum ſit, per ea, quæ pulchrè notat Riccius *in Praxi, p. 2. reſol. 42. num. 2.* Igitur noſtra ſententia omnino tenenda erit, & in praxi obſeruanda. Notandum eſt etiam, quòd Villadiego *in Polit. cap. 3. num. 201.* extendit hanc immunitatem à las caſas de algunos Ambaxadores de la Corte.

RESOL. XVIII.

An Palatia Epiſcopi vltra quadraginta paſſus ab Eccleſia diſtantia gaudeant immunitate, ſi non habeant Oratorium, in quo Miſſa celebretur?

Et an hæc Immunitas extendatur ad Palatia Epiſcopi, ipſo mortuo, vel abſente, dummodo non fuiſſent alteri locata? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 96.

§. 1. PRo negatiua ſententia *in p. 1. tract. 1. reſol.* * 27. adduxi aliquos, quibus nunc addo Ambroſinum *de immunit. Eccleſ. cap. 10. n. 7.* & nouiſſimè Eliſæum Danza *in pugna Doctorum cap. 2. de immunit. Eccleſ. num. 1.* vbi ſic ait: Cauti debent eſſe Epiſcopi, qui in eorũ palatio Epiſcopali vltra quadraginta paſſus ab Eccleſia habent Oratorium, ſiue Capellam, in qua Miſſa celebretur, hoc enim caſu huiuſmodi palatium Eccleſiæ immunitate gaudet, ita vt ad illud confugientes tuti ſint. Ita ille.

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in Reſ. 1. poſt præteritam, curſim in §. Secundo priuilegium. & infra in Reſ. ſeq. § Tertio quia & in Reſ. 1 poſt ſeq §. 1. & ſupra in Reſ. 9. ex conſequentia doctrinæ §. 1. & 2.

2. Sed non eſſe diſcedendum à ſententia affirmatiua *vbi ſuprà* ego docui cum multis Doctoribus, & nunc iterum doceo cum Ludouico Correa *in relect. de immunit. Eccleſ. part. 2. quæſt. 8. n. 19.* Bellettto *in diſquiſ. Cleric part. 1. tit. de fauore Clericorum reali. §. 4. num. 35.* Alzedo *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 12. n. 77.* Gauanto *in enchir. Epiſc. ver. immunitas Eccleſiaſtica, num...* & me citato, tenet etiam hanc ſententiam Io. Domin. Taſſonus *in pragmat. de Antifato, ver. 13. obſer. 3. num. 31.* & ratio eſt clara, quia iura & canones indiſtinctè domui Epiſcopi immunitatem concedunt, ergo non eſt reſtringenda ad palatia Oratoriũ habentia, quæ omnia Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunitate Eccleſ. nu. 10.* & alij, extendunt ad palatia Epiſcopi, etiam ipſo mortuo, * vel abſente, dummodo non fuiſſent alteri locata.

* Sup. his etiam curſim in Reſ ſeq. in fine §. Tertio quia & in aliis eius not.

RESOL. XIX.

An palatia Epiſcoporum gaudeant Eccleſiæ immunitate?

Et quid dicendum, ſi Palatium Epiſcopi non habeat Oratorium pro celebratione Miſſæ?

Et an hoc priuilegio gaudeant Palatia Epiſcopi, etiam ſi Epiſcopus ſit abſens, vel mortuus?

Et an domus Epiſcopi, quando in Viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit, gaudeat hac Immunitate? Ex part. 6. tr. 1. Reſ. 4.

§. 1. PRorſus negatiuam ſententiam tenet Sarpus *cap. 4. fol. 41.* vbi ita aſſerit: Quod verò attinet ad Epiſcopi domum, non conueniunt inter ſe Doctores: multi namque ex eorum numero animaduertunt alio Canone ſtatutum eſſe, vt Epiſcopus domũ ſuam Eccleſiæ proximam & adhærentem habeat: quare neceſſariò intra quadraginta paſſuum ſpatium eſſe debet. Et pro certo conſtituunt, Epiſcopi domum, ſi longiùs ab Eccleſia diſtat, nullam omninò immunitatem obtinere: cùm verò quadraginta paſſuum ſpatium in ciuitatibus & Caſtris non habeat locum; conſequens eſt, vt Epiſcopi domus nullam pariter immunitatem habere poſſit. Ita ille.

2. Sed hæc opinio eſt contra Sacros Canones: nam *in cap. id conſtituimus 17. quæſt. 4.* apertè dicitur, quòd ab Eccleſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omninò non liceat: & hic Canon fuit deſumptus ex Concilio Aurelianenſi ſub Hormiſda Papa celebrato

celebrato anno 1515. & abſolutè loquitur: nec diſtinguit, ſi Palatium Epiſcopi ſitum ſit intra ſpatium quadraginta paſſuum, necne. Ergo abſolutè dicendum domos Epiſcoporum, in quocumque loco ſitæ ſint, gaudere Eccleſiarum immunitate.

3. Primò; quia, vt dictum eſt, expreſsè & ſine vlla limitatione *in ſuprà citato cap. id conſtituimus*, conceditur domui Epiſcopali hoc priuilegium, igitur non eſt limitandum, cùm fauorabile ſit & pium.

4. Secundò; quia ſi intra quadraginta paſſus deberet domus Epiſcopalis exiſtere, vt hoc priuilegio gaudere, nulla ei ſpecialis prærogratiua conceditur, quæ non concedatur cuilibet alteri domui Eccleſiæ, vel Cononicorum ibi exiſtenti, vt ſuprà dictum eſt, cùm iis omnibus in probabiliſſima ſententia hoc priuilegium conceſſum ſit.

Supra quæ hic eſt Reſ. [illegible] inter § [illegible] è. & [illegible] poſt ſeq.

5. Tertiò: quia tale priuilegium non conceditur, quia ipſa domus Epiſcopi deputata ſit diuinis officiis; nulla enim talis eſt: neque quia Eccleſiæ adhæret, tanquam aliquid illius; aliàs cæteris domibus hoc eſſet priuilegium concedendum: ſed conceditur in reuerentiam & decorem dignitatis Epiſcopalis, quæ eſt maxima dignitas in Eccleſia. Et ita tenent hanc ſententiam Abbas, Archidiaconus, Ioannes Andreas, Zabarella, & alij quos citat, & ſequitur Farinacius *de immunit. cap.17. num.273.* quibus adde Perſicum *de offic. Sacerd. lib.1. cap.9. dub.11. num.97.* Fagundez *part.2. lib.4. cap.4. num. 60.* Quæ quidem ſententia procedit, etiamſi palatium Epiſcopi non habeat oratorium pro celebratione Miſſæ, vt inter alios obſeruat Gambacurta *lib.4. cap.3. num.7.* & ex Archidiacono Farinacius *vbi ſupra*, & alij penes me ipſum *in part.1. tract.1. reſol.27.* & me citato Ciarlinus *controuerſ. Forenſ. cap.116. num.14.* Giurba *conſil.10. num.13.* Quod euidenter patet ex rationibus ſuperiùs adductis: & hoc priuilegio gaudere domum Epiſcopi; etiam ſi ſit abſens vel mortuus, optimè docet Italia *lib.1. cap.4. §. 9. num. 4. & 13.* vbi ampliat etiam in domo Epiſcopi, quando in viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit. Quod etiam docet & ſequitur Farinacius *vbi ſupra*, *num.270.* quicquid malè in contrarium aſſerat Peregrinus *de immunitat. cap.4. n.79.*

Quæ hic eſt ſup. à Reſ. 17. & in aliis eius not.

Sup. his in fine præcedentis Reſ. & infrà in tract.7. Reſ. 49 § Tum à ſimili. & in tom 4. tra.2. Reſ.7. in tribus eius primis lin. & ad medium §. Vlt.

6. Reſtat modò reſpondere ad ea, quæ pro ſua ſententia adducit Sarpus; nempe à Sacris Canonibus impoſitum eſſe Epiſcopo habere domum proximam, & adhærentem Eccleſiæ. Reſpondeo primò his temporibus hoc non eſſe verum, vt patet in Cæremoniali Romano edito à Clemente VIII. *cap.2.* vbi ſupponitur Epiſcopum poſſe habere domum in loco diſtanti ab Eccleſia. Adde quia illa iura priſcis temporibus fuerunt publicata, quando Clerici habitabant vnà cum ipſomet Epiſcopo: & ideò illa iura præcipiunt, quod domus Epiſcopi non debet abeſſe ab Eccleſia maiori: ſed quia noſtris temporibus Clerici diſperſim habitant quiſque per ſe ipſum; ideò nihil refert, an domus Epiſcopi abſit ab ipſa Eccleſia. Ita Italia *lib.1. cap.4. §.9. n.1.*

7. Vel etiam ſecundò reſpondeo hoc argumentum non conuincere: quia non quicquid fit contra ius, tollit immunitatem à iure conceſſam. Ita Bonacina *tom.2. diſp.3. quæſt.7. punct.4 num.11.* & Caſtrus Palaus *tom.2. tract 11. diſputat. vnic. punct.6. n.12. in fine.* Sed quia poſt hæc ſcripta quæſtio incidit inter viros doctos, quid dicendum ſit de Palatio Epiſcopi Titularis, & quid de Palatio Epiſcopi extra ſuam Diœceſim commorantis, non grauabor hîc ea, quæ tunc meditatus ſum apponere. Ideo quæro,

---

RESOL. XX.

An palatia Epiſcoporum extra eorum Diœceſim gaudeant Immunitate?

Et an palatia Cardinalium extra Vrbem exiſtentium dicta Immunitate gaudeant?

Et an Palatia Epiſcoporum etiam ſine capella, & diſtantia ab Eccleſia extra 40. paſſus gaudeant Immunitate. Ex part.4. tract.1. Reſol.40.

§.1. SAtis firmatum eſt *in part.1. tract.1. reſol.27* palatia Epiſcoporum etiam ſine Capella, & diſtantia ab Eccleſiis extra 40. paſſus gaudere immunitate, quod etiam docet Acugna *in decret. Gratiani part. 1. diſt. 87. cap.2. num. 2.* Correa *relect. de immun. part. 2. num. 19.* & Alzedus *in prax. Epiſc. part.1. cap.12. num.77.* vt meliùs patebit *infrà*.

Quæ hic eſt ſuprà Reſ.17. & in aliis eius not.

2. Sed difficultas eſt, an dicta immunitate gaudeant palatia Epiſcopi extra diœceſim? & negatiuè reſpondet Peregrinus *de immunit. cap.4. num.73.* Marius Italia *lib.1. cap.4. §.9. num.19.* & Antonius de Marinis *quotidian. reſolut. cap. 180. num. 12.* Ratio eſt, quia Epiſcopus extra ſuam diœceſim nullam habet authoritatem, nec Pontificalia exercere poteſt.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 16. §. Ad ſecundum argumentum. quod Palatium.

3. Verùm contraria ſententia poteſt ſuaderi, quia Concilium Aurelianenſe *in cap. id conſtituimus, 17. quæſt.4.* indiſtinctè aſſerit palatium Epiſcopi gaudere immunitate, neque hoc coarctat in eius diœceſi; & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Adde quòd cùm agatur de re fauorabili; vt in ſimili caſu notat Germonius *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num.49.* fauor extendi debet. Deinde, vt obſeruat Gambacurta *lib. 4. cap. 3. num. 7.* hæc immunitas conceſſa eſt loco, ratione perſonæ Epiſcopalis, propter ſanctitatem muneris, & dignitatis; & ideo, vt diximus, palatium Epiſcopi gaudet immunitate, etiam ſine Capella, & etiam extra quadraginta paſſus Eccleſiæ. Ergo in quacumque parte fuerit Epiſcopus, ratione eius perſonæ, cuius intuitu conceſſum fuit hoc priuilegium, gaudere debet immunitate eius palatium. Nec valet argumentum Peregrini; nam licèt Epiſcopus in aliena diœceſi non poſſit exercere Pontificalia, attamen dignitas eius perſonæ, etiam in tali loco, magnam habet reuerentiam & authoritatem. Vnde Epiſcopus alium Epiſcopum in ſua diœceſi debet valde honorare, & particularem reuerentiam exhibere, & in loco eminentiori, & in propria ſede collocare, etiamſi qui ſuſcipit, Cardinalis ſit, & qui ſuſcipitur, non: vt habetur *in cap. Epiſcopi 7. quæſt.1.* & docet Mauricius Alzedus *in praxi Epiſcop. part.1. cap.6. num.11.* vbi citat Chaſſaneum, & Zerolam.

4. Sed his non obſtantibus, an hæc opinio ſit probabilis, aliis iudicandum relinquo; certum tamen apud me eſt, palatia Cardinalium extra Vrbem exiſtentium dicta immunitate gaudere, vt tenet Antonius de Marinis *loco cit.* Marius Italius *lib.1. cap.4 §.9. num.22. & 23.* quicquid in contrarium aſſerat nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom.2. diſp. vnica de immun. Eccleſ. punct.6. num.23.*

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 14. 15. & 16. §. Secundo Palatia. & infrà in tr.3. Reſ. 10. §. Ad id. à lin.6.

RESOL. XXI.

An domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Eccleſiaſticorum exiſtentes prope triginta paſſus Eccleſiæ, gaudeant eius Immunitate, etiam ſi habitentur à laicis?

Et

Et notatur, quod nomine Paſſus intelligitur menſura quinque pedum; pes autem amplectitur menſuram quindecim digitorum. Ex part. 3. tract. 1. Reſolut. 71.

§. 1. NEgatiuè reſpondent Peregrinus *de immun. c.4.n.17.* Farinac. *in appen. cap. 16. n. 260.* & Marius Italia *lib. 1. cap.4.§.6.* quia hæc conſuetudo eſt in contrarium, & ideo aſſerit Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficul. 5. n.3.* quòd licet ſecundùm iura [Eſta concedida eſta immunidad no ſolo à las Ygleſias ſino tambien quareta paſſos rededor de la Ygleſia Matriz, y treynta paſſos al alrededor de las demas, mas dize Couarruuias, quæ y a por la coſtumbre hà caſſado eſto quanto à las Ygleſias que eſtan edificadas en las Ciudades, y que ſolo lo queda en las que eſtan edificadas dentro de los muros de los caſtillos.] Ita ille.

2. His tamen non obſtantibus aliqui affirmatiuè reſpondent ad propoſitum dubium, & aſſerunt ſupradictas domus gaudere immunitate, quamuis eas inhabitent laici, & ita hanc ſententiam tenet Decianus *in tract. crimin. lib.6. cap. 25. num. 16.* Ambroſinus *de immun. cap. 10. n.8.* & nouiſſimè Bonacina *tom.3. diſp.2. q.3. punct.16.§.4. num.7.* quia immunitas eſt veluti accidens morale loco affixa, locatio autem eſt actio extrinſeca loco; tum quia ſequeretur in poteſtate locatoris eſſe auferre, vel concedere loco immunitatis priuilegium; tum quia immunitas conceſſa eſt loco ſacro, & exiſtentibus in tali loco: per accidens autem eſt, vt in tali loco habitet potiùs conductor, quàm dominus directus, vel vtilis, tum quia loca ſacra immunitate gaudent, exceptis caſibus expreſſis; hic autem caſus nullibi expreſſus, & exceptus reperitur; ergo, &c. hæc omnia docet doctus Bonacina, *vbi ſuprà,* qui etiam optimè notat, quod nomine *paſſus* intelligitur menſura quinque pedum, pes autem complectitur menſuram quindecim digitorum, & hoc etiam notauit Farinacius *vbi ſuprà n.386.* & Tuſchus *tom. 4. littera I. concl. 59. num. 2.* & alij; ad conſuetudinem verò quam in contrarium aſſerunt aliqui, reſpondeo Gregorium XIV. damnare ſupradictas conſuetudines, ergo, &c.

(margin: ...nten... ...ac Reſ. ...n Reſ. ...tæ. &)

RESOL. XXII.

An Collegium de propaganda Fide, & ſimilia gaudeant Eccleſiæ Immunitate?

Et an Seminaria gaudeant priuilegio Immunitatis?

Et an rei confugientes ad Eccleſiam, & tangentes tantum eius parietes exteriores gaudeant Immunitate Eccleſiæ?

Idem eſt de tangentibus murum extrinſecum dictarum domorum, hortorum, Seminariorum, &c.

Et curſim docetur tectum Eccleſiæ Monaſteriorum Immunitate gaudere.

Et an ſub nomine Grangiæ Religioſorum intelligatur Villa etiam illa cum Capella, in qua Religioſi recreationis cauſa, & gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant, vnde reus confugiens ad dictam Capellam gaudeat Immunitate Eccleſiæ. Ex part. 10. tract. 15. & Miſc. 5. Reſol. 38.

(margin: ...hoc ſup... & recitâ... ſuprà in ...6. §. Vlt.)

§. 1. INterrogatus de hoc caſu affirmatiuè reſpondi, quia ſi Seminaria gaudent hoc priuilegio; ergo & hoc Collegium. Probo conſequentiam, quia ſi Seminarium eſt erectum auctoritate Epiſcopi, hoc eſt erectum auctoritate Papæ. Si in Seminariis exercentur opera pietatis, ſimiliter & in hoc, imò maiora: nam omnes in illo commorantes ſtudent ad propagandam catholicam Religionem in vniuerſo orbe. Adde, quòd in dicto Collegio adeſt Eccleſia cum ianua in platea publica, in qua commorantes in diebus feſtis canunt Miſſam ſolemnem; & Veſperas. Quod autem ſeminaria gaudeant priuilegio Eccleſiæ tradit in terminis Guazzinus, *vbi infra, num.70.* Sperellus, *tom.1. deciſ.63. num. 9.* Bonacina, *tom. 2. d.3. quæſt.7. puncto 4. num. 20.* Riccius *in praxi, tom.3. reſol.412.* Nouarius *in praxi Elect. fori. ſect.1. quæſt.42. num. 13.* Leone *de cenſuris Recollect.4. verb. extrahentes, fol. 319. col. 1.* Paz Iordanus *in var Elucubrat. tom. 2. l.11. tit. 3. num. 212.* Trullench *in Decal. tom. 1. l.1. cap. 11. dub. 1. num.7.* Peregrinus *de immunit. cap.4. num. 67.* Genuenſis *in praxi Archiep. cap. 17. num. 10.* vbi teſtatur, quod fuit anno 1601. reſtitutus domui furni Seminarij Neapolitani, quidam homicida qui confugerat ad eam, & propriè ad furtum ſe contulerat ingrediens per ianuam magnam dictæ domus, quæ eſt à parte viæ publicæ, non à parte Seminarij, quia negari non poterat quin dicta domus eſſet Seminarij; & ſic loci pij. Sic ille.

2. Nota hic obiter me olim docuiſſe reos confugientes ad Eccleſiam tangentes tantum eius parietes exteriores gaudere immunitate, & præter Doctores à me alibi adductos hanc ſententiam me citato tenet Barboſa *in Votis, tom. 2. lib. 3. voto 127. num.42.* Trullench. *in Decal. lib.1. cap. 11. dub. 1. num. 4.* Eſcobar Ieſuita *in Theol. Mor. tract. 6. exem. cap. 2. num. 34.* Thomaſius *Decade 4. tract. 1. de Immunit. Eccleſ. num. 182.* Ciarlinus, *tom. 2. cap. 97. num.2. & 23.* & me citato Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 2. tract.8. cap. 5. ſect. 1. num. 5.* Leone *de Cenſ. Recollect. 4. verb. extrahentes fol. 318. col... circa finem.* Franciſcus Zipæus *de Iuriſdict. Eccleſ. lib.1. cap.34. num. 3.* Iordanus *in Var. Elucubrat. tom.2. lib.11. tit.3. num. 188.* & nouiſſimè me citato Paulus Guazzius *in tract. de defenſione animarum, lib.2. defenſ.1. cap. 13. num. 71.* vbi ſic ait; Quæres an muri extrinſeci dictarum domorũ, hortorum, Seminariorum, &c. gaudeant immunitate? Vnde qui ad eos confugeret tangendo, & toto corpore adhærendo, ſit immunis? & reſpondeo affirmatiuè: domus enim tota fabrica, tam extrinſecus, quàm intrinſecus dicitur; vnde adhærere domo dicitur qui muris eiuſdem, licet extrinſecus adhæret, ſicuti à ſimili dicitur de illo qui amplectitur muros extrinſecos Eccleſiæ. Ita ille. Et quidem id communiter aſſerunt Doctores, quod tectum Eccleſiæ Monaſteriorum immunitate gaudet, quia vna, & eadem res cenſetur cum tota domo, ergo ſi tectum, etiam muros dicendum eſt gaudere dicta immunitate: domus enim nedum ex ſolo, ſed ex ſuperficie etiam conſtat, vt dicit text. *in l. eum qui in princ.* & ibi *gloſſa, ff. de vſurpat.* Nota hîc obiter, nouiſſimè Eminentiſſimum Cardinalem de Lugo, *in reſponſionibus mor. lib.3. d. 16. per totum,* docere ad effectum gaudendi immunitate ſub nomine Grangiæ intelligi Villam etiam illam cum Capella in qua Religioſi recreationis gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant. Vnde reus confugiens ad dictam Capellam gauderet immunitate. Et ſic teſtatur accidiſſe in praxi; Vide etiam Quintanaduenam *in Theol. Mor. tom.1. in Repert. tract.1. dub.7.*

(margin: Sup. hoc ſuprà in Reſ. 10. §. Ad argumentum. & in Reſ. 11)

(margin: Sup. hoc ſuprà in Reſ. 6. §. Sed de his breuiter, poſt medium.)

(margin: Sup. hoc ſuprà in Reſ. 10. §. Quod autẽ. & prope finẽ, Reſ. 11. & in tom. 7. tract. 1. Reſ. 340. recitanter in fine. Ad fulciendã hanc doctrinam lege ſuprà ex Reſ. 8. §. Et tandem. poſt mediũ, & alias Reſ. eius annot.)

RESOL. XXIII.

De aliquibus Ioannis Sancij opinionibus circa Immunitatem Eccleſiarum. Ex part. 1. tract. 1. Reſolut. 39.

Supr. quatuor primis caſib. huius textus, infra in Reſ.24.29. 77.& 206,& in aliis earũ annotationum.

§.1. NOuiſſimè hic Authore edidit ſuas *Selectas diſputationes*, vbi *in diſp*.44. *n*. 52. docuit, poſſe Iudicem ſequi has opiniones probabiles,& extrahere reum ab Eccleſia, in his caſibus. Primò, ſi ſit blaſphemus.Secundò, ſi occidat Clericum.Tertiò, ſi é manibus ſatellitum eripiatur, & ad Eccleſiam confugiat. Quartò, ſi committat delictum in Eccleſia; nam in hoc caſu putat non gaudere, etiam in aliis delictis, extra Eccleſiam peractis. Quintò, ſi exiret ab Eccleſia,committendi criminis cauſa.putat etiam non gaudere Eccleſiæ immunitate.Sed Confeſſarij cautè legant hæc omnia:nã loquitur in terminis iuris communis,& in Hiſpania, vbi,vt *ſuprà* notauimus,Bulla Gregoriana non eſt vſu recepta; & ideò, quidquid ſit de probabilitate dictorum caſuum,ſtante ſupradicta Bulla,reus,*vt ſuprà*,immunitate Eccleſiarum gaudebit.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt infra 60. §. Sed ego,& in alia Reſ. eius not.

RESOL. XXIV.

An qui commiſit grauia delicta extra homicidium, & mutilationem in Eccleſiis,vel cœmeteriis gaudeat hac Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſ.2.

Sup.hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq.§ Vnde. prope finem, & in Reſ. 1. poſt ſeq & ſignanter infra inReſ.28. per totam.& in fine Reſ. 32. Sed lege eam per totam.

§.1. NEgatiuè reſpondet Gambacurta *lib*. 5. *cap*. 8. & Villadiego *in Polit*. *cap*.3. *num*. 206. Tannerus *in* 2.2.*diſp*.5.*q*.8.*dub*.1 *num*.16.& ante Bullam Gregorij quod non miror, hoc etiam docuerat Suarez *de Relig.tom*.1.*tract*.2.*lib*.3.*cap*.11.*num*.6. Raphaël de la Torre *in* 2.2.*tom*.2.*q* 99.*art*.3.*diſp*.7.Barboſ.*in Collect.tom*.1.*lib*.3.*tit*.49.*cap*.10.*num*.4.Ioan. de Heuia *in Curia Philip.p*.3.§.12. *num*.20. Graff *tom*.1. *lib*.3.*conſ. vnico, num*.10. *&* 18.*de immunit. Eccleſ*.& Portel.*in dubiis regul.verb.Eccleſ.immunitas num*.15.

2. Sed contrariam ſententiam, poſt dictam Bullam,amplectendam eſſe cenſeo: & ita, committentes in Eccleſiis ſtupra, ſodomias, monetam falſam, & ſimilia, gaudent immunitate Eccleſiæ, licèt tales delinquẽtes ſint à Iudice eccleſiaſtico puniendi ratione loci & delicti:ſeu cõſulto priùs Romano Põtifice, poterũt etiã tradi Curiæ ſæculari,ſi delictũ eſſet atrociſſimum. Ita docet P.Peregrinus *in tract. de immunit. Eccleſ.cap*.6.*num*.23. Riccius *part*.5.*collect*.1792. vbi aſſerit, per noſtrã Bullam correctum eſſe *cap. fin. de immunit. Eccleſ*. Bonacina *de legibus, diſp*.3. *q*.7.§.4. *num*.12. Farinac.*de immunit. Eccleſ. cap*.16. *num*.208. *&* 209.P. Megala *in* 3.*part.lib*.4.*cap*.2.*q*.1. *num*.15.& nouiſſimè ex Societate IESV P.Scortia *in Bull. Pont. epit*.153. *Theor*.385. Vnde non eſt audiendus Reginald.*in prax.tom*.1.*lib*.9.*cap*.16. *num*.38. *in fine*. Et ratio eſt: quia, vt ſuprà diximus, priuatio immunitatis non eſt extendenda ad caſus in Bulla non expreſſos,ſed in dicta Bulla excipitur tantùm homicidium, & membrorum mutilatio, ergo non eſt trahenda ad alia, licèt enormia delicta. Hanc etiam ſententiam docuit Iuriſconſultus Gratianus *in diſcept.forenſ.tom*.2.*c*.380.*num*.28. & alij communiter; quidquid in contrarium aſſerat Zipæus *in Iure nouo can. lib*.3.*de immunit.Eccleſ.num*.10.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt ſup.Reſ.3.

RESOL. XXV.

An poſt Bullam Gregorij XIV. gaudeat quis Immunitate Eccleſiarum,ſi committat aliquod delictum enorme non exceptuatum in dicta Bulla?

Et in textu huius Reſolutionis adducuntur aliqui diuerſi caſus pro praxi ſupradictæ quaſtionis. Ex part.5.tr.1. Reſ.2.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Cutellius *in leg Martini,cap* 17.*num* 5.vbi ſic ait:Citra caſus in Gregoriana contentos, ſemper in re graui, quæve eximiam haberet facinoris atrocitatem, exiſtimem reſcribendum eſſe Summo Pontifici, ne protectione Eccleſiæ releuentur, ac interim cuſtodiendos ſupplices, niſi fortè atrociora eſſent expreſſis ac iure communi excepta, tunc enim cum Gambacurta, & aliis quamplurimis negandam fore ſupplicibus immunitatem putarem, nam quae Diana ſpecia i tractatu aduersùs hæc comminiſcitur, grauioribus Interpretibus increpatis, decreta illa vt pœnalia amplianda non eſſe, cùm maximè per illa ius commune corrigatur, ex iuris ignoratione procedit. Sic ille.Sed in his verbis Cutellius non ſolùm mihi,ſed etiam ſacræ Eminentiſſimorum Cardinaliũ Congregationi notam ignorantiæ inurit:nam Petrus Gambacurta, vir alioqui doctus, quia docuit hanc opinionem, quam contra me docet Cutellius, fuit à ſacra Congregatione inter authores prohibitos annumeratus, vt patet ex Decreto tenoris ſeq.Decretum ſacræ Congregationis Illuſtr. S.R.E. Cardin.à SS.D.N. Gregorio Papa XV. ſanctáque Sede Apoſtolica,libros omnes infra ſcriptos ſacra Congregatio S. R. E. Cardin. ad Indicem deputatorum, vt damnatos,ac prohibitos omnibus, & ſingulis publicari cenſuit, ſicuti præſenti Decreto eos penitus damnat, ac prohibet vbicumque,& quouis idiomate impreſſos, aut imprimendos, mandans ſub ſingulis, & quibuſcumque ordinariis pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis, ne eos aliquo modo in poſterum vel imprimere, vel legere, vel apud ſe etiam retinere audeant; ſed vt ſtatim ſi quos illorum habuerint, Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinariis à preſenti Decreti notitia exhibeant:libri autem ſunt, videlicet *Achmetis Onirocritica cum Notis Nicolai Regaltij*.&c.*Petri Gambacurta Commentar. de immunitate in conſtitutionem Greg XIV. libri octo*,&c. In quorum fidem manu & ſigillo Illuſtriſ. & Reuer. Cardin.Barberini præſens Decretũ,ſignatũ,& munitum fuit.Romæ ſub die 17.Iulij 1634. *M. Card.Barberin*.locus ſigilli. †.*Fr. Franciſcus Magdalenus* Ord. Præd.Secret.Romæ ex Typographia Rom. Cam.A. poſt. M.DC.XXXIII.Videat modò Cutellius ſtante hoc Decreto,ſi cõtra me opiniones Gambacurtæ tutò defendere poſſit.Dicendum eſt igitur Bullam Gregor. XIV.de immunitate Eccleſiarum corrigere jus commune: vnde omnia alia delicta, licet enormia in dicta Bulla non exceptuata gaudebunt dicta immunitate, neque ego docui hanc ſententiam ex ratione, quam adducit Cutellius, ſed ex verbis luce meridiana clarioribus appoſitis à Summo Põtifice Gregorio in dicta Bulla, & ex alia Bulla Clem. VIII. *die* 6. *Februar*. 1597. directa ad Archiepiſcopum Panormitanum Didacum de Haëdo, & ex aliis rationibus à me adductis *in* 1.*part.tract*.1.* *reſol*.1.ad quas ne verbo quidem reſpondit Cutellius, & ideò noſtram ſententiam præter 18. Doctores quos in dicta reſolutione citaui, tenet etiam Eliſæus Danza *in pugna Doctorum,tom*.1.*tit.de immunit.Eccleſ.c*.7.*num*.15. Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccleſ. cap*.3.*num*.3. & Ioannes Anton. Nouarius *in ſumm.Bullar.tit. de immunit.Eccleſ.num*.3.

Sup. hæc in Reſ ſeq.& lege Reſol. præteritam, & alias eius primæ not.

Sup.hoc in Reſol.not. ſeq.

* Quæ hic eſt ſup.Reſ.3. & ſignanter §.vlt. & infra in Reſolut. 58.§.Sed tu, &c.

2. Vnde ex dictis patet deciſio illius quæſtionis, an Sodomita gaudeat immunitate Eccleſiaſtica? & negatiuam ſententiam contra me docet Cutellius *vbi ſuprà*,& contrarium, quod ego aſſero, putat abſurdum eſſe,ac oculis legentium deforme: ſed more ſuo excedit in his verbis:Dico igitur nefandi crimen atrociſſimum eſſe; tamen quia non eſt de exceptuatis in Bulla Gregoriana, gaudet Eccleſiæ immunitate;

&

& ita hanc ſententiam præter Doctores quos alibi contra Reginaldum citaui, non ſolùm in terminis Bullæ Gregorianæ, ſed etiam in terminis iuris communis, docet Sanchez *in opuſc. tom.2. lib.6. cap.1. dub. 10. num.2.* Quia, ait ille, *in cap. inter alia, de immunitate Eccleſ.* quantumcumque grauia delicta perpetrauerit, non eſt reus ab Eccleſia arcendus, niſi in caſibus duobus, ibi exceptis. Et ſic Panormit. *ibi num.17.* dicit deciſionem illius capitis non eſſe extendendam ad alios caſus. Idem Antonius Gomez *tom.3. var. cap.10. num.2.* & Boſſius *tit. de captura, n.32.* dicitur concluſum eſſe in Senatu, quòd nec etiam pro crimine læſæ Maieſtatis poteſt extrahi, & ſic quantumvis crimen graue ſit vltra ibi excepta, non eſt extrahendus: & Montalvus *part. 1. tit.21. lib. 4.* dicit, in nullis aliis caſibus vltra ibi exceptos debere extrahi, quia immunitas, & fauor Eccleſiæ debet amplè intelligi; & Marianus Zozinus *tr. de citationibus, art.17. num.39.* dicit quòd ſecundùm Doctores, illi tres caſus excepti non extenduntur ad ſimiles, & Faber *§. fin. Inſtit. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, n.2.* dicit quod iure Canonico omnes gaudent immunitate Eccleſiæ, exceptis caſibus dicto capite inter alia poſitis. Huc vſque Sanchez, quem ego citaui *in part.4. tra.1.* resol.*45. cum Caſtro Palao, & aliis, quibus nunc addo Eliſæum Danza *in pugna Doctorum. tom.2. tit. de immunit. Eccleſ. c.4. n.10. & ſeq.* qui hanc ſententiam non ſolùm in laico, ſed etiam extendit in Clerico ſodomita, & ſequitur Ioannes Maria Nauarrus *in ſum. Bullar. tit. de immun. Eccl. n. 4.* etiamſi crimen ſodomiæ commiſſum eſſet in Eccleſia, quia in dicta Bulla Gregoriana excipiuntur tantùm crimen homicidij, & mutilationis, ſi committantur in Eccleſia: ergo, &c. Credit tamen Farinac. *de immun. c.6. n.98.* quòd ſi huiuſmodi Clericus deliquiſſet iuxta terminos conſtitutionis Pij V. quod indubitanter Papa, ſi fuiſſet requiſitus, illam concederet, ſicut poteſt & ſolet aliquando concedere in delictis grauioribus, licet non exceptuatis in Bulla Gregorij XIV. vt per eundem Farinacium *vbi ſupra n.346. & ſeq. patet.*

3. Notandum etiam eſt hîc Cutellium *ad legem Federici, cap.72. not.81. num. 1.* contra me docere, infideles non gaudere immunitate Eccleſiarum, aſſeritque meam ſententiam nullo fundamento poſſe tueri. Sed tu ne deſeras videre me ipſum; non ſolùm in loco à Cutellio citato, ſed etiam *in part. 4. tract.5. reſolut.50.* vbi ſolida inuenies fundamenta pro hac ſtabilienda ſententia, quam nouiſſimè cum 12. Doctoribus tenet etiam Barboſa *de iure Eccleſ. lib.2. cap. 3. num. 44.* vbi teſtatur ita declaraſſe menſe Februario anno 1631. ſacram Congregationem Immunitatis, quam tanquam oraculum in his materiis iuriſdictionalibus. SS. D. N. Vrbanus Papa VIII. toti Chriſtianitati conſtituit. Ab hoc puro fonte, mi Cutelli, haurienda eſt aqua, & tu tamen ſententias, quas ego ex ſacris Cardinalium Congregationibus doceo, nunc vocas reprobas, modò ais procedere ex iuris ignoratione, nunc aſſeris nullo fundamento poſſe tueri. Terribilis quidem opinionum qualificator eſſes, ſi in noſtro ſacro Tribunali ob in illud benè merita, vt moris eſt, ad id munus admittereris.

4. Notandum eſt tamen hic obiter Barboſam *loco citato* inter authores, tenentes infideles non gaudere immunitate Eccleſiaſtica, me etiam annumerare, ſed, vt viſum eſt, ego contrarium docui, voluit credo, doctus & amiciſſimus vir me inter auctores affirmantes ponere, ſed poſuit inter negantes, quod non ſemel accidit ex abſtractione ſpeculationis in componendo.

[Left margin notes, partly cut off: ...n Reſ. ...ic eſt ...9. & in ...27. ... / ...e hic ... Reſ. ...n alio ...annot. / ...oc ſu- ...Reſ. ...4. & in ...us an- ...onum, ...a in ...perto / ...oc in- ...Reſ. ...45. & ...lt. & in ...earum ...onum.]

RESOL. XXVI.

An Immunitas Eccleſiarum neganda ſit aliquibus reis etiamſi non commiſerint delicta in iure exceptuata?

Et an Clerici gaudeant Immunitate Eccleſiarum vt laici?

Et an Sacerdos. v.g. indutus cotta, & ſtola extra Eccleſiam, præcedente cruce ad efferendum defunctum, vel Sacramentum Extremæ Vnctionis vel Euchariſtiã ad infirmum, poſſit capi à ſatellitibus de licentia Epiſcopi? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 25.

§.1. EX pluribus reſolutionibus ſupra poſitis clarè apparet Sarpum affirmatiuam tenere ſententiam, & ideò *fol.55* ſic tandem aſſerit. Multa retuli, quæ ſigillatim ſolent frequenter accidere, vt ex iis generatim colligi poſſit ſacrorum ſe locorum immunitate eos defendere non poſſe, qui quæuis alia grauia, atque enormia delicta commiſerint: etenim aut iiſdem, aut maioribus etiam de cauſis, quas ſuprà recenſuimus, quodcùmque aliud graue delictum complectuntur. Et ex Farinacio, & Nauarro, teſtatur Romæ immunitatem Eccleſiarum vſu receptam non eſſe, niſi in leuioribus delictis; quod à Pontifice permittitur, ne iuſtitia opprimatur; & publica quies & tranquillitas perturbetur. Et addit, quòd nemo ſanæ mentis credere poterit Summos Pontifices id iuris cæteris Principibus non concedere, quod publicę cõuenit tranquillitati, & ab ipſis in eorum ditione neceſſarium iudicatur. Quare tandem ſubdit Eccleſiarum immunitatem, cùm ſtatuta fuerit ob delicta, quæ nullo conſilio, ſed impetu quodam fiunt, & ad refugium miſerorum, non debere Eccleſias ipſas Latronum ſpeluncas efficere, & eorum receptaculum, qui atrociora facinora perpetrauerint: idcóque ſatis ſuperque eſſe, ſi iudices inferioris ſubſellij, qui leuiora delicta iudicant, eam obſeruant; ſed Maiores iudices in atrocioribus ea non teneri. Huc vſque Sarpus.

[Right margin: Sup. hoc in Reſ. præterita & vide etiam Reſ. primam poſt præteritam, & alias eius primæ not.]

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, etiam in terminis iuris communis, vt nos ſuprà in diſcuſſis quæſtionibus probauimus: & ratio eſt clara, quia *cap. inter alia*, priùs dicit. Quantumcumque grauia maleficia, perpetrauerint; & poſtea addit in particulari duas illas exceptiones, niſi publicus Latro fuerit vel nocturnus depopulator agrorum, &c. Ergo non licèt contra Sarpum ad alia omnia crimina æquè grauia illas extendere; aliàs non eſſet exceptio, ſed deſtructio Regulæ. Cùm ergo ius commune in aliquibus locis conſtituat vniuerſalẽ Regulam, & quaſdam exceptiones addat, ſequitur confirmare Regulam quoad omnia crimina non excepta, ex illo Axiomate communi, quòd Exceptio firmat Regulam in contrarium quoad caſus non exceptos, ſatis patet ex *l. nam quod liquidè, §. final. ff. de Procurat. legit.* & ex *l. quæſitum, §. denique, ff. de fund. inſtruct.* & ex *cap. domus 32. quæſt. 7.* & notat Surdus *in conſil.430. num.7. lib.3.* Bartolus *in dict. l. quæſitum. §. denique, ff. de fund. inſtruct.* Romanus *ſingul. 337. num.8.* Gratus *reſponſ.155. n.6. lib.2.* Giurba *conſ.110. n.18.* Gratianus *diſceptat. forenſ. cap. 598. num.17. & 18.* & determinauit ſacra Rota coram Ludouiſio *deciſ. 259. num.4.* & alij. Vnde à regula generali poſita *in d. cap. inter alia*, non eſt diſcedendum: nam à regula non eſt diſcedendum, vbi exceptio minimè poſita eſt; vt patet ex *l. præuaricationis ibi*: quia neque lege aliqua de hac re actum eſt, neque Senatuſconſulto. *de præuaricat.* & docuit Sacra Rota penes Farinacium *part.4. deciſ.688. n.3.* Caputaquenſ. *part. 2. deciſ.367. num.2. & 3.* & ideò dicit Bartolus *in l. in*

 fraudem

fraudem , *§.bonorum, ff. de teſtament. militari* , quem ſequitur Monaldus *conſil.96. num.3. volum.2.* quod exceptio,quæ à lege non fit, neque ab homine fieri debet. Cùm igitur ius commune conſtituat regulam generalem , quòd delinquentes pro quibuſcumque delictis debeant gaudere Eccleſiarum immunitate,& excipiat aliquos caſus , in non exceptuatis ſtandum eſt regulæ:quia qui habet regulam pro ſe, fundatam habet ſuam intentionem in caſibus non exceptis,per gloſſ. *notab.in cap.1. de regul. iur. in 6.circa finem*, & ex gloſſ.*in l.omnis definitio,ff.de regul. iur.*Et ita hanc noſtram ſententiam in terminis iuris communis tradit Guttierrez *in part.quaſt.lib.3.quaſt.4.num.12.& 13.* Cartarius *deciſ.criminal.9.n.14.&.15.* Caſtrus Palaus *tom.2. tract.11.diſp.vnic. punct.10. num.4.* Farinacius *de immunit.cap.22.num.353.*& alij penes ipſos.

3. Nec valet dicere in fauorem Sarpi , Decianum *lib.2.cap.28.n.20.*& alios docere, quòd ex identitate rationis conſtitutio pœnalis poteſt extendi ad alios caſus ſimiles. Nam reſpondeo , quòd hoc non procedit, vbi agitur de præiudicio cauſæ fauorabilis, provt eſt immunitas Eccleſiarum , & ita docet ex Alexandro , & Romano, Farinacius *de immunit.cap. vlt.n. 355.*& poſt illum Caſtrus Palaus *loco citato*, & alij.

4. Sed hæc quæſtio non habet difficultatem poſt conſtitutionem Gregorianam, vt patet primò ex illis verbis. Ita ad vnam tantùm formam reducimus,&c quia dicta dictio taxatiua, *tantùm*, de ſui natura impedit extenſionem ad non expreſſa,ex *l.properandum, §.1.C.de iudic.* & ex *l. ſi cum exceptio,§. quod ſi homo, ff.quod met.cauſ.* Et quando adiecta eſt orationi affirmatiuæ,vt in dicta conſtitutione,affirmat illud quod ponit, & excludit ac negat omne illud, quod eſt extra modum & formam eius quod ponitur,ex *l.Iulianus, & l.non tantùm , ff.de petit. hæredit.* & ex *l. qui aliena , §. libertos. ff.de negot. geſt.* vt obſeruat Viuius *deciſ.380.nu.11.lib.2.* Francus *deciſ. 123.num.4.*Surdus *deciſ. 192 num.10.*Seraphinus *deciſ.257.num.2.*& alij.Deinde aliquorum caſuum exceptio in dicta conſtitutione efficitur per modum formæ, vt conſtat ex illis verbis. Ad vnam tantùm formam reducimus:ſed certum eſt, quòd formæ nihil addi,vel minui poteſt, ſed eſſe ad vnguem obſeruandam,*ex l.1.§.opus nouum. ff.de nou.oper.nunciat.* Baldus *in l.quoties,C.de ſuis, & legitim.* cum aliis Doctoribus communiter. Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 3. per totam,& ſignanter §. Sed prorſus. & infra ex doctrina Reſ. 59. §. 2. alias 4. Verſ. nam.

5. Secundò probatur:quia in dicta Bulla apponitur,ſublata eis & eorum cuilibet , &c. quæ quidem omnem prorsùs extraneam interpretationem & extenſionem reſecat atque repellit,vt notat Decius *conſil.16.num.2.lib.1.* Aymon *conſil.201.num.43.* Puteus *deciſ.50.num.5.lib.1.*Farinacius *conſil.76. num.14.* Peregrinus *de immunitat. cap.16. num.44.* Et ideò ex ſupradictis rationibus, & multis aliis poſt conſtitutionem Gregorianam omnia crimina præter exceptuata in dicta Bulla , gaudere immunitate docent communiter Doctores,Maranta *in controuerſ.iur.p.2. reſponſ.36.num.29.* Giurba *conſil.110. num.15. & conſil.6.num.17.* Ambroſinus *de immunitat.cap.1. num.5. & 6.*Farinacius *cap.22.num.355.* Nouarius *in ſumma Bullarum.tit.de immunit.num.55.*Caſtrus Palaus *tom.2. tract.11. diſp.vnic. punct.10. num.2.* Cartarius *deciſ. crimin. 46. num.3. & ſeq.* Sperellus *in deciſionib. fori Eccleſiaſt. deciſ.22. num. 8.* Peregrinus *de immunitat. cap.6.num.3.& ſeq.* Cæſar Loccatellius *in Breuiar.de Tortura, inſpect 5.num.159*, Antonius de Marinis *in quaſt reſolut. cap.170.num.10.* Ciarlinus *in controuerſ. forenſibus capit. 4. num.23.* Bonacina *tom. 2. diſput.3. quaſt.7. punct. 5. num.1.* & alij penes ipſos. Ex qua communi doctrina patet corruere ea,quæ contra me nominatim docet Marius Cutellius *in ſuo Cod.Legum Sicularum,ad leges Martini Regis, cap.17.num.5.*

6. Reſtat igitur ſatis probatum contra Sarpum, reos pro quibuſcumque delictis etiam enormibus, & attrociſſimis gaudere Eccleſiarum immunitate;ſi non ſint inter crimina à iure exceptuata , quæ quidem etiam non sũt vllo modo ad caſus ſimiles extendenda.

7. Nec obſtat id, quod aſſerit Sarpus ex Farinacio, & Nauarro,Romæ ſolùm in delictis leuioribus reos gaudere Eccleſiarum immunitate : nam hoc eſt falſum, ſpurcúmque mendacium. Et ideò adducam hîc ipſum Farinacium ſe retractantem , & contra Nauarrum inſurgentem *in Appendice,de immunit.cap. 2.num.17.* vbi ſic ait. Et in vrbe , quòd Eccleſiaſtica immunitas non habeat locũ aduersùs iudices ſæculares Papæ,teſtatus fuit Nauarrus *in Manuali. cap. 25.num.16.* Quod & idem teſtatus fui *quaſt.26.num. 24.* quam teſtificationem typis mandaui , fidem Nauarri ſequutus , & longè antequam Officialis in Vrbe extitiſſem : ſed poſtquam locumtenentis Cardinalis Sanctiſſimi D. N. & ſucceſſiuè Procuratoris fiſcalis generalis officiis functus fui , hanc corruptelam in Alma vrbe non vigere reipſa comperi: quia reos ad Eccleſiam propter grauia delicta confugientes officiales nunquam extrahunt , niſi de licentia Summi Pontificis , & ita ego ſæpiùs expertus ſum,& practicaui.Nec mirum eſt ſi Nauarrus in hoc allucinatus eſt , quia huiuſmodi licentiæ per Summum Pontificem ore tenus officialibus conceduntur.Ita Farinacius. Et ideò ceſſat argumentum à ſimili, quod faciebat Sarpus, nempe quòd ſicut ratione boni regiminis Pontifex in vrbe non obſeruat iura circa immunitatem Eccleſiarum;ſic etiam id concedere Principibus Laicis dicendum erit.

8. Sed dato & non conceſſo,quòd Pontifex in vrbe dictam immunitatẽ nõ niſi pro leuioribus delictis obſeruaret;non exinde inferri poteſt licere hoc etiam alios Principes efficere ; nam ſpeciali ratione id Papæ licitum eſſet propter Principis, qui legem tulit,præſentiam ; qui propterea ſecundum contingentiam, & diuerſitatem caſuum poteſt ore tenus prouidere , concedere & non concedere immunitatem : quæ quidem ratio fundatur *in l. præſenti , C.de his qui ad Eccleſ. confug.* dum Imperator facta generali prohibitione , quòd nullus de Eccleſia extrahi, aut expelli poſſit , declarat hanc prohibitionem vbique ſeruandam,præterquam in Ciuitate Conſtantinopolitana , in qua ipſe Imperator regebat ; ſed lex iſta nulla fuit ex defectu poteſtatis. Igitur dicendum eſt omnino contra Sarpum in Vrbe Romana punctualiter obſeruari conſtitutionem Gregorij X I V. circa immunitatem Eccleſiarum. Et tandem ad id , quod idem Sarpus hoc loco aſſerit, & alibi exaggerat ; ſi enormia delicta gauderẽt immunitate,Eccleſias ipſas Latronum ſpeluncas efficiendas eſſe , & eorum receptaculum, qui atrocia facinora perpetrauerint. Reſpondet Guttierrez *in pract.quæſtionib.lib.3.quaſt.3.n.9.* & adducit auctoritatem D. Chriſoſtomi defendentis Eutropium ſæuiſſimum Tyrannum & deprædatorem, ac Chriſtianorum perſecutorem , qui ob manifeſtas eius rapinas ab Honorio & Arcadio Imperatoribus ad ſupplicium vltimum damnatus confugerat ad Eccleſiam : & ideò ne ab ipſa Eccleſia extraheretur, ſic aſſerit. *Et maximè propter hoc tuendus eſt Eutropius , quòd ſceleſtorum princeps fuit : in his enim oportet glorificari Deum,qui permiſit in id neceſſitatis eum adduci, vt per ipſum & virtus, quæ ineſt Eccleſiæ , noſceretur. Iſta enim vera ſunt ornamenta altaris Eccleſiæ; iſta ſunt vera Chriſtianæ pietatis inſignia.*Et Paulò poſt *Quid enim agendum eſt Chriſtianis ; auellendúſne quiſquam ab Eccleſia , ad quam paulò poſt , omnibus accedendum*

dendum eſt , offerendáque Dominica oratio , qua hoc potiſſimum orabimus.Et dimitte nobis debita noſtra; ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. *Non ergo patiendum eſt , vt is qui in Eccleſiam ſperauit , fruſtra ſperauerit.* Huc vſque os aureum Chryſoſtomi. Qui quidem acriori ſtylo nunc in Sarpum inſurgeret docentem vt viſum eſt , Eccleſiam leuiora tantùm delicta protegere debere. Et tamen etiam apud gentes , vt docet Tacitus *lib.3. Annalium* , Capitalium criminum rei in Aſylo tuti erant ; & ad ſtatuam Beli rei quorumcumque criminum impunitatem inueniebant, vt obſeruat D.Antonius *lib.1. hiſtor. tit.* 1,*c*.3. §.7. & alij.

ic eſt
Reſ.34.
eſ. 35.

9. Notandum eſt hîc obiter contra Abbatem & alios : Clericos gaudere immunitate Eccleſiarum, vt Laïcos.Ita ego ipſe *in 3.part.tract.1.reſol.35.*& latiùs infrà. Vnde ex his oritur pulchra quæſtio. An Sacerdos , verbi gratia,indutus cotta & ſtola extra Eccleſiam præcedente Cruce ad efferendum defunctum, poſſit capi à Satellitibus de licentia Epiſcopi: & negatiuam ſententiam docet Cæſar Locatellius *in Breuiario de Tortura , inſpect.5.num.*161. Et ita fuiſſe deciſum coram Eminentiſſimo Vicario Vrbis anno 1614. teſtatur in perſonam Parochi Sanctæ Dorotheæ trans Tyberim. Et ratio eſt,quia eadem reuerentia, quæ debetur Eccleſiæ , quæ domus Dei eſt , debetur multò magis Sacerdoti,dum in habitu Sacerdotali diuina miniſtrando;& Eccleſiaſtica officia exequendo Chriſtũ Dominum repræſentat,illiúſque vices gerit.Et hæc opinio Locatellij à fortiore procederet,ſi Sacerdos indutus cotta & ſtola deferret Sacramentũ Extremę Vnctionis,vel Euchariſtiã ad infirmũ.Et ideò his caſib.Sacerdos interrogatus ab Epiſcopo de aliquo delicto,ex quo captus fuerat , non teneretur reſpondere , ſed poſſet obiicere nullitatem capturæ.

RESOL. XXVII.

Enumerantur aliqua delicta ; quæ contra opinionem Sarpi, gaudere debent Eccleſiarum Immunitate ?

*Notantur aliqui ex quatuordecim caſibus qui in corpore huius Reſolutionis explanantur , quia ſæpius contingere poſſunt in praxi.*Ex part.6.tract.1.Reſol.26.

§. 1. PRæter crimina , quæ contra Sarpum ſuprà ſatis firmauimus gaudere Eccleſiarum immunitate, non ingratum Lectoribus fore exiſtimaui hîc alia multa adducere.Et ideò,

2. Quæro primò , an filius occidens patrem,gaudeat immunitate. Negatiuè reſpondet Pariſius *lib.1. conſ.96.*& alij,quorum tamen reſolutio ſecundùm aliquos non procedit in quouis parricidio , ſed in inſidioſo & incauto : alioquin ſi ſimul Pater & filius digladiarentur , & vnus alterum in rixa occideret;non ex qualitate ſola parricidij filius immunitaté amitteret , nullibi enim id iure cautum reperitur. Ita Barboſa *de iur.Eccleſ.lib.2.c.3.n.95*.Sed ſi ſecundùm Barboſam ſola qualitas parricidij non priuat reum immunitate Eccleſiarum ; neque ego puto illa priuari , ſi occiderit Patrem inſidioſè , & incautè : nam , vt ſuprà probatum eſt ſatis , homicidium inſidioſum gaudet immunitate : ſecus autem , ſi inter Patrem & filium nulla interceſſiſſet inimicitia : nam tunc eſſet homicidium proditorium , & non gauderet priuilegio immunitatis.

Reſ.
ic eſt
90.

3. Quæro ſecundò , An ſuſpenſus , vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ gaudeat eius immunitate. Negat Felinus *in cap.2.de exceptionib.num.6.*& adducit textum *in cap.quia fruſtra , de vſur.* nam interdictus ingrediens Eccleſiam aduersùs eius prohibitionem delinquit , cuius aditus eſt illi interdictus : ergo fruſtra eius auxilium implorat. Secundò,ſuſpenſis & interdictis, ſi in his cenſuris moriantur, denegatur ſepultura Eccleſiaſtica : ergo ſimiliter dum viuunt, debet eiſdem denegari aditus ad Eccleſiam. Sed contraria ſententia eſt vera, quam tuetur Suarez *de Religione, tom.1.lib. 3. cap.* 10. *num.*4. Ambroſinus *de immunit. cap.* 8.*num.* 12. Farinacius *cap.2.num.*44. & alij.Quia cenſura interdicti non inducit priuationẽ huius priuilegij , nec priuat ab ingreſſu materialis Eccleſiæ, ſed formalis : videlicet ab ingreſſu in ordine ad audienda diuina officia.Nec pro Felino facit textus,quem adducit, quia ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ non delinquit contra Eccleſiam,quæ eſt notabilis deciſio illius textus. Et ad ſecundum argumentum reſpondeo, in his quæ ſunt iuris meri poſitiui, non attendi, niſi ad prohibitionem , ita vt ſi prohibeantur, non fiant, ſi non prohibeantur, conficiantur: atqui ideò ſuſpenſi & interdicti non ſepeliuntur in Eccleſia, quia hoc ipſis prohibetur , & cùm non prohibeatur immunitate gaudere , rectè fit vt illa fruantur : ergo non poſſumus benè argumentari de vno caſu ad alium.

4. Quæro tertiò, An excommunicatus declaratus gaudeat immunitate.Negat Felinus *vbi ſuprà*: quia ſunt Eccleſiæ rebelles, & excluſi ab Eccleſia , & fidelium participatione : ergo erunt excluſi ab hoc priuilegio : ita tenet Franciſcus Motinus, quem citat Chartarius *deciſ. crimin.*95.*n.* 17.Sed ibi meritò contrariam docet ipſe ſententiam. Primò ; quia excommunicati nullo iure excluduntur ab hac immunitate, ergo eis competit. Secundò , quia non aſſignabitur maior ratio , quare Clerici excommunicati non perdant priuilegium Canonis , vel fori , quàm Laïci excommunicati perdant hanc immunitatem. Tertiò, quia Eccleſia interdicta non perdit hoc priuilegium , neque homo excommunicatus illud amittet.Quartò,quia excõmunicatus nullo iure excluditur ab hac immunitate.Ergo,&c.Et ita tenent Couarruuias *lib.2.variar.cap.*20.*nu.*11 . Syluester *verb. immunitas* 3.*num.*2. Nauarrus *in Manuali, cap.*25.*n.*19. Peregrinus *de immunit.c.*12. *n.*2. & alij penes Chartarium *vbi ſuprà* , & penes me ipſum *in part.1 tr.1. reſol.*34. Ad argumentum verò in contrarium adductum fateor excommunicatum eſſe Eccleſiæ rebellem ; ſed Eccleſia maiorem oſtendit pietatem , dum illum tuetur ; Et in hac materia immunitatis non reſpicitur delictum ſed loci ſanctitas.

Sup. hoc in Reſ.not.ſeq. in §. Viz. & ad lin.2.§. 1. & hic infra in fine § Quæro decimotertio. huius Reſ.in fine.

Quæ hic eſt infra Reſ.77. & in §§. & illi. annot. præteritæ.

5. Quæro quartò,An Sodomita gaudeat immunitate. Reſpondent negatiuè Doctores , quos ego citaui *in 5.part.tract.1.reſol.2.* Sed ibi meritò affirmatiuam ſententiam tenui. Nec te terreat deciſio 155. Franciſci de Caſtillo *part.2.*in qua habetur in Curia noſtra Archiepiſcopali Panormitana fuiſſe declaratum quemdam , qui Sodomiam perpetrauit in dormitorio cuiuſdam ſui Monaſterij , non gaudere eius immunitate : quia illa deciſio fuit fundata in literis arbitrariis conceſſis à Pontifice illi Archiepiſcopo: ſed ſtando in terminis iuris dictam deciſionem Caſtilli merito nouiſſimè reprobat Carolus Maranta *in controu.iur.part.2.reſponſ.36.n.22.& ſeq.* vbi ex validiſſimis rationibus probat crimen peſſimum ; atque nefandum immunitate Eccleſiæ gaudere. Et ita ego olim conſului quemdam , qui actum Sodomiticum in Eccleſia commiſerat , non fuiſſe eius immunitate priuandum : ſolùm enim ab illa excluduntur occidentes,vel mutilantes membra : Ergo,&c.Vnde refellendus venit Barboſa *de iur. Eccleſiaſt.lib.3.cap.9. num.*127 Correa *in relect.de immunit. part.3.num.*4. & Phœbus *tomo 1.deciſ.*85. *num.*7. & alij multi penes ipſos.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 25.§.Vnde.& infra in Reſ. 59.

6. Quæro

6. Quæro quintò, An frangentes carceres, & ad Eccleſiam confugientes gaudeant eius immunitate. Negat Petrus de Gregorio *in ſyntagmate iuris lib. 33. cap. 22. num. 21. verb. Effractores Carcerum*, ſed immeritò: & ideò affirmatiuam ſententiam tenet Correa *in relect. de immunitat. part. 2. num. 13.* & me citato Nouarius *in Bullar. ſumma. tit. de immunitat. cap. 10. numer. 11.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ. 10. num. 30.* & alij. Sed difficultas eſt, ſi fide data cuſtodi carceris redeundi, reus confugiat ad Eccleſiam. Et quidem ſi carceratio erat iuſta, multi tenent reum non gaudere Eccleſiæ immunitate. Ita Decianus *lib. 6. cap. 28. num. 21.* Azorius *part. 2. lib. 9. cap. 9. verb. quid dicendum.* Et alij, quos affert Farinacius *de immunit. cap. 15. num. 199.* Sed ipſe *ibi, num. 200.* contrarium docet: quod etiam nouiſſimè docet Suarez *de religione, tom. 1. lib. 3. c. 11. num. 20.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 58.* Et ratio eſt, quia fides data non tollit priuilegium immunitatis: & ex altera parte reus non commiſerat crimen exceptuatum: ergo, &c. Neque approbo in tali caſu doctrinam, quam docet Fagundez, & Suarez *locis citatis*: nempe poſſe in tali caſu Epiſcopum dare facultatem iudici Laïco extrahendi reum ab Eccleſia habita prius cautione de impunitate corporalis pœnæ; quia hæc traditio deſtrueret priuilegium conceſſum reo confugienti ad Eccleſiam. Ita Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 7. num. 13.*

Sup. contentò in hoc §. infra in Reſ. 65. & in Reſ. 68. §. Vlt. ad medium, & in Reſ. 95. §. 1.

Sup. hac fide data in Reſ. 1. not. præteritæ.

7. Quæro ſextò, An ſacrilegus & periurus gaudeant immunitate. Mihi placet affirmatiua ſententia, quam tuetur Peregrinus *de immunitat. cap. 12. num. 15.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 5. num. 11.* & alij: licèt de ſacrilego neget Boërius *deciſ. 109. num. 3.* Godofredus à Bano *in praxi crimin. lib. 2. § Sacrilegium, num. 23.* Guttierrez *in quæſt. pract. lib. 3. 93. num. 33.* & de periuro Igneus *in l. 1. num. 20. ff. ad Syllan.* quia ait ille, periurus æquiparatur homicidæ voluntario *in cap. fin. 12. quæſt. 1.* Sed in iure ego non video excluſum ab immunitate homicidium voluntarium: ſed proditorium: Ergo, &c. Et in illo textu æquiparatur periurium homicidio, quoad numerum annorum, quibus pœnitentiam agere debet periurus; ſed non quoad immunitatem. Rigidè igitur Igneus pro ſua ſententia Canonem illum adduxit. Vide etiam Chartarium *deciſ. crimin. 7. num. 60.* vbi probat hodie omnes ſacrilegos gaudere immunitate præter occidentes & mutilantes in Eccleſiis, & ex his etiam ego infero contra plures notoriè percutientes, imò & occidentes Clericos vel Religioſos, licet committant ſacrilegium, non eſſe tamen ab immunitate Eccleſiarum excludendos. Ita Suarez *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 3.* Altherius *de cenſur. tom. 1. lib. 2. cap. 6.* & alij: quos plena manu citat Sperellus *deciſ. 22. num. 10.* & ante illum ego ipſe *in part. 1. tract. 1. reſol. 39. & in part. 4. tract. 1. reſol. 68.*

Pro Sacrilego lege Reſolutiones annot. ſeq. & infra ex Reſ. 77. §. 2. prope finem.

Reſ. 1. citata in hoc textu hic eſt ſupra Reſ. 13. Secunda verò. hic eſt infra Reſ. 78. Sed lege etiam alias Reſ. eius annot.

8. Quæro ſeptimò, An adulter gaudeat immunitate. Videtur negatiuè reſpondendum: nam in Authentica *de mandatis Principum*, §. *Deinde competens eſt, verb. homicidia autem, & §. Sed neque.* excipitur adulterium, vt non gaudeat Eccleſiæ immunitate: quod etiam fatetur Ancharanus *in cap. inter alia de immunitat. Eccleſ.* Sed contraria ſententia prorsùs tenenda erit, quam tuentur Doctores communiter: quia non eſt crimen exceptuatum in iure Canonico: & in materia immunitatis ſtandum eſt iuri Canonico, & non Ciuili, quia immunitas ad honorem & reuerentiam rebus ſacris exhibendum pertinet, vt patet ex *l. præſentis, C. de his qui ad Eccleſ. confug.* ibi, *vt honor Eccleſiarum conſeruetur.* Sed rerum ſacrarum honor & cura ad ſuperiores Eccleſiaſticos pertinet, & non ad ſæculares: Ergo, &c. Maior iam liquet: Minor verò probatur ex textu *num. cap. decernimus, de iudiciis*, & ex *Gloſſ. vltim.* quod totum probat aſſumptum *in p. ſicut antiquitus 17. quæſt. 4.* & ita docent Doctores, quos plena manu congerit Chartarius *deciſ. criminal. 46. numer. 84.* Guazzinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 29. num. 9.* Sperellus *deciſ. 59. numer. 32.* Ludouicus Correa *in relect. immunit. part. 4. num. 1.* aſſerentes in materia immunitatis Eccleſiarum attendendas eſſe leges Canonicas, & non Ciuiles: ſed lex Ciuilis & non Canonica excludit adulterium ab immunitate Eccleſiæ? Ergo, &c.

Sup. hoc & ſequentibus in hoc §. infra in Reſ. 23. per totum, & in Reſ. 45 §. Ad legem 1. & in Reſ. 56 §. Nec Valet.

9. Quæro octauò, An blaſphemia non hæreticalis priuilegio Eccleſiarum immunitatis potiatur. Negatiuè reſpondent aliqui; quia non par eſt, vt qui deliquit in caput Eccleſiæ Chriſtum Ieſum ab Eccleſia defendatur. Et ita docet Oldrad. *conſil. 154.* Boërius *deciſ. 110.* Bardus *ad Clarum, quæſt. 30. num. 15.* Decianus *lib. 6. cap. 26. num. 6.* Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num. 20.* & Martha *de iuriſd. part. 2. cap. 51. num. 30.* Ludouicus Correa *in relect. de immunit. part. 3. num. 35.* Verùm non eſt diſcedendum ab affirmatiua ſententia, quam tuetur Nauarrus *cap. 25. num. 20.* Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num. 4.* Farinacius *de immunit. cap. 13. num. 174.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 5. num. 13.* Ambroſinus *de immunit. cap. 8. num. 11.* Peregrinus *cap. 12. nu. 12.* & alij. Et ratio eſt, quia iura non excludunt blaſphemos ab immunitate, ergo ſtandum eſt regulæ generali, quòd gaudeant. Nec valet argumentum pro contraria ſententia adductum: nam reſpondeo non conuincere; alioquin dicendum eſſet immunitatem Eccleſiæ nunquam prodeſſe, cùm omnia peccata ſint contra Deum.

Sup. hoc infra in Reſ. 29. & ſupra curſim in Reſ. 23.

10. Quærò nonò, An Simoniacus pro delicto Simoniæ confugiens ad Eccleſiam ſit tutus. Negat Decianus *lib. 6. cap. 26. nu. 5.* quia Simoniaci æquiparantur hæreticis, vt patet *in cap. Petrus, & cap. cùm omnis 1. quæſt. 1.* Sed affirmatiuè reſpondendum eſt; quia Simoniaci propriè & formaliter non ſunt hæretici, ſed ſacrilegi: niſi fortè credant licitum eſſe ſpiritualia emere & vendere, nec excipiuntur à regula generali; ergo non debent priuari hac immunitate. Et ita tenet Farinacius *de immunitat. cap. 13. n. 177.* Peregrinus *cap. 12. n. 17.* Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. n. 126.*

11. Quæro decimò, An Apoſtata à Religione, gaudeat eius immunitate. Negatiuè reſpondet Peregrinus *de immunitat. cap. 12. n. 16.* quia, vt ipſe probat *eod. cap. num. 2.* Clerici & perſonæ Eccleſiaſticæ non gaudent Eccleſiarum immunitate; quod etiam tuetur Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 7. num. 17.* Sed hoc principium eſt falſum; & ita Sacra Congregatio Epiſcoporum in vna Tropienſi die 29. Ianuarij 1617. declarauit, quòd Clerici gaudere debent immunitate, qui poſt delicta patrata ad Eccleſias confugiunt extra caſus in Bulla Gregorij XIV. comprehenſos; cùm in hoc opinio Abbatis ſit approbata. Ita Sacra Congregatio, & die 17. Auguſti 1618. decreuit non poſſe Clericos ab Eccleſia extrahi, præterquam in caſibus degradatione dignis; ſi ſecus fiat: reſtituantur. Et ita ex pluribus aliis tenet hanc ſententiam Barboſa *vbi infrà.* Vnde ad quæſitum reſpondeo contra Peregrinum, quòd Apoſtata à Religione non gaudebit immunitate in Eccleſiis eiuſdem Religionis, à qua apoſtatauit, ſecus verò in aliis. Ita me citato Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. n. 45.* & etiam me citato Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 2. & 3.* Rebuffus *tom. 3. de immunitat. Eccleſ. art. 1. gloſſ. 1. num. 24.* Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 26. num. 13. & 14.* Farinacius *de immunitat. cap. 13. num. 169.* & Italia *lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 17.* Et

Sup. hoc infra in Reſ. 39. & 97. §. Vlt. & lege etiam Reſolutiones not. ſeq.

pro

pro hac opinione faciunt ea, quæ ego ſcripſi *in part. 1. tract. 1.* * *reſol.* 24. & 25.

11. Quæro vndecimò, An falſus teſtis, qui cauſa fuit, vt aliquis ad mortem damnatus fuerit, gaudeat immunitate. Pro negatiua ſententia *in part. 1. tract. 1.* * *reſol.* 19. adduxi Italiam: ſed in tali caſu conſulendũ eſſe Summum Pontificem adnotaui docuiſſe Farinacium: nunc verò abſolutè aſſero ſupradictum reum gaudere Eccleſiarum immunitate: quia talis nõ poteſt dici homicida proditorius, quia moraliter tantùm dicitur occidiſſe, & non phyſicè: at ab immunitate excluditur qui propriè, & non qui impropriè occidit, & ad priuationem immunitatis non ſufficit æquiparatio, ſed identitas: Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom. 2. tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 10. *n.* 8. & cum Bonacina ego ſuprà etiam docui. Vnde non eſt audiendus nouiſſimè Zambellus *in reper. Mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem, n.* 10. contrarium docens.

(margin: æ hic / fra / & 36. / hic / ra / . & / §. / cundæ)

12. Quæro duodecimò, An qui occidit, vel vulnerat aliquem actu, & re ipſa confitentem Sacerdoti gaudeat Eccleſiarum immunitate. Negatiuè reſpondet Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 98. & poſt illum Trullench *in Decalog. tom.* 1. *libr.* 1. *cap.* 11. *dub.* 3. *num.* 21. nam qui in Sacramenti Confeſſionis vilipendium tantum admittunt facinus, Eccleſiam & Deum Sacramentorum Auctorem contemnunt & lædunt, & veluti impudici hæretici exiſtimantur qui digni non ſunt, vt ab Eccleſia recipiantur, ex *cap. final. de immunitat. Eccleſ.* Quòd ſi inſidioſa & proditoria homicidia, & qui in Eccleſia occidunt, vel extra Eccleſiam ſpe ad eã confugiendi, & immunitate priuantur: maiori hercle ratione, qui in dedecus tanti Sacramenti interimunt, & de ſumentibus reliqua Sacramenta id ipſum cenſeo. Huc vſque Barboſa.

14. Sed ſi ſupradicti talia homicidia perpetrarent, quia malè ſentiunt de Sacramentis: hi non gauderent immunitate, quia ſunt hæretici; non autem vt homicidæ. Si autem non animo hæretico aliquem occideret qui confeſſionem faceret, hic non gauderet immunitate; quia occideret in Eccleſia; ſecùs ſi vulneraret, vel ſi etiam vulneraret aliquem, qui Sacramentũ Ordinis vel chriſma reciperet, quia vulnerantes in Eccleſia gaudent eius immunitate: vel etiamſi occideret, vel vulneraret infirmum oleo ſancto ſe vngentem: nam in his caſibus contra Barboſam alioquin virum doctum & amiciſſimum, puto ſupradictos reos gaudere Eccleſiarum immunitate, vel ſaltem in tali caſu conſulendum eſſe Summum Pontificem: quia hæc crimina, licèt ſint grauiſſima, non tamen inueniuntur inter delicta exceptuata; ergo debent immunitate gaudere: nam clarum eſt reos gaudere immunitate, niſi in caſibus exceptis; vt patet ex *cap. inter alia, & cap penult. & final. de immunit. Eccleſ.* & ex *cap. conſtituimus, & cap. ſicut antiquitus* 17. *q.* 4. & ex *cap. raptoribus* 36. *quæſt.* 1. *& ex Bulla Gregoriana*, vt nos ſatis probauimus: & docet nouiſſimè Chartarius *deciſ. crimin.* 46. *num.* 19. Ad id verò quòd Barboſa aſſerit homicidium proditorium, factum ſub ſpe Eccleſiæ, non gaudere immunitate, iam ſuprà ſatis ſuperque à nobis refutatum eſt.

15. Quæro decimotertiò. An qui occidit aliquem in duello gaudeat immunitate. Negatiuè reſpondet Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 101. quia ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *ca.* 19. duellantes ſunt excommunicati & priuantur ſepultura. Sed hanc ſententiam ſatis alibi refutaui *in part.* 1. *reſol.* 46. & nunc etiam improbo; quia duellum non eſt inter caſus exceptuatos à iure, qui non gaudent immunitate. Et ſi ratio, quam adducit Barboſa, eſſet admittenda ſequeretur excommunicatos non gaudere Eccleſiarum immunitate; quia priuati ſunt Eccleſiaſtica ſepultura: ſed hoc non eſt verum; vt ſupra probatum eſt, & latè probat Ambroſinus *de immunit. cap.* 8. *n.* 12. & alij penes ipſum. Ergo &c.

(margin: hic eſt Reſ. 92.)

(margin: Sup. in hac ipſamet Reſ. §. Quæro tertio. & in aliis eius annot.)

16. Quæro decimoquartò. An reus, qui priuatus eſt ob aliquod delictũ Eccleſiæ immunitate, poſſit ab illa extrahi propter alia etiam delicta, quæ gaudent immunitate. Et affirmatiuè reſpondet Ambroſinus *de immunitat. cap.* 5. *num.* 10. & Peregrinus *cap.* 6. *n.* 20. vbi ſic ait. Ille qui ſemel deliquit in Eccleſias occidendo, vel mutilando membrum, ſi ante vel poſt aliud commiſerit delictum extra Eccleſiam, non eſt tutus in Eccleſia: ſed in ea poteſt capi etiam pro delictis commiſſis extra Eccleſiam. Et ratio eſt, quia ob iniuriam ſemel illatam dignus eſt generali priuatione illius immunitatis. Ita ille.

17. At ego contrariam teneo cum Caſtra Palao *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 10. *num.* 12. Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 6. *num.* 13. & aliis Quia concedo Peregrino tales reos dignos eſſe, vt immunitate priuentur; ſed non apparet ex iure antiquo vel ex nouo Gregorianæ conſtitutionis eſſe de facto talem pœnam in illos ſtatutam: ergo dicendum eſt pro illis ſtare Regulam generalem, vt debeant immunitate gaudere: quia iura antiqua, & maximè conſtitutio Gregoriana omnino vetuit extrahi ab Eccleſia delinquentes, niſi pro delictis exceptuatis; ſublata facultate aliter interpretandi: vnde miror quidem Ambroſinum, & Peregrinum aliter ſenſiſſe.

RESOL. XXVIII.

Quænam perſonarum conditio, & quodnam delicti genus loco ſacro protegi, aut non protegi poſſunt? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 7.

§. 1. Generaliter ad hoc quæſitum ſic primò *in cap.* 5. reſpondet Sarpus *fol.* 43. Eſt omnium certiſſima ſententia, qui in loco ſacro deliquerit, licèt leue delictum, nec atrox facinus fuerit, eum tamen ſacro eodem loco non defendi: imò verò & ibidem, & quocumque alio ſacro loco ſiſti à Lictoribus, & in carcerem trudi poſſe; cùm æquum nullo modo ſit, vt Eccleſia eos tueatur, qui in ea peccantes iniurias eidem intulerunt, nec Eccleſiæ cæteræ defendant eiuſmodi reum, cùm omnes vnum idémque ſint ob earum in Chriſtum Ieſum coniunctionem. Quod ita clarum atque certum eſt, vt ſuperuacaneum omninò fuerit pluribus confirmare. Ita ille.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto: dico igitur omnia crimina in Eccleſia commiſſa gaudere eius immunitate: niſi fuerit homicidium, aut membri mutilatio, cùm de iſtis delictis, iura tantùm loquantur, vt legentibus patebit *in cap. inter cætera, de immunit. Eccleſ.*

3. Neque obſtat rationem decidendi dicti textus æquè in aliis delictis & caſibus procedere: hoc enim ſolùm probat iure in aliis idem conſtitui poſſe, non tamen probat de facto eſſe conſtitutum. Neque credendum eſt homicidium & vulnerationem exempli gratia tantùm appoſita eſſe in dicto capite: ſed verè appoſita eſſe vt materiam integrè prohibitam. Adde quòd alia crimina in Eccleſia commiſſa ſacrilegium continent, vt regulariter omnia crimina ibi commiſſa hanc qualitatem habent, ergo poterit delinquens à iudice Eccleſiaſtico puniri; vel ſi aliter placet, poterit impetrare à Pontifice, vt non obſtante immunitate delinquentes tradantur iudici ſæculari. Et ita hanc ſententiam, maximè poſt Bullam Gregorij, XIV. tenent communiter Doctores, quos ego ipſe citaui

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 24.& in aliis eius primæ not.

citaui & ſequutus ſum *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.*2. Et ſtando in contraria ſententia in terminis iuris communis, refellendus eſt etiam Sarpus, aſſerens eſſe intelligendum in quocunque delicto nam quoad delicta leuia, reus committens illa in Eccleſia eius immunitate gaudebit. Et ideò Villalobos *in ſumma tom.*2. *tract.* 39. *difficult.* 5. *num.* 6. ſic ait.[Ha ſe aduertir que para que el que commettio el delitto en la Ygleſia, ne goze de la immunidad; es neceſſariò que el delitto ſea graue, que ſi es ligero, no ſi podra ſacar della.] Ita ille, qui citat Panormitanum, & Suarez de Paz, quibus adde Fagundez *part.* 2.*lib.*4. *num.*58. Sanchez *in opuſc.tom.*2. *lib.*6.*cap.*1.*dub.*8.*num.*15. Perſicum *de offic.Sacerd.lib.*1.*cap.* 9.*dub.*15.*num.*108. Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*3.*c.* 11.*n.* 6. Couarruuiam *lib.*2. *variar.cap.*20. *num.*15. Farinacium *de Carceribus quæſt.* 28. *n.* 63. Raphaëlem de la Torre *to.*2.*in* 2.2. *Diui Thomæ. q.*99. *art.*3.*diſput.* 7. *gradu* 8. Chartarium *deciſ. crimin.*74.*n.* 6. Peregrinum *de immunit.cap.*6.*num.* 29. cum Paulo Caſtrenſi *lib.*2.*conſil.* 459. vbi teſtatur hanc opinionem eſſe communem, vt reuera eſt: & tamen Sarpus, vbi ſuprà, non veretur dicere contrariam ſententiam certiſſimam eſſe.

His Doctoribus adde quos Author addit infra in Reſ. 100. in §. 2. ad medium.

4. Vnde ex his ſequitur vulnerantem in Eccleſia, ſi ex tali vulnere mors non ſequatur, non eſſe priuatum immunitate; quia vulnerare non eſt mutilare vel occidere: ſed per *cap. final.de immunit.*& maximè Bullam Gregorij XIV. ſoli mutilanti vel vulneranti priuatio immunitatis eſt impoſita: Ergo, &c. Et ita præter alios à me alibi citatos tenet Chartarius *deciſ. crimin.* 74.& Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.*11.*diſput.vnic.punct.*6.*n.*10. Vnde ſacra Congregatio Epiſcoporum die 16. Nouembris 1618. teſte Barboſa *de iur.Eccleſiaſt. lib.* 1.*c.*3.*n.*13. declarauit inferentes ſfrigia in faciem alicuius intra Eccleſiam, gaudere ipſius immunitate: non obſtante quòd ſit atrox & graue crimen, vt obſeruat Menochius *de arbitr. iudic. caſ.* 263.*n.*27. Pacianus *conſ.*92. *n.*2. & alij, infligere ſfrigium, ſeu vulnus alicui in faciem.

Alibi in Reſ. quæ hic eſt infra 74. in fine & etiam in fine Reſ. 75.

5. Sed quid dicendum, ſi quis occiderit aliquem in Eccleſia, vel cœmeterio, in rixa orta per accidens, & maximè prouocatus, an gaudeat immunitate. Reſpondeo affirmatiuè; & ita deciſum fuit Romæ hoc anno 1639. occaſione cuiuſdam homicidij facti in Eccleſia Sancti Ioannis Lateranenſis. Et ita etiam docent Doctores, quos citaui *in part.*1. *tract.* 1. *reſol.* 11. & me citato Nouarius *in ſum. Bullar. tit. de immunit.n.*58.& Auctor caſuum conſcientiæ Bononiæ diſcuſſorum anno 1637. Menſe Nouembri *caſ.*2. *fol.* 94. & Zambellus *in Repert. Mor. verſ. Eccleſia quoad eius immunitatem, num.* 13. Quibus adde alios, quos citat & ſequitur Sperellus *deciſ.* 59. *num.* 36. vbi ait, hanc opinionem eſſe veram, etiam circunſcripta conſtitutione Gregorij XIV. Igitur occidentes, vel mutilantes in Eccleſiis, vel cœmeteriis, non appenſatè & ex propoſito, ſed de pura rixa, gaudebunt immunitate. Vnde refellendus prorsùs venit Barboſa *de iur.Pontif. lib.*2.*cap.* 3. *n.* 104. per ea, quæ adducit Chartarius *dec.crim.* 74.*n.*12.

Quæ hic eſt infra Reſ. 75. & in alia Reſ.& §. eius primæ annot.

6. Oritur etiam ex his pulchra & practicabilis quæſtio. An occidens, vel vulnerans aliquem in ſcalis, atrio, ſeu porticu, vel tecto Eccleſiæ, gaudeat eius immunitate. Et videtur negatiuè reſpondendum, quia ſupradicta loco comprehenduntur ſub nomine Eccleſiæ vt ſuprà viſum eſt: & ideò ad illa confugientes, non gaudent eius immunitate. Sed contrarium * alibi docui, & nunc iterum doceo: quia nomen Eccleſiæ ſumitur aliquando ſtrictè, & quandoque largè; & ideò quando tractatur de pollutione Eccleſiæ, ſumitur ſtrictè: vnde Campanile & Atrium, & ſimilia loca non veniunt nomine Eccleſiæ in dicto caſu, quia non ſunt principaliter Deo dedicata, ſed in quãdam conſequentiam. Et etiam ſi ſanguis humanus effundatur in dictis locis, non polluitur Eccleſia. Sed verò quando tractatur de priuilegio immunitatis, tunc ſupradicta loca veniunt nomine Eccleſiæ. Dicendum eſt igitur, quòd ſcala, porticus, tectum, &c. Eccleſiæ, in odioſis non includuntur ſub eius nomine; ſecùs in fauorabilibus.

Sup. contentis in hoc verſ. in Reſolutionibus. not. ...

* Alibi infra in Reſ. ... & ... quibus ... in Reſ. 6. ... à lin. 4. ... Eccleſiæ.

7 Et idem dicendum eſt de Palatio Epiſcopi, domibus Canonicorum & Clericorum, & Monaſteriis Religioſorum. Vnde ego olim in facti contingentia conſului occidentem ſuper tecta dictorum locorum immunitate Eccleſiæ gaudere. Et ita docet nouiſſimè Alexander Sperellus in ſuis doctis deciſionibus fori Eccleſiaſtici *deciſ.* 60.*&* 63. Carolus Maranta *in controuerſ. iur part.* 2. *reſponſ.*36. *per tot.* Antonius de Marinis *variarum reſolutionum, cap.* 170. *num.* 12. Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.*2. *cap.* 3. *num.* 64.65.*&* 66. cum aliis penes ipſos.

8. Et tandem hic obiter inquirendum eſt. An extrahens aliquem ab Eccleſia violenter, & illum extra Eccleſiam occidens vel mutilans gaudeat immunitate. Negatiuè reſpondet Barboſa *de iur.Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 114. Scortia *in Bull. Pontif. Epit.* 152. *theor.* 385. Peregrinus *de immunit. cap.* 6. *num.* 16. vbi citat Abbatem, Syluestrum & Remigium de Gonni; quibus adde etiam Azorium *part.*2. *lib.*9.*cap.*9. *quæſ.* 14. & Farinacium *de immunitate, cap.* 16. *num.*239. Et ratio eſt, quia per talem extractionem violatur Eccleſia, & in ipſa datur cauſa occiſionis, — Sup. hoc in Reſ.not. ſeq.

9. His tamen non obſtantibus affirmatiuam ſententiam tenet Bonacina *tom.* 2. *diſput.*3.*quæſt.*7.*punct.* 6.§.2.*num.*4. Quam ego olim conſului, & mordicus contra aliquos Iuriſconſultos, & Theologos tenui; & nunc iterum teneo: pro qua *in part.*4.*tract.*4.*reſol.*107. adduxi Caſtrum Palaum *tom.*2.*tract.*11.*diſp.vnic.punct.* 9. *nu.*18. Nec obſtat ratio adducta pro ſententia Barboſæ, Peregrini, & aliorum, quia illa cauſa mortis data in Eccleſia non fuit cauſa neceſſaria; cum liberè poſtea occiſio facta eſt: ergo reus non eſt immunitate priuandus. Adde quod in Bulla excipitur homicidium & mutilatio in Eccleſia. Ergo.

Quæ hic eſt infra Reſ.76. prope finem, à verſ. qui tamen.

10. Vnum etiam valde notandum mihi accidit olim acerrimè altercari cum viris doctis & præcipuè cum Ioanne Baptiſta de Blachis iuſtitiæ Præſidi in Regno Siciliæ, viro integerrimo, quod non deſinam hic adnotare, & fuit. An mandans aliquem occidere in Eccleſia, morte ſequuta gaudeat immunitate: mandatarius fuit captus à Birruariis, & vocauit mandantem, qui in Eccleſiam aufugerat: & ideò tunc caſus iſte fuit agitatus. Et quòd non debeat gaudere docet Peregrinus *de immunitat.c.*6.*n.*36. vbi citat Decianum & Remigium de Gonni, quibus ego addo Suarem *tom.*1.*lib.*3.*cap.* 11. *n.*7. Farinacium *de immunit. c.* 16. *n.*230. Azorium *part.*2.*lib.* 9.*quæſ.* 14. & Italiam *lib.*1. *c.*6.§.3.*n.*48. quia ſic mandans occidi in Eccleſia, verè committit crimen homicidij & ſacrilegij. Ergo, &c.

Sup. hoc infra in Reſ.73

11. Sed mihi contraria ſententia magis placet: quia illi caſus non gaudent immunitate, qui expreſſi ſunt in iure, præſertim in conſtitutione Gregoriana. Sed expreſſum in iure, vt occidentes in Eccleſia non gaudeant immunitate, non autem mandantes occidere: neque ſub nomine occidentis mandans etiam comprehenditur, niſi latè & extenſa ſignificatione, quod in pœnalibus faciendum negamus. Ergo propriè mandans occidere non dicitur occidere in Eccleſia, ſed mandare homicidium; & ſequitur non eſſe immunitate priuandum. Et ideò ſi cenſura fulminetur contra facientes aliquid, non ligat mandantes, niſi exprimatur.

12. Nec

12. Nec obſtat dicere, quòd qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur: nam reſpondeo cenſeri per alium facere fictione iuris, non autem realiter; & pœna priuationis immunitatis in iure impoſita eſt propter realem occiſionem & mutilationem, vt patet in illis verbis. Quive homicidia & mutilationem membrorum in ipſis Eccleſiis, earũ ve cœmeteriis committere non verentur. Quæ quidem verba ex determinatione Pontificis omnem extraneam interpretationem reiiciunt, cùm ibi tollat facultatem aliter interpretandi, & extendendi caſus in Bulla expreſſos ad non expreſſos. Ergo, &c. Et ita pro hac ſententia tunc adduxi Bonacinam *tom.* 2. *diſp.*3.*quæſt.*7.*punct.*6.§.2. *num.* 10. quem poſtea ſequitur Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.* 11.*diſputat. vnic. punct.*4.*num.*17.*& ſeq.*

oc in- Reſ. 13. Sed quid dicendum, ſi exiſtens in Eccleſia mandet occidere aliquem extra Eccleſiam. Et talem non gaudere immunitate docet ex Syluestro Suarez *de Relig.tom.*1.*lib.*3.*cap.*11. *num.* 7. quia, ait ille, hic peccat grauiter in Eccleſia: & de illo dici poteſt debere puniri in eo, in quo deliquit. Idem etiam tenet Barboſa *de iur. Eccleſ.lib.*2.*cap.*3.*n.*116. Ioannes Guttierrez *in pract.quæſtionib.lib.*3.*quæſt.* 2. *per totam.* Azorius *part.*2.*lib.*9.*cap.* 9. *quæſt.* 14. & alij penes ipſos.

14. Verùm ego puto exiſtentem in Eccleſia, ſi mandet occidi alium extra Eccleſiam, non eſſe priuandum immunitate: & ita docet Caſtrus Palaus & Bonacina *vbi ſuprà*, quibus adde Decianum *tom.* 2. *lib.*6.*cap.*24. *num.*17. Farinacium *de immunitat.cap.*16. *numer.*231. Ambroſinum *cap.*5.*num.* 9. Ioannem de Viſchis *tract.de immunit. Eccleſiaſt. num.* 6. & Peregrinum *c.*6.*num.*3. Quia ille, mandans committi homicidium extra Eccleſiam, videtur habere reuerentiam Eccleſiæ; vt intra eam non committatur. Sed meliùs dico ſupradictum reum debere immunitate gaudere, quia in iure hic caſus non eſt exceptuatus, & præſertim in Bulla Gregorij XIV. & licèt mandatum occidendi fuerit datum in Eccleſia, homicidium non fuit factum in Eccleſia: & Bulla excludit ab immunitate homicidia facta in Eccleſia phyſicè, & non moraliter. Ergo, &c. Vnde ex his refellendus venit Sarpus *fol.*44. vbi docet non differre, an delictum totum in Eccleſia perpetratum ſit, an quòd extra Eccleſiam initium habuerit, & in ipſa finem vel etiam è contra.

RESOL. XXIX.

An blaſphemantes Deum, & B.Virginem gaudeant Immunitate Eccleſiarum:

Et quid de Hæretico, vel de quocumque alio de hæreſi ſuſpecto? Ex part.4. tract.1.Reſ.51.

oc fu- Reſ. uæro & in §.1. NEgatiuè reſpondet Ludouicus Correa *in relect.de immunit.Eccleſ.part.*3.*num.*35. Bobadilla *in polit.tract.*1.*lib.*2. *cap.* 14.*nu.*53. Boërius *deciſ.* 110. Decianus *lib.*6.*cap.*26.*num.*5. *&* 6. & nouiſſimè Marta *de iuriſdict.part.*2.*cap.*51.*n.*30.*&* 31.

2. Sed ego omnino affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto, non ſolùm in terminis Conſtitut. Gregorij XIV. ſed etiam de iure communi; & ita docet Ambroſinus *de immun.Eccleſ.cap.*8.*num* 11. Peregrinus *cap.*12.*num.*12. Megalius *in* 3.*part.lib.*4.*cap.* 2. *num.*6. & Farinacius *in append.cap.*13.*num.* 175. qui, & optimè limitant hanc ſententiam, ſi blaſphemia

oc la- a in & 41. ſit hæreticalis, tunc enim talis blaſphemus Eccleſiæ immunitate non gaudebit; non quia blaſphemus, ſed quia hæreticus, quod de quocumque alio de hæreſi ſuſpecto omnino affirmandum eſt, ſi ad Eccleſiam confugiat, nam ab ea à miniſtris ſancti Officij indifferenter abſtrahi poteſt. Ratio verò, quare blaſphemus gaudeat immunitate, eſt, quia inter delicta exceptuata in Conſtitutione Gregorij, & in ſacris Canonibus non adeſt delictum blaſphemiæ: ergo, &c.

RESOL. XXX.

An violantes Eccleſias, frangentes fores vel comburentes eas, gaudeant Immunitate? Ex part.1. tract. 1. Reſ.21.

§.1. NOn gaudere reſpondet Villadieg. *in Polit. c.*3.*n.*213. Bobadilla *in polit.tom.*1.*lib.*2.*c.*14. *num.*49. qui citat Remigium: & idem docet Faber *in leg.*1.*Coc.de his qui ad Eccleſiam confugiunt.* Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. vlt.

2. Sed contrarium docet Peregrin. *de immun. cap.* 12.*n.*15. Et ratio eſt manifeſta: nam Summus Pontifex in iſta Bulla excipit aliquos caſus cum dictione taxatiua *tantùm*, quæ dictio tollit extenſionem ad non expreſſa: ſed dicta Bulla excipit tantùm violantes Eccleſiam per homicidium, aut mutilationem membrorum: ergo non eſt extendenda ad alios violatores per quodlibet delictum.

RESOL. XXXI.

An incendiarij priuandi ſint Eccleſiarum Immunitate? Et qui comburit fores Eccleſiæ ad eam deprædandam, an gaudeat dicta Immunitate? Ex part.6. tract. 1. Reſ.16.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Sarpus *c.*5.*fol.*50. vbi ſic ait: Canon etiam eos excipit; qui nocturno tempore agros deuaſtant, licèt ex eo mors alicuius non ſequeretur: qua de re ſicut nemo ambigit; ita incendiarios ex eadem cauſa Doctores adiungunt. Ita ille.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, quia *in cap. inter alia de immun.* & in Bulla Gregoriana omnibus delinquentibus conceditur immunitas, niſi in caſibus exceptis, vt obſeruant Doctores, quos citat Ioannes Guttierrez *in pract. quæſt.lib.*3. *quæſt.*1.*num.*3. *& quæſt.*4. *num.*12. Germonius *de ſacr. immunit.lib.*3. *cap.*16. *num.*53. Azeuedus *lib.*1. *tit.* 2. *l.*3. *num.*18. & alij penes ipſos: ſed incendiarij in dictis iuribus non excipiuntur: ergo dicendum eſt quod gaudeant immunitate.

3 Neque obſtat hoc crimen ſimile eſſe depopulationi agrorum; quia cùm non ſit idem, ſed diuerſum, exceptio firmat regulã in caſibus non exceptis. Et ita hanc ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.*11.*diſp.vnic.punct.*10.*num.*9. Farinacius *de immunit. cap.*60.*num.*105. & Bonacina *to.*2. *diſp.*3. *quæſt.*7. *punct.* 6.§.1.*num.*6. neque aliter tenendum eſſe puto maximè poſt Bullam Gregorij: vnde valdè miror, quomodo contrarium docuerit Peregrinus *de immunit. cap.* 12.*num* 6. Guallinus *tom.*1.*defenſ.* 1.*cap.*38. *num.* 44. & Marius Italia *lib.* 1. *cap.*5. §.3. *num.* 56. *&* 57.

4 Nec obſtat dicere in fauorem Sarpi, & aliorum, quòd *in cap.peſſimam* 25.*quæſt.*8. dum, poſtquam incendiarij & depopulatores agrorum æquè deteſtati fuerunt & interdicti, ſubſequuntur verba infra ſcripta. Hanc Regibus & Principibus faciendæ iuſtitiæ facultatem conſultis Epiſcopis & Archiepiſcopis non negamus: quæ quidem verba ſupponunt incendiarios, ad Eccleſiam confugiſſe: nam fruſtra daretur

Principibus ſæcularibus facultas adminiſtrandæ iuſtitiæ, cùm id de ſe poſſint.

5. Reſpondeo ex ſupradicto textu non colligi incendiarios ad Eccleſiam confugiſſe: & de conſilio Epiſcoporum Pontifex facit ibi mentionem, non quia ad Eccleſiam confugerint; ſed vt cordatè Reges & Principes procederent in aſſignandis pœnis delinquentibus, cùm ſecundùm ius antiquum eſſent variæ. Ita Gloſſ. *ibi*. Adde quòd conſtitutio Gregoriana derogauit iuri communi, & omnia reduxit ad vnicam formam cum particulis taxatiuis, & clauſulis prohibentibus.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

6. Vnde ex his ego olim conſului comburentes fores Eccleſiæ ad eam prædandam, gaudere eius immunitate: & tunc adduxi Peregrinum *de immunit. cap. 12. num. 15.* quem poſtea inuenio ſequi Nouarium *in ſumm. Bullar. tit. de immunit. num. 9.* quia ſolùm uiolantes Eccleſiam per homicidium & mutilationem in ea commiſſam, excluduntur ab eius immunitate. Ergo omnes alij illa gaudebunt.

RESOL. XXXII.

An deflorantes Moniales, & raptores Virginum gaudeant Immunitate Eccleſiæ?

Et quid etiam, ſi reus defloraſſet Monialem in ipſa Eccleſia Monaſterij. Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 43.

Sup. his in Reſol. ſeq. per totam.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immun. Eccleſ. part. 3. num. 16.* vbi ſic ait: Ampliatur etiam reſolutio hæc, vt procedat etiam in deflorante Monialem, vt non gaudeat immunitate, ſi ad Eccleſiam confugiat. Ita ille, & ante illum Barboſa *ad ordin. Luſitan. tom. 2. lib. 2. tit. 5. §. 2. num. 3.*

2. Tamen ego contrariam ſententiam teneo, ſtando etiam in iure communi: nam Correa ideo affirmatiuam ſententiam tenet, quia putat raptores virginum non gaudere immunitate Eccleſiarum: vnde hoc ampliat ad deflorantes Monialem. Verùm raptores virginum gaudere Eccleſiæ immunitate ex iure Canonico, firmant Hoſtienſis, Archidiaconus, Bellamera, Abbas & omnes Canoniſtæ, & caſuiſtæ, quos adducit & ſequitur Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap. 12. num. 14.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. n. 47.* Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 8.* Farinacius *in append. de immun. cap. 6. num. 88.* Tuſchus *ver. Eccleſia, concl. 11. num. 35. & 36.* Guttierez *pract. qq. lib. 3. quæſt. 5.* & alij.

3. Sed quidquid ſit de iure communi, hodie ſtante conſtitutione Gregorij XIV. puto raptores virginum & deflorantes Moniales gaudere immunitate Eccleſiarum, quia ſupradicti caſus non ſunt inter exceptuatos à Pontifice *in dicta Bulla* ergo gaudent immunitate. Et hæc opinio, procedit, etiamſi reus defloraſſet Monialem in ipſa Eccleſia monaſterij. nam in Bulla exceptuatur tantùm homicidium, & mutilatio membrorum facta in Eccleſiis. Ergo alia delicta in illis perpetrata, licet enormiſſima, gaudebunt earum immunitate, vt ſatis ego ipſe cum multis aliis firmaui *in part. 1. tract. 1. reſolut. 2.* quicquid aſſerat Portel, *in dub. regul. ver. Eccleſiæ immunitas, num. 15.*

Quæ hic eſt ſuprà Reſol. 24. & in aliis eius annot.

RESOL. XXXIII.

Sup. difficultatibus huius tituli in Reſol. præterita.

An raptores virginum ſint excludendi ab Immunitate Eccleſiæ?

Et deducitur deflorantem Monialem gaudere priuilegio Immunitatis. Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 14.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Sarpus *cap. 6. fol. 49.* ſic aſſerens. Præter homicidas lex ciuilis raptores etiam Virginum ab Eccleſiarum immunitate excludit: delictum enim eſt, in quo neceſſariò inſunt artes, vis, iniuria, non minùs Reipublicæ, quam priuatæ familiæ, præcipuéque ipſi mulieri illata. Hæc ille.

Ad fulciendã doctrinam huius Reſ. lege ſupra ex Reſol. 27. §. Quæro ſeptimo. & infra ex Reſ. 45. §. Ad legem 1. & ex Reſ. 56. §. Nec Valet.

2. Sed negatiuam ſententiam prorsùs tenendam eſſe puto ex ratione ſæpè ſuperius allata, nempè quia raptus huiuſmodi Virginum, non eſt inter crimina exceptuata à Gregorio in ſua Bulla. Verùm difficultas eſt, quid dicendum de iure communi? & etiam negatiuè reſpondendum eſſe puto; quia caſus hic non inuenitur exceptus; immò *in cap. de raptoribus 30. quæſt. 1.* conceditur immunitas. Et ita hanc ſententiam docet Guttierez *in pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 5. per tot.* Germonius *de ſacr. immunitate, lib. 3. cap. 16. num. 57.* Bonacina *tom. 3. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 5. num. 8.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 48.* Farinacius mutans ſententiam *de immunitat. cap. 6. num. 88.* Guallinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 37. num. 72.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 9.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 10. num. 5.* Perſicus *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 11. num. 113.* Azorius *p. 2. lib. 9. cap. 9. quæſt. 9. §. quid verò*, & alij penes ipſos.

3. Vnde aduersùs Sarpum, qui pro ſua ſententia adducit legem ciuilem *Authent. de mandatis Principum, §. neque autem*, negantem Raptoribus Virginum immunitatem. Reſpondeo fuiſſe correctã per ius Canonicum, quod ſeruandum eſſe in materia immunitatis ſine errore negari non poteſt. Et ideò Villalobos *in ſumma to. 2. tr. 39. difficult. 7. num. 15.* ſic aſſerit. [Quanto à los Raptores de las Virgines ſe hà de dezir, que de derecho ciuil no les vale la Ygleſia, como conſta de vn texto: mas eſto eſta corregido por el derecho Canonico, y aſſi el dia de oy les vale, como tienen Angelo, y Sylueſtro, y dize Iuan Fabro, que appreuua eſto la coſtumbre, y refiere la Aleſſandro, que aconſeja eſto, y dize que es opinion comun, y lo miſmo dize Henrico Boych, y dize Iulio Claro, que aſſi lo vio practicar muchas vezes.]

4. Nec valet aliud argumentum Sarpi, quòd hoc crimen ſit perniciosum non ſolùm perſonæ, cui infertur iniuria; ſed Reipublicæ: nam reſpondeo, quòd *in cap. inter alia, de immunit.* dicitur ſic, quantumcumque grauia delicta perpetrauerit, non eſt reus ab Eccleſia educendus, niſi in caſibus ibi expreſſis. Et ſic Panormitanus *ibid. num. 17.* dicit deciſionem illius capitis non eſſe extendendam ad alios caſus, quod etiam docuit Gomez *tom. 3. var. cap. 10. num. 2.* & Boſſius *tit. de captura, num. 32.* cum aliis.

5. Dicendum eſt igitur ex identitate, vel maioritate rationis textum illum non eſſe extendendum ad alios caſus. Primò, quia facienda non eſt extenſio ex identitate rationis, quando talis extenſio præiudicat cauſæ fauorabili, qualis eſt Eccleſiaſtica immunitas. Secundò quia ſi vltra caſus exceptos liceret alios ob identitatem, vel maioritatem rationis excipere, regula aſſignata *in dicto cap. inter alia* deſtrueretur; quia nihil firmum & ſtabile eſſet conſtitutum: illud autem eſt abſurdum. Tertiò quia pœnæ locum non habent, niſi in caſibus expreſſis. Ergo, &c. Vnde ex his omnibus refellendus venit Raphaël de la Torre *tom. 2. in 2. 2. Diui Thomæ quæſtio 99. artic. 3. diſputatio 7. gradu 8.* vbi ſic ait. Quarta exceptio de Raptoribus Virginum ab aliquibus reprobatur, & ab aliquibus admittitur, vnuſquiſque in

in ſuo ſenſu abundet; non enim video clara iura Canonica hanc exceptionem firmantia. Ita ille. Sed pace viri docti, iura in hac re ſunt clara, & ita communiter à veteribus, atque recentioribus Canoniſtis atque Theologis intelliguntur.

6. Nec valet dicere in fauorem Raphaëlis de la Torre Decretum *cap. de Raptoribus 36. quæſt. 1. ſuperiùs adducti*, non eſſe Concilij vniuerſalis, ſed Prouincialis, & ideò non ligare omnes: nam reſpondeo, quòd cùm ab Eccleſia ſit receptum, ab omnibus ſeruari debet. Deinde per ius Canonicum Regula eſt conſtituta, vt delinquentes propter nullum crimen, quantumcumque graue ſit poſſint ab Eccleſia extrahi, in niſi caſibus exceptis. Sed hic caſus per ius Canonicum antiquum non excipitur, vt patet *in dicto cap. inter alia;* ergo gaudere debet immunitate: & iura ſunt clara in eius fauorem.

7. Ad id verò, quòd pro probabilitate contrariæ ſententiæ adducit Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 17.* nempe Raptores Virginum incluſos eſſe ſub nomine publicorum Latronum *in dicto cap. inter alia*: iam ex ſuperiùs dictis patet reſponſio. Adde quòd vt ſit publicus Latro, qui per cap. *inter alias* gaudere non debet immunitate Eccleſiarum ex communi ſententia Doctorum, vt ſuprà viſum eſt, debet ſæpiùs in itineribus publicis cum armis & violentia furari; aliter non priuabitur immunitate: quo pacto Deus bone, ſemel rapiens Virginem includi poteſt ſub nomine publici Latronis? non eſt igitur in hoc audiendus Suarez, qui etiam non debebat pro hac ſententia conſuetudinem in contrarium adducere: nam, vt ſuprà probatum eſt, non admittitur conſuetudo contra immunitatem Eccleſiaſticam.

8. Notandum eſt hîc etiam obiter ex ſupradictis contra aliquos deflorantem Monialem gaudere priuilegio immunitatis. Vide me ipſum *in p. 4. tr. 1.* * *reſ. 43.*

RESOL. XXXIV.

An Clerici gaudeant Immunitate Eccleſiarum, ita vt ad Eccleſiam confugientes pro criminibus non exceptis in Bulla, ab earundem iudicibus Eccleſiaſticis inuiti extrahi non poſſint ab ea? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 24.

§. 1. DIfficilis eſt iſta quæſtio, & inter veteres, & recentiores Theologos, & Canoniſtas non parum agitata. Prima opinio aſſerit non gaudere. Ita Villadieg. *in polit. c. 3. num. 213.* Heuia *in Curia Phil. p. 3. §. 12. n. 17.* Abb. *in c. inter alia. num. 13. de immun. Eccl.* & alij Iuriſperiti, quos citat Guttier. *pract. qq. lib. 3. n. 1.* & Authores infrà citandi, Idem ex neotericis docet Bellet. *in diſq. cler. p. 1. tit. 3. §. 15. n. 1.* Geneuenſ. *in prax. cap. 17. num. 11.* Tanner. *in 2. 2. diſp. 5. quæſt. 8. dub. 1. n. 16.* Peregr. *de immun. c. 12. n. 3.* Megal. *in 3. p. lib. 4. cap. 2. n. 34.* Bonacina *de legib. diſp. 3. p. 7. §. 3. n. 7.* Fagundez *de Præcep. Eccl. tr. 2. lib. 4. cap. 4. n. 52.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. c. 10. n. 6.* Lopez *in inſtruct. p. 2. c. 285.* Azor. *p. 2. lib. 9. c. 9. q. 9.* Portel, *in dub. regul. ver. Eccl. immun. n. 13.* Homobon. *de Exam. Eccl. p. 2. tract. 11. c. 12. q. 26. ſuppoſ. 3.* & alij. Probatur hæc opinio: quia, vt ait Fagũdez, cùm hæc immunitas nõ ſit de iure diuino, ſed de iure, canonico, & poſitiuo; ideò nõ ligat Iudices Eccleſiaſticos, vt patet ex praxi, & conſuetudine. Abbas *vbi ſup.* proſequitur ex fundamẽto in confirmationẽ huius opinionis. Deinde argumentatur Peregrin. ex verbis Bullæ Gregorij: nam ibi ſolùm de laïcis Summus Pontifex facit mentionẽ: ergo excludit Clericos ab iſta immunitate: & ita ſeruari per conſuetudinẽ teſtatur. At his minimè obſtantibus.

2. Secunda ſententia docet Clericos gaudere hac immunitate. Et ita docet nouiſſimè Salgado *de protectione regia, tom. 2. p. 2. c. 4. num. 115.* & Roman: *conſ. 226.* quod incipit: *Spectabilis Domine, & in conſ. 234.* probat, non ſolùm Clericos de iure Canonico habere immunitatem; ſed tenet, maiorem eſſe rationem, cur Clericus in Eccleſia capi nequeat, quàm laïcus. Idem docet Epiſcopus Diaz *in Pract. crim. cap. 123. in fine.* Iulius Clar. *in Pract. § fin. q. 30. num. 16.* & Zerola *in Praxi Epiſc. part. 1. §. Immunitas Eccleſiaſtica. ver. 8.* Decian. *tom. 2. lib. 6. cap. 26. num. 1.* Ioan. Maria Monticellus *in ſua Tract. crimin. regul. 12. n. 18.* Couarruuias *lib. 2. var. cap. 20. num. 16.* Et hanc ſententiam citans alios, veriorem, & communiorem putat Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 57. in Gloſſa lit. P.* & nouiſſimè docet hanc ſententiam Farinac. *tit. de carcer. quæſt. 28. num. 7.* & in terminis noſtræ Bullæ, Ambroſinus *de immunit. cap. 12. per totum.* Duardus *in Bulla Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 16. num. 13.* & magis amplè Petrus Cenedo *in ſuis quæſtionibus Canonicis, quæſt. 42. per totam.* vbi aſſerit, Iudices Eccleſiaſticos, extrahendo Clericos ab Eccleſia ſine licentia Summi Pontificis, in caſibus non expreſſis, incurrere in pœnas, & cenſuras latas contra violantes immunitatem Eccleſiarum. Et probatur hæc ſententia: quia iura Canonica, & ciuilia indiſtinctè loquuntur, & indefinitè, ac generaliter: ergo tam laïci, quam Clerici complectuntur ex authoritate *leg. de pretio. ff. de publicat.* Cæteras rationes adducit Ambroſin. & alij. Reſtat modo reſpondere ad argumenta in contrarium: ſed, quia in his laboribus breuitati ſtudeo; ſolutionem argumenti Fagundez inuenies apud Pet. Cened. *in Can. 42. n. 11.* Argumenta verò Abbatis ſatis ſoluta ſunt à Decian. *vbi ſup. tom. 2. lib. 6. cap. 26. n. 1.* & à Cardinali *in cap. inter alia. de immun. q. 6.* Ad argumentum verò Peregrini reſpondet Gambac. *de Immunit. lib. 4. c. 11. n. 8.* vbi probat, in Conſtitutione Greg. XIV. adeſſe mentionem de Clericis, & Eccleſiaſticis.

RESOL. XXXV.

An Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudeant Immunitate? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 35.

§. 1. COntra aliquos affirmatiuam ſententiam docui *in tract. de immunit. Eccleſ. part. 1.* * *reſ. 24.* cum multis DD. quibus nunc addo Layman. *in Theolog. mor. lib. 4. tract. 9. c. 3. num. 13.* Barboſam *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 6. num. 14.* & Lotterium *de benef. tom. 1. lib. 1. quæſt. 13. n. 113.* & ita determinatum fuiſſe à ſacra Cardinalium Congregatione tam Concilij Tridentini interpretum, quàm Epiſcoporum, & Regularium inuenio; fuit enim Neocaſtri quidam Clericus in minoribus conſtitutus, qui in an. 1618. ob patratum homicidium ad Eccleſiam confugerat, & cùm fuerit à Vicario Generali inde extractus, fuit dubitatum, an hoc legitimè fecerit? Vicarius aſſerebat quòd ſic, fultus authoritate Abbatis, & aliorum, ſed Epiſcopus Petrus Franciſcus Montorius de hac re ſacram Cardinalium Congregationem conſuluit, quæ ſic conſulta reſpondit per Illuſtriſſimum Cardinalem Iuſtinianum.

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & curſim in alio, §. eius annot.

2. [Molto Illuſtre, è Reuerendiſſimo Signore come fratello. Hò riceuuto vna lettera di V. S delli xi. del paſſato, é per riſpoſta gli dico che nella Congregatione del Concilio è ſtata ſeguitata l'opinione contro l'Abbate che Eccleſiaſtici godano l'Immunita delle Chieſe, perche il priuilegio è dato alla Cheieſa, è coſsi ſequita à tenere la Congregatione dei Veſcoui. Io poi ſono ad ſolito ſuo, è le prego ogni vero

contento, di Roma li 10. di Agoſto 1618. come fratello affectionatiſſimo il Cardinal Giuſtiniano.]Non eſt igitur ampliùs de hac quæſtione dubitandum.

RESOL. XXXV.

An Religioſi gaudeant dicta Immunitate, ita vt eorum Superiores, non poſſint extrahere illos ab Eccleſiis, & quid, ſi delinquant in propriis Monaſteriis? Ex part.1.tract.1.Reſol.25.

§.1. NEgat in ſpecie Riccius *part.3.deciſ.*172.*n.6.* & ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcop. Neapolitana aſſerit: & ita docent etiam Doctores citati * ſuperiori quæſtione in prima opinione, qui pro confirmanda eorum ſententia ſic argumentabantur: Si Clerici gaudere debent immunitate Eccleſiarum, ſequitur, quòd Religioſi nunquam poſſent in carcerem detrudi à ſuis Prælatis, cùm ſemper ſint in Monaſterio, quod gaudet hac immunitate: ſed hoc aſſerere eſt abſurdum: ergo, neque Clerici, neque Religioſi immunitate Eccleſiarum gaudebunt. Et ita in particulari augebant Syluester *verb. Immunitas.* 3.§.3.*num.*2. Fagundez *de Precept.Eccleſ. tract.*2.*lib.*4.*cap.*4.*n.*52. Suarez *de Relig. tom.*1.*tr.*2.*lib.*3.*c.*10.*n.6.* & noſter Peregrinus *de immunit. c.*12.*n.*3.*dub* 3.*opin.*2.*arg.*3.cum aliis.

* Quæ hic eſt ſup. Reſ. 34. & infra in Reſ. ſeq. in quatuor eius primis lin. & ſi placet lege ſupra ex Reſ. 27. §. Quarto decimo. & Reſ. & §. eius not.

2. At hoc inconueniente, non obſtante, multi DD. vt *ſuprà* viſum eſt in ſecunda opinione, docuerunt, Clericos, & per conſequens Religioſos, gaudere Eccleſiæ immunitate; & præcipuè inter illos Petrus Cenedo *in quæſt.can.quæſt.*42.& Petrus Gambac.*lib.*4.*cap.*11.*num.*10. vbi aſſerit: [Eadem eſt ratio de Clericis, ac Religioſis; & ideò licet illis, ad euadendas delictorum ſuorum iudiciales pœnas, ad Eccleſias, & Monaſteria confugere, & ſunt ab Eccleſia defendendi. Nec exiſtimo ſatis eſſe conſuetudinem, qua probetur, eos non ſolere ad Eccleſias confugere, vt propterea immunitate careant; ſicut nil valeret, ſi probaretur idem de laicis; non enim propterea quòd nullus laicus per multos annos ad Eccleſiā confugit; ideò mihi non proderit, ſi voluero confugere. Sed probare neceſſe eſt conſuetudinem, qua Clerici, ſeu Regulares, ad Eccleſiam confugientes, nunquam in ea ad immunitatem admiſſi ſunt.] Ita Gambacurt. vbi addit, Regulares in vrbe ad mortem damnatos per Iudicem ab Apoſtolica Sede delegatum, ſi commiſiſſent aliquod delictum, non exceptū, poſſe ad Eccleſiam confugere, & eius immunitate gaudere. Hæc opinio mihi placet, & ita ſentio cum ſupradictis citatis Doctoribus, Regulares gaudere, ſicut Clericos, immunitate Eccleſiarum. Sed difficultas eſt, quando delinquunt in propriis Monaſteriis. Idem dicendum videtur, ſtando in dicta opinione, quòd Clerici, & Regulares immunitate gaudeant. Et ita in terminis docet Gambac.*ſup.n.*12.vbi ait: [Difficultas non leuis ſupereſt de Regularibus delinquētibus in propriis Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, de quibus valde dubium eſt, an teneantur lege *cap. fin. de immun. Eccleſ.* niſi textum illius cap. amplè intelligamus, vt delinquens in ipſo loco immunitatis, careat priuilegio, quàm rariſſimè Religioſi ad immunitatem admittentur; quia rarò exeunt: ſed cùm textus ſit odioſus, vt latè ab immunitate excludens, & ſe reſtringat ad Eccleſias, & Cœmeteria, ad quæ etiam ſe reſtringit conſtitutio Greg.XIV. probabile mihi eſt, in illis ſolis delictis grauibus, quæ in Eccleſiis, vel Cœmeteriis committuntur, ablatam eſſe illis immunitatem. Si quis verò hæc ipſa, ſeu alia grauia delicta committat in aliis immunibus locis, Monaſteriis, Domibus, etiam non carebit immunitatem; quoniam in dictis Canonibus non eſt expreſſum.] Ita ille, quæ omnia limitat *num* 14. ad eos caſus, in quibus Superior procederet contra Regulares in foro iudiciali ad vltrices pœnas Canonum; non autem quando procederet in foro paterno ad pœnitentias ſalutares.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt 34.

3. Hæc opinio Gambacurtæ eſt probabilis, ſtando in rigore Canonum, & præcipuè in terminis noſtræ Bullæ Greg.XIV. vbi vt *ſupra* diximus, excluduntur ab immunitate tantùm illi, qui membra mutilarent, vel occiderent in Eccleſiis, & ideò cōmittentes alia delicta enormia in Eccleſiis, vel Cœmetariis, gaudebunt immunitate; ſicut etiam gaudebunt immunitate committentes homicidia, & mutilationes membrorum, & alia delicta extra Eccleſias, & Cœmeteria in Monaſteriis, & aliis locis, quæ præbent immunitatem Eccleſiaſticam. Ex qua doctrina, Regularis, qui committeret quodlibet graue delictum in Monaſterio, gaudebit vtique ſupradicta immunitate, & Superiores incurrerent in pœnas, & cenſuras violatæ immunitatis, ſi aduerſùs talem criminoſum, volentem gaudere hac immunitate, in iudicio procederent; & ipſe in tali caſu non teneretur ad interrogationes reſpondere. Hæc omnia, vt dixi, probabilia mihi videntur, ſtando in rigore Canonum, & Conſtitutionis Gregorianæ.

4. Sed contrarium tenendum videtur, ex recepta conſuetudine à Summis Pontificibus approbata. Dixi, *approbata à Summis Pontificibus*: nam ſola conſuetudo, vt ſæpiùs diximus, & doctè notat Cened. *q.*2.*n.*10. non præualet aduerſùs hanc immunitatem; niſi Pontificum interueniat conſenſus, quem in noſtro caſu interuenire patet: nam Summi Pontifices quotidie ex appellatione cauſarum ad Sacram Congregationem, vel ad ipſos, de cauſis Regularium; vident eorum Superiores aduerſùs illos proceſſus formare, & ſententiam ferre de delictis, intra Monaſterium commiſſis; de quibùs ſtante contraria opinione gauderent dicti Regulares criminoſi Eccleſiæ immunitate; & tamen de hoc non reclamant, neque ſupradictos Superiores, tanquam violatores immunitatis Eccleſiarum ſeuerè, vt deberent facere, puniunt; imò tales proceſſus, & ſententias confirmant. Ergo præbent illis, in huiuſmodi caſibus, iuriſdictionem, non obſtante aliquo canone, & Bulla Gregoriana contrarium determinante; & certè, ſi opinio Gambacurtæ in praxi fuiſſet admittenda, nullus Religioſus puniretur; & obſeruantia, & diſciplina regularis corrueret; & ideò nullo pacto admittendam eſſe puto.

RESOL. XXXVII.

Dum Quidam Religioſus effregit carcerē Monaſterij, & confugit in alienam Eccleſiam, ſeu Monaſterium, Quæritur, quid faciendum?

Et an cognitio pro dicta Immunitate in quocumque caſu, & euentu ſemper pertineat ad Epiſcopum?

Et ſupponitur Religioſos gaudere immunitate Eccleſiæ, ſiue proprij, ſiue alieni Monaſterij.

Idem, quod dictum eſt de Religioſis, dicendum eſt de Monialibus, & puellis, quæ in earum Monaſteriis educantur, quæ gaudent Immunitate in propria Eccleſia, & Monaſteriis aliorum ordinum, ſed non item intra ſuum Monaſterium, ſicuti omnes Religioſi gaudent dicta Immunitate. Ex par.10. 11.14. & Miſc.4. Reſ.32.alias 30.

§.1.* SVppono Religioſos gaudere Eccleſiarum immunitate, vt me citato tenet Roſacull. in

* Sup. h[ic] quod hic ſupponitu[r] in R. præt[...]

in Praxi Theol. Mor. tom.2. lib.3. in precept.1. Decalogi, cap.t.24. num. 291. & me citato Bordonus *in Miſcellaneis deciſ.*143. Ideò ad caſum propoſitum reſpondeo, quod Superior Monaſterij debet recurrere ad Epiſcopum, ad quem, vigore Bullæ Gregorij XIV. ſpectat hoc iudicium huius cauſæ; qui, ſi Reus delicta exceptuata non fecerit, debet declarare gaudere Immunitate, & Superiores debent illum recipere in Monaſterio, nec ampliùs poſſunt de crimine patrato illum punire, ſtante quod ad Eccleſiam, vel aliud Monaſterium aufugerit. Et quod hoc efficere debeat Epiſcopus tradit Bordonus *vbi ſupr. deciſ.*154. vbi ſic ait: Religioſus Ordinis Minimorum, e.g. aufugit à proprio Monaſterio ad alienum, e.g. Ordinis Capucinorum prætextu Immunitatis; nam, & Religioſos illa gaudere dictum fuit præcedenti Deciſione; dubitatur, quis teneatur concedere extractionem, Vicarius Generalis, an Guardianus Capucinorum? Spectat ad Vicarium Generalem, quia cùm in iſto caſu procedendum ſit, ſicut in præcedenti, iuxtà nimirum formam Bullæ Gregorianæ, quæ modum extrahendi præſcribit communem Laicis & perſonis Eccleſiaſticis ex ibidem probatis, quorum nullus extrahi poteſt, niſi cognita cauſa per Vicarium, quod Reus non gaudet Immunitate; & licentia per eundem conceſſa extrahendi, cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ, clarè conſtat nulli alteri competere hoc ius. Quare Guardianus, quando ſibi conſtiterit per Vicarium, illum Religioſum non gaudere Immunitate, debuit conſignare illum interueniente ea perſona Eccleſiaſtica. Hucvſque Bordonus; qui poſteà *deciſ.* 145. ſubdit, hoc munus cognoſcendi, an Reus gaudeat Immunitate Eccleſiæ ſeu Monaſterij, ad quæ confugit, reſpectu cuiuſcumque rei, ſiuè ſit Laicus, ſiuè Clericus, ſiuè Religioſus, ad effectum vt poſſit, vel non poſſit extrahi, ita ſpectat ad Epiſcopum, vel eius Vicarium Generalem, vt nullus alius in hoc caſu cognitionis, & indè ſequentis extractionis ius, & facultatem habeat, etiam Superior Regularis, vt apertè dicitur in Bulla Gregoriana illis verbis. Ad quos ſolos, id eſt ad Epiſcopum, & Vicarium, & non ad alios Epiſcopi inferiores, etſi aliàs Ordinarij, aut Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint. Res igitur eſt clara, diſpoſita in ea Bulla quoad cognitionem, & extractionem pertinere ad prædictos, & nullo modo ad Superiores Regulares, qui ſolùm requiſiti, velint, nolint, tenentur conſignare Vicario petenti Reum, qui confugit apud ipſos. Ità Bordouus, qui citat Gambacurtam, Correa & Barboſam.

2. Nota hîc etiam, id quod dictum eſt de Regularibus in ordine ad Monaſteria, dicendum eſt de Monialibus, & Puellis, quæ in earum Monaſteriis educantur: Vnde ſic aſſerit Pellizzarius *tract. de Mon. cap.9. quæſt.6. num.*11. Vt ingenuè fatear quod ſentio in hoc, mihi non diſplicet ſententia Bordoni, *reſol.*1. *num.* 18. ſuſtinentis Religioſos gaudere Immunitate, tàm intra proprias Eccleſias; quàm in Monaſteriis aliorum Regularium, non autem intrà proprium Conuentum: idque ne aliàs impunita remaneant delicta Religioſorum: quod regulariter eueniret, cùm ij ſemper habitent in proprio monaſterio. Et quidem quod gaudeant Immunitate in propria Eccleſia, immò & in monaſteriis aliorum Ordinum patet, tùm quia ſic ceſſat abſurdum modò adductum; tum quia Indultum Immunitatis conceſſum fuit locis Eccleſiaſticis, vt debitus honor Dei in iis conſeruetur, abſtrahendo ab hoc, vel illo genere perſonarum: locus autem Eccleſiaſticus iniuria afficitur, ſiue extrahatur Religioſus, ſiuè ſæcularis. Vndè inferri poteſt etiam Moniales, & Puellas, quæ apud ipſas educantur, gaudere Immunitate in propria Eccleſia, non item intrà ſuum Monaſterium. Ità ill.

RESOL. XXXVIII.

An Regularis occidens ſuum Generalem gaudeat Immunitate Eccleſiarum. Ex part.7. tract.11. & Miſc. 2. Reſol.37.

§. 1. NOuiſſimè negatiuam ſententiam docet Ioannes Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum, part.2. tit. de Immunit. Eccleſ. num. 67.* quia in Religione Generalis dicitur Princeps & habet merum & mixtum imperium, & omnem poteſtatem vtriuſque fori & perſonæ. Ergo.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, nam vt optimè Caſtrus Palaus *tom.2. tractat.* 11. *diſp. vnica, punct.9. num.*43. Trullench *in Decal. tom.1. libro primo, cap.*11. *dub.*3. *numero* 24. in Bulla Gregoriana nomine Principis intelligitur, qui ſupremam habet iuriſdictionem, neminique eſt ſubiectus, quia hic per antonomaſiam dicitur Princeps, qualis eſt Pontifex, Imperator, Rex, & ſimiles. Sed Generales Religionum non ſunt tales, nam non ſolùm ſubiiciuntur Summo Pontifici, ſed etiam in multis Caſibus eorum Capitulis Generalibus. Ergo non includuntur in Bulla Gregoriana ſub nomine Principis; Nec argumenta quæ adducit Nouarius ſunt magni ponderis; nam multi Principes, Duces, Marchiones habent merum & mixtum imperium & omnem poteſtatem vtriuſque fori, & tamen, quia verbi gratia ſubiiciuntur Regi Hiſpano, vel Gallo, ſi aliquis ſubditus illos occideret, non vtique, vt perperam vult Nouarius priuabitur Eccleſiæ immunitate; quia ſupradicti non includuntur ſub nomine Principis, cum ſint Regi ſubiecti. Sic & in caſu noſtro Principis appellatione non veniunt Generales cùm & ipſi ſuperiorem agnoſcant; Ergo Regularis ſubditus, eos occidens, priuilegio immunitatis gaudebit.

RESOL. XXXIX.

An Apoſtata à Religione gaudeat Immunitate Eccleſiæ?

Non autem in Eccleſiis, & Monaſteriis eiuſdem Religionis, à qua apoſtatauit, ſed in aliis. Ex part. 1. tract.1. Reſ.23.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Peregr. *de immun. c.*12. *n.* 16. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe exiſtimo. Dico igitur, dictum Apoſtatam gaudere immunitate: non autem in Eccleſiis, & Monaſteriis eiuſdē Religionis, à qua apoſtatauit; ſed in aliis; vt dictum eſt. Et ita docet Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.*15. *quæſt.*16. *num.* 15. Bobadill. *in polit. tom.*1. *lib.*2. *cap.*14. *num.* 57. qui citat Rebuff. & Decian. Et ita docet in terminis noſtræ Bullæ, Farinac. *de immun. c.*1?. *n.* 169. & Italia *de immun. lib.* 1. *cap.*3. §.1. *num.*17. *ver. Ex his ergo apparet.* Vbi teſtatur, quendam Apoſtatam à Religione fuiſſe reſtitutum Eccleſiæ, ex qua fuerat extractus.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 27. §. Quæro decimo. & lege alias Reſ. citatas in fine dicti §. & infrà ex Reſ. 97. §. vlt.

RESOL XL.

An qui vehementer ſuſpectus eſt de hæreſi, gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex part.1. tract.1.Reſ.38.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 29.§ 2. ad medium.

§.1. CVm quadam limitatione affirmatiuè reſpondet Gambacurta.*lib.5.c.38.n.4.*

2. Sed omnes ſcribentes ſuper dictam Bullam, abſolutè negatiuam ſententiam docent, vt noſter P. Peregrin.*cap.8.num.*8. Marius Italia *lib.1. cap.5.§.6. num.59.& n.*140. & Ambroſ. *cap.8. num.*10. Idem etiam docet Penna *in ſuis Annot.ad 2.p.Directorij Inquiſ.ſchol.9. §.qui autem.* Et poſt hæc ſcripta hanc ſententiam inueni apud Farinac. *de immunit. Eccleſ. c.13.num.*175.vbi ſic aſſerit: [Non ſolùm blaſphemus hæreticalis, ſed etiam quicumque alius de hæreſi quouis modo ſuſpectus,ſi ad Eccleſiam confugiat,ab ea à miniſtris ſancti Officij indifferenter extrahitur.Et ratio eſt: quia, cùm error hæreſis conſiſtat in intellectu, qui niſi per ipſiuſmet rei confeſſionem declarari non poteſt, formalitáſque hæreſis ab hoc dependeat; vtique pro fidei orthodoxæ conſeruatione, ne peſtifera hæc lues latenter ſerpat, ſi rei huiuſmodi ad Eccleſiam confugiant,ab ea extrahendi ſunt, iuxtáque intentionis declarationem ad abiurationis gradum admittuntur.Et ita in antiquiſſimo illius ſacri Tribunalis ſtylo ſemper ſeruatum eſt,& ſeruatur in præſens.] Hæc Farinac. Vnde apparet, me his diebus reſpondiſſe contra opinionem Gambacurt.quæ omninò reiicienda eſt.

Sup. hoc in Reſol. & §. not. præteritæ.

RESOL. XLI.

An hæreticus non ſolùm ob hæreſim, verum etiam ob alia delicta diſtincta ab hæreſi, careat Immunitate Eccleſiarum? Ex part.1.tract.1.Reſ.29.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Gambacurt.*lib.7.c.3. num.*6.P.Peregrin. *de immunit. cap.8. n.*13. Bobadill. *tom.1.lib.2.cap.14.num.*54. Tanner. *in 2.2. diſput.5.quæſt* 8.*n.*16. ſi tamen de hæreſi non fuiſſet punitus. Et ratio eſt: quia eſt indignus tali fauore, & vt Eccleſia illum defendat. Verùm contrariam ſententiam tenendam eſſe iudico cum Portell. *in dubiis regul.ver.Eccleſiæ immunitas,num.*10. Azorio *p.2. lib.9.cap.9.quæſt.9.* Syluestro *verb.immunitas*, 3. *q.*3. Suarez *de Relig.tom.1.tract.2.lib.3. cap.10.n.*13. Bonacin.*de legib.diſp.3.q.7.§.3.num.3.* & aliis. Et ratio eſt: quia non habemus fundamentum ad excipiendam perſonam, vbi crimen non eſt exceptum.Vnde in illis locis, vbi Hæretici impunè habitare permittuntur, nec propter hæreſim puniuntur, dicendum eſt,in criminibus non exceptis, gaudere, vt cæteri, immunitate Eccleſiarum.Vide circa præſentem quæſtionem Farin.*de immunit.cap.*13.*n.*170.

RESOL. XLII.

An Hæreticus quoad alia delicta gaudeat Eccleſiarum Immunitate?

Idem dicendum eſt de Schiſmaticis, Apoſtatis,& fautoribus Hæreticorum,&c. Ex p.6.tr.1.Reſ.14.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt infra 4. & in aliis eius primæ not.

§.1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *c.5. fol.*60. vbi cùm intendat probare,vt ſupra viſum eſt, infideles non gaudere Eccleſiarum immunitate; hoc probat exemplo Hæreticorum, & ideò ſic aſſerit. Quodcunque verò de Iudæis dicitur,infideles omnes amplectitur, cuiuſvis ſectæ fuerint. Id autem facile probari poteſt ex Conſtitutione Ioannis XXII. quam ſuperiùs retulimus, qui conſtituit Hæreticos Eccleſiarum immunitate defendi minimè poſſe: ex eo namque conſequens eſt multò minùs infidelibus hoc licere. Etenim hæretici licèt prauas opiniones habeant, Baptiſmatis tamen charactere inſigniti Chriſtum Ieſum aliqua ſaltem ratione venerantur, quem infideles auerſantur, atque execrantur.

2. Sed hoc argumentum Sarpi à maiori ad minus, videlicet infideles eſſe excludendos ab immunitate Eccleſiarum;quia ab illa excluduntur hæretici; negandum eſt: nam hæretici ſecluſo crimine hæreſis, quoad alia delicta gaudent Eccleſiæ immunitate. Et ita ego docui *in part. 1. tract.1. reſol.29.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Ludouicum Corream *releƈt. de immunit. part.3. num.3.* Caſtrum Palaum *tom.2.tract.11.diſp. vnic.punct.7.num.*4. Trullench *in Decalog. tom.1.lib.1. cap.11. dub.2.n.*2. Villalobos *in ſumma, tom.2.tract.39. diffic.7.n.*20. Farinacium *de immunit.cap.*13. *num.*170. & Marium Italiam *lib.1.cap.5.§.6.num.*7. Et ratio eſt, primò, quia non habemus fundamentum ad excipiendam perſonam, vbi crimen non eſt exceptum. Secundo excipitur in iure crimen hæreſis, conſequenter hæreticus tantùm ratione hæreſis: verba enim formaliter accipienda ſunt, & cùm immunitatis priuilegium ſit fauorabile, reſtringi non debet abſque fundamento & ratione. Tertiò immunitatem debet exercere Eccleſia erga omne genus perſonarum,cum inſtituta ſit à Chriſto Domino, qui inimicos iubet diligere: aliter enim aliud iuberet, aliud autem exerceret. Deinde non videtur dicendum quoad hanc immunitatem Chriſtianum eſſe melioris conditionis quàm infidelem vel hæreticum; cum æqualitas ſit ſeruanda erga omnes, vt ipſi agnoſcant ingratitudinem ſuam. Quartò reſpectu aliorum delictorum crimen hæreſis ſe habet per accidens; ergo non poteſt impedire immunitatem, quam reus obtinet,ne ob alia delicta ab Eccleſia extrahatur.Quintò iura priuantia Hæreticum immunitate, formaliter intelligenda ſunt, videlicet vt priuent Hæreticū,quatenus hæreticus eſt,non quatenus homicida, &c.aliàs,qui delinqueret in Eccleſia, priuatus eſſet immunitate,non ſolùm quoad illud delictum,ſed quoad alia quælibet, quod eſt contra communem.Et tandem ſextò hoc priuilegium immunitatis conceſſum eſt loco & non perſonis: Ergo,&c.Et hanc opinionem eſſe probabilem concedunt ipſimet aduerſarij,vt Facundez *part.2.lib.4. cap.4. n.*49.ergo eſt amplectenda: quia inter duas opiniones illa debet amplecti,quæ fauet Eccleſiæ;vt ego * alibi ſatis probaui,& probat Gratianus *in diſceptatione,cap.*88. *num.6.& cap.131.n.*2. Pacianus *reſponſ.7.n.*123.Hondedeus *conſil.3. num.24. lib.1.* & poſt illos Sperellus *deciſ. 91. n. 29.* Vnde ex his ſequitur quid dicendum de Schiſmaticis,Apoſtatis,fautoribus Hæreticorum: iſti enim ſunt excludendi à priuilegio immunitatis, quando ipſorum crimina coniuncta eſſent cum hæreſi,ſecùs autem ſi eorum delicta cum hæreſi aut fauore hæreſis coniuncta non ſint.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

* Alibi inf in Reſ. 1[...] §. vlt. & Reſ. 118. Sed ne. fine, & in rius in tr Reſ.162.§. priuilegiu curſum in ne,& in R 190. §. [...] reſpondec prope fi & in Reſ. in fine, & Reſ. 201. 207.§.Igit & in Re 214.§. 1.[...] medium infra in t Reſ.11.§.[...] med. & ferius in 7.Reſ.4. Sed ſiler in tom.6.[...] 7. Reſol. §. Igitur [...] med.

3. Nec valet dicere in fauorem opinionis Sarpi id quod aſſerit Peregrinus *de immunit.c.8.n.13.*& alij, nempe hæreticum eſſe indignum hoc beneficio & priuilegio,cum ſit Eccleſiæ hoſtis & proditor. Nam reſpondeo hæreticum eſſe quidem indignum hoc priuilegio;ſed Eccleſia ex tertio argumento ſuperiùs adducto ob oſtenſionem ſuæ pietatis illum ab hoc priuilegio non vult excludere.

RESOL.

RESOL. XLIII.

An Iudæus, Paganus, Sarracenus, & quilibet Infidelis gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 22.

hoc in ... us ... ſeqq. & ... eſ. præ- ... n §. 1. & ... in ... 25. §. & infra ... eſ. 69.

§. 1. Respondeo affirmatiuè cum D. Antonino *p. 3. tit. 12. p. 3. §. 1. ver. His ergo exceptis*. Syluest. *in Summa, ver. immunit. 3. n. 12. verſ ſecundũ, de Pagano.* & Azorio *p. 1. lib. 9. c. 9. q. 9.* Nec deſunt pro firmanda mea opinione docti Iuriſconſulti: nam ita docet Riccius *de iure perſon. lib. 2. c. 1. & 2. per tot.* cum aliis, quos citat & ſequitur Barboſ. *in Collect. tom. 1. lib. 5. tit. 49. c. 6. n. 50.* Faber *in leg. 2. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, & in §. ſed & ho c. n. 3. Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, & Gloſſa, Hoſtienſis, Innoc. & Cardinalis apud Bobadil. *tom. 1. lib. 2. c. 14. n. 51.* qui probabilem vocat hanc opinionem: & abſolutè etiam tenet illam in terminis noſtræ Bullæ, Italia *de immun. lib. 1. c. 3. per tot.* Et ratio eſt: quia tale priuilegium non conceditur à Summo Pontifice intuitu perſonarum, ſed loci. Sed priuilegia locis conceſſa, ad quaſlibet perſonas ibi ſtantes extenduntur, vt notat Bartol. *in leg. cunctos populos*, & Bald. *in leg. ſi non ſpeciali. C. de teſtam.* Ergo, dum infideles tali priuilegio frui volunt, non eſt illis denegandum: quidquid in contrarium aſſerant Megala *in 3. p. lib. 4. c. 2. n. 3. & 16.* Doctores apud Farinac. *de imm. c. 6. n. 79.* qui *n. 83.* cum Pegr. *tr. de immun. c. 12. n. 1.* & Suar. *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. c. 10. n. 11.* diſtinguit: ſi enim infidelis confugiens ad Eccleſiam, non petit Baptiſmum; putat, contra noſtram ſententiam, non gaudere; quia ſua infidelitate indignum ſe facit eius beneficio: ſed vt diximus, hoc priuilegium non conceditur ratione perſonarum, ſed locorum. Vel petit Baptiſmum verè & realiter, & non ſimulando, & tunc aſſerit gaudere. Sed tu tene noſtram ſententiam, quam valdè miror vocari parum tutam à Gambac. *lib. 5. c. 7. n. 5.* cùm ſit probabilis, & tam magnos Theologos, & Iuriſperitos habeat patronos, & ex ipſamet Societate probabilem vocauit Facund. *de Præcep. Eccl. lib. 4. c. 4. n. 49.* & Portell. *in dubiis regul. ver. Eccleſ. immun. num. 10.*

hoc in ... ſeq. §. & in 1. poſt etiam

qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt; ac proinde licèt infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſia ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticę nocere non debeat. Ita Correa, quam quidem ſententiam non ſolum in terminis Bullæ Gregorij XIV. veram eſſe exiſtimo, ſed etiam de iure communi, nam *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* neque in alio Canone, non reſtringitur immunitas ad Iudæos & Sarracenos: ergo, &c. Et hanc ſententiam etiam nouiſſimè tenet Gauantus *in enchir. Epiſc. verb. immunitas Eccleſiaſtica n. 9.*

3.* Notandum eſt hîc, etiam ſtando in prima ſententia infideles confugientes ad Eccleſiam, ſi non ſimulatè petant Baptiſmum, gaudere immunitate. Verumtamen ſi infidelis poſt delictum commiſſum ad Eccleſiam confugiens Baptiſmum petat, cùm antea conuerſionis nulla ſigna dediſſet, præſumptio eſt contra illum, quòd ſimulatè, & ſolùm pœnæ vitandæ cauſa petat, idcóque niſi contrarium appareat, extrahi poteſt. Non tamen puto quicquid aſſerant Caſtrus Palaus *in opere morali tom. 2. diſp. vnica, de immunitate Eccleſ. punct. 7. num. 8.* Megala *in 3. part. lib. 4. cap. 2.* & Marta *de iuriſdict. part. 3. cap. 51. num. 3.* præſumptionem hanc iuris eſſe, ac de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, quin potiùs dicendum ad Epiſcopum pertinere, vt in hoc caſu examinet voluntatem infidelis Baptiſmum petentis, & ſi iudicarit veram eſſe atque à Deo inſpiratam, immunitatem ipſi concedat, quominus à iudice laico extrahi poſſit. Et hæc omnia docet Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 12.* & Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 11.* Verùm ego, vt dixi, abſolutè teneo, omnes infideles, etiamſi non petant Baptiſmum, confugientes ad Eccleſiam gaudere eius immunitate; ad textum verò *in l. 1. C. de his qui ad Eccleſiam confugiunt*, ex quo contraria ſententia firmatur, reſpondeo cum Correa *loco citato*, eſſe textum iuris ciuilis, & Pontificio contrarium & ideo non eſſe obſeruandum. Quòd autem infideles non ſint ſubditi Eccleſiæ, ac proinde ab illa tutari non debeant, reſponderi poteſt non debere attendi quòd, Iudæi, v. g. careant fide, vel illam habeant ad hoc, vt ipſi hac immunitate gaudeant, quia hoc priuilegium non conceditur intuitu perſonæ, ſed loci.

* Sup. hoc prope finem præcedentis Reſ. & in Reſ. ſeq. §. Vlt.

RESOL. XLIV.

An Infideles, Iudæi, &c. gaudeant Immunitate Eccleſiarum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 50.

...æ hic ... eſ. præ- ... , & in eius ... æ not.

§. 1. Hic caſus frequenter poteſt accidere, & negatiuam ſententiam tenet Megala, Peregrinus & alij, quos citaui *in part. 1. tract. 1.* * *reſol. 22.* quibus nunc addo Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 3. n. 21.* Aluares de Paz *in praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. n. 106.* Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 51. num. 5.*

2. Sed ego *ibi*, & meritò, affirmatiuam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Tiraquell. *de iure primogenituræ, q. 66. num. 9.* Remigium *de immunit. fallent. 18. n. 3.* Felinum *in c. Iudæi, de Iudæis, n. 2.* Hippolytum *in l. vnic. C. de raptu virginum. n. 114.* nouiſſimè citat & ſequitur Ludou. Correa *relect. de immun. Eccl. part. 3. c. 3.* quia ait ille, immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reuerentiam & honorem conceſſa eſt: vnde qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immunitas, dummodo tamen excipiantur excepti. Deinde peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam immunitas conceditur,

RESOL. XLV.

An Iudæi, & alij infideles, ſi confugiant ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate?

Et docetur, quod ſuper Immunitate Eccleſiaſtica ſæculares Principes nihil ſtatuere poſſunt, vnde in materia Immunitatis ius Canonicum, & non Ciuile ſeruandum eſt. Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 23.

§. 1. Negatiuam ſententiam tuetur Sarpus *cap. 5. fol. 58.* ita aſſerens. Iudæi ſuperſunt, qui vt delictorum pœnam, aut debitorum ſolutionem effugiant, ad Eccleſias confugere ſolent; quorum cauſa lex prima lata fuit ab Eccleſiarum immunitate. Hæc ſtatuit Iudæos, qui ſimulant ſe Chriſti legi velle conuingi vt ad Eccleſias confugientes euitare poſſint crimina, arceri debere. Quare Doctores omnes conſtituunt; ſi Iudæus ad Eccleſiam confugiens velit in Iudaica perfidia permanere, eumdem nulla omnino immunitate vti poſſe. Nonnulli, pauci tamen exiſtimarunt, ſi Iudæus reus, aut debitor ad Eccleſiam confugeret eo nomine, vt Chriſtianus fieri vellet, non ficta aut ſimulata, ſed vera atque ſyncera intentione, ex animo, ac certa pietate, eo caſu ſacro ba-

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in tertia §. 1. & ſupra in Reſ. 25. §. penult. & infra in Reſ. 69. §. Vlt.

ptiſmate inſigniri: atque protegi debere. At quoniam credi nequit velle aliquem ex animo Chriſtianam fidem ſuſcipere, eumque à delictis & facinoribus initium ducere,quæ Chriſtiana Religio omnino prohibet & auerſatur; fieri non poteſt, vt voluntas illa, quæ tunc ſolummodò ſeſe det in omnium conſpectum,cùm iuſtitia hominem quærit ſupplicio afficiendum,recta ſit & ſyncera, ſed ficta potiùs & ſimulata:quodcumque verò de Iudæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cuiuſvis ſectæ fuerint. Hucvſque Sarpus.

2. Sed falſum dicit: dum aſſerit omnes Doctores aſſerere Iudæum perſiſtentem in ſuo Iudaïſmo non eſſe ab Eccleſia protegendum: nam non ignobiles, nec pauci Doctores, quibus ego adhæſi; *in 4. part.tract.1.reſol.50.& in part.5.tract.1.reſol.2.*ex declaratione Sacræ Congregationis immunitatis contrarium aſſerunt, & Couar.*var.lib.2.c.20.n.11.* cum Ludouico Correa *in relect.de immunit. part.3.num.3.* obſeruat hanc ſententiam eſſe receptam frequentiori Authorum calculo,& eam probat nouiſſimè Anton. Ricciullus *de iur.perſ.lib.2.cap.12.per tot.* Zambellus *in reper.Mor. verb. Eccleſia quoad ius immunitatum, num. 2.* & me citato Carolus Maranta *in controuerſ. iur.part.2.reſponſ.51.n.3.* Et ratio eſt manifeſta, quia *in cap.inter alia, cap. minor,cap. frater, cap.ſi quis inuentus, cap.ſi quis contumax, de immunit.* omnibus indiſtinctè conceditur hoc priuilegium:quia non propter perſonas,ſed perſonis propter locum conceditur:ſed infideles capaces ſunt huius cõceſſionis:ergo ſiue velint conuerti, ſiue renuant, hoc priuilegio gaudere debent. Adde quòd priuilegium immunitatis eſt fauorabile;ergo eſt largè interpretandum.

Prima Reſ. hic citata nunc eſt antecedens. Secunda verò ſupra eſt Reſ.25.

3. Ad *l. 1. C. de his, qui ad Eccleſ.confug.* quam pro ſua ſententia adducit Sarpus. Reſpondeo legem illam Imperialem eſſe, & ſuper immunitate Eccleſiaſtica ſæculares Principes nihil ſtatuere poſſunt,vt docet Alexander *lib.7.conſil.145.num.4.* Decianus *lib. 3.conſil.80.n.27.* Sperellus *deciſ.59. num.33.* & alij. Vnde in materia immunitatis ius Canonicum & non ciuile ſeruandum eſt, vt tradit Germonius *de Sacr. immunit.lib.3.cap.16.num.21.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.10.num.19.& verb. immunitas, concluſ.59.n.13.* Peguera *in pract. crimin.cap.26.num.6.*& alij. Et ita ad hanc legem Cod.à Sarpo adductam reſpondet Italia *de immunit.lib.2.c.3.§.3.n.1.*& Correa *de immunit. part.3.n.3.in fin.*& ante illos Abbas *in cap.inter alia, de immunit.num.6.*cum pluribus aliis.

Ad fulciendā doctrinam huius § lege ſupra ex Reſol.47. §. Quæro ſeptimo & Reſ. 31.per totam & infra ex Reſ.56 §.Nec valeat.

4. Nec valet dicere in fauorem Sarpi, quòd Iudæi careant fide,& ideò ſunt indigni, qui hoc priuilegio gaudeant: nam,vt dictum eſt,reſpondeo quòd immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reuerentiam conceſſa eſt. Vnde qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immunitas dummodo excipiantur excepti. Et ideò peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam huiuſmodi immunitas conceditur; qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt: ac proinde licèt Iudæi & alij infideles ita ſe habeant,nequaquam ab Eccleſia ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat. iuxta *reg.delictum,de regul.iur.in 6.* Nec deſinam hic adnotare apud Gentes nullam in Aſylis habitam fuiſſe rationem Religionis; ita vt ij tantùm,qui eos Deos colerent,ad illorum Aſyla admitterentur, ſed cuiuſcumque religionis rei eſſent, in quouis Aſylo confugiendo,ad immunitatem admittebantur.

5.* Ad id verò, quod Sarpus aſſerit Iudæum,vel infidelem ad Eccleſiam confugientem,& Baptiſmum petentem non eſſe credendum,id recta & ſyncera intentione efficere.Reſpondeo quòd licèt quando infidelis petit baptiſmum poſt commiſſum delictum, & fugam in Eccleſiam,ſit magna præſumptio aduersùs eum,quòd ſimulatè petat:tamen non eſt abſolutè, vt malè vult Sarpus,excludendus ab immunitate:ſed Eccleſia poteſt huiuſmodi hominem ad ſe confugientem,& petentem baptiſmum protegere; donec examinet,an verè,an ſimulatè petat, & admittere probationem contra præſumptionem, quia iſta non eſt præſumptio iuris & de iure,aduersùs quam probatio non admittitur, & ita tenet Suarez *de Religione,tom. 1.lib.3.cap.10. n.12.* Peregrinus *de immunit. capit.12. num.1.*Farinacius *cap.6.num.83.* & alij.Et ideò quando Eccleſia iudicauerit petitionem Baptiſmi non eſſe ſimulatam,ſed veram ex occaſione illius delicti, vel ex alio capite à Deo inſpiratam, ſicut poteſt illum hominem baptizare,ita etiam poterit declarare, vt immunitate gaudeat.Sed ſupradicta procedunt in illorum opinione,qui aſſerunt non eſſe excludendos ab immunitate infideles,ſi petant baptiſmum:verùm ego,vt dixi,abſolutè puto Iudæum,vel alium infidelem confugientem ad Eccleſiam,etiamſi non petat baptiſmum,non eſſe immunitate priuandum.

* Sup.hoc in Reſ præterita.§.vlt.& in alia eius not.

RESOL. XLVI.

An offendentes perſonas Cardinalium gaudeant Immunitate Eccleſiarum,maxime poſt Bullam Greg XIV. Ex quo infertur, an offendentes quoſcumque Conſiliarios, licèt intimos Principum ſæcularium gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Ex part.5. tractat. 2. Reſ.86.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenet Farinacius *in append.de immun.c.14.n.185.* quia Conſtitutio.Greg. XIV. videtur reſtricta ad eos, qui fuerint rei læſæ Majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: offendentes autem Cardinales non dicuntur offendere perſonam Pontificis. ergo,&c. Et licèt Cardinales Principes poſſint nuncupari, non tamen propriè Principes ſunt, illi præſertim, qui Superiorem non habent,& de quibus propriè Bulla Pontificia loquitur,vt inter alios obſeruat nouiſſimè Caſtr. Palaus *tom.2.tract.11.diſp.vn.punct.9.n.43.*

2. Sed his non obſtantibus Gambacurta *de immun.lib.5.cap.44.n.5.* Marius Italia *lib.1.cap.5. n.16. & §.7.num. 21.* cum noſtro Peregrino *cap.11.per totum*, docent talem reum minimè gaudere Eccleſiæ immunitate, non tantùm quia Cardinales ſunt Conſiliarij Papæ, & faciunt vnum corpus cum ipſo, ex *cap.felicis,de pœnis,in 6.* ſed quia ſunt Romanæ Eccleſiæ Principes, vnde & in iure Regibus æquiparantur, & ideo maieſtatem habent,& qui eos lædit, maieſtatem lædit, lædit autem eam in perſona Principis, ergo caret immunitatis priuilegio, & includitur in verbis Bullæ Gregorianæ. Quæ doctrina minimè applicari poteſt quibuſcumque Conſiliariis, licèt intimis Principum ſecularium,nam illos offendens gaudebit vtique, vt alibi diximus, Eccleſiarum immunitate, & tradit Palaus *loco cit.* & nouiſſimè Marcellus Vulpe *in Praxi iudiciali, cap. 3. num.15.* Verùm quia opinio Farinacij habet aliquam probabilitatem, quando caſus(quem Deus auertat) in facti contingentia accideret, Epiſcopi, vel alij Prælati Eccleſiarum talem reum ad Eccleſiam confugientem ſecurè cuſtodiant,& illicò Summum Pontificem ne deſinant certificare, qui delinquentem brachio ſeculari tradendum eſſe iuſtè determinabit.

Alibi in Reſ. quæ hic ci... infra 54. ... Reſ. 50 §.Sed ceſſat & in Reſ.51 & 108. in fine.

RESOL.

RESOL. XLVII.

An mandantes offendi Cardinales, ſi effectus non ſequatur, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priuentur Immunitate Eccleſiarum?

Et notatur, eum, qui offenſionem nomine ſuo factam Cardinali ratam habet, Immunitate Eccleſiarum non gaudere, præter incurſionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ. Ex part.5.tract.2.Reſ.87.

§.1. NOn priuari immunitate Eccleſiarum videtur reſpondendum, quia ex mandato mandans non obligatur niſi mandato executo, & §.*is qui exequitur, Inſtit. de mandat.* & ex *l.3.ff.eod.* quod magis confirmatur, quia mandans offendi Cardinalem non incidit in cenſuram Bullæ Cœnæ, ſi effectus ſequutus non fuerit, vt docet Vgolinus *in Bulla Cœn. part.2.cap.* 11. *ver. nec non ea mandantes*, §. 2.*n*.1. Alterius *de cenſ. tom.*1.*lib.* 5.*diſp.* 12. *cap.* 6.*col.* 4. Graffius *lib.*4.*deciſ. part.*1. *cap.*18.*num.*117. Sayrus *de cenſ.lib.*3. *cap.* 15.*num.*9. Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.* 12.*diſp.* 63. *concl.*1. *num.*2. Barboſa *in Collect.Doct.tom.* 3. *lib.* 5. *tit.*9.*cap.*5.*num.*9. Bonacina *in Bulla Cœnæ, diſp.*1.*q.*12. *punct.*3.*num.*8. *&* 9. cum aliis. ergo, &c. Vide etiam Scortiam *in Bulla Pont.epit.*109. *theorem.*297.*& epit.* 166. *theorem.* 420.

2. Sed ego affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto, quam tuetur Peregrinus *tract. de immun. cap.* 11. *num.* 1. & ratio eſt, quia *in cap. felicis, de pœnis, in* 6. punitur etiam mandatum, vt obſeruat Monachus *ibi num.* 1.*in verbo mandauerit, & num.*2. Archidiac. *ibi num.*11. *in eod. ver. mandauerit.* Io. Andreas *ibidem, ante num.*1.*in verbo facientes.* Afflictus *in tit. quæ ſint regalia. in verbo, & bonâ committentium n.* 105. Gigas *de crimine læſæ Maieſt. lib.*1.*rubr. qualiter, & à quibus crimen læſæ Maieſtatis committatur.q.*5. *n.* 13 quos refert, & ſequitur Farinacius *in ſua pract. crimin.p.*2.*tom.*2.*tit. de crimine læſæ Maieſt.q.*112.*n.*91.

3. Quod autem mandans effectu non ſequuto nô incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, non eſt mirum, quia in dicta Bulla principaliter excommunicatur faciens, & ſecundariò mandans, & proinde non eſt mirum ſi mandans non excommunicetur niſi effectu ſequuto per mandatarium, ſed *in c.felicis*, ita principaliter excommunicatur mandans & punitur, ſicut faciens, & ideo non eſt mirum ſi mandans immunitate Eccleſiaſtica non gaudeat etiam effectu non ſequuto per mandatarium. Adde quod noſter doctus & amiciſſimus P. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.*2. *cap.* 11. *q.*12.*num.*1.*&* 4.*& q.*14.*num.*2. ſatis probabiliter docet, ex vi Canonis Bullæ Cœnæ excommunicari mandantes, offendi Dominos Cardinales æquè principaliter, ac facientes, & ideo incidere in excommunicationem, etiam effectu non ſequuto. Quod probatur ex dictione *nec non*, in textu poſita nam Romanus Pontifex poſt excommunicationem latam contra dicta crimina committentes, extendens illam ad mandantes, rata habentes, ac auxilium, conſilium, fauorem præſtantes, &c. ſic ait Nec non ea mandantes, vel rata habentes, &c. At dictio illa, *nec non*, cùm ex duabus negatiuis conſtet, proculdubio affimat, & copulat æquè principaliter, vt habetur ex text. *in §.cumque hoc, in proœm. Inſt.* & nos ſuprà diximus *can.* 2.*q.* 6. Confirmatur, quoniam dictio illa, *nec non*, æquipollet copulæ, *&*, quæ quidem facit venire copulatum principaliter, non autem acceſſoriè, vt per Abb. *in c ſæpe n.*7. *de verb ſign. & in c.querelam n.*5. ac latè Iaſonius cum aliis, quos allegat *in l.*1.*n.*5. *ff.de iuſt. & iur.* Nec mirum ſi ex ſolo mandato quis ligetur, quoniam hoc ipſum mandare eſt delictum conſummatum; vt habetur ex Ioanne Andrea *in add.ad text.in c.*1.*in ver. mandauerit*, *de hom.lib.*6. & hanc ſententiam tenet gloſſa *in Clem.* 1. *ver.mandauerit. de pœn.* Ergo etiamſi non ſequatur effectus, mandans inſequi & offendi Cardinales incurrit in excommunicationem Bullæ, & ita hanc ſententiam præter Duardum docet Sebaſtianus Acoſta *in Bull.Cruciat.q.*65. Notandum eſt etiam hic cum Peregrino *vbi ſuprà num.*2. eum, qui offenſionem nomine ſuo factam Cardinali ratam habuit, immunitate Eccleſiarum non gaudere, præter incurſionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ, de qua vide citatos Doctores.

RESOL XLVIII.

An non reuelantes læſæ Maieſtatis crimen in Cardinales perpetratum gaudeant Immunitate Eccleſiæ?

Idem dicendum eſt de non reuelantibus crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis. Ex part. 5. tract. 2. Reſol 90.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Peregrinus *de immunit.Eccleſ.cap.*11.*num.*5. vbi ſic ait. Limitatur primò, non procedere in eo, qui non reuelat coniurantes, vel conſpirantes vel machinantes in perſonam Cardinalis, ante vel poſt delictum commiſſum, & eorum fautores, receptatores. Nam licèt per non reuelationem non incidat in crimen læſæ Maieſtatis, vt patet ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Infelicis ſeculi, verſ. quicumque* tamen non priuatur Eccleſiaſtica immunitate, quia crimen eſt omiſſionis, & non commiſſionis contra perſonam Principis, & in præſenti Conſtitut. Greg. XIV. excipiuntur ab hac immunitate delinquentes committendo (non autem omittendo) contra perſonam Principis, vt dictum eſt *ſuprà cap.*10.*n.*11. Ita Peregrinus.

2. Verùm hanc rationem: quam pro ſua firmanda ſententia adducit Peregrinus, non admittit Farinacius *in Append.de immun.Eccleſ.cap.*41.*n.*186. & Marius Italia *de immun.lib.*1.*cap.*5.§.7. *n.* 52. aſſerentes læſæ Maieſtatis crimen in * perſonam Principis non reuelantes, ſi ad Eccleſiam confugiant illius immunitate non gaudere; ſed crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis cômittit, qui offendit Cardinales, vt ſuprà probatum eſt, & docet ipſemet Peregrinus; ergo talem reum non reuelantem immunitate Eccleſiarum non gaudere dicendum erit. Vnde ſi caſus acciderit, puto debere Epiſcopum ſtatim Summum Pontificem certiorare, & delinquentem interim cautè cuſtodire.

* Sup. hoc in ſta in Reſ. 50.§.Vlt.

RESOL. XLIX.

An receptatores, & defenſores interficientium Cardinales incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Immunitate Eccleſiæ?

Sed difficultas eſt, an dicti receptatores, &c. incidant in cenſuram latam in cap, Felicis de pœnis in 6.

Et an licèt excuſetur ab excommunicatione, qui Clericum turpiter inuentum in côntinenti percuteret, id tamen non ſatis videtur in percutiente Cardinalem, Epiſcopum, & alios Prælatos expreſſos. &c? Ex part.5.tract.2.Reſ.91.

§.1 QVoad cenſuram Bullæ Cœnæ, qui poſt commiſſum crimen receptat, vel defendit tales reos, ſiue vt amicos, ſiue formaliter vt criminoſos, non incidere in dictam excommunicationem; ſecus autem

autem ſi illos ante commiſſum crimen receptet, & defendat, tradit Souſa *in Bulla Cœnæ,cap.11.diſp.65 num.3.& 4.*Duardus *lib.2.concl.11.q.17.n.6.* Filliucius *tom.1.tract.16.cap.9.punct.6. n.243.* Alterius *de Cenſ. tom.1.lib.5. diſp.12.c.6.* Suarez *de Cenſuris, diſp.21. ſect.2.n.72.* Reginaldus *tom.1.lib.9,c.20.n.314.* & ratio eſt, quia poſt crimen patratum prædictos receptat,& defendit ad ipſum patrandum auxilium,conſilium,vel fauorem non impendit, eſt enim hoc caſu crimen iam perfectè commiſſum, nec in fieri perſeuerat, ergo huiuſmodi receptatores & defenſores ex vi huius Canonis non excommunicantur. Probatur conſequentia, quia poſtquam Summus Pontifex quas prohibet actiones numerauit, addit, *præſtantes in eis auxilium*,&c.quæ verba non obſcurè oſtendunt in prædictis actionibus præſtandum eſſe auxilium,atque adeò illud debere antecedere: qui autem poſt actiones iam factas receptant, non in illis, ſed in re alia hoc loco non prohibita fauent,ad vitandum ſcilicet amicorum ſupplicium;quòd autem receptatores approbantes ſic factum,non excommunicentur, ex diſp.præced.patet.Cùm enim illorum nomine crimen commiſſum non ſit,non dicũtur ratum habere in ordine ad excommunicationem incurrendam.

2. Sed difficultas eſt, an dicti receptatores, vt ſuprà,incidant in cenſuram latam *in c.felicis,de pœnis in 6.* videtur etiam ſub diſtinctione ſupradicta reſpondere Barboſa *in Collect. Doct.tom.3.lib.5.tit.9.c.5. num.14.*qui citat Souſam *vbi ſupr.* nam Souſa negat quidem ſupradictos reos incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ recipientes poſt delictum commiſſum interfectorem Cardinalis,ſed docet incurrere in excommunicationem latam *in d.c.felicis.*& ita etiam docet Bonacina *in Bulla Cœna.diſp.1.q.12.p.3.n.12.*

3. Verùm an in tali caſu receptatores interficientium Cardinales gaudeant immunitate Eccleſiarum,diſtinguit Peregrinus *de immun.cap. 11.n.4.* nam vel receptio redundat in fauorem delicti commiſſi contra Cardinalem, vt quia receptio eſt facta, ne à ſatellitibus comprehendatur,vel ne à iudice puniatur, & in hoc caſu non excuſatur à pœna,nec immunitas Eccleſiaſtica ei ſuffragatur, vel receptatio non redundat in fauorem delicti, ſed tantùm hoſpitij gratia facta eſt, & in hoc caſu mitiori pœna puniri debet, & immunitatem Eccleſiaſticam non amitteret,cui adde Megalium *in 3.p.lib.3.c. 9. q.1.n.3.*

4. Sed hanc ſententiam tunc probabilem eſſe putat Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. can.11.q.11.n.7.* quando aliquis Cardinalis,vel ex dictis Prælatis turpiter inueniretur (quod abſit)eo modo,quo exemplificat Vgolinus *loco citato*; ſecus autem ſi ſolus cum ſola in loco ſuſpecto comprehendatur,nam licèt excuſaretur ab excommunicatione,qui Clericum ſic inuentũ incontinenti percuteret, iuxta ſententiam Nauar.quam communẽ eſſe teſtatur ipſe *in Manuali cap. 27.n. 84.* & Suarez *de cenſ. diſp.22.ſect.1.ſub n.37.* id tamen ſatis non videtur in percutiente aliquem ex enumeratis in hoc Canone, quoniam propter dignitatem perſonæ, & munus quo fungitur, non redditur adeò ſuſpectus, ſicut ſimplex Clericus,maximè ſi de huiuſmodi genere criminis non ſit aliàs diffamatus.

* Sup.hoc.in tom.5. tr. 2. Reſ.16.17. & 18.& in aliis earum annotationũ pro hac quæſt.

5. Verùm, his non obſtantibus, ego teneo abſolutè contrariam ſententiam, nempe ſupradictos occidentes, vel percutientes Cardinales incurrere cenſuram Bullæ Cœnæ,& ita docet Alterius *de cenſ. tom.1.lib.5.diſp.12.c.5.dub 3.*& Bonacina *de cenſ.diſp. 1.q.22.punct.3.n.5.*& ratio eſt, tum quia hic Canon abſolutè excommunicat offendentes Cardinales, & alios Prælatos hic expreſſos abſque exceptione cauſarum *in cap.ſi verò 1.& 2.de ſent. excomm.*contentarum; ergo fruſtrà nos excipimus huiuſmodi cauſas verba enim generaliter prolata, generaliter intelligenda ſunt iuxta propriam verborum ſignificationem, etiam in materia pœnali, & odioſa.*l.de pretio, ff.de public.in rem action. & cap. ſolitæ,in fine,de maior. & obed.*tum quia percutientes Clericum turpiter inuentum cum filia ligarentur excommunicatione Canonis *ſi quis ſuadente diabolo 17.q.4.* niſi exciperetur *in c. ſi verò 1.& 2.de ſent. excomm.*ergo etiam excommunicatione Bullæ ligatur percutiens Epiſcopum in huiuſmodi crimine inuentum, cùm is nullibi exceptus reperiatur, & exceptio in vno caſu non ſit ad alium trahenda. Vnde ex his contra Peregrinum non audeo dicere ſupradictum reum gaudere immunitate Eccleſiaſtica;ſed in caſu occurrente puto conſulendum eſſe ab Epiſcopo Summum Pontificem.

* Sup.hoc infra in Reſ.54. §.Vlt.poſt medium.

RESOL. L.

An Reus criminis læſæ Maieſtatis humanæ debeat gaudere Eccleſiarum Immunitate?

Et quid dicendum, ſi vxorem, filios, fratres Regis, Conſiliarios, Proreges, &c. quis offendit?

Et quid, quando coniuratio, conſpiratio, machinatio, conuenticula, ſeditiones, & ſimilia, &c. non eſſent facta circa perſonam Principis, licèt talia crimina reducerentur ad læſam Maieſtatem?

Et an ſciens, & non reuelans crimen læſæ Maieſtatis in ipſam perſonam Principis gaudeat Immunitate? Ex part. 6. tract.1.Reſ. 18.

§. 1. Negatiuè reſpondet Sarpus *c.5.fol.51.*vbi ſic aſſerit.At præter hæc delicta,quæ priuatos reſpiciunt, perduellionis etiam rei à ſacro loco defendi non poſſunt. Quod Doctores omnes vnanimes non ſentire demiror: multi certè idemque ſummi Iuriſperiti probant,qui optima ſanè de cauſa decernunt, maximam fore iniquitatem, ſi quò tot errata leuiora puniri poſſunt, liceret reos ab Eccleſiis extrahere: ob maiora verò, imò ſi mentis acies intendatur, omnium maxima, dum Reſpublica læditur, & regimen optimum peruertitur, non liceret. Sic ait Sarpus.

Sup. hoc infra in Reſ. 52.& 53.

2. Verùm hæc quæſtio poteſt tractari dupliciter, vel in terminis iuris communis, vel in terminis conſtitutionis Gregorianæ. Et in vtroque caſu exiſtimo reum læſæ Maieſtatis humanæ modo infrà explicando, gaudere Eccleſiarum immunitate. Et ita de iure communi tenet Ioannes Guttierrez *in pract. queſt. lib. 4.n. 3. iuncto n.9. & 17.* vbi reprobat Boſſium, & Clarum adductos à Sarpo.Idem tenet Villagut.*de extenſ.leg.cap. fin. num.5.* Et poſt illos Caſtrus Palaus *tom.1.tract. 11.diſp.vnic.pun.10.num.42.*Et ratio,eſt,quia *in can.inter alia, de immunit. Eccleſ.*conceditur immunitas omnibus delinquentibus, quantumcumque grauia crimina perpetrauerint: niſi in aliquibus caſibus ibi exceptis:ergo de iure communi crimen læſæ Maieſtatis debet gaudere immunitate, quia non excipitur in dicto textu.

3. Sed ceſſat hæc difficultas poſt conſtitutionem Gregorianam, cùm in illa excludantur tantùm ab immunitate Rei læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: ſecus autem dicendum eſt, quando, coniuratio, conſpiratio, machinatio, conuenticula ſeditiones, vel ſimilia non eſſent facta circa perſonam Principis; licèt talia crimina reducerentur ad læſam Maieſtatem.Et ideò ſtatuas,vel Principis imagines offendens, qui ſe regem facit, cùm non ſit; qui offendit eum, qui à Principe ſaluum habet conductum, qui rebellionem committit contra ſuum Principem,

Sup. hoc in Reſolutionibus not.præteritæ.

Principem, contra ſtatum, ſeu Prouinciam: qui occidit filios, vxorem & fratres Principis: item ſuos Proreges, Conſiliarios, Oratores, & alia ſimilia faciens, dicitur vtique crimina læſæ Maieſtatis cõmittere, ſed quia non ſunt commiſſa in perſonam ipſius Principis, gaudebit vtique Eccleſiæ immunitate; & omnes ſcribentes poſt Bullam Gregorianam tenent, & præcipuè inter illos Alexander Peregrinus *de immunit. cap.9. per totum*, & Bonacina *tom.2. diſp.3. quaſt.7. punct.6.§.6.num.3.* nouiſſimè Doctus Franciſcus Syluius *in reſolutionibus variis, verb. immunitas, fol.108.* Nec deſinam hîc pro curioſis adnotare, quòd apud Lacedæmonios Pauſanias criminis læſæ Maieſtatis accuſatus tutum ad Aſylum Palladis Chalcicæ perfugium expertus eſt & impunitus euaſit.

4. Ad rationem verò, quam pro ſua ſententia adducit Sarpus: nempe ſi pro minoribus criminibus rei extrahantur ab Eccleſia; quantò magis extrahendi erunt pro perduellionis crimine tam præiudiciali communi bono & Reipublicæ. Reſpondeo, in materia immunitatis, de qua loquimur, ex identitate vel maioritate rationis nullum caſum excipiendum eſſe præter exceptos in iure.

5. Notandum eſt hic obiter docere Bonacinam *tom.2. diſput.3. quaſt.7. punct.7.n.11.* Scientem, & non reuelantem crimen læſæ Maieſtatis in ipſam perſonam Principis gaudere immunitate; cùm dictio, *In*, appoſita in Bulla Gregoriana importet actionem poſitiuam, non verò negatiuam, licèt contrarium aſſerat Marius Italia *lib.1.cap.5.§.7.num.52.* & Farinacius *de immunitate, cap.14. num.186.* Sed ſententia Bonacinæ, mihi magis placet, quam etiam tuetur Peregrinus *de immunitate, cap.10. num.11.* & Ghilinus *in ſumma, verb. crimen læſæ Maieſtatis, numer. 1. littera C.*

RESOL. LI.

An committentes crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis Superiorem recognoſcentis gaudeant hac Immunitate? Ex part.1.tr.1.Reſ.6.

§. 1. NOn gaudere reſpondet Gambacurta *lib.5. cap.44.* & ponit exemplum in Principibus noſtræ Siciliæ, vt Princeps Buteræ, Petrapertiæ, Caſtri veterani: & hoc extendit etiam ad Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, & Barones vaſſallorum: & ita ex parte docet Megala *in 3.part. lib.4.cap. 2.q.1.num.22.*

2. Sed tu contrarium tene cum Barboſ. *in Collect. tom.1.lib.3. tit.49. cap.6. num.10.* Peregrino *in tract. de immunit. Eccleſ.cap.9.n.8.* & nouiſſimè cum Farinac. *de immunit. cap.13.num.187.* & Italia *de immunit. lib.1.cap.6.§.7.n.29.& ſeq.& num.36.ver.hoc.autem.* Et ratio eſt: quia dato, quòd crimen læſæ Maieſtatis committerent, illos offendendo, gauderent tamen Eccleſiæ immunitate: quia præſens Bulla Gregoriana intelligitur de offendentibus perſonam ſupremi Principis: nam, cùm verſemur in materia odioſa, & pœnali, ita nomen Principis in Bulla accipiendum eſt.

RESOL. LII.

An rebellis, vel qui offendit ſtatuas, vel imagines Principi dicatas, gaudeat Immunitate?

Et an cudentes falſam monetam; offendentes eum qui habet ſaluum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipſo viuente, expoliantes nuncios Regis. vel alicuius Principis, vt arcana Regis ſciant; & ſimilia perpetrantes gaudeant Immunitate?

Et quid dicendum, ſi aliquis, crimen læſæ Maieſtatis committeret in perſonam Principis, ſi non eſt ei ſubditus ratione originis aut domicilij?

Et an qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis & non reuelant gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſol.7.

§. 1. VBi ſuprà *lib.5.c.44.* Gambacurta negat, & Villadiego *in Polit. c. 3. n. 107.* quia reus Maieſtatis videtur: ſed licèt talis crimen læſæ Maieſtatis committat, attamen immunitate Eccleſiæ gaudebit: quia tale crimen non eſt in perſonam Principis, vt Conſtitutio Gregoriana requirit, & ita docet Peregr. *de immunit.cap.10.n.8.* Supra in Reſ. præterita.

2. Vnde notandum eſt hic, quod, licèt multis modis committatur crimen læſæ Maieſtatis, hodiè tamen per dictam Conſtitut. Gregor. XIV. ſtatutum eſt, reum criminis læſæ Maieſtatis tunc non gaudere immunitate Eccleſiæ, ſi in perſonam Principis aliquid machinatus fuerit: ergò ſecùs, ſi non in perſonam Principis: & ideò Peregrin. *vbi ſuprà, n.9.* probat, gaudere hac immunitate Eccleſiæ offendentes, vt diximus, ſtatuas vel imagines Principum: * cudentes falſam monetam; offendentes eum qui habet ſaluum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipſo viuente; expoliantes Nuncios Regis, vel alterius Principis, vt arcana Regni ſciant; & ſimilia perpetrantes: nam, licèt hi omnes in his delictis committant crimen læſæ Maieſtatis: non tamen perſonam Principis offendunt. Et ita aſſerit Farinac. *de immunit.c.13. n.190.* cum Peregrin. *n.13.* & Rebel. Delinquentes ergo contra ſtatuam Principis, licèt crimen læſæ Maieſtatis committant, gaudebunt tamen hac immunitate: nam per rebellionem licèt reſiſtant, & non obediant ſuo Principi; non tamen offendunt perſonam Principis. Sup. his ſeqq. ſupra in Reſ. 50.& pro parte in Reſ. 53.& 55.

3. Notandum eſt etiam cum Megala *in 3. part. lib.4.c.2. q.1.n.23.* Ambroſino *de immunitate, c.9.n.6.* Farinac. *vbi ſuprà num. 191.* quòd ſi aliquis crimen læſæ Maieſtatis committeret in perſonam Principis, ſi non eſt ei ſubditus ratione originis, ſeu domicilij, hanc immunitatem non amitteret: quia talis non dicitur committere crimen læſæ Maieſtatis, & eſt communis opinio, teſte Rol. *lib.1.conſ.4.num.5.*

4. An verò, qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis, & non reuelant, gaudeant immunitate Eccleſiarum; negatiuè reſpondet Farin. *de immunit. cap. 13. num. 186.* Sed contrariam ſententiam docet Peregrin. *tract.de immunit.cap.10.num.11.* quia, licèt tale crimen puniri debeat pœna mortis; tamen immunitatem Eccleſiæ non amittit, quia crimen eſt omiſſionis, & non commiſſionis contra perſonam Principis: & in hac Conſtitutione Summus Pontifex punit delinquentes in committendo & non in omittendo, contra perſonam Principis: nam illa dictio, *in*, poſita in Bulla, denotat, *contra*, & per conſequens actionem, & non omiſſionem.

RESOL. LIII.

An gaudeat Immunitate Eccleſia coniurans ſeu machinans, vt tradat inimicis Regnum, Ciuitatem, &c? Ex part.4.tract.1.Reſ.183.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Gambacurta *de immunit. lib.1 cap.44 dub.5.* quia talis eſt reus criminis læſæ maieſtatis: ergo non debet gaudere immunitate. Sup. hoc in præterito, & ſupr in Reſ.50.§.5.

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Peregrino

Peregrino *de immu. c.10.n.7.* Farinacio *in appen.c.14. num.190.* Mario Italia *de immunit. lib.1. cap.5.§.7. num.45.* & aliis; quia Gregor. XIV. in ſua conſtitutione excipiendo crimen læſæ Maieſtatis taxauit dictam exceptionem in perſonam ipſiuſmet Principis, & paulo antè poſuit dictionem taxatiuam *tantum*, quæ de ſui natura eſt impedire extenſionem ad non expreſſa. Et in dicta conſtitutione exceptio caſuum fit per modum formæ: ergo nihil addi, vel minui poteſt, ſed ad vnguem ſeruari debet. Ita Peregr. *vbi ſuprà*, & poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere etiam Martinum Bonacinam *in Decalog. diſp.3. quæſt. 7. punct.6. §.6. num.5.* quia, ait ille, in tali caſu delinquens non dicitur coniurare in perſonam Principis, nec facere actionem, in offenſionem perſonæ, ſed dignitatis, quæ tali perſonæ competit: ergo, &c. Et tandem hanc ſententiam docet Caſtrus Palaus hoc anno Lugduni impreſſus *tom.2. de reuerentia debita locis ſacris, diſp. vnica, punct. 9.n.42. in fine.* Vide meipſum *in part.1. tract.1.* reſol.7.*

*Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. LIV.

An, ſi quis occidat Fiſcalem Regium, vel Præſidem iuſtitia, gaudeat Immunitate Eccleſiæ?

Et quid, ſi aliquis occidat Epiſcopum, vel Cardinalem. Ex part. 1. tract. 1. Reſol.20.

Quæ hic eſt ſupra 52. & pro difficulta huius Reſ. ſuprà in Reſ.46. prope finem & in Reſ. 50. §. Sed admedium, & in Reſ. 51. & in fine Reſ. 108.

§.1. HÆc opinio ex ſupradictis *in Reſ.7.* reſoluta eſt: ſed in particulari illam poſui; quia his diebus à quodam Iuriſconſulto agitata fuit, qui dicebat, dictum reum committere, ita facientem crimen læſæ Maieſtatis; & ideò non gaudere immunitate Eccleſiæ.

2. Sed prorſus, vt ego illi ſatisfeci, contrarium dicendum eſt: quia in Bulla excipitur tantùm crimen læſæ Maieſtatis contra perſonam Principis: ſed dictus crimino ſus commiſit quidem crimen læſæ Maieſtatis; ſed non in perſonam Principis: ergo gaudebit Eccleſiæ immunitate. Et ita in terminis docet Bonacin. *de leg. diſp.3. quæſt. 7. punct.4. num. 22.* & Ambroſin. *de imm. cap.9. num.7.* cum Farinac. *de imm. cap.13. num.192.* qui *num.185.* aduertit, etiam occiſores Cardinalium, & Epiſcoporum gaudere dicta immunitate, licèt in tali caſu, putet reum à Iudice Eccleſiaſtico cuſtodiendum eſſe, vt poſteà Summus Pontifex informetur: ſed abſolutè occidentes Cardinales non gaudere docet Peregr. *de imm. cap.9.n.5.* etiamſi dicti Cardinales galerum, ſeu capellum Pontifice, non acceperint.

Sup. hoc ſupra ex doctrina Reſ. 49. §. Vlt.

RESOL. LV.

An Monetarij gaudeant Immunitate?

Et an idem dicendum ſit de tonſoribus Monetarum, quod de cudentibus. Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 19.

§.1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol.52.* Neque verò, ait, ſacris proteguntur locis, qui Monetarij vulgò dicuntur: tum quia perduellionis eſt ſpecies; tum etiam quia ſunt publici fures, qui quoad in eis eſt, humanam ſocietatem deſtruunt, cunctóſque ſine diſcrimine expilant. Hæc ille.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 52. §.2. circa ſim ad medium.

2. Videtur hîc Sarpus loqui abſolutè tam de illis qui cudunt falſam monetam, quàm de illis, qui bonam tondent: ſed ego vtroſque immunitate gaudere exiſtimo. Et licèt cudens falſam monetam, crimen læſæ Maieſtatis dicatur committere, ex *l.2. Cod. de fal. monet.* ibi. *Cuius obnoxij Maieſtatis crimen committunt*, & docet Decianus *lib. 7. cap. 23. num.1.* cum aliis quos refert Farinacius *quæſt.115. num.1.* Tamen cudentes monetam falſam adhuc puto non eſſe priuandos priuilegio immunitatis, tam de iure communi; quàm de iure nouo conſtitutionis Gregorianæ: quia in nullo Canone, antiquo excluduntur ab immunitate, & quia non committunt delictum in perſonam ipſam Principis, quod ſolum excluſum eſt in Bulla Gregoriana, & ita in terminis docet Peregrinus *de immunit. cap. 10. num. 10.* Ioannes Guttierez *in pract. quæſt. lib. 4. quæſt. 4. num. 10.* & Villalobos *in ſumm. tom.2. tract.39. diffic.7. num.19.* vbi ſic aſſerit. [Del que haze moneda falſa ſe ha de dezir, que aunque el delito es muy graue, le vale la Ygleſia, porque no eſta eſpreſſo in derecho lo contrario, y aunque ſe cuente por crimen læſæ Maieſtatis, es por extenſion y largo modo, y no propriamente.] Ita ille, & me citato Trullench *in Decalog. tom.1. lib.1. c.11. dub.3. num.28.*

3. Et idem dicendum eſſe puto de Tonſoribus Monetarum, qui gaudebunt vtique hac immunitate; vt in ſpecie docet Peregrinus *cap.6. num.11.* Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 15.* Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num. 4.* & Bonacina *tom. 2. diſp.3. quæſt.7. punct.6. §.1. num.4.* & me citato Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.2. cap. 3. num. 122.* qui teſtatur, quòd cùm in Eccleſia Sancti Antonij extra mœnia Ciuitatis Neapolis quidam monetarij confugiſſent: tunc Prorex Paulo V. ſupplicauit, quatenus eius Nuncio mandaret, vt eoſdem Monetarios ad Regiam Curiam conſignare dignaretur. Et Sanctiſſimus ſub die 19. Iulij 1619. mandauit dari litteras Nuncio vt cõſtito ſibi ſummariè & ex proceſſibus Laicorum, quòd iſti erant Monetarij, eos conſignari mandet.

4. Vnde ex his patet reſponſio ad argumenta Sarpi. Dico igitur ad primum ſupradictos reos non eſſe propriè perduellionis reos; ſed largo modo: & etiamſi eſſent verè & propriè, aſſerit Guttierrez etiam gaudere immunitate, cùm nullus Canon excludat ab illa reum læſæ Maieſtatis humanæ, vt ſuprà probatum eſt. Quòd hi autem dici poſſent, vt perperam vult Sarpus, publici latrones, negandum eſt: quia clam & ſine violentia furantur, & non in viis publicis: ergo non ſunt publici latrones, atque immunitate gaudere debent: & ideò ſecundùm ſupradictam noſtram ſententiam fuiſſe iudicatum in crimine falſæ monetæ in Regali Cancellaria Pinciana, teſtatur Guttierrez *loco citato.*

RESOL. LVI.

An fraudantes Regia tributa gaudeant Eccleſiarum Immunitate?

Et an gaudeat Immunitate obligatus ad reddendum ratiocinia ratione alicuius adminiſtrationis, & tutelæ?

Idem eſt dicendum de Officiali Regio debitore ex cauſa Syndicatus. Ex part.6. tract.1. Reſ.20.

§.1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol.52.* vbi ſic ait. Neque porro ij qui fraudant fiſcum. & Reipublicæ pecunias in ſuos vſus conuertunt; ſicuti lex Imperialis decreuit, Eccleſiarum immunitate muniuntur.

2. Verùm prorſus affirmatiuè ſententiæ eſt adhærendum. Et ita docet Villalobos *in ſumma, tom.2. tract.39. difficult.7. num.19.* vbi ſic ait. [Quanto à lo que deue, tributos reales, ſegun que de derecho ciuil, non le vale la Ygleſia; mas haze de dezir, que le vale attento el derecho Canonico, come tiene Abad, Gregorio Lopez, y Bobadilla.] Quibus ego

addo

addo Syluestrum *verb. immunitas 3. num.* 8. Angelum *eod. verb. num.* 15. Tabienam *num.* 8. Armillam *num.* 11. Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num.* 53. Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num.* 3. Ambroſinum *de immunit. cap.* 13. *n.* 2. Farinacium *cap. 3. num. 61.* Germonium *de ſacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num.* 110. Caſtrum Palaum *tom. 2. tractat. 11. diſput. vnic. punct.* 8. *num.* 5.

onten- hoc §. in Reſ. Quæro 10. ad m, & 33 per , & in §. Ad

3. Nec valet pro ſententia Sarpi lex Imperialis videlicet *Authent. de mandatis Principum, §. publicanorum*, quam ipſe adducit: nam, vt in ſimili caſu reſpondet Guttierrez *in pract. quæſt. lib. 4. quæſt. 4. n.* 4. in materia immunitatis, quando ius ciuile diſcordat à iure Canonico, ius Canonicum ſeruandum erit etiam in foro Ciuili. Quod etiam docet ex pluribus Sperellus *deciſ. 52. num. 32.* Vnde omnes leges iuris Cæſarei ſub Titul. *de ſacroſanct. Eccleſ. & de Epiſcop. & Cleric.* hodie nullæ ſunt ex iuriſdictionis defectu. ergo Sarpus in noſtro caſu non debebat attendere quid diceret lex Imperialis: ſed quid ſtatueret ius Canonicum *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* vbi ſtatuitur omnes delinquentes pro quocumque delicto gaudere Eccleſiarum immunitate aliquibus delinquentibus exceptis, inter quos non numerantur fraudentes Regia tributa.

qq. in infra 6o. §. fine.

4. Vnde ex ſupradictis à fortiori dicendum eſt gaudere immunitate obligatum ad reddendum ratiocinia ratione alicuius adminiſtrationis, vel tutelæ. Nec obſtat textus *in cap. vxor 17. quæſt. 4.* vbi quidam ſeruus nomine Fœlix obligatus ad ratiocinia confugit ad Eccleſiam, & Gelaſius Papa mandat præſtito iuramento impunitatis illum extrahere. Nam reſpondeo, quòd ille textus loquitur in ſeruo, & non in homine libero, vt aduertit Decianus *lib. 6. cap. 28. num. 26.* & alij.* Et certum eſt ſeruos eſſe dominis reddendos præſtito impunitatis iuramento. * Et idem dicendum eſt de officiali Regio debitore ex cauſa Syndicatus; vt obſeruat Farinacius *de immunit. cap. 3. num. 66.* nam ſi confugiat ad Eccleſiam, eius immunitate gaudebit.

hoc fra in §. Ad am. & 69.

RESOL. LVII.

An fures debeant Immunitate Eccleſiarum gaudere, etiam in Eccleſia furantes Pixidem SS. Euchariſtiæ Sacramenti?

Et an ſaltem ex conſuetudine licitum ſit extrahere fures ſimplices ab Eccleſia?

Et an ſaltem fures, qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt, & intra Eccleſiam illud contrectauerint, gaudeant eius Immunitate?

Et notatur quod reus non poteſt in Eccleſia ſpoliari à iudice laico re furata, quam ſecum traxit, ſed recurrendum eſt ad iudicem Eccleſiaſticum.

Et an furantes, & alij delinquentes in Eccleſia capi poſſint ab Eccleſiaſticis miniſtris, etiam extra Eccleſiam?

Et docetur conſenſum Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis præiudicium, nihil operari? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 9.

cidā- ctri- nuius ge

§. 1. Minimè, reſpondet Sarpus *cap. 5. fol. 44.* ſic enim ait. Fures etiam, qui aut in Eccleſia furtum, aut cum re ablata ad ipſam confugerint, ex eo quòd in Eccleſia peccant, ab eadem diuelli queunt.

oc in- eſ. ad

2. Sed affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto; etiamſi furtum commiſſum fuerit in Eccleſia; vel ſi Latro pluries furatus fuerit, & ſit famoſus, dummodo non ſit publicus, quia Canones & conſtitutio Gregoriana excipiunt tantùm homicidia, & mutilationes factas in Eccleſiis. Et ita docet Farinacius *de immunit. cap. 6. num. 93. & ſeq.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 9. num.* 3. Chartarius *de ciſ. crimin. 9. numer. 7.* Tuſchus *de iur. Eccleſ. concluſ.* 10. *numer.* 23. & Peregrinus *cap. 12. num. 9.* Sperellus *deciſ. 59. num. 21.* Ambroſinus *de immunit. cap. 5. num.* 6. Nouarius *in ſumm. Bull. tit. de immunit. num.* 4. & Riccius *p. 1. dec.* 110.

3. Sed non indigemus contra Sarpum auctoritate Doctorum; vbi adeſt expreſſa determinatio ſacræ Congregationis immunitatis in vna Squillacenſi 18. *Martij* 1632. vbi decretum eſt immunitate Eccleſiaſtica gaudere furantes in Eccleſia. Et nota, quòd reus non poteſt in Eccleſia ſpoliari à iudice Laïco re furata, quam ſecum traxerit: ſed recurrendum eſt ad iudicem Eccleſiaſticum, vt ego alibi adnotaui, & docet nouiſſimè Sperellus *deciſ. 49. num. 25. & 26.* cum aliis penes ipſum. Et ſuprà dicta doctrina eſt ita vera, vt Barboſa ex Farinacio *de iure Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num.* 123. & Gauantus *addit. ad Man. Epiſc. ver. immunitas Eccleſiaſtica, n.* 8. dixerint furantes etiam in Eccleſia Pyxidē ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti gaudere eius immunitate: quia homicidia & mutilationes factæ in Eccleſia tantùm exceptuantur, non autem alia crimina: & in noſtra materia caſus excepti non extenduntur ex maioritate rationis. Et ideò omnes ſacrilegos docet Chartarius *deciſione criminal. 7. num. 6.* gaudere Eccleſiæ immunitate. Vnde refellendus venit Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 26. n. 7.* Caſtro *conſil. 458. num. 1. lib. 1.* & alij apud Farinacium *de carcer. quæſt. 28. num. 47.* aſſerentes furantes in Eccleſia non gaudere eius immunitate; & Naldus *in ſumma ver. Eccleſia, num. 5.* ſentiens furantem Pyxidem non gaudere immunitate.

Alibi in Reſ. quæ hic eſt infra 101. §. vlt. in principio, & in Reſ. 100. §. Neque, curſim in fine Et pro furantibus Pyxidem infra in Reſ. 99 §. vlt. ad medium.

Sup. hoc infra in Reſ. 99. §. vlt.

4. Sed an ſaltem ex conſuetudine licitum ſit extrahere fures ſimplices ab Eccleſia; ita vt eius immunitate non gaudeant. Affirmatiuè reſpondet Sarpus *fol.* 51. ita aſſerens. Quàm plurimis etiam locis, vbi furum eſt maxima copia, conſuetudo viget, vt eorum nemini, cuiuſuis notæ aut conditionis exiſtat, ad Eccleſiam confugere liceat quæ tamen conſuetudo ab Eccleſiaſticis videtur inducta, qui fures peroſi obſtare noluerunt, quin etiam in ipſis Eccleſiis comprehenderentur. Quare quod eſt vſu iam receptum, omni contentione retinendum. Ita ille. Et ideò Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 2.* ſic ait. [Tampoco vale la Yglesia à los Ladrones ſimples, que cada dia los ſacan della, y eſto es por la coſtumbre, como dizen Couarruuias, Iulio Claro, y Paz, que de derecho bien les vale.] Hæc ille & alij.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 3. §. Ex his. & infra in Reſ. 116. & in aliis earum annotationum.

5. Verùm ego non poſſum huic ſententiæ adhærere: immunitas enim Eccleſiarum contraria conſuetudine tolli non poteſt. Primò, quia populus nihil ſtatuere poteſt ſuper immunitate Eccleſiarum: ideò nec conſuetudinem inducere valet. Secundò, quia talis conſuetudo eſt irrationabilis. Tertiò, quia nec etiam introduci poteſt Pontifice ignorante. Quartò, quia nunquam talis aſſerta conſuetudo in contradictorio iudicio obtenta fuit. Quæ omnia infrà latiùs à nobis probanda erunt: & probat indiuiduatim loquens de hac conſuetudine extrahendi fures ſimplices ab Eccleſia omninò videndus Iulius Chartarius *deciſ. crimin. 46. n. 24. & ſeq.*

6. Vnde ex his non approbo conſuetudinem quam alicubi vigere teſtatur Sarpus, vbi ſuprà nempè fures in furtis grauibus Eccleſiarum immunitate minimè gaudere: nec valet pro confirmatione dictæ conſuetudinis ſimile ſtatutum, quòd ipſe adducit factum in cuiuſdam Principis ſtatu; nam ſuper immunitate

immunitate Eccleſiarum; Principes ſæculares nihil in eius præiudicium ſtatuere poſſunt; vt tradit in hoc caſu de immunitate Eccleſiarum Farinacius *de immunitate*, *cap.6.num.15.*& alij.

Sup. contento in hoc & ſeq. §. infra ex Reſ.117. lege doctrinam §. Quæro ſecundo. & §. Sed ſtante.

7. Sed non deſinam hîc refellere doctrinam, quam ſuprà docuit Sarpus, quam doleo approbaſſe Suarez *de Relig.1.lib.3.cap.11.n.4.* & Raphaëlem de la Torre *tom.2.in 2.2.D.Thomæ,quæſt.99.num.4.diſp.7. gradu* 8. aſſerentes ſupradictam conſuetudinem extrahendi fures ab Eccleſia iuſtificandam eſſe: quia fuit introducta videntibus Clericis & Epiſcopis in odium delicti, ac perinde quaſi renunciantibus tali immunitati quoad fures. Sed, vt dixi, diſplicet mihi viros Theologos & doctos hæc dixiſſe: nam prorsùs refellenda eſſe puto. Immunitas hæc enim conceſſa eſt locis ſacris, & non perſonis, vt rectè obſeruat Maſtrillus *deciſ.* 169. *lib.* 2. Adde quòd quæ in honorem Dei ſunt introducta, etiamſi quis inde fauor ad partes deriuetur, non poſſunt partes renunciare, vt docet Panormitanus *in cap.conqueſtus, de feriis poſt gloſſam, n.9.*& probatur clarè per text. *in cap,ſi diligenti, de for. compet.* vbi Innocentius III. primùm probat per leges dicentes pacto priuatorũ non poſſe iuri publico derogari: deinde probat Clericum non poſſe renunciare priuilegio fori, quia hoc non eſt conceſſum fauore perſonæ particularis; ſed fauore totius Collegij Clericalis, cui priuatorum pacto derogari non poteſt. Ergo etiam totus ordo Clericalis & Laicalis non poteſt renunciare beneficio conceſſo in honorem Dei: cui non eſt illi integrum præiudicare. Et ideò Caſtrus Palaus *tom.1.tract.* 11. *diſp.vnic. punct.* 11.*num.5.* ſic ait. Hoc priuilegium non delinquentibus ob ipſos, ſed ob reuerentiam loci ſacri eſt conceſſum: quapropter renunciari à nullo poteſt; ſicuti neque renunciari poteſt priuilegium fori Clericis conceſſum, quia non ipſis ob ipſos, ſed ob dignitatem Clericalem conceditur. Ita Caſtrus Palaus.

Sup. hoc meli, & magis lat infra in tr.1. Reſ.5.

8. Et tandem quæro à Sarpo; quo pacto Eccleſiaſtici potuerunt inducere hanc conſuetudinem extrahendi fures ab Eccleſia; cùm ſit conſuetudo contra Canones non excipientes hoc crimen & ideò irrationabilis & reiicienda. Vnde inſignis ille Canoniſta inclytæ Academiæ Salmáticenſis Valboa de Mogroncio *in cap.1.de for. compet. num. 6.*rectè docuit, quod conſenſus Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis Eccleſiaſticæ præiudicium, nihil operatur: quod etiam docet nouiſſimè Sperellus *deciſ.* 37. *num.63.*Sed hoc accidit in caſu, de quo iam loquimur. Ergo, &c.

Sup. hoc cũ eodem Valboa infra in tr.2.Reſol. 2. §. Sed dicet ante medium Verſ. hanc opinionem refellit. & ſi placet lege alias Reſ. annot. dicti §. ad mediũ. Et pro contento in §. Verum prohuius textus infra in Reſ. 99 § Vlt propefinem.

9. Verùm pro Coronide huius reſolutionis, quærendum eſt. An ſententia Sarpi ſaltem admittenda ſit in furibus, qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt, & intra Eccleſiam illud contractauerint? Et contra Sarpum negatiuè reſpondendum eſt; quia illa contrectatio, ſeu vſus rei ſubreptæ non poteſt eſſe regulariter loquendo res magni momenti; & ideò cùm ſit delictum leue, etiam in opinione Doctorum, qui admittunt extenſionem quoad delicta exceptuata, non debent amittere priuilegium immunitatis. Adde quòd illa contrectatio eſt per accidens, cùm non deferatur in Eccleſia, vt iniuria ei inferatur. Ergo, &c. Et ita tenet Peregrinus *de immunitat. cap.* 12. *num.* 10. & alij communiter cum Bonacina *tom.* 2. *diſputat.* 3. *quæſt.7. punct. 5.num.7.* Vnde prorsùs reiicienda eſt in opinione omnium Doctorum ſententia Sarpi, quam *ſuprà* retulimus: nempe fures non gaudere immunitate Eccleſiarum.

Sup. hoc infra in tr. 2. Reſ.28S.& 89.

10. Notandum eſt tamen hîc obiter furantem in Eccleſia, & alios in Eccleſia delinquentes capi poſſe ab Eccleſiaſticis Miniſtris qui etiam extra Eccleſiam commiſerunt ſacrilegium, quod eſt crimen mixti fori. Ergo, &c. Ita Bonacina *loco cit.*& ne deſeras videre *deciſ.* 3. *&.* 4. Alexandri Sperelli.

RESOL. LVIII.

An publici latrones, & graſſatores viarum gaudeant Immunitate?

Et quid, ſi ſemel, vel bis in via publica, & cum violentia quis deprædatur?

Et quid eſt dicendum de diurnis agrorum depopulatoribus, quia de diuturnis non eſt difficultas, & de captiuantibus perſonas, & eas componentibus in quocumque loco, an gaudeant dicta Immunitate? Ex part. 6. tract. 1.Reſ. 15.

§. 1. NEgatiuam ſententiam abſolutè & ſine vlla diſtinctione docet Sarpus *fol.50.*Sed aduertant Lectores, quòd licet ſupradicti caſus excipiantur in iure, & in conſtitutione Gregoriana; tamen habent multas limitationes, quas videbis, præcipuè penes citandos Doctores: ſed hîc tantùm tangenda eſt pulchra quæſtio * An qui ſemel, vel bis in via publica, & cum violentia deprædatur, priuetur immunitate. Et affirmatiuam ſententiam docet Megalius *in 3.part. lib. 4 cap. 2. quæſt. 1.num.* 10.quia non ina verbalia in vno ſolo actu verificantur *ex leg. Athletam, §.calumniata, ff. de his, qui notant. infam.* Et ita etiam tenet Marta *de iuriſdictionp. art. 2. capit. 55.numer.* 22. qui teſtatur de praxi: & quamuis frequentia eſſet neceſſaria, putat Megalius duos actus ſufficere, quia duo actus ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam *ex gloſſ.in Authent. de teſtibus, §. quia verò multi, ex l. 2.in fin Cod. de Epiſcop.audient.* Graffius *de caſ. reſer. lib.* 1.*capite* 10.*num.* 14. Floronus *part.2.caſ.3. num.* 10. & alii.

Sup.hoc lege §.nor.ſeq.

* Sup.hoc quamuis recitanter lege ſupra §. Ad id.Reſ.33.

Sup.hoc in tom.6 tr. 2. Reſ.13. & 14. & in ali earum notationum.

2. Sed hanc Megalij opinionem prorsùs refellendam eſſe puto à Tribunalibus Eccleſiaſticis: non enim dicendus eſt publicus latro, qui publicè & cum violentia ſemel vel bis deprædatus eſt, vt exinde Eccleſiarum immunitate priuandus ſit, quòd clarè patet *ex leg. Capitulum, §. & vt generaliter, ff. de pœn.* & ideò mulier ex vnico actu fornicationis non dicitur publca meretrix, nec publicus vſurarius, qui ſemel tantùm commiſit vſuram *ex text. in leg.quis ſit fugitiuus, §.errorem, & in leg. ſciendum,§.illud.ff. de ædilit.* & docet Panormitanus *in cap.1.num.* 24.*de indic.*& alij.Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam contra Megalium tenet tota caterua Canoniſtarum, vt loquitur Igneus *in l.3.§. ſubuertitur, num.* 107. *ff. ad Syllan.* quibus adde Pegueram *deciſ.40. num.4.* Caſtrum Palaum *tom. 1.tractat.* 11. *diſput. vnic. punct. 6.num.* 3. Carolum Marantam *in controuerſ. iur. part. 2.reſponſ.* 46.*numer.7.* Giurbam *conſil.50.numer.27.*Barboſam *de iur. Eccleſiaſt. lib.2.cap 3. num.* 84 Maſtrillum *de indulto, cap.* 37. *num.7.* Ambroſinum *de immunit.c.* 21. *num.* 4. Peregrinum *cap.* 6. *num* 8. Farinacium *cap.* 10. *num.* 154.Horatium Perſium *conſil. crim.39.num.* 2. *&* 3. Nouarium *in ſumm. Bullar.titul. de immunit. num.* 45.qui etiam ex Suarez & Giurba *num.* 46. docet, Graſſatores viarum, ſi ſæpius tentauerint delicta, ſed illa non perfecerint, non eſſe excludendos ab immunitate, quia delictum exceptuarum debet eſſe actu conſummatum, vt amittat immunnitatis priuilegium.

3. Aduertendum tamen eſt hic obiter pro noſtro Siciliæ Regno, quòd licet vigore regiæ pragmaticæ, *ſub Rubric. de furt. & rapin. titul.*47. *pragmat.* 1. puniatur pœna mortis etiam, qui ſemel ſpoliaſſet viatores in via publica, vt ibi exponitur. Tamen quoad

quoad priuilegium immunitatis Eccleſiarum nihil operatur dicta pragmatica; vt in ſpecie caſus noſtri tradit Ambroſinus *de immunit. cap. 3.num. 6.*& Peregrinus *cap. 6.num. 9* vnde caueant Epiſcopi Siciliæ à Mario Italia *lib. 1.cap.5.§.1.num. 20. & 40.*vbi videtur approbare etiam in ordine ad immunitatem Eccleſiarum ſupradictam Pragmaticam. Et aduersùs illum præter Doctores citatos inſurgunt ipſimet Conſiliarij Regij, vt Peguera *deciſ.* 410. & Maſtrillus *de indult. cap.33. num.*7.Et ratio eſt,quia ſtatuta Principis Laici non poſſunt tollere, neque aliquid determinare circa Eccleſiarum immunitatem: ſed hoc ad ſummum Pontificem ſpectat.

4. Notandum, eſt etiam hîc obiter contra Innocent. *in cap. inter alia, & ibi* Hoſtienſem *num.* 4. & Ioannem Andream *num.6.* & alios, non dici Latrones publicos & graſſatores viarum, niſi qui deprædantur in viis publicis,& itineribus frequentatis: at non ſufficit, quòd per inſidias furentur, etiamſi non fuerint in loco publico.Et ratio eſt, quia textus expreſsè loquitur ibi.Itinera frequentata, & publicas ſtratas obſident: tum quia nomen, via, publicum iter denotat: & quia illa verba ad declarationem delicti fuerunt appoſita, & ita docet Nouarius *ſumma Bullar. tit. de immunitate, num.*47.Ambroſinus *cap.3. num.* 5. Farinacius *cap.11 num.* 165. Vide etiam Maſtrillum *de indul. cap.* 32. *num* 8. & Riccium *part.* 4. *deciſ.*144. & alios penes ipſos.

5. Verùm publicis latronibus & graſſatoribus viarum adiecit ſummus Pontifex agrorum depopulatores; circa quos nihil aliud dignum adnotatione occurrit, niſi illud curioſum quidem & difficile, An ſtante conſtitutione Gregoriana diurnus agrorũ depopulator gaudeat immunitate. Dixi, *diurnus;* quia de nocturno non eſt difficultas: & negatiuam ſententiam docet Barboſa *de iur.Eccleſ. lib.2.cap.3.num.* 87. quia verbum, *nocturnus*, appoſitùm *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* fuit à Gregorio XIV.in ſua Bulla ademptum,& abſolutè excludit ab immunitate agrorum depopulatores.Et ita hanc ſententiam tenet Farinacius *de immunit.cap.11.num.*261. Ambroſinus *de immunitate, cap.4.n.5.* Bonacina *tom.2.diſput.3. quæſt. 7. punct.6.§. 1. num.* 5. & alii.

6. Sed his non obſtantibus diurnos agrorum depopulatores gaudere Eccleſiarum immunitate,docet Caſtrus Paulaus *tom. 2. tract.11. diſp. vnic.punct.9. nu.5.* quia, ait ille, conſtitutio Gregoriana ad firmandum ius commune, & reuocanda priuilegia illi contraria expedita fuit: ergo cùm ſolùm dixit, depopulatores agrorum, intelligenda eſt iuxta ius commune, quod ſolùm nocturnos excludit: nam ſi Pontifex intendebat depopulatores tam nocturnos, quàm diurnos comprehendere, debebat exprimere: quia ius commune non debet cenſeri correctum, niſi claris verbis conſtet. Præterea hæc excluſio derogat immunitati, & conſtitutio eſt odioſa & pœnalis:ergo de ſolo nocturno, & non diurno debet intelligi. Ita Caſtrus Palaus.

7. Sed tu caue huic adhærere opinioni: nam licèt videtur fauere Eccleſiarum immunitati, maximè illam lædit; nam ex dictis rationibus, quas Palaus adducit,videtur confirmare ſententiam Gambacurtæ, & aliorum aduerſariorum aſſerentium conſtitutionem Gregorianam tollere tantùm priuilegia,ſed non derogare iuri communi, quod quidem falſum eſſe dicendum eſt cum Chartario *deciſ. crimin.* 95. *num.*4.& aliis Doctoribus, quos ego citaui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 1. & determinauit Sanctiſſimus Pontifex Clemens VIII.in Breui ad Archiepiſcopum Hahedum Panormitanum ſub die 6.Februarii anno 1597.vt ego *ſuprà* obſeruavi, & obſeruat nouiſſimè Nouarius *in Sũma Bullar.tit.de immun. n.* 2.Vnde venit refellendus Peregrinus *de immunit. cap.* 2. *num.* 11.quatenus dicit conſtitutionem Gregorianam non corrigere ius commune.

Et pro ſuprà contento in hoc textu infra in Reſ. 71.§.Vlt.& in Reſ.81.a lin. 9. Verſ. Et clare.& Reſ. 90. & in §. Sed ego.per totum,ſignãter in fine.

8. Sed hîc obiter non eſt omittendus caſus, qui frequenter ſolet accidere. An videlicet captiuantes perſonas, & eas componentes in quocunque loco, gaudeant immunitate Eccleſiarum: & negatiuè reſpondet Ioannes Maria Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de immunitate, num.* 44. *in fine*, qui citat Maſtrillum.

9. Sed hæc opinio ita abſolutè prolata mihi non placet: nam tunc puto ſupradictos non gaudere immunitate; quando vt publici latrones in ſtratis ac viis publicis vel in campis, ſiue vt graſſatores etiam intra vrbium vias huiuſmodi perſonarum captiones & compoſitiones, vulgò *Ricati*, admiſerint; & hoc pluries non ſemel tantùm,aut iterum fecerint:ſecus autem ſi priuatim, ac ſecretò captiuarent perſonas, vel miſſis aliquibus nunciis (vt olim pluries per multos menſes Panormi accidit) aliquas compoſuerint perſonas etiam minis per nuncios vel litteras comminatis: nam vtique in tali caſu ab immunitate non erunt excludendi; quia ſic captiuantes,neque publici latrones, neque graſſatores dici poſſunt; ergo gaudere debent immunitate. Et ideò hanc ſententiam nominatim aduersùs Nouarium,tenet Carolus Maranta *in controuerſ. iur. par.* 2.*reſponſ.*46. *num.*10. *& ſeq.* Neque Maſtrillus à Nouario adductus facit contra noſtram ſententiam; nam loquitur in terminis indulti à Rege conceſſi, & non in terminis conſtitutionis Gregorianæ, quæ excludit omnem extenſionem de caſu ad caſum:& ego puto etiam in terminis iuris communis ſupradictos Reos Eccleſiarum immunitate gaudere.

R E S O L. L I X.

An qui commiſit peccatum nefandi, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Ex part.4.tract. 1.Reſ.45.

§.1. NEgatiuè reſpondet Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. part.*3.*num.*40. *quæſt.* 17. quia in grauiſſimis delictis, & in quibus includitur atrocitas & abominatio,Eccleſia non debet patrocinari, & ideo etiam alia peccata contra naturam immunitate non gaudebunt.Ita ille. qui citat Rodriquez *in qq.regul. tom.*2. *quæſt.* 51. *art.* 4. Auendagnum *de exequen. mandatis, part.* 1. *cap.* 229. Phœbum *tom.*1.*deciſ.* 81.*num.* 7.Barboſam *ad ordin. tom.*2. *lib.*2.*§.*1.*num.*5.quibus adde Marium Italiam *de immunit. Eccleſ. lib.*1. *cap.*5.*§* 3.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 25.§.Vnde.& in Reſ. 27. §. Quęro quarto.

2. Sed hæc opinio, ſtante Bulla Gregorij XIV. non eſt tenenda, quia in illa crimen nefandi non exceptuatur, & dictam conſtitutionem non eſſe ad alios caſus extendendam,ſatis ex eius lectura patet Nam,vt * alibi probaui, Summus Pontifex in illa, dum excipit aliquos caſus, apponit dictionem taxatiuam *tantùm*, cuius natura eſt impedire extenſionem, vt notat inter alios Ambroſinus *de immunit. cap.* 1. *num.* 14.Peregriuus *cap.6. num.* 24.& alij ſcribentes ſuper dictam Bullam; & ideo committentes crimen nefandi gaudere immunitate Eccleſiarum, in terminis docet Farinacius *in appen. de immum. Eccleſiar. cap. 6. num.* 98. Caſtrus Palaus *in opere morali, tom.* 2. *diſp. vnica,de immum. Eccleſ. punct.* 10. *num.* 6. & Marius Giurba *conſ.* 100. *num.* 4. quod ego etiam puto, ſtando in iure communi, nam Canones abſolutè aſſerunt Eccleſiæ immunitate gaudere omnes ad eam confugientes pro quantum-

* Alibi ſupra in Reſ. 3 §.Sed prorſus. & in Reſ 26.§. Sed hæc. & ſeq.

uis grauiſſimo, & atrociſſimo crimine: vt patet *in cap. inter alia, de immun. Eccleſ.* vbi expreſsè cauetur liberum hominem non eſſe violenter ab Eccleſia extrahendum, quantumcumque grauia maleficia perpetrauerit, *ibi* Hoſtienſis *num.* 1. Ancharanus *num.* 2. *&* 6. & alij, cum Farinacio *vbi ſuprà iuncto num.* 85. Sed quidquid ſit de iure communi, in terminis Bullæ Gregor. de hoc caſu ampliùs non eſt dubitandum, quidquid dicat Marius Italia ſine fundamento *vbi ſuprà*, & ideo hanc ſententiam tenet nouiſſimè Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub.* 10. *num.* 2. & ante illum Bonacina *in Decalogum diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 5. *num.* 24.

RESOL. LX.

An Mercator, qui fraudulenter decoxit, gaudeat Immunitate?

Et an ſimplices debitores, qui ſine cauſa criminis confugiunt ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate,

Idem dicendum eſt de debitore publico, & exactore tributorum, & debitore ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica, vel de officiali debitore ex cauſa Syndicatus. Ex part. 1. tr. 1. Reſ. 32.

*Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 67. curſim in §. vlt. & in Reſ. 97. §. penult.

§. 1.* NEgatiuè reſpondet Gambac. *lib.* 4. *c.* 15. *n.* 7. in terminis noſtræ Bullæ, & ita etiam docuerunt ex Theologis, Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 1. *prac.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 1. Fagundez *de Precept. Eccl. tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 53. Rodriguez *in ſum. tom.* 7. *c.* 154. *num.* 1. & ex Iuriſperitis Bobadill. *tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. *num.* 67. & 71. Villadiego *in Polit. c.* 3. *num.* 216. Azeuedus *tom.* 3. *lib.* 5. *tit.* 20. *leg.* 6. *n.* 2. Guttierrez *pract. qq. lib.* 1. *q.* 1. *per tot.* & alij: quia Pius V. in Conſtitutione edita anno 1570. eos furibus aſſimilauit, & in illos vltimam pœnā ſupplicij inflixit. Deinde aſſerunt multi, illos incluſos eſſe in noſtra Bulla Gregoriana ſub nomine publicorum latronum: & in hanc ſententiam tandem inclinat Tanner. *in* 2. 2. *D. Thomæ diſp.* 5. *q.* 8. *dub.* 1. *num.* 17. & noſter P. Peregrin. *de immun. cap.* 12. *num.* 4. *in fine.*

2. Sed ego his diebus in caſu N. contrarium conſului: & ita poſteà Romæ in Sacra Cardinalium Congregatione fuit deciſum; nempe, decoctorem etiam fraudulentum, immunitate gaudere. Et reſpondebam ad Doctores citatos pro Gambacurta, & Peregrino, ipſos non loqui in terminis Bullæ Gregorij

* Sup. hoc ſupra in Reſ. 23. in fine & infra in Reſ. 81. etiam in fine.

XIV. quia * in Hiſpania dicta Cōſtitutio non eſt vſu recepta, vt notauit Portel. *in dub. regul. ver. Eccleſ. immunitas, num.* 9. Et ratio eſt: quia, vt ſæpiùs diximus, in dicta Bulla non priuantur dicti decoctores immunitate: nam inter caſus exceptos, caſus decoctorum non inuenitur; & dicta Bulla non eſt extendenda ad alios caſus ibi non expreſſos. Deinde, hoc apparet ex verbis Bullæ: nam ibi Pontifex reuocat omnia indulta, & priuilegia data Principibus, vt poſſint ad Eccleſiam confugientes extrahere, & præſertim fraudulentos decoctores. Vnde, cùm in iſta narratiua talium decoctorum efficiatur mentio; de quibus poſteà, quando Summus Pontifex diſponit, ne verbum quidem de illis; apparet manifeſtè Pontificem voluiſſe huiuſmodi decoctores gaudere: & ita in terminis huius Conſtitut. docet Farinac. *de immunit. cap.* 3. *num.* 64. retractans ſe de contraria opinione, quam docuerat anteà *in tract. de carcer. q.* 28. *n.* 33. Idem docet Gratian. *in diſcep. forenſ. tom.* 2. *c.* 380. *n.* 29. Gironda *tract. de Priuil. c.* 23. *num.* 1035. Ambroſin. *de immun. c.* 13. *num.* 4. Flauius Cherubinus *in Compend. Bull. tom.* 2. *conſt.* 117. *Pij V. ſchol.* cum aliis Iuriſperitis: & ex Theologis Nauar. *in Man. c.* 25. *n.* 19. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 5. *q.* 16. *n.* 6. Bonacin. *de leg. diſp.* 3. *q.* 7. *§.* 4. *n.* 2. Fernandez *in Exam. Theol. mor. p.* 4. *c.* 10. *§.* 1. *n.* 10. & alij. Ad id verò, quod dicebatur in contrarium, quòd ſub nomine publici latronis includitur decoctor, negatur; & vt dixi, ex verbis ipſius Bullæ contrarium apparet. Adde, quòd ſi dicta ſententia eſſet vera, rarò in praxi occurreret: quia difficile admodum eſt, vt notat ipſemet Peregrinus, concurrere in aliquo decoctore ea, quæ neceſſaria ſunt ad publicum latronem conſtituendum, & maximè actuum frequentia. Ex his apparet; quàm cautè legendi ſunt aliqui Iuriſperiti, & præſertim Hiſpani, aſſerentes, etiam ſimplices debitores, qui ſine cauſa criminis confugiunt ad Eccleſiam, non gaudere illius immunitate. Et ita docet, citans alios, Hieronym. Ceuall. *in tr. de cognit. per viam violentia, p.* 2. *q.* 5. *n.* 6. nam hæc opinio eſt contra immunitatem Eccleſiæ, & Conſtitutionem Gregor. vt notauit Farinac. *vbi ſup. tr. de imm. c.* 3. *num.* 57. *&* 62. vbi citat multos alios, quibus ego addo Graff. *tom.* 1. *lib.* 3. *conſ.* 1. *per tot. de immun. Eccleſ.* Portel. *in dub. reg. verb. Eccl. immunitas, n.* 14. Peregr. *de immun. c.* 12. *n.* 10. Bonac. *de leg. diſp.* 3. *q.* 7. *§.* 4. *n.* 2. Megal. *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 2. *q.* 2. *n.* 35. qui teſtatur de communi Doctorum ſententia. Et hæc doctrina procedit, etiam ſtante ſtatuto, quod debitor carcerari poſſit, & quòd ſit ſuſpectus de fuga: & etiam in debitore publico, vt eſt exactor tributorum. Idem dicendum eſt de debitore ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica: vel de Officiali debitore ex cauſa ſyndicatus. Ita ſuprà citati DD. Sup. hoc, & ſeqq. ſupra in Reſ. 56. §. Vlt.

RESOL. LXI.

An decoctores vulgo dicti Falliti, *gaudeant Immunitate?*

Et an debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debeant ibi multo tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſint eiiciendi? Ex p. 6. tr. 1. Reſ. 17.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 50. Qui verò (ait) per fraudem decoxit, cumque ſit ei ſoluendo creditores fraudat, vt iniuſtè ditari poſſit, immunitatis priuilegio non debet vti: quod re ipſa id publicorum Latronum ſit ſpecies quædam, & eiuſmodi etiam Pij V. conſtitutione declaratur. Sic ille.

2. Sed ego etiam contra alios affirmatiuam ſententiam docui *in* 1. *p. tr.* 1. *reſol.* 32. quam poſt conſtitutionem Gregorianam exiſtimo certam: quia Decoctores tales nec ratione debiti, nec ratione delicti immunitate priuandi: non ratione debiti, aliàs omnes debitores eſſent excluſi à priuilegio immunitatis: non ratione delicti, quia hi non ſunt depopulatores agrorum, & latrones publici, qui ſolùm ſunt ab immunitate excluſi: & licet à Summo Pontifice Pio V. publicis latronibus æquiparentur: non ſequitur ex hoc quòd in priuatione immunitatis debent æquiparari, quia pœnæ non ſunt extendendæ ad delicta ſimilia, vt in ſpecie de hac conſtitutione loquens, firmat Chartarius *deciſ. crimin.* 46. *num.* 72. Farinacius *tom.* 1. *conſil.* 76. *num.* 13. Ambroſinus *de immunitate, cap.* 1. *num.* 14. Loccatellus *de tortura, inſpect.* 5. *num.* 158. & alij. Ergo, &c. Et ideò noſtram ſententiam præter Doctores à me *vbi ſupra* notatos tenet Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 8. *num.* 6. & Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 8. *numer.* 24.

Quæ hic e[x] Reſ. antece[dens], & i[n]fra in R[eſ.] 67. §. vlt. in Reſ. [97.] § penult.

3. Notandum

3. Notandum eſt tamen hîc obiter: quòd debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes nō debent ibi multo tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſunt eiiciendi. Ita ſacra Congregatio Epiſcoporum in vna Barenſi die 12. Martij anno 1600. Et eadem ſacra Congregatio die 1. Decembris 1617. decreuit, quòd Decoctores res & bona in creditorum præiudicium ad Eccleſias tranſportare non debent, ſed iudici ſæculari conſignanda ſunt vt illas & illa, cui de iure, adiudicet.

R E S O L. L X I I.

De quibuſdam Epiſtolis Clem. V I I I. circa debitores, fugitiuos, bannitos, fures, &c. circa Immunitatem Eccleſiarum, & exiſtentes in Monaſteriis. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 40.

§. 1. HAs epiſtolas inuenies apud Farinacium, & Peregrinum *vbi infrà*, & circa illarum intelligentiam magna diſſenſio olim orta fuit inter Regulares cuiuſdam Monaſterij: dico igitur Marium Italiam *de immun. Eccl. lib. 1. c. 5. §. 8. num. 1. & ſeq.* docere Pontificem per dictas epiſtolas in caſibus *ibidem* numeratis derogare conſtitutioni Gregorij XIV.

2. Sed hæc opinio eſt falſa, & illam refellunt Farinacius *de immun. c. 21. n. 250.* & Peregrinus *etiam de immun. c. 1. n. 14.* nam Summus Pontifex in dictis epiſtolis prohibuit tantùm Prælatis, ne illas perſonas facinoroſas diu in eorum Eccleſiis, & Monaſteriis detinerent, non autē quòd non gauderent immunitate: & ideo licèt ſupradictis reis receptaculū prohibeatur, non tamen priuantur eccleſiaſtica immunitate, ſi de facto receptentur; nam, vt dictum eſt, Clem. VIII. in dictis epiſtolis non excepit alios caſus, vltra exceptuatos per Gregor. XIV.

3. Adde; & eſt valde notandum, quòd dictæ epiſtolæ miſſæ fuerunt ad Archiepiſcopum Bononienſem, & Archiepiſc. Neapolitanum; ergo ſolùm ibi obligant; vnde etiamſi publicatæ ſint in aliis locis, & Prouinciis, minimè obligabunt, quia non obligant vltra intentionem legiſlatoris; ſi enim Summus Pontifex habuiſſet intentionem per illas, omnes obligare, Romæ publicare feciſſet. Vnde Prælati Eccleſiarum, qui data opera in ſuis Monaſteriis detinent perſonas facinoroſas, numeratas in dictis epiſtolis puniri poſſint tantùm Bononiæ, & Neapoli, ſecus autem in Sicilia, vel in aliis locis; & ſic olim ego interrogatus reſpondi cum Peregrino *vbi ſupra n. 12. & 20.* & aliis.

R E S O L. L X I I I.

An bannitus, ſi ſteterit in Eccleſia ſua patria, intelligatur exilium fregiſſe?

Ex quo deducitur, an Epiſcopi habeant territorium? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 92.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Io. Capiblanco *de officio Baronum tom. 2. pragm. 8. cap. 34. num. 4.* quia licèt Eccleſiæ ſint exemptæ a iuriſdictione temporali, & ſubiaceant Eccleſiaſticis, tamen ſtant in territorio Principis ſæcularis in quo fundatæ ſunt, & inde eſt quòd Doctores aſſerunt, Epiſcopum non habere territorium; cùm ergo locus ſtat in territorio, vbi exiliatus commorari non debet, ideo videtur, inquiri, & puniri poſſe de ſententiæ inobſeruantia.

2. Sed ego negatiuam ſententiam tenendam eſſe puto, quam nouiſſimè tuetur Anton. de Marinis *quotid. reſol. cap. 116. per totum*, lege illud, & non pigebit. Vnde ad rationes Capiblanco dico, Eccleſiam ratione ſitus verè dici in territorio ciuitatis vbi ſita eſt, attamen quoad iuris effectus, & præcipuè ad ligandum ordine, aut ſtatuto Principis territorij, id quod fit intus Eccleſiam, vel in loco exempto, verè non dicitur de territorio; imò duo hæc æquiparari, eſſe in loco exempto, vel eſſe extra territorium, docent Legiſtæ *in l. fin. ff. de iuriſdict. omnium iudicum.* Paulus de Caſtro *conſil.* 187. Alexander *conſil.* 151. *col.* 2. Natta *conſil.* 643. *per totum*, Rolandus *conſil.* 33. *volum.* 3. & alij. Id verò quod aſſerit Capiblancus, Epiſcopum non habere territorium, negatur, quod *ſupra* in hoc tractatu ſatis probatum eſt, & probat Barboſa *de officio & poteſtate Epiſcopi, part. 3. allegat. 107. num. 1.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. 2. in fine, & §. Ad doctrinā & infra in Reſ. 115. §. Probatur. & in aliis eius not.

Sup. in Reſ. que hic eſt infra in tr. 2. Reſ. 2. & in §. Vi. not. præteritæ & in aliis eius not.

R E S O L. L X I V.

An exules, ſeu banniti confugientes ad Eccleſiam, gaudeant eius Immunitate, ſi non commiſerint delicta in iure exceptuata?

Et an non ſolum capi, atque extrahi ab Eccleſia non poſſit bannitus, ſed nec etiam poſſit occidi, non obſtante quod ex forma ſtatuti, aut ex alio capite poſſit impunè occidi?

Et an in tali caſu occidens bannitum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Greg. XIV. contra extrahentes ab Eccleſia?

Et curſim explanatur exulem nec humari quidem poſſe in Eccleſiis, à quibus arcetur exilij ſententia.

Et diſcutitur, quòd licèt Eccleſia dicatur eſſe in territorio Principis ſæcularis, non tamen propriè dicitur eſſe de eius territorio? Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 21.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap 5 fol. 53.* ſic aſſerens. Etiamſi exilij pœna ob leue delictū iniuncta eſſet, æquum videri non poteſt, vt Eccleſia eos tueatur, qui iam exules ſunt, & hoſtes Reipublicæ: cùm nulla omnino lex Ciuilis, nulla Canonica ſacrorum locorum immunitate defendat quos iudicum ſententia damnauit; ſed eos tantummodo, quos iuſtitia inſequitur, antequam ſententiam ferat. Exul verò iam damnatus eſt, & dedita opera & malitioſè ſibi vetitos fines ingreditur. Immò præter id, cuius cauſa exilio mulctatus eſt, grauius etiam delictum conſultò, cogitatò, malitioſáque temeritate committit; contumaciæ ſcilicet, atque voluntariæ, ſtudioſæque perduellionis, quod omnium grauiſſimum atque atrociſſimum facinus eſt. Huc etiam accedit, quòd in Eccleſia permanens in eadem peccatum committit, dū in ſacro loco interdicto ſibi ſtare confidenter audet. Ita ille; qui etiam ex Bartolo poſtea ſentit exulem ne humari quidem poſſe in Eccleſiis locisve ſacris à quibus arceatur exilij ſententia; vnde ſi ſepultus fuerit extrahendum etiam cenſet.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

2. Verùm affirmatiua ſententia eſt tenenda. Dico igitur etiam capitaliter bannitos gaudere Eccleſiarum immunitate; dummodo delictum, quo ſunt banniti, non ſit de exceptuatis. Ita docet Sanchez *in opuſcul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. num.* 24. Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num.* 130. Ludouicus Correa *in relect. de immun. part. 3. num.* 40. Cocher *de iuriſd. part. 4. quæſt. 65. num. 2* Peregrinus *de immunit cap. 5. num. 11.* Iulius Clarus *in pract. §. fin. quæſt. 30. n. 21.* Farinacius *quæſt. 28. num. 47.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp.*

diſp.vnic. punct. 7.*n.*9. Marius Antonius Maceratenſis *var. reſol.lib.*3.*reſol.* 5.*num.*9. Baiardus *ad Iulium Clarum, quæſt.* 30.*num.*28. Guallinus *tom.*1. *defenſ.* 1.*cap.* 38.*n.*55. Bonacina *tom.*2.*diſp.*3.*q.*7.*punct.*5.*num.*15. Et ratio eſt, quia eo quòd delictum Bannitorum non ſit de exceptuatis, non apparet ratio, cur ſint excludendi ab immunitate; cùm ſtet regula generalis pro eis, nempe omnes delinquentes confugientes ad Eccleſiam non eſſe ab Altari auellendos, ex *cap.*2.*de immunit.* Ergo, &c. Adde quòd Bannitus in alieno Territorio extrahi non poteſt, vt inter alios notat Azeuedus *lib.*1.*tit.*2.*cap.* 3.*num.*7. Sed Eccleſia eſt de territorio Epiſcopi, ergo, &c. Et ideò ego docui *in part.* 4.*tract.* 1.*reſolut.* 92.* Bannitum, ſi ſteterit in Eccleſia ſuæ patriæ, non fregiſſe exilium.

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in alio §. eius ſecundæ annot.

3. Reſtat modo reſpondere ad argumenta, quæ Sarpus adducit pro ſua confirmanda ſententia. Et quoad primum: nempe Eccleſiam eos defendere, antequam perueniant in manus iudicis, non autem poſt latam contra eos ab ipſo ſententiam: Reſpondeo hoc eſſe gratis dictum, nam iura non faciunt hanc nouam, & chimæricam Sarpi diſtinctionem; & lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ex *l.Præſes, ff. de offic. Præſid.* & notat Surdus *conſil.*51. *num.*7. & lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda, ex *cap.in fraudem,*§.*vlt. de teſtam.militar.* & docet idem Surdus *conſil.*27.*n.*28. & alij.

4. Deinde contra Sarpum aſſero; quòd quando Bannitus non vult obſeruare ſententiam, & pœnam contra illum latam à iudice, efficitur eo ipſo delinquens, & reus; ergo erit ab Eccleſia defendendus. Adde quòd ſententia iudicis, & pœna in Bannitos lata non efficit, vt ipſi ampliùs non ſint rei, & quòd poſſint ab Eccleſia defendi: & vt gratis hoc dicit Sarpus, ita gratis eſt ei negandum.

5. Ad ſecundum argumentum, quòd talis Bannitus meditatò committit crimen perduellionis, hoc gratis concedendo, Reſpondeo iam ſatis probatum eſſe tale crimen non eſſe inter exceptuata à iure: & illud ideò committentes non amittere priuilegium immunitatis.

6. Ad tertium argumentum. Quod Bannitus in Eccleſia permanens, in eadem committit peccatum. Reſpondeo ſolùm committentes in Eccleſia homicidium & mutilationem membrorum non gaudere eius immunitate: ſecùs autem committentes in ea alia etiam grauia delicta.

7. Ad doctrinam verò Bartoli à Sarpo adductam, quam etiam refert Lauorius *in var. elucubrat. tit.*2.*c.*12. *n.*74. Bannitum non eſſe ſepeliendum in Eccleſiis locorum, de quibus arcetur. Reſpondeo, quòd non rectè argumentatur de priuatione ſepulturæ ad priuilegium immunitatis: nam excommunicatus non poteſt in Eccleſia ſepeliri, & tamen gaudet immunitate,* vt infra probabitur. Item Iudæi & alij infideles non poſſunt in Eccleſia ſepeliri; & tamen vt infrà videbimus, plures Claſſici Doctores tenent gaudere eius immunitate. Adde quòd illa ſententia Bartoli eſt omninò neganda, & ideò à nullo Caſuiſta, vel Theologo video illam approbatam, & ego prorsùs falſam eſſe puto; quia vt obſeruat Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.*11.*diſp.vnic. punct.*11.*n.*6. & alij, * Eccleſia eſt extra Territorium & iuriſdictionem Principis Laïci; vel, vt alij aſſerunt: Licèt Eccleſia dicatur eſſe in territorio Principis ſæcularis, non tamen propriè dicitur eſſe de eius territorio, vt docet Aymon *conſil.*968. *n.*6. *lib.*5. Chaſſan. *in conſuetud. Burgund.rub.* §.5 *n.*127. Tuſchus *verb.Eccleſia,concl.*5. *n.*10. Farinacius *de immunit.c.*22.*n.*396. Sperellus *deciſ.*3.*n.*11 & 16. Ant.de Marinis *quotid. reſol. c.*116. *per totum.* Et alij. Ergo, &c.

* Infra in Reſ. quæ hic eſt ſupra 45. & in aliis eius primæ not.

* Sup hoc in Reſ. n. 1. huius Reſ. & infra in R. ... §. Probatur ſecundo. &c.

8. Notandum eſt, etiam hîc, vt non ſolùm non poſſit capi, atque extrahi ab Eccleſia Bannitus; ſed nec etiam poſſe in ea occidi: non obſtante quòd ex forma ſtatuti, aut ex alio capite poſſet impunè occidi: nam taliter occidentes, licèt puniri non poſſint tanquam homicidæ, debent tamen ſeuerè puniri, vt violatores Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ immunitatis. Ita ex Remigio de Gonnis, Alexander Peregrinus *de immunit.c.*5.*n.*11. Vide etiam Farinacium *quæſt.*103. *num.*323.*de immunit.cap.*2.*num.*39. Sed an in tali caſu occidens Bannitum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Gregorij XIV. contra extrahentes ab Eccleſia, vide Doctores affirmatiuam ſententiam tenentes *vbi infrà*, * *in reſol.pen.*

* Quæ hic eſt infra Reſ. 128.

RESOL. LXV.

An frangentes carceres, & inde ad Eccleſias confugientes, gaudeant Immunitate?

Et an carceratus à cuſtode relaxatus ſub fide, ſeu iuramento de redeundo, ſi non rediens ad Eccleſiam confugerit, gaudeat Immunitate, etiamſi, carceratio ſit iuſta?

Idem dicendum eſt de damnato ad triremes, & inde ad Eccleſiam confugiente. Ex part. 3. tractat. 1. Reſol. 37.

§.1. NEgatiuè reſpondent Petrus de Gregorio *in Syntagm.iuris lib.*33.*c.*22.*num.*2. & alij. Sed quia hoc delictum non eſt in Bulla exceptuatum, affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe exiſtimo, quam tuentur Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *collect. tom.*1.*lib.* 3.*tit.* 49. *cap.*6. *num.*11. & ita dicendum eſſe puto contra Megalam *in* 3.*p.lib.*4. *c.*2. *q.*1. *n.*33. de condemnato ad triremes, & inde ad Eccleſiam confugiente; nam, vt dixi *in tract.* 1. *de immun.p.*1.*reſol.*40. * ſupradictus reus gaudebit immunitate.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 27. § Quæro quinto. & in aliis eius not.

2. Notandum eſt etiam hîc obiter, carceratum à cuſtode relaxatum ſub fide, ſeu iuramentò de redeundo, ſi non rediens ad Eccleſiam confugerit, gaudere eius immunitate, etiamſi carceratio ſit iuſta; Ita Farinacius *de immu.c.*14.*n.*200. contra aliquos ſentientes gaudere, quando carceratio eſſet iniuſta; ſecus autem ſi iuſta, & non adeſſet mortis periculum, ſed tu abſolutè tene affirmatiuam ſententiam, quidquid in contrarium aſſerat Peregrinus *tr.de immun. cap.* 3.*n.* 10. & alij penes ipſum.

* Quæ nunc hanc ſequetur &c. Et pro contento in hoc §. Vlt. in Reſ. præt ... not. & in eodem §.

RESOL. LXVI.

An damnatus ad triremes in vita, vel ad tempus, ſi confugiat ad Eccleſiam, gaudeat eius Immunitate? Ex part.1.tract. 1.Reſ. 40.

§.1. NOn gaudere docet Villadieg. *in Polit. cap.*3. *n.*215. vbi aſſerit: [No vale la Yglesia al galeote, que eſta condenado à ſeruicio de galeras.] Idem etiam docet Martha *de iur.p.* 2.*c.* 51. *n.*17. & alij.

Sup. hoc in Reſ. præterita curſim in fine §.1. & infra in duobus Reſ. ſeqq.

2. Sed meritò contrariam ſententiam docet ex noſtris Regnicolis vir doctus Giurb. *in conſiliis criminalib. conſil.* 30. *num.* 21. nam Eccleſia non tantùm à pœna infligenda reddit delinquentem, ad eam confugientem, ſecurum, ſed etiam à pœna impoſita: & ſic damnatum ad Caſtrum Milatij per ſeptennium, ad Eccleſiam confugientem, gaudere eius immunitate, declarauit Curia Archepiſ. Meſſanenſis ann. 1619. in cauſa cuiuſdam de Barreſio. Et anno 1618. in cauſa cuiuſdam

cuiuſdam Bonauoglia, qui ex trimeribus Neapolitanis ad Eccleſiã confugerat, idem Archiep. Meſſanenſis ita etiam declarauit. Et hanc ſententiam in fauorem Eccleſiæ omninò tenendam eſſe exiſtimo.

RESOL. LXVII.

An damnatus ad triremes fugiens ad Eccleſiam gaudeat eius Immunitate?

Idem dicendum eſt de condemnato ad verbera.

Et an ductus ad vltimum ſupplicium, licet ſeruus pœnæ efficiatur, ſi tamen ad Eccleſiam confugerit, illius gaudeat Immunitate?

Et an Mercatores doloſè fracti, vulgò que ſe hazen quebrados, *ſi ad Eccleſiam confugerint, ſint ab illa extrahendi?* Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 47.

§. 1. Contra Martam & Villadiego, quibus nunc addo Megalium *in* 3. *part. lib.* 4. *c.* 2. *quaſt.* 1. *n.* 33. affirmatiuam ſententiam docui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 40. & , me citato , hanc etiam opinionem tenet Anton. de Marinis *quotid. reſol. c.* 177. *num.* 2. & 3. Aliqui verò , vt obſeruat idem de Marinis *num.* 5. approbant hanc ſententiam diſtinguendo , vt ſi ille , qui à triremibus aufugit , ſit loco depoſiti condemnatus , vel certam habet condemnationem , ſed eſt reclamatum, & pendet reclamatio, vel compleuit tempus, ſed detinetur, generalem expectando libertatem , & in his caſibus gaudere debet immunitate, nec aliter extractio permittitur ; ſi verò aufugiens certam habeat condemnationem, de qua non pendet appellatio, vel ſe pro delictis per eum patratis ſeruire concordauit , & adhuc tempus completum non eſt, eo caſu, ex quo ſeruus pœnæ eſt effectus, debet complere, & iudex Eccleſiaſticus præſtat extractionem , & hanc ſententiam in praxi obſeruatam fuiſſe à multis Nuntiis teſtatur Ioſeph Imperat. penes de Marinis *vbi ſuprà.*

eſt / ſece- / in / & / n / cur- / ſin

2. Sed ego iterum puto abſolutè & ſine vlla diſtinctione omnes remiges confugientes ad Eccleſiam gaudere eius immunitate , & ita hanc ſententiam , præter Giurbam & Antonium de Marinis , tenet etiam nouiſſimè Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 50. *nu.* 17. Antonius Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de immun. Eccl. num.* 27. & Ludouic. Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immun. Eccl. part.* 3. *num.* 9. *quaſt.* 4. Quia aſſerit ipſe , ſi aliqua ratio eſſet , quare condemnatus ad triremes non gauderet immunitate Eccleſiæ ea foret, quia per talem condemnationẽ ſeruus pœnæ efficeretur, atque hodie per condemnationem huiuſmodi , vel ad aliquod opus publicum, etiam in perpetuum, ſeruus pœnæ non efficitur , iuxta textum *in Authent. ſed hodie , C. de donat. inter vir. & vxor.* excepto caſu quoad mortem condemnatur, vt patet *in l. qui vltimo , ff. de pœnis.* Ergo, &c. Facit etiam, quia ductus ad vltimum ſupplicium , licèt ſeruus pœnæ efficiatur , ſi tamen ad Eccleſiam confugerit , illius gaudebit immunitate , vt communiter tradunt DD. & hæc omnia docet Correus *vbi ſuprà* , qui optimè limitat hanc opinionem , vt procedat quando condemnatus non ſit ad remigandum propter crimen , ratione cuius immunitate priuaretur. Vnde ex his à fortiori patet condemnatum ad verbera gaudere priuilegio Eccleſiarum , vt docet Pereira & Correa *locis cit.* Igitur Epiſcopi inuigilent , ne remiges ad Eccleſiam effugientes tradant curiæ ſæculari, nam Eccleſiæ immunitate omnino gaudere debent, quidquid aſſerat Megalius & alij *vbi ſuprà* & ad rationes patet reſponſio , ex his , quæ notauit Correa *loc. cit.*

oc in / j.§.2. / ad / 1.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter , Ludouic. Correa *loc. cit. num.* 12. Nouarium *num.* 28. Caſtrum Palaum *tom.* 2. *diſp. vnica , de immunit. punct.* 8. *num.* 6. docere id quod ego olim docui, nempe Mercatores doloſè fractos, vulgò *que ſe hazen quebrados*, ſi ad Eccleſiam confugerint , non eſſe ab illa extrahendos; quia tales neque in iure, neque in conſtitutione Gregoriana excipiuntur. Quidquid in contrarium aſſerat Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 50. *num.* 16. Vide meipſum *part.* 1. *tract.* 1.* *reſol.* 32.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 60. & 61. & infrà in Reſ. 97. §. pen.

*Quæ hic eſt ſupra Reſ. 60.

RESOL. LXVIII.

An damnati ad triremes gaudeant Immunitate?

Et an reus è carcere confugiens ad Eccleſiam gaudeat eius Immunitate?

Et curſim infertur damnatum ad mortem, ſi cum ad ſupplicium deduceretur, & ſe eximens è manibus ſatellitum ad Eccleſiam confugeret, eius gaudere Immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 22.

§. 1. Negatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 54. vbi ſic ait : Damnati verò ad Triremes ſi fugerint, non poſſunt pariter Eccleſiarum immunitate defendi , quominùs prehendantur, atque redeant ad pœnam : ob ea, quæ diximus, cùm iam damnati fuerint; Eccleſia verò non damnatos quidem : ſed eos tantummodo, qui iudicis ſententia nondum damnati ſint, tueri poſſit; tum etiam quia damnatis ad tranſtra pro publicis ſeruis habentur ; & legibus atque Canonibus ſerui ad Eccleſiam confugientes non poſſunt Domini imperium excutere , ſed ſolùm pœnam aliquam iniuſtam vitare , & redire ad ſeruitia.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in tertia curſim in fine §. 1.

2. Sed cum multis Doctoribus meritò affirmatiuam ſententiam ego docui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 40. & *in part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 47. quibus adde Trullench *in Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 3. *num.* 29. Reſtat igitur ſolùm reſpondere ad argumenta Sarpi , quæ pro ſua confirmanda ſententia adducit. Et ad primum , quod Eccleſia non defendit reos poſtquam iudicis ſententia damnati ſunt. Reſpondeo eſſe falſum, vt in ſuperiori reſolutione probatum eſt; & ex tali falſa doctrina ſequeretur reum lata ſententia, & damnatum ad mortem, ſi cùm ad ſupplicium duceretur, & ſe eximens è manibus Satellitum ad Eccleſiam confugeret, eius non gaudere immunitate. Sed hoc dicere eſt contra praxim, & Doctorum ſententiam, vt patet apud Corream *in relect. de immunit. part.* 2. *num.* 9 Guttierez *in quæſtionib. pract. l.* 4. *quaſt.* 4. *num.* 10. Decianum *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 19. Tuſchum *verb. Eccleſia concluſ.* 10. *num.* 22. Farinacium *de immun. cap.* 15. *num.* 197. Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 7. *num.* 12. & alij. Ergo &c.

Quæ hîc ſunt præcedentes Reſ.

Quæ hîc eſt ſupra Reſ. 64.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Sed. curſim ad medium.

3. Ad ſecundum argumentum quod aſſerit dictos reos eſſe ſeruos publicos, & ſerui nequeunt confugiendo ad Eccleſiam à poteſtate Domini ſe liberare, Reſpondeo eſſe diſparem rationem inter vtrumque caſum; nam ſeruus qui aufugit à domino, non eſt reus alicuius criminis vt ſuppono: & ideò ſi ad Eccleſiam confugiat , non defenditur ab ea, cùm eius poſſeſſio & dominium ſit penes dominum; vt patet ex *cap. inter alia*, § *ſi verò ſeruus, de immun.* & ex *l. præſenti*, *§. fin. C. de his qui ad Eccleſ. confug.* Sed hoc non accidit in caſu, de quo loquimur, cùm damnati ad Triremes ſint verè rei, vt patet ; nec ſententia contra eos lata , & pœna illis inflicta facit , vt ipſi delinquentes non ſint : ergo ex *d. cap. inter alia, de immunit.* debent Eccleſiæ gaudere immunitate.

Sup. hoc in Reſ. ſeq & ſupra in Reſ. 56. curſim in §. vlt.

4. Neque dicendum eſt , quòd tales rei per ſententiam ſerui pœnæ efficiantur: nam vt obſeruat Ludouicus Correa *in relect. de immunit. part.* 2. *num.* 9. hodie

hodie per condamnationem ad aliquod opus publicum etiam in perpetuum reus ſeruus pœnæ non efficitur,ex *Auth.ſed hodie,C.de donation.*Ergo,&c.

5. Vnde ad confirmandam noſtram ſententiam contra Sarpum , adde iam hîc opinionem Maſtrilli *de indulto, cap.42.num.5.* vbi docet , quòd fugientes à Tiremibus , gaudent indulto , quando non fuiſſent damnati pro aliquo crimine excepto in ipſo indulto: ergo quantò magis æquum eſt vt gaudeant Eccleſiarum immunitate.Ex his igitur apparet refellendam eſſe ſententiam quam nouiſſimè docet Iuſtus Oldelfob.*in pract. crim.tit.3. caut.17.numer.7.* è carceribus vel aliter detentos, ad Eccleſiam confugientes, eſſe ab Eccleſia à iudicibus laicis abſtrahendos. Et omnino reiiciendus eſt noſter Naldus *in ſumma, verb. Reus , num.* 13. aſſerens reum aufugientem à carceribus ad Eccleſiam non gaudere eius immunitate.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 27. §. Quæro quinto , & in Reſ. 65. & infrà in Reſ. 95. §.1.

RESOL. LXIX.

An ſerui , ſi fugiant ad Eccleſiam propter ſæuitiam Dominorum,gaudeant eius Immunitate?

Et an in aliquo caſu Eccleſia poſſit compellere Dominum, ſeruum vendere?

Et quid dicendum de ſeruis infidelibus non ſolùm quo ad gaudendum immunitate , ſed etiam in ordine ad iudicem: Ex part.7.tract.7 Reſol.60.alias 59.

Sup. hoc in Reſ. præterita curſim in §. At ſecundum n. & breuiter in alio §. eius not.

§.1. AD hoc dubium reſpondet Innocent. III. *in cap.inter alia §.ſi verò ſeruus de immunit. Eccleſiar.* vt in caſu de quo loquimur,poſtquam de immunitate ſua dominus eius Clericis iuramentum præſtiterit, ad ſeruitium domini ſui redire compellitur, etiam inuitus ; alioquin à domino poterit occupari. Idem habetur *leg. præſenti. §. fin. Cod. de his qui ad Eccleſiam confug.* Quæ deciſio procedit , cùm delictum ſerui paruum aut nullum fuit ; tunc enim iuramento præſtito videtur ſufficiens ſecuritas ſeruo dari , & periculum immoderatæ caſtigationis tolli. At ſi delictum graue ſit,regulariter iuramentum non ſufficiet, ſed ſecuritatem aliam debet dare dominus; aliàs non obligabitur Prælatus Eccleſiaſticus ſeruum tradere:ſic tradit Gloſſa *in dicta leg.præſenti verſ.aut propter delictum.* & *in authent. de mandatis principum in §. publicorum verſ. vel propter maleficium,* & pluribus firmat Farinac. *in append. de immunit. cap. 4. num.76.* Franc. Suar. *lib.3. cap.10 .num.2.* Guttierr. *pract. quæſt.ciuil.quæſt.1. num.1.* & 18. Azor. 2. *part. lib.9.cap.9. quæſt.9. in fine* , Anaſtaſ. Germ.*de ſacrorum immunit. lib.3. cap.16. num.55.* & alij. Quòd ſi Dominus hanc ſecuritatem noluerit, vel non potuerit concedere, credo compellendum eſſe dominum , ſeruum vendere, neque debere illi tradi , ex §. *fin. inſtit.quibus alienare licet , vel non.* & Gloſſa *in dicta leg.præſenti & in authent. de mandatis* , & tradit.Abbas *cap.inter alia,num.23.* Anton. de Butrio *num.17.* Decian. *lib.6.cap.26. num.9.* & alij relati à Farinac. *in appen. de Immunitat. cap.4.num.69.* quibus etiam adde Peregrinum *de immunit. cap.5. num.13.* & hæc procedunt de ſeruis fidelibus.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 8. lege doctrinam. Reſ. 43.

2. Sed quid dicendum de ſeruis Infidelibus non ſolùm quò ad gaudendum Immunitate Eccleſiæ in ordine ad dominum,ſed etiam in ordine ad Iudicem, Vide Peregrinum , *vbi ſupra* & *cap. 12. numer.1.* cui adde Caſtrum Palaum *tom.2. tract.11. diſput. vnica, punct.7. num.5.* & Trullench *in Decalogum , tom.2. lib.5.cap.2. dub.6. num.2.* Sed de hac quæſtione ego alibi.

Pro gaudenda Immunitate late ſupra in Reſ. 16 8. vit. 43. 44.& 45. & in alijs 8. eorum notationum.

RESOL. LXX.

An qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam gaudeat poſtea ipſius Eccleſiæ Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſol.3.

Sup. hoc in Reſ.ſeq.

§.1. NOn gaudere docet Gambacurta *lib.5.cap.19.* & Villadiego *in Polit. cap. 3. num. 206.* & poſt Conſtitutionem Gregorij, Farinac. *de immunit. cap.16. num.214.* Ambroſinus *de immunitate Eccleſiæ, c.5.num.4.* non ex principio Gambacurtæ , ſed,quia putauit,poſt dictam Bullam Gregorianam ita declaraſſe Clem.VIII. in vna Panormitana. Idem docet Tannerus *in 2.2. diſput.5. quæſt.8. dub.1.numer.17.*ex mente aliquorum Zauard. *in direct. Confeſſ. part. 1. de Sacram.Pœn. cap.18.caſ.5.* Ioan. de Heuia *in Curia Philip.p.5.§.12.num.21.*Barboſa *in Collect. lib.3.tit.49. cap.10.num.5.*

2. Sed contrarium docet Fagundez *de Præcep. Eccleſ.tract.2.lib.4. cap.8.num.45.* Ioan. de la Cruz *in direct.conf.part.1 præcep. 8.quæſt 3.art.2. dub.1. concl.1.* Peregrin. *de immunit. cap. 6. num.* 30. & ante Bullam docuerat Suarez *tom.1. de Relig. tract.2. lib.3. cap.11. num.4.* Et ratio deſumitur ex verbis Bullæ, quæ excludit ab immunitate homicidia, & mutilationes factas in Eccleſiis, & Cœmeteriis. Ergo, cùm diſtinctè dicit : *In Eccleſiis. & Cœmeteriis*, virtute ponitur excluſiua , extra Eccleſiam , & Cœmeterium, Et ita ante hanc Bullam Gregor.docuit Decian.*tom.2.lib 6. cap.28.num.5.*qui reſpondet ad omnia argumenta adducta in contrarium per Alciat.*de præſumpt.33.num.2. & ſeq.* docuerat hoc etiam Tabiena , *verb. immunit. num.*10 Syluester *eodem verb. l. 3. num.5.* Angelus *eodem verb. num.*17. & Armilla *eodem verb.num.*12.Vnde valdè miror , Gambacurtā relinquere Theologos doctiſſimos,& ſequi velle Iuriſconſultorum veſtigia: Reſtat modò reſpondere ad argumentum Ambroſini, Dico igitur, quòd reſolutio Clem. VIII. in aliquo caſu particulari non tollit legem vniuerſalem : nam ex aliquibus circumſtantiis particularibus , mouentibus animum ſuum , potuit ita in illo caſu determinare,quæ quidem non militant in vniuerſali.

RESOL. LXXI.

An , qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam,gaudeat eius Immunitate?

Idem dicendum eſt de illo , qui ſub dicta ſpe occidit aliquem in ſcalis , porticu , & ſacriſtia Eccleſiæ. Ex part.6.tract.1.Reſ.10.

§.1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap.5.fol.45.*vbi docet eos immunitatis priuilegio protegi minime poſſe qui delicta commiſerint ea ſpe atque conſilio, vt ſacro ſe loco tueantur.Siquidem Eccleſiarum auxilio vti debemus , vt peccatorum veniam conſequamur, quæ iam admiſimus : non vt noua facinora perpetrare tunc valeamus. Verùm enim verò cùm hominum mentes atque conſilia ſint ab oculis omnium remota , atque penitus abdita , non poſſumus niſi coniecturis decernere, an reus delictum admiſerit, ſpe excitatus ad Eccleſiam confugiendi.Doctores verò dicunt , qui ſtatim vt facinus perpetrauit , ad Eccleſiam fugit , eumdem eo conſilio perpetraſſe, vt eò confugeret ſtatuendum eſſe. Et certè qui iam ſtatutum,atque decretum habet , vt facinus committat , neceſſariò ſtatuendum videtur eundem etiam cogitaſſe , non ſolùm quanam ratione illud poſſit admittere ; ſed multò magis quonam fugere debeat,

debeat, vt ſe tueatur. Sicut etiam qui de improuiſo in errorem incidit; ſic vt nunquam antea de facinore cogitarit; ita quoque affirmandum eſt ne de refugio quidem cogitaſſe. Quare quotieſcunque conſilium, atque deliberatio delictum præuenerit, & reus ad Eccleſiam confugerit, id conſultò factum; ideoque loci ſacri immunitate defendi non poſſe certiſſimi iuris eſt. Hucuſque Sarpus.

2. Sed hanc ſententiam maximè poſt conſtitutionem Gregorianam ego reprobaui *in part.1.tract.1.* * *reſol.3.* cum multis Doctoribus: quibus nunc addo Caſtrum Palaum *tom.1.tractat.11. diſput.vnic.punct.9. numer.21.* Layman *lib.4. tractat.9. cap.3. numer.7.* & Bonacinam *tom.1.diſputat.3.quæſt.7.punct.6.§.2.n.11.* Quia qui tempore Iubilæi ſpe abſolutionis virtute Iubilæi obtinendæ patrat delicta reſeruata, vel annexam excommunicationem habentia, poteſt abſolui, quandiu priuilegium abſoluendi perſeuerat. Ergo, &c. Secundò qui propè Eccleſiam ſine ſpe immunitatis patrat delicta, gaudet immunitate, ſi ad Eccleſiam confugiat: ergo eadem gaudere poteſt, etiamſi patret delicta ſpe immunitatis, ſummus enim Pontifex reſpexit delicti qualitatem, & iniuriam Eccleſiæ, non verò ſpem. Tertiò, quia in eo loco quis puniri debet, in quo deliquit; ſed hic non deliquit in Eccleſia, ſed extra; ergo puniri debet extra; ergo non debet priuari immunitate Eccleſiæ. Quartò, quia non eſt facienda extenſio ad caſus in Bulla non expreſſos, ſed in Bulla exprimuntur ſolùm patrantes homicidia, vel mutilationes membrorum in Eccleſiis, vel eorum cœmeteriis: ergo, &c. Et ideo hanc ſententiam etiam in terminis iuris communis docet P. Suar. *de Relig.tom.1.lib.3.c.11.n.9.* vbi ſic ait: Couarruuias hanc exceptionem extendit ad eum qui deliquit propè Eccleſiam ſpe confugiendi ad illam, quando de tali ſpe per coniecturas conſtare poteſt: vult enim illũ nõ gaudere immunitate Eccleſiaſtica. Verùm hæc non videntur mihi ſufficere ad extendendam legem prædictam, & quodãmodo coarctãtem immunitatem Eccleſiaſticam: præſertim quia textus diſtinctè loquitur de Eccleſia & cœmeteriis eius: ergo in virtute ponit excluſiuam, vt tantùm de illis locis loqui videatur. Item qui propè Eccleſiam peccat abſque ſpe immunitatis, non priuatur illa, vt apertè Couarruuias ſupponit; ſed peccare cum ſpe, vel ſine illa non variat in præſenti effectum illius legis: vt ipſe etiam fatetur: ergo neque in præſenti refert. Et hæc omnia docet Suarez.

[margin: …hic ante… s.]

3. Ex quibus corruunt ea, quæ ſuprà adducit Sarpus: & ideò noſtram ſententiam ex ſupradictis, & aliis rationibus firmat nouiſſimè Nouarius *in ſumma Bullar.tit.de immunitat, numer.5.* Alexander Sperellus *in deciſionibus for. Eccleſiaſtic. deciſ.60. & 61.* vbi docet occidentem in ſcalis, porticu, & Sacriſtia Eccleſiæ, etiam ſub ſpe ad illam confugiendi, immunitate gaudere; & me citato hanc ſententiam amplectuntur alij quatuor Doctores recentiores, Ciarlinius *controuerſ.forenſ.cap.10. numer.95.* & Maranta *in controuerſ. iur. part.2.reſponſ.45. num.10. & ſeq.* & nouiſſimè Trullench. *in Decal.tom.1.lib.1.c.11. dub.3. numer.13.* & Zambellus *in Reper. Moral.ver. Eccleſia quoad eius immunitatem.numer.6.*

[margin: …is in … & Reſ. …tur. …ſ. 6. …his.]

4. Nec valet dicere cum Sarpo, quòd qui delinquit ſub ſpe immunitatis, indignus eſt tali priuilegio, *ex cap.fin.de immunitat. & ex c. quando.de conſecrat.diſtinct.4.& cap.illud, de Cler.excommu.* aliàs Eccleſia Dei fieret ſpelunca latronum: nam eiuſdem immunitas occaſionem præberet perditis hominibus liberiùs viuendi & delicta perpetrandi, contra textum *in cap.eſt. iniuſta 24. quæſt.4.* Nam reſpondeo aſſumptum Sarpi non eſſe tutum, neque immunitatis fiduciam *in dicto cap. fin.* apponi pro cauſa finali, ſed in verbis narratiuis facti; ex quibus non deſumitur diſpoſitio; nec inducitur myſterium iuris. Adde, & hoc eſt valde notandum, quòd indignus eſt immunitate ſub ſpe peccans, ſi eius delictum & perſona ſpectetur: vt immmunitas non ipſi propter ipſum, ſed ipſi propter ſacrum locum concedatur, qui eſt omni priuilegio digniſſimus. Neque inde fit fieri Eccleſiam ſpeluncam & aſylum latronum; tum quia ibi non perpetrantur delicta; tum quia ibi exiſtentes corrigi & frænari à iudice Eccleſiaſtico poſſunt: tum denique quia, vt ego olim aſſerebam Excellentiſſimo Duci Alcalenſi, non eſt Eccleſiæ imputandus abuſus illuc confugientium: cùm ipſa ſolùm prætendat fauere miſeris eos à pœna liberando, non autem fouere eorum malitiam & facinora.

5. Nec ad ea, quæ ſuperiùs diximus, terreat, Amice Lector, Decretum Clementis VIII. ad Archiepiſcopum Panormitanum, nam nihil facit aduerſùs noſtram ſententiam, vt latè apparet per ea, quæ nouiſſimè adducit Ciarlinius *in controuerſ.forenſ.c.10. num. 93. & ſequent.* omninò viuendus. In cuius Decreti intelligentia deceptus eſt nouiſſimè Danza *in Pugna. Doctorum, tom.1. titul. de immunitate, cap.2. num.6.* Vnde ex ſupradictis venit refellendus Barboſa *de iur.Eccleſiaſt .lib.2. cap.3. num.109.* vbi me citato pro ſententia, quam ſupra firmauimus, ipſe adhuc tenet delinquentem ſpe confugiendi ad Eccleſiam eius non gaudere immunitate; quod etiam nouiſſimè docuit alter Luſitanus Fragoſo *in Regim. Republ. Chriſt.part.1. lib.4. diſput.11.§.2. num.274.* Sed non bene.

[margin: Sup. hoc ſupra in Reſ. 58. §. Sed tu. ad med. & in aliis eius annotatio. num.]

RESOL. LXXII.

Si quis homicidium commiſit in ſcalis Eccleſiæ & poſtea inuentus eſt in Eccleſia; quæritur, an gaudeat Immunitate?

Idem dicendum eſt, ſi quis occiderit aliquem in atrio, ſeu porticu, & ſuper tectum, vel oſtium Eccleſiæ. Ex part.3.tract.1.Reſ.39.

§.1. Hic caſus olim accidit, & de illo interrogatus affirmatiuam ſententiam docui, quam tuetur Megala *in 3.part.cap.2.q.1. num.17.* Peregrin. *tract.de immunit. Eccleſ.cap.6. num.32.* & vir doctus Aloyſius Riccius *part.3. deciſ. 250. per tot.* quidquid in contrarium ante Bullam Gregorianã dixerint Angelus de Caſtro, & Decianus, quos citat & reprobat Peregrinus *vbi ſuprà*; & ratio eſt manifeſta, in illis verbis Bullæ ibi, *Mutilantes, vel occidentes in Eccleſiis, ſeu Cœmeteriis.* Ergo qui mutilat, vel occidit extra Eccleſiam, vel Cœmeteria, gaudebit immunitate.

[margin: Sup. contento in hac Reſ. ſupra in Reſolut. 28. §. Oritur. & pro parte ſcalæ & porticu Eccleſiæ, in Reſ. præterita, §. Ex quib. & in Reſ. 6. §. Sed his, à lin.4.]

2. Dicendum eſt igitur, quòd occidentes, vel mutilantes in aliis locis, qui hac immunitate gaudent, ab illa non excipiuntur, ſicut excipiuntur occidentes, vel mutilantes in Eccleſiis, vel Cœmeteriis. Ex quibus patet, quòd ſi quis occideret aliquem in atrio, ſeu porticu, & ſuper tectum, vel oſtium Eccleſiæ, gauderet immunitate, ſi poſt delictum in aliqua Eccleſia ſe abſcõderet, quia ſic aliquem occidens, non occidit in Eccleſia; ſed in locis extra Eccleſiam, licèt vt obſeruat Villalobos *in ſumma tom.2. tract. 39. diffic.3.* Fagundez *præcept.2. lib. 2. cap. 4.* & alij communiter, eadem immunitate gaudeant.

RESOL.

RESOL. LXXIII.

An exiſtens in Eccleſia mandans homicidium extra illam committi, vel exiſtens extra Eccleſiam mandans intra illam homicidium committi, gaudeat hac Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſ.10.

Supra difficultatibus poſitis in titulo huius Reſ.ſupra in Reſ. 28. à §. Vnum. vſque in finem.

§.1. MInimè gaudere reſpondet Gambac. *lib.5.* *c.25.*Ioan. de Heuia *in Curia Philip. p.3.* §.12.*num.*23.cum Duardo *in Bulla Cœna,lib.2.can.15.* *quæſt.16.num.*23.& ante Bullam Gregorij Suarez *de Relig.tom.1.tract.2.lib.3.c.*11.*num.*7. Idem docet Portell. *in dubiis regul.verb. Eccleſiæ immunitas, num.*15. Sed, vt notat ipſe ibid. Bulla Gregoriana in Portugallia non eſt vſu recepta.

2. Sed contrariam ſententiam poſt Bullam Gregor. XIV. docent omnes ſcribentes. Ita Megala *in 3.part.lib.4.cap.1. quæſt.1. num.*13. Farinac.*de immunit.Eccleſ.cap.16.num.*231.cum Martino Bonacina *de leg. diſp.3.q.7.§.4.nu.*11. & aliis. Et ratio eſt: quia tales non dicuntur verè, & propriè loquendo occidere; ſed mandare occiſionem: & cùm ſimus in pœnalibus,& in materia odioſa, vtpote libertati delinquentium,& immunitati Eccleſiaſticæ contraria; verba Bullæ contra occidentem, non ſunt extendenda ad mandantem occidere: ſicut cenſura lata contra aliquid facientem,non eſt extendenda ad mandantem id facere; vt nos latè probauimus *in tract.de denunciationib.q.*23. & probat in caſibus huius Bullæ,Homobon *de Exam.Eccleſ.p.2.tract.*11.*c.5.q.5.relect.*4.

3. Nec valet dicere, quòd, qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur: nam reſpondeo, hoc axioma, vt benè aduertit Avil.*de cenſ.p.1.c.5. diſp.3. dub.2.*& alij,intelligendum eſſe quoad culpam, non autem quoad pœnam; & omnia ſuprà dicta ſunt intelligenda etiam, vt in titulo quæſtionis diximus, de illo, qui exiſtens extra Eccleſiam mandaret committi homicidium intra Eccleſiam: nam militat eadem ratio, licèt Peregrinus, quoad hoc, contrarium ſentiat,*c.6.n.*36.Sed tu tene noſtram ſententiam.

RESOL. LXXIV.

An exiſtens in Eccleſia, vel aliquo Monaſterio, & ex feneſtra pilam tormentariam iecit in alium extra Eccleſiam exiſtentem, & illum occidit, gaudeat Immunitate?

Et è contra, an ille, qui exiſtens extra Eccleſiam occideret exiſtentem in Eccleſia, gaudeat eius Immunitate?

Et an gaudeat etiam Immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Eccleſia, etiam cum ſanguinis effuſione, ſine tamen alicuius membri mutilatione? Ex part. 1. tract.1.Reſ.9.

Sup. hoc infra in Reſ.76. curſim poſt mediū. verſ. qui etiam,& in Reſol. 1. not. ſeq. in fin. §. Secundo. quamuis ibi ſit quæſtio pro ſacrilegio, & pollutione Eccleſiæ.

§.1. NOn gaudere affirmat Gambacur. *lib.5.c.24.* *num.*21.Villadiego *in Polit.cap.3. num.*206. Ioan. de Heuia *in Curia Philipp.part.3.* §.12. *num.*23. & in hoc ſocios multos habent: nam ita tenuerunt, ex noſtris, P.Megala *in 3.part.lib.4.cap.2.q.1.num.*12. Graff.*tom.1.lib.3. conſ.vnico, num.*10.*de immunit. Eccleſ.* Duard.*in Bulla Cœnæ,lib.2. can.15. quæſt.16.n.*23. Farinac. *tract.de immunit. cap.16.num.*223.Portel. *in dubiis regul.verb.Eccleſiæ immunitas,num.*12. Ambroſinus *tract.de immunit.cap.5.num.*8. Et ratio eſt: quia tale homicidium commiſſum videtur in Eccleſia, cùm, in illa initium habuerit.

2. Sed mihi placet opinio Bonacin.*tract.de legib. diſp.3.quæſt.7.§.4.n.*8. vbi aſſerit, ſupra dictum criminoſum gaudere immunitate. Et ratio eſt: quia Gregorius in iſta Conſtitutione ait, illos non gaudere immunitate, qui mutilant, & occidunt in Eccleſia: quæ quidem verba, vt patet, denotant actum completum, & perfectum in Eccleſia: ergo, cùm ſimus in materia odioſa, & in pœnalibus, non ſunt dicta verba extendenda ad homicidium inchoatum in Eccleſia. Et hoc patet manifeſtè à ſimili: nam vt docet ipſemet Bonacina *de cenſ.diſp.1.q.1.punct.*11.*n.*11.ille, qui, dum exiſtit in Eccleſia,iacit ſagittam,& occidit hominem exiſtentem extra Eccleſiam, non incurrit cenſuram latá contra occidentem in Eccleſia; nam illa occiſio facta fuit extra Eccleſiam,licèt in Eccleſia fuerit inchoata: ergo etiam verum eſt, quòd,ſecundùm ſententiam Bonacinæ, dictus criminoſus non poteſt capi à miniſtris ob ſacrilegam vulnerationem in Eccleſia inchoatam.

3. Notandum eſt verò, è contrà,quòd immunitate non gauderet ille,qui exiſtens extra Eccleſiam, occideret exiſtentem in Eccleſia: nam talis dicitur delictum occiſionis commiſiſſe in Eccleſia. Et in his caſibus puto, non eſſe attendendum locum inchoati, ſed locum conſummati delicti,vt *ſuprà* dixi:& ita docet Riccius *p.5.Collect.*1792. Portel.*loco tit.*Bonacin. *n.*7.Farin.*n.*224.Peregrin.*num* 16. Megala *num.*13. & alij: gauderet tamen hac immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Eccleſia etiam cum ſanguinis effuſione; ſine tamen alicuius membri mutilatione, vt docet Farinac.*vbi ſuprà,n.*227.& alij.

Super hoc in tom. 1. tr. 7. ex doctrina Reſ.90. §. 2. ad medium. verſ. Secus dicendum.

Supra hoc magis latè ſupr. in Reſ. 28. §. Vnde. & infra in fin.Reſ. ſeq.

RESOL. LXXV.

An qui in Eccleſia commiſit homicidium, vel membrum mutilauit non deliberatè, ſed accidentaliter & ex calore iracundiæ, & prouocationis, gaudeat Immunitate?

Et quid, ſi vulnerauit aliquem in Eccleſia extra membrorum mutilationem, an gaudeat Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſ.11.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſupr. in Reſ. 28. §. Sed quid dicendum ſi quis. & in tom. 5. tr. 5. Reſ. 89. §. Probari poteſt. & in tom. 3. tr. 3. Reſ. 3. §. Probari poteſt.

§.1. NEgatiuè reſpondet Gambacur. *lib.5.c.*23.& ex noſtris Peregrin.*de immunit.c.6.n.*15.qui adducit rationem ex verbis Bullæ,vbi Summus Pontifex indiſtinctè excipit membrorum mutilationes, homicidia in ipſis Eccleſiis,vel Cœmeteriis: ergo indiſtinctè debet intelligi,tam de illis, qui ex propoſito & deliberatè; quàm de illis,qui in rixa accidentaliter,& ex calore iracundiæ occidunt,vel mutilant.

2. At his minimè ſuffragantibus, contrariam ſententiam docet Farinac.*tract.de immun.Eccleſ.c.*16. *n.*240. & ante bullam id docuerat Guttier.*pract. qq. lib.3.q.1.n.3.5. & ſeq.* cum Seſſ. *deciſ.*141.*n.*8. & aliis. Et hoc maximè procederet, ſi tale homicidium fuiſſet in Eccleſia perpetratum, non ſolùm ex rixa ſubitanea, ſed & ad alterius prouocationem: & multò magis ad ſe defendendum: nam in præfatis caſibus occidens, vel mutilans non videtur habere animum irreuerentem offendendi,& violandi ipſam Eccleſiam. Vide Tabienam *verſ. Immunitas,n.*10. Armillam *eod. verb.n.*12.Roſellam *eod.verb.n.*2. & alios. Notandum eſt tamen,vulnerantem in Eccleſia gaudere omninò immunitate; extra membrorum tamen mutilationem; & ita nouiſſimè in terminis noſtræ Bullæ docet Barboſa *in Collect.tom.1.lib.3.tit.4.c.*10.*n.*10.

Supr. hoc fine Reſol præteritæ magis latè ſupr. in Reſ. 28.§.vnde.

RESOL. LXXVI.

An qui ex ſubita rixa,& occaſione occidit, vel mutilauit aliquem in Eccleſia,gaudeat eius Immunitate?

Et

Et an qui vi, dolo & fraude aliquem ex Eccleſia extraxerit, & extractum eum occidat, gaudeat Immunitate?
Et an exiſtens in Eccleſia, & mutilans, vel occidens exiſtentem extra Eccleſiam, gaudeat eius Immunitate? Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 107.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom. 2. diſp. vnica, de immunit. Eccleſ. punct. 9. n. 12.* qui citat Suarez, Bonacinam, Nauarrum, Clarum, Germonium & alios, quia quis puniri debet in eo, in quo deliquit, & Pontifex in Bulla ſine vlla diſtinctione aſſerit abſolutè mutilantes & occidentes in Eccleſia, non gaudere eius immunitate. Verùm non deſunt Doctores affirmatiuam ſententiam docentes, quam ego docui *in part. 1. tr. 1.* * *reſol. 11.* vide etiam Marium Italiam *de immunit. lib. 1. cap. 5. num 24. & ſeq.* Cardinalem Tuſchum *ver. Eccleſia, concl. 11. num. 13. &* 14. Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 9. ſub quæſ. 9.* Vnde nouiſſimè, me citato, Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum tit. de immunit. Eccleſiæ, num. 58.* docet quòd committens homicidium, vel membrum mutilans accidentaliter calore iracundiæ prouocatus, non autem deliberatè, gaudebit Eccleſiæ immunitate. Sic ille, qui etiam *num. 51.* tenet exiſtentem in Eccleſia & mutilantem & occidentem exiſtentem extra Eccleſiam, gaudere eius immunitate; quod à nobis alibi tactum eſt, licèt Caſtrus Palaus *vbi ſuprà num. 14.* contrarium doceat; qui tamen *num. 18.* rectiùs docet, quòd ſi vi, dolo, & fraude aliquem ex Eccleſia extraxeris, & extractum occidas, immunitate minimè priueris, quicquid in contrarium aſſerat Farinacius *in append. c. 16. n. 232.* & Azorius *part. 2. lib. 9. cap. 9. quæſ. 14.* quia licèt in Eccleſia dediſti cauſam occiſionis, non dediſti tamen cauſam occiſionis neceſſariam, cùm liberè poſtea occideris: ergo non eris priuandus immunitate.

[Margin: ... hic ... an- ... & ... eius ... not. / ... ſu- ... Reſ. / hoc ... atè ... Reſ. tan-]

RESOL. LXXVII.

An occidens Clericum gaudeat Immunitate?
Et an qui commiſit ſacrilegium, vel ſit excommunicatus gaudeat Eccleſiæ Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 34.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Villal. *in Polit. cap. 3. num. 212.* Riccius *in Praxi, part. 2. reſol. 309. per totam.* Primò, quia occidens eſt excommunicatus: ergo non gaudet immunitate. Secundò, quia hæc immunitas non conceditur committentibus crimen læſæ maieſtatis: ſed offendens Clericum, committit crimen læſæ maieſtatis diuinæ: ergo. Tertiò, delinquentes in Eccleſia non fruuntur hac immunitate. Hanc ſententiam docet etiam Bobadilla *tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 47.* qui citat Vaſquium, Remigium, & Suarez de Paz. *in Praxi, tom. 1. cap. 3. §. 3. num. 169.* & tanquam probabilem illam admittit Ioan. Sancius *in ſuis practicis diſputationibus, diſp. 44. n. 52.*

[Margin: Sup. ... & ... tertio ... in- ... Reſ.]

2. Sed poſt Conſtitutionem Gregorianam contrarium tenendum eſt. Et ita docet Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap. 11. num. 13.* Ceuall. *tract. de cognit. per viam violent. p. 2. q. 101.* Cum Farinac. *de immunit. cap. 7. num. 114.* retractante ſe de contraria ſententia, quam docuerat anteà *in tract. de carcer. q. 29. num. 9.* & Mario Italia *de immunit. lib. 1. cap. 2. §. vnico, num. 6. & cap. 6. §. 3. num. 79.* Et ratio eſt: quia inter homicidia excepta non ponuntur, niſi homicidia proditoria, aut per aſſaſſinium peracta: ergo verba Bullæ, vt ſæpè dictum eſt, non ſunt extendenda ad alia homicidia. Nec obſtat, quòd Clericus repræſentat Eccleſiam, & illum offendens Eccleſiam offendit: ergo, nam reſpondetur, quòd Eccleſia diligit inimicos, & benefacit perſequentibus illam. Nec etiam obſtat, quòd qui committit ſacrilegium, non gaudet immunitate, vt notat Guttier. *pract. qq. lib. 3. quæſt. 1. num. 33.* & alij: ſed occidens Clericum, ſacrilegium committit: ergo: nam reſpondetur, ſententiam Guttierrez, & aliorum, poſt Conſtitutionem Gregor. non eſſe ſuſtinendam, quia in Bulla crimen ſacrilegij non reperitur exceptum, ergo debet gaudere: & ita docet Ambroſin. *de immunit. cap. 4. num. 6.* reprobans Decian. *tom. 1. lib. 6. c. 28. num. 7.* & Duar. *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 15. q. 16. n. 27.*

[Margin: Super hoc in §. not. præteritæ.]

3. Ex quibus patet reſponſio ad argumenta Riccij ſuperiùs poſita. Ad primum, nego, excommunicatum non gaudere immunitate Eccleſiarum: quia talis caſus non eſt exceptus in Bulla. Secundò, hoc priuilegium non eſt datum fauore perſonarum, ſed propter reuerentiam ſacrorum locorum. Tertiò excommunicatio non habet alios effectus, niſi quos iura declarauerunt: ſed nullum ius ſtatuit, vt excommunicatus immunitate non gaudeat: ergo. Et ita contra Felinum *in cap. 2. except. num. 5.* docent omnes Doctores, tam ante Bullam, quàm poſt Bullam Gregor. XIV. Ita Ioann. de la Cruz *in Direct. conſcient. part. 1. pracep. 8. quæſt. 3. art. 1. dub. 1. concluſ. 2.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 3.* Fagundez *de Præcep. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 4. num. 50.* Altherius *de cenſ. tom. 1. lib. 2. cap. 6. col. 3. verſ. Hoc idem ſentiendum eſt.* Nauarr. *cap. 25. num. 20.* Sylueſt. *verb. immunitas, 3. quæſt. 3.* Angelus *eodem verb. num. 11.* Roſella etiam *verb. immunit. 2. num. 7.* Armilla *eod. verb. num. 7.* Ad ſecundum argumentum reſpondetur ex dictis, quòd in Conſtitutione Greg. non excipiuntur ab immunitate omnes delinquentes in crimine læſæ maieſtatis; ſed tantùm excipitur crimen læſæ maieſtatis in perſonam Principis commiſſum. Ad tertium reſpondetur, ex dicta Bulla Greg. omnes delinquentes in Eccleſia gaudere immunitate, præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem, vt docet Riccius *p. 5. collect. 1792.* & communiter. Vnde patet, occidentem Clericum gaudere omninò Eccleſiæ immunitate: quod eſt valdè notandum: quia caſus poteſt de facili in praxi contingere. Neque circa præſentem quæſtionem admittenda eſt doctrina Petri Gambacurtæ, contra quem, & meritò, inſurgit Giurb. *conſ. 70. n. 9.*

[Margin: Sup. hoc ſupra in Reſ. 27. §. Quæro tertio. & ad lin. 3. §. 1. huius Reſ.]

RESOL. LXXVIII.

An occidens, vel percutiens Clericum, aut Religioſum, & commiſit ſacrilegij crimen, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 68.

§. 1. NOuiſſimè negatiuam ſententiam docet Ludouicus Correa *de relect. de Immunit. Eccleſ. part. 3. num. 37.* quia, ait ille, crimen hoc grauiſſimum videtur, & Reipublicæ admodum pernicioſum, ac ſimilium, quia *in cap. inter alia, de immun. Eccleſ.* excipiuntur. Ergo etiam immunitas tale crimen facientibus denegabitur. Deinde, quia qui occidit vel percuſſit Clericum, commiſit ſacrilegium ex ſpecie illius commiſſi in Eccleſia, vtpote perſonam ſacram offendens; ſed committens huiuſmodi ſacrilegium immunitate non gaudet: ergo, &c. Ita ille: ante illum Boërius *deciſ. 109. n. 3.*

[Margin: Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ not.]

2. Sed ego contrariam ſententiam ſatis firmaui * *in part. 1. tract. 1.* * *reſol. 34.* quia neque per ſacros Canones, neque per Conſtit. Gregorij excipitur hoc delictum; ergo gaudere debet immunitate: vnde, me

[Margin: * Quæ hic eſt Reſ. antecedens, &c.]

citato,

citato, nouiſſimè tenet, etiam hanc opinionem Antonius de Marinis *quotid. reſolut. cap.* 170. *num.* 14. & de hoc non eſt dubitandum, ſtando in terminis Conſtit. Gregor. XIV. vide me ipſum *ſuprà*, vbi reſpondeo ad omnia argumenta contraria.

RESOL. LXXIX.

An ſi quis occidat aliquem Appenſate, *& animo præmeditato ſit priuandus Immunitate?*

Et quid dicendum, ſtando in terminis iuris communis? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 13.

Sup. hoc inf. in Reſol. 98. curiũm prope fine, et addito Peregrino.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Sarpus *c. 5. fol.* 48. vbi ſic ait: Non adeò communis eſt omnium opinio, homicidas quoſcumque, qui cogitatò facinus perpetrauerint ſine inſidiis, ſed conſultò; immunitate Eccleſiarum vti non poſſe. Eſt tamen multorum Doctorum ſententia: quamobrem ob eorum & numerum & conditionem amplecti eam poſſumus abſque vllo erroris timore. Ita ille.

2. Sed hoc non eſt verum ſtante Conſtitutione Gregoriana, in qua ſeptem tantùm caſus excipiuntur, quibus tantummodo delinquentes ad Eccleſiam confugientes immunitate priuantur, inter quos non annumeratur homicidium conſultò & deliberatè perpetratum; ſeu homicidium proditorium; ſed qui occidit de induſtria, & animo penſato, non occidit proditoriè. Ergo, &c. Et ideò Caballus *tract. de homicidio, num.* 388. aſſerit fruſtrà de hac re diſputandum; cùm extet Bulla Pontificia Gregorij ita diſponentis. Et Tuſchus *tom.* 3. *littera E, concluſ.* 11. *num.* 9. aſſerit, quòd iſte caſus, & multi alij ſimiles erant controuerſi inter Doctores iuris Canonici & Ciuilis: & quia iſtud ius dubium declaratum fuit per Gregorium XIV. in dicta conſtitutione, omnino ſeruari debet; & illud vbique attendi debet, & ampliùs non eſt locus opinionibus Doctorum adhærere. Vide hanc opinionem latè comprobantem Chartarium *in deciſionibus crimin. deciſ.* 95. *per tot.* Vnde prorſus refellendus eſt noſter Naldus *in ſumma verb. Eccleſia, num.* 5. aſſerens homicidam ex propoſito non gaudere immunitate.

3. Sed difficultas eſt. Quid dicendum ſtando in terminis iuris communis. Sarpus, vt viſum eſt, & aliqui docent animo deliberato, & appẽſatè occidentem non gaudere Eccleſiæ immunitate. Et ita tenet Ludouicus Correa *in ſua docta relectione de immun. Eccleſiaſt. part.* 2. *n.* 19. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 27. Peguera *deciſ. crimin.* 54. *num.* 10. Ioſeph. Ludouicus *deciſ. Lucen.* 16. *num.* 3. Franciſcus Marcus *deciſ.* 268. *num.* 2. Vulpellus *tract. de immunit. Eccleſ. part.* 1. *num.* 27. *& ſequent.* Guttierrez *in practic. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 17. Fachinus *in controuerſ. lib.* 9. *cap.* 83. *per totum.* Germonius *de ſacrament. immunitat. lib.* 3. *cap.* 16 *num.* 59. Marta *de iuriſdict. part.* 2. *cap.* 55. *num.* 4. *& ſequent.* & Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 99. cum aliis penes ipſos. Et ratio eſt, quia *in cap.* 1. *de homicidio*, dicitur euellendum eſſe ab altari, & immunitate priuandum, qui per induſtriam occiderit & per inſidias: Ergo occidentem per induſtriam, etſi non occiderit per inſidias, non gaudebit immunitate quia copulatiua in qualibet illius parte debet verificari & quidem ſuperflue apponeretur in dicto textu verbum illud, per induſtriam: nam ſufficiebat dicere per inſidias, etenim qui occidit, per inſidias, dicendum eſt occidere per induſtriam.

4. Verùm his non obſtantibus aliqui putant etiam in terminis iuris ante Conſtitutionem Gregorianam occidentem animo deliberato non fuiſſe immunitate priuandum, niſi proditoriè occidiſſet. Ita tenet Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 13. Boërius *deciſ.* 109. *num.* 19 & alij, quos citat Farinacius *conſ.* 76. *num.* 17. quibus adde nouiſſimè Layman *lib* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 8. & Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 9. *num.* 29. Quia, ait ille, in pœnis non eſt facienda extenſio: neque immunitas Eccleſiaſtica minuenda: tum quia conſtitutio Gregoriana, quæ, vt diximus ſuprà ex Cardinale Tuſcho, decidere intendebat appoſuit verbum, proditoriè, vt ſic inſinuaret in illis verbis textus *per induſtriam & inſidias*, idem eſſe ſignificatum; vnus enim terminus alterius eſt declaratio: neque ibi eſt propoſitio copulatiua, ſed ſimplex; facit enim hunc ſenſum: Qui per induſtriam inſidioſam occiderit proximum, ab altari euellatur: quod manifeſtè conſtat, nam locus ille Exodi ex quo textus deſumptus eſt, concedit locum refugij ei, qui proximo inſidiatus non fuerit. Neque inde fit ſuperfluere verbum illud, per induſtriam, quia apponitur ad maiorem ſubſequentis declarationem; tum quia idem inferri poſſet eſſe ſuperfluum verbum per inſidias, ſi omne homicidium per induſtriam ab immunitate excluſum; quia inde excluſum erat homicidium per inſidias, quod eſſe non poteſt, niſi per induſtriam. Et ideò ſupremum Concilium Caſtellæ, quod Emporium doctorum hominum ſemper eſſe ſolet, hanc ſententiam in facti contingentia determinaſſe teſtatur ex Paz, Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tractat.* 39. *difficult.* 7. *num.* 12. vbi, [adeſſe opinionem; que vale la immunidad al que mata otro de propoſito y deliberamente ſin traycion: y dize Paz, que lo vio practicar en vna ſentencia que die el Conſejo en tiempo del Rey Don Felipe ſegundo en fauore de un noble, que matò à otro en vn deſafio, y ſe acogio à la Ygleſia, y le ſacaron, y mando el Conſejo boluerle a ella.]

5. Vnde ex his omnibus ſtatuendum eſt contra Sarpum, non ſolùm qui occidit aliquem conſultò, & cogitato gaudere immunitate Eccleſiarum, ſtante conſtitutione Gregorij XIV. Sed etiam ſecundùm aliquos ſtante iure communi antiquo.

6. Ad ſtatuta verò, quæ Sarpus adducit aliquorum Regnorum, reſpondeo nihil valere; Principes enim Laici nullam habent poteſtatem determinandi aliquid circa immunitatem Eccleſiarum; ſed hoc ſpectat ad Summum Pontificem. Vnde refellendus venit Gambacurta *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 11. vbi defendit *cap.* 71. ius Regni Siciliæ ſub Rege Alponſo, in quo datur facultas Officialibus Laicis, vt extrahant reum ab Eccleſia, qui homicidium ex propoſito commiſit. Nec valet dicere cum ipſo dictum Decretum fuiſſe factum in Parlamento, vbi adſunt Prælati totius Regni, nam Epiſcopi non poſſunt, neque augere, neque reſtringere immunitatem Eccleſiarum cum hoc ad ſummum tantummodo Pontificem ſpectet.

RESOL. LXXX.

An qui occidit inimicum ex præmeditata animi deliberatione, Apoſtadamente, *vulgo dicitur, atque ex induſtria, non autem proditoriè, ſeu per inſidias, gaudeat Immunitate?* Ex part. 1. tract. 1. Reſolut. 33.

§. 1. DIxi, non proditoriè, neque per inſidias,* quia de hoc *ſuprà* diximus. Igitur ad caſum propoſitum reſpondendo, dico, negatiuam ſententiam docere

*Sup. in ſolutioni quæ hic infra R. 81. & 89.

docere Gambacur. *lib. 5. cap. 4. num.* 19. *& ſeq.* Probat hanc opinionem *ex cap. 1. de homicidio,* & ex conſuetudine multorum locorum.

2. Sed poſt noſtram Conſtitutionem hæc opinio eſt prorſus reprobanda, ſicut illam reprobat Riccius *part. 5. collect.* 1792. Peregrinus *de immun. cap. 7. n.* 15. & alij: nam Summus Pontifex in iſta Conſtitutione excipit tantùm homicidium proditorium, vbi nullus præcedebat rancor. ſed potiùs ſimulabatur amicitia: ergo non eſt dicta exceptio extendenda ad homicidium non proditorium; dato, quòd deliberatè, & ex induſtria ſit commiſſum, quia dicta Bulla non ſuſtinet extenſiones ad alios caſus, ibi non expreſſos, cùm reducat omnia ad vnam formam, vt ſæpè diximus, cum particula taxatiua, *tantùm*; & excipiendo aliquos caſus, exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis. Ex quibus patet reſponſio ad argumenta Gambacurt. nam, vt probauimus *ſuprà q.* 1. hæc Bulla Gregor. X IV. derogat ius commune, & conſuetudines contra eius formam: ergo in noſtro caſu non valet argumentum *ex c. 1. de homicidio,* neque ex conſuetudine; ſtante derogatione iuris communis & conſuetudinum ſupradictæ Bullæ.

RESOL. LXXXI.

An qui occidit inimicum non proditoriè, ſed per inſidias, gaudeat Immunitate?

Et notatur, quod per homicidium proditorium intelligitur illud, vbi nullus cum occiſo præcedebat rancor, ſed potius ſimulabatur amicitia, vnde non dicitur proditor, qui occidit inimicum ſuum à tergo, vel è feneſtra cum archibuſio. Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 5.

§. 1. Negatiuè reſpondet Gambacurt. *lib. 5. cap.* 4. *&* 31. & Villadieg. *in Polit. cap. 3. num.* 208. vbi docet, non obſtante Conſtitutione Gregoriana, homicidium inſidioſum non gaudere hac immunitate. Vide etiam Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib.* 3. *cap. 11. num.* 10. Fagund. *de Præcept. Eccleſ. tractat.* 1. *lib. 4. num.* 46. & Portel. *in dubiis regularib. verb. Eccleſiæ immunitas, num.* 15.

2. Sed iſti ſcripſerunt ante Bullam, & in loco, vbi non eſt recepta, & ideò omnes ſcribentes poſt dictam Bullam, contrarium docent. Ita tenet Peregrin. *in tract. de immun. cap. 7. num.* 5. *&* 20. Ambroſinus *de immun. cap. 16. num.* 143. & Bonacina *de legib. diſp. 3. q. 7. §. 4. num* 14. Et ratio eſt: quia eſt differentia inter homicidium proditoriè commiſſum, & non proditoriè: ſed Bulla ex immunitate ſolùm excipit homicidium proditorium, ergo non excludit non proditorium. Et clarè hoc determinauit Clemens VIII. referente Cardinali Burgheſio, & Platta: nam in quodam Breui Archiepiſcopo Panormitano directo, vt *ſupra* viſum eſt determinat quoſdam occiſores, qui ex inſidiis inimicum occiderunt, gaudere immunitate Eccleſiaſtica, ſtante Bulla Gregor. XIV. quidquid in contrarium ſentiat de mente Clem. VIII. Marius Italia *de immunit. lib.* 1. *c. 5. §. 4. n.* 1. qui vt Farinarius benè obſeruat, diuinat, & minimè audiendus eſt. Nota verò, quòd nos per homicidium proditorium intelligimus illud; vbi nullus cum occiſo præcedebat rancor; ſed potiùs ſimulabatur amicitia. Vnde contra Gambacurtam & Megalam *in 3. p. lib. 4. c. 2. quæſt. 1. nu.* 18. & Bobadillam *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. n.* 38. & non dicitur proditor, qui occidit inimicum ſuum à tergo, vel ex feneſtra cum archibuſiis. Ita docet Bartol. *in leg. reſpiciendū. §. delinquunt, n. 1. ff. de pœnis.* Et ita præter Ambroſinum, Farin. & Peregrin. docet in terminis huius Bullæ, Ricc. *part. 5. collat.* 1792. *& part. 1. deciſ.* 168. *num.* 1. Genuenſ. *in praxi, cap.* 94. & ita etiam ante dictam Bullam fuiſſe deciſum in Regno Neapolitano teſtatur Vincent. de Franch. *in deciſ.* 713. Cùm igitur immunitas Eccleſiæ ſit fauorabilis propter reuerentiam ſacrorum locorum, & exceptio ſit odioſa, verbum, *proditoriè*, ſtrictè interpretandum eſt, licèt nouiſſimè contrarium aſſerat Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tract.* 2. *lib. 4. cap. 4. num.* 46. cum Portel. *in dubiis Regul. verb. Eccleſiæ immunitas; num.* 15. Sed iſti ſcripſerunt in Hiſpania, vbi Bulla Gregor. non eſt vſu recepta.

90. §. vlt. & in Reſ. 81. §. 1. ad medium.

Sup. hoc ſupra in fine Reſ. 23 & 60. §. Sed ego.

RESOL. LXXXII.

An qui occidit amicum reconciliatum, tanquam proditor, careat Immunitate. Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 35.

Sup. diffic. huius tituli in Reſ. ſeq §. 2. curſim ad medium.

§. 1. Suppono, inter inimicos non eſſe homicidium proditorium: nam tunc dicitur quis proditoriè occidere aliquem, quando inter illum, & occiſum nullus præcedebat rancor, ſed potiùs ſimulabatur amicitia vt putà, quia inſimul comedebant, vel ſimul erant in itinere. Et ita docet Ambroſ. *de immun. cap. 6. num.* 1. Peregr. etiam *de immun. c. 7. n.* 2. & alij. & ideò, vt *ſupra* diximus, etiam occidens inimicum retrò, non dicitur committere homicidium proditorium: quia debebat præcauere ab inimico ſuo, vt ex doctrina Bartoli ſequuntur ſcribentes omnes poſt Bullam Greg. licèt illos carpat, & irrideat, ſed immeritò, Gambac. *lib. 5. cap. 28. num.* 3.

Sup. in Reſ quæ hîc eſt antecedens §. 2. poſt medium.

2. Hoc ſuppoſito, reſpondeo, occidentem amicum reconciliatum gaudere immunitate: quia talis non dicitur proditor, & Bulla excipit tantùm homicidium proditorium. Et ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana teſtatur Riccius *p. 1. deciſ. 168. num.* 2. vbi ait: [Cùm dubitaretur in Curia Archiepiſcopali, ſi occidens amicum reconciliatum dicatur proditor, fuit communi omnium voto concluſum, minimè potuiſſe dici proditorem: amicus enim reconciliatus æquipollet inimico.] Ita ille, & adducit multas alias rationes, & DD. Adi illum, & non pigebit.

RESOL. LXXXIII.

An qui occidit inimicum, cui fideiuſſionem dederat de non offendendo, gaudeat Immunitate Eccleſiarum?

Et an iudex ſæcularis teneatur delinquentem reſtituere Eccleſiæ ab illa cum licentia Epiſcopi abſtractum, ſi conſtet poſtea reum non commiſiſſe delictum in Bulla exceptuatum?

Idem dicendum eſt, ſi ſuaſionibus, vel blanditiis reus fuit inductus, vt ab Eccleſia exiret.

Et an delinquens ab Eccleſia extractus, ſi à carceribus aufugit, & iterum captus eſt in loco non immuni, adhuc Eccleſiæ reſtituendus ſit? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 34.

§. 1. Negatiuè reſpondet Peregrinus *tract. de immun. Eccleſiaſt. cap. 7. num.* 10. quia proditoriè dicitur in tali caſu occidiſſe proditio enim nihil aliud eſt quàm deceptio contra fidem. Ita ille, qui pro hac ſententia citat aliquos.

2. Sed ab affirmatiua ſententia contra Peregrinum non eſt recedendum, quam tuetur nouiſſimè doctus Iuriſconſultus amicus noſter Anton. de Mari-

E nis

nis *reſolut. quotid. cap.*174.*nu.*3.quia propriè homicidium proditorium dicitur, cùm ab amico, nullo præcedente rancore, patratur, ſimul comedendo, vel deambulando. Sed in caſu de quo loquimur, hoc non adeſt, imò contrarium, quia propter inimicitiam præcedentem præſumi debet odium adhuc durare: ergo, &c. & ideò aſſerit idem de Marinis, me citato, Occidens amicum reconciliatum non dicitur homicidium proditorium commiſiſſe, quòd autem in noſtro caſu adſit fideiuſſio de non offendendo, nihil efficit, non enim ex illa dici poteſt proditoriè occidiſſe, quia adhuc ſtante fideiuſſione præſumi poterat odium durare, & ſuppono inter occiſorem & occiſum poſt dictam fideiuſſionem ſtrictam amicitiam minimè extitiſſe, v. g. ſimul comedendo, alloquendo, commorando, &c. Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter cum dicto de Marinis *vbi ſuprà cap.*175. *num.*4.*& ſeq.* quòd iudex ſæcularis tenetur delinquentem reſtituere Eccleſiæ, ab illa cum licentia Epiſcopi abſtractum, ſi conſtat poſtea reum non commiſiſſe delictum in Bulla exceptuatum, *infrà* latiùs dicendum eſt. Et hoc etiam *in cap.* 78. docet, me citato, ſi ſuaſionibus, vel blanditiis reus fuit inductus, vt ab Eccleſia exiret, nam in tali caſu etiam Eccleſiæ reſtituendus erit. & *cap.*80. tenet, quòd delinquens ab Eccleſia extractus, ſi à carceribus aufugit, & iterum captus eſt in loco non immuni, adhuc Eccleſiæ reſtituendus erit.

Sup. hoc cum eodem Marino infra in Reſ.121.

Sup. his inf. Reſ.111.

RESOL. LXXXIV.

An qui proditoriè occidit Infidelem, gaudeat Immunitate?

Et an occidens Infidelem pretio conductus non ſit aſſaſſinus, & gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 105.

§. 1. Negatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom.* 2. *diſput. vnica, de immunit. punct.* 9. *num.* 31. Peregrinus *de immunit. cap.*7.*num.* 15. Farinacius *in append. cap.* 8. *num.* 20. & Marius Italia *lib.*1.*cap.* 5. §. 3. *num.* 7. *& ſeq.* quia Gregor. XIV. in conſtitutione excipit proditorem proximum ſuum occidentem; ſed proximi appellatione comprehunduntur omnes homines cuiuſcunque fuerint conditionis, vel cultus, ſeu Religionis, vt latè probant ſupradi Doctores ergo, &c.

Sup. hoc inf. Reſ. 87. §. 2. & 3.

2. Verùm his non obſtantibus contrariam ſententiam docet Ambroſinus *de immunitate, cap.*7.*n.*12. vbi ſic ait. Infertur quòd etiamſi quis proditoriè occiderit infidelem, non propterea eſt priuandus immunitate iſta, quia ſi aſſaſſinus debet gaudere ea, ſi aſſaſſinat infidelem, multo magis proditor, cum maius ſit aſſaſſinium proditione. Ita Ambroſinus, quem ſequitur Martinus Bonacina *in Decalogum diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 3. *num.* 6. qui ait. Ille infidelis, ſtrictè loquendo, non videtur noſter proximus, cùm nobiſcum non communicet in fide, in Sacramentis, & in Eccleſia. ergo non includitur in Bulla Gregor. & ideo hanc opinionem tanquam probabilem & fauorablem immunitati Eccleſiæ in praxi amplectendam eſſe puto.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter, occidentem infidelem pretio conductum non eſſe aſſaſſinum, & gaudere immunitate Eccleſiæ. Ita Ambroſinus vt viſum eſt cum Caſtro Palao *loco citato, num.* 35. & aliis penes ipſum, contra Farinacium *in append. cap.* 8. *numero* 120. Decianum *lib.* 6. *cap.* 28. *numero* 18. & alios.

[illegible] hoc ibi[illegible]

RESOL. LXXXV.

An, qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis, præſente ipſo mandante, gaudeat Immunitate Eccleſiarum?

Et quid de mediatore aſſaſſinij? Ex part 4. tract. 1. Reſol. 109.

§. 1.* Affirmatiuè reſpondet Hieronymus Gabriel. *lib.* 1. *conſil.*170. & Caſtrus Palaus *tom.* 2. *diſp. vnica, de immun. Eccleſ. punct.* 9.*n.*36. quia tunc occiſor; auxilium videtur præſtare mandanti, ipſeque mandans videtur ibi eſſe præcipuus occiſor; cùm autem ab eo ſe debebat occiſus præcauere, nō cenſetur illa occiſio proditoriè facta; ac proinde nec digna immunitatis priuatione. Ita Caſtrus, & ego *in part.* 1. *tract.*1. * *reſol* 33.

* Sup. hoc inf. in Reſ. 88. §. vlt. cur ſi n poſt medium, & in alio §. eius annot.

2. Notandum eſt etiam hîc obiter, mediatorem, ſeu proxenetam aſſaſſinij gaudere immunitate Eccleſiarum, quia non [illegible] verus aſſaſſinus. Ita nouiſſimè Ant. Nouar. *in* [illegible] *Bullar. tit. de immunit Eccleſ. num.*72. qui citat [illegible] Nenarium, Rouitum, & Gambacurtam.

* Quæ hic eſt ſup. Reſ. 80. Et ſup. contento in hoc §. vlt. in Reſol. ſeq. & in §. alio eius not.

RESOL. LXXXVI.

An mediator aſſaſſinij [illegible] *Immunitate Eccleſiarum* Ex part. 4 [illegible] Reſ. 33.

§. 1.* Negatiuam ſententiam docet Peregrinus *tr.* [illegible] *de immunitate Eccleſiaſtica cap* 7. *num.* 37. vbi ſic ait. Præterea ſocij. & complices huius criminis aſſaſſinij, qui habuerint ſcientiam qualitatis aſſaſſinij, non gaudent immunitate. Ita ille, qui citat Caballum *in tract. de omni genere homicidij, num.* 412. & Tuſch *tom.* 3. *lit F concl.* [illegible] & *conc* [illegible] ſed in hoc caſu mediator huius criminis eſt complex & particeps: ergo, &c.

* Supr. hoc in Reſ. præterita. It. & in Reſ. ſeq. §. etiam vlt.

2. Sed his non obſtantibus, & meritò, affirmatiuam ſententiam tenet Antonius de Marinis *in ſolut. quotid. cap.* 171. *num.* 5. Gambacurta *de immunitate* [illegible] *lib* 5. *cap.* 34. *num.*14. Moſullus *in addit. ad* [illegible] *decis.* 112. Ratio eſt, quia Doctores *in cap.* [illegible] *de homicid. in* 6. aſſerunt ſub nomine [illegible] venire mediatorem, & ſic fuiſſe deciſ[illegible] Concil. *anno* 16[illegible]5. refert Rouitus *in pra*[illegible] *num.* 19. Sed in Bulla Gregor. excip[illegible] gaudeant immunitate Eccleſiarum tantù[illegible] mediatores debent immunitate gaud[illegible]

RESOL. LXXXVII.

An aſſaſſinus [illegible] *immunitate, etiam homicidio non ſequuto?*

Et an in occiſ[illegible] *detur aſſaſſinus, vel neceſſarium ſit, vt occiſus ſit Chriſtianus?*

Et notatur [illegible] *non dici aſſaſſinum.*

Et an ſit aſſaſſinus [illegible] *promiſit occidenti aliquod ſe ab eius patre pro ipſo officium obtinere?*

Et an dicatur aſſaſſinus, qui animo complacendi tantum alicui homini homicidium perpetrauit?

Et an non ſit aſſaſſinus, qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum, vel ſi recepta pecunia aliquem interfeciſſet præſente ipſo mandante: aut qui promiſſionem, vel oblationem pro homicidio non acceptauit; vel ſi accepit paruam quantitatem pecuniæ; aut

aut quando promiſſio pretij, vel mercedis non fuit certa, & ſpecifica?

Et an ſit aſſaſſinus qui promiſit dare ſiccario aliquam in vxorem?

Et an mediator aſſaſſini gaudeat Immunitate. Ex part. *6.* tract. 1. Reſol. 11.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol. 45* vbi ita aſſerit. Aſſaſſinorum nomine deſignantur hodie, quicumque pacto, pretio, & mercede ad necandum hominem immittuntur: quod vſu ipſo receptum eſt, non modò cùm homicidium perfectum fuit, ſed etiam quando tentatum eſt, licèt minimè ſucceſſerit. Sic ait ille.

ſu- eſ. 2. Sed quoad priora verba, cùm ſint abſoluta videtur docere Sarpus etiam in occiſione hominis infidelis adeſſe aſſaſſinium: & hanc opinionem licèt admittat Henricus Bocerus *tractat. de homicido, lib 1. cap. 3. num.* 14. Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 2. & 21.* Decianus *lib. 6. cap. 28. num.* 18. Peregrinus *cap. 7. num.* 39. Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quaſt. 7. punct. 6. §. 5. num.* 9. Farinacius *cap. 8. num.* 120. & alij. Et ratio illorum eſt, quia infidelis eſt etiam proximus.

3 Tamen ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quia textus *in cap. 1. de homicidio in 6.* expreſsè dicit, quempiam Chriſtianum, ergo tacitè infidelem excludit. Neque obſtat infidelem verè eſſe proximum, quia non pro cuiuſlibet proximi occiſione hæc aſſaſſinij pœna incurritur, ſed pro occiſione proximi Chriſtiani. Et ita poſt antiquiores docet Couarruuias *variar. lib. 2. cap. 20. num.* 10. Iulius Clarus *in practic. §. Aſſaſſinium verſ. benè verum eſt, & quaſt.* 85. *verſ. vbi agitur.* Ioannes Guttierrez *practic. quaſt. lib. 3. quaſt. 7. num.* 8. & alij. Et poſt Gregorianam conſtitutionem Sebaſtianus Guazinus *defenſ. 1. cap.* 38. *num.* 42. omninò videndus, Caſtrus Palaus *tom. 1. tractat. 11. diſputat. vnic. punct. 9. num.* 35. & Ambroſinus *de immunit. cap. 7. num.* 12. vbi citat Corneum *lib. 1. conſil.* 249. *num.* 21. aſſerentem, quòd euaſit quidam Prælatus, qui fuerat accuſatus de crimine aſſaſſinatus; & non fuerat deductum in proceſſu vel in libello, quòd ille qui fuerat aſſaſſinatus fuerit Chriſtianus, & admonet Aduocatos, vt id probent. Et hanc ſententiam docet etiam Nouarius *in concluſionibus noui iuris Pontificis concluſione* 43. *num.* 22. qui etiam *num.* 25. tenet, quòd in dubio occiſus non cenſetur Chriſtianus, niſi pro tali fuerit probatus; quod antea docuerat Pacianus *de probationibus, part. 2. cap. 14. num. 7.* Ambroſinus *de immunit. cap. 7. num. 12. & 13.* & alij. Verùm nouiſſimè Iuſtus Oſdefob. *in cautelis crimin. tit. 2. caſ. 10. n. 7.* putat onus probandi occiſum non eſſe Chriſtianum, non ad fiſcum, ſed ad reum reiiciendum eſſe.

4. Sed deueniendo ad quæſitum dubitationis, an ſcilicet contra mandatarium, morte non ſequuta intret pœna aſſaſſinij, ita vt non gaudeat reus immunitate. Fateor quidem ſententiam Sarpi à pluribus doceri: & ita tenet Peregrinus *loco citat. num.* 31. Guttierrez *num.* 59. Bonacina *num.* 6. & alij. Et ratio eſt, quia in tali caſu non ſtetit per reum, quin Chriſtianum per aſſaſſinium occiderit, cùm deuenerit ad actum morti proximum: & in atrociſſimis delictis punitur affectus etiam non ſequuto effectu, & ideò cùm in tali caſu aſſaſſinium puniatur pœna ordinaria, ideò reus non gaudebit Eccleſiæ immunitate, vt etiam obſeruat Megalius *in 3. part. lib. 4. cap. 2. quaſt. 1. num.* 20.

5. Verùm licèt ego huic ſententiæ adhæſerim *in part. 1. tract. 1.* reſolut.* 18. Vnde me citato nouiſſimè illam tenet doctus P. Theſaurus *in pract. Eccleſiaſtici de pœnis, part. 2. verſ. Aſſaſſinium, cap. 2. fol.* 164. tamen re meliùs conſiderata modò affirmatiuam ſententiam teneo, quia immunitas neganda non eſt niſi propriè committentibus crimen aſſaſſinij: ſed qui accepta pecunia alium vulnerauit, ſi tamen non occidit, verè & propriè crimen aſſaſſinii non committit. Ergo, &c. Minor probatur, quia textus *in capite 1. de homicid. in 6.* vbi hoc crimen declarans ſolùm de mandante, dicit puniendum eſſe iiſdem pœnis, ſiue mors ſequatur, ſiue non, & nihil de mandatario dicit. Ergo mandatarius; qui mortem non intulit, relinquitur in hac parte diſpoſitioni iuris communis diſponentis neminem ob vulnerationem non gaudere immunitate. Vnde ex his patet reſponſio ad ea, quæ poſſet quis adducere ex Maſtrillo *de indulto, cap. 31. num.* 14. Adde contra Doctores, quos citat & ſequitur Malgalius *loco citato*, quòd etiam in crimine aſſaſſinij ordinaria pœna non intrat, morte non ſequuta: etiamſi ſit deuentum ad actum proximum, vt tradunt non contemnendi Doctores, quos citat Farinacius *quaſt.* 123. *inſpect. 4. num.* 115. Et in genere, quòd non puniatur pœna ordinaria affectus, ſeu conatus non ſequuto delicto, tradiderunt etiam plures Doctores penes eundem *quaſt.* 124. *num.* 84. Ergo cùm hæc opinio ſit mitior, & fauorabilis immunitati Eccleſiarum, ego illam tenendam eſſe puto.

unc que lon. &

Tom. IX.

Infra in tr. 7. Reſ. 104. §. vlt. inter principium & medium, à verſ. at in iſto. Et pro Vulneratione contenta in hoc textu, ſi tamen non occidit, in §. 1. huius not. ante medium.

6. Dico igitur reum tentantem aſſaſſinium, etiamſi deuenerit ad actum proximum morti, ſi ſequuta non fuerit, gaudere Eccleſiæ immunitate. Et ne auctore careat noſtra ſententia, ſcias illam docere Layman. *lib. 4. tractat. 9. cap. 3, num. 9.* vbi ſic ait: Aſſaſſinus dicitur, qui pretio conductus hominem incautè occidit: dummodo effectus, ſiue cædes re ipſa ſequatur; nam ſolus conatus, ſiue aggreſſio, aut etiam vulneratio non videtur ſufficiens. Ita ille: cui etiam adde Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 9. num.* 38. qui *num.* 39. ſecùs aſſerit de mandante. Sed non deſinam hîc pro curioſis etiam adnotare Henricum Bocerum nouiſſimè *in tract. de homicidio, lib. 1. cap. 3. num. 4.* docere mandantem non dici aſſaſſinum, ſic enim ait. Non deſunt qui aſſaſſinum appellant eum etiam, qui pecunia mediante aliquem occidi mandat, atque ita vtrumque locatorem, & conductorem, mandatorem, & mandatarium aſſaſſinum vocitant. Sed cùm hanc appellationem contextus *cap. 1 de homicidio in 6.* tribuat tantum ei qui ex mandato alterius cædem alicui molitur ac adfert, certè hoc nomen etiam mandatori cædis non temerè imponendum erit. Ita Bocerus; ſed alij communiter contrarium ſentiunt.

7. Notandum eſt etiam hîc propoſitionem, quam Sarpus ſupra poſuit: nempe quod aſſaſſinorum nomine deſignantur, quicumque pacto pretio, aut mercede ad necandum hominem immittuntur, admittere plures limitationes, & ideò in multis caſibus non eſſe veram.

8. Vnde primò limitatur, & non procedit in eo qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum: qui aſſaſſinium committere non dicitur, nec qui pecuniam dedit, aſſaſſinus dici poteſt; ſed potiùs inſtigator, vel inflammator, vt docet Grammaticus *conſil.* 52. *num.* 59. Vulpellus *conſil.* 143. *n.* 10. Hondedeus *conſ.* 87. *num.* 4. *lib.* 2. alij. Sup. hoc ſupra in Reſ. 85. & infrà in Reſ. ſeq. §. vlt. poſt medium.

9. Secundò limitatur non procedere in eo, qui recepta pecunia aliquem interfeciſſet præſente ipſo mandante: ita Bertazolus *conſil.* 143. *num.* 15. *vol.* 1. Gabriel. *conſil.* 188. *num.* 11. *lib.* 1. & alij. Sup. hoc in §. not. præteritæ, prope finè, Verſ. Vel qui.

10. Tertiò limitatur non procedere in eo, qui promiſſionem vel oblationem pro homicidio non acceptauit; licèt poſtea ſequutum fuerit: quia requiritur, vt interueniat conuentio ac contractus mutuæ voluntatis inter mandantem & mandatarium,

vt obſeruat Grammaticus *vot.* 11. *num.* 19. Riminaldus Iunior *conſil.*685.*numer.*12. *volum.*6. qui *ſub numer.*14. docet non ſufficere illam præſumptionem, quòd præſumatur acceptaſſe promiſſionem ſibi fauorabilem.

11. Quartò limitatur contra Caſtrum Palaum *tom.*2 *tract.*11.*diſput.vnic.punct.*9.*num.* 34. non procedere in eo, qui accepit paruam quantitatem pecuniæ, quæ animum mouere non potuit ad tale crimen perpetrandum. Ita Vulpellus *vbi ſuprà numer.*9. Ambroſinus *de immunitat.cap.*7 *num.*9. Gabriel *conſil.* 170. *num.*21.*lib.*1. Eugenius *conſil.*76.*num.* 139. Maſollus *ad Capiccium deciſ.*155.*num.*4.

12. Quintò limitatur non procedere, quando promiſſio pretij vel mercedis non fuerit certa & ſpecifica; ſed generalis & incerta: vt ſi dicas mandatario te nunquam defuturũ in ſuis neceſſitatibus. Ita Vulpellus *loco citato*, *num.*5. Valdus.*conſil.*385. Vnde venit refellendus Iuſtus Oldefob. *in practic.criminal.titul.*2.*conſil.*10.*num* 9. Vincentius de Franchis *deciſion.*170.& Maſtrillus *de indulto*, *cap.*31. *num.* 11. aſſerentes fuiſſe iudicatum in ſacro Concilio Neapolitano, ad conſtituendum aſſaſſinum ſufficere promiſſionem generalem & incertæ rei. Sed noſtra ſententia eſt tenenda; & ita tenet Burſatus *conſil* 20.*n.*4.*lib.*1. Bertazolus *conſil.*341.*numer.*38.*volum.*2. Hondedeus *conſil.*93.*num.*66.*lib.*2. Ruinus Iunior. *conſil.*685.*n.* 12. *lib.*6.& in terminis Bullæ Gregorianæ Peregrinus *de immunit.cap.*7.*num.*40. Ambroſinus *cap.*7.*num.*9.& Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.*11. *diſput. vnic. punct.* 9. *num.*34. Vide etiam Grammaticum *vot.*11. *n.*9. Corneum *conſil.*249.*lib.*1. Eugenium *conſil.*76.*num.* 138. & ideò non eſt audiendus Villagut. *de extenſ.leg.tit. de crimine aſſaſſinij*, *num.*8.

13. Sed non deſinam hîc apponere dubium non incurioſum, quod mihi in facti contingentia accidit, filius cuiuſdam Baronis inimicitias capitales gerebat cum Titio; & de hoc loquens cum quodam eius vaſallo, ſtatim obtulit ſe illum occiſurum, cum conditione, vt ab eius patre quoddam officium pro ipſo obtineret: annuit adoleſcens & homicidium factum fuit; tunc à me quæſierunt, an hoc fuerit aſſaſſinium. Et affirmatiuè videtur reſpondendum cum Decian. *lib.*9.*cap.*3.*num.*16.*in fine*, vbi aſſerit, quòd ſi promiſiſſet aliquis dare ſicario aliquam in vxorem, committunt aſſaſſinium, quia talis promiſſio eſt pretio æſtimabilis: & ſiccarius ex illa promiſſione homicidium perpetrauit. Ergo &c.

14. Verùm tunc ego negatiuæ ſententiæ adhæſi, & adduxi in mei fauorem Boſſium *tit.de mandatis ad homicidium*, *num.*35. quem ſequi videtur Farinacius *quæſt.*123. *num.*44. aſſerentem in caſu propoſito promiſſionis vxoris tale homicidium non eſſe aſſaſſiniũ, contra Decianum. Et ratio vtriuſque caſus eſt, quia exequutiones harum promiſſionum non ſunt in potentia promittentis: ergo talis promiſſio reputatur ac ſi facta non fuiſſet, & de facto in caſu de quo ego interrogatus fui, accidit; nam homicidium fuit quidem commiſſum, ſed pater ad inſtantiam filij noluit illud officium homicidiario conferre.

15. Nota etiam hîc obiter, quòd mediator aſſaſinij gaudet immunitate Eccleſiarum; ita ego ipſe contra Peregrinum & alios *in part.*4.*tract.*1.*reſol.*33. Et quòd ille non dicitur aſſaſſinus, qui animo complacendi tantùm alicui homicidium perpetrauit. Ita contra Doctores, quos citat Giurba *conſil.*70. *n.* 27. & Graffius *de affect.Cleric. affect.* 1.*numer.*701. docet Hondedeus *conſil.*93.*num.*68.*lib.* 2. Grilenzonius *conſil.*45.*num.*7. Ambroſinus *de immunit.cap.*7.*num.*9. & alij.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 86.&c. Et pro animo complacendi contento in hac textu in Reſ. ſeq.§. vlt. curſim in fine.

RESOL. LXXXVIII.

An reus, qui attentauit occidere aliquem proditoriè, effectu, & morte non ſequuta, gaudeat Immunitate?
Et quid de illo qui tentauit aſſaſſinium, etiam non ſequuto effectu?
Et notatur, quod vt quis tanquam aſſaſſinus non poſſit vti priuilegio Immunitatis opus eſt, vt interueniat mandatum ad occidendum nam ex mandato ad vulnerandum tantum, etiam mediante pecunia non committitur aſſaſſinium.
Et an gaudeat Immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante, occidit communem inimicum; vel qui, præſente ipſo mandante, occidit aliquem?
Et an ſit aſſaſſinus, qui per preces, & alios reſpectus occidit aliquem? Ex part.1.tract.1.Reſ.18.

§.1. GAudere docet Bonacina *de legib.diſp.*3.*q.*7. *ſ.*5.*n.*16. cum noſtro Peregrino *de immunit. cap.*7.*n.*13.& alij: quia Conſtitutio Gregor. loquitur expreſsè de occidente: vnde requiritur actus conſummatus cum effectu ſubſequuto. Et ita docet Farinac.*de immunit.cap.*8.*n.*145. retractans ſe de contraria opinione, quam docuerat anteà *in tit.de carcer. q.*28. *n.*45. licèt aliqui contrarium aſſerant cũ Ioan.de Heuia *in Curia Philipp.*3.§.12.*n.*36.& Nauarr. *in man.c.*25.*n.*21. Sed iſti ſcripſerunt ante Bullam Gregor. & poſt Bullam Tanner.*in* 2.2.*diſp.*5.*q.*8.*dub.*1.*n* 16. Dices eum, qui tentauit aſſaſſinium non gaudere immunitate, etiam non ſequuto effectu, dummodo deuentum ſit ad actum aliquem proximum conſummationi, nempe, inſultus, vel vulnerum: ergo neque debet gaudere huiuſmodi immunitate, qui attentauit homicidium proditorium. Reſpondeo, eſſe diſparem rationem: nam in Bulla Summus Pontifex excipit occidentes proditoriè, & aſſaſſinos: ſed ſine morte ſubſequuta quis non poteſt dici occiſor proditorius, ſicuti poteſt dici aſſaſſinus: ergo.

Sup. hoc duobus ſequentibus Reſ. & in lege doc nam Reſ.

2. Non reticebo tamen Farin. *de immun.Eccl.c.*8. *n.*125.*in fin.* inclinare in ſententiam aſſerentem, aſſaſſinium attentatum, non ſequuta morte, gaudere immunitate, licèt contrarium aſerat Peregr.*vbi ſupr.de immun.c.*7.*n.*37. Nota verò, quod vt quis, tanquam aſſaſſinus, nõ poſſit vti priuilegio immunitatis Eccleſiæ opus eſt, quòd interueniat mandatum ad occidendũ: nam ex mandato ad vulnerandum tantùm, etiam mediante pecunia, non committitur aſſaſſinium. Ita Ricc. *in p.*1.*deciſ.*112.*n.*1. Ambroſin *tr.de imm.c.*7.*n.*11. Bon. *de leg.diſp.*3.*q.*7.§.4.*n.*20.& alij. Item gaudebit immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante occidit communem inimicum; vel qui præſente ipſo mandante, occidit aliquem: nã in his caſibus, quis ita occidens aliquem, non dicitur aſſaſſinus, vt ex multis affirmat Far.*de imm.c.*8.*n.*132.& 133. Notandum eſt etiam, non eſſe aſſaſſinum, illũ, qui per preces, vel per alios reſpectus occidit aliquem; contra Villad.*in Polit.c.*3.*n.*215. quia in aſſaſſinio opus eſt, vt adſit pecunia, vel loco pecuniæ, aliqua res pretio æſtimabilis.

Sup. hoc Reſ. præ ta §. Sed ueniendo ſeq.&c.

Sup. hoc dem, §. v licet.

Sup. hoc pra in R 85.& 87. Vnde.&c.

Sup. hoc Reſ.præ ta etiam fine.

RESOL LXXXIX.

An qui voluit occidere aliquem proditoriè & deuenit ad actum proximum, ſed caſu non occidit, gaudeat Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſ.4.

§.1. NEgatiuè reſpondet Gambacurta *lib.* 5. *c.*30. *n.*6. Sed poſt Conſtitutionem Gregor. reiicienda eſt hæc opinio: nam in verbis dictæ Bullæ expreſsè Pontifex loquitur de occidẽte proditoriè: vnde ex

Sup. hoc Reſ.præ ta & in ſeq & in Reſ.

ex vi verborum requirit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto, ad hoc; vt immunitatem amittat: & ita poſt dictam Bullam docet Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap. 7. num.* 12. Bonacina *de legib. diſput.* 3. *quæſt.* 7. §. 5. *num.* 16. & Farinac. *de immunit. cap.* 9. *num.* 145. *&* 146. vbi aſſerit, quòd hæc opinio hodie ſecundùm Bullam Gregor. omni difficultate caret in illis verbis: *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit.* vbi clarè requiritur mors ſequuta, & ideò ſe retractat à contraria ſententia, quam docuerat *in tit. de carcer. quæſt.* 28. *num.* 45.

RESOL. XC.

An qui proditoriè conatur aliquem occidere, ſi mors non ſequatur, gaudeat Immunitate?

Et quid dicendum de illo qui veneno aliquem occiderit, cum quo nulla præceſſit inimicitia, ſecus autem ſi inimicitia præceſſit?

Et quid de illo, qui ſclopo à tergo, dormientem, vel per inſidias inimicum occiderit, an gaudeat Immunitate?

Et an gaudeat Immunitate, qui aliquem per inſidias deducit, vt ab alio occidatur, & ille deductus occiſus eſt?

Et explanatur, quid ſit homicidium proditorium? Ex part. 6. tr. 1. Reſ. 12.

hoc in is præ- ti.. & infra lo&tri- ..ei. 97 §. 1. AD hoc dubium negatiuè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol.* 47. vbi ſic ait. Is quoque qui inſidiis & proditoriè hominem interimit, non poteſt à loco ſacro defendi. Inſidiæ verò vocantur quæcunque artes, quibus hominem ita aggredimur, vt incautus & incogitans opprimatur; ſuiquemet defendendi ratio quomodolibet impediatur: qua de re cùm Canon *in cap.* 1. *de homicidio* clarè decernat, nullus eſt qui ambigat: quare qui venenum tribuerit, cùm homicidij genus inſidioſum exiſtat immunitate Eccleſiarum vti non poteſt; & cuncta ferè homicidia, quæ conſultò fiunt, qui rectè animaduerterit, inſidiis quibuſdam innexa reperiet: id verò non ſolùm in homicidio perfecto, ſed etiam in tentato locum habebit. Hæc ille.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, maximè in terminis conſtitutionis Gregorianæ: ibi: *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit?* in quibus clarè patet mortem ſequutam requiri. Et licèt ſtando in iure communi Maſtrillus *deciſ.* 293. *num.* 10. Peguera *deciſ. criminal.* 49. *num.* 11. Nauarrus *in Manual. cap.* 21. *numer.* 21. & alij quos citat Farinacius *de immunitate, cap.* 9. *numer.* 14. dixerint vulnerantes proditoriè & per inſidias animo occidendi, immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, etiam quod vulnerati mors non ſequatur.

3. Tamen contrarium dicendum eſt, vt firmant Doctores, quos ibi citat & ſequitur Farin cius *numer.* 145. Quibus adde nouiſſimè Alexandrum Sperellum *in deciſionibus fori Eccleſiaſtici deciſ.* 22. *n.* 4. & Ciarlinium *in controuerſiis forenſibus, cap.* 14. *numer.* 19. & Barboſam *de iur. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 3. *numer.* 90. Peregrinum *de immunitat. cap.* 17. *numer.* 13. & alios penes ipſos. Et ratio eſt quia *dicto cap.* 1. quod Sarpus pro ſe citat, loquitur de illo, qui occidit: vnde ex vi verborum reſpicit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto: non enim dicitur occidiſſe quantum ad homines, & quantum ad factum ipſum qui tentauit occidere, ſed fruſtrà.

4. Verùm inſtabis pro Sarpo, & dices *dicto cap.* 1. de homicidio, quod ipſe citat; licèt ſolùm dixerit. Si quis per induſtriam & inſidias occiderit proximum ſuum ab altari eſſe auellendum, huiuſmodi tamen textus relationem habet ad locum Exodi, vbi in eius principio dicitur, *Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur,* &c. Et deinde ſubdit quaſi hoc diſtinguens. *Qui autem non eſt inſidiatus; ſed Deus tradidit illum in manus eius, habebit locum, ad quem fugere poſſit: ſi autem per induſtriam,* &c. ab altari eſt auellendus. Quaſi diceret Pontifex. Si quis in percuſſione hominis inſidiis vſus non fuerit; locum habet refugij: at qui percuſſerit inſidioſè volens occidere, vel non obſtare, neque pro Sarpo facere quia *in dicto cap.* 1. ſolùm determinatur excludendum eſſe ab altari, hoc eſt Eccleſiæ immunitate priuandum, qui per induſtriam inſidioſam aliquem occiderit: ergo non eſt extendendum ad vulnerantem inſidioſè hac immunitate priuari, cùm ex nullo textu iuris Canonici hoc conſtet; & ideò hac de cauſa in textu illo non eſt inſerta tota lex Exodi, ſed ſolummodo vltima eius pars.

5. Nec, vt ſuprà dixi, aliter dicendum erit poſt conſtitutionem Gregorij XIV. vt etiam in terminis iuris communis: nam verba præteriti perfecti in dicta conſtitutione, *& in cap.* 1. *de homicidio*, appoſita actum demonſtrant perfectum & conſummatum, vt patet *ex l.* 1. §. *hæc verba. ff. quod quiſque iuris,* & notat Alciatus *in l. verbum erit, n.* 1. *de verb. ſignific.* & Menochius *conſ.* 97. *n.* 60. *lib.* 1. Ergo, &c.

6. Nota etiam, quòd in iure communi, Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 14. & alij etiam docent, tentantem aliquem occidere per inſidias & proditoriè, ſi mors non fuerit ſecuta, gaudere immunitate Eccleſiarum: quia ius expreſsè loquitur de illo qui occidit; vnde ex vi verborum reſpicit actum conſummatum, non enim dicitur occidiſſe quantum ad homines, & quantum ad factum ipſum, qui tentauit occidere, ſed fruſtra. Et ideò hanc ſententiam quia fauet Eccleſiæ immunitati, puto tenendam eſſe, etiam vt dixi ſtando in terminis iuris communis. Sup hoc in Reſ. ſeq.

7. Sed quod aſſerit Sarpus, occidentem aliquem veneno, non gaudere immunitate; fateor eſſe communem opinionem: & ita docet Baldus *in l. nemo, Cod. de ſum Trinit.* Felinus *cap.* 1. *de homicidio num.* 1. Decianus *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 19. Couarruuias *lib.* 2. *variar. reſolut. capite* 20. *num.* 7. Maſtrillus *de indulto, cap.* 35. *num.* 5. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3 *capite* 11. *num.* 12. Megalinus *in* 3. *part. lib* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 18. Gauantus *in addit. ad Man. Epiſc. ver. immunitas Eccleſiaſtica, num.* 10. Bucerus *tractat. de homicidio, lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 95. Peregrinus *de immunitat. cap.* 7. *num.* 6. Bobadilla *tom.* 1. *lib.* 2. *capite... num.* 74. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *diſput. vnic. punct.* 9. *num.* 26 Germonius *de Sacr. immunitat. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 63. Farinacius *de immunitat. cap.* 9. *num.* 142. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tractat* 36. *difficult.* . *num.* 14. Caſtillo *deciſ.* 154. *num.* 2. Boerius *dec.* 109. *num.* 5. Ludouicus Correa *relect. de immunit. part.* 2. *num.* 19. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 26. & alij penes ipſos. Sed non egemus teſtibus, vbi adeſt declaratio Sacræ Congregationis Concilij, quæ decreuit die 3. Decembris anno 1632. immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, qui committunt homicidium veneno.

8. Sed ego puto (attendas quæſo Amice Lector) hanc declarationem Sacræ Congregationis, Concilij intelligendam eſſe in caſu, quo occiditur veneno aliquis, cum quo nulla præceſſit inimicitia: quia tunc tale homicidium dicitur & cum ratione proditorium, cum interficiatur homo nihil tale præcauens cùm nulla eſſet præcauendi cauſa: verùm cum quis veneno occidit inimicum, non militat hæc ratio; & ideò puto Eccleſiaſtica immunitate gaudere: nam tali caſu homicidium dici non poteſt proditorium; quia proditorium tunc dicitur homicidium, vbi

vbi nullus præcedebat rancor,ſed potiùs ſimulabatur amicitia ; vnum gerendo in corde & aliud in verbis:vt rectè obſeruat Henricus Bucerus *tractat.de homicidio. lib.*1.*capite* 3.*numer*.16. & me citato Ciarlinus *in controuerſ.forenſ.lib.*1.*cap.*116.*numer*.31. Bartolus *in l.recipiendum*, §.*delinquunt, numer*.1 *ff.de pœnis*. Bardus *capite* 1.*quibus modis feudum amittatur, de vſibus feudorum*.Gerardus *in ſuis ſingularibus,ſingulari* 14.Angelus Aretinus §.*interdum, numer*.6. *Inſtitut.de hæreditatibus quæ ab inteſtato deferuntur*. Lucas de Penna *in l.ſenium* , *in fin.item nota mors proditoris delatoribus,lib*.10.& alij quos citat amiciſſimus Giurba *conſil*.20.*numer*.13. Ambroſinus *de immunitat. cap*.16. *num*.3. Peregrinus *cap*. 7. *num*.2. Guazzinus *defenſ*.1. *cap*.38. *num*.40. Affl ct. *deciſ*. 265.*num*.68.*& ſequent*. Ergo in noſtro caſu occidens veneno inimicum,gaudebit immunitate , quia non dicitur illum occidere proditoriè : nam ſtante inimicitia habebat cauſam præcauendi , & poterat & debebat ſibi præcauere. Quod confirmatur : nam ſi quis occidat inimicum dormiendo,non priuatur immunitate , vt docet Caſtrus Palaus *tom*.2. *tractat*.11. *diſputat. vnic. punct*.9. *num*.28.& alij, quare ergo priuandus erit ſi occidat veneno,cùm in vtroque caſu quis occidat hominem incautum.Et ideo maximè poſt conſtitutionem Gregorianam , quantumcumque per inſidias inimicum occidas, gaudebis immunitate ſiue occidas veneno , ſiue dum dormit ; ſiue cum ſclopo è feneſtra,ſiue à tergo,&c.Quia non quæcunque inſidiæ priuant immunitate; ſed inſidiæ,quæ proditionem conſtituunt: etenim conſtitutio Gregoriana ſolùm excludit ab immunitate occidentes proditoriè:ſed ſtante inimicitia inſidiæ non conſtituunt proditionem ; nam inimicus ſemper habet fundamentum ſe præcauendi , atque adeò ſibi imputare debet, ſi veneno, vel dormiendo, vel quocumque modo incautus occidatur : & ideò poſt conſtitutionem Gregorij, illud dumtaxat dicitur homicidium proditorium, quod ſub colore amicitiæ committitur ; ſecus ſi ab inimico etiam cum quibuſcunque inſidiis. Et ita definiuit Clemens VIII. per Breue ad Archiepiſcopum Panormitanum die ſexta Fabruarij anno 1597.& docet Ambroſinus,Peregrinus , Farinacius , quos ego ipſe citaui *in part*.1. *tract*.1.*reſolut*.5. quibus nunc addo Caſtrum Palaum *vbi ſuprà* , Caſtillo *deciſ*. 156. *numer*. 38. *& ſequent* Gratianum *diſceptat.forenſ.tom*.3.*capite* 78.*numer*.4.*& ſequent*.Giurbam *conſil*.20.*numer*.13. *& conſil*. 60.*n*.4 & alij penes ipſos.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 81. & ex Reſ. 3. lege §. Hoc ipſum. & ex Reſ. 58. §. Sed tu.& ex Reſ. 71. §. vlt.

9. Ad auctoritatem verò Doctorum aſſerentium occidentem veneno non gaudere immunitate. Reſpondeo primò intelligendos eſſe in occidente non inimicum: vel ſecundò reſpondeo illos loqui in terminis iuris communis ante Gregorianam conſtitutionem:vel tertiò dicendum eſt, vbi adeſt ratio, relinquendos eſſe Doctores. Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos inuenio etiam docuiſſe in terminis poſt hæc ſcripta viſum Alexandrum Sperellum *deciſ*.23.*per totam*, & Nouarium *in ſumma Bullar.tit. de immunitat. numer*.76. vbi firmat , quòd licèt aliquem occidens veneno dicatur proditor,per tradita à Riccio *part*.2.*deciſ*.261.tamen aſſerit hoc intelligendum eſſe nulla exiſtente inimicitia,& ſic colore amicitiæ iuxta terminos definitionis homicidij proditorij & in hoc caſu, vt diximus, puto loquutam eſſe Sacram Congregationem.Et nota etiam hìc ex eodem Nouario *n*.80.ſalutationes ordinarias non conſtituere effectum amicitiæ , vt ſi quis occidat aliquem , in tali caſu dicendus ſit proditor, cùm ſalutationes ſint ſigna communia.

Sup.hoc ſup. in Reſ. 81. §. vlt. poſt medium &c.

* 10. Notandum eſt tamen hìc obiter , quod Peregrinus *de immunitat.cap*.7.*numer*.9.putat non gaudere Eccleſiarum immunitate, qui aliquem per inſidias deducit,vt ab alio occidatur:& ille deductus eſt occiſus. Sed, vt verùm fatear , verba conſtitutionis Gregorianæ videntur loqui de illis , vt per ſe ipſos homicidium proditoriè committunt:nam Pontifex ſic aſſerit. Qui proditoriè occiderint , & ideò qui aliquem per inſidias deducit, vt ab alio occidatur,non priuabitur immunitate:& talis non propriè & phyſicè,ſed moraliter occidit.Ergo,&c.

11. Notandum eſt etiam hìc obiter à fortiori occidentē inimicum à tergo cum ſclopo gaudere immunitate : & ita ex ſacra Congregatione Epiſcoporum in vna Meleuitana die 2. Auguſti anno 1619. obſeruat Barboſa *de iur. Eccleſ.lib*.2.*capite* 3.*num*.62. me citato.Vide etiam Nouarium *in ſumm.Bullar.titul. de immunitat.num*.79.*&* 82. Ibidem.

RESOL. XCI.

Vtrùm, ſi quis veneno occideret aliquem gaudeat Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſ.36.

§.1. NOn gaudere, docent ferè omnes Doctores: & ita tenet Homobonus *de exam.Eccl.p*.2. *tract*.1.*cap*.5.*quæſt*.5. *reſol*.5. Megala *in* 3.*part. lib*.4. *cap*.1.*quæſt*.1.*num*.18. Peregrin *de immunit. cap*.7.*n*.6. Marius Italia *de immunit.lib*.1.*cap*.5.§.5.*num*.36.Ioan. de la Cruz *in direct. conſ. part*.1.*precep*.8. *quæſt*.3.*art*. 2.*dub*.1.*concluſ*.1.Graff.*tom*.1. *lib*.3.*conſ. vnico de immunit.Eccleſ.num*.16.Villadieg.*in polit.cap*.3. *num*.28. & Bobadill.*in polit.tom*.1.*lib*.2.*cap*.14.*num*.75.vbi ſic ait: Duda es, ſi el que mata con veneno le valdra la Yglesia:v digo que nò, pues el derecho tanto conſidera las inſidias,y traycion por indignas de la immunidad ecleſiaſtica, y el que recibe el veneno, eſta ſeguro,y es mas prodicion matar con veneno, que con hierro , y aſſi aunque muchos Canoniſtas tuuieren lo contrario, però Boërio,Gigante, y Deciano tienen eſta parte,y con mayores fundamentos, y yo lo miſmo.]

Sup. hoc in Reſ. præterita. §. Sed quod. & ſeqq.

2. His tamen non obſtantibus Farinac. *de immunit.c*.9.*num*.142. putat, in tali caſu debere Epiſcopum conſulere Summ.Pontif. & iuxta illius reſponſum ſe regulare,& exequi.Vide etiam Ioan.de Heuia *in Curia Philip.part*.3.§.12. *num*.6.Barboſ. *in Collect. tom*.1.*lib*.3.*tit*.49.*cap*.9.*num*.13.

RESOL. XCII.

An qui in duello inimicum occiderunt, gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Ex part.4.tract.1. Reſ.46.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Ludouicus Correa *in relect.ad cap.inter alia, de immunit.Eccleſ. part*.3. *num*.19. licèt mors non ſequatur, & Marius Italia *de immunit. Eccleſ. lib*.1. *cap* 5. §.4. *num*.42.*&* 43.qui hanc rationem adducit , quia qui duellum permittunt, vel faciunt, dant cauſam vt loca, in quibus duellatur interdicto ſupponantur , vt patet in quadam conſtit. Clementis VIII. Sed qui dat cauſam interdicendi Eccleſiam, eius immunitate non gaudet : ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. 27. §. Quarto decimo tertio.

2. Sed hæc opinio non eſt tenenda, ſtante Bulla Gregorij XIV.vbi excluduntur tantùm ab immunitate Eccleſiarum qui homicidia , vel membri mutilationem in Eccleſiis perpetrarunt,& videtur mihi impertinens velle duellantes cum mutilantibus & occidentibus in Eccleſiis comparare;& cùm,vt dictū eſt, tale crimen non excipiatur in Bulla , neceſſario

ſequitur

ſequitur vt debeat gaudere Eccleſiæ immunitate, & ita hanc ſententiam docet Farinacius *in append. de immun. Eccleſ. cap.7. num.*117.

RESOL. XCIII.

An occidens fœtum animatum cum aliqua potione, gaudeat Immunitate Eccleſiæ?

Et an concubinarius potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo ad effectum faciendi abortum fœtus animati gaudeat Immunitate? Ex part. 3. tract. 1. Reſ.72.

oc. in l. §.1. NEgatiuam ſententiam docet Peregrin. *de immun. Eccl. cap.* 3. *num.* 8. Farin. *in appen. cap.*8. *num.* 138. & alij penes ipſos; & ratio eſt, quia talis occidit proditoriè illum, qui nullo pacto præuidit, nec præcauere potuit talem mortem.

2. Verùm ego contrariam ſententiam teneo cum Martino Bonacina *tom.* 3. *diſput.* 2. *q.* 3. *punct.* 16. §.8. *num* 8. quia ait ille huiuſmodi delinquens iuxta communem vſum loquendi non vocatur proditoriè occidere; is enim, dicitur proditoriè occidere qui per inſidias, ſeu per dolum aliquem id non præuidentem occidit, infans autem non dicitur in hoc caſu per inſidias, & doloſè occidi, cùm ipſe nullius rationis capax ſit, nec dolus in ipſum committatur, dolus autem eſt fraus ad aliquem decipiendum adhibita, infans autem decipi non videtur. ergo, &c. & ita hanc ſententiam tenet etiam Franciſcus Leo *in theſ. fori Eccl. p.*1. *cap.*13. *verſ. dubitari etiam poteſt*; ex his igitur dicendum eſt concubinarium potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo gaudere Eccleſiæ immunitate.

RESOL. XCIV.

An qui procurauit abortum fœtus animati, ſequuto effectu, gaudeat Immunitate. Ex part.7. tract.5. Reſ.42.

in ... æ- §.1. AFfirmatiuam ſententiam contra Peregrinum, & Farinacium ego olim docui cum Bonac. & Leone, vnde me citato nouiſſimè P. Theſ. *in praxi p.*1. *cap.* 1. *num.*3. ſic ait: Immunitatis Eccleſiaſticæ ius, ſeu ſacri aſyli, ipſo iure amittunt procurantes abortum fœtus animati, ſecundum aliquorum ſententiam, ex Bulla Greg. XIV. incip. *Cùm alias nonnulli*, vbi proditorium homicidium perpetrantes ſunt priuati tali refugio: ita Farin. *de immun. Eccl. cap.*8. *num.*138. Peregr. *de imm. Eccl. c.* 3. *n.* 8. quia dicunt occiſionem fœtus animati eſſe proditorium homicid. Alij negant, vt Franc. Leon. *Theſ. fori Eccl. p.*1. *c.*13. Bonac. *de cenſ. part. & diſp.*2. *q*... *pu.*39. ic eſt tece- §.8. *num.*8. Diana *reſol.*72. *tr.*1. *tom.* 3. Sed admiſſa etiam priori ſententia, aduerte quòd illa pœna non ligat ante ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici declaratoriam, vt patet in eadem Bulla. Hucvſque P. Theſaurus: non eſt igitur recedendum ab affirmatiua ſententia.

RESOL. CXV.

An teſtis, quia ſua falſa depoſitione fuit cauſa, cur quis morti traderetur, fugiens effracto carcere in Eccleſiam, Immunitate gaudeat?

Et quid, ſi in dicto caſu mediante pecunia corruptus falſum depoſuerit. propter quam falſitatem reus condemnatus eſt ad mortem, nam talis in hoc caſu dicetur aſſaſſinus, ideo an talis gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 19.

§.1. DVas difficultates tangit hæc quæſtio. Prima, an rei, qui effracto carcere ad Eccleſiam confugiunt, gaudeant immunitate? Secunda, an teſtes falſi, vt *ſupra*, tali etiam priuilegio fruantur? Ad primum reſpondeo affirmatiuè cum Ambroſin. *tr. de immun. cap.*30. *num.*11. Peregr. *de imm. cap.*5. *num.*9. & aliis, quidquid in contrarium afferat Gambac. *lib.*4. *c.*18. *n.*9. *in fin.* vbi adeſt conſuetudo, tales reos non gaudere. Sed hoc falſum eſt: nam, vt *ſuprà* diximus, & notat in caſu ſimili Farinac. *de immun. cap.*6. *num.*95. Bulla Gregor. XIV. derogat, & tollit omnes conſuetudines, & reducit omnia ad vnam formam, cum particula taxatiua, excludendo omnes alios caſus. Sup. hoc primo ſupra in Reſ. 17. §. Quæro quinto & in Reſ. 68. §. Vlt. ad medium, & in Reſ. 65.

2. Ad ſecundam dubitationem principalem reſpondet negatiuè Ital. *de imm. Eccl. lib.*2. *cap.*5. §.4. & latiùs §.5. *num.*145. *& ſeq.* vbi docet, teſtem falſum, ob quem morti aliquis traditus fuit, non gaudere immunitate Eccleſiæ: quia talis diceretur proditorius homicida. Sed obſeruat optimè Farinac. *de imm. cap.*9. *num.*141. ſtante Bulla Greg. in hoc caſu, debere Epiſcopum conſulere Summum Pontificem, & iuxta illius reſponſum ſe regulare. Sed hanc doctrinam noſter Peregr. *vbi ſup. cap.*7. *num* 43. putat non procedere, ſi teſtis mediante pecunia corruptus, falſum depoſuerit, propter quam falſitatem reus eſt cōdemnatus ad mortem; nam talis in hoc caſu dicitur aſſaſſinus, & ideò non gaudebit immunitate. Limitatio igitur, & conſilium Farinacij procederet in caſu, quo teſtis depoſuiſſet falſum; non tamen pecunia mediante: & in tali caſu, ita faciendum ab Epiſcopo etiam ego exiſtimo. Sup. hoc ſecundò in Reſ. ſeq. §. Vlt. & ſuprà in Reſ. 17. §. Quæro Vndecimo. Sup. hoc teſte in Reſ. ſeq. à principio.

RESOL. XCVI.

An teſtis, qui pretio falſum depoſuit, vnde innocens damnatus fuit ad mortem, gaudeat Immunitate?

Idem dicendum eſt de iudice, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnauit.

Et quid dicendum, ſi in ſupra dicto caſu teſtis falſus deponat ſine pecunia mediante; an priuetur Immunitate tanquam occidens aliquem proditoriè? Ex part. 4. tract.1. Reſol.104.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Marius Italia *lib.*1. *cap.*5. §.5. *num.* 144. *& ſeq.* quem citat & ſequitur Peregrinus *cap.*7. *num.* 42. quia talis dicitur aſſaſſinus; cui enim competit definitio aſſaſſinij, competit etiam definitum. Et idem dicendum eſt de iudice, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnauit.

2. Verùm oppoſitam ſententiam obſeruat Martinus Bonacina *in Decalogum diſp.*3. *quæſt.*7. *punct.* 6. §.3. *num.*8. eſſe probabilem & fauorabilem immunitati Eccleſiæ: nam teſtis, ſeu iudex in tali caſu propriè, & phyſicè loquendo, non occidit, ergo, & ideò ſi caſus aliquando acciderit, ſaltem ego puto conſulendum eſſe Summum Pontificem, licèt olim *in part.*1. *tract.* 1. *reſol.* 19. docuerim abſolutè talem reum non gaudere immunitate. Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

3. Sed quid ſi teſtis falſus deponat ſine pecunia mediante contra aliquem, & ob id morti à iudice adiudicetur, priuetúrque immunitate tanquam occidens aliquem proditoriè? Affirmatiuè reſpondet Italia *loco citato.* Farinacius *in append. c.*7. *n.*141. putat, dum caſus acciderit, conſulendum eſſe Summum Pontificem. Bonacina verò *in* §.1. *n.*4. & Peregrinus, aſſerunt ſupradictum non priuari immunitate, & ego hanc ſententiam amplectendam eſſe puto, vel ſaltem conſulendum eſſe Summum Pontificem. Sup. hoc in Reſ. præterita §. Ad ſecundum. & ſuprà in Reſ. 17. §. Quæro vndecimo.

RESOL. XCVII.

An qui proditoriè vulnerauit, ſi mors ſequuta non fuerit, gaudeat Immunitate?

Et an Mercatores decocti, gaudeant Immunitate Eccleſiarum?

Et an Apoſtata à Religione, gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 83.

Sup. hoc ne prætermittas legere ſup. doctrinam Reſ. 88. 89. & 90.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet nouiſſimè Ludouicus Correa *in relect. de Immunitate Eccleſ. part. 3. quæſt. 6. num. 19.* & Ioan. Dominicus Taſſonus *in pragmat. de antifato. verſ. 13. obſeru. 3. num. 35.* qui citat Fontanellam *de pact. nupt. tom. 1. clauſul. 4. gloſſ. 14. num. 117.* aſſerentem dictum reum non gaudere immunitate, & in Bulla tale delictum comprehendi.

2. Sed affirmatiuam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quam tuetur Peregrinus *de immunit. Eccleſ. cap. 7. num. 13.* Farinacius *in append. de immun. Eccleſ. cap. 9. num. 146.* retractans ſe *in quæſt. 28. n. 45.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ. 11. num. 7.* Italia *de immunitate Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 4. à num. 12.* Villagut. *tract. de extenſ. leg. tit. de immunitate Eccleſiæ num. 54. & 58.* Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum tit. de immunit. Eccleſ. nu. 75.* & alij: quia conſtitutio Gregor. XIV. loquitur expreſsè de occidente proditoriè, ergo requirit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto, ex *l. 1. §. hac verba, ff. quod quiſque iuris.* & hanc opinionem non ſolum in terminis Bullæ Gregorianæ, ſed etiam de iure communi veram eſſe puto, & ita docet Suarez *de Religione tom. 1. libr. 3. cap. 11. num. 14.* Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 28. num. 17. & conſil. 80. lib. 3.* Germonius *de ſacra immunit. lib. 3. cap. 16. num. 60.* Boërius *deciſ. 109.* & alij. Vnde non eſt audiendus Conarruuias *lib. 2. variar. cap. 20. nu. 7.* Guttierrez *pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 7. n. 55.* & alij relati à Tuſcho *loc. cit. n. 8.*

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 60. & in aliis eius primæ not.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter mercatores decoctos gaudere immunitate Eccleſiarum, vt ego oſtendi cum multis DD. *in 1. part. tract. 1. reſolut. 32.* quibus nunc addo Corream *vbi ſuprà quæſt. 12. n. 12.* & hanc ſententiam etiam docet, me citato, Dominicus Taſſonus *vbi ſuprà num. 33.*

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 59. & in alio §. eius not.

4. Notandum eſt etiam contra Megalium *in 3. p. lib. 4. cap. 2. n. 6.* Apoſtatas à Religione gaudere immunitate Eccleſiarum, eo modo, quo firmaui *in dict. tract. 1. Reſ. 23.*

RESOL XCVIII.

An qui ex propoſito, & ſub ſpe amicitiæ proditoriè alapam alicui viro Nobili inferret, vel cum fuſtibus eum percuteret, gaudeat Immunitate Eccleſiæ?

Et ex doctrina huius quæſtionis curſim inferuntur alij Caſus, qui latius & ſpecialiter in hoc nouo ordine ſuprà ſunt in ſuis propriis Reſolutionibus diſcuſſi; ideo tantum quæritur, an ſimoniaci, abſque tamen errore in intellectu, nam iſti eſſent Hæretici, gaudeant Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 31.

§. 1 HOc dubium à nemine tactum notat Bobadill. *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 44.* & putat in tali caſu percutientem non gaudere Eccleſiæ immunitate. [Los palos, (hæc ſunt eius verba,) y el boſeton, ſe reputa en derecho por grauiſſima injuria, por la qual ſe podria dezir, que el tal aleuoſo no gozaſſe de la immunidad eccleſiaſtica, y aſſi ſe determinò en el Conſeio ſupremo, el año de ſetanta y ſeys.] Et poſt Bobadill. hanc ſententiam docet etiã Villadiego *in Polit. cap. 3. num. 211.* & Ioan. de Heuia *in Curia Philipp. p. 3. §. 12. n. 37.*

Sup. in Reſ quæ hic eſt ſupra 3.

2. Sed hæc opinio poſt Bullam Greg. XIV. non eſt tenenda: quia Summus Pontifex, vt *ſuprà* dictum eſt, in iſta Conſtitutione excipit aliquos caſus ab immunitate eccleſiaſtica: ſed exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, *ex l. Tribunus, §. vlt. ff. de militari teſtam.* vt notat Suar. *de legib. lib. 8. cap. 19. num. 6. in fin.* ergo, cùm excipiatur tantùm in Bulla homicidium proditorium, non eſt extendenda hæc exceptio ad alapas, & fuſtes proditoriè alicui inflictos. Confirmatur: quia Summus Pontifex, vt excludat omnes alios caſus, in dicta Conſtitutione appoſuit dictionem taxatiuam, *tantùm* ibi: *Ita ad vnam tantùm formam reducimus*, quæ dictio de ſui natura impedit extenſionem ad non expreſſa, ex *l. properandum. §. 1. C. de iud.* vt notat Dec. *lib. 1. conſ. 54. n. 1.* & alij: ergo, &c. Ex hac doctrina valdè notanda, vt contra Gambac. *q. 1.* notauimus, pendet deciſio multorum caſuum. Et ideò raptores virginũ gaudent immunitate hac: ita Fagundez *de Precept. Eccleſ. tract. 2. lib. 4. num. 47.* Item, ſimoniaci, abſque tamen errore in intellectu: nam ita eſſent Hæretici, & per conſequens exceptuati per Bullam. Item, blaſphemi, ſi blaſphemias hæreticales non proferant: ita Ambroſin. *de immun. cap. 8. num. 11.* Item, adulteri, contra Ancharanum *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* Ita Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 8. num. 11.* Item, homicida, qui ex propoſito, & deliberatè, & data opera aliquem occidit: ita Peregrin. *c. 7. n. 16* Item, capitaliter banniti: ita idem Peregrin. *cap. 5. num. 11.* Item, tonſores monetarum: Ita Marius Italia *de immunit. lib. 1. cap. 5. § 1. n. 15.* Hi omnes, ſicut etiam multi alij, gaudent immunitate Eccleſiarum: quia ſupradicta crimina non ſunt in Conſtitutione Gregor. excepta; & dicta Bulla, quæ, vt diximus, reducit omnia ad vnicam formam cum particula taxatiua, non eſt extendenda ad alios caſus ſimiles.

Sup. his ſeq. caſibus cum eiſdem DD. magis latè in ſuis propriis & ſpecialibus Reſol. ſup. adductis.

Sup. hoc homicida ex propoſito ſupr. in Reſ. 79. addito vno tantum Doctore.

RESOL. XCIX.

An confugientes ad Eccleſiam, geſtando ſecum ſclopetones, ſeu archibuletos, gaudeant Immunitate?

Et quid dicendum, ſi alicubi conſuetudo eſſet in contrarium?

Et an furantes in Eccleſia res alienas; imò furantes etiam res ſacras, etiam in templo, gaudeant dicta Immunitate?

Et quid, ſi rem furto ſublatam poſtea intra Eccleſiam contrectauerint?

Et an ſatellites poſſint auferre arma prohibita ab illo, qui in Eccleſia confugit, & ſe abſcondit? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 17.

Supr. hoc Reſ. ſeq.

§. 1. NOn gaudere putauit Villadiego *in Polit. c. 2. num. 244.* Farin. *tit. de carcer. q. 28. num. 66.* & ante illum Rebuff. *in conſtit. Gall. tom. 2. tit. de immunit. Eccleſ. gloſſ. 1. num. 28.* & alij: quia delatio ſupradictorum armorum meretur capitalem pœnam, & vt delictum graue, non gaudet Eccleſiæ immunitate.

2. Sed contrarium docet Peregr. *de immunit. c. 12. n. 11.* nam, licèt talis delinquat in Eccleſia, geſtando arma illa prohibita; tamen, vt *ſuprà* diximus gaudebit immunitate: quia ſolùm delicta homicidij, & mutilationis membrorum excluduntur ab immunitate in Conſtitutione Gregor. XIV. non autem alia grauia delicta, etiam in Eccleſia perpetrata. Putat tamen Gambac. *lib. 4. cap. 17. num. 13. in fin.* quòd ſi alicubi

cubi

cubi conſuetudo eſſet in contrarium, talis crimino-ſus, non gauderet. Sed nos hanc limitationem non admittimus: nam, vt *ſuprà* contra ipſum probauimus, Conſtitutio Gregor. tollit omnem conſuetudinem, & reducit omnia ad vnicam formam, cum particula taxatiua: & ita in ſimili caſu cuiuſdam aſſertæ conſuetudinis, Peregrin. reſpondet *vbi ſuprà, n* 8. Et ſupradictis infertur, * furātes in Eccleſia res alienas, quos hodie vocamus, *Tagliaburſi*, imò furantes res ſacras, etiam in templo; gaudere dicta immunitate: quidquid in contrarium dicat Decian. *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 26. *num.* 7. Bobadill. *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 48. & alij penes Farinac. *tract. de immunit. c.* 16. *num.* 215. quos ipſe meritò *in num.* 217. reprobat, & refellit: & hac etiam immunitate gauderet fur, ſi confugiens ad Eccleſiam, rem furto ſublatam, poſteà intra Eccleſiam contrectauerit, eâque vſus fuerit, vt notat Farin. *num.* 218. & Peregrin. *num.* 10. Et ratio potiſſima eſt, quam ſæpiùs adduximus; nempe, tale delictum non eſſe per præſentem Conſtitutionem exceptum. Notandum eſt etiam contra Ioan. de Heuia *in Curia Philip. p.* 3. §. 12. *num.* 26. & alios, arma prohibita non poſſe ſatellites auferre ab illo, qui in Eccleſia confugit, & ſe abſcondit.

RESOL. C.

An qui confugit ad Eccleſiam armatus, gaudeat eius Immunitate?

Et an poſſit reus in Eccleſia ſpoliari armis prohibitis, vel bonis furatis per miniſtrum, vel Iudicem laicum?

Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 8.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *c.* 5. *fol.* 43. vbi ita aſſerit. Hinc illud conſequitur, vt eadem Eccleſiarum immunitas nullo modo protegat eum, qui vetita legibus arma in Eccleſiam detulerit, ea namque deferre peccatum eſt: quiquè ea in Eccleſiam defert, in Eccleſia peccat; quò fit vt in ea à Lictoribus vinciri poſſit, & in quolibet etiam alio ſacro loco. Sic ille.

2. Sed contrariam ſententiam prorsùs tenendam eſſe puto: nam licèt armorum vſus etiam de iure cõmuni prohibitus ſit tam Laicis, quàm Clericis, ac tam intra, quàm extra Eccleſiam *ex leg.* 1. *Cod. vt armorum vſus inſcio Principe interdictus ſit, lib.* 11. *& ex c. Clerici arma, de vit. & honeſt. Cler.* & docet Corneus *conſ.* 20. *lib.* 3. & alij. Tamen delatio armorum inſpecto iure communi eſt leue delictum, vt notat Bartolus *in leg. leuia, ff. de accuſation. num.* 8. Decianus *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 21. & alij, quos citat Farinacius *quæſt.* 28. *poſt. nu.* 66. Sed ſatis * ſuprà firmatum eſt delinquentes in Eccleſia illius immunitatem conſequi maximè ſi delictum leue fuerit, quod in Eccleſia commiſerunt: & tradunt Hoſtienſis & Panormitanus *in cap. fin.* idem Abbas *in cap. inter alia.* Henricus Boychus *in cap. Eccleſiæ de immunic Eccleſ.* & alij quos citat Farinacius *quæſt.* 28. *num.* 63. Adde quòd licèt rei confugientes ad Eccleſiam armati ipſam offendant, non tamen ob quamlibet offenſionem in Eccleſia factam, priuatur quis immunitate: ſed ſolùm propter occiſionem & mutilationem. Ergo deferentes arma in Eccleſia eius immunitate gaudebunt.

3. Neque admitto id, quod ex Farinacio videtur de iure communi admittere Caſtrus Palaus *to.* 2. *tractat.* 11. *diſput. vnic. punct.* 9. *num.* 10. Sed malè: priuationem immunitatis Eccleſiarum quoad armatos cõfugientes ad Eccleſiam ſumẽdam eſſe ex capitali pœna, quæ infertur ferentibus ſupradicta arma prohibita; nam clarum eſt Principes Laicos nullam habere poteſtatem expreſsè ſtatuendi, quænam crimina in Eccleſiis commiſſa, grauia iudicentur, vt delinquens in Eccleſia illius immunitate priuetur, cùm huiuſmodi declaratio ad ſummum Pontificem pertineat, vel ex natura & ſubſtantia illius delicti, aut ex iure communi deſumenda ſit. Quo pro certo ſuppoſito, vt negari non poteſt ſine temeritate, ſequitur clarè contra Palaum & alios ex grauitate pœnæ deferentibus arma prohibita lege Principis irrogatæ, non eſſe arguendam grauitatem delicti ad effectum, vt committens delictum illud aſportandi arma prohibita in Eccleſia, inde eius immunitate non gaudeat; vt inuitus, vt docet Sarpus, auelli poſſit: ne quod vna via prohibetur alia permittatur, contra vulgarem regulam tradit Bonifacius *in cap. cùm quid vna via, de regul. in* 6. *& gloſſ. in cap. tua, de procurat.* Ergo, &c. Et ideò noſtram ſententiam, nempè reos cum armis prohibitis confugientes ad Eccleſiam gaudere immunitate, tradit Peregrinus *de immunitate, c.* 12. *num.* 11. Ambroſinus *cap.* 5. *num.* 5. Guazinus *tom.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 29. *num.* 7. Sperellus *deciſione* 59. *num.* 11. Chartarius *deciſ. crimin.* 74. *num.* 8. *& deciſ.* 46. *num.* 15. *& ſeq.* & alij penes ipſos. Vnde ſic confugiens ad Eccleſiam non poteſt à Miniſtris armis prohibitis ſpoliari: quicquid aſſerat Sanchez *in opuſcul. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 14. & Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 34. *diffic.* 5. *n.* 11. vbi ſic ait. [Tan poco vale a el que tiene armas prohibidas en la Ygleſia quanto a las armas que ſe las pueden quitar, porque teniendo armas prohibidas, cometeſe delito en la miſma Ygleſia.] ita ille. Et ante illum Doctores, quos ego citaui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 8. Sed ibi & meritò contrariam ſententiam tenui: & me citato tenent nouiſſimè Ciarlinius *controuerſ. forenſ. cap.* 10. *num.* 16. & Maranta *in controuerſ. iur. part.* 2. *reſponſ.* 37. *n.* 1. Zambell. *in Reper. Mor. ver. Eccleſia quo ad eius immunitatem, num.* 9. Nouarius *in ſumm. Bullar. titul. de immunitat. num.* 6. cum Caſtro Palao *tom.* 2. *tractat.* 11. *diſput. vnic. punct.* 9. *num.* 10. Et ratio eſt, quia *in cap.* 1. *extra de immunitat. Eccleſ. & cap.* 2. *eod. tit. in* 6. expreſsè prohibetur iudicibus Laicis aliquam iuriſdictionem in Eccleſia exercere: cùm Eccleſia ſit de territorio Epiſcopi, & extra territorium ius dicenti etiam à ſubditis non paretur *in* 6. *ex. c.* 2. *de conſtitutione & leg. vltim.* cum gloſſ. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Et ideò noſtram ſententiam contra Sarpum determinauit ſacra Congregatio Epiſcoporum in vna Salernitana die 30. Septembris 1616. decernens immunitate Eccleſiarum gaudere eos qui cum armis prohibitis in Eccleſiam ſe recipiunt. Vnde ex his non eſt audiendus noſter P. Naldus *in ſumma verſ. Eccleſ. num.* 1. aſſerens poſſe reum in Eccleſia expoliari armis vetitis, vel bonis furatis per iudicem laicũ; quod malè etiam docet Sanch. *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 1. *dub.* 14.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

Quæ, nunc hanc ſequetur, & in fine Reſ. præteritæ,

4. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Sarpi, videlicet, quòd delatio armorum eſt à lege prohibita; & qui illa in Eccleſiam detulit, in illam peccat: ergo non debet eius immunitate gaudere. Reſpondeo, quòd ratio quare delinquentes in Eccleſia non gaudent eius immunitate, eſt propter irreuerentiam factam loco ſacro: nam deciſio textus *cap. fin. de immunit.* non reſpicit qualitatem delictorum; ſed tantùm locum ſacrum, in quo delicta committuntur: ſed propter delationem armorum prohibitorum parua ſit irreuerentia loco ſacro; ergo licèt ſit delictum in ſe illa deferre contra leges prohibentes, non eſt dicendum ita facientem delinquere in Eccleſiam, itaut perdat eius immunitatem: & dato quòd talis reus delinqueret in Eccleſia, delatio tamen armorum eſt leue delictum, vt docet Farinacius *q.* 28. *num.* 66. Et licèt ipſe aſſerat, quòd quando delatio armorum meretur

Sup. his bonis furatis in Reſ. ſeq. §. Vlt. in principio, & magis late ſupra in Reſ. 57. §. Sed non indigemus.

meretur pœnam capitalem, eſt graue delictum: tamen grauitas, vel leuitas huius delicti, vt ſuprà dixi, non eſt conſideranda in caſu noſtro reſpectu pœnæ à lege impoſitæ; ſed reſpectu irreuerentiæ loco ſacro factæ: ergo non erit talis delatio armorum delictum graue reſpectu Eccleſiæ. Adde quòd cùm hoc delictum non ſit per Canones exceptum, debet gaudere Eccleſiaſtica immunitate, iuxta à nobis ſuperiùs dicta.

RESOL. CI.

An miniſtri laicæ iuriſdictionis poſſint in Eccleſia auferre reo arma prohibita?

Et an ſatellites poſſint per vim auferre rem furatam è manibus furum, etiam in Eccleſia exiſtentium, ſi tradere recuſent?

Et an ſatellites Curiæ laicalis, quando reus eſt intra Eccleſiam, ne inde fugiat, poſſint brachio apprehenſum tenere, donec licentia Epiſcopi veniat?

Et an in tali caſu concedatur, quod Eccleſia obſideatur à ſatellitibus, ne reus libere effugiat? Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 8.

Sup. hoc ſupra curſim in fine Reſ. 99. & magis latè in Reſ. 100. §. Neque, ad medium verſ. Vnde.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Gambacurta *lib. 4. c. 10. n. 11.* Villadiego *in Polit. cap. 3. n. 214. &* citat Couarr. *lib. 2. var. c. 20. n. 12.* Idem docuit nouiſſimè Ioann. de la Cruz *in direct. conſcient. p. 1. præcept. 8. q. 3. a. 1. dub. 1. concluſ. 3.* Graff. *tom. 1. lib. 3. conſ. vnico, n. 19. de immunit. Eccleſ.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. c. 12. ſub n. 3.* Facundez *de Præcept. Eccleſ. part. 2. lib. 4. c. 4. num. 55.* & Laurentius Portell. *in dubiis regularibus verb. Eccleſia immunitas. num. 15.*

2. Sed negatiuam ſententiam, & meritò docet Farinac. *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 16. num. 248.* vbi aſſerit, contrariam ſententiam procedere de iure ciuili, non autem de iure canonico: nam *ex cap. 1. extra, de immunit. Eccleſ. & in cap. 2. eodem titulo, in 6.* expreſsè prohibetur Iudicibus ſæcularibus, aliquam iuriſdictionem in Eccleſia exercere. Hanc ſententiam docuit P. Peregrin. *de immunit. Eccleſiæ, cap. 13. n. 5.* Et rationem aliam adducit: quia, ſicut reus non poteſt extrahi per Iudicem laicum ab Eccleſia, etiam in caſibus exceptis, ſine licentia Epiſcopi, vel eius Officialis, vt determinat Gregor. XIV. in hac Conſtitutione: ita quoque non poteſt Iudex laicum illum armis expoliare in Eccleſia, abſque licentia Epiſcopi, vel eius Officialis: nam acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 57. §. Sed non. indigemus & in Reſ. 100. §. Neque. curſim in fine.

3. Nec mihi placet opinio Gambacurt. *loco citato,* qui aſſerit, ſatellites poſſe per vim auferre rem furtiuam, è manibus furum, etiam in Eccleſia exiſtentium, ſi tradere recuſent, vt eam ſuo domino reſtituant: ſed hoc, ex rationibus allatis, negat Peregrin. *ex loco citato, & cap. 12. numer. 8.* Nec approbo aliam opinionem Gambacur. *vbi ſuprà num. 14. 15. & 18.* vbi aſſerit, poſſe ſatellites Curiæ, quando reus eſt intra Eccleſiam ne inde fugiat, brachio apprehenſum tenere, donec licentia Epiſcopi veniat: vel, ſi perſonæ eccleſiaſticæ quærunt dimittere illum, non expectata licentia Epiſcopi, reum capere, & extrahere ab Eccleſia, & ad Epiſcopum poſteà ducere: non, inquam, approbo hanc opinionem, propter multa inconuenientia, quæ ex illa poſſunt procedere ex inſolentia miniſtrorum laicalis iuriſdictionis, & propter irreuerentiam ex talibus actionibus contra Eccleſiam prouenientem. Adde, quòd in caſibus ſimilibus, ad euitanda ſuprà dicta incommoda, & propter ſecuritatem Iudicum ſæcularium, concedunt DD. quòd Eccleſia obſideatur, à ſatellitibus, ne reus libere f[u]giat; vel, vt ſi extra fines Eccleſiæ exeat, capiatur: quia in tali caſu nulla vis efficitur exiſtenti in loco ſacro; vt efficeretur, ſi eſſet ſequenda opinio Gábacurtæ: ſed ſolus locus nõ ſacer cuſtoditur, vt ſi voluntariè illinc exeat criminoſus, ibi teneatur, & vis inferatur, vbi licitè inferri poteſt. Et ita docet Peregrin. *loco cit. n. 10.* qui citat Suarez, Ambroſinum, & Italiam, cui ego addo Farinac. *tract. de immun. Eccleſ. cap. 19. n. 299.* & Megalam *in 3. part. lib. 4. c. 2. quæſt. 1. num. 29.*

Sup. hoc infra in Reſ. 116. lege doctrinam §. Hinc obiter, & in alio §. eius not.

RESOL. CII.

An qui iam vicinus Eccleſiæ cum ipſo ſatellite per vim intrat in Eccleſiam, & vt ſe de manibus illius eximat, vulnerat illum cum magna ſanguinis effuſione, gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 13.

§. 1. NOn gaudere docet Gambacurt. *lib. 6. c. 18. num. 6.* cùm ratione grauis delicti in Eccleſia perpetrati immunitate priuetur: & idem docet Villadiego *in Polit. cap. 3. num. 206.*

2. Sed *ſupra* hanc opinionem probauimus Reſol. 2. nam delicta, etiam grauia, & enormia in Eccleſia comiſſa, non excluduntur ab immunitate Eccleſiarum, extra homicidium, & mutilationem membrorum: & ideò in particulari ad propoſitum caſum reſpondendo, aſſero ſupradictum criminoſum gaudere immunitate: quia poſt Bullam Gregor. XIV. vt rectè notat Farinac. *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 16. n. 227.* vulnerans in Eccleſia, etiam cum effuſione ſanguinis gaudet illius immunitate: quia in dicta Conſtitutione excipitur ſolùm vulnus cum mutilatione membri, quidquid in contrarium aſſerant aliqui: ſed in dicto caſu reus non mutilauit membrum aliquod: ſed ſolùm ſatellitem grauiter vulnerauit, ergo gaudebit Eccleſiæ immunitate.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 24. & in alia eius not.

RESOL. CIII.

An qui cum ipſo ſatellite per vim intrat Eccleſiam, gaudeat eius Immunitate? Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 36.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docui *in tract. 1. de immunit. reſol. 13.* ſed aliqui Iuriſconſulti inſurrexerunt aduersum me dicentes, ſupradictum reum non gaudere prorſus immunitate, quia Eccleſia non recipit eum liberum, ſed captum; ergo. Reſpondeo, quòd Canones loquuntur abſolutè, nempe confugientes ad Eccleſiam debere immunitate gaudere, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Et ita in terminis determinat hunc caſum Marius Italia *de immun. Eccleſ. 1. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 70.* & ita etiam fuiſſe determinatum his diebus elapſis in Curia Epiſcopali Aggrigentina ſtante voto à me ſubſcripto: & à RR. PP. Ioſepho de Auguſtino, Franciſco del Bene, & Franciſco Bardi Societatis Iesv, viris doctiſſimis, & amiciſſimis, vnde non ſunt audiendi in hoc Peguera *dec. 251.* Gamma *deciſ. 141.* Ambroſinus *de immun. cap. 10. num. 10.* cum aliis Iuriſconſultis penes ipſos.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, quamuis ſit diſſimilis in aliquo caſu, vt patet Sed ſup. difficulti huius Reſ. ſignanter in Reſ. ſeq. & in aliis eius not.

RESOL. CIV

An qui detentus à Birruariis adhuc intrat in Eccleſiam, gaudeat eius immunitate? Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 106.

§. 1. Nega

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Nouiſſimè Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum, tit. de de immunitate Eccleſiaſt. num.* 14. vbi ſic ait: Detentus à Birruariis, ſi ita detentus vim faciendo traxiſſet ſecum Birruarios intus Eccleſiam, non gaudebit immunitate, niſi liber, & ſolutus euaſiſſet manus familiæ. Ita ille.

2. Sed ego alibi biş affirmatiuam ſententiam docui, cum Mario Italia, & Farinacio, & nunc iterum doceo cum Caſtro Palao *in opere morali tom. 2. de immunitate diſp. vnica, punct. 7. num.* 11. vbi ita aſſerit. Infertur, ſi captus à miniſtris, ex eorum manibus in locum ſacrum te recipias, immunitate gaudere; quod credo extendendum eſſe, etiam ſi per vim tecum ferres miniſtros iuſtitiæ, ſemper enim verum eſt te ad Eccleſiam confugere, ac proinde illius debes immunitate gaudere. Sic ille.

in præte. infra 106. c. à Vnde. Reſ. Ad

RESOL. CV.

An comprehenſus extra locum ſacrum, ſi per illum tamen ad carcerem ducatur, vel ab ſupplicium, aut ad mortem trahatur per aliquam Eccleſiam gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 30.

§.1. PRima opinio negat. Ita Bobadilla *in Politic. 1. lib. 2. c.* 14. *n.* 61. qui *in gloſſ. lit. A*, pluſquàm viginti Doctores pro hac ſententia adducit. Idem docet in caſu ſimili Tanner. *in* 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 8. *dub.* 1. *n.* 17. Et ratio eſt: quia talis reus liber in Eccleſia non fuit ingreſſus: ergo immunitate non gaudebit.

c ad- milio Reſ. Con. ir. edi. rſim Etſi

2. Secunda opinio affirmat, quàm tuetur noſter Megal. *conſ.* 46. *per tot.* Nauar. *in Manuali, cap.* 25. *n.* 19. Boër. *deciſ.* 100. Germon. *de immun. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 35. & alij citati à Bobadilla *vbi ſup. in gloſſa, lit. B.*

3. Tertia opinio diſtinguit: vel carceratus ducitur per Eccleſiam ex neceſſitate, quia ex alio loco tranſire non poteſt; & in hoc caſu procederet prima opinio: vel voluntariè, & ſine neceſſitate per Eccleſiam ductus fuit; & in hoc caſu ſecunda opinio ſequenda erit. Ita docet noſter P. Peregr. *de immun. c.* 5. *n* 8. Alteram diſtinctionem pro concordia dictarum opinionum affert etiam Farin. *de immun. c.* 15. *n.* 205.

4. Quid ego ſentiam, dicam breuiter. Non obſtantibus dictis diſtinctionibus, quas ingenioſas eſſe arbitror; puto cum Facundez *de Præcep. Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 4. *c.* 4. *num.* 57. vtramque opinionem eſſe probabilem; priorem tamen in rigore iuris veriorem; poſteriorem autem magis piam, & ideò in praxi amplectendam.

RESOL. CVI.

An qui ab aliis violenter extractus fuit è manibus ſatellitum, ſi confugerit ad Eccleſiam, ſit protegendus, vt eius Immunitate gaudeat?

Et an ſi quis confugeret ad Eccleſiam, & ſecum ferret violenter ſatellites in illam, gaudeat vtique eius Immunitate?

Et deducitur, an ſicut laicus tenetur reſtituere reum Eccleſia ſpoliata ſic & Eccleſia tenetur iudici laico reum extractum ab aliis è manibus ſatellitum reſtituere? Ex part. 6. tract. 8. & Miſc. 3. reſol. 5.

§.1. SVpra *in tract. 1. de immunit. Eccleſiarum*, hanc quæſtionem pertractaui, ſed poſt illa ſcripta, & iam impreſſa peruenerunt ad manus meas Deciſiones Morales noſtri P. Paſqualigi, qui *deciſ.* 486. *per totam* inuehitur acriter contra me refellentem vbi

in & §. & eſ.

ſuprà opinionem negatiuam Nouarij, quam ipſe mordicus tenet: quia reus quo Curia iniuſtè ſpoliatur, ab alio per vim, poteſt illum repetere apud quoſcumque ſit, & non poteſt à quocumque impediri ne repetat; vnde Eccleſia illum habens apud ſe tenetur reſtituere, alioquin faceret contra iuſtitiam, & foueret iniuſtam ſpoliationem, non ſecus ac qui haberet apud ſe rem furatam, & nollet reſtituere proprio domino foueret furtum. Ita ille.

23. curſim in verſ. Tertio.

2. Sed prorſus hæc omnia reiicienda eſſe puto, nec diſcedo à ſententia quam docui; nam eo ipſo quod reus non eſt amplius in manibus Curiæ etiam ſi fuerit extractus violenter ab aliis, habet ius confugiendi ad Eccleſiam, nam extractio illa violenta non potuit priuare illum iure ſuo, quod habet ad vitam libertatémque tenendam, quod apertè probatur, nam alioquin ſi adhuc in iſto caſu remaneret, ſub dominio Curiæ, teneretur minimè fugam arripere, ſed iterum ſe capi permittere à ſatellitibus, quod ridiculum eſt dicere; ergo in tali caſu reus in ſua libertate conſtitutus licitè, & iuſto titulo ad Eccleſiam pro ſua tuitione confugit. Si ergo licitè, vt patet, reus ad Eccleſiam confugit, tunc ipſa tenetur illum excipere & defendere, & ſic faciendo non dicitur vt vult Paſqualigus detinere rem alienam, ſed præbere ſuum patrocinium reo iam in priſtina libertate repoſito, & libero in ea intranti, quicquid extrahentes in extractione violenta peccauerint, quorum malitia non poteſt tollere quin reus ſic extractus non efficiatur ſui iuris vt probatum eſt, & quod liber non intret in Eccleſiā & quod Eccleſia illum non teneatur defendere, & ſuum patrocinium præbere. Itaque dicendum eſt in caſu noſtro extractionem rei ex brachiis Curiæ fuiſſe quidem iniuſtam, & peccaminoſam ex parte extrahentium, ſed non abſtuliſſe reo in libertate poſito ius ſe tuendi & confugiendi ad Eccleſiam: nam ſi reus habet ius pro ſua tuitione violenter ſe extrahendi è manibus Curiæ, & ad Eccleſiam confugere, quanto magis extractus ab aliis, & in ſua libertate repoſitus. Et ideo Eccleſia in iſto caſu præbet tantum auxilium reo libero, & licitè ad eam confugienti, neque fouet vt vult Paſqualigus iniuſtam ſpoliationem factam iudici Laico; ſicuti ſi carceratus exiens ſub iuramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Eccleſiam, gaudebit eius immunitate; & tamen in tali caſu non dicitur Eccleſia fouere ſacrilegium Rei, & damnum quod reus affert carcerario, ſed tãtùm tuetur ius quod habet reus confugiendi pro ſua tuitione ad Eccleſiā. Et ſi opinio Nouarij, & Paſqualigi eſſet vera ſequeretur, quod ſi v.g. aliquis Romæ eximeretur è manibus ſatellitum, & poſtea in Florentiam confugeret; ſequeretur, inquam quod Dux Florentiæ teneretur illum reddere iudici Romano ſpoliato & aliter faciendo detineret rem alienam & foueret ſpoliationem iniuſtam, quod quidē negandū eſt, & patet ex praxi, nā in tali caſu Dux Florentiæ ſicut & Eccleſia in noſtro caſu, licitè defendit illum reum qui liber intrauit in ſuo territorio, nec poteſt iudex Romanus illum extrahere de territorio Florentiæ, nec Dux requiſitus teneretur illū reddere. Et ideo non deſinam hic apponere verba Lud. Correa *in relect. ad c. inter alias, de immun. Eccl. o.* 3. *n.* 21. vbi ſic ait: licèt delinquens antea eſſet in manibus Curiæ, nihilominus tamen modò exiſtit in Eccleſiæ territorio, cui fit præiudicium in ſuo priuilegio ſi ab illa extrahatur. Sic aliàs in alienum territorium fugiens, ab illo non erit extrahendus, quia aliena offenderetur iuriſdictio. Ita Correa.

3. Nec valet dicere quòd in noſtro caſu reus non eſt in caſu quòd poſſit protegi ab Eccleſia, quia non eſt liber moraliter, ſed phyſicè, etenim ſuper illum Curia

Curia ſecularis adhuc retinet dominium morale,quia violenter extractus fuit. Nam reſpondeo, negando hoc dominium morale excogitatum à P.Paſqualigo, nam eo ipſo quod reus non eſt amplius in brachiis Curiæ, efficitur abſolutè ſui iuris: & ideo ſi ipſe ad Eccleſiam confugiat tanquam liber ab ipſa recipitur,& protegitur. Adde à fortiori contra opinionem Paſqualigi,quod Eccleſia pro ſuo priuilegio largiendo reſpicit tantùm ad ius quod habet reus ad ipſam pro ſua tuitione confugiendi, neque tenetur reſpicere ſi reus ſit ſub dominio Curiæ, necne, ſed ſi ad illam confugerit, ſtatim eſt protegendus: nam Canones ſine vlla diſtinctione concedunt priuilegium confugientibus ad Eccleſiam, nec diſtinguunt ſi ſint ſub dominio Curiæ nec non. Vnde ſi quis confugeret ad Eccleſiam, & ſecum ferret violenter ſatellites in illam, gauderet vtique eius immunitate, vt præter Doctores vbi ſuprà à me citatos tenet nouiſſimè Ægidius Trullench. *in Decalogum tom.1.lib.1.cap.11. dub. 1. n. 11.* Et quidem Pater Paſqualigus rem gratam faceret Miniſtris Laïcis,ſi eorum cauſam defenderet in caſu quo haberent dominium phyſicum in reum, nam hoc dominium morale metaphyſicum eſt: & in praxi minimè admittendum, & omnino negandum. Igitur in omni euentu ſibi imputet Curia ſecularis,quod non tutè & ſecurè reum in carcerem traduxerit.Et ad confirmationem ſupradictorum addenda eſt doctrina Ægidij Borſij inſignis criminaliſtæ, *tit.de captura, num.23.* vbi docet, reum captum antequam ducatur ad carcerem non intelligi ita perfectè captum vt ſit in tuto ſub dominio,& poteſtate iuſtitiæ.Ita ille.Ergo,&c.

Sup.hoc.ſup. in Reſ. 103. & 104. & infra in Reſ. 108. §. Ad alium.

4. Ad id verò quod Paſqualigus aſſerit iudicem Laïcum ſi capiat extractum ab alio ab Eccleſia teneri illum reſtituere Eccleſiæ ſpoliatæ: ſic & Eccleſia tenebitur reſtituere iudici Laïco extractum ab aliis è manibus ſatellitum.Reſpondeo non procedere argumentum de caſu priuilegiato ad non priuilegiatum,& de fauoribus ad odia,vnde optimè obſeruat Caſtrus Palaus *tom.1.tract.11.diſp.vnic.punct.11.n.2.*quod violenter extractus ab Eccleſia non amittit priuilegium eius immunitate gaudendi. Vel Reſpondeo cum Bonacina *tom.2.diſp.4.quæſt.8.punct.9.num.10.*& aliis:in Bulla Gregorij XIV.prohiberi alternatiuè per dictionem *vel*, has actiones extrahere, capere, aut incarcerare: ſed propoſitio alternatiua prohibetur adimpleta altera parte.Ergo licèt in noſtro caſu Eccleſia poſſit tueri reum extractum,quia habet ius ad illam confugiendi;at in caſu quãdo reus fuit extractus ab Eccleſia, iudex Laïcus non poteſt illum capere vel incarcerare,quia hoc à Pontifice in Bulla ei prohibetur,& interdictum fuit.Ergo eſt diſpar ratio inter vtrumque caſum;vnde ex his omnibus patet reſponſio ad omnia argumenta P.Paſqualigi; & ideo ſecundum noſtram ſententiam olim in Hiſpania fuit deciſum;nam cum in facti contingentia in vrbe Ciuitatenſi quidam Monetarius fuiſſet vi & auxilio Monachorum extractus è manibus Curiæ ſecularis,& in Eccleſiam viciniorem confugiſſet, tunc per Epiſſcopum conuocatis Theologis, & Canoniſtis deciſum fuit ſupradictum reũ Eccleſiæ immunitate non fuiſſe priuandum, & ita teſtatur Guttierez *in QQ. pract.lib.3.q.4.n.10.*qui fuit vnus ex vocatis & conſultis à dicto Epiſcopo. Et tandem his omnibus adiungam, quod non obſtantibus ſupradictis conſulere volui de hoc caſu doctiſſimos, & amantiſſimos Dominos meos Clementem Merlinum Sacræ Rotæ Decanum, & Franciſcum Albici Sancti Officij Aſſeſſorem, qui ita noſtræ ſententiæ mordicus adhæſerunt, vt omnino contrariam reiiciendam eſſe putauerint.

Sup. ſequentibus in hoc §. infra in Reſ. 108. §. Verum pro coronide.

RESOL. CVII.

An extractus ab aliquibus violenter è manibus ſatellitum, ſi confugiat ad Eccleſiam, debeat gaudere eius Immunitate?

Ex quo infertur omnes,qui ex publicis carceribus extracti fuerint violenter, ſi in Eccleſia reperti fuerint, gaudere eius Immunitate.

Et obiter notatur, an Hoſpites noſtræ Religionis, & Nouitij laïci antequam annum Nouitiatus incipiant, gaudeant priuilegio Canonis?

Et an parentes caſtrando filios pro voce conſeruanda peccent mortaliter?

Et obiter etiam quæritur, an Chriſtianus fingens ſe infidelem, & petens baptizari, vt certam pecuniarum ſummam accipiat, debeat abiurare? Ex part.9.tr.8. & Miſc.3.Reſ.45.

§.1. Affirmatiuam ſentententiam olim docui,ſed illam impugnauit Paſqualigus.Deinde Ego eam tutatus ſum,ſed ipſe illam iterum nouiſſimè impugnat in ſuis Deciſ.Canon.*Cent.1.quæſt.98.* Et licèt pro mea ſententia ſtarent omnes ferè Miniſtri huius Almæ Curiæ Romanæ, de hoc caſu à me conſulti; recurrere tamen volui ad Oraculum Sacræ Congregationis, quæ noſtram ſententiam Decreto firmauit tenoris ſequentis. Quæritur an Titius, qui cùm ex mãdato Iudicis Laïci ducebatur captus à ſatellitibus in carcerem, & illius parentes violenter è manibus eorundem ſatellitum extraxerant,ſtatim ad Eccleſiam confugit,ſit Iudici Laïco ſpoliato reſtituendus, an potius gaudere debeat Immunitate Eccleſiaſtica? Die 11. Februarij, 1648. Sacra Congregat.Eminentiſſimorum Cardinalium controuerſiis Iuriſdictionalibus Præpoſitorum, vnanimi Eminentiſſimorum Patrum conſenſu,cenſuit ſupradictum Titium gaudere debere priuilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ.Martius Cardinalis Ginettus. Franciſcus Pauluccius I.C.Secretarius. Locus Sigilli. Et hanc declarationem penès me authenticam hadeo. Vnde Epiſcopi caueant à Sententia Paſqualigi negatiua;nam alioquin Decretum Purpuratorum Patrum infringerent, à quibus ſeuerè punirentur; ſed in facti contingentia Sacram Templorum Immunitatem intrepidè tueantur.

Docui in Reſ. præterita & in Reſ. ſeq. Sed. hanc.& ſup. in Re 23. curſim in verſ.Tertio.

2. Ex his infertur, ſecluſo Indulto generali, omnes illos, qui Panormi, & Neapoli in his nouiſſimis ſeditionibus extracti fuerunt ex publicis carceribus violẽter à Populo,ſi in Eccleſia reperti fuerint, gaudere eius Immunitate, nec poſſe à Iudice Laïco ſine incurſione Cenſuræ inde extrahi.

Sup. hoc fra in tr. Reſ. 116: curſim in aliis lin. primæ n.

3. Sed hîc obiter nota,quòd vbi ſuprà Paſqualigus *deciſ.96.*contra me aſſerit, Hoſpites noſtræ Religionis, & Nouitios Laïcos,antequam annum Nouitiatus incipiant, non gaudere priuilegio Canonis; ſed hanc opinionem refellunt ferè omnes Patres noſtræ Religionis, & præcipuè inter illos Alphonſus de Leone,*tractat.de Cenſur.Recollect.5.num.25.* & ex exteris nominatim contra Paſqualigum refellit nouiſſimè doctus Pater Bordonus *in Conſiliis Regul.tom.2.reſolut.54.num.112.* nam vt ipſe, ait, & ſatis Ego firmaui, ſupradicti ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & experiuntur modum viuendi Religionis.Ergo.&c.

4. Deinde *in deciſ.* 100. impugnat noſtram ſententiam aſſerentem,Parentes caſtrando filios pro voce conſeruanda,peccare mortaliter quod ipſe negat. Sed noſtra ſententia eſt communis inter Theologos, quos alibi adduxi, & præſertim eam docet Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, qui vnus penès me inſtar multorum eſt, cui adde me citato Geſualdum *in Theol. mor. tom.2. tract. 23. ſeſſ.4.*

Sup. hc tom. 8. Reſol. 59.& in 1. tr.7 130. & aliis c notatic

de

de Irregul. cap. 1. *num.* 21. & eruditiſſimum ac amiciſſimum Ioann. Baptiſtam Caſalium *de veteribus Sacr. Chriſt. Rit. cap.* 44.

c cū Paſ. in tract. 99. 5. Et tandem idem Paſqualigus ibidem *deciſ.* 99. aſſerit contra me, Chriſtianum fingentē ſe infidelem, & petentē baptizari, vt certam pecuniarum ſummam accipiat, non debere abiurare. Sed hæc opinio eſt contra ſtylum, & praxim noſtræ Inquiſitionis Hiſpaniæ, & ſcio ab omnibus Fidei Quæſitoribus non eſſe in facti contingentia admittendam. Itaque in difficultatibus ſupradictis coactus ſum magis adhærere, Declarationi Sacræ Congregationis, ſtylo, & Praxi Tribunalis Inquiſitionis, ac communioribus Doctorum ſententiis, quàm Patris Paſqualigi, licèt Viri amiciſſimi, opinionibus.

RESOL. CVIII.

An reus ſit neceſſario reſtituendus Eccleſiæ, à qua fuit violenter extractus, vel ſufficiat reſtitutionem facere alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo?

Et an ſicut Eccleſia ſpoliata reo eſt reſtituenda, ſic etiam ſit reſtituendus Regius Fiſcus, ſi fuerit reo ſpoliatus, qui detinebatur à ſuis ſatellitibus?

Et an fugiens è carceribus, vel è manibus familiæ laicæ ad Eccleſiam gaudeat Immunitate?

Et quid dicendum de illo, qui vim faciendo traxit ſecum Birruarios ad Eccleſiam?

Et an extrahentes reum è manibus ſatellitum, tam ipſi, quam reus, ſi ad Eccleſiam confugiant, gaudeant Immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 27.

§. 1. PRima opinio negat. Ita Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 11. *num.* 13. vbi ſic ait. Non eſt opus reſtituere reum eidem Eccleſiæ materiali; ſed ſufficit ſi illi, vel alteri, modò æquè tuta ſit, & in illa æquè commodè ſecurus habitare poſſit reus: quia hoc priuilegium vnicum eſt omnibus Eccleſiis, & iniuria vni facta omnibus fit: ac proinde ſatisfactione vni præſtita omnibus præſtatur. Ex alia parte reo, vt ſuppono, nullum inde aduenit detrimentum: ergo ſufficienter hac reſtitutione ſatisfit. Ita Palaus, Qui etiam addit ſatisfacere iudicem Laicum, ſi reum Epiſcopo, vel eius vicario reſtituat, quia perinde eſt, ac ſi Eccleſiæ facta fuiſſet reſtitutio: quia Epiſcopus Eccleſiam repræſentat, vt patet ex *cap. ſcire debes* 7. *quæſt.* 1. & hanc ſententiam docet etiam Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 3. *num.* 14.

2. Secunda opinio affirmat; & docet quòd extractus ab Eccleſia contra formam Bullæ Gregorij XIV. eidem Eccleſiæ eſt reſtituendus: nec ſufficit reſtitutio alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo facta. Ita Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 54. vbi notat ita declaraſſe Sacram Congregationem immunitatis, anno Domini 1632.

3. Tertia opinio diſtinguit. Aut reus petit ſe reſtitui ad Eccleſiam, ex qua fuit extractus; vel non: ſi non petit, procedit prima opinio, vt poſſit reſtitui alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo, aut eius vicario. Si autem petit, eſt reſtituendus propriæ Eccleſiæ, ex qua fuit extractus. Ita Farinacius *tom.* 2. *conſil.* 168. *num.* 49. *in fine.* Vnde malè adductus fuit pro ſua ſententia à Barboſa; nam, vt viſum eſt, illam tenet diſtinguendo: & malè etiam adductus fuit à Caſtro Palao: nam *in cap.* 2. *num.* 48. *de immunit.* loquitur ex mente Gennenſis.

4. Ego autem ſecundæ opinioni adhæreo propter declarationem Sacræ Congregationis immunitatis. Sed occaſione huius quæſtionis non deſinam hìc apponere Conſilium quod habui ab Eminentiſſimo bonæ memoriæ Cardinali Scalia tenoris ſequentis.

CONSILIVM.

5. Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini Priuilegium, quo confugientes ad Eccleſias gaudent immunitate, adeò vt rei non poſſint ab illis regulariter extrahi, nec in illis carcerari, notiſſimis iuribus diuino & poſitiuo, tam Canonico, quàm Cæſareo, eſt locale, & non perſonale, diffluens tamen à loco in perſonas; vt benè probat poſt Romanum *conſil* 137. & alios Mar. Ital. *lib.* 1. *de immunit. cap.* 2. Eccleſiiſque proinde competit actio ſpolij pro extractis ab ipſis: & extrahentes à cenſuris pro violata immunitate contentis *in cap. ſi quis cent. & c. quiſquis* 17. *q.* 4. & *cap.* 4. *de immunit. Eccleſ.* non debent abſolui, niſi prius & ante omnia reſtituerint Eccleſiis, quos extraxerunt, refectis damnis & intereſſe, vt obſeruauit D. Auguſtinus in perſona Bonifacij Regis *cap. minor, d. carſ. & quæſt.* & dicunt Sylveſter *verb. immunitas* 3. *in fin.* Ioan. de Vinchis *de immunitate, num.* 651. Ambroſ. *cap.* 15. *num.* 7. Mar. Ital. *lib. citato, cap.* 6. §. 11. *n.* 23. Capell; Tholoſ. *deciſ.* 423. *num.* 3. *in addit.* & Decian. *lib.* 6. *ſui tract. criminal. cap.* 27. *in princip.* arg. *cap. conquerente de reſtit. ſpoliat.* & aliorum iurium. Sup. his dā- nis infra in Reſ. 117. §. Quæro ter- tio. & ſeq.

6. Cùm igitur (Illuſtriſſimi Domini) rei principales extracti per violentiam ab æde Sacra D. Franciſci, & poſt longam & crudeliſſimam carcerationem quindecim menſium in fortiis Laicalis Curiæ extrahentis detenti fuerint, tandem aliquando reſtitui Nuntio Neapolitano, apud quem nihilominus per alios tres menſes carcerati poſtmodum Romam ſe contulerint ad audiendum ordinem V. S. Congregationis ſunt ad eamdem Eccleſiam, vndè fuerant extracti, incolumes remittendi: vt ſecundùm prædicta iura, & Doctores, & iuxta præcitatas auctoritates Eccleſia ſpoliata in primis, & ante omnia reſtituatur.

7. Nec dicatur primò Eccleſiam reſtitutam fuiſſe, cùm carcerati reſtituti fuerunt Nuntio Apoſtolico Neapolitano, & hoc ſufficere: vt deciſum fuiſſe teſtatur Epiſcopus Montis Marani in Curia Archiepiſcopali *in ſua praxi, cap.* 22. *num.* 8. arg. *cap. ſcire debes* 7. *quæſt.* 4. *cap.* 1. *de reſtitut. in integr. Clement.* 1. *de foro compet. cap. nouit. de iudic. cap. de cætero, de Cleric. non reſid.* & fortiùs *cap. ſi quis contum.* 17. *q.* 4. & ex notatis per Archidiaconum *ibidem*, quòd pœna pecuniaria, propter violatam immunitatem Eccleſiaſticam ſit ſoluenda Epiſcopo: ex quibus dicit Ioan. Andream concludere *in cap. quamquam, de cenſib.* ſufficere, quando iniuria facta eſt Eccleſiæ, quòd ſatisfactio fiat Epiſcopo, referens etiam Marian. Socin. *de viſitat. lib.* 11. *in fin.* aſſerere in vim *c. exigit, de cenſib. in* 6. reſtitutionem fieri poſſe ſimiliter Epiſcopo; quia Epiſcopus repræſentat Eccleſiā, & eſt in Eccleſia ſicut Eccleſia in Epiſcopo *d. c. ſcire debes*: ad effectum huius reſtitutionis debet reus relaxari in libertatem, & non ſolùm in libertatem, ſed ſecurus reduci ad locum tutum per extrahentes debet vt in ſuam priſtinam, & omnimodam libertatem & ſecuritatem ſe recipiat, quemadmodum poſt Igneū *in l.* 1. *n.* 25. Hond. Siian. & alios quos citat, tenet Decianus *de lib.* 6. *c.* 29. aliàs 30. *n.* 7. Quæ quidem regula an obſeruata fuerit cum meis Clericis Aquilanis ſuppliciter Illuſtriſſimorum DD. relinquitur pientiſſimæ diſcretioni; & iura in oppoſitum allegata non concludunt aliquid pro ſingulariſſima opinione contra certiſſimam veritatem.

8. Non primum, videlicet *cap. ſcire debes* 7. *q.* 4. In quo dicitur Epiſcopum eſſe in Eccleſia, ſicut Eccleſia

Eccleſia eſt in Epiſcopo: quia Gloſſa ibi datur Brocardica:& ipſius diſpoſitio non poteſt accommodari Eccleſiæ materiali cuius eſt priuilegium immunitatis vt ſæpià præmiſſum eſt, nemo enim dixerit Epiſcopum eſſe Eccleſiam materialem, ne cogatur ad mouendum riſum auditori, & quæ diſponuntur in iure circa reparationem, ornatum, reconciliationem & alia huius generis diſponi circa perſonam Epiſcopi.

9. Non ſecundum, ſcilicet *cap.1.in integr. reſtit.* quod immo facit pro nobis:quia diſtinguit Epiſcopum ab Eccleſia, ſicut diſtinguitur minor à tutore, & ſic Epiſcopus debet reſtituere extractum ab Eccleſia, vt illæſa conſeruet illius iura: ſicut tutor debet conſeruare illæſa iura minoris ſecundum diſpoſitionem cap....

10. Non tertium, ſcilicèt Clement. *de for.compet.* in qua diſponitur iniuriam irrogatam Epiſcopo eſſe irrogatam Eccleſiæ: quia etſi verum ſit,quòd iniuria irrogata Epiſcopo cenſeatur irrogata Eccleſiæ, cuius eſt caput; non tamen hinc benè inferretur aliquod ablatum,puta Calicem;ab Eccleſia materiali & reſtitutum Epiſcopo non eſſe reſtituendum ab Epiſcopo dictæ Eccleſiæ, ea ratione quia iniuria fuit facta Epiſcopo, & ſic homo extractus ab Eccleſia cum iniuria Epiſcopi, & Eccleſiæ;reſtitutus Epiſcopo, debet poſtmodum reſtitui Eccleſiæ; cum reſtitutio ſit in priſtinum ſtatum rei poſitio,*l.quod ſi minor.* §. *reſtitut. ff. de minor.*

11. Non quartum, videlicet *cap. nouit. de iudic.* quoad præceptum correctionis, Dic Eccleſiæ, impletur, ſi dicatur Epiſcopo: quia etſi præceptum correctionis, Dic Eccleſiæ, impleatur,ſi dicatur Epiſcopo, qui eſt caput Eccleſiæ:non tamen inde ſequitur, quòd Epiſcopus non debeat vlterius ſatisfacere Eccleſiæ, vel reducendo ouem errantem, vel eam tanquam morbidam ab illa expellendo,vt habeatur tanquam Ethnicus & Publicanus:& ſic pari ratione reſtitutum ſibi reum antea extractum ab Eccleſia, vel illum debet Eccleſiæ reſtituere,vel illum conſignare Curiæ ſæculari in exequutionem, *cap. final. de immunit. Eccleſ.* & Bullæ Gregorianæ.

12. Non quintum, ſcilicet *c. de cætero, de Cleric. non reſid.* quòd qui ſeruit Eccleſiæ, ſeruit Epiſcopo: tum,quia diſpoſitio huius cap.habet ſallentiam reſpectu Eccleſiæ; ſeruitij, vt per Doctores in eo: tum quia ſi eſt bona hæc conſequentia,qui ſeruit Epiſcopo ſeruit Eccleſiæ; ergo extractus reſtitutus Epiſcopo, eſt reſtitutus, Eccleſiæ, ſicut completo ſeruitio Epiſcopi debent Canonici remitti ad ſeruitiũ Eccleſiæ:ſic extractus ab Eccleſia poſt ipſius reſtitutionem factam Epiſcopo liber debet remitti ad Eccleſiam, ſeruata forma ſacrarum conſtitutionum: ni ſi exceptuata crimina commiſerit, vt *ſuprà.*

13. Non ſextum, videlicet *cap. ſi quis contumax* 17.*q.*4.quòd pœna pecuniaria propter Eccleſiæ violationem ſit ſoluenda Epiſcopo:tum quia *in c.ſi quis* in atrio eiuſdem cauſæ & quæſtionis ſtatuitur oppoſitum, vt nempe quicquid ſoluendum eſt pro violata immunitate Altario illius Eccleſiæ,à qua aliquis fuit extractus debeat ſolui, tum quia Gloſſa *in d.c.ſi quis contumax*, conciliendo dicit pecuniam eſſe ſoluendam Epiſcopo;ſi extractio fuit facta ab Eccleſia Cathedrali, quod non implicat in caſu noſtro, cùm extracti fuerint rei principales ab Eccleſia Conuentualium fratrum S. Franciſci: tum fortius ad propoſitum, quia quidquid ſit de pœna ſoluenda, reſtitutio extracti debet fieri illi Eccleſiæ,quæ fuit violata, cùm ſit diuerſa ratio reſtitutionis, & ſatisfactionis, argumento *cap.ſi Canonici, & de offic. ordinarij in 6.* in quo ſtatuitur reſtitutio damnorum & intereſſe Canonicis, & pœna pro iniuria ipſi Eccleſiæ,quæ fuit fruſtrata diuinis officiis: reſtitutio enim pertinet ad iuſtitiam commutatiuam, & ſic debet fieri illi,à quo res ablata eſt, vt Summiſtæ docent communiter, *in verb.Reſtitutio*: atque ex hac diſtinctione ruunt authoritates in oppoſitum allegatorum Doctorum: pœna enim & ſatisfactio pro illicita exactione pædagiorum ab Eccleſiaſticis,vt *in l.d. cap. quamquam,* & in viſitatione vt *in d.cap. exigit,de cenſibus*, applicanda benè eſt fiſco Epiſcopali: quod autem fuit exactum, debet reſtitui perſonæ, vel loco grauato ſicut extractus Eccleſiæ violatæ: alias priuilegium immunitatis Eccleſiaſticæ ſeruiret de vento.

14. Ad ſummum tamen præfata deciſio dictæ Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ poteſt aliis rationibus ſuſtineri ad hunc effectum tantùm,vt videlicet intelligatur Eccleſia reſtituta propter conſignationem extracti factã Epiſcopo,ad hoc vt extrahens aliis adimpletis,ad quæ ipſe tenetur, poſſit ab excommunicatione incurſa abſolui; non autem quod facta dicta conſignatione, reóque poſito in Carceribus Epiſcopi, ſi delicta non commiſerit exceptuata per Bullam Gregorianam;non ſit reſtituendus loco ſacro, vnde fuit abductus, eò magis, quod vt idem Auctor paulò ante fatetur *loco cit. n.6.*ex mente Bartoli,& Abbatis, Eccleſiæ ſpoliatæ competit interdictum de libero homine exhibendo pro reſtitutione hominis ab ea extracti: dictùmque interdictum licèt perſonale eſt in rem conceptum, ſicut cætera interdicta *l.1.§. penult.ff. de interdict.*Vndè ſi ita eſt,datur contra quoſcumque detinentes,etiam quòd ſint Epiſcopi, vel alij ſuperiores Eccleſiaſtici, qui retinent carceratos extractos ab Eccleſiis ipſis reſtitutos,niſi delicta commiſerint exceptuata.

15. Nec dicatur ſecundò ad effectum cognitionis,an dicti Clerici commiſerint delicta exceptuata, retinendos eſſe carceratos in terminis Bullæ Gregorianæ: nam Reſpondeo primò dictos Clericos eſſe imputatos tãtùm verbo tenus à parte aduerſa, & forſan per proceſſus formatos à Laicis de homicidiis cum qualitate ſacrilegij,quæ non ſunt crimina exceptuata,neque de iure in corpore, neque per Bullam prædictam nouiſſimè.Reſpondeo ſecundò cùm ſimus in materia ſpolij,probatio delictorũ ad effectum impediendi reſtitutionẽ debet deduci incontinenti:alioquin non venit impedienda reſtitutio, ex his, quæ ita in terminis noſtris tradit Remigius *in tract. de immun. Eccleſiarum,quaſt. 17. ad finem,* & Cardinalis Tuſchus *in verb.Eccleſia, concl. verſ. ſecus ſi dubium ſit.*Hæc tamen probatio incontinenti contra dictos Clericos deduci non poteſt, cùm aduersùs ipſos alij proceſſus fabricati non fuerint, quàm laicorum,quorum acta non ſunt attendenda cõtra Clericos tanquam nulla ex defectu iuriſdictionis qua penitus carent, & cuius omnino ſunt incapaces quoad illos, præſertim quòd ipſi de ſua iuriſdictione contendunt per Canoniſtas communiter *in cap.at ſi Clerici,de iudiciis,* & non poſſunt facere plenam probationem ad hunc effectum requiſitam ſecundùm doctrinam Proſperi Farinacij *in conſil. 76. num.3.* & Ambroſin.*cap.21.nu.* 4. Immò adeò incontinenti eſt deducenda probatio delictorum exceptuatorum ad effectum prædictum impediendi reſtitutionem extractorum ab Eccleſiis, vt nec ſit dandus terminus fiſco ad probandum reum commiſiſſe delicta exceptuata, etiamſi aliàs illis conſtiterit per confeſſionem ipſius extracti, vt benè probat cum aliis, quos citat Marius Italia *loco citato numer.* 3. ad hoc omnino videndus. Reſpondeo tertiò fortiùs & circa periculum inſtantiæ, & hæſitationis in contrarium,Bullam Gregorianam concedere facultatẽ carcerandi laicos ab Eccleſiis extractos ad effectum

ctum cognitionis, an commiſerint delicta exceptuata, cum expreſſa prohibitione facta Laicis officialibus *verſ. ſicuti etiam prohibemus*, ne ſe ingerant in extractione, & carceratione Clericorum ab & in Eccleſiis etiam ſub prætextu criminum exceptuatorum, cum decreto irritante & clauſula. Vnde retinere carceratos ad effectum cognoſcendi, vel puniendi Clericos extractos à Laicis, vt præfertur, eſſet manifeſtè probare, & ratum habere factum contra dictam Bullam Gregorianam, in qua feruntur omnes cenſuræ, & pœnæ, quæ ſunt contra violatores libertatis, iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ inflictæ per ſacros Canones, Concilia, & conſtitutiones prædeceſſorum Gregorij XIV. aduersùs facientes contra vel præter diſpoſitionem ſuæ in contrarium allegatæ conſtitutionis.

16. Atque ex hac vltima reſponſione ceſſant omnes difficultates, & ſupereſt tantummodo ſupplicandum provt genibus flexis ſupplicamus Clericos noſtros poſt iniuſtiſſimas, diras, & longiſſimas carcerationes, & per ciuitates ignominioſiſſimas diſtractiones pro reparatione honoris immunitatis, libertatis, & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ apud inſignem Ciuitatem in ianuis reſidentiæ Chriſti Vicarij ad priſtinam libertatem reſtitui, iuſto & miſericordiſſimo iudicio, & imperio Veſtrarum Illuſtriſſimarum & Reuerendiſſimarum DD. Quas Deus, &c.

17. Dicendum eſt igitur ex ſupradictis reum eſſe à iudicibus Laicis reſtituendum Eccleſiæ, à qua fuit extractus.

18. Verùm pro Coronide huius reſolutionis mihi videtur ex his non eſſe relinquendam curioſam & practicabilem quæſtionē. An ſicut Eccleſia, vt dictum eſt ſpoliata reo eſt reſtituenda; ſic etiam ſit reſtituendus Regius Fiſcus, ſi fuerit reo ſpoliatus, qui detinebatur à ſuis Satellitibus. Et affirmatiuam ſententiam docet Ioannes Maria Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num.* 14. vbi ſic ait: Ampliatur duodecimò in fugientibus è carceribus, vel è manibus familiæ: quod intelligas, quando ipſe ſe eximeret; ſecus verò ſi fuiſſet ab aliis exemptus à manibus familiæ: provt accidit caſus iſte in Ciuitate Caſtellanatenſi, vbi Vicariatus officium gerebam, & fuit reſtitutus carceratus familiæ. Et ratio eſt, quia ſicut Eccleſia, quæ fuit ſpoliata, habet interdictum de libero homine reſtituendo; ita etiam familia habet interdictum reſtitutionis: quia Eccleſia dicitur cultrix iuſtitiæ, vel ſemper fuiſſet detentus per Birruarios, nam non obſtante quod ita detentus vim faciendo traxiſſet ſecum Birruarios, intus Eccleſiam, non gaudebit immunitate niſi liber & ſolutus euaſiſſet manus familiæ. Ita Nouarius. Qui pro ſua opinione adducit Francum *deciſ. 709. num.* 3.

c ſu / eſ. / d id.

19. Sed hanc ſententiam prorsùs eſſe reiiciendam exiſtimo. Et ideò dicendum eſt extrahentes reum è manibus Satellitum, malè facere & dignos eſſe maxima pœna: puto tamen tam ipſos, quàm reum, ſi in Eccleſiam confugiant gaudere eius immunitate, nec reum reſtituendum eſſe Curiæ ſæculari. Et ratio eſt clara: nam in tali caſu reus liber ingreditur in Eccleſiam, & verum eſt, quod ad eam confugiat: ergo eius immunitate non eſt priuandus; cùm omnia iura abſolutè aſſerant reos confugientes ad Eccleſiam eius immunitate gaudere, vt patet ex *cap. inter alia, de immunitat. cap. definiuit* 17. *quæſt.* 4. ex *l.* 2. *C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* vbi abſolutè dicitur; Sancimus nemini licere ad ſacroſanctas Eccleſias confugientes abducere. Cùm igitur ſupradicti Canones abſolutè loquantur, & non diſtinguant, ſequitur neque nos diſtinguere debere ex vulgatis teſtibus, quos adducit Surdus *conſil.* 51. *num.* 7. & Iaſon *in l. non dubium*, *num.* 58 *ff. de legibus*, & alij communiter. Et tradit in ſimili caſu Henricus Caniſius Profeſſor Sacrorum Canonum in inclita Academia Ingolſtadienſi *lib.* 3. *De ret. tit.* 12. *de imm. ut. Eccleſ. fol. mihi* 241.

oc in / ſ præ- / ibus / ſupra / 23. / in / ertio.

20 Confirmantur ſupradicta: quia omnes, & ipſe Nouarius aſſerunt reum, qui ſe ipſum exemit è manibus Satellitum gaudere immunitate, ergo debet etiam gaudere ſi exemptus fuit adiutorio alterius. Probo conſequentiam, quia in vtroque caſu reus, dum confugit ad Eccleſiam, liber & non captiuus ad eam confugit, ergo debet eius immunitate gaudere. Etſi non deſint Auctores tam veteres, quàm recentiores non ignobiles, quos ego congeſſi *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 30. & tenet nouiſſimè Caniſius *loco citato*, aſſerentes reum, etiamſi captus & in manibus Curiæ intret in Eccleſiam, eius gaudere immunitate: ergo quantò magis reus, de quo loquimur, debet illa gaudere: qui liber vt diximus, & non captiuus ad eam confugit. Adde quòd in Bulla Gregoriana nominatim excluduntur rei, qui ad Eccleſiam confugientes non poſſunt eius immunitate gaudere; inter quos non numerantur rei è Satellitum manibus extracti: ergo non ſunt ab immunitate excludendi: quia, vt ipſemet Nouar. *num.* 47. fatetur, verba Bullæ non ſunt amplianda, nec extendenda, neque limitanda, ſeu declaranda, ſed intelligenda, provt ſonant.

Quæ hic eſt ſupra Reſolut. 105.

21. Reſtat modo reſpondere ad argumentum, quod pro ſe adducit Nouarius: nempe quia ſicut Eccleſia ſpoliata debet reſtitui; ita & Curia ſæcularis. Et reſpondeo diſparem eſſe rationem: nam in caſu Eccleſiæ iudex ſæcularis illam ſpoliauit, abſtrahendo ab ipſa reum violenter, & ideò meritò eſt delinquens ei reſtituendus: ſed in noſtro caſu non ipſa Eccleſia ſpoliauit Curiam ſæcularem, ſed alij: & ipſa recepit reum liberum & non captiuum: ergo nulla ei adeſt obligatio reſtituendi illum. Caueant igitur Epiſcopi ab hac Nouarij opinione, nam ſi illam in praxi deducerent, eſſent ſeuerè puniendi.

22. Ad alium verò caſum, quem affert Nouarius. Reſpondeo primò diſparem eſſe rationem cum iſto, de quo locuti ſumus: nam reus non confugit liber ad Eccleſiam ſed adhuc in brachiis Curiæ ſæcularis. Vel reſpondeo ſecundò in hoc etiam caſu reum gaudere immunitate; vt ego nominatim contra Nouarium cum multis Doctoribus probaui *in part.* 4. *tr.* 1. *reſol.* 106. *& in part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 36. *& in part.* 1. *tract.* 1 *reſol.* 13. Et nunc pro probabilitate dictæ ſententiæ adducam auctoritatem Mariani Socini viri in legali literatura celeberrimi *tract. de citat. art.* 17. *in* 2. *membr.* vbi docet, Quod ſi familia capit aliquem extra domum, & captus trahens capientem ingreſſus fuerit domum, vel intra clauſuram domus partem corporis immiſerit, non debet inde inuitus extrahi: ita & reus, qui ſecum rapit Satellitem, & confugit ad Eccleſiam, debet eius immunitate gaudere. Cæteras verò rationes pro hac ſententia videbis penes me ipſum in locis citatis. Et ita hanc ſententiam poſt hæc ſcripta inueni docere Ghilinum *in ſumma ver. Eccleſia*, *num.* 2. & me citato Glianes *de cenſuris ver. extrahens*, *num.* 18. Trullench *in Decalog. tom.* 1. *c.* 11. *dub* 1. *num.* 11. & Cæſarem Loccatellium *in Breuiario de Tortura*, *inſpect.* 5. *num.* 162. vbi affirmant reum, qui ligatus cum Satellite fugit in Eccleſiam, debere eius immunitate gaudere.

Quæ omnes hic ſunt ſupra Reſ. 102. 103. & 104. & in Reſ. 106. §. Nec à verſ. Vnde.

Sup. hoc in Reſolutionibus not. præteritæ.

23. Sed cùm ſatis probatum ſit reum exemptum è manibus Satellitum, & ad Eccleſiam confugientem gaudere eius immunitate. Quæritur an eadem etiam gaudeant immunitate illi, qui exemerunt: maximè ſi reus ibat iam damnatus ad Triremes, vel exemerunt è carceribus. Et negatiuè quidem reſponderet

reſponderet Sarpus, quia qui eximunt condemnatos è manibus familiæ ſæcularis incidunt in crimen læſæ Maieſtatis, *ex textu in leg. cuiuſque verb. item qui confeſſum*, *ff.ad leg. Iul. Maieſt.* & docet Alexander *conſil.35.num.4. vol. 2.* Burſatus *conſil. 216. num. 1. & 5. vol.2.* Viuius *deciſ.92. num.4.* & alij; quos plena manu citat Maſtrillus *in indal:o c.59.n.1.& 2.*

24. Verùm contrarium tenendum eſt, maximè in terminis Bullæ Gregorianæ, in qua ſolùm excluduntur ab immunitate Rei læſæ maieſtatis tantùm in perſonam Principis. Vnde ex his etiamſi eximentes in ipſo actu eximendi vulnerarent, immò occiderent Satellites Regios vel fiſcum; ſi poſtea ad Eccleſiam confugerent; eius vtique immunitate gauderent: nam licèt occidentes Officiales Regios committant crimen perduellionis *ex leg.1. ff. ad leg. Iul. Maieſt.* & notant Doctores, quos citat Farinacius *quæſt. 112. num. 136.* Antonius de Amatis *deciſ.1. & 4.* cum aliis. Tamen, vt dictum eſt, ſolum crimen læſæ maieſtatis in ipſam perſonam Principis excluditur ab immunitate. Ergo &c.

Sup.hoc ſupra in Reſ.54 ſed lege etiã alias eius primæ not.

RESOL. CIX.

An extractus violenter ab Eccleſia à parentibus occiſi, ſi ſuperueniat curia ſæcularis, & capiatur debeat adhuc gaudere Immunitate?

Idem eſt, ſi metu iniuſtè illato, quod à iudice ſæculari capiendus ſis in Eccleſia, & fugias ab ea, adhuc non potes capi, quia tunc non diceris egredi ſed extrahi per violentiam. Ex part.9.tr.7.& Miſc.2.Reſ.6.

§. 1. Negatiuè reſpondet nouiſſimè, nixus authoritate Patris Suarez, Regens Sanfelicius *tom.2.deciſ.286.n.5.* & diſtinguendum putat: nam, ſi Iudex miſit alterum, qui tanquam priuatus amicus falſus, illum deciperet, vel inimicus vim inferret; tunc ſine dubio non poteſt capere illum: quia actio principaliter eſt Iudicis, & ideò ipſe tenetur Eccleſiæ reſtituere: ſi verò ipſe nihil cogitando de priori iniuria, reum inuenit extra Eccleſiam; poteſt ſine dubio illum capere & contra illum procedere; quia extra locum ſacrum illum inuenit, & ibi incipit exercere iuriſdictionem ſuam, & ideò non violat immunitatem, neque ipſe tenetur hominem reſtituere Eccleſiæ; alter verò, qui illum extraxit, tenebitur reſtituere: quòd ſi iam non poteſt, eſt per accidens, & ſatisfacit reſtituendo expenſas, & damna, provt poterit.

2. Nec obſtat id, quòd dicitur, quòd perſona extracta ſit priuata libertate, & venit reſtituenda, tanquam res affecta, quæ ad quemcunque tranſit, cum vitio tranſit: nam reſpondetur; nullo iure id eſſe fundatum, & iura adducta loquuntur in caſu diuerſo, quando videlicet, cohæret vitium. Et ita loquitur textus in l. *Si abducta, C. de furt.* In caſu noſtro etſi priuilegium prædictum competit perſonæ, attamen competit ratione loci; & donec eſt in loco: vnde, ſi ſponte exierit ab Eccleſia, non gaudet immunitate. Remig. *in tract. de immunit. in princip.3.præſuppoſ.n.12. & ſeq. & fall. 12.* Clar. *in §. fin. q.30.n.1.verſ.Sed certè.* At cùm in Eccleſia nulla per familiam Curiæ ſæcularis illata fuerit violentia; ſed extra locum ſacrũ captus, in quo perſona erat priuilegiata, ſequitur, non eſſe reſtituendum. Nec à Iudice poteſt dici ſpoliata perſona immunitate, cùm non adfuit conſenſus, & authoritas ipſius in extractione ab Eccleſia; ſed eam familia ceperit, poſtquam ad locum non immunem traxerunt, & interdictum: vnde vis non competit contra illum; qui non ſpoliauit, cap. *Cum ad Sedem. de reſtit. ſpoliat.*

3. Sed contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto quam cum Peregrino, Megala, & Genuenſi firmaui *in part. 1. tract. 1. reſol. 16.* & nunc contra Sanfelicum iterum firmo cum Gregorio de Valentia *tom.3.diſp.6.q.15.punct.1.ad reſp.ad 2.* Bonac. *tom.2.diſp.3.q.7.§.2.n.10.* & Caſtr.Pal. *tom. 2. tr. 11. diſp.vnic.punct.11. n.2.* qui nominatim refellit Suarez. Ratio eſt: quia illa extractio eſt violenta: ſed omnis extractio violenta, eſt nulla, & reo præiudicare non poteſt; aliàs facilè poſſent Iudices confugientes ad Eccleſiam capere, & punire ſi per vim ab aliis extractos licitè capere, & punire poſſent: ergo. Dices: Iudex, qui non fuit particeps huius violentæ extractionis, dici non poteſt extrahere delinquentem à loco ſacro, ſed ex profano: ergo non violat immunitatem. Sed reſpondeo, Iudicem violare immunitatem: quia primam extractionem continuat: delinquens enim, etſi extra locum ſacrum exiſtat corporaliter: moraliter tamen reputandus eſt, ac ſi in loco ſacro adeſſet: tum quia extractio nulla fuit: tum, quia immunitatis priuilegium non amiſit; ſi quidem Eccleſiæ eſt reſtituendus. At idem eſt, ſi, metu iniuſtè illato, quòd à Iudice ſæculari capiendus ſis, fugias ex Eccleſia, adhuc non potes capi: quia tunc non tam diceris egredi, quàm extrahi per violentiam. Sic pluribus comprobat Farinacius *in Append. de immun. c.2. n.55.* Et hanc ſententiam, præter Doctores citatos, tenet etiam, me citato, Trullench *in Decal.to.1.lib.1. c.11, dub.1.n.14.* Non eſt igitur recedendum ab affirmatiua ſententia, quam contra Suarez communiter tenet omnes vt viſum eſt, qui poſt ipſum ſcripſerunt.

Quæ nunc hanc ſequetur. & infrà in Reſ.112.

Sup.hoc leg doctrinam Reſ.not.præteritæ,& infrà ex Reſ. 127,§. Ad id

RESOL. CX.

An iudex, qui non mandauit extrahere reum ab Eccleſia, ſed ſatellites, vel alij extraxerunt vi, vel dolo, teneatur reſtituere eum in Eccleſia, vel poſſit contra illum agere? Ex part.1.tract. 1.Reſ. 16.

§.1. In tali caſu poſſe aduersùs talem procedere, quia illum inuenit extra locum ſacrum, putauit Suarez *de Relig. tom. 1. tract.2.lib.13. cap. 3. num. 17* & ideò illum non eſſe Eccleſiæ reſtituendum, nec pœnas violatæ immunitatis incurrere docet.

2. At ego ſemper contrariam ſententiam tenui, quam poſteà docuit noſter Megala *in 3.p.lib. 4.c.2. q. 1.n.32.* Peregrin. *tract. de immunit. Eccleſia, c.20. n. 324.* Et ratio eſt: quia talis reus eſt affectus pro reſtitutione Eccleſiæ, quæ fuit dolo, ſeu vi ſpoliata: ergo ad quemcumque tranſierit, cum tali onere tranſit: ſicut res furtiua tranſit ad omnes cum onere reſtitutionis cui de iure competit, ſcilicet; domino ſuo: adde, quod in Bulla dicitur. *Extrahunt, capiunt, & incarcerant.* Vt igitur dicta verba operentur effectum ſuum, *iuxta cap. Paſtoralis, de apellat.* ſunt intelligenda, *capiunt, & incarcerant*, ſcilicet, extractum. Ita Peregrinus. Deinde Summus Põtifex in iſta Bulla punit attentantes aliquid præter, vel contra eius formam: ſed Iudex, qui, ſi non mandauit, tamen extractum non reſtituit, contra Bullam attentare dicitur: ergo illius pœnam incurrit. Sed, quia talis caſus accidit in vrbe Neapolitana, & vt *ſupra* diximus, fuit deciſum: ponam verba Epiſcopi Genuenſ. *in praxi, c.17.n.5.* vbi ſic ait: [Anno 1598. quidam aſſaſſinus interfecit quandam perſonã, & poſteà confugit ad Eccleſiam, à qua fuit per vim extractus à conſanguineis occiſi, & aliquibus ſatellitibus Curiæ ſecularis, & eodem die coram Iudice ſæculari confeſſus fuit commiſiſſe dictum homicidium per aſſaſſinum. Fuerunt per Curiam Archiepiſcopalem citati omnes Iudices M.C.Vicariæ, Aduocatus, & Procurator Fiſcalis, & etiam

Sup. hoc Reſ. præteritã,& infra Reſ.112.& deſeras … dere etiã doctrinam Reſ.111. & … gnãter §. … id .Reſ.. 1…

Supra in … quæ nun… infrà 11… pro parti… attentar… contenta… hoc text… ge ſuprà 4.

etiam Carcerarij, quatenus deberent reſtituere dictum extractum Eccleſiæ prædictæ, vel procurare eius reſtitutionem, & non impedire reſpectiuè ad finem, quòd ſi conſtiterit Curiæ Archiepiſcopali à dicto delinquẽte fuiſſe commiſſum delictum exceptũ in Bulla, poſſet eidem Curiæ ſæculari conſignari: qui nõ aliter procurauerunt; ſed poſt breue tempus laqueo ſuſpendi fecerunt: & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt declarati excommunicati omnes prædicti Iudices, Fiſcales, Carcerarij, ſatellites, & conſanguinei occiſi, qui extraxerant dictum iuuenem à dicta Eccleſia.] Ita Genuenſis. Vnde apparet, omnes reos extractos ab Eccleſia vi, vel dolo per quaſcunque perſonas, eſſe à iudice laico Eccleſiæ reſtituendos: & ſi aliter fecerint, in excommunicationem, & pœnas Bullæ Gregorianæ incident.

RESOL. CXI.

An reus amittat Immunitatem, qui deceptus fuit ſubdolis verbis, & fallaciis ad egrediendum ab Eccleſia, & iudex poſſit illum punire? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 26.

[margin: ...c ſup. ...83. §. ...ſim ...lium, ...e do. ...n Reſ. ...tæ, & ...t etiã ...s not.]

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Bonacin. *de leg. diſp.* 3. *q.* 7. §. 2. *n.* 10. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 6. *n.* 154. Duard. *in Bulla Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 16. *n.* 34. Fagundez *de Præcep. Ecc. tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 56. qui citat Suarez, & Nauarrum; quamobrem aſſerit: [Videant delinquentes, ne ſe falli ſinant: vbi primùm enim à loco ſacro ſponte egrediuntur, hanc immunitatem amittunt: Fallit tamen hoc, iuxta Sylueſt. *verb. immun.* 3. *n.* 34. niſi exeant ad requiſita naturæ, cui libenter adhæreo: indecens enim eſt: vt Eccleſia Dei: & locus ſacer, qui omni odorum ſuffimento olere debet, his immunditiis ſordeſcat.] Ita Fagundez.

2. Non reticebo tamen, contrarium docere Bobadil. *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 80. ibi. [Aunque por palabras blandas: ò engañoſas, ò promeſſa, &c.] Idem docet Villadiego *in Polit. cap.* 3. *num.* 222. & noſter P. Megal. *in* 3. *p. lib.* 4. *cap.* 2. *quaſt.* 1. *num.* 32. vbi aſſerit. Et prædicta procedunt, etiamſi blandis verbis, vel fallaciis à miniſtris Iuſtitiæ, vel Iudice inductus delinquens ſponte exiret. Vnde hæc ſententia in fauorem Eccleſiæ amplectenda videtur, & illam etiam docet Maſtrill. heu quondam noſter *lib.* 2. *deciſ.* 169. *num.* 12.

RESOL. CXII.

An iudex laïcus violet immunitatem Eccleſiæ, ſi carceret aliquem à perſonis priuatis per vim extractum ab Eccleſia?

Et notetur, quod priuata perſona, quæ extraxit aliquem ab Eccleſia, afficitur cenſura. Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 102.

[margin: ...e ſu... ...Reſ. ...10.]

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Suarez *de Religione tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 17. & 19. *in fine.* quia talis iudex, vt ſuppono, non fuit particeps extractionis: ergo non incurrit pœnas.

2. Sed ego affirmatiuam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quia illa extractio irrita fuit & nulla, ergo extractus illicitè, nec iuridicè potuit à iudice laico incarcerari, quamdiu per extractum non ſtetit, ne in loco ſacro reponeretur. Adde quòd Gregorius XIV. in ſua Conſtitutione interdixit illas actiones per paticulam *vel*, quæ eſt alternatiua, ibi capere, extrahere, aut carcerare, & ita docet Bonacina *in Decalog. diſp.* 3. *quaſt.* 7. *punct.* 9. *num.* 10. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 15. *punct.* 1. *ad* 2. & Genuenſ. *in praxi c.* 17 *num.* 6. vbi etiam rectè notat cum Peregrino *de immunitate cap.* 14. *num.* 10. & aliis contra Gambacurtam *lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 4. & 5. quòd priuata perſona quæ extrahit aliquem ab Eccleſia afficitur cenſura.

RESOL. CXIII.

An ſi conſtaret notoriè reum non gaudere Immunitate Eccleſiæ, poſſit illum iudex ſæcularis extraxere ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi? Ex part. 1. tr. 1. Reſ. 14.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Gambacurt. *lib.* 6. *cap.* 14. & *lib.* 8 *cap.* 10. Villadiego *in Polit. cap.* 3. *num.* 238 & ante Bullam Gregor. probabiliter docuerat Suarez *de Relig. tom.* 1. *tr.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. [margin: Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq.]

2. Sed hodie poſt Conſtitutionem Gregor. XIV. vt notat Filliucius *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 6. *num.* 154. & Durandus *in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *quaſt.* 16. *num.* 31. hæc opinio eſt prorſus refellenda, & non audeant Iudices illam in praxi obſeruare, nam ſine dubio excommunicationem incurrerent, & contra ſacram immunitatem efficerent. Et ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, teſtatur Genuenſis *in praxi, cap.* 17. *num.* 5. & Riccius. *p.* 5. *collect.* 1792. & idem docet Lazarius *tract. de Blaſphem. quaſt.* 5. *n.* 71. vbi ſic ait: [Forma huius Conſtitutions ſeruanda eſt etiamſi confugientem ad Eccleſiam, notorium ſit, commiſiſſe delictum exceptuatum in ea: adhuc enim Epiſcopus debet priùs cognoſcere, an hoc ſit verum; & poſteà cõſignare reum Curiæ ſæculari: aliàs extrahentes incurrent cenſuram & reus eſt Eccleſiæ reſtituendus] Hoc etiam docet Farinac. *in Append immunit. cap.* 22. *numer.* 359. Raynerius *in Catal. cenſur. capite*, 9. *excom.* 31. *notab.* 3. & nouiſſimè Franc. Zipæus *in ſua Anal. Iur. can. lib.* 3. *de immun. Eccleſ. n.* 12. cum noſtro P. Megala *in* 3. *part. lib.* 4. *c.* 2. *q.* 1. *num.* 31. vbi aſſerit, formam huius Conſtitutionis eſſe ſeruandam, licet notoriè cõſtet reum commiſiſſe delictum in hac Extrauaganti exceptum, nam etiam ſi notorium releuet ab onere probandi *cap. veſtra: de cohabit. Cler. & mul.* tamen non releuat, quando probatio requiritur pro forma. Hæc ille, & alij, Ex quibus conſtat, me his diebus elapſis in quodam ſupremo Miniſtro Regio rectè opinionem Gambacurtæ reprobaſſe, illum à tali ſententia amouendo.

RESOL. CXIV.

An in caſibus exceptis liceat iudicibus ſæcularibus ſine licentia Epiſcopi reos ab Eccleſia extrahere? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 42.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunitate Eccleſ. part.* 4. *num.* 10. Acugna *in Decret. Gratian. part.* 1. *diſt.* 87. *cap.* 6. *num.* 7. Iulius Clarus *lib.* 5. *quaſt.* 30. §. *fin. num.* 20. Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *n.* 18. Guido Papa *deciſ.* 121. *num.* 1. Boerius *deciſ.* 109. *n.* 2. Guillielmus de Benedictis *in repet. cap. Raynutius ver. & vxorem, num.* 444. & alij teſtantes ita obſeruari in praxi. [margin: Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq.]

2. Sed hodie hæc ſententia non poteſt ſuſtineri, ſtante Bulla Gregor. XIV. vt ego ipſe ſatis firmaui *in part.* 1. * *reſolut.* 14. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Ambroſinum *de immunitate cap.* 11. *num.* 1. Simonem Rao *in reſponſ. ad dubia ſuper immunit. Eccleſ. fol. mihi* 27. vbi citat Aufrerium, Vulpellum, Cynum & Sylueſtrum, & nouiſſimè Peregrinum [margin: * Quæ hic eſt Reſ. antecedens.]

Peregrinum *de immunit. cap.* 14. *num.* 6. vbi ſic ait. In caſibus exceptis, ſi iudex, vel alius miniſter iuſtitiæ, abſque licentia Epiſcopi, vel eius Officialis, & interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ à dicto Epiſcopo, vel eius officiali auctoritatem habente, per vim extrahat reum qui confugit ad Eccleſiam, graue ſacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem, & pœnas contra ſacrilegos prædictos ſtatutas. Patet hæc concluſio ex præſenti conſtitutione Gregorij Papæ XIV. in illis verbis. [Volumus dictáque auctoritate decernimus & declaramus, vt curia ſæcularis eiúſque Iudices & Officiales ab Eccleſiis, Monaſteriis, locíſque ſacris prædictis laïcum aliquem vt præfertur, delinquentem, in nullo ex caſibus ſupradictis (exceptis,) ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo authoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, etiamſi aliis Ordinarij ſint, aut nullius diœceſis, aut Conſeruatores ab hac Sede ſpecialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios capere, extrahere, aut incarcerare, niſi eo caſu, quo ipſe Epiſcopus & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitæ illos in delictis (exceptis) ſuperiùs expreſſis culpabiles tradere, aut capturæ & carcerationi interuenire & aſſiſtere recuſauerint, tùncque reuerentiæ Eccleſiæ & locis ſacris debitæ memores prædictos delinquentes minori quo id fieri poterit cum ſcandalo & tumultu extrahere curent.] Hodie tamen ceſſat per ſupradictam conſtitutionem Pontificiam. Ita Peregrinus, & ego.

RESOL. CXV.

An iudices laici poſſint ſine licentia Epiſcopi extrahere reos, qui commiſerunt crimina exceptuata, quæ non gaudent Immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 28.

Sup. hoc in d. ... præcedentibus Reſ.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Sarpus *cap.* 6. *ſol.* 61. vbi ſic ait. Vidimus hactenus, quibuſnam ſacris locis immunitas tributa fuerit: & quænam reorum conditio nequeat ab iis diuelli. Reliquum modò eſt, vt videamus; cùm reus aliquis ad Eccleſiam confugit, à qua iure abſtrahi poſſit, quanam auctoritate id efficiendum fuerit. Quocirca communis eſt omnium opinio, Laïcum iudicem auctoritate, quæ nunc temporalis dicitur, abſque Eccleſiaſtici Præſulis venia, prehendendi ius tribuere, atque vt parficiatur mandare. Cuius ſanè rei claræ admodũ & efficaces ſunt cauſa. Eccleſiarum namque immunitas non violatur, ſi per vim quiſpiam in ea comprehenditur, qui tamen eiuſmodi defendi non poteſt immunitate: ſed nemo in atrocioribus delictis ea paſſim vti poteſt, igitur à quocumque comprehendatur, Eccleſiarum immunitas illæſa eſt. Huc accedit prehendendi facultatem ab iis peti decere, qui negare poſſint: ſed Eccleſiaſticus eam negare nequit, quæ à lege tribuitur: quare ab ipſo non eſt petenda. Ita ille.

2. Sed negatiuam ſententiam ſuſtinendam prorſùs eſſe puto, cui aſſiſtit ius commune, & conſtitutio Gregorij XIV. Probatur primò ex iure Canonico *in cap. frater* 17. *quæſt.* 4. vbi prohibetur potentioribus ſæcularibus reum inuitum ab Eccleſia extrahere non captata Sacerdotis licentia: ergo, ſignum eſt Sacerdotis licentiam requiri. Item facit textus *in cap. definiuit* 17. *quæſt.* 4. in quo datur facultas reddendi Eccleſiæ extractum ſine conſenſu Sacerdotis; vbi Archidiaconus & alij obſeruant hoc procedere etiam ad publicum Latronem, & ſic ad caſus exceptos.

3. Probatur ſecundò ex iure ciuili per textum *in leg. pateant. in fin. Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt:* vbi licèt Imperator extrahi poſſe ſtatuerit confugientem in Eccleſiam cum armis, ſi monitus arma non depoſuerit; adhuc fieri tamen non poſſe voluit Epiſcopo inconſulto: & reddit rationem, ne ſcilicet ſi multis paſſim hoc liceat, confuſio generetur. Et licèt ibi Imperator requirat cum Epiſcopo etiam ſuorum iudicum iuſſionem; tamen ipſe nihil in materia immunitatis contra ſacros Canones potuit ſtatuere. Sufficit nobis per dictum textum demonſtrare, quod etiam de iure Ciuili Imperatores voluerunt confugientes ad Eccleſiam extrahi non poſſe inconſulto Epiſcopo. Vide etiam Authen. *Siquis. Cod. ad leg. Iul. de adulter*, *in* § *final.* vbi ſtatuitur, quòd ſi maritus inuenerit in Eccleſia hominem ſibi de adulterio ſuſpectum cum vxore ſua loquentem; debet vtrumque defenſori Eccleſiæ, aut aliis Clericis tradere, vt ſeruentur, donec ſæcularis iudex, qui de hoc cognoſcere debet, requirat Epiſcopum, vt illos ipſi tradat: quod etiam probatur ex Authent. *de mandat. Princip.* §. *Sed neque*, in illis verbis: ***Auxiliabuntur autem tibi ad hoc, etiam Deo amabiles Eccleſiarum defenſores & OEconomi.*** Et ratio eſt, quia captura reorum, vt patet, eſt actus iuriſdictionis, qui in alieno territorio exerceri non poteſt *ex leg. extra Territorium ff. de iuriſdict. & in cap.* 2. *de conſtitut. in* 6. Ergo Iudex Laicus non poteſt exercere iuriſdictionem in Eccleſia, quia non eſt de diſtrictu Principis ſæcularis, ſed de Territorio iudicis Eccleſiaſtici, vt probat Cardinalis Tuſchus *verb. Eccleſia concluſ.* 5. *num.* 10. & Carolus de Graſſis, *effect.* 1. *num.* 6. Farinacius *conſil.* 214. *n* 3. *lib.* 3. & me citato Ciarlinius *controuerſ. forenſ. c.* 10. *num.* 5. & alij penes ipſos. Vnde hanc ſententiam in terminis iuris communis tenent Doctores, quos citat & ſequitur Farinacius *de immun. cap. vlt. num.* 356. Caballus *in quæſtionibus criminal. cap.* 194. *num.* 12. & Guallinus *tom.* 1. *in deferſ.* 1. *cap.* 31. *num.* 3. Rolandus à Valle *lib.* 1. *conſil.* 24. *num.* 15. & Ioannes VViggers *de inſtit. & iure tract.* 8. *cap.* 6. *dub.* 26. *num.* 172.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 63. §. 2. & in Reſ. 64. §. Ad doctrinam. & infra in Reſ. ſeq. lege §. Nec valet. & inferius in tr. 2. & ex Reſol 16. Vide §. Secũdò & ex Reſ. 302. §. 1. 2. & 3.

4. Sed hæc difficultas prorsùs ceſſat hodie ſtante conſtitutione Gregoriana, vbi clarè & expreſsè ſtatuitur ſæculares iudices non poſſe ſine Epiſcopi licentia aliquem ab Eccleſia extrahere; etiam in ipſis caſibus exceptuatis. Et ita ego cum multis Doctoribus ſatis firmaui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſolut* 14. vnde ſi in caſibus exceptis iudex vel alius Miniſter abſque licentia Epiſcopi, & interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ à dicto Epiſcopo, vel eius Officiali auctoritatem habentis, per vim extrahat reum in Eccleſia exiſtentem, ſacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem. Vide Doctores à me *in citata reſolut.* congeſtos; quibus adde Chartarium *deciſ. crimin.* 46. *nu.* 87. & Ciarlinium *in contro. forenſ. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 33.

Quæ hic eſt prima poſt præteritam.

5. Vnde ex omnibus ſupradictis apparet cauendũ eſſe à Capitulo 75. Alphonſi Regis in Sicilia; dum vult, quòd aliqui delinquentes extrahi poſſint ab Eccleſia per iudices ſuos Officiales temporales in quibuſdam caſibus in prædicto Capitulo enumeratis.

6. Reſtat modò reſpondere ad argumenta, quæ pro ſua confirmanda ſententia Sarpus adducit. Et ad primum argumentum: quòd cùm tales delinquentes non gaudeant Eccleſiarum immunitate, illa nullo modo violatur, ſi in Eccleſia comprehendantur. Reſpondeo negando conſequentiam: nam licèt crimina exceptuata non protegantur ab Eccleſia, non ſequitur ex hoc delinquentes in ipſa comprehendi & inde extrahi

extrahi poſſe ſine licentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, vt & clariſſimè patet ex rationibus huçuſque ſuperiùs adductis.

7. Ad ſecundum argumentum, videlicet, quod licentia petenda eſt ab illo, qui negare non poteſt: ſed iudex Eccleſiaſticus in noſtro caſu talem licentiam negare non poteſt. Ergo, &c. Reſpondeo, quòd talis licentia, licèt ab Eccleſiaſtico iudice negari non poſſit, tamen ab illo petenda eſt ex ratione, quam adducit imperator *in leg. pateant, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* nempè, ne confuſio generetur, & irreuerentia erga ſacroſanctas Eccleſias à Laicis Miniſtris in captura reorum.

8. Adde quòd etiam à Regularibus petenda eſt licentia ab Epiſcopo prædicandi in ſuis Eccleſiis; & tamen illam negare non poteſt Epiſcopus: & ideò ſufficit petita & non obtenta, vt vult Concilium Tridentinum. Ergo non eſt ſemper verum id quod Sarpus pro certo ſupponit: nempe licentiam non eſſe petendam ab illo, qui negare illam non poteſt. Vnde ex his omnibus refellendus venit Iuſtus Oldéſob qui nouiſſimè *in pract. crimin. tit. 3. caut. 17. n. 3* docet, hodie criminoſos non expectata Prælati licentia eſſe ab Eccleſia à iudicibus Laicis extrahendos, & contra Fagundez *in Decal. tom. 1. lib. 5. cap. 1. num. 21.* dicendum eſt aſſaſſinum non eſſe extrahendum à iudice Laico.

RESOL. CXVI.

An ſaltem ratione conſuetudinis iudices laici poſſint extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis, & excuſationem habere, ne obſeruent Bullam Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum?

Et notatur eſſe reprobandam conſuetudinem, etiam in terminis iuris communis, in qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia, donec examinetur cauſa ab ordinario.

Et an Conſtitutio Gregoriana ſit vſu recepta, explanatur?

Et an vt conſuetudo præualeat, aduerſus canones, & leges Pontificias, opus ſit, vt introducta ſit cum ſcientia, & expreſſo conſenſu Summi Pontificis? Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 29.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Sarpus *c. 6. fol. 62.* vbi ex Epiſcopo Couaruuias affirmat hanc conſuetudinem toto terrarum orbe à Chriſtianis receptam eſſe, & *fol. 51.* approbat etiam aliam conſuetudinem vt ſuprà viſum eſt, extrahendi fures ab Eccleſia, & paſſim in tota ſerie huius libri approbat conſuetudines in materia immunitatis Eccleſiarum.

2. Sed has conſuetudines prorsùs reprobandas eſſe exiſtimo. Et probatur noſtra opinio. Primò quia nulla conſuetudo valet, quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet *ex cap. grauem, de ſenten. excommunicat.* aſſerunt etiam communiter Canoniſtæ *in cap. nouerint, de ſentent. excommunic. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, vt obſeruat Peregrinus *de immunitat.* Ambroſinus *cap. 14. num. 2.* Bonacina *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 8. punct. 10. num. 4.* & alij, eſt conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum. Ergo, &c.

3. Secundò conſuetudo irrationabilis de iure non valet *ex cap. final. & ibi* Gloſſ. *in verb. irrationabilia, de conſtitut. in 6. & ex cap. fruſtrà cap. mala, diſtinct. 8.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, vt pote Sacris Canonibus contraria, eſt irrationabilis, vt patet *ex cap. cum venerabilis. cap. ad audientiam, de conſuetud.* Ergo, & c.

4. Tertiò conſuetudo ſtatuto æquiparatur *ex eg. de quibus, ff. de legibus ex cap. cùm dilectus, de conſuetud.* & ideò non inducitur ſuper his, ſuper quibus populus expreſsè ſtatuere non poteſt, vt obſeruat Aymon *conſil. 134. num. 25.* & latiùs *de antiquitate temporum in 4. part. ſect. 1. num. 13.* Sed in materia immunitatis Eccleſiaſticæ, & Eccleſiarum non ſolum populus, ſed Principes Laici nihil ſancire poſſunt, vt habetur *in cap. ſolitæ, de maior. & obediend. & in cap. 1. de conſtit.* Ergo nec conſuetudinem introducere valent.

5. Quartò immunitas Eccleſiarum eſt de iure diuino, vt tradunt communiter Doctores, quos plena manu congerit Chartarius *in deciſ. criminal. 46. num. 34.* & ego ipſe *in part. 4. tractat. 1. reſolut. 44.* Ergo, &c. Et licèt daremus, quod negandum eſt, immunitatem Eccleſiarum eſſe de iure humano, quod per conſuetudinem derogari poteſt *ex cap. final. de conſuetud. cap. in iſtis, diſtinct. 4. c. placuit diſtinct. 12.* tamen non poteſt procedere quando ius prohibet conſuetudinem, ſupponendo eſſe iniquam: & hoc modo prohibet ius Canonicum conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, *ex cap. 1. & cap. ad noſtram, de conſuetud.* & docet Rota Romana *deciſ. 10. de conſuetud. in antiquis*: Ergo nulla prorsùs conſuetudo eſt admittéda contra Eccleſiarum immunitatem Et ita docent communiter Doctores, & nouiſſimè omnino videndus Fagundez *in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 8 cap. 44. num. 20.*

[Margin: Quæ hic eſt ſupra Reſ. 1. & in Reſ. 2. §. Verùm reſpondeo.]

6. Quintò ſupradictæ conſuetudines iam reprobatæ ſunt à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat.* quatenus innouat, & exactè præcipit ab omnibus obſeruari Sacros Canones, & Concilia generalia, necnon Apoſtolicas ſanctiones in fauorem libertatis Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum. Et dictum Concilium fuit confirmatum per Bullam Pij IV. in qua adeſt clauſula decreti irritantis, quæ tollit omnem conſuetudinem præteritam & futuram, vt infrà probatur.

7. Et tandem ſextò omnis difficultas ceſſat ſtante Gregoriana conſtitutione, in qua, vt ego cum multis Doctoribus probaui *in part. 1. tract. 1. reſol. 1.* tolluntur omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum: quia ibi adeſt clauſula, *ſublata*, &c. qua tollitur omnis facultas iudicandi, *in cap ſi eo tempore, de elect. in 6.* Tum quia adeſt ibi decretum irritans, contra quod allegari non poteſt contrarius vſus, vt infrà videbitur: tum quia in dicta conſtitutione reducuntur omnia ad vnam formam, quæ de ſui natura opus eſt, vt ſeruetur ad vnguem; tum quia conſuetudo derogans immunitati corruptela à Summo Pontifice vocatur. Tum denique quia expreſsè derogat cuilibet facultati, quomodocunque emanauerit à Seda Apoſtolica, contrarium iudicandi: ſub qua tam ſtatutum, quàm lex & conſuetudo videntur comprehendi. Et in ſpecie, quoad caſum noſtrum ſtatuit iudices etiam in caſibus exceptuatis non poſſe auctoritate propria delinquentes ab Eccleſia extrahere.

[Margin: Quæ hic eſt ſupra Reſ. 3. à §. Ex his & in alijs eius annot.]

8. Sed aduersùs ſupradicta inſtabat olim mecum diſſerens quidam Miniſter Regius textum *in cap. 1. de conſtitut. in 6.* vbi Bonifacius VIII. decreuit; quòd Romanus Pontifex per conſtitutionem à ſe noniter editam non intelligitur in aliquo derogaſſe conſuetudinibus locorum & perſonarum; niſi expreſſam de iis fecerit mentionem. Sed in dicta conſtitutione Gregoriana nulla de conſuetudinibus particularibus habetur mentio; ergo, &c. Et ita peſſimè argumentatur Gambacurta *lib. 5. cap. 8 num. 8.*

9. Reſpondeo, quòd textus *in dicto cap. 1, de conſtitut.* non procedit, vbi per legem conſuetudini

contrariam ad ius commune primæuum reducimur: tunc enim conſuetudo tollitur per legem contrariam, licèt de conſuetudine in lege mentio facta non fuerit, vt docet Paulus de Caſtro *in l. de quibus, n. 54. ff. de legib.* & Chartarius *deciſ. crimin. 46. num. 45.* Sed per conſtitutionem Gregorianam poſt aſſertas conſuetudines reducimur ad ius commune primæuum: ergo concludendum eſt conſuetudinibus per illam ſufficienter fuiſſe derogatum.

10. Dicendum eſt igitur contra Sarpum conſuetudines contra Eccleſiarum immunitatem eſſe inualidas, & eſſe iam reprobatas à ſacro Concil. Trident. & conſtitutione Gregorij XIV. Vnde extrahentes reos ab Eccleſia in caſibus exceptis ratione conſuetudinis non excuſantur à pœnarum incurſione.

11. Hinc obiter nota non eſſe approbandam etiam in terminis iuris communis illam conſuetudinem, quam conatur defendere doctus & eruditus Ioannes Petrus Fontanella *deciſ. 200. & 201.* ex qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia, donec examinetur cauſa ab Ordinario: nam hæc conſuetudo tanquam irrationabilis, & contra ſacros Canones, atque immunitatem Eccleſiaſticam eſt reiicienda per textum expreſſum *in cap. definiuit 17. quæſt. 4.* vbi cauetur, ne reis aliqua vis, aut nocibilitas, damnúmve inferatur, quin poſſint per triginta paſſus ab Eccleſia exire: ergo in dicto textu ſupponitur ibidem ligari non poſſe.

Sup. hoc in R... §. Sed primus. & ſupra ex Reſ. 101. lege ... §. vlt. ... poſt initium.

12. Nec valet dicere, dum cauſa examinatur, poſſe iudicem ſæcularem ſuæ iuriſdictionis terminos ſeruare indemnes: quia non eſt modus ſeruandi ſe indemnem exercere iuriſdictionem, vbi non poteſt: nam reus, dum eſt in Eccleſia, vt ſatis ſuprà probatum eſt, dicitur eſſe extra territorium & iuriſdictionem iudicis ſæcularis: ergo ibi ligare non poteſt. Et ita docet Perſicus *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 12. num. 118.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 2. num. 2.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 55.* & alij.

Sup. in Reſ. præterit... §. ... & ... Reſ. 64. §. ... & ... doctr... 2. & ... tr. 2. ... 16. ... Reſ. 102. §. 1. 2. & 3.

13. Sed quia omnia ſuperiùs ſtabilita procedunt maximè & ſine vlla difficultate in terminis conſtitutionis Gregorianæ Sarpus *fol. 67.* reſpondet non eſſe vſu receptam, & conſuetudine antiquatam eſſe. Sed quoad primum: reſpondeo, (& hoc eſt valde notandum, & ideò perpetuò tene menti,) quòd in dicta conſtitutione Summus Pontifex appoſuit clauſulam decreti irritantis: cuius ea virtus eſt, quòd probari non poſſit legem vel conſtitutionem tali clauſula roboratam vſu non fuiſſe receptam. Et ita poſt Ancharanum, Archidiaconum, Geminianum, & alios firmat Caputaquenſis *p. 3. dec. 204* Et nouiſſimè ſacra Rota in Maior. Indultorum die 11. Aprilis 1639. corā Domino meo Merlino, & in eadem cauſa die 16. Nouembris 1640. corā Domino meo Peutingero. Quibus ego addo Chartarium *deciſ. crimin. 74. num. 19.* vbi pro hac ſententia adducendo etiam Gabrielem, & Marcheſanum ſic reſpondet ad iudices Laicos Mediolanenſes, qui in cauſa cuiuſdam rei intendebant non eſſe ſeruandam dictam conſtitutionem Gregorianam, quia non erat Mediolani vſu recepta. Hanc etiam ſententiam docet Bonacina *tom. 2. diſput. 3 quæſt. 8. punct. 10. num. 4.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vn. cap. punct. 10. num. 3.* Farinacius *de immunit. cap. 2. num. 5.* Vnde videant illi, ad quos ſpectat, ſi non obſeruando conſtitutionem ſuprà dictam poſſint ſe legitimè tueri & defendere aſſerendo non eſſe vſu receptam.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Reſ. ... §. vlt. & in Reſ. ... §. vlt. ... lege ... per to... & Reſolutiones earum notationum, & infra §. Igitur. hu...

14. Et miror etiam quomodo Sarpus potuiſſet ſe tueri, quoad aliqua immunitatem Eccleſiarum lædentia ratione conſuetudinis: quia dato & non conceſſo, quòd dicta conſuetudo valeret contra ius: tamen nondum ſufficienter præſcripta eſſe poteſt ad eos excuſandos: nam ab eo tempore, quo editum fuit Concilium Tridentinum vſque ad tempus: quo facta fuit conſtitutio Gregoriana, necdum elapſum erat tempus ſufficiens ad legitimam conſuetudinem inducendam; & idem dicendum de tempore conſtitutionis Gregorij XIV. vſque ad diem in qua Sarpus ſcripſit: nam vt communis fert ſententia, vt conſuetudo præſcribat contra ius Eccleſiæ, & Canones opus eſt ſpatio quadraginta annorum vt patet ex authent. *quas actiones, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ex multis ſacris Canonibus, quos ſemper ſequutum fuit venerandum ſacræ Rotæ Auditorium, vt in vna Gerundenſi Adminiſtrationis die 13. Maij 1630. coram Veroſpio; apud Guerilios Venetos *deciſ. 375. num. 10.* In vna Salernitana die 2. Iulij 1623. coram Cauallerio *deciſ. 651. num. 5.* In vna Calaguritana die. 7. Maij 1574. coram Cæſare de Graſſis *deciſ. 11. num. 1.* In Burbenſi die 22. Maij 1613. coram Mançanedo apud poſthumas Farinacij *tom. 1. deciſ. 479. n. 12.* in vna Ilerdenſi die 14. Nouembris 1611. & in vna Romana die 9. Decembris 1614. coram Coccino, penes poſthumas Farinacij *tom. 1. deciſ. 355. n. 2. & tom. 4. deciſ. 611. n. 3.* In vna Veneta die 6. Martij 1589. coram Mantica *deciſ. 31. num. 3.* Et tandem in Giennenſi die 23. Nouembri 1613. coram Buratto *part. 1. deciſ. 19. num. 7.* In quibus omnibus deciſionibus ſacra Rota canonizat communem opinionem Doctorum aſſerentium contra Canones & Eccleſiam non eſſe admittendam conſuetudinem minoris temporis, quàm quadraginta annorum; Sed, vt dictum eſt à tempore Concilij Tridentini vſque ad conſtitutionem Gregorianam non fluxerunt anni quadraginta, neque etiam à dicta conſtitutione vſque ad tempus in quo ſcripſit Sarpus: ergo neſcio qua ratione potuerit ipſe defendere conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum, & contra ea, quæ circa dictam materiam diſpoſita ſunt in iure, vel in prædicta conſtitutione Gregorij XIV.

ius Reſ. & inferius in tr. 2. Reſ. 45. & 345. §. 2. & ſeq. & in Reſ. 33. §. 6. poſt medium. verſ. quibus. Sup. hoc in tom. 6. tr. 2. Reſ. 2. §. Tertia. & §. Sed quod. & ſeq. & in Reſ. 6. §. 1. & vlt. & in aliis earū notationum.

15. Sed ad labefactandā magis opinionem Sarpi & aliorum, qui ſupradictas conſuetudines contra Eccleſiarum immunitatem conantur defendere, ſub prætextu, quòd ſint validæ, quia dicta immunitas eſt de iure poſitiuo, præter reſponſiones ſuperiùs poſitas aſſero, quòd vt conſuetudo præualeat aduersùs Canones, & leges Pontificias opus eſt, vt ſit introducta cum ſcientia & expreſſo conſenſu Summi Pontificis, & præter Oldradum *conſil. 237. 244. & 254.* Federicum de Senis *conſil. 17.* Nattam *conſil. 574.* & Doctores communiter *in c. cùm non ignoras, de præbend. & cap. litteras, de conceſſ. præbend.* adducam in confirmationem huius doctrinæ Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ in vna Treuerenſi Abbatiæ Sancti Maximini die 24. Ianuarij 1625. coram Domino meo Coccino Decano, vbi firmatur ad inducendam conſuetudinem contra Canones requiri nedum ſcientiam, ſed etiam expreſſum conſenſum Papæ. Et verba ſacræ Rotæ ego adduxi in Apologia contra Salgadum quod etiam nouiſſimè docuit ſacra Rota in Meſſan. Decanatus die 27. Maij 1641. coram Domino meo Dunozet, & in Maior. Indultorum die 11. Aprilis 1639. coram Domino meo Merlino, cuius magiſtralis Deciſio omnino videnda eſt.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 2. Reſ. 10. §. Et ideo. ſed lege eam per totam.

16. Qua doctrina ſuppoſita, neſcio quo pacto conſuetudines contra immunitatē Eccleſiarum poſſint defendi ab aliquibus Doctoribus, cum non fuerint introductæ cum ſcientia & expreſſo conſenſu Pontificis: imò contra dictas conſuetudines Concilium Tridentinum, & conſtitutio Pontificia Gregorij inuehitur & illas reuocat, & Summi Pontifices quotidie aduersùs tales conſuetudines, potiùs abuſus, reclamant, & in Bulla Cœnæ ſingulis annis improbant

bant & damnant Ergo,&c.

17. Nec obſtat dicere quòd tunc conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum eſſet irrationabilis, & introducta aduerſus ſacros Canones,quando tolleret vniuerſam Eccleſiarum immunitatem;ſecus ſi in aliquo caſu, vt accidit in conſuetudinibus aliquorum Regnorum. Et ita argumentatur Couarruuias,quem more pecudum (diſplicet mihi de viris doctis ſic loqui)ſequuti ſunt poſtea multi Iuriſconſulti , vt Cenedus *in Canon. Quæſtion.q.4. num.3.* Seſſe *de inhibit. c.8.§.3.n.136. 146. 147. & 155.* Pereira *de manu Regia part.2.cap.59.n.19.*.Guttierez *de Gabell. quæſt.93. num.12.* Garſias *de nobilit. gloſ.9. num.44. & ſequent.* Vallaſcus *tom.1.allegat.10.num.5.*Caſtillo,Soto maior *de tertiis , cap. 12. cum.34.* Rodericus *de ann. reddit. lib.1.cap.17.num.58.62.& 63.* Villalobos *in compend. opin.verb. Clericus. num.*80.*in fin.* Farinacius *quæſt.8. num.3.*Graſſus *de effect.Cleric. effect.1.num.*388. Gratianus *in diſceptat.forenſib.tom.1.cap.40,n.39.* Giurba *conſil.52.num.3.* Iulius Clarus *in §. fin quæſt.36.verb. Sed &.*Thomas Bozius *de iur ſtat.cap.17. & quod Papa,*& alij.

18. Sed hæc doctrina eſt prorsùs refellenda,tanquam Sacris Canonibus contraria,vt patet per textum expreſſum *in cap. Clericus de iudiciis* : in quo à Summo Pontifice damnatur conſuetudo particularis contra immunitatem Eccleſiaſticam, & ex aliis iuribus,quæ ego adduxi *in part.4.tr.1.* reſol.21.Et hanc ſententiam nunc magis ſtabilire conabor.

hic ra in ef.2.à dato. n Ref. aliis rimæ

19. Dico igitur damnandas eſſe omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiaſticam, etiamſi non ſunt generales,ita vt tollerent omnem immunitatem:ſed etiamſi ſint particulares quoad vnum tantùm caſum ; & hoc non ſolùm ex auctoritate ſacrorum Canonum, ſed ex ſolidiſſimis rationibus : quia, vt ſuprà viſum eſt, conſuetudo non poteſt introducere id quod lex non poteſt ſtatuere; quod etiam determinat Sacra Rota die 26. Nouembris 1594. coram Gypſio, & die 22. Martij 1613. coram Mançanedo penes poſthumas Farinacij *tom.1. deciſ.20. n.5. & deciſ.479.num.3.*non enim plus auctoritatis poteſt habere, quàm lex, vt patet ex iuribus , quæ adducit Sacra Rota die 30.Martij 1629.coram Vbaldo penes deciſiones Venetas Guerrilij *deciſ.265. num.18.* Sed lex Laica non ſolùm in generali , ſed nec etiam in particulari aliquo caſu poteſt ſtatuere aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt de ſe patet, nec indiget probatione,ex defectu nempè iuriſdictionis,vt inter alios docet Chartarius *deciſ.crimin.num.84.*

20. Quod confirmatur : nam valet argumentum de toto ad partem,vt obſeruat Sacra Rota in vna Romana die 11.Maij anno 1609.coram Damaſceno penes poſthumas Farinacij *tom.1. deciſ. 223. num.1.* & patet *ex l.quæ toto.ff.de rei vendic.*& ex Menochio *de præſumpt. lib.3. quæſt.35. num.27.* Surdo *conſil.435. numer.21.* Thoma à Romaſettis *in floribus legum Regul.46.*maximè vbi datur eadem ratio , vt eſt in caſu noſtro.Idem Menochius *conſil.72. num.5.*Surdus *conſil. 193.num.6.* Et alij. Si ergo conſuetudo generalis contra libertatem Eccleſiaſticam etiam ſecundùm Aduerſarios eſt reprobanda ; neque etiam particularis erit admittenda : vtraque enim eſt deformis & irrationabilis;nam magis & minus nõ differunt ſpecie, nec mutant ſubſtantiam rei, vt habetur *in l. vltim.ff. de fund. inſtruct. & in l.ſi is cui,ff. quemadmod. ſeruit. amittat.* & docet Surdus *conſil.305. num.66. & conſil. 368.num.13.*cum aliis:ergo,&c.

21. Et ita hanc noſtram ſententiam , nempè conſuetudines etiam particulares, & quoad aliquem caſum tantum contra immunitatem Eccleſiaſticam eſſe reprobandas docet Baldellus *tom.1.lib.5.diſp.39. nu.7.* Bonacina *in Bull.Cœn.diſput.1.quæſt.20. punct.1. num.10.* Gaſparus *in defenſ.iur. Pontif. diſput.6.cap.4. num.23.* Ciarlinius *in controuerſ.forenſſib.lib.1.cap.31. num. 17.* Maſcardus *de interpretat.ſtatutor. concluſ. 1. num.131.* Sperellus *deciſ.37.num.47.* Tannerus *tom.3. diſput.5.quæſt.7.dub.1.num.16.*cum Suarez & Valboa, quos *vbi ſuprà* citaui : quibus etiam adde Duardum *in Bullam Cœnæ, lib.2.num.18.quæſt.9.numer.7.* Et ita hanc ſententiam nominatim contra Couarruuiam nouiſſimè improbauit Sacra Rota Romana die 20. Iunij 1636.coram bon.mem. Coccino in cauſa Barcinonenſis emptionis.

22. Igitur reaſſumendo breuiter omnia ſupra dicta aſſero(& qui habet aures audiendi audiat)omnes & quaſcunque conſuetudines contra immunitatem Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum eſſe inualidas : quia ſunt contra ius diuinum,vel ſaltem contra ius poſitiuum,aduersùs quod præualere non poſſunt ; quia ſunt irrationabiles , & ab ipſo iure reprobatæ tanquam tales : & quia à Concilio Tridentino,& conſtitutione Gregoriana fuerunt reuocatæ. Ergo nec excuſari poſſunt ex tacita Summi Pontificis approbatione , nam reclamat ſingulis annis in Bulla Cœnæ,vt ſatis probabitur in Apologia contra Salgadum, vt docet nouiſſimè Franciſcus Aranio *in part.2. D. Thomæ,quæſt. 97. diſput.3. ſect.5.diffic.4.* & poſt hæc ſcripta Sanctiſſimus D.N.Vrbanus VIII edidit Bullam quæ incipit *Romanus Pontifex* dat.Romæ 5.Iunij 1641.vbi annullat & reprobat & declarat ſemper fuiſſe nullas & reprobatas omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum.

Sup. hoc lege ſuprà §. Sed quia. huius Reſ.& in tom. 6. tract. 1. Reſ. 13. §. vlt. & Vide illam per totam,& Reſolutiones eius primæ not .& infra in tr.1. ex Reſ. 335. Vide §. 10. Deinde.poſt medium.

23. Vnde ex omnibus ſupradictis patet refellendum eſſe Barboſam *de iur. Eccleſ.lib.2.cap.3.num 82.* vbi aſſerit circa immunitatem Eccleſiaſticam magnam habere vim conſuetudinem : quapropter in multis caſibus ad illam recurrendum eſſe ; cùm in nullo caſu, vt ſupra probatum eſt,poſſit conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum præualere.

RESOL CXVII.

An dum cauſa agitur,reus gaudeat Immunitate,necne, & an poſſit iudex ſæcularis illum ab Eccleſia extrahere,& in ſuis carceribus detinere?

Et quid eſt ſentiendum de modo conſtituendi reos ligatos intra Eccleſiam?

Et in textu huius Reſolutionis aliqui alij curioſi caſus ſæpius contingentes in praxi quæruntur , & explanantur , in quibus reus gaudet Eccleſiæ Immunitate. Ex part.1.tract.1.Reſol.32.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Sarpus *c.6.fol.65.*vbi poſtquam dixiſſet aliquos aſſerere in tali caſu reos eſſe cuſtodiendos in compedibus intra Eccleſiam:aliquos verò dixiſſe vigilias cuſtodiendas eſſe circa Eccleſiam : ipſe tandem ſic ſubdit. Prudentes iudices rectiùs iudicarũt reos ab Eccleſiis extrahere, ſaluo tamen iure reſtituendi ſacro loco, quando ita expedire viſum fuerit, eóſque cuſtodiæ tradere , donec prehenſio probata ſit, aut improbata, Eccleſiæ reſtituantur, provt iure conuenire viſum fuerit. Sic ille.

2. Sed primus modus conſtituendi reos ligatos intra Eccleſiam, iam ſuprà ſatis à nobis reprobatus eſt contra Fontanellam.Secundum modum reprobat Sarpus ob reuerentiam debitam ſacro loco (Timeo Danaos;& dona ferentes) ſed non damnat Raphaël de la Torre *tom.2.in 2.2. quæſt.99. artic.3. diſput.7.*& Suarez *de Relig.tom.1.lib.3.cap.12.n.4.* & alij, quos citat & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.2. tract.11. diſp. vnic.*

Supra in Reſ. quæ hic eſt antecedens §. Hinc obiter. & ſupra in Reſ. 101. §. vlt. à lin.6. à verſ. Nec approbo.

*vnic. punct.*11. *num.*6. Tertium modum, quem ipſe approbat, ego prorsùs reprobo. Primò quia extrahẽs delinquentem ſicut vult Sarpus, extraheret illum ſine licentia Epiſcopi, quod ſupra probatum eſt eſſe contra ſacros Canones, & Bullam Gregorianam. Secundò, quia Eccleſia habet regulam pro ſe, quòd quilibet cuiuſcunque conditionis ad Eccleſiam confugiens ſit in ea tutus. Tertiò, quia cùm reus ſit iam intra Eccleſiam, dicitur ipſa Eccleſia in ipſius quaſi poſſeſſione; & ideò in eadem poſſeſſione conſeruanda, donec de veritate quæſtionis appareat. Et ita docet Decianus *lib.6. cap.*29.*num.*2. Farinacius *de immunitat. cap. vlt. num.*370. & Peregrinus *cap.* 16. *n.*29. vbi ſic ait: Decianus tuetur, quòd regulariter etiam de iure non ſit reus conſignandus Curiæ ſæculari, vt ille detineatur in carceribus Laicis; ſed tutus debeat permanere penes iudicem Eccleſiaſticum. Sic ille. Et de hac quæſtione non eſt dubitandum poſt conſtitutionem Gregorianam, vbi ſtatutum eſt quod delinquentes poſtquam ab Eccleſiis, locisve ſacris, in caſu quo Epiſcopi recuſauerint extrahere, à ſæculari extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponantur; & inibi ſub tuto & firmo carcere, opportunáque cuſtodia illis data etiam ſi opus fuerit, per Curiam ſæcularem detineri debeant. Ita ille.

Sup. in Ref. quæ nunc eſt prima poſt præteritam, & in aliis eius primæ not.

3. Sed hîc inſurgit dubium. An liceat iudicibus Laicis in caſibus exceptis reos reponere in carceribus ſæcularibus nomine Epiſcopi, vt ibi tutiùs cuſtodiãtur. Affirmatiuè reſpondent aliqui, quia in tali caſu cẽſentur reponi in Carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ cùm ibi Epiſcopi nomine detineãtur: ſed hoc mihi nõ placet; cùm Bulla præſcribat reum reponendum eſſe in carceribus Eccleſiaſticis, & poſtquam Epiſcopus declarauerit eum gaudere immunitate, non poſſit eũ à carceribus liberare, niſi conſentiente Magiſtratu ſæculari. Hinc à fortiori dicendum eſt non poſſe iudicem Laicum, qui extrahit reum in caſibus exceptis, retinere illum in carceribus ſuis dando tamen cautionem de immunitate, ſed debet re ipſa reum Eccleſiæ reſtituere: ita Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 3. *quæſt.*7. *punct.*4. *num.*11. & alij aſſerentes hoc procedere etiamſi reus ſic extractus vellet cedere * iuri ſuo.

* Sup hoc lege §. penult. & vlt. huius Ref.

4. Sed hîc obiter quærenda ſunt aliqua. Et primò inquiro. An Miniſtri, qui violenter extrahunt reum ab Eccleſia, ſi poſtea ex aliquo delicto ad eam confugiant, priuẽtur immunitate. Et affirmatiuè reſpondet Decianus *lib.6. cap.*25.*num.*9. Germonius *de Sacror. immunitat. lib.*3.*capit.*16. *num.*104. & alij: quia non videtur concedendam eſſe immunitatem ei, qui noluit eam alteri concedere. Verùm ego contrarium ſentio cum Caſtro Palao *tom.* 1. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.*10.*num.*10. & Farinacio *de immunit.cap.*6.*num.* 106. Qui concedo talem reum dignum eſſe, vt immunitate priuetur: ſed non apparet ex vllo Canone eſſe de facto talem pœnam contra illum ſtatutam: ergo pro illo ſtat regula generalis, vt ipſe debeat immunitate gaudere.

Sup hoc lege §§. annot. ſeq.

5. Quæro ſecundò. An in caſibus non exceptis poſſit Prælatus dare licentiam extrahendi reos ab Eccleſia: & ex illius mandato poſſit iudex Laicus delinquentem capere & punire. Et affirmatiuè reſpondet Correa *in relect. de immunit. par.*4.*n.*10. Suar. *tom.*1. *de Relig.*3.*c.*13 *n.*3. Syluest. *verb. immunitas* 3.*quæſt.*4.*n.*4. Raphaël de la Torre *tom.*2.*in* 2.2.*quæſt.*99. *art.*3.*diſp.* 7. gardu 8. & Villalobos *in ſumm. tom.*2. *tr.*39.*difficul.* 8.*n.*3. vbi ſic ait. [Tampoco ſeria pecado, quando los Rettores de la Igleſia dieſſen licentia iuſtamente para ſacarle, y eſto aunque el reo ſe quexaſſe: La razon es, porque el priuilegio ſe concede principalmente à la Igleſia, y entonces ſeria iuſta quando ſe intregueſſen dando primero ſeguridad de que no le caſtigarian con vida, ni en otra pena corporal; come ſe colige dal *cap. id conſtituimus* 17. *quæſt.*4.] Ita Villalobos. Et hanc ſententiam poſt conſtitutionem Gregorianam, quod valde miror, tenet Peregrinus *de immunitat.c.*12.*num.*9.

6. Sed ſtante dicta Bulla Gregorij XIV. ego prorsùs teneo hoc Prælatis eſſe interdictum, nec poſſe reos iudici ſæculari conſignare extra caſus expreſſos. Et ita docet Bonac. *tom.*2. *diſp.*3.*q.*7. *punct.*7.*n.*3. cui ego addo Caſtrum Palaum *tom.*1.*tr.*11. *diſp. vnic. punct* 11.*n.*5. quia, ait ille, in ſupradicta Bulla ſolùm in aliquibus caſibus cõceditur Prælatis hæc facultas conſignandi reos iudicibus ſæcularibus; ergo tacitè in aliis negatur, maximè cùm in dicta Bulla dicatur eſſe irritum & inane, quod contra actum fuerit. Ergo ne immunitas violetur in caſibus non expreſſis, concurrere debet conſenſus rei, & conſenſus Eccleſiæ: nam contra Villalobos & alios vbi ſuprà, dicendum eſt quòd licèt hoc priuilegium ſit conceſſum Eccleſiæ, ordinatur tamen etiam & redundat in reos ad illam confugientes, vt non poſſint inuiti abſtrahi. Et ideò ſententiam Villalobos & aliorum caueant iudices Eccleſiaſtici in praxim deducere: nam etiam non deſunt aſſerentes in tali caſu Epiſcopum incurrere in excommunicationem, quia violat immunitatem in conſtitutione Gregoriana præſcriptam, licet alij reſpondeant dictam excommunicationem impoſitam eſſe contra violantes immunitatem per extrahendi, non autem contra Epiſcopus præbentes extrahendi facultatem.

Sup. hoc lege ſupra ex Ref. ... doctrinam §. Sed non definam. & ſeq.

7. Et nota hîc obiter, quòd quando iudex extrahit reum ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, licet poſtea ſecuritatem tribuat, & cautionem & iuramentum, non eſſe corporaliter reum puniturum, non excuſatur, ſi non reſtituat reum Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit. Ita Suarez *de Relig.tom.*1.*lib.*3.*c.*13.*num.*6. & alij quos citat & ſequitur Farinacius *cap.*2.*n.*50. quibus adde Villalobos *num.*4.

8. Quæro tertiò. An iudex Laicus extrahens reum ab Eccleſia, teneatur ad reſtitutionem damnorum, quæ inde paſſus eſt. Non teneri ad vllam reſtitutionem aſſerunt aliqui; quia in ſentẽtia D.Thomæ 2.2.*q.*99.*artic.*2.*ad* 3. in tali caſu non committitur niſi ſolum ſacrilegium, quia rem ſacram violat: ergo non adeſt obligatio reſtitutionis, quæ conſurgit ex violatione iuſtitiæ. Vide Decianum *lib.*2.*cap.*28. *num.*6. & alios, quos enumerat Ambroſinus *de immunitat.cap.* 15.*num.*8.

Sup. hoc ſupra in Ref. 108. §. Illuſtriſſimo. & ſeqq.

9. Sed ibi ipſe meritò ſententiam tenet affirmatiuam quam etiã tuetur Suarez *de Relig.tom.*1.*lib.*3.*c.* 13.*numer.*5. Valentia *tom.*3.*diſput.*15. *punct.*1. *quæſt.*2. Villalobos *in ſumma tom.*2.*tract.*39. *difficult.*8. *num.*4. Layman *lib.*4. *tract.*9.*cap.*3. *num.*14. Scortia *in Bulla Pontif. Epitome* 152. *theorem.*285. Peregrinus *de immunit.cap.*15. *num.*26. Farinacius *cap.*20. *numer.*321. Bonacina *tom.*2. *diſput.*3. *quæſt.*7. *punct.*7.*num.*3. Caſtrus Palaus *tom.*1.*tract.*11. *diſput.vnic. punct.*11. *num.* 14. Probatur primò; quia illa extractio non ſolum eſt Eccleſiæ iniurioſa, ſed etiam reo; nam ipſe ius habet ne in Eccleſia capiatur; & ſi opus fuerit, per vim, & arma poteſt extrahenti reſiſtere, vt tradit Farinacius *cap.*2. *num.*46. Italia *lib.*1.*cap.*6.§.2.*num.*45. Suarez *vbi ſupra, num.*4. & alij: ergo iudex peccat contra iuſtitiam commutatiuam illum extrahendo; ergo ad reſtitutionem damnorum tenetur. Probatur ſecundò, quia iudex Laicus capiens Clericum nõ ſolùm peccat peccato ſacrilegij; ſed etiam iniuſtitiæ, cùm in ipſum iuriſdictionem non habeat: ergo etiam non ſolùm peccabit peccato ſacrilegij, ſed etiam

iniuſtitiæ

iniuſtitiæ capiendo Laïcum in Eccleſia; quia in ipſum, dum exiſtit in Eccleſia, nullam iuriſdictionem habet.

10. Nec obſtat hoc priuilegium eſſe conceſſum loco & non perſonæ vt ſæpiùs ſuprà dictum eſt:nam reſpondeo hoc priuilegium redundare etiam in homines ad ipſam Eccleſiam confugientes:& ideò conceſſum eſt quidem loco,ſed vt tuti ſint in eo exiſtentes.

11. Dicere autem, quòd nullus iudex hanc reſtitutionem facit,& difficile creditu eſt tam communem praxim continere tam grauē errorem.Reſpondeo cum Suarez hîc nos non tractare quid fiat, ſed quid fieri debeat:nulla enim conſuetudo præualere poteſt contra hoc ius,quod naturale eſt, ſuppoſita Eccleſiæ immunitate, cui etiam iudices per ſua facta derogare non poſſunt.

12. Reſtat modò reſpondere ad auctoritatem Sancti Magiſtri. Dico igitur primò D. Thomam in dicto loco ſolùm voluiſſe definire aliqua peccata ſacrilegij ſeparata ab omni alia malitia;& licet exemplum poſuerit in iudice extrahente delinquentem ab Eccleſia,illi inhærendum non eſſe,cùm ſolùm tranſeunter dixerit, & exemplorum non requiritur veritas. Vel ſecundò dicendum eſt, & meliùs,quòd non obſtat S. Thomam dixiſſe,cùm iudex extrahit reum ab Eccleſia, ſolum illud peccatum habere malitiam ſacrilegij : quia poteſt explicari habere malitiam ſacrilegij per ſe ac primariò;conſecutiuè tamen habere malitiam iniuſtitiæ; quatenùs ſuppoſita immunitate competit ius delinquētibus ad Eccleſiam confugientibus,ne per vim ab ipſo extrahi poſſint.Et hæc dicta eſſe volo pro reuerentia Angelico Doctori debita.

13. Quæro quartò. An extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit, etiamſi poſt extractionem in carceribus, verbi gratia, iudicis Laïci commiſerit delictum pertinens ad forum ſæculare.Negatiuè reſpondet Gama *dec.57.*Sed ego puto contrariam ſententiā eſſe tenendam, quam tuetur Peregrinus *de immunit. cap.15.num.27.*Bonacina *tom.2.diſp.3.quæſt.7.punct.4. num.13.*Farinacius *cap.2.num.49.* & alij.Et ratio eſt, quia qui prior eſt tempore, potior eſt iure, & non eſt conueniens, vt Eccleſia propter iniuſtam iudicis Laïci extractionem detrimentum in ſua immunitate patiatur.

14. Sed hîc non eſt omittenda curioſa & pulchra quæſtio. An reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia & deductus ad carceres Laïcales, poſſit renunciare priuilegio immunitatis? Et affirmatiuam ſententiam tenet Barboſa *de iure Eccleſ. lib.2.cap.3. num.58.* quam in puncto iuris dicit eſſe veriorem; cùm nō principaliter Eccleſiarum intuitu immunitatum iura conceſſa fuere,ſed potiùs perſonarum quærentium ſubterfugium Eccleſiarum : ergo dum reus vult renunciare huic priuilegio, ei licebit voluntariè ſe ſinendo capi in Eccleſia, vel dum eſt in carceribus;ſententiæ iudicis Laïci voluntariæ ſe ſubmittendo,& & renunciando iuri ſuo. Et rationem adducit, quia iura interdicunt tantùm vim fieri in templis, vt patet *in cap.inter alia,de immunit.*ibi. *Non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus, quæ quidem volenti non infertur.*,quod etiam patet *ex cap.id inſtituimus.c. definiuit cap. reum 17. quæſt.4.* Et ideò Remigius de Gonnis *in tr.1.de immun.fallent.11. ad finem,*ſic aſſerit, Licet fugiens ad Eccleſiam non debeat inuitus extrahi,tametſi voluntariè velit exire,poteſt extrahi etiam contradicentibus Miniſtris Eccleſiaſticis; cum talis fugiens per hoc renunciet priuilegio quod licitum eſt,Sic ille apud Barboſam *loco citato.*

15. Sed hanc ſententiam puto omninò reiiciendam eſſe, quia, vt ſuprà obſeruauimus, & obſeruat Suarez *de Relig. tom.1.lib.3.cap.136. num.11.* & alij quos citat & ſequitur Peregrinus *de immun. cap.13. num.12.* iſtud immunitatis priuilegium principaliter & directè eſt Eccleſiis conceſſum;licet indirectè redundet in beneficium delinquentium contentorum in tali loco; ergo ab ipſis renunciari non poteſt:ſicuti renunciari non poteſt à Clericis priuilegium fori;quia non ipſis ob ipſos, ſed ob dignitatem Clericalem conceſſum eſt. Et ita hanc ſententiam in terminis tenet Farinacius *de immunit. cap.19. num.304.* vbi citat Italiam & Decianum:quibus ego addo Peregrinum *de immunitat. cap.15.num.22.*Trullench *in Decal.tom.1. lib.1.cap.1. dub.11. num.14.& ſequent.* & Caſtrum Palaum *tom.2.tract.11.diſp.vnic.punct.11 n.5.* & Maſtrillum *lib.2. deciſ. 169.* Igitur reus extractus ab Eccleſia violenter nō poteſt in carceribus renunciare huic priuilegio : ſed reſtitutus à iudicibus Laïcis ad Eccleſiam, ex qua fuit extractus, poteſt poſtea, ſi vult voluntariè ab illa exire & tunc ſi à Miniſtris Laïcis capiatur, eius immunitate non gaudebit : vnde dum reus in Eccleſia exiſtit,licèt conſentiat ſe ligari, & extrahi à iudicibus Laïcis, huiuſmodi conſenſus & voluntas non excuſat extrahentes à cenſuris. Et ita intelligendus eſt Salgadus *tract. de Bull.Pontific.part.1.cap.3. num.64.* aliter omninò refellendus venit.

Sup. in fine §. Sed hic inſurgit. huius Reſ.

RESOL. CXVIII.

An in dubio, an reus gaudeat immunitate, ſpectet ad iudicem laicum definire controuerſiam?

*Et in corpore huius Reſolutionis inuenientur multa alia pulchra dubia neceſſaria,& caſus circa hoc contingentes in praxi.*Ex part.6.tract.1.Reſ.30.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Sarpus *cap.6. fol. 62.* vbi ſic ait.Videndū modò eſt,quando exoritur dubitatio;An reus poſſit abſtrahi,necne:ad vtrū ſpectet definire. Communis eſt opinio ad ſæcularem ſolummodo iudicem pertinere omnem de medio tollere dubitationem, eumque pariter cognitorem huius rei & iudicem eſſe. Ratio manifeſtè conſtat:id enim fieri nequit abſque certa cognitione eorum omnium quæ acciderunt; atque delictum grauius vel leuius reddere, culpámque aut aliqua dignam excuſatione, aut enormem & atrocem facere poſſunt.Quare quæſtiones neceſſariò habendæ, & omnia diligenter euoluenda,& cognoſcenda ſunt.Longè alienum munus ab Eccleſiaſtico, cui res ſpirituales ſolummodo committuntur. Ita ſarpus.

2. Sed miror;qua fronte potuit hic Sarpus aſſerere hanc ſuam opinionem eſſe communem:nam negatiuam talem eſſe teſtantur Guttierez *in pract.quæſt. lib.1.num.5.* & Azeuedus *lib.1.tit.3. lib.3.num.20.* & patet ex Doctoribus, quos attuli, & ſequutus ſum ego *in part.4.tractat.1.reſol.49.* quibus nunc ego addam Barboſam *de iur. Eccleſ.lib.2. cap.3.num.155. & ſequent.*Caſtrum Palaum *tom.2. tract.11.diſput. vnic. punct. 13. num.7.* Rodriquez *in quæſtionibus Regular. tom.2.q.51. art.3.* Peregrinum *cap.3. num.2.* Guazzinum *tom.1.defenſ.1.cap.31 num.3.* Et probatur primò ex iure ciuili *in leg.pateāt,§.hos verò, Cod.de his,qui ad Eccleſ.confug.& in l.præſenti.C.eod.* Probatur ſecundò ex iure Canonico in textibus expreſſis,vt *in cap.fin.de immun.*vbi Pontifex Archipresbytero Toletano, & Compoſtellano Eccleſiaſticis perſonis mādat,vt publicè nuncient committentes in Eccleſiis homicidia, & mutilationes membrorum non gaudere immunitate Eccleſiarū:ergo ad illos, & non ad ſæculares pertinet

Quæ nunc hanc ſequetur.

tinet hoc declarare. Et *in cap. ad Epiſcopos* 17. *quæſt.* 4. Pontifex præcipit Eccleſiarum violatores per Epiſcopos iudicari, vide etiam textum *in cap. metuentes, eadem cauſ. & quæſt.* Necnon *cap. ex parte, de verb. ſignific.* Probatur tertiò ex ratione, quia cauſa Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſticis iudicibus tractari debet, per text. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* Sed cauſa immunitatis, vt de ſe patet, eſt cauſa Eccleſiaſtica; ergo, &c. Confirmatur, quia agere de immunitate Eccleſiaſtica pertinet ad honorem & reuerentiam Dei, ſed huiuſmodi cura ad Eccleſiaſticos Superiores pertinet: ergo, &c. Et de hac ſententia poſt Bullam Gregorianam non eſt dubitandum; cùm in illa clarè determinetur hanc cognitionem ſpectare ad Epiſcopum: ſed ego puto etiam veram eſſe ſtando in iure communi.

3. Nec obſtat argumentum, quod in contrarium adducit Sarpus: nam iudex Eccleſiaſticus ſecundùm aliquos quando iudicat; an reus debeat gaudere immunitate, necne; tenetur ſtare proceſſui facto à iudice Laico. Sed hanc opinionem ego reprobaui *in p5. tract.* 1. *reſol.* 9. Et ideò reſpondeo ad argumentum, quòd iudex Eccleſiaſticus poteſt omnia facere, quæ pertinent & conducunt ad cognoſcendam eſſentiam criminis, de quo agitur: & huiuſmodi cauſæ cognitio non eſt munus alienum ab ipſo, vt perperam vult Sarpus, cùm hæc cauſa ſit ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, vt dictum eſt. Adde quòd in cauſis delictorum mixti fori, ad illa cognoſcenda & iudicanda faciunt ea omnia, quæ falsò Sarpus putat eſſe ab ipſo tam aliena. Ergo &c.

Quæ hîc eſt infra Reſ. 124. & in aliis eius annot.

4. Sed an in tali caſu ſufficiat de delicto conſtare per indicia & præſumptiones: an verò debeat id per concludentes probationes apparere; vide me ipſum *in p.* 5. *tract.* 1. *reſolut.* 9. *& in* 3. *part. tractat.* 1. *reſolut.* 38. Sed hîc obiter diſcutiendæ ſunt aliquæ difficultates. Et ideò.

Quæ hîc [illegible] infra in Reſ. 124. & 122. & in aliis annot. primę Reſ. 2. huius not.

5. Quæro primò: An Vicarius Capituli ſede vacante habeat facultatem, quam habet Epiſcopus in caſu de quo loquimur, & iudicare, an reus debeat gaudere immunitate Eccleſiaſtica, necne. Et negatiuam ſententiam docet Marius Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *num.* 42. quod probat ex verbis Bullæ Gregorianæ, ibi: Ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, &c. Sed mihi magis placet opinio contraria; quando delictum commiſſum fuit in ſua Diœceſi, non autem in loco exempto, vel nullius Diœceſis quod probatur. Quia *ex cap. vnic. de maiorit. & obedient. in* 6. Epiſcopali ſede vacante, poteſt Capitulum, ſeu is, ad quem Epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis noſcitur pertinere, ea omnia facere, quæ poſſet Epiſcopus ſi viueret. Ita textus: ſed facultas de qua loquimur, competit Epiſcopis iure ordinario, vt patet *ex cap. contumax* 17. *quæſt.* 43. *ex cap. & quiſquis*. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam tenet, & latius probat Peregrinus *de immunit. cap.* 3. *num.* 33. *& ſequent.*

6. Quæro ſecundò: An Epiſcopus electus & confirmatus, non autem conſecratus poſſit cognoſcere de cauſis, de quibus loquimur; & negatiuè reſpondet Italia *vbi ſupra, lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *n.* 88. vbi adducit multos textus nihil ad rem facientes. Et ideò affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto; quā tuetur idem Peregrinus *vbi ſupra, num.* 39. quia iſta cognitio eſt actus iuriſdictionis: ſed Epiſcopus electus & confirmatus eſt ſimpliciter & abſolutè Epiſcopus quoad actus iuriſdictionales per textum *in cap. tranſmiſſa, de elect.* & ideò Suarez *tom.* 5 *diſput.* 41. *ſect. n.* 7. aſſerit Epiſcopum electum & confirmatum poſſe diſpenſare in irregularitatibus & cenſuris, in quibus poſſunt Epiſcopi vigore Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* quia talis facultas eſt actus iuriſdictionis, & conſecratione non indiget. Ergo, &c.

7. Quæro tertiò: An teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſint poſteà repetendi citato fiſco Eccleſiaſtico & ipſo reo. Negatiuè reſpódet Guallinius *tom.* 1. *defenſ.* 1, *cap.* 31. *numer.* 19. vbi ſic ait. Epiſcopo conſtare debet de delicto commiſſo per confugientem ad Eccleſiam plenè, & non per indicia, præſumptiones, & coniecturas. Quod intelligo plenè per teſtes deponentes ſuper delicto, & ipſomet proceſſu informatiuo, abſque eo quòd teſtes repetantur citata parte. Ita ille. Sed hæc ſententia eſt reprobanda; & ideò hoc negotium nequit terminari niſi parte citata & audita, vt probat ex multis Ciarlinius *controuerſ. forenſ. c.* 10. *n.* 150. Et praxis, vt repetantur teſtes, permultum reo vtilis eſſe poteſt; cùm teſtes repetiti ſæpè addant ſuo dicto, vel minuant, aut ſe declarent tali modo, vt quod priùs reo valde noxium erat, prodeſſe incipiat. Vnde cognitio delicti facienda ab Epiſcopo ſi ſit ex exceptuatis, necne, debere fieri nó ſolū Eccleſia citata, ſed etiam citato reo, contra Ioannem Mariam Nouarium *in ſumm. Bullar. titul. de immunitat. numer* 46. & alios tradidit etiam Farinacius *tom.* 2. *conſil.* 268. *num.* 48. & Bonacina *tom.* 2. *diſputat.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 10. quibus adde Peregrinum, & Palaum à me adductos *in* 4. *part. tr.* 1. *reſolut.* 112. quibus ego nunc libenter adhæreo, quia licèt hoc priuilegium ſit Eccleſiæ conceſſum, tamen redundat in beneficium reorum, exinde agitur de eorum præiudicio; & ideò Eccleſia non poteſt expellere reum ipſo inuito; vt tradit etiam Gambacurta *lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 16. & alij. Alias rationes videre poteris penes Peregrinum, & Palaum.

Quæ hîc eſt infra Reſ. 123. & in Reſ. 125. §. Dixi autem, & §. Nec videatur.

8. Quæro quartò: An reo, & Eccleſiæ ſint dilationes aſſignandæ. Et negatiuè reſpondet Giurba *conſil.* 50. *num.* 5. Sed malè, vt obſeruat nominatim contra illum Ciarlinius *loco citato num.* 151. cui adde Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tr.* 11. *diſp. vnic. punct.* 13. *n.* 14. vbi ſic ait. Epiſcopus debet delinquenti & Eccleſiæ dilationes concedere, quæ neceſſariæ viſæ fuerint, vt iura ſua defendant; quia hoc non tollitur, etſi eius iudicio, & arbitrio probatio delicti commiſſa ſit, eſt enim de iure naturali; aliàs non plenè erit probatum delictum. Sic ille. Et nota quòd Ciarlinius docet in ſimilibus cauſis licere etiam reum conſtituere & interrogare: debet etiam fieri publicatio proceſſus, & de delicto plenas probationes habere.

9. Quæro quintò: An appellatio prohibita reo per Bullam Gregorianam à ſententia de tradendo illum Curiæ ſæculari, cenſeatur etiam denegata fiſco vel Actori, ſi Epiſcopus pronunciet reum eſſe Eccleſiæ remittendum? De hac quæſtione nouiſſimè tractat me citato Ioannes Baptiſta Ciarlinius *controuerſ. forenſ. cap.* 116. *num.* 68. & aſſerit non bene intelligere, quam ſententiam ego teneo: ſed Sperellus *in deciſionibus forenſ. Eccleſiaſtic. deciſione* 65. *numer.* 2. *& ſequentibus*, aſſerit me affirmatiuam ſententiam tenere, vt re vera teneo. Et ideò me magis declarando.

Sup. hoc infra in Reſ. 121. §. vlt. & in Reſ. 122. §. etiam vlt.

10. Dico circa præſentem quæſtionem, quòd ſententiæ affirmatiuæ adhæreo: quia quoties reo interdicitur appellatio, cenſetur & Fiſco & Actori prohibita, vt ſeruetur in iudicio æqualitas: quæ quidem ſeruanda non eſſet; potiùs ad rei, quàm ad fiſci fauorem deberet fieri. Et ita contra Gambacurtam *lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 3. & Bonacinam *tom.* 2. *diſputat.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 6. *num.* 11. tenet Peregrinus *de immunit. cap.* 16. *num.* 33. Ciarlinius, & Sperellus *locis citatis*, penes quem cæteras rationes videbis: qui *n.* 7. obſeruat in ſimili caſu non ſolùm denegandam eſſe fiſco appellationem; ſed etiam recurſum, non ignarus, à Sacra Congregatione immunitatis die 6. Iunij 1619.

1619. Vicarium Licuenſem monitum fuiſſe, vt in futurum ſe abſtineat concedere terminum & recurſum in cauſis violatæ immunitatis Eccleſiaſticæ: quoad appellationem fiſco denegandam, eamdem ſacram Congregationem ſub fine anni 1634 idem reſcripſiſſe dicto Alexandro Sperello, ipſe vbi ſupra teſtatur; addens poſtea cùm alloqueretur Sanctiſſimum Dominum noſtrum Vrbanum Papam VIII. dictum Pontificem ſummum dixiſſe hanc ſententiam eſſe veriſſimam, ac proinde in Codice Gambacurtæ Beatitudinis ſuæ iuſſu contrariam ſententiam fuiſſe deletam.

11. Vnde licèt prohibita appellatione non cenſeatur prohibitus recurſus, vt docet Minadous *deciſ.* 27, & alij quos citat & ſequitur Martha *de iuriſd. part.* 4. *centur.* 1. *caſ.* 56. *num.* 7. Tamen hoc non procedit ſecundum Sperellum in terminis conſtitutionis Gregorianæ. Verùm Ciarlinius *loco citato, n.* 69. tenet quòd dicta conſtitutio non tollit appellationem tam reo, quam fiſco, ſi conſtaret notoriè de iniuſta ſententia: quia clauſula, appellatione remota, non prohibet appellationem à ſententia notoriè iniqua, vt præter Doctores quos ipſe citat, tenet Scaccia *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 16. *limitat.* 1. *num.* 84. & Gloritius *in cap. ſuper litteris, de reſcript. n.* 333. Nota etiam quòd poſt hæc ſcripta peruenerunt ad manus meas conſultationes Canonicæ Franciſci Zipæi, vbi *lib.* 5. *tit. de immunit. Eccleſ. conſ.* 3. docet quod quando iudex Eccleſiaſticus ex præparatoriis informationibus inaudito reo declarauit immunitate non gaudere, poſſe eum appellare, probat ex ipſa conſtitutione Gregoriana. Adi illum, & non pigebit.

12. Et tandem quæro ſextò. An iudex Eccleſiaſticus, quando eſt dubium inter Doctores, an delictum gaudeat immunitate, necne, poſſit contra reum iudicare, vt priuetur immunitate? Reſpondeo negatiuè, quia in conflictu opinionum illa eſt amplectenda, quæ fauet Eccleſiæ: vt ego ipſe probaui *in part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 65. *& in part.* 5. *tractat.* 1. *reſolut.* 23. Et ita in terminis loquentes de immunitate Eccleſiarum tenent cum multis Doctoribus Alexander Sperellus *deciſ.* 60. *num.* 13. & Carolus Maranta *part.* 2. *reſponſ.* 36. *num.* 11. *& reſp.* 51. *num.* 12. Farinacius *de immunit. cap.* 8. *num.* 123. *in fine.* Giurba *conſil.* 10. *n.* 25. *in fin.* Et aduertant Epiſcopi, quòd ſi tradant reos Curiæ ſæculari in caſu quo debent gaudere immunitate, præter peccatum & obligationem damnorum; ſi reus eſſet ad mortem damnatus, incurrerent irregularitatem. Ita Nouarius *in ſumm. Bullar. tit. de immunit. num.* 31. quia Epiſcopi nullam habent poteſtatem in caſibus non exceptuatis: & ideò quando agitur de remittendo reo Curiæ ſæculari aduertant quid faciunt. Sed quia, vt in hoc iuſte & rectè procedant, multum intereſt, & fundamentum eſt cognitio delicti, & quænam probatio requiratur. Ideò quæro.

RESOL. CXIX.

An cognitio, vtrum reus gaudere debeat Immunitate Eccleſiarum, poſſit aliquando ſpectare ad iudicem ſæcularem?

Et an cognitio loci an ſit ſacer, & religioſus ad gaudendum Immunitate, ſpectet ad iudicem laicum?

Et docetur ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectare cognitionem, ſi captus à ſatellitibus affirmat ſe fuiſſe captum in loco ſacro illis negantibus. Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 49.

§. 1. Anaſtaſius Germonius *de ſacror. immunit. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 11. docet Petrum Bellugam & Remigium Gonni aſſerere, hanc cognitionem eſſe mixti fori, & propterea ad vtrumque iudicem tam ſæcularem, quàm Eccleſiaſticum ſpectare ad diuerſos effectus: eo modo, quo ipſi explicant, quos nouiſſimè ſequitur & citat Pereira *de manu Reg. part.* 2. *cap.* 56. *n.* 12. vide etiam Fagundez *præc.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num* 57. Martam *de iuriſd. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. Suarez de Paz *in praxi tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. §. 3. *num.* 8. Bobadillam *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 40. Sup. hoc in Reſ. præter. §. 1. & 2.

2. Sed hanc opinionem, & meritò, impugnat Farinacius *in append. de immun. Eccleſ. cap. vlt. n.* 36. & contrariam de iure veram eſſe tenet. Correa *in relect. de immunit. Eccleſ. part.* 4. *n.* 2. & de illa hodie non eſt dubitandum, ſtante Bulla Gregorij XIV. In qua etiam apparet ſolum iudicem Eccleſiaſticum eſſe cōpetentem in hac materia, quòd etiam priùs patebat ex *cap. fin. de immun. Eccleſ.* & ex *cap. ad Epiſcopos* 17. *q.* 4. *& cap. metuentes, eadem cauſ. & quæſt.* & nouiſſimè hanc ſententiam docet Lother. *de benef. tom.* 1. *lib.* 1. *q.* 13. *n.* 96. *& ſeq.* & Bonacina *vbi infra*, & alij Ratio eſt clara, quia cauſa immunitatis, vt pote Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſticis iudicibus debet tractari, neque aduersùs Vulpellum, & alios valet circa hoc conſuetudo aliqua in contrarium (quod aduertant miniſtri laicalis iuriſdictionis.) nam dicta conſtitutio Gregorij XIV. vt ego ſatis firmaui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 1. & docet Cenedus *in qq. Canon q.* 42. *n.* 12. & Bonacina *in Decalog. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 10. *num.* 2. tollit omnes* conſuetudines in cōtrarium: vnde hodie non ſunt audiendi Doctores aſſerentes, quòd licèt in aliquibus caſibus pro immunitate aſſiſtat ius Canonicum; contrarium tamen de conſuetudine ſeruari teſtantur, & eam fore attendendam opinantur, quia vt diximus, per conſtitutionem Gregorij omnes conſuetudines penitus tollūtur. Vide Tuſch. *verb. Immunitas, concl.* 59. *n.* 19. *vſque ad n.* 25. & ideo ſtante dicta conſtitutione reprobandus eſt Correa *loc. cit part.* 1. *n.* 18. vbi aduertit magnam habere vim conſuetudinem circa immunitatem Eccleſiarum; quapropter multis in caſibus ad illam iudices recurrunt. Ita ille; ſed malè. Nam hodie iudices in caſibus contingentibus non ad aliam conſuetudinem, niſi ad Bullam Gregorij XIV. recurrere debent, alioquin cenſuras minimè effugient. Nec facit quòd quandoque Epiſcopi & Pontifices dictis conſuetudinibus non contradicant, nam aſſerit Pacianus *de probat. lib.* 1. *c.* 29. *num.* 87. Laudenſis *deciſ. Piſan.* 36 *n.* 265 *part.* 1. & Farinacius *in append. cap.* 1. *nu.* 15. illos non conſentire ſed ſimulare ad maiora mala vitanda. Vide *cap. iam dudum, de præbendis, & ſuprà reſol.* 1.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 1. § Ex his, & in aliis eius not.

3. Ex his infertur ſtante dicta conſtitutione contra Pereiram *loco cit. num.* 16. cognitionem loci, an ſit ſacer & religioſus, ad gaudendum immunitate, non ſpectare ad iudicem laicum, ſed priuatiuè ad Eccleſiaſticum, ita tenet Marius Giurba *conſ.* 10. *num.* 7. Bonacina *in Decal. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 3. *num.* 16. Peregrinus *de immun. cap.* 13. *n.* 18. Marta *de iuriſd. part.* 2. *cap.* 50. *num* 4. & Raudenſis *vol.* 2. *conſil.* 17. *num.* 12. & patet ex ratione & iuribus adductis, quibus adde *cap. ex parte, de verbor. ſignific.* vbi eſt caſus de hoc; nā tractatur an territorium Eccleſiæ ſit violatum; & dicit quòd huius cognitio ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, imò Comitiſſa habens intereſſe appellat ad Archiepiſcopum. Et, me citato, Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunit. n.* 95. docet * ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectare cognitionem, ſi captus à ſatellitibus affirmet ſe fuiſſe captum in loco ſacro illis negantibus.

* Supr. hoc in Reſ. ſeq.

RESOL. CXX.

An ad iudicem laicum ſpectet cognitio, ſi captus à ſatellitibus affirmet ſe fuiſſe captum in loco ſacro, illis autem negantibus?

Et an, ſi reus captus à iudice laico dicit ſe eſſe clericum huius rei cognitio ſpectet ad iudicem laicum? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 32.

Sup. hoc in ... in fine.

§. 1 NOn ſpectare ad iudicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum, docet Peregrinus *tract. de immun. Eccleſ. cap.* 13. *num.* 18. & Marius Italia *de immun lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *n.* 100. & 101. quia ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere principales cauſas immunitatis; ergo & alia ad eaſdem concernentia cognoſcere debet, cùm acceſſorium naturam principalis ſequatur, *cap. acceſſorium, de reg. iur. in* 6. Deinde *in cap. ſi iudex, de ſent. excommun. in* 6. deciditur quòd ſi reus captus à iudice laico dicit ſe eſſe Clericum, huius rei cognitionem ad iudicē Eccleſiaſticum ſpectare, vt nos late ſæpius ſuprà probauimus, quia de re Eccleſiaſtica, & ſpirituali tractatur, ergo, &c.

Sup. & ſæpius in Reſolutionibus quæ hic ſunt infra in tr. 2. Reſ. 127. & 128.

2. Nec valet dicere, quòd malefactor eſt in poſſeſſione iudicis laici, & melior eſt conditio poſſidentis, nam reſpondeo, quòd in caſu dicti *cap. ſi iudex*, etiam reus erat in manibus iuſtitiæ laicalis, & tamen deciditur eius cognitionem ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectare, vti omnino in caſu noſtro etiam determinandum eſt.

3. Notandum eſt tamen hic obiter quod Decianus *in tr. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 29. *num.* 10 ex multis DD. aſſerit, credendum non eſſe Birruariis in hoc caſu, cùm agatur de graui præiudicio tertij; tamen prudens iudex Eccleſiaſticus in tali caſu conſiderabit circunſtantias, quas notat Peregrinus *vbi ſup. num.* 16.

RESOL. CXXI.

An iudex ſæcularis teneatur reſtituere reum Eccleſiæ, licèt fuerit extractus cum licentia Epiſcopi, ſi conſtet illum non commiſiſſe delictum in Bulla Greg. XIV. exceptum?

Et an detur appellatio à ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere Immunitate?

Et quid ſi ſit lata in fauorem rei Ex part. 4. tract. 1. Reſp. 97.

§. 1 HIc caſus poteſt frequenter accidere, & apud paucos auctores agitatum inuenies, cui ego affirmatiuè prorſus reſpondeo; quia tali delinquenti verè debebatur immunitas, & per errorem, qui in huiuſmodi imperfecta cognitione facilè interuenire poteſt, ab ea excluſus, traditus eſt curiæ ſæculari. Conſtat autem poſtea iniuſtam à parte rei fuiſſe illam Epiſcopi ſententiam, conſequenter conſtat debitam eſſe illi immunitatem, ergo dum res integra eſt, & immunitas illi ſeruari poteſt, ſeruanda eſt; & ita hanc ſententiam tenet etiam nouiſſimè Antonius de Marinis *reſol. quotid. tom.* 1. *cap.* 175. *num.* 2. & *ſeq.* vbi multas alias adducit rationes pro hac firmanda ſententia, adi illum, & non pigebit. Vnde hanc ſententiam aliquibus miniſtris Regiis ego conſului, quibus etiam adduxi Regentem Conſtantium in ſupplicatione ad Paulum V. pro moderanda Bulla Gregor XIV. vbi *n.* 70. ſic ait. Et idem dicendum quando extractio fieret cum licentia Epiſcopi æſtimantis reū ob qualitatem delicti extrahendum eſſe; nā ſi poſtea apparuerit, qualitatem illam non eſſe veram, reponēdus erit delinquens ad Eccleſiā. Ita Regēs Conſtātius.

Sup. hoc curſim, & cum eodem Marino tantum, ſup. in §. vlt. Reſ. 83.

2. An verò detur appellatio à ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere, negat Guazzinus *de modo defen. reos, tom.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 31. *num.* 11. & Bonacina *de leg. diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 7. *n.* 11. Secus ſi ſit lata ſententia in fauorem rei; ſed etiam in tali caſu appellationem non competere, tradit Peregrinus *de immunit. cap.* 16. *num.* 33. Verùm cum Bonacina conſentit Farinacius *in append. cap.* 27. *num.* 372.

Sup. contentis in hoc §. ſupra in Reſ. 118. §. Quæro quarto. & ſeq. & pro parte rei infra in §. Vlt. Reſ. ſeq.

RESOL. CXXII.

An Epiſcopo debeat certo conſtare de delicto in Bulla exceptuato, antequam tradat reum Curiæ ſæculari?

Et notatur, quod ſi ſententia Epiſcopi lata ſit in fauorem rei, quòd gaudeat Immunitate, index ſæcularis non poſſit de tali ſententia appellare, Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 38.

§. 1. HIc caſus frequenter ſolet accidere, & negatiuam ſententiam docent miniſtri laicalis iuriſdictionis, aſſerunt enim ſufficere tantùm coniecturas, & præſumptiones in tali caſu; quia ad probandum id, quod in iudicio incidenter, & ſecundariò, & per modum cauſæ deducitur, quæuis probatio etiam leuis, & præſumptiua dicitur ſufficiens. Et ita hanc ſententiam in eorum fauorem docet ex noſtris P. Peregrinus *tract. de immunit. Eccl. cap.* 3. *num.* 3. & *ſeq.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. vlt. & in Reſ. 1. poſt ſeq. Notandum eſt. & in Reſ. 2. poſt ſeq. circa ſecundum. quoad hoc in tom. 5. tr. 10. ex Reſ. 72. lege doctrinam. At his. & ſupra in Reſ. 118. §. Sed ...

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Bonacina *tr. de legib. diſp.* 3. *q.* 7. *n.* 3. & 4. Farinac. *in appen. de immun. Eccleſ. cap.* 22. *n.* 373. & 374. Ambroſino *tract. de immun. Eccleſ.* 11. *n.* 4. & Mario Italia *eodem tract. lib.* 1. *c.* 6. §. 1. *n.* 80. & *ſeq.* Primò, quia Pontifex in Bulla aſſerit, vt vere conſtet de delicto, ſed quādo delictum cognoſcitur per coniecturas, & præſumptiones, non dicitur verè cognoſci, Ergo. Secundò quando lex rèquirit probationem, intelligenda eſt de vera, & non præſumptiua, nam ſi hoc vltimum requireret: illud exprimeret, vt patet *in cap. pro humanis, de homicidio, in* 6. & *in l. non omnes.* §. *à barbaris, ff. de re militari.* Cæteras rationes vide apud DD. citatos, & ita hanc ſententiam ego conſului his diebus in facti contingentia; nec aliter ſentiendum eſt.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd ſi ſententia Epiſcopi lata ſit in fauorem rei, quòd gaudeat immunitate, non poteſt iudex ſæcularis de tali ſententia appellare; & ita ſentit Peregrinus *de immun. c.* 16. *n.* 33. ſed Farinacius *etiam de immunit. c.* 22. *n.* 372. cum Gambacurta *de immun. lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 3. contrarium docet.

Sup. hoc in §. vlt. Reſ. præterita. medium verò Secus. & ſupra in Reſ. 118. §. Quæro quinto. & ſeq.

RESOL. CXXIII.

An Epiſcopus, quando cognoſcit, vtrum reus gaudeat necne Immunitate Eccleſiæ, debeat illum citare?

Et an Epiſcopus non poſſit tradere Curiæ ſæculari reum extractum ab Eccleſia ex præſumptionibus, & coniecturis probabilibus, ſed requiratur concludens probatio de delicto in Bulla exceptuato?

Nec in tali caſu Epiſcopus debeat ſtare proceſſui facto à iudice laico? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 112.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunitate Eccleſ. n.* 96. vbi teſtatur de praxi curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, & citat Merlinum *in controuerſiis forenſibus.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 118 §. Quæro tertio. & infra in Reſ. ... Dixi autem & §. Nec ... debeat.

2. Sed affirmatiuam ſententiam tuetur noſter Peregrinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap.* 3. à *num.* 9. vſque

vſque ad num. 18. & mordicus ſuſtinet hanc ſententiam nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom.2.diſp.vnica, de immunitat.punct.* 13. *num.* 11. *&* 12. vbi reſpondet ad argumenta contraria, & ait praxim in contrarium, ſi alicubi extaret, abrogandam eſſe vt pote iuri naturali contrariam.

3. Verùm quidquid ſit de hoc, certum eſt, quòd ſi reus ſponte compareat non citatus, petátque audiri pro ſui defenſione, omnino audiendus eſt; & in hoc caſu, quouſque audiatur ſe poteſt opponere ſententiæ Epiſcopi declarantis immunitatem illi non competere; agitur enim de graui eius præiudicio, & de iure naturæ competit ei defenſio. Ita Caſtrus & Peregrinus *locis citatis*.

4. Notandum eſt etiam hîc obiter Epiſcopum non poſſe tradere curiæ ſæculari reum extractum ab Eccleſia ex præſumptionibus & coniecturis probabilibus, ſed concludentem probationem requiri de delicto in Bulla excepto. Ita DD. quos ego ipſe citaui *in 3.part.tract.*1. *reſolut.* 38. quibus nunc addo Caſtrum Palaum *vbi ſuprà num.* 8. qui etiam *n.*9. docet quòd in tali caſu Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui facto à iudice laico.

RESOL. CXXIV.

An Epiſcopus ſtare debeat proceßui facto à iudice laico, ſi reus remittendus ſit, vel ne?

Et an non ſufficiant coniecturæ, indicia, & præſumptiones ad declarandum, vt reus commiſerit delictum in Bulla exceptuatum, ſed opus eſt Epiſcopo, vt certò conſtet de tali delicto?

Et docetur probationem ſufficientem ad torturam ſuper delicto ſufficere etiam, vt declaretur ne quis gaudeat Immunitate Eccleſiæ. Ex part. 5. tract. 1. Reſolut. 9.

§. 1. PRima opinio eſt affirmatiua, quam tuentur aliqui Miniſtri iuriſdictionis laicalis, quibus fauet Giurba *conſ.* 50. *num.* 2. Sed ego prorſus contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam docent ferè omnes ſcribentes poſt Bullam Gregor. XIV. vt Ambroſinus *cap.* 11. *num* 12. Peregrinus *cap.3.num.*2. Italia *lib.* 1. *cap.*6.§.1. *num.*79. Bonacina *de legib. diſput.*3.*quæſt.*7. §.7. *num.*3. Guazzinus *defen.*1. *cap.* 30. *num.*7. *&* 8. Riccius *in praxi tom.*2. *reſol.* 285. *num.*3. *& collect.*1792. Belletus *in diſquiſ. Cler. part.* 1. *tit. de fauore Cler. reali.* §. 4. *num.* 50. Vulpius *in praxi cap.* 3. *numero.*22. Farinacius *conſ.* 168. *num.*21. *& in Append. de immunit. Eccleſ. cap.*22. *num.* 373. quibus omnibus adde nouiſſimè ex Societate IESV doctum Caſtrum Palaum *tom.*2. *tract.*11. *diſput. vn. punct.*13. *num.*9. & probatur apertè ex verbis Bullæ Gregorianæ ibi: Curiæque ſeculari nec tradi, nec conſignari poſſint, niſi cognito priùs per Epiſcopum, ſeu per deputatum ab eo, an ipſi verè crimina ſuperiùs expreſſa commiſerint. In quibus verbis cognitio iſtius articuli ſpecialiter demandatur, vt patet, Epiſcopis, ſeu aliis ab ipſis deputatis. Sed quando delegatur cognitio alicuius articuli, vel cauſæ, cenſetur delegata poteſtas ſumendi probationes ſuper illo articulo, & cauſa, vt habetur *in cap. præterea, de offic. delegat.* & *ibi* gloſſa *ver. delegatus.* & habetur etiam *in l. vbi falſi,* & *ibi* gloſſa *ver. rationes, C. de falſis.* ergo Epiſcopi debent recipere probationes de prætenſo delicto, & non ſtare proceſſui exhibito per iudicem ſæcularem, cùm agatur de proprio intereſſe. Deinde confirmatur ex communi doctrina, quæ docet, iudicem Eccleſiaſticum non teneri ſtare proceſſui facto per iudicem ſæcularem, vt inter Iuriſtas tenet Iul. Clar. *in pract.crim.*§.*fin.q.*36. *num.*49. Grammaticus *conſ.* 42. *num.*1. & alij. quia acta inſtructorij vnius iudicij in alio non probant, niſi inter eaſdem, perſonas & in eiſdem cauſis *ex cap. inter dilectos,* §. *in omnibus, de fide inſtrument.* ergo, &c.

2. Vnde hæc opinio à fortiori procedit; quod fatetur ipſe Giurba *loco cit.n.*4. quando vrgeret aliqua ſuſpicio contra teſtes examinatos à iudice laico; vel dubius eſſet Epiſcopus; nam in hoc caſu certum eſt illum non teneri ſtare proceſſui iudicis laici, ſed maiorem diligentiam adhibere, faciendo examina re teſtes illos diligentiùs, vel alios pro informatione ſuæ conſcientiæ, vt tradit etiam & teſtatur de praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ Ioan. Anton. Nouarius *in ſumm. Bullarum tit. de immunit. Eccleſ. num.*81. & ideò Caſtrus Palaus *vbi ſuprà* ſic ait: Aduertendum eſt ab Epiſcopo an proceſſus formatus à iudice ſæculari ſit formatus antequam reus ad Eccleſiam confugerit, & conſequenter antequam de immunitate tractaretur, vel poſtquam reus ad Eccleſiam confugit, & cauſa immunitatis tractatur; ſi formatus eſt proceſſus antecedenter, eſto obligatus non ſit Epiſcopus illi ſtare, ob rationes dictas, ac debet quàm breuiſſimè poterit teſtes illos apud ſe examinare, & reum iudici ſæculari remittere, quia nulla apparet ſuſpicio falſi in ſupradicto proceſſu. At ſi poſtquam reus ad Eccleſiam confugit proceſſus fuerit formatus, tunc ſuſpicionem non leuem habet falſitatis, eo quòd in defenſionem proprij iuris, & diminutionem Eccleſiaſticæ iuriſdictionis formatus fuerit. Ita ille, & ante illum Farinacius *in append. de immunit. Eccleſ. cap.* 22. *num.* 375.

3. Nec facit contra noſtram ſententiam Breue Clement. VIII. directum ad Archiepiſcopum Panormitanum *die* 6. *Febr.* 1597. ibi, ſi tibi ſummariè, ſimpliciter, extraiudicialiter, & quantum pro tuæ conſcientiæ informatione ſufficere tibi videbitur: nam ex his verbis non ſequitur, quòd Epiſcopus teneatur ſtare proceſſui iudicis laici, neque ex dictis verbis (vt obſeruat ex multis Doctoribus Nouarius *loco cit.*) tollitur ſubſtantia probationis, longinquitas temporis; cùm verba ſummariè, ſimpliciter, & de plano non excludant concludentem probationem, ſed ſolùm modum probandi.

Supr. hoc in Reſ. ſeq. & §. Hæc ſtrictio. vſque ad §. In hac materia. & §. Rationes, & ſeq. & §. Circa. & §. penult. & vlt.

4. Adde, & hæc, ni fallor, eſt vera reſponſio, quòd in illo caſu plenè conſtabat de delicto, neque de hoc tunc vllum extabat dubium, ſed tantùm difficultas erat, an illi gaudebant Eccleſiæ immunitate. Vnde tunc Clemens VIII. ne videretur approbare proceſſum iudicis laici, diſpenſauit in illo caſu particulari, vt Archiepiſc. Panormitanus traderet aliquos reos ex illis Curiæ ſæculari, cum tantùm ſummaria, ſimplici, & extraiudiciali informatione: vnde non ſequitur quod ita faciendum ſit in omnibus aliis caſibus.

5. Notandum eſt etiam hic obiter ex dictis contra Gratianum *tom.*3.*c.*596. *num.*23. & paucos alios, quòd non ſufficiunt coniecturæ, indicia, & præſumptiones ad declarandum, vt reus commiſerit delictum exceptuatum in Bulla, ſed opus eſt Epiſcopo vt certò conſtet de tali delicto, & ita ego cum multis Doctoribus docui *in* 3. *part.tract.*1.*reſolut.*38. quibus nunc addo Riccium *collect.*1792. Caſtillum *deciſ.* 156. *num.*5. Barboſam *de iure Eccleſ. lib.*2.*cap.*3. *num.* 168. Auendanum *de exequend. mand. part.*1.*c.*22. *n.* 9. *& ſeq.* & Caſtr. Palaum *vbi ſup. tom.*2.*tr.*11.*punct.* 13.*n.*8. quia Eccleſia habet ius tutandi omnes delinquentes ad ſe confugientes niſi in caſibus exceptis, ipsique delinquentes ius habent ne vltra illos caſus extrahantur, *cap. inter alia, cap. fin. de immunit. Eccleſ.*

Supr. hoc in Reſ. præterita, §. vlt. & Reſ. 1. poſt præteritam, & infra in Reſolut. ſeq. §. Circa ſecundum. & quo ad hoc in tom. 5. tr. 10. ex Reſ. 72. lege doctrinã; §. At hi,

*cap ſicut antiquitus.17.quæſt.*4.ergo dum Prælato Eccleſiæ non conſtat eſſe caſum exceptum,iniuſtè Eccleſiam & delinquentem iure ſuo priuat,at per præſumptiones & probabiles coniecturas non ſuffi cienter conſtat. Tum ,quia hæ præſumptiones non vincunt præſumptionem ortam ex poſſeſſione immunitatis , & iure fundato , *l.fin.*& *ibi* Doctores, *ff.quod metus cauſa.* Abbas *cap.quia veriſimile in 2. notab.de præſumpt.*Tum quia ad tollendum ab aliquo ius quæſitum , & hoc irreparabiliter, non ſufficit coniectura , ſed requiritur plena probatio. Bald. *in l. iudices num.2.C.de iudiciis.* Speculator. *tit.de offic.omn. iud.§. fin.n.*18.Cæteras rationes pro hac firmanda ſententia videbis penes Palaum *loco cit* cui etiam adde Sanchez *in opuſc.tom.2.lib.6. cap* 1. *dub.* 1'. *num.2.* hanc etiam ſententiam abſolutè docentem.

6. Non deſinam tamen hic adnotare Guarrinum *in defenſ.reorum tom.defenſ.1.c.* 31. *num.* 9. Caſtillum *deciſ.*156. *num.* 9. Riccium *in praxi tom.* 2. *reſol.* 450. *num.*3. Regentem Conſtantium *in ſupplic.ad Paul.V. num.*69.Gamba *deciſ.*179. docere probationem ſufficientem ad torturam ſuper delicto ſufficere,etiam vt declaretur , ne quis gaudeat Eccleſiæ immunitate. Vnde ex his patet Giurbam, virum alioqui Eccleſiaſticæ immunitati benè affectum,*conſ.*50.*num.*10.non benè dixiſſe Riccium noſtram ſententiam tenentem hallucinatum fuiſſe , nam communiter DD. illam tuentur, & ideò aduersùs Giurbam nominatim illam tenet nouiſſimè Io.Anton.Nouarius *in ſum.Bull.tit. de immun.Eccleſ.num.*88.& alij penes ipſum.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.§. Circa ſecundã verò poſt initium.

IN TRACTATV I.

De Immunitate Eccleſiaſtica.

RESOL. IX. *pag.*12.*circa finem reſol.*deleantur illa verba : *Et ita audiuit à fide digno , tenere ſacram Congregationem immunitatis* , & addãtur hæc in fine.Quibus etiam poſt hæc ſcripta viſum adde Ioan.Baptiſt.Ciarlinium *controu.forenſ. cap.*10.*à num.*61.*vſque ad num.*107. vbi, me citato , firmat poſt Bullam Gregor.requiri probationem veram , & plenam de delictis in illa exceptuatis , & in facti contingentia ; adi illum , & non pigebit , fusè enim & ſolidè quæſtionem pertractat , & reſpondet ad Breue Clem.VIII.directum noſtro Archiepiſcopo Panorm.

RESOL. CXXV.

An Epiſcopus , vt ferat ſententiam , ſi reus debeat,necne gaudere Immunitate Eccleſiæ , debeat ſtare proceſſui facto à iudice laico ?

Et an requiratur plena delicti probatio ? Ex part.6.tr.1. Reſ.31.

§.1. HIc caſus frequenter accidit ; & de illo ego diſſerui *in part.*5.*tract.*1.*reſol.*9. Sed quia poſtea ab Eminentiſſimo heu quondam Domino meo Lælio Cardinali Biſcia duo Conſilia incertorum Auctorum habui circa præſentem quæſtionem, in gratiam curioſorum , non grauabor hîc illa per extenſum apponere , & iudicium meum ferre.

Quæ hic eſt Reſ. antecedés. & ſup. a in Reſ. 12: §. vlt & in Reſ. 118 §. Nec obſtat. & latè infrà à §. Quoad primum huius Reſ.

CONSILIVM PRIMVM.

2. Ad enodationem illius difficultatis : Vtrùm Epiſcopus cognoſcens de delicto eius, qui ad Eccleſiam confugit ; poſſit ex proceſſu iudicis Laici probationes aſſumere ; ne in ambiguo verſemur , indagandus ante omnia eſt germanus Gregorianæ conſtitutionis ſenſus ; cùm non ita dilucida ſit , vt diuerſas admittere nequeat interpretationes. Etenim in verſiculo *ſed vniuerſis* , præcipitur Patriarchis , Primatibus , Archiepiſcopis , & Epiſcopis cæteriſque Eccleſiarum Prælatis ſæcularibus & Regularibus , vt quoties qui ad loca immunia confugerint , vt delicta excepta eorum iudicio commiſiſſe videbuntur eos , ſi requiſiti , fuerint ſæculari iudici tradant.Poſtea prohibentur iudices Laici abſque expreſſa licentia Epiſcopi , & interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab Eccleſiis delinquentes abducere , præterquam ſi requiſiti conſignare detrectauerint. Denique conſtitutio mandat abductos delinquentes in Carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ deponi , nec priùs tradi , quàm Epiſcopus cognouerit , an ipſi verè excepta crimina perpetrauerint , tumque Epiſcopo mandante per iudicem Eccleſiaſticum , omni appellatione remota conſignari.

3. Hæc igitur conſtitutionis pars aliam atque aliam poteſt expoſitionem recipere : vna eſt , quòd duo in hac conſtitutione definiantur caſus; quorum prior ſit, cùm nulla inter Epiſcopos & iudices Laicos circa commiſſi criminis veritatem orta diſcrepantia,refugientes ex Eccleſiis per Epiſcopos abſtrahuntur , & ſæcularibus Magiſtratibus conſignantur: hoc enim caſu delicti probatio Epiſcopi iudicio committitur , vt in verſic.*Sed vniuerſis.* Poſterior autem caſus eſt cùm educendi licentiam , ipsîque eductioni aſſiſtere Epiſcopis recuſantibus , reos per ſe Laici extrahunt , tunc enim mitti ſtatim ac extracti fuerint ad Epiſcopales carceres debent, nec inde abduci , tradique ſæcularibus iudicibus,donec Epiſcopus cognouerit , veréne maleficia excepta commiſerint, quo cognito , quacunque appellatione reiecta conſignandi ſunt. Qui ſecundus caſus deciditur in verſicul. *Ne autem*, & in verſicul , *Quòdque delinquentes.*

4. Hæc autem expoſitio ſuadetur ex pluribus.Primò quia cùm in verſicul.*Sed vniuerſis* per facultatem, immò verò expreſſum præceptum Epiſcopis iniunctum tradendi in caſibus ſuprà declaratis criminoſos, eſſet res expedita ,non erat cur aliud ſubiungeretur, niſi quæſtionis diuerſitas,de qua in præſenti explicatione, id poſtulaſſet , fuiſſet enim fruſtra effundere verba contra Legiſlatoris morem , ac dignitatem, *cap.ſi Papa , §.1.de priuileg. in 6.l. 1. in fin.ff. ad Municip.*

5. Et abſolutæ,atque omninò ſeparatæ orationes, contentæque in eis diſpoſitiones inuicem extenderentur contra textum *in l.ſed etſi per prætorem, §. hæc clauſula il* 1.*in fin.ff.ex quibus cauſ.maior. in l. cohæredi , §.qui patrem , ff.de vulg.& pupillar.& in cap.cum delicti , de donat.*

6. Secundò loquendi modus eſt valdè diuerſus : nam in verſicul. *Sed aduerſis* , admodum ſimpliciter Epiſcoporum iudicio criminum inueſtigatio committitur de extractis ad carceres Epiſcopales deducendis nihil dicitur,& appellatio ab Epiſcoporum pronunciatione non tollitur,immò à ſignatura paſſim admittitur.At in verſic . *Quodque delinquentes* , & maiori verborum pondere eis iniungitur , vt cognoſcant,an verè ſcelera ,de quibus accuſantur, refugæ patrauerint , abducti in carceribus Eccleſiaſticis reponi iubentur,& omnis prouocatio remouetur.Tanta autem in loquendi , & agendi ratione diuerſitas caſuum diuerſitatem proculdubio demonſtrat. *l ſi idem* , & *ibi* Bart.Sal.Fulgoſ.Caſtren.& alexand. *Cod.de codicill.*

7. Terriò

7. Tertiò patens afferri poteſt differentiæ ratio; cùm enim ab Officialibus Laicis, inuitis Epiſcopis delinquentes extrahuntur æquiſſimum eſt, eis liquidioribus probationibus ſatisfiat: tum quia ex eorum repugnantia res magis dubia præſumitur: tum ipſorum nonnihil læſa videtur auctoritas. Cùmque poſt attentatam contradictionem, maiorèmque habitam probationis lucem abſtrahendos refugas decreuerint, honeſtiſſimè appellatio reiicitur: cum enim priùs diſſenſerint, & factis poſtea probationibus acquieuerint, præſumptio vehementiſſima contra confugientes exoritur. Ex rationis autem diuerſitate iuris & conſequenter facti diuerſitas infertur *l. vnic. §. hoc interdictum il 2. ff. de ſent. l. ſi poſtulauerit §. ratio. ff. ad leg. Iul. de adult. l. illud. ff. ad leg. Aquil.* Et quod in vna clauſula dicitur, ad aliam non trahitur, in qua non eadem locum habet ratio *l.* 1. vbi Doctores: *Cod. de lib. prat.* Roman. *conſil.* 112. *num.* 3. *& conſ.* 480. *num.* 7.

8. Quartò verſic. *Quod delinquentes*, vbi Epiſcopus cognoſcere iubetur, an verè commiſſum fuerit exceptum crimen, ſequitur immediatè poſt verſic. *Ne autem*, vbi datur Laicis facultas extrahendi delinquentes, ſi Epiſcopi licentiam impertiri, atque aſſiſtere recuſent: ergo ad hunc caſum debet quod ibi dicitur referri tanquam ad proximum *l. ſi idem cum eodem §. vltim. iunct. gloſ. vlt. ff. de iuriſdid. omn. iudic.* 1. *tum gloſſ. in verb. dotis. ff. de legat. praſt.*

9. Hanc primam interpretationem ſuboleuiſſe videtur Farinacius, dum relata facultate conceſſa Laicis extrahendi per ſe in caſu ſupradicto delinquentes, ſubdit ſic extractos in carceribus Eccleſiaſticis eſſe detinendos, donec Epiſcopus de criminum qualitate cognoſcat *in tractat. de carcerib. & carcerat. quæſt.* 28. *n.* 76. Sed certè nemo, quod ſciam, præter Illuſtriſſimum Dominum meum hoc perſpicaci, ingenioſòque modo locum iſtum expreſsè enucleauit: cuius ſola auctoritas apud me plurimùm valet, atque apud omnes valere ſummo iure debet.

10. Altera intelligentia eſt. Vt in verſicul. *Sed vniuerſis* explicentur crimina, quibus non datur immunitas: generatimque propterea ſtatuatur, vt qui eorum delictorum rei Epiſcoporum iudicio viſi fuerint, tradantur ſæcularibus Magiſtratibus; ſi tradi ſibi poſtulauerint. Verùm quia dubitari poterat de modo in tali traditione ſeruando, in ſequentibus particulis declaratur ne ſæculares eos ſua authoritate extrahant, niſi cùm Epiſcopi ipſos tradere recuſant: neve extractos ad alios, quàm Eccleſiaſticos carceres perducant, vbi detineantur, donec Epiſcopi cognouerint, an verè excepta crimina commiſerint, quo cognito: ſublata prorſus appellatione conſignentur. Itaut hæc in Epiſcopali cuſtodia detentio, delictorum exactior cognitio, & appellationis remotio locum habeat, quomodocumque delinquentes ab Eccleſia abſtrahantur, ſiue Epiſcopi iuſſu, ſiue eo reclamante Laicorum auctoritate ab huiuſmodi conſtitutione conceſſa.

11 Hanc ſecundam expoſitionem omnes amplecti tacitè videntur, dum prædictam caſuum diſtinctionem non faciunt, prout Guttierrez *pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 36. Farinacius *conſil.* 76. *lib.* 1. *& de immunitat. Eccleſ. num.* 373. *&* 374. Ambroſ. *tract. eod. cap.* 11. *num.* 1. *&* 2. Auctores Conſil. impreſſi apud Farinacium *lib.* 2. *conſil.* 168. *dubiol.* 2. *&* 3. Et ſanè etiam rationibus poteſt hæc interpretio probari.

12. Primò quia non poteſt reddi vera ratio, cur potiùs diſſentiente, quàm conſentiente Epiſcopo plenior probatio requiratur, cùm ſemper agatur de præ iudicio non Epiſcopi, ſed Eccleſiæ cuius immunitas ſeruatur, vel læditur.

13. Secundò ſi diſpoſitio verſic. *Sed vniuerſis*, intelligeretur de reis tantùm de conſenſu Epiſcopi extrahendis, ſequeretur, vt non Epiſcopi ſoli, ſed inferiores etiam Prælati, vt Abbates, & alij locorum Regularium Superiores, cæterique Prælati ſæcularium Eccleſiarum tradere poſſent Laicis reos, qui ad Eccleſias confugiſſent: cum prædicti omnes ibi id facere nominatim iubeantur. Hoc autem eſſet contra omnium ſententiam & probatiſſimam vbique conſuetudinem. Generale ergo præceptum quoad Epiſcopos intelligendum videtur, vt debitam licentiam non negent, & quoad alios, vt de facto non reclament.

14. Nec dici poſſe videtur Prælatis inferioribus tradendi Laicis delinquentes facultatem propterea non competere, quòd eis eſt ſublata in ſequenti verſic. *Ne autem*. Quoniam ſi in verſic. *Sed vniuerſis* continetur caſus omninò ſeparatus a verſic. *Ne autem*, quod in hac parte, ſeu caſu diſponitur, ad ſuperiorem partem, ſeu caſum non pertinet, quod ſi quoad hoc pertinere dicatur cur non etiam quoad reliqua.

15. Quidquid ſit de veriori huius loci explicatione non moror: neque enim aut hanc propugno, aut illam oppugno, ſed illa tantùm quæ mihi ſuppetunt, ampliſſimo viro atque humaniſſimo, beneficentiſſimòque Patrono humillimè conſideranda propono. Illud vtique mihi dici poſſe videtur, vt quocunque ſcilicet modo accipiatur dictus verſic. *Sed vniuerſis*, parum referat: quia plena & ibi criminis probatio requiritur, cùm ſit commiſſa Epiſcopis per verba *iudicio ſuo*, & videbuntur, quæ arbitrium boni viri præ ſe ferunt *l. fideicommiſſaria* 46. §. *Cæterùm ff. de fideicommiſſ. lib. l. fideicommiſſa* 11. §. *Si fideicommiſſum, ff. de legat.* 3. Bart. *Extrau. ad reprimendum verb. videbitur, in princip. & num.* 4. latè Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 2. *&* 14.

16. Cùm quid autem boni viri arbitrio committitur, ſeruari debent omnes regulæ iuris Bart. *dicto verb. videbitur, num.* 8. Alexand. *conſil.* 33. *lib.* 1. *num.* 3. Iaſon *in l. ſi ſic legatum, ff. de leg.* 1. *num.* 26. Multò igitur magis id obtinebit in criminalibus, vbi etiam liberum arbitrium eſt legibus ſubiectum, Iaſon *ibi numero.* 24. Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 3. *&* 4. *& quæſt.* 77. *numer.* 1. Farinacius *in fragment. part.* 1. *littera, A, num.* 244. Nullus autem qui iuris regulas ſeruare voluerit ex proceſſu iudicis Laici probationes deſumet: tum quia aduerſarium agit, nimiòque vt plurimum affectu pertrahitur; tum quia vniuerſæ illæ rationes repugnant, quæ conſiderantur à Farinac. *conſil.* 76. *lib.* 1. *n.* 1. *&* 2. *& conſil.* 168. *lib.* 2. *n.* 26. *cum ſeqq.*

17. Hæc ſtricto iure dici poſſe opinor, ſolis videlicet verbis conſtitutionis perpenſis: verùm quia poſt conſtitutionem prodiit Epiſtola quædam Clementis VIII. ad Archiepiſcopum Panormitanum, qui ſedē Apoſtolicam de nonnullis dubiis, circa probationes delictorum, in dicta conſtitutione exceptorum, conſuluerat: eam Epiſtolam tanquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam arbitror eſſe ſeruandam. Quod enim Princeps per Epiſtolam ad priuatorum conſultationem ſtatuit, publici iuris vim obtinet *l.* 1. *ff. de conſt. Princip.* §. *Sed & quod Principi placuit, Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. gloſſ.* 1. *in cap. ex tua* 9. *de fil. presbyt.* Abbas *in cap. Paſtoralis* 4. *de except. num.* 1. *not.* 1. Felinus *in c.* 1. *de conſtit. num.* 17. Sup. hoc in Reſ. præterita §. Nec facit.

18. Mandauit autem Clemens; vt ſummariè, ſimpliciter, & extraiudicialiter & quantum pro conſcientiæ informatione ſufficere videretur, delicti veritatem inquireret, provt habet Genuenſ. qui eam Epiſtolam ad verbum refert *in pract. Archiepiſc. Neapolitan. capit.94.* & Farinac. *conſil.168.lib.2. addit.1.* Pondero igitur Summum Pontifem contentum eſſe extraiudiciali probatione, quod inſinuat non modò dictio illa *extraiudicialiter*, verùm etiam clauſula, *quantum pro conſcientiæ informatione*, &c. Cum enim quid alicuius conſcientiæ committitur, iudicialis commiſſio non dicitur, ſed conſcientialis. Franc. *in cap. ſtatutum 11.§.aſſeſſorem. de reſcrib. in 6.n.6.* Baldus *in l. certum 5. Cod. vnde leg. num.7. in fine.* Roman. *num. 25.* Et propterea cognitio non requiritur. Lap. *alleg. 60. aliàs 61. num.4.* Eſt enim ſecundùm veritatem exequenda commiſſio, & ſatis eſt, ſi iure gentium ſuſtinetur. Bald. *in l. Cod. de fidei commiſſ. num.2.* Farinac. *in dicto §.aſſeſſorem, num.6.* Ac ſufficit qualitercumque inquirere, & probationem ipſi ſoli, cui eſt demandata, concludere. Franc. *ibi*, & Felin. *in cap.1. de conſtit. num. 51. propè finem verſ. ſi dicatur ſecundùm conſcientiam.* Habètque is iure ordinario ſolum Deum cognitorem & iudicem, Gloſſ. *in verb. relinquatur in dicto §.aſſeſſorem.* Franc. *num.6.* Abb. *in cap. ſuper his 18. de accuſat. num.16. ad med. verſ. Item ſi committitur conſcientiæ.* Et dicit Mandoſius poſſe ſequi animi ſui proprium motum ſola naturali æquitate moderatum *Addit. vltim. ad allegat. 14. Lapi.*

19. Cùm igitur ex vi dictarum clauſularum poſſint Epiſcopi vel extraiudiciales probationes recipere, poterunt vtique etiam deſumere ex proceſſu iudicis Laici, quæ in Eccleſiaſtico foro inſtar extraiudicialium ſunt. Et meritò quidem id faciunt, ſi ex perſonarum grauitate ac dignitate fides videatur teſtibus adhibenda. Aut ſi ex tempore exceptarum probationum videatur ſuſpicio tolli: vt ſi exibeatur proceſſus, immunitatis controuerſia nondum orta, confectus, cui multum tribui poſſet; ſecus autem proceſſui poſt litem parato ex grauiſſimorum virorum ſententia ſcripſit Farinacius *de immunitat. Eccleſia. numer.37.*

CONSILIVM SECVNDVM.

20. In hac materia quomodo Epiſcopus ſe gerere debeat in cognoſcendo, an ij, qui ad Eccleſias, vel alia loca ſacra, vel immunia confugerunt, & inde ſeruata forma conſtitutionis Gregorianæ extracti, & ad carceres Epiſcopales traducti fuerunt, prætenduntúrque à fiſco Laicali, ſeu aliàs perpetraſſe crimen in eadem conſtitutione expreſſum, atque excluſiuum immunitatis, plura occurrunt dubia.

21. Primum. An iudex Eccleſiaſticus, ad quem dicta cognitio ſpectat, teneatur ſtare proceſſui fabricato à Curia ſæculari. Secundum verò, quænam probatio requiratur in dicta cognitione.

Sup. hoc in Reſolutionibus poſitis in annot. prima huius Reſ.

22. Quoad ad primum dubium, eſt non parua controuerſia inter Doctores, qui poſt præfatam conſtitutionem ſcripſerunt: ſunt enim inter ſe diſſentientes. Nam Farinacius *in conſil.76.* cum Falc. *ibi*, & penes eumdem *conſil.168.* conſulentes, aliíque relati per Giurbam *conſil. 50. & conſil. 100.* tenuerunt, quòd iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare ſæculari proceſſui: ipſe autem Giurba in dictis conſiliis contrarium nititur probare.

Sup. hoc in Reſ. præcedenti §. Nec facit

23. Rationes tamen deductæ per ipſum Giurbam mihi non concludunt; quia ipſe fundat ſe præcipuè in Breui Clementis VIII. regiſtrato in Praxi Archiepiſcop. Neapolitana *cap.94.* vbi Clemens in eo delicto Panormi perpetrato mandat Archiepiſcopo, vt tradat delinquentes ibi nominatos Curiæ ſæculari ab Eccleſia extractos, ſi etiam ſummariè, ſimpliciter, extraiudicialiter repererit commiſiſſe crimina ibi expreſſa: dicitque Giurba ſe vidiſſe hanc ſuam ſententiam receptam in Praxi ex dicto Breui. Iſtæ inquam rationes Giurbæ non concludunt: quia ſatis dignoſcitur hoc ipſum Breue Pontificium fuiſſe datum in dicta cauſa Panormitana ex rationabilibus cauſis animum Papæ mouentibus, & cùm clauſulis derogatoriis ad conſtitutionem Gregorianam, & cæteras conſtitutiones: vnde non eſt trahendum in exemplum ad alios caſus.

24. Et dum ſubdit Giurba ita fuiſſe deciſum à ſacra Conſulta, vt in additione ad dictum Conſilium 168. penes Farinacium, quamvis hoc videatur colligi ex verbis dictæ additionis: dum non obſtāte præfato conſilio 168. Farinacius ſcribit ſacram Conſultam reſoluiſſe, quòd ibi delinquentes traderentur Curiæ ſæculari: tamen poteſt replicari primò, quòd ille ordo cēſetur emanaſſe à Principe, mediante ſacra Conſulta eum repræſentante. Secundò quòd iſta declaratio fuit facta in crimine aſſaſſinij ita graui, vt habeat ſecum multa ſpecialia, iuxta textum *in c. de homicid. lib.6.* & tradita per Maſchard. *concl.137.* Tertiò, quod eadē declaratio ſimpliciter accepta videtur nō poſſe de iure ſuſtineri, vt infrà, cùm de cætero iſta declaratio videatur facta per ſacram Conſultam, prout de iure, ex ordine Sanctiſſimi.

25. Nec mihi fit veriſimilis conſideratio Gambacurtæ relata per Giurbam, *vbi ſuprà*, quòd non præſumatur voluiſſe Pontificem anteuertere Curiam ſecularem per commiſſionem factam Epiſcopo in rebus ſpiritualibus occupato: ſiquidem cùm hæc cognitio ſuper immunitate pertineat ad Epiſcopum, etiam ante conſtitutionem Gregorianam, quicquid alij dixerint, etiam in criminibus exceptis, vt per Gratum *diſceptat.596.* & per Giurbam *dicto conſil. 100.* non poteſt iudex Laicus conqueri.

26. Prout non ſuffragatur aſſertio Giurbæ, quòd aliter cauſa protraheretur, cum longa carceratione rei, & damno etiam ipſius immunitatis, cum Epiſcopus poſſit terminare cauſam remotis ſuperuacaneis dilationibus, & habeat poteſtatem ex conſtitutione Gregoriana terminandi cauſam appellatione remota, & inſuper ipſi reo magis expediat cauſam maturius diſcuti, fiſcóque ſeculari nihil depereat reo cuſtodito in carcere.

27. Pariter mihi non ſatisfaciunt rationes adductæ per Farinacium *dicto conſil.76.* dum vult probare quod non ſit ſtandum proceſſui ſæculari: nam prima eius ratio, quòd regula ſit Eccleſiaſticum iudicem non debere ſtare proceſſui ſæculari, ex Claro *in Prax. crim. q.36. in fine*, & aliis per eum adductis: & quam rationem etiam adducit Guazin. *in ſuo tract. pro reis, defenſ.1.c.30.* non concludit in terminis noſtris: quia Clarus & alij prædicti loquuntur, quando agitur de proceſſu facto à Iudice Laico contra Clericum, qui iudex eſt omninò incompetens, nullámque habet iuriſdictionem in Clericum: vnde non mirum, ſi proceſſus non valet, nec attendendus: & videmus, quòd etiam acta iudicis ſæcularis aliàs per iudicem Eccleſiaſticum obſeruanda non attendantur, quando ſunt inualida. Dec. *in capit. at ſi Clerici, numer.91. de iudiciis.*

28. Eodem modo alia ratio Farinacij, quòd cognitio ſpectat ad Epiſcopum, & conſequenter etiam facultas aſſumendi probationes, & diffiniēdi cauſam, non conuincit, quòd inde ſequatur Epiſcopum non poſſe ſtare proceſſui ſæculari. Ad rationes verò propoſitas

poſitas in dicto conſilio 168. penes Farinacium patebit reſponſio de infrà ſcriptis.

29. Quamobrem cenſerem ſtandum eſſe proceſſui ſæculari, dummodo ſit compilatus ante confugium ad Eccleſiam ipſius confugientis delinquentis, necnon contineat ſententiam condemnatoriā ipſius Rei:vel ſaltem teſtes in eo examinati probantes delictum ſint repetiti, vel aliàs habiti pro repetitis à reo. Moueorque ex illa communi concluſione,quòd acta facta coram iudice ſeculari probant coram Eccleſiaſtico *text.in d.c. at ſi Clerici, num.* 90. Et hinc ſicut iudex ſæcularis tenetur adiuuare Eccleſiaſticum, ita & è contra;cùm Eccleſiaſtica & ciuilis iuriſdictio ſint inuicem confœderatæ : & propterea etiam banditus à iudice ſæculari, debet haberi etiam pro bandito ab Eccleſiaſtico, vt benè per Alciatum *in cap.* 1.*n.* 121. *de offic. Ordin.*

30. Dixi autem de proceſſu formato ante confugium ad Eccleſiam : quia ſi iudex ſæcularis poſt confugium formaret, vel perficeret proceſſum ſuum videretur id facere, vti in cauſa propria,vel intereſſe habens vltra quod id attentaret pendente cauſa coram Epiſcopo, vt bene per Farinacium in hoc caſu *dicto conſil.* 79. *num.* 2.expreſſi: etiam, quòd adſit condemnatio iudicis ſæcularis, vel quòd teſtes ſint repetiti parte citata, vel habiti pro repetitis,quia ſolus proceſſus informatiuus non faceret fidem ,cum teſtes examinati parte non citata non probent, nec faciant iudicium,etiam in criminalibus. Farinac.*q.*72. *num.* 87. & Guaz. *defenſ.* 24. *cap.* 9.

31. Nec videtur obſtare , quod aſſerit idem Guaz. *dicta defenſ.* 1.*c.* 30. relatus per Giurbam *in citato conſ.*50.ſufficere quòd teſtes deponant ſuper crimine , licèt non ſint repetiti : nam ratio Guallini, quòd in criminibus exceptis probent teſtes non citata parte, vltra quod Doctores per eum allegati loquuntur ſolùm in crimine Aſſaſſinij , & læſæ maieſtatis humanæ,iſta aſſertio patitur difficultatem,cùm multi alij teneant etiam in dictis criminibus requiri citationem, vt per Maſcardum *dicta concl.* 137. Farinacium *q.* 72 *vbi ſupra* & per eundem Guallinum *defenſione* 24. *cap.* 9.

c ſu. Reſ. Quæ. io. & 123.

32. Stabit ergo concluſio, mea ſententia, quod videlicet poſſit ſtari proceſſui ſæculari.Nec mihi faceſſunt negotium rationes in contrarium adductæ penes Farinacium *in dicto conſil.* 168. nempè quòd acta ſæculari iudicio, tunc probēt in Eccleſiaſtico, quando ſunt inter eaſdem perſonas in eadem cauſa, & agitur ad eundem finem , vt per Decium *in dicto cap. at ſi Clericus, num.* 90. Nam conſideratur,quod conſtitutio Gregoriana ſolùm requirit in cognitione, quòd verè fuerit admiſſum crimen exceptum; hoc autem apparet ex proceſſu ſeculari.Nec Eccleſia conſtituit diuerſum ius cum illa, quemadmodum tuetur confugientes ad ſe in criminibus non exceptis , ita & excludit facinoroſos in delictis exceptis; & non vult, quòd immunitas patrocinetur in caſibus non permiſſis, cùm alias id eſſet pernicioſum. Menoch. *præſumptione* 10.*l.*5. Nec finis cognitionis ſuper immunitate tollit fidem actis in Curia ſæculari: cùm multi etiam velint non attendi diuerſitatem cauſæ. Addentes ad Capellam Tholoſanum *quæſtione.* 199.

33. Et vlterius hoc venit in conſequentiam delicti excepti , & conſequenter dicta acta probant Capell.Tholoſan. *d. quæſtione* 199. Et ſicuti in crimine hæreſis tenetur ſtare iudex ſæcularis proceſſui Eccleſiaſtico,ita & iudex Eccleſiaſticus proceſſui ſæculari in crimine fori ſæcularis. Decius *in dicto cap. at ſi Clerici, num.*100.*de indic.* Deinde in crimine mixti fori attenditur pœna maior ex latè traditis per Farinacium *in quæſt.*4.*num.*8.Et Doctrina Angeli & Socin. relata *in dicto conſil.*168.quòd teſtes non faciant fidem coram alio iudice, cum ille debeat videre ipſos teſtes , eorùmque dicta præſens agnoſcere, vltra quòd patitur difficultatem procedit quando coram alio iudice agitur ex illis teſtibus ad puniendum,vel abſoluendum reum, vt in iis terminis præfati Doctores loquuntur,non verò, quando agitur ſimpliciter ad remittendum , prout in caſu præſenti.

34. Circa ſecundum dubium eſt quoque contentio inter Doctores : nam permulti voluerunt requiri plenam probationem criminis excepti ad effectum tradendi Curiæ ſæculari delinquentem. Alij autem voluerunt, quòd ſufficiant indicia ad torturam prout latè refert Giurba *in dictis conſiliis* 50. *&* 100. quos in effectu ſequitur ipſe Giurba; & fuit opinio Senatus Luſitani. vt ibi penes Gamam *deciſ.*171. *&* 182. Gratianus autem *diſceptatione* 596. lato calamo defendit ſufficere, quòd Epiſcopus etiam extraiudicialiter ſe informet : tum quia conſtitutio Gregoriana non ponit modum probandi : tum quia remittit traditionem Curiæ ſæculari iudicio Epiſcopi, & ad verbum eius rationes refert Giurba *in dicto conſ.* 100. fundans etiam ſe in dicto Breui Clementis VIII.

Sup. hoc in Reſ.præterita §. Notandum eſt.&c. Sup.hoc ibidem. §. Non deſinam.

35. Sed ego arbitror non ſufficere extraiudicialem informationem cùm conſtitutio Gregoriana requirat cognitionem per modum conditionis , quæ conditio non eſt *in l.ius alimentorum* per Grat. allegata , *ff. vbi pupillus educari debeat* : vltra quòd ibi Bartol. requirit iudicialem cognitionem, quando adeſt pars,& tractatur etiam de alimentis decernendis. Et verba poſita in conſtitutione Gregoriana vt tradat Epiſcopus Curiæ ſæculari eos, qui iudicio ſuo videbuntur commiſiſſe delicta ibi expreſſa,denotant arbitrium boni viri. Latè Menoch. *quæſt.* 8. *de arbitr.* & conſequenter tenetur Epiſcopus ſeruare ordinem iudiciarium : idem Menoch. *ibi quæſt.* 13.*&* 29. *& conſilio* 69. *num.* 63. *&* 69.*in conſil.* 1131. *n.* 8. *lib.* 11.

36 Et propterea videtur ex his requiri plenam probationem, & ex adductis *in dicto conſ.* 168.& per Caſtill. *deciſ.* 166.Nihilominus opinarer ego,quòd ſi proceſſus fiſci ſæcularis eſſet antiquus;vel Epiſcopus aliunde non poſſet habere veritatem,in caſu dubio ſemper deberet conſulere Sacram Congregationem, vt etiam arbitratur Guallinus *in defenſione* 20. *ſub num.* 20. Multa alia poſſent dici , ſed ne tædio ſim, omittenda eſſe duxi.

37. Vidiſti, amice Lector , quæſtionem propoſitam in principio huius reſolutionis latè diſcuſſam in ſupradictis Conſiliis. Ego verò contra ſecundum Conſilium perſiſto in mea opinione, quæ communis eſt, vt patet *in citata reſol.* 9. *tract.* 1. *mea quintæ partis*, quòd videlicet Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui facto à iudice Laico; & maximè ſi fuit factus, poſtquam reus commiſit crimen , & ac Eccleſiam confugit.Diſplicet etiam mihi id quod in primo Conſilio aſſeritur ; nempè Epiſtolam Clementis VIII. tanquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam fuiſſe:quod tanquam falſum eſſe reiiciendum ego notaui *in dicta reſolut.* 9. & notat Ciarlinius *in controu. forenſ. tom.* 1.*cap.* 10.*à num.* 92. Dicendum eſt igitur dictum decretum Clementis VIII. fuiſſe locale, pro ciuitate Panormitana, & pro illo caſu : non enim Pontifex voluit in eo conſtituere legem generalem : quod apparet,quia dirigitur ad Archiepiſcopum Panormitanū,vt patet ex inſcriptione, quæ ait:Venerabili Fratri Archiepiſcopo

Quæ hic eſt Reſ antecedens,& in aliis eius primæ not. Sup.hoc ibidem §.Nec facit.

Panormi Clemens VIII. & ſolùm deſeruit pro illo caſu, pro quo fuit requiſitus, vt colligitur ex illis verbis: *ſupplicando, vt quid in huiuſmodi cauſa faciendum ſit, tibi præſcribere dignaremur*: ideò illud Decretum tanquam lex localis, & particularis non ligat extra eum locum, & caſum, vt ad rem dixit Farinac. *in append. de immunitate Eccleſ. cap. 22. numero* 351. latè Peregrin. *eod. tract. cap. 11. numero* 10. 11. 12. *&* 17. vbi dicitur etiam, quòd Pontifex, ſi voluiſſet facere legem generalem, eam feciſſet publicare Romæ in Campo Floræ, vel in Baſilica Sancti Petri, vt ſolet: quia publicatio eſt de eſſentia legis, licèt quòd placet Principi, etiam per Epiſtolam legis habeat vigorem, vt ad rem dixit Mar. Ital. *in dicto tract. lib. 1. cap. 5. §. 4. numero 6. verſic. vnde ſi.* tamen hoc procedit, ſi Princeps habuit animum condendi legem; & eam publicare fecerit, vt requirunt Farinacius & Peregrinus *in locis.* Et præterea eſto etiam quòd illud Decretum Clementis VIII. generaliter obligaret, non tamen tollit Bullam Gregorianam requirentem veram probationem: nec efficit, quin neceſſaria non ſit plena probatio: licèt enim dicat poſſe Epiſcopum ſe informare ſummariè & extraiudicialiter, & quantum pro ſuæ conſcientiæ informatione ſufficere videbitur, tamen hæc verba ſolùm apta ſunt ad tollendas iuris ſolennitates, & apices: non autem immutant, quoad veras probationes. & ad deciſoria iudicij: quin ſaltem ius gentium, vel naturæ non ſit ſeruandum, vt latè tradit Oſaſcus *in deciſ.* 1. *numero.* 1. *& numero* 15. & Farinacius *dicta quæſt.* 8. *numero.* 84. *in verſiculo nihilominus, & quæſt.* 63. *num.* 13. Marr. *clauſ* 160. *num.* 10. *part.* 1. nam iure naturæ in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. *l. vbi numerus, ff. de teſtib. cap. ſi quis teſtes. §. vbi* 1. *quæſtione* 3. Cephal. *conſil.* 651. Maſcardus. *de probat. in præfat. quæſtione* 5. *numero* 117. Farinacius *quæſtione* 63. *numero* 231. Ideò Epiſcopus non poteſt ſuam quietare conſcientiam, niſi talem habeat probationem, quam omnia iura requirunt. Concludamus igitur veriorem, & magis communem eſſe opinionem, quæ requirit plenam probationem delicti excepti, vel indubitata indicia, antequam reus foro ſæculari tradatur, & immunitatis beneficio priuetur.

38. Recognoſce omninò prædictum Ciarlinium, & nouiſſimè Ægidium Trullench *in Dicalogum tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 6. *numero.* 4. *&* 5. vbi nobiſcum docet Epiſcopum non poſſe ſtare proceſſui facto à Laica poteſtate, ſed debere nouas probationes recipere, & quòd debeat plenè de delicto conſtare: nec ſufficere, vt illud per coniecturas & præſumptiones cognouerit. Nec deſeras videre me ipſum *loco citat. in part.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 9.

Quæ hîc eſt Ref. antecedens.

RESOL CXXVI.

An reus confugiens ad Eccleſiam poſſit per iudices Eccleſiaſticos, vel laicos puniri pœna exilij, vel ad perpetuum carcerem?

Et an poſſint iudices ſupradictum reum condemnare ad triremes etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum, vel vt ſeruiat ei cui iniuriam intulit?

Et notatur, quod licet confugiens ad Eccleſiam impunitus dimitti non debet, tamen pœnam ei infligendam, non iudex laicus, ſed Eccleſiaſticus debet imponere. Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 12.

§. 1. POſſe, reſpondet Gambacurt. *lib.* 4. *cap.* 33. *&* 35. ſed non eſt audiendus; & negatiuam ſententiam tenendam exiſtimo cum Farinac. *tract.* de *immunit. Eccl. cap.* 21. *num.* 333. *&* 336. Idem docet Franc. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 6. cum Mario Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 6. §. 3. *num.* 1. *& ſeq.* Innoc. & Hoſtienſ. *in cap. inter alia. de immunit. Eccleſ.* Ancharan. & Zabarel. *in Clem.* 1. *de pœn. & remiſſ.* & aliis. Et ratio eſt: quia exilium, & carceratio eſt grauis pœna, & inter corporales computatur, vt ait Suarez, & alij.

Sup. contentis in hac Ref. infrà in Ref. ſeq.

2. Nota etiam, quòd dictus Gambac. *cap.* 34. *n.* 9. tenet, poſſe Iudices ſupradictum reum condemnare ad triremes, etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum: & hoc etiam concedit in homine robuſto, & laboribus aſſueto; etiamſi ex tali remigatione eſſet verberandus. Sed hæc opinio, & aliæ multæ ſupradicti Authoris, circa immunitatem hanc, ſunt reiiciendæ: vt iſtam reiicit Pater Suarez, *vbi ſuprà*; aſſerens, talem reum non poſſe condemnari ad triremes, etiamſi ibi verberandus non eſſet, propter duram, & laborioſam ſeruitutem. Docet etiam Gambac. *vbi ſuprà cap.* 32. *num.* 2. *& ſeq. ex can. de raptorib.* 36. *q.* 1. poſſe Iudices dictos crimino ſos, de quibus loquimur, condemnare, vt ſeruiant ei, cui iniuriam intulerunt: ſed contrarium, & rectè docet *ibidem* Suarez; & diſpoſitionem illam in raptu virginum, ſpecialem eſſe exiſtimat, propter illius delicti atrocitatem: imò exiſtimat, illum canonem non eſſe receptum, neque per ſe poſſe vniuerſam Eccleſiam obligare: vnde patet contra Gambacurtam, quòd ſi dictus canon non eſt in vſu, quoad raptores virginum; quanto magis quoad alios delinquentes. Tandem notandum eſt, quòd licet confugiens ad Eccleſiam impunitus dimitti non debeat; tamen pœnam ei infligendam, non Iudex laicus, ſed Eccleſiaſticus debet imponere, vt notant Farin. *vbi ſupr. de imm. cap.* 21. *num.* 339. & alij.

Sup. hoc ibidem, §. Sed hic.

RESOL. CXXVII.

An reus dum exiſtit in Eccleſia poſſit à iudice ſæculari damnari ad mortem, vel ad pœnam corporalem, ad exilium, ad triremes, ad perpetuum carcerem, & an ſint eis alimenta præſtanda ab Eccleſia?

Et explanatur, quod quamuis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur, eo tamen ipſo, quod ſemel ad Eccleſiam confugerat, illius gaudet Immunitate, ita vt de iure non poſſit ob illud delictum amplius corporaliter puniri ſeu condemnari.

Sed docetur reos ad Eccleſiam confugientes non debere impunitos dimitti; & explanatur, qua pœna iudex Eccleſiaſticus debeat reos gaudentes Eccleſiarum Immunitate punire. Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 33.

§. 1. AD hoc dubium ſic reſpondet Sarpus *cap.* 2. *fol.* 30. Inter cætera Doctores affirmare auſi ſunt, Principes neque ſententia damnare, neque habere quæſtionem poſſe contra eos, qui ad Eccleſiam confugerunt; neque dum inibi permanebant, nec poſtquam ab ea diſceſſerint: quòdque riſum magis ac ſtomachum moueat, ſtatuerant Eccleſiam ipſam teneri ad alimenta ſceleſtis hominibus præſtanda, dum ad eam confugientes ibi reſident. Sic ait ille.

2. Sed iſte homo id quod ſtatuerūt ſacri Canones, aſſerit iniuſtè auſos eſſe affirmare Doctores. Dicendum eſt igitur, quòd reus, dum exiſtit in Eccleſia damnari nequit ad mortem, vel ad pœnam corporalem, verbi gratia, ad exilium, ad triremes, ad verbera: ad perpetuum carcerem: nam iſtæ pœnæ computantur

putantur inter pœnas corporales,vt ego firmaui *in part.1.tract.1. reſolut* 12. & me citato docet Barboſa *de iur.Eccleſ.lib.2. cap.3.n.56.* Et ita definitum eſt *in cap.inter alia, de immunit.* in illis verbis. *Neque damnari debet ad mortem,vel ad pœnam :* & *in cap. id conſtituimus* 17.*quæſt*.4. ſic dicitur. De morte,debilitate, & omni pœnarum genere ſint ſecuri.Vnde ſtantibus ſupradictis claris & rotundis teſtibus meritò contra Sarpum : Dicendum eſt hanc ſententiam tenuiſſe Doctores, Gloſſ. *in dicto cap. inter alia, verb. puniendus.*Hoſtienſis *n*.1. Ioannes Andreas.*n*.3.Ancharanus *n*.2.Butrius *n*.5.Zabarella *n*.4. Ananias *n*.3.& alij,quos citat & ſequitur Farinacius *de immunit.cap.21.n.335.* Quibus adde ex Neotericis Scortiam *in Bullar.Pontif. Epitome* 152.*Theorem*.385. Bonacinam *tom.2.diſp.3. quæſt.7. punct.3.n.8.* Peregrinum *de immunit. cap.13. num.*13. Perſicum *de offic. Sacerd. lib.1.cap.9.dub.12. num.*119. Azorium *part.2.lib.9. cap.9.tit.12.* Fagundez *part.2.lib.4.cap.4.num.*48. Suarez *de Relig.tom.1. lib.3.cap.12.num.6.& ſequent.*cum aliis.

(Margin: hic eſt antece-)

3. Ad id verò, quòd Sarpus aſſerit aliquos Doctores aſſerere reum poſtquam ab Eccleſia diſceſſerit, non poſſe à iudice Laico puniri. Fateor hanc ſententiam docuiſſe non infimæ notæ ſcriptores,vt Oldradus *conſ.*154.*in fine.* Syluest.*verb.immunitas,q.*4. Angelus *eodem verb. quæſt.*16. Armilla *eod.verb. num.*12. Ioan.de Viſchis *de immunitat.Eccleſ.num.*54.Decian. *conſil.* 80. *numer.* 9. *libr.*3. & Azorius *part.2. libr.9. quæſ.* 12. vbi aſſerit , quòd quamuis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur , eo tamen ipſo, quòd ſemel ad Eccleſiam confugerat,illius gaudet immunitate ; ita vt de iure non poſſit ob illud delictum ampliùs coporaliter puniri , ſeu condemnari : quod etiam ex eiuſdem Societatis Doctoribus tenet Fagundez *part.2. lib.4. cap.4. num.*48. Et hanc ſententiam de iure eſſe veriorem tenet Perſicus *de offic. Sacerd. lib.1.cap.9.dub.12.num.*121. quia hoc eſt priuilegium immunitatis.

(Margin: oc ſi- ge do- m Re- 09. fi- r pro- em, à At idē. eius)

4. Sed quicquid ſit de veritate huius ſententiæ , ego contra Sarpum illam tenendam eſſe puto , ſaltem in quatuor caſibus.Primò quando reus fuit condemnatus à iudice Eccleſiaſtico,modo quo paulo ante diximus. Secundò quando delinquens extrahitur ab Eccleſia in caſibus non exceptis, id eſt, in quibus gaudent delinquentes.Tertiò quando reus extrahitur ab Eccleſia in caſibus exceptis licentia Epiſcopi.Quartò quando à Prælatis Eccleſiæ conſignantur rei, qui confugerunt ad Eccleſias in caſibus non exceptis , iudicibus Laicis cum cautione de delinquentis impunitate , quoad vitam, membra, & omnem corporalem pœnam, iuxta cap. *id conſtituimus, & cap. reum.* 17. *quæſt.* 4. Sed hic vltimus caſus poſt conſtitutionem Gregorianam videtur non intrare , quia vt obſeruat Ambroſinus *de immunitat.c.11.n.6.* & alij,in dicta Bulla ſtatuitur delinquentes Curiæ ſæculari tradendos eſſe in caſibus expreſſis in ea, in quibus poterunt etiam corporaliter puniri.

5. Et tandem ad id quod aſſerit Sarpus riſum & nauſeam mouere , ſuſtentationem reis exiſtentibus in Eccleſia ab ipſa Eccleſia exhibendam eſſe. Reſpondeo ipſu & ſimilis farinæ homines de hac re riſum & nauſeam habere, qui omnes leges & canones irrident. Dico igitur , quòd tanta eſt commiſſeratio Eccleſiæ , vt reis in ipſa exiſtentibus , non quidem omnibus, vt falsò Sarpus videtur ſupponere;ſed iis, qui operas ſuas in ipſa exercere non poſſunt;vel iis qui non habent,vnde ſuſtententur,ſuſtentationem & neceſſaria alimenta ſubminiſtret.Et ita habetur *in l. præſenti,§ ſanè.C.de his qui ad Eccleſ. confug.*& docent DD.quos ad ſatietatem adducit Farinacius *de immunit.cap.19.num.296.*& Peregrinus *cap.13. num.12.*

6. Sed hic obiter vnum valdè notandum adnotare non deſinam : nempe iudices Eccleſiaſticos non ſolùm poſſe imponere pœnas quas ſuprà diximus , reis ad Eccleſiam confugientibus:ſed etiam non debere eos impunitos dimittere , vt probat textus *in cap.inter alia, de immunit.* in aliis verbis. Qui ad Eccleſiam confugit, legitimè puniendus ſit de eo,quod iniquè fecit , &c. Et ideò malè faciunt Prælati, qui ſuprà dictos reos impunitos dimittunt, & contra inſtitiam facere , & delinquere tradunt communiter Canoniſtæ *in dicto cap. inter alia.*Hoſtienſis *numer*.1. Ioannes Andreas *num.*5.Ancharanus *n*.2.Abbas *n*.13. Zabarella *n*.3.& alij, quos affert Farinacius *de immunit.c.21.num.*329. & Palaus *vbi ſuprà.n.9.* Et hoc (nota Lector)ipſimet rei procurare totis viribus deberent:nam reus , qui ex priuilegio immunitatis pœnam corporalem euaſit , ſitque à iudice Eccleſiaſtico mulctatus, non poteſt de cætero pro eodem delicto criminaliter accuſari,inquiri,aut iudicari : vt tradit Gloſſ.*in cap.reum 17.quæſt.4.ver.vel ad mortem.* Et *ibi* Archidiaconus *n*.3.& Bellamera *nu*.1. & alios, quos citat Caſtrus Palaus *tom.2. tract.11. diſp.vnic. punct.11.n.10.*& Farinacius *de immunit. cap.21.n.*340. Et ratio huius communis ſententiæ eſt clara,quia ſi pœna impoſita, & delicto ſic iudicato ab Epiſcopo, iterum poſteà reus poſſet iudicari & puniri à iudice Laico,priuilegium immunitatis Eccleſiæ parùm, aut nihil prodeſſet.Ergo,&c.

(Margin: Sup. hoc in fine Reſol. præteritæ.)

7. Reſtat modò videre , qua pœna iudex Eccleſiaſticus , debeat reos gaudentes Eccleſiarum immunitate punire?Et reſpondeo pœna pecuniaria , & ad damna & intereſſe paſſa per eum, in quem deliquit; vel ſi pecuniam non habet, aliqua pœna corporali, non multùm corporis afflictiua : quia tunc non per ſe, ſed quaſi per accidens punitur:de quibus & aliis pœnis vide Farinacium *dicto cap.21. per totum* ; Caſtrum Palaum *vbi ſuprà.*Suarez *de Relig. tom.1.lib.3. cap.12.num.6.*Marium Italiam *lib.1.cap.6.§.3.num.1.& ſeq.*Decianum *lib.6.cap.27.num.*3.Abbatem,Ancharanum , Butrium , Ananiam , Zabarellam *in cap. inter alia,de immunit.Eccleſ.*& alios penes ipſos.

RESOL. CXXVIII.

An Iudex laicus iubens interfici reum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Greg.XIV. tam ipſe quàm eius miniſtri?

Et latè explanatur legem pœnalem ex identitate rationis extendendam eſſe ad alium caſum , quando militat eadem ratio;& maximè in odioſis?

Et quæritur , an Templum Iudæorum fuerit priuilegio Immunitatis inſignitum?

Et notatur,nempe Græcorum tantummodo vſum fuiſſe, vt Templis Immunitatem tribuerent ; vel an apud omnes Gentes aſila recepta fuerint? Ex part.6.tract.1. Reſ.35.

§.1. Caſus magis curioſus , quàm practicabilis alicui forſitan videbitur : ſed ſciat noſtris ærumnoſis temporis ſæpiùs in praxi accidiſſe , verùm vbi, ex dignis rationibus proferre nolo. Et pro ſententia negatiua facit quòd dicta cōſtitutio infligit excommunicationem in extrahēres reos ab Eccleſiis ergo cùm ſit pœna non eſt extendenda ad occidentes ex Gloſſa *in cap.in pœnis 49.de regul.iur.in 6.& ex cap. pœnæ , de pœniten. diſtinct.1. & ex leg. interpretatione , ff.de pœna.* & docet Caſtrus *lib.1.de leg.pœnali, cap.7. document.3.* Larrea *deciſ. Granatenſ. tom. 2. deciſ.* 78. *num.* 10. *& deciſ.* 95. *numer.*7. & Doctores communiter. Adde pro excuſatione ſupradicti iudicis Laici doctrinam

(Margin: Sup. hoc ſupra in Reſ. 64.§.ult.)

doctrinam, quam docet Henriquez *in ſumm. lib.* 4. *cap.*17.*num.*4.*in fine*, aſſerens non violari Eccleſiam à iudice, qui emiſſo iaculo extra Eccleſiam exiſtens perturbatorem Reipublicæ intra illam exiſtentem occidit, quem capere non poteſt: & ratio eſt, quia actum debitum exercet, & ſibi iure conceſſum: vnde vtitur iure ſuo.

2. His tamen non obſtantibus affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſſe puto: quam multis firmabo argumentis. Et primò probatur hæc opinio: quia legis mens magis eſt attendenda, quàm verba, vt patet *ex leg. ſcire. ff. de legibus. l. non aliter, ff. de legat.* 3. *l. nominis & rei* §. *verbum ex legibus ff. de verbor. ſignificat.* & tenet Surdus *deciſ.*35.*num.*14. Ferrerius *in conſtit. Cathal. gloſſ.*4.*n.*66. vnde Bartholomæus Humada *in Scholio ad gloſſam Lopez leg.*57. *titul.*5. *part.*1.*gloſſ.*2. *num.*7. docet ex Baldo *in dicta leg. ſcire*, quòd non ſolùm recedere debemus à verbis legis, & ſeruare mentem, vbi eſt expreſſa: ſed etiam vbi mens, ſeu ratio non eſt expreſſa. Et ita etiam tenet Abbas *conſil.* 1. *n.*7.*volum.*1. Bartolus *in leg. cum mulier. ff. ſolut. matrimon.* Iaſon *in leg. iuris gentium* §. *ait Prætor. num.*15.*ff. de pactis*, & alij: nã ſicut corpus humanũ regulatur ab ipſa anima; ita lex regulatur à ſua ratione. Ratio enim ita ſe habet ad legẽ, ſicut anima ad corpus, & ſicut ducitur corpus ex diſpoſitione animæ ita lex ex diſpoſitione rationis ſuæ, vt latè obſeruat & probat Guttierrez *in pract. Quæſtionib. lib.*3.*q.*17.*n.*83. Sed cùm mens & ratio finalis conſtitutionis Gregorianæ in fulminatione dictæ cenſuræ alia non fuerit niſi reuerentia ſacris templis debita, & conſequenter indemnitas perſonarum ad ea confugientium, dicendum eſt in caſu noſtro, quòd licèt verba Bullæ dirigantur in extrahentes, interpretanda tamen ſunt à fortiori, etiam contra occidentes, vt legis mens & intentio ſeruetur nam certè maiorem irreuerentiam erga ſacra templa, & maiorem offenſionem circa perſonas ad ea confugientes præberet, qui reum in Eccleſia occideret, quàm ſi illum ex ea extraheret. Ergo, &c. Adde quòd cum lex frequẽtioris vſus cauſa aliquid decernit, caſum minus frequentem non excludere, ſed comprehendere tradunt Doctores *in leg. vnic. Cod de raptor. virgin.* cum Gloſſa *ibi*, & *in l. verbo Dei, Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* & Clementin. 1. *verb. præſidentes. de reſcript.* Et in ſpecie Valaſchus *tom.*1.*conſil.*8.*num.* 2. Peralta *in leg. Lucius la* 1. *numer.* 22. *ff. de legat.*2. Sanchez *de matrimonio, lib.*3.*diſput.*20.*num.*3.*& lib.*9. *diſputat.* 14. *num.*16. cum aliis. Ergo cùm Summus Pontifex in dicta cõſtitutione expreſſerit caſum frequentiorem extrahentium reos ab Eccleſia, non ex hoc excluſit minus frequentem, nempe occidentium reos in illa.

Sup. hoc in tom.3. tr. 4. Reſ.3. §. vlt. ad medium & in tom. 5. tr.1. Reſ. 87. §. Sed ego. ad medium, & in tom.7. tr.1. Reſ.3. §. Nec obſtat. & melius in Reſ. 308. §. 1. ad medium, & in tom.6. tr. 1. Reſ.32. §. Sed inſtabis. prope finem, & hic infra in tr.7. Reſ. 95. §. Probatur primò.

3. Probatur ſecundò. Quia licèt extenſio legis non debeat fieri vltra verborum proprietatem tam naturalem, quàm ciuilem: tamen extentio admittitur, quando lex, ſi non extenderetur remaneret eluſoria, vt tradit Nauarrus *cap.*27. *num.*51. Couarruuias *variar. reſolut. lib.*3.*cap.*3.*num.*9. Felinus *in cap. tranſlato, de conſtitut. num.*14. Suarez *lib.*4.*cap.*2.*num.*7. Maſcardus *de probat. concluſ.*596.*num.*7. Sarmiento *lib.*2.*ſelect. interprat. c.*12.*n.*7. Tiraquell. *in legib. connubial lib. gloſſ.* 5. *num.*115. Aluarus, Valaſchus *tom.*2. *conſultat.* 159. *n.*10. & alij penes ipſos. Quod probatur ex Gloſſa *in Clement.*1.*de ſepult. in verſ. ſepelietur in fine.* Gloſ. *in cap. quamquam*, & gloſſa finalis *de vſur. in* 6. extendens illã conſtitutionem odioſã de Teſtamento ad Codicillos, & ad omnem vltimam voluntatem, vt non ſit eluſoria. Et confirmari poteſt *ex cap. ciuitas, de excom. in* 6. vbi interdictum Ciuitatis extenditur ad Suburbana, ne vilipendi valeat interdicti ſententia. Sed in noſtro caſu, ſi conſtitutio Gregoriana, non extenderetur, remaneret eluſoria, & deſeruiret de vento: quia iudices Laici, & eorum Miniſtri ad effugiendam excommunicationem Pontifici reſeruatam non extraherent reos de quibus eſt quæſtio, ab Eccleſia, ſed illos in ea occiderent; quod eſſet legi fraudem facere, contra regulam leg. *contra legem* 28.*ff. de legib.* ibi, *in fraudem verò legis, qui ſaluatis verbis legis ſententiam eius circumuenit*, & *ibi* Gloſſa, Albericus, Baldus, & Fulgoſius multis exemplis illuſtrant. Idem probatur in Regula, *certum* 88. *lib.* 6. ibi. *Certum eſt quòd is committit in legem, qui verba legis complectitur, & contra legis nititur voluntatem*, vbi Gloſſa, Dynus, & Peckæus, quibus adde Thomam Valaſchum *tom.*1. *allegat.* 67. *num.*41. Ergo dicendum eſt ſub nomine extrahentium, ne lex noſtra eluſoria remaneat, occidentes etiam incluſos eſſe. Facit ad confirmationem ſupradictorum altera Regula iuris, quòd non debet quid admitti alia via, quando alia prohibetur illud facere *ex leg. oratio. ff. de ſponſal. Regul. cùm quid* 84. *lib.* 6. vbi gloſſa aliquibus exemplis exornat, & poſt eam Dynus & Peckæus. Quibus addo Ioſeph Seſſe *deciſ. Aragon.*28.*n.*11. & alios, quos citat & ſequitur doctiſſimus & amantiſſimus Dominus meus Larrea *in deciſ. Granaten. part.* 2. *deciſ.* 67. *numer.* 13. Ergo, &c.

4. Probatur tertiò: Quia non pauci nec contemnendi, imò magni nominis Doctores aſſerunt etiam legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio. Et ita per textum *in l.*2.*verſic. ſi curatores, ff. ad Tertull. & in cap. ſi poſtquam cum gloſſ. de elect. in* 6. docet Alphonſus Moditius *in* §. *lex eſt Inſtitut. de iure gent. dub.*54. *numer.* 1 Quia vbi eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, debet eadẽ eſſe iuris diſpoſitio etiã in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extenſio, ſed quædam declaratio, vt notat Gloſſ. ſingularis *in cap. in verbo Italia de tempor. ordinand. lib.*6. quam pro ſingulari commendat Panormitanus *in cap. nihil. columnn. antepenult. de elect. & in cap. finali columnn.*2. *de reſcript.* & Cynus *in lib.*1.*Cod de interdict.* vbi Baldus dicit *in ſecunda columnn. circa medium*, allegando illam gloſſam, quòd vbi eſt eadem ratio, ibi idem eſt caſus formalis ex mente iuris, licèt non ſit eadem materia, & *in leg. ſi quis ſeruo, Cod. de furtis, columnn.*2.*verſicul. dubitatur ergo, in fine*, dicit, quòd conſtitutio pœnalis non dicitur extendi, vbi extenditur ex mente eiuſdem conſtitutionis, iuxta doctrinam Gloſſ. *in cap. ſi poſtquam, de elect. lib.*6. *vbi Gloſſa in verb. mente modicum vltra medium.* Idem firmat expreſsè Baldus *in l. illud, columnn.* 2. *circa medium verſicul.* Item nota ex Gloſſa *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* quòd licèt lex prohibeat extentionem; tamen fiet extenſio de ſimilibus ad ſimilia, & hoc ſentit *ibi* Gloſſa *in verſic. alia cauſa, in princip.* & ſubdit Baldus, quòd illa dicuntur ſimilia, in quibus eſt eadem ratio vel maior. *leg. non ſolum* §. *qua priuilegium ff. de excuſat. tutor.* Et tunc non dicitur fieri extenſio propriè, ſed hoc dicitur ineſſe de iure: allegatur Cynus *ibi* & Gloſſ. *in d. cap.*1. Quæ omnia latè confirmantur à Guttierrez *Practic. Quæſtion. lib.*3. *quæſt.*17. *num.*83. vbi probat, quod in quacumque materia ſimus, vbi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipſa lex, *illud ff. ad legem Aquilian. leg. à Titio cum ſimilibus ff. de verbor obligat.* Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib.*2. *capite* 11.*n.*20. Tiraquellus *cauſ. ceſſant. part.*1. *numero* 151. Beccius *conſil.*89.*numero* 11. Decianus *conſil.*76. *numero* 10. *lib.* 2. Maſcardus *de probat. cocluſ.*1162. *numer.*4. *& prius, concluſione* 312.*num.*9. Adde Barboſam *conſil.*10.*n.*11. 12. *&* 19. *lib.*2. Hinc eſt, quod in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua. Roland. à Valle

Sup. hoc latiſſime in tom. 6. tr. 1. Reſ.79. & in aliis eius annot. & hic infra in tr.7. Reſolut. 95. §. Probatur tertiò. & in aliis eius not. & ne prætermittas legere. & §§. annot. ſeq

Sup. in hoc tom.2. tra.1. Reſ.179. §.1. & in tom. 3. tr.4. Reſ.3. §. Vlt. ante medium. & ib in tr. 6. Reſ. 94. §. ſecundo, curſim ad medium, & in tom.7. tr. 1. Reſ. 3. §. 1 per tot. & ii Reſ.304. §. 1 ad medium & in Reſ.313 §. Sed hæc. à lin. 5.

Sup. hoc. tom.2. tra.

Valle *conſil. 27. num. 6. cum ſequentibus*, *lib.* 1. Euerardus *vbi ſuprà verſicul. Primò enim fallit*, & plures referens Doctores Molina *lib.* 1. *de Hiſpan. primogenit. cap.* 5. *num.* 12. Tiraquellus *dicta part.* 1. *Cauſſa ceſſante, num.* 136. *cum ſequent.* Becc. *conſil.* 62. *num.* 17. Et dicitur fieri interpretatio intellectiua, non verò extenſiua. Baldus, *in l. quamuis in princip. Cod. de fideicommiſſ.* Tiraquellus *vbi ſuprà, num.* 155. Decianus *dicto conſil.* 43. *num.* 20. *lib.* 2. Et non dicitur lex extendi, ſed includi ille caſus ſub eiuſdem legis diſpoſitione, latè Craueta *de antiquit. temp.* 4. *part. princip. in princip. num.* 91. *cum ſequentibus* & Pariſius *conſil.* 32. *num.* 20. *lib.* 2. Ergo cum ex ſupradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem eſſe extendendam, A fortiori dici poteſt cenſuram conſtitutionis Gregorianæ contra extrahentes, extendi poſſe, imò comprehendi occidentes. Sed dato quòd contraria opinio eſſet probabilior, nempe legem pœnalem non eſſe ex identitate rationis extendendam: tamen certum eſt non procedere, quando lex pœnalis lata eſt in fauorem animarum, vt docet Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 1. *num.* 8. Hoſtienſis *cap. penultimo in fine*, *qui filij ſint legitimi*, vbi Ioan. Andreas *num.* 5. Anton. *num* 9. Ancharanus *num.* 5. Abbas *num.* 5. & 6. Henricus *num.* 10. Alexander de Neuo *num.* 7. Præpoſitus *num.* 5. Bartolus *Auth. Sacramenta puberum*, *num.* 19. *Cod. ſi aduerſus venditionem*, *vbi* Iaſon *num.* 72. Francus *cap. ſciant cuncti*, *de election. in* 6. *num.* 6. addens quantumcunque lex collectoria ſit. Caſtillo *leg.* 40. Tauri *num.* 14. Couarruuias 4. *decret. part.* 2. *capit.* 6. *initio*, *num.* 12. vbi alios refert. Perez *lib.* 5. *Ordin. titul.* 1. *lib.* 1. *fol.* 39. *columm.* 1. Gratianus *regul.* 111. *num.* 6. Flaminius *de reſignat. benefic. lib.* 11. *quæſt.* 2. *num.* 17. Azeuedo *lib.* 5. *recopilat. titul.* 1. *lib.* 2. *num.* 4. Et idem dicendum eſt, quando lex pœnalis eſt in fauorem Eccleſiæ, vt docet Gloſſa *cap. ſciant. cuncti*, *verb. alios*, quam ſequuntur Dominicus ibi *num.* 6. & Francus etiam *num.* 6. Et ideò ex Suarez Pater Leſſius *lib.* 2. *cap.* 45. *dub.* 4. *num.* 22. docet, quòd excommunicatio *in cap. conqueſt. de ſentent. excommun.* contra infringentes & ſpoliantes Eccleſias eſt extendenda etiam contra comburentes, quia eſt lata in fauorem Eccleſiæ, licèt comburens non confringat propriè vel expoliet Eccleſiam. Sed conſtitutionem Gregorianam certum eſt latam eſſe in fauorem Eccleſiæ, & ad euitanda ſacrilegia, quæ circa eius reuerentiam, & immunitatem Laici perpetrabant, vt patet ex verbis Bullæ, ibi, in grauem locorum, & perſonarum contemptum, ipſius diuinæ Maieſtatis offenſam & ſcandalum, &c. ergo licet ſit pœnalis, extendendam eſſe dicendum eſt. Et ideò excommunicationem contra extrahentes ex identitate rationis occidentes comprehendere meritò putauimus.

5. Confirmantur ſupradicta aſſereudo conſtitutionem Gregorianam eſſe fauorabilem. Et ratio eſt, quia ex primario fine attendenda eſt diſpoſitio, vt colligitur ex Gloſſ. *in cap. ſi propter*, *de reſcript. in* 6. *verſ. primi anni.* vbi illam conſtitutionem reſeruantem fructus vacaturæ Epiſcopo mortuo, appellat fauorabilem, quia principaliter edita eſt in fauorem Epiſcopi, vt debita perſoluat, quamuis in eorum damnum, quibus obuenire debebant, redundet. Et tenet ibi Dominicus *num.* 9. Francus *num.* 6. idem tenet Gloſſ. *in cap. ſciant cuncti*, *de elect. in* 6. *verb. alios*, & *ibi* Dominicus *in fine.* Francus *ibi in fine.* Bartolus *leg. qui exceptionem* 40. *in princip. num.* 2. *per illum textum* §. *de condict. indeb.* & *ibi* Albericus *numer.* 1. Salicet. *numer.* 1. idem Bart. *in leg ſi quis nec cauſam, in princip. num.* 6. *ff. ſi cert. petat.* & *ibi* Paulus *numer.* 4. Felin. *cap.* 4. *de ſponſalib. numer.* 14. *verſ. aliud eſt*, & *cap. non dubium*, *num.* 2. *de ſentent. excommunicat.* & dicit eſſe optimum textum ad hoc probandum *cap.* 2. §. *ſtatuimus*, *de decim. in* 6. ibi; *cùm non ſit dicendum aſperum*, *ſed pium potiùs ac benignum.* Additio ad Panormitanum *cap. non dubium de ſentent. excommunic. num.* 3. *verb. pœnali.* Syluestr. *verb. interpretatio in fine.* Couarruuias cum aliis, quos refert, *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. Mandoſius *regula* 10. *de Annali*, *quæſt.* 3. *num.* 7. Flaminius *de reſignat. beneficior. lib.* 12. *quæſt.* 2. *num.* 23. & *ſequent.* vbi alios refert. Itaque ſi principale intentum Legiſlatoris ſit in fauorem alicuius diſponere, licèt in odium & damnum alterius redundet, diſpoſitio illa fauorabilis dicẽda eſt. Sed præcipuum intentum Pontificis in noſtra conſtitutione, vt patet, nec indiget probatione, fuit fauor Eccleſiæ & perſonarum ad eas confugientium: licèt ex hoc emanauit cenſura in extrahentes, fauorabilis tamen diſpoſitio dicenda eſt, & non pœnalis, vt ex ſuperiùs allatis probatum eſt. Vnde Alphonſus Moditius *in* §. *lex eſt*, *Inſtitut. de iur. gent. dub.* 21. *num.* 4. docuit excommunicationem diſpoſitionis *in cap ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. extendendam eſſe, quia licèt contineat pœnam; tamen quia principalis intentio diſponentis fuit fauor Clerici, fauorabilis, & non pœnalis exiſtimanda eſt. Et ita etiam docet nouiſſimè Merolla *in diſput. Theolog. tom.* 3. *diſputat.* 6. *cap.* 6. *dub.* 1. *num.* 14. addens vnum notabile pro caſu noſtro nempe leges latas pro tuitione Eccleſiaſticæ immunitatis, etiam ſi pœnas infligant, eſſe tamen fauorabiles, & inter priuilegia computari; ſed conſtitutio Gregoriana licèt cenſuram imponat, hoc facit pro munienda immunitate Eccleſiarum: ergo conſtitutio fauorabilis dicenda erit.

6. Reſtat modò reſpondere ad argumentum contra noſtram ſententiam in priuilegio oppoſitum: & patet reſponſio ex dictis. Hinc Naldus vbi infrà hæc ait. Nec quicquam facit ratio illa deducta ex proprietate verborum prædictæ Extrauagantis, capere nempe, vel carcerare, &c. quia reſpondetur ea omnia ſatis verificari formaliter; & iuxta mentem diſponentis: ne ſcilicet delinquentes, & in Eccleſia ſe recipientes abducantur ab ea, protegente ipſos immunitate Eccleſiaſtica: & ſic nec in bonis, nec in perſona quicquam nocibilitatis perpeti debent, nec ex captura, nec ex percuſſione, aut alio corporali detrimento.

7. Nec dicatur non eſſe faciendam extenſionem de caſu ad caſum in odioſis. Quia reſpondetur, quòd diſpoſitio etiam odioſa, ſi ex ipſius ratione expreſſa extenderetur, non eſſet verè extendere, ſed comprehendere tanquam genus ſpecies ſuas; ſicut etiam illa dicitur continere ſpecies, & caſus omnes, qui eiuſmodi expreſſæ rationi conuenire poſſunt: & ita hæc erit interpretatio intellectiua, non extenſiua. Hæc Naldus. Vel reſpondendum eſt legem pœnalem eſſe extendendam, quando lata eſt in fauorem Eccleſiæ, & ad euitanda peccata, vt lata eſt conſtitutio Gregoriana: imò cùm eius præcipuum intentum dirigatur in fauorem Eccleſiarum, & perſonarum ad eas confugientium: licèt ex hoc redundet pœna inflicta violatoribus: tamen adhuc dicenda eſt conſtitutio fauorabilis, & non pœnalis, & ideò extendenda. Remanet igitur ſatis euacuatum argumentum aduerſariorum,

8. Ad authoritatem verò Henriquez aſſerentis non violari Eccleſiam à iudice, ſi occidat in ea malefactorem, quem capere non poteſt. Reſpondeo hanc doctrinam eſſe falſam, & improbabilem: & vt talem illam damnat & improbat nouiſſimè ex eadem Societate Ieſu Stephanus Fagundez *in Decalogum*, *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 14. Concludo igitur ex ſupradictis

dictis iudices Laicos, & eorum Miniſtros occidentes reos in Eccleſia incurrere in excommunicationem conſtitutionis Gregorij XIV. Et ita ego ore tenus reſpondi Felici Tamburello nunc Epiſcopo Soræ; tunc verò Vicario Generali Eminentiſſimi Principis,& Domini mei Cardinalis Boncompagno.

9. Sed ne aliquis dicat me nimis eſſe pronum ad defendendam immunitatem Eccleſiaſticam: ſciat me non eſſe primum Auctorem huius ſententiæ: ſed illam ante me docuiſſe amiciſſimum Ioannem Mariam Nouarium *tractat.de elect.fori tom.2. part.2. quæſt.*14. Noſtrum Patrem Naldum *in Annotationibus Practicis ad ius Canonicum.fol.*61.& nouiſſimè Paulum Squillante *tractat.de obligat.Clerici. part.*5. *dub.*14.*num.*90. vbi teſtatur ſic fuiſſe obſeruatum in facti contingentia. Verùm cùm in conflictu opinionum illa ſit amplectenda, quæ fauet Eccleſiæ, vt tradit Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 24. *num.*39.& alij:quos ego citaui *in part.*1. *tractat.*1.*reſolut.*65.*& part* 5. *tractat.*1. *reſolut.*23. hanc ideò noſtram ſententiam ab omnibus in fauorem Eccleſiæ amplectendam eſſe exiſtimo.

Quæ hîc iſunt infrà in tract. 2. Reſ. 201. & 207. & hic [illegible] in Reſ. 178. §. vlt. & in aliis [illegible] carū annotationum.

10. Et hæc dicta ſufficiant pro præſenti tractatu de immunitate Eccleſiarum aduerſus Sarpum illam prorſus labe factare conantem. Aduerte etiam hîc obiter eumdem Sarpum *cap. vltimo* docere Templum Iudæorum priuilegio immunitatis non fuiſſe inſignitum: ſed aduerſus illum inſurgit Georgius Rittherſhuſius, vtinam pius eſſet Author, de iure Aſylorum *cap.* 12. vbi etiam alium Sarpi errorem adnotat: nempè Græcorum tantummodò vſum fuiſſe, vt templis immunitatem tribuerent, quod falſum putat: cùm apud omnes Gentes aſyla recepta fuerint. Vnde apparet Sarpum Iudæorum, Gentium & Chriſtianorum templis nimis infenſum fuiſſe.

11. Sed quia Sacra Templa non ſolùm priuilegium conferunt reis ad ſe confugientibus, ſed etiam aliquibus perſonis ad eorum ſeruitium deputatis, ideò in fine huius tractatus in gratiam ſtudioſorum viſum eſt mihi hîc apponere caſum de quo his diebus interrogatus fui à viro docto & integerrimo Franciſco Paulutio Sacrarum Congregationum Concilij & immunitatis Secretario digniſſimo.

Hic caſus inuenietur infrà,in tr. 2. in Reſ. 133.

RESOL. CXXIX.

An iudex laicus, inconſulto Epiſcopo, poſſit exhumare corpus defuncti occiſi, vt conſtet de corpore delictum?
Ex quo deducitur, quod ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt Clericus, ſine vlla limitatione, an ſequatur poſtea mors, vel non; & ſine metu alicuius irregularitatis propter talem declarationem, ſi poſtea ſequatur mors.
Et an Epiſcopus in primo ſupradicto caſu concedens licentiam iudici laico corpus exhumandi nullam incurrat irregularitatem? Ex part.9.tract.7. & Miſc.2. Reſ.64.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Bobadilla *in Politica, tom.*2.*lib.*3. *cap.*15. *num.*93. vbi ſic ait: [Y aun ſiendo neceſſario para el dicho efeto deſeterrar al muerto de pocos dias, praticaſe hazerlo ſin pelicentia al Iuez Eccleſiaſtico: ni aun prodria el tal Iuez Eccleſiaſtico darla:porque ſi dandola ſe veniſsè à aueriguar la culpa, prender, y dar pena de muerte al matador, no quedaria libre de irregularidad: y aſſi lo he praticado, y lo apprauò el conſenjo en cierto caſo; en que yo auia proueydo deſenterrar vn muerto, por lo qual ſe libiò vna muger de la muerte que ſe le imputaua auer dado à ſu marido, ſubre lo qual ſe occurrio al conſejo por via de fuerça.] Ita ille, & poſt illum hanc ſententiam docet etiam Emmanuel Themudo *in Deciſionibus Archiepiſcopalibus Vlyſſiponenſibus,tom.*2.*deciſ.*131.*num.*6. vbi teſtatur, ita practicari in regno Luſitaniæ, & cum Bobadilla putat in tali caſu, ſi Epiſcopus præberet licentiam, adeſſe periculum irregularitatis.

2. Sed hæc omnia reſpuẽda ſunt. Et quoad primum aſſero, Iudicem laicum abſque licentia Epiſcopi, exhumando corpus defuncti occiſi, frangere immunitatem Eccleſiaſticam, & ideò poſſe excommunicari: quia Iudex laicus nullam in Eccleſia poteſt exercere iuriſdictionem, ex cap. *Decet. de immun. Eccleſ.in* 6. & ita in terminis præter Genuenſem *vbi infra*, docet Poſſeuinus *de officio Curati,cap.*14.*num.*8.

3. Ad periculum irregularitatis, quod adducit Bobadilla,& Themudo, aſſero; in tali caſu Epiſcopum concedentem, vt debet, licentiam Iudici laico corpus exhumandi, nullam incurrere irregularitatem: quia ad illam incurrendam requiritur, quòd actus, qui fit, ſit cauſa proxima, directa in mortem, vel mutilationem, non cauſa remota. Nauar. *c.*7.*n.*211. Sotus *de iuſtit.& iure.lib.*5.*q.*1.*art.*7. & alij. Sed actus oſtendendi cadauer occiſi, eſt remotiſſimus,& ſuapte natura non directus in mortem, vel mutilationem: eo magis, quòd Epiſcopus nihil operatur; ſed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationem; & non omnis cauſa, ſine qua non dicitur principalis, vt latè tradit Nauarr. *in conſ.* 19. *de homicid. conſ.*16.*de Simon.* ergo,&c. Et omnia ſupradicta docet Genuenſis *in Praxi, c.*42.*n.*10. & alij. Vnde teſtatur Genuenſis in Curia Archiep. Neapolitana fuiſſe reſolutum ex ſupradictis de cauſa proxima, vel remota, quòd poſſet concedi Curiæ ſæculari copia ſententiæ depoſitionis, ſiue degradationis verbalis,& renuntiationis Habitus clericalis cuiuſdam Clerici, inquiſiti de homicidio in Curia ſæculari, allegantis, ſe eſſe Clericum ob prædictam depoſitionem, & renunciationem: ſiquidem, quòd aliquis ſit, vel non ſit Clericus, non eſt cauſa propinqua mortis. Facit text. in cap. *Si Iudex laicus, de ſententia excommunicationis, in* 6. vbi ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt Clericus; ſine aliqua limitatione, an ſequatur, poſteà mors, vel non.

Supr hoc in tom. 5. tract. 5. Reſ. 11.

DE CONSECRATIONE ECCLESIÆ atque de eius pollutione, & reconciliatione.

RESOL. CXXX.

An ſi ex intentione renouandi Eccleſiam vnus paries poſt alterum ſucceſſiue deſtruatur, & ædificetur de nouo tota Eccleſia, amittat conſecrationem? Ex part.11. tract.3.& Miſc.3.Reſ.21.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Layman *lib.*5.*tract.*5. *cap.*5.*n.*16. vbi ſic ait; Si minores partes parietum per temporum interualla corruant, & reficiantur; itaut nunquam maior parietum pars ſimul deſtructa ſit, vtrum nihilominus Eccleſiam execrata cenſeri debeat: Ita affirmat Abbas *in cit. c. poſuiſti num* 8. *de conſecrat. Eccleſia*; ſaltem ſi tota Eccleſia per temporum interualla ſecundum partes ſuas deiecta, & nouiter ædificata ſit quia in veritate non eſt eadem Eccleſia, licet moraliter cenſeatur.

Sup. doctrina contenta in iſtis primis §§. huius Reſ. tom. 2. tr. lege Reſ. [illegible] per totã, [illegible] ſignanter §. 2. in fine. v[illegible] que in fine præcitatæ Reſ.

2. Contrarium verò docet Gloſſa *in cit. capit de Fabrica*, vbi pro regula traditur, quod Eccleſia ſucceſſiue reparata, non eſt iterum conſecranda. Idem docet Syluester *verbo conſecratio* 2.*quæſtione* 3.

Ibidem

ibidem Tabiena *num.*3. Suarez *part.*3.*tom.*3.*diſp.*91. *ſect.*4.*Caſu* 6. Nau *cap* 87.*num.*258. Sa *verb. Eccleſia num.*18. Coninch. *quaſt.*83. *art.*1.*num.*335. Probatur primò : Quia moraliter cenſetur eadem Eccleſia, ſicuti, & eadem nauis, licet ſubinde pro deſtru-ctis tabulis nouarum acceſſio,& reparatio fiat.Hucuſque Layman.

3. Verùm ego ſententiam Nauarri amplector cum Patre Dicaſtillo *de Sacrament. tom.*1. *tractat.*5. *diſput.*4. *dub.*7. *num.*133. nec intentio operantis in hoc caſu poteſt nocere, neque enim ſufficit quod ſimul habeat intentionem deſtruendi omnes parietes, ſi de facto non ſimul omnes, aut maiorem partem deſtruat, nam quando deſtruitur vna pars, tantùm, & adiungitur Eccleſiæ antiquæ permanenti, illa adiunctione qua fit pars totius integræ Eccleſiæ, manet illa pars conſecrata, itaut ſi quis vellet non vlterius progredi, conſecratio maneret. Quod verò poſtea velit, vel non velit progredi ad diruendos alios parietes, omninò per accidens eſt; Vnde idem iudicium erit de ſecunda parte, quam poſtea diruit, atque etiam de reliquis, quæ ſucceſſiuè diruuntur; itaut nunquam ſit tota, vel maior pars Eccleſiæ deiecta.

4. Negandum ergo, eſt quod aſſumit Layman, in hac ſcilicet re, vt potè morali, multùm valere intentionem; nam quando moralis æſtimatio ſumitur ex re ipſa externa, non ſufficit intentio,ſed requiritur ſimul res ipſa ſeu effectus externus Phyſicus, ex quo reſultet effectus moralis. Sic ad cenſuram, pœnam, aut etiam irregularitatem incurrendam ex homicidio, aut ex percuſſione perſonæ Sacræ, quantumuis intentio operantis fuerit ea perpetrandi peccata; & coram Deo peccet; moralis tamen effectus irregularitatis, vel cenſuræ non reſultat, niſi effectus ipſe ſequatur; imò in noſtra etiam materia etiam ſi quis velit ſimul, verbi gratia, diſploſis tormentis totam, vel maiorem partem Eccleſiæ diruere; ſi tamen verè non diruat, ſed vnam partem, eámque minorem, non erit Eccleſia execrata, non enim intentio diruendi execrat, ſed dirutio ipſa. Pari ergo ratione etiamſi quis in animo habeat totam Eccleſiam diruere; ſi tamen illam non diruat totam ſimul, ſed per partes Eccleſia non execrabitur; neque enim deſtructio Eccleſiæ etiam totius illam execratur, ſed ſimultanea deſtructio in facto eſſe, ita vt in aliqua duratione ſit verum dicere; nunc tota Eccleſia, vel maior pars illius diruta eſt. Quod in eo caſu dicere nunquam eſt verum. Ergo, &c.

5. Et ita hanc ſententiam præter Dicaſtillum ſuſtinet ex Suarez, & Barboſa, Pater Caſtrus Palaus *tom.*4. *tract.*22. *punct.*8.*num.*15. vbi ſic ait; Aliqui limitant hanc ſententiam, ne procedat quando animo reparandi omnes, vel penè omnes parietes ſucceſſiuè illorum deſtructio, & reparatio fit, quia cenſeri debet ea deſtructio in communi æſtimatione, ac ſi ſimul contigiſſet.

6. Sed verius cenſeo hanc limitationem admittendam non eſſe, Doctores enim abſolutè docent, non indigere Eccleſiam noua conſecratione ſi paulatim & ſucceſſiuè reparatio illius fiat, neque vllam de hac intentione mentionem faciunt, & meritò, quia prædictæ rationes eodem modo procedunt, ſiue deſtructio & reparatio minoris partis ex intentione deſtruendi, & reparandi maiorem Eccleſiæ partem fiat, ſiue non. Etenim quod magis dignum trahat ad ſe minus dignum; itaut maior pars conſecrata præexiſtens minorem partem aduenientem conſecratam reddat, ex eo præciſe pendet, quod minor pars non conſecrata maiori conſecratæ vniatur, non ex intentione, quod alia pars de nouo deſtruenda, & reparanda poſtmodum ſit, talis enim deſtructio, & reparatio cum priori deſtructione, & reparatione, non eſt coniuncta. Item non impedit eſſe vnam Eccleſiam moraliter & non diuerſam, quod à Principio intenderis illam integrè deſtruere, & reparare, ſi tamen ſucceſſiuè, & interpolatè deſtruxeris, & reparaueris, ſicuti non eſt diuerſus populus, cuius perſonæ ſucceſſiuè pereunt, & aliæ de nouo ſuccedunt, tametſi Deus illas perſonas interimens intendat tandem omnes interimere, & nouas creare. Ita Palaus. Et hanc opinionem tenet etiam Cardinalis Lugo *de Sacrament. Euchar. diſputat.*20.*ſect.*12. *num.*65.

7. Sed ipſe *num.*66. dubitat, quando reuera ex quatuor Eccleſiæ parietibus ferè duo corruerent; nam licet tunc maneat maior parietum pars, verè tamen non videtur manere Eccleſia, quis enim dicat, Eccleſiam eſſe duos parietes paulò plus abſque tecto? Conſecratio autem Eccleſiæ, non manet, niſi maneat Eccleſia: Sic enim Calix, vel Alba non manent benedicta, quando ita amittunt magna ex parte formam artificialem, vt non ſint Calix, Alba, & cætera vt infra videbimus. Vnde ſi manicæ ſeparentur ab Alba perditur benedictio: minus autem retinent formam Eccleſiæ duo parietes abſque tecto, quam Alba ſine manicis. Sicut ergo vt Calix, vel veſtis retineat benedictionem neceſſe eſt, vt poſſit vtrumque, licet ægrè deſeruire ad ſuum vſum: Sic Eccleſia tamdiu retinebit conſecrationem, quamdiu erit Eccleſia; & tamdiù erit Eccleſia, quamdiu licèt ægrè poſſit deſeruire ad vſus Sacros, quod moraliter iudicandum erit.

Suprà hoc in tom. 2. tr. 1. Reſ. 169. §. 1. ad medium, à verſ. quia ſicut Alba.

8. Verùm contrariam ſententiam ipſe Lugo probabilem, & tutam in praxi eſſe exiſtimat, quod etiam docet Pater Dicaſtill. *loco citato*, quibus ego adhæreo.

RESOL CXXXI.

An infans filius fidelis recentiſſimè natus, ſi ante Baptiſmum moriatur, & ſepeliatur in Eccleſiis, illam polluat?

Et ſupponitur, quod polluitur Eccleſia per ſepulturam hominis infidelis.

Sed difficultas eſt, an Eccleſia violetur, ſi per Epiſcopum excommunicatum non toleratum conſecretur, aut benedicatur?

Et docetur Epiſcopum hæreticum valide conſecrare, ſeu benedicere templa, dum fidem Sanctæ Trinitatis tenet.

Et aduertitur, quod Eccleſia non violatur, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea; nec Altare, & paramenta ſacra polluuntur per vſum talium excommunicatorum? Ex part.11. tract.8. & Miſc.8. Reſ.22.

§.1. CAſus alicubi accidit, & affirmatiuè reſpondet Cardinalis Lugo *de Sacram. Euch. diſputat.*20. *ſect.*2. *num.*27. vbi ſic ait: Quintò polluitur Eccleſia per ſepulturam hominis infidelis, hoc eſt Pagani non baptizati, quo nomine comprehenditur infans etiam non baptizatus, quando ſeorſim ſepelitur, non quando in vtero matris grauidæ, & iam mortuus ſepelitur. Ita ille, cui adde eius germanum Fratrem Franciſcum Lugo

*de Sacram.tom.1. lib.5. cap.6. quæſt.*11. *numer.*72. Fagundez *de præcept. Eccleſ. parte prima , lib.*3.*cap.*14. *num.*57. Coninch. *de Sacram. quæſt.*83. *numer.*233. *& alios.*

2 At negatiuam ſententiam inuenio docere Vgolinum *de poteſtat. Epiſcop.* 19. §. 5. vbi ita aſſerit: Tertiò excipiuntur filij fidelium, qui nati ante Baptiſmum mortui ſunt; etſi enim per ipſos Eccleſia non polluatur, non tamen in iure cautum eſt, & gentiles propriè non dicuntur, in Eccleſia tamen ſepeliri non debent, & ita conſuetudine ſeruatur. Hanc etiam ſententiam nouiſſimè cum aliqua formidine docet Epiſcopus Pax Iordanus *tract.*1.*lib.*5. *tit.*12. *num.*221. ſic enim ait: Sublimita Tertiò in filiis Chriſtianorum, qui viam vniuerſæ carnis ante ſuſceptum Baptiſmum ingrediuntur, quoniam, etſi in loco ſacro non debeant ſepeliri, prout neque de conſuetudine ſepeliuntur: attamen, quia iure cautum non eſt Eccleſiam ex illorum ſepultura violari, nec propriè gentiles, & infideles dicuntur: ob id pollutio minimè cenſetur inducta. Credere tamen talium cadauera, ſi à cæteris diſcerni poſſint, debere exhumari: prout de aliis cadaueribus prohibitorum dicetur; nec abſque aliquali ambiguitate huic limitationi ſubſcribo. Ita ille.

3. At ego vt verum fatear non recederem ab affirmatiua ſententia, nam video eſſe communem inter Doctores. Et ratio eſt, quia talis puer negatiuè ſaltem eſt infidelis, cum non habeat fidem habitualem. Ergo ſub nomine infidelis cenſendus eſt comprehendi in iuribus Canonicis; vnde patet reſponſio ad argumentum Vgolini, & Iordani.

4. Sed difficultas magis exiſtit, an Eccleſia violetur, ſi per Epiſcopum excommunicatum non toleratum conſecretur, aut benedicatur? Et affirmatiuam ſententiam docent plures Doctores, quos citat, & ſequitur Pax Iordanus *vbi ſupra num.*135. quibus adde Auilam *de cenſuris part.*5. *diſputat.* 7. *dub.*1. Nec videtur obſtare quod Vgolinus adducit de altari, & paramentis ſacris, vt non polluantur per vſum talium excommunicatorum, non multum vrget, eo quod ſimplex vſus non ita participat de mala qualitate excommunicati, ſicut conſecratio, & benedictio, prouenientes ex ore, & manibus illorum, cùm magna ſolemnitate, & circumſtantiis.

5. Ad id verò, quod non habeatur in iure expreſſum de tali violatione, reſponderi poterit, virtualiter cautum cenſeri, ex maioritate rationis, de qua ſuperius: nam de ſimilibus ad ſimilia rectè proceditur: *l. non poſſunt ff. de legibus* nulla autem certior, & facilior via aperiri poteſt ad informandum arbitrium iudicantis pro ſimilibus cognoſcendis, quàm rationis conſideratio: vbi enim æqualis, aut maior ratio conuenit, poterit ad ſimilia procedi, quoniam identitas rationis operatur, vt non tam extendere, quam enucleare legem videamur. Menoch.*de arbitr. iudic. lib.*2. *cent.... caſu* 81. per totum, ex pluribus ab eo de more cumulatis.

6. Verùm licèt hæc opinio ſit probabilis, & communior, ego adhæreo negatiuæ ſententiæ, quam docet Suarez *de cenſuris tom.*5. *diſp.*81. *ſect.*4. Coninch. & Cardinalis Lugo *vbi ſupra* Fagundez *num.* 56. Layman *lib.*5.*tract.*5. *cap.*5. *num.*8. Dicaſtillus *de ſacram. tom.*1. *tract.*5. *diſput.*4. *dub.*7. *numer.* 124. Nam violatio ſupponit conſecrationem: ergo non fit conſecratione ipſa; ſed vel validè, vel non validè conſecrat qui conſecrat; validè autem conſecrari, nec debere reconciliari docet idem Layman, dummodo miniſter, ſeu Epiſcopus fidem S. Trinitatis tenuerit, vt habetur *in cap. Eccleſiis, de conſecratione, diſtinct.*1. vbi dicitur; Sicut infans à qualicumque Sacerdote *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ſemel baptizatus, non debet iterum baptizari*: ita nec locus Deo dicatus iterum conſecrandus eſt; niſi propter eas cauſas, quas ſuperius nominauimus, ſi tamen fidem S. Trinitatis tenuerint, qui eum conſecrauerunt.

7. Dicendum eſt igitur, Eccleſiam ſic conſecratam, aut benedictam, non ſolum validam retinere conſecrationem, aut benedictionem, vt aduerſarij fatentur, & ſignificat *cap. Eccleſ. ſemel. de Conſecratione, diſtinct.*1. vnde colligit Layman *ſupr.num.*9. Hæreticum Epiſcopum validè conſecrare, ſeu benedicere templa, dum fidem Sanctiſſimæ Trinitatis teneat ſed etiam non egere reconciliatione, quia verè non eſt polluta. Probatur, quia nullo iure decernitur talis violatio, nec in legibus pœnalibus valet argumentum à paritate rationis, cùm odia reſtringi debeant ad caſum dumtaxat expreſſum. Et omnes fateantur, Eccleſiam non violari, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea. Vnde patet reſponſio ad argumentum aduerſariorum Vide Franciſcum Lugo *de Sacram. lib.*5.*cap.*6. *part.*10 *num.*67. & Marchinum *de Sacram. ordin.parte* 3. *c.* 10.*num.* 11.

RESOL. CXXXII.

Quinam quantitas ſanguinis requiratur, vt Eccleſia maneat violata; & quænam quantitas ſeminis?

Et ſupponitur quod effuſio ſanguinis debet eſſe iniurioſa.

Ex quo deducitur, quod Eccleſia non polluitur, ſi quis occidat in ſui defenſionem, ſi caſu ſanguis effundatur in Eccleſia; aut ſi phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus, dum vulnus curat in Eccleſia, vel venam, aut tumorem incidit, effundat ſanguinem inculpatè, &c.

Et an ſufficiat, vt ſanguis effluat intra Eccleſiam, ſi vulnus factum fuit extra Eccleſiam?

Et quid è contra?

Et an requiratur, quod Eccleſia denuncietur à iudice polluta?

Et an ex pollutione ſeminis polluatur Eccleſia? Ex part.11. tract.2. & Miſc. 2. Reſ.58.

§. 1. SVppono quod modus, quo polluitur Eccleſia, eſt per effuſionem ſanguinis hominis viuentis, modò ſit iniurioſa, & intra templum, aut locum ſacrum fiat, vt Cœmeterium, & in magna quantitate: non enim ſufficit, quod guttatim effundatur. vt ſtatim dicemus *num.*19. Ita docent communiter Doctores, Henriquez *lib.*9.*de Miſſa cap.*27.*num.* 5. Suar.*tom.*3.*diſp.*81.*ſect.*4.§.*Secundò violatur.* Azor. *tom.*1.*inſtitut.moral. lib.*10. *cap.*26. *quæſt.*13. §. *Quæres an ſi.* Sylu. *verbo Conſecr.* 2. *num.*5. *& verbo Interdictum* 4. *quæſt.*3. Palud. *in* 4. *quæſtion.*2. *art.*3. Sotus *ibid.quæſt.*2. *art.*3.*ad* 2. Nau.*cap.*25. *num.*5. *& cap.*27. *num.* 256. Graffius *lib.* 2. *deciſ. aur.cap.*48. *numer.*22. Patet ex *cap. Si Eccleſia de conſecr.diſt.*1. vbi dicitur expreſsè oportere illam effuſionem eſſe iniurioſam, ita tamen ab omnibus Doctoribus intelligitur. Vnde ſi non ſit iniurioſa, id eſt, ſi à peccato mortali excuſetur, quocumque modo excuſetur, nec erit ſacrilegium mortale, nec Eccleſia polluetur: vt ſi quis occidit in ſui defenſionem: ſi caſu ſanguis effundatur, aut phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus

Sup. hac. ficultate effuſione ſanguini hominis viuentis Reſ. 1. not. po in princ §. ſeq. Et particula guttatim poſita ad lin. 5. h textus i præcitat Reſ. 9.

rurgus dum vulnus curat in Eccleſia, vel venam, aut tumorem incidit, effundat ſanguinem inculpatè. Ita Henriquez, Suar. Sylu. Nauarr. citati, & communiter Doctores.

2. Hoc ſuppoſito, quæro quænam quantitas ſanguinis inducat pollutionem Eccleſiæ; Reſpondent citati Doctores, debere eſſe notabilem. Ergo modica non ſufficit. Concedunt hoc; ſed quænam dicenda ſit modica, explicant. Et hoc Layman *libro 5. tractat. 5. capite 5. numero 7.* Dicaſtillus *de Sacrament. tomo 1. tract. 5. diſputatione 4. dub. 7. numero* 116. cum Gloſſa *vbi infra*, remittunt arbitrio Epiſcopi. Sed hoc eſt effugere difficultatem. Henricus Buſembaum *in Medulla Theologiæ Moralis libro 6. tractat. 3. cap. 4. dub. 4.* ait, eſſe pauculas guttas, non explicat, quot guttæ. Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. diſput. 20. ſect. 2. num. 52.* putat vnam vel alteram guttam non eſſe quantitatem notabilem. Ægidius Baſſæus in Floribus Theologiæ Moralis extendit ad tres guttas. Nimis ſcrupuloſè loquuntur hi Doctores, & Riccius teſte Pace Iordano *tom. 1. lib. 5. tit. 12. num.* 47. auſus eſt dicere, quod niſi quantitas ſit adeò modica, vt vnam vel alteram guttam non excedat, inducat violationem; ſed meritò aduerſus ſupradictos Doctores inſurgit Iordanus *vbi ſuprà*. Ego verò probabiliter puto cum Stephano Fagundez *de Præcept. Eccleſ. præc. 1. lib. 3. cap. 14. num.* 14. non ſufficere effuſionem ſanguinis quod guttatim effundatur, quia vt ait ipſe *num. 19.* ad violationem Eccleſiæ non ſufficere quamcumque effuſionem iniurioſam ſanguinis: ſed requiri magnam effuſſionem, imò enormem, vt docet Sylu. *verbo Conſecratio 2. num. 5. §. ſecundus*, & Nan. *cap. 27. numer. 256.* quia iura requirunt effuſionem: effuſio autem largitatem denotat. Præterea, Toletus etiam *libr. 1. ſummæ, cap. 32. num. 1.* magnam copiam ſanguinis requirit. Eandem requirunt etiam Suar. *tom. 3. in 3. par. diſput. 81. ſect. 4. §. ſecundò.* & Azor. *tom. 1. Inſt. moral. libr. 10. capit. 26. quæſt.* 13. & Pan. *in cap. Propoſuiſti, de conſecr. diſt. 1.* & Graphius *lib. 2. deciſ. aur. cap. 48. num. 5.* & eſt optimus textus *in cap. Reuertimini 16. quæſt. 1. & in cap. cum illorum de ſent. excom.* & Gloſſ. ibi, *verbo, effuſio.* Nam vocabulum effuſionis ex ſe copioſum ſanguinis fluxum ſignificat: quod eſt valdè notandum, ne dicamus, per quamcunque emiſſionem modici ſanguinis pollui Eccleſiam. Ita Fagundez, qui etiam addit, quod nec etiam polluitur, ſi magna copia effundatur de naſo, quia eſt organum ſanguinis, vt optimè animaduertit Graphius *citatus num. 25.* & Sotus *in 4. dict. 12. quæſt. 2. art. 3. concluſ.* 8. ac proinde, quæ eſſet iniurioſa, & peccaminoſa effuſio reſpectu alterius partis, non eſſe reſpectu naſi, iuxta hos Doctores.

3. Quiquid in contrarium nominatim contra me aſſerat Fráciſcus Lugo *de Sacram. l. 5. c. 6. quæſt. 8. num. 51.* qui etiam pro difficultate de qua actum eſt, ſic ait; Notandum eſt primò, requiri ſanguinis effuſionem, quæ planè ſignificat copiam effuſi ſanguinis, vnde, ſi parum ſanguinis defluat, non violatur Eccleſia, vt docent communiter Doctores. Hæc autem quantitas proportionaliter ſumi debet ad partem vnde fluit; ſunt enim partes corporis ex quibus inflicto leui vulnere, vel ictu, facilè defluit multum ſanguinis, ex aliis autem etiam inflicto graui vulnere vix parum erumpit. Continget ergo ſæpius, vt quantitas effuſi ſanguinis, quæ reſpectu alterius partis ſufficeret ad conſtituendam mortalem culpam, & ad violandam Eccleſiam, quia ſupponeret graue vulnus, reſpectu naſi vel auriculæ non ſufficiat, quia manat ex vulnere leui. Ita ille. Sed abſolutè ſententiam Fagundez vbi ſuprà probabilem puto.

4. Notat etiam cum Hurtado *de Sacrament. diſput. 4. de Sacrificio Miſſæ, difficult. 3.* qui ait non ſufficere quod ſanguis effluat intra Eccleſiam, ſi vulnus factum fuit extra, benè tamen ſi vulnus factum fuit in Eccleſia, quamuis ſanguis non effluat intra Eccleſiam, ſed extra, & quamuis ſanguis non perueniat ad pauimentum Eccleſiæ. (Sup. hoc in to. 1. tr. 9. c. doctrina Reſ 95. §. 2. ad medium; à verſ. & quando. & pro parte in Reſ. not. ſeq.)

5. Nota hic obiter, me olim inſinuaſſe *in par. 6. tract. 6. reſol. 47.* Si aliquis percuſſus in Eccleſia non fudit in illa ſanguinem, ſed extra, non violari Templum. Sed quia video hanc opinionem eſſe contra communem, nunc abſolutè ab ipſa recedo. Quoniam Eccleſia non tam polluitur per ipſum contactum ſanguinis decidentis in pauimentum, (vt aliqui putant) quam per actionem iniurioſam; qua cauſatur effuſio, & omnis propria malitia formaliter continetur. Quare dum hæc tota ponatur in Eccleſia, quamuis ſanguis colligatur in vaſe, vel percuſſus egrediatur ex Templo, priuſquam ſanguis effluat, pollueretur Eccleſia. Contra verò, ſi quis percuſſus extra locum Sacrum ingrediatur illud, & in Eccleſia ſanguinem mittat, non polluet illam. Non enim attendendum eſt, vbi ſanguis effluat; nam illa cenſetur effuſio materialis, ſed vtrum percuſſio fiat in loco Sacro, nam iſta cenſetur effuſio formalis. (Quæ hic eſt infra Reſ. 135. & lege etiã verſ. not. præteritæ, & infra vide doctrinam Reſ. 136. & ex Reſ. 144. §. Hinc eritur.)

6. Sed maior difficultas extat, an quod dictum eſt de ſanguinis effuſione vt cenſeatur Eccleſia polluta, procedat etiam in alio caſu, in quo polluitur ex ſeminis humani effuſione peccaminoſa, & affirmatiuè communiter tenent Auctores. Vnde Dicaſtillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. diſp. 4. dub. 7. num.* 118. ſic ait; Violatur Eccleſia humani ſeminis effuſione illicita mortaliter intra Eccleſiam facta, ſiue voluntaria pollutione, ſiue copula carnali. Requiritur etiam quod ſit copioſa; vt nomen, *Effuſio*, ſignificat, & aliqui notant, ſufficitque ſi effuſio fiat intra Eccleſiam, quamuis non perueniat ad pauimentum. Requiritur etiam quod ſit notoria, ſi enim non publicè conſtet non ſufficit vt Eccleſia ſit polluta etiam reſpectu eorum, qui fortè id ſciunt, etiamſi ſit qui patrauit delictum, qui non tenetur ſe manifeſtare. Non requiritur autem quod Eccleſia denuntietur à Iudice polluta. Neque ſimile de Cenſura locum habet, quidquid aliqui dicant. Scio Suarium iudicare id eſſe probabile. Sed cum pollutio hæc Eccleſiæ non ſit interdictum, vt ipſe docet *tom. de cenſur. diſput. 37. ſect. 1. numer.* 28. non eſt cur ea denuntiatio requiratur, nec id eſt vſu receptum. Ita Dicaſtillus. Vide etiam Amicum *in Curſ. Theolog. tom. 7. diſput. 33. ſect. 12. numero* 337. vbi docet, effuſionem ſeminis debere eſſe in aliqua ſufficienti quantitate, vt notat nomen *Effuſio* & Cardinalis Lugo *vbi ſupra numero.* 50. requirit etiam effuſſionem copioſam ſeminis non vnius, vel alterius guttæ, vt dixerat antea de ſanguine. (Sup. hac notorietate in tom. 2. tr. 6. Reſ. 47. §. 2. prope finem & magis latè in §. colligitur ſecundò. & ſeq.)

7. Sed vt verum fatear ſi conſideremus iura, non videtur requiri vt ſemen in copia effundatur: Nam Canone, *Eccleſiis*, ita dicit Concilium Nicænum: Eccleſiis ſemel conſecratis non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcumque ſemine pollutæ fuerint *cap. verò, ſi Eccleſia*, ita ait Gregorius IX. Si Eccleſia non conſecrata cuiuſcumque ſemine fuerit, aut ſanguinis effuſione polluta, &c. Ex qua loquendi diuerſitate videtur colligi ius non requirere effuſionem ſeminis, ſeu copiam, vt Eccleſia ex eo capite polluatur; videtúrque poſſe congruentia adferri, quod emiſſio cruoris in parua quantitate ratò ſit mortalis, ſaltem non ita

ita facile ſupponi poſſit eſſe mortalis: voluntaria verò ſeminis emiſſio peccaminoſa, eſt peccatum mortale, quamuis ſemen non effundatur in copia, Eccleſia in ſuo foro non poteſt facile contrarium præſumere. Videtur ergo ſtatuiſſe, vt Eccleſia non pollueretur propter ſanguinis emiſſionem, niſi ea eſſet copioſa; pollueretur verò propter mortalem emiſſionem ſeminis licèt nō copioſam. Et ita obſeruat Ioannes Præpoſitus *in 3.part.quaſt.83.art.3.dub.2.num.155.* verum poſteà non audet à communi ſententia recedere, à qua tamen inuenio recedere Patrem Iordanum *tom. 1.lib. 5.tit.... num.* 109. putat enim quod ſi actus eſt completus emiſſionis ſeminis, ſiue multum, ſiue parum ſit emiſſum ſequitur violatio; & huic ſententiæ ego libenter accedo. Vide dictum Iordanum. Et quidem quomodo poſſemus cognoſcere veritatem & ſeminis quantitatem, & eadem eſt ratio de paruo, ac magno ſemine, dummodo actus luxuriæ ſit conſummatus.

8. Sed an ex pollutione in ſomnis polluatur Eccleſia Syluester, Tabiena, Nauarrus, Henriquez, Finellus, quos ſequitur Bonacina *de Matr.q.4.punct. vlt. num.* 19. cenſent Eccleſiam non pollui per pollutionem in ſomnis contingentem, quamuis indirectè voluntaria fuerit in cauſa. Rationem reddit Bonacina, quia non eſt libera, & per conſequens non habet annexam irreuerentiam loci Sacri, propter quam Eccleſia polluta cenſeatur. Mihi videtur indirectè voluntarium ſatis habere libertatis ad mortale peccatum, ſi legem violet. Sic homicidium commiſſum in ſomniis, vel ebrietate, ſi fuit voluntarium in cauſa, quamuis indirectè dumtaxat, eſt mortale peccatum contra iuſtitiam; nam obligat non ſolùm ad non occidendum, ſed etiam ad tollendam cauſam, vnde præuidetur homicidium ſecuturum. At caſtitas non obligat ad auertendam cauſam pollutionis in ſomnis euenturæ, quamuis illicitam in alio genere. Quare peccans mortaliter in nimio cibo, vel potu, non peccat contra caſtitatem, quamuis inde præuideat ſecuturam eſſe pollutionem in ſomnis præter intentionem, vt latè docent Vaſquez 1.2.*diſput.* 115. *numer.*9. Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſput.* 45.*num.*17 Igitur Ideò non violatur Eccleſia per talem pollutionem, quia non eſt mortale peccatum in genere luxuriæ. Et ita docet Franciſcus Lugo *de Sacrament. lib.* 5. *cap.* 6. *quaeſt.* 9. *num.*58.

RESOL. CXXXIII.

Quidam in Eccleſia rixando cum aliquo, pugno in naribus percuſſit, ex quibus magna ſanguinis quantitas exiuit petierunt à me, an Eccleſia remanſerit polluta? Ex part. 6.tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 24.

Sup. hoc in Reſ. præterita in fine §.2. verſ.ita Fagundez. & ſeq. & in alio §. & verſ. eius not.

§.1. CAſus eſt practicabilis, & in facti contingentia mihi accidit: & affirmatiuè videbatur reſpondendum. Nam tunc violatur Eccleſia, quando percuſſio eſt peccaminoſa & lethalis, & cum illa coniungitur copioſa ſanguinis effuſio: ſed in noſtro caſu percuſſio fuit peccaminoſa, & cum ingenti ſanguinis effuſione: Ergo., &c, ita hanc ſententiam docet Syluius *in 3. part. quaſt. 83.art. 3.poſt concluſ. §.quæritur.* & Coninch etiam *in 3. part.q.83. art.3.dub.1.n... in fin.*

2. Sed ego tunc in facti contingentia negatiuam ſententiam conſului, & adduxi Graffium *in deciſ. aur. lib 13.cap.4?* ... Emmanuelem Sà *verb. Eccleſia numer.*13. *in fine.* Fagundez *part.* 1. *libr.*3. *capit.* 14. *num.*7. *& part.* 2. *lib.*4. *capite* 4. *numer.* 18. qui citat etiam Sotum, quorum ſententiæ inuenio nunc adhærere Marchinum *de Sacramen. Ordin. tract.* 3. *part.*3. *capit.*11. *numer.* 8. vbi ſic ait. Tertiò excipitur effuſio ſanguinis etiam lethifera, ſeu grauis, & in magna quantitate, quæ de naſo proflueret pugno, alapa, & ſimilibus. Quia naſus eſt organum ſanguinis facilè ab hac parte fluentis. Ita ille. Eſt ergo hæc ſententia abſolute tenenda: & non quoad pueros tantùm rixantes in Eccleſia, vt tunc aſſerebat quidam Parochus nixus auctoritate Coninch *loco citato.*

RESOL. CXXXIV.

Quidam fuit occiſus ante Eccleſiam, & cum adhuc calidus eſſet, intra eam illatus, credens inimicus eſſe adhuc viuum, vulnus graue ei intulit, ex quo manauit copioſa ſanguinis effuſio; quæſitum fuit, an Eccleſia remaneat interdicta?

Et an ex qualibet minima ſanguinis effuſione Eccleſia polluatur, vel neceſſaria ſit magna effuſio ſanguinis iniurioſa, imò, & enormis? Ex part. 6. tract. 6. & M.ſc.1.Reſ.25.

§.1. DE hoc caſu olim per litteras interrogatus fui. Et affirmatiuam ſententiam docet Durandus *in Rationali diuinorum officiorum, lib.*1. *cap.*6. *num.*41.*in fine.* Ioannes Baccon *in* 4 *diſtinct.*10.*quaſt* 2. *art.* 5. & Emmanuel Sà *verb. Eccleſia, num.* 13: vbi ſic aſſerit. Polluitur Eccleſia effuſione ſanguinis per iniuriam, quæ ſit peccatum mortale, factam etiam homine mortuo in Eccleſia ipſa exiſtente. Sic ille.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 132. in aliquibus eius §§. ſignanter lege prin... in §.1 & ... de etiam Notat eti...

2. Sed quia Eccleſiæ violatio eſt pœna, & ideò reſtringenda, ego negatiuæ ſententiæ adhæreo: quia homo mortuus verè non eſt homo: & dum iura in violatione Eccleſiæ requirunt neceſſariò effuſionem ſanguinis, debet intelligi de principali analogato, id eſt, ſanguinis hominis viui. Et ita hanc ſententiam tenet Fagundez *part.... lib.* 3. *cap.* 14. *num.*11. *&* 15. & Henriquez *lib.*9. *capit.*17. *numer.*5. vbi ait, Eccleſiam violari per effuſionem ſanguinis hominis viuentis, ſi modò iniuria fit intra Eccleſiam. Vide etiam Sayrum *de cenſur lib.*5 *cap.*16 *num.*7.

3. Notandum, eſt etiam hîc obiter falſam eſſe opinionem Alphonſi de Caſtro *de lege pœnali lib.* 1. *capit.*7. *art.*2. aſſerentis ex qualibet minima ſanguinis effuſione Eccleſiam pollui; non verò ſi vna aut altera gutta effundatur: nam Eccleſia polluitur ex ſanguinis effuſione in abundantia; vide Gloſſ. *in cap. vnico, de conſecrat. Eccleſ. in* 6. Abbatem *in cap. propoſuit, numer.* 3. *de conſecrat. Eccleſ.* Azorium *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quaſ.* 13. Suarez *tom.*3. *diſputat.*81. *ſect.* 4. *numer.* 2. Reginaldum *in praxi tom.*2. *lib.* 29. *cap.*29. *numer.* 181. Auilam *de cenſuris part.*6. *diſp.* 7.*dub.*1. *concluſ.*2.*caſ.*1. & alios penes ipſos, quibus adde Fagundez *par.* 1. *lib.*3. *capit.* 14. *numer.* 19. vbi ita aſſerit. Notabis tamen ad violationem Eccleſiæ non ſufficere quamcumque effuſionem iniurioſam ſanguinis; ſed requiri magnam effuſionem, imò enormem; quia iura requirunt effuſionem; effuſio autem largiter denotat. Et eſt optimus textus *in cap.reuertimini* 16. *quaſt.*1. *& in cap. cum illorum, de ſentent. excommunicat.* & Gloſſ. *ibi verb. effuſionem.* Nam vocabulum effuſionis ex ſe copioſum ſanguinis fluxum ſignificat, quod eſt valde notandum: ne dicamus per quamcumque effuſionem modici ſanguinis pollui Eccleſiam. Ita Fagundez & ego.

Sup. contra in hoc lege doct... n... Reſ. ... annot. p... teritæ in ... §. & ſign... ter §. H... ſuppoſito alterius eius not.

RESOL.

RESOL. CXXXV.

Quidam fuit in Eccleſia vulneratus, & perſequens inimicum fugientem magnam copiam ſanguinis extra Eccleſiam vulnus effudit: quæritur, an Eccleſia remaneat polluta? Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 47.

[Margin: ...cidã... ...octri... ...ius ... lege ... hanc ...tem, ...anter ...x Reſ. ...Nota ... eius infra 144. Hinc]

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docent communiter Doctores, vt Emanuel Sà *verb. Eccleſia, n.* 13. Auila *de cenſuris part.* 5. *diſp.* 7. *dub.* 1. *concl.* 2. *caſu* 1. Ioannes Wigers *de Sacrament. in* 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 83. *dub.* 15 *num.* 68. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 29. *quæſt.* 13. §. *quares. & part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *quæſt.* 1. *caſ.* 2. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſput.* 81. *ſect.* 4. *caſ.* 2. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 29. *num.* 181. Toletus *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 7. Lugo *de Sacrament. Euchariſt. diſput.* 20. *ſect.* 2. Sayrus *de cenſur. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 5. & 8. Victoria *in ſumma de Euchariſtia, quæſt.* 99. Graffius *in deciſion. part.* 1. *lib.* 2 *c.* 48. *num.* 23. Nauarrus *ex Manuali, cap.* 27. *num.* 256. & Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 16. vbi ſic ait: Si vulnus mortiferum ſit & graue, & intra Eccleſiam contingat, aut cœmeterium illius, locus ſacer violabitur, etiamſi ſanguis intra eum non effluat, veluti ſi homo priùs egrediatur. Ita ille. Putant igitur hi Doctores, non eſſe de eſſentia pollutionis Eccleſiæ, vt in ea ſanguis effundatur; ſed ſatis eſſe, ſi percuſſio ſit facta in Eccleſia, & de per ſe ſit ſanguinis effuſio. Igitur ſi priùs homo egrediatur, & ſanguis non cadat in terram, ſed extra Eccleſiam poſtea effundatur; ſufficit, vt illa remaneat polluta: quia per accidens eſt, vt in Eccleſia ſanguis non effundatur, & ipſa effuſio, quantum eſt ex parte actionis iniurioſæ grauis facta eſt. Ergo, &c.

2. Sed pro contraria ſententia adeſt, ni fallor, non infirmum argumentum, pro quo ſuppono. Primò violationem Eccleſiæ eſſe pœnam: & ideò ſtrictè interpretandam: vt obſeruat Perſicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 2. *num.* 23. Vnde Fagundez *loco citato, num.* 13. aſſeruit, quod in huiuſmodi caſibus fauere Eccleſiis debeamus, vt potius non ſint pollutæ nec violatæ, quàm pollutæ & violatæ ſint. Suppono ſecundò Canones imponentes hanc pœnam aſſerere Eccleſias pollui per ſanguinis effuſionem. Et ideò *in cap. Eccleſiis* 68. *diſt. & de conſecrat. diſt.* 1. dicitur non eſſe Eccleſias reconciliandas, niſi ſanguinis effuſione pollutæ fuerint, Et *in cap. ſi Eccleſia, de conſecrat. Eccleſ.* dicitur, Eccleſiam non conſecratam, ſed ſolùm benedictam etiam ſanguinis effuſione pollui Et *in cap. vnico, de conſecr. Eccleſ. in* 6. habetur. Si Eccleſiam pollui ſanguinis effuſione contingat, eſſe reconciliandam. Et Innocentius III. *in cap. tuarum de priuilegiis*, propoſitæ ſibi quæſtioni, videlicèt, cùm quidam percutiens Vicarium Sacerdotem ipſam Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, ſic reſpondet, in ea donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrari diuina.

3. His ſuppoſitis ſic argumentor. Eccleſia non violatur niſi per ſanguinis effuſionem: ergo violatio, vt pœna, non eſt extendenda ad noſtrum caſum; in quo nullus in Eccleſia effuſus eſt ſanguis. Confirmatur probabilitas ſupradictæ opinionis ex ſententia ſuperiùs relata, nempe Eccleſiam non remanere violatam propter homicidium, ſi mors extra illam ſequatur, & ideò hîc apponam verba Ioannis Præpoſiti *in* 3. *part. quæſt.* 83. *ar.* 3. *dub.* 2. *num.* 152. ſic aſſerentis: non violatur Eccleſia, ſi cauſa quidem data ſit in ea, mors tamen extra illam ſequatur: cùm eo caſu neque homicidium ſit dicendum in Eccleſia cõtingere; quare requiritur, vt & cauſa mortis ſit in dicta Eccleſia data, & mors in ea ſequatur: cùm vtrumque requiratur vt homicidium dicatur in Eccleſia contingere. Ita ille, & alij. Si ergo Canones aſſerentes Eccleſiam pollui propter homicidium, intelligendi ſunt ſecundùm Præpoſitum, & alios, non ſolùm ſi cauſa homicidij fuerit data in Eccleſia, ſed etiam ſi mors ſequuta fuerit in Eccleſia. Ita dicendum eſt in caſu noſtro Canones aſſerentes Eccleſiam pollui propter ſanguinis effuſionem, intelligendos eſſe non ſolùm ſi cauſa, v.g. vulneratio de per ſe ſanguinis effuſiua ſi facta in Eccleſia, ſed etiam ſi ipſa ſanguinis effuſio ſequuta fuerit in Eccleſia: nam ſicut in primò caſu ſi homicidium, cuius tamen cauſa data fuit in Eccleſia, extra Eccleſiam ſequatur, non poteſt dici in Eccleſia contingere, ita & in noſtro caſu, ſi ſanguinẽ extra Eccleſiam effluere contigerit, idem dicendum erit. Vnde neſcio qua ratione Præpoſitus tenuerit, vt *ſuprà* viſum eſt, ad polluendam Eccleſiam requiri, vt & cauſa mortis data ſit in Eccleſia, & mors in ea ſequatur: & poſtea contra id quod ſuprà diximus, teneat Eccleſiam violari, ſi quis intra eam graue vulnus accipiat, quamuis extra Eccleſiam cruorem emittat. Sed his non obſtantibus, quia video affirmatiuam ſententiam circa quæſtionem propoſitam eſſe inter Doctores communem, non audeo ab ea recedere.

RESOL. CXXXVI.

Olim in Eccleſia Regularium fuit quidam ſacculis arens ita acriter contuſus, vt poſt tres dies extra Eccleſiam mortuus ſit; quæritur, an Eccleſia remanſerit polluta?

Et an Eccleſia violetur, ſi quis vino conſecrando immiſcuiſſet aliquod venenum, vt illius ſumptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt? Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 26.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Marchinus *de Sacramento Ordinis, tract.* 3. *p.* 3. *c.* 10. *n.* 7. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *c.* 5. *num* 8. & Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 13. Nam ſi doctores aſſerunt ſufficere mortiferam vulnerationem ſine effuſione ſanguinis ad polluendam Eccleſiam, ſi in ipſa Eccleſia fiat, quamuis mors extra illam ſequatur: cur non ſufficiet etiam mortifera contuſio in ipſa Eccleſia facta, etiamſi mors extra illam eueniat: cùm vtrobique cauſa ipſius mortis, & completa malitia illius, & peccatum ipſius homicidij in Eccleſia conſummatum fuerit: nam poſita ea cauſa, mors quæ poſtea euenit, naturaliter euenit. Ergo, &c.

[Margin: Ad m... ... in ... lege pr... tem Reſ. & ſignanter ſup. hoc in tom. ... tr7. ex Reſ. 90. §. 2. ...ter ...dium, & fi. nem ... Quin imo. & hic infra ex Reſ. 144. vide §. Hinc oritur.]

2. Sed negatiua ſententia, quam ipſe Marchinus & Fagundez probabilem vocat, tuetur etiam Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 83 *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 152. & Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 81. *ſect.* 4. *caſ.* 1. vbi ait. Exiſtimo neceſſarium eſſe, vt mors ipſa in Eccleſia contingat; quia aliàs reuera non fit homicidium in Eccleſia. Ita ille. Vnde Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *q.* 3. docuit, quod ſi ſanguis minimè fundatur, licèt oſſa vel membra conterantur, aut frangantur, non idcircò polluitur Eccleſia; & hæc antea docuerat Panormitanus *in c. propoſuiſti, n.* 14. *de conſecr. Eccleſ.* Et ratio huius ſententiæ eſt, quia vt diximus ſuprà, pollutio Eccleſiæ eſt pœna, ergo reſtringenda erit: cùm igitur in caſu noſtro in Eccleſia non fuerit ſanguinis effuſio, neque mors in ea contigerit; reuera homicidium non committitur in Eccleſia: ergo quòd non remaneat polluta, dicendum eſt. Et in his caſibus fauere Eccleſiis debemus, vt potiùs non ſint pollutæ, quam pollutæ.

3. Vnde ex his aliqui approbant opinionem Patris Reginaldi in Praxi *tom.2.lib.29.c.9.ſect.5.n* 18. vbi docet Eccleſiam non violari, ſi quis vino conſecrãdo immiſcuiſſet aliquid veneni, vt illius ſũptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt, quia in hoc caſu non adeſt effuſio ſanguinis, & homicidium non poteſt ſimpliciter dici fuiſſe in Eccleſia commiſſum. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVII.

An Eccleſia non cenſeatur polluta per quamcumque delicti notitiam, niſi hoc fuerit per ſententiam iudicis declaratum? Ex part.6.tract.6. & Miſc.1.Reſ.27.

Sup. hoc infra in Reſ. 140.§. Quoad ſecundũ. & ſeq.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Suarez *tom. 3. in 3. part. diſp. 81. ſect. 4.caſ.3.dub.2.*& Fagundez *par. 1.lib.3. c. 14.n.*34. qui tamen etiam cum Suarez affirmatiuam ſententiam probabilem putat, ſic enim aſſerit. Aliqui ſatis probabiliter aſſerunt nõ ſufficere quamcumque notitiam delicti, nec Eccleſiam cenſendam eſſe pollutam, donec Iudicis ſententia declaratum ſit Eccleſiam illam eſſe pollutam. Ratio eſt, quia illa pœna pollutionis Eccleſiæ eſt veluti quædam cenſura; & inſtar cenſuræ requirit ſententiam Iudicis: nullus enim excommunicatus vitari debet, donec per ſententiam Iudicis declaretur, ac denuncietur cenſuram incurriſſe. Quòd verò huiuſmodi pœna ſit inſtar cenſuræ, ſeu pœnæ interdicti ingreſſus Eccleſiæ; ac proinde inſtar pœnæ cenſuræ, docet Paludanus *in 4. diſt.*18.*quæſt.*8. *art.*4.Sylueſter *verb. conſecratio, quæſt.9. in fine,& verb. interdictum.*4. *quæſt.*3.Huc vſque Fagundez & Sayrus etiam *lib.5.de cenſuris, cap.* 16.*num.*1.ait pollutionem, ſiue violationem Eccleſiæ eſſe ſimilem interdicto locali,& Auila *de cenſuris part.5 diſp.6.dub.* 6.*concl.* 3.*in fin.*aſſerit ad interdictum locale reduci quodammodo Eccleſiæ violationem: ſed poſt Concilium Conſtantienſe nemo tenetur interdictum ſeruare, donec per Iudicis ſententiam interdicti cen ſura publicè denunciata fuerit. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVIII.

An Eccleſia, quæ ſtetit in campo per longum tempus abſque tecto, & ianua, & plena multis ſpurcitiis, ſit denuo ab Epiſcopo ſolemniter reconcilianda? Et explanatur, quod Eccleſiis ſemel conſecratis, non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſta, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſquam ſeminis pollutione polluta fuerint? Ex part. 8.tract.7.& Miſc.Reſ.93.

§.1. AD hoc dubium ita reſpondet Stephanus Baunius *in Theolog. moral. part. 1. tract.6. quæſt.* 10.An Eccleſia reconciliatione ſolemni, & Epiſcopali indigeat, quæ ab hæreticis poſſeſſa, tam Miniſtrorum mendaciis, concionibus, ac inuectiuis in Eccleſiam, quàm ſacrilega eorum, infamique cœna, ac ſepultura mortuorum infecta fuit? Idemque dicendum, ſi Eccleſia diu abſque tecto, & ianuis plena foret ſtramine, aliiſque ſpurcitiis, animalibus, & naturali hominum vſui, quaſi diuerſorij locus patuerit. Opinio eſt Durandi *loco citato*, malum non eſſe eam in tali caſu ſolemniter ab Epiſcopo reconciliari, cui ne ſubſcribam, facit Canon Concil. Nicæni, relatus à Gratian. *de conſecrat. diſtin.* 1. his verbis: Eccleſiis ſemel conſecratis Deo, non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcumque ſemine pollutæ fuerint. Quare ſi eorum nihil ſit factum, nihil contra templorum reuerentiam ab hæreticis admiſſum, ſatis erit, ſi Epiſcopus, his eiectis, Altaria viſitet, & an ſint integra, fracta, vel polluta, tam oculis ipſe ſuis, quàm aliorum diligentia luſtret, iuſtrata reconciliet, aſperſione aquæ benedictæ, benedictione ſimplici, aut reconciliari per Sacerdotem ſua authoritate; ac nomine curet. Ita Baunius.

RESOL. CXXXIX.

An in Eccleſia polluta ſiquis celebret, remaneat conſecrata?
Et quid, ſi Sacerdos, celebret mala fide?
Et notatur Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem non eſſe irregularem, nec incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ? Ex part.6. tract. 6.& Miſc.1.Reſ.28.

§.1. NEgatiuam ſententiam ita mordicus tenet Pater Ioannes de Lugo *in 3. part. tom. 2. de Sacram. Euchariſt. diſp.*20.*ſect.* 4.*n.*91.vt nominatim contra me contrariam ſententiã exiſtimet falſam, credo nixus auctoritate Sayri *de cenſuris lib.5.c.16.n.*11.

Sup. hoc i[n] Reſ.ſeq.& i[n] tom.2.tr.1. Reſ.173. §.2 ad mediu[m] & in Reſ. 174.curſim ad medium & in Reſ.17[.] §.vlt. ad me[-] di[u]m. verſ. idem etiam

2 Sed nimis rigide amiciſſimus vir ſe geſſit in cenſura huius opinionis: quæ non ſolùm nõ eſt falſa, ſed probabiliſſima, & tuta in praxi: & ideo contra Lugum oppono ex eadem Societate præter Auilam, Emmanulem Sà *ver. Eccleſia num.*19. Henriquez *lib.* 9.*cap.*27. *num.*5.*in Gloſſ.litera L.& num.6.in Gloſſ.litera I. & P.* & nouiſſimè Patrem Perſicum *de offic. Sacerd. lib.* 1.*dub.6. num.*61. vbi poſtquam poſuiſſet circa præſentem quæſtionem primam ſententiam negatiuam, & ſecundam affirmatiuam: ſic ipſe poſtea aſſerit. Pro ſolutione præſentis dubij: Dico ſecundam ſententiam eſſe valde probabilem, & in praxi tutam: propter Doctorum auctoritatem, tum etiam quia præſentia corporis Chriſti, dum in Eccleſia Miſſa celebratur, reputanda eſt pro ſufficienti reconciliatione. Ita ille. Cui etiam adde præter alios à me alibi citatos Antonium Naldum *in ſumma verb. Eccleſia num.* 24. & Thomam Zerola *in Praxi Epiſcop. part.1. verb. pollutio Eccleſiæ not.*5. An verò hæc opinio procedat, ſi Sacerdos celebret in Eccleſia mala fide; negat omninò Layman. *lib 5.tract.5.cap.5 num.* 13. Sed affirmat Emmanuel Sá correctus *vbi ſuprà verb. Eccleſia num.*19.& aliij.

Alibi in R[e]ſolutionib & §§. not. præteritæ pro vltimo contento hoc §. ex conſequentiis Reſol. not.1.huius Reſ.in eius §.2.ad medium.verſ. idem dicendum.& in Reſ.4.dicta annot.§.N[o]ta, ante m[e]diũ, & ve[rſ]. At Bordonus.

3. Notandum eſt etiam hic obiter Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem, non eſſe irregularem, vt perperam voluit Hoſtienſis *in cap. finali de conſecrat. Eccleſ.* & hoc expreſsè determinatur *in cap.is qui, de ſent.excommunicat. in 6.* Imò ego puto neque incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, per conſequens nec mediatè, nec immediatè fit irregularis, etiamſi celebret in eodem loco. Ita Paludanus *in 4. diſtinct.*18.*quæſt.*8. *art.3.concluſ.* 5. Emmanuel Sà *verb. Eccleſia num.*21. Henriquez.*lib.9.cap.27.num..7.in Gloſ.littera M.*Suarez *tom. 3. diſp.*81.*ſect.*4.§. *penult.* Layman. *lib.5.tract. 5.cap.5.aſſert.* 21. Auila *de cenſur.part. 5.diſp.7.dub.3. concluſ.*3. Fagundez *part....lib.3.cap.* 14. *num.*5.& alij Et ratio eſt, quia *cap. Epiſcoporum, de priuileg.in 6.* ſolùm loquitur de eo, qui celebrat, vel celebrare facit, in locis interdictis: ergo non debet extendi ad celebrantem in Eccleſia polluta, nam locus pollutus, ſeu violatio propriè non eſt interdictus. Vnde non eſt audiendus Naldus *verb.Eccleſia num.*15. Nauarrus *in Manual. cap.25.num.* 94. Sylueſter *verb.Conſecratio* 2. *quæſt.*9.Graffius *tom.1. conſiliorum lib.3.conſ.2.num.*21. *de conſecrat. Eccleſ.* & alij ſentientes celebrantem in

Eccleſia

Eccleſia polluta eſſe iure ipſo ſuſpenſum ab ingreſſu Eccleſiæ; & ſi poſt talem ſuſpenſionem celebret, vel actum ſui Ordinis exerceat, fieri irregularem.

RESOL. CXL.

An in ſupra dictis caſibus, ſi Sacerdos celebret Miſſam in Eccleſia polluta, remaneat conſecrata?

Et an requiratur ſententia iudicis declarantis locum ſacrum eſſe violatum?

Et curſiſſimè deducitur, quod ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſtibus non benedictis, & in calice non conſecrato, quod ſupradicta remanent conſecrata, & benedicta. Ex part.11.tract.2.& Miſc.2.Reſ.59.

§.1. Quò ad primum negatiuè nominatim contra me tenet Franciſcus Lugo. *de Sacr. l.5. cap.5.quæſt.11.num.99.* vbi ſic ait; Sententiam affirmantem ego non auderem in praxi complecti, quia non reputo illam probabilem per locum intrinſecum. An verò per locum extrinſecum tot Authores reddant illam tutam in praxi, iudicent alij. Ita ille adhærens eius germano Cardinali Lugo à me alibi adducto.

2. Sed nouiſſimè præter alios à me adductos, affirmantem ſententiam tanquam probabilem admittit Dicaſtillus *de Sacrament.tom.1. tract.5. diſputat. 4. dub.7.num.113.* vbi ſic aſſerit? Vtrum autem, ſi interim dum violatio Eccleſiæ durat, bona fide quis in ea ſacrificet, ſufficiat hoc vt non ſit neceſſaria alia reconciliatio, aut conſecratio: non omnes conſentiunt. Impugnat Layman, quia nullo Iure, aut ratione fultum videtur; nam ſi celebratio Miſſæ eſſet inſtar reconciliationis, idem dicendum eſſet, ſi Sacerdos mala fide in Eccleſia polluta celebret; quod planè falſum eſt (inquit Layman.). Verùm Sà expreſſe id concedit, & non putat planè falſum; ſed potius putat cum aliis, quorum nomina non refert ſatis magnam eſſe reconciliationem, ſeu benedictionem, ipſam celebrationem. Itaque cum Auila ſaltem probabilem ſententiam puto. Vnde iuxta eam ſequetur, quod ſi Epiſcopus diſpenſet, vt in violata Eccleſia celebretur, etiam manebit reconciliata. Ita Dicaſtillus.

3. Vnde parum modeſtè præter morem ſuum hanc ſententiam falſam appellauit Amicus *in Curſ. Theologiæ diſputat.33.ſect.12.num. 345.* contra quem adduco me citato Patrem Tamburinum *de Sacrificio Miſſæ lib.1.cap.1.§.4. num. 5.* aſſerentem hanc opinionem eſſe probabilem, & reſpondet ad argumenta quæ contra me adducit Eminentiſſimus Cardinalis Lugo, & ex his tenet etiam mecum probabiliter, quòd ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſtimentis non benedictis, & in Calice non conſecrato quòd ſupradicta remanerent conſecrata.

4. Quoad ſecundum, videlicet an poſt Concilium Conſtantienſe requiratur ad violationem publicam ſententia Iudicis declarans locum Sacrum eſſe violatum? Affirmatiuam ſententiam alibi probabilem exiſtimaui, Sed nominatim contra me inſurgit Franciſcus Lugo *vbi ſupra num.92.* quia violatio loci Sacri non eſt interdictum propriè, nec intelligitur nomine interdicti, vel Cenſuræ, quod docuit etiam Suarez *tom.5.diſputat.37.ſect.1.num.28.* Quare decretum Concilij Conſtantienſis ad Eccleſiæ pollutionem non extenditur. Et Cardinalis de Lugo teſtatur eſſe Romæ praxi receptum, vt Eccleſiæ reconcilientur etiamſi violatio denuntiata non fuerit. Ego verò reor, eandem eſſe praxim aliarum Diœceſium. Vnde ſoluitur fundamentum contrarium, & certè verba Concilij Conſtantienſis aliter refert Suarez *eod.to. 5. diſp.9. ſect.2.* ac retulerat *tom.3.diſp.81.ſect.4.* Videatur vtrobique. Hæc Lugo.

5. Et hanc ſententiam exiſtimo probabiliorem; non tamen nego affirmatiuam ſuam non habere probabilitatem, & ideò Martinus de San. Ioſeph. *in Mon. Confeſſar.tom.1.lib.1.tractat.15.de Euchar. num. 7.* ſic aſſeruit; [Tengo por muy probable ſentencia la que dize, que en eſtos caſos no baſta, para que queda la Igleſia poluta, que ſean publicos, ſino que ſe requiere de mas deſto, que por ſentencia de juez ſe declare, que por los tales delitos eſta la Igleſia poluta; porque eſta pena es como cenſura, y de la miſma manera que en la cenſura ha de interuenir en ellas ſentencia de juez, como en el deſcomulgado, que no ſe ha de euitar, haſta que por ſentencia ſe ſepa, que incurrio en la deſcommunion, Peña *tr.3. p.4.quæſt.64.* & ſatis probabile iudicant Suarez *tom.3.in 3.part.diſp 81.ſect. 4.* Fagundez *de Eccleſ.præcept.lib.3.cap.14.num. 34.* y lo confirmo; porque de ſimilibus ſimile eſt iudicium; quando eſt eadem ratio, *l.non poſſunt, & l ſequenti. ff.de legib.§. rectè inſtit.mandati.*] Ita Martinus. Sed licèt hæc opinio, vt dixi ſpeculatiuè loquendo probabilis ſit, tamen Praxis, quæ eſt ſequenda eſt in contrarium.

RESOL. CXLI.

Olim per effuſionem humani ſanguinis iniurioſam fuit violata quædam Eccleſia conſecrata, quæſierunt an ſimplex Sacerdos de licentia Epiſcopi poſſit illam reconciliare?

Et explanatur, quod hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam; nam Eccleſia, ſi ſit benedicta tantum, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de eius licentia, & cum aqua à ſe, vel per alium Epiſcopum benedicta cum vino, & cinere. Ex part.2.tract.15. & Miſc.1. Reſ.6.

§. 1. Reſpondi negatiuè; nam hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam; nam Eccleſia, ſi ſit benedicta, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de eius licentia, & cum aqua à ſe, vel ab alio Epiſcopo benedicta cum vino, & cinere. Ita communiter Doctores. Auila *de cenſ. part.... diſp.7. dub.4.* Filliuc. *in ſuis quæſtionibus moral.tom.1. tract. 5. cap.4.num.118.* Sayrus *de cenſuris, lib.5.cap.16.n.31.* Graffius *deciſ.aur.part.1.lib.2.cap.48.num.10.* Henriquez *lib.9.cap.27.n.6.* Nugnez *in 3.p.tom.1. q.63.art.3. dub.2* *Gaſp.Hurt.de ſacrif.Miſſ.diſp.4.diffic. 7.* & alij. Probatur hæc opinio ex *cap.aqua, de conſecr. Eccleſ.* vbi dicitur, quòd conſuetudo Eccleſiæ Bracharenſis, vbi ſolebant Epiſcopi committere Sacerdotibus, reconciliare Eccleſiam, potiùs ſit dicenda corruptela.

Sup. contentis in hac Reſ. infra in Reſ.ſeq.§.1. ad medium; & in Reſ.1. poſt ſeq à principio, vſque ad verſ. Quod ſi. & infra in Reſol.144. à principio, vſque ad §. Sed quid, vbi melius, & magis clarè quam in aliis §§. huius annot.

2. Non reticeam tamen contrariam ſententiam extare apud Victoriam *in ſumm. Sacram.quæſt. 99.* & apud Emanuelem Sà poſt correctionem Magiſtri Sacri Palatij, *verb. Eccleſ.num.20.* Et quod mirum eſt, nouiſſimè Franciſcus Syluius *in ſuis commentariis in 3.part.D.Thomæ, q.83.art.3.* docet etiam hanc ſententiam, & teſtatur de praxi, ait enim: Quibuſdam videtur; quod Eccleſia priùs conſecrata, ſic debeat reconciliari per Epiſcopum, vt hic vices ſuas nequeat

queat ſimplici Sacerdoti committere: contrarium tamen tradunt Victoria, & Sà, credimus eſſe in praxi, non contradicente, ſed potius concedente Pontifice. Hæc ille. Quæ quidem ſententia an ſit probabilis, iudicent viri docti, videtur enim contra *cap. aqua vbi ſuprà*, & conſuetudo, & praxis, quam affert Syluius, eſt in contrarium.

RESOL. CXLII.

An regulares poſſint reconciliare eorum Eccleſias pollutas, & maximè ſi Epiſcopus diſtet per duas Dietas?

Et quid de aliis Sacerdotibus?

Et docetur in hoc caſu differentiam eſſe inter Eccleſiam conſecratam, & benedictam tantum, & eius reconciliationem.

Et explanatur Superiores Regulares ex priuilegio poſſe reconciliare Eccleſias conſecratas. Ex part. 4. tract. 4. & Miſ. Reſ. 91.

Supr. hoc in Reſolution. not. ſeq.

§. 1. HIc caſus frequenter poteſt accidere, & affirmatiuè reſpondendum eſt per ea quæ adducit Homobonus de Bonis *in exam. Eccleſ. part. 3. tract. 15. cap 8 quæſt. 27. reſol. 2.* Adde quòd Eccleſia ſi ſit benedicta, poteſt reconciliari per quemcumque ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, contra Toletum, vt habetur *in c. ſi Eccleſia, de conſecr. Eccl.* iuncta gloſſa; nec requiritur ad hoc Epiſcopi licentia, vt patet ex ipſo textu ibi, *protinus lauetur.* quod non diceretur ſi oporteret expectare licentiam Epiſcopi, & ita docet Auila *de cenſuris p. 5. diſputat. 7. dub.* 4. qui citat D. Antonin. & Henriquez, quibus ego addo Tamburinum *de iure Abbatum, tom. 1. diſputat. 23. quæſt. 10. num.* 11. Præpoſ. *in 3. part. quæſt. 83. art. 3. dub. 2. num.* 163. Barboſam *de poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 28. num. 57.* & poſt hæc ſcripta omnia ſupradicta inuenio docere Laurentium Portel *in dubiis Regul. part. 1. ver. Eccleſia Fratrum, num. 1.* vbi tenet Superiorem Regularium poſſe reconciliare ſuam Eccleſiam aqua tantùm à ſe benedicta, quod etiam concedit de Sacerdote ſæculari: ſecus autem dicendum, ſi Eccleſia fuerit conſecrata, hanc enim, vt alibi dictum eſt, neque Regularem, neque alium Sacerdotem etiam de licentia Epiſcopi poſſe illam reconciliare teſtantur iura & Doctores. Vnde neſcio qua ratione Epiſcopi poſſint interdicere Eccleſias Regularium non conſecratas, ſi pollutæ fuerint ab eorum Superioribus reconciliatæ. Nec valet dicere cum aliquibus quòd Superiores Regulares tunc poſſunt reconciliare Eccleſias pollutas cum aqua ab Epiſcopo non benedicta, quando Epiſcopus diſtat per duas Dietas, ſecus autem minimè. Nam reſpondeo quòd ſi ſimplex Sacerdos, vt ſuprà viſum eſt, poteſt reconciliare Eccleſias pollutas cum aqua non ab Epiſcopo, ſed à ſe ipſo benedicta, quare hoc denegandum eſt Sacerdoti Regulari? Equidem non video diſparitatem rationis.

Supr. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq. & melius in Reſ. 1. poſt ſeq. per tot. pro vtroque.

Supr. hoc in Reſ. ſeq. §. 1. à ver. Quod ſi. & in alio §. not. ſecundæ dicti §. 1.

2. Notandum etiam quòd poſt hæc ſcripta inueni Antonium Nouarium *in ſum. Bullar. tit. de pollutione Eccleſiarum, n.* 7. docere Superiores Regulares ex priuilegio poſſe reconciliare Eccleſias conſecratas, & citat Graffium *conſ. 2. de conſecr. Eccleſ. n.* 18. Sed hoc, vt dixi, multi negant.

Supra hoc magis latè in Reſ. ſeq & in Reſ. 1. poſt ſeq. §. Sed quid. & ſeqq.

RESOL. CXLIII.

An Superiores Regulares poſſint reconciliare eorum Eccleſias conſecratas, ſi Epiſcopus diſtet per duas Dietas, vel defunctus ſit, aut Epiſcopatum renunciauerit, vel ſi depoſitus ſit?

Et an ex priuilegio poſſint Regulares ſolemniter benedicere ſuas Eccleſias, & Cæmeteria, ſi Epiſcopus nolit, aut negligat?

Et docetur, quid intelligatur, per Duas Dietas.

Et explanatur, quod Dieta alia eſt vulgaris, alia vero legalis. Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 22.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Confettus, Vgolinus, Sayrus, Barboſa, Henriquez quos citat & ſequitur Philibert. Marchin. *de Sacram Ordin. tract. 3. p. 3. c. 11. n. 14.* vbi ſic ait: Dico quartò Eccleſiæ reconciliationem habere locum ſolùm in Eccleſiis ab Epiſcopo conſecratis: in benedictis verò licere cuilibet Sacerdoti poſt pollutionem eas rebenedicere & purificare aqua ab ipſo benedicta. Quando autem Eccleſiæ ſunt conſecratæ, opus habent reconciliatione facta per Epiſcopum; qui non poteſt alteri etiam Vicario ſuo hanc facultatem delegare. Quod ſi Eccleſia polluta ſit Regularis, & Epiſcopus per duas Dietas longè abeſſet, tunc ex conceſſione Leonis X. facta Mendicantibus, poterunt Superiores illius Ordinis, & reliqui communicantes in eorum priuilegiis prædictam Eccleſiã pollutam aqua per ipſos benedicta reconciliare. Quod ego ſemel feci Ticini in Eccleſia noſtra Sanctæ Mariæ Coronatæ; & dum poſt factum multos haberem Curiæ Epiſcopalis Aduerſarios, viſis & inſpectis noſtris priuilegiis, omnes ſiluerunt. Huc vſque Marchinus, cui adde Megalium *in Prompt. tom. 2. verb. Eccleſ. num. 21. in fine.* Auilam *de cenſur. part. 5. diſput. 7. dub. 4. concl. 3. in fin.* licèt aliqui, quos ego notaui *in 4. part. tractat. 4. reſol. 91.* contrarium ſentiant: ſed ſupradicta opinio videtur mihi ſatis probabilis; & illam præter Doctores citatos tenet etiam Layman *lib. 5. tract. 5. n.* 12. qui etiam docet ex priuilegio poſſe etiam Regulares ſolemniter benedicere ſuas Eccleſias, & Cœmeteria ſi Epiſcopi nolint, aut negligant.

Sup. contento in hoc verſ. Dico quarto. & ſeqq. Quando. in Reſ. præterita 1. & in Reſ. 1. poſt præteritam per tot. & inf. in Reſol ſeq. §. 1. vſque ad §. Sed quid pro Eccleſ. Regularia §. vlt. Reſ. præteritæ, in Reſol ſeq. à §. Sed quid

2. Notandum eſt etiam hic Regulares poſſe vti dicto priuilegio, non ſolùm quando Epiſcopus diſtat per duas Dietas, ſed etiam quando defunctus eſt. Imò quocunque modo abſit Epiſcopus, morte, renunciatione, depoſitione, &c. Ita Rodriquez *in Quæſtionib. Regular. tom. 2. q. 19. art. 3.* Et poſt illum Perſicus *de offic. Sacerd. l. 1. dub. 13. num.* 121.

Quæ hic e Reſ. antecedens §. 1. in fin. & inf. Reſ ſeq. § quid. cur ad med. § Lo vlt. & ſeq.

3. Et pro caſu occurrenti in gratiam Regularium ſi aliquis ex ipſis neſciat, quid intelligat Leo X. in dicto priuilegio; dum requirit vt Epiſcopus diſtet per duas Dietas. Reſpondeo Dietam ſignificare iter diei, quod vulgò dicimus vna giornata: & ideò duas Dietas ſignificare iter duorum dierum. Sed difficultas eſt; quot milliaria Dieta, ſeu iter vnius diei contineat: nam vt docet Gloſſ. *c. nonnulli, de reſcript.* Dieta alia eſt vulgaris, & alia legalis: vulgaris metienda eſt ſecũdum conſuetudinem regionis; legalis verò viginti milliaria continet *ex lib. 3. ff. de verb. ſignific.* Hoc ſuppoſito Perſicus *vbi ſuprà de offic. Sacerd. lib. 2. dub. 13. num.* 174. putat priuilegium Leonis intelligendum eſſe de Dietis vulgaribus. Verùm aliqui putant dictum priuilegium intelligendum eſſe de Dietis legalibus. Et ideò præter Henriquez *lib. 9. de* Miſſa, *c. 27. num. 6. & in Gloſſ. lit. D.* cùm eius priuilegij Leonis X. meminiſſet, ſubdit *in ead. Gloſſa, lit. F,* Dieta continet viginti milliaria. Idem dicit *lib. 13. c. 51. n. 5. in Gloſſ. litera D,* vbi citat Mandoſium, quibus adde Rodriq. *in Quæſtionib Regular. tom. 1. quæſt. 19. art. 6. in fine.* Sed ego puto probabilius eſſe & ſecurius in priuilegio Leonis per Dietas intelligendas eſſe vulgares, ſecundùm variorum Regnorum conſuetudines: & credo quod in Sicilia Dieta continet iter 30. milliarium.

RESOL.

RESOL. CXLIV.

De quibuſdam opinionibus circa reconciliationem Eccleſiæ, ſi polluatur.

Et pro praxi quæritur, an ſi homidium, vel magna ſanguinis effuſio contingat in porta Eccleſiæ, Eccleſia polluatur?

Et quid, ſi ſtans in oſtio Eccleſiæ recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Eccleſiam, ſanguinemque in ea non effundendo?

Et notatur, quod excuſatur à peccato ſacerdos celebrans in Eccleſia polluta, quoties pollutio contigerit poſt cœptum canonem: imo, tenetur Miſſam proſequi.

Idem eſt, ſi excommunicatus denunciatus ingrediatur Eccleſiam, eodem tempore, & non vult egredi.

Et tandem docetur poſſe celebrari in Eccleſia polluta ad dandum Viaticum moribundo, & ſi eſt Parochialis, licebit in ea baptizare, & ſeruare Euchariſtiam pro infirmis. Ex part. 11. tract. 8. & Miſc. 8. Reſ. 23.

§. 1. PAulus Piaſecius impreſſit per duas vices ſuam Praxim Epiſcopalem, in qua *p. 1. cap. 2. art. 4. n. 7.* ſic ait; Vbi etiam reconciliatio haberi non poſſet, poſſet ex permiſſione Epiſcopi lauari Eccleſia polluta aqua exorcizata, & celebrari interim donec reconcilietur per Epiſcopum, ſimiliter, & Eccleſia nondum conſecrata ſi polluatur, ſufficit quod reconcilietur modo prædicto per ſimplicem Sacerdotem *c. fin. de conſecration. Eccleſ. iun. gloſ. Arm. loc. ſupr. citat. num. 2.* Ita ille etiam in ſecunda editione, quam ipſe tradit fuiſſe correctam à cenſoribus Romanis.

2. Sed aduerſum illum nominatim, & meritò inſurgit Epiſcopus Iordanus *tom. 1. l. titul. 12. n. 160.* ſic aſſerens: Piaſecius docet, quod vbi reconciliatio non poſſet haberi ſtatim ab Epiſcopo, debeat lauari Eccleſia cum aqua exorcizata, & interim celebrari in ea, donec reconcilietur per Epiſcopum. *cap. fin. de conſecrat. Eccleſ.* ſic ille, qui nouum dat intellectum eidem *cap. fin.* nimirum, vt procedat etiam in Eccleſia conſecrata, donec Epiſcopus remaneat impeditus, reconciliare: communis tamen ſchola *Can. & DD. ſupr. citat.* interpretantur illud de ſola Eccleſia non conſecrata, vt litera expreſsè loquitur: nec in his terminis crederem Piaſecium benè ſentire, ſed ſtandum eſſe cum communi. Sic ille.

3. Vnde ego olim reprobaui Victoriam, Sà, & Syluium aſſerentes Epiſcopum poſſe committere reconciliationem Eccleſiæ conſecratæ ſimplici Sacerdoti, quod etiam reprobat me citato Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. diſp. 20. ſect. 12. num 62.* & etiam me citato Franciſcus Lugo *de Sacr. lib. 5. cap. 6. quæſt. 12. num. 95.* cum aliis, & eſt textus clarus *in cap. Aqua. de conſecrat. diſtinct. 4.* vbi conſuetudo Bracharenſis Eccleſiæ, qua ſolebant Epiſcopi ſimilibus Sacerdotibus committere reconciliationem Eccleſiæ (ſcilicet conſecratæ) corruptela vocatur, & ratio redditur; Quia licèt Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ tamen Ordinis Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Conſonat Rituale Romanum dicens: Simplex Sacerdos tantùm ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ poteſt Eccleſiam ab Epiſcopo conſecratam reconciliare, & tunc vtatur ritu in Pontificali præſcripto, cum aqua per Epiſcopum ad hunc vſum benedicta.

4. Non nego tamen cum Diuo Thoma *in 3. p. quæſtion. 83. artic. 3. ad 2.* Epiſcopum poſſe concedere facultatem, vt in Eccleſia violata celebretur ante reconciliationem. Nam *in cap. Miſſarum, & in cap. Hic ergo, de conſecrat. diſt. 1.* ſimpliciter decernitur, fieri poſſe ſacrum, vbi iuſſerit, vel permiſerit Epiſcopus, qui ſubinde, ſicut poteſt concedere licentiam faciendi Sacrum in loco non Sacro, ſic etiam in templo violato; quamuis grauiorem cauſam ad hoc requirat Auila, quia magis repugnat iuri, ac reuerentiæ templorum, vt rectè perpendit Cardinalis de Lugo *num. 63.* & ideò ſi diſtans Epiſcopus non poſſit ad reconciliandam Eccleſiam venire, de licentia Vicarij licebit in illa celebrare. Addit Cardinalis de Lugo *vbi ſuprà*, tantam eſſe poſſe neceſſitatem, & tam difficilem aditum ad Epiſcopum, & ad eius Vicarium, vt etiam ſine licentia ipſius celebrari poſſet in templo violato, quoniam Eccleſiaſticum præceptum non obligat cum tanto rigore. Ponit exemplum, ſi populus non habeat aliam Eccleſiam in qua poſſit die feſto Miſſam audire Vide etiam Auerſam *de Sacram. Euchar. quæſt. 11. ſect. 14. §. Decimò tandem*, & me citato Garziam *vbi infra num. 48.*

5. Sed quid dicendum de reconciliatione Eccleſiæ conſecratæ Regularium: poſſuntne eorum Prælati illas reconciliare; Et affirmatiuè reſpondent Doctores, quos citat, & ſequitur Pater Franciſcus Lugo *vbi ſuprà cap. 6. quæſt. 12. num. 96.* ſic enim ait; Certum eſt poſſe Regulares ex priuilegio Pontificis templum, vel altare poſt conſecrationem pollutum, reconciliare cum aqua (cui vinum ſimul & cinis admiſcetur) per Epiſcopum benedicta, vel Prælatum Regularem ſi diſtet Epiſcopus duabus dietis, ideſt quatuordecim leucis, vt teſtantur Henriquez *ſuprà* & Manuel *tom. 1. regular. q. 19. art. 2. & tom. 2. Bullar. fol. 2* 8. Ioan. de la Cruz *in Epitome lib. 2. cap. 5. dub. 6.* qui citant conceſſionem Leonis X. Bull. 6. Videatur etiam noſtrum Compendium *verbo Eccleſia, n. 2.* cuius priuilegium de reconciliatione Templi, ſeu Cœmeterij conſecrati carpunt Henriquez, & Auila ſupra, & merito. Nam Leo X. ibi relatus de tali reconciliatione locutus eſt. Conſonat Cardinalis de Lugo *diſp. 20. num. 61.* Huc vſque Pater Lugo.

Sup. hoc. & ſeqq. vſque ad §. Nona hic. huius Reſ. in duabus præcedentibus Reſ. in 8. Vlt. in 16.

Sup. his dic. tis in Reſolutionibus ... [illegible]

6. Sed ego adhæreo eius ſententiæ quoad Eccleſiam benedictam, ſed quoad conſecratam habeo difficultatem, nec parum facio in fauorem Regularium ſic aſſerendo; vnde ſentiant ipſi verba docti, & amiciſſimi Patris Hieronymi Garſiæ *in ſumma theol. moral.* vbi me citato & aliis Doctoribus *tr. 3 difficul. 8. dub. 2. punct. 5. num. 14.* ſic aſſerit. [Aduierto, què Peytinis *tom. 1. ſuor. priuileg. conſtit. 1. Iulij II. §. 22.* con algunos Autores que alega, dize que pueden los Prelados de la Religion reconciliar las Igleſias violadas conſagradas, auida primero agua bendita de Obiſpo: lo miſmo dize Antonius Nouarius *in Summ. Bullar. tit. de pollut. Eccleſiar. num. 7.* Y cita à Graffiis, pero eſto no lo aconſejaria yo. Y lo mueſtra ſentir aſsi Diana vbi ſupra. Tambien aduierto, que quando eſta cerca Monaſterio el del proprio Obiſpo, y ſe ofrece auer de bendezir, conſagrar, ò reconciliar alguna Igleſia, ſe le ha de pedir con reuerencia, y inſtancia tres vezes, que ſe digne venir à hazer aquellas acciones, y ſi lo recuſare ſin cauſa legitima, pueden llamar à otro Obiſpo que venga à hazerlo, el qual podra muy bien aunque ſea de otra Dioceſi, y eſto por priuilegio dè Sixto IV. concedido à los Menores, el qual no eſtà reuocado por el Concilio Tridentino, como lo prueban ambos Rodriquez *Manuel tom. 1. de. regul. quæſt. 28. art. 1. & 2.* Hieronymus *reſolut. 13. num. 4.* Portell. *verb. Benedicere, num. 4.* Miranda *quæſt. 40. artic. 5. & 6.* Bauny *quæſt. 3.* citato

citata donde añade, que ſi ſe eſcuſare de venir, debent aquam ab eo ſuppliciter,& enixe, quam Gregorianam vocant, hoc eſt per eum benedictam, cinereque & vino permixtam petere, eaque Eccleſias ſuas quaſlibet conſecratas, reſpergere, purgare, & reconciliare. Pero contra toda eſta doctrina, inſurgit, nouiſſimè Diana *loco ſuprà citato*, diziendo, que no ay neceſſidad de pedir licencia para reconciliar las benditas, ni que por dexarla de pedir pueden los Obiſpos caſtigar à los Religioſos, ni poner por ello entredicho en ſus Igleſias, empero diga lo que quiſiere, que haran mal los Regulares, eſtando cerca el Obiſpo, no darle notitia de la violacion quando ſuccedere, que eſto pide la dignidad del Dioceſano.

Sup. hoc ibidem.

7. Lo vltimo aduierto, que ſi el proprio Obiſpo eſtuuiere lexos del Monaſterio, negotio de dos jornadas, ò catotze leguas, y ſe ofreciese auer de bendecir, ò reconciliar la Igleſia violada, no tiene que pedirle licencia el Prelado, ſino bendecirla, y reconciliarla, y en eſto conuengo con Diana, ſaluo ſi fuere conſagrada, que entonces ſaltem le auia de pedir agua benedita Por el, como queda dicho, eſto conſta del priuilegio de Leon X. concedido à los Menores. Ita Garzias.

8. Non nego tamen opinionem Patris Lugo docere abſolutè, contra Garſiam Patrem Marchinum *de ſacram. ordin. par.* 3. *cap.*10 *num.*14. vbi ſic ait: Quando autem Eccleſiæ ſunt conſecratæ, opus habent reconciliatione facta per Epiſcopum, qui non poteſt alteri etiam Vicario ſuo hanc facultatem delegare, quod ſit munus ordinis Epiſcopalis. Quod ſi Eccleſia polluta ſit Regularis, & Epiſcopus per duas Dietas longe abeſſet, tunc ex conceſſione Leonis X. facta mendicantibus, poterunt ſuperiores illius ordinis, & reliqui communicantes in eorum priuilegiis, prædictam Eccleſiam pollutam aqua per ipſos benedicta reconciliare. Quod ego ſemel feci Ticini in Eccleſia noſtra Sanctæ Mariæ Coronatæ, pollutæ per quoddam homicidium, & dum poſt factum multos haberem Curiæ Epiſcopalis aduerſarios, viſis, & inſpectis noſtris priuilegiis, omnes ſiluerunt. Ita Marchinus, qui citat Sayr. Rodriquez, Vgolinum, Barboſam, Henriquez, & alios.

9. Nota hic obiter cum eodem Marchino *n* 16. quod ſi v.g. homicidium, vel magna ſanguinis effuſio contingat in porta Eccleſiæ; tunc conſidera, an contigerit in primo limine, ſiue linea à parte interna portæ, vel in parte externa illius. Priori modo Eccleſiam pollutatam fuiſſe declarabis. Poſteriori minimè

10. Hinc oritur dubium, an ſtans in oſtio Eccleſiæ, ſi recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Eccleſiam, ſanguinem in ea non effundendo, an, inquam Eccleſia remaneret polluta; Interrogatus de hoc caſu, affirmatiuè reſpondi, nam licèt effuſio ſanguinis fuerit extra Eccleſiam, tamen vulnus lethale receptum, & datum fuit in Eccleſia, quia qui ſtat in oſtio Eccleſiæ, dicitur ſtare in Eccleſia; ergo Eccleſia remanſit polluta Nec obſtat quod ſanguis fuerit extra illam effuſus: nam ſi aliquis fuerit lethaliter tantùm vulneratus in Eccleſia, & ſtatim extra illam exiens, moreretur, etiamſi in Eccleſia non effuderit ſanguinem, adhuc Eccleſia pollueretur, vt dicunt communiter Doctores: licèt ego olim contrarium ſentiebam; ſed hoc accidit in caſu noſtro. Ergo.

Sup. hoc ſupra lege latam doctrinam Reſ. 135.136. & ex Reſ. 132. §. Nota hic & in tom. tract. 7. ex Reſ. 90. §. à medio vſque in fin.

11. Nota hîc etiam, quod excuſatur à peccato Sacerdos celebrans in Eccleſia polluta, quoties pollutio contingeret poſt cœptum Canonem, imò tunc tenetur Miſſam proſequi, vt ſacrificium perficiat: ſecus ſi ante Canonem Miſſæ violatio accideret, vel Eccleſiam ingrederetur excommunicatus nominatim declaratus per Iudicis ſententiam; aut publicus Clerici percuſſor, qui non vult egredi; tunc celebrans debet à Miſſa deſiſtere.

Sup. hoc melius in to. 5. tract. 1. Reſ. 136.

12. Deinde excuſatur etiam Celebrans in Eccleſia polluta, ſi id faceret ad communicandum infirmum morti proximum: & quamuis in polluta Eccleſia Sacramenta miniſtrari non poſſint; ſi tamen Eccleſia ſit Parochialis, licebit in ea baptizare, & ſeruare Euchariſtiam pro communicandis infirmis Vide Doctores citatos.

In Indice primo huius Tom.9. lege Apendicem ad hunc tract.1. vbi inuenies alias paucas diffic. miſtas, & diſperſas per alios tom. tract. & Reſ. quæ ſimul pertinent ad hunc tract.1. de Immunitate Eccleſia.

TRACTATVS SECVNDVS
DE
IMMVNITATE ECCLESIASTICA.

RESOL. PRIMA.

An Clerici ſint iure humano, vel Diuino exempti à legibus, & iuriſdictione Principum ſæcularium?

Et notatur, quod ſi Principes noluiſſent in hanc exemptionem conſentire, Summum Pontificem, & Concilia habere poteſtatem eam inducendi. Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 1.

Sup. hoc in §. 1. Reſ. ſeq. 9.

§. 1. PRIMA ſententia docet, dictam exemptionem eſſe de iure humano & ſed multùm conſonam iuri diuino. Ita communiter Theologi? Salas *de legib. quæſt.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 14. *ſect.* 11. *n.* 120. Molin. *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 31. *num.* 6. Salon. *tom.* 2. *in* 2. *q.* 67. *art.* 1. *concl.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 4. *num.* 30. Maldetus *in* 2.2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 7. Victoria *relect.* 1. *de poteſt Eccl.* Medin. *C. de reſt. quæſt.* 15. Scotus *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *artic.* 2. *concluſ.* 3.4. & 5. Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract.* 11. *dub.* 17. *num.* 2. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 15. *num.* 1. Aragon. *in* 2.2. *quæſt.* 62. *art.* 3. Pereira *de manu regia, cap.* 3. *num.* 3. Ledeſm. *in* 4. *p.* 2. *quæſt.* 20. *art.* 4. *concl.* 2. Souſ. *in Expoſ. Bull. Cæn. cap.* 19. *diſp.* 91. & Doctores, quos citat

Non tamen ſeqq. & in tr... Reſ. 2. ... rum. a... dium, ſeqq. ... tiſſimè infrà in ... 316. vſq. 323. & p... hos D... in Reſ. ...

citat Bellett. *in diſquiſ. cleric. p.1.tit.3.* §.1. *num.*27. Garſias *de nobil. Hiſp. Gloſſ.*9. *num.*18 Caſtill.*controu. Iur. lib.*2. *cap.*5. *num.*29. Morl. *in empor. iur. p.*1. *tit.* 2. *quæſt.*12. & alij; apud quos ſequentes concluſiones inuenio. Prima: Eccleſiaſticos in cauſis Eccleſiaſticis à poteſtate laïca iure diuino eſſe exemptos. Vnde ſequitur, non poſſe Summum Pontificem cauſas Eccleſiaſticas ſpirituales Principibus ſæcularibus abſolutè ſubmittere: nec in contrarium poteſt allegari præſcriptio, cùm res hæc ſit de iure diuino. Secunda concluſio: Summus Pontifex de iure diuino ab omni poteſtate ſæculari exemptus eſt, & extra caſum hæreſis, à nemine poteſt deponi, & iudicari ordinaria poteſtate. Tertia concluſio Eccleſiaſtici in temporalibus, tam quoad bona ſua, quàm quoad perſonas, exempti ſunt à iuriſdictione laïca iure humano poſtulante id recta ratione, iuri diuino maximè congruente. Nullum enim ſufficiens teſtimonium adducitur pro illorum exemptione de iure diuino: ſed licèt tale ius diuinum naturale non præbeat illis talem exemptionem; dictat tamen, eam à Principibus eſſe concedendam, & à Romano pontifice fieri poſſe: vnde, quod ius diuinum ex multis rationibus faciendum eſſe dictabat, id poſtea iure canonico, & ciuili factum eſt, vt patet ex multis Iuribus. Et notandum eſt, quòd ſi Principes noluiſſent in hanc exemptionem conſentire, Summi Pontifices, & Concilia habeant authoritatem eam inducendi.

2. Secunda ſententia ſuſtinet, Clericorum exemptionem eſſe de iure diuino, & humano. Ita docent communiter Canoniſtæ, & quamplures Theologi, vt ex neotericis Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*9. Layman *in Theol. mor. lib.*4. *tract.*9. *cap.*8. *num.*1. Souſa *in tractat. cenſur. Pauli V. fol.*25. *& ſeq.* Azor. *part.*1. *lib.*5. *cap.*12. *quæſt.*1. Bonac. *de contract. diſp.*10. *quæſt.*2. *punct.*1. §.1. *num.*3. Filliucius *tom.*1. *tractat.*16. *cap.*11. *num.*316. *& tom.*2. *tract.*25. *cap. vltim. num.*427. Duard. *in Bull. Cœn. lib.*2. *verſ.*15. *q.*18. *concl.*2. *n.*16. Comitol. *in tract. Apolog. contra Venetos, cap.*5. Peſantius *tract. de immun. Eccleſ. diſput.*1. *numer.*5. Altherius *de cenſ. tom.*1. *diſput.*16. *lib.*5. *c.*2. Homobon. *de Exam. Eccleſ. p.*2. *tractat.*11. *cap.*4. *q.*4. Peregr. *de immu. Eccleſ. cap.*16. *num.*37. Vgolin. *in reſponſ. ad Iuriſconſ. Gymnaſ. Patauin. cap.*2. Seruant. *in defenſ. immun. Eccleſ. contra Venet. propoſ.* 5. *fol.*57. *& ſeq.* Valenzuola *in Defenſ. cenſ. Pauli V. p.*4. *n.*37. & alij. Idem etiam docent ex Iuriſtis Surd. *tom.*2. *conſ.*301. *num.*52. Roland. à Val. *tom.*2. *conſ.*23. *num.*18. Marius Antonin. *lib.*1. *reſol.* 97. *n.*8. Ricc. *p.*2. *dec.*299. *n.*3. Franciſc. Leo *in Theſ. fori Eccl. p.*1. *c.*14. *n.*1. Burſat. *tom.*4. *conſ.*397. *n.*10. Martha *de iuriſd. p.*2. *cap.*6. *per totum.* Philipp. Maynardus *de priuileg. Eccleſ. contra Venetos, part.*2. *art.*12. Carol. de Graſſ. *de effect. cler. effect.*1. *num.*2. Colleg. Bononienſ. *in reſponſ. pro libertate Eccleſ. contra Venetos, num.* 46. Vigianius *de immun. Eccleſ. diſput.*4. Germon. *de immun. ſacr. lib.* 3. *capit.*15. Franciſ. Guttierr. *tractat. de Gabell. quæſt.*92. *num.*9. *& ſeq.* Beja *p.*1. *cap.*26. Cabedo *p.*2. *deciſ.*83. *num.* 10. Ioan. Franciſc. Fagn. *in tractat. de inſtit. cenſ. Pauli V. p.*1. *fol.*8. *& p.*4. *fol.*93. Ioan. Beltran. *in propugn. libert. Eccleſ. aſſer.*1. §.7. *n.*13. *&* 31. Et vt dixi, communiter Canoniſtæ, & alij, quos citat Bobadill. *in Polit. tom.*1. *lib.*2. *c.*18 *n.*17. *in Gloſſa, littera B*, & Caſtill. Ramirez *in tractat. de lege regia*, §.27. *num.*9. *in Gloſſa, littera V.*

3. Hanc igitur ſententiam tanquam probabiliorem amplectens, aſſero, priuilegium exemptionis Clericorum fuiſſe à iure diuino immediatè conceſſum, & à iure canonico poſteà ſtabilitum: & etiam ſecluſo iure diuino immediato, potuiſſet exemptio Clericorum per ius canonicum, ſine adminiculo iuris ciuilis, introduci: quod quidem ius ciuile poſteà dictum priuilegium conceſſit. Et primus omnium videtur hoc priuilegium Conſtantinus acceptaſſe. Rationes verò, quæ hæc omnia confirmant, videbis apud citatos Authores, & præſertim apud Suarez, & Duardum, Sed, ſi quis primam opinionem vellet ſequi, quæritur.

RESOL. II.

An exemptio clericorum, dato & non conceſſo, quod non ſit de iure diuino, fuerit primario de iure ciuili; & ortum habuerit ab Imperatoribus: vbi multa alia ſcitu digna circa ſuprà dicta inuenies?

Et dato, & non conceſſo, &c. Difficultas eſt, an poſſit contra exemptionem Clericorum conſuetudo præualere?

Idem dicendum eſt de præſcriptione.

Et ſatis late explanatur, quòd exemptio Clericorum ſit de iure Diuino. Ex part.5. tractat.1. Reſ.21.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Michaël de Palatio *in* 4. *ſent. diſt.*25. *diſput.*5. *fol. mihi* 540. vbi ſic ait. Conſtantinus Clericos exemit, & fecit immunes à iuriſdictione temporali; ergo antè non erant immunes. Et poterit iuuare ſententiam hanc ex Nicephoro *lib.* 7. *c.*42. vbi traditur immunitatem conceſſiſſe Conſtantinū Epiſcopis & Clericis, vt eſſent immunes à iuriſdictione ſua, & ſuorum Officialium, *l. iuxta ſanctionem, de Epiſcop. & Cler.* & *cap.*43. *eodem lib.* meminit idem Auctor cauſam criminalem Cæciliani Epiſcopi Carthaginienſis, quæ agitabatur coram Conſtantino Imperatore, à ſe ablegaſſe, illámque commiſiſſe Romano Pontifici decidendam cum aliis Epiſcopis. Ita Palatius; & quod peius eſt, vt * alibi etiam adnotaui, Salgadus *de protect. Reg. tom.*1. *part.*1. *capit.*1. *præl.*1. *num.*51. & Ceuallos *de cognit. &c. in proœmio, c.*5. *num.*11. docent ante Iuſtinianum non fuiſſe diſtinctionem fori inter laicos & Clericos, quám ſententiam docuit etiam noſtris temporibus Pſeudotheologus Paulus Seruita.

Sup. hoc latè inferius in Reſ. 324.

* Alibi in Reſ. not. præteritæ, & ſeq.

2. Sed hæ opiniones prorſus non ſunt admittendæ, nam, dato, & non conceſſo, quòd exemptio Clericorum non fuerit de iure diuino, dicendum eſt Clericos fuiſſe exemptos ex auctoritate Pontificia D. Petri ante omnem conceſſionem Imperatoris Chriſtianorum, vnde multi, etiam ex antiquioribus Pontificibus, Clericos à laicis iudicari, vel apud illos cauſam mouere vetuerunt, etiam illis temporibus, quibus Imperatores infideles erant, vt patet ex *c. relatum* 11. *q.*1. & aliis; quod confirmatur ex Concil. Trid. *ſeſſ.*25. *c.*20. *de reform.* quia nulla facta iuris mentione dicit Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum immunitatem diuina ordinatione, & Eccleſiaſticis ſanctionibus, eſſe conſtitutam. In quibus verbis apertè ſupponit immunitatem hanc non à iure ciuili, ſeu à conceſſionibus Principum ſæcularium duxiſſe originem; aliàs propriam & immediatum huius immunitatis cauſam tacuiſſet, & in rigore aut falſa, aut nimis diminuta fuiſſet doctrina. Et ita docet Suarez *contra Regem Angliæ lib*4. *cap.*11. *num.*7. cui ego addo Valboam de Magroviejo *in lect. Salmant. tom.*2. *cap.*2. *de iudiciis, n.*36. qui etiam obſeruat eſſe manifeſtum errorem dicentium priuilegium immunitatis Clericis à Iuſtiniano conceſſum, ita vt ante illum nunquam in Eccleſia diſtinctio fori inter Clericos & laicos recepta fuerit; hic enim error apertè conuincitur à primo: nam multo ante Iuſtinianum conſtat conceſſum, vt de * Conſtantino conſtat ex adductis à Baronio *anno Chriſti* 330. & de Valentiniano teſtatur Ambroſius *lib.*2. *epiſt.* 13. *&* 32. de Honorio conſtat *in leg.*41. *de Epiſcopo & Cler.* & ideò fuit ſententia Concilij Aquilarenſis, quam

Supr. hoc in Reſ. ſeq.

refert

refert. Ambroſ. *d. epiſt.* 13. Auguſt. *ep.* 53. & in Concillio Matiſconenſi II. *cap.* 9. expreſsè dicitur hanc immunitatem initium habuiſſe à tempore naſcentis Eccleſiæ. Huc vſque Valboa, & ante illum Souſa *in tractat. de cenſura Pauli V. fol. mihi* 38. Confirmatur noſtra opinio ex Card. Bellarm. contra Paulum Seruitam *fol. mihi* 7. vbi ſic ait. [Io trouo nella ſcrittura tutto il contrario. (loquitur contra id, quod aſſerebat Paulus Seruita, (perche al tempo della primitiua Chieſa S. Paolo dimoſtra ch'il Veſcouo haueua il ſuo Tribunale e giudicaua i ſuoi ſubditi Eccleſiaſtici come ſi vede in quelle parole nel 5. cap. della 1. epiſt. à Timoteo veſcouo di Efeſo. [Aduersùs Preſbyterum noli accuſationem recipere niſi ſub duobus, vel tribus teſtibus, quæ quidem verba, vt obſeruat etiam Valboa *vbi ſuprà num.* 39. ſupponunt iam tunc fuiſſe Epiſcopale tribunal, & Suarez *vbi ſuprà c.* 13. *num.* 10. rectè docet Palaum *loco cit.* non loqui de ſolis cauſis Eccleſiaſticis, ſed de querelis contra Clericos in cauſis criminalibus, nam in illis fit propriè accuſatio, & cùm Paulus indefinitè & ſimpliciter loquatur, non eſt reſtringenda illius ſententia ad crimina Eccleſiaſtica: de quocunque ergo crimine poterat, & debebat tunc Præsbyter accuſari in tribunali Eccleſiaſtico, licèt de facto tunc Clerici ab Imperatoribus communiter iudicabantur. Videat modo Cutellius, ſi rectè dicere potuit *in Cod. legum Sicul. fol.* 301. exemptionem Clericorum quoad perſonas & res fuiſſe introductam ex pietate Imperatorum, & an ſit opinio probabilis quod ius Canonicum confirmauit exemptionem Clericorum, & non principaliter tribuit: nam ipſe Cutellius hoc in dubio relinquit, vt patet ex verbis *in num.* 47. appoſitis ibi, *Aut verò reſpicimus*, &c. Ad Canones verò quos ipſe Cutellius adducit in fauorẽ ſuæ oppinionis, reſpondeo, quòd certò fatendum eſt Imperatores exemptionem Clericorum confirmaſſe, & acceptaſſe, vt patet ex his, quæ adducit Suarez *loco cit. cap.* 12. Id verò quod nos negamus, eſt quòd prima origo, vel principalis, fuerit conceſſio Imperatorum, nam, vt ſatis probatum eſt ſuprà, ante imperatores Catholicos aderat in Eccleſia Dei dicta exemptio Clericorum. Vnde ex his apparet exemptionem Clericorum non ſumpſiſſe originem à conceſſione Imperatorum, licèt poſtea Catholici Imperatores dictam exemptionem confirmauerint, & ideò Seruantius *in defenſione immun. Eccleſ. fol. mihi* 18. rectè obſeruat leges Imperatorum pro exemptione Clericorum non fuiſſe leges inſtitutorias, ſed ſubſidiarias, vt docuit etiam Rota coram Domino meo amantiſſimo Merlino *in vna Alban. die* 28. *Iunij* 1630. & Philotheus *in defenſ. Cenſ. Pauli V. fol. mihi* 19. confirmat hoc ex verbis Imperatorum. Quòd autem Summus Pontifex potuiſſet eximere ſimpliciter Clericos propria auctoritate à ſubiectione temporalium Principum, latè probant Theologi & Canoniſtæ, & inter illos Bellarminus *tract. de poteſt. Sum. Pontificis*, contra Barclaium *cap.* 34. & illi etiam, qui exemptionem Clericorum parum fauere exiſtimati ſunt, vt Sotus *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 2. *concl.* 6. vide etiam Baglionem *in Apolog. pro immun. Eccleſ. propoſ.* 12. & Seruantium *in defenſ. immun. Eccleſ. propoſ.* 5. *fol.* 51.

Sup. hoc late intra in Reſ. 321 §. 2. & in aliis eius not.

Sup. hoc in Reſ. præteritam recitanter in fine §. 1. & late infra in [illegible]

3. Reſtat igitur ex ſupradictis ſatis labefactata opinio Salgadi, Ceuallos, & aliorum aſſerentium à Iuſtiniano cœpiſſe exemptionem Clericorum, & ſimul id, quod aſſeruit Michaël de Palatio, nempe Conſtantinum primum illam præbuiſſe, quod in ſpecie damnat Anton. Bouius *in reſponſ. ad conſider. Pauli Seruitæ p.* 2. *fol.* 19. vbi poſtquam dixiſſet Conſtantinum feciſſe Clericos immunes, ſic addit. [Ma non penſi alcuno che qui habbia hauuta la ſua prima origine la liberta Eccleſiaſtica che auanti Conſtantino & i doi Concilij Romani celebrati al ſuo tempo, e di S. Silueſtro gia n' haueano fatto decreto nell'anno 396. San Marcellino en el. 283. S. Caio. Nel Concilio Africano del 257. celebrato al tempo di San Cipriano fu priuato dalli conſueti ſuffragij Geminio Vittore, per che contra le leggi Eccleſiaſtiche gia prima fatte huueua inſtituito tutore Gemino Fauſtino Prete, pure per leggi Imperiali accio i pupilli non rimaneſſero ſenza tutore, niuno era eſſente del carico delle tutele ne gli edili, nei Senatori, ne altri di qual ſi voglia dignita da che ſi vede che fin d'all'hora quei Santi Veſcoui non ſi ſtimauano ſoggeti alle leggi ciuili, ma douue biſognaſſe con contrarie leggi vi derogauano. E fin al tempo de gli Apoſtoli ſteſſi San Clemente nella ſua prima epiſtola fece Decreto.] ita Bouius. Vnde ex omnibus ſupradictis clarè apparet, quàm cautè legendi ſunt aliqui recentiores, dum de immunitate Eccleſiaſtica tractant.

4. Non deſinam tamen pro coronide huius reſolutionis hìc adnotare quod ego *in p.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 1. pro parte negatiua, quòd Clerici non ſint exempli à laica poteſtate, de iure diuino adduxi plures Doctores. Verùm quia inuenio hæreticos noſtri temporis vt Henricum Arniſæum *in comment. polit. de ſubiectione & exempt. Clericorum, cap.* 3. *per totum.* Paulum Seruitam & alios huius farinæ homines, magnum feſtum facere, vt loquuntur Iuriſconſulti, quòd aliqui ex Catholicis negatiuam hanc ſententiam teneant, ideò nunc affirmatiuam ſtabilire conabor.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius primæ not.

5. Dico igitur diuino iure, ſeu Dei ordinatione Clericorum immunitatem in Eccleſiam inuectam eſſe. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranenſe ſub Innoc. III. *c.* 46. ſic ait. Nimis de iure diuino quidam laici vſurpare conantur, cùm viros Eccleſiaſticos nihil temporale obtinentes eos ad præſtandum ſibi fidelitatis iuramenta compellunt. Concilium Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. ſic loquitur. Cùm à iure tam diuino, quàm humano laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, innouamus omnes & ſingulas conſtitutiones, &c. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de reform.* ſic habet: Eccleſiæ & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtituta eſt. Concilium Colonienſe Prouinciale *p.* 9. *cap.* 20. Immunitas Eccleſiaſtica vetuſtiſſima res eſt, iure pariter diuino & humano introducta, quæ in duobus potiſſimè ſita eſt, primum vt Clerici, eorùmque poſſeſſiones à vectigalibus & tributis aliiſque muneribus laicis lìbera ſint. Deinde ne rei criminis ad Eccleſiam confugientes, inde extrahantur. Hæc ibi. Sed his omnibus addendus eſt Bonifacius VIII. *in cap. quamquam, de cenſ.* Eccleſiæ, inquit, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſarum, non ſolùm iure humano, quin imò & diuino ſæcularium perſonarum exactionibus ſunt immunes, &c. In Can. *ſi Imperator d.* 96. Ioannes Papa VIII. expreſsè dicit Deum exemptionem dediſſe Clericis à foro ſæculari; ſic enim ait: Non à legibus publicis, non à poteſtatibus ſæculi, ſed à Pontificibus & Sacerdotibus omnipotens Deus Chriſtianæ Religionis Clericos & Sacerdotes voluit ordinari & diſcuti. Vbi gl. *in verb. diſcuti*, aſſerit. Ergo antequam eſſet aliqua coiſtitutio, etiam Clerici non erant de iuriſdictione ſæculari, vnde omnes conſtitutiones, quæ emanarunt, quòd Clerici non ſint iudicandi niſi ab Epiſcopis, non ſunt, niſi iuris declaratio. Adeſt etiam Can. *Syluester* 11. *quæſt.* 1. vbi Gelaſius Papa, cùm ſciret quoſdam Clericos læſos fuiſſe quoad immunitatem, dicit hoc eſſe contra leges diuinas

Sup. hoc infra in Reſ. 217. curſim in §. Probatur ſecundo & in Reſ. 33[illegible] §. 2.

diuinas. Et tandem in Can. *relatum*, *eadem cauſa & quæſtione*, Alexander Papa videns aliquos violare immunitatem Eccleſiaſticam, aſſerit: Taliter præuaricantes præuaricati ſunt in Deum, & non obedierunt præceptis eius.

6. Verùm negatiuæ ſententiæ defenſores variis reſponſionibus hæc refellere conantur. Nam Sotus reſpondet Bonifacij V I I I. dictum intelligi debere in cauſis Eccleſiaſticis, vel certè quoad perſonas tantùm. Sed hæc reſponſio iiſdem Bonifacij verbis reiicitur, qui diſertè aſſerit Clericorum perſonas & bona à ſæcularium Principum exactionibus vtroque iure libera eſſe. Couarruuias, Molina & alij aſſerunt *in ſupracitatis locis*, nomine iuris diuini ius Canonicum ſignificari, quod lato quodam dicendi modo ius diuinum appellari ſolet, vt patet *in cap. cum de diuerſis, de priuil. in 6*, At ſolutio hæc redarguitur tum ex Concil. Later. ſub Leone X. tum ex Bonifacij V I I I. conſtitutione, vbi cùm iure tam diuino, quàm humano libertas Eccleſiaſtica introducta eſſe dicatur, ius diuinum propriè ac ſtrictè acceptum videtur, ſiquidem numquam Canonicum appellatur, cùm ab humano diſtinguitur, vt in allegatis ſanctionibus diſtingui perſpicuè cernimus, eſt enim ius aliud diuinum, aliud humanum, diuinum aliud reuelatum poſitiuum, aliud naturale; humanum verò ſecernitur in Canonicum & ciuile, vnde cùm diuino humanum opponitur, ſub illo Canonicum comprehendi non poteſt. Addo quòd cùm in Concil. Later dicatur. Omni etiam id diuino iure prohibente, nulla cauſa eſt, cur diuinum ſtrictè ſumptum inde excludi debuerit, & ad Concil. Trident. vbi Eceſiaſticarum perſonarum libertas Dei ordinatione & canonicis ſanctionibus aſſeueratur conſtituta, quomodo reſponſio Molinæ & Couarruuiæ aptari poſſet non video: Tridentinum enim non dixit immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de iure diuino, ſed ex Dei ordinatione, quaſi tollere volens chimæricam interpretationem ſupradictorum, qui, vt dictum eſt, per ius diuinum intelligere volunt ius Canonicum, & dum Concilium dicat Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus, expreſsè loquitur de iure diuino, quatenus à iure Canonico diſtinctum eſt.

7. Non deſinam etiam hic adnotare Bellarminum, Seſſe, Garziam, & alios, quos refert & ſequitur Carloualius *de iudiciis lib. 1. tit. 1. diſput. 2. q. 6. ſect. 1. n.* 401. docere Bonifacium V I I I. nomine iuris diuini voluiſſe ſignificare hanc exemptionem habere exemplum in Scriptura, eo quòd *Geneſ.* 47. cùm Ioſeph tributariam faceret vniuerſam terram Ægypti, liberos reliquit Sacerdotes. Sed neque iſta ſolutio admitti poteſt, impropria enim admodum loquutio eſt aliquid eſſe ex diuino iure, quia aliquid ſimile legitur in Scriptura, quaſi verò non poſſit Scriptura narrare multa, quæ ex iure diuino ortum non habuerunt, ſed ex hominum voluntate. Deinde cùm non in ſolo Bonifacio, ſed in quatuor etiam Conciliis legatur rem hanc eſſe iuris diuini, non poteſt dici in illis omnibus locutionem eſſe impropriam, alioqui nihil firmum ex Scriptura & Conciliis deducere mus: nec dici poteſt, vt ſuprà obſeruauimus, ſolùm agi de exemptione in cauſis omnino Eccleſiaſticis, cùm verba Conciliorum aliud ſonent.

8. Nec valet dicere, quòd vt aliquid aſſeratur eſſe ex iure diuino, colligi debet ex aliquo Scripturæ teſtimonio, ſed in nullo Scripturæ loco inuenitur exemptio ex iure diuino. Non, inquam, hæc valent, nam fatemur nullum eſſe in Scriptura teſtimonium expreſſum pro immunitate Eccleſiaſtica in lege Gratiæ, ſed inde non bene infertur, non eſſe ex iure diuino, quia bene poſſunt eſſe iuris diuini aliqua, quæ non ſint in Scriptura, dummodo inſtituta ſint à Chriſto Domino, & Apoſtolis tradita, vt per illorum manus ad nos vſque deuenirent. Etenim quæ pertinent ad materias & formas Sacramentorum, iuris diuini ſunt, nec tamen omnia habentur in Scriptura. Dico ergo ex prædictis Conciliis & auctoritate Bonifacij ſufficienter colligi immunitatem Clericorum eſſe iuris diuini; vnde cùm in Scriptura non habeatur, creditur id eſſe à Chriſto Domino inſtitutum, & per traditionem ad nos deueniſſe. Et hæc omnia docet etiam Granadus *de Sacram. in 3. p. contr. 9. tr. 4. diſp. 4. ſect. 1. n.* 16. & ideo noſtram ſententiam, nempe exemptionem Clericorum quoad perſonas & bona eſſe de iure diuino determinat etiam ſacra Rota Romana *decif.* 10. *in antiquis*, & nouiſſimè, vt patebit in fine huius tractatus, coram Domino meo Merlino, viro doctiſſimo, & nunquam ſatis laudato, *in vna Albenſi Gabellæ die* 28. *Iunij* 1630.

9. Sed dato, & non conceſſo, quod exemptio Clericorum non ſit dere diuino, ſed poſitiuo, difficultas eſt, an poſſit contra illam conſuetudo præualere? & in hoc ſcopulo multi naufragantur, aliqui enim Miniſtri laicalis iuriſdictionis ideo conſtanter defendunt exemptionem Clericorum eſſe de iure poſitiuo, quia putant ex hoc contra dictam exemptionem præualere poſſe conſuetudinem, quã in aliquibus Regnis adeſſe aſſerunt; ſed fœdè labuntur, vnde vt excuſationem non habeant, ponam ea, quæ Doctores in puncto aſſerunt, & in eorum fauorem poſſet quis dicere, quòd conſuetudo ius poſitiuum abrogare poteſt, vt traditur *in cap. fin. de conſ. & cap. 2. de probat.* ergo poterit ius poſitiuum Canonicum abrogare; nihil ergo refert quòd conſuetudo ſit contra ſacros Canones hanc immunitatem ſtatuentes, ſicut poteſt in omnibus aliis materiis, dato quòd hæc immunitas ſit de iure Canonico. Deinde ſicut conſuetudo eſt potens ad acquirendam iuriſdictionem, vt patet *in cap. irrefragibili, de offic. ordin.* ſimiliter potens erit ad illam amittendam.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſol. 116. §. Nec obſtat. & ſeqq Sed lege eam per totam, & inf. lege doctrinam Reſol. 11. & ſi vacas otio, vide etiam omnes Reſ. & §§. omnium notationum dictarũ Reſol. & repleberis doctrina pro contingentibus circa hoc.

10. Sed reſpondetur hoc argumentum non procedere quando ius Canonicum conſuetudinem prohibet, ſupponendo illam eſſe iniquam, & hoc modo prohibet ius Canonicum conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam; vt deciſum eſt *in cap. 1. de conſuet. & in cap. ad noſtram, eod. tit.* Et hac ratione leges omnes contrariæ Eccleſiaſticæ immunitati tanquam iniquæ à iure Canonico reprobãtur, vt conſtat ex *toto tit. de immunit. Eccleſ.* & docuit Bartol. *in l. de quibus, num. 4. ff. de legib.* Idem ergo de conſuetudine dicendum eſt, quæ legi æquiparatur, vt eodem argumento probant Butrius *in cap. cum ex officiis, n. 3. de præſcript.* Rochus *in cap. fin. de conſuetud. n.* 521. multos alios referens. Nec dubium eſt quòd omnis conſuetudo, quam lex Canonica, vt iniquam reprobat, verè irrationabilis eſt; mirum ergo non erit, quòd legem Canonicam non vincat, ſiquidem vim conſuetudinis cùm ſit irrationabilis non habeat. Et hæc omnia docet Valboa *in lect. Salmant. c. 8. de iudic. n.* 11. Sed non deſinam hîc etiam apponere verba non vnius Doctoris, ſed totius inclyti Collegij Bonon. *in reſp. pro libert. Eccleſ.* 33. *fol. mihi* 39. vbi ſic ait. Ad præiudicium exemptionis Clericalis & libertatis Eccleſiaſticæ nihil operatur longiſſima conſuetudo contraria, vel præſcriptio immemorabilis, ex *c. Clerici*, & *ibi gl. in verb. conſuetudines. de iudiciis*, & ex *c. ad audientiã, & c. fin. de conſ.* vbi gloſſa, daclarans quæ ſit conſuetudo irrationabilis non præiudicans iuri poſitiuo, ait, eſſe per quam aliquid introducitur contra nervũ Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſeu libertatis, & extat optima deciſ. Rotæ *in antiquis* 10. quæ nobis ſeruiet pro omnibus quæ allegari poſſent. Ita venerandum illud Collegium.

Cui addo Euerardum *conſ.*42.*num.*38 Rebuff*um conſ.* 193.*num.*7. Germonium *in aſſert.liber. Eccleſ.cap.*4.§. 17.Vigianum *de immu.Eccl.diſp.*2.*concl.*4. Fagnanum *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V.p.*4. *fol.mihi* 115. & alios penes ipſos, quæ omnia confirmantur. Nam *in cap. nouerit, de cent.excomm.* excommunicantur, qui ſeruari fecerint conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiæ, & omnes Poteſtates, Conſules, Rectores, aut Conſiliarij locorum, in quibus ſeruatæ fuerint, omnes qui ſecundùm illas præſumpſerint iudicare, vel in publicam formam ſcribere iudicata. Et in Bulla Cœnæ *n.*15.excommunicantur, qui prætextu cuiuſuis conſuetudinis aliquid fecerint contra libertatem Eccleſiaſticam, & *num.*19. ad hoc vt quis quomodolibet ſe interponat in cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum, dicitur requiri ſpecialis, ſpecifica & expreſſe licentia Sedis Apoſtolicæ & denique in fine eiuſdem Bullæ expreſsè dicitur, quòd in omnibus & ſingulis, quæ in illa fuerunt præmiſſa, nullatenus poteſt, aut debet in poſterum præiudicari per quoſcumque actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, & neque etiam per patientiam & tolerantiam ipſius Papæ, quantocumque tempore continuatam, quæ verba clariſſimè excludunt omnem contrariam conſuetudinem, quæ poſſit induci etiam per patientiam & tolerantiam Papæ. Et certum eſt, quòd quando lex ab initio reſiſtit alicui conſuetudini inducendæ, eámque reprobat vt irrationabilem, & malam; non poteſt poſtea talis conſuetudo ita inualeſcere, vt abroget legem, vt ex multis probat Baldell. *in diſp.Theol.tom.*1.*lib.*5.*diſp.*39.*num.*10.qui *num.*11.probat ex D.Thom.*in p.*2.*q.*97.*art.*3.*ad* 3. & aliis, quòd vt conſuetudo quæ eſt lex non ſcripta, poſſit obtinere contra legem ſcriptam, vel debet eſſe inducta à multitudine, penes quam ſit poteſtas condendi leges, & abrogandi, vel ſaltem debet eſſe permiſſa & tolerata à Principe talem poteſtatem habente. Sed certum eſt quòd laici non habent poteſtatem condendi leges contra ius Canonicum de immunitate, per conſequens neque etiam poſſunt contra illud inducere conſuetudinem. Neque Papa poteſt dici illam permittere, & tolerare, cùm quotannis in Bulla Cœnæ grauiſſimè illam damnet ac reprobet. ergo, &c. Hæc Baldellus.

11. Sed aduerſarij in luce clara cæcutientes adhuc vrgent, & aſſerunt, quòd licèt reſpectu conſuetudinis vniuerſaliter exemptionem Clericalem abrogantis vera ſint omnia ſupradicta, nam generalitas conſuetudinis huius præ ſe ferret indecentiam, & irreuerentiam Eccleſiæ, adeò vt nec per legem ſcriptam talis derogatio immunitatis fieri poſſit. Nihilominus tamen non videtur vniuerſaliter procedere de omni conſuetudine particulari, quæ introduci poteſt in certis materiis, vel cauſis vel perſonis, vel prouinciis, quo caſu non ſemper erit irrationabilis conſuetudo, & ita docet Couarr. *in pract. cap.*31.*num.*5.vbi exiſtimat in aliquibus caſibus conſuetudinem legitimè præſcriptam poſſe reſtringere, aut limitare hanc Clericorum exemptionem, eo quòd putat eſſe de ſolo iure poſitiuo, quamuis fateatur id non procedere ex ea parte, qua dedecus eſſet ordini Eccleſiaſtico, & ſic putat ſuſtinendam eſſe conſuetudinem Anglorum, apud quos Clerici coram ſæculari iudice litigare cogebantur ſuper realibus actionibus, quamuis eam reprobet in perſonalibus, de quo etiam Guillelm. Benedictus *in cap. Raynutius, de teſtam.ver. & vxorem, num.*322. Boërius *deciſ.*69.*num.*20.Tiraquell.*lib.*1. *de Retract.* §.32.*gloſſ.*9.*numer.*81. Garſias *de nobilit.Hiſp.gloſſ.*9.*num.*44.& Iulius Clarus *lib.*5. *ſentent.*§.*fin.quæſt.*36.*num.*3.

12. Verùm opinio hæc Couarruuiæ, & aliorum, non eſt admittenda, cùm expreſsè ſit contra textum *in cap.Clericis, de iudic.* ibi, Clerici maximè in criminalibus cauſis in nullo caſu poſſunt ab aliquo, quàm ab Eccleſiaſtico iudice condemnari, etiamſi conſuetudo Regia habeat vt fures à iudicibus ſæcularibus iudicentur: quæ quidem verba, vt patet apertè probant particularem conſuetudinem non poſſe priuilegio Clericali ex parte derogare. Dicendum eſt igitur omnem conſuetudinem, ſiue generalem, ſiue particularem, contrariam libertati Eccleſiaſticæ eſſe iure reprobatam, & irrationabilem, adeò vt non poſſit immunitas hæc contraria conſuetudine aliqua ex parte derogari: ex omnibus Decretis Canonicis, que loquuntur de particularibus conſuetudinibus, eáſque omnino reprobant, & ita ſæpè Pontifices & Concilia declararunt, vt præter citatum *cap.Clericis,* conſtat *ex cap. inolita, cap.placuit, cap. ſi Clericus, cap. ſi quis ex fratribus, cap. peruenit* 11. *quæſt.*5. & hæc omnia docet Valboa *ibi ſuprà,* & ante illum Suarez & alij penes me *in part.* 4. *tract.* 1. *reſol.*1. & Azorium *tom.*1. *lib.*5. *capit.* 12. *quæſt.* 1. §. *ſed dubitare poſſet.* Vnde non eſt admittendum quod docet Salgadus *tom.* 1. *part.* 1. *prel.* 3. *num.*128. & Ioannes de Roa *in Apol. de iur. Princip. quæſt.*2.*num.*62.*fol.*191. Quæ hic eſt infra Reſ. n & in omnibus Reſ. no prætetita.

13. Sed dicet aliquis interdum fieri poſſe, vt conſuetudo non tantùm laicorum ſit, ſed etiam Clericorum, vt ſi non coactè, ſed voluntariè laicorum conſuetudinem obſeruent, eorum adeundo iudicia, vel tributa ſoluendo, tunc enim conſuetudo erit mixta, ſeu communis laicis, & Clericis, quæ etiam in Eccleſiaſticos vim habet. Vnde Couarr. *in pract.c.*31. fatetur eo caſu conſuetudinem, quantum eſt ex ea parte, poſſe Eccleſiaſticæ libertati derogare, ſi aliàs ſit rationabilis. Sed hanc ſententiam *in part.*4. *tract.* 1.*reſol.*66. ego reprobaui. Sed ſcio quemdam Iuriſconſultum aduersùs illam muſſitaſſe, immeritò quidem, nam præter Suarez à me ibi adductum, hanc opinionem refellit Valboa *vbi ſupra, & in cap.*1. *de foro compet. num.* 6. quia, ait ille, conſenſus Clericorum in eo caſu, quando adeſt Eccleſiaſticæ libertatis præiudicium, nihil operabitur, eſt enim priuata quædam renunciatio priuilegij omnino inefficax; tum etiam, quoniam tali cenſenſui Clericorum nunquam aſſiſtit expreſſus, aut tacitus conſenſus Pontificis, ſine quo nulla poteſt eſſe conſuetudo iuri Canonico derogans. Vnde quando dicimus conſuetudinem Clericis, & laicis communem, Clericos etiam ligare, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præiudicat ſacris Canonibus, quo caſu ſaltem conſenſus tacitus Pontificis deſideratur. At in ſpecie noſtra in conſuetudine priuilegium Clericale abrogante expreſſus Pontificis conſenſus deſideratur, ideóque in particularibus caſibus laicis in Clericos iuriſdictio à Pontifice concedi poteſt, conſuetudine tamen nullo modo introduci. Adde quòd in hac materia nõ poteſt præſumi etiã tacitus conſenſus Pontificis, tum quia eſt valde odioſa Pontificibus, tũ quia vix poſſet talis conſenſus tacitus ſine maiori cognitione cauſæ prudenter & licitè dari: quoties autem conſenſus non eſt prudens & honeſtus, in Principe non præſumitur. ergo &c. Vnde ex his patet ſolutio ad ea, quæ docet Salgadus *tom.*1. *part.*1. *capit.*1. *prel.*3. *numer.* 137.

Quæ hic e infra in R 74.

Sup.hoc dito Sper læ, ſupra tr.1. Reſ. §.Et tand

Sup. hoc fra in Re §. vlt. & Reſ.37.§. vult. & Reſ.256. ſim in §. & in Re 295. & i tom.4. Reſ.59. lin.7.&c

14. Quod autem in præſenti reſolutione dictum eſt de conſuetudine, idem dicendũ eſt de præſcriptione. Optimè de eo Beltran de Gueuara *in propugn.eccl. liber.aſſert.*1.§.7.*n.*37. Vigianus *de immun.Eccleſ.diſp.* 2.*con.*4.& alij. Sicut enim nulla conſuetudine priuilegiũ Clericale diminui poteſt, ſimiliter nec præſcriptione etiã immemoriali, eſt enim laicus huius poteſtatis

Sup.hac ſcriptio infra e ctrina 30.

ſtatis incapax, nec poſſidere poteſt conſequenter, nec præſcribere, vt patet *ex c. cauſam de præſcr.* Verùm ex his omnibus ſatis remanent ſoluta ea, quæ docet Petrus de Vrries *in Otio æſtiuo, p. 1. n.* 98. Adducere autem pro iuſtificatione dictarum conſuetudinum & præſcriptionum tacitum conſenſum, approbationem & tolerantiam Papæ, eſt purum figmentum, vt benè firmat Rot. *deciſ.* 16. *de conſuetudine in antiq.* quæ reſpondet omnibus quæ in contrarium adduci poſſent, & hæc vna pro omnibus ſufficere deberet. Vide etiã Surdum *conſ.* 301. *n.* 57. & Barboſam *de iure Eccl. lib.* 1. *c.* 39. *n.* 195. & alios, quos adducit Bellettus *in diſquiſ. Cler. p,* 1. *tit. de fauore cler. perſ.* §. 3. *n.* 13. Imò ego aſſero quòd Papa non conſentit, neque tolerat, ſed ſingulis annis in Bulla Cœnæ clamat & reprobat ſupradictas conſuetudines, vt docet & determinat ſacra Rota Romana coram Pegna *in vna Oſcen. Canon. die* 1. *Decembris* 1595.

RESOL. III.

An priuilegium exemptionis à iuriſdictione temporali Clericis conceſſum fuerit, & inceperit tempore Conſtantini? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 127. alias 126.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Salgado *de protectione regia, tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *Præl.* 1. *num.* 51. Ceuallos *tr. de cognit. per viam violentiæ, in Prooemio, cap.* 5. *num.* 11. & alij penes ipſos.

2. Sed ſupradicti Auctores in hoc non ſunt] audiendi: & ideo contrariam ſententiam docet Ioan. de Maderiaga *in tract. de Senatu, cap.* 39. § 2. *fol. mihi*. 367. & Cardinalis Bellarminus *in Reſp. ad duos libellos cuiuſdam Theologi, fol. mihi* 7. Et probatur manifeſtè ex authoritate Concilij Carthaginenſis III. *can.* 9. vbi ſic habetur: [Item placuit, vt quiſquis Epiſcoporum, Presbytorum, ſeu Clericorum, ſi derelicto Eccleſiaſtico iudicio publicis iudiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione: in ciuili verò, perdat quod euicit.] Ita illud Concilium, quòd fuit celebratum centum triginta annos ante Conſtantinum. Vnde apparet manifeſtè falſitas contrariæ ſententiæ. Vide etiam Concilium Chalcedonenſe *cap.* 9. & Agathenſe *can.* 32. Rectè igitur Bellarminus, *vt ſuprà* ſic aſſerit: [Ecco quanto ſia falſo, che prima del tempo di Giuſtiniano non ci fuſſe diſtintione di foro, ma per che Giuſtiniano ſi vſurpò grande autorità in voler giudicare le cauſe de gli Eccleſiaſtici, però Menna Patriarca di Conſtinopoli, domandò all' Imperatore, che al menò laſciaſſe alli Veſcoui la cognitione delle cauſe ciuili: è l'Imperatore lo conceſſe.] Ita Ille. Vnde apparet, quàm cautè legendi ſunt aliqui Iuriſconſulti, quando loquuntur de immunitate, & poteſtate Eccleſiaſtica.

RESOL. IV.

An Principes, vel Summus Pontifex poſſint reuocare hoc priuilegium, Eccleſiaſticæ Immunitatis, etiam ſtando in ſententia aſſerentium hanc exemptionem non eſſe de iure diuino, ſed tantum de iure humano? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 2.

§. 1. REſpondeo negatiuè, etiam ſtando in ſententia illorum aſſerentium, hanc exemptionem non eſſe de iure diuino, ſed tantùm de iure humano. Ita Molin. *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 31. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 4. *num.* 35. Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 4. *in fin.* & nouiſſimè Ceuall. *tract. de cognitione per viam violentiæ, in Prooem. cap.* 6. *per tot.* Salgad. *de protect. regia, tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *præl.* 3. *num.* 127. & alij. Quia populi, à quibus Principes habent authoritatem, conſenſerunt in hanc exemptionem: vnde non eſt in eorum poteſtate illam reuocare, Et quod ſemel conceſſum eſt, non poteſt ampliùs repeti. Secundò, quia Pontifices, & Concilia, quæ ſunt ſupra ipſos Principes, eam confirmarunt. Idem verò dicendum eſt de Summo Pontifice: non enim poteſt in vniuerſum huic iuri immunitatis renunciare: quia ipſe non eſt dominus abſolutus bonorum, & iurium ſuæ Sedis, & illorum, quæ à Principibus donata ſunt illi: quia principaliter ſunt donata Chriſto, & Pontifici, vt Vicario eius, & ideo non perſonæ, ſed ſedi data ſunt: & ſic ſolùm eſt diſpenſator fidelis, & prudens: vnde non poteſt ſuo arbitrio illa donare, vel alienare. Ita. Ceuall. qui citat Iacobat. *de Concil. lib.* 1. & Suarez. Vide etiam Grammatic. *deciſ.* 61. *num.* 10. & Surdum *tom.* 3. *conſ.* 301. *n.* 53. & Vigianium *tra. de immun. Eccleſ. diſput.* 5. *&* 6.

Reſ. 43. & 49. § 2. in fine, & ſeq. & ex doctrina Reſ. 196. ſignanter in §. Igitur. & ſeq. & in Reſ. 197. & latè in Reſ. 325. à principio, & inferius in tr. 14. Reſ. 5. §. Nec obſtat ante medium.

RESOL. V.

An Clerici poſſint tali exemptioni renunciare, non ſolum quoad negotia criminalia, ſed etiam ciuilia?
Et an hoc procedat, etiamſi Clericus renunciaret tali priuilegio de licentia Epiſcopi? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 3.

§. 1. REſpondeo negatiuè, cùm ſit ipſis omninò interdictum, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, *can.* 11. *q.* 1. *can. inſolita. & can. placuit. extra, de foro compet.* & ita docent communiter Doctores, Vigian. *tract. de immun. Eccleſ. diſp.* 2. *concl.* 3. Fernandez *in exam. Theol. mor. p.* 2. *cap.* 6. §. 1. *num.* 5. Salonius *in* 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 1. *contr.* 2. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 14. *quæſt.* 8. *num.* 2. qui citat *c. ſi diligenti. & cap. ſignificaſti. de foro compet.* Peſantius *tract. de immun. Eccleſ. diſp.* 2. qui citat *c. qualiter, & quando de iudiciis.* & ibi Butrig. *num.* 8. Ioan. Andr. *num.* 11. & Panormit. *n.* 7. cum Anchar. *n.* 5. & Imola *num.* 3. Idem etiam docet Bonacina *de cenſ. diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 3. *num.* 1. qui citat Auilam, & Suarez. Vide etiam Ambroſinum *de immun. Eccl. c.* 16. *num.* 12. Sayrum *in claui regia, lib.* 2. *c.* 7. *n.* 10. Alexand. *lib.* 2. *conſ.* 8. *n.* 3. Gammatic. *deciſ.* 61. *num.* 14. Roland. à Valle *tom.* 1. *conſ.* 4. *num.* 9. Surd. *tom.* 1. *conſ.* 2. *num.* 31. *& tom.* 3. *conſil.* 397. *conſ.* 15. Honded. *tom.* 1. *conſ.* 3. *num.* 21. & Grat. *tom.* 3. *conſil.* 87. *n.* 3. cum aliis. Et hoc aduersùs Aufrerium *de poteſt. Iud. ſæcul. reg.* 2. *num.* 20. non ſolùm eſt verum, quoad negotia criminalia, ſed etiam ciuilia. Et ratio eſt: quia priuilegium exemptionis à laica poteſtate non eſt conceſſum ſingularibus perſonis, ſed ſtatui Clericorum: ſed nullus cedere poteſt priuilegio communitati conceſſo, vt patet *ex cap. ſi diligenti, de foro compet.* ergo. Quod etiam procedit, etiamſi Clericus renunciaret tali priuilegio de conſenſu Epiſcopi, vt notauit Farinac. *de inquiſ. quæ.* 8. *num.* 13. & alij penes Mattham *de iur. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 152. *n.* 8. & D. Carol. de Graſſis *de effect. cler.* §. 1. *num.* 652.

Quo ad hoc infra lege doctrinam Reſ. 70. & 71. & ſup. hoc ſup. in tr. 1. Reſ. 57. §. Sed non deſi .ã. poſt mediũ. verſ. deinde probat.

RESOL. VI.

An Cœnæ Bullæ tollat caſus Regni Galliarum; quo priuilegiatos appellant, & quid de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliæ? Ex part. 3. tract. 1. Reſolut. 74.

Sup. hoc in Reſ.ſeq. à §. 2.& infra in Reſ. 8.§ vlt.& in Reſ. 9.§ etiam vlt. & in Reſ.12. & ex doctrina Reſ.13.§.1.à medio, & in Reſ. 43. & in Reſ.92. §. Et ideo prope finem.verſ. vnde.lib. 2. & in Reſ.333. per totam, ſignanter, §.2.

§.1. HOs caſus priuilegiatos ponit Caſſaneus *ſupra conſuet. Burgun. rub.1. tit. des iuſtices,& droits, §. 5. ver. 5.col. à grace n.48.& ſeq.* & Bull.Cœnæ illos non tollere tenet Antonius Bouius *in reſp.ad Paulum Seruitam pro cenſuris Pauli V.part. 4. arg.* 10. vbi ſic aſſerit [In Francia il Re ha Priuilegij della Sede Apoſtolica,onde ſe procede ſolo nei delitti priuilegiati,non eccede in coſa alcuna i ſuoi Priuilegij, i quali ſe non l'aueſſero ecceduto i Signori Venetiani non ſarebbe loro ſtata coſa alcuna.] Sic ille.

2. At contrariam ſententiã docet P. Binsfeldius *in commen.de iniuriis,& damno dato,cap. 7.concl.3.*vbi ſic ait. Per Bullam Cœnæ Domini videntur etiam ſublati caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, in quibus iudices ſæculares in illo Regno ſe intromittunt etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos Hæc Binsfeldius:ſed vſum talium priuilegiorum Regis Galliarum non audet damnare Nauarrus, & alij quos adduxi *in tr. de immun.Eccleſ. reſol.6.*licet *ibi* Sayrus,& alij damnandum eſſe exiſtiment. Ego verò circa reſolutionem huius caſus de meo nihil dicam, & nihil ponam, ſolùm referre volui quid alij dixerant;ſicut etiam facio cum Martino Bonacina *in Bull.Cœnæ,tom.3.diſp.1.q.2.punct.1.n.24.* circa iudicium de Monarchia huius Regni Siciliæ, quam acriter impugnat Hieronymus Carena *in vita Pij V.* cum Cardinali Baronio *tom.11.anno* 1097.Sed defendit Antonius Xibeca *in additionibus manu ſcriptis ad Marcum Antonium Columnam,* & nouiſſimè, vt fertur,Io. Bertran Gueuara Archiepiſcopus Compoſtellanus *in diſcurſ.de origine , & vſu Monarchiæ Regni Siciliæ lingua Hiſpanica conſcriptis ,& editis Valliſoleti 1605.apud Aloyſium Sanchez.* vide etiam Henriquez *in ſum.lib.10. cap. 29. num.3.& lib.2. de Summi Pontificis claue cap. 10.§.3.* Sebaſtianum Cæſarem *de Eccleſ. hierarch. part.1.diſp.3.§.1.num.9.*Camillum Borrellum *de præſtantia Regis Catholici cap.50.per totum.*Goffredum *lib. 4.de rebus geſtis Roberti Guiſardi. cap. 29* Faſellum *lib. 7.poſterioris decadis cap.1.* Ioannem Marianam *hiſtor.Hiſpan. lib.10.cap.5.*Ferdinandum Matute *in reſponſo pro impoſitione gabellæ contra Meſſanenſes fol.24.*Maurolicum *in hiſt.Sicil.lib.3.art. 98.* Laurentium Ananiam *in fabrica Mundi tract. 1. fol.* 129 Antonium Coſtam *lib.1. conſil. 1. num 75.& 85.* Cumiam *in præl. cap. ſi aliquem, num. 49. & 52.*

RESOL. VII.

An per aliquod priuilegium ſit in aliquibus Regnis ſupradictæ Eccleſiaſticæ libertati derogatum?

Et difficultas eſt , an ſupradicta priuilegia , ſi re vera exiſtant, ſint per Bullam Cœnæ reuocata ?.Ex part.1. tract. 2.Reſ. 6.

Sup. hoc infra in Reſ. 333.

§.1. ALiqui reſpondent affirmatiuè, & ita aſſerit Bañez *in 2.2. quaſt.67.art. 1.dub. 2. concl.2.* Ioan.de la Cruz *in Direct. conſcient.p.1.pracep.8. q.3. art. 1.dub.1.concl.3.* Peſantius *de immun. Eccl. diſp.3.* & alij. Reges Hiſpaniæ habent priuilegium à Summo Pontifice circa Tribunal , quod ipſi vocant, *de la fuerza.* Et Rex Franciæ, licèt laicus,obtinet Canonicatus, & beneficia confert in regno ſuo , ex priuilegio apoſtolico , vt notauit Carolus de Graſſalijs *in Regal.Fran. lib. 2. iur.1. fol. mihi 229.& iur.2. fol.237.*Et Rempublicam Venetorum, ex priuilegio Summi Pontificis, procedere poſſe in aliquibus cauſis contra Clericos,notauit Zanard.*in Direct.Confeſſ. tom.3. cap.* 50. & Decianus *tom.1.lib.4.cap.9.num.66.* cum Gigante.

Sup.his priuilegijs Regis Hiſpaniæ, infra in Reſ.29.§ vlt. poſt mediũ, ſed lege eam à principio.

2. Sed difficultas eſt , an ſupradicta priuilegia, ſi reuerà exiſtant, ſint per Bullam Cœnæ reuocata Nam aliqui audent dicere, Reges habere aliqua priuilegia immemorabilia, ita vt ceſſerint in iura re ia, & non poſſint ampliùs à Pontifice reuocari,vt notat Zipæus *in Anal.iur.can.lib.2.de foro compet.num.41.in fine.* Magis verò modeſtè loquitur Henriquez *lib.10. cap.15.num.5. in Gloſſa lit. G,* quem tacito nomine ſequitur Malderus *in 2.2.tr.5.cap.6.dub.7.in fin.*vbi aſſerit,Pontificem iura quædam ſpiritualia , quæ Rex quiſpiam contractu remuneratorio , aut immemorabili habet, reuocare non debere.

Sup.his priuilegiis in Reſ.ſeq. ſignanter §.vlt. & in Reſ. 1. poſt ſeq. §. vlt.& ſup. in Reſ. præterita, & infra in Reſ.12. & ex doctrina Reſ.13.§ 1. à medio, & in Reſ.43.& 92. §.Et ideo. prope finem, verſ.vnde. lib.2.& in Reſ. 333. per totam,ſignãter §.2.

3. At, poſſe Pontificem priuilegia , etiam remuneratoria, reuocare, non eſt dubitandum,vt ex multis probat Souſa *in Bull.Cœn cap.26.diſp.* 102. *num.2.* Difficultas, vt dicebam, exiſtit , an ſint per dictam Bullam reuocata. Filliucius *tom 1. tract. 16. cap. 10. num.258* putat, ſi reuerà priuilegium aliquod à Romano Pontifice alicui Principi conceſſum ſit, Bullam Cœnæ illud non reuocare, & ideò ita aſſerit:(Dixi, ſub prætextu: quia,ſi vere priuilegium conceſſum ſit à Sede apoſtolica, vt poteſt, iuſtè etiam excuſari poterit : tunc dicendum eſt, legem poſteriorem vniuerſalem non derogare priuilegio anteriori ſpeciali. Atque ita Regem Hiſpaniarum, & Regem Galliarum habere aliqua priuilegia, teſtantur Bañez, & de Graſſalijs : quod præſumi poteſt in Regibus, alioqui Catholicis , & piis.) ita ille. Et Pater Suarez *contra Regem Angliæ. lib.4 c.24. n.29. ex Cardinali Bellarmino* , non audet damnare vſum talium priuilegiorum: ſed hoc apoſtolicæ Sedi remittit: quod antea fecerat Nauarr. *in Manual.cap. 27.num.* 71.vt notat Vaſquez *in part. 2.tom. 2.diſp.167.cap.4. num. 32.*Becanus *in Sum. Theol p. 2. tract. 3. cap.6. quæſt. 11. numer. 2.* & Salas *de legib. diſp. 14.ſect.9. numer.* 108.

4. Verùm contrariam ſententiam docuit Sayrus *de cenſ.lib. 3. cap.25.num.*10.vbi ita loquitur : [Hinc patet, ſine cauſa dubitaſſe Nauarrum: an Iudices Galliarum,qui cognoſcere, & iudicare ſolent Clericos ſuper quibuſdam caſibus, in cenſuram Bullæ incidant: quia priuilegia iſta per viam remunerationis conceſſa ſunt, & ſunt priuilegia immemorabilia. In qua re, ſi quidem dubitandum eſſet de Summi Pontificis intentione, recurrendum eſſe cenſerem ad iudicium Summi Pontificis. Quia tamen Legiſlatoris mens & intentio ex verbis eius colligenda eſt, non opus eſſe puto, vt quis pro huius rei, ac dubij ſolutione ad Summum Pontificem recurrat : quandoquidem his verbis Bullæ omnia huiuſmodi priuilegia ſe reuocaſſe Summus Pontifex ſatis manifeſtè declarauit.] Ita ille,& reſpondet ad argumenta Nauarri. Idem poſtea etiam docuit noſter Duardus *in Bull.Cœn.lib.3 §.5.q. 1.num. 1.*& Philipp.Maynardus *de priuileg.Eccleſ.p. 2.art. 18.num.*10.vbi ita ait:[Prædicta priuilegia fuerunt poſteà à Summis Pontificibus reuocata, & inter cæteras reuocationes illa eſt, quæ legitur in Bulla Cœnæ Domini, ibi *excommunicatus.*]Ita Maynardus : cui adde Vgolinum *in Reſponſ. ad Iuriſconſul. Gymnaſii Patauini , cap. 7. fol. mihi* 93.vbi ita aſſerit : [Per Bullam Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis in die Iouis ſancti, præſentibus, Principum Chriſtianorum Nunciis publicatur ; illa clauſula, *non obſtantibus,*&c. derogat omnibus priuilegiis contra libertatem Eccleſiaſticam.]Idem etiam docet Martha *iuriſd.p.4.cent.1.caſ.7.num.12.* Barboſa *in Collect. lib.1.Decret. tit.2.cap.Eccl. S.Mariæ de conſtit.num.* 25. Patres Theologi Religionis Seruorum *in defenſ. cenſ. Pauli V.cap. 3. nu. 19.in fin.*& Ioan. Bertran. de Gueuera *in propugn. Eccleſ.lib. §.7. num.43. aſſer. 1.* & Malderus *in part. 2. quæſt. 96. art.4 fol.mihi* 407. *col.1.*

RESOL.

RESOL. VIII.

An conſuetudo immemorialis probet extitiſſe priuilegium faciendi aliquid contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et difficultas eſt, an conſuetudo fundata in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica Tribunalia, ſit reuocata per Bullam Cœnæ? Ex part. 4.tract.1.Reſ. 62.

§1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia in part. 2.cap. 60. num.* 18. vbi ſic ait: Veniendo ad caſum propoſitum,non eſt dubium potuiſſe à Summo Pontifice concedi Regibus, vt de his Clericorum cauſis cognoſcant in illo caſu particulari:quòd priuilegium extitiſſet immemorialis probat conſuetudo. Ita ille.

2. Sed ſi hæc opinio eſſet vera, omnes immemoriales conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, quas communiter improbant Doctores, eſſent admittendæ, quia probarent,vt docet Pereira, priuilegium; ſed hoc dicere eſt abſurdum, vt patet omnibus: ergo dicendum eſt vltra immemorialem vſum, requiri etiam famam priuilegij, vt tales conſuetudines excuſent ab incurſione cenſurarum, eo pacto quo docet P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4 *cap.* 34. *num.* 17. vbi contra opinionem Pereiræ ſic aſſerit. Quæri poteſt, an immemorialis conſuetudo ſit ſufficiens indicium,ſeu teſtimonium, quòd ex legitimo priuilegio inchoata fuerit; videtur enim valde probabile ita eſſe præſumendum, quia immemorialis conſuetudo præſumitur honeſta, vt multi Iuriſperiti tradiderunt; quia cùm non poſſit probari mala, præſumitur bona. Nihilominus cenſeo ſolam, & nudam conſuetudinem, etiam immemorialem, non ſufficere in hac materia ad probandum priuilegium: tum,quia illa regula non procedit in conſuetudine reprobata per legem,tum etiam,quia valde odioſum eſt priuilegium hoc, & difficile, & rarò conceditur, & ideo niſi legitimè probetur,non præſumitur,ſolus ergo vſus quantũuis antiquus,cùm in facto conſiſtat, non probat ſufficienter ius, ſeu priuilegium. Loquor autem de nuda & pura conſuetudine,quia ſi cum illa coniungatur conſtans fama & traditio æquè antiqua, ſeu immemorialis quòd præceſſerit priuilegium,& talis traditio integrè probetur, videtur ſufficiens vt talis conſuetudo pro priuilegio reputetur. Ita Suarez,& ante illum Stephanus Aufrerius *tract.de poteſt. ſecul.in Eccleſ. concluſ.*4. *fallent.*12. & 13. & Burſatus *lib.*2.*conſil.*44 *num.*12. licèt Duardus *in Bull. Cœn. lib.*2.*can.*19.*quæſt.* 9.*num.*15.doceat, quòd quando præſcriptio & conſuetudo à iure ſcripto reprobatur, vt,v.g. Clerici conueniantur coram iudice laico, &c. ſatis non eſt probatio priuilegij per famam.

3. Sed difficultas eſt, an conſuetudo etiam fundata in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia ſit reuocata per Bullam Cœnæ. Ad hoc dubium affirmatiuè reſpondet Bonacina *in Bull. Cœn.diſp.* 1.*quæſt.*15.*punct* 4.§. 3. *num.* 1. vbi ſic ait. Vel conſuetudo nititur priuilegio,vel nullo priuilegio fulcitur: ſi nullo priuilegio fulcitur,nullum ius confert, vt probatum eſt;ſi nititur priuilegio, adhuc non poteſt vtentibus ſuffragari;quando enim conſuetudo licèt immemorabilis, fundetur in priuilegio, non plus operatur, quàm ipſum priuilegium, cùm vires, ex eo accipiat, vt patet ex *l. hoc iure.* §. *ductus aqua, ff.de aqua quotidiana*, & ex *cap. ſuper quibuſdam*, §. *præterea, de verbor ſignificat.* Cùm ergo priuilegium in hac Bulla ſublatum ſit, ſequitur iudices laicos,cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahentes, vel illarum executionem impedientes,à peccato & à cenſura non excuſari titulo conſuetudinis.Ita Bonacina.

4. Verùm hæc quæſtio pendet ex illa, quam tradidimus *in part.*1.*tract.*2.* *reſolut.* 6. an ſcil. Bulla Cœnæ deroget priuilegiis, ſi reuera exiſtant, quando ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam? Et pro affirmatiua & negatiua ſententia multos Doctores adduxi,ideo quæſtio eſt difficillima,maximè, cùm reuocatio priuilegiorum in dicta Bulla generaliſſima ſit, vt legenti patet.

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens,& in aliis eius tertiæ not.

RESOL. IX.

An per conſuetudinem, maximè ſi ſit immemorabilis, dicta Immunitas reuocari poſſit?
Et an talis conſuetudo nihil valeat, aut operetur, eo quod ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobetur?
Et an conſuetudo turpis, & exprobata etiam immemorabilis non poſſit inducere priuilegium? Ex part. 1. tract.2.Reſ.4.

§.1. AFfirmatiuè reſpondendum videtur authoritate Couarr.*pract.qq.cap.*35.*nu.*5. qui aſſerit, à Iudicibus regiis aliquas Clericorum cauſas ad ſua Tribunalia ſæpè tractari: & hoc rectè factum conatur defendere, & adducit conſuetudinem aliquorum Regnorum.Idem docet Garſias *de nobil. Hiſpan. gloſ.*9.*num.*48 Salgado *de protect.regia, tom.*1.*p.*1.*cap.*1. *præl.*3.*num.*138. *& ſeq.* nam conſuetudo immemorabilis, legis, & priuilegij vicem obtinet, vt patet *ex cap ſuper quibuſdam* 26.§.*præterea. de verbor. ſignif.*& notat Ricc.*part.*4.*deciſ.*89. *num.* 4. cum Ioan. Narbon. *de appellat.à Vicar.part.*4.*fundam.*4.*numer.*4. vbi plura inuenies pro firmanda vi immemorabilis conſuetudinis: quæ omnia etiam notauit Ceuall. *tract.de cognit. per viam violentiæ, Gloſ.* 4.*numer.*1. *& ſeq.*& Gonzal. *ad Reg.*8.*Cancell.gloſſ.*3.*num.* 4. Vide etiam Pereira *de manu regia, cap.*5.*numer.*6. *& ſeq.*

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & infra in Reſ.11.§. 1. & in Reſ. 43.& in aliis eius primæ not.

2. Sed, his non obſtantibus,contrariam ſententiam affirmandam eſſe puto, quam docent Azor.*part.* 1.*lib.*5.*cap.*12.*quæſt.*1.*verſ.ſed dubitari poſſet.* Layman *in Theol.mor.lib.*4 *tract.*9.*cap.*10.*num.* 1. Peſantius *tr. de immun.Eccleſiaſt.diſp.*2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.*10.*num.*255.Duard.*in Bulla Cœn.cap.* 14 *diſp.* 76. *num.*5.*& diſp.*75.*num.*2.Acoſta *in Bullam Cruciatæ,q.* 79 Alterius *de cenſuris, tom.*1.*lib.*5.*diſp.*16.*cap.*2.*fol. mihi* 686.Bellett. *in diſquiſ.cler.part.*1.*tit.*3. §.3. *num.*8. Duard.*iterum in Bull.Cœn.lib.*2. *can.*14. *quæſt.*9.*num.*8. Martha *de iuriſdict.part.*4.*cent.*2.*caſ.*101. Surd. *tom.* 3. *conſ.*301.*num.*52.Comitol. *in tract. Apolog.contra Venetos, cap.*3.*num.*8. & alij communiter. Vide etiam Pereira *de manu regia, præl.*3.*n.*10.*&* 11.Et ratio eſt: quia laici,cùm ſint incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ,nunquam poſſunt ſe tueri conſuetudine, etiam immemorabili,quæ nunquam legitima eſſe poteſt ad præſcribendum. Adde,quòd omnis conſuetudo contra Eccleſiaſticam libertatem reprobatur *in cap. nouerint.de ſentent.excomm. & in Authentic.de ſacroſ. Eccleſ.*

3. Deinde talis conſuetudo nihil valet, aut operatur: quia ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur, vt notat Colleg.Bononienſ.*in reſpon.contra Venetos,num.*69.Vigianius *tract.de liber. Eccleſ. diſput.* 2. *concl.*4.*diſput.* 3. *concl.* 1. Vgolinus *in reſponſ. ad Iuriſconſ.Gymnaſij Patauini, cap.*7. Ioan.Franc.Fagnan. *in tract.de iuſt.conſ.Pauli V.part.*4.*fol.*16.Tanner. *in* 1.2. *diſp.*5.*quæſt.*5.*dub.*4.*num* 132.Bonacin. *vbi ſup.* & alij cum Franciſco Souſa *contra Venetos, fol.mihi* 72. & Martha *de iuriſp. p.*1. *lib.* 3.*c.*9. *in fine* Vide etiam

Sup. hoc in Reſ.præterita § 3. & in aliis eius annot.

Tanner *in p.4. cen.1. caſ 7. num.12.* Philiarchus *de officio Sacerd.in part.2. D. Thom. diſp.5.quæſt.5.dub.4. n.132.* Et ideò Pat. Suar.*contra Regem Angliæ, lib.4. cap.32.n.23.* ſic aſſerit: [Ex dictis ſatis conſtat, nullam conſuetudinem, etiamſi immemorabilis ſit, vllo modo contra immunitatem Eccleſiaſticam præualere poſſe. Solùm obiici ſolent * quædam particulares cōſuetudines aliquorum Regnorum, quæ, licèt ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſine ſcrupulo à Magiſtratibus laicis obſeruantur. Ad illas verò poſſumus vno verbo reſpondere, illas conſuetudines, non ad ius, ſed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non poſſumus, neque illorum rationem dare tenemur: ſed ad illos hoc ſpectat, qui conſuetudines illas obſeruant.] Ita Suarez, qui *c.34. num.16.* notat conſuetudinem turpem, & exprobratam, etiam immemorabilem, non poſſe inducere priuilegium. Ad authoritatem verò Couarruuiæ, qui ſæpius in hoc tractatu citatur, reſpondeo cum Cardinali Bellarm. *in reſponſ. ad quandam Epiſtolam in fauorem Venetorum*, vbi ſic aſſerit *fol.mihi* 7. [E ſe il Couarruuia dice il contrario; noi habiamo à credere più alle Scriture, e à Santi Padri, che ad Couarruuia, il quale in materia di giuriſdittione ſi è moſtrato ſempre troppo partial.] Et Maderiaga *in tr. de Senatu.cap.39.§.2.fol.mihi* 459. loquens de quædam opinione Couarruuiæ, circa libertatem Eccleſiaſticam; ſic aſſerit: [Que cierto por mas, que diga Couarruuias, que lo eſcriuio ſiendo Oydor de Granada, y por ventura lo quiſiera borrar ſiendo Obiſpo, *&c.*] Ex quibus apparet cautè legendum eſſe Couaruuiam in his materiis, vt notat etiam Suarez *de Relig. tom.1.lib.1. de diuino cultu.cap.38.num.16.* licèt alioquin virum doctiſſimum: & nouiſſimè etiam contra illum inſurgit Tanner. *in part.2. diſputat. 5. quæſt.7. dub 2. num.16. & in defenſ. Eccleſ. libert. lib.2. cap.16.*

Sup. hoc inf. in R[illegible] fol.64. §.2. ad med.

Quo ad hoc in tom.6. tr. 2. lege do[illegible] §. vlt Re[illegible].538.

RESOL. X.

An adſit tolerantia, & conſenſus tacitus Summi Pontificis cum dicta conſuetudine, ita vt Principes aliquid licitè efficiant, aduerſus libertatem Eccleſiaſticam? Ex part 1.tract.2.Reſol.5.

Sup. hoc. in Reſol. ſeq.§. Verum. & ſupra in Reſol. 2. prope finē & infra in Reſ. 30.§. vlt.& in Reſ. 37.§. Ad tertium. ad medium, & in Reſ.41.& 139 in fine.

§.1. QVicquid aſſerat Salgado *de protect. regia, tom.1.part.1.cap.1.prælec.3. num.139.* & alij; negatiue reſpondet Azorius *part.1.lib.5. cap.12.verſ. quæri ſolet* Filliu.*tom.1.tract.16.cap.10.n.257.* Peſantius *de immun.Eccl.diſp.3.n.2.* Altherius *de cenſuris.tom.1. lib.5.diſput.16.c.2.fol.mihi 686.* Acoſta *in Bullam Cruciatæ, quæſt.79.* & Doctores *in ſuperiori reſolut.* citati: quia talis conſenſus non poteſt præſupponi, cùm Summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ excommunicet contrarium facientes, & tollit cum ampliſſimis clauſulis omnes conſuetudines. Vnde Epiſcopus Antuerpienſis Ioannes Malderus *in p.2. q.96. a.4 fol. mihi.407.col.1.* ſic aſſeruit: [Sanè, ne tolerantia Papæ in hac re allegari poſſit in defenſionem conſuetudinis, impedit vel ipſa Bulla Cœnæ quotannis repetita, quæ diſertè reſiſtit eiuſmodi conſuetudini, aut veriùs corruptelæ. Multò minùs præualere poteſt via præſcriptionis: quia nunquam nititur bona fide.] Ita ille. Idem docet Layman *in Theol.mor.lib.4 tract.9.cap.10 num 1.* Vigianius *tract.de immun.Eccleſ. cap.2.conſ.4.fol.43.* vbi ita ait: [Cùm quotannis die Cœnæ, publicè excommunicet Magiſtratus, perſuaſiſſimum cuique eſſe debet, Summum Pontificem hanc conſuetudinem, quam corruptelam vocat, æquo animo non perferre, & conſequenter, neque expreſsè, neque tacitè aſſentiri, *&c.*] Et hoc etiam docet Vgolinus *in reſp. ad Iuriſconſ. Gymnaſij. Patauini, cap.7.fol.93.* Barboſa *in Collect.lib.1. Decret.tit.2. c.Eccleſia S.Mariæ, de conſtit.num.25.* & Ioan.Franc. Fagnanus *in tract.de inſtit.cenſ V.p.4.fol.116.* Philiarchus *de offi.Sacer.p.1.lib.3.c.9.in fin.* Tannerus *in 2.2. diſp.5.quæſt.5.dub.4.num.132.*

2. Deinde in præſenti materia notanda eſt illa celebris doctrina, quam ex Theologis affert Suarez *de legib.lib.7. cap.13.num.12.* tolerantiam, ſola ſuppoſita ſcientia, non indicare ſufficienter conſenſum: quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, *iuxta cap.cum iam dudum. de præben.* Vnde ait Filliucius *vbi ſupr.tom.1.tract.16.c.10.num.256.* loquens in terminis noſtri caſus [Simplex tolerantia, quando ſcilicet Princeps non poteſt commodè prouidere, non ſatis eſt ad diſpenſandum, *ex cap.denique diſp.4.*] Et Iuriſconſultus Surd. *tom.3. conſ.301.n.57.* aſſeruit, in his caſibus tolerantiam Papæ non eſſe approbatiuam, animo inducendi, vel confirmandi conſuetudinem; ſed potiùs, vt ſcandalum vitetur. Et hoc poſteà etiā docuit Collegium Bononienſe *contra Venetos in reſponſ.pro liber.Eccl.n.57.*

Supr. hoc ſeqq. in h[illegible] Reſ. in. §. nor. præte[illegible] tæ. & in[illegible] in Reſol.; §.vlt

3. Sed, his non obſtantibus, non deſunt Doctores excuſantes aliquas conſuetudines aduersùs libertatem Eccleſiaſticam ex tacito conſenſu Pontificis: quia ſcit, & tollerat, vt Salgado *vbi ſup.de protect.regia tom.1.p.1.cap.1.præl.3.num.148.* Leſſius *lib.2. cap.33.dub.5.n.39.* Turrian. *in 2.2.tom.2. diſp.14.dub.4. n.12.* Salas *de legib.q.96. tract.14.ſect.11.n.121.* Vaſq. *opuſ.de rect.c.6.§.1.num.33.* Molina *de iuſt.tom.3.tract. 2.diſput.207.n.3.* & ipſe Malder.*in 2.2.tract.5. cap.6. num.8.* Ergo non eſt verum, dicere abſolutè, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis conſenſus Pontificis: ſed dicendum eſt, quòd ſtante publicatione Bullæ, quando adſit talis conſenſus Pontificis tacitus, & approbatiuus, colligendus erit prudenter, vt notat Malderus *vbi ſuprà*, cum Henriquez, ex rationibus, & coniecturis. Sed quia res eſt multùm dubia, & periculoſa, videant Principes, & miniſtri laïcalis iuriſdictionis, quid faciant.

RESOL. XI.

An conſuetudo poſſit in aliquo caſu particulari tribuere iuriſdictionem iudici laico?

Et an dictæ conſuetudines excuſentur per tolerantiam Papæ? Ex part.4.tract.1.Reſ.1.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia, part.2.cap.50.n.41.* vbi ſic ait: Cum agitur de iuriſdictione Eccleſiaſtica in caſu aliquo particulari tribuenda iudici laico, ex vſu & conſuetudine acquiri poteſt; quare etiamſi in hac cognitione aliqua eſſet ſpiritualitatis quæſtio, ſeu vmbra, rectè quidem ex tam antiquo vſu, & diuturna obſeruantia eius definitionem laici acquirere potuiſſent. Ita ille, quod etiam docuerat *in 1.part.cap.5.num.4.*

Quo a[illegible] in dua[illegible] præced[illegible] bus Re[illegible] ſup.ex l[illegible] lege d[illegible] nā §. Se[illegible] to.& ſ[illegible] ſignan[illegible] fra in [illegible] 335.& [illegible] eius pr[illegible] not[illegible]

2. Sed hæc opinio, pace viri quidem docti, & inter præclara Luſitaniæ ingenia nemini ſecundi, mihi diſplicet, quia omnes conſuetudines à DD. reprobatæ eſſent validæ, quia ſemper ſunt circa particulares caſus, & ideò hanc ſententiam reprobat Bonacina *tom.3.diſp.1.q.20.punct.3.n.10.* Caſtrus Palaus *in opere morali tom.2.diſp.vnica, punct.12.num.2.& 3.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.c.32.num.14. & ſeq.* Ratio eſt, quia iure, vt *Authentica caſſa, C.de ſacroſ. Eccleſ.cap.cùm terra, de elect. cap. ad noſtram, & cap. cùm inter, de conſuet.* non loquuntur de conſuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum, vel

in

in tota materia eius, vel in omnibus criminibus, vel omnibus cauſis ciuilibus, vel alia ſimili magna parte exemptionis, quia nunquam tales conſuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam inueteratæ, neque hoc authores canonum ignorabant: loquuntur igitur de conſuetudine particulari, vt apertè patet ex *cap. clerici, de iudic.* & ideo aliqui authores, quando volunt defendere aliquas conſuetudines Regnorum, cum conſuetudine adducunt famã priuilegij, vt facit Philippus Probus *in addit. ad Io Monachum in cap. ſi iudex laicus, de ſent. excomm. in 6. num.* 3. & Carolus Degraſſalius *in Regal. Fran. lib. 2. c.* 17. nam, vt rectè obſeruat idem Suarez *vbi ſuprà cap.* 34. *nu.* 17. ſi cum conſuetudine coniungatur conſtans fama, & traditio, antiqua ſeu immemorabilis, quòd præceſſerit priuilegium, & talis traditio integra probetur, videtur ſufficiens vt talis conſuetudo pro priuilegio reputetur: vnde ex his apparet, non eſſe admittendam doctrinã traditam ad Aluaro Velaſco *in praxi de partit. cap.* 35. *num.* 11. vbi docet, conſuetudinem immemorialem valere, etiamſi ſit præiudicialis Eccleſiæ, ſed de hac quæſtione infrà etiam redibit ſermo, vbi videbimus an iudex laicus ex cõſuetudine poſſit iudicare Clericos in minoribus; Et circa præſentem quæſtionem ne prætermittas videre Alexandrum Peſantium *in* 2. 2. *D. Thoma q.* 62. *art.* 2. *diſput.* 6. & Petrum Binsfeldium *in comment. de iniuriis & damno dato, cap.* 7. *concl.* 12. *dub.* 3. vbi reprobat conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, etiamſi exemptio Clericorum non eſſet de iure diuino, ſed tantùm humano.

3. Verùm an dictæ conſuetudines excuſentur per tolerantiam Papæ, traditum eſt *in part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 5. nunc addam tantùm ea, quæ circa illud ſentit Peregrinus *de imm. Eccleſ. c.* 2. *n.* 34. vbi poſtquam reprobarat ex ſacris Canonibus omnes cõſuetudines contra immunitatẽ Eccleſiaſticam, tandẽ ſic aſſerit: Colligitur ex ſupradictis quòd excuſari non poſſunt iudices & officiales curiæ ſæcularis illa communi & vulgari excuſatione, quòd Summus Pontifex vidit & tolerat, nec declarat illos nominatim excommunicatos, & per conſequens tacitè videtur cõſentire, & iſte tacitus conſenſus ſufficiens ſit ad excuſandos illos à peccato & cenſuris. Nam decipiuntur, quia licèt nominatim non excommunicentur, non tamen per hoc ſequitur quòd non ſint excommunicati in Bulla Cœnæ Domini; & ſimiliter decipiuntur dum præſupponunt ſubeſſe tacitum Romani Pontificis conſenſum, imò quotidie Summi Pontifices conqueruntur, cùm oratoribus Principũ prohibent, pœnas conſtituunt, & quotannis in die Cœnæ Dom. publicam & ſolemnem ſententiam ferunt cõtra magiſtratus, iudices, &c. ſæculares, qui talia agunt contra immunitatem & libertatem Eccleſiæ & perſonarũ Eccleſiaſticarum, annullando omnes conſuetudines & præſcriptiones, ſeu corruptelas, & abuſus ſupradictos. Ex qua publicatione ſentẽtiæ manifeſtè demõſtrãt non adeſſe tolerantiam, quam ipſi præſupponunt. Ita Peregr. *vbi ſup.* & Caſtrus Palaus *in opere morali tom.* 2. *diſp. vnic. de immun. Eccleſ. punct.* 12. *n.* 5. docet longè abeſſe Pontificẽ ab hoc conſenſu, cùm quotannis in Bulla Cœnæ abroget omnes cõſuetudines immunitati derogantes. Idem docet nouiſſimè Gabriel Lotherius *de re beneficiaria lib.* 3. *q.* 33. *n.* 19. Vnde P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 32. *n.* 11. ſic ait. Sẽper Apoſtolica Sedes per ſententias, vel per expreſſa edicta conſuetudinibus contra libertatem Eccleſiaſticã reſiſtit, & ſpecialiter in Bulla Cœnæ ſingulis annis eas reuocat, vel potiùs irritas eſſe declarat. Ergo numquam poteſt præſumi tacitus conſenſus Pontificis. Nam licèt fortaſſe Pontifices non ignorent multa per conſuetudinem fieri contrà libertatem Eccleſiaſticam, quæ non puniũt: ſed quodammodo tolerãt, non ideo eſt quia conſentiant, ſed quia ſine periculo maioris mali non poſſunt efficaciùs reſiſtere, & ideo non conſentiunt, ſed permittunt. Ita ille. Ex his igitur apparet ſemper & abſolutè non eſſe verum dicere, quòd ſi Papa tolerat aliquam conſuetudinem; ergo conſentit in illam. Vide Duard. *in Bull. Can. lib.* 2. *can.* 19 *q.* 8. *n.* 5. Bonacinam *loco cit. q.* 15. *punct.* 4. §. 3. *n.* 3 *in fine.* & Fagnanum *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol. mihi* 119. cum Aponte *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol.* 11. & 45. & Antonio Borio *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part.* 4. *ad arg.* 11. & 12 *fol.* 73. & Collegio Bononienſi *in reſponſ. pro liber. Eccleſ. n.* 57. Vnde dum Pereira *vbi ſub. cap.* 24. *n.* 32. aſſerit, quòd idem operatur tolerantia S. Pontificis, ac diſpenſatio; verum eſt ſi loquimur de tolerantia approbatiua, ſecus autem de permiſſiua. Vide Cochier *de libert. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 8.

RESOL. XII.

An concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege ſint priuilegium, & an ſint reuocata per Bullam Cœnæ? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 96. & alias 95.

§. 1. DOctus Iuriſconſultus Gabriel Pereira *in ſuo tract. de manu Regia, p.* 1. *tract.* 6. *num.* 3. & 4. partem tenet negatiuam: putat enim, ex concordatis non induci priuilegium, ſed ſpecialis contractus vltrò, citròque obligatorius; & impugnat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 22. affirmatiuam ſententiam docentem.

2. Sed Epiſcopus Antuerpienſis, Ioan. Malderus *in part.* 2. *D. Tomæ. quæſt.* 96. *art.* 4 *fol.* 4. 7. *col.* 1. ſententiam Suarez, & meritò amplexus eſt, Dico igitur, tales concordias habere vim cuiuſdam priuilegij. Vnde inferendum eſt, quòd, ſicut priuilegium reuocatur ad libitum concedentis, ita pariter concordata. Et ita etiam docet nouiſſimè Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 10. *n.* 3.

3. An verò reuocata ſint per Bullam Cœnæ, negatiue reſpondet Pereira *vbi ſuprà, n.* 24. Sed ſententiam affirmatiuam docet Azor. *in ſum. to.* 1. *lib.* 5. *c.* 12. *verſ. ex dictis*, quam videtur probare Suarez *loc. cit. à n.* 29. Sed, cùm ſit dictum, concordata concedi per modum priuilegij, aſſerendum eſt de dictis concordatis, id, quod diximus de priuilegiis *ſuprà in Reſ.* 6. vbi adduximus DD. partem negantem & affirmantem defendentes. Quæ hic eſt ſupra Reſ. 7. ſed lege etiã alias eius notationum.

RESOL. XIII.

An concordata cum Summo Pontifice poſſint poſtea reuocari à Principe laico?

Et quid è contra?

Et an concordata inter Clericos, & ſæculares etiam in Concilio Prouinciali factas niſi confirmentur authoritate Pontificis, nihil operentur contra priuilegium Immunitatis? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 14.

§. 1. QVo ad hoc non eſt eadem ratio Principis laici, quæ eſt Papæ, quia ille, ſi quid priuilegij & fauoris facit Eccleſiæ per aliqua cõcordata, vel priuilegia, omnino id facit Superiori, & non ſubdito, & ideo manet irreuocabile per illius poteſtatem, ſed Papa quidquid fauoris, aut priuilegij facit Principi laico, cùm ſemper faciat ſibi ſubdito in ſpiritualibus, ideo ſemper remanet à ſe reuocabile, ſi Sup. hoc ſupr. in Reſ. 4. & late infra in Reſ. 325. & ſignanter §. 7.

ita poſtulet ratio boni ſpiritualis,& bonum regimen ipſius Eccleſiæ. Vnde Pontifex per nullum contractum poteſt à ſe abdicare ſupremam poteſtatem ad libere diſponendum de his omnibus , quæ faciunt ad bonam gubernationem Eccleſiæ,vt notat Felinus *in cap.nouit.de iudiciis,num*.8. & ideo omnis contractus & conuentio Papæ cum quolibet Principe ſemper intelligitur cum hac tacita conditione, dummodo id non vergat in præiudicium & damnum Eccleſiæ, quæ generalis doctrina ſpeciali ratione locum habet in materia exemptionis, tum quia quicquid in ea remittitur ex parte Eccleſiæ ordinariè liberaliter ſine compenſatione conceditur;tum maximè , quia in hac exemptione magis eſt attendendum bonum commune ſtatus clericalis , quàm vlla conuentio cum temporali Principe facta , quia neceſſe eſt vt ſemper habeat illam conditionem tacitè incluſam, dummodo in præiudicium , aut vexationem,vel vilipendium ſtatus clericalis non cedat , aut ſequatur aliquando ex concordia. Intercedente igitur ſimili cauſa poterit reuocari , ſine illa verò non poterit ſaltem licitè,ſi tamen fiat, exiſtimo factum tenere propter ſupremam ſpiritualem poteſtatem Pontificis, quæ in ſe minui non poteſt : quod etiam dicendum eſt de priuilegiis. Et ideò in Bulla Cœnæ de *anno* 1586. à Sixto V. fuerunt reuocata priuilegia omnia quibuſcumque conceſſa, etiamſi Pontificali , Imperiali,Regali,aut quauis Eccleſiaſtica, aut mundana dignitate præfulgeant ,& ex quacumque cauſa eſſent conceſſa,etiam per viam contractus,aut remunerationis, &c.& magis in ſpecie quoad violatores Eccleſiaſticæ immunitatis:idem ferè habetur de iure communi *in cap. Clericis,§. fin.de immunitat. Eccleſ. in 6*.vt notat *ibi* gloſſa *verſ.Non obſtantibus*.& quamuis Papa in conceſſione alicuius priuilegij expreſsè profiteatur quòd numquam ſit illud reuocaturus,adhuc tamen poteſt illud reuocare , & cenſeri debet etiam reuocare de facto,quando in poſteriori aliqua conſtitutione apponit clauſulas derogatorias, vt expreſsè habetur *in cap.1. de conſtitut. in 6.* & ſemper ſibi reſeruat maiorem poteſtatem ad reuocandum , quàm vnquam concedat per priuilegium , ex *cap. dudum* §.*nos igitur , de præbend. in* 6. & hæc omnia docet Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.34.n.24.* Baldellus *in diſput.Theolog.tom.1.lib.5.diſput.40.num.7. & 8.* Alterius *de cenſur. diſput. 22.lib.5. cap.5.in fine*, & alij.Vnde nõ eſt audiendus Rebuffus *in concordatu, tit. de collationibus* , qui in Præfatione quæſtionem proponit *in §.inſuper quæro*, an altera pars valeat derogari his concordatis ? & reſpondet non poſſe , & tamen loquitur de concordatis inter Reges & Pontifices

Sup. his ſupra in Ref.7. verſi n in §. At poſſe. & infrà in Ref. 43.§.Vlt.& in Ref.325. §.7. & ſeqq. & ſi placet , lege alias Ref. & §§ poſitos in annot. §.2. Ref. 1. huius annot.

2, Sed hæc doctrina , vt *ſuprà* diximus , non procedit ex parte principum , licèt ſit verà ex parte Papæ , & ideò licèt exemptio Clericorum eſſet de iure humano , quod ego nego ; non poteſt tamen ampliùs reuocari ab Imperatoribus,quia , vt dictum eſt,& docet communis doctrina Canoniſtarum apud Felinum *in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ num.97. de conſtit & in cap.nouit.de iudic.num.6.* & apud Azorium *tom.1.lib.5.cap.13.quæſt.52.q.* Gueuaram *in propugnat. libert. Eccleſ. aſſ̃ert.1. §.7. num.33. & 34.* & Baldellum *vbi ſupra, lib.5. diſput.35. num.17.* priuilegia ſemel conceſſa Eccleſiis , vel ad pias cauſas , aut perſonis non ſubditis , non poſſunt ampliùs reuocari , quia eo ipſo tranſeunt in ius alterius,in quem ampliùs non manet poteſtas,cùm non ſit ſubditus concedenti , & tanto magis ſi ſint conceſſi in remunerationem laborum, & ſint data ob merita , vt certè contingit in caſu præſenti de exemptione conceſſa Clericis.

Sup. hoc ſupra in Ref.4. & infra in Ref. 43. in principio, & in fine , & in Ref 49. per totum.& ſignanter § Igitur & ſeq & in Ref.196.& 197.§ 1. in fine, & ſeq .& in Ref. 325. &c.

3. Non deſinam etiam hîc obiter adnotare concordata inter Eccleſiaſticos, & ſæculares , etiam in Concilio Prouinciali facta,niſi confirmentur auctoritate Summi Pontificis nihil operari contra priuilegium immunitatis : quod intelligitur quando per concordiam concederetur laicis aliqua iuriſdictio in Clericos , nam ſi non concedatur iuriſdictio , ſed tantùm executio aliqua , vel nudum factum , valida erit talis concordia , vt eripere , v. g. arma Clericis noctu illa portantibus , vel comprehendere Clericum in graui delicto inuentum, &c. Ita Suarez , & Baldellus *locis citatis* , qui optimè aduertunt huiuſmodi concordiam ſemper eſſe debere ab arbitrio Prælatorum Eccleſiaſticorum dependentem , non enim poſſunt ius aliquod in iudicibus laicis transferre,& ido ſemper erit integrum Prælatis prohibere laicis, non obſtante concordia, ne tales actiones exequantur,etiamſi dicta concordata eſſent conſuetudine firmata.

Sup. contentis in hoc §. ſuprà in Ref. 2 § Sed licet & infrà in Ref. 37.§. pe. n ult.& in Ref.256. curſim in §. vlt & in Ref.295 & 335 §. vlt & in tom. 4 tract.6. Ref. 59.§.2. à lin 7. & in tom 6.tr.2.Ref.1 §.1.

R E S O L. XIV.

An in Regno Siciliæ poſſit Rex diſponere ad libitum,in quoſcumque vſus voluerit de fructibus Eccleſiarum vacantium?

Et quid eſt ſentiendum de conſuetudine circa hoc. Ex part.7. tract. 10. & Miſc. 1. Ref.1.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docuit Regẽs Dominus Petrus Corſettus poſtea Epiſc. Cephaldulenſis in quodam voto ſub die 16.Febr.1634. directo ad Excellentiſſimũ Ducem Alcala. Vbi mordicus tenet Regem noſtrũ de ſpoliis Eccleſiarum vacantium huius Regni Siciliæ, *Poterne diſponere à ſua voluntà come ne reſta ſeruita , & hauerne fa olta libera & aſſoluta di farne quel che gli piace , atteſo che, Quilibet eſt arbiter, & moderator rei ſuæ.* Ita ille , qui conatur hoc probare. Primò ex conſenſu Miniſtrorum Regiorum, qui hanc ſententiam vt certam tenent. Secundò quia præſumitur Reges fundaſſe Eccleſias huius Regni cum tali conditione. Tertiò ex conſuetudine. Quartò ex priuilegio. Quintò ex ſimili Regalia , quam habet Rex Franciæ. Et Sextò ex exemplis,in quibus Reges liberè diſpoſuerunt de ſupradictis ſpoliis.

2. Sed hæc omnia prorſus refellenda eſſe puto , Et ideò ad primum argumentum aſſero plures Miniſtros Regios tam mortuos, quàm viuentes hanc ſententiam acriter improbaſſe , & improbare : vt patet ex Epiſtola Regis inferius apponenda, & ſubſcripta à digniſſimis ſupremi Conſilij Italiæ Regentibus.Ita ego teſtor ſenſiſſe Ioan. Baptiſt. de Blaſchis M. C. Preſidem integerrimum , & Dominum Petr.de Blaſiis , D. Henricum Tortoreti , D. Garſiam Maſtrilli Conſiliarios Regios, omnes heu mihi olim addictiſſimos:Et ita mihi conſtat etiam ſentire multos alios Miniſtros Regios viuentes , quorum nomina conſultò hîc apponere nolo.Et ſententiam Corſetti nouiſſimè improbat vt *infrà* patebit Ioan. Solorzanus ſupremi Conſilij Indiarum meritiſſimus fiſcus , & Franc.Salernus *in fine huius diſceptationis* citandus teſtatur, quod concors ſententia Regiorum Miniſtrorum ſemper fuit , Regem non poſſe ad libitum de fructibus Eccleſiarum vacantium diſponere.

3. Ad ſecundum Argumentum , quòd præſumitur Eccleſias fuiſſe fundatas cum tali conditione,gratis dicitur : nam in earum fundationibus , vt ex lectura patet , nec verbum quidem inuenitur de tali conditione appoſita , quæ quidem de iure , vt notat Gloſſ. *in cap. gener[illegible] de elect.in.6.* & *ibi* Ioann.Vanquel.

quel.in ipſa fundatione approbanda eſt: Adde quod in dubio præſumendum eſt bona Eccleſiæ conceſſa eſſe purè,abſolutè,& pleno iure, ſine vlla reſeruatione,vt tradit Ioan.Cochier *de liber.Eccleſiaſt.lib.*1. *cap.*20.*num.*9. Wameſius *tom.... conſil.* 174. *numer.* 7. & alij.Ergo, &c.

4. Ad tertium Argumentum. Nego adeſſe conſuetudinem, quòd Reges Siculi diſponant de dictis ſpoliis ad libitum: quod in priſcis Regibus euidenter probatur exemplo Guilielmi Regis, qui *in Conſtitutionibus Regni lib.*1. *num.*31.ordinat, & declarat ſpolia Eccleſiarum cuſtodienda eſſe fideliter pro futuris Prælatis.Vnde Renatus Choppinus *de ſacra Politia lib.*1.*tit.*7.*num.* 21. ſic ait. Non aliter vacantium Siciliæ Eccleſiæ ſedium cuſtodes, ſe profeſſi ſunt Reges priſci, ita vt qui condendis Epiſcopo fructibus annuis commiſſi fuerant diſpenſatores mandato Principis cogerentur, eiúſve curationis rationes nouo Antiſtiti reddere. Sic ille. Poſteriores verò Reges inuenio non ad nouum Antiſtitem, ſed in vſus pios diſtribuere ſpolia viduarum Eccleſiarum conſueuiſſe.

5. Vnde patet non eſſe verum dicere adeſſe conſuetudinem, vt Reges noſtri diſponant ad libitum in quoſcumque vſus voluerint de ſpoliis vacantium Eccleſiarum,immò conſuetudo eſt in contrarium, vt teſtatur ipſe Rex, & ſupremum Italiæ Conſilium in Epiſtola *infra* appoſita, & omnibus patet, nec indiget probatione: nam ſi talis adeſſet conſuetudo, eſſet valde periculoſa pro Regum conſcientiis; per ea quæ adducit Sanch.*in opuſc. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.*50.*num.*10.Et Mancinus *controu. iuris differt.* 5. *cap.*13.*num.* 46. vbi probant prohibitionem diſponendi de bonis Eccleſiaſt. in vſus non pios eſſe de iure diuino, & naturali, quod non poteſt derogare conſuetudo. Et hoc etiam tenet Adamus Tanner. *in* 2.2.*D.Thomæ diſp.*4.*q.*6.*dub.*8.*n.*249. *cum ſequent.* Molina *de iuſt.tom.*1.*tract.*2.*diſp.*147.*num.*27.Maytana *in conſult.de ſpoliis n.*65.*&* alij penes ipſos.Vide etiam Henricum Caniſium *in Com.ad l.*3.*decr.tit.*66. *cap.* 1. *fol.*1.2. & *tit.* 27. *cap.*1.*fol.* 195. damnant ſimilem conſuetudinem tanquam irrationabilem vt potè Eccleſiæ nociuam, & pauperibus. Vnde cum Henric. II. inter conſuetudines auitas, quas obſeruari volebat, vna eſſet quòd redditus Eccleſiarum vacantium ad ipſum pertinerent;quia talis conſuetudo erat contra libertatem Eccleſiaſticam, reprobata fuit à S. Thoma Cantuarienſi, & ab Alex.III. vt patet apud Baronium *tom.*12.*anno* 1164. & Richardum Bruneum *in Monarchia num.*53.§.12. Et ideo non grauabor hîc apponere carmina Wilielm. Brici illius æui Poëtæ apud Laurentium Landmeter *de vetere clerico lib.* 2.*cap.*29. & Choppinum *lib.*1. *Monaſt. num.* 9. qui loquens de Henric.II. Rege Anglo ſic cecinit.

Nam quoties Paſtore carens Prælatica ſedes
Ciuili Letho, naturalive vacaſſet,
Protinus Eccleſiæ bona cuncta vacantia ab ipſo
Vſurpata ſuos conuertebantur in vſus.
Sicque Dei ſponſam viduans, quantum ipſe volebat,
Cogebat placido ſibi demum nubere ſponſo.
Iſtaque cauſa fuit aliis ſpecialior, ob quam
Enſe trucidauit Thomam trux ille beatum,
Qui tam peruerſos ritus abolere volebat.

6. Et ad confirmationem ſupradictorum etiam non grauabor hîc apponere verba Michaelis Rauſſel aſſerentis conſuetudinem aliquorum Regum Angliæ retinendi ſpolia Eccleſiarum pro ſuo ærario fuiſſe abuſum.Sic enim ait in Hiſtoria Pontificiæ iuriſdictionis *lib.*5.*cap.*3. *num.* 38. Henricus I.cùm mortuo Anſelmo noui Pontificis cooptationem ad quinque annos diſtuliſſet, vt interea medios fructus lucrifaceret, callidè excuſabatur hanc moram ideò ſe afferre; vt poſt exquiſitam deliberationem aliquem tandem inueniret, qui Lanfranchi & Anſelmi virtutib.reſpondens tantæ dignitati ſufficeret: Henric. deinde II. lege lata in Conuentu Clarendon. ſtatuit vacantis Epiſcopatus, Archiep. Abbatiæ, & Prioratus redditus ad Regem ſpectare: verùm poſtea reuocauit quicquid contra libertatem & iura Eccleſiæ ſtatuerat: ſed non obſtante reuocatione hunc abuſum perduraſſe teſtatum habemus, ex querelis Clerici Anglici 1306. Ita Rauſſel, vnde apparet: quòd licet Reges Angliæ intendiſſent habere Regaliam in Eccleſiis vacantibus, vt teſtatur Archidiaconus, & Butrius *in cap.generali de Elect.in* 6. tamen eis non licebat fructus dictarum Eccleſiarum ſibi applicare, vt docet Martha *loc.cit.de iuriſd.p.*2.*cap.*94. *n.*29. & contrarium facientes abuſum rectè commiſiſſe aſſerit Rauſſel, & ideò iram diuinam meruerunt. Vnde loquens de Gulielmo Rege idem Rauſſel, *vbi ſuprà* ſic ait. Anglorum Reges quidam huiuſmodi redditus ſucceſſori reſeruarunt; quidam fiſco ſuo addixerunt; ac iſtorum præſertim fuit Guilielmus Ruffus,qui ob hanc inuaſionem creditur nutu diuino transfixus ab vno ex ſuis,dum venatur ſagitta,qua ille feram appetebat.Ita ille.Audiant hoc Reges,& contremiſcant.

7. Ad quartum Argum. de Priuilegio quod affert ex Luca la Barbera *in libro vocato Capibreuio Eccleſiaſtico* poſſet aliquis reſpondere ex Cardin. Baronio *tom.*11.anno 1097. huic Auctori nullam fidem adhibendam eſſe, & vt verum fatear apud Siculos cordatos talis Auctor magnam non habet auctoritatem. Adde quod qui adducit priuilegium eius literas docere, & proferre debet ex *cap.*1.*de fide inſtrum. & ex cap.porrò de priuil.* & *ibi* Abbas, Decius, & alij,quos citat & ſequitur Petrus de Vrries *ad Ritum M.C V.*235.*p.*2.*n.*263. & Barboſa *in Collectan. tom.*2. *lib.*5.*tit.*33. *cap.*3.*num.*5. & ita refellens aliqua Priuilegia Regibus, vt prætendebatur conceſſa docuit ſac Rota Romana *in Oſcenſi Canonicatus die* 1. *Decembr.*1595.coram Pegna, *& in Aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ in cauſa Venetorum anno* 1607. quib.adde Peſantium.*tract.de immunit. Eccleſiaſt. diſp.*18. *num.*2. & nouiſſimè eruditum Ioann. Ant.de Saura *in voto Platonis de primis inſtantiis, & aliis recurſibus* §.1. *fol.*28.*colum.* 2. cum Zulleſio *in Defenſione Abbatiæ Sancti Maximini ſect.*2.§.4. & ideò Caſtaldus *tr. de Imper.q.*100.*num.*16.rectè docuit quod cum priuilegia in facto conſiſtant quantum de eis conſtabit cum eis tenendum erit, non enim præſumuntur.

Sup. hoc ſuprà in Reſ.8. ex doctrina §.2. paulo poſt initium, à Verſ.Quæri poteſt. & in Reſ.11.§.2. ad medium à verſ. & ideo. & melius infrà in tract. 3. Reſ. 19.§.2 ante medium,à verſ.& certè qui priuilegium.

8. Vnde Card. Tuſchus *tom.* 5. *concl.*342. *n.*119. & alij aſſerunt non ſufficere allegare priuilegium Summi Pontificis in genere, ſed allegandum eſſe in ſpecie; ſed dictus Lucas nullum tenorem priuilegij adducit, neque diem & annum conceſſionis nec nomen Pontificis; ergo,&c. Nec valet dicere, quòd de priuilegio teſtatur etiam Ferdinandus cognomento Catholicus: Nam Regi teſtanti de aliqua re non creditur, quando agitur de præiudicio tertij,vt docet Franc.Ferrer. *in Conſtit.hac noſtra obſeruat.* 3. *n.*4. Gaſpar Klokius *in tract.Nomicopolitico de Contribut. c.*20.*n.*441. & alij. Nec etiam tutè Catholico Regi noſtro Martini Regis exempla proponi poſſunt, ex eo quod tunc idem Rex fauebat partibus Antipapæ Auenionenſis.Et ego obſeruo, quod in Epiſtola Regis nunc feliciter regnantis inferiùs apponéda,ad ſupremum Italiæ Conſilium nullam mentionem facit de ſupradicto priuilegio; ſicut nec fecerunt Oratores Regis noſtri, in memor. ad Pontificem contra Reſponſiones N.*cap.* 8.*num.*157. & tamen ibi obſeruant Regem Galliæ habere tale priuilegium.

9.Non

9. Non deſinam hîc etiam adnotare, quod ex alio capite redditur hoc priuilegium ſuſpectum: quia licet Molina *de Iuſt.tom.1.tr.2.diſput.*148.*n.*33. Mancinus *in Contr.iur.Diſſert.*5.*c.*13.*n.*80. & alij aſſerant ex graui & rationabili cauſa poſſe ſummum Pontificem concedere facultatem diſponendi de bonis Eccleſiaſticis ad vſus profanos; tamen, vt benè aduertit Sanch.*in Opuſc.to.*1.*lib.*2.*cap.*2.*dub.*51.*num.*9. & Corduba *lib.*1.*quæſt.*18.*ad* 1.*&* 2. hoc non procedit quando Pontifex concederet facultatem diſponendi in notabili quantitate, ita vt eſſet valde oneroſa Eccleſiæ; vel pauperum neceſſitatibus: quæ omnia acciderent in Sicilia ex conceſſione aſſerti Priuilegij, vt patet, nec eget probatione; ergo dicendum videtur, creditu difficile eſſe tale priuilegium de diſponendo ad libitum etiam in profanos vſus de bonis vacantium Eccleſiarum.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 7. Reſol. 19. in fin. & ex lata doctrina Reſol. 20. ſignãter, §. vlt. & in Reſol. 27. §. . à lin. 3. & in aliis eius not.

10. Ad quintum Argum. quod Rex poſſit expendere fructus vacantium Eccleſiarum in quoſcumque vſus voluerit, ratione Regaliæ, quam etiam habet Rex Galliæ; Reſpondeo quod licet non deſint vſque ad hæc tempora qui temerè ſupradictas Regalias defendant, vnde nouiſſimè hoc anno 1641. Hieron. Florenſ.*in dub.*1.*Decret.tit.*6. *de electione & electi poteſtate fol.*213. ſic auſus eſt dicere. Eadem ratione defuncto Epiſcopo, vel Prælato Regalia vacantia, ſicut reliqua feuda quoties vacant, nomine Regis occupantur, & donec à Rege nouus Prælatus ſacramento præſtito Regalia receperit, interim fructus omnes ſuos Rex facit, fructus inquam omnes, & per conſequens collationes etiam beneficiorum, quæ tempore mortis Epiſcopi, vel iure & facto, vel iure tantum, vel facto tantum vacant. Hoc quidem ius Regium cum ſit antiquiſſimum ſimul cum Regno natum, huiuſmodi collationes, præiudicium non patiuntur per recentiora, nec eis poteſt derogari per Decretales, ſtatuta particularia Eccleſiarum, Pragmaticas, Concordata, Indulta, vel Mandata Apoſtolica. Ita ille cuius quidem verba cenſoria expurgatione Sacræ Congregationis Indicis, digna eſſe cenſeo. Et ideò aduerſus ſupradictas Regalias acriter, & meritò inſurgit ex Doctoribus Gallis Remundus Rufus *in Defenſ.contra Molinæum edita Pariſiis anno* 1553. *fol.mihi* 370. & inter Belgas Ioan. Cochier *in Vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ lib.*2.*cap.*3. & doctiſſimus Boëtius Epon.*in Hæreticis Quæſtionibus lib.* 1. *per totum*, vbi *n.*141. ſic tandem exclamat. Dicimus igitur, ac alta voce pronunciamus nullam prorſus aliam Regalium defendendorum rationem fore iuſtam, præter ſolum, & vnicum ſolius Romani Pontificis, Eccleſiæ Catholicæ Capitis inter homines diuinitus conſtituti priuilegium; quo laici rerum talium ſecundum commune ius alioquin incapaces ex mera gratia benignitatéque ſummi Moderatoris Eccleſiaſtici redduntur earundem capaces: ſic Eponius. Hinc indiuidualiter pro caſu noſtro Martha *de iuriſ. part.*2.*cap.*40.*num.*29.& Azorius *part.*2.*lib.*8. *cap.*4. *quæſt.*2. docent nullatenus competere Regibus ius ſuper ſpolia vacantium Eccleſiarum. Vnde Regibus Galliæ ex conceſſione Apoſtolica ſpolia Eccleſiarum vacantium pertinere, ex Duareno, & Choppino notauerunt Oratores Regis noſtri *in Replica, ad Reſponſiones N. cap.* 8.*num.*157. vbi aſſerunt [Los eſpolios en Francia los gozan los Reyes por conceſſion Apoſtolica.] Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt Reges Francorum ſpolia Eccleſiarum vacantium non expendiſſe vnquam nec expendere niſi in pios vſus, vt teſtatur Rauſſel, Auctor Gallus *in Hiſtor.Pont. iuris lib.* [illegible] *cap.*3.*num.* 15.& tandem ([illegible])nullam Regaliam diſponendi [illegible] Eccleſiarum pro libito

Regibus competere, & præſertim Regi Siculo, ſed abuſum eſſe, non ex alio ore probandum eſt, quam Fiderici II. Imperatoris, & Siciliæ Regis. Is enim in quadam Bulla aurea, quam ſummariè adducit Spondanus *in Annalibus Eccleſiaſticis to.*1. *ann.*1213. *num.* 4. & per extenſum inuenies apud Baronium, *to.* 11.*an.*1097. vbi ſic aſſerit. *Illum quoque dimittimus, & reputamus abuſum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Eccleſiarum vacantium noſtri conſueuerunt anteceſſores committere pro motu propria voluntatis. Omnia nos ſpiritualia vobis, & aliarum Eccleſiarum Prælatis relinquimus liberè diſponenda, vt quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo recta diſtributione reddantur.* Ita Fridericus in ſupr. citata Bulla data apud Egram per manus Bertholdi de Niſe Regalis Aulæ Protonotarij, quarto Idus Iulij an. Domini 1213. quibus verbis vt liquidò patet, apertè fatetur ſe & alios Reges Siculos non potuiſſe de redditibus Eccleſiarum vacantiũ licitè diſponere ad voluntatis libitum ratione Regaliæ, & ſi aliquando ab ipſis hoc factum fuit, per abuſum factum fuiſſe aſſerere non veretur. Quid ad hæc reſpondebit ſupracitatus Miniſter Regius! Si Frideric. Imperator, & Rex Siciliæ hanc Regaliam liberè diſponẽdi de fructibus viduarum Eccleſiarum ſibi, & anteceſſoribus ſuis de iure minimè competere cognouit. Quo iure ipſe auſus eſt Regibus Siculis illam tribuere. Negandum eſt igitur ratione Regaliæ competere Regib. fructus vacantium Eccleſiarum.

11. Ad ſextum uerò Argum. de exemplis adductis in contrarium, Reſpondeo aliqua & non pauca ex ipſis reduci poſſe ad opera pia. Et de illa aſſignatione pro Creditoribus Cardinalis Rudolphi, ſola interceſſio Summi Pontificis ſecurum reddit Regem in conſcientia. Ad alia verò dicendum eſt, illa non ad ius, ſed ad factum pertinere, propter quod veritatem negare non poſſumus, neque illorum rationem dare tenemur, ſed hoc ad illos ſpectare, qui conſuluerunt Regibus noſtris talia facere. Adde quòd, quid fieri debeat ſpectandum, ſit & non quod factum eſt, vt patet *ex l.ſed licet, ff.de offic.Præf.* & ex *cap.cum cauſam, de elect.* Ideo pro coronide huius reſol. apponam verba P. de Soto *in inſtit.Sacerd.p.*2.*ſect.*3. vbi ſic ait: Conſtat ex decurſu totius Eccleſiæ ab Apoſtolis ex ipſo iure diuino bona omnium Eccleſiarum, cùm Chriſti ſint meritò etiam pauperum eſſe, nec vlla ratione, aut humana poteſtate fieri poſſe, vt licitè in alios vſus, quàm Eccleſiaſticos, & pauperes expendi poſſint. Ita ille Et Nauarr. Major, Sylu. Angel. Aluar. Pelagius, & alij, quos citat & ſequitur Tanner *in* 2. 2.*D.Thom.diſp.*4.*q.*6.*dub.*8.*n.*249. Verùm quia aliqui probabiliter, vt dictum eſt, ſentiunt contrarium fieri poſſe, quando tamen ex iuſta cauſa Summ. Pontifex priuilegium alicui concederet: cùm in noſtro caſu priuilegium ſit dubium, & cauſa etiam dubia, & facultas diſponendi nimis laxa, puto, vt dixi, Reges noſtros minimè in conſcientia ſecuros eſſe, ſi expenderent redditus Eccleſiarum vacantium in quoſcunque voluerint vſus.

Sup. contento in hoc & ſeqq. §§. in tom. 4. tr. 7. Reſ. 27. & in aliis eius primæ not. & ſupra in hac ipſamet Reſ. in §. 5. ad medium. & infra in §. vlt. à principio, vſque ad med.

12. Et tandem non deſinam pro confirmatione ſupradictorum apponere hîc Epiſtolam Philippi IV. nunc feliciter regnantis, ſubſcriptam à toto ſacro Conſilio, & directam ad Ducem Alcalenſem tenoris ſequentis. [Illuſtre Duque primo de mi Conſejo de Eſtado, Virrey del Reyno de Napoles, y mi Lugarteniente, y Capitan General en el de Sicilia. Haſe recebido la carta, que me eſcriuiſtes à 18. de Febrero deſte año con interuencion del Tribunal deſſe mi Real Patrimonio, en que me dais cuenta que haueys differido las executorias de quatro cartas mias, dos de 6. y dos de 23. de Ortubro paſſado:

paſſado: por las quales mande, que ſobre expolios y frutos de Igleſias vacantes ſe pagaſen 35. Ducados à D. Mariano Valgarnerà.600.à D. Pedro Teſtai, y à D. Octauio Branciforte otros 35. porque quando tomaſtes à cambio los 1000. eſcudos vltimos, que ſe remetieron à Genoua fue prometido que los 500. ſe pagarian con dineros de dichos expolios, y frutos de Igleſias vacantes, y que ſi ſe anduuieſſe pagando à otros ſe perderia el credito, que con tanto trabajo ſe va conſeruando, y que con differir el pagamento correrian intereſſes, y hauiendoſe viſto lo que refereis en dicha carta, y que mi conſejo ſupremo de Italia me hà repreſentado, que eſtà conſignacion de los expolios y frutos vacantes Eccleſiaſticos eſta deſtinada para limoſnas, y obras pias, y que los Señores Reyes mis predeceſſores de glorioſa memoria mandaron que los dineros procedidos de expolios no entraſſen en Theſoreria, ſino que eſtuuieſſen por cuenta à parte, y dellos ſe hà hecho ſiempre limoſna à Monaſterios, y otras obras pias en eſſo Reyno, y algunas vezes ſe ha dado para alguna obra pia muy forçoſa, y de gran reſpeto, aunque ſea fuera del: y aſſi miſmo ſe han dado à las perſonas proueidas en Arçobiſpados, y obiſpados, y los demas beneficios para ayuda à ſacar las Bulas de ſu Santidad de la dignidad ò beneficio, à que ſon preſentados. Y que yo no ſoy abſoluto dueño, y Señor deſtos frutos vacantes, y expolios de los Prelados, porque ſiendo procedidos de coſas Eccleſiaſticas, ſe han de conuertir en dichas obras pias, y no deſtinarſe para otros fines, como lo han obſeruado los Señores Reyes mis predeceſſores, y yo lo he declarado en diuerſas ocaſiones, mandando tambien, que no ſe den librançás ſobre expolios para pagar deuda, ni en conſideracion de ſeruicios militares, y por via de penſion à perſonas legas, y que no ſe admittan las compoſitiones, que los Prelados quieren hazer en vida para diſponer de dichos expolios: porque en la diſpoſicion de dichos bienes ſe hà da atender à lo que viene à ſer mas prouechoſo, y en beneficio de los pobres, y obras pias, y lo contrario ſeria dar ocaſion de eſcandalo, y couertirſe los frutos Eccleſiaſticos en otro fin de aquel paraque fueron deſtinados. Y que la librança de 145. ducados, que poco tiempo à mandè dar en el expolio de la vacancia del Arçobiſpado de Monreal para ayuda alla fabrica, y ſuſtengo de la fundacion que deſſeo hazer en las caſas, donde nueſtro Señor fue tan offendido en eſta Corte por las perſonas, que caſtigò el Santo Officio. Y aſſi miſmo 45. Ducados, que hè mandado, ſe remitan aquì cada año haſta la cantidad neceſſaria para comprar capital de dos mil de renta, para dicha obra, y otras librançás de mucha piedad, que he dado ſobre eſta conſignacion, nò tendrian efeto, ſi paſſaſſe adelante lo que hauias prometido de pagar dichos 500. ducados, que ſe remetieron à Genoua con los dineros procedidos de dichos expolios, y frutos de Igleſias vacantes, y ſeria coſa de mucho eſcrupolo reſpeto de ſer eſte dinero rentas Eccleſiaſticas, y que yo ſuccedo en ellas con la obligaciõ de Prelados, y de mala conſequentia para adelante. Suplicandome el dicho mi conſejo ſupremo de Italia mandaſſe que nò ſe llegue à la caxa de los expolios, y que en todo caſo ſuplais eſta quantidad de 500. ducados de qualquier dinero, y que ſi ſe tuuieſſe ſacado de dicha caxa ſe bolvieſſe luego à ella: ſin permittir, que ſe llegue à eſta conſignacion, ſi no es para los efetos, à que eſta deſtinada, por que con eſte medio de las limoſnas ſe plaque Dios N. S. y conceda à eſta Corona proſperos ſucceſſos. Os encargo, que para poder tomar la reſolucion, que conviene en coſa tan importante, me digais lo que ſe os ofrece en la materia, y el fundamiẽto con que haueys aplicado eſto à lo que dezis, no hauiendoſe hecho nunca, hauiendo en ello el eſcrupolo, que ſe apunta. De Madrid 20. d'Agoſto 1633. Yo el Rey Carrera. R. Brancia. R. de Neapoli. R. Torrezilla, R. D. Inicus Secretar.] Nota verò quòd ſtãte ſupradicta epiſtola ex ordine Ducis Alcalenſis memoratus miniſter Regius pro ſua iuſtificatione edidit votum cum rationibus adductis ſuprà, quas ſat à nobis labefactatas eſſe putamus.

13. Denique non reticeam, quòd poſt hæc ſcripta an. 1635. & à viuis amiciſſimis viſa & approbata, edidit ſua erudita conſilia hoc an. 1640. Franc. Salern. qui *in lib. 1. conſil.* 18. §. 1. *num.* 5. noſtram ſententiam mordicus tenet, docens Regem noſtrum neque ex priuilegio, neque ex conſuetudine poſſe expendere fructus Eccleſiarum vacantium pro libito in quoſcunque vſus voluerit, ſic itaque aſſerit. Omninò diſplicet cuiuſdam Regij Miniſtri placitum, volentis poſſe Dominum Regem ad libitum in quoſcumque vſus etiam prophanos diſponere de Clericorum ſpoliis, ac fructibus vacantium Eccleſiarum: hoc enim ius neque priuilegio, neque conſuetudine quæri poteſt, vt liquido conſtat: Prohibitio enim diſponendi de bonis Eccleſiaſticis in prophanos vſus eſt de iure diuino, & naturali. Et quamuis nonnulli velint poſſe Papam ex graui cauſa eam liberam concedere facultatem, tamen intelligunt in parua, non autem in notabili quantitate. Quamobrem dum hic Regius Adminiſter Regi fauere nititur, ei penitùs aduerſatur. Deinde concors eſt, ac ſemper fuit omnium aliorum Miniſtrorum ſententia, id iuris Regi minimè competere. Ita Salernus cui nouiſſimè addendus eſt eruditiſſimus, ac doctiſſimus Ioan. Solorz. Regius Conſiliarius *de Indiarum iure tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 78. vbi ſic ait. Et ſi concedamus Regem noſtrum iuſto aliquo titulo, vel colore bonis Eccleſiarum vacantium potiri poſſe, adhuc tamen non videtur ſalua ſecuritate conſcientiæ ei conſuli poſſe, quod liberè & abſolutè pro arbitrio ſuo in quoſlibet vſus expendere poſſit, cùm quoad illa in locum Prælati intret & ſubrogetur, cuius obligatio erat vt potè Eccleſiaſtica, & intuitu Eccleſiæ quæſita in pios vſus erogare. Hæc Solorzan. qui quidem de directo aduerſatur ſupracitato Miniſtro Regio, quem nos meritò in hac diſceptatione refellere conati ſumus. Manet igitur inconcuſſa noſtra ſententia, non poſſe Regem ad libitum in quoſcumque vſus voluerit, diſponere de fructibus Eccleſiarum vacantium Regni Siciliæ. Et ideò Filliuc. *tom.* 3, *tract.* 43. *cap.* 7. *quæſt.* 10. aſſerit quòd licèt de conſuetudine in Hiſpania aliiſque in locis ſpolia Summo Pontifici, non ſoluantur, reſeruantur tamen vel ſucceſſori, vel cedunt Eccleſiæ. Vnde ex his meritò refellendus venit Iſaacius Habert *de Conſenſu Hierarchiæ & Monarchiæ lib.* 2. *fol.* 78. qui contra Regem noſtrum acriter inuehitur falsò aſſerens, illum in Sicilia Eccleſiarum & Clericorum ſpolia expilare, atque diripere, quod etiam dixit Sulpicius Mandrinius *in Chimera exciſa c.* 4. *fol.* 89. Sed hi tanquam ſcriptores non bene affecti, non ſunt audiendi: Nam Reges noſtros fructus Eccleſiarum vacantium in Sicilia ſemper in pios vſus expendiſſe & expendere apertè patet, nec aliter poſſe fieri puto.

Pro contentis in hoc, & ſeq. verſ. in §. 11. huius Reſ. à medio vſque in finem, & in aliis eius not.

RESOL.

RESOL. XV.

Quid ſentiendum de aliquibus Conſtitutionibus Iuſtiniani imperatoris, præſertim de Conſtitutione 3.5.6.57. & 58? Ex part.1.tract.2.Reſ.106.aliàs 105.

§.1. AD hoc dubium nouiſſimè reſpondet Tanner. *in 1.2. D.Thom.diſput.1.quæſt.4.dub.1. num.*30. ſic aſſerens: [Conſtitutiones Iuſtitiani de rebus Eccleſiaſticis,quatenus quidem iuſtæ ſunt, & legitimæ, non ſunt leges, aut ſanctiones Ecceſiaſticæ,noui quidpiam ordinantes, præſcribentes, aut definientes circa fidem, diſciplinamque Eccleſiaſticam.Sed ſunt meræ executiones Canonum, iam ante in Conciliis legitimè conſtitutorum, ſpectantes ad conſeruationem, & ſecuriorem eorumdem obſeruationem.

2. Dixi tamen *quatenus iuſtæ ſunt*: quia negari non poteſt,Iuſtinianum nonnulla etiam liberiùs præter ius, fáſque ſanxiſſe. In qua re quantùm, & ſibi ipſi, & toti imperio nocuerit, non obſcurè oſtendit Baronius anno Chriſti 528. & anno. 546. vbi [illegible] ,eum,dum dogmatibus Eccleſiaſticis perſcrutandis, pluſquàm decet Imperatori,curioſè vacare, vniuerſum peſſundediſſe Imperium.] Ita ille, & ante illum Azorius *tom.1.lib.5.c.20.Item leg.* Iniquis igitur Iuſtiniani, & aliorum Principum ſæcularium legibus circa perſonas,& cauſas Eccleſiaſticas ſancitis rectè communi iure derogatum eſſe conſtat. *ex cauſa* 11. *q.*1. *& cap. non minùs de immunit Eccleſ. & cap.quanquam de cenſ. in* 6.cum Bulla Cœnæ.

RESOL. XVI.

Animaduertuntur aliqua in defenſionem immunitatis Eccleſiaſticæ.

Et inter diuerſos caſus diſcuſſos in textu huius Reſolutionis quæritur,an Epiſcopus habeat territorium in ſua Diœceſi? Ex part.7.tract.10.& Miſc.1.Reſ.3.

§.1. NOuiſſimè Acacius Rippol vir quidem doctus edidit Tractatum *de Regalibus, & in cap.11.n.1.& ſeq.* ſe defendit de aliquibus opinionibus in cauſis Clericorum, quas ego aduersùs illum olim notaueram;& adducit in ſui defenſionem Concordata inita cum Summo Pontifice. Rectè igitur ego dixi de iure illas opiniones non poſſe ſuſtineri, quod verò in Catalonia deducantur in praxi, ratione Concordatorum,debebat Rippol hoc animaduertere:ſed de ipſis me remitto veritati,nolo enim Regi meo aliquid iuriſdictionis detrahere, ſed multò magis Summo Pontifici.

Sup. contentis in hoc §. ſupra in reſ. 8.& in aliis eius 1.& 2. not.

2. Verum in defenſionem Eccleſiaſticæ immunitatis non deſeram hîc adnotare aliqua, quæ dictus Rippol aſſerit non admittenda, & primo *in dicto c.11.num.*14. docet poſſeſſionem,& vſum antiquiſſimum probare conceſſionem priuilegiorum Apoſtolicorum. Hæc quidem doctrina non eſt admittenda, & eſt pernicioſiſſima, nam Principes poſſent ſe tueri iudicando Clericos, vel aliud faciendo contra Eccleſiaſticam immunitatem, vt obſeruat Marca *de concordia Sacerd. & Imper.lib.3. cap.9. num.6,& cap.10.num.2.* aſſerendo habere Pontificiam priuilegium,& in eius probationem adducere poſſeſſionem centenariam, vel immemorialem, etiam ſi nullæ exhibeantur Priuilegij tabulæ.Sed hoc dicere eſt abſurdum,nam omnes conſuetudines immemoriales contra Eccleſiaſticam libertatem, damnatæ à Sacris Canonibus probarent Priuilegium Pontificium. Dico igitur cum Suarez *in Regem Angliæ lib.4. cap.34. num.*17. ſolam nudam conſuetudinem etiam immemorialem non ſufficere in hac materia ad probandum priuilegium.Tum quia illa regula non procedit in conſuetudine reprobata per legem, vt Rochus Curtius, & alij tractantes de conſuetudine tradiderunt;tum etiam quia valde odioſum eſt priuilegium hoc, & difficile, ac raró conceditur, & ideò niſi legitimè probetur,non præſumitur; ſolus ergo vſus quantumuis antiquus,cùm in facto conſiſtat, non probat ſufficienter ius, ſeu priuilegium. Et hanc ſententiam ego ſatis improbaui ex multis aliis rationibus & Doctoribus *in diſceptatione Apologetica de Retentione Bullarum* contra Salgadum *reſol.*12.

Sup. hoc infra in Reſ. 302.§.1. 2. & 3.& ſup.in tr. 1.ex Reſ. 63. lege doctrinam §. 2. & 3.& ex Reſ. 64.§.2.in fin §.Ad doctrinam, & ex Reſ.115.§. Probatur. & ex Reſol.116 §.Non valet.

3. Secundo *in d.c.* 11. *n.*38. aſſerit Rippol Epiſcopos non habere territorium in ſua Diœceſi, ſed hæc doctrina non eſt admittenda.Dico igitur Epiſcopum habere territorium, ex text. *in termin. in c. omnes Baſilicæ.* ibi, *in cuius territorio,* &c.*quæſtion.*7.Hoſtienſis *in cap.cùm contingat*, vbi Innoc,& Ioan. Andreas *de foro compet.* Abbas *cap.cum ab Eccleſiarum, ſub.n.*10.*verſ. Vnum tum ſcias, de Off.ord.*Alexand. *in addit.ad Barb. in leg. pupillus.* §.*territorium, de verb. ſignif.*& quia habet imperium certo loco applicatum, *c.1.de Off.ord.*Bil.*leg.ſiue pars C. de dilat.*Berta *de Ep. in*,3.*p.*4.*libri*....*n.*3.ideò cùm habeat ius terrendi certo loco, dicitur habere territorium *d.l. pupillus,*§.*territorium*; & propterea videmus,quod laici in Eccleſia delinquentes,tanquam in territorio Epiſcopi delinquentes, per Epiſcopum puniuntur,per Afflict. *in Conſt.Regni,in Conſt. incip. multæ leg.ſub.n.6.ad fin.* & propterea ceſsãte ratione territorij,ceſſat ratio ſupra allegata;fit enim de territorio Epiſcopi laicus delinquens in delictis Eccleſiaſticis *gloſſ. in Conſt. Item ſi nulla in verb.ab Eccl.C.de Epiſc.& Cleric.* Vnde etiam colligitur reſponſio ad text.*in c.poſtul.de foro compet.* qui conſueuit principaliter allegari pro contraria parte,vbi probatur,quòd ſi Epiſcopus in cuius Diœceſi eſt commiſſum delictum,condemnauit, & priuauit Clericum beneficio,quòd in alia Diœceſi habebat, non exequitur ſententiam, ſed Epiſcopus Diœceſis, in qua eſt ſitum beneficium; nam illud procedit, quia cum in alia Diœceſi nullam habeat poteſtatem, ratione territorij, prohibetur ſibi talis executio,vt per Dec.*in cap. paſtoralis.*§.*quoniam. n.*3. *de reſcriptis.* Sed ſi contingat executionem fieri in ſua Diœceſi ceſſat hæc prohibitio.

4. Confirmatur noſtra ſententia ex alio textu nempe ex *cap.fin.de conſt.in* 6. vbi Bonifacius VIII. dicit,quod ſtatutum Epiſcopi contra fures non habet locum in his, qui commiſerunt furtum extra eius Diœceſim, & reddit rationem, quia extra territorium ius dicenti impunè non paretur,ergo Epiſcopus habet Territorium,& ita notat ibi Gem.*in vlt. not.*omnis namq;iuriſdictio ordinaria requirit Territorium,cui cohæreat, & ſine eo non poteſt ſubſiſtere, ita Bald. *in leg.ſi quis ex conſenſu.n.9.in fine, C.de Epiſcopali aud.* & communem opinionem eſſe, dicit Boër.*dec.*227.& probatur *in leg.fin.C.vbi,& apud quem.* eſt enim Territorium ſpatium terræ munitum iuriſd. Bald. *in Rubr.quæ ſint regalia,* Dec.*conſil.*649. Boër.*vbi ſuprà num.*7.

5. Præterea hoc patet, quia Diœceſis idem in effectu ſignificat, quoad Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quod Territorium, quoad temporalem, Ioan. And.Gem.& Doctores *in cap. cùm Epiſc.de offic. ord. in* 6. Sed qui habet Territorium, habet poteſtatem carcerandi ſuos ſubditos, quia Territorium ſonat ſuperioritatem coërcitionis Old.*conſ.*176.& exequutio fit in ſubditos Territorij exequentis, *capite Rom.* §. *contrahentes. de foro compet.in* 6. & quod Diœceſis idem

idem ſit, quod territorium tenuit Angel.& Doctores *in Auth.quomodo Epiſcopos* , §. *non aliter*. Alber. in dictionario , verbo Diœceſis : Dicunt enim quod Diœceſis ſignificat locum ſpiritualem , ſicuti Territorium locum temporalem. Vnde ex his omnibus patet negandum eſſe Rippol. Epiſcopos non habere Territorium.

: in- ract. 7. & §. not. 6. Tertiò, *in d.c.*11.*n.*24. tenet tunc aliquod ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam quando auffertur , quod Eccleſiæ acquiſitum eſt, ſecus autem ſi ex iuſta cauſa prohibetur aliquid acquirere; ſed hæc doctrina eſt reiicienda,quia ex illa ſequeretur validum eſſe ſtatutum , quod bona v. g. ſtabilia non relinquantur Eccleſiis,quod omnino negandum eſt. Vnde opinionem Rippol.eſſe prorſus reprobandam ego ſatis probaui *in p.* 6. *tract.*3. *reſol.*9. Ideò omnino me recognoſcas.

7. Quartò , Idem Rippol.*in meo C.num.*70.adducit textum qui eſt *c.*141.2.*p. cauſ.*2. *q.*7.ex cuius verbis , ait ille: ſatis euidenter apparet Summum Pontificem ſe correctioni Imperatoris ſubiicere; ſi igitur Sum.Pontifex de ſe hoc facit,quid mirandum quod Clericos in certis caſibus permittat à Iudicibus ſæcularibus iudicari ? Ita ille , ſed optarem hæc nunquam dixiſſe: nec talem textum adduxiſſe:Dicendum eſt igitur , Pontificem in illo textu ſubieciſſe ſe Imperatori , tanquam Iudici arbitro , & quoad vim directiuam,non coactiuam, vt optimè obſeruat Suar. *in Regem Angliæ lib.*4. *cap.*7. *n.*9. & Bellarminus *de Rom.Pontif.lib.*2.*c.*29.igitur non debebat Rippol.de illo textu tam magnum feſtum facere, nec argumentari de vi directiua ad coactiuam.

in- Ref. ... ge. tri- 39. 8. Item dictus Rippol. *in c.*6.*n.*37.defendens recurſum Clericorum ad Iudicem ſæcularem pro vi tollenda docet , Iudicem ſæcularem poſſe ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici ; ſed hoc minimè eſt admittendum , vt expreſſè patet *in c. qualiter & quando de Iudic.* Et ita ex eodem textu , probant Gloſſa , & Panormit. *ibid.n.*7. Gloſſa *in c. placuit el primero,* 11.*quæſt.*1. Archidiaconus *in d.cap.filiis vel nepotibus* , 16.*q.*7. & ratio eſt : Nam Iudex ſæcularis nullam habet iuriſdictionem in Clericum reum, neque poteſt ab Imperatore accipere : ergo propter negligentiam Eccleſiaſtici illam habere non poteſt , cum illam non adquirat ex vi Iuris Diuini, Canonici , aut naturalis. Tum etiam nam Iudex laicus inferior eſt Eccleſiaſtico , & inferior ſuperioris defectum ſupplere non poteſt , cùm ergo è conuerſo Iudex Eccleſiaſticus ſuperior ſit laico,rectè poteſt negligentiam laici ſupplere;erit ergo in eo caſu remedium petendum à ſuperiori prælato.

9. Nec obſtat textus *in Auth.de ſanctiſſimis Epiſcopis collatione* 9.*& nouella* 123.§.*ſi quis autem perniciaria* , vbi conſtituit Iuſtinianus , quod data negligentia Iudicis Eccleſiaſtici licitum eſt actori laico coram ſæculari Iudice Clericum vocare ,& idem *in nouella* 83.*authent.vt Clerici apud proprios Epiſcopos*, & refertur *in cap.ſi quis cum Clerico* 11.*quæſt.*2. fatemur tamen , quòd in hoc articulo nulla eſt habenda ratio deciſionum Iuſtiniani , qui non potuit priuilegium Clericorum limitare.

in- Ref. & ne- in 10. Ad auctoritatem *cap. filiis* quod adducit in ſui fauorem Rippol. reſpondeo dictum textum variè à Doctoribus interpretari.Primò interpretatur Gloſſ. *verbo Regis* , ſuprà allegata locum habere quando Epiſcopus , propter potentiam Clerici dilapidantis eum non poteſt comprimere , & poſtulat à Rege,vt eum corrigat *argumento c.petimus.*11.*q.*1.ſed communiter damnatur quia contrarium probat ipſa littera textus , nec Rex habet poteſtatem corrigendi , vt ſæpè repetitum eſt, & ita damnatur gloſſ. ab Archidiacono,& Bellamera,*ibi* Abbas , & communis *n.*7. *in dic.c.qualiter, & quando* Secundò interpretatur gl. deficiente Epiſcopo Clericum dilapidantem à Rege puniri poſſe *argumento cap.ex transmiſſa de foro comp.* ſequitur Turrecremata *ibi* ; ſed errant à parte, quia Epiſcopi negligentia non ſufficit ad tollendam laicorum incapacitatem , vt expreſſè definitum eſt *in dicto capite. qualiter , & quando , de iudiciis* , ex quo gloſſam improbant Archidiaconus , Bellamera *ibi*,Abbas,& communis,*n.*7.*in dicto cap.qualiter,& quando.*Tertiò,Archidiaconus,& Abbas interpretantur Regis auribus denunciandam eſſe Sacerdotis culpam , non vt ipſe Clericum comprimere poſſit , ſed vt hortetur,& inſtet apud ſuperiorem. Reiicitur tamen ex eo quòd eodem gradu denunciatur ibi Regi ſi Metropolitanus negligens fuerit , quo denunciauerat Metropolitano ſi Epiſcopus negligeret , ſed Metropolitano denunciatur , vt corrigat , ergo & Regi.Ideò quartò alij tentant textum intelligi,quando Rex fuiſſet patronus , vt conſtat ex iiſdem; improbatur tamen , quia & diuinat , & quia verius quod licet Rex ſit patronus , cognitionem non habet contra Clericos à ſe præſentatos ex noſtro textu *& capite ſequenti.* Vnde vera eſt interpretatio textus *in dicto cap.filiis ,vel nepotibus,* procedere iuxta antiqui temporis conſuetudines , nouioribus à Pontificum Conſtitutionibus iam abrogatas , vt conſtat ex noſtro textu , & apertiùs ex *Capite , at ſi Clerici,capite Clerici , & dicto capite qualiter , & quando* , ex quo correctum eſſe ſentiunt Archidiaconus,& Bellamera.*ibi* , affirmant Imola , & Abbas *d.num.*7. *in d.cap.qualiter , & quando* , ita veriſſimum eſt.

Sup. hoc infrà in Ref. 40. §.vlt. & in Ref. 58. 59. & 60.

11. Nota verò quod idem Rippol,poſtea *in c.* 12. *n.*98.contrariam ſententiam docuit , (& ideo videtur ſe retractaſſe) aſſerendo nullo modo ob negligentiam Prælati poſſe habere recurſum ad iudicem ſæcularem.

12. Et tandem aſſerit Rippol.*in cap.*27. *num.*42. repreſalias poſſe indici à iudice ſæculari contra perſonas Eccleſiaſticas ; ſed hæc ſententia pugnat expreſſè cum textu *in c.& ſi pignorationes de iniur.*& illã meritò refellit cum multis Martha *de iuriſ.p.*4.*cent.*1. *caſ.*41.*n.*26.*& ſeq.*Vide etiam Sayr.*de cenſ.lib.*3. *c.*34. *n.*22.*& ſeq.*cum aliis quos citat & ſequitur Barboſ.*in nouiſſ.edit.de offic.& poteſt.Epiſc.p.*3.*Alleg.*50.*n.*218.

13. Et hæc adnotare volui , non quidem animo contradicendi Rippol , viro quidem docto , ſed in defenſionem Eccleſiaſticæ immunitatis ; de cætero dictum tractatum ſatis vtilem, & eruditum exiſtimo.

RESOL. XVII.

An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Christiano temporalem poteſtatem ? Ex part.1.tract.2.Reſ.122. alias 121.

§. 1. PRima ſententia docet, Summum Pontificem in toto orbe Chriſtiano iuriſdictionem , & poteſtatem immediatè à Deo ſibi commiſſam habere habitu quidem,cùm eius vſum , & exercitium in ſæculares tranſtulerit.Ita DD. quos citat Chriſtophor. de Anguiano *vbi infrà num.*15. Comitolus *in tract. Apologet.c.*3.*per tot.* Pereira *vbi infrà num.*1. Martha *de iuriſdict.part.*1.*cap.*18.*cum ſeq.* & hanc opinionem nouiſſimè ex Theologis docet Peſantius *in tr. de poteſt.Pontificis* , *diſput.*2. *& ſeq.* vbi probat hanc ſententiam ex multis iuribus , & præcipuè per extrauag. *Vnam ſanctam.*Bonifacij VIII. Vide etiam circa præſentem

præſentem quæſtionem Valenzuelam *in defenſ. Monitorij Pauli V. part.7.n.45.& ſeq.*

2. Sed mihi contraria ſententia probabilior videtur, quam tenent communiter Theologi,& plerique Iuriſconſulti. Dico igitur, quòd Summus Pontifex in terris Principum non habet iuriſdictionem directè quoad temporalia: ex vi tamen Pontificalis officij habet ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia,quando id expedierit ad quietem, & conſeruationem,ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale,ac ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendũ.Poteſt igitur Summus pontifex indirectè, & minùs principaliter, exercere ſupremam poteſtatem in temporalibus, quatenus id exigit,vt diximus finis ſupernaturalis,& in ordine ad bonum ſpirituale. Et ita docet Bellarm.*contr.3.lib.5. c.6.*Malderus *in 2.2.q.1.art.10.dub.*8. Azor.*p.2.lib.11.c. 5.q.6.*Suar.*de leg.lib.3.c.22.*Tann.*in p.2.diſp.4.q.4.dubit.1.n.31.*Molin.*de iuſt.tom.1.tract.2.diſp.29.conclu.3.* Rebellius *p.2.lib.14.quæſt.23.ſect.1.nu.2.& 3.& ſect.5. num.29.* Chriſtophorus Anguiano *tract.de leg.tom.1. lib.3.contr.17.numer.29. & ſeq.* Maynardus *de priuileg. Eccleſ.part.1. art.6. numer.1.* Salgado *de protectione Regia, tom.1.part.1. cap.1. præl.1.numer.55.*Ceuallos *tract.de cognitione per viam violentiæ, in Prolog.num.9. in fine, & num.12.* Paramus *de origin. Inquiſ. lib.3. quæſt.1.opin.4.* Sylluius *in 2.2, quæſt.66. articul.1.quæritur.concluſ.2. & 3.* Pereira *de manu regia, præl.1.num.4.& ſeq.* Barboſa *in collectan. tom.2.lib.4. tit.17.cap.13.num.37.* Morla *in empor. iur.part.1.tit. de iuriſd.quæſt.4.* Sotus *in 4.diſt.25.quæſt.2.art.1.* Turrecremata *in ſumma lib.2.c.13.*& alij penes ipſos. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Bobadillam *in polit.tom.1.lib.2.c.18.n.2.& ſeq.* Reſtat modò reſpondere ad argumentum ex Bonifacio Pontifice.

Sup. hoc t infrà in Reſ, 329.§.3. ante medium, à Verſ. conſequentia, & late infrà in tract.15.Reſ. 7.8.& 9. per toas, & in tr.12.ex Reſ. vnica §. Sed diſplicet & in tr.8.Reſ.7. in principio.

RESOL. XVIII.

Quomodo ſit intelligenda Extrauag. Vnam ſanctam *Bonifacij VIII?* Ex part.1.tract.2.Reſol.123. alias 122.

§.1. Reſpondeo cum Chriſtophoro Anguian.*loco citato, in tract.de legib.lib.2.contr.17. nu.* 64.quòd mens Pontificis in ſupradicta extrauagante nequaqam fuit, velle Reges & Principes Chriſtianos ſubiicere magis imperio Eccleſiæ, quàm anteà erant; ſed tantummodo demonſtraſſe, quòd vltra gladium ſpiritualem, eſt etiam in Eccleſia gladius temporalis, non actu, & directè exercendus; ſed habitu, & indirectè duntaxat, eo modo,quo *in ſuperiori reſol.*dictum eſt. Verùm quia multi putabant, nec rectè,vtrumque gladium eſſe actu apud Romanum Pontificem,& imperium ab eodem haberi,idque tanquam veritatem catholicam definitum eſſe in dicta Extrauag.*Vnam ſanctam.*ideò Clemens V.ad tollendum illum rumorem ſtatuit in Extrauag. *Meruit.* Bonifacium VIII.in dicta Extrauag.*Vnam ſanctam.* non generaſſe præiudicium Regi, Regno, aut Regnicolis Franciæ; neque intendiſſe Bonifacium,neque mentis ſuæ fuiſſe, aliquod illis præiudicium inferre, nec illos magis ſubieciſſe, quam antea eſſent ſubiecti; vt ita dicta Extrauag. *Meruit.* nihil noui conſtituerit; ſed magis declarauerit prædictam Extrauag. *Vnam ſanctam*, quæ ex tot Interpretum Commentariis aliquantulum obſcura videbatur. Hæc Anguianus perdoctè, vt ſemper ſolet. Sed ex ſupradictis ſequitur deciſio ſubſequentis Reſolutionis.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. XIX.

*An Summus Pontifex poſſit cognoſcere, & iudex exiſtere competens, vbi lis aliqua, & diſcordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoſcentes?*Ex p.1.tr.2.Reſ.124.alias 123.

§.1. Reſpondeo, quòd ſi dum conſentiunt in Iudicem aliquem, vel arbitrum, & ex tali diſcordia, ſeu lite, probabiliter timetur, vel fidei catholicæ, vel Eccleſiæ, ſeu boni ſpiritualis detrimentum,ex bello, ſeditione, vel perturbatione Reipublicæ; tunc poteſt,& debet Romanus Pontifex in ordine ad finem ſupernaturalem, & ad vitanda eiuſmodi incommoda, cognoſcere, & ſententiam ferre, cui tales Principes Chriſtiani ſtare tenentur. Et ita docet Molina *de iuſt.tom.1. tract.1. diſp.*19.qui citat Victoriam, Riccium, Durandum, & Turrecrematam. Idem docet Sotus *in 4.diſt.25.q.2. art.1.concl.4.* & Anguianus *tr.de legib.t.1.lib.2.contr.17.n.79.*

Quoad hoc in tom.7. tr.7. lege doctrinam Reſ.2. & alterius verſ. eius not.

Sed ad alia procedamus magis in praxi occurrentia.

RESOL. XX.

An Reges, & Principes recipiant ſuam poteſtatem immediatè à Deo?

Et quid de poteſtate Pontificis? Ex part.1.tract.2.Reſ. 126. alias 125.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Ceuall. & aliqui Iuriſconſulti. Alij ſecùs ſentiunt. Sanè Pontificem ſuam poteſtatem accipere immediatè à Deo, apud omnes conſtat.

Sup. hoc in Reſ.315. §.1.

2. Nec obſtat,quòd homines eligere Pontificem dicuntur: nam eligendo, ſeu nominando, nullam ipſi poteſtatem, vel authoritatem pontificiam electæ perſonæ tribuunt; ſed eam ſolummodo Deo veluti præſentant, & offerunt,à quo demum ſuam poteſtatem accipiat:eſt igitur electio iſta tantùm conditio ſine qua Deus poteſtatem Pontificis in hominem non transferret, non autem ratio, ſeu medium quo electores ipſi eam poteſtatem electo tribuant.

RESOL XXI.

An Reges in aliquo caſu ſint iudices exemptorum? Ex part.4.tract.1. Reſ.73.

§.1. Affirmatiuam ſententiam tenent Doctores, quos citant & ſequuntur Pereira *de manu Regia p.2.c.22.n.*18.Bobadilla *in pol.tom.1. lib.2.c.18. n.127.* & Cenedo *in Decretum collect.37.n.3.*aſſerentes quòd Clerici, imò & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ exemptæ ab Ordinariis locorum,quamuis ſint immediatè ſubiectæ Pontifici,ſi tamen non habeant ſuperiorem in Regno,qui eos puniat, ſi delinquant, poſſunt conueniri còram iudicibus laicis, eo pacto, quo tradit Thomas Mieres *in cõſt.Cathal.collat.2.c.11. in princ.*Vide etiam Michaëlem Rouſſel.*in hiſtor.Pontific.iuris. lib.4. cap.3. num.46.*

2. Sed hanc opinionem Camillus Borellus *in addit.ad ſpeculum Bellug.rubr.11.§.videndum,in lit.G.* exiſtimat eſſe iniquam, nec ſeruari debere, & nouiſſimè reprobat Megalius *in 3. part.lib.3.cap.11.nu.37.* illam vocando falſam, quia cùm generaliter omnes Eccleſiaſtici à laica iuriſdictione immunes ſint, multo

multo magis hæc exemptio illis Eccleſiaſticis erit concedenda, qui ex ſpeciali priuilegio habent vt ſoli Papæ ſubdantur, etenim per hanc exemptionem generali priuilegio Clericorum non derogatur, ſed illi hoc amplius additur, vt qui ex hoc priuilegio munitus, ſoli Papæ ſubdatur, alioquin ſpecialis fauor in odium illius retorqueretur, contra *l. quod fauore, C. quod de legib.* Ita ille.

RESOL. XXII.

An ſit licitum Principibus Chriſtianis, & Magiſtratibus laicis diſcutere facultates, & poteſtatem alicuius Nuntij, qui in illam Prouinciam à Pontifice mittitur? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 68. aliàs 67.

§. 1. Negatiuè reſpondetur communiter contra Couarruu. *pract. qq. cap.* 34. *num.* 4. & Bobadill. *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 207. & ita docet Bonacina *de legibus, diſput.* 10. *quaſt.* 2. *punct* 1. §. 1. *num.* 15. Peſantius *de immunit. Eccleſ. diſp.* 20. Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *c.* 14. *q.* 9. & alij.

2. Nec valent rationes, quas adducit Couarruu. quia ad ſummum tantùm probant, Nunciorum poteſtatem diſcuti debere per Iudices Eccleſiaſticos, qui in illis Regnis reperiuntur, vt ſunt Epiſcopi, Archiepiſcopi, &c. Ex commiſſione verò Summi Pontificis debent Nuncij exhibere Regibus, ſeu Magiſtratibus, literas ſuarum legationum, vt eis innoteſcat legitima eorum legatio, & authoritas, vt colligitur *ex cap. nobiliſſimus, diſp.* 97.

RESOL. XXIII.

An liceat Prrincipibus Legatos, & eorum famulos atrociora ſcelera perpetrantes, ſine violatione iuris gentium condigna vltione punire?

Et explanatur in hoc caſu differentia inter Legatos Principum ſæcularium, & Nuntios, & Legatos Summi Pontificis. Ex part. 6. tract. 8. Miſc. 3. Reſ. 2.

§. 1. Negatiuam ſententiam docent aliqui, quam conantur probare ratione & exemplis; quia vt obſeruat Franciſcus le Vayer Doctor Gallus *de legatione cap.* 4. vnicuique notum eſt, Legatum ſiue inter ſuos, ſiue inter exteros ipſáque hoſtium tela, ſacroſanctum inuiolabilémque eſſe, vt qui eum percuſſerit, pulſauerit, vel etiam verbo offenderit (quod etiam non ſolum de eius perſona, ſed de nota eius familia vniuersóque comitatu dictum velim) ius gentium, omniáque ſocietatis humanæ iura violaſſe videatur. Et ideò Vgo Grotius *de iure belli lib.* 2. *c.* 18. *num.* 4. & Kirchnerus *lib.* 2. *cap.* 2. docent Legatum etiam contra Rempublicam molientem nefas eſſe puniri; & Romanos hoc olim feciſſe ex multis exemplis comprobatur.

2. Sed ego contrariæ ſententiæ prorsùs adhærendum eſſe puto. Aſſero igitur, quòd licèt Legati diuino & humano præſidio vallentur, vt aſſerit Tullius *oratione* 3. *in Verrem*, & obſeruat Reinholdus *condit. de fide Politica lib.* 2. *c.* 13. Paulus Buſius *de Republ. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 1. Alexander ab Alexandro *Genialium dierum lib.* 5. *cap.* 3. & ibi Tiraquellus *in Annotat. litter. T.* Tholoſanus *de Republica lib.* 11. *cap.* 10. *num.* 14. eorúmque ius ſanctum, & inuiolatum iure gentium habitum ſit, vt ex Theologis docet Bañez *in* 22. *D. Thomæ quæſt.* 57. *artic.* 3. & Araujo *in* 1. 2. *q.* 92. *diſp.* 1. *ſect.* 6. *difficult.* 3. *n.* 15. quòd quidem ferè omnia, veterum monumenta teſtantur. Vnde *in leg.* 17. *ff. de legationib.* ſic habetur: Si quis Legatum pulſaret, contra ius gentium id commiſſum eſſe exiſtimatur, quia ſancti habentur Legati, id eſt, inuiolabiles, vt ait Gloſſa. Et ideo in ſignum ſecuritatis olim portabant ſagmina, herbas, vt patet *in leg.* 8. §. 1. *de rer. diuiſ.* Tamen ex his non ſequitur impunè atrocia crimina committere: neque Principes apud quos degunt, ſi velint, non poſſe illos debita animaduerſione punire: aliter eorum immunitas & licentiam delinquendi aperiret, & patrocinium turpitudini pateret.

3. Si igitur Legati facinora atrociora commiſerint, vtique Principes non tenentur illos liberos & impunitos dimittere: Sic Phileas Tarentinus cum Romæ legatione fungeretur, ad obſides Tarentinos aditum ſibi inuenit, & corruptis duobus æditiuis, cuſtodia eduxit, & comes itineris factus cum ipſis vna aufugit, vnde ab itinere cum illis retractus & in comitium deductus virgis populo probāte cæſus & de ſaxo eiectus eſt. Ita Liuius *lib.* 15. Sic Alexander Legatos Perſicos iugulauit, quòd filias Aminthæ ad concubitum flagitaſſent. Ita Iuſtinus *lib.* 7. Sic Marc. Anton. Auguſti Legatum, quòd liberius cum Cleopatra egiſſet, verberibus nudum cædi iuſſi. Ita Waſetticus in oratione funebri Stephani Regis Poloniæ. Sic Baſilius Moſchouitarum Rex clauo Pileum capiti cuiuſdam Legati affigi iuſſit, quòd ruſticè caput texiſſet. Ita Sigiſmund. Barſius *in Hiſt. Moſchouit.* Sic etiam ob iniurias verbales Alexander Seuerus Legatos Parthorum in Phrygiam relegauit. Ita Herodian. *lib.* 6. Sic Stephanus Velachiæ Præfectus ex ſimili cauſa Legatos Fraccopi Tartarorum Principis ad necem damnauit. Ita Bodin. *de Republ. lib.* 5. *c.* 6. *n.* 619. & paſſim plura occurrunt exempla, quæ congerit Kochier *de Legato, cap.* 41. vbi inter alia apponit illud Oratoris Franciſci I. Galliarum Regis, qui Mediolani propter homicidium capite plexus eſt. Et ideò Philippus II. Hiſpaniarum Rex in famulos Legati Venetorum capitis & fuſtigationis ſententiam tulit, licèt eos poſtea liberauerit; ſcribens ad omnes Principes ſe nolle Legatos ſuos immunitate muneris ſanctiores eſſe, quin Legibus eorum Regni conueniri, & condemnati poſſint, ſi quando facinus quodpiam ab Officio, aut mandato ſibi impoſito alienum commiſiſſent. Ita Franciſ. Marſelder *de Legato, lib.* 2. *diſſert.* 13. Vnde rectè, quicquid garriant aliqui, Theodatus ad Oratores Bizantinos, teſte Procopio *lib.* 1. *de Bell. Goth.* reſpondit ius gentium tandiu Legatis ſeruandum eſſe, quoad ipſi iure Legationis abuſi non fuerint: nam dignitas, & officium eos minimè tueri debet, qui illo abutuntur, vt habetur *in l. iudices, C. de dignitatib. & leg. quoties, eod. tit.* Et ideò eleganter Fab. *in Declamat.* 12. ſic ait. Sed Legatus fuiſti? quid tamen ipſum? quid eſt aliud quàm rem tractare? Rem autem qui malè agit, vt arbitror lædit. An exiſtimas hanc Legatis dari peccandi licentiam, vt quæcumque ſcelera in eo commiſerint officio cum his omnibus hac vna lege decidant? ô nimium inuidendam huius legationis conditionem, ſi tibi legem remiſit! Ita ille.

4. Dicendum eſt itaque aliud eſſe Legatum violare? aliud Legatum, & eius famulos propter delicta punire: nam hoc vltimum ſecundum iura procedit; primum verò iniuriæ eſt. Non ergo vltimum, ſed primum leges iuris gentium circa Legatos improbarunt. Et quidem ipſe prius qui læſit gentium iura indignus eſt vt ipſi ſeruetur iuris gentium fides; nam priuilegium amittit qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate, nec debet inde naſci occaſio iniuriarum vnde iura naſcuntur: Nec obſtat quod Legatus non ſubſit ei ad quem eſt Legatus quodque perſonam Domini ſui repræſentat, ideoque crimen Maieſtatis non committit. Nam rectè reſpondet Beſoldus vbi infrà *n.* 20. quod

quod quis ſortitur forum in loco delicti, & etiam hoſpes Peregrinus ſubditus eius eſt in cuius territorio verſatur *ex leg.3.ff. de offic.præſ.* Et ideò plures opinātur hoc ſancitum inueniri *in leg. non alias 24. ff.de iudiciis,& in leg. conſenſiſſe.2. eod.tit. lib.* 2. vbi Gloſſa ex textu docet,& obſeruat. Quòd ſi Legati in Legatione ipſi vel eorū ſerui deliquerint, Romæ tenebuntur iudiciū pati. Et licet aliqui conentur probare dictā leg.loqui tantū de Legatis Prouincialibus,tamen Albericū Gentilem *lib.2. de Legato. c.in* Reinhardum in Theatro Politico *p.2.c.40.n.*4.Chriſtophorum Reſoldum *in Diſſertat.Polit. Iuridica de Legatis cap.5.n.29.*& Vayer *de Legat.c.9.*dictam legem *non alias*, etiam ad Legatos, de quibus loquimur,extendiſſe obſeruo.Sed ne careat noſtra ſententia auctoritate Doctorum,ſcias illā docere Adamum Contzen *in Polit.lib.7.c.36.§.5.*cuius verba hîc apponere non grauabor: ſic enim aſſerit. Mihi ſanè non videtur ius Gentium Legato licentiam ſcelerum permittere,aut iniuria affectis defenſionem auferre. Iudex Legati non eſt Princeps læſi?at nec Princeps Legati eſt Princeps læſi? Cauſa tamen eſt,cur meus Princeps Legatum puniat, non eſt cauſa, cur ad exterum Principem accuſaturus ablegét.Legatus in loco delicti iudicatur, ego nullo meo merito ad extera tribunalia cogi non debeo. Iuris naturalis eſt,vt latro,fur, incendiarius ab eo Principe puniatur, cuius ſubditos vexauit. Latrocinia, furta, adulteria ex iure gentium pœnas habent conſtitutas: nulla enim gens tam barbara eſt,quæ non illis criminibus vltionem lege irrogarit. Legatus igitur ex iure gentium pœnam meretur:ille verò,cuius domum expilauit,vxoré violauit,nullo iure cogi poteſt,vt melefactoré Bizantij,aut alibi accuſet:nec enim itineris longitudo, nec ſumptus,nec iudiciorum ratio illud permittit;iure meritò igitur Legatus iudicatur in loco,in quo peccaſſe cognoſcitur.Quòd ſi ſeditioné,tumultum,proditioné molitus ſit,iam ius gentium prior ipſe violauit,& iure punitur:ſtolidum enim eſſet ad ſuum Principem illū remittere,à quo facinorum non licentiam modò, ſed etiā mandata habuit, quique præmia potius daturus eſt.Ius autem gentium Legationi innoxiæ tantummodò patrocinatur. Huc vſque Adamus Contzen:cuius ſententiam ante illum docuerunt Arumæus *in deciſionib.Academ.de iure publico vol.2.diſcurſ.21.n.48.& in Auream Bull.Diſcurſ.1.theſ.2.*Brunus *de Legato lib.4. c.4.*& Chriſtianus *in Colleg.Polit.exercit.11.n.43.*quorum verba infrà referam.Idem etiam docent Reinhardus *vbi ſup.in Theatro Polit.part.2. c.40.per totum*, Germonius *de Legato lib.3. c.3.* Paſchalius *de Legato c.74.& 75.*Cochier *de Legat.c.42.*Farin.*q.112.n.174.* & Decianus *volum.2. lib.7.c.5.n.27.*

5. Atque ex his patet reſponſio ad ea,quæ pro contraria ſententia ſuperiùs adducta ſunt.Et primò ad auctoritatem Vayer,nempè inuiolatum eſſe debere ius Legationis,non ſolùm humano præſidio munitū,ſed etiam diuino vallatum. Reſpondeo concedendo Legatos & eorum famulos iure gentium minimè violandos eſſe.Vnde ſic facientes in crimé læſæ maieſtatis inciderent,vt ex pluribus probat Luſitanus Cabedo *p.2.dec.116. n.2.*& hanc eſſe iuſtam cauſam indicendi bellum tradit Coninch *in 2.2.diſp.31.dub.2.n.* 24. & communiter Theologi.Vnde Dauid 2.*Regum*.10. ob violatos ſuos Legatos bellum intulit Ammonitis,& Legatorū iniuriæ fuerunt à Romanis bello Tarentino,Illyrico,Corinthio, & Mithridatico vindicatæ. Non tamen ſequitur ex his Legatos propter delicta perpetrata non poſſe puniri:hoc enim toto cœlo differt ab illo; cum punitio criminis alicuius Legati implicet vt dici poſſit eius violatio:nam iſta lædit iuſtitiam,illa verò colit & exequitur.Nec aliter ſenſiſſe Vayer dicendum eſt: nam ipſe poſtea *in c.9.*loquens cum Legato,ne famulos ſeditioſos ſecum gerat,citatam *leg.nō alias ff.de iudiciis* adducit:ex qua aſſerit famulos Legatorū, ſi deliquerint,dominio Principis teneri.Stant igitur Doctores Galli pro noſtra ſentétia.

6. De authoritate verò Groſij & Kirchneri nihil curandum eſt, cùm ſit contra rationem & iura: & aduersùs illos ex eiſdem caſtris Commilitones opponam, vt clauo clauum retundam. Audiamus igitur Dominicum Arumæum *in Diſcurſib.Academic. de iure publico vol.2.diſcurſu.* 21.*n.*48.vbi ſic aſſerit. Ius autem non violandorum Legatorum tandiu ſeruandum eſt,quoad ius Legationis,honeſtatémque ſeruauerint. Hoc neglecto negligitur & illud; & per conſequens non minus ob meritam cauſam, quàm huius muneris expertes plectendi erūnt.Reatus ſiquidem omnem dignitatem excludit *leg.*1.*Cod vbi Senatores,vel Clariſſimi.*Hinc ſuo merito Regum Oratores quandoque vltimo ſupplicio affecti iudicantur.A ianua ergo aberrant illi, qui ab omni pœnæ metu,& ſupplicio Legatos eximunt, nec facile ob iniuriam illatam teneri volunt, vt ipſorum priuilegiis ſecuritati & iuri gentium cōpedes iniiciant.Quaſi verò huiuſmodi licentiam ius gentium violandi extenderent in perniciem ciuium, tum ipſius Principis, ad quem ſuere miſſi. Huc vſque Arumæus.Sed non deſinam etiam hîc apponere verba Chriſtiani in Collegio Politico *Exercit. n.*43.vbi poſtquam enumeraſſet Priuilegia,& Leges gentium aſſerentes Legatos inuiolatos eſſe debere, ita ſubdit.Verùm ne iſtis priuilegiis abutantur Legati, ſedulò curare debent, vt modeſtiæ ſtudeant, & intra limites ſe contineant:aliàs ſi ſua culpa in periculū incurrant, fruſtrà immunitates prætenderent. iſtæ enim tantùm competunt illis, qui officio Legatorum probè defunguntur. Sic ille. Qui etiam paulò poſt *in q.*10.mordicus firmat Legatum omninò puniri poſſe, ſi delictum commiſerit, quod à iure gentium improbetur, vel puniatur. Et tandem ad exempla Romanorum, & aliorum quæ in contrarium adducta ſunt.Reſpondeo Legatos illos facinoroſos liberos fuiſſe dimiſſos non ex defectu legitimæ poteſtatis, ſed ex defectu voluntatis: vt rectè obſeruant Chriſtoph. Beſold. *in Diſſert. Polit. Iuridica de Legatis,c.5. n.19.* Reinhard.*in Theatro Polit. p.2.c.40.n.20.* Arumæus *ad Auream Bullam, diſcurſ.1.concl. 1.& de iure publico, vol. 1.diſcurſ.29.concluſ.* 12.Poterant igitur in rigore Romani, & alij ſine violatione iuris gentium Legatos eorùmque famulos punire,noluerunt verò ex rationibus tunc eis benè viſis.Non valet igitur hoc argumentum. Aliqui Principes noluerunt ipſi puniri Legatos, vel eorum famulos delinquentes, ergo non poterant: quia aliquando licèt multa liceant, tamen nec illa fieri quis vult,nec aliquando ratione circumſtantiarum expedit.

7. Verùm omnia ſupradicta admittenda ſunt in Legatis Principum ſæcularium. nam Nuncij & Legati Summi Pontificis, non ſolùm ipſi, de quo nulla apud Catholicos oriri poteſt dubitatio: ſed etiam eorū famuli laici per Sacros Canones,& per oracula Pontificia Pauli V. & Vrbani VIII. nunc feliciter regnantis à ſæculari poteſtate ex alio capite exempti ſūt. Vt ego ſatis firmaui ſuprà in Diſceptatione Apologetica contra Moſcoſum. Vnde neſcio quo pacto potuerit,teſte Octauiano Maggio de Legato *lib.1.c.1.* quidam Rex Clementis V.Pontificis Maximi Legatum carceribus mancipare, qui erat ad eum miſſus, Chriſtianum vt Regem ad arma in Turcas vocaret. Dicendum eſt igitur proceſſiſſe de facto,& nō de iure. Nota tamen quod poſt hæc ſcripta, & Romæ cum multis communicata,noſter P.Paſqualigus edidit ſuas Deciſiones Morales *& in Deciſ.*508.per totam omnia ſupradicta

Vt in aur ſeq.

Sup. hoc omibunsi quæ hic ſunt infr tr. 8. per tum, vbi tiſſime, lege tant Reſ.2, &

ſupradicta latè confirmat cum Doctoribus à me ſuperiùs citatis, quibus nunc addo iterum Chriſtophorum Beſoldum *in Politica lib.1.c.11.n.30.* & *de iure, Ordinibuſque ciuium Diſſer.2.c.7.n.5.* Bechtium *de ſecuritate & ſaluo conductu Theſaur.*181. 183.& Hotomannum *de Legato cap.4. num.3.* Paſchalium *de Legato cap.74.& ſequent.* Kirchnerum *de Legato lib.2. cap.1.* Keckermannum *diſput. Tract.33.problem.11. & ſequent.* & alios penes ipſos.

RESOL. XXIV.

Vtrum Epiſcopi, & Eccleſiaſtici tanquam inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis delictis poſſint expelli à Regno?

Et an in dicto caſu tam Principes, quam Conſiliarij id conſulentes incurrant in excommunicationem vndecimam Bullæ Cœnæ? Ex part.1. tract.2. Reſolut.18. aliàs 17.

…oc in… ſ. 26. …& etiam …nam …ſ. ſi- …r §.2. …52. & 7. & …in …tr.6.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. cap.20. num.66.* vbi ſic ait: [Es aduertir, que eſta obediencia à los Reales mandados liga, y comprende tambien à los Obiſpos, y Prelados, y otras perſonas Eccleſiaſticas, quando ſe les manda comparecer, ò otras coſas permetidas por cuya contumacia, y tranſgreſſion pueden los dichos Eccleſiaſticos ſer echados de los Reynos] Idem docuit Calliſtus Ramires *in tract. de lege regia, §.27.n.12.* Ioan de Heuia *in Curia Philippica, part.1.§.5. num.35.* Pereira *de manu regia cap.12. num.12.* Humada *in leg.65.tit.5.part.1.in Gloſſa 8.fol.mihi 17. col.4.* Ceuallos *tract. de cognit per viam violentiæ, Gloſſa 6.num.65.* Azeuedus *tom.2. lib.4. tit.1. leg.4. num.12.* Cenedo *in quæſtionibus canonicis, quæſt.45.num.24.*& alios penes ipſos, & Bobadillam, *vbi ſuprà cap.18. num.62.*

2 Sed hanc ſententiam, & meritò reprobat ex Iuriſconſultis Hiſpanis vir doctus, & pius Valenzuela *in defenſ. monitor. Pauli V. part.4.num.101.* & ſemper mihi ſummoperè diſplicuit: nam concedo ſupradictis Doctoribus, Eccleſiaſticos eſſe adſtrictos obedire mandatis Principum ſæcularium, & ſeruare eorum leges: quoniam partes ſunt reipublicæ eundémque communem Regem habent; ſed vi directiua, ita vt non obediendo poſſint Principes illos punire. Ita Molina *tom.1.tract.2. diſp.3. concl.6* Becanus *in ſumm. Theolog.part.2.tract.3.c.1.ſect.11.nu.11.* Vaſquez *in p.2.tom.2.diſp.167. toto cap.4.* præter illos, quos citat & ſequitur Bonacina *tract. de legib. diſp.1. q.1.punct.6.n.29.*& alij communiter.

3. Nec valet dicere cum Olibano *de iure fiſci, c.9. num.28.* Bobadilla, Ceuallo, Cenedo, & aliis, hoc eſſe verum, ſi Principes expellerent Eccleſiaſticos à ſuis regnis per viam iuriſdictionis contentioſæ, & iudicialis; ſed ipſi hoc faciunt per viam iuriſdictionis œconomicæ, & politicæ, ſicut paterfamilias poteſt expellere, & de facto expellit famulum Clericum inobedientem, ſeu domum perturbantem. Reſpondeo hanc diſtinctionem eſſe chimericam in caſu noſtro, & exemplum, quod adducunt, non facit ad rem. Nam paterfamilias ipſe conſtituit famulum Clericum ad ſeruiendum domui ſuæ; ideò poteſt ad placitum ſuum, illum non ſolùm inobedientem, & domum perturbantem; ſed etiam obedientem, & pacificum expellere: neque illi facit iniuriam, cùm talis Clericus non habeat vllum ius commorandi in domo ſua. Sed Clerici, Prælati, & Epiſcopi à Summo Pontifice conſtituuntur in regnis ad ſeruitium, & regimen Eccleſiarum: vnde, ſi in aliqua re delinquunt, non poſſunt illos Principes ſæculares expellere; quia habent ius commorandi in eorum regnis, non ſolùm vt ciues; ſed vt perſonæ conſtitutæ à Summo Pontifice ad ſeruitium, & gubernationem dictarum Eccleſiarum, ad quem ſpectat de omni iure illos, ſi in aliquo deliquerint, punire: & hac de cauſa dixit Bellettus *in diſquiſ. cler. tit. de fauore Clericorum perſonali, §.5.num.3.p.1.* non poſſe Principem expellere Clericum, ſi aliquam Eccleſiam obtinuit à Papa in ipſius dominio, niſi de licentia ipſius Papæ. Et hæc opinio iam eſt determinata in Bulla Cœnæ.

4 Vnde Principes expellentes Epiſcopos à ſuis Diœceſibus, & Conſiliarij id conſulentes incurrunt in excommunicationem vndecimam ſupradictæ Bullæ, vt communiter obſeruant Theologi, & præſertim ex noſtra Religione Megala *in 3. p.lib.3.c.11. n.4.q.1.* Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.2.canon.11.q.9.* ex Societate IESV Scortia *in Bull. Pon. Epit.c.66.Theor.*420. Filliuc. *tom.1. tr.16.c.9. n.247.* Suarez *de cenſuris, diſp.21.ſect.2.n.70.* Reginald. *in praxi, tom.1.lib.9. c.20.n.313.* Henriquez *lib.14.c.12.n.6. & in Gloſſa littera V.* ex Dominicanorum familia doctiſſimus Souſa *in Bulla Cœnæ, c.12.in notat ad text.n.3. & diſp.67.* Idem docet Altherius *de cenſuris, tom.1. diſp.12. lib.5. c.4.§.quod verum eſt.* Gambacurt. *tract. de caſ. reſeru. c.11. n.4.* Sayrus *de cenſuris, lib.3.c.15.n.8.* Bellettus *in diſquiſ. cler. p.1.tit.3. §.2. num.26.* Corolianus *in Bulla Cœnæ, excomm.11.*& ante illos Nauarrus *in Manuali, c.27.n.67.* quem poſteà ſequutus eſt pius, & doctus Iuriſconſultus Martha *de iuriſd.p.2. c.34. n.24.* quicquid nimis audacter ſentiat Pereira *vbi ſuprà*, & Salzedus *in Addit. ad pract. crim.* Diaz *c.102.* ita vt ex ipſis Iuriſconſultis Hiſpanis non audeat talem ſententiam conſulere Ioſeph Seſſe *de inhibitionibus, c.8. §.4.n.103.& 104.* & periculoſam vocat Ioan de Heuia *in Curia Philippica, p.3.§.3.n.30.*

5. Nec valet dicere: Ergo Principes debent impunè in regnis ſuis relinquere Epiſcopos, & Clericos ſeditioſos, & perturbantes pacem, & rempublicam: nam reſpondeo, quòd in ſimilibus caſibus Epiſcopi, & Clerici poſſunt à Summo Pontifice, & à ſuis Iudicibus reprimi, ac puniri, id iuſtè poſcentes Principes ad bonum publicum; quòd ſi tanta adeſſet neceſſitas, quòd clarè, & euidenter periculum eſſet in mora; tunc, vt notat Molina *tom.1. tract.2.diſp.31. concl.4.* Salas *de legib.tr.14.diſp.14.ſect.9. n.111.* Tanner *in 2.2.diſp.4.q.4.dub.1.n.30.* aduersùs Clericos, & Epiſcopos per modum iuſtæ defenſionis liceret Principi ſæculari facere id quod recta ratio ad impediendum damnum reipublicæ imminens, neceſſarium eſſe dictauerit. Et ideò Ceuallos mutans ſententiam *vbi ſuprà tract. de cognit. per viam viol p.2.q.77.n.9.* & Vgolinus *in Bulla Cœnæ, c.11 part.2.verſ. aut §.1. nu.3. §. in fin.* docuit, tunc Principes ſæculares poſſe Epiſcopos expellere à regno, & ſuis Diœceſibus, ſine timore excommunicationis, quando id faciunt de licentia Romani Pontificis, vel quando graue ſcandalum, & periculum reipublicæ timetur: quod vt moraliter contingat, vix credi poteſt, Romanus Pontifex conſuli non poteſt: quod, etiam loquens de Clerico docuit Salſedo *in pract.* Bernardi Diaz *cap.141 lit.B.* Et ratio eſt: quia, quando non adeſt periculum in mora, non habet locum modus iuſtæ defenſionis: nam conditio neceſſaria ad iuſtam defenſionem eſt, vt efficiatur cum moderamine inculpatæ tutelæ: ſed quando Princeps poteſt à Summo Pontifice, vel Prælato Eccleſiaſtico defenſionem poſtulare, non inculpatè ſe defendit: ergo &c. Vide Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.34.*& alios.

Sup. hoc periculo, & mora in Reſ. ſeq. §. verum. & infra Reſ. 92. §. Ad id. & in Reſ. 110. prope finem, verſ. quod caſus.

Sup. hoc in Reſolutionibus not. primæ huius Reſ.

RESOL. XXV.

An Epiſcopi, ſi non expelli à Regno, ſaltem tranſmitti poſſint ad Summum Pontificem pro animaduerſione? Ex part.5. tract.1. Reſ.5.

§. 1. NOuiſſimè ad hanc quæſtionem ita reſpondet Cutellius *ad leg.Feder. cap.22. not.25. num.5.* Si Epiſcopi ad rem publicam euocati, nulla iuſta cauſa accedente, obedire recuſent, vel ſi tumultus ſuſcitarent, ac temporalem iuriſdictionem ita læderent, vt pax publica Diœceſium turbaretur, muneribus laicis vſurpatis, nullæque hortationes, preceſque proficerent, vt ſua iuriſdictione contenti eſſent, putarent in Regnis illis, vbi Summus Pontifex longe abſit, vel ſi magnum eſſet in mora damnum, vel denique in prouinciis, à quibus incolæ ne extra lares litigent, ac querimonias effundant, conceſſione Pontificia conſtitutum eſſet, atque immemoriali conſuetudine probatum Epiſcopos, ſi eiici non poſſent, poſſe tamen Romano Pontifici (debito honore, perſonarumque decore ſeruato, cum epiſtolis cauſam, exceſſuſque continentibus) tranſmitti, vt à ſuo iudice plectantur. Per hoc enim Rex in eos ius non dicit, ſed ius dicenti reum, vt ſiſtat remittit, quod omni iure licere nemo vnquam dubitauit. Moueor ad hæc firmanda ex text. *in cap. filiis, vel nepotibus 16. q.6.* quem textum licèt diuersè Doctores accipiant, vt eſt videre per Dianam *reſ. 14.tr.2.de immun.Eccleſ.* tamen communiter à Canoniſtis & Theologis receptum eſt, vt licèt ex eo nullatenus iuriſdictio Principi laico tribuatur, ius tamen, quo poſſit apud Pontificem pro animaduerſione Epiſcopi inſtare, ac ei reum offerre, tribuitur. Huc vſque Cutellius.

Quæ hic eſt infra Reſ. 59 & in aliis eius primæ, & ſecundæ notationis.

2. Verùm hanc opinionem Cutellij prorſus non eſſe admittendam cenſeo, nam ex ſupradictis caſibus, quos ipſe affert, quis dicat ita Epiſcopum pacem turbare, vt Regnum periret, & Reſpublica corrueret, ſi à ſummo Pontifice, vt par eſt, expectanda eſſet reſponſio, ac ordinatio? Sunt chimæricæ inuentiones, non ſumus in India, ita vt ad compeſcendam, ſi adeſſet, licentiam & delicta Epiſcoporum, tanta eſſet neceſſitas, vt periculum eſſet in mora, ſi pro ruina publica ſubleuanda, Pontificis reſolutio expectaretur? Et licèt ego *in 1.part.tract.2. reſol.17.* in aliquo caſu aliquam iuſtam defenſionem, multis tamen cum conditionibus Principibus laicis conceſſi: tamen *ibid.reſ.7.* docui cum Salas hos caſus metaphyſicos eſſe, & moraliter vix contingere poſſe. Vnde abſolutè puto cum communi ſententia Doctorum, non ſolùm *in d.reſ.17.* ſed etiam à fortiori *in p.3.tr.1.reſ.27.* Epiſcopos atque etiam alias perſonas Eccleſiaſticas ſine incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ à iudicibus laicis à Regnis minimè expelli poſſe, quicquid contra me nouiſſimè doceat Soto maior de Tertiis *tom.7. c.41. n.190.* aduerſùs quem ſtrenuum Hiſpanum commilitonem oppono, multos alios relinquendo, & is eſt doctiſſimus & nunquam ſatis laudatus Præſes Valenzuela *in defenſ.cenſ. Pauli V. part.4. num.101.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

Quæ hic eſt infr.Reſ.110. & in alio §. eius vlt. not.

Quæ nunc hanc ſequetur ſignanter in §. Vnde. & in aliis eius not.

3. Sed dices, Cutellium poſt multa, tandem concedere Epiſcopos non poſſe expelli à Regno, docet verò tantùm poſſe tranſmitti ad ſummum Pontificem vt à ſuo iudice plectantur. Verùm quis non videt, hanc eſſe velatam Epiſcoporum expulſionem? Et quis tribuit iudicibus laicis hanc auctoritatem? Si Doctores, quos ad ſatietatem citaui *in part.1.tract.2. reſolut* 10. quibus nunc addo Caſtrum Palaum *tom.2. tract.12.diſput.vn.punct.6.numer.4.* concedunt tantùm iudici laico, ſi Clericus ſuſpectus ſit de fuga, aliàs minimè, vt poſſit in flagranti crimine illum ſumere vt ſuo iudici præſentet; imò aliqui abſolutè hoc negant, vt docet Souſa *in Bulla Cœnæ, c.16.diſputat.82.n.2.* & alij, quos in dicta reſolutione adduxi. Deus bone! quo pacto iudices laicos poſſe ſumere Epiſcopos in caſibus ſupradictis, vt præſentent eos ſummo Pontifici! Dicendum eſt igitur Principes hoc facientes in cenſuras Bullæ Cœnæ incidere. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Cutellij: & ad exemplum Epiſcopi Termularum, reſpondeo proceſſiſſe de facto, & non de iure: & non merentur audiri, qui iure fieri putant, quod ſolùm fit exemplo: & non quid factum ſit, ſed quid fieri debeat, eſt ſpectandum *ex l.ſed licèt 12.de offic.Præſid.& ex c.cum cauſam, de elect.* neque exempla niſi bona ſequenda ſunt, vt tradit Gellius *lib.10.Noct.Att.cap.19.* & ego ſcio Romæ hanc doctrinam penitus refelli tanquam contrariam Bullæ Cœnæ, & Concilio Tridentino. Ad argumentum verò, quod ipſe pro ſua ſententia adducit, nempe *c.filiis, vel nepotibus 16.q.6.* reſpondeo in dicto textu vt legenti patet, Principi laico minimè tribui, vt poſſit Epiſcopum tranſmittere ad ſummum Pontificem pro animaduerſione: ſed tantùm in illo textu dicitur, vt apud dictum Pontificem inſtet, rogando videlicet: vt aſſerunt Doctores penes me in loco citato à Cutellio. Imò ego abſolutè puto dictum *cap. filiis* eſſe per ſubſequentes Canones abrogatum, & ita docent Doctores, quos in dicto loco citaui, quibus nunc addo inſignem Canoniſtam inclytæ Academiæ Salmanticenſis Iacobum Sahagun de Villa Santa *in cap.decernimus, de iudiciis, numer.150.* Vnde non poſſum non admirari hanc ſententiam tam periculoſam pro cenſurarum incurſione, & tam ſcandaloſam, ſi in facti contingentia accideret, fundaſſe Cutellium in ſupracitato textu, qui ad rem nihil dicit, & ad quem Doctores tam veteres, quam recentiores reſponderunt, & ad quos ipſe ne verbum quidem reſpondet.

114. & in Reſ. 111. §. 1. & ſeq. & in Reſ. 112. & ex doctrina Reſ. 115. §. 2. ad medium.

Sup.hoc infra in Reſ. 59. & ſupra in Reſ. 16. §. Ad authoritatem.

RESOL. XXVI.

An Principes habeant ius conuocandi Epiſcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipſarum Eccleſiarum?

Et an poſſint Reges expellere à Regno Epiſcopos inobedientes mandatis Regiis?

Idem eſt dicendum de Clericis, quamuis perturbantibus Reipublicæ pacem? Ex part.3.tract.1.Reſ.27.

§. 1. REſpondent aliqui affirmatiuè, nam Rex ratione ſui muneris, & dignitatis eſt tutor, curator, cuſtos, defenſor, & iudex Eccleſiarum ſui Regni; & propterea ius habet conuocandi Præſules, & cæteros Eccleſiaſticos viros, vt communi Eccleſiarum ſaluti proſpiciant.

2. Sed hanc ſententiam, & meritò impugnat Azorius *p.1.lib.5.c.14.q.vlt.* Bonacina *de legibus diſp. 10. q.2.punct.1.§.1.num.14.* & Alex.Peſantius *tract.de immun. Eccleſ.diſp.21.* vbi ſic aſſerit. Dico Reges, & Principes ſæculares ratione ſui muneris, & officij nõ habere ius conuocandi Epiſcopos, & eis præcipiendi vt hoc, vel illud faciant, quia de iure diuino ſunt exempti à Principum ſæcularium iuriſdictione; poſſunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Epiſcopos, eoſque vocare, vt ad ſe veniant, non tanquam Epiſcopos, ſed tanquam Proceres, quia opus illis habeant, non tamen præcipiendo, & multò minùs ſub minis, & pœnis. Ita ille. Nec obſtat Reges ab aliquib. Iuriſcõſultis vocari Patronos in Cathedralibus

in Cathedralibus Eccleſiis; nomen enim *Patroni* ab ipſis vſurpatur pro defenſoribus, & protectoribus Eccleſiarum; non tamen hinc licèt inferre ipſis poteſtatem authoritatiuè conuocandi Eccleſiaſticos communicatam fuiſſe. Vide etiam nouiſſimè Bonacinam *tom.3.diſp.1.quæſt.16.ſect.1.punct.5.num.13.*

3. Vnde ex his infertur, quàm malè aſſerant aliqui poſſe Reges expellere à Regno Epiſcopos inobedientes mandatis regiis; ſed contra hanc ſententiam nos fuſiùs diximus *in tract.1.p.1.de immun. Eccleſ.reſol* 17. nunc tantùm adducam verba Ioannis de Heuia *in Curia Philippica, par.3.* §.3.*num.*30. vbi ſic ait. [Aunque parece que el Clerigo que turba la Republica, y paz, puede ſer echado del Reyno, por el Rey, y ſu Conſejo por eſtar à ſu cuenta el procurar eſta paz, eſto es peligroſo, y no ſe admite ſegon Gregorio Lopez.] Sed hoc eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam non ſolùm Theologi, ſed etiam ipſimet Reges ore proprio confeſſi ſunt.

c eſt ... ſ.24 25. ...n. Ad ..., & Re... 6. §. ...q. & ... tr. ... con- hoc ant infrà §.§.2 ...nem ...t tā- lege to-

4. Audiant igitur neoterici Iuriſconſulti Concordatum Reginæ D. Eleonoræ, quod affert doctus Iuriſconſultus Hiſpanus Ioannes Dionyſius Portocarrero *in allegat. pro iuriſdictione DD. Inquiſ. cum miniſtris Regiis folio mihi 61.* vbi ſic aſſerit, Abyſſus abyſſum inuocat, [Llegaron à declarar al Inquiſidor por Banido, y mandarlo ſalir del Reyno, y occupar las temporalidades, como ſi por ſemejante procedimiento no ſe incurrieſſen en las penas, y cenſuras de la Bulla in Cœna Domini cap.17. Ni podian ignorar la Concordia de la Señora Reyna Doña Leonora, donde ſe dize. Super eo verò, quod conqueritur, quòd perſonæ Eccleſiaſticæ eiiciantur, ſeu banniantur à Regno concordatum eſt, *quòd illud ſi vnquam factum eſt, malè factum eſt, cùm euidenter ſit contra libertatem Eccleſiaſticam*] & eſt concordatum, quòd Dominus Rex declaret, quòd in poſterum nunquam fiat.

5. Hæc ſunt verba Concordiæ, in quibus amice lector audiſti ex ore Regis, quòd eiicere Eccleſiaſticos viros è Regno, eſt euidenter contra libertatem Eccleſiaſticam; ſed faxit Deus, vt non ſint aliqui contrarium Regibus conſulentes; at væ væ illis, vnde non eſt audiendus nouiſſimè Salgado *de protect.Reg.tom.1.p.2.c.2.à num.*273.*vſque ad num.*280.

RESOL. XXVII.

An Reges poſſint detinere Epiſcopos pro gubernatione alicuius Regni, ſeu conſilij?

Et an dicti excuſentur à reſidentia in dicto caſu?

Et difficultas eſt, an hoc efficere poſſint Reges ex priuilegio aliquo à Romano Pontifice obtento?

Et an ſi ſupradicta priuilegia verè exiſtant modo ſint reuocata.

Et an in hoc non poſſit Summus Pontifex diſpenſare, ſi non adſit neceſſitas publica, & bonum commune; & an reſidentia Epiſcopi ſit aliàs de iure diuino. Ex part. 3. tract.1.Reſ.5.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Bobadilla *in pol tom.1. lib.2.cap.18. num.99.* vbi ſic aſſerit. [Si el Clerigo tomaſſe officio del Rey de Preſidente, ò Conſejero, ò Oydor, ò en otra manera, lo qual es licito, y puede el Rey detener à los Eccleſiaſticos para ello, y ſe excuſan por eſta razon de no reſidir en las Igleſias.]

2. Sed propria authoritate id poſſe efficere Reges falſum eſt, nullam enim in dictos Eccleſiaſticos iuriſdictionem habent; difficultas eſt, an hoc efficere poſſint ex priuilegio aliquo à Romano Pontifice obtento; Affirmatiuè reſpondet Ioan. Selua *de beneſ.part.4.quæſt.6.* Ceuallos *in communibus quæſt.*585. *num.7.* Petrus Gregorius *de beneſ.cap.7. num.9.* Boërius *deciſ.*17. Rebuffus *in Concordatis tit.de collat.*§.1. *ver.reſidentia*, vbi docent Reges, ac Principes habere priuilegia à Sede Apoſtolica, vt Epiſcopi, & alij Clerici, qui illis inſeruiunt in aliquo officio, ſeu ſeruitio non teneantur reſidere & poſſint percipere fructus beneficiorum.

3. Verùm ſupradicta priuilegia, ſi verè extarent, eſſe modò reuocata, putat Garſias Doctor Hiſpanus *in tract.de beneſ.tom.1.part.3.cap.2.num.*390. ſic aſſerens. Exiſtentes in ſeruitio, aut officiis Regis, ſeu Principis non excuſantur à reſidentia, nec poſſunt percipere fructus in abſentia; nam in iure non eſt tale priuilegium, quidquid teneant aliqui; & ſi aliquod priuilegium fuit eis conceſſum, reuocatum eſt iam per Concilium Tridentinum, & Bullam Pij IV. Ita ille.

4. Sed quicquid ſit de ſupradicta reuocatione, ego puto cum Sanctarello *var.reſol.p.1.q.3.n.7.* talia priuilegia intelligenda eſſe, quando abſque alicuius Epiſcopi præſentia Regnum, ſeu illud officium commodè non poſſit adminiſtrari; in tali enim caſu * Papa poteſt dare licentiam Epiſcopo, vt propter bonum commune Regni abſit à ſua Eccleſia, & ſic intelligendus eſt Rodriquez *in ſumm.tom.1.cap.275. num.3.* Vnde aduertant Reges, & Epiſcopi, nam in hoc faxit Deus, vt ſæpiùs non errent; quia ſi illa Regna, & officia per laicos poſſint aliàs æquè commodè adminiſtrari, tunc Reges, & Epiſcopi non poſſunt aliquo priuilegio ad hoc à Romano Pontifice conceſſo vti; nam in hoc caſu Romanus Pontifex non poteſt diſpenſare, cùm non adſit neceſſitas publica, & bonum commune; & reſidentia aliàs ſit de iure diuino, vt docet Leſſius *lib.2. cap.34.dub.29.num.*153. Azorius *tom.2.lib.7.cap.4.q.1.* Valentia *tom.3.diſput.10.quæſt.39.punct.5.* Comitolus *in reſponſ.mor. lib.1. quæſt.59.* Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ diſp.4.quæſt.6.dub.7.num.*181. Sanchez *de matr. lib.8.diſp.6.num.5.* ergo, &c.

* Sup. hoc & ſeqq. in hoc §. late tom.3. tract. 3. Reſ.70.

Sup. hoc ibidem.

5. Ex his apparet quantum expediret Epiſcopis non acceptare officia in Regiis Tribunalibus, quia ratio de ouibus Deo reddenda eſt, & expediens eſſet valdè Regibus Epiſcopos in his officiis minimè occupare, quia alij ſufficientes inueniuntur; ſed claudam hanc reſolutionem cum verbis Ioannis Sancij Doctoris Hiſpani *in ſuis ſelectis diſput.*47.*num.*26. ſic aſſerentis. Proh dolor! arbitrantur aliqui ſe Chriſti Vicarium agere poſſe, & Cæſaris, nimis diſtans eſſe paſtorem ouium, & ſedere iudicem cauſarum ciuilium, nullus ignorat; Neminem poſſe duobus dominis ſeruire Chriſtus eſt teſtatus. Emittat Deus lucem Cæſari, vt velit excludere à ſuis Aulis Prætoriis, & Tribunalibus Eccleſiaſticos; & tractent fabrilia fabri. Ita Sancius.

6. Vide etiam ex Iuriſconſultis Hiſpanis doctum Barboſam *de poteſt.Epiſ.part.3. allegat.*53.*n.*17. vbi ſic ait: In Curia Regum, & aliorum ſæcularium Principum fungentes munere, & officio Regij Præſidis, vel Confeſſarij, vel Conſiliarij, aut Proregis non eximuntur à reſidentia ſuorum Epiſcopatuum, niſi ea ſit hominum penuria, vt alij ſatis idonei minimè reperiantur, qui hæc præſtent obſequia, nec in hoc Cæſaris facultas de qua *in Auth.quom oport. Epiſ.collat.1.& in Auth.de ſanct.Epiſc.collat.9.* aliquam vim habet. Ita Barboſa, & ego, vnde qui habent aures audiendi, audiant.

RESOL. XXVIII.

An Reges poſſint expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi

 ſimoniacè

ſimoniace electus eſt?
Et an ita facientes incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex part.4 tract.1.Reſ.76.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Bodadilla *in polit. tom.1. lib.2. cap.18. num. 65.* vbi ſic ait. [Podra el Rey echar del Obiſpado el Obiſpo promouido por ſimonia, ſegun lo eſcriue y funda Chaſſaneo] *in catal.gloria mundi part.5. conſiderat. 24. numero* 142.

2. Sed hæc opinio eſt falſa, cùm tam reſpectu cauſæ, quæ ſpiritualis eſt, quàm reſpectu perſonæ, quæ Eccleſiaſtica eſt, illius cognitio ſpectet ad Summum Pontificem, & ideo Reges hanc Bobadillæ ſententiam ſequentes certum eſt in cenſuras Bullæ Cœnæ incurrere, & ita docet Megalius *in 3. p.lib.3.c.11. num.18.*

RESOL. XXIX.

An Epiſcopi feudatarij Regum debeant prius obedire Regi quam Papæ, ſeu Metropolitano?
Et an Prælati feuda à Rege tenentes teneantur in bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundum feudorum conditionem?
Et an Rex poſſit præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, vt cum ipſo eant ad bellum. Ex part.3. tract.1.Reſ.6.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Olibanus *de iure Fiſci cap.10. num.6.* & Carolus Degraſſalius *Regalium Franciæ lib.2. iur.13.* vbi auſi ſunt dicere, quòd Epiſcopus feuda tenens à Rege, prius debet obedire Regi, quàm Papæ; ſed iſti Authores cautè legendi ſunt, nam paſſim multa aſſerunt aduersùs Eccleſiaſticam immunitatem.

2. Ideò contrariam ſententiam docet Martha *de iuriſdict.part.4.cent.1.caſ.18.n.22.* qui etiam *num.13.* firmat idem dicendum eſſe, ſi Metropolitanus Epiſcopum vocaret; nam in tali caſu Epiſcopus tenetur obedire magis ſuo Metropolitano, quàm Regi etiam directo domino feudi; quia maius vinculum eſt ſpirituale, quàm temporale *c.ſolitæ, de maior.& obedient.* nec obſtat iuramentum fidelitatis directo domino factum, quia ſemper intelligitur excepta authoritas ſui Superioris.

3. Notandum eſt etiam dictum Degraſſalium *vbi ſuprà in iure 14.* & Olibanum *de iure Fiſci cap.8. n.2.* adnotare quòd Prælati feuda à Rege tenentes, tenentur in bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundùm feudorum conditionem.

4. Sed tu circa hanc quæſtionem vide Martham *vbi ſuprà num.26. & caſ.12. num.18.* vide etiam Intrigliolum *de feudis quæſt.30. num.24.* & Petrum de Gregorio *tract. de conceſſ. feudi part.8.quæſt.2. verſ. tertiò limito.* Vnde ex his apparet falſam eſſe ſententiam Mancelot. *in ſuo templo iudicum lib.1. cap.2. de Rege, §.3.num.9.* in fine, aſſerentis, poſſe Regem præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, vt cum ipſo eant ad bellum, quod antea docuerat etiam Petrus Antibolus *de muneribus part. 3. n.97. tom.12. tractatuum fol.28.col.2.*

RESOL. XXX.

An collatio Epiſcopatuum, & aliorum beneficiorum poſſit à Principe laico præſcriptione acquiri?
Et notatur, quod vt conſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitima, & præſcripta. Ex part.3.tract.1. Reſ.65.

§.1. NEgatiuè Reſpondeo cum Cardinali Tuſcho *tom.4.concl.452.num.28.* vbi ſic ait, licèt ex priuilegio poſſit per Papam concedi collatio beneficiorum laico; non tamen poteſt conſuetudine, neque præſcriptione acquiri etiam per tempus immemorabile; quia laici ſunt incapaces. Ita ille, cuius opinionem Probus *in addit ad Ioannem Monachum cap.2.de præbend.num.7. & 8. in 6.* aſſerit eſſe communem, vide etiam Zabarellam *conſ.57. ſub num. 2.* & Doctores quos citat, & ſequitur Silua *de beneficiis part.1.quæſt.23.num.16.*

Sup. his ſuprà in Reſ. 2. §. vlt. ſed lege eam per totam.

2. Pro cuius ſententiæ explicatione notandum eſt, quòd vt conſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitimè præſcripta; conſuetudo autem præſcribi non poteſt, quoties ſubiectum eſt incapax illius rei, quæ per conſuetudinem induci prætenditur, vt notat Panormitanus, & Felinus *in cap.cauſam, de præſcript. & in cap.4.de conſuetud.* Decianus *in tract. crim.tom.1.lib.4.cap.9.num.14.* & alij communiter; cùm ergo laici incapaces ſint iuriſdictionis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, ex *cap.cauſam, de præſcript. & c. ſolitæ, de maior. & obedient.* ſequitur ipſos non poſſe hanc iuriſdictionem per conſuetudinem acquirere; ex quibus clarè apparet non poſſe prætextu conſuetudinis iudices laicos ſe tueri, & excuſari, & ideò optimè Cardinalis Tuſchus *vbi ſupra tom.4. concluſ. 452.num.44.* aſſeruit, omnes caſus, qui provt atteſtantur Doctores ex conſuetudine alicuius Regni, vel prouinciæ, ſunt contra ius commune, & ſic ſuper eis non poteſt fieri fundamentum, niſi quia ſic de facto ſeruatur: vnde talis conſuetudo etiam immemorabilis, vel præſcriptio immemorabilis non valet. Ita ille, & ego.

3. Vt igitur Reges Epiſcopatus, & beneficia conferant, ad hoc requiritur priuilegium, nec ſuffragatur vlla conſuetudo, aut præſcriptio, etiamſi eſſet immemorabilis cum perpetua tolerantia Papæ; cùm enim verſemur in his, quæ non ſunt quæſibilia ſine Principis conceſſione, tolerantia de nihilo inſeruit; hæc enim non eſt tolerantia, ſed ſimplex conniuentia, ſeu patientia, quæ nuſquam inducit diſpenſationem in his quæ ſunt contra iuris diſpoſitionem, vt eſt text.*in cap.cùm iamdudum, de præbendis, & ibi gloſſa.* ea ſiquidem conniuentia incidit ad euitanda dumtaxat ſcandala quæ poſſent committi in auferendo huiuſmodi abuſus, vt tradunt Doctores *in cap.2. de præben.* Quippe crimen publicum diſſimulare dupliciter contingit, vno modo ipſum actum crimìnoſum non prohibendo, cùm prohiberi poſſit, vt hæc Eccleſia Romana non ſuſtinet, nec diſſimulat, imò prohibet in canonibus ſuprà citatis; altero tranſgreſſorem talis prohibitionis non puniendo, & hoc modo Eccleſia diſſimulat aliqua propter difficultatem correctionis, vt benè aduertit Turrecremata *in can. ſingula, num.8. diſt.89.* multa enim tolerantur, quæ ſi in iudicium deducerentur, exigente iuſtitia non tolerarentur, vt dicit textus ſuprà allegatus *in cap.iamdudum de præben.* & hæc omnia docet Lotherius *tom.1.de re beneficiaria, lib.1. quæſt.6. num.39. & 41.* Hinc ſi Rex noſter, vel alij Reges hodie conferunt Epiſcopatus, & alia beneficia, hoc ex priuilegio Romani Pontificis procedere dicendum videtur, vnde extante tali priuilegio non dicuntur, dicto modo loquendo, Reges conferre dicta beneficia, ſed Papa mediante miniſterio Regum, atque ita collatio non reputatur regia, aut alterius Principis, ſed merè Apoſtolica, & ideo omnia ſupradicta firmauit Rota in vna Aquinenſis Monaſterij die 26. Ianuarij 1601. coram Illuſtriſſimo Seraphino, & tenet Riccius *in praxi tom.4. reſ.137.* qui per extenſum ponit dictam ſacræ Rotæ Romanæ deciſionem, quam omnino vide.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 2. prope finem, & in Reſ.10. & 11. §. verum & infrà in Reſ.37. §.Ad tertium curſim, ſed cum alio Authore. & in Reſol.41 & 119 in fine.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. §.1. curſim ante med.

RESOL.

RESOL. XXXI.

An Reges poſſint ſe intromittere, quando ab aliquo Epiſcopo non ſeruatur aliquod Decretum Concilij Tridentini? Ex part.1.tract.2.Reſ.102.alias 101.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet, loquens de Rege Hiſpaniarum, Bobadill. *in polit tom.1.lib.2. c.*8.*n.*194.& Ceuall.*tract. de cognit. per viam viol.p.*1. *gloſſ.6.n.*62.*& p.2.q.3.n.9.& q.99.n.*16. vbi ſic aſſerit: [En nueſtra Eſpaña ſe pratica, que el Rey nueſtro Señor, y ſu Real Conſejo, ſea Iuez competente, para que ſe guarde el Concilio Tridentino.]

2. Sed iſtam practicam non ſolùm Theologi, ſed etiam Iuriſconſulti minimè admittunt: vnde Pereira *in tract. de man. reg. p.*1.*c.*8.*n.*11. ſic ait: [Reſpuenda eſt illa praxis, quæ maximè inualuit pluribus ſententiis Senatus corroborata, quòd ad regium Tribunal ſupplicare liceat, quoties aliquod Concilij Tridentini decretum ab Epiſcopo non obſeruatur; quaſi Reges ſint Concilij Protectores: hoc enim repugnat ipſi Concil. *ſeſſ.*21. *de reform. cap.*3. nec his caſibus violentia ineſt, cui occurri per ſæcularem debeat.] Ita ille, & ego. Quando igitur Epiſcopus non obſeruat aliquod Concilij Decretum, recurrendum eſt ad Archiepiſcopum, & non ad Regem.

RESOL. XXXII.

An reſidentia Epiſcoporum pertineat ad principes ſæculares?

Ne item Epiſcopi Eccleſiarum bona diſſipent, ne decimas fructuum præter quam conſuetas exigant, & alia ſimilia faciant, &c. Ex part.3.tract.1.Reſ.42.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent aliqui, & ſic aſſerit Ortiz *in ſumma cap.6.num.*3. [Pueden los Reyes hazer que los Obiſpos y Curas reſidan.] Sed contrariam ſententiam omnino tenendam eſſe puto cum Filliucio *tom.2. tr.*28. *p.*2. *c.*9.*n.*136. & Azorio *p.*2.*lib.*11.*c.*7. vbi ſic ait: Si quæras an Regum ſit prohibere, vel curare, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus canonico iure conſtitutum, ne item Eccleſiarum bona diſſipent, nec decimas fructuum, præterquam conſuetas, exigant, &c. Reſpondeo hæc, & alia ſimilia Regum non eſſe, quia laici in Clericos poteſtatem, & iuriſdictionem non habent, & poſſunt monere Romanum Pontificem, vt curet diſciplinam Eccleſiaſticam ab Epiſcopis ſeruari. Sic Azorius, & Filliucius.

RESOL. XXXIII.

An Principes, ſeu Miniſtri Regij faciendo literas hortatorias ad Epiſcopos, vt ab aliqua mala determinatione deſiſtant, vt eſt in vſu in Regno Neapolitano, faciant contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidant in cenſuras Bullæ? Ex part.1. tract.2. Reſ.55. alias 54.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Coriolanus *in Bull. Cœnæ excomm.*16. vbi ſic habet: [Hortatoriæ hîc non cõprehendantur: eſt autẽ hortatoria, litera amicabilis ſi Epiſcopus aliquid contra laicum impertinenter faciens ab officialibus ſæcularibus hortatur, vt deſiſtat à faciendo talia.] idem etiã docet Megal. *in 3.p.lib.3. cap.*19. *n.6.* quia verba exhortatoria ſolum conſilium important, & neceſſitatem non inducunt; niſi tamen in his literis Princeps precatoriis verbis vteretur, & non tantùm exhortatoriis: nam in tali caſu res eſſet multùm ſcrupuloſa: nam preces Principum mandato æquiparantur.

RESOL. XXXIV.

An Miniſtri Regij poſſint detinere in Cancellariis Bullas Apoſtolicas ad examinandum, & executioni mandandum? Ex part.1.tract.2.Reſ.13.alias 12.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent Iuriſconſulti, & præcipuè Ceuallos *in tract. de cognitione per viam viol. in Prolog.n.*157.*gloſſa 6.n.6. & Gloſſa* 7. *n.*33. Ioan. de Heuia *in Curia Philipp.p.*1.§.5.*n.*5. Seſſe *de inhibitionib. iuſt. Arag. c.*8.§.3.*n.*83. *&* 88. Cenedus *in quæſt. canonicis, quæſt.*45. *num.*21. *& ſequent.* Flores de Mena, Couarruuias & alij: & ex Theologis hãc ſententiam videtur approbare Malderus, Epiſcopus Antuerpienſis, *in 2.2.quæſt.5.art.10.dub.8.in fine,* vbi ſic ait: [Non videtur improbabile, quod Couarruuias *pract.qq. cap.*35. accuratè tradidit, ex Papæ conſenſu præſcriptione, vſu immemorabili, & euidenti ſpiritualis regiminis vtilitate, Tribunalia regia in quibuſdam regnis ritè ita practicare; vt ſine ſua permiſſione, & conſenſu nequeant quædam apoſtolica mandata executioni mandari.] Ita ille. Sed hæc magis abſolutè docuit Rodriguez *in Addit. ad §. 9. Bullæ Cruciatæ, fol. mihi* 159. ſic aſſerens: [Dudaſe maſſi los Reyes, Principes, y Oydores de los Cõſejos Reales, deteniendo las letras apoſtolicas, quedan deſcomulgados por la Bulla de la Cena: y reſpondo que no, porque el Iuez Ecleſiaſtico no los tiene por deſcomulgados, ni ſu Santidad, ſabiendo que lo hazẽ de ordinario, los declara por tales, ni el pueblo Chriſtiano los euita.] Hieronymus Llamas *in inſtruct. Confeſſ. p.*1. *cap.*7. §.19. ſic ait: [Eſt aduertendum, quòd ab immemorabili Reges Hiſpaniæ examinant literas Apoſtolicas, ſic gratiæ, ſicut iuſtitiæ, cum omni reuerentia, & ſubiectione, ſolùm ne doloſæ, ſuſpectæve ſint, vel furtiuæ, & ſubreptitiæ: & hoc cedit in obſequium Apoſtolicæ Sedis: & ſi ij limites non exceduntur, hoc non damnant Summi Pontifices, neque cenſuris vetant; ſecùs ſi malitioſè, & cautelosè id fiat, in fauorem vnius, & damnum alterius.] Et ex Iacobo de Graſſiis *in deciſ. p.*1.*lib.*4.*c.*10.*n.*120. videntur adeſſe concordata inter Pontificem, & Regem noſtrum ſuper hoc: nam ita loquitur: [Conſideratis, viſiſque literis de hac re à Papa Regi Philippo miſſis, & è contra, cenſeo non eſſe condemnãdos, nec incurrere excommunicationem Regios Magiſtratus, expedientes Regium Exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apoſtolica deciſum fuerit. Caueant autem miniſtri Regis, cuius mens ſanctiſſima eſt, in non inferendo præiudicium ſanctæ Sedi Apoſtolicæ; neque diuexent negotiatores in non expediendo Regium Exequatur.] Ita de Graſſiis. Vide etiam Henriquez *lib.*4.*c.*12. *n.6. in Gloſſa, lit. Q.* & Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.*1. *c.*6. *art.2.dub.2.concl.*1.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infrà in Reſ. 47.§. Igitur. ad medium, ſed lege eam per totam, & alias eius ſecundæ ann. & ex Reſ.92. §. Et ideò in fine.

2. Sed his non obſtantibus, communiter Theologi docent, nullo modo ſuſtineri poſſe vſum retinendi, & examinandi literas Apoſtolicas per laicam poteſtatem: vnde quia Zerola *in praxi, p.*1.*ver. Literæ Apoſtolicæ,* affirmatiuam ſentẽtiam docebat in editione facta Lugduni; ex permiſſione Magiſtri Sacri Palatij, in loco citato fuerunt appoſita in margine hæc verba: *Cautè lege: nam ſunt hæc contra authoritatem Apoſtolicam, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam.* Et ideò hanc ſecundam opinionem mordicùs tenet

Filliucius

Filliucius *tom.1.tract.16.c.8.num.119.& ſeq.*Reginaldus *tom.1. lib.9.c.22.n.338.*Azor.*part.1.lib.5. c.14.q.4.* Altherius *de cenſuris,tom.1.diſp. 15. c.2. fol.mihi 664. col.2.*Bonacina *de leg.diſp.2.q.20.punct.1.§.1. num.15.* Peſantius *tract.de immunit.Eccl.diſp.17.num.3.* Duardus *in Bulla Cœnæ,lib.2.c.13.q.5.*Acoſta *in Expoſ.Bull. Cruciat.q.96.per totam.*Souſa *in Expoſ.Bull.Cœn.c.13. diſp.76.con.1.n.2.4.& 9.*& alij. Et probatur ex verbis Bullæ,ibi : *Capi & retineri faciunt.*Et ibi: *Qui impediunt, & prohibent ſimpliciter,vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examinari, executioni mandari.* Non tamen negant hi Doctores,litteras Apoſtolicas recognoſci quidem poſſe, & diſcuti, cùm dubitatur de earum ſubreptione, aut falſitate; ſed hoc ad Eccleſiaſticum Iudicem pertinet,& non ad ſæcularem. Hæc igitur cauſa diſcuti debet apud Epiſcopos,Archiepiſcopos, & Nuncios Apoſtolicos,qui ad Prouincias, & Regna mittuntur;& non apud profanos Magiſtratus, qui iuris, & poteſtatis Eccleſiaſticæ incapaces ſunt. Sed circa præſentem quæſtionem, vide omninò Acoſta, *vbi ſuprà.*

RESOL. XXXV.

An ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam recognoſcere, & detinere Bullas Pontificias in Regiis Cancellariis? Ex part.5. tract.1. Reſ.12.

§ 1. INter doctos Iuriſconſultos Hiſpanos (ferax enim ſemper doctorum hominum Hiſpania) nouiſſimè floruit eruditus Ioannes del Caſtillo Sotomaior,qui *tom.7.de Tertiis, cap.41.num.184.* circa præſentem quæſtionem negatiuam ſententiam docet,& nominatim contra me inſurgit,nixus auctoritate aliquotum Canonum,videlicet *c.2.5.20.& 27.de reſcriptis.cap.ſi motu proprio, de præbend. & cap.fin. de filiis presbyter in 6.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius notat.

2. Sed his non obſtantibus, ego contrariam ſententiam docui *in 1.part.tract.2.reſ.12.* Verùm quia, vt dixi aduersùm me acriter colluctatur Sotomaior; ideò iterum defenſionis cauſa affirmatiuam ſententiam ſtabilire cogor. Dico igitur quòd poteſtas recognoſcendi, & examinandi litteras Apoſtolicas, vtrùm ſint veræ, aut falſæ, ſubreptitiæ, aut legitimæ, eſt purè & merè Eccleſiaſtica ex ipſo obiecto. Et ideò in ſolas perſonas Eccleſiaſticas cadit, id eſt, in Legatos, Nuncios, Patriarchas,Archiepiſcopos, &c. non autem in laicos quoſcunque. Et quemadmodum laici etiam principes non poſſunt ſe intromittere vllo modo in iudicandis,aut diſponendis aliis rebus Eccleſiaſticis, *c.bene quidem,diſp.96.& cap.decernimus, de iudiciis,*& ſpecialiter in recognoſcẽdis, aut examinandis ſententiis & cenſuris, ſed illas tenentur ſtatim acceptare, & exequi, & præbere Epiſcopis pro illarum executione etiam auxilium brachij ſæcularis,vt patet ex Trident.*ſeſſ.25. cap.5.de Regul.* Ita nec poſſunt ſe intromittere in recognoſcendis literis Apoſtolicis, & cum huiuſmodi facultatis Eccleſiaſticæ, qua laici ſunt, ſint planè incapaces, ſequitur vt nulla, quamuis longiſſima, præſcriptione poſſint illam præſcribere, cùm præſcriptio tribuat ius in ſubiecto capaci, non autem tribuat ipſam capacitatem ſi non inuenit.

Sup. hoc infra in Reſ. 104.§.1. ſed lege etiam § 1. & alias Reſ. & §§. eius primæ notat.

3. Sed dices, cùm cuilibet datum ſit ſe defendere & illæſum ſeruare, & Rex ius habeat ex priuilegio à Pontifice conceſſo, vt nemini externo beneficium aut penſio Eccleſiaſtica concedatur, illiſque compertum ſit hoc ius ſæpe ſubreptitiis literis derogari, iure ipſo naturali videtur illis conceſſum poſſe hoc damnum, & iniuriam præcauere.Neque contra voluntatem Pontificis videntur procedere, ſed potiùs ſe illi conformare; non enim credendum eſt Pontificem velle ſubreptitias litteras effectum habere. Et quidem ſi certò conſtaret de ſurreptione, clarum eſt nullam eſſe obligationem obediendi,nullumque peccatum committi in impedienda illarum exequutione Sed quia antequam per Regios Conſiliarios examinentur, id non conſtat, licèt ſæpe contingat ſubreptitias reperiri, ea de cauſa dubium non leue eſt,an ob defenſionem proprij iuris Regij Conſiliarij hanc examinationem poſſint præſtare, non enim videtur eſſe locus defenſioni, niſi priùs conſtet de iniuria. Item vt docet Caſtrus Palaus *tom.2.tract.12.diſp.vn. punct.8.num.10.* vel illa iniuria eſt notoria ex ſe, vel ſolùm ex declaratione Regij Tribunalis, ex ſe notoria eſſe non poteſt,nam quouſque literæ non examinentur, non poteſt conſtare de earum ſubreptione, & falſitate. Ex declaratione Regij Tribunalis conſtare non poteſt, tum quia nemini datum eſt ius ſibi dicere in cauſa propria; tum, quia illa declaratio eſt ab incompetenti iudice, nempe ſæculari in materia Eccleſiaſtica; tum, quia ad præmittendam hanc declarationem debebat iam de iniuria conſtare,cùm in hac declaratione iuriſdictio Eccleſiaſtica vſurpetur. ergo, &c.

4. Hinc Pontifex in Bulla Cœnæ omnia maturo iudicio conſiderans, omnéſque præuidens rationes, quæ pro contraria parte facere poſſunt,nihilominus illas omnes exprimens,illiſque non obſtantibus, vt videre eſt in eadem Bulla,maximè ad illa verba,*etiam prætextu violentiæ,ſeu, vt aiunt, ad nos informandos* excommunicat omnes,& quaſcumque perſonas,quæ quocumque prætextu retardauerint in ſuis Cancellariis Bullas Apoſtolicas. Confirmantur ſupradicta ex ſequenti Pontificio diplomate, quod inuenies apud Azeuedum *tom.1.lib.3.tit.6.leg.37.*

5. Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Inter curas multiplices, quæ nobis ex Apoſtolatus officio incumbere dignoſcuntur, illam libenter amplectimur, per quam animarum periculis, & ſcandalis valeat obuiari prout in Domino conſpicimus ſalubriter expedire. Cùm itaque, ſicut chariſſimus in Chriſto filius noſter Ferdinandus Rex, & chariſſima in Chriſto filia noſtra Elizabeth Regina Caſtellæ & Legionis & Aragonum Illuſtres,Nobis nuper per dilectum filium Nobilem virum Didacum Lupi de Haro Militem Regni Galiciæ Gubernatorem per eos ad nos pro præſtanda nobis obedientia Oratorem deſtinatum exponi fecerunt,quòd in prædictis Regnis,atq; aliis dominiis, diuerſæ perſonæ litteras ficticitias & ſimulatas Indulgentiarum oſtendere non verentur,animas Chriſti fidelium multipliciter decipientes,& illudentes, vt ſub falſis illuſionibus huiuſmodi à Chriſti fidelibus pecunias valeant extorquere. Nos attendentes præmiſſa eſſe mali exempli fomenta, ac volentes prout tenemur, huiuſmodi ſcandalis,& periculis obuiare authoritate Apoſtolica tenore præſentium omnes & ſingulas Indulgentias conceſſas, & concedendas in poſterum ſuſpendimus, & ſuſpenſas eſſe decernimus,donec per loci Ordinarium in cuius ciuitate & Diœceſi pro tempore publicabuntur priùs & deinde per Noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ prædictæ Nuncium in partibus illis tunc exiſtentem, ac Capellanum maiorem eorundem Regis & Reginæ conſilio exiſtentes per eos ad id deputandos benè & diligenter an ſint veræ literæ Apoſtolicæ, viſæ & inſpectæ fuerint.Quòd ſi compertum fuerit per eos litteras ipſas omni prorſus falſitatis carere ſuſpicione ac veras litteras Apoſtolicas eſſe,tunc liberè per illos ad quos iuxta earumdem litterarum tenorem ſpectat

poſſint

poſſint publicari, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnat. 1043. 6. kal. Auguſti.

6. Vnde in legibus Recopilationum, teſte Lara *in compen. Trium Gratiarum lib. 2. fol. 133.* ſic habetur [Mandamos que ningun perſona de qualquier eſtado que ſea no pueda publicar por eſcrito, ni por pregones, ni palabra, ni de otra manera Bulas, Gracias Indulgencias, Iubileos, ni otras facultades que ſuelen ſer concedidas por los Pontifices à Igleſias, Monaſterios, Hoſpidales, y otros Lugares, ſinque primero conforme à la Bula del Papa Alexandro ſean examinadas por el Prelado de la Dioceſis en donde ſe huuiere de hazer la publicacion y que no ſe puedan publicar, ſi no deſpues de ſer examinadas por ordinario. Sean tambien examinadas, y approuadas por la perſona, ò perſonas por Nos nombradas en eſta Corte en virtu de la dicha Bula de ſu Santidad.] Ita ibi. Patet igitur ex ſupradicta Bulla non poſſe Reges iure proprio, vt vult Sotomaior, & alij aduerſarij, litteras Apoſtolicas recognoſcere, ſed ſi hoc facere volunt ad euitanda inconuenientia in ſuis Regnis, petere debent licentiam à Summo Pontifice, vt fecit Catholicus Ferdinandus Rex, cui Pontifex, vt viſum eſt in dicta Bulla, & fatetur ipſe Rex, conceſſit poſſe ipſum deputare perſonas ad examinandas, & recognoſcendas litteras Apoſtolicas Indulgentiarum.

7. Nec textus contra me à Sotomaiore adducti faciunt pro ſua ſententia. Nam fateor ſummum Pontificem nolle ſua reſcripta, ſi veritati non nitantur, executioni mandari; ſed non ex hoc ſequitur illa à laicis examinari poſſe. Quamobrem ſi dubitetur de validitate literarum Apoſtolicarum, vel etiam de illarum inualiditate conſtet, laici iudices de hoc opponere poſſunt coram Eccleſiaſtico iudice, cuius eſt Apoſtolicas litteras examinare, diſcutere, & recognoſcere; vel etiam Summo Pontifici ſupplicationes exhibere, modò ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur. Imò ſi detur caſus vt aditus ad iudicē Eccleſiaſticum non pateat, vel ipſe nollet declarare ſubreptionem literarum, & periculum ſit in mora grauis damni, ſi literæ Apoſtolicæ ſubreptitiæ executioni mandentur, poſſe Principem laicum illarum executionem impedire, & interim hac de re cum humilitate certiorem facere ſummum Pontificem, tradit Bonac. *in Bulla Cœn. diſp. 1. q. 14. punct. 2. num. 20.* Praxim igitur, de qua loquimur, & defendit Sotomaior, dicendum eſt imponere maximum grauamen Bullis Pontificiis, dum non poſſunt in partibus dari executioni ſine examine, & approbatione Cancellariæ, per quod ſummus Pontifex, vt patet expreſsè in Bulla Cœnæ, reputat Eccleſiaſticæ iuriſdictioni violentiam inferri; & ideò aduerſùs contrauenientes cenſuras fulminat: etſi in Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. c. 20.* Pontifex hortetur Reges ac Principes, ne permittant Eccleſiaſticos à iudicibus ſæcularibus in aliquo grauari. Iam autem maximè grauantur perſonæ Eccleſiaſticæ, ſi proceſſus citationum, ac cauſarum beneficialium à iudicibus laicis examinantur, cùm coram ipſis ex eo litigare cogantur. ergo, &c.

8. Verùm poſt hæc ſcripta inueni omnia ſupradicta non ſolùm à cit. DD. ſed etiam confirmata eſſe à Rutilio Benzonio *diſp. 2. de Interd. Pauli V. cap. 7. fol. 133.* qui noſtram ſententiam acriter docet, & quia codex rarus eſt, ponam hîc per extenſum eius verba, ſic enim ait: [Non me fugit Couarruuiam *pract. qq. cap. 10. & 36.* & Driedonem ab eo citatum, defendere nõnullas leges Principum ſæcularium, ſtatuentes in defenſionem iuriſpatronatus Principum ne litteræ Apoſtolicæ executioni mandentur ſine conſenſu eorum. Non enim hæ leges iuſtæ ſunt, ſi fiant ſine participatione, & nutu Papæ; nec locum habent, quando Papa expreſsè derogat iuri patronatus laicorum, hoc enim ſi velit facere, poteſt, nec iniuriam, vel vim laicis infert, cùm ſuo iure vtatur, licèt re ipſa Papa huiuſmodi laicorum iuri patronatus rarò derogare intendat. Sic Pius V. expreſsè decreuit *in Bulla Cœnæ ann. 1568.* Ratio autem cur nulla laica poteſtate etiam Regia litteræ Apoſtolicæ impedire poſſint, eſt, quoniam poteſtas ſæcularium Principum eſt ciuilis, & non ſpiritualis & Eccleſiaſtica, quæ cùm illi dominetur & præſit, ab ea, cùm ſit inferior, nequaquam impediri, interpretari; vel diſcuti poteſt. Illud autem remedium tanquam licitum pro laicis adinuentum eſt, vt opponant de ſubreptione talium literarum apud iudicem Eccleſiaſticum, vel etiam quando Papa expreſsè derogat iuripatronatus coram iudice competente Eccleſiaſtico, ſeruato tamen iuris ordine ad ipſum Romanum Pontificem reuerenter appellent, & libellos ſupplices ei offerant, ne literæ Pontificiæ exequantur, dummodo id faciant opera & miniſterio iudicum Eccleſiaſticorum, & poſtea verè appellationem iuxta mentem Pij V. proſequantur. An verò litteræ Apoſtolicæ caſus ſpirituales continentes poſſint à Principibus ſæcularibus recognoſci, & diſcuti, ſintne falſæ, vel ſubreptitiæ, quæri poſſet; & quicquid dicat Couarruuias *loco cit.* certiſſimè dicendum eſt, hanc recognitionem iure communi, tantùm ad iudices Eccleſiaſticos pertinere, non autem ad laicos, niſi ſolo priuilegio Sedis Apoſtolicæ, cuius tenorem docere tenentur.] Huc vſque Benzonius, & ideò Caſtr. Palaus *vbi ſupra*, & alij, quos ego [Quæ hic eſt infra Reſ. 47. §. Igitur. à medio vſque in finem dictæ Reſ.] retuli *in part. 4. tract. 1. reſolut. 9.* docent Regem noſtrum ex Concordatis, & priuilegio Summi Pontificis Bullas eius examinare. Sed Sotomaior & aliqui iuniores Iuriſconſulti aſſerunt hoc de iure Regibus competere, quod Theologi mordicus negant, & reuera negandum eſt. Alij verò excuſant examinationem literarum Apoſtolicarum ex tacito conſenſu, & præſumpta mente Summi Pontificis. Sed contra illos vide nouiſſimè Blondum *de cenſ. diſput. 5. art. 26. num. 3.* & omnes expoſitores Bullæ Cœnæ, aſſerentes Summum Pontificem in ea ſingulis annis reclamare, & tollere quamcumque patientiam, tolerantiam, & conſenſum circa præſentem caſum.

RESOL. XXXVI.

An Miniſtri Regij poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur?

Et an ſi Religioſus per appellationem vel alia via intra ordinem poteſt vitare vim ſibi iniuſte illatam, incidat in cenſuras Bullæ Cœnæ, vel alterius, ſi ad iudices ſæculares recurrat?

Et quid è contra, ſi non poſſit vitare vim. &c? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 14. alias 13.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent Iuriſperiti: & ita docet Salgado *in tract. de protect. regia, tom. 1. part. 1. c. 1. & ſeq.* Pereira *tract. de manu regia, part. 1. cap. 4. q. 7.* Ceuallos *in tract. ſuper hac materia edito, & præcipuè in gl. 6. n. 56.* vbi tenet hanc cognitionē non fundari in priuilegio Pontificis, neque in eius tolerantia; ſed in iure regali, cuius officium eſt vim tollere. Idem etiam docet Segura *in direct. Iudic. Eccleſ. part. 2. c. 13. n. 51. & 53.* Calliſtus *in tract. de leg. regia, §. 20. n. 83.* Auendanus *in c. Prætorum part. 1. c. 1. num. 13.* Azeuedus *tom. 1. lib. 1. l. 2. tit. 6. Recop.* Seſſe *de inhibit. iuſt. Arag. cap. 8. §. 3. & part. 2. deciſ. Epiſt. ad Regem.* Cenedus *in qq. canonicis, quæſt. 45. per totam.* [Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & ſupr. in Reſ. 16. §. Item. & infra lege doctrinam Reſ. 39. & late in deciſione poſita, in pag. 495. huius tom. 9.]

totam. Bobadilla *in Polit.tom.* 1. *lib.*2.*cap.* 18. *num.* 139. Ioan. de Heuia *in Curia Philippica*, *part.* 1. §. 5. *numero.* 34. Graſſ. *de eff.Cler.eff.*1. *numero.* 300. & alij.

2. Neque talem viſum & cognitionem audent improbare doctiſſimi Theologi, vt Rodriquez *in ſumma tom.* 1. *cap.*155. *num* 8.Ioan.Valerus *in differentiis vtriſque fori ver.peccatum,differ.*3. *num.*2.Ioan. de la Cruz *in Direct.conſcient. part.* 1. *præcep.* 8.*q.*3. *art.*1. *dub.* 3. *concl.*3.*& de ſtatu Relig. lib.* 1.*c.*6.*art.*5. *dub.* 2.*concl.* 1.Hieronymus Llamas *in Inſtruct.Confeſſ. part.*1.*c.*7.§.19.Henriquez *lib.*14. *c.*12. *num.*6.*& lib.*3. *cap.* 16. *n.* 4. *in Gloſſ. litt. A*, nouiſſimè Anguiano *tract.de de legib.tom.* 1.*lib.* 2.*contr.*17.*n.*95. cum aliis. Et addunt pro hac firmanda ſententia *cap.Regum.*23. *quæſt.* 5.vbi habetur, quòd regium eſt,per vim oppreſſos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac iniurias repellere, & *cap. filiis, vel nepotibus.* 17.*quæſt.*7.Iudices verò hanc vim repellentes, aſſerunt, id non efficere per viam iuriſdictionis, ſed per viam iuſtæ defenſionis.

3. Sed hanc opinionem exploſam eſſe video communiter à Theologis; & ideò illam reprobant Suarez *contra Regem Angliæ. lib.* 4.*c.*34.*num.*30.Layman. *in Theol. moral.lib.*4.*tract.*9.*cap.* 4.*n.*4. Azorius *part.* 1. *lib.*5. *c.* 12.*&* 14. Reginaldus *tom.*1.*lib.* 9.*c.*22. *num.* 341.Duardus *in Bull. Cœn.lib.*2.*canon.*14.*quæſt.*9. Bonacina *de legib.diſ.* 10.*q.*2.*pun.*1.§.1.*n.*10.Altherius *de cenſuris, tom.*1.*diſ.* 15. *lib.*5.*cap.*3.*fol. mihi* 669.*col.* 2.Filliucius *tom.* 1.*tract.* 16. *cap.*8.*&* 10.Ioan.de Malderiaga *tract.de Senat.cap.*39. Sayrus *de cenſuris,lib.*3. *cap.* 18.*n.*6.Coriolanus *in Bulla Cœnæ,excommunic.*14. *fol.mihi* 927. Idem etiam docet nouiſſimè ex Hiſpanis Iuriſconſultis doctus Barboſ. *in collect.lib.*1.*decret. tit.* 2. *Eccleſia S.Mariæ, de conſtitut. num.*1.& alij.Et ratio eſt: quia Clericus coram Epiſcopo,& Epiſcopus coram Archiepiſcopo conueniri debet, *ex cap. ſacro de ſent. excommunic.&c.ad reprimendum,de officio Ordinar.*Archiepiſcopus conuenitur coram Primate *ex cap. antiqua. de priuileg.* Primas coram Romano Pontifice, vel coram Legato Summi Pontificis ad eam Prouinciam miſſo. Et ideò oppreſſus à Prælato inferiore poteſt recurrere ad ſuperiorem, non verò adire laicale Tribunal; maximè,quia Canones interdicunt ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad laicos appellare vt habetur *in cap. qualiter, & quando.de iudiciis. & cap.ſi quis Clericum. & cap. Clericum* 11.*q.*1.Cæteras rationes videbis apud citatos Doctores.

4. Sed ego in controuerſia tam graui, puto non eſſe recedendum ab hac ſententia Theologorum, quamuis non videatur ſpernenda aliquorum obſeruatio, qui putent, tunc aliquem, cui violentia infertur, poſſe adire Iudicem laicum, quando ad talem vim reprimendam, Iudex Eccleſiaſticus non adeſſet ſeu, ſi adeſſet, nollet reprimere. Et ita docent, non ſolùm Iuriſconſulti,ſed etiam doctiſſimi Theologi,& in primis Epiſcopus Antuerpienſis: Ioannes Malderus *in part.* 2. *quæſt.* 96.*art.* 4.*fol.mihi* 407. qui etiam addit, poſſe in tali caſu Iudicem laicum inſpicere Acta ad eum finem,vt conſtet de iniuria facta in negatione appellationis: quia,qui poteſt defendere,poteſt etiam illa, ſine quibus defenſio fieri non poteſt. Adde, quòd inſpectio Actorum per ſe non eſt actus iuriſdictionis: nam arbitrantes ea inſpicere poſſunt Et ita hanc ſententiam docent etiam Portell. *in addit. ad dubia regul. in fine Operis,verb.appellare.num.*3.
Sup. hoc infra in Ref. 38.in fine. vbi ſic aſſerit: [Religioſus, ſi per appellationem, vel alia via intra ordinem,poteſt vitare vim ſibi iniuſtè illatam,incurret cenſuras, ſi ad Iudices ſæculares recurrat.Si verò neque ſit locus appellationi, vel illa non recipiatur,& Superior,ad quem poſſet recurrere, longè diſtet, ita vt non poſſit illum adire inſtante grauamine, vel etiam cœpto, & ſic iniuſtè illato,arbitrio boni viri; tunc credo, poſſe Religioſum,vel Clericum recurrere ad Principem ſæcularem, qualis eſt Rex,non tanquam appellantem ad Iudicem competentem; ſed ſolùm vt ſibi ſuccurrat in illo grauamine iniuſto, tollendo vim ſibi factam modo, quo licite poteſt imperando, ſcilicet,vel ſuadendo Prælato, vt vel abſtineat à vi iniuſta, vel det locum appellationi, vel Iudices nouos aſſignet. Et per hoc Religioſus recurrens ad Principem ſæcularem cum prædictis circumſtantiis,nullam cenſuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret.] Ita Portel. cuius ſententiã ſequutus eſt etiam doctus Souſa ex Dominicanorum familia *in Bull.Cœnæ,c.*15.*diſp.*78. *n.*2. *& ſeq.*vbi probat, non Iudices laicos vim auferre, niſi priùs Eccleſiaſtici Iudices ſuperiores ad eos,qui violentiam inferunt, ſuccurrere requiſiti nolint;quando tamen omni medio ordinario præmiſſo non eſt alia via repellendi vim à Iudice Eccleſiaſtico factam, vel quando periculum eſt in mora,licitum eſt Iudici ſæculari cauſam Eccleſiaſticam ad ſe aduocare, & violentiam auferre.

5. Ex quibus apparet, vix aut nunquam, moraliter occurrere caſũ iuſtæ defenſionis in hac materia pro Iudice laico,vt rectè notauerunt Azorius,Bonacina,& alij.Et multò minùs,tam facilè occurrere, vt quidam Iuriſconſulti volunt.Deinde apparet,non rectè dici in hac materia ab aliquibus Iuriſconſultis, quòd etiã tunc,quando adiri poteſt per eum, qui ſe grauatum exiſtimat à Iudice Eccleſiaſtico,alius Iudex Eccleſiaſticus ſuperior;poſſit nihilominùs authoritatem ſuam interponere Iudex laicus,quaſi in caſu iſto adhuc locus ſit præuentioni.Reſtat modò reſpondere ad Canones, quos pro prima ſententia afferebant Iuriſconſulti:& hoc in ſequenti reſolutione faciemus Quæ hic eſt infra Reſ.59. & in aliis eius not.

RESOL. XXXVII.

An ſit licitum iudicibus ſæcularibus per viam violentiæ cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas?

Et an Summus Pontifex, & alÿ hanc praxim approbent. vel ſaltem ex conſuetudine immemorabili,vel coniuncta cum fama priuilegij?

Et notatur, quod ſi pro facto Prælati, & iudicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio probabilis inter doctores, qui cùm licite poſſit illam ſequi, reuera nunc nullam vim, aut iniuriam faciat ſubdito ſi illam ſequatur,ac proinde non poterit recurrere tanquam vi oppreſſus ad iudicem ſæcularem, etiamſi opinio pro ſubdito ſit probabilior? Ex part.5.tract. 1.Reſ.13.

§.1. ANgor actum agere: nam. *in p.*1. *tr.*1. *reſ.*13. *& alibi* de hac quæſtione egi; ſed compellor hoc facere defenſionis cauſâ,nam nouiſſimè contra me negatiuam ſententiam docentem inſurgit Caſtillo Soto maior *tom.*7. *de Tertiis,c.*41.*n.*180.Sed docto Hiſpano recentiori præter alios DD.*vbi ſupr.* à me relatos alios non minùs doctos & neotericos Hiſpanos opponam,& hi ſunt,me citato,Barboſa *de iure Eccleſ. lib.*1.*cap.*39.§.2.*num.* 185.& Caſtrus Palaus *tom.*2.*diſp.vnic.punct.* 12. *num.*5. Nam ad veritatem ſententiæ Sotomaioris,neceſſarium eſſet claram adeſſe violentiam, quod tamen non contingit; non enim iudices ſæculares ſciunt Prælatum violentiam facere ſubdito litiganti, negando appellationem, terminos approbatorios &c. quouſque proceſſum examinant, & acta cognoſcunt. Ergo priùs vſurpant cognitionẽ cauſæ ſpiritualis, quàm illis de violentia conſtet.Ergo non titulo defenſionis procedere poſſunt. Item, qui

Sup. hoc i Reſ. præter ta, & in Re ſeq.ſupra i Reſ.16.§. It & infra leg doctrinam Reſ.39.

qui titulo defenſionis procedit, facto ipſo violentiam repellit, non veritatis indagatione, quia defenſio non eſt iuriſdictionis actus in ſubditum, ſed exequutio iuris à natura concesſi cuilibet homini, vt alterum defendat: at iudices ſæculares cauſas ad ſe aduocando, non facto violentiam repellunt, ſi aliqua ineſt; ergo illis non licet hoc modo Clericum defendere. Item, Eccleſiaſticis iudicibus non eſt conceſſum laicum querelantem de ſuo iudice ad iudicium vocare, quia nemini datum eſt, alienam iuriſdictionem vſurpare, & in alienis cauſis ſe immiſcere, ergo ſæcularibus iudicibus hoc datum eſſe non poteſt: minorem enim poteſtatem habent iudices ſæculares ad corrigendos defectus iudicum Eccleſiaſticorum; quàm è contra. Hæc omnia Caſtrus Palaus, quæ infra magis confirmabo.

2. Deinde iſtos appellantes, quos *oppreſſos* vocant aduerſarij, vel ſua poſſeſſione, v. g. ſpoliantur, vel turbantur in eadem. Primo caſu ordinarium habent remedium intra annum, vt ante omnem contentionem reſtituantur, *cap.* 1. *de reſtit. ſpol.* poſſeſſorium quoque remedium ordinarium competit, *l.* 1. *ff. de vi & vi arm.* Inſuper & ſecundo caſu, remedium quoque ordinarium competit, §. *retinendæ*, §. *ſed interdicto*, *Inſtit. de interd.* ergo cùm ſiue vno, ſiue altero modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, quare iniquè concedendum eſt extraordinarium, quale eſt de quo loquimur, contra *l. in cauſa, ff. de minoribus*, ibi, *Non debet ei tribui extraordinarium.* Sed vrget Caſtillo, Sotomaior, & alij aduerſarij. Primò ſupradicta eſſe vera quando iudices laici procederent iudicialiter, ſecus autem vt eſt in caſu noſtro, extraiudicialiter, & per modum tantùm nudæ defenſionis & protectionis oppreſſorum, prout ius commune hoc ex officio Regibus competere tradit, *cap. Regum.* 23. *q.* 5. & colligitur ex *cap. filiis, vel nepotibus* 16. *q.* 7.

3. Reſpondeo quòd vna via ſi prohibetur, altera permitti non debet, ſaltem dum ſimilis in vtraque parte reperitur ratio, ex *reg. cùm quid, de reg. iuris in* 6. ſed recurſus ad ſæcularia tribunalia prohibetur ex ſententia aduerſariorum, via iuriſdictionis ordinariæ; ergo etiam prohibetur per viam extraordinariæ cognitionis, & defenſionis, cùm ſimilis ratio in vtraque reperiatur. Et licèt aduerſarij aſſerant in tali cognitione nullum actum iuriſdictionis exerceri, hoc non eſt verum, quia quæ Princeps facit prætextu violentiæ, facit ex proprio officio, in ſententia eorum; quæ autem pertinent ad officiũ Principis, ſunt actus iuriſdictionis, in hoc enim diſtinguitur officium Principis ab officio perſonæ priuatæ: ergo, &c. Deinde iuriſdictio dicta eſt à iure dicẽdo, ex *l.* 1. §. *damus. ff. de ſuſpectis tut.* ſed iudices, ad quos in Hiſpania fit recurſus, ius dicunt; nam vident acta, proceſſus, & ferunt ſententiam, teſte Ceuallos *gloſſ.* 6. §. 1. & poſtquam cognouerunt appellantem non habuiſſe iuſtam appellandi cauſam, condemnant ipſum in expenſis & damnis alteri illatis, cogunt iudicem Eccleſiaſticum ad acceptandam appellationem, imò ipſum condemnant in expenſis, vt fatetur Ceuallos *gloſſ.* 8. *n.* 11. Seſſe *de inhibit. cap.* 8. §. 3. Guttierrez *in q. pract. lib.* 2. *q.* 29. & alij. Sed clarum eſt iſtos eſſe actus iudiciales, & iuriſdictionales, vt optimè obſeruat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 34. & alij, ergo, &c. Ad *cap. Regum*, reſpondendum eſt illud procedere quoad laicos ſubditos, falſum enim eſt Principem cognoſcendo cauſas Eccleſiaſticorum per viam violentiæ, facere id, ad quod per dictum caput tenetur ex officio, nam ex officio tenetur ſolùm ſuſcipere & cognoſcere cauſas ſubditorum, non verò extraneorum; Eccleſiaſtici verò non ſunt ſubditi Principi laico, ſed Eccleſiaſtico, ex *cap. Eccleſia, de conſtit.* & contrarium faciendo facit contra proprium officium. Principis enim officium eſt quieti, & bono publico conſulere, & ſuum cuique tribuere, dum autem Princeps laicus in cauſis Eccleſiaſticis ſe ingerit, Eccleſiaſticam iuriſdictionem vſurpat, & Eccleſiæ libertatem violat: ergo contra proprium officium facit. Ad *cap. filiis, vel nepotibus*, reſpondent aliqui, quòd ſolùm ibi dicitur vt patronus Eccleſiæ, ſi viderit bona Eccleſiæ inferioribus Clericis defraudari, moneat Epiſcopum, ſi ab ipſo Epiſcopo, moneat Metropolitanum, ſi à Metropolitano, Regiis auribus intimare non differat, quod non debet intelligi, vt Rex iuriſdictione vtatur in Metropolitanum, ſed vt auctoritate ſua illum moneat, vel ſi non ſatis eſt, implorato Pontifice, illius authoritate illum cohibeat. Interim verò facto & potentia impediat ne Eccleſia in bonis ſuis damnum patiatur. Ita Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *c.* 34. *n.* 38. & alij. Sed ego puto cum pluribus Doctoribus, quos alibi ad ſatietatem adduxi, dictum *cap. filiis, vel nepotibus*, fuiſſe poſtea per *cap. qualiter & quando, de iudiciis*, abrogatum. Vnde miror quare Sotomaior dixerit me non concludenter ſatisfeciſſe ad auctoritatem dicti textus.

Alibi Reſ. quæ hic eſt infrà 59. per totam, & ſignanter ſup. hoc in eius §. vlt.

4. Vrget ſecundò Sotomaior, & aduerſarij, quia iure naturæ & diuino licitum eſt vim vi repellere, & innocentem tueri, *l. vi vim. ff. de iuſt. & iure.* Ergo ſi iudex Eccleſiaſticus vim inferat, poterit ſæcularis iudex innocentem ad ſe confugientem tueri, eiúſque appellationem admittere. Reſpondeo cum gloſſa *in l. cit. vi vim*, licitum eſſe vim vi repellere, dum vis iniuſtè infertur ab aliquo priuato, non autem ab eo, cui ſubditi ſumus, vt patet ex *l. iniuriarum*, §. 1. *ff. de iniur. & ex l. qui reſtituere. ff. de rei vendicat.* ſi igitur iudex non ſupremus vim inferat ſeruato iuris ordine, ad Superiorem appellatio interponatur. Si iudex ſupremus iniquè vexet, nullum ſupereſt remedium, niſi vt pœna æquo & patienti animo ſufferatur, vt faciunt laici oppreſſi à iudicibus ſuis. In quo caſu ſi laicus de ſuo iudice ſæculari conqueratur, quòd illi, inferat vim, negando appellationem vel quid ſimile, equidem non patienter ferret iudex ſæcularis, vt Eccleſiaſticus ſe intromittat, & auctoritatem ſuam interponat, acta cauſæ poſtulando ſub præcepto, vel cenſura ad examinandum, vel iudicandum, an iudex ſæcularis vim fecerit, necne? Neque ſæculares iudices illam vocabunt defenſionem in iudice Eccleſiaſtico, ſed ſuæ iuriſdictionis vſurpationem. Ergo eodem iure ipſi iudices ſæculares reſpectu Eccleſiaſticorum cenſeri debent, imò maiori, quia maiorem poteſtatem habet Iudex Eccleſiaſticus ſupra laicum, quàm è conuerſo. Prælatus enim Eccleſiaſticus poteſt iudicare de peccatis omnium ſuarum ouium, iuxta *cap. nouit. de iudiciis*, & *cap. ex tenore, de foro compet. & cap. ſi quis de potentibus* 24. *q.* 3. Et munus defendendi innocentes, de quo loquimur, magis incumbit Prælatis Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus Magiſtratibus, vt docet gloſſa *in d. cap. Regum*, & colligi poteſt ex multis decretis 87. *diſt.* Sed reſpondeo ſecundò ad argumentum quòd non eſt licitum vim vi repellere, niſi cum duplici conditione. Prima eſt vt certò conſtet de iniuria illata, nam ſi dubium ſit præſumendum eſt in fauorem Superioris Eccleſiaſtici: tum, quia in facto Superioris non præſumitur delictum, tum, quia, iudices laici, dum ipſis certò non conſtat de iniuria alteri illata à iudice Eccleſiaſtico periculo ſe exponunt inferendi iniuriam Superiori Eccleſiaſtico, ipſúmque priuandi iure, quod habet in ſibi ſubditum. Sed iſta conditio quaſi ſemper deeſt, nam iudices laici, dum in cauſis Eccleſiaſticis appellationem admittunt, ipſis certo non conſtat de iniu-

ria à iudice Eccleſiaſtico illata, quod ex ipſo facto manifeſtè apparet, cùm appellationem admittant, ſeque interponant vt examinent, an vis inferatur, necne, ergo, &c. Secunda conditio, vt licitum ſit vim vi repellere, eſt, vt ſeruetur moderamẽ inculpatæ tutelæ: moderamẽ autẽ inculpatæ tuteæ non ſeruatur dum laicus, aut Eccleſiaſticos, aut Eccleſiaſticus ad laicos iudices recurrit, & appellationem interponit: ergo, &c. Probo minorem primò, quia non ſeruatur moderamen inculpatæ tutelæ quoties inuaſus habet aliam viam euadendi ab inuaſione, & iniuſta vexatione abſque maiori, vel æquali damno, quàm vim inferendo, vt patet in materia de homicidio patrato ad neceſſariam ſui defenſionem: ſed in noſtro caſu inuaſo competit alia ratio euadẽdi abſque maiori, vel æquali damno; poteſt enim recurſum ad Eccleſiaſticum iudicem habere, & in defectu vnius Superioris Eccleſiaſtici alium adire, iuxta ſacrorum Canonum diſpoſitionem, vt etiam in foro ſæculari, vſu & praxi litigantium receptum eſt. ergo, &c. Deinde licitum eſt vim vi repellere, quoties id fieri poteſt ſine grauiori damno communi; ſed in caſu noſtro etiamſi pars appellans moleſtias, expenſas, &c. pateretur, vt ſupponit Sotomaior, grauius damnum communе ſequitur adeundo ſæculares iudices, nã Eccleſiaſtica iuriſdictio violatur, & perturbatio in iudiciis ſequitur, & ſicut innocens non poteſt aggreſſorem occidere, quoties ex morte aggreſſoris graue damnum Reipublicæ ſequitur, ita neque licitum erit ſæculares iudices adire, quoties libertati Eccleſiaſticæ graue damnum inde infertur, neque iudices laici poſſunt ex eadem ratione oppreſſum ad ſe ipſos recurrentem tueri. ergo, &c. Nec obſtat dicere in tali caſu libertatem Eccleſiaſticam non lædi, cùm laici iudices actus iuriſdictionales non exerceant, ſed ſolius innocentis protectionem extraiudicialiter, & per viam extraordinariæ cognitionis ſuſcipiant. Nam reſpondeo hoc verbis aſſeri, ſed reipſa contrarium fieri, vt conſtat ex ſupradictis. Et reuera ſi in tali caſu libertas Eccleſiaſtica non læderetur, Summus Pontifex, Collegium Cardinalium, aliique Primates Eccleſiæ, & ſacra Rota Romana, vt patebit in fine huius tractatus, non deteſtarentur hanc praxim tuendi innocentes vi oppreſſos, ſed laudibus efferrent, commendarent, & approbarent. An autem ſummus Pontifex & alij hanc praxim approbent, conſulant aduerſarij Bullam Cœnæ, vel potiùs, quia ab ipſis eius verba aliter exponuntur, rogent Summum Pontificem, vt ipſos de ſua mente certiores facere dignetur, vt violandæ libertatis Eccleſiaſticæ periculum euitent.

5. Et tandem vrget tertiò Sotomaior, & alij aduerſarij, hanc praxim ſuſtinendam eſſe. Primò ex conſuetudine immemorabili, quæ licet non poſſit tollere omnem exemptionem Clericorum, poteſt tamen in aliquo caſu particulari, vt eſſet in caſu noſtro de tollenda vi. Secundò, quia eſt conſuetudo coniuncta cum fama priuilegij, quæ vaga & incerta etiam ſufficit. Tertiò, quia talis conſuetudo eſt mixta laicorũ & Clericorum. Et tandẽ Summus Pontifex hanc praxim ſcit & tolerat; ergo tacitè cõſentit.

6. Reſpondeo ad primum, conſuetudinem immemorialẽ etiã in caſu particulari, non valere contra libertatem Eccleſiaſticam, vt ego ſatis probaui *in part 4. tr. 1. reſol. 1. & infrà* in hoc tractatu latiùs probabo, & patet ex *c. Clericis, de iudiciis*, & aliis iuribus tã clarè; vt neſciã quo pacto hæc opinio poſſit ſuſtineri cùm in dictis ſacris Canonibus Summi Pontifices apertè damnent conſuetudinem particularem circa aliquem tantùm caſum, tendentem contra immunitatem Eccleſiaſticam. Vide infrà *reſol.* 21.

Quæ hîc eſt ſuprà Reſ. 11.

Quæ hîc eſt ſuprà Reſ. 1.

7. Ad ſecundum reſpondeo cum Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 17.* illam doctrinam non eſſe veram, ſed tunc eſſe admittendam, quando cum conſuetudine immemoriali coniungeretur conſtans fama, & traditio, æquè antiqua, & immemorialis, quod præceſſerit priuilegium, & talis traditio integrè probaretur. Sed hoc non accidit in caſu noſtro. ergo, &c. quod apertè confirmatur, nam Ceuallos mordicus ſuſtinet non adeſſe, neque adfuiſſe tale priuilegium.

à §. Sed dato, & non conceſſo.

8. Ad tertium reſpondeo cum ſapientiſſimo Valboa de Magroviejo *in cap. 1. de foro compet. n. 6.* tunc conſuetudinem Clericorum & laicorum mixtam obligare Clericos, quando dicta conſuetudo non præiudicat ſacris Canonibus, vel ab ipſis non fuerit reprobata, quæ omnia accidunt in caſu noſtro ergo, &c. Vide omnino *infrà in reſol. 21. & in part. 4. tract. 1. reſol. 66.* vbi adduxi Suarez. Et tandem ad id, quod aſſeritur, adeſſe in hoc caſu tolerantiam Pontificiam, & tacitum conſenſum, reſpondeo quod eſſet videndum an talis tolerantia ſit approbatiua, vel tantùm permiſſiua ad vitanda maiora mala & inconuenientia. Ita deciſio Rotæ *in antiquis 10. de conſuet.* & Surdus *conſ.* 301. & alij penes me *in part. 4. tract. 1. reſ. 1.* quibus adde Cocheir *in vind. libert. Eccleſ. p. 2. cap. 3. num.* 18. aſſerunt in hoc caſu Pontificem non ſolùm tacitè non conſentire, ſed potiùs ſingulis annis aperte reclamare in Bulla Cœnæ, & quo pacto quis dici poteſt tacitè tolerare, ſi ſingulis annis expreſsè reclamat, vt *ſuprà* dictum eſt. Ergo, &c. Et hæc dicta ſufficiant defenſionis, cauſa aduersùs ea quæ contra me ex doctiſſimo Salgado edidit *vbi ſuprà*, non minus doctus Sotomaior. Vnde ex his patet etiam reſponſio ad ea quæ nouiſſimè adducit eruditiſſimus Torreblanca *in Pract. iur. ſpir. lib. 15. cap. 10. per totum.*

Sup. hoc infrà in Reſ. 295. & in aliis eius annot.

Quæ hîc ſũ Reſ. 2. & 74 & in aliis earum annotationum.

Quæ hîc ei ſuprà Reſ. 1. & in aliis poſitis in an not. eius §. Verùm.

9. Non denam tamen hîc adnotare cum Baldello *in diſp. Teholog. tom. 1. lib. 5. diſput. 40. num. 13.* & aliis, quòd ſi pro facto Prælati & iudicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio probabilis inter Doctores, quia cùm licitè poſſit illam ſequi, reuera, tunc nullã vim, aut iniuriam facit ſubdito, ſi illam ſequatur, ac proinde non poterit recurrere tanquam vi oppreſſus ad iudicem ſæcularem, nec in tali caſu poterit eſſe defenſio, ſed erit manifeſta iniuria, & offenſio, ſi repellatur ab illa ſequenda. Et hæc opinio contra Salgadum procedit, etiamſi opinio pro ſubdito ſit probabilior, nam vt alibi diximus probabiliter, poteſt iudex ferre ſententiam ſecundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori, neque de hoc in ſyndicatu ſecùndùm Sancium poteſt puniri. ergo, &c.

Sup. hoc tom. 8. tra 1. Reſ. 23.

Alibi in mo 8. tract Reſ. 20. & & in aliis earum pr marum a notation & in aliis poſitis in not. §. vlt. Reſ. 1, hui not.

RESOL. XXXVIII.

An ſit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia?

Et infertur incurrere in excommunicationem Bullæ Cœne Religioſum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, vt vim ſibi illatum à ſuo Superiore tantum tollat. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 53.

§. 1. DE hac quæſtione egi in alio tract. *de immun. Eccleſ. reſol.* 13. & pro parte affirmatiua adduxi plures Doctores, quibus nunc addo Auilam *de cenſuris part. 2. cap. 7. diſp. 2. dub. 5.* Morlam *in emporio iuris tit. 2. q. 14. n. 4.* Quintana Dueñam *Eccleſiaſt. lib. 1. c. 9. n. 14.* Rodriquez *de annuis reddit. lib. 1. c. 17. n.* 6. Parladorum *rer. quotidian. lib. 3. differ. 9. §. 4. n. 24.* Suarez de Paz. *in praxis. 2. part. 1. c. 6. q. 1. n. 34.* Simancam *inſt. Cath. t. 45. n. 35.* Guttierrez *pract. qq. lib. 1. q. 20. n. 1. & de iur. confir. part. 1. cap. 2. num. 26.* Garſiam *de nobil. gloſſa 1. n. 25.* Couarruuiam *pract. qq. cap. 35. num. 3.*

Sup. hoc duabus præcedentib Reſ. & in Reſ. 16 Item. & infrà donam Reſ.

Mexiam

Mexiam *in leg. Regia Toleti de los terminos in 2. fundam. part. 2. num. 47.* Velaſcum *conſ.* 100. & hanc ſententiam tenent etiam DD. Itali, vt Fuſcus *de viſit. lib. 2. cap. 23. num. 5.* & ex Dominicanorum familia Michaël Zanardus *in directorio Theol. par. 3. c. 31. fol. mihi* 197. vbi ait, Iudex Eccleſiaſticus poteſt apud Principem laicum denunciari, ſi alicui etiam ſubdito violentiam inferat, in quo caſu poteſt Princeps laicus reprimere vim cuicumque factam.

2. Sed his non obſtantibus non eſt recedendum à negatiua ſentẽtia Theologorum, quos in dicta reſol. adduxi, nec valet dicere, quòd licet vim vi repellere, & competit Regibus liberare vi oppreſſos de manu calumniatoris. Ergo, &c. nam reſpondeo licitum eſſe vim vi repellere, quando vis eſt clara, & manifeſta, nam ſi eſt dubia, ſemper pro Superiore præſumendum eſt. Ergo in caſu noſtro iniuſtam vim infert Prælato Eccleſiaſtico iudex laicus, priuando illum iure ſuo, quod habet in caſu dubio. Quòd autem vis in noſtro caſu ſit dubia, patet ex ipſo facto, nam iudex ſæcularis examinat, an facta ſit vis, necne. Ergo non ſupponit certam, & euidentem violentiam; cæteras rationes videbis nouiſſimè apud Bonacinam *in expoſitione Bulla Cœna tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4. §. 4.* qui reſpondet ad omnia argumenta; quæ adducit Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentia*, & Salgado *de protectione Regia.* Ex his infertur contra Portel, & Hieronymum Rodriquez *in compendio quæſtionum regularium reſol.* 10. *num.* 14. incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Religioſum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, vt vim ſibi illatam à ſuo Superiore tantum tollat: vt faciat iudex alios Superiores aſſignare pro ſola vi tollenda.

RESOL. XXXIX.

An aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium in cauſis violentia arcenda? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 64.

§. 1. Hoc priuilegium habere Regem noſtrum Hiſpaniarum docet Bañez *in 2. 2. q. 67. art. 1.* Iulius Clarus *lib. 5. §. vlt. q. 36. num. 26.* Menochius *de retinenda poſſeſſione remed. 3. num* 354. & Cardinalis Bellarminus *in tract. de Summo Pontifice contra Berclaium cap. 35. col. 7. ver. addebat*, & Suarez *de immun. lib. 4. cap. 34. num. 43.*

2. Sed nouiſſimè Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentia gloſſ. 6.* aſſerit Regem Hiſpaniarum non habere tale priuilegium, ſed ex alia ratione hoc efficere, ita pulchrè obſeruat Bonacina *in Bull. Cœna tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n. 17.* dum praxim tribunalis [de la fuerza] tueri, & à peccato, & cenſura excuſare conatur, excuſationis cauſam affert, negando Regem Hiſpaniarum, vel ipſius miniſtros ac magiſtratus hoc facere ex priuilegio, vel ex conſuetudine priuilegio innixa. Ita Bonac. *vbi ſuprà n. 3.* aſſerit Principes priuilegium à Summo Pontifice habentes excuſari ab excommunicatione Bullæ Cœnæ aduocãdo cauſas ſpirituales ad ſua tribunalia, *modo priuilegii formam ſeruent, & modò priuilegium reuocatum non ſit,* iuxta ea quæ ipſe inferiùs docet.

RESOL. XL.

An aduocatio cauſarum ſpiritualium ad laica Tribunalia vetita ſit, ſub cenſura Bullæ Cœnæ, ſi cauſæ aduocantur à iudicibus Sedis Apoſtolicæ?
Et quid dicendum, ſi iudices Eccleſiaſtici negligentes ſint in huiuſmodi cauſis cognoſcendis? Ex part. 3. tr. 1. Reſ. 55.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent Alterius, & Vgolinus, quos citat, & ſequitur Bonacina *in Bull. Cœna tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 1. n. 7.* quia Bulla, vtitur his verbis: *ab auditoribus commiſſariis noſtris aliiſque iudicibus Eccleſiaſticis*; vbi notanda eſt illa particula, *aliis*, quæ eſt repetitiua, & relatiua ſimilium, ex *cap. ſedes, de reſcript. & ex l. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis.*

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo; & puto dictam aduocationem vetitam eſſe etiamſi cauſæ ſpirituales aduocẽtur ab aliis iudicibus Eccleſiaſticis, & hanc ſententiam tenent Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 250.* Souſa *in Bull. Cœn. cap. 15. n. 1.* Durandus *can. 14. q. 7. n. 1.* & alij, & ad argumentum contrarium reſpondet illam particulam non ſemper eſſe repetitiuam ſimilium, vt patet *in l. ſi fundum ſub conditione, §. ſi libertus, ff. de legatis* 1.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter contra Couarruuiam *pract. qq. cap. 35.* Menochium *de recuper. poſſeſſ. remedio 3. n. 356.* Diaz *in pract. crim. cap.* 102. Ceuallos, & alios, aduocationem cauſarum ſpiritualium ad laica Tribunalia vetitam eſſe, etiamſi iudices Eccleſiaſtici negligentes ſint in huiuſmodi cauſis cognoſcendis. vide Reginald. *tom. 1. lib. 9. cap. 22. n.* 338. Martam *de iuriſd. part. 4. cap. 146.* Duarenum *vbi ſup. q. 8. n. 1.* & alios communiter; nec valet dicere quòd *in cap. filiis 16. q. 7. cap. ſi quis cum clerico 11. q. 1. cap. adminiſtratores, cap. Principes 23.* quo conceditur reclamatio ad Principem in cauſa Eccleſiaſtica, nam reſpondeo per illos textus poſſe Principem laicum admonere Eccleſiaſticum de iniquè adminiſtrata iuſtitia, non autem poſſe aduocare ad ſe cauſam Eccleſiaſticam, vel dic, vt ego alibi adnotaui, illos canones abrogatos eſſe in Bulla Cœnæ, *& in cap. qualiter, de iudiciis.*

Sup. hoc infrà in Reſ. 59. & in aliis eius ſecund. annot.

Alibi in Reſ. not. præteritæ & ſignanter in eius §. vlt.

RESOL. XLI.

Vtrum iudices laici aduocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas excuſentur ex tolerantia Summi Pontificis? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 56.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Cori[illegible]nus *in Bull. Cœna ad finem*, & alij quos citat Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentia, gloſſa B. n. 42.*

2. Sed nouiſſimè contrariam ſententiam docet Bonac. *in Bull. Cœn. tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n. 5.* quia ſimplex tolerantia, ſaltem dum ſuperior commodè obſtare non poteſt, priuilegium non inducit, ex *cap. cùm iam dudum, de præben.* tum, quia nulla adeſt tolerantia, cùm Summi Pontifices in Bullis Cœnæ Domini excludant omnes prætextus. Vide Alterium *de cenſ. lib. 5. diſp. 15. c. 2. col. 5. ver. animaduertit.* Duardum *in Bull. Cœn. can. 15. q. 13. num. 11.* Filliucium *tom. 3. tract. 16. cap. 10. n. 256.* & alios, quos ego alibi citaui *in tract. 1. de immun. Eccleſ.*

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 2. prope finẽ, & in Reſ. 10. & 11. §. Verũ. & in Reſ. 30. §. vlt. & in Reſ. 37. §. Ad tertium. curſim ad medium, & infrà in Reſ. 139. breuiter in fine.

RESOL. XLII.

An appellationes, quæ dicuntur tuitiuæ, rectè à iudicibus laicis in cauſis Eccleſiaſticis concedantur? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 103. aliàs 102.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Humada *l. 3. gloſſ. 4. tit. 13. p. 2.* Azeuedus *lib. 1. recop. tit. 6. l. 2.* & latiſſimè Pereira *in tract. de man. reg. cap. 22. per tot.* cum multis aliis.

2. Sed cùm hanc ſententiam doceret etiam Viualdus *in prima editione Candelabri aurei in explicatione Bulla Cœna*, fuit dictum Candelabrum propter multa ſuſpenſum, & prohibitum, & poſtea ſine ſupradicta opinione, & multis aliis, denuò conceſſum, & typis excuſum. Vnde apparet, ſupradictam ſententiam Romæ non eſſe receptam: & illam reprobare videtur Concilium Tridentinum in iſtis verbis; [Nefas autem ſit ſæculari cuilibet Magiſtratui, prohibere Eccleſiaſtico Iudici, ne quem excommnicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, ſub prætextu, quòd contenta in præſenti decreto non ſint obſeruata, cùm non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat] Ita Conciliũ *in ſeſſ.25.c.3.de reform.*

3. Quando verò, & quomodo concedantur ſupradictæ chartæ vel Appellationes tuitiuæ, apparet ex illa Ordinatione regni Luſitaniæ, quam affert Pereira *vbi ſuprà* ſic aſſerens: [Iubemus, quòd quando aliqua proferetur ſententia à Iudice Eccleſ. contra cler. vel cõtra laicum, qui ſit ſuæ iuriſdict. ſi ipſe Clericus, vel laicus appellauerit ad Romanam Curiam, cũ vel in eo caſu, in quo appellare poſſũt, & antequã appellationis tempus finiatur, implorauerit chartam, ne pendente appellatione contra ipſum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pœnæ exigantur excommunicatis impoſitæ: Volumus, vt eorum cuilibet dicta charta tuitiua concedatur, qua per ſcripturam publicam doceant, quòd appellarunt, & ſuas appellationes proſequantur, quamuis nullatenus receptæ ſint: ita enim ab antiquo fieri conſueuit; vt tales chartæ tuitiuæ per Senatores Palatij expedirentur.] Sic habet ordinatio Luſitana. Dicẽdũ eſt tamen, dictas chartas, vt vocant, tuitiuas non eſſe concedendas, quia offendunt Eccleſiaſticam libertatem: & in caſu, in quo conceduntur ſupradictæ appellationes, poteſt Clericus, vel laicus oppreſſus recurrere pro remedio obtinendo ad Iudicem Eccleſiaſticum competentem, vt Canones iubent; & non ad Iudices ſæculares incompetentes, quod prohibent. Sed ad alia deueniamus.

RESOL LXIII.

An priuilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum Principi laico reuocari poſſit, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit?

Et an prædicta priuilegia, ſi fuerint conceſſa in remunerationem, & in vim contractus, non ſint reuocanda ſine iuſta cauſa?

Et deducitur Imperatores, & alios Principes laicos non poſſe priuilegia Eccleſiæ conceſſa reuocare. Ex part.3. tract.1.Reſ.57.

Sup. contentis in hac Reſ. ſuprà in Reſolut. 4.6. 7.8.9.12.13. & infrà in Reſol.333. §. 2.

§. 1. VIdetur prima facie reſpondendum, quòd non: nam Imperatores, aliique Principes laici non poſſunt priuilegia Eccleſiæ conceſſa reuocare, vt probat Panormitanus *in c. ſuper el.2.de appellat. n.4.* Suarez *de imm.lib.4.c.30.* & alij. Ergo neque Papa reuocare poteſt priuilegia Principibus conceſſa; par enim videtur ratio, vt æqualitas ſeruetur.

2. His tamen non obſtantibus contrarium omnino aſſerendum eſt: dico igitur cum Bonacina *in Bull. Cœn. to.3. diſp.1.q.15. punct.4.§.1.n.6.* priuilegium Principibus conceſſum à Papa reuocari poſſe, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit. Probatur primò, quia priuilegium ſubdito conceſſum, vt communis Doctorum fert opinio, reuocari poteſt. Sed priuilegium conceſſum Imperatori, vel Regi, eſt priuilegium ſubdito conceſſum, cùm Chriſtus generaliter dixerit Petro, & conſequenter eius ſucceſſoribus, *Paſce oues meas.* Ergo &c. Probatur ſecundò, quia huiuſmodi priuilegia ſũt odioſa, vtpotè libertati Eccleſiaſticæ contraria. Ergo ſtrictè explicanda ſunt; ita vt conceſſa cenſeantur illo modo, quo libertati minùs præiudicent, & conſequenter reuocari poſſunt. Adde quòd hæc cenſenda eſt iuriſdictio delegata, quæ reuocari poteſt. Vide Suarez *de imm.lib.4.c.34.n.27.* Tuſchum *tom.5. ver. libertas Eccleſiaſtica, concl.342.* & alios.

3. Nota tamen ſupradicta priuilegia ſi fuerint conceſſa in remunerationem & in vim contractus, non eſſe reuocanda ſine iuſta cauſa; verùm iuſta cauſa concurrente non ſolùm poteſt, ſed etiam tenetur aliquando reuocare, & à fortiori hoc verum erit, ſi Pontifex aliquid aliud in compenſationem concedat. Ad argumentum verò ſuperiùs adductum patet reſponſio ex dictis, vel neganda eſt conſequentia, & ſuppono omnia bona Eccleſiaſtica iure diuino libera & immunia eſſe à poteſtate laica; cùm autem priuilegium Eccleſiæ conceſſum, ab eaque acceptatum inter bona Eccleſiæ connumeretur, ſequitur Principem laicum non poſſe priuilegium Eccleſiæ conceſſum reuocare; alioquin poteſtatem haberet ſuper bona Eccleſiaſtica. Priuilegium verò laicis conceſſum ab Eccleſia non ſit liberum, & immune à poteſtate Eccleſiaſtica, & cõſequenter ab Eccleſia reuocari poteſt vide etiam DD. quos citaui alibi *in tr. de imm. Eccleſ*

Sup. his ſuprà in Reſ.7. & 13. & infrà in Reſ.325 §. 7. ad mediũ, &c.

Sup. hoc ſuprà in §.1. huius Reſ. & in Reſ. non ſeq.

Alibi in Reſ. quæ hic eſt ſupra 4.

RESOL. XLIV.

An iudex laicus conſuetudinem inducens, ve lália introducta viens contra libertatem Eccleſiaſticam incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et an dicti iudices ſæculares incurrant in ſupradictam excommunicationem Bullæ Cœnæ ſi ſciant ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant? Ex part.3.tract.1.Reſ.58.

§. 1. NOn incurrere in cenſuram Bullæ, ſed in cenſuram latam *in cap. nouerit, de ſent. excomm.* putat Suarez *de cenſ. diſp.21. ſect.2.n.86.* Duardus *in Bull.Cœn.can.15.q.13.n.4.* Reginald. *tom.1.lib.9. c.23. n.361.* Filliucius *tom.1. tract.16.c.10. n.268.* & alij, quia Bulla loquitur de ſtatutis, & decretis, non autem de conſuetudinibus. Ergo, &c.

2. Verùm non deſunt Doctores aſſerentes iudices laicos in tali caſu incidere in cenſuram Bullæ Cœnæ & ita docet Sayrus *de cenſ.lib.3.c.19.n.10.* Souſa *c.16. diſp.80.n.6.* Coriolanus, & alij, vnde videant miniſtri laicalis iuriſdictionis, quid faciant.

Quãuis nõ plenè ſu[pra] hoc, lege t[a]mẽ infra [in] Reſ. 326. doctrinam §. 5. Pro[ce]dit, & ſign[an]ter in fine dicti §. & [in]terius R[eſ.] eius no[n]

3. Nota etiam hîc obiter quòd Nauarrus *c.27. n.119.* & Reginaldus *tom.1.lib.9.cap.23. n.364. ſub finem, & n.359 ſub finem*, tenent quòd iudices laici incurrunt in excommunicationem Bullæ, ſi ſciant ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant, licèt aliqui Doctores contrarium ſentiant quia cenſura lata ob poſitiuam actionem, non incurritur ob omiſſionem.

RESOL. XLV.

An iudex laicus excuſetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipſius tranſgreſſores lata prætextu, quod non ſit in ſua Prouincia acceptata?

Et an Epiſcopi ſatisfaciant publicando Bullam Cœnæ in ciuitate, in qua degunt, vel teneãtur etiam extra Vrbẽ in Eccleſiis ſuæ iuriſdictionis publicare ſaltẽ per alios?

Et

Et an excuſentur à dicta publicatione ob minas, & metum Principum? &c. Ex part.3.tract.1.Reſ.54.

§. 1. AD hoc dubium negatiuè reſpondet Martinus Bonacina *in Bull.Cœn.tom.3.diſp.1. q.15.punct.4.§.5.num.2.*qui ait, etiamſi ab aliquibus Doctoribus concedatur legem non ſolùm ſæcularem verùm etiam Eccleſiaſticam non obligare,vbi acceptata non eſt;id tamen fallit vbi conſtat ſuperiorem velle independenter ab acceptatione obligare. Sed Summus Pontifex vult independenter ab acceptatione Bullæ obligare.Ergo,&c.Minor probatur,quia Summus Pontifex in Bulla excludit omnem prætextum, & prætenſionem; tum,quia à viris fide dignis accepi,nonnullos Pontifices de hac re interrogatos reſpondiſſe, contrariam ſententiam, quæ in legibus Pontificiis acceptationem requirit explodendam, & reiiciendam eſſe. Ergo Bulla Cœnæ independenter ab acceptatione obligat.Ita Bonacina,quidquid aſſerant DD. quos ego citaui, & reprobaui *in tract.de legib.reſol.1.*in ſecunda editione.

2. Nota tamen hic obiter, quòd licèt Alterius aſſerat Epiſcopos ſatisfacere publicando Bullam Cœnæ in ciuitate in qua degunt, attamen Bonacin.*vbi ſuprà, quaſt.22.punct.6.num.*8.probabilius cenſet teneri etiam extra vrbem in Eccleſiis ſuæ iuriſdictioni ſubditis, publicare ſaltem per alios, ſi ita expedire judicauerint.Excuſantur tamen abſolutè à dicta publicatione, vt notat Saytus *de cenſ.lib.3.cap.25.n.*12. ob minas, ſeu metum Principum, quod tamen intellige ſi metus grauis ſit, & non in odium fidei, ſeu Religionis incuſſum.

RESOL. XLVI.

An Epiſcopi poſſint excommunicare Reges; & eorum Conſiliarios?

Et quid de Inquiſitoribus non ſolùm in Sicilia, ſed in aliis Regnis? Ex part.3.tract.1. Reſ.9.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet ex multis iuribus Altherius *de cenſuris,tō.1.diſp.10.lib.3. c.5. fol.37.col.2.*Fagundez *pracept.2.lib.1.c.3. num.21.* licèt regulariter propter quandam reuerentiam id minimè ab Epiſcopis efficiatur; ſed optimè quidem & iuſtiſſimè excommunicarentur, ſi ſceleris pondus, & qualitas id poſtularet.

2. Non reticeam tamen Auilam *de cenſuris p. 2. cap.4.diſput.vnica*, *dub.*4. & Bonacinam *de cenſuris, diſput.1.punct.4.num.*15. docere de iure nouo,& priuilegio à Summo Pontifice obtento Reges & Imperatores non poſſe ab Epiſcopis excommunicari, & nouiſſimè docet etiam hanc ſententiam Layman *in Theolog.mor.lib.4.tract.6.cap.10.n.4.* Barboſa *in collect. tom.4.part.1. Decreti diſtinct.96. cap.duo ſunt*; & alij penes ipſos.

3. Sed his non obſtantibus diſcedo ab opinione Caroli Degraſſalij *lib.2.Regalium Franciæ, iure 9.*& Ioannis Ferrant. *de iuribus Regni Franciæ,priuileg.6.* Paponij *de iur.Franc.lib.1.tit.4.arreſt.9.*aſſerentium, ſupradictum priuilegium eſſe extendendum ad Regios Officiarios, & Conſiliarios, & hoc pacto actu exercitij iuriſdictionis temporalis, nam puto Conſiliarios Regios poſſe ab Epiſcopis excommunicari, quia tale priuilegium eſt perſonale propter Regum, & Imperatorum reverentiam: & ita nouiſſimè docet Ioannes Dionyſius Portocarrero *in allegat.pro iuriſd. Inquiſitorum*, vbi *num.*52. ſic aſſerit. Non obſtante [que ſean Virrey, y miniſtros Reales, y aunque lo fueſſen en mayor Tribunal, pueden ſer ligados con cenſuras de qualquier Iuez Eccleſiaſtico,cuya iuriſdicion turbaren,& aunque ſea delegado, y ſemejantes perſonas no eſten contenidas en ſu delegacion.] Ita ille, qui pro hac ſententia citat plures Doctores, & hanc poteſtatem habere etiam Dominos Inquiſitores, non eſt dubitandum, vt probat ſupradictus Portocarrero *num.46.& 47.* & patet ex Concordatis cum Inquiſitione huius Regni Siciliæ apud Paramum *de orig.Inquiſ.lib.2.tit.2.cap.11. n.24.* vbi ſic aſſerit Rex. Item in memoratis caſibus,& cauſis ciuilibus, criminalibus, & mixtis ſpectantibus ad iuriſdictionem officialium, & locum tenentium, atque familiarium ſancti Officij, poſſunt Inquiſitores per cenſuras procedere aduersùs quaſcunque perſonas iudices, & magiſtratus, qui contraierint, ac perturbauerint illorum iuriſdictionem [lo qual (ait Portacarrero) no es conceſſion particular,echa en fauor de los Inquiſitores de Sicilia, porque ſi ellos no tuuieran facultad de fulminar cenſuras, no pudiera darſela ſu Mageſtad y aſſi es declaracion de que la tienen, y ſiendolo, es general,] & ſolidè totum hoc probat, quod antea etiam docuerat Narbona *in 3.part.recopil.lib.4.tit.1.leg.20.gloſſ.22.per tot.* non eſt igitur dubitandum poſſe Epiſcopos excommunicare miniſtros Regios perturbantes eorum iuriſdictionem.

Sup hic poteſtate & doctrina ſequent.in tō. 5. tr.12. lege Reſol. 13. & aliam Reſ. & §. eius primæ not.

4. Vnde non eſt audiendus noſter D. Franciſcus Anton.Coſta, vir quidem doctus, in quodam conſilio nuper ſeparatim impreſſo,& dato Meſſanæ die 26.Iulij 1619. contrarium docens, ex quadam Pragmatica nnominata *la Cathalana*; In qua habetur quòd Epiſcopi non procedant ad cenſuras contra Officiarios Regios inconſulto Rege, ſeu Prorege; & aduertat Lector quod dictum conſilium *à num.*10. *vſque ad n.*27.reprobatur à nobis *in tr.2.p.1.de imm. Eccleſ.reſol.*13.ea verò quæ adducit *à n.28. vſque ad num.*34. reprobantur *in reſol. 13. & 67.* quæ adducit *n.37.& 38.* refelluntur *in reſol.*17.& ſciat author huius conſilij,quòd in Regno Valentiæ Conſiliarij Regij,vt patet ex Maderiaga *in tract.de Senatu,c.39.§.2.* noluerunt admittere cognitionem per viam violentiæ, & tamen ipſe in hoc ipſo Conſilio tentat aperire ianuam vt admittatur in Regno Siciliæ:rectè igitur Anton. de Ballis *in expoſit. dictæ Pragmaticæ, nnucupatæ la Cathalana.*, aſſeruit ſupradictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam.

Supr. hoc in Reſ. ſeq. & in alio §.eius ſecūdæ not.

Reſolutiones citatæ in hoc textu hic ſunt ſupra 36. & 24.

RESOL. XLVII.

An poſſit Princeps prohibere, vt inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis non promulgentur, priuſquam ipſi offerantur, vt de eius facultate publicentur? Ex part.4.tract.1. Reſolut.9.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Pereira *de manu Regia part.2.cap.65.*qui ait,*num.5.*in executione talium literarum, quibus ſæculares Magiſtratus inhibentur, ineſſe violentiam, & publicarum functionum perturbationem, ſi iniuſtè fiant, ratione cuius iuſtiſſimè tales inhibitoriæ ad ipſum Regem deferri debent,vt ipſe,qui pro cōmuni vtilitate creatus extitit, ſua manu Regia licentiam Eccleſiaſticorum compeſcat,vt ſe intra ſuos limites contineant.Ita ille.&,quod valdè miror,Rodriquez *in addit.ad Bull.Cruciatæ §.9.num.*87.ſic ait; [Puede el Principe ſecular prohibir á los Obiſpos,y ſus Vicarios que no deſcomulguen à ſus vaſſallos ſin que primero mueſtren la cauſa que tienen para lo hazer.] Vnde vides amice Lector, quomodo ex prætenſa, violentiæ

Ad fulciēdā doctrinā huius Reſ. lege ſup.doctrinā Reſ.34. &.35. & ſignanter. ſup.hoc in.§§ notat.ſeq.

violentia conantur ſe ingerere iudices laici in cauſis Eccleſiaſticis quaſi tales non haherent ſuperiores competentes ad eorum licentiam compeſcendam, ſi adeſſet. Fruſtrà itaque per hos Sum. Pontifex conſtituit Metrapolitanos, & Nuncios in ſingulis Regnis, & ideo in caſu occurrenti Epiſcopi ſi vellent inhibere aliquos iudices, talis exequutio dependeret à Regio beneplacito.

Quæ hic eſt Ref. antecedens, in §. vlt. & infra in Ref. ſeq. §. etiam vlt.

2. Igitur contrariam ſententiam in caſu propoſito tenendam eſſe puto, docui *in part. 3. tract. 1. reſol. 9.* contra Antonium Coſtam *conſil. 1. per totum,* in ſimili caſu loquentem de Pragmatica, nuncupata in hoc Regno Siciliæ *la Cathalane,* quam cum Antonio de Ballis firmaui eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, & ad rationem quam adducit Pereira, quòd litteræ Pontificiæ non exequuntur ſine Regio *Exequatur,* remitto me ad ea quæ dicit Acoſta *in Bulla Cruciata, q. 96. per tot.* & dicunt DD. quos citaui *in part. 1. tr. 2. reſol. 12.* Noſtrum verò Sereniſſ. Regem hoc efficere ex priuilegio Pontificis tradit Bañez *in 2. 2. q. 67. art. 1. dub. 2. concluſ. 5.* & Caſtrus Palaus *in opere morali, tom. 1. diſput. vnica, punct. 9. num. 10.* vel ex Concordatis cum eodem Sum. Pontifice, vt teſtatur Iacobus de Graffis *in deciſ. aur. part. 2. lib. 4. cap. 10. num. 120.* addit tamen hæc verba. Caueant miniſtri Regis, cuius mens ſanctiſſima eſt, in non inferendo præiudicium ſanctæ Sedi Apoſtolicæ, neque diuexent negotiatores in non expediendo Regium *Exequatur.* Sic ille.

Quæ hic eſt ſup. Ref. 34. & in aliis eius not. & infra in Ref. 92. Et ideo. in fin.

3. Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd ſuppoſito tali priuilegio, vel dictis Concordatis de quibus teſtantur citati authores, Regium *Exequatur* conceditur tantùm inter reſcripta priuata, vel obtenta inter partes, vel ad inſtantiam alicuius non autem in legibus generalibus, & ſtatutis vniuerſalibus, prout ſunt Bullæ & Extrauagantes Pontificiæ, vt optimè obſeruat Rao *in reſponſionib. ad dubia circa immunit. Eccleſiaſt. fol. mihi 32.* nam ſi dictæ Bullæ executoriis indigerent, vniuerſalis Eccleſiæ regimen in præceps rueret, & hucuſque, ait ille, nulla inuenitur Bulla & conſtitutio generalis Summi Pontificis, , executoriis mandata : vnde apparet, quàm male quidam aſſerebat Bullam Gregorij XIV. de immunitate Eccleſiarum in hoc Regno Siciliæ non valere, quia in illa Regium *Exequatur* non inuenitur.

RESOL. XLVIII.

An laicus poſſit incidenter cognoſcere nullitatem cenſurarum, & ordinare, vt ſaculares, & Eccleſiaſtici illas non obſeruent; & quod tollantur Cedulones a portis Eccleſiarum?

Et docetur, quod ſi incidit quæſtio ſpiritualis coram iudice ſaculari, remittere tenetur Eccleſiaſtico terminandam; neque poteſt præcipere vt infra certum tempus illam expediat.

Et an Princeps laicus poſſit interdicere, ſeu inhibere Epiſcopis, ſeu eorum Vicariis, ne quemquam excommunicent, niſi prius excommunicationis cauſa oſtendatur? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 58.

Sup. hoc inf lege doctrinam, Reſol. 296.

§. 1. GAbriel Pereira *de manu Regia c. 7. n. 22.* affirmatiuam ſententiam tenet, quam poſtea acriter defendit & tutatur Franciſcus Mirauete *in informat. lingua Hiſpanica conſcripta. pro iuriſdict. Regia art. 10. & ſeq,* quia iudex laicus incidenter poteſt cognoſcere de validitate vel nullitate ſpiritualium, quæ ex ipſis actis ſummariè, de plano, & ſine altiori diſcuſſione poteſt colligi, & ideo iudex ſæcularis cognoſcere poteſt de quocumque articulo ſpirituali incidenti in cauſa principali, de qua ipſe cognoſcit quandò res eſt notoria, & euidens. Igitur in caſu poſito iudex non cognoſcit de nullitate cenſurarum principaliter, ſed per modum cauſæ & incidentes, & pro hac ſententia faciunt DD. quos citat Octauianus Cacheran. *in deciſ. Pedemont. 116.* vide etiam Barboſam *in l. Titia, num. 34. & 52. ff. reſolut. matrim.* Seſſe *de inhibit. cap. 10. §. 1. num. 4. & ſeq.* cum Ramirez *de lege Regia §. 27. à num. 11.*

2. Sed contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto, quia, vt rectè probat Abbas *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 2.* & ibi Decius *num. 46.* quos citat & ſequitur Piaſecius *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 4. art. 3. num. 16.* iudex laicus non poteſt cognoſcere cauſam ad forum Eccleſiaſticum ſpectantem, neque incidenter, vnde Innocent. Panormitanus, & Antonius de Butrio *in cap. tuam, de ordin. cognit* docent, quòd ſi incidit quæſtio ſpiritualis coram ſæculari iudice, remittere tenetur Eccleſiaſtico terminandam, neque poteſt præcipere vt infra certum tempus, illam expediat, vt cum multis firmat Genuenſis *in praxi Archiepiſcop. ca. 77. num. 2.* Igitur in cauſis ſpiritualibus etiam incidenter, nullatenus iudex ſæcularis poteſt ſe intromittere; vide *cap. decernimus, cap. quanto, de indic. cap. lator; cap. cauſam quæ, qui fil. ſint legit.* & gloſſam *in cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excommunic. in 6.* & ita hanc ſententiam, nempe non poſſe iudicem ſæcularem neque incidenter cognoſcere de nullitate cenſurarum; docet Marta *de iuriſdict. part. 3. cap. 16. num. 4. & ſeq.* Et ex Doctoribus Hiſpanis hanc etiam opinionem contra Mirauetem *vbi ſuprà* tuetur Matthias Beyetola *in allagat. pro iuriſdictione ſancti officij art. 7. num. 136. & ſequent.* & Anton. Atrianus *in diſcurſu iuridico pro iuriſdictione ſancti officij art. 2. num. 148. & ſeq.* vbi firmat & probat has concluſiones. Sup. hoc in Reſ. 303. vlt. in fin.

3. Prima, [que los Iuezes ſeculares ni principaliter ni incidenter pueden conocer de la nulidad de las cenſuras, antes bien el querer pretender eſſo es coſa nefaria ſegun el Decreto del S. Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. c. 3.* Secunda por eſſa razon los Iuezes ſeculares que mandan ſo color de nulidad que no ſe guarden algunas cenſuras fulminadas por los Iuezes Eccleſiaſticos incurren en ſententia de deſcómunion ipſo iure, y en las cenſuras de la Bula *Cœnæ Domini,* vt patet ex *Clem. grauis,* vbi ſcribentes, *de ſentent. excommunic. & in Bull. Cæn. excommun. 16.* Tertia los Iuezes ſeculares o otras qualeſquieres perſonas legas que ſin tener autoridad, como no la tienen, ſo preteſto de nulidad de las cenſuras ò de otro qualquiera, mandan à los Prelados y Curas y otras perſonas Eccleſiaſticas que no las publiquen, obedeſcan, ni guarden, ſon, y hande ſer viſtos menoſpreciarlas; y por el conſiguiente ſentir mal dellas, y finalmente de primo ad vltimum ſe hazen ſoſpechoſos en la fe,] quæ omnia dictus Atrianus *vbi ſuprà* ſatis, vt dixi, firmat & probat. Vnde rectè hanc opinionem ſubſcripſere Theologi & Iuriſtæ doctiſſimi Cæſarauguſtæ *die 3. Ianuarij anno 1614.* in quodam voto manuſcripto quod penes me habeo : non eſt igitur de hac opinione dubitandum, quicquid aſſerat Pereira & Mirauete *locis cit.* Vide etiam Morla *in empor. iuris. p. 1. tit. 2. n. 133.* vbi firmat non poſſe iudicem laicum cognoſcere de validitate, vel nullitate cenſurarum.

4. Ad id verò quod aduerſarij aſſerunt, iudicem laicum in caſu propoſito cognoſcere de nullitate cenſurarum, incidenter reſpondeo cum Morla *vbi ſuprà num. 134.* Ioanne de Vanchel *in cap. vt inquiſitionis, concluſ. 4. de h. ret. in 6.* iudicem laicum non poſſe neque incidenter cognoſcere de negotio ſpirituali ratione incapacitatis, vt patet ex *cap. tuam. de ordin. cognit.*

&

& in cap. lator, & cap. cauſam quæ. el 2. qui filij ſint legit. quod aliqui extendunt etiam, quando quæſtio verſatur circa factum; quia ex facto ius oritur, vt patet ex *l. ſi ex plagis. §. in cliuo capitolino, ff. ad leg. Aquiliam.* & ſic non poteſt dari quæſtio facti; quin non ſit iuris, cùm vna ab alia ſeparari non poſſit: vnde ratione connexitatis, etiam quæſtio facti agitanda videtur coram Eccleſiaſtico, argumento *cap. quanto, de indiciis*, vt in caſu ſimili notauit Bartolus *in l. ſolent, num. 13. de alim. & cibar. legat.* Vide Doctores quos refert Meneſes *in l. 1. C. de iur. & fact. ignorantia, num. 57.* Romanus *in l. Titia, num. 5. ff. ſolut. matrim.* & Fulgoſius *conſil. 133.*

5. Nota etiam quòd poſt hæc ſcripta inueni noſtram ſententiam docere Io. Dionyſium Portocarrero *in allegat. pro iuriſdict. S. Officij, num. 97.* vbi ſic ait. Poſtremò in profundo malorum deuentum eſt, [publicaron vn Edicto en que teniendo las cenſuras por nulas, y llamandolas aſſi, mandaron à todas las perſonas Eccleſiaſticas à quien tocaua ſu publicacion, que no las guarden ni publiquen y poniendolo ellos en execucion no ſe quiſieron tener por excomulgados. Eſte hecho ha ſido calificado por los calificadores del Conſejo declarandolo por iniurioſo, y eſcandaloſo, y ſoſpechoſo, y que ſapit errorem; y deuerſe recorger el Edicto como tal, porque los Miniſtros Reales procedieron de hecho ſin juriſdicion, pues ſiendo la materia de cenſuras meramente Eccleſiaſtica no pudieron conoçer de ſu valor perſonas ſeglares, y ſiendo los Iuezes ſeglares inferiores de los Eccleſiaſticos no pueden conoçer del valor, de lo qua ellos hazen.] Ita Portocarrero, qui latè ex ſacris Canonibus & rationibus hanc ſententiam probat vnde de illa non eſt dubitandum, vt ſuperiùs dictum eſt.

6. Ex his obiter aduerte eſſe reprobandam ſententiam Corſeti *tract. de poteſt. Reg. part. 4. num. 8.* Senatus Pedemont. *deciſ. 30. num. 15.* & aliorum, aſſerentium poſſe Principem laicum interdicere, ſeu inhibere Epiſcopis & eorum Vicariis ne quemquam excommunicent, niſi prius excommunicationis cauſa oſtendatur. Sed hæc opinio eſt contra Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3.* ex quo etiam reprobatur Couarr. *pract. quæſt. cap. 35. num. 4.* Sed de hac quæſtione *ſuprà* ſatis dictum eſt.

RESOL. XLIX.

An Clerici dici poſſint, & ſint re vera Vaſſalli Principis?

Et an Principes laici poſſint priuilegia perſonis Eccleſiaſticis conceſſa auferre? Ex part. 5. tract. 1. Reſolut. 19.

§. 1. HAnc quæſtionem ad partes copioſè pertractat Aluarus Valaſc. *to. 1. conſult. 100. n. 2.* vbi affirmatiuam ſententiam tenet, quia vaſſallus eſt nomen generis comprehendens ſub ſe ſuas ſpecies etiam qualificatas, & ſic tam vaſſallos laicos, quàm Clericos; quia licèt Clericus vaſſallus ſit vaſſallus qualificatus, non ideo deſinit eſſe vaſſallus: ſicut nomen Chriſtianus tam comprehendit Chriſtianos laicos, quàm Clericos. Deinde Clerici ita ciues ſunt, ſicut laici, ex *l. aſſumptio, ff. ad municip.* & ex *l. ciues, C. de incolis*, ergo ſi ciues ſunt, erunt & vaſſalli. Et tandem licèt Clerici ſint exempti, non tamen reperiuntur in iure exempti, niſi in quatuor caſibus. Primò quoad forum, *cap. placuit, cap. inoluta 11. quæſt. 2.* Secundò, quoad capturam, ex *c. 2. de foro compet.* Tertiò, quoad tributa, *cap. quamquam, de cenſ. in 6.* Quartò, quoad regimen, *cap. benè quidam, diſt. 96.* ergò quoad cætera manent vaſſalli, & hanc ſententiam præter Valaſcum tenet etiam Rodriquez *in ſum. to. 4. cap. 168. num. 1.* & Souſa *vbi infrà.*

2. Verùm his non obſtantibus negatiuam ſententiam docet Martha *de iuriſd. p. 4. cent. 2. caſ. 188.* vbi ſic ait. Eccleſiaſtici nullo modo dici poſſunt vaſſalli Regis; nam ſi nihil recognoſcant temporalium à Rege, licet ſint ciues ſicut laici; tamen à poteſtate Principum ſæcularium ſunt exempti *cap. ſi Imperat. diſt. 96. cap. nimis, & ibi* Abbas *de iureiurand.* Ergo vt tales non poſſunt dici vaſſalli Regis. Si verò recognoſcunt feuda, nec poſſunt dici vaſſalli, indecorum enim eſſet ſi Summus Pontifex; vel Imperator recognoſcerent feuda ab alio Principe; vt illius vaſſalli dicerentur; ſic de cæteris Eccleſiaſticis, quia quatenus Deo ſacrati, ſunt Principibus ſæcularibus ſuperiores; ac patres & magiſtri laicorum cenſentur, atque quibuſcumque laicis præſunt; vt patet ex *c. quis dubitet, diſt. 96. cap. ſolitæ, de maior. & obed. & cap. ſi Imperator, diſt. 96.* ergo Principibus laicis ſubiecti eſſe non debent, *c. cùm inferior, de maior. & obed.* Hucuſque Marta, qui alias pro hac ſententia adducit rationes. Et ſi aliquis opinionem eius ſequeretur poſſet dicere multum ad praxim conducere. Nam Doctores quærunt, an Principes laici poſſint priuilegia perſonis Eccleſiaſticis conceſſa auferre? & negatiuè reſpondent communiter, quia priuilegium conceſſum non ſubditis, (vt ego probaui *in p. 4. tract. 1. reſ. 82.* & docet Baldellus *tom. 1. lib. 5. diſp. 35. n. 17.*) non poteſt ampliùs reuocari. Quæ hic eſt inf. Reſ. 196. ſignanter in §. Igitur. & ſeq. & in aliis eius not.

3. Sed ad hoc reſpondet Souſa *in Bulla Cœnæ, c. 16. diſp. 84. n. 9.* quòd licèt Eccleſiaſtici non ſint ſubditi ſæcularibus Principibus quoad iuriſdictionem; ſunt tamen eorum vaſſalli, quod ſufficit, vt priuilegium eis conceſſum reuocari poſſit, ſi iuſta cauſa adſit. Sic ille. Verùm fallitur per alias rationes, quas ego alibi adduxi, quibus aliquis poſſet addere authoritatem Martæ aſſerentis, vt viſum eſt; Eccleſiaſticos non eſſe vaſſallos Principis ſæcularis. Alibi ſuprà in Reſ. 4. & in aliis eius not. & in Reſ. 11. §. 2.

4. In RESOL. XIX. *pag. 22. in fin. reſol.* vbi, *Eccleſiaſticos non eſſe vaſſallos Principis ſæcularis*, deletis iis quæ ſequuntur, ponantur iſta: Sed quidquid ſit de hac opinione, nam Salas *de empt. dub. 9. num. 3.* & alij, aſſerunt Clericos eſſe vaſſallos Regum, ego, vt dixi, ex aliis rationibus ſententiam Souſæ reprobandam eſſe puto.

RESOL. L.

An Reges, vt executores Concilij Tridentini poſſint compellere Clericos, vt illud obſeruent?

Et an Reges, vt executores Concilij poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 75.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam his diebus quidam Iuriſconſultus mordicus ſuſtinebat, & adducebat Bobadillam *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 194.* vbi ſic ait. [Quando por los Prelados, ò Clericos ſe haze ò intenta algo contra lo diſpueſto por el Concilio Tridentiuo entonçes el ſupremo Conſejo manda librar prouiſion real para la execucion, y obſeruancia del; y acuerdome auer practicado eſto algunas vezes en eſpeçial ſiendo corregidor en la ciudad de Soria contra Don Iuan de Caſtilla Vicario della, queriendo empedir al Maeſtro Fray Antonio de Quenedo Prior de ſan Auguſtin, que no predicaſſe el dia de los Reyes en la Ygleſia de N. Señora la Mayor ſobre que ſe cauſara eſcandalo, ſi yo no aſſi-

ſtiera à que ſe guardara el decreto del Concilio, que manda, que en las fieſtas principales ſe predique y declare el ſancto Euangelio en las Ygleſias, y aſſi ſe predico.] Ita Bobadilla, & poſt illum, quod valde miror, Rodriquez *in ſumm. tom.2.c.66. num.*40. Sed hæc opinio mihi non placet, & illam alibi reprobaui: nam ſi Reges ſunt executores Concilij, id intellgendum eſt quoad laicos ſubditos, non autem quoad Eccleſiaſticos, in quos nullam habent, nec exercere poſſunt iuriſdictionem. Si igitur in aliquo caſu Concilium in eorum Regnis non obſeruetur à laicis, compellant obſeruari: ſi autem ab Eccleſiaſticis non obſeruetur, vt Reges Catholici & zelantes certiorent de hoc Epiſcopos, Archiepiſcopos, Nuntios, & ſi opus erit ſcribant ad Summum Pontificem ad hos enim ſpectat compellere Eccleſiaſticos, vt decreta Concilij obſeruent, & non ad Reges, de quorum iuriſdictione Eccleſiaſtici exempti ſunt; & ideo hanc ſententiam tenet Melchior Lotherius *de re benefic. tom.1. lib. 1. quæſt.11 .num.* 81. aduersùs Ceuallos, qui aſſerebat reges vt executores Concilij Tridentini poſſe compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum.

Alibi in Reſol. quæ hic eſt ſup.51.

Supra hoc magis late in Reſ.ſeq.

RESOL. LI.

An laici Magiſtratus poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum? Ex part.3. tract. 1. Reſolut.8.

Sup. hoc cũ eod. Ceuallos, & Lother. hic citatis, curſim in fine præcedentis Reſol.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Ceuallos *tractat. de cognit. per viam violentiæ part. 2. quæſt. 99. num.*12. Bobadilla *in polit.tom.1.lib.2.cap.*18. *num.* 135. vide etiam Pereira *de manu Regia cap.* 18. *num.* 5. Degraſſalium *lib.2. Regalium Franciæ, iure 6.* & alios penes ipſos.

2. Sed negatiuam ſententiam omnino tenendam eſſe puto: quam nouiſſimè docet doctus Lotherius *tom. 1. de benef. lib. 1. quæſt. 11. num.*81. nam concedo, quòd Eccleſiaſtici tenentur ad reparationem Eccleſiarum, ſed nego ad id poſſe illos compellere iudices laicos, nam in tali caſu ſi hoc efficerent, alienam exercerent iuriſdictionem. Et ita hanc ſententiam docet etiam Marta *de iuriſ. part.2. cap.* 48. *num.* 15. Ratiò verò, quam adducit Ceuallos, eſt (vt optimè notat Lotherius) nimis frigida, nempe Reges eſſe executores & protectores Concilij Tridentini, nam ex hoc non ſequitur poſſe exercere iuriſdictionem in Eccleſiaſticos exemptos.

RESOL. LII.

An Iudex laicus poſſit eycere à Regno Clericum ſeditioſum, & perturbantem Rempublicam? Ex part. 4. tract.1.Reſ.81.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 24. & in Reſol.25.§. Verum.& in Reſol.26 §. Vnde, & infra in Reſol. 126.§.7. & ſeqq. & in tom.7.tr.6. Reſ.14.

§.1. Affirmatiuè reſpondét Doctores quos citat & ſequitur Calliſt. Ramirez *tract. de lege Regia*,§.27.*num.*15.*in gloſſa litera G.* quibus adde Franciſcum Pradillam *in ſumma de todas las leges*, *part.2. cap.8 num.*4. & Bobadillam *in polit.tom.1.lib.2.cap.*18. *num.* 112. vbi ſic ait. [Si algun Clerigo fueſſe ſeditioſo, y reboltoſo, que turbaſſe la paz de la Republica, podriale el corregidor mandarle ſalir de la Iuriſdicion por algun tiempo, aunque fueſſe Clerigo de Miſſa, y condenarle en las temporalidades.] Ita ille, & poſt illum Marius Giurba *conſil. crim.* 48. *n.*16. & Anton. de Ballis *in tract. var.lib.*5.*pragm.*1.*tit.*10. *num.*44. Vnde Fuſchus *de viſitatione lib.2. c.20. n.25.* refert quòd Dux de Alcala Regni Neapolitani Prorex, quemdam Equitem Sancti Ioannis Hieroſolymitani, qui continuò erat ſeditioſus, & turbabat ciuitatem, conſtito de exceſſibus continuis, mandauit eiici à territorio Regio, ſub prætextu quòd Rex poſſit, vt quem velit, maneat in domo ſua. Et ideo Rodriquez *in additionibus ad Bullam Cruc.* § 9. *n.*84.ſic ait. [Quando vn Clerigo ordenado de ordenes ſagros turba la Republica y paz que ha de tener, en eſte caſo el Rey y ſu ſupremo Conſejo à cuya cuenta eſta la conſeruacion deſta paz puede caſtigar al dicho Clerigo echandolo fuera del Reyno.] Ita ille. Sed aduersùs hanc ſententiam meritò inſurgit Megalius *in 3.part.lib.3. c.11. num.*34. *iuncto num.*14. quia Clerici, & Eccleſiaſtici omnes de iure diuino habent vt liberè poſſint in qualibet mundi parte habitare & Eccleſiaſtica officia exercere; dixit enim illis Dominus in perſonam Apoſtolorum Marc. 16. *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ*; & vſus Eccleſiæ habet, vt Eccleſiaſtici omnes, qui voto Religionis non ſunt adſtricti, cum ſola licentia, & literis commendatitiis ſuorum Ordinariorum liberè vbique incedant & inhabitent, & ad diuina celebranda, & Sacramenta miniſtranda admittantur, iuxta decretum ſacri Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *capit.* 16. *de reform.* ergo ſicut non poteſt maritus tanquam paterfamilias expellere è domo vxorem inobedientem, & pernicioſam, ex eo quòd ex matrimoniali vinculo habet illa ius cohabitandi vnà cum marito; ita nec poteſt Rex tamquam paterfamilias expellere è dominio ſuo Eccleſiaſticos inobedientes & pernicioſos, cùm de iure diuino habeant vt libere poſſint vbilibet habitare.

2. Et prætereà in clauſula Bullæ Cœnæ excommunicantur quomodolibet mulctantes perſonas Eccleſiaſticas, necnon executores & ſubexecutores huius banni; ergo ex quacumque cauſa hoc faciant excommunicatione hac ligantur. Recurrendum eſt igitur à Regibus & Miniſtris eorum ad proprios iudices Eccleſiaſticorum eueniente caſu, & ab illis, qui in eo iuriſdictionem exercere poſſunt; ſunt Eccleſiaſtici in exilium eiiciendi, non quidem ſimpliciter, ſed cauſa cognita, quia aliàs iniuſtitiam committerent condemnando pœna exilij reum non auditum, & circa hoc vide optimam deciſionem Friderici Imperator. *in tit.* 1.§. *ſi Clericus, de pace tenenda, in vſib. feud.* vbi determinat coram ſuo Epiſcopo conueniendum & adducendum eſſe Clericum pacis violatorem, & ab eodem puniendum. Imò non excuſarem ab hac cenſura Prælatos illos, qui ad inſtantiam, & requiſitionem Principum ſæcularium oretenus, & cauſa non cognita præciperent alicui Eccleſiaſtico aut illum cogerent, vt è finibus ſuæ diœceſis diſcederet, quia talis eſt Principis voluntas & mea, nam cùm huiuſmodi præceptum, ſeu preces fiant ad inſtantiam Principis ſæcularis, ſunt quodammodo executores, maximè quia tunc hoc non faciunt tanquam Epiſcopi, ſed vt priuati, vnde & ipſi excommunicationem incurrerent, vt tenet expreſsè Marta *de iuriſd. part* 4.*centur.*2.*caſ.*140.*num.*8.& hæc omnia docet Megalius *loco citato.* Sed circa præſentem quæſtionem ne omittas videre ſunt me ipſum *in* 1. *part. tract.*2. *reſolut.* 17.& 3.*part. tract.*1.*reſol.*27. Vnde non eſt audiendus nouiſſimè Franciſcus Miranete *in informat. pro iuriſdictione Regia. art.*22.*fol.*69. vbi aſſerit Eccleſiaſticos turbatores pacis expelli poſſe à Regnis: nam in his caſibus recurrendum eſt ad eorum Superiores Eccleſiaſticos, vt ego ſatis firmaui *in locis citatis.*

Quæ hic R. 24.x & in aliis rum pri rum nota num.

RESOL.

RESOL. LIII.

An perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ commiſerunt crimen læſæ Maieſtatis, per Principes ſæculares & eorum iudices puniri poſſint? Ex part.1.tract.2.Reſ.20.aliàs 19.

§.1. AFfirmatiuè videtur reſpondendum ex Conſtitutione Regni Neapolis de Perſonis, qua cauetur, quòd ſi Clericus commiſerit aliquod delictum, debet iudicari, & condemnari per ſuum Epiſcopum,& non per Iudicem ſæcularem; excepto, ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem: & ibi Gloſſa dicit,ſi eſſet crimen læſæ Maieſtatis.Deinde in multis partibus vi conſuetudinis vigentis Clerici rebelles à Iudice ſæculari puniuntur. Et hanc opinionem docet etiam nouiſſimè Calliſtus Ramirez *in tract. de lege regia*, §.27.*n*.11. qui in Gloſſa *litera D*, citat multos alios.

2. Sed hæc ſententia non poteſt ſuſtineri, & contrarium communiter docent Theologi, & Iuriſperiti,vt Vigianius *tract. de immun. Eccl. diſp.2.concl.*2.Bellettus *in diſquiſ.cler.p.*1.*tit.*3. §.1.*num*.4. vbi pro hac ſententia citat tredecim doctores. Idem docet Peſantius *tract. de immunit. Eccleſ.diſp.*13. Zanardus *in direct. Confeſſ. tom.*3. *c.*50. Valenzuela *in defenſione cenſ.Pauli V.part.*4.*n.*70. & ita nouiſſimè anno 1600. vt notauit Genuenſis *in praxi*, *cap.*72. *per totum*, in caſu quodam atrociſſimæ rebellionis cuiuſdam Religioſi, qui aliquas terras Regni Neapolitani in manus Turcarum tradere volebat, declarauit Clemens VIII. nam, cùm Fiſcus allegaret, pro tali delicto quendam Clericum Neapolitanum olim fuiſſe decapitatum dictum fuit malè iudicatum. Et dicta cauſa fuit à dicto Summo Pontifice commiſſa Nuncio Neapolitano, dato adiuncto alio Conſiliario Clerico; tamen, vt in illo iudicio interueniret, tanquam delegatus à Sede apoſtolica.Et ideò aſſerit Genuenſis: [Hæc diſputatio in hoc Regno finem accepit, vt cognitio talis criminis pertineat ad Eccleſiaſticum, niſi cauſa delegetur à Summo Pontifice, quæ delegatio facta à Clemente VIII. demonſtrauit, apud Iudices laicos, circa tale crimen, nullam extare iuriſdictionē.]Vnde cautè legendus eſt Ramirez *vbi ſuprà*.

3. Ad argumenta in contrarium reſpondeo, illam Conſtitutionem nullius fuiſſe roboris: quia Princeps laicus nullam habet iuriſdictionē in Eccleſiaſticos;& ideò non poteſt cōdere legem,quòd Clerici committentes crimen læſæ maieſtatis iudicentur à Iudice laico. Ad conſuetudinem verò allegatam reſpondeo,eſſe corruptelam, nec vis vlla præſcriptionis, & longæ conſuetudinis ius dare poteſt Iudici laico: quia in laicū poteſtas Eccleſiaſtica cadere non poteſt, vt *ſuprà* probatum eſt. Ergo, &c. Sed circa præſentem quæſtionem vide etiam Cabed.*part.*2.*deciſ.*83.

RESOL. LIV.

An Clericus, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis ſit puniendus à iudice ſæculari abſque præuia degradatione iudicis Eccleſiaſtici? Ex part.3.tract.1.Reſ.30.

§.1. AFfirmatiuè reſpondent aliqui Iuriſconſulti, vnde Ioann. de Heuia *in Curia Philippica p.*3.§.2.*num.*13.ſic aſſerit.[El Clerigo conſpirando contra el Rey, ò contra el Reyno excitando tumultos, y mouiendo gente armada contra ſu perſona, ò ſtado, puede ſer caſtigado por el Iuez ſeglar, ſin que proceda actual degradacion ni entrego hecho del por el Eccleſiaſtico, y aſſi ſe ha praticado en diuerſos Reynos, como los affirma y dize Paris de Puteo, y lo trae Guillermo Benedicto,y dize ſer comun propoſito.] Ita Heuia.

2. Ego hanc ſententiam ex declaratione Clem. VIII.ſatis impugnaui *in tract.* 1. *part.*1. *immun. Eccl.reſol.* 19. vbi plures Doctores adduxi,quibus nunc addo Salzedum *in pract.crim.Bernard. Diaz c.*119.*litera B.* Azorium *p.* 1. *lib.* 5.*c.*13.*q.*8.*in fine.* Duardum *in Bull. Cœn.lib.*2.*can.* 15.*q.* 11.*n.*31.Maynard *de priuileg.Eccl. part.* 2.*art.*17. *num.*6.& Tamburinum *de iure Abbatum tom.* 1.*diſp.* 25.*n.*16.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & late infra in Reſ. 327. & in tom.6. tra.9. Reſ.74. §. Quemadmodum. & §.Nec etiam.

3. Sed non grauabor hîc apponere quod notat Antonius Bouius *in reſponſione contra N.p.*4. *arg.*10. *fol.mihi* 75.vbi ſic ait.[Nel 1520. fù fatta in Spagna vna congiura contro l'Imperatore Carlo V,è la Regina ſua madre, nella quale erano molti Eccleſiaſtici. L'Imperatore è la Regina mandarono fouori vna Pragmatica in Bormez, la quale referiſce il Molina Hiſp.Primog. lib.4.c.11. que ſi procedeſſe contra à i coniurati, ma le perſona Eccleſiaſtice remiſero à ſuoi Prelati, & al Papa. In Inghilterra referiſce il Cardinal Polo lib.3.de immunitate Eccleſiæ, che vn certo Sacerdote ſolleuò il Regnò contro Henrico VII.onde ne ſegui guerra,è morte di migliaia di perſone, è pure ſe ben caſtigò gli altri complici, Conſigno queſto Sacerdote da caſtigare à ſuoi Giudici Eccleſiaſtici. E ſe qualche Re per offeſa Majeſta, ò ſotto tal proteſto ha poſto mano nei Sacerdoti,è Prelati di ſanta Chieſa,ha fatto quello che non potea, è non douea,è gliene ſtato dato da Dio il caſtigo con infelice morte & eſtinſione della caſa ſua.]Ita Bouius

RESOL. LV.

An Clericus propter crimen læſæ Maieſtatis ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus? Ex part.3.tr. 1. Reſ. 16.

§.1. AD quæſtionem propoſitam affirmatiuè reſpondet Ioannes de Heuia *in Curia Philippica p.* 3. §. 2.*n.* 23.qui agit de caſu noſtro;in terminis.Vide etiam Romanum *conſil.*36. Albertinum *in c.* 1.*de hæret. lib.*6.*q.*11. *&* 13.& DD. quos ego ipſe citaui *in tr.*1.*p.*1. *de immun. Eccl.** *reſolut.*129.aſſerentes propter grauitatem criminis, etiamſi in iure expreſſum non ſit,Clericum tradendum eſſe curiæ ſæculari, quamuis non proponatur incorrigibilis.

* Quæ hic eſt infra Reſ. 162. ſignanter in §.Sed. & ſeq.& late in Reſ. 328.§. §.5.& ſeq. & in tom.3. tr. 3.Reſ. 79. §. Verum, ſed lege eam totam, & non pigebit.

2. Sed ibi contrariam ſententiam tenui cum multis DD. quibus nunc addo Burbatium *lib.*3.*conſil.*22. Curtium *conſil.* 154. & nouiſſimè ex neotericis in terminis caſus noſtri de crimine læſæ Maieſtatis docet etiam hanc ſententiam doctus Barboſa *in collect. tom.*4.*p.* 2.*cauſa* 22.*q.*5.*cap. ſi quis laicus*,*n.*2. vbi *n.*4. *&* 5. probat *ſupradictum c.ſi quis laicus*, non facere contra nos, neque etiam *cap. ſi quis ſacerdotum* 11.*q.* 1.& concludit mordicus clericum pro crimine læſæ Maieſtatis minimè degradandum eſſe. Et hoc etiam docuerat antea Ignatius de Salzedo *in practic.crimin. Bernardi Diaz c.*119. *litera C.*

RESOL. LVI.

An Eccleſiaſticus vſurpans iuriſdictionem ſæcularem, aut alia Regalia poſſit à iudice laico bonis temporalibus priuari?

Et late diſcutitur, quod Clerici in patrimonialibus eiſdem priuilegiis, & exemptionibus gaudent, & contra ea facientes incurrere in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex part.4.tract. 1.Reſ.77.

§.1.AFfirm-

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. cap.18. num.60.* vbi ſic ait. [Si los Prelados ò ſus Iuezes ò qualeſquier otros Eclesiaſticos vſurpaſſen la iuriſdicion Real ò otras Regalias,ſon auidos por eſtraños deſtos Reynos,y pierden las temporalidades , en lo qual por el buen gouierno y politicamente, y con conſideracion tienen mano los Iuezes ſeglares.] Sic ille : & ante illum Garſias *de Hiſpan. nobilit.gloſſ.9. num.32.* Borrell. *de praſtantia Regis Cathol.cap.71 num.45.* Peguera *in practic.crimin.cap.24.num.7.& ſeq.* Seſſe *de inhibit. cap.8. §.3.num.100.*Olibanus *de iure fiſci cap.12.num.3. cum ſeq.*Bayetola *in allegat. pro iuriſd. ſancti Officij , art.5. num.127* Mirauete *in informat. pro iuriſdict. Regia art.* 12.Et, quòd magis miror , Laurentius Oſorius Canonicus Eccleſiæ Compoſtell. en ſu Piña de Roſas *lib.4.in praludio* §.2.& hanc ſententiam docent etiam Doctores quos citat & ſequitur Calliſtus Ramirez *tract. de lege Regia* §.27. *num.* 15. *in gloſſa litera F.* & Franciſcus Pradilla *en ſumma de todas las leyes, part.2. cap.8.num.4.*

Sup. hoc lege §. vlt. huius Reſ.& alias multas eius not.ſeq. & ſignanter ſupra vide ex Reſ. 26.§. Audiam.

2. Sed hæc Megalius *in 3. part. lib.3. cap.11. n.12.* præſumit fieri cum expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia, alioquin eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam , nam quamuis ex doctrina Innocentij *in cap.cùm olim, el.1.de reſtit. ſpoliat.& in cap.dilectus, de pœn.* competat Ordinario iuriſdictio in extraneos impedientes ſuam iuriſdictionem, par *cap.1.de offic.delegat.* tamen procedere hoc non poteſt , quoad ordinarios iudices ſæculares contra Prælatos Eccleſiaſticos,cùm non liceat inferiori ſuperiorem iudicare & punire. Ita ille , & ante illum docuit hanc ſententiam Duardus *in Bulla Cœnæ lib.2. cap. 17. quaſ.5.* vbi probat cum Marta *iuridſ. par.4. caſ.* 101. non eſſe licitum poteſtati ſæculari,cuius iuriſdictio vſurpatur ab Eccleſiaſticis,eorum bona ac fructus ſequeſtrare , aut ; quod magis eſt , occupare , etiamſi bona ſint ex patrimonialibus : nam Clerici in patrimonialibus eiſdem priuilegiis & exemptionibus gaudent , quibus earum potiuntur perſonæ. Vide etiam Bonacinam *in Bulla Cœn.diſp.1. quaſt.18. punct.3. num.12.* vbi docet,quòd iuriſdictio ſæcularis ab Eccleſiaſticis vſurpata non confert ius laicis vſurpandi & occupandi bona Eccleſiaſticorum ad ſeruandam æqualitatem in iudiciis; & ita hanc ſententiam docuere aliqui Theologi & Iuriſconſulti Hiſpani , ſubſcripti in quodam voto , quod penes me habeo, ſub die 30. Ianuar. an 1614. Cæſarauguſtæ, vbi probant non poſſe iudices laicos occupare temporalitates Eccleſiaſticorum. Sic enim aſſerunt. [No puede eſte Iuez occupar las temporalidades à los Eccleſiaſticos, porque eſta prohibido en la Bula] *in Cœna Domini* , ibi , *quive redditus & prouentus ad quaſcumque perſonas Eccleſiaſticas pertinentes vſurpant. Vſurpare* autem idem eſt , quod occupare , vt docet Caietanus , & habetur *in Clement.* 1. *ver. vſurpare , y aſſi lo entiende* Vgolino *cap.*17. declarando eſtas palabras de la Bula Cœnæ. Item en la miſma Bula ſe diſe,etiam in quauis occaſione,ſine Romani Pontificis , ſeu aliorum ad id legitimam authoritatem & facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant , &c. [Luego ſi eſte Iuez ſeglar no puede ſequeſtrar los bienes de los Ecleſiaſticos menos podia ocuparlos , porque mas es ocupar , y vſurpar dichos bienes , quæ ſequeſtrarles , y mas haziendolo con authoridad y perſona publica , es cierto hauer incurrido en las penas de la Bula *in Cœna Domini.*] Ita,vt dixi,habetur in dicto reſponſo ſubſcripto à Magiſtro Ioanne de Aldouera,y Monſalue , Magiſtro Philippo Hernandez, Ludouico Serra , Fray Antonio Bielſa, Magiſtro Dominico de Altaba, Doctore Ioanne Pardos & Magiſtro Stephano Bertiz. Et tandem non

Sup. hoc infra in Reſ. 70. ad medium, & in Reſ. 255. & ex Reſ. 256. §. Reſtat. & in Reſ. 257. & in tom. 6. tr.9. Reſ. 66. §.Deinde. & in tom.7. tr. 6. Reſ. 33. §. 1.in fine , & §. vlt. poſt medium .

Sup. hoc & ſeqq. in hoc §. ſupra ex Reſ.26. lege §. Audiant. & ſeq. ſed vide eam per totam, & ſi placet etiam alias eius primæ not.

deſinam hîc apponere verba Ioannis Dionyſij Portocarrero *in allegat. pro iuriſdictione Domin. Inquiſitorum n.96.fol.mihi* 61.ſic aſſerentis. [Llegaron declarar al Inquiſidor por banito y mandarlo ſalir del Reyno , y ocupar las temporalidades , como ſi por ſemejante procedimiento no ſe incurrieſſe en las cenſuras de la Bula *in Cœna Domini.*] Sic ille. Vide etiam Cochier *in vindic.libert.Eccleſ.p.1. cap.18.n.8.* & Martam *de iuriſdict.cent.2.caſ.*101.

3. Et tandem omnia ſupradicta confirmantur ex authoritate doctiſſimi Thomæ Sanchez *in opuſc.tom. 1.lib.3. cap.vnic.dub.31. num.2.* vbi tanquam certum firmat iudicem ſæcularem non ſolùm non poſſe procedere contra perſonam Clerici, ſed nec etiam contra res Clerici , quia bona acceſſoria ſunt perſonæ, quod etiam probauit *lib.2.cap.4. dub.55.n.2. &* 31. Cùm igitur laici non habeāt authoritatem in perſonas Clericorum,quomodo poſſunt illam habere in eorum bonis, occupando illa, cùm bona, vt dictum eſt,Clericorum gaudeant priuilegio perſonæ : vnde *in Clem.1.de vita & honeſtate Cleric.* habetur, quòd Clerici gaudent priuilegio clericali , non ſolùm in perſonis,ſed etiam in rebus.

Sup. hoc Reſ. ſeq. curſim pe finem, infra in R 61. etiam prope fi & in Reſ. 66.§.2. à 2. & in a multis e annot.

RESOL. LVII.

An Clerici in Sacris , vel Beneficiati,qui condigne non puniuntur in foro Eccleſiaſtico, poſſint à Rege priuari bonis ab ipſo Rege obtentis? Ex part.4.tit.1.Reſ.4.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia par..1.cap.48.num.3.* & non per viam iuriſdictionis , ſed per viam œconomicæ gubernationis,vt flagitioſos à ſe & à ſua domo arceat,inſurgens in hoc,in fauorem legis Canonicæ , flagitioſis hominibus non ſufficienter punitis,illam pœnam addendo,quòd priuentur omnibus bonis,quæ ab ipſo Principe habent : vnde ſub tali conditione cenſentur talia bona conceſſa , ſicque adueniente conditione ſine vlla iniuria adimuntur.

2. Sed hæc opinio fundata in aliquo priuilegio Pontificio ſuſtinetur , ſecus verò minimè ; & ad authoritatem Suarez,quem pro ſe adducit Pereira,reſpondeo eſſe diſparem rationem in feudo & in aliis criminibus. Deinde cùm certum ſit, quòd ex conceſſione facta Eccleſiæ nihil concedenti cenſetur reſeruatum, quod etiam procedit in dubio , vt docet Barbatia *in cap.verum , de foro compet. num. 69.* Felinus,Tuſchus, & alij, quos citat Cochier *de libert. Eccleſ.part.1.cap.31. num.21.* quæro à Pereira , vnde pateat Reges dediſſe bona Eccleſiis cum tali conditione?Dicendum eſt igitur quòd bona conceſſa Clericis efficiuntur ſtatim Eccleſiaſtica, & gaudent eodem priuilegio, quo gaudet perſona Clerici, vt habetur *in cap.Eccleſia S.Maria, de conſtit.* & aſſerunt Doctores communiter.Vide Layman *in Theolog. moral.lib.4.tract.9.cap.6. num.8.* vbi probat, bona Clericorum ex titulo ſpirituali acquiſita,eſſe prorſus immunia à iuriſdictione ſæculari. Vide etiam Io. Cochier.*de libert.Eccleſ.p.1.c.18.n.20.*

Sup. [...] Reſ.p[...] ta §. infra i[...] 66.§.2 2. & multi[...] prim.

RESOL. LVIII.

An iudex laicus poſſit punire Clericum in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſtica? Ex part.4 tract.1.Reſ.80.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Bobadilla *in polit.tom.1.lib.2.c.18.n.91. in fine.* vbi docet Clericum falſa teſtificantem coram iudice ſæculari

Sup. x duab R ſeqq. in R Ad tatei

lari, vel falſam ſcripturam præſentantem,non poſſe puniri à iudice laico,niſi in defectum iuſtitiæ Eccleſiaſticæ; & *num.*93.idem aſſerit in aliis caſibus. Vide etiam Eſcobar *de ratiocin.cap.*7.*num.*31. Morla *in empor.iur.tit.*2.*quaſt.*14.*num.*4.*&* 5.& alios, quos citat & ſequitur Menochius *de retin.poſſ.remed.*3.*num.*254.

2. Sed hæc opinio eſt falſiſſima, quia nunquam licitum eſt iudicibus ſæcularibus negligentiam Eccleſiaſticorum iudicum ſupplere, cùm inferiorem habeant iuriſdictionem, & ipſis obſequendi maneat neceſſitas, non auctoritas imperandi, & hoc eſt expreſsè definitum *in cap.qualiter*; *& quando, de iudiciis*, vbi prohibetur omnino, ne ob defectum iuſtitiæ Clerici trahantur ad tribunalia ſæcularium. Vide Martam *part.*4.*cent.*2.*caſ.*146. & Canoniſtas communiter, necnon nouiſſimè Martinum Bonacinam *in Bull.Cœnæ diſp.*1.*quæſt.*15.*punct.*4.§.4.*num.*10. Guazzinum *tract.de defenſ.reorum tom.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 28. *num.*9.Gratianum *in diſceptat.forenſ.tom.*2.*cap.* 238. *num.*72.*&ſeq.*Aluarez *de priuileg. pauperum, quaſt.* 50.*num.*11. & Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.*14. nec obſtat *cap.filiis* 16. *quaſt.* 7. vbi dicitur quòd ſi Prælatus ſit negligens, implorari poſſe Regem.nam vt diximus *in* 1.*part.tr.*2.* *reſol.*14. dictum cap.fuit correctum per cap.*qualiter & quando*, vel in illo caſu ſpeciali dicitur adiri poſſe Regem,non tanquam iudicem, ſed tanquam protectorem & defenſorem,vt roget & moneat Prælatum,& interim bona tueatur, donec Pontifex conſuli poſſit. Ita Bonacina & Suarez *vbi ſuprà*,& ne prætermittas videre meipſum *part.*3.*tract.*1.* *reſol.*25.

RESOL. LIX.

Quomodo ſit explicandus textus in cap.filiis, & Nepotibus.17.q.7. Ex part.1.tract.2.Reſ.15.aliàs 14.

§. 1. EX intelligentia iſtius Canonis pendet reſolutio quæſtionum circa libertatem Eccleſiaſticam; & contra illam, aliqui Iuriſconſulti iſtum Canonem audacter,& temerariè adducunt,interpretantes, & putantes, per iſtum textum negligentiam Epiſcopi, ſeu alterius Prælati Eccleſiaſtici, ſuppleri poſſe per Iudicem ſæcularem,vt malè ſentit Olibanus *de iure fiſci, cap.*13.*num.*31. cum Gloſſa, & aliis.

2. Ideò dictum *cap.filiis, vel nepotibus*.reſpondeo intelligendum eſſe in caſibus,quibus iuriſpatronatus collatio, atque inſtitutio ex priuilegio Summi Pontificis ſpectat ad Regem: & ſecundùm iſtum intellectum, qui congruentiùs videtur aptari poſſe illi literæ, primò adeundus eſſet Epiſcopus;deinde Rex in ſubſidium. Extra hunc intellectum, credo nullo modo adeundum eſſe Regem, cùm non liceat apponere manus in meſſem alienam,& prætextu boni turbare iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & ſic incidere in excommunicationem.Ita Martha *de iuriſdiction.part.* 4.*centur.*2.*caſu* 43.*num.*4.& Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.*4.*conſ.*14.*quaſt.*8.*n.*8.qui adducit alias duas interpretationes,nempe,ex vigore dicti capituli, tunc eſſe recurrendum ad Regem,pro reparatione Eccleſiæ iuriſpatronatus,cùm per Eccleſiaſticum Iudicem ipſius Rector cogi non poteſt,vt *in cap.petimus.*11.*quaſt.*1. *& cap.non licuit.diſput.* 17. vel cùm Iudex Eccleſiaſticus deeſt;ne propter diſtantiam ab vrbe Roma,Eccleſia ruat, pendente prouiſione facienda per Romanum Pontificem.

3.Vel ſecundò reſpondetur, ſupradictum capitulum non eſſe intelligendum,quòd in defectu Eccleſiaſticorum, Princeps ſæcularis poſſit cauſas Eccleſiaſticas ad ſe aduocare: ſed, vt moneat Superiorem Eccleſiaſticum de neglecta, vel iniquè adminiſtrata iuſtitia, vel vt faciat inſtantiam alteri Superiori,pro illius Correctione. Ita Chriſtophorus de Anguiano *in tract.de legib.tom.*1.*lib.*2.*contr.*17.*num.*93. Peſantius *tract.de immuni. Eccleſ.diſp.*2.*n.*1.Alterius *de cenſuris, tom.*1. *diſp.*16.*lib.*5.*cap.*2.*fol.mihi* 686.*col.*2. qui citat Butrium, Abbatem, Imolam, & Doctores infrà citandos. ta, & in aliis cius primæ not.

4. Tertiò reſpondetur, & hæc eſt vera reſponſio, hoc ius fuiſſe ſublatum, & abrogatum ab Innocentio III. *in cap.qualiter,& quando, de iudiciis.* Et ita docet Coriolanus *in Bulla Cœn.excommun.*14. *fol.*926.Filliucius *tom.*1.*tract.*16.*cap.*10. *num.*263. Bonacina *de legib.diſputat.*10.*q.*1.*punct.*1.§.1. *num.* 12 Salas *de legib.q.*96. *tract.*14. *diſput.* 14. *tract.*19. *num.* 109.Peſantius *de immunit.Eccleſ.diſputat.*16. Azorius *part.*1.*lib.*5.*cap.*14.*q.*2.*ad finem.*Duardus *in Bull. Cœn. lib.*2.*can.*14.*quaſt.*8.*num.*8.Gloſſa, Ioan.Andreas, Abbas, & alij penes ipſos.Et prædictum *cap.qualiter,& quando.* etiam dicendum eſt cum Duardo fuiſſe correctum,& ſublatum *cap.ſi quis cum clerico.&* §.*ſi quis autem pecuniaria.* Sup.hoc ſup in fine §. Reſpondeo. quod Reſ.37.

RESOL. LX.

An negligentia iudicis Eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia poſſit ſuppleri per iudicem ſæcularem, vel è contra?

Et an iudex Eccleſiaſticus poſſit cenſuris compellere iudicem ſæcularem,vt ſuo munere fungatur? Ex part.3. tract.1.Reſ.25.

§1. AFfirmatiuè reſpondent aliqui Iuriſconſulti, vt Guliel. de Benedictis *in c. Raynutius,ver. & vxorem, dec.*2.*n.*31.Igneus *in l.neceſſarios §.nō alias, n.*603.*ff.ad Syllanianum.*Caſſaneus *in conſuet.Burgun. rubr.* 1.§.5.*n.*61.*verſ.vndecimò fallit*,& Olibanus *de iure fiſci c.*13.*n.*31. qui citat Couarruuiā,& alios,& adducit pro hac ſententia *cap.filiis,vel nepotibus* 16.*q.*7. Sup. hoc in duab.præcedentibus Reſ & ſupra in Reſ.16.§. Ad authoritatē. & in Reſ.40. §.vlt.

2. Hæc ſententia eſt falſa, & prorſus reiicienda, & illam refellunt Peſantius *tract.de immun. Eccleſ. diſp.*16. Bonacina *de legibus* 10. *q.* 2 *punct.*1.§.1,*n.*12, Azorius *part.*1. *lib.*5. *c.*4.*q.*2.Tamburinus *de iure Abbatum tom.*1.*diſp.*15.*q.*19.*n.*22. Laymam *in theol.mor. lib.*4.*tract.*9.*c.*4.*n.*4. Anguianus *de legibus tom.*1. *lib.*2. *contr.*17.*n.*84.85.*&* 86.& alij penes ipſos. Dicendum eſt igitur, quòd etiamſi Prælati fuerint negligentes in imponendis clericis,& cauſis huiuſmodi cognoſcēdis, eorum negligentia non obſtante non permittitur iudicibus laicis de cauſis ad Eccleſiam pertinentibus poſſe iudicare;& ratio eſt,quia Clerici ſunt exempti à laica poteſtate; *& in cap.qualiter, & quando, de iudiciis,c.ſi quis clericum, c. placuit. c.Chriſtianus.c.licet ex ſuſcepto,& c.clericum* 11.*q.*1.decernitur, & prohibetur ne defectu iuſtitiæ trahantur ad iudicium ſæculare.

3. Sed è contrà, data negligentia iudicis ſæcularis poteſt Eccleſiaſticus procedere contra laicos in caſibus in quibus aliàs non poſſet, Eccleſia enim in quolibet exceſſu notorio iudicare poteſt,quādo iudex ſæcularis eſt negligens,vt ſi requiſitus non exigat iuſtitiā.Immo poterit iudex Eccleſiaſticus cenſuris cōpellere iudicem ſæcularem, vt ſuo munere fungatur, nam ad commune bonum ſpectat; & ad pacem fidelium, vt ad iudicem Eccleſiaſticum poſſit haberi recurſus, ſaltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur.Et ita docent Doctores quos ſequitur & citat ad ſatietatē Barboſa *in collectan.tom.*1.*lib.*2.*tit.*2.*c.*10. *num.*2.Reſtat modò reſpondere ad cap.*filiis, vel nepotibus*, de quo nos plura diximus *reſol.* 14.*tract.*1. *de immun.*dico nunc breuiter,quòd ſolùm ibi ſtatuitur, Quæ hic eſt Reſ.antecedens.

vt

vt Epiſcopo negligente, vel renuente, ad Regem cauſa deferatur, non vt ipſe Rex cauſam iudicet, ſed vt moneat reuerenter ſuperiorem; vel dicendum eſt hoc ius fuiſſe ſublatum ab Innocentio III. *in cap. qualiter, & quando de iudiciis.*

RESOL. LXI.

An index laicus poſſit punire Clericum pœna pecunaria, quia reuerentiæ ſigna illi non exhibuerit, vel quia coram ipſo deliquerit? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 26. aliàs 25.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *tract. de manu regia, p.1.c.7.n.42.* Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2.c.18.n.89.* vbi ſic ait: [Si el Clerigo cometieſſe delito, ò deſacato contra los miniſtros de la Iuſticia ſeglar, ò en ſu preſencia, podranle prender para remitirle, porque la juriſdicion real no quede iluſoria, y menoſpreciada, como quiera que ay algunos Clerigos poco corteſes, y otros tan atreuidos, que ſe precian de no reſpetar à la Iuſticia ſeglar, y de paſſar delante del corregidor, ò de ſu teniente eſtando en el Tribunal, y fuera del ſin hazerles corteſia: loqual hecho de malicia es bien refrenar cuerdamente con alguna multa, y pena pecuniaria.] Ita Bobadillo. Sed contra illum, & meritò inſurgit noſter Megala *in 3.p. lib.3. n.35. cap.11* aduertendo, priorem caſum Bobadillæ habere tantùm locum, quando talis captura eſſet ſimpliciter neceſſaria ad propriam, vel aliorum defenſionem: alterum verò caſum habere contra ſe determinationes Bullæ Cœnæ. Et miror equidem, quomodo Bobadilla, & alij ſint ita faciles ad condemnandos Clericos in bonis, & pecunia, quaſi dicta bona non habeant priuilegium, quod habet Clerici perſona, & tamen Canones ſtatuunt, vt exempta perſona Clerici non poſſit in rebus moleſtari, *cap. vnice, de Cleric. coniug.n.5.* qui reddit rationem, ne per vnam viam concedatur, quod per aliam denegatur: & ita docet Genuenſis *in praxi, c.8.n.5.* Layman *in Theol.mor. lib.4.tract.9.c.4.num.13. & cap.5.n.1.* & Carolus de Graſſis *de effect.Cleric.effect.1.num.13.* Sed ad alia tranſeamus.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 56. §.vlt. & in Reſ. 57. §. vlt. & infra in Reſ.66. §. 2.à lin.2. & in aliis multis eius not.

RESOL. LXII.

An index ſæcularis proceſſans occultè Eccleſiaſticum in cauſa criminali, cum intentione poſtea proceſſum præſentandi Prælato, faciat contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part.1, tract.2.Reſ.53.alias 52.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. ſed lege etiam doctrinam alterius Reſ. not.

§.1. NEgatiuè reſpondet Graſſius *in deciſ. p.1.lib. 4.cap. 18. num.135.* ſed iſte Author, vt *ſuprà* notauimus, multa docet, non admittenda in his materiis Eccleſiaſticæ libertatis.

2. Et ideò contrarium aſſerendum eſt, nempe, in excommunicationem incidere Iudicem ſæcularem qui ſecretò Eccleſiaſticos proceſſaret, etiamſi animum haberet præſentandi talem proceſſum Summo Pontifici, vel alij Prælato. Et ita docent Fillucius *tom.1.tra. 16.cap.11. num.312.* & Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.20. diſp.95.concl.2.n.3.* qui *num.2.* hanc ſententiam limitat dicendo: : [Quando (hæc ſunt eius verba) non eſt aditus ad Prælatum, qui iuridicè ſe informare poſſit de facto criminali alicuius Eccleſiaſtici, & in eo continuatur, & eſt periculum in mora; poteſt Iudex ſæcularis informationem facere, vt Prælato præſentet, non verò in aliis caſibus. Quando verò in aliquo facto criminali Eccleſiaſtici, & ſæculares ſimul conuenerunt: eatenus Iudex ſæcularis poterit circa Eccleſiaſticos, teſtium dicta recipere, quatenus ad id procedendum, contra laicos neceſſarium fuerit; aliàs ab hac cenſura illum non excuſarem: ſed informationem talem verbaliter, vt Prælato denunciet, non verò iudicialiter accipere exiſtimo non prohiberi hoc loco. [Ita Souſa, quæ ſunt valdè notanda à Iudicibus, laicis. Ad argumentum verò, quod adducit Graffius, reſpondetur, quòd, licet capere informationem propriè, & in rigore loquendo, non ſit proceſſare; eſt tamen quomodolibet in cauſis Eccleſiaſticorum criminalibus ſe intromittere; quod eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſufficit ad incurrendam excommunicationem.

RESOL. LXIII.

An index laicus incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ, ſi occultè proceſſat Clericum, animo præſentandi proceſſum Summo Pontifici, vel iudici Eccleſiaſtico? Ex part.3. tract.1.Reſ.52.

§.1. IN *tr.1.de immun. Eccleſ. reſol.52.* pro negatiua ſententia adduxi Graſſium, cui nunc addo & Duardum *in Bull.Cœn.can.15.q.5.n.2.* quia abſque citatione nō dicitur quis proceſſare, ſed iudex laicus qui occultè proceſſat clericum, illum non citat. Ergo &c.

Quæ hic [...] Reſ. antec[...] dens, ſed v[...] de infra [...] Reſ. 296. doctrinam §.vlt.

2. At his non obſtantibus ego puto in dictam excommunicationem incidere iudicem ſæcularem, qui ſecretò Eccleſiaſticos proceſſaret, etiamſi animum haberet talem proceſſum Summo Pontifici, vel alij Prælato præſentandi. Et ita hanc ſententiam docet nouiſſimè Bonacina *in Bull. Cœn. tom.3. diſp.1.q.20. punct.1.n.7.* quia intentio præſentandi proceſſum iudici Eccleſiaſtico non confert iuriſdictionem ad informationem contra Eccleſiaſticos accipiendam. Nota tamen quòd Riccius *in praxi tom.4. reſol.460. n.5.* tenet primam opinionem, quando non eſſet aditus ad Prælatum, qui iuridicè ſe informare poſſet de facto criminali alicuius Eccleſiaſtici, & in eo continuaret, & eſſet periculum in mora. Sed ego non puto recedendum eſſe à noſtra ſententia, quia tales caſus ſunt metaphyſici, & moraliter vix poſſunt accidere.

RESOL. LXIV.

An index laicus ex conſuetudine poſſit iudicare in criminalibus Clericos in Minoribus conſtitutos?
Et quid etiam de conſtitutis in prima Tonſura?
Et an in Hiſpania Clerici Minores non gaudeant exemptione gabellarum ex conſuetudine?
Et an Epiſcopi non poſſint publicare edictum vt Clerici in Minoribus debeant aſſumere ſacros ordines, ſub pœna priuationis habitus?
Et an ita declarauerit Sacra Congregatio? Ex part. 4. tract.1.Reſ.10.

Quamvis non ſat[...] clare ſup[...] hac prin[...] difficulta[...] huius tit[...] lege tam[...] ſupra do[...] ctrinam [...] 44. & i[...] Reſ.326. Procedit ſignante[...] fine.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Pereira *de manu Regia part.2.cap.77.num.2.* vbiſic ait: Circa Clericos in minoribus poteſt iudex ſæcularis iuriſdictionem in criminalibus acquirere ex conſuetudine. Ita ille, & hoc etiam docet *in c.26.num.10.*

Sup. hoc [...] fra ex [...] ctrina [...] 139. ſign[...] prope fi[...]

2. Sed hæc opinio eſt contra ſacros Canones, per quos apparet Clericos in minoribus, etiam in prima tonſura, conſtitutos, integrè & plenè gaudere priuilegio clericali, ſicuti Clericos in Sacris conſtitutos, vt patet *in cap.2.de foro compet. & in cap. cùm non ab homine, de iudicijs,* ibi, *Clericos cuiuſcumque Ordinis.* & iterum

Sup.hoc [...] dem an[...] medium [...] not. pr[...] ritæ.

iterum, *Clericos in quocunque Ordine conſtitutos*; & ratio eſt clara. nam priuilegium fori, in criminalibus etiam, vt eſt à iure diuino, ita gaudent Clerici in Sacris conſtituti, ac Clerici in minoribus vt probat Suarez contra Regem Angliæ *lib.*4. *cap.*10. *per totum*. ergo ſicuti iudex laicus ex conſuetudine non poteſt in criminalibus cognoſcere Clericos in Sacris, ita etiam non poteſt cognoſcere Clericos in minoribus. Vnde idem Suarez *loco cit. cap.*26. *num.*16. licèt aſſerat in Hiſpania Clericos minores non gaudere exemptione gabellarum ex conſuetudine; tamen addit, vt hoc licitũ ſit, oportet vt conſtet talem conſuetudinem eſſe à Pontifice approbatam, alioquin illam reprobat: vnde ſi ſola conſuetudo, ſine approbatione Summi Pontificis, non valet contra Clericos, quoad exemptionem gabellarum, quanto magis non valebit contra Pereiram quoad priuilegium fori in criminalibus, vnde *in cap. Clerici, de iudiciis* dicitur, cùm Canones generaliter tradant, vt de omni crimine Clericus debeat coram Eccleſiaſtico iudice conueniri, non debet in hac parte Canonibus ex aliqua conſuetudine præiudicium generari & *in cap. cùm terra, de electione*, damnatur quædam conſuetudo, quia in grauamen & perniciem Eccleſiaſticæ libertatis redundabat; & idem docet *cap. ad noſtram, & cap. cùm inter, de conſuet.* vt notat *gloſſa vltima in dicto cap. Clerici, de iudiciis*. Vide etiam *Authent. Caſſa, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ideo Honorius I I I. *in cap. nouerit, de ſentent. excommunic.* excommunicat omnes, qui conſuetudines introductas contra Eccleſiaſticam libertatem ſeruari fecerint; & ita tenent DD. quos citaui *in part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 4. quibus nunc addo Vigianium *de immun. Eccleſ. diſp.*2. *concluſ.*4. & Antonium Bouium *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part.*5. *ad argum.*11. *fol.*79. vbi ſic ait. (In queſta materia d'immunita Eccleſiaſtica i ſacri Canoni hanno reprobatà ogni contraria conſuetudine, come il Lateranenſe nella ſeſſ.10. & tutti i ſommi Ponteſici nella Bolla Cœna Domini, e percio non valere alcuna conſuetudine contra la liberta Eccleſiaſtica dicono i Dottori con la Gloſa ſopra *il cap. Clerici, de iudiciis*. E Tiberio Deciano *lib.*4. *cap.*9. *num.*10. *& ſeq.* proua queſta verita, e vi pone molte eſtenſioni, e tra l'altre che non vaglia tal conſuetudine, anchor che il Papa l'haueſſe ſaputo, & non haueſſe detto coſa alcuna.) Ita ille, quæ quidem vltima verba ſunt multum notanda: & hanc opinionem in terminis contra Pereiram circa Clericos minores firmat Io. Franciſcus Fagnanus *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol.*117. *&* 118. ex Concil. Tridentino *cap.*6. *ſeſſ.*23. *iuncto cap.*20. *ſeſſ.* 25. & ex aliis rationibus, & in terminis etiam contra Pereiram docet hanc ſententiam Duardus *in Bull. Cœn. lib.*2. *can.*19. *quæſt.*8. *n.*1. *& ſeq.* Notandum eſt etiam hic obiter, Epiſcopum non poſſe publicare edictum, vt Clerici in minoribus debeant aſſumere ſacros Ordines ſub pœna priuationis habitus. Ita declarauit ſacra Congregatio *in una Mazarienſi die* 14. *Decembris* 1630. teſte Sellio *in ſelect. Canon. cap.*19. *num.*4. & Barboſa *in Collect. Doctorum ſuper Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *num.*4.

[margin: ...hæc ibi. §.2. paulo ...t initium, ſignanter ...rà in Reſ. ...& 260.]

[margin: ...hic eſt ...rà Reſ. 9. ...n aliis ...primæ, ...andæ ...or.]

R E S O L. L X V.

An iudex laicus poſſit punire Clericum aſſaſſinum notorium?

Idem eſt dicendum de Clerico incorrigibili aut ſodomita notorio. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 52. alias 51.

[margin: ...hoc inf. ...eſ.328. §. ...rc.& §.9. ...eq.]

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Iacob. de Graff. *in ſuis deciſ. p.*1. *lib.* 4. *c.* 18. *n.*15. ſed iſte Author *in ſuis Commentariis ſuper Bullam Cœn.* latas opiniones docet aduersùs Eccleſiaſticam immunitatem. Et ideò contrariam ſententiam docet Bonacina *de legibus diſp.*10. *q.*2. *punct.*1. §.4. *n.*8. Ambroſinus *de immun. Eccleſ. c.* 17. *n.*10. Duardus *in Bulla Cœn. lib.*2. *can.*15. *q.*11. *n.*63. Martha *de iuriſd. p.*4. *cent.*2. *caſ.*129. *n.* 17. Maſtrillus *tom.* 3. *deciſ.* 288. *n.* 28. Bellettus *in diſquiſ. cler. p.*1. *tit.* 3. §. 7. *n.*6. Marius Antonius *lib.*3. *reſol.* 2. *n.*9. Salzedus *in pract. crim.* Diaz *c.*98. *lit. B.* Ceuallos *tr. de cognit. per viam violen. p.*2. *q.* 102. *n.* 6. *&* *q.*87. *n.*4. Megala *in* 3. *p. lib.*3. *c.*10. *q.*4. *n.*35. & alij: quicquid in contrarium aſſerant aliqui Iuriſperiti, vt noſter D. Carolus de Graſſis *de effect. Cler. eff.*1. *n.*668. & Petrus de Cenedo *in collect.* 37. *n.*11. & alij penes ipſos, quorum ſententiam, ſed immeritò, probabilem vocat Gambac. *de immun. Eccl. lib.*7. *c.* 14. *n.*13. & illum ſequitur Molina *tom.*4. *tract.*3. *diſp.* 25. *n.*6. *& diſp.*49. *n.* 20.

2. Dico igitur contra Graſſium, & ſupradictos Iuriſtas; Clericum aſſaſſinij reum non ſubiici poteſtati ſæculari; niſi poſt ſententiam criminis declaratoriam, quam ferre debet Iudex Eccleſiaſticus: & Iudicem ſæcularem aliter facientem, certum eſt in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrere. Et idem dicendũ eſt * de Clerico incorrigibili: nam non amittit priuilegium fori abſque alia declaratione, & depoſitione; ſed requiritur ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, qui illum brachio ſæculari tradat. Et hoc habetur *in c. cùm non ab homine, de iudiciis*. Et ita docet Suarez *de cenſuris, diſp.*22. *ſect.*1. *n.*9. Coninch. *de Sacram. diſp.*14. *dub.*15. *n.* 19. Sayrus *de cenſ. lib.*3. *c.* 19. *n.* 5. & alij apud Ambroſinum *de immunit. c.*17. *n.*28. & habetur expreſsè in quadam Bulla Clemen. V I I I. dat. Rom. 18. Decembr. 1591.

[margin: * Sup. hoc infrà in Reſ. 328. §.4. Secũdus. ad medium, verſ. Sed magis. Sed lege eã à principio, & alias eius primæ annor.]

3. Hoc etiam militat, & idem dicendum eſt, in Clerico ſodomita notorio: quia illum non poteſt punire Iudex laicus, niſi præcedat declaratio Iudicis Eccleſiaſtici; quicquid in contrarium aſſerat Garſias *de nobil. gloſſ.*9. *n.*19. vbi cautè legendus eſt: nam in illa Gloſſa multas opiniones affert contra immunitatem Eccleſiaſticam. Sed noſtram ſententiam tenet, & docet Duardus *in Bull. Cœn. lib.*2. *can.* 15. *q.*11. *n.* 61. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, p.* 2. *quæſt.* 97. *n.*4. Martha *de iuriſd. par.*2. *cap.*16. *num.* 4. Bobadilla *in polit. tom.*1. *lib.*2. *c.*18. *n.* 59. Magala *in* 3. *par. lib.*3. *c.* 11. *n.* 11. & iterum Ceuallos *vbi ſuprà, q.* 43. *n.* 6. vbi ſic aſſerit: [Hoc vidimus in facti contingentia in quodam Clerico alienigena, qui in Mãtua Carpentaria non ſolùm committebat agens, & patiens, illud nefandum ſodomiæ crimen; ſed etiam contrahebat matrimonia inter maſculos, mutato ordine naturæ. Et licèt illud delictum fuerit grauiſſimum, & nunquam auditum; Clericus tamen ille, poſt degradationem, fuit traditus Curiæ ſæculari.] Ita Ille.

[margin: Sup. contento in hoc §. vlt. infrà ex doctrina Reſ. 328. §. 1. & 2.]

R E S O L. L X V I.

An Clericus falſum teſtimonium dicens coram iudice laico ab eo puniri poſſit?

Et an verò ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio, poſſit iudex laicus per viam exceptionis cognoſcere de crimine Clerici? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 110. aliàs 109.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet, circa eius bona, non autem circa perſonã, Guillelmus Benedictus *in c. Raynutius, verſ. & vxorem, deciſ.* 2. *n.* 141. Chaſſaneus *in conſuet. Burgundiæ, rub.* 1. §. 5. *n.* 81. Franciſ. Marc. *p.*1. *deciſ.* 215. *n.* 1. Lancellot. de

[margin: Sup. hoc in Reſ. ſeq. §.1. & infra in Reſ. 111. in fine, & in alio § earum notationum.]

de attentat.p.2.cap.15.n.97. & ex veteribus Angelus *in l.quoties,in fine, C. de iudiciis,*& Federicus de Senis *conſ.*88.& alij quos retulit Iulius Clar.*in pract.crim. quæſt.*38.*num.*14. & Anguiano *vbi infrà , lib.3.contr.22,num.7.*

Sup. his bonis in dub. Reſ.præteritæ adnot. & ſup.in Reſo. 56.§.vlt.& in Reſ.57.§.vlt. ad med.& in Reſ.61.prope fin.& infr.in Reſ.68 §.vlt. & in Reſ.70. & 97.§.1.prope fin. & in Reſ. 111. §.2. paulo poſt initium , & in Reſ. 157.§. vlt.& in Reſol.268.§.Adde.& ſeq. & inferius in tr.3.Reſ.15.§ 2. poſt med. v. ideoq; e

2. Sed abſolutè dicendum eſt, neque in perſona, neque in bonis , in tali caſu poſſe Iudicem ſæcularem Clericum punire : & ita docet Ceuallos *in tract.de cognit.per viam violent. p.2. q. 67.* Afflictus *deciſ.*230.Guttierrez *pract.qq.lib.1.q.24 verſ.ſic quæro.* Fachineus *lib.9.controuerſ.cap.27.* Salzedo *in pract.criminal.Bernard.Diaz , cap. 63.* & ex noſtris P. Duardus *in ſuis comment.in Bull.Cœn.lib.2.can 15.quæſt.11. n.34.* Nullus enim Clericus puniri poteſt à Iudice laico *ex cap.ſi diligenti.de foro competenti,c 1. de Clericis coniug.& ex authent. ſtatuimus. C.de Epiſcop. & Cler.*

3. An verò ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio , poſſit Iudex laicus per viam exceptionis cognoſcere de crimine Clerici , negat Hoſtienſis *in cap.2 eorum.de foro compet.*& Ioann.Andr.*in cap. at ſi Clerici. in princ.n.21.*ſed affirmat. Guttier. *pract. q.24.n.2* Iulius Clar. §.*vlt.q.38. n.14.* & alij, quos citat , & ſequitur Chriſtophor. Anguiano *in tract. de legib.tom.1.lib.3.contr.28. num.11.*

RESOL LXVII.

An laicus deponens falſum coram iudice Eccleſiaſtico poſſit ab eo puniri ?

Et quid è contra , ſi Clericus deponat falſum apud indicem ſæcularem ? Ex part.3. tract.1. Reſ.60.

Sup. hoc in Reſ.præterita , & infrà in Reſ.111.in fin.& in Reſol.268.§. Vnde.

§. 1. VIdetur prima facie quo ad primum negatiuè reſpondendum ; quia ſi clericus deponat falſum coram iudice Laico , non poteſt ab eo puniri , neque etiam in bonis,vt de communi teſtantur, Ceuallos *tract.de cognit per viam violentiæ p.2.q.7½.n.7.*Guttierrez *pract. qq. lib.1. quæſt.24.*Cabedo *deciſ.*87. Fachineus *lib.9. contr.c.27.* Layman. *in Theol.mor.lib.4.tract.9.cap.4. num.9.* & alij. Si igitur iudex ſæcularis non poteſt procedere contra clericum periurum , qui coram eo depoſuit falſum,neque poterit Eccleſiaſticus contra laicum;adde quòd teſtis falſus efficitur de iuriſdictione illius iudicis, coram quo depoſuit.

2. His tamen non obſtantibus affirmatiua ſententia vera eſt , quam tuetur Couar. *pract.qq.c.12. n.8.* Afflictus *deciſ.*219. Capella Tholoſana *dec.*379. Franchus *deciſ.*149. & alij:ratio diſcriminis eſt, quia iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum ratione periurij , & ſic poteſt contra eum procedere; at verò iudex ſæcularis non habet iuriſdictionem contra clericum , qui coram eo teſtimonium falſum dixit , & per conſequens non poterit eum punire, neque etiam in bonis , vt alibi contra aliquos Doctores Gallos diximus.

Alibi in tribus Reſ.not. præteritæ & infrà in Reſ. ſeq.§.vlt.&c.

3. Sed vt clericus de falſa depoſitione facta coram laico poſſit puniri per ſuum iudicem competentem, extat pulchra quæſtio apud Aloyſium Riccium *part. 4.deciſ.81.per totam,*lege illum , & non pigebit.

RESOL LXVIII.

An Princeps ſæcularis poſſit punire Clericum delinquentem , ratione Officij ſibi ab ipſomet Principe conceſſi ?

Et explanatur quod non ſolum perſona Clericorum , ſed eorum bona ſint exempta à iuriſdictione laicali. Ex part.1.tract.2.Reſ.19. aliàs 18.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Borell. *de præſt.Reg.cath.c.71.n.34.* Anguiano *de leg. lib.2.contr.21.n.58. & 59.* Suarez *contra Regem Angliæ , lib.4.c.34.n.26.* Layman.*in Theol.mor. lib.4.tr.9. cap.4.num.3.* Cenedo *in collect. iur.can.p.1. collect.37. n.16.* qui citat Doctores. Idem docet Bobadilla *in Polit. tom.1. lib.2.c.18.n.99.*& Ceuallos *tr.de cogn.per viam violentiæ,p.2.q 65.n.14.* vbi ſic aſſerit : [Quando algun Eccleſiaſtico delinque en el oficio,que tomò come ſi es Medico , Boticario,ò Abogado,ò tutor , ò curador de algun menor,ò tiene ofiico de ſu Mageſtad Præſidente de hazienda,ò Conſejero,y delinque en el,ò vende el Clerigo con medidas falſas ſu mercaderia , y en otros caſos ſemejantes, porque entonces , ratione officij poteſt puniri in bonis, & Iudex ſæcularis eſt competens. Ita Ceuallos,qui citat multos alios.

Sup. hoc frà in 171.§.2. fin.& in 6.tr.9.R. 76.§.Sic & §. N obſtat. Et Sup. quentibi Verſ.Q do algu huius §. Reſ. ſeq. in alio §. not.1.

2. Sed contrarium aſſerendum eſt : & ita docent communiter Theologi , vt Megala *in 3. p.lib.3. c.11. num.26. & 36.* Bonac. *de leg.diſp 10.q.2.punct.1.§.2. n.24.* Ambroſin. *de immun.Eccl.c.20. n.54.* Duardus *in Bull.Cœn. lib.2.can.15.q.21.n.273.* vbi ſic ait:[Clericus trahi non poteſt ad forum ſæculare etiam ratione officij ſibi conceſſi à Principe ſæculari , ſi in eo delinquat , nec etiam ratione cuiuſcunque artificij , ſi quam artem exerceat, quæ Conſules habeat, ac Primates,apud quos illius artificij iuriſdictio reſideat.] Ita ille. Et hanc ſententiam docet etiam Eraſmus Cochier *de iuriſdid.tom.2.p.3.q.vlt.n.1.& 2.* Zanardus *in direct.Confeſſ.tom.3.c.50.fol.285.in fin.* D. Carolus de Graſſis *de effect.Cler.eff.1.n.82.* aſſerens in hoc regno ita fuiſſe obſeruatum in cauſa cuiuſdam Equitis Hieroſolymitani , qui officium Capitaneatus exercuit in Ciuitate Calatagironis , & alia vice in Patrimonio.

Sup. h duabus mis. annot. mæ h Reſ. & eiſdem Et ſup nis co tis in huius ſuprà Reſ. (in mu aliis vlt. no

3. Nec valet dicere , quod non punitur in perſona, ſed in bonis: quia reſpondeo,quòd non ſolùm perſonæ Clericorum, ſed eorum bona ſu[illegible] à iuriſdictione laicali,& ideò idem Duardus *n.31.*inuehitur in quoſdam Iudices,qui puniunt Clericos pœna pecuniaria , & pro pœna corporali eos ad Epiſcopos remittunt : quia dicta bona Clericorum ſequuntur priuilegium perſonæ , vt idem notauit *n.52.*Genuenſis *in praxi.c.8.n.5.*Souſa *in Bulla Cœnæ, c.20.diſp.95.n.4.*& ideò Abbas *in c.qualiter.de iudiciis n.8.* ita aſſeruit : [Certum eſt,quòd ſi perſona exempta eſt : ergo etiam res.] Vnde noſtram ſententiam docet Iuriſconſultus Martha *de iuriſd.p.4.cont.2.caſ. 127.n.5.* Vide etiam Riccium *in praxi tom.2.reſol.413. num.2.*& Barboſam *in collect.tom.1. lib.3. lib.3.tit.50. cap.2.n.4.*Franciſc. Marc.*part.3.deciſ.479.num.4.& 5.* Caballum *reſol.crim.caſ.64.* & alios.

RESOL. LXIX.

An iudex laicus poſſit punire Clericum delinquentem in officio ſæculari ? Ex part.4.tract.1.Reſ.39.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2.cap.48.num.4.* vbi aſſerit, quòd Clericus delinquens in officio à Principe punitur, idem docet Eſcobar *tract.de ratiocin. cap.7.num.7.* & alij, quos ego adduxi *in p.1.tr.2.reſ.16.*

2. Sed ego ibi cum multis Doctoribus contrariam ſententiam docui,quam nouiſſimè, me citato, tenet Paulus Squillante *de priuil.Cler.c.7.dub.3.n.87* & iterum Bonacina *in Bull. Cœn.diſp.1. quæſt. 16. punct.5.*

Quæ Reſ. dens frà i 111. §. medi

*punct.5.num.*17. vbi ſic ait. Nota iudicem laicum vinculo excommunicationis irretiri, trahendo Clericum ad ſuum tribunal, etiamſi eum trahere intendat prætextu officiorum ſæcularium, quæ Clericus exercet. Ratio eſt; tum, quia Bulla vniuerſaliter loquitur, & ſolùm excipit caſus in iure expreſſos: exceptio autem firmat regulam in caſibus non exceptis; tum quia licèt Clericus nequeat officia ſæcularia ſine Superioris diſpenſatione ſuſcipere: *cap. Sacerdos, ne Cleric. vel monach.* nihilominus priuilegium clericale retinet, & exemptus eſt à laica poteſtate, ex *cap. final. de vita & honeſtate Clericorum.* Quamobrem Clericus qui officium tutoris, vel curatoris, vel adminiſtratoris bonorum exercuit, & in eo deliquit; non poteſt in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari; quamuis enim delinquat aſſumendo huiuſmodi officium, non tamen amittit fori priuilegium. Ita Bonacina. Quod procedit, etiam ſi in tali caſu Clericus puniretur à iudice ſæculari pœna pecuniaria, vt præter alios nouiſſimè tenet Sanchez *in conſiliis tom.1. lib.3. cap. vnico, dub.21. num.11.*

[margin: ...hoc ſu... Reſ. ... in mul... is eius ...t.]

3. Notandum eſt etiam, quòd ſtando in prima ſententia, illa limitanda venit, vt ſi ibi compilato proceſſu apparuerit Clericus ipſe debitor, & in officio deliquiſſe, ſint iudicis ſæcularis partes, non illum ad ſoluendum condemnare, ſed ſimpliciter declarare quantitatem, in qua debitor apparet; qua declaratione facta adeundus eſt iudex Eccleſiaſticus pro illius exequutione; & ita docet Antonius de Marinis *quotidian. reſol. cap.* 53. *num.* 15. nam, vt ſæpiùs dictum & probatum eſt, exequutio ſententiæ contra Clericum in caſibus permiſſis, non ad ipſum iudicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat.

[margin: ...hoc in... Reſ.83. ...liiſcius ...]

RESOL. LXX.

An Clericus poſſit ſe ſubiicere iuriſdictioni Regali quoad bona patrimonialia? Ex part.3. tract.1. Reſ.29.

[margin: ...iffic. ... tituli ...n.6. tr. ...ata do... Reſ. ... Dein... ...ſt me... ...hoc ſu... Reſ. ...ulo ...itium, ...in aliis ...ot. pri... ...e. ...hic eſt ... Reſ.5.]

§.1. HOc cogitandum relinquit Azeuedus *recopil. lib.4. tit.1. leg.11. num.* 16. Sed tu abſolutè; & ſine vlla hæſitatione negatiuam ſententiam tene, nam bona patrimonialia clericorum gaudent priuilegio exemptionis, vt latè probat Barboſa *in collect. tom.1. lib.3. tit.* 49. *c.4. n.3.* & Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.9. c.6. n.9.* & ego *in tr. de Parlamento reſol.22.* Sed Clerici non poſſunt exemptioni priuilegij renuntiare, vt ego ipſe ſatis probaui *tr.2. p.1. de immun. Eccl. reſol.3.* Ergo, &c.

RESOL. LXXI.

An Clericus poſſit ſe ſubiicere iudici ſæculari, vt arbitro? Et in dicto caſu, ſi Clericus nolit ſtare ſententiæ, an iudex laicus non poſſit illum per ſe cogere? Ex part.1. tract.2. Reſ.107. aliàs 106.

[margin: ... Reſ. ...ic eſt ...5. &c.]

§.1. DIximus *ſuprà*, Clericos non poſſe exemptioni renunciare, vt a Iudice poſſint validè iudicari, etiam in ciuilibus, vt patet *ex cap.* 41. *inolita.* 11. *q.1. & cap. placuit.*42. *ibidem, & cap. ſi diligenti.*12. *extrà, de foro compet.*

2. At, his non obſtantibus, poteſt Clericus in ciuilibus ſe ſubiicere Iudici ſæculari, vt arbitro. Sed in tali caſu notandum eſt, quòd ſi dictus Clericus nolit ſtare ſententiæ, non poteſt Iudex laicus illum per ſe cogere. Et ita docet Leſſius *lib.2. c.29. dub.6. n.52.* & nouiſſimè poſt illum Adamus Tanner. *num.2. 2. D. Tho. diſp.4. quæſt.4. dub.1. n.29.* & alij.

[margin: ...oc in... Reſ. in ...ius]

RESOL. LXXII.

An iudex laicus poſſit compellere Clericum ad reſtituendum depoſitum, quoties ſe obligauit reſtituere in tribunali iudicis ſæcularis? Ex part.1. tract.2. Reſ.22. aliàs 21.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docent non pauci Iuriſconſulti, vt Guttierez *de tutelis, p.3. cap.1. n.9.* Ioann. de Heuia *in Curia Philippica, part.1. §.5. n.23.* Salgado *de protectione regia, tom.2. part.4. cap.14. n.105.* Borrellus *de præſtan. Regis Cathol. c.71. n.240.* Mexia *in pragmatic. taxæ panis, concluſ. 5. n. 45.* cum aliis citatis à D. Carolo de Graſſis *de effect. Cler. effect.1. num.855.* & nouiſſimè Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. c.28. n.130.* vbi ſic ait; [Si el Clerigo fueſſe depoſitario de alguna coſa de voluntad de la parte, ò por mandado del Iuez ſeglar, podrà ſer compelido por el à la reſtitucion del depoſito, no por tela, y orden de juyzio, ni por pena criminal, ſi no executiuamente por toma de biene.] Ita ille. Sup. hoc infra in Reſ. 80. §.1. circa fin. ad medium, & magis latè in Reſ. 82. §.2. ad medium, & ex doctrina Reſ. 83. & in aliis eius not. & in tom. 6. tr. 9. Reſ. 74. §. Eodem modo, & §. Nec ſuſtineri.

2. Sed hæc ſententia non admittitur à ſapientiſſimo Iuriſconſulto Surdo *lib.3. conſ.396. n.33.* Belletto *in diſquiſ. p.1. tit.3. n.37.* Bonacina *de legibus. diſp.* 10. *quæſt.2. punct.1. §.1. num.26.* Ambroſino *de immunit. Eccleſ. cap.20. num.53.* & à noſtro P. Duardo *in Bulla Cœnæ, lib.2. canon.15, quæſt.11. n.36.* vbi docet, Clericos deputatos depoſitarios, non poſſe per Iudices laicos compelli ad reſtitutionem depoſiti, vel ſequeſtri. Et Iuriſconſulti, Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentiæ. p.2. quæſt.76. num.* 16. & Martha *de iuriſd. p.4. cent.2. caſ.104. num.9.* admittunt, ſententiam contrariam Bobadillæ, & aliorum, quoad cognitionem non autem quoad executionem; & ideò putant, poſſe Iudicem laicum declarare Clericum debere depoſitum reſtituere; ſed non poſſe executionem huius ſententiæ, ad reſtituendum depoſitum, contra Clericum exercere; ſed hoc à Iudice Eccleſiaſtico faciendum eſſe affirmant. Sup. hoc ſignanter in Reſ. 3. not. præteritæ, & in aliis eius not.

RESOL. LXXIII.

An Clericus poſſit reconueniri coram iudice laico de re qua non habet connexitatem cum petitione?
Et notatur in multis aliis caſibus Clericum coram iudice laico reconueniri non poſſe.
Etiamque docetur, licet quòd Clericus poſſit à laico reconueniri, & teneatur ſtare ſententiæ, nihilominus ſequuta ſententia, non poterit à laico iudice cogi ad ſoluendum. Ex part.4. tract.1. Reſ.65.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam defendere videtur Viuius *deciſ.* 49. *num.* 6. *tom.* 1. ſed contrarium omnino tenendum eſt, per ea quæ aſſerunt Antonius Ripol *de iuriſd. omn. iudic. cap.1. num.125.* & Antonius Theſaurus *lib.* 1. *quæſt. forenſ. quæſt.* 98. Vnde ſi Clericus petat à laico centum ex cauſa mutui, & ille reconueniat Clericum, & petat commodatum hoc caſu cùm diuerſæ ſint cauſæ, diuidendæ erunt, & Clericus ratione reconuentionis erit ad iudicem Eccleſiaſticum remittendus.

2. Notandum eſt hîc obiter etiam in multis aliis caſibus Clericum coram iudice laico reconueniri non poſſe, nempe ſi reconuentio oriatur ex cauſa criminali; etiamſi ciuiliter fuerit intentata, vel ſi ſit reconuentio de re ſpirituali, vel connexa ſpirituali, vel propter quam Clericus poſſit incarcerari, vel ſi lis contra Clericum fuerit affectatè procurata

M 2 per

per laicum ſub ſpe & intentione reconueniendi Clericum. Vide citatos Doctores.

3. Notandum eſt etiam ſecundò quòd licèt Clericus poſſit à laico reconueniri, tamen iſta reconuentio debet fieri in principio litis, vel ſtatim poſt conteſtationem litis, cùm enim cauſæ conuentionis & reconuentionis ſimul tractandæ ſint, neceſſe eſt reconuentionem fieri ante litis conteſtationem, vel in ipſa cõteſtatione, vel ſtatim poſt litis conteſtationem. Ita Bonacina *vbi infrà*, cum multis aliis contra Carolum de Graſſis *effect.* 1. *num.* 763. & alios.

Sup. hoc infrà in Reſ. 83. & in aliis eius not.

4. Notandum eſt etiam tertiò quòd licet Clericus poſſit à laico reconueniri, & teneatur ſtare ſententiæ, nihilominus ſecuta ſententia non poterit à laicò iudice cogi ad ſoluendum, quia coactio ſupponit iuriſdictionem: iudex autem laicus non habet iuriſdictionem in Clericum præciſa occaſione reconuentionis, ergo, &c. & ita docet Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 4. §. 6. *n.* 8. & alij penes ipſum, quibus adde Duardum *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 11. *n.* 66.

RESOL. LXXIV.

An Clericus ſit conueniendus in Curia ſæculari pro debitis Regalibus? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 66.

Hæc Reſ. citatur ſuprà in Reſ. 2. in §. Sed dicet. ad lin. 11 & in Reſ. 37. in §. Ad tertiũ. ad lin. 7. quãvis videatur non facere ad rem.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Antonius Ripol *de iuriſdict. omn. iudic. cap.* 1. *n.* 17. & 182. vbi ſic ait: Clericus ratione ſolutionis cenſus qui Domino Regi eſt ſoluendus conuenitur in curia ſæculari, & non obſtante quòd firmauerit ius in curia Eccleſiaſtica, ſolet declarari non eſſe locum firmæ iuris in dicta curia Eccleſiaſtica factæ, & non ſolùm Dominus Rex attrahit ad ſuum forum perſonas Eccleſiaſticas quæ ſibi ſoluunt annuas præſtationes & debita, verùm etiam & arrendatores iurium Regiorum habent eamdem prærogatiuam trahendi perſonas Eccleſiaſticas ad iudicium ſæculare. Ita ille, & alij.

2. Sed ego inuenio apud ſacros Canones ſimpliciter & abſolutè Clericos etiam in cauſis ciuilibus exemptos eſſe à iudice ſæculari in quocumque negotio, & ideò *in cap. nullus Clericus* 11. *quæſt.* 1. dicitur, Omne negotium Clericorum in Epiſcopi ſui, &c. Ergo ſi Summus Pontifex aſſerit, quòd omne negotium Clerici agendum eſt coram Epiſcopo, agendum erit coram illo etiam negotium Clerici debitoris Regis; & in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. ſic habetur. Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, coram ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur; ſed cauſa Clerici debitoris Regis pertinet ad forum Eccleſiaſticum, cum Clericus in ciuilibus gaudeat priuilegio fori, vt patet *in cap. nullus Epiſcopus*, ibi, *neque pro ciuili cauſa*, &c. ergo dicta cauſa per Tridentinum cognoſcenda erit coram locorum ordinariis. Deinde iura declarant cauſas in quibus Clerici pro ciuilibus poſſunt conueniri coram iudice ſæculari, vt patet ex *cap. tranſmiſſa*, & *cap. verùm, de foro compet.* Sed inter dictas cauſas non inuenitur cauſa Clerici debitoris Regis: ergo, &c. At his non obſtantibus aſſerunt aliqui bona regalia, quando conceduntur Clericis, ſub hac conditione conceſſa cenſentur; nam talis conditio non eſt per ſe mala, & voluntariè potuit apponi, & ideo ſeruanda erit, ex *cap. verùm, de foro compet.* & ex *cap. verùm, de condit. appoſ.* & ibi Doctores, & quia hanc opinionem admittit Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 13. non audeo illam improbare.

RESOL. LXXV.

An Clericus in feudalibus poſſit conueniri coram iudice laico? Ex part 3. tract. 1. Reſ. 59.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Suarez *de immun. lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 12. Duardus *in Bull. Can. can.* 15. *q.* 11. *n.* 68. D. Antoninus *part.* 3. *tit.* 7. *cap.* 2. §. 3. Surdus *lib.* 3. *conſ.* 396. Marta *de iuriſd. p.* 4. *cap.* 89. *num.* 5. Ambroſinus *de immun. cap.* 20. *num.* 56. Baiardus in Clarum *lib.* 4. §. *feudum. quæſt.* 90. *num.* 8. & alij, quia in tali caſu non ſubiicitur iudicio domini feudi tanquam perſona Eccleſiaſtica, ſed tanquam Dux, Marchio, &c.

2. Sed hoc verum eſſe exiſtimat Paulus Squillante *de priuileg. cler. cap.* 7. *dub.* 14. *num.* 105. & alij penes ipſum, quando clericus pro feudo coram ſæculari conuenitur intentando petitionem, & ſic quando de proprietate ſola agitur; ſecus autem ſi iudicio poſſeſſorio impetitur: nam tunc cauſa poſſeſſoris eſt agitanda coram Eccleſiaſtico iudice, licèt contrarium aſſerat Bonacina *in Bull. Cœnæ tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 6. *n.* 6. & aliter iudicatum fuiſſe referat Ioannes Baptiſta del Thoro *in compen. deciſ. Neapol. ver. cler. fol.* 93.

RESOL. LXXVI.

An Clericus, ſi conueniatur pro euictione, conueniendus ſit coram iudice Eccleſiaſtico, Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 22.

§. 1. Ad hanc quæſtionem ſic reſpondeo cum Tamburino *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 19. *n.* 25. vbi ſic aſſerit: Si Clericus, qui vendidit agrum, conueniatur pro euictione, debet conueniri coram iudice Eccleſiaſtico: ſi verò lis mota fuerit contra laicum, qui rem à Clerico emit, & Clericus reſiſtat defenſioni emptoris, tunc non poteſt per Clericum cauſa trahi ad tribunal Eccleſiaſticum; quia agitur contra laicum, non contra Clericum, qui iudicio ſuo nomine non aſſiſtit, ſed nomine & pro defenſione emptoris. Ita ille. Sup. h... in Reſ...

2. Sed præſentem quæſtionem fuſiùs tractant Ceuallos *de cognitione per viam violentiæ part.* 2. *q.* 45. & alii penes ipſum, quibus addo Molinam *de iuſt. tom.* 2. *tract.* 2. *diſ.* 380. *n.* 55. Io. de Heuia *in Curia Philippica part.* 1. §. 5. *n.* 20. Martam *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 34. Bobadillam *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 169 Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 3. *c.* 5. §. 1. Caldas Pereira *de empt. c.* 31. *num.* 84. Girondam *de gabellis part.* 4. §. 15. & alios.

RESOL. LXXVII.

An Clericus ab emptore interpellatus, teneatur eum defendere coram iudice ſæculari? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 25.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Aufrerius *ad Capellã Tholoſanam deciſ.* 360. *num.* 1. Couarruuias *practic. qq. cap.* 8. *num* 3. Fachinæus *lib.* 2. *controuerſ. cap.* 37. Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 37 *num.* 7. & alij, quos citat & ſequitur Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæſt.* 23. *n.* 24. Nam in tali caſu Clericus dum ad iudiciũ accedit vt emptorem defendat, reus neceſſarius nunquam efficitur, ita vt comparere neceſſe habeat, cum lis contra ipſum non inſtituatur, Sup. h... Reſ. pr... to.

&

& ſententia ferenda ſit contra reum principalem, & Clericus aſſiſtens liti propter proprium intereſſe non reus eſt propriè, licèt forum & partes rei ſequi teneatur: ergo &c.

2. Verùm contrariam ſententiam docet Martha *de iuriſd.p.4.centur.1.caſ.35.n.21.* & ita fuiſſe ſæpiſſimè iudicatum obſeruat Maranta *in ſpeculo p.3. diſt.11. n.78.* Capycius *dec.167.n.7.* Grammaticus *dec.21.* & alij quos citat Squillante *de priuileg. Cleric.cap.7. dubit.3. num.80.* Dicendum eſt igitur Eccleſiaſticos venditores laudatos in actores & defenſores debere remitti ad ſuum iudicem competentem; Clericus enim non poteſt conſentire in laicum iudicem, vt patet *in cap. ſi diligenti, de foro compet.* & reuera in tali caſu conſentiret, nam citatur à iudice laico ad defenſionem cauſæ, & vocatur, & notificatur vt illam defendat, ſub prætextu quòd tenetur ad euictionem, vnde neceſſitate coactus ad iudicium accedit, quæ omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, & opinio contraria tunc eſſet admittenda, quando Clericus venditor denunciatus canonicè coram iudice Eccleſiaſtico de eius licentia vellet defendere emptorem coram iudice laico.

RESOL. LXXVIII.

An Clerici ex vi ſtatuti laicalis poſſint conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire?

Et an Clerici ligentur ſtatuto laicorum de cauſis compromittendis inter affines, ita vt ipſi poſſint alios compellere, & compelli ad compromittendum?

Et explanatur, quod ſtatuta laicorum proſunt Clericis licèt eis non æquè noceant; vndo Clerici poſſunt vti ſtatutis, & conſuetudinibus laicorum quatenus concernunt eorum fauorem, non autem è contra. Ex part.3. tract.1.Reſ.43.

[...oc in... Reſ. ... 1.]

§.1. Aliqui vtrumque affirmant, vide Giurbam *deciſ.25.num.10.* aliqui verò vtrumque negant, vide Riccium *p.3.deciſ.180.n.3.*

2. Sed mihi placet opinio ſapientiſſimi Surdi *lib.1.conſ.2.num.14.* & aliorum aſſerentium, ius congrui, ſeu retractus non habere locum in clericis paſſiuè, ſed actiuè tantùm & ideo poſſunt Clerici agere iure congrui contra laicos, non autem laici contra clericos; & ratio eſt, quia ſtatuta laicorum proſunt clericis, licèt eis non æquè noceant, vnde clerici poſſunt vti ſtatutis, & conſuetudinibus laicorum, quatenus concernunt eorum fauorem, non autem è contra, vt optimè notat Bald.*lib.1.conſ.3.* Crauet.*lib.3.conſ.441.n.6.* & Molfeſ.*in conſuet.Neapol.tom.1.p.2. q.7.n.41.* & *tom.2.conſ.23.num.7.* Franchus *deciſ.285. num.5.* Abbas *in cap.conſtitutus,nu.4.de in integ.reſtit. num.5.* Gloſſa *in cap. nouit.verſ. quicumque, de iudiciis* Hòded.*lib.2.conſ.20.num.2.* Flaminius de Rubeis *lib.1. conſ.2.n.26.* & 27. & alij.

[...c inf. ...208. ...fine. Reſol. ... Sed princ. ...in tr. ...§.1. dium, ...nanter Hinc ...it.]

3. Scio circa præſentem quæſtionem Carol. de Graſſis *de effect.cler.eff.num.388.* multos caſus diſtinguere, ſed tu abſolutè noſtram ſententiam tene. Sicut etiam tenendam eſſe puto in alia ſimili quæſtione, v. g. an Clerici ligentur ſtatuto laicorum de cauſis compromittendis inter affines, ita vt ipſi poſſint alios compellere, & compelli ad compromittendum; nam reſpondeo clericos nequaquam ligari prædicto ſtatuto paſſiuè, ſed tantùm actiuè, & ſic non poſſe cogi ad compromittendum; quamuis poſſint alios cogere, & ratio eſt, vt diximus, quia clerici gaudent priuilegiis laicorum ſtatutariis pro ſe non autem contra ſe; & ita hanc ſententiam docent plures DD. quos citat, & ſequitur dictus de Graſſis *loco cit.num.414.* quidquid in contrarium aſſerat Riccius *in collect.deciſ.p.1.collect.171.* Capycius *dec.66. n.1. & 5.* Borellus *de compromitt.§.1.gloſ.3.num.224.* Thorus *in compend. dec.Neap.verſ.Clericus*, & alij.

RESOL. LXXIX.

An iudex laicus poſſit iudicare cauſam Clericorum, qui hæredes ſunt alicuius ſæcularis & cauſa ante eius mortem coram ſe incœpta?

Et an inſtantia cœpta contra clericum coram iudice Eccleſiaſtico debeat continuari contra laicum hæredem Clerici coram eodem iudice? Ex part.1. tract.2.Reſol.25. aliàs 24.

§.1. Affirmatiuè communiter reſpondent, & tenent Doctores, quos citat, & ſequitur D. Carol. de Graſſis *de effect. cler. eff.n.281.* quibus ego addo Ioan de Heuia *in Curia Philipp.p.1. §.5.num.20.* Caſtillo *p.1.dec.2.* Coriolanum *in Bull. Cœn.excomm. 16.fol.mihi 945.* Megalam *in 3.p.lib.3.c.10.n.59.* Graſſium *in dec.p.1.lib.4.c.18.n.128.* Rodriquez *in ſumm. nouiſſima,tom.1.c.216. n.15.* Ceuallos *tr.de cognit. per viam viol.p.2.q.40.n.9.* qui citat plures Iuriſconſultos, & Reginald.*tom.1.lib.9.c.23.n.352.* vbi ſic ait: [Clericus, ratione hæreditatis, quam accipit à laico, ſubiicitur foro ſæculari: & ideò omnes lites, quæ inceptæ fuerint viuente laico defuncto, ipſe Clericus hæres coram eodem ſæculari Iudice proſequi debet. Aliæ autem lites circa bona defuncti, vel actiones, venire debent ad Iudicem Eccleſiaſticum.] Ita ille. Sup. hoc in duabus Reſol. ſeq.

2. Sed non deſunt Doctores, qui contrariam ſententiam docent, vt Bonac.*de leg.diſp.10.q.2.p.1. §.1. n.25.* & Ambroſinus *de immun.Eccl. c.20. n.45.* qui aſſerunt; quòd Clericus hæres laici non tenetur coram Iudice ſæculari proſequi litem iam cœptam contra laicum, cui ſucceſſit; ſed denuò erit ſuper eadem re, vel actione, coram Eccleſiaſtico conueniendus. Et ratio eſt: quia militat eadem ratio emptionis, vel ſi lis ſit incepta, vel non. Et ſequeretur ex contraria ſententia magnum inconueniens; nempe, quòd ſequuta ſententia condemnatoria contra Clericum hæredem laici, iſta ſententia ſeruiret de vento, poſtquam exequi non poſſet, niſi per Iudicem Eccleſiaſticum, qui, cùm non ſubiaceat eidem Principi, cui ſubeſt Iudex laicus, non teneretur dictam ſententiam exequi. Vide etiam Marc.Antonium *lib.1. reſ.49. n.2.* vbi probat ex multis, quòd inſtantia inchoata coram Iudice ſæculari contra laicum defunctum, cui ſucceſſit hæres Clericus, non continuatur in Clericum, qui debet propterea, conueniri coram Eccleſiaſtico: & hæc ſententia mihi placet. Notandum eſt etiam, quòd prima ſententia limitatur à DD. citatis multipliciter, vt patet ex Graſſo *vbi ſup.n.290.* & *ſeq.* & ſecundùm illam inſtantia cœpta contra Clericum coram Iudice Eccleſiaſtico, debet continuari contra laicum hæredem Clerici coram eodem Iudice. Sic docet Riccius *p.4.dec.118. per totam.*

RESOL. LXXX.

An Clericus ſuccedens in bonis laici, ſit propter illa bona vocandus in iudicium coram iudice laico, antè quem iam cauſa incœpta erat?

Et an Clericus, qui coram iudice laico recepit depoſitum, poſſit à iudice laico ad illud reddendum cogi?

Et an Clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe compareat, teneatur ſtare ſententiæ à iudice laico latæ?

Et an laicus effectus Clericus in ciuilibus debeat reſpondere in iudicio, vbi prius citatus eſt? Ex part.3. tract.1.Reſ.31.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docent Doctores, quos citaui *in tract.2.part.1.de immunit.Eccleſ. reſol.* 24. Sed ibi adduxi alios negatiuam opinionem docentes, quibus nunc addo Alther. *de cenſ. tom.1.lib.5. diſp.16.c.1. col.12. & ſeq. caſ.3.* Bonacina *in Bull.Cœn.tom.3. diſp.1. q.16.punct.5. n.*18. Tambur. *de iur. Abbat.tom.1.diſp.15.q.19. n.27.* vbi etiam *n.28. & 29.*notat, quòd Clericus, qui coram iudice laico recepit depoſitum, non poteſt à laico iudice ad illud reddendum cogi, & Clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe compareat, non, tenetur ſtare ſententiæ à iudice laico datæ. Et hæc omnia nouiſſimè me ipſum citatus tenet Paulus Squillante *de priuileg.cler.c.7.dub.3.n.58.75.& 82.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in Reſ.ſeq.

Sup. hoc latè ſupra in Reſ. 72. & infra in Reſol. 82. §. 2. poſt mediū. &c.

2. Notandum eſt tamen hîc à fortiori, non eſſe tenendam opinionem Gab.Pereira *tract. de manu Regia in concordatis Regis Alfonſi III. art.4. n.38.* Barboſæ *in l.ſi quis poſtea quam.ff. de iudiciis, num.203.* & aliorum aſſerentium de iure eſſe, vt laicus effectus clericus in ciuilibus reſpondeat in iudicio vbi priùs citatus eſt. Sed tu tene contrariam ſententiam cum Marta *de iuriſd.cent.1.caſ.34.n.14.*

Sup. contento in hoc § vlt.infra in Reſ.106.

RESOL. LXXXI.

An Eccleſiaſticus heres laici defuncti in ſæculari iudicio conueneri poſſit?

Et ſi Eccleſiaſticus Clericus ſuccedens laico poſſidet rem ſpecialiter hypothecatam, an ratione hypothecæ poſſit conueniri coram iudice ſæculari? Ex part.4. tract.1. Reſ.21.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia,part.2.cap.30. num.6.* quia Clericus hæres laici in propoſito proponitur ſucceſſor laici defuncti, cui nullum priuilegium competebat, cúmque ſucceſſoris priuilegium non ad præterita trahi poſſit, ſed ad ea quæ ſubſequuntur, inde fit quòd Clericus ſucceſſor laici litem proſequi tenetur, vbi defunctus cui ipſe ſucceſſit,citatus proponitur.

2. Sed ſententiam negatiuam tenendam eſſe puto cum Doctoribus, quos ego ipſe citaui *in 1. part. tract.2. reſolut.* 24. cui nunc addo iterum Bonacinam *in Bulla Cœn. diſputat.1. quæſt.16. punct.5. num.*18.qui citat Felinum, Abbatem, Imolam & Rotam Rom. Idem Duardus *in Bulla Cœn.can.15. num.3.* Altherius *de cenſ. lib.5. diſputat. 16. cap.1.. col.12. & ſeq. caſ.3.* Belletus *part.1.diſquiſit. Cleric. fol.274. num.6.* Molfeſius *in conſuet. Neapolit. part.2. quæſtion. 8.* & cum multis aliis, me etiam citato, Paulus Squillante *de priuileg. Cleric.c.7. num.58.* qui optimam adducit rationem penes ipſum videndam, præter illam, quam ego in citata reſolutione adduxi; cui nunc aliam addo, quia cùm Clericus non poſſet coram laico conueniri,ſi lis nondum inchoata fuiſſet, vt concedunt aduerſarij:ergo neque conueniri poterit lite inchoata.Probo conſequentiam, quia præuentio laici iudicis non tribuit ei poteſtatem, neque poteſt tribuere aduerſùs Clericum, nec poteſt derogare poteſtati Eccleſiaſticæ.

Quæ hic eſt ſup. Reſ.79. & in Reſol. 80.

Sup.hoc inf. in Reſ.89.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter à fortiori quòd ſi Clericus ſuccedens laico, poſſidet rem ſpecialiter hypothecatam, ratione hypothecæ non poteſt conueniri coram iudice ſæculari. Ita docet Antonius de Ripol *de iuriſdict.omn.indic.cap.1.n.192.*

RESOL LXXXII.

An iudex laicus poſſit facere realem executionem ſententiæ à ſe latæ, contra Clericum in caſibus, in quibus ſibi à iure cognitio permiſſa eſt.

Et alia circa hoc inferuntur in corpore huius Reſolutionis. Ex part.3. tract.1.Reſ.4.

§.1 Affirmatiuam ſententiam docet Salgado *de poteſt.Reg.tom.2.part.4.cap.14. n.96.* & alij penes ipſum, quia eodem modo, quo cognitio cauſæ pertinet ad ſæcularem,ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in aliis eius not.

2. At hæc ſententia prorſus eſt reiicienda, & negatiuam ſuſtinent DD.quos adduxi *in 1. tract. de immunit.reſol.21.* vnde bene aduertit Bellet.*in diſquiſ. Cler.tit.de fauore Clericorum reali, §.3. n.3.*cum aliis, quòd ſi Clericus in cauſa reconuentionis condemnaretur à iudice ſæculari, tunc executio ſententiæ fiet,non per iudicem ſæcularem,ſed per iudicem Eccleſiaſticum, & ideo contra Salgadum *vbi ſuprà, n. 90.& 91.*dato & non conceſſo, quòd iudex ſæcularis poſſit ordinare depoſitum, & ſequeſtrum eſſe à Clerico per ipſum electo reſtituendum, tamen executionem ſupradictæ ſententiæ eſſe à iudice Eccleſiaſtico faciendam omnino aſſerendum eſſe cenſeo,& docent communiter DD.

Quæ hic eſt ſuprà Reſ.72. & infra in Reſ.ſeq. &c.

Sup. hoc latè in Reſolutionibus not.prætertæ,& ſup.in Reſ. 80. §.1. curſim ad med iū,& in tom. 6. tr.9 Reſol.74. eodē modo & §.Nec ſ ſtineri.

3. Ex his etiam apparet non eſſe audiendum Vrſillum *in add.ad dec.331. Afflict.*& noſtrum Giurbam virum amiciſſimum, & doctum aſſerentes rem litigioſam in Clericum lite pendente alienatam, poſſe ab eo auocari per iudicem ſæcularem, & in eum directò fieri executionem ſententiæ latæ ab eodem iudice.Et ita docet aduerſùs dictos DD.Vincentius de Franchis *dec.549,num.11.*cum aliis.

4. Facit etiam pro doctrina præſentis reſolutionis,id quod notat Genuenſis *in praxi Archiep.c.11.* & Martha *de iuriſd.p.4.cent.2.caſ.104. num.9. & caſ. 123.num.4.& part.1.cap.50.num.54.* vnde cautè circa ſupradicta legendus eſt noſter Don Carolus de Graſſis *de effect.cler. effect.1.à n.791.* Guillielmus de Benedictis *in cap.Raynutius,verſ.& vxorem dec.2. nu.* 147. Trentacinq. *qq.forenſ.lib.1. quæſt.79.* cautè etiam legendus eſt Barboſa *in l.ſi quis poſteaquam, ff.de iudiciis, n.165.* vbi *ex l.quedam, de iuriſd.omn.iud.*docet quòd iudex, qui eſt competens ad condemnandum, eſt etiam competens ad exequendum. Sed tu tene noſtram ſententiam.

RESOL LXXXIII.

An iudex laicus poſſit exequi ſuam ſententiam contra bona Clericorum in caſibus, de quibus in iudicio ſæculari actum eſt? Ex part.4.tract.1.Reſ.3.

§. 1. Hoc eſſe licitum de iure communi docet Pereira *de manu Regia part.2.cap.51.nu.1.* vbi ſic ait: Si Clericus in iudicio ſæculari contra ſe ſententiam reportauerit mandato eiuſdem iudicis ſæcularis, in eius bonis fiat executio; quod de iure communi comprobatur. Sic ille.

2. Sed hoc de iure communi eſſe illicitum probaui *in part.1.tract.2.reſol.21.& part.3. tract.1.reſol.4.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Bonacinam *in Bull.Cœnæ diſp.1.quæſt.16.ſect.1.punct.4. §. 6. n.8.*& Paulum Squillante *de priuileg. Clericor. cap.7. dub.3.num.74.* vbi ſic aſſerit.Eſt aduertendum, quòd licèt in caſibus de jure permiſſis, & vbi viget conſuetudo, reconueniatur Clericus apud iudicem laicum:

Reſ.1. ci in hoc hic eſt Reſ.72. i Secunda ro hic e anteced. & ſupr. ſupra in

59. & in eſ. 73. §. & in Reſ. 1. in fin. f. in Reſ. 6. vlt. laicum: attamen ſi Clericus reconuentus condemnetur ab ipſo laico, non poteſt exequi, nec in rebus Clerici reconuenti, ſed ad iudicem Eccleſiaſticum pertinet exequutio ad inſtantiam iudicis laici. Ita ille, qui ex Genuenſi notat, quòd in curia Archiepiſcopali Neapolitana in caſu prædicto ſeruatur, quòd viſa ſententia & proceſſu iudicis ſæcularis mãdat curia exequutionem fieri contra Clericum, & ita hanc ſententiam tenet Imola & Butrius *in cap. poſtulaſti, de foro competent.* Marianus Socinus *in cap. 1. de mutuis pet.* & me citato, nouiſſimè Antoni. de Marinis *reſolut. quotidian. cap. 53. num. 15. & 16.* qui citat Lupum & Graſſum.

RESOL. LXXXIV.

An ſi adſit clauſula de non alienando, poſſit fieri executio per ſæcularem iudicem in prædio ſpecialiter obligato à laico, etſi Clericus illud poſſideat? Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 49.

phoc ſu- 1 Reſ. rſim in §. 1. Affirmatiuè reſpondent docti Iuriſconſulti Parladorus, & Auendanus, hic *de exequendis mandatis part. 1. cap. 1. num. 33.* ille *rer. quot. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 1. num. 11. in fine.*

2. Sed aduersùs Iuriſconſultos Hiſpanos, alium Hiſpanum Iuriſconſultum opponamus, is eſt Alfonſus de Villadiego *in politica* [En los libelos en lo executiuo *num.* 24. vbi ſic ait. El cenſo que tuuiere eſta clauſula, tiene aparejada execucion derechamente contra el tercero poſſeydor de la coſa hypothecada, y aſſi ſe ha determinado muchas vezes en los tribunales Superiores, en tanto que aunque la coſa aſſi hypothecada paſſe à poder de algun clerigo, ò otra perſona Eccleſiaſtica puede ſer executada la coſa hypothecada; loqual ſe entiende, y ha lugar pidiendoſe la tal execucion ante el juez Eccleſiaſtico, y no ante el ſeglar, el qual no podrà executar el tal contrato contra el clerigo; porque aunque la venta, y enagenacion en eſte caſo contra el pacto fue nulla, però en effeto ya paſsò en el clerigo la poſſeſſion de la coſa hypothecada, de laqual no puede el clerigo ſer deſpojado por el Iuez ſeglar, ni citarle como es neceſſario para la venta, y remate de los tales bienes, y aſſi ſe deue hazer, ò citar, y hazer las cauſas con el deudor principal, y lo que à qui reſueluo en eſto, es lo mas ſeguro, y lo que ſe pratica y deue guardar in iudicando, & conſulendo, & contraria opinio falſa eſt, & eam Romanæ Curiæ conteſſum numquam admiſiſſe audio.] Ita Villadiego, vnde peſſimè olim quidam Iuriſconſultus affirmatiuam ſententiam ſuſtinere volebat.

RESOL. LXXXV.

An iudex laicus poſſit etiam citare Clericum creditorem in confectione alicuius inuentarij. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 21. aliàs 20

muis nlenè oc lege n in n. tr. 9. & ſ. 4. §. 1. §. 1. Hic caſus eſt practicabilis: quia in confectione inuentarij citandi ſunt omnes creditores, & legatarij, de quorum præiudicio agitur. Aliqui igitur reſpondent, poſſe Iudicem ſæcularem in tali facto, per edictum vel ſpecialiter citare Clericum creditorem, dum non expreſsè citetur ad comparendum, ſed cum illa conditione, & qualitate: *Si ſua putauerit intereſſe.* Et ratio eſt: nam talis citatio non eſt vera, & ſimplex citatio; ſed potiùs monitio, vt compareat, ſi voluerit; quæ de iure non ſupponit iuriſdictionem, & ſuperioritatem; & ſic non arctat citatum ad neceſſariò comparendum. Et ita docent communiter Iuriſconſulti, quos citat, & ſequitur Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, p. 2. q. 78. n. 3. & ſeq.* Ioan. de Heuia *in Curia Philipp. part. 1. §. 5. n. 31.* Gironda *de gabellis, p. 4. §. 1. num. 18.* & alij.

2. Sed contrariam ſententiam docet Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. canon. 14. q. 11. num. 50.* vbi ſic aſſerit: [Eccleſiaſtici non poſſunt tradi ad Curias ſæculares pro confectione inuentarij. Hinc hæres, cùm vult hæreditatem adire cum beneficio legis & inuentarij, quamuis ſuper illius confectione citandi ſint omnes creditores, & legatarij; nihilominus ſi Clerici ſunt, non poſſunt citari per Iudicem ſæcularem illius loci, vbi bona hæreditaria ſunt, vel vbi hæres domicilium habet; ſed debent moneri per Iudicem Eccleſiaſticum: quia Clerici non poſſunt compelli ad comparendum coram Iudice laico vigore generalis edicti: *Si ſua putauerint intereſſe.* quoniam iſtæ citationes edictionales à iure communi ſunt exorbitantes.] Ita Duardus: quòd antea docuerat Martha *de iuriſdict. part. 4. centur. 1. caſu 38. n. 8.* Et idem docet Bonacina *de legibus, diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 27.* Ambroſinus *de immun. eccleſiaſt. cap. 22. num. 73.* & alij.

RESOL. LX.

An iudex laicus poſſit citare Clericum ad exhibenda iura ſua coram eo, quando eius debitor petijt dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel ſi velit beneficium ceſſionis bonorum obtinere? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 23. aliàs 22.

§. 1. Hic caſus frequenter in praxi poteſt accidere; & ideò dicam hîc, quid ſentiunt Doctores. Affirmatiuam ſententiam docet Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentiæ, p. 2. q. 72. n. 3.* Afflictus *deciſ. 280. num. 7.* & ex noſtris regnicolis Maſtrillus *deciſ. 79. num. 5.* cum aliis. Et ratio eſt: quia in tali caſu Clericus non conuenitur vt reus, ſed prouocatur vt actor, ad comparendum, & docendum de ſuo iure: neque in tali caſu præiudicatur iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, neque fit in damnum, & præiudicium Cleri, ſed in eius vtilitatem: nam, ſi reliqui creditores recuperent ſua debita, & ipſe non compareat, & oſtendat ſua debita, remanet ſine debito, & tenetur poſteà litigare contra cæteros creditores, intentando reuocatoriam coram Iudice laico. Sup. hoc in tom. 6. tr. 9. Reſ. 74. §. Et pari. & §. penult.

2. At, his non obſtantibus, contrariam ſententiam docet noſter P. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 11. n. 53.* vbi ſic ait: [Debitor laicus, petens admitti ad miſerabile beneficium ceſſionis bonorum, vel ad remiſſionem partis ſuorum creditorum, non poteſt trahere Clericum ad forum ſæculare: ſed debet adire Iudicem Eccleſiaſticum: niſi debitor detineretur in carceribus ad inſtantiam Clerici creditoris: nam tunc per viam reconuentionis poteſt petere contra Clericum admitti ab beneficium ceſſionis.] Ita Duardus. Et ita etiam anteà docuerat Martha *de iuriſdict. p. 4. cen. 2. caſ. 23. num. 9. & ſeq.*

RESOL. LXXXVII.

An iudex laicus poſſit cogere Clericum, quia ſpoliauit laicum ſua poſſeſſione, ad illam reſtituendam? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 74.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Bobadilla *in Politic. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 193.* vbi ſic ait [Quando

do algun Clerigo huuieſſe deſpojado de poſſeſſion algun lego podria el corregidor reſtituyrle en ella por via de defenſa eſtraiudicial citando generalmente à los intereſſados, y aſſi ſe guarda en el Reyno de Napoles.] Ita ille, & ante illum Maranta *in pract. part.4. diſt.11. num.63.*

2. Sed contrariam opinionem tenendam eſſe puto, quam tuetur Paulus Squillante *de priuileg. Clericor. cap.7. dub.1. num.73.* Matth. de Afflictis *deciſ.85.* Carolus de Graſſis *de effectibus Cleric. effect.* 1. *n.*1035. quia Clericus, qui ſpoliauit, ſi eſt à poſſeſſione eiiciendus, debet expelli authoritate iudicis, & ſic tanquam reus, debètque hoc fieri per iudicem Eccleſiaſticum, qui eſt competens ipſius Clerici, & non per iudicem laicum.

RESOL. LXXXVIII.

An ſæculares Magiſtratus poſſint cogere Clericos, vt triticum vendant, ſi neceſſitas adſit? Ex part. 1. tract. 2. Reſ 9. aliàs.8.

Supr. hoc in Reſ. ſeq. Et lege alium §. eius primæ not.

§.1. Affirmatiuè reſpondent Iuriſconſulti, & quod magis miror, ex Theologis Ortiz *in ſumm. cap. 4. num.9.* & Ioannes Salas *in tract. de empt. & vendit. dub. 9. num.2.* vbi in fine aſſerit, quòd non oportet in tali caſu recurrere ad Iudices Eccleſiaſticos. Vide etiam Valerum *in differentiis vtriuſque fori, verb. Clericus, differ. 3. num.3.*

2. Sed contrariam ſententiam, amplectendam eſſe prorſus iudico *ex cap. non minus, & cap. aduerſus, de immun. eccleſiaſt. cap. quanquam. de cenſib. in 6.* & ex *Bulla Cœnæ, can. 12.* Ideò in tali caſu puto recurrendum eſſe ad Superiorem Eccleſiaſticum, niſi fames, aut neceſſitas vrgeant, & periculum ſit in mora: nam in tali caſu Iudex laicus poterit frumentum ſequeſtrare, & ab horreis Clericorum extrahere, & vendere, non vi iuriſdictionis, ſed ob inſtans periculum de facto iuris. Vnde non eſt audiendus Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p.3. §.3. num.10.* & Bobadilla *in polit. tom.2. lib.3. c.3. n.13.* vbi ſic aſſerit: [En eſtas ocaſiones hize ſacar el trigo ſobrado, no ſolo de caſa de ſeglares, pero de Canonigos, y Clerigos ricos, y aun de las Ygleſias, y de los Obiſpos, que lo grangean y venden a precios, y por modos injuſtos, como quiera, que pueden los Eccleſiaſticos ſer compelidos à vender el trigo, que les ſobra, para la prouiſion de la Republica]

3. At fallitur hic Author: nam, licèt Clerici ita facientes peccent, iuri naturali contrauenientes: quia tamen ad ſupradicta tenentur non vi coactiua, ſed directiua; ideò per miniſtros Eccleſiaſticos, & non laicos, ad id faciendum compellendi ſunt: quia ſæculares nullam poteſtatem habent in Clericos: neque publica neceſſitas, ſeu vtilitas iuriſdictionem illis præbet: & ideò tempore penuriæ non poſſunt per illos compelli vendere frumenta, & alia ad victum neceſſaria, & ad non excedendum pretium legale dictarum rerum venalium: ſed ad id compellendi ſunt per Iudices Eccleſiaſticos, niſi in caſu, de quo ſuprà. Vide Duardum *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. q.17. num.45.* Belletum *in diſquiſ. cler. p.1. tit.5. §.2. num.9.* Madium *tract. de ſacris Ordinibus, cap. 14. num. 38.* & ex noſtris P. Molfeſium *in ſumma, tom.2. tract.12. cap.5. num. 85.* qui impugnat Salas, *vbi ſuprà*, & alios.

RESOL. LXXXIX.

An iudex laicus tempore careſtiæ poſſit compellere Clericos, vt vendant frumenta, vel ad aliquid faciendum tempore peſtis?

Et an poſſit Clericos coniugatos adſtringere ad ſupra dicta? Ex part.4. tract.1. Reſ.87.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Villadiego *in polit. cap.5. num.90* vbi ſic ait. [En tiempo de neceſidad de pan podra el corregidor tomar el trigo que ſobrare à las Ygleſias, monaſterios, y Obiſpos, y Clerigos, aunque ſea contra ſu voluntad pagandoſelo à la taſſa.] Sic ille.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & inf. in Reſ. 214. ex doctrina, §. Sed inſtabis aduerſus hæc. & ſeq. Sed lege eã per tot. & in fin. §. dicendum eſt.

2. Sed ego hanc ſententiam reprobaui *in part. 1. tract.2. reſol.8.* & nunc iterum reprobo cum Caballo *cent.1. caſ.9. num.10.* Antonio de Ripol *variar. reſolut. cap.11. de empt. & vendit. num.91.* & Sebaſt. Guazzino *de defenſione reorum tom.2. defenſ.20. c.9. num.10.* vbi poſt multa ſic concludit. In omnem caſum non poſſunt cogi perſonæ Eccleſiaſticæ ad aliquid faciendum, vel non faciendum tempore careſtiæ, vel peſtis, per iudices laicos, ſed per eorum iudices Eccleſiaſticos, nec poſſunt puniri pœna comminata à laico, ſed alia arbitraria. Ita Guazzinus. Ratio eſt clara, quia publica neceſſitas, quando periculum non eſt in mora, non poteſt dare iuriſdictionem laico ſuper Clericos & Eccleſiaſticos, & ita *anno 1606.* vt notat Eliſæus Danza *in pugna DD. cap.3. de qualitate officialium, num.14.* tempore maximæ penuriæ in Regno Neapolitano iudices laici obtinuerunt licentiam à Nuntio Summi Pontificis compellendi Eccleſiaſticos ad frumentum reuelandum, & vendendum.

3. Vnde obiter non deſinam hîc adnotare, capitaneos, qui mittuntur per Regnum à Proregibus pro reuelatione frumentorum, non poſſe neque Clericos coniugatos adſtringere ad dictam reuelationem faciendam; ſed hoc fieri debet à vicariis foraneis ex ordine Epiſcoporum: Vnde apponam hic per extenſum epiſtolam Cardinalis Oroſchi Archiepiſcopi Panormitani, vbi ſic ait. [Magnifico Signore. Habbiamo viſta la voſtra riſpoſta alla lettera che ſi decernio in queſta Corte Arciueſcouale, alla quale vi dicemo, che noſtra intentione no è, ezimere, è liberare alli Clerici coniugati di quelle coſe che ſi fanno per bene della Republica, come è queſta del reuelo delli fromenti, ma quando alcuni di queſti Clerici no foſſe obediente, voi altri laici no potete conſtringerli per eſſere della Giuriſdittione Eccleſiaſtica, laquale pertede à noi conſeruarla iuxta la diſpoſitione de i ſacri canoni, è ſon certo che il Signor Don Franceſco de Prado ſara contento che ſi conſerui coſi la Giuriſdittione Eccleſiaſtica in queſta terra, come è conſeruata nelle altre terre della noſtra diocefe, & coſi comandai hieri, che ſi faceſſe vn altera lettera contra di noi altri più aggrauata. E coſi mi è parſo hora ſcriuere al Reuerendo mio Vicario Foraneo dandoci comiſſione ſpeciale, che poſſa conſtringere ad oſſeruare detto bando à detti Clerici coniugati; coſi circa il paſſato, come per l'auenire no peſo per condennarli in la pena che haueranno incorſi per il paſſato. Per la qual coſa non mancherete reſtituirli li frumenti, che hauete pigliato à detti Clerici; percioche com'ho detto non ſete giudici competenti. N. S. voſtre magnifiche perſone guardi in ſuo ſanto ſeruitio. di Caſtronouo il di 6. di Nouembre 1560. Ad ogni ordine voſtro.] F. Archiepiſcopus Panormitanus. Atergo, [Al magnifico Signore Giouannoto Siſcar Locotenente di Capitano in Caccamo.] Hanc epiſtolam originalem ego vidi, & legi in libro MS. Regiæ Monarchiæ poſt *fol. 1530.* qui conſeruatur in Officio Regij Protonotarij, vbi etiam inuenies alias ſcripturas, in quibus

dictus

dictus Archiepiſcopus officiales laicos pro hac re excommunicauit; & licèt ibi inueniatur litera Vice-regia Ioannis de Vega ſub die 17. Septembris, 14. Indictionis, 1555. vbi aſſerit non ſolùm Clericos coniugatos, ſed etiam alios Eccleſiaſticos cogi poſſe ab officialibus laicis in tali caſu, tamen hoc eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, per ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, & communiter aſſerunt DD. Et ideo præter Doctores citatos rectè docuit Philibertus Marchinus *de bello diuino*, ſeu *tractat. de peſte, p.4. cap.2. num.1. & ſeq.* cum Marta *de iuriſdict. part.4. contur.1. caſ.74.* & alios Principes laicos tempore peſtis non poſſe Clericos coërcere ad obſeruanda eorum bãna pro bono publico, & pro tuenda ſanitate edita, ſed debent Epiſcopum pro executione prædictorum rogare; & ita declarauit nouiſſimè ſacra Cardinal. Congregatio facto verbo cum Sanctiſſimo ſub die 21. Ianuarij 1631. Vnde Epiſcopi tempore peſtis, ſi rectè id iudicent bono publico expedire, vel omnem ſuam poteſtatem in Eccleſiaſticos quantum ad arcendam ab vrbe peſtem, & ad conſeruandam ſanitatem pertinet, ipſi magiſtratui ſæculari delegare debent; vel Eccleſiaſticam perſonam aſſeſſorem laicalibus ſanitati præſidentibus miſceant, qui iuriſdictionem in Clericos exercebit.

RESOL. XC.

An Eccleſiaſtici ſint exempti à legibus ciuilibus, quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non pugnant?

Et ideo ſi Clerici vendant frumentum vltra pretium à Republica taxatum, an peccent mortaliter ſicut laici, & teneantur ad reſtitutionem?

Et in dicto caſu an poſſit propter tranſgreſſionem iudex laicus eos punire? Ex part.1. tr.2. Reſ.8.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam mordicùs ſuſtinet M. Antonius Genuenſis *in praxi, cap. 74. per tot.* Sed communis Theologorum, & Iuriſperitorum ſententia contrarium docet; nempe, Clericos, neque iure diuino, neque humano eſſe exemptos alijs legibus ciuilibus, quæ non ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam: & ideò, ſi Clerici vendunt frumenta vltra pretium iuſtè à Republica ſtatutum, & peccant mortaliter, ſicut laici, & tenentur ad reſtitutionem, vt docet Syluester *ver. lex. q.15.* Salonius *tom.2. in 2 2. q.77. art.1. contr.10.* Angelus *eodem ver. n.9.* Ledeſma *in ſumma, tom.2. tract.8. cap.32. difficult.4.* Molina *tom.2. tract.1. diſp.31. num.15.* Sotus *de iuſt. lib.1. q.7. art.7. concl.1.* & alij, quos citat, & ſequitur Salgado *tract. de cognit. per viam violentiæ, in Prolog. n.30.* Peirinus *de priuileg. Minimorum, tom.1. conſt. Iulij II. §.33. n.151.* Et ideò tenentur obedire legibus Principum ſæcularium taxantibus pretiá cenſuum, vt notat Aueïdaño *tract. de cenſ. Hiſp. c.32. n.10.* Laſſarte *de decim. vendit. c.10. n.3.* Mexia *in Prag. taxa panis, concl. 5. num. 9. in fine.* Salas *de empt. & vendit. dub.9. num.2. in fin.* & alij.

2. Sed difficultas eſt, an Clerici teneantur dictis legibus directè: nam affirmatiuè reſpondent Sotus, Victoria, Medina, & alij, quos citat, & ſequitur Salas *de legib. diſp.14. ſect.8. n.94. & 104.* Sed contraria ſententia videtur mihi probabilior cum Tannero *p.2. diſp.5. q.6. dub.2. num.3.* Vaſquez *in p.2. tom.2. diſp. 167. c.4.* Azorio *p.1. lib.5. c.12. q.3. & p.2. lib.9. cap.7. q.8.9. & 15.* Peſant. *tr. de immun. Eccl. diſp.4.* & alij.

3. Dico igitur, Clericos non teneri directè legibus ſæcularibus; ſed ex ratione naturali dictante, ſeruandas eſſe leges ſæculares propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus eiuſdem Reipublicæ. Tenentur igitur Clerici ſeruare leges Principum ſæcularium, non vi coërcitiua, ſed vi directiua. Ita etiam docet Vigianius *tra. de imm. Eccl. diſp.2. concl.5.* & Villalobos *in ſumm. tom.1. tract.2. dub.31. n.1.* Portel. *in dubiis regul. ver. lex, n.2.* Filliucius *tom.2. tract. 35. c.4. n.94.* Fauſtus *in ſpeculo Confeſſ. diſp. 6. q.44. n.3.* Barboſa *in Collect. lib.1. Decret. tit.2. c. Eccleſ. S. Maria, de conſtit. n.4.* Et ratio noſtræ ſententiæ eſt, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipſum non habet iuriſdictionem, vt docet D. Thomas *in p. 2. q.96. art.5.* & conſtat *ex l. fin. ff. de iuriſdict. omnium Iudicum.* Sed Principes non habent in Clericos iuriſdictionem, vt determinat Innocentius III. *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. & cap. placuit. 16. q.7. & c. ſæculares de foro compet. in 6.* Ergo. Et hanc ſententiam etiam docuit Cardinalis Bellarminus *in reſponſione ad Epiſtolam incerti Authoris pro defenſione Venetorum, contra cenſuras Pauli V.* vbi *fol.6.* ſic aſſerit: [E vero, che li Eccleſiaſtici hanno da oſſeruare quelle leggi ciuili che non ſono contrarie all'Eccleſiaſtiche, e ſono neceſſarie per il comercio, che hanno li Eccleſiaſtici con i ſecolari; tuttauia à queſta oſſeruanza delle leggi de i Principi ſeculari ſono gli Eccleſiaſtici obligati, quanto alla direttione, non quanto alla forza, cioè vi rationis, non vi legis.] Ita ille.

Super hac vi infra in Reſ. 91. §. 1. poſt medium, & in Reſ. 92. §. Quod autẽ. & in Reſ. 94. § Suppono, & in Reſ. 96. § Sed hæc. & in Reſ. 93. §. vlt. ad medium, & in Reſ. 99. paulo poſt initium, & in Reſ. 214. §. Cum igitur & in tom. 6. tract. 1 lege doctrinam Reſ. 51.

4. Sed notandum eſt primò, quòd etiam ſtando in prima opinione affirmatiua, quòd Clerici tenentur directè legibus ſæcularium; non ſequitur, quòd poſſit propter tranſgreſſionem laicus illos punire, vt benè notat Salas, *vt ſup. n.104 in fin.* & alij. Secundò, cùm Vaſquez, *loco citato*, Iudicem Eccleſiaſticum non debere, quamuis poſſet Clericis violantibus leges ciuiles, eandem pœnam infligere, quæ laïcis ſtatuta eſt, etiam ſi cum eorum ſtatu illa pœna non pugnet. Et rationem adducit Salas *ſect.10. num.11. in fine*: quia decet cum Clericis mitiùs agere ob conſeruationem ſtatus Eccleſiaſtici: & ita vſu ſeruari videmus, etiam in pœnis ſtatutis pro violatione legum naturalium. Ex his omnibus apparet, quòd cautè legendus ſit Vincentius de Franco *p.2. dec.9.* aſſerens, Clericos non eſſe omninò exemptos à legibus ciuilibus, quatenus ſpectant ad tranquillitatem Reipublicæ, vt aduerſùs illum notauit Marius Antonius *lib.1. reſolut. 97. num.7.*

Sup. hoc infra in Reſ. 93. & 94. § Suppono. in fine, & in Reſ. 96. recitanter in fine, & in Reſ. 100. § vlt. & in Reſ. 117. § etiam vlt.

RESOL. XCI.

An Clerici ſubiiciantur legibus Principum ſæcularium, quæ ſpectant ad Reipublicæ gubernationem, & pacem, nec cum ſacris Canonibus, & ſtatu Clericorum pugnant?

Et notatur Clericos non peccare mortaliter, ſi dictas leges Principum ſæcularium non obſeruant, ſecluſo ſcandalo. Ex part.1. tract.10. Reſ.12.

§ 1. AD hanc quæſtionem reſpondet Lorca *in p. 2. 2. m.2. tract. de legib. diſp.25. memb.4.* vbi ſic ait: [Eſt dubium, vtrum Clerici obligentur legibus ciuilibus, ſola æquitate naturali, ratione conformitatis cum aliis hominibus; an ipſa vi, & efficacitate legum? mihi apparet probabilius, obligari ſecundo modo: quoniam, licèt quoad alia exempti ſunt; quoad leges non videntur exempti: quare non ſolùm virtuti directiuæ, vt aliqui opinantur; ſed virtuti etiam coactiuæ ſubiiciuntur: quamuis hæc coactio, punitio, & executio legum fieri non debeat per Principes ſæculares; ſed per Principes Eccleſiaſticos: per eos autem compelli debent ad legum ciuilium obſeruationem.] Ita Lorca.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq. & omnibus aliis eius primæ n...

Sup. hoc in Reſ. præterita § 3. & in Reſ. ſeq. § 6. & in aliis eorum annotationum.

2. Sed

2. Sed hæc ſententia eſt ſingularis: ideò non tenenda. Sed dicendum eſt cum communi Theologorũ ſententia, vt nos firmauimus *in tract. de immunit. Eccleſ.* quòd Clerici legibus ciuilibus, reſpicientibus bonum commune, & non repugnantibus Eccleſiæ libertati, teneantur tantùm ex vi directiua; non autem ex vi legis: imò aliqui & probabiliter, docent, Clericos non teneri directè legibus ſæcularibus: ſed ex ratione naturali dictante, ſeruandas eſſe leges ſæculares propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus eiuſdem Reipublicæ, quæ illis legibus directè ſubiiciuntur: ſicut Princeps non obligatur directè ſuis legibus, ſed indirectè: quia ratio naturalis dictat, vt oneribus, quæ ſubditis imponit, ipſe quoque ſe ſubiiciat. Et hanc ſententiam docet Layman *in Theol. mor tract.* 4. c. 13. n. 7. Azorius *p. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt.* 3. *& part.* 2. *lib.* 9. c. 7. 8. & 15. & alij.

Sup hoc peccate mortali in Reſ. præteri. à lin. 8 & Verſ. & peccãt mortaliter, & in aliis eius not.

3. Non reticebo tamen, quòd aliqui inferunt, ſecluſo ſcandalo Clericos non peccare mortaliter, ſi dictas leges Principum ſæcularium non obſeruent: & ita docet Martinus Bonacina *tract. de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 6. *n.* 53. vbi ſic aſſerit: [Vtrùm Clerici grauiter peccent tranſgrediendo leges ciuiles, conſtat, ex ſupradictis non grauiter peccare, poſito, quod directè nõ teneantur legibus ciuilibus.] Idem docuit Ioan. de Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 10. *n.* 11. *in fin.* vbi ita ait: [Si verum eſſet, quod Clerici non obligentur directè legibus ciuilibus, ſeclùſo ſcandalo; non peccarent mortaliter eas violando.] Ita ille, qui *ſuprà, ſect.* 8. *n.* 103. ſententiam iſtam aſſerentem, Clericos non directè, ſed indirectè legibus ſæcularibus teneri, tanquam probabilem admittit, & ad argumenta contraria reſpondet.

RESOL. XCII.

An Clerici ſubiiciantur vi directiua legibus Principum ſæcularium?

Et notatur, quod ſecluſo ſcandalo Eccleſiaſtici nõ peccant mortaliter dictas leges non obſeruando. Ex part. 7. tr. 10. & Miſc. 1. Reſ. 2.

Alibi in duabus præcedentibus Reſ. & infra in Reſ. 94. §. Suppono. & §. vlt. & in Reſ. 96. §. Sed hæc. & in Reſ. 98. §. vlt. ad medium, & in Reſ. 99. paulo poſt initium, & in Reſ. 101 §. Sed. & in Reſ. 214. §. Et reſpondeo. & in tom. 6. tr. 1. lege doctrinam Reſ. 51.

§. 1. ALibi hanc quæſtionem curſim more meo pertractaui, ſed fuſiùs de illa nunc erit ſermo, vt me defendam aduerſus Petrum Gonzalez de Salzedo, qui nouiſſimè nominatim contra me inuehitur, & negatiuam ſententiam tenet *in tr. de lege Politica, lib.* 1. *c.* 4. *n.* 51. *& ſeq.* nam, ait ille, congruum eſt, vt quatenus Ciues ſunt Clerici illius Reipublicæ, coactiuè, & directè illis laicis legibus teneantur, ſicut & exteri Ciues; & cùm aliæ leges non exiſtant ad vitam dirigendam ſecundùm fælicitatem politicam, teneantur his. Nec poſſunt ab hac obligatione ſeparari à cæteris Laicis, cùm vnum corpus conficiant in illa Republica perfectum ex parte totius Communitatis, præcipuè cum lex Eccleſiaſtica non exiſtat, nec poſſit, diſponens in materia ciuili: aliàs ſine legibus, exiſterent Clerici, quod nequaquam dicendum eſt: ſed fatendum cum Suario *de leg. lib.* 3. *c.* 34. *n.* 11. quòd directè, & coactiuè his legibus Clerici adſtringuntur. Ita Gonzales.

2. Sed, bona eius venia, falsò citat Suarez pro ſententia ſua, nam mordicùs negatiuam tenet. Et ideo apponam hîc per extenſum eius verba, vt videant lectores quo pacto potuit ipſe aſſerere Suarez docere Clericos coactiuè, & directè legibus ſæcularibus adſtringi, Suarez ergo in loco citato poſtquã aliqua argumẽta pro ſentẽtia Gonzalez adduxiſſet, ſic poſtea aſſerit: ſed hæc ſententia non eſt ſimpliciter admittenda. Primò, quia multi Canones ſine limitatione, & vniuerſaliter dicunt, laicis ſuper Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis nullam eſſe poteſtatem tributam. At poteſtas obligandi in conſcientia per ſuas leges aliqua, & magna poteſtas eſt; ergo neque illa relicta eſt laicis Principibus in Eccleſiaſticas perſonas. Secundò, quia ſi Rex poſſet ſua lege directè, & ex vi ſuæ poteſtatis obligare Clericos ſuis legibus, eadem ratione poſſet earum tranſgreſſores punire, quod nullus concedet. Sequela probatur, quia teſte Ariſt. poteſtas directiua inefficax eſt ſine coactiua, & ideò, vel eſt vna, & eadem vtrumque actum comprehendens tanquam finem, & medium, vel moraliter non ſeparantur. Et confirmatur, quia ſaltem poſſet legiſlator ciuilis obligare iudicem Eccleſiaſticum, vt Clericum ſuæ legis tranſgreſſorem puniat tali pœna eadem lege ciuili deſignata, quia hoc etiam poteſt reduci ad vim directiuam, vt pertinens ad bonum commune ciuitatis, & pacem ciuium: conſequens autem admittendum non eſt, vt infrà dicam. Tertiò eſt moralis, & practica ratio; quia Princeps, & iudices temporales valde affectant, & extendunt iuriſdictionem in Clericos, & ideo ſi dicantur habere propriam, & veram iuriſdictionem in Clericos ad obligandos eos ſuis legibus, facilè illam extendent, vel ad coactionem aliquam tranſgreſſorum talium legum, vel ad plures leges, quàm ſtatui Clericorum conueniat. Ergo non eſt veriſimile Eccleſiam reliquiſſe, ſeu permiſiſſe laicis ſimilem in Clericos poteſtatem. Adde hæreticos & ſchiſmaticos huius temporis in odium Pontificis, & ſtatus Eccleſiaſtici vehementer defendere, & exaggerare hanc poteſtatem temporalis Principis in Clericos, ideòque vt omnem occaſionem illis auferamus, longiùſque ab eis diſcedamus, ſatius eſſe omnem Eccleſiaſticarum perſonarum obligationem ad poteſtatem Eccleſiaſticam reuocare. Et hæc omnia docet Suarez, *vbi ſuprà*, videant modò Lectores, ſi ſententiam Gonzalez, docuerit.

3. Dicendum eſt igitur Primò, Clericos non teneri directè ſeruare leges Ciuiles, ſed indirectè ex ratione naturali dictante ſeruandas eſſe leges ſæculares propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus eiuſdem Reipublicæ. Probatur prima pars aſſertionis, ex inferius dicendis, quia nemo tenetur legibus eius, qui in ipſum non habet iuriſdictionem.

4. Secunda pars aſſertionis probatur, nam poſita lege ciuili obligante omnes de communitate, lege naturali ad eam ſeruandam obligari etiam perſonas Eccleſiaſticas, tanquàm partes eiuſdem communitatis, non ſecus ac dicendum, de legiſlatore cuius lege poſita obligante omnes de communitate, lege naturali ad eandem ſeruandam obligari ipſummet legiſlatorem: cùm non minus diſſentaneum ſit rationi, caput diſcrepare à ſuis membris, quàm membra à ſuo capite. Pari modo non minùs diſſentaneum rationi eſt, vnam partem communitatis diſcrepare à reliquo corpore, quàm caput à membris, aut membra à capite: ſed perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt pars ciuilis eiuſdem communitatis: ergo rationi diſſonum eſt, poſita lege obligante omnes, ipſos diſcrepare à reliquis, poſitam legem non ſeruando: Ergo virtute legis naturalis obligantur illam ſeruare. Ergo non directè, vt vult Gonzalez, ſed indirectè modo explicato.

5. Vel meliùs dicendum eſt Secundò. Ideo Eccleſiaſticas perſonas obligari ad ſeruandas leges ciuiles, quæ pro omnibus feruntur, nec ſunt repugnantes Eccleſiaſticæ immunitati, quia hæ ipſæ leges acceptantur, & approbantur, ab Eccleſiaſticis Prælatis, quibus ipſæ perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt ſubiectæ. Quo fit, vt eo ipſo, quod talis lex ſit per poteſtatem ciuilem ſufficienter promulgata, & à tota, vel maiori parte

ſæcularis

ſæcularis Communitatis acceptata, cenſeatur etiam acceptata, & approbata à Summo Pontifice pro omnibus perſonis Eccleſiaſticis, quoad vim directiuam tantùm; ac proinde omnes perſonas Eccleſiaſticas, quoad vim directiuam directè obligari ab huiuſmodi lege, vt acceptata, & approbata à Summo Pontifice, ſupremo ſuperiore omnium Eccleſiaſticorum. Hanc rationem aſſignat Decius *in capit. Eccleſia ſancta Maria*, quam cum aliis ſequitur Suarez *loco prænotato n.* 13.

[...]. hac vi [...]ctiua, fu- [...] in Reſ. [...]§ Dico [...]ur. & in [...] 91. [...] poſt [...]dium, & [...]a in Re. [...]§. Suppo [...]& in Reſ. [...] Sed [...] & in [...]98 §. vlt. [...]medium, [...] Reſ. 99. [...]lo poſt [...]ium, & [...] Reſ. 114. [...] igitur, [...] tom. 6. [...]lege do- [...]iam Reſ.

6. Quod autem huiuſmodi leges ciuiles in iure Canonico ſint tantùm acceptatæ, & approbatæ quoad vim directiuam, non autem quoad vim coactiuam, conſtat tum ex praxi vniuerſali Eccleſiæ, ſecundùm quam nunquam perſonæ Eccleſiaſticæ cogũtur à Iudicibus ciuilibus, ſed ab Eccleſiaſticis ad pœnam pro legis tranſgreſſione incurſam ſubeundam. Tum quia id expreſsè teſtantur Canones; dum Eccleſiaſticas perſonas eximunt à foro, & tribunali ſæculari. Tùm quia ipſa Eccleſiaſtica poteſtas id facere potuit, & ex alia parte valde conueniens, & expediens fuit, vt perſonæ Eccleſiaſticæ, quoad vim coactiuam ciuilium legum eximerentur, & quoad eam tantùm ſubiicerentur ſuis propriis ſuperioribus, vt & dignitas Eccleſiaſtici ſeruaretur, & Eccleſiaſticæ perſonæ meliùs à ſuis ſuperioribus, quam ab aliis iudicarentur.

7. Itaque ex ſupradictis apparet, indirectè quidem, & non directè (vt vult Gonzales) Clericos ſubiici legibus Principum, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipſum exercere iuriſdictionem non poteſt, vt docet D. Tho. *in p. 2. q. 96. art. 5.* & conſtat *ex l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud.* Sed Princeps politicus non habet in Clericos iuriſdictionem, vt patet ex *c. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* vbi Innocentius III. ait. Nos attendentes, quod laicis etiam religioſis ſuper Eccleſiaſticis perſonis & Eccleſiis nulla ſit attributa facultas imperandi. Et Eugenius III. in Synodo Rhemenſi relata, *c. decernimus, de iud.* laicis Eccleſiaſtica negotia tractare, maximè quæ ſpiritualia ſunt, interdicitur *& c. placuit.* 16. *q.* 7. laicis ſtatuendi in Eccleſia omnis aufertur facultas: & *in c. ſeculares, de for. comp. in* 6. Bonifac. V I I I nullam ſæcularibus iudicibus contra perſonas Eccleſiaſticas iuriſdictionem competere affirmat. Et Leo X. ſacro approbante Cõcilio Lateranenſi, *ſeſſ.* 9. in Bulla incipiente *Supernæ diſpoſitionis arbitrio*, &c. de reformatione Curiæ, & aliorum differens ſic ait. Et cum à iure tam diuino, quam humano laicis nulla poteſtas in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, &c. Et *auth. ſtatuimus, C. de Epiſc. & Cler.* inquit, Federicus Imperator, vt nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione, vel ciuili trahere ad iudicium ſæculare præſumat, contra Conſtitutiones imperiales, & Canonicas ſanctiones. Et Honorius III. *cap. ſuper ſpecula de priuileg.* ait Eccleſiam ſæcularium legum non reſpicere famulatum, quæ æquitatis & Iuſtitiæ veſtigia imitatur.

8. Adde quod forum ſortiri, & ſtatutis, ſeu legibus fori ligari, à pari procedunt, vt ait Decius, *c. Eccleſia ſancta Mariæ de Conſtit. n.* 18. & alij ab eo relati, & Syluest. & Aldobrandinus *in addit. ad Decium verbo apparet.* Clerici autem non ſunt de foro Principum ſæcularium: ſed Eccleſiæ, *c. 2. de foro compet. cap. cùm non ab homine, de Iudic. cap. Clericum, & cap. nullus.* 11. *q.* 1. ergo eorum legibus non ligantur.

9. Sed vt videat Gonzalez, quantum cum ipſo liberales ſumus, ſciat non deeſſe Doctores aſſerentes, nullo modo Clericos eſſe ſubiectos legibus Principũ. Et ita tenet Nauarr. *lib.* 1. *Conſ. de conſt. conſil.* 3. *n.* 4. vbi loquens de lege ciuili prohibente extractionem equorum extra regnum: etiamſi, inquit, eſſet fauorabilis, non obligaret eos (nempe Clericos) attento quod loquitur per verba præceptiua, vel prohibitiua quoniam etiam ſecundùm receptiorem ſententiam, lex ſæcularis, etiam fauorabilis; & generaliter loquens, non includit Clericos, ſi prohibendo, vel Præcipiendo loquatur, vt poſt alios tradit Deci. Hæc Nauarrus. Eandem ſententiam ſequitur Azorius *lib.* 5. *Moralium Inſt. c.* 12. *q.* 1. vbi nemini, inquit, dubium eſt, Clericos eſſe à ciuilibus Principum conſtitutionibus exemptos, & liberos: quam fuſiùs explicat *infra q.* 3. Nec etiam deleram hic apponere verba ſapientiſſ. Hulrici Hunnij, poſtquam Lutheraniſmum abiurauit, *in Encyclop. iuris. p.* 1. *tit.* 2. *c.* 3. *n.* 15. ſic aſſerentis: Exiſtimo Clericos magiſtratus ſæcularis, cuius intra ditionem, ac territorium degunt, & commorantur, legibus non obligari; cum certiſſimum, ac prorſus indubitatum ſit, illos demum legibus magiſtratus ſæcularis obligari, qui ipſius ſubſunt iuriſdictioni. Andr. Gail. *lib.* 2. *obſer. part. pract.* 124. *n.* 9. Io. Pet. Surd. *deciſ. Mantua.* 129. *n.* 16. Ludolph. Schraderus *in iur. feud. part.* 7. *cap.* 5. *num.* 7. Daniel Mollerus *lib.* 1. *ſemeſt. cap.* 29. Conſtat verò plus ſatis, Clericos non eſſe ſæcularis magiſtratus iuriſdictioni ſubiectos, ſed non ſolùm per ſacros Canones, *c. ſi diligenti, extra. de for. comp.* Sed etiam per leges & cõſtitutiones Cæſareas eâdem exemptos eſſe, *Nouel.* 83. *in præfat. & cap.* 1. Cui certè eſt conſequens, quod Clerici ſæcularis magiſtratus legibus penitus nõ obſtringantur. Hucuſque Hunnius. Et ideo non deſunt multi negantes Principem ſæcularem eſſe caput Clericorum etiam in politicis, & ciuilibus, niſi æquiuocè, vt oculus mortuus, de quo Ariſt. 4. *meteor. cap.* 1. *ſeu vlt.* ait non eſſe oculum propriè; ſed æquiuocè, ſeu analogicè, quia iam non habet in illos iuriſdictionem, vt antea, nec illi ſunt ei iam ſubiecti, ſed per clericatum à legibus eius ſoluti ſunt, vnde nec partes ſunt Reip. ciuiles. Etiam aliqui mordicus putant, quod non videtur contra rationem eſſe in communitate aliquas perſonas priuilegiatas: quæ propter ſingularia merita, & virtutes à lege communi exemptæ ſint, ergo neque erit contra rationem, vt perſonæ Eccleſiaſticæ ſingulari priuilegio fundato in earum virtute, & meritis exemptæ ſint à communi lege. Antecedens conſtat: nã alioqui nullum poſſet Princeps per ſpeciale priuilegium à communi lege eximere. Confirm. nam recta ratio dictat, ad bonum commune promouendum præmianda eſſe merita, & virtutes virorum optimè de Rep. meritorum: Et ea maximè præmiantur per huiuſmodi ſpecialia priuilegia, & exemptiones à lege communi. Ergo tantùm abeſt, vt aduerſetur rationi, vt potius ſit rationi conforme, vt perſonæ Eccleſiaſticæ, tanquam de Chriſtiana Rep. optimè meritæ, ob continuã earum apud Deum pro fideli populo interceſſionem, ſint à communi lege, qua cæteri ſæculares aſtringuntur exemptæ. Nec eſt eadem ratio de legiſlatore: nam cùm legiſlator non habeat ſuperiorem ſe, à quo iuridicè dirigi poſſit, vti poſſunt Eccleſiaſticæ perſonæ per ſuos proprios ſuperiores; cùmque nemo in propria cauſa poſſit eſſe iudex ſui, difficiliùs poterit legiſlator ſecum ipſe, quàm cum aliis, in lege diſpenſare.

Sup. hoc infra in Reſ. 198. §. 1. & in Reſ. 209. §. Adde. & in Reſ. 210. §. 2. ad medium, & in aliis §§. poſitis in annot 1. Reſ. 1. huius not.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 49. & in alio § eius primæ not.

10. Et ideo ex his omnibus inferunt perſonas Eccleſiaſticas non teneri ſub peccato mortali leges ciuiles ſeruare, ſecluſo ſcandalo, & ita tanquã probabilem hanc ſententiam docuit nouiſſimè in Hiſpania Pater Caſpenſis *in ſuo curſu Theol. to.* 1. *tr.* 13, *de legib. diſp* 4. *ſect.* 2. *n.* 15. Sed ego puto non eſſe recedẽdum à noſtra ſententia, modò, vt ſupra explicata, quam quidem impugnauit, ſed non expugnauit Gonzalez

Sup. hoc ſupra in Reſ. 90. ad lin. 8. & verſ. & peccãt mortaliter. & in aliis eius annot.

in

in §.1.cui hunc titulum appoſuit. Defenditur hæc doctrina è Diana nouiſſimè contra hanc concluſionem ſcribente; nec ego, vt ipſe aſſerit *in meis reſol. p.5. tr.* 1.*reſol.*19.docui, vt legentibus patebit, Clericos non eſſe vaſſallos Principum temporalium, ſed tantùm *in d.reſol.*adduxi pugnantes ſententias, referendo Valaſcum, & Mattham; meam opinionem non aperui, vnde apertè ſubiunxi illa verba, *ſed quidquid ſit de hoc*, &c. Ergo malè Gonzalez docet abſolutè me ſententiam Matthæ qui docuit Clericos non eſſe vaſſallos Principum, etiam docuiſſe, ſed bona eius venia iſte Auctor ſæpius me citat pro ſententiis, quas non teneo; vnde *lib.2.c.7.n.*31. aſſerit me docere *in p.1.tr.2. reſol.*6. priuilegia Regibus conceſſa Bullam Cœnæ non reuocare; ſed ego ibi, vt legentibus patebit, hoc non aſſero, ſed tantùm auctores pro vtraque ſententia adduco, & meam opinionem non promo. Item *lib.2.c.*15.*n.*43. aſſerit me immemorem mei approbare praxim retinendi litteras Apoſtolicas *in p.1.tr.2.reſol.*12.ſed me in dicto loco talem praxim non approbare patet legentibus, & ſatis probaui *in diſcept. Apologet.de Retentione Bullarum*, contra Salgadum *reſol.*3. *in fine.*

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 49.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. ... §. ... & in aliis eius annot.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 34. & in aliis eius annot.

11. Ad id verò quod Gonzalez, *vbi ſuprà n.*21. aſſerit, poſſe Iudices laicos Clericos in Rempubl.debacchantes, ſecundum leges, & earum pœnas coërcere, præſertim ſi Iudex Eccleſiaſticus deceſſit, & citat plures Doctores, & inter illos meipſum *in p.1. tr.2.reſol.7.& 17.* Reſp. quod debebat dicere me locis cit. obſeruaſſe cum Salas *de legib. tr.14. diſpu.14.ſect. 9.n.*111.dictos caſus eſſe metaphyſicos, & vix in praxi accidere poſſe, vnde Doctores à Gonzalez, & à me citati loquuntur, quando periculum eſſet in mora adeundi Summ.Pontif.vel alios ſuperiores Eccleſiaſt. & Clericorum libertas in manifeſtam cederet ſæcularis Reip.perniciem; tunc aſſerunt dicti Doctores, poſſe Principes laicos non auctoritatiuè & iuriſdictionaliter, ſed vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ per viam naturalis defenſionis Rempub.à Clericis tueri, & ſeruare indemnem. Malè igitur Gonzalez *vbi ſuprà* in his caſibus, vt dixi metaphyſicis, tribuit Iudicibus laicis ex vi legum auctoritatem coërcitiuam in Clericos, nam hoc nunquam dixerunt Doctores ab ipſo citati, & præſertim ego ipſe, iis enim caſibus non dicuntur Laici Clericos punire vi legum ciuilium, ſed per viam iuſtæ defenſionis impedire, ne quid agant contra leges, ſed vt dixi, hi caſus vix moraliter accidere poſſunt. Et hæc dicta ſufficiant in mei defenſionem aduerſus ea, quæ nominatim contra me nouiſſimè docuit ſupradictus Gonzalez, vir aliàs, ſatis quidè doctus, & eruditus.

Quæ hic ſunt Reſ. 110. & 24. & lege ſupra e Reſ. 25. §. Verum.

RESOL. XCIII.

An ſi iudex Eccleſiaſticus non condemnet Clericum in pœnam legis laicalis, poſſit illum iudex laicus condemnare? Ex part.4.tract.1.Reſ.29.

§.1. AD hoc dubium reſpondet Ludouicus Mexia *in pragm. taxæ panis concl.5.n.71. & ſeq.* vbi ſic ait: Pœna pragmaticæ inferenda eſt quoad Clericos per iudices Eccleſiaſticos, & non à iudice laico, niſi quando iudex Eccleſiaſticus requiſitus dictam pœnã Clerico infligere recuſaret, aut negligens eſſet, plúſve debito differret, vel ſi leuem pœnam imponeret, nam tunc iudex ſæcularis poſſet ſe intromittere, & vſque ad debitam pragmaticæ pœnam ſupplere. Hæc Mexia.

2. Quæ quidem omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, nam, vt ego docui *part.1. tract.1. reſolut.*7. ex Váſquez & Salas, iudex Eccleſiaſticus non debet Clericis violantibus leges ciuiles eamdem pœnam infligere, quæ laicis ſtatuta eſt. Imò Surdus *conſil.*301. *num.*38. docet in tali caſu iudicem Eccleſiaſticum non debere eos punire pœna temporali, ſi lex Eccleſiaſtica nó acceſſit. Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt Eccleſiaſticos mitiori pœna plectendos eſſe. Adde quòd negligentia, vel iniuſtia iudicis Eccleſiaſtici non præbet authoritatem iudicibus laicis, vt poſſint exercere iuriſdictionem in Clericos, ſicuti facerent ſi illos damnarent ad pœnam legis laicalis, licèt eſſet lata propter publicam vtilitatem; ergo explodenda eſt ſupradicta opinio Mexiæ.

Quæ hic e[ſt] ſupra Reſ. 90. in eius vlt. & inf. in Reſ. ſe[q.] §. Suppon[o] prope fine[m] & in Reſ. 9[.] recitanter fin. & in R[eſ.] 100. §. vl[t.] & in Reſ. 117. §. eti[am] vlt.

RESOL. XCIV.

An Clerici poſſint vendere vinum adminutum, & de aliquibus ſtatutis quoad hanc materiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.4.tract.1.Reſ.52.

§.1. REſpondeo ex communi ſententia DD. Clericos poſſe vendere per famulos ſuos vinum & ſimilia, tam ex patrimonialibus, quàm beneficialibus, non ſolùm in menſura magna, & vt dicitur, ad groſſum, ſed etiam ad menſuras minutas, neque ad hoc dicitur negotiari. Ita *gloſſa* 1.*in cap.negotiatorem*,88.*diſput.* Abbas *in cap.2 .n.1. de cleric.vel monach.*Geminianus & Francus *in cap. vnic. de vita & honeſt.Cler.in* 5. Bertachinus *tract. de gabellis part.* 2.*q.*7 Roland.*vol.*4. *cenſ.* 71. *num.*9. & alij, quos affert & ſequitur Belletus *in diſquiſ. Cler. tit.* 1. §. 21. *num.*15. Genuenſ. *in praxi Archiep. capit.*62. *numer.* 7. Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſum. Quarantæ, ver.vectigal.* Squillante *de priuil. Cler.cap.* 8. *num.*38. & Barboſa *part.*2. *allegat.* 13. Marta *part.*4.*caſ.*3. *num.* 13. & alij. Difficultas eſt, an ſi aliquis iudex laicus ſtatueret vt venditores vini debeant præſtare fideiuſſionem ad ſoluendas pœnas, & in hoc caſu interrogatus includeret etiam venditores vini Clericorum, vel ſi præciperet venditores vini non poſſe illud vendere niſi in quarta domo diſtante ab Eccleſia, quæritur an hæc ſtatuta ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam?& affirmatiuam ſententiam teneo.

Sup. hoc ſra in §. I ſtat modo diſcutere in §. Re[ſ.] modo reſ. pendere huius Reſ. & infra i[n] Reſ. ſeq. in tom. 4 tract. 3. I 128.

2. Verùm vt veritas eluceſcat, ſuppono primò quòd dicitur ſtatutum contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſiue indirectè, ſiue directè id fiat, ex *cap. ſtatutum, de hæret.in* 6.ſiue expreſsè, ſiue tacitè, ex *cap.Clericis* §.*nos igitur*, *de immunit. Eccleſ. in 6.* & etiamſi non loquatur de perſonis Eccleſiaſticis; & ita docet Valenzuela *in defenſ.cenſ.Pauli V.part.3. n.*123. Maynardus *de priuileg.Eccleſ.art.21. num.* 20. *&* 70. Mandellus *vol.2. conſil.* 8. *num.* 3. Marta *de iuriſdict. part.4.cent.1.caſ.61.num.9.* Duardus *in Bull.Cœn.lib.2. can.15. quæſt.* 19. *num.2.* Fagnanus *in tract. de validitate cenſ.Pauli V.part.3.fol.* 59. Gueuara *in propugn. libert.Eccleſ.aſſert.1.§.5 num.36.*& Surdus *conſil.* 301. *num.*77.& alij.

Sup. hoc ſra in 200. §. quinto.

3. Suppono ſecundò Clericos non eſſe exemptos à legibus ciuilibus quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non repugnant, vt ſunt leges circa pretia rerum, menſuras vendendi, & ſimilia, & ideo Villalobos *in ſumm.tom.1.tract.2.diffic.* 31. *num.*1. ſic ait. [Los Eccleſiaſticos todos, eſtan obligados à las leyes ciuiles que perteneçen a buena gouernacion y paz de la Republica, como ſon la taſſa del trigo y otras coſas ſemejantes. el fundamiento deſta concluſion es que los tales tambien ſon veçinos como los demas y aunque ſean eſentos de la juriſdicion, no lo han de ſer en las demas coſas que les perteneçen como à miembros de la Republica, mas ha ſe de aduertir

Sup. h[oc] quod ſuppono vſque not. ſe[q.] in Reſ. & 91. aliis p[.] in ann[ot.] huius Reſ. 9[.] infra i[n] vlt. hi[c] Reſ.

que

que los Eccleſiaſticos no eſtan ſujetos à las dichas leyes quoad vim coactiuā ſi no ſolo quoad vim directiuam, porque eſta obligacion no nace de obediencia que deuan à los ſeglares como à Superiores: ſino porque de derecho natural ſe deuen conformar con los demas; pues ſon tambien miembros de la meſma Republica. De lo qual ſe infiere que no eſtan obligados à las penas que las tales leyes les ponen: porque ſi las penas ſon ipſo facto no les pueden obligar porque no ſon de Superior: y ſe les ha de poner el Iuez, que no ſe les ha de poner el Iuez ſeglar, que los Eccleſiaſticos que delinquen contra las leyes ſeglares ſi no à ſu Iuez Eccleſiaſtico, el qual no eſtarà obligado à poner la meſma pena de la ley ſino que podra poner pena arbitraria qual conuenga; y ſe le pareciere conueniente, podra poner la meſma que la ley pone.] Ita ille, & ego ipſe *part.1. tract.2. reſol.7.* & me citato, nouiſſimè Paulus Squillante *de priuileg. Cler. c. 8. n.89* & Doctores communiter, quos ego *in dicta reſolut.* citaui: vbi cum Vaſquez & Salas docui iudicem Eccleſiaſticum non debere Clericis violātibus leges ciuiles eandem pœnam infligere, quæ laicis ſtatuta eſt. Imò Surdus *conſil. 301. n. 38.* qui citat Sotum, putat in tali caſu iudicem Eccleſiaſticum non debere eos punire pœna temporali, ſi lex Eccleſiaſtica non acceſſit. Vnde Nauarrus *c.33. n.88.* & alij aſſerunt quòd in his caſibus benefaceret iudex Eccleſiaſticus, ſi ſæculares iudices ſuis edictis iuuaret, & tunc Eccleſiaſtici poſſent puniri pœna temporali.

4 His ſuppoſitis, aſſero bannum emanatum eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam; quod vnico argumento ita euidenter probo. Clerici licèt teneantur obſeruare leges iuſtas laicorum, tamen non tenentur ad pœnas impoſitas contrauenientibus ſupradictis legibus: ſed per dictum bannum indirectè Clerici coguntur ſoluere dictas pœnas, ergo bannum eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Maior propoſitio huius argumenti ſatis *ſuprà* probata eſt. Minor verò clarè patet, quia ſtante dicto banno venditores vini debent fideiuſſionem præbere ad ſoluendas pœnas, ſi ad illas damnandi ſunt: ergo ſi Clerici vinum vendere volunt, numquam venditores laicos inuenient, ſi priùs non ſeruent eos indemnes de omnibus pœnis, quæ ex venditione dicti vini erunt ſoluendæ, & ſic Clericus indirectè erit obnoxius ſolutioni pœnæ impoſitæ lege laicali vel imponendæ, à iudice laico; ad quam nullo iure tenebatur. Nec valet dicere quòd hoc procedit etiam cum laico domino vini; nam reſpondeo in hoc banno laicis non fieri iniuriam, neque iniuſtitiam, quia ipſi de iure in omni euentu tenentur ad pœnam impoſitam, vel imponendam à iudice laico; ſecus autem eſt, vt probauimus, in Clericis. Vnde apparet intentionem ſtatuentium in hac ordinatione aliam non fuiſſe, quàm indirectè pœnam à Clericis exigere, quàm directè non poterant, cùm niſi cæcutientibus non pateat Clericos ex hoc banno minimè poſſe in poſterum venditores vini inuenire, niſi velint pro dictis venditoribus Clerici ipſi in caſibus contingentibus pœnas à iudice laico damnatas ſoluere, & ideò apertè apparet, vt dixi *ſupr.* dictum bannum indirectè lædere immunitatem Eccleſiaſticam, licèt loquatur cum laicis. Sed ſtatutum non attenditur cum quo loquatur, ſed in quem ſermonis effectus dirigatur. Vnde licèt aliquod ſtatutum quoad verba non videretur infringere libertatem Eccleſiaſticam, cùm præcipiat ſubditis, vt apparet in caſu noſtro; tamen quoad mentem eſt contra libertatem Eccleſiaſticam faciendo fraudem de perſona ad perſonam, vt optime notat gloſſa *in cap. final. de immunitate Eccleſ. in 6. ver. libertatis,* & *ibi* Ioan. Andreas, Ancharanus & Geminianus *num.1.* & idem Ancharanus *conſil. 115. num. 7.* Abbas *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitut. num. 27. & 31.* Alba *conſil.8. num. 13. cum ſeq. & ſub num. 20.* & alij, quos citat & ſequitur Vgolinus *in reſponſ. ad Iuriſconſult. Gymnaſij Pantauini cap. 6. num. 8.* Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libertate Eccleſ. num. 14.* & Maynardus *de priuileg. Eccleſ. art. 22. num. 67.* & ideo aſſeruit P. Suarez quòd dum diſponitur circa Perſonas laicas, & ordinatur grauamen ad Clericos, ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita ille ad Regem Angliæ *lib. 4. cap. 33. num. 6.* ſed hoc accidit in caſu noſtro: ergo, &c.

Sup. hoc ibidem §. Confirmatur noſtra opinio.

5. Secundò probatur, hoc ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia quando per aliquod ſtatutum laici non poſſunt habere liberam contractationem & commercium cum Clericis, libertas Eccleſiaſtica arctatur, & adſtringitur. Nam Eccleſia habet liberam facultatem, vt laici poſſint libere cum ea contrahere & commercium habere. Sed in noſtro caſu laici non libere poſſunt contrahere cum Clericis, nam arctantur, vt ſi velint vinum eorum vendere, præſtent priùs fideiuſſionem: ergo clarum eſt ex hoc capite ſtatutum iſtud eſſe etiam contra libertatem Eccleſiaſticam. Cùm igitur Clerici de iure communi poſſint contrahere libere cum laicis quibuſcumque, nec vendentes eorum vinum de iure communi tenentur aliquam fideiuſſionem ſoluere; ergo ſi ſtatutum hoc addat, dicitur contra libertatem Eccleſiæ, cui datum eſt, vt contrahat cum quocumque, nec contrahens cum ea grauetur aliquo onere. Dicant ergo Clerici, Tolle ſtatutum, & ſi venditores vini tenentur fideiuſſionem præſtare; compelle eos ad præſtandum, ſin minus, ne ius noſtrum auferas libere contrahendi cum omnibus, ſine aliquo onere, noſtra enim intereſt habere venditores vini ſine obligatione præſtandi fideiuſſionem; quod euidenter patet: nam ex iſto ſtatuto Clerici, vt ſæpius dictum eſt, non inuenient in poſterum venditores vini, quis enim præſtabit dictam fideiuſſionem,

6. Dicendum igitur abſolutè quòd onus, quod non poteſt imponi Clericis, non poteſt imponi contrahentibus cum eis, & hæc omnia ſupradicta docet Laderchius *conſil.103 num.5. & 9.* Mandelus *conſi.8. num. 16. 17. & 18.* Aponte *in reſp. de cenſ. Pauli V. fol. mihi 81.* & alij penes ipſos, quæ valdè notanda ſunt ad adducendam potiſſimam rationem: quare gabella impoſita ſuper emptore ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, non tantùm eo, quia per onus gabellæ viliùs venderent Clerici res ſuas, ſed quia, vt dictum eſt, de iure poſſunt contrahere cum laicis, liberè, & ſine aliqua conditione & onere, nec ementes ab eis tenentur ſoluere gabellam, ergo ſi ſtatutum hoc addat, lædit libertatem Eccleſiæ cui competit contrahere cum quocumque, nec contrahens cum ea quicquam ſoluere; quod eſt valde notandum contra illos, qui putant gabellam poſitam ſuper emptore non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam quando pretium rei eſt impoſitum à lege, quod conſiſtendo in indiuiſibili non poterit à contrahentibus alterari, & ſic Clerici non viliùs vēdunt res ſuas; quia dato, & non conceſſo, quòd ita eueniat, dico adhuc gabellam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia oneratur laicus cum quo Eccleſia de iure ſine vllo onere antea poterat contrahere, quod non parum ei expediebat & vtile erat, quod à fortiori in caſu noſtro accidit, nam, vt dictum eſt priùs, Clerici inueniebant venditores vini ſine vlla difficultate, imò rogati, quia nullum onus erat eis impoſitum; nunc verò ex iſto ſtatuto manifeſtum eſt, quòd

non inuenient propter onus eis impoſitum de fideiuſſione præſtanda: vide ergo, quæſo, ſi ex hoc læditur libertas Eccleſiaſtica?

7. Reſtat modò diſcutere ſecundum punctum, nempe venditores vini non poſſe illud vendere niſi in quarta domo ab Eccleſia diſtante; & hoc etiam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam patet, quia ſtatutum prohibens, vel præcipiens perſonis Eccleſiaſticis id, quod eis nec diuino, nec humano iure præceptum, vel prohibitum eſt, erit contra libertatem Eccleſiaſticam, vt docet Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit, num.72.& 73.* quem citat & ſequitur Zecchius *de republ. Eccleſ. tit. de Clericis fol. mihi* 410. Laderchius *conſ.*103. *num.*1. Annibaldus *in addit ad Mandellum, conſil.*8. *lit. H.* Souſa *in Bull. Cœn. cap.*16. *diſp.*43. *concl.* 3. Sayrus *de cenſur. lib.3. cap.19. n.9. §. ſic etiam.* Filliucius *tom.* 1. *tract.*16. *cap.* 10. *num.* 270. *§. tertio ea.* Reginaldus *tom.*1. *lib.*9. *c.23. n.358. §. tenendum eſt tertiò* Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. conſil.15. q.19. num.*1. & alij. Sed de iure communi non eſt prohibitum Clericis vendere vinum in taberna poſita in domibus Eccleſiæ, imò hoc facere eis concedunt, Geminianus & Franchus *in cap. vnic. de vita & honeſt. Cler. in* 6. Lambertinus *de iure patronat. lib.2 part.1. art. 26. quæſt. 9. num.*4. Genuenſis. *in praxi Archiep. cap.* 62. *num.*7. & Proſper Auguſtin *in addit. ad ſum. Quarantæ ver. veſtigal.* & tamen per hoc bannum arctantur vendere illud in alio loco cum intereſſe. ergo hoc bannum erit contra libertatem Eccleſiaſticam, quia cum eorum detrimento imponitur Clericis onus quod de iure eis non eſt impoſitum. Nec valet dicere quòd intereſſe Eccleſiaſticorum in hoc ſeruando ſtatuto erit modicum, nam reſpondeo quòd ſiue magna, ſiue modica ſit læſio Eccleſiæ, non ſuſtinetur. Ita Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. num.* 40. Surdus *vol.*3. *conſil.* 338. *num.* 20. & 27. Lupus *de libert. Eccleſ. part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 2. Adde quòd Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.*1. *quæſt.*16. *ſect.*2. *punct.*2. *num.* 11. aſſerit, ſtatutum quo decernitur, vt Clerici etiam teneantur aliquam formam, vel aliud onus ſeruare, in contractu venditionis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Sed hoc accidit in caſu noſtro, nam præſcribitur Clericis forma vendendi eorum vinum, nempe in quarta domo diſtante ab Eccleſia, cum onere locandi dictam tabernam; ergo hoc bannum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

Sup. hoc infra in Reſ. 214. § Hoc igitur. & in Reſ. 217. §. Sed, his, poſt medium.

Sup. hoc infra in §. Reſtat modò reſpondere, & in aliis eius not.

8. Deinde ſtatutum quo Eccleſiaſtici efficiuntur peioris conditionis, quàm laici, eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Ita DD. citati, & Gueuara *in propugn. libert. Eccleſiaſt. aſſert.*1. §.5. *num.* 42. Valenzuela *in defenſ. cenſ. Pauli V. part.* 3. *num.*168. Riccius *in praxi tom.* 3. *reſolut.* 207. *num.*7. cum Megala *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 10. *quæſt.*1. *num.*51. & alij communiter. Sed ex hoc banno Eccleſiaſtici efficiuntur peioris conditionis, quàm laici; ergo. Probo minorem, quia Regularibus, v. g. ex hoc banno ſemper opus erit conducere tabernas alienas ad vendendum vinum, cùm præcipiatur in ipſo banno vendi in quarta domo diſtante ab Eccleſia, quod laicis non accidet, ſed in propria domo ſine conductione aliæ apothecæ ſuum vinum venale ſemper habebunt, cùm non habitent in Eccleſiis vt Regulares. Vnde manifeſtè apparet hoc bannum contra Regulares promulgatum fuiſſe, & in hoc eſſe peioris conditionis quàm laici. Deinde multum intereſt habere tabernam vini coniunctam cum propria domo, vt ipſimet laici confitentur, quod Beneficium Eccleſiaſtici ex hoc banno non habebunt, ſed ſolùm laici, & tamen iura clamant eſſe magis Clericis fauendum, quàm laicis. *l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. funer.* ergo, &c.

Sup. hoc inf. in Reſ. 200. §. Quarto quãdo & in Reſ. 209. §. Tertio tunc. & lege etiam §. vlt. & aliam Reſ. eius not.

9. Reſtat modò reſpondere ad aliqua argumenta, quæ aduersùs ſupradicta adduci poſſunt. Primò, quòd iſta ſtatuta diriguntur ad venditores vini laicos ſubiectos Principibus ſæcularibus. Reſpondeo quòd cùm ſit conceſſum Clericis vendere vinum non per ſe, ſed per ſuos famulos, vt tradit Genuenſis *in praxi Archiepiſc. cap.*62. *num.*7. Proſper de Auguſtin. *in addit. ad ſum. Quarantæ ver. vectigal.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap.*8. *num.* 38. & alij, quidquid diſponitur circa tales, redundant in damnum Clericorum, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & cenſetur diſpoſitum contra Clericos, vt patet apud Surdum *conſil.* 301. *num.* 74. & alios DD. communiter. Vnde licèt hoc ſtatutum cum laicis loquatur, effectus ſermonis dirigitur in Clericos, quod ſuprà probauimus, & diximus eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, & tradunt etiam Pariſius *conſil.*27. *vol.* 2. *num.* 61. Riminaldus ſenior *conſil.* 268. *num.* 32. *vol.* 2. & Laderchius *conſil.*103. *num.*9. Nam Clerici non inueniendo famulos propter onus fideiuſſionis præſtandæ erunt aſtricti vel vinum non vendere, vel dictos famulos indemnes ſeruare. Vnde cùm laici directè pœnas à Clericis exigere priùs minimè poterant, per hoc ſtatutum indirectè illas exigent. Adde his omnibus, quód, vt ſuprà ſatis probatum eſt: eo ipſo quòd contrahentes cum Clericis grauantur aliquo onere, læditur libertas Eccleſiaſtica, ſed hoc accidit in caſu noſtro: ergo, &c.

Sup. hoc prà in §. §. Reſtat modo diſcur. huius R. infra in F. ſeq. & in 6. tr. 3. Re. 182.

10. Secundò non valet dicere, quòd quando ſtatutum non prohibet abſolutè ſeruitium fieri Clericis, ſed permittit cum certa forma & modo, vt eſt in caſu noſtro, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt docet Natta *lib.*2. *conſil.* 280. *num.*4.* & ideo ſtatutum vt cuſtodes animalium ſoluãt pœnam pro damno dato, ligat etiam cuſtodes animalium Clericorum, vt docet Maccabrunus *conſil.*18. *num.*17. Nam reſpondeo quòd opinio Nattæ non eſt amplectenda, & illam in ſpecie reprobat Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus. effect.* 2. *num.* 359. quia per indirectum lædit Clericos, vt apertè apparet in caſu noſtro. Adde quòd *ſuprà* ſatis probatum eſt, quòd eo ipſo quòd laici contrahentes cum Clericis grauantur aliquo onere, læditur Eccleſiaſtica immunitas, maximè quando tale onus redundat in damnum Clericorum, vt eſt in caſu noſtro: ergo, &c. Ad exemplum autem de cuſtodibus animalium dico, quòd procedit, quando dominus paſcuorum, antequam intraſſent animalia Clericorum, expreſsè prohibuiſſet cuſtodes, nam tunc intrantes poſt prohibitionem in ſpecie tenerentur, per text. *in l. dinus. ff. de ſeruit. ruſticor. prædior.* ſecus autem ſi prohibuiſſet in genere per banni emanationem, vt efficitur in caſu noſtro: quoniam famuli & coloni Eccleſiæ non alligantur ſtatutis, & edictis laicorum, ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter de illis diſponant, & ita docet noſter doctus P. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.2. conſil.* 15. *q.*27. *num.*6. Marta *de iuriſdict. par.* 4. *caſ.* 8. *num.* 14. Surdus *conſil.* 301. *n.* 74. & alij.

11. Tertiò iam ſuprà probatum eſt, Eccleſiaſticos, ſi non vi coactiua, ſaltem directiua, teneri ſeruare leges latas propter bonum commune: ſed iſtud ſtatutum tale eſt; ergo vi directiua obligabit Eccleſiaſticos. Reſpondeo hanc doctrinam eſſe veram quando dicta ſtatuta, ſeu leges editæ in bonum publicum, neque directè, neque indirectè lædunt libertatem Eccleſiaſticam, vel aliqua iura Clericorum, quod non accidit in caſu noſtro vt *ſuprà* ſatis probatum eſt, Ita D. Franc. Aponte *in reſponſ. de cenſ. Pauli V. fol. mihi* 75. Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſiaſt.* contra Venetos *num.*24. Molina *de iuſtitia & iure tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 31. *numero* 15. Squillante

Suprà i... Suppon... ius & in annot. ... citati §.

Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7.dub.3. num.94.* & hæc dicta ſufficiant circa hanc quæſtionem. Saluo ſemper, &c.

RESOL. XCV.

An ſi in aliqua terra Baronis vendantur comeſtibilia tantum in eius taberna, vulgo dicta* Zagato, *poſſint adhuc Clerici aperire tabernas, & vendere vinum, niuem, & alia recollecta in eorum prædiis?

Et an poſſit Baro introducere in quadam terra de nouo à ſe ædificata tabernam dictam* Zagato, *vaſſallis reclamantibus; & an ita facientes incurrant in cenſuram Canonis quinti Bullæ Cœnæ?

Idem eſſe dicendum de Communitatibus, ſeu Vniuerſitatibus Ciuitatum,& locorum, &c. Ex part. 5.tract. 1.Reſol.20.

§.1. NEgatiuam ſententiam docuerunt his diebus aliqui Iuriſconſulti, ſed immeritò, quia de iure, vt obſeruat Aponte *in reſponſ. ſup. cenſ. Veneta fol. mihi* 85. & alij communiter, Clerici poſſunt habere liberam contractationem cum laicis; & ideo in indiuiduo caſus noſtri poſſunt de iure aperire tabernas ad vendendas res ex ſuis prædiis collectas, vt ex Geminiano, & Franco, & aliis tradidi *in p.4. tract.1. reſol.* 52.ergo non obſtante quòd in dictis terris res vendantur per vnum tabernarium Baronis, poſſunt adhuc Clerici in eorum tabernis res ſuas vendere, quia Baro non poteſt eis arctare priuilegium quod de iure habent, alioquin incurret in cenſuras Bullæ Cœnæ. Hinc cum multis Doctoribus ego *in p.1. tr.2.reſol.68. & 69.* quibus nunc addo Beltranum de Gueuara *in propugnaculo immun. Eccl. §. 3. aſſert. 1. num.* 11. docui ſtatutum prohibens adduci vinum ad vendendum extra ciuitatem, vel ne in ciuitatem ad vendendum introducatur, non comprehendere Clericos, quia vbique ipſi poſſunt de iure res ſuas vendere. Adde quòd prohibitio, ne vendatur niſi in taberna Baronis, ſeu in Zagato,non tendit ad vtilitatem publicam, & æquè concernentem Clericos ac laicos; ergo Clericos non poteſt comprehendere. Imo dicendum eſt ex Maſtrillo *de magiſtr. lib. 4. cap.18. num.55.* & amiciſſimo Nouario *de grauam. vaſall. tom.1. grauam. 74.* Barones grauare vaſſallos,ſi faciunt penes vnam tabernam vendere vinum, oleum, carnem, &c.niſi tamen ex conſuetudine acquiſiuiſſent tale ius;quare, vt optimè obſeruat Nouarius *num.3.* in principio huiuſmodi prohibitionum intenti ſtare debent vaſalli,nec ſufferre illas,ſed contradicere, & facere actus contrarios,vt ſe in poſſeſſione libertatis manuteneant, & Barones excludant, quia aliàs ſibi præiudicant,,& dant ius ad fauorem Baronum ex eorum acquieſcentia, vnde ego olim reſpondi non potuiſſe quemdam Baronem introducere in quadam terra de nouo à ſe ædificata tabernam dictam *Zagato*,vaſſallis reclamantibus.

2. Nec deſinam hìc adnotare non deeſſe Doctores abſolutè aſſerentes ſupradictos dominos, ſeu vniuerſitates, qui hoc faciunt in ſuis terris, incurrere in cenſuras Canonis quinti Bullæ Cœnæ,quia hæc eſt ſpecies cuiuſdam vectigalis.Et ideo Gambarupta *de caſ.c.5. in Bull.Cœn.n.* 7.ſic ait: Nec communitates, ſiue vniuerſitates ciuitatum, & locorum, quæ prohibent vendi panem, ſal, & huiuſmodi, niſi à Præpoſito illius Officij ab ipſis deputato, qui Præpoſitus ſoluit tale quid conuentum ipſis communitatibus, hæ communitates, inquam, non effugiunt hanc excommunicationem; quòd intellige de communitatibus non habentibus ius, ſeu priuilegium

ſic faciendi. Ita ille.cui adde Coriolanum *in explicat. Bullæ Cœnæ,excom.5.*Graffium *in deciſ.om.1.lib.4. cap.8. num. 79.* Duardum *in Bull. Cœn.lib.1. can. 5. q.4. concl.3. n.6.* ex Butrio *in c.ſuper quibuſdam, de verb. ſignif.n.15.*licèt contrarium docuerit Filliucius *tom.1.tr.16.c.5. n.110.*vbi ſic ait:Imponentes domos panis, vini, carnis, aliarùmque rerum venalium, hoc eſt domini terrarum, vel communitates conſtituentes determinatas domus & loca, in quibus ſolis ea vendantur, vnde venditores eiuſmodi multum lucrentur, non videntur comprehendi ſub hac cenſura; quia eiuſmodi impoſitio non reuocatur ad impoſitionem gabellarum, ſed potiùs monopolij. Sic Filliucius,Sed quicquid ſit de hoc,ex ſupradictis apparet dictas tabernas,ſeu Zagata etiam in ordine ad laicos non bene olere, & de illis malè ſentire Doctores, quomodo igitur dici poteſt poſſe præiudicare Clericis?

RESOL. XCVI.

An Clerico vendenti vinum,frumentum, &c.vltra taxam à Principe impoſitam,poſſit iuſtitia ſæcularis dicta victualia ei in pœnam tollere, vt à lege ſtatutum eſt?

Et an Clerici non teneantur ad pœnam, ad quam laici tenentur,ſi dicta victualia vendant vltra iuſtum pretium, etiamſi Princeps expreſſerit vt ea pœna afficiantur etiam Clerici?

Et an dicti Clerici in prædictis caſibus poſſint puniri ab Epiſcopis mitiori tamen pœna? Ex part.1.tract.2. Reſ. 72, aliàs 71.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib.2. c. 18.num.122.* vbi ſic aſſerit: [Si el Clerigo vendieſſe el trigo, ò el pan cozido, ò el vino, fruta, ò otros mantenimientos,à mas de la taſſa, y por ello ſegun la ley,ò ordenanza, lo tuuieſſe perdido,podrà la Iuſticia ſeglar tomarſelo,por auer caydo en comiſſo, y applicarlo conforme à la ley.) Ita ille. (Sup. hoc in Reſ.ſeq. & infrà in Reſ. 101. curſim in §.Sed.)

2. Sed hæc opinio eſt prorſus eliminanda: nam verùm eſt, vt *ſupra* diximus; quòd Clerici tenentur ſeruare legem taxantem pretia rerum. Et ita docet Salonius *tom.2.in 2. 2. q. 77. art. 1. contr.* 10. Molina *tom.1. tract.1. diſp. 31.n.13.* Sotus *de iuſt. lib.1. q.6. art.7.* Nauar. *de Man.c.23. n.*887. & alij. Sed ad id non tenentur ex vi coactiua,ſed directiua: non tenentur ex vi legis, quatenus ciuilis eſt; nam non habet ius in Clericos; ſed,quia ex vi iuris naturalis tenentur vendere res ſuas, iuſto pretio.Sed iuſtum pretium eſt illud, quod taxatur à lege. Ergo, &c. (Sup.in Ref. quæ hic eſt ſuprà 90. & in aliis multis eius primæ,ſecundæ & tertiæ annot.)

3. Ex his ſequitur contra Bobadillam, Clericos non teneri ad pœnam, ad quam laici tenentur ſi dicta victualia venderent vltra iuſtum pretium.Sed audiamus Azorium *p.1.lib.5. c.13.q.* 4. de hac re diſſentem: [Clericus (ait) ſuum vinum vel frumentum cogitur iure naturali, non ciuili Principis lege tantidem vendere, laïcus verò eodem pretio vndere, non ſolùm naturali,ſed etiam ciuili iure compellitur.Et hinc eſt,vt ſi principis lege pœna ſit ſtatuta in eos, qui pluris venderent, eius pœnæ laicus ſit reus, non Clericus. Quod ſi Princeps expreſſerit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici, qui pluris vendiderint, nihil valet ex ea parte lex quia pœnam ſtatuit in eos,à quibus eam exigere,& ſumere non poteſt.) Ita Azorius. (Sup. hoc infrà in Reſ. ſeq.& in alia eius primæ not.)

4. Idem docet Peſantius *tract.de immunit.diſp. 4. in fin.*Nec ego intelligere poſſum diſtinctionem Bobadillæ, inter res, quæ pluris venduntur, & ex ordinatione legis cadunt in commiſſum,& alias pœnas

à lege impoſitas:nam illa prior eſt etiam pœna à lege conſtituta, ad quam Clericus non tenetur; nec Iudex laicus ex carentia iuriſdictionis poteſt illam exigere: ergo dicendum, quod in tali caſu Clerici ſunt exempti, & liberi ab incurſione dictarum pœnarum legis, quam Princeps promulgauit; verùm poſſunt puniri ab Epiſcopis; mitiori tamen pœna, vt *ſuprà in alia Reſolutione* notauimus.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt etiam ſuprà 90. in eius §. vt. & in aliis eius notat.

RESOL. XCVII.

An iudex, laicus poſſit exigere pœnas impoſitas à lege, ſi Clerici illam tranſgrediantur & res vendita cecidiſſent in commiſſum?

Et notatur Clericos pro damno, & noxa data à ſuis animalibus non poſſe conueniri coram iudice ſæculari, neque teneri ad pœnas impoſitas.

Et aduertitur ædilem non poſſe Clericum compellere, vt domum ruinoſam destruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, vbi ipſi degunt, pœnas pecuniarias extorquere. Ex part.4. tract.1. Reſ.8.

§ 1. AFfirmatiuam ſententiam docent aliqui iuniores Iuriſconſulti, vt alibi notauimus; quibus iterum addo Pereiram *de manu Regia part.2. cap.39.num.15.* quando pœna impoſita à lege, exigenda eſt de plano, quaſi in commiſſum ceciderit: vnde ait ille. Si Clericus frumentum, vel oleum publicè expoſuit venditioni, excedens taxam præfinitã ab Ædilibus, ſi frumentum amiſſionem incurrit, ex ſtatuto capi poteſt, quaſi in commiſſum cecidiſſet. & hanc ſententiam (quod vehementer doleo) tenet etiam Caſtrus Palaus *in opere morali tom.1. tr.3.diſp.1. punct 14 § 6 n.9* vbi ita aſſerit. Si pœna exigenda eſt de plano abſque alia controuerſia iudiciali, qualiter ſolent iudices exigere ob ſolam declarationem miniſtrorum, qui ſignati ſunt ad has pœnas, ſeu contributiones exigendas, tunc licitè videtur poſſe ſæculares iudices illam ab Eccleſiaſticis exigere; quod ſi ſolvere noluerint, poterunt ij ab illis aliqua in pignus accipere ſolutioni præſtandæ, quia hæc non tam in pœnam violatæ legis accipiuntur, quàm in reparationem damni dati, ſeu in contributionem debitam. Ita Palaus. Sed magis amplè, & minus benè loquitur in hac re Samuel Lublinus *in ſummula caſuum conſcient.ver.Bulla Cœn.caſ.17.* vbi ſic ait. Conſtituit Rex cum Senatoribus in ſuis Comitiis iuſtum pretium frumenti, ſimul obligans ad pœnam ſubditos, ſi maiori pretio præſumerent vendere, interim Clericus contra hanc pragmaticam cariùs vendit, cuius bona iudex, vel magiſtratus ex officio ſequeſtrat, numquid talis cenſuram incurret? Dicendum quòd leges taxantes pretium rebus, non ſolùm obligant ſæculares, verùm etiam Clericos, quoties illas vendiderint, proinde licèt Clerici non ſint ſubiecti legibus ciuilibus, ſubduntur tamen legi naturali & diuinæ: quæ præcipit ne res alio pretio, quàm iuſto vendantur, ergo præfatus iudex frumentum Clerici ſequeſtrans non incurrit cenſuram. Oppones, igitur per te Clerici tranſgreſſores legum ciuilium ſunt puniendi? Reſpondeo in perſonis nequaquam puniendi, ſed ſolùm in rebus & bonis temporalibus. Hæc Lublinus. Sed hæc omnia ſunt directè contra immunitatem Eccleſiaſticam, & contra opinionem Lublini, Theologo quidem indignam, oppono Theologorum omnium communem opinionem, & pro nunc contra illum ſatis ſit adducere ex eadem illuſtri Dominicana familia Antonium Souſam *in Bull.Cœn.cap.20.diſp.95.num.4.* vbi probat, quòd ſicut iudex laicus non poteſt in realibus Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal trahere; ita neque etiam ſequeſtrare: nam ſi perſona Eccleſiaſtica eſt exempta; ergo & res eius. Vide me ipſum *in part.1. tract.2.reſol.41.* Ad ſententiam verò Caſtri Palai, quæ etiam eſt contra communem Theologorum, oppono ex eadem Societate Ieſu P. Suarez *de legib.lib.3. cap.34. num.17.* vbi tenet, quòd maior coactio efficitur, quando abſque alia controuerſia iudiciali exigitur pœna impoſita à lege, vt eſt in caſu quem docet Palaus & Pereira, à quibus peto: Res illæ, quas malè vendunt Clerici, quo iure cadunt in commiſſum? certè non ex alio capite, quàm ex lege prohibente; ergo etiam hæc eſt pœna, ad quam Clericos indubitatum eſt non teneri; ergo, &c. Vide etiam me ipſum *vbi ſuprà reſol.15.71.& 76.*

Alibi in Reſol. ... in § Ex his & ſeq. & in ſiã in Reſ. 101 circum in §. Sed.

Quæ hic & infrà Reſ. 268.§. Vnd & in aliis multis eius primæ n.

2. Nota etiam hîc obiter contra Pereiram *loc.citato num.8.9.& 11.* Clericos pro damno & noxa data à ſuis animalibus non poſſe conueniri coram iudice ſæculari, neque teneri ad pœnas impoſitas, vt patet ex dictis.

3. Nota etiam ſecundò contra Pereiram *vbi ſuprà n.17.* ædilem non poſſe Clericumcompellere, vt domum ruinoſam deſtruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis vbi ipſi degunt, pœnas pecuniarias extorquere, num hæc compulſio facienda eſt per iudicem Eccleſiaſticum, vt nos *locis citatis* ſatis firmauimus, & docet Molina *de iuſtit tract.2.diſputat 671.n.5.* nunquam enim laici habent iuriſdictionem ad cogendos Clericos, vt in caſu ſimili notat Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.cap.16. num 6.* & ita nouiſſimè hanc ſententiam docet Thomas Sanchez *in opuſc.tom.1.lib.2.cap.4.dub.56.n 9. & 11.* vbi in dictis & ſimilibus caſibus putat Clericos per iudicem Eccleſiaſticum debere cogi.

Quæ hic Reſ. 100. & 98. Super hoc Reſolutio 102.& in aliis rum no. Sup. hoc ſuprà Reſ. §.1. post in... & leg... Reſ eius... mæ no... etiã ſec...

RESOL XCVIII.

An Clericus, qui falſa menſura triticum, & vinum, vel oleum vendidit, poſſit puniri à iudice ſæculari? Ex part.1. tract.2. Reſ.77.aliàs 76.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Chaſſaneus *conſuet. Burgund. rubr.1.§.5.n.90.* Petrus Cenedo *in collect.iur.can.p.1. collect.37. num.18.* & Ludouicus Mexia *in prag.taxæ panis, concluſ.5.num.29.* cum aliis Iuriſconſultis.

Sup. hoc Reſ. infrà 101.§.1. ne, &

2. Sed ex dictis contrarium prorſus aſſerendum eſt: nam, vt firmat Auguſtinus Vigianius *tract. de immun.Eccleſ.diſp.2.concluſ.5.* Vaſquez *in p.2. tom.2. diſp.167. cap.4.num.29.& 30.* Salas *de legibus,diſp.14. ſect.9.num.106.* Barboſa *in collect. tom.1. lib.3.decret. tit.17.cap.vt menſuræ de empt. & vendit. num.3.* qui citat Martham, & alij Theologi communiter; Clerici legum ciuilium violatores, minimè puniri poſſunt à politico Magiſtratu. Et licèt, vt *ſuperius* diximus, teneantur obedire legibus ciuilibus in his rebus, quæ ſpectant ad regimen ciuitatis, & ſacris Canonibus ac clericali officio non repugnant: tamen ad hoc tenentur, non directè, ſed indirectè; non vi legis, ſed vi rationis, & ideò non poſſunt à Iudice ſæculari, ſi illas tranſgrediuntur, aliquo pacto puniri, ſed ad Iudicem Eccleſiaſticum recurrendum eſt. Vide etiam Filliucium *tom.2.tract.35. cap 9. n.94.* & Barthomæum à S. Fauſto *in ſpecul. Confeſſ.diſp.6. quæſt.44. num.3.*

Super Reſ. eſt ſup & in bus a eius ſecun tertiæ notati

RESOL XCIX.

An Clerici, ſi fraudem efficiant quoad pondera, & menſuras, vel quoad pretium rerum venalium poſſint puniri

puniri in mulctis pecuniariis impoſitis à lege per iudicem laicum?

Et an Principes laici authoritate propria non poſſint ſtatuere, ne ad beneficia aduenæ aſſumantur; nec poſſint præcipere vt poſſeſſio beneficij non apprehendatur ſine eorum licentia, & conſenſu, aut Gubernatoris, vel Præſidis? Ex part. 5. tract. 1. Reſol. 6.

§. I. AFfirmatiuam ſententiam contra me docet Cutellius *ad leg. Iacobi, cap. 58. not. 71. in fin. & cap. 6. not. 75. numer. 3. & ad leg. Feder. capit. 116. 105. numer. 3.* Quia ait ille, nullus forus, nullave exemptio in his quæ communi bono conſtituta ſunt ad ſocietatem humanam incolumem ſeruandam, proficere debet, prout eſt cura ne cibaria falſis menſuris, vel corrupta ſubſtantia venundentur, conuenit enim ei, qui in vniuerſum his ſeruandis incumbit, exemptos quoque ad id compellat. Ita ille, ergo per Cutellium, Clerici tenentur ſeruare leges tendentes ad bonum publicum, etiam vi coactiua, & ideò vt ipſe loquitur, exempti dictas leges non ſeruantes per iudicem laicum, mulctis pecuniariis compelli poſſunt illas ſeruare. Sed hæc doctrina eſt contra communem Canoniſtarum & Theologorum ſententiam, vt ſanè probaui ex multis *in 1. p. tr. 2. reſ. 8. & p. 4. tr. 1. reſol. 52.* quibus addo Bellettum *in diſquiſ. Cler. p. 2. §. 50. num. 7.* & me citato Squillantem *de Priuil. Cler. cap. 7. nu. 94. & cap. 8. num. 39.* & Baldellum *tom. 1. lib. 1. diſputat 37. numer. 16.* Malderum *in 2. part. quæſt. 96. artic. 5.* Fagnanum *de cenſ. Pauli V. part. 3. fol. mihi 72.* Vigianium *de immunit. Eccleſ. diſputat. 2. concluſ. 5.* Maynardum *de Priuileg. Eccleſ. cap. 7. §. 6.* Sed audiamus Monteſinum inſignem Theologum Illuſtriſſimæ Academiæ Complutenſis, ſic aſſerentem *in p. 2. D. Thom. diſput. 13. quæſt. 14. difficul. 3. num. 200. & 201.* Manet difficultas, an ſubiiciantur Clerici legibus ſæcularibus, quæ ſpectant ad politicum regimen, quibus nulla iniuria irrogatur dignitati Clericorum? vt quibus taxantur pretia rerum venalium, aut quibus præcipitur vſus ſericus, &c. Dico primò, Clerici ſubiiciuntur huiuſmodi legibus ſæcularibus. Dico ſecundò, non tamen ſubiiciuntur Clerici huiuſmodi legibus, quantùm ad vim coactiuam. Sed poteſt hoc benè & malè intelligi. Nam ſi intelligatur ita, quòd Clerici tranſgreſſores iſtarum legum omninò ſint impunes, falſum eſt, & abſurdum: ſi autem intelligatur ita, quòd non debeant puniri per iudices ſæculares, verum eſt intentum in propoſito: non enim decet quòd Clericus, aut Epiſcopus ſubiiciatur iudici ſæculari; atque adeò ſi Clerici, aut Epiſcopi ſint tranſgreſſores iſtarum legum, puniri debent, & licèt puniri poſſint pœna taxata per ipſam legem, tamen executio pœnæ non debet fieri per iudicem ſæcularem, ſed Eccleſiaſticum. Ita Monteſinus. Sed ego puto (licet hæc diſſenſio non faciat pro opinione Cutellij) contra Monteſinum, Clericos non incurrere pœnas lege ciuili ſtatutas; & ita docet Vaſq. *in 2. part. tom. 2. diſp. 167. cap. 4. num. 29.* vbi ſic aſſerit: Eccleſiaſtici verè non ſunt ſubditi Principibus, cùm ab eis puniri minimè poſſint, ergo id, quod lege Principum præcipitur, non ratione obedientiæ & ſubiectionis; ſed vt conſonent toti Reipublicæ, facere debent; alioqui ſi obedire deberent tanquam inferiores ſequeretur eos etiam incurrere pœnas lege ipſa ſtatutas. Impoſſibile enim videtur aliquem ſubditum eſſe alteri, & ei parere iure obedientiæ, nihilominus ab eo non poſſe propter tranſgreſſionem puniri. Etenim hac ratione diximus Principem debere ſuas leges ſeruare, non iure obedientiæ, vt inferiores, ſed tantùm vt reliquo cum corpore rectè conueniat. Porrò Clericos non incurrere pœnas lege ciuili ſtatutas, Doctores ingenuè fatentur: ratio verò manifeſta eſt. Nam Clerici, & exemptæ perſonæ ſub Eccleſiæ iuriſdictione, non autem ſub iuriſdictione Principis ſæcularis conſtitutæ ſunt: ergo, &c. Ita Vaſquez. Videat modò Cutellius vtrùm ſua, an mea ſit amplectenda ſententia; & ſurdiſsnè ſit ad ea, quæ docet Surdus *conſil. 301. num. 31.* & Doctores c ta i, qui multas rationes pro hac opinione adducunt, quibus hanc adde, nã pœna licèt pecuniaria, tamen ex delicto oritur, vt patet *l. 1. ff. ſi quadrup.* ibi, Noxia autem eſt ipſum delictum, *& ex §. 1. Inſtit. de noxal. & ex l. Quintus. & ſeq. ff. ad leg. Aquil. & ex cap. ſi læſerit, de iniur.* ergo ſi admittenda eſſet doctrina aduerſariorum, ſequeretur quòd Clericus poſſet in ſæculari iudicio conueniri ciuiliter ex perſonali actione, quæ deſcendat ex delicto, quod dicere eſt abſurdum. Et ideo meritò nouiſſimè docet Baldellus *in Theol. moral. lib. 5. diſput. 39. num. 15.* quòd ſi poſſint laici punire Clericos pœna pecuniaria, verè Clerici eſſent ſub poteſtate laicorum, & conſequẽter poſſent puniri pœna corporali. Vide etiam Merollam *tom. 2. cap. 3. difficult. 2. num. 608.* Igitur ex his etiam apparet, nõ poſſe * iudices laicos ſumere à Clericis res venales quæ contra legem ab ipſis venduntur, vel extrahuntur à ciuitate ſub colore, quòd dictæ res eo ipſo cadant in commiſſum, & ideò non benè Cutellius *ad l. Martini cap. 41. not. 42. num. 4.* dixit, quòd vbi pro apportandis rebus aliquid deperditur, exempti etiam Clericalis ordinis teneantur, quod ſi tenuerint, cogi in bonis à laico iudice poſſunt, nã hæc omnia habent rationem pœnæ, vt manifeſtè patet: ergo laici non poſſunt in Clericos illam pœnam infligere: & quæro à Cutellio, qua ratione res illæ cadant in commiſſum? certè non ex alio, capite, niſi à lege prohibente, ergo ad id non tenentur Clerici, quia non tenentur, nec ſunt obnoxij pœnis à lege laicali impoſitis; recognoſce me ipſum *in part. 1. tract. 2. reſol. 71.* Nec his omnibus obſtat *cap. ex literis. de vita & honeſtate Clericorum*, quod adducit Cutellius in ſui fauorem, nam ibi ſummus Pontifex, vt legenti patet, & aſſerunt omnes expoſitores, loquitur de Clerico negotiatore, qui ſubiacet iudici laico, vt ab eo puniri poſſit in rebus negotiationis: non eſt ergo caſus ille extendendus ad alios caſus, in quibus Clerici poteſtati ſæculari minimè ſubiiciuntur.

2. Et hæc dicta ſufficiant defenſionis cauſa circa obiectiones, quas contra me edidit nouiſſimè Marius Cutellius *in ſuo Codice legum Sicularum.* nam ea, quæ aſſerit *in fine dicti libri cap. 67. not. 70. num. 9.* non indigent reſponſione. Ego enim fateor conuenire, vt beneficia exteris minimè conferantur, & hoc ſatis probaui *in 1. p. tr. 3. de Parlamento reſol. 6.* Sed ex hoc non ſequitur quòd Principes laici authoritate propria poſſint ſtatuere, ne ad beneficia aduenæ aſſumantur, & hoc nego in illa reſolutione à Cutellio citata, & negat nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 12. diſp. vn. punct. §. n. 9.* quia nemini à ſummo Pontifice, vel ab illo authoritatem habenti, datum eſt de rebus ſpiritualibus diſponere. Sed materia beneficiorum ſpiritualis eſt. ergo, &c. Deinde ius præſentandi ad beneficia nullus laicus habere poteſt. niſi ei fuerit à Pontifice conceſſum; ergo multò minus habere poterit ius excludendi à Pontifice præſentatos, niſi à Pontifice hæc excluſio concedatur; & ideò ex Felino docet nouiſſimè Baldellus *tom. 1. lib. 5. diſput. 36. num. numero 14.* quòd Principes non poſſunt præcipere, vt poſſeſſio beneficij non apprehendatur ſine eorum licentia, & conſenſu, aut Gubernatoris, vel Præſidis.

Margin notes (left): hoc in præte- infra ſ. 101. in fine. | hoc la- ſupra in 90. §. & in eius | hic ſupra §. & in eius not.

Margin notes (right): * Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 214. §. Secundo infertur. & in aliis earum annotatiõnum. | Quæ hic eſt ſupra Reſ. 96. & in aliis eius primæ annot. | Quæ nunc inuenietur in tom. 7. tr. 6. Reſ. 17. §. 1. Sed ſignanter ſup. hoc infra in Reſ. 104. | Sup. hoc infra in Reſ. 205 & in alio §. eius primæ annot.

RESOL. C.

An iudex laicus, ſiue eius miniſter inueniens Eccleſiaſticos exportantes pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno contra legem poſſit talia auferre ſine fractione libertatis Eccleſiaſticæ, & timore excommunicationis?

Et obſeruatur Clericos etiam à iudicibus Eccleſiaſticis non eſſe puniendos pœna legibus ciuilibus conſtituta, etiam ſi cum eorum ſtatu non pugnet. Ex part.1.tr.2. Reſ. 16. aliàs 15.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.§. vlt. & infra in Reſ. 117. §. Vnde. in fin. & in Reſol.214. §. Secundo infertur. & ſupra in Reſ. 99. §. 1. inter medium, & finem, à verſ. Igitur ex his.

§.1. POſſe in tali caſu laicos miniſtros illas res auferre docet Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p.3.§.3.num.*11. Bobadilla *in Polit.tom.*1.*lib.*2.*c.*18. *num.*117. vbi ſic ait: [Si algunos Prelados, ò Clerigos ſacaſſen deſtos Reynos moneda, podran los corregidores tomarſela, y por la miſma razon otras qualeſquier coſas vedadas, aſſi por leyes como por ordenanças como ſeria tambien el pan, ò vino, ò otras vittuallas, que ſacan fuera de la juriſdicion, que ſe perden ipſo facto, y caen en comiſſo, bien aſſi como à los Clerigos ſe les toman, y quitan las armas por la paz, y quietitud comun, aſſi tambien eſtas coſas que ſon vedadas por el bien vniuerſal de Clericos, y legos.] Ita Bobadill. Sed contra illum meritò inſurgit noſter Megal. *in* 3.*p.lib* 3.*c.* 11. *n.*36. Et ratio eſt: quia Clerici non poſſunt comprehendi ſub tali ſtatuto, & ordinatione, vt communiter docent DD. & præſertim Alter. *de cenſur.tom.*1.*diſp.*16.*lib.*5.*in fin.* Bartholom. à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ.diſp.*33.*q.*20. Valer. *in differentiis vtriuſque fori, verſ. Clericus, differ.*3.*n.*4. & Azor *p.*3.*lib.*5.*c.*19.*q.*13. Nec valet dicere cum Bobadilla, hoc ſtatutum reſpicere bonum commune, tam laicorum, quàm Clericorum: nam reſpondetur cum Azorio, quòd licèt reſpiciat bonum commune; non tamen ex æquo reſpicit Clericos, & laicos: ideò exépti ſunt Clerici; nec ſub tali ſtatuto poſſunt comprehendi. Ad caſum verò ſimilem, quem adducit de ſpoliatione armorum, reſpondeo, illam ſententiam communiter non eſſe receptam. Adde, quòd eſt diſpar ratio inter vtrumque caſum: nam in caſu armorum probabiliter timetur damnũ tertij, & perturbatio reipublicæ; & ita per modum defenſionis, & non punitionis à iudice laico auferuntur: in hoc verò caſu non timetur damnum innocentis; ſed ſolùm ſequitur bonum commune, ad quod, vt dictum eſt, Clerici non tenentur, Ergo, &c.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt ſupra 90. §. vltim. & in Reſ.93.§.2. & in Reſol.94. §. Suppono. & in Reſ.96. recitanter in fine, & infra in Reſol. 117. §. vlt.

2. Deinde, vt ſuprà obſeruatum eſt ex Vaſquez *in p.*2.*tom.*2.*diſp.*167.*c.*4. & Salas *de legib.diſp.*14.*ſect.*10. *n.*112. clericos, etiam à Iudicibus Eccleſiaſticis non eſſe puniendos pœna legibus ciuilibus conſtituta, etiamſi cum eorum ſtatu non pugnet: nam lex ciuilis pœnam ordinariam aſſignans, non potuit clericos ad eam obligare, non enim habent laici poteſtatem, ſaltem coërcitiuam, & punitiuam, in ordine ad Clericos: & licèt Clerici teneantur vi directiua obedire ſtatutis Principum iuſtis, & in bonum commune ordinatis, non tamen poſſunt puniri ex tranſgreſſione à Iudice laico, neque ad pœnam vllam ex vi talium ſtatutorum tenentur. Ergo, &c.

RESOL. CI.

An Clerici tranſgreſſores legum poſſint puniri à iudice laico pœna pecuniaria à lege conſtituta?

Et an ſi Miniſter laicus auferret annonam, quam Clericus contra legem latam aſportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Eccleſiaſticam? Ex p.3.tr.1.Reſ.41.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docent aliqui Iuriſconſulti, vt Rebuff. *tom.*2.*conſtit.Gall.tit. de mercat.min.vend.in rubr. gloſſ.*13. *n.*1. & alij, quos citat, & ſequitur Camillus Borrel. *in ſum.deciſ.tit.*43. *de foro compet.num.*34. & 35. quibus ego addo Villadiegum *in inſtit.Polit.cap.*5.§.20. *num.*66. vbi ſic aſſerit, agens de iudice ſæculari, [Puede quittar à los Clerigos las armas defenſiuas aunque ſean las permetidas à los legos, ſin que pueda el Iuez Ecleſiaſtico apremiar al ſeglar que las buelua, y reſtituya y concurriendo con el traer armas alguna culpa, puede ſer preſo para remitirle à ſu Iuez, y aun condenarle en las penas pecuniarias, quæ diſponen las leyes, & *in num.*86. ſic ait, Y lo miſmo ſi le hallare caçando ò peſcando en lugar, ò tiempo vedado, quitandoles lo perros, y armandyos, y las armas y condenarlos en las penas de la ley: y los perdigones que hallare en ſus caſas quitarſelos, auerigando primero que los tengan para caçar, porque puede ſer que los tenga para recreacion del canto. Et tandem *in n.*90. ita ait: Y ſi vſaſſe de peſo, o medidas falſas en el trigo, ò mercaderias que vendieſſe, puede ſer caſtigado por el Iuez ſeglar en las penas pecuniarias.]

Sup. hoc & ſeq. vſque verſ. Y ſi vſaſſe. huius §. inf. in Reſol. 116. per totam, & pro parte in Reſol. 117. 118. & 119.

Supr. hoc in Reſ. vlt. not ſeq & in aliis eius not. primæ.

2. Sed hæc omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt tenent DD. quos citaui *in tract.*2.*p.*1. *reſo.*70.71. & 76. quibus nunc addo Tannerum *in p.*2. *D.Thomæ, diſp.*3. *quæſt.*6.*d.*·*b.*2.*n.*26. Malderum etiam *in part.*2.*D.Thomæ, quæſt.*96.*art.*5.§.*de Eccleſiaſticis*. Becanum *in ſumma Theol.tom.*1.*tract.*3.*cap.*6.*q.*11.*num.*2. & ratio eſt clara, quia infligere pœnam impoſitam à lege etiamſi ſit pecuniaria, eſt actus iuriſdictionis; ſed laicus nullo pacto poteſt exercere iuriſdictionem in Clericos. Ergo, &c.

Quæ hic ſunt ſupra Reſ.90.96. & 98. & in aliis earum primarum annotationum.

3. Hinc infertur contra Naldum *in ſumma ver. Clericus.num.*23. Menochium *tom.*8.*conſ.*800. *num.*56. Salzedum *in addit.ad pract.crim. Diaz.c.*66.§. *quamuis ab hac*, & alios; quòd ſi miniſter laicus auferret annonam, quam Clericus contra legem latam aſportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Eccleſiaſticam, talis enim actio habet rationem pœnæ, & re vera pœna eſt, quam laicus in Clericum exemptum exercere minimè poteſt. Ergo, &c. vide me ipſum *in reſol.* 15. *tract.*2.*part.*1.*de immu.Eccleſ.*

Quæ hic in Reſ. antecedens, & in aliis eius primæ not.

RESOL. CII.

An iudex laicus poſſit procedere contra animalia, & pecora Clericorum, & Religioſorum, quæ in alienis paſcuis reperta fuerunt? Ex part.1. tract.2. Reſ. 81. aliàs 80.

§.1. HAnc quæſtionem tractant, inter multos, Gutt. *Pract.qq.lib.*1.*q.*4.*n.*2. & Ceual. *in tr.de cognit.per viam viol p.*2.*q.*11.*n.*44. & diſtinguunt; nam aut Iudex ſæcularis procedit contra perſonã Clericorum, & Religioſorum, pro executione pœnæ ſtatuti, & ordinationis, vel contra ipſa pecora, quæ fuerunt reperta in paſcuis alienis, & prohibitis. In primo caſu non poteſt: ſecùs autem in ſecundo, quando ſcilicet, procedit contra pecora. Et ita fuiſſe deciſum in Regali Cancellaria Pinciana, & eſſe de ſtylo Curiarum ſæcularium, teſtantur. Idem etiam docet Heuia *in Cur. Philipp.p.*3.§.17.*n.*13.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſup. in Reſ. 97. curſim in §. Nota. & infr. in Reſ. 270. §. vlt.

2. Sed ego circa præſentem dictinctionem ſemper magnam habui difficultatem, & nouiſſimè illam improbat Barboſa *in collect. tom.* 1.*lib.*1.*tit.*2.*c.*10.*n.*6. vbi ſic ait: [Statuta laicorum, pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduersùs eos quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus,

vel

vel in paſtibus vetitis fuerunt inuenta non ligant Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas: quia indiſtinctè ſæcularibus prohibetur, Clericos diſtringere, aut condemnare, *c.2. de for. comp.* tum, quia cauſa, quamuis ſua natura merè temporalis ſit ratione perſonæ Clerici, contra quem mouetur, manet Eccleſiaſtica, quidquid contrarium reſoluant aliqui. Idque ſuadere conantur ex eo: quia quando onus impoſitum eſt rei poteſt ſæcularis iubere, vt executio fiat, in re, quæ in ſuo territorio, & iuriſdictione eſt, non habito reſpectu, an perſona, cuius res eſt pertineat ad ſuum forum, vel iuriſdictionem. Confirmatur hæc ratio: quia hoc pacto perſona Clerici non condemnatur à Iudice ſæculari, nec eius ſtatuto ligatur: quia in perſonam Clerici nulla dirigitur executio; ſed onus reale rei impoſitum à Clerico exigitur, ſicut aliud quodcunque tributum reale. Sed ratio hæc non euincit, omninò oporteat ſententiam ferri, & condemnationem pœnarum fieri in perſonam: quia animalia minimè ſunt capacia, quòd conueniantur, vel condemnentur, *arg. cap. 2.* vbi rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, *hoc tit. c. mulier. verſ. queritur. 15. q. 5.* ibi: *Nec vllo modo capax legis ſit.* Bonus text. *in l. 1. poſt princ. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.* ergo fundamentum prædictum contrariæ opinionis ſecundùm iuris rigorem; ſtare non poteſt.] Ita Barboſa, licèt vt *ſuprà* diximus contrariam ſententiam multi doceant.

RESOL. CIII.

An ſi animalia Clericorum inferant damnum, poſſint per iudicem ſæcularem capi, & damnum factum exigi? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 72.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 39. num. 8. 9. & 11.* vbi in tali caſu docet contra Clericorum animalia plenam fidem facere miniſtros ſæculares, quibus illud officium incumbit, & mordicus hanc ſententiam tuentur vt plurimum Iuriſconſulti.

2. Sed ego *in 1. part. tract. 2. reſolut.* 80. multum de hac ſententia dubitaui, & nunc illam abſolutè reprobo cum Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 3. cap. vnic. dub. 31. num. 2.* vbi mordicus docet negatiuam ſententiam, quia iudex ſæcularis non poteſt procedere neque contra perſonam Clerici, neque contra res Clerici, quia bona acceſſoria ſunt perſonæ, & pro hac ſententia citat Gregorium Lopez *part. 7. tit. 15. leg. 24. verb. el ganado.* vbi dicit Clericos per ſuum iudicem Eccleſiaſticum damnandos eſſe, quando eorum animalia damnificant; & Caſtillo *in leg. 70. Tauri, num. 18.* dicit, quod Clerici in his caſibus ſi contraueniant puniuntur pœnis ſtatutis per iudicem Eccleſiaſticum, & ideo ab hac ſententia non puto recedendum.

RESOL. CIV.

An Notarius effectus Clericus ſit puniendus à iudice laico pro falſitate, quando erat laicus?
Sed difficultas eſt, quid faciendum, ſi talis Clericus conficeret acta & inſtrumenta? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 84.

§. 1. Negatiuè reſpondeo cum Maſtril. *in dec. 159.* quem citat & ſequitur Guazzinus *de defenſ. reorum tom. 1. defenſ. 20. cap. 9. num. 1.* & Carolus de Graſſis *de effectib. Cleric. effect. 8. num. 15.* vbi firmat fuiſſe deciſum, Notarium effectum Clericum non poſſe cognoſci à iudice laico pro falſitate commiſſa tempore, quo erat laicus; ſed difficultas eſt, quid faciendum, ſi talis Clericus conficeret acta & inſtrumenta? Maſtrillus *loc. cit.* reſpondet ei trinam monitionem faciendam eſſe vt abſtineat, verùm de hoc & meritò, dubitat Io. Dominicus Taſſone *in pragmat. de antifato verb. 9. obſer. 3. num. 12.* quia Clerici ſunt penitus exempti à iuriſdictione laicali, ideo in tali caſu contra Maſtrillum dicendum eſſe puto, quòd iudex laicus requirere debet Epiſcopum, vt eum à tali exercitio prohibeat.

RESOL. CV.

An inſtrumentum incuſari poſſit coram iudice laico contra debitorem, qui poſt obligationem Clericus effectus eſt? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 28.

§. 1. In tali caſu reſpondet Franchus *deciſ. 656.* procedendum eſſe contra Clericum quoad bona, ſecus autem quoad perſonam. Ratio eſt, quia iudex ſæcularis eſt competens in actione reali inter laicum actorem, & Clericum conuentum, & ita etiam tenet Fabius de Anna, *lib. 2. conſil. 140. num. 2.* qui citat Socinum, Surdum, & alios.

2. Verùm contrariam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto. Dico igitur, quòd ſi Clericus ſe obligaſſet per publicum inſtrumentum guarentigiatum tempore quo erat laicus, ſi poſtea efficiatur Clericus, pro exequutione ipſius inſtrumenti non poteſt conueniri coram iudice laico, ſed conueniendus eſt coram Eccleſiaſtico, & ita ex multis docet Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus, effect. 1. n. 1251.* Genuenſis *in praxi c. 16. num. 2.* quibus adde nouiſſimè Antonium de Marinis *reſolut. quotidianar. cap. 189. num. 8.* vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum in ſacro Conſilio Neapolitano *anno 1625.* & ſubdit hæc verba. Hæc deciſio quamuis contra clientem, mihi, meliùs demum re conſiderata, admodum placuit, tanquam fauens Eccleſiæ libertati, iurique magis conſona, & tuta, ita vt ampliùs ab ea non recederem; & licèt Doctores *ſuprà* per me relati oppoſitum firmauerint, nulla eis hac in re adhibenda fides, cùm eorum opinio nullo nitatur fundamento, ac proinde eam penitus abolendam eſſe arbitramur. Hæc ille.

RESOL. CVI.

An ſi quis effectus Clericus poſtquam lis contra eum coram iudice ſæculari mota eſt, poſſit apponere declinatoriam pro remiſſione ad iudicem Eccleſiaſticum? Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 38.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet noſter D. Carolus de Graſſis *tract. de effect. Cleric. effect. 1. n. 1239.* vbi ſic ait: Quando quis efficitur Clericus poſt inceptam cauſam coram iudice ſæculari, non impedit quin cauſa priùs inchoata proſequatur coram eodem iudice, & citat pro hac ſententia plures Doctores, quibus adde Surdum *deciſ. 110. n. 3.* Riccium *part. 4. deciſ. 218. n. 3.* & Squillantem *de priuileg. Cler. cap. 7. dub. 3. n. 59.* qui malè pro hac ſententia me citat. Verùm contrariam opinionem, vt nimirum Clericus effectus poſt litem contra ipſum in foro ſæculari motam ſtatim à iudicis ſæcularis iuriſdictione eximatur, tam in cauſa ciuili, quàm in criminali, firmauit Genuenſis *in praxi cap. 8. num. 5.* & nouiſſimè hanc ſententiam docet etiam Antonius de Marinis *in quotidian.* Sup. hoc ſupra in Reſ. 80. §. vlt.

tidian.reſol.c.54.num. 8. & rationem adducunt; nam ſi confugiens ad Eccleſiam poſt delictum animo magiſtratum ſæcularem fraudendi, Eccleſiaſtica gaudet immunitate quamuis ſit laicus, & ad tempus in ea moretur, multo magis gaudere debet, qui perſonam eius per Ordinum ſuſceptionem Deo conſecrat, vt illi perpetuò famuletur.

Sup. contento in hoc §. latè ſupra in Reſ. 80. & in aliis eius not.

2. Notandum eſt tamen, quòd ſi aliqui ſtare vellent in prima opinione, illam multis modis limitat Carolus de Graſſis *vbi ſuprà*, & Antonius de Marinis teſtè aſſerit procedere, quouſque lis per ſententię terminetur: vbi autem poſt ſententiæ prolationem de exequutione venit tractandum, illis concernentia ſunt ad Iudicem Eccleſiaſticum remittenda, neque in hoc aliter ſentiendum eſt.

RESOL. CVII.

An laicus relegatus per certum tempus, infra quod efficitur Clericus, & rumpit exilium ſit à iudice laico pro dicta fractura cognoſcendus?

Et an ſiquis fuerit bannitus tempore, quo erat laicus, & banno durante efficitur Clericus, vtique liberetur à iuriſdictione laicali? Ex part.4. tractat.1.Reſolut.22.

Sup. hoc in Reſ.ſeq. § 2. curſim ante medium.

§.1 NEgatiuè reſpondeo, ſed hoc ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectat, quia agitur de nouo delicto facto in ſtatu, quo delinquens effectus eſt exemptus, & ita tenēt Doctores, quos citat & ſequitur Antonius de Marinis *reſ.quotidia.*189.*n.*2. Riccius *part.*3. *deciſ.*302. & Squillante *de priuil. Cleric.cap.*7. *dub.*3. *num.*107. qui etiam addit quòd ſi quis fuerit bannitus tempore quo erat laicus, & banno durante efficitur Clericus, quòd vtique liberabitur à iuriſdictione laicali. Vide Franchum *deciſione* 209. & 384.

RESOL. CVIII.

An Clericus relegatus à iudice Eccleſiaſtico, ſi durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, poſſit pro dicta fractura à iudice Eccleſiaſtico puniri, & duplicari pœna?

Et quid è contrà?

Idem dicendum eſt, ſi Clericus committat delictum tempore Clericatus, & poſt delictum ducat vxorem Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 119. aliàs 118.

§.1. HAnc quæſtionem tangit breuiter doctus Iuriſconſultus Barboſa *in Remiſſ.ad ordinat. Regn. Luſitan. lib.*5. *tit.*139. *num.* 153. & negatiuam ſententiam tenuit Vincentius de Franchis *in deciſ.* 395.

2. Sed mihi ſententia affirmatiua ſummoperè placet, in quam videtur inclinare Barboſa, & abſolutè tenet Epiſcopus Genuenſis *in praxi Archiepiſc. Neapol.cap.*8.*num.*3. qui teſtatur de obſeruantia illius Curiæ, & adducit multos canones, & rationes: qui etiam *in n.*2. optimè etiam docuit, quòd Clericus, qui dum eſſet laicus, fuit relegatus à Iudice laico, & pendente relegatione, aſſumpſit clericatum non poteſt puniri à Iudice laico de fractura prædicta; ſed ab Eccleſiaſtico puniendus eſt. Idem dicendum erit, ſi Clericus committat delictum tempore clericatus, & poſt delictum ducat vxorem: nam adhuc erit puniendus à Iudice Eccleſiaſtico. Hæc omnia Genuenſis, & poſt illum Madius *in tract. de ſacram. Ordin. cap.*13. *num.*44.

Supr. hoc in Reſ. præterita.

Sup. hoc vlt. latè infra in Reſ. 147. §.1. & 2. & in aliis eius primæ not.

RESOL. CIX.

An iudex laicus poſſit punire Clericos, qui ſine habitu, & tonſura immiſcent ſe in delictis grauiſſimis?

Et notatur, quod ad priuandum Clericum priuilegio fori, ad hoc vt dicatur ſe in enormitatibus immiſcere, requiruntur aliqua, quæ in calce huius Reſolutionis explanantur. Ex part.2.tract. 2.Reſ.24.aliàs 23.

§.1. AFfirmatiuè reſpondent aliqui Iuriſconſulti: putant enim Clericum facinoroſum, qui dimiſſo habitu clericali immiſcet ſe enormitatibus, fori priuilegium amittere, & conueniri, & puniri poſſe per Iudicem ſæcularem. Ita inter multos docet Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p.*3.*n.*30. Riccius *in praxi, tom.*2.*reſol.*172.*n.*2. Bobadilla *in polit. tom.*1. *lib.* 2.*c.*18.*n.*95. vbi ſic ait: [Si el Clerigo, dexado el habito, y tonſura clerical por vn año, ò mas, cometieſſe delitos enormes, y crueles, como ſerian homicidios, hurtos ſacrilegos, adulterios, falſos teſtimonios, ò violencias publicas, y ſe mezclaſſe en otras torpedades deteſtables, y perſeueraſſe en ellas viuiendo ſuelto, y diſſolutamenta; entonces el Clerigo, ora ſea en ordenes menores conſtituido, ora en mayores, pierde el priuilegio del canon y del fuero: y podra el corregidor, ſin encorrir en eſcommunication, y ſin que proceda amoneſtacion, ſecreſtarle ſus bienes, prenderle, y atormentale, y ſin degradacion caſtigarle en pena de muerte.] Ita ille, qui *in Gloſſ.lit.B*, adducit plures Doctores ita ſentientes, & præcipuè Alex. de Nouo, *conſ.* 59. Verum eſt; quòd poſtea *in n.*96. limitat hanc ſententiam, quando delictum commiſſum adeò eſſet reipublicæ pernicioſum, vt pium ſit illud punire.

Pro contẽ: in hac Re infra in R: 121. & in Reſ. 162. His ſuppoſitis. in fi vſque ad Ad priuilegium, & gnanter in Reſ. 283. & ſupra in Reſol.65. §.2. in tom 5. 1. Reſ. 6. lata eius doctrina ſignanter in Tertio.

2. Sed hæc ſententia, quoad Clericos in ſacris conſtitutos, eſt prorſus exterminanda à Tribunalibus; & contra Bobadillam inſtant ferè omnes Doctores, & Theologi. Ideò dicendum eſt, ſupradictum Clericū non poſſe à iudice ſæculari puniri, niſi antea præceſſerit trina monitio; aliàs à ſuo iudice Eccleſiaſtico eſt puniendus, etiamſi perpetraſſet quomodolibet atrociſſimum delictum. Et ita docet Ceuallos *tr. de cognitione per viam violentiæ, p.*1.*q.*76.*num.*6. *& ſeq.* qui citat plurimos Iuriſconſultos. Idem docet Bellettus *in diſquiſ.cler.part.* 1.*tit.*3.§.7.*num.*3. & alij penes ipſum. Ex noſtris hanc ſententiam aduersùs Bobadillam defendit Megala 3.*part.lib.*3.*c.*11.*quæſt.*1.*n.*31. & 32. Ex Societate Ieſu Filliucius *tom.*1.*tr.*16.*c.*11. *num.*314. cum aliis. Et ratio deſumitur *ex cap. in audientia.* 25.*de ſent. excomun.* ibi. (Huiuſmodi Clerici, ſi à Prælato tertiò commoniti militaria noluerint arma deponere, de priuilegio Clericorum ſubſidium aliquod habere non poſſint.] Et *in c.fin.de vit.& honeſt. Cler.* ſic habetur: [Mandamus, quatenus, ſi tales tertiò à te commoniti, ab huiuſmodi non reſipuerint ſed prætermiſſis diuinis officiis, negotiationibus inſtiterint ſupradictis; cùm eo facto priuilegium abiiciant clericale.] Ex quibus clarè apparet, clericum ante trinam monitionem non eſſe priuandum priuilegio fori, nec Curiæ ſæculari tradendum. Et hanc ſententiam præter DD. citatos tenet amicus heu! quondam noſter, D. Carolus de Graſſis *de effect.cler. eff.*1.*n.*891. Martha. *de iuriſd.p.*4.*cent.*2. *caſ.*135. Barboſa *in collect.tom.*2.*lib.*5.*tit.* 39.*c.*25. *n.*2. Ambroſinus *de immun.Ecc.c.* 17.*n.*16 Bonac.*de legib.diſt.*10.*q.*2.*p.* 1. §.4.*n.*6. & alij penes ipſos. Nec obſtat *c. perpendimus, de ſent. excomm.* nam ibi Summus Pontifex, vt communiter tenent Doctores, non agit de priuilegio fori ſed de priuilegio canonis, vt notat Coninch *de Sacr.diſp.*14. *dub.*15.*n.*160. Bonacina, Ambroſinus, Barboſa,

Supr. hoc Reſ. 1. n. præterita vlt. & in Reſ. 2. § his & in R 3. §. 4. p lo poſt tium. ver. Nam ſi. § §.8. & in vltim. n. præterita.

Barboſa,& alij penes ipſos. Nec obſtat etiam aduersùs noſtram principalem concluſionem,quòd Decian. *lib.2.conſ.82.num.9.* efferat bullam Pauli I I I. anno 1542.qua conceditur licentia Iudicibus ſæcularibus, procedendi contra Clericos in atrociſſimis delictis: nam reſpondeo cum Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentiæ.p.2.q.102.n.4.*dictam Bullam non extare. Notandum eſt etiam,quòd ad priuandum Clericum priuilegio fori, ad hoc,vt dicatur ſe in enormitatibus immiſcere requiritur primò , vt incedat ſine habitu,& tonſura. Secundò , non ſufficit vnum delictum;ſed plura requiruntur. Tertiò, neceſſe eſt, vt in enormitatibus comprehendatur:comprehenſus autem dicitur,ſi in flagranti fuerit captus;vel ſi ipſe, antequàm opponat de priuilegio clericali, delictum fateatur, ſeu de eo legitimè conuictus ; vel , ſi crimen ſit adeò notorium de facto, vt nullus ſit inficiationi locus.Et ita docet doctus Barboſa *in collect. tom.2.lib.5.tit.9.cap.1.num 2.3. & 4.* quæ ſunt valdè notanda.Vide etiã eundẽ Barboſam *ibid. tit.33.c.27. per tot.*Sed de hac quæſtione vide *infra in Reſol.ſeqq.*

RESOL. CX.

An ſint aliqui caſus,in quibus Principes ſæculares poſſint pœnis coërcere Clericos?

Et an ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſit Princeps ſæcularis facto , & vi reſiſtere illis , & impedire executionem talium mandatorum? Ex part.1.tr.2.Reſol.7.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet ex Victoria, & Soto Antonius Fernandez *in exam.Theol.mor.p.2.c.6.§.1.n.4.* & Ludouicus Molina *de iuſt. & iure, tom.1.tract.2.diſput.31.num.10.* vbi ſic aſſerit : [Obſeruant Victoria,& Sotus, ſi Clericorum libertas in manifeſtam cederet ſæcularis reipublicæ perniciem, Clericis impunè vacantibus in laicorum cædes,Summique Pontifices admoniti adhibere nollent remedium,poſſe equidem Principes ſæculares ſuis ſubditis conſulere, nihil immunitate, & priuilegio Clericorum impediente. Ratio eſt : quoniam Reſpublica ciuilis eſt ſibi ipſi ſufficiens.Quocirca,quemadmodum propria authoritate poteſt ſe ipſam defendere,& ſeruare indemnem à quacumque Republica alia ſæculari , ſic etiam ab Eccleſiaſticis. Meritò autem admonent, poteſtatem hanc eſſe apud Principem;non verò apud Iudices,& Magiſtratus:& idcircò nefas illis eſſe propria authoritate agere contra Eccleſiæ libertatem, aut Clericos capiendo, vel malefactores extrahendo de Eccleſiis , vel aliqua alia ratione leges tranſgrediendo;tametſi vim vi repellendo cũ moderamine inculpatę tutelæ ſuos ab Eccleſiaſticis tutari, ac defendere poſſint.[Ita molina,& Gullielmus Benedictus *in c.Raynucius. ver.vxorem,num.454.*Aufrerius *de poteſt.ſæcul.ſuper. Eccl. perſonas, reg.2.*Nauarrus *in c.cùm contingat , de reſcrip. remed.1. ver.1.* Simanchas *de cath.inſtit.cap.42.num.32.* Sed meritò aduertit Salas *de leg.quæſt.94.tract.14. diſp. 14. ſect.9. num. 111.* quòd caſus iſti ſunt metaphyſici ; & moraliter contingere non poſſunt : quia Clerici, & Epiſcopi non habent tantam poteſtatem in Rempublicam : ſicut & alius caſus,quem ponit Victoria *in relect.de poteſt. Papæ,* metaphyſicus etiam videtur vbi aſſerit , quòd ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſet Princeps ſæcularis facto,& vi reſiſtere illis,& impedire , executionem talium mandatorum, Ita Victoria . Sed certè modum exceſſiſſe aliqua ex parte videtur,vt contra illum notauit Azor.*p.1.lib.5. cap.14.quæſt.5.*

RESOL. CXI.

An iudex ſæcularis poſſit capere Eccleſiaſticos, & Religioſos impedientes.& reſiſtentes iuriſdictioni laicali ; nec non illos punire pœna pecuniaria? Ex part.4.tr.1. Reſ.79.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Bobadilla *in polit.tom.1.lib.2. cap. 18. num.84.* vbi ſic ait. [Si algun Clerigo ò Religioſo impedieſſe la Iuriſdicion ſeglar, ò la reſiſtieſſe , quitando a los miniſtros de Iuſticia que no prendan à alguno ,ò forçando para quæ ſueſten al preſo en los dichos caſos podra el corregidor y ſus miniſtros prender a los Clerigos,ò Religioſos para remitirlos a los Iuezes,y podra tambien mulctarlos en penas pecuniarias en ſus bienes.] Ita ille , & poſt illum Villadiego *polit. cap. 5. num.77.*

2. Sed quoad capturam exiſtimat Megalius *in 3. part.lib.3.cap.11.num.23.*hoc procedere quando aliàs laicam iuriſdictionem defendere non poſſent , tunc enim hoc liceret ratione iuſtæ defenſionis:ſed extra hunc caſum , illam nullo modo licitam eſſe putat , cúm prohibeatur expreſsè in Bulla Cœnæ ; ſed de hoc alibi à nobis actum eſt.Quoad punitioneem verò nullo modo hoc procedere poſſe docet,nã quo iure laici poſſunt punire Clericos, etiamſi pœna ſit pecuniaria, & in bonis, cùm eorum bona gaudeant, vt ſæpiùs dictum eſt , priuilegio perſonæ. Et ita hanc ſententiam docet Sanchez *in conſil.tom.1. lib. 3. cap. vnic. dub.13.num.2.*vbi firmat iudicem ſæcularem non poſſe procedere non ſolùm contra perſonam , ſed nec etiam contra res Clerici , quia bona acceſſoria ſunt perſonæ, vnde *dub. 21. num. 11.* damnat iudices laicos punientes Clericos delinquentes in officio ſæculari pœna pecuniaria. Adde quòd ſimiles pœnæ ſæpiùs applicantur fiſco ſaltem pro aliqua parte , & quando pœna pecuniaria eſt fiſco aplicanda , cauſa dicitur criminalis, iuxta gloſſam *in l. 3. ff. de ſepul. piol.& ibi* Bartolus.Sed per Bullam Cœnæ nullo modo poſſunt laici cauſam criminalem Eccleſiaſticorum cognoſcere ergo, &c. Ex his apparet , non eſſe audiendos aliquos Iuriſconſultos aſſerentes in multis caſibus Clericos à iudice laico poſſe puniri in bonis, & pœna pecuniaria : nam , vt ſæpiùs dictum eſt , ſi perſona Clerici eſt exempta, erunt exempta eius bona, & ſicut importat iuriſdictionem punire Clericos in perſona, ſic etiam importat iuriſdictionem illos punire pœna pecuniaria. Vnde male aſſeruit idem Bobadilla *vbi ſupra num. 143.* Eccleſiaſticum delinquentem in iudicio ſæculari, ab eodem iudice puniri poſſe pœna pecuniaria , & in bonis , & ita optimè illum reprobat Megalius *loco cit.num.38.*

Pro hac captura in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 114. 115. & ſup. in Reſ. 25.§. Sed dices.

Sæpius in Reſ. quæ hic eſt ſupra 68. §. vlt. & in aliis eius annot.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 68. & 69. & lege alios §§. poſitos in annot. 1. Reſ.1. huius annot.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 66. & 67. & infra Reſ. 268.§. Vnde

RESOL. CXII.

An in aliquo caſu Clericus poſſit capi à miniſtro laico? Et notatur iudicem laicum non poſſe detinere Clericum, de quo ſupra , captum in ſuis carceribus per ſpatium viginti horarum ; ſi breuiori tempore poſſit illum iudici Eccleſiaſtico remittere? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 22.

§.1. VT ſi v. g. in flagranti delicto fuerit inuentus,vel ſi probabiliter præſumatur ad delinquendum incedere , vel etiam poſt delictum commiſſum ad effectum præſentandi illum Prælato Eccleſiaſtico.Et affimatiuè reſpondet Suarez *contra Regem Angliæ lib.4. c.34.n.15.* Scaccia *de iudic.lib.1. cap.11. num. 9.*

Sup. hoc in Reſ. præterita & in aliis eius primæ annot.

*num.*9.Farinacius *q.*8.*n.*122. Clarus *in pract.q.*28.*n.*6. & alij. Et hoc non titulo iuriſdictionis, vt conſtat ex *cap.cùm non ab homine, de iudic.& cap.ſi verò, de ſent.excomm. & cap. ſi Clericus, de foro compet.* Sed ex tacita voluntate Prælatorum, vel quia tunc à iure cenſetur cuilibet data talis poteſtas, ex *l.raptores,C.de Epiſc.& Cler.*

2. Sed hæc doctrina ita abſolutè prolata mihi non placet, ſed illam aprobo concurrentibus tribus conditionibus. Prima, vt præſumatur fuga, niſi Clericus tunc capiatur. Secunda, vt non potuerit à proprio Prælato impetrari mandatum.. Tertia, vt ſtatim iudici proprio remittatur, videlicet infra ſpatium viginti horarum, & ita docet Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.*12.*in diſp.vnic.punct.*6.*num.*14. qui tamen exiſtimat iudicem laicum non poſſe detinere Clericum de quo ſuprà, captum in ſuis carceribus per ſpatium viginti horarum, ſi breuiori tempore poſſet illum Eccleſiaſtico Prælato remittere, quia aliàs neque Superior Eccleſiaſticus præſumitur conſentire, neque ſæcularis iudex cauſam habebit Clericum detinendi. ergo,&c.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq. Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. vlt ad medium, & infra in Reſ. 115. §. vlt.& in tom.7. tr. 7. Reſ. 19.§. Sed omnia. ante mediũ,

RESOL. CXIII.

An iudex laicus poſſit in aliquibus caſibus capere Clericum, & detinere in carceribus vltra viginti horas?

Imò, neque eo tempore detinere eum poſſit, ſi breuiori illum iudici Eccleſiaſtico remittere poſſet?

Et in caſibus conceſſis, ſi laicus officialis capiens Clericum non præſentet ſtatim ſuo iudici, an incidat in excommunicationem, &c? Ex part. 4. tract.1. Reſ. 85.

Sup. hoc infra in Reſ. 115. §. 2. circa in fine, & in aliis annot. vlt. dictæ Reſ.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Villadiego *in polit.caſ.*5. *num.*60. [Si fueſſe el delicto tan graue, o eſcandaloſo, que conueniesſe dar cuenta al Conſejo ò al Rey; que entonçes es arbitrario el tiempo que le deue detener conforme à la calidad del negocio y circunſtancias del.] Ita ille, & ante illum Garſias *de hiſp. nobilit.gloſſ.*9.*num.*39.

2. Sed, vt verum fatear, res iſta eſt periculoſa, quia delictum graue & ſcandaloſum non præbet authoritatem iudicibus laicis detinendi Clericos carceratos vltra tempus quo de iure in aliquibus tantùm caſibus detinere poſſunt, & ideo Belletus *in diſquiſ. Cler.part.*1.*tit.*3.§.11.*num.*2. Laurentius Oſorius *en ſu Pina de Roſas lib.*4.§.3.& Naldus *in ſum.ver.Bulla Cœna num.*58.& Guazzinus *de defenſionibus reorum tom.*1.*lib.*1.*defenſ.*1. *cap.*2. *num.*5. notant, quòd laicus in caſibus, in quibus poteſt capere Clericum, non poteſt ipſum in carceribus retinere vltra viginti horas, & ita etiam tradit gloſſa *in l. capite,* & *ibi* Bartolus, *de adult.* Panormitanus *in cap.cùm non ab homine, n.*11. *de iudicijs.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Farinacius *quæſt.*8.*num.*118. Vnde Carolus de Graſſis *de effect.Cleric.effect.*1.*num.*557. & Scaccia *de iudic.Can.tom.*1.*lib.*1. *cap.*39. *num.*14. aſſerunt quòd in caſibus, conceſſis ſi laicus officialis capiens Clericum non præſentet ſtatim ſuo iudici, incidit in excommunicationem, & Campanili *in diuer. iur. can. rubr.*4.*num.*26.& Barboſa *in collectan. tom.*2. *lib.*5.*tit.*39 *cap.*35.*num.*5. *in fine*, docent laicos in caſibus, quibus poſſunt capere clericos, debere illos ſtatim iudicibus Eccleſiaſticis conſignare, nec ad id faciendum concedunt ſpatium viginti horarum, ex rationibus, quia ipſi adducunt, vnde, vt dixi, negotium videtur periculoſum; attendant ergo miniſtri laicalis iuriſdictionis in caſibus contingentibus quid faciant, & aduersùs illos vide omnino Guazzinum *vbi ſuprà,* & nouiſſimè doctum Caſtrum Palaum *in opere morali tom.*1. *diſp. vnica, punct.* 6. *num.* 14. vbi abſolutè docet in caſibus permiſſis non poſſe iudicem laicum detinere Clericum in ſuis carceribus vltra viginti horas: imò docet neque eo tempore detinere poſſe, ſi breuiori poteſt illum iudici Eccleſiaſtico remittere.

Sup. hoc ſiquis capit Clericum. & retinet ex iuſta cauſa qua pœna puniendus ſit, lege infra in tr. 7. Reſ.64. §.1. à lin 5.

Sup. hoc & ſequentibus in hoc §. in Reſ. not. 1. huius Reſ. in eius §.vlt. & in Reſ. præterita §. vlt. poſt medium, & in tom. 7. tr. 7. Reſ. 19. §. Sed omnia. ante mediũ, à verſ. Et quidem.

RESOL. CXIV.

An iudex laicus, & eius miniſter poſſit capere perſonam Eccleſiaſticam in flagranti crimine & ducere illam ſine iniuria ad ſuum Eccleſiaſticum Superiorem? Ex part.1.tr.2.Reſ.11.aliàs10.

§.1. NEgatiuè reſpondet Megala *in p.*3. *cap.*11.*n*7. Marth.*de iuriſdict.p.*4.*cent.*1.*caſ.*42. *n.*17 & Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.*16. *diſp.*82. *num.*8. cum aliis. Et ratio eſt: quia non eſt textus, in iure canonico, qui declaret, poſſe laicum Iudicem in hoc caſu Clericum comprehendere, etiam vt ad Prælatum ſuum ducat, niſi de ipſius Prælati licentia, & in contrarium ſunt iura abſolutè prohibentia, ne Clericus à laico Iudice comprehendatur: ergo, &c.

Sup. hoc ſ[u]prà in Re[ſ.] 25.§.Sed [...] ces. & in Reſ. 111. 1. & ſeq. in Reſ. [...] & infra Reſ. ſeq.

2. Sed non deſunt Doctores, qui contrarium aſſerant: & hi ſunt, Peregrinus *de immun. Eccl.cap.*16. *num.*37. Gomez *var.tom.* 3. *cap.* 4. *num.* 3. Auendanus *de exequ. mand. part.* 1. *cap.*22.*num.* 2. Olibanus *de iure fiſci, cap.* 14. *num.*104. Borrellus *de præſt. Regis Cathol. cap.*71.*num.*185. Duardus ex noſtris, *in Bulla Cœnæ, lib.*2. *can.*19. *q.*7. *num.*2. Cenedo *in qq. can. quæſt.* 4.*num.*14. Ortiz *in ſumm.cap* 4.*num.*9. Pereira *in tract. de manu regias cap.*10.*num.*6. Salgado *de protect. regia, tom* 2. *part.* 2.*cap.* 4 *num.* 13. Bonacina *de legib. diſp.* 10. *quæſt.* 2.*punct.* 1.§. 1.*num.*12. Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommun.* 19.*fol. mihi* 955. Graffius *in deciſ.part.* 1.*lib.*4.*cap.* 18. *num.* 152. Nauarrus *in Manual. cap.* 17. *num.*83. Bellettus *in diſquiſ. cler. part.*1. *titul* 3. §.11.*num.*1. qui pro hac ſententia citat Felinum, Decium, Ioan. Andream, Baldum, Clarum,& alios. vide etiam Homobonum *de Exam. Eccl.part.*2. *tract.*11.*cap.*4.*q.*4.*ſuppoſ.*3. & Piaſecium *in praxi Epiſ. p.*2.*cap.* 4 *art.* 3. *num.* 13.

3. At ego amplector hanc ſententiam in caſibus & cum limitationibus, quas adducit Campanili *in diuerſ. iur. rubr.* 4. *num.* 26.& nouiſſimè Barboſa *in ſuis collectan. tom.* 2. *lib.*5. *tit.* 39.*c.*55. *num.*5. *in fin.*

RESOL. CXV.

Quid ſentiendum, ſi non in flagranti crimine, ſed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu Clericus inuentus ſit, an in tali caſu Clericus comprehendi poſſit?

Et an iudex ſæcularis iure defenſionis ſuæ, aut alterius innocentis, licite comprehendat Clericum non ſolùm in actuali aggreſſione crimine patrando, præueniendo illud, ſed etiam in crimine patrato, ne fugiat, vt præſentetur ſuo Superiori?

Et an iudices laici poſſint detinere Clericum in ſuis carceribus ſpatio 20. horarum?

Imo ſi cum poſſint incontinenti non tradant Clericum iudici Eccleſiaſtico, an incidant in excommunicationem? Ex part. 1. tract. 2.Reſ. 12. aliàs 11.

§.1. NOn poſſe etiam in tali caſu Clericum comprehendi, putat Megala *in* 3.*p.lib.*3.*c.*11.*n.*7. Et ratio eſt validiſſima: quia in Bulla Cœnæ excommunicantur

municantur Magiſtratus & quomodolibet ſe interponentes circa capturam Clericorum, niſi hoc faciant cum expreſſa licentia Sedis apoſtolicæ: & cùm natura exceptionis ſit firmare regulam in omnibus aliis caſibus non exceptis: ergo capientes Clericos ſine tali expreſſa licentia, ſupradicta cenſura inuoluuntur, Et dictam licentiam accedere dicas, quando fit cum licentia proprij Prælati, vt idem Megala docet.

2. Sed his non obſtantibus, multi Doctores contrariam ſententiam probant, vt Belletus *in diſquiſ. cler. part.* 1. *tit.* 2. §. 2. *num.* 37. *& tit.* 3. §. 11. *num.* 1. Genuenſis *in praxi, cap.* 27. *num.* 8. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18 *num.* 50. Et ex Theologis docet hoc etiam Souſa *in Bulla Cœn. cap.* 16. *diſp* 82. *num* 9. vbi ſic ait: [Non condemnarem comprehendentem Eccleſiaſticum noctu cum armis prohibitis, & præſertim mutato habitu; eò quòd Iudex in tali caſu vtilitati, ac tranquilitati Reipublicæ conſulit: plus enim poteſt Reſpublica, quam quælibet particularis perſona: cùm ergo particularis perſona poſſit in flagranti delicto defendere innocentem, poteſt illud idem & Reſpublica, etiam præuidendo, & anticipando tumultus, & occaſiones, quibus ipſa perturbari poteſt.] Ita Souſa, & ex eadem met Dominicanorum familia Pater Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 1. *precept.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 3. *concl.* 3. vbi ſic aſſerit: [Iudex ſæcularis iure defenſionis ſuæ, aut alterius innocentis, licitè comprehendit Clericum, non ſolùm in actuali aggreſſione, & crimine patrando, præueniendo illud; ſed etiam in crimine patrato, ne fugiat, vt præſentetur ſuo Superiori; dum non excedat in hoc, impingendo pugnum no'enti ſe capi, & duci quietè, aut offerenti fideiuſſionem præſentandi ſe ſuo Prælato, niſi immanitas delicti, aut alia iuſta cauſa petat illum debere capi.] Sic ille. Idem etiam docet Bañez *in* 2. 2. *q* 67. *art.* 1. *dub.* 2. *concl.* 5. & Lorca *in part.* 2. *tom.* 2. *tr. de legib. diſp.* 25. *membr.* 4. Aduerte tamen cum Megala, *vbi ſupra num.* 10. qui tandem probabilem vocat ſententiam huius, & ſuperioris reſolutionis, non poſſe Iudices laicos detinere Clericum, in ſuis carceribus vltra ſpatium viginti horarum.

3. At his non obſtantibus, Campanili *in diuerſ. iur. rub.* 4. *num.* 27. non admittit hoc ſpatium viginti horarum; ſed putat, ſtatim Clericum recto tramite ad Iudicem Eccleſiaſticum deducendum eſſe. Et fuſiùs probat hanc ſententiam nouiſſimè Barboſa *in ſuis collect. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. vbi docet, Iudicem laicum in excommunicationem incurrere, ſi cùm poſſit, in continenti non tradat Clericum Iudici Eccleſiaſtico.

RESOL. CXVI.

An miniſter laicalis poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis, & priuare abſque metu excommunicationis, & maximè tempore noctis?

Et an compelli poſſit à iudice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere?

Et an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario volenti eum capere?

Et an Clericus exercens prohibitam venationem vel piſcationem poſſit ſpoliari à iudice ſæculari, vel ſuis miniſtris auibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 10. aliàs 9.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Couarruuias *tract. qq. cap.* 33. *nu.* 7. Azeuedus *tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 9. *n.* 3. Borellus *de præſtant. Reg. Cath. cap.* 71. *n.* 45 Duenn. *Reg.* 15. Plaza *de delictis, l.* 1. *c.* 8. *n* 9. Ant. Gomez *in leg.* 45. *Taur. n.* 48. Iul. Clar *in tract. crim. q.* 36. *n.* 26. *& q.* 82. *ſtat.* 1. *n.* 1. Cenedo *in collect. iur. can. p.* 1. *collect.* 38. *num.* 17. Moila *in empor. iur. part.* 1. *tit.* 1. *q.* 16. *num.* 17. Bobadill. *in Polit. t.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 71. Ludouicus Mexia *in prag. taxæ panis, conſ.* 5. *num.* 58. Io. Heuia *in Curia Philippica, part.* 3. §. 3. *num.* 9. Vbi aſſerunt, Clericum arma prohibita portantem, à miniſtris laicæ iuriſdictionis armis his expoliari poſſe, & priuari, abſque metu excommunicationis, & maximè tempore noctis, vt vult Ceuallos *tract. de cognit per viam violentiæ, part.* 2. *q.* 54 *num* 17. Nec compelli poſſe à Iudice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere, cùm ita ſe habeat conſuetudo, & tacita Eccleſiaſticorum permiſſio. — verſ. præcede. & infra late in tribus Reſ. hanc ſequentib.

2. Sed, quod magis miror, non deſunt præſtantiſſimi Theologi, qui hanc ſententiam defendunt, vt Rodriquez *in ſumm. tom.* 2 *cap.* 137. *num.* 13. Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part.* 1. *precep.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Bañez *in* 2. 2. *q.* 67. *art.* 1. *dub.* 2. *concluſ.* 5. Graffis *in deciſ. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 158. Coriolanus *in Bull. Cœn. excommun.* 20. *fol. mihi* 956. Ortiz *in ſumm. cap.* 4. *num.* 9. *& cap.* 7. *num.* 1. Pettrus Lorca *in part.* 2. *tom.* 2. *tr. de legib. diſp.* 25. *membr.* 4. *fol. mihi* 486. & Vaſquez etiam *in part.* 2. *tom.* 2. *diſp.* 167. *cap.* 4. *n.* 31. qui duo vltimi aſſerunt, in tali caſu miniſtros regios, auferendo arma Clericis, non inducere pœnam legis, ſed efficere, vt lex ſeruetur, & impedire tranſgreſſionem legis. At falluntur viri docti: nam vt benè obſeruat contra Vaſquez, Salas *de legib. quæſt.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 14. *ſect.* 9. *num.* 106. non ſpectat ad Iudices ſæculares, propria authoritate efficere, vt leges ciuiles à Clericis obſeruentur, cùm nullam in eos iuriſdictionem habeant. Ideò puto omninò dicendum, minimè poſſe miniſtros laicalis iuriſdictionis, Clericos armis prohibitis ſpoliare: quia Clerici ad obſeruanda ſtatuta laicorum ſunt cogendi per Iudicem Eccleſiaſticum; vnde non poterunt per laicum armis ſpoliari: tantùm ad obuiandam delictum, poterunt duci ad Epiſcopum, vt inferiùs dicendum eſt; & in Epiſcopi poteſtate erit diſpenſare de armis. Et ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in ſuis coll. tom.* 1 *lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 6. *& tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 39. *cap* 25. *num.* 4. quibus ego addo Madium *tract. de ſacris Ordinib. cap.* 14. *num.* 21. Bonacinam *de legibus diſp.* 10 *q* 2 *punct.* 1. §. 1. *num.* 2. Duardum *in Bull. Cœnæ, lib.* 2. *can.* 1 2. *quæſt.* 11. *num.* 91. Bellettum *in diſquiſ. cler. p.* 1 *tit.* 2. §. 2. *num.* 38. Mattham *de iur. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 7. *num.* 20. Megalam *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 20. Genuenſem *in praxi, cap.* 74. *num.* 6. & Riccium *part.* 3. *deciſ.* 299. *per totam*, vbi quærit an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario laico, volenti eum capere, & reſpondet affirmatiuè. — Sup. hoc ſed Reſ. 1. not. præteritæ, & in eodem §. & verſ. & in fine huius Reſ.

3. Ex his ſequitur, eſſe reiiciendos, Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 10. *difficul.* 16 *num.* 2. Ledeſmam *in ſumma to.* 2. *tract* 8. *cap.* 9. *concluſ.* 33. Salſedum *ad dit. ad Diaz cap.* 68. Morlam *in empor. iur. part.* 1. *tit.* 1. *q.* 16. *& ſeq.* Cened. *in collect. iur. part.* 1. *collect.* 37. *num.* 19. aſſerentes, Clericum exercentem prohibitam venationem, vel piſcationem, poſſe ſpoliari à Iudice ſæculari, vel ſuis miniſtris, auibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis. Vide etiam, circa præſentem quæſtionem, Anguianum *tract. de leg. lib* 2. *contr.* 15. *num.* 21. qui ex parte nobiſcum ſentit, aſſerens nullo pacto eſſe ſuſtinendam ſententiam illorum DD. aſſerentium, arma Clericorum poſſe per ſæculares Iudices capientibus adiudicari. — Sup. hoc ſupra in Reſ. 101. §. 1. verſ. Y lo mesmo, & infra in Reſ. ſeq. §. Vide. — Sup. hoc in principio huius Reſ. & in aliis eius præter not.

RESOL. CXVII.

An miniſter laicus poſſit ſpoliare Clericũ armis prohibitis?

Et

Et an iudex laicus poſſit ſpoliare Clericum exercentem venationem, aut piſcationem prohibitam, auibus, vel canibus, aut aliis inſtrumentis

Et an miniſter laicalis poſſit tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, vel auferre annonam à Clericis?

Et an iudex Eccleſiaſticus teneatur punire Clericos pœnis ſtatutis à lege laicorum? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 28.

S..p. hoc in Re.. præteri-ta. & in Reſ. ſeq. §. 2. & in Reſ. 1. poſt. ſeq. & ſupra in Reſ. 101. §. 1. curſim in principio. verſ. Puede.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docent Naldus *in ſumma ver. Clericus, num.* 23. Caballus *centur.* 1. *caſ.* 9. *num.* 13. Ignatius Salſedo *in tract. crim. cap.* 66. §. *quamuis ab hac opinione.* Villadiego *in polit.* §. 20. *n.* 66. vide etiam Peguera *deciſ.* 56. *num.* 14. 15. & 17. Afflict. *in pralud. conſt. Neapol. q.* 7. *num.* 2. Pereira *tr. de manu Regia in Concordatis Ioannis I. art.* 15. *num.* 118. & alios quos citaui *in tr.* 1. *part.* 1. *de immun. reſol.* 9. & citat doctus Rodericus Acugna Archiepiſcopus Bracharenſis *in commen. ad Decretum Gratiani part.* 1. *diſt.* 31. *cap.* 8. *num.* 2.

2. Sed ibi meritò contrariam ſententiam tenui, & nunc teneo cum Suarez *in defenſ. fidei lib.* 4. *q.* 34. *n.* 14. etiamſi armorum vſus tanquam Reipublicæ pernicioſus, ita prohibitus ſit, vt neque domi retinere conceſſum ſit, quidquid in hoc cum Vaſquez diſſentiat Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 7. & ratio eſt, quia armorum ſpoliatio, & amiſſio violentiam continet, & rationem pœnæ habet, quam ſæcularis iudex propria authoritate, & ſine vlla expreſſa, aut tacita commiſſione in Clericos exercere non poteſt. Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. vlt. in principio, & in alio verſ. eius primæ not.

3. Vnde ex his infertur contra Ortiz *in ſumma cap.* 4, *num.* 9. Proſperum Rendellam *tr. de paſcuis p.* 1. *cap.* 13. Villadiegum *in polit. cap.* 5. §. 20. *num.* 84. & 86. Bobadillam *vbi ſuprà num.* 119. Azeuedum *recopil. lib.* 7. *tit.* 8. *leg.* 3. *in fine.* Ioann. de Heuia *in Curia Philippica part.* 3. §. 3. *num.* 11. & alios non poſſe iudicem laicum ſpoliare Clericum exercentem venationem, aut piſcationem prohibitam auibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis; & ideo etiam non eſt audiendus Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap* 18. *num.* 121. vbi, ſed malè, aſſerit, poſſe miniſtros laicalis iuriſdictionis tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis; neque eſt audiendus Naldus *vbi ſuprà, in ſumma verb. Clericus, num.* 23. non bene aſſerens poſſe miniſtrum ſæcularem auferre annonam à Clericis; nam hæc omnia habent rationem pœnæ, quam non poteſt laicus in Clericum exercere; vt ego ipſe ſatis probaui *in dicto tract.* 2. *p.* 1. *de immun. Eccl. reſol.* 15.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 100. &c. Et pro contento in hoc §. vlt. ibidem, in eius §. vlt. & in aliis eius not.

4. Nota hìc obiter quòd Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 19. *num.* 30. docet quòd iudex Eccleſiaſticus non tenetur punire Clericos pœnis ſtatutis à lege laicorum, quod etiam notauit Bonacina *de legibus q.* 2. *diſput.* 10. *punct.* 1. §. 1. *num.* 29. Ignatius Salzedus *in pract. crim. cap.* 56. §. 4. *minimè*, & nos alibi.

RESOL. CXVIII.

An valida ſit lex, quæ permittit Magiſtratibus ſæcularibus, vt arma horis prohibitis Clericis capiant?

Et in tali caſu, an iudex ſæcularis poſſit damnare Clericum ad pœnam pecuniariam à lege impoſitam? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 19.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 43. *num.* 2. vbi ſic ait: Receptiſſima eſt opinio poſſe legem ſæcularem ita ſtatuere, & vigore illius poſſe talia arma capi ſine metu excõmunicationis, quia omnibus armorum vſus prohibitus eſt, tam laicis, quàm Clericis: vnde fit, quòd cùm arma attento iure Caconico Clericis prohibeantur rectè poteſt lex ciuilis adiuuando iuris Canonici prohibitionem pœnas addere. Facit deinde, quia hæc lex lata generaliter ob publicam vtilitatem Clericos illigat. Ita ille.

2. Sed ego hanc ſententiam *in part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 9. ſatis reprobaui, & ad rationes Pereiræ reſpondeo quòd licèt lex lata generaliter ob publicam vtilitatem, liget etiam Clericos, hoc tamen intelligendum eſt vi directiua, non coactiua, ita vt poſſit priuari authoritate propria armis; nec valet dicere, quòd arma non tolluntur in pœnam tranſgreſſionis legis, ſed potiùs ne Clericus proſequatur in legis violationem, nam hæc reſponſio admittenda foret, vt obſeruat Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct* 14. §. 6. *n.* 9. ſi Clerico poſtea redderentur arma, ſed ipſa tolluntur & applicantur fiſco Regio, vel birruariis: ergo in pœnam delicti commiſſi: vnde iam puniuntur Clerici à ſæcularibus iudicibus. Et licèt arma portare prohibitum ſit Clericis à iure Canonico, non tamen ex hoc ſequitur poſſe illos ex hac legis trãſgreſſione à iudice laico puniri, ſed ab Eccleſiaſtico, vnde ad euitanda ſcandala ſolent aliqui Epiſcopi, (quod approbat Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *quæſt.* 16. *punct.* 5. *num.* 27.) dare facultatem birruariis laicis, vt ſi noctu inueniant Clericos cum armis prohibitis, illos capiant, & ad eos deducant, & ſic euitentur ſcandala, & conſulatur bono publico, ſine tamen diminutione immunitatis Eccleſiaſticæ. Nec valet dicere, quòd arma in tali caſu cadunt in commiſſum, nec capiuntur cum aliqua controuerſia iudiciali. ergo, &c. Nam reſpondeo, hanc eſſe ſpeculationem chimæricam, nam, vt ſupradictum eſt, ſemper hoc procedit ex pœna appoſita in ipſa lege: ſed Clerici non tenentur niſi condemnati à iudice Eccleſiaſtico ad pœnam impoſitam à lege, etiamſi ſit lata in bonum publicum: ergo iniuſtè armis ſpoliantur à iudice laico.

Quæ hic ſupra R. 116. & in R. 117. & in Reſ. & ſup. in R. 101. §. 1. curſim in principio v. Puede.

3. Hinc à fortiori explodenda eſt opinio Redini, quam in puncto iuris veriorem exiſtimat Pereira, aſſerentis in tali caſu iudicem ſæcularem poſſe damnare Clericum ad pœnam pecuniariam impoſitam à lege: ſed hæc opinio eſt contra communem, & ſacros Canones, vt alibi probatum eſt; ergo, &c.

Alibi in R. in fin. & §. ſeq. aliis in ann. cti §. ...

RESOL. CXIX.

An Miniſtris laicalis iuriſdictionis liceat auferre Clericis arma prohibita? Ex part. 5. tr. 1. Reſol. 4.

§. 1. DE hac quæſtione egi *in* 1. *part. tract.* 2. *reſolut.* 9. & *part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 28. & *part.* 4. *tract.* 1. *reſolut.* 19. ſed nouiſſimè Cutellius *ad leg. Federici cap.* 15. *not.* 17. *num.* 2. contra me, negatiuam ſententiam docentem, ſic loquitur. Non poſſum eius doctrinæ non indignari, hominis alioqui conſiderati, qui cùm Regis noſtri vaſſallus ſit nullũ vſque huc omiſit lapidem, quem aduersùs Regem non poiecerit, deliteſcentes opiniones in medium proferens. Ita ille.

Quæ ... Reſ. ... ... rite, ... alios & carum ... notatio

2. Sed quid effaris, mi Cutelli? numquid ego ſum ex progenie Semei, qui tulit lapides cõtra Dauid 2. *Reg.* 16. ergo Pater Suarez, Pater Azorius, Pater Caſtrus Palaus, Sebaſtianus Acoſta, Iacobus Sahagun, Valboa de Magroviejo, Auguſtinus Barboſa, & alij docti Iuriſcõſulti, & Theologi Hiſpani, qui ſcripſerunt contra Tribunal de la fuerça & Regium exequatur, vel alias ſententias, tenuerunt in fauorem libertatis Eccleſiaſticæ, proiecerũt lapides in Regem?

ſi

ſi ita res eſſet? tu quidem, ſicut Iudæi Stephanum iam lapidibus ſummum Pontificem obruiſſes. Verùm vt ad rem veniamus, dico, non poſſe laicos ſpoliare Clericum armis prohibitis, quia ſi id faciunt per viam iuriſdictionis, vel aliqualis punitionis, clarum eſt hoc eſſe illicitum; ſi verò per modum iuſtæ defenſionis ad tollendam occaſionem rixæ, vel periculum perturbationis ciuitatis, tunc non auferuntur in pœnam: ergo non erit licitum ex vi talis facti omninò ſpoliare Clericum armis, priuando illum dominio eorum, quia nullus apparet iuſtus titulus, quo id fieri poſſit. Igitur tantùm, debent pro illa occaſione auferri, vt poſtea ei, vel ſuo Superiori reddantur; & ideò dum huic argumento non ſatisfaciunt aduerſarij, ſemper ego huic ſententiæ adhæream. Alias verò rationes pro hac firmanda ſententia adducit Marta *de iuriſdiction. part.4. cenſ. 1.caſ.7.* qui reſpondet ad conſuetudines aliquorum Regnorum, quas adducit Cutellius. Vide etiam Doctores à me *vbi ſuprà* citatos, qui plures ſunt, nec perfunctoriè, vt vult Cutellius; de hac quæſtione loquuntur. Adde quòd magis ratione quam Doctorum multitudine nitendum ſit. Et poſt hæc ſcripta inueni ſupradictam ſententiam me citato, docere etiam doctum & amiciſſimum Auguſtinum Barboſam *de iure Eccleſ. lib.1.cap. 4.num.*140. Merollam *tom.1.diſput.4.c.3. difficult. 2.n.* 608. & Baldellum.*tom.1.lib.5.diſput.57.n.8.* vbi ex pluribus firmant Clericos nō poſſe per laicos armis ſpoliari. Vnde ex his patet reſponſio ad ea quæ in fauorem contrariæ ſententiæ adducit Ioannes de Boa in *Apol.de iur. Princip.quæſt.1.num.* 70. qui pro ſua firmanda ſententia, hanc etiam rationem adducit, videlicet quia prohibitio iudicis laici fertur ſuper arma ipſa, quæ clericali tonſura non gaudent: an poteſt dici res magis ridicula? ſed iſte Auctor meritò in noſtro indice Hiſpano fuit inter Auctores prohibitos annumeratus.

RESOL. CXX.

An ad declinandum forum iudicis ſæcularis ſufficiat poſſeſſio Clericatus?

Et an Clericus, qui in re aliqua in Trid. ſeſſ. 23. c. 6. præſcripta defecit, ob idque foro laicali ſubiicitur, non ſolum à iudice laico, ſed etiam à iudice Eccleſiaſtico poſſit puniri, atque iudicari?

Et an prima Tonſura vnius teſtimonio probetur? Ex part. 3. tract.1.Reſol.48.

§.1. NEgatiuam ſententiam mordicus tenet Ignatius de Salzedo *in pract.Bernardi Diaz c.61. n.*18. & Carolus de Graſſis *de effectibus cler. in præludiis, num.* 226. cum aliis penes ipſum.

2. Sed ego contrariam ſententiam tenendam eſſe puto cum Belletto *in diſquiſ.cler.p. 1.tit. de fauore cleric. perſon.* §.14.*n.* 13. & Maſcardo *de probat.vol.1. concl.*302.*n.*14. Boërio *deciſ.*171. *n.*13. Maſullo *in addit. ad Capyc.dec.*171.*n.6.* Aufrerio *in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ.*117. & aliis: vnde miror, falſam hanc ſententiam vocari à Salzedo, eſt enim probabiliſſima, & in praxi, vt ait Maſcardus, obſeruatur. Sed licèt ſtando in prima opinione poſſeſſio clericatus non probet clericatum, attamen operatur, vt transferat onus probandi contrarium in iudicem laicum vt ipſemet Carol. de Graſ. *vbi ſupr.* ex multis adnotauit, quod eſt valde mente tenendum pro caſibus occurrentibus.

3. Notandum eſt tamen hic obiter vnum, de quo olim quidā Iuriſconſultus nō prudenter dubitabat nempe quòd Clericus, qui in re aliqua in Trid. *ſeſſ. 23. c.6.* præſcripta deficit, ob idque foro laicali ſubiicitur, non ſolùm à iudice laico, ſed à iudice Eccleſiaſtico poteſt puniri, atque iudicari. Et ita ex ſacra Cardinalium Congregatione determinat Bonac. *de legib.diſp. 10. q.2. punct. 1.*§.4.*n.*19.

4. Nota etiam hic, quòd prima tonſura vnius teſtimonio probatur, ſecundum Petrum Rebuffum *tit. de forma literarum tonſuræ, num.*24. & Matthæum de Afflictis *in conſtit. Neapolit.tit.*3.*num.*12. licèt Couarruu. *pract.qq.cap.* 33.*num.*3. cum aliis diſſentiat.

RESOL. CXXI.

An Clericus, qui aliquando dimittit habitum, & Tonſuram, amittat priuilegium fori, & iudex laicus poſſit illum punire?

Et an vero requiratur trina monitio, vt Clericus incedens ſine habitu, & Tonſura perdat priuilegium fori? Ex part.1.tract.2. Reſol. 34. alias 33.

§.1. REſpondeo negatiuè: & vt amittat ſupradictum priuilegium, opus eſt tanta perſeuerantia in dimiſſione habitus, vt publicè æſtimetur, vt laicus. Ita Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quar. verſ Habitus cler.* Layman *in Theol. moral.lib.4. tr.9.c.6.n.1.aſſer.1.* Suarez *de cenſ.diſp.22.ſect.1.n.11.* Bonac. *de legib.diſp.10.q.2.p.1.*§.4.*n.*14. vbi aſſerit Sacram Cardinalium Congregationem declaraſſe, Clericum, qui dimiſſo clericali habitu homicidium commiſerat, & ſine clericali habitu à laica poteſtate captus fuerat remittēdum eſſe ad forum Eccleſiaſticū, quia non præſumitur dimiſiſſe habitum animo illum deſerendi; ſed, vt commodiùs delictum perpetraret: quod eſt valde notandum: & hoc etiam notauit Capiblancus *in tract. de offic. Bar. prag.8.p.3.n.*34. Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſol.109. & infra in Reſ. ſeq. & in Reſ. 1. poſt ſeq. §. 2. ad med. & in §. vlt. not. ſeq.

2. An verò requiratur trina monitio, vt Clericus incedens ſine habitu, & tonſura perdat priuilegium fori: Reſpondeo, quòd de iure antiquo requirebatur, vt patet *ex c.finali.de vita, & honeſt.Cleric.* Sed hodie de iure nouo Concl. Tridentini non requiritur. nam dictum Concilium loquitur cum dictione, *niſi*, quæ excipit *iuxta leg.actione.C.de act.* & Decium *in c. ſi pro debilitate.ff.de offic.de leg.* & ita docent Mar. Ant. *lib. 3.reſ.* 48. *n.7.* & Ric.*p.4.deciſ.* 154.*n.*4. qui teſtantur ita fuiſſe declaratum à Sacra Cardinalium Congregatione: & ita tenet Bellet. *in diſquiſ. cler.part.1. tit.3.* §.8.*n.6.* & alij. Sup. hoc ſupra in Reſ. 109. §. Sed, lege, paulo poſt initium, & infra in Reſ. 161. §. Ab his. & in Reſ.328. §.4. paulo poſt initium verſ Nam ſi. & in tom.5. tr.1. Reſ. 61. §. Tertio.

RESOL. CXXII.

An Clericus in Minoribus, vt gaudeat priuilegio fori opus ſit, vt tempore delicti, vel ſaltem captura reperiatur in Tonſura, & habitu?

Et an ſi aliquis Clericus dimiſiſſet habitum Clericalem, & illum reaſſumeret, etiam ſine licentia Epiſcopi, gaudeat priuilegio fori, etiam ſi in Synodo hoc prohibitum eſſet fieri?

Et an priuilegio fori gaudeat Clericus incedens in habitu & Tonſura, & per paucas vices in Choro, & Proceſſionibus interfuit, quamuis de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ non inſeruiat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat? Ex part.4. tract.1. Reſolut. 18.

§.1. PEreira *de manu Regia, part.1. cap.26. num.5.* aduersùs aliquos Doctores aſſerentes quod neceſſarium ſit vt tempore criminis commiſſi in habitu & tonſura delinquens incedat, quia ad gaudendum foro delicti tempus inſpicitur, vt colligitur ex *l.1.ff. de pœn.* tamen ipſe conſiderans quòd ſæpe dicta

ſine habitu & tonſura committuntur, & delinquentes reaſſumunt habitum vt foro gaudeant, putat vt ſufficeret ſi tempore capturæ in tonſura & clericalibus veſtibus induti reperiantur. Ita ille.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto. Dico igitur cum Paulo Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 1. num.* 10. quòd carens tonſura, vel habitu clericali tempore delicti, vel capturæ, non amittit priuilegium fori ſi alias erat ſolitus deferre, & ita deciſum fuiſſe in ſacro Conſilio Neapolitano teſtatur, quod etiam ante ipſum docuerat Regens Tapia *in conſtit. Regni de perſonis, num.* 57. Riccius *in praxi. tom. 1. reſolut.* 530. *n.* 6. Graſſus *de effect. Cleric. effect. 1. num.* 910. Genuenſis *in praxi cap.* 38. *num. 6. in fine.* Antonius de Marinis *reſolut. quotid. cap.* 50. *num.* 3. & alij; & ego ipſe hæc omnia docui *in part. 1. tract. 2. reſolut.* 33. vbi ex Bonacina & Capiblanco adduxi pro hac ſententia declarationes Cardinalium. Vnde, vt dixi, Clericus etiamſi dimiſſo habitu delictum commiſerit, & etiam ſine habitu à iudice laico fuerit captus, ſi aliàs in tonſura & habitu inceſſerit, remittendus eſt ad iudicem Eccleſiaſticum.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens. Sed lege etiã alias eius notationum, & ex Reſ. ſeq. §. 2. ad medium.

3. Notandum eſt hic obiter quòd ſi aliquis Clericus dimiſiſſet habitum clericalem, & illum reaſſumeret, etiam ſine licentia Epiſcopi, gauderet priuilegio fori, etiamſi in Synodo hoc fieri prohibitum eſſet Clericis. Ita Squillante *de priuileg. Cler. c. 6. dub. 1. n.* 19. Riccius *part. 2. deciſ.* 167. & alij.

Sup. hoc infra in Reſ. 148.

4. Nota ſecundò, quod fori priuilegio gaudet Clericus incedens in habitu & tonſura deſcriptus in Catalogo Clericorum, qui in Synodo diœceſana obedientiam præſtitit Ordinario, & per paucas vices in choro & proceſſionibus interfuit, attentis circunſtantiis, quamuis alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi non inſeruiat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat. ita determinauit ſacra Congregatio Concilij *in Nullius... die* 28. *Martij anno* 1628.

Sup. hoc infra in Reſ. 135. §. 2. & in Reſ. 138. §. etiam 2.

RESOL. CXXXIII.

An Clericus gaudeat priuilegio fori, & ſit à laica iuriſdictione exemptus, ſi tantum deferat habitum, & non Tonſuram: vel è contra?

Et an Clericus gaudeat priuilegio fori ſi tempore capturæ inueniatur ſine veſtibus Clericalibus, dummodo tempore delicti illas geſtauerit? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 33. aliàs 32.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§. 1. Negatiuè reſpondent Bellettus *in diſquiſ. cler. p. 1. tit. 3. §. 8. n.* 7. & Riccius *part. 4. deciſ.* 154. *n.* 8. qui notant, ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem. Et ratio eſt: quia Concilium Tridentinum loquitur copulatiuè, nempe, vt Clerici deferant habitum, & tonſuram, & alicui Eccleſiæ deſeruiant.

2. Non reticebo tamen Marium Antonium Maceratenſem, Vicarium Generalem Cardinalis Borromæi, contrarium aſſerere *in ſuis variis reſolutionibus lib. 3. reſol.* 48. *n.* 5. vbi tenet, Clericum inuentum ſine habitu, ſed cum tonſura, vel cum habitu, & ſine tonſura, gaudere priuilegio fori. Et Capiblancus *de offic. Bar. pag. 8. cap. 3. n.* 28. putat, dimiſſionem tonſuræ non eſſe tantæ ſolemnitatis, ſi cætera concurrant: & citat Barboſam. Notandum eſt etiam contra Guttierrez *qq. canon. lib. 1. cap. 12. num.* 9. Mexiam *in prag. taxa panis, concluſ. 1. num.* 31. & alios, Clericum gaudere priuilegio fori ſi tempore capturæ inueniatur ſine veſtibus clericatus, dummodo tempore delicti illas geſtauerit. Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem anno 1586. notauit Marius Antoninus *vbi ſupra lib. 3. reſolut. 48. num.* 7. & docet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. diſp. 46. num.* 10. qui multos alios citat. Et ratio eſt: quia ad gaudendum priuilegio fori, non attenditur, niſi tempus commiſſi delicti: parum ergo refert, ſi tempore capturæ Clericus ſine habitu inueniatur; ſi tamen tempore quo commiſit delictum illum geſtauerit.

Quod hoc lege ſupra doctrinam §. 1. Reſ. 125. ex Reſ.

122. §. 1. & &c.

RESOL. CXXIV.

An Clericus incedens in habitu, ſi omittat portare Tonſuram, perdat priuilegia fori? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 93.

§. 1. Affirmatiuè videtur reſpondendum ex Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap.* 6. vbi ſtatuitur, quòd vt priuilegio fori potiri poſſint Clerici in minoribus, debent deferre habitum & tonſuram, & ita docet Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part. 2. alleg. 12. num.* 19. Riccius *tom. 4. deciſ.* 154. Bellettus *in diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali, §. 8. n.* 7. & alij penes Barboſam *loco cit.* quibus adde Gauantum *in enchirid. Epiſc. ver. fori priuilegium, n.* 8.

Sup. hoc Reſ. præcita.

2. Sed contrariam ſententiam docet Marius Antoninus *variar. reſolut. lib. 3. reſolut. 48. num. 9. & 10.* Capiblancus *de officio Baronum tom. 1. pragmat. 8. part. 3. num.* 29. & Eliſæus Danza *in pugna DD. cap. 1. de Clericis, num.* 15. vbi aſſerunt quòd dicti Clerici, ſi neglexerint portare tonſuram, non amittunt priuilegium fori, quia tonſura non eſt tantæ ſolennitatis. Vide etiam Scacciam *de iudiciis tom. 1. lib. 1. cap. 11. num.* 9. & Farinacium *quæſt. 8. num.* 65. aſſerentes in Clericis non coniugatis vt gaudeant priuilegio fori, ſufficere alterum iſtorum, ſc. vt deferant habitum, vel deferant tonſuram. Et ad verba Concilij Tridentini reſpondet Marius Antoninus *vbi ſuprà*, quòd licèt loquatur per copulam *&*, quæ requirit concurſum copulatorum; tamen *in cap. ſi iudex, de ſentent. excommunicat. in* 6. legitur copula *&*, circa dictam delationem, vt legitur in Concil. Trident. & tamen de iure communi ſufficit delatio alterius, & & Concil. Trident. *in dicto loco* non videtur inducere correctionem iuris communis: ergo, &c. Vnde ego huius dubij reſolutionem remitto ad ſacram Congregationem.

RESOL. CXXV.

An Clericus, vt gaudeat priuilegio fori, debeat portare non ſolum pallium, ſed etiam togam vſque ad talos? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 91.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenebat in facti contingentia quidam Iuriſconſultus, & adducebat Bullam Sixti V. & hoc etiam docet Moſcoſus *de maieſt. milit. Eccleſiæ, lib. 1. part. 2. c.* 2. Venerus *in exam. Epiſcop. lib. 5. cap. 5. n.* 2. vbi aſſerunt tunicam Clericorum eſſe debere nigram & talarem, & hanc ſententiam docet etiam Cæpolla *conſ.* 11. *n.* 30.

Sup. hoc Reſ. ſequentem ne Reſ. ſeq.

2. Sed ego tunc contrariam ſententiam docui cum Ioanne Maria Nouario *in nouo iure Pontificio concluſ.* 117. *n.* 6. vbi ſic ait: Dicendum eſt Clericum in habitu & tonſura incedere, quando fert pallium talare, licèt toga non tangat genu, & conſequenter debet priuilegio fori frui, tanquam ſatisfaciens diſpoſitioni Concilij Tridentini *ſeſſ.* 23. *c.* 6. vbi cautum eſt Clericos in minoribus teneri deferre habitum & tonſuram. Ita ille. Vide etiam Antonium de Ballis

Ballis *tract.var.lib.5.pragmat.1.tit.10. n.53.* & hanc ſententiam in terminis dictæ Bullæ Sixti 5. quam ille Iuriſconſultus afferebat, tenet Garcias *de beneficiis tom.2.p.7.c.1.n.23.* & alij penes ipſum,aſſerentes Clericis non eſſe neceſſarium portare duas veſtes longas, ſed quòd vna ſufficiet, vel tunica,vel pallium. Verùm circa præſentem quæſtionem communem doctrinam adducit Farinacius *q.8. n.69.* & Scaccia *de iudiciis tom.1.lib.1.c.11.n.84.*

RESOL. CXXVI.

Clericus qualem habitum deferre debeat, vt gaudeat priuilegio fori?

Et ſi controuertatur, an habitus, cum quo inuentus eſt Clericus, ſit Clericalis, an inquam, hac habitus cognitio ad Eccleſiaſticum pertineat; & dum hæc coram iudice Eccleſiaſtico pendent, debeat iudex laicus ſuperſedere, & aliter faciens immunitatem Eccleſiaſticam infringat? Ex part.3. tract.1.Reſ.63.

§. 1. Reſpondeo Clericos circa habitum ſe locorum conſuetudini accommodare, vt tradit Ambroſinus *de immun.cap.23.num.13.* ego verò abſolutè loquendo, illum priuilegio fori gaudere arbitror, qui eo vtitur veſtium genere, vt ſi à populo videatur, clericus iudicetur; ſi autem controuertatur, an habitus cum quo inuentus eſt clericus, ſit clericalis, hanc habitus cognitionem ad Eccleſiaſticum iudicẽ pertinere, quidquid aliqui aſſerant, & peſſimè in praxim deducũt aliqui iudices, nixi authoritate Iul. Clar. *lib.5.q.36.n.11.* & Maſc. *cõcl.961.n.4.* & aduertat iudex laicus, quòd dum hæc coram iudice Eccleſiaſtico pendent, debet ſuperſedere, vt nos alibi etiam docuimus, & aliter faciens immunitatem Eccleſiaſticam infringit, licet nonnulli apud Carolum de Graſſis *de effectibus clericatus, effect.1.n.1257.& ſeq.* oppoſitum ſentire videantur, ſed malè; quia fieri poteſt, vt in tali caſu iudex laicus exerceat iuriſdictionem in perſonam exemptam, & quia ſequeretur eluſoriam eſſe cognitionem iudicis Eccleſiaſtici, & hæc omnia docet, & probat Bonacina *in Bull.Cœn.tom.3. diſp.1.q.16.ſect.1.punct.6.num.30. 31. & 32.* cum aliis communiter.

RESOL. CXXVII.

Vtrum iudex laicus poſſit in caſu contingenti cognoſcere de Clericatu, vel habitu?

Et an ſi Clericus captus incedat in habitu laicali, an tunc poſſit detineri per iudicem ſæcularem, donec iudex Eccleſiaſticus ferat declarationem; & dum pendet talis cognitio, iudex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in cauſa delicti?

Et quid, ſi in dicto caſu fama eſſet publica, & notoria, quod ille eſſet Clericus, quamuis inuentus ſit in habitu laicali an in tali caſu ſtatim remittendus ſit ad iudicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem Clericatus?

Et quæ autem veſtes cenſendæ ſint Clericales in Clericis primæ Tonſuræ, & initiatis minoribus Ordinibus? Ex part.1.tract.2.Reſ.28.aliàs 27.

§. 1. MVlti Regij ad Iudicem ſæcularem ſpectare hanc cognitionem contendunt: & ſic olim malè obſeruabatur in noſtra Sicilia, & hodie obſeruatur multis in locis. Et ita docent, Borell. *de protect.Reg.Cath.c.76.n.308.* Guido Papa *q.138* Grat. *diſcept.forenſ.p.2.c.190.n.30.* & alij apud Ceuall. *tract.de cognit.per viam violentiæ, in Procem.c.8.n.39*

2. Sed abſolutè contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto *ex cap.ſi Iudex laicus, de ſenten.excomm.in 6.* Et ita docent communiter Doctores Couarr. *pract.qq.c.33.* Zerola *in praxi Epiſc.p.1.verſ.Clericus,n.3.* Salzedus *in pract.crim.* Diaz *c.62.n.14.* Marius Antoninus *lib.3.reſ.48.* Ioan. de la Cruz *in directo conſcient. p.2.de Sacram.Ordinis,q.5.dub.8.concl.1.* Molina *de iuſtit tom.4.tract.3.diſp.49.n.6.& 11.* Layman. *in Theol.mor.lib.4.tract.9.cap.7. n.6.* Ceuallos *vbi ſupr. tractat.de cognitione, &c. p.2. q. 44. num.1.* Itaque coram Iudice Eccleſiaſtico de clericatu, & habitu habenda eſt diſcuſſio, & cognitio; citatis tamen Iudice, & Fiſco ſæcularis Curiæ: & poſtquam Iudex Eccleſiaſticus, declarauit N. Clericum gaudere priuilegio fori, petenda eſt remiſſio cum intimatione dictæ declarationis *iuxta cap.Iudex cit.* quæ quidem remiſſio à Iudice ſæculari debet fieri ſine Clerici dedecore, vt obſeruat Marius Antonius *vbi ſuprà n.2.* & infrà certum terminum, nempe, viginti horarum; aliàs ſæcularis Iudex dictum Clericum non remittens, vltra prædictum tempus *ex d.cap.Iudex* in excommunicationem incurreret.

[Margin: gnitionem de Clericatu in Reſ.ſeq.& ſuperius in tr.1.Reſ.120. §.1.poſt med]

3. Nota verò, quòd ſi captus incedebat in habitu laicali, tunc poteſt detineri per Iudicem ſæcularem, donec Iudex Eccleſiaſticus ferat declarationem: & dum pendet talis cognitio, Iudex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in caſu delicti. Nota etiam, quòd ſi Clericus fuerit comprehenſus in habitu laicali, & fama eſſet publica, & notoria, quòd ille eſſet Clericus; vtique in tali caſu remittendus eſt ſtatim ad Iudicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem clericatus. Quomodo autem probetur clericatus, vide Bellettum *in diſquiſ.cler.p.1. tit.3.§.14.n. 10.* Quæ autem veſtes cenſendæ ſint clericales, in Clericis primæ tonſuræ, & initiatis minoribus Ordinibus, vide Bonac. *de legib.diſp.10. q.2.punct.1.§,4.nu. 17.* Couar. *pract.qq.cap.31.num.7.* & Iul.Clar. *lib. 5. ſent.15.vlt.q.36.n.13.* cum aliis. Ambroſin. *de immunit.Eccleſ.cap.23.*

[Margin: Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ, poſt mediũ.]

[Margin: Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. in principio.]

RESOL. CXXVIII.

An iudex laicus poſſit cognoſcere de Clericatu, vel de habitu? Ex part.3. tract.1.Reſ.15.

§. 1. AFfirmatiuè mordicus reſpondent aliqui, & ita obſeruatur in Luſitania, teſte Valaſco *tom.1.alleg.44.n.10.& 12.* in Gallia teſte Rebuffo *ad l.Galliæ tom.1.tit.de litteris obligat.art.11.gloſſa 3.n.15.* in Hiſpania, teſte Couarruuia *pract.qq.c.33.n.1.* & in Regno Neapolitano, teſte Borello *in ſum.omnium dec.tit.44 de cit.n.425.* & ratio eſt; quia huiuſmodi quæſtio facti eſt, & in facto conſiſtit, cuius cognitio ab omni iuris ſpiritualis cognitione remota eſt; & ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenent Salgado *de protect. Regia tom.2. p.4.c.14.num.81.82. & 85.* Pereira *tract.de manu regia in concordatis D. Ioan.1.art.9.n.183.& in concord.1. Regis D.Dinis art. 13.num.62.* Rupelanus *lib.4. inſtit. forenſ.* Francus *dec.329.num.9.* & alij.

[Margin: Suprà hoc quoad habitum ſupr. in Reſ.126. ad fin.6.verſ.an habitus.& in Reſol.127. & inf. in duab. Reſ. ſeqq. & quoad cognitionem de Clericatu in Reſ. 2. huius not. & ſuperius in tr. 2. Reſ.120. §.1. curſim poſt medium.]

2. Sed ego *in tract.1.part.1.reſol.27.de immunitate Eccleſ.* contrariam ſententiam tenui, nec aliter tenendum eſt, & contrarium facientes in excommunicationem incurrunt; & hoc determinatum à Bonif.VIII. *in cap.iudex, de ſent.excom.in 6.* & hanc ſententiam tenent DD. quos citat, & ſequitur doctus Barboſa *vbi infra n.2.* quibus ego addo Cenedum *in qq.Canon.q.4.n.32.* Bellettum *in diſquiſ. cler. p.1.tit. de fauore clericorum perſonali §.14.n.4.* D.Carolum de Graſſis *de effectibus Cleric.effect.1.n.1162.* Bobadillam

in politic.tom.1.lib.2.c.18.n.106. Maſtrillum *p.2.deciſ. 113.num.16.* Martham *de iuriſdict.p.2.c.31. n.16.*Narbonam *in 3.p.recopil.lib.4.tit.1.l.10.gloſſ.23.n.16.*præter illos, quos adduxi *in d.reſol.27.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

3. Ad contrariam verò obſeruantiam, & praxim illorum Regnorum, quam adducunt DD.citati,reſpondet Barboſa *in collect.t.3.lib.5.tit.11.c.11.n.3.* id tribuendum alicui ſpeciali Summi Pontificis priuilegio, quod ſi adeſt, videant illi ad quos ſpectat.

RESOL. CXXIX.

An iudex laicus poſſit cognoſcere,vtrum Clericus veſte Clericali amictus ſit, vt gaudeat priuilegio fori? Ex part.3.tract.1.Reſ.10.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſup. in Reſ. 126. ad lin. 6. verſ. an habitus. & in Reſ. 127. & 128.

§.1. ALiqui Iuriſconſulti affirmatiuè reſpondent, & nouiſſimè inter illos ita fuiſſe iudicatũ teſtatur Paponius *lib.1.tit.5.arreſt.4.*vbi ſic aſſerit. Iudex laicus cognoſcere de proprietate tonſuræ non poteſt,& tamen cognoſcere poteſt vtrùm veſtes quibus Clericus veſtitus reperitur,conuenientes ſint,an aduerſæ eius profeſſioni;huiuſmodi quippe cognitio ſæcularis eſt, provt fuit iudicatum *arreſt.*1384. Ita ille

2. Sed hæc opinio eſt contra communem,vt docet Bellettus *diſquiſ.cler.tit.3. §.14. n.4.* & nouiſſimè illam refellit Barboſa *in collecta.t.3. lib.5.tit.11.c.12. n.2.*citans Farinac. *in praxi crim.q.*8.*nu.*34. & patet *ex c.ſi iudex de ſent.excomm.in 6.*ſed de hac quæſtione vide me ipſum *in reſol.27. tr.2. part.1.* Nec valet dicere, quòd in aliquibus Regnis ita à iudicibus laicis obſeruatur, nam reſpondetur forſitan id facere ex priuilegio Summi Pontificis.

RESOL. CXXX.

An cognitio de habitu Clericali ſpectet ad iudicem laicum? Ex part.4.tract.1.Reſ.5.

Sup hoc ſuprà in Reſ 126.ad lin. 6. & verſ. an habitus.& in Reſ.127. 128. & 129.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam præter DD. quos adduxi *in part.1.tr.2.reſol.27.& p.3. tract.1. reſol.15.* tenet nouiſſimè iterum Pereira *de manu Regia part.2.cap.44.num.3.*putant enim per *cap.ſi iudex, de ſentent.excommunic.in 6.* non eſſe licitum laicis cognoſcere quæſtionem iuris circa Clericos; ſecus, quoad quæſtionem facti, vt eſt cognitio de habitu clericali; & addit Pereira *de bigamia, de tonſura, & aliis conditionibus requiſitis à Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap.6.*Vide etiam nouiſſimè Ioannem Honorium *in compend.iuris Canonici lib.3.tit.1.n.15.*qui etiam hanc ſententiam tenet.

2. Sed ego *locis citatis* contrarium docui,& nunc iterum doceo,præter Doctores, quos *vbi ſuprà* citaui,tenet hanc opinionem Duardus *in Bull.Cœn.lib.2. can.19.quæſt.8.num.19.* Molina *de iuſt. tract.3. diſp. 49.num.11.* Gauantus *in enchiridio Epiſc.ver.fori priuilegium,n.32.*Sanchez *in opuſc.tom.2.lib.6.c.1.dub.1. num.16.* Caſtrus Palaus *in opere morali tom.2. diſp. vnica, punct.4.num.7.*Melchior Lotherius *de re beneficiaria lib.3.quæſt.36.n.69.* Scaccia *de iudiciis lib.1. cap.11.num.8.* Menochius *de præſumption. lib.6.q.76. num.341.* Genuenſis *in praxi c.38.n.6.in fine.*Ambroſinus *de immunit.Eccleſ.cap.23. num.15.* Bonacina *in Bull.Cœn.diſp.1.quæſt.16.ſect.1.punct.6. nu.31.*Rolandus à Valle *lib.1.conſ.4.num.33.*Suarez de Paz *in praxi tom.2. præl. 2. num.9.* Nauarrus *in cap.nouit.de iudic.notab.66.num.44.* Gratianus *in diſceptation.forenſ. tom.1.c.190.n.15.*& alij penes ipſos.Nam ſi cognitio, an ſit Clericus,per dictum *c. ſi iudex*,ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum, non video cur cognitio de habitu non ſpectet ad eumdem,cùm vtraque cognitio tendat ad idem. Et licèt ſit controuerſia de facto,eſt tamen de quodam facto ſpirituali, ſcilicet Ordinis, ad ipſúmque pertinens. Item in iure Canonico ſtatuitur Clericum fori priuilegio gaudere,ſi habitum & tonſuram deferat.Ergo ad iudicem Eccleſiaſticum pertinet,& non ad ſæcularem,decidere quis dicatur tonſuram & habitum deferre. Deinde ad Epiſcopum pertinet habitum à Clericis deferendum præſcribere; ergo ad eumdem etiam ſpectat cognoſcere an habitus ſit clericalis.Vnde affirmatiuam ſententiam falſam eſſe,& ſacris Canonibus contrariam,docuit Paramus *in reſponſ.1.pro iuriſdict.ſancti officij,c.4.n.2.*& Franciſcus *quæſt.8.num.34.* & ideo noſtram opinionem non ſolùm tenuit ſacra Rota Romana *dec.202. de ſent.excommun.in nouis;* ſed illam determinauit ſacra Eminentiſſimorum Cardinalium Congregatio *die 11. Iulij anno* 1595. Vnde neſcio quomodo aduerſarij affirmatiuam ſententiam tueantur, cùm eorum opinio ſit contra communem Doctorũ opinionem, contra ſacram Rotam Romanam, & contra ſacram congregationem Cardinalium.

RESOL. CXXXI.

An iudex laicus poſſit punire Clericum, qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum patratum, intentione ſubtrahendi ſe à ſæculari poteſtate?

Et notatur in tali caſu non poſſe iudicem laicum talem Clericum ordinatum in fraudem punire quoad pœnam corporalem, ſed tantum quoad pœnam pecuniariam & confiſcationem bonorum, quamuis hoc non careat difficultate, quia exempta perſona non poteſt in rebus moleſtari. Ex par.1.tract.2.Reſ.27.alias 26.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam communiter docent Doctores vt Molin.*de iuſt.tom.4.tr. 3.diſp.49.n.21.*& alij penes Ambroſinum *de immun. Eccleſ.c.19.n.5.* Menochium *de præſumpt.lib.6. q.76. num.35.*Guttierrez *pract.qq.lib.1. q.5.*Ceuallos *tr.de cognit.per viam viol.p.2.q.44.n.7.*

Sup. hoc Reſ. ſeq. infrà ex doctrina Reſ. 164. §. 1. in alia ſ[illegible] eius no[illegible]

2. Sed non reticebo,contrariam ſententiam docere Bonacinam *de legib.diſp.10.q.2.punct.1.§.1.n.16.* & Epiſcopum Iſernienſem M.Anton.Genuenſem *in pr. c.8.n.5.* vbi ſic ait: [Verior mihi ſemper viſa fuit illa opinio,quòd Iudex ſæcularis non poteſt procedere,nec in cauſa criminali,nec in cauſa ciuili,contra laicum conuentum,poſteà effectum Clericum:quoniam ſi confugiens ad Eccleſiam poſt delictum animo fraudandi Curiam ſæcularem,gaudet immunitate,quamuis remaneat laicus,& ad tempus in ea moretur;multò magis gaudere debet,qui perſonam ſuã per ordinis ſuſceptionem Deo conſecrat,vt illi perpetuò famuletur.]Ita ille:quod etiã probat *ex text. in l.qui cum vno.§.reus ff. de re milit.*vbi videtur caſus expreſſus:nã reus capitalis criminis accuſatus,ſi efficiatur miles,non remittitur;ſed à Iudice militiæ iudicandus eſt:multò magis id procedere dicendum erit in effecto milite cœleſti.Facit etiam Concilium Tridentinum *cap. 4. ſeſſ. 23. de reform.* dum prohibet Epiſcopis ordinare illos qui fraude, vt fugiant iudicium ſæculare, Ordines ſuſcipiunt: quæ quidem prohibitio fruſtrà fuiſſet facta, ſi fraus illos à laica poteſtate non eximeret. Neque obſtat,quòd ſi talis ſententia eſſet vera, multi in perniciem reipublicæ & eius fraudem, vt euitarent pœnam vltimi ſupplicij, ordinarentur: nam reſpondeo,quòd ſatis à ſacris Canonibus fuit prouiſum,& præcipuè à ſacro Concilio Tridentino,vt Epiſcopi prædictos non ordinent, niſi ſubtiliter ſcrutando mores,& vitam; & in ſpecie præcipit non ordinari eos,qui ſæculare

lare iudicium fugiendi animo, & fraude, ordinari veniunt.

3. Notandum eſt verò, quòd ſtando in prima ſententia, DD. citati aſſerunt, non poſſe iudicem laï cum talem Clericum ordinatum in fraudem punire quoad pœnam corporalem; ſed tantum ad pœnam pecuniariam; confiſcationem bonorum. Ita Bellettus *in diſquiſ.cler.p.1.tit.3.§.4.num.3.* qui citat octodecim Doctores. Petrus Cenedo *in collect.iur.can.part.1. collect.3. num.13.* & alij penes ipſum. Molina *tract.3. diſp.49. n.22.* & Bonacina *vbi ſuprà.* Sed hoc etiam diſplicet Genuenſi loco citato: quia, vt *ſuprà* etiam ſæpè dictum eſt, Canones determinant in ſpecie, vt exempta perſona Clerici, non poſſit in rebus moleſtari, ne per vnum viam concedatur, quod per aliam denegatur. Et ita habetur *in c.vnic.de cleric.coniug.in.6.* Sed circa præſentem quæſtionem vide etiam Laymã. *in Theol.mor.lib.4.tract.9 c.4.n.13.& ſeq.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.1. cap.15.n.17.* refellentes quandam ſententiam Couarr.& Iulij Clari.

S. in Reſ. quæ hic eſt ſupra 66. & in cæteris alii eius ann.vlt.

RESOL. CXXXII.

An qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum animo ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, gaudeat priuilegio fori?

Et ſi quis dicat ſe ſuſcepiſſe habitum Clericalem ex vi voti, an ipſius iuramento ſtandum ſit? Ex part.3. tract. 1. Reſol.67.

§.1. DE hac quæſtione olim mihi magna controuerſia fuit cum quodam ſupremo miniſtro: Regio, & afirmatiuam ſententiam ipſe docui *in tract. de immun. eccleſ. reſ.26.* & nunc iterum doceo quia dici poteſt iſtum vti iure ſuo, aſſumendo ſtatũ clericalẽ, qui licèt illum aſſumpſerit hac intentione, non videtur priuari ipſo facto priuilegio clericali, licèt fortaſſe dignus ſit qui tali priuilegio priuetur, & ita hanc ſententiam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.4 c.15.n.17.* & iterum Bonac. *in Bull Cœn.tom. 3.diſp.1.q.16. ſect.1.p 5.n.9.* quidquid etiam in contrarium aſſerant DD. quos citaui *in d.reſ.* quibus nunc addo Zerolam *ver. Clericus n.6.* Iulium Clarum *q.36. n.38.* & eius additionatorem *ibid.lit. G.* & alios penes ipſos. Sed ſi aliquis vellet ſtare in opinione negatiua, dicendum eſt in negantem incumbere onus probandi ſtatum clericalem aſſumptum fuiſſe per fraudem; quomodo autem id probetur, vide Maſcardum *tom.1. concl. 15.* Gabrielem *in comm. opin. tit. de præſump. concl.13.n.2.* Ambroſinum *de immun.cap.19.* Duardum *in Bull. Cœ. lib.2.can. 15. q. 11.* Martam *de iur.par.4. caſ. 176.*, & alios penes ipſos.

Quæ hic eſt R. antecedentis, & in ... §. eius ... næ an...

2. Si autem quis dicat ſe ſuſcepiſſe habitum clericalem ex vi voti, an ipſius iuramento ſtandum ſit, negat Farinacius *tit. de Inquiſ.q.8. n. 114.* & alij; ſed affirmat Decianus, & alij penes Ambroſinum 11. quibus ego addo Hieronymum Rodriquez *in compen.qq. Regul. reſol. 101.n.9.*

RESOL. CXXXIII.

In Diœceſi volentes ad Ordines promoueri prius adſcribuntur Eccleſiæ Cathredali, & per annum geſtant habitum Clericalem inſeruiendo eidem Eccleſiæ, prout faciunt Clerici iam ordinati: quæritur, an in dicto anno gaudeant priuilegio fori?

Et an omnes ſeruientes Eccleſiis, gaudeant priuilegio fori, maxime Sthòlares addiſcentes & ſeruientes Eccleſiæ? Ex part. 6. tract.1. Reſol. 36.

§.1. NEgatiuè reſpondet Bonacina *tom.2.diſp. 10. quæſt.2. §.2. n.2.* Suarez *contra Regem Angliæ lib.4 cap. 29. n.9.* Gambacurta *de immun.lib. 7. cap.1. n. 7.* Reginal. *tom. 1.lib.9.c. 23.n.354.* & alij. Probat Bonacina hanc ſententiam. Primò, quia tales non gaudent priuilegio Canonis, ergo neque gaudere debent priuilegio fori. Secundò quia in Concilio Tridentino non ſolùm, vt quis gaudeat priuilegio fori; præſcribitur ei delatio habitus, ſed etiam tonſuræ. Tertio quia ſupradicti non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. Supr.hoc in Reſ.ſeq.

2. Verùm ego affirmatiuæ ſententiæ tanquam magis Eccleſiæ fauorabili libenter adhæreo, quam tuetur Decianus, quem citant & ſequuntur Ambroſinus *de immun.c.22.n. 6.* & Farinac *in Praxi Crim.q. 8.n.5.* quibus ego addo Bellettum. *in diſquiſit.Cleric. titul.de fauore Cleric.perſonali §.2.n.2.* Barboſam *de iur. Eccleſ.lib.1.c.3.§.2.n.52.* & alios penes ipſos aſſerentes priuilegium fori extendendum eſſe ad ſeruientes Eccleſiis. Et probant hanc ſententiam *ex c.2. de foro compet.* vbi ſic habetur. Nullus iudicum neque Preſbyterum, neque Diaconum, aut Clericum vllum, aut minores Eccleſiæ ſine permiſſu Pontificis per ſe diſtringere, aut condemnare præſumat. Vbi gloſſ. per minores Eccleſiæ intelligit ſeruientes deputatos ad eius obſequium.

3. Nec obſtat dicere cum Gambacurta & Reginaldo vbi ſuprà, quòd text. *in dicto. cap. 2.* intelligendus eſt de illis, qui ſunt perpetuò adſtricti ſeruitio Eccleſiæ: nam hoc gratis dicitur: cùm enim inſeruientes Eccleſiæ priuilegio fori decorentur, non in gratiam propriæ perſonæ, ſed in gratiam ipſius Eccleſiæ, vt patet *ex dicto cap. de for. compet. & ex cap. Eccleſiarum ſeruos 12.quæſt.1.* Sequitur, quòd qualitas perpetuitatis non poſſit eſſe conſiderabilis, vt ſine illa inſeruientes non debeant gaudere immunitatibus: pro tempore enim, quo inſeruiunt famuli temporales, eodem modò inſeruiunt reſpectu illius temporis, quo perpetui reſpectu perpetuitatis: neque enim perpetuitas imprimit characterem prout Clericatus, cuius ratione non poſſint perpetui conueniri coram iudice Laico: ſed ideò conueniri non poſſunt, quia Eccleſiæ inſeruiunt, quæ qualitas ſeruitij ita cadit in temporario, prout in perpetuo. Cùm igitur ſeruire non importet neceſſariò actum perpetuum, cùm ad tempus quis poſſit inſeruire; & reſpectu illius temporis eadem ſit vtilitas Eccleſiæ, pro qua inductum fuit priuilegium, ratione ſerui temporarij, quæ eſt ratione ſerui perpetui, Ergo cùm vt Eccleſia ſeruitium conſequatur, dum effectualiter famulus inſeruit, non ſit neceſſe, vt addictio ſit perpetua, in conſequens per neceſſe ſequitur, quòd exemptio, quæ eſt conceſſa intuitu ſeruitij Eccleſiæ, non ſit conceſſa intuitu perpetuitatis: & ſic quòd perpetuitas, vel temporalitas non poteſt aliquid importare, vt ex ea concludatur exemptio. Et ita hanc ſententiam Gambacurtæ & Reginaldi de ſeruis perpetuis & temporariis optimè refellit Hiſpania Narbona *in recopilat.part.3.lib.4.titul.1. leg. 20.* Gloſſ.1. *num. 27.* & alij.

4. Nec ſecundò obſtat dicere cum Suarez. *n. 11.* textum *in dicto cap. 2.* intelligendum eſſe de ſeruientibus Eccleſiæ non omninò Laicis, ſed habentibus ſaltem primam tonſuram, nam hoc etiam gratis dicitur. Et miror alioquin virum doctiſſimum hæc dixiſſe, nam ante Concilium Tridentinum omnis Clericus etiã primæ tonſuræ ſine ſeruitio Eccleſiæ gaudebat priuilegio fori, vt late & doctè more ſuo probat Thomas Vallaſcus Luſitanus *tom.1.alleg.10.n.12. & 13.* Ergo nullum priuilegium haberent ſeruientes Eccleſiis virtute *dict.cap.2.de foro compet.* Sed vt vult

Suarez, Clerici eſſe deberent: nam Clerici etiam non deſeruiendo Eccleſiæ tunc, vt dictum eſt, priuilegio fori gaudebant.

5. Dicendum eſt igitur abſolutè ſeruientes Eccleſiis gaudere priuilegio fori, & maximè in caſu noſtro, cùm deſeruiant in habitu Clericali & in ordine vt ad Minores promoueantur. Vnde hanc ſententiam videtur ſatis firmare Siculus noſter Barbat. *in dicto c. 2. de foro compet. n. 29.* vbi ſic ait. In Gloſſa quæritur, quid comprehendatur appellatione minorum Eccleſiæ, qui non poſſunt diſtringi, aut condemnari à iudice Laico. Reſpondet, quòd ſunt ſcholares, vel ſeruientes Eccleſiæ deputati ad eius obſequium: quia illi eodem priuilegio gaudere debent 12. *quæſt.* 2. *cap. Eccleſiarum ſeruos*: habuit fortè reſpectum ad quaſdam Eccleſias, maximè in Alemania, vbi ſunt ſcholares addiſcentes, & ſeruientes Eccleſiæ: ſimile habetur *in cap. 1. de celebrat. Miſſar.* Veniunt etiam ſeruientes ipſi Eccleſiæ, ſi ad obſequium eius deputati ſunt. & ſic non ſufficit ſeruire Eccleſiæ, ſed oportet deputatum eſſe ad eius obſequium. Vidi ego ſæpenumero fornarium meum ſeruientem Eccleſiæ in Miſſa, vt propter hoc non gaudeat priuilegio Eccleſiæ, quia ad illud ſeruitium non eſt deputatus. Sed Vincentius videtur intelligere in iunioribus deputatis Eccleſiæ obſequio, vt adueniente ætate promoueantur ad Ordines. Hucvſque Barbatia, cuius vltima verba mirificè faciunt pro caſu noſtro, & ea quoque, quæ addit poſtea *num.* 33.

6. Reſtat modò reſpondere ad argumenta Bonacinæ in principio poſita. Et ad primum, quòd iſti Eccleſiæ ſeruientes non gaudent priuilegio Canonis; ergo neque gaudere debent priuilegio fori. Reſpondeo negando conſequentiam: nã familia Laica Epiſcopi, vt iteratis vicibus declarauit Sacra Congregatio; & ego ſatis firmaui ex communi Doctorum ſententia in Apologetica diſceptatione contra Moſcoſum *reſolut.* 2. gaudet priuilegio fori, & tamen non gaudet priuilegio Canonis. Valet quidem argumentum, vt obſeruat Suarez *contra Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 29. *num.* 7. Layman *lib.* 3. *tract.* 9. *cap.* 7. *num.* 1. & me citato Ambroſius Machin. *vbi infra artic.* 4. *n.* 37. valet inquam, argumentum, gaudet quis priuilegio Canonis; ergo gaudebit priuilegio fori, ſed non è conuerſo.

Quæ hîc eſt infra in tr. 8. Reſol. etiam 2. §. 1. poſt medium, à verſ. An familia Epiſcopi. & ſeq. & in Reſol. not. ſeq & aliis earum annotat.

7 Ad ſecundum. Quòd ex Concilio Tridentin, o vt quis gaudeat priuilegio fori, debet non ſolùm geſtare habitum, ſed tonſuram. Reſpondeo, quòd Concilium, vt legentibus patet, loquitur de priuilegio fori, quo debent gaudere Clerici, vt Clerici: non de priuilegio, quod aliis competit ex alio capite. Et ideò Concilium aſſerit. Nullus Clericus prima tonſura initiatus, &c. Vnde Stephanus Bauny Auctor parum fauens Eccleſiaſticæ immunitati, licèt alioquin vir doctus & eruditus in Theolog. Moral. *tom.* 1. *tract.* 11. *quæſt.* 37. & alij quos ad ſatietatem adduxi *in dict. diſceptatione Apologetica, reſolut.* 8. mordicùs hanc ſententiam tenent.

Quæ hic eſt infra in tr. 8. Reſ. 8. & in Reſol §. & verſ. annot. præteritæ, & infr. in Reſ. 182. & in cæteris aliis eius primæ annot.

8. Ad tertium argumentum, quòd dicti ſeruientes non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ; Reſpondeo hoc eſſe verum, ſed non ſequitur. Ergo non gaudent priuilegio fori: quia, vt dictum eſt, hoc priuilegium illis nõ datur à ſacris Canonibus intuitu perſonarum ſed ratione ſolius vtilitatis Eccleſiæ: ſicut ſeruientes Epiſcopis non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & tamen gaudent priuilegio fori. Vnde non deſinam hic apponere verba Ambroſij Machin. *in allegat. pro iuriſd. Ordinum militarium articul.* 6. *num.* 58. vbi ſic ait. [Muy differente razon es de los Clerigos à los de la familia del Obiſpo que gozan del fuero, y no del Canon: porque el fundamento de gozarle no es el miſmo pues no ſe les da como à perſonas Eccleſiaſticas, ſi no como a familiares del Obiſpo, à quien el derecho le da.) Hæc ille; quæ indiuidualiter deſeruiunt pro caſu noſtro: & pro reſponſione ad omnia argumenta Bonacinæ. Cõtra quem etiã facit * caſus vxoris Clerici coniugati, vt me citato docet nouiſſimè Merolla *tom.* 3. *diſputat.* 6. *cap.* 3. *num.* 52. & ego addo, vxores Equitum Diui Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ; quas certum eſt non gaudere priuilegio Canonis, neque eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & tamen gaudent priuilegio fori: vt inter alios nouiſſimè ſolidè probat eruditus Franciſcus de Amaia *in Cod. lib.* 20. *titul.* 39. *n.* 12. *& ſeq.* Ergo idem dicendum eſt de ſeruientibus Eccleſiis, qui licet non gaudeant priuilegio Canonis, neque ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, non ex hoc ſequitur contra Bonacinam non poſſe gaudere priuilegio fori, & maximè in caſu noſtro, vbi tales incedunt cum habitu Clericali, & ſeruiunt Eccleſiis intuitu ſuſcipiendi ordines minores. Et ita ſtando in terminis iuris communis ego probabiliter ſentio, ſaluo ſemper aliorum doctorum virorum meliori iudicio & Sacræ Congregationis immunitatis oraculo.

* Sup. contẽto in hoc verſ. cum eiſdem authoribus & aliis infr. in Reſ. 156. § Probatur primo & in aliis eius annotat. & pro priuilegio Canonis meliùs in to. 5. tr. 2. Reſol. 43. §. Sed an.

RES. OL CXXXIV.

An Clerici inſeruientes verè adſtricti alicui Eccleſiæ, licet primam tonſuram non habeant, gaudeant priuilegio fori?

Et explanatur, quod quamuis Clerici, qui dicuntur, Saluatici, *non gaudent priuilegio Canonis, neque exemptione gabellarum, tamen gaudeant priuilegio fori.* Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 69.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Bonac. *in Bull. Cœn.* 3. *diſp.* 1. *q* 16 *punct.* 3. *n.* 7. quia talis clericus non gaudet priuilegio canonis; ergo neque gaudet priuilegio fori, & hanc ſententiam videtur innuere Reginald. *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 23. *n.* 355. cæteras rationes videbis apud Bonacinam.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & pro priuilegio Canonis lege §. not. ſeq.

2. Sed his non obſtanibus non deſunt Doctores poſt Concilium Tridentinum ſcribentes, qui aſſerunt dictos clericos priuilegio fori gaudere, & ita tenet Bellettus *in diſquiſ. cler. part.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonal.* §. 2. *num.* 2. Ambroſinus *de immun. cap.* 22. *n.* 6. & Decianus *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 2. & ad argumentum quod adducit Bonacina *vbi ſuprà* poſſet aliquis reſpondere; quòd clerici, qui dicuntur *ſaluatici* non gaudent priuilegio canonis, neque exemptione gabellarum, & tamen gaudent priuilegio fori, vt declarauit ſacra Cardinalium Congregatio 10. Kalendas Iunij 1632. cuius verba affert Paulus Squillante *de priuileg. cler. cap.* 7. *dub.* 2. *n.* 4. & Nouarius *de elect. fori q.* 52. *ſub. n.* 13 *ſect.* 2. in vltima impreſſione Neapolitana, ſed circa ſupradictos clericos ſaluaticos multas quæſtiones ſuſcitat nouiſſimè Aloyſius Riccius *in praxi fori eccleſ. tom.* 4. *reſol.* 223. *vſque ad reſol.* 131. lege illum, & non pigebit.

Sup. hoc priuilegio Canonis in to. 5. tr. 2. Reſ. §. vlt.

RESOL. C.

An Clericus incedens cum habitu, & Tonſura ſed non deſeruiens alicui Eccleſiæ, gaudeat priuilegio fori?

Et notatur, quod licentia Epiſcopi deſeruiendi in certa Eccleſia ſufficit, vt obtineatur oretenus; ſed non ſufficit ſeruitium in temporalibus, ſed in ſpiritualibus; & ſufficit, ſi ſeruitium præbeatur alteri Eccleſiæ, quam illi, in qua mandauit Epiſcopus, etiam ſi ſeruiat Capellæ exiſtenti

exiſtenti in Eccleſia, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio eſſet aſſignata.

Et alia circa hoc in textu huius Reſolutionis explanantur; & tandem quæritur obiter, an percutiens Clericum non deferentem habitum, & tonſuram incurrat in excommunicationem Canonis. Si quis, *&c.* Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 35. aliàs 34.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Mar. Antonin. *lib.* 3. *reſolut.* 48. *n.* 14. Sed negatiuam ſententiam docet Bonacina *de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 4. *n.* 10. *&* 15. Ambroſinus *de immunit. Eccleſ. cap.* 17. *num.* 13. Menoch. *tom.* 10. *conſ.* 912. *n.* 27. *&* alij. Et ratio eſt: quia, vt *ſuprà* diximus, Concilium loquitur copulatiuè, videlicet, Clericus deferat habitum, & tonſuram, & alicui Eccleſiæ deſeruiat.

2. Notandum eſt tamen, quod dicta licentia Epiſcopi deſeruiendi in certa Eccleſia, ſufficit, vt obtineatur ore tenus; nec ſufficit, vt bis, vel ter tales Clericus deſeruiat: quia verba Concilij requirunt actum perſeuerantiuum. Verùm tamen eſt, quòd verba Concilij non ſunt intelligenda ita literaliter, & rigidè, id eſt, pro omni tempore; ſed pro maiori parte ipſius, Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem teſtatur Riccius *p.* 4. *deciſ.* 154. *n.* 5. & Capiblanc. *in tract. de offic. Bar. pragm.* 8 *p.* 3. *n.* 30. cum Gratiano *in diſcept. tom.* 3. *c.* 440. *n.* 6. Vnde ſi aliquo impedimento fuerit dictum ſeruitium interpellatum gaudebit vtique Clericus priuilegio fori: & ſufficit, ſi ante menſem, quo perpetratum fuit delictum, inueniatur dictum ſeruitium præſtitiſſe, licèt Concilium loquatur de præſenti, ibi: *Inſeruit.* & ibi: *Verſetur.* nam dicta verba intelligenda ſunt moraliter Et tandem nota, quòd ſupradicta verba intelligenda ſunt de ſeruitio ſpirituali, & non ſufficit ſeruitium in temporalibus, & aliqui addunt, non ſufficere ſeruitium, ſi præbeatur alteri Eccleſiæ, quàm illi, in qua mandauit Epiſcopus.

3. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam docet Capiblancus *vbi ſup. num.* 33. & Riccius *part.* 4 *deciſ.* 111 *num.* 5. vbi ita declaràſſe Sacram Cardinalium Congregationem teſtantur. Et ita conſuluiſſe noſtrum doctiſſimum Aponte, notauit Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quaranta, verb. habitum Clericorum,* quòd aſſerit, etiam procedere, ſi dictus Clericus deſeruiret Capellæ exiſtenti in Eccleſia, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum, pro Oratorio eſſet aſſignata. Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem obſeruat Riccius *p.* 4. *deciſ.* 154. *num.* 2.

4. Sed hæc dicta ſufficiant circa exemptionem Clericorum in minoribus à iuriſdictione laicali, & intelligentiam verborum Concilij Tridentini, circa quæ hoc vnum addam, hic Concilium loqui tantùm de priuilegio fori, & non Canonis: & ideò percutiens Clericum non deferentem habitum, & tonſuram, incurrit in excommunicationem Canonis, *Si quis.* Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem, teſtatur Gonzales *in regul. Cancell. Gloſſ.* 5. §. 5. *n.* 7. & docet Bellettus *in diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit.* 3. §. 8. *n.* 59. Vnde cautè legendi ſunt Azeued. *de exeq. mand. p.* 1. *c.* 22. *n.* 12. & Menoch. *lib.* 6. *de præſumpt.* 76. *n.* 12. aſſerentes, non incurrere in excommunicationem illum, qui percutit Clericum repertum in habitu laicali. Sed ad alias circa immunitatem Eccleſiaſticam quæſtiones deueniamus.

RESOL. CXXXVI.

An Clericus in Minoribus amittat priuilegium fori, ſi non deſeruiat Eccleſiæ ad certum miniſterium, ex Epiſcopi mandato?

Et an ſufficiat, quod Clericus inſeruiat in Diuinis etiam alteri Eccleſiæ, quam illi, cui fuit per Epiſcopum adſcriptus?

Et quid, ſi deſeruiat alicui Eccleſiæ etiam ſi hoc non faciat de mandato Epiſcopi? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 2.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Reg. part.* 2. *cap.* 26. *num.* 7. vbi ſic ait. An autem affixatio, vel deputatio facta in ipſiſmet chartis Ordinum, dum dicit, eùmque ſuæ parochiæ affiximus, ſufficiat? dubitatum eſt in Senatu, & non ſine fundamẽto, videtur enim quod in caſu requiratur ſpecialis Epiſcopi affixatio ad certum miniſteriũ in Eccleſia obeundum, non verò generalis, ſîcque iudicauimus viſa forma ſacri Concilij. Sic ille.

2. Sed negatiua ſententia vera eſt, vt praxis demonſtrat, & ideo DD. quos ego citaui *in part.* 1. *tr.* 2. *reſol.* 34. aſſerunt abſolutè, Clericos minores gaudere priuilegio fori, ſi deſeruiunt alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, nec vllam faciunt mentionem de affixatione ſpeciali ad certum miniſterium: quod manifeſtiùs apparet ex illa doctrina, quòd Clericus ſi deſeruiat alicui Eccleſiæ, etiamſi hoc non faciat de mãdato Epiſcopi, gaudet priuilegio fori, & ita tenet & obſeruat determinaſſe ſacram Cardinalium Congregationem *die* 29. *Iunij* 1628. Sellius *in ſelect. can. cap.* 18. *num.* 22. Idem etiam teſtatur Franciſc. Capiblanc. *de offic. Baron pragm.* 8. *part.* 3. *num.* 32. Riccius *part.* 4. *deciſ.* 111. *n.* 5. Marius Antonin. *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 48. Riciullus *de iure perſonarum,* &c. *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 15. Quaranta *in ſum. Bull. ver. habitus clericalis,* & Nouarius *in iure Pontificio tit. de foro compet. concl* 6. aliàs 92. *n.* 5. vbi ſic ait. Sufficit quòd Clericus inſeruiat diuinis etiam alteri Eccleſiæ, quàm illi cui fuit per Epiſcopũ adſcriptus, vt declarauit ſacra Cardinalium Congregatio, & deciſum refert Riccius *in curia Archiep. Neapol.* inferens ex hoc hodie adſcriptionem in Eccleſia de mandato Epiſcopi non eſſe neceſſariam, ſed ſufficere quòd realiter fiat ſeruitium, in diuinis; & meritò quidem, cùm ad id Concilium habuerit mentem, & ita obtinui in magna curia Vicariæ in fauorem Clerici Dominici Port, qui fuit remiſſus ad curiam Archiepiſcopalem, probato ſeruitio in diuinis, licèt non fuiſſet aſſignatum à ſuo Epiſcopo; hæc Nouarius, quæ à fortiori militant aduersùs ſententiam Pereiræ Vnde non eſt audiendus Barboſa *de poteſtate Epiſc. part.* 2. *alleg.* 12. *n.* 14. Bonac. *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *quæſt.* 16 *ſect.* 1. *punct.* 6. *n.* 34. & Carol. de Graſſis *effect.* 1. *n* 170. aſſerentes Clericum inſeruientem alteri Eccleſiæ, quàm illi, cui Epiſcopus inſeruire præcepit, non gaudere priuilegio fori: nam contrarium, vt dixi, declarauit ſacra Cardinaliũ Congregatio, quam, me etiam citato, adducit nouiſſimè Anton. de Marinis *quotidian. reſolut. c.* 58. *n.* 11. & Paulus Squillante *de priuileg. cap.* 7. *dub.* 1. *n.* 13. & ideo contra Pereiram non eſt ab hac ſententia recedendum, quam denique mutans opinionem, etiam me citato, tenet Barboſa *de iure Pontificio lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 35.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, ſed lege etiam aliã eius primæ annot.

Supr. hoc in Reſ. ſeq. §. vlt in fine.

Supra hoc inferius in hac ipſamet Reſ. à verſ. Vide. & in alia Reſol. eius nõ. Et pro adſcriptione contenta in hoc textu in Reſ ſeq. in principio §. vlt.

Sup. hoc ſupr. ante medium huius §. verſ. Sufficit. & in Reſol. præterita § 2. in fin. & ſeq.

RESOL. CXXXVII.

An Clericus deſeruiens Eccleſiæ ex licentia obtenta à vicario Epiſcopi, gaudeat priuilegio fori?

Et an adſcriptio in Eccleſia hodie non ſit neceſſaria de mandato Epiſcopi, ſed ſufficiat, quod realiter fiat, ſeruitium in diuinis?

Ex quo infertur Clericum in Minoribus conſtitutum & habitum, & tonſuram deferentem, & Eccleſiæ deſeruientem

ſeruientem non tamen de mandato Epiſcopi gaude & priuilegio fori. Ex p.9.tract.6.& Miſc.1.Reſ.6.

§.1. NOua, curioſa, & practicabilis quæſtio, & ad illam negatiuè reſpondet Regens D. Franciſcus de Vico *in legib.& Pragmaticis Regni Sardiniæ, tom.1.tit.7.cap.13.num.*8.vbi ſic ait: [Quæro, an licentia, de qua, *in d.cap. Nullus.* Concil. Trid. *ſeſſ.*23. ab alio, quàm Epiſcopo dari poſſit Clericis ad effectum ſtudiendi, vel inſeruiendi alicui Eccleſiæ:& dic,quòd non, ex *infra* notandis. Primò,quia ex eodem Concil. apparet,fuiſſe hanc cognitionem Epiſcopo delegatam, & conſequenter, non poteſt in ea ſe intromittere illius Vicarius, ex notatis à Federico de Sen.*in conſ.*130.*in fin.verſ.Poteſt dici.*

2. Secundò, quia, quoties alicui aliquid committitur,debet per nominatum in commiſſione, & non per alium exequi. Ita Bald. *in conſ.*123.*in fin.lib.*5.& cùm conceſſio huiuſmodi licentiæ ſit Epiſcopo commiſſa,non debet ab alio exequi ex doctrina Bald.*vbi ſuprà:* quod multò fortiùs procedit in caſu præſenti, in quo videtur electa induſtria Epiſcopi,& non ſui Vicarij, nec alterius miniſtri. Felinus *in cap.fin.§.Eſt autem,num.*4 tum maximè,quia ſummus in executione facti.Berous *in cap.Quoniam.* Abbas *in fin.de offic.delegat.*in quo datur forma, quòd licentia ſit Epiſcopi, quæ nullatenus omitti poteſt,per notata à Maſcard. *verb. Electa perſona induſtria, concl.*594.*num.*1.5.*&* 6. vt communiter.DD.

3. Tandem, quia in diſpoſitione *d. cap. Nullus.* fuit præcipuè habita ratio dignitatis Epiſcopalis,& vbicunque fundatur actus in nomine appellatiuo,in fauorem illius tantùm factus intelligitur, *l. Turpia. §.fin.*& *l.Seruus.§.fin.ff. de legat.*1.*l. Annua, §.Attia, ff de annuis legat* Signorol.*conſ.*90 *col.*6. *poſt medium.* Crauet.vbi plures *in conſ.*507.*num.*10.Vide Menoch. *de arbitrar. lib.*4. *concl.*121.] Hucuſque Regens de Vico, cuius ſententiam ante ipſum docuerat Petrus de Vrries *in otio æſtiuo,part.*2. *num.*363. vbi ita aſſerit: & ad ſuprapoſitam reſolutionem redeundo,illam ex ſuperioribus ampliabis. Primò,vt, ſcilicet procedat,etiamſi adſcriptio ad Eccleſiam facta fuerit per Vicarium Epiſcopi: quoniam, nec adhuc eo caſu cenſebitur adimpletum dictum requiſitum. Et ratio eſt: quia, cùm textus *in d.cap.*6.Concil.Trident. inducat formam, vt *ſuprà* reſolutum eſt, non dicetur adimpleta per æquipollens,id eſt,per mandatum,ſeu adſcriptionem Vicarij,cum ſit certum in iure, quòd forma legis non poteſt per æquipollens adimpleri. Gloſſ,*verb.Tertiò.in Clement.*1.*de vit.& honeſt. Cleric.* Tiraquell.*de retract.lignag.§.*1.*gloſſ.*21.*num.*11. Boër. *deciſ.*1. *num*44. cum aliis adductis per Medic.vt refertur *tom.*1.*reg.iur.lib.*1.*verb.Æquipollens non ſufficit.* Ludouicus Molina *de Hiſpan.primogen.lib.*2.*c.*6 *n.*37. Ioan.Guttier. *in repet.l. Nemo poteſt. num.*114. *ff.de leg.*1.Guillelm. Benedict. *d.verb.in eodem. teſtament. num.*7. Ouid.de Amic. *de iure emphyt.quæſt.*1. *num.*2. Gaball. *Milleloq.*375. *part.* Eſcobar. *de ratiocin. c.*33. *num.*12.& ſic adſcriptio ad Eccleſiam, in ſupradicta ſpecie,neceſſariò eſt facienda per ipſum Epiſcopum. Ita Vrries.

Supr. hoc in tom. 7. tr.2. ex Reſ.vnica §.1.

4. Sed ego affirmatiuam ſententiam teneo:nam appellatione Epiſcopi venit Vicarius: & patet ex Concil.Trident.*ſeſſ.*24.*cap.*6.*de reform.*vbi, cùm voluit Vicarium excludere,expreſſit dicens: *Eis tantùm non eorum Vicariis,ſit permiſſum.* Item, in eodem Trident *ſeſſ.*25.*cap.*3.*de reform.*dicitur, ſolos Epiſcopos poſſe concedere litteras excommunicationis,pro rebus ablatis: & tamen id poſſe Vicarios generales,ac nomine Epiſcoporum comprehendi certum eſt. Et hanc opinionem tenent Suar. *tom.*5.*in* 3.*part.diſp.*7. *ſect.*3.*num.*10. Sanchez *lib.*3. *de matrim. diſputat.*19. *num.*16 Henriquez *lib.*11.*cap.*5. *num* 5.Garzias *de benef.part.*5.*cap.*8. *num.*52. Stephan. Grat. *diſcept. forenſ.tom.* 1.& alij.

5. Confirmantur ſupradicta à fortiori, ex doctrina Riccij *part.*4.*decij.*111.*num.*5. & aliorum aſſentium, adſcriptionem in Eccleſia hodie non eſſe neceſſariam de mandato Epiſcopi;ſed ſufficere,quòd realiter fiat ſeruitium in diuinis. Et ideò,teſte Barboſa *in Concilium Tridentinum.ſeſſ.*23.*cap.*6.*num.*32.Sacra Congregatio declarauit *in vna Valentina,* 29. *Iunij* 1628.Clericum in minoribus conſtitutum Eccleſiæ deſeruientem non tamen ex mandato Epiſcopi, habitum, & tonſuram deferentem,gaudere priuilegio fori. Quod etiam, me citato, docet Garzias *in tract.*1.*difficult.*3.*punct.*1.*nu.*10.

Sup. hac ac ſcriptione i Reſ.prætéri ta §. vlt.po medium.

Sup. hoc ib dem, in d cto §. paul poſt init.

RESOL. CXXXVIII.

An Clerici Minores, vt gaudeant priuilegio fori debeant in Dominicis diebus cum ſuperpelliceo Diuinis intereſſe? Ex p.4.tr.1.Reſ.88.

§.1. HÆc quæſtio à nobis poſita eſt per quādam pragmaticam huius Regni, quam citat & ſequitur Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto,cent.*1.*quæſt.*65.*num.*29.in qua ſtatuitur, vt Clerici volentes gaudere priuilegio clericali, debeant per Regnum perſeueranter incedere cum clericali habitu & tonſura, atque diuinis officiis quibuſlibet diebus Dominicis, & feſtiuis, horis congruis, cum ſuperpelliceo perſonaliter intereſſe.

2. Sed quòd Clericus, vt gaudeat priuilegio Fori debeat ſeruire ſingulis diebus Dominicis,& feſtiuis, cum ſuperpelliceo diuinis Officiis, falſum eſt.Nam Concil.Tridentinum *ſeſſ.*23. *cap.*6. ſtatuens vt Clerici debeant deſeruire alicui Eccleſiæ, non eſt intelligendum ita liberaliter & rigidè, id eſt, pro omni tempore,ſed pro maiori parte ipſius, vt ex ſacra Cardinalium Congregatione ego adnotaui *in* 1. *part. tract.*1. *reſolut.*34.& docet Riccius *part.*4.*deciſ.* 154.*num.*5.Gratianus *in diſcept. forenſ. tom.* 3.*cap* 440 *num.*6. Maſtrillum *tom.*1. *deciſ.*113. *num.*13. & alij. Nec obſtat pragmatica huius Regni: nam aduersùs illam inſurgit nouiſſimè Sebaſtianus Guazzinus *de defenſionibus reorum, tom.*2. *defenſ.* 20. *cap.*9. *num.* 35. Vide etiam Alexandrum Trentacinquum *conſil.* 12. *num.*75.*volum.*2. Tritum eſt enim Clericos non poſſe ligari pragmatica iudicis laici; & licèt Anton. de Ballis *in tract.variar. lib.*5 *pragm.*1. *tit.*10. *num.*5.aſſerat, quòd iſta pragmatica tanquam coadiuuatiua diſpoſitionis iuris communis, licèt ſit facta à laico, ſuſtineri poteſt; tamen quicquid ſit de hac doctrina, aſſero dictam pragmaticam imponere onus Clericis, quod ius commune illis non imponit, vt probatum eſt: ergo non poteſt ligare Clericos,& ideo ex defectu iuriſdictionis nullam eſſe dicendum eſt.

Quæ hic ſupra R 135. §. paulo initium. in Reſ. §.vlt.

RESOL. CXXXIX.

An Clerici in Minoribus, obſeruantes requiſita Concilij Tridentini, gaudeant omnibus priuilegiis, quibus gaudent Clerici in ſacris conſtituti?

*Et docetur omnes conſuetudines trahendi Clericos coram iudice laico etiam in ciuilibus eſſe reprobatas in Concil.Trident.& aliis iuribus.*Ex p.4.tr.1.Reſ.20.

§.1. NEgatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia, part.*2.*cap.*33. *num.*2. vbi ſic ait. Clerici in minoribus

minoribus ſæculares reputantur in omnibus, niſi in cauſis criminalibus, in quibus ſuo gaudent foro, & ideò nihil mirùm eſt vt compellantur incendiis occurrere perſonaliter ac cæteri laici : & *infra in fine numeri* , ſic etiam ait.Circa Clericos in minoribus minus erit dubij,vt à Principe ſæculari compelli poſſint, cum legibus ſæcularibus ſubſint ; excepto caſu quo foro gaudeant ad criminalia.

2. Sed ego neſcio quo pacto hæc dici poſſint , cùm Concilium Tridentinum *ſeſſ.23.c.6.* aſſerat abſolutè,& ſine vlla diſtinctione ſupradictos Clericos cum aliquibus requiſitis gaudere priuilegio fori ; ergo etiam in ciuilibus. Imò ſi non obſeruent dicta requiſita in Concilio poſita , gaudeant priuilegio Canonis , & ſecundùm veriorem & communiorem ſententiam exemptione gabellarum , quæ omnia ſatis à nobis probata ſunt *in part.1. tract.2. reſolut.36.* & ideo hanc ſententiam vt certam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.cap.26. num.3.* & ex *cap.2.de foro compet.& cap.cùm non ab homine , de iudicijs* ; vnde *num.5.* ſic aſſerit. Omnia quæ hactenus de generalitate exemptionis tam in criminalibus & ciuilibus iudiciis , quàm in legibus etiam ciuilibus & tributis diximus , ad omnes Clericos cuiuſcumque Ordinis in ſtatu clericali perſeuerantis, æqualiter applicanda ſunt,quia iura quoad hanc partem nihil inter eos diſcernunt. Ita ille.& ante illum Comitolus *in reſponſ.moral.lib 1,quæſt.54.* vbi loquens de Clerico primæ tonſuræ ſic ait : Priuilegia, quæ Clericus ex prima tonſura nanciſcitur , hæc ſunt. Primum , quòd in religioſam Domini ſortem cooptari certum eſt,atque ex laicis,& profanis perſonas fieri ſacras.Secundum,quòd Sacerdotij,ſeu beneficij Eccleſiaſtici capaces euadunt. Tertium,quòd Eccleſiæ iuriſdictionis participes ſunt, id eſt , poteſtatis excommunicandi , interdicendi , ſuſpendendi. Quartum, quòd in eos imperium, & ius Magiſtratus ſæcularis non habet,quod priuilegium dicitur fori. Quintum, quòd nemo iis violentas manus poteſt adferre, quin in cenſuram incidat excommunicationis.Sextum eſt priuilegium immunitatis ſuorum bonorum omnium , ſiue illa iure patrimonij, ſiue benefici Eccleſiaſtici; poſſideant. Hæc omnia Comitolus,& Doctores communiter, & ideo (vide, quæſo, ſi rectè dicat Pereira (Clericos in minoribus conſtitutos ſæculares reputari in omnibus : niſi in cauſis criminalibus,& ſi iudices ſæculares poſſint illos compellere ſicut laicos ad occurrendum incendiis , vel ad ſeparandum rixantes,vel ad delinquentes capiendum. Dicendum ex igitur Clericos minores obſeruantes,requiſita Concilij Trident. gaudere omnibus priuilegiis quibus gaudent Clerici in Sacris conſtituti. Sed ſi aliquis dicat quòd hæc opinio Pereiræ procedit ratione conſuetudinis, iam hoc *ſuprà* reprobatum eſt : vnde nunc addam tantùm Peregrinum *de immunitate Eccleſ.cap.2. num.24.* vbi docet omnes conſuetudines trahendi Clericos , etiam in ciuilibus,coram iudice laico , eſſe reprobatas à Concilio Tridentino , & aliis iuribus. Si autem cum dicta conſuetudine adſit conſenſus , & tolerantia approbatiua Summi Pontificis, videant illi , ad quos ſpectat;dixi *approbatiua* quia ſimplex tolerentia non ſufficit, per ea quæ *ſuprà* adduximus & facit textus D.Thomæ *in 1.2.quæſt.97.art.3. ad 3.* quem ſapienter ponderat Ludouicus Macratius *in ſummam tom.1. tr. de legibus diſp..5.ſect.11.in fin.*

hic eſt Reſ. . in a- us not. ,hoc ſu- n Reſ. 2. in ipio. p in ſnot. æritæ. & q uia in e quæ hic ſt tiam p 11. & n is eius o

RESOL. CXL.

An iudex laicus poſſit punire Clericos in Minoribus conſtitutos ?

Et adducuntur , & explanantur omnia , quæ determinauit Concilium Trid.ſeſſ.23. cap.6. vt quis gaudeat priuilegio fori.

Et tandem quæritur , vtrum Clericus habens beneficium, ſed non deferens habitum , & Tonſuram , nec alicui Eccleſiæ deſeruiens, gaudeat priuilegio fori ? Ex p.1. tract.2.Reſ.29.aliàs 28.

§.1. QVando tales Clerici ſubiiciantur Iudicibus laicis, determinauit ſancta Synodus Tridentina,ita loquens *in ſeſſ.23. cap.6.* [Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, fori priuilegio gaudeat , niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum , & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat , vel in Seminario Clericorum,aut in aliqua Schola, ſeu vniuerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiẽdos verſetur.] Ita Concilium : cuius verba nouiſſimè à Iuriſconſulto Hiſpano Torreblanca *lib.3.de Magia,cap.9.n.40.* contra communem fuerunt expoſita , non de omnibus Clericis minorum Ordinum ; ſed de his tantùm, qui ante decimumquartum ætatis annum verſantur, de quibus in præcedentibus verbis fit mentio;vel de incorrigibilibus, & facinoroſis, & qui ſe immiſcent ſæcularibus:nam ij diſpoſitioni cauſam dederunt.Sed licèt hæc expoſitio ſit ingenioſa ; eſt in contrarium communis DD.ſententia:& ideò circa prædicta verba,multa ſcitu digna,non ſolùm Theologi,ſed etiam Iuriſconſulti notarunt. Quorum libros quia forſitan multi non habent; in gratiam Confeſſariorum , ex induſtria , & non ſine labore , quæ in illis diſperſa hinc inde inueniuntur, hîc ſimul colligere conabor, reſolutoriè,& breuiter more noſtro.Ideò,

2. Quæritur primò , vtrùm Clericus habens beneficium, ſed non deferens habitum , & tonſuram, nec alicui Eccleſiæ deſeruiens, gaudeat priuilegio fori?Reſpondeo,quod Suarez *de cenſuris, diſp.22.ſect.1. num.11.* & Ambroſinus *de immunit. cap.13.* videntur docere, quòd Clericus beneficiatus non gaudeat,niſi alicui Eccleſiæ deſeruiat. Sed hoc eſt contra mentem Concilij;nam in citatis verbis duos modos diſtinxit: vnum abſolutè , ſi Clericus primæ tonſuræ habeat beneficium : alium , ſi tonſuram , & habitum clericalem deferat , & alicui Eccleſiæ deſeruiat : & ſic verba Concilij alternatiuè procedũt.Et ita tenet Rodriquez *in ſumma, tom 1. cap.155. concl.2.* Azeuedus *lib.1.leg.1.tit.4.num.9.* Bobadilla *in Polit.tom. 1. lib.2. cap.18.num.120. in Gloſſa litera E,* noſter Franciſcus Aponte *lib.1. conſ.24.*Guttierr. *pract.qq. lib.1.q.7.*Marius Antonius *lib.3. reſol.48. num.22.* Ceuallos *tract. de cognit.per viam violentiæ , in Procem. cap.8.num.14. & p.2.q.44.n.3.*Bonacina *de legib.diſp.10.q.2.punct.1.* §.4.*num.10.*Hi omnes aſſerunt, vt Clericus gaudeat priuilegio fori , ſufficere , vt habeat tantùm beneficium,ſeruitium verò Eccleſiæ , vt *infrà* patebit , eſt neceſſarium in Clerico incedente cum habitu & tonſura.Vide Riccium *part.4.deciſ.357.num.1.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. Infra in Reſ. quæ hic eſt ſupra 135. & in alia eius primæ not.

RESOL. CXLI.

An Clericus in Minoribus , ſi habeat beneficium , & non deferat habitum, & Tonſuram , gaudeat priuilegio fori? Ex part.4.tract.1.Reſ.89.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto , centur. 1.quæſt.65.num.23.* vbi inuehitur contra Farinacium, & aſſerit hanc opinionem docere Concil.Tridentin. *ſeſſ.23.*

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Quæritur.

ſeſſ.23. cap. 6. Sed omnino fallitur: nam affirmatiua ſententia quam tenent communiter Doctores, fundatur in Concilio Tridentino, vbi ponit particulam, *aut*, quæ deſiungit,ſic enim aſſerit.Is fori priuilegio non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum, &c. Et ita hanc opinionem præter Farinacium docet, me citato, Paulus Squillante *de priuileg.Cleric.cap.7.dub.1.num.* 23.Heuia *in curia Philippica part.3.§.1.num.3.* Bobodilla *in polit.tom.1. lib.2.cap.18. num.102.*Cenedus *in qq.canon.quæſt.4.num.29.* Nouarius *in nouo iure Pontificio concluſ.117.num.6.*& Salzedo *in pract.crimen.Bernardi Diaz cap.62.num.9.*vbi ſic ait. Si Clericus prima tonſura initiatus beneficium Eccleſiaſticum obtinuerit,quamuis non deferat veſtes clericales, gaudere debet priuilegio fori Eccleſiaſtici, vt conſtat ex Concil.Tridentino.Sic ille. Vnde non eſt audiendus Burgius.

RESOL CXLII.

An ſi dictus Clericus habeat tantum titulum & collationem beneficij, non autem poſſeſſionem gaudeat priuilegio fori,& ſit à iuriſdictione laica exemptus?

Et an hoc etiam procedat in Clerico poſſidente beneficium,ſed ſine redditibus? Ex part.1.tract.2.Reſ.30. alias 29.

§.1. NEgatiuè reſpondet, ex Theologis Lopez *p.1.cap.286.*& ex Iuriſtis Iulius Clarus *lib.5. §.fin.q.36.num.21.*& alij.

2. Sed contrarium aſſerendum eſt cum Anaſtaſ. Germonio *lib.3. cap.15.num.59.* Gigante *de penſionibus,cap.94. num.11.* & ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem,notauit Pariſius *de reſignat. benef. lib.7.q.1. num.47.* Et ratio eſt: quia per ſolam collationem, & titulum beneficij, etiam ſine eius poſſeſſione,quis dicitur beneficium habere,vt docet Romanus *conſ.* 350. Couar. *lib.3. var. cap.* 16. Vide etiam Bonacinam *de legibus,diſp.10. q.2.punct.1. §.4. num.12.*vbi ex profeſſo probat hanc ſententiam,quæ quidem ſententia procedit etiam in Clerico poſſidente quidem beneficium, ſed ſine redditibus; quia habet titulum beneficij:& hoc ſolùm requirit Concilium hîc; & beneficium ſine redditibus aſſignatur in fauorem alterius:& Epiſcopi titulares faciunt omnia,quæ ſolent facere cæteri Epiſcopi: & tamen ex ſuis Epiſcopatibus nullos redditus percipiunt. Ergo, &c. Et ita docet noſter D. Carolus de Graſſis *de eff. cler.eff.1.num.1224.*

RESOL. CXLIII

An Clericus, qui habet penſionem tantum ſuper aliquo beneficio, gaudeat tanquam Beneficiatus priuilegio fori,ita vt exemptus ſit à iuriſdictione ſæculari?

*Et quid, ſi incedit in habitu, & Tonſura?*Ex p.1.tract. 2.Reſ.31.aliàs 30.

§.1. NOn gaudere reſpondet Azeuedus *tom.1.lib.1.leg.1. tit.4. numer. 5. Recopil.* Gonzales *ad reg.8.cancell.gloſſ.5.§.5.num.7.* & Carol.de Graſſis *de effect.cler.eff.1.num.1198.*Bonacina *de leg. diſp.10. q.2. punct.1.num.11.*Flaminius *de reſignat. benef. lib.1.q.11. n.70.& lib.2.q.15.n.15.* qui cum Gonzales aſſerit ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem, 19.Iunij, 1586. his verbis: *Cui reſeruata fuit penſio, ſi non incedit in habitu, & tonſura, non gaudet priuilegio fori.*

2 Sed contrariam ſententiam docet Suarez *contra Regem Angliæ,lib.4.cap.26. num.9.* Zerola *in praxi Epiſc.verb.Clericus.§.2.ver.ex hac doctrina.* Laſarte *de decim.vend.cap.19. num.24.* Rodriquez *in ſumma. tom.1.cap.155.n.11.*& Salzedus *in pract. crimen. Diaz cap.64.num.10.* vbi ita conſuluit in Academia Complutenſi anno 1584.& ita iudicatum fuiſſe in Supremo Concilio Regis, teſtatur.Adde etiam,quòd Armandariz *in addit.ad Recop.leg. Nauar. lib.2. tract.19. de foro compet.num.5.& 7.* teſtatur, ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem.

3. At Bellettus *in diſquiſ. cler.part. 1. tit. 3. §.8. num.11.*& alij conantur concordare ſupradictas ſententias:aſſerunt enim, quòd prima opinio loquitur in caſu, quo penſio non excedit ſummam ſexaginta ducatorum auri de camera, vt Bulla Sixti V. quæ incipit, *Paſtoralis.* ſub anno 1589. Marcus verò Antoninus Cucchus *lib.5.tit.8.num.17.*aliter concordat: dicit enim ſi Clericus habeat penſionem loco tituli beneficij, reputatur beneficiarius,& per conſequens gaudebit priuilegio fori: ſecus autem, minimè gaudebit Vide etiam Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ.part.2.quæſt.62.num.31.*

RESOL. CXLIV.

An Capellanus,cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit à Papa,vel Epiſcopo aſſignata gaudeat priuilegio fori?

Et quid dicendum,ſi habeat capellaniam,vel beneficium, vulgariter dictum,ſeruitium Miſſarum?

Et quid ſi clericus habeat Præſtimonium, ſeu Fratranſiam.ſi dictum Præſtimonium poſſideat in titulum perpetuum, & aliquod ſpirituale annexum habeat? Ex part.1.tract.2.Reſ.32.aliàs 31.

§.1. REſpondeo affirmatiuè: nam beneficium Eccleſiaſticum, dicta Capellania iudicatur. Et ita docet Azorius *part.2. lib.10.cap.3.q.5.* Nauarr.*de Horis can.cap.20.num.17.*Salſedus *in pract.crim. Diaz cap.64.num.12.*& alij. Secùs autem,ſi habeat Capellaniam, ſeu beneficium vulgariter dictum, *ſeruitium Miſſarum*: quoniam tales capellaniæ non dantur in titulum,nec in perpetuum, ſed ſunt amouibiles;nec veniunt appellatione beneficij, vt notauit Azeuedus *tom.1.lib.1.leg.1.tit.4.num.7.Recopil.*& alij.Et ita etiam gaudere priuilegio fori dicendum eſt,ſi Clericus habeat præſtimonium,ſeu fratranſiam: ſi dictum tamen præſtimonium poſſideat in titulum perpetuum, & aliquòd ſpirituale annexum habeat: nam cum iſtis conditionibus præſtimonia pro beneficiis habentur. Et ita probat Azeuedus *vbi ſupr.*Menochius *conſ.201. num.56.*Pariſius *de reſignat.benef.lib.1. quæſt.1.ex num.* 124. Gonzales *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §.2. num.11.* Garſias *de benef.tom.1.part.1.cap.2.num* 117. Bonac.*de legibus,diſp.10.q.2.punct.1.§.4.num.11.*& alij.

RESOL. CXLV.

An habens Coadiutoriam à Papa conceſſam gaudeat priuilegio fori?

Et quid de Clerico, qui beneficium obtinet,quod obtinere non poterat, puta, quia illegitimus, irregularis, vel ſi ordinatus eſt cum falſis Dimiſſoriis, vel ſine illis?

Et quid, ſi ordinatus fuerit ante legitimam ætatem, vel per ſimoniam? Ex part.3.tract.1.Reſ.62.

§.1. REſpondeo affirmatiuè,quia talis dictā coadiutoriam habens beneficiatus appellatur, & ita

ita tenent Doctores quos citat & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 12. num. 4.*

2. Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd ſi Clericus obtineat beneficium, quod non poterat obtinere, quia illegitimus, vel irregularis, & de facto reperitur in poſſeſſione beneficij, gaudet adhuc priuilegio fori, & ita fuiſſe deciſum in M.C. Vicariæ Neapolitanæ teſtatur Francus *dec.* 189. & tenent DD. quos citat Ioan. Baptiſta de Thoro *in compen. deciſ. Neapol. ver. clericus, fol* 94.

onten- hoc §. .ſeq. 3. Nota etiam, quòd licèt olim clericus in minoribus conſtitutus à non ſuo Epiſcopo ſine literis dimiſſoriis, vel cum falſis, poſſet gaudere priuilegio fori, vt notant DD. quos citat Squillante *de priuil. cler cap 7. dub. 2. num.* 29. Hodie tamen per conſtitutionem Vrbani VIII. datam Romæ 11. Decembris 1624. taliter ordinatus minimè priuilegio fori gaudebit; ordinatum verò ante legitimam ætatem gaudere dicto priuilegio fori tradit Carol. de Graſſis *de effect. cleric. eff. ct. 1. num.* 666. ſicut etiam ordinatum per ſimoniam.

RESOL. CXLVI.

An ordinatus ante legitimam ætatem, vel extra tempora, &c. gaudeat priuilegio fori?

Et quid de eo, qui ordinatus fuit ſine dimiſſoriis, aut cum falſis?

Et quid eſt ſentiendum de Clerico ordinato per ſymoniam, vel ab Epiſcopo impedito ordines faciendi, v.g. excommunicato ſuſpenſo, interdicto, &c. an gaudeat ſupradicto priuilegio fori? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 26.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tenent Bernardus Diaz, Rolandus & Chaſſaneus, quos citat Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num.* 18. quibus adde Vaſquez *allegat.* 45. *num.* 20.

2. Sed contraria eſt vera, quam cum multis tuetur nouiſſimè Paulus Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num.* 29. quia talis eſt verè ordinatus, & ei impreſſus fuit character. Notandum eſt tamen quòd licèt hanc ſententiam olim probabiliter docuerint de Clerico ordinato à non ſuo Epiſcopo ſine literis dimiſſorialibus, vel cum falſis, multi DD. hodie tamen ex conſtit. S.D.N. Vrbani. VIII. *die* 11. *Decembris* 1624. taliter ordinati non gaudent priuilegio fori. Vnde affirmatiua ſententia, quam tenet Barboſa *de poteſtate Epiſc. part. 2. alleg. 8. n.* 18. & alij penes ipſum, probabilis erat ante dictum decretum Vrbani VIII. nunc verò non eſt admittenda.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter Clericum ordinatum per ſimoniam, vel ab Epiſcopo, qui erat impeditus Ordines conferre aliquo iuris impedimento, nempe excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, &c. gaudere priuilegio fori.

RESOL. CXLVII.

An qui beneficium habens delinquit, & poſtea matrimonium contrahit, ſit à iudice laico puniendus?

Idem eſt dicendum de Clerico coniugato, qui poſt commiſſum delictum tempore quo omnia requiſita habebat, vt fori priuilegio gauderet, effectus eſt bigamus iniens aliud matrimonium? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 6.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 42. n.* 8. quia omne delictum de ſe temporale eſt, ſolùmque ratione perſonæ ad hoc, vel illud iudicium ſpectat: vnde cùm priuilegiũ perſonæ attendi debeat, quando iudicium incipit, ex *l. cùm quædam puella ff. de iuriſd. omn. iud.* & ex *cap. penult. de foro compet.* planè ſi eo tempore Clericus nullum habet priuilegium, nulla ratio eſt, ob quam ad iudicium Eccleſiaſticum remitti debeat.

2. Sed ego contrariam ſententiam doceo per ea, quæ adduxi *in 3. part. tract. 1.* * *reſol.* 34. & ita hanc ſententiam docet etiam Bardes *in addit. ad Iul. Clar. quæſt. 36. num.* 46. vbi ſic ait: Si Clericus commiſit delictum tempore quo erat Clericus, & poſtea vxorem duxit, debet puniri ab Epiſcopo, & non à iudice laico, vt iudicatum fuit per ſacrum Conſilium Neapolitanum. Ita ille, & ante illum Franchis *de deciſ.* 417. *num. 4. vol.* 2. apud quem videbis rationes fundantes noſtram ſententiam, & nouiſſimè hanc ſententiam, me citato, docet etiam Squillante *de priuileg. cleric. c. 7. n.* 110. & 38. vbi citat Gratianum *in diſcept. forenſ. c.* 224. & Barboſam *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 12. n.* 6. quibus ego addo Sanchez *vbi infrà.* & Bonacinam *in Bull. Cœn. diſp. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 3. n.* 14. & Gauantum *in enchir. Epiſc. ver. fori priuilegium, n.* 31.

* Quæ hic eſt infra Reſ. 166. & ſup. ex doctrina Reſ. 108. prope finem, a v. Idem dice idem. & lege etiam Reſ. not. ſeq.

3. Idem eſt de Clerico coniugato, qui poſt commiſſum delictũ tempore quo omnia requiſita habebat vt fori priuilegio gauderet, effectus ſit bigamus iniens aliud matrimonium, nam in tali caſu gaudebit priuilegio fori, cùm in his caſibus ad tempus commiſſi delicti ſpectetur. Vide Doctores citatos, & Riccium *p. 5. collect.* 1864. quibus nouiſſimè adde Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. num.* 1. quæ quidem omnia confirmantur ex declaratione ſacræ Congregationis immunitatis *in Nullius Garopoli. die 9. Septembris* 1631. vbi determinatur, quòd fori priuilegio gaudet laicus pro tempore quo fuit Clericus.

Sup. hoc infra in Reſ. 149. & lege etiam doctrinam Reſ. & verſ. annot. præteritæ.

RESOL. CXLVIII.

An Clericus coniugatus cum vnica & virgine veſtes Clericales, & Tonſuram deponens, ſi poſtea illas reaſſumat, gaudeat priuilegio fori? Ex part. 1, tract. 2. Reſ. 80. alias 79.

§. 1. NEgatiuè reſpondent aliqui Iuriſconſulti ex neotericis. Hoc etiam docet Auendaño *de exequend. mandatis Reg. lib. 1. c. 32. n.* 15.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 121. §. penult.

2. Sed contrariam ſententiam amplectendam omninò eſſe iudico. Et ita docet M. Antonius Cucchus *in inſtit. lib. 3. tit. 9. n.* 67. vbi ita aſſerit: [Si Clericus coniugatus, qui clericales veſtes induere non ſolebat, eas tandem cum tonſura aſſumpſerit, priuilegio fori potietur.] Vide etiam Barboſam *in l. Titia. 35. num. 33. ff. de ſolut. matr.* Clarum *lib. 5. receptarum §. fin. q. 36. num.* 15. & alios.

RESOL. CXLIX.

An Clericus ſolutus in Minoribus tempore delicti, ſi poſtea viduã ducat ex bigamia amittat priuilegium fori

Et an ſit bigamus, ita vt amitat priuilegium fori, ſi quis fœminam prius à ſe cognitam ducat poſtea in vxorem? Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 27.

§. 1. DE hoc caſu olim interrogatus fui, & negatiuam ſententiam docui cum Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num.* 17. vbi ſic aſſerit. Quid dicendum quando, bigamia contracta ſit poſt delictũ an inducat priuilegij amiſſionem: prout ſi quis erat ſolutus in minoribus tempore delicti, & poſtea viduam duxit, an obſtet bigamia. Videtur quòd ſic, quia tempore capturæ reperitur bigamus, & deuenit

Sup. hoc ſupra in Reſ. 14. §. vlt.

res

res ad caſum, à quo non potuit incipere; obſtat tamen, quòd habilitas perſonæ circa priuilegium, ſolùm conſideratur tempore delicti commiſſi, illa enim poſt delictum non nocet: vnde is, tanquam Clericus ſolutus, remittetur, attento delicti tempore. Ita Pereira; cui adde Alexandrum *conſ.149.n.9. lib.5.* & alios communiter.

Sup hoc priuilegio fori in tom 6. tr. 7. Reſol.60. §. Confirmatur.

2. Notandum eſt tamen hîc non eſſe bigamum, ita vt amittat priuilegium fori, ſi quis fœminam priùs à ſe cognitam ducat poſtea in vxorem, quicquid aliqui aſſerant, quia talis non poteſt dici ducere virginem: ſed tu ne recedas à noſtra ſententia, quia talis viri caro non eſt diuiſa, nec poteſt cenſeri diuiſa ratione vxoris, quæ alteri fuerit permixta, nec aduerſùs hanc ſententiam procedunt canones *curandum*, & *præcipimus*, *diſt.24.* quia poſſunt explicari quòd per virginem intelligatur non ab alio corrupta, & ea quæ fictione iuris in eo caſu virgo reputatur; videri poteſt gloſſa *in cap.2. de bigamis, ver. diuiſis.* Et ita hanc opinionem tenet Ioan. Præpoſitus *in 3.part. quæſt.5 de irregular. dub.17.num.134.* Vnde ſi talis ſumat Ordines minores, gaudebit priuilegio fori tanquam Clericus coniugatus & non bigamus.

RESOL. CL.

An iudex laicus poſſit cognoſcere, ſi Clericus ſit bigamus? Ex part.4.tract.1.Reſ.71.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Pereira *in manu Regia, part.2.cap.24. num.3.* vbi ſic ait. Si quæſtio ſit ſuper bigamia, laicus iudex erit competens.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto ex *cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excommunicat. in 6.* & ita tenet Alexander *conſil.149.volum.6.* Vnde Nicolaus Harpsfeldius *in hiſtoria Anglicana, ſæcul.13. cap.9.* notat. quòd inter alios abuſus & iniuſtitias contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam, quæ tempore Eduardi Regis efficiebantur in illo Regno, vna hæc erat, quòd laici cognitionem bigamiæ ad ſe rapiebant. Ita ille. Vnde noſtram ſententiam aduerſùs iudicem laicum docet nouiſſimè Gabriel Lotherius *de re beneficiaria, lib.3.quæſt.36.n.73.* vnde non eſt audiendus Pereira, vir alioquin doctiſſimus.

RESOL. CLI.

An Miniſter laicalis iuriſdictionis poſſit exercere iuriſdictionem circa Clericos coniugatos non in criminalibus, ſed in ciuilibus?

Et an Clericus negotiator, ſi ter non fuerit monitus non ſubiaceat ſtatutis laicorum?

Et an omnis negotiatio, quæ aliis Clericis prohibita eſt, etiam coniugatis prohibita cenſeri debeat? Ex par 1. tract.2.Reſ.51.aliàs 50.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Couarruuias *practic. qq.cap.31.num.7.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.2.adegat.12.num.25.* Cenedo *in qq.canonicis, q.4. num.18.& 19.* Guttierrez *pract.qq.lib.1.quæſt.5.num.3.* Azeuedus *tom.1.lib.1. leg.2. tit.4. Recop.* Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.diſp.46.num. 22.* Megala *in 3. part. lib.3.cap.10.num.40.* & Coriolan. *in Bulla Cœnæ, excommun.16.fol.mihi 945.* Layman. *vbi infra*, cum aliis. Probatur hoc ex *cap.vnico, de Cler.coniug.in 6.* vbi ſolùm conceditur Clericis coniugatis priuilegium Canonis, & fori, in cæteris autem minimè. Et licèt textus loquatur etiam de cauſis ciuilibus, intelligendus eſt, quoad capturam perſonæ non autem ſi merè ciuiliter contra bona ſine carceratione agatur; vt fuit reſolutum *in Carell. Tholeſana, deciſ.184.* & apud Guidum Papam *deciſ.13.*

2. Sed mihi contraria ſententia videtur probabilior. Dico igitur, Clericum coniugatum, ſi contraxit cum virgine, & tonſuram, & habitum clericalem geſtet & alicui Eccleſiæ deſeruiat, gaudere priuilegio fori, non ſolùm in criminalibus, ſed etiam in ciuilibus, & ante iudicem Eccleſiaſticum eſſe conueniendum, vt patet *ex cap.2.de foro compet.& cap.vnic. de Cleric.coniug.* vbi habetur, neque ab ipſis ſæcularibus Iudicibus eos debere perſonaliter, vel etiam pecunialiter nullatenus condemnari. Vbi pondera verbum illud, *nullatenus*, quod totum negat, & vniuerſaliter iuriſdictionem Iudicis ſæcularis excludit. Et dato, quòd hic caſus eſſet * dubius in iure, potiùs pro iuriſdictione Eccleſiaſtica iudicandum eſt, quam pro iuriſdictione laicali. Et ita docuit quidam regius, is eſt Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ, part.2.quæſt.73.num.4.* aduerſùs alios Iuriſtas. Et ex noſtris docet etiam hanc ſententiam Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.2.can.15.quæſt.4.concl.3. num.12.* Riccius *in ſuis deciſionib.par.4.deciſ.320.num.5.& collect.308.* & nouiſſimè ex Iuriſtis Martha *de Iuriſdict. p.1.centur.2.caſ.159.num. 5.* Vide etiam Zanardum *in director. Confeſſ.part.1.de Sacr.Matrim.cap.23.quæſt.24.* & alij apud Ceuallos. Notandum eſt etiam cum noſtro D.Carolo de Graſſis *de effect.Cler.eff 2. num.118.* & aliis, Clericum negotiatorem, ſi ter non fuerit monitus, non ſubiacere ſtatutis laicorum: & Layman notauit, quòd omnis negotiatio quæ aliis Clericis prohibita eſt, etiam coniugatis prohibita cenſeri debet. Ita ille *in Theol.moral. lib.4.tract.9. cap. 8.num.5.* & Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.28. num.9.* cum aliis, quidquid in contrarium aſſerat Clar. *§.fin. q.30.n.12.*

* Sup. hoc inf. in Reſ. 207. in fine & in Reſ. 287 §.2. poſt med. & Reſ.297 ... & 328, ... ante med. &c.

Sup. hoc la... infra in R 265, 266, 267.

RESOL. CLII.

An Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori etiam in ciuilibus?

Et Clericus coniugatus poſt dimiſſum habitum, & tonſuram ſi pro delicto aliquo in curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde reaſſumpto habitu & tonſura Eccleſiæ deſeruiat, an poſſit à iudice laico propter delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter adſtringi?

Et quid, ſi Clericus coniugatus pro crimine capiatur, incedens ſine habitu, & tonſura, & deinde è carcere fugiens habitum, & tonſuram reaſſumat; &c. Ex part.4.tract.1.Reſ.78.

§.1. Negatiuam ſententiam tenet nouiſſimè Pereira *de manu Regia part.2. cap.26. num. 10.* & Ludouicus Correa *relect.de immunit. Eccleſ.part.2. num.33.* vbi ſic ait. Clerici coniugati, quantumuis adimpleant omnes conditiones, non ſunt exempti à iudicio ſæculari, in cauſis merè ciuilibus, nec obſtat textus *in cap. vnico*, ibi, *aut ciuiliter ad iudicium ſæculare*, vbi dicitur, quòd Clerici coniugati etiam in cauſis ciuilibus à iudicio ſæculari eximuntur, nam rejecta multorum ſcribentium reſolutione *in dict cap. vnic.* reſpondeo verbum illud *ciuiliter* intelligi, ita vt Clerici huiuſmodi eximantur à ſæculari iudicio in cauſis criminalibus, quamuis ciuiliter motis. Ita ille, & alij, quos citat & ſequitur Antonius de Ballis *in tract.var.lib 5. tit. 10. num. 18.* Eliſæus Danza *in pugna Doctorum cap. vnic.de Clericis coniugatis, num.13.* Capiblancus

hic eſt ntece-

Capiblancus *de officio Baronum tom.* 1. *pragmat.* 8. *part.* 3.*n.*52.

2. Sed ego *in* 1.*part.tract.*2. *reſol.*50.meritò affirmatiuam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Speculatorem *in tit.de compet. iudic. addit.* §.1. *num.* 24. Francum *in cap. vnic.de coniugat. in* 6. Cœpollam *conſil. crimin.* 10. Mandoſium *in addit. ad Lapum, allegat.* 40. *&* 118. & Camillum Borellum *in ſpeculo Principum rubr.* 11.§, *videamus, in princ. litt. A,* quos citat & ſequitur Riccius *part.* 3. *deciſ.* 170. *num.*1. & ita hanc affirmatiuam ſententiam nouiſſimè, me citato, tenet etiam Paulus Squillante *de priuileg.Cleric. cap.*7. *dub.*2.*num.*27. & Antonius de Marinis *quotid. reſol.cap.* 58. *num.* 2. ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.*6. *de reformat.* & ex aliis iuribus, quæ ego ipſe *vbi ſuprà* adduxi, & hanc opinionem tenet etiam Gauantus *in enchirid. Epiſc. ver. Clericus num.*84. quæ præſertim procedit in Regno Neapolitano, vt ipſemet teſtatur ex declaratione ſacræ Congationis 27. *Februarii.* 1630.

3. Notandum eſt etiam hic obiter, quòd ſacra Cardinalium Cogregatio cenſuit Clericum coniugatum qui poſt dimiſſum habitum & tonſuram clericalem pro debito aliquo in Curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde reaſſumpto habitu & tonſura (modò non in fraudem) Eccleſiæ inſeruiat iuxta decretum Concilij *vbi ſuprà,* non poſſe à iudice laico propter id delictum in carcerem coniici, aut perſonaliter aſtringi, & ad hæc facit *cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excommun. in* 6. Et licèt Cabedo *part.* 1.*deciſ.*58. *num.*8. doceat, quòd ſi Clericus coniugatus pro crimine capiatur, incedens ſine habitu, & tonſura, & deinde è carcere fugiens, habitum & tonſuram reaſſumat, & in ea iterum capiatur, non gaudet priuilegio fori, *in c. ex parte, de priuileg.* tamen hæc opinio diſplicet Barboſæ *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 12. *num.*29.

R E S O L. C L I I I.

An Græcus, qui poſt contractum matrimonium, initiatus eſt minoribus ordinibus, gaudeat priuilegio fori? Et docetur Clericos in Minoribus coniugatos orientales, quos Græcos appellamus, gaudere priuilegio Canonis, & fori, etiam ſi Eccleſiæ non deſeruiant Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 26.

§.1. CAſus hic ardenter his diebus fuit inter viros doctos agitatus, & videtur prima facie negatiuè reſpondendum. ex *c.cùm olim, de Cler. coniug.* in illis verbis, *iuxta ritum Græcorum vxorem duxerit, in minoribus Ordinibus conſtitutus.* & paulò infra *Quoniam Orientales in minoribus contrahunt.* & ideò gloſ, *in c.quæſitum, de pœn. & remiſ.* ſic ait. *Presbyteri Græci, qui vtuntur matrimonio in minoribus Ordinibus contracto,* &c. vnde Ioan. Honorius *in comp.iur.Can.lib.* 3. *tit.* 2.*num.* 6. ita aſſerit. In Orientali Eccleſia Clerici in minoribus conſtituti, contrahunt matrimonia, & in ſuperioribus Ordinibus vtuntur matrimonio contracto. Hæc ille, cui adde Belletum *in diſquiſ. p.* 1.*tit. de diſcipl. Cler.* §.9.*n.*4. & tandem in terminis Venerus *in exam.Epiſc. lib.* 3. *c.* 32.*n.*3. ita ait. Quid priùs Clerici Græci ſumunt; Ordines, an vxores? Reſpondeo, priùs quatuor Ordines, & poſt vxores, Sed in caſu de quo loquimur, reus priùs contraxit matrimonium, & poſtea Ordines minores accepit, ergo. Confirmatur hæc ratio authoritate Marcelli Vulpe *in praxi, cap.* 40.*num.* 10. aſſerentis, quod laicus poſt contractum matrimonium cum vnica, & virgine non poteſt initiari prima Tonſura, & effici Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio fori. At hoc accidit in caſu noſtro: ergo, &c.

2. Verùm ego affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſſe puto, pro qua firmanda dico cum Azorio *part.*1.*lib.*5.*cap.*11.*q.*7. & Baldello *in Theol.mor.lib.*5. *diſp.*41.*n.*2. quòd poſt ſeparationem Eccleſiæ Orientalis ab Occidentali, & poſt tranſlatum Imperium à Græcis ad Germanos ſub Leone I I I. communiter Clerici Orientales, & Græci non tenentur legibus Pontificiis, quæ de nouo emanant pro Eccleſiaſticis quia intentio Pontificis non ſe extendit ad illos, vt manifeſtè colligitur. Nam cùm in pluribus diſcrepent à Latinis, nullus tamen ex Pontificibus eos reprehendit, & damnat, etiam quando ſunt inter Latinos. Ex quibus Azorius, & Baldellus obſeruant dictos Græcos etiam coniugatos, poſſe promoueri ad Ordines. ergo etiam ad minores, cùm loquantur abſolutè, & ſine vlla diſtinctione. Nec aſſignari poteſt ratio quare ſit licitum Græcis initiari poſt coniugium ſacris Ordinibus, & non minoribus: vt perperam voluit Venerus, & infrà magis patebit. Vndè Squillante *de priuileg. Cleric. cap.*8. *num.* 11. & Quaranta *in ſumma Bull. verb. Græcorum ritus, in principio.* ſic aſſerunt: Sacerdotes Græci vtuntur legitimo matrimonio cõtracto in laicali habitu, vel dum erant in minoribus: ergo Græci poſſunt Ordines minores ſuſcipere, non ſolùm ante, ſed etiam poſt matrimonium contractum; alioquin non dixiſſet Quaranta, & Squillante, quòd poſſunt vti matrimonio in habitu laicali contracto. Quod manifeſtè etiam probatur, quia minorem incompatibilitatem habent Ordines minores cum coniugio, quam Ordines ſacri, cùm iſtis, vt patet, annexum ſit caſtitatis votum. ergo ſi Græci poſt coniugium poſſunt ſacros Ordines ſuſcipere, vt docet Vaſquez *in* 3.*part.tom.* 3. *diſp.* 248. *num.*2. Fauſtus *Theſ.relig. lib.* 7.*quæſt.*9. & alij communiter; à fortiori dicendum eſt minoribus etiam initiari poſſe; cui enim conceditur maius, & minus concedi videtur ex *l. filius,* §.*fin. ff.de donat.l. Marcellus, ff. de donat. cauſ. mort.l. non debet, ff.de reg.iur.* & ex *cap. ex parte, de decimis;* vnde cui licèt quòd eſt plus, licèt etiam quod eſt minus, ex *cap. licet, de regul.iur.in* 6. Et ideo Doctores, qui abſolutè docuerunt Græcos poſt coniugium poſſe aſcendere ad ſacros non limitarunt ſuam ſententiam, niſi Ordines minores fuerint ab ipſis aſſumpti ante initum matrimonium; nec vlla ratio apparet quare talis limitatio apponenda foret, eſſet enim limitatio ridicula, & impertinens; nam aſſumptio Ordinum minorum ante coniugium, nullam ei tollit deformitatem, quoad ſuſcipiendos Ordines ſacros, vt patet: & probatur in Clericis coniugatis Latinis qui non obſtante quòd ſumpſerint Ordines minores ante coniugium, non poſſunt tamen ad Sacros aſcendere; quia vſus matrimonij etiam poſt minores Ordines ſuſcepti eſt indecẽs cum ſacris Ordinibus, & ideo à iure Latinis prohibitus: qui quidem cùm Græcis licitus ſit, & permiſſus, ſequitur ſacros Ordines ipſos poſſe ſuſcipere, non ſolùm ſi minores Ordines ante matrimonium ſumpſerint, ſed etiam poſtea. Quod apertè confirmatur ex praxi, vt teſtantur fides ſubſcriptæ ab eorum Archipresbyteris, in quibus apparet Græcos initiari minoribus Ordinibus & ante, & poſt ſuſceptum matrimonium. Sed vſus eſt optimus interpres priuilegiorum, vt notat Salas loquens in quodam caſu de Clericis Græcis *diſp.*14.*ſect.*5.*n.*64. & patet ex *cap.cùm dilectus, de conſt. l. minim. ff. de legibus, & l.ſi de interpretatione, eodem tit.* ergo, &c. Dicendum eſt igitur reum, de quo loquimur, non eſſe priuilegio fori priuandum. Et ideo Paulus Squillante *de priuil. Cleric. cap.*6. *num.* 20. loquens

Sup. hoc in to.n. 3. tr. 3. Reſol.86. §. Nec obſtat dicere. ad mediũ, verſ. Quod confirmatur, & in aliis eius not.

Tom. I X. P indiuidua

indiuidualiter in puncto caſus noſtri, de Clerico Græco in minoribus, qui matrimonium contraxit in habitu laicali, docet gaudere priuilegio Canonis, ſed qui gaudet priuilegio Canonis, gaudet priuilegio fori, vt tenet Suarez *contra Regem Angliæ. lib.* 4. *c.* 29. *n.*7. Layman. *in Theol. mor. lib.*4. *tr.*9. *c.*7. *n.*1. & me citato, doctiſſimus Ambroſius Marchin. Archiepiſcopus Calaguritanus *in reſol. pro iuriſd. Ordinum militarium, art.* 4. *n.* 37. ergo, &c. vide etiam Carolum de Graſſis, *effect.* 1. *n.*82. & iterum Squillante *c.*7. *n.*16. aſſerentes ex Camillo de Curis, Clericos coniugatos Orientales, quos Græcos appellamus; gaudere priuilegio fori, etiamſi Eccleſiæ non deſeruiant, iuxta diſpoſitionem Concilij Tridentini. Nec te terreat hoc vltimum; nam vt rectè obſeruat Baldellus *vbi ſuprà* Græci non tenentur ad leges conditas in Conciliis generalibus pro Eccleſiaſticis poſt factam ſeparationem, vt eſt Concilium Tridentinum.

Et ſup. hoc priuilegio canonis clerici Græci in minoribus in Reſ. vlt. huius annot. & pro conſequentia deducta in hoc textu cum eiſdem DD. infr. in Reſol.163. §. Nota etiam. prope finē, &c. & pro priuilegio fori in to.5. tract.2. Reſ. 43. §.1. & 2.

3. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria ſuperiùs adducta, & ad *cap. olim*, reſpondeo Græcos non poſſe vti matrimonio in ſacris Ordinibus contracto, vt patet ex *canone* 6. *Trullano*, & obſeruat Acugno *in Decretum Gratiani part.* 1. *diſtinct.* 31. *c.*12. *num.*4. Sanchez *de matrim. tom.*2. *lib.*7. *diſp.* 28. *n.* 4. Tannerus *tom.*4. *diſp.*7. *quaſt.*4. *dub.*2. *num.* 40. Ochagauia *de ſacram. Ordinis, tract. vnico, quaſt.* 10. *n.*5. Pontius *de matrim. lib.*7. *cap.*23. *num.*15. Hurtado *de ſacram. Ordinis, diffic.*24. *&* 25. Peſantius *in addit. ad* 3. *part. quaſt.* 40. *diſp.* 3. *concl.* 3. Layman. *lib.*3. *tract.* 9. *c.* 11. *n.* 9. Præpoſitus *in* 3. *p. D. Thomæ, de ſacram. Ordinis quaſt. vnica, dub.* 21. *num.* 109. & alij communiter. Vnde dum in citato *cap. cùm olim*, & penes gloſſam, Honorium, & Bellettū, dicitur Orientales Clericos vti matrimonio in minoribus Ordininibus contracto, hoc, inquam, non dicitur, quia non poſſunt poſt initum matrimonium Ordines minores ſumere, vt ſuprà ſatis probatum eſt, ex praxi, & authoritate Doctorum; ſed quia matrimonio in minoribus Ordinibus inito, vti quidem poſſunt, & ad ſacros Ordines aſcendere, non autem matrimonio, vt dictum eſt, in ſacris Ordinibus contracto; nec obſtat auctoritas Veneri, nam ex ſupradictis ſatis labefactata remanet, & Abbas quem ipſe pro ſe adducit, nihil de hac re loquitur, vt legenti patebit.

4. Ad doctrinam verò Marcelli Vulpe, reſpondeo ipſum loqui de Clerico Latino, & ideo eſt diſpar ratio, Latinus enim cùm non poſſit coniugatus Ordines ſacros ſuſcipere, præſumitur minoribus Ordinibus initiari, poſt coniugium in fraudem laicalis iuriſdictionis, vt ei non ſubiiciatur, & ideo rectè à Summo Pontifice prohibetur non ordinari. Quæ quidē præſumptio non militat in Clerico Græco, qui poſt initum matrimonium ſi ſumat Ordines minores, poteſt quandocumque voluerit adhuc ſacros Ordines recipere, & vti matrimonio contracto. Vel melius reſpondendum eſt vno verbo, ex doctrina Baldelli, Azorij, & aliorum, prohibitiones Pontificias quoad Latinos, non extendi ad Græcos ex mente ipſorū Pontificum, non quia Græci non ſint Romanæ Eccleſiæ ſubditi. Vnde ex his apparet nō eſſe denegandū priuilegiū fori ſupradicto Clerico, de quo eſt quæſtio.

RESOL CLXIV.

An vxor Clerici Græci, vel Latini in Minoribus cōſtituti gaudeat priuilegio fori in caſu, quo eius vir gaudet?

Et an ſupra dicta vxor gaudeat priuilegio fori etiam mortuo viro, donec alteri nubat?

Et an vxores viduæ Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. etiam gaudeant exemptione gabellarum? Ex part.3. tract. 1. Reſ. 45.

§.1. NEgatiuè reſpondet Bonacina *de leg. diſput.* 1. *quaſt.* 3. *punct.*8. §.2. *n.*9. & ante illum Sanchez *de matrim. tom.*2. *lib.*7. *diſp.*47. *num.*3. cum aliis penes ipſum, putant enim hoc priuilegium eſſe perſonale ratione ordinum, ſicut, & Religioſis ratione religionis.

Sup. duabus primis diffic. poſitis in titulo huius Reſ. in Reſ. ſeq. & in Reſol.1. poſt ſeq. §. 2. & inferius in tra.8. Reſ. ad medium, à verſ. Et hæc. & ex Reſ.3. de §. N... valet. ante medium, verſ. Sic et... & in tom. tr.2. ex R... 43. §. Sed ... ad lin. 10.

2. Sed mihi contraria ſententia placet, quam tuentur Doctores, quos citant, & ſequuntur Paulus Squillante *tract. de priuileg. cler. cap.*7. *dub.*2. *n.*34. Bellettus *in diſquiſ. cler. part.*1. *tit. de fauore clericorum reali*, §.1. *n.*24. Carolus de Graſſis *de effect. cler. effect.* 1. *num.* 155. & ratio eſt, quia vxor ratione matrimonij ſortitur forum viri, ex *l. cùm quadam, ff. de iuriſdict. omnium iudic.* vnde in diſpoſitione quauis ſtricta, & conceſſa viro, cenſetur quoque vxori concedi, ex gloſſa *in cap. admonere, ver. part.* 33. *q.* 2. & hanc ſententiam probabilem eſſe concedit ipſemet Sanchez *vbi ſuprà*, & illam abſolutè tenent, præter Doctores citatos, ex Iuriſconſultis Hiſpanis Auiles *in cap. prætorum proœmio gloſſ.* 1. *n.*28. & Perez *lib.* 1. *tit.* 3. *l.*1. *fol.*57. §. *vxor etiam Clerici.* vbi plus addit, nempe hoc priuilegio gaudere talem vxorem etiam mortuo viro, donec alteri nubat, quod etiam placuit Belletto *loco cit. n.*15. quia dum vidualis vita durat, cenſetur in priori matrimonio eſſe. vide *l. filii*, §. 1. *ff. ad municip.* & Socinum ſeniorem *conſ.* 12. *num.*28. *vol.*1. & omnia ſupradicta videtur confirmare Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.*2. *alleg.*13. *num.* 14. vbi ex multis probat, vxores viduas Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, etiam gaudere exemptione gabellarum, quod eſt valde notandum.

Et pro ... priuilegio vxoris mortuo viro ... fine Reſol. ſeq. & ... Reſ. 1. poſt ſeq. ... baturum... maxime ... fine, & ... in Reſ. ... pro ... to ad ... ante ... huius R... ibidem ... Reſol. ... vlt.

RESOL. CLV.

An vxores Clericorum coniugatorum gaudeant priuilegio fori?

Et an non ſolum viuente viro, ſed etiam mortuo, durante viduitate; ita vt vxor Clerici, quæ commiſit homicidium viuo marito, vel durante viduitate, debeat conueniri coram Epiſcopo, non autem coram iudice ſæculari? Ex part.4. tract.1. Reſ. 41.

§.1. COntra Bonacinam & Sanchez, quibus nunc addo Antonium de Marinis *quotidianarum reſolut. cap.*58. *num.*14. Caſtrum Palaum *tom.*2. *diſp. vnica, de immunit. Eccleſ. punct.*2. *num.*10. & Io. Andream *in cap. vnic. de Cleric. coniug. in* 6. docui affirmatiuam ſententiam *in part.*3. *tr.*1. *reſolut.*45. quam ſcio cuidam Iuriſperito diſplicuiſſe, ſed immeritò; & ideo iterum illam doceo. Vnde, præter Squillante, Bellettum & de Graſſis *vbi ſupr.* citatos, tenet nouiſſimè hanc ſententiam Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunitate Eccleſ. part.*2. *num.*33. vbi ſic ait. Probabile eſt quòd vxores Clericorum eodem gaudeant foro, & probatur noſtra reſolutio ex *gloſſa prima in cap. eos*, 32. *diſt. & cap.*2. 11. *quaſt.* 1. confirmat hæc iura Abbas *in cap.* 2. *de foro compet. num.*9. Felinus *ibidem num.*5. nec non iure ciuili, ſecundùm quod dicitur vxores ſequi forum mariti; *in l. fin. C. de incolis*, vbi expreſsè hoc probatur. Ergo ſi vxores foro mariti adhærent, non eſt cur hoc deficiat in Clericorum vxoribus. Ita ille, & Sanchez, qui docuit contrariam ſententiam, docet etiam hanc noſtram *in opuſc. tom.*2. *lib.*6. *cap.*1. *dub.*3. *num.*2. vbi ſic ait. * Vxor Clerici coniugati gaudet etiam fori priuilegio, & hoc non tantùm viuo marito, ſed etiam eo mortuo, durante viduitate; quare vxor Clerici, quæ homicidium commiſit viuo marito, vel durante viduitate, debet conueniri coram Epiſcopo, non autem coram iudice ſæculari. Ita Sanchez, qui citat

Quæ h... Reſ. ... dens, ... aliis ... not. 1. hac qu...

* Sup. Reſ. p... ta po... dium verſ. ... addit Reſol. Prob... tertio fine, in R...

citat Hoſtienſem , Imolam Panormitanum , Montaluum & alios.

RESOL. CLVI.

An vxores Equitum D. Iacobi , Alcantaræ , Calatrauæ,&c.gaudeant priuilegio fori?

Et an dictæ vxores gaudeant ſupradicto priuilegio fori etiam mortuo viro,donec alteri nubant?

Et quid dicendum eſt mortuo viro,ſi in viduitate permaneant , de exemptione gabellarum , quod idem dicendum eſt de vxore Clerici coniugati & Sacerdotis Græci?

E an,ſi in dicto caſu gabellas defraudent, non ,ſit illis, deneganda abſolutio ſacramentalis? Ex part.6. tr.8. Miſc.3.Reſ.6.

§.1. SVppone ex his quæ alibi ſæpius firmauit,dictos Equites vel eſſe verè Religioſos , vel ſaltem eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & ideo gaudere priuilegio fori , hoc ſuppoſito,quod negari non poteſt , ad poſitam quæſtionem affirmatiuè reſpondeo, & ideo aſſero eorum vxores eodem fori priuilegio gaudere.

2. Probatur primo , quia vxor Clerici coniugati & Sacerdotis Græci gaudet priuilegio fori,ſecundum opinionem probabiliorem , vt me citato docet Merolla *tom.3.diſp.6.c.3.n.52.* cum aliis 23. Doctoribus, quibus ego addo nouiſſimè Amaiam *in Codicem lib.10.tit.39.n.10.*& Fagund.*de iuſt. lib.5. cap.11. num. 28.* Ergo & eodem priuilegio gaudere debent vxores Equitum D.Iacobi,&c.

3. Secundò probatur *ex leg. vlt. lib. 10. Codicis tit.39.*in qua Imperatores Valentinus , Theodoſius, & Arcadius ſic aſſerunt.Mulieres honore maritorum erigimus & genere nobilitamus & forum ex eorum perſona ſtatuimus.Sed cum ex habitu militari oriatur qualitas honorifica, ſequitur ex honore etiam affici eorum vxores, & forum ex viro ſortiri eaiamſi illud ius ſit perſonaliſſimum.

4. Probatur tertiò *ex leg. penultim.* vbi Gloſſa *Cod. de Fabric. lib.11.* vbi dicitur quod vxor Fabricenſis gaudet eodem priuilegio fori, quo gaudet vir. Idem etiam probatur *ex leg. ne ad diuerſa Cod.de ſilentiar. lib. 12.* vbi ſtatuitur , quod vxor ſilentiarij gaudeat eodem priuilegio fori , quo ſilentiarius, & Gloſſa *ibi* allegat alia iura concordantia , & tamen ſilentiarij officium non poterat conuenire mulieribus, nam erat officium palatinum, agendo excubias in Palatio , & adſtamen ad eius limina. Vnde non valet dicere quòd mulier cum non ſit capax Ordinis militaris, non poteſt ſortiri forum viri , nam ſufficit quod ſit capax honoris, quo fulget maritus , à quo accipit omnia , quæ ex illo honore proueniunt , vt viſum eſt in vxore ſilentiarij. Et ideo priuilegiũ perſonale manumiſſoris ne in ius vocaretur , eius vxori communicatur *in leg.1. Cod. de in ius vocan.* & vxor Conſulis,cuius officium perſonale erat,claritate mariti fruebatur,vt patet *in Authent.de conſul c.2.* Rectè igitur ex dictis concludendum eſt vxores Equitum D. Iacobi,Alcantaræ & Calatrauæ gaudere priuilegio fori, & eſſe exemptas à iuriſdictione iudicis ſæcularis ; & ideo ex ſupradictis, & aliis rationibus noſtram ſentẽtiam in terminis vt dici ſolet terminantibus tenet nouiſſimè nunquam ſatis laudatus Franciſcus Amaia *in ſuis eruditis commentariis ſuper Codicem lib.10.tit.39.n.16. & ſequ.* Qui etiam rectè obſeruat *num.24.* priuilegium ſupradictum non deperdi mortuo marito , ſed etiam in memoriam priſtini matrimonij perdurare , ſi tales viduæ honeſtè vixerint ; vnde aliqui , vt Perez *lib.1. tit.3. leg.1. folio 57.verſ vxor.etiam Clerici*,Bellettus *in diſquiſ. Cler.tit. de fauore Clericorum reali* §.1 *n. 24. & ſequ.* cum aliis , & ego alibi,docent vxores Clericorũ etiam mortuis viris gaudere priuilegio fori,donec alteri nubant;quia cum vidualis vita durat cenſetur in priori matrimonio eſſe *ex leg.filij* §.1.*ff.ad municip.*

in aliis eius primæ not.

5. Sed quid dicendum de exemptione gabellarum , negatiuam ſententiam docet nouiſſimè Ægidius Trullench *in Decalogum tom.2.lib.7.c. 11. dub.5. num.27.*& alij,quia putat vxores dictorum Equitum non gaudere priuilegiis maritorum, cum dicta priuilegia ſint perſonalia , ſed hanc rationem ſuprà iam refutauimus,& latiùs refellit Amaia loco citato;ideo dicendum eſt, vt alibi adnotaui , vxores dictorum Equitum eſſe exemptas à ſolutione gabellarum etiam poſt mortem viri, dum alteri non nubant, & honeſtè vixerint ſicut idem dicendum eſt de vxore Clerici coniugati,& Sacerdotis Græci , & ita me citato tenet nouiſſimè Facund. *de iuſtit. & contract. lib. 5. cap.11. num.28.* Et omnia ſupradicta probabilia eſſe fatentur ipſimet aduerſarij,vt Sanch.*de matrim.lib.7. diſp. 47. num. 2.* qui poſtea ſe retractauit. *in opuſc. tom.2.lib 6.cap.1. dub 3. num.2.* & abſolutè noſtram ſententiam docuit; vnde ex his ſequitur non eſſe denegandam abſolutionem viduæ, olim vxori Equitis D. Iacobi,aut Calatrauæ,ſeu Alcantaræ , ſi gabellas defraudet.

Alibi in duabus præcedentibus Reſol. & in vtraq; prope finem & in Reſ. ſeq.

Alibi in Reſol. quæ hîc eſt ſup. 154. in fine,& infrà lege Reſol.ſeq.

RESOL. CLVII.

An vxor Clerici coniugati ,vel Sacerdotis Græci , vel Equitis D. Iacobi, Alcantaræ , Calatrauæ , &c.durante viduitate,gaudeat priuilegio fori, & exemptione gabellarum?

Et explanatur,quod viduæ, & pupilli profeſſorum, Doctorum, Medicorum, ſtudioſirum , ipſiſque inſeruientium , Parentum , maritorúmque prædefunctorum gaudent Immunitatis comoditate , id eſt priuilegio fori? Ex part.8.tract.7.& Miſc.Reſ,23.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docui *in part.6.tr.8.* * *reſol.6.*Scio hanc ſententiam aliquibus Iuriſconſultis non placuiſſe,quia forſitan eſt in fauorem immunitatis Eccleſiaſticæ : nam alioquin ipſi ſunt acerrimi defenſores , vt eorum vxores gaudeaot ſuis priuilegiis. Reſpondeo igitur iterum ad caſum propoſitum affirmatiuè, ex his quæ in citata reſolutione docui, & per ea quæ docent duo ſapientiſſimi viri;Hunnius & Beſoldus , inclytæ notionis Germanicæ ornamentum,qui diuinitus illuſtrati poſt Lutheraniſmum abiuratum ad fidem Ca-holicam & Romanam Eccleſiam redierunt. Sic itaque aſſerit Chriſtophorus Beſoldus *in diſſertatione de Studioſis , Magiſtris , Licentiatis , & Doctoribuss,cap.2.*Quamuis itidem priuilegatis perſonis , immunitates tantùm conceſſæ cenſeantur,quoad viuunt , *l.Archiatros, in fin. C. de metall. lib.12.* Nihilominus tamen viduæ ' & pupilli Profeſſorum , Doctorum , & ſtudioſorum , ipſíſque inſeruientium , parentum , maritorúmque prædefunctorum gaudent immunitatis commoditate , quod docer Cothin. *conſ. 15.* & aſſerit quoque Hunnius *cap.1.quæſt.4.* In genere enim , vidua priuilegium habet prædefuncti mariti.Et vidua dum eſt in viduitate ,nomen vxorium,& dignitatem retinet præmortui viri. *l. fœminæ.ff. de Senator. l. mulier. C. de dignit. lib.12.* adeò vt ex ſtupro in perſonam eius commiſſo , iniuria fieri etiam mortuo viro intelligatur , gloſſ. *in l. fideicommiſſum. C. de fideicommiſſ.* & *ibi* Bartolus notat, in ſpecie , eum qui offenditur ex adulterio,

*Quę hîc eſt Reſ. antecedens §. Probatur tertio, ad medium , à verſ. Rectè igitur. & verſ. Qui etiam. & ſupra prope finem Reſ. 154. & Reſ. 155. etiam prope finem , & pro exemptione gabellarum , in Reſ. 1. huius not. §. vlt. & in fine Reſ.2.

Et pro ſeruitoribus contentis in hoc textu , & famulis Doctorum , ſtudioſorũ, &c. infrà ex doctrina Reſ. 161. à lin. 6. vſque in finem , & infrà in tr.8. Reſ. 3. §. Probatur tertio.& pro Parentibus lege Reſ. 2. not. vlt. huius Reſ.

adulterio, matrimonio durante, offendi itidem ex ſtupro durante viduitate; ad quod e≀t ſimilis gloſſa *in l.ſororem.C.de his quib.vt indign.* Facitque optimè id, quod dicitur, viduam ſtuprum committentem, amittere dotem, non ſecùs ac ſi adulterium committeret in vita mariti. Quod ſpecialiter in argumentum ad hoc præſens noſtrum ſcitum, adducit Petr. de Rauenen. *in tit. 5. quib. mod. feud. amitt.* §. 1. ac quoque Oſaſc. Cacheranus *deciſ. Pedemont.* 77.

2. Sicque non ſecus ac domino viuente, pudoris iura, vaſſallus in perſona viduæ domini ſui, ſacra & illibata ſeruabit; & ſtupri reatum, ac pænam, iſto, non minùs quàm adulterij in caſu incurrit, commiſsique crimen, & pænam haud euadit, cùm nempè eandem mortuo domino reuerentiam debet perſoluere, quam viuo. Ardizo *cap.* 85. faciunt tradita Anton. Borninij *in tract. de caualcata & vaſſallorum ſeruitiis, part* 2. *cap.* 5. §. 1. licèt poſt alios diſſentiat Gothofred. Antonius *diſput. feud.* 11. *theſ.* 5. *lit. B.*

3. Quò itidem confert, quòd Ioan. Baptiſta Aſinius *tract. de execut.* §. 1 *cap.* 52 *n. pen. & vlt.* ex Guidone Papa refert (vbi quærit, quid dicendum ſit de viduis quondam vxoribus Conſiliariorum Parlamenti & Auditorum Cameræ Computorum Delphinatus, & aliorum Nobilium; an in oneribus, & ſubſidiis Delphinatus contribuere teneantur; Et tandem concludit, durante viduitate, cum plebeis, & alijs ignobilibus contribuere eas non debere, nec cogi poſſe, dummodò in viduitate caſtè, & honeſtè viuant, per text. *in l. qua adulterium, in fin. C. de adul. ter.* Et ita inquit fuiſſe conſultum à Dominis illius Parlamenti, in Camera Conſilij. Confirmatque hanc concluſionem Capyc. *deciſ.* 129. *num.* 8. *&* 9. & Roland. à Valle *conſ.* 86. *num:* 8. *vol* 2. *& conſil* 15. *n.* 15. *vol.* 3. qui inquit: Reginam Galliæ, dum eſt in viduitate, Reginam vocari, & vti ac frui omnibus priuilegiis, quibus Rex ipſe, dùm viuebat, vtebatur & fruebatur; per ea, quæ voluit Baldus *in l. voluntas. C de fideicommiſſ.* & latè perſequitur Tiraquell. *in tract. de legib. connub. de leg.* 15. *per tot.* & præſerim *num.* 53. *& in tract. Ceſſante cauſa, part.* 1. *num.* 107. concludens, id etiam in priuilegiis exorbitantibus locum habere.

4. Ac licèt ex parte diſſentiat Eraſmus à Cochier *in tract. de iuriſd. in exempt q.* 29. non tamen hoc impedire ſententiam noſtram debet. Plerumque enim in fundationibus, vt in noſtrate iam ſuprà allegata, non ſolùm Magiſtris & ſtudioſis, ſed & nominatim vxoribus, liberiſque eorum, immunitates conceduntur. Cum autem eæ, ex ipſo priuilegio, in perſonis vxorum ſint radicatæ: ideò non niſi cum illis, & quandiu non aliorum vxores nominari poſſunt, emoriuntur: vt & *in l. quoties. C. de priuil. ſcholar.* textum habemus expreſſum, quòd immunitates, priuilegia & prærogatiuæ, quæ perſonis priuilegiariis indultæ atque conceſſæ ſunt, earundem quoque viduis ſimpliciter ſint attribuendæ: ita vt diſputationi vlteriori, altercationique non debeat eſſe locus. Nec dici poteſt, quemadmodum immunitas ſeruis, & famulis Doctorum data, domino morte ſublato, vel miniſterio finito, ſimul etiam expirat; ita hoc quoque de vxoribus, liberiſque dicendum eſſe: nam manent liberi, & viduæ, quaſi in familia defuncti, ab eóque habent denominationem, & multis modis inter eos, demortuúmque vinculum durat. Abſurdum eſt dicere; quòd nihil neque ad aliquod tempus poſteriorum res, ad parentes, alioſque pertineant, dicente Ariſtotele *lib.* 1. *Ethic. cap.* 11. Quod de ſeruis & famulis dici nequit. Hucuſque Beſoldus.

5. Sed audiamus Hulricum Hunnium *comment. Auth. Habita. C. ne filius pro parte, de priuileg. ſtudioſorum, cap.* 1. *quæſt.* 6. vbi ſic aſſerit. Tertium priuilegium Profeſſoribus ac ſtudioſis tributum, eſt priuilegium fori; vt nempè peculiares ſuos ac priuilegiatos iudices habeant, nec ad alium ſub grauiſſima pœna trahi queant. Atqui vxor ſequitur forum mariti *l.* 19. *ff. de iuriſdict. cap. exigere, extr. de iudic.* Igitur vxor ſcholaris, vel Profeſſoris gaudet fori priuilegio ſui mariti, hoc etiam docet Matthias Stephanus *de iuriſdict. lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 29. *& ſeq.*

Sup. hoc priuilegio in tom. 6. tr. 1. ex lata doctrina Reſ. 132. in diuerſis eius verſ. ſignanter à lin. 6. §. 1. & in fine §. Sed his. verſ. Non accedit. ſed lege eas per tot. & non pigebit.

6. Non reſiſtit *primò* quòd priuilegia ſint perſonalia, perſonam non egrediantur, nec aliis communicentur, Reſp. Nam cùm priuilegia mariti communicantur vxori, non poteſt dici ea egredi perſonam cui ſunt conceſſa, cùm vxor ſit vna perſona cum marito; vt proinde in hoc caſu priuilegium non extendatur extra perſonam priuilegiati, ſed in ea perſona pleniorem interpretationem accipiat, iuxta *l. pen. ff. de conſtit. Princip.*

7. Sed prolixiori refutatione hæc opinio non indigere videtur, cùm moribus, ſtatutis & praxi omnium Academiarum hodie ſit exploſa, & ſatis refellitur ex *l.* 2. §. 8. *C. de Epiſc. & Cler.* vbi prærogatiuæ Clericorum tribuuntur eorum vxoribus & liberis: & *in l. Medicos. C. de Profeſſor.* priuilegia Medicis tributa, dicuntur etiam ipſorum liberis & vxoribus competere. Idem igitur de priuilegiis Profeſſorum, & ſtudioſorum dicendum, quòd communicentur vxoribus, & liberis illorum. Hæc omnia Hunnius, qui poſtea firmat hæc priuilegia competere vxoribus poſt mortem viri, durante tantùm eorum viduitate, quia ait ipſe *in l.* 2. *fin. C. de Epiſcop. & Cleric.* ſancit Conſtantinus Imperator, prærogatiuas Clericorum etiam coniugibus & liberis eorum competere, ita vt, à muneribus ſemper immunes perſeuerent, quæ verba clariſſimè ſignificant, quòd etiam poſt mortem maritorum & patrum ab oneribus liberi permaneant, iiſdémque gaudeant immunitatibus, quibus antea, cùm adhuc in viuis eſſent mariti. Idem ergo de Profeſſorum & ſtudioſorum, aliorúmque Academicorum viduis & liberis dicendum, quia à ſtudioſo ad Clericum bonum, & validum argumentum ducitur.

Pro his ... ris in Reſ. ſeq. & ... eius ... ne ... infra ... ex Reſ. ... gere ad ... Et hæc ... verſ. Et pro ... ibi vnde Reſol. 5. §. Nec valet ante med. à verſ. Sic etiam. & ſuprà leg. doctrinam Reſ. 154. & aliarum primæ ... nor.

8. Pro hac ſententia inſuper facit expreſſus textus *in l.* 3. *C. de priuileg. ſcholar.* vbi non ſolùm ſcholaribus, ſed eorum quoque vxoribus immunitates conceduntur, ſiue adhuc viuerent earum mariti, ſiue poſt mortem eorum in viduitate conſtitutæ ſint.

9. Et quòd vidua honorem, dignitatem & forum, nec non domicilium priuilegiaque mariti retineat, ſatis perſpicuè videtur euincere, *l.* 8. *ff. de Senatoribus: l.* 22. §. *vidua, ff. ad municipalem.* Ita Hunnius; qui doctè vt ſolet reſpondet ad omnia argumenta quæ in contrarium adducuntur. Ex quibus omnibus apparet me rectè exiſtimaſſe & docuiſſe *vbi ſupra* vxores Clericorum & Sacerdotum Græcorum, & Equitum D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, Monteſæ, &c. gaudere priuilegio fori & exemptione gabellarum, quia eorum mariti his priuilegiis fruebantur; licèt Eminentiſſimo Cardinali de Lugo *de Iuſt. tom.* 2. *diſp.* 36. *ſect.* 7. *num.* 14. hoc nimium videatur quoad vxores Equitum; ſed tu ne deſeras noſtram ſententiam.

10. Vide etiam ad confirmationem ſupradictorum Matthiam Stephanum *de iuriſd. lib.* 3. *part.* 2. *c.* 10. *n.* 29. *& ſeq.* Baumeiſterum *de iuriſdict. d. lib.* 2. *cap.* 18. *& ſeq.* Peckium *de teſtam. coniug. lib.* 4. *c.* 35. *num.* 6. quibus adde poſt hæc ſcripta viſum Gaſparem Clockium *in tract. Nomicopolitico, de contribut. c.* 15. *à num.* 32. *vſque ad n.* 40.

RESOL.

RESOL. CLVIII.

An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori, ita vt iudex laicus illos non poſſit punire?
Et an etiam gaudeant exemptione gabellarum?
Et an doctrina huius Reſolutionis intelligatur tantum de filiis legitimis, & viuente Patre? Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 7.

§. 1. GAudere priuilegio fori, nec illos iudices laicos poſſe punire, docet Doctiſſimus Iuriſconſultus Decianus *in tract. crim. lib. 4. c. 9. n. 49.* quia ait ille, pater, & filius reputatur vna, & eadem perſona, *l. fin. C. de impuber.* Et filius dicitur perſona corporis patris, *l. cum ſcimus, § fin. Cod. de agric. & cenſ. lib. 10.* ideo excluſa perſona patris, cenſetur excluſa perſona filij, & in exiſtimatione communi, pater, & filius reputantur pro vno capite, & ſic ſufficit vt alter ipſorum regiſtret bona: hæc omnia Decian. quem poſtea ſequitur Carol. de Graſſis *de effect. cler. effect. 1. num. 189.* & Ioan. Maria Nouarius *in quæſt. forenſib. p. 1. q. 98. n. 2.* & hanc ſententiam poſt hæc ſcripta inuenio docere etiam Paulum Squillante *de priuileg. cler. cap. 7. dub. 2. n. 35.* qui etiam *c. 8. dub. 1. n. 13.* docet filios Clericorum gaudere exemptione gabellarum: quæ omnia ſunt valde notanda.

2. Sed aduerte hanc opinionem eſſe veram in filiis legitimis, & viuente patre, nam patre mortuo, etſi filij ſint legitimi, minimè priuilegio fori gaudebunt, & iudicem laicum illos punire poſſe dicendum eſt.

RESOL. CLIX.

An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici?
Et an Clerici ligentur ſtatuto laicorum, edito ſuper iure, quod vocant congrui?
Et an Clericus emphyteuta ſit conueniendus coram iudice laico ad ſolutionem laudemij vel coram Eccleſiaſtico? Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 111.

§. 1. PRo affirmatiua ſententia *in 3. part. tract. 1. reſol. 7.* adduxi plures Doctores; ſed ſcio hanc ſententiam diſplicuiſſe cuidam miniſtro Regio, viro doctiſſimo & amiciſſimo; immeritò quidem, nam illam præter Doctores *vbi ſupra* citatos tenet nouiſſimè Auguſtinus Barboſa *de iure Pontificio, lib. 1. c. 39. §. 2. num. 62.* vbi etiam teſtatur ſacram Cardinalium Congregationem *die 18. Maij 1631.* noſtram ſententiam declaraſſe, nempe Clerici filium legitimum ante Clericatum ſuſceptum gaudere priuilegio fori durante vita eius patris.

2. Notandum eſt etiam hîc obiter ſupradicto miniſtro Regio diſplicuiſſe aliam ſententiam, quam docui *in dicta 3. p. tract. 1. reſol. 43.* nempe Clericos non ligari ſtatuto laicorum edito ſuper iure quod vocant congrui, ſed ego illam iterum doceo, cùm ita deciſum ſit à ſacra Rota *in Romana domo de Scapucciis 19. Ianuarij 1611.* coram Illuſtriſſ. Domino meo Coccino, viro doctiſſimo, & publico bono nato, quam deciſionem affert Marchetanus *de commiſſ. p. 1. cap. de commiſſ. appell. in poſſeſſ. ſum. §. 2. deciſ. 8.* Dicendum eſt igitur nullatenus laicum validè poſſe quidquam ſtatuere circa vtile dominium emphyteutæ Eccleſiæ; quicquid in contrarium aſſerat Valaſcus *de iure emphyteut. quæſt. 17. n. 12.* & *1.* Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 460. n. 26.* & alij.

3. Et tandem nota etiam hîc contra Chaſſaneum *in conſuet. Burgund. rubr. 11. § 1. verſ. lors, num. 9.* quòd Clericus emphyteuta non eſt conueniendus coram iudice laico ad ſolutionem laudemij, ſed coram Eccleſiaſtico. Ita Maurus Burgius *de laudemio part. 3. inſpect. 1. n. 4.* & Amadæus à Ponte *eod. tract. quæſt. fina. 1, num. 5.*

[Margin notes, left (cut off): … hoc in … præte… §. Sed … ixiori. & … ſeq. | … hic eſt … tece… in … eius | … ic eſt … eſ. 78.]

RESOL. CLX.

An familia Clericorum gaudeat priuilegio fori?
Et an ſerui perpetui Clericorum, etiam ſi ſint Mauri, Turcæ, & à Catholica Eccleſia alieni, gaudeant tamen hoc priuilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 47.

§. 1. SI loquimur de ſeruis perpetuis, vt mancipiis, non dubito, quin gaudeant priuilegio fori, & ita docent Doctores, quos ad ſatietatem citát, & ſequuntur Bellet. *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 1. num. 12.* Carol. de Graſſis *de effect. clericatus, effect. 1. n. 149.* & Menoch. *de arbitr. cent. vlt. caſu 562. num. 3.* & ratio eſt, quia tales ſerui habentur tanquam pars patrimonij, & ſubſtantiæ dominorum. Sup. contento in hoc §. infra in §. vltim. huius Reſ. & in alia eius not.

2. Difficultas eſt de ſeruis clericorum temporalibus, & conductoriis; negant DD. citati, quibus adde Cened. *in qq. canon. q. 4. n. 26.* Iul. Clar. *in pract. crim. lib. 5. § fin. c. 35. n. 17.* Octau. Vulp. *tract. de libert. Eccl. p. 3. n. 24.* Capyc. *deciſ. 12. num. 2. in fin.* Guttier *pract. qq. lib. 1. q. 4. n. 2.* Gratianum *deciſ. 253. n. 3.* Couarruuiam *pract. q. cap. 35. n. 2.* Borellum *in ſumma deciſ. tit. 43. de foro compet. n. 143.* & alios penes ipſos. Supr. hoc in Reſ. eq. §. 1. curſim. in fi. & inferius in tr. 8. Reſ. 3. §. vltim.

3. Non deſunt tamen contrarium ſentientes, & præter 12. Doctores, quos citat Menochius *vbi ſupr. de arbitr. caſ. 562. num. 7.* nouiſſimè ex Iuriſconſultis Hiſpanis docet hanc ſententiam doctus Narbona *in 3. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloſſ. 1. num. 27.* vbi ſic ait, Licèt nonnulli affirment, id ſolum intelligendum eſſe in mancipiis, & famulis perpetuis Clericorum, & Eccleſiarum, ſecus tamen in famulis non perpetuis, ſed temporalibus, conductitiis, vel mercenariis, annua, menſtrua, vel diurna mercede ſeruientibus, ad quos non extendi priuilegium dominorum exiſtimant. Id tamen non omnino tutum crederem, imò in puncto iuris veriùs exiſtimarem, hos quamuis ſerui perpetui non ſint, ſed ad tempus pretio, aut mercede conducti, dominorum priuilegiis participes futuros; cùm famulis non propter ipſos, ſed propter dominorum perſonas priuilegia conceſſa reperiantur. Quo fit vt nulla diſcriminis ratio habeatur inter ſeruum perpetuum, vel temporalem, cùm negari non poſſit, quin reſpectu illius temporis, ſerui, aut famuli, vt quid acceſſorium ad dominos ipſorum habeantur; ita vt ſine eis ſtare nequeant, qua ratione meritò ad eos priuilegia protrahi debent, ex *c. quanto, de priuilegiis, & c. licet. eod. tit. in 6.* Ita Narbona, cuius ſententia multo fortius erit vera, ſi clerici graui aliquo incommodo arbitrio iudicis menſurando afficiantur, eo quòd ſerui, aut famuli ipſorum, vel cæteri de familia, foro, vel alio priuilegio non fruantur, vt ſi ſeruitium, vel obſequium ab ipſis, qui domeſticam curam, vel bonorum adminiſtrationem gerunt, præſtandum impediri, cum dominorum damno, & detrimento contingat, & in hoc caſu Narbonæ, & aliorum DD. affirmatiuam ſententiam, tenet etiam Gratian. *diſcep. forenſ. tom. 2. c. 340. n. 4. & 5.* Paul. Squill. *de priuil. cler. c. 7. dub. 2. n. 57.* Menoch. *vbi ſup. n. 2.* & Carol. [illegible]

4. Notandum eſt etiam hic, quod [illegible] rum perpetui, etiamſi ſint Mauri, Turcæ & à Catholica Eccleſia alieni, gaudent tamen hoc priui- Sup. hoc ſu… [illegible] & in Reſ. ſeq.

 P 3 legio

legio fori, Et ita docet Paramus *in defenſ.iuriſdict. Sancti Officij*, *cap.*14.*num.*47. & Narbona *vbi ſuprà in* 3.*part.recopil.lib.*4.*tit.*1.*leg.*20.*gloſſ.*1. *num.*34. vide etiam Crotum *lib.*3.*conſ.*363.*num.*19. & Angelum *in l. vtimur, ff.de Sepulchro violato,& in l.*1.*ff.ad leg.Iuliam Maieſtatis.*

RESOL. CLXI.

An ſerui Clericorum gaudeant priuilegio fori?

Et an doctrina huius quæſtionis debeat accipi de famulis profeſſorum, & ſtudioſorum quotidianis, neceſſariis, perpetuis, & propriis; & quid de familia laica Epiſcoporum? Ex part.7.tract. 7.Reſolut.62. aliàs 61.

* Sup. hoc in § 1. & vlt. præcedentis Reſolution.

§. 1. NOn loquor de ſeruis vendititiis, nam de illis nullus ſermo in hoc Tractatu, ſed de* perpetuis,& hos priuilegio fori gaudere docét Carauita *Ritu* 46.*n.*27.Menoch. *de Arbitr.cent.*6.*caſ.* 562.*n.*3.Theſaurus *dec.*22.& alij quos citat Squillante *de Priuil.Cler. c.*7.*n.*57. & Carolus de Graſſis *de effectib.Clericat.effect.*1.*n.*149. Vide etiam circa præſentem materiam Hulricum Hunnium, *in Comm.de Priuileg.ſtudioſorum,cap.*5,*quæſt.*5. vbi probat ſeruos gaudere priuilegio fori, quo gaudent ſcholares Domini; & ideo ſic ait: Famulos atque miniſtros profeſſorum ac ſtudioſorum,quandiu in miniſterio illorum ſunt, iiſdem, quibus Heri, gaudere Priuilegiis, certi videtur,& expediti eſſe iuris;Tum quia *in l.*3.*C de ſcholar,lib.*13.expreſsè ſcholarium ſeruis idem tribuitur priuilegium,quod ipſis ſcholaribus:Tum quia quod vni conceditur Priuilegium id quoque cæteris conceſſum,& indultum intelligitur, ſine quibus hic priuilegio ſuo commodè frui non poteſt,*arg.leg.*2.*ff. de iuriſdict.* Atque ſtudioſi & profeſſores, quibus conceditur, vt ſecurè ad ea loca proficiſcantur, vbi ſtudia litterarum exercentur, ibique ſine iniuria habitent atque verſentur,non poſſunt hoc frui beneficio,niſi idem quoque ſuæ familiæ,ſi quam habuerint tribuatur: Igitur Imperator Fridericus, concedens profeſſoribus & ſtudioſis,vt ſecurè,& tutò habitent, permittere quoque cenſetur, vt non ſoli,ſed cum illis, quibus cum habitandum eſt,& ſine quibus honeſtè vel commodè habitare non poſſunt, habitent: Tum quia Clericis tributa priuilegia conceſſa ad familiam quoque Clericorum extenduntur *leg.*2.*C.de Epiſcop.& Cleric.*

Sup. his ſup. ex doctrina Reſ. 157. §.1. curſum ad mediũ. verſ. Nihilominus & melius inf.in tra. 8. Reſ.3.§. Probatur tertiò.

Supr. hoc in Reſ.præterita à §.2.vſque ad §. vltimum, & in alio §.poſito in annot. dicti §.2.

2. Cæterum hoc ipſum hanc recipit interpretationem, quòd referri debeat ad eos famulos,& ſeruos, quos vſus ſui cauſa circa ſe habent, eo in loco, vbi commorantur *leg.*203. *de verb. ſignif.*

3. Hinc itaque conſtare videtur quòd priuilegiis profeſſorum,& ſtudioſorum omnibus immunitatibus gaudeant quoque eorundem famuli & ſerui, quos nempè ſua in familia habent, quod etiam ad fori Priuilegium extendendum exiſtimo, ſic,vt non oppidano,ſed academico magiſtratui ſubſint:Quanquam nonnullis in Academiis famuli ſtudioſorum, niſi immatriculati priuilegio fori non gaudeãt,quod in Gallia obſeruari ſcribit Rebuffus,de iure communi ſecundùm prædicta ſecus eſſe opinor.

Super hac familia laica Epiſcoporũ late infrà in Reſ.182 &c.

4. Deinde prædicta accipi debent de famulis profeſſorum & ſtudioſorum,quotidianis,neceſſariis,perpetuis & propriis,qui ſcilicet operam ſuam profeſſoribus,& ſtudioſis,ita addixerunt,vt ad eorum iuſſum adſint,iiſque ſeruiant,& velut acceſſio illorum ſint. Hucuſque Hunnius,cuius opinio non ſolùm deſeruit pro præſenti quæſtione, ſed etiam pro familia laica Epiſcoporum.

RESOL CLXII.

An Religioſus profeſſus, qui miſcuit ſe in criminibus enormibus, amiſerit priuilegium fori, ita vt ſine metu cenſurarum poſſit illum iudex laicus punire?

Et ſupponitur Religioſum profeſſum nunquam perdere priuilegium fori, etiam ſi apoſtataret à Religione, habitúmque dimitteret, &c.

Et explanatur, quæ ſunt neceſſaria, vt Religioſus, & Clericus perdant priuilegium fori.

Et an in dicto caſu Religioſus à ſuo Superiore ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, quod idem dicendum eſt de Clerico? Ex part.1.tract.2.Reſ.130. aliàs 129.

§. 1. SVppono primò,Religioſum profeſſum nunquam perdere priuilegium fori,etiamſi apoſtataret à Religione, habitúmque dimitteret,niſi in caſibus, quibus illo priuilegio priuantur Clerici, in ſacris conſtituti, propter delicta in aliquo canone expreſſa. Ita DD. communiter. Vide Layman *in Theolog.mor.lib.*4.*tract.*9.*c.*7. *n.*5. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda,lib.*1.*c.*3.*per tot.*

2. Suppono ſecundò profeſſum Religionis approbatæ æqualem eſſe initiato Ordinibus ſacris quoad priuilegium fori: eſt enim mancipatus ſeruitio Eccleſiæ,& Religionis,& addictus diuino obſequio; nec ampliùs ad ſæcularem ſtatum redire poteſt. Ita Nauarr. *de priuilegiis conſ.*25.*n.*7. Rodriquez *tom.*2. *q.*2. *art.*5. Scaccia *de iudic. tom.*1.*c.*1. *n.*82. Sylueſter *verb.excom.*6.*n.*7, & alij.

3. His ſuppoſitis,poſſet aliquis reſpondere ad dubitationem propoſitam affirmatiuè.Primò,ex anthoritate *cap.perpendimus,de ſent.excom.*Secundò,*ex c.*1. *de apoſt.*Tertiò,*cap.ex parte de priuileg.* Et ita docent Doctores,quos citat,& ſequitur Farinac. *de inquiſit. q.*8.*n.*54.& Iul. Clarus *in pract. crim.lib.*5.*q.*26.*n.*23. quibus ego addo Sylueſtrum *verb.excommunic.*6.*n.*7. Caietanum *in ſumma verb. excommunicat. c.*11.*not.*7. Coriolanum *in expoſ.Bull.Cœn.excom.*19.*caſ.*3. Molinam *tom.*4.*tract.*3.*diſp.*49.*n.*21.Reginald.*tom.*2.*lib.*19. *cap.vlt.ſect.*1.*n.*79.Graffium *in dec.aur.par.*1.*lib.*4.*c.*20. *n.*151.Bobad.*in polit.tom.*1. *lib.*2.*c.*18.*n.*95. Heuia *in Curia Philippica,part.*3.§.3.*n.*30.Scaccia *de indic.to.*1. *c.*11.*n.*79.& Ricc.*in praxi tom.*1.*reſ.*172.*n.*2.vbi aſſerit, quòd in Regno vtriuſque Siciliæ,ad inſtantiam Imperatoris Caroli V. Summus Pontifex Clemens VII. pro bono regimine conceſſit, ne abſque trina monitione procedi poſſit contra Clericos incedentes ſine habitu, & tonſura, ac ſe immiſcentes ſæuis, & enormibus.

Sup.hoc in Reſ. in to.5. ex Reſ. lege §.2 mediũ, priuileg fori eſt dultum re diui

4. At his minimè ſuffragantibus,contrariam ſententiam prorſus amplectendam eſſe exiſtimo. Dico igitur, ſupradictum N.Religioſum gaudere priuilegio fori, eò quòd non fuerit monitus.Et ita in terminis caſus noſtri docet ſapientiſſimus ſenex Nauar.*de priuileg.conſ.*25.*per totum*,loquens de quodam Religioſo profeſſo,non autem ſacris Ordinibus initiato,qui plurima, & enormiſſima delicta perpetrauerat.Idem etiam docent communiter Theologi, vt Ioan.de la Cruz *in direct.conſcient.p.*2.*de Sacram.ordin.dub.*8.*concl.*4.ex ſociet. Ieſu Comitol.*in reſponſ. moral.lib.*1.*q.*96.*n.*3.Filliuc.*tom.*1.*tract.*16.*cap.* 11.*numer.*314.ex noſtra Religione Megala *in* 3.*p.lib.*3.*c.*11. *num.*30.31.& 32. Franciſcus Aponte *conſ.*24. *num.*4. vbi ex Butrio,& aliis,ſic aſſerit: [Sunt neceſſaria ad hoc,vt clericale priuilegium,quoad forum,perdatur, primò,quòd non incedat in habitu. Secundò,quòd immiſceat ſe enormibus.Tertiò,quòd in aliis frequẽtauerit.Quartò,quòd in illis ſit deprehenſus.Quintò quòd

Sup. tis vſq Ad giur Reſ. Reſ

quòd ſit monitus. Sextò, quòd poſt monitionem fuerit incorrigibilis.] Ita etiam docet Rodriquez *tom.2. q.2.art.5.* Bonacin. *de legib. diſp.10.q 2. punct.1.§.1.n.5.* Angelus *in verb. Clericus* 10.*n.*1. Tabiena *verb. excommunicatio*, 5. *n.25.* vbi carpens Syluestrum, ſic ait: [Quidam dicunt, quòd opinio, quæ dicit, quòd perdit priuilegium fori, eſt practicanda: ſed, me degente Bononiæ, practicata eſt opinio contraria, toto approbante ſtudio.] Nec deſunt pro hac ſententia doctiſſimi Iuriſconſulti: nam præter Abbatem, Ioan. Andr. & alios quos adducit Farinac. *vbi ſuprà*, illam mordicus tenet Ceuallos *tr. de cognit. per viam viol. p.2. q.75. per totam* Anguiano *de legibus lib.2. contr. num.19.21. & 24.* Albertinus *in cap. quanquam de Hæret. quæſt.14.num.11.* Alexander de Imola *lib.1. conſ.8.* Salſedo *in annot ad pract. crim. Bernardi Diaz, cap.141.* Bellettus *in diſquiſ. cler. p.1. tit.3.§.7. num.3.* Barboſa *in collect. tom.2. lib.5 tit.39. c.25. num.2.* Ambroſinus *de immun. Eccl. c.17.n.16.* Fachineus *in controuer. lib.9. c.28.* Triuiſanus *lib.2. deciſ.48. num.117.* & alij penes ipſos. Vide etiam Zipeum *in nouo iure pontificio, lib.2. tit. de foro compet. n.36.* & ratio eſt clara, & expreſſa habetur *in c. in audientiam & in c. contingit. de ſent. excom.* vbi Summus Pontifex determinat, quòd non præcedente trina monitione, Clericus non amittit priuilegium fori. Quæ doctrina eſt ita vera, vt Clericus etiam incorrigibilis non amittat priuilegium fori, niſi priùs ter fuerit monitus, vt ex multis probat Altherius *de cenſuris tom.1. diſp.1. lib.2. c.6. fol. mihi* 183. Vide etiam pro hac ſententia Decretalem Bonifacij Octaui *Si Iudex laicus. de ſent. excomm. in 6.*

5. Nec faciunt pro contraria ſententia Canones adducti: nam dicendum eſt, vt iura iuribus concordemus, Canones illos intelligendos eſſe, quādo præceſſit trina monitio, cùm alia iura clament, vt notatum eſt; Clericos non amittere priuilegium fori, niſi præcedente monitione. Ergo, &c. Et ita reſpondet noſter Megala *vbi ſuprà in 3 p. lib.3.c.11. num.31.* & Ambroſinus *de immun. c.17. num.16.* cum aliis. Vnde Albertinus *vbi ſup. in c. quanquam de Hæret. q.14.n.11.* Ioan. Lupus *tract. de libertate Eccleſ. p.2.q.9.* Altherius *de cenſ. tom.1. diſputat.1. lib.2. cap.6. fol.185. col.1.* putant in caſu, *cap. perpendimus.* præceſſiſſe monitionem. Nec valet dicere cum Vincentio de Franchis *deciſ.463. n.15.* & aliis, quod in noſtro caſu idem operatur diuturnitas temporis, quod trina monitio: nam reſpondetur, quod iura non diſtinguunt, ſed abſolutè aſſerunt neceſſariam eſſe monitionem. Et Doctores pro noſtra ſententia adducti loquuntur de Clericis in enormitatibus inueteratis: & ita intelligunt illa iura, prout realiter, & ſine tali diſtinctione intelligenda ſunt.

6. Vel poſſet aliquis reſpondere *ad cap. perpendimus.* quod loquitur de priuilegio Canonis; & non fori: & ita præter DD. citatos reſpondet Coninch. *de Sacr. diſp.14 dub.15.n.160.* & Suarez *vbi infrà, & de cenſuris, diſp.22 ſect.1.c.13.* & patet ex contextu litteræ: nam in d. cap. narratur, quendam Comitem curaſſe ſuſpendi Presbyterum, qui abiecto habitu ſeditionem fecerat; diciturque illius Interfectores non mittendos quidem pro abſolutione ad Pontificem, quia, ſcilicet, non erant excommunicati) iniungendam tamen iis eſſe pœnitentiam; quia, ſcilicet, peccauerāt vſurpando iuriſdictionem in nō ſubiectum. Si autē talis Sacerdos amiſiſſet priuilegium fori, fuiſſet ſubiectus illi Comiti, & meritò ſuſpenſus, atque ita eius interfectores non peccaſſent. Vnde, vt diximus, clarè patet, quod in hoc Canone Summus Pontifex loquitur de priuilegio Canonis, & non fori. Vel dicendum eſt cum Anguiano *tract. de legib. lib.2. contr.15.n.29.* quod in caſu particulari dicti c. perpendimus, periculum erat in mora: quod non accidit in caſu noſtro. Ergo, &c.

7. *Ad cap.1. de apoſtatis,* reſpondeo cum Suarez *vbi infra,* quod loquitur de Clericis minoribus. Vel meliùs dicendum eſt, quod in hoc textu non dubitatur de iuriſdictione Eccleſiaſtica; ſed an Clericus perdat priuilegium clericale ſine vlla monitione. Et huic dubitationi reſpondet Pontifex: *Eum per cenſuram Eccleſiaſticam non præcipimus liberari.* & ſic nō vult Pontifex ei ſuccurrere, vt liberetur. Et aſſignat rationem: quia indignum eſt, eis ab Eccleſia ſubueniri, per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari: & ſic non dicitur in eo textu, an ij, qui talem Clericum comprehendunt, & manus violentas in cū iniiciunt, excommunicationem incurrant; ſed, quòd non deceat tales Clericos iuuare. Neq; ex hoc bene ſequitur, permitti Iudicibus ſæcularibus facultatem eos apprehendendi, tanquam exutos omni priuilegio clericali. Ratio autem dubitandi erat: quia adhuc Clericus retinebat priuilegium clericale, ex eo, quia ter monitus non fuit. Et ita reſpondet ad verbum Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p.2. q.75.n.15.* & ante illum Fachineus, *vbi ſupr. in contr. lib.8. cap.29.* Vnde noſter P. Megala aſſeruit *in 3. p. lib.3. c.11. q.1. n.31. dictum c.1. de Apoſtat.* non probare, Iudices laicos poſſe punire prædictos Clericos Apoſtatas; ſed tantùm non præcipere Iudicibus Eccleſiaſticis; vt per nouas cenſuras cogant Iudices ſæculares, qui huiuſmodi Clericos retinent, ad illos dimittendos. Vnde fit, vt in hoc caſu poſſint Epiſcopi, ſi volunt, cogere laicos per cenſuram Eccleſiaſticam, vt huiuſmodi Clericos captos ad ſua Tribunalia remittant; hoc tamen facere non tenentur. Sed quamuis Epiſcopi taceant, nullum tamen ius laici acquirunt, ad puniendos prædictos Clericos, cùm ab hoc de illorum foro non efficiantur. Ita noſter Megala.

8. *Ad c. ex parte, de priuilegiis,* multipliciter reſpondent Doctores apud Barboſam *in collect. tom.2. lib.5. tit.33. c.27. n.3.* Sed mihi placet reſponſio Patris Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.27. n.24.* Butrij *d. c. ex parte,* Couarruuiæ, & aliorum, quòd *dictum c.* loquitur de Clericis minoribus, vt *cap. vnicum de vita, & honeſt. Cler. & clem.1. eodem tit.* vel dicendum eſt cum Abbate *in d. cap. perpendimus. n.8.* Couar. *pract. qq. cap.42. num.2.* quia dictæ conſtitutiones pœnales ſint; ideò non habent ad alium caſum extendi; & cùm ſint caſus particulares, non eſt trahenda illatio ad alios caſus etiam maiores, vt rectè notat Altherius *de cenſuris tom.2. diſp.1. lib.2. c.6. fol.184. col.2. §. hoc autem. & fol.184. col.2. §. reſpondeo.* & Fachineus *vbi ſuprà, lib.9 contr. cap.28. in fine.*

9. Ad priuilegium verò Clem. VII. in contrarium adductum, reſpondeo, quòd firmat noſtram ſententiam: nam ex illo apparet, non poſſe ſine monitionibus Principes Clericos facinoroſos punire. Sed an dictum priuilegium ſit verum, neſcio; & an ſit reuocatum per Bullam Cœnæ, remitto me ad Patres Theologos Religionis ſeruorum *in defenſ. cenſur. Pauli V. c.8.n.19.* Ioan. Beltramum de Gueuara *in propugnat Eccl. libertatis, §.17. n.43. aſſer.1.* Sayrum *de cenſuris, lib.3. c.25 n.10.* Duardum *in Bull. Cœn. lib.3. §.5. q.1. n.1.* Maynardum *de priuil. Eccl. p.2. art.18. num.10.* Barboſam *in collect. tom.1. lib.1. tit.2. cap.10. num.25.* & alios. Adde quod, licèt tale priuilegium non eſſet reuocatum; tamen nihil operatur in caſu noſtro: nam hoc priuilegium, vt patet ex ipſius contextu apud Martham *de iuriſ. p.2. c.32. n.38.* loquitur de Clericis minoribus; nō autem de Religioſis profeſſis; qui, vt ſupr. notauimus, æquiparantur initiatis ſacris Ordinibus. Vnde ex his omnibus manifeſtè apparet, ſupradictum Religioſum gaudere priuilegio fori,

P 4 nec

nec poſſe illum vllo pacto Iudicem laicum, ſine incurſu cenſurarum punire. Vnde ex ipſiſmet aduerſariis Clarus, & Farinacius cum formidine, & cum proteſtatione correctionis Romanæ Eccleſiæ contrariam ſententiam docent: & Caballus licèt cum Farinacio, & aliis ſtet aduerſus noſtram ſententiam; tamen *vbi ſupr.caſ.60.n.22.* tandem in hæc verba prorupit [Non caret (ait) dubitatione opinio per Franchis firmata, quòd tali priuilegio priuatus ſit Clericus, quando plura commiſerit delicta, in eis perſeuerauerit: nam multi non modicæ authoritatis contrarium tenent, & adhuc monitionem neceſſariam dicunt vt ex *ſuperiùs* allegatis apparet: & negari non poteſt, quin in dubiis amplectenda ſit opinio, quæ fauet Religioni, & Eccleſiaſticæ libertati.] ita Cabal. Puto igitur, in caſu occurrenti conſulendum eſſe Summum Pontificem: & obſecro Dominos Iudices, vt legant doctiſſimum Patrem Suarez *contra Regem Angliæ, lib* 4.*c.*27.*n.*24.*&* 25.

Sup. hoc infra in Reſ. 201. & late in cæteris eius Reſ. & §§. eius not.

10. Sed aliquis forſitan inſtabit dicendo, quòd ſaltem à ſuperiori ſupradictus Religioſus ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus: nam propter homicidia, & alia crimina qualificata eſſe Clericos degradandos, & curiæ ſæculari tradendos docent plures Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *vbi ſupr.* quibus ego addo Aldrete *de diſciplina religioſa tuenda, lib.*4.*c.*15.*n.*4. Molin. *de iuſt. tom.*4. *tr.*3. *diſp.*49. *n.*18. Auilam *de cenſuris, p.*4. *diſp. vnica dub.*3. *concl.*5. Gambacurtam *de immun. Eccl. lib* 7.*c.*14.*n.*12. Delriú *in diſq. mag. lib.*5. *ſect.*16. Altherium *de cenſuris, tom.*1. *diſput.*1. *lib.*2.*c.*6. *fol.*186 *col.*1. Villalobos *in ſumma, tom.*1. *tract.*18. *dubit.*12. Ambroſinum *de immunitate Eccleſiæ*, *c.*17.*n.*40. Bellettum *in diſquiſ. cler. p.*1. *tit.*3.§.10.*n.*6. Barboſam *de poteſt. Epiſc. p.*3. *alleg.*110. *num.*13. & alios.

Sup hoc ſupra in Reſ. 5. & late in fin. in reſol. 3. §.5. & ſequent. & in tom. 3. tr. 3. ex doctrina Reſ. 79. per tot & ſignãter §. Verum.

11. Reſpondeo, quòd aliqui docent Clericum non eſſe degradandum, niſi in caſibus exceptis, videlicet, hæreſis, falſi commiſſi in Litteris apoſtolicis, & conſpirationis in proprium Epiſcopum: & ita tenent Aretinus, Albertinus, & Decius qui reſpondent ad omnia argumenta Abbatis; & alij penes Aldrete, & Farinacium locis citatis. Idem ex neotericis docuit Couaruu. *lib.*2. *var. c.* 20.*n.*7. Fachineus *vbi ſupr. in contr. lib.*8.*c.*30. Souſa *in Bull. Cœn. c.*16. *diſp.*82.*n.*2. Iulius Clarus *in pract. crim. lib.*5.*q.*36.*n.*36. Modius *de ſacris ordinibus, c.*32.*n.*7. Altherius *de cenſ. tom.*2. *diſput.*2.*c.*2.§.7. & alij Vnde ſtante contrarietate dictarum opinionum, exiſtimo, dictam degradationem minime a Superiori regulari faciendam eſſe, nec dictum Religioſum Curiæ ſæculari tradendum, niſi priùs conſulto Romano Pontifice, vt volunt ipſimet aduerſarij, Farinacius *vbi ſupra de inquiſ. q.*8. *num.*81. & Felicianus Epiſcopus Scalenſis, *tract. de cenſ. c.*14. & Albertinus *in c. quamquam. de hæreticis, in* 6.*q.*11. *num.*45. ſic aſſerit: [Epiſcopus debet conſulere Summum Pontificem, quando delictum eſt enorme: quod eſt notandum contra multos modernos Epiſcopos, qui Clericum captum pro enormi delicto ſine conſultatione Papæ degradant: & tradunt Curiæ ſæculari.] Sic ille: & ita Florentiæ conſuluerunt Pontificem in caſu Clerici banniti, apud Cabal. *vbi ſup. caſ.*60.*n.*23. Papiæ in caſu Clerici aſſaſſini, apud Maceratenſem *var. lib.*3 *reſ.*2. & Hiſpali in caſu quorundam Religioſorum, qui ſuum prouincialem occiderunt, apud Bernard Diaz *in pract. crim. c.*97. Vnde non aſſentior ſententiæ Delrij *in diſ. mag. lib.* 5. *ſect.*16. Et hæc ſatis dixiſſe ſit circa præſentem quæſtionem, quam ſubſcripſerunt mecum ... doctiſſimi ex Societate Ieſu, P. Ioan. Hieronym. Soptanis Præfectus ſtudiorum in Romano Collegio: P. Gregor. Poggius, Pœnitentiarius Sanctiſſ. Dom. N. ad S. Petrum: ex noſtra Religione P. D. Alexander Peregrinus, P. D. Thomas Pellicionius, P. D. Marcellus Megale, & P. D. Thomas Afflicto.

RESOL. CLXIII.

An Nouitij in Religione Clericorum regularium, tempore hoſpitij, gaudeant priuilegio Canonis, & priuilegio fori?

Et an Nouitius cum licentia Patris Generalis acceptatus in noſtra Religione ante pubertatis annum, ſit propriè Nouitius, ita vt gaudeat priuilegio Canonis, & fori?

Et an impuberes admiſſi ad religionem ante annos pubertatis gaudeant priuilegio Canonis, & per conſequens etiam priuilegio fori?

Et an ſupradicti, Nouitij hoſpites gaudere etiam debeant priuilegio exemptionis gabellarum, ſi aliqua bona poſſideant?

Et an Clerici coniugati, & laici ſeruientes Epiſcopis, licet gaudeant priuilegio fori, non tamen gaudeant priuilegio gabellarum?

Et an illi, qui aſſumpto aliquo habitu Religioſo adhibentur ad ſeruitia, & obſequia Monialium & ad petendum pro ipſis eleemoſynam, gaudeant priuilegio Canonis? Ex part.6. tract.8. & Miſc.3. Reſol.7.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Paſqualigus *deciſ.*424. *num.*2 *& ſequent.* quia tales non ſunt Deo dicati, quia adhuc laici, & ſolùm habent externum habitum Religionis, & proinde vocantur hoſpites ad ſignificandum nondum eſſe admiſſos ad formalem habitum Religionis, & eodem pacto ſe habent, ac ſi quilibet Laicus veſtiret veſtes, quibus vtuntur Religioſi. Ita ille.

Sup. hoc ſupra in Reſol. ... Sed hic infra in Reſ. 261. ... in duab. eius ſin. ... uis ibi ... Nouitiis ... aliis Religionibus.

2. Sed libenter in viro amiciſſimo hanc ſententiam non improbarem ſi anſam non præberet Epiſcopis, imò iudicibus Laicis in dictos noſtros hoſpites iuriſdictionem exercere, nam totum hoc ſequeretur ex doctrina Paſqualigi, cùm aſſerat ſupradictos ſe habere tanquam Laicos, & ideò priuilegio Canonis non gaudere. Verùm hæc omnia reiicienda eſſe puto; dico igitur ſupradictos gaudere priuilegio fori, & illos verberantes incurrere in cenſuram Canonis *ſi quis ſuadente*. Et ratio eſt, quia eo ipſo quod aliquis receptus eſt in noſtra Religione more ſolito, licèt ſit intra tempus Hoſpitij, tamen mancipatus eſt obſequiis Religionis, & viuit ſub obedientia Prælati, veſtitus, eadem veſte religioſa, vt cæteri, & facit omnes obſeruantias regulares, & contraueniendo in illis punitur, gaudétque omnibus priuilegiis Religionis, ita vt Superiores cum ipſo tempore hoſpitij vtantur omnibus facultatibus quibus vti ſolent cum aliis Nouitiis, & præſertim circa Sacramenta Ordinis, & Pœnitentiæ, vt patet ex praxi. Quis igitur ex his audeat negare ſupradictos hoſpites non eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & in via ad Religionem, & participare ſecundùm aliquem modum de ſtatu Religionis, ita vt ſecundùm illam participationem ſint Deo dicati, & dicantur largo modo Nouitij, & ſub eorum nomine comprehendantur, ita vt ſi aliquis in eos manus iniiciat, incidat in cenſuram Canonis.

3. Probatur manifeſtè hæc opinio, nam vt docet Sanchez *in ſumma tom.*2. *lib.*5. *cap.*4. *num.*24. & Bonacina *diſp.*2. *de excomm. quæſt.*4. *punct.*3. *num.*7. Impuberes admiſſi ad Religionem ante annos pubertatis, & non ſunt propriè Nouitij, nihilominus largo modo vocantur Nouitij, & gaudent priuilegio Canonis ergo etiam gaudere debent Hoſpites noſtri, de quibus loquimur; & ideo indiuidualiter pro caſu

noſtro

noſtro P.Peregrinus *in conſtit.pari.2.cap..5.litera R.§.6.* ſic ait. Dubitari poteſt an Nouitus cum licentia Patris Generalis acceptatus in noſtra Religione ante pubertatis annũ ſit propriè Nouitius,ita vt gaudeat priuilegio Canonis. Reſpondeo quòd largè dicitur Nouitius , tamen cum valeat ingreſſus , gaudebit etiam priuilegio Canonis conceſſ. Nouitiis. Ita ille, qui,vt vides ex ſolo legitimo ingreſſu in noſtram Religionem concedit impuberibus priuilegium Canonis.Ergo,&c.

4. Nota etiam quod poſt hæc ſcripta inueni ſupradictam ſententiam docere etiam Ambroſium Marchinum Archiepiſcopum Calaguritanum *in Reſolutione pro Ordin. militaribus art.6. num.58.* vbi ſic ait. [Aunque el admittido a la Religion ante annos pubertatis no ſea propriamẽte nouicio,goza del priuilegio del Canon concedido à los Nouicios;y ſe reputa por Eccleſiaſtico y como parte inperfecta , y adhærente a la Religion por la miſma razon ha de gozar del priuilegio del fuero.] Ita ille.Quæ quidem omnia à fortiori procedũt in noſtris Nouitiis hoſpitibus.Ergo,&c. Adde quod,ſi ſecundùm Bordonum *in Conſiliis Regularibus,reſol.28.n.19.*& Bonacinã *diſp.1.de excomm.q.4.punct.3.nu.10.* Illi qui aſſumpto aliquo habitu religioſo adhibentur ad ſeruitia & obſequia Monialium,& ad petendam pro ipſis eleemoſynam gaudent priuilegio Canonis ; quantò magis eo gaudere debent Hoſpites noſtræ Religionis,ex rationibus ſuperius dictis. Dicendum eſt igitur illos non ſolùm gaudere priuilegio Canonis, ſed etiam fori , quod probatur ex doctrina quam tenet P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.cap.29. num.7.* Layman *lib.4.tract.9.cap.7.num.1.*& me citato Marchinus *vbi ſuprà art.4.num.37.*aſſerentes,quod qui gaudet priuilegio Canonis , debet etiam gaudere priuilegio fori.

5. Sed difficultas eſt, an ſupradicti Nouitij hoſpites gaudere etiam debeant priuilegio exemptionis gabellarum, ſi aliqua bona poſſiderent ; & quidam vir doctus licèt mordicus mecum teneret ſupradictos gaudere, vt viſum eſt, priuilegio fori , & Canonis, tamen quoad priuilegium exemptionis gabellarum , valde dubitabat, quia aiebat ipſe, bona ſupradictorum non pertinent vllo pacto ad Religionem. Sed ſi hæc ratio eſſet admittenda contra noſtros Hoſpites, procederet etiam abſolutè quoad omnes alios Nouitios;nam eorum bona non pertinent ad Religionem, cum ſit penes ipſos eorum dominium , & ipſi illa vendunt, donant, &c. Sed cum hoc non obſtante, communiter aſſerant Doctores,vt alibi ſæpius ſatis probaui,& probat nouiſſimè Palaus *tom.3. tract.16. diſp..1.punct.11.num.9.*& me citato,Trullench.*in Decalog.tom.2.lib.7.cap.12.dub.5. num.26.* nempè Nouitios gaudere exemptione gabellarum,ita etiam gaudere noſtros hoſpites dicendum eſt, qui largo modo etiam dicuntur Nouitij & ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. Ergo, vt tales cum gaudeant priuilegio fori, & Canonis , debent etiam gaudere priuilegio exemptionis gabellarum. Nec obſtat dicere:quod ex diuerſis non fit illatio,*leg.Papinianus, ff.de minor.* Et ideo Clerici coniugati,& Laïci ſeruientes Epiſcopis , licèt gaudeant priuilegio fori , non tamen gaudent priuilegio gabellarum.Nam reſpondeo cum Ambroſio Marchino *vbi ſupra* quod quando fundamentum concedendi hæc priuilegia eſt idem tunc benè valet illatio ; ſed in noſtro caſu fũdamentum concedendi dictis hoſpitibus priuilegium eſt,quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & comprehenduntur ſub nomine Nouitiorum; ergo ſequitur gaudere his tribus priuilegiis fori,Canonis,& exemptionis gabellarum, quia ſunt inter ſe connexa ; niſi in caſu quod iura illa diuiderent,& limitarent,vt eſt in caſu Clericorum coniugatorum:& ad caſum de familiaribus Laïcis Epiſcopi ; reſpondeo priuilegium non eſſe idem;nam non conceditur eis quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ſed quia ſunt familiares Epiſcopi,qui de iure habent familiam armatam,& exemptam. Ad argumentum verò quod Hoſpites retineant dominium ſuorum bonorum,reſpondeo quod hoc non impedit quin dicta bona ſint bona perſonarum Eccleſiaſticarum.

in Reſ. not. præteritæ per totam

RESOL. CLXIV.

An Nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingreſſum commiſſum,ſit à iudice laico puniendus, etiam ſi hoc in fraudem fecerit?

Et an in hoc euentu ad ſummum poſſit prædictus Nouitius puniri à iudice ſæculari in pecunia , & bonis , non autem in corpore? Ex part.3.tract.1.Reſ.33.

§.1. HAnc quæſtionem ex Neotericis latè tractat Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouitiorum diſp.12. per totam*, vbi *num.11.* ſic aſſerit. In eo caſu in quo ingreſſus in Religionem factus fuit cum fraude,licèt talis criminoſus iuxta Sixti V. conſtitutionem omnibus habitibus Religionis ſpoliari, puniríque debeat à iudice ſæculari,ac ſi Religionem ingreſſus non eſſet;attamen quia hanc conſtitutionem in hac parte moderatus fuit Clemens VIII. ingreſſus Religionis dicitur validior ad hoc, vt Nouitius priuilegio fori gaudeat inſtar clerici,qui ſtatum clericalem cũ fraude aſſumpſit.Et ideo quemadmodum hic clericus puniri nequit à iudice ſæculari corporaliter ſed ſolùm in pecunia , & bonis, ita vt idem iudex ſæcularis ſit iudex tantùm cauſæ,nõ autem Perſonæ, vt docẽt communiter Iuriſtæ.Ita eodem prorſus modo Nouitius in hoc euentu ad ſummum puniri poteſt à iudice ſæculari in pecunia,& bonis, non autem in corpore.

Sup. hoc in Reſ. ſeq lege doctrinã Reſ.not. ſeq.

Pro Clerico ſup. in Reſ. 131. & 132. & in fine Reſ. not. præteritæ.

2. Dixi *ad ſummum* , quia eſt etiam ſatis probabile nequaquam poſſe puniri Nouitium in Pecunia, & bonis à iudice ſæculari,etiam ſi cum fraude veniat ad Religionem , provt latè doctéque probat Marta *de iuriſd.part.4.cent.2.caſ.121. à n.22.vſque ad finem;* qui in ingrediente Religionem non admittit præfatam diſtinctionem , an ſcilicet ſit cum fraude ingreſſus , nec nè ; ſed ſuſtinet cognoſci iudicarique debere in omni euentu, per iudicem Eccleſiaſticum. Ita etiam obſeruari debet quidquid in contrarium doceat Bonac.*de legib.diſp.10.q.2.punct.1.§.6.num.6.* qui citat Molin.

RESOL. CLXV.

An iudex laicus poſſit punire aliquem, qui poſt diffamationem,& inquiſitionem homicidij ingreſſus eſt Religionem?

Et in prædicto caſu,an talis Nouitius puniri poſſit tantum in pecunia, & bonis à iudice ſæculari , non autem in corpore,etiam ſi cum fraude ingreſſus ſit Religionem? Ex part.4.tr.1.Reſ.95.

§.1. DE hoc caſu controuerſia mihi fuit cum quodam Iuriſconſulto , qui in facti contingentia adducebat pro parte affirmatiua Bullam Sixti. V. & quòd delinquens in tali caſu præſumatur habitum Religionis in fraudem ſuſcepiſſe.

Sup. hoc in Reſ. præterita , ſed lege etiam doctrinam Reſ.not. ſeq.

2. Verum ego negatiuam ſententiam teneo , quam in terminis docet Homobonus *in conſult.moral.*

vol.1.

*vol.*1.*prel.*8.*part.*2.*reſp.*190.& ante illum Bartholom. de Vecchis *in praxi nouit. diſp.*11.*dub.*12.*num.*11.vbi rectè probat, in ſupradicto caſu Nouitium ad ſummum puniri poſſe à iudice ſæculari in pecunia & bonis, non autem in corpore, etiamſi cum fraude ingreſſus ſit Religionem. Imò Marta *de iuriſd. part.*4. *cent.*2.*caſ.* 121. *à. num.* 22. latè probat dictum Nouitium etiam neque in pecunia & bonis, poſſe puniri à iudice ſæculari, quod ego alibi de Clerico ſatis probaui. Ad Bullam verò Sixti V. aſſero iam moderatam fuiſſe à Clemen. VIII. vt notant ſupracitati Doctores. Ergo, &c.

Alibi in Ref. Ref.quæ hic eſt ſup. 181. §.vlt.ad medium, & in aliis eius annot.

RESOL. CLXVI.

An Nouitius, habitu Religionis dimiſſo, poſſit à iudice ſæculari puniri ob delictum tempore Nouitiatus commiſſum?

Idem dicendum eſt de Religioſis emiſſis ex Societate Ieſu, ſi vxorem ducant, vel liberi in ſæculo maneant.

Et notatur non poſſe Nouitium cogi a Prælato Religionis ad luendam pœnam delicto ſuo condignam, etiam ſi re integra, id eſt ante ceptum iudicium diſcedere velit à Religione.

Et de delicto cuiuſdam Clerici, qui ſtatu Clericali dimiſſo, vxorem duxerat: Ex part. 3. tract.1. Reſ. 34.

§.1. MOlina Theologus *de iuſt. tom.* 4. *tr.*3. *diſp.* 49. *num.* 24. affirmatiuam ſententiam docet,& idem dicendum eſſe de Religioſis emiſſis à Societate IESV teſtatur, ſic enim ait.Quando eiuſmodi verè Religioſi noſtræ Societatis non profeſſi delicta committerent, ob quæ digni eſſent pœna graui,iudicarentùrque Societate indigni, integrum eſt ſuperioribus iuxta noſtræ Societatis priuilegia in meliorem eiuſdem Societatis conſeruationem eos à Societate dimittere, vota illis relaxando, & tunc iudices tribunalis ſæcularis, ad quos pertinere inciperent, punire eos poſſe puto iuxta delicta, (dum erant Religioſi) commiſſa, ita Molina, & hanc ſententiam de Nouitiis loquens tenet etiam Ioannes de Heuia *in Curia Philippica part.*3.§.1.*num.*12.qui citat Bobadillam,& nouiſſimè Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouitiorum diſp.* 11. *num.* 6. aſſerens. Si è monaſterio diſcedat Nouitius recuſans ob delictum commiſſum iudicio Prælati ſe ſubiicere,puniri poteſt à iudice ſæculari, quia in eo caſu non habetur pro Religioſo, quod intelligendum eſt dummodo Nouitius nullo ordine inſignitus ſit. Ita ille, & aliqui Iuriſconſulti, quibus omnibus accedit nouiſſimè Peregrinus *in commen. ad noſtras conſtit. part.* 2. *cap.*5. *littera R.* §. 1.

2. Sed tu prorſus negatiuam ſententiam tene, quàm tuetur Bonacina *de legibus diſp.*10.*q.*2. *punct.*1. §. 2.*num.*5. qui citat Sayrum, Abbatem,Clarum,& alios.Et idem etiam docet nouiſſimè Paulus Layman *in Theol. mor.lib.* 4.*tract.* 9.*cap.* 8 *num.*5.vbi ſic ait Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ ſtatum mutabilem habent, quem fermè arbitratu ſuo abiicere poſſunt,eo depoſito clericalibus priuilegiis ſpoliantur, vt Clerici in minoribus conſtituti, & Religionum nouitij, præterquam quòd ob crimina in ſtatu Eccleſiaſtico commiſſa, poſt eius mutationem non à ſæculari,ſed Eccleſiaſtico magiſtratu conueniri, ac puniri debeant, quia tempus delicti inſpiciendum eſt.Sic ille.Et ita in Concilio Neapolitano, teſte Grammatico *deciſ.* 10. *num.*3.deciſum fuit circa delictum cuiuſdam Clerici, qui ſtatu clericali dimiſſo vxorem duxerat.

Sup. his ſup in Ref. 147. § 1. & 2. & in alio eius primo not. & lege etiā doctrinam Ref. eius ſecundæ annot.

3. Dicendum eſt igitur, Nouitium poſtquam religionem deſeruit non poſſe puniri à iudice laico propter delictum perpetratum tempore nouitiatus, & idem contra Molinam dicendum eſt de Religioſis emiſſis ex Societat.IESV,ſi vxorem ducant,vel liberi in ſæculo maneant, nam illos non poſſe iudicari à poteſtate laica propter delicta in religione perpetrata exiſtimo.

4. Notandum eſt etiam hic obiter contra Suarez *de Religione tom.*3.*lib.* 5.*cap.*16.*num.*8. non poſſe Nouitium cogi à Prælato religionis ad luendum pœnam delicto ſuo condignum, etiamſi re integra:id eſt, ante cœptum iudicium diſcedere vellet à Religione, & ita docet Bartholomæus de Vecchis *vbi ſuprà in praxi Nouit.diſp.*11.*n.*5.& alij.

RESOL. CLXVII.

An Equites Nouitij D.Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ S.Ioannis,&c.gaudeant priuilegio fori?

Et quid de ipſis Equitibus iam profeſſis D. Iacobi, Alcantaræ, Calatraua, &c?

Et an idem dicendum ſit de Militibus Monteſæ, S.Stephani, & S. Lazari & ſecus autem dicendum ſit de Equitibus aurei velleris, S.Michaelis, Anunciationis, B.Mariæ Virginis, & de Militibus Garreriorum, & illis vulgo dictis de la Banda, *de omnibus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate erectis?*

Et quid de exemptione gabellarum ſupradictorum Equitum Nouitiorum? Ex part.4.tract.1.Reſ. 36.

§.1. REgatiuam ſententiam docet noſter Marius Giurba *in conſiliis criminal. conſ.* 77.*num.*21. vbi aſſerit dicto Equites quamdiu profeſſi non ſunt, minimè priuilegio fori gaudere, quia non ſunt verè Religioſi,& in hoc ponit differentiam inter Equites D. Ioannis, & hos, quia illi etiam nouitij gaudent priuilegio fori, hi autem minimè, & hanc ſententiam ante illum docuerat Bobadilla *in polit.tom.*1.*lib.* 2.*cap.*19.*num.*16.Maſtrillus *deciſ.*290. *num.*166.Villadiego *in polit.cap.* 5.§.20. *num.*112. & 114.Cenedus *in quæſt. Canon. quæſt.* 4.*num.* 40. Rodriquez *in qq.regul. tom.* 2.*quæſt.* 62. *art.*14. & alij. Sup. hoc Reſ.ſeq.

2. Sed hos milites eſſe verè Religioſos, ſatis ego probaui *in part.*1.*tract.* 2.* *reſ.*49.& ideo etiam docui nouitios dictarum Religionum gaudere priuilegio fori, & exemptione gabellarum, quam ſententiam, etiam quoad nouitios, aduersùs Giurbam nominatim tenet Nouarius *in tract. nouiſſimo de pract. fori.ſect.*2. *quæſt.* 66.*n.* 29.& Riccius *in praxi tom.*4.*reſolut.* 181. *num.* 2.Idem docet Valenzuela *tom.*1.*conſil.* 95. *num.* 53. Didacus la Mota *de confirmatione Ordinis D.Iacobi lib.*2.*cap.* 2.§.8.*num.*28. doctus Scipio Rouitus *conſil.* 96. Barboſa pater & filius, hic *tract. de poteſtate Epiſcopi part.* 2.*allegat.* 12. *num.*45. ille *in remiſſion. ad ordinat. Luſitan. lib.*2. *tit.*12.§. 1.*num.*2. vbi affirmat, ita iudicatum eſſe in Regio Senatu Portugalliæ, & ſic etiam fuiſſe deciſum in ſacra Rota Romana,& in Congregatione Eminentiſſimorum Cardinalium teſtatur Riccius *vbi ſuprà* Dicendum eſt igitur, Equites D. Iacobi, Alcantaræ,& Calatrauæ gaudere priuilegio fori, non ſolùm emiſſa profeſſione, ſed etiam tempore nouitiatus.

* Quæ hic eſt infra Ref. 261. à lin. & pro exemptione gabellarum in dicta Ref. principio in fine, & Ref.171.n. ne,& in R. 172.§.vlt.& tom. Ref.54 §.

3. Nota etiam quòd Riccius & Nouarius *loc. cit.* & alij id quod aſſerunt de Equitibus D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ dicendum affirmant, & meritò, de militibus Monteſæ, ſancti Stephani, ſancti Lazari, ſecus autem dicendum eſt de Equitibus aurei Velleris, ſancti Michaelis, Annuntiationis B. Virginis, & de militibus Garreriorum, & de illis vulgò dictis *de la Bunda*, & de omnibus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate erectis.

Sup. contr. tis in hoc in Ref.ſeq. 2 à lin.10. lege infra Ref.171.§. vero.&c Ref.

RESOL. CLXVIII.

An Nouitij D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & præſertim D. Ioannis gaudeant priuilegio fori?

Et ex doctrina huius quæſtionis infertur an Prælati Religioſorum ex iuſta cauſa poſſint differre profeſſionem Nouitij apti? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 18.

§. 1. HIs diebus in facti contingentia accidit caſus hic de quo interrogatus fui, & negatiuam ſententiam tenet Maſtrillus *deciſ. 290. nu. 166.* vbi ſic ait. An miles huiuſmodi Ordinum, qui adhuc profeſſionem non fecerit, gaudeat priuilegio fori? Dico quod non, ſecundùm Socinum *in cap. propoſuiſti, de foro competenti* & Boſſium *eod. tit. num. 144.* & ita alias vidimus practicatum in Regno. Ita ille. Cui adde Villadiego *in Polit. cap. 5. §. 20. num. 112. & 114.* Bobadillam *in Polit. tom. 2. lib. 2. cap. 19. num. 16. & ſeq.* Rodriquez *in qq. reg. tom. 2. q. 62. art. 14.* & Hieronymum Cenedo *de paupert. Religioſa, dub. 50. n. 20.* ibi, [Lo qual ſe entiende ſi delinquen deſpues de profeſſos.]

2. Sed ego affirmatiuam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quam alibi docui, & me citato docet nouiſſimè Illuſtr. & amantiſſ. Dominus meus Ambroſius Marchin. Archiep. Calaguritanus *in reſ. pro Nouitiis dictorum Ordinum*, vbi *in fine*, ſic aſſerit. [De todo lo qual conſta que todos los Nouitios de todas las tres dichas Ordenes Militares ſin differençia ni diſtinction alguna en todos, y qualeſquier delictos ſin excepçió alguna dellos gozan del priuilegio del fuero, y lo miſmo ſe ha de deſir de los * de Monteſa y de todas las demas Religiones militares, que tuuieré la miſma forma de los tres votos, y conſtituçiones confirmadas por la Sede Apoſtolica.] Ita ſapientiſſimus ille vir, cui adde videndum eruditum, & doctum Thom. Carleualium *de iudiciis, l. 1. tit. 1. q. 6. ſect. 3. à n. 239. vſque ad n. 445.* qui reſpondet ad ea, quæ aſſerit Bobad. & ratio eſt, quia ſicut Nouitij Religionum Regularium gaudent priuilegio fori ante emiſſam profeſſionem, ſic etiam Nouitij harũ Religionum Militarium, nam, vt probat amiciſſimus & doctus Nouatius *tom. 1. qq. forenſ. cap. 24.* valet argumentum de ſtatu Regularium ad ſtatum & Religionem Religioſorum Militarium; & ita declaraſſe ſacram Congregationem Cardinalium, teſtatur Riccius *in praxi tom. 4. reſ. 249 num. 3.* quæ quidem omnia procedunt, à fortiori in Nouitiis Religionis D. Ioan. Vnde neſcio quomodo aliqui auſi ſunt ſine timore cenſurarũ Bullæ Cœnæ conſulere potuiſſe Principé laicum quemdam Nouitium dictæ Religionis carcerare, cum ſupradicta Religio ſit vt aliæ Religiones Regularium, & diſſoluat matrimonium ratum, & non conſummatum, & contrarium aſſerere eſſet cenſura dignum: ergo, &c. Et ideo non eſt attendenda contraria conſuetudo ſi adeſſet, etenim eſſet contra immunitatem Eccleſiaſticam à ſacris Canonibus & Bulla Cœnæ ſingulis annis reprobata.

3. Nec valet dicere, quòd ſupradicti Equites aliquando multos annos remanent in Nouitiatu: nam hoc non tollit eis priuilegium fori, vt probat Marchinus *vbi ſup.* adi illum & non pigebit, acutè enim & doctè, vt ſemper ſolet, materiam hanc pertractat. Et pro Regularibus obſeruat ex Rodriquez & Sanchez. [que pueden los Superiores por iuſta cauſa diferir la profeſſion de los Nouitios aptos, y aſſi confirmaſe de hóbres doctiſſimos de la Vniuerſidad de Salamanca, ſe dilato en la Orden de San Franciſco la profeſſion de vn Nouitio haſta que cumplio los veyente annos, por que a quella edad era neceſſaria para diſponer de vnos bienes.] Ita ille quod eſt valde notandum, & ego olim conſului. Vnde ex his & per ea, quæ latè adducit Marchinus, & Carleualius, ſatis remanet confutata doctrina Petri de Vrriez *in Æſtiuo otio p. 2. n. 109.* quem meritò inter auctores prohibitos annumerauit ſacra Congregatio Indicis *in decreto edito die 4. Februarij 1617.*

(Margin: Re... teri... / ...c in ...æte... t. & ...iam Reſ. ...eius / o pro ...bus ...n. tr. ...1. §. ...d ege ...tot.)

RESOL. CLXIX.

An iudex laicus poſſit ciuiliter, ſeu criminaliter cognoſcere cauſas aduerſus Equites D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c?

Et An dicti equites gaudeant priuilegio Canonis, & fori? Ex part. 1. tract. 2. reſol. 73. aliàs 72.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent, qui opinantur, dictos Equites nò eſſe verè Religioſos, quorum ſententiam * *ſuprà* refutauimus.

2. Et ideò aſſerendum eſt ſupradictos eſſe verè Religioſos, & gaudere priuilegio fori, ſicut gaudent cæteri mendicantes: & eorum Iudices Conſeruatores poſſunt excommunicationem fulminare aduersùs iudices laicos qui illos cognoſcere volunt. Et ita docet doctiſſimus Mota *de confir. ord. D. Iacobi, lib. 2. cap. 1. §. 9.* ex Bullis Pontificiis Alexandri III. & aliorum. Idem docuit Franciſcus Molina, & Michaël Carranca præſtantiſſimi Theologi apud eundem Motam *lib. 2. c. 2. §. 32. num. 31. & 43.* Et nouiſſimè hanc ſententiam amplexus eſt Ceuallos *tract. de cognit. per viá viol. p. 2. q. 149. n. 23.* vbi ita pluries fuiſſe iudicatum in Hiſpania, teſtatur. Maſtrillus verò *tom. 3. dec. 280. n. 165.* adducit litteram Regiam, datam die 10. Ianuarij, 1609. vbi ſtatuitur, huiuſmodi Milites in cauſis criminalibus, & mixtis gaudere priuilegio fori; cauſas verò ciuiles terminari debere iuxta ſtylum, & conſuetudinem loci. Sed pro omnimoda exemptione fori dictorum Militum, facit doctrina Layman. *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 7. num. 1.* & Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 3. cap. 29. num. 7.* aſſerentium, gaudentes priuilegio canonis, gaudere priuilegio fori. Sed dicti Milites D. Iacobi, Calatrauæ, &c. gaudent priuilegio canonis, vt ex multis notat Bonacina *de cenſuris, diſp. 4. q. 4. punct. 1. num 7.* Filliucius *tom. 1. tract. 15. c. 1. q. 4. n. 14.* Marinus Antoninus *var. reſol. lib. 1. cap. 112. caſ. 63.* Carolus de Graſſis *de effect. cler. effect. 9. n. 131.* Nauarrus *conſ. 11. de Regular.* Giptius *de caſ. reſer. cap. 3. num. 15.* & alij. Ergo debent gaudere priuilegio fori; quia aliter in iure non eſt determinatum, vt de Clericis minoribus, qui gaudent priuilegio canonis, ſed non fori, ſi conditiones Concilij Tridentini non obſeruant.

(Margin: * Sup. in Reſ. quæ hic eſt infra 262. & in aliis multis eius not. poſitis ad lineam 5. / Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Reſol. 49. & 50.)

RESOL. CLXX.

An Fratres D. Ioannis, qui portant mediam Crucem albam gaudeant priuilegio fori, & gabellarum? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 51.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Bobadilla *in politica tom. 1. lib. 2. can. 18. num. 233.* ſic ait. [Los Confrayles de la Orden de ſan Iuan de Rodas, que traen media Cruz blanca, ò vn Tao blanco, que ſon ſeglares, y viuen ſin regla y con ſus bienes y habito, y ſe caſan, no gozan del priuilegio del fuero, y eſſencion de tributos.]

2. Non deſinam tamen hìc adnotare, nouiſſimè Epiſcopum Viciequenſem Aloyſium Riccium *in praxi tom. 4. reſol. 177. num. 3.* affirmatiuam ſententiam docere,

cere putat enim dictos Fratres remitti debere ad magnum Magiſtrum eorum ordinarium ſuperiorem, cùm ſufficiat, quòd militent ſub dicta Religione,& ideò tanquam alij debent quoque fori priuilegio gaudere.

RESOL. CLXXI.

An Milites D.Ioannis gaudeant priuilegio fori?
Et ſi dicti Equites D.Ioannis exerceant officia ſæcularia, & in illis delinquant, an poſſint puniri à iudice laico?
Et an verò idem dicendum ſit de Equitibus S.Stephani & S. Lazari?
Et quid de quibuslibet aliis Religionibus Militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati,& a ſancta Sede Apoſtolica approbatis?
Et quid ſentiendum eſt de exemptione gabellarum?
Ex part.4.tract.1.Reſ.86.

§. 1. SVperuacanea videtur hæc quæſtio, & tamen non defuit Villadiego *in polit.c.5.numer.*112. qui hæc ſcripſit. [Es competente el Iuez ſeglar contra los caballeros de la orden militar de ſan Iuan en las cauſas ciuiles,y en las que delinquieren en officios ſeglares de Regidores, corregidores, y en los delittos graues.] Sic ille.

2. Sed immeritò quidem:nam extra controuerſiam eſt quòd in omnibus delictis, licèt grauibus,& atrocibus,ſupradicti milites gaudent priuilegio fori, cùm ſint verè Religioſi. Vnde Principes in dictos iuriſdictionem exercentes contraueniunt Bullæ Cœnæ, & incurrunt in excommunicationem.Vide Barboſam *de poteſt.Epiſc.part.2.allegat.*12. *num.*45.Paulum Squillante *de priuileg.Cleric.cap.*7.*num.*46.& nouiſſimè Guazzinum *de defenſ.reorum tom.* 1. *defenſ.*1. *cap.*2.*num.*5.10. Marium Nouarium *de elect.fori ſect.* 2.*quæſt.*69.*per totam*,& ideo ſi dicti Equites D.Ioannis exerceant officia ſæcularia,& in illis delinquant, non poſſunt puniri à iudice laico, vt probat Bellett. *in diſquiſ.Cleric.part.*1.*tit.*3.§.1.*num.*16. Caballus *centur.*1.*caſ.*64.Narbona *in recopilat. leg. Hiſpan.leg.*20. *gloſſa* 20.*num.*34.& ego ipſe alibi.

Sup.hoc ſupra in Reſ. 68. §.2. in fine, &c.

Alibi ibidem Sup. hoc in Reſ.not. ſeq.

3. An verò idem dicendum ſit de Equitibus S. Stephani & S. Lazari, negatiuè reſpondet Eliſæus Danza *in pugna DD. cap.*1.*de qualitate officialium, num.*81.vbi ſic ait. Quod verò ad duorum Stephani & Lazari Equites,quia in corũ priuilegiis non habẽt *Exequatur*,& ſic in illis militiæ Ieſu Chriſti in Luſitania; iſti S.Stephani à Duce Florentiæ,& in eorum delictis iſti milites Luſitaniæ S. Stephani,& S. Lazari à iudicibus ſæcularibus cognoſcuntur,& fori declinatoriam non opponunt. Sic ille.

Quæ nunc hanc ſequetur, & ne prætermittas legere alios 68. eius primæ notat.

4. Sed ego *in* 3. *part.tract.*1.*reſol.*61.docui ſupradictos Equites gaudere priuilegio fori, & adduxi multos Doctores, quibus nunc addo Nouarium *de electione fori, in editione nouiſſima, ſect.*2.*q.*69.*n.*31. Bonacinam *de cenſ.diſp.*2. *quæſt.*4. *punct.*3. *num.*9. & Ioannem Sancium *in ſelectis, diſp.*49. *num.*13. vbi ſic ait. Verè Religioſos eſſe Equites Chriſti,& de Aris in Luſitania, & Monteſæ in Aragonia,& S.Stephani in magno Ducatu Florentiæ,probabiliter arbitror, cùm hi etiam milites profeſſionem trium votorum in manibus Prælatorum emittant,non aliter ac milites S.Iacobi,Alcantaræ,& Calatrauæ,præter Equites S.Stephani,qui votum caſtitatis,obedientiæ,& charitatis emittunt,& non paupertatis, vt ex Bulla Pij IV. ad fundationem conceſſa *anno* 1560. Coſmo de Medicis Florentiæ magno Duci conſtat,quam ego vidi.Et idem iudico de quibuslibet aliis Religionib. militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati, & à Sede Apoſtolica approbatis. Hæc Sancius. Vide Caball.*centur.*2. *caſ.*225. & Viuianum *tract. de iurepatronat.p.*2.*lib.*6.*c.*2.*n.*19.qui ponit Bullas exemptionis dictorum Equitum; vnde ex his apparet non eſſe audiendum Villadiego *in polit.cap.*5.*num.*116. & 117. aſſerentem priuilegia dictorum Equitum eſſe tantùm localia, nam cùm ſint verè Religioſi,vt patet ex Bullis Pontificiis, eorum priuilegium eſt abſolutum,& eo gaudere debent vt Religioſi in omnibus mundi partibus, vt de Equitibus D.Ioannis, D.Iacobi, Alcantaræ & Calatrauæ,&c. dicendum etiam eſt.Vnde ex his rectè docuit Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part.*2.*allegat.*13.*num.*14. cum Nauarro ſupradictos milites S. Stephani gaudere exemptione gabellarum.

Sup. ... Reſ. ... vltim. ... aliis ... anno ...

RESOL. CLXXII.

An Milites S.Stephani,& S.Lazari gaudeant priuilegio fori?
Et an dicti Equites,etiam nouiſſimi gaudeant exemptione gabellarum? Ex parte 3.tr.1.Reſ.61.

§. 1. CArolus de Graſſis *de effect.clericatus, effect.* 1.*n.*115. teſtatur quòd in hoc Regno Siciliæ dicti milites non gaudent priuilegio fori,& idẽ procedere in Regno Neapolitano teſtatur Imbrianus *in tr.de Iudice,&c.p.vlt. n.*25. quia non habent Regium *exequatur* in ſuis priuilegiis.

Sup. Reſ. ... §.An ... ſeq. ... doct ... Reſ. ... Reſ. ... ego...

2. Sed quidquid ſit de hac praxi, ego puto dictos milites gaudere priuilegio fori,quia connumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas, & profitentur religionem approbatam à Summo Pontifice, & ita docet Bonacina *in Bull.Cœn.tom.*3.*diſp.*1.*q.*16.*punct.* 3.*num* 16. Nauarr.*conſ.*12.*de regular.*Barboſa *de poteſt.Epiſc.p.*2.*allegat.*12.*n.*45. & nouiſſimè Aloyſius Riccius *in praxi tom.*4. *reſol.*76. *num.*3. loquens de Religione ſancti Lazari,aſſeruit eſſe veram religionem, & gaudere priuilegio canonis, & quòd Pius IV. confirmando anno 1565.priuilegia dictæ religionis, exemit ipſam in omnibus caſibus,in quibus eſt exempta religio ſancti Ioannis Hieroſolymitani, & etiam Marius Antoninus *lib.*2.*de reſol.*112.*caſ.*63. docet dictam religionem ſancti Lazari eſſe veram religionem.

3. Notandum eſt tamen hìc obiter dictos Equites etiam nouiſſimos gaudere exemptione gabellarum, ſicut alibi diximus de nouitiis D.Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ; quidquid in contrarium aſſerant noſtri Regnicolæ, Maſtrillus *p.*3. *dec.* 290.*num.*166. & Giurba *in conſiliis crim.conſ.*77.*n.* 21. ſed noſtram ſententiam nouiſſimè tenet Riccius *vbi ſuprà in praxi tom.*4.*reſol.*249. *n.*2.vbi citat Nouarium *tom.*1.*qq.cap.*42.

Sup. ... quo ... tes ... in ſi ... not. ... & p ... poſi ... 3.hu ... tom ... 3. R ... pro ... etiã ... ſup. ... 167. ... &c.

RESOL. CLXXIII.

An Rectores Hoſpitalium gaudeant priuilegio fori?
Ex part.3.tract.1.Reſ.66.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent DD. quos citat Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus effect.*1. *num.*118. ſi promittunt in manibus Epiſcopi caſtè viuere,& portant aliquod ſignum ſuper veſtimentum;ſecus autem dicit Abbas *in c.*2.*n.*11.*de foro competen.* ſi iſti hoſpitalarij vtuntur coniugio, & habent, & retinent proprium,& ſunt laici.

Sup. ... ſupra ... Re... 177. ... in fi...

2. At his non obſtantibus Barboſa *de poteſt.Epiſcop.part.*2.*alleg.*12.*num.*40. & Valaſcus *conſ.*105.*n.*3. aſſerunt

aſſerunt ſimpliciter hoſpitalarios Prælati authoritate deputatos ad aliquod hoſpitale erectum authoritate Epiſcopi gaudere priuilegio fori. Sed de hoc dubio vide Decianum *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 39. Duardum *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 9. & alios.

RESOL. CLXXIV.

An eremitæ gaudeant priuilegio fori?

Et quid de Eremitis profugis, qui non ſubſunt alicui Superiori Eccleſiaſtico? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 35.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè, ſi edito voto paupertatis, vel alia ſuſcepta obligatione apud Prælatum Eccleſiaſticum, vel Epiſcopum Ordini, vel Eccleſiæ alicui ſpeciatim addicti ſint: ſecus autem dicendum eſt de Eremitis profugis, qui non ſubſunt alicui ſuperiori Eccleſiaſtico, & ita docet Antonius de Marinis *in reſolut. quotid cap.* 114. *num.* 8. Marta *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 213. *num.* 4. 5. *&* 6. Squillante *de priuil. Cler. cap.* 7. *dub.* 1. *num* 44. Layman. *in Theol. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *part* 2. *cap.* 5. *num.* 4. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 12. *num.* 43. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 6. *num.* 2. Idem etiam docet Coninch *de Sacrament. diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 164. & nouiſſimè Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 3. *num.* 18. vbi ex Duardo extendit priuilegium fori non ſolùm ad Eremitas, qui in communitate viuunt in aliqua Congregatione ſub aliquo Prælato ex tacita, vel expreſſa Pontificis authoritate, quamuis non faciant profeſſionem ſed etiam ad Eremitas, qui vt *ſuprà* diximus, peculiarem viuendi modum tenent, habitum religioſum deferentes, alicui ſacto loco ex obligatione ſeruientes, ſub obedientia Epiſcopi, vel alterius Prælati, quidquid aliqui in contrarium afferant.

RESOL. CLXXV.

An Tertiariæ D. Franciſci, ſeu Bizocche, *vel* Beatæ, *vt vocant, gaudeant priuilegio fori, & poſſint conſequi legatum pro Monachatu?*

Et quid de priuilegio Canonis?

Et an viri Tertij Ordinis D. Franciſci, aliique ſimiles, ſi collegiater viuant, ſeu cum clauſtralibus habitent, gaudeant priuilegio fori? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 85. alias 84.

P. hoc in f. 9. §. .i. princi-), in to. r. Reſ. .§lt. poſt :dm, à cf. ide. §. 1. Gaudere, ſi in communitatibus viuant, putauit Barboſa *de poteſt. Epiſc. p.* 2. *allegat.* 12. *n.* 41. & alij penes ipſum. Difficultas verò eſt, ſi non collegialiter viuant, ſed in propriis domibus. Negatiuam ſententiam docuit Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff.* 1. *num.* 93. & præter illos quos ipſe citat, mordicùs docet hanc ſententiam Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, p.* 2. *q.* 61. vbi *n.* 24. aſſerit, quòd etiamſi collegialiter ſupradicti Fratres viuant, non gaudent priuilegio fori ex determinatione Leonis X. Et ſic non eſt ampliùs de hoc dubitandum, cùm cauſa ſit iudicio Eccleſiæ deciſa. Ita ille.

2. Sed fallitur: nam, vt benè notant Poncius, *vbi infra*, & Ioan. Baptiſta Confettus *in collect. priuil. tit.* 23. *c.* 14. *in fine*, poſteà ſupradictus Pontifex per aliam ſuam Conſtitutionem in ſpecie illud Breue derogauit, & deinde Paulus IV. Gregor. XIII. & Sixtus V. in eorum literis, dictorum priuilegiorum confirmatoriis, eiuſdem Concilij Lateran. Decretis derogarunt. Ergo non benè aſſerit Ceuallos, hanc ſententiam eſſe ab Eccleſia deciſam, & ideò multi contrariam opinionem tuentur, nempe, ſupradictas mulieres, quamuis poſſint contrahere matrimonium; tamen interim, donec religioſè viuant, gaudere priuilegio fori, & canonis, ſicut Clerici in minoribus: & Nouitij poſſunt contrahere matrimonium: & tamen fori priuilegio gaudent. Et in fauorem dictarum mulierum tertij Ordinis D. Franciſci, nouiſſimè ex Felino, & aliis docet Gratianus *in diſcep. tom.* 3. *cap.* 413. *num.* 38. & ex Theologis Rodriquez *in qq. regular. tom.* 2. *q.* 65. *art* 5. Sup. hoc priuilegio canonis in Reſ. 1. not. præteritæ, §. vlt. in principio.

2. Sed quid ego ſentiam, dicam breuiter. Igitur, ſi viri huius Ordinis collegialiter viuant, & mulieres, ſi vitam virginalem ſimpliciter, expreſſéque vouerint, etiamſi habitent in propriis domibus, puto priuilegio fori gaudere. Et ita docet Baſilius Poncius *de impen. matr. cauſ.* 27. *c.* 19. §. 5. Portell. *in dubiis regular. ver. Tertiarij, n.* 7. Piaſecius *in praxi Epiſc. nouiſſima, p.* 2. *c.* 3 *art.* 7. *n.* 11. & Gherubinus *in compen d. Bullar. tom.* 1. *conſt.* 22. *Leonis X. Schol.* 2. ex declaratione Illuſtriſſ. Cardinalium ita aſſerentium: [Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Interpretum conſulta reſpondit, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, alióſque ſimiles, ita demum Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum aſſumpſerunt, priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iuriſdictione exemptos eſſe, ſi viri collegialiter viuant ſeu cum Clauſtralibus habitent, & mulieres virginalem, ſeu cœlibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cauetur Conſtitutione Concilij Lateranen. ſub Leone X. quæ habetur *ſeſſ.* 11. *in fin.* Hoc autem voto mulierum, alia duo, ſcilicet, paupertatis, obedientiæ nequaquam includi. Quinimo huiuſmodi mulieres, ſi vitam virginalem, aut cælibem ſimpliciter, expreſséque vouerint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut propriis domibus, vel ſeorſum habitantes, ſupradictis priuilegiis ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptionéque ab Ordinarij iuriſdictione frui debere, quemadmodum idem Leo poſteà declarauit. Conſtitutione edita die prima Martij, anno 1518. Quòd ſi Fratres, Sororéſque tertij Ordinis, quid ampliùs prætendant vigore conſuetudinis, poſſe ius ſuum proſequi in iudicio ordinario Hier. Card. Pamphilius. Sup. hoc etiã curſim in tom. 5. t. 2. Reſ. 52. ad lin. 5.

3. Ex his apparet, me his diebus probabiliter reſpondiſſe Gubernatoribus Montis Pietatis, ſupradictas mulieres Tertiarias, ſi habuerint requiſita expreſſa in dicto reſponſo Cardinalium, conſequi poſſe legatum relictum pro Monachatu; licèt contrarium doceat noſter Franciſcus del Caſtillo *lib.* 1. *deciſ.* 88. *n.* 2. & Aloyſius Riccius *part.* 4. *collect.* 1051. Et ratio noſtræ ſententiæ deſumpta eſt *ex §. ſed hoc præſenti. Authen. de ſanct. Epiſc. coll.* 9. Nec obſtat Bartolus *in leg. commodiſſimè ff. de fil. & poſth.* quia loquitur de ingreſſu Monaſterij, non autem de ſimplici Monachatu. Et ita fuiſſe deciſum apud Rectores Orphanarum, & in Curia Archiepiſcopali Panormitana, teſtatur Caſtillo; *vbi ſuprà*, licèt, vt diximus, ipſe contrarium ſentiat. Idem etiam fuiſſe deciſum apud Rectores S. Barbaræ, & Montis Pietatis, mihi conſtat. Et ita etiam tenuit P. Ioſeph Raguſa, Societatis Iesv, in quodam Conſilio in fauorem Monachatus dictarum mulierum. Vide etiam Souſam *in tract. de Tertiariis.* Sup. his mulieribus in fine Reſol. ſeq. & in to. 7. tr. 1. Reſ. 352. & in alio §. eius not.

RESOL. CLXXVI.

An oblati viuentes in aliquo Monaſterio gaudeant priuilegio fori?

Et an illi homines, qui aſſumpto habitu Religioſo adhibentur

adhibentur ad ſeruitia, & obſequia Monialium ad petendas pro ipſis eleemoſynas, gaudeant priuilegio fori?

Et an mulieres Tertiariæ, vulgo dictæ Bizocche, *gaudeant priuilegio fori, & exemptione gabellarum, & cum requiſitis conditionibus poſſint conſequi legatum relictum pro Monachatu, non obſtante, quod viuant in propriis domibus?* Ex part.4.tr.1.Reſ.31.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondeo; & ita determinaſſe ſacram Cardinalium Congregationem *die 26.Ianuar.anno* 1606.Teſtatur Marta *de iuriſd.part.4. cent.2.caſ.*113. *num.*37. Idem etiam docet Duardus *in Bulla Cœn. lib.2. can.*15. *quæſt.7.concluſ.*3. Squillante *de priuileg.Cleric.cap.7. dub.1.num.* 3. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi part.2.alleg.*12. *num.*39. Riccius *part.2. deciſ.*68. Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.*96.& alij; quos citat & ſequitur Antonius de Marinis *reſol. quotidian. cap.*114. *num.* 6. qui docet *num.*7.quòd hi vt gaudeant priuilegio fori, has conditiones debent habere. Prima, quòd alicui Religioni probatæ eorum perſonam per legitimam & expreſſam dedicationem obtulerint,& dicauerint. Secunda, quòd fiat oblatio, nulla bonorum reſeruatione, aut eorum vſusfructus facta, ita vt in oblationis inſtanti omnia ad monaſterium transferantur. Tertia, quòd in eorum domibus, & cum vxoribus non commorentur. Quarta, quòd perpetuò ſtent & ſeruiant Religioni. Quinta, quòd modo debito Religionis portent habitum a ſæcularibus euidentiùs diſtinguentem. Ita ille. Obſeruat etiam dictos oblatos quoad delicta ante oblationem commiſſa gaudere priuilegio fori, ſi abſque fraude ſe & ſua monaſterio obtulerint, quòd ſi fraus ſubſit, poſſunt à iudice laico puniri pœna pecuniaria, non autem corporali. Ita ſacra Congregatio, teſte Aldano *in compend. canon. reſol. tit.*10. *num.*15. Non deſinam hîc adnotare doctrinam Martin. Bonacinæ *in Bulla Cœn. diſp.1.q.16 ſect.1 punct* 3. *n.*18. aſſerentis illos homines, qui aſſumpto habitu religioſo adhibentur ad ſeruitia & obſequia Monialium,ad petendas pro ipſis eleemoſynas gaudere priuilegio fori.

Sup. hoc §. prius Ref. 163. [illegible] Nota, [illegible] ad [illegible].

2. Notandum eſt etiam obiter me ſatis firmaſſe *in part* 1 *tract.*2. * *reſol* 84. mulieres tertiarias, vulgò dictas *Bizocche*, cum conditionibus ibi expreſſis gaudere priuilegio fori,& exemptione gabellarum & hanc ſententiam docet nouiſſimè,me citato, Paulus Squillante *de priuileg. Cleric.cap.7. dub.1. num.* 42. & Antonius de Marinis *vbi ſupra num.*11. & Nouarius *de electione fori,in editione nouiſſima, ſect.1. q.66. num.*13. qui etiam *num.*16. me citato, firmat dictas tertiarias cum requiſitis conditionibus, id eſt,ſi caſtam & cœlibem vitam agant,ex voto caſtitatis emiſſo in manus Superioris Religionis poſſe conſequi legatum relictum pro Monachatu,non obſtante quòd viuant in propriis domibus.

* Quæ hic eſt Res. antecedens, ſed pro priuilegio fori tantum, & non pro exemptione gabellarum, & in alio §. eius not. 1

Sup. hoc in Reſ. præterita, [illegible] & in tom. part. 1. Reſ. [illegible] & in alio §. eius adnot.

RESOL. CLXXVII.

An Confraternitates laicorum gaudeant priuilegio fori, ita vt Epiſcopis ſint ſubiectæ?

Et quid, ſi in eis opera charitatis & pietatis & exercitia ſpiritualia exerceant, quod idem dicendum eſt à fortiori de Hoſpitalibus?

Et an bona ſupradictarum Confraternitatum poſſint alienari ſine aſſenſu Apoſtolico? Ex part.4. tract.1. Reſ. 57.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Aponte *vol.1. conſ.*18.vbi probat confraternitates & Collegia, quæ per laicos reguntur, dici ſæcularia,& licet denominentur ſub nomine alicuius Sancti, vel Eccleſiæ, minimè dicuntur religioſa, & Epiſcopo ſubiecta.Idem docet Viuius *in addit. ad deciſion.*517. *n.*40.& Gabriel *in ſuis commun.opin. concl.*1. Tamen quando in dictis confraternitatibus exercentur opera charitatis & pietatis, & exercitia ſpiritualia, puta, quia ſunt ibi deſtinata aliqua bona in alimoniam pauperum, vel infirmorum, aut in redemptionem captiuorum, pauperúmque nuptias, & alia huiuſmodi, exiſtimo eſſe loca pia. Nec obſtat quòd non fuerint erecta authoritate Epiſcopi,nam ex exercitio operum charitatis, & pietatis negari nequit, quin non debeant appellari pia,nec enim neceſſe eſt, quòd locus ſit pius ſed ſufficit quòd in eo opera pietatis exerceantur, quia hoc priuilegium non datur loco, ſed cauſæ,& ideo bona ſupradictarum confraternitatum non poſſunt alienari ſine aſſenſu Apoſtolico: vnde hanc affirmatiuam ſententiam ex multis aliis rationibus docet Nouarius *tract.de elect.fori,ſect.2 q.56 n.*8. Riccius *in praxi tom.3.reſol.*142. Peregrinus *de immunit. cap.4. num.*64. & alij penes ipſos, aſſerentes dictas confraternitates eſſe loca pia. Vide infra Nouarius *n.*13.quòd vbi tales confraternitates ſunt adaptatæ ad pias exercendas cauſas,deberi reſtitutionem in integrum, etſi authoritate Epiſcoporum non ſint fundata, ſufficit enim vt in eis charitatis opera exerceantur. Vide etiam Barboſam *de poteſtate Epiſcopi part 3.allegat* 71. *num.*58. quæ omnia à fortiori procedunt in Hoſpitalibus, licet non fuerint erecta authoritate Epiſcopi,vt firmat idem Nouarius *c.*54. *per totum*, & alij penes ipſum.

Sup. hoc [illegible] pia in Reſ. 173.

RESOL. CLXXVIII.

An iudex laicus poſſit dirimere controuerſias ortas inter Confraternitates in aliqua proceſſione? Ex part.3. tract.1.Reſ.70.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet noſter D.Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus eff* 1. *n.*613. vbi ſic ait, quoad locũ incedendi in proceſſionibus, vt ſi debet incedere in quarto, vel in quinto loco, in talibus namque controuerſiis eſt iudex illuſtriſſimus Senatus huius Vrbis, qui ſummariè, & abſque viſione ſcripturarum, ſolet cauſas iſtas terminare,& cognita differentia ſtatim cauſam terminat: quando autem eſt differentia an aliquis ſit bene,vel malè cancellatus a Societatibus,& confraternitatibus,vel ſit recipiendus,vel non,vel an ſit canonicè quis electus ad gubernium,& adminiſtrationem,tales, & ſimiles controuerſiæ dirimuntur per Archiepiſcopum, vel ſuum Vicarium. Ita ille.

2. Sed obſeruat Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.2. alleg.*78. *n.*40. quòd quamuis hæc Caroli de Graſſis ſententia circa primum membrum videri poſſit tolerabilis,quando agitur de iudicio poſſeſſorio; tamen extra illud non eſt admitenda, ſed potiùs dicendum eſt ad iudicem Eccleſiaſticum dictas controuerſias pertinere dirimere, quæ eſſent inter dictas laicorum confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid ſimile. Sic Barboſa.

RESOL. CLXXIX.

An ſint exempti ab onere hoſpitandi Patres, & fratres Clericorum, dum vnà ſimul habitant?

Et notatur Magiſtratus ſæculares non poſſe hoſpitari facere Milites in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum

perſonarum, quamuis laicis locatis. Ex part.4. tr.1. Reſ.32.

§.1. CLericos cogi non poſſe ad hoſpitandum, patet ex *l.1.C.de Epiſc.& Cler.* & *ibi* gloſſa cum DD. communiter. Sed difficultas eſt, an hoc priuilegium extendatur ad patres & fratres, & nepotes habitantes cum ipſis Clericis in indiuiſo? Affirmatiuam ſententiam docet Antonius de Marinis *reſolut. quotid. cap.* 167. *num.* 4. ſi Clerici ſint in Sacris conſtituti; ſecus autem ſi eſſent Clerici minores. Paulus verò Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 9. *num.*4. cum noſtro Molfeſio *in ſum. tom.* 2. *tract.*12. *cap.*22. *num.*166. putat hoc priuilegium laicos parentes Clericorum cum illis commorantes habere, tantùm in ordine ad hoſpitandum, ſcilicet ne cogantur milites hoſpitari, ne Clericus inde ſuſtineat incommoda; teneantur tamen contribuere in pecunia.

2. Verùm Riccius *part.*3. *reſol.* 28. *n.*1. *&* 2. Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 3. *num.* 122. & alij penes ipſum docent, immunitatem hoſpitandi conceſſam Clericis extendi ad patres, & fratres, ſi habitant in domo communi, quia priuilegium alicui conceſſum extenditur ad eius ſocios, & in ſpecie quod ſocius conſequatur immunitatem ab oneribus conceſſam ſuo conſocio, docet gloſſa *in l.fin. C. de muner.* & Surdus latè *conſil.*301. *num.*8. vbi docet quòd immunitas conceſſa Doctoribus extenditur ad eorum fratres; ſed fratres, patres, &c. Clericorum cum ipſis in vna domo commorantes, etiamſi ſolùm ſoluerent pecuniam, vt voluit Molfeſius & Squillante non gauderent in hoc caſu priuilegio quo gaudet Clerici parentes; ergo, &c. Deinde Doctores abſolutè & ſine vlla diſtinctione aſſerunt, priuilegium non hoſpitandi conceſſum Clericis, extendi ad eorum patres, & fratres. ergo videtur non eſſe reſtringendum tantùm ad Clericos Sacris initiatos, & non ad Clericos in minoribus conſtitutos, neque dicendum eſt teneri contribuere in pecunia.

5. Notandum eſt etiam hîc obiter, ſacram Congregationem Epiſc. & Regul. *in vna Nouarienſi die* 9. *Iunij anno* 1617. declaraſſe, milites hoſpitari facere non poſſe magiſtratus ſæculares in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum, quamuis laicis locatis, cùm per indirectum in bonorum Eccleſiaſticorum præiudicium redundet.

RESOL. CLXXX.

An Epiſcopus poſſit cognoſcere de delicto admiſſo à laico Officiali ſuo?

Et ſi aliquis iudex ſæcularis vellet cognoſcere delicta ſupradicti Officialis, an poſſit Epiſcopus illum excommunicationis nexu vincire?

Et an Carcerarij, Fiſcales, Commiſſarij, Magiſtri, Notarij, lictores, &c. Epiſcopi, etiam ſi ſint laici, gaudeant priuilegio fori? Ex part.3. tract.1. Reſ. 12.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Paponius *de iure Franc. lib.*1. *tit.* 4. *areſt.* 8. vbi ſic aſſerit, Iudex Eccleſiaſticus de delicto admiſſo à Commentarienſi ſuo, id eſt, eo qui carceribus eius præpoſitus eſt, eo quòd cuſtodiam dimiſerit, ſeu euadere fecerit aliquem, vel quòd delictum circa cuſtodiam admiſerit, non poteſt cognoſcere, ſed à iudice ſuo laico puniendus eſt. Idem iudicatum eſt de Procuratore officij iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, de quo ſi laicus ſit, iudex Eccleſiaſticus nullam habet cognitionem, etſi de re agatur, quæ ad ipſum officium ſui Procuratoris ſpectat; Epiſcopus enim ne laicorum officialium opera vtatur cauere debet, neque enim in eos agendo vllam iuriſdictionem admittere ſibi poteſt. & ita iudicatum fuiſſe bis in Curia Pariſienſi teſtatur Paponius.

2. Sed hæc opinio refellitur ex multis rationibus, quas adducit Riccius *in praxi tom.*1. *reſol.*471. *per totam,* vbi quærit, an Epiſcopus poſſit magiſtrum actorem laicum ſuæ Curiæ punire? & affirmatiuè reſpondet; dicendum eſt igitur Carcerarios, Fiſcales, Commiſſarios, Magiſtros, Notarios, lictores, &c. etiamſi ſint laici, gaudere priuilegio fori Eccleſiaſtici, & eorum omnia delicta Eccleſiaſticum, non autem iudicem laicum cognoſcere, & punire poſſe, & ita etiam docet Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.*3. *allegat.*107. *n.*11. *& ſequen.* cum aliis Doctoribus communiter penes ipſum. Vnde ſi aliquis iudex ſæcularis vellet cognoſcere delicta ſupradictorum, poſſet Epiſcopus illũ excommunicationis nexu vincire. Rationes horum omnium inuenies apud Barboſam & Riccium *vbi ſup.*

Sup. his in Reſolutionibus not. præteritæ.

Sup. hoc ſignanter in §. 1. & 2. Reſol. ſeq.

RESOL. CLXXXI.

An Epiſcopi poſſint excommunicare iudices laicos, qui volunt cognoſcere delicta ſuorum famulorum?

Et an Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum poſſint tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licèt laica, an gaudeat eo priuilegio, ſicut ipſi Clerici gaudent. Ex part 1. tract.2. Reſ. 98. alias 97.

§.1. NEgatiuam ſententiam docuit nouiſſimè Gabriel Pereira *in tract. de man. regia, p.*1. *c.*19. *n.*13. vbi aſſerit, quòd, licèt de iure communi competeret Epiſcopis priuilegium pro tota familia; attamen ex iure nouo Concilij Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.*6. contrarium tenendum eſſe affirmat, quia Concilium ibi ſtatuit, priuilegium clericale neminem iuuare, niſi beneficium habeat, vel Eccleſiæ ſit affixus, vel clericalem deferens habitum in ordine ad maiores ordines, in vniuerſitate, vel Collegio degat.

Sup. hoc lege doctrinã Reſ. ſeq. & aliarum eius primæ not. & ſignanter in fine Reſ. præteritæ à verſ. Vnde,

2. Sed miror, doctiſſimum Virum hæc cogitaſſe, & typis mandaſſe: nam Concilium loquitur de Clericis; non autem de aliis, qui ex alio capite, priuilegio fori, & Eccleſiaſtico gaudere poſſunt; & ideò poſt Concilium Tridentinum noſtram ſententiam, & meritò, docent Doctores, quos citat, & ſequitur Bellet. *in diſq. cler. p.*1. *tit. de fauore cleric. reali*, §. 1. *n.*13. *& ſeq.* Idem etiam docent Riccius *in praxi*, *p.*1. *reſol.*473. *n.*2. Marius Antoninus *var. lib.*3. *reſolut.*14. *à n.*1. Campanili *in diuerſ. iur. canon. rubr.*12. *c.*13. *n.*88. & nouiſſimè Barboſ. *de poteſt. Epiſc. p.*3. *allegat.* 107. *n.*1. *& ſeq.* Madius *in tract. de ſacris Ordinib. c.*14. *n.*46. Leo *in Theſ. fori Eccleſ. p.* 1. *cap.*11. *n.*19. Zerola *in praxi Epiſc. p.*1. *verb. Epiſcopus, n.*11.

3. Dicendum eſt igitur, etiam poſt Concilium Tridentinum, Epiſcopos poſſe tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licèt laica, gaudebit eodem priuilegio fori, ſicut ipſi Clerici gaudent. Vide Narbon. *in* 5. *part. recopil. lib.*4. *tit.* 1. *l.*20. *gloſſ.*22. *n.* 4. Cened. *in q. can.*4. *n.*26. Gratianum *deciſ. Marchiæ* 233. *n.* 1. Mattham *de iuriſdict. p.*4. *caſ.* 111. *n.* 3. & alios communiter. Vnde apparet, ſententiam Pereiræ pugnare cum omnibus recentioribus, non ſolùm Theologis, ſed etiam Iuriſconſultis.

Pro familia armata contenta in hoc §. lege doctrinam Reſol. præteritæ, & ſeq. §.2. à lin.6. & Reſ. 1. poſt ſeq. à principio vſque ad §. vlt & inferius in tr.8. ex Reſ.1. verſ. Secundo. & latè in Reſ.5. à lin.3. &c.

RESOL. CLXXXII.

An familia laica Epiſcoporum gaudeat priuilegio fori?

Et quid de Notariis, Fiſcali, Actuariis, Scribis, &c. Curiæ Epiſcoporum in omnibus delictis etiam commiſſis extra Officium, an debeant gaudere priuilegio fori? Ex part. 4. tract.1. Reſ. 30.

S p hoc [illegible] ie doctrinã præcedentis Reſ. §.1. & 2. & ſignanter in Reſ. ſeq. §. vlt. & ſup. ex Reſ. 132. § Reſtat. & ſeq. & inferius in tr. 8. Reſ. 2. §. 1. poſt medium, à verſ. An familia. & in Reſ. 8. à lin. 6. & in aliis earum notationum

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tenet ex veteribus Canoniſtis *in cap. fin. de offic. Archid.* Hoſtienſ. *num.* 14. Io. Andreas *num.* 15. Butrius *num.* 2. & Panormitanus *in cap.* 2. *num.* 6. *de foro compet.* & alij quos citat Antonius de Marinis *reſolut. quotidian. cap.* 117. *n.* 1. Mauritus Alzedus *in praxi Epiſc. part.* 1. *c.* 12. *num.* 77. & Barboſa *de poteſtate Epiſc. part.* 3. *allegat.* 107. *num.* 1. & 9. nec de hoc hodie poteſt dubitari, cùm ita declarauerit ſacra Cardinalium Congregatio *die 7. Iunij anno* 1595. teſte Gauanto *in enchirid. Epiſc. ver. familiaris Epiſcopi, num.* 2. & hanc ſententiam nouiſſimè ex *dicto cap. fin. de offic. Archidiaconi*, tenet Hermanus Stamm. *de ſeruitute perſonali lib.* 2. *c.* 7. *n.* 6.

2. Cùm igitur hæc opinio firmata ſit tot Doctorum authoritate, aliqui miniſtri laicalis iuriſdictionis inuenerunt quamdam diſtinctionem, & aſſerunt, quòd aut ſunt familiares commenſales, vel conductitij, & mercede ſeruientes Epiſcopis, qui domeſticis ſeruitiis mancipantur, & iſtos putant gaudere priuilegio fori. Vel ſunt Officiales qui inſeruiunt Epiſcopo in eius curia & iuriſdictione, & iſti ſi ſunt laici, gaudent tantùm in delictis perpetratis ſub prætextu officij, ſecus autem in delictis communibus, ſed hæc dictinctio non eſt admittenda, quia officiales & ſeruientes curiæ, ſunt verè familiares, & de familia dicuntur: ergo debent gaudere priuilegio fori, quo gaudet familia Epiſcopi. Vnde *cap. fin. de offic. Archidiac.* in quo fundatur hæc exemptio, indiſtinctè & ſimpliciter abſque diſtinctione perſonarum, & delictorum loquitur, vt legenti patet. Ergo officiales tamquam familiares abſolutè, & ſine vlla diſtinctione gaudebunt priuilegio fori; & ridiculum eſſet ſtabularium, ſeu cocum Epiſcopi gaudere in omnibus priuilegio fori, non autem eius Magiſtrum, Notarium, &c. & ideo contrariam ſententiam eſſe contra ſacros Canones teſtatur ex Paulo V. Cardinalis Gallus *in quadam epiſtola dat. Romæ die 2. Martij* 1611. vbi inter alia ſic habetur. [E perchè ſi è auuertito che in detta hortatoria è vna clauſula nella quale ſi dichiara, che gli officiali e familiari del veſcouo quando ſono laici no deuono godere del priuilegio del foro Eccleſiaſtico nei delitti communi ma ſolo in quelli che ſono commeſſi ſotto proteſto dell'officio, ne meno deuono godere della eſſentione delle gabelle e datij regij, eſſendone trattato con il Signore, ſua ſantità ha comandato che ſi ſcriua, che ſi riuochi detta clauſula eſſendo manifeſtamente contraria alla diſpoſitione dei ſacri canoni, e della raggione cõmune, e pregiudiciale alla iuriſdictione Eccleſiaſtica.] Sic ibi. Igitur omnes Notarios, Actuarios, ſcribas, &c. curiæ Epiſcoporum in omnibus delictis, etiam commiſſis extra officium, debent gaudere priuilegio fori, & ita tenent Riccius & Barboſa, quos citaui *in part.* 3. *tract.* 1. *reſolut.* 12. quibus nunc addo Doctores, quos citat & ſequitur. Bonacina *in Bulla Cœn. diſp.* 1. *quaſt.* 16. *punct.* 3. *n.* 7. Squillante *de priuileg. Clericor. cap.* 7. *num.* 54. & Antonium de Marinis *reſolut. quotidian. cap.* 117. *num.* 2. Alzedum *in praxi Epiſcop. part.* 1. *cap.* 12. *num.* 77. Gauantum *in enchirid. Epiſc. ver. forum Epiſcopale, num.* 31. & Gratianum *deciſ.* 233. & *diſceptat. forenſ.* 2. *cap.* 340. Sententiam verò Pereiræ, quòd familia laica Epiſcopi non gaudet priuilegio fori de iure nouo Concilij Trident. iam refutaui *in part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 97. licèt illam etiam teneat Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. part.* 2. *q.* 58. *n.* 10. ſed, pace doctorum virorum, non eſt digna reſponſione.

Sup. his Officialibus in Reſol. not. ſeq.

Quæ hic eſt ſuprà Reſ. 1. poſt præteritam, & infrà in Reſ. ſeq. à principio vſ. [illegible] vlt. & inferius in [illegible] Reſ. 1 [illegible] Secundo. Simile in Reſ. 6. & lege etiã ibi Reſ. 5. &c. Reſol. citat. in fine [illegible] hinc eſt antecedens.

3. Notandum eſt etiam, quòd poſt hæc ſcripta inueni apud Sellium *in ſelect. canon. c.* 13. *n.* 25. ſacram Congregationem *in vna Sorana die* 25. *Aprilis* 1614. declaraſſe Briſellum Epiſcopi, cùm ſit de illius familia armata, fori priuilegio gaudere, & *die* 15. *Aprilis* 1615. declarauit, illum non poſſe, nec de iure debere, per laicum iudicem captari. Et idem Sellius *num.* 26. eandem S. Congregationem *die* 11. *Decembris* 1615. declaraſſe Fiſcalem Epiſcopi tamquam ipſius familiarem fori priuilegio gaudere, & ad perſonalia ciuitatis munia non teneri, quod de Notario Epiſcopi eadem S. Congregatio declarauit *die 6. Auguſti* 1602.

RESOL. CLXXXIII.

An miniſtri Curiæ Epiſcoporum gaudeant priuilegio fori in delictis extra officium commiſſis?
Et explanatur laicos familiares Epiſcoporum gaudere priuilegio fori, quamuis non habeant requiſita Conſilij Trid. ſeſſ. 23. *c.* 6. Ex part. 5. tr. 1. Reſ. 1.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Cutellius *in Codice legum Sicularum Martini Regis poſt cap.* 21. *in concord. Inquiſ. cap.* 2. *num.* 10. & *ſequent.* & *in Patrocinio Regiæ iuriſd. n.* 201. vbi tamen pro affirmatiua adducit plures Doctores, omnes excuſans, quare hanc tenuerint ſententiam, & aliquos, quia videlicet erant Eccleſiaſtici viri, ſolùm in me, qui tamen Eccleſiaſticus etiam ſum, ſolùm inquam, in me, conuertit ferrum, in me acuit iram, & contra me ſolum inuehitur, hoc pulchro elogio condecorans: Pater Diana præcipitanter non ſolùm hanc ſed multas reprobas opiniones ſtabilire conatus eſt, in hac iuriſdictionali materia, quæ ignorantibus ſcandali, ſapientibus riſus occaſionem præbent, ac in vniuerſum in præiudicialibus Regiæ poteſtatis Miniſtrorum, quibus curæ hæc eſt non vulgari, ſomnolentiam, omiſſionem, ac conniuentiam demonſtrant. Ita ille. Vidiſti, Lector beneuole, modeſtiam hominis? Poteras, ô Cutelli, vtique me refellere, ſed vrbanè, vt ego feci cum Gambacurta & Pereira, ſed ſine probris, ſine indignatione. Quorſum hæc? Non enim ego adeò ſum indocili ingenio & infrunito, vt ad mutandam in melius ſententiam egeam plagis, & fuſtibus. Igitur per te ſomnolentiam, imò conniuentiam contra Regiam iuriſdictionem demonſtrarunt non ſolùm Miniſtri huius Regni Siciliæ, ſed etiam Regni Aragoniæ, vbi approbante Domino D. Ferdinando Borgia Prorege meritiſſimo, opera mea Cæſarauguſtæ anno 1632. edita fuerunt, & directa Doctiſſimo & Illuſtriſſimo D. Auguſtino de Villanoua, Iuſtitiæ ſummo Præſidi. Per te etiam ſomnolenti fuerunt vigilantiſſimi, & ſapientiſſimi Senatores ſupremi Conſilij Caſtellæ, qui Madriti permiſerunt opera mea nouiſſimè hoc anno 1637. typis mandari. Mira res, quòd tu ſolus pro tuitione Regiæ iuriſdictionis oculatus ſis Argus, cæteri autem cæcutientes talpæ. Sed reuera qua ratione Miniſtri Regis poterant libros meos typis non permittere mandari, ſi omnes ſententias, quas pro libertate Eccleſiaſtica ego doceo, ante me Suarez, Azorius, Caſtrus Palaus, & alij plures Theologi & Iuriſconſulti etiam Hiſpani docuerunt. Si ergo illis hoc permiſſum fuit, quare mihi denegandum erat? Ridicula ſimul, & iniuſta res eſſet originale intactum relinqui, & exemplar deleri. Danda eſt ſcriptoribus libertas, vt vnuſquiſque abundet in ſuo ſenſu, dummodo tamen opiniones probabiles doceat. Hinc ſi ego meis in operibus aliquam non attuli opinionem, quin priùs, vt dixi, à doctiſſimis Theologis, & Iuriſperitis non fuerit validiſſimis rationibus corroborata, quo pacto, mi,

Sup. hoc Reſol. ac ſeq.

Cutelli

Cutelli, potes aſſerere, ſententias meas fuiſſe præcipitanter dictatas? Quæ quidem etiamſi riſum, vt tu dicis, doctis hominibus præbuiſſent, vtique Reſolutiones meæ (vt aliquorum Codices, tractatus & Deciſiones) quaſi quædam mulieres delicatæ in primo partu periiſſent, & cum tineis, blattis, fuliginibus, & puluere penes Librariorũ armaria quietè commorarentur: ſed ad Dei gloriam, à quo omne bonum, labores hoſce meos per ſpatium annorum nouem à quo primam lucem aſpexere, decies iterum lucem nouam aſpexiſſe vidimus. Etenim de illis in Italia, Gallia, Hannonia, & Hiſpania decem editiones vſque adhuc factas eſſe conſpicimus. Eſt ne hoc, mi Cutelli, riſum, vt aſſeris, an plauſum à doctis hominibus habere? Poteras igitur ex his de paupere Patre Diana Siculo, & qui te in nihilo vnquam offendit, ſi non cum multis ſcriptoribus, atque etiam Iuriſconſultis aliquid boni ſentire, ſaltem cum ipſo, vt par erat, magis modeſtè te habere.

2. Sed omnia tibi condonando, ad rem veniamus. Dico igitur ad quæſtionem propoſitam in titulo huius Reſolutionis, affirmatiuè reſpondendum eſſe, cùm ita determinatum ſit à ſacra Congregatione, facto verbo cum Sanctiſſimo, vt apparet per Epiſtolam, quam per extenſum ponit Raus *in dubiis de immunitate Eccleſiaſt. fol. mihi* 94. & ego cum aliis Declarationibus dictæ ſacræ Congregationis adduxi *in part.4.tract. 1.reſol.30.* & præter Barboſam, Riccium, Gratianum, Gauantum, Squillantem, Marinum, Bonacinam & Alzedum quos, ibi citaui, tenet etiam affirmatiuam ſententiam Aponte *deciſ.*36. Aurelius Auguſtinus *in conſ.* quod ponit Barboſa *in iure Eccleſiaſtico lib.*1. *cap.* 39. §. 14. *& ſequent.* Guazzinius *in defenſ. reorum tom.* 1. *defenſ.* 20. *capit.* 9. *num.* 14. Martha *de iuriſd. part.*4. *cent.*20.*caſ.*3.*n.*2. Genuenſis *in praxi capit.*9.*num.* 4. Maceratenſis *lib.*1.*reſolut.*75. ex Doctoribus Hiſpanis Alponſus Narbona *in recopilat. lib.* 4.*tit.*1.*lib.*20. *gloſſ.*22. *num* 9. & ex noſtris Regnicolis Simeon Raus *loco citato*, vbi multos adducit caſus, in quibus magna Curia huius Regni remiſit Epiſcopis aliquos officiarios laicos proſequutos de criminibus extra officium commiſſis. Et Marius Giurba *conſil.*70.*num.* 20. ponit etiam alium caſum, in quo officiarius laicus de crimine extra officium commiſſo à magna Regia Curia fuit Epiſcopo remiſſus, gaudendo immunitate Eccleſiæ; & tandem Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, cent.* 1.*quaſt.* 65. *num* 81. vbi etiam teſtatur ita ſeruari in M.C.V. Regni Neapolis. Et rectè quidem, nam iura quæ priuilegium fori tribuunt Epiſcoporum familiaribus, indiſtinctè, abſolutè, & abſque vlla diſtinctione perſonarum, & delictorum loquuntur; vt patet ex text. *cap. fin de offic. Archidiaconi*, vt notat Imola *in cap.* 2. *de foro competen.* quem refert Capyc. *deciſ.*12.*ſub nu.*2.*circa medium.* Sed dicti officiarij includuntur ſub familia Epiſcopi, vt probant latè ſuprà citati Doctores, & præſertim Raus. ergo, &c. Hoc non ſolùm ex iure Canonico probatur, verùm etiam ex iure ciuili, in quo patet officiales gaudere priuilegio fori, cuius ſunt officiales, textus eſt *in l. in ſacris, C. de proximis ſacr. ſcrin.* vbi ſcrinia, ſcilicet Secretarij, vel Archiuarij, cæterique qui in ſcriniis militant, & in Epiſtolarum, Libellorum, ſacrarúmque Imperatoris diſpoſitionum memoriâ ac cuſtodiam inſeruiunt, priuilegio fori Imperiales non ſolùm ipſimet, ſed eorum familiæ gaudent, ita vt nõ poſſint cognoſci ab Ordinariis locorum, ſed conueniri debeant coram Magiſtro Officiorum ipſiuſmet ſacri Palatij, his verbis: in ſacris ſcriniis militantes, & parentes, atque vxores, eorúmque liberos ex ſententia ſuæ Celſitudinis criminales & ciuiles intentiones agentium excipere iubemus, inſuper & colonos; ſeu adſcriptitios & ſeruos eorũ. Ex quibus quilibet, quòd officiales ſcriniarij gaudent priuilegio; vt familiares ſacri Palatij. Et notandũ primò quòd officiales ſunt verè familiares: Secundò quòd gaudẽt priuilegio fori in criminalibus & ciuilibus, abſque limitatione: non enim dicit textus, quòd gaudeant in delictis ſub prætextu officij, & non in delictis communibus, ſed indiſtinctè in omnibus cauſis; imò voluit Imperator quòd etiam ſubſtituti ſcrinio gauderent eodem priuilegio, vt extat in text. *ſupr. cit. C. de prox. ſacr. ſcrin.* quantò magis familia & officiales Epiſcopi? confirmatur ſupradicta ſententia: nam ſi ſumenda eſſet interpretatio, quòd familiaris tunc tandem vtitur priuilegio fori, ſi deliquerit in officio, duplex ſequeretur incõueniens, quòd aliqui familiares, in quibus non poſſet cadere delictum, eo quia nullum habent officium, excluderentur à priuilegio fori, & quòd familiares viri nobiles minus eſſent priuilegiati, quàm mercenarij, & infimæ conditionis homines deputati ad certum ſeruitium, quòd non eſt admittendum, cùm ex fauore ſpeciali concedatur diſtinctè priuilegium fori familiaribus Epiſcopi, tam in cauſis ciuilibus, quam criminalibus. Deinde dum admittitur facultas in Epiſcopo cognoſcendi, & puniendi delicta ſuorum familiarium commiſſa in officio, prout competit ex eductis, non exinde excluditur conceſſio animaduertendi in familiares extra officium delinquentes: nam, dum officialis delinquit in officij ſui exercitio, non ſortitur forum ratione loci, in quo reperitur, ſed ratione officij, & iuriſdictionis, ita vt tunc non conſideretur vt homo vaſſallus, ſed vt officialis, vt docet Carauita *in dicta reſolut.*49. *num.* 13. *&* 14. Hinc fit quoad alia crimina extra officium remanere in ſuo robore priuilegium, quod habet iudex Eccleſiaſticus, puniendi familiares. Et hæc omnia docet Narbona, qui optimè refellit rationes Vulpellij, & Auguſtinus, qui reſpondet etiam ad argumenta Antonij Theſauri. Et poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere etiam Malderum *in* 2.2. *D. Thom. de Iuſt. & iure, tract.* 6. *cap.*1. *dub.* 8. *diſtinct.* 6. *in fine.* Zypæum *in iure Pontific. lib.*2. *tit. de foro compet. num.*47. & Bellettum *in diſquiſ. Cler. part.* 1.*tit. de fauore Cler. reali* 91.*num.*21.*&* 22. licèt ibi apponat particulam *præſertim*; ſed nihil obſtat. nam hæc dictio, vt optimè obſeruat Natta *tom.*3 *conſ.*590.*num.*4. Caſſiodorus *deciſ.*4.*num.*8. Cenedo *ſing.*84. *num.*2. & alij, denotat idem iuris eſſe in caſu contrario. Et ideò Doctores viginti ſuſtinent noſtram ſententiam in terminis, vt dici ſolet terminantibus. Sed non egemus, Doctorum auctoritate, vbi adeſt clara & expreſſa declaratio ſacræ Congregationis, vt ſuprà notatum eſt, aſſerentis contrariam ſententiam, eſſe manifeſtè contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & iuris communis, & multo præiudicialem iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, cui quidem declarationi ſtandum eſt neceſſariò, cum fuerit emanata facto verbo, cum Summo Pontifice Paulo V. & de eius ordine.

Ideo non grauabor hic apponere per extenſum litteras Eminentiſſimi Cardinalis Galli, tenoris ſequentis.

Illuſtre e molto Reuerendo Monſignor come fratello. E piacciuto à N. S. che V. S. difenda l'immunità Eccleſiaſtica circa li ſuoi officiali, non eſſendoci dubio, che quella competa alla famiglia del Veſcouo etiandio laica, è che ſotto il detto nome non ſi comprendano ancora gli officiali, maſſime quelli che ſono neceſſarij al gouerno del Tribunale, ſi

Quæ hic eſt ... antecc... ...es, in §.2. ... & ſupra ... Reſ. 180. ... 1 & 2. & ... Reſ. 181. ... & in- ... is in tr. ... ſ.1. verſ. ... cundò, & ... in Reſ. ... in.3.

ſi come ſono Fiſcali, Notarii, Nuncij, Sbirri, cuſtodi di carceri, e ſimili : tanto più hauendo ancora la conſuetudine per lei ſi com'ella auuiſa potrà adunque continuare ſcriuendo di mano in mano quello che ſequirà acciò ſecundo l'occorrenza ſe le poſſano ancora dar i remedij opportuni. per fine Iddio li conſoli. Da Roma li 16. d'Aprile 1611.

Di V.S. come fratello il Cardinale GALLO.

Illuſtre e molto Reuerendo Monſignor come fratello. La ſacra Congregacione ha veduto quanto V.S. ha ſcritto con la ſua delli 16. di Gennaro proſſimo paſſato, e quanto all'Hortatoria mandatali dal Sing. Vicerè per occaſione d'hauer'ella ſcommunicato al Capitano, & altri Sbirri di coteſta Città, ch'eſtraſſero vn delinqente dalla Chieſa doue s'era ritirato, ſi bene vede ch'in queſto ceſſa ogni moleſtia, già ch'ella auuiſa eſſere ſtato conſignato à lei il detto carcerato, nondimeno pe ch'in detta Hortatoria, è quella clauſola coſi pregiudiciale, nella quale ſi dichiara eſpreſſamente che gli officiali, è famigliari di V. S. che ſono laici, non deuono godere dell'immunità del foro nelli delitti communi, ma ſolo in quelli, che commettono ſotto preteſto dell' officio, hanno queſti miei Illuſtriſſimi Signori ordinato che ſi ſcriua, come s'è fatto al Sign. N. che reuochi la detta Hortatoria, del che è parſo bene far conſapeuole à V.S. auuiſi poi quanto ſequirà, è tratanto dourà ſpedire quanto prima la cauſa del priggione conſignatoli, conforme à i termini della Bolla di Gregorio XIV. Da Roma li 2. di Marzo 1611.

Di V.S. come fratello il Cardinale GALLO.

Illuſtriſſimo e Reuereniſſimo Signor mio Oſſeruantiſſimo il Veſcouo di Lipari ha mandato alla ſacra Congregatione vna Hortatoria ſpeditali contra di V. S. Illuſtriſſima, ad inſtanza delli Deputati di quell'Iſola, per hauere ſcommunicato il Capitano, è Sbirri, che haueuano eſtratto vn delinquente dalla Chieſa di quell'Iſola, è ſe bene auuiſa eſſerli poi ſtatò conſignato il detto priggione, acciò poſſit cognoſcere ſe deue godere, ò no dell'immunita Eccleſiaſtica, nondimeno per che s'è auuertito ch'in detta Hortatoria è vna clauſola, nella quale ſi dichiara eſpreſſamente, che gli officiali, è famigliari del Veſcouo, quando ſono laici, non deuono godere del priuilegio del foro Eccleſiaſtico, nei delitti communi, ma ſolo in quelli che ſono commeſſi ſotto preteſto dell'officio : eſſendoſene trattato con N.S. ſua Santità ha comandato che ſi ſcriua à V.S. Illuſtriſſima, che ſi contenti ei reuocare la detta Hortatoria, non potendoſi credere, che detta clauſola vi ſia ſtata poſta di ſua ſaputa, eſſendo manifeſtamente contraria alle diſpoſitioni di ſacri Canoni, è della ragione commune, è coſi pregiudiciale alla giuriſditione Eccleſiaſtica, di cui ſi ſtima che la ſua bonita, è pietà ſara ſempre partialiſſima Protetrice, ſi degnerà perciò darci il remedio che biſogna, & io in tanto le baſcio humiliſſimamente le mani. Di Roma li 2. di Marzo 1611.

Di V.S. Illuſtriſſima ſeruitore il Cardinale GALLO.

2. Et hoc etiam antea ſæpiùs ſacra Congregatio declarauerat. nam 25. Aprilis 1614. dum fuiſſet proceſſum contra Capitaneum, vel Bariſellum Epiſcopi Sorani per Viceducem ciuitatis Soræ, ordinauit de mandato Sanctiſſimi, attento quòd Bariſellus eſt de familia armata Epiſcopi, & ideò non poteſt de iure per laicum capturari, ordinauit, inquam, Auditori Cameræ, vt capturam, & acta nulla declararet. Rurſus petente Epiſcopo Vaſonenſi, an Fiſcalis, & Iudex Camerarius deberẽt vti priuilegio fori, & immunitate ab oneribus perſonlalibus? ſacra Congregatio ſub die Decembris 1614. reſpondit, officiales prædictos vti familiares Epiſcopi fori priuilegio gaudere, & ad perſonalia ciuitatis munia ſebeunda non teneri. Et tandem mandauit Epiſcopo Ortunenſi die 9. Auguſti 1602. ne ſuſpenderet cenſuras latas contra Gubernatorem Lanciani, niſi priùs relaxato è carceribus eius Notario Regiis Hortatoriis, ac aliis quibuſcumque non obſtantibus.

4. Vnde ex ſupradictis apparet, quàm cautè ſit legendus Carauita *ritu* 45. *numero.* 24. vbi docet Officiarios laicos Epiſcoporum non gaudere priuilegio fori, non ſolùm in delictis communibus, ſed etiam in delictis commiſſis in officio. Sed noſtra ſententia abſolutè tenenda eſt, quam præter Doctores citatos tenet poſt hæc ſcripta viſus, Ioannes Baptiſta Ciarlinius *in contr. forenſ. c.* 20. *n.* 34 *&* 25.

5. Et tandem pro coronide huius reſolutionis nota refellendam eſſe opinionem Cutellij *in patrocin. reg. iur. cap.* 1. *num.* 21. aſſerentis laicos familiares Epiſcoporum non gaudere priuilegio fori, quia non habent requiſita Concilij Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. Vide contra illum noniſſimè eruditum Hiſpanum Torreblanca *in tract. ſpir. lib.* 13. *cap.* 6. *num.* 56. & Cenedum *in qq. can. quæſt.* 4. *num.* 26. præter alios Doctores, quos citaui contra Cutellum, & Pereiram *in part.* 1. *tract.* 2.* *reſol.* 97. *&* *in part.* 4. *tr.* 1. *reſolut.* 30. * Quæ ſunt R 181. &

RESOL. CLXXXIV.

An familia laica Epiſcopi Titularis, vel aliorum Prælatorum habentium territorium, & iura Epiſcopalia cum poteſtate iuriſdictionis, vt eſt in Sicilia Archimandrita Meſſanenſis, gaudeat priuilegio fori?

Et in caſu occurrenti, an pro delicto punienda ſit ſupradicta familia Epiſcopi Titularis ab ordinario loci, & non ab ipſo Epiſcopo Titulari? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 25.

§. 1. NOn inuenies apud plures hæc dubia pertractata, & ideo quoad primum affirmatiuè reſpondendũ eſt; quia Epiſcopi titulares retinẽt Epiſcopalem dignitatem, vt patet. Sed in Epiſcopalis dignitatis priuilegium familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori, ergo, & ita determinauit ſacra Congregatio *ſub die* 3. *Ianuarij* 1620. in verbis. Sacra Congregatio Cardinalium cõtrouerſiis iuriſdictionalibus præpoſitorum, cenſuit familiares etiam Epiſcopi titularis gaudere debere priuilegio fori, ita tamen vt conueniri debeant, & ſint puniendi ab Ordinario loci vbi degunt, non ab ipſo Epiſcopo, ſeu Archiepiſcopo titulari *Octauius Cardinalis Bandinus.* Et hanc declarationem affert, & ſequitur Ioannes Baptiſta Ciarlinius *contr. forenſ. cap.* 20. *num.* 19. vbi etiam teſtatur Sereniſſimum Ducem Mantuæ *ſub die* 6. *Aprilis* 1629. remiſiſſe ad Epiſcopum Regienſem familiarem Archiepiſcopi titularis qui tormentum bellicum contra quendam exploſerat. Quoad ſecundum dubium, etiam affirmatiuam ſententiam docet idem Ciarlinius *vbi ſuprà à num.* 26. *vſque ad num.* 31. quia cùm tales Prælati in ſua Diœceſi plenam habeant Epiſcoporum iuriſdictionem, ab illiſque ſola conſecratione differant, & diœceſani appella

Sup. h... pra in ... Reſolt ... §. Teri ... hoc ... in tr. ... 4. ad ... verſ. ... etiam

appellatione comprehendantur, & ipſi expediant, quæ propria Epiſcoporum ſunt circa iuriſdictionem, non videtur eis denegandum idem priuilegium, quod non fundatur in poteſtate Ordinis, ſed potiùs dignitatis, vnde ipſi Ordinarij vocantur; quæ omnia à fortiori procedunt in noſtro Archimandrita Meſſanenſi. Vide dictum Ciarlinium, qui omnia iuribus comprobat. Et hæc duo dubia præſentis reſolutionis, deſeruient pro Illuſtriſſimo D. Didaco Richiſens Carthaginenſi Archiepiſcopo, & Meſſanenſi Archimandrita, maiorum bonorum digniſſimo. Ad ea verò, quæ Cutellius ſcripſit *in patrocinio Regiæ iur. part.2. à num. 195. & ſeq.* eſſe contra declarationes ſacræ Congregationis, patet *in reſolut.1. huius Tractatus.*

...hic eſt ...ſi antece- ...n:

RESOL. CLXXXV.

An familia Vicarij Epiſcopi, gaudeat priuilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 46.

§. 1. SAtis alibi firmatum eſt familiam Epiſcopi gaudere priuilegio fori; nunc videndum eſt, an hoc priuilegium extendatur ad familiam eius Vicarij & affirmatiuè reſpondeo cum Ioan. Antonio de Nigris *in Clem. vnica, de vit. & honeſt. cler.* Squillante *de priuileg. cler. cap.7. dub.2. n.45.* Nouario *de elect. fori, quæſt. 36. ſect. 2.* & Aloyſio Riccio Epiſcopo Vici Equenſis *in praxi tom.1. reſol. 471. n.6.*

RESOL. CLXXXVI.

An iudices laici poſſint præſcribere numerum ſatellitum Epiſcoporum, vulgo dictorum Alarij? Ex part. 4. tr. 1 Reſ. 100.

§. 1. NEgatiuè reſpondeo, & ideo, teſte Gauanto *in enchirid. Epiſc. ver. forum Epiſcopale, n.36.* & Barboſ. *de iure Pontificio lib.1. cap. 11. num.75.* Sacra Cardinalium Congregatione *die 14. Aprilis anno 1615.* decreuit, quòd Epiſcopus poteſt habere tot ſatellites, quot voluerit. Vnde tempore Philippi Regis Franciæ, cùm miniſtri Regij contra Prælatos illius Regni inſtarent, quòd dicti Prælati magnam haberent multitudinem officialium, tunc Cardin. Petrus Bertrandus *in 2. Reſponſ. ad articulos laicorum, num.7.* ſic reſpondet *fol. mihi 272.* Tam de ratione, quam de iure, & conſuetudine quilibet Prælatus in quacumque parte ſuæ diœceſis poteſt habere officiales ſuos, & alias perſonas ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercendam; quilibet enim dominus temporalis vbicumque in terra ſua poteſt habere gentes, & iuſtitiarios ſuos, & eadem ratione & ſpiritualis iudex. Sed ſi tales Commiſſarij abuſi fuerint in aliquo ſeu etiam abutantur, parati erunt Prælati tales abuſus corrigere, & apponere remedium opportunum; vel ſi alicubi ſit talium commiſſariorum nimia multitudo, ipſi de ſufficienti numero prouidebunt. Ita Bertrandus. Vnde ex his apparet non poſſe Principes laicos determinare numerum ſatellitum Epiſcoporum pro quacumque ciuitate, & ſi de illis eſſet nimia multitudo, inſtent & rogent Epiſcopos vt ipſi de ſufficienti numero prouideant, qui quidem iuſtis petitionibus Principum debent acquieſcere. Et ita poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere Venerum *in examine Epiſc. lib.4. cap. 12. num. 5.* vbi ſic ait: Si fuerit controuerſia, vel querela inter iudicem ſæcularem & Eccleſiaſticum, propter multitudinem miniſtrorum, quis debet determinare numerum certum? Reſpondeo iudex Eccleſiaſticus ſuperior; nam iudex laicus, etiamſi ſit Prorex, non poteſt cognoſcere cauſam Eccleſiaſticam Epiſcopi, vel Vicarij, aliàs incidit in excommunicationem latam à iure, bene tamen poteſt obſeruare, vt talis numerus reformetur repræſentando damna & incommoda. Ita Venerus.

RESOL. CLXXXVII.

An offendentes curſorem, ſeu alium Miniſtrum Epiſcopi, non in executione officij, ſed ex odio, & inimicitia priuata ſint puniendi, ab Eccleſiaſtico, vel à iudice ſæculari?

Et an ſaltem hic caſus ſit mixti fori?

Et in exemplum adducuntur alij diuerſi caſus pro praxi. Ex part. 6. tr. 8. & Miſc. 3. Reſ. 3.

§. 1. CAſus in facti contingentia nouiſſimè accidit, de quo magnam controuerſiam ſcio extitiſſe, quid ego ſentiam more meo breuiter exponam. Dico igitur, tale delictum priuatiue ad Eccleſiaſticum ſpectare poſſe ſuaderi, quia iuriſdictioni Iudicis habentis perſonam ſubiectam, delinquens in illam, ſubiicitur, vnde parum refert ſi perſona ſubiecta offendatur intuitu officij vel ex odio priuato. Ergo, &c.

2. Sed ego de hoc caſu interrogatus ab erudititiſſimo, & nunquam ſatis laudato Domino meo Merlino Sacræ Rotæ Decano libenter eius voto mihi exhibito tunc adhæſi: & ideo aſſero hoc delictum vt ſuprà expoſitum, eſſe delictum mixti fori, & ita ſi iudex Laicus præueniat, non poſſe iudicem Eccleſiaſticum illum inhibere. Probatur hæc opinio reiiciendo argumenta ſuperiùs poſita. Et primò: Quia offendens vel iniurians Clericum, quem certum eſt eſſe perſonam ſubiectam Iudici Eccleſiaſtico, magis quam officialem Curiæ Epiſcopalis, tamen hoc non obſtante poteſt puniri à judice Laico, ſi præueniat. Ergo à fortiori offendens Officialem Epiſcopi, licèt ſit perſona Epiſcopo ſubiecta puniri poteſt à Iudice Laico, ſicuti vt dictum eſt puniret offendentem Clericum.

3. Nec valet dicere antecedens eſſe falſum, nam Gl. *in Auth. Item nulla. Cod. de Epiſc. verb. ab Eccleſia* Bartol. *leg.1. n.244. de ſũma Trinit.* Maranta *in ſpeculo part.6. n.141.* & alij aſſerunt, in tali caſu punitionem offendentis Clericum, ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum pertinere. Non inquam valet hoc dicere, nam bene perſpecta generalitate textus *in c.1. de foro competen.* dicendum eſt tale crimen eſſe mixti fori, vt rectè obſeruat inter alios Hiſpanus Valboa de Magrouejo in Lectionibus Salmanticenſibus *ſuper dict. cap. §.4. n.34.* Martha *de Iuriſdict. part.2. cap.27. num. 6.* & alij quos citat & ſequitur Chartarius *Deciſ. 6. criminali n.2.* Non eſt igitur admittendum argumentum contrarium: videlicet perſona officialis Epiſcopi eſt ei ſubiecta; ergo illam offendens non poteſt puniri à Iudice Laico, ſed ſubiicitur iuriſdictoni Epiſcopi priuatiuè, nam Clericus eſt perſona etiam Epiſcopo ſubiecta, & tamen, vt dictum eſt, ſi à Laico offendatur, poteſt Laicus à ſæculari iudice puniri, ſi præueniat.

Quamvis non plenè ſup hoc lege tamen intra doctrinam Reſ. 286. & 287.

4. Probatur ſecundò noſtra ſententia, quia eſt diſpar ratio quãdo quis offendit officialem Epiſcopi in executione ſui officij, & quando hoc facit ex odio & priuata inimicitia, & ideo in primo caſu cõcedo cognitionem talis delicti priuatiuè ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem in ſecundo caſu. Adeſſe verò magnam differentiam inter vtrumque

vtrumque caſum, confirmatur variis exemplis. Et primò, in offendente Conſiliarium Principis, qui licèt incurrat in crimen læſæ maieſtatis, vt tradit Rolandus *conſ.*88.*num.*2.*lib.*2. Decianus *conſil.*18. *num.*317. *vol* 1. Peregrinus *de Iure fiſci lib.*4.*tit.*5. *n.*27. & Doctores communiter *in leg.quiſquis*, *C.ad leg. Iul.* Tamen hoc intelligendum eſt, ſi intuitu & contemplatione Officij illum offendat. ſecus autem ſi hoc fiat ex odio, & inimicitia particulari, vt optimè obſeruat Fabius de Anna *conſil.* 67. *num.*2. *volum.*1. Hondedeus *conſil.*105. & 108. *lib.* 1. Capicius *Deciſ.*130. Sforza Oddus *conſil.* 88. & alij Et ideo notat Vincentius de Franchis *Deciſ.*326. Caballus *reſolution. crimin. caſ* 148. *num.*5. Rouitus *in Prag.de Exulibus num.*4. quod Indultum excipiens offenſam factam in perſonam Officialis, locum ſibi vendicat, ſi talis offenſa proueniat intuitu, & contemplatione officij, non autem ſi facta fuerit ex odio & inimicitia priuata. Secundò offendens Miniſtros S. Officij non intuitu ipſius & in executione officij, ſed ex odio particulari non includitur in pœnis Bullæ Pij V. *Si de protegendis*, vt optimè docet Carena *in tract.de modo procedendi in S Officio tit.*10. §.6.*num.*23. Et tandem tertiò Bulla Cœnæ non afficit eos qui ad Romanam Curiam veniunt, ſi illos offendant, non vt venientes ad Apoſtolicam Sedem, ſed vt inimicos particulares. Ita Duardus *in Bull.Cœna lib.*2.*can.*9.*quæſt.*32.& alij communiter. Sic igitur in caſu noſtro neceſſariò conſtituenda eſt differentia inter caſum, quando Miniſter Epiſcopi offenditur vt talis & intuitu, & executione officij, & quando offenditur vt perſona particularis ex odio priuato; nam in iſto caſu læditur tantùm perſona ipſius paſſi. In primò verò non ſolum læditur perſona offenſi, ſed etiam iuriſdictio perſonæ cuius ipſe Miniſter eſt, & ordinem exercet. Ergo rectè priuatiuè in hoc ſecundo caſu punitiuo delinquentis ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, cuius auctoritas, dignitas, & iuriſdictio læſa remanſit. Vnde hîc intrat Regula, quod turbans Iuriſdictionem Iudicis, punitur ab illo iudice cuius iuriſdictio turbata eſt, etiamſi alias eſſet iudex incompetens, quantò magis & in caſu noſtro. Ita Menochius *conſil.*230. *num.*82. & *ſequent. lib.*2. Eugenius *conſil.*31. & alij. Ideo dicendum eſt non procedere argumenta contraria ſuperiùs adducta quæ quidem admittimus in caſu, quo iudex Eccleſiaſticus inciperet iudicium contra offendentem ſuum officialem ex inimicitia priuata, nam vt dictum eſt tale delictum eſt mixti fori, vnde ſi iudex Eccleſiaſticus præueniat, iudex Laicus non poteſt ampliùs ſe intromittere; pro quo mirificè facit Gloſſa, perpetuò menti tenenda, *in cap.*1.*de pœnis, in* 6. aſſerit, Epiſcopum poſſe punire iniuriantes propriam familiam, etiam quod iuriſdictionem non impediant, & in terminis huius caſus iuſtè contra laicum proceſſit Sperellus tanquam Epiſcopi Vicarius, vt patet in ſuis eruditis Deciſionibus *deciſ.*86.

5. Scio virum doctum, & mihi amiciſſimum huic ſententiæ non adhærere, mordicus aſſerentem in tali caſu cognitionem talis criminis priuatiuè ſpectare ad iudicem Eccleſiaſticum, ſed vt dixi ſaluo meliori iudicio, ego puto eſſe caſum mixti fori; neque in hoc exiſtimo parum fauere Eccleſiaſticæ libertati; nam Segura Dauolos *in Direct. Iudicum Eccleſ.part.*2 *cap.*6.*n.*10. docet quod iudex Eccleſiaſticus eſt iudex competens, ſi iniuria illata ſit eius familiæ, tanquam officiali, ſecus autem ſi illata fuerit tanquam priuatæ perſonæ, & Cartharius *Deciſ. Crimin.*96. *num.*30. 33. & 34. aſſerit Laicos offendentes executores Curiæ Epiſcopalis etiam in exercitio officij poſſe puniri à iudice Laico ſi præueniat: vnde putat talem caſum eſſe mixti fori contra Farinacium *conſ* 234.*num.*3. Sed Segura prorſus eſt refellendus & ego puto contra Chartarium cum Farinacio, & Domino meo Merlino cognitionem in hoc caſu ſpectare priuatiuè ad iudicem Eccleſiaſticum, ex rationibus ſuperiùs adductis.

RESOL. CLXXXVIII.

An Epiſcopi poſſit viſitare Hoſpitalia, etiamſi à Patrono in ipſius fundatione aliter cautum ſit, & maximè conſentiente ipſo Epiſcopo?

Et quid in caſu negligentiæ, ſi fundator, aut teſtator alios executores non ſubſtituerit? Ex part.1. tract.2. Reſ.84.aliàs 83.

§.1. REſpondeo negatiuè; nam, licèt DD. communiter aſſerant, poſſe Epiſcopum viſitare Hoſpitalia: eſto, ſi teſtator prohibuiſſet, ne ſe Epiſcopus intromitteret, vt docet Duardus *in expoſ.Bull. Cœn. lib.*2.*can.*15.*q.*7.*n.*10. Vgol. *de poteſt. Epiſcop. cap.*24.§.1.*num.*3. Cochier *de poteſt.ord. in exemptos, p.*4.*q.*53.Zerola *in praxi Epiſcop.p.*1. *verſ.Hoſpit.n.*2. Martha *de iur. part.*4. *cent.*2.*caſ.*88. *n.*14. & *caſ.*113. *n.*31.Fuſchus *de viſit.lib.*2.*cap.*12.*num.*7. & 8. Vide etiam Riccium *p.*4.*deciſ.*209.*per totam*, cum multis aliis.

2. Tamen iſta opinio eſt limitanda, vt non procedat, quando Epiſcopus in ipſa fundatione conſenſit, vt rectè obſeruarunt doctiſſimi Iuriſconſulti, Perez de Lara *de Anniuerſ.& Capell.lib.*2. *c.*1. *num.*48. Guttierrez *in repet.in l nemo poteſt.ff de legat.*1.*n.*451. *iuncto conſ.*1.*num.*1. & Gonzalez *ſup.*8. *Reg.Cancell. gl.*5.*n.*41. qui citat Rochum de Curte, Abbatem, Felinum, & Lambertinum.

3. Et ratio eſt: quia, licèt Epiſcopus non poſſit conſentire in præiudicium, & derogationem iuris acquiſiti Epiſcopatui: poteſt tamen iuri quærendo præiudicare. Et licèt ſupradicta limitatio non admittatur à Federico de Senis *conſil.*247. & aliis; attamen poſt Concilium Trident.*ſeſſ.*22.*cap.*8. & 9. meo iudicio non eſt dubitandum; nam, vt notat, *vbi ſupr.* Gonzalez *num.*48. cùm Eccleſiæ, & loca pia fundari nequeant ſine conſenſu Epiſcopi, præſupponendo Concilium validam fundationem: diſponit, quòd clauſula, & conditio, expreſsè appoſita, quòd Ordinarius non ſe intromittat, eſt ſeruanda. Ergo Concilium intellexit, quòd ſi Epiſcopus in fundatione conſentiat, non poſſit poſteà locum pium viſitare, & ita poſſit in iure quærendo Epiſcopatui præiudicare.

4. Sed, quidquid ſit de hac quæſtione, etiamſi Epiſcopus non conſentiat, dummodo Fundator in fundatione Epiſcopum à viſitatione excluſerit, puto non poſſe Hoſpitale illud viſitare. Et ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, vt notat Armend. *in addit.ad leg.Nauar.lib.*1.*tit* 6.*leg.*5. §.2.*num.*66. in hæc verba: [Si in fundatione Hoſpitalis ſit dictum, quòd Ordinarius non poſſit ſe intromittere in eius viſitatione, non poterit illud viſitare.] Stante dicta declaratione in vna Abulenſi ita fuit deciſum per Sacram Rotam Romanam, vt patet apud Farinacium *tom.*1 *p.*2.*deciſ.*33 Vide etiam Ricc.*in collect.*1227.& 1228. Et ita ſentiunt DD. communiter, Azeuedus *tom.*2 *lib.*4 *tit* 1.*leg.*10. *num.*29. Muta *deciſ.*28.*n.*29. Carolus de Graſſis *tract.de effect.cleric.effect.*1. *n.*610. & Garzia *de benef.tom.*1. *part.*1. *c.*2. *num* 98. & 104. vbi aſſerit, ita nouiſſimè declaraſſe S.D.N. Paulum V. die 7. Aprilis 1626. in cauſa Abulenſi, pro Comite de Oropeſa, contra Epiſcopum, vt in eius Breui ſub annulo Piſcatoris.

5. Vnde

5. Vnde per dictas declarationes apparet primò, reprobandam eſſe ſententiam Zerolæ *in praxi Epiſc.part.1.verb. Hoſpitale, num.* ... putauit Concilium Tridentinum, *vbi ſuprà*, loqui tantùm in caſu viſionis computorum, non autem in caſu viſitationis: nam Congregatio Cardinalium extendit verba Concilij, non ſolùm ad viſionem computorum, ſed etiam ad viſitationem.

6. Secundò, reprobatur etiam ſentétia Alexandri Monetæ, qui *in tract.de commut. vlt. volunt. capit.*10. *concluſ.*7. *num.* 48. aſſeruit, quòd Concilium loquitur ſolùm de adminiſtratoribus fabricæ alicuius Eccleſiæ. Sed fallitur: nam illa verba Concilij *Niſi ſecus in inſtitutione*, intelliguntur etiam habere locum in viſitatione, & caſu viſionis computorum alicuius Hoſpitalis, vt aduertit Gattierrez *can.qq.lib.*1.*cap.*55.*n.*29. quem ſequitur Rodriquez *in ſumm.tom.*3. *c.*198.*n.*3. & patet ex verbis declarationis Cardinalium, quæ *ſuprà* adduximus. Nec minùs fallitur hic Author, dum aſſerit quod quando teſtator excludit Ordinarium à viſitatione, intelligendum eſt, cùm agitur de immutanda principali diſpoſitione defuncti, non autem præciſè exequenda. Sed hoc gratis dictum nam in caſibus, in quibus fuerunt factæ dictæ declarationes clarum eſt, quod Epiſcopi non intendebant viſitare illa Hoſpitalia ad immutandas Fundatorum, & teſtatorum voluntates; ſed ad exequendas. Et hoc non obſtante, reſponderunt Domini Cardinales abſolutè, & ſine vlla diſtinctione, quòd ſi in fundatione dictum ſit, quòd ordinarius non poſſit ſe intromittere in eius viſitatione, non poteſt illud viſitare.

7. Tertiò exploditur Auguſtinus Barboſa *de poteſt.Epiſc.part.*3.*alleg.*75. *num.*9. qui docet, ſupradictas declarationes Cardinalium intelligendas eſſe de Hoſpitalibus, quæ à laïcis reguntur, quaſi merè laïcalia, & in quibus piæ diſpoſitiones non adſunt; vel de loco pio, hoſpitalitatis cauſa priuatim inſtituto, intra ipſiuſmet inſtituentis ædes interclufo, ita vt ab extra, ſi quod opus ſit ſpiritualitatis vocetur. Sed miror, Barboſam, aliàs virum doctum, ſic leuiter in hac materia loqui: nam declarationes Cardinalium loquuntur de Hoſpitalibus omnibus in communi & abſolutè, & ſine vlla diſtinctione, & in quibus piæ diſpoſitiones adſunt, & erectæ ſunt Capellæ, cum onere Miſſarum, vt patet in illa declaratione facta in cauſa Hoſpitalis de Holmedo ciuitatis Abulenſis, & in multis aliis.

8. Quartò, non valet dicere, quòd declarationes Cardinalium loquuntur de Epiſcopo, qui vult viſitare aliquod Hoſpitale, vt Epiſcopus; non autem, vt apoſtolicæ Sedis Delegatus, vigore Concilij Tridentini *ſeſſ.*23.*cap.*8. Et pro hac opinione faciunt ea, quæ adducit Marius Antonius *var.reſolut.lib.*1.*reſol.*66.*num.*4. Sed hæc reſponſio eſt ridicula: nam Cardinales fuerunt interrogati in ordine ad dictum Decretum Concilij; & ipſi de dicto Decreto loquentes reſponderunt. Et ratio, per quam adſtricti fuerunt ad faciendas illas declarationes, nempe, vt ſeruetur forma in fundatione appoſita; non ſolùm militat, ſi Epiſcopus velit viſitare Hoſpitale, vt Epiſcopus; ſed etiam, vt Delegatus apoſtolicus. Et ita in caſibus occurrentibus, pro quibus emanarunt dictæ declarationes, Epiſcopi ſe abſtinuerunt à viſitatione Hoſpitalium, & aliorum locorum piorum, & in quorum fundatione cautum erat, ne Epiſcopi ſe intromitterent.

9. Et tandem pro complemento huius quæſtionis licèt Garzias, *vbi ſupra, de benef. tom.*1. *cap.*2. *num.*98. cum aliis, aſſerat, dictas declarationes non eſſe intelligendas in caſu negligentiæ; nam Fundator, ſeu teſtator, non poteſt prohibere, ne Epiſcopus ſe intromittat circa implementum, & executionem eorum, quæ ad pias cauſas relinquuntur, vt *ex cap. tua nobis.*§ *1.de teſtam.* probat Bobadilla *in polit.lib.*2.*cap.*17. *num.*102. Suarez *in praxi. tom.*2. *pr.æl.*2. *num.*44. Sarmiento *lib.*1.*ſelect. cap.*11.*à num.*14. Spino *in ſpeculo teſtam.gloſſ.*28.*principali, num.*20. & alij: tamen quidquid ſit de hac opinione, notandum eſt, quòd ſi eſſet amplectenda, limitanda foret, vt non procederet, quando in caſu negligentiæ Fundator, ſeu teſtator, alios executores ſubſtituerit, vt rectè notant Aufrerius *in Apoſt. deciſ.* 112. *Capellæ Tholoſanæ*, & Alexander, *vbi ſuprà*, *de commut.vlt.volunt.cap.*10. *concluſ.*7.*num.*475. cum Couarruuia *in cap.tua nobis, de teſtam.num.*2.& Matienzo *lib.*5.*tit.*4.*leg.*7.*gloſſ.*2.*n.*2. *fol.*220. *& leg.*14.*gloſſ.*1. *num.*45. *fol.* 130. tunc enim excluditur Epiſcopus, donec ſubſtituti conſtituantur in negligentia. Et ita etiam docet Perez *de Anniuer. lib.*2.*cap.*9.*num.*26. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem ſatis difficilem quæſtionem.

10 Hoc vnum addam, & multùm notandum, quòd licèt Concilium Tridentinum *in ſeſſ.*22. annullet omnia priuilegia exemptionis, Hoſpitalibus conceſſa in illis verbis *cap.*8. *Etiamſi exemptionum priuilegio ſint munita.* tamen hæc verba intelligenda ſunt de priuilegiis extrà, & non in ipſa fundatione conceſſis. Et ita declarauit Sacra Congregatio, exponens ſupradictum locum Concilij, in hæc verba: [Si loca pia, in eorum fundatione exempta facta fuiſſent ab Ordinario, per hoc decretum nihil eſt eis derogatum.] Hanc declarationem ego inueni in ſchedis meis, deſumptam olim ex Farinacio.

RESOL. CLXXXIX.

An Epiſcopus poſſit viſitare Hoſpitalia, & Confraternitates quoad decentiam Diuini cultus, etiam ſi exiſtant ſub protectione Regum?

Et explanatur, quòd licet Epiſcopus non viſitet Capellas particulares, & exemptas, tamen poteſt inquirere, an decenter ibi Sacra miniſtrentur? Ex part.1.tr.2. Reſ.101.alias 100.

§.1. TAles Confraternitates, & Hoſpitalia nullo pacto in omnibus ab Epiſcopis viſitari poſſe, docent ex Concilio Tridentino communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt.Epiſc. p.*3.*allegat.*75.*num.*16. quibus ego addo Piaſecium *in praxi Epiſcop.part.*2. *cap.*6. *art.*5.*num.*11. Azorium *tom.*5.*lib.*8. *tit.*14.*l.*13.*n.*9. & Vgolin.*de poteſt Epiſc. cap.*24.§.1.*num.*3.

2. His tamen non obſtantibus, poſſe Epiſcopos in dictis locis viſitare diuinum cultum, & ornamenta, docuit Gabriel Pereira *in tract.de man.regia, part.* 2.*cap.*17.*num.*12. vbi ſic aſſerit: [In his Confraternitatibus de Regum protectione poſſunt Prælati viſitare decentiam diuini cultus, & ornamentorum *ex reg.cap.*2.*in fine, de cuſtod.Euchar. & per totum titulum de Relig.& vener.Sanct.* Vnde Abbas *in c.vlt. de cenſ.* & plures, quos citat Pariſius *conſ.*34. inquiunt, quòd, licèt epiſcopus non viſitet Capellas particulares, & exemptas; tamen poteſt inquirere, an decenter ibi ſacra miniſtrentur. Nec obſtat Concil.Trident. *ſeſſ.* 22.*cap.*8. quia procedit circa opera, quæ illis in locis exercentur, & circa petendas rationes eorum, quæ ibi expenduntur; non autem de viſitatione circa cultum diuinum, quæ ad Epiſcopum neceſſariò, & priuatiuè ſpectat: quia res ſpiritualis eſt, & Eccleſiaſtica, & debet intelligi, vt Ordinarij non viſitent in his, quæ ſub protectione Regum comprehenduntur non

non verò de diuinis, in quibus Reges iuriſdictionem non habent: ſtylus tamen aliter obſeruat. Viderint, qui aliter iudicant.] Ita Pereira.

RESOL. CXC.

An iuriſdictio temporalis Archiepiſcopi Montis Regalis ſit a Rege Guilielmo II. ita ei conceſſa, vt omnem Superioritatem à ſe abdicauerit, & poſſit ab illo exerceri per Gubernatorem Eccleſiaſticum? Ex part. 7. tract. 10. & Miſc. 1. Reſ. 4.

§. 1. SVppono conceſſionem iuriſdictionis temporalis factam à Guilielmo II. Eccleſiæ Montis Regalis non eſſe feudalem, ſed puram & liberam donationem, quod patet primò; quia in dicta conceſſione nulla inuenitur mentio de feudo, nec de aliquo ſeruitio, nec de vllo præſtito iuramento fidelitatis. Ita Menoch. *conſ.* 1. *num.* 28. *&* 31. *& conſ.* 191. *num.* 17. *&* 18. & alij. Imò in d. priuilegio habentur hæc verba: *vt ea* (loquitur de rebus conceſſis) *omni futuro tempore in perpetuum liberè, & abſque omni ſeruitio teneat & poſſideat.* Sic ibi. Adde quòd licèt in dubio omnis præſumptio ſit capienda ad excludendam donationem, etiamſi actus redderetur nullus, ex *l. ſi non ſortem. §. ſi falsò, ff. de cond. indeb.* & *ibi* Bart. Zaſius *in l.* 1. *Denique, num.* 13. *ff. de verb. obligat.* Tamen ex quo facta fuit Eccleſiæ, magis præſumitur donatio libera, quàm conceſſio feudalis, vt docet Menoch. *vbi ſuprà,* Cephal. *conſ.* 369. *num.* 73. Roland. *lib.* 1. *conſ.* 85. *num.* 18. quibus adde duos doctiſſ. Neotericos Io. Baptiſtã Spadam *in conſ. crimin. Farinacij tom.* 3. *conſ.* 198. *numero* 28. & Io. Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ part.* 1. *cap.* 17. *num.* 17.

2. Secundò probatur hanc conceſſionem non eſſe datam in feudum ex illis verbis priuilegij, ibi. *Perpetuò concedimus.* Etenim hoc verbum importat puram, & liberam donationem, vt tradit Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure libro tertio, capite primo, numero* 44. Cephalus *dicto conſil.* 369. *numero quinto, & ſequent.* Rolandus *libro primo, conſil. quinquageſimo, numero vigeſimo quinto, & libro ſecundo, conſil.* 102. *numero duodecimo,* & alij etiam quos citat & ſequitur Spada *vbi ſuprà, numero vigeſimo-ſexto,* & Cochier *numero decimo octauo.* Probatur hoc etiam aliis verbis in dicta conceſſione appoſitis: vbi Rex aſſerit dictam conceſſionem ex ſua liberalitate feciſſe: quæ quidem verba etiam puram, & liberam donationem ſignificant, vt obſeruat Cochier *loco citato. capite decimo-ſeptimo, numero vndecimo, & vigeſimo-tertio,* cum Oldrado *conſil.* 159 *numero tertio,* Cephalo *conſil.* 369. *numero quadrageſimo nono,* Burſato *libro primo, conſil. quadrageſimo-quinto, numero ſecundo,* Iaſon *in leg. ſi conſortem, §. libertus. num. octauo, de condit. indeb. & in leg. & hoc iure, quinquageſimo-quarto, ff. de iuſtit. & iur.* & aliis. Et hanc ſententiam ex noſtris Regnicolis docet Guilielmus de Perno *conſ. quinto,* vbi ex pluribus probat conceſſionem Guilielmi II. factam Eccleſiæ Montis Regalis eſſe liberam donationem.

3. Hoc ſuppoſito (quod etiam *infrà* magis patebit) videlicet hanc conceſſionem iuriſdictionis factam à Guilielmo Rege Abbati & Eccleſiæ Montis Regalis non eſſe infeudatam, ſed eſſe puram, & liberam donationem: ſequitur ipſum Regem Guilielmum voluiſſe à ſe abdicare, & de facto abdicaſſe omnem ſuperioritatem, & aliud dominium, & in Eccleſiam transtuliſſe. Et ita ex pluribus Doctoribus ſolidè probat doctus Ioannes Spada Fiſcus Cameræ Apoſtolicæ, *vbi ſuprà, inter Concilia criminalia Farinacij tomo* 3. *conſ.* 198. *per totum,* & Ioannes Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ part.* 1. *cap.* 20. *per totum,* & alij penes ipſos. Nam non poteſt aſſignari ſolida differentia, cur Princeps laicus non poſſit, aut non abdicare velit à ſe iuriſdictionem ſupremam, quando liberè donat Eccleſiæ Romanæ: vt optimè præter Cochier & Spadam probat Mandellus *de Abba. libro primo, conſil.* 62. *num.* 15. *&* 16. *& conſ.* 64. *n.* 83. Nam ex parte donantis vtraque donatio fit à Principe laico, in cuius præiudicium facienda eſt interpretatio ex *leg. finali, de conſtit. Princip.* Cephalo *conſ.* 369. *numero* 73. & aliis infrà. Deinde quæ donantur Eccleſiæ inferiori, cenſentur donata eſſe Eccleſiæ Romanæ, vt probat Cochier *vbi ſuprà cap.* 16. *num. ſexto,* Spada *numero vndecimo,* & Mandellus *conſ.* 62. *n. decimoquinto,* quia omnes Eccleſiæ ſunt vna Eccleſia, & membra vniuerſalis Eccleſiæ, *ex leg. penultima, §. vna verò, de ſumm. Trin.* Felino *cap. quæ in Eccleſiarum, numero* 74. *de Conſtit.* Lapo *Allegat.* 92. Tuſcho *tom.* 4. *concl.* 40. *numero octauo* & ideo bona ſingularum Eccleſiarum cenſentur bona Eccleſiæ Romanæ, vt docet Spada *loco citato,* Cùm ergo in bonis, quæ donantur liberè Eccleſiæ inferiori, militet eadem ratio, quæ militat in bonis donatis Eccleſiæ Romanæ, ſequitur quòd in eis militare debeat eadem diſpoſitio, vt nulla ſuperioritas in eis reſeruata ſit. Cæteras rationes videbis penes Spadam, Cochier, & Mandellum *locis citatis,* & ideo hanc ſententiam in terminis caſus noſtri docet Guilielmus de Perno *dicto conſil. quinto,* vbi loquens de hac donatione facta à Guilielmo II. Eccleſiæ Montis Regalis, aſſerit de illa philoſophandum eſſe, quemadmodum de donatione Conſtantini Imperat. facta Eccleſiæ Romanæ.

4. Sed aduerſus ſupradicta dices primò, quòd in conceſſione iuriſdictionis ſupremæ ſemper ſuperioris auctoritas cenſetur excepta, & reſeruata, cùm inhæreat eius oſſibus, vt tradit Tapia *ad rubr. ff. de Conſtit. Princ. cap.* 2. *numero decimo-quinto,* Bobadilla *in Polit. libro ſecundo, capite decimo-ſexto, num.* 83. Salgado *tomo primo, parte prima, cap. ſecundo, num.* 37. Sotomaior *de Tertiis, tomo ſeptimo, capite quadrageſimo, num. decimo-ſexto,* & alij. Vnde Peregrinus *tom. primo, conſ. primo. num. nono.* & Cacheranus *conſ. tertio, num. ſexto,* & alij penes ipſos negatiuam ſententiam contra ea, quæ *ſuprà* docuimus, mordicus tenuerant aſſerentes in donatione facta Eccleſiæ inferiori, Principes laicos non abdicare à ſe ſupremam iuriſdictionem, & altum dominium; ſicut in donatione facta Eccleſiæ Romanæ; Et etiam quoad hanc auſus eſt negare Thomas Michaël *in Concluſionibus Theorico-Practicis de iuriſdiction. Theſ.* 25. *litera B.*

5. Sed reſpondeo diſtinguendo; nam vel donatio iuriſdictionis conceditur perſonis laicis, & tunc dico veram eſſe doctrinam ſupradictam; quod Princeps ſemper cenſetur ſibi reſeruare ſupremam iuriſdictionem: vel conceſſio, ſeu donatio iuriſdictionis efficitur Eccleſiæ etiam inferiori, & tunc Princeps cenſetur à ſe abdicare etiam altum dominium per ea quæ ſuperiùs dicta ſunt. Quibus nunc addo diſparitatem rationis, quia in primo caſu laici remanerent Acephali per tradita ab Abbate *in cap. non liceat. num.* 16. *de Præſcription.* & *ibi* Felinus *num. decimo, & vndecimo,* quod non militat in donatione facta Eccleſiæ, non enim poſſunt remanere Acephalæ, cùm ſubſint ſuis ſuperioribus Eccleſiaſticis, & Sedi Apoſtolicæ, vt tradit Felinus *vbi ſuprà,* cui adde Cochier *cap. vigeſimo, num. quarto.* & Spadam. *vbi ſuprà, num. decimo octauo,* & Mandellum *conſil.* 62. *num. decimo, & duodecimo, & num.* 35. *&* 36. Et licèt contrariam ſententiam, vt dixi, teneat Peregrinus, Cacheranus, & alij,

alij, aſſerentes ſupremam iuriſdictionem ſemper reſeruari in donatione facta Eccleſiæ inferiori; non ſunt tamen audiendi, quia pro dicta ſententia 13. Doctores tantùm adducuntur, ſed pro ſententia quam ego doceo Doctores 42. citat Ioannes Baptiſta Spada *in dicto conſil.* 98. quibus adde Ioannem Cochier *vbi ſupra in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ, parte prima, capite vigeſimo*, vnde hanc ſententiam tanquam magis communem, & magis veram, & Eccleſiæ fauentem omnino amplectendam eſſe exiſtimo, ſatis enim firmat Martha *de iuriſd. parte quarta, cen. 2. caſ. 6.* Barboſa *de iuriſdictione Eccleſiaſtica libro tertio, cap. decimo tertio, numero trigeſimo quinto*, Valenzuela *in Monitorio Pauli V. parte prima, numero quadrageſimo tertio*, Bellettus *in Diſquiſitione Clericorum, parte prima, titulo de Exemptione Clericorum à ſtatutis, § quarto numero tertio*, & alij, quos ego citaui *in parte prima, tractatu ſecundo, Reſolutione* 65. in diuerſis opinionibus illam ſequendam eſſe, quæ fauet Eccleſiæ, & eius iuriſdictioni, etiamſi contraria eſſet communis, vt docet Souſa *in Bulla Cœnæ, capite decimoquarto, diſputatione* 176. *numero quinto*, quantò magis procedere dicendum eſt in caſu noſtro ſupradictam doctrinam, cùm communis opinio ſtet pro Eccleſia.

6. Dices ſecundò. Quòd in priuilegio, de quo loquimur, non præbetur Abbati territorium cum mero & mixto imperio; ſed tantum efficitur Iuſtitiarius, ergo debet ſubeſſe magno Iuſtitiario, & à fortiori ipſi Regi; quod eſt argumentum adductum à Capicio *deciſ.* 47. *numero decimoquarto*. Sed reſpondeo, in verbis dicti priuilegij concedi territorium cum mero & mixto Imperio, non ſolùm quia Abbas creatur Iuſtitiarius, ſed etiam quia in dicto priuilegio per liberam donationem, vt probatum eſt, conceduntur Eccleſiæ illæ, terræ, caſtra, & villæ: ergo territorium & iuriſdictio cum mero & mixto imperio conceduntur, vt cum Dyno firmat Perno *conſil. quinto*, quibus adde Bartolum *in leg. prima, §. cum vrbem de Offic. Præfect. Vrb. numero quinto & nono, & in leg. prima, numero decimo ſexto de iuriſdict. omn. iudic. & in leg. ſi quando num. nono, Cod. de bon. vacan. libro decimo* Oldradum *conſil.* 252. Lucam de Peña *in dicta leg. ſi quando num.* 14. *C. de bon. vacan. & in l. prima, num. decimo octauo, de priuil. Schol. lib. duodecimo*, Ancharanum *in cap. præterea de offic. deleg.* vel num *in c. Rodulphus de Reſcript. & in cap. quod ſedes*, vbi Alciatus *num.* 85. *de offic. ordin.* Suarez *allegat. 7. num. octauo*, & alios quos adducit & ſequitur Ioann. Vincentius de Anna *allegat. 52. num. primo, & ſequent.* Secundò additur cum omnibus tenimentis & pertinentiis; in quibus verbis, licet aliqui aſſerant quod etiam concedantur Regaliæ, vt docet Menochius *conſil.* 504 *n. quadrageſimo nono* & Bruchman *ad Rubric. Quæ ſint Regalia, capite quinto, num* 42. *&* 54. & alij. Tamen quicquid ſit de hoc certum eſt appellatione Pertinentiarum venire iuriſdictionem & imperium tam merum quàm mixtum, vt rectè probat. Henricus Bocerus *tractat. de iuriſdict. cap. octauo, num. vigeſimo-quarto*, Weſember *part. 2. conſil.* 78. *num. ſeptimo*, Pariſius *conſil. nono, num decimoſexto & vigeſimo, vol. primo.* Tertiò adduntur etiam hæc verba. *Et quidquid eſt in Demanio, & Demanium quidem liberè*. Quæ quidem verba, vt obſeruat Galielmus de Perno *dicto conſilio quinto*, important ea, quæ ſunt iuris Regij, & quæ ſunt appropriata ipſi Principi. Demania enim ſunt illa, quæ reſeruata ſunt & retenta per Principes in poteſtate, & ſub dominio non donata, ſeu conceſſa aliis. Vide dictum de Perno, qui fusè & doctè ad corroborandam noſtram ſententiam explicat ſupra dicta verba Priuilegij Galielmi ſecundi. Notandum eſt etiam hîc cum Spada *vbi ſuprà num trigeſimotertio*, in difficultate, de qua loquimur, Doctores non conſiderare, an fuerit conceſſa Regalia, ſed ſolùm conſiderare, an fuerit facta libera donatio Caſtri, Terræ, &c. & tunc concludunt, quòd ſi donatio eſt facta etiam Eccleſiæ inferiori; quòd tunc Princeps Laicus cenſetur à ſe ſupremam iuriſdictionem abdicaſſe: ſed totum hoc accidit in caſu noſtro. Ergo, &c.

7. Adde, quòd ſi Rex Galielmus Magno Iuſtitiario, vt vult Capicius *vbi ſuprà*, vel ſibi aliquam ſuperioritatem voluiſſet reſeruare; illam aut expreſſè reſeruaſſet; aut in ſeudum talem iuriſdictionem conceſſiſſet: quod cùm, vt docet Spada, *vbi ſuprà num decimoquarto & trigeſimoprimo*, non fecerit, dicendum eſt illam ſibi noluiſſe reſeruare, neque reſeruaſſe, ex *l. quicquid adſtringenda. ff. de verb. oblig.* Vnde in dubio in ipſius præiudicium interpretatio facienda eſt, nam donationem factam Eccleſiæ à Principe Laico in eius præiudicium interpretandam eſſe tradit Kochier *cap.* 32. *num.* 2. cum Gratiano *in Diſceptatione tom. primo, capit.* 154. *num.* 35. Rolando *conſil. octauo, num. decimo octauo lib. primo*. Cephalo *conſil.* 369. *num.* 73. & aliis. Hinc Wameſius *conſil* 154. *num. ſeptimo, de appell.* Eraſmus Kochier *de iuriſd. tom. primo, part. prima, quæſtione* 85. dixerunt quòd in dubio præſumendum eſt bona Eccleſiæ conceſſa eſſe purè, ſimpliciter & pleno iure, nulla etiam concedenti cognitione reſeruata: & ideò Felinus *in cap. ſolitæ de maior. & obed.* cum Ioann. Kochier *vbi ſupra cap. trigeſimoprimo, num. vigeſimoſecundo*, tradunt in dubio cenſeri iuriſdictionem conceſſam Eccleſiæ totaliter. Sed nos ſumus in claris, vt patet ex verbis priuilegij *ſuprà* conſideratis: vel ſaltem dato & non conceſſo, ſumus in dubio, vt patet ex ipſomet Capicio *loco citato*. Ergo, &c.

8. Verùm omnia ſupradicta non ſolùm probantur ex iure, vel ratione priuilegij dicti Galielmi II. vt viſum eſt; ſed etiam ex legitima præſcriptione, iura enim Principi ſunt præſcriptibilia, vt docet Albericus *in leg. imperium col. duodecima, Digeſt. de iurid. omn. iudic.* & Ioan. Kochier *cap. trigeſimo primo, num. quinto*. Vnde Sixtinus Regnerus *de Regal. lib. primo, capite quarto, num.* 136. *& ſequent.* ex multis firmat Regalia acquiri ex præſcriptione & conſuetudine: & præſcriptionē procedere contra Imperium docet ex Baldo Nandellus de Alba *conſ.* 64. *numero* 91. etiam de his, quæ ſunt reſeruata in ſignum ſuperioritatis, vel præeminentiæ: vbi adducit plures alios DD. qui loquuntur de præſcriptione non ſolùm cum titulo ſed etiam ſine titulo. Nec valet dicere, quòd ius ſupremi domini nullo tempore præſcribi poteſt ex *leg. competit*, vbi gloſſ. & Doct. & *Codice de præſcript.* & Iaſon. *conſ.* 113. *vol. primo.* cum Zazio *libro ſecundo, conſ. decimoſexto, num. duodecimo.*, Roſſantaul. *de feud. capite quinto, concluſione decimaſexta, num. primo, in gloſſ. lit. A.* Baldo *in leg. imperium. ff. de iuriſd. omn. iudic.* & aliis. Nam reſpondeo contrariam ſententiam veriorem eſſe, quam docet Felinus poſt Abbatem *in cap. cum non liceat. num. decimo. de præſcript.* & fatentur ipſimet Aduerſarij, vt Cacheranus *conſil. tertio, num. decimoſexto*, quibus etiam adde Doctores, quos citat, & ſequitur Sixtinus Regnerus *de Regal. libro primo, cap. quarto, n.* 143 Confirmantur ſupra dictum etiā ex Doctoribus, quos citat & ſequitur Paramus *in reſponſione* 1. *pro iuriſdictione Sancti officij in præfatione num. octauo, & in reſponſione ſecunda, num.* 83. ſic aſſerens: [Quando no huuiera cita immemorial, nos baſtera la coſtumbre preſcritta por eſpacio di 30. ò 40. años y aun de diez: quia conſuetudo tribuit iuriſdictionem, merum & mixtum imperium.] Sic ille ex multis Doctoribus.

9. Nec

9. Nec valet etiam dicere, poſſeſſionem in corporalibus, cuiuſmodi etiam ſunt Regalia, non dari ſine ſcientia Aduerſarij, & per conſequens præſcriptiones, & conſuetudines ex *leg. finali, ff. de ſeruit. leg.1.§.ſi.ff.de ſeruitut.ruſtic.prædior.leg.ſi à te emero.ff. de ſeruitut. vind.* vt docet Menochius *de arbit. lib.2. cent.2.caſ.161.num.quarto*, & in indiuiduo caſus noſtri docet Cochier, *de vendic. libertatis Eccleſiaſticæ. parte prima, cap.26. num.31.* Cui ego addo Alexandrum *conſil.16. num.19.* Oldradum *conſ.254. num.4.* Salicetum *in leg. vectigalia num.5. & 6. Cod. de nou. vectigal.inſtit. non poſſe.* Abbatem *in cap.cùm Eccleſia Sutrina,num.67.de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Soccinum *in capite cùm contingat, num. decimo tertio, de foro competenti.* Non valet, inquam, hoc dicere:nam verius eſt præſcriptiones & conſuetudines validas eſſe ſine ſcientia & patientia aduerſarij,cùm habeant vim ſpecialis conceſſionis ac legis,ac titulum certum pariant,ex *leg.hoc iure,§.ductus aquæ, ff. de aqu.quotid. & æſtiu.*& ex *cap.1.de præſcript.in 6.*& ex Doctoribus, quos citat & ſequitur Sextinius Regnerus *de Regal. lib.1.cap.4. num. 150.* Sed in noſtro caſu non adeſt difficultas: nam non ſolùm adeſt ſcientia Principis, ſed etiam approbatio. Etenim Philippus II.per Epiſtolam datam Bruxellæ die decima octaua Martij 1558. executioni mandatam Meſſanæ, anno 1559. die vigeſima Aprilis,non ſolùm confirmat priuilegia Eccleſiæ Montis Regalis conceſſa,ſed etiam conſuetudines & vſus.

10. Igitur ex ſupradictis remanet ſatis probatum iuriſdictionem temporalem, quam exercent Domini Archiepiſcopi Montis Regalis, non fuiſſe eis conceſſam in modum feudi,ſed purè & ſimpliciter donatam,& in eis totaliter ſine vlla reſeruatione tranſlatam, tanquam donationem factam Eccleſiæ. Vnde patet reſponſio ad ea, quæ nouiſſimè adducit Marius Cutellius *in C.l.Sicul. Iacobi Regis cap.37.not. 50.num 3.*negans Archiepiſcopos Montis Regalis,& Epiſcopos Pactenſes pro iuriſdictione temporali exercenda, poſſe conſtituere Gubernatores Laicos: non enim vt vult Cutellius,opus eſt,vt talis Gubernator ſit ſubditus Regi: nam eo ipſo quòd Rex Gulielmus dictam iuriſdictionem modo quo ſuprà explicatum eſt, Eccleſiæ & Abbati tranſtulerit, & à ſe omnem ſuperioritatem abdicauerit, ſequitur poſſe Dominos Archiepiſcopos illam vel per ſeipſos tantùm, vel per Gubernatorem Laicum, ſeu Eccceleſiaſticum exercere: vt de facto per curricula tot annorum fecerunt. Et ideo dicendum eſt illos non ſolùm vigore priuilegij,ſed etiam hoc facere vigore immemorialis præſcriptionis,& conſuetudinis; vt certum eſt:quòd quidquid poteſt priuilegio concedi, poteſt etiam præſcriptione adquiri, vt docet Iaſon *in leg. Imperium. ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, Mandellus *conſ.64.num.8.* & ſatis probatum eſt *vbi ſuprà in reſponſ. ad tertium argumentum*, euidentiſque iuris eſt, quòd conſuetudo & priuilegium purificantur ex *cap.conſequutus 9.quæſt.3.cap.quia, diſtinct.64.*& docet Innocentius *in capite nouit.de iudic.& ibi* Gloſſ.*verb. conſuetudinem*, cum Cochier *cap.26.num.27.* & aliis communiter.Vnde aſſeritur ab omnibus conſuetudinem tribuere iuriſdictionem non habenti, vt patet ex *l.Viros, Cod.de diuerſ.offic.lib.12.*& ex *cap. irrefragabili,§.exceſſus de offic.Ordin.cap. dilecti, de Arbitris, cap.Romana,de Appellation.in 6.capite cum quidam, de except.* & docent innumeri penes Portocarrero *in competen.iuriſd.Sancti Officij.n.27.*Narbonam *in recop. lib.4.tit.1 leg.20 gloſſ.22.n.27.* Wameſ.*cent.1. conſ.16. n.4.* Bobadill.*in Polit.to.1.lib.2.c.17.n.70.* & Martha *de iuriſdict.part.4.centur.2.caſ.101.num.3.* Igitur cùm clarè conſtet Dominos Archiepiſcopos Montis Regalis ex curritulo tantorum annnorum pro adminiſtranda iuriſdictione temporali creaſſe Gubernatores Eccleſiaſticos, dicendum eſt eis hoc competere non ſolùm vigore priuilegij,ſed etiam ex legitima præſcriptione,& conſuetudine ſcita & approbata ab ipſo Rege,*vt ſuprà* dictum eſt. Et licèt contraria opinio eſſet tenenda, nempe in conceſſione facta Eccleſiæ inferiori non cenſeri abdicatam ſupremam iuriſdictionem,hoc ad ſummum, vt notat Aponte *deciſ. 2. num.20.* & Maſtrillus *de Magiſt. tom.1. lib.3. cap.8. num.30.& 34* Suarez de Paz,*in practica tom.2. part.5. cap.vnico,num.4.* Scaccia *de appell.lib.3.cap.2.quæſt.8. num.96.*& alij procederet quoad appellationem,non autem vt in Archiepiſcopatu ſit apponendus Gubernator Laicus, vt vult Cutellius. Et ideò Emin.Coſmus Cardinal.de Torres heu quondam amantiſſimus Dominus meus, cùm epiſtolam hortatoriam à M. R C.olim accepiſſet, per aliam epiſtolam omnia à me ſuperiùs dicta confirmauit: pluráque alia notatione digna addidit. Vnde viſum eſt mihi in gratiam futurorum illam hic per extenſum apponere.

[Illuſtr. & Eccellent. Signor. Hò riceuuto vna lettera di V.E.e ſua Regia Gran Corte ſotto la data del primo del corrente, con la quale meſſorta, che per non pregiudicare alla giuriſdittione reale mi voglia contentare di non far amminiſtrare la giuriſditione temporale di queſta mia Chieſa da perſona Ecleſiaſtica,ma Laica, conuenendo coſi al ſeruitio di S.M.In riſpoſta della quale dico à V.E.che mi diſpiace di non poter in cio conformarmi col ſenſo ſuo come farò ſempre in tutte quelle coſe, che dipenderanno dalla mia volunta,e non ſaranno pregiudiciali alla giuriſdittione di queſta mia Chieſa,& à ſuoi priuileggi, come è la preſente. Et accio che V. E. ſia à pieno informata,ſappia che Guilielmo II.nominato il buono Rè di Sicilia, doppo di hauere fundata la Chieſa Monreale, e dotatala di molti beni temporali, Città, Caſtelli,Terre, villaggi, gli diede multi priuileggi,eſſentioni,immunità,e tutte quelle libertà, che dalla liberalita reale puo partire, donandoli tutto quello,ch'è in Demanio, e ſeruitio del Rè,& il Demanio libero;& auendoli transferito il mero e miſto Imperio di d.Città,Caſtelli, Terre & villagi, non in feudo, ma in libero e diretto dominio,expreſſamēte volſe e dichiarò che l'Abbate di d.chieſa,non oſtante che foſſe perſona Ecleſiaſtica,e Regolare,e non ſubdito alla giuriſdittione reale amminiſtraſſe il detto mero e miſto Imperio,e che non foſſein modo alcuno veſſato,e moleſtato da officiali Regij nell'amminiſtratione di d.mero e mixto imperio,come ſi legge nel priuileggio della donatione che ne fece alla Beatiſſima Virgine: e commandò che da neſſuno foſſero ſminuite, ò in deteriore condicione mutate le gratie, priuileggi, eſſentioni, immunità & libertà da lui conceſſe in fauore di d.Chieſa per le ſequenti parole. *Nec aliquando alicui liceat de his, quæ auctoritate noſtra ſibi fuerint indulta, aliquid infringere, aut euacuare, vel in deteriorem ipſius Monaſterij conditionem ſub aliqua ſpecie commutare;ſed ſuis ſemper ſubnixa viribus,& libertate perſeuerent,ſicut apparuerint noſtra liberalitate conceſſa.* E tutti li ſuddetti priuileggi ſono ſtati Confirmati dalli Re ſucceſſori ſino à Filippo II. de glorioſa memoria,il quale per vna ſua lettera data in Bruxelles à 18,di Marzo del 1558. confirmò non ſolo li priuileggi conceſſi à detta Chieſa, ma encora le conſuetudini, & vſi,de quali era in poſſeſſo detta Chieſa, e la ſudetta lettera fu cauſa cognita con la R. G C. dal vicere Duca di Medina Cœli *l'anno 1559.* eſſecutoria in Meſſina à 20. d'Aprile 2. Indict. e ad inſtanza e petitione delli medeſimi Re, che li conceſſero, furono confirmati da Aleſſandro III.

Lucio

Lucio III. Clemente III. e Paolo III. Sommi Pontefici e con Cenſure Eccleſiaſtiche commandata l'oſſeruanza di eſſi, e le lettere Apoſtoliche di Sommi Pontefici ſono ſtate eſſecutoriate in queſto Regno dalli Miniſtri di S. M. in conformità de quali priuileggi l'Abbati & Arciueſcoui tanto per ſe ſteſſi, quãto per menzzo de ſuoi Gouiern. Eccleſiaſtici, come ſecolari hanno ſempre amminiſtrata la Giuriſdittione di queſta mia Chieſa, e ſono ſempre ſtati in queſta quiete, e ſpecifica poſſeſſione come V. E. vedrà dalla qui accluſa fede, che le mando, ſenza che mai ci ſia ſtato fatto intorno à cio difficultà alcuna, e l'iſteſſo ò oſſeruato io inſino al preſente giorno: Onde mi gioua ſperare dalla rettitudine di V. E. che non permetterà di tẽtare nouita tale in preiudicio delli priuileggi, immunità, & libertà di queſta mia Chieſa, tanto più che in eſſa non vi puto eſſere coſa contraria alla Giuriſditione Reale, eſſendo la medeſima Chieſa del Patronato die S. M. & eſſercitandouiſi ogni giuriſdittione per la ſua real preſentatione à V. E. che eſſendoſi diſcuſſa molte volte l'iſteſſa materia in altre parti, & in queſto Regno ancora, ſempre è eſtata riſoluta à fauore de gli Eccleſiaſtici, come V. E. vedrà dall'accluſa copia di littera ſcritta al Veſcouo di Patti: e come ſegui alcuni anni ſono tra il Veſcouo di Nouara, & il Gouernatore di Milano per le Terre dell'Iſola d'Orta, che poſſiede quella Chieſa, & vltimamente nel Pontificato di Clemente VIII. trà il Veſcouo di Ceneda e la Republica di Venezia, che fece il medeſimo tentatiuo. E coſi ſpero che riconoſciute e conſiderate tutte le ſopradette ragioni reſtarà V. E. ſeruita ordinare che ſi reuochi la detta lettera; di che per l'obligo che tengo d'aſſiſtere alla cõſeruatione delli priuileggi e libertà di queſta Chieſa, ne ſupplico inſtantemente à V. E. e frà tanto per fine li baccio le mani. Monreale li 15. d'Agoſto. 1637. Di V. E. Partialiſſimo ſeruitore. Il Cardinale de Torres.]

11. Epiſtola verò ſcripta ad Epiſcopum Pacten ſem, de qua teſtatur Eminentiſſimus Antiſtes, emanauit ab Eminentiſſimo Cardinali ab Auria; quum hoc Regnum feliciter vice Regis regeret. Et ſic habet [Philippus &c. Conſiliari deuote, Per veſtre letere delli 12. del paſſato mi è auuiſato quello che per due noſtre lettere v'hauemo eſſortato circa il deputare nell' officio di Gouernatore della Terra di Librizzi perſona ſecolare, e che à queſta S. Chieſa fu anticante conceſſa la ſudetta & altre Terre del Comte Ruggero, e che hauendo tutti li voſtri Predeceſſori amminiſtrato per ſpatio di 500. anni indifferentemente in eſſa giuſtitia temporale tanto per ſe ſteſſi, quanto per mezzo di loro Gouernatori, così Eccleſiaſtici, come ſecolari, hauete continuato à fare l'iſteſſo voi ancora, come meglio per dette lettere ſi contiene, delli quali fattoni relatione per la R. G. C. prouidimo in dorſo di quelle à 16. del preſente, Reſpondeatur prout conuenit. In riſpoſta delle quali vi dicciamo, che poſſiate libramente ſeguire l'amminiſtratione della giuſtitia di detta Terra tanto per voi ſteſſo, quãto per mezo di voſtri Gouernatori coſi Eccleſiaſtici come ſecolari dell'iſteſſo modo, che li voſtri Predeceſſori hanno fatto, & voi hauete continuato à fare, che quando occorrerà coſa di difficoltà, vi eſortaremo. Datum Panormi die 21. Iulij 1616. Il Cardin. Doria V. F. P. V. Zoppetta, V. Caſtillio, V. Maſtrilli V. Sicomus F. P.] Vnde licèt Cutellius verè aſſerat fuiſſe ſcriptam Epiſtolam Hortatoriam Epiſcopo Pactenſi anno 1616. ne in Terra Librizzij Gubernatorem Eccleſiaſticum conſtitueret, debebat tamen addere, quòd M. R. C. poſtquam rationes in fauorem dicti Epiſcopi maturè conſiderauit, poſtea ei reſcripſit, vt patet ex ſuprà ſcripta Epiſtola, quòd liberè, ſicut alij Epiſcopi Prædeceſſores fecerant, poſſit conſtituere in dicta Terra non ſolùm Laicum, ſed etiam Eccleſiaſticum Gubernatorem. Et ita ego ſentio; Saluo ſemper, &c.

RESOL. CXCI.

An quando Clericus inſtituit hæredem alium Clericum, vel laicus condidit teſtamentum ad pias cauſas, poſſit iudex Eccleſiaſticus dicta teſtamenta publicare. Ex part. 1. tract. 100. aliàs 99.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Barboſa *in leg. Hæres abſens, ff. de iudiciis*, *num.* 189. & Pereira *in tract. de manu regia, p.* 1. *c.* 16. *n.* 18. vbi pro affirmatiua ſententia, citat Molinam Theologum.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 8. Reſ. 39. §. 2. prope finẽ, à verſ. vbicumque igitur, vſque in finem dictæ Reſ.

2. Sed ego ſententiam affirmatiuam, contra Peceiram cum Molina amplectendam eſſe puto, & illam cum Iuriſconſultis neotericis docet Guttierrez *pract. qq. lib.* 2. *q.* 49. *num.* 5. 6. *&* 7. & Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p... §... n.* 26. vbi ſic aſſerit: [La inſinuacion, y publicacion del teſtamenro, ò donacion, en que el Clerigo inſtituye por heredero, ò dona à otro Clerigo, aunque no ſea para cauſas pias, ò inſtituye, ò done à ellas, y el inuentario, que ſe hiziere, ſe ha de hazer ante el Iuez Eccleſiaſtico, como, alegando otros, lo trae Tello Hernandez, de que ſe ſigue lo mſmo ſe ha de dezir en eſta ſucceſſion ab inteſtato.] Ita ille. Dicendum eſt igitur, in dictis caſibus publicationem teſtamenti ſpectare etiam ad Iudicem Eccleſiaſticum.

Sup. hoc inuentario lege doctrinã Reſ. ſeq. & alterius eius annot.

RESOL. CXCII.

An mortuo Epiſcopo inuentarium pro ſpolio poſſit fieri à iudice laico? Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 110.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Guttierrez *in pract. qq. lib.* 2. *quæſt.* 49. *num.* 3. Cabedo *deciſ.* 83. & Ceuallos *de cognit. per viam violent. par.* 2. *quæſt.* 78. *num.* 13. vbi ſic ait. [De aqui ſe ſaca la practica de inuentariar los corregidores la hazienda de los Obiſpos, y Arçobiſpos y ſi eſto ſe les impediere que ſe ſaque la ordinaria por via de fuerça del Conſejo Real, adonde ſe manda alçar las cenſuras, y ſe remite la cauſa al Iuez ſeglar, para effecto de pagar las deudas de criados y otras coſas tocantes al buen gouierno.] Sic ille.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 9. Reſol. 66. & lege doctrinam prope finem Reſ. præteritæ. à verſ. Y el inuẽtario, que ſe hiziere.

2. Sed tale inuentarium à iudice Eccleſiaſtico faciendum eſſe exiſtimo cum Marta *de iuriſd. part.* 4. *caſ.* 122. *num.* 15. & Franc. Marco *in Delphin. deciſ.* 105. *part.* 1. Ratio eſt clara, quia tam mortui, quàm ſucceſſores dictorum bonorum ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. nam in tali caſu ex morte; v. g. alicuius Epiſcopi, vel ad dicta bona ſuccedunt Epiſcopi eligendi, vel Eccleſia, vel Camera Apoſtolica, quæ quidem omnes ſunt perſonæ prorſus exemptæ à iuriſdictione laicorum. Ergo neſcio quomodo in tali caſu inuentarium ſupradictorum bonorum poſſit fieri à iudice laico, qui nullam habet in dictas perſonas, nec in eorum bona iuriſdictionem. Et ita hanc ſententiam poſt hæc ſcripta inueni docere nouiſſimè ex Doctoribus Hiſpanis Auguſtinum Barboſam *de iure Pontificio lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 88.

RESOL. CXCIII.

An iudex laicus poſſit cognoſcere in caſu hæreſis, ſi agatur de quæſtione facti?

Et an iudices, laici non poſſint cognoſcere de crimine, Sortileg'j , quando hæreſim continet ? Ex part. 3. tract.1.Reſ.2.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & inf. ex Reſ. 326. lege doctrinam §.6. paulo poſt initium,& in tom.5. tr 12. Reſ.3.in fine.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Gabriel Pereira *tract. de manu Regia in concordat. D. Ioannis 1. art. 1. n.175.* Ceuallos *tractat. de cognit. per viam violentia, part.2.q. 56. n.39.* cum aliis.

2. Sed tu contrarium omninò tene, ex authoritate *cap.vt inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. lib.6.* & vbi lex non diſtinguit,nec nos diſtinguere debemus, & ita hanc ſententiam docent Doctores veteres magni nominis, vt Felinus *in cap.cùm ſit,n.1. de foro competen.* Alexander *in l. Titia. num.13. ff.ſoluto matrimonio.*Idem etiam docet doctus Simancha *Inſtit. Cathol.36.in principio,*& Decius *in cap.2. num.24. de iudic.in fine,* vide etiam *ſuprà in reſol.77.* Doctores quos citat,& ſequitur Sanctarellus *in tract. de hæreſi, cap.10. dub.4. num. 22.* & nouiſſimè hanc ſententiam docet Tuſchus *tom.4. verſ.Iudex Eccleſiaſticus, concluſ.436 n.4.*& Barboſa *in collect.tom.3. lib.5.tit.2. cap.18.num.9.* qui citat alium Barboſam , vnde non eſt audiendus Pereira, & Ceuallos *vbi ſuprà.* Nota etiam hîc obiter à fortiori contra Gregorium de Valentia *tom.4. diſput. 6.q.13.punct.4.*iudices laicos non poſſe cognoſcere de crimine ſortilegij,quando hæreſim continet, & ita tenet Farinacius *de hæreſi,quæſt. 18.§.4. num. 101.* & ego *in tractat. de officio & poteſt. Inquiſitorum.*

Quæ hîc eſt inf. Reſ. 309. quamuis ibi nō eſt appoſitus talis Sanctarellus.

Sup. hoc in tom.5. tr 10. Reſ. 105. & ibi in tr.12. Reſ.10. §.1.

RESOL. CXCIV.

An index laicus poſſit cognoſcere de crimine hæreſis? quando agitur de quæſtione facti ? Ex part.4.tract.1. Reſ. 58.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè Seraph. Freitas *in 3 edit. de Confeſſar. ſolic. quæſt. 5.num.86.*quia quæſtio facti criminis hæreſeos non eſt magis ſpiritualis , quàm quæſtio facti aliorum ſpiritualium, de quibus ſæcularis cognoſcit, prout eſt beneficialis cauſa & matrimonialis,& ſimiles; de quibus multa exempla inuenies apud Pereiram *de manu Regia part. 2.cap. 50.num.16.cap.29.n.4. cap. 63.num. 18.& 19.cap.74.num.4. cap. 43. num. 4. cap. 44. num.14.& cap. 52. num.41.* & confirmatur, quia cognitio de quæſtione facti non eſt propriè cognitio de crimine.

Quæ hîc eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius primæ not.

2. Sed hanc opinionem ego reprobaui cum multis DD. *in part.3. tract. 1.reſol. 2.* & nunc iterum reprobo cum Barboſa *in l. Titia 55. ff.ſoluto matrim. num.85. tom. 2.*& Moura de Inſul.*ſect.3. cap.1.n.34.* dico enim quòd licèt iudices ſæculares de crimine hæreſis olim poterant cognoſcere , vt patet ex *§.ſi verò, in Authent.de ſanctiſſ. Epiſc. & ex l. 1. §. final. C. de ſumma Trinit & l. quicumque. §. vlt. C. de hæret.* Verùm hoc illis prohibetur iure Canonico ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda : vt patet *in cap. ex inquiſitionis officio. §. prohibemus , de hæret. in 6.*vbi ſic habetur, Prohibemus quoque diſtrictius Poteſtatibus,Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorúmque Officialibus ſupradictis , ne ipſi de hoc crimine, cùm merè ſit Eccleſiaſticum, quoquo modo cognoſcant & iudicent. In quibus verbis notandum eſt illud verbum *quoquo modo,* quod omnem ſpeciem cognitionis excludit , eſt enim dictio generalis omnia comprehendens , vt patet *in l. 1. ver. quoquo modo, ff. de teſtam. milit.* iuncta gloſſa *ff. de fideicommiſſ.* & aduertit Ruinus *conſil. 98.n.11. vol.2.*Rolandus *conſil. 80. num.37. vol.3.* Cephalus *conſi.58.n. 17. vol.1* & alij, & ideo nouiſſimè Pereira *de manu Regia part. 2.c.65.num. 24.* licèt pro affirmatiua ſententia aliquas rationes adduceret, tandem aſſerit quòd ſi contingat iudices ſæculares ſe in his caſibus velle immiſcere,poſſint à iudicibus Eccleſiaſticis inhiberi, ne procedant, & ita dicendum eſt cum Barboſa *vbi ſuprà,* quòd de cauſa hæreſis ſæcularis cognoſcere non poteſt, etiamſi quæſtio ad ſolum factum pertineat.

RESOL. CXCV.

An iudex laicus poſſit punire Apoſtatas?

Et explanatur , quod in conflictu opinionum illa magis eſt amplectenda, quæ fauet Eccleſiæ? Ex part.4. tract. 1. Reſ. 12.

Sup. h tom.5. Reſ.3.in

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2.cap. 74. num.3.*quando quæſtio verſatur circa factum ſimplex, an quis fuerit Apoſtata, & fidem omninò dimiſerit, quia quæſtio facti huius criminis non eſt magis ſpiritualis, quàm quælibet quæſtio facti matrimonij, vel ſimilium , de quibus iudex laicus cognoſcit : ergo, &c.

2. Sed hæc opinio prorſus non eſt tenenda:nam Apoſtaſia non eſt peccatum ſpecie diſtinctum ab hæreſi, vt docet Bannez *in 2.2. quæſt.12.art.1.* Valentia *tom. 3.diſp.1 quæſt.11.punct.1.* Azorius *tom.1.lib.8.cap. 21. quæſ. 3.* Caietanus *in 2.2.quæſt.10. art.1.* Caſtrus *lib.1.de iuncta hæretic.punit.c.7.*Pegna *in direct.inquiſ. part.2.comment. 74.*Becanus *in 2.2.diſp. 17.dub.1.* & alij communiter. Sed iudex laicus non poteſt ſe ingerere ad cognoſcendum de hæreſi,etiamſi agatur de quæſtione facti, vt ego probaui *in 3 part. tract.1.reſol 2.* & dicam inferiùs. Ergo neque de quæſtione facti Apoſtaſiæ. Vnde apparet quàm latè in his materiis iuriſdictionalibus procedant hodie quidam recentiores: nam non ſolùm conantur ingredi in aulas Epiſcoporum , ſed etiam in ſecreto tribunali Inquiſitorum.

Quæ eſt pri Reſol. præter.

3. Notandum eſt hic obiter , ipſum Pereiram *num. 5.in fine,* aſſerere ſuam ſententiam repugnare communi opinioni, ſed illam ſequi poſſe , quia Reges non tenentur ſequi communes opiniones , ſed probabilem. Verùm ego puto hanc ſententiam non eſſe probabilem, cùm ſit contra *cap.vt inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret.in 6.*vbi abſolutè in cauſa hæreſis prohibetur laicis ſe ingerere, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus ; & ita docent Doctores quos citaui *in dicta reſol.* Sed quoad electionem opinionum in caſibus ſimilibus, Reges obſeruent conſilium alterius ſenatoris , & non Pereiræ; is eſt doctus & pius Valenzuela *in defenſ.monitorij Pauli V. part.1. num.45.* vbi docet, quòd in conflictu opinionum illa magis eſt amplectenda,quæ fauet Eccleſiæ.

Sup.hc in Re & in aliis e a:not.

RESOL. CXCVI.

An Reges poſſint ſtatuere, vt Familiares S. Inquiſitionis non gaudeant priuilegio fori in aliquo delicto ſine conſenſu DD. Inquiſitorum?

Et ex doctrina huius quæſtionis infertur differentia inter priuilegium conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ, & priuilegium conceſſum ab Eccleſia Principibus laicis; nam hoc reuocari poteſt tanquam priuilegium conceſſum ſubditis , illud autem minime , quod eſt valde notandum.

Et ideo priuilegium cognoſcendi cauſas Clericorum conceſſum

ceſſum Principibus reuocari poteſt, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit?

Et contra non poteſt Princeps condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum priuilegium continebat. Ex part.4.tract.1.Reſ.82.

§.1. Reſpondeo negatiuè, quia iuriſdictio quam habent Inquiſitores in ſuos familiares, eſt Eccleſiaſtica, vel dato, & non conceſſo quòd ſit Regia, iam per vnionem & incorporationem cum Eccleſiaſtica iuriſdictione ipſa etiam Eccleſiaſtica effecta eſt. Deinde addunt aliqui quòd dicta exemptio etiamſi procederet à Rege, quia fuit data propter benemerita, & publicum bonum, nempe pro ſeruitiis, in quibus occupantur familiares pro officio ſanctæ Inquiſitionis, effecta eſt irreuocabilis: & ideo hanc ſententiam docet Io. Dionyſius Portocarrerus *in alleg. pro iuriſdictione S. Inquiſit. num.* 44. & quia codex rarus eſt, & non facile inuenitur, ponam eius verba. Sic itaque aſſerit. [En las concordias que ſe han tomado con la inquiſiçion ſobre eſtas cauſas, ha ſido tan neceſſario el conſentimiento de los Señores Inquiſitores Generales, y de ſu Conſejo, que ſin el, no pudieron tener fuerça porque ſi las dichas eſenciones y iuriſdiçiones proceden de la autoridad Apoſtolica, nadie puede diſponer ſobre ella] quacumque præditus poteſtate, cui obſequendi manet neceſſitas, non authoritas imperandi, ad notata *in cap. decernimus, de iudiciis, cap. Eccleſia Sancta Mariæ, de conſtit.* Seſſe *tom.2. deciſ. in epiſt. Reg. num.* 52. [Mayormente que aunque las eſenciones fueran original, y principalmente concedidas por los Reyes hauiendolo ſido à perſonas benemeritas y en premio de ſu occupacion en ſeruiçio del ſanto officio y beneficio publico ſon irreuocables.] Baldus *in l. quæ ex relationibus, notabil.* 3. *C. de leg.* Curt. iunior *conſil.* 144. *n.*4. Decius *conſil.* 186. *num.*4. Romanus *conſil.* 436. *num.* 14. Gonzales *in reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 18. *num.*23. [Y mucho mas ſiendo en fauor de la Ygleſia. Marta 4 *part. centur.* 1. *caſ.*52. *n.*17. y otros. Sic Portocarcero. Vide etiam Narbonam *in* 3 *part. recopilat. lib.*4. *tit.*1. *leg.* 10. *gloſſ.* 22. *num.* 21. docentem etiam hanc ſententiam, necnon & Paramum *in reſponſ.2. pro iuriſdictione S. Officij, num.* 149. & 154. qui probat hanc opinionem eſſe veram, non obſtante concordia anno 1581. vbi videtur, Regem ſibi reſeruaſſe poteſtatem hanc de qua loquimur.

2. Igitur dato, & non conceſſo, quòd iuriſdictio Inquiſitorum in familiares procedat ex facultate Regia; tamen cùm ſit priuilegium conceſſum non ſubdito ampliùs non poteſt reuocari, per ea, quæ adducit Baſilius Pontius *de matrimonio lib.*8. *cap.*29. §.2. *num.* 12. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 37. *num.* 2. & alij communiter *in cap. nouit, de iudiciis.* Vnde infertur hanc eſſe differentiam inter priuilegium conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ, & priuilegium conceſſum ab Eccleſia Principibus laicis. nam hoc reuocari poteſt tamquam priuilegium conceſſum ſubdito, illud autem minimè. Hinc rectè Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.*1. *quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 1. *num.* 6. & alij, docent priuilegium cognoſcendi cauſas Clericorum Principibus conceſſum reuocari poſſe, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit; quia priuilegium ſubdito conceſſum reuocari poſſe, communis eſt Doctorum opinio. Sed priuilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum eſt ſubdito, etiamſi conceſſum ſit Imperatori, vel Regi, Papa enim eſt illis ſuperior, cùm Chriſtus generaliter dixerit Petro & conſequenter eius ſucceſſoribus, *Paſce oues meas:* ergo, &c. Vide Suarez contra Regem Angliæ *lib.*4 *c.*34. *n.*27. & Cardinal. Tuſchum *tom.*5. *ver. libertas Eccleſiaſtica, concl.* 342.

3. Deinde confirmatur noſtra ſententia ex doctrina Azorij *part.*1. *lib.*5. *cap.* 13. *quæſt.*5. Peſantij *tract. de immunit. Eccleſiaſt. diſp.*9. Filliucij *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.*269. Alterij *de cenſuris tom.*1. *diſp.*16. *lib.*5. *cap.*6. & aliorum, quos ego ipſe adduxi *in part.*1. *tract.*2. *reſolut.*60. aſſerentes contra nonnullos, non poſſe Principem condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum priuilegium continebat, quia priuilegium conceſſum, poſtquam ratum habetur ab eo, in quem collatum eſt, tranſit in ius. ergo Princeps laicus, potuit à principio priuilegium Clericis non concedere, ſed ſemel conceſſum non poteſt amplius reuocare, vt habetur ex Felino *cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtit. num.* 124. Sed hæc omnia accidunt in caſu noſtro; quia hoc priuilegium conceſſum eſt Clericis & Tribunali Eccleſiaſtico ſanctiſſimæ Inquiſitionis ergo &c. Quæ nunc hanc ſequetur.

4. Facit etiam quòd ſupradictum priuilegium fuit conceſſum propter benemerita & ſeruitia facta Tribunali ſancti Officij ad bonum publicum; ergo eſt priuilegium remuneratorium, quod tranſiuit in vim contractus, & factum eſt irreuocabile, per ea, quæ tradit Bayetola *in allegat. pro iuriſdictione ſancti Officij art.* 5. *num.*91. Cochier *de libertate Eccleſiaſtica part.*1. *cap.*30. *num.*10. Rolandus à Valle *volum.*3. *conſil.*13. *num.*30. Grammaticus *deciſ.*65. *n.*24. Oſaſcus *deciſ.* 139. *num.*28. Surdus *conſil.* 140. *num.* 38. Aponte *conſil.*60. *num.*22. & alij communiter: ergo &c. Quoad hoc inf. ex Reſ. 325. lege doctrinam §.3. & 4.

RESOL. CXCVII.

An ſi Princeps conderet ſtatutum abrogans aliud ſtatutum, quod Clericorum priuilegium continebat, peccet contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & taliter faciens incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et aduertitur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, quando eſt contra libertatem vnius Eccleſiæ tantum?

Ex part.1. tract.2. Reſ.61. alias 60.

§.1. Negatiuam ſententiam docet Souſa *in Bulla Cœn. cap.*16. *diſp.*84. *concl.* 5. *n.* 6. Duardus etiam *in Bulla Cœn. lib.*2. *can.*15. *q.*27. *num.*16. Villalobos *in ſumma, tom.*1 *tract.*17. *dub.*21. *num.*4. & alij, dummodo, vt *in alia Reſol. ſupra*, diximus, huiuſmodi priuilegium non fuerit confirmatum per Summum Pontificem: putant enim hi Doctores, priuilegia particularia huius, vel illius Eccleſiæ Religionis vel perſonæ, directè non pertinere ad immunitatem Eccleſiaſticam, & poſſe reuocari. Et ratio eſt: quia lex ad libitum ſtatuentis, præſertim quando ſponte facta eſt, & adeſt iuſta cauſa, reuocari poteſt. ergo & priuilegium Eccleſiæ conceſſum: nam, qui eſt cauſa iuris, poteſt etiam eſſe cauſa reuocationis illius; quod ſine iniuria tertij fit, cùm adeſt cauſa. Et cùm per reuocationem illius, quod priùs conceſſum fuerat, aliquid reducitur ad ius; quod priùs competebat antiquitùs, conqueri non poteſt, qui ex tali reuocatione damnum patitur, vt docet Gloſſa *in leg. ſi vnus* §. *pactum ne pereat. verb. quod in ſpecie. ff. de pactis.* Ergo, &c. Sup. hoc in Reſ. præterita. §. Deinde. Sed ad firmandam doctrinam huius Reſ. lege doctrinam omnium Reſ. & §§. annot. 1. dictæ Reſol. quæ eſt appoſita in §. Igitur. dictæ Reſ.

2. His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam amplectendam eſſet puto, quam ex Theologis docet Azorius *part.*1. *lib.*5. *c.*3. *q.*5. Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommunicat.*15. *fol. mihi* 935. Peſantius *tract. de immunit. Eccleſ. diſputat.*9. & ex Iuriſperitis

Martha *de iuriſd. p.4.cent.* 1.*caſ.62. num. 6.* Altherius *tom.1.diſp.16.lib,5.cap.6 fol.703. col.2.* qui citat Felinum *in cap.Eccleſ. S.Mariæ,num 124.de conſtitut.* & copioſè noſter D.Carolus de Graſſis *de effect.cler.eff.* 2.*n.14.& 23.* Filliucius *tom.1. tract.16. cap.10.n.469.* qui citat Sayrum, & Syluestrum;& alij.Et ratio eſt: quia priuilegium conceſſum,poſtquàm ratum habetur ab eo, in quem collatum eſt, tranſit in ius:ergo laïcus potuit à principio priuilegium Clericis non concedere;ſed ſemel conceſſum non poterit ampliùs reuocare, vt habetur ex Felino *in c. S.Maria.n.124. de conſtit.*

3. Deinde, priuilegium conceſſum alicui non ſubdito, reuocari non poteſt;vt habetur *in c.nouit.de iudiciis*,& notat Abbas *in c.inter alia.n.19.de immun. Eccleſ.*& alij. Sed Clerici non ſunt ſubditi ſæcularibus:Ergo priuilegium illis conceſſum,amplius auferri non poteſt, & aliter facientes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent:quod in verbis Bullæ determinatum videtur,ibi: *Quaruncumque Eccleſiarum iuribus quomodolibet præiudicatur.* Item ſemper indirectè per ſtatutum contra particularem Eccleſiam præiudicatur cæteris generaliter.Ergo,&c.Et ita,ſtante hac opinione,ſi erat ſtatutum antiquum laïcorum, vt ſingulis annis certo die cuiuſdam menſis,cuidam Collegio Clericorum, vel Monaſterio Regularium, erogarentur certæ eleemoſinæ ſed deinde efficerent aliud ſtatutum,ne in poſterum ea eleemoſyna præbeatur;ſecundum hanc poſteriorem ſententiam,tale ſtatutum eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam. Vide etiam circa præſentem quæſtionē Genuenſem *in pract. Eccl.triennario 17.q.480.n.2.* qui contra aliquos probat ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, quando eſt contra libertatem vnius Eccleſiæ tantùm.

RESOL. CXCVIII.

An ſtatuta laicorum etiam fauorabilia Clericis ſint valida?

Et an ſtatuta, & leges Principum ſæcularium etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta, & quæ priuilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligent Clericos?

Et notatur, quod quando Clerici, & Eccleſia in aliquo ſtatuto non nominantur, poſſint cogi ſtatuentes declarare,quod non comprehenduntur Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ. Ex part.3.tract.1.Reſ.13.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 92.§. Sed vt. curſim in principio, & infrà in Reſ. 209.§. Adde. & in Reſ.210. §.2. ad medium, & in Reſ.334. §.6. & inferius in tr. 3. Reſ. 15.§. 2. & in alio §.earum annotationum.

§.1. **R**Eſpondeo negatiuè ex defectu poteſtatis, & iuriſdictionis,& habetur *in c.Eccleſia Sancta Maria,de conſtit.*& *ibi* Abbas *n.10.* & Felinus *n.80.* vide etiam Beroum *vol.1.conſil.31. num.22.& 24.* Riminaldum ſeniorem *volum.2. conſil.218. n.8.* Oddum *conſil.44. n.13.* Menochium *vol.3. conſil.291. n.25.* & alios penes ipſos. Si tamen aliqua lex Principis eſſet merè priuilegiata rerum Eccleſiaſticarum ſiue Clericorum,tunc valeret,etiam quòd laici nullam habeant ſuperioritatem in ſpiritualibus,nam non ſubdito priuilegium concedi poteſt, dummodo tamen talis lex non contineat præceptum, vel neceſſitatem, quia etiam quòd Eccleſiæ eſſet fauorabilis,& priuilegiata, tamen propter præceptum, & neceſſitatem, quam imponeret clericis, non valeret, ſed ſecus, ſi reſolueretur in vim conſilij, ſeu priuilegij. Vide Surdum *vol.1.conſil.2.num.19. & vol.3. conſ.301.num.13.& 24.* Hondedeum *vol.1.conſil.3.num.11. & vol.2.conſil.20. n.17.*& alios,quos ipſi citant.

Sup. hoc & contento in hoc §. penult. infrà in Reſ.210. §. poſt medium à verſ. Nec ſitas,&c.

2. Notandum eſt etiam hîc obiter, (& in hoc multi errant,) ſtatuta, & leges Principum ſæcularium etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta, & quæ priuilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligare Clericos, quia in ſtatuente non ſufficit iuſta cauſa, ſed requiritur iuriſdictio;nam neceſſitas, ſeu bonum commune, vel iuſta cauſa, nunquam tribuunt iuriſdictionem laicis in Clericos. Vide Menochium *vol.3.conſil.291.n.25.* Surdum *vol. 1.conſil.2.num.33.& vol.3.conſil.301.num.11. & 28.*& alios penes ipſos.

Sup. contento in hoc vlt. in F ſeq. & in Reſ.18 Dicendum poſt medium verſ. Vt &c.

3. Nota etiam quòd quando Clerici, & Eccleſia in aliquo ſtatuto non nominantur, poſſunt cogi ſtatuentes declarare, quòd non comprehendantur Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ, vt docet Ioannes Bertran.de Gueuara *in propugnaculo libert. Eccleſ. aſſer.2. §.2. num. 63.* Ancharanus *num. 1.* Geminianus *num.4.* Francus *num.2.in c. finali de immunit. Eccleſ.in 6.*D.Antoninus *part.3.tit.12. cap.3.§.5.* & alij quos citant, & ſequuntur Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.1.art.22. num.31.* & Surdus *volum.3. conſil. 301. num.45.*

RESOL CXCIX.

Quid facere debeat Epiſcopus, dum iudices laici edunt aliquod ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part.3.tract.1.Reſ.68.

Sup hoc Reſ. præ ta §.vlt. frà in 282. §.I dum po medium. Vnde. fra in lege §. 21.&c.

§.1. **S**I dubium ſit an illud ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ aduerſetur, & damnum Eccleſiis, vel clericis, inferat, cogere poteſt conditorem ad declarandum expreſsè tali ſtatuto clericos, & Eccleſias non comprehendi. Si verò, perſpicuè conſtet illud ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, præcipere debet conditori, & ipſis ad quos pertinet, vt illud omnino tollant, & ſi hoc ipſi minimè efficere volunt, debet ipſe authoritate ſua tollere,& declarare huiuſmodi ſtatutum, legem,actum, pragmaticam, aut aliam ordinationem eſſe irritam, & inualidam. Vide Felinum *in cap. Eccleſia Sancta Maria, num. 145. de conſtit.* Altherium *lib.5. diſput. 16.cap.6. dub.54.* Sayrum *de cenſ. lib.3. cap.34. n.17.* & alios.

RESOL. CC.

Quando ſtatuta laicorum ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam?

Et pro praxi explanantur quinque caſus præter alios iam diſcuſſos in aliis Reſolutionibus in hoc ipſomet tractatu, & nouo Ordine. Ex part. 4. tract. 1. Reſol.55.

Sup.h mo Reſ. vlt. p dium Reſ. Sed magi in R & 21 Con tur g ſol. ante & i 294.

§.1. **P**Rimò, quando Eccleſia & perſonæ Eccleſiaſticæ prohibentur,aut impediuntur vti rebus, aut facultatibus à iure communi ſibi conceſſis. Ita Felinus *in cap. Eccleſia S.Mariæ,de conſtit.nu.111.* & *ibi* Imola, & Butrius, Alexander *lib.1. conſil.121. & lib.2.conſil.208.* Tuſchus *tom.5. concl.342. num.13. 19.& 137.* & probatur ex *d. cap. Eccleſia S. Mariæ,4. de priuileg.cap.fin.de immunit.Eccleſ.in 6.*

2. Secundò, quando diminuuntur, vel tolluntur priuilegia,Eccleſiis, & Clericis conceſſa à Deo, Summis Pontificibus, aut aliis Principibus ſæcularibus. Ita Cynus, & Salicetus *in Authent. caſſa & irrita.* Baldus *in l. cunctos populos.* Imola *in cap.nouit de iudiciis, num.2.* Abbas *n.1.* Alexander *lib.1. conſil. 209.n.3.*

Sup tio Reſ ad

3. Tertiò, quando Clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ efficiuntur timidiores.Ita Angelus de Peruſio *in l.1.§. quæ onerandæ, ff. quarum rerum*, & Bartho. *ibi* cum

cum DD. *in c.Eccleſia,* & Cardinalis Tuſchus *tom.5. concluſ.* 342. *num.*39.

4. Quartò, quando Clerici efficerentur deterioris conditionis quàm laici. Ita Felinus *in dicto cap. Eccleſia, num.* 111.Pechius *de amortizat. cap.6.* Zabarella *in cap.peruenit, de immunit. num.* 3. & Probatur ex *cap. quanto, de priuileg.* & ex *cap.fin.de immunit.Eccleſ.in 6.*

5. Et quintò, illa ſtatuta ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam,quæ ſunt apta afferre Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis ſemper incommodum; vt notat Felinus *in d. cap. Eccleſia, num.*69. etiamſi indirectè noceant Eccleſiis, quamuis diſpoſitio & ſtatutum non diſponat ſuper illis,ſuper quibus Eccleſia haberet ſpecialia priuilegia, vt patet ex *cap. quanto 26.de priuilegiis,* & probat Felinus *vbi ſupra, num.*104. & Tuſchus *num.*140.

6. Sunt etiam præter prædicta, aliqua ſtatuta contra immunitatem, de quibus *ſuprà* dictum eſt, vnde infertur cum Angelo de Peruſio *conſil.* 48.Felino *in d.cap. Eccleſia, num.* 148. Lapo *allegat.* 92. & Pechio *de amortizat. c.6.*quàm periculoſa ſit hæc materia ſtatutorum,ne lædant immunitatem Eccleſiaſticam: vnde aduertant Confeſſarij,vt ab huiuſmodi ſtatutis ferendis pœnitentes deterreant.

RESOL. CCI.

Quando ſumus in dubiis, an aliquod ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, an debeamus opinionem, quæ fauet Eccleſiæ, amplecti? Ex part.1. tract. 2. Reſ. 66. alias 65.

§.1. RESpondeo affirmatiuè: quod eſt valde notandum;quia quotidianum.Et ratio eſt:quia in dubio tenenda eſt opinio, quæ fauet Eccleſiæ, vt patet *ex c.fin. de ſent.& re iudicata, & ex l. ſunt perſonæ. de relig. & ſumpt. funer.* Idem docet ex veteribus Felinus *in c.1.n.*104.*de conſtit.* Iaſon, *in l.filiusfam.* §. *Diui,n.*82. *& in repet.n.* 110 *ff.de leg.* 1. Decian.*lib.* 3. *conſ.*80.*n.*22. Hondedeus *lib.1.conſ.*3.*n.* 24. nouiſſimè Bellert. *in diſquiſ.cler.p.1.tit.6.§.4.n.13.*& Maynardus *de priuil. Eccl.contra Venetos, p.2.art. 22.n.61.*

RESOL. CCII.

An Principes ſtatuentes, ne in eorum ſtatu poſſint ædificari de nouo Eccleſiæ, & Monaſteria ſine eorum licentia, derogent Immunitati Eccleſiaſticæ?

Et an Conſtantinus Imperator conceſſerit facultatem, vt Eccleſiæ per totum Orbem poſſint ædificari? Ex p.1. tract. 2. Reſ.62. alias 61.

§.1. SEptem argumenta pro parte negatiua adducit Anton. Bouius *in reſponſ. pro cenſuris Pauli V. contra Venetos,* quæ poſtea ſolide euertit, & impugnat,probans,tale ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Idem etiam docet Vgolin. *in reſponſ. ad Iuriſc.Gymnaſij Patauini contra Venetos. c.6.§.1.2.3.4.& 5.*Collegium Bononienſe *pro libert. Eccleſ contra Venetos,n.*43. Philip.Maynard. *de priuileg. Eccl.contra Venetos, p. 2. art. 24.per totum.* Bellet.*in diſq cler.p.1. tit.6.§.1.num.*20. Duard.*in Bull.Cœn.lib.2. can.15.q.*19. *n.*98. Aloyſius *in praxi, tom.3. reſolut.*207.*num.*7. Patres Theologi Religionis ſeruorum *in defenſ. cenſ. Pauli V.* Ioan. Franc. Fagnan.*in tr.de iuſt.cenſ.eiuſdem Pauli V. p.2.fol.* 26. Ferdinan. de Baſtidia *in Antidoto contra Paulum Venetum, part.2. argum.* 10 *& ſequent.* Valenzuela *in defenſ. Monit. Pauli V.p.2.n.28.& ſeq.* Lupus *tract.de liber. Eccleſ.q.4.n.7.*&Paulus Comitol. *in tr. de apolog. contra Venetos cap.1.num.* 17. qui hoc probat ex multis, & præcipuè *ex diſt.1.de conſecratione,* & in particulari *ex can. de locorum. Gelaſij Papæ: ex can.Eccleſiæ, Nicolai Papæ: ex cap.nemo Concilij Aurelianenſis: & ex decretalibus ſub titulo de Eccleſ. ædific. vel reparandis.* & maximè *ex Decret. finali.* & ex illa, quæ incipit, *Ad audientiam.* & ex illa Bonafacij VIII. quæ incipit, *Auctoritate de priuileg.in 6* patet hoc etiam *ex auth. de Eccleſ.tit.per totam,& auth.vt null.fabric. orat.& hoc.*Et licèt à Valente, Theodoſio,& Arcadio Imperatoribus fuerit prohibitum, Eccleſias ædificari ſine Principis licentia, vt patet *ex l.nemo. C de relig. & ſumpt. funerum.* hoc tamen Imperatores illi effecerunt de facto, & propterea totum hoc fuit poſteà reuocatum à Iuſtiniano *in leg. ſancimus,§.ſiquidem,C.de Epiſc. & Cleric.& in dicta authent. vt null.fabr.&c.*

2. Sed audiamus de hac re differentem Cardinalem Baronium *in ſua Paraneſi ad Rempublicam Venetam,*quæ tale ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam fecerat,& propterea à Paulo V.excommunicata, vbi *fol.15.* ſic aſſerit: Exagitamini inſuper literis apoſtolicis:per vos ſtatutū.Ne quis Eccleſias, Monaſteria, atque alias religioſas Domos Venetiis,& vbique locorum Dominio veſtro ſubiectorum ſine veſtra ſpeciali licentia fundet, & erigat. Quàm autem contra ius, faſque id præſumpſeritis,quæ dicturi ſumus,vos commonebunt.Nam illa occidentalis Imperij culmina auguſtiſſima æquè, & robore militari potentia,ſimúlque doctrina rerum ſacrarū conſpicua, Carolus, & Ludouicus,cum faterentur ſuper Eccleſias nullum ſibi vendicandum eſſe dominium, verè legitimi laudati ſunt Imperatores,vt qui lege ſcripta profeſſi ſūt non tantum in Eccleſiarum constructione aliquod ius non eſſe conceſſum Imperatoribus, ſed neque abſque Epiſcopi licētia domi ſuæ Oratorij conſtruendi habere aliquam facultatē,quod probè cognitum, pragmatica ſanctione ita relinquere voluere teſtatum his verbis. [Placuit nobis, ſicut ab Epiſcopis, & reliquis Sacerdotibus, ac Dei ſeruis admoniti fuimus (ne Capellæ in noſtro Palatio, vel alicubi ſine permiſſu Epiſcopi, in cuius eſt parochia, fiant.) Si igitur nec Capellam vnam, & in ſuo Palatio ædificandi abſque licentia Epiſcopi,tanti Imperatores facultatem ſe habere teſtati ſunt,quomodo ædificandi Eccleſias,& alia religioſa loca dandi licentiā,vel negandi, vos ita vobis arrogatis authoritatem?] Ita Cardinalis Baronius, qui ex aliis exemplis probat, tale ſtatutum infringere Eccleſiaſticam libertatem.

3. His omnibus addendum eſt, quòd Conſtantinus Imperator conceſſit facultatem, vt Eccleſiæ per totum orbem poſſint ædificari, vt patet *in c.futuram.* 12. *q.* 1. Ergo non poſſunt Principes,etiam aliàs abſoluti, & imperio non ſubiecti, reuocare priuilegia ab imperio Eccleſiæ conceſſa: nam,vt notat Filliucius *tom 1.tr.16.c.10.n.*290.& alij penes Valenzuelam *vbi ſuprà in defenſ. Mon.Pauli V.p.2.n.*36.ſtatuta quæ reſtringunt priuilegia conceſſa toti Eccleſiæ à Deo, Papâ vel Imperatore,tam in ſpiritualibus,quàm in temporalibus,ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam. Quod etiam notauit Maynardus *de priuileg. Eccleſiæ, part. 2. art. 22. n. 95. & art.23. n.24.*

RESOL. CCIII.

An edictum, ſeu ſtatutum de non ædificandis Monaſteriis, ſeu habendis cœtibus Religioſorum ſine licentia Principis, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.1. tract.2. Reſol.129. alias 128.

Supr. hoc in Reſ. præterita.

§. 1. POſſet aliquis reſpondere, quòd non: quia per decretum hoc conſulitur aliis Monaſteriis, iam erectis, ne ſcilicet, alimenta eis deſint ob aliorum ædificationem, & multitudinem, & ne prætextu boni, & quæſito pietatis colore, pernicioſæ ſocietates incantur.

2. Sed tale ſtatutum eſſe contra Eccleſiaſticam immunitatem, docent Doctores, vt Vgolinus *in Reſponſ. ad Iuriſconſ. Gymnaſij Patauini, cap. 6. §. 5. n. 2.* Valenzuela *in defenſ. Pauli V. part. 2. per totum.* Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. num* 43. & alij: quia hoc eſt iuriſdictionem Eccleſiaſticam vſurpare: & ideò inter alias cauſas, ob quas licentia Prælatorum requiritur, dum Monaſteria, & nouæ Religiones in Ciuitates introducuntur, hæc eſt, vt videant, ac perſpiciant, vnde, & quomodo dicti Regulares ſuſtentari poſſint: non enim permittitur eorum ædificatio, ſi non habent, vnde ſuſtententur. Hæc omnia igitur ſpectat ad Eccleſiaſticos. & non ad Principes laicos conſiderare. Vide *ſupra in reſol. 62.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. CCIV.

An Principes poſſint ſtatuere, ne beneficia Eccleſiaſtica exteris conferantur?

Et infertur non eſſe liberum Magiſtratibus & iudicibus ſæcularibus litteras Pontificias reiicere, quarum authoritate beneficia exteris conferuntur, & aliqua alia curſim explanantur valde notanda, & ſcitu digna.

Et an poſſit Romanus Pontifex iuri Patronatus laicorum derogare, ſi velit? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 26.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. vlt. & ſupra in Reſ. 99. §. vlt. & in to. 7. tr. 6. ex Reſ. 17. lege §. 1.

§. 1. REſpondeo negatiuè cum Tamburiuo *de iure Abbatum tom. 1. diſp. 15. quæſt. 19. num. 21.* & aliis, *vbi infra*; & ſi in Regno Portugalliæ, Caſtellæ, Nauarræ, Aragoniæ, & in Regno Franciæ exteri non admittuntur ad beneficia, totum hoc procedit ex conſenſu, & priuilegiis Summorum Pontificum multis Regibus conceſſis, vt notat Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 1, tit. 5. cap. 4. n. 7. & ſeq.* & Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 30. tract. 3. c. 11. n. 160.*

2. Ex his ſequitur, vt optimè docet, & aduertit Alexander Peſant. *tract. de immunit. Eccleſ. diſp. 17.* Bonacina *de legibus diſputat. 10. quæſt. 2. punct 1. §. 1. n. 13.* & Azorius *p. 1. lib. 5. c. 14 q. 3.* non eſſe liberum Magiſtratibus, & iudicibus ſæcularibus literas Pontificias reiicere, quarum authoritate beneficia exteris conferantur, ſed licitum erit opponere de ſubreptione talium literarum apud iudicem Eccleſiaſticum. Immo ſi in literis exprimatur derogatio iuriſpatronatus, licitum eſt appellare ad ſummum Pontificem, & ſupplices libellos offerre; & interim literarum Apoſtolicarum executionem impedire, modo id efficiant opera iudicum Eccleſiaſticorum, & ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitime proſequantur: nam ſententia communis eſt poſſe Romanum Pontificem iuri patronatus laicorum derogare, ſi velit; ac proinde ſi velit, non inferre iniuriam, neque vim laicis, quia vtitur iure ſuo, & ſolùm id ius adimit laico, quod habuit ab Eccleſia non adempto ſibi reuocandi iure. Vnde quando Papa, non obſtante ſupplicatione, & appellatione Principum, expreſsè iuri patronatus deroget, debent prophani iudices obedire, etiamſi Principes nollent. & non obſtantibus eorum legibus.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 35. §. Sed dices.

RESOL. CCV.

An ſtatuta, in quibus cauetur, ne quis poſſeſſionem apprehendat alicuius Eccleſia, vel beneficij ſine facultate Principis, vel ſuorum Miniſtrorum, ſint contra libertatem Eccleſiaſticam?

Et an hæc non procedant in Regibus, qui ex priuilegio Summi Pontificis habent collationem, &c. vt in eorum Regnis nullus extraneus beneficium poſſit obtinere? Ex part. 1, tract. 2. Reſ. 63. aliàs 62.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè cum Canoniſtis, & Theologis, qui communiter reprobant *conſ.* 23. Angel. & Camillum *in diuerſ. iur. p. 2. c. 2. n. 137.* Ita docet ex veteribus Abbas *lib. 1. conſ. 83.* Felinus *in c. Eccl S. Mariæ, de conſt. num. 96.* & ex neotericis Vgolin. *Bull. Cœn. p. 2. cap. 13. ver. 4. Quiue illa. num. 2.* Laderchius *conſ.* 103. *num* 4. Altherius *de cenſur. tom. 1. diſp. 16. lib. 5. cap. 5. fol. mihi 699. col. 1.* & Alexander Peſantius *tract. de immun. Eccl. diſp. 10.* cum Azorio. Et ratio eſt: quia Eccleſia habet ius immittendi Clericos in poſſeſſionem beneficiorum & Clerici ex iſto ſtatuto redduntur timidiores, & laici in ſtatuendo audaciores. Vnde notat Altherius *vbi ſuprà, cap. 6. fol. 704. col. 2.* quòd ſi poſſeſſio beneficij à Clerico legitimè capiatur, nec teſtes, nec Notarius, qui interfuerunt, incurrunt vllam pœnam dicti ſtatuti: quia quando ſtatutum inualidum eſt, pœna in eo appoſita non ligat, *ex Auth. Caſſan. C. de ſacr. Eccleſ. & cap. nouerit, de ſent. excommun.* Imo ita ſtatuentes ſunt excomnicati.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 35. §. Vert. & in fine Reſ. 99.

Sup. hoc ſupra in 200. §. tio qu...

2. Limitatur ſupradicta ſententia à Duardo *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 11. num. 59.* & Matth. *de iuriſ. p. 4. cent. 1. caſ. 46. num. 8. & 14.* non procedere in Regibus, qui ex priuilegio Romani Pontificis habent collationem beneficiorum vel priuilegium, vt in eorum Regnis nullus exterus beneficium poſſit obtinere, vt habet Rex noſter.

Supr. h... Reſ. pi... ta, §. 1. ... ge etia... ctrinar... fol. & §... annot.

RESOL. CCVI.

An iudex, & Miniſter Regius poſſint cognoſcere cauſam, cum agitur, v. g. vt Petrus Clericus recuperet Eccleſia poſſeſſionem, à qua eſt eiectus per vim, vel retineat beneficij poſſeſſionem, in qua ab alio turbatur?

Neque ob receptam conſuetudinem hæc cauſa ad iudices ſæculares pertinere poteſt, neque poteſt adduci tolerantia Pontificis? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 67. aliàs 66.

§. 1. QVicquid in contrarium aſſerant Doctores, quos refert Couarruuias *practicarum quæſtionum, cap 35. num. 1.* negatiuè reſpondendum eſt. Et ita docet Peſant. *in tract. de immun. Eccleſ. diſput. 15.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 19. n. 47. & ſeq.* Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 1.* Et ratio deſumitur ex authoritate *clement. 1. de cauſ. poſſeſſ. & clement. 1. de ſequeſt. poſſ.* vbi cauſa de beneficio, ſiue iure petitorio, ſiue poſſeſſorio, ſpiritualis cenſetur. Neque ob receptam conſuetudinem, hanc cauſam ad Iudices laicos pertinere poſſe, contra Chriſtophor. de Anguian. *in tract. de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 19. num. 30.* Couarruuiam, & Matthæum de Afflictis *deciſ. 24.* teſtantem de vſu Regni Neapolitani, notat Peſant. & Azor. quia per conſuetudinem Iudex laicus non poteſt ſibi vendicare ea, quæ ſunt Eccleſiaſtici iuris, vt *ſuprà* ſatis probatum, & fusè probat Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff. 1. num. 372. vſque ad num.* 387. neque poteſt adduci tolerantia Sum. Pontificis: nam, quidquid aliqui aſſerant, quotannis in Bulla Cœnæ omnes iſtas conſuetudines, tanquam corruptelas, damnare Summ. Pontifices apparet. Ergo &c.

Sup. ... Reſ. ... lege ... a ... prim...

RESOL.

RESOL. CCVII.

An iudex laicus poſſit cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficij, ſi agatur inter duos Clericos, vel quando reus eſt Clericus?

Et an iudex laicus, ſi pro ſua iuriſdictione habeat opinionem probabilem, ſed excommunicatur, ab Epiſcopo, vel declaratur incidiſſe in excommunicationem latam à iure, ſtante probabilitate contraria, ſit vere excommunicatus & teneatur ei obedire?

Et an in conflictu opinionum illa ſequenda ſit, quæ fauet Eccleſiæ?

Et quando eſt dubium, an, ſtatutum ſit, vel non ſit contra Immunitatem Eccleſiæ an prius conſulendus ſit Summus Pontifex?

Et tandem docetur, quod quando eſt controuerſia inter iudicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum, an ſua ſit iuriſdictio, iudex Eccleſiaſticus tanquam dignior de hoc debet cognoſcere? Ex part. 5. tract. 1. Reſolut. 23.

hoc in æteri- infra 330. er to- §. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 16. & ſeq.* Bobadil. *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 153.* Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quæſt. 65.* Torreblanca *de Magia, lib. 3. cap. 26. num. 2.* Garſias *de Nobil. gloſſ. 9. num. 48.* Auend. *de exequ. mandat. part. 1. cap. 1. num. 32.* Palaez *tract. de ma r. part. 3. quæſt. 11. num. 11.* Valaſcus *conſil. 93. num. 3.* Cabedus *part. 2. deciſ. 31. num. 3.* Mendez à Caſtro *in praxi Eccleſ. Luſit. lib. 2. cap. 4. num. 14.* Gail. *lib. 1. obſeru. 28. num. 2.* Mynſingerus *cent. 2. obſeru. 67* Degraſſalius *in Regal. Franc. lib. 2. iur. 7.* Guidus Papa *deciſ. 85. num. 2.* Theſaurus *deciſ. 8.* Afflictus *deciſ. 24.* Igneus *in l. neceſſarios, §. non alias, ff. ad SC Sylan. num. 466. & ſequent.* & alij penes Gutierr. *pract. qq. lib. 2. q. 20. & qq. Canon. lib. 1. c. 34. num. 16.* Probatur hæc opinio primò ex conſuetudine & praxi plurimorum Regnorum. Secundò, quia poſſeſſio magis eſt facti, quàm iuris, *c. cùm noſtris, de conceſſ. praben.* Sed de facto cognoſcit laicus, *c. decernimus, de ſent. excomm. in 6.* ergo, &c. Tertiò adducuntur pro hac ſententia *c. vlt. de iudic. & c. petimus, eod. tit.* Et ideò *gloſ. 1. in c. litteras, de iuram. calum. & ver. cum iuram. cap. cùm dilectus, de elect.* aſſerit cauſam poſſeſſionis beneficiariæ eſſe temporalem & profanam.

2. Sed his non obſtantibus contrariam ſententiam tenendam eſſe puto: nam poſſeſſio beneficij cauſa eſt Eccleſiaſtica. Nam beneficium Eccleſiaſticum nunquam ſine Canonica inſtitutione obtineri poteſt, *cap. ex frequentibus, de inſtit. cap. 1. de eo, qui mittitur in poſſeſſionem in 6.* ideò vt agens interdicto: *Vnde vi*, de titulo docere debet, vt docent Doctores *in cap. in litteris, de reſtit. ſpoliat.* ergo &c. Deinde probatur hæc opinio irrefragabili argumento, nam ad redimendam in beneficio vexationem, vt ex pecunia non committatur ſimonia, & titulum, & poſſeſſionem habere neceſſe eſt, *cap dilectus el 1. de ſimonia.* quòd ſi titulum quis habeat, poſſeſſionem tamen litigioſam pecunia redemerit, ſimoniam vtique committit, vt docet *gl. 1. in cap. dicimus, el 3. 16. q. 7.* Abb. *num. 8.* Ananias *in 4. in d. cap. dilectus.* Simonia tamen committitur duntaxat in ſpiritualibus, & illis annexis, *cap. qui ſtudet 1. quæſt. 1. quia Clerici, de iure patron.* Ergo clarè apparet cauſam poſſeſſionis beneficiariæ propriè & purè Eccleſiaſticam eſſe: vnde iudex laicus incapax eſt. Et hæc omnia docent duo lumina inclytæ Academiæ Salmanticenſis, Valboa de Magrouejo, & Sahagun de Villa Sante *in cap. decernimus, de iudiciis*, ille *num. 95.* hic *num. 184.* Et hanc opinionem communiter docent Theologi, vt Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 1.* Caſtr. Palaus *tom. 2. tract. 12. diſp. vnic. p. 7. n. 4.* Baldell. *in diſp. Theol. tom. 1. lib. 5. diſp. 29. n. 2.* Peſantius *tr. de immun. Eccl. diſp. 15.* quibus ex Iuriſconſultis adde etiam Martam *de iuriſ. p. 4. cent. 1. caſ. 34.* Marium Antoninum *lib. 1. reſol. 91.* Monetam *de decimis c. 1. num. 11.* Garſiam *de benef. part. 1. cap. 2. num. 50.* Guttierrez *can. qq. lib. 1. cap. 34. num. 26.* & alios penes ipſos. Vide etiam deciſionem ſacræ Rotæ Romanæ coram Peña *die 1. Decembris* 1595. in fine huius Tractatus appoſitam.

3. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria; & ad primum de conſuetudinibus Regnorum reſpondeo approbandas eſſe, vt docet Caſtr. Palaus ſi aliquo ſpeciali priuilegio à Sede Apoſtolica conceſſo muniantur, quod Regi Gallorum conceſſum eſſe à Leone X. *die 17. Nouembr.* 1513. teſtatur Boërius *deciſ. 69. n. 23.* Guilielmus Benedictus *in c. Raynutius, vir. & vxorem. deciſ. 2. num. 89. & ſeq.* cum Oſaſco *deciſ. 116* Ad ſecundum argumentum reſpondeo quod eſto poſſeſſio ſit in apprehenſione, cauſa tamen apprehendēdi, ad ius & titulū pertinet; ſed iudex laicus iuris directè incapax eſt, imò neque de facto cognoſcit, niſi exiſtente ſubiecto, & cùm is deficiat, cognoſcere non poterit. Ad tertium argumentum reſpondeo quòd *c. fin. de iudiciis*, non de dignitate Eccleſiaſtica, ſed ſæculari eiuſque iuriſdictione tractat, & non inter Clericos, vt patet in illis verbis, *Tempus regiminis elabatur.* ergo non beneficij. Ad *cap. petimus*, reſpondeo quòd ibi non cognoſcit laicus, ſed Eccleſiaſticus, qui auxilium iudicis ſæcularis implorat. Ad gloſſam reſpondeo communiter improbari ex rationibus allatis.

4. Non deſinam tamen hîc adnotare, Valboam *vbi ſupra* noſtram ſententiam, vt diximus, docere, in vera tamen & iudiciali cognitione, ſecus autem in extraordinaria, & extraiudiciali, quæ fit per viam violentiæ; ſed hanc ego etiam non admitto, per ea quæ ſuperiùs in reſolutione contra Sotum Maiorem dicta ſunt. Et nota quòd Iacobus Sahagun de Villa-Sante *loc. cit. n. 188.* teſtatur in Regno Hiſpaniarum, vbi tot ſunt ſuprema Regis tribunalia de poſſeſſorio recuperandæ, vel retinendæ in beneficiis, Conſiliarios cauſas non admittere. Ita ille: quod an hodie obſeruetur neſcio.

5. Et tandem quærendum eſt hîc obiter, an iudex laicus ſi pro ſua iuriſdictione habet opinionem probabilem, ſed excommunicetur ab Epiſcopo, vel declaretur incidiſse iu excommuuicationem latam & inflictam à iure ſtante probabilitate contrariæ, ſit verè excommunicatus, & teneatur illi obedire? & reſpondeo affirmatiuè cum Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 16. diffic. 11. num. 7.* vbi ſic ait. [Adiviertaſe que de todos eſtos caſos para que ſe diga, que la cenſura es nula, ha de ſer manifieſta ſu nulidad, que en duda ſe ha de preſumir por el juez, que eſtà en poſſeſſion de mandar conforme à quella regla que dize; In dubio melior eſt conditio poſſidentis. Y ſi el Iuez pone cenſura ſiguiendo opinion probable, ligarà, aunque ſegun otra ſentencia ſea nula, y no puede el ſubdito hazer contra ella, aunque ſea de opinion contraria, que no puede en eſte caſo ſeguir ſu opinion, porque como la ſentencia en realidad de verdad es valida, obliga, y ſu opinion no es practicamente verdadera.] Ita ille, quod eſt valde notandum à iudicibus laicis, qui etiam vellem vnum valde ab ipſis conſiderari, videlicet calamitates, bella, fames, peſtilentias, & alia id generis in Regnis euenire ex ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam. Teſtis huiuſce veritatis ſit Baſilius Imperator Nicephori Phocæ ſucceſſor, qui contra eiuſdem Nicephori

Sup. hoc cū eodem Villalobos hic citato in to. 5. tr. 1. Reſ. 30. ſignanter in fine, & in Reſ. 31. & in alia earum notat.

R 4 ſtatutum

ſtatutum in hæc verba ſanciuit. Diuinitus conſtituta maieſtas noſtra, cùm à Monachis, quorum teſtata, pietas atque virtus eſt, & ab aliis multis cognouerit legem à Domino Nicephoro, qui ad imperium peruenit, de Eccleſiis Dei, Religioſiſque omnibus latam, tum præſentium malorum, tum vniuerſalis huius euerſionis, atque confuſionis cauſam & radicem extitiſſe. Nam ex quo lex illa robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum vſque diem vitæ noſtræ contigit, ſed potiùs contrario nullum omnino genus calamitatis intermiſit, ſtatuit per auream hanc Bullam, cui ſubſcripſit, indicatam ab hoc præſenti die ceſſare debere ac deinceps irritam, nulliúſque momenti manere conditis ante illam legibus, tam de Eccleſiis; quàm de Religioſis domibus, vim robúrque ſuum obtinentibus. Hactenus Baſilius Imperator, vt patet apud Berſamonen *in Nomocanone Phocij*, & Leunclauium *tom.1.lib.2.iur.Orient.*

6. Nec deſinam hîc apponere id quod notat Illuſtriſſimus, & doctiſſimus Archiepiſcopus Bracharenſis Acugna *in Decret. Gratiani. cap.ſi gens Anglorum, n.5. diſt.56.* Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.1. c.39. §.2. n.200.* Franciſc. Longus *in Breuiar. Chronol. anno Domini 704.* Cochier *in vindiciis libert. Eccleſ. p.1. c.33. n.23.* & ante illos Cardin. Baron. *anno Chriſti 701.* nempe; olim Deum florentiſſimum Regnum Hiſpaniæ Mahometanis & Mauris tradidiſſe, non quia in fide (ſemper enim Hiſpani fideles) ſed quia in iuriſdictione à ſancta Sede Apoſtolica defecerat. *Vnde intelligant Principes* (ſubdit Baronius) *quàm malè ſibi, ſuiſque Regnis conſulant, qui Eccleſiæ iura tollere; vel imminuere conantur*, quod ipſum repetit rurſus aliis locis *anno* 1100. *n.*34. item 1104. *n.*14. & 1148. *n.*47. vbi oſtendit Principes opprimendo Eccleſiaſticam iuriſdictionem Regnorum ſuorum interitum & amiſſionem accerſere.

7. Igitur Principum Conſiliarij ſi deſiderant regna ſtabilire, & ab eis calamitates arcere, conſulant Reges, vt imitentur Baſilium, nihilque contra libertatem Eccleſiaſticam conſtituant, ſed ſi qua conſtituta ſunt, abrogent omnino, & in conflictu opinionum illam ſequantur, quæ magis fauet Eccleſiæ vt tradunt Doctores, quos citaui *in p.1. tract.2. reſol.65.* Imò Antonius Souſa *in Bull. Cœn. c.14. diſp.76. num.5.* docuit, quod opinio communis non eſt attendenda, quando altera contraria fauet iuriſdictioni Eccleſiaſticæ. Vnde Sanchez *in opuſc. tom.1. lib.2. cap.4. dub.15. n.31.* Baldellus *tom.1. lib.5. diſp.39. n.1.* & Suarez *contra Regem Angliæ, cap.34. num.4.* docuerunt in hac materia obſeruandum vt in fauorem Religionis, & conſequenter in fauorem exemptionis amplietur potiùs, quàm reſtringatur Eccleſiaſtica immunitas. Et ideo Iaſon. *in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de leg. 1. num.82.* aſſeruit, in dubiis opinionibus conſulendo, & iudicando eam eſſe tenendam, quæ fauet Eccleſiæ, ex *cap. fin. de ſent. & re indic.* & ex *l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſumpt. funer.* & ita etiam docuit ſacra Rota *in vna Veneta cenſ. anno 1606.* quam penes me impreſſam habeo, *fol.25.* Vel ſaltem quando, v.g. eſt dubium, an ſtatutum ſit, vel non ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, conſulatur priùs Summus Pontifex, vt docet Bernardus Iuſtus *in defenſ. libert. Eccleſ. fol.27.* quod etiam docuit Carolus Imperator adductus à Granado *in cap. memoriam 19. diſt.* in his verbis. Vſquequo per epiſtolam, aut per idoneos ſuæ partis Legatos Apoſtolicam interpellet ſublimitatem, vt potiſſimum ſua ſancta legatione dignetur decernere, & quid in talibus ſancta Romana lex ſtatuit definire, & is corrigatur, & cæteris modus imponatur. Ecce quid faciendum ſit in caſibus dubiis, nempe ad Summum Pontificem recurrere. Et clarum eſt, quòd quando adeſt controuerſia inter iudicem laicum, & Eccleſiaſticum, an ſua ſit iuriſdictio, iudex Eccleſiaſticus tanquam dignior de hoc debe cognoſcere, vt ex Sanchez & aliis notaui *in part 4. tract.1. reſol.64.* quibus nunc addo Narbonam *in recopil. leg.20. gloſſ.23. num.17.* Paramum *in reſponſ. 1. pro iuriſd. S. Officij, c.4. num. 1.* & Lælium Baglione *in defenſ. lib. Eccl. part.2. propoſ.16. fol. 53.* vbi ſic ait: [E chiaro che quando foſſe in dubio ſe la giuriſdittione ſia dell Eccleſiaſtico ò del laico, che deue il Eccleſiaſtico como quello che è più del puo cognoſcere il fatto.] Sic ille.

Quæ hic eſt ſupra Reſol. 201 & in Reſ. 162 §. Ad priuilegium, in fin. & in Reſ. 190. § Sed. prope fin. & in fine Reſ. 195. & infrà in Reſ. 214. §.1. poſt medium, & ſupra in tr.1. Reſ. 42 §.2. prope finē, à verſ. Et hāc. & in Reſ.118. §. vlt. & in Reſol.128. §. Sed ne. in fin. & infra in tract. 3. Reſ.11. §.1. ad med & inferius in tr.8. Reſ.4. §. Sed ſilere. & in to.6. tract.7. Reſol. 119. §. Igitur, ad med.

Quæ hic [...] inf. Reſ.29 [...] & in Reſ[...] 298. & 18[...] §.2. ad me[...] & in Reſ[...] 328. §.9. ar[...] med. verſ. tandem, aliis §§. e[...] notatione[...]

RESOL. CCVIII.

An ſi Princeps ſtatuat; ne ſuis priuilegiis potiantur ij, qui ſubditi non ſunt, fiat contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & Clerici illis non poſſint vti?

Et deciditur, quod ſtatutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea quæ de iure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. Ex part.1. tract.2. Reſ.60. aliàs 59.

§. 1. Non eſſe ſtatutum contra immunitatem Eccleſiaſticam putauit D. Carolus de Graſſis *de effectib. cler. effect.1. n.26.* Azorius *p.1. lib.5. cap.23.* qui citat Bartolum, & Felinum *in cap. Eccleſia S. Mariæ*, & ideò Clericos huiuſmodi priuilegio non gaudere. Et rationem adducit: quia Princeps in tali ſtatuto nullam facit mentionem de Clericis; & ideò non eſt inualidum defectu iuriſdictionis. Deinde, aliud eſt, beneficium, vel priuilegium non concedere; aliud verò derogare: nam hoc, quod eſt concedere, abſque vlla iniuria alterius fit; adimere verò, tollere, aut ex parte minuere, ſine iniuria, & damno minimè contingit. Ergo, &c.

2. Sed ego de hoc caſu interrogatus à Sereniſſ. Principe Philiberto, reſpondi affirmatiuè, & adduxi noſtrum P. Duard. qui *in comment. in Bull. Cœn. lib.2. can.15. q.19. n.41.* contra Azorium in ſpecie loquens, hanc ſententiam docet. Et ratio eſt: quia, vt *in ſuperiori Reſol.* dictum eſt, ſtatutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea, quæ de iure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt notat Filliucius *tom.1. tract.16. c.10. q.8. n.271.* Riccius *in praxi tom.2. reſol.207. num.8.* Mandellus de Alba *lib.1. conſ.8. n.3. & 10.* cum aliis. Sed in noſtro caſu denegatur Clericis priuilegium, quod de iure communi illis competit. Ergo, &c. Probo minorem. Nam de iure communi Clerici poſſunt gaudere, & vti beneficio ſtatutorum, & priuilegiorum alicui Vniuerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum, vt patet *ex c. conſtit. de reſtit. in integr.* vt notauit Duard. *vbi ſup. n.11.14.31.33 40. & 41.* Ergo, &c. Et ita ſecundùm hanc ſententiam tunc fuit determinatum.

Quæ [...] hanc [...] tur, [...] his. a[...]

Sup. [...] reſ. n [...] terit. & [...] eo de [...] princ[...] in R[...] §.2. [...] & in [...] 3. Re[...] ad m[...]

RESOL. CCIX.

Quædam ciuitates habent priuilegium, vt qui ad eas confluunt habitationis cauſa, non poſſint per quinquennium ab eorum creditoribus conſtringi: quæritur, an ſi Princeps in cauſa particulari ſtatuat per publicam ſcripturam, ne aliqui debitores, inter quos nominat quendam Sacerdotem, poſſint dicto priuilegio frui, an inquam, hoc ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam?

Et ſupponitur primo de iure communi Clericos poſſe gaudere, & vti beneficio ſtatutorum priuilegiorum alicui Vniuerſitati, vel certo generi perſonarum.

Secundo

Secundo, quod ſtatutum, per quod tolluntur clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, eſt contra libertatem Eccleſiæ.

Et pro firmanda doctrina ſupradictæ difficultates aliæ etiam curſim valde notandæ explanantur? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 59. aliàs 58.

§. 1. DE hoc caſu interrogatus fui in cauſa Dominorum de N. & pro ſtatuto, & validitate actus, adſunt multa argumenta.

Primo: Quando Princeps ex iuſta cauſa reuocat priuilegium Clericis, vel Eccleſiæ conceſſum, non facit contra libertatem Eccleſiaſticam, dummodo non ſit receptum à Summo Pontifice; ſed hoc, imò minùs, accidit in caſu noſtro: ergo, &c. Minor patet. Maior probatur ex authoritate Fulgoſij *in l. ſi quis Curialis C. de Epiſc. & Cler.* & aliorum Iuriſconſultorum: & ex Theologis mordicùs ſuſtinet hanc ſententiam Ioſeph Souſa *in Bull. Cœn. cap. 16. diſp. 84. concl. 5. num. 6.* Et Decius *in conſ. 83. num. 4. & conſil. 275. num. 3.* aſſeruit, valere Principis ſtatutum, per quod Clericis, & Eccleſiæ denegantur beneficia, & priuilegia aliorum ſtatutorum.

2. Secundò Princeps in caſu noſtro non reuocat, ſed declarat primam conceſſionem priuilegij non fuiſſe ad ſimilem euentum extenſam: nam, ſi docti, & ſimiles creditores inter quos adeſt Clericus, gauderent; vergeret hoc in detrimentum Regis & Regni; & ideò talis caſus ex natura rei non intelligitur incluſus in prima conceſſione; quia priuilegium generaliter inductum non includit caſum, publicæ vtilitati contrarium, vt ex multis notat doctus Mexia *in pragm. taxæ panis. concl. 4. num. 20.* Azeuedus *lib. 6. leg. 1. tit. 1. num. 25. recopil.* & nouiſſimè Gironda *in tract. de priuileg. q. 70. n. 334.*

3. Tertiò: Tunc aliquod ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, quando Clerici ex illo efficiuntur deterioris conditionis, quàm laici, vt probat Riccius *in praxi, tom. 3. reſol. 207. num. 7.* & Megala *in 3. part. lib. 3. cap. 10. quæſt. 1. num. 51.* & alij. communiter. Sed in noſtro caſu Clericus non efficitur deterioris conditionis, quàm laicus: nam priuilegium vtrique negatur. Ergo, &c.

4. Quartò: Statutum contra libertatem politici conuictus, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt fert ſententia Caietani *in ſumm. cap. 31.* & Nauarri *cap. 27. num. 11.* Sed hoc ſtatutum Principis reſpicit tantùm libertatem politicam, nempe, perſonam dicti Clerici; non quatenus Clericus eſt, ſed vt perſona politica, & vaſſallus. Ergo non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

5. Sed his non obſtantibus, tunc ego, vt dixi, interrogatus de hoc caſu contrarium cenſui: & conſulentes poſteà mihi dixerunt, ita etiam ſenſiſſe P. Ioſephum de Auguſtino Societatis IESV, virum mihi amiciſſimum, & doctiſſimum. Et primò, ſuppono, de iure communi Clericos poſſe gaudere, & vti beneficio ſtatutorum, & priuilegiorum alicui Vniuerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum, vt patet *ex cap. conſtitutus, de reſtit. in integr.* & notauit noſter P. Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. can. 15. quæſt. 19. num. 11. 13. 31. 33. 40. & 41.* Secundò notandum eſt quòd ſtatutum, per quod tolluntur Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt docent Decius & Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſt.* hic [illegible] ille *in num.* 8. Mandell. de Alba *lib. 1. conſ. 8.* [illegible] *n. 3. &* 10. *conſil. 164. num. 13.* & ex Theolog[illegible] Fillicius *tom. 1. tr. 16. cap. 10. num. 271.* & Megala *in 3. p. lib. 3. c. 10. q. 1. num. 56.* cum aliis communiter.

6. His verò ſuppoſitis, ſic argum[illegible]tor: Sta[illegible]tum, quod aufert alicui Clerico ea, quæ de iure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: ſed in noſtro caſu denegatur Clerico priuilegium, quod ſibi de iure communi competit, vt *ſuprà* probatum eſt: ergo tale ſtatutum erit contra libertatem Eccleſiaſticam. Nec valet dicere, quòd in noſtro caſu, etiam laici non gaudent, vt apparet ex lectura ſtatuti: ergo neque debet gaudere Clericus, quia ceſſat ratio noſtri argumenti. Nam reſpondeo, quòd hoc eſſet verum, ſi Princeps per dictum actum, & ſtatutum generaliter denegaret in poſterum omnibus laicis tale priuilegium, ſed cùm denegat tantùm aliquibus, manet adhuc ius, & vrget ratio noſtræ argumentationis.

Confirmantur, & ſeq. & in Reſ. 282. §. 2. a verſ. Supponendum: & in Reſ. 294. §. Sed hæc.

7. Deinde, & hoc eſt maximum argumentum, Princeps in iſto actu vtitur verbis imperatiuis, dicens, *mandauit, & mandat:* quod quidem verbum præſupponit iuriſdictionem: nam inducit præceptum, vt inter multos notat Salas *de legibus, diſp. 10. ſect. 9 num. 35.* Bonacina etiam *de legibus, diſp. 1. q. 1. punct. 7. §. 4. num. 7.* Vaſquez, Sanchez, & alij penes ipſos. Sed Princeps non habet iuriſdictionem in Clericos. Ergo nullus erit actus, & contra Canonem 15. Bulla Cœnæ, vbi prohibetur Principibus, condere ſtatuta, & ordinationes ex quacunque cauſa contra Clericos.

8. Adde, quòd Princeps in iſta ordinatione facit ſpecificam mentionem de Clerico: ſed ſtatuta laicorum, etiam Clericis fauorabilia, ſi de illis mentionem faciant, ſunt nulla, & contra libertatem Eccleſiaſticam, vt ex communi ſententia Doctorum notat Alexander *lib. 2. conſil. 211. num. 2. & 6.* Surdus *lib. 2. conſ. 301. num. 13.* Oddo *lib. 1. conſ. 44. num. 3.* Cioffus *lib. 1. conſ. 84.* Plotus *conſ. 93. num. 2.* Caualcanus *lib. 3. deciſ. 33. num. 16.* Decius *in cap. quæ Eccleſiarum de conſtit. num. 38.* & alij. Ergo nullum erit ſtatutum, de quo loquimur, ex defectu poteſtatis, qua caret Princeps in nominando Clericum.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 92. §. Sed vt in priuilegio, & in Reſ. 198. §. 1. & infra in Reſ. ſeq. §. 2. & in Reſ. 334. §. 6. & inferius in tr. 3. Reſ. 11. §. vlt. & in Reſ. 15. §. 2.

9. Reſtat modò reſpondere ad argumenta in principio poſita. Ad primum dico, doctrinam illam non procedere in caſu noſtro, vbi reuocatur Clerico priuilegium, quod ei competit de iure communi, vt *ſuprà* probatum eſt; ſed procedere in caſu, quo ſtatutum denegaret aliquibus Clericis beneficium proprium, vt v. g. poſſet Princeps reuocare per ſtatutum eleemoſynam ſingulis annis faciendam Eccleſiæ, vel Clericis, per alterum prius ſtatutum diſpoſitam. Sed quia hæc opinio, vt *infrà* videbimus, mihi non placet, ideò reſpondetur ad argumentum, negando abſolutè illam ſententiam, vt de facto negauit Martha *de iuriſdict. p. 4. cent. 1. caſ. 52. num. 6. & ſeq.* & præter Doctores, quos ipſe citat, refellunt etiam hanc opinionem Altherius *de cenſuris. to. 1. lib. 5. diſp. 16. dub. 1.* Fabius de Anna *lib. 1. conſ. 86. num. 4.* M. Antonius Genuenſis *in Pract. Eccleſ. Tricen. 6. q. 158. n. 1* Azorius *p. 1. lib. 5. c. 13. q. 5.* cum aliis.

10. Ad ſecundum reſpondeo, Principem non declaraſſe, ſed ſtatuere, & ordinare, vtendo verbis præceptiuis, & nominando Clericum in ſpecie, quæ omnia ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, & Bullam Cœnæ Domini: ſecùs autem, ſi generaliter declararet ſimiles debitores non gaudere, nec fuiſſe incluſos in priuilegio ciuitatis Agrigentinæ, non nominando Clericos.

11. Ad tertium reſpondetur, quòd in noſtro caſu Clericus efficitur deterioris conditionis, quàm laici, non quidem prænominati in tali ſtatuto, ſed in aliis. Et ratio eſt: quia iſte actus nõ reuocat generaliter priuilegium illius ciuitatis pro omnibus laicis, ſed pro aliquibus, vt dictum eſt: & ſicut multi laici ante hoc decretum pro ſimili cauſa (vt mihi aſſerunt

runt) vſi ſunt tali priuilegio;ſic & in poſterum vtentur: quia, vt diximus,reuocatio talis priuilegij minime generica,ſed ſpecifica eſt.Deinde in hoc ſtatuto maximè Clericus efficitur deterioris conditionis, quam laicus: quia poteſt quidem Princeps ratione iuriſdictionis in ſuis ordinationibus facere ſpecificam mentionem de laicis; non autem de Clericis, quod factum in iſto ſtatuto apparet:ergo,&c.

Sup. hoc infra in Reſ. 215. Sed ne deferas hic ſupra legere §. Tertio tunc. huius Reſ. & §§. eius annot.

12. Et tandem ad quartum reſpondetur, falſam eſſe illam ſententiam Caietani,vt *ſuprà* probatum eſt. nam ex illa ſequeretur, poſſe Principes ſtatuere, ne Clerici quid emant, aut vendant; ne alterius operas conducant; ne apud aliquos faciant molere ſuum triticum,aut panem coquere; ne tranſeant per pontem,ne habitent in aliqua Ciuitate; & ſimilia: quæ omnia abſurdiſſima eſſe ſatis apparet.Ita Reginaldus *tom.1.lib.9.c.24.ſect.2.nu.*358. & alij.

RESOL. CCX.

An ſtatutum,quando fundatur in publica vtilitate,etiam ſi faciat mentionem de Clericis,ſit inualidum,& lædat Immunitatem Eccleſiaſticam?

Et an ſtatuta laicorum, etiamſi ſint Clericis fauorabilia, ſi de illis mentionem faciant, ſint nulla & contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part.4.tract.1.Reſ.14.

Sup. hoc in Reſ. præterita §.Quarto. & ſupra in Reſ. 198. ſignanter in §.2. & infra in tr. 3. Reſ. 15. §.Sed ad rem.& ſeqq. & in aliis vlt. not. huius Reſ.

§.1. NEgatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2.cap.67.num.*11. vbi ſic ait.Nec obſtat quòd in hac lege de Eccleſiis mentio fit, quo caſu cenſetur in eius odium, & ſuccedit reg. *in cap.fin.de immun. Eccleſ.in 6.*quia vtique illud procedit in dubio,quando conſtat de publica vtilitate, & illa communis opinio, quæ habet legem ciuilem non valere facta mentione Clericorum, non procedit quando talis lex fundatur in ratione naturali, & quæ publicæ conueniat vtilitati. Ita ille. Et *cap.*38.*num.*32.ita etiam aſſerit. Dicendum eſt quòd laicorum ſtatuta generalia, quæ gubernationem reſpiciunt, etiamſi Clericorum mentionem faciant, non ob id nulla ſunt ſi rationabilia, & iuri non contraria exiſtant, imò valent, & ipſos tanquam ciues ligant. Hæc ille. & idem aſſerit *in cap.39.num.6.*

2. Sed ſi hæc opinio eſſet vera, omnes Principes poſſent impunè in ſuis ordinationibus & legibus nominare Clericos:nam omnis lex publicatur ad bonum commune, & propter publicam vtilitatem,aliter lex eſſet iniuſta, vnde affirmatiuam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto, cum communi ſententia Theologorum, Canoniſtarum & Iuriſtarum, per *cap.fin.de rebus Eccleſ.non alien.*& per *cap. Eccleſia ſancta Maria,de conſtit.* & docent Doctores, quos citat & ſequitur Bertran.de Gueuara *in propugn. lib. Eccleſ.aſſert.*1. *§.6. num.*55.*&* 58. Surdus *conſil.* 301. *num.*11. *& conſ.*560. *num.* 11. Aponte *in reſponſ. pro cenſ.Ven.fol.*71. *& ſeq.* Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.2.art.22. num.*46. & hæc opinio eſt ita vera, vt etiamſi ſtatuta laicorum ſint Clericis fauorabilia, ſi de illis mentionem faciunt ſunt nulla; & contra libertatem Eccleſiaſticam, & ita tenet Surdus *vol. 2. conſil.*301.*num.*13.Caualcanus *lib.3.deciſ.*33. *num.*16. Plotus *conſil.*93.*num.*2.Cioffus *lib.*1.*conſ.*81. *num.*84. & alij communiter.Vide etiam Layman *in Theol.moral.lib.*1. *tract.*4.*cap.* 13.*num.* 1. Suarez *de legib.lib.*3. *cap.*34.*num* 13.& contra Regem Angliæ *lib.4.cap.*16. *num.*7.& alios penes ipſos. Vnde opinio Pereiræ eſt contra communem,& prorſus non admittenda.* Neceſſitas enim publica non tribuit iuriſdictionem laico, vt ſtatuat contra non ſubditos,vt probat Baldus *in l.cunctos populos,num* 20.*C.de ſumma Trinit.* Decius *in cap.Eccleſia ſancta Maria, de conſtit. num.*7.& Felinus *num.*18. & alij: vnde ſi opinio Pereiræ eſſet vera,omnes leges contentæ in corpore iuris ligarent Clericos, nam omnes reſpiciunt publicam vtilitatem;vt optimè obſeruat Fagnanus *in reſponſ.pro cenſuris Pauli V.fol. mihi* 65. Gueuara *vbi ſuprà*, & alij communiter, cum Anaſtaſio Germonio *in aſſer. liber. Eccleſ.cap.*7.*fol.*81. & Collegio Bononienſi *in Reſponſ. pro libert.Eccleſ.num.*10.& Bariola *conſil.*38.

Sup. hoc in Reſ. præterita §., Adde. & in cæteris eius not.

* Sup. hoc infra ex doctrina §. Verum. Reſol.

214.Sed le eam per te & ſi plac etiam, ali & §§.Omn eius anno tationum, ſup. ex R 198. §.Not dum eſt. infra ex R 334. §.6, inferius in tr.3. Reſ. §. Sed ad & ſeqq.

RESOL. CCXI.

An ſtatutum, ſi tollat Clericis ea, quæ tanquam ciuibus ſibi competunt, ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part.4.tr.2.Reſ.15.

Sup. hoc ſupra in R 200. §.1. in Reſ.2 §.vltim.a medium, in Reſ.2 §. Sed poſt me & infra Reſ. 214. Confirma tur.& ſe in Reſ. §.2.ante dium, à v Suppone dum. & Reſol. 1 §.Sed hæ

§.1. NEgatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia, part.2.cap.67.num.*15. dummodo tale ſtatutum non fuerit factum in odium Eccleſiaſticorum; quare vbi odium non detur, ſed ſub ratione boni publici ſtatuatur,licèt in aliquo minuetur ciuilis ſocietas, vel libertas Clericorum, non ideo ſtatutum deſinet valere, cùm non libertati Eccleſiaſticæ, ſed ciuili obuiet. Ita ille, qui reſpondet ad *cap. finale,de immunit.Eccleſ.in 6.* aſſerens Pontificem illud ſtatutum reprobaſſe ex præſumpto odio: ſecus autem, quando non ex praua intentione, ſed propter publicam vtilitatem tale ſtatutum promulgatum ſit.Ergo, &c.

2. Sed hæc opinio eſt contra libertatem Eccleſiaſticam,tum quia Eccleſiaſtici ob huiuſmodi ſtatuta timidiores fiunt, tum quia libertas Eccleſiaſtica conſiſtit in facultate faciendi quidquid fieri licet,Eccleſiaſtici autem non poſſunt quidquid ab eis fieri licet, dum magiſtratus huiuſmodi ſtatuta,vel decreta edunt: ergo, &c. Deinde licèt talia iura communia ciuibus,non debeantur Clericis, quia Clerici ſunt; debentur tamen ipſis vt ciuibus, etiamſi ſtatum diuerſum habeant à laicis, imò quia Clerici ſunt, ideo illis nouo & maiori titulo debetur, ne his communibus iuribus priuentur,quia propter ſtatum clericalem non amittunt iura communia ciuium,& alioqui ratione ſtatus maiori honore & reuerentia digni ſunt: ergo ad immunitatem naturali iure debitam Clericis pertinet vt his iuribus non priuentur. Adde quòd Summ.Pontifex *in Bull.Cœn.*abſolutè loquitur de libertate Eccleſiaſtica,qua videlicet gaudent perſonæ Eccleſiaſticæ, etiamſi verſetur circa rem communem laicis & Eccleſiaſticis, cum quia Summ. Pontifex conſulere intendit Eccleſiaſticis perſonis ne à ſæcularibus magiſtratibus vexentur: graue autem damnum Eccleſiaſtici paterentur,ſi laici eos impunè vexare poſſent in iis,quæ ad conuictum politicum ſpectant. ergo, &c,& hæc omnia docet Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.*1. *quæſt.*16.*ſect.*2.*punct.*2.*n.*4. Suarez contra Regem Angliæ *lib.*4. *cap.*22. *num.*19. Carolus de Graſſis *de effect.Cleric. effect.*2. *quæſt.*44. *num.*358.*& ſeq.*Duardus *in Bulla Cœn.can.*15.*quæſt.*19 *num.*83. & alij penes ipſos & penes me alibi. Ad id verò quod aſſerit Pereira, nempe tale ſtatutum eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, quando efficeretur ex odio. Reſpondeo cum docto Iuriſconſulto Hiſpano Io.Bertran.de Gueuara *in propugn.libert.Eccleſ.aſſert.*1.§.6.*num.*10.*&* 11. quòd libertas & immunitas Eccleſiaſticorum non dependet ex bono, vel malo animo ſtatuentium, ſed ex natura rei, & ex priuilegiis,quæ illis abſolutè competunt de iure diuino & humano:& ſi opinio Pereiræ eſſet vera, omnes laici efficerent talia ſtatuta, aſſerendo ſe illa non efficere

Alibi i ſolutio & §§. præteri

efficere ex odio. Non eſt igitur talis opinio admittenda, vnde præter Doctores citatos communiter illam refellunt omnes Canoniſtæ *in cap. final. de immun. Eccleſ. in 6.* Nec obſtat dicere cum Pereira *num. 16.* quòd *in dicto cap. fin.* continetur prohibitio abſoluta & generalis: ſecus autem in noſtro caſu, in quo prohibitio eſt particularis; nam reſpondeo cum Gueuara *vbi ſuprà num. 33.* eamdem eſſe rationem prohibitionis, & valere argumentum de toto ad partem, ex *l. quæ de tota ff. de rei vindicat.* & plus & minus non differunt ſpecie, *l. final. ff. de fundo inſtructo.* Ad aliud verò argumentum Pereiræ, ſuper verbo *præſumuntur*, quod poſitum eſt *in dict. cap final.* reſpondet idem Gueuara *à num. 67. vſque ad num. 76.* & Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part. 2. art. 22. num. 25.*

RESOL. CCXII.

An ſtatuta prohibentia extractionem annonæ, videlicet vini, frumenti, bladæ, leguminum, & huiuſmodi extra territorium, deferri, vt conſeruetur abundantia in Ciuitate, comprehendant Clericos extrahentes huiuſmodi bona, vel fructus à ſuis prædiis collectos? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 69. alias 68.

§ 1. AFfirmatiuè reſpondent Menochius *tom. 8. conſ. 800. num. 38.* & ex Hiſpanis Mexia *in prag. taxæ panis, concl. 5.* Auilez *in cap. 17. præter. gloſ. 1. ver. buenas. num. 12.* Pereira *tract. de manu regia, p. 1. in concordatis Regis Sebaſtiani concord. 291.* Cum aliis Iuriſperitis.

2. Sed contrarium omninò aſſerendum eſt, cum Azorio *part. 3. lib. 5. cap. 19. q. 13.* Bartholomæo à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ. diſp. 33. q. 20.* Belletto *diſquiſ. cler. p. 1. tit. 6. §. 3 num. 1.* Martha *de iuriſd. p. 4. cap. 83. num. 1.* Grammat. *deciſ. 100. num. 15.* Burſato *lib. 1. conſ. 42. num. 28* Ioann. de Amico *conſ. 18. num. 17.* Baiardo *in addit. ad Iul Clar. §. fin. q. 82. num. 87.* Rolando *lib. 4. conſ. 61 num. 22.* & aliis.

3. Nec valet dicere, quòd ad publicam, & communem vtilitatem ſpectat, vt ſupradicta extra territorium non extrahantur: nam reſpondetur, licèt ſit bonum commune; non tamen ex æquo reſpicit Clericos, vt laicos: & ideò Clerici ſunt exempti. Ad authoritatem Menochij reſpondeo, licèt ipſe doctiſſimus equidem Iuriſconſultus fuerit; tamen in illo conſilio cautè legendus eſt: nam multa dicit non ferenda contra libertatem Eccleſiaſticam. Vnde meritò Carol. de Graſſis *de eff. cler. eff. 2. num. 420.* ſic aſſeruit: [Cauendum eſt à conſilio 800. Menochij: nam in multis libris deletum eſt; quia eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.] Ita ille. Idem dicendum eſt de conſ. 100. eiuſdem Authoris, aduerſùs quæ ſcripſit tunc ſapientiſſimus Surdus *conſil. 301.* quod omninò videatur. Et etiam in hoc caſu cautè legendus Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 117.* quem *ſuprà* refutauimus.

RESOL. CCXIII.

An ſtatuta prohibentia introduci in Ciuitatem vinum recollectum, vel aliud extra territorium comprehendant Clericos? Ex parte 1. tractat. 2. Reſolut. 70. aliàs 69.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docuit Mexia *ſuper pragm. taxæ panis, conſil. 5. num. 17.* Morla *in empor iur. part. 1. tit. 1. q. 16. num. 19.* & alij.

2. Sed non ſunt audiendi: & ita contrarium docet Bellettus *in diſq. cler. p. 1. tit. 6. §. 3. n. 3* Baldus *lib. 2. conſ. 198. verſ. non obſtat.* Martha *de iuriſd. p. 4. centur. 1. caſ. 2. num. 10. & 13.* Ripa *tract. de peſte, tit. de remed. ad conſer. vbertatem num. 122.* Grammaticus *deciſ. 100. num. 15. & 16.* Ioan. de Amico *conſ. 18. in fine*, & Menochius *lib. 8. conſ. 800. num. 30.* cum aliis. Et ratio eſt: quia tale ſtatutum non reſpicit publicam vtilitatem: ſed priuatam, illorum ciuium, qui habent vineas, & prædia in territorio; ſed Clerici non tenentur; quando ſtatutum latum eſt propter publicam vtilitatem, ſi talis vtilitas non reſpiciat æquè principaliter Clericos, vt laicos, ergo, multò magis non obligabit, ſi reſpiciat tantùm vtilitatem aliquorum, vt eſt in caſu, de quo loquimur. Vnde non approbo conſuetudinem huius vrbis ſi adhuc tamen obſeruatur, in quam non poſſunt introire vina recollecta extra territorium, ſi Clericos comprehendat: nam, vt diximus, non includuntur, neque poſſunt includi in tali ſtatuto. Et etiam noſtram ſententiam præter Doctores citatos docet Burſatus *lib. 1. conſ. 42. num. 18. & conſ. 93. n. 26.* & Couar. *in cap. poſſeſſor. p. 2. §. 4. n. 8. de reg. iur. in 6.* §. 1. curſim ante mediû.

RESOL CCXIV.

An ſtatutum ne extrahatur vel introducatur in Ciuitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos?

Et doctrina huius Reſolutionis eſt valde notanda, quia ex ea multi caſus ex ſuprà dictis, & ſequentibus docte, & late referuntur, & explanantur circa Immunitatem Eccleſiaſticam.

Et tandem quæritur, an Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſæcularium non obſeruent? Ex part. 6. tract. 8. & Miſc. 3. Reſol. 4.

§. 1. AFrmatiuam ſententiam docet Ioannes Ruiz de Laguna vir quidem doctus, & ſupremi Conſilij Italiæ Fiſcus, in Allegatione lingua Hiſpana conſcripta, & edita Matriti die 16. Maij anno 1638. qui *in art. 2. num. 52.* nominatim contra me negatiuam ſententiam tenentem inuehitur. [Como, ait ille, en todas las demas coſas, que tocan à la iuriſdicion ſecular.] Sed in hoc puto me rectè geſſiſſe: nam in conflictu opinionum illa eſt anplectenda, quæ fauet Eccleſiæ, vt optimè obſeruant Doctores in ſuperioribus Diſceptationibus adducti, & docet nouiſſimè Caſpenſis in curſu Theologico *tr. 11. diſp. 4. ſect. 3. num. 15.* & ante illum omnino videndus Boëtius Epo. *in quæſtionibus Heroicis lib. 3. comm. in c. 4. non minus num. 38. & 39.* Sup. hoc ſupra in Reſ. 201. & 207. §. Igitur & in multis aliis earum annotat.

2. Sed ad quæſitum deueniendo ipſe Laguna adhæret affirmatiuæ ſententiæ: quia hæc ſtatuta reſpiciunt vtilitatem & bonum publicum Ciuitatis; & Clerici ſunt pars populi, & veniunt appellatione Ciuium. Ergo, &c. Ego verò iterum opinionem negatiuam teneo, quam præter Doctores, quos citaui *p. 1. tract. 2. in reſolut. 69. & 70.* tenet etiam inter Neotericos Iuriſconſultos Hiſpanos doctus Ioannes Beltram de Gueuara *in propugnaculo libertatis Eccleſiaſticæ, aſſert. 1. §. 3 num. 11.* Sperellus *deciſ. 12. n. 45.* Carpanus *ad ſtatuta Mediolanenſ. in Præludio num. 183.* Montanarus *in Pragmaticis, de Adminiſtratione Ciuitatis, num. 86. & 87.* Genuenſis *in praxi cap. 74. num. 4.* & nouiſſimè me citato Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. lib. 1. cap. 31. per totum.* Quæ hic ſunt ſupra Reſ. 212. & 213. & in alio § earum notat.

3. Verùm pro firmanda noſtra ſententia certum eſt ſtatuta Laicorum non comprehendere Clericos: quia in ipſis deficit vnum ex requiſitis ad ferendas leges validas quæ explicat S. Thomas 1. 2. *q. 96. tra. 4.* quem refert & ſequitur Felinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*

Maria num.39.de conſtitutionib. Videlicet, vt in ordine ad bonum commune, quod feratur ſecundùm æqualitatem proportionis; & præcipuè quòd in Legiſlatore ſit authoritas: ita vt lex non excedat poteſtatem ferentis; nec immeritò, quoniam in vnaquoque actu ad illius validitatem neceſſaria eſt legitima poteſtas cap. cùm ſuper, de offic. deleg. l. cùm te. vbi Baldus num.2. Cod. de donation. ante nupt. Decius conſil.198. num. 3. & poteſtatis defectus ſemper & indiſtinctè nullitatem producit. Abbas in cap. final. num.3. de rebus Eccleſ. non alienand. Decius in cap. Eccleſia S. Mariæ num.89. & 90. de conſtitut. Babatia conſil.14. num.2. lib. 1. Socinus conſilio 56. num.1. lib.1. Surdus conſil.2. num. 33. lib.1. & conſil.101. num.15. & 16. lib.3. Quæ tamen poteſtas in Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas Laicis non eſt attributa cap. benè quidem 96 diſtinct. cap. Laicis 16. quæſt.7. cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de conſtit. c. cum Laicis, de rebus Eccleſ. non alien. vt ibi notat Hoſtienſis num.10. Panormit. n.3. & Franciſcus Cardinalis Zabarella in capite perpendimus num.13. verſ. his attentis, de ſentent. excommuni. & Barbatia in rubr. de reb. Eccleſ. non alienan. Socinus conſil.14. num.1. & conſil.71. num. 10. & num.25. lib.4. Iacobus Mandellus lib.1. conſil.8. n.8. Et cùm ſtatuere ſit actus iuriſdictionis, Bartolus in leg. omnes populi num.3 ff. de iuſt. & iur. vbi Iaſon num.22. & Romanus conſil.218. num.2. & alij. Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 210. §.2. poſt mediũ. verſ. Neceſſitas. & infra in Reſ. 334. §.6.

4. Vnde ex his inferunt Doctores, quòd quando ſtatutum eſt generale prohibens alienationem immobilium indiſtinctè in non ſubditos, nulla facta mentione de Eccleſia, vel Eccleſiaſticis perſonis; in quibus terminis licèt reſpectu Laicorum ſit validum iuxta communem opinionem, de qua teſtatur Albericus tract. de ſtat. part.2. quæſt.2. num.10. & Curtius ſenior conſil.27. num.8. & Iaſon in dicto §. Diui in 2. lectura num.106. & ibi Ripa num.74. nihilominus tale ſtatutum generale non comprehendit Eccleſias, neq; Eccleſiaſticas perſonas ex defectu poteſtatis & voluntatis, quæ à poteſtate regulatur, & ſi eas ſtatuentes intenderent comprehendere, eſſet omninò inualidum iuxta veriorem, magiſque receptam ſententiam: quam profitentur Canoniſtæ in cap. final. de immunitat. Eccleſ. lib.6. vbi Ioannes Andreas num.1. & ſequent. verſ. vidi dubitari, & Ancharanus num. 1. & Geminianus num.1. & 3. & Franchus num.2. Antonius de Butrio in cap. tua nuper, per illum textum num.3. & 4. de decim. Panormitanus in cap. à nobis il primo, 4. & 5. & ibi Marianus Socinus num.7. de ſentent. excommunic. & ibi Panormitan. in cap. relatum il primo num.5. de teſtam. Felinus in cap. Eccleſia S. Mariæ, quæſt.9. num.89. vbi de communi, de conſtitut. Quam ſententiam profeſſus olim Oldradus, quem refert & ſequitur Bartolus in dicta leg. filiusfamilias, §. Diui. num.11. & 12. ff. de legat.1. & Crotus num.80. & Ripa num. 81. verſ. ſecunda concluſio: vbi affirmauit hanc eſſe communem opinionem tam Legiſtarum, quam Canoniſtarum. Iaſon in dicto §. Diui. in prima lectura, num.72. vbi dicit eam tenere Albericum, Angelum, Florianum, Imolam, Raphaëlem, & Alexandrum; & ſic neminem ſcribentium diſcrepare à ſententia Bartoli. Et idem Iaſon ibidem num 81. addit iudicando & conſulendo tenendam eſſe Bartoli ſententiam, quam etiam tuetur & communem aſſerit Ruinus à num.92. vſque ad num.95. Crotus num. 80. Ripa num.81. Marianus Socinus num.166. & idem videtur ſentire Ambroſius de Opizonibus dicens ſanctius eſſe tenere hanc partem. Idem Bartolus in leg. final. 18. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Ioannes Baptiſta de Sancto Seuerino, in leg. omnes populi, num 98. verſ ex prædictis ff. de iuſtit. & iur. Ioannes de Platea in leg. in biſnam. 1. ver. nota, Cod. de præd. & reb. nauicular. lib. 11. Albericus de Roſate tract. de ſtatut. part.2. quæſt.2. num.5. & 7. & ſequentib. Caſſanæus in conſuetud. Burgund. Rub.9. §.10. num.49. Bertacchinus. de Epiſcop. part.4. lib.4. quæſt.45. num. 147. Iulius Clarus in pract. criminal. quæſt.82. §. ſtatutum.5. num.2. verſ. Sed quære. Fabianus de Monte, tract. de empt. & vendit. quæſt.3. præcip. num. 45. verſ. Sed non valeret. Petrus Iacobus in pract. in Rubr. de ſucceſſione Regni Franciæ fol.77. pag 2. col.1. in principio, verſ. ad primum dico. Angelus conſil.48. num.3. Paulus de Caſtro conſil.89. n1. lib.2. Curtius ſenior conſil. 62. num.7. verſ. non obſtat ſtatutum Mediolani. Idem conſilio 72. num.13. verſ. ſecundò reſpondeo. Marianus Socinus conſil.76. num.30. lib.3. dicens in dubio non eſſe recedendum ab opinione Bartoli & communi. Hippolytus Riminaldus conſilio 15. num.85. lib.1. latè Mandellus conſil.8. lib.1. Euerardus conſil.30. num.16. & conſil.139. num.18. & 19. Plotus conſil.19. num.11. & 12. dicens etiam communem. Lapus allegat.92. Abbas conſil.27. num.1. lib.1. Cardinalis conſil.66. num.2. Calderinus inter conſilia Ancharani conſil.12. idem Ancharanus conſil.155. Antonius de Butrio conſil.40. Nauarus conſ.4. num.6. atteſtans quoque de communi, tit. de conſtitut. lib.1. Surdus conſil.301. num.12, & ſequen. & num. 70. lib.3. & alij penes ipſos, quibus etiam adde Doctores quos nouiſſimè citat & ſequitur Ciriacus in controuerſ. forenſ. lib.3. contr.530. num.58.

Sup. hoc infra in tr.3. Reſ. 6. & in aliis eius primæ annot.

5. Huius autem ſententiæ firma & conſtans ratio eſt; quia diſpoſitio ſtatuti generalis non trahitur ad ea, quæ non poſſunt fieri in ſpecie. Ioannes Monachus in cap. vt animarum, num. 2. verſ. & eſt ratio, de conſtitut. lib.6. Crotus in dicto §. Diui n.80. quoniam generalis diſpoſitio non comprehendit quæ ſpecialiter non venirent. leg. obligatione generali, ff. de pignor. nec ſub generalitate verborum venit illicitum leg. ſi pater. ff. de his quæ in fraud. credit. cap. veniens, de iureiuran. nec venit iniuſtum. cap. ſuper quibuſdam in fin. de verbor. ſignification. Vnde Baldus in capite cùm veniſſent num.6. de eo, qui mittitur in poſſeſſionem, affirmauit ſtatutum laicorum ſiue actiuum, ſiue paſſiuum non includere Clericos: quia ſi generaliter diſpoſuit, non faciens mentionem expreſſam de Clericis, debet intelligi ſecundùm ius: ſi verò eos exprimit, & ſi verbis eos comprehendat, non poteſt tamen re ipſa: idem Baldus conſilio 300. num.4. lib.1. clarius loquutus concludit ſtatutum generale Laicorum non comprehendere Clericos, tam ex defectu poteſtatis quàm voluntatis: quia cùm hoc ſit impoſſibile ſtatuentibus, non debet ad id eorum voluntas extendi; cùm impoſſibilium nulla ſit diſpoſitio. leg. confeſſionibus ff. de interrogat. actionib. tum quia nemo videtur manum imponere ad ſibi illicita, & impoſſibilia. leg. miles. §. ream, vbi Angelus ff. ad leg. Iuliam de Adulter. & Ancharanus in Repetitione cap.1. num.29. de conſtitut. tum quia in dubio non præſumitur voluiſſe in ſua diſpoſitione comprehendere ea, de quibus expreſsè diſponere non poteſt. leg. Lucius §. vltim. ff. ad Municipal. cap. à nobis il primo, de ſent. excom.

6. Cùm igitur ex omnibus ſupradictis ſatis probatum ſit ſtatuta Laicorum non comprehendere Clericos quoad vim coactiuam: vt nouiſſimè in ſpecie determinauit Sacra Rota in Romana Donationis die 23. Iunij 1634. coram bon. mem. Coccino, idcircò male ſenſerunt aliqui poſſe Miniſtros Laicos tempore penuriæ compellere Clericos ad vendendum frumentum: ſed hoc debet fieri, niſi periculum ſit in mora, ab Epiſcopis: neceſſitas enim publica non præbet auctoritatem Laicis ſupra Clericos. Difficultas igitur eſt, ſi Clerici comprehendantur in his ſtatutis, ſaltem quoad vim directiuam.

Sup[...] pra [...] 90. [...] igi[...] mu[...] eiu[...] ſui [...] pr[...] no [...] di[...] rum.

7. Et

7. Et reſpondeo negatiuè in caſu ſtatuti de quo loquimur: nam tunc ſtatuta lata propter bonum publicum & publicam neceſſitatem ligant Clericos quoad vim directiuam: quando neque directè, neque indirectè lædunt immunitatem Eccleſiaſticam. Aliter enim omnes Clerici quoad vim directiuam tenerentur ad omnes leges Iuſtiniani, & aliorum: nam ſemper leges pro communi bono, & publica neceſſitate editæ ſunt, & ſine hoc non eſſent leges iuſtæ. Et ita docet Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 8. *num.* 92. *&* 93. Baldellus *lib.* 5. *diſp.* 33. *n.* 14. Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2. *n.* 12. Aponte *in reſponſ. ſuper Cenſuras Pauli V fol.* 15. Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libert. Eccleſiaſt. num.* 24. Molin. *de iuſtit. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 31. *num.* 15. Squillante *de priuileg. Clericorum cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 94. & alij aſſerentes Eccleſiaſticos teneri ex vi directiua ad ſeruandas leges Principum ſæcularium quoties Eccleſiaſticæ libertati aliquo modo non repugnant, neque ſunt præiudiciales eorum immunitati. Vnde hæc propoſitio à multis Iuriſtis acclamata: Clerici tenentur obſeruare leges propter bonum commune latas; non eſt vera abſolutè intellecta; ſed intelligenda eſt, quando non violant eorum immunitatem.

8. Hoc igitur ſuppoſito, ſic argumentor. Leges latæ propter bonum publicum obligant Clericos quoad vim directiuam, quando immunitatem Eccleſiaſticam non frangunt: ſed ſtatuta, ne extrahatur, vel introducatur annona in Ciuitate, lædunt immunitatem Eccleſiaſticam, ergo quoad vim directiuam in illis non comprehenduntur Clerici. Probo minorem, videlicet, hæc ſtatuta frangere immunitatem Clericorum. Nam ſtatutum prohibens, vel præcipiens Clericis id quod eis nec diuino, nec humano iure prohibitum, vel præceptum eſt, violat immunitatem Eccleſiaſticam, vt docet Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 16. *diſp.* 84. *concl.* 3. Alderanus Maſcardus *de Interpret. ſtatut. concluſ.* 1. *n.* 88. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 10. *n.* 270. *§. Tertiò ea.* Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 23. *num.* 358. *§. tenendum eſt tertiò.* Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 19. *num.* 1. Laderchius *conſil.* 103. *num.* 1. Annibaldus *in Addit. ad Mandellum lib.* 1. *conſil.* 8. *lit. H.* Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 9. *§. Sic etiam.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2. *n.* 51. & alij.

9. Sed neque de iure diuino, neque humano prohibetur Clericis vendere res ſuas vbicunque voluerint; imò hoc eſt eis conceſſum, iura enim concedunt cuilibet licere vendere & emere nec illis impedimentum præſtari poſſe vt ex Sacra Rota notat Nouarius *de Grauaminib. vaſſall. tom.* 1. *grauam.* 62. *n.* 2. *& ex text. in leg. libertas negociationis ff. de Iurepatron.* & ex aliis iuribus & Doctoribus, quos affert & ſequitur Montanarus *in Pragmat. de Adminiſtr. Ciuit. n.* 87. *&* 88. Menochius *conſil.* 626. *n.* 14. *vol.* 7. Sperellus *deciſ.* 12. *num.* 40. *& deciſ.* 13. *num.* 6. Ergo ſtatutum prohibens Clericis extrahere vel introducere venditionis cauſa res ſuas, immunitatem Eccleſiaſticam lædere dicendum eſt: prohibet enim illis, vt dictum eſt, id quod à nullo iure prohibitum habent, imò conceſſum, niſi in peculiari & raro vſu, vt infrà videbimus.

10. Confirmantur ſupradicta ex auctoritate aliorum Doctorum aſſerentium ſtatuta Laicorum, quæ tollunt Clericis id quod de iure communi eis competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet *ex text. in cap. fin. de immun. Eccleſ. lib.* 6. Vbi Bonifacius VIII. in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ eſſe declarauit ſtatuta Laicorum prohibentia ſubditis ſuis; ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant aut emant aliquid ab eiſdem. Cùm enim iſti contractus emptionis & venditionis liciti ſint de iure communi, & vnicuique permiſſi, ſicut etiam permiſſum eſt vt homines alia obſequia mutuò ſibi exhibeant, grauiter læditur Eccleſiaſtica libertas, cùm iſta perſonis Eccleſiaſticis interdicuntur. Et tantò grauius eſt grauamen, & præiudicium Ordini Clericali illatum, quanto difficiliùs tolluntur, quæ iure communi competunt, quam quæ iure ſpeciali. *Auth. de non alienan. reb. Eccleſ. §. quia non veriſimile. leg. eius milites, §. militia miſſus ff. de milit. teſtament.* Qua ratione motus hanc ſententiam tenuit Felinus *in dicto cap. Eccleſia Sancta Maria, n.* 69. *verſ. tertia fuit opinio, de conſtit.* vbi Decius *n.* 7. *verſ. ſecundo quando auferuntur ea,* poſt Antonium de Butrio, conſultò dixit, magis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam ea, quæ tollunt iuris communis beneficium, quam quæ priuilegium auferunt. Baldus *conſil.* 300. *incip. ſtatuto cauetur, n.* 4. *lib.* 1. Socinus *conſil* 56. *num.* 2. *lib.* 1. Alciatus *conſil.* 30. *incip. verbis ſtatuti, n.* 6. *lib.* 2. & alios pro hac ſententia allegat Couarruias *in Regul. poſſeſſ. part.* 2. *§.* 4. *n.* 8. *verſ. Ex qua conſtitutione*, vbi expendit textum *in dicto cap. fin. de immun. Eccleſ. lib.* 6. Euerardus *conſil.* 239. *incip. Vltra longè lateque deducta n.* 18. Matthæus Afflictus *in conſtitut. Neapol. Rubr.* 21. *de ſucceſſ. in feud. n.* 4. Iaſon. *in l. filiusfamilias, §. Diui, in prima lectura num.* 74. *ff. de legat.* 1. Petrus Peckius *tract. de Amortizatione, c.* 6. *num.* 1. Grammaticus *deciſ.* 100. *num.* 13. Seraphinus *tract. de priuileg. iuram. priuil.* 77. *num.* 23. Iacobus Mandellus *conſil.* 8. *num.* 3. quorum doctrina Sacris Romanorum Pontificum Conſtitutionibus eſt conformis: nam Cæleſtinus III. *in cap. cùm terra, de elect.* in perniciem & grauamen Eccleſiaſticæ libertatis eſſe dixit Electionem contra ordinem & diſpoſitionem iuris communis celebratam. Similiter Alexander IV. *in cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. in* 6. grauiter arguit Magiſtratus ſæculares qui libertatem & immmunitatem Eccleſiaſticam lædere ac minuere molientes, Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas coarctare nitebantur, vt ratione bonorum, quæ acquiſiuerant tributa perſoluerent, vel bona acquiſita extra manum ſuam ponerent. Iſta enim expreſsè ſunt contra Iuris communis regulas & receptas diſpoſitiones. Quamobrem ſic ſtatuentes ipſo iure ſunt excommunicati, *dicto cap. final. de immun. Eccleſ. lib.* 6. vt notant communiter Canoniſtæ, Ioannes Andreas *n.* 3. Ancharanus *n.* 1. Philippus Francus *ante n.* 1. & Geminianus *n.* 4. quam excommunicationis ſententiam contra talia ſtatuta edentes iam antea tulerat Honorius IV. *in cap. nouerit. §. item excommunicamus, & in cap. grauem, de ſent. excommunicat.* Reſol. 211. & inf. in Reſol. 282. §. 2. ante med. à verſ. Supponendum. & in Reſ. 294. §. Sed hæc.

11. Hanc etiam ſententiam nempe ſtatuta, quæ tollunt Clericis id quod eis competit de iure communi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, docet etiam Riminaldus, Alexander, Maluaſia, & Hondedeus: quos citat & ſequitur Philippus Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.* 1. *art.* 1. *n.* 14. quibus ego addo Chartarium *deciſ.* 46. *n.* 38. *& deciſ.* 54. *n.* 28. Caſtillum Sotomaiorem *tom.* 3. *de tertiis, cap.* 9. *n.* 6. Badellum *lib.* 5. *q.* 36. *n.* 21. Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ part.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Et nouiſſimè hoc determinauit Sacra Rota Romana in vna Salmonenſi die 7. menſis Iunij anno 1627. coram Duran. *deciſ.* 91. *num.* 10. *&* 11. *tom* 1. Et magis nouiſſimè in Hydruntina pecuniaria die 26. Iunij 1641. coram Domino meo Merlino, viro eruditiſſimo, & nunquam ſatis laudato. Sup. hoc in Reſolutionibus not. præteritæ.

12. Hoc igitur ſuppoſito ſic argumentor. Statuta, quæ Clericis auferunt aliquid, quod eis de iure communi

communi conceditur,lædunt immunitatem : ſed ſtatuta, de quibus loquimur, tollunt Clericis id quod eis competit de iure communi ; vt patet ex iuribus, quæ affert Nouarius *vbi ſuprà*,& Fabianus de Monte *tract. de Empt. q.3.princip.num.*1. Molfeſ. *in ſumma tom.*2. *tract.*12. *cap.*5. *n.*47. *&* 119. & alij. Vnde Menochius *conſil.*616. *num.*14. *vol.*7. & Sperellus *deciſ.*12.*n.*41. aſſerunt de iure communi licitam eſſe tranſportationem rei propriæ ad omnia loca:& idem Sperellus *num.* 45. & Carpanus *de ſtatut. Mediolanenſ.in Prælud. num.*583. hoc exemplificant, ſi denegaretur introductio v. g. vini nati extra territorium : quod non minùs competit de iure communi, quam ipſa extractio. Et quidem libertas Eccleſiaſtica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi, quod eis placet, niſi lege prohibeatur ; vt *ex leg.libertas,ff.de ſtat. homin.* & docet in terminis Cochier *de libert. Eccleſiaſt. part.* 2. *cap.*11. *num.*6. Catticus *in Allegatione pro Eccleſia, fol.*218. *§.tertiò probatur.*Sperellus *deciſ.*12. *num.*42. & Bonacina *in Bullam Cœnæ diſp.*1.*quæſt.* 16.*ſect.*2.*punct.* 2.*num.*4. & Reginaldus *tom.*1.*lib.*9.*cap.* 23.*num.*358.Ergo ſupradicta ſtatuta eſſe contra libertatem Eccleſiſticam omninò dicendum erit.

13. Sed inſtabis aduersùs hæc : quia ex doctrina ſuperiùs adducta ſe queretur Clericos,neque vi directiua teneri non ex trahere frumentum tempore neceſſitatis,quando in Ciuitate adeſſet magna penuria, & ſic de aliis rebus concernentibus annonam. Reſpondeo, quòd ſtatuta reſpicientia extractionem vel introductionem annonæ aliquando concernunt tantum aliquorum vtilitatem, vt v.g.Statutum alicuius Ciuitatis,ne introducatur vinum ab exteris : reſpicit enim vtilitatem dominorum vinearum in eius territorio exiſtentium : & in hoc caſu minimè dubitandum eſt Clericos in illo minimè incluſos eſſe;vt ego vbi ſuprà adnotaui,& notat etiam in ſpecie Alexander Sperellus *deciſ.* 13. *num.*10. Aliquando verò reſpiciunt publicam vtilitatem non ſolum in ordine ad abundantiam,ſed in ordine ad neceſſitatem & penuriam annonæ : & tunc docet Decianus *lib.* 3. *conſil.* 51. *num.*31. tale ſtatutum Clericos ligare; quando illa neceſſitas & penuria aliter euitari non poteſt,niſi etiam Eccleſiaſtici concurrant. Vnde in tali caſu. docet Marta *p.*4.*art.* 1. *caſu* 1. *num.* 48. *iuncto caſu* 2. *num.*5. *&* 10. Ciarlinius *in controuerſ. forenſib. lib.*1. *cap.*31.*num.*10.& alij,quod Clerici tenentur obſeruare illa ſtatuta in ſubſidium *ex* .*ext.in cap.non minùs de immunit.Eccleſ. & cap.*1.*eod. tit. in* 6. cum Doctoribus communiter. Sed quid in tali caſu faciendum ſit, & quo iure tunc teneantur Eccleſiaſtici ſeruare ſtatutum, & non extrahere annonam, docent ex Iuriſconſultis Surdus *conſil.*301. & Sperellus *deciſ.* 13. egregiè differentes contra Menochium *conſil.* 800. & Gabrielem *conſil.* 37.

Sup. hoc in Reſolutionib. ſupra citatis in textu §. Sed ad quæſitum huius Reſ.

14. Dicendum eſt igitur, quòd tempore penuriæ Clerici non vi edicti Magiſtratus Laici,ſed vi rationis naturalis, & ex debito charitatis abſtinere tenentur ab extractione frumenti, cæterorùmque victualium, tanquam pars Reipublicæ, quæ in tali neceſſitate cum toto concordare debet : & in hoc ſenſu intelligendi ſunt Doctores aſſerentes Clericos vi directiua ſub prohibitione legum ſæcularium comprehendi. Vide Vaſquez *in part.*2. *tom.*2.*diſp.*167.*cap.*4. *num.* 24. & alios. Et ideò ad proſpiciendum bono communi conſulo Epiſcopis tempore penuriæ, alteriúſue neceſſitatis coadiuuare ſuis edictis Principum ſæcularium proclamata, vt notat ſuprà Surdus *n.*39. Sperellus *deciſ.*12.*num.*58. Quod quidem fecit Sanctus Carolus Borromæus prohibens ne oriza ſeminaretur,& pluries ordinauit Sacra Cógregatio:& ita ſignanter reſcripſit Nuncio Neapolitano ſub die 3. Septembris 1591. & 13. Auguſti 1593.Et Epiſcopo Parmenſi de anno 1599. Vide ea, quæ ego ipſe adnotaui *in part.*4. *tract.* 1.*reſol.*87.

15. Vnde ex his infertur à fortiori, quòd, ſi in aliqua ciuitate adeſſet ſtatutum,vt aliqui tantùm vendant frumentum, vinum, &c. Et hoc quia ex dicto Monopolio Ciuitas lucraretur magnam pecuniarum ſummam, largiendam pòſtea ad manutentionem alicuius Hoſpitalis,vel Monaſterij Monialium,aut ad ſubleuandas ipſius Ciuitatis neceſſitates,vel redditus conſeruandos. Ex his inquam infertur hoc ſtatuto non obſtante poſſe Clericos aperire tabernas, & vendere ſuum vinum, frumentum, &c. Et ratio eſt clara,quia, vt in terminis caſus noſtri obſeruat Azorius *part.* 3. *lib.*5.*cap.*19. *quæſt.*13. Fauſtus *de contract diſp.* 33. *quæſt.* 20. & alij, publica vtilitas, quæ ex hoc ſtatuto intenditur, non reſpicit Clericos principaliter, ſed ſolùm ſecundariò,vt ſunt membra Communitatis : ſecus autem eſſet,ſi illa ſumma pecuniarum expenderetur à Ciuitate pro opere aliquo æquè primario in vtilitatem Laicorum & Clericorum faciendo. Et ideò contra Lagunam ,*vbi ſuprà art.* 1. *num.*11. dicendum eſt Clericos non teneri contribuere ad reparationem fontium, pontium, &c. teneri autem ad reparationem aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & Laicorum inundet, cum debitis tamen requiſitis; de quibus in facti contingentia vide me ipſum *in part.* 1.*tract.* 3. *reſolut.* 22. Et miror Lagunam pro ſua firmanda ſententia adducere *leg. ad inſtructiones Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* cùm talis lex non ſolùm fuerit correcta per Pontifices *in cap. non minus, & cap. aduersùs, de immunit. Eccleſ.* Sed etiam per Imperatores, vt patet *in Authent. item nulla Communitas Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Vnde ex omnibus ſupradictis corruunt ea, quæ in toto *art.*1.dictæ Allegationis conatus eſt ſtabilire Laguna.

Quæ hic ſup. Reſ. & in ali[…] Reſ. eius not.

Sup. ho[…] prà ex […]ctrina R[…] ſol. 95.

16. Dicere autem cum ipſo dicta ſtatuta non infringere libertatem Eccleſiaſticam:quia non efficiuntur animo eam præiudicandi, ſed propter bonum commune. Reſpondeo hoc prorsùs non eſſe admittendum ex his quæ ego adduxi *in tract.*2.*reſolut.*83. & nouiſſimè adducit Baldellus *lib.*5.*diſp.*36.*n.* 13. & antea Suarez *contra Regem Angliæ lib* 4.*c.*33.*num.*12. Læſio enim immunitatis non pendet ex bono vel malo animo ſtatuentium : & ſic ſi iudex Laicus ex praua intentione nocendi Eccleſiaſticis legem ferret, ſi illa per ſe loquendo non eſſet apta illis nocere,non læderet immunitatem, neque incurreret cenſuras. Igitur attendendum eſt ad ipſam legem & ſtatutum, an directè vel indirectè libertatem Eccleſiaſticam infringat.

Quæ inueni[…] in tom[…] 6. Reſ[…] infrà i[…] 249 §[…] Reſ. 2[…] 254. i[…] & leg[…] doctr[…] Reſ. 337.&[…]

Quæ inf. R[…] §. 1. diun[…] Reſ. etiã diun[…]

17. Et tandem pro Coronide huius reſolutionis, ſi aliquis dicat cum Laguna *art.*2. *n.*45. noſtram ſententiam ſaltem non eſſe admittendam, quando Clericus introduceret in locum aliquem,vinum, frumentum, &c. vt ibi cariùs vendat:nam in tali caſu adeſſet negociatio Clericis prohibita,vt docet Graſſus ab ipſo citatus. Reſpondeo in tali caſu minimè adeſſe negociationem, vt nominatim contra Graſſum meritò docent Sperellus *deciſ.* 94.*num.*8. *& ſequent.*cum Bonacina *tom.*3. *in Bull.Cœn.diſp.*1.*q.*19. *punct.*3.*n.*6. Et ego ſatis firmaui *in part.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 27.cum Souſa *in Bull.Cœn.cap.*19. *diſp.* 92. *concluſ.* 1.*num.* 4.& aliis. Et ratio eſt, quia, vt notat Pereira *de Manu Regia part.*2. *cap.* 24. *num.* 34. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent.part.*2.*quæſt.* 64.*num.* 21.Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *diſp.* *vnic. punct.* 9.*num.* 16. Tannerus *tom.*3.*diſp.*4.*quæſt.* 7.*dub.* 2.*num.* 69. Turrianus *tom.*2.*in* 2.2.*diſp.* 59.*dub.*2. *num.*1 .& alij : non omnis

omnis negociatio lucratiua eſt interdicta Clericis;ſed illa tantùm:quando res ipſa non meliorata cariori pretio vendenda eſt , quàm empta fuit. Ex quo patet falſitas opinionis Caroli de Graſſis:nam Clericus fructus ſuos,vt alibi cariùs vendantur,aſportans, non dicitur negociator;& ideò ad gabellam minimè tenetur. Vide omnino Marcabrunum *conſil.*18. *n.*141.*& ſequ.*& nouiſſimè Fagundez *de inſtit. lib.*5. *cap.*37.*num.*13.

18. Ex ſupradictis verò duo Corollaria valde à iudicibus Laicis notanda ſunt. Et primò malè illos facere,dum vexant famulos,colonos, vel Miniſtros alios Clericorum,qui de eorum mandato in Ciuitatē vinum, frumentum , vel aliquid aliud introducunt vel extrahunt:hoc enim indirectè eſt contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam:& ita in terminis docet Ciarlinius *in controuerſ.forenſib. lib.*1. *c.*31. *in fin.*& Sperellus *deciſ.*12.*num.*61. *& deciſ.*4. *num.*7. qui teſtatur ita paſſim reſpondere Sacram Congregationem immunitatis. Et ratio eſt clara; quia operarij ad nihil tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re,quæ de ſui natura non ſapit delictum,*ex Gloſſ. in leg. in rem* §. *ſignum ff. de rei vendic.* quam ſequuntur omnes teſte Decio *in leg.velle* & ibi Cagnolus *num.*11.*de regul. iur.* Deinde in tali caſu miniſtri Clericorum nullum ius habent in re; & ideò iudicium non ſubſtantiatur in eis , ſed in Clericis,quorum negotium gerebant.Ergo cauſa pertinet ad forum Eccleſiaſticum,per ea quæ adducit Sperellus locis citatis:adi illum & non pigebit.

19. Secundò infertur ex ſupradictis malè etiam facere iudices Laicos auferentes annonam Clericorum, quæ extrahitur vel introducitur in Ciuitatem contra eorum proclamata:vt ego ſæpius firmaui , & præcipuè contra Cutellium *in par.*5.*tract.*1.*reſolut.*6. & docet etiam Sperellus, *vbi ſuprà deciſ.*12.*num.*59. nam talis retentio habet rationem pœnæ, ergo illam contra Clericos nullo pacto iudices Laici infligere poſſunt. Deinde ſicut Laici nullam habent iuriſdictionem in perſonas Clericorum ; ita neque in eorum bona : bona enim ſequuntur perſonam.Et ideò ego olim reſpondi Ædilem Ciuitatis non potuiſſe vinum , quod Clericus recollectum ex eius prædio per alium in taberna vendebat , quia malum erat , in via publica vertere:ſed in tali caſu debebat ad iudicem Eccleſiaſticum recurrere, & interim Laico venditori ordinare,ne vinum illud venale haberet.

20. Atque hæc defenſionis cauſa dicta eſſe volo circa ea,quæ contra me in ſua Allegatione adnotauit Laguna:vnde ex his omnibus etiam refellendus venit nouiſſimè Baptiſta Fragoſo *in Regimine Chriſtianæ Reipublicæ part.*1.*lib.*7 *diſp.*19. *n.*48. vbi tenet poſſe Decuriones Ciuitatum edere ſtatuta in quibus prohibetur, ne in oppida vinum forenſe inferatur, vel ex oppido ne extrahatur, aſſeritque , in dictis ſtatutis Clericos comprehendi , quod omnino negandum eſt,vt ex ſupradictis apparet.

21. Et tandem pro coronide huius Reſolutionis in gratiam curioſorum non deſinam hîc obiter adnotare,nouiſſimè Franciſcum Caſpenſem Doctorem Hiſpanum docere Clericos tranſgredientes leges ciuiles non peccare mortaliter,ſic enim aſſerit in curſu Theologico *tom.*1.*tract.*13.*de legibus diſp.*4.*ſection.*2. *num.*15. An verò Clerici peccent mortaliter,ſi leges Principum ſæcularium non obſeruent;probabile eſt non peccare mortaliter, quia Clerici non tenentur directè legibus ciuilibus,quia nullus eſt directe ſubditus legibus illius,qui non habet iuriſdictionem in ipſum,Princeps autem Laicus non habet iuriſdictionem in Clericos : ergo ſecluſo ſcandalo mortaliter non peccant. Ita ille,qui pro hac ſententia citat Bonacinam & Salas,quos ego adduxeram *in part.*1. *tract.*10.*reſol.*12. Verùm alij Doctores tenent Clericos legibus ciuilibus teneri eadem obligatione ac tenentur Laici,excluſa tamen coactione : quia non apparet vnde minuatur eis obligatio ſi ſemel ponamus legibus illis aſtringi. Vide Caſtrum Palaum *to.*1. *tractat* 3. *diſput.*1. *punct.* 24. §. 6. *num.*2. Ioannem Præpoſitum *in part.*2.*D.Thomæ quæſt.*95.*diſp.*4.*dub.*3. *num.*7.& alios.

RESOL. CCXV.

An Principes poſſint ſtatuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem , vel ne exhibeant aliqua ſeruitia & obſequia, an ita ſtatuentes incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part.1. tr.2. Reſ.54. aliàs 53.

§. 1. Ita facientes non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putauit Caietanus *in ſumma, verb.excommunicatio, c.*31. Nauarrus *in Manuali,c.*27.*num.*119. Et hanc ſententiam nouiſſimè probabilem vocat Filliucius *tom.*1.*tr.*16.*c.*10. *n.*271. & illam abſolutè etiam docet Pereira *de manu regia, prælud.*3.*n.*7.& Anguiano *in tract. de legibus , tom.*1. *lib.*2.*contr.*15.*n.*39.*& ſeq.*

Sup. hoc cum eiſdem Caietano & Reginaldo pro affirmatiua, & negatiua ſententia hîc appoſitis ſuprà in Reſ. 209 §.vlt. & lege hîc §. Tertio. & aliàs Reſol. eius annot.

2. Sed ego falſam exiſtimo. Dico igitur,Principes iſta ſtatuentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidere:quia tale ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam,vt habetur *in c.eos , de immun. Eccl.in* 6.his verbis:[In eos,qui temporale dominium obtinentes ſuis ſubditis , ne Prælatis , aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quidquam vendant , molant,coquant panem , aut alia obſequia exhibere præſumant,aliquando interdicunt, cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur,eo ipſo excommunicationis ſententiam decernimus.]Ita textus.Et ita docent communiter omnes Theologi, vt Suarez *de cenſuris,diſp.*21.*ſect.*2. *n.*93. Reginaldus *tom.*1.*lib.*9.*c.*24.*num.*358. Gambacurta *tractat. de caſ. reſeru.c.*10.*n.*10.Coriolanus *in Bulla Cœnæ,excommun.* 15.*fol.mihi* 937.Filliucius *vbi ſup.* & alij.

3. Nec valet dicere,quòd talia ſtatuta ſint potiùs contra libertatem politici conuictus,quàm contra Eccleſiaſticam libertatem:nam reſpondetur primò:Saltem indirectè ſupradicta ſtatuta ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam : ſed in Bulla excommunicantur etiam , qui indirectè aliquid ſtatuunt contra dictam libertatem:ergo , &c.Secundo : Durius eſt , & incommodiùs vexantur Clerici in his, quæ pertinent ad politicum conuictum , quàm in aliis,quæ pertinent ad Eccleſiam,vt Eccleſia eſt:ergo &c.Tertiò:Eſt contra libertatem Eccleſiaſticam denegare Clericis ea,quæ de iure communi illis competunt:ſed iure communi quilibet alteri obſequia prædicta præſtare poteſt:ergo , &c. Et ideò noſtra ſententia omninò tenenda eſt.

RESOL. CCXVI.

An ſtatutum laicorum prohibens generaliter librorum impreſſionem abſque eorum licentia comprehendat Clericos ?

Et an Epiſcopi poſſint hoc ſtatuere? Ex part.4. tract.1. Reſol.60.

§. I. Videtur affirmatiuè reſpondendum,quia Epiſcopi ordinant ; ne quis libros imprimere audeat

S 2

audeat ſine illorũ licentia qua ſane ordinatione non ſolùm ſæculares, ſed etiam Regulares exempti comprehenduntur. Ergo & Princeps ſæcularis poterit idem ſtatuere, obligando non ſolùm laicos,ſed etiam Clericos exemptos, vt conſeruetur æqualitas, iuxta textum *in l. fin. C. de fruct.& lit. expenſ.*

2. At his non obſtantibus Aloyſius Bariola *conſil.*34. *per totum* contrariam ſententiam tenet, quia ſtatutum vires acquirit à poteſtate ſtatuentium, ex *l. final. ff. de iuriſd. omn. iudic.& cap. à nobis,de ſent. excommunic.* Sed ſæculares ſupra Eccleſiaſticos nullam habent facultatem, ex *cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* ergo, &c. Deinde ſi Clericus in ſummam D. Thom. vel in Bullam Cœnæ librum imprimere vellet, ſi Poteſtas ſæcularis velit in vim ſui ſtatuti facultatem illum imprimendi concedere, id aliud non erit, quàm in cauſis ſpiritualibus & Eccleſiaſticis ad ipſius forum non modò indirectè, ſed directè trahere. Sed hoc eſt contra Canonem 15. Bullæ Cœnæ. ergo, &c.

3. Ad argumentum verò reſpondetur Epiſcopos poſſe id ſtatuere ad finem ſpiritualem Clericos & ſæculares propriæ diœceſis ligando, ex Concilio Lateranenſi *ſeſſ.* 10. tum ex Triden. *ſeſſ.*4. tum ex Bullis Apoſtolicis & decretis Cardinalium, vnde non eſt attendenda ratio inæqualitatis. Adde quòd in tali caſu Epiſcopi habent poteſtatem ligandi laicos,non autem è contra laici ligandi Clericos, etiamſi tale ſtatutum feratur ob bonum publicum, quia vtilitas publica non confert iuriſdictionem Principi laico in perſonas Eccleſiaſticas. Et hæc omnia docet Bariola *vbi ſupra* qui reſpondet ad alia argumenta contraria, & adducit pro hac firmanda ſententia, multas alias rationes: tu adi illum,& non pigebit.

RESOL. CCXVII.

An Pragmatica ſuper Chartam, vulgo dictam Papel ſellado, *violet Immunitatem Eccleſiaſticam?*

Et pro roboranda doctrina huius quæſtionis aliqua alia diuerſa difficultates pro Immunitate Eccleſiaſtica diſcutiuntur. Ex part. 6. tract. 8. & Miſc.3. Reſol. 1.

§. 1. DE hoc caſu conſultus fui anno 1638. ab Excellentiſſimo Principe Paternionis tunc in Regno Siciliæ Protege meritiſſimo, & ei reſponſum dedi taxationem ſupradicti papyri ſignati, nomine tantùm Regaliam, ſed reuera Gabellam exiſtimandam eſſe. Vnde, ad ſubleuandas Regis vrgentes neceſſitates, in Parlamento, ſeu Comitiis Regni imponendam neceſſarium dixi, excluſis tamen ab eius ſolutione Eccleſiaſticis, ſed pro negatiua ſententia aliqua adduci poſſunt argumenta, quæ hîc ex propria penu, Doctorum auctoritate ſtabilire conabor, vt veritas noſtræ ſententiæ, poſtea magis eluceſcat.

2. Probatur igitur primò opinio negatiua; quia Clerici ſunt ciues, & pars Reipublicæ, vt habetur *in cap. cum nullus, de temporibus ordinand.* & docet Bart. *in leg.* 1. *ad municip.* Villalobos *in ſumma tom.*1. *tract.* 2. *difficult.* 31. *num.*1.& alij. Ergo ſunt adſtricti ſeruare leges latas pro bono publico, vt probat Caſtillo Sotomaior *de tertiis, tom.*7. *cap.* 8. *num.* 21. & alij, ſed talis eſt lex, de qua loquimur: nam Papyrum ſignatum efficitur ad conſeruandam legalitatem Scripturarum, & ad falſitates euitandas. Ergo, &c.

3. Secundò, quia impreſſio Regij ſigilli ſuper Chartam eſt Regalia: ergo in caſu noſtro charta ſignata effecta eſt res propria Regis: vnde poteſt illam vendere, & eius pretium taxare. Et ſicut Clerici, vt notat Auendaño *de cenſ. cap.*32. *num.* 10. Laſarte *de Decima, cap.*10. *num.*3. Mexia *in Pragmat. Tax. Pan. concl.* 5. *n.*39. Salas *de empt. dub.*9. *n.*2. & alij communiter, tenentur ſoluere pretium rerum venalium à Principe taxatarum: ita tenebuntur ſoluere pretium dictæ chartæ ſignatæ, quam vt rem propriam Princeps vendit cum Regio ſigillo.

4. Tertiò, certum eſt, quòd ex iuſta cauſa Rex poteſt alteri concedere venditionem aliquarum mercium, vt tradit Azorius *tom.*3. *l.* 8. *cap.* 28. Filliucius *tom.*2. *tract.*35. *cap.*8. *num.*223. Molfeſius *in ſumma tom.* 2. *tract.* 12. *cap.*5. *num.* 113. & alij communiter: ergo dicendum eſt poſſe priuatiuè reſeruare ſibi venditionem papyri ſignati, per ea quæ adducit Molina *de iuſtit. tom.* 2. *tract.*2. *diſp.*345. *num.*3. Et ideò in Hiſpania multæ merces dicuntur vulgo *Eſtancata* & pertinent ad Regem, vt ſal, piper, chartæ pictæ, &c. Vnde non deſinam hic apponere verba Ariſtotelis *lib.*1. *Politic. cap.*11. ſic aſſerentis. Quare, & nonnullæ Ciuitates hanc ſibi viam ad pecuniam parandam, cùm eius indigent, muniunt: aſſequuntur enim, vt ſingularem rerum venalium vendendarum facultatem, ſolæ habeant. Ita ille. Hinc Gaſparus Klockius *tract. Nomico-politico, de contribut. cap.*1. *num.*117.& Chriſtophorus Beſoldus *in diſcurſ. Politic. de Ærario. cap.* 4. *num.*15. obſeruant, quòd Rex Galliæ non patitur, quemquam Regni ſui ſalem vendere: ſic & in caſu noſtro, vt dictum eſt, potuit Rex priuatiuè ſibi reſeruare venditionem chartæ ſignatæ. Sup. hoc fra in §. & in alio eius not.

5. Quartò, Clerici in aliquibus locis ſoluunt iura tractæ ex rebus, quas extrahunt extra Regnum ratione Regaliæ, quæ competit Regi ex Portu, vt docet Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.*2. *num.* 294. Ergo & in caſu noſtro ſoluenda erit quantitas taxæ pro papyro ſignato, tanquam fructus ex Regalia proueniens.

6. Sed his minimè ſuffragantibus, puto ſupradictam Pragmaticam Papyri ſignati, ſi comprehendat Clericos, infringere libertatem Eccleſiaſticam. Quod patet primò ex verbis Bullæ Cœnæ, in qua Pontifices *in Canon.*15. dant pro infectis, & anathematizant omnes ordinationes & conſtitutiones: vnde libertas Eccleſiaſtica directè, vel indirectè, vel alio quouis modo reſtringitur: ſed in caſu, de quo loquimur ſaltem indirectè libertas Eccleſiaſtica læditur & reſtringitur. Ergò, &c. Probo minorem: nam libertas Eccleſiaſtica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi quod eis placet, niſi illicitum ſit, vt patet *ex leg. libertas, ff. de ſtatu hominum.* & docet Cochier *de libert. Eccleſiaſt. p.*2. *c.* 15. *n.* 6. Gatticus *in allegat. pro Eccleſia, fol.*208. §. *Tertiò probatur.* Sperellus *deciſ.* 12. *n.*42. Bonacina *in Bullam Cœnæ, diſp.*1. *quæſt.*16. *ſect.*2. *punct.* 2. *num.* 14. Reginald. *tom.*1. *lib.*9. *cap.*23. *num.*358. & alij. Sed per pragmaticam, de qua loquitur, Papyri ſignati, Clerici non poſſunt ampliùs facere id, quòd prius liberè eis facere permiſſum erat; nam non poſſunt ampliùs in iudicio vti chartis Papyraceis, & alia inſtrumenta efficere, niſi Papyrus ſit regio ſigillo ſignata: ergo clarè apparet dictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, cùm illam lædat, ac reſtringat: etenim Clerici per illam non poſſunt deinde illud facere, quod antea impunè,& licitè faciebant. Confirmantur ſupradicta; nam ordinationes, Pragmaticæ, & ſtatuta prohibentes vel præcipientes Clericis id quod eis, nec diuino, nec humano iure prohibitum, vel præceptum eſt, violant immunitatem Eccleſiaſticam, vt docet Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. num.*

num. 72. & 73. Quem citat & ſequitur Humada *in ſcholio ad Gregorium Lopez leg.* 3. *tit.* 2. *part.* 1. *gloſſ.* 6. *num.* 3. *fol.* 28. *col.* 4. Zecchius *de Republ. Chriſt. tit. de Clericis fol. mihi* 410. Souſa *in Bull. Cœnæ*, *cap.* 16. *diſput.* 84. *concl.* 3. Alderanus Maſcardus *de interpret. ſtatut. concl.* 1. *num.* 88. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 270. §. *tertiò ea.* Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 23. *n.* 358. §. *tenendum eſt tertiò.* Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 19. *num.* 1. Laderchius *conſ.* 103. *n.* 1. Annibaldus *in additionib. ad Mandellum lib.* 1. *conſil.* 8. *litter. H.* Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *can.* 19. *num.* 9. §. *Sic etiam.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſput.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2. *num.* 51. & alij. Sed nullo iure prohibitum eſt Clericis, ne inſtrumenta conficiant, neque in iudicio vtantur alia charta, qua vſque adhuc omnes liberè, licitè, & impunè vſi ſunt: ergo hanc Pragmaticam prohibentem ne Clerici vtantur alia charta in iudiciis, quam ſignata ſigillo Regis eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam dicendum eſt, cùm prohibeat Clericis id quod eis nec diuino, nec humano iure prohibitum eſt.

7. Probatur ſecundò. Non ſolùm de iure humano, ſed etiam de iure diuino Clericos eſſe exemptos à ſolutione Gabellarum ex multis iuribus & Doctoribus firmauit nouiſſimè Sacra Rota in Albanenſi Gabellæ, die 28. Iunij 1630. coram Domino meo Merlino, nunc meritiſſimo Decano, & in Barchinonenſi exemptionis die 28. Iunij 1636 coram bon. mem. Coccino; & ego ſatis probaui *in part.* 5. *tract.* 1. *reſolut.* 21. Sed ex ſumptione Papyri ſignati Clerici ſoluerent gabellam: ergo neceſſariò ſequitur ſupradictam Pragmaticam dictam Papyrum ſtatuentem violare libertatem Eccleſiaſticam. Minor argumenti, in quo adeſt difficultas examinanda erit: nam aduerſarij putant, vt ſupra dictum eſt, hanc non eſſe gabellam, ſed Regaliam, quæ etiam Clericos includit. Sed hoc purum figmentum eſſe puto, & chimericam ſpeculationem vt docent: nam Klochius *in tr. Nomico-Politico de contribution. cap.* 3. *n.* 288. Cabedo *part.* 2. *deciſ.* 42. *num.* 4. & alij, etiam Gabellæ dicuntur Regaliæ, ſub quo Regaliarum nomine comprehenduntur etiam Angariæ, & Parangariæ, vt obſeruat Sixtinus *de Regal. lib.* 2. *cap.* 13. Cuiacius *in leg. vlt. Cod. de Fabricenſ. lib.* 11. Hotomanus *in Lexico feudali ver. Angaria.* Godelinus *de iure nouiſſimo lib.* 5. *cap.* 3. Lidemanus *in exercitat. feudal. cap.* 3. *num.* 57. Alfarus *de officio fiſcalis Gloſſ.* 20. §. 12. *num.* 471. Et tamen, vt certum eſt, non ex hoc ſequitur Clericos ad illas teneri. Adde quod multæ aliæ exactiones prouenientes ex Regaliis impoſitis, dicuntur etiam gabellæ à Doctoribus. Et ideo licèt ſalinæ ſint de Regalibus, tamen redditus ex ipſis fiſco prouenientes inter vectigalia ab Vlpiano numerantur *in leg. inter publica* §. *vltim. ff. de verbor. ſignification.* vt notat Bulengerus *de Imperator. Rom. lib.* 9. *cap.* 21. Iacobus Bonitius *in tract. de ærario lib.* 5. *cap.* 4. Chriſtophorus Beſoldus *in diſcur. Polit. de ærario cap.* 4. *num.* 13. Gaſparus Klochius *tract. Nomico-Politico de contribut. cap.* 1. *num.* 116. Bodinus *de Republica lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 170. Vnde Titus Liuius *lib. Decad.* 3. *de Bello Perſico.* ſic aſſeruit, Vectigal etiam nouum ex ſalaria annona ſtatuerunt. Item Piſcariæ de Regalibus, vt tradit Decius *conſil.* 196. *num.* 1. Cabedo *part.* 2. *deciſione.* 54. Sixtinus *de Regalibus lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 12. & tamen eorum redditus vectigalia vocantur à Bucero *de Regalibus cap.* 3. *num.* 141. Alberico Gentili *in Commentar. ad tit. de verb. ſignificat. leg. inter. publica fol.* 49. & Dominico Arumæo *in diſcurſ. Academ. vol.* 2. *diſcurſ.* 15. *n.* 65. qui notat in dicta *leg. inter publica.* vectigalia piſcaria ab Vlpiano vocari. Item Ripatica ſunt de Regalibus, vt tradit Bucerus, *vbi ſuprà num.* 154. & Arumæus *num.* 93. qui tamen eorum prouentus vectigalia vocat: quod etiam fecit Maſtrillus *de Magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 291. Et tandem licèt Portus connumerentur inter Regalia, tamen eorum prouentus, qui ad Regem ſpectant, gabellæ nominantur, vt loquitur Arumæus *vbi ſuprà volum.* 1. *diſcurſ.* 30. *cap.* 3. *num.* 44. & alij, quos citat, & ſequitur nouiſſimè Solorzanus *de Indiarum iure tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 52. & *ſequent.* cui etiam adde Alfarum *de officio fiſcalis, Gloſſa* 20. §. 2. *num.* 16. & 18. & clariùs §. 8. *num.* 114. & patet in dicta leg. *inter publica* §. *final. ff. de verbor. ſignificat.* vbi Prouentus ex Portu inter fiſci vectigalia apponuntur: & dicitur vectigal Portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio *in leg.* 3 *Cod. de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum *lib.* 13. & ideo Portorium & vectigal idem ſunt, vt patet *in leg. cùm & plures.* §. *vehiculum ff. locati.* Et Tullius *in orat. pro Manilio.* ſic habet: Neque ex Portu, neque ex Decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſeruari poteſt. Vnde infrà in reſponſione ad quartum argumentum probabitur ius Tractæ, quod ſoluitur ex extractione aliquarum mercium ex Portu, eſſe gabellam, & ad illam Clericos non teneri, niſi merces negociationis cauſa extraherent. Vnde ad confirmationem ſupradictorũ Althuſius in Politica *c.* 12. *n.* 16. docuit quod omne id ex quo cenſum fiſcus accipit vectigal dicitur, vt ait ille vectigal portus ſalinarum, metallorum, piſcariorum, &c. quod idem docuit Arumæus *de iure publico vol.* 2. *diſcurſ.* 10. *n.* 6. & Beſoldus *Politico iuridica de iurib. Maieſtatis, c.* 7. *n.* 8. & Henning. Arniſæus *de iur. Maieſtatis, lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 3. 4. & *ſeq.*

8. Sed hæc omnia magis verificantur in charta ſignata de qua loquimur; quam quidem nomine Regaliam, ſed reuera gabellam eſſe apertè patet; quia eius taxatio eſt tam magna, & immoderata, cùm ſoluantur pro vnica charta aliquando ſex Tareni, vt meritò nomen pretij non mereatur: ergo clarè apparet habere rationẽ tributi: ſicut antiquitus extabat *vectigal Chartiacum*, ex quo ſoluebant duos folles Officialibus pro chartis, vt ex Zonara obſeruat Bulengerus *de Imperat. Roman. lib.* 9. *c.* 79. follis autem, id eſt obolus, vt vertit Iſaacus Caſaubonus *exercit.* 16 *ad Baronium*, erat genus quoddam pecuniæ. Nec valet dicere, quòd ſicut Princeps poteſt valori naturali, & intrinſeco monetæ alium maiorem extrinſecum addere, & ſibi applicare pro publica neceſſitate ſubleuanda: ita & in caſu noſtro licèt pretium Papyri ſignati ſit excedens, & improportionatum, potuit Rex illud augere preſſus tam vrgentibus bellorum neceſſitatibus. Non valet, inquam hoc dicere: nam reſpondeo, quod ſi in caſu noſtro augmentum pretij Papyri ſignati ſumitur, vt aſſerunt aduerſarij, eo pacto quo Princeps accipit augmentum extrinſecum monetæ: ergo reuera gabellam eſſe dicendum eſt. Probo conſequentiam, nam Princeps, vt obſeruat Cabedo *part.* 2. *deciſ.* 45. *n.* 7. Sixtinus *de Regal. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 5. & *ſequent.* Ioannes Kitzolinus *tract. de re monetaria claſ.* 5. *qu.* 1. *n.* 34. & alij, tunc poteſt augere vel minuere valorem monetæ, quando adeſt neceſſitas publica, cui populus tenetur ſubuenire, & marſupium Principis euacuatum eſt: & tunc augmentum monetæ habere rationem gabellæ tradit Mariana *de inſtit. Reg. lib.* 3. *cap.* 8. Baſilius Pontius *variarum diſputationum. Relect.* 1. *de augmento monetæ part.* 1. *propoſ.* 4. *fol.* 514. *col.* 1. & *fol.* 516. *col.* 1. & ideo Bonitius *tract. de ærario, lib.* 6. *cap.* 6. mutationem monetæ poſuit ſub Titulo de Vectigalibus extraordinariis. Sed

certum eſt Clericos non teneri ad onera, & tributa pro ſublenand s neceſſitatibus publicis,niſi cum certis condition.bus diſpoſitis à Concilio Lateranenſi, quæ habentur *in cap. non minus,& cap aduersùs,de immunit. Eccleſ.* de quibus ego ipſe multa diſſerui *in part.4.tract.1.reſol.* 11. Ergo,&c. Confirmantur ſupradicta ex eo quòd Paulus Layman *in Theol Moral. lib.3. tract. 3.part.1.c.5.n.*7. & alij,loquentes de mutatione monetarum ob publicam neceſſitatem,ſupponunt non ſolum talem mutationem eſſe gabellam; ſed addunt non habere requiſita iuſti tributi,& continere in ſe multa inconuenientia : Ergo ex ſupradictis apparet parum conferre argumentum de augmento pretij monetæ ad augmentum pretij papyri ſignati, imò noſtram ſententiam potius confirmare videtur.

Quæ hic eſt infra Reſol. 248. & in Reſol.337. in princ.

9. Et tandem probatur tertiò , noſtra ſententia quod eſt valdè notandum , quia Pragmatica, de qua loquimur, non videtur lata propter bonum publicum ad euitandas falſitates inſtrumentorum, vt ab aduerſariis ſupponitur : ergo Clerici non tenentur illam obſeruare. Probo antecedens : nam non obſtante ſupradicta Pragmatica hodie inſtrumenta poſſunt falſificari, vt antea : nam ſoluto pretio chartæ bullatæ , ſigillum illud Regium non efficit, vt aliquis, ſi velit, non poſſit illa charta ſignata aliquod inſtrumentum, Notarij,vel aliquod mandatum iudicis cum falſa ſubſcriptione efficere:& certum eſt, quod non relinquet hoc facere,quia tenetur ſoluere pretiũ chartæ ſignatæ:ergo manifeſtè apparet, quòd hæc charta ſignata deſeruit tantùm ad exigendum eius pretium pro ſoluendis neceſſitatibus Regis, non autem ad conſeruandam legalitatem ſcripturarum,& ad falſitates euitandas:nam Reſpublica hodie manet ſubiecta etiam fraudibus , vt priùs ante chartam ſignatam ſubiecta erat. Vnde ex his patet reuera gabellam eſſe,& ideò ad illam ſoluendam Clericos non teneri.

10. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria:ex quorum ſolutione magis firmabitur noſtra opinio. Reſpondeo igitur ad primum argumentum, tunc leges , & ſtatuta propter bonum publicum ligare Clericos : quando neque directè, neque indirectè Eccleſiaſticam immunitatem lædunt, vt docet Salas *de legib. diſp.*14. *ſect.8.n.92.& 93.*Baldellus *lib.5. diſput. 33.num.*14.Bonacina *in Bullam Cœnæ,diſput.1. quæſt. 16.ſect.2.punct.2.num.12.* Aponte *in Reſponſione ſuper cenſuras Pauli V.fol.* 15. Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libertate Eccleſiaſtica, num.2.* Molina *de iuſtit.tom.1.tract.2.diſput.31.num.15.*Squillante *de Priuileg. Cleric. cap.7. dub.3.num.* 94. & alij:ſed in noſtro caſu dictam Pragmaticam lædere immunitatem Eccleſiaſticam ſuprà ſatis iam probatum eſt.Ergo, &c.

Sup. hoc cũ eiſdem authoribus hic citatis ſuprà in Reſ. 214. §. Et reſpondeo. & in aliis eius not.

11. Ad ſecundum argumentum patet reſponſio ex dictis : nam taxatio chartæ ſignatæ, de qua loquimur, eſt ita in ratione pretij exceſſiua,vt limites iuſtitiæ omnino excedat : & ideò potiùs onus gabellæ dicendum , quàm pretium rei. Nec valet dicere cum Petro Nauarra *lib.3. c.1. n.*331. & Antonio Fabro *de variis numm.debit. ſolut:c.1.n.*62.quòd ſicut impreſſio ſigni publici valorem monetæ intrinſecum auget:ita & in noſtro caſu ſigillum Regium augeat pretium Papyri ſignati : nam reſpondeo cum Layman *lib. 3. tract.3. part.1. c.5.n.* 4.Ioanne Kitzolio *tract.de iure monet. claſ.5. quæſt. 1.num.* 37. & aliis penes ipſum, publicum ſignum in moneta augere eius valorem tantùm in modico, ſed in caſu noſtro ſigillum Regium valorem chartæ ſignatæ vnius grani auget vſque ad Tarenos ſex : ergo tale augmentum iniuſtum eſſe neceſſariò dicendum erit. Et ſi dicas iuſtificari, quia ſumitur propter publicas neceſſitates ſubleuandas. Reſpondeo , ideò nomen tributi,ſeu oneris,vel exactionis ſubterfugere non poſſe, ergo, illud ſoluere Clerici non tenentur.

12. Ad tertium argumentum , quod rex poteſt aliquando vel ipſe facere, vel aliis concedere monopolium circa aliquas merces. Reſpondeo primò aliquos hæc monopolia abſolutè tanquam illicita damnare. Ita Caietanus *in 2.2. quæſt.* 77. *art.*1. Sotus *de iuſtit. lib.6. quæſt.3.artc.2.*Syluester *verb. emptio,q.*28. Conradus *de contractib. diſput.51. propè finem.*Rebellius *part. 2.lib.9.quæſt.7. num.5.*Layman *lib.3.tract.4. cap.* 17.§.7. *num.*42.& alij.Reſpondeo ſecundò.Monopolia magis probabiliter aliquos concedere, ſi iuſtum pretium vendendis mercibus imponatur, vt tenent Ioannes Wigers *de iuſtit.in 2.2.tract. 5. cap.5. dub. 11.num.*63. Bonacina *de contractibus,diſputat.* 3. *quæſt.2.punct.5.n.9.*& alij : ſed hoc tamen non admittunt in mercibus vſu frequentibus, vt eſt in caſu noſtro:& maximè ego addo, quando ex illis onus imponeretur Clericis cum violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, vt accidit ex charta ſignata. Ergo, &c. Adde quod non benè affertur ab Aduerſariis exemplum chartarum pictarum, piperis, &c.quia has merces nemo cogitur emere, vt obſeruat Leſſius *lib. 2. cap. 21. dub.1.n.*149 Reginaldus *in praxi tom.1.lib. 25. cap. 22. num.*327. & alij : & ideo nemo grauatur ex earum pretio , niſi qui ſponte vult : quod quidem non accidit in caſu papyri ſignati,cuius emptio,omnibus tam neceſſaria eſt. Ergo, &c.

Sup. hoc tom.6. t Reſ.65.§.

13. Ad quartum argumentum. Quod in aliquibus locis Clerici ſoluunt ius tractæ, quando extrahunt à portu aliquas merces.Reſpondeo talem conſuetudinem improbandam eſſe,ſicut illam improbat Ciarlinius *in controuerſiis forenſib. cap.31.n.15.& 16.* nominatim refellens Carolum de Graſſis, quia Clerici non tenentur , vt dictum eſt ſupra , ſoluere gabellas. Et licèt portus ſint de Regalibus , tamen id quod imponitur ratione extractionis alicuius mercis à portu gabellam eſſe , ſuprà etiam probatum eſt : & ideo illam Clerici ſoluere non tenentur , vt præter Ciarlinium docet etiam Souſa *in Bullam Cœnæ, cap.19. diſp.92. concluſ. 1. num.* 4.& Laurentius Oroſius *in sù Pina de Roſas lib.4.cap. 2.fol. mihi* 380. & alij. Ergo,&c.

14. Nota tamen quòd poſt hæc ſcripta peruenerunt ad manus meas erudita Commentaria Sapientiſſimi Patris Magiſtri Araujo ex inclita Religione Dominicana Doctoris Hiſpani, & Sacræ Theologiæ Profeſſoris in celebri Academia Salmanticenſi, qui *in 1.2.D.Thomæ,quæſt.97.diſput.3.ſect.5.* latè,& ſolidè, vt ſolet,probat noſtram ſententiam firmans ex multis aliis rationibus Pragmaticam vulgò dictam , *Papel ſellado*, eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, adi illum, & non pigebit.

RESOL. CCXVIII.

An Principes , ſi per aliqua ſtatuta diſponant de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Eccleſiaſticam , & ſint excommunicati ?
Ex part. 1.tract.2. Reſ. 65. aliàs 64.

§.1. HIc caſus agitatus, & diſcuſſus fuit tempore Excellentiſſ. Proregis D. Franciſci de Caſtro, & tunc reſpondi cum Felino *in cap. Eccleſ. S.Mariæ.de conſtit.n.*112. & alios, diſtinguendo. Vel in ſimili ſtatuto Princeps diſponit de his,quæ ſpectãt ad Clerum,vel cultum diuinum,aut ad animarum ſalutem,putà de numero Miſſarũ,de cãdelis,de eleemoſyna Clericorũ & de eorũ numero, vel Religioſorũ,

qui

qui debent comitari funus, & ſimilibus. Et in hoc caſu ſtatutum eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam. Sed ſi Princeps in ſtatuto prohiberet abuſus circa pompam funeris, vt de veſtibus lugubribus, de pannis nigri coloris, ne cubicula parentur pannis nigris, & de aliis externis ſolemnitatibus, quæ nullam habent relationem ad cultum diuinum, & ex quibus nihil vtilitatis minuitur Eccleſiis, aut Clericis, neque aliquid detrimenti patitur cultus diuinus, vel, Eccleſia; tunc eiuſmodi ſtatutum eſſet validũ, nec aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam contineret. Et ita ex neotericis docet Alterius *de cenſ. tom. 1. diſp. 16. lib. 5. c. 6. fol.* 704. *col.* 2. Reginaldus *in praxi*, *tom.* 1. *lib. 9. cap.* 23. *num.* 360. Duard. *in Bul. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 19. *n.* 7. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 10. *q.* 3. *n.* 54. Carol. de Graſſis *de eff. cler. eff.* 2. *n.* 467. Marth. *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 54. Naldus *in ſumm. verb. Statutum, n.* 2. & alij.

2. Ex his apparet, non eſſe admittendam ſentententiam Caietani *in ſumm. verb. excomm. c.* 31. Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 120. Graffij *in deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *c.* 18. *n.* 135. Souſæ *in Bull. Cœn. cap.* 16. *diſt.* 9. *concl.* 2. *n.* 3. Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 9. *n.* 3. aſſerentium, poſſe Principes in ſuis ſtatutis, Clericis moderari ſumptus ceræ, & candelarum: nam, ſi intelligunt de cera, & candelis, quæ in Eccleſia, & apud funus comitantes remanent, hoc ſtatutum eſſet inualidum: quia ex illo impediretur eleemoſyna, & minueretur aliqua vtilitas Eccleſiæ, & Clericis, ſeu Religioni. Et ita docent Doctores citati, quibus adde doctiſſimum Tabienam *verb. excomm. G. caſ.* 20. *n.* 5. *fol. mihi* 672. qui notat, tale ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam: nam indirectè prohibet liberam facultatem dandi eleemoſynam Clericis, & Eccleſiis.

3. Vnde non benè dixerunt Souſa, & Graffius, *vbi ſuprà*, quòd numerus candelarum ordinetur ad pompam, & temporalem honorem defuncti: nam vt benè notat Tabiena, dictæ candelæ, quæ remanent apud Eccleſiam, & Clericos, non ſolùm deſeruiunt ad honorem defuncti, ſed etiam ad eleemoſynam Eccleſiæ, & Clericorum, ſeu Religioſorum.

4. Idem quod diximus de cereis, & candelis, dicendum [illegible] culcitris, quæ apponuntur ſuper corpus defuncti: quidquid in contrarium aſſerant Duardus, & Martha: nam de illis nihil poteſt ſtatuere Princeps laicus, cùm remaneant apud Eccleſiam; & ex illis poſtea aliquando, efficiuntur paramenta pro ornamento altarium, vel veſtes ſacerdotales, vel ſaltem remanent pro eius ornamento, nam, vt hîc, & in ciuitate Neapolitana vidimus, in diebus feſtiuis Eccleſiæ integræ de illis ornantur, & ſic non dubito, dictas culcitras non ſolùm deſeruire pro honore temporali defunctorum; ſed etiam pro eleemoſyna Eccleſiarum, vbi defunctus ſepelitur. Et ita Syluester *verb. imm.* 5. *n.* 10. *verſ. Stat. q.* 2. *ver.* 8. ait prædicta ſtatuta eſſe licita laicis, quatenus diſponunt in his, quæ non applicantur Eccleſiis: ſed dictæ culcitræ, & de quibus loquimur, Eccleſiis applicantur: ergo &c. Ita etiã Paludan. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 3. *art.* 3. vbi ſic aſſerit: [Videtur eſſe contra Eccleſiaſticam libertatem, ſtatuẽdo, quòd ſuper mortuum non ſit, niſi talis pannus, vel tot cerei, & huiuſmodi: quia liberæ Eccleſiæ etiam liberas oblationes habere debent.] An verò, quod dictum eſt de culcitris, dicendum ſit de extructione ſepulturæ, negant Duardus, & Martha: ſed affirmat D. Carol. de Graſſis *de effect. cler. eff.* 2. *n.* 493. vnde tẽpore, vt dixi, Excellent. Comitis de Lemos, Proregis meritiſſimi huius Regni, nihil circa hoc innouatum eſt. Scio, Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 10. *n.* 273. vocare opinionem Caietani probabilem, licèt ipſe noſtram ſententiam teneat; tamen in praxi talem opinionem admittendam eſſe minimè exiſtimo. Sed ad alia deueniamus.

RESOL. CCXIX.

An lex ſeu ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem non confecto inuentario, teneatur vltra vires hæreditatis, comprehendat Clericos?

Et an idem, quod de Clericis dictum eſt in ſupradicto caſu, dicendum ſit de Eccleſia, vel Monaſteriis? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 71. aliàs 70.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent aliqui; etiamſi Clericus fuiſſet inſtitutus hæres amore Dei. Ita Morla *in empor. iur. tit.* 1. *q.* 16. *num.* 11. & alij, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff.* 2. *num.* 252.

2. Sed ego contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto, quam docet noſter P. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 17. *num.* 8. vbi ſic ait: [Eccleſiaſtici hæredes inſtituti, non conficientes inuentarium, non tenentur vltra vires hæreditatis in ſolidum omnibus creditoribus hæreditariis iuxta text. *in l. ſi te bonis, & l. fin.* 15. *cùm igitur C. de iur. delib.* & citat Ioan Andream. Idem etiam ex neotericis docet Martha *de iuriſ. p* 4. *cent.* 1. *caſ.* 75. *num.* 5. qui *num.* 12. optimam rationem adducit pro hac ſententia; nempe talem legem non comprehendere Clericos ex defectu iuriſdictionis. Adi illum, & non pigebit: Notandum eſt tamen, quòd etiam ſtando in prima opinione, illa non procederet, cùm Eccleſia, vel Monaſterium inſtituitur hæres: nam licèt non confecerint inuentarium, non propterea tenentur vltra vires hæreditatis. Ita de Graſſis *vbi ſupr. n.* 253. & Morla *n.* 1[illegible]. *in fin.* Abbas, & Felinus *in c. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtit.* hic *num.* 66. ille *num.* 13. cum aliis.

RESOL. CCXX.

An ſtatutum, vt quis, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, Dominus ſit, ſi non ingrediatur Religionem, ſin vero amittat, an inquam, tale ſtatutum ſit illicitum, & contra Immunitatem Eccleſiaſticam?

Et an ſi legentur ducenta ſi nubat, & centum ſi Religionem ingrediatur, debeantur ducenta Religionem ingredienti? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 125. alias 124.

§. 1. Negatiuè reſpondet Bartolus *in leg. final. C. de pactis, n.* 6. Sed contrariam ſententiam meritò docet Dec. *in c. in præſentia de probat. n.* 52. & nouiſſimè Baſilius Pontius *de matrim. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 25. vbi ſic aſſerit: [Statutum, quo decerneretur, vt is, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, dominus ſit, ſi in ſæculari conuictu permaneat: eorundem autem non liberum dominium nanciſcatur ſi religionem ingrediatur; nequaquam licitum eſt: libertati enim Eccleſiaſticæ aduerſari videtur: ac proinde tenentur eius Authores excommunicatione, quæ eſt in Bulla Cœnæ.] Ita Pontius. Sup. hoc in Reſol. not. ſeq.

2. Ex quibus inferendum eſt, non eſſe admittendas illas conditiones, quas aliqui in eorum teſtamentis apponunt, videlicet, *Do, lego, ſi Relig. nõ ingred. ſed in ſæculo perm.* Quidquid in cõtrarium aſſerat Sanchez *de matr. tom.* 1. *lib.* 1. *diſput.* 34. *n.* 11. quem meritò Pôtius *vbi ſup. n.* 20. ſolidè, vt ſemper ſolet, impugnat. Et ego etiam puto contra eundẽ Sanchez *n.* 12. Molinam *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 207. *à n.* 13. & alios, ſi legentur ducenta ſi nubat; centum verò ſi Religionem ingrediatur, deberi ducenta religionem ingredienti. Ita Leſſius *lib.* 2. *c.* 18. *dub.* 15. Comitolus *in Reſp. mor. lib. q.* 7. & alij. Sed de hac quæſtione nos fuſiùs *alibi. Sup. hoc in tom. 6. tr. 8. Reſ. 42.

* Alibi in Reſ. quæ hic ſunt in tom. 6. tr. 8. Reſ. 41. §. Sexto, & in Reſ. 44. §. vlt.

S 4 RESOL.

RESOL CCXXI.

An Princeps poſſit leges condere circa matrimonium? Et quid circa acceſſoria matrimonij? Et an circa alia accidentalia, vel acceſſoria poſſit ferre leges, v.g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationem inter virum, & vxorem, & ſponſalitiam largitatem, & ſimilia? Ex part.1.tract.2. Reſolut.128. aliàs 127.

§.1. POſſe quidem, quantùm ex ſe eſt, attamen eam poteſtatem ſibi reſeruaſſe Pontifices, putat Sanchez *tom.2.lib.7.diſp.3.num.2.*

Sup. hoc in Reſol.ſeq. §. Verum. & latè in aliis Reſol. eius not.

2. At contrariam ſententiam docet Baſilius Pontius *de matrimon.lib.7.cap.2.num.3.* nempe, ex ſe non poſſe Principes legem aliquam conſtituere circa matrimonia: quòd enim materia huius Sacramenti contractus ſit, non ſatis eſt, vt poſſit Princeps ſæcularis leges condere ad ſubſtantiam matrimonij directe, vel indirectè pertinentes, cùm ex eo, quòd ea materia per Chriſtum ſacra facta eſt, iam extra iuriſdictionem, & poteſtatem ſæcularem ſit.

Sup. hoc cũ eodem Pontio infra in Reſol. 226. poſt med. & in Reſ. 340. §. 4. ante med.

3. Ex his infert idem Pontius *num.4.* neque circa acceſſoria matrimonij poſſe Principem ſæcularem, ex defectu poteſtatis, legem ferre, ſi eo acceſſorio impeditur principale; poſſe tamen circa alia accidentalia, vel acceſſoria, quæ non pertinent ad eius ſubſtantiam, neque ex ſe impediunt principale, vt verbi gratia, ferre leges circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & vxorem & ſponſalitiam largitatem, & ſimilia. Vide etiam Riccium *part...deciſ.*178.& Bellettum *in diſquiſ.par.1. tit.de exemptione Clericorum à ſtatutis ſæcularium*, §.4. *n.*43.*&* 44. vbi latè differunt, an Principes poſſint ſtatuere aliquid contra matrimonij libertatem: Sed de hoc *ſuprà* etiam ſatis dictum eſt.

Supra in tribus Reſol. primis poſt. ſeq.

RESOL. CCXXII.

An Principes laici poſſint ſtatuere impedimenta dirimentia matrimonium? Et difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſeruatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet? Et an ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum dirimens? Ex part.5.tract.1.Reſ.16.

§.1. AD hanc quæſtionem reſpondet nouiſſimè Cæleſtinus *in compen. Theol. moral. tract.2. c.31.n.1.* vbi ſic ait: Principes fideles ſi præciſe eorum poteſtas ſpectetur, poſſunt ex iuſta cauſa ſtatuere impedimenta matrimonium dirimentia reſpectu ſuorum ſubditorum tam fidelium, quàm infidelium in terris ſuis degentium. Ita D.Thom. *in 4. diſtinct. 34. quæſt.1. art.1. ad* 4. Et Becanus *de Sacrament. cap.49. q.3.* vbi tamen rectè notat hanc poteſtatem impediri poſſe à Pontifice reſpectu ſubditorum fidelium, non autem infidelium, quia Pontifex reſeruauit ſibi cauſas matrimoniales, vt patet ex *gloſſ.fin.cap.ſi quis ingenuus 2.quæſt.2.* Quia verò ſtatutum hoc eſt poſitiuum humanum, & potuit à primæua ſua publicatione non recipi in aliquibus Prouinciis & Regnis, vel ſi receptum fuit, potuit per non vſum abrogari. Hinc fit vt ſi in aliquo Regno & Prouincia edicto cautum eſſet, ne quis contraheret matrimonium parentibus renitentibus, vel etiam ipſomet Principe, ſub pœna nullitatis matrimonij, edictum huiuſmodi ſeruandum eſſet. Et ſi quis contra formam in illo contentam celebraret matrimonialem contractum, irritus, caſſus, & nullus omnino foret, prædicti ſtatuti virtute, modò tamen ſit longo vſu confirmatum, & ab immemorabili tempore ad abrogandam legem aliquam Eccleſiaſticam requiſito ac ſufficienti receptum. Ita Cæleſtin. *loco cit.*

2. Verùm ego ſentio, vt alibi curſim adnotaui cum Baſilio Pontio *de matrim.lib.6.cap.1.& 2.* Principem ſæcularem ex vi ſuæ iuriſdictionis & officij non poſſe ſtatuere impedimenta dirimentia, quia matrimonium, quamuis ex ſe contractus quidam ſit ſubiectus etiam Principi ſæculari, tamen per Chriſti inſtitutionem eleuatum eſt ad rationem Sacramenti, itaque res ſacra eſt, ergo non ſubditur ex eo tempore, poteſtati Principis ſæcularis, etiam fidelis, quòd enim materia huius Sacramenti contractus ſit, non ſatis eſt vt poſſit Princeps ſæcularis leges condere, cùm ex quo ea materia per Chriſtum ſacra facta eſt, iam extra eius iuriſdictionem & poteſtatem ſit; ſicut licèt homo ante ordinationem ſit materia ſubiecta iuriſdictioni ſæculari, & ſimiliter bona & prædia, tamen poſt ordinationem, vel poſtquam donatione ſacra, vel Eccleſiaſtica facta ſunt, extrahuntur à dominio ſæcularis Principis: & nullam neque in perſonas, neque in bona iuriſdictionem habet. Sic ergo & in noſtro caſu dicendum eſt, poſtquam matrimonio acceſſit ratio Sacramenti. Et ita præter Pontium hanc ſententiam docet Couarruuias, & alij, quos citat & ſequitur Doctiſſimus & amiciſſimus Pater Gaſpar Hurtadus *de matrimon. diſput. 12. difficult. 12. num. 7.* Dicendum eſt igitur, quia contractus matrimonij in baptizatis ex inſtitutione Chriſti deſinit eſſe ciuilis & ſæcularis vtpote factus ſacer, & Sacramentum: ergo deſinit eſſe ſubditus poteſtati ciuili, ſeu ſæculari, quam ſolum habet Princeps ſæcularis.

Alibi in I fol.præter §.1. & 2. infra in I 340. & 34

3. Notandum eſt tamen quòd licèt Coninch *de Sacrament. diſput.30. dub.1.* Filliucius *tom.1.tract. 10. cap. 1. num.4.* Tannerus *tom.4.diſp. 38.quæſt.4. dub.1. num.16. & 17.* Gamachæus *in 3.part. D. Thom. de ſacram. matrim.* Ochagauia *de Sacram.tract.3.de matrimon. quæſt.32. num.3.* Kellìſonius *in 3.part.tom.2.q.50. art.vnic. dub. vnic.* Turrianus *in ſum.p.2.c.109. dub.5. concl. 1.* Syluius *in 3.p.q.50. art.vnic.concl.6.* Ludouicus de San Iuan *de ſacram matr. quæſt. 6. art. 1. dub.1. concluſ. 2.* Layman *lib.5. tract. 10.part.4. cap.1. q.1.* Sanchez *de matrim. tom. 2.lib.7. diſp. 3.* Mercerus *de Sacram. in ſupplem.q.50.verſ. quæritur ſecundò.* Bonacina *de matrim. 3. punct.1.num.5.* Rebellius *part.2.lib.3. q. 1.* Cornejo *in 3.p.tract.6.de imped. matrim.diſput.7. dub. 3.* Villalob. *in ſum. tom. 1.tract.4.diffic.1.n.3.& 4.* cum aliis, doceant Principes ex natura ſuæ poteſtatis, vt *ſuprà* dixit Cæleſtinus, & Becanus, poſſe quidem impedimenta matrimonij apponere, tamen aſſerunt vſum huius poteſtatis eis interdictum fuiſſe ab Eccleſia, & Summis Pontificibus reſeruatum. Ratio verò quare Eccleſia hoc ſibi reſeruari potuerit, ex eo oſtendi poteſt, quia Reſpublica temporalis eſt quodammodo ſubiecta Reipublicæ ſpirituali, & poteſtas temporalis ſpirituali poteſtati, in his ſaltem, quæ cum ſpiritualibus coniuncta ſunt, & ad finem ſpiritualem, ſeu ſupernaturalem ordinantur. Ergo poteſtas ſpiritualis poteſt ex iuſtis cauſis moderari poteſtatem ſæcularem circa res prædictas:

4. Sed difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus de facto apponeret aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſeruatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet, quamuis ipſe peccaret faciendo contra reſeruationem ab Eccleſia factam. Et videtur quòd ſic, quia per talem reſeruationem non videtur ab eo ablata

ablata poteſtas, ſed ſolùm vſus illius verùm reſpondendum eſt negatiuè, quia taliter eſt interdictus Principibus ſæcularibus huiuſmodi vſus; vt ab eis in contrarium facta ipſo iure irrita, & nulla ſint. Neque in hoc audiendus eſt Petrus Sotus *lect*. 4. *de matrim.* oppoſitum docens vt in ſpecie tenet Cornejo *vbi ſupra.*

5. Vnde diſplicet mihi id, quod noſtris temporibus circa præſentem quæſtionem docuit Ioannes Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. q. 7. de impd. matrim. dub. 1. num. 1. circa finem.* vbi ſic ait: Princeps ſæcularis iuxta quoſdam poteſt impedimenta matrimonij conſtituere reſpectu fidelium ſibi ſubiectorum, cùm Eccleſia non videatur poſſe reſtringere eius poteſtatem quippe qui non ſit Eccleſiæ ſubiectus. Ita ille, qui reprobando hanc ſententiam, videtur tanquam probabilem admittere opinionem Petri Soto, quam omnes Doctores citati tanquam falſam & improbabilem refellant, & maximè illi, qui mecum ſentiunt Principes laicos etiam ex vi ſuæ iuriſdictionis non poſſe fidelibus ſubditis impedimenta matrimonij apponere, quod non ſolùm docuere recentiores citati, ſed etiam veteres, vt D. Bonauentura *in 4. diſt. 42. art. 2. quæſt. 2.* Richardus *art. 2. quæſt. 2.* & Paludanus *quæſt. 1. art. 2.* Et hæc olim Romæ *anno* 1634. adnotaueram, cùm ibi inter viros doctos, occaſione cuiuſdam matrimonij magni Dynaſtæ quæſtio hæc ardenter agitaretur. An verò ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum dirimens, agit Cornejo *in 3. p. tract. 6. de imped. matri. diſp. 7. dub. 4 per totum*, & alij DD. ſuperiùs à me citati.

RESOL. CCXXIII.

An valeat ſtatutum, in quo cauetur, ne filia, vel filius poſſit contrahere ſine conſenſu Patris, alias cadat ab hæreditate?

Et ex doctrina huius Reſolutionis aliqua alia circa hoc inferuntur, & explanantur valde notanda, & menti tenenda.

Et etiam quæritur, an ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius Ciuitatis infringat Eccleſiaſticam libertatem?

Et an Pater incurrat excommunicationem Concilij, ſi iniuſte impediat matrimonium filiorum?

Et an Teſtator poſſit diſponere, vt ſua filia nubat de conſilio alicuius? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 75. aliàs 74.

§. 1. Aliqui affirmatiuam ſententiam docuerunt: & ita ex Soto docet Ledeſma *in ſum. tom. 2. in Addit. ad Mart. cap. 7. concl. 5. fol. mihi* 57. vbi defendit legem quandam Hiſpaniæ ita decernentem, vbi ſic ait. [Eſta ſentencia tiene el Padre Maëſtro Soto, y otros Dottores. La razõ es, porque el caſarſe ſin la voluntad de los padres. es contra la ley natural, y es pecado, que perturba la paz de la Republica, como ſe vee la experiencia. Luego juſtamente las leyes pueden caſtigar el tal pecado.] Ita ille. Et idem ex neotericis tradit Cancer *p. 1. cap. 24. num. 4. & p. 3. cap. 11. num. 4.* & teſtatur, in ſenatu Regio Cathaloniæ ita fuiſſe iudicatum, 1. Octobr. 1605. Vide etiam Menchac. *tract. de ſucceſſ. creat.* §. 10. *num.* 628. & Lup. *in repet. cap. per verba not. 3. §. 3. num. 9. de donat. inter vir. & vxor.*

2. Sed meritò aduersùs dictam legem inſurgunt etiam Doctores Hiſpani, vt Couarru. *ſuper. 4. decr. p. 2. cap. 3. §. 8. n. 5. 6. & 7.* & nouiſſimè Franciſcus Molinus *de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num.* 14. Veracruz *in ſpecul. coniug. p. 3. art. 10. concl. 3. trat. 1.* Corduba *in tr. caſ. conſcien. q.* 171. Nauarrus *in Manuali, cap. 14. num.* 15. Molina *de primog. lib. 2. cap. 16. num. 6.* Guttierrez *pract. quæſt. lib. 2. quæſt. 1. num. 2.* Matienzo *in leg. 1. tit. 1. gloſſ. 4. num. 2. lib. 5.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt: quia diſponet de ſpiritualibus; & ideò eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: & ita etiam Ludou. Mor. *conſ. 97. num. 8.* vbi multos adducit. Martin. Vran. *lib. 1. conſ. 4. num.* 33. Rauſner *lib. 1. conſ.* 10. & alij. Vnde ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius ciuitatis, infringit Eccleſiaſticam libertatem, & non eſt validum. Ita Ludou. Mor. *conſ. 96. n. 9.* & alij. Vide Carolũ de Graſſis *de effect. cler. eff. 2. n. 81. & ſequ.* & nouiſſimè Bellettum *in diſquiſ. cler. par.... tit. 6. §. 4. num.* 43. vbi ſic ait. [Neque vim legum habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu, etſi Principes eas tulerint ad honeſtatẽ perſuadendam, quæ conſiſtit in exigendo parentum conſenſu ab ipſis filiis ad coniugalem contractum; non tamẽ habẽt vim, cùm id ſpectet ad Summ. Pontificem: laici etenim nihil poſſunt ſtatuere, quod matrimonij liberum conſenſum impediat, etiam circa accidentia ipſi matrimonio.] Ita ille, qui adducit nouem Doctores pro hac ſententia: vnde de illa non eſt dubitandum, vt ex aliis iuribus, & rationibus probat Martha *de iuriſd. part. 4. cent. 1. caſ. 80. num. 5.* vbi *num.* 11. notat, hoc procedere, ſi in ſtatuto requiritur conſenſus de neceſſitate: ſecùs autem ſi de conſilio: quia ſi teſtator poteſt diſponere, vt eius filia nubat de conſilio alicuius: ergo & id poterit induci per ſtatutum. Sup. hoc infra in Reſ. 225.

3. Notandum eſt etiam, quòd in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 9.* ſic habetur: [Præcipit Synodus omnibus, cuiuſcunque gradus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant ne quouis modo, directè, vel indirectè, ſubditos ſuos, vel quoſcunque alios cogãt, quominùs liberè matrimonia cõtrahant.] Ex quibus verbis videant miniſtri laici, ne ſtatuendo aliquid circa matrimonia, incurrant in dictam excommunicationem: in quam minimè incurrerent Reges, & Imperatores, ſi talia ſtatuta efficerent, quia oportet illos exprimere, vt alibi expreſſit Concilium *ſeſſ... cap. 11. de reform.* & in Bulla Cœnæ, vt notat Henriquez *lib. 11. cap. 6. num. 6. in Gloſſa, lit. G.* & Guttierrez *tract. de matrim. cap. 79. num.* 12. Neque etiam talem excommunicationem incurreret pater; ſi iniuſtè impediret matrimonia filiorum: quidquid in contrarium alleat Martha *vbi ſup. de iuriſd. 4. cent. 1. caſ. 71. num.* 23. Et ita docet Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 4. diſp. 22. num.* 8. Nauarrus *in ſum. cap. 27. num.* 150. Molina *tract. 2. diſp.* 176. Henriquez, & Guttierrez, *vbi ſuprà*, cum aliis. Ex his omnibus apparet, patrem non debere, neque poſſe in foro conſcientiæ exhæredare filiam, etiam ſtantibus his legibus, ſi nupſerit contra eius voluntatem; nec poſſe Confeſſarium abſoluere patrem in articulo mortis, niſi priùs reuocet teſtamentum vbi eam exhæredauit. Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Reſ. 58. §. Notandum eſt in fine.

4. Poſt hæc ſcripta inuenio Ioan. Valerum *in ſuis differentiis vtriuſque fori, verb. matrimonium, differ.* 1. hanc quæſtionem tractare, & nobiſcum ſentire. Vnde miror, Rebellium *p. 2. lib. 2. p. 14. ſect. vlt. 29.* contrarium docere: quia tales leges tantùm per accidens derogant libertati Eccleſiaſticæ: ergo non ſunt iniuſtæ, & inualidæ, vt docet Caietanus *in ſum. verb. excomm. caſ. 31. & 37.* Nauarr. *cap. 21. num.* 120.

5. Sed hanc ſententiam Nauarri, & Caietani *ſuprà* refutauimus: ergo non eſt audiendus Rebellius. Ad illud verò, quòd aſſerit Ledeſma, quòd dictæ leges ſunt latæ propter bonum commune, vt conſeruetur pax, & concordia inter ciues; reſpondeo, quòd vtilitas publica, & bonum commune non confert iuriſdictionem laicis. Vt poſſint ſtatuere aliquid in detrimentum

detrimentum libertatis Eccleſiaſticæ, vt notant communiter Doctores, tam Theologi, quàm Iuriſconſulti: ſed hoc accideret in caſu noſtro: ergo, &c.

RESOL. CCXXIV.

An Princeps ſæcularis poſſit ferre aliquam legem aduerſus filios contra iuſtam parentum voluntatem nubentes? Ex part.1.tract.2.Reſ.105.alias 104.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & infra in fine Reſ. 226. & 243. §. 2. ante mediũ, & ſignanter. §.11.

§.1. AFrmatiuam ſententiam docent non pauci Iuriſconſulti; & inter Theologos illam docet Molina *de iuſt.tom.1.tract.2.diſp.176.à num.14.* & Rebell.*de obligat.iuſtit. part.2. quæſt.14.ſect.3.* quos nouiſſimè ſequitur Pontius *de Sacr. matr.lib.2.cap.1. §.3.num.29.*& ex Iuriſtis neotericis Cancer.*lib.3.var. cap.11.n.4.* & Anguiano *in tract. de legib.tom.1.lib.2. contr.13.num.15.&* 30.

2. Sed meritò ſupradictã ſententiã non admittit Bellet.*in diſquiſ.cler.p.1.tit.de exemptionib. cleric. à ſtatut. ſæcul.§.5.n.43.qui citat* 8 Doctores, quibus ego addo ex Theologis Sanchez *de matr.to.1.lib.4. diſp.25.n.2.* & Vaſquez *in 3.p.tom.4.diſp.4.de matr.cap 2. num.24.* Dicendum eſt igitur, ſupradictas leges eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam: &, licèt filij non benè agant, ſi nubant ſine parentum licentia, attamen non eſt ferenda lex, quæ eos exhæredari à parentibus permittat, ſi velint: & hoc etiamſi ſupradicti filij indignè nuberent, obſeruat Sanch.*num.3.* Vide citatos Doctores. Et ratio eſt: quia ius canonicum omninodã in matrimonio libertatem poſcit: & ideò reiicit pœnam in ſponſalibus poſitam, *cap. gemma de ſponſalib.* Sed propter pœnam exhæredationis, vel aliam valde minuitur dicta libertas. Ergo dictæ leges erunt cõtra ius canonicum, & ſunt ab illo correctæ. Et ideò Valerus *in diff.vtriuſque fori, verb. matr.diff.1. num.2. & ſeq.* ſupradictas leges, tanquam improbas, in foro conſcientiæ damnat, & reprobat, ſicut etiam damnarunt Doctores, quos citat Molinus *de ritu nupt. lib.2.diff.7.num.57.* Nec obſtat contra ſupradicta, lex quædam, quæ obſeruatur in Regno Cathaloniæ: nam hoc pertinet ad factum; & in Regno illo leges conduntur in Comitiis generalibus, non ſolum à laicis, ſed etiam ab Epiſcopis, & aliis Eccleſiaſticis. Ergo, vt ait Molinus *vbi ſuprà*, iuſtificantur ſupradictæ leges ex ſcientia, & tolerantia Romani Pontificis. Sed de hac ſcientia, & tolerantia dictum eſt *ſuprà*: ad alia igitur procedamus.

Sup. hoc ſupra in Reſ. præterita in fine §.1.

RESOL. CCXXV.

An ſtatutum diſponens mulierem extra territorum nubentem cum ſua familia priuandam fore hæreditate, etſi ei ſit quæſita, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.1.tract.2.Reſ.57.alias 56.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 223. §.2. ante mediũ. verſ. vnde ſtatutũ.

§.1. SI in hoc Siciliæ Regno tale ſtatutum adeſſet, non pauci illud frangerent. Sed ad rem. Multi hoc ſtatutum valere opinati ſunt: & ita docet Baldus *in leg.ſi matre.C.de ſuis, & legit.hær.*idem Baldus *lib.1. conſ.357.& in cap.conſului.num.6. de offic. deleg.* Socinus, & Iaſon *in l.1.§. veteres.ff. de acquir.poſſeſſ.* Alexander *lib.2.conſ.251.num.2.* Ruinus *lib.3. conſ.49.* & alij. Et ratio eſt: quia huiuſmodi ſtatuta facta ſunt in bonum Reipublicæ, ad eam replendam liberis, & vt etiam plures ſint in ea, qui gabellas ſoluant, & onera ſuſtineant. Sed contrariam ſententiam omninò amplectendam eſſe puto: quia matrimonia libera eſſe debent ab omni coactione, *ex leg.Titia ff.de verborum oblig.* Vnde & in terminis huius quæſtionis non valere ſimilia ſtatuta, etiamſi colorem quendam publicæ vtilitatis præſeferant, docet Panormitanus *in cap.1.de ſponſ.*Decius poſt Felinum *in cap. Eccleſia S. Mariæ num.36.de condit.* & hanc opinionem communem eſſe teſtatur Gabriel *lib.2. conſ.12. num.9.* & illam nouiſſimè docuit Molina *de ritu nuptiarum, lib. 2.differ.7.num.26.* & poſt illum Barboſa *in collectan. tom.2.lib.4.tit.1.cap.1.num.7.*

RESOL. CCXXVI.

An Princeps laicus poſſit imponere pœnas, ne matrimonia inter conſanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam impetrata à Pontifice diſpenſatione?

Et an circa acceſſorium matrimonij poſſit Princeps ſæcularis leges ferre, aut pœnas imponere matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu?

Et infertur, quod iudices laici poſſunt pœnas imponere contra non obſeruantes dies feſtos; Verum ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laborandi in die feſto, non poſſunt propterea iudices laici illum punire, vt transgreſſorem Feſtorum, ſtante dicta licentia Epiſcopi? Ex part.5.tract.1.Reſol.17.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Cutellius *in Cod.leg.Sicul.ad legem Federic.cap.83.not.88. num.2.*

2. Sed hæc opinio mihi non placet, vt patet ex Decreto Concil.Tridentini, *ſeſſ.24.c.9. de reform.matrimon.* in quo ſub anathemate interdicitur Principibus ſæcularibus nè directè, vel indirectè matrimonij libertatem impediant. Sed quis non videt quòd per ſupradictas pœnas impediretur matrimonij libertas, nam contrahentes non valentes ex paupertate ſoluere pœnas à iudice laico impoſitas, & per Cutellium adduc obligantes, etiam poſt obtentam diſpenſationem à Pontifice, vtique retraherentur ab ineundo matrimonio. ergo, &c. Deinde matrimonium initum poſt obtentam diſpenſationem à Pontifice inter conſanguineos eſt licitum, quomodo igitur poteſt puniri per iudicem laicum, etenim pœna non eſt danda ſine culpa. Confirmantur hæc omnia ex doctrina, quam affert Barboſa *in Collectan. Doctor. ad Concil. Trid.ſeſſ.25.de Regul.cap.12.num.11.* vbi docet quòd iudices laici poſſunt pœnas imponere cõtra non obſeruantes dies feſtos; verùm ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laboranti in die feſto, non poſſunt propterea dicti iudices laici illum punire, vt tranſgreſſorem feſtorum, ſtante licentia obtenta ab Epiſcopo, & ita ait fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione *die 9. Nouembris* 1619. Facit etiam pro hac ſententia doctrina Baſilij Pontij *de matrimon.lib.6. cap.2. num.4.* vbi docet, neque circa acceſſorium matrimonij poſſe principem ſæcularem, ex defectu poteſtatis leges ferre, ſi eo acceſſorio impeditur principale, & licèt poſtea Pontius addat leges laicorum, quæ pœnis conſtitutis adiuuant prohibitiones Eccleſiaſticas circa matrimonium eſſe validas, tamen hoc intelligendum eſt, vt diximus, ſi adhuc perſiſtant Eccleſiaſticæ prohibitiones, ſed in caſu, de quo ampliùs non adeſt prohibitio Eccleſiaſtica. ergo, &c. Et ideò ex his docet Bellettus *in diquiſ. Cler. part.1. tit. de exempt. Cler. à ſtat. ſæculari, §.4. num. 47.* quod vim legum non habent leges, quæ inferunt pœnas mattrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu, nam etſi Princeps eas tulerit ad honeſtatem perſuadendam, quæ conſiſtit in exigendo parentum conſenſu ab ipſis filiis ad coniugalem contractum, non tamen habent

Sup. h... fra in ... 312.

Sup. ... eoden ... tio ſu... Reſ. 2... vlt. & ... in Reſ. ... §. 4.

Sup. ... pra ... 223. & in... Reſ.3... & 11.

tamen habent vim,cùm id ſpectet ad Summum Pontificem:laici enim,vt dictum eſt,nihil poſſunt ſtatuere quod matrimonij liberum conſenſum impediat, etiam circa accidentia ipſi matrimonio.

RESOL. CCXXVII.

An laicus ſit iudex competens, quando agitur de poſſeſſorio matrimonij? Ex part.1. tract. 2. Reſ. 56. alias 55.

§.1. Agitur de poſſeſſorio,v.g. inter virum, & vxorem;& vir innititur poſſeſſione aduerſùs mulierem,quæ propria authoritate diuertit,vel è contra quæritur,an Iudex laicus ſit competens in hoc caſu? Affirmatiuã ſententiam ex neotericis Iuriſconſultis docet Theſaurus *deciſ.*117.& ita fuiſſe deciſum in Senatu Pedemontano teſtatur.Sed malè,& contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam: nam matrimonialis poſſeſſoria admixtam habet cauſam ſpiritualitatis ſimul,& titulũ:& Iudex laicus certum eſt, quòd poteſt cognoſcere de poſſeſſoriis rerum Eccleſiaſticarum,quando per titulum iuſtificari debent: vnde poſſeſſorij cauſa mixtam habens cauſam ſpiritualitatis,ad ſolos Iudices Eccleſiaſticos pertinet.Et ita in terminis hæc omnia probat nouiſſimè Franciſcus Molinus *tract.de ritu nupt.lib.2.differ.*10. *n.*19. *& ſeq.* Adi illum, & non pigebit.

RESOL. CCXXVIII.

An iudex Eccleſiaſticus ſit competens in cauſis ſponſalium?

Et quid,ſi iuramento firmata ſint,vel an ſaltem ſint mixti fori? Ex part.1.tr.2.Reſ.131.aliàs 130.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè.Ita docet Marius Antoninus Maceratenſis *lib.1.reſol.*79.*n.*8. Reginaldus *in praxi, tom.* 2. *lib.* 31. *cap.*36. *num.*268. Sanchez *de matrim.tom.*1.*lib.*1.*diſp.*69.*num.*19. Vnde ſecundùm Marium Antoninum, *vbi ſupra*, non ſunt audiendi, Gloſſa *in cap.non eſt.in ver.vxores,* & ibi Abbas *num.*3.*&* 6.*de ſponſal.* Couarruuias *de ſpon. part.*2.*cap.*7.*num.*3. & alij aſſerentes, Iudicem ſæcularem poſſe compellere partes,ad obſeruanda ſponſalia:ſed Sanchez *loc.cit.diſp.*29.*n.*9.docet, Iudicem vtriuſque fori competentem eſſe ad ſponſaliorum coactionem dummodo de ipſorum valore nihil agatur:Quo caſu,ſolus Iudex Eccleſiaſticus eſt competens.Sed,dum ſponſalia certa ſunt,poteſt Iudex ſæcularis,vt dictum eſt,ad ea compellere, licèt iuramento firmata ſint. Vide Abbatem *in cap. ex literis. el.*2.*de ſponſal.n.*4.Roſellam *ver.ſponſalia,n.*3. Brunellum *de ſponſal.concl.*16.*n.*6.& alios.

RESOL. CCXXIX.

Ad quem iudicem ſpectat ſpiritualem, vel ſæcularem, pendente lite ſuper matrimonio,vel in ſponſalitiis, ſequeſtrare puellam,cauſa explorandi voluntatem? Ex part.1.tract.2.Reſ.132.aliàs 131.

§.1. Ad Iudicem tantùm Eccleſiaſticum,hoc ſpectare,tradunt communiter Doctores *ex cap.cum locum.de ſponſ.* Et ita hanc ſententiam docet Genuenſis *in prax.cap.*14.Ragucius *in lucerna Parochorum,de matr.q.*96.*&* 128. Vide etiam Guttierrez *de matr.ca.*37.& ideò cùm ad Epiſcopum ſpectet,iudicare de libertate conſenſus puellæ,poterit etiam iudicare de loco tuto,per quem peruenitur ad dictam libertatem conſenſus,ex regula *l. ad rem mobilem. l. ad legatum ff.de procur.* vnde non valebit,laico Iudici ſe offerre velle tradere puellam in loco,vbi vult ipſe Iudex Eccleſiaſticus.Et ſi interuenerit caſus, vt ad tollendam ſuſpicionem coactionis neceſſe ſit extra ciuitatem puellam extrahi,tunc equidem ipſa ſponſa ex authoritate Iudicis Eccleſiaſtici adducetur.Caſus autem eſſe poteſt,ſi timeatur præſentia Principis, vel alicuius potentis: & ita in facti contingentia eueniſſe Mediolani teſtatur Riccius *in praxi tom.*1. *reſol.*216.*n.*3.& notarunt etiam Genuenſis *vbi ſup. cap.*14.*n.*4.& Ragucius *q.*128.*n.*2.

Reſ. & infrà in Reſ. 341. per tot.

RESOL. CCXXX.

De ſequeſtrando Nouitio à Religione,vel puella pendente lite matrimonij,vt eorum voluntas cognoſcatur.

*Et docetur poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum Nouitium, depoſitandumvè,niſi illis ex parte Religionis vis fieret manifeſta,& extra hunc caſum iudices ſæculares, ſi id tentarent, grauiſſimè peccarent, & excommunicationem Trid. ſeſſ.*25.*c.*18.*de Regul.ipſofacto impoſitam incurrerēt.*

Et quid eſt dicendum,ſi id ex authoritate Eccleſiaſticà Summi Pontificis,vel Nuntij Apoſtolici fiat?

Et quid de ſecundo caſu,an iudex ſæcularis poſſit ſe intromittere,& ſequeſtrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias,&c? Ex part.11. tract. 3. & Miſc.3.Reſol.20.

§.1. Qvoad primum aſſero cum Fagundez *in Decalog.tom.*2.*lib.*3.*cap.*31. *num.*11. dupliciter poſſe extrahi nouitium à Religione.

2. Primò à poteſtate publica ad inſtantiam conſanguineorum,vel parentum,& tunc deponitur, ſeu depoſitatur nouitius in aliqua Religioſorum domo,vel ſæcularis magnæ virtutis, & confidentiæ, vt examinetur de voluntate, & vocatione, ad quod examen Nouitius non accedit ſponte, & voluntariè ſed ex imperio poteſtatis publicæ;voluntariè enim, & ſponte ipſe poterit Religionem deſerere,ſi voluerit:ad id enim nouitiatus tempus ſtatutum eſt,vt videat an ſibi Religio conueniat:& vt Religio experimentum faciat an ille ſibi ſit vtilis.In hoc ergo examine duo ſunt communiter recepta.

3. Verùm eſt,Poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum nouitium, depoſitandumve,niſi illi ex parte Religionis vis fieret manifeſta,& verò ſi extra hunc caſum miniſtri ſæculares id tentarent,grauiſſimè peccarent, & vim inferrent Religioni vſurpando iuriſdictionem Eccleſiaſticam,inpendiendoque iniuſtè nouitium, vel exponendo illum ſine cauſa iuſta,& legitima periculo perdendi Religionem,& excommunicationem Concilij Tridentini *Seſſ.*25.*cap.*18.*de Regularibus* ipſo facto impoſitam iis,qui ſine iuſta cauſa perſonam aliquam retrahunt à Religione incurrent,ſi fuerit fœmina,non maſculina ipſa perſona, quæ extrahitur, vel tali periculo exponitur,de qua re ſupra egimus, *num.*7.

4. Alterum eſt quando id fit ex auctoritate Eccleſiaſtica Summi Pontificis vel Nuntij Apoſtolici, & tunc vt licitè fiat,debere dari, & præcedere ſufficientem cauſam ab ipſo prius examinatam, & approbatam, v. g. ſi ei prius conſtet ingreſſum non fuiſſe legitimum ex aliquo defectu, vel nouitium fuiſſe deceptum, aut leuiter motum; probatio verò huius cauſæ incumbit parentibus nouitij, vel aliis, qui illius egreſſum requirunt, vnde ſi fiat ſine

cauſa

cauſa iuſta, vel ſine ſufficienti examine cauſæ, erit illa diſpoſitio, & extractio illicita, & peccaminoſa, quia fieret moralis violentia Religioni, & quia exponeretur nouitius graui periculo Religionis deſerendæ, vt optimè notat Rebellius 1.*part.lib.*5. *quæſt.* 15.*in fine*, & Molina *tom.*4. *tract.* 4. *diſput.* 51. *concluſ.*1.*&.ſecunda verò pars*, non tamen incurretur excommunicatio in Concilio Tridentino impoſita ipſo facto iis, qui quouis modo ſine iuſta cauſa impediunt Religionis ingreſſum, niſi perſona, quæ ſic impeditur, ſit fœmina: quia Concilium loquitur dumtaxat de impedientibus fœminas, quæ excommunicatio, cùm ſit pœna, non eſt extendenda ad perſonas maſculinas, *vt num.*7. *diximus*, imò affirmat Rebellius allegatus, & optimè, teneri Prælatos Religionis ex officio, prædictos nouitios in eo caſu defendere, quantùm licitè poterint. Caueant igitur ex dictis, iudices laici non ſe intromittere in tali caſu, niſi vis illata nouitio ſit manifeſta, & iudices Eccleſiaſtici non ad ſimplicem quærelam parentum, ſed cauſa ſufficienti examinata prius, & probata, nouitios extrahant in loco tertio pro eorum voluntate cognoſcenda.

5. Quoad ſecundum punctum, ſic aſſerit Genuenſis *in praxi Archiepiſcop.* Romæ impreſſa anno 1609. apud Iacobum Maſcardum *cap.*15. Sed an iudex ſæcularis poſſit ſe intromittere & ſequeſtrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias? Et veritas, eſt quòd ſi matrimonium eſt iam contractum, & mouetur quæſtio ſuper eo ex aliqua cauſa, cùm quæſtio ſit merè ſpiritualis, non poteſt iudex laicus aliquo modo ſe intromittere *d.cap. tuam*, & ſic procedit *cap. cum locum*, ſi verò non eſt contractum matrimonium, nec pendet lis coram Eccleſiaſtico, poterit iudex laicus ex officio ſequeſtrare puellam, ne illi inferatur violentia, cùm Reipublicæ interſit ſcandala, & violentias tollere. Textus *eſt in l. prima C.de nupt.vbi notab.*Bald. Benè verum eſt, quod poſtquam iudex laicus ſequeſtrauerit puellam, poterit etiam Epiſcopus, ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi, ponere eam in alio loco, & explorare eius voluntatem: Nam ad ipſum præcipuè pertinet prouidere, ne matrimonia ſint coacta, vt ſupra dixi, & aliàs non cócedere licentiã contrahendi.

Sup. hoc in Reſ. præterita & lege doctrinam alterius Reſol. eius annot.

Verum ego obſeruo, quod ſupradicta verba non inueniuntur impreſſa in vltima editione dictæ praxis directa ad Cardinalem Biſciam, & edita Romæ apud eundem Maſcardum anno 1630.

6. Vnde ex his apparet, primam ſententiam Genuenſis non placuiſſe poſtea cenſoribus Romanis & quidem hanc poteſtatem in tali caſu, non ſolùm Epiſcopo, ſed etiam iudici laico competere, tradit Emanuel Themudo *in deciſionibus Olyſiponenſibus tom.*2.*deciſ.*238.*num.*1.vbi ſic ait: Hæc cauſa deducta fuit in iudicium, Vicarius Generalis dubitare cæpit, quid in cauſa agere deberet, cui reſpondi præ nimia inter me, & ipſum amicitia, quod quando timetur perſuaſio ad contrahendum, ipſam ſequeſtrari poſſe puellam in domo tuta, & honeſta etiam ex officio, quinimò etiam iudex ſæcularis orphanorum, & multò melius Rex in hoc caſu poteſt manus apponere, vt in effectu vulnerata iam cauſa euenit, & bona inuentariata; qui citat Couarruuiam, Azeuedum, Auendañum, Riccium & alios.

7. Omninò tamen certum eſt, quod pendente lite ſuper matrimonio, videlicet ſuper electione viri inter concurrentes in vnam puellam, nè illi inferatur violentia, & eius conſenſus ſit liber.

8. Itaque quod in tali caſu poteſt Epiſcopus puellã ſequeſtrare ad finem explorandi voluntatem, & locus tutus in hoc propoſito decreto iudicis aſſignatus, poterit eſſe, vel Monaſterium, vel domus paterna cum matre, & patre, fratre, & aliis ſororibus nubilibus, & cùm hi aderint, non erit reponenda in Monaſterio, vt tradit deciſum per Rotam Graſſis in vna de diuortiis, ſed ſi timeatur iniuſta perſuaſio per dictos conſanguineos, non erit ibi reponenda, vt in vna Romana deciſum fuit coram Bianchetto 1565. Sed in hoc multum valebit Officium Iudicis, vt eam non reponat in loco ſuſpecto.

9. Et ſi interuenerit caſus, vt ad tollendam ſuſpectionem coactionis, neceſſe ſit extra Oppidum, vel Ciuitatem puellam extrahi, ſi tutè id fieri poteſt, tunc communibus expenſis, ſcilicet ſponſi, & ſponſæ, ipſa ſponſa adducetur. Caſus autem poſſet eſſe, ſi timeatur præſentia Principis, vel alicuius Potentis.

Et ita præter Doctores citatos tenet Ragucius *in Lucerna Parochi de matrimonio quæſt.*128. Et in caſu contingenti iudex Eccleſiaſticus non deſerat videre Guttierrez *de matrim.c.*27. & ſecundum eius doctrinam ſe gerere.

RESOL. CCXXXI.

An de cauſa dotis principaliter, & non incidenter intẽtata poſſit iudex Eccleſiaſticus inter laicos cognoſcere? Et quid, quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi? Ex part.1 tract.2.Reſ.117.aliàs 116.

§. 1. DOctores pro negatiua, & affirmatiua ſententia vſque ad ſatietatem adducit Cenedo *in canonicis quæſtionibus*,*q*.37 *per totam*, & Ceuallos *tract.de cognit.per viam violent.p.*2.*q.*13.*per tot.* Ioan. de Heuia *in Curia Philippica p.*1.§.1.*num.*9 & ipſi negatiuam ſententiam ſequuntur, quam veriorem exiſtimat nouiſſimè Auguſtinus Barboſa *in ſuis collect. tom.*1.*lib.*3.*tit.*21.*cap.*5.*n.*3.& Chriſtoph.de Anguiano *in tr.de legib.tom.*1.*lib.*2.*contr.*13. *n.*17.

2. Sed, quidquid ſit de hoc certum eſt, quòd quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi, tunc non Iudex ſæcularis; ſed Iudex Eccleſiaſticus erit competens contra laicum: etiam principaliter, & ad inſtantiam partis. Et ita docet Bobadilla *in polit. tom.*1.*lib.*2.*c.*17.*num.*10. *in fine*, *& in Gloſſa littera C.* Guttierrez *pract.qq.lib.*1.*q.*44.*n.*10. *& lib.*3.*q.*29.*n.*30. Cenedo *n.*7. Ceuallos *n.*4.*vbi ſupra*, & alij.

RESOL. CCXXXII.

An principes, ſeu miniſtri laici poſſint ſtatuere irritando aliqua iuramenta, quæ in certis contractibus apponuntur, vt ſuper matrimonio, decimis, & ſimilibus? Ex part.1.tract.2.Reſ.74. alias 73.

§.1. AFfirmatiuè videtur reſpondendum: & ita in Luſitania *iure regio noua Recopil.l.*4. *tit.*73. irritantur omnia iuramenta, quæ in contractibus, & promiſſionibus apponuntur. Sed negatiua ſententia prorſus ſuſtinenda eſt: quia lex lata à Principe ſæculari nihil poteſt circa iuramentum, cùm negotium merè ſpirituale ſit, vt *ſuprà*, de matrimonio, decimis, & ſimilibus. Et præter Doctores, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de eff.Cl.cler.ff.*2. *num.*81. docent hanc ſententiam Duardus *in Bull. Cœn.lib.*2. *can.*15.*q.*19.*num.*56. & pius, & doctus Iuriſconſultus Martha *de iuriſ.p.*4.*centur.*1. *caſ.*72. *num.*18. qui contrariam ſententiam falſam vocat: & reverà eſt: & multos alios citat, quidquid ſit de illa lege Luſitaniæ, quam conatur defendere Fagundez *de Præcep. Eccleſ. tract.*1. *lib.*3. *cap.*7. *num.*17. vbi putat, Reges

Reges illam legem conſtituiſſe, ex priuilegio Summi Pontificis, quod licèt modò non extet, ſufficit extare illius famam tempore immemorabili per effectum, & vſum priuilegij probatam. Dicendum eſt igitur, quòd quoties ſtatutum facit mentionem de iuramento, etiamſi hoc efficeret propter bonum finem, & bonum commune; eſt contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam. Vnde, ſi ſtatutum præciperet, ne minores, & mulieres poſſint contrahere, non ſeruata certa ſolemnitate, & contractus aliter factus ſit nullus, preſumptus, & ſimulatus, atque præſumendum minores dolo inductos ad contrahendum, etiamſi iurauerint, non valet: quia diſponit de iuramento per indirectum, imò & de directo, cùm faciat expreſſam mentionem de iuramento. Poſſet tamen dictum ſtatutum ſuſtineri, concurrentibus duobus, de quibus Martha *vbi ſuprà n.* 28. Sed de hac quæſtione vide *infrà*.

RESOL. CCXXXIII.

An Princeps ſæcularis poſſit relaxare obligationem iuramenti præſtiti?

Et an ſaltem, ſi non poſſit propriè iuramenta relaxare, poſſit tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui iuratur, concedere poteſt? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 115. aliàs 114.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent aliqui, quos refert Couarruuias, *in relect. de iuram. p.* 1. §. 3. *n.* 10. & ex recentioribus Theologis docet etiam hanc ſententiam Molina *de iuſt. tom.* 1. *tr.* 2. *diſp.* 249. *verſ. dixi deinde* & cum aliqua formidine Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *tom.* 2. *q.* 89. *a.* 9. *dub.* 5. Vide etiam Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 3. *cap.* 11. *num.* 10.

2. Sed contrariam ſententiam omninò affirmandam eſſe cenſeo: & ita docet Ledeſma *in ſumm. tom.* 2. *tr.* 11. *c.* 4. *dub.* 3. vbi ſic aſſerit: [El Principe ſeglar no tiene authoridad para relaxar los iuramentos de ſus ſubditos, ni para quitar ſu effetto. Eſta concluſion es comun entre los Theologos. La razon es porque el iuramento pertenece derechamente à la virtud de la Religion, y ſu vinculo ès coſa eſpiritual, y en orden à las coſas eſpirituales no tienen authoridad los Principes ſeglares] Hanc ſententiam etiam tenuit Barboſa *in l.* 1. §. 1. *n.* 77. *ff. ſolut. matr.* & Ioan. Guttierr. *in auth. Sacram. pub. n.* 46. *C. ſi aduerſ. vendit.* Azeuedus *in Recopi. tom.* 1. *lib.* 5. *leg.* 11. *n.* 3. & alij.

3. Verùm eſt, quod aliqui notant, quòd licèt Princeps ſæcularis non poſſit propriè iuramenta relaxare, poteſt tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui iuratur, concedere poteſt. Et ita docet Sanchez *in ſumm. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 22. *n.* 15.

RESOL. CCXXIV.

An iudex ſæcularis poſſit cogere laicos ad condonandam obligationem iuramenti metu, aut iniuria extorti?

Et an quando iudex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam iudex Eccleſiaſticus? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 116. aliàs 115.

§. 1. DVbius manet Felinus *cap. cùm ſit generale. n.* 7. *de foro compet.* an poſſit Iudex laicus: ſed affirmatiuam ſententiam docet Azorius *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 9. *q.* 6. *in fin.* Auendaño *in cap. prætorum. p.* 2. *c.* 27. *n.* 15. Molina Theologus *de iuſt. tom.* 2. *tr.* 2. *diſp.* 149. *verſ. aliud accipe.* Afflictus *deciſ. Neapol.* 263. *n.* 3. Guttierrez *authent. Sacram. puberum. n.* 160. *C. ſi aduerſus vendit.* & alij.

2. Verùm hæc opinio limitanda eſt: nam, quando conſtat de recipientis turpitudine, tenentur ipſum relaxare, ſi verò dubium adeſt, ſolus Iudex Eccleſiaſticus erit competens, non autem laicus. Ita Tabiena *verb. iurare q.* 10. *num.* 21. Afflictus & Molina *vbi ſuprà*, Abbas *in c.* 2. *de iureiur. n.* 3. & *ibidem.* Alexander de Nouo *n.* 3. cum aliis. Et quando res, circa quam præſtitum eſt iuramentum, alioquin pertinet ad forum ſæculare: nam, ſi ad ipſum non ſpectat, non poteſt Iudex laicus de tali iuramento cognoſcere, ex Molina *loco citato*.

3. Notandum eſt etiam, quòd quando Iudex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam Iudex Eccleſiaſticus: & ideò iurans poteſt relinquendo Iudicem laicum, adire Iudicem Eccleſiaſticum, vt compellat creditorem remittere huiuſmodi iuramentum Ita habetur *in cap.* 2 *de iureiur.* & ita docet ibi Abbas *n.* 3. Alexander de Nouo *n.* 8. & Couarr. *var. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 5. Sed ad alia tranſeamus.

RESOL. CCXXXV.

An Principes ſæculares non tantum poſſint reſiſtere iuramento, ita vt prohibeant, ne fiat, ſed etiam poſſint impedire effectum illius, ita vt ſi fiat, nullatenus ſequatur obligatio?

Et quid circa hoc in Regno Cathaloniæ, & de ordinatione Luſitana prohibente apponi iuramentum in vllo contractu?

Et an non ſolum iudex laicus ad obſeruationem iuramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti, laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam iudex Eccleſiaſticus, ita vt in tali caſu materia iuramenti ſit mixta?

Et an illæ leges irritantes contractum ſolum propter adiectionem iuramenti ſint ſaltem indirectè contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 114. aliàs 113.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docent nouiſſimè Pereira *de manu regia, cap.* 19. *per tot.* & alij penes ipſum, quibus ego addo ex Theologis Molinam *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 147. *n.* 13. Sanchez *in ſumma, tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 22. *n.* 10. & 11. Vaſquez *de teſtam. cap.* 3. *dub.* 2. Pontium *de matrim. lib.* 12. *c.* 8. §. 5. *n.* 39. & Layman *in Theol. moral. lib.* 4. *tr.* 3. *c.* 11. *n.* 9. Sed aduerſùs Theologos pugnant in hac quæſtione præſtantiſſimi Iuriſconſulti, vt Martha *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 62. & nouiſſimè Molinus *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 19. *n.* 60. qui excuſat huiuſmodi ſtatutum in Regno Cathaloniæ; quia leges municipales in illo Regno conduntur in Comitiis generalibus, non ſolùm à laicis, ſed ab Eccleſiaſticis. Et Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. Iuramentum. differen.* 9. reprobat quandam ordinationem Luſitanam, prohibentem apponi iuramentum in vllo contractu, eò quòd fuerit lata non fauore publico, nec in bonum publicum; ſed fauore tantùm regio, & fauore eius iuriſdictionis; ne videlicet, ratione iuramenti, contrahentes traherentur ad forum Eccleſiaſticum, *iuxta cap. nouit. de iudiciis.* Et dato, & non conceſſo, quòd opinio contraria eſſet vera; tamen, vt benè obſeruant Alexander *lib.* 1. *conſ.* 59. *num.* 9. Couarruuias *in cap. quamuis pactum, p.* 2. §. 1. *num.* 8. Barboſa *in leg.* 1. §. 1. *num.* 70. & 71. *ff. ſolut. matr.* Parladorius *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 4. Valerus *vbi ſuprà* & alij, poſſunt Principes reſiſtere iuramento, & prohibere, ne fiat, non tamen poſſunt ita impedire, vt ſi iuramentum efficiatur, nulla ſequatur obligatio: ideò in tali caſu contra Sanchez, & alios, iuramentum eſt obſeruandum, donec relaxet Epiſcopus. Et ita hanc ſententiam ex Theologis docet P. Suarez *de Relig. tom.* 2. Sup. hoc ſuprà in Reſ. 233.

*tract.*5.*lib.*2.*cap.*38.*n.*15.vbi ſic aſſerit : [Ad leges aliquorum Regnorum reſpondetur , in illis nullum eſse verbum de irritatione iuramenti:nam talis irritatio, etiamſi directè fieri poſset , non poſset fieri per legem ciuilem, cùm ſit extra forum eius. Solùm ergo irritantur ibi contractus ciuiles, quando iuramentum eis additur.Et tunc, licèt ex contractibus non naſcatur obligatio ratione illarum legum , iuramentum per ſe obligabit ad id, de quo factum eſt, quodque ſine peccato fieri poteſt : hoc enim non poteſt impedire lex ciuilis, ſtante tali conditione , vt illis iuramentis reuera ſtat, non obſtantibus illis legibus:nam, ſi iuramentum eſt de non contraueniendo illis contractibus, quantumuis nullis , licitè ſeruari poteſt: ſeruandum ergo eſt. Non carent tamen difficultate illæ leges,irritantes contractum ſolum propter adiectionem iuramenti:nam videntur, ſaltem indirectè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam , licèt lex Caſtellæ expreſsè id neget & in ea dicatur, ita poſt diligentem inquiſitionem iudicatum eſſe.Sed hoc examinare, ad rem præſentem non ſpectat.]Ita Suarez. Ex quibus verbis apparet ,quòd vir doctiſſimus valdè dubitauit de ſupradictis legibus,an ſint contra Eccleſiaſticam immunitatem : ideò Principes ex illis abſtineant : nam efficerent contra libertatem Eccleſiæ,vt nos *ſupra in Reſol.*65. diximus,& nunc dicemus.Non reticebo tamen, pro coronide huius Reſolutionis, Layman *in Theol. moral. lib.* 4.*tract.*3.*c.*11.*n.*10. adnotare,quòd non ſolum Iudex laicus, ad obſeruationem iuramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti , laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam Iudex Eccleſiaſticus , ſicuti habetur *in cap.vlt. de foro compet. in* 6.vbi Doctores adnotant, quòd iuramentum non mutat forum, ſed addit forum foro.Senſus eſt, ſi contractus , v.g. iuramento confirmatus ſit, poteſt quidem iurans ratione contractus politici, coram ſæculari Iudice conueniri, vt is totam litem definiat:ſed poteſt etiam conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico, ratione interpoſiti iuramenti, cuius obligatio per ſe ad forum Eccleſiaſticum ſpectat : quare in tali caſu materia iuramenti mixta eſt.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 232. & infrà in Reſ.280.§. Confirmatur. & magis late in Reſ. 282.§.1. & §. Sed reſtat. & in fine alterius Reſ. earum annotationum & inferius in tr.8. Reſ.7.prope finem à verſ. Ad id.

RESOL. CCXXXVI.

An iudex Eccleſiaſticus ſit competens non ſolum quoad relaxationem iuramenti,ſed etiam ad effectum agendi , vt præſtita relaxatione annullet,& reſcindat ipſum contractum?

Et quid, ſi cauſa agatur cum hæredibus iurantis? Ex part. 1. tract. 2. Reſ.120. aliàs 119.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Gutierrez *de iurament. confirmat.p.*3. *cap.* 12. *n.* 6 Decius, Couarruias, & alij penes ipſum.

2. Sed affirmatiuam opinionem amplectendam eſſe exiſtimo;& præter DD.quos citat,& ſequitur Suarez de Pax *In praxi,tom.*1.*prælud.*2.*n.*39.tenet etiam hanc ſententiam ex Hiſpanis Iuriſconſultis Ioan.de Heuia *in Curia Philippica,p.*1.§.5.*n.*16.vbi ſic ait: [Quando ſe pide eſta relaxacion , ad effecto agendi, ſe puede pedir juramento juntamente con ella en el libelo, y peticion que ſe pide la nulidad,y reciſion del contrato jurado ante el Eccleſiaſtico , y conocerſe por el della, aunque ſea entre legos, y contra ellos,porque por razon del juramento es ſu Iuez, y aſſi la cauſa del contrato jurado , aunque ſea contra legos , eſt mixti fori de entrambos fueros Eccleſiaſtico , y ſeglar , tratandoſe con el lego jurante , que hizo el juramento , mas no ſi ſe trata con ſus herederos , ò ſucceſſores que entonces ; ſiendo legos no puede conocer della el Eccleſiaſtico , porque no paſſo à ellos , quanto à eſto , y el perjuro el juramento, aunque ſi quanto à la confirmacion del contrato , y fuerça , que por el ſe le dio.] Ita ille, & ante illum Antonius Gomez *tom.*2.*var.c.*12.*n.*22.

RESOL. CCXXXVII.

An Principes imponentes gabellas,licèt iuſtas ſuper bona Eccleſiaſticorum , incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ,vel tantum incurrant in aliam excommunicationem Papalem,à qua , ſatisfacta parte, per Bullam Cruciatæ abſolui poſſint ? Ex part.1.tr.2. Reſ.48.aliàs 47.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Graffius *in deciſ.p.*1.*lib.*4.*c.*18.*n.*84. Filliuc.*tom.*1.*tract.*16. *c.*5.*n.*105.Villalobos *in ſumm.tom.*1. *tract.*17. *dub.*20. *n.*18.Altherius *tom.*1.*diſp.*6. *lib.*5.*c.*4.*fol. mihi* 507. Souſa *in Bulla Cœnæ, c.*6.*diſp.*41. *concl.*3. *n.*3. & Salonius *tom.*2.*in* 2.2.*q.*78.*art.*5. *contr.*2. vbi ait : [Qui iuſtas,& quas à ſæcularibus exigere poſſunt,à Clericis gabellas exigunt,non incidunt in Bullam Cœnæ;ſed in aliam tantùm excommunicationem Papalem, qua percutiuntur *in cap.quanquam*,& aliis,à qua,ſatisfacta parte per Bullam Cruciatæ abſolui poſſunt.]Ita Salonius. Et hoc priùs docuerat Nauarrus *in Manuali, c.*27 *n.*61.cùm enim ſemel Bulla Cœnæ excommunicet eos, qui nouas gabellas , ad id poteſtatem non habentes,imponunt,vt patet ex *clauſula* S. & poſteà *clauſula* 17.excommunicet omnes, qui gabellas imponunt,aut exigunt impoſitas à perſonis Eccleſiaſticis , aut ex eorum,vel Eccleſiarum bonis;putat ipſe Nauarrus priori non excommunicari eos,qui Eccleſiaſticos grauant gabellis, modò illicitæ non ſint reſpectu laicorum ; poſteriori verò non excommunicari eos, qui eas exigunt ratione bonorum patrimonialium à Clericis, cùm reſtringatur cenſura ad redditus Eccleſiaſticos.

2. Sed in hoc poſteriori fallitur bonus ſenex:nam imponentes gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum,excommunicantur *in illo canone* 17. Bullæ, vt *ſuprà* probatum eſt.Quoad excommunicationem verò canonis S.probabiliter opinatur cum Doctoribus *ſuprà* citatis,licèt contrariam ſententiam probabiliorem eſse putem,cum noſtro Megala *in* 3.*p. lib.*3.*c.*4. *n.*14. Suarez, Gabriele , D. Antonino , Angelo, Tabiena,apud Filliucium,*vbi ſupr.* & Duard. *in Bull. Cœn.lib.*2.*can.*5.*q.*6.*n.*15.vbi ex multis probat, Principes imponentes gabellas , licèt iuſtas , ſuper bona Eccleſiaſticorum , incurrere in cenſuram Canonis S. Bullæ Cœnæ. Et ratio eſt : quia excommunicatio in illo Canone fertur contra eos , qui imponunt gabellas,niſi in caſibus à iure permiſſis : ſed ius non permittit imponere gabellas ſuper bona Clericorum : ergo illas imponentes incurrunt in hanc cenſuram. Cæteras verò rationes videbis apud Duardum.Sed, quia circa præſentem immunitatem Eccleſiaſticorum à gabellis multa notauimus in quodam occurrenti caſu,de quo conſultus fui ab Illuſtriſs. Senatu huius Vrbis Panormi , ideò in gratiam Confeſſariorum, non pigebit hîc ponere ea,quæ tunc hinc inde pro indaganda veritate collegi.

Sup. quæ infr.

RESOL. CCXXXVIII.

*An aliqua Ciuitas,vel Princeps poſſint exigere tributa à Clericis , quia per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum eſt?*Ex part.1.tr.2.Reſ.97.aliàs 96.

§.1.Affirma

hoc in q. §. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Gabriel Pereira *in tract. de man. regia*, *p.* 1. *c.* 10. *n.* 2. Vide etiam Paulum de Caſtro *in conſ.* 423.

2. Sed hæc ſententia prorſus eſt abiicienda: nam, vt in caſu ſimili docet noſter doctiſſimus P. Megala *in conſ.* 72. *n.* 4. Bulla Cœnæ Domini non ſolùm tulit quaſcumque conſuetudines, etiam immemorabiles; ſed etiam continet clauſulam irritãtem, quæ deſtruit, & inficit titulum & poſſeſſionem. Et ita citans alios DD. aſſerit Megala decreuiſſe Romanam Rotam, die 10. Decembris 1598.

RESOL. CCXXXIX.

An principes laici conſuetudine poſſint acquirere ius collectandi Eccleſiaſticos?

Et an colore talis prætextus liberentur à cenſura excommunicationis, & reſtitutionis debito? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 101.

§. 1. Reſpondetur quòd ſecundùm opinionem communem Canoniſtarum & Iuriſperitorum, ſi bona Clericorum & Eccleſiæ iure diuino exempta ſunt, & hæc libertas eodem iure inducta ſit, conſuetudo non poteſt eam tollere, quia in ea quæ ſunt iuris diuini, conſuetudo ſuam non exercet vim. Si autem hæc exemptio non eſt iuris diuini, ſed poſitiui, adhuc reſpondendum eſt conſuetudinem non valere, & iniuſtam eſſe, qua vſurpatur poteſtas à laicis collectandi & grauandi Clericos, & quo diuturnior, eo eſt damnabilior. Nam conſuetudo cui lex reſiſtit eam improbando, non valet. Felinus *in cap. accedentes*, *de præſcript. poſt col.* 4. *fallent.* 3. qui etiam alios allegat. Panormitanus *in cap. cùm ex officij. eodem titulo.* Franciſcus Baldus *de præſcript. in* 5. *part. quintæ principalis*, *quæſt.* 9. *prope finem* Nec mirum, cùm hæc conſuetudo dicatur irrationabilis, quam iura improbant, per multa iura allegata à gloſſa *in cap. fin. de conſuet. & ibidem.* Doctores. Sed vtrumque ius improbat conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, & eam non valere vult, quæ Eccleſiis, earúmque miniſtris inducit grauamen, *cap.* 1. *de conſuet.* arg. *cap. quamquam*, *de conſuet. in* 6. *& cap.* 1. *de iureiurand. eodem lib. & cap. & ſi pignorationes, de iniuriis. ibid. & in Authent. Caſſa. C. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Caſſa & irrita (ait) eſſe denuntiari per totam Italiam præcipit omnia ſtatuta, & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, &c. & de cætero ſimilia attẽtata ipſo iure nulla eſſe decernit. Hæc ibi. Vnde Doctores communiter concludunt, ſtatuta & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam non valere, & nullius eſſe roboris. His accedit, quod Nauarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 72. declarat, quòd cenſuræ Bullæ Cœnæ includunt omnes, etiam Imperatores, & Reges, & vniuerſitates, & quòd nulla conſuetudo, etiam immemorabilis, nec præſcriptio quælibet longiſſima contra eas prodeſt. Non ergo ſæculares titulo conſuetudinis poſſunt inducere exactiones, & grauamina contra Eccleſias, & Clericos, nec colore talis prætextus liberantur à cenſura excommunicationis, & reſtitutionis debito. Quare mirandum, quòd aliquando naſuti, & qui gloriantur de aliquali ſcientia, velint ſua facta in his excuſare prætextu conſuetudinis, quam rectiùs corruptelam, & abuſum nominarent, & verendum iure, vt etiam Nauarrus *cap.* 17. *num.* 203. obſeruat, ne Deus omnipotens in dies magis magíſque iratus Conſultores Principum de prædictis Canonibus parum curantes, & Principes nimium illis credentes grauiſſimè tandem caſtiget. Et hæc omnia ſupradicta docet doctus Binsfeldius *in comment. de iniuriis & damno dato. cap.* 7. *concl.* 12. *dub.* 3. Vide me ipſum *part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 96. Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

Vnde ex his apparet quam male & contra ſacros Canones loquuntur fuiſſe circa præſentem quæſtionem Nicodemum de Florentia *in ſpeculo Confeſſar. cap.* 73.

RESOL. CCXL.

An quædam doctrina Sylueſtri de gabella ſoluenda à Clericis ſuper carne, vino, &c. ſit vera?

Et an laici poſſint aperire tabernas in quibus ſine onere vectigalis confluere poſſint Clerici? Ex part. 1. tract. 2 Reſ. 83. aliàs 82.

§. 1. In *verb. immunitas*, *p... num.* 22. Sylueſter ſic aſſerit: [Poſito, quòd propter debita, aut aliud, Conſules gabellam ponant ſuper carne, aut vino, & huiuſmodi, quam Eccleſiæ ſoluunt indirectè, cùm emant cariùs; diſtinguendum eſt: nam, ſi eam ponunt propter abuſum, & exceſſum eorum, ſcilicet, quem fecerunt; ſic non licitè ponunt, ſed ſoluant de ſuo; ſi verò ponunt propter communem vtilitatem, tam Clericorum, quàm laïcorum; ſic licet eis. Si verò propter vtilitatem laïcorum principaliter; Clericorum verò indirectè, & à remotis, putà quia ciuium proſperitas in Eccleſiam, & Eccleſiaſticarum perſonarum vtilitatem redundat; iterum diſtinguitur: nam, aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo non poſſunt; & ſic non licèt: aut non faciunt eo animo; quia, etſi non eſſent Eccleſiaſticæ perſonæ, adhuc eam imponerent; & ſic licèt eis. [Ita ille: & ante illum Angelus *in verb. immunitas. num.* 42. Idem docet Henriquez *lib.* 10. *c.* 15. *n.* 5. *& in Gloſſa, lit. O.* Paulus de Caſtro *conſ.* 433. *lib.* 2. Octauianus Vulpellius *de libert. Eccleſ. p.* 2. *num.* 51. Lopez *in inſtruct. p.* 1. *cap.* 40. Vide etiam Malderum *in* 2. 2. *tract.* 5. *c.* 6. *dub.* 11. *in fine.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infrà in Reſ. 244.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 214. §. Dicere autem., & in Reſol. 1. non præteritæ. §. 1. ad medium.

2. Sed falluntur equidem, & cautè legendi ſunt: nam vt *ſuprà* probatum eſt, Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere gabellam, quæ principaliter concernit laïcorum vtilitatem, & ſecundariò Clericorum. Et ridiculum eſt dicere, quod dicti Authores aſſerunt, Clericos tunc non teneri ad ſolutionem dictæ gabellæ, quando extorquetur ex animo accipiendi dictas pecunias ab Eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo laïci non poſſent; ſecus autem, ſi non eo animo: nam reſpondetur, exemptionem Clericorum non dependere ex bono, vel malo animo imponentium gabellas; ſed ex priuilegio, quod ex iure, diuino, & humano habent non ſoluendi illas: & ſi talis oponio eſſet vera, ſemper laïci imponerent gabellas abſque illo malo animo; & ſic Clerici ſemper illas ſoluerent. Dicendum eſt igitur Clericos exemptos eſſe à dicto onere gabellarum ſuper carne, vino, ſerico, &c.

3. Et ideò Rodriquez *in ſumm. tom.* 2. *c.* 74. *n.* 14. ita ait: [Ni deſto ſe pueden quexar los Clerigos, pues pueden comprar eſtas coſas en ſus carnicerias, y tauernillas, y oficinas, particularmente deputadas para ellos, donde comodamente las pueden tener. Verdad es, que donde comodamente no pueden auer eſtas oficinas particulares, tenia por muy ſoſpechoſas las dichas impoſiciones reſpecto de los Eccleſiaſticos.] Sic ille. Et abſolutè, tanquam falſam, hanc opinionem Angeli, & Sylueſtri refellit ex noſtris P. Megala *in p.* 2. *lib.* 2. *c.* 16. *q.* 9. *n.* 106. & Gutierrez *in tract. de gabellis*, *q.* 92. *num.* 60. Sed, an in dicto caſu poſſint laïci apperire tabernas, in quibus ſine onere vectigalis

Sup. hoc in Reſ. 2. not. ſeq. §. vlt. ad medium.

Tom. IX. T 2

galis confluere poſſint Clerici , reſpondent Rodriquez , & Henriquez , *vbi ſuprà* affirmatiuè ; quibus etiam adde Ledeſma *in ſumm. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl.* 17. Sed hoc difficultate non caret. Vide *ſuprà concl.* 44.

Quæ hic eſt infr. Reſ. 243 Sed magis ad rem in Reſ. 244.

RESOL. CCXLI.

An tributum ſit iniuſtum, eo quod indirectè grauentur Clerici , v. g. ſuper carnibus , pane, vino, oleo, &c? Ex part.4.tract.4.& Miſc.Reſ.174.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & inf. in Reſ. 244.

§.1. NEgatiuè reſpondet Sanchez *in opuſc. tom.1. lib.2.c.4.dub.55.n.*40.vbi ſic ait.Impoſitionem factam ſæcularibus arietes vendentibus in macello, quod vocant *Buſtro* , quòd ſcil.ex ſingulorum arietum pretio duos ſoluant argenteos, non eſſe illicitam , licet inde reſultet quòd Eccleſiaſtici cariùs emant. Probatur, quia non eſt iniuſtum tributum,eo quòd indirectè grauentur Clerici , nam ex alcauala: & vectigalibus, i. *paſajes* , quæ mercatores ex mercibus ſoluunt, quas , ab vno loco in alium tranſuehunt , & vendunt , ſequitur , quòd Clericis cariùs ſtent merces illæ,& non ob id ſunt iniuſta vectigalia illa.Inſuper hanc ſententiam tenēt aliqui Doctores qui proponunt hunc caſum,an poſſit imponi tributum ſuper carnibus, vino,&c. indiſtinctè ſine exceptione Eccleſiaſticorum & obiiciunt videri non eſſe licitum , quia inde indirectè grauantur Clerici , cùm hæc cariùs emant,& poſita hac obiectione, reſpondent, quòd ſi faciant animo iniuriandi Clericis, & extorquendi pecunias, quas alio modo extorquere nequeunt , eſt illicitum ; ſi verò non hoc animo, quia licet non eſſent Clerici,adhuc imponerent, nec imponunt magis ſuper his , quæ ſæpiùs emuntur à Clericis, eſt licitum , nec poſſunt conqueri Clerici. Sic reſpondent Syluester *verb. immunitas* 1. *quæſt.*6. *in fine.* Lopez *part.1.inſtruct. cap.*190. Aſtenſis *lib.*6. *ſumm. tit.*30.Angelus *ver. immunitas, num.*42. Et in hoc caſu conſtat non malo animo iniuriandi Clero impoſitum eſſe tributum, quia licèt non eſſent Clerici,impoſuiſſent , & non magis impoſuerunt in his quæ ſæpiùs emuntur à Clericis, & ſic tenuerunt docti recentiores Magiſtri.Ita Sanchez.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ §. 1. poſt medium, & ſupra in Reſ. 214.§.Dicere autem.

2. Sed hæc doctrina ſtante Bulla Cœnæ ibi directè,vel indirectè mihi non placet,& Doctores quos pro ſua firmanda ſententia adducit Sanchez, ego reprobaui *in 1.part.tract.2.reſolut.*82.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. CCXLII.

An emens victualia pro filio Clerico , vel Capellano ſuæ familiæ,teneatur ſoluere gabellas ?

Et additur,quod in tali caſu Patres poſſunt donationem facere filiis de tota illa ſumma , quam expenſuri ſunt pro illis , & poſtea eorum nomine illam expendere in eorum ſeruitium. Ex part.4. tract.4. & Miſc. Reſol.175.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Thom. Sanchez *in opuſc. tom.1. lib.2.cap.4. dub.54.num.2.* quia dominium eorum,quæ conſumuntur , non eſt Clerici , ſed patris, vel domini ſæcularis;ſicut Clericus, qui ſuſtentat plures famulos ſæculares , non tenetur ſoluere gabellam pro parte quam famuli conſumunt,ſic docti recentiores.Ita Sanchez.

2. Sed contrariam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, & ita communiter obſeruatur , & præſertim in noſtro Regno Siciliæ, vbi ſupradicti ſunt immunes à gabellis pro victualiis emptis in ſuſtentationem Clericorum , quia Clericus eſt ab omni exactione immunis pro ea parte, quam ipſe conſumit, nec valet dicere cum Sanchez, quòd dominium eorum , quæ conſumuntur , non eſt Clerici , nam reſpondeo quòd ſufficit , quòd illa victualia emantur pro Clericis, eaque ipſi conſumant , & ita ſentiunt plures Magiſtri Societatis Ieſu & aliarum Religionum de hoc caſu à me conſulti. Adde quod in tali caſu patres poſſunt donationem facere filiis de tota illa ſumma quam expenſuri ſunt pro illis, & poſtea eorum nomine illam in eorum ſeruitium expendere, & ſic ceſſaret ratio Sanchez.

RESOL. CCXLIII.

An licitè Senatus Panormitanus,& alia Reſpublica exigant gabellas ab Eccleſiaſticis cum animo reſtituendi eas in fine anni ? Ex part.1.tract.2.Reſ.45.aliàs 44.

§.1. AD hanc quæſtionem negatiuè reſpondent viri docti , Duardus *in Bull.Cœn. lib.2.can.18.q.15.n.3.* & Alterius *de cenſ. tom.1. diſp.19. lib.5. cap.3.fol. mihi* 734. vbi ſic aſſerit : [Notandum eſt, non excuſari ab hac cenſura, qui exigunt, vel mandant exigi huiuſmodi gabellas à Clericis , animo reſtituendi in fine anni;quamuis profiteantur hunc modum ſeruare , cauſa euitandi fraudes publicanorum exigentium gabellas.Et ratio eſt : quia cogunt anteà ad ſoluendum:& hoc eſt magnum onus , & incommodum Clericis.] Ita Alterius. Quocircà addit Duardus : [Qui ſupradicto animo hæc onera à Clericis exigunt, ſi volunt effugere huius cenſuræ vinculum, in fine anni curent ipſis Clericis reſtituere aliquid plus, ſuprà id, quod exegerunt in recompenſationem dicti incommodi,& intereſſe.]

2. At, his non obſtantibus , puto ſine vllo ſcrupulo noſtram Ciuitatem hanc conſuetudinem obſeruare; nempe in fine anni pro victualibus ſoluere Clericis, vt vulgò dicitur , *lo ſcaſciato :* quia totum hoc factum fuit , & efficitur ex concordatis factis cum Epiſcopis conſentientibus , & volentibus ipſis Clericis ; non autem renuntiantibus priuilegio, ſed ſuſtinentibus eius effectum:differri in tempus, quod proximè ſit magis opportunum ſine vllo onere , & intereſſe.

RESOL. CCXXLIII.

An ſi Princeps, vel aliqua Reſpublica propter aliquam iuſtam cauſam auxerit tantillum pretium carnis vini, olei , &c. vt illud plus conuertatur in illam cauſam, non quidem in grauamen Clericorum faciens principaliter,ſed generaliter in grauamen omnium,incurrāt in excommunicationem Bullæ , ſi talem gabellam à Clericis exigant; vel in tali caſu an aperienda ſit alia taberna in quam ſine tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum , oleum , &c. iuſto pretio ? Ex part.1.tract.2.Reſol.46.aliàs 45.

§.1. NEgatiuè reſpondendum videtur ex Angelo *verb. immunitas , numer.42.* & ex Syluestro *eodem verb.1. quæſt.6. num.21.* quem ſequitur Coriolanus *in Bulla Cœnæ , excommunic.* 18. *fol. mihi* 949. Lopez *in inſtruct. p.2.cap.* 40. *fol. mihi* 127. & facit Henriquez *lib. 5. cap.* 15. *numero* 5. quem poſteà ſequutus eſt Malderus *in 2.2. tractat.5. cap.6. dub.* 11. *in fin.* vbi ſic ait : [Eſt licita contributio à laïcis impoſita , quando in valdè modico grauat Clerum,

Sup. prà 240.

Clerum, & ipſe Clerus ſine magna moleſtia eximi non poteſt, vtpote ſi grauamen vino ſit impoſitum, quod ex communi laicis taberna accipere velit [Et ita etiam hanc ſententiam ex Iuriſperitis tenet Paulus de Caſtr. *lib.2. conſ.*323. Vide etiam Roſellam *verb.pedagium,num.*17. Richardum *quodlibeto 2.q.*30. & Aſtenſem *in ſumm.lib.2.tit.*30.*art.*4.

2. Sed his non obſtantibus, contrariam prorſus ſententiam amplectendam eſſe puto. Dico igitur, talem impoſitionem, quoad Clericos, eſſe illicitam, & taliter facientes incidere in excommunicationem: quia in Bulla Cœnæ non ſolùm excommunicantur, qui directè imponunt gabellas Clericis; ſed etiam indirectè. Nec valet dicere, quod talis gabella non ſit poſita principaliter in grauamen Clericorum; ſed generaliter in grauamen omnium: nam ita ſecundariò indirectè Eccleſiaſtici grauantur, quos indirectè, vt diximus, per Bullam grauare prohibitum eſt. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud noſtrum Megalam, qui doctè, vt ſemper ſolet, hanc ſententiam ſuſtinet, & defendit *in part.2.lib.2.c.*17. *quæſt.6.num.*107. & idem docet Alterius *tom.1.diſp.* 19.*lib.5.cap.6.fol.mihi* 740.*col.*2.

3. Neque obſtat, quòd dicta gabella ſit poſita ex iuſta cauſa, v. g. ob communem Clericorum & laicorum vtilitatem: nam reſpondetur, hoc efficiendum eſſe cum conſenſu Clericorum, *vt ſuprà* probatum eſt. Hinc ipſemet Henriquez *loco citato*, *in Gloſſa*, *littera P*, voluit aliam tabernam aperiendam eſſe, in quam abſque tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. iuſto pretio. Sed hoc etiam non caret difficultate: nam Clerici ſunt liberi, vt poſſint emere victualia in omnibus locis, abſque onere alicuius gabellæ: ergo non ſunt coarctandi, vt emant in tali loco.

RESOL. CCXLV.

An ſi Princeps laicus, iuſtè ſtatuendo pretium legitimum vini, vult poſtea ſuper emptore laico gabellam, quam, extra pretium legale iuſtum dat dum venditori, debeat ipſe emptor tribuere pro bono, & neceſſitate publica, quæritur, an talis gabella ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex p.1.tr.2.Reſ.49.alias 48.

§.1. PRo parte negatiua arguitur primò: tunc impoſitio gabellæ eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, quando directè, vel indirectè læditur ipſa Eccleſia: ſed in noſtro caſu Eccleſia non læditur, neque per indirectum: ergo, &c. Probatur minor: nam tunc Eccleſia dicitur læſa indirectè, quando emptores rerum Eccleſiaſticarum nimis grauarentur, & magis quàm emptores laicorum: ſed hoc non accidit in caſu noſtro: ergo, &c. Et ita in ſpecie docet Feder. de Senis *conſ.*111.*n.*10. & Felinus *in c.Eccleſ. S.Mariæ, de conſtit. n.*99.

2. Dices: Læditur indirectè Eccleſia in hoc caſu: quia, propter onus gabellæ, ſentiet in vendendo vinum ſuum, aliquod damnum? Reſpondeo, hoc non poſse facilè euenire: nam, ideò Princeps ponit pretium legale vino; quod quidem pretium conſiſtit in indiuiſibili mathematico, neque poteſt alterari ab ementibus, & ſic Eccleſia ſemper habebit iuſtum pretium rerum ſuarum: & ſi aliquod damnum forſitan in hoc adueniret, eſſet per accidens, & ſecundariò, quod non eſt conſiderabile. Et ita in terminis docet Menoch.*de arbit.lib.2.cent.6.caſ.*562.*n.*46. Velaſcus *de iur.emphyt.q.*17.*n.*5. & Molina *de iuſt.tom.3.tr.2.diſp.* 663.*n.*5. *in fine*, vbi ſic aſſerit: [Exemptio Eccleſiaſticorum, & Eccleſiarum, ſolùm eſt, vt ipſi non ſoluāt tributum ex ſuis rebus: non verò, vt alij non ſoluant tributum ex rebus, quæ emptione, aut permutatione ad ipſos ſunt peruenturæ; eſto per accidens ſequatur, quòd cariùs, ob ea tributa ad ipſos perueniant.] Hæc Molina. Ita etiam Henriquez *in ſumma, lib.*10. *c.*15.*n.*6. *in Gloſſa*, *littera V*, & Rodriquez *in ſumm. tom.4.c.*166.*n.*7.& hæc ſunt eius verba: [Los ſeglares vendiendo à los Eccleſiaſticos, ò Regulares algo, obligacion tienen de pagar alcauala, aunque por eſto los dichos Eccleſiaſticos, y Regulares las dichas coſas por mas alto precio compren, ni por eſto es quebrantada ſu immunidad Eccleſiaſtica.] Et hanc doctrinam docuerat Mexia *in prag. taxæ panis, concl.*5. *n.*39. & Laſſarte *de decim. vendit. c.*19. *n.*10. vide etiam Rodriq.*qq.regul.tom.3.q.*74.*art.*7.

3. Secundò arguitur: Gabella reuerà non eſt pars pretij, ſed tantùm nomine, vt obſeruant Megala *in p.2.lib.2. cap.*17. *q.*6. *n.*108. Aluarus Valaſcus *tom.1.conſil.*70.*num.*14. Parlador.*rer.quot.lib.1.c.*3.§.1. *num.*21.*in fine.* Gratian.*in diſcept.tom.2. c.*258. *num.*42. Caſtillo *lib.1.deciſ.*127.*num.*12. Comitolus *in reſponſ. mor.lib.4.q.*39.*n.*3.& alij. Ergo poteſt ſeparari à pretio. Nec venditor iuſtè ex iſta ſeparatione conqueri poteſt, nam cùm gabella non ſit pars pretij, ad illum nō poteſt pertinere, & ſine gabella iam ipſe obtinet iuſtum pretium rei ſuæ. Ergo, &c. Et, vt rectè notant Felicianus *de cenſ.lib.2.c.1.n.*14. Azeuedus *tom.6.lib.9. tit.*17.*leg.1.n.*81. Auendañus *de cenſ.Hiſpan. c.*28.*n.*4. vbi ex onere gabellæ, adiecto emptioni, & venditioni, nihil commodi actu percipiunt emptor, aut venditor, id non habetur loco pretij: nam tunc onus gabellæ, pars pretij eſſe dicitur, quando ineſt rei, vel quando aliquid commodi ex eo peruenit ad emptorem, vel venditorem. Vide etiam Gutierrez *de gabellis, q.* 67.

4. Tertiò, argumentantur pro iſta ſententia, ex authoritate Doctorum, qui illam tuentur, & ſunt Boërius *deciſ.*213. *n.*19. Burſatus *lib.1. conſ.*42. *n.*14. Alexander *de iure fiſci, lib.1.reſol.5.num.*7. Purpuratus *conſ.*489. *n.*7.& 8. Tiraquellus *de retract. conſanguin.* §.1.*gloſſ.*13.*n.*12.& alij quam plures. Hi omnes aſſerunt, gabellam impoſitam ſuper emptore rerum Eccleſiaſticarum eſſe licitam.

5. At, his non obſtantibus, non deſunt Doctores pro contraria ſententia, aſſerentes, talem gabellam eſſe iniuſtam, & contra Eccleſiaſticam immunitatem. Et ita docet Gratianus *in diſceptat.forenſ. tom.2.c.*290. *per totum.* Menochius *lib.2.conſ.*136. Laderchius *conſ.*103. *à num.*8. *vſque ad n.*15. Riccius *in praxi, tom.2.reſol.*187.*num.* 2. *& reſol.*283.*per tot.* Surdus *conſ.*305.*num.*80. Homobonus *de exam.Eccleſ.p.2. tract.9.c.1 q.1.*& Zerola *in praxi Epiſc.p.1. verb. gabellam.quæſt.*4. vbi probat, talem gabellam indirectè latam eſſe contra Clericos: ait enim: [In quibuſdam locis Regni, ratione velaminis alicuius Vniuerſitatis, laici imponunt gabellam ſuper ſerico, vel vino, vel aliquo huiuſmodi, & volunt, vt ſoluantur duo carleni, vel quid ſimile pro libra, vel dolio, & quia vident, ſe non poſſe adſtringere perſonas Eccleſiaſticas vendentes, ſtatuunt, vt ſoluant ementes: & non vident, quòd indirectè iſta gabella cadit ſuper perſonas Eccleſiaſticas; etſi dicant, non Clericos, ſed ementes ſoluere: nam propter onus gabellæ ſoluendum, viliùs emunt.] Ita ille.

6. Secundò ita argumentatur Laderchius, *vbi ſup.* Ementes à Clericis de iure communi non tenentur ſoluere gabellas: ergo ſi ſtatutum hoc addat, dicitur contra libertatem Eccleſiaſticam. Probatur conſequentia: nam illud ſtatutum, quod coarctat Clericos, & adimit id, quod communi iure eis permiſſum eſt, dicitur violare libertatem Eccleſiaſticam: at Clerici

ſecundùm ius ciuile, & canonicum poſſunt liberè contrahere cum laicis quibuſcumque,nec illi tenentur ſoluere gabellam:ergo,ſi ſtatutum hoc addat, vt dixi,erit contra Eccleſiaſticam libertatem.Et ſic ſubdit Laderchius: [Dicat Eccleſia:Tolle ſtatutum, & ſi emptores tenentur ad gabellam, compelle:ſin minùs, ne mihi ius meum auferas, intereſt enim mea habere emptores immunes.]

7. Tertiò, lex, & Magiſtratus, ſeu communis prudentum exiſtimatio,in impoſitione iuſti pretij alicuius rei, multas circunſtantias, tam intrinſecas, quàm extrinſecas conſiderat, & præcipuè onus gabellæ,inter illas,reſpicit.Ita Leſſius *lib.2.c.33.dub.8. n.68.*& ſic,ait Molina *tom.3.tract.2.diſp.678. num.6.* tota latitudo pretij franci, & alcaualæ,eſt pretium iuſtum rei:ergo gabella eſt pars pretij, vt ipſemet Molina aſſerit etiam *in diſp.668.n.1.in fin.* Malder.*in 2.2.tract.5.c.6.dub.5.in fin.* Bonac.*de contract. diſp.2. q.9.punct.1.n.4.*Vaſquez *opuſc.de reſtit. c.6.§.2.dub.9. n.52.*Turrian.*tom.2.in 2.2.diſp.46.dub.8. n.9.* qui citat Molinam in alio loco *ſuprà* non adducto.Molfeſ. *in ſumma tom.2.tract.12.cap.22.n.123.*Laſſarte *de decim.vendit.c.15.n.19.*Paul.de Caſtr.*conſ.433. nu.2.* & alij.Cùm igitur gabella ſit pars pretij,ſemper inuoluitur in pretio,nec poteſt ab illo ſeparari: ergo iuſtum pretium alicuius rei dicitur, tam pretium francum,quàm ipſa gabella.Vnde licèt Clerici non ſoluant vectigal ratione rei vendendæ debitum;poſſunt tamen rem illam vendere pretio ordinario, & non minore;quia in ipſo inuoluitur gabella, vt apparet ex Leſſio,*vbi ſupr.lib.2.c.33.dub.8.n.68.*

8. Hæ ſunt contrariæ ſententiæ ſuper poſitam quæſtionem,quas conatur concordare Bellet.*in diſquiſ.cler.part.1.tit.de exemptionib.Clericor.* §.8. *num.2.* cum illa celebri diſtinctione Baldi *conſil.* 31. quam poſteà amplexi ſunt Roland.à Valle *lib.4. conſil.* 61. *n.*18.Riminald.*lib.6.conſ.724. num.49. & 50.* Surdus *conſ.127.n.66.*& alij. Aut onus gabellæ eſt annexum contractui,vt ſi, v.g. ponatur ſtatutum, quòd ſoluantur duo ſolidi pro quolibet dolio vini, quod emitur, vel venditur; hæc gabella immediatè reſpicit contractum,vt eſſet in caſu noſtro, & lædit emptorem, & venditorem immunem: nam propter onus gabellæ, vel cariùs,vel viliùs emet,ſeu vendet. Aut onus gabellæ adiicitur actui ſeparato ab ipſo contractu,vt ſi ſtatutum dicat,quòd qui vult exportare dolium vini ex ciuitate,ſoluat gabellam; tunc hæc gabellæ ſolutio non reſpicit immediatè contractum ipſum,ſed actum exportationis, qui nil commune habet cum ipſa Eccleſia,ſeu immuni.Hac ſuppoſita diſtinctione ait Bellettus,primam ſententiam negatiuam *ſuprà* poſitam,eſſe amplectendam,quando onus gabellæ adiicitur actui ſeperato ab ipſo contractu:ſecundam verò ſententiam affirmatiuam eſſe veram,quando onus gabellæ eſt annexum ipſi contractui. Et hæc olim,circa præſentem quæſtionem in caſu propoſito,vt dixi,à Senatu Panormitano collegeram,pro ſubleuando labore Theologorum, qui conſulendi erant:& quia res viſa eſt difficilis,& periculoſa,Senatus non poſuit dictam gabellam.

RESOL. CCXLVI.

An Princeps, ſeu alius Superior laicus ſine conſenſu Cleri poſſit imponere gabellas ſuper eius bona ex aliqua publica neceſſitate,vt peſtis? &c. Ex part.1. tract.2.Reſ.41.aliàs 40.

Sup. hoc infra in Ref.

§.1. HÆc quæſtio fuit diſcuſſa anno præterito, quando Illuſtr. Senatus Panormitanus impoſuit aliqua vectigalia pro expenſis factis,tempore morbi contagioſi,qui ciuitatem hanc miſerrimè afflixit.Et reſpondi negatiuè:quia obligatio totius populi non ſufficit ad obligandum Clerum:& cùm ageretur de vtilitate vtrorumque,neceſſe erat vtrorumque interuenire conſenſum.Et ita in terminis reſoluit hunc caſum Rodriq.*in ſumma, tom.2.c.75.nu.13.* Petr.Ledeſma *in ſumma,tom.2.tract.7.c.2. concl.27.fol. mihi* 205.Ioan.de la Cruz *in direct. conſcient. part.1. præcept.7.q.7.art.3.dub.1.concl.1.fol.98.* Azorius *p.3. lib.5.cap.19.q.11.*& Lopez *in inſtruct.part.2. cap.40.* agens de peſte graſſante olim Hiſpali. Idem docet Syluester *verb.immunitas,q.2.*Alterius *de cenſur. tom.1. diſp.16.lib.5.c.6.dub.15.*Salonius *tom.2. in 2.2. q.78. art.5.contr.1.*Bellettus *in diſquiſ.cleric.part.1.tit.5.§.2. n.6.* & alij penes ipſos:vbi aſſerunt, quòd quando neceſſitas publica concernit de directo,& principaliter æquè vtilitatem Eccleſiaſticorum, & laicorum tunc debent Eccleſiaſtici contribuere,non tamen ad deliberationem ſolius populi;ſed oportet,quòd Clerus,& populus ſimul conueniant,& deliberent:quia, quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Et ſi in tali caſu Clerus,ſine legitima cauſa, nollet conſentire;poſſent laici implorare auxilium Superioris Eccleſiaſtici,vt compelleret Clericos.

255. & i[n] liis eius mæ not. ſignanter pra in Re 89.§.vlt.p pe finem. Sed aduer quid in caſu ſit ciendam, fra in R 248. ex ctrina §. penult. medium, in Ref. per tot. Ref. 337.

2. Sed notandum eſt,quòd in hoc caſu non habet locum diſpoſitio *c.aduerſus* de conſultatione Romani Pontificis:nam contributio in iſto caſu non fit ſolùm propter vtilitatem publicam;ſed ob priuatam vtilitatem Clericorum:& *d.c.aduerſus* tractat in caſu vbi agitur de vtilitate publica.Et ita docet Tab.*verb. excommunicatio,5.caſ.18.n.4.*Syluester *verb.immunitas,q.5.n.20.*Angel.*eod.verb.n.37.* Layman *in Theolog.mor.lib.4.tract.9.c.6. n.7.* Molina *de iuſtit. tom.3. diſp.672.n.5.concl.3.*Megala *in part. 3. lib. 2. cap. 17. q.6.n.121.& conſ.72. num.*18. Ledeſma, Rodriquez, Lopez,& Ioan.de la Cruz,*vbi ſuprà.* Et ſecundùm hæc,quæ dicta ſunt, intelligendus eſt Bobadill. *in Polit.tom.1.lib.2. c.18.n.291.* vbi ait: [En la ſiſa, ò repartimiento;que ſe è hecha para guardar el pueblo de peſte,en lo qual por ſer para coſa commun aſſi à Clerigos,como à legos,deuen contribuir los Eccleſiaſticos.] Et idem docet Garſias *de nobilit. Hiſpan. Gloſſ.9.num.53.*cum aliis,quorum opinio admittenda eſt,præcedentibus iis,quæ *ſuprà* narrata ſunt: nam ſolus populus,vel Princeps, ſine conuocatione, & conſenſu Cleri,hoc minimè efficere poteſt,vt *ſuprà* probauimus.

Sup. ho Ref. ſeq in Re poſt ſe Verum ter pri & mec infra in 250. & & in t tr.6.R §.Sed l

RESOL. CCXLVII.

An in caſu,quo collecta,ſeu gabella iuſtæ Clericis imponuntur,poſſint imponi,inconſulto Romano Pontifice? Et an dictæ gabellæ,ſi excedant octauam partem valoris rei,ſint iniuſtæ? Ex p.1.tr.2.Reſ.133.aliàs 132.

§1. DE primo dubio huius quæſtionis egi *ſuprà in reſol.*41.& cum aliquibus DD. ſententiam affirmatiuam tenui,quibus nunc addo Hippol. de Marſiliis *in pract.§.aggredior,n.63.*Guilielm.Benedict.*in relect.cap.Raynutius,verb.& vxorem, deciſ.5. n.470.*Gratian.*in diſcept.forenſ.tom.2.c.390. num.19.* Caroc.*de locat.p.4.de collectis,n.37.*& alios adductos per Decian.*vol.2.conſ.51.n.61.* Hi omnes aſſerunt, in tali caſu ſufficere conſenſum Epiſcopi cum interuentu Cleri: quia tunc neceſſitas æquè primariò reſpicit vtilitatem laicorum,& Clericorum.

Qua i[n] Ref. dens §. S aliis not.

2. Non reticebo tamen,quòd aliqui hanc opinionem intelligendam eſſe exiſtimant,quando tanta adeſſet neceſſitas,quòd ſine periculo,aut ſcandalo ad

Sup. to in F.

Summum

n. an- d. & n Ref. . & in tr.6. §.Sed

Summum Pontificem recurri non poſſit: quia in tali caſu ſufficient Epiſcopi, & Clericorum conſenſus; aliter minimè. Et ita tenent decem Doctores, quos citat, & ſequitur nouiſſimè doctus Narbona *in 3.p. recopil. lib.2.tit.4.leg.57.gloſſa vnica,n.24.* quibus ego addo Peirinum *in priuileg. Minimor.to.1.Conſtit.2. Iulij 2.§.33.n.141.* Vide etiam Medin. *de reſt.q.15.* Gig. *de penſ. q.90.in fine.* Guttierrez *qq.pract.lib.1. q.3.per tot.* Azeuedum *in l. 11.tit. 3. lib.1.n.7.* Lopez *part.1. tit.6.l.54. ver. ſon tenudos.* Auilez *in c.23. Pratorum, Gloſſa, de Ordin.n.7.* & alios.

3. Quoad ſecundum dubium, reſpondeo, aliquos dubitaſſe de iuſtitia gabellæ, quando excedit octauam partem valoris rei, ex authoritate *l. ex præſtatione. C. de vectigalibus.* Et ita videtur docere Regens Corſettus, vir doctiſſimus, *in propugnaculo vectigalis ſerici, fol. mihi 21.*

4. Sed Iacobus de Graffiis *in ſuis deciſ. part. 1.2. cap.126. n. 37.* non obſtante dicta lege, docet hodie non poſſe dari certam regulam, nec aſſignari certum terminum, quando gabella ſit exceſſiua: & ideò totum remittit arbitrio boni viri, attenta neceſſitate, cauſa, tempore, & loco. Ita Graffius. Ego verò puto abſolutè, ſi gabella ex aliis circunſtantiis ſit iuſta, non obſtare ſupradictam legem: quia leges poſitæ *ſub tit. de vectig.* obligant tantùm in Regnis nunc ſubditis Imperatori. Ita Suarez *de legib. lib. 5.cap.16.n.5.& 8.* Vide etiam Megalam *in p. 2.lib.2.c.17. q.5.num.71.* & alios. Sed quicquid ſit de hoc,

5. Exiſtimo, ſupradictam legem eſſe per contrariam conſuetudinem abrogatam: & ita in caſu *l. vniuerſi. ſub eodem tit. de vectigal.* docuit Azorius *p. 3. lib.5. c.21.* non eſſe conſuetudinem damnandam, vbicunque ea extiterit, ſoluendi collectas, vel gabellas, etiam ex rebus, ad vſus proprios neceſſariis: quia non ſunt iſtæ gabellæ prohibitæ iure naturali, ſed ſolùm ciuili, quod poteſt conſuetudine abrogari. Sed totum hoc accidit in caſu noſtro. Ergo. Vide etiam Malder. *in 2.2. tract. 5. c.6.dub.5.in fine.* Layman *in Theol. mor. lib.3.tract.3.ſect.5.p.1. cap.3.num.3.* Fauſtum *in ſpecul. Confeſſ. diſput.33. q.22.n.5.* Tannerus *in 2.2.diſp.4.q.6. dub.12.n.345.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient.p.1. præcept.7.art. 3.dub.1.concl.1.* Duard. *in Bull.Cœn.lib.2. can.5.q.5.n. 6.* Graff. *deciſ. p.1.lib.4.c.18.n. 82.* & alios. Et ita ex multis aliis iuribus, & rationibus, à P. Alexandro Neuola, & P. Cæſare Boſco, Societatis IESV, viris doctiſſimis, & amiciſſimis, cum aliis præſtantiſſimis Iuriſconſultis, etiam me præſente, & conſulente, fuerunt ad inſtantiam Illuſtriſſ. Senatus huius Vrbis, approbatæ multæ gabellæ, quæ in hac noſtra Ciuitate excedunt in magna ſumma, octauam partem valoris rei.

RESOL. CCXLVIII.

***De conditionibus, quas requirit* Cap. Non minus, & Cap. Aduerſus de Immunitate Eccleſ. *vt Clerici poſſint collectari in communibus vtilitatibus, vel neceſſitatibus?* Ex part. 5.tract.1.Reſ.11.**

§.1. CAſus eſt practicabilis, & de illo in ſpecie tractat ſacra Rota Romana *in vna Brunduſina Gabella die 13. Februarij 1604.coram Pegna,* cuius magiſtralem deciſionem nouiſſimè impreſſam inuenies apud poſthumas Farinacij *tom. 2. deciſ. 42.* quam in facti contingentia omninò videbis. Ego verò in hac reſolutione circa præſentem caſum non incurioſas pertractabo difficultates. Cùm igitur Clerici vt poſſint collectari, requiratur inter alias conditiones, vt facultates laicorum non ſufficiant, vt adſit conſenſus Epiſcopi & Cleri, & vt præcedat licentia Pontificis.

2. Quæro primò, an in tali caſu inconſulto Summo Pontifice ſufficiat ad validitatẽ actus conſenſus Epiſcopi & Cleri & in affirmatiuam ſententiam tenet Suarez *lib.4.de immun. cap.25.num. 17.* vbi ſic ait: Exiſtimo ſi Epiſcopus & Clerus cõſentiant inconſulto Summo Pontifice, licèt malè faciant, & puniri poſſint, nihilominùs factum tenere, quia *in cap. aduerſus,* non additur verbum irritans conſenſum eorum, & alioqui habebant iure ordinario poteſtatem ad illum conſenſum præſtandum. Ita ille, & poſt illum Bonacina *in Bulla Cœnæ, diſput.1.q.19.punct.3.§.3.n.16.* Azorius *tom.1.lib.5. cap.13. quæſt.8.* ibi, *vel ſaltem Epiſcopi.*

Sup. hoc in Reſ. duarum annot. ſeqq. & infra in Reſ.250. & 337. & in to. 7.tr.6.Reſ.33. §.Sed hæc.

3. Verum ego contrariæ ſententia adhæreo. Dico igitur quòd ſi Pontifex conſuli poteſt, non poſſe abſque illius conſenſu Clericos ad tributa, vel alias exactiones obligari, quia, vt patet *in cap. aduerſus*, ad hanc obligationem inducendam requiritur Pontificis conſenſus, propter imprudentiam quorundam, ergo ſi non adſit talis conſenſus, ceſſat conditio neceſſaria ad obligationem, & conſequenter ipſa obligatio, & non ſeruata forma conceſſionis corruit actus, vnde non erit neceſſarium decretum irritans. Et ita hanc opinionem docet Caſtr.Palaus *tom.2.tract.12. diſp.vn.punct.9. num.7.* & Marchinus *de peſte, part.4. cap.4.n. 14.* & nota hîc conſenſum Pontificis eſſe requirendum, etiam quando neceſſitas, vel vtilitas publicâ concernit æquè principaliter Clericos ac laicos, non obſtantibus quæ dixi *in part. 1. tract.2.reſol.40.* nam ſunt intelligenda in caſu, quo periculum eſſet in mora, ſecus autem ſi Summus Pontifex conſuli poteſt, ego ipſe notaui *in d. tract. 2. reſol. 132.* & nunc me ipſum magis declaro. Sed Doctores pro vtraque ſententia præter à me citatos *vbi ſuprà* multos alios adducit Marchinus *de peſte, p. 4.c. 4.* & Caſtillo *de Tertiis, tom.7.c.9.à n.32. cum ſequent.* vbi tamen concludunt eſſe petendam licentiam à Summo Pontifice, quod etiam ante ipſos latè adnotauerat Guttierrez *de Gabellis quæſt.92.* per totam omnino videndum, & ita determinauit ſacra Rota Romana *in vna Leodienſi Gabella die 19. Martij 1604.* coram Atrebatenſ. & habetur *in deciſ. nouiſ.* Farinacij *tom. 1.deciſ. 72. num.2.* & ideò ciuitas Florentina *anno 1600.* teſte Marta *de iuridiſd. part. 4. cent. 1.caſ. 1.num.52.* impetrauit à Clement. VIII. Bullam pro imponenda collecta Clericis ad reparandum flumen Arni, cùm penè omnia Clericorum bona erant prope dictum flumen, & anno 1634. noſtra ciuitas Panormitana pro expenſis factis tempore peſtis, impetrauit à ſanctiſſimo D.N. Vrbano VIII. Bullã datam Romæ *die 26. Auguſti,* cuius vigore Clerici fuerunt incluſi per aliquot annos in collecta poſita ſuper vino in introitu portæ ciuitatis. Simile etiam Breue conceſſit idem Vrbanus VIII. pro Ducatu Mediolanenſi *die 10. Maij 1624.* & ante illum pro Etruria Gregor. XV. *die 23. Febr. 1622.* Vndè, vt dixi, non exiſtimo admittendam eſſe in praxi contrariam ſententiam aſſerentem in tali caſu, quando videlicet collecta imponenda proximè & immediatè concernit etiam Clericos, non eſſe requirendum conſenſum Pontificis, niſi, vt dixi, periculum eſſet in mora, nam tunc clarum eſt Epiſcopi & Cleri conſenſum ſufficere, tunc enim adeſt Summi Pontificis præſumpta voluntas. Verùm aduertant Principes laici, & ſimul Epiſcopi, quòd hæc neceſſitas, vt imponatur gabella inconſulto Pontifice, poteſt contingere in exactione, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus ſit, nam ſi longiori tempore ſit duratura, licèt, vt dictũ eſt, in caſu neceſſitatis poſſit inchoari inconſulto Pontifice,

Quæ hîc eſt ſup. Reſ.246. §. Sed &c.

Quæ hic eſt Reſ. antece. d n., etiam pro mora contenta in hoc textu, in eius §. 2. & infra in Reſ. 337. §.6.

Sup. hoc & ſeqq. in hoc ſ. inf. ad literã, in Reſ. 250. §. vlt. in princip. & in Reſ. 337. §.6. ante medium.

Pontifice, vt longiori tamen tempore protrahatur, neceſſariò conſulendus erit. Igitur poteſt contingere ad imponendum tributum non poſſe conſenſum Pontificis poſtulari, ſtante vrgente neceſſitate, at ad illius continuationem, cùm id fieri poteſt, omninò conſulendus eſt. Ita Suarez, & Caſtrus Palaus *vbi ſuprà.*

4. Quæro ſecundò, quando dicitur, vt Collecta Clericis imponatur, neceſsarium eſse conſenſum Epiſcopi & Cleri, quid ſub nomine *Cleri* intelligatur? & ſolum Capitulum intelligi tenet Suarez *de Immunitat. lib.4. cap.26. num.16.* & Caſtrus Palaus *tom.2. tract.12. diſputat. vnic. punct.9. numero* 8. quia Capitulum ſub nomine *Cleri* ſæpiùs intelligitur, & regulariter à toto Clero commiſsa eſt poteſtas Capitulo Eccleſiæ Cathedralis decidendi negotia, quæ ad totum Clerum pertinent. Sed ſub nomine *Cleri* non eſſe intelligendum ſolum Capitulum, ſed Clerum totius Diœceſis, vel ſaltem alia Capitula eiuſdem Vrbis, ſi in illa adſunt, & Vicarios foraneos, tradiderunt Barboſa *in Collect. ad ius Canon. tom.2. lib.3. tit.* 49. *n.*7. Bellettus *in diſquiſ. Cler. part.1. tit. de exempt. Cler. & eorum bon.* §.2. *num.*5. Megala *in pars.2. lib.2. cap.17. q.6. n.*124. Bonacina *in Bulla Cœn. diſp.* 1. *q.*19. *punct.*3. §.3. *n.* 16. & Marchinus *de Peſte, part.4. cap.4. n.* 11. vbi ſic ait: Nomine *Cleri* non ſolùm intelligitur, Epiſcopus cum Capitulo ſuæ Chathedralis, vt explicat Suar. ſed etiam vocanda eſſent alia Capitula eiuſdem Vrbis, & ex Diœceſi ſaltem Vicarij foranei, & ita in facti contingentia ann. 1624. practicatum fuit Nouariæ, & Mediolani, dum Eccleſiaſtici ad munitiones vrbis Nouariæ: & aliorum locorum Mediolanenſis Ducatus ex Decreto Vrban. VIII. cogerentur. Ita Marchinus, vnde in facti contingentia puto non eſſe amplectendam ſententiam Suarez, maximè quia contra illam ſtat Sacra Rota Romana *vbi ſupr.* apud poſthumas Farinacij *tom.2. deciſ.*42. *num.*7. vbi ſic aſſerit: Quartò requiritur quod ad onus huiuſmodi imponendum vocetur, & conſentiat Clerus, nec ſufficeret Epiſcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, *cap. cum omnes, de conſt. & cap. quod omnes, de reg. iur. in* 6. & probatur *in cap. aduersùs.* ibi: *Verùm ſi quando fortè Epiſcopus ſimul cum Clericis.* Hæc ſacra Rota. Vnde apparet, quam cautè in his materiis ſit procedendum.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in tom. 7. tr. 6. Reſ. 33. §. Sed hæc.

5. Quæro tertiò, quando cenſeantur facultates laicorum non ſufficere; vt Clerici poſſint collectari? Caſtrus Palaus *tom.2. tract.12. diſput. vnic. punct.9. n.9.* docet, tunc cenſeri laicorum facultates non ſuppetere, quoties non ſuppetunt facultates communes ciuitatis. Si enim de ſingulorum ciuium facultatibus hoc intelligendum eſſet, rarò, vel nunquam Clerici obligati eſſent ad collectas, tum, quia rarò facultates ciuium ita exhauſtæ ſunt, vt ad hæc opera neceſsaria non ſuppetant: tum quia ferè erit impoſſibile Prælatis Eccleſiaſticis inueſtigare an facultates ſingulorum laicorum ſufficiant, dicendum ergo eſt facultates communes eſſe attendendas. Ita Palaus.

6. Sed in his verbis nimis laxè in fauorem laicorum loquitur vir doctus, ideò putò in ſimilibus caſibus, & ad facultates communes, & ad ſingulares attendendum eſſe, quod euidenter probo ex Bulla Vrbani VIII. conceſſa pro Ducatu Mediolanenſi, quam per extenſum ponit Marchinus *de Peſte, part.4. cap.4. poſt num.* 28. vbi Pontifex ſic loquitur: Cùm autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat in muniendis ciuitatibus, & locis prædictis ingenti pecuniarum vi opus, ærariúmque ipſius Philippi Regis valde exhauſtum & attritum ſit, ex munitionéque huiuſmodi totius ſtatus, ac tam Cleri, quàm populi ſecuritati proſpiciatur, communitatum verò ac Vniuerſitatum & hominum eiuſdem ſtatus propter eorum inopiam ad totam impenſam neceſſariam ſupportandam facultates non ſuppetant, niſi Clerus & Eccleſiaſtici quoque eò aliquid conferant, &c. In quibus verbis clarè apparet non ſolùm facultates communes, ſed etiam particulares attendendas eſſe, & ideò Pontifex poſt illa verba, *communitatum, & vniuerſitatum*, ſubiunxit, *& hominum eiuſdem ſtatus*, &c. Et ideò Marta *de iuriſd. p.* 4. *cent.*1. *caſ.*1. *n.*49. aſserit tunc Clericos teneri ad collectas in publicis neceſſitatibus, quando facultates Communitatis, & laicorum non ſufficiunt. Nec Suarez, quem ſequitur Marchinus *vbi ſupra, num.*20. ita abſolutè vt Palaus loquutus eſt, nam voluit tunc facultates laicorum non ſufficere, quando moraliter conſtet communia bona non ſufficere, & ſingulos non poſse ſine magno grauamine ſuis ſolis ſumptibus tale opus perficere. Et ſi opinio Caſtri Palai eſset admittenda, ferè ſemper Clerici tenerentur ſoluere collectas, nam ciuitates nunquam in communi ita diuites ſunt, vt ex communibus redditibus publicæ neceſſitati, vel vtilitati prouidere poſſint. Adde, quòd ex opinione Caſtri Palai priuilegiū Clericorum remanet irritum, nam etiam laici, quando bona ciuitatis ſufficiunt, non tenentur ad collectas, vt docet Megala *in p.2. lib.2. cap.17. q.6. n.*123. ergo pari paſſu procederent laici ac Clerici in ſoluendis collectis, & eiuſdem eſſent conditionis, ſed hoc dicere, vt patet, eſt abſurdum: ergo. Dicendum eſt igitur cum Megala *vbi ſup.* tunc facultates laicorum non ſufficere, vt Clerici in ſubſidium ad collectas teneantur, quando laici per gabellam imponendam cogerentur ſe eis priuare, quæ quotannis illis neceſſaria eſſent ad viuendum ſecundùm conuenientiam ſui ſtatus.

7. Sed notandum eſt hic aliquos docere excuſſionem hanc bonorum, ſi laicorum ſuppetant facultates, eſſe faciendam tantùm in communibus neceſſitatibus, & vtilitatibus, quæ principaliter ipſos laicos reſpiciunt, & remotè, & per conſequentiam clericos, ſecus autem quando collectæ imponuntur pro neceſſitatibus æquè reſpicientibus Clericos ac laicos, nam in hoc caſu Clerici non minùs, quàm laici pro reparatione damni imminentis contribuere tenentur, & ita in ſpecie notauit Ancharanus *in d. c. non minùs.* Menochius *conſ.* 800. *n.*9. Ceuallos *tom.4. com. contra com. q.*899. *num.* 162. *& ſeq.* & alij penes ipſos. Non deſunt tamen Doctores contrarium ſentientes, nempe etiam in caſibus, in quibus collecta poneretur pro neceſſitate æquè reſpiciente Clericos ac laicos, adhuc priùs excuſſionem faciendam eſſe, ſi laicorum ſuppetant facultates; ita vt ſi eis damnum ſufficienter reparari poſſit, ad bona Eccleſiarum & Clericorum non recurratur; ſin verò aliter ſe habet, ad bona Clericorum pro collectis deueniendum erit, & ita tenet Souſa *in Bull. Cœn. cap.*19. *diſp.*92. *num.*2. Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.2. cap.* 390. *num.*19. Marta *de Iuriſd. part.4. cent.* 1. *caſ.* 1. & alij & ego, vt verum fatear, video Summos Pontifices huic ſententiæ adhærere, nam Vrban. VIII. conceſſit in Bulla ſupra cit. Clericos Panormitanos poſſe collectari pro expenſis factis tempore peſtis in ſubſidium, ſuppoſito videlicet quòd facultates laicorum nòn ſuppeterent, vt ei narratum fuit, & ideò poſtea ſubiunxit loquendo cum Archiepiſc. Panormitano hæc verba: *Iniungimus vt conſtito tibi de narratis*, &c. Hoc etiam patet in Bulla Clement. VIII. conceſſa Florentinis pro neſſitate concernente æquè principaliter Clericos ac laicos, nempe pro reparatione fluminis Arni deuaſtantis poſſeſſiones tam Clericorum, quàm laicorum, & tamen Sum. Pontifex *in dicta Bulla* concedit

Sup ... pra ... ctri ... 246 ... eius ... not

Sup ... fra ... 264 ... vlt ... fin. ...

cedit Eccleſias, Eccleſiaſticos teneri in ſubſidium,& propterea mandauit Nuntio Florentino, vt diſcuſſis priùs bonis laicorum, ſi non ſufficerent condemnaret prædictos Eccleſiaſticos ad contribuendum, teſte Souſa & Marta *vbi ſuprà.*

3. Notandum eſt etiam hîc obiter, Dominos Epiſcopos non debere ſtatim licentiam Pontificum executioni mandare, niſi viſis videndis, nam in dictis licentiis & Bullis Pontificiis ponuntur hæc, aut ſimilia verba, *ſtantib. præmiſſis, Conſtito tibi de narratis*, &c. quæ quidem, aut ſimilia verba, vt aduertit Marchinus *vbi ſupr. de peſte, part.4. c.4. num.20.* videntur requirere aliquam cognitionem judicialem narratorum, & cum in dictis Bullis dicatur *vocato Clero*, &c. ex dictis verbis videtur etiam dicendum, vt obſeruat idẽ Marchinus, non ſolùm habendam eſſe narratorum iudicialem cognitionem, ſed etiam habendam eſſe audita parte, nempe Clero, & aliis, de quorum intereſſe agitur. Et nota etiam quòd exactio contributionis in dictis caſibus per Eccleſiaſticos perſoluenda, per perſonas ſimiliter Eccleſiaſticas tantùm ab Epiſcopis deputandas efficienda erit, vt habetur in Bulla Vrbani VIII. conceſſa pro Ducatu Mediolanenſi, ibi, *Volumus autem*, &c. quod etiam patet ex his quæ adducit Guttierrez *de Gabellis quæſt. 92. num.65.*

RESOL. CCXLIX.

Quando laicorum facultates non ſufficere cenſendum ſit, ad hoc vt Clerici cum conſenſu Epiſcopi, & conſulto Romano Pontifice contribuere in aliquibus caſibus teneantur?

Et ſupponitur Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros Ciuitatis, & ſimilia. Ex part.1. tract. 2. Reſ.134. alias 133.

§.1. HAnc quæſtionem non inuenies apud multos Authores: ideo ſupponendum eſt, Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros ciuitatis, & ſimilia, ad communem vſum ciuium, & etiam Clericorum neceſſaria; niſi in ſubſidium, nempe, quando deficerẽt facultates laicorum. Hoc ſuppoſito, Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap.25. num.* 15. putat, verba illa, *Vbi laicorum non ſuppetunt facultates*, quæ habentur *in cap. non minùs, & in cap. aduersùs, de imm.* intelligenda eſſe, non de facultatibus ſingulorum ciuium, ſed de facultatibus communibus Reipublicæ. Et ita etiam docet Narbona *3.p. Recopil. lib.3. tit.4. l. 57. Gloſſa vnica, num.21.*

2. Sed Megala *in p. 2. lib. 2. c.17. q.6. n.123.* magis amplè in fauorem Clericorum de hac re loquitur: ſic enim aſſerit: [Tunc facultates laicorum non ſufficere cenſendum eſt, quando cõſiderata proportione inter neceſſitatem, vel vtilitatem pro qua gabella imponitur, & ciuium facultates, quæ ad ſoluendam gabellam non ſufficiunt; niſi ciues cogantur ſe eis priuare, quæ quotannis illis neceſſaria ſunt ad viuendum ſecundùm conuenientiam ſui ſtatus, quem, vt Reipublicæ ſubueniant, minuere nõ tenentur: ac ideò eorũ tunc facultates ad ſoluendas gabellas nõ ſufficere cenſendum erit. Et de facultatibus particularium ciuium loquor: nam, ſi ciuitas in communi diues eſt, vt ex communibus reditibus communi neceſſitati vel vtilitati commodè prouidere poſſit; tunc nec ab ipſis ſæcularibus gabellæ exigendæ ſunt, niſi ex conſuetudine legitimè præſcripta hoc introductum eſſet.] Ita Megala, ex cuius ſententia ſequitur, quàm raro Clerici teneantur, pro ſupradictis gabellis contribuere: nam difficulter poteſt accidere caſus, in quo bona propria omnium, & ſingulorum ciuium, ad huiuſmodi opera efficienda non ſufficiant.

RESOL. CCL.

An Clerici teneantur ſoluere gabellas, ſi Epiſcopus, & Clerus conſenſerunt, inconſulto Summo Pontifice?

Et quid dicendum, ſi Princeps impetret Bullam à Summo Pontifice; an tunc neceſſarium ſit ſeruare formam Cap. Non minus de Immunitate Eccleſ. Ex part.5. tract. 1. Reſol. 15.

§.1. SVppono per ea, quæ alibi notaui, Clericos teneri ad collectas poſitas pro communibus neceſſitatibus, concurrentibus aliquibus conditionibus, & præſertim ſi adſit conſenſus Epiſcopi & Cleri & conſulatur Summus Pontifex: ſed difficultas eſt an inconſulto Summo Pontifice ſufficiat Epiſcopi & Cleri conſenſus? Et affirmatiuam ſententiam tenet Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib.2. cap.25. nu.17.* vbi ſic ait: Exiſtimo ſi Epiſcopus & Clerus conſentiant inconſulto Summo Pontifice, licèt malefaciant & puniri poſſint, nihilominus factum tenere, quia *in cap. aduersùs* non additur verbum irritans conſenſum eorum, & alioqui habebant iure ordinario poteſtatem ad illum conſenſum præſtandum. Ita ille.

Alibi in Reſol. quæ hic eſt ſup. 248. & in aliis eius primæ not.
Et pro diffic. contenta à lin. 5. huius textus, ſup. in Reſ. 246. §. vlt. & in Reſol. 247. à §. 1. & in Reſol. 248 §. Quæro primo. & infra in Reſ.337. & in to.7 tr.6. Reſ.33. §. Sed hæc. Et pro contento in hoc §. Verum contraria. infra in Reſ. 337. §. Et ideo. & ſeqq. & in alio §. eius not.

2. Verùm contraria opinio mihi placet. Dico igitur quòd ſi Summus Pontifex conſuli poteſt, non poſſe abſque illius conſenſu Clericos ad tributa, vel alias exactiones obligari, quia, vt patet *in cap. aduersùs*, ad hanc obligationem inducendam requiritur Pontificis conſenſus propter imprudentiam quorundã. Ergo ſi non adſit talis cõſenſus, ceſsat cõditio neceſſaria ad obligationem, & conſequenter ipſa obligatio, & ideò non erat neceſſarium decretum irritans. Et docet Caſtrus Palaus *tom.2. tract.12. diſput. vnic. punct. 9. num.7.* qui etiam *num.8.* rectè notat conſenſum Epiſcopi & Cleri in tali caſu ita requiri, vt vnum ſine altero non ſufficiat, quia vtriuſque iudicium æquanimiter expoſtulatur *in cap. non minus*, ibi, *Niſi Epiſcopus & Clerus tantam neceſſitatem, vel vtilitatem aſpexerint*, &c. *& in cap. aduersùs*. ibi, *Verùm ſi quando Epiſcopus ſimul cum Clericis tantam neceſſitatem, vel vtilitatem perſpexerint*, &c. Nota tamen noſtram ſententiam veram eſſe in caſu, quo Summus Pontifex conſuli poteſt; nam ſi periculũ eſſet in mora; vnde id fieri non poſſit, clarum eſt Epiſcopi & Cleri conſenſum ſufficere, quia tunc adeſt Summi Pontificis præſumpta voluntas. Sed quid dicendum ſi Princeps impetret Bullam à Summo Pontifice, an neceſſarium ſit ſeruare formam dicti *cap. non minus, de immun. Eccleſ.* vide Valboam de Magroviejo in his quæ ſcripſit ad Regem nomine Decani, & Capituli Eccleſiæ Salmaticenſis *concl. 12. num.147. & ſeq.* vbi affirmatiuæ ſententiæ adhæret.

3. Verùm aduertant Principes laici & Epiſcopi, quòd hæc neceſſitas, vt imponatur gabella inconſulto Summo Pontifice, poteſt contingere in exactione, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus fit; nam ſi longiori tempore ſit duratura, licèt, vt dictum eſt, in caſu neceſſitatis poſſit inchoari inconſulto Summo Pontifice, vt longiori tamen tempore protrahatur neceſſariò conſulendus erit. Igitur poteſt contingere ad imponendum tributum non poſſe conſenſum Pontificis poſtulari ſtante vrgente neceſſitate, & ad illius continuationem, cùm id fieri poteſt, omnino

Sup. hoc ſupra ad literam in Reſ. 248. §. Verũ. prop. finẽ, & infra in Reſ. 337. §.6. ante med.

omnino conſulendus eſt. Ita Suarez, & Caſtrus Palaus *vbi ſupra*. Et ad omnia ſupradicta ſtabilienda non deſinam hic apponere verba Concilij Lateranenſis ſub Leone X. *anno* 1521. *ſeſſ.* 9. *ſub finem*, §. *& cùm à iure tam diuino*, &c. vbi ſic habetur. Innouamus omnes Apoſtolicas ſanctiones in favorem libertatis Eccleſiaſticæ contra eius violatores quomodolibet editas, & cùm in Lateranenſi pariter ac Conciliis generalibus ſub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne Reges, Principes, Duces, Comites, Barones, Reſpublicæ, aliique Potentatus quicumque Regnis, Prouinciis, ac terris quoquomodo præſidentes, collectas, decimas, & alia huiuſmodi onera Clericis, Prælatis, & aliis quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis imponant, exigántque, néve à ſponte etiam dantibus, & conſentientibus recipiant, atque in præmiſſis auxilium fauorem, vel conſilium palàm, vel occultè præſtantes in excommunicationis latæ ſententiæ pœnam eo ipſo incidant. Et ipſæ quoque Reſpublicæ, ac communitates & vniuerſitates circa hoc quomodolibet delinquentes Eccleſiaſtico eo ipſo ſubiiciantur interdicto. Prælati etiam præmiſſis abſque expreſſa Romani Pontificis licentia vltrò conſentientes, excommunicationis & depoſitionis pœnam ipſo facto incurrant, ſtatuimus & ordinamus vt de cætero talia præſumentes, & ſi (vt præfertur) qualificati fuerint; vltra ſupradictas pœnas, quas contrauenìendo ipſo facto incurrere volumus, innouamus quòd ad omnes actus legitimos inhabiles, & inteſtabiles habeantur. Hæc in dicto Concilio Lateranenſi, quæ vtinam aliqui conſiderarent, & vt par eſt timerent. Sed circa materiam præſentis reſolutionis, vide infrà in Magiſtrali deciſione Rotæ coram Pena *in vna Brunduſina Gabellæ*, *die* 13. *Februarij* 1604.

Deciſio hæc eſt infra in fine huius tom. 9. pag. 497.

RESOL. CCLI.

An Eccleſiaſtici teneantur ſoluere gabellas impoſitas pro primo introitu Regis in Ciuitatem? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 11.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet nouiſſimè Paponius *lib.* 5. *tit.* 11. *arreſt.* 15. vbi ſic aſſerit. Iudicatum fuit in Curia Pariſienſi menſe Aprilis 1595. aduersùs Clerum Trecenſem, qui depulſus fuit ab oppoſitione facta aduersùs adſcriptionem collationis impenſarum factarum ab incolis prædictæ ciuitatis Trecenſis, cùm Rex Henricus IV. eam primum ſolemniter ingrederetur anno 1595. decretùmque fuit Eccleſiaſticos cogendos captis pignoribus, ſeu bonis temporalibus ipſorum. Ita ille, & Remigius de Gom. *tract. de charitatino ſubſidio* q. 59. *num.* 13.

2. Sed contrariam ſententiam omnino amplectendam eſſe puto, cum communi conſenſu Theologorum, & ita docet in terminis Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. q. 11. & ex Iuriſconſultis noſter D. Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff.* 3. *num.* 264. Aluarez *in ſpeculo Pont. cap.* 35. Aloyſius de Leo *in l. placet n.* 1. *C. de ſacr. Eccleſ.* qui omnes aſſerunt text. dictæ leg. *placet*, eſſe correctum per Authen. *item nulla communitas, eod. tit.* & ratio eſt, quia licèt ſupradicta gabella ſit impoſita propter publicam neceſſitatem, tamen dicta neceſſitas publica ſolis laicis eſt communis, & tantùm indirectè, ac remotè, ad clericos quoque pertinet, in quo caſu ipſi non tenentur ad contributiones, vt ſatis probatum eſt *ſuprà in tr. de immunitate Eccleſiaſtica part.* 1. *in* * *reſol.* 40. & docet inter multos Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *n.* 24. *&* 25.

* Quæ hic eſt ſupra Reſ. 246. & in aliis eius primæ not.

RESOL. CCLII.

Vtrum Clerici teneantur ad gabellam, quæ impoſita eſt pro manutenendo exercitu in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conſeruentur? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 79. aliàs 78.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Henriquez *lib.* 10. *cap.* 15. *dub.* 5. *in gloſſa litt. Q*, vbi ſic aſſerit: [Anno 1590. conſulti Salmanticenſes Iuriſperiti, Moya, Solis Didacus, Henriquez, Sahagum, Bernal, & ex Theologis Magiſter Gueuara, Bañez, & plerique alij, admittunt, iuſtè compelli Clerum per Epiſcopum, contribuere pro ingenti pecunia, quam Regna, & Senatores vrbis promiſerant Regi pro adiuuandis Catholicis contra Hæreticos Gallos, & vt tutiùs conſeruarentur confinia Hiſpaniæ.] Ita Henriquez.

Sup. hoc i fra in R 336. per t ſed lege alias Reſ. eius prim not.

2. Sed contrariam ſententiam docet Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff.* 3. *num.* 243. vbi putat, quòd tunc Clerici tenentur contribuere, quando vtilitas, ſiue neceſſitas principaliter, & immediatè, & non mediatè, & in remotis tangit illos, vt ait ipſe, quando Princeps vellet imponere gabellam, ſeu collectam pro manutenendo exercitu, & faciendo bellum in partibus inimicis, ne inimicus accederet ad ſuas ciuitates; licèt ex iſto actu ciuitas, cui imponitur gabella, conſequatur vtilitatem; ſcilicet, quòd propter tale bellum hoſtes non poſſunt moleſtare ciuitatem. Ita ille. Et hæc opinio contra Henriquez eſt omninò tenenda, vt nos *ſuprà* etiam firmauimus.

RESOL. CCLIII.

An Princeps laicus poſſit imponere gabellas ſuper bona Eccleſiaſticorum propter reparationem pontium, murorum, viarum? &c.

Et an Clerici teneantur ad contributionem, vt oppidum, quod Rex vendere parat, ſe redimat? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 39. aliàs 38.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent aliqui Iuriſconſulti ex authoritate leg. *Ad inſtructiones itinerum, pontiúmque, etiam diuinas domus, & venerabiles Eccleſias, libenter adſcribimus*. Et præter Iuriſtas, quos adducit Borellus *de præſt. Reg. Cathol. cap.* 62. *num.* 48. Salgado *de protectione regia, part.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. & nos adduximus *in tract. de Parlament.* docet hanc ſententiam ex Theologis Viualdus *in Candelabro aureo ſuper Bullam Cœn. caſu* 18. *num.* 3. Henriquez *in ſumma, lib.* 10. *cap.* 15. *num.* 5. vbi *in Gloſſ. lit. L*, aſſerit, ius ciuile in hoc non eſſe correctum; ſed declarare ius canonicum, & mentem Pontificis.

Sup. [illegible] tom. [illegible] Reſ. [illegible] ſup. [illegible] 214. [illegible] med. [illegible] in R [illegible] & in [illegible] Reſo [illegible] lege [illegible] doct [illegible] Reſ [illegible] & in [illegible] recit [illegible] in [illegible]

2. Sed hæc opinio exploditur communiter à Theologis, quos citaui dicto tract. quibus nunc addo Homobonum *de exam. Eccl. p.* 2. *tract.* 11. *cap.* 6. *quæſt.* 9. *ſuppoſ.* 2. Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 6. *nu.* 6. Ioann. de la Cruz *in director. conſcient. part.* 1. *præcept.* 7. q. 7. *art.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 1. Auguſtinum Barboſam *in ſuis conſiliis poſt Flores direct. Inquiſ. conſ.* 2. Salonium *tom.* 2. *in* 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 5. *contr.* 5. Souſam *in Bull. Cœn. cap.* 19. *diſp.* 92. *num.* 6. Bellettum *in diſquiſ. cleric. part.* 1. *tit.* 5. §. 2. *num.* 12. Portel. *in addit. ad dubia regularia, verb. tributum, num.* 5. *&* 8. Alterium *de cenſ. tom.* 1. *diſp.* 19. *lib.* 6. *cap.* 6. *dub.* 8.

3. Ad Argumentum verò deſumptum ex leg. *Ad inſtructiones*. reſpondeo cum Leſſio *lib.* 2. *cap.* 33.

dub. 3.

*dub.*3. *num.*25. cùm ſit contra immunitatem Eccleſiarum, vim non habere, & fuiſſe correctam à iure canonico, vt notat Gloſſa *in cap. generaliter. verſ. Nouarum. & verſ. Collationibus.* 6. *q.* 1. Et contrarium etiam poſteà docuiſſe ipſos Imperatores in iure nouo ciuili, *ex authent. item nulla communitas. C. de Epiſc. & Cler.* tenet Azorius *part.*3. *lib.*5. *cap.*19. *quæſt.*10. & Portel. *in addit ad dubia regularia. verb. Tributum. n.* 11. qui citat textum *in leg. placet. de ſacroſ. Eccleſ. & leg.*2. *C. de Epiſc. & Cler.*

4. Sed, quidquid ſit de hoc, in ordine ad ius ciuile, certum eſt ex iure canonico, Clericos non teneri ad dictas contributiones vt apparet *in cap. non minus. & in cap. aduersùs. de immunit. Eccleſ. & ex canone Bullæ Cœnæ.* Ex his omnibus apparet, cautè legendum eſſe Henriquez, *vbi ſuprà*, qui etiam *in pen. Gloſſa, lit. L*, aſſerit per ſententiam Senatus Regij declaratum eſſe, teneri Clerum ad diſtributionem, vt oppidum, quod Rex vendere parabat, ſe redimat: quod etiam poſteà docuit Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 286.

5. Sed hæc ſententia mihi diſplicet: nam id bonum non æquè principaliter, primariò, directè concernit Clericos, ſed laicos: & ideò Clerici non tenentur ad contributionem ſupradictam: quia, vt obſeruant contra ſententiam Henriquez, & aliquorum Iuriſconſultorum, omnes Theologi, & ex ipſamet Societate Leſſius, Molina, & alij à me citati *in tract. de Parlam.* quando bonum commune, & publicum non tangit principaliter Clericos ſed ſecundariò, vt eſt in caſu ſupradicto. Et in reparatione viarum, turrium, murorum, &c. Clerici non tenentur contribuere, licèt contrarium docuerit Henriquez, & ideò non ſequendus, vt *ſuprà* probatum eſt.

RESOL. CCLIV.

An Clerici teneantur, & poſſint per iudices ſæculares cogi ad reparandam viam ante domos ſuas?

Et quid, ſi graculi, aut vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcantur in vineis, & meſſibus alicuius Clerici, vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 76, alias 75.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Petrus de Cenedo *in collect. iuris can. p.* 1 *collect.* 37. *num.* 4. Humada *in l.* 54. *tit.* 6. *p.* 1. *gloſſ.* 2. *n.* 18. Tiraquel. *de retractat. lignag.* §. 32. *gl. vnica, num.* 80. Ludouicus Mexia *in pract. taxa panis. concl.* 5. *num.* 70. vbi ait, Clericos, Eccleſiaſticaſque perſonas cogi poſſe per ſæcularem poteſtatem reparare viam ante domum, & itineris pertinentia ſua mandare facere ſuis expenſis; quod eſt notandum in praxi, circa ordinationes Hiſpaleñſes. [Para que no echen agua ſuzia por la calles, ni otras inmundicias.] Et ad mandata Præfecti vrbis Hiſpalenſis pro mundandis per vicinos viarum ſuis pertinentiis, vt ab his munditiis Clerici etiam non excuſentur, nec à pœnis, & mulcta effundentium amurcam per vias publicas, quod iam vidi practicari. Ita ille, & alij Iuriſconſulti.

2. Sed hæc omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt in caſu ſimili aduersùs Henriquez *lib.* 10. *cap.* 15. §. 7. *in Gloſſa, lit. C*, rectè notauit Viualdus *in candelabro ſuper Bull. Cœn. caſ.* 18. *num.* 9. Et ita aſſerit Ludouicus Molina *de iuſtit. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 261. *num.* 6. Si vicini omnes contribuant ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ipſorum; tunc etiam Eccleſiaſtici, qui ibi habent domum, tenentur ſimiliter contribuere. Sed in tali euentu non poſſunt ſæculares per ſe ipſos compellere Eccleſiaſticos, vt contribuant, ſi Eccleſiaſtici renuant; ſed id efficere debent per Epiſcopum, aut per alium legitimum Iudicem Eccleſiaſticum. Idem etiam docet Layman *de Theol. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 7. Falſum eſt etiam, quòd tenentur ad pœnam effundentium amurcam, & ſimilia per vias publicas: nam Clerici non ſubduntur pœnis impoſitis à ſæculari poteſtate, ex defectu iuriſdictionis. Et horum omnium ratio iam *ſuprà* ſæpiùs explanata eſt.

3. Nec etiam mihi placet doctrina illa, quam adducit dictus Mexia *loco cit. num.* 44. nempe, quòd ſi graculi, aut vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcuntur in vineis, & meſſibus alicuius Clerici, per ſtaturam cogi poteſt cum aliis, in quorum vineis, & meſſibus reperiuntur huiuſmodi animalia, vt ſuis expenſis eas capiat, & occidat: quo in caſu, quantumcunque priuilegiati, ne & alij inficiantur, poſſunt cogi etiam de facto, vt ſuis expenſis id faciant: & ita ſe vidiſſe practicari teſtatur: non, inquam, hæc doctrina mihi placet, & illam reprobat Molina, *vbi ſuprà*: nam in tali caſu Eccleſiaſtici, licèt teneantur, debent tamen ad id compelli per Iudicem Eccleſiaſticum, & non per ſæculares. Et exempla quæ adducit Mexia ad confirmandam ſententiam, non faciunt ad rem: quia in illis caſibus adeſt neceſſitas, nec aliter fieri poteſt, neque tempus concedit adire Eccleſiaſticum ſuperiorem. Ergo, &c. Et ita etiã docet in ſimilibus caſibus Ioan. Salas *de legib. diſp.* 13. *ſect.* 9. *& ſect.* 11. *num.* 114. vbi ſic ait: [Quando contributio facienda eſt æquè primariò in vtilitatem Clericorum, ac laicorum, v. g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet, non poteſt tamen tunc per ſe poteſtas laica Clericos recuſantes compellere; ſed per Eccleſiaſticam. Quòd ſi id commodè fieri non poſſet, putant quidam, non eſſe omnino improbandam realem executionem: quia in tali caſu præſumi poteſt ratihabitio, ſeu tacita licentia Summi pontificis. Sed tutius cenſet Leſſius, & ego omninò neceſſarium, vt hæc expreſsè ad tales caſus per Principes petatur.] Hæc Salas.

Sup. hoc ſupra lege ex Reſ. 248. §. penul. in fine, & alium §. 8 verſ. eius annot.

RESOL. CCLV.

An Principes poſſint imponere gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 40. alias 39.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet ex Iuriſconſultis neotericis Bobadila *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 160. qui *in Gloſſa, litera F*, citat pro hac ſententia quamplurimos Iuriſtas, & cum limitatione, vt hoc non intelligatur, quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinati ſunt.

2. Sed communi calculo Theologorum, hæc doctrina, tanquam ſacris Canonibus contraria, meritò exploſa eſt: & illam reprobant Homobonus *de exam. Eccleſ. part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 6 *quæſt.* 9. Riccius *part.* 2. *deciſ.* 299. *num.* 3. Syluester *verb. immunitas*, 1. *n.* 6. Duardus *in Bulla Cœn. lib.* 2. *can.* 18. *q.* 5. *n.* 4. Laymã *in Theo. mor. lib.* 4. *tr.* 9. *c.* 6. *n.* 9. Leſſius *lib.* 2. *c.* 33. *dub.* 3. *n.* 19. Azorius *p.* 3. *lib.* 5. *c.* 19. *q.* 7. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 25. *n.* 379. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 11. *n.* 297. Molina *tom.* 3. *tr.* 2. *diſp.* 671. *n.* 2. Molfeſius *in ſumma, tom.* 2. *tr.* 12. *c.* 22. *n.* 166. Alterius *de cenſ. tom.* 2. *diſp.* 19. *lib.* 5. *c.* 6. *dub.* 2. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *c.* 24. & 25. Coriolanus *in Bul. Cœn. excom.* 18. Proſper de Auguſtino *in addit ab ſumm. Quarãta. verb. vectigal.* Megala *in p.* 2. *lib.* 2. *c.* 17. *q.* 6. *n.* 14. Salonius *tom.* 2. *in* 2. 2. *q.* 58. *art.* 5. *contr.*

Sup. hoc ſupra Reſ. 56 §. Sed hęc inter principium, & medium: & in Reſ. 70. & ſignanter infra in Reſ. ſeq. §. Reſtat. & in Reſ. 1. poſt ſeq. & in tom 7. tr. 6 Reſ. 33. §. 1. in fine, & §. vlt. poſt medium, & in tom. 6. tra. 9. Reſol. 66. §. Denique. Per tot.

ſ. *contr.2.num* 2. Sayrus *de cenſur.'ib.3.cap* 22. *num* 9. Bartholom.à S.Fauſto *in ſpec.Confeſſ.diſput.*33. *quæſt.* 13.*num.*2.Bellett.*in diſquiſ.cler.part.*1.*tit.*5.§.5. *num.*1. & Authores veteres penes ipſos.

3. Probatur hæc ſententia *ex cap.*1. *de immunitat. Eccleſ.cap.quanquam,de cenſ.in* 6. & præcipuè *ex canon. Bulla Cœna*, in illis verbis: *Imponentes decimas*, &c.*perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum bonis*. Vbi dictio illa,*eorum*, contradiſtinguitur contra alteram dictionem ſequentem *Eccleſiarum*: & ideò non niſi de bonis patrimonialibus, & propriis Clericorum, & aliis, quæ ad Eccleſiam non pertinent,intelligi poteſt.

RESOL. CCLVI.

An Clerici teneantur ſoluere vectigal in extractione frumenti, vini, & ſimilium, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, vt alibi conducendo carius vendant?

Et infertur illam eſſe negociationem Clericis prohibitam tantum, quæ debitum tributi habeat annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta, ſecus ſi lucrum non ex emptione ſed aliunde proueniat.

Et late explanatur Principes ſæculares non poſſe ſuper bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere? Ex part.5.tract.1.Reſ.27.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 56.§.Sed hæc & in Reſ.70. & 214. §. Et tandem. 11. & ſignanter in fine, & in Reſ.255.& in aliis eius not. & infra in Reſ. ſeq. §.1.2,& 3.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus,effect.*3.*num.*178. vbi ſic ait: Ampliatur iſta fallentia, vt procedat in Clerico, qui vellet fructus recollectos in propriis prædiis,vel Eccleſiaſticis aliò exportare cauſa lucri faciendi, & vt cariùs ibi illos vendat, quia etiam iſto caſu tenetur ſoluere vectigal, vti negotiator. Sic ille. Poteſt etiam hæc opinio probari ex doctrina Melchioris Phœbi *tom.*1.*deciſ.*19. *num.*4. Palatij *in rep. cap.per veſtras* §.39.*num.*11. *extrà de donat.* Azeuedi *lib.*2.*tit.* 1.*l.*2.*num.*37.& aliorum quos citat, & ſequitur Ramirez *in legem regiam*, §.36. *num.*6. *in gloſſ. littera I.* aſſerentium Clericos quoad bona patrimonialia reputari vt laicos.Et ideo in ſpecie Bobadilla *in Polit.tom.* 1.*lib.*2. *cap.*18. *num.*260. & Doctores, quos citat in gloſſa *littera F*,docent Principes ſæculares poſſe ſupra bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere, quod etiam docuit Nauar. *in Manual. cap.* 27 *num.*118.

2. Sed his non obſtantibus opinionem ſupradictam Caroli de Graſſis omnino refellendam eſſe puto,& ideo in caſu, de quo loquimur,Clericum non teneri aliquid ſoluere, docuit ex Dominicanorum familia doctus Antonius Souſa *in Bulla Cœna,cap.*19. *diſp.*92.*conſ.*1.*num.*4.vbi ſic ait: Negotiatio lucratiua dicenda non eſt in caſu quo Eccleſiaſticus bona ſua mittit ad locum, vbi plus valent.Vnde ex ſaccharo, & aliis, in quibus Rex Epiſcopis, & Clericis vltramarinis ſtipendium ſoluit, tributum exigi nonlicèt, quando illa venditionis cauſa ad hoc regnum aſportantur: quia,propriè loquendo, hoc non eſt negotiari.Ita ille.Et nominatim contra Carolum de Graſſis hanc ſententiam docuit etiam nouiſſimè Martinus Bonacina *tom.*3. *in Bulla Cœna, diſp.*1. *quæſt.*19. *punct.*3.§.3.*num.*6. vbi ſic habet: Ille non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex ſuo agro colligit,vendit, ſiue in eodem loco vendat, ſiue aliò transferenda curet,vbi cariùs vendere poſſit; nullus enim negotiari cenſetur vendendo res ex propriis bonis, Eccleſiaſticis, vel patrimonialibus collectas.Hæc Bonacina.Et tandem hanc ſententiam docere Laurentium Oſorium *en ſu Pinna de roſas*, *lib.*4.*cap.*2.*fol.mihi* 580. patet ex his verbis: [Quando el Clerigo negocia con ſus bienes, no pierde el priuilegio, aunque los lleue al puerto, ò à otra parte à vender por via de negociacion, de los quales no deue alcauala,ni ſe la deuen pedir,ſo pena de caer en la cenſura de la Igleſia.] Ita ille.

3. Et ad magis labefactandam opinionem Caroli de Graſſis ſupponendum eſt,præſertim cum Ceuallos *tract.de cognit.per viam violentiæ*, *part.*2. *quæſt.* 64.*num.*21. & Pereira *de manu regia*, *part.* 2. *cap.*24. *num.*34.Auctoribus non bene affectis erga Clericos, & immunitatem Eccleſiaſticam, non omnem negotiationem lucratiuam eſſe interdictam Clericis, ſed illam tantùm, quando res ipſa non meliorata cariori pretio vendenda eſt,quàm empta fuit.Et ita etiã docet Molina *de iuſtitia*, *tom.*2.*tract.*2.*diſp.*342. Leſſius *lib.*2.*cap.*21.*dub.*1.*num.*4.*& ſeq.* Bellettus *in diſquiſ.part.*1.*de diſciplina Clericali*, §.21. *num.*7.*& ſeq.* Alterius *de cenſ. tom.*1. *diſput.*19. *lib.*5. *cap.*6. *dub.*7. Duardus *in Bullam Cœnæ.lib.*2. *can.*28.*q.*8.*num.*14. *& ſeq.*Malderus *de iuſtit.tract.*5.*cap.*2. *dub.*4. Syluius *in* 2.2.*D.Thomæ*, *quæſt.*77. *art.*4. *concluſ.*4. *ad* 6.Tannerus *tom.*3.*diſp.*4.*q.*7.*dub.*2. *num.*69. Turrianus *in* 2.2. *tom.*2.*diſp.*59.*dub.*2.*num.*1.*& ſeq.* Rebellius *part.*2.*lib.* 9.*quæſt.vltima.ſect.*1. *&* 2. Riccius *in praxi*, *tom.*1. *reſol.*317.Marta *de iuriſdict.p.*4.*caſ.*:.*n.*9.*&* 10.Fauſtus *in ſpeculo Confeſſ.diſp.*33.*q.*17.Barboſa *in Collect.in ius Canon.tom.*1.*lib.*3.*tit* 50.*cap.*6.*num.*3. Et tandem Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.*21.*diſp.vnica.punct.*9.*num.*16. ſic aſſerit. Reſpondeo illam eſſe negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributi habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione priùs facta; ſecus ſi lucrum non ex emptione formaliter, ſed aliunde proueniat, & ſic negotiator non es, ſi vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficij,aut ex poſſeſſionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non ſunt fructus emptionis, ſed tuarum poſſeſſionum.Ita Palaus.

Sup. hac ne gotiatio lucratiua meliora ſupra in 214.§.E dem t tot, & in Reſo §.2.& in 6.tr.3. 187.§.1 5.& in prope verſ. I dem Reſ. Item tatio. negot lucra re no liorat ſim in & 2.l not.8 cum DD. 4.§. deo, dium Quia tanti tom. Reſ.

4. Ex quibus ſatis apparet falſitas opinionis Caroli de Graſſis: nam Clericus fructus recollectos ex ſuis bonis, vt carius vendantur, aliò aſportans, non dicitur, vt ipſe perperam ſupponit, negotiator. Ergo non tenetur ſoluere gabellam,& aliter facientem clarum eſt violare libertatem Eccleſiaſticam, & in cenſuras Bullæ Cœnæ incidere.

5. Nec valet dicere id quod exigitur in caſu, de quo loquimur, à Clericis non eſſe gabellam, ſed regaliam debitam Regi;portus enim,vt patet, annumerantur inter Regum regalia. Reſpondeo, quòd licèt portus ſit Regis regalia, non ſequitur ex hoc quòd in illo exigitur, non eſſe gabellam,& ideo gabella à D D. nominatur. Poteram hoc probare ex verbis Sixtini Regneri *de Regalibus lib.*2. *cap.*5. *num.* 10.Henninhi Arniſæi *de iure Maieſtatis lib.*3. *cap.*5. *num* 3 Dominici Ammæi *de iure publico vol.* 3. *diſcur.* 15. *num.* 58. Sed quia ſunt Auctores damnati, non merentur hunc honorem;ideo apponam hîc tantùm verba Montani *de Regalibus*, *verb.Portus num.*1. vbi ſic ait:Hoc vectigal portus duplex eſt, alterum vocatur anchoragij, alterum verò ius exituræ, quod ſoluitur ex his, quæ extrahuntur à portu cauſa mercimonij. Sic ille. Vnde *in l. inter publica*, §. *finali*, *ff. de verb. ſignific.* prouentus ex portu inter fiſci vectigalia numerantur, & dicitur vectigal portus, & alio nomine Portorium,de quo fit mentio *in l.*3.*C.de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum *lib.*13.& M. Tullius *in orat. pro Manlio*, ſic aſſerit: Neque ex portu, neque ex decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſeruari poteſt.Et Symmachus *lib.*5. *Epiſtolarum* vocat quadrageſimæ, quinquageſimæque portorium,

vel vectigal; & ideò portorium, & vectigal idem ſunt, vt patet, ex *l. cùm in plures*, 9. *vehiculum, ff. de locat.* vbi vectigal quod in tranſitu alicujus pontis ſumitur, nominatur portorium. Et tandem doctiſſimus, & amiciſſimus Regens de Napoli *in allegat. contra Meſſan.* prouentum ſoluendum ex extractione ſerici è portu Meſſanæ vectigal vocauit, vt patet *in titulo dictæ allegationis, & intus fol.* 21. 24. 28. & 29. Cùm igitur ex dictis, vt ſatis probatum eſt, portorium, ſiue vt vulgò dicitur, extractio, ſeu ius tractarum ſit gabella, ſequitur neceſſariò Clericos ad illam non teneri. ergo, &c.

6. Reſtat modò reſpondere ad ea, quæ ſuprà in fauorem opinionis Caroli de Graſſis adducta ſunt. Dico igitur quòd gloſſa *in cap. ſimiliter* 16. *q.* 1. tenet bona patrimonialia Clericorum gaudere eodem priuilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum; & licèt aliqui hoc admittant in caſibus tantùm à iure expreſſis; certum, & inconcuſſum tamen eſt, quòd ſicut non poſſunt collectari res Eccleſiæ, ita nec bona Clericorum patrimonalia, vt ego ipſe aduerſùs politicum Bobadillam docui cum 19. Auctoribus, *in part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 39. quibus nunc addo Gregorium Lopez, Rouitum, & Conſtantium, quos citat, & ſequitur Antonius de Marinis *quotidian. reſolut. cap.* 37. & *num.* 9. Idem docet Marta *de Iuriſd. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 49 *num.* 9. Et penes ipſum Ioan. Antonius de Nigris, Archidiaconus, Baldus, Afflictus, Geminianus, & Buonius. Et tandem hanc ſententiam tenet etiam Imola, Riminaldus iunior, & Ripa, quos citat, & ſequitur Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 20. *n.* 3. Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *n.* 6. Baldellus *lib.* 5. *diſputat.* 34. *num.* 2. Ciarlinius *contr. for. cap.* 31 *num.* 7. Guilenzonius *conſ.* 53. Caſtillo, Sotomaior *de Tertiis tom.* 7. *cap.* 9. *num.* 18. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *diſput. vnica punct.* 9. *num.* 2. me citato, Paulus Squillante *de priuileg. Cler. cap.* 8. *num.* 34. Vnde nouiſſimè hanc ſententiam canonizauit ſacra Rota Romana *in vna Albanenſis gabellæ die* 28. *Iunij* 1630. coram Merlino, vbi ſic habetur: Bona patrimonialia Clericorum etiam laïcalia ſunt immunia ab omnibus laïcalibus ob dignitatem perſonarum, quæ dignitas perſonæ influit immunitatem in ipſa bona; illa enim adhærent perſonæ Clerici, nec perſona dici poteſt plenè, & perfectè exempta, niſi etiam illius bona exempta ſint. Ita Abbas, Decius Felinus, & alij Canoniſtæ cõmuniter *in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ.* Baldus *in l.* 2. *C. de Epiſc. & Cler.* & alios refert, & ſequitur Suarez *li.* 4. *c.* 25. *n.* 4. *& ſeq.* Huc vſque ſacra Rota, cuius deciſionem penes me impreſſam habeo ex munere dicti Illuſtriſſimi Merlini domini mei amantiſſimi, & admirabilis eruditionis viri. Cùm igitur hæc opinio ſit communis inter Theologos Canoniſtas, & Iuriſtas, neſcio, quo pacto aliqui his diebus contrariam auſi ſint adducere, ſine timore cenſurarum Bullæ Cœnæ, vt inter alios obſeruat Riccius *in praxi tom.* 4. *reſolut.* 93. *num.* 2. Et ad auctoritatem Nauarri reſpondeo vt obſeruat Fauſtus *in ſpecul. Confeſſ. diſput.* 33. *quæſt.* 13. *num.* 2. eſſe ſibi contrarium, nam *in cap.* 17. *num.* 202. ait, eos qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere cenſuras Bullæ Cœnæ, etſi id, quod vehunt important, vel aſportant, ſit de eorum patrimoniis. Vnde ex his omnibus patet Clericos eſſe exemptos à ſolutione vectigalis, quod ſoluitur pro extractione frumenti, vini, &c. intra Regnum Siciliæ, neque aliter ſentiendum eſſe puto.

ic eſt … tece- … lege … Reſol. … r. & … Rel.

7. Sed aduersùs ſupradicta, dicet aliquis obſtare conſuetudinem in hoc Regno, de quo teſtatur Carolus de Graſſis *effect.* 2. *num.* 294. aſſerens, ab illo non poſſe extrahi blada, ac cætera comeſtibilia ſine licentia Proregis, & ſolutione dritti, ſeu extractionis; licèt tales res fuiſſent productæ & recollectæ in prædiis Eccleſiaſticis, & Clericorum; & Clerici contrauenientes tali ſtatuto aſſerit non poſſe puniri per Principes ſæculares, ſed per ſuos ſuperiores. ergo ſi Clerici per extractionem ſuorum bonorum extra Regnum ſoluunt gabellam, ſeu ius tractæ, dicendum eſt etiam eamdem gabellam ſoluendam eſſe in extractione infra Regnum, contra id quod ſuperiùs firmatum eſt, nam in vtroque caſu militat eadem ratio, vt patet, & ideo debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, ex *l. illud. ff. ad leg. Aquil.* ex *l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. ſi poſtulauerit.* §. 2. *ff. ad leg. Iul. de adult.* & aliis iuribus.

8. Reſpondeo, quòd conſuetudo etiam immemorabilis, quæ præiudicat aliquo modo libertati Eccleſiaſticæ, non valet, nec admitti debet, etiamſi ſit conſuetudo mixta laicorum, & Clericorum, quia Clerici etiam volentes non poſſunt ſe ſubmittere iuriſdictioni laicali, vnde non eſt vis facienda in tali practica. Et ita in terminis, vt dici ſolet, terminantibus nominatim contra Graſſum, & contra conſuetudinem hujus Regni, firmat & docet hanc ſententiam Ioannes Baptiſta Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. c.* 31. *n.* 15. & 16.

Super hac mixta conſuetudine infra in Reſ. 295. & in aliis eius not.

RESOL. CCLVII.

An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, ſiue patrimonialia ſint, ſiue ipſis donata, aut empta, aut quouis alio titulo quæſita ſint?

Et àn Clerici teneantur ſoluere gabellas impoſitas ſuper bona laicorum ad ipſos poſtea aliquo titulo ſuperuenientia? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 43. aliàs 42.

§. 1. Hic caſus ponitur maximè pro Regno Neapolitano vbi de iure eius municipali Clerici non gaudent immunitate collectarum in bonis donatis, vt notat, nec improbat Riccius *part.* 4. *collect.* 901.

2. Sed non poſſe Principes hoc efficere, docet noſter P. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 18. *q* 6. *n.* 1. *& ſeq.* & patet ex verbis Bullæ, ibi: *Imponentes decimas,* &c. *perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum bonis.* Ex quibus verbis bona Clericorum eximuntur ab oneribus huiuſmodi: & cùm textus Bullæ generaliter loquatur de bonis Eccleſiaſticorum, non debemus illum reſtringere; ſed generaliter, vt loquitur, intelligere de quibuſcunque eorum bonis, ſiue patrimonalia ſint, ſiue donata, ſiue empta, aut quouis alio titulo quæſita. Et ita etiam hanc ſententiam docet Barboſa *in ſuis collect. tom.* 1. *lib* 3. *tit.* 49. *c.* 4. *n.* 4. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 11. *n.* 298. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 25. *n.* 377. Altherius *tom.* 1. *diſp.* 19. *lib.* 5. *c.* 2. *fol. mihi* 307. *col.* 2. Leſſius *lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 3. *num.* 19. & alij, qui non ſolùm docet, vt *ſuprà* probatum eſt, bona patrimonialia Clericorum eſſe exempta ſed etiam alia, alio quouis titulo quæſita.

Sup. hoc ſuprà lege doctrinam Reſ. 237.

Sup. quæ in Reſ. 255. his eſt & in aliis eius not.

3. Ex his igitur apparet, cenſura Canonis 17. Bullæ Cœnæ innodari omnes illos, qui imponunt collecta, decimas, tributum, ſiue gabellam cuiuſcúnque generis ſuper omnia Clericorum bona, ſiue ſint patrimonialia, ſiue acquiſita ex teſtamento, donatione, emptione, aut quouis alio titulo: & ideò conſuetudo Regni Neapolitani videtur improbanda.

4. Non reticebo tamen, aliquos Doctores illam approbare, vt Coriolanum *in Bull. Cœnæ, excomm.* 18. *fol. mihi* 951. & Proſperum de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quarantæ, verb. vectigal. fol. mihi* 632. Sed an probabiliter, videant viri docti, & iudicent. Duardus *vbi ſuprà nu.* 12. talem conſuetudinem improbat;

& aſſerit, quòd ſi in Regno Neapolitano non adeſt priuilegium Pontificis id concedentis, illam conſuetudinem, ſeu Conſtitutionem imponendi gabellas ſuper bona Clericorum donata, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & nullam prorſus retinere firmitatem. Sed an, Clericus teneatur ſoluere gabellas impoſitas ſuper bona laicorum, ad ipſum poſteà aliquo titulo, de quibus *ſuprà*, peruenientia? reſpondeo diſtinguendo: vel illa bona habebant annexam aliquam gabellam, vel collectam certam perpetuam, & inuariabilem, nimirum vt ex eis quotannis ſoluatur certa penſio in perpetuum: vel illa bona erant ſolùm obligata ad Collectas, obligatione indeterminata, & variabili ad tempus, nimirum, ad ſoluendas collectas pro varietate temporum, & neceſſitatum occurrentium. In primo caſu tenentur Clerici ſoluere ſupradicta onera: in ſecundò minimè. Et ita docet Filliucius *tom.1.tr.16.c.11.num.294.* Azorius *p.3.lib.5. c.19. q.8.* Duardus *in Bull.Cœnæ,lib.2. can.18. q.6.n 6.* Megala *in part 2.lib.2.c.17.q.6.n.98.& 103.* Alterius *tom. 1. diſp.19 lib.3.c 6.fol. mihi 709.* Proſper de Auguſtino *in addit.ad Summam Quaranta,verb. vectigal.* Souſa *in Bulla Cœnæ, c.19.diſp.92. n.5.* Molfeſius *in ſumm. tom.2.tract.12.c.22.n.167. & 168.* Turrianus *tom. 2. in 2.2 diſp.44.dub.4.n 13.* Molina *tom.3.tr.2.diſp.672.* & alij. Vide etiam Layman *in Theolog.mor. lib 4.tr.9. .6.n.5.* Malderum *in 2.2. tr.5. c.6. dub.9.* & Suarez *contra Regem Angliæ,lib.4.c.20.*

Sup. hoc in Reſ.ſeq & in tom. 6. tr.9. Reſ.66. §.Accedit.

RESOL. CCLVIII.

An Clerici teneantur ſoluere collectam certam & inuariabilem impoſitam per ſtatutum ſuper aliqua bona, priùſquam ad eos perueniſſent?

Et an prædia omnia ſint obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis? Ex part.3.tract.1.Reſ 17.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Barboſa *in collect.tom 1.lib.3 tit.49.c 4. n.5.* & ego ipſe cum multis aliis *in tr.1. part.1. de immunit. Eccleſiaſt. reſol.42.* nunc autem exiſtimo contrariam ſententiam eſſe etiam probabilem, quam tuentur DD. quos citat, & ſequitur D. Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, eff.3.à n.162. vſque ad n.176.* quibus ego addo doctiſſimum Iuriſconſultum Hiſpanum Ioannem Bertran. de Gueuara *in propugnac. liber. Eccleſ. aſſert.1. §.6.n.27.* vbi ſic aſſerit. Non poteſt ſuſtineri opinio Bartoli etiam ſi onus impoſitū ſit inuariabile, & certum & in certa quātitate; quia collecta eſt onus, quod perſonis imponitur ſecundùm quantitatem poſſeſſionum & rerum, ita quòd collectæ ſint onera mixta, ex *l.reſcripto,§.finali, de muner.& honor.* & ita collecta quantum ad obligationem eſt onus perſonale, & quantum ad quantitatem eſt reale; ac proinde quando imponitur onus à ſtatuto ſuper rebus certum & inuariabile, id cenſetur fieri in fraudem Eccleſiaſticorum, & ita eſt eadem ratio, ac ſi eſſet onus variabile, & incertum, quidquid contradicant alij diſtinguendo, an onera certa & firma, & inuariabilia ſint, an verò incerta, & variabilia.

Quæ hìc eſt Reſ. antece dent. §. vlt. paulo poſt initium.& in tom 7. tr.9. Reſ.66.§.Accedit.

2. Nec enim hæc diſtinctio admittenda eſt, quando per ſtatutum onus ſoluendum imponitur in futurum, aliter ſi fiat per ſpecialem contractum Principis, vel contrahentium. Ita Gueuara, & ante illum Cardinalis Albanus *in tract.de immunit. Eccleſ.* qui omnino videndus eſt, & habetur *in tom. 13. tractatuum part.2.* Hoc etiam docet Alexander Peſantius *tract.de immunit.Eccleſ.diſp.7.* vbi ſic ait. Quando onera ſunt perpetua, & certa, & rebus impoſita, maior eſt difficultas; ſed ſi generalitati ſacrorum Canonum ſtandum ſit, idem dicendum eſt, quod de ſecundo caſu, & ego vt tutas reddam Principum, & Magiſtratuum ſæcularium conſcientias, non poſſem, tuta conſcientia, aliud ſuadere, quàm vt cum talia onera imponenda, vel impoſita iam exigenda ſunt, non aliter fiat, quàm conſulto, & concedente Romano Pontifice. Sic Peſantius, quæ omnia intelligenda ſunt, vt notat Graſſis *vbi ſuprà*, etiam ſi bona patrimonialia clerici reperiantur in extimo deſcripta, nam non tranſeunt in clericos cum onere ſuo, licèt tale onus eſſet reale, perpetuum & durabile.

3. Ex his patet refellendum eſſe Ioannem Driedonem *de libertate Chriſtiana lib.2. cap.3.* aſſerentem, quòd prædia omnia ſunt obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis, & imponendis, & cum hoc onere tranſire in Eccleſiam; ſed hæc opinio eſt falſa, & Thologo indigna.

RESOL. CCLIX.

An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis in Minoribus conſtitutis?

Et quid, ſi adſit conſuetudo in contrarium?

Et quid de Clericis primæ Tonſura? Ex part.1. tract.2. Reſ.36. aliàs 35.

§.1. DE Clericis primæ tonſuræ affirmatiuè reſpondet Angles *in 4.tom. 2.de reſtit.vectig. d.ffic.5.* Laſſarte *de decim.vendit.c.19.n.21.* Guttierr. *pract.qq lib.1.q.8.* Ledeſma *in ſumma,tom.2. tract.17. c.2.concl.27.*& Ioann. de la Cruz *in direct. conſcient. p.1 præcep.7. art.3. concl.1.*

Sup. h... prà i... 64.§... poſt ... & in ... §.2. ... paul... initi... inf. li... ctrin... ſeq.

2. Sed ſtando in iure communi, contrariam ſententiam prorſus amplectendam eſſe puto: nam omnes Clerici, etiam primæ tonſuræ, gaudent exemptione gabellarum; vt notat Molina *tom. 3.tract. 2. diſp.270.num.5.* Malderus, Leſſius, & alij, *vbi infrà:* & colligitur *ex c.fin de vita.& honeſt.cler. ex c. quanquam. de cenſibus, & ex l.Preſbyteros, C.de Epiſcop. & Cler.* Dixi, ſtando in iure communi: nam in aliquibus Regnis, Clerici in minoribus conſtituti, ſi actu beneficium non habent, non ſunt exempti ab onere gabellarum, vt notant Aragon *in 2.2.q.62. art.3.* Bobadilla *in Polit.tom.1.lib.2.c.18.n 263. & 283.* Ioan. de Heuia *in tr.de commerc.lib.1.c.14.n.9.* Flores de Mena *lib.2. q.21. n. 199.* Felicianus *de cenſ.lib.2 c.vlt.n.13.* Gironda *de gabellis. p.7. n.7.* Rodriquez *in ſumma, tom.1.c.75.concl.14.* Ioan.de la Cruz *in direct.conſcient. part.5.præcept.7.q.7.art.3 dub,1. concl.1.* & alij penes ipſos. Et hoc ſtante conſuetudine, à Romano Pontifice ſcita, & approbata, vt obſeruant Vaſquez *opuſc. de reſtit.c.6.§,1.n.33.* Leſſius *lib.3.c.33.dub.5.n.39.* Malderus *in 2.2.tract.5.cap.6.dub.8.* Molina *tom. 3. tr.2. diſp.270.n.5.* Turrianus *in 2.2.tom.2.diſp.44.dub.4.n.12.* Salas *de legib.q.96.tr.14.diſp.14.ſect.11.n.121.*

3. Sed hanc conſuetudinem, & Doctorum opinionem refellit ex Theologis Hiſpanis Garcias *de beneficiis, tom.1 part. 2 cap. 3. à n.1.vſque ad 10.* & ex noſtris P. Megala *in par.2. lib.2.c.17.q. 6.n.101.* Quicquid igitur ſit de hoc, certum eſt talem conſuetudinem non extare in hoc Regno Siciliæ: & ideò Clericos minores etiam primæ tonſuræ, gaudere exemptione gabellarum: & qui vectigalia ab illis exigerent, vel imponerent, in excommunicationem Bullæ Cœnæ inciderent.

RESOL. CCLX.

An Princeps ſæcularis poſſit imponere, & exigere gabellas

gabellas à Clericis non habentibus requiſita Concilij Trid. ſeſſ. 23. c. 6. de quibus ſupra dictum eſt? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 37. aliàs 36.

c ſu- Reſ. pau- ißi- & in §. 2. paulo tium tiam m 9.

§. 1. ETiam ſecluſa conſuetudine in contrarium, de qua in ſuperiori reſolutione, affirmatiuam ſententiam docent non ignobiles Authores, vt Homobon. *de exam. Eccleſ. p. 1. tr. 7. c. 29. q. 120.* Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 6. n. 3.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 27. n. 14.* Azorius *p. 3. lib. 5. c. 19. q. 6.* Filliucius *tom. 1. tr. 16. c. 11. n. 298.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 25. n. 376.* Coriolanus *in Expoſ. Bull. Cœn. excomm. 18. fol. mihi 949.* Alterius *de cenſur. tom. 1. diſp. 19. lib. 5. capit. 6. dub. 10.* Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. capit. 7. num. 7.* Ceuallos *tractat. de cognit. per viam violentiæ, in proœm. c. 7. n. 22.* vbi ſic aſſerit: [Clericus, ſi non obſeruet requiſita Concilij Tridentini, non poteſt dici exemptus à tributis, niſi ſit iuriſdictioni Eccleſiæ ſubiectus: & ſic, cùm Clerici in minoribus non gaudeant priuilegio fori ex defectu dictarum conditionum; conſequenter non gaudent immunitate à tributis, & gabellis.] Ita ille. Et ſecundùm hanc opinionem, vt Clericus ſit exemptus à gabellis, debet incedere, non ſolùm in habitu, & tonſura; ſed etiam deſeruire alicui Eccleſiæ, de mandato Epiſcopi: nam has conditiones requirit Concilium Tridentinum, vt *ſuprà* ſatis explicatum eſt. Et ita etiam docet noſter P. Molfeſ. *in ſumma, tom. 1. tract. 6. c. 10. n. 65. & tom. 2. tr. 12. c. 22. n. 162.* Hæc opinio eſt probabilis cum Graff. *part. 1. lib. 2. c. 125. n. 21.*

2. Sed non minùs probabilem, contrariam eſſe ſentio quam ſæpiùs in praxi conſului: nam dicti Clerici de iure communi ſunt exempti à ſolutione gabellarum. Nec obſtat ius nouum Concilij Tridentini: nam loquitur tantùm de priuilegio fori, & tantùm reſtringit illis hoc priuilegium: immunitas verò à tributis non dependet à priuilegio fori, & poteſt habere rationem omninò diuerſam, nam & laicis quibuſdam ſine priuilegio fori conceditur. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam docet Leſſius *lib. 2. c. 33. dub. 5. n. 38.* Molina *tom. 3. tract. 2. diſp. 279. n. 5.* Malderus *in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 8.* Garcias *de beneficiis, tom. 1. cap. 3. part. 2. num. 5. in fine.* Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem, apparet apud Comitolum *in reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 20.* vbi habetur epiſtola tenoris ſequentis, directa ad eundem Comitolum.

3. [Molto reuerendo Padre, ſono ſtati altre volte conſiderati, & reſoluti nella Congregatione del Concilio i dubij, che mi ſcriue la R. V. Quanto al primo, è ſtato deciſo, che chi non hà beneficio, ò non camina con habito, e tonſura, ſenza altra monitione, viene eſcluſo del priuilegio del foro. Quanto al ſecundo, la Congregatione hà ſentito, ch'i Clerici, che mancando nelle coſe contenute *en el 6. ſeſſ. 23.* non godono il priuilegio del foro, non per quæſto s'intendono priuati del priuilegio *del can. ſi quis ſuadente Diabolo.* Da queſta ne ſegue la riſolutione al terzo queſito. Perche non togliendo il Concilio (notentur hæc verba) ſe non il priuilegio del foro, tutti quell' altri priuilegij che competono à Chierici, rimangono nella diſpoſitione della raggione commune. Con che imaginandomi, &c. Di Roma il di 21. di Agoſto, 1581. Di V. R. como fratello amoreuoliſſimo, Antonio Cardinale Caraffa.]

4. Ex his apparet, ſupradictos Clericos gaudere immunitate gabellarum, quia, vt diximus, & docuit Sacra Congregatio, hoc teſtante ſupradicto Cardinali, Concilium tollit Clericis priuilegium fori; non autem alia priuilegia, quæ illis competunt de iure communi, & diligenter enumerat idem Comitolus *lib. 1. q. 54. n. 2.* Et poſt hæc ſcripta inueni, hanc opinionem docere etiam Iuriſconſultum Hiſpanum Torreblancam *in defenſione, lib. de Magia, c. 6. n. 96.* vbi ſic aſſerit: [El Clerigo de corona *exemptus eſt ab exactionibus, & contributionibus, tam realibus, quàm perſonalibus tributorum, petitorum, gabelarum, & munerum temporalium.* Porque cerca deſto el Concilio Tridentino, nò tratò nada, y aſſi, lo dexò à la diſpoſicion del derecho comun, en que eſta mandado, que goze de todos los priuilegios de los Clerigos, y aſſi lo reſolue nouiſſimamente la Congregacion de los Señores Cardenales deputados por la Sede apoſtolica para la interpretacion del Concilio *in dicta ſeſſ. 23. c. 6.*] Ita Torreblanca, vnde de hoc non eſt ampliùs dubitandum à ſcrupuloſis.

RESOL. CCLXI.

An princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, qui habitum Clericalem aſſumpſerunt, ſine intentione Clericandi, ſed tantum in fraudem collectarum? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 44. aliàs 43.

§. 1. VIdetur reſpondendum affirmatiuè, & dictos Principes, ita facientes, non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putauit Coriolanus *in expoſ. dictæ Bullæ, excomm. 18. fol. mihi 950.* & Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quaranta, verb. vectigal.* ex authoritate *legis, qui ſub prætextu, C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

2. Sed meritò noſter P. Duardus *in Bulla Cœn. lib. 2. can. 18. q. 7. n. 2.* contrarium docet; nempe, Clericos incedentes cum habitu, & tonſura, & diuinis deſeruientes, etiamſi habitum ipſum aſſumpſerint in fraudem gabellarum, gaudere dicta exemptione. Et ratio eſt: quia ſupradicti Clerici, etiamſi non habeant animum permanendi in clericatu, hic, & nunc verè Clerici ſunt: ergo gaudent exemptione gabellarum; & ideò illas ab illis exigentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent. Quæ ita vera eſſe exiſtimo, vt putem contra Duard. *n. 5.* eos etiamſi Eccleſiæ alicui non deſeruirent, adhuc gaudere gabellarum exemptione: nam, vt *ſuprà* probatum eſt; vt Clerici ſint immunes à ſoluendis gabellis, non eſt neceſſarium, vt habeant conditiones requiſitas à Concilio Tridentino: nam Concilium in illo loco loquitur tantùm de priuilegio fori, & nihil tangit de aliis Clericorum priuilegiis. Ergo, &c.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt antecedens.

RESOL. CCLXII.

An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. & adhuc Nouitiis?

Et ex doctrina huius quæſtionis infertur dictos Equites eſſe vere Religioſos, & poſſe confiteri cum Sacerdote non approbato ab Ordinario, ſicut poſſunt alij Regulares, quod eſt valde notandum. Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 50 alias 49.

Sup. prima diſtic. huius tituli ... in Reſ. 16. §. Sed hoc & in fine, Reſ. 71. & in Reſ. 72. §. vlt. & in tom. ... Re. 34 §. vlt.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Bobadilla *in polit. to. 1. lib. 2. c. 18. n. 264.* nam putat, dictos Equites eſſe tantùm immunes à gabellis, quoad bona commendarum. Ita etiam ſentiunt alij Iuriſperiti, & Theologi, qui tenent, dictos Equites non eſſe verè Religioſos, vt præter Doctores, quos citat Sanchez, *vbi infrà* docent Ioan. de la Cruz *de ſtat. Relig. lib. 1. c. 2. dub. 3. concluſ. 2.* Petrus de Ledeſma *in ſumma. tom. 2. tract. 10. c. 8. dub. 2. concluſ. 2.* Emmanuel Sà *verb. Religio, n. 41.*

Sup. hoc in- tom. 7. tr. ... Reſ. 54. §. 1. & ib. in ... Reſ. 99. §. 2. & in alijs ... cum not. & cur...

in Reſ. 100. & hic ſup. in Reſ. 167. breuiter in §. 1. & in Reſ. 169. curſim in principio, & in tom. 5. tr. 7. Reſ. 34. §. Adde. & in Reſ. 35. §. 1. prope finem, & in Reſ. 36. § Nec valet. inter med. & finem, verſ. Reſpondeo & in aliis eius not.

Burgos de Paz *conſil.*17.*num.*2 *&* 3. Natta *lib.*3.*conſil.* 508. *&* 509. Graffius *tom.*1. *lib.*3. *conſil.*11. *de Regul.* Valentia *tom.*3. *diſp.*10.*q.*4.*punct.*12. Moneta *de conſer. iudic. c.*10.*n.*389. Molfeſius *in ſumma, tom.*1.*tract.*6. *c.*2.*n.*30. & alij.

2. Sed contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto; nempe, hos Equites eſſe verè Religioſos. Ita Sanchez *in ſumma, tom.*1.*lib* 4.*c.*16.*n.*11. vbi citat pro hac ſententia octo Doctores, quibus ego addo alios, quos citat Garcias *de benef. to.*1.*p.*1.*c.*4. *n.*15. & Hieronymum de Cenedo *tract. de pauper. relig. dub.*60. *n.*12. *& ſeq.* & Baſilium Poncium *in tract. de impedim. matr. cauſa* 27.*q.*2.§.4. vbi ſic aſſerit: [Dictos Equites eſſe verè, & ſubſtantialiter Religioſos, adeò certum exiſtimo, vt oppoſitum iudicium nimis licentiosè dictum, ne dicam grauius, cùm pleno ore literæ pontificiæ illos appellent Religioſos, & etiam cum caſtitate coniugali, vera Religio conſtare poſſit; eò quòd, ſicut in paupertate latitudo eſt: ita etiam in caſtitate, quæ eſt materia voti.] Ita Pontius cum aliis Theologis, quorum vota circa præſentem quæſtionem adducit Mota *de confirm. ordin. D. Iacobi, lib.*2. *c.*2. §.29. *per totum*, vbi *n.*4. Michaël de Carrança probans dictos Equites eſſe verè Religioſos, ſic ait: [Confirmaſe tambien por la practica deſte Reyno de Valentia, donde vemos, que ſon exemptos de ſiſas, y impoſiciones, que no pagan los Eccleſiaſticos, y Regulares, y los ſeglares las pagan, y eſtos Caualleros de Santiago, Calatraua, Alcantara, y Monteſa, come he dicho, no los pagan.] Ita ille. Et doctiſſimus Sancius *in ſuis practicis diſputationib.* ita tenet, dictos Equites eſſe verè Religioſos; & docet, illos poſſe confiteri cum Sacerdote ſæculari nō approbato ab Ordinario; ſicut poſſunt alij Regulares. Sic ille *in diſp.*49.*n.*11. *&* 13. quod eſt valdè notandum, quia nouum. Et Flores de Mena *lib.*2.*q.*21.*n.*205. docet etiam, dictos Equites non eſſe collectandos, & eſſe immunes à gabellis: quia, dato, & non conceſſo, quòd non ſint verè Religioſi, ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ, & largo modo Religioſi. Vnde ex his, me conſulente, in cauſa D. Aloyſij Maſtrantoni: & D. Ioannis de Giocœni Illuſtriſſ. Senatus Panormitanus conceſſit exemptionem gabellarum ſupradictis Equitibus, qui erant adhuc Nouitij.

Suprà hoc quod hic docetur, in tom. 7. tr. 1. Reſol. 87. in fine, & in Reſ. 96 § 1 & in Reſ. 99 § 2. & in Reſ. 100. & in to. 1. tr. 3. Reſol. 22. §. Quoad ſecundum & ſeqq. & in tom. 2. tr. 2. Reſ. 22. §. 2. ante mediū, & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 39. §. vlt. & in Reſ. 79. § Ex quibus. ante med. verſ. Et tandem.

RESOL. CCLXIII.

An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Nouitiorum?

Et an dicti Nouitij gaudeant priuilegio Canonis, & fori? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 38. aliàs 37.

Sup. hoc lege doctrinam præcedentis Reſ. ſignanter in fine. & ſup. ex Reſ. 136. §. Sed difficultas. & ex Reſ. 167. § Sed hos. à lin. 2. & aliarum Reſol. & §§. eius not.

§. 1. AFfirmatiuè videtur reſpondendum ex Molfeſio *in ſumma. tom.*2.*tract.*12. *c.*22.*n.*162. vbi docet, Regulares profeſsos eſſe exemptos à gabellis: ergo videtur excludere Nouitios: quia non ſunt Regulares profeſſi. Sed non credo, virum doctum, & pium hanc ſententiam docere ſed ſub nomine Regularium profeſſorum, Nouitios etiam incluſit: nam in fauorabilibus, ſub nomine Religioſorum includuntur. Igitur ſoli Parladorius *rer. quotid. anar. lib.* 1. *cap.* 13.§.1.*n.* 21. *in* 2. *edit.* & Ignatius Laſſarte Doctor Hiſpanus, docuerunt hanc affirmatiuam ſententiam *in tract. de decim. vendit. cap.*19.*num.*50. *fol. mihi* 189.

2. Sed aduersùs illos, & meritò inſurgit Molina *tom.*3.*tract.*2. *diſp.*671.*n.*2. Malderus *in* 2.2. *tr.*1. *c.*6. *dub.*8. Turrianus *in* 2.2.*tom.*2. *diſp.* 44. *dub.*4. *n.*12. Bartholomæus à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ. diſput.* 33. *quæſt.* 14. *num.*2. & nouiſſimè Barboſa *in collect. tom.*1. *lib.*3. *tit.* 49. *cap.*7. *num.*11. Sanchez *in ſumma, tom.*2. *lib.*6. *cap.*10. *n.* 16. Et probatur hæc opinio duplici ratione: quia Nouitij vere ſunt de familia Monaſterij, & pars communitatis iſtius Religionis, quæ exempta eſt. Deinde, receptiſſimus vſus habet, vt tributum merè perſonale Nouitius non ſoluat: quia verè perſona eius habetur Eccleſiaſtica. Itaque meritò, qui agnoſcitur pro Eccleſiaſtico, etiam in patrimonialibus bonis, inſtar reliquorum Eccleſiaſticorum exemptus habendus erit. Et ita hanc ſententiam non ſolùm Theologi omnes ſequuntur, ſed etiam peritiſſimi Iuriſconſulti, vt Graſſ. *de effectibus cleric. effect.* 3. *num.*131. qui citat Abbatem, Bartolum, Ripam, & alios. Idem etiam docuit Flores de Mena *in ſuis variis qq. lib.* 2. *quæſt.* 21. §.4. *num.* 198. *fol. mihi* 270. & anteà docuerat Bertachinus *tract. de gabellis, part.*7. *principali, num.*56. Nec valet dicere cum Laſſarte, *vbi ſuprà*, quòd Nouitius non ſit verè Religioſus, & tranſire poſſit ad ſæculum: quia etiam Acolytus ad ſæculum, relicto officio Eccleſiaſtico, tranſire poteſt, & tamen gaudet exemptione gabellarum. Sufficit igitur, vt Nouitius in Religionem ſit admiſſus: quia, vt diximus, pars eſt communitatis Religionis, quæ verè eſt communitas perſonarum Eccleſiaſticarum, éſtque is Nouitius in via, vt perfectè, & indiſſolubiliter vniatur eidem communitati, ac proinde eo ipſo reputatur perſona Eccleſiaſtica, & gaudet priuilegio canonis, & exemptione gabellarum.

Sup. Ref. … præt … pro … alio anno

RESOL. CCLXIV.

An Clericus, vel Religioſus conducens agros alienos teneatur ſoluere gabellam ex fructibus inde perceptis?

Et an poſſint vti negotiatione artificioſa, ideſt qua res arte mutatur, & ſic venditur, vt emere iumenta, vt nutrita, & meliorata vendant cum lucro, item oues emere, & nutrire, ex quibus vendant caſeos, & agnos, vel quodcumque genus rei, quod nouerint ſua arte meliorandum, &c. Ex part. 6. tr. 7. & Miſc. 2. Reſ. 11.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 2. *de reſtitut. q.*9. *punct.* 2. *n.* 4. vbi ſic ait: Clerici non tenentur ad ſoluenda vectigalia emendo vinum, & panem ad ſui vel familiæ ſuſtentationem. Idem dicendū ſi vendāt fructus perceptos ex propriis agris: ſecus ſi quis eos percepit ex alieno agro, quem conduxit, & coluit per operarios, vt fructus inde perceptos venderet: hoc enim eſt genus negotiationis vetitum Clericis. Ita Bonacina, qui citat Leſſium & Molinam, cum Quaranta.

2. Sed non deſinam hic adnotare contrariam ſententiam tanquam probabilem admittere Ægidium Trullench. *in Decalogum, tom.*2.*lib.*7.*c.*12. *dub.*5.*n.*14. quia in rigore talis Clericus non poteſt dici negotiator: & ideò idem Trullench *loco cit. c.* 20. *dub.* 19. *n.*8. ſic ait. Nota Clericis tantùm prohiberi negotiationē, propriè dictam, quæ dicitur lucratiua. Vnde poſſunt vti negotiatione artificioſa, id eſt, qua res arte mutatur & ſic venditur: quia hoc potiùs eſt artificium, quàm negotiatio. Vnde licèt Clerico emere iumenta, vt nutrita & meliorata vendat cum lucro, ſecluſo tamen ſcandalo. Item oues emere ac nutrire, ex quibus vendat caſeos, agnos, &c. Denique poterit Clericus emere quodcumque genus rei, quod nouerit ſua arte meliorandum, vt illam in melius mutatam carius, & cum lucro vendat. Item & agrum conducere, & per operarios colere; & fructus vendere: hoc namque non eſt negotiatio. Ita Trullench. Sed videtur non eſſe diſcedendum à prima ſententia, quam nouiſſimè tenet Ioannes Wiggers *de iuſtitia & iure in* 2.2. *tract.* 5.*c.*5. *dub.*2.

dub.2.n.7. quia licèt, vt ait ille, hoc non ſit propriè negotiari, tamen expreſsè eſt Clericis interdictum, vt patet *ex cauſ.21.quaſt.3.can.1.& 3.*

RESOL. CCLXV.

An Clericus negotiator ſtatim ante trinam monitionem teneatur ſoluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo poſſit licitè exigere? Ex part. 1. tract.2. Reſ.47. alias 46.

§.1. Affirmatiuè reſpondent communiter. Ita Malder. *in 2.2.tract.5.cap.6. dub.9.* Portel. *in dubiis Regul.verb.tributum,n.5.* Ioan. de Heuia *tract. de commerc.lib.1.cap.14.n.10.* Proſper de Auguſtino *in addit.ad ſumm. Quaranta, verb.vectigal.* Turrianus *tom.2.in 2.2.diſp.44.dub.4.n.12.* & alij.

2. Non deſunt tamen Doctores contrarium ſentientes, videlicet, quòd Clerici negotiatores non tenentur ſoluere gabellas, niſi ter priùs fuerint moniti, vt deſiſtant à negotiatione. Ita docet Lopez *inſtruct.p.2.cap.41.* Souſa *in Bull. Cœn.c.19.diſp.92.n.3. in fin.* Rodriq. *in ſumm.tom.1.cap.75. n. 11.* & Petrus de Ledeſma *in ſumm. tom.1.tract.17.c.2.concluſ.17.* vbi ſic aſſerit: [Aduiertese, que los Eccleſiaſticos, que tratan, y negocian, no eſtan obligados à pagarlos, antes que les amoneſten tres vezes, que no ſean negociantes, y tratantes.] Et probat hanc ſententiam ex authoritate *ex literis de vita, & honeſtate Cleric.* Et ita etiam docet Molfeſius *in ſumm.tom.1.tr.12.c.21. n. 173.* Leſſius *lib.2.c.33.dub.3.n.23.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſc. part. 1. pracep.7.art. 3.dub.1. concl. 1.* & Reginaldus, *tom. 1 lib.9. c.25. n. 379. in fine.*

3. Aliqui verò concordant ſupradictas ſententias, & aſſerunt, vtramque eſſe veram, nempe, Clericum ſtatim ex cauſa negotiationis amittere priuilegium exemptionis, & hac immunitate non eſſe priuatum, niſi poſt trinam monitionem: nam, quantùm ad ipſas res, quas defert occaſione negotiationis, eo ipſo caret exemptione, abſque vlla monitione, pro quibus ſi exigitur gabella, & pedagium, nulla incurritur excommunicatio: & ſic procedit prima opinio *ſuperiùs* poſita. Quantùm verò ad alia omnia bona ſua, & perſonam, non amittit ſimpliciter priuilegium immunitatis, niſi poſt tertiam monitionem, ſi deſiſtere nolit: & ita procedit ſecunda opinio.

4. Hanc ſententiam, cum tali diſtinctione, docet Altherius *de cenſ.tom.1.diſput. 19.lib.5.cap. 6.q.3. fol. mihi* 743. *col.* 1. Molina *tom.1.diſput.147. concl. 5.* & Duardus *in Bulla Cœna lib.2. can.18.q.8.num.9.* Et circa præſentem quæſtionem vide etiam Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia, part. 2. quaſt. 64. per totam.* Guttierrez *de gabellis, lib.7. quaſt. 94. per tot.* & Martha *de iuriſdict. part. 4.cent.1. caſ. 3.num.2.& ſeq.* cum aliis.

RESOL. CCLXVI.

An Clericus negotiator ſine trina monitione teneatur ſoluere gabellam?

Et an dicta, vel alia gabella à Clerico debita poſſit peti coram iudice laico?

Et an poſt trinam monitionem Clericus negotiator, non perdat exemptionis Immunitatem quoad bona Eccleſiaſtica? Ex part. 3. tract.1. Reſ.44.

§.1. Ad vtramque quæſtionem negatiuè reſpondi *in part.1. tract.2.* reſol.*40. & 41.* & nunc iterum reſpondeo; & ita præter DD. *ibi* citatos Iulius Ferrettus *de gabellis num.572.* Bertachinus *de gabellis part.3.n.2.* Comitolus *lib.5.q. 53.n.3.* Io. Franciſcus Suarez *in enchiridio caſuum conſc.lib.4.ver.tributum.§. clericus non tenetur.* Parladorus *lib. 1. rerum quotidian. cap.3.* & Ignatius de Salzedo *in pract.crim.c.55.* apertè docent clericum non teneri gabellam ex commerciis, & rebus de quibus negotiatur ſoluere, niſi ter monitus non deſiſtat à negotiatione.

Secunda verò eſt infra 268. & in Reſ. 267. & ſuprà in Reſ. 151. curſim in fine.

2. Quod autem dicta gabella, quando illam, vel aliam clericus tenetur ſoluere non ſit petenda coram iudice laico, ſed Eccleſiaſtico, docent Baldus *in l. de his, C.de Epiſc. & Cler.* Abbas *in cap.qualiter, de iudiciis in fine.* Rolandus à Valle *vol.4.conſ. 71. n. 25.* & alij, quos citat, & ſequitur Salzedus *vbi ſuprà*, quibus ego addo nouiſſimè Paulum Squillante *de priuilegiis cler.c.8.dub.1. n.33.* qui citat Bertachinum, Nattam, Carolum de Graſſis, Surdum Molfeſium & me ipſum, quidquid in contrarium aſſerant Salgado, Mexia, & Laſſarte, quos adduxi *in dicta reſ.* 41. quibus nunc addo Tiraquel. *lib.1. de retr.c.32. gloſſ. 1. n.81.* Aufrerium *in Clem.1. de offic. ordin. fol. 4.reg. 2.* & Guliel. de Benedictis *in cap.Raynutius, ver. & vxor. nomine Adelaſiam n.322. de teſtam.* Sed tu abſolutè tene, quòd gabella à Clerico debita, petenda ſit coram iudice Eccleſiaſtico.

Quæ hic eſt infra Reſol. 268.

3. Poſt hæc ſcripta inueni Ceuallos *tr.de cognit. per viam violentia part.2.q. 64.num. 7.* & Guttierrez *de gabellis lib.7.q. 94.* docere etiam gabellam per negotiationem debitam à Clerico, peti poſſe coram iudice ſæculari, & in tali caſu iudicem ſæcularem poſſe procedere contra bona clerici, ſed his non obſtantibus ne diſcedas ab opinione negatiua, & vide omnino dictam meam *reſol.* 41.

4. Notandum eſt tamen hic obiter contra Roſellam *ver. excommunicat. 2. n. 3.* Angelum *ver. clericus num.3.* & alios, vt perdat clericus negotiator immunitatem gabellarum requiri tres monitiones, & non ſufficere vnam, quæ inſtar trium ſit, & ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur doctus Acugna Archiepiſcopus Bracharenſ. *in Decretum Gratiani part 1.diſt.88.cap.2.num.6,*

5. Nota etiam contra Layman *in Theol. mor.lib.4. tract.9.cap.6.num. 9.* quòd etiam poſt trinam monitionem clericus negociator non perdit exemptionis immunitatem, quoad bona Eccleſiaſtica, & ita docet Comitolus *lib.1. quaſt. 53. num. 4.* Acugna *vbi ſuprà num.7.* & Doctus Barboſa *in collect.tom.1.lib.3. tit.1.cap. 16.num.4.*

RESOL. CCLXVII.

An Clericus negotiator, ſi ter non fuerit monitus, amittat priuilegium non ſoluendi gabellas?

Et explanatur, quod ſi Clericus in iudicio pulſaretur, plura allegare poſſet, quæ eum à culpa releuarent; & pro excuſatione Clericorum, qui forſitan negotiarentur, & aliqua alia in calce huius Reſolutionis circa hoc inuenientur? Ex part. 4.tract.1.Reſ. 28.

§.1. Negatiuam ſententiam bis docui, quam aliqui Iuriſconſulti nimis laxam exiſtimarunt, ſed immeritò, cùm ſit probabiliſſima, & præter Doctores, quos alibi ad ſatietatem adduxi, adducam nunc non Theologum, ſed Iuriſtam in his materiis circa Clericos non parum rigidum, is eſt Gabriel Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 24. num. 35.* vbi ſic ait: illud omittendum non eſt quòd vt has pœnas incurrant Clerici negotiatores, requiritur quòd ter moniti ſint. Ita ille. Vbi pro hac ſententia citat Decianum, Graffium, Boſſium, Capycium, Rodoanum

Bis in duabus præcedentib. Reſ. & ſupra in Reſ. 151. breuiter in fine.

num, Imolam & alios, quibus ego addo nouiſſimè Homobonum de Bonis *in conſultat. caſ. conſcient. p.2. reſp.*111. vbi ſic ait. Quidquid ſit de peccato, reſtitutionis obligationi obnoxius non eſt Clericus negotiator, nec vectigalia ſoluere tenetur, antequam ter ab Epiſcopo ſit admonitus, cùm ante admonitionem immunitatis priuilegium non amittat. Sic ille, & alij penes ipſum.

2. Non deſinam etiam hic adnotare id quod idem Pereira *num.36.* adducit pro excuſatione Clericorum qui forſitan negotiarentur, ſic enim ait. Si Clericus in iudicio pulſaretur, plura allegare poteſt, quæ eum à culpa releuarent, veluti negotiari potuiſſe ob tenues redditus, quibus familiam alere non poterat, vel quòd ex induſtria propria (rebus melioratis, vel immutatis) lucra negotiationis ſibi prouenerunt; inſuper ſe habere patrimonialia, quorum ſeparatio fieri debet. Item quòd maiorem partem bonorum negotiationi non expoſuit; vel ſi omnia bona, hæc tamen non per ſe, ſed per amicos & interpoſitas perſonas negotiationi expoſuit; & ideo in his caſibus docet Pereira Clericum minimè dici poſſe negotiatorem, vt priuilegio non gaudeat; ſed aliqua ex his nimis laxa ſunt.

RESOL. CCLXVIII.

An Superior laicus, quando Clerici tenentur ſoluere gabellas, poſſit illos ad ſoluendum compellere?

Et ex doctrina huius difficultatis infertur, an iudex ſæcularis poſſit punire Clericum non in perſona quidem, ſed in bonis, ſi falſum depoſuerit coram eo? Ex p.1. tract. 2. Reſ. 42. alias 41.

Sup. hoc ſuprà in Reſol. 266. §. Quod.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Salgado, *vbi infra.* Mexia *in pragm. tax. panis, concl.5.n.*23. Laſarte *de gabellis, c.*19. *n* 84. & alij cum Coriolan. *in Bull. Cœn. excomm.* 16 *fol. mihi* 945. vbi ait, poſſe Clericos coram Iudice ſæculari conueniri in cenſibus, & tributis: nam videntur potiùs res eorum, tanquam affectatæ, conueniri, quam perſonæ. Aliqui Iuriſconſulti admittunt etiam hanc ſententiam, dummodo Iudex laicus procedat contra bona, & non contra perſonam Clerici.

2. Sed contrariam ſententiam, & meritò docet Anguiano *in tract. de legib. tom.*2. *lib.*1. *contr.*15 *n.*14. *& ſeq.* Bartholomæus à S.Fauſto *in ſpeculo Confeſſ. diſp.* 33. *q.* 21. vbi docet, quòd, quando Clerici nolunt ſoluere collectam, ſeu aliam contributionem, quam tenentur ſoluere, Iudices Eccleſiaſtici debent illos ad ſoluendum compellere, & non ſæculares. Nec valet dicere, quòd adeſt conſuetudo in contrarium: quia dicta conſuetudo eſt corruptela, & reprobata per Canones. Et licèt in tali caſu Iudex laicus non exerceat iuriſdictionem in perſonam Clerici, ſed ſolùm in rem temporalem eius: tamen, quando onus eſt perſonale; quod ſoluitur ex rebus, eſt ratione perſonæ: vnde, ſicut perſona Clerici eſt priuilegiata; ita etiam & res Clerici priuilegiata erit: quia onus imponitur ratione perſonæ.

3. Adde, quòd, vt ſæpius *ſuprà* dictum eſt, ego non poſſum intelligere hanc diſtinctionem Iuriſconſultorum, quam affert Ramirez *in tract. de lege regia,* §. 27. *num.*12. & alij penes ipſum *in Gloſſa, lit. F,* cum Salgado *de protect. regia, part.*4. *cap.*14. *n.*100. *col.* 2. nempe, non poſſe Iudices laicos punire Clericos in perſona, ſed poſſe in eorum bonis: nam eo ipſo, quod perſona Clerici exēpta eſt à laicali iuriſdictione, exempta ſunt etiam eius bona: nam, vt bene notat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*24. *n.* 11. bona ſemper adhærent perſonæ ipſius Clerici; & ideò tunc dicitur perſona perfectè, & integrè exempta, quando etiam eius bona exempta ſunt. Neque facit ad rem, quod bona Clericorum ſint temporalia, & quòd reſpiciunt Clericum, non vt Clericum; ſed vt Dominum temporalem, vel ciuem: quia ille non tantùm exemptus eſt, vt Clericus, ſed etiam vt ciuis, & ſimpliciter eius perſona & conſequenter etiam ea quæ illi acceſſoria ſunt. Ita Suarez, Et *in cap. vnico, de Cleric. coniug. in* 6. ſtatuitur, quòd perſona Clerici non poſſit in rebus moleſtari, ne per vnam viam concedatur, quod per aliam denegatur.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 66. §.Sed. & in Reſ.67. §. His. in fine, & in Reſol. 68. §. vl... in Reſol... §. 2. cu... in fine... Reſ.111. paulo p... initium... Reſ.111. ... aliis eat... annot.

4. Vnde non ſunt audiendi, Angelus *in l. quoties in fin. C. de iudiciis.* Federicus de Senis *conſ.*88. Lancellot. *de attent. 2. cap.* 15. *n.*67. Aufrerius *de repet. clem.* 2. *de officio Ord. n.*81. Guillelmus de Benedictis *in c. Raynutius, verb. & vxorem. deciſ.*2. *n.*142. Caſſaneus *de conſuet. Burgund. rubr.*1. §.5. *n.*82. Franciſc. Marcus *deciſ.* 215. *n.*1. *part.*1. aſſerentes, poſſe Iudicem ſæcularem punire Clericum, non in perſona quidem, ſed in bonis, ſi falſum depoſuerit coram eo: licet aliqui Doctores Iuriſtæ exiſtiment, in tali caſu ſupradictum Clericum non ſolùm in bonis, ſed etiam in perſona à Iudice laico puniri poſſe.

Sup. h... gnante... duabu... mis F... annot... teritæ... ſup. it... Reſ.11

5. Sed hæc opinio eſt falſa; & illam reprobant ex ipſiſmet Iuriſconſultis Afflictus *deciſ.*230. Farinac. *tit. de Inquiſ. q.*8. *num.*26. Fachineus *lib.*9. *controuerſ. c.*25. Surdus *conſ.*396. *num.*27. Decianus *in tract. crim. lib.*4. *c.*9. *n.*21. & nouiſſimè Martha *de iuriſd. p.*4. *cent.* 2. *caſ.*138. *n.*9. *in fin.* cum aliis.

RESOL. CCLXIX.

An iudex laicus poſſit exigere gabellas à colonis partiariis Religioſorum?

Et quid, ſi prædicti coloni Religioſorum fructus collectos deferant de loco ad locum, aut alienent?

Et an coloni, ſeu affictatores prædiorum Eccleſiaſticorum non teneantur ſoluere gabellam vulgò dictum Diluxiuri? Ex part. 3. tr.1. Reſ. 19.

§.1. Affirmatiuè non pauci reſpondent, ſed mihi placet opinio Abbatis *lib.*1. *conſil.*9. *n.*2. *verſ. ad ſecund. & in c. ex parte il* 1. *n.*4. *&* 5. *de decimis* & aliorum quos adducit Menochius *lib.*2. *de arbitr caſ.*561. *n.*46. & ita hanc ſententiam docet nouiſſimè Tamburinus *de Abbat. tom.*1. *diſp.*15. *q.*21. *n.*9. vbi ſic aſſerit. Notandum quòd priuilegia hæc exemptionis à gabellis, datiis, &c. cùm ſint realia, tranſeunt ad colonos eorumdem Regularium, quia eorum bona & prædia priuilegiata ſunt, & exempta ab onere ſoluendi gabellas, & ſimilia. Ita ille.

2. Idem etiam docet ex neotericis Peirinus *ſuper priuil. Minim. tom.*1. *conſtit.*2. *Iulij II.* §.33. *n.*142. Et hoc patet ex Bulla Pij V. in qua Summ. Pontifex eximit Fratres, Monachos, Moniales, ac alias Regulares perſonas, eorúmque Monaſteria, Cœnobia, Couētus, Eccleſias, Capellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, poſſeſſiones, prædia, agros, & bona, nec non laboratores, colonos, arrendatarios, affictuarios, ac geſtores, ſuorum negotiorum ab omnibus exactionibus, tam vrbanis quam ruſticis, nec non datiis, gabellis, pedagiis, vectigalibus, collectis, impoſitionibus, oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tā realibus, quàm perſonalibus, meris, & mixtis, etiam ſubſidio triennali, & augmento; ac focularibus, equorum taxis, militúmque hoſpitiis, &c. tam impoſitis, quam imponendis. Et hoc maximè procederet, quando colonus à principio fuiſſet pactus cum Eccleſia, quòd vellet etiam immunitatem conſequi pro parte ſibi competente,

tente, vt docet Marcabrun. *conſ.* 18. *n.* 39. & Menoch. *vbi ſuprà de arbitr. lib. 2. caſ.* 562. *n.* 56. & alij.

3. Illud tamen in hac quæſtione concedi poteſt dictos colonos Religioſorum teneri ſoluere gabellam ex fructibus collectis, ſi eoſdem deferant de loco ad locum, aut alienent tunc enim ſunt bona laicorum, & non pertinent, neque indirectè ad Eccleſiaſticos. Ita Fillius *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 11. *n.* 302.

4. Notandum eſt etiam hîc obiter à fortiori colonos ſeu affictatores prædiorum Eccleſiaſticorum nõ teneri ſoluere gabellam vulgò dictá di luxiuri; quia quando dicti gabelloti taxant, & preтiant dictam gabellam, fructus non eſt ſeparatus à ſolo Eccleſiaſtico immuni à gabella, ergo. & ideo Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, eff.* 3. *n.* 90. ſic aſſerit: In facti contingentia in hac vrbe Panormi fuit deciſum pro emptoribus fructuum pendentium cuiuſdam viridarij Religionis Melitenſis contra gabellotos, qui prætendebant ius gabellæ ab ipſis emptoribus, & hoc quia fructus non erant ſeparati à ſolo tempore venditionis. Ita ille.

RESOL. CCLXX.

An Conſeruatores Religioſorum poſſint procedere contra eorum debitores laicos?

Et an his Conſeruatoribus concedatur poſſe cognoſcere de manifeſtis iniuriis, & violentiis factis aduerſus Religioſos?

Et an poſſint Regulares eligere Conſeruatorem, qui defendat ſua animalia, ſeu pecora damnum facientia in agris alienis, & an hæc cauſa pertineat ad Conſeruatorem, & non ad iudicem ſæcularem? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 10.

§. 1. NEgatiuè reſpondent Ceuall. *tract. de cognit. per viam violentiæ, part.* 2. *quæſt.* 20. *num.* 16. Guttierrez *qq. practic. lib.* 3. *q.* 9. *num.* 8. Cabedo *diuerſ. lib.* 3. *cap.* 18. *n.* 4. Fuſch. *de viſit lib.* 2. *c.* 23. *n.* 5. & alij, quia exactio debiti requirit ſtrepitum, & figuram iudicij, & ſic non poteſt hæc cauſa agitari coram iudicibus Conſeruatoribus, quia non poſſunt habere tribunal erectum, ſecundùm deciſionem Concilij Tridentini, & ſic nullo modo poſſunt cognoſcere de cauſis ciuilibus; niſi aliter fuerit in literis conſeruatoriis definitum. Hæc Ceuallos, qui contrariam ſententiam falſam putat.

2. Sed contrariam ſententiam docet Portel *in dubiis Regul. ver. Conſeruatores, num.* 7. Rodriquez *qq. Can. tom.* 1. *quæſt.* 65. *artic.* 12. Guido Papæ *quæſt.* 18. *num.* 3. & Ioannes de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 5. *concluſ.* 2. vbi ſic aſſerit: Conſeruator Religioſorum poteſt procedere contra debitores ex cauſa ciuili, etiam laicos. Patet primo, quia *in cap. fin. de offic. deleg.* conceditur his Conſeruatoribus poſſe cognoſcere de manifeſtis iniuriis, & violentiis, vbi iniuria non tantùm ſumitur pro contumelia, vel conuicio (quicquid dicat Guttierrez) ſed pro omni quod fit contra ius, & infert damnum monaſterio. Ita ille, qui multas alias adducit rationes. Et ideo nouiſſimè hanc etiam ſententiam docet doctus Hieronymus Rodriquez *in compend. qq. Regular. reſol.* 33. *num.* 12. *&* 22.

[..]d hoc [..]up. do- [..]m §. pe- [..]l Reſol. [..] Reſol. [..] 103.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter poſſe Regulares eligere conſeruatorem, qui defendat ſua animalia, ſeu pecora damnum facientia in agris alienis, & hæc cauſa pertinet ad conſeruatorem, & non ad iudicem ſæcularem. Ita Portel. *vbi ſup. num.* 9. & Rodriquez *art.* 14.

RESOL. CCLXXI.

An iudex laicus poſſit iudicare in cauſa decimarum, vel ſit cauſa mixti fori? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 90. aliàs 89.

§. 1. DE hac quæſtione, & ſequentibus tractat Ceuall. *de cogn. per viam viol. p.* 2. *q.* 25. *per tot.*

2. Sed, quia in aliquibus mihi diſplicet, ideò aſſero, quòd quæſtio iuris circa decimas pertinet ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum, vt ſi, v. g. ad quandam Eccleſiam pertineat ius decimarum, & ſitne aliquis priuilegiatus, quo titulo percipiantur, item de modo decimandi, de tempore, &c. Si autem quæſtio ſit facti, Iudex etiam laicus competens erit, & eſt mixti fori, vt ſi, v. g. talis percepit, vel ſoluit, ſeu etiam percipiat, vel ſoluat decimas, ad effectum quoque, vt is, de quo non dubitat, an iure ſoluere debeat decimas, eas ſoluere Eccleſiæ, eiúſque exactori cogatur; vel quia agatur contra tertium detentorem fructuum decimandorum: item, ſi agatur de reſtitutione illarum, quando furto auferuntur, aut venduntur, aut in alios vſus temporales conuertuntur, &c. Et ita docet Fagund. *Precep.* 5. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. *&* 2. & alij penes ipſum, quibus ego addo Monetam *de decim. c.* 8. *q.* 1. *n.* 1. *&* 5. Guttierr. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 2. *n.* 35. Germon. *de ſacr. immun. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 84. *&* 99. & alios.

3. Non reticebo tamen, contrarium ſentire Homobon. *de Exam. Eccl. part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 8. *q.* 24. & Azor. *part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 36. *quæſt.* 5. vbi docent, etiam quando quæſtio eſt facti, ſolum Eccleſiaſticum eſſe Iudicem competentem circa decimas, ex Bal. Fulgoſ. Cup. Gem. Fachin. & aliis, qui aſſerunt, cauſam ſpiritualium, cùm etiam quæſtio eſt facti, Eccleſiaſtici Iudicis eſſe. Sed circa præſentem quæſtionem, & alias ſequentes de decimis, vide omninò Tannerum *in* 2. 2. *diſt.* 5. *q.* 3. *dub.* 2. *n.* 40.

RESOL. CCLXXII.

An iudex laicus poſſit ſimul cum Iudice Eccleſiaſtico cauſam decimarum cognoſcere ſaltem titulo compromiſſi?

Et quid quando de poſſeſſorio decimandi agitur, an iudex Eccleſiaſticus, vel laicus debeat cognoſcere? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 93. aliàs 92.

§. 1. NEgatiuè reſpondendum eſt: & ita docet Bonacina *tract. de legib. diſp. vlt. q.* 5. *punct.* 6. *num.* 1. & alij penes ipſum.

2. An verò de poſſeſſorio decimandi Iudex Eccleſiaſticus, vel laicus cognoſcat, vide Doctores, quos citat Barb. *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 30. *c.* 25. *n.* 3. Mihi verò placet opinio affirmatiua; hoc ad Iudicem Eccleſiaſticum pertinere ex pacto, quod docet Moneta *de decim. c.* 8. *q.* 1. *n.* 10. *& ſeq.*

Sup. hoc infra lege doctrinam Reſ. 276. alias reſ. & Verſ. eius not.

RESOL. CCLXXIII.

An laicus conductor decimarum ſit conueniendus coram iudice laico, vel ſit cauſa mixti fori? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 94. aliàs 93.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Couarruuias *practic. qq. c.* 35. *num.* 2. & Guttierrez etiam *pract. qq. lib.* 3. *q.* 26. *n.* 10. Sed Germonius *de ſacror. immun. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 97. docet, non ſolum Iudicem laicum, ſed & Eccleſiaſticum in tali caſu cognoſcere.

2. Mihi verò magis placet opinio Azorij *part.1. lib.7.c.36.q.6.* aſſerentis, hanc cauſam ſolùm coram Iudice Eccleſiaſtico tractandam eſſe: quia ortum habet ex iure decimarum quod ius eccleſiaſticum, ac ſpirituale eſt; non autem ciuile, & profanum: ſententiam tamen Germonij quam etiam ſequitur Monet. *de decimis, q.8.c.1.n.17.* eſt probabilis: opinionem verò Couarruuiæ minimè ſequendam eſſe exiſtimo.

RESOL. CCLXXIV.

An quando decimæ ſunt ſæcularibus in feudum datæ, cognitio pertineat ad iudicem ſæcularem?

Et an hæc cognitio decimarum ſit cauſa mixti fori, ita vt non ſolum iudex laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus poſſit cauſam definire? Ex part. 1. tract.2. Reſ.91. alias 90.

Supr. hoc in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 279. §. Tertia cauſa.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Couarruuias *practic. qq.cap.35.num.2.* Rebuffus *tract. de decimis quæſt.10.num.39.* & alij penes ipſos.

2. Sed meritò ſupradictam ſententiam refellit Azorius *p.1.lib.7.cap.26.quæſt.3.* Facundez *Præcept.5. lib.3. cap.5. n.5.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt: quia feudum ipſum adhuc ex iure decimarum oritur, quod eſt Eccleſiaſticum: neque priuilegium percipiendi decimas extendi debet ad cognitionem cauſæ, niſi id exprimatur. Ad authoritatẽ verò Couarruuiæ & Rebuffi, reſpondeo cum Suarez *de relig. tom.1. lib.1. de diuino cultu, c.38. n.16.* illos, & alios, quos ipſi referunt, eſſe cautè legendos: quia plus, quàm oportet, inclinant in fauorem ſæcularium Principum.

3. Notandum eſt tamen cum Moneta *de decimis, c.8.q.1.n.15. circa finem*, quòd ſi opinio Couarruuiæ, & aliorum eſſet vera; tamen adhuc poſſet non ſolùm laicus, ſed etiam Iudex Eccleſiaſticus decimarum cauſam definire: quia non cenſetur Summus Pontifex, aut Eccleſia, ius decimandi laicis concedentes, eiuſdem iuris cognitionem, aliàs ſibi de iure competentem, niſi aliud in contrarium appareat, à ſe in dubio abdicare voluiſſe. Eſſet igitur in tali caſu cognitio decimarum, cauſa mixti fori: quod ego non approbo: quia, vt diximus, talis cognitio ſpectat ſolùm ad Iudicem Eccleſiaſticum, modo, quo *ſuprà*.

RESOL. CCLXXV.

An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel aliis ſæcularibus collatæ, earum exactio, & lites pertineant ad iudicem Eccleſiaſticum?

Et quid circa hoc in aliis quatuor caſibus in fine huius Reſolutionis deciſis? Ex part.3.tr.1.Reſ.50.

§.1. Ad iudicem laicum ſpectare tenuerunt Ioannes Rupel. *lib.1. forenſ. inſtit.c.25.* Guilielm. de Benedict. *ad cap. Raynutius, de teſtam. verb. ſi abſque.* Caſſaneus *in conſ. Burgund. §.6.n.350.* & Couarr. *pract. qq.c.35.num.2.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & infra in Reſol. 279. curſim in §. Tertia cauſa.

2. Sed hanc ſententiam ego impugnaui *in alio tract. de immun. eccl. reſol.91.* & nunc iterum impugno; quia licèt decimæ ſint in feudum datæ, nihilominus ipſum feudum ex iure decimarum oritur, ſed ius decimarum Eccleſiaſticum eſt. Ergo &c. Concedo tamẽ prædictis Doctoribus, quòd ſi decimæ authoritate Romani Pontificis in Principes trãſlatæ ſunt contractu permutationis; videlicet qua ipſi Principes eas re alia, vel maioris æſtimationis, vel pretij, & vtilitatis vel æqualis compenſant, in hoc, inquam, caſu, cauſa decimarum ſpectat ad iudicem laicum; quia ratione permutationis legitimæ factæ, Principi debentur decimæ, & Eccleſia ſuum ius integrum retinet in re, cum qua decimam permutauit, & ſeparat in quam fuit decima ſubrogata. Et hæc omnia docet Raphaël de la Torre *in 2.2.D.Thomæ, tom.2.q.87.diſp.8.n.4.* vbi etiam *n.5.* negat cauſam decimarum ſpectare ad iudicem laicum in his caſibus. Primò, quando laici coguntur à clericis ſoluere decimam contra præſcriptionem; vel conſuetudinem, cuius initium non extat. Secundò, quando quæſtio eſt facti, non iuris, puta an Petrus ſoluerit decimas debitas, vel non; ſitne ſoluenda potius à Petro, quam à Paulo, etiam quando agitur contra quempiam propter decimas furto ſublatas, vel retentas. Tertiò, quando laicus conductor decimæ init cum clerico pactum, vt coram ciuili iudice conueniri poſſit. Quarto, quando cauſa agitur contra laicos fures de fructibus decimæ ſoluendis, reddendíſve, non de ipſo decimarum iure ſeruando, & & tuendo. Et in his etiam caſibus cauſam decimarum contra Couarruuiam ſpectare ad iudicem Eccleſiaſticum tenet etiam nouiſſimè Adamus Tannerus *in 2.2.D.Thom.diſp.5.q.3.dub.2.n.40.*

Sup. hoc p mo in R ſeq. & in lia eius not.

RESOL. CCLXXVI.

An iudex laicus poſſit cognoſcere de cauſis decimarum, ſi Clerici illas petant a laicis, qui præſcriptione, & conſuetudine immemorabili eas nunquam ſoliti ſunt perſoluere? Ex part.1.tract.2.Reſ.92.alias 91.

Sup. hc Reſ. pra ta §. S med. c in verſ mo. & pra in 232.eti uiter p med. Reſol. §.2.

§.1. Aliqui affirmatiuè reſpondent, vnde aſſerunt, in tali caſu licitè ipſos laïcos cauſam iſtius litis ad forum ſæculare deducere: & ita docet Couarr. *pract.qq.cap.35.num.2.var.reſolut. lib.1. c. 17. num.19.* & & alij.

2. Sed negatiuam ſententiam prorſus affirmandam eſſe cẽſeo cum Fagundez *Precept.5. lib.2.cap.5. num.8.* Azorio *part.1. lib.7. cap.36. quæſt.4.* & aliis, Quòd ſi aliqui Principes ſententiam Couarruuiæ in praxi obſeruant, dicendum eſt, illos hoc efficere ex aliquo priuilegio Summorum Pontificum. Sed an reuerà ita ſit, ipſi videant.

RESOL. CCLXXVII.

An colonus laicus Religioſorum pro ſua portione colonica teneatur ſoluere decimas?

Et quid dicendum eſt de priuilegio exemptionis decimarum conceſſo Societati IESV *à Gregor. XIII. de quo gaudet noſtra Religio?*

Et aduertitur, quod ſi in aliqua Prouincia Moniales, Regulares, & eorum coloni ſoluant decimas, hoc forſitan eueniet, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod Breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum ſecus minime tenentur? Ex part. 3. tractat.1. Reſol.23.

Supr quæ 269. prim tituli Reſ ter 7.tra. 230.

§.1. Suprà dictum eſt de gabellis, nunc dicemus de decimis. Affirmatiuam ſententiam notat Tamburinus *de iure Abbatum, tom.1. diſp.15. qu.18. num.32.* docere Rotam in vna Placentina 17. Decembris 1584, coram Blanchetto, quam deciſionem refert, & ſequitur Seraphinus *deciſ.127.n.2.* Idem dictum eſt ab eadem Rota in vna Pampilonen.15. Decembris 1615. coram Coccino. Et ratio eſt, quia priuilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia. Ergo non tranſeunt ad colonos, vel arrendatarios.

2. Sed contrariam ſententiam ego teneo cum docto

docto Iuriſconſulto Menochio *lib.*1. *conſ.*276.*num.*6. & multis aliis penes ipſum,quia dicta priuilegia cenſentur realia, & non perſonalia. Ergo tranſeunt ad colonos.Probatur maior, quia priuilegium conceſſum Eccleſiæ, ciuitati, & aliis perſonis quæ nunquam moriuntur, reale cenſetur, vt docet Gloſſa *in l.forma §.quamquam,ff.de cenſibus*,& alij. Ergo.Et ita nouiſſimè docet etiam hanc ſententiam Peirinus *in priuil.Minim. tom.*1. *conſtit.*2. *Iulij II.* §.31. *num.*132. vbi ſic aſſerit.Nota quòd non ſolùm domus, & prædia noſtra ſunt exempta à ſolutione decimarum, ſed etiam coloni qui conducunt agros noſtros, ſiue conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur coloni partiarij, ſiue vt quotannis certam partem nobis tribuant in omnem euentum, & reliquum ſibi acquirant; nam priuilegium eſt reale, & priuilegium reale iure communi tranſit ad colonos.Ita ille,& alij penes ipſum.

3. Vide etiam Henriquez *lib.*7. *cap.*27. *num.*8. & *in gloſſ.lit.H.* vbi ponit eximiũ priuilegium de exemptione decimarum conceſſum Societatati IESV à Gregor.XIII.quo etiam gaudet noſtra Religio,& addit, quòd hæc cauſa fuit pluries agitata, apud Eccleſiaſtica Tribunalia Romæ, & in Hiſpania, & ſemper pronuntiatum fuit in fauorem Regularium & colonorum. Aduertat tamen lector, quòd ſi in aliqua Prouincia Moniales, Regulares, & eorum coloni ſoluunt decimas, hoc forſitan euenit, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum. Vide Portel *in dubijs Regular.ver. Decima*, *num.*3. & Facund. *part.*5.*lib.*2. *cap.* 4. *num.* 3. Vnde praxis vnius Regni non eſt extendenda ad alia Regna; remanet igitur ſatis firmatum colonos partiarios Religioſorum non teneri ſoluere decimas, vt ſupra dictum eſt de gabellis.

RESOL. CCLXXVIII.

Vtrum Emphyteuta Eccleſiæ teneatur ad tributa?

Et an doctrina de Emphyteuta non procedat in cenſuario, neque circa Emphyteutam redimibilem? Ex part.4. tract.1.Reſ.24.

§.1. EGimus ſuprà de colonis,tunc dicendum eſt de emphyteuta. Sententiam affirmatiuam docent Auendagnus *de exequ.man.lib.*2.*cap.*14.*num.*33. Valaſcus *de iure emphyt.quæſt.* 17.*num.*11.& *ſeq.* Garocius *de locato.q.*25.*num.*34.35. & 43. Rolandus *lib.*4. *conſ.*61. *num.* 14. & 15. & alij Et ratio eſt, quia cùm emphyteuta ſit ſæcularis, & obnoxius gabellis, & collectis, tenetur eas ſoluere, etiam pro re emphyteutica Eccleſiæ; nam mutata perſona mutatur qualitas rei.

2. Sed contrariam ſententiam ego exiſtimo probabilem eſſe, ex traditis per DD.quos citat,& ſequitur ex Iuriſconſultis neotericis Hiſpanus doctus Felicianus de Solis *tract.de cenſ. tom.*2. *in addit. lib.*1. *in præfat.n.*1. & *ſeq.* vbi aſſerit ita ſæpiùs decisũ fuiſſe, Compluti pro Collegio D.Ildefonſi, & pro Monialibus ſanctæ Claræ; & ita ait Rectorem Academiæ excommunicationis mucrone emphyteutica Collegij bona defendere, ac liberare à quacunque impoſitione, idque vidi frequentiſſimè obſeruatum, vt ait idem Felicianus *ibid. num.*3. *in fine.* Vide etiam circa præſentem quæſtionem conſilium ſecundum poſitum *in tom.*12.*tractatuum fol.*99.*col.*3.

3. Sed hæc doctrina de emphyteuta non procedit in cenſuario, neque circa emphyteutã redimibilem, ſi enim Eccleſia, vel perſona priuilegiata domum, agrum, vel vineam concederet in cenſum emphyteuticum redimibilem,debitor cenſus, prædiique poſſeſſor non gauderet priuilegio; quoniam in hac forma conuentionis nullum dominium remaneret penes Eccleſiam, vel perſonam priuilegiatam, ſed ſolum ius recipiendi penſionem annuam. Et ita docet Felicianus *vbi ſupra*, & *tom.* 1. *libro* 1. *capit.* 10. *numero* 5. & 15.

RESOL. CCLXXIX.

An iudex Eccleſiaſticus ſit competens ad cognoſcendum laicum pro re,quam in Emphyteuſin tenet ab Eccleſia?

Et apponuntur quinque concluſiones pro Immunitate Eccleſiaſtica, quæ in quadam Deciſione Sacræ Rotæ Romanæ ex ſacris Canonibus, & Doctoribus firmantur.

Et tandem quæritur, an iudex laicus non ſit competens ad cognoſcendum Clericũ pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum ſit ad iudicem Eccleſiaſticum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 56.

§.1. DE hac re alibi dictum eſt, & affirmatiuam ſententiam docui, quam nouiſſimè tenuit ſacra Rota Rom.*die* 28. *Maij* 1651. coram Illuſtriſſimo & Doctiſſimo Merlino, Domino meo amantiſſimo, cuius deciſionem ponit per extenſum Antonius de Marinis *quotid.reſol.cap.*207. *num.*4. & *ſeq.* & quia in dicta deciſ.firmantur multæ concluſiones pro immunitate Eccleſiaſtica ex ſacris Canonibus & Doctoribus,non grauabor illas hîc apponere. Albi in Reſol. quæ hic eſt infra 281. §. vlt. ante medium. verſ.Igitur. & in Reſ. 280. §. vnde Sacra.

2. Prima, licèt iuſpatronatus laicorum non ſit propriè ſpirituale, attamen quia eſt annexum ſpiritualitati, ideo ſuper illo iudicat ſolùm iudex Eccleſiaſticus.

3. Secunda, poſſeſſio rei ſpiritualis licèt ſit merè temporalis & laicalis, attamen etiam de poſſeſſione ſolùm cognoſcit iudex Eccleſiaſticus,quemadmodum de ipſa proprietate, non autem laicus, cùm qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat.

4. Tertia, cauſa decimarum licèt in feudum datarum ſæcularibus diſcutienda eſt coram iudice Eccleſiaſtico; licèt enim dominium huiuſmodi decimarum ſcilicet fructuum illorum,omnino ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſæculare, tamen quia oritur & dependet à iure ſpirituali & Eccleſiaſtico, non poteſt iudex laicus de illis cognoſcere. Sup. hoc ſupra in Reſ. 274.& 275.

5. Quarta, poſſeſſorium matrimonij quamuis agatur inter perſonas merè laicas, tamen quia habet admixtam cauſam & titulum ſpiritualitatis, definiendum eſt à iudice Eccleſiaſtico. Sup. hoc ſupra in Reſ. 227. & latè in Reſ. eius not.

6. Quinta, ratione connexitatis dominij vtilis cum directo emphyteutas Eccleſiæ non teneri ad collectas & onera realia per ſtatuta laicorum ſuper rebus & bonis impoſita, cenſuerunt grauiſſimi authores, & hæc omnia, vt dixi firmantur in dicta deciſ. ſacræ Rotæ ex iure, & authoritate Doctorum, quam in caſibus occurrentibus omnino videndam eſſe puto. Sup. hoc in Reſ. præterita.

7. Notandum eſt etiam hîc obiter cum D. Antonio de Marinis *vbi ſuprà cap.*206. *per totum*, iudicem laicum non eſſe competentem ad cogendum Clericum pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum eſſe iudicem Eccleſiaſticum,omnino dicendum eſt.

RESOL.

RESOL. CCLXXX.

An Clericus poſſit conuenire laicum coram iudice Eccleſiaſtico pro rebus non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus;

Et diſcutitur quomodo, & quando actor debeat ſequi forum rei.

Et quæritur, an poſſit fieri ſtatutum, vt reus ſequatur forum actoris?

Et an Emphyteuta Eccleſiæ poſſit conueniri coram Epiſcopo pro ſolutione penſionis?

Et an laicus poſſit conueniri coram Epiſcopo, vt ſoluat laudemium?

Et an in contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, apponi poſſit iuramentum? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 7.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

§. 1. Videtur negatiuè reſpondendum, quia actor ſequi debet forum rei, ex *leg. in criminali. C. de iur. omn. iud.* & ex aliis pluribus deductis ab vtroque Barboſa, Auguſtino, & Simeone, hoc in locis communibus *lit. A, num.* 29. illo in Axiomatibus iuris *axiom.* 10. *n.* 1 Sed pro rebus Eccleſiæ & Eccleſiaſticorum laicum reum, conueniendum eſſe coram Eccleſiaſtico docet Oſaſcus *deciſ.* 37. *n.* 7. & Valboa *in lect. Salmat. ad text. cap. ſi Clericus laicum, num.* 9. vbi ſic ait: Communiter obtinuit ſententia inter iuris Pontificij interpretes, quòd hoc priuilegium habeat Eccleſia, cùm agitur de rebus Eccleſiæ, aut Clerici, ſiue actione perſonali, ſiue reali aduersùs laicum, poterit illum conuenire, ſiue coram ſæculari, ſiue coram Eccleſiaſtico, vbi voluerit, ita ut in electione actoris ſit, quem voluerit eligere iudicem; ſi verò actione merè perſonali agatur, v. g. ex locato ad mercedem, in qua rei Eccleſiæ reſtitutio non veniat, tunc coram ſæculari conueniendus eſt laicus. Et ideò Ioan. de Heuia *in Curia Philippica part.* 1. §. 5. *num.* 10. ſic aſſerit: [Pertenecen al fuero Eccleſiaſtico las cauſas que ſe tratan ſobre bienes y coſas de Igleſias, aunque ſea contra legos reos.] Hæc ille.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſol. 1. poſt ſeq. §. Confirmatur. & in tom. 6. tr. 3. Reſ. 165. §. Et tandem & ſeqq.

2. Verùm ego puto Clericum poſſe conuenire laicum coram iudice Eccleſiaſtico, non ſolùm pro rebus Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus, & ita docet Innocent. & Abbas *in d. cap. ſi Clericus laicum, de foro compet.* vbi firmant Clericum poſſe conuenire laicum coram iudice Eccleſiæ, vel ſuis ſiue agat actione reali, ſiue perſonali, veluti ex legato, vel locato, mouentur ex eo, quòd etſi fructus præbendæ non ſint quid ſpirituale, vt rectè notat Felinus *in cap. cauſam de præſcript.* cùm tamen à re Eccleſiæ dependeát, idem de illis iudicatur, quod de re Eccleſiæ, *cap. ſi annum, de iudic. lib.* 6. & ibidem Franc. & Ancharanus *cap. Epiſcopi* 17. *quæſt* 1. *in cap. quia nos, de teſtamentis,* vbi Epiſcopus non poteſt teſtari de fructibus ex agris Eccleſiæ perceptis, & ſic dicunt noſtri text. regulam euidenter ſuccedere, & facit text. *in cap. poſtulaſti, de homicidio.* Hanc etiam ſententiam docet Belletus *in diſquiſit. Cler. part.* 1. *tit. de fauore Cler. reali.* §. 5. *num.* 2. *& ſequent.* Maccraten. *lib.* 1. *reſol.* 49. *nu.* 9. Gabriel *conſil.* 37. *num.* 10. Vulpius *in praxi fori Eccleſ. cap.* 27. *num.* 5. Gratianus *tom.* 22. *cap.* 238. *num.* 17. & alij penes ipſos, multas rationes adducentes pro hac firmanda ſententia. Sed non deſinam hîc apponere verba Antonij Rippol. *var. reſol. cap.* 1. *de iuriſd. omn. ind. num.* 236. ſic aſſerentis: Non ſolùm ipſi Clerici habent priuilegium trahendi ad ſuum forum Eccleſiaſticum ſuos cenſualiſtas & redditu arios, verùm etiam & arrendatores prædictorum fructuum, quia arrendatores fructuum Eccleſiaſticorum habent idem priuilegium, & ita fuit declaratum per Illuſtrem & Adm. Reuerendiſſimum Epiſcopum & Cancellarium Caſſador. *die* 17. *Martij* 1567. in cauſa contentionis ortæ inter Curiam Eccleſiaſticam Barcinone, & ſæcularem Regentis Vicariam eiuſdem in cauſa in Curia Eccleſiaſtica cœpta ad inſtantiam Ioan. Benedicti Gatell, mercatoris arrendatoris fructuum, & emolumentorum Sacriſtiæ Maioris Sedis Barcinone contra Gabrielem Beſora Ortelanum ſuper ſolutione decimæ cuiuſdam peciæ terræ, quam dictus Beſora conductam habebat à Iacobo Ginabreda, & recuſando dictus Beſora ſoluere, firmauit ius dicto Gatell, tamquam arrendatori in Curia Regentis Vicariæ Barcinone, & firmata contentione inter dictas Curias, fuit cum dicta ſententia declaratum non eſſe locum firmæ iuris factæ in Curia ſæculari, ſed dictam cauſam in Curia Eccleſiaſtica tractandam. Similis contentio fuit per eundem declarata *die* 16. *Februar.* 1570.

Sup. hoc ſ[...] ſia in Re[...] 281. §. [...] ſeq. & in [...] liis eius[...] mæ an[...] & in [...] eius ſe[...] dæ anno[...]

3. Confirmatur noſtra ſententia contra aduerſarios ex legibus Regni Caſtellæ *lib.* 4. *nouæ collect. tit.* 1. *leg.* 11. *&* 12. in quibus ſancitum eſt vt in obligationibus & contractibus non apponatur iuramentum, ne contrahentes ſuper re merè prophana, ratione iuramenti ſe ſubmitterent iudici Eccleſiaſtico, tamen, vt obſeruat Molina *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 149. *num.* 15. in dictis legibus permittitur, vt in contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, apponi poſſit iuramentum, & ideò apponam hìc verba Ioannis de Heuia *in Curia Philippica part.* 1. §. 5. *num.* 33. vbi ſic ait: [Por derecho real eſta prohibido al lego renunciar el fuero ſecular ſuyo, ni ſometterſe a Eclesiaſtico en cauſas mere profanas, y à los eſcriuaños hazer ſemejãtes ſumiſſiones: porque por ellas ſe ſomete à el, y defrauda la iuriſdiçion ſecular, y por lo miſmo ſe prohibe à ellos en las dichas cauſas mere profanas hazer cõtractos jurados aunque lo vno y el otro ſe puede hazer ſobre rentas, y bienes de Igleſias, Monaſterios, Prelados, y Clerigos por razon de ellas.] Sic ille.

Sup. hoc Reſ. not. præterit[...] Et tandem[...]

4. Vnde Sacra Rota Romana *die* 28. *Maij* 1631. coram illuſtriſſimo & amantiſſimo Domino meo Merlino determinauit emphyteutam Eccleſiæ poſſe conueniri coram Epiſcopo pro ſolutione penſionis, quam deciſionem affert, & ſequitur amiciſſimus Antonius de Marinis *quotid. reſol. cap.* 207. *num.* 4. Hinc docuit Burgius *tract. de Laudemio part.* 3. *inſpect.* 1. *n.* 6. *& ſeq.* quòd laicus poteſt conueniri coram Epiſcopo, vt ſoluat laudemium. Et tandem ad omnia ſupradicta ſtabilienda ponam hic per extenſum reſcriptum Alphonſi Regis datum in ciuitate Gaietæ *die* 24. *Auguſti anno* 1436. tenoris ſequentis.

Sup. hoc Reſ. ſe[...] vlt. ad [...] dium, [...] Reſ. pr[...] rita §. 1.

5. [Alphonſis, &c. Vicereges, &c. Nobilibus eiuſdem Regni Siciliæ, Magiſtro Iuſtitiario; & iudicibus Magnæ Regiæ Curiæ, necnon Capitaneo; Prætori, iudicibus iuratis, cæteriſque Officialibus vrbis Panormi, ad quos præſentes peruenerint, aut pertineant quomodolibet infraſcripta præſentibus, & futuris Regiis Conſiliariis, familiaribus dilectis ſalutem. Cùm Sereniſſimus Dominus noſter Rex prædictus ad ſupplicationem ſuæ Maieſtati porrectam per Reuerendiſſimum in Chriſto Patrem N. de Tudiſchis Archiepiſcopum Panormitanum prouiderit, & mandauerit ſub hac forma: Alphonſus Dei gratia, &c. Nobilibus, Viceregi, Magiſtro Iuſtitiario, iudicibus Magnæ noſtræ Curiæ Regni Siciliæ vltra Pharum, necnon Prætori, Capitaneo, iudicibus iuratis, & Officialibus quibuſcumque felicis vrbis Panormi Regni eiuſdem, ad quos præſentes peruenerint, ſeu quomodolibet ſpectare noſcantur, eorúmque Officialium loca tenentibus, præſentibus & futuris. Conſiliariis, familiaribus, & fidelibus noſtris dilectis ſalu-

tem

tem & dilect. Nuper Noſtræ Majeſtati porrecta ſupplicatio per Reuerendiſſimum Conſiliarium & Oratorem Noſtrum N. de Tudiſchis Archiepiſcopum Panormitanum continebat: Cùm de iure communi fuerit & ſit, quòd ſæculares perſonæ obligatæ Eccleſiis, Clericis, & ſpiritualibus perſonis ratione bonorũ eorũ, poſſint coram iudicibus ſpiritualibus conueniri, & per aliquos Officiales noſtros in vrbe prædicta huic iuri contrauentum ſit, nolendo, neque permittendo, vt hi qui ſunt præmiſſa ratione Eccleſiis, Clericis, & ſpiritualibus perſonis, & ſignanter iuriſdictioni Archiepiſcopatus iam dicti obligati pro iuribus & bonis ſuis conſentire, vt per Officiales prædicti Reuerendi Archiepiſcopi conſtringãtur, nõ aduertentes ad ſpirituales cenſuras, & alias pœnas, quę contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ, ſeu contra turbatores, ne cauſæ de iure antiqua conſuetudine ad forum Eccleſiaſticũ pertinẽtes, introducãtur à iure præditæ dignoſcũtur, dignaremur ſuper præmiſſis de noſtræ Maieſtatis auxilio eidẽ ſubuenire. Nos itaque attendẽtes præmiſſas ſupplicationes fore & eſſe iuſtas, & rationi conſonas, licèt aliàs vobis ſcripſerimus, & tradidiſſemus in mandatis, quòd in iuriſdictionem præfati Reuerendi Archiepiſcopi tam quoad ſæcularis cuiuſcunque conditionis, quàm ad Eccleſiaſticas perſonas nullo modo vos intromittere deberetis, vobis tamen de certa noſtra ſcientia, & expreſsè ad abundantiorem cautelam dicimus, & præcipiendo mandamus, quatenus viſis præſentibus, omnes, & quaſcumque perſonas obligatas, & obnoxias Eccleſiis, Clericis, & perſonis ſpiritualibus ratione bonorum ſuorum, & iurium prædictorum per ſpeciales Officiales ipſius Reuerendi Archiepiſcopi compelli, & conſtringi iuſtitia mediante ſinatis, & permittatis, & non contrauenientis, ſeu aliquem venire permittatis, ſi nobis ſeruire cupitis, cùm ſic iuſtitia exigente exigendum duximus. Nos enim eidem Archiepiſcopo & eius Curiæ ad abundantiorem cautelam, cuique veſtrum, contradictione non obſtante, damus, & concedimus plenam poteſtatem per iuris remedia cõtra prædictos & alios, qui de iure, vel antiqua conſuetudine in foro Eccleſiaſtico reſpondere tenentur, procedendi, cognoſcendi, & decidendi, ac definita per eos debitæ exequutioni mandandi iubemus. Datum in ciuitate Gaietæ 24. die Auguſti anno à Natiuitate Domini MCCCCXXXVI. *Rex Alphonſus.* Eapropter vobis & veſtrum cuilibet dicimus, & mandamus de noſtra certa ſcientia, & expreſsè, quatenus Regiam prouiſionem præinſertam iuxta ſui ſeriem, & tenorem eidem Reuerendo Panormitano Archiepiſcopo, eiúſque ſpiritualibus Officialibus, & Curiæ teneatis firmiter, & obſeruetis ac teneri, & inuiolabiliter obſeruari faciatis; per quos decet, dubio & contradictione quibuſcumque remotis. Datum in vrbe Panormi die 5. Octobr. anno à Natiu. Domini MCCCCXXXXVI. *Rogerius de Paruta. Baptiſta de Plantamone.* Domini Vicereges mandarunt mihi Benedicto de Piſano. Ex Regia Cancellaria Regni Siciliæ extracta eſt præſens copia, fol. 69. & ex Regio Officio Protonotarij fol. 14.].

6. Igitur ex omnibus ſupradictis apparet non ſolùm ex ſacris Canonibus, & doctorum conſenſu, ſed etiam ex ore ipſius Regis, ſæculares obligatos Eccleſiis, Clericis, & ſpiritualibus perſonis ratione bonorum eorum coram iudicibus Eccleſiaſticis conueniri poſſe & debere; & ideò quia Miniſtri Regij de hoc Abbatem Panormitanum tunc noſtrum Archiepiſcopum contra ius inquietabant, Alphonſus Rex in illos per ſupradictum Decretum inuehitur, in quo id quod de iure Eccleſiaſticis competebat, præcepit vt eis inuiolabiliter ſeruetur. Et ideò tanti Regis veſtigiis inhærendo, habent in hoc caſu & ſimilibus Principes laici præclarum exemplum Eccleſiaſticam libertatem, vt par eſt tuendi. Vnde ex ſupradictis hactenus deductis infertur noſtram opinionem procedere contra Valboam & Oſaſcum *vbi ſupra*, etiamſi agatur actione ex locato ad mercedem, nam ſi laicus poteſt conueniri coram Eccleſiaſtico, ſiue actione reali, ſiue perſonali vt ex legato; & locato, *vt ſuprà* ex Innocent. & Abbate probatum eſt. Idem dicendum eſt ſi agatur ex locato ad mercedem, quia actio ex locato ad mercedem eſt perſonalis, vt tradit Felinus *in cap. ſi Clericus laicum, de foro compet. num.* 4. & ita hanc ſententiam docet Bellettus *in diſquiſ. Cler. part.* 1. *tit. de fauore Cleric. reali* §. 5. *num.* 10.

7. Reſtat modò reſpondere ad argumentum contrarium nempe actorem ſequi debere forum rei, ad quod poſſet aliquis reſpondere, illam regulam pati exceptionem. Sed aliter reſpondit Valboa *in lect. Salmatic. ad text. in cap. ſi Clericus laicum, de foro compet. nu.* 6. exiſtimat enim quòd inter duo iuris principia ferè contraria medium rectè à Pontifice electum eſt, & conſtitutum. Alterum eſt actorem ſequi forum rei, alterum verò Clerici bona patrimonialia fori priuilegio gaudere: medium ergo eſt, quando laicus probabiliter negare poteſt rem eſſe Eccleſiæ, vel Clerici; tunc enim cognitio pertinet ad ſæcularem, ſeruata illa regula, quòd actor forum rei ſequi tenetur, id enim denotat text. *cap. ſi Clericus*, ibi, *Res proprias eſſe aſſauerat*; aſſeuerare enim eſt conſtanter, & veroſimiliter affirmare, vt notatur *in l. quod aſſeuerat. C. de probationibus.* ſic Anton. & Cardinalis *num.* 9. Imola & Abbas *num.* 13. Alexan. de Neuo, & Felinus *in principio.* Oſaſcus *l.* 2. *ff. ſi in ius vocatus.* Abbas *lib.* 1. *var. cap.* 4. *num.* 3. Menochius *de re recuper. rem.* 5. *num* 21. prudens ergo iudex arbitrabitur, an laici negatio probabilis ſit, vel non: nam ſi res veroſimiliter temporalis eſt, pertinebit ad laici iudicis cognitionem; ſi verò Eccleſiaſtica, ad Eccleſiaſticũ, ſic procedit text. *d. cap. ſi Clericus laicum*, cuius praxis propriè obſeruatur in ſpecie text. *in cap. final. de iudiciis.* Cùm enim ibidem laici à Religioſis conuenirentur ſuper quodam officio ſæculari, quod laici ad ſe pertinere aſſerebant coram iudice ſæculari, propoſita fuit conuentio à Monaſterio, quoniam cùm laici probabiliter negaſſent ex eo, quod officium illud ſæculare eſſet, debuit Monaſterium, forum rei, ſequi, ex textu noſtro, & hæc omnia docet Valboa *loco citato.* Vnde Rippol. *in var. reſolut. cap.* 1. *de iuriſd. omn. iud. num.* 238. Ex his aduertat Aduocatus, qui tuetur cauſam in Curia Eccleſiaſtica, quòd curet ante omnia iuſtificare laicum ſolitum eſſe ſoluere Clerico id, quod petitur, quia cùm ratione poſſeſſionis competat iuriſdictio iudici Eccleſiaſtico in laicum; debet qualitas hæc tribuens iuriſdictionem, probari ante omnia, & de ea conſtare. Ita Rippol. Ex quibus omnibus patet reſponſio ad argumentum pro negatiua ſententia adductum.

8. Non deſinam tamen hîc in gratiam curioſorum libertatis Eccleſiaſticæ obſeruare potuiſſe Eccleſiam priuilegium, quod Clericis reis competit, extendere ad Clericos actores, non ſolùm in caſu, de quo ſuperiùs loquuti ſumus; ſed etiam in omnibus aliis, ita, vt non tenerentur ſequi forum rei prouocati laici, ſed illum traherent ad forum Eccleſiaſticum; & ideò in facti contingentia frequenter Pontifices ſolent concedere reſcripta, & priuilegia Clericis, vt in quacumque cauſa, etiam agendo contra laicum, ad forum Eccleſiæ illum venire compellant. Vnde (& hoc à nemine obſeruatum videò) prorſus refellenda venit, ſeu potiùs delenda gloſſa *in cap. ſi Clericus laicum, de foro compet. ver. de conſuet.* Nec in contrarium

poſſet

poſſet quis adducere Bartolum *in l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* vbi proponit quæſtionem, an fieri poſſit ſtatutum, vt reus ſequatur forum actoris? & reſpondet, Principem pro ſubditis poſſe tale ſtatutum facere, non tamen poſſe pro ſubditis alienæ iuriſdictionis; ergo cùm laicus in temporalibus non ſit ſubditus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, non poterit Pontifex illum compellere, quando reus eſt, vt veniat ad iudicem Eccleſiaſticum. Sed reſpondetur quòd hæc Bartoli doctrina retorqueri poteſt pro noſtra ſententia: ſi enim princeps laicus poteſt inter ſubditos priuilegium dare, vt reus forum actoris ſequatur, poterit etiam Pontifex idem priuilegium Clericis concedere reſpectu aliorum fidelium, neque obſtat quòd fideles laici non ſint directè in temporalibus Pontifici ſubditi, nam ſufficit quòd ſubdantur indirectè, ſuppoſito quòd ſpiritualis poteſtas ſufficit ad diſponendū circa temporalia, quando id exigit finis ſpiritualis, & ideò quoties Pontifex huiuſmodi priuilegia ſpecialiter aliquibus concedit, non vſurpat iuriſdictionem temporalem, ſed ſua poteſtate ſuperiori vtitur, neque etiam reus cogitur comparere coram iudice alieno, ſed ab vno iudice in alium transfertur cauſa per Pontificem habentem legitimam poteſtatem. Et hæc omnia docet, & probat inter doctos Iuriſconſultos Hiſpanos, doctiſſ. Valboa de Magrouieio *in lection. Salmat. tom. 2. ad text. cap. 2. de iudicijs, à num. 50. vſque ad num. 55.*

RESOL. CCXXXI.

An laicus ratione fructuum Præbendæ ſibi locatæ, debeat conueniri coram iudice Eccleſiaſtico?

Et an pro bonis, & fructibus Eccleſiæ poſſit laicus conueniri coram iudice Eccleſiaſtico? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 24.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Marta *de iuriſdict. part. 2. cap. 30. num. 5.* vbi ſic ait. Laicus ratione fructuum præbendæ ſibi locatæ conueniri debet coram iudice Eccleſiaſtico, nec poteſt remiſſionem petere ad iudicem ſæcularem, ex Abbate *in cap. ſi Clericus laicum, 1. not. col. 4. de foro competent.* vbi habetur quòd Clericus poteſt conuenire laicum pro rebus Eccleſiæ coram iudice Eccleſiaſtico, & pro rebus ſuis, ſiue agat actione reali, ſiue perſonali. Ita Marta.

Sup. hæc in Reſ. præterita & in Reſ. ſeq. §. Confirmatur. ante medium à verſ. Adde, & in tom. 6. tr. 3. Reſol. 165. lege doctrinam §. Et tandem.

2. Et ex perſonali actione agi poſſe in iudicio Eccleſiæ contra laicum, docet Valaſcus *de iure emphyt. quæſt. 39 num. 14.* licèt contrarium ſentiat Guttierez *practic. qq. lib. 3. quæſt. 26. num. 10.* qui tamen concedit, tunc hoc ſeruari poſſe quando probetur ſic de conſuetudine eſſe illius loci.

2. Non reticeam tamen Hoſtienſem & Innocentium *in cap. cùm ſit generale, de foro competent.* & *ibi* Butrium *num. 9.* Marianum Socinum *num. 15.* Felinum *num. 4.* docere, quòd Eccleſia laicum ad ſuum forum trahere nequit, niſi quando propoſuerit qualitates furti, vel violentiæ: ſed tu cogita, ſi hæc doctrina valeat circa caſum propoſitum nam dum Eccleſiæ non ſoluitur penſio tempore ſtatuto, contra legem contractus, adeſt iniuſta & violenta occupatio, & ſuccedit doctrina Innocentij & aliorum. Igitur quando empytheuta penſiones denegat, & non ſoluit, Eccleſiam priuat iure ſuo, eique violentiam facit. Ergo coram iudice Eccleſiaſtico conueniri poteſt, & debet. Et pro confirmatione ſupradictorum omnino vide Maceratenſem *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 48. per totam,* vbi ex multis probat, quòd pro bonis, & fructibus Eccleſiæ poteſt laicus conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, & præſertim ſi contrahentes laici renuntiaſſent fori priuilegio, & iudici Eccleſiaſtico ſe ſubmiſiſſent, quod prohibere non poteſt Princeps ſæcularis, & ſi hoc prohiberet per aliquam conſtitutionem, talis conſtitutio non valeret, vti contra iuriſdictionem, & libertatem Eccleſiaſticam, vt rectè obſeruat Maceratenſis *vbi ſupra num. 24.* quicquid in contrarium aſſerat Oſaſcus *deciſ. 78. num. 19.* & alij.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præterit. §. vnde Sacra. & ſupra in Reſ. 279. §. 1 & in §. Reſ. 3. an not. præteritæ.

Sup. h... Reſ. præterita §. ... firmatur in Reſ. ... §. 1. & in aliis annota...

RESOL. CCLXXXII.

An ne laici conductores bonorum Eccleſiaſticorum poſſint conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, licitum ſit condere Pragmaticam prohibentem laicis prorogationem iuriſdictionis alienæ?

Et an dictæ leges prohibeant iuramentum apponi in contractibus, ne ratione ipſius prorogetur iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſit etiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & illas ſtatuentes incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et notatur, quod de iure communi competit Epiſcopis ratione iuramenti conuenire laicos in Curia Eccleſiaſtica.

Et ſupponitur, quod ſtatuta laicorum, quæ tollunt Clericis illa, quæ de iure communi illis competunt, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & aliqua alia ſupponuntur, & explanantur, & tandem quæritur, an Clerici poſſint conuenire laicos coram iudice Eccleſiaſtico pro rebus Eccleſiæ, vel ſuis; ſiue agatur actione reali, ſiue perſonali; ſiue ex legato, ſiue ex locato? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 8.

§. 1. Videtur affirmatiuè reſpondendum, & ideò in Regno Portugalliæ & Caſtellæ adſunt leges, in quibus prohibetur, vt in contractibus non apponatur iuramentum, nè ratione ipſius prorogetur iuriſdictio iudicis Eccleſiaſtici: quas leges defendunt Ioſeph. Selſſe *de inhib cap. 9. § 3.* Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 35. num. 2.* Petrus Barboſa *in l. 1. art. 3. num. 139. ff. de iudicijs.* Oſaſcus *deciſ. 32. num. 7. & deciſ. 78. n. 19.* Gama *deciſ. 247. num. 2.* Cabedo *tom. 1. deciſ. 32. n. 2.* Carauallius *de iudicijs lib. 1. tit. 5. n. 1121.* Guilielmus Bened. *in cap. Raynutius ver. & vxorem, deciſ. 2. num. 53. de teſtam.* & alij penes ipſos quibus adde Molinam *de iuſt. tom. 1. tract. 2. diſput. 149. num. 15.* Rebellium *part. 2. lib. 16. q. 2. num. 9.* & Valboa de Magrouieio *in prælect. Salmat. tom. 1. cap. 3. de indiciis num. 163.* Et hanc ſententiam in terminis docet Anguianus *de legibus lib. 3. controu. 22. per totam.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 280 ... firma... in ſi Reſ. 281. & Reſol. 2 poſt ... lege ... Non ... & ai ... & §§ ... not.

2. Sed his non obſtantibus, ego *in 4. part. tract. 1. reſolut. 24.* contrariam ſententiam docui cum Mario Antonino *var. lib. 1. reſolut. 48. num. 24.* Verùm quia ibi more meo breuiter, & reſolutoriè hanc tetigi quæſtionem, viſum eſt mihi per extenſum illam probare. Dico igitur præter Maceratenſem citatum, hanc ſententiam docere Bellettum *in diſquiſ. Cleric. tit. de fauore Cler. perſon. §. 2. num. 26.* vbi docet laicum poſſe prorogare iuriſdictionem in Epiſcopum, neque ab eius Superiore poſſe inhiberi. Idem tenet Marta *part. 4. cent. 1. caſ. 92. num. 2.* quibus adde Riccium *part. 2. deciſ. 211. num. 5.* & Genuenſem *in praxi Epiſc. cap. 12. num. 2.* prædictum ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & illud ferentes incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ; & vt hæc opinio etiam rationibus fulciatur. Supponendum eſt primò ſtatuta laicorum, quæ tollunt Clericis id, quod eis competit de iure communi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet ex *cap. cum*

Quæ ... Reſ. ... dens ...

Sup. ... te ... Reſ. ... 1. & ... Reſ. 208. ...

cum terra, de elect. & *ibi* Imola & Butrius, & docent etiam *in cap. Eccleſia S. Mariæ.* Decius *num.* 3. & Felinus *n.* 69. *de conſtit.* Hanc etiam ſententiam docet Alexander, Riminaldus, Maluaſia, Oddus, & Hondedeus, quos citat, & ſequitur Philippus Maynardus *de priuil. Eccleſ. p.* 1. *art.* 1. *n.* 24. quibus ego addo Caſtillum Sotomaiorem *tom.* 3. *de Tertiis, cap.* 9 *n.* 6. Aponte *in reſp. pro cenſura Veneta, fol. mihi* 71. Laderchium *conſ.* 103. *num.* 8. Germonium *de libert. Eccleſ. cap.* 5. §. 5. Mandellum *vol.* 1. *conſ.* 164. *n.* 13. Fagnanum *in reſponſ. ex validitate cenſuræ Pauli V. part.* 3. *fol. mihi* 58. Torrium *in Apolog. pro libert. Eccleſ. fol. mihi* 23. Valenzuelam *in defenſ. monit. part.* 1. *n.* 55. Beltran de Gueuara *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert.* 1. §. 5. *n.* 25. Collegium Bononienſe *in reſp. pro libert. Eccleſ. n.* 17. & alij penes ipſos, quibus omnibus adde ſacram Rotam Romanam *in vna Corrigienſi die* 16. *Februar. anno* 1589. *coram Gipſio, & in vna Maſſafrenſi die* 21. *Iunij anno* 1591. *coram Pamphilio, & in vna Crypta ferrata die* 16. *Ianuarij* 1604. *coram Millino,* & tandem nouiſſimè *in vna Veneta cenſur.* quam penes me impreſſam habeo, *fol.* 4.

3. Supponendum ſecundò, laicos poſſe prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, vt patet ex *l. ſi qui ex conſenſu, & l. Epiſcopale, C. de Epiſc. audien.* & docent communiter Iuriſconſulti, (nam ex induſtria nolo Theologum vllum citare) vt Calderinus, Federicus de Senis, Wameſius, Tuſchus & alij, quos citat, & ſequitur Ioannes à Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ part.* 1. *c.* 66. *n.* 5. & 10. quibus ego addo Baldum, Iacobinum, Lapum, Maſullum, Viuium, & Capycium, quos citat & ſequitur Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect.* 1. *n.* 73. quibus etiam adde Narbonam *lib.* 2. *tit.* 4. *leg.* 59. *gloſſ.* 1. *n.* 9. Madium *de ſacram. Ord. cap.* 13. *n.* 23. Boërium *deciſ.* 69. *n.* 5. Nattam *tom.* 2. *conſ.* 413. *n.* 4. & Nouarium *de elect. fori ſect.* 3. *q.* 13. *num.* 25. Imò ego addo cum Petro Barboſa *vbi ſuprà* ex Menochio *vol.* 4. *conſ.* 322. *num.* 20. non ſolùm ex iure ciuili, vt viſum eſt *in d. l. ſi qui, & l. Epiſcopale,* laicum poſſe prorogare iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed etiam ex iure Canonico in text. *cap. ſignificaſti, de foro compet.* Nam cùm ibi Pontifex proponat regulam, quod quilibet poteſt prorogare iuriſdictionem alterius iudicis, & ab hac regula excipiat Clericum, qui non poteſt prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, ſequitur hoc fieri poſſe à laico.

4. His ſuppoſitis, ſequitur negatiuam ſententiam quam *ſuprà* docuimus probari irrefragabili argumento. Nam ſtatutum, quod tollit Clericis id, quod eis ius commune concedit, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet in primo ſuppoſito: ſed Clericis de iure ciuili & Canonico competit vt laici poſſint eorum iuriſdictionem prorogare, vt viſum eſt in ſecundo ſuppoſito: ergo neceſſariò ſequitur ſtatutum laicis hoc prohibens eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quod procedit etiamſi in illa re, qua de iure competit Clericis, participarent, vt eſt in caſu noſtro, etiam laici Ita optimè obſeruat & docet Ioannes Beltran de Guevara *in propugn. liber. Eccl. aſſert.* 1. §. 6. *n.* 61. & alij.

5. Confirmatur noſtra opinio ex his, quæ docent Aponte *in reſponſ. ſuper cenſura Veneta, fol.* 85. & Laderch. *conſ.* 103. quòd Eccleſia habet facultatẽ hanc, vt laici poſſint liberè cum ea contrahere, & quoties arctatur eis hæc libertas: eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam: ſed per ſtatutum, de quo loquimur, imponitur aliquod onus laicis, quod priùs non habebant, & eis arctatur libertas, vnde non poſſint liberè vt priùs cum Eccleſia contrahere, propagando videlicet eius iuriſdictionem: ergo tale ſtatutum erit inualidum, & contra libertatem Eccleſiaſticam. Adde quòd ſecundùm Innocent. & Abbatem *in cap. ſi Clericus, de foro competent.* & Gratianum *in diſceptat. forenſ. tom.* 2. *cap.* 238. *num.* 17. poſſunt Clerici conuenire laicos coram Eccleſiaſtico pro rebus Eccleſiæ, vel ſuis, ſiue agatur actione reali, ſiue perſonali, vel ex legato, vel locato, & patet etiam ex *cap. ſi annum, de iudiciis in* 6. & ibi Ancharanus, Francus, Philippus, & Archidiaconus cum Gloſſa *verb. dependentibus*, quibus adde *cap. Epiſcopum,* 17. *q.* 1. & *gloſſam c. quia nos, de teſtam.* & facit text. *in c. poſtulaſti, de homicidio,* & ego ſuprà ſatis probaui. Si igitur in his caſibus & ſimilibus laici non poſſent prorogare per ſtatutum hoc eis prohibens iuriſdictionem iudicum Eccleſiaſticorum, tolleretur vtique eis id, quod habent ex iure communi; ergo tale ſtatutum eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam.

Sup. hoc in Reſ. non. ſeq.

Suprà in duabus præcedentibus Reſol. & in tom. 6. tr. 3. Reſ. 165. §. Et tandem. & ſeq.

6. Sed reſtat modò reſpondere ad argumentum deſumptum ex legibus Hiſpaniarum prohibentibus apponi iuramenta in contractibus, ne prorogetur iuriſdictio Epiſcoporum. Dico igitur quòd dictas leges non admittunt aliqui Theologi, quia iuramentum directè pertinet ad virtutem Religionis, & eius vinculum eſt res ſpiritualis excedens poteſtatem ſæcularem, & ideò circa illud non poſſunt vllo modo Principes laici diſponere, vt ego ipſe probaui *in* 1. *p. tr.* 2. *reſ.* 73. cum Marta & Duardo.

7. Adde, & hoc eſt valde notandum, quòd de iure communi competit etiam Epiſcopis ratione iuramenti conuenire laicos in Curia Eccleſiaſtica, vt patet ex *cap. nouit, de iudiciis, & cap. fin. de foro compe- tent. in* 6. & docet Rippol. *de iur. omn. iudic. cap.* 1. *num.* 266. & alij communiter: ergo ſi Principis laici ſtatutum prohiberet iuramenta in aliquo contractu præſtare, vtique auferret iudicibus Eccleſiaſticis illam auctoritatem, quam Canones ex contractibus iuratis eis tribuerunt. Eſſet igitur tale ſtatutum ſaltem indirectè contra libertatem Eccleſiaſticam. Vnde ex his corrueret ſpeculatio, quam apponunt Doctores in principio huius reſolutionis citati, pro defenſione legum Caſtellæ, & ideò dictas leges inter Iuriſconſultos Hiſpanos doctiſſimus Sahagun de Villaſante *in cap. decernimus, de iudiciis, num.* 127. ex D. Thom. nullas eſſe docet tanquam Eccleſiæ poteſtati contrarias. Et ita etiam docet Marta *de iuriſd. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 72. Mareſcottus *lib.* 1. *var. cap.* 62. *à num.* 10. & Seraphinus *de iuram. priuileg.* 76. *num.* 18.

Quæ hìc eſt ſup. in Reſ. 212. & in aliis poſitis in annot. 1. huius Reſ. & in annot. vlt. Reſ. not. ſeq.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 235. prope finem, & in aliis eius vlt. not.

8. Hinc circa præſentem quæſtionem inuenio doctiſſimi Suarez ingenium ita hæſitaſſe, vt dubius remanſerit, & ideò *de Relig. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 15. ſic aſſerit: Non carent difficultate leges illæ irritantes contractum ſolùm propter adiectionem iuramenti, nam videntur ſaltem indirectè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, licèt lex Caſtellæ expreſsè id neget. Ita Suarez. Nec valet dicere cum Valboa, Seſſe, & aliis, hoc principes non efficere ad æmulationem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed ad ſuam iuriſdictionem tuendam, nam in omnibus ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam hac reſponſione poſſent laici ſe tueri, quod abſurdiſſimum eſſe nemo negabit. Vnde Fagundez *prac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. & Aluarez Valaſcus *tom.* 1. *conſ.* 99. *num.* 3. putant dictas leges in regnis Hiſpaniarum fuiſſe latas ex priuilegio ſummi Pontificis, quod cùm non adſit in caſu noſtro, apparet non poſſe Pragmaticam, de qua loquimur, publicari. Sed dato quòd Principes poſſint aliqua ſtatuere circa iuramenta in contractibus apponenda, non deſinam tamen hic adnotare ea, quæ docet Bonacina *in Bulla Cœna, diſput.* 1. *quæſt.* 26 *ſect.* 2 *punct.* 2. *num.* 26. vbi poſtquam firmaſſet poſſe Principes ad euitanda periuria, quæ paſſim fiunt ſtatuere, ne iuramenta

iuramenta in celebratione contractuum adhibeantur, hoc tamen limitandum cenſet, modò id fiat ſine præiudicio libertatis Eccleſiaſticæ. Quamobrem ſi Princeps prohibeat iuramentum contractui apponi, ne cauſæ temporales prætextu vitandi periuria ad forum Eccleſiaſticum deducantur, à culpa non excuſatur, quia libertatem Eccleſiaſticam ſaltem indirectè offendit. Ita Bonacina, cui conſentit etiam Molina *tom. 2.tract.2. diſput.271.num.13. in fine* Vnde apparet ex his quàm periculoſa res ſit publicatio ſimilium ſtatutorum.

Sup. contento in hoc §. ſup in Reſ. 280. §. Confirmatur. ad medium, & in aliis not. 1. huius Reſ.

9. Et tandem aduertendum eſt, quòd dictæ leges, quæ pro iuſtificatione præſentis Pragmaticæ adducuntur, non faciunt ad rem, imò contra dictam Pragmaticam adduci poſſunt. Nam dictæ leges licèt prohibeant iuramentum apponi in contractibus, ne ratione ipſius prorogetur iuriſdictio Eccleſiaſtica, tamen, vt aduertit Ioannes de Heuia *in Curia Philippica part. 1.§.5.num.33.* Azeuedus *in recopil. lib.4 tit.1. l. 11.in fine.* Guttierrez *in Authent.Sacram.puber. C.ſi aduerſus venditionem.n.157.* & Molina Theologus *de Iuſt.tom.1.tr.2. diſput. 149. n. 15.* permittunt in contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum & Eccleſiaſticorum, apponi poſſe iuramentum. Et ideò ex dictis legibus concedit Valboa *in lection. Salmat. ad text. 1.& 2. de foro compet.n. 10.* poſſe conductores decimarum apud iudicem Eccleſiaſticum conueniri, quoties in contractibus conductionis iuriſdictioni Eccleſiæ ſe ſubmiſerunt, quod antea docuerat Couarr.*pract.qq.c.35.n.2.*& docet Caſtr.Palaus *tom. 2.tr.10.punct. 15. n.9.* Facundez *5.precept. lib. 3. c.5. n. 11.* & ex Doctoribus Italis Gratianus *tom. 2. c. 238. n.18.* Vnde cùm Doctores in principio huius reſolutionis citati, & ſupradictæ leges loquantur de contrahentibus ſuper re merè profana, non poſſunt in exemplum adduci, vt liceat edere Pragmaticam, ex qua ampliùs laici conductores rerum Eccleſiaſticarum non poſſint prorogare iuriſdictiouem Eccleſiaſticam Epiſcopi.

10. Dicendum eſt igitur dictam Pragmaticam nullam eſſe, tanquam Eccleſiæ libertati contrariam: illamque ſtatuentes incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ; nec ſufficit quòd publicetur ſine aliqua mentione Eccleſiaſticorum, nam non eſt conſiderandum cum quo quis loquatur, ſed in quem voluntatis dirigatur intentio, ex *l.cùm pater,§. donationis.ff.de legatis.3.* Et ideò licèt taliter ſtatuentes quoad verba non videantur infringere libertatem Eccleſiaſticam, faciendo tamen fraudem, quantùm ad mentem, Eccleſiæ libertatem violant, ac proinde cenſendi ſunt, ac ſi expreſsè Eccleſiam nominarent, & ita ſemper docuit ſacra Rota Romana, & ſignanter *in vna Maſſafrenſi coram Pamphilio die 21. Iunij 1591. & in vna Crypta Ferrata coram Millino die 16. Iannuar. anno 1604.* & docent communiter Doctores, quos ego ad ſatietatem adduxi *4.part.tr.1.reſol.52.verſ.his ſuppoſitis*, quibus addo Valaſcum *tom. 1.conſ. 99.n.2.* Vnde in tali caſu ſtatuentes poſſe cogi per cenſuras ad declarandum eorum edictum, neque Eccleſiam, neque Clericos ligare determinauit ſacra Congregatio *Immun. die 7.Decembr. ann. 1632.* & ſacra Rota Romana *in vna Veneta cenſur. anno 1606.fol. mihi 6.* & docent Geminianus *in c. final.de immun.Eccleſ.in 6.n.4.* & Francus *n.2.* Felinus *in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ n. 81. de conſtitut.* Ancharan. *conſ. 155.* Hieronimus Gabriel *vol. 2. conſ. 37. n.3.* & alij.

Sup. hoc in Reſ.not. ſeq. §.His ſuppoſitis. ad medium, à Verſ. Sed ſtatutū.

Quæ hic eſt ſuprà Reſ. 94. §. His ſuppoſitis.ad medium. Et pro ſequenti in hoc §. à verſ.Vnde in tali caſu. ſupra in Reſ. 198. §.vlt. & in Reſ. 199. &c.

11. Sed cum his temporibus videam tam amarè ferre laicos ad tribunal Epiſcopum trahi, viſum eſt mihi pro illis hic adnotare, quantum detulerit Epiſcopali foro Carolus ille verè Magnus, vt patet ex eius conſtitutione, quam ex *cap. nouit. de iudiciis,* & aliis refert Card.Baronius *tom.9.Annal.anno Chriſti 801.* his verbis: Quicumque litem habens, ſiue poſſeſſor, ſiue petitor fuerit, vel initio litis, vel decurſis temporum curriculis, ſi iudicium elegerit ſacroſanctæ legis Antiſtitis, illico ſine aliqua dubitatione, etiamſi alia pars refragetur, ad Epiſcoporum iudicium cum ſermone litigantium dirigatur. Omnes itaque cauſæ, quæ vel Prætorio iure, vel ciuili tractantur, Epiſcoporum ſententiis terminatæ, perpetuo ſtabilitatis iure firmentur. Nec liceat vlteriùs tractari negotium, quòd Epiſcoporum ſententia deciderit, &c. Hæc audiant, & erubeſcant illi (inquit Baronius) qui his penitus aduerſarias leges ſtatuunt, & contraria edicta proponunt, timoribus exagitantes populos; nouis adinuentionibus inhibentes quacumque occaſione prætenſa via indirecta procurant ne laici ipſi attingant limen Eccleſiaſtici fori. Timeo, timeo, inquit, iſtis, ne quando ſi iſta facere perſeuerant (quod abſit) Deus tandem vindex exurgens virga furoris ferrea ſecundùm illud Dauidicum, tamquam vas figuli confringat eos, vnde & ob imminens quod adſtat periculum æquè cum eodem ipſo ex alto corde vociferor, *Nunc Reges intelligite, & erudimini qui iudicatis terram*: & exemplo diſcite Caroli Magni regna & Imperia propagare, atque firmiter ſtabilire. Huc vſque Baronius. Igitur olim Epiſcopis dabatur iuriſdictio, quæ eis de iure non competebat, nunc verò faxit Deus, quòd ab eis non tollatur iuriſdictio, quo eis de iure competit, vt exclamat Baronius.

RESOL. CCLXXXIII.

An iudex Eccleſiaſticus ſit iudex competens quando agitur de dando Tutore Clerico minori, aut mente capto?

Et notatur, quod ſi clericus minor litigat tanquam actor coram indice ſæculari, poſſit idem iudex ſæcularis dare ei curatorem ad litem.

Et an inuentarium bonorum clerici mortui, qui filios minores reliquit, pertineat ad iudicem laicum illud facere?

Ex part.1.tract.2.Reſ.95.aliàs 94.

§.1. NEgatiuè reſpondet Aufrerius *in Clem. 1. de officio ord.reg.4.fallen.25.* quia datio tutoris, ſeu curatoris, reſpicit patrimonium Clerici: ſed Iudex laicus poteſt ſe intromittere in bona patrimonialia Clerici: ergo, &c.

2. Sed iſte Author eſt cautè legendus: nam multa aſſerit non fauorabilia, & abſurda contra immunitatem Eccleſiaſticam. Dico igitur, dandum eſſe tutorem vel curatorem Clerico minori per Iudicem Eccleſiaſticum: & idem dicendum eſt de Clerico mente capto. Et ita in terminis docet Georgius de Cabedo *part.1.deciſ.80.n.2.* Anguianus *de legibus, tom.1. lib.2. contr.23.n.69.* & Bellettus *in diſq. cler.p.1. tit. de fauore Clericorum perſonali,§.6.n.15.* qui notant, quòd ſi Clericus minor litigat tanquam actor coram Iudice ſæculari, poteſt idem Iudex ſæcularis dare ei curatorem ad litem: quia dictus curator datur rebus, & non perſonæ. Notandum eſt etiam, quod idem Cabedo *in ſequenti dec.81.* obſeruat, quoad inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit ad Iudicem laïcum pupillorum pertinere illud facere, quæ quidem ſunt valdè adnotanda, quia multùm quotidiana.

RESOL. CCLXXXIV.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit acquirere iuriſdictionem in laicos ex conſuetudine, vel præſcriptione, & non è conuerſo?

Et

Et an valeat conſuetudo, vt laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico conueniri? Ex part. 4. tract. 2. Reſo. 53.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondeo per ea, quæ adducunt communiter Doctores *in cap. cùm contingat.*, *de foro compet. cap. licèt ex ſuſcepto, eodem tit. & l. 3. C. de emancip. liber.* Idem etiam docet Cardinalis Tuſchus *tom. 5. concluſ. 545. num. 9.* Iaſon & Zaſius *in l. more. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* & Mynſingerus *conſil. 17.* aſſerentes merum & mixtum imperium præſcribi poſſe, adeò vt iudex Eccleſiaſticus iuriſdictionem ſæcularem facilè preſcribere poſſit, licèt non è conuerſo, ex *cap. ſignificauerunt*, vbi Aretinus *in 2. notab.* & Felinus *num. 3. de iudic.* eiuſmodique iuriſdictio per præſcriptionem acquiſita non cumulatiuè, ſed priuatiuè cenſetur adepta, perinde atque ſi contractu eſſet acquiſita, cùm præſcriptio æquiparetur pacto, ſiue contractui, & hæc omnia docet Ioannes Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ part. 1. cap. 30. num. 7. & cap. 26. numer. 1. & 2.* vbi etiam *num. 2.* docet valere conſuetudinem, vt laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico conueniri, ex *cap. ſi Clericus laicum, cap. licèt ex ſuſcepto, de foro compet.* Franchus *in cap. ſi duabus §. denique, num. 3. de appellat.* & aliis. Nec aduersùs ſupradicta admittenda eſt limitatio aliorum aſſerentium tunc eſſe vera, quando datur ſcientia Principis, adeò vt non ſufficiat ſcientia officialium, vt tradit Caſtaldus *tract. de imper. quæſt. 54. num. 20.* Capycius *deciſ. 57.* Petra *de fideicommiſſ. quæſt. 12. num. 298.* Decius *conſil. 307. num. 9.* & alij. nam reſpondetur id verum eſſe reſpectu ſubditorum & vaſſallorum, qui aduersùs ſuperiorem præſcribere non poſſunt, non autem reſpectu Eccleſiaſticorum, per ea, quæ adducit Abbas, Felinus, & alij, *in cap. cum nobis, de præſcript. & in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.* & ita docet idem Cochier *vbi ſuprà c. 3. n. 3.*

RESOL. CCLXXXV.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere inter laicos de alimentis filio ſpurio debitis, vel an cognitio huius cauſæ ſit miſti fori?

Et notatur, an ſub nomine alimentorum veniant cibaria, veſtes, potus, habitatio, medicinæ, lectus, & alia huiuſmodi, ſine quibus via tranſigi non poteſt?

Sed difficultas eſt, an alimenta præſtanda ſint filio ſpurio, attentis, & conſideratis diuitiis paternis, & eius qualitate, & dignitate?

Id etiam, quod dictum eſt de Parentibus circa fios dicendum eſt de filiis circa Parentes? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 86. aliàs 85.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docuit Ceuallos *tract. de cogn. per viam violentiæ, p. 2. q. 53. n. 5.* qui citat Theſaurum *deciſ. 221. n. 4.*

2. Sed contrariam ſententiam prorſus amplectendam eſſe puto: nàm cognitionem huius cauſæ eſſe mixti fori, docuit ex Theologis Societatis IESV, nouiſſimè Sanctarellus *var. reſol. part. 1. q. 34. n. 2.* qui citat Laram, & Barboſam, quibus ego addo Surdum *de alimentis, tit. 8. priuil. 6. n. 6.* & à fortiori Couarruuiam *de ſponſal. p. 2. c. 6. § 6. num. 6.* Molinam *de primog. lib. 2. c. 15. n. 76.* Aretinum *conſ. 48. n. 5.* & alios. Vide etiam Bellettum *in diſquiſ. cler. p. 1. tit. de fauore Clericorum reali, §. 5. n. 69.* Igitur in electione filij ſpurij erit, petere alimenta coram Iudicice Eccleſiaſtico, vel laico: vnde reiecta manet opinio Ceualli, Theſauri, & aliorum.

3. Notandum eſt tamen pro Iudice Eccleſiaſtico in præſenti caſu, quòd ſub nomine alimentorm veniunt cibaria, veſtes, potus habitatio, medicinæ, lectus, & alia huiuſmodi, ſine quibus vita tranſigi non poteſt, vt ex pluribus notauit ſupradictus Sanctarellus, *vbi ſuprà q. 37. per totam.*

4. Sed difficultas eſt, an alimenta præſtanda ſint filio ſpurio, attentis, & conſideratis diuitiis paternis & eius qualitate, & dignitate? Negatiuam ſententiam docet Lara, Palatius, Gamma, Rebellius, & alij apud Barboſam *in collect. tom. 3. lib. 4. tit. 7. c. 5. n. 12.*

5. Sed ipſe meritò affirmatiuam ſententiam tenet: & ita docet Fracus *deciſ. 283. n. 18. & 19.* Molina *de iuſt. tr. 2. diſp. 168.* Leſſius *lib. 2. c. 19. n. 67.* cum aliis apud Barboſam quibus adde Sanctarellum *loco citato, var. reſol. p. 1. q. 31. num. 20.* Azorium *part. 1. lib. 2. c. 3. q. 2.* & noſtrum Megalam *in p. 2. lib. 2. cap. 2. q. 2. num. 4.* qui vt ſemper ſolet, doctè hanc quæſtionem pertractat. Id verò, quod diximus de parentibus circa filios, dicendum eſt de filiis circa parentes, vt notant decem Doctores apud Barboſam *vbi ſuprà n. 9.* qui *n. 11.* cum multis aliis limitat ſupradicta ſi ſpurij de ſua arte, vel operibus, aut aliunde commodè viuere poſſunt. Et ità ex Theologis docuit etiam Henriq. *lib. 11. c. 19. n. 2. & in Gloſſa, lit. N.* vbi alios citat.

RESOL. CCLXXXVI.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere laicum ſimul delinquentem cum Clerico. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 1.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docent Ceuallos *tr. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q. 69. n. 7.* Guttierrez *pract. qq. lib. 1. quæſt. 6.* Mexia *ſuper Pragm. taxæ panis, concluſ. 5. num. 74.* Bonacina *tom. 3. in Bulla Cœn. diſput. 2. q. 16. punct. 5. n. 20.* Franc. *deciſ. 113. n. 7.* Couar. *pract. qq. lib. 1. c. 3.* Molina *de iuſt. & iure, tom. 4. tract. 3. diſput. 49. n. 24.* Villadiego *in Politic. c. 5. §. 20. n. 45.* probant hanc opinionem Bonacina & Molina *ex l. ſi quis vxori, ff. de furtis.* Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſup. in Reſol. 187. per tot. quamuis eius doctrina in aliquo diſtet ab iſta ſignanter in eius §. Nec valet.

2. Sed affirmatiuam ſententiam docent Doctores, quos citat & ſequitur Marta *de iuriſd. part. 4. cent. 2. caſ. 119. n. 1.* Quibus addo Maynardum *de priuilegiis Eccleſiæ p. 1. art. 17. n. 10.* Duardum *in Bull. Cœn. can. 17. q. 11. num. 48.* Bellettum *in diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali, §. 16. n. 1.* Ambroſinum *tra. de immun. Eccl. c. 20. num. 9.* & nouiſſimè Tamburinum *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 15. q. 19. n. 31.* & Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 10.* vbi ſic aſſerit, ſi plures ſimul delinquant, omnes ab eodem iudice iudicandos eſſe; quare cùm Eccleſiaſticus iudex dignior ſit laico, ad ipſum pertinebit in hoc caſu reum iudicare. Ita ille. Et dato quòd commodè vterque iudex ſuum iuriſdictionarium punire poſſet, tamen abſurditas non remouetur, quæ de facili dari poteſt, ſi diuerſæ, & forſitan contrariæ ſententiæ ferantur, ita vt Eccleſiaſticus puniret Clericum, laicus verò abſolueret, cùm tamen tam laicus, quàm Clericus ab eodem delicto inquirerent, & probationes æquales contra omnes adſint; alias verò rationes videbis apud citatos DD. vide etiam Ludouicum *dec. Lucæ 26. n. 18. p. 1.* & Decianum *lib. 4. cap. 9. n. 44.*

3. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Molinæ & aliorum. Dico igitur non obſtare *l. ſi vxori*; nam, vt benè obſeruat Ambroſinus, cùm vxor de furto non teneatur pro rebus ſubtractis viro, ſi alius, qui ei opem præſtitit in furando, hanc immunitatem haberet, vtique impunitus euaderet, & ideo non mirum, ſi priuilegio vxoris non gaudeat. Et ita ſecundùm noſtram ſententiam fuiſſe determinatum

anno 1591. per Sacram Cardinalium Congregationem teſtatur Scaccia in caſu cuiuſdam Clerici, & laici, qui erant inquiſiti de violentia illata cuidam mulieri; nam omnes fuerant remiſſi ad iudicem Eccleſiaſticum.

RESOL. CCLXXXVII.

An ſi laicus delinquat ſimul cum Clerico, poſſit puniri à iudice Eccleſiaſtico, maximè ſi præueniat? Ex p.4. tract.1. Reſ.7.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & [illegible] alijs Reſol. & § eius annot.

§.1. Negatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2. cap. 41. num.3.* & alij penes ipſum, quibus ego addo, præter Doctores quos citaui *in 3. part. tract.1. reſol.1.* Vrſillum *in addit. ad Aſflictum deciſ.223. num.7.* Aymonem *conſil. 232. lib.2.* Rupelium *in forenſ. inſtit. lib.3. cap.11.* Oſaſcum *deciſ. Pedemon.103. num.10.* & facit pro hac ſententia textus *in l. ſi quis vxori, ff. de furtis*, vbi in dilectis ſocius criminis non gaudet priuilegio ſocij. Et ita hanc opinionem tenet nouiſſimè Nouarius *de elect. fori, ſect. 3. quæſt.1. num. 28.* & alij penes ipſum, quibus etiam adde Thomam Sanchez *in opuſc. tom.1. lib.3. cap. vnico, dub.30. num 5.* & Caſtrum Palaum *tom.2. diſp. vnica, punct.6. n.11.*

2. Sed ego in dicta reſol. contrarium docui, & nunc iterum doceo cum docto Iuriſconſulto Ioan. Franciſco Fagnano *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part.3. fol. mihi 85.* maximè in caſu, quo iudex Eccleſiaſticus præueniret in captura, & ita in ſpecie tenet Farinacius *q.8. num.151. in fin.* & Baiardus *in addit. ad Clarum quæſt.36. num.50.* vbi ſic ait. Licèt vſu magis receptum eſſe videatur, quòd laicus cum Clerico inſimul delinquens poſſit à ſæculari iudice puniri, non tamen à Doctoribus hanc opinionem tenentibus negatur, quin poſſit etiam à iudice Eccleſiaſtico, ſi in captura præueniat. Ita ille. Et quia in dicta reſolutione adduxi Scacciam teſtantem hanc ſententiam affirmatiuam fuiſſe determinatam à ſacra Cardinalium Congregatione, & non citaui locum, viſum eſt modò illum adducere. Tenet igitur Scaccia hanc ſententiam *in lib.1. de iudic. cauſarum, &c. cap.11. num.24.* vbi poſtquam adduxit Doctores negatiuam ſententiam docentes, & teſtantes de conſuetudine, ipſe tamen ſic aſſerit. Tamen quicquid iſti dixerint, ego vidi iſtam opinionem ſeruari ex decreto ſacræ Congregationis, quæ de anno præterito 1591. die 10. Decembris reſcripſit Domino Pompeio de Amatis, tunc temporis Commiſſario ciuitatis Tuſculanæ, vt tam Clericos, quàm laicos inquiſitos de violentia illata cuidam mulieri remitteret ad iudicem Eccleſiaſticum. Sic ille. Et meritò, quidem, nam magis dignum trahit ad ſe minus dignum, vt patet *in cap. per tuas, de arbitr. capitul. quanto, de iudic. & in l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeruit. amit. & in l. cum, qui adis, ff. de vſu cap.* & quia cauſæ continentia diuidenda non eſt, ex *l. nulli, C. de iudic.* & ex *cap. 1. de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Et hanc ſententiam tenet etiam Marianus Socinus *in cap.2. num.30. de mutuis petition. & conſil. 12. num. 19. vol. 1.* & vidiſſe in practica ita fuiſſe obtentum teſtatur Bartholomæus Socinus *in l. cum ſenatus, num.11 ff. de rebus dub.* & ſequitur Felinus *in cap. 1. num. 6. de præſumpt.* Pariſius *conſil. 154. num.1. vol.4.* Riminaldus iunior *in l. imperium, num. 83. de iuriſdict. omnium iudic. & conſil. 202. num.12. & 30. vol. 2. conſil. 261. numero 43. vol. 3.* Cardinalis Albanus *conſil. 13. num 6.* & alij. Vnde non eſt audiendus M. Anton. Cucch us *in inſtit. maior. lib.3. tit.9. num.16.* & notandum eſt etiam hic obiter cum Scaccia *loco cit.* quòd licèt aduersùs noſtram ſententiam videatur facere Bulla Pij IV. *die 26. Maij ann.1569.* tamen dicta Bulla fuit correcta, & redacta ad terminos iuris communis & ſacri Concil. Trident. per aliam Bullam Pij V. *die 20. Iunij anno 1566.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 151. §. vlt. ad medium, & in fine Reſ. 207. & infra in Reſ. 297. 298. & 328. §. 9. ante medium. ver. Et tandem. & in [illegible] in tr. 8. Reſ. 9. § [illegible] poſt medium ver. Non eſt [illegible].

RESOL. CCLXXXVIII.

An ſæcularis delinquens in Eccleſia poſſit à iudice Eccleſiaſtico puniri, quia is, qui in Eccleſia deliquit, ſacrilegium commiſit quod eſt crimen miſti fori? Ex part.4. tract.1. Reſ.67.

§.1. Negatiuè reſpondet nouiſſimè Antonius Ripol *de iuriſdict. omn. iud. cap.1. num.170.* vbi ſic ait. Si iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem & territorium in rebus ſæcularium poterit cognoſcere de delictis commiſſis intra Eccleſiam per ſæculares: ſi autem talem iuriſdictionem non habet, non poterit, quia ad dominum habentem omnem iuriſdictionem & imperium in oppido, pertinet cognitio & punitio delinquentis intra Eccleſiam. Ita ille, qui citat Olibanum *de iure fiſci, cap. 11. à num.7.*

2. Sed his non obſtantibus, etiamſi delictum in Eccleſia commiſſum non ſit Eccleſiaſticum, ſed ſæculare, & à laicis patratum, adhuc exiſtimo ratione loci, in quo eſt commiſſum, ſortiri naturam mixti fori, & ideo in tali caſu puto ſæcularem iudicem & Eccleſiaſticum procedere poſſe, datur enim locus præuentioni: vnde is delinquentem punire poteſt, qui in captura præuenit. Ratio eſt, quia is, qui in Eccleſia delinquit, ſacrilegium committit, quod eſt crimen mixti fori: ergo, &c. & ſic patet reſponſio ad rationem quam Ripol adducebat; & ita hanc ſententiam docet Farinacius *in append. de immunit. Eccleſ. cap.16. num.236.* & alij penes ipſum,

Sup. ho[...] Reſ. ſeq[...] ſupra in [...] 1. Reſ. [...] vlt.

RESOL. CCLXXXIX.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit punire laicum, qui crimen ſacrilegij commiſit?
Et an hæc cauſa ſit miſti fori, & detur locus præuentioni?
Et an hoc etiam conueniat non ſolum in rebus Eccleſiæ, ſed etiam in rebus Clericorum, ita vt laici eorum inuaſores coram iudice Eccleſiaſtico debeant conueniri?
Et an laicus coram iudice Eccleſiaſtico poſſit conueniri, ſi verba iniurioſa aduerſus Clericum emiſit? Ex p.1. tract.2. Reſ.82. alias 81.

§.1. Hanc quæſtionem pertractat nouiſſimè Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ, part.2. q.59. per totam*, & alij penes ipſum, aſſerentes aliqua, quæ mihi minimè placent.

2. Ideò abſolutè aſſero cum Barboſa *in ſuis collect. tom.2. lib.5. tit.23. c.2. n.9.* & aliis, ſacrilegium eſſe mixti fori: ita vt non minùs, ſed æquè principaliter de eo aduersùs laicum cognoſcere poſſet Eccleſiaſticus Index, atque ſæcularis, & inter eos locus ſit præuentioni, *iuxta cap. de foro comp. & in c. cùm ſit generale, de pœnis, in 6.* Vnde idem Barboſa *n.54.* aſſerit, tenendam eſſe ſententiam eorum, qui docent eſſe mixti fori, & ad Eccleſiaſticum Iudicem trahi poſſe, nó ſolùm inuaſores rerum Eccleſiaſticarum, quando per vim eas occupant; verùm etiam omnes alios, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis, eius rebus præiudicant quoquo modo, per fraudem, ſcilicet, vel aliter contra iuſtitiam. Quod confirmatur ex alia communi reſolutione,

Sup. [...] Reſ. [...] rita, & [...] in tr [...] 57. § [...]

Sup. [...] pra [...] Reſ [...] & lo[...] do[...] Reſ. [...] præ[...]

Doctorum

Doctorum aſſerentium, Eccleſiam læſam in contractu, de cuius nullitate, vel exceptione agitur per in integrum reſtitutionem, laicos coram Eccleſiaſtico Iudice poſſe conueniri. Notandum eſt etiam, quòd ſupradicta ſententia non ſolùm procedit in rebus Eccleſiæ, ſed etiam in rebus Clericorum; ita vt laici earum inuaſores, coram Ecclaſiaſtico Iudice conueniri, & coërceri valeant: quicquid in contrarium afferant Barboſius, Decianus, Pereira, & alij, putantes minimè res Clericorum potiri priuilegio rerum Eccleſiaſticarum, neque propter violentiam eis illatam; poſſe laicos trahi ad Eccleſiaſticum Iudicem: quæ ſunt omnia notanda, vt obſeruat doctè Barboſa *loco citato*.

3. Et pro fine huius Reſol. obſeruandum eſt, etiam malè Ceuallos *vbi ſuprà num.* 17. docere, laicum non poſſe conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, ſi verba iniurioſa aduersùs Clericum emiſit: nam contrarium docent DD. & inter Hiſpanos ipſos Ioan. de Heuia *in Curia Philip. part.* 3. §. 2. *num.* 6. vbi ſic aſſerit: [Conoce tambien el Iuez Eccleſiaſtico contra legos, que injurian à los Clerigos, y perſonas Eccleſiſticas, aunque tambien lo puede hazer el ſeglar.]

RESOL. CCXC.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit punire adulterum, vel hoc crimen ſit miſti fori? Ex part. 4. tract. 1. Reſolut. 16.

§. 1. Negatiuam ſententiam tenet Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 56. *num.* 11. quia crimen adulterij ſæculare eſt, ratione materiæ & perſonarum? Abſurdum ergo videtur aſſerere quòd ad punitionem criminis ſæcularis Eccleſia cognoſcere poſſit, aliàs enim illud idem de furto & homicidio deberet admitti, quo nihil abſurdius dici poteſt; nam Eccleſia in adulterio & ſimilibus ſolùm ad correctionem ſe intromittere debet, propter peccatum ratione ſpiritualis finis, non verò vt vindicet, quia punitio ſubditi ad ſæculares magiſtratus ſpectat. Ita ille.

2. Sed hæc opinio eſt contra communem opinionem Doctorum, & præcipuè Canoniſtarum *in cap. gaudemus, de diuortiis.* Couaruuiæ *part.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num. vlt.* Abbatis *in cap. tua, num.* 6. *de procurat. & in cap. cùm ſit, de foro competent. num.* 24. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 2. *n.* 5. & aliorum aſſerentium adulterium eſſe crimen mixti fori, tum quia per adulterium peccatur contra matrimonium, quod eſt vnum de Sacramentis Eccleſiæ, & ſic aliquo modo peccatur contra Eccleſiam. Quæ ratio eſt cur etiam ſacrilegia in Eccleſiaſtico foro puniantur, quin imò adulterium continet in ſe ſacrilegium, vt aſſerit Imperator *in l. quamuis, C. de adulteriis.* ergo, &c. & ideo præter Doctores citatos hanc ſententiam docet Bellettus *in diſquiſ. Cleric. part.* 1. *tit. de fauore Clericorum reali*, §. 5. *n.* 63. vbi citat Felinum, Archidiaconum, Clarum, & alios.

RESOL. CCXCI.

Quando iudex laicus, & Eccleſiaſticus poſſint cognoſcere de crimine adulterij?

Et an de adultero ad pœnam ſanguinis imponendam ſolus iudex ſæcularis ſit competens, & quoad alias pœnas ſit cauſa mixti fori, & ideo detur locus præuentioni?

Idem dicendum eſt, ſi de diuortio, & amiſſione dotis agatur, vel an in cauſa diuortij ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens?

Et an, ſi de ſola ſeparatione coniugum ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens?

Et quid, quando quæſtio mota eſt de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 87. alias 86.

§. 1. De hac quæſtione agunt Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, quæſt.* 3. §. 2. *num.* 20. Couar. *de ſponſ. part.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 12. Pereira *in l. ſi curatorem, verſ. læſis num.* 22. Suarez de Paz *in praxi tom.* 2. *præl.* 2. *num.* 32. Miranda *in ord. iudic. tom.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 5. *concl.* 7. Martha *de iuriſdict. part.* 2. *cap.* 19. Vincentius de Franco *deciſ.* 312. Ceuallos *de cognit. per viam violentiæ, part.* 2. *quæſt.* 8. Riccius *part.* 5. *collect.* 2076. Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 99. *n.* 112. *& p.* 5. *q.* 141. *n.* 42. Azor. *p.* 2. *lib.* 3. *c.* 53. *q.* 2. & alij. sup. hoc in Reſ. præterita.

2. Dico igitur, quòd de adulterio ad pœnam ſanguinis imponendam, ſolus Iudex ſæcularis eſt competens; quoad alias verò pœnas eſt mixti fori, & ideò datur locus præuentioni. In cauſa verò diuortij Iudex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens, ad cognoſcendum de adulterio. Ita DD. citati, quibus adde Germonium *de ſacror. immun. lib.* 3. *c.* 12. *nu.* 58. & Miranda *de ordine iudiciali, q.* 1. *art.* 5. *concl.* 6. Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 10. *diſp.* 8. *num.* 15. vbi refellit Decium *in conſ.* 212. *n.* 2. & alios aſſerentes, quòd ſi ſimul agatur de diuortio, & amiſſione dotis, talis cognitio eſt mixti fori.

3. Imò, etſi de ſola coniugum ſeparatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, ſolus Iudex Eccleſiaſticus eſt competens: quidquid in contrarium aſſerat Rupellatus *forenſ. inſtit. Galliæ, lib.* 1. *c.* 25. Et ſi quando ageretur de diuortio coram Iudice Eccleſiaſtico, quæſtio alimentorum, & dotis amittendæ, tanquam ei acceſſoriæ, pertinet ad eundem, ſecùs autem, dum cauſa principalis verteretur de dote: nam talem cognitionem pertinere ad ſolum Iudicem laicum, exiſtimandum puto.

4. Ex his autem infert Sanchez *n.* 17. quòd quæſtione mota de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ coram iudice ſæculari, viróque excipienti de ſufficienti cauſa diuortij, debet ſæcularis Iudex liti ſuperſedere, donec Eccleſiaſticus diuortij quæſtionem dirimat. Ita ille, & alij: quæ omnia pro praxi ſunt valdè adnotanda. Sed circa prædicta, & multa alia, in ordine ad præſentem materiam, vide Barboſ. *de poteſt. Epiſc. p.* 3. *allegat.* 84. *per tot.*

RESOL. CCXCII.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit punire laicos concubinarios?

Et an concubinatus ſit crimen miſti fori? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 88. alias 87.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè, vt clarè patet ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 8. Aduertendum eſt tamen, quòd dictum Concilium non tollit alias pœnas à iure communi vel ſtatutis ſynodalibus, contra concubinarios inflictas, nec alium modum procedendi contra eoſdem, inducit niſi velit Ordinarius eos excõmunicare: quia tunc forma d. c. 8. ſeruanda eſt. Et ita fuiſſe deciſum à Sacra Cardinalium Congregatione teſtatur Armendariz *in Recop. leg. Nauarr. l.* 5. *tit.* 3. *leg. vnic. de adulter. n.* 9. & poſt illum Barboſ. *in collect. to.* 1. *lib.* 1. *tit.* 35. *cap.* 1. *n.* 3. qui *n.* 4. doctè, vt ſemper ſolet.

2. Ex his infert, poſſe Epiſcopum in prima admonitione

monitione, pœna pecuniaria concubinarium punire, quia vt tenuit eadem Sacra Congregatio, trina monitio tunc neceſſaria eſt inter concubinarios, quando contra eos vult ferri ſententiam excommunicationis; non verò ſi pœnis pecuniariis, vel aliis puniri illos velit Epiſcopus; quia in tali caſu non requiritur ſolemnitas, de qua loquitur Concilium *in illo cap.8.*& ita nouiſſimè docuit etiam Pereira *tract.de manu regia, p.1.cap.8.num.24.* licèt contrarium, ſed non benè, videatur docere Riccius *in praxi, p.1.reſol.319.n.3.* contra quendam Epiſcopum huius regni: ſed poſteà ſe retractauit, & noſtram ſententiam docuit *in ſuis deciſionibus.p.4.deciſ.43.n.9.* Notandum eſt tamen, quòd concubinatus eſt etiam crimen mixti fori. Ita Azor. *p.2. lib. 3.c.53. q.2.* & alij.

Sup. hoc notando laté in Reſp. ſeq.

RESOL. CCCXIII.

An concubinatus ſit delictum mixti fori, ita vt ſi præueniatur, poſſit puniri à iudice laico?

Ex quo infertur, an Miniſtri laici poſſint prohibere, ne miniſtri Curiæ Epiſcopalis viſitent loca, & domos meretricum? Ex part. 5. tract.1. Reſ. 10.

Sup. hoc cũ Azorio tantum hic citato curſim in fine præcedentis Reſol.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Azor. *tom.2. lib. 3.c.53. qu. 2.* Venerus *in exam. Epiſcop. lib 3.c. 27.num.66.* Bellettus *in diſquiſ.Cleric.tit.de fautore Clericorum reali, §.4.n.52.* Bobadilla *in Polit. tom. 1.lib.2.cap.17.n. 53.* & alij, & ratio eſſe poteſt, quia vt obſeruat Valboa de Magroviejo *in c.cùm ſit generale, de foro compet.num.* 18. delictum quod prohibet lex Canonica & ciuilis, eſt mixti fori, ſed tale eſt delictum concubinatus. ergo, &c. Pro hac opinione à Belletto citatur etiam Farinacius & Clarus ſed pro illa non faciunt. Verùm alij contrariam ſententiam tenent, quam tuetur Abbas *in c. cùm ſit gener. de foro compet.* vbi refert Goffredum Doctorem antiquum ſic tenuiſſe. Idem docet Marcellus Vulpe *in Praxi fori Eccl. c.41.n.51.* Bermondus *in tit. de pub.concub.ver. penitus arcere. fol.mihi 304.* Anton. Cucchus *in Inſtit. lib. 2.tit.6.num.101.* Io. Honorius *in Decretal.lib.5.tit. 16.* Marcellus Megalius *in Promptuario ver. cauſa ſpiritualis, n. 10.& ver.concub.n.10.* vbi ſic ait: Concubinariorum etiam laicorum punitio ad ſolos iudices Eccleſiaſticos pertinet, quia concubinatus Cæſareis legibus nullis pœnis plectitur, vt poſt Doctores, quos citat & ſequitur Emanuel Suarez *in Theſaur.recept.ſent. lit. C.ver.Concub.n.166.* Sic ille. Vnde patet reſponſio ad arg. pro contraria ſententia adductum, & ideò non deſinam hîc apponere verba Iulij Clari *in Pract. lib.4.§.fornicatio num. 6.* vbi ſic aſſerit: In primis quæro, numquid concubinatus ſit à iure prohibitus? Reſp. hæc quæſtio de iure Canonico nullam habet difficultatem, nam omnis coitus, præter matrimonialem, eſt prohibitus in foro conſcientiæ ſecundùm Canones, vt tenet gloſ. *in Clem.vt noſtrum, in ver. non eſt, de hæret.* quam ſequuntur omnes, vt dicitur Caccialup. *in repet. legum, l.ſi qua illuſtris, num.30.in fine, Cod. ad S.C. Orificián.* Sed de iure ciuili magna fuit altercatio inter ſcribentes, nam aliqui tenuerunt, quòd iure ciuili coitus cum concubina non ſit improbatus, & hanc opinionem dicit eſſe communem Alexand. *in l. ex facto, §. ſi quis rogatus num.13.ff.ad SC. Treb.* quem refert Io. Garc. *in rubr.C. de ſecund.nupt.in 28. pœna.ver.ex qua concluſ.& in l.1. in textualibus, num.37.eodem tit.* & Bermon. *in concub. fol. 391.n.2.* Socin. *in l.cùm auus, poſt n.65.verſ.mag.tamen, ff. de cond.& demonſt.* Contrariam autem ſententiam, ſcilicet quòd imò concubinatus ſit hodie reprobatus etiam à iure ciuili, dicit communiter teneri Alexand. ſibi contrarius, *conſilio 59. numero tertio, in fin.lib.4.*. Felin. *in cap.cùm. ſit generale, numero decimo tertio, de foro compet.* Ripa *in leg.fin. numero trigeſimo octauo, in fine, Cod. de reuoc. donat.* Didacus *ſuprà 4. Decret. in prima parte, capite tertio, fol. 5.* prout illum refert Nunnius de los Corregidores *folio 223. numero primo, in fine.* Ego certè ſuſpicor in puncto iuris veriorem eſſe opinionem, quòd concubinatus non ſit de iure ciuili prohibitus, atque ita videmus ſeruari de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, quia iudices ſæculares regulariter hoc crimen non puniunt, niſi quatenus requiſiti ab Eccleſiaſticis brachium ſuum impartiuntur, vt dixi *infrà hoc eodem libro, §. fin. quæſtione trigeſima ſeptima, verſi.quæro etiam.* Propterea ego ab hac ſententia in iudicando non recederem. Huc vſque Iul. Clarus. Videant igitur aliqui, ſi ſine ratione poſſent Epiſcopi aſſerere, delictum concubinatus ad ſolos illos ſpectare. Vide etiam obſeruationes doctrinales Concilij Tridentini inuentas in Bibliotheca Card. Bellarmini *ſeſſione vigeſima quarta, de Reformat. matrimon. capite octauo, littera A.* Sed quicquid ſit de hoc, ex his tamen infertur eſſe refellendum Pereiram *de manu regia, tom. 2. cap. 34. num.11.* vbi ſic ait: Mente tenendum eſt, quòd concubinarij ſæculares in duobus tantùm caſibus ordinariè & præcedente accuſatione poſſunt puniri. Primus eſt quando concubinarius ter monitus inſurdeſcit in peccato, & excommunicatus per annum perſiſtit ex *capite rurſus, 11. quæſt.3. capite cum contumacia, de hæret. lib. 6.* Secundus eſt, quando concubinæ pariter ter monitæ non reſipiſcunt, atque his duobus caſibus rectè Prælati criminales proceſſus contra laicos inſtituunt, in aliis verò minimè. Sic ille.

2. Sed hæc prorſus ſunt reiicienda ex declarationibus ſacræ Congregationis, vt videre eſt in ſupradicto loco Concilij Trident. Cardin. Bellarm. vbi vna declaratio ſic ait: ita admonitio contra concubinarios requiritur, quando ſunt excommunicandi, ſed ſi iudex vult eos mulctare pecuniis, non requiruntur hæc ſolemnitates, & vbi eſt conſuetudo in matrimonio procedendi, poterit illam ſeruare. Altera verò declaratio ita aſſerit: Iudices ſæculares non poſſunt inhibere iudici Eccleſiaſtico, vt ſeruet formam trinarum admonitionum. Et *die 23. Iunij 1619.* ſic etiam ſtatuit. Epiſcopus poteſt contra concubinarios nullis præcedentibus monitionibus procedere, quando non procedit ad cenſuras. Et ideo contra Luſitanum duos alios doctiſſimos Luſitanos apponam Auguſtinum Barboſam, & Thomam Valaſcum, hic *in alleg. tom. 34. num. 11.& 12. in collect. Doct. ad Concil. Trident.ſeſſ.14.de Reform. matr. cap.8.num.4. & 5.* aſſerentes trinam monitionem tunc eſſe neceſſariam inter concubinarios, quando in eos vult ferri ſententiam excommunicationis: ſi verò pœnis pecuniariis, vel aliis mulctari eos velit Epiſcopus, non requiri iſtam ſolemnitatem. Vnde poteſt Epiſcopus in prima admonitione pœna pecuniaria concubinarium punire. Et ita teſtantur fuiſſe deciſum Portugalliæ in ſupremo Regij Palatij Senatu, cùm hoc altercaretur inter Officialem Epiſcopi Portugalenſis, & iudicem Regiæ coronæ Senatus eiuſdem ciuitatis: & ideò hanc ſententiam præter Barboſam, & Valaſcum, docet etiam Venerus *in exam. Epiſc. lib.4.c.27.n.68.* Ita Bellettus *in diſquiſ. Cler.p.2. §. 3. n.5.* & Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſc.ver.Concubinarius n.4.* vbi ita ait: Iudex Eccleſiaſticus in concubinarios poteſt aliis pœnis, & viis, quàm in

Trident.

Trident.*cap.8.ſeſſ.24.de reform. matrim.* ſtatutis procedere, nam per illud decretum non tolluntur aliæ pœnæ à iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios ſtatutæ. Ita ille, qui etiam teſtatur, ita declaraſſe, vt viſum eſt ſuprà ſacram Congreg. Concilij. Non eſt igitur audiendus Zerola *in praxi Epiſcop.1.verb.Concubinarij*, *§.ad primum videtur.* Grilenzonius *conſ.79.num.2.* & Riccius *in praxi tom.1.reſol.*319. Poteſt enim, vt dictum eſt, Epiſcopus damnare laicum concubinarium in pecunia, exilio, recluſione, vel aliis pœnis, ſine quo præcedat trina monitio. Vnde in Synodo Diœc. III. Emin. Domini mei Card. ab Auria, me etiam interueniente tanquam examinatore ſynodali, *part.5.c.2.n.*8. poſt aliqua ſic ſtatutum fuit: Quamobrem hoc ſynodali decreto ſtatuitur, vt nemini cuiuſcumque ſtatus, dignitatis, & conditionis fuerit, nullo obtentu, nec vllo vnquam tempore liceat in propria, vel aliena domo concubinas alere, aut retinere, qui ſecus fecerint, annuo carcere, & vnciis xxv. mulctentur quæ pecunia in pios vſus Archiepiſcopi iudicio conferetur: quòd ſi contigerit huiuſmodi homines excommunicatione feriendos eſſe, id vtique fiet iuxta formam à ſancta Tridentina Synodo præfinitam. Hæc ibi. Vnde ex ſupradictis manifeſtè apparet, non poſſe miniſtros laicos prohibere ne Miniſtri Curiæ Epiſcopalis viſitent loca, & domos meretricum: nam licèt concubinatus non ſit delictum merè Eccleſiaſticum, vt volunt aliqui, ſaltem eſt delictum mixti fori, ergo neceſſariò ſequitur poſſe Miniſtros Eccleſiaſticos meretricum domus inuiſere.

RESOL. CCXCIV.

An iudex laicus poſſit ſtatuere, ne concubinæ teneantur pro furtis ab ipſis concubinis factis, etiam ſi hoc extendat ad concubinas Clericorum?

Et infertur, quod lex, vel ſtatutum, ſi tollat Clericis id, quod de iure communi eis competit, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.4. tract.2. Reſolut.11.

[...]oc ſu- [...] Reſ. [...].& in [...]8. §. [...]a med. [...] Reſol. [...] Sed [...]t me- [...] & in [...].11. & [...] Con- [...]ur. & [...]& in [...]: §.2. [...]ed. à [...] ippo- [...]di.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Pereira *do manu Regia part.2.cap.75.n.1.* Ratio eſt, quia talis lex deteſtari intendit concubinatum, illúmque à ſua Republica penitus exterminare, vnde hac prohibitione deterriti concubinarij reſipiſcant, licèt per accidens ſit vt exinde concubinæ furandi licentiam arripiant impunè, quod lex non intendit, nec legi tribuendum eſt peccatum, quod ſubditus ex ſua malitia occaſione legis aliàs iuſtè accipit ex ſe ipſa. Et hæc lex eſt communis tam laicis, quàm Clericis: ergo, &c. Ita Pereira *loc. cit.*

2. Sed hæc opinio mihi non placet. nam, vt docet Berttran. de Gueuara *in propugn. Eccleſ. aſſer.1. §.5.n.25.* Aponte *in reſpon.pro cenſ.Pauli V.fol.mihi 71.* doctus & nunquam ſatis laudatus Præſes Valenzuela *in defenſ.monitorij Pauli V. part.1. num.55.* Maynardus *de priuileg. Eccleſ.part.1. art.1. num.24.* Butrius *in capite cùm terra. de elect. num. 6.* Felinus *in capite Eccleſia S.Maria num.69.* Imola *num.11.* Decius *n.3. de conſtit.* & alij penes ipſos, lex, ſeu ſtatutum ſi tollat Clericis id, quod de iure communi eis competebat, eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam: ſed de iure communi competit omnibus actio furti, quæ per hanc legem Clericis denegatur: ergo, &c. Nec valet dicere cum Pereira, quòd iſta lex etiam hanc actionem furti denegat laicis, & quòd fertur propter bonum commune: nam ſi hoc axioma eſſet verum, omnes leges comprehenderent Clericos, quia feruntur propter publicam vtilitatem, & ſunt generales: ſed publica vtilitas non confert iuriſdictionem laicis vt poſſint ſtatuere aliquid præiudiciale Eccleſiaſticis, vt patet ex ſacris Canonibus, & communi DD. ſententia, & tradit Surdus *vol. 3. conſil. 302. & volum.1.conſilio ſecundo.* Angelus *verb.immunitas, numero trigeſimo ſeptimo*, Martha *part. 4. centur. 1.caſ.1.* & alij.

RESOL. CCXCV.

An conſuetudines laicorum & Clericorum mixtæ ſint validæ, etiam ſi ſint contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part.4.tract.1.Reſ.69.

Sup. hoc ſupra in Reſ.2. §. Sed dicet. & ſignanter ad med. & in reſ.13. §.vlt. & in Reſ.37. §. penult. & in Reſ. 256. curſim in §. vlt. & infra in Reſ. 335. §. vlt. & in tom. 6. tr. 2. Reſ.23. §.1. à princ. & in tom. 4. tr. 6. Reſ.59. §.2. à lin.6.

§.1. Videtur affirmatiuè reſpondendum, per ea, quæ adducunt Collegium Bononienſe *in reſponſ.pro libert. Eccleſ. num.*28. Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.2. artic. 22. num.*88. Surdus *conſi.2. volum.2.* Tiraquellus *de retractat. lignag. §. 1. gloſſ.8. num. 173.* qui hoc pacto defendunt quandam conſuetudinem vt monaſteria non ſuccedant, de qua conſuetudine teſtatur Peregrinus *in tractatu variar. libro ſexto, numero ſeptuageſimo ſeptimo*, Guilielmus de Benedictis *in capite Raynutius, verb. & vxorem, ducenteſimo vigeſimo quinto, de teſtament.* Boërius *deciſ.754.num.8.* Rebuffus *conſil.173. num.11. & 12.* & hoc etiam ſeruari Ferrariæ teſtatur Riminaldus *conſil.85.num.38.*

2. Sed P. Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap.32. num.19.* docet quòd cùm dicitur conſuetudo mixta, poſſe operari in rebus, vel perſonis Eccleſiaſticis, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præiudicat ſacris Canonibus; vel ſi præiudicat, in illam Pontifex conſentiat, ſaltem tacitè, vnde res eſt periculoſa, & ideo vbi vigent tales conſuetudines, videant illi, ad quos ſpectat an habeant ſupradictas conditiones.

RESOL. CCXCVI.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit incidenter cognoſcere de rebus temporalibus, ſeu prophanis, & è contra iudices laici de rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis? Ex part.1.tract.2.Reſ.111.aliàs 110.

Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſol.48.

§.1. Difficilis eſt iſta quæſtio, & non ſemel in praxi occurrens ad quam Chriſtophorus de Anguiano *in tract.de legib.tom.1.lib.21.contr.22.nu.21. & 25.* duabus concluſionibus reſpondet, quarum prior ſic habet:

[Laici Magiſtratus de rebus Eccleſiaſticis omnimodo prohibentur cognoſcere, & ſuper eis, neque principaliter, neque incidenter iudicare poſſunt.

2. Secunda concluſio: Prælati, ſiue iudices Eccleſiaſtici, licèt non magis poſſint cognoſcere de cauſis profanis inter ſæculares, quam laici, reſpectu cauſarum Eccleſiaſticarum; nihilominus tamen, quia ſolummodò incompetentes ſunt, non incapaces erga tales cauſas, ſi eas contingat incidere, rectè poterunt per incidentiam ſæcularem iuriſdictionem in laicos exercere.] Ita ille. Ratio igitur, quare laicus non poteſt, etiam incidenter, cognoſcere cauſam Eccleſiaſticam, eſt, quia non ſolùm circa illam eſt Iudex incompetens, ſed etiam incapax; Eccleſiaſticus verò poteſt incidenter de cauſa profana cognoſcere,

 quia

quia eſt quidem Iudex incompetens, ſed non incapax.

3. Et hæc omnia intelligenda ſunt circa Iudices, laicos, vt non poſſint cognoſcere cauſam Eccleſiaſticam, non ſolùm ordinariam cognitionem exercendo; ſed etiam neque ſummariè. Et ratio eſt quia, quoticſcunque Iudex aliquis prohibitus eſt, vel incompetens in negotio ordinario, ſeu plenario, pariter etiam prohibitus cenſeri debet in ſummaria cognitione iuxta duas Clementinas, ſi rectè intelligantur; vnam incipientem, *Sapè.de verb.ſignific.* alteram verò ſecundam in ordine *ſub tit. de Iud.* Et ita docet, ex multis aliis rationibus, ſupracitatus Anguiano, vir nunquam ſatis laudatus, quidquid in contrarium afferant Menochius *de retinen. poſſeſſ.rem.* 3. *n.*336.& Guttierrez *canonicar.qq.lib.*1.*cap.*34.*num.* 46.inferentes ex eorum ſententia vnum abſurdum, ſcilicet, poſſe Iudicem laicum, in cauſa ſummaria ſuper poſſeſſorio, v. g. ſi ageretur de concedenda reſtitutione ei, qui ſuo beneficio ſpoliatus fuit, incidenter cognoſcere de titulo beneficij, tanquam de re neceſſaria ad definiendum ſuper reſtitutione: quæ omnia ex ſuprà dictis neganda ſunt.

Sup. hac ſũmaria cognitione, lege ſup. doctrinam Reſ.62. & 63.

RESOL. CCXCVII.

An Eccleſiaſticus ſit iudex, quando agitur quæſtio, cuius iuriſdictio ſit? Ex part.4.tract. 1. Reſ.Reſ.64.

§.1. RESpondeo affirmatiuè cum Sanchez *in opuſc. tom.* 1.*lib.*2. *cap.*4.*dub.* 52.*n.* 2.*& dub.*55.*n.*31. Guttierrez *practic.quæſt.lib.*1. *quæſt.*6.*n.*2. & Io. Franciſco Fagnano *in reſponſ.pro cenſuris Pauli V. part.*4. *fol.*121.vbi ſic ait. Horum omnium articulorum definitione non ad ſæcularem iudicem, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat, nam vbi quæſtio incidit cuius ſit iuriſdictio, iudex maior cognoſcit, vt patet *in cap. ſi iudex, de ſent. excommunic. in* 6. & docet Ripa *in cap. decernimus, poſt n.*4. *de iudic.* Alexander *conſil.* 8. *col.*3.*lib.*1. Felinus & Decius *in cap. paſtoralis, in princ.de reſcript.* Couarruuias, qui teſtatur ita in Hiſpania ſeruari, *cap.* 33.*practic.quæſt. num.*1. & alij.

Sup. hoc in Reſ.ſeq.& ſup. in Reſ. 151.§ vlt. ad medium, & in fine Reſ. 207. & in Reſ.287. §.2. poſt med. & infra in Reſ. 328.§.9. ante med. verſ. Et tandem, & inferius in tr.8. Reſ. 9. §.vlt. poſt med. à Verſ. Non eſt.

RESOL. CCXCVIII.

Cum tam pro iudice Eccleſiaſtico, quam pro iudice laico ſint rationes probabiles circa eorum iuriſdictionem, an definienda ſit quæſtio per iudicem Eccleſiaſticum?

Et explanatur, quod quando duo iudices ſunt ordinarii, vel delegati, & pro vtroque ſunt rationes probabiles circa eorum iuriſdictionem, an eligere debeant arbitros?

Et quid, ſi vnus ſit iudex ordinarius, & alius delegatus? Ex part. 7.tract. 10. & Miſc. 1. Reſ.5.

§.1. IN tali caſu (attendas quæſo) eligendos eſſe iudices Arbitros tenuit Gabriel Vaſquez *in Apologia Manuſcripta pro iuriſdict. Eccleſiaſt. diſputat.* 2. *cap. quinto*, de qua mentionem facit Ioan. Antonius Saura *in Voto Platenis, de Primis inſtantiis, fol.* 5. & Petrus Gonzalez *de lege Politica lib. primo capite ſeptimo, §. primo numero* 10.*& lib.*2.*c.*3.*num.* 54. Et quia ego illam penes me habeo, ponam hic per extenſum eius verba, ſic itaque aſſerit. Quòd ſi vſurpatio iuriſdictionis manifeſtè iniuſta non eſſet, eo quòd ex vtraque parte eſſent rationes probabiles, quæ vtramque etiam probabilem redderent, exiſtimo contentionem de vſurpata iuriſdictione inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem, *à neutro illorum contra alium aut ſententia probata, aut vi aliqua dirimendam eſſe*; vt etiam *in prima ſecunda diſputatione* 64.*capite quarto*, fusè probaui, litem vtrimque probabilem inter ſupremos Principes, à neutro illorum contra alium, aut ſententia prolata; aut armis dirimi poſſe: eſt eadem omninò ratio. Etenim cum iudex Eccleſiaſticus ſæculari: & ſæcularis Eccleſiaſtico per ſe ſubiectus non ſit, etiamſi vnus in alterum ſententiam proferret, alter ad obediendum ei nullo prorſus iure teneretur; ac proinde, neque vi aliqua ad parendum ſententiæ adigi, aut tanquam inobediens puniri poſſet. Ius autem defenſionis, quo iniuriam ab altero illatam vnicuique vi etiam propulſare conceſſum eſt, in eo caſu locum non haberet: nam iudex; qui ductus probabili opinione vſurparet ſibi aliquam iuriſdictionem contra alterum, nullam illi faceret iniuriam. Porrò ratione contrariarũ opinionum hoc bellum non eſſe iuſtum, nec poſſe ex vtraque parte geri, vberiùs, *loco citato* demonſtrauimus. Quocirca, quemadmodum cum Reges probabilibus ſolùm rationibus inter ſe cõtendunt de re aliqua, nullus eorum per ſe vllo modo, talem contentionem ſententia, aut armis dirimere poteſt; ſed alterius iudicio vterque ſtare debet: ita etiam iudices Eccleſiaſtici, & ſæculares in caſu dicto alterius iudicio litem dirimere debent, & illius iudicio litem acquieſcere, facere. Eſt tamen diſcrimen, quòd cùm Reges probabiliter ſolum contendunt inter ſe de Regno alio, aut de ſtatu in Regno alterius alicuius Regis per ſe, & ex natura rei ſtare debent iudicio Regni, de quo contendunt; aut iudicio Regis, in cuius Regno ſtatus ille, de quo inter eos eſt controuerſia, poſitus eſt: ac proinde ſi vnus Rex contra alium contendat de ſtatu, qui eſt in Regno illius, iudicio eius parere debet: ad arbitros autem iudices non niſi in eo caſu, in quo iuſta eſſet ſuſpicio de Regno, aut Rege quorum iudicio directè, & per ſe, lis dirimenda erat, confugiendum eſt, vt ibidem diximus: *at verò iudex ſæcularis, & Eccleſiaſticus probabiliter de iuriſdictione aliqua inter ſe contendentes, arbitros iudices neceſſario eligere debent; cùm nullus alius iure conſtitutus ſit, ad quem litem huiuſmodi dirimere pertineat, vt manifeſtè patet.* Hucuſque P. Vaſquez; ſed lapſus eſt vir doctiſſimus, vnde eius ſententia prorſus eſt reiicienda.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in cæteris aliis eius not.

2. Dicendum eſt igitur in diſſenſione inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem circa iuriſdictionem ad quem ipſorum pertineat, definitionem ſpectare ad iudicem Eccleſiaſticum. Primò, quia materia talis iudicij Eccleſiaſtica eſt. Secundò ob maiorem iudicis dignitatem, & auctoritatem. Tertiò, quia ita definitur *in c.ſi iudex laicus, de ſentent. excommun.in* 6. Et ita communiter tenent Doctores, teſte 1.Couarr. *in pract.qq.cap.*33.*n.*1.

2. Felinus,
3. Decius,
4. Ripa,
5. Alexander,
6. Guttierrez,
7. Fagundez penes meipſum *in p.*4.*tract.*1.* *reſ.*64. quibus nunc addo.
8. Narbonam, *in Recop. l.*20.*Gl.*27.*n.*17.
9. Paramum, *in Reſponſ.prima pro iuriſdict. S.Officij, cap.*4.*num.* 1.
10. Lælium Baglione, *in Defenſ. liber. Eccleſ.part.*2. *propoſ.*16.*fol.*53.
11. Bellettum, *in Diſquiſ.Cler.part.*1.*tit.de fauor.Cler. perſ.* §.14.*n.*3.
12. Martham, *de Iuriſdiction. parte quarta, Cent.* 2. *caſu* 145.*n.*10.

Quæ[...] Reſo[...] cede[...] omni[...] aliis [...] not.

13. Sperellum

13. Sperellum, *Deciſ.24.num.59.*
14. Decianum, *tract.crimin.tomo ſecundo, libro 6. capite 36.num.12.*
15. Oſaſcum, *Deciſ.103.num.4.*
16. Lancellotum, *de Attentat.part.ſecunda, capite 20. in Pract.... num.78.*
17. Carolum de Graſſis, *de Effect.Cler.Effect.1.n.1261. & ſeq.*
18. Bonacinam, *tomo ſecundo, diſputatione 10. quaſt.2. pun.1.§.4.n.9.*
19. Layman, *libro quarto, tractatu nono, capite ſeptimo, numero 6.*
20. Barboſam, *de iur. Eccleſiaſt.libro primo, capite 39. §.4. num.13.*
21. Boſſium, *in Practica Crimin. titulo de foro compet. num.153.*
22. Maſcardum, *de Probat.concl.689.num.7.& ſeq.*
23. Iaſonem, *in l.ex quacunque num.19 ff.ſi quis in ius vocatur.*

Sed audiamus verba aliquorum Doctorum.

24. Suarez, *contra Regem Angliæ lib.4. cap.34. num.2.* In caſu autem dubio, An talis perſona pro Eccleſiaſtica habenda ſit, necne; vel an gaudeat priuilegio Clericali ad quem iudicem, laicum vel Eccleſiaſticum talis cauſæ recognitio pertineat, tractant Iuriſperiti. Vera reſolutio eſt, pertinere ad Iudicem Eccleſiaſticum, quia materia illius iudicij, Eccleſiaſtica eſt.

25. Ioannes Dicaſtillus, *de iuſt.& iur.lib.2.tom.1.diſp. 4.dub.19.num.367.* oborta diſſenſione inter Eccleſiaſticum & ſæcularem Iudicem, circa iuriſdictionem ad quem ipſorum pertineat definitio; pertinet ad Eccleſiaſticum iudicem ob maiorem eius auctoritatem.

26. Sanchez *in Opuſc.tom.1.lib.2.cap.4. dub.55.nu.31.* Vbi contingit quæſtio inter Iudicem Eccleſiaſticum & ſæcularem de iuriſdictione; Iudex Eccleſiaſticus propter ſuam maiorem auctoritatem cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio.

3. Et tandem non deſeram hic apponere verba doctiſſimi Iuriſconſulti Hieronymi Portoles *in ſcholiis ad Molinum, tomo primo poſt §. Clericus, titulo de la Competencia de iuriſdicione, fol.1. num. nono*, vbi ſic ait: Quarta concluſio ſit, vbi competentia ſuper iuriſdictione vertitur inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem; Iudex Eccleſiaſticus, tanquam maior, & tanquam is, qui maiori dignitate præfulget, cognoſcere debet, an ſua ſit iuriſdictio, & an in ea cauſa Iudex competens exiſtat, nec arbitros eligere tenetur. Ita Portoles, qui citat etiam pro hac ſententia Butrium, Angelum, & Socinum, & aſſerit eſſe communem inter Doctores, quibus omnibus etiam adde Tannerum *in Defenſ. libert. Eccleſ. libro 2. cap.8.*

4. Nec valet dicere, quòd quando duo Iudices ordinarij, vel delegati contendunt de iuriſdictione, Arbitros eligere debent, vt tradit Angel. *in leg.ſecunda*, Caſtrenſis *num.octauò*, Iaſon, *num. vigeſimo ſeptimo.* Soccinus *num.trigeſimo-primo, Dig.ſi quis in ius vocatus non ierit.* Butr. *in capite caterùm, num.nono, de iudiciis*, & Doctores infrà citandi. Non inquam valet hoc dicere, imò facit pro caſu noſtro, nam dicti Iudices pares dignitate ſunt, nec alter alterum compellere poteſt, cùm par in parem non habeat imperium, ex *capite Innotuit. de elect.* & docet Bocerus, *Tractatu de Iuriſdictione, capite tertio, num. ſexageſimo.* Quando igitur inter ipſos oritur competentia circa iuriſdictionem Arbitros eligere tenentur. Sed Iudex Laicus, & Iudex Eccleſiaſticus non ſunt pares, ſed Eccleſiaſticus eſt maior Iudice laico; vt tradit Suarez contra Regem Angliæ *libro quarto, capite decimo-quinto, num. vigeſimo, & vigeſimo-primo.* Ergo, vt dignior, ipſe ſolus cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio, nec poteſt compelli ad eligendum Arbitros, vt perperam voluit Vaſquez. Quod confirmatur; nam quando ſunt duo Iudices, vnus ordinarius, & alter delegatus, & oritur inter illos competentia iuriſdictionis, aſſerunt Doctores, Arbitros nõ eſſe eligendos quia cùm delegatus maior ſit ordinario, vt patet ex *capite Sanè, de offic. deleg.* ipſe delegatus cognoſcere debet, an iuriſdictio ſua ſit, nec Arbitros eligere tenetur; vt inter alios docet Innocentius *in capite Paſtoralis, num. ſeptimo*, Bellamera, *num.primo, quæſtione ſecunda*, Felinus, *num. quarto*, Decius, *num. ſexto & ſeptimo, de Reſcript.* Sic & in caſu de quo loquimur, cùm Iudex Eccleſiaſticus, vt patet, ſit dignior Iudice laico, non poteſt compelli, vt Arbitros eligat, ſed tanquam maior, ipſe prouinciabit, an ſua ſit iuriſdictio.

5. Nec ſupradictis obſtat, quòd Carolus primus Rex Aragoniæ 1528. conſtituerit, quòd quando inter iudicem Eccleſiaſticum & Laicum oriretur difficultas in Regno Aragoniæ, tunc vterque Arbitros eligere deberet, & in caſu diſcordiæ, Cancellarius intra aliquos dies rem determinaret, excluſa omni appellatione. Non inquam, hæc obſtant. Primò, quia, vt aliqui reſpondent, illud ſtatutum fuit factum cum conſenſu Prælatorum Regni; ſed hoc mihi non placet, nam Eccleſiaſtici, & Prælati non poſſunt aliquid ſtatuere in diminutionem Eccleſiaſticæ libertatis, & contra ius commune, vt de ſe patet. Secundò poteſt dici, quod tale ſtatutum in Regno Aragoniæ forſitan factũ fuerit ex conſenſu approbatiuo Pontificis, vel ex eius priuilegio, ſin autem res non caret difficultate, maximè quod in dicto ſtatuto à ſententia Cancellarij non datur recurſus, neque appellatio; Et tamen certum eſt, quòd per aliquod ſtatutum, appellatio ad Papam tolli nequit, vt docet Baldus *volumine tertio, conſil. 86.* Barbatia *volumine 3.conſil.44.* Abbas *c.cùm ſit Romana, n. 14.& c. Paſtoralis de appellat.* Gozadinus *conſil.101.num.15.& 19.* Rolandus *volum. 1. conſ. 29.num. 5.*

6. Sed quidquid ſit de tali ſtatuto; quod cùm ſit ius municipale illius Regni, noſtræ non officit ſententiæ, dicendum eſt ex hactenus adductis patere reſponſionem ad argumentum adductum pro contraria ſententia à Patre Vaſquez, nempe ſicuti inter ſupremos Principes, quando adeſt aliqua controuerſia à neutro illorum contra alium ſententia proferri poteſt, ſed eligendi ſunt iudices arbitri: ſic & in noſtro caſu, cum Iudex ſæcularis per ſe, Eccleſiaſtico non ſit ſubiectus: Ergo vnus in alterum ſententiam ferre nõ poteſt. Reſpondeo, quidquid ſit de doctrina, quoad ſupremos Principes inter ſe litigantes, nam multi diſcrepant à ſententia Vaſquez, aſſero non bene in caſu de quo loquimur ab ipſo eam afferri, nam illi Principes ſunt abſoluti, neque vnus alteri ſubeſt in illa cauſa: ſed in noſtro caſu dicendum eſt contra Vaſquez, iudicem laicum eſſe ſubditum iudici Eccleſiaſtico, & eius iudicio, & ſententiæ acquieſcere debere. Quod apertè probatur, nam, vt optime obſeruat Suarez, & Farinacius, *vbi ſuprà*, materia immunitatis Eccleſiaſticæ eſt ſpiritualis, Ergo neceſſariò ſequitur, iudicem ſæcularem in hac lite, ratione materiæ ſubditum eſſe iudici Eccleſiaſtico, ad quem de materia ſpirituali, ex iure determinare ſpectat: Vnde miror quomodo potuerit dicere Pater Vaſquez in noſtro caſu nullum Iudicem à iure conſtitutum fuiſſe: nam vt diximus, cùm materia immunitatis ſit Eccleſiaſtica, de iure Iudex Eccleſiaſticus intrat ad eam cognoſcendam, & determinandam. Adde quod in hoc caſu contra Vaſquez habemus in ſpecie iudicem in

in iure expreſſum, qui eſt ipſe Epiſcopus, vt patet. *in capite ſi iudex laicus, de ſententia excommunicat. in 6.* Nec valet dicere pro Vaſquez, quòd nemo in propria cauſa iudicet, & ex *cap. primo & ſecundo, diſtinct. quarta, quæſtione quarta,* cum Maldero *de Iuſtitia tractatu ſexto, capite primo, dubio ſexto*, & aliis. Quod quidem nimis durum videtur iudicibus laicis in caſu de quo loquimur. Ergo, &c. Non inquam valet hoc dicere; nam, vt optimè reſpondet Caſtrus Palaus, *tomo ſecundo, tractatu vndecimo, diſputatione vnica, puncto decimo-tertio num. ſeptimo,* in noſtro caſu non dicitur Epiſcopus in propria cauſa ius dicere, ſed in cauſa communi, & Eccleſiæ, quod nullum eſt inconueniens, vt ſit iudex, ſicut ex multis probat ad ſatietatem Marius Antoninus *variarum Reſolutionum libro primo. reſolutione* 48. & Bellettus *in Diſquiſ. Cler. titulo de exempt. Cleric. à ſtatutis ſæcularium, §. primo, num.* 36. & patet ex textu cum gloſſa, *in capite ſi quis 4. quæſtione ſeptima, capite qui prædia,* 12. *quæſtione ſecunda, & capite Dilecto, de ſententia excommunicationis in ſexto.* Ergo, &c. Confirmantur ſupradicta ex *lege ſi quis ex aliena, Digeſt. de iudiciis,* & per ea quæ optimè obſeruat Georgius Wrechtus, *tr. de iuriſd. lib. 3. cap. 9. n.* 16.

7. Reſtat igitur ſatis labefactata opinio Patris Vaſquez, licèt aliàs ſit vir ſapientiſſimus, cuius ſententia, ſi in praxi eſſet admittenda, væ væ immunitati Eccleſiaſticæ, propter inconuenentia, quæ ex ipſa ſequerentur in caſibus ferè quotidianis. Primò, quia iudices Laici in omni caſu dicerent habere pro ſe rationes probabiles, & eſſe eligendos Arbitros. Secundò, in electione dictorum Arbitrorum nunquam conuenirent. Tertiò, peto à Patre Vaſquez, dicti Arbitri eligendi, eſſe ne deberent ſæculares, an Eccleſiaſtici? Si aſſerit ſæculares, quomodo poterunt iudicare de materia ſpirituali? Et ideo hoc rectè negauit gloſſa, *in capite legitima, de appellat. in 6.* & alij quos citat Bellamera *in capite Paſtoralis, ante numerum primum,* & Imola *num. decimo-octauo de Reſcript.* Si aſſerit eligendos eſſe Arbitros Eccleſiaſticos, quare non erunt iudicibus Laicis ſuſpecti, vt Epiſcopus; Deinde, ſi dicti Arbitri non conueniant, quid faciendum? eritne conſtituendus Tertius? Et ſi daremus Arbitros conuenire, non deſunt Doctores aſſerentes à declaratione Arbitrorum ſuper competentia iuriſdictionis appellari poſſe ad Summum Pontificem, ex textu *in capite ab Arbitris, de officio Delegat. in 6.* vt in ſpecie notat Abbas *in capite Paſtoralis, Reſcript. numero primo, & quinto,* Imola *numero ſecundo, & nono,* Bellamera *numero quinto,* Felinus *numero decimo,* Decius *numero quarto, & vigeſimo-tertio, cum* aliis. Agnoſce ſcopulos, & difficultates in ſententia Patris Vaſquez; Non eſt igitur recedendum ab opinione communi quam ſuprà contra illum ſatis firmauimus, & quam docent etiam ferè omnes Doctores Societatis.

RESOL. CCIC.

An iudex Eccleſiaſticus teneatur in cauſis Eccleſiaſticis, aut miſti fori præbere proceſſus iudicibus ſæcularibus, à quibus auxilium petit? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 109. aliàs 108

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Baldus *in l. in criminali, C. de iuriſdictione,* Bartholus *in l. Magiſtratib. ff. eodem, & in l. Diuus, de cuſtodia reorum,* cum Roland. à Valle *lib. 1. conſ.* 37. *num.* 5. & 7. & aliis penes ipſum, & apud Barboſam *de poteſt. Epiſc. part. 3. allegat.* 108. *num.* 27. & Cenedum *in canonicis qq. quæſt.* 36. *num.* 13.

2. Sed falluntur equidem, & ideò meritò contrariam ſententiam nouiſſimè docuit Moneta *de iudicibus conſer. c.* 8. *n.* 261. & 262. Segura *in director. Iud. Eccleſ. part. 2. cap.* 13. *num.* 33. Chriſtophorus Anguiano *in ſuo doctiſſimo tract. de legib. lib. 3. contr.* 31. *num.* 7. *& ſeq.* vbi ex profeſſo ex ſolidis rationibus, & ex communi Canoniſtarum ſententia probat, ſæcularem Iudicem requiſitum per Ordinarium, vel Delegatum Eccleſiaſticum, petere non poſſe, ſe inſtrui velle ex actis coram tali Eccleſiaſtico requirente factis, num ritè, rectéque proceſſum fuerit; ſed ſtatim teneri impertiri brachium ſuum, etiamſi proceſſus ſibi non oſtendatur, cuius copiam petere non poteſt, neque differre exequutionem brachij petiti, nec directè, neque indirectè ſe intromittere, vtpote ad quem nuda, & pura duntaxat ſpectat executio. Et hæc opinio aduersùs Mirandam *de ordine iudiciario, tom. 1. q. 5. art. 1. concluſ.* 1. Azeuedum *in recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 15. num.* 4. & alios, non ſolùm tenenda eſt, quando Iudex Eccleſiaſticus procedit in cauſis Eccleſiaſticis; ſed etiam in cauſis mixti fori, vt tradunt Doctores citati.

RESOL. CCC.

An Ordinarius, vel iudex delegatus debeat neceſſariò præmittere cenſuras, ante quam imploret pro ſua ſententia exequenda brachium ſæculare?

Et ſi iudex ſæcularis non vult brachium ſuum præſtare, an poſſit ad id cogi pœna excommunicationis? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 121. aliàs 120.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Couarruuias *practic. qq. cap. 10. num.* 1. Franciſcus Molinus *in tr. de brachio ſæculari, lib. 1. cap.* 3. & alij quamplures Iuriſconſulti apud Monetam *vbi ſuprà.* Et rationem adducunt *ex c. cùm non ab homine de iudic.* vbi mandatur Eccleſiaſticis Iudicibus, vt procedant per cenſuras contra reos: & ſi non proficiant, cùm non habeant ampliùs, quid faciant, inuocent brachium ſæculare.

2. At hæc opinio non eſt tenenda: & illam nouiſſimè impugnat Ioann. Petrus Moneta *in tract. de Iudicibus conſer. cap. 8. num.* 268. Segura *in Director. Iudicum Eccleſ. part. 2. cap. 13. num.* 33. & alij penes ipſos. Et ratio eſt: quia omnia iura, cùm de inuocatione brachij ſæcularis agunt, loquuntur per hæc verba: *Si neceſſe fuerit, ſi opus fuerit.* Vnde *ad c. 1. de officio ordin. & cap. dilecto. de ſent. excom. in 6. & ad cap. cùm ab homine.* reſpondetur, quòd procedit in proprio caſu: vel meliùs dicendum eſt, quòd fuit correctum per poſteriora iura; & nouiſſimè per Concilium Trident. *ſeſſ. 15. cap. 5. de regul. ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.* Ita Moneta, & alij. Notandum eſt etiam pro hac materia, quòd ſi Iudex ſæcularis non vult brachium ſuum præſtare Eccleſiaſtico, poteſt ad id cogi pœna excommunicationis, vt notant Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 26. cap. 2. num.* 8. Vide etiam Sanctarellum *tract. de hæreſi cap. 6. dub. 4. num.* 23.

RESOL. CCCI.

An iudex Eccleſiaſticus in criminibus miſti fori poſſit laicos ſine auxilio brachij ſæcularis in carcerem detrudere?

Et in tali caſu an dicti criminoſi non in Regiis carceribus, ſed in Eccleſiaſticis reponendi ſint? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 89. aliàs 88.

§. 1. Non

hoc in eq. §. 1. NOn poſſe, excepto caſu hæreſis, putauit nouiſſimè Salgado *de protectione regia, tom. 2. p. 2. cap. 4. nu. 36. & ſeq.* cum Anguiano *tract. de legibus, lib. 3. contr. 30. per totam.* & Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num.* 167. Iulio Claro *in pract. crim. q.* 47. *num.* 8. & aliis penes Barboſam *de poteſt. Epiſcop. p. 3. allegat.* 107. *num.* 8. qui aſſerunt Epiſcopos non poſſe procedere contra laicos aliis pœnis, quàm cenſuris Eccleſiaſticis.

2. Sed hanc ſententiam optimè refellit Barboſa *loco citato,* & ex Theologis Azorius *p. 2. lib. 3. cap. 53. q. 3.* & alii communiter. Notandum eſt etiam, contra dictum Bobadillam, *vbi ſupr. n.* 187. in tali caſu, dictos criminoſos, non in regiis carceribus, ſed in Eccleſiaſticis reponendos eſſe, vt tradit Segura *in direct. Iudic. p. 2. cap. 13. n. 44.* & alij.

RESOL. CCCII.

An Epiſcopi poſſint capere laicos per propriam familiam ſine inuocatione brachij ſæcularis?

Et an poſſit Epiſcopus habere familiam armatam, fiſcum, carcerem, & proprios executores, &c. & ideo quod Epiſcopus habeat pro territorio totam ſuam Diœceſim?

Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 17.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Pereira *de manu regia part. 2. cap. 57. num. 1. & 5. & deciſ.* 117. quia iudex Eccleſiaſticus non habet territorium, ex Cyno & Baldo *in l. Epiſcopale, num. 2. C. de Epiſc. aud.* Vnde quando Eccleſiaſticus de cauſis laicorum criminalibus, vel ciuilibus cognoſcit, debet requirere iudicem territorij rei, vt illum capiat, ne videatur extra ſuum territorium ius dicere, cùm hoc ſibi nec lege aliqua canonica, nec ciuili conceſſum reperiatur, imò contrarium *in dicta l. Epiſcopale,* & ſuadetur ex *cap. quoniam, de offic. ordin.* vbi auxilium implorandum ſtatuitur, nec aliud probat textus *in cap. cùm ſit generale, de foro compet.* & licèt decidat ſacrilegos puniendos, non tamen decidit per quem capi debeant, quia hoc à iure petendum eſt; quare ex hoc textu nullum efficax deducitur argumentum. Ita Pereira.

2. Sed aduersùs illum affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto. Dico igitur Epiſcopum habere territorium, & in eo vti poſſe iuriſdictione contentioſa, tenendo familiam armatam, fiſcum & carcerem, vt probat textus *in cap. omnes baſilicæ 16. quæſt. 7.* vbi cùm dicitur Eccleſias eſſe in poteſtate eius Epiſcopi, in cuius territorio poſitæ, patet Epiſcopum habere territorium; patet hoc etiam *in cap. vt animarum, de conſtit. in 6.* & ideo hanc ſententiam docet Io. Andreas *in cap. cùm contingat, de foro compet. num.* 3. & Franchus *in cap. final. eodem tit. num.* 13. Gloſſa *in cap. contra idolorum 26. quæſt. 5.* Felinus *in cap. cùm ſit generale, num. 20. de foro compet.* Marius Anton. *var. reſolut. lib. 3. reſolut. 14. num. 1. & ſeq.* Campanili *in diver. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. nu. 87. & ſeq.* Bellettus *diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de fauore Cleric. reali. §. 1. num.* 18. Pegna *in direct. inquiſ. part. 3. comment.* 116. Franciſcus Leo *in theſ. fori Eccleſ. part. 1. cap. 9. à n. 19. & part. 2. cap. 16. num.* 16. & alij penes ipſos.

3. Deinde diœceſis & territorium ſunt idem, vt tradit Panormitanus *conſil.* 82. *num. 7. lib.* 1. & Alexander *conſil.* 248. & iuriſdictio ordinaria ſubſiſtere non poteſt ſine territorio, vt tradit Boërius *deciſ.* 227. & ideo territorio adhærere, docuerunt Bartolus & Angelus *in l. fin. C. vbi & apud quem,* Pariſius *vol. 4. conſil. 16. num. 21.*

4. Cùm igitur Epiſcopi iuriſdictionem habeant cum territorio, ſequitur habere fiſcum, carcerem, & familiam armatam, per quã capere poſſint delinquentes; nam conceſſa iuriſdictione omnia licent, quæ ad illam tuendam & exercendam ſunt neceſſaria, ex *l. 1. ff. de iuriſdict. omnium iudic.* & per ea quæ adducit Eraſmus à Cochier *de iuriſd. ordin. part. 2. quæſt.* 111. *num. 18. & 19.* Sup. hoc infra in tr. 8. Reſ. 5. & in alio verſ. eius primæ not. & pro filio in tom. 3. tr. 4. Reſ. 1. §. 2. ad medium.

5. Et omnia ſupradicta probantur ex ſacris Canonibus, vt ex *cap. Epiſcopus, de officio ordin. in 6.* & ex *cap. Clericos, de ſentent. excommunic. eodem lib.* in quibus conceditur Epiſcopis carcer; ergo debet habere cuſtodes carcerum, & familiam, vt eſt textus *in Clem. 1. §. ſanè, de hæretic.* vnde & miniſtros, qui reos capiant, & ad carceres ducant; quod clarè apparet *in cap. contra idolorum, & ibi gloſſa 26. quæſt. 5. & in cap. attendendum, 16. quæſt. 4. & in cap. 2. de adult.* in quibus iuribus Epiſcopus poteſt laicos capere, & corporaliter carcerare. Nec poteſt dici eſſe ſpeciale in caſibus dictorum iurium, quia non poteſt reddi ratio ſpecialitatis, nec valet dicere quòd *in dicto cap. attendendum,* non exprimuntur laici, quia dum loquitur de ſacrilegis, indefinitè loquitur, etiam de laicis ſi fuerint ſacrilegi, qui poſſunt animaduerti ab Eccleſiaſtico iudice. Et tandem in Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 3.* tribuitur Epiſcopis iuriſdictio contra quoſcunque etiam laicos per mulctas pecuniarias, ſeu per captionem pignorum, perſonarúmque diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos executores faciendã. In quibus verbis duo notanda ſunt: primò quòd Epiſcopus poteſt tenere familiam armatam, & proprios executores. Secundò quòd prædicta familia non ſolùm deſeruiet contra Clericos, verùm etiam contra laicos. Veri. firmantes etiam.

6. Nec valet dicere, quòd Epiſcopi habent cenſuras, & poſſunt vti brachio ſæculari, quia hæc conceſſio non eſt eis tributa in diminutionem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed in maiorem fauorem, ſcilicet vt non ſolùm ſuos habeat proprios executores, verùm etiam, ſi opus fuerit, omnes miniſtros curiæ ſæcularis, qui deſeruire tenentur curiæ Eccleſiaſticæ, vt patet *in cap. Princeps. 23. quæſt. 5. cap. 1. & cap. quoniam, extra de officio iudic. ordin.* abſurdum enim eſſet iudicium habere, & poſſe præcipere, ſed executores mandatorum, & præceptorum à curia ſæculari mendicare. Adde quòd inuocatio brachij ſæcularis eſt iuris remedium extraordinarium, & ſubſidiarium, quo non debet vti Epiſcopus, niſi in ſubſidium experto iam ordinario, ex gloſſa *in ver. remediis, Clem. 2. de relig. dom.* & ad hoc eſt textus *in cap. 1. de ſtatu regular. & in cap. 2. de Cleric. excomm. miniſtr.* & hoc firmant DD. *in cap. cùm non ab homine, de iudic.* Hoſtienſis, Ancharanus, Zabarella, Felinus, Decius & alij.

7. Probatur etiam hæc opinio à Franciſco Leone *in theſauro fori Eccleſ. part. 1. cap. 9. num.* 19. & aliis, vnico & euidenti argumento, quia cùm plura crimina ſint mixti fori, per gloſſam *in cap. cùm ſit generale, de foro compet.* Vnde in his delictis datur locus præuentioni, per *l. ſi quis poſtea, & ibi* Doctores, *ff. de iudic.* in qua præuentione non conſideratur ſolùm ſola inquiſitio & citatio verbalis, vt notat Boſſius *tit. de foro compet. num.* 130. ſed etiam attenditur, quis præuenerit in citatione reali, adeò quòd iudex capturæ præueniſſe dicatur, cùm realis verbali præponderet. Si Epiſcopis non liceret ad hunc effectum familiam armatam habere, proculdubio eſſet aperta via fraudibus, in iis quæ ſunt mixti fori exercendi iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quia iudex laicus, ſi ſciret cauſam capturæ, ſemper curaret ipſe præcurrere & capere vt præueniret, & ſic numquam daretur locus præuentioni iudicis Eccleſiaſtici, cùm ipſe numquam perſonaliter

perſonaliter capere poſſet,& ideo requirentibus officialibus Eccleſiaſticis familiam armatam à magiſtratibus ſæcularibus contra laicos, vel curarent ſcire cauſam capturæ,de illa cognoſcere aut fingere poſſent præuentionem:ergo, &c. Vnde ſatis manet firmata noſtra ſententia aduersùs Pereiram & alios, quos citaui & reprobaui ego ipſe *in part.1. tract.2. reſol.88.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. CCCIII.

An ſemel punitus in foro Eccleſiæ poſſit iterum pro eadem culpa à iudice ſæculari puniri etiam ad exceſſum pœnæ?

Et quid è converſo, ſi delictum eſt mixti fori, an inſufficienter à iudice ſæculari punitum, poſſit iterum à iudice Eccleſiaſtico puniri? Ex part.1. tractat.2. Reſ. 108.aliàs 107.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docent multi Iuriſconſulti,quos citat, & ſequitur Cenedo *in canonicis qq.q.36.num.25.*& Bobadilla *in polit. tom. 1.lib.2.cap.17.num.94.in Gloſſa lit.D.* & in caſu ſimili Pereira *tract.de manu regia,part.1.cap.10.num.12.*Madius *in tract.de ſacris Ord.cap.15.nu.5.*& ex Theologis Adamus Tannerus *in 2.2.diſp.4.q.4.dub.4. nu.93.* & Miranda *in lib.de ordine iudic.tom.1.q.1.a.7. concl.4.* Guttierrez *canon.qq.lib.1.cap.12.num.15.* cum aliis,ex authoritate *cap.felicis.§.per hoc de pœnis,in 6.*Et hanc ſententiam,cum aliqua limitatione,tenet etiam Sigiſmundus Scaccia *de indic.cauſ.lib.1.cap.12. num.91.* & Layman *in Theol.mor.lib.4.tr.9.cap.2.n.6.*

2. Sed contrariam ſententiam prorſus amplectendam eſſe iudico, quam nouiſſimè ex multis Doctoribus,& validiſſimis rationibus probat Iuriſconſultus Chriſtophorus de Anguiano *in ſuo tract. de legib.lib.3.contr.32.num.7.& ſeq.* quia ſimilis ratio eſt in Iudice Eccleſiaſtico,circa cauſas mixti fori,quæ adeſt in quolibet Iudice, qui ſpeciali ratione iudicat de ſubdito alterius territorij:ſed accuſatus in foro delicti non poteſt reaccuſari in foro domicilij;quāuis diuerſa ſit pœna,vt manifeſtum eſt:& probat textus *in l. Senatus ff.de accuſat.*Ergo laicus, ſemel accuſatus de crimine mixti fori in iudicio Eccleſiaſtico, non poterit iterum accuſari in foro ſæculari, Alias rationes adducit hic Autor,quas penes ipſum inuenies,qui etiā reſpondet ad omnia argumenta contrariæ ſententiæ.

3. Notandum eſt tamen, quòd Auctores primæ ſententiæ,vt Tannerus,qui citat etiam Delrium, aſſerunt è conuerſo,quòd ſi delictum ſit mixti fori, & inſufficienter ſit à Iudice ſæculari punitum, poteſt iterum à iudice Eccleſiaſtico puniri.

RESOL. CCCIV.

*An in criminibus mixti fori,quis in Eccleſiaſtico punitus mitiori pœna,poſſit in foro ſæculari pro exceſſu pœnæ puniri?*Ex part.4.tract.1.Reſ.61.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

§.1. Affirmatiuam ſententiam nouiſſimè tenet iterum Pereira *de manu Regia part.2.cap.56. n.47.*vbi ſic ait, Non prætermittam dubium eſſe, an crimen mixti fori ſemel in vno foro punitum, poſſit in altero foro pro exceſſu pœnæ puniri?Et poſſe dicit eleganter Abbas poſt Io.Andream *in cap. tuæ, de procurat.* vbi Alciatus *n. 134.* & alij. Obſtat tamen *cap.2.de except.in 6.* vbi data de præuentione,videtur iterum antiquam cauſam ſuſcitari non poſſe, niſi dicas regulam dictam procedere, quando æqualis eſt pœna in vtroque foro,propter regulam *l. cùm quæritur,ff.de except.rei iudic.*quia ſi maior eſt pœna,ceſſat dicti cap.ratio. Ita ille.

2. Sed aduersùs doctum Luſitanum alium non minus doctum opponam, & is eſt Seraphinus Freitas *in nouis addit.ad tract.de Confeſſar.ſolicitan. quæſt.3. num.48.* vbi ſic ait.Verius eſt etiam in cauſa mixti fori punitum mitiori pœna ab Eccleſiaſtico non poſſe iterum in ſæculari puniri ad integrandam,pœnamve diuerſam,& vice verſa,iuxta *cap. vltim. de except. in 6.*vbi ſententia iudicis Eccleſiaſtici ſub cenſuris in foro ſæculari obſeruari iubetur,tenet gloſſa *ver.adijcimus,in cap felicis, de pœnis in 6.* quam ibi ſequuntur Dominicus & Peruſinus *n.3.*Hoſtien. & Anton. *in cap.tuæ, de procurat.* Imola & Anania *num.6.* Berous *numer.23. in cap.de his, accuſat.* Bartolus *in l. ſenatus ff.de accuſat.* & eſt opinio communis Canoniſtarum ex Abbate *in d.cap.tuæ,*pro quibus facit regula *d.cap.de his, & d.l.ſenatus*, quam praxis approbat,& textus *in d.cap.vlt.* Sic videmus in reis nefandi criminis, quod mixti fori eſt inter ſæcularem, & Inquiſitorem in Luſitania & in Aragonia, quidquid contrarium teneat altera opinio ex Couarruuia & aliorum,quibus non fauent *dict.cap. felicis, cap.2. de maledicis.l.placet.C.de ſacroſanct. Eccleſ.* quia vltra quòd in ſuis ſpeciebus procedunt,non decidunt reum ſemel punitum in vno iudicio competente poſſe ab alio maioribus pœnis puniri,vt bene Aretinus *in d. cap.de his,*Berous *num.13.* quidquid repugnet Gomez *tom.3.cap.1.num. 40. concluſ.4.* Tunc autem poteſt quis ad diuerſa fora trahi ſuper eodem crimine, quando ob varios reſpectus crimen eſt vtriuſque fori,vt docet Felinus *num.13.* & ab eo citati *in cap. de his,de accuſat.*& Nauarrus *in cap.nouit. notab.6.n.70.* & poſterior opinio Couarruuiæ & aliorum in hunc ſenſum accipi & defendi poteſt, & forſitan hoc intendit quando punitio tendit ad diuerſa,quæ diuerſitas conſiſtit in diuerſis pœnis, tribunalibus, aut iudicibus,ſed in diuerſis reſpectibus, & hæc omnia docet Freitas *loc. cit.* & hanc ſententiam ego ipſe etiam alibi docui *in part.1.tract.2.reſol.107.* vnde immeritò hanc opinionem improbabilem vocauit his diebus quidam Iuriſconſultus,cùm probabiliſſimam eſſe omnino dicendum ſit.

Qu... Re... den...

RESOL. CCCV.

Coram quo facienda ſit appellatio,quando cauſa fuit deciſa per duos iudices,vnum laicum,& alium Eccleſiaſticum Ex part.4.tr.1.Reſ.54.

§.1. Reſpondeo faciendam eſſe coram iudice Eccleſiaſtico,quia dignior trahit ad ſe minus dignum,& cum in dicta appellatione agatur de actu ipſorum iudicum arbitrorum,quorum iudex non poteſt eſſe laicus,dicendum eſt appellationem interponendam eſſe coram Eccleſiaſtico;& ita docet Felinus *in cap.1. de praſcript. num.6.* Ambroſinus *de immunit. cap.20.num.6.*Bonacina *in Bulla Cœn. diſp.1. quæſt.16. punct.5.num.20.*quidquid in contrarium afferat Couarr.*lib.2.variar.cap.22.*

RESOL. CCCVI.

An ſi vidua, pupilli, vel alia perſona pauperes fuerint oppreſſa,tunc etiam nulla data negligentia iudicis ſæcularis, poſſint aduerſarios ſuos ad iudicem Eccleſiaſticum trahere, & in illo foro conuenire? Ex part.1. tract.2.Reſ.118.aliàs 117.

§.1. Negatiuam

hoc in eq. §. 1. **N**Egatiuam ſententiam ſuſtinet Couarruuias *practic. quæſtionum cap. 6. num. 1.* & ita mordicùs, vt affirmatiuam ſententiam ridiculam appellet.

2. Verùm ego non ridiculam, ſed veram exiſtiſtimo, & Couarruuiæ opinionem falſam puto, vt etiam illam nouiſſimè exiſtimat Angvian. *in tract. de legib. tom. 1. lib. 3 contr. 12. nu.* 48. & alij penes ipſum, ex multis iuribus, quæ affert, & præcipuè *per cap. ex parte, de foro compet.* vbi cauſa viduæ Reginæ bonis ſuis ſpoliatæ, in foro Eccleſiaſtico fuit agitata. Vide etiam textum *in cap. ſuper quibuſdam, §. vlt. de verb. ſignific. & in cap. ſignificantib. de officio delegati.* quibus iuribus minimè ſatisfacit Couarruuias, nec quiſquam poterit ſatisfacere, quin indiſtinctè probent, atque conuincant, etiam non data Iudicum ſæcularium negligentia, poſſe perſonas habitu, & actu miſerabiles, aduerſarios ſuos ad forum Eccleſiaſticum trahere. Scio praxim in contrarium eſſe: ſed ego loquor, quid ſentiendum de iure: ius autem, vt viſum eſt, noſtram ſententiam aptè docet. Ergo, &c. Vide etiam Tanner. *in 2. 2. diſputat. 4. quæſt. 4. dub. 1. num.* 31.

RESOL. CCCVII.

Vtrum pauperes, & miſerabiles perſonæ poſſint laicum coram iudice Eccleſiaſtico conuenire?

Et notatur, quod ſi pupillus, vel vidua eſſent diuites, non gaudeant priuilegio trahendi laicos ad tribunal Eccleſiaſticum. Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 90.

§. 1. **A**Ffirmatiuam ſententiam omnino tenendam eſſe puto, ex textu expreſſo *in cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat.* ibi, *Item viduis, pupillis, orphanis, & miſerabilibus perſonis tenearis in iudicio Eccleſiaſtico reſpondere*, &c. Idem probatur ex Panormitano & Butrio *in cap. per veſtras, de donatione inter virum & vxorem*, facit etiam textus *in cap. ſi quis de potentibus 21. cap. ſi quis Romipetas 23. cap. illi qui 25. in ordine, 24. quæſt. 3.* & ita docent ſcribentes *in cap. ſignificantibus, de offic. & poteſtate iudic. delegat. & in cap. ex tenore, de foro competent.* & hanc tuentur ſententiam Palacius Rubeos *in repet. cap. per veſtras. §. 1. num. 5.* & alij, quos citat & ſequitur nouiſſimè Gabriel Aluarez *tract. de priuileg. paupert. quæſt. 52. num* 13. quibus adde Scacciam *de iudiciis tom. 1. lib. 1. cap. 12. numero* 17. Cenedum *in quæſt. canonic. quæſt. 14. num.* 4. Vnde pro ſibi relictis alimentis poſſe pauperem aduerſarium laicum ad iudicem Eccleſiaſticum trahere, docet Bartolus, Imola, Geminianus, & alij, quos adducit Petrus Surdus *de aliment. tit. 8. priuileg. 9. num. 2.* & in quauis alia cauſa idem dicendum eſt, cùm miſeradilibus ac pauperibus, abſque alicuius cauſæ præfinitione conceſſum ſit priuilegium *in dicto cap. ſuper quibuſdam*, aliiſque iuribus relatis. Vnde immeritò quidam Iuriſconſultus nolebat olim hanc ſententiam admittere, & inconuenientius ipſe aſſerebat; nam multæ cauſæ laicorum ad Eccleſiaſtica tribunalia, ſtante hac opinione, deferri poſſunt; ſed, vt dixi, immeritò hoc aſſerebat: nam, vt viſum eſt, ſacri Canones hæc determinant, & concedunt, quibus omnino ſtandum eſſe nemo Catholicus ambiget.

2. Notandum eſt tamen pro intelligentia *dicti cap. ſuper quibuſdam*, quòd ſi pupillus, vel vidua eſſent diuites, non gaudent priuilegio trahendi laicos ad tribunal Eccleſiaſticum. Ita Doctores citati.

RESOL. CCCVIII.

An iudex Eccleſiaſticus poſſit præcipere iudici ſæculari ſub pœna excommunicationis, quod ſuperſedeat in executione contractus donec decidatur, an ſit vſurarius, nec ne?

Et an iudex Eccleſiaſticus, ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur, poſſit opponere exceptionem illam, & præfigere tempus & terminum peremptorium, intra quem probare teneatur, & quid è conuerſo, &c.? Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 18.

§. 1. **N**Egatiuè reſpondet Ceuallos *in tract. de cognitione per viam violentiæ part. 2. q. 96. nu. 12.* Angelus *in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudicata.* Imola & Ripa *ibidem*, & Rodericus Suarez *in l. poſt rem iudicatam. ver. circa iudicem, n. 15. 16. & 17. ff. de re iudicata*, & Barbatius *vol. 2. conſil. 45. n. 10.* docentes, quòd licèt exceptio vſuræ ſapiat ſpiritualitatem, tamen non poteſt opponi ad impediendam exequutionem inſtrumenti.

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo ex *c. lator, qui filij ſint legitimi.* & ideò pendente cauſa natalium coram Eccleſiaſtico non poteſt ſæcularis iudex in cauſa principali hæreditatis procedere, vt rectè notat Coraſius *miſcellan. lib. 2. c. 5.* & alij. Vnde in terminis noſtram ſententiam tenent DD. quos citat, & ſequitur Guttierez *de iuram. confirm. part. 1. c. 2. à n. 11.* vbi ſic aſſerit. His non obſtantibus videtur non eſſe veram Angeli opinionem & ſequacium, & potiùs tenendam eſſe contrariam, imò quòd iudex ſæcularis ſupradicto caſu, conſtito ſibi de litis pendentia vertentis coram Eccleſiaſtico ſuper cauſam vſurariam eiuſdem contractus, quem exequitur, maximè ſi à iudice Eccleſiaſtico inhibeatur, ne vltrà procedat ſuper exequutionem ſub pœna excommunicationis, quouſque decidatur cauſa vſuraria, teneatur obedire, & debeat ſuperſedere in executione, quia cùm exceptio hæc ſit præiudicialis executioni, omninò non debet ſuper ea ampliùs procedi, quia aliàs iudicium Eccleſiaſticum redderetur illuſorium. Ita Guttierrez, & ante illum Alexander *in l. 4. §. condemnatum, n. 17. de re iudicata*, quidquid in contrarium aſſerat Ceualles *vbi ſuprà.* cuius ſententiam omnino refellendam eſſe puto, ſi iudex Eccleſiaſticus præueniret in cognitione vſuræ illius contractus, vt optimè notat Marta *de iuriſdict. part. 2. cap. 45. num. 15. & 20.* cum aliis.

3. Notandum eſt etiam hic obiter cum Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 17. c. 5. n. 4 & 5.* & aliis penes ipſum, quòd iudex Eccleſiaſticus, ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur, poteſt opponere exceptionem illam, & præfigere terminum, peremptorium, intra quem probare teneatur; non poteſt tamen è conuerſo, iudex ſæcularis, qui, v. g. de cauſa principali hæreditatis cognoſcit, præfigere partibus terminum, intra quem cauſa incidens ſpiritualis terminetur coram Eccleſiaſtico ad quem remittit, quia iudici Eccleſiaſtico, qui in ſpiritualibus ſuperior eſt, legem imponere non poteſt. Sup. hoc & conuerſo ſuprà in Reſ. 48. §. Sed contrarium ad medium curſum in verſ. neque poteſt.

RESOL. CCCIX.

An iudex laicus poſſit cognoſcere crimen vſuræ? ſiue de iure, ſiue de facto quæratur, vel ſit crimen miſti fori? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 78. alias 77.

§. 1. **A**Ffirmatiuè reſpondet Tannerus *in 2. 2. diſp. 4. q. 4. dub. 1. num.* 35. Salas *tract. de empt. dub.* 45. Sup. hoc in Reſ. ſeq.

dub.45.n.1.& 2. cum Emmanuële Sà *verb. vſura, n.* 15.& nouiſſimè Ioannes de Heuia *in ſuo labyrin.commer.li.2.c.1.n.37.* vbi ſic aſſerit:[Del delitto de la vſura non ſolo puede conocer el Iuez Eccleſiaſtico,ſino tambien el ſeglar, por ſer mixti fori. Y procedere no ſolo en quanto à la queſtion del hecho, ſi ſe cometio, ò no, la vſura, ſinon tambien en quanto à la queſtion del derecho,ſi el contrato es vſurario,ò no.] Idem etiam docuit *in Curia Philippica, p. 3.§.9. n.27.* & ante illum Rodericus *de ann.reddit.lib.3.q.3. n.122.* cum multis aliis Iuriſconſultis.

2. Sed meritò contrariam ſententiam tenuit Salonius *in 2.2.tom.2.q. 78.art.3. contr. vlt.* vbi ita ait:[Verior,& cõmunior DD.tam Theologorum,quàm Canoniſtarum ſententia docet, vbi fuerit apertum, contractum aliquem vſurarium eſſe, huiuſmodi delictum eſſe mixti fori, ita vt ſit locus præuentioni; poſsèque huius delicti reum, vbi non vertitur in dubium, illum commiſiſſe vſuram, tam ex mandato Iudicis Eccleſiaſtici,quàm ſæcularis, compelli ad reſtitutionem vſurarum,ſi quas acceperit,& ratione illius delicti puniri. Vbi res verò dubia fuerit, & anceps, vtrumque pertinet ad Eccleſiaſticum Iudicem; & declarare, an contractus ille in iudicium Eccleſiæ tanquam ſuſpectus de vſura vocatus vſurarius ſit,& reũ, ſi in labem iniquitatis vſurariæ inciderit, ad reſtitutionem compellere,& punire. Quæ omnia communi vſu Tribunalium Eccleſiaſtici,& ſæcularis obſeruantur.] Ita Salonius, cuius ſententiam amplexi ſunt etiam Layman *in Theol.mor.lib.4.tr...c.2.n.8.& 9.* Azorius *p.2.li.3.c.53.q.2.* Ragucius *in lucerna Parochorum, tit.de Reſtit.q.* 219. Michaël de Palatio *lib.4. contract.c. vlt.* Cardinalis Tuſchus *tom.8.§.vſura,concl.357.n.19.* Clarus *§.fin.q.37.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib.23. c.9.ſect. 1.n.93.in fine,* & Bonacina *de contr.diſp.3.q.3. punct.vlt.n.2.* Martha *de iuriſdict.p.2.c.7.n.11.* ita aſſerens.[Alia cauſa eſt,cur vſura dicatur crimen Eccleſiaſticum;nempe,quòd, licèt dum de punitione agitur,& quæſtio eſt facti,pertinet potius ad laicũ,quam ad Eccleſiaſticum Iudicem,quando tamen quæſtio eſt iuris, hoc eſt,quando inquiritur, num contractus ſit vſurarius,propriè pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum de ea cognoſcere.] Ita ille. Et hanc ſententiam docuit etiam ex Panormitano Sylueſt. *ver. vſura, 9. in princ.* Scaccia *tr.de commer. §.7.gloſſ.5. num.* 81. vbi ita ait:[Conclude ex horum omnium caſuum diſtinctione, & reſolutione, quod cognitio, an contractus ſit vſurarius, pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum, & non ad ſæcularem, vt notauit Card Turrecremata *in c.quid dicam,ſub n.5.verb. ad tertium.* 14. *q.4*] Ita Scaccia. Vide etiam Bobadillam *in Polit. tom.1.lib.2.c.17.n.40.*

RESOL. CCCX.

Ad quod forum pertineat crimen vſurarium?
Et an hæc cauſa ſit micti fori? Ex part. 9. tract.9. & Miſc.4.Reſol.15.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

§.1. **A**D hoc dubium ſic reſpondet nouiſſimè Pater Wadingus *tract.de Contract.diſp.* 14.§.1. Poſtquam Romani Pontifices tam multa conſtituiſſent contra vſurarios, opinati ſunt plerique Canoniſtæ, hoc crimen eſſe fori Eccleſiaſtici, & non ſæcularis. Sed Couarruuias *lib.3. var. cap.3.* efficaciter probat hoc crimen ex natura ſua eſſe mere ſæculare, ſicut eſt homicidium, furtum, & ſimilia. Addit autem propter rationem *dub.præced.*deductam, Eccleſiam prudenter ad ſe traxiſſe, quando Principes ſæculares videbantur exiſtimare vſuras moderatas eſſe licitas, ſed poſtquam omnes vbique Principes Chriſtiani ſuis legibus vetuerant vſuras ſub ſeuera pœna,ceſſare cauſam prohibendi Principibus huius criminis cognitionem,ſiue faciendi illud fori Eccleſiaſtici. Canoniſtas autem, qui ſenſerunt eſſe fori Eccleſiaſtici, ad illud tempus reſpexiſſe, quo non erant prohibitæ ſerio à Regibus, & ſupremis Principibus, nec punitæ vſuræ à Republica, & ideò ex natura rei ſpectat cognitio criminis vſurarum ad Laicum Iudicem. Couarruuias ſuprà, Syluester *verb. vſura 9.* Molina *diſputatione* 333. Probatur, quia eſt crimen merè ſæculare ſicut homicidium, fraus, aut iniuſtitia commiſſa in venditionibus, & contractib. nec eſt ratio, cur Laicus, qui poteſt cognoſcere, an Titius iniuſtè agat non reddendo pretium, aut vendendo carius; non poſſit cognoſcere an iniuſtè pactus ſit de Auctario reddendo vltra ſortem, quia vtrumque eſt iure naturæ vetitum,& neutrum eſt ſpirituale, vel ſpirituali annexum. Secundò, eſt penè generalis praxis, vt vſuræ à Principibus ſæcularibus, & cognoſcantur, & caſtigentur aliis pœnis, quas in ſuis legibus deſignarent. In Bohemia, & in Germania obſeruaui, quoad Pœnas non ſpirituales, non ſe immiſcere huic cognitioni Eccleſiaſticos iudices inter Laicos. Et Gailius *lib.2.obſeruat.* 4. 5. & 7. in Imperio id ſeruari animaduertit. Et Ioannes Baptiſta Lupus *in tractatu de vſur. ad finem*, dicit opinionem veriſſimam, & in praxi receptam, maximè Florentiæ. De Ciuitatibus multis Italiæ teſtis eſt Menochius *de arbitrio iudicis caſu* 398. *num.* 44. & alij de aliis locis. Tertiò Principes ſæculares, quando crimini non merè ſpirituali conſtituerunt pœnam ſuo fiſco præſertim applicandam(vt factum eſt in prohibitione vſurarum) non permittunt ad Iudices Eccleſiaſticos deuolui cauſam. Vnde tandem concludo, quando non agitur de pœnis Eccleſiaſticis incurrendis, Iudicem Laicum hic ſe interponere: quando verò controuerſia eſt de ſepultura Eccleſiaſtica;& ſimilibus, quæ ad ſolam Eccleſiam ſpectant, iudicem Laicum non ſe debere interponere. Hucuſque Wadingus.

2. Sed hæc opinio eſt prorſus reiicienda, & de directo pugnat contra Eccleſiaſticam immunitatem. Dico igitur, quòd licèt crimen vſurarum pertinere ad ſolùm iudicium Eccleſiaſticum aſſerat Gloſſa *in Summ.11. quæſt.1.* & Gloſſa 1. *de offic. ordin.* & Gloſſa *in Clement.2.verb.Vſura, de iudic.* Secundùm quam Laicus non eſt iudex competens, nec diſſentit. Iul. *§.vlt.q.37.n.2. verſ. Quæro igitur:* præſertim quando eſt Quæſtio iuris ſuper vſura, puta quando requiritur ſit ne contractus vſurarius, licèt quando vſuræ repetuntur credat laicum eſſe Iudicem competentem, iuxta Bald.*in l.Quoties,circa fin. Cod. de iudic.* quamuis abſolutè Bald.ſibi parum conſtans dicat *in dict.l. Quoties, col.2. verſic. Tu dic,* eſſe hoc crimen vſuræ merè Eccleſiaſticum, *& in conſilio 443.in fine, vol.3.* Bartol. *in l. Titia, num.7.ff.ſolut. matrim.* Corn. *conſ.* 227. viſo proceſſu, *vol 3.* Laurent.de Rodulph.*tract. de vſuris, quæſt.* 114. & ſecundum hanc partem non poteſt iudex Laicus de hoc crimine inquirere, ſecundum Ioan. Andr.*in cap.Peccatum col.8. & 9. de regul. iur lib. 6.* Bald. *in l. Improbum, verſic. Credo gloſſam verum dicere, Cod.ex quib.cauſ.infam.irrogetur.* Tamen ego puto his non obſtantibus eſſe crimen mixti fori, quando agitur de quæſtione facti; ſi verò agatur de quæſtione iuris pertinere ad ſolùm iudicem Eccleſiaſticum. Et ita docet contra Couarruuiam nominatim Ioſeph Vela *in c.1.de offic.ordin. part. 1.num.* 71. Michaël Agia *de exibendis auxiliis; fundam.* 17. Fragoſo *de Repub. Chriſt. tom. 1. lib. 2. diſput. 4. §. 21.* Valboa *in cap. cum ſit generale ſucceſſ. leg. de foro*

compet.

tempet.§.3.Martha *de ſucceſſ.leg. par.2.c.7.* Anſaldus *de iur.par.2.tit.9.c.12.* & alij communiter; vnde reprobandus eſt,vt dixi, Wadingus *loco citato.* Sicut reprobandi ſunt etiam, vt optimè aduertit Vela *vbi ſupra*, aliqui aſſerentes crimen vſurarum eſſe mixti fori in ordine ad Iudicem Laicum,etiamſi agatur de quæſtione iuris.

3. Nota tamen,quòd quando dicitur crimen vſurarum cum agitur de quæſtione iuris, pertinere ad Eccleſiaſticum,intelligendum eſſe de iure obſcuro,& opinionibus obruto, argumento textus,& quod ibi Gloſſa,& Doctores notant, *In cap. cum dilectus*, 8. *de conſuetudine*, non verò de iure claro, quo videlicet apertè fuerit contractus, vt vſurarius damnatus: nam cum id ius euitari nequeat, ex regula *l.ornamentorum 37.aliàs 39.ff.de auro, & argento legato*: in hoc ſanè caſu etiam ſæcularis iudex mixtam cum Eccleſiaſtico iuriſdictionem habet ad cognoſcendum, & iudicandum de contractu ſecundum illud Ius,circa cuius intellectum nihil noui videtur agere,ſed ipſum per ſe certum, ac exploratum detegere, argumento legis hæredes palam 21. *ff. de teſtamentis, l. adeo 7.§.Videtur, ff.de acquirendo rerum dominio.* Id quod ſæcularibus iudicibus prohibitum non eſt, vt probat Peguera *deciſ.30. crimin. num.23.* Et ita ex multis docet Vela, & Agia *locis citatis.* Sed ego de hoc al.bi.

Reſ. a.

RESOL. CCCXI.

An Principes ſæculares poſſint ex iuſta cauſa dare Iudæis poſitiuam licentiam exercendi vſuras abſque Pontificis authoritate? Ex part. 9. tract. 9.& Miſc. 4. Reſ. 14.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Nauarrus, *conſil. 33.& 34.*de Vſuris, & nouiſſimè Pater VVadingus *tract. de Contr. diſp. 5.dub.13.num.1.* Probatur ratione,quam affert Nauarrus ſuprà, permittere vſuras non eſt intrinſecè malum; alioquin Romanus Pontifex, nec in ſuo Statu poſſet eas permittere, nec aliis dare facultatem permittendi: ergo tantum obſtat prohibitio Eccleſiæ, vel quod ſit contra Canonem. Sed ad Canones benè reſpondet Campegius, *quæſt. 49.in tract.de Dote*,& breuiter dici poteſt Canones non obligare Principes ſupremos cum magno Reipublicæ incommodo. Si ergo Princeps aduertat magnam eſſe in ſuo Regno neceſſitatem mutui, illudque non poſſe aliter haberi, quàm permiſſione vſurarum, poteſt quantum iudicauerit neceſſarium hac in parte permittere, ſicuti tolerat meretrices ad conſeruandam matronarum, & Virginum caſtitatem: nec in hac re poteſt per Eccleſiam impediri, vt diximus *diſputat. 3. dub. 4. §. 2. numero 6.* cùm de fide hæreticis ſeruanda egimus. Secundò eſt illa Praxis generalis per totum penè Orbem.De Italia teſtatur Campegius ſuprà, de toto Imperio Romano res eſt certiſſima, quia vbique pene Iudæi tolerantur cum exercitio vſurarum. In Polonia ſunt eorum multa millia: in ditionibus Regis Hiſpaniæ in quibus non ſunt Iudæi,Chriſtianus aliquis à Principe Supremo accipit poteſtatem fœnebrem menſam habendi publicè. In Belgio obſeruaui,quòd quamprimum erigitur in aliqua Ciuitate Mons pietatis, cogatur Vſurarius abire; quia non eſt Reipublicæ neceſſarius, cum mutuationi Mons ſufficiat. Ita VVadingus.

2. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo. Vnde Addit. ad dictum Conſil.33.Nauarri meritò contra illum inſurgit, & aſſerit negatiuam ſententiam eſſe communem, quam cum dicta Additione tenet Malderus *in 2.2. D.Thomæ, tract.5.cap.3.dub.24.concluſ.7.* Cardinalis de Lugo, *tom.2.de Iuſt.diſput.25. ſect.11. num.219,& 220.* Wigers *de Iuſt.tract.5.cap.6. dub.23. num.111.* vbi ſic ait: Si in aliquibus locis iudicetur valdè neceſſarium propter multorum graues indigẽtias,vnde maiora mala timeantur,permittere vſuras; & vſurarij,qui fœnus exercere parati ſunt,non velint tamen mutuare,niſi permittatur ipſis actio contra mutuatarios,qui negarent ſoluere vſuras permiſſas, ac niſi his negetur actio ad repetendas ſolutas, vnde Magiſtratus quaſi neceſſitetur ad faciendam eiuſmodi permiſſionem vſurariis, vt poſſit ſuccurrere neceſſitatibus ſubditorum, & auertere grauiora pericula à communitate: non foret contra Ius naturæ,ſi Magiſtratus,iuxta ſua promiſſa,tunc concederet Vſurariis actionẽ,& vrgeret mutuatarios ad ſolutionem,& non concederet eis actionem repetendi. Quamuis interim vſurariis talia permittere, & actionem concedere, & ſic compellere mutuatarios, videatur fore contra Ius Canonicum. Quòd autem non ſit contra Ius naturæ,probatur,quia Pontifex, vt teſtatur Nauarrus *conſ.33.* de Vſuris cogit Chriſtianos in ſtatu Eccleſiaſtico Romæ, Anconæ, & Auenione ad ſoluendũ Iudæis vſuras permiſſas:ergo ex rationabilibus cauſis cõcedere actionem vſurariis ad exigendas vſuras permiſſas,ſiue de quibus conuentum eſt, & ad illas ſoluendas compellere, non debet cenſeri eſſe contra Ius naturæ:neque enim dicendum,quòd ibi in illo facto erret & peccet contra Ius naturæ. Quare neque Princeps ſæcularis ſic faciendo peccabit contra Ius naturæ: quamuis, vt id licitè faciat, verius ſit,quòd debeat accedere Pontificis diſpenſatio propter Ius Canonicum.Ita ille,cui adde,præter Doctores citatos, Syluestrum *verb.vſura. 9.quæſt. 22.* & omninò videndum Marquardum de Suſannis, *in tract. de Iudæis, part.1. cap.11. num. 11.* vbi plures Iuriſconſultos pro hac ſententia adducit.

RESOL. CCCXII.

An iudex ſæcularis poſſit punire laicum ſub prætextu eius prohibitionis,etiam ſi habeat licentiam ab Epiſcopo in diebus feſtis laborandi? Ex part.4. tractat. 1. Reſol.94.

§.1. Negatiuè reſpondendum eſt,& ita declarauit ſacra Cardinalium Congregatio ſub his verbis.Cùm Officiales Curiæ ſæcularis Mutinæ prætendant,neminem poſſe in diebus feſtis vacare operibus ſeruilibus, etiam de licentia Epiſcopi, niſi eorum quoque licentiam obtineat, & laborantes abſque eorum licentia, incidere in pœnas ab eis, contra non obſeruantes dies feſtos, ſtatutas.Epiſcopus petit vt declaretur, ad quem ſpectet huiuſmodi licentiam concedere; & an ſi ipſe præuia neceſſitatis approbatione aliquibus illam conceſſerit, poſſint prædicti Officiales eos punire? Sacra Congregatio Cardinalium Concil.Trid.interpretum cenſuit huiuſmodi licentiam concedendi iuxta ſacrorum Canonum præſcriptum, ad Epiſcopos tantùm pertinere, non autem ad miniſtros ſæculares, atque eos, qui diebus feſtis præuia Epiſcopi licẽtia operibus ſeruilibus vacauerint,nequaquam poſſe à iudicibus laicis quoquo modo multari, aut puniri,Robertus Cardin.Vbaldinus,& hanc declarationem adducit Megalius *conſil. 97. n.2.*& Homobonus de Bonis *in exam.Eccleſ.part. 3. tr.15. c. 7.q.17.reſol.3.*qui alios Doctores adducit pro hac firmanda ſententia, quam iterum docuit nouiſſime

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 226. ad medium.

nouiſſimè *in conſult.caſ.conſcient.vol.1. part.2. prac.3. reſponſ.32.*

RESOL. CCCXIII.

An princeps laicus poſſit legitimare filium Clerici, ſi ipſe filius ſit Clericus?
Et quid ſi filius Clerici ſit laicus? Ex part,1. tract.2. Reſ.112.alias 111.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Couarr.*2.p. de ſponſal.cap.*8. §.8. *num,*19. qui citat ad propoſitum Ioan.Andream,& Lambertinum. Et ratio eſt: quia poſſunt laici Clericis priuilegia concedere *ex cap.nouit.de iudiciis.* Ergo priuilegium legitimationis poteſt Princeps ſæcularis Clerico communicare: & licèt Clerici, ſæculari iuriſdictioni ſubiecti non ſint,& Princeps in illos poteſtatem non habeat; tamen ſupradicta legitimatio in effectu non tam reſpicit ipſius Clerici legitimandi perſonam, quàm bona ipſa,quæ ſupponuntur ſita intra tetritorium Principis legitimantis.

2. At, his non obſtantibus, contrariam ſententiam amplectendam eſſe exiſtimo, cum Baſilio Poncio *de matrim lib.*11.*cap.*6.*n* 9. & Anguiano *tract.de legib.tom.*1.*lib.*2.*contr.*23,*num.*65. quia ſupradicta legitimatio eſt actus iuriſdictionis: ſed Clericos à ſæculari poteſtate exemptos eſſe ex ſe patet: ergo,&c. Adde, quòd non ſolùm perſonæ, ſed etiam bona Clericorum ſunt exempta: ergo non poteſt Princeps ſæcularis,etiam ex hoc capite, Clericum legitimare. Vnde patet reſponſio ad argumenta contrariæ ſententiæ. Ad primum reſpondetur, quòd procederet, ſi in tali legitimatione ageretur tantùm de vtilitate Clerici & non de eius præiudicio,vt eſt in caſu noſtro, per iuriſdictionem incompetentem in illum exercendam,&c. Et noſtra opinio eſt admodum vera,vt aliqui doceant,etiamſi filius Clerici ſit laicus, non poſſe Principem ſæcularem illum legitimare. Et ita fuiſſe deciſum anno 1562. in Senatu Pariſienſi, teſtatur Petr. de Gregor.*lib.*10. *Syntag. cap.*4. Vnde Azorius *tom.*2.*lib.*2.*c.*15.*q.vlt.* aſſerit, tutius eſſe ab vtroque Principe legitimationem poſtulare.

RESOL. CCCXIV.

An Prælati Summo Pontifice inferiores delegare poſſint indiſtinctè laicis cauſas Eccleſiaſticas?
Et ſupponitur poſſe Summum Pontificem,ſi viderit expedire, iuriſdictionem ſpiritualem laicis exercendam committere ad tractandas cauſas non ſolum ciuiles, & criminales,ſed etiam ſpirituales? Ex part.1.tract.2. Reſ.113.aliàs 112.

§.1. CLarum eſt, poſſe Summum Pontificem, ſi viderit expedire, iuriſdictionem ſpiritualem laicis exercendam committere, ad tractandas cauſas, non ſolùm ciuiles & criminales;ſed etiam ſpirituales, vt tradunt Nauarrus *in Manual.cap.*27.*n.*6.Aufrerius *de poteſt.ſecul.reg.*4.*fallent.*3.& alij.

2. Difficultas conſiſtit, an idem dicendum ſit de Epiſcopis. Et diſtinguendo communiter reſpondent: nam, vel cauſæ ſpectantes ad Eccleſiaſticam iuriſdictionem ſunt cauſæ merè ciuiles, & pecuniariæ, vel ſunt ſpirituales:primas cauſas Epiſcopus poteſt laicis delegare,ſecundas minimè.Et hæc opinio in praxi communiter obſeruatur,& obſeruanda eſt, licèt de iure nouiſſimè Anguianus *in tract. de legib. tom.*1. *lib.*2.*contr.*25.*n.*4.ſolidè & perdoctè, vt ſemper ſolet, contrarium doceat.

RESOL. CCCXV.

An Legatus natus poſſit exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos? Ex p.1.tr.2.Reſ.17.aliàs 16.

§.1. REſpondeo negatiuè: nam Legatus à latere poteſt talem iuriſdictionem exercere in exemptos. Et ita docet Gloſſ. *in cap.*1. *de off.Legati, in verb.vniuerſos.*& ibi noſter Abbas, Panormitanus *num.*8. qui hanc ſententiam probat *ex cap.ſi Abbatem.de elect.in* 6.*& ex cap.*1.*de verb.ſignificat.* Et ita docet etiam Villadiego *in tract. de legato*, *q.*8. *n.*20. & ex neotericis tenet etiam hanc ſententiam Eraſmus de Cochier *in tr.de iuriſdict.in exemptos*, *part.*2. *q.*2.*per totam & q.*50.*n.*6.*& part.*4 *q.*26.*n.*2.cum aliis. Quinam verò ſint Legati nati, vide Henriquez *lib.*10.*c.*28.*n.*3. Gambacurtam *de immunitat. Eccleſ. lib.*10.*c.*8.*n.*19.& alios.

Sequentes Reſolutiones viſum eſt mihi diuidi non poſſe: Ideo ſequitur

APOLOGETICA DISCEPTATIO, *DE* OMNIMODA CLERICORVM EXEMPTIONE eiúſque origine contra P. Michaëlem Rabardeum.

RESOL. CCCXVI.

Summatim exponitur, quid ſentiat P. Rabardeus circa Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.7. tractat.1. Reſol. 1.

§.1. ANno præterito 1641. in lucem emiſſus fuit libellus ſic inſcriptus. MICHAELIS RABARDEI *Optatus Gallus, de cauendo Schiſmate,* &c. *benigna manu ſectus.*Hîc Auctor *in ſect.*2.per totam ex profeſſo pertractat materiam Immunitatis perſonarum,& bonorum Eccleſiaſticorum. Et docet Primò, Immunitatem circa perſonas Eccleſiaſticorum eſſe de iure poſitiuo Imperatorum, & ex eorum benignitate,& priuilegio conceſſam. Secundò; non eſſe conceſſam ab Imperatoribus abſolutè, & plenè, ſed tantùm in quibuſdam cauſis,& caſibus. Tertiò; poſſe

poſſe Principes illam modificare, & reſtringere. Quartò; Eccleſiaſticos eſſe ſubditos dominationi, & legibus Principum; ſeclusis quibuſdam cauſis, & caſibus, in quibus ex eorum priuilegio exempti ſunt. Quintò, delicta pro quibus Clerici ad forum ſæculare protrahi poſſunt, eſſe illa, quorum coërcitio, & punitio ſpectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conſeruandam, proindéque legibus publicis, & certis pœnis adiunctis ſunt prohibita, ſiue communia ſint & mixta, ſiue priuilegiata lege ciuili, nouo quaſi priuilegio, contra libertatem, Clericis datam conualeſcente. Sextò; In dictis criminibus, non ſolùm Clericos, ſed etiam Epiſcopos ipſo facto priuatos eſſe priuilegio Clericali, & fori, neque aliam ſententiam depoſitionis, ſeu degradationis eſſe neceſſariam, & præſertim Parricidas, Falſarios, viarum prædatores, & ſimiles, ſtatim, poſſe iudicari, & damnari à Magiſtratibus Laicis. Septimò Pontifices non potuiſſe eximere Clericos à iuriſdictione Principum ſæcularium ipſis non conſentientibus. Octauò; conſuetudinem licèt non poſſit tollere totam Immunitatem Eccleſiaſticorum, poſſe tamen in quibuſdam caſibus, illam reſtringere, & limitare.

2. Et hæc omnia Pater Rabardeus *in dicta ſect.* 2. probat ex Iure ciuili; vnde ſic ait, *n.* 2. *in fine.* Multæ ſunt leges Imperiales in Codice Iuſtinianeo, ſeu Authenticis, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nouiſſimè in Codice Ordinationum, ſub nomine Ludouici XIII. Regis in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Priuilegia venerabilium Clericorum, & ſanctarum Eccleſiarum; vnde comprobatur opinio de libertatibus eorundem auctoritate imperatorum, & Regum acquiſitis. Ita ille. Et poſtea, *num.* 6. adducit multas alias leges Imperatorias ad ſuam opinionem comprobandam. Quam etiam confirmat, *num.* 7. *& ſequ.* multis exemplis: vt Salomonis 3. *Reg.* 2. qui Abiathar Sacerdotem propter crimen Maieſtati regiæ contrarium, non ſolùm exilio mulctauit, ſed etiam morte mulctare potuiſſe oſtendit; vnde ſubdit: Illis temporibus ſacerdotes etiam maiores, in iis, quæ pertinent ad Ciuile regimen non fuiſſe liberos à poteſtate, ſeu iuriſdictione Regum & Principum temporalium. Probat hoc etiam adducens aliud exemplum de Ioa Rege Iuda 2. *Paral.* 24. & ex aliis exemplis Chriſtianorum Imperatorum. Et hæc eſt opinio Rabardei quoad exemptionem Eccleſiaſticorum, circa perſonas; quam à fortiori poſtea *in ſect.* 3. *per totam*, tenet, quoad eorum bona, aſſerit enim: Eccleſiaſticos in bonis eſſe exemptos ex Priuilegio Imperatorum & hanc exemptionem non fuiſſe omnimodam, & abſolutam, Probat hoc ex quibuſdam legibus Imperialibus; vt ex *leg. Neminem, Cod. de ſacroſ. Eccl.* & ex *leg. ad inſtructionem eod. tit.* & ex aliis iuribus, Quod etiam confirmat ex exemplis ſacræ Scripturæ. Sed cùm hæc omnia lædant & penitus euertant Eccleſiaſticam Immunitatem; ideo viſum eſt mihi pro eius tuitione, & principiis Theologicis, & Iure Pontificio illa ſigillatim, & fundamentaliter impugnare, reſpondendo ad omnia argumenta Rabardei, qui etiam *in ſect.* 5. *& & in Defenſione Legum Connubialium*, firmat poſſe Principes conſtituere impedimenta dirimentia Matrimonium, quod omnino reprobandum eſſe ſatis etiam firmabo ex communi ſententia Doctorum, & præſertim illuſtrium ſacræ Theologiæ Profeſſorum, præclariſſimi Muſæi Sorbonici.

3. Proteſtor tamen, me, in hac Diſceptatione, ſententiam, ſeu *ſomnium Optati Galli de Schiſmate Eccleſiæ Gall.* minimè approbare; neque contra Concordata, ſeu Priuilegia aliquorum Principum (ſi reuera extent, & reuocata non ſint) inſurgere: ſed tantùm opiniones Patris Rabardei refellere, quatenus multa docet contra Eccleſiaſticam Immunitatem, dum probat eſſe licita, vel de Iure communi, vel de conſuetudine. Et quidem debebat P. Rabardeus inhærere veſtigiis ſapientiſſimorum virorum ſuæ Societatis, Suarez, Azorij, Layman, Comitoli, Tanneri, Dicaſtilli, & Baldelli, qui *in Theol. Mor. lib.* 5. *diſput.* 3. *num.* 3. optimè, ſic ait. Cum Hæretici, & Schiſmatici in odium Pontificis, & ſtatus Eccleſiaſtici maximè impugnent exemptionem Clericorum à poteſtate Laicorum, & ipſi Principes, & Iudices Laici maximè illam extenuent, optimum, & rationabiliſſimum eſt, vt contraria ratione Theologus, quantùm poteſt, illam defendat, & tueatur. Ita ille. Sed ſanum eius conſilium minimè à P. Rabardeo amplexatum fuiſſe, ſatis *infrà* patebit; Vnde ex induſtria, ſemper cum Scriptoribus Societatis, conabor illũ impugnare; vt videant Lectores; opiniones P. Rabardei, aduerſari directè, ſententiis communiter receptis, inter Doctores ſuæ præſtantiſſimæ Religionis. Et vt verum fatear, quæſtio hæc de exemptione Clericorum gratis, & voluntariè ab ipſo videtur ſuſcepta, cùm ad refellendum Optatum Gallum minimè neceſſaria eſſet, vt patet ex libro in ſimili materia compoſito à doctiſſimo Iſaacio Haberto, *de Conſenſu Monarchiæ, & Hierarchiæ*, cui adde Sulpicium Mandrinium in ſua Chimera exciſa.

RESOL. CCCXVII.

An Immunitas Eccleſiaſtica ſit de iure diuino? Et affirmatiuè aduerſus P. Rabardeum probatur ex locis Sacræ Scripturæ? Ex p. 2. tract. 1. Reſ. 2.

§. 1. IMmunitatem Eccleſiaſticam eſſe de Iure humano tenet Rabardeus, *ſect.* 2. *fol.* 16. *& ſequ.* Primò, ex auctoritate Couarruuias *lib.* 1. *var. cap.* 31. Innocentij Papæ *c.* 2. *de maior. & obedient.* & D. Thomæ, *leg.* 1. *ad Rom. cap.* 13. Petri de Ferraria, Molinei, Alciati, & Medinæ. Secundò, probat ſuam ſententiam ex aliquibus legibus Imperatorum in quibus exemptio Clericis donatur. Ergo, infert Rabardeus, exemptio Clericorum eſt de iure humano; videlicet ex benignitate & largitate Principum ſæcularium. Sup. hoc ſupra in Reſ. 1. & 2. §. Non deſinam. & ſuperius in tr. 1. Reſ. 2. §. Verum. & ſeqq. & hic inf. in quinq. Reſ. hanc ſeq.

2. Sed prorſus dicendum eſſe puto, immunitatem Eccleſiaſticam, quoad perſonas, & bona, eſſe de iure Diuino. Probatur ex *cap.* 47. *Geneſ.* vbi Ioſeph, cùm totam Ægypti terram Regi obligaſſet, & tributariam, ſiue vectigalem feciſſet, Sacerdotum terram excepit, quam voluit eſſe liberam. Et 1. *Eſdræ* 7. Excepti ſunt Sacerdotes & Leuitæ à lege ſoluendi tributa Regi Perſarum. Dominus etiam Leuitas, Templi Miniſterio dedicatos, à reliquis tribubus ſequeſtrauit; & Aaroni, atque filiis eius ſubiecit, ſicut legimus *in cap.* 3. *Numer.* Quòd locutus eſt Dominus ad Moyſen. verſ. 10. *Dabis dono Leuitas Aaron, filiis eius, quibus traditi ſunt à filiis Iſraël. Aaron autem, & filios eius conſtitues ſuper cultum Sacerdotij.* Et infra Num. 45. *Eruntque Leuitæ mei. Ego Dominus.* Et c. 8. Numeror. *Statueſque Leuitas in conſpectu Aaron, & filiorum eius, & conſecrabis oblatos Domino, ac ſeparabis de medio filiorum Iſraël, vt ſint mei: & poſtea ingredientur Tabernaculũ fœderis, vt ſeruiãt mihi, ſicque purificabis, & conſecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono dati ſunt mihi à filiis Iſraël.* Ex quibus locis ſatis manifeſto colligitur: Leuitas non alteri, quàm Aaroni, & ſucceſſoribus eius Sacerdotibus ſubiectos fuiſſe. Bona autem, & poſſeſſiones Sacerdotum, ac Leuitarum fuiſſe ab exactionibus immunes, Colligitur ex *c.* 30. *Exod.*

*verſ.*12.*iuncto cap.*1.*verſ.*47.*Num.* Quibus locis ſignificatur,Leuitas, & à tributo, & à militia immunes fuiſſe. Item ex *cap.*18. *Num.* vbi habetur, à reliquis Tribubus Iſraël, decimas pendendas fuiſſe Sacerdotibus, atque Leuitis. Ipſos quoque Leuitas ſecundas decimas, ſiue decimas decimarum Aaroni, & Sacerdotibus eius ſoluiſſe ſicuti explicat Ioſephus *lib.*4. *antiquit. cap.*4. Denique, idem colligitur ex *eod. c.*18. *Numer.*20. *iuncto.cap.*35. quibus ſignificatur Aaroni, & filiis eius, atque Leuitis non fuiſſe partem aſſignatam in diuiſione terræ promiſſionis, ſicuti reliquis Tribubus, ſed poſtea ex Tribubus, pro ſingularum facultate,fuiſſe vrbes,& poſſeſſiones deſignatas pro Tribu Leuitica,vt hæc eſſet quaſi pars,& poſſeſſio, à filiis Iſraël Deo oblata & Miniſtris eius.

3. Item exemptionem à tributis, Chriſtus, *Matth.*17. imprimis ſibi tanquam filio naturali Regis omnium Regum Terrenorum, tùm verò etiam ſecundùm quandam participationem B. Petro competere ſignificauit. Reges Terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum a filiis ſuis, an ab alienis? At ille (Petrus) dixit, ab alienis. Dixit illi Ieſus. Ergo liberi ſunt filij: vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare &c. Ex quo facto Diſcipuli reliqui collegêrunt, B. Petrum ipſis omnibus à Chriſto prælatum fuiſſe ſicuti S. Hieron. *ibi*, & S. Chyſoſt. *hom.*59. *in Math.* Origenes *in Cap.*18. *Math.hom.*5. annotauerunt: Tametſi verò Chriſtus hoc loco priuilegium exemptionis præcipue B. Petro, tanquam Vicario ſuo communicauerit; debet tamen id, etiam reliquis Eccleſiaſticis perſonis accommodari, quatenus ex Chriſti, ac Dei ſeruitio peculiariter dedicatæ, è familia eius eſſe cenſentur, à ſæcularium poteſtatum Iuriſdictione, atque Imperio immunes. Et tandem *in Pſalm.*114. dicitur *Nolite tangere Chriſtos meos*, hoc eſt vnctos meos; At Clerici tales ſunt Ergo &c.

4. Sed ad hæc loca Sacræ Scripturæ non deſinunt Aduerſarij reſpondere, at parum ſolidè, vt videri poteſt apud Auguſtinum Vigianum *de Eccleſ. Immun. diſputat.*4. *Concl.* 2. Bozzium *de Iure ſtatus lib.*4.*cap.*3. *& ſeq.* & Azorium *tom.*1. *lib.* 5. *cap.*12. *quæſtion.* 1. Qui omnes aduerſariorum reſponſiones ſatis conuellunt: ſed ipſi adhuc vrgent aſſerendo, quod tantum abeſt quòd ex ſacris Scripturis noſtra opinio poſſit probari: vt in his contrarium appareat, nempè Clericos eſſe Principibus Laicis ſubiectos Et ſic D. Paulus *Act.*25. cùm videret cauſam ſuam ab iis, qui de genere erant Sacerdotali, iniquè tractari, ad Cæſaris Teibunal prouocauit, dixitque ſe ab eo iudicari oportere. Denique ipſe D. Paulus *ad Romanos* 13. dixit. *Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit*,& hoc vtique propter Dei ordinationem, vbi Gloſſa. *Omnis anima, nullus excipitur, nec excluditur.* Additque Chryſoſtomus, *Omnis homo,ſiue ſit Euangeliſta, ſiue Propheta, ſiue Apoſtolus, ſiue quis tandem ſit.* Cum paulò ante dixiſſet. *Iſta imperantur omnibus, & Sacerdotibus. & Monachis, non ſolùm ſæcularibus.* Ergo ex his Scripturæ locis apparet Eccleſiaſticos,vt & Laicos omnes ſubditos fuiſſe Principibus ſæcularibus.

5. Verùm hæc parum obſtant, & ſunt argumenta deſumpta ex penu Marſiliano, quæ etiam adducit Henningus Ariſæus damnatæ memoriæ Auctor *de exempt.cler. cap.*3. *num.*3. Igitur ad factum D. Pauli ad Cæſarem appellantis: Reſpondeo; Quòd cùm prædicaret Paulus in Hieruſalem, & ad inſtantiam Iudæorum Tribunus iuſſiſſet, eum verberari: vt *in Act. Apoſt. cap.*22. Aſtanti Centurioni, dicit Paulus, vt ſe adiuuaret, hominem Romanum, & indemnatum licet vobis flagellare;ideſt, de nullo reatu ordine iudiciario conuictum: vt exponit Card. Turrecrem. *in cap. ſi in adiutorium,num.*6. *diſt.*10. Et cum poſtea Feſtus ad inſtantiam Iudæorum vellet tranſmittere Paulum vinctum Hieroſolyma, vbi Iudæi vel etiam in via eum occidere volebant, dixit Paulus, *ad Tribunal Cæſaris ſto, & ad Cæſarem appello*: vt *in Actib. Apoſtol.cap.*25. Ex iſtis tamen non probatur, Clericos eſſe ſubiectos iuriſdictioni temporali,ex eo,quòd Paulus vſus fuerit lege Imperiali, quòd vt Ciuis Romanus,non condemnatus, non poſſet flagellari; ſed potiùs probatur pro obſequio veritatis, & defenſionis licitum eſſe Clerico in Eccleſiaſticis negotiis, vti legibus, & iudicio Principum, licèt eis non ligetur. Eſt text.*in terminis in cap.ſi in adiutorium*: vbi Card. Turrecrem. *num.*3.verſ. *Sed ſecundo modo*, & *num.* 5. 10.*diſtinct.*Et idem *ibi* tenet Gemini verſ. *oppono quòd exemplum.* Auguſt.Triumphus *de poteſt. Eccleſiaſt.q.*6. *art.*8.*verſ.ad primum.*Ergo.

6. Reſpondeo ſecundo; Quod quamuis D. Paulus exemptus fuerit à iuriſdictione Cæſaris; nihilominus tamen coactum fuiſſe Cæſarem appellare, cùm neque illius, neque D. Petri, alteriúſve Eccleſiaſtici exemptio nota eſſet, ac propterea, & fidei Chriſtianæ,& propriæ cauſæ malè conſuluiſſet Paulus, ſi Cæſaris Tribunal recuſaſſet. Et ideò nouiſſimè doctus Pater Franciſcus del Caſtillo *in* 3. *ſentent. tom.*2. *diſputat.*16. *de poteſtate Papæ,quæſt.*12.*num.*7. aſſeruit, quòd D. Paulus voluit iudicari à Iudice Laico de facto, & non de iure quod etiam docet Gretſerus *in controuerſ.pro Bellarmino, tom.*2.*lib.*2. *cap.* 29. & Remundus Rufus doctor Gallus *in defenſ. contra Molinæum fol.* 589. Neque hæc reſponſio infert iniuriam D.Paulo, perinde ac ſi illius animi magnitudini contraria ſit, non magis quàm infertur iniuria Chriſto, cùm dicitur eum ad vitandum ſcandalum iuſſiſſe, vt pro ſe, & Petro tributum ſolueretur, non fuit autem minore animo,aut conſilio Chriſtus quàm fuerit D. Paulus, neque minore libertate cum populis, & cum Principibus locutus fuit Chriſtus, quam locutus fuerit D. Paulus. Ergo, &c. Vnde ex his refellendus venit nouiſſimè Petrus Gonzalez, *de lege Politica,lib.*1.*cap.*3.*num.*20.

7. Ad auctoritatem verò D. Pauli aſſerentis, *ad Rom.* 13. *Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit.* Cardinalis Bellarminus *in Reſponſ.ad duos libellos, fol.*8.ſic aſſerit[L'autorità di S.Paolo al *cap.* 13. della Epiſtola alli Romani, parla della poteſtà in vniuerſale, & inſegna,che è Diuina ordinatione,che il ſuddito obediſca al Superiore, ma non inſegna che il Principe ſecolare habia le tali, ò le tali perſone per ſubdite, per ragione diuina immediatamente. E è veriſſimo, che ogni poteſtà è da Dio,ma alcuna è da Dio immediatamente, come fù quella di Moisè, e di Aron, & hoggi è queſta del Papa: alcuna è da Dio mediante la ſucceſſione, ò elettione, ò altro titolo humano. E à quel Teſtimonio di S.Gio Chryſoſtomo, ſopra S.Paolo, riſpondo che quel Santo, non dice,che li Sacerdoti, e Monachi ſono obligati per l'autorità di S.Paolo obedire à Principi ſecori: ma alli ſuoi Superiori, qualunque ſi ſiano. Se bene anco è vero che li Eccleſiaſtici hanno da oſſeruare quelle leggi Ciuili,che no ſono contrarie alle Eccleſiaſtiche, & ſono neceſſarie per il commercio, che hanno li Eccleſiaſtici con i Laici: porche, come ſcriue Papa Nicolo all'Imperatore, nel corſo delle coſe temporali, la Chieſa ſi ſerue delle legge Imperiali, tuttauia à queſta oſſeruanza delle leggi de' Principi ſecolari, ſono li Eccleſiaſtici obligati quanto alla direttione,no quanto alla forza; cioè,vi rationis, non vi legis.] Ita Bellarminus.

8. Sed de interpretatione horum verborum D.

Pauli

Pauli, videndus eſt omnino egregiè illa pertractans Paulus Comitolus *in reſp.mor.lib.1.quæſt.93. nu. 25.* Benzonius *diſput.de immunit.Eccleſ.fol.52.* Gretſerus ad Theologos Venetos, *lib 3.conſider.4.* Barberius *in confutatione Magiſtri Fulgentij, part.4.num.32. & 33.* Seruantius *in defenſ.immunit. Eccleſ.propoſ.5.ad 8.argum.* & Ambroſ.Vigianus *de Eccleſ.immunit. diſput. 4.ad 1. argum.* vbi probant textum D.Pauli non eſſe ſolùm intelligendum de Principibus Laicis, quòd perperam nonnulli ſenſerunt.

9. Verum, aſſerunt aliqui, dato, & non conceſſo, quòd in ſacris Scripturis clarè non appareret Clericos eſſe exemptos à Laicali iuriſdictione, adhuc putant dicendum eſſe eorum exemptionem de iure diuino emanaſſe. Probant hoc, nam multa tam de verbis, quàm de factis Domini, fuerunt omiſſa ab Euangeliſtis; vt *Ioan. cap. 20.* Quæ poſtea ab Apoſtolis verbo, vel facto expreſſa ſunt: *cap.cùm Martha. §.Sanè, de celebrat.Miſſ.* Et Paul.*ad Theſſal.2.c.2.* inquit: *Tenete traditiones, quas accepiſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per Epiſtolam noſtram:* Et multa etiam fuerunt omiſſa ab Apoſtolis, quæ reliquerunt exequenda, & ordinanda ſuis ſucceſſoribus. Cardin.Turrecr. *in cap cùm ad verum, n.4.verſ. ad quintum reſpondetur 96.diſt.* Aluar. *de planctu Eccleſiæ, lib.1. cap. 59. col 8. verſ. Sed licèt Chriſtus.* Ideò cùm Summi Pontifices ſucceſſores Petri hoc expreſſerint, eis credendum eſt, etiamſi in aliquo loco veteris, vel noui Teſtamenti non legeretur.

10. Cùm igitur Pontifices, & Concilia dixerint, hanc exemptionem eſſe de iure Diuino, vt infrà ſatis probabimus, eorum determinationi neceſſariò, acquieſcendum erit. Itaque ex his concludunt, quòd etiamſi nullus ex ſacris Scripturis locus proferri poſſet, in quo Diuinum ius, de quo agimus, ſcriptum eſſet, non propterea ſequeretur, probari non poſſe, Clericos Diuino iure exemptos eſſe; quia ex traditione omnium ſæculorum, & Conciliorum determinatione, hanc exemptionem de iure Diuino proceſſiſſe, probari poſſe contendunt. Et ita docet Bernardus Iuſtus *in defenſ.libert.Eccleſ.fol.31. & 32.* Angelus Seruarinus *in confutat. 2.tractatuum, propoſ.1.fol.16.* Diardus *in Bulla Cœnæ, lib.2.can.5.quæſt. 18. num.51. & 52.* Io.Petrazzan.*in reſp.ad libell. Theol. innominat. propoſ.5.§.8.* Ioan.Filotcus *in reſp.ad Epiſt. Theolog. innom fol.38.* Iulius Roſſus, *in reſp.ad M. Antonium Carpellum. part.5.cap.16.* & omninò videndus ex digniſſima Religione Dominicana Gregorius Seruantius *in defenſ.immun. Eccleſ. propoſ. 5.fol. 58.* Quibus adde ex Societate Granadum *in 3.part.contr.9.tract.4. diſputat.4.ſect.1.num. 16.* quem omnino Pat. Rabardeus recognoſcat, cùm ſit doctiſſimus ſuæ Religionis Theologus; & ſolidè noſtram confirmet ſententiam.

RESOL. CCCXVIII.

Probatur noſtra ſententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum Canonum. Ex part.7.tract.1.Reſ.3.

§.1. IVs Diuinum Eccleſiaſticæ immunitatis apertè inuenitur expreſſum in Conciliis generalibus, & ſacris Canonibus. Etenim in Synodo Romana quarta ſub Symmacho Papa, *Can.3.* ita dicitur; Cauendum ne exempla remaneant præſumendi quibuſlibet Laicis, quamuis Religioſis, vel Potentibus, in quacunque Ciuitate quolibet modo aliquid decernere de Eccleſiaſticis facultatibus, quarū ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſsè à Deo commiſſa cura docetur, vt habetur *tom.2.Concil.edition.nouæ*, Bonifacius Papa VIII. *in cap.quamquam de cenſibus*, expreſsè aſſerit, Eccleſias, Eccleſiaſticaſque perſonas ac res ipſarum, non ſolùm iure humano, quinimò & Diuino, à ſæcularium perſonarum exactionibus eſſe immunes. Et Ioannes Papa VIII. *in Can. ſi Imperator 96.diſt.* Non à legibus publicis inquit, non à poteſtatibus ſæculi, ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Chriſtianæ Religionis Clericos & Sacerdotes, veluti ordinari, & diſcuti, recipique de errore remeantes. Imperatores Chriſtiani ſubdere debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus, nō præferre. In generali Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. *cap. 43.* dicitur; Nimis de iure Diuino eos Laicos vſurpare, qui viros Eccleſiaſticos, nihil temporale detinentes ab eis ad præſtandum ſibi fidelitatis iuramenta compellunt. In Concilio generali Lateranenſi ſub Leone X.*ſeſſ.9.* dicitur: Cum à iure tam Diuino, quam humano Laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, innouamus omnes, & ſingulas conſtitutiones, fel.rec.Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit; *Felicis*: & Clem.V. quæ incipit; *Si quis ſuadente.* Necnon quaſcunque alias Apoſtolicas ſanctiones, in fauorem libertatis Eccleſiaſticæ, & contra eius violatores quomodolibet editas, &c. In Concilio Colonienſi, *part.9.cap. 20.* dicitur immunitas Eccleſiaſtica, vetuſtiſſima res eſt, iure pariter Diuino, & humano introducta, &c. In Concil.Trid. *ſeſſ.25.cap.20.de reformat.* dicitur, Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtituta, &c.

2. Item Clemens Romanus ſynchronus Apoſtolorum, *Epiſt.1. de iudiciis Eccleſiaſticis* ex D. Petri Apoſtoli traditione, aſſerit; Diuinis legibus repugnare, vt maiores à minoribus iudicentur. Dionyſius Areopagita.*Epiſt.8.ad Demophilum Monachum*, clarè aſſerit, Ordinem à Deo conſtitutum peruerti, ſi quis inferior Sacerdotem iudicare præſumat. Epiſcopi Regni Galliæ in Epiſtola, quā è Caſtro Cariſſiaco ad tuendam Eccleſiæ libertatem, ſcripſerunt ad Ludouicum Regem, Priuilegia Eccleſiis conceſſa diuinitus conſtituta aſſerunt. Et tandem audiant Principes, ſi Conſtantinus Magnus Imperator, noſtræ ſententiæ adhæſerit, is enim in Concilio Nicæno; vt habetur *in cap.continua 11.quæſt.1.* Et obſeruat Ruffinus *lib.10. Hiſt.Eccleſ.cap.2.* Ita Epiſcopos allocutus eſt: Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideò nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari; propter quòd Dei ſolius inter vos expectate iudicium, & veſtra iurgia quæcunque ſunt ad illud Diuinum reſeruetur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis Dij, & conueniens non eſt, vt homo iudicet Deos; Ita Conſtantinus. Rectè igitur Gelaſius Papa *in cap.Syluester.11.quæſt.1.* cùm videret immunitatem Eccleſiaſticam læſam fuiſſe in perſonis aliquorum Clericorum. dixit, hoc factum fuiſſe contra leges Diuinas, & publicas Et Eugenius Pontifex ſcribens ad Franciſcum Foſcari Ducem Venetiarum dixit, omnia Diuina, & humana iura diſponere, Miniſtros, & Sacerdotes Dei ab oneribus, & exactionibus immunes eſſe debere, ſicut fuerunt apud Patres veteris legis. Ita in Epiſtola, quam penes me impreſſam habeo. Dicamus itaque cum D.Gregorio *in 7.Pſalm. Pœnitent.Pſalm,5.verſ. 9.* Quod, Eccleſiam Saluator noſter voluit eſſe liberam. Ergo, non ſub Principibus ſæcularibus: vt vult Rabardeus.

3. Verùm aduerſarij cùm maximè premantur ſupradictis auctoritatibus ſe contorquent, & eas, vt ita dicam, ad torturam trahunt, aſſerunt enim: Cùm Pontifices, & Concilia dicunt Eccleſiaſticam exemptionem eſſe iuris Diuini, id intelligendum eſſe dumtaxat

taxat de cauſis ſpiritualibus. Sed hæc reſponſio adductis teſtimoniis accommodari nullo modo poteſt. Nam Symmachus Papa, loquitur expreſsè de Eccleſiaſticis facultatibus; Bonifacius Papa, de exactionibus Ciuilibus; Ioannes Papa, vniuerſim loquitur de Iudiciis Clericorum; Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. de iuriſdictione in Ciuilibus; Concilium Lateranenſe, ſub Leone X. vniuerſim de omni poteſtate Laicorum; Concilium Colonienſe, vt ex adiunctis manifeſtum eſt, ſpeciatim de immunitate à tributis, & iuriſdictione Principum; Concilium Tridentinum tum vniuerſim itidem de Eccleſiaſtica immunitate loquitur; tum ſpeciatim de illis eius partibus, quas frequentius à Principum ſæcularium Miniſtris violari contingit; vt ex textu patet. Eodem modo loquuntur cæteri, quos adduximus.

4. Secundò reſpondent aliqui, eſſe iuris Diuini, mediatè, & remotè. Quod ego ſic intelligo, non ipſam exemptionem actualem, eſſe iuris Diuini, ſed poteſtatem eam conſtituendi, quam habet Summus Pontifex, vtique immediatè à Deo. Sed hæc reſponſio repugnat verbis Canonum, qui ipſam exemptionem, non poteſtatem eximendi tantùm, Diuini iuris eſſe docent. Peculiariter notentur hic verba Concilij Tridentini, à quo immunitas hæc (vtique actualis) Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtituta dicitur. Etſi actualis exemptio non eſt iuris Diuini, quomodo Pontifex Symmachus ait; ſolis Sacerdotibus à Deo commiſſam poteſtatem diſponendi de Eccleſiaſticis facultatibus? Quomodo Concilium Lateranenſe ſub Leone X. pronunciat, nec iure humano, nec iure Diuino, vllam Laicis poteſtatem eſſe tributam in Eccleſiaſticas perſonas? Nam ſi hæc exemptio fuit primùm conſtituta à Pontifice, certè Laici ante hanc conſtitutionem habebant poteſtatem in Eccleſiaſticos.

5. Tertiò, reſpondent aliqui, per ius Diuinum intelligi ius Canonicum. Sed & hæc reſponſio primùm non ſeruat proprietatem verbi, iuris Diuinis conſtat enim, ius Canonicum propriè non eſſe ius Diuinum. Deinde non poteſt pleriſque teſtimoniis accommodari, vtpotè quæ hac vocula, *ius Diuinum*, non vtuntur. Peculiariter autem repugnat Concilio Tridentino, quòd vel ob hanc ipſam fortaſsè cauſã, abſtinens ab eadem vocula, dixit, immunitatem Eccleſiaſticam, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam eſſe. Vbi vides, Dei ordinationem à Canonibus & Conſtitutionibus Eccleſiæ apertè diſtinctam: Et ideò rectè ſacra Rota *in Albanen. Gabellæ die 28. Iunij 1630. coram Merlino* obſeruauit in dictis verbis Concilij, deluſam remanere callidam aliquorum interpretationem, qui, vt diximus, putarunt verba, de quibus *in cap. Quanquam*, ibi de iure Diuino, & humano, intelligi poſse de iure poſitiuo, ſcilicet Canonico, & Ciuili. Quocirca etiam dici non poteſt, eatenus ſolùm hanc exemptionem eſse Diuini iuris, quatenus à Deo per Eccleſiam eſt conſtituta; hoc enim nihil aliud eſt dicere, quàm Eccleſiam, poteſtate diuinitus accepta, immunitatem hanc ſanxiſſe; cùm tamen, vt etiam ſupra diximus, Canones, & Patres plus dicant.

6. Aut, ſi ſenſus ſit huius dicti, Eccleſiam neceſſitate quadam Diuini præcepti compulſam, hanc exemptionem conſtituiſse, idipſum eſt, quod maximè volumus, nempe ab ipſo Deo immediatè præceptum eſſe datum, de Eccleſiaſtica immunitate ſancienda; ſeu quod idem, Deum per ſe ipſum, priùs etiam, quàm ab Eccleſia hac de re vllus Canon eſſet conſtitutus, voluiſse, vt Eccleſiaſtici eſsent exempti.

7. Addo tamen, etſi id quòd hæc nobis reſponſio largitur, reſpuendum minimè ſit, tamen iis ipſis argumentis, quibus hoc dictum probari poteſt, æquè etiam probari, Eccleſiaſticos fuiſse re ipſa ab ipſo Deo exemptos: cùm præſertim Canones adeo diſertè dicant, nullam vnquam Laicis in perſonas, & res Eccleſiaſticas fuiſse conceſſam poteſtatem, quod hæc ſententia proprietatem verborum retinendo, tueri non poteſt, quandiu concedit, fuiſse tempus (nempe ante conſtitutos Canones) quo Eccleſiaſtici fuerint Laicis ſubiecti. Quocirca ſic argumentor. Aut ſuppetebant ex ipſa rei natura vrgentes cauſæ, cur Deus vellet Eccleſiaſticos, ita eſſe exemptos, aut non. Si ſuppetebant, ergo eo ipſo turpe erat Clericos à Laicis iudicari, &c. Nec vlla ratio erat, cur non ſtatim ipſa Dei voluntate eſsent efficaciter exempti. Si non ſuppetebant, vnde probatur ergo, Deum immediato ſuo præcepto voluiſse, vt Eccleſia Clericos eximeret? Vnde ex his venit refellendus Author damnatæ memoriæ Henningus Armiſæus *de exempt. Cler. cap. 3. num. 4.*

RESOL. CCCXIX.

Probatur noſtra ſententia rationibus? Ex part. 7. tr. 1. Reſol. 4.

§. 1. Rationes pro firmanda noſtra ſententia contra Rabardeum non, ex alio adducam, quam ex Stephano Baunio Doctore Gallo, & Societatis, *in Theolog. mor. part. 1. tract. 11. q. 36.* ad quem P. Rabardeum remitto; Et quidem indignum ac turpe eſſet, vt, qui homines ſpirituales, & ſacri, iudicium dare debent in ſæculares, atque eos errantes coërcere, ij à ſæcularibus, hoc eſt Parentes à filiis iudicarentur, & punirentur: quo nihil à recta ratione, & diuina lege cogitari poteſt diſiunctius. Tum, ſi Apoſtolus *1. Cor. cap. 6.* acriter obiurgauit primos Euangelicæ Eccleſiæ Chriſtianos, quòd apud Ethnicos iudices cauſas diſceptarent, cùm poſſent ſibi è cœtu fidelium deligere, à quibus illæ cognoſcerentur; quæ ratione tuliſſet Apoſtolus, vt ſacrorum Miniſtrorum cauſæ, non apud ſacros Iudices, ſed profanos agerentur.

2. Quod confirmatur ex *cap. duo ſunt, diſt. 96.* ex quo apparet, Sacerdotem, ex vi ſui ſtatus eſſe ſuperiorem Laico, ſed ex natura rei inferior, debet honorem ſuperiori: Ergo, & Laicus Clerico. Contra hunc autem honorem Clericis debitum ſit, ſi in iudicium ſæculare vocentur, & ex natura rei id redundat in vilipendium, & ignominiam Eccleſiaſticæ dignitatis, & præbet occaſionem vulgari populo contemnendi Clerum: Ergo, ex talium perſonarum ſtatu ex natura rei, ſequitur talis exemptio. Quam rationem optimè declarant, & confirmant verba Concilij Gallicani Matiſcon. 2. *c. 9.* vbi improbans violentias ſæcularium iudicum contra Clericos, rationem hanc ſubdit. Nefas eſt enim, vt illius manibus Epiſcopus, aut iuſſione de Eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat & cui inuocato nomine Domini ad ſaluationem corporis, animæque, Euchariſtiam ſæpè porrexit. Ponderandum eſt enim quod ad probandum id eſſe nefas, non poſitiuam legem, ſed dignitatem Sacerdotalem, & rationem in illa fundatam adducit. Secundò, confirmatur, quia contra rationem eſt, vt inferior iudicet ſuperiorem; *capite cùm inferior, & capite ſolitæ de maiorit. & obedient.* Et ideò nulla conſuetudine introduci poteſt, vt inferior acquirat iuriſdictionem in ſuperiorem, vt Doctores colligunt ex *cap. inferior diſtinct. 21.* Eſt, ergo naturali rationi contrarium, vt Laicus inferior, Sacerdotem ſe ſuperiorem iudicet. Quod rectè confirmant verba Gregorij VII. *lib. 8. epiſt. 21.* quæ retulit Gratian.

diſt. 96.

diſt. 96. cap.9. ait enim. Quis dubitet, Sacerdotes Chriſti Regum,& Principum, omniumque fidelium Patres,& Magiſtros cenſeri. Nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur, ſi filius Patrem, Diſcipulus Magiſtrum ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubiicere; à quo credit, non ſolùm in Terra, ſed etiam in Cœlis ſe ligari poſſe, & ſolui? Hucuſque D. Gregorius: Ergo &c.

3. Vnde rectè aſſeruit Adamus Tannerus, *in defenſ. Eccleſ. libert. lib.1.cap.18.* Quòd ſi ſpiritualis & Eccleſiaſtica poteſtas ex ipſo fine,actibus,& obiectis ſuis, adeoque omni modo eſt ſuperior, & excellentior poteſtate Ciuili,quod nemo niſi hæreticus negabit; debet ergo, ſi id verum eſt, eiuſmodi,Eccleſiaſticæ poteſtatis vſus, & executio, à poteſtate Ciuili eiuſque vſu non impediri;impediretur autem, imò penitus eneruaretur omnis propemodum vſus & executio Eccleſiaſticæ poteſtatis,ſi huius Miniſtri eſſent ſubditi poteſtati Ciuili. Ergo,Eccleſiaſticæ poteſtatis adminiſtratores, ex ipſa rei natura quaſi vendicant ſibi hanc exemptionem à foro, & poteſtate Ciuili,,ſeu ſæculari; adeóque iure quodam naturali, non humano tantùm, ſunt ab eadem poteſtate exempti.

4. In hac argumentatione ſolius probatione minoris opus eſt, qua diximus, vſum, & executionem Eccleſiaſticæ poteſtatis, magnopere eneruatum iri, ſi eius adminiſtri ſubiiciantur poteſtati ſæculari. Quod ita nunc breuiter probatur.Nam actus præcipui Eccleſiaſticæ poteſtatis ſunt,doctrinam ſalutarem proponere, vitia arguere, virtutum officia commendare,& ſi opus ſit, imperare; Item peccantes corrigere, contumaces plectere, abſoluere pœnitentes, obſtinatos ligare.Hæc autem efficaciter, cum dignitate,& authoritate, præſtari non poſſent erga Laicos, ſi Eccleſiæ Miniſtri ipſis Laicis ſubderentur. Tum quia aut ob timorẽ Laicæ poteſtatis, ſæpius ab Eccleſiaſticis,aut omitterentur penitus, aut non niſi languidè præſtarentur. Aut quia etiam pro viribus præſtita, facile à Laicis contemnerentur. ſeu velut à ſubditis facta,ſeu ſcandalo in aduerſam trahente partem. Quòd facile credet, qui & ipſam corruptam hominis naturam,& mores temporum perpendet.

5. Atque hoc eſt, quòd Conſtantinus Imperator indicauit,cùm diceret apud Ruffinum lib.1 Hiſt. cap.2. *Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit, de nobis quoque iudicandi, & ideò nos à vobis rectè iudicamur,vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari.* Hoc etiam eſt,quòd eidem Conſtantino tantam erga Sacerdotes, & Epiſcopos obſeruantiam ingenerauit, vt diceret apud Theodoretum lib. 1. cap.11. *Sacerdotum vitia non ſunt populo aperienda, ne inde ille cauſa offendiculi arrepta,licenter peccare aggrediatur.* Quin etiam eum hoc quoque adieciſſe memorant: *Si ſuis oculis Epiſcopum alienæ vxori ſtuprum inferre fortè videret,facinus illud nefandum ſuo paludamento ſe obtecturum, ne facinoris aſpectus eos, qui idipſum cernerent,vlla ex parte læderet.* Ita Conſtantinus. Penitus igitur à ratione alienum eſſe quis non videt vt ouis Paſtorem,filius Patrem,minor maiorem eſto culpabilis ſit,iudicet,& puniat.Ergo,&c.

RESOL. CCCXX.

Probatur noſtra ſententia ex Doctorum authoritate.
Ex p.7.tract.1. Reſ.5.

§.1. ASſero igitur noſtram ſententiam, vt rectè obſeruat Cabedo *part.2. deciſ.83. num.* 10. eſſe communem inter Theologos, & Canoniſtas. Et ideò illam tenent præter Doctores à me citatos *in part.1.tract.2.reſol.1.* Stephanus Weims *ad conſtitut. per Concil.Trident.innouatas conſtit.9. num.7.* Ludouicus Paramus *in confutat.decret.venet. cap.2. art.4.n.5.* Stephanus Barberius, contra Magiſtrum Fulgentium, *part.4.num.1. & ſeq.* Angelus Sermarinus *in confutat.2.tractatuum propoſ.1.* Alciatus *in cap. cùm non ab homine, de iudiciis.* Syluest.1,*verb.Clericus,n.5. & verb.immunitas,1.quæſt.4.* Angelus, *verb.Clericus, num.14.& verb immunitas,num.33. ver.11.* Tabiena, *ver.Clericus,num.5.* Driedonus, *de liber. Chriſt. lib.1. cap.9.* Ioannes Bacconius *in 4.quæſt.11. prol. art.4.* Almainus *tract.de poteſt.Eccleſ.cap.8.* Torreblanca *in pract.iur.ſpir.lib.15.cap.2. à num.1.* Guttierrez *in leg. nemo poteſt. de legat.1. à num.106.* Farinacius *tom.2. quæſt.9.a num.1.* Donſpergerus *de except.adult. part.1. ſect.2.cap.5. num.160.* Gloriotius *reſponſ.13. num.4.* Correa *de immunit.Eccleſ.part.2.num.40.* Grilenzonius *conſil. 53. num. 16.* Ambroſinus *de immunit. cap.16.num.4.* Squillante *de Priuileg. Cler. cap.8, n.1.* Hieronymus Rodriquez *in compen.qq. regul. reſol.63. num 2* Larrea *in allegat. Fiſcal.part.1.alleg.27.num.25.* Gloſſa *in cap.ſi Imperator in verb.& diſcut 96.diſtinct. & in cap.quamquam.in verb.ipſarum,de cenſibus, in 6.* Idem probat Innoc.*in cap.2.ſub num.1.* vbi Hoſtien. *num.5.*Bald.*num.3.*Anchar.*ſub num.3 .verſ.quærit ipſe* Cardinal.Zabarel.*ſub num.1.verſ.quæro, quia hîc dicitur,* Anton.de Butr.*num 9.*Abb.*num.1.* vbi hanc opinionem ſibi magis placere atteſtatur.Imol. *num.5.* & Felin.*nu.1.& 2 de maior.& obedien.*Oldrad. *in conſ.83. an Epiſcopus,ſub num.5.* Bald. *in Auth. Statuimus in princ.* inquit, iſtam eſſe ipſam veritatem, *C. de Epiſcop.& Cler.*Cardin. Zabarel.veriorem dicit *in repet. cap.perpendimus,ſub num.5. verſ. ſed Priuilegium immunitatis.* Et *verſ.Ego autem dico verius, ſub num.6. verſ.Secundam partem de ſentent.excommunic.* Marian. Socin *in cap.nouerit.ſub num.4.de ſentent. excommunic.* Geminian.*in cap. ſuſcipitis, verſ. nota vltimò 10. diſtinct.* Romanus *in ſing.419. quid eſt contra. & in l. ſi verò, §.de viro in 7.fallen. num.19. verſ. ad idem rectè inducitur,ff.ſolut.matrim.* Abb. *in cap.Eccleſia S.Mariæ, num.6.*Felin.*num.6.& ibi* Dec.*ſub num.5.verſ. & iſta libertas de conſtitut.* eandem opinionem tenet Card.Turrecrem.*in cap.ſi Imperator,num.1. verſ.in oppoſitum eſt. 96.diſtinct.* Petrus à Monte Venetus, & Epiſcop.Brixien.*de Primatu Papæ, & Maieſtatis Imperatoris, q 1.n.1.cum ſeq.* Ioan.Ecchius *in Enchirid. locorum communium contra Lutherum, ſub rub.de immunit.& diuitiis Eccleſiæ,verſ.nolite tangere cum 2.ſeq.* Alex.*conſil.8.videtur ſuper primo,num.1.vol.1.* Dec.*in cap.cùm non ab homine, num.2.de iudiciis.* Iaſ.*in l. eſt receptum,n.3. ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Hieronym. Gigas *de crim.læſæ Maieſtat. lib.1.ſub rub.quis de crimine læſæ Maieſtat.cognoſc. poſſit,n.15.*Vantius *de nullit ſub rub.de nullita. ex defec.iuriſdict.num.101.* Villalob.*in ſuis communib.opinion.*communem dicit *in verb. Clericus, num.96.* Bertran. *in conſil.182. pro feliciori, num.1. in 2. part. vol.1.* Alphon. Aluarez *in theſaur. Chriſtian.Religion.cap.35. de immunitat.Eccleſiaſt. n.1.* Marc.Ant.Cucch. *in inſtitut.Canon.lib.3.tit.9. de Priuileg clericor.num.11.* Stephan.Coſte *in repetition.cap. ſi iudex Laicus,num.9.in fin.& num.11.in fi.ſentent. excommun.in 6.* Natta *conſ.495. de duobus,num.13. cum plur.ſeq.vol.3.* Arnal. Alberti *in repet. cap. Quoniam quæſt.11.ſub num.78.cum ſeq.* Et *quæſt.15.num.6.de Hæret.in 6.*Grammat.*in deciſ.29.* Rolan. *in conſ.4 in cauſa Inquiſitionis, n.7.vol.1. & in conſ,12. prima etenim, num.44.volum.2.* Nauarr.*in relectis. cap.nouit.in 6.nota, ſub num.6.de iudiciis.* Pariſius *de reſign. benef.lib.8.q.9. num.3. cum 3.ſequent.* Camillus Borellus *ad Petrum Bellugam*

Quæ hic eſt ſup Reſ. etiã 1. & in aliis eius primæ not.

Beſlugam de ſpeculo Principum. §.*videndum rub.*11. *ſub num* 12.*verſ.probemus.* Viuius *in ſuis communibus opinio in verb.Clerici à poteſtate:*communem inquit Clar. *in fin.quæſt.*36.*in princ.* Decian.*in tract.crim. lib.*4.*c.*9. *num.*1.*& ſub num.*4.*ante fin.* Riminald.Iun. *in repetitio.cap.quæ in Eccleſiarum, ſub num.*54.*de conſtitutio.* Surdus *in conſil.*301.*cui primum,num.*16.*&* 52.*cum* 4. *ſequent.* vbi etiam reprobat Molinam diſſentientem *vol.*3 Cardin.Tuſchus *in concluſ.*585.*in verb.Clericus, num.*45. *volum.*1. vbi conſiderat, illud præceptum, *Nolite tangere Chriſtos meos*, eſſe præceptum negatiuum; quod obligat ſemper, & ad ſemper. Cardin. Turrecrem. *in cap.ſi peccauerit*, *numero* 132. *quæſt.* 1. Ant.Burgos, *in cap.quæ in Eccleſiarum,num.*195. *de conſtitutio.*Et tandem,exemptionem Clericorum eſſe de iure Diuino, determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ,vt patet *in deciſ.*10.*in antiquis tit.de conſuet.*Et nouiſſimè *in vna Albanenſi Canonicatus,die* 23. *Ianuarij* 1633. coram doctiſſimo bon. mem. Merlino Decano,cuius Magiſtralem deciſionem inuenies inter illas appoſitas *in fine mea* 5.*part.*

Deciſio hæc inuenietur Infra in fine huius tom. 9. ad pag. 490.

2. Nec deſunt Theologi recentiores, pro noſtra firmanda ſententia,& alios ex induſtria relinquendo, adducam tantum contra P. Rabardeum Theologos ſuæ nunquam ſatis laudatæ Religionis; Itaque immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de iure Diuino tradunt Suarez contra Regem Angliæ *lib.*4. *c.*8 *& ſeq.* Azorius *part.*1.*lib.*5.*cap.*12. Layman *lib.*4. *tract.*9.*c.*8. *num.*1.Bellarminus meliùs ſapiens *de exempt.Clericorum,cap.*1. Stephanus Bauny, *vbi inf.* nouiſſimè me citato Eminentiſſimus non ſolùm dignitate, ſed etiam doctrina Cardinalis de Lugo, *de iuſtit.& iure tom.*2.*diſp.*36.*ſect.*7. *num.*10. Item me citato Dicaſtillus, *de iuſtit.lib.*2. *tract.*1. *diſp.*5. *dub.*8. *num.*138. Granadus *in* 3.*part. D.Thomæ,contr.*9. *tract.*4.*diſp.*4. *ſect.*2.*num.*16. Filliucius *tom.*1.*tract.*16.*cap.*11.*n.*316. *& tom.*2.*tract.*25.*cap.vlt. num.*427. Comitolus *in reſpon.mor.lib.*1.*quæſt.*93. Gretſerus *contra Theologos Venetos*, *lib.*3.*conſiderat.*1.*& ſeq.* Ferdinandus Baſtidia *in Antidoto contra Paulum Venetum,part.*2.*num.*59. *& ſeq.* Quibus omnibus adde omnino videndum Adamum Tannerum *in Apolog. de immunit. Eccleſ.lib.*1. *c.*17.vbi ita mordicus firmat noſtram ſententiam,vt contrariam improbabilem putet.Imò Angelus Maria Sermatinus *in confutat.*2. *tractatuum propoſ.*5.*fol.*133. tanquam ſuſpectam damnat, & ad minus temerariam eſſe docet Ioannes Pedrezzanus *ad libellum Italicum,propoſ.*5.§.8.*fol.*85.

3. Sed quicquid ſit de his cenſuris, quorum iudicium eſto penes Sanctam Sedem, ſolum P.Rabardei in mentem veniat, exemptionem Clericorum eſſe de iure Diuino, olim tenuiſſe Senatum Pariſienſem, vt teſtatur Fagnanus *in reſpon. pro cenſuris Pauli V. fol.*8.Laurent.Ortiz *in tract.de Politia, & immunitat. Eccleſ. p.*2. *fol.*163. & ex ſcriptoribus Gallis tenet ſententiam hanc Rebuffus *in Concor. Rubrica vlt. de Protect.*Aufrerius *in Clem.*1.*de Offic.Ordin.q.*1. *fol.*82. Ioannes de Terra Rubea *in Opere contra Rebelles, tract.*3.*art.*5.*concl.*18. & nouiſſimè ex Societate IESV Stephanus Baunius *in Theolog.mor.p.*1. *tract.*11. *q.*36. & *p.*2.*tract.*6.*diſp.*7.*de Bulla Cœnæ,q.*1.*c.*3.*num.*15. & *tract.*1.*q.*4. §. *Dico ſecundò.*

RESOL. CCCXXI.

Reſpondetur ad argumenta P. Rabardei ? Ex part. 7. tract. 1. Reſ.6.

§.1. PAter Rabardeus in fauorem ſuæ ſententiæ nempe immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de iure humano adducit Couarruuiam; ſed iſte Doctor cautè legendus eſt in materiis iuriſdictionalibus, & ideò Tannerus *in defenſ.libert.Eccleſ.lib.*2. *cap.*16. ſic ait. Couarruuiam in his quæ ad doctrinam de libertate Eccleſiaſtica pertinent nonnunquam liberius locutum,& minus ad ſacros Canones fuiſſe attentū.Quod etiam obſeruauit Cardinalis Bellarminus,*in Reſponſ. ad Epiſtolam cuiuſdam Theologi*, vbi ita aſſerit.[Et ſe il Couarruuia dice il contrario,noi habbiamo à credere più alle ſcritture, & à Santi Padri,che ad Couarruuia,il quale in materia di iuriſdittione,ſi è moſtrato ſempre troppo partiale.[Vide etiā alios Doctores quos etiam citaui *in part.*1.*tract.* 2. *reſol.*4.& quos me tamen non citato adducit P. Delbene *in tract. de Comitiis dub.*27.*ſect.* 3. *num.*4. cui quidem Auctori multum debeo,nam *in dicto tract.* omnibus meis opinionibus quas in materia Parlamentorum,& defenſionis immunitatis Eccleſiaſticæ olim docueram cum Doctoribus à me aduocatis perpetuò adhæret.

Quæ hic ſup. Re ſignante: prope a verſ. authori: pro aſſe ſed pro ctrina h Reſ. leg pra Re alias cit primæ not.

2. Ad auctoritatem verò Innocentij Papæ reſpondeo, nihil obſtare, vt rectè notat Bellarminus *de exempt.Cleric.cap.*1.*in fine*,vbi ſic ait:His addi poteſt Innocentius IV.Pontifex,quamuis, non vt Pontifex, ſed vt Doctor particularis de hac re ſcripſerit. In commentario enim ad *c.* 2.*de maioritat. & obedien.* poſteaquam docuerat, Clericos exemptos fuiſſe à poteſtate Laicorum per Summum Pontificem,Imperatore conſentiente, addit, hanc non eſſe plenam exemptionem, & ideò dicendum eſſe, Clericos ab ipſo Deo fuiſſe exemptos. Hoc teſtimonium Innocentij ea de cauſa addendum putaui, quoniam Couarruuias,*in lib.pract. quæſt. cap.*31.Scribit prædictum Pontificem in loco à nobis citato affirmaſſe, exemptionem Clericorum non eſſe iuris Diuini,quod falſum eſſe verba citata palam oſtendunt,& ante nos in hanc eandem ſententiam Innocentium allegauit Panormitanus *in cap.Nimis*, *de iureiurando.*Ita Bellarminus, cui etiam adde Tannerum *in Apolog.de immun. Eccleſ.lib.*1. *cap.*17.& Fagnanum *de iuſtitia Cenſurarum Pauli V. fol.*8.aſſerit Innocentium eſſe allegandum pro noſtra ſententia, quod etiam obſeruat Duardus *in Bull. Cœnæ, lib.*2.*Can.* 15.*quæſt.*18.*num.*6. Azorius, *part.*1.*lib.*5.*cap.*12.*quæſt.*1.Michaël de Molino *in Reper. For. Reg. Aragon.litera C,ver. Clericus, n.*84.male igitur P. Rabardeus pro ſua ſententia Innocentium adducit.

3. Ad auctoritatem D. Thomæ quam etiam Rabardeus in ſui fauorem adducit,aſſero, neque obſtare,vt rectè obſeruauit Tannerus loco citato; nam Sanctus Doctor *lect.*1.*c.* 13. *ad Rom.*de tributo Principibus præſtando, agens, ſic aſſerit. Ab hoc tamen debito liberi ſunt Clerici ex priuilegio Principum; quod quidem æquitatem naturalem habet. Vnde etiam apud Gentiles liberi erant à Tributis, illi,qui vacabant rebus diuinis. &c. Etenim S.Thomas præterquam quod ex inſtituto de hac re non agit,aſſerit quidem,eiuſmodi immunitatem à Tributis conceſſam eſſe Priuilegiis Principum; quod veriſſimum eſt: ſed non negat,eam etiam iure Diuino,& naturali deberi; imò verò id apertè indicat *ibidem* iis verbis; quod æquitatem naturalem habet,&c, Et ita etiam reſpondet ad auctoritatem D.Thomæ Philippus Maynardus *de priuil.Eccleſ.part.*2. *art.*15. *num.*16. Angelus Sermarinus *in confutatione duorum tractatuum propoſ.* 1. *fol.*31.& Ioannes Antonius Bouius *in reſponſ.ad conſiderat. Pauli Seruitæ, part.*4. *argum.*1. Imò addit D. Thomam *lib.*3.*de Regim. Principum*, *cap.*10. aſſerere exemptionem Clericorum eſſe de iure Diuino, quod etiam ex dicto loco D.Thomæ confirmat Stephanus Barberius *in confutat.contra M.Fulgentium p.*4.*n.*8.

4. Ad

4. Ad auctoritatem Ferrarienſis & Molinei, reſpondeo potuiſſe quidem P. Rabardeum illos non adducere quis enim neſcit fuiſſe parum pios, imò iuratos Hoſtes in Eccleſiaſticam Hierarchiam, & eius libertatem, eorúmque opera in Indice librorum prohibitorum appoſita. Contra Petrum de Ferrara videat P. Rabardeus quid aſſerat Rebuffus *in Concord. Rubrica de Protectione, §. nec obſtat*, vbi vocat cũ adulatorem Imperatoris, & mendacem. Contra verò Carolum Molineum, videat Bullam Clem. VIII. editam contra eius Opera die 21. Auguſti 1602. in qua eorum lectio ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ac etiam ſuſpicionis hæreſis interdicitur; & in cenſura dictorum Operum eodem anno edita præcipitur in quibuſcumque libris, vbi eius nomen citatum inuenietur, delendum eſſe; faxit tamen Deus, verum fuiſſe id quod teſtatur Raynaudus de Monitoriis, paulò ante eius mortem, ab erroribus reſipuiſſe.

5. Ad auctoritatem Alciati, reſpondeo ipſum *in cap. cùm non ab homine, num. 2.* de iudiciis: docere exemptionem Clericorum eſſe de iure Diuino, vnde pro noſtra ſententia illum adducit Burſatus *vol. 1. conſ. 42. num. 2.* Torreblanca *in pract. iur. ſpir. lib. 15. cap. 2. num. 18.* Sermarinus *in conſilt. 2. tractatuum, propoſ. 1.* & alij. Et ideò videat P. Rabardeus quomodo pro ſua ſententia potuerit illum referre. Ad auctoritatem Medinæ, reſpondeo, ipſum non bene percepiſſe originem Eccleſiaſticæ immunitatis, & ideò inter alia non veretur aſſerere ante tempora Iuſtiniani exemptionem Clericorum non adfuiſſe, quod etiam docuit Pſeudotheologus Paulus Seruita. Sed hoc eſſe manifeſtum errorem, non ſolùm contra Concilia generalia, ſed etiam leges Imperatorum rectè obſeruauit Valboa *in lectio. Salmatic. tom. 2. ac cap. 1. de iudiciis, n. 36.* Pedrazzanus *in reſponſ. ad Theolog. innominat. propoſ. 1. §. 10.* & alij, vt *in ſeq. reſol.* patebit, Scio alios Doctores, non citatos à P. Rabardeo, eius docere ſententiam, licet ſine illationibus ab ipſo tam malè deductis, verùm contraria ſententia communis eſt, vt ſuprà apparet.

RESOL. CCCXXII.

Expenditur locus D. Gregorij à P. Rabardeo adductus? Ex part. 7. tr. 1. Reſ. 7.

§. 1. NOn deſinam tamen etiam hic adnotare non bene pro ſua firmanda ſententia P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Gregorij Papæ, ſic enim *fol.* 17. aſſerit: Gregorius Papa primus Mauritium Imperatorem admonet; ſic illum debere Sacerdotibus dominari, vt debitam illis reuerentiam impendat; quibus verbis comprobatur Sacerdotes in Ciuilibus ſubiectos eſſe dominationi, & iuriſdictioni Principum ſæcularium, niſi aliqui ipſorum gratia, ſeu priuilegio liberentur. Ita P. Rabardeus. Sed ſi dicta verba D. Gregorij, quæ inuenies *in Epiſt. 31. lib. 4.* ſubiectionem, vt perperam vult Rabardeus importarent, ſequeretur etiam Pontifices Imperatoribus ſubiectos fuiſſe; nam vt obſeruat Card. Bellarminus *lib. 2. de Romano Pontif. cap. 28.* in dictis verbis, de ſe ipſo, Gregorius loquitur, & inter eos ſe numerat, quibus affirmat Imperatorem dominari: At hoc aſſerere impium eſt, vt hæreticè ex ſupracitatis verbis D. Gregorij malè intellectis conatus eſt firmare Calbinus, *lib. 4. Inſtit. cap. 11. §. 12.* & noſtris temporibus M. Antonius Capellus ante ſuum reditum à ſciſmate ad vnitatè Romanæ Eccleſiæ; Ergo firmiter negandũ eſt cum Bellarmino contra Patrem Rabardeum, D. Gregorium in illis verbis ad Mauritium Imperatorem ſcripſiſſe, iuriſdictionem nullam Eccleſiaſticos per ſe ex natura rei deſignare nam ſi D. Gregorius aſſereret Imperatorem debere, reuerentiam Sacerdotibus exhibere, hoc certè, ait Bellarminus, inferioris eſt, non ſuperioris. Igitur recognoſcat Pater Rabardeus ex ſua Societate eruditiſſimum Gretſerum *in Controuerſiis, pro defenſione Bellarmini, tom. 2. lib. 8. cap. 28.* vbi docet D. Gregorium illa verba ad Mauritium ſcripſiſſe ex humilitate, non autem ita humiliter ſine cauſa, tunc cum Imperatore loquutum fuiſſe: quia, (ait Gretſerus) eo tempore Imperator Dominium temporale in Vrbem Romanam obtinebat, & Gregorius eius ope & amicitia vehementer indigebat, vt tam ipſe, quam Eccleſiaſtici, & bona temporalia Eccleſiæ ſuæ, & populus Romanus à Longobardorum gladiis, & furore defenderentur, & neceſſitate ac violentia cogente, poteſt is qui alteri ſubiectus non eſt, eum appellare ſuum Dominum, & ſe profiteri ſeruum, idque maioris mali effugiendi intuitu; quod à S. Gregorio factum eſt, qui Romanam Eccleſiam in ſummum diſcrimen conieciſſet, ſi ius ſuum & Eccleſiaſticorum proſequi, nec à Chriſtiana humilitate rebus afflictis remedium poſtulare voluiſſet. Nam illo tempore Mauritius Imperator nimis tyrannicè Romanam diuexabat Eccleſiam. Itaque ſi dicta verba Gregorij ſubiectionem deſignarent; debebat P. Rabardeus aſſerere, Pontificem neceſſitate ita exigente ſubieciſſe ſe & Sacerdotes Imperatori de facto, & non de iure; ſicut Chriſtus ſe ſubiecit Pilato, ne ſi ius ſuum ſtrictè proſequi vellet, Eccleſiæ naui culam in maiores ſcopulos impelleret ac illideret. Et tandem ne deſerat P. Rabardeus videre celeberrimũ Cardinalem Baronium *tom. 8. anno* 593. qui contra Nouatores adducentes verba Gregorij quaſi ſubiicientis, vt ipſi cum P. Rabardeo malè putant, Imperatori Sacerdotium, defendit Sanctum Pontificem, & quare ſic loquutus fuerit demonſtrat, & adducit locum eiuſdem Gregorij *Pſalm. 4. Pœnit.* in quo firmiter aſſeuerat non habendum eſſe Mauritium inter Imperatores dum aduersùm Dei Sacerdotes regiam poteſtatem exercet, & ideò comparauit illum cum Nerone, & Diocletiano; igitur ſecundùm D. Gregorium, Sacerdotes ſubdebantur Mauritio Imperatori, quemadmodum ait Baronius Chriſtus Redemptor noſter fatebatur ſe ſubditum poteſtati Pilati, & ſicut itidem dixit iis qui ipſum neci tradere ſatagebant. Quæ omnia poſt Baronium obſeruauit etiam Iacobus Gretſerus *contra Theologos Venetos lib. 3. conſid. 1.* Videat modò P. Rabardeus an debuerit ex mente D. Gregorij *loco citato* aſſerere Sacerdotes & Clericos ſubiectos fuiſſe dominationi & iuriſdictioni Regum, & ſummorum Principum ſæcularium.

RESOL. CCCXXIII.

Explicantur leges Imperatoriæ, quas P. Rabardeus adducit, & quod non ſint inſtitutoriæ, ſed ſubſidiariæ, & declaratiuæ diſcutiuntur? Ex part. 7. tract. 1. Reſolut. 8.

§. 1. ET tandem ad auctoritatem legum Imperatorum, quas affert P. Rabardeus, reſpondeo, quòd ipſe non bene ex ipſis infert, immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de iure humano; nam non rectè argumentatur, Imperatores conceſſerunt aliqua Priuilegia Clericis pro eorum exemptione. Ergo talis exemptio eſt de iure humano: Nam neganda eſt talis conſequentia. Vnde cùm Pſeudotheologus Paulus Seruita anno 1606. hoc ipſiſſimum argumentum, quod affert P. Rabardeus adduxiſſet, ſic aſſerendo.

[Si

[Si trouano molte leggi , nelle quali ſi ſtabiliſce la libertà Eccleſiaſtica , fatte da gl'Imperatori antichi , non puiò dunque dubitarſi, che queſta eſſentione ſia de iure Diuino ma de iure humano, fundato in dette leggi.] Audiat modò , P. Rabardeus , quo pacto Ferdinandus de Baſtidia Theologus ſuæ Religionis, reſpondeat , in Antidoto ad Paulum Venetum , *part.2.argum.*57. [Con queſto argomento potrebbe prouar fra Paolo, che non e de iure Diuino, il credere Iddio Trino , & Vno , ma de iure humano. Peroche ſe ſi trauano leggi , che prohibiſcono à i ſecolari il non giudicare de i delitti de' Chierici , ſtà anco regiſtrato nel Codice vn titolo intero, de ſumma Trinitate:& fide Catholica, & vn altro, de Epiſcopis & Clericis, del quale ſi tratta del riſpetto douuto à veſcoui , & molt'altre coſe, che ſono de iure Diuino, Molte leggi ſono ne i Digeſti , circa la ſoggettione de i Vaſſalli al Principe loro : ma non però di qui s'inferiſce , che l'obligo che anno i Vaſſalli ſecolari d'obedire al Principe loro , non ſia de iure Diuino ma humano fondato in dette leggi. Prohibiſcono le leggi humane l'adulterio , il furto , mà non per ciò la prohibitione di queſti peccati è ſolo de iure humano, perche molte volte è neceſſario ſi faccino leggi humane , che obligghino all'oſſeruanza di coſe, che ſono de iure Diuino. L'eſentione de'Chierici ancorche foſſe de iure Diuino , à quel tempo i ſecolari non glie la haurebbono laſciato godere , prima che gli Imperatori non l'haueſſero habilita con le loro leggi, e così fù neceſſario farle più d'vna volta. Non deue ciò parer marauiglia, per che non erano in quel tempo le coſe della fede , e giuriſdittione Eccleſiaſtica , così ſtimate , e praticate come adeſſo : e non dimeno vediamo, che acciò ſi conſerui hoggi dì à gli Eccleſiaſtici tale eſentione, ſono neceſſarie leggi , e Dio voglia , che baſtino. Hieri ſi celebrò vn Concilio Tridentino , e definì, che queſta eſentione, è ordinatione Diuina : & pure non baſta , perche pretendano violarla in N. Che marauiglia è dunque , che biſognaſſero leggi d'Imperatori anticamente, acciò ſi guardaſſe ne'loro ſtati ! Si che conchiudo eſſer coſa ridicola il pretendere di prouare , che vna coſa non è de iure Diuino perche le leggi humane, la ſtabiliſcano, & trattano di eſſa. Et en queſto modo l'argomento di fra Paolo cauato da dette leggi per prouar , che l'eſentione dei Sacerdoti non è de iure Diuino, non hà ſpezie d'apparenza, ne più forza per il ſuo intento, che vn filo ben ſottille di tela di ragno.] Hucuſque Baſtidia.

2. Dicendum eſt igitur contra P.Rabardeum, leges Imperatorias, quas ipſe adducit non fuiſſe inſtitutorias ſed ſubſidiarias, & declaratiuas. & ita optime obſeruat, & docet etiam ex ſua Societat P.Gretſerus *ad Theologos Venetos*, *lib.2.conſider.*8.vbi in indiuiduo reſpondens ad argumentum Rabardei ita aſſerit. Nil noui legibus ſuis Conſtantinus , & alij Imperatores ſanxerunt; ſed quod Eccleſiaſticis iure Diuino conceſſum erat, legibus latis declararunt; & de integro auctoritate etiam imperiali ſtablierunt. Hæc ille. Cui adde Seruantium *in defenſ.libert.Eccleſ. propoſ.*5. *ad* 9.*argum.* Bouium *in reſponſ. ad Paulum Seruitam.part.*4. *ad* 8.*argum.* & Martinum Magerum *de Aduocatia armata.cap.* 17. *num.*190. Surdum *conſil.* 396.*num.*19.*vol.*3. Bellettum *in diſquiſ.Cler.part.*1.*tit. de fauore Cler.perſonali.*§.1.*num.*25. vbi citat Abbatem , Felinum , Barbatium , & Alexandrum de Neuo.

Sup. hoc curſim , ſed cum Deciſione Rotæ Romanæ, ſup. in Reſ. 2. prope finem, & infra in fine §. 1. poſt ſeq. huius Reſ. & in Reſ. hanc ſeq. & ſuperius in [illegible] Reſ. 2. §. [illegible] id prope finem.

3. Vnde Philippus Maynardus *de priuil. Eccleſ. part.*2.*art.*12.*num.*13.ſic ait : Licet Imperator prohibuerit, Clericum trahi coram iudice Laico, non tamen dicitur conſtituiſſe nouum Priuilegium, ſed dicitur receſſiſſe ab errore veterum legum, quia nunquam à principio Clerici fuerunt ſub iuriſdictione Laicali, vt inquit Bald. *in Auth. ſtatuimus in princip. C. de Epiſc. & Cler.* Alexand. *in conſil.*8.*videtur ſuper primo, num.*1. *volum.* 1. Bertran .*in conſil.* 382. *prima etenim, num.* 36. *volumine* 2.

4. Quinimò etiam, quòd Papa exemerit Clericos à poteſtate iudicis Laici, tamen illius exemptiones, & prohibitiones ſunt potius declaratoriæ, quàm de nouo promulgatoriæ, cum & antea, à tali ſubiectione fuerint immunes ; vt inquit Gl. *in cap.ſi Imperator. in verb. & diſcut.* 96.*diſtinct.* Cardin.Alb.*de poteſtate Papæ in* 3. *part.num.*51. Felin. *in cap.*2.*num.*1. *de maiorit.& obedient.*Villalob. *in ſuis communibus opinion.in verb.Clericus.num.*69.Stephan.Affir.*in Clem.vt Clericorum, num.*59. *de offic.ordin.* Arnal. Albert. *in repet.cap. quoniam contra, quæſt.* 11.*ſub num.*79.*de Hæret. in* 6. Roland. *conſil.*4.*in cauſa Inquiſitionis.n.*7.*volum* 1. Riminald. Iun. *in cap. Quæ in Eccleſiarum, ſub num.*54. *ante fin.de conſtit.*Illuſtriſſ.Cardin. Tuſchus, *in concluſ.* 385.*in verb.Clerici, num.* 2. *vol.* 1. Si ergo Papa, & Imperator, non dederunt ius & priuilegium nouum Clericis, non poteſt argui ex legibus ab eis promulgatis , quod fuerit priuilegium nouum , & ideo quod Clerici ſint de iure humano exempti à iuriſdictione Laicorum. Ita Maynardus. Malè itaque, vt diximus infert Rabardeus, Imperatores conceſſerunt Clericis Priuilegia, quoad eorum exemptionem circa perſonas, & bona. Ergo eorum exemptio eſt de iure humano; nam hanc conſequentiam non eſſe admittendam præter Doctores citatos tenet ex Societate Pater Comitolus *in reſponſ.mor.lib.*1.*quæſt.*93. omnino videndus. Patet igitur ex omnibus, in ſuperioribus reſolutionibus firmatis, immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de iure Diuino. Et leges Imperatorias, quas P.Rabardeus adducit, propriè non fuiſſe conceſſiuas, & inſtitutorias , ſed ſubſidiarias, executiuas, & adiutorias ; vt præter Doctores citatos , & nouiſſimè determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. *in Albenſi Gabellæ die* 28. *Iunij* 1630. coram heu quondam Domino meo Merlino Decan. *& in ſeq. reſolut.* etiam probabitur.

5. Vnde claudam probationem huius opinionis auctoritate Chriſtophori Beſoldi, qui ex hæretico factus Catholicus, in Synopſi Politicæ Doctrinæ editionis Ingolſtadienſis, *lib.*1.*cap.*2. *num.* 8.ſic aſſerit. Hucque pertinent illæ quæſtiones, An Politicus Magiſtratus punire poſſit Clericos, & Religioſos grauiorum præſertim criminum reos; Et affirmatiuam ſententiam aliqui tuentur; Sed magis eſt , vt dicamus exemptionem Clericorum iuris eſſe Diuini , vnde & Eccleſiam, eiuſque perſonas , in, non verò, de Territorio eſſe, nec ideo à Magiſtratu Ciuili puniri poſſe. Ita Beſoldus, ſe retractans de opinione , quam, dum eſſet hæreticus , *in Diſſertatione Politico-Iuridica, de Maieſtate in gener. ſect.* 2. *cap.*2. *num.* 1. cum impio Molineo, & Arniſæo, docuerat : nempe exemptionem Clericorum non eſſe de iure Diuino , ſed humano , ex Priuilegiis Principum.

RESOL. CCCXXIV.

Dato, & non conceſſo, quod Immunitas Eccleſiaſtica non ſit de iure diuino, quæritur, an primariè ortum habuerit à iure poſitiuo Imperatorum?

Et explanatur leges Imperatorum largientes Immunitatem Clericis non eſſe inſtitutorias, & conceſſorias, ſed declaratiuas , ſubſidiarias , adiutrices , & executiuas ? Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 9. aliàs 7

§.1.Satis

§. 1. SAtis *ſuprà* probatum eſt, exemptionem Clericorum, eſſe de iure Diuino; ſed quia, nolo in hoc, tam acriter inſurgere contra P. Rabardeum; concedendo, ex hypotheſi, hanc ſententiam non eſſe veram; Difficultas eſt, an dicta exemptio, primario originem traxerit, à Priuilegiis Imperatorum, & affirmatiuè reſpondet Rabardeus, *ſect. 2. per totam*, & *num. 2. fol.* 18. vbi ſic ait. Multæ ſunt leges Imperiales in Codice Iuſtinianeo, & inter Nouellas in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Priuilegia Clericorum, & Eccleſiarum, vnde comprobatur illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum & Principum acquiſitis. Ita ille. Et per totam dictam ſectionem ſecundam.

2. Sed protſus hæc opinio eſt reiicienda. Primò, quia dato, & non conceſſo immunitatem Eccleſiaſticam non eſſe de iure Diuino, tamen Concilia, & Pontifices primario ante omnes leges Imperatorias illam inſtituerunt; quod apertè probatur. Nam ego obſeruo, anno 387. Valentinianum, & Theodoſium leges condidiſſe circa exemptionem Clericorum, vt patet ex *cap. continuat.* 11. *quæſt.* 1. Poſtea, anno 453. Martianum *in leg. cum Clericis, de Epiſc. & Cler.* Leonem & Anthemium, anno 466. *in leg. Omnes, Cod. de Epiſcop. & Cler.* Iuſtinianum, anno 530. *Multis in locis in Authent. & conſtitut.* 79. 83. 123. & tandem Carolum Magnum, anno 800. vt patet *in lib. 6. Capitular. c.* 105. Sed ante hos omnes Imperatores Summi Pontifices, & Concilia iam decreuerant exemptionem Eccleſiaſticorum à foro Laicali. Ergo, dictam exemptionem à Pontificibus primariò, & non à Principibus Laicis proceſſiſſe dicendum neceſſariò apparet. Minorem propoſitionem latius probabo. Aſſero igitur, Anno 823. In Concilio Moguntino *cap.* 4. ſic haberi; De Clericis adeuntibus Imperatorem hoc placet omnibus modis obſeruare, quòd de eis in ſacris Canonibus conſtitutum eſt. Anno 640. In Concilio Toletano IV. *cap.* 46. legitur, Id conſtituit Sacrum Concilium, vt omnes Clerici pro officio Religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo ſeruiant; nullàque præpediti neceſſitate ab Eccleſiaſticis Officiis retrahantur. Anno 614. In Concilio Altiſſiodorenſi, *cap.* 35. Non licèt Presbytero aut Diacono, vel cuiquam Clericorum de qualibet cauſa Clericum ſuum ad Iudicem ſæcularem trahere Anno 589. In Concilio Toletano III. *cap.* 13. Inolita præſumptio vſque adeò illicitis auſibus additũ patefecit, vt Clerici Conclericos ſuos, relicto Pontifice ſuo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus, vt hoc de cœtero non præſumant. Si quis hoc præſumpſerit facere, & cauſam perdat, & à cummunione efficiatur extraneus. Anno 576. In Concilio Matiſconenſi 1. *cap.* 7. Nullus Clericus de qualibet cauſa extra diſcuſſionem Epiſcopi ſui à ſæculari Iudice iniuriam patiatur. Et *cap.* 8. Nullus Clericus ad Iudicem ſæcularem quemcunque alium Patrem de Clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocunque loco præſumat. Sed omne negotium Clericorum, aut in Epiſcopi ſui, aut in Presbyteri, aut Archiadiaconi præſentia finiatur. Anno 537. In Concilio Aurelianenſi III. *cap.* 31. Clericus cuiuslibet gradus, ſine Pontificis ſui permiſſu, nullum ad ſæculare iudicium præſumat attrahere; Neque Laico, inconſulto Sacerdote, Clericum in ſæculare iudicium liceat exhibere. Anno 517. In Concilio Epaunenſi, *cap.* 11. Clerici, ſine ordinatione ſui Epiſcopi, adire, vel interpellare publicum iudicium non præſumant. Anno. 506. In Concilio Agathenſi. *cap.* 32. Clericus nec quemquam præſumat apud ſæcularem Iudicem, Epiſcopo non permittente pulſare. Sed, ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, nec proponat, nec audeat Criminale negotium in iudicio ſæculari proponere. Si quis verò ſæcularium per calumniam, Eccleſiam, aut Clerum fugitare tentauerit, & conuictus fuerit, ab Eccleſiæ liminibus, & à Catholicorum communione (niſi dignè pœnituerit) coërceatur. Anno 502. In Concilio Romano IV. ſub Symmacho Papa, *cap.* 3. Non licèt Laico ſtatuendi in Eccleſia, præter Papam Romanum, habere aliquam poteſtatem, cui obſequendi manet neceſſitas: non auctoritas imperandi. Anno 483. In Concilio Chalcedonenſi: *Act.* 15. *cap.* 9. Si quis Clericus aduersùs Clericum habet negotium, non deſerat proprium Epiſcopum, & ad ſæcularia percurrat iudicia. Si quis verò contra hæc fecerit, Canonum ſubiaceat correctionibus. Anno 460. In Concilio Venetico, *cap.* 9. Clerico niſi ex permiſſu Epiſcopi ſui, ſeruorum ſuorum ſæcularia adire Iudicia non liceat annò 410. In Concilio Mileuitano, *cap.* 19. Placuit; vt quicunque ab Imperatore cognitionem Iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur. Anno 397. In Concilio Carthaginienſi III. *cap.* 9. Item placuit, quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cùm in Eccleſia ei crimen fuerit intentatum, vel Ciuilis cauſa commota, ſi derelicto Eccleſiaſtico Iudicio, publicis iudiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat. Anno 340. In Concilio Antiocheno, *cap.* 12, Si quis à proprio Epiſcopo depoſitus, Presbyter; vel Diaconus, aut etiamſi in Synodo quilibet Epiſcopus fuerit exauctoratus; moleſtiam Imperialibus auribus inferre non præſumat; ſed ad maiorem Epiſcoporum Synodum ſe ſe conuertat. Anno. 325. In Concilio Romano III. ſub Syluestro Papa, *cap.* 16. Si qui Clericus in Curiam introierit, anathema ſuſcipiat, numquam rediens ad matrem Eccleſiam.

3. Sed audiamus poſt Concilia Summos Pontifices. Adrianus I. anno 772. apud Gratianum XI. *quæſt.* 1. ſic ait: Clericus, ſiue Laicus ſi crimine, aut lite pulſatus fuerit, non alibi quàm in foro ſuo prouocatus audiatur. Idem aſſeruit Gregorius Magnus anno 590. *lib.* 3. *Epiſt.* 26. *lib.* 4. *Epiſtol.* 75. *lib.* 5. *Epiſt.* 25 *lib.* 9. *Epiſt.* 31. *& lib.* 11. *Epiſt.* 5. Idem dicit anno 555. Pelagius I. vt habetur *in cap. Experientiæ* 11. *q.* 1. Idem Gelaſius I. anno 492. *in Epiſtol. ad Anaſtaſium Imperatorem.* Idem Leo I. anno 440. *in Epiſtol.* 96. *ad Epiſcopos Thraciæ.* Bonifacius I. anno 420. *in Epiſtola ad Honorium Auguſtum.* Et tandem, anno 296. Marcellinus *in Epiſt.* 2. ſic ait Clericum cuiuslibet Ordinis, abſque Pontificis ſui permiſſu, nullus præſumat ad ſæculare iudicium attrahere, nec Laico quemlibet Clericum liceat accuſare. Caius *in Epiſtola ad Felicem*, anno 283. Nemo vnquam Epiſcopum apud Iudices ſæculares, aut alios Clericos accuſare præſumat.

4. Itaque ex his omnibus apparet ante latas leges Imperiales Summos Pontifices inſtituiſſe exemptionem Clericorum à Laicali iuriſdictione, non ſolùm ante Carolum Magnum, ſed etiam ante Iuſtinianum, Theodoſium, & Conſtantinum, quòd etiam magis patebit ex auctoritate Concilij Romani I. *cap.* 4. vbi ſic habetur, Nulli omnino Clerico liceat cauſam quamlibet in publico examinare, nec vllum Clericum ante Iudicem Laicum ſtare. Sic ibi. Quod Concilium celebratum fuit anno 320. & anno 68. Clemens Romanus *in Epiſt.* ſic aſſeruit. Si qui ex fratribus negotia habent inter ſe, inter cognitores ſæculi non iudicentur, ſed apud Presbyteros Eccleſiæ quicquid illud eſt dirimatur. Ita ille.

5. Sed audiat P. Rabardeus Paulum Comitolum acutiſſimum

acutiſſimum Societatis Theologum *in reſponſ. mor. lib.* 1.*quæſt.*93. ſic aſſerentem:Grauiter errauit Scotus *in* 4.*ſentent.diſtinct.* 13.*q.* 2. qui, Priuilegium exemptionis à foro Laico in cauſa ſanguinis,ait,Eccleſiæ datum eſſe à Conſtantino. Ex Epiſtolis namque decretalibus primorum Pontificum Romanorum, eorumdemque Martyrum, qui multos annos Chriſtianos Imperatores præcucurrerunt, planiſſimum fit, Clericorum cauſas à Laicorum Tribunalibus ſecluſas eſſe: nec vnquam licuiſſe, niſi apud Epiſcopos Eccleſiaſticóſque Iudices, eas actitari, ac iudicari. Hoc primùm ſanxit B. Petrus, primus Chriſti Vicarius, vt auctor eſt Clemens Romanus in ſua 1.Epiſtola decretali. Hoc reliqui Apoſtoli ſtatuerunt hoc Anacletus, qni anno octogeſimo poſt Chriſtum natum: hoc Alexander 1. qui anno 109. Pontificatum geſſit: hoc Caius: hoc Marcellinus: hoc Gelaſius: hoc alij multi ante tempora Chriſtianorum Imperatorum decreuerunt. Quin etiam D. Petrus, eodem Clemente teſte tulit,vt cuilibet oppreſſo Chriſtiano ius liberum eſſet ad Sacerdotum iudicium prouocandi nec cuiquam fas eſſet, eorum repudiare ſententiam:quòd ipſum poſtea in ſua prima decretali iuſſit, confirmauitque Anacletus. Atque has leges inter Chriſtianos valere voluerunt;quo tempore in eos ab Ethnicis Imperatoribus,& Regibus crudeliter ſæuiebatur. Hucuſque Comitolus; Et ex eadem Societate Stephanus Fagundez,*in Decal.tom.*2. *lib.*8.*c.*43.*n.*18. apertè docuit exemptionem Clericorum ſi dicatur eſſe de iure poſitiuo introductam eſſe à iure Pontificio, & non per leges Imperiales. Et Fragoſus,*part.* 1. *lib.* 1. *diſput* 4. *n.*308. aſſerit Clericos exemptos eſſe Pontificio Priuilegio.

6. Merito igitur Valboa de Magrouejo *in lect. Salmat.tom.*2.*ad cap.*2.*de iudiciis, num.*35. Maynardus *de Priuileg. Eccleſ.part.* 2.*art.*12.*num.*12.*&* 63.Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4.*cap.*11.*num.*7.& alij,obſeruarunt antiquiores Pontifices, etiam tempore infidelium Imperatorum prohibuiſſe Clericos à Laicis iudicari,vt patet ex *cap.relatum* 11. *quæſt.* 1. Ergo clarè apparet contra Rabardeum hanc exemptionem, ſi non ex iure Diuino,ſaltem primariò ex iure Pontificio, & non Imperatorio originem traxiſſe. Vnde Petrus de Vrries Doctor parum fauens Eccleſiæ immunitati *ad Ritum* 235.*M.C.R.V. part.* 1.*præl.*2.*num.*53. ſic ait. In ſumma igitur, certum eſt,Clericos in ſpiritualibus,temporalibus,& prophanis exemptos eſſe à iuriſdictione ſæculari; huiuſmodi autem exemptionem, quoad cauſas temporales, & prophanas fuiſſe à iure Pontificio introductam,communis opinio eſt. Ita ille. Hinc optimè notauit Riminaldus Iunior, *in cap. quæ in Eccleſiarum, ſub num.* 54. *de conſtit.*in primæuo ſtatu Eccleſiæ,Clericos non fuiſſe ſuppoſitos, iuriſdictioni Laicorum.

7. Et tandem confirmantur ſupradicta ex his quæ fuſiùs adducit Raymundus Rufus Doctor Gallus *in Apol. contra Molineum edita Pariſiis* 1553. *fol.* 587.*& ſeqq.*vbi probat Clericos in primitiua Eccleſia antequam Imperatores eſſent Chriaſtiani ſemper ab Epiſcopis iudicatos fuiſſe,quòd probat & apertè patet ex verbis D. Pauli, Epiſt.1. ad Timoth. *cap.*5. *Aduersùs Presbyteros accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus,vel tribus teſtibus.* Vbi Ioannes Lorinus,*in Commentariis*, ſic ait: Præſcribit hic Timotheo Epiſcopo,quomodo ſe gerere debeat in dijudicandis cauſis forenſibus,vnde patet Epiſcopos tunc fuiſſe Iudices. Et Adamus Tannerus *in Defenſ.libert.Eccleſ.lib.*1. *cap.*14.ita aſſerit. Ipſemet Apoſtolus, non alium Sacerdotem, quàm Epiſcopum fuiſſe Iudicem apertè indicat, cùm ad Timotheum Epiſcopum ſcribens, *Epiſt.*1.*cap.*5. ait, *Aduersùs Preſbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus vel tribus.* Vbi quæſtionem de Iudice Sacerdotum, velut liquidam ſupponens, de forma ſolummodò ipſius iudicij tradenda ſolicitus eſt,nempe vt Epiſcopus talis,& tantus,non niſi ſub duobus,aut tribus teſtibus contra Preſbyterum procedere auſit. Ita Tannerus;Cui conſonat Iacobus Gretſerus *in Conſiderationibus contra Theolog. Venetos, lib.*2. *conſ.*8. *in fine*; vbi inſurgens contra fratrem Capellum,qui aſſeuerat,in primitiua Eccleſia non fuiſſe diſtinctionem fori Ciuilis, & Eccleſiaſtici; quod etiam ante docuerat tetra illa peſtis Eccleſiæ Marſilius de Padua *in ſuo Defenſore pacis, p.*1. Et nouiſſimè huius farinæ homines Conradus Ritterſuſius *in Differ.iuris Ciuilis,& Canonici,lib.*7.*c.*2. & alij,inſurgens inquam Gretſerus contra hanc opinionem, ſic ait: Tempore primitiuæ Eccleſiæ demonſtrat Sanctus Paulus, quòd Epiſcopus habeat ſuum Tribunal, & iudicet ſuos ſubditos Eccleſiaſticos, vt ex verbis, *cap.* 5. *Epiſt.* 1. *ad Timoth. Epiſcopum Epheſinum* apparet; *Aduersùs Preſbyterum*, &c.

8. Idem etiam ex dictis D. Pauli, docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 13. *numer.* 10. Quibus omnibus adde Valboam de Megrouejo *in lect.Salmat.tom.*2.*ad cap.*2. *de iudiciis num.*39. vbi ita loquitur: Etiam tempore Apoſtolorum Priuilegium hoc in vſu fuit, vt deducitur ex Paulo 1. *ad Tim.*5. ibi:*Aduersùs Preſbyterum accuſationem ne recipias, niſi ſub duobus, vel tribus teſtibus:* Quæ verba ſupponunt, tunc fuiſſe Epiſcopale Tribunal:cœpit ergo Eccleſia eo tempore, eo modo, quo potuit Clericos à ſæcularium iuriſdictione eripere: Hæc Valboa. Clarè itaque ex dictis verbis D. Pauli contra P. Rabardeum dicendum eſt, exemptionem Clericorum non ſumpſiſſe originem à conceſſione Imperatorum Chriſtianorum, vel proceſſiſſe, vt reor à iure Diuino vel inſtitutam fuiſſe à D. Petro, vt tradit Comitolus *lib.* 1. *quæſt.* 93. ex auctoritate ſibi tradita à Chriſto Domino in illis verbis:Paſce oues meas;Ex quibus ex pacto, vt *infrà* videbitur poterat clericos eximere à poteſtate ſæculari. Nec valet dicere,quòd tunc Principes erant Ethnici: Ergo tunc Eccleſia non poterat in illos vllam iuriſdictionem exercere; nam reſpondeo cum Suarez *lib*,4.*c.*11.*num.*16.etiam tempore Imperatorum infidelium potuiſſe, & poſſe nunc Eccleſiam eximere Eccleſiaſticos ab eorum iuriſdictione.

9. Dicendum eſt igitur, vt *ſuprà* probauimus: Sup.
leges Imperatorum largientes immunitatem Clericis,non eſſe inſtitutorias,& conceſſorias,ſed declaratiuas, ſubſidiarias, executiuas, vt rectè obſeruat Gloſſa, perpetuò menti tenenda,*in cap.ſi Imperator, diſt.*96.Teſte Nauarro *in c.Nouit. de Iudiciis notab.*6. *n.*30.Quod confirmatur ex Nouella 111.Valentiniani, appoſita in Codice Theodoſiano,in qua Imperator perenni ſanctione decernit, quòd omnibus pro lege ſit,quidquid ſanxerit Apoſtolicæ Sedis auctoritas.Quæ quidem conſtitutio certum eſt, vt non eo ſenſu ſit accipienda, vt rectè obſeruat Marca *de libert.Eccleſ.Gallicanæ,lib.*1.*cap.*8.*num.*4. ac ſi tunc primùm legis ferendæ authoritas Pontifici eſſet conceſſa, cum tantùm eo reſcripto fota ſit, & confirmata: Hinc Ioannes Turrecremata *in Summa Eccleſ.lib.*2. *cap.*42.loquens de quadam lege Conſtantini,ſic ait. Ad probationem dicimus, quòd Conſtantinus non inſtituit legem illam de præeminentia Apoſtolicæ Sedis, & obedientia ei ab omnibus danda, quaſi ius ex auctoritate de nouo concedendo: quoniam antequam Conſtantinus eſſet,Romanus Pontifex primatum habuit in Eccleſia Dei ex collatione Chriſti facta B.Petro, ſicut ſuperius eſt oſtenſum. Sed bene

(margin: Sup. præ §.Se in not)

Conſtan

Conſtantinus fidei feruore, & Eccleſiæ Romanæ amore reuerentiali incenſus Diuinam ordinationem de primatu Romani Pontificis, & de obedientia ab omnibus fidelibus illi præſtanda executus eſt promulgando illam, vt nullus per ignorantiam ſe excuſaret, & præcipiendo illam obſeruari, vt nullus malitia ſe Romani Pontificis obedientiæ ſubiicere recuſaret: ita quòd magis fuit promulgator, ſiue executor Diuinæ ordinationis, quam conditor nouæ legis. Ita Turrecrem. Sic & in caſu noſtro; Licèt in multis legibus Imperatorum ſtatuatur, quòd Clerici ſint exempti à Iuriſdictione ſęculari, nõ ſequitur ex hoc, vt perperam infert. P. Rabardeus, talem exeptionem illos conceſſiſſe, ſed tantùm fotam ab illis, & confirmatam fuiſſe. Non erant igitur illæ leges conceſſoriæ, ſed ſubſidiariæ, adiutrices, & declaratiuæ, vt optimè de omnibus legibus Imperatoriis, quoad exemptionem Clericorum, docuimus *ſuprà* cum multis Doctoribus, & ſacra Rota, quibus adde Comitolum *in tract. Apologet. cap. 5. membr. 3. fol.* 144. & Bernardum Iuſtum *in Defenſ. libert. Eccleſ. fol.* 30. Ergo fruſtra citatas leges à P. Rabardeo pro ſua firmanda ſententia adductas fuiſſe, dicendum eſt, vt latiùs *infrà* etiam probabo. Ad id verò quòd aſſerit *fol.* 29. & 30. non eſſe credibile, Eccleſiaſticum Iudicem priuaſſe olim Laicum Magiſtratum ſua dignitate propter violatam Eccleſiaſticam libertatem: videat lector Thomam Bozium *de iure ſtatus lib. 5. cap. 1. circa finem*, vbi exemplum memorabile contra Rabardeum inueniet.

Ref. teri-

RESOL. CCCXXV.

An ſi Immunitas Eccleſiaſtica eſſet primario ex conceſſione Imperatorum, non poſſint Principes adhuc illam reſtringere, & limitare?

Et notatur, quòd licèt Principes non poſſint amplius tollere, vel limitare priuilegium conceſſum Eccleſiaſticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices poſſunt tollere, ſeu limitare priuilegium aliquod ſi extaret, conceſſum Principibus iudicandi Clericos etiam per concordata.

Et deciditur, quod priuilegium conceſſum Eccleſiis eſt remuneratorium, & ideò non poteſt reuocari etiam propter ingratitudinem; etiamque cum hoc priuilegium ſit conceſſum non ſubditis, tranſit in contractum, & ideo non eſt reuocabile. Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 10. aliàs 8.

§. 1. AFfirmatiuè videtur reſpondendum ex verbis ſæpiùs adductis à P. Rabardeo, vbi ſuprà, *in ſect. 2. num. 2. fol.* 18. ſic aſſerente. Multæ ſunt leges Imperiales *in Cod.* Iuſtiniano, & inter Nouellas, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nouiſſimè in Codice Ordinationum ſub nomine Ludouici XIII. Regis, in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Ptiuilegia Venerabilium Clericorum, & Sanctarum Eccleſiarum. Vnde comprobatur etiam illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum, & Summorum Principum acquiſitis; Ita ille.

2. Verùm explodenda eſt hæc opinio: Nam dato, & non conceſſo, quòd Primariò Principes conceſſerint Clericorum exemptionem, tamen hoc Priuilegium eſſet irreuocabile: tum quia non eſt illis conceſſum, ſed toti Eccleſiæ, & quod ſemel Eccleſiæ conceſſum eſt, vt optimè docet Salonius *in 2. 2. q. 67. art. 1. contr. 1. concl. 5.* & alij, etiam ex conſenſu ſæcularium non poteſt reuocari ab ipſis, habet enim Eccleſia ius acquiſitum, & poſſeſſorium; ſicut hæreditates, redditus, & bona temporalia Eccleſiæ conceſſa donatione Regum collata ſunt, at poſtquam ſemel ipſi conceſſa ſunt, habet in illa Eccleſia ius acquiſitum, nec à Principibus repeti, aut reuocari poſſunt.

ſu- Ref. Ref. Sed in in . & : in

Reſol. 49. §. Verùm propè finem, & ſeq. & in Reſ. 196. §. Igitur. & ex doctrina Re. 197. & inferius in tr. 14. in Reſ. 3. curſim in §. Nec obſtat. Et pro contento in §. 3. & 4. huius Reſ. lege ſuprà doctrinã §. vlt. Reſ. 196.

3. Secundò, quia hoc priuilegium eſt remuneratorium, conceſſum Eccleſiis, ad remuneranda beneficia ſpiritualia, quæ Regna ab ipſis percipiunt, & ideò non poteſt reuocari, etiam propter ingratitudinem, vt docet Oſaſcus, *Deciſione Pedemontana* 139. *n.* 28. Tiraquellus *in lege, ſi vnquam verbo, Donatione largitus. n.* 13. *C. de reuocandis donationibus.* cum latè adductis à Rolando de Valle. *conſil. 5. num,* 12. & *conſil.* 98. *lib. 2.* & *conſil. 76. n.* 15. *lib. 2.* & *conſil. 13. nu.* 61. *lib. 3.* & à Carolo Tapia *in final. de conſtitution. Principum. 2. part cap. 7. num.* 42. Quibus adde Acacium *de Priuileg. Iur. Ciuilis, lib. 3. cap. 8. num.* 1. Klocchium, *in tractat. Nomicopolitico, de contribut. c. 16. ſect. 1. n.* 180. Molinum, *tr. de Homagio tit. 9. n.* 110. & ex Theologis Sanchez, Suarez, Pontium, quos citat & ſequitur Caſtrus Palaus, *tom. 1. tr. 3. diſp. 4. punct. 31. §. 2. num.* 4. Adde quòd tale Priuilegium principaliter fuit conceſſum ad Dei honorem, & Orbis Chriſtianus à quo Principes habent auctoritatem conſenſit in hanc exemptionem, vnde non eſt in Principum poteſtate illam reuocare, ſeu minuere, vel limitare, vt rectè obſeruat ex multis Sanchez, *In opuſc. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 2.*

4. Tertiò reſpondetur, quòd cum hoc priuilegium ſit conceſſum non ſubditis, tranſit in contractum, & ideò non eſt reuocabile, iuxta regulam legis. *Sicut ab initio C. de actionibus, & obligationibus.* Et tradunt Doctores *in dicta l. final. C. de legibus, è conſtitionibus Principum.* Et in terminis de Priuilegiis conceſſis Eccleſiis per Imperatores, & Principes, quod non ſint reuocabilia, tradit Gloſſ. in Regula; Decet conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum *De regulis iuris in 6. in principio; verbo, decet conceſſum verſiculo, ex hac regula.* Et eſt communiter approbata, ibi, per omnes Canoniſtas & Legiſtas; *in dicta l. final.* Et ita ex Innoc. *n.* 6. notat Abbas *in cap. Nouit. num.* 23. & Felin. *num. 9. de iudic.* Abbas *in cap. ſuggeſtum, num. 6. de Decim.* Imol. *in cap. final. num. 35. de ſolut.* Lapp. *allegat.* 100. *num.* 4. Roman. *Conſil.* 147. *num.* 5. Abbas, *conſ.* 32. & 45. *lib.* 1. Cardin. *Conſil.* 147. *num.* 5. Paul. Caſtrenſ. *Conſ.* 156. Barbat. *Conſil. 2. lib.* 4. Dec. *Conſil.* 407. *num.* 18. Gozadin. *Conſ. 5. num.* 11. Purpur. *Conſil.* 580. *num.* 27. Rip. *reſponſ. 12. num. 11. de diuerſ. reſcript.* Afflict. *Deciſ.* 361. *num.* 9. Roderic. Suar. *allegat.* 28. *num.* 14. Rimin. Sen. *Conſil.* 462. *num.* 1. Alex. *Conſil.* 101. *num.* 4. Lofferd. *Conſ.* 38. *num.* 27. Alfonſ. Montal. *ſuper ll. fori, l. 8. tit. 12. lib. 3. verb. No puede toller. col. 3. verſ.* item *not. Quod Priuilegium* Boſſ. *de Princip. num.* 15. quibus omnibus adde Peckium, *tractat. de iure ſiſtendi, cap. 12. num.* 5. Et notat quòd quando Princeps non poteſt reuocare Priuilegium, neque poteſt illud minuere; vt patet ex *leg. quod de bonis. §. finali ff. ad l. falcid.* & ex *leg. ſi optio ff. qui, & à quibus de pactis,* vtrumque enim tollere, & minuere pendet ab eadem poteſtate, vt ex Surdo *conſil.* 419. *poſt. num.* 45. docet Manlius, *tract. de Homagio, tit. 9. num.* 113.

5. Nec obſtat, Imperatores ſæpiùs talia Priuilegia reuocaſſe, vt conſtat ex Gratiano, *in cap. Omnes §. hæc ſi quis 11. quæſt. 1. l. ſi quis Curialis, C. de Epiſcopis & Clericis, l. neminem. C. de ſacroſanctis Eccleſ. auth. quas actiones, C. eodem, & ex l. 19. C. de Epiſcopis, & Clericis, in C. Theodoſiano.* Reſpondet enim Felinus, *in c. Eccleſia de conſtitutionibus.* quòd in dictis iuribus narratur factum, non tamen dicitur iure factum fuiſſe, & ita ad text. *in d. l. ſi quis Curialis*, reſpondetur etiam quòd

quòd licèt ibi proponatur Imperatorem quoddã Priuilegium Eccleſiaſticum reuocaſſe,illud tamen de iure reuocare non potuit, & id etiam reſpondendum eſt ad aliàs leges antiquas: quoniam Imperatores in principio non ſatis cognoſcebant vim Eccleſiaſticæ immunitatis. Et ita docet Valboa *in cap.de foro compet.num.*11. Sed quia debitor ſum P.Rabardeo,vt adducam ſemper aliquem ex ſua Societate,audiat igitur P.Suarez *contra Regem Angliæ, libr.*4.*cap.*30.*num.*12. vbi ſic ait. Non ſolùm non poteſt hoc priuilegium fori,per poteſtatem Ciuilem integrè reuocari,verùm etiam, neque ex parte diminui, vel limitari, aut reſtringi. Imò,nec reſtrictè declarari cum legis auctoritate poteſt virtute ſolius Ciuilis poteſtatis.Hoc totum ſequitur euidenter ex rationibus, & diſcurſibus factis, quia circa bona,& iura Eccleſiaſtica,nulla eſt Laicis tributa poteſtas; Ergo ſimiliter circa priuilegium Eccleſiaſticum, vel iuriſdictionem ſemel in Eccleſiam tranſlatam, nihil poteſt ſæcularis poteſtas. Ergo nec diminuere, nec reſtringere, nec legem aliquam, quæ in præiudicium illius cedat, ferre poteſt. Et ſimiliter poteſt hîc illud principium applicari, quòd nullus etiam ſi ſit Rex ſupremus,poteſt minuere vel aliquid diſponere de Priuilegiis,vel iuribus alterius Regis, vel cuiuſcunque perſonæ non ſubditæ, à quocunque, vel quocunque iuſto titulo illa habuerit, ac poſſideat; Ergo maiori ratione,non poſſunt Principes temporales circa priuilegium fori aliquid diſponere, quod in illius præiudicium cedat. Talis autem eſt cuiuſcunque legis editio, priuilegij conceſſio, iuriſdictionis delegatio, ſeu commiſſio, aut executionis iuſſio, quibus Eccleſiaſtica libertas minuatur, aut reſtringatur, & ideò omnes huiuſmodi actiones, vel diſpoſitiones, non ſolùm illicitæ, ſed etiam irritæ ſunt, & inanes, quia ſine legitima poteſtate fiunt.Et ideò, vt tales declarantur, in Authentica Caſſa,*C.de Sacroſanct.Eccleſ.*& *c.Nouerit,& cap. Grauem.de ſentent.excommunicat.*& aliis multis,ſub titulis *de immunit. Eccleſiar.de foro comp.& de iudiciis.* Hucvſque P.Suarez, qui pro hac ſententia citat Sotum, Molinam, Medinam, & Palatium, etiamſi aliàs exiſtimauerint exemptionem Clericorum ex donatione principum incepiſſe; Quibus adde etiam ex Societate Amicum *tom.*5.*de iuſt.diſp.*9.*ſect.*5.*num.*140. Gaſparem Hurtado *de iuſt.& iure,diſp.*14.*difficult.*13. Salas *de legib.diſput.*14.*ſect.*11.*num.* 121. Cardinalem de Lugo *de iuſt.tom.*1.*diſp* 36 *ſect.*7.*num* 101.Leſſium, *lib.*2.*cap,*33. *dub.*4. *num.* 35. Azorium *part.* 1. *lib.*5. *cap.*13.*quæſt.* 5. & Baldellum *in Theolog. moral. lib.*5. *diſput.*35.*num.* 17. vide etiam Abbatem, *in cap ſuper el.*2.*num.* 4. *de appellat.* & Felinum, *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.*97. *de conſtit. & in cap.Nouit. de iudiciis, num.*6.

6. Hinc diſplicet mihi quod aſſerit eruditus Torreblanca *in pract. iur.ſpirit. lib.*15. *cap.* 2.*nu.*14. Quòd ſi exemptio Clericorum originè duxiſſet ex donatione Imperatorum, ab ipſis poſſet remoueri, quia omnis res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem poteſt remoueri. Sed hæc regula, tantùm habet locum in his quæ pendent in fieri, & conſeruari à cauſa; at in caſu noſtro exemptio licèt fuiſſet conceſſa à Principibus Laicis, poſtquam data fuit, & acceptata ab Eccleſia non amplius pendet ab eorum voluntate, quia ad altiorem ordinem rerum euecta eſt. Accedit quòd effectus ille per potentiorem voluntatem confirmatus eſt,& ideò per ſolam ſæcularis Principis voluntatem amplius reuocari, neque limitari poteſt, abſque conſenſu Pontificis. Malè igitur dixit Torreblanca, quòd ſi immunitas Eccleſiaſticorum originem habuiſſet à Principibus Laicis, illam poſſent limitare, & remouere; vnde in hoc cautè legendus eſt licèt ipſe optimè nobiſcum ſentiat exemptionem Clericorum eſſe de iure Diuino.

7. Notandum eſt tamen hîc, quòd licèt, vt probatum eſt, Principes non poſſint ampliùs tollere vel limitare priuilegium conceſſum Eccleſiaſticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices, poſſent tollere, ſeu limitare priuilegium aliquod, ſi extaret conceſſum Principibus iudicandi Clericos etiam per concordata, vt ex multis probaui *in part.*5. *tract.*1.*reſolut.* 14. Quibus nunc addo Guiniparum *de iur.Pon.defenſ.quæſt.*5.*cap.*2.*num.* 6.& Bonacinam, *de legibus diſp.*1.*quæſt.*3.*punct.*8.§.3.*num.*10.vbi firmant, Papam, qui alicui Regi priuilegium conceſſerat per concordiam,aut alia occaſione, poſſe huiuſmodi priuilegium licitè, & valdè reuocare, iuſta exiſtente reuocandi cauſa,ſi verò non adeſt legitima cauſa reuocandi, validè quidem reuocat; ſed non licitè;Quòd validè reuocet, patet quia ſemper gaudet Pontificia authoritate, quam immediatè à Chriſto obtinet, nec illam à ſe abdicare poteſt;Et ratio eſt,quia eſt maxima differentia inter Papam,& Principem ſæcularem, cui Priuilegium per contractum,vel concordiam conceſſum fuit, quòd Princeps retrocedere non poteſt à concordatis, Pontifice diſſentiente, cùm teneatur ſtare contractui: at Papa validè, & licitè retrocedit, dummodo tamen iuſta, & honeſta ſubſit cauſa retrocedendi, ex ſuprà tacta ratione, quia videlicet auctoritatem à Chriſto obtinuit, ſéque illa priuare non potuit;Et tandem afferam hic verba P.Dicaſtilli *de iuſt.& iure.lib.*2.*tract.* 1.*diſput.* 4. *dub.* 18 *num.* 327. *&* 329.vbi ſic ait.Laicus iudex poteſt iudicare,& punire Clericos ex priuilegio Papæ, eſt enim hæc poteſtas delegabilis. Hoc autem priuilegium, à Summo Pontifice conceſſum, non eſt irreuocabile,quinimmò reuocari poteſt, & expedit: Et quidem quòd poſſit, probatur, Primò,quia res per quas cauſas naſcitur,per eaſdem diſſoluitur. Secundò,quia iudicium ceſſat prohibente illo,qui iudicandi facultatem conceſſerat,*cap.ſuggeſtum, de Decimis.*Tertiò,quia quamuis priuilegium conceſſum non ſubdito,aut per modum contractus,niſi ſubſiſtente cauſa iuſta, reuocari non poſſit, ſi tamen priuilegium nimium præiudicium, vel afferre incipiat,vel immineat conſiderabile periculum afferendi, aut priuilegiarius,illo abutatur, aut priuilegium ſit ex his, quæ iuriſdictionem concernunt, reuocari poteſt. Ita Dicaſtillus.Et hoc vltimum eſt valdè notandum,quòd Papa poſſit reuocare priuilegia iuriſdictionalia, & ita ex multis docet Grammaticus, *deciſ.*46 *num.*2. Has,& alias cauſas ex quibus licitè poſſunt Pontifices reuocare priuilegia Principibus conceſſa, enumerat etiam Adam Tannerus *in defenſ. Eccleſ. libert. lib.*2. *cap.* 17.omnino videndus.

Quæ hic ſup. Reſ. & in reſ. eius mæ not. ſi vacas e lege alia Reſol. & eius ſec dæ & tiæ & doctr repleberi

Sup. his pra in I 43. §. N & aliis primæ & in tom tr.1. Reſ. curſim Vnde his.

8. Denique, pro coronide huius Reſolutionis, non deſinam etiam adnotare omnia ſupradicta docere P.Suarez contra Regem Angliæ, *lib.*4. *cap.* 34. *num.*24.cuius verba,hic per extenſum non grauabor apponere, ſic itaque aſſerit. Per nullum contractum poteſt Pontifex à ſe abdicare ſupremam poteſtatem ſpiritualem quam habet, ad diſponendum ea,quæ ad conuenientem Eccleſiæ gubernationem pertinent, & ideò licèt ſine cauſa non poſſit à concordata recedere, ſi tamen poſtea mutatis rebus, vel melius perſpectis concordatam Eccleſiæ nociuam,aut non conuenientem eſſe intellexerit, poteſt, reuocando illam ab ea recedere, compenſando alteri parti damnum,ſi quod fortaſſe ratione pacti præcedentis patiatur. Sic enim Rex temporalis,poteſt priuilegium ſubdito ſuo conceſſum, etiamſi in vim pacti tranſierit reuocare, dummodo, & ad commune bonum Regni expediat, & ſubdito reſtituat, vel recompenſet, quod ille in pacto

Suprà in Reſ. præteri

pacto præcedente ex parte ſua contulerat; vt in materia de priuilegiis,latiùs traditum eſt. Quæ generalis doctrina ſpeciali ratione locum habet in hac materia exemptionis,tum quia, vt dicebam, quidquid in ea remittitur ex parte Eccleſiæ,ordinariè liberaliter ſine compenſatione conceditur; tum maximè, quia in exemptione magis eſt attendendum bonum commune ſtatus Clericalis, quàm vlla conuentio cum temporali Principe facta, quia neceſſe eſt, vt ſemper habeat illam conditionem tacitè incluſam dummodò in præiudicium, aut vexationem, vel vilipendium ſtatus Clericalis non cedat,aut aliquando ſequatur ex concordia. Intercedente ergo ſimili cauſa poterit reuocari, ſine illa verò non poterit,ſaltem licitè: ſi tamen fiat, exiſtimo factum tenere propter ſupremam ſpiritualem poteſtatem Papæ quæ in ſe minui non poteſt.Hucuſque P. Suarez.

9. Si igitur,vt ſatis probatum eſt Principes non poſſunt modificare,reſtringere,aut limitare immunitatem Eccleſiaſticam etiamſi originem ex eorum largitate habuiſſet, fruſtra, & malè P. Rabardeus adducit leges Iuſtiniani, & aliorum talem immunitatem reſtringentes,& modificantes; Nam illas eſſe nullas,& inualidas, ex ſupradictis manifeſtè patet. Et ita Bellarminus *in reſponſ. ad duos libellos fol.55.* aſſerit hanc doctrinam P.Rabardei eſſe falſam,& reprobatam etiam ab Auctoribus,qui docuerunt immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de iure poſitiuo Imperatorum;vt patet ex Leſſio,Molina, & aliis communiter,quibus adde nouiſſimè P.Gonzalez *de lege Politica,lib.3.cap.3. num.12.* Vnde claudam hanc reſolutionem verbis Io.Antonij de Saura *in voto Platonis.de examine Propoſitionum,cap.9.* vbi ſic ait. Principibus licere reuocare prærogatiuas, immunitatis,& priuilegia Eccleſiæ conceſſa, ſi damnum aliquod ex continuatione,& conſeruatione eorundem priuilegiorum ſæculari politiæ contingat, doctrina eſt perniciosiſſima. Ita ille, & ego. Et nota idem eſſe limitare,ac tollere,vt ſuprà ex Manlio probatum eſt.

RESOL. CCCXXVI.

An Immunitas Eccleſiaſtica extendatur ad omnia delicta? Ex part.7.tract.1.Reſ.11.aliàs 9.

§.1. NEgatiuè reſpondet Rabardeus, *ſect. 1 num.2. & 3.fol.16.* ibi: in quibuſdam cauſis fuiſſe conceſſam. Et *fol.19.* Niſi illi in quibuſdam caſibus,& cauſis. Imò *fol.18.* aſſerit, Clericos naturali, au communi iure gentium in his quæ pertinent ad commodum,& tranquillam Regnorum gubernationem ſubditos eſſe Regibus, & Principibus ſæcularibus,quorum tamen gratia,ſeu priuilegio ex æquitate,& pietate, quò liberiùs Deo ſeruiant à tributorum penſitatione, & aliis quibuſdam communibus oneribus liberati ſunt;inter quæ connumeratur exēptio à foro Iudicum,& Magiſtratum ſæcularium,pro quibuſdam cauſis Ciuilibus,& leuioribus delictis.Ita Rabardeus. Vnde *fol.28.* aſſerit; Clericos Parricidas,Falſarios,& aliis grauibus criminibus infamatos, à Iudicibus Laicis,abſque degradatione,puniri.

2. Sed hæc ſententia pugnat directè contra Sacros Canones,& Concilia generalia; vt patet apertè *in cap. cùm non ab homine, de Iudiciis*, ibi: *ſiue in furto, ſiue in homicidio,ſiue in periurio,ſiue in alio crimine*,&c.Et *in cap.*At ſi Clerici *eod.tit.* priùs abſolutè dicitur,Clericos non ſolùm non poſſe pro crimine à iudice ſæculari condemnari, verùm etiam acta coram tali iudice,etiamſi in eis Clericus cōuictus ſit vel confeſſus,nihil ei nocere.Et ex illo textu,cum §. *ſequenti*, conſtat, tam maiora, quàm minora Clericorum ad Eccleſiaſticum iudicem pertinere. Et *in c. Clerici*, dicitur,Sacros Canones imitari leges generaliter ſtatuentes, vt de omni crimine Clericus debeat coram Eccleſiaſtico iudice conueniri. Denique in communi iure nulla talis exceptio inuenitur, neque etiam conſuetudine introduci poteſt,quæ legis vim habet, vt expreſsè dicitur *in dicto cap.Clerici.* Ergo non poteſt talis exceptio cum fundamento affirmari.

3. Hanc etiam ſententiam probant ſacra Concilia,& præcipuè Lateranenſe ſub Leone X. dum ait, Laicis nullam in Eccleſiaſticas perſonas,poteſtatem attributam eſſe, idque iure tam Diuino,quàm humano.Ita ibi.Si nulla Laicis: Ergo neque Imperatoribus,& Regibus, ſi nulla: ergo integrè, & perfectè Clerici exempti ſunt. In Concilio Antiſiodorenſi, *c.35.*ſic habetur.Non licet Presbytero, aut Diacono, vel cuicumque Clericorum,de qualibet cauſa Conclericum ſuum ad iudicem ſæcularem trahere.Si ergo Concilia determinant in qualibet cauſa Clericos eſſe exēptos à foro ſæculari,quomodo Rabardeus poteſt aſſerere Clericos eſſe liberos à foro Iudicum,& Magiſtratuū ſæcularium pro quibuſdam cauſis ciuilibus,& leuioribus delictis, non autem in delictis,vt ipſe loquitur,*num.4.in fine fol.26.*quorum coërcitio, & punitio ſpectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conſeruandam,proindéque legibus publicis,& certis pœnis adiunctis ſint prohibita,ſiue communia ſint, ſiue mixta, ſiue priuilegiata,lege ciuili, nouo quaſi priuilegio contra libertatem Clericis datam conualeſcente;quæ omnia apertè pugnant contra ſacros Canones, vt viſum eſt, & ſacra Concilia aſſerentia exemptionem Clericorum eſſe integram, & abſolutam à foro iudicum ſæcularium. Quod etiam confirmatur contra P. Rabardeum ex Conciliis Gallicanis, vt patet in Concilio Turonenſi,*cap.41.*& in Concilio Matiſconenſe 1.*c.7.*in quibus Patres concedunt facultatem Iudicibus Lacis, vt poſſint iudicare aliqua delicta enormia Clericorum, licet poſtea Concilium Matiſconenſe II.hanc facultatem reuocauerit. Ergo ex dictis Conciliis Gallicanis apparet, contra P. Rabardeum, iudices Laicos non poſſe Clericos punire, etiamſi eorum delicta eſſent enormia; Quod Reges Hiſpaniarum declararunt,& confirmarunt in ſuis legibus,vt patet *in 1.p.leg.61.tit.6.*

4. Probatur hæc opinio ratione,Nam ſi de Clericis poſſet Iudex Laicus in aliquibus criminibus cognoſcere,vel eſſet propter eorum leuitatem, vel grauitatem: non primum; Nam leuiora peccata faciliùs poſſunt per Eccleſiaſticum Iudicem puniri, grauiora verò Clericorum eò magis à Laicis tractanda non ſunt,imò neque cognoſci ſi fieri poſſet, & poſſunt ſufficienter per iudices Eccleſiaſticos puniri.

5. Procedit ergo regula adeo generaliter,vt neque etiam per modum reconuentionis Clericus in criminalibus vocari poſſit ad iudicium ſæculare,idque denotant verba Text.*in dicto cap. Qualiter,& quando de iudiciis in illis verbis.*Omnino prohibemus: Quæ omnem omnino caſum comprehendunt.Et hanc ſententiam tenet Valboa de Magrouiejo, *in lectionib. Salmaticenſibus,tom.2. ad cap.de iudiciis, n.69. & ſeq.* Et ante illum Gretſer.*in Conſiderationib.contra Theologos Venetos, lib.2. conſider.12.* Dicaſtillus, *lib.2. de iuſt.tr.1.diſp.4.dub.9.n.151.* Thomas Vallaſcus,*in Allegat.tom.1.Allegat.15.num.4* plures Doctores adducens,Gambacurta,*de immun.lib.7 cap.14 n.2.*Bonacina *tom.2. diſput.10.quæſt.2.punct.1. §.1.n.5.* Maynardus *de Priuil. Eccleſ.part.2. art.17. num.5.* Farinacius *in Praxi,quæſt.8.n.29.* Suarez *contra Regem Angliæ lib.4. c.15.n.9.* Chartarius *in deciſionib. criminal. deciſ.66. num.61.*

*num.*61. & alij communiter, firmantes regulam generalem nempe Clericum non poſſe puniri à iudice Laico pro quocũque grauiſſimo crimine, & acerbiſſimo. Vnde ſciat P. Rabardeus, anno 1632. quendam Miniſtrum Regium, cùm allegationem Granatæ Typis excuiſſiſſet, defendens conſuetudinem iudicandi Clericos in quibuſdam delictis enormibus, à propria dignitate detruſum, ſanctæ Inquiſitionis cenſuram ſubiiſſe: vt teſtatur Torreblanca *in Practicabilib iur. Spir. lib.* 15. *cap.*4. *num.*7.

Super hac conſuetudine ſup. in Reſol.44. & 64.

6. Reſtat modò reſpondere ad argumenta Rabardei, quæ in ſententiæ ſuæ confirmationem adducit; Et dũ ait. Ex Panormitano in multis caſibus Clericos priuatos eſſe priuilegio fori. Concedo. Quia Canones id ſpecialiter permittunt cũ circumſtantiis neceſſariis, & in dictis ſacris Canonibus expreſſis. Sed neſcio quomodo ex hoc poſſit inferre Rabardeus Principes poſſe iuriſdictionem in Clericos exercere in aliis delictis, quæ ipſe ex legibus Imperatorum enumerat, licet enormiſſima ſint, cum in ſacris Canonibus minimè talia delicta inueniantur excepta. Sed in trutina appẽdamus dictas leges Imperatorias, quas Rabardeus in ſcenam producit: Et primò *in fol.*30. ex Codice Theodoſiano, & Iuſtinianeo adducit legem, ex qua apparet, quod iudices Laici in Clericos hæreticos, & apoſtatas animaduertere poſſunt; ſed hoc eſt falſum: Nam Clerici hæretici, & apoſtatæ, & ratione delicti, vtpote ſpiritualis, ſunt omninò exempti à foro laicali. Vnde notandum eſt, quod licet olim Imperatores, circa hæreſim, leges condididerint; vt patet ex §. *Si verò crimen. in Authen. de ſanctiſſimis Epiſcopis*, Et ex *l.*1. §. *fin. C. de ſumma Trinit.* Et *l. Quicumque*, §. *vltimo. C. de Hæreticis*. Verùm hoc illis prohibetur iure Canonico ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda; vt patet ex *cap. Vt inquiſitionis Officium*, §. *Prohibemus de Hæret. in* 6. vbi dicitur: Prohibemus quoque diſtinctiùs, poteſtatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorúmque Officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine, cùm merè ſit Eccleſiaſticum, quoquomodo cognoſcant, vel iudicent. Idem patet ex Conſtitutione Iulij Tertij; licet à diuerſis apud Pennam inter literas Apoſtolicas, vbi excommunicatio reſeruatur Papæ; Et aſſerunt etiam Simanchas, *Cathol. inſtit. tit.* 36. *num.*1. Caſtr. *lib.*1. *de iuſta Hæret. punit. cap.*23. Clarus *in pract. crim.* §. *Hæreſis. n.* 4. Scaccia *tract. de iudic. cauſarum, cap.* 15. *n.* 2. & non ſolùm illis interdicitur cognoſcere de crimine Hæreſis principaliter, ſed etiam incidenter ex *dicto cap. vt inquiſitionis officium*, §. *prohibemus, verb. Quoquomodo.* Pariſ. *lib.*4. *conſil.* 2. *num.*107. Nec Principes ſæculares de crimine Hæreſis poſsũt aliquid ſtatuere ex Pariſio *num.*104. Boſſio, *tit. de Hæreticis, num.*13. & 14. & patet ex *cap. ſtatutum Ciuitatis. cap. Accuſatus*, §. *Sacerdotes de Hæretic. in* 6. & *cap. vlt. de immunit. Eccleſ.* & *cap. Nouerit, de ſent. excomm.* & *cap. vt Inquiſitionis, in princ. de Hæret. in* 6. & *cap. Quæ in Eccleſiarum, de conſtitutionibus*. cùm crimen Hæreſis ſit merè Eccleſiaſticum; Et ideò Principes ſæculares nihil de illo poſſunt ſtatuere, ſed pertinet ad iudices Eccleſiaſticos. Fruſtra igitur P. Rabardeus. *fol.* 24. adducit Authenticam, *vt Clerici*, Iuſtiniani Imperatoris, vt patet ex dictis: neque ſpectat ad Præſides Prouinciæ. Non tamen propterea negamus, quòd Principes ſæculares non poſſint aliis pœnis etiam punire Hæreticos laicos, præter eas, quæ iure Canonico imponuntur, dummodo non ſint illis contrariæ: Nã poſſe alias pœnas imponere, affirmant Penna, *in Director. Inquiſ. p.* 3. *q.*86. *comm.*135. Decian. *in tract. crim. lib.*5. *cap.*25. *n.*2. Et ſi hoc vltimũ vellet tantùm Rabardeus, libenter illi concederẽ. Vnde Cæſar Carena *in praxi S. Officij, part.* 2. *tit.* 3. §. 4. *num.*13. fatetur, Imperatores contra Hæreticos, & Apoſtatas varias, legibus ſuis pœnas conſtituiſſe; ſed addit: Leges illas latas fuiſſe ab Imperatoribus, non vti iudicibus, ſed vti protectoribus Eccleſiæ. Vide Caſtrum Palaum, *tom.*1. *tract.*4. *diſp.*8. *punct.*14. *n.* 3. Et ne deſerat P. Rabardeus recognoſcere Andream Duuallium, *tract. de Rom. Pont. p.*3. *q.*2. vbi explicat, quo iure Imperatores olim in Hæreticos animaduertiſſent.

Quoad hoc lege ſupra doctrinam Reſ. 193. & 194. & in tom.5. tr.12. Reſ.3. in fin.

7. Adducit, ſecundò, Rabardeus *ibidem* Leges Arcadij, & Honorij, in quibus ipſi propter aliqua crimina mandant Cæſario, & Eutichiano, vt Clericos reos ex ciuitatibus pellant extorres. Sed hoc Principibus non eſſe licitum, ego ſæpiùs firmaui, vt patet *in p.*1. *tract.*2. *reſ.*18. & *part.*5. *tract.*1. *reſ.*5. Verùm hic non grauabor apponere auctoritatem ſcriptoris Galli ex Societate, Audiat igitur Rabardeus, quid ſentiat Stephanus Baunius, *in Theol. mor. part.*1. *tract.*11. *q.*37. *dub.*11. vbi ſic ait: Dico laico Principi, permiſſum non eſſe delinquentes Clericos exilio plectere, aut emiſſione è Regno. Ratio eſt, quòd pœna exilij imponenda ſit à ſuperiore delinquentis, non ab alio, cùm enim Principi diſceſſionem è Regno imperanti, reum obſequi oporteat, nec obſequia noſtra alteri ſint, quam ſuperiori debita, conſequens eſt, in eo poteſtatem, ac iuriſdictionem exigi, qui ejectum ciuem ex vrbe, ob peccata, ableget in exilium. Sed ea carent in Clericos Laici; ergo, &c.

Quæ h[illegible] ſup. R[illegible] & 25. Reſ. Vnde. Reſ.52. tom.7. Reſ.14.

8. Deinde quam indecorum eſt, ac turpe, vt qui homines iudicium dare debent, in ſæculares, ij ab iſtis, hoc eſt parentes à filiis iudicentur, ac puniantur? quo quid poteſt eſſe à recta ratione diſiunctius? accideret id vero ſi Principi laico, aut eius Magiſtratui fas eſſet capitis pœna, aut exilij animaduertere in Clericos. Maneat ergo, quod in concluſione poſitum, ac auctoritate præſtantiſſimorum hominum firmatum, Clericos ſacros eſſe; vt in vita, & fortunis, ſic in domo ſolóque patrio, lædi non poſſe ſine crimine, quare nec ad illud commutandum exilio cogi poſſe. Obiicies, debent Clerici, vt ciues, parere Principi in re iuſta, quæque ad commune bonum pertinet: ergo, & puniri pœna ab eo contra delinquentes poſita, ſi quid eos admittere contigerit, quo eius bono, commodiſque aduerſetur. Neganda eſt conſequentia: cauſa eſt; quod ad primum Princeps poteſtate ſit præditus ſufficienti, & idonea, non ad alterum, eo quod ſint Clerici ab eius poteſtate coërcitiua exempti, per Pontificum priuilegia, Alexandri III. *in cap. & ſi Clerici*, 4. & Luc. III. *in cap. Clerici*, 8. *de iudiciis*. Obiicies ſecundò. Si expelli Regno Clerici nequeunt à Principe, per viam iuriſdictionis contentioſæ, & iudicialis, (vt aiunt) quid impedit hunc in eos animaduertere, vt ſolent patres in filios, Domini in ſeruos? at in iure Dominorum eſt; ac patrum, filios, ac ſeruos, quamlibet Clericos exturbare domo, ſi pacem eius, ac tranquillitatem violent, aut quidpiam aliud ſimile peccent, quo eorum in ſe iuſtam offenſionem ſubeant: Ergo & Principi ſimiliter licebit; Clericos immorigeros, aut peccati conuictos, Regno extrudere, & ad exulandum cogere. Maior eſt neganda, quod enim Clerici, qui operas ſuas locant alteri, ab eo poſſint manumitti, filij à patre paterna domo excludi, cauſa eſt hæc; inter plurimas nõ vltima, quod ius non habeant commorandi, Clericus apud Dominum, qui ſibi eum ad rerum ſuarum curam delegit, filius apud patrem, niſi quandiu, & quanto tempore eis erit placitum, quod in Epiſcopis, & Clericis non habet locũ, reſpectu Principum, cùm enim ab eis, eorùmque opera, non adhibeantur in Eccleſia ad eius miniſteria, ſed à Papa, qui eos Beneficiis, ac Animarũ Curæ præficit, ius habent ea retinendi, ac in iis commorandi,

morandi,ſi volent,dum viuent; Quare à Principibus iis exui, aut ab eis expelli non poſſunt, vtpote conſtituti à Papa ad eorum regimen, cuius voluntati aduerſari illi, nec poſſunt, nec debent.Hucvſque Pater Baunius.

9. Notandum eſt tamen hic obiter pro ſententia P. Rabardei non facere Doctores aliquos Hiſpanos, aſſerentes, in Hiſpania eſſe in praxi expulſionem Clericorum,& Epiſcoporum turbantium iuriſdictionem Regiam. Nam Doctores Hiſpani aſſernnt,Principes hoc efficere non poſſe authoritatiuè,& per viam iuriſdictionis contentioſæ, vt perperam vult P. Rabardeus, ſed defenſiuè, per viā iuriſdictionis œconomicæ,licet ego cum Baunio,& aliis hanc diſtinctionē chimericam exiſtimem;quidquid nouiſſimè nominatim contra me aſſerant Petrus Gonzales,*de lege Politica, lib.1.c.*10.& Dominus meus Larrea *in Allegat. fiſcal.part.1.allegat.* 64.*n.*16.& parum modeſtè Salgadus *de retent.Bull.part.1.cap.*3.§.7. *num.*68.quibus adde Solorzanum *de Indiarum iure, tom.*2. *lib.*3.*cap.*27. *num.*34.*& ſeq.* Quorum ſententia noſtris temporibus reprobata fuit in cauſa D. Antonij Nuſeo Epiſcopi Algarenſis; Et ideò ſacra Cardinalium Congregatio ad id ſpecialiter deputata per ſanctiſſimum D.N.Vrbanum VIII. die 9. Aprilis 1641.& die 1 Octobris eodem anno,declarauit miniſtros Regios Regni Sardiniæ violaſſe libertatem Eccleſiaſticam,& in cenſuras incidiſſe,occupando temporalitates dicti Epiſcopi, & illum è Regno expellendo. Vnde poſtea. anno 1642. die 11.Iunij ſacra Congregatio Indicis in decreto particulari publicauit,& appoſuit inter Authores prohibitos Ioan.Lopez de Babylo,qui ex principiis,& rationibus adductis,*vbi ſuprà* à Petro Gonzales, & aliis Doctoribus Hiſpaniæ,conatus eſt defendere in quadam allegatione Miniſtros Regni Sardiniæ potuiſſe expellere è Regno, & occupare temporalitates ſupradicti Epiſcopi. Videat modò P.Rabardeus, à fortiori, ſi poterat, vel debebat docere, Principibus Laicis competere iuriſdictionem, & auctoritatem expellendi Epiſcopos, & Eccleſiaſticos è Regnis, in quibuſdam delictis.

RESOL. CCCXXVII.

An Clericus propter crimen læſæ Maieſtatis ſubiiciatur ſæculari Magiſtratui?

Et an ſi Clericus feudum à ſæculari teneret, poſſit ratione delicti etiam criminis læſæ Maieſtatis perſonaliter diſtringi?

Et quid de Clericis perduellibus? Ex part. 7. tract.1. Reſ. 12.aliàs 10.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Rabard.*ſect.*2. *num.*8. *fol.* 41. vbi ſic ait: Ludouicus XIII. erga Sanctam Sedem obſeruantiam percommodè nuper oſtendit, accidit, enim quòd cùm nonnulli Epiſcopi Franciæ, de machinata contra Regem, & communem Regni tranquillitatem rebellione accuſati fuiſſent; Rex qui Maiorum ſuorum exemplo,poterat illos pro crimine læſæ Maieſtatis, lege regia in ius vocare, literas à Sanctiſſimo Dom. N. Vrbano Papa VIII. Poſtulauit ad alios ſapientiſſimos Epiſcopos datas,quòd mallet ab his,quàm à Magiſtratibus, & iudicibus Laicis,ſua auctoritate hanc cauſam examinari,& iudicari. Et *num.*6.*fol.* 34.ſic ait. Cùm agitur de crimine læſæ maieſtatis Rex decernit quoſcumque, nullo excepto cuiuſcumque ſtatus, qualitatis, conditionis, vel dignitatis exiſtant, qui nouerint alios quidpiam conſpirare,machinari,vel attentare contra Regem, Reginas, aut filios Regum; contra ſtatum,& publicam quietem;debere hoc deferre quamprimùm ad Regem, vel Magiſtratus Regios in principiis,in quibus exiſtunt, alioquin illos vt Principes & primos auctores criminis eſſe puniendos;quod de vltimo mortis ſupplicio debet intelligi. Iudex vero Eccleſiaſticus non poteſt hanc pœnam iudicio ſuo decernere aduersùs Clericos huius criminis auctores vel conſcios; Itaque reſtat hanc cauſam apud Regios Magiſtratus diiudicandam. Ita Rabardeus.

2. Sed reſolutionem huius quæſtionis, aliqui putant pendere ex illa, An Clericus rebellis in ſuum Principem dicatur committere crimen læſæ Maieſtatis.

3. Sed vt verum fatear, difficultas hæc videtur mihi impertinens ad noſtrum quæſitum; nam etiam dato, quòd Clericus dicatur committere crimen læſæ Maieſtatis,adhuc tamen dicendum eſt,non ex hoc ſubiici iuriſdictioni Principis laici, vt per illum ratione talis delicti puniri poſſit, vt perperam voluit Rabardeus: quia nullus textus in iure Canonico apparet ex quo Principibus laicis tribuatur in hoc crimine,contra Clericos aliqua iuriſdictio,ſed vt *ſuprà* ſatis probatum eſt & patet ex *cap. cùm non ab homine de iudiciis, & aliis iuribus*, Clericus Principis laici iuriſdictioni, & punitioni minimè ſubiectus eſt etiam pro quocumpue acerbiſſimo, & enormiſſimo crimine. Ergo neque in crimine læſæ Maieſtatis. Et ita hanc ſententiam firmat ex multis Farinacius *quæſt.*8 *nu.* 28.*& ſeq.* Bernardus Iuſtus *in Defenſ. libert.Eccleſ.fol.*30.Martinus Magerus *de Aduocatia armata cap.* 17.*num* 186.& 187. Caſtaldus *de Imperatore quæſt.*101.*num.* 10. Solorzanus *de Indiarum iure tom.*2. *lib.*4.*cap.*27.*num.*10.Valenzuela *contra Venetos part.* 4. *à num.* 101. Torreblanca *in Pract. iur. Eccleſ. lib* 15. *cap.*4.*num.*2.Thomas Michaël *in Concluſionibus Theorico-Practicis,de iuriſdict.concl.*95.*littera B.* Stephanus Barberius *in confutationibus contra M. Fulgentium. part.* 4.*num.*65.*& 66.* Maynardus, *de priuileg.Eccleſ. part.*2.*art.*17.*num.*6. Martha *de iuriſ.part.* 4. *Centur.*2. *caſ.*133.*per totum* Beltran.de Gueuara *in Propugnaculo immun.Eccl.aſſer.*1.§.7.*num.*6. & alij penes ipſos,quibus adde Doctores, quos citaui *in p.*1.*tr.*2.*Reſ.*19.ſed audiat Rabardeus, virum doctum ex ſua Societate,& is eſt P.Baſtidia *in Antid contra Paul. Venet p.*2. *n.* 58. Nam cùm iſte Pſeudotheologus argumétaretur.[Nel delitto di leſa Maeſtà, i Principi caſtigano ſempre i Chierici; dunque non ſono i Chierici eſenti, de iure Diuino] ſic reſpondet Baſtidia.[Non penſo riſponder à queſto argumento con citar à fra Paolo vna moltitudine de Canoniſti, che trattando in termini, tal queſtione, reſoluono il contrario; & con grauiſſimi fondamenti prouano, che ne anche in tal ſorte di delitti poſſono i Principi caſtigar i Chierici. Baſtarebbe per confonderlo, e prouar la falſita di queſta ſua vniuerſale propoſitione, ridurre à memoria l'attioni del Rè Fillippo ſecundo, del quale ſappiamo tutti, che dimandò ſpecial breue da ſua ſantità per caſtigar gli Eccleſiaſtici partecipanti nella ribellione di Portogallo. Et nell'attione tanto publica in Spagna del Paſticciero di Magiſtral, che volſe fingerſi il Re Sebaſtiano, non permiſe ſua Maeſtà,che ſi procedeſſe contra le perſone Eccleſiaſtiche, che vi tennero mano, da altro Giudice, che Eccleſiaſtico, eletto per queſt'effetto dal Nunzio di ſua Santità.Et nella ribellione, che gl'anni addietro ſi ſcorſe in Catanzaro, non procedette il Giudice ſecolare contro gl'Eccleſiaſtici complici della congiura, perche volle ſua Maeſta Catholica imitar in queſto,come fa nell'altre coſe l'eſſempio di ſuo Padre.Onde Fra Paolo preſuppone il falſo,mentre dice

Quæ hic eſt Reſ. 53. & in Reſ. 54. & in tom. 6. tr. 9. Reſolut. 74. §. Quemadmodum. & §.Nec etiam. & vide etiam doctrinam præcedentis Reſ.

che in queſti caſi, ſempre i Principi hanno proceduto contra gli Eccleſiaſtici di propria autorità ſenza aſpettar conceſſione, e facoltà del Papa.] Ita ille. Cui adde ex eadem Societate doctum P. Dicaſtillo, *de iuſt. lib.2.tract.1.diſp.4.dub. 9. num.* 151. vbi ſic ait. Non poteſt iudicialiter, & auctoritatiuè interrogari, examinari, iudicari, vel puniri Clericus à laica poteſtate, Magiſtratu, Prætore, Principe, Rege, &c. quantumuis grauia ſint, & enormia delicta, vt hæreſis, proditio patriæ, Blaſphemia, falſæ monetæ cuſio, &c. De his enim examinare, iudicare, & punire, ſupponit poteſtatem in reum Clericum, quam ſæculares non habent erga exemptum à ſua poteſtate, interim dum manet exemptus. Sic Dicaſtillus.

4. Nec deſeram hic apponere alia exempla, quæ adducit Horatius Capponius *ad Rempublicam Venetam part.2.cap.*7. Et quia Codex difficillimè inuenitur, ponam hic per extenſum eius verba, quæ, vt ſpero, Lectoribus gratiſſima erunt, non autem P. Rabardeo; Sic autem aſſerit: [Haurete potuto ſentire, ò potrete chiarirui dal voſtro Colonello Pier Comte, com'egli conduſſe il Veſcouo che è hoggi di Nepi, mandato à Raugia de Clemente VIII. per Commiſſario contro quella Republica, perche hauea fatto morir vn frate per eceſſi enormi, & due Preti, i quali pretēdeua Rei di leſa Maeſtà, & non obſtante che detta Republica pretenda eſſere, e ſuprema, e più antica, e che per prouar d'hauerne hauuta giuriſdittione allegaſſe anch'eſſa molte di queſte medeſime ragioni; con tutto ciò haurete anche potuto ſapere, che oltre all'hauer laſciato, che il Cōmiſſario Apoſtolico diſoterraſſe i Cadaueri per riconoſcergli, & per più d'vn Meſe fabricaſſe il Proceſſo contro di eſſa, & hauer mandato Ambaſciatore à Roma, doue furon lungamente diſputate le pretenſioni, che diedero in ſcrittura, finalmēte ſi riduſſe detta Republica con molta generoſità, à mandar nuoui Ambaſciatori, à ſupplicar di aſſoluttione e l'ottenne, & adempì le penitenze impoſtegli. Si come ancora haura ſentito il voſtro Senato, & lo potrete facilmente riſcontrar dal voſtro Ambaſciatore in Corte Ceſarea come ſē doui capitato l'anno paſſato l'Aſciueſcouo di Terno in Grecia, & forſe per tirar auanti alcuni machinamenti, che quella Maeſtà pretendeua, che egli contro li ſtati ſuoi haueſſe orditi in Moſcouia, & hauendolo pero fatto imprigionare, e facendone doglienza il Nuncio per parte di N. Signore, finalmente S. Maeſtà lo conſegnò, al detto Nuncio, come ſuo Giudice, quantunque fuſſe egli Greco, & ſciſmatico. Et ſe direte, che detta Maeſta l'ha fatto per non contrauenire al ſolito giuramento Imperiale, vi potrò replicare, e non negherete, che come Rè di Beomia, & d'Vngheria, non haueſſe potuto pretender la medeſima autorità da Iddio, che pretende la voſtra Republica. Ma nō dourà il voſtro Senato rimorderſi a pretendere maggior auctorità da Iddio, che non habbia queſto ſi gran Rè Cattolico ne ſuoi Regni di Spagna? & pur vi haurà dato auuiſo quel voſtro Ambaſciatore, come à gli Eccleſiaſtici complici in queſti preſenti ſi graui eceſſi contro la Maeſtà ſua, del Preſidente Ramirez di Prato, & del Segretario Frācheza, ſono di già ſtati dati Giudici Eccleſiaſtici dallo ſteſſo Cardinale Mellino, come Nuncio Apoſtolico. Et potrete ancor hauer ſaputo, ò riſcontrar da'medeſimi voſtri Ambaſciatori; come quando quel Calaureſe già carcerato in Venezia, & per che ſi fingeua il Rè di Portogallo, fù dappoi condotto prigione da Italia in Siuiglia, nella cui Dioceſi fattoſi il Proceſſo, & trouatiui complici alcuni Eccleſiaſtici Portogheſi, il Cardinale Ginnaſio all'hora Nuncio in Spagna, deputò loro per Giudice vn Dottore, e Canonico di Siuiglia, il quale finalmente giudicò, che ſi doueſſe dare al braccio ſecolare; ſi come quel Canonico d'Euora nobiliſſimo, ritenuto prigione quà in Caſtel S. Angelo per la medeſima cauſa, fù rimeſſo da Papa Clemente al medeſimo Nuncio Ginnaſio. E il medeſimo Cardinal Ginnaſio, come Nuncio, e ad inſtanza del medeſimo Rè, caſtigo altri Religioſi, che hauean trattato contro ſua Maeſtà. Et querelandoſi vn Alcalde, che inſieme con'altri della Corte del Rè, alcuni Monachi dell'Ordine S. Benedetto in Sahagū haueſſero fatto molto grād'oltraggio, il medeſimo Cardinale ad iſtanza del Conſiglio Reale, ne commeſſe la cauſa ad vn Canonico d'Auila ſuo ſuccollettore, la cui ſentenza ingiuſta, perche anche priuaua il Monaſterio di ſue giuriſdittioni, lo ſteſſo Cardinale nell'inſtanza dell'appellatione venne à riuocare, & aſſoluere i Monachi. Et circa dieci anni ſono in tēpo della glor. mem. di Filippo II. Eſſendoſi vn Diego di Spinoſa, che era ſtato Paſticciero figurato, & finto il Rè di Portogallo, & fomentato per tale da vn fra Michele Agoſtiniano, famoſo litterato, & che era ſtato tre volte Prouinciale di Portogallo, il quale trattò anche di maritarlo con Donn' Anna figliuola di D. Gio d'Auſtria, della quale egli era Confeſſore; il Patriarca Gaetano all'hora Nuncio in Spagna, commeſſe la contro al frate, al Licentiato Vares, ch'è hora Maeſtro di Scola di Salamanca, dal quale giuſtificatoſi il delitto fù conſegnato poi alla Gorte ſecolare, & inſieme col Paſticciero appiccato. E potrete pur ancora da voſtri Ambaſciatori alla Corte di Sauoia hauer ſaputo; come quel valoroſo Principe, hauendo, pochi anni ſono, fatto carcerare il paſſato Veſcouo di Vercelli per cagioni, le quali quell'Altezza pretendeua molto graui, non oſtante che allegaſſe d'hauerlo fatto con intentione di conſegnarlo, ſi come auuenne poi, à Papa Clemente, perche ne ordinaſſe quanto richiedeſſe la giuſticia: Nondimeno reſtando capace quel Principe d'eſſer però caduto in Cenſure; con ſomma pietà, e magnanimità Chriſtiana, ne dimando, e ottenne l'aſſoluttione. Et non ſi sà che Henrico III. per la morte data al Cardinale di Guiſa, ben che pretendeſſe per cagion di leſa Maeſtà, mandò il Veſcouo d'Humans à Papa Siſto, per ſcuſarſi, & domandar l'aſſolutione della ſcomunica incorſa, & ne mandò anche poi procura ſpeciale, & eſſendoſi finalmente i ſuoi Ambaſciatori ridoti à ſcriuere che per poter ottenerla, & moſtrar vera penitenza, biſognaua che S. Maeſtà liberaſſe di prigione il Cardinale di Borbone, e l'Arciueſcouo di Lione, ò che almeno li conſegnaſſe al Cardinal Moroſino Legato Apoſtolico per douer conoſcer la cauſa loro; Haurete ſaputo ancora, e ci è quà la relattione mandata à quel Pontifice, fermata da tanti Principi, & altri gran Perſonaggi, i quali ſi trouorno preſēti alla morte, che poco doppo ſegui di quel Rè, che detta Maeſtà domandaua perdono al detto Pontefice di quei falli ſui.] Hucvſque Capponius Epiſcopus Carpentoractenſis.

5. Manet igitur inconcuſſum violare Principes immunitatem Eccleſiaſticam, ſi Clericos propter crimen læſæ Maieſtatis puniant; Et hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet ex Scriptoribus Gallis Ioannes de Terra Rubea, *contra rebelles ſuorum Regum, tract.* 3. *art.*5. *Concluſ.* 17. vbi docet, Quod quamuis perſonæ Eccleſiaſticæ committerent crimen læſæ Maieſtatis contra Principes, non tamen puniendæ eſſent per eos. Quòd ſi aliqui fecerunt, teſte Iulio Claro *lib.*5.§. *læſæ Maieſtatis, num.* 7. & Boſſio, *tit. de crimin. læſæ Maieſtatis, num.* 87. proceſſerunt de facto, & non de iure: Contra quos inſurgit nouiſſimè Farinacius *quæſt.*8.*num.*31. Adducere autem,

vt facit P. Rabard. pro firmanda contraria ſententia, leges aliquorum Regnorum, per quas procedunt contra Clericos rebelles, hoc eſt adducere inconueniens. Principes enim laici nihil poſſunt ſtatuere contra libertatem Eccleſiaſticam, & licet, dato, & non conceſſo, quod immunitas Clericorum non eſſet à iure Diuino, ſed proceſſiſſet ex eorum priuilegiis, amplius ipſi non potuerunt, nec poſſunt circa dictam immunitatem aliquid innouare, nec illam moderare, aut reſtringere, vt ſupra probatum eſt. Vnde Cabedo *part. 2. deciſ.* 83. *num.* 2. docuit? Quod leges Principum ſæcularium in quibus crimen læſæ Maieſtatis punitur, non poſſunt comprehendere, nec ligare Clericos, iuxta notata *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. & cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien.* Hinc rectè Martha, *de iuriſd. part.* 4. *Centur.* 2. *caſ.* 133. *num.* 28. ſic aſſerit. Licet in Regno Neapolis ſit Conſtitutio, quæ incipit: De perſonis, per quam diſponitur, quod ſemper Clericus delinquens in quocunque delicto, debeat agnoſci, & iudicari per ſuum Epiſcopum, excepto ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen; quia tunc debet iudicari per Iudices ſæculares ipſius Regis: Tamen illa Conſtitutio eſt contra omnia iura; Primò ex defectu iuriſdictionis, contra *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit.* Item contra Authen. *Statuimus, C. de Epiſc. & Cler.* per quam Auth. Andr. ibi, expreſsè tenet Conſtitutionem non valere: Et ſcribit Bald. *in cap. ſi Clericus de pace tenenda.* Denique quia conuentum fuit inter Carolum I. & Eccleſiam Romanam in inueſtitura Regni, quod Rex nullam habeat iuriſdictionem in Clericos, niſi ratione feudi: vt teſtatur Andreas, in ſuo Repertorio poſito poſt Conſtitutiones Regni: *in ver. Clericus ſi fuerit criminaliter.* Et Afflict. *in d. Conſtitut. de perſonis, num.* 2. *in fin.* Et licèt Clarus, *in d. §. Læſæ Maieſtatis, ver. Hinc infertur, in fin.* Et *in §. finali quaſt.* 36. *verſ. Quæro nunquid.* dicat, quod in hoc caſu Principes ſæculares de facto ſeruant contrarium: Tamen adſunt remedia Eccleſiaſtica, & Epiſcopi, niſi fuerint negligentes, potuerunt eis vti, monendo, declarando excommunicatos, & tandem ſubiiciendo loca interdicto, & poſſunt etiam feudis priuari, ſi qua tenent ab Eccleſia, *d. Auth. Statuimus, & cap. Grauem, de ſent. excommun.* Et ſi propter negligentiam Epiſcopi fuerint per Iudicem laicum puniti, credo, quod Epiſcopus etiam inciderit in eandem excommunicationem. Ita Martha; vnde prorſus corruit opinio Rabardei. Et caueant Principes illam in praxim deducere, ſed in facti contingentia imitentur Chriſtianiſſimum Regem Ludouicum XIII. Galliæ Regem, qui ad Sedem Apoſtolicam recurſum habuit vt patet *ex Bulla Vrbani VIII. data in Arce Gandulphi die* 8. *Octobris* 1632.

6. Notandum eſt etiam hic obiter, omnia ſupradicta ita eſſe vera, quod neque Clericus, ſi feudum à ſæculari teneret, poſſet ratione delicti, etiam criminis læſæ Maieſtatis, perſonaliter diſtringi, cum Dominus ratione delicti, non habeat in Clericum Vaſſallum perſonalem diſtrictionem. Abb. *in d. cap. Verum, num.* 17. 23. *&* 24. vbi poſt Io. Andr. dicit hanc opinionem eſſe veriorem & tutiorem, Et *ibidem* Barbat. *de for. compet.* Bald. *in cap. Delictis, num.* 10. *de appell. DD. in Clem.* 1. *de Offic. Ordin. & in Clem. Paſtoralis, de re iudic.* Ioan. Andr. *in cap. vnic.* vbi etiam Gemin. *de Cler. coniug. in* 6. Nec vbi Clericus Vaſſallus priuandus venit propter proditionem factam, ſeu læſam Maieſtatem poteſt Dominus feudi, ſeu Iudex ſæcularis cognoſcere directè, neque indirectè, neque in conſequentiam, puta ciuiliter de crimine ad priuationem feudi procedendo, ſed ſolùm Iudex Ordinarius Eccleſiaſticus ipſius Clerici, hoc facere poterit. Innoc. *in cap. non minus, num.* 4. *de immun. Eccleſ.* & *in d. cap. Verùm.* vbi poſt eum dicit Abb. *num.* 17. & Hoſtien. *num.* 2. Soccin. Sen. *in cap. in tranſmiſſa, in quæſt.* 1. *&* 3. *principalis membri de for. comp. & conſ.* 12. *n.* 12. *&* 23. *vol.* 1. Hoſtienſ. *in tit, de feud.* §. *fin.* Roland. *d. conſil.* 4. *num.* 35. *volum.* 1. Bero. *conſil.* 82. *num.* 11. *&* 12. *vol.* 1. Clar. *in § fin. quæſt.* 36. *num.* 23. Menoch. *de recuperand poſſ. remed.* 3. *num.* 422. *&* 477. Surd. *conſil.* 338. *num.* 23. *volum.* 3. Roderic. *quæſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 62. *art.* 10. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 10. *cap.* 19. *quæſt.* 9. *&* 10. Et in euentu quo à ſententia per huiuſmodi iudicem Eccleſiaſticum lata appellaretur, non ad Iudicem Laicum feudalem, ſed ad Iudicem Eccleſiaſticum Superiorem. Bero. *d. conſ.* 82. *n.* 13. Quæ omnia adnotat Bellettus, *in diſquiſ. Cler. p.* 1. *tit.* 3. §. 1. *n.* 11.

7. Igitur ex omnibus ſupradictis clarè patet, malè P. Rabardeum Principibus laicis iuriſdictionem præbuiſſe in Clericos perduelles: Quòd cum ipſo perperam fecerunt Hæretici noſtri temporis, vt Hunnus *in Reſolut. ad Treutlerum, vol.* 2. *diſput.* 32. *Theſ.* 1. *quæſt.* 5. & Beſoldus *in Polit. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 19. *& ſeq.* antequam Lutheraniſmum abiuraſſent: Quibus adde Paurmeiſterum *de iuriſdict. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 102. Scipionem Gentilem *de iuriſdict. lib.* 2. *cap.* 14. Ioachinum Stephanum *de iuriſdict. lib.* 4. *cap.* 2. Theunerum *in Diſſer. de crimine læſæ Majeſtatis, Theſ.* 6. Paræum *in Commen. ad Epiſt. d. Pauli ad Romanos cap.* 13. *dub.* 1. *&* 2. Harpprechtum, *Commen. ad Inſtit. Iuſtin. tom.* 4. *tit. de publicis iudic.* §. 3. *n.* 38. Anonymum Iuriſconſultum Weſtphaliæ, *in Diſſertat. Iuridico-Politica. de iure Principatus, concluſ.* 49. Vintherum *in Diſſertat. Politico-Iuridica de Republica, concl.* 97. Bocerum *de crim. læſæ Majeſtatis cap* 1. *num.* 16. Et alios eiuſdem farinæ homines; Videat P. Rabard. cum quibus commilitonibus pugnet aduersùs omnes Theologos, Canoniſtas & Iuriſtas, & contra Doctores ſuæ digniſſimæ, & doctiſſimæ Religionis. Sup. hoc quoad Epiſcopos infrà in Reſ. 332. §. 5.

RESOL. CCCXXVIII.

An Clerici in grauiſſimis delictis, & criminibus priuentur omni priuilegio fori ante aliam ſententiam depoſitionis, vel degradationis iudicis Eccleſiaſtici?

Et an Clericus incorrigibilis amittat priuilegium fori ante iudicis Eccleſiaſtici declarationem?

Difficultas tamen eſt, an Clericus pro enormiſſimo crimine ſit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus abſque eo, quod non ſit incorrigibilis?

Et quid de Clerico etiam in Sacris conſtituto, qui dimiſſis Tonſura & veſtibus Clericalibus, variis & enormibus delictis ſe immiſcuit?

Et an Clericus aſſaſſinus non poſſit à iudice laico puniri, nec ſubiici eius iuriſdictioni, niſi prius conſtet de qualitate aſſaſſinij, & præceſſerit ſententia declaratoria iudicis Eccleſiaſtici?

Et in §. nono huius Reſolutionis explanatur, quod quando naſcitur inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem diſſenſio, ad quem ipſorum iuriſdictio pertineat: definitio pertinet ad Eccleſiaſticum? Ex part. 7. tr. 1. Reſ. 13. aliàs. 11.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Rabardeus *ſect.* 2. *num.* 5. *fol.* 27. vbi ſic ait: Hanc ſententiam approbat vir doctiſſimus in iure bene peritus Nicolaus Boërius, *in Deciſionibus Burdegalenſibus*, vbi ex ſenſu aliorum Doctorũ, probat Clericos in mul- Sup. hoc in Reſ. not. ſeq. per tot. & lege ſupra doctrinam. Reſ. 109.

tis

& aliarum Re ol. & §§. eius annotationum,& ad fulciendam doctrinam huius Reſ. vide duas præced. Reſ. & infrà ad medium §.4. huius Reſ.

tis caſibus priuatos eſſe priuilegio fori,ſicque poſſe à Magiſtratibus laicis puniri,quod ſæpiùs factum narrat in Curia Pariſienſi , & Burdegalenſi , & hoc in Epiſcopis quoque obſeruari poſſe admonet,& probat ex Decreto Pontificio ; Quæ fuit etiam ſententia Franciſci Curtij, in ſuis Conſiliis, & Gloſſatoris, *in cap.prim. de homicidio in 6.* Nam cùm Innocentius Papa IV.ſacri approbatione Concilij Generalis Lugdunenſis conſtituat,vt quicumque Princeps, Prælatus, ſeu quæuis alia Eccleſiaſtica perſona , ſæculariſve, quempiam Chriſtianorum per aſſaſſinos occidi fecerit; vel etiam mandauerit(quamquam mors ſequuta non fuerit) excommunicationis,& depoſitionis à dignitate, honore,ordine,officio,& beneficio incurrat ſententiam ipſo facto. Itaut poſtquam conſtiterit, probabilibus argumentis,aliquem ſcelus commiſiſſe, nullatenus alia excommunicationis,vel depoſitionis, ſeu diffidationis aduersùs eum ſententia requiratur. Ex hac ſententia,& Decreto Pontificio,Panormitanus,Boerius,& alij Doctores quos citant,ſapientiſſimè colligunt, pro hoc, & aliis ſimilibus grauiſſimis criminibus damnabilibus , & damnoſis, vt loquitur Innocentius Papa III. Clericos omnes etiam Epiſcopos,vel alia quauis dignitate Prælationis inſignes, ipſo facto priuatos eſſe priuilegio Clericali, & fori, neque aliam ſententiam depoſitionis , ſeu degradationis,eſſe neceſſariam, præſertim in caſu propoſito de cæde Chriſtiani hominis,per Aſſaſſinos procurata, vt comprehendantur, iudicentur, & damnentur à Magiſtratibus laicis. Ita Rabardeus.Et *paulò infrà* aſſerit:Clericos Parricidas,viarum Prædatores,falſarios,& aliis grauibus criminibus infamatos à Iudicibus Laicis, etiam ante præuiam degradationem ab Epiſcopo factam , vltimo Capitis ſupplicio , poſſe damnari.

2. Sed omnia hæc ſunt directè contra Sacros Canones, & Eccleſiaſticam libertatem.Dico igitur contra Rabardeum, quod Clericus ante degradationem Priuilegium Clericale non amittit.Vt ergò Iudex ſæcularis propter quodcumque etiam atrociſſimum crimen poſſit de Clerico cognoſcere,neceſſe eſt Clericum priùs degradatum eſſe , vt in ſpecie notant ex Societate IESV Baunius *in Theolog. mor.part.2. tr. 6. diſput. 7. de Bulla Cœnæ. quæſt.1.cap.3.num.19.* Et Dicaſtillus *de iuſtit. lib.2.tract.1. diſp.4.dub.9. num.152.* Quibus adde Valboam de Magrouejo *in Lectionibus Salmat. tom.2.ad c.4.de Iudiciis, num.57.* Farinacium, *quæſt. 8.num.74.* qui citat Scacciam,Decianum,Couarruuiam,& alios.Idem docet Ludouicus Paramus, *in Confutat. Decret.Venet.c.4. art.4.num.17.* Bonacina *tom.2.diſput. 10. q.2 punct. 1.§.1.num.5.* Torreblanca, *in Pract. cap. Iuris ſpiritual. lib. 15. cap. 4. num. 11.* Gambacurta , *de immun.lib.7.cap.15.num.2.* Magerus *de Aduocatia armata, cap.17. num. 181.* Guazzinus, *defenſ. 39. cap. 1. num.10.* Et hanc ſententiam tenent etiam ipſimet Hæretici;Et ideò Conradus Rittherſuſius *in Nouellas Iuſtiniani,part.1.cap.6.num.76.* ſic ait: Semper Cenſura Eccleſiaſticæ degradationis præcedere debet in Clerico,vt poſſit à ſæculari Magiſtratu debita pœna affici;ratio eſt,ne ſi abſque degradatione puniretur ipſa quodámodo Religio violata exiſtimaretur. Ita Rittherſuſius, cui adde Thomam Michaëlem *de iuriſdict.concluſ.5.* vbi ita aſſerit.In Clericos Curiæ ſæcularis nullorum criminum prætextu iuriſdictio eſt, niſi ab Eccleſiaſtico Iudice priùs degradati, & illi traditi fuerint.Ita ille,licèt hæreticus. Nec aliter ſine errore manifeſto dici poteſt:nam hoc clarè in multis locis ſtatuerunt Summi Pontifices,vt habetur *in cap.Cum non ab homine, de iudic. cap.Nouimus, de verb.ſignific. cap. de falſariorum de crim.falſ. & cap. ad abolendam, de Hæreticis.*

3. Hæc tamen regula Generalis limitatur in duobus caſibus , in quibus Iudex ſæcularis, abſquo alia ſolemni degradatione in Criminalibus poteſt de Clerico cognoſcere, quaſi verè per Eccleſiaſticum Iudicem brachio ſæculari traditus ſit:Primus caſus eſt in crimine aſſaſſinij propter quod iure Pontificio conſtitutum eſt Clericum etiam in ſacris,abſque vlla degradatione poſſe per iudicem ſæcularem puniri; Textus eſt celebris, *in c.1.de homicidio,lib.6.* vbi probatur Clericum Aſſaſſinum ipſo facto , abſque alia ſententia depoſitum eſſe, & ab Eccleſiaſtico Priuilegio excluſum;Ad cuius Textus explicationem ſciendum eſt Aſſaſſinos dici,qui conducti pretio homines occidunt;vt ibidem explicant Vamquelius , Imola, & Ancharanus, qui communiter conſtitutionem illam intelligunt in omnibus,qui quemcumque Chriſtianum occidi iubent per homicidas pecunia conductos, etiam ſi Chriſtiani ſint:ſequuntur Bartolus *in l. non ſolum.§.ſi mandato. num. 14. ff. de iniuriis.* Et *in l.Cicero ff. de Pœnis.* Baldus, & Salicetus *in l.non ideò minùs.C.de accuſationibus.* Angelus *in l.qui ſepulchra C.de ſepulchro violato.* Hippolitus,*in l.vnic.num.103. C.de Raptu Virginum,* Quorum ſententia conſuetudine, & communis & recepta eſt, vt copioſè notat Maſcardus, *de Probationibus, tom.1.concluſ. 137. 138.*

Sup.h... mine ... ſinij ſu... Reſol. hic inf...

4. Secundus caſus eſt, in quo Clericus etiam in ſacris conſtitutus, abſque alia degradatione puniri poterit per Iudicem ſæcularem,videlicet,quando verè incorrigibilis eſt ; Textus eſt *in cap.Cum non ab homine,de iudiciis,* iuxta communem interpretationem, quam probat Imola,Cardinalis,& Ioannes Andreas, quorum opinionem vti receptam ſequitur Couarruuias in Practicis, *cap.32.num.2.* Ad hoc enim , quòd Clericus incorrigibilis cenſeatur,multa deſiderantur, quæ referuntur *in d.cap. Cùm non ab homine:* Nam ſi præceſſerit poſt depoſitionis ſententiam trina monitio,iuſtiſſimè Clericus incorrigibilis, & contumax priuilegium fori amittit, etiam degradatione non ſequuta. Non deſinam tamen adnotare Caſtrum Palaum,*tom.2.tract.12.diſp.vnica, punct.6.num.8.* ex Farinacio docere degradationem non eſſe neceſſariam in Clerico minori incorrigibili, ſecus autem in Clerico conſtituto in ſacris:Sed magis difficultas eſt, an Clericus incorrigibilis,amittat priuilegium fori,ante Iudicis declarationem. Affirmant communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Petrus de Vrries *ad Ritum 235. M.R.V. part. 2.num.167.* Quibus ego addo Scacciam, *tom.1. lib. 1. cap.11.num.55.* & Farinacium *quæſt.8. num.51.* ſed mihi magis placet opinio Valboæ,de Magrouejo *in lection.Salmat.tom.2.ad c.2. de iudiciis, num.124.* Suarez, *de Cenſ. diſp.22. ſect.1. num.9.* Caſtri Palai, *tom. 2.tr.12.diſput.vnica. Punct.6. num.8.* Coninch.*de Sacram diſp.14. dub.15 num.159.* Dicaſtilli, *de Iuſt. & iure, lib.2.tract. 1.diſp.4.dub.19. num.354.* & aliorum aſſerentium neceſſariam eſſe declararationẽ Iudicis Eccleſiaſtici ſuper incorrigibilitate Clerici; Tum quia hæc incorrigibilitas priuat Clericum priuilegio , & ſæculari Iudici ſubdit : ſed nullus afficitur pœna, etiam ipſo iure lata niſi delictum declaretur.Ergo. Tum etiam, quia hæc incorrigibilitas tribuit iuriſdictionẽ, ſed qualitas tribuens iuriſdictionẽ probanda priùs eſt.Ergo.Adde quod Iudices Eccleſiaſtici rarò procedunt cõtra Clericos delinquentes per viam incorrigibilitatis obſeruando formam *dicti cap.cùm non ab homine.* nec integrè perficiunt eius ſolemnitates , vt ſæculari Iudici pateat aditus procedendi contra illum, abſque alia declaratione.

Sup. ... prà ... 162. ... At h... fine v... §.pen. ... aliis ... dicti

Sup. ... corrig... te ſup ... 65. ... ad m... in al... 1.huius ...

5. Sed vt ſatis probatum eſt, licèt Iudex Laicus non poſſit punire Clericos,exceptis caſibus,de quibus *ſuprà* ante ſententiam degradationis,quicquid aſ-

ſerat

oc ſu- , Ref. in Re- 62. §. & in . cſ. 3. a do- Ref. gnan- §. Ve-

ferat Rabardeus; Difficultas tamen eſt, an Clericus pro enormiſſimo crimine ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, abſque eo quòd non ſit incorrigibilis. Aliqui Doctores affirmatiuæ ſententiæ adhærent, quorum nomina inuenies apud Iulium Chartar. *deciſ. Crimin.* 66. *n.* 1. & Farinac. *q.* 8. *n.* 80 Verùm ego puto non eſſe recedendum à negatiua ſententia, quam efficaciter probat Decius *in cap. Cùm non ab homine*; præſupponendo primum dictum diſpoſitionis dicti Canonis loqui in omni crimine, licet atrociſſimo; vt illa verba demonſtrant, & probatur per pronomen *quibuſcumque*, ibi poſitum, quod ampliat, & extendit generalitatem diſpoſitionis. *l. Qui autem.* §. *fin. ff. de conſtit. pec. verſ. Quibuſcunque verbis*, *cap. quia pleriſque*, *de Offic. ordinar. lib.* 6. & latè ſcribunt Decian. *reſp.* 35. *num.* 23. *vol.* 3. Pronomen *Quibuſcumque*, comprehendere omnem ſignificationem verbi cui adiicitur, etiamſi ſit impropriiſſima. Bald. *in l.* 1. *quæſt.* 34. *ff. de rerum diuiſ.* Decius, *conſil.* 599. *n.* 2. & dicit. Bart. *in leg. Generali.* §. *Vxori. ff. de vſufruct. leg* Quod verba, Quicunque, & ſimilia operantur, & ampliant ſignificatum verbi; cui adiunguntur, vt etiam extendatur ad latiſſimum ſignificatum; cuius doctrinam commendat Cardinal. Alex. *in cap. ſi Romanorum*, *diſp.* 19. & Alexand. atque Aretin. *in l.* 1. *de legat.* 1. dicunt verba generalia, & vniuerſalia recipere reſtrictionem ab aliis iuribus, aliter ſicut generaliter loquuntur, ita generaliter intelligenda ſunt. Ex pronomine igitur, quibuſcumque, ibi poſito, conſtat comprehendi ſub eius diſqoſitione omne delictum, quantumcunque atrociſſimum. Deinde text. dicit, deponendum eſſe à Iudice Eccleſiaſtico. Deinde ſubdit, quòd ſi depoſitus incorrigibilis fuerit, &c. Quæ verba ſecundum Dec. referenda ſunt ad præcedentia, vt not. *in l. Iulianus. ff. de hæred. inſtit.* Ergo & ipſa incorrigibilitas conſideranda eſt in quolibet crimine quantumcunque atrociſſimo. Hanc Decij inductionem ſequutus eſt Berous *ibid. num.* 181. dicens: Bene ſciuiſſe Pontificem multa eſſe delictorum genera grauia, & grauiſſima, vt omnia comprehenderet, vſum fuiſſe illis verbis vniuerſalibus. Altera poteſt eſſe illius text. inductio ad hanc opinionem comprobandam; Nam cùm dixerit, ſi depoſitus, incorrigibilis fuerit, & in profundum malorum veniens, contempſerit: Subdit, ne poſſit eſſe plurimorum perditio, per ſæcularem comprimendus eſt poteſtatem, ita quòd ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Dictio, ita quòd, habet vim taxationis. Alex. *in l. legata inutiliter, de legat.* 1. Ruin. *in conſil.* 1. *nu.* 12. *vol.* 4. Hippolyt. Riminald. *in conſil.* 482. *num.* 78. & regulariter proferri debet ad declarandum, & limitandum. Gabriel. *in conſil.* 111. *n.* 24. *volum.* 1. & dicuntur addere modum, & ſpeciem rei diſpoſitæ; *l. cùm tale.* & *l. Titio, in princ.* & §. *Titio, ff. de condit. & demonſtrat.* Faſſol. *in deciſ. Rotæ antiquioribus, cauſa* 11. *dub.* 31. *num.* 2. & ſicut exilij pœna non eſt mors, ita verba illa, vel alia legitima pœna inferatur, debent intelligi circa mortem, & ſic ſimilis. Gloſſ. *in l. ſi fugitiui C. de ſeru. fugit.* Decian. *reſponſ.* 55. *num.* 7. *vol.* 3. Sed pœna Exilij vel ſimilis à Iudice Laico imponi non debet pro delicto atrociſſimo. Ergo concludendum eſt, illas irrogandas eſſe ſolùm ratione incorrigibilitatis; non igitur ſola depoſitio, ſed mixta cum incorrigibilitate, ſunt cauſa tradendi Clericum criminoſum, iuriſdictioni Laicorum. Secundò confirmatur ex text. *in cap. de liguribus* 23. *quæſt.* 5. vbi Romanus Pontifex contra Rebelles Sedis Apoſtolicæ, & Schiſmaticos ceſſante incorrigibilitate, pœnam tantùm excommunicationis imponit; Et tamen, Rebelles Sedis Apoſtolicæ incurrunt crimen Læſæ Maieſtatis, vt eſt Gloſſ. Bartol. *in tit. qui ſint Rebelles, in verb. rebellando.* Tertiò corroboratur ex text. *in cap. Tuæ de pœn.* vbi Innoc. III. reſcripſit, Clericos in Latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehenſos à ſuis Ordinibus degradandos, & in arctis Monaſteriis, ad pænitentiam peragendam detrudendos fore. Quartò probatur ex text. Quemadhuc à nemine in hanc ſententiam expenſum legi *in Clem.* 1. *in princ. de pœn.* vbi Clemens V. aduerſus eos, qui ceperint, banniuerint, percuſſerintvè, aut interfecerint Epiſcopum multas, grauéſque pœnas conſtituit: Nec tamen ſtatuit Clericum huius Sacrilegij reum, eſſe degradandum, Curiæque ſæculari tradendum, quamuis crimen hoc grauiſſimum iudicetur.

6. Neque huic textui repugnat text. *in cap ſi quis Sacerdotem*, 11. *quæſt.* 1. vbi ſtatutum eſt, quòd ſi quis Sacerdotum, reliquorumve Clericorum Epiſcopo ſuo inobediens fuerit, aut ei parauerit inſidias, contumeliámve, aut calumniam, vel conuicia intulerit, & conuinci poſſit, depoſitus, Curiæ ſæculari tradatur. Quoniam text. ille intelligitur habere locum, quando Clericus eſt incorrigibilis, ex ſententia Gloſ. *in d. cap. ſi quis Sacerdotum*, *in verb. mox. in cap. ſi qui ſunt, in verb. vituperatores.* 2. *quæſt.* 7. *in cap. Nouimus in verb. tradatur, de verb. ſignific. & in d. cap. cum non ab homine, de iudic.* Et hanc ſententiam docent Doctores, quos citat, & ſequitur Chartarius, *dicta Deciſ. crimin.* 66. *num.* 48. Fachineus *contr. Iuris lib.* 9. *cap.* 29. *per totum.* Martha de iuriſ. *part.* 4. *contr.* 2. *caſ.* 130. *num.* 4. & ſequitur Scaccia *de iudiciis* &c. *lib.* 1. *c.* 11. *nu.* 60. *& ſeq.* & alij; Quibus adde Tobiam Paumeiſter auctorem damnatum, & nimis infenſum Eccleſiaſticæ immunitati *lib.* 2. *de iuriſdict. c.* 9. *n.* 101. vbi ſic ait. Clericus in delictis quamtumuis atrociſſimis non poteſt deponi, ac degradari, niſi ſit incorrigibilis. Ita ille. Igitur in delictis atrociſſimis Clericorum, & non exceptuatis, de quibus *ſuprà* dictum eſt, caueant Epiſcopi illos degradere, & Curiæ ſæculari tradere, ſed in caſu contingenti conſulant ſummum Pontificem, vt optimè obſeruat Epiſcopus Scalenſis *tract. de irregularitate cap.* 14. Farinacius, *quæſt.* 8. *num.* 81. & alij: vide me ipſum *in part.* 1. *trac.* 2.* *Reſol.* 129.

* Quæ hic eſt ſupra Reſ. 161. §. Sed.

7. Ex his patet non eſſe admittendam ſententiam aliquorum aſſerentium, quòd Clericus etiam in ſacris conſtitutus, qui dimiſſis tonſura, & veſtibus clericalibus, variis, & enormibus delictis ſe immiſcuit, ipſo iure priuilegio clericali etiam fori deſtitutus eſt, ita vt abſque aliqua degradatione poterit per Iudicē ſæcularem puniri, quod procedit quando adeò huiuſmodi criminibus deditus eſt, vt ſcelerum miniſter cenſeatur; adeò vt hoc in caſu trina monitio non deſideretur, quæ aliàs iure communi neceſſaria eſt: Ita Gloſſa *in cap. ex parte de priuilegiis* Hoſtienſis. Et Butrius *in cap. Perpendimus*, per illum text. *de ſententia excommunicationis.* Aufrerius, *in Clementina* 1. *de Officio Ordinarij*, *regula* 1. *fall* 19. & exponendo text. *in cap. fin. de vita, & honeſtate Clericorum*, vbi Clerici negotiatores amittunt priuilegium Clericale; text. *in cap.* 1. *de Apoſtatis.* Quam ſententiam in praxi receptā teſtantur relati à Couarruuia, *vbi ſuprà* & *in cap. vnico, lib.* 6. *de vita, & honeſtate*, vbi Clerici ſcurræ omne priuilegium Clericale amittunt, & à iudice ſæculari puniendi ſunt.

8. Sed non immeritò à multis hæc nimis ſeuera iudicatur opinio, quod Clericus, ex eo quod dimiſſis veſtibus, & tonſura ſe multis inuoluat criminibus, abſque aliqua monitione priuetur fori priuilegio; Et ita Ancharanus, *in cap.* 1. *de Apoſtatis*, ſcribit illius Canonis deciſionem ſeruandam eſſe, vt huiuſmodi Clericus ſolum amittat Canonis priuilegium, non fori, iuxta mentem Panormitani, & Cardinalis, *in dict. cap. Perpendimus*; Ita Alex. *conſil.* 8. *lib.* 1 *num.* 2

Sup. hoc ſupra in Reſ. 109. per tot. & in alijs eius ſecundæ not.

Socinus

Socinus, *conſil.*12.*lib.*1.Syueſter,*in ſumm verb.Cler.*3. §. 9.Neque obſtat dict. *cap. vnico, de vita,& honeſtate Clericorum,lib.6.*nam cùm illa conſtitutio ſit pœnalis ad alios caſus non debet extendi, iuxta vulgares Iuris regluas. Et hanc ſententiam ego teneo, quam tenet etiam nouiſſimè ex Societate IESV Dicaſtillus, *lib.2. de iuſtit.tract.*1.*diſp.*4.*dub.*9.*num.*154.cui adde Torreblancam, *in pract. iur.ſpir.lib.* 15.*cap.*4. *nu.*18.*& ſequ.* Valboam de Magrouejo *in lect.Salmat.tom.*2.*ad cap.* 9.*de iudiciis,n.*3.& alios quos citat & ſequitur Chartarius, *deciſ.crim.*58.*nu.*20.Et dato,& non conceſſo, quod contraria opinio eſſet tenenda, tamen neceſſarium eſſet,vt per ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici notum eſſet Clericum enormibus ſe immiſcere, & ſine habitu, & tonſura incedere, aut cum habitu,& tonſura incedentem monitum ter eſſe, ne enormia committat, aliàs Iudex ſæcularis iudicare,& punire illum non poterit. Quia qualitas tribuens iuriſdictionem prius probanda eſt *l.*2.§.*ſed ſi dubitet.*& *l. ſi quis alienæ,ff.de iud.* Et tradit Abbas.*cap.ſi Clericus Laicus, de foro comp.* Quæ probatio non à Iudice ſæculari (qui nullam ante probationem iuriſdictionem habet) ſed ab Eccleſiaſtico,cui Clericus ſubijcitur,facienda eſt. Præterea quia abſque degradatione(excepto vno vel altero caſu)nullus Clericus à Iudice ſæculari punitur, ſed degradatio fieri non poteſt, niſi præcedat criminis ſufficiens probatio,& declaratoria ſententia illius. Ergo antequam Iudex ſæcularis iudicet, & puniat Clericum enormia committentem, debet à Iudice Eccleſiaſtico ſic eſſe declaratum. Et ideò ſæcularis Magiſtratus,ſi ſententiam ferat contra Clericum non expectata Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, contempſiſſe turbaſſéque dicitur illius iuriſdictionem; quò fit, vt ſententiam excommunicationis ratione violatæ iuriſdictionis incurriſſe iure optimo dici poſſit, *cap. Quoniam.* & *cap.fin.de immun.Eccleſ.l.*6.& ita in ſpecie Collegium Paduanum egregiè reſpondit *in conſil.* 1.*poſt num.*11.*verſ. Adhuc dicendum videtur, & n.ſeqq.inter conſil.crim.diverſ.in magnis,tom.*1. vbi hac ratione conſuluit,non ſolum Prętorem,qui quendam Clericum iuſſu Concilij Iudicum Quadraginta Reipublicæ Venetæ, non præcedente declaratione Epiſcopi, ſuſpendi fecerat, verùm etiam eius Miniſtros excommunicationis ſententiam incurriſſe. Videas Chartarium *vbi ſupr.* & Caſtrum Palaum,*tom.*2.*tract.* 12.*diſput.vnica*, *punct.* 6.*nu.*5. Igitur ex omnibus ſupradictis apparet contra. P.Rabardeum,Clericos facinoroſos in delictis quomodocumque grauiſſimis, exceptis illis de quibus *ſuperius* dictum eſt, non poſſe ante degradationem à Iudicibus laicis puniri.

9. Non deſinam tamen hîc etiam adnotare quod licet P.Rabardeo concedamus Clericum Aſſaſſinum, non eſſe degradandum, tamen doctrina eius eſt nimis trunca, & manca; Nam dicendum eſt Aſſaſſinum non poſſe à iudice laico puniri, nec ſubiici eius iuriſdictioni,niſi priùs conſtet de qualitate Aſſaſſinij & præceſſerit ſententia declaratoria Iudicis Eccleſiaſtici: vnde rectè docuit Cardinalis Albanus, *conſil.*13. & Farinacius,*quæſt.*8.*nu.*85.Quod non poteſt Clericus vti Aſſaſſinus à Iudice laico puniri, niſi poſtquam vti Aſſaſſinus fuerit ab Eccleſiaſtico Iudice bannitus,diffidatus,& condemnatus:Nam qualitas, quæ iuriſdictionem defert,ante omnia diſcuti, & probari debet,tum quia ſic decernitur, *in c.ſi Iudex, de ſent.excommunic.in* 6. Tum quia aliquem exemptum eſſe, eſt res ſpiritualis,res autem ſpiritualis ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat: Et tandem quando naſcitur inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem diſſenſio,ad quem ipſorum Iuriſdictio pertineat,definitio pertinet ad Eccleſiaſticum, ob maiorem ipſius auctoritatem,*cap.ſi iudex cit.*Ergo, &c. Et hanc ſententiam tenet ex Societate me citato P.Theſaurus *in praxi de pœnis.part.*2.*verb.Aſſaſſinium,cap.*1.*num.*7.P. Dicaſtillus *lib.*2.*de iuſt.& iure,tract.*1.*diſput.*4.*dub.*20. *num.*356.Molina *tom.*4.*tract.* 3.*diſput.*49. Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.*12.*diſput.vnica, punct.*6.*num.* 3. Idem docet Barberius *in Confutat.Magiſtri Fulgentij,part.*4. *num.*52. Barboſa *de poteſt.Epiſcop.part.*3.*Allegat.*110. *n.*13. Ioannes Andreas *in cap.* 1: vbi etiam Geminianus *de homicidio in* 6. Alexander *conſil.*166.*n.*5.*vol.*7. Rolandus à Valle *volum.*1.*conſil.*24.*num.* 62.Scaccia, *de iudic.lib.*1.*c.*11.*n.* 70. & alij, quos citat, & ſequitur Bellett. *in diſquiſ.Cler.part.*1.*tit.*3.§.7.*nu.*6.& patet ex Bulla Clement.VIII.quæ incipit.*Æqua,& circunſpecta*, data Romæ die 18. Decembr. anno 1595. Et licet Clarus,& Capycius apud Martham.*de iuriſd. part.*4.*Cent.*2.*caſ.*129. *n.*17, aſſerant contrarium obſeruari apud ſuos, tamen, vt optimè obſeruant,idem Martha, Scaccia *de iudiciis lib.*1.*cap.*11.*nu.*70.Farinacius, *quæſt.*8.*num.*86.& alij:hæc obſeruantia non potuit præiudicium afferre ordini Eccleſiaſtico, aliter eſſet contra libertatem Eccleſiæ. Vnde refellendus venit Petrus de Vrries *ad Rit.*235.*M.R.V.p.*2,*n.*182.

Sup. hoc ſupra in §. 3. huius reſ. & in Reſ. 65.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 151. §. vlt. ad med. & in Reſ. 207. prope fin. &

10. Nec obſtat, quòd Iudex laicus procedat contra Clericum aſſaſſinum, abſque degradatione, qua ratione motus fuit Decian. *in conſ.*82. *volumine.*2.ad probandum hanc declaratoriam Iudicis Eccleſiaſtici non requiri.Quia vtrumque poteſt ſtare, & iudicem laicum procedere contra Clericum Aſſaſſinum abſq; degradatione, ex indulto Papæ, ad notata per Gloſſ, *in cap.laicis,*17. *quæſt.*7.& aCrdin.*in cap.Perpendimus, nu.* 6.& 7.*de ſent.excom.* Quæ degradatio in cæteris delictis atrocioribus per Clericum patratis requiritur, cum,Iudici ſæculari puniendus traditur;Atque ipſum Iudicem ſæcularem non poſſe procedere ad executionem dictæ pœnæ,niſi priùs facta declaratione per Eccleſiaſticum,aliàs ſequeretur, quòd Clericus ex ſola imputatione Aſſaſſinij amitteret priuilegium Clericatus, quod non reperitur diſpoſitum,& eſt contra omnes iuris regulas,debet enim plenè de eo conſtare,vt Aſſaſſinij pœnæ exequi poſſint,vt dixi Et ideò contra Grammaticum, & Capycium, quibus ſed immeritò adhæret Farinac. *quæſt.*8.*num.*86.dicendum eſt cum Marta *vbi ſuprà num.*21. Guazzino *defen.*39.*cap.*.1.*num.*10.& aliis penes ipſos,de qualitate Aſſaſſinij Clericorum non poſſe cognoſcere Iudicem Laicum,etiam quando delictum Aſſaſſinij eſſet notorium: Dicendum eſt igitur,abſolutè, declarationem aſſaſſinij pertinere ad Iudicem Eccleſiaſticum;vnde, ſi ſæcularis Iudex præueniſſet aliquo modo, poſſet Iudex Eccleſiaſticus, vti remediis Eccleſiaſticis, & illum cenſuris cogere ad deſiſtendum. Et tandem claudam hanc Reſolutionem verbis ſapientiſſimi Chriſtophori Beſoldi;qui priùs hæreticus,ſed poſtea Catholicus factus,in ſynopſi Doctrinæ Politicæ editionis Ingolſtadienſis,*lib.*1.*cap.*2.*num.*9.ait:Clericos à Magiſtratu Ciuili puniri non poſſe, niſi degradatos, eique à Clericis traditos. Malè itaque P. Rabardeus docuit Clericos grauibus criminibus infamatos,etiã ante præuiam degradationem ab Epiſcopo factam poſſe à iudicibus Laicis ſupplicio damnari.Quòd non ſolùm improbant Sacri Canones vt ſuprà probatum eſt, ſed etiam Iuſtinianus Imperator *in Nouella* 83. vt optimè obſeruat inter alios Bellarminus, *in Reſponſ.ad Epiſtolam cuiuſdam Theolog.fol.*12.

RESOL. CCCXXIX.

An Summi Pontifices potuerint exemptionem Clericorum concedere, inuitis Principibus laicis? Ex part.7. tract.1.Reſ.14.aliàs 12.

§.1.Negatiuè.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Rabardeus *ſect. 2. num. 3. fol. 22.* vbi ſic ait. Minùs acutè meo iudicio conſiderarunt illi Doctores, qui ex his abſolutè probant iure Pontificio ſimpliciter abſque permiſſu, vel conſenſu Regum, & Summorum Principum ſæcularium, hanc libertatem à foro, & iudicio ſæcularium Magiſtratuum Clericis datam, & ſtabilitam fuiſſe. Inter quos Dominicus Sotus audet dicere. Quamuis Clerici, neque in ſuis perſonis, neque in ſuis bonis eſſent iure Diuino liberi, quòd prius probauerat, nihilominus Papam potuiſſe, inconſultis Principibus, & debuiſſe illos ab eorum exactionibus, & foro excipere, cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeant. Ita ille.

2. Sed hanc opinionem, prorſus reprobandam eſſe exiſtimo, tanquam contrariam, & aduerſantem auctoritati, & poteſtati Pontificiæ à Chriſto Domino D. Petro, & eius ſucceſſoribus traditę, & angor, P. Rabardeum illam docuiſſe, quam non auſi ſunt docere, ipſimet ſcriptores laici, parum fauentes immunitati Eccleſiaſticæ, vt Pereira, Salgadus; Ceuallos, Vrries, Gonzalez, & alij. Sed ſolùm hanc ſententiam docuerunt noſtris temporibus cum Patre Rabardeo, illa tetra peſtis Eccleſiæ Pſeudo-Theologus Paulus Seruita, & damnatæ memoriæ Auctor Henningus Arniſæus, *in Comment. Polit. de Exempt. Clericorũ. diſp.* 3. *n.* 8. Dico igitur potuiſſe ſummos Pontifices, inuitis Principibus exemptionem Clericis conferre, eiuſque obſeruantiam Principibus ſæcularibus præcipere; & ad conſentiendum eos cogere. Probatur primò, ex illis Decretis, quibus obſeruantia huius immunitatis ſub cenſuris ipſis etiam Principibus temporalibus præcipitur; vt conſtat ex *c. vlt. de rebus Eccleſ. non alienand. & cap. Quamquam de cenſib. in 6. & ferè toto titulo de immunit. Eccleſiarum, in decretalibus*, & *ſexto* & ex Bulla Cœnæ Domini tot annis, a tot Pontificibus repetita; Nam in ea per varios articulos & latis grauiſſimis cenſuris etiam contra Principes, & Reges temporales hanc libertatem Eccleſiaſticam defendunt,

3. Probatur Secundò, ex poteſtate data Petro ad gubernandam Eccleſiam, & ad ligandum, & ſoluendum in omnibus, quæ ad bonum Religionis Chriſtianæ, & conueniens Eccleſiæ regimen neceſſariæ fuerint. Nam hæc exemptio per ſe loquendo, & quaſi ex natura rei, eſt valdè neceſſaria Religioni Chriſtianæ, vt res Eccleſiaſticæ, & Diuinus cultus debita veneratione tractentur: ergo propter hunc finem data eſt Petro, & Pontifici poteſtas ad ſoluendum, ſeu eximendum Clericos à poteſtate Ciuili, & ad ligandum ipſam poteſtatem Ciuilem, vt perſonis Eccleſiaſticis hanc immunitatem cuſtodiat. Conſequentia hæc euidens eſt ex dictis alibi de poteſtate Pontificis circa Temporalia in ordine ad ſpiritualem finem, ibi enim oſtenſum eſt hanc poteſtatem eſſe Diuinam, & ſupernaturalem, ac ſubinde per ſe ſufficientem, vt in ſua materia efficaciter operari poſſit non expecto ſubditorum conſenſu, etiam ſi ſint, Temporales Principes, ſed illos ad conſentiendum obligando, & ſi neceſſarium fuerit, cogendo, Et quidem negare hanc poteſtatem Summi Pontificis indirectam in Temporalibus eſt opinio digna grauiſſima Cenſura. Vide me ipſum *in part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 121. vbi plures Doctores adduco, quibus nunc adde D. Thomam, *lib.* 3. *de Regim. Princip. & in* 2. 2. *quæſt.* 10. D. Bonauenturam, *lib. de Hier. Eccleſ. part.* 2. *cap.* 1. Alexandrum de Ales, 3. *part. quæſt.* 40. *mem.* 5. *& part.* 4. *quæſt.* 10. Vgonem de Sancto Victore, *lib.* 2. *de Sacram. part.* 2. *cap.* 4. Waldenſem. *lib.* 2. *Doctrinæ Fidei, art.* 3. *cap.* 7. Driedonem *lib.* 2. *de liber. Chriſt. c.* 2. Henricum de Gandauo *Quodlibeto* 6. *quæſt.* 23. Caietanum *in Apolog. cap.* 13. Sanderum, *libr.* 2. *cap.* 4. Cordubam, *lib.* 1. *quæſt.* 57. & omnino videndum Durandum, celebrem Galliæ Doctorem, *in lib. de Origine ſeditionis, quæſt.* 3. *ad* 3. *argum.* Itaque omnes Doctores Catholici conueniunt quidem in hoc, quod Summus Pontifex habeat in temporalibus, ſecundariam, & indirectam poteſtatem. Antecedens autem, ſatis declaratum, & probatum relinquitur ex præcedentibus. Nam ſi hæc exemptio eſt propriè, & completè de iure Diuino poſitivo, vel naturali, clarum eſt poſſe, & debere Pontificem cogere Chriſtianos Principes ad illud ius obſeruandum. Si verò ad minimum eſt hæc immunitas valde propinqua iuri naturali, & valde conſentanea iuri Diuino, & conſentioni omnium gentium, vt omnes Doctores ſine diſſentione fatentur, & præcipuè ex Societate IESV Leſſius, Molina, Baldellus, Caſtrus Palaus, & alij ſupra. Ergo negari non poteſt, quin hæc exemptio ex natura rei ſit ita neceſſaria Religioni, & Cultui Diuino; vt ſine illa conuenienter adminiſtrari non poſſit.

4. Probatur tertiò, Eccleſia per ſe loquendo, maius vtique, & euidentius ius habet eximendi fideles à Dominio Principis Chriſtiani, quam à dominio Principis Ethnici, ſed Eccleſia ius habet certis de cauſis fideles à dominio Principis etiam Ethnici eximendi. Ergo multò maius ius habet eximendi eoſdẽ à dominio, & iuriſdictione Principis Chriſtiani, ſi pares cauſæ ſuppetant. Conſequentia patet. Prior propoſitio eſt euidens. Quia ſine dubio cæteris paribus, quiſque faciliùs aliquid ſtatuere poteſt circa perſonam ſibi ſubiectam, quàm non ſubiectam, Principes autem Chriſtiani, hoc ipſo quod Chriſtiani ſunt filij Eccleſiæ, adeoque ſubditi ſpirituali poteſtati Eccleſiæ, cùm Principes infideles eidem ſubditi non ſint, vt patet ex illo S. Pauli, 1. *Corinth.* 5. Quid mihi de his, qui foris ſunt iudicare? Minor probatur ex S. Thoma *in* 2. 2. *q.* 10. *art.* 10. vbi docet, hoc ipſo quidem duntaxat, quòd ſubditi alicuius Principis Ethnici; ad finem conuertantur, non liberari, vel abſolui à poteſtate, & dominio eiuſdem Ethnici Principis, attamen Eccleſiam habere ius eiuſmodi ſubditos conuerſos ad finem eximendi ab eiuſdem Principis poteſtate. Poteſt tamen; inquit, iuſtè per ſententiam, vel ordinationem Eccleſiæ, authoritatem Dei habentis; tale ius dominij, vel prælationis tolli, quia Infideles meritò ſuæ Infidelitatis merentur poteſtatem amittere ſuprà fideles, qui transferuntur in filios Dei. Quæ ratio non ita intelligenda eſt, quaſi Eccleſia per modum pœnæ Ethnicis Principibus, qui alioqui in temporalibus Eccleſiæ ſubiecti non ſunt, eiuſmodi diminutionem irrogare poſſit: hoc enim eſt contra communem, & certam eiuſdem S. Thomæ ſententiam, *ibidem. art.* 8. traditam, quæ ſtatuit, Infideles, qui fidem numquam ſuſceperunt, non poſſe ſolùm ob Infidelitatem ab Eccleſia, Principibúſve Chriſtianis puniri, vel ad fidem vllatenus cogi; ſed ſenſus eſt, ex ipſa natura rei, Infidelitatem Principis temporalis, non bene cum ſubiectione eorum ſubditorum, qui ad fidem conuertuntur, cohærere; ac proinde cùm ratio non ſit, cur fides poteſtati Infidelis Domini cedere debeat; hanc potiùs per Eccleſiam poſſe, quoad eiuſmodi ſubditos eneruari.

5. Rationes verò, cur poteſtas infidelis Domini in ſubditos fideles, non bene cum eorundem ſubditorum fide cohæreat, iam ſuperius attulerat S. Thomas his verbis: Illi, qui ſubiiciuntur aliorum iuriſdictioni, immutari poſſunt ab eis, quibus ſubſunt, vt ſequantur eorum imperium, niſi illi, qui ſubſunt, fuerint magnæ virtutis. Secunda, quia, infideles, inquit S. Doctor, contemnunt fidem, ſi fidelium defectus cognoſcant. Nonne hæ rationes rectè applicatæ, æquè pugnant, quo minus res & perſonæ Eccleſiaſticæ

abſque diſcrimine laicæ poteſtati ſæcularium Principum ſubiiciantur? Ita planè videtur. Primò enim cederet talis ſubiectio in periculum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & in detrimentum Religionis. Facilè enim Principes ſi quid fortè contra fidem,& bonos mores machinarentur, Eccleſiaſticos quoque ipſos in commercium ſuæ improbitatis adducerent,ſi iis alioqui de iure ſubiicerentur. Secundò, ſi ab oneribus,& temporali iuriſdictione exempti non eſſent, quam facile foret laicis, præſertim ſi vt ſæpè accidit, male erga Clericos eſſent affecti,qualibet occaſione captata,eos ad iudicia,& negotia ſæcularia pertrahere, in iiſque pro libito agitatos à ſpiritualium rerum cura & ſtudio auocare,contra mandatum S. Pauli prohibentis, ne quis militans Deo implicet ſe negotiis ſæcularibus. Certè vel ob hanc etiam cauſam prohibuit Iuſtinianus,ne Clerici in Ciuilibus eſſent iudicio ſæculari ſubiecti. Ergo, &c.

5. Et ideò hanc ſententiam docent etiam illi qui negant cum Rabardeo exemptionem Clericorum procedere à iure Diuino. Itaque Victoria, *relect.1.de poteſt. Eccleſiæ.n. 5.* hanc quintam concluſionem ſtatuit:Dato quod perſonæ Eccleſiaſticæ non exemptæ eſſent iure Diuino, aut Cæſareo, Summus Pontifex potuit eas eximere à poteſtate Ciuili. Idque *ibidem*, ipſe egregiè probat. Nam hoc eſt conueniens, inquit, imò videtur neceſſarium ad adminiſtrationem rerum ſpiritualium,quod perſonæ Eccleſiaſticæ ſint exemptæ à iudicio Ciuili. Et vt ſupra dictum eſt, Reſpublica Eccleſiaſtica eſt perfecta, & ſufficiens: Ergo in ea eſt poteſtas ad ferendas leges conuenientes adminiſtrationi Eccleſiæ: Ergo ſi exemptio Clericorum eſt conueniens, poteſt ferre leges de tali exemptione. Quod autem ſit neceſſaria talis exemptio, patet. Cætera, quæ fuſius à Victoria adducta ſunt omitto.

7. Idem etiam docet Couarruuias, quem pro ſua ſententia adduxerat Rabardeus; Vnde Angelus Seruarinus *in confut.2.tractatuum,profpoſ.5.fol.125.*ſic ait: Couarruuias etſi ſemper Regiæ poteſtatis fuerit propugnator, in hac tamen re, licèt dicat exemptionem Clericorum non eſſe de iure Diuino, veruntamen docet, Papam potuiſſe, ac debuiſſe eximere perſonas, & bona Clericorum à Regia poteſtate,quod probat latiſſimè per Canones, Leges Ciuiles,& Doctores.

8. Sotum verò iam Rabardeus adducit, quibus adde Innocentium à Rabardeo, in fauorem ſuæ ſententiæ allatum:Nam *in cap.2.de maior.& obedient.* proponens quæſtionem,quis exemit Clericos, prius dicit, quod Papa, conſentiente Imperatore, poſtea, quod exempti ſint à Deo;& tandem ait,vel dic,quod Papa, etiam ſine conſenſu Imperatoris eos potuit eximere à iuriſdictione Imperatoris per ſuas conſtitutiones,quia cùm Clerici ſpirituales ſint,& ex toto corpus ſuum, & animam dederint in ſeruitium & ſortem Chriſti,per conſequens Papæ iudicio & conſtitutionibus ſubſunt. Eadem eſt communis ſententia Canoniſtarum,*in cap.Eccleſia Sancta Mariæ,de conſtit. & in cap.2.de maiorit.& obed.*& idem tenet Aluarus Pelagius, *lib.1.de Planct.Eccleſ.c. 44. in fine* referens, & ad literam ſequens ſententiam Innocentij. Idem Driedo, *lib. 1.de libert.Chriſtian.cap.9.*

9. Idem etiam docet Leſſius *lib.2. cap. 33. dub. 2.* Baldellus *in Theolog.mor.tom.1.lib.5.diſp.35. num. 10.* Molina *de iuſt.tom.1.tract.2.diſput.31.* Valentia,*tom.3. diſp.9.quæſt.5 punct.4.* Caſtrus Paulus,*tom.2.tract.12. diſp.vnica.punct. 1.num.5.*Salas,*de Legibus,diſp.14.ſect. 11. num. 121.* omnes ex Societate, quibus adde Bañez *in 2.2.q.67.art. 1. concluſ. 3.* Salonium *ibid.contr. 1. concluſ. 5.* & hi tenent exemptionem Clericorum non eſſe de iure Diuino,& tamen contra Rabardeum aſſerunt,potuiſſe Summos Pontifices illam inſtituere, inuitis Principibus:Quod etiam docet præter citatos ex Societate P.Dicaſtillo, *lib.2 de iuſt. tract.20. diſp.4. dub.6.num.110.* Bellarminus *contra Barclaium, cap.34.* Henriquez,*lib.7.cap.24.* Azorius, *part.3.lib.5.cap.19. quæſt. 2.* & nouiſſimè Eminentiſſimus amantiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo *de iuſt.& iure tom. 2.diſp.36.ſect.7.num.101.*Tannerus *in Apol.de immun. Eccleſ.lib.1.cap.19.*Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap 11.num.5.& ſequ.* Comitolus *in reſp. mor.lib. 1.q. 93.*Idem tenet Valboa de Magroucjo *in lection. Salmat.tom.2.ad cap.2.de iudiciis num.34. & in c.1.de foro comp.num.6.*Tamburinus,*de iure Abbatum, tom.1.diſp. 15.quæſt.20.n. 7.* Beltranus, *de Guenara, in Propugnaculo libert.Eccleſ.Aſſer.1.§.7.num.35.*Philippus Maynardus,*de Priuil.Eccleſ.part.2.art 16.per totum.* Adolphus Sculkenius *in Apolog.pro Cardin. Bellarmino,c. 5.n.71.*Gregorius Seruantius, *in defenſ.immun. Eccleſ. propoſ.5.fol.50.*Petrus Gonzalez *de lege Politica lib.1. cap.3.num.8.* Petrus de Vrries, *ad Rit. um 235. M.R.V. part.1.præl.2.num.53. & 54.*Alphonſus de Leone, *de Offi.& poteſt.Confeſſar.Recollect.11.num. 704.* Germonius,*de Sacr.immun.lib.3.cap.15. n.37.* Nauarr.*in cap. Nouit.de iudiciis notab.6.*Ioannes Pedrezzanus.*in Reſponſ.ad Venetos propoſ 4.§. 11.* Fagnanus, *de inſt. cenſ. Pauli V.part.1.fol.11.* Germonius,*in Aſſert. liber. Eccleſ.c.4.§.14.* Lælius Baglione,*in Apolog.contra Paulũ Venetum, propoſ. 12.* & alij penes ipſos. Vnde miror valde, quomodo P. Rabardeus potuerit contrariam ſententiam tenere, & illis vti verbis,quæ bilem mouent, quod Sotus auſus ſit affirmatiuam docere. Et ideò, vt *ſuprà* notaui, ipſimet Scriptores laici hanc poteſtatem Summo Pontifici tribuerunt,quod tamen tam audacter negat P.Rabardeus, ex cuius doctrina ſequeretur S.Pontifices in ordine ad bonum Eccleſiæ non habere poteſtatem indirectam in temporalibus. Vnde ſententiam P.Rabardei,in puncto refellunt,ex Doctoribus Gallis,Aufrerius,*de Offic.ordinar. quæſt,1. num.1.fol.81.& n.2.fol.83.* & Rebuffus, *in Rubrica de protect.concordat.§.Nec obſtat*;aſſerentes,quod etiam ſi de iure Diuino Clerici non eſſent exempti, tamen per Papam potuiſſent eximi, etiam ſine conſenſu Principum.

RESOL. CCCXXX.

Reſpondetur ad exemplum Salomonis cum Abiathar Sacerdote, quod aſſert P.Rabardeus. Ex part. 7. tr.1 Reſ.15.aliàs 13.

§.1. AD ſuam comprobandam ſententiam,nempè quòd exemptio Clericorum non ſit de iure Diuino,ſed humano,& quòd Principes laici in grauioribus delictis poſſint punire Clericos, adducit P. Rabard. *l.2.num.7.fol.36.* exemplum Salomonis, & ita aſſerit,Notiſſimum eſt illud Salomonis Regis ſapientiſſimi factum, & iudicium, qui priuſquam deprauatum fuiſſet cor illius in amorem alienigenarum fœminarum, ſed in principio regni ſui, ſtatim poſt obitum Dauidis Patris ſui,Abiathar Sacerdotẽ eiuſdem Dauidis ab officio,& gradu ſuo depoſitum,quaſi exulem miſit in domum ſuam in Anathoh,pro conſpiratione, viuente Dauide,priùs facta cum Adonia: Et quidem vir mortis es,hoc eſt morte dignus(inquit Rex)quia partim pro ſimili, vel eodem crimine Ioab Princeps exercitus Dauidis, & ipſe Adonias frater, Salomonis occiſi fuerunt;ſed hodie te non interficiã, quia portaſti arcam Domini corã Dauide patre meo & ſuſtinuiſti laborem in omnibus, in quibus laborauit

rauit pater meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non eſſet Sacerdos Domini. Ex qua obiurgatione Salomonis aduerſus eundem Abiathar, manifeſtum fit, Salomonem Regem, qui admirabilem ſapientiam à Deo acceperat, verè & rectè cenſuiſſe ſe poſſe iuſte, non ſolùm exilio, quod præſtitit, ſed etiam mortis ſupplicio animaduertere aduerſus Abiathar Sacerdotem Domini, & ſic delictum eius, quod crimen fuit Maieſtati Regiæ contrarium, caſtigare: illi tamen vitam donauit pro famulatu, & fideli ſeruitio quondam ab eo Dauidi patri ipſius, in magnis neceſſitatibus ſuis, præſtito. Vnde conſtat illis temporibus Sacerdotes etiam maiores, in iis quæ pertinent ad Ciuile regimen, non fuiſſe liberos à poteſtate, ſeu iuriſdictione Regum, & Principum Temporalium. Ita Rabardeus.

2. Sed diſplicet mihi P. Rabardeum hoc factum Salomonis pro ſua confirmanda ſententia adduxiſſe: Nam hoc exemplo Clericos ſubditos eſſe ſæculari Magiſtratui conatus eſt demonſtrare Huſſus hæreticus, *lib. contra occultos Aduerſarios*, qui cùm verè docerent etiam veteris Teſtamenti Sacerdotes, quantumvis ſceleratos non fuiſſe per ſæcularem Magiſtratum punitos. Huſſus his verbis reſpondet: Verè iſte Aduerſarius aſſumit vniuerſalem negatiuam, ad quam probandam requiritur, vt totum in memoria retineret, & reuolueret Teſtamentum; ſed quia non reuoluit, ideò datur ſibi inſtantia, id eſt de Mathan Sacerdote, quem propter Idololatriam interfecit Populus, ante Aras Baal 2, *Paralipp.* 23. Item Salomon Rex à Deo conſtitutus, & ſapientiſſimus depoſuit Summum Pontificem à Sacerdotio, & expulit eum, vt patet 3. *Reg.* 2. Hæc Huſſus, & *libro de bonis temporalibus auferendis*, ſic ait. Rex Salomon Sapientiſſimus ſecundum ſapientiam à Deo ſibi datam, exercuit ſuam iuriſdictionem in Sacerdotem, deponendo eum de Sacerdotio, & imponendo loco ſui Sadoch Sacerdotem; hoc autem fuit maius quàm auferre temporalia, ſi ergo in lege Chriſti Epiſcopus ſimiliter contra Regni hæredem excederet, volens aliquem in Regem præficere, cur non haberet Rex, vel hæres, poteſtatem auferendi temporalia ab ipſo taliter delinquente. Ita Huſſus.

3. Sed aduerſus illum, & P. Rabardeum dicendum eſt factum hoc Salomonis non probare Principes poſſe exercere iuriſdictionem in Perſonas Eccleſiaſticas. Nam primò reſpondetur cum Franciſco à S. Clara *in Apologia Epiſcoporum*, *cap.* 7. *fol.* 313. vbi ſic ait: Ad illud factum Salomonis in depoſitione Abiathar, non aliud fecit, quàm quod Reges nunc practicant, qui iudicant de Poſſeſſorio in beneficialibus, praxim etiam huius vidi in Flandria ſub Rege Catholico: Occurrebat quidem caſus in Anglia ſub Alexandro III. circa legitimationem nonnullorum puerorum; cui etiam annexa fuit alia Quæſtio de legitima fundorum poſſeſſione, &c. Summus Pont. diſtinguebat inter hos duos caſus, finalem deciſionem prioris commiſit Epiſcopo Londinenſi, & Wigornienſi ad alium ſic reſpondit. Nos attendentes quòd ad Regem pertinet, non ad Eccleſiam de talibus poſſeſſionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipſarum iudicium ad ſe aſſerit pertinere, mandamus quatenus Regi poſſeſſionum iudicium relinquentes de cauſa principali cognoſcatis, &c. Sic eſt in rebus huius qualitatis, fieri debet diſtinctio, & ſeparatio cauſarum Ciuilium à Spiritualibus, ius poſſeſſionis eſt quid ciuile, licèt perſonæ poſſidentes ſint Eccleſiaſticæ, primum Principes, & Reges ſibi vendicant, ſecundum ad Eccleſiam pertinet, ſic Salomon ſolùm declarabat quod ius poſſeſſionis ad antiquos hæredes alterius familiæ pertinebat, & hoc ſpeciali Dei mandato, nec aliter ſummouit Abiathar ab officio, & ſubrogauit illi Sadoch. Hucvſque S. Clara. Sed eius reſponſio mihi non placet, per ea, quæ ego docui *in part.* 5. *tr.* 1. *reſol.* 23. vbi ex multis rationibus, & Doctoribus firmaui Iudices Laicos non poſſe iudicare de poſſeſſorio in beneficialibus: Ideò.

Quæ hic eſt ſupra Reſol. 20. Sed lege etiam aliam Reſol. eius primæ not.

4. Reſpondetur ſecundò cum Bozzio, *de temporali Eccleſiæ Monarchia lib.* 5. *cap.* 16. Theologis Religionis Seruorum *Defenſ. Cenſ. Pauli V. cap.* 8. *ad* 3. *argum.* Gregorio Sernantio *in Defenſ. immunit. Propoſ.* 5. *fol.* 62. Paulo Donato, *in tract. de modo eligendi Miniſtros Eccleſ. cap.* 6. Turrecrem. *in Summa Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 96. Sernarino, *in Confutat.* 2. *tractatuum*, *Propoſit.* 5. *fol.* 122. Comitolo *in tract. Apolog. c.* 5. *memb.* 3. *num.* 21. Duardo *in Bullam Cœnæ, lib.* 2. *Can.* 15. *q.* 18. *num.* 31. Gretſero *in Conſiderationibus contra Theologos Venetos. lib.* 2. *Conſ.* 1. Puteano *de Regular. Ariſtocratia tom.* 2. *cap.* 12. *num.* 55. Maynardo, *de Priuileg. Eccleſ. part.* 2. *concl.* 2. Belletto *in Diſquiſ. Cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 1. *num.* 30. Bellarmino *lib.* 2. *de Rom. Pont. cap.* 29. & aliis, Salomonem non vt Regem, ſed vt Prophetam, & Diuinæ iuſtitiæ executorem, depoſuiſſe Abiathar Sacerdotem altero ſubſtituto: Nam in ſacro textu dicitur Salomonem amouiſſe Abiathar, vt impleretur ſermo Domini; ſed vt huius reſponſionis vis percipiatur: animaduerto 1. *Reg. cap.* 2. Deum prædixiſſe multa mala, quæ euentura erant domui ſummi Sacerdotis Heli Primum filios eius Ophni, & Phinees eadem die morituros eſſe; *Hoc autem erit tibi ſignum, quod venturum eſt duobus filiis Ophni, & Phinees: In die vno morientur ambo.* Quòd paulò pòſt euenit viuente Heli: Etenim Arcam Dei ferentes in bello occiſi ſunt, ibidem, cap. 4. *Et Arca Dei capta eſt, duo quoque filij Heli mortui ſunt Ophni, & Phinees.* Alterum, pleroſque ex eius domo, cùm perueniſſent ad virilem ætatem caſuros eſſe; *Et pars magna domus tuæ morietur, cùm ad virilem ætatem venerit:* quòd completum eſt, cùm Saul occidendos iuſſit coram ſe octoginta quinque Sacerdotes, & tunc omnes incolæ Ciuitatis Nobe occiſi ſunt. ibidem, cap. 22. *Conuerſuſque Doëg Idumæus irruit in Sacerdotes, & trucidauit in die illa octoginta quinque viros veſtitos Ephod lineo. Nobe autem Ciuitatem Sacerdotū percuſſit in ore gladij, viros, & mulieres*, &c. Tertium, Domum eius Summo Sacerdotio priuandam; *Præcidam brachium tuum, & brachium domus Patris tui, vt non ſit ſenex in domo tua*, id eſt Summus Sacerdos. Quòd euenit, cum Abiathar Sacerdotij dignitate à Salomone priuatus fuit: poſt ipſum enim nullus fuit Sacerdos in domo Heli. Quæ cum ita ſint, quis non agnoſcit ea, quæ ſemel, aut iterum Diuina voluntate ſic annuente commiſſa ſunt, in legem deducenda non eſſe? Ergo, &c.

5. Reſpondetur tertiò, demus, (quòd tamen probari non poteſt) Salomonem in ſubmouendo Sacerdote, vſum eſſe poteſtate regia; quid quæſo hinc efficitur contra nos? Nihil ſanè, niſi priùs conſtet, legitimè ea vſum eſſe. Hoc autem nec in Scripturis ſacris diſertè exprimitur, nec ex iis euidenter deduci poteſt. Aliud enim eſt, factum alicuius recenſeri; aliud probari, ſeu commendari. Legimus quidem in Scriptura, Raziam gladio, & præcipitio ſe ipſum occidiſſe. Legimus à Saüle Sacerdotes Domini; ab Abimelech ſeptuaginta fratres; ab Athalia, ſemen regium; ab aliis alios interfectos eſſe. At non legimus, hæc omnia iuſtè, & legitimè contigiſſe. Idem dico de Salomone, legimus ab eo depoſitum eſſe Abiathar Sacerdotem: At non legimus rectè & legitimè id factum eſſe. Vel ergo probandum eſt à P. Rabardeo factum eſſe legitimè, vel nihil concludit. Videat P. Rabardeus ex ſua Religione Martinum Becanum

in Manuali contr.lib.5.cap.19. num.39. & ſeq. neque enim quicquid faciunt Principes,iure faciunt,vt obſeruat Acacius *de Priuilegiis,lib.3. c.6. num.19.* Vnde ex omnibus ſupradictis, refellenda veniunt ea, quæ docet nouiſſimè Petrus Gonzalez, *de lege Politica, lib.1.c.10.n.5 .& ſeqq.*& Solorzanus *de Indiarum iure tom.2.lib.3.c.27.n.45.& ſeq.*

RESOL. CCCXXXI.

Refellitur aliud exemplum Ioas Regis? Ex part.7. tr.1. Reſ.16. aliàs 14.

§.1. AD exemplum Ioas Regis cum Leuitis,quod etiam affert Rabardeus. Reſpondeo hoc exemplum cum facto Salomonis,de quo diximus adduxiſſe etiam Pſeudo-theologum Paulum Seruitam, qui docens poſſe Principes Laicos punire Sacerdotes. Sic argumentatur. [Nella vecchia legge i Rè hanno comandato, giudicato, e punito li Sacerdoti, non ſolo i Rè cattiui, e mediocri, ma i Rè Santiſſimi,e Piiſſimi; Dauid,Salomone, Ioas,Ezechia,e Ioſia.] Ita ille. Videat P.Rabardeus à quibus viris argumenta pro ſua ſententia mutuetur. Sed Bouius *in reſponſ.ad dictum Paulum Seruitam, part.2.argum.60.* ſic ait.[Se come apporta i Rè,così notaſſe le attioni loro, nelle quali fonda il ſuo argomento,ſaprei à che riſpondere. Ma Dauid, e Ezechia iò non ritrouo, che habbiano punito,ò giudicato alcun Sacerdote, ondè da' fatto loro poſſa argomentare ſimile Poteſtà ne Principi della nuoua legge. Ioſia, nel 4.de' Rè à cap.23. vcciſe molti Sacerdoti, ma Sacerdoti de gl' Idoli,& non del verò Dio, & non sò vedere, à che propoſito s'induca Ioſia, e queſto ſuo fatto, ſe non fuſſe forſi (il che non credo) ſtata tanto grande l'inauertenza di queſt'huomo, che dicendo il Teſto, *Sacerdotes excelſorum*, haueſſe inteſo i ſopremi Sacerdoti del Tempio di Dio. Salomone depoſe Abiathar Sacerdote,che haueua coſpirato con Adonia. E à queſto riſponde il Turrecremata, che ciò fece Salomone per ſpeciale riuelazione, e commiſſione di Dio: & lo accenano le parole del Teſto che ſono queſte: *Eiecit, igitur, Salomon Abiatar, vt non eſſet Sacerdos Domini,& impleretur ſermo Domini,quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo.* Mà chi potrà tolerare l'ardire di queſt' huomo,che ponga Ioas trà gli Rè Santiſſimi, & Piiſſimi, & in lui alleghi eſempio di giudicio legitimamente eſercitato contra i Sacerdoti? Queſto Rè è deſcritto nella Scritura per empio, Idolatra, e crudeliſſimo Tiranno, il quale fece vccidere Zacharia figlio di Ioiada Sacerdote,per che della ſua Idolatria lo ripreſe;e queſto fatto fù conoſciuto tanto iniquo, che in vendetta di queſto fù da ſuoi proprij ſerui vcciſo nel letto, & priuato della ſepoltura Regia.] Ita ille. Cui adde Stephanum Valentinum,*lib.de poteſtate Romani Pontificis, c.11.*

2. Sed factum Ioas Regis nihil contra nos obſtat; & illud defendit Dominicus Pueronus, *de Regular. Ariſtocr.tom.2.c.12.num.57.* vbi ſic ait:Factum Ioas Regis perperam eſt oppoſitum nobis: etenim cùm res eſſet de negligentia Leuitarum circa præceptum Moſis, pius Rex Pontificem monuit,vt quod ſuum erat ipſe illos cogeret ad implendum debitum; ſic namque legitur: *Vocauitque Rex Ioiadam Principem,& dixit ei. Quare tibi non fuit cura,vt cogeres Leuitas*(non ergo Regis erat coactiua in ipſos poteſtas) *inferre de Iuda, & de Ieruſalem pecuniam, quæ conſtituta eſt à Moyſe ſeruo Domini:*(neque enim Rex ipſe ſui executionem curabat præcepti) *vt inferret eam omnis multitudo filiorum Iſraël in Tabernaculum teſtimonij? 2.Paral.24.*Quis prohibeat,imò quis non commendet laicos Dominos, quibus curæ ſit ſacræ rei progreſſus,&qui ſatagant hanc prouehere?Sed aliud eſt,vt *cap.præcedenti* attigimus,ſacrorum ſibi aſſumere Præſulatum: aliud ſupina incuria eadem prorſus negligere, & nolle incumbere, vt Diuinus cultus in Republica per deputatos viros diligenter ſeruetur. Ioas in negotio illo pecuniarum propria authoritate ſolus nihil diſpoſuit,comite vſus eſt ſemper Summo Pontifice Ioiada; vt refertur eodem Paralip.*Et congregata eſt infinita pecunia, quam dederunt Rex, & Ioiada his qui præerant operibus domus Domini.*Et rurſus, *Cumque compleſſent omnia opera detulerunt coram Rege, & Ioiada reliquam partem pecuniæ.* Imò 3. *Reg.12.* Solus Ioiada(dicitur)gazophylacium vnum talis,&c. Ecce quomodo Rex Pontifici dumtaxat inſtiterit,& deſtiterit, vt recolligeretur pecunia, in templi reparationem inſumenda. Ita Pueronus. Vnde idemmet Rabardeus fatetur *fol.33.* Ioas Regem approbante Ioiada Pontifice rapinam ſacrilegam Leuitarum repreſſiſſe; ſi ergo cum approbatione Pontificis hoc fecit nullam in eos iure regio iuriſdictionem exercuit; ad quid ergo P.Rabardeus hoc exemplum adducit?

3. Adde quod etiamſi concederemus in lege veteri Reges in Sacerdotem iuriſdictionem exercuiſſe, non ſequeretur, vt rectè obſeruat Duuallius *tract. de Summo Pontif. part.3.quæſt.1.* Noſtros Sacerdotes ſubiectos eſſe Principibus.Nam maxima eſt differentia inter Sacerdotes antiquæ legis,& nouæ legis.ſacerdotium enim veteris legis erat carnale, & ſuccedebat, & continuabatur per carnalem propagationem, quamuis eſſet ordinatum ad Diuinum cultum, & figuram ſpiritualis ſacerdotij noui Teſtamenti,ideò ex illa parte in qua carnale erat,& terrenum,poterat eſſe ſubiectum regali poteſtati & in veteri teſtamento ſumma poteſtas erat terrena; & terrena erat promiſſio,ſed in nouo Teſtamento eſt ſpirituale Sacerdotium,& promiſſio ſpiritualium; vnde merito Sacerdotes nouæ legis non ſunt Regibus ſuppoſiti, vt firmat Card.Turrecrem. *in ſumma de Eccleſia, lib. 2. c.96.vera.vſque ad quartam,de Sacerdotio.* Aluar. *de planctu Eccleſia lib.1.cap.59. verſ. ad id,quod obiicitur quartò*;& alij: Ergo,&c.

RESOL. CCCXXXII.

Reiicitur argumentum P. Rabardei deſumptum ex anthoritate Boërij,& Curtij, & ex cap.1. de Homicidio in 6.

Et deciditur,quod neque Clerici,neque Epiſcopi in grauiſſimis criminibus priuantur priuilegio fori?

Imo,quod neque propter crimen perduellionis,neque propter hæreſim Epiſcopus poſſit ab Inquiſitoribus citari, vel puniri,ſed hæc cauſa Papa reſeruatur? Ex p.7. tract.1.Reſ.17.aliàs 15.

§.1. REſtat etiam reſpondere ad argumentum Patris Rabardei deductum ex auctoritate Boërij, & Curtij, quos pro ſe adducit; Et reſpondeo ipſum debuiſſe potiùs adhærere communi ſententiæ Theologorum,& Iuriſconſultorum; quàm Boërio,& Curtio,quos clarè patet nimis infenſos fuiſſe in ſuis operibus Eccleſiaſticæ libertati,& immunitati;Vnde graui correctione, & cenſura digni ſunt:Et ideo non deſeram hîc apponere pro curioſis verba Ioannis Antonij Saura *in voto Platonis de examine Propoſitionum, cap.9.*vbi ſic ait:Grauiter coërceri debet licentia opinantium in his materiis, quando receptas Eccleſiæ conſuetudines, aut leges torquent & inuertunt cum damno

damno libertatis, & poteſtatis Eccleſiaſticæ callidis, & ſubtilibus rationibus illam infringentes. Propterea index Concilij Tridentini prohibuit Guilielmi Okami Dialogos, & opus nonaginta dierum, & Antonium de Roſellis, ex quorum latibulis, veluti ex equo Troiano, prodiere quæcumque ſubtiliter excogitata ſunt ad illudendum, & eludendum immunitates, & iuriſdictiones Eccleſiæ. Ne hoc armarium contra exemptiones Eccleſiaſticas, è fidelium manibus elaberetur, iterum excuſæ ſunt illæ Okami doctrinæ ſub alio nomine, & titulo, ideſt: *Somnij Viridarij auctore Achilino Philoteo.* Aliàs: *Viridarij Somnium de poteſtate Papæ, & Principium ſæcularium.* Aliàs: *Dialogus inter Clericum, & militem.* Supplantauit, & præcipitauit opus hoc plures Iuriſconſultos. Nam ex eo multa expreſsè deſumpſere, Stephanus Aufrerius, Nicolaus Boërius, Ioannes Neuizanus, Benedictus Curtius, Franciſcus Duarenus, Iacobus Cuiacius, Petrus Faber, Petrus Pitheus, Franciſcus Hothomanus Guilielmus Ranchinus, & innumeri. Alij ſuppreſſo nomine, & opere, eius clauſulas, opinionéſque ſuis voluminibus inſeruerunt, vt Socinus *conſil.* 164. & *conſil.* 120. Fulgoſius *conſil.* 61. Franciſcus de Curte, *conſ.* 73. Aymo Crauetta, *conſ.* 241. *num.* 20. Hucvſque Saura. Non debebat igitur. P. Rabardeus ex turbidis Boërij, & Curtij lacunis aquas haurire, ſed ex puris fontibus Sacrorum Canonum, & Doctorum, ac piorum Theologorum, Iuriſconſultorum, præſertim ſuæ Religionis.

2. Ad textum verò *cap. 1. de homicidio, in 6.* quem pro ſua firmanda ſententia profert P. Rabard. *fol.* 27. Reſpondeo, quod loquitur tantum de crimine Aſſaſinij. Ergo male ab ipſo extenditur ad alia crimina, licet grauiſſima, vt ſine præuia degradatione Iudicis Eccleſiaſtici, poſſint à Iudice Laico puniri; Lex enim pœnalis & correctoria loquens in vno caſu, non eſt extendenda ad ſimile, etiam ſi ſubſit eadem ratio, vt ex multis probat Barboſa *Axiomate* 197. *num.* 6. & in materia odioſa, vtpote contra libertatem Eccleſiaſticam non eſt facienda extenſio, vt optimè obſeruat Bonacina, *tom.* 2. *diſput.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. § 4. *nu* 5. Et licet aliqui Doctores penes Farinacium, *quæſt.* 8. *n.* 81. ſenſerint in grauiſſimis delictis Clericos nulla expectata incorrigibilitate Curiæ ſæculari tradendos eſſe, attamen non aſſerunt, vt perperam vult P. Rabardeus ipſo facto eſſe priuatos priuilegio Clericali, neque neceſſariam non eſſe præuiam degradationem: & ideo eorum opinio ſi eſſet admittenda, procederet præuia Iudicis Eccleſiaſtici degradatione; imo prius obtenta Summi Pontificis licentia, vt optimè obſeruat Farinacius, *loco citato*, & ex multis exemplis latè probat Felicianus Epiſcopus Scalenſis, *tract. de depoſ. & degradat. cap.* 14. *per tot.* vbi teſtatur Pariſiis anno 1530. cum conſenſu Clem. VII. pro homicidio qualificato fuiſſe prius degradatum quendam Sacerdotem ab Epiſcopo Ciuitatis Domino Franciſco Poncher, & poſtea Curiæ ſæculari traditum; Ergo contra P. Rabardeum inconcuſſa firmanda eſt concluſio, in delictis grauiſſimis Clericos ipſo facto non amittere priuilegium fori, nec poſſe puniri à Iudice Laico abſque præuia degradatione Iudicis Eccleſiaſtici obtenta prius licentia à Sede Apoſtolica, vt Florentiæ in caſu Clerici banniti factum fuit, teſte Caballo *caſ.* 66. *n.* 23. Hiſpali in caſu N. N. qui ſuum Prouincialem occiderunt, teſte Bernardo Diaz, *in pract. crimin. c.* 97. Imò Papiæ. *in caſu Clerici Aſſaſſini*, teſte Antonino Materanenſi, *variar. lib.* 3. *reſol.* 2.

[Left margin, cut off: …ac le- …nali, …s ex- …ne, la- …in …tr. 1. …& in …alijs …not.]

4. Et tandem ex omnibus ſupradictis à fortiori apparet quàm acriter contra P. Rabardeum ſit inſurgendum aſſerentem *in fol.* 27. non ſolum Clericos, ſed etiam Epiſcopos in grauiſſimis criminibus ipſo facto eſſe priuatos priuilegio Clericali, & fori, abſque præuia depoſitione, vel degradatione.

4. Sed hæc opinio eſt contra leges Imperatorum, vt patet *in leg. vlt. Cod. Theodoſ. de Epiſc. iudic.* & habetur *in cap. Continua* 11. *quæſt.* 1. Eſt contra ſacros Canones vt patet *in cap. ſi quis Epiſcop. criminaliter* 6. *quæſt.* 4. *cap. Accuſatus, cap. Quamuis*, & *cap. Multum ſtupeo* 3. *quæſt.* 6. *c.* 1. *de translat. Epiſcop. cap. vt debitus*, *de appellat.* & *c. Maiores de Baptiſ.* Et tandem eſt contra decreta Conciliorum, vt patet ex Concilio Venetico in Gallia celebrato, *cap.* 9. In Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de reformat.* determinatur omnes cauſas Criminales grauiores contra Epiſcopos à ſolo Papa cognoſcendas, & terminandas eſſe.

5. Hoc ſuppoſito reſpondeat mihi P. Rabardeus, quænam crimina grauiſſima damnabilia, & damnoſa, vt ipſe loquitur, magis eſſe poſſunt, quam crimina læſæ Maieſtatis humanæ, & diuinæ? Et tamen Epiſcopus propter crimen perduellionis, non ſolum condemnari, ſed minimè citari poteſt ad perſonaliter comparendum per quoſcunque Iudices Ordinarios, aut Delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, niſi de expreſſa ac ſpeciali commiſſione Papæ ſignata, vt habetur in Conſt. 10. Pij IV. appoſita *in* 1. 2. *Bull.* quæ incipit. *In ſuprema militantis Eccleſ.* de anno 1560. Et notat optimè Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancellar. Gloſſ* 41. *nu.* 5. & poſt illum Eraſmus à Cochier *de iuriſd Ordin. in exemptos, part.* 1. *quæſt* 41. Imo nec propter hæreſim Epiſcopus poteſt ab Inquiſitoribus citari, vel puniri, ſed etiam hæc cauſa Papæ reſeruatur, vt ſtatuit Pius IV. *in dict. Bull.* & Trident. *vbi ſupra*, & docet Molina, *de iuſtit. tract.* 5. *diſput.* 28. *num.* 19. Acugna. *tract. de Confeſſ. ſollicit. quæſt.* 12. *n.* 6. *& ſequ.* Sanchez de Matrim. *lib.* 8. *diſput.* 2. *num.* 11. Farinacius *de Hæreſi quæſt.* 186. *num.* 113. Pegna *in Direct. part.* 3. *com.* 76. Simancha *de Cathol. inſtit. cap.* 25. *num.* 7. & alij.

[Right margin: Super hoc quoad Clericos ſup. in Reſ. 327. §. vlt.]

[Right margin: Sup. hoc in tom. 5 tr. 10. Reſ. 11 & ibi in tract. 1. Reſ. 95.]

6. Quæ omnia ita vera ſunt, vt hodie, neque Concilium Prouinciale poſſit formare proceſſum in cauſis criminalibus atrocioribus contra Epiſcopum ad effectum tranſmittendi illum ad S. Pontificem, vt refert Riccius, *in Praxi part.* 4. *Reſol.* 491. & *in Deciſ. Cur. Archiep. Neapol part.* 4. *deciſ.* 142. Videat modo ex his. P. Rabardeus quo pacto potuerit aſſerere Iudices laicos poſſe Epiſcopos punire in grauioribus delictis, etiam ante præuiam degradationem.

7. Confirmantur ſupradicta ex priuilegio fori Epiſcopis magis quàm aliis Clericis, imo & Sacerdotibus competente, quia in Epiſcopis conſiderari poteſt poteſtas Ordinis, in qua Apoſtolis æquales ſunt, & Superiores Sacerdotibus; Et ideo ex hoc Titulo aliqua maior ratio in ordine ad Priuilegium fori in ipſis conſideratur, quàm in aliis Clericis, & Sacerdotibus, nempe ex munere paſtorali.

8. Dicendum eſt igitur poſt Apoſtolos habuiſſe Epiſcopos à Chriſto Domino priuilegium fori ſæcularis; & rectè quidem, Nam cùm Epiſcopi ſint Patres Principum ſæcularium, & ſimpliciter illis ſuperiores, indignum quidem erat, & indecens ab eis iudicari, & puniri. Et hæc omnia docet Valboa de Magrouejo *in lectionib. Salmaticenſ. tom.* 2. *ad cap.* 1. *de iudiciis, & Suarez, contra Regem Angliæ, lib.* 4. *c.* 10. *num.* 6.

9. Conſideret modo ex his P. Rabardeus, ſi Epiſcopi ex quocumque grauiſſimo crimine ſint iudicio, & punitioni Laicorum ſubiiciendi; Quod non ſolum de Epiſcopis, ſed etiam de Clericis, vt ſuprà probatum eſt negandum eſſe puto, hi enim in quibuſcumque grauiſſimis criminibus ſunt à Iudice ſæculari exempti. Nam crimen Aſſaſſinij, *in cap. de homicidio in* 6. eſt exemptum à Pontifice in particulari, vt notant

tant communiter Doctores; vnde non includitur in Regula generali, prohibente Iudicibus laicis punire, & iudicare clericos in quibuſcumque enormiſſimis criminibus. Ergo malè P. Rabardeus iuriſdictionem quam Pontifex concedit Iudicibus laicis, ſpecialiter in Clericos committentes crimen Aſſaſſinij ipſe extendit ad alia crimina licèt grauiſſima, hoc enim ſine manifeſto errore dici non poteſt; & aduerſus Patrem Rabardeum alium Doctorem non adducam, niſi Stephanum Baunium ſcriptorem Gallum, & ex Societate *in Theol. mor. part. 2. diſput. 3. tract. 6. de Bulla Cœn. quaſt. 1. cap. 3. num. 19.* vbi poteſtatem adimit Magiſtratibus laicis iudicandi clericos, niſi in crimine Aſſaſſinij ſpecialiter eis conceſſi.

RESOL. CCCXXXIII.

Impugnatur argumentum P. Rabardei ex caſibus priuilegiatis Galliæ.

En an dicta priuilegia Pontificia Regibus Galliæ, Hiſpaniæ, vel aliis Principibus conceſſa, indicandi Clericos in aliquibus delictis, ſint modo per Bullam Cœnæ reuocata; Ex p.7. tr.1. Reſ. 18. aliàs 16.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 7. in princ.

§. 1. ALiud argumentum affert P. Rabard. *fol.* 29. pro ſua firmanda ſententia, deſumptum ex vſu Regni Galliæ, in quo Magiſtratus ſæculares iudicant Clericos in quibuſdam delictis. Reſpondeo, quòd licèt talis vſus acriter improbetur ex Italis à Felino, *in cap. 2. num. 1. de Maior. & Obedien.* Martha *part. 4. Caſ.* 134. *num.* 4. Belletto *in Diſquiſ. Clerical. part. 1. tit. 2. §. 3. num.* 1. Surdo, *Conſ.* 301. *num.* 54. Deciano, *lib. 4. cap. 9. num.* 10. ex Hiſpanis Torreblanca *in Practicab. ſpir. lib. 15. cap. 4. num. 4.* ex Germanis ab Andrea Magero *de Aduocat. armata cap. 17. num.* 189. Et ex ipſiſmet Gallis à Guidone Papa, *quaſt. 77. nu. 3.* & à Petro Iacobo, *in tit. de condit. ex lege Iuſtis, de Action. §. Quadruplici, col. 2. verſ. hodie in multis.* Licet inquam talis vſus iudicandi clericos in Gallia improbetur à ſupradictis Doctoribus, tamen iuſtificant, & licitum eſſe, aſſerunt aliqui, ex Priuilegio Pontificio: Ergo ex hoc apparet, Clericos eſſe de iure Diuino exemptos à poteſtate ſæculari, & gaudere Priuilegio fori etiam in delictis grauiſſimis, contra Rabardeum; Vnde non grauabor hic apponere verba Ferdinandi de Baſtidia Societatis Iesv *in Antidoto ad Conſiderationes Pauli Veneti, part. 2. num.* 64. cùm enim Paulus Seruita, ſic argumentaretur. [In Francia ſi diſtinguono i delitti communi, e priuilegiati, e quei ſoli, ſi rimettono à gli Eccleſiaſtici, e queſti ſono giudicati da ſecolari, dunque i Chierici non ſono eſenti per ius Diuino.] Ad hoc argumentum, ſic reſpondet Baſtidia Societatis Theologus. [Il contrario mi pare, che ſecundo la legge di buona Logica doueua fra Paolo inferire: per che, ſe de delitti, che in Francia chiamano priuilegiati, tocca à Giudici ſecolari il giudicare, è ſegno, che ciò fanno per Priuilegio, che però ſono chiamati priuilegiati. E ſe i Giudici ſecolari giudicano queſti delitti per Priuilegio, và per terra l'argomento di fra Paolo, perche l'eſſer à ſecolari neceſſario il Priuilegio per iudicare i delitti de gli Eccleſiaſtici, euidentemente moſtra, che queſti non ſono ſogetti à ſecolari per ius Diuino. Non sò ſe ſi poſſa replicare à queſta ragione, poi che ſarebbe un ſpropoſito grande, dire, che queſti delitti, ſi chiamano priuilegiati, per che il Priuilegio dato da Principi à gli Eccleſiaſtici non ſi ſtende ad eſſi: eſſendo che per queſta cauſa dourebbono più toſto chiamarſi delitti non priuilegiati, già che ſi procede en eſſi contra i Chierici, come ſe non haueſſero Priuilegio alcuno. Queſto tutto ſi fonda nel nome di delitto priuilegiato, ma la realtà è, che il Rè Chriſtianiſſimo hà molti Priuilegi dalla Sede Apoſtolica: en el concordato, che chiamano in Francia, ſono molte coſe, dalle quali non può fra Paolo argomentare, mentre non moſtrarà vn ſimile accordo.] Ita ille; Cui adde Fagnanum *de iuſtitia Cenſurarum Pauli V. part. 4. fol.* 105. Torrium *in Apologia ad Gallo francum, fol.* 46. Thomam Vallaſcum *in Allegat. tom. 1. Allegat. 15. nu.* 7. Stephanum Barberium, *in confutatione contra Fulgentium Seruitam, part. 4. n.* 64. & Io. Antonium Bouium *in Reſponſione contra Paulum Seruitam, part. 4. ad argument.* 10. Qui citat Clarum, Ripam, Salzedum, & alios; Quibus etiam addendi ſunt ex Societate Iesv Tannerus, *in defenſ. Eccleſ. liber. lib. 2. cap.* 18. Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap.* 34. *num.* 26. & Bellarminus, *tract. de poteſt. Pontificis, cap.* 35. vbi ſic ait: Addebat Barclaius, eſſe quædam delicta grauia, quæ priuilegiata dicuntur in Gallia, Summis Principibus reſeruata. Sed hoc argumentum in ipſum Auctorem retorqueri poteſt: Illa enim non dicuntur priuilegiata, quia Princeps ipſe ſibi reſeruauerit, quando Priuilegium exemptionis Clericis conceſſit, vt Barclaius exiſtimat: Sed dicuntur priuilegiata, quia Priuilegio Sedis Apoſtolicæ indultum eſt Regibus Francorum, vt ea delicta cognoſcere poſſint, Ita Bellarminus; & ex Doctoribus Gallis Andreas Duuallius *de Romano Pontifice, part. 3. quaſt.* 3. Vnde corruunt ea, quæ docuit hæreticus Arniſæus, *de exempt. Cleric. c. 3. num.* 12.

2. Sed an dicta Priuilegia Pontificia Regibus Galliæ, Hiſpaniæ, vel aliis Principibus conceſſa iudicandi Clericos in aliquibus delictis, ſint modò per Bullam Cœnæ reuocata; Affirmat Belletus, *in diſquiſit. Cler. part. 1. tit. 3. §. 3. num.* 1. cui etiam adde Petrum Binsfeldium *in Commet. de Iniuriis, & damno dato, cap. 7. concl.* 13. Vaſquez *in Apologia Manuſcripta pro immun. Eccleſ. diſput. 1. cap.* 2. Io. Antonium Saura *in voto Platonis de Primis Inſtantiis, fol. 48. §. 1.* & alios quos ego adduxi, *in p. 1. tract. 2. verſ.* 6.

Sup. hoc pra' in 6. & in 7. §. 1. reſ. 8. § & in lut. 9. § & in 12. & doctrin 1. à m & in 43. & §. Et prop. ſi Verſ. lib. 2. Reſ. 32 7. & ſeq

3. Verùm vſum talium Priuilegiorum Regis Galliæ, non audet damnare Nauarrus cum Bellarmino, & Suarez *locis citatis,* & non eſſe reuocata neceſſariò ſupponunt Baſtidia, Fagnanus, Bouius, Torrius, & Valaſcus, & Barberius *locis citatis,* Quibus adde Thomam del Bene qui *in tr. de Parlam.* cum Doctoribus à me citatis *in dicta reſol.* 6. me tamen non citato vt ſui moris eſt hanc ſententiam tenet. Vide etiam Bannez, *in 2. 2. quaſt. 61. art. 1. dub. 2. concl.* 6. Azorium, *part. 1. lib. 5. cap. 14. quaſt.* 4. Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 12. diſputat. vnica. punct. 9. num.* 14. Io. de la Cruz. *in direct. conſcient. part. 1. præcep. 8. quaſt. 3. art. 1. concl.* 3. Peſantium *tract. de immun. Eccleſ. diſp.* 3. Vannerum, *in defenſ. libert. Eccleſ. lib. 2. cap.* 18. Et magis clarè Malderum. *in part. 2. D. Thomæ, quaſt. 9. artic. 4. fol.* 407. & Filliucium *tom. 1. tract. 16. cap. 11. num.* 258. Stephanum Baunium *in Theolog. Mor. part. 1. tract. 12. quaſt. 31. circa finem,* & Petrum de Marca *de lib. Eccleſ. Gallicanæ, tom. 1. libr. 3. cap.* 10. Sed nouiſſimè idem Baunius *in part. 2. tract. 6. diſp. 7. de Bulla Cœnæ, quaſt. 1. cap. 2. num.* 14. Magis cautè de his Priuilegiis loquitur, & an ſint reuocata, Sapientioribus definiendũ relinquit. Et vt verum fatear, me torquent verba appoſita in Bulla Cænæ, adeò ſunt generalia; Sed nolo iudicium meum proferre; pro nunc tantùm aſſero, vtramque ſententiam habere pro ſe defenſores, vt notauit etiam Baldellus *lib. 5. diſp. 40. num.* 11. Vnde eius reſolutionem ſanctæ Sedi remitto, vt fecit Bellarminus & Suarez.

4. Dicendum eſt igitur contra Rabardeum, ex omnibus ſupradictis Clericos eſſe exemptos à iuriſdictione

ctione Principum in omnibus delictis, etiam atrocioribus, niſi priuilegium Principes habeant à Summis Pontificibus, reuera conceſſum, & non reuocatum, iudicandi aliqua Clericorum delicta; & licèt in Sacris Canonibus cum certis circunſtantiis inueniantur aliqua delicta exceptuata, in quibus Clerici amittunt Priuilegium fori, nō rectè ex hoc infert Rabardeus, Principes habere iuriſdictionem in Clericos, quoad aliqua delicta; Nam vt rectè obſeruat Scot. *in 4. diſtinct. 13. qu. 2.* Baſtidia *in Antid. contra Paulum Venetum, part. 2. num. 66.* Gregorius Seruantius *in defenſ. immunit. Eccleſ. propoſ. 1. fol. 22.* & alij: In dictis caſibus Iudices Eccleſiaſtici ſunt illi, qui exercent iuriſdictionem in Clericos & ſententiam ferunt: Iudices verò Laici ſunt tantum executores pœnæ: Ergo, &c. Et dato quòd in dictis caſibus Laici Clericos iudicarent, hoc efficiunt ex poteſtate Pontificis eis conceſſa, & tanquam Iudices Delegati; vt docet Gretſerus *contra Theologos Venetos lib. 2. conſid. 13.* Thomas Vallaſcus *in Allegat. var. tom. 1. Alleg. 15. num. 29.* Decianus *tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 66.* Stephanus Barberius *in confutat. contra M. Fulgentium, part 4. n. 71. & 72.* Theologi Religionis Seruitarum, *contra Paulum Venetum, cap. 8.* Ergo.

5. Malè igitur ex his omnibus apparet Rabardeum *in citata ſect. 2. num. 4.* aliquas diſtinctiones adduxiſſe inter delicta Clericorum, & aliqua poſſe à Iudicibus Laicis iudicari, alia non; Nam vt ſuprà obſeruatum eſt Clerici in omnibus delictis gaudent Priuilegio Pontificio eis conceſſo. Fatemur quidem Iuſtinianum *Nouella* 83. cum Rabardeo, quoad delicta Clericorum diſtinctione vſum eſſe: nam quando crimina Eccleſiaſtica ſunt, vt error in fide, ſacrilegia & ſimilia: Tunc, ait, Clericum non poſſe niſi ad forum Eccleſiaſticum deferri; Quando verò crimina Ciuilia ſunt, de his ſtatuit iudicium, etiam in perſonis Clericorum ad ſæculares Iudices pertinere; id tamen procedere denotat, ſi prius ab Epiſcopo Sacerdotali Dignitate ſpoliatus ſit, & *ibid.* ſupponit Gloſſa ſententiam condemnatoriam Epiſcopi præcedere debere; fatetur tamen abſolutoriam ſententiam à Iudice ſæculari proferri poſſe. Poſtea verò idem Iuſtinianus *in auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis, cap. 21.* hoc limitauit, fecitque hæc crimina Clericorum mixti fori, vt locus eſſet præuentioni, & antea ſtatutum fuerat ab Imperatore Valente, *in l. 23. de Epiſcopis, & Clericis in Codice Theodoſiano.*

6. Sed hæ omnes leges, non ſolùm reuocatæ ſunt per Conſtitutionem Friderici, vt *in dict. Authentica ſtatuimus*, aduertit Gloſſa, ſed etiam per alia multa Decreta Canonica, imò principio fuerunt inualida, quaſi contra ius Diuinum, & ius Canonicum, & etiam contra antiquorum Imperatorum conceſſiones, vt conſtat ex Conſtantino, *in l. 7. Cod de Epiſcopis, & Clericis.* Vnde Aſcanius Torrius *in Apolog. pro libert. Eccleſ. ad Gallo-francum, fol. 40.* acriter inuehitur in dictam Iuſtiniani Nouellam, quam P. Rabardeus adducit, & illam eſſe nullam, & inualidam ſignanter obſeruat, & docet ex Societate Layman, *lib. 4. tr. 9. cap. 3. num. 2.*

RESOL. CCCXXXIV.

Expenduntur exempla Chriſtianorum Principum à P. Rabardeo adducta, & eorum leges? Ex part. 7. tr. 1. Reſ. 19. aliàs 17.

§. 1. AD alia verò exempla Imperatorum, quæ Rabardeus *fol. 38. & ſeq.* refert, vt demonſtret illos iuriſdictionem exercuiſſe in perſonas Eccleſiaſticas? Reſpondeo, ſupponendo cum Suarez, *lib 4. cap. 11. num. 17.* Epiſcopos, tempore Conſtantini, & aliorum Imperatorum, aliquando elegiſſe ipſos voluntariè in Iudices Arbitros, quia tunc non erat eis prohibitum & ita intelligenda ſunt verba illa Conſtantini, quæ refert Euſebius *in eius vita, lib. 2. c. 66.* Méque, & communem veſtræ mutuæ diſſenſionis Arbitrum, tanquam pacis moderatorem, non ſine cauſa adhibeo. Quæ verba ſuperioritatem minimè inducunt, vt rectè obſeruat Iulius Ruffus, *in Reſponſ. ad M. A. Capellum, cap. 20.* Sed Imperator efficiebat ipſis Epiſcopis conſentientibus. Et ideò idem Suarez *vbi ſuprà, ca. 14. num. 21.* notat aliquando Imperatores Prælatos iudicaſſe ipſis petentibus, & conſentientibus, vt diſſidia inter illos orta facilius componerentur.

2. Ad factum verò Conſtantini adductum à Rabardeo *fol. 38. & 39* circa Cecilianum, minimè approbandum eſſe cenſeo; Quia omnia ab eo geſta fuerunt tanquam à Iudice incompetente, & miror P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Auguſtini; vnde non deſeiam hîc apponere verbi Iulij Roſſi, *in Reſponſ. ad M. A. Capellum, c. 131.* vbi ſic ait: [Santo Agoſtino non approua il giudicio di Conſtantino nella cauſa de Ceciliano, come fatto da Giudice competente, ma come contenente ſentenza giuſta, e conforme à quello, che richiedeua la ragione; e rinfaccia à Donatiſti, che hauendo eſſi eletto per Giudice l'Imperatore, da lui erano ſtati condemnati.] Ita ille. Cui adde Cardinalem Bellarminum *contra duos libellos Pauli Seruitæ, fol. 24.* & ante illum Paulum Donatum, *in tract. de modo eligendi Miniſtros Eccleſiæ, cap. 6.* Vnde Cardinalis Baronius, tom. 3. anno 313. aſſeruit Conſtantinum inuitum Iudices contra Cecilianum dediſſe, & cùm ipſe adhuc in fide rudis eſſet Iudiciorum Eccleſiaſticorum ordinem ignoraſſe. Hinc piiſſimus Imperator teſte Auguſtino *Epiſt. 162.* à SS. Epiſcopis veniam petere voluit, quod in Ceciliani cauſa ſe interpoſuerit ex Donatiſtarum importunis precibus. Videat modo P. Rabardeus ſi hoc factum Conſtantini adducere debebat.

3. Ad exempla verò Theodoſij, que affert P. Rabardeus, reſpondeo: Ea omnia Theodoſium feciſſe vel de facto, vel ex authoritate Celeſtini Papæ, ideò Iulius Roſſus, *vbi ſupr. c. 21.* ſic ait. [Se Theodoſio, e Valentiniano, nel Concilio Epheſino, nelle loro lettere moſtrano più autorità di quella che loro conuēga, ò è vſurpattione, de facto, come en alcune altre coſe fecero, ò ne haueano il Conſenſo di Celeſtino Papa.] Ita ille. Et quidem, P. Rabardeus, poterat non adducere exempla Theodoſij Iunioris per ea quæ adducit ex ſua Societate Gretſerus *contra Theologos Venetos lib. 2. conſid. 5.* & etiam optimè obſeruat And. Duuallius, de Romano Pontifice, *par. 4. quæſt. 2.* dictus Imperator, in Concilio Epheſino 2. in pleriſque deliquit contra Summi Pontificis voluntatem, & contra rectam rationem. Et factum Neſtorij à P. Rabardeo adductum, bilem quidem mouet: nam antequam in exilium Theodoſius illum mitteret, iam priùs à Concilio depoſitum, & damnatum fuiſſe certum eſt, vt in ipſis Actis Concilij habetur, & patet ex Socrate *in Hiſt. Eccleſ. lib. 7. cap. 33.* & ex Theodoreto *in Epiſt. 1. ad Sporaudum.* Vnde nouiſſimè Ioannes Horatius Scoglius, *in Hiſt. Eccleſ. lib. 5 art. 431.* aſſerit, Theodoſium Imperatorem animaduertendo in Neſtorium Decreta Concilij Epheſini executioni demandaſſe. Adde quòd malè Pater Rabardeus ex facto aliquo particulari Imperatorum infert Eccleſiaſticos fuiſſe illis ſubiectos; & miror quod etiam pro ſe non adduxerit factum Iuſtiniani, qui, vt narrat Liberatus in Breuiario, *cap. 23.* iudicauit Paulum Epiſcopum Ale-

xandrinum de crimine homicidij coram ipſo accuſatum; poterat etiam adducere plura alia exempla, de quibus conqueritur Nicolaus I. *in Epiſt.2.ad Michaëlem Imperatorem*, vt habetur *tom.3.Conciliorum:* Igitur omnia exempla ſuperiùs à P.Rabardeo adducta, & alia ſimilia, quæ adduci poſſunt, dicendum eſt proceſſiſſe S.Pontificibus conſentientibus, vt optimè obſeruat Iacobus Gretſerus, *in confut contra Theologos Venetos lib.2.conſid.8. conſid.13. conſid.5.* omnino videndus. Vel dicendum eſt cum Suarez, *lib.4. cap:30. num.115.* & Bouio, *in Reſponſ ad Paulum Seruitam, p.4. ad 8. argum.* narrari aliqua facta Imperatorum contra immunitatem Eccleſiaſticam, non tamen oſtendi iure eſſe facta, non igitur in illis debebat P. Rabardeus ſe fundare.

4. Ad leges verò Imperatorias, quas refert, & in quibus fundat ſuam opinionem P. Rabardeus, *n.2. fol.18.* ex Codice, & Nouellis Iuſtiniani, *& n.6.fol.30.* ex Theodoſiano, & aliis aduerſus Clericos multa ſtatuentibus. Reſpondeo cum Valboa de Magrouejo *in Lection.Salmaticenſ.tom.2.ad cap.1.de Iudiciis, n.45.* Iuſtiniani leges, nullius eſſe momenti, cùm nullam habuerit poteſtatem condendi leges ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam pertinentes: Imò Iuſtinianus nondum ſatis perſpectam habuit vim, & originem Eccleſiaſticæ libertatis, & ideò multa circa illam per errorem, & ſine legitima poteſtate diſpoſuit. Vnde Dominicus Anfoſſius, *de Sacrar.Reliquiar.cultu.§.2.n.41.* ſic ait. Non immeritò dixit extra dentes Iulius Clarus, *in §.Emphiteuſis, q.28.n.6.* ab omnibus Doctoribus, nemine diſcrepante, concludi; quibus, & ipſe adſtipulatur totus titulus Codicis *de Sacr. Eccl. & de Epiſc.& Cler.* vbi Iuſtinianus diſponit circa perſonas, & res Eccleſiaſticas eſſe nullas, tanquam ab Imperatore nullam in his poteſtatem habente. Ita ille. Cui adde Iulium Roſſum, *in reſp.ad M.A.Capellum, p.2.cap.38.* Moditium *in §.Lex eſt, dub.22. n.2.* Adamum Tannerum *in Apol.de immun. Eccleſ. lib.1. cap.13.* Bellarmin. *in tract.de poteſt. Pontificis, contra Barclaium, cap.34.* Seruant. *in defenſ.immnn. Eccleſ. propoſ.1.fol.18.* Gratian. *in diſcept forenſ.tom.1. c.164. n. 12.* Gretſerum, *contra Theol.Venetos, lib.2. conſid. 13.* Fagnan. *de Iuſt.cenſ.Pauli V.part.4.fol.16.* & Beltran.de Gueuara, *in propugn.liber. Eccleſ.Aſſer.1. §.7. n.24.* docentes, quòd ſi quæ leges à Iuſtiniano, & aliis Imperatoribus editæ ſunt, quæ libertati Eccleſiaſticæ præiudicant, fuiſſe, & eſſe nullius valoris, & proceſſiſſe de facto in iniuriam Eccleſiæ.

5. Dicendum eſt igitur. quòd non valet dicere Imperatores leges condiderunt de rebus & perſonis Eccleſiaſticis: Ergo, &c. Nam reſpondeo negando conſequentiam. Et ideò quod leges ff.& Cod.& Auth. non poſſint expreſsè arctare Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas, & eorum Miniſtros, cùm Imperator ſuper illis ius ſtatuendi non habeat, niſi Papa eas approbauerit, firmat Cabed. *in conſ.2. ſtat. Peruſino, ſub n.3.verſ.ratio, quia lege de cenſ.* Ioan.Andr. *in c.non minus* vbi Abb. *ſub n.18.verſ.Vnde apertiſſimè. de immun. Eccleſ.* Archid. *in cap.Quo iure, num.18.diſt.8.* & idem Abb. *in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.14.& 15.* vbi Felin. *ſub num.40.verſic. recipit autem prædicta, & ibi* Anton.de Burg. *n.194 cum ſeq.de conſt.* Bero. *in conſ.31. Conſultatio hæc, n.22.vol.1.*

6. Quinimò etiam leges, vel ſtatuta expreſsè ſuper perſonis, & Bonis Eccleſiaſticis facta à Principibus Laicis non valent, niſi à Summo Pontifice ſint confirmata, etiamſi tales leges, & ſtatuta tenderent ad commodum Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum ex defectu poteſtatis, & iuriſdictionis in Imperatore, ſiue ſtatuente: ex text. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* Io.Andr. *in c.Non minus* vbi Abb. *ſub num.20.de immunit.Eccleſ.* idem Felin. *num.80. prima eſt, de conſtit.* Bero. *in conſ.31. Conſultatio hæc, num.22* & de communi atteſtatur, *num.24. volu.1.* Riminald.Sen. *conſ.218.Quia in facto, num.8. vol.2.* Becc. *conſ.3.tam doctè, num.60.* Odd. *conſ.44.præſupponitur.num.13.* Menoch. loquens in terminis alterius legis Venetæ, *in conſ.291.cum ſingul.num.25.vol.3.* Surd. *in conſ.2.dubius eſt, num.15.vol.1.& conſ.301. cui primum, num.14.& 24.vol.3.* Card. Tuſchus, *in concl.12. in verb.Eccleſia, num.18.& in concl.13.num.29. vol.3.*

Sup. contento in hoc §. ſupr. in Reſ. 198. §.1.& 2. & in aliis eius primæ & ſecundæ annot.

Imò etiamſi ex cauſa licita, & honeſta, leges, & ſtatuta Principum Laicorum facta fuiſſent, & Priuilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligant Clericos, & Eccleſiam. Hoſtien. *in cap.Quæ in Eccleſiarum, num.11.* vbi Abb. *antiquus, num.1.* Cardin. Zabarel. *ſub num.7.de conſtit.* Menoch. *in d.conſil.291.num.25. vol.3.* Surd. *in d.conſ.2.num.33.vol.1.& conſil.391.n.11. & 28.vol.1.* vbi reddunt rationem, quia non ſufficit iuſta cauſa; ſed poteſtas etiam in ſtatuente requiritur. Fruſtra igitur à P.Rabardeo afferuntur leges Iuſtiniani, & aliorum Imperatorum, quia, vt nullæ, & inualidæ reprobandæ ſunt, & ideò nullius roboris eſſe neceſſariò fatendum erit. Et ita ex Doctoribus Societatis præter Gretſerum, Tannerum, & Bellarminum *ſuprà* citatos, tenet etiam Laym. *lib.4.tract.9. cap.3.num.2.* aſſerens leges Iuſtinianeas in Codice, & Nouellis eſſe nullas, & inualidas ex defectu iuriſdictionis.

Sup. ibidem

7. Vel ſecundò contra Rabardeum dicunt aliqui, quòd Conſtantinopolitani Imperatores, tametſi leges, edicta publica, quoad res & perſonas Eccleſiaſticas aliquando euulgabant, non tamen pro ſuo arbitrio de Eccleſiæ ſtatu ordinarunt, ſed ex Pōtificis, & Epiſcoporum auctoritate, atque ſententia, quòd ex factis Conſtantini, Theodoſij, Marciani, Iuſtiniani, & aliorum Imperatorũ conſtat, vt rectè obſeruarunt Stephanus Valent. *lib.de poteſtate coactiua Romani Pontificis, cap.11. in fine.* & Hurtadus de Mendoza, *de Fide, vol.1.diſp.34. ſect.9. §.100.* Et ne deſerat P.Rabardeus, videre omnino Cardinalem Baronium, *tom.7.anno* 528. quibus etiam adde Dominicum Anfoſſium *de Sacris Reliquiis, §.2.num.38.* & Iulium Roſſum, *in Reſpenſ. ad M. A. Capellum part.2. cap.38.*

8. Et quia P.Rabardeus ſæpiùs citat pro ſua firmanda ſententia leges Capitularij Caroli Magni, reſpondet Ioan.Beltran.de Gueuara, *in propugn.Immun. Eccl.part.2. Aſſer.1.num.23.* dictas leges, ſecluſa approbatione Summi Pontificis, fuiſſe, & eſſe inualidas. Et ideò optimè Andreas Duuallius, *tract.de poteſtate Pontif.part,3, quæſt.2.* obſeruat fuiſſe latas cum authoritate, & conſenſu Sedis Apoſtolicæ. Vnde aſſerit Gretſer. *contra Theologos Venetos, lib.2.conſid.11.* Leges Caroli Magni, & aliorum Regum, qui in volumine Francicarum Legum extant nihil contra Eccleſiaſticam immunitatem continere, quia non niſi aſſentientibus, & adiuuantibus Epiſcopis, latæ, & rogatæ ſunt; & videat P.Rabardeus, *c.33.& 34. lib.5.* dicti Capitularij vbi Carolus Sacerdotum iudicium ad Leonem Pontificem remittit, & *lib.7.cap.205.* Iudicio Epiſcoporum definienda relinquit; vt notauit Baronius *tom.9.anno 806.&* Tanner. *in defenſ.immun. Eccl.lib.1.c.9.* non ergo faciunt pro ſententia P. Rabardei leges Capitularij ab ipſo aduocatæ. Vide etiã Barberium, contra M.Fulgentium, *p.2.n.69. & 70. & p.3.n.29.* Concludendum eſt igitur abſolutè, contra P.Rabardeum, leges Imperatorum ab ipſo adductas, ſecluſa approbatione Eccleſiaſticorum, & SS.Pontificum, eſſe, & fuiſſe nullas, & inualidas; & ita ſtatuit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. *in vna Oſcienſi Canon. die 1.Decembris 1595.coram Pegna.*

9. Vnde

9. Vnde apparet, quàm futile & ruinoſum fuerit fundamentum, ſuper quo extruxit ſuum ædificium P.Rabardeus, nempe ſuper leges editas ab Imperatoribus Iuſtiniano, Theodoſio, & aliis, ex quarum auctoritate etiam Hæretici noſtri temporis tribuerunt Principibus Laicis iuriſdictionem in Clericos, vt perperam docent Chriſtianus Kiebenthal *in Collegio Politico, exercit.* 13.*q.*3. Conradus Ritthersfuſius, *in Nouell. Iuſtin.part.*2.*c.*3.*num.* 12. Ioannes Althuſieus, *in Politica, cap.*28. *num.* 28.Theodornm Keinfingx, *tract. de Regim.ſæculari, & Eccleſiaſtico, lib.*1. *claſ.*2. *c.*6.*num.*16. Henricus Hœnonrus, *in diſp.Polit.diſp.*3. *num.* 43. Reinardus Koning, *in Theatro Politico, part.* 2.*cap.* 9. *num.* 3. *& ſeq.* Henningus Arniſæus, *de iure Maieſtat. lib.* 2.*cap.*6.*num.* 11. Thomas Michaël, *de iuriſdict. concl.*10. *littera B.* Finefeſtkaus, *de iure Patronatus cap.* 4.*num.*108.& antequam Lutheraniſmum abiuraſſent, Goldaſtus, & Beſoldus, ille paſſim *in omnibus ſuis operibus*; hic *in Diſſertatione Politico-Iuridica, de Maieſtate. ſect.* 2. *cap.*2. *num.*6. Non bene igitur P.Rabardeus ex auctoritate Legum aliquorum Imperatorum ſuam ſtabilire ſententiam conatus eſt.

R E S O L. C C C X X X V.

An conſuetudo poſſit tribuere iuriſdictionem iudicibus laicis in Clericos, ſaltem in aliquibus caſibus? Ex part.7.tract.1.Reſ.20.aliàs 18.

[...]oc ſu- [...]e do- [...] Re- [...] & ſi [...] alias [...] nuo- [...] in tr.6. §.2.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Rabardeus, *ſect.* 2.*nu.* 7.*fol.*17. 33.*&* 41. vbi ſic ait: Hanc etiam conſuetudinem validam reputat; & probat Couarruuias, & in practicis Quæſtion. Quòd cùm immunitas & exemptio Clericorum à iuriſdictione Magiſtratuum, & Iudicum Laicorum, ſit tantùm iuris humani, & poſitiui: licèt non poſſit integre auferri, vel ita reſtringi, & limitari, vt inde maxima Clericis, & Ordini Eccleſiaſtico iniuria fiat, grauiſſimúmque immineat præiudicium, ex eo quod Miniſtri Dei paſſim ad forum ſæculare trahantur inuiti; opinatur tamen, aliquot in caſibus, poſſe per conſuetudinem legitimè præſcriptam exemptionem iſtam reſtringi, ac limitari, quæ procedat, & firmetur tacito conſenſu Clericorum ſimul, & Laicorum. Ita ille.

2. Sed prorſus dicendum eſt Laicos in vim cuiuſcumque conſuetudinis poteſtatem in Clericos habere non poſſe. Probatur primò ex Concilio Lateranenſi ſub Leone X *ſeſſ.*10. Ibi enim Concilium attendens Laicis in Clericos, & perſonas, ac bona Eccleſiaſtica tributam facultatem non eſſe, atque tam Apoſtolicæ Sedis honori, quàm perſonarum Eccleſiaſticarum quieto, & proſpero ſtatui temeritati eorum, qui ſibi tribuunt, quæ iuris non ſunt, non ſine damnanda pernicie derogari, innouatis omnibus, & ſingulis conſtitutionibus, quæ contra efficientes ſtatuta Eccleſiaſticę libertati obnoxia, atque ad ea auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes hactenus emanauerant, his demum verbis rem totam perſtringit. Et cùm ea nedum iuri contraria, ſed etiam Eccleſiaſticæ libertati opproboſa ſint quamplurimùm, & aduerſa; vt de officio nobis credito d gnam Deo poſſimus reddere rationem, affectibus, & monitis paternis Imperatorem, Reges, Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & quoſcumque alios alterius cuiuſcumque nobilitatis, præeminentiæ, potentiæ, ſeu poteſtatis, excellentiæ, vel dignitatis exiſtentes attentè hortamur in Domino, eiſdem in virtute ſanctæ obedientiæ mandantes, vt ipſi conſtitutiones prædictas obſeruent, & faciant à ſuis ſubiectis inuiolabiliter obſeruari. Quacunque conſuetudine contraria non obſtante, ſi diuinam offenſam Sedis Apoſtolicæ, & debitam vitare voluerint vltionem.

3. Secundò, ex Lucio III. Romano Pontifice *ad Strigonienſem Archipiſcopum, cap. Clerici, de iud.* cuius verba hæc ſunt. Cùm Imperator dicat, quòd leges non dedignantur ſacros Canones imitari, in quibus generaliter traditur, vt de omni crimine Clericus debeat coram Eccleſiaſtico Iudice conueniri; non debet in hac parte Canonibus ex aliqua conſuetudine præiudicium generari. Vbi rectè aduertunt Panorm. *num.* 6. & Dec. *num.*58. Quòd de cauſis criminalibus dicitur, ex Doctorum ſententia, etiam in Ciuilibus habere locum.

4. Prætcrea ex Honorio III. ad Epiſcopum Bononienſem, qui anathemati ſubiicit, quicumque huiuſmodi conſuetudinem ſeruari curauerint, *cap. Nouerit, de ſentem. excomm.* Excommunicamus, inquit, omnes hæreticos, vtriuſque ſexus, quocumque nomine cenſeantur, fautores, & receptatores eorum; necnon, & qui de cætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem; niſi ea de capitularibus ſuis infra duos menſes poſt huiuſmodi publicationem ſententiæ fecerint amoueri.

5. Quartò ex Bulla, quæ die Cœnæ Domini ſingulis annis legi conſueuit, qua cautum eſt non obſtare conſuetudines etiam immemoriales, ac præſcriptiones quantumcunque longiſſimas; Quæ vna, ſi aliud non haberemus, ſatis eſſet ad inſtitutum probandum; quis enim non videt tot Summos Pontifices ea mente fuiſſe, vt nefariam omnem conſuetudinem abolerent?

6. Quintò ex *cap. Qualiter, & Quando, de Iud.* vbi Innocentius III. omnino prohibet, ne Clerici trahantur à laicis ad ſæculare iudicium: quo modo loquendi ſublata eſt inferioribus facultas omnis diſpenſandi, ſiue per ſtatutum, ſiue per conſuetudinem. Præp. *in cap. Si quis cum Clerico.* 11. *quæſt.* 5. Felin. in *eod. cap. Qualiter, prope fin.* Alex. *conſ.* 8. *ſub num.* 1.

7. Poſtremò cùm talis conſuetudo ſit contra id, quod ex iure, vel priuilegio Clericis datum eſt, ſiue à Deo, ſiue à Summis Pontificibus, & Imperatoribus, vt *ſuprà* oſtendimus, etiam erit contra Eccleſiaſticam libertatem: notat hoc ſpeciatim Sald. *in cap. Clerici, in C.de iur.* Butr.*num.*11. Panorm.*n.*6. Barr. & Bald. *in Conſtitut.Frider. caſſa, & irrita. C.de ſacroſ.Eccleſ.* & colligitur ex doctrina Innocent. *in d.cap. Nouerit, de ſent. excommun.* quem omnes ibi ſequuntur. Ex his perſpicuum eſt laicos vi cuiuſque conſuetudinis nullam in Clericos poteſtatem habere poſſe.

8. Nec valet quod afferri ſolet, conſuetudinem ſcilicet longiſſimi temporis decurſu firmatam Priuilegij vim habere, & ei æquiparari. *l. hoc iure. ver. ductus aquæ ff. de aqua quotidiana & æſtiua*: nam in duobus caſibus plus priuilegium poſſe, quàm conſuetudinem, etiam tandiu continuatam, vt initij memoria non extet, tradunt Doctores. Vnus eſt, vbi aliquis non eſt capax poteſtatis, & iuris, Io. Andr. & Dominic. *in cap.* 2.*de præb.in* 6. Innoc. 1. *de Apoſtoſia.* Ant. *in repetit. capit. peruenit, de Cenſibus.* Abb. *in cap ſuper quibuſdam, de verb.ſignif.* & *in cap. Nouit, de iud.* & *in c. Quantò, de conſuet.* Bal. *in l. ſi ſolemnibus. C. de fide inſtrum.* & *in cap cùm contingat, de foro comp.* Fel. *in cap. Delicto, de præben.* Alter caſus, cùm à iure ſcripto improbatur conſuetudo, *cap. cùm ſuis, de offic. Archid.* Io. Andr. *in cap.* 1. *de Clerico ægrotante, in* 6. Quare cùm ea apertè damnetur vt viſum eſt, non poterit in huiuſmodi

huiuſmodi re locum priuilegij obtinere.

9. Verùm obiicitur. Summus Pontifex ſcit alicubi vigere huiuſmodi conſuetudinem & tolerat; ergo tacite illi aſſentit: Quare ſaltem in hoc caſu Magiſtratus, & Iudices Ciuiles, poſſunt Clericorum cauſas iure cognoſcere, & definire. Reſpondeo negatione antecedentis; Primùm; quia certum non eſt ſcire ſummos Pontifices quæcumque à Magiſtratibus laicis in toto Chriſtiano orbe agantur.

10. Deinde, quia cùm reſciuerint, de his iniuriis ſæpiſſimè cum Principibus conqueſti ſunt, & quotidie reclamant, prohibent, ac ſententias ferunt in laicos, qui hanc ſibi iuriſdictionem vſurpant. Præterea, cùm quotannis die Cœnæ Domini publicè excommunicent, & anathematizent Magiſtratus, & Iudices ſæculares, qui ad ſua Tribunalia perſonas Eccleſiaſticas trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quouis quæſito colore; necnon qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſa, & quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo reſtringitur, ſeu Romanæ ſedis, ac quarumcumque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directe, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur; perſuaſiſſimum cuique eſſe debet ſummos Pontifices hanc conſuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & conſequenter, neque expreſsè, nec tacitè aſſentiri. Quibus omnibus adde Bullam S.D.N. Vrbani VIII. editam ſub die 5. Iunij, anno 1641. & publicatam die 14. Auguſti eiuſdem anni, ſuper præſeruatione iurium ſedis Apoſtolicæ à quibuſcumque præiudicialibus, vt optimè obſeruauit nouiſſimè amiciſſimus, & doctus Antonius Lælius *in obſerua. ad tractat. de Indiarum iure Ioannis Solorzani, fol. 73.* in qua Bulla Pontifex reprobat quaſcunque conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, etiam cum fama priuilegij. Et hæc omnia ſatis etiam à nobis probata ſunt, *in Apologetica diſceptatione contra Salgadum, Reſol. 14.* Ex quibus corruunt ea quæ nouiſſimè docuit Stephanus Baunius, *in Theol. mor. part. 1. tract. 11. q. 31.*

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 11. in fine, ſed lege eam per tot. & alias eius ſecundæ not.

11. Verùm inſtabit Rabardeus ex auctoritate Couarruuias hanc doctinam procedere, quando cōſuetudo tolleret integre exemptionem Clericorum, ſecus autem, ſi in aliquibus tantum caſibus; ſed ſi hæc opinio eſſet admittenda, corrueret prorſus immunitas Eccleſiaſtica. Nam in nullo Regno conſuetudo tolleret integram Clericorum immunitatem. Poterat igitur Rabardeus, imò debuerat relinquere Couarruuiam Iuriſconſultum, & adhærere Theologis præſertim ſuæ Societatis, Suarez, Tannero, Baldello, Filliucio, & aliis, quos citaui *in Apolog. diſcept. de de immun. Eccleſ. contra Petrum Sarpum, in part. 6. tract. 1. reſol. 29.* & in alia contra Salgadum *vbi ſuprà.* Quibus nouiſſimè addendus eſt Stephanus Fagundez *in Decalogum tom. 2. lib. 8. cap. 43. num. 20. & 21.* & Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 1.* vbi indiuidualiter impugnant Couarruuiam, quem etiam nominatim refellit Sacra Rota, *in cauſa Barchinonenſis exemptionis die 20. Iunij 1636.* coram heu quondam Domino meo Coccino, cuius Deciſionem inuenies *in fine mea* * *6. Partis.*

Quæ hic eſt ſuperius in tr. 1. Reſol 116. & in aliis eius ſecundæ not.

12. Dicendum eſt igitur contra P. Rabardeum, omnem conſuetudinem, ſiue generalem, ſiue particularem contrariam libertati Eccleſiaſticæ eſſe irrationabilem, & in iure reprobatam, ac ſubinde non poſſe Priuilegio Immunitatis aliqua ex parte derogare. Hæc eſt ſententia communiter recepta à Theologis, & Iuriſperitis in locis allegatis, & apertè colligitur ex Decretis Sacrorum Conciliorum, & Canonum. Non enim loquuntur de conſuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum vel in tota materia eius; vel in omnibus criminibus, vel omnibus cauſis Ciuilibus, vel alia ſimili magna parte exemptionis; quia nunquam tales conſuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam intentatæ. neque hoc Authores Canonum ignorabant. Loquuntur ergo de particularibus, vt attente legenti Textus ipſos conſtabit. Et ſpecialiter notari poteſt lectio integra *cap. Clerici de iudiciis,* ſic enim habet: *Clerici maximè in Criminalibus cauſis in nullo caſu poſſunt in aliquo, quàm ab Eccleſiaſtico Iudice condemnari, etiam ſi conſuetudo Regia habeat, vt fratres à Iudicibus ſæcularibus iudicentur.* Vbi conſtat, particularē conſuetudinem non potuiſſe vniuerſali Priuilegio ex parte derogare; eadem autem eſt ratio de aliis ſimilibus, quia etiam in illa particulari conſuetudine poſſet ratio aliqua honeſtatis conſiderari. Et hoc maximè confirmant variæ prohibitiones, quæ in Bulla Cœnæ quotannis fiunt omnium ferè actuū, per quos huiuſmodi particulares conſuetudines introduci poſſunt, & renouantur iura tales actus, & conſuetudines reprobantia. Et Bulla nouiſſima Vrbani VIII. paulò ante citata, in qua reprobantur omnes conſuetudines contra Eccleſiaſticam immunitatem. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis penes me ipſum *in citata Apologia contra Petrum Sarpum,* Vnde ex his omnibus nouiſſimè refellendus venit Petrus Gonzalez de Salzedo *lib. 1. de lege Politica, cap. 7. §. 1. num. 150.* & cautè legendus Donſpergerus *de exempt. Adulter. part. 1 ſect. 2. cap. 5. num. 77.* aſſerens Laicos cōſtitutos in poſſeſſione iudicandi Clericos tuendos, & conſeruandos eſſe; Nam vt dictum eſt, & docet Rebuffus Doctor Gallus *in Concor. Rubrica vltima de poteſt. §. Tertiò infertur.* Nulla immemorialis conſuetudo valet, vt Clerici coram iudicibus ſæcularibus conueniantur.

* Quam inuenies in fine tom. 8. & ibi eſt deciſio prima.

13. Nec obſtat dicere cum P. Rabardeo ſaltem conſuetudinem mixtam ex Clericis, & Laicis, poſſe in aliquo caſu particulari immunitatem tollere, vel reſtringere; Nam hoc etiam eſt falſum, & negandum. Quia conſenſus Clericorum nihil poteſt ibi operari: nam eſt quædam priuata renunciatio Priuilegij, quæ vt diximus, nulla eſt, & nullius efficaciæ, ideòque ad introducendam conſuetudinem valere non poteſt, vt rectè notauit Felinus, cum Paulo de Caſtro *conſil. 149.* Secundò, quia tali conſenſui Clericorum nunquam aſſiſtit voluntas expreſſa, vel tacita Pontificis, ſine qua non poteſt voluntas Clericorum, quantocumque tempore operetur iuri Pontificio derogare; ergo neque illa conſuetudo miſta, poteſt habere hunc effectū. Antecedens quoad vtràque partem in Superioribus declaratum, & probatum eſt. Conſequentia verò eſt euidens, quia id, quod additur ex parte Clericorum illi conſuetudini miſtæ, nullum valorem, vel efficaciam eidem addere poteſt. Quocirca cùm dicitur conſuetudo miſta poſſe operari in rebus vel perſonis Eccleſiaſticis, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præiudicat Sacris Canonibus vel ſi præiudicet in illam Pontifex conſentit, ſaltem tacitè, in præſenti autem materia neceſſarius eſſet expreſſus conſenſus, vt *ſuprà* dixi. Tum quia ipſi Pontifices ita voluerunt, & declararunt, tum etiā quia in hac materia non poteſt præſumi tacitus conſenſus, quia & eſt valdè odioſa Pontificibus, & quia vix poſſet talis conſenſus tacitus ſine maiori cognitione cauſæ prudenter, & licitè dari, quoties autem conſenſus non eſſet prudens, & honeſtus in Principe, non præſumitur.

Sup. hic ſuprà in 2. §. S[...] cet. & ter ad dium, Reſ. 1[...] vlt. & in fol. 37. ſim in penult. in Reſ. 2[...] breuiter in §. vlt. in Reſ. 29 & in tom. 1. 2. Reſ. 1. à p[...]pio, & tom. 4 Reſ. 59 à lin. 7.

tur: Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam in terminis tenent ex Societate IESV Fagundez *in Decalogum, tom.2.lib.8. cap.43. num.23.* vbi ſic ait. Cætera verò adducta à Couarruuia ad confirmandam ſuam opinionem, qua tenet per conſuetudinem legitimè præſcriptam introductam ex tacito conſenſu Clericorum, poſſe ex aliqua parte tolli exemptionem illorum, dummodò tamen ex huiuſmodi conſuetudine, maxima Clericis, & Ordini Eccleſiaſtico iniuria non fiat, & inferatur damnum paci, & tranquillitati Miniſtrorum Dei, non egent aliqua reſponſione, quia non loquuntur de conſuetudine reprobata per leges, Ita ille. Idem etiam docet Suarez contra Regem Angliæ, *lib.4.cap.32. num.19.* Et Valboa de Magrouejo, *in cap. Quot Clericis........de foro competen.num.6.& ſequ.* vnde refellendus venit Petrus de Vrries, *ad Ritum 233.M. C.V. part.1.num.99.* Sed ipſe meritò à Sacr. Congreg. Indicis fuit inter Auctores prohibitos annumeratus. Et hæc dicta ſufficiant contra ea quæ docuit Pater Rabardeus quoad exemptionem Clericorum circa perſonas: Nunc aliqua explicanda ſunt quoad exemptionem circa bona.

RESOL. CCCXXXVI.

An Clerici teneantur ad ſubſidium patriæ, & ad onera communia?

Et explanatur exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxiſſe à iure Diuino, vel ſaltem ex iure Pontificio ante Conſtitutiones, & leges Imperatorias? Ex p.7. tr.1. Reſ.21. aliàs 19.

§.1. Affirmatiuè reſpondet P.Rabardeus, *ſect.3. num.4.fol.56.* vbi ſic ait. Recogitet Aduerſarius, nos in altera ſectione probaſſe, exemptionem, & priuilegia Clerici ab oneribus publicis, & Guilibus, pro bonorum ſuorum maximè temporalium poſſeſſione ab Imperatoribus, Regibus, & Summis Principibus data fuiſſe; Quæ ſic intelligenda ſunt; vt iuſtitiam aliorum non impediant, vt generaliter de quibuſcumque priuilegiis ſignificauit Cæleſtinus Papa III. multóque minùs, quando iure naturali, quòd rectè rationis iudicio definitur, contraria eſſe viderentur. In quorum interpretatione mens, & prudens intentio concedentis ſemper eſt ex æquitate conſideranda. Manifeſtum autem videtur Reges, aut Principes, nunquam voluiſſe, neque debuiſſe tam plenam, & integram libertatem Clericis in ſuis Regnis impertiri, vt ſe, ac ſucceſſores ſuos priuarent iure naturali, vel gentium ipſis conueniente, petendi ab his aliquod ſubſidium in magna Regni, & Reipublicæ neceſſitate, quo illam aduersùs ingruentes hoſtes defenderent. Et paulò pòſt *fol.57.* ſic aſſerit. Perpendat reſcriptum Theodoſij iunioris, & Valentiniani piiſſimorum Imperatorum, quod ſine noxa, vel ſuſpicione ſchiſmatis Iuſtinianus in ſuo Codice, ſciente, neque contradicente Summo Pontifice, inferendum commendauit. Nam in illo neminem ab angariis, vel perangariis, ſeu quolibet munere excuſari præcipiunt, cùm ad feliciſſimam, inquiunt expeditionem numinis noſtri omnium Prouincialium per loca quà iter arripimus, debeant ſolita nobis miniſteria exhiberi; licèt ad ſacroſanctas Eccleſias poſſeſſiones pertineant. Et tandem *fol.59.* Honorius & Theodoſius iunior voluerunt. Ad inſtructionem itinerum, pontiúmque etiam diuinas domos, & venerabiles Eccleſias obligari. Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius Senior A.A.A. Ad portus, & Aquæductus, & murorum inſtaurationem, ſiue extructionem omnes certatim, facta operarum collatione, inſtare debere conſtituerunt, nec aliquam ab huiuſmodi conſortio dignitatis priuilegiis excuſari. Quòd etiam nunc obſeruandum cenſent multi Doctores Theologi, & in vtroque iureperiti, quos citat, & ſequitur, Pater Henriquez *in Summa Theologia Morali s* vbi etiam refert Reuerendiſſimum Patrem Dominicum Bañez, illuſtris Ordinis Sancti Dominici Theologum inſignem, & multos alios A. D. 1590. dixiſſe; iuſtè per Epiſcopos compulſos fuiſſe Clericos & Sacerdotes Hiſpanos (de conſenſu, vel permiſſione Summi Pontificis nulla fit mentio) vt contribuerent pro ingenti pecuniæ ſumma, quam Regna, Senatores promiſerant Philippo II. Hiſpaniarum Regi, pro adiuuandis Catholicis aduersùs hæreticos Gallos & vt ſic tutiùs, atque firmiùs confinia Hiſpaniæ conſeruarentur. Hæc omnia P.Rabardeus.

2 Sed ego puto exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxiſſe à iure Diuino, & ſufficiat hîc pro mille Doctoribus adducere Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ, *in vna Barchinonen. exemptionis die 21.Iunij* 1636.coram Coccino. & antea in illa celebri deciſione *Albenſis Gabellæ die 28.Iunij* 1630.coram Merlino, in qua latè ex auctoritate Sacræ Scripturæ, Sacrorum Canonum, & Conciliorum, & ex communi ſententia Canoniſtarum, & Theologorum, probatur, bona Clericorum iure-Diuino eſſe exempta ab oneribus Principum laicorum; Quam opinionem nouiſſimè docet ex Societate IESV doctus, Pater Dicaſtillus *de Iuſt.& iure, lib.2.tract.20. diſput. 4. dub.6. num.109.* & alij adducti *ſuprà in Reſol.5.* Sup. hoc ſupra in Reſ. 20. à §. Dico igitur, vſque ad §. [illegible] & in Reſ. 217. curſim in §. Probatur ſecundo, Quæ hic eſt ſupra Reſ. 320.

3. Verùm dato & non conceſſo hanc immunitatem originem non traxiſſe à iure Diuino, exiſtimo contrà Patrem Rabardeum extitiſſe in Eccleſia Dei ſaltem ex iure Pontificio ante Conſtitutiones, & leges Imperatorias, Nam in Codice Iuſtinianeo, & Theodoſiano non inuenitur lex concedens hoc Priuilegium Clericis ante Conſtitutionem Friderici, vt obſeruat Suarez: Et tamen certum eſt ante tempora Friderici adfuiſſe in Eccleſia Dei hanc exemptionem, vt manifeſtè patet ex Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. quod ferè centum annis præceſſit; & ex alio Lateranenſi ſub Innocentio III. poſtea celebrato, *cap.non minus, & cap.aduerſus de immun.Eccl.* Atque ex eiſdem Decretis colligitur, hoc ius non fuiſſe in illis inchoatum, ſed antiquius eſſe, & in illis Conciliis ſub grauioribus Cenſuris, & Declarationibus fuiſſe confirmatum. Vnde licèt fortè non inueniatur antiquus Decretum expreſsè, & in ſpecie hanc exemptionem bonorum Eccleſiaſticorum ſtabiliens, ex hoc ipſo probabiliter coniectamus, non tam iure Pontificio ſcripto, traditione, & præceptis Prælatorum fuiſſe obſeruatam in Eccleſia hanc immunitatem ex quo inceperunt Pontifices expeditam & liberam habere ſuam poteſtatem Eccleſiaſtica bona adminiſtrandi, id eſt, poſtquam impedimentum Ethnicorum Imperatorum ſublatum fuit. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam docet Pater Suarez *contra Regem Angliæ lib.4.cap.21.num.9.* cui adde Valboam de Magrouejo *in lectionibus Salmanticenſibus, tom.2.ad c.2. de iudiciis, num.112.* Et Cardinalem Baronium *anno Chriſti 387.à num.13.* Ergo contra Patrem Rabardeum dicendum eſt, etiam ſi exemptio bonorum Eccleſiaſticorum non fuiſſet à iure Diuino, non proceſſiſſe primario ex benignitate, & priuilegio Imperatorum, ſed ex Conſtitutione Pontificum.

4. Nec ſupradictis obſtat, *cap. ſi tributum 11. quæſt.1.* vbi ſic habetur. Si Tributum petit Imperator non negamus, agri Eccleſiæ ſoluunt Tributum: & *in c.Tributum 23.quæſt.8.* De exterioribus, quæ palam cunctis

cunctis apparet Eccleſia Tributum reddit. Et verbum, reddit, denotat debitum Iuſtitiæ. Non inquam hæc obſtant, nam ad *cap.Tributum* 11.*quæſt.*1.omiſſis variis Gloſſarum explicationibus, rectè reſpondet Baronius, *vbi ſuprà* dicens, verba illa dicta fuiſſe ab Ambroſio permittendo potiùs,quàm approbando,factum aſſerendo, non verò ius confitendo. Eo enim tempore, cùm puer eſſet Valentinianus, Mater eius Iuſtina gubernabat,quæ cùm eſſet Arriana Tributum aliquãdo ab Eccleſiis exegit,& prudẽter cenſuit Ambroſius illi reſiſtendum non eſſe ad vitanda mala, & pericula imminentia, vt longiori ſermone ipſe Ambroſius ibidem declarat, concludens his verbis, *Imperatori non dono, ſed non nego.* Potuit enim Ambroſius facilius tolerare Tributorum exactionem, quàm vſurpationem bonorum Eccleſiæ, & eodem modo intelligendus eſt Text. *in cap.Conuenior.*23.*quæſt.*8.

5. Ad Textum verò *in dicto cap. Tributum.* 23. *quæſt.*8. refert Cardinalis Albanus in tractatu, de immunitate Eccleſiaſtica,eodem modo dicens.Vrbanum, de facto fuiſſe loquutum, non de iure aſſerens perſoluendũ eſſe tributum ab Eccleſia ſpontè ad maiora mala vitanda, nõ tamen ex debito Iuſtitiæ:idque probat ex illis verbis, pro pace, & quiete; Hæc tamen interpretatio non placet:nam ex verbis Textus apertè colligitur Vrbanum non dixiſſe Tributum eſſe ſoluendum ad vitanda maiora mala, ſed potiùs ſoluendum eſſe Imperatoribus propter officium, & obligationem, quam habent tuendi Eccleſiam; quare alij Textum illum intelligunt, de ſolis bonis, quæ ad Eccleſiam peruenerunt cum onere Tributi, quòd etiam eſt improbabile; Nam Textus expreſsè loquitur de vero Tributo,quod Imperatori ſoluitur,ratione publici muneris, quod Eccleſia nunquam ſoluere debuit. Quare textum *in dicto cap.Tributum*, relatum eſſe à Gratiano ad Vrbanum Papam, coniectamus ergo fuiſſe Vrbani I. quamuis non conſtet, quis fuerit ille Vrbanus. Credimus enim, Vrbanum Primum, loquutum fuiſſe iuxta morem illius temporis, quando Imperatores erant Gentiles,& Idololatræ, & Eccleſia nondum ſibi libertatem ab huiuſmodi Tributis vindicaverat. ¡Sed aliam explanationem huius Textus ne deſeras videre apud Carolum Epiſcopum Nouarienſem, *in cap.Conuenior.*23.*quæſt.*8.*nu.*6. penes Gatticum *in allegat. pro Eccleſ.fol.*173.

6. Verùm etiam dato, & non conceſſo, hanc exemptionem bonorum Eccleſiaſticorum primario ab Imperatoribus largitam fuiſſe, immeritò dixit Pater Rabardeus, Principes plenam, & integram non conceſſiſſe, ſed pro ſucceſſoribus reſeruaſſe poteſtatem petendi ſubſidia in magna Regni & Reipublicæ neceſſitate. Sed hoc negandum eſt; nam vt obſeruat Kochier *in vindiciis libert. Eccleſ.lib.*1.*cap.* 20.*num.*9. Wameſius, *tom.* 1.*Conſ.*174.*num.* 7. & alij, in dubio conceſſio facta Eccleſiæ cenſetur facta purè,& abſolutè, & pleno iure ſine vlla reſeruatione. Deinde vt ex Henriquez, *lib.*10.*cap.* 15. obſeruat Ioannes Wigers, *in* 2.2.*Diui Thomæ, de Iuſt.& iure, tract.* 7.*c.*2. *dub.*6.*num.* 22. Etiamſi Principes quando conceſſerunt hanc immunitatem Clericis, excepiſſent cæteros caſus,quibus voluiſſent Clericos contribuere,tamen exceptionem illam non valituram contra illimitatam exemptionem conſtitutam per Canones: & ſequitur ex eodem hoc fundamento quod Principes ſæculares, etſi vellent, non poſſint tamen nunc Clericos ſubiicere oneribus ſoluendi Vectigalia, & Tributa, quandoquidem per altiorem poteſtatem iam exiſtunt exempti. Iura autem Canonica integram, & illimitatam hanc exemptionem Clericis conceſſiſſe, niſi in quibuſdam caſibus in illis expreſſis; patet *ex cap.Non minus, & cap.Aduerſus, de immunit. Eccleſ. cap. Quanquam, de cenſibus,in* 6. *cap.Tributum,& cap. Secundum* 23. *quæſt.*8.*cap.Benè quidem diſtinct.*96.*cap. Eccleſ.de conſtit.cap.*1.*& cap.Clericis, de immunit.Eccleſ.in* 6. *Clementina præſenti,de cenſibus,cap.Nouerint, de ſentent. excommunic.* Quibus adde Concilium Romanum III.ſub Symmacho Papa;vbi ſic habetur. A Laicis quamuis Religioſis nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur vnquam attributa facultas. Ergo, &c. Recognoſce Sanchez,*tom.* 10. *opuſc.lib.*2.*cap.*4.*dub.*55.*nu.* 2.

7. Reſtat modò reſpondere ad leges Theodoſij, & Honorij,quas pro ſua firmanda ſententia adduxit P. Rabardeus, & *ad leg.ad inſtructionem*,& alias.Reſpondeo cum Doctoribus,quos citat,& ſequitur ſapientiſſimus Sahagun de Villa-Sante,*in cap.Decernimus, de iudiciis, num.*25.*&* 27.fuiſſe abrogatus, per leges ſubſequentes, tam Canonicas, quàm Imperiales,imò à principio nulla fuiſſe; vt etiam probat Ortiz. *Politic.Eccleſ.part.*3.*fol.*320.

8. Idem etiam docent ex Societate Iesv P. Layman, *lib.*4.*tract.*9.*cap.*6.*num.*6. Dicaſtillus, *de Iuſt. & iure lib.*2.*tract.*20.*diſp.*4.*dub.*4. *num.* 99. Molina *tom.* 3.*tract.*2.*diſput.*672.*num.*4.Salas,*de Legibus,diſput.*14. *ſect.*11.*num.*115.Leſſius,*lib.*2.*cap.* 33. *dub.*3. *num.* 25. Sed audiat Rabardeus P. Baldellum, virum doctum etiam ex ſua Societate,*in Theolog.mor.lib.*5.*diſput.*34. *num.*10.ſic aſſerentem:Parum facit ex Iure Ciuili lex. *ad inſtructionem, C.de Sacroſan. Eccleſ.* vbi dicitur, quòd ad inſtructionem itinerum, & pontium, etiam venerabiles Domus, ſeu Eccleſiæ tenentur: & lex, *ad portus, C.de oper.publ.*vbi dicitur ab ædificatione, & reparatione murorum, neminem eſſe excuſandum priuilegio dignitatis. Et *lex, Neminem, C.Sacroſ.Eccleſ.*quòd Eccleſiæ non ſunt immunes à muneribus debitis propter aduentum Principis. Nam contra eſt Panormitan. *in.c.Non minus, n.*16.*de immun. Eccleſiæ, & conſil.*3.*n.*2.*cit.* vbi etiam citat Ioan. Andr.*in idem cap. Non minus.* Quia hæc, & ſimilia,non potuerunt Imperatores ſtatuere in præiudicium Eccleſiæ,& abſolutè nullius ſunt roboris,cùm fuerint ſæpiùs correcta per Ius Canonicum, *c.Non minus, & cap.Aduerſus, de immun. Eccleſ.*Et ſæpiùs alibi; vt etiam notat Sylu.*verb.immunitas,* §.16.imò & per Ius ipſum Ciuile. *Authent.Item, nulla Communitas, C.de Epiſc. & Cler.*vt notat Bartol.*apud Panorm.conſ.*3.*n.*2.*cit.*Siquidem ibi generaliter prohibetur, ne quis audeat ab Eccleſiis exigere Collectas,Exactiones,Angarias,vel Perangarias. Ita Baldellus.

9. Et tandem non deſeram hic apponere verba Maximiliani Fauſt.*de Ærario, Clauſ.*17.*conſil.* 44.vbi ſic ait:Priuilegia porrò immunitatis ab omnibus oneribus,Talliis,exactionibus, imò à refectionibus itinerum,viarum,murorum conceſſa ſunt Eccleſiis,& perſonis Eccleſiaſticis, vt docuimus antea,ex iure Diuino, & Pontificio,per *cap.Non minus, c. Aduerſus, de immun.Eccleſ.*1.*cap. Quanquam, c.Clericis.eod.tit.in* 6. *Clem.fin.eodem tit.& alibi.* Atque etiam tractatur nominatim *in d.cap.Non minus, de exemptione,à contributione foſſatorum, & aliorum communium negotiorum Republic.*Quare & illa *l.ad inſtructionẽ*,& ſimiles,quæ volunt contribuere debere bona Eccleſię,ad murorũ, & itinerum refectionem,ad traductionẽ exercitus,angarias,& ſimilia non ſordida,vt dicunt munera, ſunt abrogata;tum quia,vt ſæpe dixi,Reges,Imperatores, & alij Principes,non poſſunt imponere legem Eccleſiaſticis perſonis, aut rebus, *cap.Eccleſ.S. Mariæ,cap. Quæ in Eccleſiam,de conſtit.*Tum etiam,quia per Nouellam Friderici poſtremam, expreſsè hoc videtur prohibitum,vt contra libertatem,& priuilegia Eccleſiæ. *Auth.Item nulla communitas,C.de Epiſc.& Cler.*Et ita nominatim ſe reſpondiſſe,& conſuluiſſe, & iuxta

conſilium

conſilium ſuum iudicatum fuiſſe,tradit Panormit.*ad cap. Non minus,num.*17.*&* 18.*de immun. Eccleſ.& conſilio.* 3.*volum.*1. *incipiente. Super caſu contra legem ad inſtructiones.*Neque aliter conſulti tutò poſſe ait,cùm ſumma ſit ratio,quæ pro Religione facit,*l.ſunt perſonæ de religio.& ſumpt.funer.P.*Sed & non recipi dictã *l. Ad inſtructionem*, Gloſſ. *ibi* notat & Gloſſ.*ad Can. generaliter*, §.*Nonarum* 10.*q.*1 Ioann. Andr. Panorm. *ad d.cap. Non minus.* Hucuſque Fauſt. Fruſtra igitur Patrem Rabardeum pro ſua firmanda ſententiam Imperatorias leges adducere dicendum eſt,quia à principio fuerunt nullæ, & poſtea à ſummis Pontificibus reuocatæ,imò & per leges Imperatorias,vt patet ex *Auth. Item nulla communitas*, vt in ſpecie obſeruat Carolus Epiſcopus Nouarienſis,*in cap.Conuenior*,23. *q.*8.*n.*15.apud Gatticum,*in Allegat.pro Eccleſ.fol.*184. vbi probat dictam Conſtitutionem Imperatorum ſuſtuliſſe *l.ad inſtructiones leg. Iubemus, leg.Neminem, Cod.de Sacroſanct.Eccleſ.*& ſi quæ ſunt ſimiles: quod etiam docet Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, *tom.*2.*de Iuſt.diſp.*36 *ſect.*8.*n.*124.

RESOL. CCCXXXVII.

An in aliquo caſu teneantur Clerici ferre ſubſidium pro communi, & miſta Reipublicæ vtilitate, inconſulto Summo Pontifice?

Nec tenentur Clerici ad ſolutionem gabellæ impoſitæ pro Phyſico, & Chirurgo, & Ludi Magiſtro, &c. Ex.p. 7. tract. 1. Reſ. 22. aliàs 20.

§.1. RESpondeo,quòd licèt Clerici ſint exempti,vt ſuprà probatum eſt,ab oneribus,& vectigalibus laicorum,tamen non ita auſtere,& amaerè propoſitionem hanc accipiendam eſſe exiſtimo,vt Eccleſia aliquando Reipublicæ neceſſitatibus ſuccurrere, olibgata non ſit,certis concurrentibus conditionibus quas magiſtraliter ex ſacris Canonibus, & Doctoribus explicat ſacra Rota,in nunquã ſatis laudata deciſione Brunduſinæ Gabellæ,die 13. Februarij anno 1604. coram Pegna, & de quibus ego ipſe *in parte* 5.*tract.primo, Reſol.*11.Igitur quando Laicorum non ſufficiunt facultates ad ſuccurrendum communi, & publicæ neceſſitati,poteſt etiam aliqua contributio imponi Eccleſiaſticis.Ad hoc tamen olim requirebatur conſenſus Epiſcopi, & Clerici, vt patet, ex *cap. Non minus, de immunit. Eccleſ.*Nunc verò neceſſarius eſt conſenſus Summi Pontificis, vt patet, ex Bulla Cœnæ: & olim etiam patebat per Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. Vnde non ſunt admittenda exempla, quæ Rabardeus, *vbi ſuprà fol.*60.adducit;aſſerens in Hiſpania tempore Philippi II. Pro adiuuandis Catholicis aduerſus Hæreticos, Gallos. Clericos ſine permiſſione & conſilio ſummi Pontificis impulſos fuiſſe ad contribuendum ſubſidium Laicis, &*fol.*66.& 67.adducit aliqua exempla, etiam ab Hiſpanis petita. Hoc inquam non eſt admittendum,quia legibus, & non exemplis eſt iudicandum Imòque ad Hiſpanos, ego inuenio Sahagum de Villaſante, *in cap.Decernimus de Iudiciis, num.* 36.& 38. contrarium, contra Rabardeum, docere: Sic enim ait: Apparet apertè toto errare Cœlo opinantes in his cauſis non eſſe neceſſariam Pontificis conſultationem: Quo iure,cum in Hiſpania Regibus Catholicis, ergo eorum Ærario in comprimendis Hæreticis, & eorum,& Turcarum incurſionibus reſiſtendis pene exhauſto Eccleſia in ſubſidium conſultat. Non aliter tamen Rex Catholicus ſubſidio potitur,quàm ſi à Pontifice, quarta, & Decima concedatur vulgo ſubſidio, eſcuſado. Ita Sahagum.

2. Quòd manifeſtè etiam apparet ex Comitiis Generalibus celebratis anno 1538. in quibus Prælati Hiſpaniarum licèt conſenſerint dandum eſſe ſubſidium petitum à Carolo V. Imperatore,tamen teſte Aria Montalto, in reſponſio in ris de contributione Eccleſiaſticorum, *num.* 192. ſequentem appoſuerunt conditionem. [y porque para eſto es meneſter licencia,y mandado de ſu ſantidad ſuplican à ſu Mageſtad mande tratar el deſpacho que para la ſeguridad de ſus conſciencias ſe requiere,y an ſi ſon contentos en el medio de la dicha ſiſa,] Videat modò Pater Rabardeus, ſi Prælati Hiſpaniarum, & Reges Hiſpaniæ, præbeant,& accipiant ſubſidium inconſulto Summo Pontifice, & ſine eius licentia.

Et idcò non deſinam etiam hic apponere verba doctiſſimi Valboæ de Magrouejo in ſcriptura ad Regem nomine Decani & Capituli Eccleſiæ Salmanticenſis, *Concl.*12.*num.*147.vbi ſic ait[y no ſe hà dezir que la conſulta de eſtado Eccleſiaſtico no es neceſſaria,auiendo conceſſion Apoſtolica: porque lo vno, y lo otro es meneſter.la cóceſſion para que ſe pueda imponer el tributo; la conſulta del Clero, paraque el impetrante la tenga con ſegura conſciencia;vt expreſsè probat Textus, in d.cap. Pontifex conſultatur, cuius intereſt communibus vtilitatibus prouidere:no mas de porque por los menos conſultado el Clero, eſtà Weſtra Mageſtad ſeguro de que la gracia de ſu ſantidad no es ganada ſurrepticiamente y eſto es lo que VVeſtra Mageſtad deue hazer en conſciencia, ſi quiere valerſe de las rentas Eccleſiaſticas:iuntar el eſtado Eccleſiaſtico, conferirlo con el, y viſtas las neceſſidadas, y otras circunſtancias, que el dicho eſtado vea, como mejor podra ſoccorrer, à VVeſtra Mageſtad,y deſpues de todo eſto, acudir à ſu ſantidad: pero ſi ſe haze al reues, que ſin que al eſtado Eccleſiaſtico ſepa,ni entiẽda nada ganar Weſtro Breue del Papa,no dexa ſegura ſu conſciencia,ni puede con ſeguridad vſar del dicho Breue;como luego diremos. Ne ſin preceder eſtas formas iuridicas, podra VVeſtra Mageſtad proceder à la execucion deſtos arbitrios en las rentas Eccleſiaſticas: porque ha de ſer conſentiente Clero, & conſulto Papa.] Ita Valboa. Vnde ſatis remanet contra P. Rabardeum probatum Reges noſtros Hiſpaniarum numquam ſubſidium ex bonis Eccleſiaſticorum petere, & accipere, niſi conſentientibus Eccleſiaſticis, & obtenta S.Pontificis licentia; per ea quæ latè diſſerit Panormitanus, *lib.* 2. *conſil.*3. & Guttierrez, *pract.qq.lib.*1. *quæſt.*4. & alij penes ipſos. Sup. hoc ſuprà in Reſ. 248. §. vlt. ad medium, & in Reſol. 2[illegible]. §. 2. in fine.

3. Hinc pro Regno Siciliæ præter conſenſum Eccleſiaſticorum Rex noſter obtinuit licentiam à S. PP.N. Vrbano VIII. die 16. Auguſti 1634.imponendi Gabellam Clericis pro expenſis factis tempore Peſtis in Ciuitate Panormitana:Et aliam ſimiliter licentiam obtinuit ab eodem Pontifice pro ſtatu Mediolanenſi, die 10.Maij 1624.Et contra P. Rabardeum Maximilianus Fauſt. *de Ærario Clau.* 17.*conſil.*4. refert multa alia exempla, & præcipuè Maximiliani I. & Caroli V. Imperatorum petentium licentiam ab Alaxandro VI. & Paulo III. obtinendi ſubſidium ab Eccleſiaſticis pro Bello contra Turcas,& Hæreticos;prout fecit Emanuel Rex Luſitaniæ,Leonis. X pro Bello contra Mauritanos.Idem teſtatur de Duce Ferrariæ Alciatas *conſil.* 165. *nu.* 12. de Duce Florentiæ Martha *de iuriſ.part.*4.*Cent.*1.*caſ.*1.*n.*12.*& Republica Veneta*, Bombus, *lib.*5. *Hiſtor.*

4. Nec obſtat ſupradictis, Clauſulam de conſulendo S.Pontifice, vt etiam obſeruat Rabardeus, *fol.*62. appoſitam fuiſſe propter imprudentiam quorundam, qui nimium liberales, & promptiores exiſterent in his ſubſidiis,de Ærario Eccleſiaſtico conferendis,

ferendis.Ergo,quando neceſſitas eſt vera,& notoria, non erit opus conſultatione Pontificia,Non inquam obſtat hoc dicere:Nam obſeruat Suarez,*lib.4.cap.26. num.* 18. quòd licet conditio hæc in præſumptione fundaretur,vt indicant illa verba:Propter imprudentiam quorundam,& ideo vbi fuerit euidens Iuſtitia, & ratio contributionis , & conſenſus ſit debitus ſecundum prudentiam, non obligare legem illam,quò ad hanc conditionem. Quia præſumptio cedit veritati, & conſequenter ceſſat etiam lex in præſumptione fundata. Reſpondendum eſt, ait Suarez, negando aſſumptum , quia illa lex reuera non ſupponit rem præſumptam in qua fundetur , ſed ſolùm morale periculum,& occaſionem frequentis mali,& nocumenti. Hoc autem ſatis eſt, vt lex vniuerſaliter feratur & obliget etiam in particulari caſu,licet in eo negatiuè ceſſet finis, ſeu ratio legis. Ergo,&c.Sed melius dici poteſt rationem Textus *in d.c.Non minus*,vt conſulatur Sum. Pontifex deſumendam eſſe ex illis verbis. Cuius intereſt communibus vtilitatibus prouidere, &c. Quia Pontifex eſt Pater communis totius Orbis Ergo, &c.

Nec etiam obſtat ex *d.cap.Non minus*, colligi prohibitionem eſſe cùm pro neceſſitatibus merè Laicorum imponuntur onera, vt patet *ibi :* Iſti verò onera ſua , &c & *ibi* , Quælibet ſibi arbitrentur agenda, &c. Secus igitur vbi onus venit imponendum pro communi neceſſitate Clericorum , & Laicorum. Tunc enim d. cap. *Non minus* , & d. cap. *Aduerſus*, non haben locum.Ita Pet.de Anchar. *in d.cap. Non minus, in fine.& in cap.1.num.5.extr. de immun.Eccleſ. in 6.*ſenſit, & placet Andr.Barb.*in de conſil.* 1.*col.*20. *&* 3*.vol.*3.

5. Confirmatur,quia Summus Pontifex *in d. cap. Non minus* , diſertè ait. Quocirca ſub Anathematis diſtrictione fieri de cætero talia prohibemus,&c.Talia,inquit, hoc eſt, vniuerſa Laicorum onera imponi Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis,eaſque ac extremam inopiam redigi,fieri prohibemus:Quod & Lucæ de Penna *in d.l.2.col.2.in princ.Cod.de quibus muner.* rectè viſum eſt.Ergo quando onera ſunt mixta, & reſpiciunt Laicos,& Clericos,non eſt recurrendũ pro licentia ad Pontificem.Sed hæc omnia ſunt falſa, *& cap.Non minus & cap.aduerſus* loquuntur de communi neceſſitate , & nouiſſimè Bulla Cœnæ abſolutè,& ſine vlla diſtinctione aſſerit Clericos non teneri ad vllas contributiones niſi obtenta licentia Summi Pontificis; & Cenſuras fulminat. Ergo : Et quidem vt rectè obſeruat Ortiz *de Politia immun.Eccleſ.part.* 3*.fol.*322. Maximilianus Fauſt. *de Ærario claſſ.* 17. *Cenſ.* 42.& alij,cùm immunitas toti Clero, & in fauorem ordinis fuerit conceſſa,à ſingularibus Clericis, etiam in ſui præiudicium,renunciari non poteſt , ex *c.ſi diligenti de foro compet.* Ergo requiritur neceſſariò conſenſus Pontificius. Et ita in terminis de caſu in quo Clerici tenerentur præbere ſubſidium Regni pro neceſſitate Belli, docet Sanchez *in opuſc.tom.* 1. *lib.*2. *cap.*4*.dub.*56*.n.*36. eſſe neceſſarium,vt priùs obtineatur licentia Pontificis ;'quod etiam docet Fragoſus, Maynardus, Tamburinus, & alij , *vbi infrà*; quibus adde ex Doctoribus Gallis Stephanum Baunium *in Theol.mor.part.*1*.tract.*11*.quaſt.* 33. & ideò Antonius Botrinius *in tract.de Caualcata,ſeu ſeruitiis Vaſſallorum part.*3*.capite* 6.obſeruat,quòd tempore Belli Sereniſſimus Dux Sabaudiæ Carolus Emanuel, habuit ab Eccleſiaſticis ſubſidia certo modo ad id adhibitio ex Breui & mandato particulari Summi Pontificis.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 247. §. 2. in Reſ. 248.

6. Concedo tamen Patri Rabardeo hanc conſultationem Summi Pontificis non eſſe neceſſariam, quando periculum eſſet in mora ; vt in caſibus, ait Fragoſus *de Regim.Reipub.part.*1*.lib.*2*. diſp.* 4*.nu.*334. Baunius *vbi ſuprà.*Maynardus,*de priuileg.Eccleſ.part.* 2. *articulo.*23*.n.*30*.&* 31.& Tamburinus, *de iure Abbatum tom.*1*.diſp.*15*.quaſt.* 20*.num.* 5. inopinati & improuiſi belli, vel incurſionis hoſtium , qui præuideri nequeunt, & quia celeritatem expoſtulant , & non patiuntur moram ; concedo , inquam , in tali caſu poſſe ſubſidium peti à Clericis , & Epiſcopis ſine conſultatione Pontificia,Sed hæc doctrina limitanda eſt, quòd non fecit Pater Rabardeus , ſi neceſſitas non contingat in exactione, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus fit,cùm enim longiori tempore ſit duratura, licet in caſu neceſſitatis poſſit inchoari, in conſulto Summo Pontifice,cõſulendus poſteà venit,vt longiori tempore protrahatur,quia poteſt,quò ad hanc partem lex impleri. Et ita doctrinam Patris Rabardei optimè limitauit Suarez *contra Regem Angliæ,lib.*4*.cap.*26*.n.*18.& Caſtrus Palaus, *tom.*2*.tract.* 12*.diſp.vnica punct.*9*.num.*7. & Eminentiſſimus Cardinalis de Lugo. *de iuſt.tom.*2*.diſp.*36*.ſect.*8*. num.* 147. Et ideò ex his patet, quàm difficiliter poſſit accidere caſus,in quo conſultatio Summi Pontificis pro ſubſidio Clericorum obtinendo , non ſit neceſſaria , vel communiter anteà vel ſaltem poſteà. Preſſi igitur Principes bellorum neceſſitatibus ad Summum recurrant Pontificem,nec audeant ſine ipſius facultate tributa Eccleſiis imponere : vnde eis adducam verba incomparabilis viri Cardinalis Baronij *tom.* 4. *anno* 387.vbi ſic ait. *Vides non niſi Apoſtatas atque hæreticos Imperatores exegiſſe ab agris Eccleſiæ cenſum, hac ex parte Pharaone Ægypti Rege deteriores. Cum aliqui Catholici Principes in ditandis Eccleſiis redditibus munificentiſſimi ſemper extiterint. Qui ſi quando neceſſitate ingruentium bellorum preſſi indiguerint accipere ab Eccleſiis id perquam ſubmiſſo animo à Romano Pontifice expetere conſueuerunt, & ab illo paternæ charitatis affectu pro facultate præſtari, cuius rei innumera ſunt exempla.* Ita Baronius.

7. Nec etiam deſinam hic apponere ea , quæ cum Rege Hiſpano loquens, olim docuit ſapientiſſimus Valboa de Magrouejo nomine Decani, & Capituli Eccleſiæ Salmanticenſis,*concl.*11. *num.*136*.& ſeq.* [Todos los Principes Chriſtianos(ait)en los mayores aprietos, y trabaios ſiempre han tenido porvnico remedio acudir à Dios,haziendole ricas promeſſas , y enriqueciendo con ellas ſus templos,y miniſtros:y aſſi lo han hecho ſiempre los Reyes de Caſtilla, y no parece conuiente , que en tiempo que ſe auia Weſtra Maeſtad de deſnudar para dar à Dios, y aplacar ſu yra,ſe trate de quitarle lo que es ya ſuyo,y ſe tome por remedio de la neceſſidad lo que ſiempre ha ſido ruyna,y deſtruycion de los Reynos.Y communemente los trabaios del Rey D.Alonſo el Sabio todos los antiquos Hiſtoriadores atribuien à las Tertias que tomò.Ganuino *en los Anales de Francia,lib.*1*.en la vida de Lotario*, dize , que apretado con los gaſtos de la guerra,trato con los Obiſpos,y de ſu conſentimento, qne le dieſſen las tercias de ſus rentas Eccleſiaſticas, y ſolo el Arçobiſpo de Tours,ſelo cõtradixo,amenaçandole,que ſi no deſiſtia de à quella demanda,Dios le quitaria el Reyno, y eſte temor le hizo deſiſtir de ſu propoſito.*De Carlos hijo de Pipino,que murio el anno de* 741*.refiere Gaguino,lib.* 3*.que eſtando muy gaſtado con las guerras de Infieles el,y toda la Nobleça de Francia,cõſintiẽdo los Obiſpos,tomo de los diezmos para pagar la gente haziendo ſolemne iuramẽto de boluerlo à pagar, ſi Dios le dieſſe vida,y con todo eſto dixo San Eutherio Obiſpo Aurelianenſe,que vna noche auia viſto el alma de Carlos en el Infierno por eſte Sacrilegio*:y lo refiere Antonino,2*.part.t.*14*.c.*2*,§.*3.y el miſmo Gaguino *lib.*6. en *la vida del Rey Luys*, quellamaron el Gordo,que murio el anno de 1137. refiere, que porfiando eſte

Rey

Rey en aprouecharſe de las rentas Eccleſiaſticas, le dixo San Bernardo,que eſta profia le coſtaria la vida de ſu hijo:y aſſi fue,que ſe le matò vn Cauallo de vna cayda,que dio con el en el campo. Aun Polibio dize que deſpues que Pompeio moſtro poca reuerencia à los Templos,no le ſuccedio nada bien:pues mejor la ha de temer Weſtra Maeſtad : *pues es comun opinion de los hiſtoriadores de Eſpaña , que al primer ſubſidio, que Carlos V. pidio a las Igleſias , ſe lo perdio vna requiſſima ormada,que venia de las Indias:y quando lapidio Philippo II. ſe le perdieron las Galeras en la Herradura, y quando vendio con Breue de Gregorio XIII. los lugares de la Igleſia , ſe le perdio la Goleta :y deſto tenemos mil exempios , y quiça , oy ſe han perdido las Naos de la Flota , y no parecen los Galeones , per otro tanto.*] Hucuſque Valboa.

8. Nec deſinam hîc adnotare quod Sancius I. Aragonum Rex (vt obſeruat Hieronymus Zurita, *lib.1. Annalium,c.*23.& Stephanus Valentinus , *lib. de poteſt. Summi Pontif.cap.*2.) quamuis auctoritate Alexandri II.& Gregorij VII. Eccleſiæ redditus in publica Bulla conſumpſiſſet, illis præſertim temporibus vbi pro aris & focis contra Mauros pugnabatur, veritus fortaſſe ne Chriſtus Eccleſiæ caput, regia licentia offenderetur anno 1081. Ante altare Diui Vincentij in oppido Rode, publicam pœnitentiam egit,quòd decimas, & Eccleſiæ redditus in dictos viſus tranſtuliſſet.

9. Et tandem non deſinam hîc obiter etiam obſeruare , non benè Rabardeum cum Henriquez ſentire Clerum teneri ad contributionem , vt oppidum, quod Rex vendere volebat,ſe redimeret, dando Regi hanc pecuniæ ſummam , pro qua oppidum alteri Principi,vel Domino vendere cogitabat ; Quia talis redemptio,tam vtilis, & commoda videbatur Clericis,quam aliis Ciuibus Laicis. Quia hoc eſt falſum: talis enim neceſſitas,licèt ſit publica,tamen non tangit Clericos principaliter , ſed ſolùm ſecundariò,vt ſunt membra Cõmunitatis , alioquin nimis anguſtũ, & prope nullum eſſet in oneribus publicis priuilegiũ Clericorum : igitur quando neceſſitas eſt publica,ſolis tamen Laicis eſt communis,licèt indirectè, ac remotè ad Clericos quoque pertinent. Ita Leſſius, *lib.*2. *cap.*33.*dub.*3.*n.*25. Azorius *part.*3.*lib.*5.*c.*19.*q.*11. Recognoſce meipſum refellentem Henriquez,*n.*1.*part*... *tract.*2.*Reſol.*38 Vnde à fortiori non aſſentior P.Baunio *in Theol.mor. part.*1. *tract.*11. *q.*33. aſſerenti Clericos teneri contribuere ad apparatum , & pompam, qua Reges in vrbem inuehuntur ; Ita Sanchez , *in opuſc.tom.*1. *lib.*2.*cap.*4.*dub.*55. *num.*23. & me citato Trullench *in Decal.tom.*1.*lib.*7.*cap.*12. *dub.*5. *num.*24. Neque Menochio *conſ.*800.*num.*26. & Gaſpari Klockio.*Tract.Nomicopolitico,de contribut.c.*12.*num.*227. aſſerentibus Clericos teneri ad impenſas Academiæ publicæ Principis ſæcularis. Et ideò Sacra Congregatio Epiſcoporum die 2. Auguſti 1619.declarauit Clericos non teneri ad ſolutionem Gabellæ impoſitæ pro Phyſico,Chirurgo, & Ludimagiſtro.

RESOL. CCCXXXVIII.

An Decretum Bonifacij VIII. in cap. Clericis de Immunitate Eccleſ.in 6.*hodie perſiſtat ?*

Sed difficultas eſt de Regibus Galliæ ſtante priuilegio Bonifacij VIII. conceſſo Philippo pulchro , vt non expectato Epiſcoporum conſenſu , poſſint , vrgente neceſſitate, imponere onera Eccleſiaſticis ,& an tale priuilegium ſit in vſu ? Ex part.7. tract.1. Reſol.23. aliàs 21.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet P. Rabardeus, *ſect.*3.*n.*5.*fol.*61. aſſerens,dictam Conſtitutionem Bonifacij fuiſſe poſtea abrogatam à Benedicto XI.*in Extrauag.quod olim,de immun.Eccleſ.*& poſtea à Clemente V.*in Clem.Quoniam,eodem tit.* Et ita reuera eſt,licèt Benedictus reſtrinxerit ſolùm Conſtitutionem Bonifacij,ad exigentes tantùm. Sed Clemens illam prorſus reuocauit,non ſolùm quoad Clerico ſponte ſoluentes, ſed etiam quoad Principes exigentes,vt obſeruat Gloſſa,*in d.cap.Clericis.*

2. Sed hæc opinio Rabardei non eſt admittenda ; nam licèt Benedictus,& Clemens Pontifices reuocauerint, vt dictum eſt Decretum Bonifacij , tamen Leon X. in Concilio Lateranenſi illud renouauit , anno 1521. *ſeſſ.*9.*ſub finem*,§. *Et cùm à iure tam Diuino*, &c. vbi hæc verba habentur : Innouamus omnes Apoſtolicas Sanctiones in fauorem libertatis Eccleſiaſticæ contra eius violatores quomodolibet editas : & cùm in Lateranenſi, pariter ac Conciliis generalibus ſub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne Reges, & Principes . Duces, Comites,Barones,Reipublicæ,& alij Potentatus qui cumque Regnis,Prouinciis, Ciuitatibus,ac Terris quomodo Præſidentes , Collectas , Decimas , & alia huiuſmodi onera Clericis, Prælatis, & aliis quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis imponant , exigántque, néve à ſponte etiam dantibus, & conſentientibus recipiant:atque in præmiſſis auxilium, fauorem , vel conſiliũ,palam,vel occultè præſtantes,in excommunicationis latæ ſententiæ pœnam eo ipſo incidant:& ipſæ quoque Reipublicæ,ac Communitates, & Vniuerſitates circa hoc quomodolibet delinquentes,Eccleſiaſtico eo ipſo ſubiiciantur interdicto:Prælati etiam præmiſſis abſque expreſſa Romani Pontificis licentia vltrò conſentientes excommunicationis,& depoſitionis pœnam ipſo facto incurrant,ſtatuimus,& ordinamus, vt de cætero talia præſumentes etſi (vt præfertur) qualificati fuerint , vltra ſupradictas pœnas , quas contraueniendo ipſo facto incurrere volumus , innouamus , quòd ad omnes actus legitimos, inhabiles,& inteſtabiles habeantur. Hæc ibi. Et ſingulis annis idem efficitur in Bulla Cœnæ.

3. Audiat igitur P. Rabardeus acutiſſimum ſuæ Religionis Theologum,& reconditæ eruditionis virum P.Comitolum,*in reſpoſ.mor. lib.*1.*q.*95. ſic aſſerentem:Egenti Ciuitati,vel Principi à Clerico ſubueniri æquiſſimum eſt : verùm id non aſſentiente Romano Pontifice , fieri non debere planum eſt ex interpretatione Innocentij , Oſtienſis, Io.Andr. *in cap. Non minus,de immun. ſuarum explanationum num.*9.& Panormitani *in idem c.num.*4.& Butrij *in cap. Peruenit,eodem tit.n.*5.& Ancharani *in cap. Qui nonnulli, de immun.lib.*6. *num.*5. qui hanc, ait, Canoniſtarum eſſe ſententiam:Quod ipſum ſeueris legibus ab Romanis Pontificibus ſancitum eſt,ab Innocentio III. *in cap. Aduerſus,de immun.* cùm is præeſſet Lateranenſi generali Concilio,à Bonifacio VIII. *in cap. Clericis, de immun.lib.*6. à Benedicto XI. *in Extrauag. quod olim,de immun.*à Clemente V.*in Concilio generali Viennenſi,cap* 1.*eod.tit.*à Leone X. *in Concilio generali Lateranenſi,ſeſſ.*9.*in Conſtitutione,cuius eſt initium,Supernæ diſpoſitionis*,ab aliis Romanis Pontificibus, *in Bulla Cœnæ, Canon.*18.

4. Et quamuis Bonifacij VIII. Conſtitutio reuocata fuerit à Clemente V.*in Concilio Viennenſi*, nihilominus à Leone X. *in Conc. generali Lateranenſi, ſeſſ.*9.reſtituta fuit:in quo Concilio cunctæ Bonifacij VIII. Conſtitutiones ad libertatem Eccleſiaſticam pertinentes renouantur:& quod in ſua Decretali ſanciuit Bonifacius,eiſdem verbis, & ſententiis ſanciui

Leo X. Et quidquid Concilium Lateranenſe nouiſſimum de libertate Eccleſiaſtica decretauit, confirmât, atque innouant cum omnibus Cenſuris poſteriores Pontifices in Bulla Cœnæ, *Can.*18. vt illud item planum ſit; Bonifacij Decretum quemadmodum etiam Cardinalis Toletus teſtis eſt *in ſua ſumma, in tract. de caſibus in Bulla Cœnæ reſeruatis*, *excommunicatione* 9. Atque hi omnes Superiores Pontifices excommunicatione latæ ſententiæ Romano Pontifici reſeruata animaduertunt in eos omnes, qui præſtationem, ſolutioné nve aliquam imponunt Eccleſiaſticis perſonis, ſine Romani Pontificis aſſenſu; etiamſi recipiant à ſponte dantibus. Sed tamen non credit Toletus cenſura irretiri eos, qui ſponte ſoluunt, quos tamen irretiebat Bonifacius In hac enim parte, neque in Bulla Cœnæ, neque in Concilio Lateranenſi apparet innouatum eſſe. Ergo, &c. Vide etiam eundem Comitolum, *lib.*4.*q.*36.*n.*4.

5. Et hanc ſententiam præter Comitolum tenet ex eadem Societate Stephanus Baunius, *in Theolog. mor. tract* 11. *q.*37. §. *Dico tertiò.* Idem tenet etiam Bellettus, *in Diſquiſ. Cler. part.*1. *tit.*5.§.2.*num.*31. vbi docet in Bulla Cœnæ renouatum eſſe Decretum Bonifacij VIII. Idem etiam docet Tamburinus *de iure Abbatum*, *tom.*1. *diſput.*15. *quæſt.*21. *num.*25. Et omnino videndus Marchinus *de Peſte*, *part.* 4. *cap.* 3. *num* 33. *& ſeqq.* cum Carolo Epiſcopo Nauarienſi *in cap. Conuenior.*23. *quæſt.*8. *n.*14. apud Gatticum *in allegat. pro Eccleſ. fol.*183. Et quod magis notandum eſt Epiſcopus Alexander Sperellus vir amiciſſimus in ſuis doctis Deciſionibus Fori Eccleſiaſticis *dec.*57. *n.*83. teſtatur ita ſenſiſſe Sacr. Congregationem immunitatis, id etiam approbante Sanctiſſimo Domino Noſtro. Non obſtante, igitur quod Benedictus XI. & Clemens V. reuocauerint olim Bonifacianam Conſtitutionem, hodie tamen, vt probatum eſt, Clerici non poſſunt ſubſidium ferre, nec Reges illud accipere, niſi ex licentia Summi Pontificis, quia Leo X. & Bulla Cœnæ, Bonifacij Decretum denuò approbarunt & renouarunt: Ergo, &c.

6. Sed hæc omnia licèt procedant, quò ad alios Principes, difficultas eſt de Regibus Galliæ, ſtante Priuilegio Bonifacij VIII. conceſſo Philippo Pulchro, vt non expectato Epiſcoporú conſenſu poſſint, vrgente neceſſitate imponere onera Eccleſiaſticis; Negant Rabardeus, Habert, Mandrinius, Guilielmus de Benedictis, Tholoſanus, Feraldus Doctores Galli, qui faciunt adhuc mentionem de vſu talis Priuilegij; De quo etiam teſtantur Doctores Hiſpani, Sanchez *in opuſcul. tom.*1.*lib.*2.*cap.*4.*dub.*55.*num.*30. & Mexia *in Pragm. Taxæ panis*, *concluſ.*5. *num.*64. quibus adde Maximilianum Fauſt. *de Ærario Claſſ.* 17. *conſil.*44. Sed vſum talis Priuilegij nominatim acriter impugnat nouiſſimè Ioannes Arias Maldonatus *in ſuo Iuris Reſponſo de Contributione Eccleſiaſticorum vrgente neceſſitate, n.*111.& ante illum Chaſſaneus Doctor Gallus omnino videndus. *in Conſuet. Burgun. titul. de Inſtitiis*, §.4.*n.*34. *&* 35 *fol.*134. *&* 135. nimis dubitauit de vſu talis Priuilegij, & *n.*28. obſeruat, quòd anno 1512. Eccleſia Gallicana hoc oppoſuit Franciſco I. Eccleſiis Regni Tributum imponente. Vnde videtur res ſatis ſcrupuloſa maximè propter Concilium Lateranenſe, & Bullam Cœnæ: *Sed ego nolo iudicium meum proferre, & Apoſtolicæ Sedi determinationem remitto, vt ſuprà feci de aliis Priuilegiis Regibus conceſſis* Sufficiat tantum mihi in hac Reſolutione probaſſe contra P. Rabardeum *cap. Clericis de immunitate Eccleſiaſtica*, non obſtante reuocatione Martini, Quintini, & Benedicti vndecimi hodie adhuc perſiſtere, & obligare, ita vt ſecluſo aliquo Priuilegio verè conceſſo, & non reuocato, non poſſint Principes exigere ſubſidia & onera ab Eccleſiaſticis, inconſulto Summo Pontifice.

RESOL. CCCXXXIX.

An Principes poſſint prohibere, ne Annatæ ex ſuis Regnis Summo Pontifici ſoluantur, ſine eorum conſenſu?
Ex part.7. tract.1. Reſ.24. aliàs 22.

§.1. Affirmatiuè reſpondet P. Rabardeus *ſect.*4. *num.*7.*fol.*91. Quia (ait ille) cum ſub Regis protectione conſtituta ſint omnia bona temporalia ſubditorum ſuorum, etiam Eccleſiarum, & Clericorum, neceſſum eſt illum conſentire Exactionibus, vel Tributis præter Ius commune iam in ſuo Regno ab antiquo tempore receptum, imponendis. Commentator Pragmaticæ Sanctionis refert ex Annalibus noſtris Sanctum Ludouicum IX. Franciæ Regem, & alios Reges maximè Catholicos vetuiſſe huiuſmodi Annatas, & alias exactiones de Beneficiis, in ſuo Regno exigendas. Ita Rabardeus.

2. Sed ego puto, ſecluſo tamen aliquo Priuilegio Regibus à S. Pontifice conceſſo, quod reuocatum nó ſit, contrarium omnino dicendum eſſe: Nam aliqui docent Annatas Summo Pontifici deberi, Diuino iure, aut ſaltem, ex iure Diuino ſcripto originem traxiſſe, vt ex Echio, & Ferdinando Cordubenſi obſeruat Azorius, *tom.*2.*lib.*7.*c.*12.*q.*1.& alij. Si ergo ſolutio Annatarum competit Pontificibus de iure Diuino, quomodo in illis ſoluendis poſſint ſe Principes ſæculares immiſcere?

3. Deinde, ſi Annatæ Pontificibus, non debentur iure Diuino, debentur tamen illis ad eorum, & Curiæ ſuſtentationem; Poteſt quidem Pontifex decimas, fructuum etiam, quæ aliis debentur Laicis concedere, *cap. A nobis de deciſ. cap. Adrianus LXIII. cap. In Synodo XVI. quæſt.*1. ſicut pleriſque conceſſit. Poteſt Statuto, Conſuetudine, aut Priuilegio induci, vt primi Anni fructus, & quandoque duorum, aut trium, fabricæ, Epiſcopo, aut ad alium quempiam vſum reſeruentur, ídque præcipuè Rom. Pontificis auctoritate. *Si propter tua debita, de reſcript. lib.*6. *& in Extrauagan. Ioan. XXII.* Quæ incipit: *Suſcepti*: & non poterunt medij fructus primi Anni Summo Sacerdoti reſeruari? Poteſt Pater corripere filium ſibi alimenta negantem, & ad ea præſtanda compellere. *l. Qui filios. Cod. Quæ res pign. oblig. poſ. & l.*1.*&* 11. *Cod. de Patr. qui fil. diſtr. ipſos etiam vendendo.* Et non poterit ſpiritualis Pater, cui non minùs obſequij debemus, quàm carnali, quotam partem fructuum Eccleſiaſticorum pro ſuis neceſſitatibus reſeruare.

4. Quòd ſi quis diceret; non tenentur filij Patribus theſaurizare, ſed Pater filiis, *ſecunda Corinth. c.*12. nec etiam neceſſitatis tempore. Habet Eccleſia Romana propriam Diœceſim, cuius Sacerdotes ſuo tenentur Epiſcopo ſubuenire: habet Eccleſia amplum temporale Dominium: huius ſubditi ſuo ſubueniant Domino: non grauentur alij, qui ſuis Dominis, & ſuis Epiſcopis prouidere tenentur? ne multiplici prægrauentur onere. Reſpondebimus, non teneri filios Patribus theſaurizare: teneri tamen Patri ſubuenire, cùm eget. ſic Roman. Pontifici omnium Parenti, & Paſtori: pro qua ſubuentione adinuentæ ſunt Annatæ.

5. Quòd verò Romanus Pontifex propriam habet Diœceſim: habet quidem propriam, quæ ſcilicet alterius non ſit ſed non propriam, quæ Romanis finibus coarctetur. Cùm enim ſit vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, vniuerſus orbis ſua eſt Diœceſis. *Per principalem, cap. Cuncta per Mundum* 9.*quæſt.*3. nec minore

onet

onere grauantur Eccleſiæ ſubditi,quòd aliis teneantur ſubuenire Principibus. Quandoquidem, & præter Annatas, quæ cum aliis communes ſunt ; ad ea tenentur Pontifici vectigalia,quæ & alij ſuis Principibus contribuunt. Confirmantur ſupradicta, quod licet Dominium Bonorum Monaſteriorum , ſeu Eccleſiarum ſit penes eorum Communitates excipimus Cappucinos , & Minores de obſeruantia , vt tradit Gaſparus Hurtado , *de iuſtit.& iure,diſp.2. diffic.19.* Petrus à S.Ioſepho, *in Idea Theol.Moral.lib.4. cap.9. Reſol.3.*Caietan.*in 2.2.quæſt.43. num.105. art.8. col.de redditib. cap.23.* & alij ;tamen dicendum eſt,vt rectè obſeruat Trullench , *in Decalogum tom.2.lib.7. cap.2. dub.5.num.1.*Non eſſe ita abſolutum,& independens, ſicut ſæcularium.Et ideò S.Pontifex,cùm ſit Adminiſtrator omnium Bonorum Eccleſiaſticorum,poteſt ex aliqua iuſta cauſa dicta Bona ab illis tollere , & alicui donare,relictis ad victum neceſſariis,vt docent communiter Doctores, Trullench, *vbi ſuprà* ; Dicaſtillus ,*de Iuſtit. & iure* , *libro 2. tractat.2. diſput.1. dub.8.num.100.* Leſſius , *lib.2. cap.4. dub.5. num.19. & 20.*Molina, *tom.1. tract.2. diſp.29. concl.2.* Caietanus , *loco cit.* & alij. Itaque potuit Pontifex Annatas ad ſui, & Curiæ ſuſtentationem ex bonis Eccleſiaſticorum conſtituere, & exigere , nec vllo pacto poſſunt Reges in his ſe immiſcere, cum Dominium,ſeu potiùs Adminiſtratio bonorum Eccleſiaſticorum ad Summum Pontificem pertineat ; qui ex hac ratione , ſi poteſt ex iuſta cauſa interdum bona Eccleſiaſtica Principibus Laicis concedere,vt tradit Trullench,*in Decalog.tom.2.libro 7.cap.2.dub.6. n.12.* Et ideò Regibus Hiſpaniæ , & Galliæ Decimas conceſſit,vt obſeruat Caſtillo Sotomaior *de Tertiis, cap.10.num.6.* & Valboa de Magrouejo *lect. Salmat. tom.1.ad cap.Cauſam de præſcriptione num.12. & 13.* Quantò magis ſibi ipſi poterit Pontifex bonorum Eccleſiaſticorum fructus applicare.Itaque dicendum eſt,quòd quando Annatarum exactio videtur Principibus nimium Regnis ſuis oneroſa,tunc eius exactionem nec debent , nec poſſunt prohibere, ſed ad Summum Pontificem , pro moderatione dictæ Annatæ humiliter recurrant.

6. Ad exemplum verò quòd P.Rabardeus adducit de S.Ludouico IX.Rege Gallo , non reſpondebo,niſi verba Bellarmini , dignitate, doctrina , & ſanctitate Eminentiſſimi , *in Apologia contra Regem Angliæ,cap.6.*vbi ſic ait. Addit poſtea Sanctum Ludouicum Regem publica Pragmatica ſanctione omnes Curiæ Papalis exactiones intra Regnum ſuum prohibuiſſe ; & citat ad marginem,ex areſtis Senatus Pariſienſis. Ego verò legi quidem apud Nicolaum Gallum inter alias Sancti Ludouici Ordinationes, hæc verba : Item exactiones,& onera grauiſſima per Curiam Romanam Eccleſiæ Regni noſtri impoſita, vel impoſitas , quibus Regnum noſtrum miſerabiliter depauperatum exiſtit,ſiue etiam imponendas,aut imponenda, leuari, aut colligi nullatenus volumus, niſi pro rationabili, pia, & vrgentiſſima ineuitabili neceſſitate : & de ſpontaneo expreſſo Conſenſu noſtro,& ipſarum Eccleſiarum Regni noſtri. Et fortaſſe hæc eadem verba habentur in areſto Senatus Pariſienſis,quòd mihi notum non eſt. Cæterum legi Pragmaticam Sanctionem eiuſdem Sancti Ludouici, quæ habetur ad finem Tomi Sexti Bibliothecæ Sanctorum Patrum editæ Pariſiis , anno 1589. vbi habentur eædem Ordinationes, demptis verbis ſupraſcriptis, quæ videntur poſtea addita in odium Eccleſiæ Romanæ.

7. Legi etiam ſimiles ordinationes , tum apud Paulum Æmilium,tum apud Robertum Guaguinum, in vita Sancti Ludouici,& verba illa à Nicolao recitata non reperio : Sed contra potiùs legi apud eoſdem Auctores Sanctum Ludouicum Romanæ Eccleſiæ Pontificibus Innocentio IV. Alexandro IV. Vrbano IV. & Clementi IV. quorum temporibus vixit , fuiſſe addictum & obedientem. Nam Innocentio IV. in Concilio Lugdunenſi excommunicanti, & deponenti Imperatorem Fridericum,aſſerit Sanctus Ludouicus , atque , vt verbis Æmilij vtar: *Se vireſque Regni ſui,ac Conſilium Sacroſanctæ poteſtati tutandæ paratum eſſe profeſſus.Innocentij cauſæ dignitatẽ roburque addidit.* Et infrà. *Interea Francus* (Sanctus Ludouicus)*auctoritate nominis Franci tegens Pontificem, ſacram inſuper militiam,in barbaram Religionem profeſſus erat.* Denique in vita Sancti Ludouici, quæ extat apud Laurentium Surium, à Confeſſario eius, vt creditur ſcripta, inter alia monita, quæ Sanctus moriens filio ſuo, Regnique hæredi dedit; hæc verba habentur : *Semper ſis addictus, & deuotus Romanæ Eccleſiæ, eius Pontifici,haud ſecus,atque ſpirituali Patri te morigerum præbeas.* Hucuſque Bellarminus.

8. Et licèt Martinus V. in Concilio Conſtanſtantienſi , *ſeſſ. 43.* aſſerat ſe nullatenus Annatas in aliquo Regno impoſiturum, niſi de conſilio Prælatorum eiuſdem regni:Neſcio quomodo P.Rabardeus *fol.93.*poſſit hoc Decretum extendere ad Principes laicos;qui ſub nomine Epiſcoporum nec debent,neque poſſunt includi, & cùm talis conceſſio ſit quædam ſpecies priuilegij, ſequitur non eſſe extendendum de perſona ad perſonam , ſecundum regulam Iuris.

9. Nec deſinam hic obiter adnotare P. Rabardeum, *fol. 77.& 91.* ſentire Annatas ortum habuiſſe tempore Ioannis XXII.& Reges Franciæ primum id iuris ſummo Pontifici conceſſiſſe.Ita ille.Sed contrarium docet Thomas Campegius Epiſcopus Feltrenſis *in opuſcul.de Annatarum inſtitutione,& earum defenſione,fol.170.*vbi ſic ait:Annatarum inſtitutionem, ſi ad ius Diuinum referre nolumus , vt ſint Decimæ Decimarum ſummo Sacerdoti debitæ , eam tamen non adeò nouam aſſerimus, vt Ioanni XXII.quod plerique faciunt , tribuamus:quandoquidem illarum inſtitutionem Viennen. Concilium receperit, quod habitum fuit anno M C C C X I.& Oſtien.ac Ioan. Andreas, qui Ioann. XXII. tempora præceſſere, de his mentionem fecerunt. Defenſionem autem Annatarum contra Duarenum , quem ſequuntur eiuſdem farinæ homines Tobias Pauxmeſter, *de iuriſd. lib.2. cap.3. n.37.& ſequ.* & Theodorus Keingkingk,*de regim. ſæcul. & Eccleſ.lib.3. Claſſ.1.c.8.num.25.*inuenies apud Filluc. *tom.1. tract. 41.c.6.n.54.*

RESOL. CCCXL.

An Principes laici quoad ſuos ſubditos poſſint inducere impedimenta dirimentia matrimonium ?

Et late diſcutitur , quomodo intelligenda ſit illa quæſtio; an authoritas vnius Doctoris viri docti, & pij faciat opinionem probabilem?

Et aſſeritur ſingularem vnius Doctoris ſententiam.ſi ſuſtineat valorem matrimonij,eſſe præferendam communi opinioni. Ex part.7.tract.1.Reſ.25.aliàs 23.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet P.Rabard. *ſect.5.per totam.*Probat hoc *in num.2.*Quia Matrimonium eſt contractus verè Ciuilis, non minus quàm alij;& cõſequenter ſimiliter poteſtati politicæ ſubiectus eſt.Sicut igitur ſupradicti ex iuſta cauſa poſſunt aliquos(v.g. prodigos, & pupillos) redere inhabiles ad illos contractus,ita etiam ad hunc:quia eadem eſt planè ratio;

Sup. hoc ſupra in Reſ. 222. & in aliis eius primæ not. & infra lege doctrinam Reſ.342.

Nec refert,quod Matrimonium ſit Sacramentum: quia ideò non deſinit eſſe verè contractus Ciuilis, & hac ratione ſubditus poteſtati politicæ. Quare & ſi poteſtas politica directè nihil poſſit ſtatuere circa Sacramenta;poteſt tamen indirectè, impediendo valorem contractus,quem Matrimonium eſſentialiter inuoluit,Sicut & ſi lex Eccleſiaſtica non poſſit directè impedire poteſtatem Ordinis:poteſt tamen id facere indirectè,ſubtrahēdo nimirum Sacerdoti iuriſdictionem ad abſolutionem neceſſariam. Imò nec poteſtas Eccleſiaſtica poteſt alia ratione irritare hoc Sacramentum, quàm irritando indirectè contractum. Ergo,&c.

2. Deinde probat P. Rabardeus ſuam ſententiam, *num.* 3. *&* 4. ex aliquibus Legibus Honorij, Theodoſij iunioris, Valeriani, Galeni, & aliorum Imperatorum, apertè declarantium, nuptias contra aliquarum Legum ſuarum præſcriptum celebratas, non eſſe firmas & validas, neque poſtea continuatione,vel temporis longitudine conualeſcere.

3. Sed omnino negatiuam ſententiam contra P.Rabardeum tenendam eſſe exiſtimo; Dico igitur, poſtquam ad rationem Sacramenti eleuatus eſt contractus Matrimonij,ſolius Eccleſiaſtici iuris eſt impedimenta conſtituere.Et quidem in Eccleſia eſſe poteſtatem conſtituendi impedimenta, definitum eſt in Concilio Tridentino,*ſeſſ.*24.*cap*.4.Si quis dixerit Eccleſiam non poſſe conſtituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in eis conſtituendis anathema ſit. Et ante Tridentinum in concilio prouinciali Senonenſi,ſub Clemente VII. *in decretis fidei, c*.17. inter errores damnatos refertur iſte:Eccleſia non potuit illegitimare aliquas perſonas,ſic quod uon poſſint contrahere Matrimonium.Conſtat etiam ex perpetuo vſu Eccleſiæ, quæ toties impedimenta conſtituit.

4. Quod autem inter Chriſtianos ea poteſtas reſideat tantum penes Eccleſiam conſtat in primis. Quia cauſa Matrimonij,quoad ea,quæ neceſſariò reſpiciunt rationem contractus,aut ex illa proximè ſequuntur, Eccleſiaſtica eſt,*cap.tuam,de ordine cognitionum*,ibi,vtpote,quæ ad forum Eccleſiaſticum pertinet, & diffinitur à Concilio Tridentino, *ſeſſ*.24.*cap*.12.Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos,anathema ſit, De quo latè Bellarminus,*lib*.1.*de Matrim.cap*.32. & ex antiquis, Paludanus, *in* 4.*diſtinct*.26.*quæſt*.3.*art*.3. Tum etiam quia apud Chriſtianos ratio matrimonij à ratione Sacramenti, quod iudicia, inſeparabilis eſt. Quare ad illud forūm ſpectat contractus iſte, ad quod ſpectat de Sacramentorum rebus,& doctrina cognitio.Dixi ea quæ neceſſariò reſpiciunt, aut ſequuntur ex iſta ratione Sacramenti,aut contractus,veluti firmitas illius,perſonarum ligitimatio, prolis conditio legitima,vel illegitima, & diuortium.Nam cauſa dotis,& hæreditatis,& aliæ huiuſmodi ſæculares ſua ratione ſunt & ſæculari iudicio relinquuntut.Sunt enim iſti contractui extrinſecæ, licet aliquando incidenter ab Eccleſia etiam decerni ſoleant. Sequitur ex his non poſſe Principes ſæculares fideles legem aliquam ſtatuere ad ſubſtantiam Matrimonij directè,vel indirectè pertinentem,quæ vim habeat niſi ab Eccleſia tacitè,vel expreſsè probetur, ex defectu poteſtatis: Et ratio eſt.Quia Matrimonium quamuis ex ſe contractus quidem ſit ſubiectus etiam Principi ſæculari,attamen per Chriſti inſtitutionem eleuatum eſt ad rationem Sacramenti, itaque res ſacra eſt. Ergo non ſubditur ex eo tempore poteſtati Principis ſæcularis etiam fidelis. Quòd enim materia huius Sacramenti cōtractus ſit,non ſatis eſt,vt poſſit Princeps ſæcularis leges condere cùm ex quo ea materia per Chriſtum

Sup. hoc ſupra in Reſ. 221.§.vlt. & in Reſ. 226. poſt med. verſ. neque neceſſariam.

ſacra facta eſt,iam extra eius iuriſdictionem,& poteſtatem ſit. Sicut licet homo ante ordinationem ſit materia ſubiecta iuriſdictioni ſæculari, & ſimiliter bona illius,& prædia: attamen poſt ordinationem, vel poſtquam donatione,ſacra,vel Eccleſiaſtica facta ſunt,extrahuntur à dominio ſæcularis Principis, & nullam neque in perſonas, neque in bona iuriſdictionem habet. Sic ergo,& in noſtro caſu dicendum eſt,poſtquam Matrimonio acceſſit ratio Sacramenti Ergo,&c.

5. Et hæc omnia docet ex Societate IESV Vaſquez,*in* 3.*part.tom*.4.*diſp*.3.*de Matrim.cap*.5. *num*.67. & Hurtadus,*de Sacram.Matrim.diſput*.12.*difficult*.12. *num*.7.Quibus adde Pontium,*de Matrim.lib*.6.*cap*.1. *num*.9.*&* *cap*.2.*num*.3.& Auerſam,*de Sacram.Ordinis, & Matrim.quæſt*.9.*ſect*.2. aſſerentes ex inſtitutione ipſa Sacramenti Matrimonij fuiſſe hanc poteſtatem Principibus ſublatam.

6. Sed dato & non conceſſo, quòd Principes ſæculares ex genere,& natura ſuæ poteſtatis impedimenta Matrimonij fidelibus ſibi ſubditis poſſint imponere vt docuerunt plures Doctores,quos *infrà* adducam,tamen hoc non obſtante aſſerunt vſum huius poteſtatis ab Eccleſia fuiſſe eis interdictum:vt patet ex perpetua eius praxi,& habetur ex *cap.tuam,de ordine cognit*.vbi dicitur,cauſas matrimoniales ad ſolius Eccleſiæ forum pertinere;imò ad ſolos Epiſcopos,& non ad inferiores Prælatos,vt patet *in cap.Accedentibus, de exceſ. Prælat*. Et confirmatur hoc ex celebri Textu,*in cap*.1.*de ſponſal*.vbi quidam Francigena,fœminam Saxonem duxerat,& cauſatus non eſſe ſuam, quòd aduerſus Francorum legem inierit Matrimonium,& proinde fuerit nullum,tranſiit ad alias nuptias,& tamen ibi Pontifex decidit prius Matrimonium,non obſtante ea lege,fuiſſe validum, quia explanans hunc textum aſſerit Auerſa,*de ſacram.matrimonij.quæſt*.9.*ſect*.3.Lex illa erat Principis Laici, qui in hac re nullam habebat poteſtatem. Quod etiam notarunt Doctores,quos citat,& ſequitur Martha,*de Iuriſd.part*.4.*Cent*.1.*caſ*.70. *num*.3. Idem probatur ex *cap.Euphemium* 2. *qu*.3. vbi habetur non effici infames ex lege Ciuili tranſeuntes ad ſecundas nuptias, cùm ait textus ibi ex D.Gregorio *lib*.4.*epiſt*.50.Matrimonia hodie negantur iure poli, & non fori. Et ideò Valentia, *tom*.4.*diſp*.10. *quæſt*.5.*punct*.1. ſic ait: Non ſolùm Eccleſiaſtica auctoritas,ſed etiam Politica, ſeu Ciuilis poſſet Matrimonio impedimenta apponere, quatenus eſt contractus quidam ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicæ Ciuilis, vt bene docet Diuus Thomas, *in* 4. *diſtinct*.34. *quæſt*.1. *art*.1.*ad quartum*.Et RuardusTapper,*in ſuis Controuerſiis,art*.20. Et accuratiùs probat Franciſcus Victoria, *in Relect.de matrim.part*.2.*ſect*.1.Nam etiam in Magiſtratu politico,oportet auctoritatem eſſe tantam, vt poſſit propter Ciuile bonum Reipub.varias ordinationes, in contractibus,qui ad id bonum ordinantur requirere; ſicut facile deduci poteſt ex probatione prima noſtræ aſſertionis,applicando illam quoque ad Magiſtratum ciuilem.Nihilomiuus tamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem Sacramenti,& finem ſpiritualem, quem in Republica Chriſtiana reſpicit,magis eſt,ſpiritualis,quàm politicus;Eccleſiaſtica auctoritas limitauit in hoc genere, auctoritatem Magiſtratus Ciuilis, tanquam ſuperior illa,ita vt nulla lex Ciuilis de impedimentis Matrimonij lata; vllum habeat robur, niſi per Eccleſiaſticam etiam legem idem ſtatuatur, vt rectè docet D. Thomas,*in* 4.*diſtinct*.42.*quæſt*.2. *art*.2.*ad* 4.Et latiùs oſtendit Victor. *loco citato*,poſt Paludanum *in* 4.*diſt*. 26.*quæſt*.3.*art*.3.*concluſ*.2.qui ad id confirmandum citat *cap.Eccleſia Sancta Mariæ,extra de conſt*.vbi ſanè

generatim

generatim habetur, vt nullum ſtatutum Laïcorum in rebus Eccleſiaſticis ſit vllius firmitatis, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum. Cauſa autem matrimonialis ſimpliciter & abſolutè eſt Eccleſiaſtica, propter rationem dictam. Hucuſque Valentia, & Doctores *infra* citandi.

7. Et licèt ex ſupradictis teſtibus non appareat, (vt aliqui volunt, quod ego nego) poteſtatem inducendi impedimenta matrimonialia Eccleſiam ſibi reſeruaſſe, præſupponitur tamen ex traditione Eccleſiæ, & vſu perpetuo. Concilium Tridentinum *ſeſſ.24. cap.1.* decidit clandeſtina Matrimonia non eſſe irrita, quandiu Eccleſia, illa irrita non fecerit; non ergo Principes, vt rectè obſeruat Zipæus *in Conſult. Canon. lib.3. tit. de ſponſ. & matrim. Conſ.11.* Igitur dicendum eſt firmiter non eſſe integrum hodie Principi ſæculari fideli diſponere aliquid circa Matrimonia ſubditorum impedienda, vel diſſoluenda; quoniam Pontifices ſibi hanc poteſtatem reſeruarunt; & meritò quidem: nam cùm Matrimonij contractus hodie limites naturæ excedat, & ad eſſe ſupernaturale Sacramenti eleuatus ſit: dedecet vt tanti Sacramenti diſpoſitio ad Principes ſæculares pertineat. Vnde vel ex ſui natura, vel ex reſeruatione Eccleſiæ, inconcuſſum remanet, vt non poſſint Principes fideles conſtituere impedimenta Matrimonij dirimentia. Et ita firmauit communis ſchola Theologorum, & Canoniſtarum.

8. Atque ideò docent hanc ſententian 28. Doctores, quos citat Sanchez *lib.7. diſput.3. num.1. & 3.* inter quos eſt D. Thomas: vnde miror quo pacto P. Rabardeus in aliquibus locis, vt *fol.103.* poſſit illum ad ſuam ſententiam firmandam adducere, cùm directè illam Sanctus Doctor refellat, vt patebit *infra* ex eius verbis, ſed ſupradictis, Authoribus à Sanchez adductis: Ego addo,

29. Sanchez ipſum,
30. Auerſam, *de Sacramento Matrim. q.9. ſect.2.*
31. Pontium, *de matrim. lib.6. cap.1. & 2.*
32. Vaſquez, *in 3. part. tom.4. diſp.3. de matrim. c.5. & in part.2. tom.2. diſp.153. c.1. n.2.*
33. Valentiam, *tom.4. diſp.10. q.5. punct.1.*
34. Hurtadum, *de Sacr. matrim. diſp.12. diff.12.*
35. Coninch, *de Sacram. diſp.30. dub.1. n.6.*
36. Fillincium, *tom.1. tract.10. cap.1. n.4.*
37. Tannerum, *tom.4. diſp.58. quæſt.4. dub.1. num.16. & 17.*
38. Ochagauiam, *de Sacram. matrim. tract... quæſt.31. num.3.*
39. Salas, *de Legibus, diſp.9. ſect.5. n.50.*
40. Chamerotam, *de Sacr. tract.12. cap.5. dub.1.*
41. Kellisonium, *in 3. part. tom.2. quæſt.50. art. vnico, dub. vnic.*
42. Turrianum, *in ſumma, part.2. cap.109. dub.5. concluſione 1.*
43. Fragoſum, *de Regim. Reipub. tom.1. part.1. lib.2. diſp.4. n.299.*
44. Iulium Chartarium, *Deciſ.36. num.12.*
45. Siluium, *in 3. p. q.50. art. vnic. concl.6.*
46. Ludouicum de S. Iuan, *de Sacram. Matrim. q.6. art.1. dub.1.*
47. Io. Baptiſtam Ciarlinium *lib.1. controu. cap.104. num.28.*
48. Layman, *lib.5. tract.10. p.4. c.1. q.1.*
49. Mercerum, *de Sacram. in ſupplem. quæſt.50. verb. quæritur 2.*
50. Bonacinam, *de Matrim. q.3. punct.1. n.5.*
51. Cornejo, *in 3. part. tract.6. de impedim. Matrim. diſp.7. dub.3.*
52. Villalobos, *in ſumma, tom.1. tract.14. difficult.11. num.3. & 4.*
53. Becanum, *de Sacram. cap.39. quæſt.3.*
54. Ioannem Machadum, *de perfecto Confeſſ. tom.1. lib.3. p.1. tract.5. docum.1. n.4.*
55. Wigers, *in 3. p. D. Thomæ, q.50. art. vnic.*
56. Zipæum, *in Conſultationib. Canonicis, lib.3. tit. de ſponſ. Conſ.2.*
57. Eſtium, *in 4. ſent. diſt.34. §.1.*
58. Moure, *in exam. Theol. Mor. p.3. cap.17. §.1. nu.3.*
59. & 60. Quibus omnibus adde Boſſium *de Matrimon. cap.1. §.37. num.95. & cap.11. §.14. n.209.* & Caſpenſem in curſu Theolog. *tom.1. tract.26. diſp.9. ſect.1. num.4.*

Et ex Doctoribus Gallis.

61. Baunium, *in Theol. Mor. part.1. tract.12. quæſt. vlt. aſſer.3.*
62. Petrum à Sancto Ioſeph, *in Idea Theol. Sacram. cap.38. reſol.8.*
63. Ioannem Petit, *in parte Sacramentali ſuæ Theologiæ vniuerſalis, tract.8. lect.3.* cuius verba non grauabor hic apponere, ſic itaque aſſerit: Authoritas politica, & ciuilis, poteſt etiam talia impedimenta Matrimonio apponere, quatenus eſt contractus quidem ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicæ ciuilis: ſicut enim ex iuſta cauſa poteſt aliquos (verbi gratia, prodigos, & pupillos) reddere inhabiles ad alios contractus, ita etiam ad hunc; quia eadem planè eſt ratio. Nec refert, quòd Matrimonium ſit Sacramentum, quia ideò non deſinit verè eſſe contractus ciuilis, & hac ratione ſubditus poteſtati politicæ. Attamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem Sacramenti, magis eſt cenſendus ſpiritualis, quàm politicus, Eccleſiaſtica authoritas limitauit & reſtrinxit in hoc genere auctoritatem Magiſtratus ciuilis; ita vt nulla lex ciuilis de impedimentis matrimonij lata, & promulgata vllum habeat robur, niſi per Eccleſiaſticam legem idem ſtatuatur. Ita Petit. Et hi tres vltimi DD. vt dixi, ſunt Galli, & eorum Codices fuerunt approbati à doctiſſimis Theologis Facultatis Pariſienſis, inter quos inuenio digniſſimum Pereyret.

9. Sed piaculum exiſtimarem ſi non adducerem contra P. Rabardeum, alium Doctorem Gallum, & ſapientiſſimum Theologum, ac lumen clariſſimum inclyti huius Muſæi Sorbonici; & is eſt Philippus Gamacheus, qui omnia à nobis ſuperiùs dicta, doctè, & ſolidè confirmat; & ideò ſic ait, *in ſumma Theol. tom.3. de Sacram. Matrim. cap.15.* Poſſunt Reges & Principes laici ſimpliciter, abſolutè loquendo, præſcribere Chriſtianis ſibi ſubiectis quædam impedimenta Matrimonij, prout opus fuerit ad bonum Communitatis, & ad Regni tranquillitatem, quia contractus Matrimonij eſt etiam politicus. *Non tamen poſſunt iſta impedimenta irritum facere Matrimonium, poſitis rebus, vt ſunt poſt Eccleſiæ prohibitionem, ac definitionem, niſi prius eadem impedimenta fuerint ad eundem finem recepta per Eccleſiam, ſimilique Eccleſiaſtica lege confirmata.* Probaturque *ex c. Eccl. ſanctæ Mariæ, de Conſt.* vbi definitur ſtatuta Laicorum in rebus ad Eccleſiæ iudicium ſpectantibus nullius eſſe firmitatis niſi prius ab Eccleſia approbata fuerint. Etenim Matrimonium inter Chriſtianos eſt formaliter, & eſſentialiter aliquid Eccleſiaſticum propter adiunctam, & inſeparabilem rationem ſacramenti; Ita vt non ſit verum Matrimonium, quin ſimul ſit verum ſacramentum, atque de Sacramentis agere eſt ſolius Eccleſiæ, periſſimè etiam ceſſit Principibus, quando ſacris ſe immiſcere voluerunt.

10. Probatur rurſus aſſertio exemplo Chriſti, qui licèt noluiſſet. *Luc.12.* ferre iudicium de hæreditate inter fratres, tamen, *Matth.15.* & *Marc.10.* interroga-

tus de cauſa Diuortij, & Repudij, non iam remiſit Quæſtionem ad Iudices Politicos, ſed eam ſoluit ex tempore; nec ſolùm ſoluit, ſed nouam inſuper legem condidit, ac Repudium abrogauit. D. quoque Paulus 1. *ad Cor.* 7. eamdem Eccleſiæ authoritatem circa Matrimonia euidenter declarat. *His qui Matrimonio iuncti ſunt præcipio, non ego, ſed Dominus:* ac paulò poſt. *Cæteris ego dico, non Dominus,* Ac proinde *nequeunt laici Principes impedimenta ſtatuere hodie, quibus dirimantur Matrimonia Chriſtianorum, cùm nempè Eccleſia ſolemnibus Decretis id reſeruarit: & Chriſtus hanc ei dederit reſeruandi poteſtatem, ſed ſolum proprio iure ſtatuere poſſunt de matrimoniis quatenùs opus fuerit ad ſtatum Politicum & ſeruandã inter ſubditos tranquillitatẽ: exempli cauſa: de dotibus, de iure ſucceſſionis, de mutua donatione inter coniuges, de ſpuriis, & illegitimis. Poſſunt etiam ſtatuere, ne Matrimonium contrahatur abſque conſenſu Parentum; & ante hanc, vel illam ætatem, & per pactum clandeſtinum &c. Taleſque eorum leges verè obligant in conſcientia quando nihil admiſcetur contrà rectam rationem, aut definitionem Eccleſiæ: ſed interim non habent vim dirimendi, ita vt Matrimonia reddantur inualida, niſi Eccleſiæ approbatio, & auctoritas acceſſerit.* Hucuſque Philippus Gamacheus.

Sup. his caſibus in Reſ. not. præteritæ.

11. Videat modò Pater Rabardeus, quid ſentiant præſtantiſſimi Profeſſores Sorbonici de ſua opinione, & videat quo pacto ſe poſſit opponere torrenti Doctorum, & omnibus ſuæ Societatis Scriptoribus. Sed ipſe aſſerit pro ſe habere auctoritatem Petri de Soto, & auctoritatem vnius Doctoris viri docti, & pij, facere opinionem, probabilem, vt docet Caſtrus Palaus, *tom. 1. diſput. 2. punct. 1. num.* 12. Merolla *tom. 1. diſput. 3. cap. 4. dub. 1. num.* 4. Filliucius *tom. 2. tractat. 21. cap. 4. num.* 134. Nicolaus Moſcicenſis *in Tyrocinio S. Artis pœnitentiariæ, part. 3. cap.* 2. Leone *de poteſt. confeſſ. Recollec. 2. n.* 30. Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 1. dif. 7. num.* 3. & alij, quos citat & ſequitur Sanchez *in Summa, tom. 1. lib. 1. cap. 9. num.* 7. & Petrus à S. Ioſepho *in Idea Morali, lib. 1. cap. 3. Reſol.* 4. Reſpondeo; quod tunc authoritas viri docti, & pij facit opinionem probabilem, quando caſus eſt nouus, numquam ab aliis diſputatus, ſecus in caſu à multis aliis ventilato & pluribus rationibus, ac Doctoribus munito, tunc enim non eſt acquieſcendum vnius Doctoris dicto, obſtantibus aliis multis, & rationibus, & ſic eſt intelligendus D. Thomas, cùm dixit; poſſe aliquem acquieſcere dicto ſolius Magiſtri in caſu ſcilicet nunquam aliàs ventilato: cuius noui caſus ipſe Magiſter reſolutionem colligit ex dictis ab aliis. Ita docet Portel. *in dubiis Regular.* verbo, *Opinio eligenda, num.* 4.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Reſ. 14. & in tom. 5. tr. 9. Reſ. 1. §. 2, ad lin. 5. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 249. §. 2. ante med. à verſ. Sed cum authoritas. & in tom. 3. tr. 6. Reſ. 88. §. Videtur. in fine, & ibi in tr. 4. Reſ. 3. paulo poſt initium, verſ. Reſpondeo.

12. Vel reſpondeo ſecundò, & meliùs quòd licèt aliqui aſſerant dictum vnius Doctoris facere opinionem probabilem contrà communem: Hoc tamen procedit, vt rectè obſeruat Nauarrus, *in Manuali, cap. 27. num.* 285. Angelus Maria Sermarinus *in confutatione 2. tractatuum, Propoſ. 5. fol.* 133. & alij: Quando ratio, quam ipſe adducit eſt manifeſta, & ideo ab aliis ſoluta non fuerit ſufficienter, procedit itaque quando Doctor ex noua aliqua, & manifeſta ratione ab ipſo excogitata ſoluerit argumenta, & fundamenta ſententiæ communis, & quando poſtea Doctores non reſponderunt ad rationes ab ipſo adductas contrà ſententiam communem; quòd non accidit in caſu noſtro: Nam neque Soto confutauit, neque potuit confutare rationes, & principia ſententiæ communis, quam nos *ſuprà* docuimus; & omnes Doctores, qui poſt illum ſcripſerunt acriter ſuam opinionem inſectati ſunt, & ſua principia, & argumenta penitus conuulſerunt. Ergo non poteſt opinio vnius Soti aliquam in ſe retinere probabilitatem. Vnde non deſeram hic apponere verba Ioannis Saura *in voto Platonis Prælud.* 9. ſic aſſerentis: Inſignis alicuius Theologi auctoritas probabile facit argumentum, quod intelligendùm eſt de ſententia negatiuè ſingularis Doctoris, cui cæteri non contradicunt, nec aſſentiuntur, qui de ea non egerunt, ſi autem ſit ſingularis contrariè, quam cæteri omnes reiiciunt, parum probabilitatis affert ex vi ſolius Auctoritatis, niſi efficaci fulciatur ratione. Ita ille, adde nouiſſimè Ioannem Caramuelem, non ſolùm Moralis, & Scholaſticæ Theologiæ ſed etiam politioris literaturæ ornatiſſimum, *in Regulam D. Benedicti, diſp. 9. num.* 55. vbi aſſerit: Quòd licèt Author magnæ famæ faciat opinionem probabilem, etiamſi ſit contrà omnes; fallit hoc tamen, dum poſteri contrarium ſentiunt, nam publicata eius ratione nimis debilem iudicauerunt; nam tunc opinio illa cenſenda eſt improbabilis.

13. Et ideo dixit Martinus Breſſerus, *de conſcientia, lib. 3. cap. 3. num. 30. &* 31. tunc opinionem vnius Doctoris aduersùs communem, tanquam probilem admittendam eſſe, quando ab aliis non reiiciatur, præſertim à recentioribus, qui omnia eius argumenta ſupponuntur examinaſſe: ſed hoc accidit in quæſtione de qua loquimur, nam omnes recentiores rationes Soti expenderunt, & eius opinionem, & rationes improbarunt, vt fecit Baſilius Pontius, *de Matrim. lib. 6. cap. 2. num.* 6. & alij, *vbi ſupra*. Ergo non poteſt opinio Soti eſſe probabilis, cum ab aliis, qui poſt ipſum ſcripſerunt, reiiciatur. Itaque axioma illud quod opinionem probabilem reddit, vnius pij, & docti auctoritas limitanda eſt dummodo ab aliis communiter, qui poſtea ſcripſerunt, non refellatur. Nota tamen hic quod P. Rabardeus pro ſua firmanda ſententia adducit Ioannem Præpoſitum *in 3. part. quæſt. 7. dub.* 1. ſed malè, nam hic Auctor nobiſcum ſentit, vt patet etiam *in quæſt. 3. dub. 5. n.* 57. ſolus igitur Petrus de Soto ſentit cum P. Rabardeo.

Sup. [illegible] ge ſu[illegible] vit. R[illegible] 222.

14. Dicendum eſt igitur ex mea ſententia cum Vaſquez, Pontio, Hurtado, & aliis etiam ſpectata ſui natura, & quantum in ſe eſt, Principes Chriſtianos non poſſe impedimenta Matrimonij conſtituere, vel ſaltem ſecundùm aliorum opinionem, hoc eis prohibitum fuiſſe ab Eccleſia; Quod ita verum eſſe puto, vt exiſtimem probabiliter contra Sanchez & Coninch. *locis cit.* fideles ſubiectos Principibus Ethinicis non aſtringi impedimentis Matrimonij dirimentibus, iuxta ritum, ac leges eorum ciuiles. Cùm non excedat poteſtatem indirectam Eccleſiæ, omnes vbique terrarum degentes Chriſtianos eximere legibus ciuilibus, & ſubiicere Eccleſiaſticis, quòd attinet ad Matrimonij validitatem, aut inualiditatem; quippe cùm plurimum propter Sacramenti dignitatem interſit in hac re vniformitatem inter omnes Chriſtianos exiſtere. Et hanc ſententiam tenent ex Societate Tannerus *de Matrim. Theſ.* 137. & Layman, *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 1. num.* 3.

Sup. [illegible] Reſ. & [illegible] præte[illegible]

Et tandem non deſeram hîc Lectoribus in mentem adducere, doctrinam plurimorum, quos citat & ſequitur Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 1. diffic. 7. num.* 3. Caſtrus Palaus *tom. 1. diſp. 2. punct. 1. n.* 12. Sanchez *de Matrim. lib. 1. diſp. 18. n.* 2. Sperellus *deciſ. 94. num.* 24. Menoch. *de præſump. lib. 2. præſum. 71. num.* 30. Boſſius *de matrimonio. cap. 3. n.* 234. Barboſa *in collectan. tom. 1. lib. 2. tit. 20. cap. 47. num.* 8. & Molinus *de Ritu nuptiarum lib. 1. compar. 17. n.* 15.* aſſerentes, ſingularẽ vnius Doctoris ſententiam, ſi ſuſtineat valorem Matrimonij eſſe præferendam communi opioni. Et tamen P. Rabardeus (mira res) cum communiter Doct. aſſerant matrimonium contractum in caſu de quo loquimur eſſe validum; & ſolùm id Petrus Sotus

* Sup[illegible] late i[illegible] tr. 6. [illegible] & i[illegible] eius [illegible] in to[illegible] tr. 2. [illegible] §. vlt. [illegible]

Sotus neget, vt ſuprà viſum eſt, hoc non obſtante ipſe vult relinquere opinionem communem DD. & ſequi ſententiam vnius Petri de Soto, valorem matrimonij impugnantis, & deſtruentis.

RESOL. CCCXLI.

Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilij Tridentini de cognitione cauſarum matrimonialium? Ex p.7. tr.1. Reſ.26. aliàs 24.

Ic ſu- i Reſ. 18. & 279. ao. §. 1. CAuſas Matrimoniales eſſe per Epiſcopos decidendas, breuiter tactum eſt *in ſuperiori Reſolutione*, & apertè patet *in cap. 1. 33. q. 2. cap. Multorum. 35. qu. 6. cap. 1. & cap. non debet de conſanguin. & affin. cap. Auditit, de præſcript. cap. Accedentibus, de Exceſſ. Prælat. cap. Prælatum. cap. Lator, qui filij ſint legitimi, cap. tuam, de ordin. cognit. cap. Commiſſum. cap. Requiſiuit. cap. ex literis de ſponſ.* Et tandem in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 24. can. vlt.* ſic habetur. Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos, anathema ſit.

2. Sed hoc Decretum Concilij P. Rabardeus, *fol. 112. & ſeq.* aſſerit intelligendum eſſe contra Hæreticos, docentes cauſas matrimoniales ad Iudices Eccleſiaſticos non ſpectare, quia negant matrimonium eſſe rem ſacram; non autem ex illo deducendum eſſe Iudices Laicos non poſſe recognoſcere cauſas matrimoniales, quarum intelligentia pendet ex Legibus, edictis, & ordinationibus Regiis latis circa Matrimonium, quatenus eſt contractus Ciuilis.

3. Sed hæc opinio prorſus eſt reiicienda, nam plures Hæretici etiam concedunt cauſas matrimoniales eſſe tractandas coram Iudicibus Eccleſiaſticis, quatenùs Matrimonium eſt res ſacra; aſſerunt tamen, quod hoc non obſtante, quatenus Matrimonium eſt contractus, eius cauſæ ſimul pertinent etiam ad Iudices Laicos, quod quidem eſt falſum. Et ideò Ioannes Harpprechtus *in Iuſtiniani inſtitut. tom. 1. tit. de Patria Poteſtate*, §. 230. *num.* 28. ſic ait. Cum itaque eo modò delibatis appareat hunc matrimonialem contractum ſuo reſpectu quaſi mixtum eſſe, (quatenùs enim ad ſocietatem humanam ſpectat, Ciuilis eſt; vt & reliqua hominum inter ſe commercia, quatenùs verò Deus expreſsè dicitur interuenire, & coniuges copulare; quatenùs item conſcientiæ caſus concernit; omninò Diuinus eſt, & Eccleſiaſticus) optimo ſanè conſilio in rebus publicis præclarè conſtitutis, receptum, ſancitúmque arbitror, debere Conſiſtoria in quibus de cauſis Matrimonialibus ſtatuitur, conſtare partim ex perſonis Eccleſiaſticis, partim Politicis. Quemadmodum & in hoc inclyto Ducatu Witembergico laudabiliter, prudentérque cautum eſt, vt cauſis Matrimonialib. diiudicandis, ac decidendis duo Theologi, duo item Iuriſconſulti, & inſuper tres alij Cõſiliarij Politici adhibeantur. Ita perperam Hæreticus ille cui adde eiuſdem farinæ homines Frider. Mindanum *de Proceſſ. lib. 1. c. 10. n. 2. & 3.* Sigiſ. Ficheltaud. *tract. de Iure Patron. c. 4. n. 16.* & alios penes ipſum. Ergo Concilium Tridentinum dicendum eſt contra Hæreticos determinaſſe abſolutè, & ſine vlla diſtinctione, vt patet, cauſas matrimoniales pertinere ad Iudices Eccleſiaſticos, non ſolùm, quatenùs Matrimonium eſt Sacramentum, ſed quatenus eſt etiam contractus Ciuilis; quia vt *ſuprà* ſatis probatum eſt Reſ. 1. ex Gamacheo, & aliis Doctoribus Sorbonicis cum communi ſententia omnium Theologorum, Canoniſtarum, & Iuriſconſultorum, licèt Matrimonium, quatenus eſt contractus naturalis ad Ciuilem Poteſtatem ſpectet, tamen propter eleuationem ad eſſe ſacramentale in rem ſacram tranſiuit; ergo eius cauſæ non poſſunt aliquo pacto etiam pertinere ad Iudices Laicos, ſed abſolutò, & ſine vlla diſtinctione apud Iudicem Eccleſiaſticum determinandæ ſunt: vt firmauit Concilium Tridentinum, & docent communiter Doctores. Vnde more ſuo Hæreticus Harpprechtus, *vbi ſuprà, num.* 63. inuehitur in Summos Pontifices, qui cauſas Matrimoniales, ad ſolos Iudices Eccleſiaſticos tranſtulerint, non obſtante quòd Matrimonium ſit contractus Ciuilis.

4. Confirmantur ſupradicta contra P. Rabardeum: Nam quod vna via denegatur, altera permitti non debet ex *leg. nec per ſe. C. de hæred. inſtit.* & docent Doctores, quos citat, & ſequitur amantiſſimus Dominus meus Larrea, *in deciſ. Granat. part. 2. deciſ. 67. num.* 13. Ergo dicendum eſt Principes Laicos, quoad ſubſtantialia Matrimonij nihil decernere poſſe, etiam conſiderando Matrimonium vt contractum Ciuilem, ne eis vna via permittatur, quod altera denegatur; alioquin fruſtra eſſet prohibitio Canonum, & Concilij Tridentini; quòd Laici nullam habeant iuriſdictionem in cauſis Matrimonialibus, quia ipſi ſemper reſponderent, in cauſis Matrimonialibus pertinentibus etiam ad ſubſtantiam Matrimonij ſe immiſcere, non quatenus Matrimonium eſt Sacramentum, ſed quatenus eſt contractus Ciuilis, vt fieri poſſe malè prætendunt Hæretici. Ergo, &c.

5. Hinc Doctores communiter aſſerunt. Quæſtiones iuris, & circa ſubſtantialia Matrimonij, priuatiuè ſpectare ad Iudicium Eccleſiaſticum; Quòd fatentur etiã illi, qui infenſi ſunt Pontificiæ auctoritati, & Eccleſiæ immunitati, vt Theodorus Reinkingk, *tractat. de Reg. ſecul. & Eccleſ. libr. 3. Claſſ. 1. cap. 10. num. 20. & ſequ.* Thomas Michaël, *in concluſionibus Theorice-Practicis, de iuriſdictione concl.* 41. & Henricus Bocerus, *tract. de iuriſdictione, cap. 3. num.* 44. Sed vt fatetur ipſe Bocerus, *num. 45. & 51.* Farinacius *in Praxi Crim. quæſt. 8. num.* 150. Præpoſitus, *in 3. part. quæſt. 3. dub. 5. num.* 27. Zipæus *in iure nouo Pontificio, lib. 2. tit. de foro competen. num.* 9. alij communiter. Quæſtiones de impedimentis Matrimonij & de eius validite, vel inualidite, & ſi fuerit legitimè vel illeilligitimè contracta, ſunt Quæſtiones iuris, & non facti, quia ſpectant ad ſubſtantiam, & eſſentiam Matrimonij. Ergo neceſſariò eorum cognitionem priuatiuè ad Iudices Eccleſiaſticos ſpectare dicendum eſt, quicquid aſſerat Pater Rabardeus: vnde rectè Bocerus *vbi ſuprà num.* 47. abſolutè aſſeruit, omnem de Matrimonio, vel contrahendo, vel diſtrahendo Quæſtionem ad Eccleſiaſticum pertinere Iudicem.

6. Et ideò licèt aliqui Doctores aſſerant cauſam meram poſſeſſoriam beneficiorum, decimarum, oblationum, &c. tanquàm aliquid ſæculare, & quid facti, poſſe cognoſci à Iudice laico, quod ego nego, hoc tamen non audent dicere de poſſeſſorio Matrimonij: vnde apponam hic verba Barboſæ *de poteſt. Epiſc. part. 3. Allegat. 84. n.* 14. vbi ſic ait. Non obſtat argumentatio noſtrorum, qua parificant cauſam poſſeſſoriam matrimonialem cum cæteris poſſeſſoriis beneficiorum, vel aliarum rerum Eccleſiæ, quia ratione ſpiritualitatis propter Sacramentũ excedit cætera omnia ſpiritualia, beneficia, decimas oblationes, & his ſimilia, de quibus vbi de poſſeſſione mera agitur, affirmant ferè omnes Iudices laicos cognoſcere poſſe, vnde non rectè argumentum de his ad matrimoniales cauſas deducitur. Ita ille. Qui plures adducit Doctores pro hac firmanda ſententia, quam nouiſſimè canonizauit Oraculum Sacræ Rotæ, coram heu quondam amiciſſimo Merlino Decano *in Rauennat. Emphyteuſis, die* 28. *Maij* 1631. Dicendum eſt igitur contra P. Rabardeum cauſas Matrimoniales, de quibus

Sup. hoc in Reſ. 1. & vlt. annot. primæ huius Reſ.

bus loquimur pertinere ad Epiſcopos, & Iudices Eccleſiaſticos abſolutè,& ſine vlla diſtinctione.

RESOL. CCCXLII.

Reſpondetur ad alia argumenta P.Rabardei? Ex part. 7. tract.1.Reſ,27.aliàs 25.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt 340 & in aliis eius primæ annot.

§.1. PRobat P.Rabardeus,vt viſum eſt *ſuprà* ſuam ſententiam, quòd poſſint Principes impedimenta dirimentia conſtituere , quia Matrimonium per ſe, tanquam contractus Ciuilis,ita dependere debebat à legibus ſæcularium Principum,ſicut alij humani contractus , & actus ſpectantes ad humanum commercium : poterant ergo ſæculares Principes condere leges, & ſtatuere certas conditiones,& conſtituere certa impedimenta circa Matrimonium contrahendum : impedimenta inquam etiam dirimentia, ita vt Matrimonium cum iis contractum eſſet nullum,& irritum.

2. Sed huic argumento ex ſupradictis patet reſponſio, nam contractus Matrimonij eò ipſo quò ſecundum Chriſti inſtitutionem factus fuit ſacer,à ſæculari foro exemptus fuit; ſicut ædes, vaſa, veſtes, hoc ipſo à fidelibus ad pium vſum,ſiue Miniſterium ſacrum oblata,& ab Eccleſiæ Prælato acceptata,& dedicata ſunt,à ſæcularium poteſtatum diſpoſitione, iuriſdictione, & exactione eximuntur:Et ſicut etiam accidit in ipſis Clericis. Igitur ex hoc quòd contractus Matrimonij alioqui Ciuilis, facta eſt res taliter ſacra , vt habeat veram Sacramenti rationem , dici debet tranſlatum fuiſſe in ſolius Eccleſiæ poteſtatem, ad quam ſpectat de Sacramentorum diſpoſitione, & adminiſtratione decernere. Et pontificia reſeruatione hoc Principibus interdictum fuiſſe ex Superioribus dictis iam conſtat. Ideò dicendum eſt quò ad Matrimonium etiam quatenus eſt contractus non poſſe legem ciuilẽ ſtatuere aliquid circa eius ſubſtantialia, vel minuentia eius libertatem:repugnat enim,ac reſiſtit ius Canonicum ad quod pertinet principaliter de Matrimonio diſponere,cùm dignius quod in ipſo eſt ſit eſſe Sacramentum,& per conſequens rem ſpiritualem , ac ſic trahit ad ſe minùs dignum , ſcilicet eſſe contractum.

3. Ex his etiam patet reſponſio ad aliud argumentum P. Rabardei deſumptum ex multis legibus Imperatorum Arcadij, Honorij,Theodoſii, & aliorum,in quibus Matrimonia contra eorum leges,inita,irrita eſſe declararunt. Nam dicendum eſt, nullas Ciuilium Magiſtratuum leges, circa contractum Matrimonij, validas eſſe , niſi probentur ab Eccleſia. Conſtat ex *capite cùm ſecundùm Apoſtolum,de Secundis nuptiis* , vbi ea lex Cæſarum,quæ infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus, abrogatur.In iis, inquit , ſæculares leges non dedignantur Eccleſiaſticas imitari;& *cap. Quædam lex 35. quæſt.2.* reiicitur à Gregorio primo lex Honorij, & Iuſtiniani Imperatorum , quæ decernebat valida Matrimonia inter Conſobrinos cuiuſmodi multa alia reperies in iure Ciuili ; Quæ poſtea fuerunt correcta à iure Canonico, vt ſigillatim obſeruat Conradus Rittherſuſius, *in Differentiis Iuris Ciuilis , & Cano. libro 11. cap.21.& ſequ.* & Emericus à Roſback,*de comparat. Iur.Ciuilis,& Canonici,tit.4.num.7.& ſeq.*Licèt vt hoſtes Romanæ Eccleſiæ in Summos Pontifices inſurgant,dictum ius Ciuile corrigentes.

4. Rectè igitur ex his omnibus Baſilius Pontius, *de Matrim.lib.6.cap.2,num.1.* & auctores ſupracitat; docuerunt quamlibet legem latam à ſæculari Principe circa eſſentialia Matrimonij , etiamſi non reprobetur ab Eccleſia nullam eſſe,& tunc cenſendam validam,quando ab ipſa approbetur ; & ideo Fagnanus *de Iuſt.Monit.Pauli V.fol.37.*rectò obſeruauit leges appoſitas ab Imperatoribus in Corpore Digeſtorum circa Matrimonij valorem eſſe inualidas,& non ſeruandas. Vnde, quia P.Rabardeus maximè ſe fundat in legibus Imperatorum,appoſitis in Codice,ſtatuentibus, circa nullitaten Matrimonij, quas, & ſimiles,ab aliis Principibus factas, firmat, & validas eſſe omnino putat, nec egere, vt à Summis Pontificibus approbentur, vt aſſerit præſertim *in fol. 263.* Ideò non deſeram hîc per extenſum apponere verba aliquorum Doctorum : & in primis agmen ducat omnium Magiſter D.Thomas, vnde neſcio quomodo aduersùs tantum virum poſſit ſe opponere P.Rabardeus;ſic enim ait *in 4.diſt.42.quæſt.2. art.2. ad 4.* Prohibitio legis humanæ; non ſufficeret ad impedimentum Matrimonij,*niſi interueniret auctoritas Eccleſiæ,quæ idem etiam interdicit.*

D.Bonauentura etiam *in 4.diſtinct.42. qu.2. ad 2.* Ad illud quod obiicitur,quòd Matrimonium regitur iure Poli, & non fori,iam patet reſponſio; *quia Eccleſia tale impedimentum ſua conſtitutione , & approbatione fecit eſſe validum , alioquin non poſſet impedire.*

Paludanus *in 4.diſt.42.quæſt.1.art.2. concl.7.*Sciendum quòd cognatio & affinitas legalis impedit,& dirimit Matrimonium *non quia ſic eſt de iure Ciuili,ſed quia approbatum eſt de iure Canonico.*

Gloſſa finalis, *in cap.ſi quis ingenuus 29.quæſt.2.*dicit lex,quòd ſi filia Senatoris contrahit cum liberto non tenet Matrimonium , *leg. filiam. ff. de ſenat.*Sed *illud ſecundum leges non tenet,ſed ſecundum Canones tenet*,quia Matrimonia iure Poli reguntur.

Syluester *ver. Matrimonium 80. quæſt.8. dicto 1.* Cognatio legalis,eſt quædam proximitas proueniens ex adoptione , intellige perfecta, quæ eſt arrogatio & imperfecta,quæ eſt ſimplex adoptio.*Intelligentiam, quòd vigorem habet iſta cognatio ab inſtitutione Eccleſiæ, & non à lege Ciuili ſolum qua non ſufficeret.*

Tabiena *ver. Impedimentum 6.num.1.*Legibus humanis prohibitum eſt inter tales Matrimonium contrahi,& talis probibitio eſt per Eccleſiam approbata & *inde habet quòd legalis cognatio Matrimonium impedit.*

Dominus Sotus,*in 4. diſtinct.42. quæſt.2. art.2.ad 2.*Etſi cognatio hæc iure gentium,& Ciuili ſit introducta,*quòd tamen ſit Matrimonij impedimentum Eccleſiaſtica auctoritas facit.*

Petrus de Ledeſma,*de Matrimonio,quæſt.50. art.2. dub.1.concl.2.* Quamuis olim per ius Cæſareum, aut plura fuerint , aut pauciora impedimenta Matrimonij , nunc per ius Canonicum omnia reuocata ſunt niſi quæ conſtituuntur per illud;*& ſi quid vellent Reges de eis diffinire, nihil facerent,quoniam reſtricta eſt illorum Poteſtas.*

Couarruuias, *in 4.Decret.2.part.cap.6. §.10.n.16.* Illud autem planum eſt ſolum Romanum Pontificem poſſe ſtatuere circa Matrimonia cõtrahenda,vel prohibenda , neque id ad ſæculares Iudices pertinere. Text.*in cap.tuam,de ord.cognit. cap.1. de ſponſ.cap.ſi de rapto.*Abb.& Felin.*in d.cap.1.*idem Abb. *in cap.primo, de cognat.latè*, Felin.*in cap. Eccleſia, de conſtit.n. 72.* Vinc.Hercula,*in quæſt.3.gloſſa optima, in cap.1.in fine 30.quæſt.3.* dicens , inter tutorem, & pupillam contractum Matrimonium validum eſſe,etiam ſi lex Ciuilis id prohibeat,cum lege Pontificia hoc Matrimonium vetitum non ſit:quam Gl.notabilem eſſe exiſtimat Alex.*in l.ſi filius à parte ff.de lib.& Poſth.§. fin.* Hinc etiam conſtat à Laicis etiam ſummis Principibus non poſſe lege prohiberi Matrimonium cum

alienigenis , vel cum certo hominum genere & hoc ipſum paſſim noſtrates fatentur , qui leges Ciuiles aliquot Matrimonia prohibentes,improbas refellunt. Nec in hoc libet latius inſiſtere , cùm id lippis , ac tonſoribus , vt aiunt, notum ſit. Sed quod Couarruuias ait , ita clarum eſſet, vt pateat lippis, & tonſoribus, nunc P. Rabardeus obſcuriſſimum conatur facere,& contrarium audet defendere.

RESOL. CCCXLIII.

Confirmantur ſuperius dicta , & matrimonium contractum inter filios familiæ ſine conſenſu Parentum, non obſtantibus prohibitionibus Principum , validum eſſe contra P.Rabardeum probatur.

Et quæritur, an Principes poſſint ſtatuere ſub pœna exhæredationis,ne filij contrahant , inuitis Parentibus ? Ex part..7.tr.1.Reſ.28.aliàs 26.

§.1. Dicta , & ſimilia Matrimonia eſſe nulla ſi contrahantur cum impedimento dirimente appoſito per leges Principis laici,defendit Pater Rabardeus, *vbi ſuprà ſect.5.per.totam,* & præſertim,*n.7. & ſeq.*Quia ipſe putat poſſe illos hoc ſtatuere;ſed *ſupra* iam ſatis hanc doctrinam reprobatam eſſe exiſtimo,nunc tamen aduerſus illum indiuidualiter pro his caſibus adducam aliquos Doctores,& primus ſit Pater Stephanus Baunius,qui non obſtantibus legibus Henrici II. & Henrici III. Regum Franciæ annullantibus Matrimonia ſine conſenſu Parentum inita; ſic aſſerit *in Theolog.moral. part.1. tract.12. quæſt.vlt. Aſſer.3.fol.747.* Valere vt ante eſt dictum à filiis ſine Parentum conſenſu coniugium, habent Beia,*part.1. caſ.18.* contra Scriptores quòdam Gallos, qui cùm viderent conſenſum Parentum, vt diximus antea ab Henrico II. lege publicata anno 1556. ab Henrico item III.alia promulgata anno 1585.ad valorem Matrimonij filiorum exigi, cenſuere , cùm hic deficit, Matrimonium quoque deficere , eíque vim nullam eſſe.

2. Hanc noſtram aſſertionem probant Romani Pontifices, ratióque ipſa:In primis 27.*cauſa 2. can. ſufficiat,* ſufficiat,inquit Nicolaus,*ad conſul.Bulgarorum, cap.* 3. ſecundum leges, ſolus eorum conſenſus, de quorum coniunctionibus agitur. Lucius autem eius nominis III. *in tit.de raptoribus,cap.cum cauſa 6.* ait : Raptorem dici non poſſe , qui habuit mulieris aſſenſum,& poſtea prius eam deſponſauit,quàm cognouit licèt parentes, reclamarent. His teſtimoniis addenda ratio.

3. Prima quòd in his,quæ ſunt naturalia,,homo hominis poteſtati non ſit obnoxius, cùm in his pari omnes vtantur iure, pari omnes fruantur libertate , ſolique Deo pareant : ſed Matrimonium eſt de his, quæ ad naturam pertinent,in qua tam liber eſt filius, quam pater, cùm ſe ipſo poſtea futurus ſit genitor: igitur non tenentur liberi parentibus obedire in contrahendo Matrimonio.Secunda,poteſt filius non modò inſcio , ſed etiam reclamante patre, Deo ſe per votum ſolemne Religionis dedere, conſecrare,addicere:ergo, & dare fœminæ per coniugium. Probatur conſequentia reſpectu obedientiæ patri debitæ , plus eſt vouere Deo Religionem,quàm vxorem ducere,cùm Religio magis à poteſtate parentis,eiúſque obſequio ſubducat filium, quàm Matrimonium ; ſed poteſt primum ſine patris conſenſu, Ergo,& ſecundum.Minor probatur:in his quæ ſunt proprij iuris, & quibus vnus alteri non ſubeſt, obligare ſe quilibet poteſt independenter ab alio, ſed filius in electione ſtatus , ſui eſt iuris , nam vbi attigit annum 14. in his quæ ad propriam perſonam ſpectant,non pendet ab alio , ſe ergo tunc poteſt pro libito obligare Deo in religione, ergo & eodem iure patre irrequiſito , aſtringere ſe fœminæ Matrimonio , vt facere Tobias iunior,& Eſau,quod cuique etiam permiſſum eſſe,habetur *in Trid.ſeſſ.24.cap.1.*

4. Et verò ſi parentum conſenſus eſſet neceſſarius,ſequeretur,eos filiis coniuges dare poſſe ſibi parum gratas,& ſæpe etiam exoſas,ac graues, quæ eis ſui odium imprimerent veriùs quàm amorem , nec à fœdis amoribus abſtraherent, aut fornicādi periculo, cùm ad eam acceſſus non ſit facilis, quæ non diligitur.Hæc dicit P.Baunius,qui poſtea , etiam addit: Probabile eſt nō modò iure Canonico,ſed nec Ciuili conſenſum patris ad Matrimonij validitatem eſſe neceſſariam : ita Soarius *part.2. Sponſal.* Guibertus Coſtanus,*in ſuis Memorialibus,* Probatur,ſi naturalis ratio , patris conſenſum in nuptiis expoſceret , nulla eſſet inter filium in poteſtate patris adhuc poſitum, & emancipatum differentia , ſed depoſitum in vno valeret in aliquo quoque,cùm lex naturalis mutationem neſciat,& ideò iure Ciuili abrogari nequit, aut, tolli,nec proinde emancipatione ; id autem aſſerere quid eſt aliud quàm rationi , experientiæque vim facere ? Ad argumentum allatum in initio , dicendum eſt primò,leges Ciuiles, quæ ſunt Canonicis contrariæ,ſeruandas non eſſe.Secundò , eas contrario vſu Galliæ, abrogatas eſſe,imò nec videri , receptas vnquam fuiſſe.Tertiò,cùm laudabile ſit , ac honeſtum, Reipublicæ autem maximè fructuoſum , filios,filiáſque de nuptiis contrahendis ſine parentum conſenſu conſilia non capere,Reges optimos,illa ſua lege hoc duntaxat voluiſſe,vt Matrimonium parentibus inſciis contractum ratum non eſſet quoad impunitatem. Hucuſque P.Baunius *loco citato,* quem relictis aliis, adduxi per extenſum, cum ſit Doctor Gallus , & ex Societate ; cui addendus eſt Petrus à S.Ioſeph.etiam Doctor Gallus *in Idea Theol. Sacrament. capite 38. reſol.8.*

5. Nec obſtat ſupradictis id quod obſeruat Pater Rabardeus, *fol.*235. ex D.Baſilio ; & aliis Patribus , qui videntur approbare leges Imperatorias annullantes Matrimonium filiorum familiæ ſine parentum conſenſu initum ; nam certum eſt tempore D.Baſilij non fuiſſe Canonem, aut Decretum Eccleſiaſticum,quo Coniugia filiorum familias facta ſine voluntate, aut conſenſu patris , nulla , & inualida declarentur. Ergo infert P. Rabardeus , neceſſum eſt dicere S. Baſilium cenſuiſſe leges Imperiales hoc ipſum prohibentes ſatis efficaces fuiſſe, vt irrita, & nulla declararentur.

6. Sed reſpondeo primò cum Boſſio *tract.de contract.Matrim.cap.11.§.6.num.66.*& Ioanne Præpoſito *in 3.part.D.Thomæ,quæſt.3.de Sacram. Matrim. dub.3. num.32.* ex Patribus ſolùm oſtendi decenter requiri conſenſum parentum;& talia Matrimonia eſſe prohibita , non inualida : Et hoc pacto etiam exponit leges Imperatorias adductas à P.Rabardeo, Angelus Boſſius,*vbi ſuprà num 65.in fine,* ex Pontio , & Couarruuias; aſſerit enim huiuſmodi leges,& conſtitutiones exigentes conſenſum parentum ad Matrimonium filiorum familias intelligi de honeſtate , non quod velint Matrimonium ſine parentum conſenſu contractum , eſſe nullum ; quod etiam dicendum eſt, de quibuſdam ſacris Canonibus , vt ſunt , *cap. Non omnis , cap.Honorantur.cap.fin.32. quæſt.2. cap.Noſtrates.cap. Aliter.30.quæſt.5.* Et ſi qui alij ſunt ; dicendum inquā eſt hos Canones,SS.Patres, licèt videantur poſtulare conſenſum parentum ad filiorum familias , maximè fœminarum Matrimonium , loquutos tamen fuiſſe,& intelligendos eſſe,non quoad neceſſitatem

tatem,& valorem Matrimonij , ſed quoad honeſtatem. Et ſic Textus *in cap.de deſponſal. impub.* & ſi quæ alia ſunt iura innuentia filios debere adimplere ſponſalia à parentibus promiſſa exponenda ſunt,non de præcepti , ſed honeſtatis debito:& ita hunc Textum exponit Gloſſa, & *ibi* Ioan.Andr. *num.*8.Zabarella, *num.*4. Præpoſitus, *num.*4. Abbas, *num.*7. Ancharanus,*num.*4.Butrius,*num.*4.Boich.*n.*4.& Alexander de Neuo,*num.*13.

Sup.hoc late in tom.2. tr. 6.Reſ.58. & lege doctrinam alterius Reſ.eius primæ annot.

7. Confirmantur hæc omnia:nam vt ſuprà tetigimus, Matrimonium eſt contractus iuris naturalis: ſeu originem habens à iure naturali nobis innato , *leg.*1. & *Inſtit.de iur. natur.in princip.* quibus in textibus diſponitur Matrimonium eſſe de iure naturali;naturale enim eſt inquit Iuſtinianus *lococit. Inſtitut.*quod natura omnis animantia docuit, nam ius iſtud non humani generis tantùm proprium eſt, ſed omnium animalium quæ in cœlo, quæ in terra,quæ in mari naſcuntur. Hinc deſcendit maris atque fœminæ coniunctio, quam nos Matrimonium appellamus. Sed iure Diuino in his quæ ſunt iuris naturæ; homo homini non tenetur obedire, ſed ſoli Deo,vt docet omnium magiſter Diuus Thomas *in 2.2.quæſt.*104.*art.*5.*in corpore*,vbi exemplificat in his quæ ad naturam corporis pertinent,ſcilicet ad corporis ſuſtentationem, & generationem;Ergo concludi D. Thomas , nec ſerui Dominis , nec filij parentibus; & à fortiori dico ego contra P Rabardeum , nec vaſſalli Principibus, circa Matrimonium contrahendum ſubiiciuntur.Igitur Sancti Patres, vt dictum eſt, ſi aliquando videntur approbare leges Ciuiles de contrahenda Matrimonia exigentes parentum conſenſum, intelligendi ſunt de debito congruentiæ,& honeſtatis,non neceſſitatis.

8. Vel reſpondeo ſecundò ad P.Rabardeum,non eſſe ita certum primis Eccleſiæ temporibus matrimonia filioru m familiæ, ſine conſenſu parentum inita, valida fuiſſe;imò aliqui aſſerunt fuiſſe nulla,vt patet ex Euariſti Decreto, *in cap. Aliter.*30.*quæſt.*5. Quod latè probat Baſilius Pontius,*de Matrim. lib.*2. *cap.*1. *num.*5.qui etiam,*num.*12.obſeruat : & etiam cum ipſo docet Auerſa, *de Sacram. Matrim. ſect.*9. *quæſt.*3. Sanchez, *lib.*7.*diſput.*1.*num.*9.& alij. Epiſcopos olim in ſuis Eccleſiis impedimenta Matrimonij dirimentia conſtituiſſe , prout expedire iudicabant. Ergo non valet argumentũ P.Rabardei,quòd D.Baſilius approbauit legem Iuſtineancam , quia forſitam tunc per Epiſcopos illud impedimentum in matrimonio filiorum familiæ erat impoſitum. Sed poſtea,vt viſum eſt Pontifices hoc abrogaſſe dicendum eſt. Et quidem optimo,nam vt verum fatear, duriſſimum videtur per legem Eccleſiaſticam vniuerſim irritari matrimonia ſine parentum conſenſu inita,ex rationibus quas adducit Ioannes Præpoſitus,*in* 3.*p. D.Thomæ, quæſt.*3.*de Sacram.Matrim.dub.*3.*num.*28. omnino videndus ; quantò magis id dicendum videtur de lege politica,& laica.

9. Vnde ex hic omnibus refellendus venit damnatæ memoriæ auctor Conradus Ritherſuſius , in *differentiis iuris Ciuilis,& Canonici,lib.*1. *cap.*3. Wrmiſerus *in controuerſ.iur.lib.*1. *tit.* 10.*contr.*5. Georgius Accacius , *de priuil.Parentum, & liberorum, priuil.*6. *cap.*6.*& ſeq.*Chriſtianus Kiebenthal,*in Collegio Politico exercit.*2.*quæſt.*14.Harpprechtus, *in Inſtit. Iuſtin. tomo* 2. *tit. de Nuptiis in princip. à num.*46. *vſque ad num.*147. Gentilis,*lib.*4.*de Nuptiis, cap.*8.Hilligerus, *in Donellum enucleatum, tomo* 1. *lib.*13. *cap.*20.*lit. Q.* Corruſius.*lib.*1.*Miſcedan.cop.*17.*num* 6.*& ſeq* Bocerus,*claſſ.*1.*diſp.*9.*theſ.*8.Arniſæus, *de iure Connub.c.*3. *ſect.* 10. & antequam Lutheraniſmum abiuraſſent Beſoldus,*Diſcur.de Nuptiis,cap.*9.*num.*1.& Hunnius, *lib.*1.*var.Reſol iur.Ciuilis,tract.*3. *quæſt.*18. cum aliis eiuſdem farinæ hominibus aſſerentibus pro validitate matrimonij, parentum conſenſum,non obſtante Concilio Tridentino, eſſe neceſſarium : Quam doctrinam damnandam eſſe , ex communi Gallorum Theologorum ſententia teſtatur nouiſſimè eruditus Iſaacius Habert, *de conſenſu Hierarchiæ , & Monarchiæ,lib.*6.*fol.*52. vbi etiam teſtatur in Gallia,nunquã ex edictis Regis fuiſſe prohibitum matrimonium abſque conſenſu parentum initum , ſub pœna nullitatis,contra id quod aſſerit P.Rabardeus,*in ſect.*5.*n.*8. *in fine,fol.*124.

10. Neque etiam ferendus eſt P.Rabardeus dum audet dicere *folio* 122. Decretum Concilij Tridentini *ſeſſ.*24.*cap.*1.*de Reformat.*circa validitatem Matrimonij filiorum familias,abſque Parentum ad mores tantùm, & ideò dictam Decretum non obligare niſi fuerit vſu receptum. Sed prorſus cauendam eſt ab hac Doctrina:nam ea quæ Concilia Generalia determinant circa valididatem,vel nullitatem alicuius Sacramenti illa non ad mores,ſed ad doctrinam,& veritatem pertinere omniò dicendum eſt, ac propterea ſtatim omnes obligare , neque ab acceptatione vlla populorum dependere,quicquid de aliis legibus Pontificiis ſentiant aliqui.Et quidem,quo pacto hoc Decretum Concilij poteſt pertinere ad mores , & non potiùs ad veritatem,& doctrinam ſtante Caluini errore , *lib.*4.*Inſtitut. cap.*19.*§.*37.Rittherſuſij & aliorum Hæreticorum, *vbi ſuprà* , aſſerentium ad valorem Matrimonij conſenſus Parentum requiri; Quorum ſententia ex hoc Decreto Concilij reprobata venit vt in ſpecie notat Bellarminus, *libr.* 1.*de Matrim. cap.* 19. Ioan. Præpoſitus , *in* 3. *parte quæſt.* 3. *de Matrim. dub.* 3. *num.* 24. & 26. & alij communiter.

11. Sed hîc curſim tangenda eſt illa Quæſtio; An Principes poſſint ſtatuere ſub pœna exhæredationis ne filij contrahant inuitis Parentibus. Affirmat P.Rabardeus, *fol.*123. & ante illum Sotus *in* 4.*diſt.* 29.*q.*1.*artic.*4.*ad* 4. Molina *de Iuſtit. tom.*1. *tractat.*2. *diſput.*176.Salonius *in* 2.2. *quæſt.*62. *in Præludio* , *q.*5. *art.*5.Rubellius, *lib.*2.*quæſt.*14.*ſect.vltim.* Pontius,*de Matrim.lib.*2.*cap.*1.*§.*3.loquentes de quibuſdam Hiſpaniæ legibus tribuentibus Parentibus facultatem exhæredandi filios,abſque eorum conſenſu nubentes, & hanc ſententiam etiam docet Stephanus Baunius, *in Theol.Mor part.*1.*tract.*12.*quæſt.vlt. aſſer.*3. *fol.*746 loquens de legibus Galliæ , & mordicus illam tenet Acacius, *tract. de Priuilegiis Parentum, Priuileg.*6.*c.*1. *num.*5.*& ſeq.*

Sup ... pri ... 225. 226. & al in R præ

12. Sed Doctores quos citat & ſequitur Sanchez,*de Matrim.tom.*1.*lib.*4.*diſput.*25.*num.*2. negatiuæ ſententiæ adhærent, quam communem eſſe teſtatur ipſe Molina, *vbi ſuprà*,& nouiſſimè illam tenet me citato Ioannes Machado *de Perfecto Confeſſ. tom.* 2. *lib* 6. *part.*7. *tract.* 6. *docum.* 19. *num.*6. Raphaël Auerſa *de Sacram.Matr.quæſt.*3.*ſect.*.... Quibus adde ſapientiſſimum Vaſquez , *diſp.*4.*de Matrim. num.*24. Bonacinam,*tom.*2.*diſputat.*6.*quæſt.vnica, punct.*6. *§.*3. *n* 5.*& ſequ.*Trullench,*in Decalogum,tom.*1. *libr.*4. *c.*... *dub.*3.*num.*16. Aſſerunt igitur hi Doctores, tales leges Hiſpanas,& alias alibi extantes,attento iure Canonico non valere , eſſeque ex illo correctas , vel corrigendas. Vnde ego hanc ſententiam negatiuam prorſus teneo , quia Matrimonia debent eſſe libera, & ideo vinculo pœnæ impediri non poſſe , neque conſtringi exiſtimo , ex *cap.Gemma de ſponſ.* & docet Gyriacus , *contr.*343. *num.*12. *part.*2. Giouagnonus, *conſil.*17.*n.*2.3.*&* 4.*lib.*1.& Surdus, *de Alimen.tit.*1. *quæſt.*6.*n.*7. De iure autem Canonico non requiritur conſenſus Patris ad nuptias filij, *c.vlt.*vbi Gl.32.*q.*2. *cap.*13.

*cap.*13. cauſa vbi Gloſſ.*de rapt.& Doctores in cap* 1.*de ſponſ.*quibus adde Guttierrez *in pract.qq.lib.*2.*quæſt.*1. *num.*30.Tuſchum *concl.*133. *num.* 48. Menochium *de Arbitr.lib.*2 *caſ.* 453. *num* 8. Surdum, & Cyriacum, *vbi ſuprà.*Hinc nullæ, & inualidæ erunt leges Principum ſæcularium prohibentes,quòd Puella, ſeu Puer, nequeat Matrimonium contrahere ſine conſenſu Patris,ſub certa pœna, & præſertim exhæredationis, quia ius Canonicum requirit plenam libertatem ad contrahendas nuptias, ob id irritat pœnam ſponſalibus adiectam ab eo,qui reſilierit à ſponſalibus, cùm autem metus exhæredationis libertatem Matrimonij minuat, dicendum eſt ius Ciuile contractum fuiſſe a iure Canonico, ex quo hodie non poteſt filia exhæredari,ſi inuitis Parentibus nubat,& ideò præter Doctores citatos tenent hanc ſententiam Filliuc. *tom.* 1. *tract.*10 *part.*1.*cap.*4. *num.*132. Henriquez, *lib.*11.*c.*6. *num,*2.Ciarlinius, *Contr.Forenſ.tom.*1.*cap.*104.*num.*28. Molfeſius, *in Conſuet.Neapolit.tom.*1.*conſil.*12.*num.*37. Couarruuias *in Epith.de ſponſ.p.* 1.*cap.*3.§.8.*n.*6. Maſtrillius *deciſ.*163.*n.*10.*& ſeq.*Mantica *de coniect. vlt. volunt.libr.*11.*tit.* 18.*num.*17. Martha *de iuriſ.part.* 4. *caſ.*70.*num.*3.*& ſeq.*Alderanus Maſcard. *de interpret. ſtat. concl.*1.*num.*174.*& ſeq.* Gratianus, *diſcept.* 633. *num.*19.*& ſeq.* Vnde in caſu contingenti, vt aduertit Ciarlinius,*vbi ſuprà, num.* 32. 33. *&* 35.Iudex Eccleſiaſticus debet ſe intromittere ne pœna à Principe Laico impoſita à partibus exigatur,& inhibere Iudici Laico, ne hoc permittat: Et ita ſentiunt Abbas,*in cap.*1.*num.*9.& Felinus, *num.* 13. *de ſponſ.* & Martha, *d.caſ.*70 *nu.* 24. Ad rationes verò in fauorem ſententiæ P.Rabardei, optimè reſpondet Sanchez, *tom.* 1. *lib.*4.*diſput.* 25.*n.*4. & alij locis citatis. Nolo tamen contra illam nimis acriter inſurgere, nam omni probabilitate deſtitutam eſſe,aliqui non exiſtimant.

RESOL. CCCXLIV.

Probatur contra P.Rabardeum matrimonia inter Raptores, & matrimonia conſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu contracta eſſe valida. Ex p.7.tract.1. Reſ.29.aliàs 27.

§.1. POſſe Principes imponere impedimentum dirimens, ne Raptores inter ſe contrahant, tenet P.Rabardeus,*ſect.*3.& aſſerit;poſſe Principes æquius, & ſalubrius exiſtimare circa tale Matrimonium, id quod antiquo tempore determinauit lex Iuſtiniani Imperatoris, *in Cod.de Rapt.nupt.*Sed mirum eſt, quòd ſecundùm Rabardeum apud Principes plus valere poſſit lex Imperatoria,quam Concilia, & leges Pontificiæ. Sed ipſis neceſſarium eſt, vt legem Iuſtinianeam reſpuant; & Sacros Canones ſequantur, cùm vt ſuprà probatum eſt,lex Iuſtiniani fuerit à Summis Pontificibus correcta.

2. Sciendum eſt igitur, à primis Eccleſiæ temporibus vſque ad Tridentinum, vt plurimum obſeruata lege,Raptum non alia ratione fuiſſe impedimentum Eccleſiaſticum,niſi quatenus, vel quandiu conſenſus raptæ deerat.Cumque conſenſus iure naturali ad Matrimonium requiratur, exinde efficitur, non alia ratione diremiſſe Matrimonium, niſi quia vis illata, ac conſenſus coactus dirimit Matrimonium.Atque adeò iure naturali dirempta Matrimonia per Raptum; ſi enim Puella etiam in poteſtate Raptoris conſiſtens, & quandocumque conſentiret, tenebat Matrimonium. Id conſtat ex *Apoſtolorum*, *Can.* 66. quo non aliam permittitur ducere,niſi Raptam etiam ſi pauper ſit; Et colligitur ex Aurelianenſi, 1.*Can.*4. vbi indicatur Matrimonium cum Raptore valere, ſi Puella Raptori conſenſerit, quamuis reſtitui Patri iubeatur,& Raptor ille addici in ſeruitutem,aut pretio ſe redimere. Idem colligo ex Concilio Meldenſi *cap.*64.quibus inſinuatur valere Matrimonium etiam in poteſtate Raptorum, & *cap.*65. vbi præcipitur,vt ſi qui Raptores nondum nupſiſſent Raptis tempore illius Conſtitutionis, ſeparentur, & Patri filiæ reſtituerentur primùm, & poſtea nuberent de conſenſu partium. Idē indicat Nicolaus 1.*Epiſt.*30.Innocent. II.idem apertiſſimè ſtatuit. *cap.fin de Raptoribus.* Id quod vſque ad Tridentinum pro lege vniuerſali fuit. Quòd quidem poſtea vt patet ex *ſeſſ.*24.*cap.*6.ſic decernit. Irritum eſſe Matrimonium,quamdiu Rapta in poteſtate Raptoris fuerit, ſecus tamen ſi ab eo ſeparata, & in loco tuto,ac libero conſtituta, ei nubere voluit.

3. Videat modò P. Rabardeus, ſi Principes debeant & poſſint relinquere determinationes Pontificum & Conciliorum, & ſequi legem Iuſtinianeam ab ipſis correctam. Vnde pro hoc impedimento Raptus, & ſimilibus audiat Rabardeus præter Doctores vbi ſuprà citatos, quid aſſerat doctus, & eruditus Franciſc.Zipæus*in ſuis Conſiderationib. Canonicis,*omnia à nobis ſuperius dicta confirmans;ſic itaque aſſerit, *lib.*3.*tit.de ſponſ.& Mart.conſ.*11.Matrimonia hodie reguntur iure Poli,non iure fori, nec irrita fiunt quæcumque Eccleſia irrita non facit;nec Principum Chriſtianorum eſt ſtatuere impedimenta Matrimonia Chriſtianorum dirimentia, cùm fuerit ab Eccleſia hæc auctoritas interciſa, & ſibi reſeruata. Vnde quamuis *in l.vnic.C. de Rapt.virg.* improbatum eſſet Matrimonium Raptæ,cum Raptore;tamen *d.c.fin* 10. *de Rapt.* id eſt permiſſum: multiſque aliis per leges Ciuiles nuptias contrahere fuit vetitum,per Canones fuit permiſſum.v.g.*l.*16.33.47.*D.de rit.nupt. C. de interd.Matrimonio inter Pupillam,& Tutorem, ſeu Curatorem,liberoſque eorum.C.ſi quacunque præditus poteſtate, vel ad eum pertinentes ad ſuppoſitarum iuriſdictioni ſuæ aſpirare tentauerint nuptias.* Et per *l.* 67.*D. de iure dot.* *l.*7.*de agnoſ.libert.* contractum inter liberum, & ancillam Matrimonium pro nullo habetur: cui & conformis citatur vetus lex Salica, *in libro Legum Salicarum, tit.* 14 §. 11. ne inter liberas, ſeruileſque perſonas Matrimonia ineantur. Quæ tamen Eccleſia abrogauit omnia & in contrarium etiam ſeruorum Coniugia rata eſſe declarauit *d.cap.* 2.*de coniug. ſeruor.*

4. Iure meritòque ex eo argumento quo vtitur Vrbanus III. & Innoc. III. *in cap.penult. & vlt.* 10. *de ſecund. nupt.* quod in Quæſtionibus Matrimonialibus ſæculares leges nō dedignentur Sacros Canones imitari, iiſque cedere: vt propter authoritatem D. Pauli ſoluta à lege viri in Domino nubat, cui voluerit:conceſſa ergo ab Apoſtolo rectè vtitur poteſtate, quiſquis Matrimonium contrahit, quod nulla Apoſtolica Decreta interdicunt: ſi per illius licentiam, & authoritatem, etiam infamia legalis nubentis intra annum luctus aboletur. *d.cap. penult.& vltim.*Sic *& in cap. Quòd ſuper his X. de conſanguinit.* non obſtante conſuetudine canon ſeruatur vetans coniunctiones ibi narratas:& refert Synodus Romana ſub Zacharia *cap.*15.Quomodo Germaniæ Archiepiſcopi,& Reges Prouinciæ petierint Apoſtolica præcepta,qualiter eis liceat Coniugia copulare & Cabilonenſis ſub Carolo,*cap.*28. de affinitate,inquit, propinquitatum,& in quibus gradibus Matrimonia coniungenda ſint,ad Canones recurramus: idémque de reliquis impedimentorum generibus eſt iudicium. Hucvſque Zipæus.

5. Vnde eadem ratio procedit, ſi Principes ferrent legem ſtatuentem Matrimonia ſuorum Conſan-

 guineorum,

guineorum, validè non contrahi ſine eorum conſenſu: ad quam ſententiam labefactandam ſic ex Concilio Tridentino argumentor. In *ſeſſ.* 24. ſic habetur. Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos, anathema ſit. Ergo illicitè Principes conderent leges quoad ſubſtantiam matrimonij, vt v.g. Principes Regij ſanguinis nulliter ſine eorũ conſenſu contrahere poſſint, nam mitterent falcem in meſſem alienam. Secundò *in ſeſſ.* 24. *cap.* 9. ſic habetur: Cum maximè nefarium ſit matrimonij libertatem violare, præcipit ſancta Synodus omnibus cuiuſcumque gradus, & conditionis exiſtant ſub anathematis pœna, quã ipſo facto incurrant, ne quouis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant, quominùs liberè matrimonium contrahant. Ergo iniuſtè Principes per ſua ſtatuta coarctant voluntatem, ne eorum Conſanguinei poſſint contrahere ſine eorum licentia, & conſenſu. Tertiò, *in ſeſſ.* 24. *cap.* 1. ſic habetur: Damnandi ſunt provt de facto ſancta Synodus damnat, qui falsò affirmant matrimonia à filiis familias ſine conſenſu parentum cõtracta irrita eſſe, & parentes ea ratione irritare poſſe. Ergo quomodo non erunt valida matrimonia Conſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu inita, & quo pacto Principes poſſunt illa prohibere?

6. Et ideò Franciſcus Zipæus, *vbi ſuprà*, ſic ait: Quoad regiam autem, principalémque poteſtatem, ea, vt omnes ſubditos complectitur, ita multò magis ſanguinis regij ſobolem; ſed vt in illis ad matrimonij nullitatem non pertinet, ita nec in hac eò extenditur ex Conſil. Trident. *cap.* 9 *ſeſſ.* 24. *de Reform. & c. nullus,* 36. *quæſt.* 6. Ita Zipæus, qui poſtea latè confirmat hanc ſententiam multis rationibus, & exemplis, & ad exempla contraria adducta à P. Rabardeo eruditè reſpondet, ideo omnino illum videbis.

7. Et tandem confirmantur ſupradicta, quia ſuppono Principes ſanguinis Regij eſſe minus ſubiectos Regi, quàm filios parentibus, & ſeruos Dominis, in his quæ iuris naturalis ſunt, quales ſecundum omnes cenſentur contractus Matrimoniales; ſed contractus Matrimoniales ſeruorum, & filiorum, non ita pendere à voluntate parentum, & Dominorum, vt ſi contra, vel ſine eorũ conſenſu fiant, inualidi habeantur, iam ſupra firmis rationibus negatum eſt, iuxta determinationes ſacrorum Canonum, & Conciliorum generalium: Ergo, &c. Cùm igitur nemo poſſit diſponere, niſi de quibus dominium habet, Pater autem dominium libertatis filiorum non habet, nec Dominus ſeruorum, & multo magis Rex libertatis Principum ſanguinis Regij in his, quæ ad ſtatum vitæ pertinent, efficitur, vt nec Principes, poſſint decernere conditiones dirimentes contractus Ciuiles matrimoniales dictorum Principum: alioquin cùm parentes, & Domini multo plus iuris habent in filios, & in ſeruos, à fortiori poſſent, & ipſi ſtatuere conditiones dirimentes contractus Ciuiles matrimoniales filiorum & ſeruorum, quo nihil inſanius. Ergo, &c.

8. Et licèt matrimonium vt ſacramentum ſupponat contractum ciuilem eſſe validum; non tamen ob id Principes directè iuriſdictionem ſuper illum habent: non enim omnia ciuilia indiſcriminatim ſubiiciuntur Principibus; imò cauſæ Ciuiles Religioſorum de iure Diuino, Eccleſiaſtico, & Imperiali Epiſcopis, non Principibus ſubduntur; quantò minus ciuilis contractus matrimonij, maximè poſtea quàm à Saluatore ad incomparabilem maiorem ſpiritualitatem ſacramentalem euectus eſt: porrò Ciuile aliquando idem eſt, quod non ſacrum; & hoc pacto contractus matrimonij, vt contra ſacramentum diſtinguitur, Ciuilis dici poteſt: aliquãdo Ciuile dicitur ſolum, quod ex legibus Ciuilibus introductum, & de pendens eſt; & hoc pacto contractus matrimonij nõ Ciuilis, ſed naturalis iure dicendus eſt; quoniam non ex legibus Ciuilibus, ſed ex lege naturæ ſoli Deo ſubiectæ, procedit. Princeps igitur poteſt in omnia Ciuilia ſuorum ſubditorum legalia, ſeu ex legibus Ciuilibus introducta, non autem in omnia Ciuilia abſolutè; imò Ciuilia Religioſorũ Epiſcopis omni iure ſeruantur: à fortiori Ciuilia matrimonialia, euecta ad altiſſimam ſpiritualitatem ſacramentalem, multò magis reſeruabuntur Deo matrimonij, & ſacramentorum omnium inſtitutori, & eius Vicario in terris Pontifici Summo; ob id in contractum matrimonialem, nec quoad Ciuilitatem iam ſacramentatam, nec quoad ſacramentalitatem ipſam quidpiam poteſt Princeps, aut ſuo aſſenſu firmare, aut ſuo diſſenſu inualidare. Iterum igitur ex omnibus ſupradictis ſtatuenda eſt concluſio contra P. Rabardeum, Principes Chriſtianos ex genere, & natura ſuæ poteſtatis, non poſſe leges condere, annullantes ſubditorum matrimonia, vel ſaltem hoc eſſe eis prohibitum ab Eccleſia, cùm talem poteſtatem ſibi reſeruauerit.

9. Non deſinam tamen hic obiter animaduertere, quod aduerſus omnia ſupradicta, & in fauorem P. Rabardei, non obſtat conſuetudo Regni Franciæ, quæ fertur non permittere Principibus ſanguinis matrimonia inire abſque Regis aſſenſu; non inquam talis conſuetudo obſtat, quia Antiſtites illius Regni, de hac difficultate conſulti, talem conſuetudinem non damnarunt, ſtante quod eſſet approbata ab Eccleſia, vt patet ex Salerno viro docto, & amiciſſimo poſt hæc ſcripta viſo *in diſcep. de has mater.* §. 1. licèt ipſe poſtea neget, adeſſe circa talem conſuetudinem, Eccleſiæ approbationem; *ſed quia ego nolo nunc hanc difficultatem pertractare.* Ideò ſolùm aſſero talem conſuetudinem Regni Galliæ, ſuppoſito quod eſſet ab Eccleſia approbata P. Rabardeo non fauere, nam ipſe contendit probare Principes à parte rei, & ex ſui natura ſecluſa omni approbatione Pontificia, poſſe etiam nunc impedimenta matrimonij dirimentia conſtituere; quod falſum eſſe, ego conſtanter affirmo Ergo.

10. Verùm quia aduerſus ſuperius dicta in defenſionem immunitatis Eccleſiæ plures ſe tuentur aſſerentes leges alias Pontificias, quoad dictam materiam non fuiſſe in aliquibus Regnis promulgatas, nec vſu receptas; plus etiam fauere videtur P. Rabardeus *fol.* 116. ex auctoritate Gratiani, quem *infrà* nos explicabimus: ideo viſum eſt mihi pro coronide huius Diſceptationis hanc materiam breuiter enucleare: nam de illa copioſam meditor tractationem.

RESOL. CCCXLV.

De publicatione, acceptatione, & contrario vſu legum Pontificiarum, præſertim in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ?

Et quæritur, an iudices laici trahentes ad ſua Tribunalia perſonas Eccleſiaſticas extra caſus à iure permiſſos, poſſint in noſtro Sacro Tribunali à Fidei Quæſitoribus examinari, & puniri?

Et quid de ſcriptoribus id fieri poſſe docentibus? Ex p. 7, tract. 1. Reſol. 30. aliàs 28.

§. 1. Dico primò, Cõſtitutiones Pontificiæ, vt omnes obligent ſufficit vt tantùm publicẽtur Romæ, & non in ſingulis Diœceſibus, niſi Pontifex aliud ſignificet, quia ex natura rei, talis publicatio ſufficit, vt per ſe patet. Et quamuis Pontifices hactenus voluerint vt Ius Imperatorium locum habeat in iudiciis

Sup. tom. Rel. §. 1. vũ lin. ne R. & m

iudicijs cauſarum, vbi nihil de iure Canonico ſtatutum eſt, tamen circa modum promulgandi ſuas leges nihil tale ſtatuerunt. Igitur Pontifex non tenetur ſeruare modum publicationis Iuris Ciuilis in ſuis Decretis, quia legibus non arctatur, neque Authenticam, vt factæ nouæ conſtitutiones, &c. inuenitur ſe acceptaſſe : Ergo quoties ſuam Conſtitutionem Romæ promulgat, neque mandat alibi publicari; ſed illa promulgatione contentus eſt, intendit omnes Chriſti fideles obligare : Ergo de facto obligabuntur , quia adeſt quidquid neceſſarium eſt ad legem. Quod confirmatur; quia plura Decreta Iuris Canonici , Decreti, Decretalium Sixti , Clementinarũ, Extrauagantium, Concilij Tridentini, non ſunt in multis Prouinciis promulgata. Item Bulla Cœnæ, Romæ tantum ſolet publicari, & tamen arctat omnes Chriſti fideles. Regulæ item Cancellariæ Romæ publicantur, & ſecundum illas cauſæ ex toto orbe deciduntur, quod ius ſtum non eſſet, ſi illæ leges non obligarent. Ergo non eſt neceſſaria publicatio, in qualibet prouincia inducenda : Accedit, quod quando Pontifices nolunt leges ſuas vbique obligare, niſi in ſingulis Prouinciis publicentur. ſolent id exprimere, vt patet ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 34 *cap.* 1. *de Reform.* & ex *c. Cùm infirmitas, de pœn. & remiſ.* & ex multis Conſtitutionibus Sixti V. Ergo quando non exprimunt vbique obligant, licet aliqui ab earum obſeruantia excuſentur, qui inuincibiliter eas ignorant : Item è contrario interdum extendunt tempus, pro quo volunt differri obligationem legis etiam poſt publicationem, ſic Pius IV. voluit, vt Decreta Concilij Tridentini non obligarent, niſi poſt tres menſes à publicatione: Ergo ſupponunt Pontifices promulgationem Romæ factam ſufficere , quia ſi aliæ particulares ſpectandæ eſſent , illa temporis dilatio neceſſaria non eſſet. Et hanc ſententiam tenent Doctores *in ſequenti Aſſertione* citandi; quibus adde Azorium, *tomo* 2. *lib.* 5. *c.* 3. *q.* 3. Salas, *de legibus, diſput.* 12. *ſect.* 2. *num.* 10. Suarez, *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 3. Pontium, *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 2. Filliucium, *tom.* 2. *tract.* 21. *cap.* 11. *num.* 397. & Peſantium, *in part.* 2. *D. Thomæ* , *quæſt.* 108. *art.* 4. *diſput.* 5. qui addit , quòd aliàs Principes ſæculares impedire poſſent, ne Bullæ Pontificiæ, in ſuis Regnis promulgarentur.

2. Dico ſecundò, Conſtitutiones Pontificiæ , vt obligent, non pendent ab acceptatione populi. Probatur, quia Summus Pontifex non accepit poteſtatem à populo, ſed immediatè à Deo : Ergo non requiritur acceptatio, & conſenſus populi ex eo capite, Quòd populus Pontifici contulerit huiuſmodi poteſtatem condendi leges dependenter à ſua acceptatione. Neque ſolidè dici poteſt eam collatã fuiſſe, à Chriſto ſub hac conditione, quia poteſtas D. Petro collata nõ eſt hac in parte reſtricta. Nec ex natura rei requiritur hæc acceptatio , quia vt lex vim ſuã obtineat, ſufficit vt participet totam eſſentiam, & rationẽ legis, ſed ad eſſentiã legis non requiritur conſenſus populi: Ergo. Probo minorem; nam ea, quæ ad legis eſſentiam pertinent quantum eſt ex parte cauſæ efficientis proueniũt ex Legiſlatore. Probatur ſecundò, Quia vis obligatiua legis effectiuè prouenit ab eo , qui legem condit ; ſed ſubditi non condunt legem ; Ergo. Deinde *ad Roman.* 13. dicitur : Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit ; Ergo non eſt eius legem acceptare , vel reſpuere , quia non conſiſtit cum tali ſubiectione , vt populus poſſit non acceptare legem. Confirmatur , lege legitimè promulgata , poteſt Legiſlator etiam grauibus pœnis, v.g. populum Cenſuris adigere ad obſeruationem legis: Ergo conſenſus eius quò legem acceptet , non eſt neceſſarius vt lex vim ſuam obtineat. Probo conſequentiam. nam ſi ex rei natura id requireretur, iniuſtè punirentur illi, qui legem non admitterent. Et tandem Chriſtus *Matt.* 16. promiſit Petro eiúſque ſucceſſoribus Claues Regni Cœlorum , ita addens : Quodcumque ligaueris ſuper terram , erit ligatum & in Cœlis: neque hanc , aut ſimilem reſtrictionem appoſuit, ſi populus leges tuas acceptare voluerit ; ſed & *Luc.* 10. generaliter dixit Apoſtolis. Qui vos audit, me audit, qui vos ſpernit, me ſpernit. Et Apoſtolicũ, & naturale præceptum eſt, quod *ad Hebr.* 13. ſic exprimitur; Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis; in quibus verbis, neque dicitur, neque ſubintelligitur, Obedite , ſi vultis leges, & mandata eorum acceptare, Ergo leges, & Conſtitutiones præſertim Pontificiæ abſolute obligant, ſubditos ad eis obtemperandam, independenter ab eorum acceptatione.

3. Nec obſtat id quod aſſerit Gratianus, *cap. In iſtis, diſtinct.* 4. Leges inſtituuntur cùm promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur : nam reſpondeo, dicta verba pro noſtra ſententia facere, ſi enim leges inſtituuntur, cùm promulgantur, non eſt opus acceptatione, vt vim obligãdi habeant: nec facit quidquam quod dicitur , firmantur leges cum moribus vtentium approbantur, quoniam ex eo non ſequitur, leges non habere vim ante acceptationem, ſed ſolùm oſtenditur habere tunc ſuam vim fortiùs radicatam ac firmatam. Et ideò omnia ſuperius dicta docet magis communis opinio Doctorum , *in* 1.2. *Diui Thomæ*, vt Araujo , *quæſt.* 97. *diſput.* 3. *ſect.* 2. *diff.* 3. Syluius , *quæſt.* 96. *art.* 4. *quæritur* 4. Hackerus, *q.* 90. *diſp.* 3. Puteanus, *q.* 95. *art.* 3. *dub. vn. concl.* 2. Granadus, *contr.* 7. *tr.* 3. *part.* 1. *diſp.* 7. *n.* 3. Vaſquez , *diſp.* 156. *cap.* 5. *n.* 36. Malderus, *q.* 90. *art.* 3. *dub.* 2. Lorca. *tom.* 2. *diſp.* 20. Tannerus , *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 3. Præpoſitus, *quæſt.* 95. *dub.* 9. *num.* 29. Monteſinus, *tomo* 2. *diſp.* 20. *quæſt.* 4. *diff.* 3. *num.* 96. Peſant. *quæſt.* 108. *art.* 4. *diſp.* 5. Auerſa, *quæſt.* 95. *ſec.* 4. Fragoſus, *de reg. reip. p.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 3. *num.* 258. Petr. à S. Ioſeph, *in Idea Theol. mor. lib.* 1. *cap.* 1. *reſol.* 5. Petr. Gonzal. *de leg. Polit. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 29. & *lib.* 1. *cap.* 7. §. 1. *num.* 128. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 3. §. 1. *quæſt.* 1. *n.* 17. Molfeſ. *in ſum. tom.* 1. *tract.* 9. *cap.* 8. *num.* 38. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 21. *cap.* 11. *num.* 397. Sayrus , *in claui reg. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract.* 2. *dub* 12. *num.* 5. Suarez, *de leg. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 2. Salas, *diſput.* 12. *ſect.* 2. *num* 10. Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 5. *quæſt.* 3. Ghetius , *in theſ. anim. to.* 3. & *ver. lex. cap.* 1. *quæſt.* 3. & alij penes ipſos : quibus adde nouiſſimè me citato Caſpenſem, *in curſ. Theol. tract.* 13. *diſp.* 1. *ſect.* 4. *num.* 53. & etiam me citato Machadum *de perf. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 4. *tract.* 3. *docum.* 2. *num.* 4. & quod penes me inſtar omnium eſt oraculum S. Rotæ Rom. *in magiſt. deciſ. Maioric. indult. die* 11. *April.* 1639. coram Merlino Decano Et *in Meſſanen. Decanatus die* 27. *Maij* 1641. coram Reuerendiſſ. Dunozet Decano. In quibus Deciſionib. ſtatuitur , Leges Pontific. obligare independenter à populi acceptatione. Quod adeo verum exiſtimat Amicus *tom.* 5. *diſp.* 1. *ſect.* 5. *num.* 75. vt contrariam ſententiam probabilem eſſe non putet.

4. Dico tertiò; dato, quod opinio contraria eſſet probabilis, nempe Conſtitutiones Pontif. quoad obligationem pendere ab acceptatione populi , tamen non procederet, quando Pontifex in lege contrarium expreſſiſſet : nam in tali caſu, nec deeſt poteſtas, nec voluntas: ergo renuente populo leges Pontif. obligabunt, & idem dicendum de eorum publicatione , & de contrario vſu : nam licet aduerſus leges Pontif. poſſit allegari non vſus, & contraria obſeruantia, tamen quando S. Pont. ſuam voluntatem aliter declaraſſet, nõ tolleretur lex per nõ vſum. Ita Molfeſius, *in ſum.* 1. *tr.* 9. *c.* 8. *n.* 51. Ioan. Præpoſ. *in part.* 2. *D Thom. quæſt.* 95.

q.95.diſp.1.dub.9.n.29. Caſtrus Palaus, *tom.1.tract.3. diſp.1.punct.12.n.1.* Tanner. *in Apol.de immun.Eccleſ. lib 2.cap.15.*& alij,*vbi ſuprà.*

5. Dico quartò,Dicere S.Pontificem non poſſe condere legem aliquam independenter à populo,vel à contrario vſu,eſt propoſitio contra fidem.Ita Suarez,*de leg.lib.4. c.16. n.2.* quem ſequitur Villalobos, *to.1.tr.2.diffic.16.n.1.*vbi ſic ait : [Para que la ley obligue no es neceſſario que el pueblo la reciua con el vſo, eſta concluſion es muy cierta , porque de otra manera fuera ſer ſuperior el pueblo al Principe , y hablando de las Leyes del Papa es de fe y conſta por las palabras de Chriſto : *Quodcumque ligaueris. & Paſce oues meas* , las quales dixo ſin condicion ninguna de ſi el pueblo las acceptaſſe , ò nò.] ſic ille. Vnde Adamus Tanner. *in Apolog. de immun. Eccleſ. lib.2. cap.15.* aſſeruit hanc propoſitionem à Doctore Catholico negari non poſſe. Et ideo communiter aſſerunt DD. tanquam certum, poſſe Pontificē obligare fideles ad obſeruantiam Legis à ſe latæ, quamuis populus contradicit. Ita ex Caſtro; Valentia,Vaſquez,Salas,& aliis, docet Palaus, *tom.1. tr.3. diſp.1.punct.13.n.1.* & Ioannes Præpoſitus *in part.2. q.95.diſp.1.dub.9. n.29.* Quibus adde Caſpenſem , *in Curſu Theologico,tr.13.diſp.1.ſect.5.num.62.* Hinc qui aſſerunt Leges Pontificias non obligare,niſi acceptentur à populo,hoc dicunt, ſupponendo Pontifices ſuas leges ferre cum hac conditione , non quia abſolutè promulgare leges non poſſint independenter à populo,ex Nauarro, Driedone,& aliis docet Stephanus Baunius,*Theol.Moralis,to.2.diſp.3.tr.2.q.19.*

6. Dico quintò, Leges,Canones,& aliæ Conſtitutiones Pontificiæ in materia immunitatis,& libertatis Eccleſiaſticæ,quoad perſonas,bona,& loca fuerunt latæ à Summis Pontificibus independenter ab acceptatione populi,& ab vſu contrario;Ergo in omni opinione Doctorum dici non poteſt , quòd non obligabunt niſi acceptentur , vel ſi vſu receptæ fuerint,poſſe poſtea per contrariam conſuetudinem abrogari. Conſequentia patet,& ſi quis illam negaret, eſſet S.Officio denunciandus : nam teneret S.Pontificem non poſſe ferre leges, niſi dependenter à populo , contra id quod firmauimus *ſuprà in Aſſert.3. & 4.* Reſtat igitur vt probemus maiorem propoſitionem , quam docet Molfeſius *in ſumma tom.1.tr.9. c.8.n.51.* Bonacina , *tom.3.diſp.1.quæſt.13.punct.4.§.1. n.2.* latè Adamus Tannerus , *in Apol. de immun. Eccleſ.lib.2.c.15.*& alij. Et probatur manifeſtè ; Primò, quia ait Bonacina *loco citato* , in Bulla Cœnæ excluduntur omnes prætenſiones, & prætextus.Secundò, quia , vt docet idem Bonacina,*tom.2. diſp.1. quæſt.1. punct.4.num.29.* tunc Legiſlator dicitur ferre legem independenter à populo , quando in lege apponit clauſulam,& decretum irritans : nam per illud eneruatur omnis non vſus, vel contrarius vſus,vt docuit ſæpius ſacra Rota , & ſignanter *in citata Deciſione Domini Merlini , & in alia Treuerenſis Abbatiæ S. Maximi,die 20.Nouemb.* 1624. coram Coccino , & patet ex *cap.Quod ſuper his , de conſanguin. & affin.* & *c.Super eo , de cognat. ſpir.* & tenent communiter Doctores,quos plena manu,& ad ſatietatem adducit Remigius Scophra , *in ſolution. queſtion. Moralium,quæſt.32.art.2.*& omnino videndus in caſu noſtro Chartarius,*deciſ.46.num.76.deciſ.47.n.19.c & deciſ.93.num.21.* Quibus omnibus adde nouiſſimè doctum,& amiciſſimum Dominum meum Larrea,*in allegat.Fiſcal.part.1.allegat.12.num.13.*ſed in Bulla Cœnæ Pontifices appoſuerunt clauſulam, decretum irritans : Ergo.Tertiò,quia non ſolùm in Bulla Cœnæ, ſed in aliis ſacris Canonibus omnes conſuetudines contra libertatem , & immunitatem Eccleſiaſticam tanquam corruptelæ damnantur , & præuaricationes , vt patet *in cap.vltimo de conſuetud. cap. Clerici, de Iudiciis , cap.Quanquam , de Cenſ.in 6. cap.Nouerit, de ſentent. excommun.cap.3.diſp.8.* Ergo clarè apparet vim huiuſmodi Legum in arbitrio acceptantium à Summis Pontificibus minimè conſtitutam fuiſſe. Quartò, probatur ex perpetua,& vigente praxi Eccleſiæ Romanæ , quæ apertè oſtendit Leges ad Eccleſiaſticam libertatem pertinentes nunquam ferri ſi, & quatenus à populo acceptentur , ſed abſoluta auctoritate,& voluntate independenter : Nam Summi Pontifices,quando aliquid contra Eccleſiæ libertatem attentatur à Principibus Laicis , vel eorum Miniſtris , vt notiſſimum eſt conqueruntur , & conclamant , atque ſingulis quibuſque annis damnant , & improbant , fulminando Bullam Cœnæ. Vnde ex his, vt clariùs hæc veritas eluceſcat nouiſſimè aliorum Pontificum veſtigiis inhærendo Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus VIII. feliciter regnans, in Bulla, *Romanus,*&c.data ſub die 5.Iunij 1641. & publicata,die 14.Auguſti eodem anno verbis rotundis,vt qui habet aures audiendi audiat, damnauit, & improbauit omnia præiudicialia facta , & facienda contra immunitatem , & libertatem Eccleſiaſticam, *etiam ſub prætextu quod Bullæ , ſeu Conſtitutiones Pontificiæ non fuerint publicatæ , vel vſu receptæ,aut contrario vſu,etiam decennali, & quantumlibet longiſſimo , vt prætenditur , abrogatæ.* Quid apertius dici poteſt ? Et ideò , neſcio quomodo ſub hoc prætextu amplius ſe tueri poſſint infringentes in aliquo immunitatem Eccleſiaſticam : nam de poteſtate Pontificis , credo quòd Catholici non dubitent , de voluntate verò, iam modò *in dicta Bulla Pontificia* apertè conſtat : Ergo.

7. Et tandem pro coronide huius diſceptationis non deſeram hîc dubium apponere:An ſcilicet iudices Laici trahentes, ad ſua Tribunalia Perſonas Eccleſiaſticas extra caſus à iure permiſſos poſſint in noſtro Sacro Tribunali à Fidei Quæſitoribus examinari,& puniri ; & quid de ſcriptoribus , id à laicis fieri poſſe , docentibus. Solùm referam ſententiam Doctorum , quos his diebus congeſſi, rogatus à doctiſſimo , & amiciſſimo Sanctæ Romanæ , & vniuerſalis Inquiſitionis Aſſeſſore Franciſco de Albicis maioribus honoribus digniſſimo , Et affirmatiuam ſententiam tenet Bartholomæus Salonius *in 2.2.D.Thomæ,quæſt.67.art.1. contr.1. concluſ.3.* vbi ſic ait. Principes, vel Iudices, qui contra iura Canonica , & Ciuilia trahunt Eccleſiaſticos ad ſua Tribunalia ſunt ſuſpecti de hæreſi Lutherana, poteſtque contra eos iuſtè Officium Sanctæ Inquiſitionis procedere.Patet, qui conuenit cum Hæreticis in factis , in quibus illi proteſtantur ſuas hæreſes , eſt vehementer ſuſpectus de illa hæreſi, vt qui comedit ſine vlla infirmitate carnes die veneris eſt ſuſpectus de hæreſi Lutherana , & qui communicaret ſub vtraque ſpecie eſſet maximè ſuſpectus de hæreſi Boëmorum , quia talia facta proteſtantur illas hæreſes. Sed Hæretici negantes iuriſdictionem, & immunitatem Eccleſiaſticam docent à Iudice ſæculari eſſe iudicandos : Ergo Iudex ſæcularis ſi ita facit manifeſtè conuenit cum Hæreticis in facto, quo proteſtantur ipſi ſuas hæreſes , & eſſet de ſimili hæreſi maximè ſuſpectus, & ab Inquiſitoribus examinandus.Ita Salonius. Et ante illum celeberrimæ famæ Theologus Dominicus Bañez , etiam *in 2.2.quæſt.67. art.1. concl. 4.* ſic aſſerens : Ex dictis ſequitur ſuſpectos eſſe meritò de hæreſi Lutherana ſæculares Iudices, qui Clericos contra ſua priuilegia comprehendunt,vel ad ſua Tribunalia trahunt. Probatur , quia facto ipſo confirmant , quòd error

Lutheranus aſſerit, ſcilicet Clericos ſubditos eſſe Principibus ſæcularibus? Quemadmodum, ſi quis imaginem conculcaret, vehementer eſſet ſuſpectus de hæreſi Lutherana, quæ aſſerit, Imagines non eſſe colendas. Hæc Bañez. Vnde ex his Iulianus Thomaſius Sacræ Rotæ Auditor apud Bellamerum, *conſ. 40. num. 35. ver. Imò quodammodo*; docuit inquiri poſſe contra Iudicem ſæcularem violantem iuriſdictionem Eccleſiæ tanquam contra ſuſpectum de Fide. Et poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere etiam Beltranum de Gueuara *in propugnat. libert. Eccl. aſſert. 2. §. 2. num. 21.* cum Bozio *de iur. nat. & diuino libert. Eccleſ. lib. 5. c. 15.* Et Sacræ Rotæ Auditores *pro cauſa Veneta, anno 1606. in Aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ, circa finem*, hæc verba pronunciarunt. Animaduertere debent Doctores cuiuſcumque notæ ſint, & qualitatis, dum contra Sacros Canones (eos ſæpè prauè interpretando, & detorquendo) Eccleſiaſticæ detrahunt immunitati, & libertati, ſuſpectos ſe reddere, quòd male de ea ſentiant, & tacite vel expreſsè cum illis conſentiant, quos iam Eccleſia propterea meritò condemnauit. Ita ibi nominatim ſubſcripti omnes Rotæ Auditores. Hinc obſeruat Franciſcus Torreblanca, vt *ſupra* notauimus *in Practicabi. iur. ſpiritualis lib. 15. c. 4. n. 7.* quòd anno 1632. cùm Granatæ quidam Miniſter laicus Allegationem Typis euulgaſſet contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, & in qua defendebat quandam conſuetudinem trahendi Clericos in quibuſdam criminibus ad ſæcularia tribunalia fuiſſe a propria dignitate detruſum, & Sancti Officij Cenſuram ſubiiſſe. Et hæc eſt ſententia Doctorum circa propoſitum dubium, quorum opinio quando in Praxi ſit deducenda, remittendum videtur prudenti arbitrio DD. Inquiſitorum, qui matura diſcuſſione conſiderabunt, qualitates perſonarum, circumſtantias temporum, frequentiam delicti, rationes contrarias, &c. Imo ego puto ab eis nihil prorſus agendum, niſi prius conſulta Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis: & in Regni Hiſpaniarum, noſtro ſummo Fidei Quæſitore.

Nota Lector, quòd nouiſſimè Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, aliqua ſuperiùs a me contra Patrem Rabardeum tantùm doctrinaliter impugnata, & inſuper plura alia, variis Cenſuris Theologicis meritò qualificauit, & damnauit: & ſuper eius librum nigrum Theta impoſuit; vt patet ex Decreto dictæ Sacræ Congregationis emanato feria quarta die 18. Martij 1643. & in locis publicis affixo die 20. Aprilis eiuſdem Anni.

In indice primo huius Tom. 9. Vide Appendicem ad hunc Tract. 2. Vbi reperies alias multas Quæſt. mixtas, & diſperſas per alios Tom. Tract. & Reſ. quæ ſimul pertinent ad hunc Tract. 2. de Immunitate Eccleſiaſtica.

TRACTATVS TERTIVS,

SEV

APOLOGETICA DISCEPTATIO,

DE

STATVTO PROHIBENTE ALIENATIONEM BONORVM STABILIVM IN ECCLESIAS, & Eccleſiaſticas perſonas.

RESOLVTIO PRIMA.

An ſtatutum mandans bona Eccleſiæ relicta infra certum tempus vendi ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 64. aliàs 65.

§. 1. AFFIRMATIVE reſpondet Hoſtienſis *in cap. fin. num. 11. ver. in mortuariis, de rebus Eccl. non alien.* Archidiaconus *in cap. Romana, n. 13. ver. Non tamen quoad alienat. de appell.* & ex neotericis Surdus *lib. 1. conſ. 2. n. 20. & ſeq.* & Philippus Maynardus *de priuil. Eccl. p. 2. art. 22. n. 44.*

RESOL. II.

An ſtatutum, quod infra tantum tempus Eccleſia teneatur vendere res ſibi relictas, ſit validum? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 3.

§. 1. HOc ſtatutum edidit olim Federicus Rex, quod & ſimilia contra me conatur defendere Cutellius, *ad leg. dicti Federici, cap. 24. not. 26. per totam, & cap. 85. n. 90.* tenet omnia ſtatuta Federici eſſe conformia ſacris Canonibus, & per conſequens ſupradictum, de quo loquimur. Sup. hoc in Reſ. præterita, & infra in Reſ. 14. & 18. Sed pro iſta materia lege fere omnes Reſ. huius tract. & ſignanter vide doctrinam §. 12. & 2. Reſ. 3. huius an. not.

2. Sed dicendum omninò ſtatutum hoc Federici eſſe contra ſacros Canones, & ſuper illud debebat quidem Cutellius nigrum præfigere Theta & notis non illuſtrare, ſed tantùm aduertere eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; exemplo Eminentiſſimi Iuriſconſulti Matthæi de Afflicto, qui in Commentariis Conſtitutionum Regni Neapolitani, cùm ventum eſſet ad conſtitutionem ſimilem, quam ibi etiam Federicus ſtatuerat *lib. 3. conſtit. 26. num. 12.* ſic aſſerit: Hæc conſtitutio nihil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum prohibere, quòd non relinquantur res ſtabiles Eccleſiæ inter viuos, dicit poſtea: Nolo hìc ſeruare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia iſta conſtitutio tota

tota eſt correcta per cap.Regis Caroli II.quod incipit, *Item ſtatuimus*, & demum dicit: & ſic non ſeruatur iſta conſtitutio, quod Eccleſia debet vendere intra annum: ita Afflictus, & poſt illum Anton. Bouius *in reſponſ. ad Paul. Seruitam, part. 3. argument.10.fol.44.* vbi ſic ait, [La lege ch'in Sicilia ſtatui Federico, fu reuocata da Carolo II. per eſſer contra la libertà Eccleſiaſtica,] & Theologi Religionis Seruorum *in defenſ. cenſur. Pauli V. cap.7. num.27. fol.142.* ſic aſſerunt. [Federico fece tal lege in Sicilia, ma como ingiuſta fu reuocata dal Rè Carolo II.] & idem obſeruant etiam Fagnanus *de iuſtitia monitorij Pauli V. fol.82.* & Aponte *in reſponſ.pro cenſura Veneta, fol. 104.* Et tandem doctus Hiſpanus Ioannes Beltran de Gueuara *in Prop. libert.Eccleſ.§.6. aſſert.1. num.20.* ſic ait: Nec etiam obſtat alia lex Regni Siciliæ, quæ alienationes rerum ſtabilium fieri prohibet in Eccleſiis, nam ea lex reuocata fuit à Carolo II. vt conſtat ex *lib.conſt. ex cap. vtr. Siciliæ, in cap. Caroli II. incip. Item ſtatuimus quòd poſſeſſiones*, ſatiſque eſſe arbitratus eſt, ſi bona immobilia cum onere ſuo ad Eccleſiam tranſirent, iuxta *l.pen.C.de exactor.tribut. lib.10.* & iuxta doctrinam Bartoli *l.reſcripto, §.1. num.5. de mun. & honor.* & omnes hæ conſtitutiones à Federico II. & Carolo IV. tanquam contra libertatem Eccleſiaſticam reuocatæ fuerunt, vt conſtat *in authent.Caſſa & irrita, C.de Sacroſ.Eccleſ.* & habetur copioſiùs *in tom.3.Concil.ad fin.Conſtantienſis Concil.* & tradit Ioan. Imbertus Rupell.*foren.inſt.lib.4.c.6.* Petrus Pechius *de amortizat.c.5.n.1.* Ita Gueuara. Videat modò Cutellius ſi in notis huius ſtatuti Federici debebat de nouo ſuſcitare opinionem de immobilibus Eccleſiæ non relinquendis, quam contra Paulum Seruitam Paulus V. *in Decreto edito 17. Auguſt.1606.* damnauit, cum communi ſententia Legiſtarum, Canoniſtarum, & Theologorum. Non poſſunt igitur, vt perperam loquitur Cutellius, hæc ſtatuta iuſtitiam præ ſe ferre. Nec dici poteſt illa eſſe inualida, quando prohiberent alienationem omnium bonorum in Eccleſiam, non autem tantùm bonorum immobilium: hoc,inquam,dicere eſt chimæricum & falſum. Nam Paulus V. Canones, & Doctores, & ipſe Rex Carolus II.quando damnarunt hæc ſtatuta, vt patet, non illa damnarunt, quia prohibebant alienationem generalem omnium bonorum, ſed tantùm particularem immobilium in Eccleſiam: Ergo.

3. Ad id verò quòd Cutellius aſſerit pro tuendis ſupradictis ſtatutis, nempe interdictum eſſe Leuitis, & Sacerdotibus poſſidere immobilia, adducens aliqua Scripturæ loca. Reſpondeo, quòd ideò dicitur in Scriptura Leuitas aliquid non poſſidere, quia omnia titulo eleemoſynæ habebant, non autem,vt alij, per ſortem; ſed non ſequitur ex hoc non habuiſſe,nec poſſediſſe bona immobilia, vt latè probat nouiſſimè contra Lutherum, & Spalatenſem, doctus Nicolaus le Maiſtre, Socius Sorbonicus *de ſacro Patrimonio, lib.1.c.10.per tot.* & patet ex *cap.25.Leuit.* in quo dicitur, Leuitas habere ædes,quæ in vrbibus ſunt, & cùm cæteræ domus redimi non poſſent, niſi exacto Iubilæo,Leuitarum domus quouis tempore redemptioni patebant. Ædes Leuitarum quæ in vrbibus ſunt,ſemper poſſunt redimi,& ſi redemptæ non fuerint in Iubilæo reuertentur ad dominos, quia domus vrbium Leuitarum ſunt pro poſſeſſionibus inter filios Iſraël. Cùm ergo Leuitæ domus & vrbes alienare poſſent, cùm emendi vendendique libertaté obtinerent,ſignum eſt eos vrbes poſſediſſe, atque obtinuiſſe,non tantùm ratione vſusfructus,ſed etiam titulo dominij.Et ideò ſi Leuitæ & Sacerdotes bona immobilia non poſſiderent, Ieremias *cap.32.*in Anathoth vrbe Sacerdotali, agrum non emiſſet,vt rectè obſeruat Sancius in Ezech.*cap.44.verſ.28.num.59.* Vide etiam eruditum Becanum *in Analogia veteris Eccleſiæ cap. 7. qu. 6.num.3.*vbi ex 40. ciuitatibus obſeruat 13.datas eſſe Sacerdotibus, reliquas Leuitis. Vnde *num.* 17. ſic ait: Ex dictis colligi poteſt, quam diuites fuerint Sacerdotes in veteri Teſtamento præ aliis omnibus. Nam primò accipiebant decimas à 12.tribubus Iſraël. Vbi notandum eſt præter tribum Leui fuiſſe duodecim tribus filiorum Iſraël, nempe tribum Ruben, Simeon, Iuda,Zabulon, Iſſachar, Dan, Gad,Aſer,Nephthali,Ephraim, Manaſſe,Benjamin. Igitur ſingulæ hæ tribus diuidebant ſua bona in decem partes,& vnam dabant tribui Leui, reliquis nouem ſibi reſeruatis,quo fit vt tribus Leui multò fuerit ditior, quàm cæteræ. Nam ſingulæ cæterarum habebant tantùm nouem partes,tribus autem Leui duodecim. Præter has decimas, quæ communes erant omnibus in tribu Leui, Sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum à Leuitis, & ſic non ſolùm erant ditiores, quàm homines aliarum tribuum, ſed etiam quàm Leuitæ.Deinde accedebant primitiæ,primogenita,oblationes,quæ ſi omnia computentur, in magnum theſaurum excreſcere neceſſe erat redditus, & poſſeſſiones Sacerdotum.Hucuſque Becanus.Videat modò Cutellius,ſi hodie Eccleſiaſtici ſint ditiores laicis,vt olim erant Sacerdotes & Leuitæ. Et poſthæc ſcripta inueni hanc ſententiam de Leuitis docere etiam Valenzuelam *in defenſ.cenſ.Paul. V. part.3.num. 97.*

4. Sed deueniendo in ſpecie ad particulare ſtatutum poſitum in titulo huius reſolutionis, dico eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & ideò conſtitutionem dicti Federici, in quâ etiam tale ſtatutum continebatur, totam poſtea Carolus II. vt viſum eſt,reuocauit.Vnde *vbi ſuprà* Afflictus dixit:Non ſeruatur iſta conſtitutio quòd Eccleſia debet vendere intra annum.Pro qua veritate confirmanda ſatis erit adducere determinationé ſacræ Rotæ Romanæ,quæ in vna Veneta cenſurarum, quam penes me impreſſam habeo *fol. 21.* ſic habet: Quod verò attinet ad illum articulum particularem, vt Eccleſia intra certum tempus, verbi gratia, vnius vel duorum, vel duodecim annorum bona immobilia vendere laicis teneatur, illum expreſsè condemnauit Alexander IV.*in cap. 1. §. fin.de immunitate Eccleſiaſtica lib.6.* in hæc verba: Nec etiam liceat illud ipſas Eccleſias, vel perſonas ad diſtrahendum, vel alienandum, aut extra manum ſuam ponendum,iam acquiſita,vel quæ deinceps acquirent,aliquatenus coarctare. Hæc ibi. Et ideò non valere ſtatutum laicorum contrarium diſponens, notauerunt *ibidem* Geminianus *num.5. verſ. Nota quod laici.* Francus *num. 5.* Decius *in capite Eccleſiæ S.Mariæ, numer. 192. verſ. 8. non valet ſtatutum, de conſt.* & Baldus *in Authent.hoc ius porrect. num. 18.verſ. Et propterea non valet, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi agit contra ſtatutum Senatus quo cauebatur vt Hoſpitale S.Mariæ teneretur vendere poſſeſſiones. Idem tenuit Hoſtienſis *in cap. cum laicis, numer. 5.ſup. verbo de alienatione,de rebus Eccleſ. non alienand.* Archidiac. *in cap.Romana, num. 23.in verbo conſuetudine, de appellat. lib.6.* Hucuſque ſacra Rota.vbi paulò poſt *fol.24.*hæc addit: Cùm in hac materia ſacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum diuina reſpõſa,quæ clara ſunt,ſeruari debeant, non oportet admodùm ſollicitè quærere, cur aliqui iuris ciuilis potiſſimùm Interpretes contrarium conſuluerint, & anxiè laborare, vt eorum reſponſis ſingulariter reſpondeatur;cùm notum ſit eos ſæpè vel lucri cupiditate,vel ſtudió adulandi Principibus laicis,vel ſacrorum Canonum imperitia,ſic in tranſuer-

ſum

ſum actos, vt in luce clara ſponte cæcutire voluerint. Sed hoc non obſtāte reſpondet poſtea ad omnes rationes, vide etiam Theologos Relig. Seruorum *in defenſ. cenſ. Pauli V. cap. 7. fol.* 110. vbi hoc ſtatutum Federici eſſe contra ſacros Canones demonſtrant; quod etiam docuit Bernardus Giuſti *in defenſ. libert. Eccleſ. fol.* 19. plures adducens Doctores. quibus adde Maynardum *de priuileg. Eccleſ. part. 2. art. 22. num.* 44. & Surdum *volum. 1. conſ. 2. num.* 20. Remanet igitur ſatis firmata noſtra ſententia, nempe ſtatutum hoc Federici eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam. Ad id verò, quòd Cutellius aſſerit, compeſcendam eſſe nimiam cupiditatem Eccleſiaſticorum, in acquirendis ſuperfluis: vnde etiam ad dictas leges Federici *cap. 3. not. 4. num.* 4 putat in Comitiis generalibus dictis Parlamento exemptis modum in quærendo adhibendum eſſe, ne futuris in æuis quæſitorum parte aliqua eos priuare opus ſit, néve nimiæ pietatis ſtudio poſteris, vt impij videantur, materiam relinquant, & quod fuit ad leuandam neceſſitatem ſtatutum, propter copiam in cauſam luxus conuertatur. Ita ille. Ad id, inquam, reſpondendum eſt eo modo quo reſponderunt Theologi Religionis Seruorum ad Paulum Seruitam exaggerantem hæc omnia, quæ Cutellius nunc exagerat, ſic enim aſſerunt *in defenſ. cenſ. Pauli V. c. 7. fol.* 103. [Ne giuſta è la querela che tuto al fine paſſerà nella Chieſa. Poiche molte coſe ſono, le qualli non ci paſſano ne paſſeranno giamai. Vi ſono i feudi, e i fedicommiſſi che gli'vni e gl'alteri rimangono perpetuamente nelle famiglie, Vi ſono i beni de i Principi, i quali ſi ritengono per mantenimento del Principato. Oltre à ciò vi ſono, e vi ſarano ſempre (merce della malicia humana) huomini auari dalle cui mani ſcarſe non è pericolo ch'eſca vn denaro, no che i beni ſtabili. Vi ſono prodighi e diſſipatori, i quali diſpēſano le facoltà in prendere ſuoi piaceri, poco ricordeuoli delle Chieſe e Monaſterij, e altri vi ſono ch'attendono alle pompe, e grandezze, & à ſpendere il loro in ogni altra coſa fuor che in honor di Dio e delle Chieſe. Il mondo ſempre hebbe & haurà ſi fatta gente. Per il che non è pericolo che la Chieſa di tutti i beni s'impadroniſca giamai. S'aggiunge appreſſo che la viciſſitudine de i tempi tal'hora apporta che per qualche accidente quello che è della Chieſa ſia dal ſecolo vſurpato. Quāte coſe hoggidi ſono godute etiamdio da Principi, le quali erano prima della Chieſa? Nō ſi ſcende al particolare, perche non è intendimento d'offendere, ma di defendere. Ma come ſi può meglio dimonſtrare la debolezza de queſta raggione (ch'e l'Achille de i laici) quanto conſiderare tanti ſecoli andati da che la Chieſa fa acquiſti? Ha già tanti e tanti centinaia d'anni che ſi laſciano facoltà alla Chieſa? non gia com'à tempi d hoggi vn poco di fondo, di cenſo, di legati, ma le città, & i ſtati intieri, nondimeno ſi veggono e Cittadini, e Principi, e Nobili & ignobili in tanto numero poſſedere ampliſſime ricchezze, abondantiſſimi beni, e mantenerſi nelle grandezze, e ſplendidezze loro. Non s'è ancora veduto il mondo rouinare, en tanti diſordini, e diſorbitanze che ſi dicono.] Ita ſupradicti Theologi. Vide etiam Vgolinum *in reſp. ad Iuriſconſ. Pat. cap. 6. num. 3. & ſequ.* Torrium *in Apol. pro libert. Eccleſ. fol. mihi.* 26. Iulium Boſſum *in reſponſ. ad M. Antonium Capellum, part. 4. cap 6. fol.* 174. Bernardum Iuſtum *in defenſ. lib. Eccleſ. fol. mihi.* 17. & tandem Collegium Bononienſe *in conſil. pro lib. Eccleſ. num.* 31. *&* 32. vbi ſic ait, Vtilitas publica ne laici nimis onerentur collectis, præferri nō debet priuatæ Clericorum, nā vt bona apud Eccleſiaſticos maneant, reſpicit publicam vtilitatem, maximè ſi ad Eccleſias, quæ vtilitas præfertur publicæ profanæ, & Clerici ſi non grauantur collectis, quibus tamen quandoque grauantur, ſaltem grauantur pluribus aliis oneribus Eccleſiaſticis directis ad bonum ſpirituale laicorum, & quo magis diuitiæ creſcunt, magis etiam creſcit eleemoſynarum onus & cura multiplicandi numerum Religioſorum. Ita venerandum illud Iuriſconſultorum Collegium, cui adde Vigianum *de immunitate Eccleſiaſt. diſputatione* 3. *folio* 53. ita aſſerentem: Sed quoniam laici falsò queri ſolent de Eccleſiaſticis, quaſi de profuſiſſimis, vt dicunt ſimplicium largitionibus, Eccleſiarum cenſus nimium creuerint. Audiant quæſo Concilij Pariſienſis ſub Ludouico & Lothario imperatore celebrati verè aurea verba, quæ ſi quiſque ſecum animo reuoluens diligenter perpenderet, ceſſarent profectò tam iniuſtæ, tam indignæ querelæ. Ita enim *lib.* 1. *cap.* 18. traditum eſt. Ceſſet ergo ambitio, quæ dicere ſolet, nimis rerum habere Eccleſiam Chriſti, & perpendat, quia quantæcumque ſint res Eccleſiæ, ſi eo modo, quo diſpenſandæ ſunt, diſpenſentur, nimiæ non ſunt & paulò pòſt: Mira namque res, ambitio mundialis ſatis non habet, & Eccleſia Chriſti nimiùm habet? Hucvſque Viganus ex ſacro illo Concilio. Sed ſciat Cutellius hodie fere omnes exemptos non ſolùm ſuperflua, ſed etiam neque neceſſaria habere. Audiat quæſo Paulum Comitolum virum doctum ex Societate Iesv *in Apol. pro monitorio Pauli V. cap. 3. num. 6.* [Tanto lontano e dal vero che alle perſone ſacre è Religioſe auanzi la roba, quanto il contrario è conteſtatiſſimo con euidente calcolo è ſenzata eſperiēza. Il calcolo è tale. Facciaſi vn cumulo di tutti i beni dalla chieſa, e ſi repartano in parti vguali, e in tante quante ſono le perſone che di quelle deuono viuere, ti dico ch'à moltiſſime e à moltiſſime perſone mancheria il neceſſario vitto e veſtito. Oltre che in queſto calcolo non vi potrà eſſere forma alcuna di giuſtitia diſtributiua, perche tanto tocchera all' infimo Chierico, come à gran Prelati, à quali per ogni riſpetto maggiorata ſi deue ch'à quelli che non ſono di ſimil grado. L'eſperienza ſenzata è che leuata vna ò due Religioni meno numeroſe come à dire à la Benedittina, e la Certroſina, tutti non hanno da viuere, che per queſto è ſtata poco à poco introdotta la proprietà in tante Congregationi di Regolari coſi d'huomini, come di donne, perche in commune non haueuano, ne hanno da mantenerſi. E di queſto diſordine caggione ſono i ſecolari, che con le loro entrate non danno vitto ne veſtito commune, ſe bene in parte potrebbono eſſere ſolleuate molte Congregationi di Regolari con quel ch' alcuni altri di chieſa hanno di ſouerchio. Ma con tutto ciò moltiſſimi Religioſi e Religioſe reſterebbono in biſogno per laſciar indietro innumerabili Preti e chierici ſparſi per le Prouincie della Chriſtianità, i quali neſſuna parte harebbono di detto ſolleuamento. Da queſta ſenzata proua ogn'vno vedrà quanto falſo ſia ciò che Fra Paolo dice nel libro delle conſiderationi, che gli Eccleſiaſtici hanno venticinque volte tanto di quanto ſi dourebbono contentare.] Ita Comitolus cui etiam adde Laurentium Ortiz *de immunitate Eccleſ. part. 3. conſid. 4. fol.* 313. Ex his igitur apparet ſupradictum ſtatutum, de quo in hac Reſolutione locuti ſumus, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam: debebat igitur Cutellius talia ſtatuta reſilire, & deteſtari doctrinam Signoroli, & aliorum, quam adducit, iam à communi ſchola Canoniſtarum & Theologorum acriter reprobatam, neque debebat timere ruinam Regnorum ex

legatis & eleemoſynis,quas laici Eccleſiaſticis relinquunt.

RESOL. III.

An ſi licita lex prohibens , ne bona vulgo dicta Realengo, *transferantur in Eccleſias , vulgo à* Manomorta, *ſine licentia Regis ?* Ex part.1.tract.2. Reſ. 104.aliàs 103.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & in alijs earum notat.

§.1. HÆc lex poſita eſt in quibuſdam Regnis , illam defendit nouiſſimè Olibanus *in tract. de iure fiſci, cap.7.n.32.* quia ait ipſe : [Omnia bona Regni à principio ſunt de Realengo , & ſunt Regis, & ipſe potuit legem in eis ponere,ut ſine licentia ſua tranſirent in Eccleſiam.]

2. Sed dictam legẽ eſſe contra immunitatẽ Eccleſiaſticam, docent non ſolùm Theologi ; ſed inter Hiſpanos, Iuriſconſultos doctus Ioann. Valeurs *in ſuis differentiis vtriuſque fori , verb. Bona, different. 3. per totam* , Adi illum , & non pigebit. Vnde etiam *ſuprà.*

*Lup.in Reſ. quæ hic ſunt 1.& 7.

RESOL. IV.

An leges Amortizationis *ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam ?* Ex part.3.tract.1.Reſ.14.

Quæ hic eſt Reſ anteceedens , & in Reſ.ſe qq. & infra in Reſ. 9. curſim in §. vlt. & late in Reſol. 18. §. Ad exemplum, Regni Galliæ, & in Reſol. 19. & vide etiam doctrinam Reſ.8.

§.1. DE hac quæſtione egi *in tract.1.reſol.103.* & non placuit opinio mea aliquibus Iuriſconſultis, qui adducebant Arnolfum Ruzeum , Petrum Pechium , Carolum Degraſſalium , & Chopinum, defendentes legem Amortizationis extantem apud Gallos , qua bona ſtabilia prohibentur alienari in manum mortuam abſque Principis licentia,& certa pecunia ſoluta.

2. Sed ego iterum puto ſupradictam legem eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam,& pro hac ſententia,nunc non adducam Theologos,ſed Iuriſconſultos , & inter illos Ioanem Bertran. de Gueuara , qui fuit Viſitator Generalis pro Rege noſtro in Regno Neapolitano,& poſtea Præſes Supremi Conſilij Italiæ, & Archiepiſcopus Compoſtellanus;is igitur vir doctiſſimus *in propugnaculo libert. Eccleſ.aſſer. 1.§.6.num,21.*ſic aſſerit, Amortizationis leges de quibus in primo argumento contrario,nil obſtant ; eas enim nonnulli(& malè) defendere conantur,eo quòd agant bonis de quærendis,nõ de quæſitis.Alij aſſerũt, & deteriùs, vt eſt Belluga *rubr.13.§. veniamus, n.30. & 31.* quia à principio omnia fuerunt Regis,& meritò Rex in traditione rei propriæ potuit apponere legem Amortizationis;ſed hoc non poteſt ſuſtineri, quia Princeps non fuit dominus omninum bonorum ſui Regni,ſed quoad protectionem,& iuriſdictionem, vt *in l.bene à Zenone,* vbi Gloſſa recepta,*C.de quadr. præſcr.* nam Princeps à populo poteſtatem habet. §. *ſed quod Principi placuit. de iure nat.*Alij(& meliùs)vt *ibi* per Bellugam *n.37.* dicunt quòd hæ leges amortizationis ſunt mixtæ laicorum & Clericorum latæ in cõmitiis curiatis omnium ſtatuum.Alij(& rectiùs)vt Pechius,id totũ tribuunt ſcientiæ,& patientiæ Pontificum.Ita Gueuara,qui etiã ſubdit *in num.22.* quòd lex amortizationis lata à Ioanne II. in Regno Caſtellæ,fuit poſtea reuocata à Catholico,& ſapientiſſimo Rege Philippo II.

3. Et ex his patet reſponſio ad rationem Olibani,quem adduximus *in dicta reſolut.103.* pro contraria ſententia. Dicendum eſt igitur cum Valenzuola *in defenſ.cenſ.part.3. n.202.* quòd ſi in aliquo Regno viget lex , amortizationis , illam licitè obſeruari, quia adeſt priuilegium Summi Pontificis , vel eius tolerantia , ſecus autem erit contra immunitatem Eccleſiaſticam.

RESOL. V.

An leges Amortizationis *ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam ?* Ex part.4.tract.1.Reſ.57.

§.1. DE hac materia tractatum eſt *in p. 1. tract.2. reſol. 103.& in 3.p.tract.1.reſol.14.*vbi damnaui ſupradictas leges ; in quibus bona ſtabilia prohibentur alienari in manum mortuam abſque Principis licentia & certa pecunia ſoluta.

Quæ ſunt ... mè pr... tæ , ... alijs ... in an... præce... Reſ.

2. Sed quia cum quodam Iuriſconſulto olim mihi fuit magna controuerſia ſuper hac quæſtione,præter Doctores quos *in dictis locis* adduxi, nunc alios adducam. Et ideo Theologi Religionis ſeruorum *in defenſ. cenſurar. Pauli V. capite. 7. ad argument.8.* ſic aſſerunt. [Il coſtume dell'amortizatione douunque ſi vſi è corruttela , e perciò non può ſeruire per raggione , e per proua.] Io. Franciſcus Fagnanus *in reſponſ.pro cenſ.Pauli V fol. mihi 82.*amortizationem Eccleſiaſticæ libertat aduerſam eſſe, nullóque iure defendi , aut ſuſtiner. poſſe arbitror: Et nouiſſimè hanc opinionem tenet Io. Cochier *in vindicijs libertatis Eccleſ.part.1.cap.11.per tot,*vbi *n. 6.* obſeruat Carolum II. Siciliæ Regem ſimilem legem reuocaſſe, ſatiſque eſſe arbitratus eſt, ſi bona immobilia cum onere ſuo ad Eccleſiam tranſirent, & ratio noſtræ ſententiæ eſt , quia Conſtantinus Magnus liberum cuique decedenti fecerit arbitrium Eccleſiis, quæ velit relinquendi , vt patet ex *l.1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* vide etiam *cap.1. & cap.fin.de immunit. Eccleſ. in 6.* Bartolum , Alexandrum, Ruinum, Iaſonem & alios *in l.1.de ſacroſ.Eccleſ.* cæteras rationes adducit Cochier *loc.cit.*

3. Dicendum eſt igitur quòd libertas Eccleſiaſtica violatur ob neceſſitatem pendentæ amortizationis, quod verum eſſe puto ſtando in iure communi;ſecus autem ſi hoc efficeretur in aliquo Regno ex priuilegio Summi Pontificis,vel ex tolerantia approbatiua , quæ quidem ſi adſint , videbunt illi ad quos ſpectat.

RESOL. VI.

An ſtatutum prohibens alienationem bonorum in non ſubditos ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam ?
Et explanatur perſonas exemptas in odioſis , & oneroſis non venire in appellatione vniuerſitatis , populi, & territorij : venire tamen in fauorabilibus ; & hæc diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos , qui cum ſint pars Reipublicæ, veniunt in appellatione populi in fauorabilibus, ſecus autem in odioſis ? Ex part.4.tract.1.Reſ.70.

§.1. VIdetur negatiuè reſpondendum , quia hoc ſtatutum, ne liceat alienare in non ſubditos, non cenſetur inferre non ſubditis iniuriam:cùm à Iuriſperitis communiter validum iudicetur ; ergo nec perſonæ Eccleſiaſticæ exemptæ ſibi illatam iniuriam nec prohibitionem conqueri poſſunt, cùm exempti exteris æquiparentur,ex Io. Andrea *in c.2.d. conſtit.in 6.*

Sup. te in Reſ. ſupr. doct Reſo aliar & anno peri. 2. Reſo §. V his.

2. His tamen non obſtantibus , tale ſtatutum non comprehendere Clericos , & ſi comprehendat eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam dicendum eſt,

eſt quia perſonæ Eccleſiaſticæ magis exemptæ ſunt à poteſtate Principis ſæcularis, quàm alienigenæ ſæculares, nam hi conſentiendo poſſunt prorogare iuriſdictionem iudicis laici, *ex l.1. C. de iuriſdict.omn. iudic.* illæ autem minimè, vt patet *in cap.ſi diligenti, de foro compet.* Ergo magis læduntur ſi lege laica obligentur, quàm alienigenæ. Deinde magnum eſt diſcrimen inter exemptos etiam in territorio, vel diœceſi exiſtentes, & alios exiſtentes extra territorium, vel diœceſim: nam illi etſi non ſint de diœceſi, ſunt tamen in diœceſi, hi tamen neque ſunt in diœceſi, neque de diœceſi, quod etiam eodem modo dicendum eſt quoad territorium, vt patet ex Felino *in cap.graue, num.2 de officio ordin.* Hinc ſentiunt Doctores perſonas exemptas in odioſis & oneroſis non venire appellatione vniuerſitatis, populi, & territorij, venire tamen in fauorabilibus, vt docet Felinus & Paulus de Caſtro *in cap Rodulphus, n.34 de reſcript.* Eadémque diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos, qui cùm ſint pars reipublicæ, ex *l.1.§.huius ſtudij, ff.de iuſtit.& iur.* veniunt appellatione populi in fauorabilibus, ſecus autem in odioſis, vt notat Abbas *in cap.Eccleſia ſancta Maria* & Felinus *ibidem num.* 4. Decius *n.10. de conſtit.* Meritò igitur aſſeruit Riminaldus *conſil.11. num 101.vol.2.* in hac materia fallax eſſe argumentum de exteris ad Clericos: vnde ex his omnibus patet reſponſio ad argumentum pro negatiua ſententia adductum, & hæc omnia docet Ioannes Franciſcus Fagnanus *in reſponſ.pro cenſuris Pauli V.part.3.fol.75.* & Philippus Maynardus *de priuileg.Eccleſ.part.2.art.22. num.21.& ſeq.* cum aliis penes ipſum.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter quòd licèt Princeps poſſit ſuis ſubditis prohibere immobilium alienationem, ex *l.ſi in emptione, §. omnium, ff.de contrahend.emp.* & ex *l.de pollicitationibus, in fine, ff. de pollicit.* tamen talis prohibitio non procedit in præiudicium Clericorum, & Eccleſiarum, tunc enim non valebit, ex *cap.fin.de immunitate Eccleſ.in 6.* Vide Collegium Bononienſe *in reſponſ.pro libertate Eccleſiaſt.num.14.* Vgolinum *in reſponſ. ad Iuriſconſult. Gymnaſii Patauini, cap.6 num 8.& ſeq.* cum Maynardo *loco citato, num.67.* Nam licèt dictum ſtatutum quoad verba non videatur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis; tamen quoad mentem eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, faciendo fraudem de perſona ad perſonam, per ea quæ adducit Surdus *volum.3.conſil.301.num.76.*

RESOL. VII.

An ſit contra libertatem Eccleſiaſticam condere ſtatutum, vt immobilia non alienentur extraneis, prohibendo expreſſe vt non alienentur in perſonas Eccleſiaſticas?

Et notatur in tali caſu poſſe Epiſcopos cogere ſtatuentes, vt declarent illud ſtatutum non debere extendi ad Clericos? Ex p.1.tract.2.Reſ.58.aliàs 57.

§.1. NEgatiuè reſpondent aliqui, vt Molina, quod valdè miror, *de iuſt. tom.1. tract.2. diſp.140. num.18.* & alij quamplures Iuriſconſulti, quos affert, & ſequitur nouiſſimè Chriſtophor.de Anguiano *in tract.de legib tom.1.lib.2.contr.15.num.33.& ſeq.* & tales ſtatuentes non incurrere in excommunicationem Bullæ putauit Iacobus de Graffiis *in ſuis deciſ.part.2. lib.4.cap.18.num.233.* vbi hæc verba aſſeruit: [in ſtatuto cauetur, quòd nullus ſubditus poteſtati Mediolani poſſit alienare rem immobilem in non ſubditum niſi ſoluat tantùm pro libra, expreſsè prohibendo, ne poſſit alienare in perſonam Eccleſiaſticam; dico, quòd tale ſtatutum eſt iuridicum, & non improbandum, nec cenſendum contra libertatem Eccleſiæ: quia eſt conditum fauore publici, & communis boni, & ſubditorum, vt eis ſalua immobilia, & territoria conſeruentur.] Ita ille.

2. Sed talis opinio eſt contra communem, & veram ſententiam omnium Theologorum, & Iuriſconſultorum, quam inter alios docet Comitolus *in tr.Apolog.cap.1.n.18.fol.mihi 26.* Bouius *in reſponſ. ad M.Paulum, par.3.fol.mihi 33.* Colleg.Bonon. *in reſponſ.pro libert.Eccleſiaſticæ num.18. & ſeq.* Vgolinus *in reſponſ.ad Iuriſc. Gymnaſij Patauini, cap.6.§.1. & ſeq.* Vigianius *tract.de immun.Eccl.diſp.3.concl.2.* Barboſa *in coll.ad lib.1.Decret.tit.2 cap.Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.num.22.tom.1.* Franc. Fagnan. *in tract. de iuſt. cenſ. Pauli V.part.3. fol.42.* Genuenſis *in pract. Eccleſ.tricenario 13.q.379.num.5.* Duardus *in Bulla Cœn. lib.2.can.15.q.19.num.83.* Filliucius *tom.1.tr.16. c.10. num.272.* Reginaldus *in praxi, tom.1.lib.9.c.23. n.359.* Suar. *contra Regem Angliæ.* Martha *de iuriſdict.part.4. cent.1.caſ.6.num.16.* Bellettus *in diſquiſ.cler.part.1.tit. 4.§.4. num.1. & 4.* vbi citat quamplures Doctores. Surdus *lib.3. conſ.301. num.67.* Maynardus *de priuileg.Eccl.contra Venetos, part.2.art.22. num.67. & ſeq.* & alij.

3. Et ratio eſt, quia tale ſtatutum prohibet Eccleſiaſticis, quod nec naturali, nec diuino iure prohibitum eſt: imò, id humano iure conceſſum eſt, vt patet *ex leg. generali, & leg. iubemus. de ſacroſ. Eccl.* vbi conceditur; vt Eccleſiaſticis liberè legari, & donari poſſint à laicis eorum bona, tam inter viuos, quàm inter mortuos. Et hoc facere prohibentes damnantur expreſsè *in cap.eos. de immun.Eccleſ.in 6.* Et hoc maximè procederet, ſi ſtatutum expreſsè prohiberet, ne fiat alienatio in Eccleſias, vt ex multis notat Beller. *vbi ſup. num.* 4. Et etiamſi talis mentio Eccleſiaſticorum non adeſſet, ſed tantùm laici, & ſubditi nominarentur; adhuc tale ſtatutum Clericos non comprehenderet, nec illis præiudicaret: nam, vt bene notat Maynardus *vbi ſup.num. 68.* licèt dictum ſtatutum, quoad verba, non videretur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis; tamẽ quoad mentem, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, faciendo fraudem de perſona ad perſonam. Et in ſimilibus non tantùm inſpicitur, cum quo ſtatuens loquatur; ſed in quem effectum ſermo conferatur.

4. Adde, quòd nulla diſpoſitio generalis comprehendit caſus, vel perſonas in ſpecie priuilegiatas; & ſub generali diſpoſitione non comprehenditur id, quod in ſpecie diſponi non poteſt, *ex leg.Lucius, §.pen.ad municip.* Vnde vt *ſuprà* dixi, valdè miror, Graffium, virum Eccleſiaſticum, doctum, & pium, contrarium dixiſſe. Et ideò, ſpeciatim loquendo de illo ſtatuto Mediolanenſi, obſeruat Maynardus *vbi ſupr.* cum Menoch. *lib.9.conſ.878.num.10.in fin.* Senatum Mediolanenſem conſueuiſſe ſeruare, vt illud ſtatutum Clericos non comprehendat. Sup. in §. 1. huius Reſ.

5. Notandum eſt verò, quòd, licèt Coriolan. *in expoſit.Bull.Cœnæ, excomm.15.fol.mihi 958.* aſſerat, ſtatutum, quòd non alienentur bona immobilia in extraneos, non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tamen docet, in tali caſu poſſe Epiſcopos cogere ita ſtatuentes, vt declarent, illud ſtatutum non debere extendi ad Clericos. Vide Surdum *li.3.conſ.301.n.45.* Sup. hoc infra in Reſol. 11 §. vnde. & in 14. §. Philippus Franeus, &c.

RESOL. VIII.

An valeat ſtatutum ſæculare, quo cauetur, ne bona immobilia transferantur in Eccleſiaſticas perſonas ſine Regia facultate? Ex part. 4. tr.1.Reſ.13.

§.1. Affirma

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſol. & in aliis earum primarum annotat.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Pereira *de mann Regia part.2.cap.67. num.9. & ſeq.* ratione publicæ vtilitatis, cùm oporteat bona illa retineri & conſeruari pro defenſione Reipublicæ, & pro ſubeundis tributis, quæ Eccleſiaſticis perſonis nequeunt imponi. Deinde hoc pactum dominus directus in conceſſione emphyteuſis licitè apponere poteſt: ergo & Reſpublica, & tandem, quia in tali ſtatuto tollitur Clericis ſolùm id, quod tanquam ciuibus illis competit; ergo non erit contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ ſolùm verſatur in his, quæ Clericis, vel Eccleſiis competunt, quatenus tales ſunt, non autem quatenus ciues.

2. Verùm mihi diſplicet his temporibus hanc opinionem typis mandatam fuiſſe à viro tam docto, vt reuera Pereira eſt, cùm fuerit reprobata à SS.Domino noſtro Paulo V. & Paulus Seruita cum rationibus adductis à Pereira ſimile ſtatutum impoſitum defendebat, vt patet apud Iulium Roſſo *in reſponſ.ad M. Anton. Capellam part.4.cap.1.& ſeq.* Valenzuelam *in defenſ. cenſ. Pauli V.part.3.* Bertran.de Gueuarra *in propugn. libert. Eccl. aſſert.2.§.6.* Theologos Religionis Seruitæ *in defen. cenſ.Pauli V.c.7,* Maynardum *de priuileg. cler. p.2.art.22.n.52.* Antonium Bouium *in reſponſ. ad Paulum Seruitam part.3.* Fagnanum *de inſt. cenſ.Pauli V.part.3.* Anaſtaſium Germonium *in aſſert. immunit. Eccl. cap.7.* Vgolinum *in reſpon.ad Iuriſconſ. Gymnaſij Patauini cap.6.* reſpondentes ad argumenta, quæ Paulus Seruita, & nouiſſimè Pereira pro tali ſtatuto adducunt: & cùm Paulus Seruita adduceret pro defenſione huius ſententiæ ſtatutum Regni Portugalliæ, de quo loquitur Pereira, ſupradicti authores reſpondent ſtatutum Portugalliæ iuſtificari ex priuilegio Pontificis, & Concordatis; & tamen Pereira, his non obſtantibus, vult illud defendere in terminis iuris communis, quod mìnimè admittendum eſt, cùm ſit apertè contra immunitatem Eccleſiaſticam.

3. Sed non grauabor hic apponere verba aliquorum Doctorum ex ſupradictis, & ideo Antonius Bouius *vbi ſuprà ad argum.10.fol., mihi 42.* ſic aſſerit. [In Portogallo vi ſono ſimili leggi, ma fatte di concordia col' Clero e di conſenſo del Papa. Veggaſi Franciſco Celio nel trattato de immunitate Eccleſiaſtica nel fine, che riferiſce trà l'altre leggi che haueа fatto Alfonſo III. ancora queſta, e racconta che perciò ne fù ſcommunicato de Honorio III. e tutto il Regno interdetto, fin che poi ne fu aſſoluto e ſi fecero d'accordo con queſti Eccleſiaſtici alcuni articoli che furono dal Papa approbati, e dice queſto Autore d'auer 'egli ſteſſo veduto le Bulle Apoſtoliche, e dice il luogo doue ſi conſeruano.] Iulius Roſſo *loc.cit.ad argum.27.* ſic ait. [In Francia ſe fu fatta tal legge, fu fatta co'l conſentimento della ſanta Sede ſi come anche ne Regni di Portogallo.] Fagnanus *vbi ſupr.fol.mihi 81.* ſic ait. Legem verò Regni Luſitaniæ cum ſanct.memor. Clemens IV. compertam habuiſſet, ad Regem protinus literas dedit, vt correctione non expectata eam reuocaret. Imò Franciſc. Cœlius *tract.de immun.Eccleſ.* ſcriptum reliquit, Regem Alphonſum ſimilem in dicto Regno legem condidiſſe, ac propterea ab Honorio III. fuiſſe excommunicatum, ac Regnum interdictum, poſteáque ipſum abſolutum initis cum Clero conuentionibus, quas ait fuiſſe poſteà à Summo Pontifice approbatas, ſéque Apoſtolicum eius vidiſſe diploma. Ita Fagnanus, & Anaſtaſius Germonius *in aſſert. libert. Eccl. cap.7.fol. mihi 73.* cum Collegio Bononienſi *in reſponſ.pro libertat.Eccleſ.num.39.* Igitur in Pontificio diplomate debebat Pereira legem illam Luſitanam fundare, & non in iure communi: fundamenta vero noſtræ ſententiæ videbis apud citatos Doctores, quæ ex ſacris Canonibus, & aper is rationibus illam acerrimè defendunt; nec aliter poteſt ſuſtineri. Vide omnes Canoniſtas *in cap.fin.de immunit. Eccleſ.in 6.* Dicendum eſt igitur, tale ſtatutum eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, quia in illo ſunt nominatim Clerici & Eccleſiæ, vt *in ſeq.reſol.* videbimus; tum etiam, quia ſi non eſſent nominati, diſponeret ſuper pertinentibus ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ac etiam, quia forma non poteſt impleri ſine magna difficultate, ideo præter citatos Doctores, & præcipuè Maynardum *de priuil.Eccl.part.2.art.22.num.61.& ſeq.* Collegium Bononienſe *in reſpon. pro libert. Eccl.num.13. & 14.* Aponte *in reſpon.pro cenſ.Veneta fol.83.& ſeq. 93.vſque ad 98.* hanc ſententiam reprobat Zabarella, quem citat & ſequitur Corneus *vol.3.conſ.64.num.4.* Lapus *allegat.92.num.7.* & *ibi* Mandoſius, Felinus *in cap.Eccleſia S.Mariæ, de conſtit.num.86.* Syluester *ver. immunitas 2.num.5.* Laderchius *conſ.103.num.1.2.& ſeq.* cum aliis communiter. Igitur dum ſuperioris licentia requiritur, ab eo omnis pendet contractatio, & ſic nullo modo libera; ergo eſt contra libertatem Eccleſiæ.

Quæ hic ſup. in Reſ.110.

RESOL. IX.

An ſtatutum, ſeu lex prohibens ne bona ſtabilia alienentur in Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas ſit licitum?
Ex part 6.tract.3.Reſ.1.

§.1. CVm pars quinta mearum Reſolutionum Moralium ex editione Lugdunenſi penes Laurentium Durand hoc anno 1639. iterum poſt quatuor menſes excuſſa fuiſſet Venetiis apud Franciſcum Babam, poſt Reſolutionem tertiam, Tractatus primi fuit ab Auctore Anonymo appoſita quædam Additio, in qua contra me inſurgens ad propoſitam quæſtionem affirmatiuè reſpondet, nixus auctoritate Riccardi de Saliceto, Barbatij, Baldi, Molinæ, & aliorum.

2. Poſſet hæc opinio probari. Primò, quia ſimilia ſtatuta conceduntur intuitu boni communis & ob publicam vtilitatem: ergo comprehendunt etiam Clericos, qui illa ſeruare tenentur; vt ex multis tradit Caſtillo, Sotomaior *de Tertiis, tom.7.cap.8.num.25.* & Moſcoſo *in allegat. pro ciuitate Panormit. art.1. num.13.* Sup. hoc infra in 15.

3. Secundò, quia ſicut ex pacto, & ex teſtamento poſſunt conuenire priuati pro eorum intereſſe, ne bona in Eccleſias alienentur, ex *l. fin. C. de pact. inter empt.& vendit.* Ita & Princeps pro iure ſui vniuerſalis dominij, & intereſſe Reipublicæ idem poterit conſtituere: nam de pacto ad ſtatutum valet argumentum, ex *l.fin.C.de fideiuſſ.* Sup. hoc infra in Reſ. 16.§.1.&

4. Tertiò, quia validum eſt ſtatutum, quod ingrediens Monaſterium non ſuccedat, teſte Bartolo *in l. final. num.6.C.de pactis.* Sup. hoc Reſ.not. tertiæ & tertium, ſeqq.

5. Quartò, quia aliud eſt ſtatuere ſuper bona Eccleſiis acquiſita, aliud ſuper bonis acquirendis, ſeu non acquiſitis: ſuper quibus licitum eſt Principibus ſtatuere, ex Baldo *in c.quæ in Eccleſiarum, num.8. de conſtitut.* & aliis. Sup. hoc quarto in Reſol. &c.

6. Quintò, quia ex frequenti tranſlatione bonorum in Eccleſias ita minuuntur vires Reipublicæ, vt in breui timendum ſit, ne tuendo imperio non ſufficiant. Sup. hoc quinto in Reſ. 1.2.& 3.

7. Sextò, & in hoc argumento maximè ſe fundat noſter Lucifugus Additionator: quia ita ſeruatur in Regno Galliæ, vbi Clerici non poſſunt acquirere bona immobilia abſque amortizatione, & diſpenſatione Sup. con in hoc Sexto. in not. præ tæ à 5. ſextum.

ſatione Principis. Idem in Regno Portugalliæ. Idem in Dominio Veneto; cum hac tamen moderatione, vt infra biennium bona donata, vel teſtamento relicta tenentur Eccleſiaſtici ponere extra manum, & alienare. Et tandem obſeruat idem ſeruari in Brabantia, & Germania.

RESOL. X.

Proponuntur fundamenta pro negatiua ſententia.

Et deducitur, an dictum ſtatutum ſit contra ſacros Canones, & illud promulgantes, & obſervantes ſint violatores libertatis Eccleſiaſticæ, & incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex part. 6. tr. 3. Reſ. 2.

§. 1. SEd his minimè ſuffragantibus dictum ſtatutum eſſe contra Sacros Canones, & illud promulgantes, & obſeruatores eſſe violatores libertatis Eccleſiaſticæ, & in cenſuras Cœnæ incidere omninò dicendum eſt. Probatur primò, quia ſtatutum prohibens Eccleſiis, & piis cauſis, perſoniſque Eccleſiaſticis, id quòd eis competit ex priuilegio dato, vel à Romanis Pontificibus, vel ab Imperatoribus, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: ſed ſtatutum de quo loquimur eſt tale; ergo, &c. Maior patet ex communi Doctorum ſententia; ita docet Hoſtienſis *in cap. final. de reb. Eccleſ. non alienand.* Innocentius *in cap. noueris, num. 2. verſ. his igitur, de ſentent. excommunicat.* & *ibi* Ioan. Andreas *num. 2.* Panormitanus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtitut. num. 23.* & *ibi* Felinus *num. 69.* Decius *num. 6.* Bartolus *in l. filius familias, §. Diui il. 2. num. 12. ff. de legat. 1. & in l. cunctos populos, n. 29. C. de ſumma Trinitat.* Baldus *in l. priuilegia, num. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Lucas de Peña *in l. 21. numero 5. C. de nauib. non excuſ. lib. 11.* Cagnolus *in l. final. C. de pactis, num. 186.* Bertrandus *lib. 1. conſil. 50. num. 2.* Ioannes Lupus *tract. de libert. Eccleſ. part. 2. quæſt. 10. num. 12. & 16.* Lapus *alleg. 91. num. 2. in fin.* Grammaticus *deciſ. 100. num. 13.* & alij.

1. Quod autem hoc ſtatutum (vt in minore argumenti ſupponitur) tollat priuilegium conceſſum Eccleſiæ & Clericis à Deo, à iure Canonico & Ciuili, probatur. Et iure quidem diuino: quia Deus, (cuius intuitu donatur Eccleſiis, & qui rerum omnium verus eſt & proprius Dominus, ex *l. adeò, §. cùm quis, ff. de acquirend. rer. domin.* & apud quem eſt verum dominium ſuper omnem Creaturam, cùm ſit creator omnium, vt explicat Petrus Cardinalis Bertrandus *tract. de origin. iuriſdict. quæſt. 4. n. 13.*) omnia in vſum hominum conceſſit, *l. in pecudam, ff. de vſur. l. 2. ff. de ſtat. homin.* idem Bertrandus *præcitato loco, num. 17. verſ. & ſic reſeruato;* cùm ab hac Dei liberali conceſſione Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ non reperiantur exceptæ, neceſſe eſt fateri, eas hoc quoque Dei beneficio ex diuina conceſſione & largitione proueniente vti debere.

3. Iure etiam Canonico particulariter Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ priuilegiatæ reperiuntur, *cap. futuram Eccleſiam, & cap. videntes 12. quæſt. 1.* vbi Vrbanus Papa idoneam rationem reddit; cur oportuerit Eccleſiis prædia donare, & ſemel donata inuiolabiliter retinere: quia videlicet plus vtilitatis conferri poterat fidelibus, ſi hæreditates & agros, quos priùs vendebant, traderent ipſis Eccleſiis habendos, vt ex fructibus eorum fidelibus prouideretur, quàm ſi ſolum pretium conſignarent.

4. De iure ciuili exploratum eſt, licere vnicuique relinquere Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis quantum bonorum etiam immobilium optauerit *l. 1. & l. generali, & l. iubemus la 2. & l. fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quod adeò verum eſt, vt frequentia extent antiquitatis exempla: vnde conſtat inuitari ſolitos fideles ad dandum Eccleſiis, & principes ſæculares latis legibus conſtituiſſe, vt collata æterna firmitate roborarentur: nam omiſſis cæteris *lib. 3. Legum VViſigothorum, tit. 1. l. 1.* ſic conſtitutum extat. Quæcumque res Sanctis Dei Baſilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium cognationes collatæ reperiuntur, votiue ac potentialiter pro certo cenſemus, vt in earum iure, irreuocabili modo, legum æternitate firmentur, Hæc ibi. Ergo cum hoc ſtatutum prohibeatur Clericis, id quod eis de iure diuino, Canonico, & Ciuili competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam dicendum eſt.

RESOL. XI.

Fundamentum ſecundum.

Et infertur poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere laicos ita ſtatuentes, vt declarent, quod in huiuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia.

Et docetur, quod ſtatuta laicorum quamuis fauorabilia non ligant Clericos, neque Eccleſiam? Ex part. 6. tract. 3. Reſ. 3.

§. 1. PRobatur ſecundò: Quia communis Doctorum opinio eſt, quòd ſtatutum Laicorũ prohibens alienationẽ bonorũ in forenſes & non ſubditos, non cõprehendat Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas; & quatenus comprehenderet non valeat, quia eſſet contra Eccleſiaſticam libertatem: ita quòd ex defectu voluntatis Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ non comprehendantur in ſtatuto; quia non præſumitur ſtatuentes voluiſſe in generali diſpoſitione comprehendere perſonas, de quibus etiamſi voluiſſent, in ſpecie diſponere non potuiſſent: & quatenus etiam illas comprehendiſſent, ſtatutum non valeat ex defectu poteſtatis; ita tenuit Oldradus in quadam ſua diſputatione, quam refert & ſequitur Bartolus *in l. filius familias, §. Diui, num. 12.* vbi Angelus *num. 4.* Floria *de Sancto Petro, num. 11. cum ſeq.* Fulgoſius *ſub num. 6. verſ. quid autem ſi ſtatutum.* Alexander *n. 11. & 12.* & Iaſon dicit magis communem *num. 72. cum ſeq.* vbi licèt poſtea dicat contrariam opinionem veriorem, & diſputando defendi poſſe; tamen *num. 82.* ait: quòd durum & difficile eſſet obtinere contra opinionem Bartoli; ac propterea opinionem Bartoli conſulendo & iudicando eſſe tenendam; quæ eſt magis communis & fauet Eccleſiæ, & idem dicit *in Repetit. dicti. §. Diui, num. 107. & 110.* Ripa communem dicit *num. 81.* Claud. Seyſſel *nu. 27.* Ferdinandus Loazes *num. 82.* & latiùs Socinus iunior, vbi atteſtatur de communi *num. 166. cum ſeq.* & Ioan. Crotus *num. 88. ff. de legat. 1.* Et ratio eſt, quia Principes Laici poſſunt condere leges de his, quæ ſunt eorum iuriſdictionis; non autem poſſunt terminos eorum iuriſdictionis excedere: & probatur ex *cap. ſi Imperator 96. diſtinct.* dum loquendo de Imperatore inquit, ſi eſt Catholicus & filius Eccleſiæ, & non Præſul: & ſubdit; habet priuilegia ſuæ poteſtatis, quæ in adminiſtrandis legibus Eccleſiaſticis diuinitus conſequutus eſt: poſtea ſubiungit; & eius beneficiis non ingratus contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nihil vſurpet. Quòd ergo Principes Laici poſſint legẽ condere, procedit dummodo non tangãt Clericos & Eccleſias, ac eorum bona; & non lædant immunitatem Eccleſiaſticam per ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, & latè tradit Sarpus *in conſil. 301. Cui primum, verſ. vt non mouet, vol. 3.* aliàs ſi vellent ligare Clericos, & Eccleſiaſticas

Sup. hoc latiſſime ſup. in tr. 1. Reſ. 42. §. 2. prope finẽ, à verſ. Et hãc. & in Reſol. 118. §. vlt. & in Reſ. 128. §. Sed ne in fine, & in tr. 2. Reſol. 162. §. Ad priuilegium curſim in fine, & in Reſ. 190. §. Reſpondeo, prope finẽ, & in Reſ. 195. in fine, & in Reſ. 201. & 207. §. Igitur. & in Reſ. 214. §. 1. poſt medium. & hic

inferius in tr. 8. Ref. 4. §. Sed silere. & in tom. 6. tr. 7. Ref. 119. §. Igitur. ad medium.

ſiaſticas perſonas, non eſſet iuſta lex, ſed diceretur iniuſta, & non valeret: & omnia ſupradicta magis fuſiùs à me probata ſunt in Apologia contra Lagunam.

2. Nec obſtat dicere, quòd Princeps prohibet in ſupradicto ſtatuto alienationem bonorum ſuis ſubditis, quibus poteſt hoc prohibere, vt patet ex *l. ſi in emptionem, § communium, ff. de contrahend. empt.* & ex *l. de pollicitat. in fin. ff. de pollicit. not. l. ſi ita quis. §. ea lege, ff. de verbor. obligat.* Nam reſpondetur, quòd licèt dictum ſtatutum quoad verba non videretur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis: tamen quoad mentem eſt contra libertatem Eccleſiaſticam faciendo fraudem de perſona ad perſonam: ita Gloſſ. *in c. finali, de immun. Eccl. in 6. verb. libertatis,* vbi Io. Andreas, Ancharanus *ſub n.* 1. & Geminianus *nu.* 1. Collegium Bononienſe inter Conſilia Ancharani *conſil.* 13. *Super dubio, in med.* Ancharanus *conſil.* 155. optimis rationibus *ſub nu.* 7. Angelus *in l. filiusfamilias, §. Dini, num.* 4. vbi Floria *num.* 22. *ff. de legat.* 1. Ancharanus *in repetit. cap. Canonum ſtatuta, ſub num.* 175. *verſ. præterea iſte, de conſtitut.* Abbas *in repetit. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 27. & 31. *de conſtitut.* Socinus ſenior *in conſil.* 56. *viſo decreto, n.* 2. *in fin. vol.* 1. & *in conſil.* 14. *circa dubia, num.* 1. *verſ. nam. ad hoc reſpondeo, vol.* 4. Albanus *conſil.* 8. *Pro reſolut. n.* 13. *verſ. Sed his non obſtantibus, cum ſed. & ſub num.* 20. Riminald. iunior *in conſil.* 15. *in præſenti cauſa, num.* 91. *vol.* 1. Surdus *conſil.* 301. *Cui primum. n.* 76. *vol.* 3. Et Laicorum ſtatuta ſicut non poſſunt directè, ita nec etiam indirectè afficere perſonam Clerici & Eccleſias, propter defectum poteſtatis; non inſpicitur enim cum quo quis loquatur; ſed in quem effectus ſermonis conferatur. Gaſpar. de Calde inter conſilia Ancharani *conſil.* 12. *ſuper caſu, num.* 3. & *in repetit. c. Canonum ſtatuta, num.* 175. *verſ. præterea iſte, de conſtitut.* & *in cap. final. ſub. num.* 1. *in* 3. *notab. de immunit. Eccleſ. in* 6. Abbas *in Repetit. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 31. *verſ. item licet verba ſtatuti, de conſtit.* Pariſius *in conſil.* 27. *Notula, num.* 63. *vol.* 2. Riminaldus ſenior *in conſil.* 267. *Viſa facti narratione, num.* 32. *cum ſeq. volum.* 2. Laderch. *conſil.* 103. *Vt quæſt. num* 9. Et quòd ſtatutum Laicorum nec directè, nec indirectè poſſit præiudicare Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis, & non valeat, probaui ſuprà auctoritate multorum, quibus addo Felinum *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. num.* 89. *verſ. quibus non obſtantibus,* vbi dicit communem & Surdum *in conſ.* 301. *Cui primum, n.* 77. *vol.* 3. ſic habere.

Sup. hoc ſuprà in Ref. 7. curſim §. vlt. & infra in Ref. 14 §. Philippus Francis. ad medium ſupra in tr. 2. lege ref. 199. & §. vlt. ref. 193.

3. Vnde ex ſupradictis inferunt Doctores poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere Laicos ita ſtatuentes, vt declarent, quòd in huiuſmodi ſtatutis non cóprehenduntur Clerici, neque Eccleſia. Ei ita docet ex Theologis Paludanus *in* 4 *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. *caſ.* 14. Ledeſma *in* 2. *p.* 4. *quæſt.* 26 *art.* 2. §. 23. D. Antoninus *part.* 3. *tit.* 24 *cap.* 18. Toletus *in ſumma, lib.* 1. *cap.* 27. *verſ. aduerte ſimiliter.* Sayrus *in Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 17. Ex Canoniſtis Ioan. Andreas *in cap. eos qui, de immunit. Eccleſ. in* 6. *num.* 4. Ancharanus *num.* 1. & *conſil.* 135. *num.* 9. *in fine.* Geminianus *num.* 4. Francus *num.* 2. & *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* vbi Felinus *num.* 75. 86 & 167. Butrius *in cap.* 1. *de conſuetud.* & *conſil.* 40. *num.* 2. Cardinalis *in cap. perpendimus, de ſentent. excommunic. num.* 13 & *conſil.* 144. *num.* 2. vbi allegat. textum *in cap. ſtatutum, de hæret. in* 6. Ex Summiſtis Aſtenſis *part.* 2. *lib.* 7. *tit.* 2. *caſ.* 43. Syluester *verb. excommunicatio* 9. *num.* 50. Angelus *eod. verb.* 7. *caſ.* 26. *nu.* 1. Roſella *eod. verb.* 33. *num.* 3. & alij.

Sup. hoc inſra in Ref.

4. Quæ quidem omnia ſupradicta ita vera ſunt, vt ſtatuta Laicorum, quamuis fauorabilia, non ligent Clericos, neque Eccleſias; niſi à Papa fuerint expreſsè approbata: vt patet ex *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit.* vbi communiter notant Canoniſtæ *in cap. cùm veniſſent, de eo, qui mittitur in poſſeſſionem, num* 6. Matheſilanus *ſingul.* 110. Matthæus de Afflictis *tract. de iur. Prothomiſ. num.* 8. Ioannes Neuizanus *conſil.* 39. *num.* 5. & alij. Ergo, &c. 15. § princ in al not.

RESOL. XII.

Fundamentum tertium.

Et curſim docetur, quod ita ſtatuentes ſunt ipſo iure excommunicati? Ex part. 6. tract. 3. Ref. 4.

§. 1. PRobatur tertiò in terminis, vt dici ſolet, terminantibus: quia ſtatutum expreſsè diſponens, quòd non poſſit vendi, donari, vel relinqui Eccleſiis, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet ex *cap. final. de immunit. Eccleſ. in* 6.* Et ſtatuentes ſunt ipſo iure excommunicati, vt firmat *ibi* Ancharanus *num.* 1. *verſ. præterea ſi expreſsè.* Geminianus *n.* 4. Abbas *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 22. & *ibi* Imola *num.* 11. Riminaldus *vol.* 1. *conſil.* 15. *n.* 87. & alij. * Sup ſupra 10. princ

2. Nec obſtat dicere, quòd textus *in d. cap. final.* præſumat ſolùm eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam propter illa verba: *cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur;* quia cùm lex ſeu canon præſumat in fraudem factam prohibitionem, & ſuper præſumpto diſponat, dicitur & eſt præſumptio iuris & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium; vt *in cap. is qui fidem.* vbi gloſſ. *in verb. contra præſumptionem, de ſponſalibus.* Baldus *in l. ſiue poſſideris, num.* 6, *C. de probationib.* Romanus *in conſil.* 350. *in caſu propoſitæ conſultationis, num.* 58. *in fine.* Alexander *in conſil.* 91. *in cauſa inter Antonium, nu.* 9. *vol.* 6. Felinus *in cap. quanto, num.* 3. *de præſumpt.* Alciatus *de præſumpt. in præludiis, in* 2. *part. nu.* 5. & 6. Gabriel. *in conſil.* 31. *in ſpecie propoſita, num.* 22. *vol.* 1. & alij.

3. Neque etiam obſtat, quòd aliqui aſſerunt, dictum ſtatutum non auferre in totum & generaliter facultatem acquirendi: ſed in certo caſu, nempe reſpectu bonorum ſtabilium, & vt prohibitio de non acquirendo ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, neceſſe eſt, quòd ſit generalis, & quòd de Clericis & Eccleſiis fiat expreſsè, & ita conantur effugere difficultatem textus *in cap. final. de immunit. Eccleſ. lib.* 6. Et hoc aſſumptum probant exemplis adductis à Doctoribus, quod augetur per ſtatutum legitimorum filiorum, quod tunc non poteſt Eccleſiæ relinqui in præiudicium legitimæ auctæ filiorum ex Federico *conſil.* 85. Loazes §. *Dini* Abbas *conſil.* 63. *lib.* 1. Francus *deciſ.* 411. *num.* 4. Et in prohibitione ne arma vendantur non ſubditis: & in exemplo, ne eiſdem prædia in confinio poſita vendantur, & in alio exemplo, de domo alicuius particularis deſtinata ad vſum publicum, quòd non vendantur non ſubdito.

Circa iſtud argumentum aduertendum eſt quòd eius maior propoſitio eſt falſa, & eam reprehendunt Felinus *in d. cap. Eccleſia, n.* 118. & Franch. *in cap. final. col.* 2, *in fin.*

4 Secundò, quòd ſit falſa probatur: nam cùm iura præcipiant libertatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam eſſe intactam, & immunem; nihil refert, lædantur in toto vel in parte; cùm eadem ſit ratio prohibitionis, & valeat argumentum de toto quoad partem *l. quæ de toto, ff. de rei vendicat.* & rurſus quia plus & minùs non differunt ſpecie *l. final. ff. de fund. inſtruct.* nauis parua, aut magna non ſunt diuerſæ ſpeciei, & quando lex conſtituit certum pretium rei, etiamſi læſio contingat in parte, vel in toto, nihil refert, vt docet Baldus *l.* 2. *C. de reſcind. vendit.*

5. Tertiò

5. Tertiò, quia ita defecit iuriſdictio, quando ſtatutum diſponit & prohibet in caſu certo: ſicut quando prohibet generaliter, vtroque caſu læditur iuriſdictio Eccleſiaſtica.

6. Denique contra hanc opinionem expendo textum *in c. quæ in Eccleſiarum*, vbi ſtatutum Laicorũ non erat generale; nec in totum prohibebat acquiſitionem fieri in Eccleſiam; ſed tantùm quoad dominium vtile rerum Emphyteoticarum Eccleſiæ & Clericorum, & in certo & raro caſu, quando dominus vtilis pateretur paupertatem. Secundò per textum *in cap. Eccleſia Sancta Maria*, vbi ſtatutum Laicorum non prohibet generaliter; ſed in caſu particulari, videlicet, quando res eſſet litigioſa, & tamẽ non cõprehendit Eccleſiam. Tertiò, ex *c. quanto, de priuileg.* vbi prohibitio non erat generalis, nec prohibebat, quòd Eccleſia poſſet acquirere; ſed tantùm in caſu ſpeciali, puta ex furnis & molendinis: & tamen reprobatur illa prohibitio. Quintò expendatur deciſio Bonifacij VIII. *d. cap. finali, de immunit. Eccleſ. lib. 6.* ibi, *quicumque vendant aut emant*, vbi vtitur diſiunctiua ibi, vendant aut emant: ad cuius veritatem ſufficit, quòd vna pars ſit vera, *l. ſi hæredi plures, ff. de condition. inſtitution.* ibi, *ſi diſiunctim*, & in *l. cùm pupillus 78. §. diſiunctiuo modo ff. de conditionib. & demonſtrat.* ibi, *alteram defeciſſe non oberit*. Ergo, &c.

RESOL. XIII.

Fundamentum quartum. Ex part. 6. tract. 3. Reſ. 5.

§. 1. PRobatur quartò ex auctoritate Pontificum & Conciliorum. Nam Innocentius Papa III. Sardicenſ. & Sidonienſ. Epiſcopis, & Archidiacono Daualienſ. mandauit, vt conſtitutionem Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris, vt nullus poſſet de ſuis poſſeſſionibus in vita, vel vltimo teſtamento aliquid Eccleſiis elargiri, friuolam & inanem, & nullo modò ſeruandam decernerent.

2. Idem Innocentius III. quarto nonas Decembris Pontificatus ſui anno 14. Regibus ordinauit, vt ſuos Officiales compeſcerent, qui poſtpoſito zelo Dei Laicos in ægritudine laborantes præpediebant, ne de terris, vel ſuis hæreditatibus aliquid in eleemoſynam alicui largirentur.

3. Gregorius Papa IX. ad Epiſcopum Burgenſem, & Decanum Calaguritanum litteras dedit, quibus mandabat, vt Regem Caſtellæ diligentius monerent, & inducere procurarent, vt reuocaret ſtatuta & præcepta quædam, quibus cum magno detrimento Eccleſiæ Calaguritanæ ordinauerat, ne quis de cætero donare aut vendere præſumeret aliquas poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedrali, aut Monaſteriis, aut aliis eiuſdem Diœceſis piis locis.

4. Alexander Papa huius nominis Quartus, cùm intellexiſſet nonnullos Magiſtratus temporalem iuriſdictionem exercentes, prætextu bonorum Eccleſiis acquiſitorum, eiſdem Eccleſiis imponere collectas, & tallias, & compellere, niſi ſoluerent, vt bona ſic quæſita extra manum ſuam ponerent: & inſuper de legatis, quæ Eccleſiis & piis locis relinquebantur, certam quantitatem vel portionem deducere, per generalem conſtitutionem mandauit, vt iſta omnia grauamina tollerentur; & iudices ſæculares, niſi deſiſterent, pœna excommunicationis plecterentur. Hæc Alexandri conſtitutio recenſetur *in cap. 1. de immunit. Eccleſ. lib. 6.*

5. Clemens IV. vbi ſimilia ſtatuta vigere intellexit conſtanter reuocari curauit: nam ad Regem Portugaliæ anno ſui Pontificatus quarto litteras ſcripſit, quibus requirebat, & affectu paterno rogabat, ne correctionis neceſſitatem expectaret: ſed protinus per ſeipſum, quod erat ſibi decentius, prætenſas quaſdam conſuetudines reuocaret, quibus Epiſcopis & perſonis Eccleſiaſticis prohibebatur, ne aliquas poſſeſſiones emerent, etiamſi Emphyteuticæ non forent, vel feudales.

6. Martinus Papa IV. ſtatutum Reginorum contra Eccleſiaſticam libertatem, ne quis perſonis Eccleſiaſticis vel Eccleſiis vendere poſſet aliquid vel donare, inualidum fuiſſe, & non teneri Clerum ad illud obſeruandum declarauit, & per cenſuras excommunicationis & interdicti, & pœnam feudorum priuationis Reginos compulit, vt ſtatutum illud de ſuis chartulariis prorſus abraderent.

7. Concilia generalia ex omnium Prouinciarũ & Regnorum Catholicorum Epiſcopis & Prælatis congregata, hoc ipſum decretum in ſpecie damnauerunt, & omiſſis cæteris, Concilium generale Lateranenſe ſub Innocentio III. Romæ habitum anno 1215. *c. 44. relatum in c. cùm Laicis, de rebus Eccleſ. non alienand.* per cenſuram Eccleſiaſticam Principes Laicos admonendos decreuit, vt ab huiuſmodi præſumptionibus abſtinerent, & ſimilia ſtatuta inualida eſſe decreuit: nã verba illa Concilij (non ſolùm de alienatione fundorum, & aliarum poſſeſſionum Eccleſiaſticarum.) Hoſtienſis *in d. c. cum Laicis, n. 5. ſuper verb. de alienatione*, interpretatur de alienatione facienda infra annum & diem: tales enim conſtitutiones, ſeu potiùs deſtitutiones, iam tunc Principes Laici edere præſumebant, quas Generale Concilium damnauit.

8. Concilium Conſtantienſe, cùm eundem articulum de Eccleſiaſtica libertate tractaret, ſtatutum hoc, de quo agitur, retulit in hæc verba, & pariter cõdemnauit: vt pote quòd nulla bona temporalia in vim & poteſtatem Eccleſiaſticam transferantur. Hactenus Concilium. In confirmatione conſtitutionum Federici II. & Caroli IV. quæ habetur in fine Concilij Conſtantienſis *pag. 923. num. 3.* Conciliorum generalium ex editione Colonenſi, anno 1567.

9. Concilium generale Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ. 10. in princip.* in litteris incipient. *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*; quas ſacro approbante Concilio Leo X. publicauit, conſtitutiones pro libertate Eccleſiaſtica, & contra eius violatores confirmauit, & in ſpecie hoc ſtatutum his verbis condemnaſſe videtur: aut aliàs de illis pro illorum libito voluntatis diſponendum, & feuda, ac bona Eccleſiaſtica in Emphyteuſim concedendum, aut aliàs vendendum temere compellentes. Hactenus Concilium.

10. Concilium denique Tridentinum *ſeſſ. 25. de Reform. c. 20.* in quo omnes Sacros Canones, & omnia Concilia generalia, & alias Apoſtolicas ſanctiones in fauorem Eccleſiaſticarum perſonarum, & contra eius violatores editas innouauit, & exactè ab omnibus obſeruari debere mandauit, hoc ipſum decretum proculdubio etiam reprobauit. Ergo, &c.

RESOL X.

Fundamentum quintum. Ex part. 6. tract. 3. Reſ. 6.

§. I. PRobatur quintò ex auctoritate Doctorum aſſerentium ſtatuta Laicorum non ligare Clericos, & eſſe inualida, ſi faciunt mentionẽ de Clericis & Eccleſiis, vt eſt iſtud, de quo loquitur, prohibens alienationẽ ſtabilium in illos, & ita docet Albericus *tr. de Statut. part. 2. q. 2. n. 20. & multis ſeqq.* vbi *num. 60.* affirmat

affirmat leges & ſtatuta Laicorum prohibentia alienationes bonorum in non ſubditos, non ligare Clericos, cùm leges etiam ad fauorem Eccleſiarum conditæ, non ſumant robur, niſi fuerint per Eccleſiam approbatæ.

Paulus de Caſtro *conſil.*89.incip. *Poſſet quis dicere, lib.*2.*n.*1.vbi dicit tale ſtatutum non valere tanquam factum contra Eccleſiaſticam libertatem.

Alexander *conſil.*210.*n.*1. *&* *conſil.*211. *nu.* 3. *vol.*2.

Antonius de Butrio *conſ.*40.incip.*Statuto Ciuitatis*, vbi nullam dubitationem habere dicit, quòd Eccleſia non ligatur ſtatutis Laicorum, neque in genere, neque in ſpecie, & conſequenter non valere illud, de quo ibi agebat Butrius, quo populus cauerat, vt de piis legatis, duo ſolidi pro libra ſoluérentur.

Curtius ſenior *conſil,* 62. incip.*Primo aſpectu, verſ. non obſtat ſtatutum Mediolani.* Idem Curtius *conſil.*72. incip.*Magnifice vir,n.*13.*verſ. ſecundo reſpondeo*, vbi ſine hæſitatione affirmat non valere ſtatutum contra ius commune in præiudicium Eccleſiarum, nec comprehendere Monaſteria, nec perſonas Eccleſiaſticas, & allegat iura & Doctores.

Bartholomæus Socinus *conſil.*14.incip.*Circa dubia data, num.*1.*lib.*4. vbi ait communem eſſe opinionem Canoniſtarum contra Bartolum, quòd ſtatutum Laïcorum non ligat Clericos contrahentes; ſeu contractus Clericorum; quia lex inferioris à Principe quantumcumque etiam fauorabilis, non ligat actus Clericorum *cap.Eccleſia Sancta Maria,de conſtitut.*

Idem Socinus *conſil.*71.incip.*Circa præſentē conſultationem,eod.lib.*4. *n.*10.*verſ.tamen vt dicit* : vbi pariter affirmat ſtatutum quantumcumque generaliter loquens, licèt bonum & honeſtum videatur, non includere Clericos, quia deficit auctoritas in ſtatuente, *cap.final.de rebus Eccleſ. non alienand.*

Marianus Socinus *conſil.* 76. incip.*Stant. pluribus inſtrumentis, n.*30.*lib.*3. vbi hanc vocat communem opinionem contra Signorolum de Homodeis *conſil.* 21.*& in cap.nouerit,n.*17.*de ſentent.excomm.*

Maluaſia *conſil.*80.*n.*26.

Ioannes Neuizanus *conſil.* 39. incip. *Quod non poſſit cogi, num.*10. licèt in aliquibus caſibus contradicat.

Ripa *conſil.*2.*c.*2.*n.*5.*lib.*2.

Rolandus à Valle *conſil.* 22. incip.*Quod magnificus Dominus, n.*19.*verſ.*7.*& vlt.*

Vulpius *conſil.*23.*n.*16.*vol.*2.

Petrus Ancharanus *conſil.*155.incip.*Optimis rationibus.*

Gaſpar Calderinus *conſil.* 12.*inter conſilia Ancharani*,incip.*Super caſu prædicto*,vbi *n.*3.verè dixit, illa ſtatuta Laïcorum non valere, quæ directè, vel indirectè tendunt in præiudicium Eccleſiaſticæ libertatis.

Nicolaus Euerardus *conſil.*30.incip.*In materia quæſtionis, n.*26.*& multis ſeqq.vſque ad finem*, vbi loquitur de quadam conſtitutione Philippina.

Idem *conſil.*41. incip. *Viſis & benè diſcuſſis.*

Idem *conſil.*239.incip. *Vltra longè, latéque deducta*, vbi *n.*17.loquitur de conſtitutione Philippina, & affirmat Monaſterium poſſe acquirere & retinere bona etiam feudalia ex titulo emptionis, aut donationis, & ſucceſſionis, & *n.* 18. addit Principem Laïcum non poſſe hoc Eccleſiis tollere ſine metu excommunicationis.

Menochius *conſ.*878.*n.*10.*vol.*9.

Iacobus Mandellus *conſ.* 8. incip. *Pro reſolutione*, vbi latiſſimè.

Iacobus Vngatrellus *in addit. ad ſummam Angelicam, verb.excommunicatio* 7.*caſ.*36.*lit. F.*

Iaſon *conſ.*161. incip. *Circa primum articulum, n.* 15.*lib.*2.

Boſſius *in Praxi criminal.tit.de Principe, n.*339.*& tit.de pœnis, n.*43.

Angelus de Vbaldis *conſ.*48. incip. *Quidam Franciſcus, num.* 3.

Ioannes Baptiſta Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part.*1. *c.*14.*n.*38.*&* 39.

Ioannes Petrus Surdus *conſ.*301.incip.*Cui primum, n.*12.*& ſeq.& n.*78.*& ſeq.*

Riminaldus ſenior *conſ.*146.*n.*28.*vol.*2.

Ioan.Baptiſta Plotus *conſ.*19.incip.*Caſus ſuper quo, n.*11.*&.*12.*& ſeq.*vbi *n.*12.*in fine*,dicit, hanc eſſe communem opinionem.

Hondedeus *conſ.*3.*n.*15.*&* 22.*vol.*1.

Baldus *conſ.*132.incip.*Caſus quidam vocatus, lib.*3. vbi affirmat, quòd ſtante ſtatuto, quòd quis non poſſet alienare rem immobilem in perſonam, quæ non ſoluit collectas, ſi quis legauerit alicui Monaſterio, ſeu pio loco rem immobilem ſolitam ſoluere collectas, Monaſterium ſeu pium locum non comprehendi ſub tali ſtatuto.

Idem cenſuit idem Baldus *in l.final.n.* 17. *C. de ſacroſ. Eccleſ. verb. extra gloſſam*, vbi quaſi reuocando ſententiam, quam alibi aſſeruerat affirmauit, quòd licèt aliàs dixerit, illud ſtatutum non valere, non tamen includit Eccleſiam, & ſubdit iſtam eſſe veritatem.

Hippolytus Riminaldus *conſ.* 15. *incip. In præſenti cauſa, n.*85. *verſ. quibus tamen*, vbi ait, hæc decreta prohibentia alienationem bonorum immobilium in non ſubditos, non includere Clericos, nec Eccleſias.

Eandem ſententiam profitentur communis Iuris Ciuilis interpretes *in l.filius familias,§. Diui,ff.de legat.*1. vbi Bartolus *n.* 1. *verſ.ſecundum dubium eſt*, cenſuit, contra libertatem Eccleſiæ eſſe ſtatutum prohibens alienationem bonorum immobilium fieri in Eccleſias, vel Monaſteria.

Idem Bartolus ſibi conſentiens eamdem ſententiam amplexus fuit *in l.final.n.*18. *ex hoc concludo, C. de ſacroſ.Eccleſiis,& in l... C. de contrahend. empt. & in l.final.C.de exactoribus, lib.*10.

Bartolus *præcitato loco, in d.§.Diui, n.*11.huius ſententiæ auctorem dixit Oldradum, qui eam quæſtionem diſputauit.

Angelus de Peruſio *in d.l.filius fam.ff.de legat.* 1. *§. Diuus Seuerus, l.*2.*n.*4.Bartolum, & Oldradum ſequutus idem ſtatutum, quòd res non poſſit alienari in Clericum reprobauit, affirmans hodie id eſſe deciſum per caſum *in cap.vlt.de immunit.Eccleſ.lib.*6.

Et Iaſon *in d.§.Diui,in prima lectura,n.*72. *verſ. tu aduerte*, affirmauit Bartoli deciſionem eſſe communē, quia pro ea eſt textus formalis *in cap. final.de immun. Eccleſ.lib.*6.Idem Iaſon *ibid.n.*82.*&* 83.pronunciauit eam ſententiam eſſe magis communem.

Ioannes etiam Crottus *in d.§.Diui, n.*80. *verſ. ſecunda ſit concluſio.* Similiter dixit hanc eſſe communem opinionem per textum *in cap.fin. de reb. Eccleſ. non alienand. lib.*6.

Ioannes Franciſcus Ripa *in eodem §.Diui, n.*81.*verſ. ſecunda concluſio*, eamdem ſententiam dixit eſſe communem Legiſtarum *ibi*,& Canoniſtarum *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ,de conſtitut.*vbique conformiter profitentium, ſtatutum prohibens alienationem in perſonas non ſubiectas, non valere in præiudicium Eccleſiarum, neç Monaſteriorum.

Cum ſupradictis aſſeruntur aſſentire plures alij *in d.§.Diui*, quibus præterea accedunt.

Iulius Clarus *in practica Criminali. q.*82.*§.ſtatutum* 5.*n.*2.*verſ. Sed quæro*, qui eamdem opinionem vocat communem.

Horatius Carpanus *in Capitul. Mediolanenſ.incip.* Collegiis

*Collegiis Nou.conſtit. de pœnis ſuper verb. huic domino non ſubditam,n.*150.*verſ.non milit.pariter,& verſ tamen communis eſt in contrarium,* eandem opinionem agnoſcit eſſe communem.

Ioannes de Platea *in l.his, n.*1.*verſ.nota ex principio,C.de prædiis & rebus Nauicular.lib.*11.cuius verba ſunt: non autem valeret ſtatutum, quòd non poſſit vendi Eccleſiis.

Idem *in l.1.n.2. circa finem, verſ.& per hanc legem, C.non licet habitatoribus Metrocomiæ, eod.lib.*11.

Gabriel Sayran *ad Matheſilanum,ſing.*110.*n.*33.

Fabianus de Monte *tract.de empt.& vend.* 3.*part. princip. n.*45. *verſ.ſed.non valeret*: vbi concludendo contra Signorolum de Homodeis,tenet ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, per textum expreſſum *in cap.finali,de rebus Eccl.non alienand.lib.6.*

Riminaldus junior *conſil.*15. *n.*65.*vol.*1.

Ioannes Iacobus de Canibus *tr.de Repreſſaliis,p.*2. *num.*10.vbi dicit:Tamen non ſunt licita, in quantum prohibent alienationem & venditionem perſonis Eccleſiaſticis: quia hoc eſſet per indirectum diminuere eorum priuilegia,& ideò non valent.

Michaël Craſſus *in ſuis communibus,lib.2.verb.ſtatutum,quæſt.*12.

Hippolytus Bonacoſſa *in communibus opinionibus criminalibus,in verb.ſtatutum, §.ſtatutum prohibens rem immobilem.* Dixit ſtatutum non valere, & hanc eſſe communem opinionem.

Riminaldus ſenior *conſil.*246. *num.*28. *& ſeq. volum.* 2.

Andreas Tiraquellus *ad leges Connubiales, gloſſ.*8. *ſuper verb.de ſon Mary,n.*172.

Michaël Graſſus *lib.2.commun.opin. in verb. ſtatutum, q.*12.

Ioannes Bertachinus *tract de Epiſcopis,part* 4.*lib.*4. *quæſt.*45. *num.*147. *verſic. quæro etiam an prohibitus alienare*: vbi dicit ſe in ardua quæſtione ita conſuluiſſe.

D.Antoninus *in ſumma,p.*3.*tit.*24.*c.*18.

Tabiena *in ſumma,verb.excomm.*5.*caſ.*20.*n.*5. *ad* 4. *argumentum.*

Burſatus *conſ.*93.*n.*23. *lib.*1.

Ioannes Andreas *n.*1.*verſ.vidi dubitari, & num.*2. *cum ſeq.*

Summa Roſella *verb.excomm.*33.*n.*3.

Archidiaconus *in cap.Romana,de appellat. lib.6. in verb.conſuetudine*: vbi ait non valere conſuetudinem, vel ſtatutum, quod Eccleſia ſibi rem in teſtamento relictam teneatur alienare intra annum, vel aliud ſimile:pro quo allegat Canones *in cap.quæ in Eccleſiarum,de conſtit.& in cap.cum Laicis, de rebus Eccl.non alienand.* & conſequenter perperam pro contraria ſententia Archidiaconum allegauit Lucas de Penna *in l.iubemus,n.*4.*C.de nauib.non excuſ.lib.*11. & Petrus Peckius *tr.de amortizatione bonorum, c.6. verſ.aduerte tamen,circa finem.*

Petrus de Ancharano *quæſt.*1.*verſ.quæro*,poſt Ioannem Andream *& verſ. præterea ſi expreſsè hoc ſtatuiſſet.*

Et *ibid.* Geminianus *n.*3.*verſ. Sed pone.*

Philippus Francus *ibid.n.*2.qui licèt propter conſilium Federici de Senis 76. quod incipit. *Talis caſus eſt. Statuto*, tantiſper dubitare videatur:nihilominus tamen poſtea *verſ.cogita tamen*,non recedit à ſupradicta ſententia Ioan Andreæ:quinimò ſtatim *in verſ.& vltra etiam*,addit Francus,poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere ſtatuentes ad declarandum prædicta ſtatuta generaliter prohibentia alienationem in non ſubditum,non comprehendere contractus cum Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis celebrandos.

Felinus *in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut q.9.n.89.verſ.& ita eſt*, hanc dicit communem eſſe opinionem.

Panormitanus *conſil.* 83. incipit. *Præſens dubium, lib.*1. Idem *in cap.relatum il primo num.* 5. *verſ. item non valet ſtatutum Laicorum . de teſtament,& in cap. à nobis,notab.3.num.5.verſ.idem dicendum eſt, de ſentent. excommunic.*

Cardinalis Zabarella *conſil.*66. incip. *In dubio præmiſſo n.*2

Ioannes Monachus *in cap.vt animarum,n.*3. & *ibi* Prebus *n.6.de conſtit.in* 6.

Syluеſter *verb.excommunicatio*, §.9.*n.*30.

Conritolus,Bouius,Collegium Bononienſe,Vgolinus,Vigianius,Barboſa,Fagnanus,Genuenſis, Duardus,Filliucius, Reginaldus, Martha, & Bellettus: quos citaui *in part.*1. *tract.*2.*reſ.*5. quibus omnibus adde Campegium *in opuſc. de officio Principis in Eccleſia,n.*32. Quæ hic eſt ſupr.Reſ.7.

Videant modo Lectores,qua fronte auſus ſit dicere noſter Additionator, ſuam ſententiam docere ſaniorem Iuriſconſultorum cæterum.

Vnde ex ſuprà dictis,& infrà dicendis magis firmata remanent ea,quæ ego adnotaui contra Cutellium *in p.5.tr.1.reſ.*3. Quæ hic eſt ſupra Reſ. 2. & lege etiã alias Reſol. eius primæ not.

RESOL. XV.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta contraria.

Et deducitur,quod lex ciuilis,licet in bonum publicum ſtatuatur,non debet de Eccleſia,& de Clericis diſponere,etiamſi diſpoſitio fauorabilis ſit.

Et infertur, quod bona Clericorum gaudent priuilegio Immunitatis.

Et quod Magiſtratus Regij non poſſunt punire Epiſcopos,& Clericos in temporalibus? Ex part.6.tract.3. Reſol.7.

§.1. RESTAT modò reſpondere ad argumenta pro ſententia Anonymi in principio adducta: ex quibus magis firmata remanebit noſtra ſententia.Ad primum igitur argumentum,quòd tale ſtatutum tendit,& eſt conditum fauore boni publici, & ad vtilitatem Reipublicæ. Sup. hoc ſupra in Reſ.9. § Poſſet.

2. Reſpondeo,quòd lex Ciuilis licèt in bonum publicum ſtatuta,non debet de Eccleſia & de Clericis expreſsè diſponere; etiamſi diſpoſitio fauorabilis ſit,vt habetur *in cap.Eccleſia S. Mariæ de conſt.& in cap.cum Laicis,de reb.Eccl.non alien.&* *ibi* Butrius, & Abbas cum Imola *in cap.Clericis,de for.comp.* Maximè ſi Clericis & Eccleſiis aliquid prohibeat:nam ex forma ipſius prohibitionis colligitur intentio diſponentis,idque fieri in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ,vt obſeruat Cardinalis *in cap .perpendimus, de ſent.excommun.n.*13.Felinus *in d.cap. Eccleſia, n.*15. Et quia lex non poteſt inducere inhabilitatem in Eccleſiam & Clerum non ſibi ſubditos,vt *in l.1.§ final. de tutor.& curator.*vbi eis tantùm permittitur, qui ſunt eiuſdem Prouinciæ, & ibi domicilium habent,& *in l.pupillorum,cod.tit.* & docuit Baldus, & Bartolus *in l.cunctos populos*,dum agunt de ſtatuto,quòd ne minor triginta annis poſſit obligari. quia non comprehendit minorem forenſem contrahentem in loco ſtatuti ſuper bonis ibi ſitis:nam bona ſequuntur perſonam; ideóque Clericorum bona gaudent priuilegio immunitatis,vt tradit Gloſſ.*verſ.perſonis. in d. cap.Eccleſia*, cum adductis à Mandello,*conſil.*387.*n.*5. nam, vt inquit Abbas *in d.cap.Eccleſia*, ſi bona Clericorum & Eccleſiarum ſubiicerentur legibus ſæcularibus,eorum

Sup. hoc ſupra in Reſ. 12. §. vlt. & ſuperius in tr.2. Reſ.92. §.Sed curſim in principio; & in Reſol. 198. & 209. §.Adde. & in Reſ.210. §.2. ad mediũ, & in Reſ. 334. §.6.

Sup. hoc ſupra in tr.2 Reſ. 66. §. alias & 2. [illegible] eius annot.

ratione per indirectum Clerici ſubiicerentur foro ſæculari, & ad eum traherentur. Quod etiam præter Abbatem docuit Felinus *num.*10. & Decius *num.*38. etiamſi Laïci in rebus Eccleſiaſticis haberent vtile dominium, vt *in c. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut.* cum adductis à Tiraquello *de retractu lignagier, §.1. gloſſ.* 13. *num.*3. *&* 8. & hæc omnia docet Betran de Gueuara *in propugnac. de immunit. Eccleſ. aſſert.* 1. §.6. *num.*56.

Sup. hoc in aliquibus Reſ. ex aſſignatis in annot. præterita huius Reſ.

3. Vnde ex his nunquam potui intelligere doctrinam Babadillæ, & aliquorum recentiorum aſſerentium, poſſe Regios Magiſtratus punire Epiſcopos & Clericos, vt ipſi aſſerunt, in temporalitatibus: nam cùm, vt dictum eſt, bona ſequantur perſonam, neſcio quo pacto poſſint temporalitates Eccleſiaſticorũ tollere, niſi exercendo in eos iuriſdictionem contra Sacros Canones & Concilia. Vide omnino Surdum *conſil.*301. *n.*65. Et cùm ius multandi connexum ſit & complicatum cum iuriſdictione, vt firmauit Sacra Rota in deciſionibus collectis à Paulo Rubeo in Burgenſi Iuris præſidendi die 9. Decembris 1633. coram doctiſſimo Domino meo Merlino *deciſ.*753. *n.*8. *& ſeq.* ſequitur, quòd ſi iudices Laïci poſſent mulctare Clericos in temporalitatibus, haberẽt in illos iuriſdictionem: ſed hoc dicere eſt abſurdum. Ergo, &c.

Sup. hac publica vtilitate ſup. in tr. 2. Reſ. 10. & in aliis eius primæ annot. & ſi placet lege etiã doctrinam §§. eius vlt. annot. quia melius ad rem contentam in hoc §.

4. Sed ad rem noſtram redeundo, dicendum eſt, publicam vtilitatem non operari validitatem ſtatuti, de quo loquimur; cùm non cõcurrat poteſtas in ſtatuente: & ideò quãquam ſtatutum eſſet bonum, & æquum, & publicæ vtilitati faueret, ceſſante tamen poteſtate non eſt validum, ex Baldo ſibi contrario *in l. cunctos populos, C. de ſumma Trinit. n.*50. & in propoſito Felinus *in d. cap. Eccleſia, n.*89. & expreſsè Crottus *in §. Diui, n.*80. dixit, quòd licèt ſtatutum emanauerit ad publicam vtilitatem; non tamen ptopterea debet Eccleſiaſticas perſonas comprehendere; cùm ſuper eas Laici nullam habeant iuriſdictionem: quod etiam notauit Ruinus *n.*92. & alij communiter contra Signorolum.

5. Dicendum eſt igitur, quod publica vtilitas, & publicum bonum non præbet iuriſdictionem Laïcis, vt poſſint ſtatuere circa Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas; vt patet ex *cap. benè quidem, diſt.*96. *c. quæ in Eccleſiarum, cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. cap. at ſi Clerici, c. Cleric. cap. qualiter, de iudic. cap.*2. *de for. compet. cap. continua* 11. *q.*1. *cap. non minus, cap. aduersùs, de immun. Eccleſ. cap. quanquam, de cenſur.* in 6. *cap. Clericus, c. final. de immun. Eccleſ. in* 6. *& in Extrauag.*1. *eod. tit.* Non eſt ergo bona conſequentia. Neceſſitas publica exigit, vt ita fiat: ergo Princeps contra Clericos ſtatuere poteſt: nam vt dictum eſt, neceſſitas non tribuit iuriſdictionem. Et cùm sẽper ſit neceſſaria cauſa publica in condenda lege ampliaret poteſtatem & iuriſdictionem Legiſlatoris contra nõ ſubditos; quod nullo modo eſt dicendum: vnde iniuſta erit lex, etiamſi habeat æquitatem, ſi modo deficiat poteſtas Legiſlatoris: vt his, qui iura profitentur, notum eſt, & vt inquit Suarez *de cenſ. diſp.*4. *ſect.*6. *n.*5. quòd lex iniqua & nulla eſt, quando deficit iuriſdictio; quia actus ſine potentia eſſe non poteſt, etiamſi materia ſit æqua, erit tamen lex iniqua ratione vſurpatæ iuriſdictionis: vtilitas namque, ſiue neceſſitas in alienatione rei Eccleſiaſticæ, vel minoris, non tribuit iuriſdictionem tutori vel adminiſtratori; ſed decreto legitimi iudicis opus eſt, vt *in l.*1 *ff. de rebus eorum, & in l. magis puto, §. ne paſſim, & §. ſi æs alienum. eod. tit.* & in alienatione rei Eccleſiaſticæ, tradit Gloſſ. *in ſumma* 12. *q.*2. & habetur *in cap. ſine exceptione, eadem cauſ. & quæſt. & in cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prælat.* cum adductis à Tiraquello *de legib. criminalibus, gloſſ.* 8. *num.*57. Rodoanus *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.*20. *num.* 19. Et ita huic argumento reſpondet Ioannes Crottus *in repetit. §. Diui num.*80. quòd neceſſitas publica non tribuit iuriſdictionem Laicis ad ſtatuendum, Felinus *d. cap. Eccleſia, n.* 11. idem prorſus aſſeuerat.

6. Ad id verò, quod aſſeritur Clericos teneri ad obſeruationem ſtatutorum ex publica vtilitate & communi bono. Reſpondeo hoc eſſe verùm, quando non lædunt immunitatem Eccleſiaſticam: vt ego ſatis probaui pluribus in locis, ſed ſtatutum, de quo loquimur, tale eſt. Ergo, &c.

RESOL. XVI.

Reſponſio ad ſecundum, & tertium argumentum. Ex p.6. tract. 3. Reſ.8.

§.1. AD ſecundum argumentum, quòd ſicut ex pacto & ex teſtamento, poſſunt conuenire priuati pro intereſſe, ne bona in Eccleſias alienentur. Ita & Princeps per ſtatutum pro bono & intereſſe Reipublicæ.

Sup. h[...] pra i[...] 9 § Se[...] quia, [...] Tertio & in [...] tr.10. [...] ſenque latæ [...] næ R[...] ſignan[...] §. vlt. poſt i[...]

2. Reſpondeo primò argumentum de pacto ad ſtatutum non procedere, quando militat diuerſa ratio Felinus *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ. ſub n.*89. *verſ. nec ſemper procedit argumentum, de conſtitut.* Euerardus *in locis Legalibus, in loco à pacto ad legem & ſtatutum, n.*6. *verſ. hoc tamen dixi.* Surdus *in conſil.*2. *n.*8. *volũ.*1. Sed in re propria quilibet eſt moderator & arbiter *l. in re mandata, C. mandati*: nec domini rerum propriarum reperiuntur prohibiti, quò minùs poſſint diſponere, quòd eorum bona non tranſeant in Eccleſiam: imò diſponentes de rebus ſuis in Eccleſiam poſſunt omne onus reale apponere, *cap. verum, de condit. appoſit.* Et cùm non reperiatur expreſsè contrarium diſpoſitum, illi ſtari debet, Gloſſ. *in d. cap. verum, in verb. debeat reuocari, in fin.* Sed ſecus eſt in Principe, qui vult prohibere bona à ſubditis non vendi, vel donari, aut Eccleſiæ relinqui, expreſsè enim reperitur Eccleſia priuilegiata, vt quilibet ei donare poſſit. *l. illud, C. de ſacroſ. Eccl.* ſicut etiam, quòd ei relinqui poſſit. *l.*1. *C. eod.* Et quòd ei & Clericis vendi poſſit. *l. final. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* cum aliis ſuprà adductis: quin imò expreſsè prohibitum eſt fieri ſtatuta contraria prædictis priuilegiis. *cap. fin. de immun. Eccleſ. in* 6. meritò de vno caſu ad alium argui non poteſt.

3. Secundò reſpondetur pactum eſſe voluntarium, & de rebus paciſcentis tantùm procedit; ſed ſtatutum eſſe neceſſarium & generale quoad bona immobilia omnium: vnde quia per ſtatutum ſaltem per indirectum impeditur alienatio efficaciùs, quàm per pactum, ideò argumentum de pacto ad ſtatutum non valet. Ripa *in l. filiusfamilias, §. Diui, ſub num.*82. *verſ. nam pactum, ff. de legat.*1.

Sup. h[...] Reſ. 1. [...] præteri[...] §. Terti[...]

4. Ad tertium argumentum: quòd validum eſt ſtatutum diſponens Monaſterium ingredientem non ſuccedere. Reſpondeo contrariam opinionem contra Bartolum eſſe communem, quam ſequitur Iaſon *in l final. C. de pactis, n.*25. Decius *n.*28. Cagnolus *n.*105. Paulus de Caſtro *in l. ſi quis ad quod, n.*8. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Ripa *in l. exacto, §. ſi quis rogatus, n.*39. *ff. ad Trebell.* Paſethus *conſil.*30. *&* 31. & ita determinauit Sacra Rota in vna Aſſiſienſi bonorum die 31. Maij 1606. coram Marcomontio. Non eſt igitur verùm valida eſſe ſtatuta, quòd bona ingredientium non tranſeant in Monaſterium, quia reſpondetur ſtatuta prædicta non valere, quando per ea ingrediens Religionem inhabilitatur ad ſucceſſionem. Abbas *in repetit. cap. Eccleſia Sancta Maria, n.*35. *verſ. ſtatutum*

circa

circa iam ingreſſum, de conſtitutionibus.

4. Sed pro dilucidatione veritatis ad indiuidua deueniendo. Pone; quòd ſtatutum excludat fœminas à ſucceſſione ab inteſtato ſtātibus maſculis, quæritur an excludat filias Moniales, & diſtinguitur; Aut ſtatutum generaliter modo, quo ſuprà, loquitur, & perſona, de cuius ſucceſſione tractatur, non erit religioſa tēpore conditi ſtatuti, & tunc cùm tranſeat in Monaſterium cùm illa impotentia ſuccedendi, ligatur tali ſtatuto etiam facta Monacha, cùm per ingreſſum non efficiatur deterioris conditionis. Socinus ſenior *conſil.* 81. *in præſenti conſult. n.* 5. *vol.* 1. *& in conſil.* 230. *Viſo teſtam. ſub num.* 8. *verſ. tertiò, & vlt. vol.* 2. Ruinus *conſil.* 45. *Præſuppoſita donatione, num.* 15. *vol.* 1. Socinus iunior dixit magis veram & communem *in conſil.* 25. *pro vera, num.* 11. *vol.* 3. Pariſius atteſtatur de communi & in iudicando & conſulendo ab ea non eſſe recedendum, *in conſil.* 40. *ſi ius commune, num.* 16. *&* 24. *vol.* 3. Laurent. de Palatiis.... *quòd ſtantibus maſculis ſub num.* 100. *verſ. ſi verò ſtatut.* Hondedeus *conſil.* 11. *verſ. ſtatutum Caſſianum, n.* 37. poſt infinitos ab eo relatos *vol.* 2.

5. Aut ſtatutum non loquitur generaliter, ſed ſpecificè, vt puta, quia excludat mulieres Religioſas: & tale ſtatutum non valet; ſiue loquatur de ingreſſa, ſiue de ingrediente: Ancharanus *in conſil* 108. *in paucis verbis, num.* 1. *&* 2. Abbas *in cap. quòd Cleric. n.* 40. *de for. compet.* Felinus poſt alios *in c. in præſentiarum, num.* 38 *de probat. in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.* 78. vbi Decius dicit magis communem *num.* 49. *de conſtit.* idem Abbas *in conſil.* 111. *in cauſa Catharinæ, ſub n.* 4. *verſ. venio nunc ad ſecundam, volum.* 2. Alexander *in conſil.* 138. *Viſo themate, num.* 13. dicit magis communem *volum.* 2. Socinus ſenior teſtatur de communi *in conſil.* 81. *in præſenti conſultatione, num.* 5. *verſ. circa primum caſum, volum.* 1. & de magis communi *in conſil.* 241. *circa primam difficultatem, ſub num.* 2. *verſ. ſecunda eſt, volum.* 2. Matheſ. *ſingul.* 144. *nota mirabile.* Brun.... *quòd ſtantibus maſculis, art.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 35. Ruinus *in conſil.* 204. *Pulchra eſt, num.* 10. *volum.* 1. Ancharanus iunior *in quæſt. familiar.* 20. *teſtatur. nu.* 6. *part.* 2. Rolandus *in conſil.* 35. *Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Princeps, num.* 26. *vol.* 3. Si ergo ſtatuta ex aduerſo allegata ſunt generalia, includunt etiam Moniales, cùm ipſæ ingreſſæ ſint Monaſterium cum illa impotentia ſuccedendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingreſſum: ſi verò ſtatuta ſint ſpecifica, non valent.

RESOL. XVII.

Reſponſio ad quartum argumentum. Ex part. 6. tract. 3 Reſol. 9.

hc ſu- n eſ. Q to ſu- tr. §. p.

§. 1. AD quartum argumentum, quòd aliud ſit ſtatuere ſuper bona Eccleſiis acquiſita, aliud ſuper bonis quærendis, ſuper quæ licitum eſt Principi condere ſtatuta.

2. Reſpondeo primò, Sacros Canones de hac materia abſolutè, & ſine vlla diſtinctione loqui, videlicet, tam reſpectu bonorum acquiſitorum, quàm acquirendorum, vt patet *in c. bene quid.* 96. *diſt. & in c. Eccl. S. Mariæ, de conſtitut. & in c. de rebus Eccl. non alienand.* Et in ſpecie, quòd iſta diſtinctio de bonis Eccleſiis acquiſitis, vel acquirendis non ſubſiſtat; probatur ex textu *in cap. ea enim.* 10. *quæſt.* 2. *de ſumptus ex l. iubemus,* §. 1. *verſ. ea enim, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quem ponderat Cardinalis Albanus *tract. de immunit. num.* 12. & Mandellus *conſil.* 8. *num.* 20. approbantes prædictam diſtinctionem, aſſerendo immunitatem Eccleſiaſticam fuiſſe conceſſam pro bonis acquiſitis & acquirendis.

3. Reſpondeo ſecundò prædictam diſtinctionem apertè pugnare cum definitione Eccleſiæ *in c.* 1. *de immun. Eccl. in* 6. vbi Alexander V. prohibet Laicis tallias, collectas, ſeu exactiones quaſcumque Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis imponere, vel exigere ab eiſdē pro bonis quibuſcūque hactenus acquiſitis, vel impoſterum acquirendis. Et ratio huius deciſionis eſt, quia priuilegia, quocumque titulo Eccleſiis conceſſa, non ſolùm competunt pro bonis tunc acquiſitis; ſed etiam extenduntur ad ea, quæ poſtea ad Eccleſiam peruētura ſunt, vt patet *in d. l. iubemus,* §. 1. *C. de ſacroſanct. Eccl. & c. ea enim* 10. *q.* 10. & id operatur fauor animæ, & priuilegium piæ cauſæ.

4. Nec valet dicere, quòd Prælatus in acquirendis poſſit Eccleſiæ præiudicare, vt tenet Federicus de Senis *conſil.* 9. & videtur communis opinio, vt dicit Iaſon *in l. leg. n.* 15. *&* 16. *ff. de leg.* 1. Nam reſpondetur, non eſſe veram hanc concluſionem, quòd Prælatus in acquirendis poſſit Eccleſiæ præiudicare: cùm Baldus ipſe contrariam tenuerit opinionem *in l. contra iuris,* 1. §. 1. *ff. de pact.* & Ancharanus *in c. vt ſupra, n.* 6. vbi Imola *n.* 15. *de reb. Eccl. non alien.* & alij, quos refert Alexander *in l. leg. circa finem, n.* 2. *verſ. & iſta eſt, ff. de legat.* 1. vbi hanc opinionem vocat magis communem.

Sed quicquid ſit de hoc, certum eſt in noſtro caſu recurrendum non eſſe ad iſtas controuerſas opiniones; cùm ſit clarè determinatum *in d. c.* 1. §. *fin. de immun. Eccl. n.* 6. vt ſuprà viſum eſt.

5. Nec etiam obſtat, quòd Baldus *conſil.* 11. *n.* 3. *inter conſil. Ancharani,* & Mandoſius *in addit. ad Lupum, allegat.* 42. *in verb. ſic ſtatuere,* & alij tenuerint; quòd per ſtatutum Laicorum præiudicari poſſit Eccleſiæ, ſeu perſonis Eccleſiaſticis in quærendis bonis, ſi Laici id non faciant malo animo: quoniam reſpondetur conſiderari debere affectum, non animum; nā cuius finis malus eſt eius præordinatio præſumitur doloſa: & ſic etiam præſumptiuè includitur malus animus, vt notat Crauetta *conſ.* 15. *n.* 4. per text. *in l. ſi quis adulteris, C. de adulter.* Vnde ſtatuendo circa acquirenda, & ordinando ne Eccleſia acquirere poſſit contra textum *in d. c.* 1. *de imm. Eccl.* malus animus, & mala intentio, & dolus præſumitur in ſtatuente. Ergo, &c.

RESOL. XVIII.

Reſponſio ad quintum, & ſextum argumentum? Ex p. 6. tract. 3. Reſol. 10.

§. 1. AD quintum argumentum. Quòd ex frequētia bonorum ſtabilium in perſonas Eccleſiaſticas, Laici in dies penitus depauperantur, & vires Reipublicæ ita in dies minuuntur vt breui timendum ſit ne tuendo imperio non ſufficiant; quod in detrimentum nedum Laicorum, verùm etiam Eccleſiaſticorum, qui ſub eorum defenſione & tutela tranquilli diuino cultui inſeruiunt, vergeret. Sup. hoc ſupra in Reſ. 9. §. Quinto quia.

2. Reſpondeo primò, quòd ego in hoc argumento agnoſco Huſſium: tetram illam peſtem Eccleſiæ: nam in libro de ablatione bonorum temporalium à Clericis, ſic ait. Cùm quotidie poſſeſſiones accreſcunt Clero, & decreſcunt Baronibus Militibus & aliis ſæcularibus, poteſt euenire de facili, quòd tota poſſeſſio ad Clericos Regni Bohemiæ deuoluatur, & pluſquam quarta pars Regni ad Clericos deuolu-

ta eſt. Ita ille. Vidiſti à quo penu mutuatum ſit ſupradictum argumentum,& ex quibus lacunis aquas hauriant aduerſarij ? Reſpondeo ſecundò quòd non adeſt periculum,vt propter alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias,Reſpublicæ in illo ſtatu deueniant:quod patet ab experientia tantorum annorum. Et ſi principes ratione adducta in argumento in hoc ſe grauatos ſentiant, recurrant; vt rectè obſeruat Hoſtienſis *in c. cum Laicis, n.10.de reb. Eccleſ. non alien.* & alij, recurrant inquam, ad Summum Pontificem,& non de facto leges condant contra immunitatem Eccleſiaſticam. Sed aduerſarij non tantùm ad pecunias,vt benè docet Iacobus Gretſerus *in conſiderationibus ad Theologos Venetos, l.3. conſil. fol.*311. oculos nimis politice reflectere, ſed ad altiora oculos attollere deberent, & pro certo ſtatuere, licet fiſco aliquid decedat,per hoc quòd bona immobilia Deo & Eccleſiæ dedicantur & conſecrantur;aliud tamen longè præſtantius, & ad propulſandos hoſtes multò efficacius accedere, nimirum cœleſtem opem, diuinúmque ſubſidium ſemper procliue & promptum. Quis Chriſtianus abnuat Deum nequaquam pati, vt liberalitas Laïcorum in Eccleſias immenſam ſuam beneficentiam ſuperet, dum cultus eius propagatur & amplificatur, neque enim fruſtrà ſe coli ſinit Deus.

3. Sed non deſinam hîc adnotare id quòd eruditè obſeruat Adamus Tannerus *in defenſ.libert.Eccleſ. lib.1.cap.15.fol.*151. hanc quantumcumque bonorum Eccleſiaſticorum copiam ab aduerſariis amplificatam multum abeſſe ab ea bonorum parte, quam in Ciuitate optimè conſtituta Ariſtoteles voluit diuino cultui eſſe addictam: ita enim ſcribit *lib.7. polit. cap.*10. Præterea in ſacrificiis cultúque Deorum ſumptus communes eſſe totius Ciuitatis.Eſt igitur neceſſarium in duas partes regionem diuidere, aliam publicam, aliam priuatorum. Vtraque illarum partium rurſùs diuidenda eſt: illius namque partis, quam publicam debere eſſe diximus, vna pars Deorum cultui deputanda eſt, altera verò ad comeſſationum impenſam. Rurſùs verò priuati pars vna ad proprias neceſſitates eſt deputanda, altera verò ad Ciuitatem.Sic Ariſtoteles. In quibus verbis apparet, vt notat Tannerus quartam partem ſoli deſtinari cultui ſacro,& nihilominus Sacerdotibus vt priuatis ſuam partem relinqui.Verùm pro reſponſione ſupradicti argumenti,ne deſeras etiam recognoſcere me ipſum *in cit. reſ.* 3. *tr.1.part.5.*

Quæ hic eſt ſupra Reſ.2.

4. Ad ſextum argumentum ex auctoritate Doctorum & ab exemplis; in quo maximè ſe fundat Anonymus Additionator.Reſpondeo quòd Signorolus communiter ab omnibus Iuriſconſultis, Canoniſtis,atque Theologis reprobatur, vt *ſuprà* ſatis viſum eſt. Adde quod ipſe agit de ſtatuto generali diſponente, nulla facta mentione ſepecifica de Clericis & Eccleſiis;licet etiam in caſu ſtatutum ex ſe inualidum ſit;& ideò opinionem ſupradicti Signoroli; in fauorem ſtatuti Mediolanenſis ipſe Senatus non ſequitur vt ex Carpano obſeruat Menochius *conſi.*878. *num.*10.*in fine,volum.*9.Baldum verò eſſe ſibi contrarium patet ex *conſil.*132. *lib.*3. Imo *in l. finali, Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*, cantauit palinodiam de doctrina, quam docuit *in cap.quæ Eccleſiarum, num.*8. *de conſtitutionibus, & in capite Clericis, num.* 2. *de iudiciis.* De Barbatia dicam id, quod aſſerit Rodericus Suarez *in l.... tit.... De las ganancias del Marido, y de la Muger, lib.* 3.*fori, num.*44. vbi conſulit iudicibus, vt non ante oculos, imò poſt terga ſemper opiniones eius relinquant: vanæ enim ſunt cogitationes hominis; volens ſingularis de-

Sup in Reſ quæ hic eſt 9. §. Sexto. & lege doctrinam Reſolut. annot. 1.poſt ſeq.

monſtrari vitio inconſtantiæ & inanis gloriæ, profert in ſua lectura infinita,quæ conſcientiæ & famæ ſuæ conſultius fuerat illa tacuiſſe. Ita ille. Et Felinus *in cap.cæterum,num.*10. *de reſcript.* aſſerit Barbatiam deſiderio impugnandi communes opiniones deliraſſe. Adde quòd tanquam varius & inconſtans pro hac ſententia non eſt allegandus: nam *in c.cum Laicis,de reb.Eccleſ.not. alienand.num.9.& 10.* aſſerit ponderandum illum textum deſtruentem dictum Baldi *in capite,quæ in Eccleſ. de conſt.& in capite, Cleric. de iudic.* vbi dixit valere ſtatutum Laïcorum diſponens, quòd in Clericum non poſſit alienari res immobilis,quia contra Baldum videtur hic caſus.Ita *ibi* Barbatia. De Patre Molina, non poteſt negari virum fuiſſe doctiſſimum, ſed Surdus *conſil.*301.*n.*56. aſſerit aliquando fuiſſe hallucinatum, dum ſæcularibus Principibus vult gratus fieri. Ita ille. Sed quid immoramur reſpondendo particulariter ad aliquos paucos Doctores, quos Anonymus affert, cùm communis opinio ſit in contrarium, & nulla ſit auctoritas Doctorum, vbi adſunt in contrarium Sacri Canones,& determinationes Summorũ Pontificum.

5. Ad exempla verò, quæ ipſe adducit.Reſpondeo non eſſe exemplis iudicandum; ſed videndum quid de iure tenendum ſit: verùm ad omnia, quæ Anonymus affert,ſigillatim reſpondeo. * Et ad primum, quòd in Dominio Veneto hoc ſtatutum ſit in viridi obſeruantia, cum hac tamen conditione, quòd quoad bona donata,vel teſtamento relicta; teneatur Eccleſia infra biennium exponere extra manum. Reſpondeo quòd ſupradicta conditio, vt in fra biennium teneatur Eccleſia ponere extra manum immobilia ſibi relicta,non iuſtificat hoc ſtatutum, vt docet Speculator *tit. de locato, §.num aliqua, num.* 142. *verſ. centeſimo decimo ſexto, in fin.* Archidiaconus *in cap.Romana, verb. conſuetudine, de appellat.in 6.* vbi affirmat non valere conſuetudinem, vel ſtatutum, quòd Eccleſia ſibi rem ex teſtamento relictam, teneatur alienare intra annum, vel aliud ſimile: pro quo allegat Canones *in cap.quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. & in cap. cùm Laicus, de reb. Eccleſ. non alienand.* Quinimò hanc conditionem damnauit Alexander IV.tanquam contra libertatem Eccleſiaſticam *in cap.1. de immun. Eccl.in 6.* clariſſimis verbis: quos ego adduxi *in dicta reſ.*5.cui Anonymus additionem appoſuit:quod expreſsè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam notauerunt etiam Ioan. Andreas *in cap.final.num.2.de immun.Eccl.in 6.*Abbas *in c.relatum,num.5.de teſtament.* Ancharanus *conſ.*61. *num.2.& conſil.* 155. *num.6.* cum aliis communiter: Ergo, &c.

* Sup. §.not.

6. Ad exemplum Regni Galliæ,in quo adeſt ius amortizationis: Reſpondeo; quòd Petrus Iacobus Doctor Gallus *in Pract.tit.de ſucceſſione Regni Franciæ,fol.76.pag.2. col.4. in vetuſta impreſſione, vel fol.* 120. *pag.* 2. *col.* 4. *in recentiori editione Lugdunenſi, anno* 1535. *verſ. non igitur credant*, inuehitur in Reges & Conſiliarios, qui hoc amortizationis genus Clericis & Eccleſiis contra ſacros Canones imponere audent, & Reges in dictam amortizationem conſentientes aſſerit teneri eam reſtituere, & damna reſarcire in foro conſcientiæ,in foro ciuili, & in foro Eccleſiaſtico, & obligari ad iudicandum contra ſe, vel ad conſtituendum aliquem iudicem, cui ſe ſubiiciant. Addit Doctores Iuris Canonici, & Ciuilis, & Magiſtros in Theologia debiliter loqui,& in ſcholis, & alibi conniuentibus oculis pertranſire, & Conſiliarios Regios expalliare timentes diſplicere Regi, ſi dicant veritatem. Reſpondet etiam rationibus & argumentis, quibus ius amortizationis defenditur docétque

Sup. pra 9.§.V. Reſ.4 lege. aliam carun not.6 Vide nam quen

docétque eſſe fallacia & periculis plena, & expreſsè contra ſacros Canones;& propterea Confeſſores & Religioſos debere conſulere Regibus, ne irritent Deum contra ſe in adinuentionibus ſuis. Hæc omnia Petrus Iacobus. Cæterum quidquid fuerit de tali conſuetudine, & an obſeruata fuerit in Regno Galliæ,certum eſt his temporibus conſuetudine iſta non grauari ampliùs ſtatum Eccleſiaſticum per conſtitutiones Henrici II. Caroli IX. Henrici III. & Henrici IV. vetantes, ne Clerus bona recens quæſita extra manum ſuam ponat, aut pro illis amortizandis quidquam ſoluere compellatur: Et parlamenta illius Regni approbant acquiſitiones rerum ſtabilium per Clerum factas. Vide Annæum Robertum *lib. 2. rerum iudicatarum, cap.21.* Adde quòd aliqui defendunt legem Amortizationis in Gallia ex ratione particulari, quam videbis apud Torrium *in Apologia pro libertate Eccleſiaſtica, ad Gallum Francum, fol.* 14. Antonium Bouium *in reſponſ. ad conſiderationes Pauli Seruitæ, part.3.ad quartum argumentum, fol.*44. Paponium *lib.*1. *capite* 5. *num.* 5. & alios. Quæ quidem ratio non procedit communiter in aliis Regnis. Ergo, &c. Sed quia ſuprà audiuimus Gallum contra ius amortizationis loquentem, audiamus & Hiſpanum: Et is erit Ioannes Beltran de Gueuara *in propugnac. libert. Eccleſiaſt. aſſert.*1.§.6. *num.* 22. vbi ſic ait. Fuit & aliquando apud nos in Regno Caſtellæ lex amortizationis à Rege Ioanne II. lata Pintiæ anno 1442. ſcripta in libro ordinationum Regum Catholicorum *l.7.tit.9. lib.5. Ordinat. Veter. Reg. Cathol.* vbi cautum erat, ne quis alienaret bona immobilia in exemptos à Regia iuriſdictione: Quòd ſi alienauerit rem immobilem, quinta pars valoris rei Regi daretur, quam impoſuit ſuper ipſis rebus; ita vt cum hoc onere tranſeant ad quoſcumque, iuxta doctrinam Bartoli *in l. reſcripto, §.1. de mun.* Quæ lex meritò à Catholico, & à ſapientiſſimo Rege, ac Domino Noſtro Philippo II. (cuius animam in pace apud Deum requieſcere credimus)non fuit recopilata in noua recollectione Legum noſtrarum eius iuſſu edita; immò fuit inde ſublata, ac proinde correcta, iuxta procemium illius collectionis; in qua habemus aliam legem, quæ eſt *l. 3.tit.3.lib.*1. quæ prohibeat leges fieri contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita Gueuara. Vide me ipſum *in part. 4.tract.1. reſol.* 57. vbi multos alios Doctores adduco aſſerentes leges Amortizationis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quibus adde Adamum Tannerum *in defenſ. Eccleſ. libert.lib. 2.c.* 17.*fol.* 435.

RESOL. XIX.

Continuatur reſponſio ad ſextum argumentum? Ex p.6. tract.3.Reſol.11.

§.1. AD exemplum verò Regni Portugalliæ, in quo Anonymus aſſerit ſimilem legem adeſſe prohibentem bona ſtabilia in Eccleſias alienari poſſe. Reſpondeo, vt conſtat ex Regeſtis Innocentij II. Honorij III. Innocentij IV. Clementis IV. Gregorij X. Martini IV. & Nicolai IV. Reges Portugalliæ Sanctius, & Alphonſus III. & Dionyſius quaſdam prauas conſuetudines & leges contra Eccleſiaſticam libertatem in eo Regno introductas moniti ſunt abolere. Sed quia hoc facere diſtulerant, Alphonſus, & Dionyſius excommunicati fuerunt, & Regnum interdicto ſuppoſitum. Et tandem Rex Dionyſius precibus Prælatorum Regni Portugalliæ à Nicolao Papa IV. fuit abſolutus, cùm à Gregorio X. fuiſſet excommunicatus ad quem effectum fuit habitum publicum conſiſtorium, in quo Regis Dionyſij Oratores præſtiterunt iuramentum in animam Regis de parendo mandatis Eccleſiæ,vt patet ex literis Nicolai IV. datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem X. Calendas Aprilis Pontificatus ſui 11.id eſt,anno Domini 1290.Omnes quoque Portugallenſes fuerant à vinculo, quo tenebantur ſoluti.

2. Scio aliquos Doctores hanc legem in dicto Regno Portugalliæ adhuc iuſtificare ex priuilegio & concordato obtento à Summo Pontifice: quod ſi re vera extet,videant illi ad quos ſpectat: nam Doctiſſimus & Amantiſſimus Dominus meus Franciſcus Albici S. Officij Aſſeſſor in quodam reſponſo firmat tale priuilegium ſeu concordatum non extare & certè qui priuilegium ſe dicit habere * tenetur illud in authentica forma demonſtrare, vt patet ex *cap.1.de fid. inſtrument.* & ex *cap. porro, de priuileg. ibi* Abbas, Decius & alij,quos citat & ſequitur Barboſa *in collect.tom.2.lib.5.tit.33.c.3.n.5.* Rota Romana in vna Oſcenſi Canonicatus die 1. Decembris anno 1595.coram Pegna. & docet nouiſſimè Ioannes Antonius de Saura in voto Platonis de primis inſtantiis,& aliis recurſibus §.1. *fol.* 48. *col.*2. quibus adde Peſantium *tract.de immun. Eccleſ.diſp.*3.*n.*2. vbi ſic aſſerit: Dico eſſe videndum, an verè is habeat priuilegium qui dicitur habere; & ipſius eſſe illud oſtendere;quando fiat inſtantia; item fueritne vnquam derogatum. Ita ille.

* Sup. hoc ſupra in tr. 2.Reſ. 14. §. 7. ad quartũ à lin.6. verſ. Adde quod & in aliis verſ. eius not.

3. Non deſinam tamen hîc adnotare, quòd etiam ſuppoſita iuſtitia dictæ legis in Regno Portugalliæ adhuc aliqui aſſerunt licitum eſſe inſtituere Capellas & Oratoria, & Anniuerſaria Miſſarum in Eccleſiis Regularium; vnde Anaſtaſius Germonius *in aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ, cap.7. fol.75.* ſic aſſerit. Hac quoque lege minùs obſtante aliud Religioſis adinuentum eſt remedium, quo immobilia qualiacumque ſint, ipſis acquiri poſſint impunè. Vſu etenim receptum eſt, vnicuique priuato licere in Eccleſiis Regularium Oratoria ſeu Capellas inſtituere, vel certum Miſſarum anno quolibet recitandarum numerum, pro quibus verè poteſt bona ſtabilia relinquere;& hoc titulo à Regularibus & Monaſteriis iuſtè acquiruntur, & retinentur: quia cum aliter fieret, experientia compertum eſt huiuſmodi obligationes paruo temporis interuallo euanuiſſe in maximum piarum mentium detrimentum. Ita Germonius *loco citato.*

4. * Ad exemplum Regis Odoardi, qui etiam condidit legem, ne immobilia Eccleſiis relinquerentur in Regno Angliæ.Reſpondeo cum Ferdinando de Baſtidia in Antidoto ad conſiderationem Pauli Seruitæ *in reſp.ad arg.47.fol.125.* ſtante iniquitate huius Regis,ipſoſmet Anglos in regno ſeditionem excitaſſe cum periculo Regis, qui tandem dictam legem ſuſtulit: & quia Codex Baſtidiæ rarus eſt,ponam hîc eius verba.[La legge che fece Odoardo, lo poſe in eſtremo pericolo della ſua rouina;per che queſto Eceſſo cagionò ne ſubditi vna manifeſta Rebellione;onde fù forzato a ſuo mal grado rinouaſſe la legge fatta.] Vnde apparet ipſoſmet Laicos cognouiſſe iniuſtitiã talis legis,quæ iram Dei contra Regnum excitare poterat. Vnde Theologi Seruitæ *in defenſ. cenſ.Paul.V. c.7.fol.* 142. ſic aſſerunt. [Odoardo Rè d'Inghilterra fece tale legge ma non poteua farla, perciò malamente là fece.] Idem etiam docet Antonius Bouius *in reſpon.ad conſiderationes Pauli Seru.p.* 3.*ad* 10.*argumentum,fol.* 42.

* Sup. hoc ſupra in Reſ. 9. §. vlt. in fine.

Sup. hoc curſim ibidem, in fin. vlt.

5. Ad exemplum de quibuſdam ſtatutis Germaniæ quòd affertur ex Gail. Reſpondeo dictum Gail dixiſſe prius eſſe communem opinionem, vt hæc ſtatuta non afficiant Clericos; poſtea ſubdit in Germania obſeruari contrarium. Itaque ſi communis opinio habetur pro veritate iuris, iuxta notata *in cap. innitaris, de conſtit.* Ergo, quod in contrarium ſeruatur, eſt de facto; quod allegare eſt allegare inconuenientia, de quibus conqueritur Papa *in cap. Clericis, de immun. Eccleſ. in 6.* dicens: quòd nonnulli Eccleſiarum Prælati, & Eccleſiaſticæ perſonæ trepidantes, vbi trepidandum non eſt, tranſitoriam pacem quærentes, plus timentes maieſtatem temporalem offendere, quàm æternam, abuſibus præiudicantibus libertati Eccleſiaſticæ non tam temerariè, quàm improuidè acquieſcunt.

6. Sed ad dicta exempla Germaniæ & Saxoniæ, quæ adducit Anonymus, Reſpondeo cum Antonio Bouio *in reſponſ. ad conſiderat. Pauli Seruitæ, part. 3. ad 10. argumentum, fol. 42. & 46.* vbi ſic ait. [Di Carlo Magno non hò mai letto, che in Saſſonia vi foſſe tale legge mà ſe la fece, s'hà da tenere per fermo la faceſſe di conſenſo de Veſcoui; eſſendo che eſſo non promulgaua manco le leggi Ciuili ſenza il Conſiglio de Veſcoui, come ſe può vedere nelle Prefattioni delle ſue Capitolari. E ſe in alcun ſtato de Germania vi furono ſimili leggi, furono riuouate da Federico II. & da Carlo IV. Imperatori, ed in ſpecie queſta, di cui trattiamo. E fù ſtatuto che ſe l'auuenire alcuno la tornaſſe à fare, fuſſero ipſo iure nulle. E queſte conſtitutioni Imperiali ſono reſcritte, e confermate dal Concilio Conſtantienſe. Ne gli altri Regni di Spagna, non è vero che vi ſia ſimile legge. E vero che Ferdinando terzo fece vna ſimile legge contra le Monache di Sã Domenico de Madrid: mà non ſi toſto fù ammonito del Papa Gregorio IX. con vn ſuo Breue, che la riuocò, come riferiſce Ferdinando del Caſtillo nell'hiſtoria del Domenicano *lib. 1. c. 41.* Similmente è vero, che i Procuratori delli Regni di Spagna hanno procurato, è con Carlo V. è con Filippo II. che ſi prouedeſſe di fare queſta legge, allegando molte raggionne danni, ed inconuenienti: però non ſi ſono mai queſti Religioſiſſimi Principi arrogato di porterla fare, ne preſo ardire di farla, fu loro fatta inſtanza di queſta legge nelle Corti fatte in Valladolid nell'anno 1523. alla petitione 45. E nelle Corti di Segouia nell'anno 1592. alla potitione 61. e nelle Corti di Madrid nell'anno 1534. alla petitione 9. In quelle de Valladolid nell'anno 1548. petitione 126. E finalmente in quella di Madrid 1579. che finirono l'anno 1582. nella petitione 18. Con tanta inſtanza moleſtati & importunati queſti Principi, non però mai fecero tale legge, ne diſſero di poter la fare: mà ſempre riſpoſero, che hauerebbero procurato col Papa, che comandaſſe ſi faceſſe, e la confermaſſe.] Hucuſque Bouius.

Sed quid moror in refellendis exemplis, quæ Anonymus in ſua additione contra noſtram ſententiam adducit; cùm non quod factum ſit, ſed quid fieri debeat ſpectandum ſit. *ex leg. ſed licet, ff. de offic. Præſid. & ex cap. cùm cauſam, de elect.* neque exempla niſi bona ſequenda ſunt, vt tradit Aulus Gellius *lib. 10. Noctium Atticarum, cap. 19.*

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem quam defenſionis cauſa coactus ſum fuſius explicare & quia cum in prima impreſſione dictæ 5. partis fuerit appoſita Additio ſimpliciter ſine additamento reuiſoris; aliqui putauerunt me ſententiam mutaſſe, & illius fuiſſe Auctorem, & non noſtrum Anonymum cui in mentem reducam verba D. Hieronymi *Epiſt. 2. ad Nepot.* ſimilem legem, quam ipſe defendit, deteſtantis, & ſic aſſerentis. *Sacerdotes Idolorum, aurigæ & ſcorta, hæreditates, c. ſolis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur.* Ita ille.

RESOL. XX.

An ſtatutum, ſiue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à Patre filio Clerico, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 3.

§. 1. Negatiuè reſpondet Azeuedus *tom. 3. lib. 5. titul. 10. l. 11. num. 18. recopil.* & Matienzo etiam *in l. 11. tit. 10. lib. 5. gloſſ. 5. num. 3.* & Vaſquez *opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 34.* vbi ſic aſſerit. Notandum quòd *lib. 11. tit. 10. lib. 5. recopilat.* efficitur nulla ipſo iure donatio facta à parentibus omnium bonorum alicui filio exempto vtpote Clerico, quia præſumitur, quòd fiat in fraudem tributi Regij, & exiſtimo in conſcientia eſſe nullam donationem, nec id eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, Ita Vaſquez.

2 Sed multi contrariam ſententiam docent per ea, quæ adduximus *infra in reſolut. 14.* & putant non poſſe legem Ciuilem hanc præſumptionem inducere, vt alienatio facta in Eccleſiam, fieri videatur in fraudem Fiſci, vel tributorum, & ob id eſſe validam docent; & ego puto contra Vaſquez, etiamſi opinio negatiua eſſet ſequenda, talem donationem ſi non fieret in fraudem tributorum eſſe validam, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro externo, & ideo Iuriſconſultus Flores de Mena *var. qq. lib. 2. quæſt. 21. §. 2. num. 73.* ſic aſſeruit. Si abſque vlla fraude, & in caſibus à iure permiſſis aliquis feciſſet donationem omnium bonorum, vel maioris partis, & hoc probaretur, quòd tunc etiam deberet liberari; nam illa lex non impedit homini libero liberam adminiſtrationem rerum ſuarum modo licito, & in caſibus à iure permiſſis, nec irritat ipſo iure dictam donationem, ſed ſolùm præſumit fraudulentam, & eam annullat ipſo iure ad effectum procedendi, & non ad alium. Quod amplius apparet, quia lex illa dat licentiam donatori allegandi de ſuo iure; ad quid ergo ſeruiret illa licentia, ſi donatio ſemper, & quacumque via eſſet nulla, quia tali exiſtenti, quidquid allegaſſet, vel ab illo, vel ab ipſius bonis poſſet Fiſcus ſua tributa exigere. Vnde apertè concludendum eſt præſumptionem in illa lege, non eſſe iuris, & de iure; quia poteſt probari contrarium, ſed ſolùm iuris, ac proinde eſſe nullitatem præſumptam, & reuocabilem comperta veritate, & non veram. Ita ille. Notandum eſt etiam quòd dicta præſumptio non procedit ex ſola donatione, niſi cum donatione alia ſuſpicio, & indicium appareret.

TRACTA

TRACTATVS QVARTVS, *DE* ADORATIONE, QVA SVMMVM PONTIFICEM Catholici venerantur.

RESOLVTIO PRIMA.

An ſit licita adoratio, quam Chriſti fideles Summo Pontifici præbent?
Et negatiua ſententia Hæreticorum affertur? Ex p.11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 1.

§. 1. HÆRETICI hoſtes infenſi Romani Pontificis prorsùs variis ſcommatibus, & dicteriis adorationem Pontificiam impetunt, ac lacerant; & ideò Theodorus Reinhingh. *in tract. de regim ſæcul. & Eccleſiaſt. lib. 1. clauſ. 1. c. 4. num. 55.* ſic ait: Pontifices ſe profitentur ſeruos ſeruorum verbotenus, re ipſa tamen volunt eſſe domini dominantium, & habere ius Regis Regum, Iaſon *in l. reſcripta, Cod. de prec. imper. offer.* vnde Iacob. Fab. *in præf. inſtit.* Ergo Papa in verbis ſe dicit ſeruum ſeruorum, de facto tamen ſe adorari permittit. An non hoc eſt, humilitatis veſtes, in ſuperbiæ, & ambitionis ſtolam conuertere? Huc pertinet, quod veriſſimè ſimul, ac vetuſtiſſimè dixit Cornel. Agrip. omnium admirabilium admirationem hoc vincit, quòd noſtri Sacerdotes iiſdem mediis ſe Cœlum poſſe aſcendere putant, quibus olim Lucifer Cœlo decidit, vt refert Meiſner *de regim. Eccleſ. concl.* 143. Gregorium Magnum primum ſe ſeruum ſeruorum Dei appellaſſe, & Conſtantinopolitano Patriarchæ vniuerſalis Epiſcopi titulum decreto abrogaſſe, Quæ verò huius aſſumpti tituli cauſa me latet: id tamen ex hiſtoria ſacra occurrit, quod Noë deſcribens filium ſuum Cham maledicendo imprecatur, quòd futurus ſit ſeruus ſeruorum fratribus ſuis *Geneſ. 9. v* 25. Hæc ille virulenter contra Pontificem euomuit, & alij eiuſdem farinæ homines probant hanc ſententiam. Primò exemplo D. Petri; nam vt ſcribit S. Lucas *Act.* 10. Factum eſt cùm introiſſet Petrus, obuius ei venit Cornelius, & procidens ad pedes eius adorauit; ſed ſtatim Petrus hanc adorationem recuſauit; ſubdit enim ibi S. Lucas: Petrus autem eleuauit eum, dicens: ſurge, & ego ipſe homo ſum: Ergo aſſerunt hæretici, ex hoc facto apparet damnandam eſſe Pontificum exorbitantiam, qui honorem, quem ſibi D. Petrus admittere recuſauit, ipſi ab omnibus ad ſe accedentibus exigunt, & requirunt. Hinc notant Hiſtorici ſuperbiam Heliogabali; vndè Lamprid. *in Alex. Imper.* ait: Ipſe ſe adorare vetuit, cùm eam cœpiſſet Heliogabalus more Perſarum: & Eutrop. *l. 9. de Diocl.* Adorari ſe iuſſit, cùm autem eum cuncti ſalutarent. Rectè itaque Paulus, & Barnabas à Lycaonibus recuſarunt adorari. *Act.* 10. Et Angelus non permiſit Ioanni, vt ad ſuos pedes procumberet, quia eius fuiſſe conſeruum aſſerebat, *Apocalyp.* 10. & Mardocheus noluit genuflectere Aman, *Eſter* 3. & 13. & tamen Pontifex, qui ſeruus ſeruorum nominatur, egregium adorationis cultum non ſolùm non reſpuit, ſed etiam exigit, & admittit. Hæc, & alia ſimilia euomunt hæretici contra Romanos Pontifices more ſolito: Et maximè conuitiis afficiunt morem illum Pontificis, qui cùm à fidelibus genuflexis adoratur, porrigit eis pedem Cruce ſignatum, vnde nebulones exclamant, Imperatores, & Reges portant Crucem ſuper eorum capita, & diademata; Pontifex verò Romanus portat illam in pedibus, & ideò Papirius Maſſon. *l. 9. de Epiſcop. Vrbis.* adducit verba Iacobi Fabri ſuper Inſtitutum Iuſtiniani ſic aſſerentis; Papa in verbis ſe dicit ſeruum ſeruorum ſe nominando; de facto tamen ſe adorari permittit, quod Angelus in Apocalypſi refugit. Videtur autem id dicere quaſi damnans conſuetudinem, moremque eorum, qui dimiſſiſſimè procumbunt ad pedes Pontificios, vt ſignum Crucis in ſuperficie ſerici calcei intextum deoſculentur: qui mos an ſit antiquiſſimus neſcio; nondum enim omnia legi, ſed hoc ſcio, conſuedinem illam Ciſalpinis populis minus probari, quàm Italicæ genti, ad huius generis obſequia, & demiſſiones natæ, illamque conſtitutionem Imperatorum Theodoſij, & Valentiniani, quam Eudoxio Præfecto prætorio ſcribunt, non erit, opinor, ſuperuacuum, atque inutile huic loco intexere *ex lib. 1. Codicis Iuſtinian.* ſeu Pontifices volent ea teneri, ſeu nolent; paria enim ſunt in calceo Crucem geſtare, atque humi eam pingere. Cùm ſit nobis cura diligens per omnia ſuperni Numinis Religionem tueri, ſignum Saluatoris Chriſti nemini licere vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marboribus humi poſitis inſculpere, vel pingere, ſed quocumque reperitur, tolli, grauiſſima pœna mulctando eos, qui contrarium ſtatutis noſtris tentauerint, ſpecialiter imperamus. Dat. 12. Kal. Iun. Herio, & Aradabri Coſſ. Hæc Papirius, quæ quidem valdè miror, Catholicum ſcriptorem dixiſſe, & illa acriter non impugnaſſe.

RESOL. II.

Ad ſupradictos errores repellendos ſupponitur, quænam ſit adoratio, quomodo diſtinguatur; & actus, per quos exercetur, explicantur? Ex part. 11. tract. 1. addit. 2. Reſ. etiam 2.

§. 1. SEd ad ipſos repellẽdos ſuppono ea, quæ doctè, vt ſemper ſolet, obſeruat Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap.* 38.

*c.p.*38.*dub.*1.*num.*4. vbi ſic ait: Adoratio propriè nihil eſt aliud, quàm honor externo corporis geſtu exhibitus, vt genuflexione, capitis apertione, inclinatione, oſculo manus, & pedum, corporis in terram proſtratione, &c. his enim & ſimilibus modis alios honoramus, teſtamur enim noſtram ſubmiſſionem, & alterius excellentiam. Itaque adoratio propriè conſiſtit in externo illo geſtu, quatenus eſt ſignum internæ æſtimationis, reuerentiæ, & ſubmiſſionis erga alterum, & conſequenter illius quoque excellentiæ.

2. Notandum eſt etiam, omnem externam adorationem ſecundùm ſe eſſe diaphoram, & poſſe tam creaturis, quàm Deo exhiberi, nam genu flexio, & totius corporis in terram proſtratio (quæ ſummæ videntur adorationes) etiam hominibus exhiberi ſolent: vt ſcripturis patet *Gen.*43. & 50. 3.*Reg.*1. 4. & *Reg.* 4. *Act.* 10. Itaque à ſola intentione pendet, quòd per hæc, iſta, vel illa honoris ſpecies deferatur; ſi enim externa illa ſubmiſſionis nota intendas te alteri ſubmittere tanquam Deo, & teſtari eius diuinitatem, erit cultus latriæ; ſi vt amico Dei, erit duliæ; ſi vt viro ſapienti, potenti, erit obſeruantia politica. Vnde idem actus externus, quatenus ſucceſſiuè poteſt procedere à diuerſa intentione, & accipi vt ſignum diuerſæ excellentiæ in honoratis, & diuerſæ æſtimationis reuerentiæ, & ſubmiſſionis in honorante, poteſt ſucceſſiuè eſſe actus latriæ, duliæ, & obſeruantiæ politicæ.

3. Dicendum eſt itaque quòd nomen adorationis commune eſt cultui exhibito Deo, Angelis, & hominibus vt ex Scriptura ſacra conſtat, *Deuter.n.*6. & *Math.* 4. Nomen adorationis pro cultu tantùm Deo exhibitum vſurpatur: At *Gen.*19. applicatur ad Angelorum cultum; vidit enim Loth duos Angelos, ſurrexit, & iuit obuiam iis, adorauitque pronus in terram. Sed 3.*Reg.*3.& *alibi*, ſæpè accipitur adoratio pro reuerentia hominibus facta.

4. Definitur adoratio in genere, vt ſit ſubmiſſio, & recognitio excellentiæ perſonæ adoratæ ex affectu illam ſic recognoſcendi, ſic omnes DD. *ex Damaſc. or.*1.*de imag. propè ab initio, & orat.* Poteſt ergo hæc adoratio Deo, & creaturis fieri, quia, in Deo, & creaturis excellentia reperitur adoratione digna. Si adoratio fiat Deo, erit ſubmiſſio Deo tanquam ſupremo Principi, & infinitè perfecto, ex affectu illum ſic recognoſcendi. At ſi adoratio homini, vel Angelo fiat, erit ſubmiſſio proueniens ex recognitione creatæ excellentiæ. Quapropter cum creata excellentia, & increata omninò diuerſa ſint, adoratio creatæ excellentiæ; & increatæ omninò differunt. Vndè ſancti ad eam diſtinctionem variis nominibus vtuntur, & adorationem Dei vocant latriam, & adorationem Sanctorum duliam; eam verò, quæ B. Virgini fit, hyperduliam, quia intra latitudinem creatæ excellentiæ omnium eſt excellentiſſima.

5. Notum eſt etiam, quòd præter ſupradictam diſtinctionem adorationis, alia eſt communis diſtinctio adorationis abſolutæ, & reſpectiuæ. Adoratio abſoluta eſt illa, qua quis alteri ſe ſubmittit ob excellentiam illius, quæ adoratio ſoli creaturæ rationali, & intellectuali conuenire poteſt, quia ſola illa capax eſt virtutis, ſanctitatis, dominij, &c. quæ ſunt qualitates conſtituentes obiectum dignum adoratione, ſolaque illa includere ſubmiſſionem poteſt. Reſpectiua adoratio eſt, quæ fit alteri non propter excellentiam in illo reſidentem, ſed propter reſpectum, quem habet ad aliud, & ratione cuius iudicatur honore dignus: hæc igitur rebus inanimatis conuenire poteſt, quia non ſiſtit in illis, ſed tranſit, & refertur ad perſonas, ad quas illæ res inanimatæ reſpiciunt, vt contingit in adoratione Imaginum; ſic Suarez *tom.*1. *in part.*3. *diſp.*51.*ſect.*2.*in fin.* Azor.1.*part.l.*9.*cap.*5.*qu.*4. Bonac. *tom.*2.*diſp.*3.*de ador. punct.*1. *in fin.* Vaſquez *de ador. diſp.*3.*cap.*3.*in princ.*& hæc omnia docent Suar. *in* 3. *part.tom.*1.*diſp.*51. *ſect.*2.*tom.*2. Caſtrus Palaus *tra.*8. *diſp.*1.*punct.*1. Vaſquez *de ador.diſp.*3.*cap.*3. Becan.*de iuſt.c.*84.& communiter Theologi, Baldellus *to.*2.*l.*3. *diſp.*2. Malder.*de iuſt. tract.*10. *cap.*5. *dub.*3. Wig. *de iuſt.tract.*3.*cap.*3 *dub.*1.

RESOL. III.

Contra Hæreticos Summum Pontificem ſemper in Eccleſia fuiſſe adoratum genuflexione, pedum oſculatione, &c. demonſtratur. Ex part.11. tract.... addit.1. Reſolut.3.

§.1. HIs ſuppoſitis aſſero contra Hæreticos, licitè Summum Pontificem genuflexione, & oſculatione pedum in Eccleſia ſemper adoratum fuiſſe propter excellentiam eius dignitatis: adoratio enim eo modo vt *ſuprà* diximus, non ſolùm Deo, ſed etiam creaturis viuentibus competit: Quod Chriſti fideles intendunt facere, quando pedes Rom. Pontificis oſculantur, vndè Magiſt. Raphaël de la Torr. inſignis Theologus Dominicanus *in* 2.2.*D.Tho. tom.* 2.*quæſt.*84. *art.*5.*diſp.*5. *num.*26. ſic ait: Ex omnibus dictis in hoc diſcurſu colligimus, oſculari quempiam ad adorationem pertinere: ſimiliter eſſe adorandi genus oſculari ſanctorum oſſa, ac reliquias, veſtes ſacras, calices, Sacerdotum manus, Summi Pontificis pedes, & ad adorationem Religioſam pertinuiſſe olim, & modò etiam in Eccleſia Chriſti obſeruari. Ita ille.

2. Adducã aliqua exempla, quæ contra hæreticos hunc morem adorandi Pontificem genibus flexis, eiuſque pedes oſculando, ſemper in Eccleſia apud fideles extitiſſe manifeſtè demonſtrant. Et primò apud Surium *tom.*5.*die* 3. *Maij* habetur: Oſtium aperiens Quirinus (ſic verbatim acta ferunt) Sanctum vidit Alexandrum; itaque procidens ad pedes eius: Et *infrà*: Fecit ita Quirinus, & oſculatus pedes S. Alexandri dixit, &c.

3. Secundò Baronius *ſub anno Chriſti* 294. hæc aſſerit: Rediens verò Claudius domum, cùm hæc omnia Præpedignæ vxori nuntiaſſet, illa cum diù ante de fide Chriſtiana ſectanda, conſilium iniiſſet, ſed viri impietate perterrita deſtitiſſet, audita viri tanta facta à Deo mutatione, repentè ad Caium Papam ſe contulit, ad pedeſque procidens, eoſque ex more (vt acta habent) exoſculata, æquè ſe ad fidẽ recipi poſtulauit. Aderat cum eo & Suſanna, quæ eam amanter ſuſcepit. Vbi potiſſimùm verba illa perpendi debent, *eoſque ex more exoſculata.* Ex his ſiquidem fit perſpectum, conſtantem iam olim antea fuiſſe morem eorum, qui ad Romani Pontificis præſentiam accedebant, aliquid gratiæ petituri, acclines, & pronos eiuſdem aduolui pedibus, eoſque cum oſculis venerari,

4. Tertiò probatur *ex epiſt. Oriental. Epiſcop. ad Symmach. Papam ann.* 512. directa pro ipſorum in gratiam Apoſtolicæ Sedis ſuſceptione. In hac enim ſic venerandi, ac ſupplices, ipſum ad Symmacum Papam eloquuntur: Feſtina in auxilium noſtrum, ſciens ſanctiſſime (ſicut in principio dictum eſt) quia non opus habent ſani medico, ſed malè habentes. Quòd ſi parua exiſteret ægritudo, nos forſitan ad ſpiritualem noſtrum medicum curreremus, quatenus & paſſiones

nes bonorum medicorum,id eſt glorioſorum Chriſti diſcipulorum, veſtrorumque Doctorum, & ſancta adoraremus tua veſtigia, & præuaricationis medicinam, & delicti remiſſionem de tuo ſancto ore ſuſciperemus.

5. Quartò, Anaſtaſius Bibliothecarius *in elect. Leonis IV*, quæ facta eſt anno 847. eundem ei cultum ex auito more fuiſſe exhibitum non modò à Clero, ſed & à ſacris proceribus, qui tum adfuerunt. Tunc omnes pergentes (inquit) cum gaudio multaque auiditatis lætitia ad Eccleſiam, in qua degebat beatorum quatuor Coronatorum, eum coactum, inuitumque exinde abſtrahentes cum hymnis, laudibuſque præcipuis ad Lateran.Patriarchium perduxerunt, qui morem conſeruantes antiquum omnes (eius) oſculati ſunt pedes.

6. Et tandem non deſeram hic apponere ea quæ narrat Paulus Æmilius *in ſua hiſt. de geſtis Franc.* loquens de Pipino Rege, & Stephano III. Papa; ſic enim inquit: Pontifici in Galliam venienti, officij cauſa ampliſſimus, ac nobiliſſimus quiſque ad primos fines occurrere Principes comitatus Carolo adoleſcentulo, cui ſua virtus, felicitaſque magni poſtea nomen indidit. Et Pipinus tertium à Cariſiaco oppido obuiam progreſſus, pedes, vt ferunt, exoſculatus, coërcere non potuit, quin in equo ſalientem ipſe pedibus ad frænum proſecutus, in regiam deduceret.

Et Alcuinus, vt vult Caniſius *tom 6. antiquæ lectionis*, in quodam poëmate loquens de Carolo Magno, ſic cecinit:

Extemplo properans Carolus veneratus adorat,
Pontificem, &c.

7. Quintò, patet exemplo Philippi Regis cum filio Ludouico; ſic enim refert Sugerius *in lib. de vita eiuſdem Ludou. cognomento Groſſi*, occurrit itaque ei ibidem Rex Philippus, & Dominus Ludouicus gratanter, & votiuè amore Dei maieſtatem regiam pedibus eius incuruantes; quemadmodum conſueuerunt ad ſepulchrum piſcatoris Petri Reges ſubmiſſo diademate inclinari; quos Dominus Papa manu erigens tanquam deuotiſſimos Apoſtolorum filios ante ſe reſidere fecit. De Ludouico verò Rege ſic aſſerit Sugerius: Vt autem vſque S. Benedictum ſuper Ligerim deſcendit, Dominus Rex cum Regina, & filiis occurrens, nobilem, & diademate ſæpius coronatum verticem, tanquam ad ſepulchrum Petri inclinans, pedibus eius procumbit, catholicum affectum, & deuoti ſeruitij affectum ei, & Eccleſiæ promittit. Cuius exemplo & Rex Angliæ Henricus ei Carnotum occurrens, deuotiſſimè pedibus eius proſtratus, votiuam ſui, ſuorumque in terra ſua ſuſceptionem; & obedientiæ filialis promittit plenitudinem, &c.

Et ne in aliena vitula arare videar, hæc, & alia plura exempla inuenies apud erudiſſitiſſimum Andream Sauſſay Gallum *in append. de oſcul. ped. Summi Pont. art. 3. per tot.* poſt ſuam Encyclopediam Epiſcopalem impreſſam.

8. Quod ante ipſum hoc etiam variis exemplis firmauerat Ioſeph Steph. Epiſc. Vaſtenſis Hiſpan. *in lib. de oſcul. ped. Rom. Pontif. cap. 17. per tot.* Et omnia ab ipſis *ſuperius* dicta paucis complectens ſic aſſerit Cornel. à Lapide *Iſai. cap. 49. verſ. 23.* Iuſtinus Imperator veniente Io. Pontifice Conſtantinopolim, cum tota vrbe illi obuiam proceſſit, & ad pedes eius procubuit, detrahenſque ſibi inſignia Auguſtalia, procidenſque ſuppliciter petiit, vt illis rurſum ipſum adornaret. Iuſtinianus Imper. Niceæ ad Conſtantini Pontif. pedes procubuit, eoſque eſt oſculatus. Idem fecit Carolus Magn. Romæ anno Chriſti 774. & eius auus Pipinus Steph. II. Pont. venienti in Franciam anno Chriſti 754. Idem fecit Ludou. Pius Caroli filius Sergio II. Pontif. anno Chriſti 844. Ita ille, cui etiam adde Thom. Boz. *de ſignis Eccleſ. tom. 2. ſigno. 86.*

9. Et tandem ad confirmationem ſupradictorum non deſeram hic apponere verba Innoc. III. *qui lib. 2. Myſter. Miſſæ cap. 27.* cum hanc oſculandi pedum cõſuetudinem huius facti exemplo, & imitatione deduxiſſet, ita ait: Subdiaconus, vel Diaconus non manus, ſed pedes Romani Pontificis oſculatur, vt Summo Pontifici ſummam exhibeat reuerentiam, & eum illius oſtendat eſſe Vicarium, cuius pedes oſculatur mulier illa, quæ erat in ciuitate peccatrix; Adorandum eſt enim ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt, cuius pedes tenentes mulieres reſurgentem à mortuis adorauerũt: Et *l. 2. myſter. Miſſæ cap. 30.* aliam haud fere diſſimilem huius rei cauſam adduxit his verbis: Quod autem Subdiaconus cum Acolytho ad Epiſcopum accedit, illud inſinuat, quòd Ioannes cum audiſſet in vinculis opera Chriſti, duos ex diſcipulis ſuis miſit. Quia verò dextera Domini facit virtutem, ideò Subdiaconus oſculatur dexteram; quia verò per viſa miracula cognouit hunc eſſe, de quo Magiſter prædixerat, qui poſt me venit ante me factus eſt, cuius non ſum dignus corrigiam calceamenti ſoluere, pronus ad pedes calceamentum Romani Pontificis oſculatur.

10. Hanc verò conſuetudinem vetuſtiſſimam fuiſſe ex ordine Romano ante Gelaſium Papam conſcripto, & edito, apertè, & palam confirmari poteſt. Nam in ordine proceſſionis ita conſtituitur: Diaconus oſculans pedes Pontificis, petitaque benedictione venit ante Altare. In ordine verò qualiter Miſſa celebratur: deindè Diaconus oſculatur pedes Pontificis, & tacitè dicit Pontifex, Dominus ſit in corde tuo. Et in ordine, qui in aliis Eccleſiis ſeruari debet, ita habetur: Accedit Archiadiaconus, & genuflexo ante Epiſcopum, tãgat veſtimenta eius, præbens ſe ad pedem, reuertatur, & paulò poſt accedat Diaconus, & adorato altari genuflexus ante Epiſcopum, accipiat benedictionem, & præbens ſe ad pedes eius, & exibente manũ Epiſcopo, eam oſculatur; ita quòd in aliis Eccleſiis Diaconus ſe promptum ad pedem Epiſcopi oſculandum præbeat neceſſe eſt, cum tantùm manum oſculari debeat, in Eccleſia verò Romana, vbi Apoſtolica viget auctoritas, pedem venerari oportet: Et tamen claudam hanc reſolutionem cum verbis Io. Lorini *in Act. Apoſt. cap. 10. v. 25.* ſic aſſerentis: Exploratiſſimum eſt, hunc oſculi pedum Pontificis honorem, Pontifici detuliſſe ex Imperatoribus Iuſtinum ſeniorem, Iuſtinianum II. Federicum I. (& ſi ad oſculum pedũ non eſt ante admiſſus, quam officio fungi more maiorum compelleretur, Conſtantini præſertim Magni exemplo) & poſteriores deinceps omnes, vt omittantur Reges Pipinus, Carolus Magnus, & tam multi alij, ſed & inter priuilegia Romani Pontificis Gregorius VII. ſanctitate conſpicuus nono loco illud recenſuit, quòd ſolius Papæ pedes omnes Principes deoſculentur.

11. Iam inde etiam ferè ab Innocentij III. tempore, communi Principum omnium vſu litteræ præſcriptæ ad Pontificem in ſalutatione, pedum exoſculationem continent. Trita eſt quoque illa adiurandi, & obſecrandi venerabilem perſonam formula, *per veſtigia tua.* Habent ita acta perantiqua Suſannæ Martyris, Præpedignam Caij Pontificij de more pedes oſculatam. Hæc omnia Lorinus.

RESOL. IV.

Supradicta adoratio Pontificis non ſolum perpetuo vſu, vt viſum eſt, ſed etiam ratione nititur, exemplo videlicet

delicet Epiſcoporum? Ex part. 11.tract.addit.1.Reſ. etiam 4.

§.1. PRobatur euidenter, nam ſubditi tenentur genuflectere coram Epiſcopo, vt habetur *in cæremoniali Epiſc.l.*1. *cap.* 2.ibi: Et ſibi occurrentes ſubditos, qui genuflectere debent, *in lib.*2. *cap.*8.Et facit; quòd principibus excelſis hæc genuflexionis reuerentia tribuitur, Io. de Platea *in l.Decur.cap.de ſilent.l.*12. Io.de Montaigne *de auth. conſ.par. tra. de ord.conſiſt.Regis num.*48. Laudenſis *de Principib.q.*173. Caſſaneus *in catal.part.*5.*conſ.* 33. Lancellot. *in templo l.*2.*c.*1.§.3.*&* §.1. Auiles *in c.prætor.* Gloſſ.*A cada vno de vos ſalud y gracia num.* 2. Quòd Epiſcopus ſit Princeps ſæcularis, & temporalis, Agia *de exhib. auxil.fundam.* 19. & quod excelſus ſit, & habeat excelſum honoris faſtigium Rodoanus *de ſimon.cap.*18. *num.*4.Ergo coram eo genuflectere debent tam Principes, quàm ſubditi, & magnam ei exhibere reuerentiam, vt conſuluit Io. Cephal. *to.* 1. *conſil.* 1. *num.*35

2. Hinc olim Chriſti fideles pedes Epiſcoporũ deoſculabantur, vt factum fuit S. Epiphanio, teſte D Hieron. *ep.*61.*ad Pammach.* vbi ſic loquitur. Nonnè, cùm ad eum (Epiphanium) omnis ætatis, & ſexus turba conflueret,offerens patuulos,pedes deoſculans, fimbrias vellens: cumque non poſſet promouere gradum, ſed in vno loco vix fluctus vendantis populi ſuſtineret, &c. Sic etiam ad pedes S.Martini procidiſſe Imperatorem Valentinianum Fortunatus *lib.*3. *in eiuſdem S.Confeſſ. vita* his verſibus meminit:

Hinc celer exiliit rapiens ſe Cæſar, & ardens
Martini genua amplectens, pedibuſque volutans: & infra.
Imperiale caput, Sancti ad veſtigia ſubdens.

Leo Caſtrus *in Iſai.c.*49.*v.*23.In vetuſtiſſimo (ait) codice Ordinis S.benedicti reperi, olim Reges Hiſpaniæ, cùm adirent Epiſcoporum Synodum, procumbere ſolitos toto corpore ad terram ante ipſos Epiſcopos, terram oſculari; neque prius attollere ſe humo, quàm è ſuis illi ſedibus ſurgerent, & Reges eorum pedibus circumfuſos brachiis attollerent, & in ſella regia pro dignitate collocarent.

3. De Francis habes Clotharium Regem, qui ad pedes Sancti Lupi Senonenſis Epiſcopi ſupplex accidit.

4. De Longobardis ab Aribone IV. Epiſcopo Frighingenſi ſcriptum eſt, Regem Longobardorum è Regia ſella deſcendiſſe, & ad pedes Corbiniani Epiſcopi ſe aduoluiſſe.

5. Hinc S. Auguſt.*ſer.*18.*de verb.Apoſt.*ad Eccleſiam, ait: Curris, Epiſcopum videre deſideras, ad eius pedes volutaris. Et S. Ambroſius *lib. de dignit. Sacerd.cap.* 2. Regum, ait, colla, & Principum ſubmittuntur genibus Sacerdotum, & exoſculatis eorum dexteris, orationibus eorum ſe credunt communiri.

6. Hinc Suidas ſic inducit Leontium alloquentem Euſebiam Conſtantij Imperatoris vxorem, rogantem vt ſe viſeret. Si me, inquit, vis ad te venire, ſeruato mihi reuerentiam Epiſcopis conuenientem, vt ingrediar quidem ego, tu autem mox è celſo tuo ſolio deſcendens, cum pudore mihi occurras, deindè ſedeam quidem ego, tu autem ſtes reuerenter, nec ſedeas donec ſigno iubeam:Si his parere vis, viſam te, ſin minus, ſcito te non obtenturam, vt nos honorem Epiſcopis debitum prodamus, & in diuinum Sacerdotum ius ſimus iniurij. Hæc ille ad hæreticam Imperatricem.

7. Et hanc adorationem largitam fuiſſe dictis Antiſtitibus non ſolum obtentu ſanctitatis,ſed etiam ratione dignitatis probat Andreas Sauſay *vbi ſub.cap.* 4. & patet ex his, quæ adducit Ioſeph.Steph.*loc.tit.* 12.*per tot.*Et ideò ratione eorum miniſterij, & gradus, hanc venerationem Epiſcopis deberi docent Theologi, vt Tanner.Leſſ.Baldell.& alij, *vbi ſup.*Ergo vt optimè obſeruat Io.Lorin.*in Act.Apoſtol. cap.* 10,*v.*25.Ex Bzouio, & Card.Baron. à fortiori, & à minori ad maius dicendum eſt Summo Pont. competere, qui à Leone *ſer.*2.*de ſua aſſump.* vocatur primus omnium Epiſcoporum, & ab Arnob. *in præl.* 138. Epiſcopus Epiſcoporum, & à Sixto I. *epiſt.*2.& Victor.I.*epiſt.*1. Epiſcopus Eccleſiæ vniuerſalis.

8. Quod magis confirmatur, nam ſi talis cultus in rigore etiam Sacerdotibus competere poteſt, vt tradit Vaſq.*in* 3 *part.tom.*1.*diſp.*98.*cap.*1.*num.* 5. Suarez *d.*52.*ſect.*3.§.*Reſpondetur*, & alij: Vnde Tertull. *lib.de pœnit. cap.*2. dixit: Plerumque ieiuniis preces alere, immiſcere, lacrymari,& mugire dies, noctéſque ad Dominum, Presbyteris aduolui, & charis Dei adgeniculari:cuius ritus etiam Epiſtola S.Dionyſij *ad Demophilum* mentionem facit.

9. Si inquam licitè tali ritu Sacerdotes poſſunt venerari, quantò magis dicendum eſt contra hæreticos ritè,& licitè hodie à fidelibus venerari Pontificē, quem ſuo *ſer. de Cathedra S. Petri* vocat Sacerdotem magnum: & Fagund.*l.*4 *cap.* 3. Sacerdotem primum inter Chriſtianos Sacerdotes. Vnde ex his agnoſce, amice lector, frontem, & impudentiam hæreticorum, qui non verentur auferre Summo Pontifici, quod Epiſcopis,imò Presbyteris concedere deberent. Obſerua tamen quòd licèt *ſuperius* dicta de Epiſcopis, & Sacerdotibus ſint vera, hodie tamen communiter non practicátur,ex reuerentia(vt credo)Summi Pontificis, cui ſemper ritus genuflectendi, & oſculandi pedes inuiolabiliter à Chriſti fidelibus obſeruatur. Claudam hanc reſolutionem auctoritate Ioſephi Hebr.qui *l.*11.*antiq.cap.* 8.refert, Alexandrum Magnum adoraſſe Iaddum Ponti ficem Iudæorum: ergo quantò magis contra hæreticos dicendum eſt, licitè, & meritò adorare fideles Summum Pontificem ſucceſſorem Petri, qui longè diſtat, & excellentior eſt Pontifice veteris teſtamenti, vt ex multis probat eruditus Martinus Becanus *l.* 3. *opuſc.* 7. *de Pontifice veteris teſtam. cap.*9.

RESOL. V.

Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuiſſe demonſtratur.

Et de differentia adorationis politicæ, & ſacra agitur.

Ex part.11.tract.addit.1.Reſ.etiam 5.

§.1. EScſe duplicem adorationem, politicam; & ſacram tradunt Theólogi, vt Badell. *tom.* 2. *lib.*3.*diſp.*12.*num.*9. Vaſq.*in* 3.*part.to.*1.*diſp.* 98.*cap.*1. *num.*3.*cum ſeq.* & Leſſius *de iuſt.l.* 2. *cap.* 46. *dub.* 3. *num.*18. vbi ſic ait: Obſeruantia politica eſt,quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis eſt qua coluntur Principes.

2. Hac adoratione fuerunt olim Imperatores, & Reges venerati,& ſic 3.*Reg.cap.*1.dicitur: Inclinauit, ſe Berſabee,& adorauit Regem: & *ibid* Cumque introiſſet Natan in conſpectu Regis, & adoraſſet eum pronus in terram. Vide *cap.*4.*l.*4.*Reg.& cap.*10. *Act.* & cum Regibus Perſarum nemo loqui poterat, niſi proſtratus in terram veſtigia pedum regiorum exoſcularetur, teſte Xenophonte *lib.* 8. & Plutarcho *in Alcib.*

3. Hic etiam mos fuit apud Romanos; de Caio, Othone,

Othone, Caligula, Nerone Adriano, Antonino probat Io. Lorinus *in Act. Apoſt. c. 10. v* 24. Et licet antiqui Scriptores videantur hanc Principum adorationem damnare, tamen interpretandi ſunt, illam non damnare abſolutè, ſed in aliquo caſu, v. g. ratione adulationis ſubditorum, vel ſuperbiæ Principum. Vndè ex hoc dixit Martialis *l.* 10.

Ad Parthos procul ite pileatos,
Et turpes, humileſque ſuppliceſque,
Fictorum ſolia baſiate Regum.

Agnoſce ſubditorum adorantium fœdā adulationem. Vis videre factum inſolens Principis adorati; audi Dionem *lib. Penult. Primum Cæſar is* (Caligula) *ſe adorari inſtituit vt Deum:* quod & de Diocletiano referunt Aurelius Vict. *part.* 2. *num.* 39. & Caſſiod. *num.* 1040. Vide Rhodig. *ant. lect. lib.* 21. *cap.* 33. Igitur adoratio Principum politica, vt ſic, non eſt damnanda, & in ſpecie circa Imperatores, & Reges ex ſacra ſcriptura approbat Ioan. Wigers *de iuſt. tr.* 8. *cap.* 7. *num.* 3. & alij. Vnde Ioſeph Auguſtinus, *vbi ſup. cap* 1. ſic ait: Mos igitur communi populorum conſenſione, omnium quoque ætate comprobatus, tyrannidis nota condemnari non poteſt: cùm illum dux natura defendat: Quod longa exemplorum ſerie, & grauiſſimorum hominum fide, & auctoritate perſpicitur. Et tandem poſteà ſic concludit; ergo quis non videt hanc conſuetudinem populorum conſenſione comprobatam, quaſi naturæ auctoritate defendi? Quis non ſentit tantam aduerſus Principes fuiſſe hominum propenſionem, vt niſi illos tanquam publicos parentes ſummo ſtudio venerarentur, aliquid de eorum ſumma dignitate detrahi, aut imminui exiſtimarent? Quamobrem licèt aliquis Imperatoria maieſtate inſolenter abuſus, temerè ſe Deum iactauerit; aut incredibili armatus audacia, oſculum pedum tanquam diuinum honorem ſibi arrogauerit: eius quidem improbitas, & dementia culpanda eſt; non tamen improbanda populi conſuetudo, quæ cum omnium conſenſione, & auctoritate recipitur, quaſi naturæ vocibus comprobatur, vt vix ab eā homines audeant recedere.

4. Si itaque olim adoratio politica largiebatur Imperatoribus, & Regibus, quantò magis vt obſeruat Ioan. Lorinus *in Act. Apoſt. verſ.* 24. contra Ioann. Cuſpinianum, dicendum eſt largiendam eſſe adorationem ſacram ſummo Pontifici, qui vt caput Eccleſiæ, & Prochriſtus eſt ſuper omnes Imperatores, & Reges; Vndè Ladiſlaus Rex Vngariæ *orat. ad Nicol. V.* apud Cochacam *l.* 11. *hiſt. Huſſitarum*, & Petr. Dam. *opuſc.* 23. *cap.* 1. vocant Pontificem Regem Regum, & Imperatorum Principem. Quod etiam dixit Epiſcopus Pataræ *apud Liberatum in Breuiar. cap.* 22. vocando Pontificem pluſquam omnes Reges, qui meritò hoc recognoſcentes, vt ſupra viſum eſt, ad eius pedes procumbunt, & oſculantur, & reuerenter adorant, & alia honoris, & venerationis ſigna demonſtrant, vt patet in pluribus exemplis: ſed duo tantùm hic adducam.

5. Primum ponit Anaſtaſ. *in vita Steph. IV.* vbi ſic ait: Furaldus Abbas, & Rotbardus dux directi à præfato Pipino excellentiſſimo Francorum Rege, petierunt eumdem Sanctiſſ. Pontificem ad ſuum progredi Regem: Quem & magno honore cum omnibus, qui cum eo erant ad eum deduxerunt. Audiens verò idem Rex eiuſdem Beatiſſ. Pontificis aduentum, nimis feſtinanter in eius aduenit occurſum vna cum coniuge, filiis etiam, & primatibus, & ferè ad centum millia; filium ſuum nomine Carolum in occurſum ipſius coangelici Papæ direxit, cum aliquibus ex ſuis optimatibus. Ipſeque in palatio ſuo, in loco, qui vocatur *Ponticone*, ad ferè trium millium ſpatium deſcendens de equo, cum magna humilitate terræ proſtratus vnà cum ſua coniuge, filiis, & optimatibus eumdem Sanctiſſ. Papam ſuſcepit. Cui & vice ſtratoris vſque ad aliquantum locum iuxta eius ſellarem properauit. Ità ille.

6. Alterum exemplum adducam ex Genebr. *in Chronograph. l.* 4. *ſub anno* 1180. qui ſic affatur: Ad eius pedes (ait) procubuit Federicus Imperator petens abſolutionem excommunicationis. Ferunt Ludouicum Francorum, & Henricum II. Angliæ Reges pedites ei inſeruiſſe ſtratoris officio, ac læua, dexteraque frenum equi ipſius tenentes, eum per Toſiacum vrbem magna cum pompa deduxiſſe. Cuius pudere eos non debuit; nam & magnus ille Conſtantinus longè potentior, & ſanctior prius id honoris Silueſtro Chriſti Vicario exhibuit. Hæc Genebr.

Vnde ex his Antonius Ongarò vates non infimæ notæ, & quem Roma in ſinu ſuo per multos annos dulciter canentem audiuit, loquens de Clem. VIII. Pontifice hæc ſcripſit.

In trono auguſto, oue ſuo merto il pone,
Etiam fortuna, il gran Clemente hor ſiede,
Indi dà leggi all' vniuerſo, e vede
Sotto le piante ſue ſcetri, e corone.

RESOL. VI.

Probatur etiam adoratio Pontificia ex more apud Veteres, qui ad aliquid impetrandum pedibus obuoluebantur, & præſertim filij ſupplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant, de offenſis veniam petendo.

Et notatur Summum Pontificem ſæpius vocari Patrem communem? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſol. etiam 6.

§. 1. PRius dictum confirmatur ex verbis Apuleij *lib.* 6. *met.* non multò poſt princ. Tunc Pſyche ad pedes eius aduoluta, & vberi fletu rigans, Deæ veſtigia, humumque verrens crinibus ſuis, multiiugis precibus editis veniam poſtulabat. Et hoc quoque reſpicit illud Ciceronis *in or. ad pop. & Equites Rom.* antequam iret in exilium: Oro atque obſecro, quibus ſigillatim ſæpè ſupplex ad pedes iacui; vt eum, qui ſinguli ſtratum, atque obſeſſum ſubleuaſtis. Et apud Curtium *lib.* 3. Mater, & vxor Darij prouolutæ ad pedes Alexandri, orant, vt ſibi liceat patrio ritu Darium ſepelire, quem rebantur in acie cecidiſſe. Cæſ. *lib.* 2. *bell. ciu.* de Maſſilienſibus loquens: Vniverſi, ait, ſe ad pedes proiiciunt, orant, &c.

2. Et hunc morem maximè filios erga patres effeciſſe, apud veteres patet, ad quem reſpexit Plin. *lib.* 9. *ep.* 21. vbi ſic ait: Libertus tuus, cui ſuccenſere te dixeras, venit ad me, aduolutuſque pedibus meis, tanquam tuis hæſit; fleuit multum, multumque rogauit, multum etiam tacuit, in ſumma fecit mihi fidem pœnitentiæ. Sed magis clariùs Sidonius Apollin. *lib.* 4. *ep.* 25. Deus bone, inquit quàm lætus orietur tibi dies, mihi nuncius animus, ille, cum paternis pedibus affuſus, ex illo ore læto, ore terribili, conuitium expectans oſculum exceperis: Quod contigit in filio prodigo Euangel. *Luc.* 15.

3. Notandum verò Summum Pontificem ſæpiùs vocari patrem communem: Ita vocauit illum

Petrus

Petrus Cluniacenſis *l.4.ep.24.* Acta S. Lutgardis *lib.* 2.cùm de morte Innocent.I I I.Michaël Paleologus *epiſt.ad Greg. X.*

4. Vnde eadem proportione modò Rom.Ciuitas per Pontificem dici poteſt Mater communis, aut patria communis, quo olim nomine dictam ratione imperij politici conſtat ex multis Symmachi locis,quæ Iureſus notauit ad *lib.5.epiſt.74.* Vnam eſſe cunctarum gentium in toto orbe patriam, dixit Plin. *l.3. cap.5.* Totius orbis ciuitatem vnicam vocat Sidonius *l. 8. ep. 6.* Negatque Caſſiodorus eam vlli poſſe dici alienam. Quia ſcilicet communis erat omnium patria, humanumque genus communi nomine fouit matris, non Dominæ ritu, vt Claudianus cecinit *libro 3. de laud. Stilic.* Ad eum ergo modum proportionaliter, nunc Romana Vrbs per Pontificem communis patria, & ipſe Pontifex communis Pater meritò denominatur. Et ideò hoc ſpeciali elogio D. Auguſtinus *epiſt.* 162. vocauit Melchiadem Papam patrem Chriſtianæ plebis.

5. Itaque ex his ſuppoſitis optimè infert pius,& eruditus Andreas Sauſſay *cap.4.* Quid mirum, ſi ad Sedis Apoſtolicæ Pontificem accedentes Chriſtiani eius ad pedes aduoluantur, eoſque præ filiali reuerentia colant, amplexentur, oſculentur: maximè cùm eius vices teneat, qui ſuo loco Petrum inter homines eſſe voluit, cùm ſuas ei iuſſit paſcere oues,ſic enim ait Ambroſius in vltimum Lucæ: Ipſum ſui erga eas amoris Vicarium conſtituit; cui etiam cùm dederit claues Regni Cœlorum, animas ligandi & abſoluendi Pontificium tradiderit: iure meritóque omnes, qui ſe peccatorum norunt nexibus obſtrictos, caput inclinant, genua flectunt, ſacris affunduntur veſtigiis, eaque deuotis lambunt oſculis, veniam vt quàm ſupplices petunt, ab ipſo cœleſti diſpenſatore valeant promereri.Ita ille.

6. Quòd adeò humaniter hoc patris officium Pontifices Romani tanquam patres communes erga fideles eorum filios exercent, vt occaſione Iubilei anni Sancti,Ioſeph Stephanus *vbi ſuprà cap.11.in fin.* ita teſtetur:Vidi vno die Gregor.X I I I. Pontificem Maximum decem millia hominum ad pedum oſcula benigniſſime admiſiſſe, tanta animi lenitate, vt ab omnibus præ gaudio vim maximam lacrymarum excuteret.Hæc Stephanus.

RESOL. VII.

Aliqua loca Sacræ Scripturæ afferuntur in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuiſſe demonſtratur? Ex part. 11. tractat. addit. 1. Reſolut. etiam 7.

§.1. NOn ſolùm, vt viſum eſt, adoratio Pontificia nititur conſuetudine, & rationibus, ſed etiam teſtimonio ſacrorum oraculorum, & in primis nobilis eſt locus ille Iſaiæ Prophetæ *cap.* 49. *v.* 25. ſic enim ait: Et erunt Reges nutritij tui, & Reginæ nutrices ſuæ,vultu in terram demiſſo adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et ſcies, quia ego Dominus, ſuper quo non confundentur qui expectant eum: quæ verba explanans Corn. à Lapide doctus Scholiaſtes ſacræ Scripturæ ita aſſerit: In verbo *lingent*, eſt hyperbole, & auxeſis, ſignificans ſummam demiſſionem, & venerationem.Lingent ergo,ideſt oſculabuntur, tum vt ſupplices, tum vt à te victi;ſic *Pſal.*71. dicitur,coram illo procident Æthiopes,& inimici eius terram lingent. Ita videmus Reges oſculari pedes Eccleſiæ in Pontifice,qui Eccleſiæ eſt caput. Ne ergo fremant ad hoc oſculum hæretici, cùm Iſaias idipſum hic prædixerit, de eoque tam Regibus, quàm Eccleſiæ ſit congratulatus. Sicut enim qui Viceregem valdè colit, & honorat, Regem ipſum valdè colit, & honorat: Sic qui Pontificem colit, Chriſtum colit, qui Pontificatum, quaſi ſui Vicarium, ſummumque in Eccleſia Magiſtratum inſtituit. Ex aduerſo qui Pontificem ſpernit, Chriſtum, Chriſtique ordinationem ſpernit: ipſe enim dixit: Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit. Prædicit gloriam Eccleſiæ, quam habitura erat ſub Conſtantino, & deinceps; Nam ante eum fuit in continua perſecutione. Vndè mirum non eſt hunc honorem non habuiſſe, nec admiſiſſe S. Petrum, Paulum, alioſque Apoſtolos, vti perperam obiectat Caluinus. Hucuſque Corn. à Lapide.

2. Eſt etiam alter locus eiuſdem Prophetæ Iſaiæ *cap.* 60. *v.* 14. Et venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt, & adorabunt veſtigia pedum tuorum: quæ verba verificata eſſe in B. Silueſtro Pontifice Otho Friſingenſis,*l.4.* in prologo teſtatus eſt his verbis, Vt cognoſcamus non fortuitis caſibus, ſed Dei profundiſſimis, ac iuſtiſſimis iudiciis id factum; vide pridie latitantem, ad quemlibet infimæ conditionis virum, fugientem, in breui tantæ auctoritatis fieri, vt Regibus imperet, de Regibus iudicet. Vide tantæ à ſæculo venerationis haberi, vt veniant curui, veſtigiaque pedum eius in ſolio ſedentis adorent orbis domini. Ita Otho, cui adde magis genericè loquentem Corn. à Lapide,qui expendens ſupradictum locum Iſaiæ ſic affatur;patet hoc impleri in Rom. Pontifice, qui eſt caput Eccleſiæ. Fruſtra ergo indignantur hæretici ad oſcula pedum Papæ, cum ea prædixerit, & promiſerit Iſaias. Ita Reges Viſigothorum, Francorum, Anglorum, Normannorum, Longobardorum, Germanorum, & aliarum gentium, qui ſæpiùs vexarunt Eccleſiam, & Pontificem,Romam venerunt, vt ibi adorarent veſtigia pedum eius, qui ſe ſeruum ſeruorum Dei vocat, cumque ſit caput, pedum ſibi nomen aſſumpſit, humillimum ſcilicet ſeruum ſe profeſſus. Hæc Cornelius.

3. Et tandem alium locum ſacræ Scripturæ pro adoratione Pontificia adducit eruditus Io. Lorinus, nempè verba *Pſal.*59. *v.*10. In Idumæam extentendam calceamentum meum, vbi ſic ait: Nec ineptè calceamenti extenſio in Idumæam denotare poſſit ſupplicem exoſculationem pedum Chriſti, & Uicarij eius Summi Pontif. Ita ille, qui etiam in Acta Apoſt. *cap.*10. *v.* 25. ſic aſſerit, Petrum in quolibet Rom. Pontifice agnoſcentes; immò & Chriſtum ipſum, cuius vices in terris gerit, ad illius pedes exoſculandos proni aduoluimur: & meritò vſurpamus illud de ipſo, quod eſt in Deuteronomio *In dextera illius ignea lex: dilexit populos: omnes Sancti in manu illius ſunt; & qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius.*

4. Et hoc ante Lorinum inuenio obſeruatum à *Ioſepho Stephano vbi ſup. cap.* 10. ſic aſſerente: Cùm Romanus Pontifex omnes homines Chriſti auctoritate perfunctus, legem Dei vt Magiſter, & Legiſlator edoceat; controuerſiaſque omnes vt Iudex diſſoluat, ſtatus excellentia omnibus præſit; In fide, & Religione aberrantes fratres inſtituat, atque confirmet: meritò ad eius pedes exoſculandos accedimus, vt religionis, & fidei

diſciplina imbuamur. Quod ea *Deuteronomio cap.* 33. ſatis liquidò conſtare arbitror. In dextera eius ignea lex, dilexit populos, omnes Sancti in manu illius ſunt, & qui appropinquat pedibus eius accipit de doctrina illius.Lex ignea Euangelium dicitur, quod cùm Dominus enulgaret, magnum pietatis incendium excitatum eſt, nulla Imperatorum improbitate reſtinctum. Ardens quoque charitatis lumen effulſit, quod in hanc Vrbem, eiuſque Paſtorem omnium ora, animoſque conuertit, cùm ab eo ſit Chriſtianæ Religionis exordium, pietatis fundamentum, & tandem fides per vniuerſum orbem. Vrbi ſubiectum nuncietur. Quamobrem meritò ad Pontificis noſtri pedes prouoluimur, non tam vt hoc humili pietatis voto, eius ſummam dignitatem, atque excellentiam indicemus, quàm quòd etiam dum eius pedibus obuoluimur, certiſſimis fidei, & religionis inſtrumentis imbuamur. Hæc Stephanus.

Nec deſeram hic adnotare, Andream de Sauſſay *loc. citat. cap.* 4. illa verba Ioannis *Apocal.* 3. Ecce dabo illos, vt veniant, & adorent ante pedes tuos,& ſcient, quia ego dilexi te: de adoratione Pontificia explicare.

RESOL. VIII.

An licitum ſit præter genuflexionem, & pedum oſculationem adorare Pontificem pectoris tunſione? Ex part. 11.tract.addit.1.Reſ.etiam 8.

§.1. CVm quidam Conciuis meus ex noſtra Religione, vir ſatis pius prima vice vidiſſet Summum Pontificem ſuper humeros geſtari cum Thiara in capite, tanta deuotione, & reuerentia erga illum affectus fuit, vt cœperit iteratis vicibus pectus ſuum obtundere. Tunc dubitaui, an ex condicto ſic adorare Pontificem eſſet licitum, & in rigore, ac ſpeculatiuè loquendo, adhæſi ſententiæ affirmatiuæ, Nam, vt obſeruat Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D.Thoma q.*84.*art.*2.*diſp.*5.*num.* 1. & alij, ex placito, & intentione ſigna adorationis pendent,& certum eorum numerum deſignare impoſſibile eſſet, tamen ipſe aliqua ſigna externa particularia adducit,& inter illa tunſionem pectoris apponit, *vbi ſup.num.* 27. Fuit itaque pectoris tunſio cæremonia Iudæorum, vt conſtat *Lucæ* 18. de Publicano percutiente pectus ſuum,& dicente: Deus propitius eſto mihi peccatori: & *Lucæ* 23. Aliqui, qui aſtiterunt crucifixioni in die Paraſceues, reuertebantur percutientes pectora ſua. Et exemplo Publicani à Chriſto laudati, poſtea Chriſtiani hoc ritu in ſuis precationibus vſi ſunt, cuius meminit Turtull. *lib.*7.*aduerſus Marcionem cap.* 18.Cyprianus *in oratione Dominica de Publicano*, inquit, percutiebat pectus, & peccata intus incluſa, quaſi ea excluſurus. Greg. Nazianz.*orat.* 15. *in plagam grandinis*: & D. Hieronymus *in vita Hilarionis* ait:Pectus pugnis percutiebant, quaſi cogitationes cæde manus poſſet excludere, & idem Hieronymus grandi ſilice ſolebat ferire pectus. D. Auguſtinus *enarrat.* 2.*in Pſalm.*31.*& ſuper Pſalm.*146.Tu dirige cor tuum non potes; tu frange, ille dirigat; quomodo tamen franges? quomodo tamen conteres? confitendo, puniendo peccata tua: quid aliud ſignificat pectorum tunſio, niſi fortè putamus oſſa noſtra peccaſſe aliquid cædimus, & tundimus pectus? ſed ſignificamus nos cor conterere, vt à Domino dirigatur. Maximus Taurinenſis Epiſcopus *hom.* 13. *de Quadrageſima*: Rectè contundes manibus pectus: ſi omnem inde furorem malignæ voluntatis excuſſeris. Nicolaus Primus *in reſponſis ad conſulta Bulgarorum cap.* 54. Hinc etiam pectus percutimus, ſignantes videlicet, quod nequiter egimus diſplicerê nobis, ac ideò antequam Deus feriat, id nos in nobis ipſis ferire, & antequam vltio extrema veniat.Ita Torre.

2. Cùm ergo pectoris tunſio (vt Raphaël de la Torre ex *ſuperius* dictis aſſerit) ſit modus adorationis externus, non video cur aliquis adorando Pontificem genuflexione, & pedum oſculatione, non poſſit etiam adhibere tunſionem pectoris, eſt enim ſignum agnoſcentis peccata, ac petentis eorum remiſſionem, quæ quidem à nemine magis, quàm à Summo Pontifice petenda videtur, cui Chriſtus in perſona Petri dixit: Quemcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutus & in Cœlis.

Verùm quia hic modus adorandi Pontificem non eſt in vſu, & forſitan admirationem aſtantibus induceret, ideò ab illa videtur abſtinendum.

RESOL. IX.

Probatur adorationem non ſolum oſculatione pedum, Pontificibus præberi, ſed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in orationibus publicis audiuntur. Ex part. 11.tract. addit. 1. Reſolut. etiam 9.

§.1. INclinationem, & apertionem capitis eſſe actum externum obſeruantiæ, & adorationis ſiue politicæ, ſiue ſacræ tradit Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *capite* 37. *dub.* 1. *numero* 5. Ioannes Wigers *tract.* 8. *cap.* 3. *dub.* 1. *num.* 3. & Adamus Tannerus *tom.* 3. *diſputat.* 5. *quæſt.* 2.*dub.*1.*num.* 1?. vbi ſic ait: Scriptura in pluribus locis indicat adorationem, quandoque ſine procumbentis geſtu ſola gen[illegible], aut capitis inflexione, etiam à ſtantibus f[illegible]iſſe peractam; *Geneſ.* 24. *v.* 26. Seruus Abrahæ inclinauit ſe, & adorauit Dominum. *Geneſ.* 33. Ancillæ Iacob; & filij earum incuruati ſunt. Acceſſit quoque Lia cum pueris ſuis, & cùm ſimiliter adoraſſent, extremi Ioſeph, & Rachel adorauerunt. *Geneſ.* 37. *v.* 7. Putabam nos ligare manipulos in agro,& quaſi conſurgere manipulum meum, & ſtare, veſtroſque manipulos circumſtantes adorare manipulum meum. *Exod.*12. *verſ.* 27. Incuruatus populus adorauit; 3. *Reg.* 1. *v.* 16. Inclinauit ſe Bethſabee, & adorauit Regem.

2. Et hunc adorationis modum refert etiam D. Thomas in 2.2.*quæſtione* 84. *art.* 2. *ad* 2. eumdemque tradit Benedictus Pererius *in Geneſim capite* 33. *numero* 2. addens etiam iſtum, qui ad præcedentem reuocari poteſt, & fiebat per incuruationem corporis, inclinando ſcilicet caput cum modica corporis demiſſione. Et vtrique adſtipulatur præſens inter homines conſuetudo. Et ideo *in Concilio Moguntino* §. 2. & refert Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 1.*diſp.* 8. *capite* 10. *numero* 127. ſic habetur: Et codicem oculis perluſtrans, cum quis ad venerabile, & tremendum nomen Ieſu deuenerit, caput aperit, inclinatur. Et tandem hunc modum adorandi etiam apud veteres extitiſſe obſeruo in Alexandro ab Alexandro *l.*2.*c.*19.vbi ſic ait: Apud exteros verò Cyro Perſarum Regi adorandi cultum primùm delatum comperimus, cui proximum

Diis immortalibus honorem decreuere. Quod mox Indi, & poſteri Reges exequi magno ſtudio curauerunt: Id, quod Octauius Auguſtus, & Alexander Seuerus præcipuè deteſtati ſunt. Nam ſi quis inter ſalutandum flexiſſet caput, aut aſſentaretur blandus, foras detrudi, atque exigi iuſſere. Ita ille. Et ante illum Suetonius, & Lampridius in vitis dictorum Imperatorum, ex quibus verbis clarè apparet, inclinationem capitis ad adorationem pertinere: & detectio capitis apud veteres quidem Romanos, Europæoſque noſtrates, honoris, ſeu reuerentiæ nota eſt, vt videre eſt apud Lipſium *in amphitheatro cap.* 19. *&* 20. *& l.* 1. *Electorum cap.* 23.

3. His ſuppoſitis, aſſero (quod probauimus) adorationem ſacram, quæ reducitur ad Duliam, pertinere ad viuentes ratione alicuius dignitatis, aut miniſterij, quæ inueniri maiora non poſſunt, quàm in Summo Pontifice; cùm ſit Prochriſtus, & Propetrus in terra, & ideò etiam inclinatione capitis quando auditur in Miſſa, vel in orationibus publicis ab omnibus humiliter veneratur, & adoratur: vndè in rubricis Miſſalis ſic dicitur *cap.* 5. *n.* 1. *de orat.* Cùm nominatur Ieſus, caput versùs Crucem inclinat: quod etiam facit cùm nominatur in epiſtola. Et ſimiliter vbicumque nominatur nomen Beatæ Mariæ, vel Sanctorum, de quibus dicitur Miſſa, vel fit commemoratio: Item in oratione pro Papa quando nominatur, ſemper caput inclinat. Hæc ibi.

4 Itaque ſicut per adorationem latriæ adoratur inclinando caput nomen Ieſu, & Hyperduliæ nomen Beatæ Virginis, ſic & per adorationem Duliæ poſſunt adorari inclinatione capitis nomina Sanctorum exiſtentium in Cœlo; ſicut adorantur quando nominantur in Miſſa, ſic & etiam nomina hominum viuentium ratione excellentis dignitatis, vt Summi Pontificatus; nam vt *ſuperiùs* probatum eſt, & probat ſignanter D. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 84. *art.* 1. ex mente D. Auguſtini 10. *de Ciuitate cap.* 4. Adorationem etiam ſolere exhiberi licitè quibuſdam excellentibus creaturis. *Geneſ.* 18. Abraham adorauit Angelos. 3. *Reg.* 3. Natham Propheta adorauit Dauid; & alibi ſæpè fit mentio talis adorationis ex parte obiecti, id eſt ex parte excellentiæ rei adoratæ in adorationem, qua veneramur Deum, & pertinet ad latriam, & adorationem, qua veneramur creaturas excellentes, & pertinet ad duliam.

5. Si itaque vt etiam notat Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 8. *diſp.* 3. Fundamentum adorationis eſt dignitas perſonæ, quænam maior dignitas in orbe exiſtit dignitate Summi Pontificis? Ergo ritè, & licitè per aperitionem, & inclinationem capitis eius nomen adoratur.

6. Probatur noſtra opinio auctoritate Ariſtotelis *lib.* 1. *elenchorum cap.* 1. quia, inquit, fieri non poteſt, vt res ipſas referentes, diſputemus, nominibus vtimur pro ipſis rebus, tanquam ſignis; & quod accidit in omnibus, in rebus quoque arbitramur accidere: quemadmodum ij, qui calculis ſupputant, &c. Si ergo nomina ſubſtituimus loco rerum, & accipimus pro ipſis rebus, & tanquam vicaria rerum; etiam nomina Pontificum ſubſtituimus, & accipimus pro Pontificibus, & ideo illa adoratio, quæ poteſt adhiberi perſonis ſignificatis per nomina, poteſt extendi ad ipſa nomina tanquam ad ſigna vicaria perſonarum. Et quamuis ſæpè in ſcriptura per figuram metonymiam, nomini tribuantur quæ conueniunt rei, aut perſonæ ſignificatæ per nomen; vt quando dicitur *Actorum* 4. Non eſt aliud nomen datum ſub cœlo, in quo nos oporteat ſaluos fieri; & *ad Rom.* 10. Quicunque inuocauerit nomen Domini ſaluus erit: & *Ioann.* 1. Dedit poteſtatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius: vt benè notat Vaſquez *diſp.* 108. *cap.* 11. *cit. num.* 107. *pag.* 784. hoc ipſum tamen clarè oſtendit id, quod contendimus, tantam eſſe coniunctionem nominis cum re, & perſona ſignificata, vt ſumatur pro illa ipſa, & pro illa ſubſtituatur; ac proinde quod adoratio, & cultus latriæ, quæ debetur perſonæ, poſſit deriuari, & extendi ratione illius etiam ad nomen.

7. Et licèt de nominibus Chriſti, & Dei neget Sotus *l.* 2. *de iuſtitia q.* 4. *art.* 2. *in fin. pag.* 124. & Corduben. *l.* 1. *quæſt.* 5. *dub.* 1. §. *Idem obiectum pag.* 71. *& dub.* 4. *in reſponſ. ad primam confirmationem* 7. *argumenti pag.* 83. *col.* 2. quod ſint adoranda, ſicut adorantur Imagines; quia ſolùm implicitè, & confuſè repræſentant Chriſtum, & Deum, & ſolùm ad placitum, & ex noſtra inſtitutione ducunt nos in illorum memoriam: non autem quòd habeant vllam veram attributionem, aut pertinentiam ad res ipſas ſignificatas; & quod auditis, & lectis huiuſmodi nominibus caput aperiamus, aut genuflectamus, non eſt quia adoremus ipſa nomina, ſed ſolùm quia adoramus ipſas perſonas ſignificatas, & rememoratas per nomina. Sed oppoſitum aliqui aſſerunt, & tenendum putant; Probatur, quia licèt res inanimata non ſit adoranda ſecundum ſe, cùm in ſe non habeat excellentiam, ob quam adoratur, tamen ſi ſpectetur vt ſubrogata in locum rei adorandæ, poteſt adorari: ſicut adoratur exemplar cum prototypo: tum quia ſi quis nominibus ſacris inferat ignominiam, peccat contra Religionem: ergo ex præcepto Religionis nominibus ſacris tribuendus eſt honor: ergo nomina ſacra adoranda ſunt. Et hæc omnia latè probat ex Suarez, Vaſquez, & aliis Pater Baldelli *in theol. mor. tom.* 2. *l.* 3. *diſp.* 8. *n.* 5. loquens de adoratione nominis Chriſti, & Beatæ Virginis, quæ quidem procedunt ſeruata proportione, & eo modo, quo fieri poteſt in adorationem nominis Pontificum.

RESOL. X.

Quare Eminentiſſimi Cardinales ordinarie non genuflectunt ad occurſum Pontificis, nec eius pedes oſculantur.

Et de oſculatione circa manus Pontificis aliqua curioſa obſeruantur. Ex part. 11. tract.... addit. 1. Reſol. etiam 10.

§. 1. AD difficultatem ſic reſpondet Ioſeph Stephanus in ſæpiùs *citato l. de oſculatione pedum Romani Pontificis c.* 19. vbi ſic ait: Hæc tamen exempla veterem Eccleſiæ diſciplinam à nobis copioſè demonſtratam minimè euertunt, aut infirmant; cùm perfecti viri, qui virtutibus plurimùm pollent, vel Eccleſiæ gubernationi inſiſtunt, & inuigilant, non ſemper ad pedes iacere, ſed quandoque ad Chriſti caput accedere dicantur à Beato Cyrillo Alexandrino in *lib.* 1. *in Leuiticum* his ferè verbis: Ex tribus fœminis, quæ Chriſtum contigerunt triplex Eccleſiæ ſtatus deducitur, nam quæ fimbriam veſtimenti tremebunda tetigerat, incipientium: quæ caput Chriſti vnguento perunxerat, perfectorum ſtatum expreſſit. Et fortaſsè non abſurdè Cardinalium conſuetudo multis ab hinc annis conſtantiſſimè ſeruata, ex hoc ſanctiſſimi Patris teſtimonio defendi poteſt. Qui poſt vnam, vel alteram

alteram pedum oſculationem, quam Pontifici Maximo in eius electione deferunt tantùm, deinde manus, vel os inter Miſſarum ſolemnia, cùm ad ea celebranda conueniunt, oſculantur. Enimverò in his ampliſſimis Patribus perfectorum ſtatus conſiſtit, fides noſtra ſtabilitur, & totius Eccleſiæ fundamenta firmantur, cùm ſuper eos totius orbis cura ſit poſita. Ne igitur abſurdum eſſet, eos, in quibus Pontificale oſtium, cæleſtiſque ianua obuoluitur, ſemper ſupplicum more iacere, aut humiliationem pedum deferre (quod ab incipientibus, & Cathecumenis fieri ſolitum in Eccleſia docet Origenes *in cap.* 15. *Matthæi*, & Auguſtinus *de fide, & ſymbolo*) meritò Patres relicta pedum oſculatione, caput Pontifici demittere, inclinare ceruices, corpus reuerentiæ cauſa inflectere, atque incurvare ſunt ſoliti, vt illud oraculum firmiſſimum foret, ſub quo curuantur qui portant orbem. Hacvſque Epiſcopus Veſtanus.

2. Et poſt illum Ioannes Lorinus *in Acta Apoſtolorum c.*10.*v.*25. ſic aſſerit: Hoc tempore Cardinales, ac multis retrò annis poſt vnam, aut alteram pedum Pontificis oſculationem in ipſius electione, deferunt ei manus tantùm, vel os inter Miſſarum ſolemnia, cùm ad oſculum admittuntur; ſunt enim Pontificis, ac Eccleſiæ totius primarij Conſiliarij, ac veluti cardines, ſuper quos Deus poſuit orbē. Ita ille.

3. Sed hic notandum eſt, quòd licèt Domini Cardinales non adorant tam ſæpius Pontificem, genuflexione, & pedum oſculatione, adorant tamen illum oſculo manus, vt ante Miſſam in Capella Papali ſemper ab ipſis efficitur, vt *ſupra* notatum eſt. Probatur. oſculum manus adorationem ſignificat, vt eruditè probat ſapientiſſimus Mag. ſter Raphael de la Torre *in* 2.2. *D. Thomæ tomo* 2. *quæſtione* 48. *diſputatione* 5. *artic.* 2. *num.* 22. vbi ſic ait: Supereſt, vt de reuerentiæ, & adorationis oſculo, quod præſentis inſtituti eſt, nonnihil dicamus; aduertentes oſculis ab antiquiſſimis temporibus ſolere ſignificari affectum, & recognitionem ſubmiſſionis, reuerentiæ, aut gratitudinis: quòd ad adorationem externam pertinere, ex definitione à nobis allata de adoratione clarum eſt: fuiſſeque in vſu vetuſtiſſimo, & ferè cum ipſa natura ortum huiuſcemodi adorandi modum teſtantur ſacri authores, & prophani: Cicero *orat.* 5. *contra Verrem* ait: Agrigenti, quod oppidum eſt in Sicilia, æneum fuiſſe Herculis ſimulachrum, quod os, atque mentum detrita haberet, propter frequentiam ſcilicet eorum, qui eò venerationis gratia oſculaturi accederent. Et Prudentius cùm cultus, & adorationis rationem deſcriberet, quo antiqui Solem proſequebantur, inter cætera dixit: Eos, equis quòque, qui Solis currum traherent pedes fuiſſe oſculatos. Et de manuum oſculatione multa ſtatim. Nunc autem adorandi modum per oſcula, frequentiorem fuiſſe apud Hebræos, patet ex multis ſacræ Scripturæ locis, *Eſther.* 5. Regina oſculando ſummitatem ſceptri Regis Aſſueri Regem adorauit. Et Sunamitis ſimiliter apprehendit pedes Eliſæi, nimirum hos oſculatura in reuerentiæ ſignum, *quarto Regum* 4. Et Rex Nabuchodonoſor perterritus ſapientia Danielis cecedit in faciem [illegible] oſculaturus, nempè, eius pedes. *Danielis* 2. [illegible] adorationem præſtitiſſe Alexandrum [illegible] doti Magno Hebræorum narrat [illegible] *cap.*18. *& Luc.*7. *de Magdalena*. [illegible] *rum* 10. *de Cornelio*. Denique [illegible] & adorationem [illegible] vel ex eo colligere [illegible] quod [illegible] oſculandi

Hebræum Naſak, ad adorationem refertur ſæpiſſimè, *Pſal.* 2. vbi vulgata habet: Apprehendite diſciplinam, ponitur verbum præfatum Naſak, quo promiſcuè vtuntur Hebræi pro oſculari, & adorare. Hieronymus vertit: Adorate purè: quam verſionem defendit in Apologia contra Ruffinum. *Septuaginta*, & alij: Oſculamini filium, in quo fit alluſio ad veterem adorandi modum per oſcula, vt Hieronymus adnotauit: & *Oſeæ* 13. vbi nos legimus: Vitulos adorant. Pagninus, Regia, Tigurina legunt: Oſculantur vitulos: & Hieronymus ait, ſic vertiſſe Aquilam: & *Geneſ.*41. illud quod Pharao de Ioſepho dixit: Ad tui oris imperium cunctus populus obediet: legit Regia: Super os tuum oſculabitur omnis populus. Hoc nempè ſigno, te illorum eſſe Dominum oſtendentes; Ecce non ſolùm apud Hebræos, verùm apud Ægyptios, qui ſe omnium antiquiſſimos iactabant, mos erat oſculis ſubmiſſionem, ac reuerentiam erga aliquem profiteri, quod ad adorationem pertinere certò certiùs eſt. Præcipuè autem huiuſcemodi adorationis modus in oſculo manuum exercebatur, vt patet 3. *Reg.* 19. *Iob.* 31. & Apuleio *Apolog.* 1. *lib.* 4. *de aſino aureo*; *Minutio in Octau. & ex Plinio citandis*. Hæc omnia Magiſter Torre.

4. Quæ quidem ſatis oſtendunt, Eminentiſſimos Cardinales dum ad oſculum manus Pontificis admituntur, ſigno illo exteriori, (vt alij genuflexione, & pedum oſculatione) nempè oſculo manus, Summum Pontificem venerari, ac adorare; Vide Ioannem Wigers *de inſt. tract.* 8. *cap.* 3. *dub.* 1. *num.* 1. qui etiam docet, manus exoſculationem eſſe ſignum adorationis.

RESOL. XI.

Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis ad Latriamne, vel ad Duliam?

Et opinio Caramuellis affertur. Ex part. 11. tract. addit. Reſ. etiam 11.

§. 1. SAtis itaque *ſuperius* probatum eſt ex orationibus, & perpetuo vſu Eccleſiæ, licitè Pontificem à Chriſti fidelibus adorari, nunc videndum eſt, ad quam adorationem reducenda ſit adoratio Pontificis, & ad hoc dubium ſic nouiſſimè reſpondet doctiſſimus, & amiciſſimus Abbas Ioannes Caramuel *de Hierarchia Eccleſiaſtica libro* 1. *diſputatione* 60. *num.* 680. vbi ſic ait: Si Deus ſolus eſt adorandus, quomodo Summus Pontifex adorari præcipitur? & ſi iſte adorari debet, aut poteſt, ceſſat lex illa, quæ creaturas adorari interdicit.

2. Reſpondeo, adorationem eſſe duplicem, Latriæ, & Duliæ: illámque Deo deberi, iſtam verò dicere reuerentiam, & cultum, qui hominibus competere queat. Addo vtramque deberi Pontifici Summo, ſed diuerſimodè conſiderato. Poteſt enim conſiderari vt quòd; poteſt vt quo, & conſideratur priori modo, quando vt perſona; & poſteriori, quando vt imago, vmbra; quando vt Prochriſtus; quando vt Pro Deus, hoc eſt Chriſti Vicarius. Profectò Duliæ cultum nemo Patri Optimo Maximo negare audebit, qui ſciat in tabulis diuinis legem eſſe, quæ parentes honorari præcipiat. Hic cultus debetur Pontifici conſiderato vt quòd, quatenus etiam homo eſt, eſt homo ſacer, homo ſummus, & cæteris vniuerſis prælatus. At ſi conſideretur vt quo, vt Vicarius Chriſti, vt via ad terminum,

Ee 3 vbi

vbi ceſſet errandi periculum, Latriæ cultum requiret, eo ſenſu, quo cæteræ imagines Chriſti, cultum inquam, qui non terminetur ad lapides, ad ligna, non ad carnem, aut ſanguinem, ſed ad Chriſtum. Doctrina eſt clara; & ne obtorqueri queat ab inuido poſui illa verba, vbi ceſſet errandi periculum: ſi enim ſcandalum aut proprium, aut alienum, aut aliqua iniuria Deo aut ſiniſtra aliqua explicatio huius cultus præuideretur, deberet omninò intermitti. Ne ergo in re magni momenti erremus, hæc ſubiungo: Eſt ob oculos Chriſti ſanguis (hec eſt totus Chriſtus) in aureo Calice. Actum latriæ religio poſtulat, & elicio. Quem ergo adoro? Calicemne? Si Calicem, aurum adoro, quòd non eſt Deus: ergo non ſum Theolatra, ſed Chryſolatra, adeoque Idololatra. Debeo igitur adorare vt quod, & tanquam latriæ terminum Chriſtum, qui continetur à calice: non Calicem, qui continet Chriſtum; nam ille ſolus, & non iſte eſt Deus. At cùm dico eſſe Chriſtum in Calice, Calicem conſidero vt quo, Chriſtum vt quod, illum vt medium, iſtum vt finem; illum vt viam, iſtum vt terminum, & adorabundus per Calicem ad Chriſtum venio. Hoc ſenſu adorantur imagines, nam Deus eſt, quod imago docet, ſed non Deus ipſa. Et quia multæ ſunt remotæ, & aliæ proximæ, ideò multæ remotiùs, & aliæ proximiùs coluntur. Creaturæ remotiſſimæ imagines Creatoris ſunt, & cùm illum in eis adoro, ad eius notitiam ab illis, & per illas conducor, illum adoro vt quod, iſtas vt quo. Deindè Dei Patris, & ſpiritus Sancti pingimus hieroglyphica, & ſymbola: non enim imagines poſſumus; quæ enim purè ſpiritualia, corporeis coloribus nequeunt imaginari. Chriſtus vt Deus, & homo eſt, eiuſque imagines, quia propriùs Deum repræſentant, propriùs coli dicuntur. Deindè Crux eſt ſignum viſibile, & nomen Ieſu ſignum audibile, quo Chriſtus proximè repræſentatur, & coram eis iubetur, vt omne genuflectatur, Cœleſtium, terreſtrium, & Infernorum; ſed cui? ligno, an aëri? neutri; Cruces enim plerumque fiunt è ligno, voces ſemper ex aëre, & interim non ligno, non aëri Cœlitum, aut Terricolarum, aut Dæmonum genua flectuntur, ſed ipſi Chriſto. Iubet Apoſtolus nomen Ieſu adorari, & rationem ſubiungit, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris; non enim hæret in ſignis, & ſymbolis, ſed per hæc (ligna, & voces) ad Deum venit. Et quia inter alias imagines Prorex eſt Regis imago intelligibilis, cultu, quo cæteræ materiales Regis ex digniore motiuo honorari debebit. Ergo idem dici debebit Pro Chriſto; quo enim ſenſu eſt intelligibilis imago Chriſti, eo debebit coli ſicut cæteræ imagines. Hucvſque Caramuel.

RESOL. XII.

Refertur circa eamdem difficultatem opinio Tanneri. Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſol. etiam 12.

§. 1. INclita Religio Societatis Ieſu ferè ſemper fuit & erit doctorum virorum ferax, ac inter eius præſtantiſſimos Theologos floruit Adamus Tannerus natione Germanus; Is itaque difficultatem præſentem pertractans, ſic aſſerit *tom. 3. diſput. 5. quæſt. 2. dub. 2. num. 60.* Sanctorum cultus facer in genere quintuplex, diſtingui poteſt. Declaratur aſſertio. Primus enim ille eſt, quo coluntur ſolùm impropriè; eò quod Deus in illis colatur, velut in ſua creatura, & imagine: qui vtique latriæ cultus eſt. Et tametſi hic cultus, vt in aliis rebus creatis per ſe, & ex ſua natura non eſt illicitus, moraliter tamen, & regulariter erga ſanctos non eſt adhibendus, vt ſpeciatim de B. Virgine dictum *aſſert. præced.*

2. Secundus cultus, quo coluntur ipſi, velut templa, ſerui, filij, amici, & domeſtici Dei ob excellentiam Dei increatam; qui cultus reſpectiuus eſt, & ex veriori ſententia, quamuis vera, & perfecta latria non ſit, ſed ea multò inferior, ad ipſam Religionis virtutem pertinere, vt docet etiam Leſſius *lib. 2. capite 36. dub. 2. numer. 15.* & dictum *in ſimili aſſert.* 3. quidquid Vaſquez *lib. 1. de adorat. num. 166.* neget, eum cultum ad virtutem Religionis pertinere.

3. Tertius cultus eſt, quo coluntur ob intrinſecam, & abſolutam excellentiam gratiæ, & donorum ſpiritualium: qui cultus propriè ad duliæ virtutem pertinet, à Religione diſtinctam, iuxtà communiorem, quia habet rationem colendi diuerſam à latria.

4. Quartus quo coluntur velut capaces eiuſmodi donorum, & ad ea diuinitus deſtinati: quæ dignitas ſanctis cum impiis communis eſt: & erga hos, quàm illos maiori ratione vſurpabilis: cùm in illis inueniatur excellentior ratio colendi, non autem in impiis. Atque hic cultus habitu à priori non differt: cùm primaria ratio colendi ſit eadem.

5. Quintus cultus eſt, quo coluntur ob officia, ſeu munera ſacra, quæ iuxta diuinam ordinationem in Eccleſia obeunt: vt Sacerdotis, Epiſcopi, Vicarij Chriſti, &c.

6. Et in his rurſum diſtinctione videtur opus. Nam vti Legatus Regis (quod rectè notauit Bellarminus *lib. 2. de cult. imag. cap. 20.*) dupliciter coli ſolet; Primò quidem perindè ac ſi Rex ipſe eſſet, honore planè regio: quod tunc præcipuè vſu venit, cùm Legatus ſui Regis nomine matrimonium contrahit, aut poſſeſſionem accipit: Deinde iuxta propriam dignitatem Legati à regia veluti deriuatam, cultu quodam inferiori: ita in propoſito, Vicarius Chriſti duplici poteſt honore coli. Primò per ſimplicem mentis apprehenſionem, agnoſcendo quodammodo in illo Chriſtum, cuius perſonam, & munus ſuſtinet: & hoc modo eodem cultu, quo Chriſtus vt homo colitur, adorari poſſet: ita quidem vt talis cultus propriè, ac per ſe ad Chriſtum, per accidens verò ſolum, & relatiuè ad Vicarium tenderet: quod tamen honoris genus exiſtimo conſuetum non eſſe: ſecundò iuxta propriam dignitatem Vicarij à Chriſti dignitate, quam vt homo, & ſupremus Eccleſiæ moderator habet deriuatam, honore quodam inferiori: quem ipſum tamen ad eum habitum pertinere cenſeo, quo Chriſtus idem, vt homo colitur, vt paulò antea *num.* 50. eſt dictum. Hæc omnia aſſerit Tannerus *loco citato.*

RESOL. XIII.

Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet, quod Pontifex, adoratur adoratione Hyperduliæ. Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam. 13.

§. 1. HYperduliam ad Beatiſſimam Virginem pertinere tradunt communiter Doctores, & quidem ſi conſideretur in Beatiſſima Virgine excellentia intrinſeca, quam habet ex maternitate, & ex gratia, & ſanctitate, qua maximè præſtat aliis omnibus tam Angelis, quàm hominibus, veriſſimè

mè aſſerit Sanctus Thomas 3. *part. quæſtion.25.dub. 5.& 2.2.quæſt.*101. *art.* 4. *ad* 2. quòd illi debetur hyperdulia, id eſt dulia, & ſeruitus eminentior, quàm communiter debeatur aliis Sanctis, vel (ſi licet ita loqui) ſuperſeruitus: quia enim nulli puræ creaturæ per ſe, & intrinſecè poteſt deberi latria, & excellentia intrinſeca Virginis per maternitatem & ſanctitatem ita in ſe eſt aliquid creatum, vt tamen ſingulariter excellat omnibus aliis excellentiis creatis: ita illi eſt exhibendus cultus ſuperior ad omnes alios, qui poſſunt exhiberi puris creaturis, & hic eſt cultus hyperduliæ. Et quamuis hoc nomen apud veteres Patres non ſit vſitatum; rectè tamen illud excogitarunt Scholaſtici ad ſignificandam hanc eminentiam cultus, vt notat Vaſquez *tom.*2. *in* 3. *parte*, *diſputation.* 99. *ſect.*1. *num.*2. Nec de vocabulis eſt laborandum, quando conſtat de rebus ipſis ſignificatis per vocabula, vt notat S. Auguſtinus *libr. de Geneſi ad lit. cap.* 4. & apud Suarez *in defenſ. fidei lib.*2. *capite* 7. *num.*4.

2. Et quamuis communiter apud fideles hæ duæ excellentiæ maternitatis, & ſanctitatis, quæ ſunt in Virgine, quandammodò confundantur, & dum illam communiter concipiunt, & adorant vt Dei Matrem, ſimul concipiant, & adorent vt abſolutè ſanctiſſimam, & glorioſiſſimam ſupra omnes alios, & maternitatem intelligant non quaſi præciſè, & ſolùm formaliter pro ipſa relatione, & fundamento illius proxima; quod eſt genuiſſe: ſed ſimul cum aliis, quæ continet quaſi virtute, & in radice, & actualiter ex illa manant, & eſt eminentiſſima ſanctitas; ſi tamen ab inuicem diſtinguantur diuerſæ rationis erit hyperdulia, vel ſuperſeruitus, aut eminens dulia, quæ debetur vnicuique per ſe; vt enim benè explicat Suarez *tom.*2.*in* 3.*part. diſputat.*22.*ſect.*3. §.*Tertio*; hyperdulia ratione ſolius gratiæ, & ſanctitatis erit eiuſdem ſpeciei cùm dulia; quæ communiter tribuitur Sanctis. Et ſicut gratia, & ſanctitas Virginis eſt eiuſdem ſpeciei cum gratia, & ſanctitate Sanctorum, & ſolùm differt ſecundùm exceſſum, & eminentiam gradus: ita & cultus, & veneratio, quæ vtriſque debetur ratione illius; ſiquidem excellentia, quæ ſolùm attenditur ſecundùm quantitatem graduum non diuerſificat ſpeciem, vt notat S. Thomas *in* 3. *diſtinct* 9. *quæſt.* 2. *art.*2. *ad* 4. Et quemadmodùm cultus Virginis abſolutè, & ſimpliciter, & reſpectu omnium, & quaſi protonomaſticè appellatur hyperdulia; quia Virgo ſimpliciter eminet omnibus in ſanctitate; ita & cultus vnius Sancti poteſt dici hyperdulia ſecundùm quid, & in ordine ſolùm ad aliquem alium, cui ſupereminet in excellentia gratiæ; vt verbi gratia ſi comparetur cultus S. Ioannis Baptiſtæ, aut S.Petri cum cultu infantuli, qui ſit mortuus cum ſolo Baptiſmo, & ſolùm habeat gratiam baptiſmalem, & gloriam illi correſpondentem, vt ſubdit *ibid.* Suarius.

3. Et qua ratione omnis cultus Sanctorum poteſt abſolutè appellari hyperdulia, ſi comparetur cum dulia communiter dicta, prout eſt ſeruitus, ex qua ſeruus quicunque exhibet reuerentiam ſuo Domino, vt patet ex S.Thoma 2.2.*quæſt.*103.*art.*4. Vnde & Palud. *in* 3.*diſt.*9.*quæſt.*2.*art.*1. cultum Sanctorum quorumcunque abſolutè appellat hyperduliam, & ipſe S. Thomas *artic.* 4. *cit. ad* 2. hyperduliam ait eſſe omnem illam, qua exhibetur homini reuerentia propter affinitatem, & coniunctionem ad Deum: qualem certè habent omnes Sancti per gratiam, & gloriam; eadem ratione cultus vnius Sancti maioris poteſt appellari hyperdulia, ſi comparetur cum cultu alterius Sancti minoris: & hæc eadem eminentia ſanctitatis, quæ eſt in vno ſupra alium, non ſolùm poſtulat ex parte noſtri maiorem exiſtimationem de vno, quàm de alio, & voluntatem exhibendi illi maiorem honorem, prout res, & occaſio tulerit, ſed etiam poſtulat maiorem appretiationem ex eodem Suario *ibidem*, & ex illa prælationem vnius ad alium, ſi fortè vterque non poſſit ſimul coli, & honorari pro dignitate. Et hoc modo etiam Eccleſia ſecundùm ritus ſacrorum officiorum Sanctos aliquos ſolùm honorat officio ſimplici, & alios ſemiduplici, aut duplici, primæ claſſis, & maiore, &c. vt de Apoſtolis, Euangeliſtis, & Doctoribus ſtatuitur à Bonifacio VIII. *cap. vnico, de Reliq. & venerat. Sanctorum in* 6. & ſi plures occurrant, aut concurrant eodem die vnum alteri præfert, & vnum transfert ad vnum, aut plures dies, non autem alterum. Cætera autem ad Hyperduliam propriè cognoſcendam, videbis etiam apud citatos Doctores, quibus adde Baldellum *in theol.mor.tom.*2.*lib.*3. *diſputat.*10. *num.*12.*cum ſeqq.*

4. His ſuppoſitis, aſſero, Patrem Raynaudum *in ſuo Monaſtico Pontificio ſubnotat.*3. *fruct.*1. reducere cultum Pontificium ad hyperduliam; ſic enim aſſerit: Porrò ſpectata tam ſublimi Pontificis, dignitate, quæ eſt venerationis Pontifici debitæ fundamentum, addendum eſt non qualemcumque cultum ei eſſe impendendum, ſed ſupra communem ordinem cultus Religioſi Sanctis tributi, ita vt cùm Sanctis exhibeatur cultus duliæ, ſpectata ſola eorum ſanctitate, Pontifici tamen debeatur cultus hyperduliæ: Nam eius coniunctio cum Chriſto quoad fundamentum reuerentiæ eſt longè altior, quidquid ſit de ſanctitate perſonali. Sicut Beata Virgo, quia habet excellentiam ſpecie diuerſam ab ea, quæ fundatur in gratia, nempè maternitatem, colitur adoratione ſuperiore, quàm ſit ea, quæ fundatur in ſola gratia ſanctificante, vt rectè ſtatuit Suarez 1.2.3.*part.diſput.*22.*ſect.*3. qui anceps eſt, an cultus ille ſit Religionis ſtrictè ſumptæ, à qua oritur Dei, & Chriſti adoratio, an verò oriatur à ſpeciali habitu, ob ſpecialem Virginis dignitatem cultus prædicti fundatricem. Quod ſecundum circa B. Virginem, mihi placet, & ob paritatem rationis idem ſtatuo in præſenti circa cultum impenſum Vicario Chriſti. Huc uſque Raynaudus.

RESOL. XIV.

Opinio authoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificis reducendam eſſe ad adorationem Duliæ? Ex part.11. tract. addit.1. Reſolut. etiam 14.

§.1. OMnes opiniones *ſuperiùs* allatas exiſtimo ſatis probabiles, ſed ego magis adhæreo opinioni Doctorum aſſerentium adorationem Pontificiam eſſe ad adorationem Duliæ reducendam. Et ita tenet Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *capite* 26. *dubitat.* 3. *numero* 18. *cum ſequ.* vbi ſic ait: Multæ ſunt obſeruantiæ ſpecies, ſicut & multæ dignitatum, & excellentiarum; Illæ tamen magis interna æſtimatione, & affectu reuerentiæ diſtinguuntur, quam opere externo, vt patet ex dictis *capite* 36. *dub.* 2. Idem enim opus externum, vt procedit à diuerſo affectu interno, & ad teſtandam diuerſam excellentiam ordinatur, eſt diuerſæ ſpeciei moralis, & diuerſæ virtutis.

 2. Primò

2. Primò igitur diuidi poteſt obſeruantia in politicam, & religioſam, politica eſt, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis eſt qua coluntur Principes, Magiſtratus, & alij dignitate ſæculari conſpicui; item magiſtri à diſcipulis, domini à ſeruis, patroni à clientibus.

3. Religioſa eſt, quæ ob dignitatem, vel perfectionem cum Religione coniunctam, vel diuinum numen reſpicientem cultum exhibet; vt quando quis honoratur vt Sacerdos, vt Propheta, vt Sanctus, vt Beatus. Dicitur Religioſa, non quia actus eius eſt à virtute Religionis, ſed quia ipſi Religioni affinis, & cum ea coniunctus.

4. Hæc rurſus duplex eſt: alia enim eſt naturalis, qualis fuiſſet in ſtatu nudæ naturæ, & modò eſſe poteſt vbi Sacerdotium, & cultus diuinus ſola ratione naturali vel conſtat, vel æſtimatur. Alia ſupernaturalis, quæ ob miniſterium ſupernaturale, vel ob aliquam excellentiam ſupernaturalem cultum defert; talis eſt, qua honorantur Sacerdotes, Epiſcopi, Pontifices, & alij Eccleſiæ Miniſtri, & Religioſi: ſi tamen eorum dignitas apprehendatur, & æſtimetur, vt oportet. Cum enim hæc non ſit politica, ſed ſupernaturalis, & ad Deum ſpecialem ordinem habeat, neceſſe etiam eſt, vt æſtimatio interna affectus, reuerentiæ, animique ſubmiſſio ſit alterius rationis, quàm in cultu politico; & conſequenter externus quoque cultus, quo hanc ſubmiſſionem noſtram, & illorum excellentiam teſtamur, induit alterius virtutis rationem; ſignum enim accipit ſpeciem ex ordine ad rem ſignatam. Multum ergo falluntur hæretici, cum putant homines in hac vita non poſſe, niſi cultu politico coli; etſi externa nota ſubmiſſionis politico cultui, accommodetur.

5. Supernaturalis obſeruantia diuiditur in duliam, & hyperduliam. Dulia dicitur, quæ cultum exhibet Beatis ob ſanctitatem, vel beatitudinis ſtatum; eandem puto etiam extendi ad viatores, quando ob ſanctitatem, vel dignitatem ſupernaturalem honorantur; ſanctitas enim huius vitæ, & futuræ, eſt eiuſdem ordinis, etſi ibi ſit perfectior. Hactenus Leſſius, qui vt vidiſti, adorationem, qua Summum Pontificem veneramur, ad adorationem Duliæ reducit, quia non ſolùm Beatis in Cœlo, ſed etiam viatoribus adhuc in terra exhiberi poteſt.

6. Sed audiamus Patrem Nicolaum Baldellum *in Theol. mor. tom. 2. lib. 3. diſput. 117. num. 9.* ita loquentem, & noſtram ſententiam confirmantem; Rectè (ait) poteſt dici, quòd hic habitus ſe extendit ad cultum Sanctorum non modò poſt mortem, & dum regnant in Cœlo, ſed etiam dum viuunt, & ſunt in humanis; eſt enim etiam ſanctitas in hac vita eiuſdem rationis cum ſanctitate in alia, eiúſque cultus, & veneratio ſimul proficiſcitur ex eodem dictamine fidei, & ex eodem affectu Religionis, & pietatis.

7. Et propter has rationes, quòd ſe extendat hæc eadem virtus, etiam ad cultum, qui aliquibus exhibetur ſpecialiter propter aliqua dona, aut poteſtates, aut prærogatiuas ſupernaturales, vt, quando honoratur, v. g. Summus Pontifex, quia eſt Vicarius Chriſti, vel aliquis alius, quia eſt Sacerdos, vel Propheta, vel Euangelicus, & Apoſtolicus Prædicator, &c. exhibentur enim ſine dubio hi omnes honores ex ſola fide, & ex affectu Religionis; & ideò ad illos bene poteſt ſe extendere virtus duliæ, cùm hic etiam cultus non ſit ſolùm ciuilis, ſed Religioſus, & ſacer. Et quemadmodùm res ſacræ, quæ ordinantur aliquomodo ad Euchariſtiam, & ad Chriſtum, adorantur ex eadem virtute latriæ, ex qua adoratur ipſa Euchariſtia, & Chriſtus; ita & Sacerdotes, & Prædicatores. & Prophetæ in quantùm ſunt Miniſtri, & inſtrumenta ſanctitatis, rectè poſſunt adorari dulia. Ita Baldellus. Et ideo noſtram ſententiam ſequitur Anton. Mazaronius *tract. de adorat. & oſcul. pedum Pontificis cap. 1.* vbi teſtatur de communi ſententia Doctorum aſſerentium, adorationem Pontificiam pertinere ad duliam. Dico igitur latriam, & hyperduliam ad Deum, & Beatam Virginem ſpectare; duliam verò non ſolùm Sanctis in Cœlo exiſtentibus, ſed etiam viatoribus adhibetur; & hoc non ſolùm propter eminentum ſanctitatem, ſed etiam propter dignitatem, gradum, miniſterium, vt quidem efficitur in Summo Pontifice.

RESOL. XV.

Breuis digreſſio de geſtatione Pontificis ſuper humeros, & cum Regno in capite, quod vulgo Chamaurus *appellatur.* Ex part. 11. tractat. addit. 1. Reſolut. etiam 15.

§. 1. PRæſertim Pontificem reuerenter adoramus, cùm in quibuſdã diebus ſolemnioribus procedit ad Capellam geſtatus ſuper humeros cum tiara in capite, de quibus in gratiam Lectorum hic pauca perattingam; & de leuatione ſuper humeros, aſſero de hoc more agere Barboſam *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 2. num. 90.* & ex illo Machadus *de perfect. Confeſſ. tom. 2. libro 4. part. 7. tractat. 4. docum. 18. num. 3.* vbi ſic ait: [Es tambien priuilegio del Pontifice, aunque no de Derecho, ſino de coſtumbre, y deuocion de los fieles, que ſea lleuado publicamente, y con ſolennidad en ombros dellos: i que todos grandes y pequeños ſin exceptuarſe los Emperadores, Reyes, y Monarcas del mundo en reconocimiento de ſu grandeza, y ſuma podeſtad le beſen los pies de rodillas, proteſtando con eſta humilde, y piadoſa accion la obediencia, y ſugecion, que todos deuen à la ſede Apoſtolica y ſus Pontifices.

2. Vnde ex his Ioſeph Stephanus *in tractatulo de hac materia* ad Antonium Cardinalem Caraffam, poſt multa ſic aſſerit: Conſtat igitur Pontificem Maximum à ſellariis, (ideſt lecticariis hominibus) per Vrbem in ſellari (ideſt in ſella curuli inſigni) delatum fuiſſe, & ab ea deſcendentem obuiis manibus (vt ait ordo Romanus) exceptum. Quod multorum Pontificum exemplis apertè demonſtrari poteſt. Nam Stephanus II. vt refert Platina, & Franciſcus Ioannetus *capite 90.* humeris in Baſilicam Conſtantianam, & inde Lateranam delatus eſt; & Hadrianus II. in Lateranenſem Eccleſiam à Clero, & proceribus deportatus, vt habetur *diſt. 63. c.* ... Cùm Hadrianus II. ad Romanum Pontificatum ab Eccleſia Dei genitricis Dominæ noſtræ, quæ dicitur ad Præſepe traheretur ad Lateranenſe Patriarchium: certatim à Clero, & proceribus & plebe deportatus eſt.

3. Leo etiam VIII. cùm Summus, & vniuerſalis Papa Romanæ Eccleſiæ tertiò fuiſſet acclamatus ad Lateranenſe Palatium ſecundùm conſuetudinem cum laudibus ducitur, vt ait Luitprandus *lib. 6. cap. 11.* Et certo tempore in Eccleſia ſancti Petri ad ſummum Sacerdotium facta conſecratione attollitur

attollitur Gregorius IX. auróque circumtectus ad Lateranum ducitur.

4. Quod planè cuiquam mirum videri non debet, cùm ab Iſaia hæc Pontificū celebris geſtatio prædicta iam fuerit *cap.* 49. & aſſerens filios tuos in vlnis, & filias ſuper humeros portabunt; ea quidem cauſa, quia in magno pretio à mundi Principibus futuri erant Eccleſiæ Præſides; nec aliquod honoris, ſtudij, officiique genus ab illis prætermiſſum, quòd Eccleſiæ magiſtratibus conſonum videretur. Accedit huc, ideò Pontificem in altum deferri oportere, vt populum, ouéſque Chriſti ſibi creditas circumſpicere, eiſque fauſta precatione benedicere, & populi rurſum illum in ſublimi loco præſidentem commodè ſpectare, & ex vultu paſtorem poſſent agnoſcere: vt inde proteſtationem fidei conciperent maximam, quoties aſpicerent Chriſti Vicarium, & Petri, in eo quaſi throno gloriæ ſucceſſorem. Hucuſque Stephanus.

5. Et quidem hic mos apud veteres extetiſſe petet ex Herodiano *lib.* 7. ita aſſerente: Erat puer quidam infans ex Gordiani filiis natus, nomen aui referens, hunc ſubmiſſis quibuſdam, afferri ad ſe iuſſerunt, qui cùm domi ludibundum offendiſſent, impoſitum in humeros per mediam ferebant multitudinem, plebi oſtentantes, ac nepotulum Gordiani dictitantes, vocantéſque eum nominatim, populo acclamante, & conſpergente puerum frondibus. Hinc Cornelius Tacitus *lib.* 7. aſſeruit: Impoſitoſque ſcuto more gentis, & ſuſtinentium humeris vibratus, Dux eligitur; de cuius quidem more, lege Pithocum *lib.* 2. ***aduerſariorum cap.*** 6. & Principes olim ſuccollari, & geſtari humeris, patet ***in Othone apud Sueton. in eius vita capit.*** 6. & quidem pietatem Chriſtianorum, & maieſtatem Pontificis, quando egreditur ad celebrandum in magnis feſtiuitatibus inuenio graphice deſcriptam in illis Virgilij *lib.* 4. *Georg.*

> ***Illum admirantur, & omnes***
> ***Circūſtant fremitu denſo, ſtipantque frequentes,***
> ***Et ſæpè attollunt humeris——***

6. Quoad geſtationem verò Regni in capite, quod Pontifex in illis diebus gerit, libet huc adducere verba Patris Raynaudi ***in Onomaſtico Pontificio ſub notat.*** 3. ***fruct.*** 1. ita eruditè loquentis; Eam verò tanquam luculentum Hieroglyphicum exprimit Pontificia tiara, ſeu mitra, ac Regnum. Ita vocant textum è tribus coronis, quarum quæ media eſt, cumulat eam, quæ imo loco ponitur; ſicut ipſa media cumulatur à tertia, & ſumma. Iulius Bullengerus *l. de veſtimentis ſacris cap.* 4. ex Innocentio III. mitram, & Regnum, ſeu coronam diſcriminat; ſed Paſchaſius *l.* 9. *de coronis, cap.* 14. duo illa in Pontificio Regno necti docet, & multus eſt in exquirendis variis rationibus ſtructiuè triplici corona ornamenti: quod diffusè quoque proſequutus eſt Antonius Mazzaronius ***tract. de tribus coronis Pontificis Maximi, cap.*** 3. Ratio triplicis illius coronæ Pontificiæ, quam profert Vvolfangus Lazius *l.* 2. *comment. Reip. Rom. cap.* 3. minimè omnium placet. Ait, triplicem eſſe Romani Pontificis coronam, quia ſub Patriarchatu ſuo habet Italiam, Illirycum, & Africam. Hæc ratio eſt inſufficientiſſima. Nam Romanus Pontifex eſt Patriarcha Occumenicus, nec illis dumtaxat tribus Prouinciis ſummo ſpirituali iure præeſt, ſed tribus vniuerſi orbis partibus; vt proindè debuerit Lazius rationem potiùs petere ex ſubiectis Pontifici tribus, hoc eſt omnibus planè Chriſtianis. Quod ſi rationem habere placeat illius diſtributionis regionum, quia indulſit aliis Patriarchiis immediatam rectionem quarundam regionum ſaluis ſibi ſemper excubiis, quas ei poteſtas Petri inabdicabiliter committit; ne ſic quidem ad ternarium Prouinciarum arctanda eſt immediata eius rectio. Nam Patriarchatui Romano ſubſunt multò plures Prouinciæ, quàm tres enumeratæ, vt Germania, & totus Septentrio, Gallia, Britannia maior, maior Hiſpania, quarum regionum quælibet potentior eſt, quàm Italia. Itaque Pontifex non iam ternas, ſed ſeptenas, vel octonas, aut etiam plures geſtare coronas deberet, ſi Lazij ratio eſſet idonea. Probabiliora ſunt quæ Cæſar Coſta *l.* 1. *variar. ambiguitatum cap.* 1. in hanc rem profert, ex tripartito Chriſti Regno, Vicariæ Romani Pontificis præfecturæ ſpirituali obnoxio, tribus tituli Crucis idiomatibus expreſſo, vt Sanctus Chryſoſtomus *in cap.* 19. *Ioann.* Philoſophatur. Item ex triplici corona Pontificibus debita, quarum vnam habeant vt Summi Sacerdotes aliam ex Conſtantini Magni donatione, tertiam ex munere Clodouei Regis Francorum, vt Anaſtaſius ***in Hormiſda*** memorat. Mazzaronius *cap. ſilo* 3. huc aduocat mulierem Ægyptiam tribus regiis coronis decoram; vt exhiberetur fuiſſe filiam, vxorem, ac matrem Regis, quod refert ex Pierio *lib.* 41. *hierogl. V.* Annulus, aptátque ad Eccleſiam Vicarij Chriſti filiam, & ſponſam, ac matrem. Addit etiam tres coronas Lunæ Reginæ ex Ludouico Cœlio *lib.* 1. *cap.* 19. Subtiliùs, & accuratiùs philoſphatus eſt in hanc rem Carolus Paſchalius *dicto cap.* 14. Sed mihi appoſitè philoſophaturus videbor, ſi dixero, triforme hoc culmen Pontifici competere, vt præcelſæ eius maieſtatis, ad cœleſtia, terrena, & inferna pertinentis, hieroglyphicum luculentum. Nam & in terris arbiter pro Chriſto ſedet: & quidquid reſoluit in terris arbitrio, erit ſolutum ſuper Cœli radium: & pro animabus reatus temporarij reliquatricibus ignes emendatarios ſuſtinentibus, litrum ex Chriſti fiſco ſibi commiſſo poteſt annumerare. Quid quod vel ipſa ſola in ſuperſtites fideles poteſtas, tam protenſa, vt nullum non comprehendat; tam fundata, vt nulla vi, nullis portarum Inferi motibus diſiici vnquam potuerit; tam nobilis, vt quod nulla alia magnorum, qui ſunt in terra iuriſdictio habet, ſola ſit ſupernaturalis, omnibus denique eximiæ, & præcellentiſſimæ Monarchiæ prærogatiuis conſpicua, triformi illo coronatum textu, perfectam fidelium omnium ſub huius ſpiritualis poteſtatis iura ſubiectionem inſinuante, meritiſſimè expreſſa eſt; Et hæc omnia docet Raynaudus ***ubi ſuprà.***

7. De hac corona mentionem facit Innocentius III. *ſerm.* 3. *de coronatione Pontificis*, Eccleſia ſponſa non nupſit vacua (loquitur de ſeipſo) ſed dotem mihi tribuit abſque pretio pretioſam ſpiritualium plenitudinem, & latitudinem temporalium; magnitudinem, & multitudinem vtrorumque. In ſignum ſpiritualium contulit mihi mitram (loquitur enim de ſe Innocentius Papa) in ſignum temporalium, dedit mihi coronam, mitram pro Sacerdotio, coronam pro Regno illius me conſtituens in Vicarium, qui habet in veſtimento, & fœmore ſuo ſcriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

Sed agè nunc de Mitra, & Regia Corona aliquid dicamus, vt quantum Eccleſiaſticis moribus, hæc ornamenta accommodata videantur, breuiter explicemus.

8. Mitra igitur apud Suidam capitis redimiculum dicitur; *& l.* 28. *ff. de auro, & argent. legat.* vt explicat Briſſonius. Apud Euſebium *lib.* 2. *cap.* 1. ſiue lamina nominatur, qua Iacobus frater Domini ornatus eſt quamprimùm ab Apoſtolis in Epiſcopum Hieroſolymitanum fuit conſecratus. Quod planè ornamenti genus licèt ab Aaron, & eius filiis originem duxerit, poſteà tamen in Eccleſiam tranſlatum eſt, vt eo omnes

nes omnium ferè nationum Epiſcopi vterentur. Polycrates Epheſinus laminam geſtavit,vt ait Euſebius *lib.3.cap.31.* cùm Epheſi ſacerdotio fungeretur. Alij quoque Pontifices omnia ferè Sacerdotum veterum ornamenta, talarem tunicam, ſtolam, ſeu cœleſtem gloriæ coronam, hoc eſt mitram apud Euſebium *lib.10.cap.4.* geſtabant, vt ornatiores, & inſigniores apparerent,& de iis plura Amalarius,Rabbanus, & alij grauiſſimi authores docuerunt.

9. Sed hæc quidem,quæ de mitra dicuntur, multorum hominum conſenſione recepta, ac comprobata ſunt: quæ verò de Regno,ſeu Regni corona explicari debent,nonnullis ſunt tenebris inuoluta,quæ pro ingenij tenuitate, diſſoluam.

10. Sed non deſerunt alii edicere, hoc ornamenti genus à Conſtantino Magno originem duxiſſe, vt ex actis B. Sylveſtri colligitur. Quam ſententiam omnes Pontifices amplectuntur, vt Leo I X. *epiſt. adverſus præſumptionem Michaëlis cap.* 13. & Innocentius I I I. *ſerm.1.de B.Sylveſtro* confirmauit:Conſtantinus ſecedens Byzantium coronam capitis ſui voluit B. Syluestro conferre, ſed ipſe pro reuerentia clericalis coronæ, vel vtilitatis cauſa noluit eam portare. Verum tamen pro diademate Regio, vtitur aurifrigio circulari: & paulò poſt, Romanus itaque Pontifex in ſignum Imperij vtitur Regno, & in ſignum Pontificij vtitur mitra; ſed mitra ſemper, & vbique vtitur, quia Pontificalis auctoritas eſt prior, & dignior, & diffuſior, quàm Imperialis.

11. Et hanc ſententiam tenet Ioſeph Stephanus *in lib. de coronat. Romani Pontificis*, qui plura etiam circa hanc materiam adducit:Hoc vnum ego addam, ad hunc morem alluſiſſe Ioannem *in Apoc.14.v.* 14. dum ait: Et ecce ſuper nubem candidam ſedentem ſimilem Filio hominis, habentem in capite ſuo coronam auream: quæ quidem verba Cornelius à Lapide exponens, obſeruat, Aureolum per hunc Angelum accepiſſe Stephanum Papam: ſed magis generìcè dixit Iſaias *cap.61. ver.10.* Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me veſtimentis ſalutis & indumento juſtitiæ circumdedit me, quaſi ſponſum decoratum corona; Summus enim Pontifex ſponſus Eccleſiæ vocatur à Concilio Generali Lugdunenſi, adducto *in cap. vbi periculum, de elect. in 6. & ibidem cap. Quoniam, de immunitate.* Turrecremata *lib.3.ſummæ Eccleſiæ à cap. 27. vſque ad 31.cum aliis*, ergo meritò dicendum eſt, quod de illo aſſerit Propheta corona decoratum fuiſſe.Vndè Cornelius à Lapide exponens locum ſupradictum Iſaiæ, noſtram ſententiam confirmare videtur; ſic enim ait. Porrò alludit ad veſtes,& ornatum Pontificis *Exod.28.* qui mirus erat vti & apud Chriſtianos eſt. Ita Cornelius.

12. Sed hìc obiter deteſtanda veniunt verba inſani Hotomanni contra Bullam Sixti V.*cap.2.*ſic debacchantis, vocare Romanum Pontificem ſponſum Eccleſiæ, eſſe blaſphemiam qua nulla vnquam ex Erebo prodierit capitalior, aut deteſtabilior, cùm id ſit Pontificem ſtatuere procum Reginæ, & Regi Regum cornua appingere. Ita ille.O lingua præſcindenda! ô manus detruncanda! ſic hæreticus.Nonnè Chriſtus eſt Caput Eccleſiæ verè quidem: nam de ipſo dixit Paulus:Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ; & tamen Pontifex dicitur etiam Eccleſiæ caput, vt vocavit illum Concilium Chalcedonenſe *epiſt. ad Sanctum Leonem*, & exponit Gabriel *lect.5. in can. à littera F. vſque ad litteram G.* Quare ergo non poſſumus vocare & Chriſtum, & Pontificem ſponſum Eccleſiæ decoratum quidem corona. Itaque quando illum ſic vocamus, neque Reginæ procum, neque Chriſto rivalem inducimus, qui Chriſtum & vnum & ſolum primarium Eccleſiæ ſponſum novimus, cujus non Patris ſemine cœleſti ſatos, & in ſpem æternæ hæreditatis ab eo ſolo obventuræ,progenitos gratulamur. Sicut tamen alios ſuos titulos Chriſtus, qua eſt erga genus noſtrum benignitate, cum pleriſque puris hominibus communes eſſe voluit,ac nominatim, qua erga Romanum Pontificem Vicariū ſuum eſt gratia,pleroſque titulorū ſibi principaliter propriorum, illi communicare dignatus eſt (vocatur enim Chriſto ipſo auctore paſtor ovilis, & Eccleſiæ caput, vtique viſibile, ac Chriſto per omnia ſubordinatum) ita vt de ſponſi Eccleſiæ titulo eidem Pontifici attributo philoſophemur citra Chriſti iniuriam, imò cum ſummo eius honore, & ſummæ erga nos prouidentiæ ſuſpectione.

13. Itaque contra Hotomannum, & alios hæreticos, rectè vocatur Pontifex ſponſus Eccleſiæ, & corona decoratus,vt dixit *ſuprà* Iſaias, ac non ſolùm vna, ſed tribus, vt portat in ſua ſacra tiara; ſed quare tribus? Audiſti antea ingenioſam expoſitionem Raynaudi, audi & aliam Ioſephi Stephani *vbi ſuprà.* Meritò ait: triplicem coronam capiti aptavit Pontifex Maximus, vt ſe aliis Regibus gloria,auctoritate, ac rebus geſtis ſuperiorem oſtenderet. Ita ille.

14. Hinc modeſtè dicendum eſt, loquutum fuiſſe Symmachum Papam *in Apologet.ad Anaſtaſium Imperatorem*, dum dixit: Conferamus honorem Imperatoris cum honore Pontificis; inter quos tantùm diſtat, quantùm quòd ille curam rerum humanarum gerit, iſte divinarum. Tu Imperator, à Pontifice baptiſmum accipis, Sacramenta ſumis, orationem poſcis, benedictionem ſperas, pœnitentiam rogas. Poſtremò tu humana adminiſtras,ille tibi divina diſpenſat. Itaque vt non dicam ſuperior, certè æqualis honor eſt. Nec te putes mundi pompa præcellere, quia quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. Modeſtè dixi loquutum fuiſſe Symmachum; nam non æquari tantùm,ſed longè anteferri oportuit ſpirituale Imperium ſupremum, cuicumque temporali. Et ideò S.Bernardus loquens cum Eugenio *lib.2. de conſider.cap.1.* dicit: Parem ſuper terram non habes. Et Michaël Imperator apud *Sangallenſem lib.1.de rebus Caroli Magni cap.28.* Ille Papa Regnum habet per ſe,& noſtro præſtantius. Et quidem principatus inferior, qualis in vnoquoque Epiſcopo cernitur, vt tradit Rodericus Epiſcopus Zamorenſis *lib.2. ſpecul. vitæ humanæ cap.1.* Chryſoſtomus *lib.3.de Sacerdot. in initio. & homil.5. de verbis Iſaiæ*: Vidi Dominum in initio. Clemens Romanus *lib. 2. conſtit. cap.* 34. & alij, improportionabiliter, & inadæquabiliter ſuperat Imperium quodcumque terrenum. Ideóque nuſquam legimus eo honore affectos Imperatores, quo affectum legimus ſupremum ſpiritualem Principem, Romanum Pontificem, revenientium ab eius conſpectu, & dignatorum beata eius præſentia, pedibus figantur oſcula, & veſtium parte rapiantur, ac pro reliquiis aſſeruentur. Quod facere Æthiopas, ſuis Roma revenientibus, ſcribit *ad Eugenium Papam anno* 1441. Nicodemus Abbas Vicarius Patriarchæ Æthiopici, Iacobum Navarrum, ex quo Sanderus *lib.6.Monarch. num.*1121.

15. Meritò igitur Pontifex tribus coronis ornatur, vt obſervat Stephanus *vbi ſuprà*, ſtante ejus auctoritate ſuper omnes Reges, vndè Damianus vocavit illum Regem Regum, & Principem Imperatorum, & quia eius verba ſunt pulchra,ponam illa per extenſum; reſpondet enim ad quæſitum,quare Pontifices celeri morte defungantur, itavt non attingant dies Petri, ſic itaque ait *opuſc.23. cap.1.* Videtur nobis, quia ideircò hoc cœleſtis judicij ordo diſponit,

vt

vt humano generi metum mortis incutiat, & quam deſpicienda ſit temporis vitæ gloria, in ipſo principatu euidenter oſtendas, quatenus dum præcipuus hominum, tam anguſti temporis compendio moritur; tremefactus quiſque ad præſtolandum ſui obitus cuſtodiam prouocetur; dum cacumen, aut verticem ſuum tam facilè corruiſſe conſiderat, flatu concuſſa formidinis, in ſuis vndique ramuſculis contremiſcat. Addit poſteà Damianus, Deum id potius aſſequi morte Pontificis, quàm morte Regum, & Imperatorum: Quia (ait ille) cùm vnus omni mundo Papa præſideat, Reges autem plurimos ſua cuiuſque Regni meta concludat, quilibet Imperator ad Papæ veſtigia corruit, tanquam Rex Regum, & princeps Imperatorum, cunctos in carne viuentes honore, ac dignitate præcellit. Vndè quolibet Rege defuncto, adminiſtratione eius, Regnum tantummodo, cui præerat, deſtituitur. Cùm verò Sedis Apoſtolicæ Pontifex moritur, vniuerſus tanquam communi Patre mundus orbatur: Quid enim Africa de Regibus Aſiæ, aut quid Æthiopia de Principibus ſentit Heſperiæ? Nam ſiue moriantur, ſiue viuant qui procul à re remoti ſunt, vtrumque indifferenter ignorant. Papa verò quia ſolus eſt omnium Eccleſiarum vniuerſalis Epiſcopus, cùm luce priuatur, mors eius per ampla terrarum Regna diffunditur. Et ſicut Sol, quia ſolus lucet, ſi eclypſim forte ſuſtineat, præſtò neceſſe eſt, vt tenebras totus vbique mundus incurrat, ſic Papa cùm ex hac vita recedit, illicò quia vnus in mundo eſt, longinqua Regnorum ſpatia mortis eius fama percurrit, & conſequens eſt, vt quos tam ſublimis, ſingulariſque perſonæ caſus obturbat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis viſceribus expaueſcant. Hæc omnia eloquens Damianus, ex quibus apparet amplitudinē Romani Pontificis, & quomodo (vt viſum eſt) à Damiano vocetur Rex Regum, & Princeps Imperatorum; non eſt igitur mirum, ſi ipſi vna tantùm, Summus verò Pontifex tribus coronis decoretur, & adoratione ab ipſiſmet Regibus, & Imperatoribus, & vniuerſo orbe humiliter veneretur, *vt ſuperius* ſatis probatum eſt.

RESOL. XVI.

An ſi aliquis Pontifex, (quod Deus auertat,) eſſet impius, ſcandaloſus, &c. ſit adhuc modo, quo ſupra, à fidelibus adorandus? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 16.

§. 1. SAtis igitur ex *ſuperius dictis* firmatum remanet ex vſu perpetuo Eccleſiæ, & ex rationibus; ritè à Chriſti fidelibus Pontifici adorationem exhibitam ad Duliam pertinere; quam quidem adhibendam eſſe etiam Pontificibus (quod Deus auertat) malis, & ſcandaloſis, omnino tenendum eſt. Nam dicta adoratio præbetur Pontifici ratione miniſterij, & dignitatis, ſed dignitas Pontificia manet adhuc in Pontifice impio, & ſcandaloſo. Ergo ratione illius miniſterij, & dignitatis adorandus etiam venit. Et ideò Ioannes Caramuel *vbi ſuprà de Hierar. Eccleſ. lib. 1. diſp. 60. num.* 580. poſtquàm declarauit quomodo adoratio competat Pontifici, ſubdit poſteà, talem adorationem non impedire fragilitatem humanæ naturæ, & imperfectiones perſonales (nam & Summi Pontifices homines ſunt, nec omnes à ſinceritate laudantur) ſi enim è ligno putrido, & vermium dentibus terebrato formes crucem: imò (quod ſine horrore vix pronunciem) ſi è Caini, aut Iudæ, aut cuiuſcumque alius hominis damnati cineribus liquorum conficias quo Crucem † præſentem efformes, non obſtante indignitate materiæ, adorabo iſtam crucem, non ſecùs ac Euchariſtiam, quam Hæreticus proiecit in ſtercora; quoniam a materia præſcindit mea deuotio, figuram reſpicit, & illam adorat vt quo, & per figuram tanquam per viam progrediens, ad Chriſtum peruenit, quem adorat vt quod. Ergo imago intelligibilis eſt Chriſti Summus Pontifex, & licet (quod Deus auertat) non ſit bonus, cultuq; dignus. Ita Caramuel; cui adde Theophilum Raynaud. *in Onomaſt. Pontif. ſubiect. 3. fruct.* 6. Ex quibus ſequitur, quòd nullus Pontifex poteſt deponi à Papatu propter quæcumque crimina horrenda, & ſcandaloſa; ſecluſo delicto hæreſis; & ita tradit Iacobus Granado *in* 2. 2. *D. Th. contru. 1. tr. 7. diſp. 2. ſect. 4. n.* 20. & communiter ſchola Theologorum. Scio Turrecrematam *l.* 4. *part. 2. cap.* 37. adducere ſententiam cuiuſdam Marſilij, aſſerentis, quòd ſi Papa ſit incorrigibilis deponi etiam poſſit propter alia crimina præter hæreſim; quam etiam ſententiam videtur inſinuare Gloſſa *cap. Si Papa.* 40. *diſt.* & tenent hæretici noſtri temporis, quos refert Bellarminus *l. 2. cap.* 26.

2. Certiſſima tamen eſt concluſio, & abſque errore negari non poteſt, quòd Papa propter nullum aliud crimē præter hæreſim poſſit deponi, quod præter Doctores *cit.* doctè, vt ſemper ſolet, firmat Magiſter Io. de S. Th. *in 2. 2. D. Th. diſp. 8. art. 3. fol.* 736. & apertè colligitur iſta concluſio *ex c. Si Papa,* 40. *diſt; c. Oues,* 2. *q.* 7. vbi dicitur Papam à nemine iudicari, niſi ſit deuius à fide, & Patres Concilij Sinueſſenſis clara voce dixerunt Marcellino: Tu teipſum iudica (quia viderunt illum reſipuiſſe) quia prima ſedes à nemine iudicatur. Et *in Concilio Rom. ſub. Silueſtro* dicitur: Papa nec à Regibus, nec ab Eccleſia, nec à toto Clero, neque à populo iudicatur. Et idem docuit Nicolaus Papa *in epiſt. ad Michaëlem Imperatorem;* idemque habetur *in Concil. Rom. ſub. Sixto III. & in epiſt. Conſil. Calcedonenſis ad Martianum, & Valentinianum Imperatores; & in epiſt. eiuſdem Concilij ad Leonem Papam, qua habetur actione tertia,* damnatur Dioſcorus, eò quòd in quodam conciliabulo voluerit ferre ſententiam contra ipſum Leonem Papam, cùm Papa à nemine debeat iudicari.

2 Et ratione probatur hæc opinio, quia Romanus Pontifex eſt caput Eccleſiæ, ergo non poteſt iudicari à tota Eccleſia, quia eſt inferior; neque à iure; quia auctor illi eſt æqualis: nec denique ab Imperatore (vt dicunt hæretici noſtri temporis) quandoquidem ſæcularis poteſtas etiam ſi Imperatoris ſit, inferior multò eſt, quàm ſpiritualis; quæ reſidet in Papa, vnde *in Conſil. Mileuit. can.* 19. prohibentur cauſæ Clericorum deferri ad Reges, vel Imperatores; vel ad iudices ſæculares, quare Conſtātinus Magnus *in Conſil. Nicen.* (vt refert Ruffinus *l.* 10. *cap.* 13.) noluit audire, neque iudicare cauſas Epiſcoporum; & Baſilius Imperator *in or. quam habuit in fine VIII. Synodi* apertè hanc veritatem eſt confeſſus.

4. Nec obſtat dicere cum hæreticis, multa adeſſe exempla, in quibus Iudices ſæculares cauſas cognouerunt Eccleſiaſticorum. Imò cum Pilatus dixiſſet Chriſto, neſcis quia poteſtatem habeo, &c. Chriſtus reſpondit *Io.* 19. Non haberes poteſtatem aduersùs me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper: Et Paulus *Act.* 22. dixit: Ad tribunal Cæſaris ſto, vbi oportet me iudicari; Cæſarem appello; ergo ſi Pilatus reſpectu Chriſti habuit poteſtatem, & Cæſar reſpectu Pauli, multò magis iudices ſæculares reſpectu Summi Pontificis. Reſpondetur ad primum exemplum, Pilatum fuiſſe iudicem de facto, non tamen de iure reſpectu Chriſti; nam ſicut Chriſtus patienter voluit ſuſtinere mortem, & crucifigi, ita voluit ſimiliter ab homine iudicari, ſicut *Matth.* 27. voluit ſoluere

tributum

tributum Cæſari, quod de iure non debebat: Illa autem verba, quæ Chriſtus dixit Pilato: Niſi tibi datum eſſet deſuper, permiſſiuè intelligenda ſunt ſecundùm Chryſoſtomum,& Cyrillum *in hunc locum.* Qua etiam ratione eodem capite intelliguntur illa verba Chriſti: Hæc eſt hora veſtra,& poteſtas tenebrarum. Vbi non de poteſtate iuriſdictionis;ſed permiſſionis eſt ſermo.

5. Ad ſecundum reſpondeo, quòd Paulus iudicari voluit à Iudice Cæſaris non de iure,ſed de facto; vnde Rom.Pontifices non ſunt de iure ſubditi Imperatoribus,licèt de facto miſſi ſunt plures in exilium, vt Liberius à Conſtantino, Siluerius à Theodora, imò & depoſiti fuerint. Hæc omnia docet Franciſ. del Caſtili.*in* 3.*ſent.to.*2.*diſp*.16.*q*.12. qui poſteà *n.*9. contra ſe obiicit, quod in aliis communitatibus promiſum eſt remedium contra Principes criminoſos, & incorrigibiles,vt deponantur; ergo idem etiam poteſt fieri in Eccleſia reſpectu Romani Pontificis; aliàs Chriſtus non ſufficienter prouideſſet ſuæ Eccleſiæ. Reſpondetur eſſe diuerſam rationem, quoniam Principes aliarum Communitatum recipiunt poteſtatem, & iuriſdictionem ab ipſis,& ita propter tyrannidem, &c poſſunt ab eiſdem deponi. At verò Romanus Pontifex non ab Eccleſia, ſed à Chriſto accipit poteſtatem,& ita ab illa deponi nequit, niſi in caſu hæreſis, quod ipſum ius Diuinum oſtendit, dum dixit, hæreticum hominem deuita. Ad id autem, quod dicitur, quòd Chriſtus non ſufficienter prouideſſet ſuæ Eccleſiæ.Reſpondet Montelinus cum Caiet. *cap.*27. *ad* 5. & cum D.Th.*in* 4 *diſt.*19.*q.*2.*art.*3.*quæſt.*3.*ad* 2. quòd Romanus Pontifex immediatè eſt ſub prouidentia Dei, ad quem pertinet, aut non permittere, quòd cadat in prædicta crimina, vel quòd ſi cadat corrigatur, aut ſi non, quòd tollatur è medio. Ad Eccleſiam autem pertinet Deum orare, vt hæc præſtet, & ſuos monere filios, vt agant pœnitentiam ſuorum peccatorum, propter quæ ſola Deus permitteret regnare malos Prælatos. Hucuſque, Caſtillo,

6. Et ideò rectè nouiſſimè Eminentiſſimi Domini mei Cardinales *in Sacra Congreg. Indicis* impoſuerunt nigrum theta ſuper deciſiones Vliſiponenſes Emanuelis Themudo Luſitani,nam *in par.*1.*deciſ.* 71. *num.*14. aſſerebat cum Decio *conſ.*151.*num* 6.Pontificem poſſe accuſari, aut iudicari in crimine ſcandaloſo, & licèt dictus Themudo poſteà ſe correxit in quibuſdam foliis impreſſis, & directis ad Eminentiſſ. Dominum meum Cardinalem Coccinum, quos penes me habeo;tamen in ipſis dicit aliqua, quæ etiam cenſura, & correctione indigent.

RESOL. XVII.

Reſpondetur ad argumenta Hæreticorum ſuperius in Reſolutione prima appoſita, & adducitur ratio, quare D.Petrus reſpuit adorationem Cornelij? Ex part.11. tract.addit.1.Reſ. etiam 17.

§.1. SVpereſt modò reſpondere ad argumenta,quæ contra licitam adorationem, qua Catholici Summos Pontifices venerantur, petulanter hæretici adducunt. Et primò aſſerunt,quòd *Act.*10.D.Petrus reſpuit adorari à Cornelio, & tamen hodie Pontifices honorem, quem Petrus recuſauit cum magna exorbitantia non verentur admittere. Reſpondeo, hoc Petrum effeciſſe, quia Cornelius aliud aliquid diuinum de illo cogitabat,vt obſeruat D. Hier.*l.contra Vigilant.* & ideò ne erraret, noluit eius adorationem admittere; quod patet ex ipſius verbis,ait enim Lucas: Petrus verò eleuauit eum,dicens, & ego ipſe homo ſum. Vnde ex ſacræ ſcripturæ contextu poterant hæretici obſeruare, priùs Cornelium occurriſſe, deinde ſtratum ad pedes, tum ab Apoſtolo ſubleuatum, vt illi ex animo errorem eriperet, quo ſibi perſuaſerat Petrum Deum eſſe. Ergo ipſi ruenti ad pedes non obſtitit Petrus, ſed per errorem, honorem, qui Deo debetur, ſibi deferenti obſtitit, ac erexit humo, dicens: Surge, ne feceris, & ego ipſe homo ſum.

2. Eodem pacto reſpondendum eſt ad alia exempla in contrarium adducta; vndè Caſtrus Palaus *to.*2. *tr.*8.*diſp.*2.*num.*2. ſic ait: Quod ſi vrgeas hanc inferiorem adorationem noluiſſe ſanctos viros aliis præſtare, nec ſibi permittere, vt conſtat ex *Eſther.* 3.13. vbi Mardochæus noluit genuflectere Aman; & Petrus prohibuit Cornelium ſe adorare volentem *Act.*10. & Paulus,& Barnabas recuſarunt à Lycaonibus adorari *Act.*10.& quidem Angelus prohibuit Ioannem, ne ſeipſum adoraret. Ergo conuenientem non eſſe hominibus, & Angelis adorationem. Facilis eſt horum ſolutio. Mardochæus enim noluit genuflectere Aman, ne videretur homini, honorem Deo debitum deferre; erat enim mos Iudæis, nullum alium præter Deum continuò honorare genuflexione, vt tradit Azor. *l.*9.*cap.*10. *quæſt.*3. Aman ergo non ſemel, aut iterum poſtulabat hunc honorem,ſed continuò: noluit ergo Mardochæus ſic continuò honorare, ne ſcandalum præberet; & ne diuinum cultum ad hominem transferre videretur.Petrus verò ex modeſtia honorem alioquin ſibi conuenientem recuſauit. Paulus item, & Barnabas adorationem illam recuſarunt; quia Lycaones tanquam Ethnici, & Gentiles, adorationem Deo debitam illis præſtare volebant. Angelus autem adorationem Ioannis recuſauit, tum ex vrbanitate, tum vt indicaret, quanti ab Angelis humana natura poſt Verbi aſſumptionem æſtimabatur: & præcipuè quanti Sacerdotes, Apoſtoli, & Deo chariſſimi æſtimari debeant. Hucuſque Palaus; cui adde Tannerum *tom.*4. *diſp.*5.*quæſt.*2.*dub.*1.*num.*20.Pereiram *in Geneſ. tom.* 3. *cap.*17.*num.*7.10. Lorinum *in Act.Apoſt.cap.* 20. *v.*2. Alanium Copum *Dial.* 3.*cap.*7. Valent.*tom.*3.*diſp.*6. *quæſt.*11.*punct.*5. & ante omnes omnium Magiſtrum D.Th.*in* 2.2.*q.*84 *ad* 1. vbi ita aſſerit; Secundùm reuerentiam quæ creaturæ excellenti debetur,Nathan adorauit Dauid, ſecundùm autem reuerentiam, quæ debetur Deo, Mardochæus noluit adorare Aman timens ne honorem Dei transferret ad hominem, vt dicitur *Eſther.* 13.Et ſimiliter ſecundùm reuerentiam debitam creaturæ excellenti, Abraham adorauit Angelos, & etiam Ioſue, vt legitur *Ioſue* 5. quamuis poſſit intelligi, quòd adorauerint adoratione latriæ Deum, qui in perſona Angeli apparebat, & loquebatur. Secundùm autem reuerentiam, quæ debetur Deo,prohibitus eſt Ioannes Angelum adorare,*Apoc. vlt.* tum ad oſtendendam dignitatem hominis,quàm adeptus eſt per Chriſtum, vt Angelis æquetur: vndè ibi ſubditur: Conſeruus tuus ſum, & fratrum tuorum etiam ad excludendam idololatriæ occaſionem; vndè ſubditur: Deum adora. Ita D. Th. quibus adde ex SS.Patribus D.Athanaſium *ſer.*3.*contra Arianos,* & D.Auguſt.*l.*2.*contra Fauſtum cap.*21.

3. Rectè itaque exemplo Cornelij Centurionis, Pontifices vt ſucceſſores D.Petri adoramus, & ideò Cornelius à Lapide explanans locum *Apoc. cap.* 10. *v.* 25. ſic aſſerit, Exemplo Cornelij fideles adorant Pontificem eúmque genuflexi oſculo pedis venerantur, quod notent hæretici. Ita ille, &c.

RESOL.

RESOL. XVIII.

Quare Pontifex vocat ſe ſeruum ſeruorum Dei contra Theodorum Reinghingh, demonſtratur? Ex part. 11. tr. addit. 1. Reſ. etiam 18.

§. 1. *SVperiùs in reſol.* 1. adduximus Theodorum Reinghingh cõtra dictum titulum impetentem, quod etiam fecit Leonardus Waramundus *lib. pro cauſa Colonienſi*, vbi loquens de Gregorio XIII. qui in quodam Breui vocabatur ſeruus ſeruorũ Dei, ſic impiè aſſerit: Gregorius ius illud diuinum abdicat, cùm ſe ſe nominat ſeruũ ſeruorum Dei; nam iſta appellatione ſpiritus Dei numquam in ſcripturis vſus eſſet, niſi vt malediċtiſſimam abieċtionem demonſtraret, cùm apud Moſen, inquit: Malediċtus Chanaam, ſeruus ſeruorum erit fratribus ſuis. Ita ille.

2. Sed quis eſt, qui abſque offenſione audiat Waramundum tam inſulsè, ne dicam malignè, ac liuidè iam ratiocinantem; ſic ſcilicet virum in differendi facultate peritiſſimum (talem enim ſe non ſemel profitetur) palam eſt, argumentari. Chanaam ſeruus ſeruorum fratribus ſuis malediċtus eſt: Gregorius ergo ſeruus ſeruorum Dei malediċtus eſt: Pulchra nimirùm colleċtio, & VVaramundo digna. At certè mirum eſt, cur illi in mentem non venerit, quam interſit inter ſeruum ſeruorum fratribus Chanaam, & ſeruum ſeruorum Dei. Illud (vt ſacra teſtatur hiſtoria) in deliċti pœnam impij filij poſteritati imprecatus eſt Noëmus, malediċtiſſimam, vti ait, abieċtionem demonſtrans, hoc autem tanquam auguſtiſſimum elogium, atque illuſtriſſimum ſtemma, vſurparunt ſanċti viri, habuerunt Apoſtoli; quinimò Saluator ipſe noſter ceu clariſſimo appoſito, illo inſigniri non recuſauit. Sed deſeramus VVaramundum Caluiniſtam, & reſpondeamus ad Theodorum Lutheranum.

3. Dico igitur hunc titulum eſſe antiquiſſimum, audi Damaſum I. qui quidem ante annum ducenteſimum viceſimum ſuprà milleſimum *in epiſt. ad Steph. Archiep.* & tria Africana Concilia, illo vſus eſt, Damaſus (inquit) ſeruus ſeruorum Dei, atque per gratiam eius Epiſcopus Sanċtæ Catholicæ Vrbis Romæ. D. Auguſtinus eiuſdem ferè ſæculi ſcriptor, ad Vitalem Carthaginenſem, Auguſtinus, ait, ſeruus ſeruorum Dei, idem ad Probam viduam Auguſtinus Epiſcopus ſeruus Chriſti, ſeruorúmque Chriſti famulus, Probæ in Domino Dominorum ſalutem, &c. B. Fulgentius Afer Ruſpenſ. Epiſcopus, qui ſub Anaſtaſio vixit, ad Gallam de ſtatu viduali, Dominæ verò illuſtri, & in Chriſti timore venerabili filiæ Gallæ ſeruorum Chriſti famulus. Idem ad Probam, ad Venantiam, ad Eugippium Abbatem, ad Theodorum Senatorem hoc titulo perpetuò vtitur; Paulinus Aquilenſis Præſul aduersùs Felicem Vrgelitanum, & Eliphandum Toletan. Scribens; Quapropter (ait) ego Paulinus licèt indignus peccator, omniumque ſeruorum Domini vltimus ſeruus. Demùm poſt hoc Gregorius ille verè Magnus huius nominis primus ad reprimendam (vt auċtor eſt Ioan. Diac.) Cyriaci, & Ioann. Conſtantinop. inſolentiam, inſigne iſtud cognomen maximè habuit peculiare, illud deinceps reliqui Romani Pontifices frequentiùs vſurparunt. Nec enim vt ex Damaſo docuimus, ab ipſo Gregor. I. titulus iſte incepit primùm, eſtque veriſſimum quod Eueſeb. Emiſſ. (ſi modò is Euſebius cenſendus ſit) ducentis quinquaginta annis antiquior Gregorio, ſic ait *in homil. Dom. xxj. poſt Pentec.* Romanus Epiſcopus Epiſcoporum omnium maximus, ſeruus ſeruorum Dei in ſuis epiſtolis ſe eſſe ſcribit, ſed & Bonifacius Epiſcop. & vltimo loco domeſticus teſtis accedat, qui Gregor. II. & III. Pontificibus in Germania veſtra verbum ſalutis prædicauit, & gentem illam ſedentem adhuc in tenebris illuminauit, ad Zacchariam Rom. Pontificem ſcribens ſeruum ſeruorum Dei ſe vocat. Hæc itaque nobiliſſima appellatio, quæ & rationibus, & exemplis comprobata, eſt hactenus, ita iam Roman. Pontificibus vſu venit, vt continua, diuináque conſuetudine, ac ſtylo firmata, inter ſolemnia Bullarum Apoſtolicarum verba meritò annumeretur. Si enim Pontificium reſcriptum illa careat falſitatis ſuſpicionem minimè declinabit, vt verè docent omnes Canonici iuris Interpretes: tam eſt peculiare, & proprium Pontifici Romano Maximo, & ſummo, ſeruum ſeruorum Dei appellari.

4. Verùm ad confirmationem ſupradiċtorum non deſeram hic apponere verba doċtiſſimi, & amiciſſimi P. Theophili Raynaudi *in ſuo Onomaſt. Pontificio lit. S, ver. Seruus ſeruorum Dei*, qui ita aſſerit: Arrogantiam Ioannis Ieiunatoris Conſtantinopolitani Patriarchæ, qui ſuperbum nomen Patriarchæ Oecumenici, ſiue vniuerſalis aſſumpſerat, modeſtiæ inſigni ſpecimine contundere volens S. Gregorius, vt ſcribit Io. Diaconus *lib. 2. de vita capite* 1. & Anonym. apud Henricum Caſiſium *tom. 6. antiquæ lect.* necnon Aluarus Pelagius *l. 2. de planctu Eccleſiæ capite* 13. Itemque Archidiaconus, & Io. Andreas *ad proœm. 6. Decretal.* & Io. de Anania *ad proœm. 1. Decretal....* ac Genebardus *in Chronico anno* 604. aliique paſſim *de antiqu. Eccleſ.* dimiſſo eo ſplendido titulo, quem vſurpare iure poterat, in ſenſu non excludente particulares Epiſcopos, cœpit vſurpare titulum ſerui ſeruorum Dei. Imitatione fortè Damaſi, qui ſe ita inſcripſerat, reſcribens Stephano Carthaginenſi, & tribus Conciliis Africanis. Exemplo Sanċtiſſ. Gregorij omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non iam obiter vt Damaſus fecerat imitatione ab aliis non expreſſus, ſed tanta conſtantia, vt reſcriptum, quod eo titulo careat, habeatur adulterinum, vt ſcripſit Io. de Anania *ad proœm. l. 1. Decretal.* Et quamquam ab eodem S. Gregorio informatus S. Auguſt. Angliæ Apoſtolus, inſcribebat ſe ipſe quoque ſeruus ſeruorum Dei, vt eius aċta, id quod etiam ſæpè facit Deſiderius Caturcenſis *in epiſt.* & eumdem ſibi titulum adſcribit Diedericus Altenſis *ep.* 31. *inter Gerberti epiſt.* nec non S. Io. Eleemoſinarius *in ſuo teſtam.* & S. Auguſt. *in inſcript. epiſt.* 121. quorum veſtigiis inſtitiſſe videtur S. Bonifacius *epiſt. ad Fidrad. Abb.* conſtátque omnes reipſa poſſe, ac debere præferre quod continetur hoc titulo. Tamen vſus inualuit, vt in aċtu ſignato nemo ſeruorum Dei ſeruũ ſe appellet, præter Rom. Pontificem, qui, vt ait Gerſo *lect. 3. de vita ſpirit.* non ficta humilitate, ſed metaphyſica, & morali, ac theologica veritate ſeruum ſe omnium nominat. Conſentaneè ad Origenem *hom. 6. in Iſai.* & S. Hieron. *in epitaph. Nepotiani*, qui docent, Epiſcopos ad ſeruiendum, non ad dominandum aſſumi, quod maximè valet de Epiſcopo Epiſcoporum. Explodendus verò eſt Caſtaldus *lib. de Imperat. quæſt.* 43. *in fine*, vbi cum Io. Fabro ait: Papam per iocum ſe vocare ſeruum ſeruorum Dei. Hoc falſo dicitur, nam ex animo, & verè S. Gregorius eum loquendi modum induxit, & vſurpant ſucceſſores. Sicque impletum videmus quod Chriſtus prædixerat; Qui ſe exaltat humiliabitur. Vndè ſcitè. Gloſſa *cap. quoties 1. quæſt.* 7.

Roma tibi quondam ſuberant Domini Dominorum;
Seruorum ſerui, nunc tibi ſunt Domini.

Hæc omnia Raynaudus, & ante ipſum Georgius Polacchus *in Comment. ad Bullam Vrbani VIII. de Iubilæo anni ſancti ſect.* 3. & Gonzalez Ponce de Leon contra Wramundum *cap. 2. per tot.*

5. Vide etiam ad ornatum tituli, quo Summi Pontifices vtuntur, ea, quæ eruditè obſeruat Michaël Muclerus *de Monarchia Eccleſ. tom. 1. par. 2. l. 1. cap. 9. per tot.* Vndè ex his patet, quàm immeritò contra dictum titulum, & Summos Pontifices eo vtentes Theodorus, & Waramundus, & alij hæretici conſurrexerint.

RESOL. XIX.

Quare Summus Pontifex non ſolùm calceamento Cruce ſignato, ſed etiam colore rubeo vtatur? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 19.

§. 1. OBſeruat Auguſtinus Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 2. num.* 90. quòd Pontifex ſemper, & vbique laneis, & candidis veſtibus vtatur, iuxta illud *Eccleſ.* 9. Omni tempore veſtimenta tua ſint candida: & ego obſeruo pro caſu noſtro, Sacerdotes veteres viſos fuiſſe calceamentis candidis: & ideò Appian. *l. 5. de bell. ciu.* de M. Antonio ita ſcribit: Calceamenta candida, qualia Athenienſium, & Alexandrinorum Sacerdotes (quos Phæcaſios appellant) deferre conſueuerunt, ſibi aſſumpſit. Et de huiuſmodi Sacerdotibus, & calceorum ab illis denominatorum meminit Seneca *l. 7. de benef. cap. 21.* Pythagoricus, inquit, quidam emit à Sutore Phæcaſia, & Iuuenal. *ſat.*

Præcaſiancrum vetera ornamenta Deorum.

Quare igitur Pontifex cùm alias, vt plurimum, candidis veſtimentis, tamen calceamentis vtatur coloris rubei?

2. Reſpondeo, quòd S. Leo IX. *epiſt. 1. quæ eſt ad Michaëlem, & Leonem*, demonſtrat Pontificatum Romanum eſſe Regale Sacerdotium, etiam ſpectata terrena dominatione; ideóque notat Pontificem à Conſtantino Magno donatum inſignibus Imperialibus; & *cap.* 38. (ſucceſſores S. Petri iam in terris retinere ſpecialem dignitatem terreni, cæleſtiſque Regni) monetque Græcos, ne inuideant. Inter ea porrò Regiæ poteſtatis inſignia, quæ à Conſtantino collata Rom. Pontifici prodit S. Leo, calceos purpureos diſertè recenſet Balſamon. Erant enim calcei purpurei nota cultus principalis, iuxta ea, quæ habet Baſilius Imper. *in capitibus ad Leonem filium cap.* 63. & iuxta illud Corippi *lib. 2.*

Purpureo ſura reſonant fulgente cothurno,
Cruraque puniceis induxit regia vinclis
Parthica Campano dederant quæ tergora fuco,
Qui ſolet edomitos victor calcare Tyrannos
Romanus Princeps, & barbara colla domare,
Sanguineis prælata roſis, laudata rubore,
Lectaque pro ſacris tactu molliſſima plantis,
Auguſtis ſolis hoc cultu competit vti,
Sub quorum eſt pedibus Regum cruor.

3. Procopium Imperio inhiantè, ad calceos vſque purpuratum exhibet Ammian. *lib. 16.* Rubra talaria cum pyramide margaritis diſtincta, in cuius ſummitate lapis purpureus refulgebat, fuiſſe Regum inſignia ait Gregor. Logotheta *in Chron. Conſtantinop. pag.* 41. *&* 42. Patriarcha Conſtantinop. referente Curopalate *in hiſtor. Iſaaci Commeni*, purpureos calceos ſibi deberi inde confirmabat, quod inter Sacerdotium, & Regnum nihil intereſſe diceret, vel admodum parum. Alia dabit Balduinus *lib. de calceo c.* 10. Debetur ergo multo magis Romano Pontifici: inter cuius Pontificium, & quodcunque Regnum tantùm diſtat, quantùm inter humana, & ſupernaturalia. Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis Romani, apparet eum meritò accenſeri Regibus. Quamquam piè, & ſapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adiunxerunt. Et hæc omnia, vt ſemper ſolet, eruditè obſeruat Pater Theophilus Raynaudus *in Onomaſtico Pontificio littera R. ver. Rex.*

4. Sed ego in calceamentis rubeis Pontificis, myſticam ſignificationem agnoſco, volunt itaque Pontifices in illis demonſtrare Chriſti fidelibus ad eorum genua procumbentibus, & pedes oſculantibus, volunt, inquam, eis demonſtrare ſe eſſe redemptos purpureo Chriſti cruore, & tunc adorare Pontificem caput viſibile Eccleſiæ, quam Chriſtus acquiſiuit ſanguine ſuo, vt ait Lucas *Act.* 20. & ad eius imperium, de quo *in ſuperiori reſol.* diximus calceamentum eſſe ſymbolum, & figuram, Chriſtum per crucem perueniſſe, vt aſſerit D. Paulus *ad Philipp. ep. 2.*

5. Vnde ex his, vt dixi, meritò Pontifices fidelibus eos adorátibus præbent ad oſculandum pedem calceo ſigno crucis, & ſimul rubeo colore ornatum. Hinc appoſitè, & eleganter pro caſu noſtro Epiſcopus Ioſeph. Steph. exponit de calceamentis Papæ verba illa *Pſal.* 67. Vt intingatur pes tuus in ſanguine, accipe eius verba *cap.* 18. Quare omnia (ait) cum à paſſione Chriſti habeant firmitatem, non abs re Pontifices vt hanc myſticam intelligentiam ſignificare viderentur, crucem pedibus impreſſerunt; iuxta illud *Pſal.* Vt intingatur pes tuus in ſanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo. Tunc enim pedes ſanguine tinguntur, cùm cruce Chriſti decorantur; tunc linguæ canum ipſomet ſanguine imbuuntur, cùm hæretici, more canum veſtigiis ſummi Sacerdotis obuoluti pedes lambunt, & ſandaliis impreſſam crucem oſculantur.

6. Qui mos vſque adeò vetus, & firmus eſt habitus, vt nuſquam Romanum Pontificem depictum, aut marmore expreſſum, aut ære ductum videas, quin etiam præter infulam, & Sacerdotij ornamenta, crucem pedibus appictam cernas: vt ex imaginibus venerandæ vetuſtatis, quæ in Baſilicis Laurentiana, & Vaticana multis abhinc annis depictæ ſunt, conſtat. Ita ille. Cuius verba ideò notanda ſunt, quia Petrus Molineus Caluiniſta *in libro*, quem inſcripſit *de Monarchia temporali Romani Pontificis* Londini edito, hanc regulam conſtituit. Non excedere annos ſexcentos, vel ad minus quingentos mera eſt nouitas, cùm de Eccleſia, vel doctrina, vel diſciplina agitur. Intendit enim perfidus hæreticus omnia ea, quæ à Romanis Pontificibus præſertim recentioribus intra hoc tempus peracta, vel determinata ſunt deſtruere, & eorum auctoritatem minuere; ac tollere. Sed in noſtro caſu omnia etiam tempore Sancti Silueſtri, & aliorum veterum Pontificum obſeruabantur, vt infra patebit.

RESOL. XX.

Reſpondetur ad ſcommata Ioannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos Cruce ſignatos; & oſtenditur humilitatis cauſa, & ad honorem Crucis ritum hunc à tempore S. Sylueſtri fuiſſe introductum. Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 20.

§. 1. AGnoſce; ait S. Auguſt. *in pſal.* 54. *v.* 1. gloriam crucis ipſius; iam in fronte Regum crux illa fixa eſt, cui inimici inſultauerunt. Et tamen (obgarrit Fabrus cum pluribus Hæreticis) illam Pontifex deiicit ad pedes, & fœdo ritu calceis infigit.

Dico

Dico igitur morem iſtum à S. Siluestro Papa incepiſſe, & poſtea illum ſecuti ſunt alij Pontifices, vt ex vetuſtis imaginibus apertiſſimè probat Angelus Rocca *in obſeruationibus ſuper imagines S. Gregorij, & parentum eius*, à Ioanne Diacono conſcriptas, & poſt illum Benedictus Balduinus *lib. de calceo c.* 27. quibus adde Andream de Sauſſay *de deoſculat. pedum Pontif. c.* 2. *per tot.* vbi firmat, ſignum crucis ſandaliis, ſeu calceamentis Pontificum Romanorum priſco ex more inſertum fuiſſe. Vnde *in Cæremoniali Rom. lib.* 1 *c.* 6. ſic habetur: Inducitur electus (ſcilicet Pontifex) Papali habitu, toga ſcilicet lanea, caligis rubeis, & ſandaliis rubeis aurea cruce ſignatis: Nec aduerſus hunc morem obiiciant hæretici cum Fabro Imperatorum exempla crucem gerentium in manu pro ſceptro, in capite pro corona. Ab his enim pietate Papa ſe vinci non patitur; à quo potiùs quanto honore crux habenda eſſet edocerentur. Nihil magis ſiquidem in ornatu Pontificis eſt, quod effulgeat. Crux ei pro baculo eſt, ac virga paſtorali. Crucem in tiaræ ſuæ faſtigio pro exquiſitiori gemma præfert. Hanc pallio Papali ante, & retrò ac circumquaque acu intextam geſtat ſuper humeros, ſuper pectus; pendulamque aliam habet, quæ à ſinu ſuo ſuper cor defluit. A capite igitur ad pedes vſque cruce inſignitus eſt: hócque ornatu totus eius decoratur apparatus, vt ſic cum Apoſtolo gentium illuminatore palam profiteatur, ſe tantummodò gloriari in cruce Domini ſui, *Gal.* 6. *v.* 14.

2. Quam etiam ſandaliis ſeu calceamentis fixerunt, vt Chriſti fideles eorum genibus aduoluti, & ad eorum proſtrati pedes, deoſculenter non tam eorum pedes, quàm Chriſti triumphale ſignum adorent, & D. Petri ſimul pro ipſius Domini clarificatione Crucifixi ſacra veſtigia clauis confixa venerentur. Itaque cùm primùm Pontifices agnoſcerent, vniuerſos paſſim Chriſtianos pietatis & honoris ergo ad ſuorum pedum oſcula proruere, vt à ſe honorem illum, ad Chriſti Domini gloriam transferrent, Crucem, quæ præcipuum eſt gloriæ eius monumentum, calceis ſuis adtexi curauerunt. Sic enim factum, vt Chriſtiani homines, cùm honorem, quem Pontifici per pedum eius oſcula habentes ibant delatum, cruce in ipſius calceis perſpecta in Chriſtum præſertim referrent: atque adeò ipſum ore contingere, impreſsíſque labiis ſuauiari viderentur.

3. Hæc ratio, qua maximè Summorum Pontificum humilitas, atque Religio commendatur, ab Angelo Rocca, & Benedicto Balduino fuit antehac obſeruata: ſed hoc cum diſcrimine: quòd Balduinus, vt à ſe profectam illam aſſignat: Rocca ſe à Ioſepho Stephano, cuius etiam profert ipſa verba, apertè mutuatam profitetur. Quæ cùm veriſſima, ac efficaciſſima ſit, euadit vtique conſectaneum; quam antiquus ſit ritus deoſculãdi pedes Rom. Pontificis. Si enim ideò crux poſita fuit in ſacris eius calceis, vt quæ oſcula eis à fidelibus reuerentiæ cauſa infigebantur, ad Chriſtum, cum toto honore, qui ex pio hoc obſequio dimanabat, velut ad authorem Pontificiæ dignitatis, ac primarium Religionis obiectum, & ſummum, ac æternum Pontificem in Papa ipſius Vicario repræſentatum, Chriſtiani intelligerent à ſe (vt ab ipſo Papa) referenda eſſe: Et hæc omnia docet Andreas Sauſſay *vbi ſuprà*, *cap.* 5. & Stephanus *cap.* 18. Vnde ex hac cæremonia Pontificum humilitas commendari debet, qui cùm omnes populos communi voto, vt docuimus, ad ſuos pedes adorandos propenſos agnoſcerent, Cruci Chriſti oſculationem potiùs, quam ſibi ipſis tantum honorem deferri maluerunt, vt omnes Chriſtianos benignè ad oſcula pedum exciperent.

4. Itaque vt expreſſam Chriſti imaginem referrent, vt Saluatoris paſſionem in hominum memoriam redigerent, Crucem ſandaliis affixerunt, vt Chriſtiani homines eos honores, quos debitos, vt neceſſarios Pontifici deferebant, cruce perſpecta alacrius exhiberent.

5. Itaque ritum, quem Pontifices obſeruant vtendi calceis cruce ſignatis contra Fabrum, & alios Nouatores, humilitatis cauſa à Summis Pontificibus introductum fuiſſe dicendum eſt.

6. Sed non erit extra rem myſticas ſignificationes adducere, quare Pontifices calceamenta crucis ſigno adornent. Suppono igitur, veteres aliquando gemmis, & margaritis calceos ornaſſe, vnde Plinius *lib.* 9. *cap.* 35. Neque enim (inquit) geſtare margaritas, niſi calcent, ac per vniones etiam ambulent, ſatis eſt. Hinc puellæ Sionitides Regiam ſacræ ſponſæ dignitatem ex calceamentorum ornatu adſtruunt *Cantic.* 7. *cap.* Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, filia Principis. Et ideò *Iſ.* 3. *verſ.* 18. aſſeritur: In die illa auferet Dominus ornamenta calceamentorum.

7. Verùm magis pro caſu noſtro obſeruo, olim Imperatores cùm à populis adorabantur, calceamenta gemmis ornare ſolebant, vt obſeruant Alexander ab Alex. *Gen. dier. lib.* 5. *cap.* 18. Eutropius *lib.* 1. *de geſtis Roman.* 10. *cap.* 19. Lampridius *in Chronic.* Caſſiodorus *in Conſulibus Rom.* Euſeb. *in vita Eliogabali, & in vita Alexandri Seueri*, cum Seneca *lib* 2. *de benef. cap.* 12. verum hodie Pontifices non gemmis, & margaritis vt Imperatores faciebant, ſed pretioſo Crucis ſigno pluſquam gemmis, & margaritis à Chriſtianis æſtimando, calceamenta ſua adornant.

8. Aliam myſticam interpretationem adducam, Lectoribus (vt reor) non ingratam; ſuppono igitur calceamenta eſſe Regum typum, & ſymbolum dominij, & Imperij. Probant hoc Hieronymus Pradus, & Cornelius à Lapide in illis verbis *Ezech.* 16. *verb.* 10. Calceaui te hyacinthis; vndè Dauid Idumæam ſubiugaturus, dixit *Pſalm.* 59. 10. In Idumæam extendam calceamentum meum: & *Pſalm.* 107. Secundùm *lectionem Nebiſenſ.* Super Reges terræ proiiciam calceamentum meum; & ideò Io. Lorinus explanans iſta verba, ſic ait: Extenſio, aut immiſſio, aut proiectio calceamenti, ſiue ſuper colla hominum, ſiue ſuper eorum regionem, denotat ſubigere, ac in poteſtatem redigere, ſubiugare, poſſeſſionem inire. Ita ille. Clarè igitur apparet calceamentum eſſe typum Regni, & Imperij; Quod magis confirmatur ex verbis *Ezech.* 24. Corona tua circumligata ſit, & calceamenta erunt in pedibus tuis. Quàm mira copulatio eſt iſta calcementorum cum corona! quia, vt diximus, calceamenta figura ſunt imperij, & Regni.

9. Hoc ſuppoſito, ecce myſterium, quare Pontifex geſtet in pede ſignum crucis, cum Chriſtus perueniſſet ad Regnum Eccleſiæ mediante cruce, vt ipſamet canit: Regnauit à ligno Deus; Vndè hoc *Iſa. c.* 9. *ver.* 6. prædixit in illis verbis: Et factus eſt principatus ſuper humerum eius, ſecundùm expoſitionem communem Patrum, quos affert hîc Leo Caſtrus, & ſentiunt ipſi Hebræi, teſte Galatino *lib.* 9. *cap.* 19. Sequitur ex his rectè Pontificem in calceamentis, quæ, vt dictum eſt ſymbolum ſunt Imperij, ſignum crucis infigere, ad demonſtrandum, Regnum Eccleſiæ, de quo ipſe eſt viſibile caput, mediante cruce prius per Chriſtum obtentum fuiſſe, & poſtea mediante cruce per D. Petrum, ad ipſum

Pontificem eorum Vicarium, & ſucceſſorem peruenıſſe.

10. Et ego quidem, (dum genuflexi ante Pontificis pedes cruce ſignatos exiſtimus) cogito ipſum nobis aſſerere, Vultis, ne pedes veſtri commoueantur? *Pſalm.* 37. Vultis, vt pedes veſtri dirigantur in viam pacis? *Luc.* 1. Vultis pedes veſtros perficere in ſemitis Domini? *Pſal.* 16. Vultis, vt ipſe Dominus cuſtodiat introitum & exitum pedum veſtrorum? *Pſal.* 120. Amplectimini crucem, tribulationes videlicet, & mortificationes; quia hæc ſunt via Regia, quæ ducit ad Cælum; & poſtea dum eius calceamentum ornatum cruce actu oſculamur; cogito Pontificem nobis dicere: Non habemus hic ciuitatem permanentem, ſed futuram inquirimus, Paulus *ad Hebr.* 13. Si vultis ſuper hanc ciuitatem calceamentum extendere (vt locutus eſt Dauid *vbi ſuprà*, id eſt dominium, & poſſeſſionem illius habere) amplectimini crucem exemplo Saluatoris, de quo dicitur, quod oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam. *Luc.* 24. Regnum enim cœlorum vim patitur. *Matth.* 11. Et ideò per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei. *Act.* 14. Itaque ex his myſticis interpretationibus patet appoſitè Pontificem calceos cruce ſignatos geſtare.

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem tractatum, quæ omnia Sanctiſſimo D. N. humiliter corrigenda ſubmitto; præmiſſa priùs Adoratione Pontificia; ideò procumbens, & pronus in terra eius pedes oſculando, in deteſtationem omnium hæreticorum, ingenti animi ſubmiſſione ipſum venerabundus, adoro.

TRACTATVS QVINTVS DE INFALLIBILITATE DECRETORVM ROMANI PONTIFICIS extra Concilium.

RESOLVTIO PRIMA.

An Papa poſſit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium Generale?

Et ſententia affirmatiua aliquorum adducitur. Ex p. 11. tract. addit. 2. Reſol. etiam. 1.

§. 1. SAPIENTISSIMVS Dominus Noſter Innocentius Decimus nunc feliciter regnans nouiſſimè promulgauit Conſtitutionem quandam datam Romæ pridie Kalendas Iunij 1653. contra Cornelium Ianſenium Epiſcopum Iprenſem, & quoſdam alios Ianſeniſtas, in qua ad inſtantiam plurimorum Galliæ Epiſcoporum petentium declarationem quinque propoſitionum, illas declarauit, & damnauit tanquam hæreticas, vt videre eſt in dicta Bulla poſita *in fine tomi quinti*, noſtrorum operum. Sed eruditiſſimus Petrus de Marca Archiepiſcopus Toloſanus teſtatus eſt mihi per epiſtolam datam Pariſiis die 19. Iulij 1653. aliquos Ianſeniſtas occaſione dictæ Bullæ auſos fuiſſe aſſerere, Pontificem extra Concilium non poſſe determinare aliquid circa fidem, quod etiam auſi ſunt dicere tempore fel. mem. Vrbani VIII. vt patet apud doctiſſimum Caramuelem *in Theologia fundamentali, fundament.* 4. *num.* 169. Propoſitio ardenti cauterio inurenda. Vnde ego ad compeſcendam eorum audaciam, & temeritatem, illam in hoc Tractatu labefactare conabor, infallibilitatem Romani Pontificis extra Concilium ſecundùm Catholicam veritatem ſtabiliendo. Hoc enim debeo Apoſtolorum Principi Petro patrono, ac interceſſori meo, qui in ſuo ſucceſſore adhuc regnat, & loquitur; nec non Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, ac Sanctiſſimo D. N. Innocentio, quorum humillimus, ac indignus miniſter exiſto.

2. Itaque ad propoſitam quæſtionem, reſpondeo, olim quoſdam docuiſſe, quòd quamuis Romanus Pontifex cum Concilio Generali errare non poſſit in definiendo, tamen ſi ſeorſum definiat, poſſit errare; & hanc ſententiam tenent Adrianus *in* 4. *ſententiarum in materia de Sacram. Confirmat. art.* 3. *ad ſecundum principale.* Caſtro *lib.* 1. *contra hæreſes cap.* 2. & latiùs *cap.* 8. Gerſon. *tract. de poteſt. Eccleſ.* Almainus *in* 3. *diſt.* 24. *q.* 5. *dub.* 6. & alij.

Sup. … to in … infrà … ſeq. … tam. … ge … Reſ. … tract. …

3. Probatur hæc opinio, primò, quia non legitur in Euangelio, quòd conceſſum ſit hoc priuilegium Petro, aut eius ſucceſſoribus, ſicut legitur, conceſſum fuiſſe toti Eccleſiæ, quæ repræſentatur per Concilium Generale *Ioan.* 14. Alium Paraclytum dabo vobis, vt maneat vobiſcum in æternum, & ita Eccleſia dicitur columna veritatis. Vnde *Actor.* 15. cùm orta eſſet controuerſia de legalibus, non ad Petrum, ſed ad Concilium Apoſtolorum ſimul cum Petro delata eſt, vt definiretur.

Sup. … mò c… to in … infrà … 3. in … ſpont… inueı…

4. Probatur ſecundò, quoniam ad definiendum aliquid de fide debet præcedere ſufficiens diligentia, quam certum eſt fieri in Concilio Generali, ſed non ita certum, quod fiat à ſolo Papa ſeorſum. Deinde aliàs fruſtra congregaretur Concilium Generale ad definiendum aliquid de fide. Vnde *in Epiſtola Concilij Africani ad Celeſtinum Papam* dicitur maioris roboris eſſe, quæ à multis, quàm quæ ab vno Epiſcopo

Sup. … to in … ſolut… inue… Reſo… præt… §. Ac… dum, …

Epiſcopo decernuntur. Deinde etiamſi Papa non poſſit errare dum definit aliquid, quod ſit de fide, & de neceſſitate ab omnibus explicitè credendum, tamen ſi definiat aliquid, quod non eſt ex neceſſitate ab omnibus credendum, non videtur inconveniens, quod quantum ad hoc poſſit errare.

5. Probatur tertiò, qui repugnat definitioni Romani Pontificis, non eſt hæreticus: ergo ſignum eſt non eſſe ejus judicio adhærendum tanquam certo, & infallibili. Antecedens probatur *ex B. Cypriano*, qui acriter repugnavit Stephano Pontifici definienti, quod ab hæreticis baptizati, non eſſent rebaptizandi. Imò S. Auguſt. *lib. 2. de Baptiſmo cap. 7. & ſeq.* clarè docet varias ea de re fuiſſe tum ſententias Catholicorum, & quidem ſine crimine, quandiu nulla extabat Concilij univerſalis definitio.

6. Probatur quartò, Pontifex ſi hæreticus ſit, poteſt velle Eccleſiam errore maculare, & ad hanc maculam imponendam definitione uti. Ergo ejus definitio non eſt infallibilis veritatis. Et confirmo, ſi hoc tempore, quo Pontifex occulta hæreſi infectus ſit, ſuboriretur aliqua dubitatio de rebus ad fidem pertinentibus, quid obſtare poteſt, quominus tunc Pontifex errorem firmet, & pro veritate credendum fidelibus proponat? Poterit ergo Pontifex errare.

7. Et tandem probatur quintò, quia plura ſunt ſcripta Doctorum à Pontifice approbata, quæ tamen non ſunt omninò vera. Ergo Pontifex errare poteſt. Antecedens probatur *ex cap. Sancta Romana 15. diſt.* ubi à Gelaſio Papa approbantur ſcripta Cypriani, Chryſoſtomi, Gregorij Nazianzeni, Baſilij, & Ambroſij: atqui in his ſcriptis plura quæ veritatem non attingunt, continentur. Nam cùm illis temporibus non erat de omnibus elucidata veritas, & ex alia parte non erant ſcriptores Canonici; meritò potuerunt errare, ut rectè expendit Cano *lib. 7. de locis cap. 3. concluſ. 2.*

RESOL. II.

Opinio negativa firmatur, nempe Decreta Pontificis eſſe infallibilia, etiam emanata extra Concilium. Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam. 2.

§. 1. Verùm his non obſtantibus negativam ſententiam à Catholicis tenendam eſſe exiſtimo, & illam tuetur D. Thomas 2. 2. *q.* 8. *art.* 10. *& infra q.* 11. *art.* 2. *ad* 3. *&* 4. *contra gent. c.* 79. *& in opuſc.* 1. *contra errores Græcor. cap.* 33. *& à cap.* 65. *uſque ad* 70. tenent expoſitores D. Thomæ, Bannez, & Aragonius *ad iſtum art.* 10. Valentia §. 40. *&* 45. Bellarm. *lib.* 4. *cap.* 3. *tract.* 2. *de authoritate Papæ cap.* 9. Turrecremata *lib.* 2. *cap.* 109. Oſius *lib.* 2. *contra Brenum cap.* 18. Driedo *lib.* 4. *de dogmatibus cap.* 3. *part.* 3. Waldenſis *lib.* 2. *fidei cap.* 47. *&* 48. Echius *tractatu de primatu Petri.* Soto *in apolog. pro ſua confeſ. fidei cap.* 83. Victoria *relectione de poteſtate Eccleſiæ.* Rhophenſis *art.* 28. *contra Lutherum.* Arriaga *in curſu Theol. tom.* 5. *diſput.* 9. *ſect.* 4. *n.* 22. Amicus *in curſu Theolog. tom.* 4. *diſp.* 7. *ſect.* 1. *n.* 23. Caramuel *in Theol. fundamentali, fundam.* 8 *num.* 169. Suarez, Malderus, Wigers, Caſtillo, Tannerus, Granadus, Canus, Fragoſus, Stapletonius, *ubi infrà*, quibus adde Terrianum *in* 2. 2. *diſputat.* 16. *dub.* 1. Poncium *in curſu Theolog. diſputat.* 28. *quæſt.* 2. *concluſione* 9. *num.* 13. Silvium *in controverſ. libro* 4. *quæſt.* 2. *artic.* 8. & noviſſimè Brunum Chaſſaing *de privileg. Regul. part.* 1. *tract.* 1. *cap.* 1. *propoſ.* 2. cum Andrea Duuallio *tract. de Romano Pontifice part.* 2. *quæſt.* 1. aſſerentes, quod Pontifex dum definit aliquid de fide, etiamſi ſeorſum, & ſine Concilio definiat, errare non poteſt. Iſta concluſio videtur mihi definita à Leone X. *in Bulla contra articulos Lutheri*, ubi inter alios articulos ipſius damnat. 28. in quo dicebat, Papam errare poſſe in definiendo, &c. eumdem errorem tenuit Petrus Oſiomenſis damnatus *in Concil. Complut. confirmat. per Sixtum IV.* denique *in diſp. de Concil.* dictum eſt multos errores hæreticorum, quos Eccleſia damnat condemnatos eſſe per ſententiam Romanorum Pontificum extra Concilium, qualis eſt error Pelagianorum, Priſcillianiſtarum, &c.

2. Probatur iſta noſtra concluſio potiſſimè ex verbis Chriſti ad Petrum *Luc.* 22. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos. Quibus verbis duo privilegia data ſunt Petro, & eius ſucceſſoribus propter orationem Chriſti. Primum, ut non deficiat fides Petri: Secundum, ut confirmet fratres in fide, quorum utrumque, aut quodlibet ſeorſum non poſſet præſtare Petrus, aut Romanus Pontifex eius ſucceſſor, ſi poſſet errare in definiendo, &c. quia tunc jam deficeret fides Petri in Eccleſia, & non poſſet confirmare fratres in fide.

3. Deindè probatur manifeſtè, eo quod Concilia Provincialia, eo ipſo quod à Papa approbentur, cenſentur eſſe infallibilis veritatis, ut oſtenditur *ex Milevitano, & Arauſicano, & aliis*; ergo etiam ſine Provinciali Concilio erit infallibilis regula. Patet; nam ſi ſemel Generale, quod videtur repræſentare totam Eccleſiam non requiritur, certè nec Provinciale; quia hoc non habet ullam infallibilitatem, ergo: Adde, quod ſi in Eccleſia eſt talis infallibilitas, debet eſſe in eius capite: quale Pontifex; nam cùm frequentes ſæpè fuerint difficultates circa fidem, non expediebat ullo modo ea à ſola tota Eccleſia ſimul iuncta poſſe decidi: ea enim convocatio in tot occaſionibus moraliter eſſet impoſſibilis, ergo debuit eſſe una perſona, quæ ſine difficultate ſaltem per litteras conveniri poſſet: qualis eſt Summus Pontifex, qui alioquin ſupremam in totam Eccleſiam habet iuriſdictionem.

4. Hinc Eugenius III. *in canonizatione Sancti Henrici*, quæ habetur *in Bullario tom.* 1. ſupponens ordinariè canonizationem ſolere fieri in Concilio addit hæc: Auctoritate tamen Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ omnium Conciliorum firmamentum eſt ad eam canonizationem, &c. Vbi ponderandum à Pontifice doceri duo: primum Concilia non habere firmitaten, niſi quam accipiunt à Pontifice Romano; Vndè infertur, ea ante approbationem Pontificis non eſſe de fide. Secundò pondero, ipſum Pontificem *ibid.* ſentire eam auctoritatem, quæ Conciliis dat firmitatem, poſſe extra Concilia totam ſuam firmitatem habere: undè intulit, ſe etiam extra Concilium poſſe ad canonizationem procedere.

5. Et tandem, omnia *ſuperiùs* confirmantur, quia plurimi Pontifices varios errores abſque vllo Generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio à tota Eccleſia acceptata fuit, vt patet ex primis trecentis annis, in quibus nulla vnquam Concilia Generalia propter ingruentes perſecutiones coacta leguntur, cùm tamen multæ in fide quæſtiones toto hoc tempore feliciter ſopitæ, & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant adverſarij hos errores pro hæreſibus habitos non fuiſſe, donec his Pontificum definitionibus Conciliorum Generalium calculus accederet; falſum enim eſt omnibus quotquot fuerunt erroribus

erroribus à Sede Apoſtolica damnatis, & qui iam pro hæreſibus in Eccleſia haberentur, ſemper acceſſiſſe Concilij cujuſdam Generalis condemnationem: Quod enim quæſo, Concilium Generale Pelagianos damnavit, vt ipſi pro hæreticis in Eccleſia haberentur, certè, vt ex Proſpero præmonuimus poſt decreta Concilij Africani à Zoſimo Papa approbata, ſtatim toto orbe pro hæreticis habiti ſunt ipſi Pelagiani, quod etiam Novatianos condemnavit, qui jam tempore Cypriani inter hæreticos cenſebantur, & Nycenum Concilium omnium Oecumenicorum primum centum viginti quinque annis ex Baronio *tom.* 2. *&* 3. præceſſerunt. Cherintus iam Apoſtolorum tempore, & paulò poſt, Appelliani, Valentiniani, Marcioniſtæ, tanquam hæretici in Eccleſia denigrati ſunt, & contra eorum hæreſes Irenæus, & Tertullianus, & alij calamum acuerunt, quod quæſo, Concilium Generale tunc celebratum fuit, vt ipſi pro hæreticis per totam Eccleſiam haberentur.

6. Itaque dicendum eſt, quòd non expediebat Eccleſiæ, propter quam hæc poteſtas data eſt Pontifici, vt illi daretur quaſi alligata, & dependens à Concilio Generali: ergo veriſimile non eſt ita fuiſſe datam; ac ſubindè poterit Pontifex ſine tali Concilio veritatem definire ſine periculo erroris. Antecedens oſtenditur primò, quia difficillimum eſt Concilium Generale congregare, & ordinariè fieri non poteſt ſine magno labore & diſpendio Eccleſiæ, & aliquando poteſt eſſe moraliter impoſſibile, propter perſecutiones, bella, vel alia impedimenta. Aliundè verò poteſt ſæpè inſtare neceſſitas damnandi novam inſurgentem hæreſim, vel declarandi veritatem aliquam neceſſariam, quæ ad dubium revocatur: ergo oportuit Summum Pontificem habere hanc poteſtatem independentem à Concilio Generali. Secundò, quia ita erat utilius ad majorem Eccleſiæ vnitatem; quia niſi caput Eccleſiæ haberet in omnibus ſuperiorem poteſtatem, facilè poſſent oriri ſchiſmata. Tertiò, numquam legimus, hanc poteſtatem datam eſſe Pontifici dependenter à Concilio, ſed potiùs è converſo datam eſſe Concilio dependenter à Papa; vnde ratione illius habet infallibilitatem; & ideò ante confirmationem eius non habet dictam auctoritatem; Ergo Pontifex per ſe habet illam; vndè de facto ſolent Concilia Generalia illius ſequi judicium, vt videre licet *in Epheſino primo*, *& Calcedonenſi*, *& in Nyceno ſecundo*. Et videri etiam poteſt Innocent. I. *epiſt.* 26. & Gregorius *lib.* 4. *epiſt.* 32. & Gelaſius *in epiſt. ad Fauſtum.*

7. Vnde ex *ſuperiùs dictis* Andreas Duuallius Profeſſor Sorbonicus *tract. de Pontifice part.* 2. *quæſt.* 1. ſic aìt: Abſolutè certum eſt Summum Pontificem neque in fide, neque in moribus ex cathedra decernendis errare poſſe, ſtatimque à ſua canonica electione infallibilitatis privilegio à Chriſto donari. Laudabilis in Academia Pariſienſi viget conſuetudo, qua Baccalaurei de quæſtionibus Theologicis ſolemniter reſponſuri, proteſtationes præmittunt, ſe nolle quidquam contra decreta Sanctæ Matris Eccleſiæ, necnon Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ, aſſerere aut defendere, & ſi quid in æſtu diſputationis adversùs eiuſmodi decreta illis exciderit, vel ignorantiæ, vel immemoriæ, vel linguæ præcipitio attribuendum velle. Ita ille. Cui adde alium Doctorem Gallum Ioannem de Iect. *in tract. de auctor. Pont. lib.* 2. *per totum*: contra Simonem Vigorium aſſerentem infallibilitatem non competere Pontifici, niſi à Concilio Generali.

RESOL. III.

Reſpondetur ad argumenta pro affirmativa ſententia ab adverſariis excogitata, ac ſuperiùs poſita Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 3.

§. 1. SVpra in reſ. 1. aliqua argumenta adduximus, quæ ſententiam affirmativam videbantur ſtabilire. Ideò ad primum reſpondeo, quòd in Evangelio, ſicuti toti Eccleſiæ promiſſa eſt aſſiſtentia Spiritus Sancti, *Ioann.* 14. ſic Petro, & ejus ſucceſſoribus, *Lucæ* 22. & ita ſicut tota Eccleſia errare non poteſt, ſic nec Petri ſucceſſor in definiendo. Ad id autem quod dicitur *ex Actor.* 15. dico quòd licèt ſolus Petrus auctoritate ordinaria poſſet definire quæſtionem de legalibus. Imò ſolus Paulus, aut Iacobus juriſdictione delegata, vt optimè vidit Bellarminus *lib.* 4. *cap.* 17. *ad ſecundum* tamen placuit eam definire in Concilio, vbi de illa re fuit facta magna inquiſitio.

2. Ad ſecundum argumentum reſpondetur primò non eſſe timendum, quòd Papa definiat aliquid ſive in Concilio, ſive extra Concilium abſque ſufficienti diligentia, quoniam qui promiſit Petro, & ſucceſſoribus ejus aſſiſtentiam Spiritus Sancti, ad definiendum, promiſit media, ideſt inquiſitionem veritatis, & quod faciet illam diligentiam, quæ ſufficiat, ſicut ſi promitteret Deus ubertatem ſegetum, promitteret etiam curam Agricolarum circa cultum terræ. Secundò, non eſt alligatus Romanus Pontifex, vt faciat iſtam ſufficientem diligentiam in Concilio, vel extra Concilium, quia vtroque modo poteſt conſulere viros doctos, & inquirere antequam definiat.

3. Ad id autem, quod dicebatur in argumento, ſi hoc ita eſt, fruſtra eſt congregare Concilia. Reſpondetur negando conſequentiam, quoniam cùm ad definiendum aliquid debeat præcedere inquiſitio, & conſultatio, optimè fit in Concilio per diligentiam Patrum, qui ibi ſunt congregati. Et declaratur magis, quia id, quod definitur tanquam de fide inquiritur in ſcriptura, & in traditionibus, &c. optimè autem in Concilio fit iſta inquiſitio per Patres totius Eccleſiæ. Accedit ad hoc, quòd hac ratione Patres ſi aliquando diſſentiunt, melius uniuntur, & unuſquiſque illorum cognoſcit quid in ſua Diœceſi debeat proponere credendum ſuis ſubditis.

4. Ad tertium argumentum reſpondeo negando antecedens: Ad ejus probationem reſpondetur, Stephanum quidem Pontificem tum verbis, tum ſcriptis inſtitiſſe, vt antiqua Eccleſiæ conſuetudo de non rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati fuerant, inviolabiliter ſervaretur; imò etiam hoc ipſum præcepiſſe, quemadmodum liquet *ex epiſtola Cypriani* 74. *quæ eſt ad Pompeium*: numquam tamen definivit velut rem fide tenendam. Et propterea, quamvis Cyprianus non ſine culpa repugnaverit Stephano Papæ, ejuſque præcepto non obedierit, eum tamen immunem fuiſſe ab hæreſi diximus 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. partim quia non erat pertinax, vt potè paratus acquieſcere definitioni Eccleſiæ: vndè numquam ſe ab aliis, qui contra ſentiebant, ſeparavit; partim quia nihil adhuc erat ab Eccleſia determinatum ac definitum, ſed conſuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc ſola opponebatur inducere volentibus novitatem, ait Auguſtin. *lib.* 2. *de baptiſmo c.* 9. Si autem extitiſſet aliqua definitio, non ſola conſuetudo fuiſſet oppoſita, ſed ipſa definitio fuiſſet allegata.

5. Neque

5. Neque his obſtat, quòd (ipſo Cypriano teſte *dicta epiſt.* 74.) Stephanus Papa cenſeret excommunicandos eſſe eos,qui docerent rebaptizandos illos, qui fuerant baptizati ab hæreticis : quia numquam illos excommunicauit ; neque vel eos à ſua, vel ſeipſum ab eorum communione ſeparauit,ſed in eadem ſemper vnitate Eccleſiæ ipſos habuit, ac cum eis permanſit.

6. Ad confirmationem reſpondetur : Propterea fuiſſe diuerſas ſine peccato ſententias Catholicorum tempore Cypriani, quia Summus Pontifex Stephanus non voluit rem velut ad fidei dogma pertinentem,determinare ſine Concilio Generali,ſed tantùm voluit , ac præcepit antiquam conſuetudinem ſeruari.

7. Ad quartum argumentum de Pontifice in hæreſim lapſo, reſpondeo ; ſi eius hæreſis Eccleſiæ manifeſta eſt, facilè liberabitur ab illo, quia tunc non agnoſcit illum vt paſtorem , ſed vt lupum ouile volentem deſtruere. At ſi hæreſis non ſit in Eccleſia nota , ſed fortè ſub aliqua controuerſia verſetur, ipſeque ex malitia , vel ignorantia vellet Eccleſiam inficere, nequaquam poſſet, quia antequam id præſtaret , Deus illum è vita eriperet, aut alia via impediret definitionem,aut tandem faceret,vt verum pronunciaret:Quæ omnia neceſſariò ſequuntur via ordinaria ex promiſſione facta Eccleſiæ, non defuturum in ea ſpiritum veritatis.

8. Ad quintum argumentum de approbatione Pontificia ſcriptorum Baſilij , Chryſoſtomi , Nazianzeni , &c. Reſpondeo Pontificem non approbaſſe omnia illorum dicta vera eſſe, & tanquam vera eſſe habenda ; quia non erant Canonici ſcriptores, ſed declarauit eos benè ſcripſiſſe ; hoc eſt bona intentione, & zelo, qua cum intentione ſtare optimè poteſt per ignorantiam non attigiſſe aliquando veritatem. Et hæc omnia docet Caſtillo , Syluius , Caſtrus Palaus , & alij , *vbi infra*. Remanet igitur ſatis firmata noſtra ſententia ex rationibus pro ea adductis , & ex ſolutionibus ad argumenta aduerſariorum.

RESOL. IV.

Quanam cenſura Theologica inurenda ſit hæc propoſitio? Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Concicilium non habent Infallibilitatem , & ideo poſſe errare. Ex part.11, tr.addit.2. Reſ. etiam 4.

§.1. IAm ſatis *ſupra* probatum eſt , Pontifices etiam extra concilium Generale poſſe determinare aliquid de fide,& hoc infallibiliter ; nunc videndum eſt contraria ſententia Almaini Gerſonis , & aliorum, qua cenſura ſit inurenda;& in hoc eſt difficultas inter Catholicos ; vndè ego diligenter, & cum ingenti labore aliorum ſententias à me collectas in proſcenium adducam. Dico igitur primò , ſententiam , quam *ſuperiùs* impugnauimus vocari ſolùm improbabilem à duobus Doctoribus Louanienſibus Maldero *in 2.2. D. Thomæ quæſt.*10. *art.*1.& à Ioanne VVigers etiam *in 2.2.quæſt.*10. *art.*1.*tract.de Pontifice dub.*5. *num.*177. vbi ſic ait : Pontificis iudicium in quæſtionibus fidei determinandis, non tantùm cum Concilio Generali, ſed etiam quandocumque ex cathedra loquitur, & Eccleſiam totam docet cū obligatione ad ita credendum , & docendum , eſt proſus certum, & infallibile. Eſt hæc aſſertio non tantùm contra hæreticos , ſed etiam contra Catholicos nonnullos , vt contra Gerſonem , & Almainum *de poteſtate Eccleſiæ*, contra Alphonſum à Caſtro *libro* 1. *cap.* 2. *& quarto aduerſus hæreſes.* Adrianum *in* 4. *quæſt. de confirmatione ad ſecundam principale circa finem.* Tenetur communiter ab aliis Catholicis , ita vt oppoſita ſententia habeatur improbabilis. Ita Wiggers. Sed ego admiror modeſtiam horum Doctorum , & puto eorum cenſuram cenſurandam eſſe.

2. Dico ſecundò , aliquos aſſerere , ſupradictam ſententiam eſſe temerariam. Ita Stapletonius *contr.* 3.*quæſt.*4. alij verò putant eſſe erroneam , Franciſcus del Caſtillo *lib.*3.*ſentent.tom.*2.*diſput.*16.*q.*6.*n.*4. Aragonius *in* 2.2.*D.Thomæ tract.de Pontifice quæſt.*1. *art.*10. Fragoſus *de Republ. tom.*2. *lib.*1. *diſput.*1. §.3. *num.*25. & alij. Bellarminus verò *de Romano Pontifice lib.*4. *cap.*3. & Tannerus *tom.*3. *diſp.* 1. *quæſt.*4. *dub.*6. *num.*150. addunt eſſe hæreſi proximam. Vide etiam Granadum *in* 2.2.*contr.*1. *tract.*7. *diſp.*2.*ſect.*2. *num.*8. qui citat Melchiorem Canum.

3. Sed ego puto noſtram ſententiam eſſe de fide, & contrariam hæreticam, & ita docet piiſſimus, & ſapientiſſimus Pater Suarez *de fide diſputat.* 5.*ſect.*8. *num.*4.& Pitigianus *in* 3.*ſentent.tom.*2.*diſp.*25. *quæſt.* 2. *art.*4. *concluſ.*2. Quibus adde Gregorium de Valentia *tom.*3.*quæſt.*1.*punct.*7.§.4. vbi dicit contrarium ſentientes errare in fide grauiſſimè ; & Bañes *in* 2.2.*quæſt.*1.*art.*10. *dub.*2. aſſerit , tanquam Apoſtolicam traditionem eſſe tenendam. Et noſtram ſententiam ad fidem pertinere cum Suarez , & aliis , ex valido fundamento probat , & tenet etiam Amicus *in cur. Theolog. tom.*4.*diſput.*7.*quæſt.*1.*num.*33. ſic itaque aſſerit : Quotieſcumque in aliqua propoſitione expreſsè reuelata continetur alia implicitè, non ſolùm expreſsè reuelata , ſed etiam implicitè contenta pertinet ad eandem fidem, non quidem vt deducta , ſed vt explicita. Atqui in hac propoſitione expreſsè reuelata:Petrus etiam extra Concilium Generale definiens res fidei habet infallibilem auctoritatem à Chriſto,virtute continetur hæc:Quiſque legitimus Petri Succeſſor etiā extra Concilium Generale res fidei definiens habet infallibilem auctoritatem : ergo etiam hæc , non vt deducta, ſed vt explicita pertinebit ad eandem fidem, ad quam pertinet maior expreſsè reuelata ; Maior propoſitio expreſsè habetur in ſacris oraculis, in quibus omnes promiſſiones à Chriſto factæ Petro , vt Rectori, & Paſtori vniuerſalis Eccleſiæ factæ non ſunt ſingulari , & indiuiduæ perſonæ ipſius.Minor euidenter deducitur ex fine , propter quem talem authoritatem Chriſtus contulit Petro, vt eam nimirum perpetuaret in Eccleſia , in cuius emolumentum illam Petro contulit.Ita Amicus.

4. Et quidem veritas Catholica noſtræ ſententiæ præter rationes *ſuperius* adductas,etiam patet ex conſenſu , & traditione Eccleſiæ ; nam in primis, vt dicebam , Pontifices à principio hanc poteſtatem in ſe agnouerunt,& illa vſi ſunt, & non eſt veriſimile illam vſurpaſſe , tum propter eorum multitudinem , & magnam ſanctitatem ; tum propter conſenſionem , & obedientiam Eccleſiæ. Deinde ipſamet Concilia Generalia approbata hanc in Pontifice poteſtatem recognoſcunt, vt patet ex Concilio Viennenſi *in Clement. vnica de ſumma Trinit.* & ex Concilio Florent.*ſeſſ.*25. *in fine* , & ex Lateranenſi ſub Leone X. qui articulum 24. Lutheri hanc veritatem negantis , tanquam hæreticum damnauit.

5. Item , vt *ſupra* diximus , Concilia Prouincialia à Pontificibus confirmata recipiūtur ab Eccleſia tanquam regula fidei infallibilis , vt patet *ex Concilio*

cilio Mileuitano, *& Arauſicano*, *& ex multis Toletanis*, *& Carthaginenſibus*, *& præcipuè de Romanis*, *ſeu Lateranenſibus*, de quibus ita ſentiunt omnes Catholici Doctores: Ergo ſignum eſt, Pontificem ſine Concilio Generali poſſe aliquid de fide conſtituere, & conſequenter ſine Concilio Prouinciali; nam eſt eadem vel maior ratio, quia poteſt alio modo ſufficientem diligentiam adhibere.

6. Et confirmatur, quia Concilia Generalia quantumcumque ſint numeroſa, ſi ſine Romano Pontifice celebrentur, poſſunt in rebus fidei errare; imo & in illis erraſſe inueniuntur; Ergo illorum authoritas non requiritur, vt Pontifex poſſit infallibiliter definire res fidei; infallibilitas enim iudicij non eſt in Concilio Epiſcoporum, vel in cœtu conſiliariorum, ſed in eo, cui Chriſtus dixit: Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et poſteà: Paſce oues meas, hoc eſt in Petro, Petríque ſucceſſore legitimo. Hinc enim eſt, quòd Canones Conciliorum quantumcumque Generalium non habentur rati, & firmi, niſi Summi Pontificis auctoritate fuerint confirmati. Sacroſancta Romana Eccleſia ius, & auctoritatem ſacris Canonibus impertitur; ſed non eis alligatur, vt legitur 25. *quæſt.* 1. *cap. Ideò*, §. *Si ergo*, communia Concilia (ait Paſchalis *cap. Significaſti*, *tit. de elect.*) per Romani Pontificis auctoritatem, & facta ſunt, & robur acceperunt. Hinc quoque eſt, quod laudabilis, & antiqua habet conſuetudo, vt PP. in Conciliis congregati, decretorum ſuorum confirmationé petant à Rom. Pontifice.

7. Ergo, hoc ſuppoſito, ſic argumentor: Definitiones Conciliorum non ſunt habendæ tamquam de fide, niſi priùs confirmentur à Papa; ergo ſi Papa poteſt errare in ſuis definitionibus, ſequitur definitiones Conciliorum etiam confirmatorum non eſſe de fide, conſequens eſt hæreticum, ergo & antecedens.

8. Vndè ex his omnibus nouiſſimè doctiſſimus Caramuel firmiter noſtram ſententiam tenet cum profeſſoribus Salmanticenſibus ab ipſo conſultis de cenſura contrariæ ſententiæ: ſic itaque aſſerit *in Theologia fundamentali fundam.* 4. *num.* 169. *fol.* 81. Quæcumque à Pontifice ex cathedra ſunt definita, credendaque toti orbi Chriſtiano propoſita, dicuntur definita ab Eccleſia.

9. Sed quid eſt loqui Pontificem ex cathedra? An idem, quod loqui in Generali Synodo? An ne extra Generale Concilium habet definiendi articulos fidei poteſtatem? Negabant Louanij nonnulli, qui cenſebantur docti, vt meliore colore reiicerent Vrbani VIII. Bullam, quæ doctrinam Cornelij Ianſenij condemnabat. Conſului Salmanticenſes meos, & recepi ſingularum poſitionum cenſuras; ſed quia quæ in Ianſenio carpuntur, multæ ſunt, nec omnes huc ſpectantes, ponam vnam, quæ poterit noſtro intento prodeſſe.

10. Quæſtio erat: An Summus Pontifex extra Concilium ſit magiſter Eccleſiæ? An poſſit condemnare aliquam propoſitionem, vel aliam, vt fidei dogma tradere? quam Salmanticenſes ſic reſoluunt.

11. Dico tam conſtans eſſe inter Catholicos hæc omnia poſſe Pontificem Romanum extra Concilium eumque Eccleſiæ vniuerſalem Doctorem, & Magiſtrum Eccleſiæ eſſe, vt certa fide id tenendum dicat Suarez *de fide diſp.* 5. *ſect.* 8. *num.* 4. Idem communis fidelium Doctorum conſenſus probat, dum ea omnia quæ à Pontificibus extra Cócilium Eccleſiæ credenda proponuntur, certa fide credenda fidelibus proponant, & prædicent.

Fr. Alphonſus Perez.

Subſcripſit Salmanticæ in S. Bernadi Collegiò die 20. Maij, anno 1642.

Fr. Angelus Manrique.

Et eodem loco, die, menſe, & anno.

Fr. Petrus Guiedo.

Et in veræ Crucis Collegio, Ordinis B. Virginis Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum Ciuitatis Salmanticenſis die 21. Maij, anno 1642.

Fr. Petrus Merino.

Et in eodem Collegio veræ Crucis poſtridiè.

Fr. Gaſpar de los Reyes.

Et in Salmanticenſi Conuentu S. Auguſtini die 22. eiuſdem menſis ſubſcripſerunt.

Fr. Ioannes de Auilar.

Fr. Gaſpar de Ouiedo.

Et in eadem Vniuerſitate in Conuétu Sanctiſſimæ Trinitatis die 24. Maij eodem annò.

Fr. Antonius de Ledeſma.

Fr. Ioſeph Romanus.

Et ibidem in Collegio Societatis Ieſu die 26. eiuſdem menſis eamdem reſolutionem ſua ſubſcriptione firmarunt.

Idelphonſus del Cauo.

Martinus de Eſparza.

Et ex Doctoribus ſæcularibus conſultus fuit ſubſcripſitque etiam Salmanticæ die 18. Menſis Iunij eodem anno 1642.

Magiſter. Don. Ioann. Ioaniz de Echalaz.

Et hæc omnia inuenies apud Caramuel. *vbi ſuprà.* Dicendum eſt igitur cum Suarez, & aliis à prædictis Theologis certa fide tenendum, poſſe Pontificem extra Concilium determinare aliquid ab Eccleſia credendum, & ideò contrarium aſſerere eſſe hæreticum, vel ad minus, vt alij volunt, erroneum, & hæreſi proximum, Sicque ſtando in noſtra ſententia ſequeretur, Almainum, Aliacenſem, & Gerſonem, & alios fuiſſe hæreticos.

12. Sed reſpondeo negando conſequentiam nam ipſi ſuam ſententiam non defenderunt cum pertinacia, quæ hæreſim conſtituit, & hæreticum facit; Nota tamen in re Pontificia Aliacenſem, Gerſonium, & Almainum non eſſe tantæ authoritatis; quia tempore ſchiſmatum floruerunt, & ſcripſerunt: duo priores, quando tres ſe pro Pontificibus gerebant, poſtremus verò, nempè Almainus tempore Iulij II. & Conciliabuli Turonenſis, quo Gallia ſub Ludouico XII. à Sede Apoſtolica defecerat.

RESOL. V.

An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra ſint Infallibilia, etiam non adhibito concilio Cardinalium, vel Theologorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſolut. etiam 5.

§. 1. Difficilis, & curioſa quæſtio, & cum Pontificem etiam extra Concilium determinando aliquid ex cathedra non poſſe errare latè iam oſtenſum ſit nunc pro curioſis inquiro, ſi data hypotheſi, vel per poſſibile, vel per impoſſibile, ſi ex cathedra determinaret aliquid, non adhibito cóſilio Cardinalium vel Theologorum decreta illa ſint infallibilia. Suprà I quæſt. 3. infra i. 1. doctr. n. Reſ. 3.

2. Et negatiuam ſententiam tenet ex inclyta Dominicanorum familia Magiſter Grauina *in controuerſiis tom.* 2. *part.* 2. *art.* 9. *fol.* 144. & Epiſcopus Araujo *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſt.* 1. *de Pontifice art.* 10. *dubitat.* 5. *num.* 14. Propter tria, tum quia præceptum

eſt

eſt nô temerè audendi ad cauſas grauiores,ſcilicet fidei,ac Religionis Chriſtianæ definiendas;ſi autẽ eas ſine præuia cõſultatione definiẽdi infallibiliter haberet Pontifex auctoritatẽ,non temerè auderet ſine illa: ergo.tum etiam quia Deus ſecundùm ordinariam legẽ dat finẽ,& media neceſſaria ad finẽ,dat quoque formam dependentem à propriis diſpoſitionibus;ſed iſtę præuiæ cõſultationes ſunt media, ac diſpoſitiones ad veritatem definiendam ſecundùm ordinariam legem, qua Deus voluit Eccleſiam gubernari;ergo contulit Pontificibus poteſtatem definiendi dependenter ab illis. Tum denique quoniam Summi Pontifices,etſi ſint ſucceſſores Pętri in authoritate paſtorali docendi, aut definiendi, non tamen in modo habendi illam, quia non ſunt Apoſtoli, vel Miniſtri accipientes reuelationes immediate à Deo, ſed mediantibus ſtudio, labore,ac Doctorum,& regularum fidei conſultatione; igitur ſine illis non adeſt infallibilis reuelatio veri.

3. Et hanc ſententiam tenet etiam Pater Bordonus *in tribnn.cap.5.quæſt.25.num.*110. vbi ſic ait: An Papæ de facto procedendi ad definiendũ controuerſiam fidei ſine cõſultatione credendum ſit, & definitũ pro fide habendũ? Reſpondetur negatiuè, quia non procedit vt Papa, & vt Iudex ſupremus,ſed potius tanquã perſona priuata,ſeu vt Doctor ſuam proferens ſententiam;ergo eius ſententia,cùm ſit priuati hominis & non Legiſlatoris, non obligat ad credendum ex præcepto fidei. Confirmatur, quia huic ſententiæ poteſt ſubeſſe falſum; cùm non nitatur aſſiſtentia SpiritusSancti, qui Summo Pontifici tunc aſſiſtit, quando procedit legitimè cum debitis circunſtantiis. Ita ille.

4. Sed hoc dubium pertractat, & ad illud reſpondet Granado *in 2.2.D.Thomæ contr.*1.*tr.*7.*diſput.* 2.*ſect.*2.*num.*13. ſic aſſerens: Obiicies, vt Pontifex non decipiatur in iis, quæ definit,oportet conſulat, viros doctos, & maturè ſe gerat in tanto negotio, ſed poteſt ſine conſilio,& matura conſideratione aliquid definire; ergo poteſt etiam errare. Reſpondet Valentia §.40.*obiect.* 6. ſiue Pontifex conſulat viros doctos,& prudenter ſe gerat, ſiue non, errare non poſſe, quia ad Dei prouidentiam ſpectat non permittere, vt in definitione decipiatur, licèt ipſe peccare poſſit;eò quòd debitam diligentiam nõ adhibeat. Sed mihi hæc ſolutio diſplicet, primò,quia ſi verum eſſet, pontificem rectè definire; quamvis diligentiam non adhiberet, non peccaret, nec imprudenter ſe gereret nullum conſulendo; nam prædictum conſilium ſolùm requiritur ad indagandam veritatem, & ne ſubrepat error ob immaturam definitionem;ſi autem ſine illa errare non poſſet, nulli periculo ſe exponeret Pontifex,ac proindè non peccaret neminem conſulendo. Secundò quia Diuina prouidentia ſuauiter omnia diſponit ac proindè licet aſſiſtat Pontifici, vt non decipiatur,aſſiſtentia tamen accomodata eſt humano definiendi modo; non ergo excludit,ſed poſtulat potiùs conſilium & debitam diligentiam.Meliùs ergo Canus *lib.*5.*cap.*5.*ad* 2. & Bañez *in breui Comment. dub.*2. *ad* 3. reſpondent, in eo ipſo, quod Deus aſſiſtat Pontifici, ne decipiatur, aſſiſtere etiam, vt debitam diligentiam adhibeat, & ex certitudine illius primi inferri certitudinem iſtius ſecundi. Et ſi roget aliquis: An iſta propoſitio conditionata veritatem habeat: ſi Pontifex aliquid definiret abſque debito examine,poſſet errare?Ego ſanè eam abſolutè non concederem,ſed cum hypotheſis ſit impoſſibilis, dicerem ex illa inferri vtrumque contradictorium, ſcilicet poſſe errare, & non poſſe errare; ſicut enim ſi quis roget, an ſi homo eſſet equus, eſſet irrationalis, reſpondendum foret vtrumque inferri ex illa hypotheſi impoſſibili; ſc licet eſſe irrationalem, quia id eſt eſſentia equi, & non eſſe irrationalem, quia id eſt contra naturam hominis;Ita in propoſito ſi Pontifex per impoſſibile definiret,non adhibita diligentia, errare poſſet,quia immaturè definit & non poſſet, quia Deus illi ſemper aſſiſtit. Hucuſque Granadus, cui adde Amicum *in curſu Theol.tom.*5.*diſp.*7.*ſect.*1.*num.*30.

5. Verum ſententiam affirmatiuam Gregorij de Valentia admittunt aliqui, tanquam probabilem, & illam ſequitur, & ſuſtinet Ioannes Wigers *in* 2. 2. *D.Thomæ tract. de Pontifice quæſt.*1. *art.*10. *numer.*189. vbi poſt multa concludit, quod licet ſi contingeret Pontificem ex Cathedra determinare quæſtionem aliquam per ſe ſolum; non idcircò illa definitio habenda eſſet temeraria, aut inprudens; ſed potiùs præſupponendum, quòd non requireret ampliorem indaginem, vel quòd peculiari inſtructione, & inſtinctu Spiritus Sancti Pontifex ſic ſapienter proceſſerit,& rem definierit. Ita ille.

6. Idem docet Caſtrus Palaus *tom.*1.*tract.*4.*diſput.* 1.*punct.*5.§.2.*num.*12. vbi ſic ait: Argumentum adductum, quo probatur Pontificem errare poſſe in propoſitione fidei, deſumptum erat ex diligentia, & inquiſitione,quam facere Pontifex videtur obligatus in rebus fidei definiendis; cui argumento dupliciter reſpondemus; Primò, affirmando non eſſe neceſſariam hanc diligentiam,vt Pontifex certò,& infallibiliter definiat; ſed ſolum eſſe neceſſarium, vt prudenter, & abſque peccato ad definiendum procedat; ſicuti ad diſpenſationem concedendam debet cauſam inueſtigare; non quia neceſſaria talis inueſtigatio ſit ad diſpenſationis valorem;ſed quia eſt neceſſaria ad rectum, & conuenientem illius iuriſdictionis vſum, ſic in preſenti:Quare ſi de facto ad definitionem procederet Pontifex, omiſſa debita diligentia, dicendum eſt definiturum infallibiliter veritatem. Sic Valent.2.2.*diſput.*1.*quæſt.*1. *punct.*7. *quæſt.*6.§. *hoc accedit pag.*235.Quod videtur probari ex promiſſione facta Petro, eiuſque ſucceſſoribus, ne eius fides deficiat, cùm talis promiſſio non limitata, nec conditionata fuerit ſi diligentiam adhiberet.

7. At dicit Bañes 2.2. *quæſt.*1. *art.*10.§.*ad* 4*pag.* 115. Si tota certitudo, & infallibilitas pendet ex aſſiſtentia Diuini Spiritus, neque ad hanc aſſiſtentiam habendam prærequiritur humana inquiſitio,cur hæc expoſtulatur?Neque enim dici poteſt temerariè, & imprudenter Pontifex procedere, cum illam omittit, ſiquidẽ non omittit aliqua,ex quibus recta,& infallibilis definitio pendeat. Adde omittendo hanc diligentiam humanam, videtur magis fidere in diuina aſſiſtentia, & fidelibus denotare non humano ingenio,ſed diuino inſtinctu veritates fidei inueſtigandas eſſe. Ergo vel eſt neceſſaria ad definiendum,vel nullo modo requiritur; ſed facilè reſpondetur præcipi à Deo hanc humanam diligentiam adhiberi,quia vult, vt homines faciant quantum eſt in ſe ad veritatem inueſtigandam, hoc enim ad rectum Eccleſiæ regimen videtur pertinere. Cùm enim Pontifex non noua fidei dogmata Eccleſiæ debeat proponere; ſed iam Eccleſiæ propoſita, abſcondita tamen in lucem producere, debet pro ſubiecta materia diligentiam adhibere,quodque præſtitit D.Petrus,cùm ceſſationem Circumciſionis, & aliarum cæremoniarum definiuit *Act.*15.Quando autem aliquis defectus intercedit in tali diligentia adhibenda, illa non obſtante protegit Deus ſuam Eccleſiam, & ab errore liberat impediendo Pontificem,ne definiat, vel ſi definiat, vt verum pronunciet.Ita Caſtrus Palaus.

8. Et hanc ſententiam docet Franciſcus del Caſtillo *in lib.*3.*ſent.tom.*2.*diſput.*16.*ſect.*6. *n.*21. Si per impoſſibile

impoſſibile aſſerit, Papa ſiue in Concilio, ſiue extra Concilium definiret, non facta ſufficienti diligentia, peccaret quidem, & temerè ageret tamen non erraret in definiendo propter manutenentiam Dei, & aſſiſtentiam Spiritus Sancti. Itaque quamuis præcedens inquiſitio requiratur, vt conditio, tamen ratio formalis ad non errandum in definiendo eſt aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui non eſt alligatus conditioni præfatæ. Sic ille. Cui etiam adde Ludouicum Caſpenſem *in cur Theolog. tom.2. tr.15. diſp.2. ſect.7. n.68.* de facto (aſſerit) Pontifex ad definitionem procedat, omiſſa hac debita diligentia, definiet infallibiliter veritatem, hoc enim non obſtante protegit Deus ſuam Eccleſiam, & ab errore liberat, impediendo Pontificē ne definiat, vel ſi definiat, vt verum pronuntiet, ſic enim promiſſum fuit Petro, eiuſque ſucceſſoribus, ne eius fides deficiat; quæ promiſſio non videtur conditionata, ſi deligentiam adhiberet. Hæc Caſpenſis.

9. Et hanc ſententiam tanquam probabilem admittit etiam Adamus Tannerus *tom. 3. diſp. 1. qu. 4. dub 6. num* 158. qui benè notat, vt dogmata à Pontificibus ſtatuta ſint certò, & de fide vera, vnum è duobus, certiſſimum quoque neceſſe eſt, nempè vel Deum non permiſſurum veros Pontifices temerè aliquid definire, vt volunt Canus, Bañez, & Granad. *ſuprà*, vel ſi permittit, eum certiſſimè manutenturum Pontifices, ne errent, vt tradit Valentia, & alij à nobis citati.

10. Itaque cùm hominum iudicia ſint varia, & quod aliqui ſufficere dicunt, alij inſufficiens eſſe autument; ſi Deus infallibilitatem articulorum fidei ab Eccleſia decernendorum, dependenter à ſufficienti examine, & conſultatione promiſiſſet, prædictum finem non conſequeretur; ſi quidem ſi Deus non ſe obligauit ad impediendū temerarias definitiones, vel ſi eas permiſiſſet, ad manutenendum Pontifices, ne errarent, quilibet dubitare poſſet, an in hac, vel illa determinatione Pontifex præmiſſo ſufficienti examine proceſſiſſet: quare vt prædicta dubitatio penitus tollatur, & articuli fidei prorsùs indubitatæ veritatis ſint, dicendum eſt, vel Deum nullatenùs permiſſurum præfatas determinationes; vel ſi permittit, non paſſurum vt in eis deflectatur à veritate.

Et tandem hanc etiam opinionem nouiſſimè latè confirmat Pater Ambroſius de Pinaloſa *in ſuis eruditis Vindiciis Deiparæ Virginis diſp. 12. cap. 1. §. 1. num. 6. cum ſeqq.* vbi validiſſimis rationibus illam roborat, & reſpondet ad argumenta contraria.

11. Claudam hanc reſolutionem cum verbis doctiſſimis Patris Suarez *de fide diſp. 5. ſect.8. n.* 11. ſic aſſerentis: In ſecundo argumento poſtulatur, quam diligentiam debeat Pontifex adhibere ad definiendum, quando Concilium Generale non congregat; Ad quod breuiter reſpondeo, aliquam ſine dubio eſſe neceſſariam quia Deus non vult, vt homines temerè iudicent vel gubernent: quanta verò futura ſit, nullo iure, ſaltem Diuino definitum eſt, ſed prudentiæ ipſius Pontificis relinquitur. Solet autem quæri, quid ſit futurum, ſi Pontifex ſine præmiſſa diligentia definiat? Aliqui dicunt, poſſe tunc Pontificem errare, & Eccleſiam poſſe tunc non aſſentiri; ſed hoc periculoſum eſt; quia Eccleſiæ non poterit conſtare, an Pontifex adhibuerit ſufficientem diligentiam, nec ne; vel relinquetur ſingulorum arbitrio, vt iudicent, an diligentia ſufficiens fuerit; & ideò meliùs, vt exiſtimo, reſpondetur, non admittendo caſum: nam Spiritus Sanctus, qui regit Eccleſiam non permittet Pontificem tam imprudenter definire & ideò quoties abſolutè definit, credendum eſt, ſufficientem diligentiam præmiſiſſe. Ita Suarez, & ego.

12. Sed quia hæc opinio vſque adhuc in Eccleſia ex Diuina prouidentia à Pontificibus, nec practicata fuit, nec practicabitur; ideò ad aliam quæſtionem tranſeamus. Lege poſt hæc ſcripta viſum Patrem Paludanum *in Apologia conſtitut. Vrbani V I I I. contra Ianſenium cap. 11. per totum.*

RESOL. VI.

Ad confirmationem eorum, quæ pro noſtra ſententia ſuperius adducta ſunt proponitur quæſtio: An ſit omninò de Fide, v.g. hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, & verum Petri ſucceſſorem? Ex p.11. tract.addit.2. Reſ.etiam 6.

§.1. HÆc quæſtio eſt quidem neceſſaria pro confirmanda noſtra ſententia, quòd decreta Pontificis extra Concilium ſint infallibilia; nam aliquis poſſet ſic arguere, non eſt de fide hunc Pontificem eſſe verum Pontificem: ergo numquam eius determinationes erunt de fide. Probatur antecedens, quia non eſt de fide, neque aliter omninò certiſſimè conſtat ipſum verè eſſe baptizatum, adeóque nec an capax ſit dignitatis Epiſcopalis; ſequela probatur; quando enim dubitare poſſumus de antecedente, etiam de conſequente poſſumus dubitare.

2. Itaque cùm ſaltem non ſit de fide hunc Pontificem electum verum eſſe Petri ſucceſſorem; ſiquidem non eſt de fide certum eſſe baptizatum, aut nullum in eius electione defectum ſubſtantialem habitum eſſe. Ergo non poterit eſſe de fide certum, errare non poſſe, quia in potentia errandi annexa eſt (vt dixit) vero Chriſti Vicario, non ſimulato. Et confirmari poteſt exemplo Euchariſtiæ; licèt enim de fide ſit in Hoſtia ritè conſecrata adeſſe corpus Chriſti; non tamen de fide eſt in hac numero Hoſtia adeſſe, quia non eſt de fide conſecrantem eſſe Sacerdotem baptizatum, habentemque intentionem conſecrandi, ſolum enim id creditur morali certitudine. Ergo ſimiliter eſto verum ſit, & de fide certum, verum Chriſti Vicarium, & Petri ſucceſſorem errare non poſſe in rebus fidei proponendis, at non videtur eſſe de fide certum, hunc numero errare non poſſe, quia non videtur eſſe de fide certum, eſſe verum Pontificem.

3. Sed reſpondendo ad quæſitum immediatè: Prima opinio aſſerit, non eſſe de fide, Innocentium, v.g. Decimum verè feliciter regnantem eſſe verum Pontificem; & ita tenet Bañez *in 2.2. D. Thomæ q.1. art.10. dub. 2. ad* 2. vbi affirmat hanc propoſitionem, Hic Pontifex numero eſt verus Papa, eſſe ſolùm certam certitudine morali, cui ſpeculatiuè poteſt ſubeſſe falſum. Probatur primò, quia non eſt de fide nunc electum in Pontificem eſſe baptizatum. Ergo neque eſſe verum Pontificem. Secundò poteſt definire res fid[illegible] Eccleſiam regere, quin ſit verus P[illegible], ſufficit enim, ſi vt talis exiſtimetur, & [illegible] Prætori incapaci confert Reſp[illegible]onem, quando vt legitimus exiſtima[illegible] nullis grauia inconuenientia ſeq[illegible] idem non diceremus in Pontifice incap[illegible] legitimus reputatur, conferre illi Chriſtum [illegible] iuriſdictionem, & auctoritatem, ſi [illegible] fex eſſet; Idem tenet Caietanus *in* 2.2. [illegible] ad 4. Caſtrus *aduersùs hæreſes lib.1. cap.* [illegible] alij.

4. [illegible] ſententiæ ego adhæreo, pro quia ſuppono Summum Pontificem poſſe conſiderari, [illegible], & adoratur illigitime, vel cum ſuſpicione

ſuſpicione illegitimatis : in hoc ſenſu non eſt quæſtio , quia dum eſt probabile fundamentum de illegitimitate Pontificis, non poteſt fide Divina credi eum eſſe ſucceſſorem Petri, quia fides divina non poteſt exerceri, quando eſt locus hæſitationi prudenti, vt ſæpius oſtendi : probabile autem fundamentum occaſionem præbet hæſitationi prudenti: Quapropter non quieſcit Eccleſia , antequam eruto omni dubitandi fundamento , tollantur ſchiſmatum occaſiones.

5. Alio modo conſideratur Pontifex , quando tam legitimè eligitur, & adoratur , vt tota Eccleſia illum ſuſcipiat, vt nunc Dominus noſter Innocentius X. ſine vllo controverſiæ veſtigio tenet Chriſtianæ Reipublicæ clavum , claveſque Petri : eſt igitur quæſtio vtrum credendum ſit fide Divina Innocentium X. & alios Pontifices pacificè ſuſceptos eſſe legitimos ſucceſſores Petri; Et vt dixi, puto credendum eſſe fide divina omnes, & ſingulos ejuſmodi Pontifices eſſe legitimos ſucceſſores Petri. Hæc concluſio non invenietur expreſſa in authoribus antiquis, quia forte de illa nunquam dubitaverunt , eam ſupponentes.

6. Illam tamen tenent ex Neotericis Cardinalis Lugo *de fide diſp.* 5. *ſect.* 13. §. 5. *num.* 316. Suarez *de fide diſp* 5 *ſect.* 8 *num.* 12. Oviedo *de fide contr.* 4. *punct.* 7. *num.* 86. Hurtado de Mendoza *de fide diſp.* 37. *ſect.* 3. *cum ſeq.* Arriaga *in cur. Theol. to.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 8. *num.* 50. *cum ſeq.* Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 1. *d. b.* 5. *num.* 146. Caſtrus Palaus *t.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 1. *punct.* 5. §. 2. *num.* 9. *cum ſeqq.* Amicus *in cur. Theol. tom.* 3. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *num.* 152. Gerund. *de Epiſcopo, tom.* 2. *l.* 5. *diſp.* 3. *num.* 56. Comitolus *reſp. l.* 1. *q.* 99. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. *in qu.* 5. §. 39. omnes ex Societate Ieſu , qui intrepidè hanc ſententiam pro Summis Pontificibus ſuſtinent, Quibus adde Sylvium *in controverſiis fidei lib.* 4. *quæſt.* 2. *art.* 8. Pueronun *de Reg. Ariſtocratia tom.* 2. *cap.* 8. *per tot.* Verricelli *in qq. mor. tr.* 8. *q.* 24. *num.* 7. Poncium *in cur. Theol. diſp.* 28. *q.* 1. *concl.* 9. *num.* 14. & ex Dominicanorum familia ſapientiſſimum Ioannem de Sancto Thoma *in* 2. 2. *q.* 1. *diſp.* 8. *art.* 2. *per. tot.* Adrianum, & Petrum de Walemburch *in examine princip. fidei p.* 2. *contr.* 7. *num.* 50. Ioanem Ponncium *in cur. Theol. diſp.* 28. *q.* 1. *cuncl.* 9. *num.* 13. *&* 14. Bordonum *in ſacro tribunali cap.* 5. *q.* 6. *num.* 16. Bonacinam *de cenſ. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *num.* 9.

9. Et huic ſententiæ magnum robur dedit Clemens VIII. qui teſte Puente Hurtado, *vbi ſup.* carceravit nonnullos Doctores, qui tunc oppoſitum cenſuerunt, eoſque iubens adire Romam, rationem reddituros illius ſententiæ.

8. Probatur hæc opinio primò , quia *in Bulla Martini V. apud Concilium Conſtantienſe* diſponitur, vt hæretici ad Eccleſiam redeuntes credant Papam canonicè electum , qui pro tempore fuerit (expreſſo eius nomine) eſſe ſucceſſorem Petri ; &c. Ergo ſupponit Concilium nunc determinatè de moderno, v. g. Innocentio X. expreſſo eius nomine debere credi eſſe Petri ſucceſſorem ; Secundò , quia multa Concilia determinatè agnoverunt pro tali eum, qui tunc præerat ; non eſt autem maior ratio de vno, quàm de altero. Tertiò, quia ſi non conſtat de fide fuiſſe verum Papam Pium IV. neque conſtabit Concilium Tridentinum eſſe validum , quia à Papa Concilium accipit totam ſuam vim. Id autem eſt fere hæreticum.

9. Et tandem quia alioquin quidquid de Iudice controverſiarum in Eccleſia, vt certum de fide crederetur, eſſet planè ridiculum ; quomodo enim debeo credere de fide dari Iudicem talem, ſi non poſſum ex fide dicere quis ille ſit ? Ad quid enim, quæſò , deſerviret pro praxi talis aſſenſus de eius quaſi vaga Iudicis exiſtentia ? Sanè non teneremur ex fide adire Papam in eis controverſiis : quia quilibet diceret, fides ſolùm docet me teneri adire Iudicem controverſiarum; at non dicit mihi , illum eſſe Ioannem Baptiſtam Pamphilium , ſeu Innocentium X. Ergo non teneor ex fide illum adire, aut decidenti credere.

10. Deinde probatur, quia omnis propoſitio de fide poteſt inferri ex duplici præmiſſa de fide , vel vt aliis placet , altera de fide , altera cognita lumine naturali ; ſed iſta propoſitio Papa definiens non poteſt errare, eſt certa de fide. Ergo poteſt inferri ex duplici præmiſſa modo dicto ; quod tamen nulla ratione fieri poteſt, vt patebit diſcurrenti, niſi propoſitio iſta ſit de fide.

11. Hîc Pontifex definiens eſt verus Papa ; nam in quocumque ſyllogiſmo inferatur concluſio illa, Papa definiens non poteſt errare, debet aſſumi, vt minor, hic Pontifex definiens eſt verus Papa, quæ cùm non ſit nota lumine naturali, neceſſariò debet eſſe de fide, aliàs concluſio non eſſet de fide.

12. Huic argumento reſpondet Bañez *loco cit.* non requiri , vt concluſio aliqua de fide inferatur, vtramque præmiſſam de fide eſſe , vel vnam de fide, & alteram evidentem; ſed ſufficere vnam eſſe de fide, & alteram moraliter certam , quia tunc concluſio non ſequitur ex illa propoſitione moraliter certa, tanquam ex cauſa, ſed tanquam ex conditione ſine qua non, ſive vt applicante. Et exemplo Prædicatoris illuſtrat, qui ſi licitè tibi proponat doctrinam Evangelicam , teneris fide divina veritatibus propoſitis aſſentiri : cùm tamen non ſit fide divina certum, hunc Prædicatorem eſſe infallibilis veritatis.

13. Sed hæc ſolutio facillimo negotio præciditur, argumento ducto ab inconvenienti : ſi enim vera eſſet, ſequeretur hanc propoſitionem eſſe de fide: ſub hac numero Hoſtia conſecrata eſt Corpus Chriſti, quia revera infertur per evidentem conſequentiam ex vna de fide ; qualis eſt iſta : In omni Hoſtia debitè conſecrata eſt Corpus Chriſti, & inſuper infertur tanquam ex conditione , & vt applicante ex altera certa moraliter , ſcilicet hæc Hoſtia eſt debitè conſecrata ; ergo ſub hac Hoſtia eſt Corpus Chriſti, erit propoſitio de fide ? Idem argumentum formari poteſt de his propoſitionibus. Hic parvulus baptizatus recipit gratiam ; Iſte, qui ordinatur eſt Sacerdos, & ſic de aliis ſimilibus, quas compertum eſt apud omnes non eſſe de fide ; cùm poſſit illis ſubeſſe falſum ex defectu intentionis baptizantis, ordinantis, & conſecrantis. Neque exemplum de Prædicatore obſtat, quia licèt Prædicator aliis in rebus non ſit infaillibilis veritatis : at provt hic , & nunc prædicat, credere debes infallibilis veritatis eſſe; ſiquidem obligaris eius dictis fide divina aſſentiri.

14. Et ita noſtra ſententia videtur eſſe ſententia Auguſtini *t.* 6 *en epiſt. contra poteſt. Donat. &* *t.* 2. *epiſt.* 115. Irenæi *l.* 3. *cap.* 3. Baſilij, Ambroſij, Hieronymi, quos refert Bañez 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *de authorit. Papæ ad* 5. Favent ſacra Concilia ; nam VI. Synodus nominatim reſpicit Agathonem , confitendo illum verum Pontificem , Concilium Chalcedonenſe Leonem, Concilium Milevitanum Innocent. III. ac tandem *in cap. de libellis diſt.* 20. approbantur tanquam veri, & legitimi Pontifices Silverius, Zozimus, Innocentius , & alij.

RESOL. VII.

Reſpondetur ad argumentum contrariæ ſententiæ ? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. 7.

§. 1. Ad

§.1. AD argumentum, quod neque ex Scriptura, neque ex traditione, neque ex definitione conſtare poteſt hunc eſſe legitimum Pontificem; ergo non eſt de fide eum eſſe talem.

2. Et ad illud, quod docet Bañez *vbi ſup.* non eſſe de fide hunc hominem eſſe baptizatum: non enim conſtat de voluntate baptizantis, neque eſt de fide cum eſſe legitimè Sacerdotem, quia non conſtat ex fide de voluntate conferentis, aut recipientis Ordines, ergo non poteſt conſtare ex fide eum eſſe Pontificem.

3. Reſpondetur negando antecedens; conſtat enim hunc eſſe legitimum Pontificem ex illis Scripturæ teſtimoniis, quibus ſolet Petri confirmari primatus; quia illa eſt promiſſio vniuerſalis, qua immediatè continentur omnes legitimi ſucceſſores Petri, quos Deus ſigillatim vidit, & de illis loquutus eſt; & qui nobis noſcendi erant per euidentiam moralem ex legitima illorum electione, & acceptatione pacifica. Quemadmodum quando Deus reuelauit omnem hominem conceptum iri in peccato originali, loquutus eſt Deus immediatè de Petro, & Paulo, quos Deus clare cognouit, & à nobis erant cognoſcendi per euidentiam phyſicam ortam ex ſenſibus, & quemadmodum cognito Petro, & cognita vniuerſali reuelatione de conceptione omnis hominis in peccato, video ex ſola apprehenſione terminorum Deum loqui de Petro, & Paulo; Ita viſa promiſſione vniuerſali Dei de omnibus ſucceſſoribus Petri, & viſa euidenter legitima electione, & approbatione Pontificis; video hunc eſſe legitimum ſucceſſorem Petri, & de ipſo loquutum eſſe Chriſtum.

4. Reſpondetur ſecundò diſtinguendo antecedens; ſi enim intelligatur de reuelatione, qua hæc propoſitio, Innocentius X. eſt verus Pontifex illis terminis fuerit reuelata; verum eſt, ſed conſequentia non eſt bona: poteſt enim aliquid eſſe fidei, quod etſi non ſit in ſe, vel in ſuis terminis expreſsè reuelatum, habetur tamen, & cognoſcitur ex reuelatione, ſicut hæc propoſitio: Petrus, Paulus, Ioannes, & alij ſingulares homines, qui modò via generationis ordinaria naſcuntur, concepti ſunt in peccato originali, & ſunt mortis neceſſitati obnoxij, fide certa eſt, quamuis non ſit in illis terminis reuelata, eò quòd ſit reuelata in ſua vniuerſali, ex qua per inductionem quamdam deducitur nimirum in hac, omnes in Adam peccauerunt; Item in illis; Per peccatum mors: quis eſt homo, qui viuet, & non videbit mortem? ſtatutum eſt hominibus ſemel mori.

5. Similiter autem eſt in propoſito: nam prædicta propoſitio, de qua nunc diſſeritur, licèt expreſsè reuelata non fuerit in ſuis terminis, eſt tamen reuelata in ſua vniuerſali, qua continetur, & ex qua per quamdam inductionem deducitur, nimirum in iſta, omnes Petri ſucceſſores in Romana Sede, ſunt Vicarij Chriſti, & veri Pontifices Summi. Ex hac enim inductione quadam conſequitur, & hunc, & illum ſingularem hominem, qui ab Eccleſia Catholica eſt electus, receptus, & aſſumptus in Summum Pontificem (eiuſmodi hodie eſt Innocentius X.) verè eſſe Summum Pontificem.

6. Ad argumentum Bañeſij reſpondeo, licet illa propoſitio: hic homo, qui dicitur Innocentius X. eſt homo virilis ſexus, vel eſt baptizatus, conſiderata ſecundùm ſe, non ſit certa, prout tamen ſubſtat diuinæ reuelationi abſolutè, certa eſt; ita vt iuxtà hanc conſiderationem nec poſſit, nec potuerit eſſe falſa, quæ reſponſio in B. Thoma fundatur, quatenus 2.2. *quæſt.* 1. *artic.* 3. *ad* 2. ſcribit, quòd Deum non incarnari ſecundùm ſe conſideratum fuit poſſibile, etiam poſt tempus Abrahæ, ſed ſecundùm quod cadit ſub præſcientia Diuina, habet quamdam neceſſitatem infallibilitatis, vt *in prima* dictum eſt (ſcilicet 1. *part. quæſt.* 14. *artic.* 13. & 15.) & hoc modo cadit ſub fide: Vnde prout cadit ſub fide non poteſt eſſe falſum. Loquimur namque de hac propoſitione: Innocentius X. eſt legitimus Pontifex, prout cadit ſub diuinam præſcientiam, & reuelationem: dicimuſque quod ſic ſpectata, ſit ex fide certa. Vndè quòd ipſe ſit ſexus virilis, ac etiam quod ritè baptizatus fuerit, omninò certi ſumus, & quidem ex fide propter reuelationem, ex qua cognoſcimus, quòd ipſe ſit Summus Pontifex. Quia enim fide Catholica credimus eum, quem Eccleſia recipit, & habet pro Summo Pontifice (qui modò non alius eſt, niſi Innocentius X.) eſſe verum Chriſti Vicarium, & legitimum Pontificem Summum, neceſſaria conſecutione ſequitur, quòd ſit maſculus, quòd baptizatus, quoque id omne habeat, ſine quo pontificia dignitas nequit conſiſtere. Prouidentiæ enim Diuinæ eſt, quæ nec vult nec poteſt Eccleſiam fallere, vt Chriſti Vicarius, quem ſuo gregi vult eſſe præpoſitum, nulla re careat, quam neceſſariò expoſcit poteſtas, quam gerit, & munus, quod debet exequi.

7. Itaque dicendum eſt ſpectare ad ſpecialem prouidentiam Dei in Eccleſiam non permittere eligi, & admitti pacificè eum, qui non poſſit eſſe legitimè Pontifex. Quare ex euidenti cognitione legitimæ electionis, & acceptionis pacificæ colligimus certò eum hominem nullo carere ex requiſitis ad Pontificatum, eique Deum contuliſſe Pontificium Sancti Petri. Itaque ex applicatione per ſe nota deducimus actum fidei, quo credimus illi ſucceſſori Petri collatam ipſius Petri poteſtatem quemadmodum ex euidenti cognitione Petri colligimus eius conceptionem in peccato. Quæ afferuntur de priuato Sacerdote non vrgent: quia non promiſit Deus eam ſpecialem prouidentiam in hos caſus priuatos, quia res eſt leuioris momenti, & quæ abſque præiudicio fidei poteſt contingere, ſecùs autē electio Pſeudo-Pōtificis.

8. Ad id verò, quod dicitur, quòd qui recederet à moderno Summo Pontifice, eſſet quidem ſchiſmaticus, & non hæreticus; ergo non eſt de fide, quòd ipſe ſit Summus Pontifex, quia recedere ab aliquo dogmate ad fidem pertinente eſt hæreſis, & non ſolùm ſchiſma.

9. Reſpondeo, quòd licet ſchiſma, & hæreſis differant ratione formali, non eſt neceſſe, vt omnis ſchiſmaticus ſit hæreticus, ne quidem is, qui à Summi Pontificis obedientia recedit; ſi qui tamen recederet cum errore intellectus, quo non crederet eum, quem Eccleſia pro Summo Pontifice recepit, ac retinet, eſſe Summum Pontificem, verè eſſet hæreticus, poſito quòd ſupra dicta propoſitio certò, & manifeſtè pertineret ad fidem.

Et omnia *ſuperiùs* dicta docent Hurtadus de Mendoza, Sylvius, Arriaga, & alij Doctores, *vbi ſupra*, pro noſtra ſententia adducti contra Bannez, Caietanum, & alios.

Alia argumenta, quæ contra noſtram ſententiam adduci poſſunt, inuenies ſoluta penès citatos Authores, & ex *ſuperius* adductis, patet etiam ſolutio ad argumenta in contrarium adducta à Caramuele *in ſua ſeuera diſputandi methodo part.* 2. *fol.* 59.

RESOL. VIII.

An ſtando in opinione, quod non ſit de Fide hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, an inquam, eius Decreta circa res Fidei, haberent Infallibilitatem? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 8.

§. 1. Reſpondeo,

§.1. RESpondeo, quòd ſtando etiam in opinione illorum Doctorum, aſſerentium non eſſe de fide hunc Pontificem eſſe verè Pontificem, non ex hoc ſequeretur decreta ab ipſo facta non eſſe infallibilia. Ita præter Bañez *vbi ſuprà*, tenet Malderus Epiſcopus Antuerpienſis; & olim profeſſor publicus in Inclyta Academia Louanienſi *in 2.2.D. Thomæ quæſt.1. art. 10.diſp.5. in fine*, vbi ſic ait: Vt enim ſit fidei id, quod Papa determinat, non requiritur, vt ſit fidei Diuinæ, hunc qui determinat, eſſe verum Pontificem, ſed ſufficit hoc eſſe certiſſimum. Eſt autem certiſſimum eum, quem vniuerſa Eccleſia pro Pontifice recepit eſſe verum Pontificem. Hoc enim ad prouidentiam Dei pertinet impedire, ne in eiuſmodi iudicio fallatur Eccleſia. Fruſtrà ergo noui homines blaſphemi quidam Apoſtatæ dubium mouent de legitima electione Pontificum huius æui; quos ſibi aduerſos experti ſunt. Ab Eccleſia Catholica recepti extra huius calumniæ aleam ſunt; ſufficere autem, quòd omninò certum ſit, etiamſi non fuerit fidei: probo: Quia certitudo fidei pendet ex veracitate Dei id dicentis, quod creditur; Papa autem non facit nouos articulos fidei, ſed ſolùm proponit, Deum aliquando hoc, aut illud dixiſſe. Dictum eſt *ſupra* in illis, quæ concurrunt ad propoſitionem, & credibilitatem fidei, non eſſe exigendam certitudinem per omnia æqualem certitudini fidei, ſed ſufficere credibilitatem fieri euidentem per eiuſmodi argumenta, quò fallere quidem non poſſint, non tamen fide Diuina credantur. Hoc enim ſufficit non ſolùm ad infallibilitatem fidei, ſed etiam obligationem; itavt non credens, hæreſeos, aut infidelitatis peccatum incurrat. Ita Maldetus.

2. Hoc etiam docet Epiſcopus Araujo Dominicanus, & in celeberrima Academia Salmanticenſi Theologiæ Profeſſor *in 2.2. Diui Thomæ quæſt. 7. dub. 2. num.4.* vbi format contra ſe hoc argumentum: Per fidem aſſentimur veritatibus definitis à Summo Pontifice, in quantum ab illo ſint definitæ, ergo: Si de eius poteſtate non haberemus certitudinem fidei, nec illam haberemus de veritatibus ab illo definitis: ſiquidem nequit eſſe maior certitudo de definito, quàm de definiente, cùm illa innitatur huic.

3. Sed poſteà reſpondens ad hoc argumentum, ſic ait: Ex eo quòd fides, & certitudo Diuina, quæ habetur de veritatibus definitis à Summo Pontifice, vt à capite Eccleſiæ non innititur illi, vt rationi formali, & regulæ principali, niſi dumtaxat, vt inſtrumento, per quod prima veritas, quæ eſt regula principalis, & ratio formalis obiecti fidei, loquitur & reuelat, vel vt conditioni, & regulæ quoad nos, ſine qua Diuina reuelatio de huiuſmodi veritatibus definitis nobis non communicaretur, nec applicaretur: quemadmodum autem poteſt in naturalibus, & artificialibus effectus perfectione, & nobilitate excedere inſtrumentum, atque conditionem: Ita & in noſtro caſu poteſt certitudo veritatum definitarum excedere inſtrumentum, & conditionem quoad certitudinem, quæ de ipſis habetur. qua ratione etiam in intellectualibus, in quo genere ſunt aſſenſus concluſionis ſcientificæ præſtantior eſt diſpoſitione ſyllogiſtica in modo, & figura, à qua tamen per ſe, vt à conditione dependet. Igitur quamuis de veritate, & electione legitima capitis definientis tantùm habeatur certitudo theologica, optimè poteſt de rebus definitis haberi formalis certitudo Diuinæ fidei: ac proindè ex hoc capite non conuincitur eandem, vel æqualem de veritate capitis in ſingulari, atque de veritate rei ab ipſo definitæ fore habendam certitudinem. Hucvſque Araujo. Et vt ſcriptoribus Dominicanis Auctores Ieſuitas adiungamus, hanc ſententiam ex Bellarmino docet Ouiedo *de fide contr.4.pun.7.nume.87.* Fr. Ioannes Poncius *in cur.theol.diſp.28. q.1.concl.9. num.13.*

4. Itaque dicendum eſt, quòd res propoſita eſſet fide diuina certa, eſto proponens non ſit diuina, ſed humana dumtaxat fide certus, conſtat primò exemplis; nam primò quod hoc ſit legitimum Concilium à legitimo capite congregatum, ſola fide humana conſtat; non enim nobis immediatè applicatur per ipſam Pontificis definitionem, ſed id tantùm habetur per teſtimonium Eccleſiæ, quæ illud accepter, vt legitimum Concilium, quod teſtimonium non excedit fidem humanam, & tamen fide diuina tenemur credere, quæ de orthodoxa fide hoc Concilium docet.

5. Secundò, quòd hæc ſcriptura ſit declarata vt canonica, nobis non conſtat immediatè teſtimonio Pontificis definientis, & declarantis hanc eſſe canonicam ſcripturam, ſed ſolo teſtimonio hominum qui illam vt talem acceptant: cùm tamen fide diuina teneamur credere, illam eſſe canonicam, & quidquid in ea continetur à Deo reuelatum.

6. Tertiò tenemur fide diuina credere Chriſtiana Religionis myſteria eſſe vera, & à Deo reuelata, cùm tamen ſigna, quibus illa nobis proponuntur, vt euidenter credibilia, quòd ſint à Deo reuelata, non credamus fide Diuina, ſed humana. Ergo pari modo poſſumus fide diuina credere, quæ hic Pontifex nobis credenda proponit, eſto eadem fide diuina non credamus ipſum eſſe verum Pontificem.

7. Cùm igitur Pontifex ſolùm ſe habeat vt proponens res fidei, ad hoc, vt res ab ipſo propoſitæ ſint fide diuina credendæ neceſſum non eſt, vt ipſe etiam fide Diuina credatur, quòd ſit verus Pontifex, ſed ſufficit, ſi tantùm credatur fide humana, quia nimirùm cum iis ſignis Pontificiæ authoritatis rem credendam proponit, vt moraliter ſit certum quòd ipſe ſit verus Pontifex; nam tunc res propoſita credenda eſt fide diuina, & tamen ipſe credi poteſt fide tantùm humana.

8. Nam poſſum fide diuina eſſe certus, quòd hoc ſit legitimum Concilium, quòd hæc ſit canonica ſcriptura, quòd hæc ſit Apoſtolica traditio, etiamſi eadem fide diuina non ſim certus quòd proponens ſit legitimus Pontifex, ſed ſufficit ſi tantùm ſim certus fide humana.

Et hæc doctrina eſt valdè notanda, quia apud paucos authores inuenies.

RESOL. IX.

An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathreda habeant Infallibilitatem? Ex part. 11. tract. addit.2. Reſol. etiam 9,

§.1. LIbet mihi reſpondere cum verbis Iacobi Granadi *in 2.2. Diui Thomæ contr. 1. tract.7. diſp. c. ſect.1.num.3.* vbi docet duo conſideranda eſſe in decreto Pontificis, etiam quando ſe gerit, vt caput Eccleſiæ. Vnum eſt potiſſimum negotium quod definitur, ſeu res ipſa quam explicandam, & decernendam aſſumit: Alterum eſt ratio aut authoritas ad illius rei confirmationem obiter adducta, ſeu aliquid, quod obiter ex propria ſententia aſſeuerat. Et quidem in hoc ſecundo non repugnat errare Pontificē, quia cùm non ſit id, de quo agitur, & quod cōtendit proponere Eccleſiæ, non eſt vndè ſufficienter probetur illi aſſiſtere Spiritum Sanctum, ne in eiuſmodi

negotiis decipiatur. Vnde Nicolaus Papa *in cap. à quodam Iudæo, de conſecrat. diſt.* 4. cum potiſſimùm interrogaretur, an Baptiſmus à Iudæo collatus eſſet validus, rectéque reſpondiſſet affirmanter, obiter dixit Baptiſmum in nomine Chriſti collatum valere, quod tamen falſum eſt, nam ſine Trinitatis inuocatione verus baptiſmus conferri non poteſt; Immò nunquam collatus eſt, vt in materia de baptiſmo latè probabitur.

2. Sed Doctori Hiſpano Gallum adiungamus ſic itaque aſſerit Ioannes Bagotius *in Apologetico fidei tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 7. Quarta, & vltima conditio eſt, vt ſecundùm menſuram myſteria, ſeu ſecreta Dei reuelata diſpenſet, & definiat, quantum videlicet exigit neceſſitas fidei, & controuerſia de qua agitur. De hac Melchior Canus citatus *lib.* 6. *cap.* 8. monet: in decretis, definitionibuſque Eccleſiæ duo diſtingui oportere. Aliud continet concluſiones, aliud continet probationes concluſionum, aitque in illis concluſionibus, Iudicem controuerſiarũ errare non poſſe, in rationibus errare poſſe. Mea ratio eſt, quia in probationibus non tam ſuſtinet perſonam Iudicis, quàm Doctoris conſilium dantis, aut diſceptãtis, vt eſt autem diſceptator non habet illam infallibilitatem, quam habet, quatenus eſt Iudex, vt oſtendam poſteà. Hinc diligenter animaduertendum eſt quid in Conciliis definiatur, & ſub qua verborum forma, an vt doctrina in Eccleſia recepta, an verò vt ipſius fidei doctrina. Huius rei exemplũ Canus *l.* 5. *c.* 6. affert ex Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.* 11. in quo anathematizatur, qui dixerit ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum. At poſteà ſtatuit, atque declarat Sancta Synodus neceſſariò præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem illis, quos conſcientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, & eo ipſo excommunicat, ſi quis contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit. Cùm autem tunc Synodo interfuerit Melchior Canus, teſtatur non fuiſſe Concilij mentem, eodem modo vtramque illam partem definire: nec tanquam doctrinam fidei propoſitam eſſe iſtam confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem. Et *in capite 7. eiuſdem ſeſſionis*, de hac eadem neceſſitate loquens Synodus, ait: Eccleſiaſticam conſuetudinem declarare, eam qua dicitur, vt probet ſeipſum homo, probationem neceſſariam eſſe ad hanc Sacramentalem confeſſionem, quam ſcripturæ interpretationem non ita de fide eſſe aſſerit, ſicut *cap.* 1. *eiuſdem ſeſſionis* tranſubſtantiationem colligit ex verbis, quibus Sanctiſſimum Sacramentum conficitur; ait enim ea verba hanc propriam, & apertiſſimam ſignificationem præſeferre, ſecundum quam à Patribus intellecta ſunt. Huc vſque Bagotius. Rectè itaque ex Bellarmino ait Amicus *in cur. Theol. tom.* 7. *diſp.* 13. *ſect.* 2. *n.* 22. non omnia, quæ habentur in Concil. & ſacris Canon. pertinere ad fidem, ſed tantum ea, quæ directè definiuntur, non autem ea, quæ obiter afferuntur ad meliùs explicandum rem definitam.

3. Vndè ex his Canus *lib.* 5. *cap.* 1. §. *Illud idem damus*. Granadus *vbi ſup.* Valentia *tom.* 3. *diſp.* 1. *punc.* 7. §. 39. & alij aſſerunt non omnia, quæ ſunt in decretalibus, eſſe de fide; & ideò Bagotius *vbi ſuprà ſect.* 1. ſic ait: Si nonnulli Pontifices, vt inter cæteros Innocentius III. à nonnullis aut perſonis, aut Eccleſiis priuatis interrogatus de pleriſque quæſtionibus reſpondit, quid ſentiret, exiſtimandum non eſt eas omnes reſponſiones eſſe fidei deciſiones, vt notauit Melchior Canus *tom.* 5. *de locis theol. cap.* 5. vbi ait, non ſtatim dogma fidei credendum eſſe, quidquid iuris Canonici volumine continetur, & pleraque in decretalibus epiſtolis haberi, quæ fidei Catholicæ decreta non ſunt, aitque nominatim quæ reſponſa dantur ad priuatas perſonas, aut Eccleſias non eſſe neceſſariò exiſtimanda dogmata fidei. Hæc enim cùm non vnam, aut aliquas Eccleſias particulares, ſed totam Eccleſiam Catholicam ſpectent, omnes fideles ex æquo obligant, & quæ de eis decreta fiunt verbis eiuſmodi concipi oportet, vt ad totam Eccleſiam dirigantur. Caue tamen exiſtimes hæc Summorum Pontificum reſponſa Theologo minoris ponderis haberi poſſe, cúm enim Summus Pontifex in iis doctrinam Eccleſiæ Catholicæ communem, aut certè in Romana vulgò, & communiter receptam tradere ſe, & docere dicat, ſitque authoritatis ſingularis Romana Eccleſia, reliquarum mater, & traditionum antiquarum cuſtos fideliſſima, vt dictum eſt *ſuperiùs*, temerarius ſanè is erit qui tantam authoritatem neglexerit. Hæc ita ille.

4. Sed licèt hæc doctrina vera ſit, puto tamen cum Turriano *in* 2. 2. *D. Thoma diſp.* 16. *dub.* 2. falſam eſſe ſententiam Medinæ, qui admittit declarationes Pontificum in decretalibus poſſe eſſe falſas, in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adeò cogitur fateri poſſe aliquid reuerà inhoneſtum vt honeſtum proponere toti Eccleſiæ; nimirum verum eſt, Caietanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita ſentire de poteſtate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent. Nec minùs deceptus eſt Canus, qui vt *infra* dicam, putauit poſſe Pontificem errare in approbatione Religionis.

RESOL. X.

An Pontifex poſſit errare in aſſignandis cenſuris propoſitionum præter hæreticas? Ex part. 11. tr. addit. 1. Reſ. etiam 10.

§. 1. SVppono ſolere aliquando Pontifices, & Eccleſiam non ſolùm propoſitionem, vel aſſertionem aliquam reprobare, aut prohibere, ſed etiam cenſuræ gradum determinare, dicendo illam eſſe hæreticam, vel erroneam, vel piarum aurium offenſiuam, &c. in quo caſu quærunt aliqui: An Eccleſiæ iudicium circa gradum cenſuræ certum ſit, & infallibile? Et quidem non eſt dubium quando Eccleſia determinat & declarat aliquam propoſitionem eſſe hæreticam; nam tunc implicitè declarat contradictoriam eſſe de fide; non poteſt autem Eccleſia aberrare, proponendo nobis aliquid, vt de fide, quod non ſit reuerà de fide, alioquin tota noſtra fides, nutaret, quæ fundatur ſupra fundamentum Apoſtolorum, & Eccleſiæ, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.

De aliis autem cenſuris poteſt eſſe maior difficultas.

2. Hoc ſuppoſito, quæro, videlicet: An quando Pontifex definit aliquam propoſitionem eſſe temerariam, erroneam, ſcandaloſam, &c. ſit hæreticum pertinaciter negare illam eſſe talem: An verò ſolum ſit temerarium, erroneum, & ſcandaloſum, &c.

3. Aliqui affirmant eſſe hæreticum id negare, quia Pontifici reuelatur id quod definit ac proindè qui pertinaciter negat quod Pontifex definit, negat obiectum reuelatum, & in hæreſim incidit.

4. Sed ad propoſitam quæſtionem ſic reſpondet Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſput.* 55. *dub.* 5. Conſtat ſæpè Pontificem Summum damnare aliquam propoſitionem, vt hæreticam; aut tanquam erroneam, vel temerariam, aliquando declarat propoſitionem

eſſe

eſſe de fide, interdum opinionem eſſe probabilem: Vocamus ergo in quæſtionem, an in his cenſuris aſſignandis poſſit Eccleſia errare; conſtat autem ex dictis *ad q.1.* Pontificem non poſſe errare in definitionibus fidei, quærimus ergo, an poſſit errare aſſignans alias cenſuras?

5. Mihi ſanè valdè certum eſt, Pontificem non poſſe errare in his cenſuris; nam certum eſt in definiendis fidei veritatibus non poſſe errare, vt dixi: aſſignare verò has cenſuras pertinet ad veritates fidei; ergo; nullo modo admitendum eſt poſſe errare. Et explicatur, quia cùm declarat aliquam propoſitionem eſſe erroneam, planè definitio pertinet proximè ad fidei veritates, quia propoſitio erronea eſt contraria concluſioni deductæ euidenter ex principiis fidei: ergo non poſſet Pontifex errare in hac cenſura, niſi errans aliquo modo circa fidei veritates, & idem iudicium eſt, ſi declaret aliquam propoſitionem eſſe proximam errori, vel ſapientem hæreſim.

6. Deinde in aliis cenſuris, propoſitionum, quæ non ita proximè videntur pertinere ad doctrinam fidei, vt cùm dicitur aliqua propoſito temeraria, etiam dicendum eſt errare non poſſe Pontificem, quia pertinet ad doctrinam, & veritatem rerum Religionis Chriſtianæ, quòd ſi in hoc poſſet errare, nõ eſſet omninò certa definitio circa veritatem fidei, quia poſſet contingere, vt damnaret aliquam propoſitionem vt temerariam, quæ eſſet magis conſentanea principiis fidei, quam contraria, quod nullo modo eſt admittendum, & ita exiſtimo eſſe errorem aſſerere in his cenſuris poſſe Pontificem errare. Ita Turrianus.

7. Et quidem Coninch *de actib. ſupernat. diſp.* 8. *dub.* 8. *num.* 135. docet eum, qui negat prædictas cenſuras aſſerere aliquid; ex quo per euidentem conſequentiam deducitur hæreſis, & Eminentiſſius Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide diſp.* 20. *n.* 109. aſſerit, tale aſſertum fore erroneum, & errori proximum, quod anteà dixerat Bañes *in 2. 2. D. Thom. q.* 10. *art.* 2.

8. Verùm Malderus *in 2.2. D. Thom. q.* 11. *artic.* 2. *membr.* 5. diſtinguendum putat; dicit enim reuelatum quidem eſſe à Deo Eccleſiam non poſſe errare in definitionibus circa doctrinam, adeoque qui hoc negaret cum pertinacia, fore hæreticum; ſi autem ipſe affirmaret propoſitionem, quam Eccleſia cenſuit eſſe temerariam non eſſe temerariam ſed veram; niſi ſimul dicat Eccleſiam errare in huiuſmodi cenſura, non erit hæreticus, ſed incurret in errorem hæreſi proximum. Si enim hæc propoſitio non ſit temeraria, ſequitur aliquid contra fidem, nimirum, Eccleſiam errare in definitionibus circa doctrinam. Itaque diſtinguendum eſt. Vel enim qui negat hanc propoſitionem eſſe temerariam, ſolùm intendit dicere, eam eſſe veram, & ſic non erit hæreticus; etiamſi nouerit Eccleſiam determinaſſe, quòd ſit temeraria: poteſt enim fieri, vt non niſi probabile putet Eccleſiam in talibus non poſſe errare, aut vt nouerit quidem Eccleſiam hoc damnaſſe tanquam temerarium, & credat quidquid vt temerarium damnat Eccleſia eſſe reuerà tale; ſed non pertractet illa ſimul ad concludendum hoc eſſe verè temerarium. Vel intendit ſuſtinere pertinaciter Eccleſiam errare in cenſura iſtius propoſitionis, & erit hæreticus.

9. Et hanc Malderi ſententiam docet etiam Pater Ouiedo *de fide contr.* 4. *punct.* 9. *num.* 124. aſſerit enim poſſe pertinaciter negare cenſuram ab Eccleſia illatam, quin iudicet Eccleſiam poſſe errare, ac proindè ex hoc capite fore hæreticum, qui illam negaret non præcisè, quia negaret cenſuram, quia hanc non definit Pontifex vt reuelatam, ſed quia negaret ſpecialem aſſiſtentiam Spiritus ſancti, vi cuius Pontfici nunquam errare permittet, & contra hanc aſſiſtentiam aſſereret, Pontificem de facto erraſſe.

10. Et ſic intelligendus eſt Cardinalis Lugo, & Coninch, *vbi ſupra:* Itaque ſecundum Ouiedo dicendum eſt, Pontificem definientem propoſitionem aliquam eſſe erroneam, non inniti immediatè reuelationi, quia illi ſit reuelatum, talem propoſitionem eſſe erroneam (idem intellige de quacumque alia cenſura) quia Eccleſia, quando damnat, hanc propoſitionem, vt erroneam, aut temerariam, non intendit definire cenſuram vt reuelatam, ſed conſtituere propoſitionem in determinato certitudinis gradu, quem explicat, dum oppoſitum eſſe erroneum, aut temerarium declarat; vnde cenſura quaſi ſecundario imponitur; & id, quod primariò definitur, eſt doctrina illa cuius oppoſitæ innititur cenſura circa quam nullam recepit reuelationem Pontifex, aliàs eam de fide ſua definitione conſtitueret, & oppoſitam hæreſis cenſura notaret, & non ſolùm erroris, aut temeritatis, vt facit in propoſitionibus, de quibus modò agimus.

11. Sed his ſuppoſitis, quid dicendum de aliqua cenſura, qua Pontifex iudicat aliquam propoſitionem eſſe probabilem, vt olim definiuit Clemens *Clementina vnic. de ſumm. Trinit.* in qua approbat vt probabiliorem opinionem aſſerentium in baptiſmo infundi paruulis habitus virtutum theologicarum, de qua materia alibi diximus; & legi poteſt P. Vaſquez 1.2. *diſt.* 86. difficultas autem eſt, an poſſit Pontifex in hoc errare.

12. Dico quòd Turrianus *in 2.2. to.* 1. *diſp.* 55. *dub.* 5. exiſtimat Pontificem in hac cenſura aſſignanda non poſſe errare, poſſet enim hoc vergere in detrimentum fidei, quia opinionem, quam Pontifex approbat, vt probabilem, vel probabiliorem tota Eccleſia debet, vt talem amplecti, & ex illa ad alia diſcurrere, vndè poſſet contingere circa res fidei grauis error.

13. Reſtat verò explicare: An poſſit Pontifex opinionem falſam approbare, vt probabiliorem? Quæſtionis cauſa eſt, quia abſolutè loquendo non repugnat aliquam opinionem eſſe probabiliorem, & reipſa eſſe falſam: Ergo poterit Pontifex veriſſimè decernere aliquam opinionem eſſe probabiliorem, & non errare etiam ſi àliàs opinio illa ſit falſa.

14. Nihilominus exiſtimo non poſſe Pontificem errare circa veritatem propoſitionis, quam declarat eſſe probabiliorem: loquimur enim ſemper in materia, quæ poſſit ad mores, vel fidem pertinere, licèt res non ſit de fide, nam ſi in hoc poſſet Pontifex errare, magnum detrimentum poſſet ſequi in Eccleſia: omnes enim amplecterentur, & defenderent eam opinionem, & putarent veram, & eius probabilitas in dies creſceret, ac proinde tota Eccleſia falleretur, quod nulla ratione admittendum eſt. Vide Turrianum *vbi ſup.*

15. Verùm circa præſentem difficultatem, & omnia *ſuperiùs* dicta, ne deſeras etiam videre ſcientia, & dignitate Eminentiſſimum Dominum meum Ioannem de Lugo, *vbi ſuprà de fide*, *diſp.* 20. *ſect.* 3. *num.* 115. *cum ſeq.* vbi latè, & doctè, vt ſemper ſolet, totam materiam pertractat, cui etiam adde Ferdinandum de Salazar *de concept. cap.* 43. §. 1. & 4. Sed ad confirmationem omnium ſupradictorum faciunt ea, quæ obſeruat Pater Paludanus *in Apol. conſtit. Vrban. cap.* 10. *per tot.* Vide *ipſum*, & non pigebit.

RESOL. XI.

Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus aſſiſtat Pontifici, quando aliquid de Fide determinat? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſol. etiam 11.

§. 1. Difficultas eſt: An Pontifex quatenùs gaudens authoritate diuina, & quatenus Spiritu Sanctò regitur, conſtituat obiectum formale fidei, quia per eum nobis loquitur Deus, ſicut per Prophetas loquutus eſt, & ita quando Eccleſia aliquid definit, illud poſſemus credere fide Diuina independenter ab alia reuelatione præexiſtente, quia Eccleſiam definire hunc articulum, ſit Deum reuelare talem articulum per ſuam Eccleſiam, tanquam per organum Spiritus Sancti, vel an definitio Eccleſiæ, cum aliquid proponit fide Diuina credendum, illud ſupponat iam reuelatum, ita vt Eccleſia ſeu Pontifex definiens tantùm ſit infallibilis regula, applicans obiectum iam reuelatum, non tamen ſit inſtrumentum, ſeu organum, medio quo Deus loquatur, aut reuelet, quod antea reuelatum non erat?

Et primum modum defendit Suarez *de fide diſp.* 3. *ſect.* 11. *num.* 8. Puente Hurtadus *de fide vol.* 1. *diſp.* 37. §. 18. *cum ſequent.* Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſp.* 2 ;. *dub.* 5. & alij. Secundum verò modum approbant, & defendunt Molina *part.* 1. *art.* 2. *diſput.* 1. & 2. Valentia *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 6. *reſponſione ad tertium.* Gaſpar Hurtadus *diſp.* 2. *diff.* 4. *verſ. ad Inductionem in fine.* Tannerus *quæſtion.* 1. *dub.* 7. *in fine.* Malderus 2. 2. *quæſt.* 1. *in commentario articulorum* 6. 7. 8. 9. Lorca *diſp.* 28. *num.* 8. & 15. Pro eadem ſententia refert Valentia, Waldenſem, Canum, & Alphonſum de Caſtro.

2. Et hæc opinio mihi magis placet; dico igitur, quòd quando Pontifex definit aliquid pro tota Eccleſia, Deus illi non reuelat immediatè obiecta definienda, quod fieri poſſe non repugnat, & docent Authores citati; ſed tantùm illi aſſiſtit, ne erret in definitionibus tradendis aliis ad regimen Eccleſiæ ſpectantibus, quod ſine noua reuelatione Pontifici facta fieri poteſt. Et ita hanc ſententiam docet etiam Arriaga *in Cur. Theolog. tom.* 5. *diſp.* 9. *ſect.* 5. *num.* 30. Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 1. *dub.* 7. *n.* 217.

3. Vndè circa præſentem quæſtionem libet mihi ea, quæ Franciſcus Ouiedo dixit, hìc apponere; ſic itaque aſſerit *de fide controuerſ.* 5. *punct.* 1. *numero* 127. Statuimus Pontificem non accipere nouam reuelationem, cùm aliquid definit, nec Deum illi loqui, nec fidelibus medio illo. Ex alia parte aſſerimus, quod catholicè neceſſariò tenendum eſt, Pontificem non poſſe errare, & illi Spiritum Sanctum ſpecialiter aſſiſtere in rebus fidei definiendis; Videndum modo eſt, quæ ſit hæc Spiritus Sancti aſſiſtentia, ratione cuius Pontificis definitiones non poſſint errori ſubiacere. Pater Tannerus *quæſt.* 1. *dub.* 7. *num.* 217. aſſerit hanc Spiritus Sancti aſſiſtentiam ne Pontifex, aut Eccleſia erret in rebus fidei proponendis per ſe non requirere poſitiuam inſpirationem, ſeu loquutionem Diuinam ipſi Eccleſiæ factam, ſed contentam eſſe quouis auxilio Dei, etiam merè negatiuo; quo fiet, vt Eccleſia in his rebus non poſſit errare. Coninch *diſput.* 9. *dub.* 5. *num.* 61. explicat differentiam, quæ eſt inter Eccleſiam proponentem fidei myſteria, & ſcripturam, qua Deus loquitur, & reuelat eadem myſteria apto quodam exemplo. Supponatur (inquit) Superiorem alicuius Religionis in illius conſtitutionibus, & inſtituto verſatiſſimum habere duos ſubditos, quorum quilibet ſuarum conſtitutionum commentariolum ſcribit, ita tamen, vt vnus id faciat iuſſu, & nomine Superioris, & ſub nomine Superioris in lucem detur, quia multa, quæ nouit ſubditum ignorare ſuggerat, aut etiam dictet, in aliis eum illuminet, clariùs ea ipſi explicando, & in omnibus ei aſſiſtat, itaut nec in minimo eum errare permittat: alter verò ſubditus ſuum commentariolum proprio nomine ſcribat, Superiori tamen ſemper ei aſſiſtente, ne in illo erret prouidente, ac quædam ei occulta explicante, Commentarij in eo conuenient, quòd vterque ob authoritatem illius Superioris credatur omni errore vacare, different tamen ex eo quòd ſi error aliquis deprehenderetur in commentario nomine Superioris ſcripto, & edito, error iſte Superiori tanquam authori imputaretur; ſi verò ſimilis error in alio commentario deprehenderetur, non Superiori, ſed ſubdito tanquam Authori, imputaretur, & Superiori, tanquam non rectè dirigenti & gubernanti ſubditum, ſeu tanquam permittenti errorem, quem propter ſpecialem curam erga ſubditum tenebatur vitare. Rem vno verbo accipe: Scriptura Canonicus ſcriptor non loquitur proprio nomine, ſed nomine Dei; ſe enim habet ſcriptor Canonicus, ſicuti amanuenſis, qui alicuius Doctoris ſtudia ab ipſo audita characteribus exprimit in charta; ea enim ſcripta non dicuntur amanuenſis, ſed Doctoris, qui ea dictauit; Eccleſia autem ſuo nomine ſcribit, aut loquitur, Deo tamen auſcultante, qui nihil ab ea ſcribi permittet, quod verum non ſit, & multa illi obſcura inſpirat, non vt ea nomine Dei proferat, ſed illa à Deo inſtituta, ipſa nomine ſuo fidelibus proponat. Neque ea, quæ Deus Eccleſiæ inſpirat, ſunt per modum loquutionis, aut reuelationis Dei loquentis, ſed tantùm immittendo cogitationes, quibus Pontifex, aut Generale Concilium veritatem deprehendit, quam proprio nomine fidelibus proponit, ea tamen ratione, vt ſi id, quod proponit verum eſſe à Deo non cognoſceretur, nullo modo permitteret ab Eccleſia proponi.

4. Concludo ergo aſſiſtentiam Spiritus Sancti reſpectu Eccleſiæ includere vt benè Tannerus auxilium extrinſecum, quo non permittit Deus aliquid non verum ab ipſa proponi, & concurſum denegat ad definiendum obiectum falſum, quòd per ſe ſufficeret, ne Eccleſia erraret. Addo tamen, quia nonnulla Eccleſia proponit obſcura, & valdè difficilia, quæ nulla induſtria humana poſſent comparari, vt horum notitiam habeat, eam inſpirare mediis illuſtrationibus, & ſanctis cogitationibus, quibus intellectus Pontificis veritates aſſequatur, ſuprà quas poteſt cadere definitio.

5. Nec obſtat dicere, quòd in definitionibus Eccleſiæ Pontifex, & Patres Concilij ſcribunt, viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis: Ergo Spiritus Sanctus loquitur per Eccleſiam tanquam per inſtrumentum, cui immediatè reuelat ea, quæ Pontifices, & Concilia definiunt, tanquam de fide reuelata fuiſſe immediatè à Deo, non ipſi Pontifici definienti, ſed Apoſtolis, aut Canonicis ſcriptoribus. Et ideò de his optimè dicitur viſa fuiſſe Spiritui Sancto, quia ab illo immediatè fuere reuelata, Reliqua autem, quæ definiuntur, non vt actu fidei certa, ſed alia certitudine huic proxima poſſunt etiam dici Spiritui Sancto viſa, quia Spiritus Sanctus ea permittit ab Eccleſia definiri, nullo modo id permiſſurus, ſi vera non eſſent.

Et circa præſentem quæſtionem vide etiam Magiſtrum Grauinam *in controuerſiis fidei tom.* 4. *q* 2. *art.* 13. *per tot. fol.* 151.

RESOL.

RESOL. XII.

Ad ornatum materiæ inquiritur : An Papa, vt perſona priuata, poſſit errare in Fide, & de facto errauerit ? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 12.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Melchior Canus *l. 6. cap. vlt. ad* 11. Turrecremata *lib. 2. c. 112. ad* 7. *& lib. 4. p. 2. cap.* 16. Caietan. *tr.* 1. *&* 2. *de auctoritate Papæ.* Valent. §. 41. *in Argumentis.* Bañez *dub. 2. de authoritate Papæ, concl.* 1. quibus adde Caſtr. Palaum *tom.* 1 *tr.* 4. *diſp.* 1 *punct.* 5. §§. 1. *n.* 6. Turrianum *in* 2. 2. *diſp.* 16. *dub.* 1. Franciſcum del Caſtillo *in lib.* 3. *ſentent. tom.* 2. *diſp.* 16. *q.* 10. *num.* 3. quod intelligit non ſolùm de errore inuincibili, ſed etiam culpabili : Colligitur *ex cap. Si Papa,* 40. *diſt.* vbi dicitur, Papam à nemine iudicari, niſi ſit deuius à fide. Idem docuit Innocentius *ſerm.* 7. *do conſecratione Romani Pontificis.* Colligitur *ex VI. & VII. Synodo Generali,* vbi damnatur Honorius Papa tanquam hæreticus. Quamuis enim dicat Bellarminus VI. Synodum iudicaſſe ſecundùm allegata, & probata, & erraſſe in eo, quod pendet ex facto, tamen ad minùs colligitur veram eſſe doctrinam noſtræ concluſionis, quòd Papa poſſit errare vt perſona priuata.

2. Efficaciùs fit hoc argumentum de Liberio Papa, qui depoſitus fuit propter hæreſim; nam quamuis aliqui dicant, ipſum ſolum defeciſſe exteriùs, & non erraſſe interiùs in fide, tamen ad minùs colligitur quòd Eccleſia ſenſerit ipſum in fide errare potuiſſe.

3. Et ratione probatur, non magis eſt Pontifex confirmatus in fide, vt perſona priuata, quàm in ſpe, & charitate; ergo ſicut poteſt amittere ſpem, & charitatem, ita poteſt amittere vt perſona priuata fidem. Neque obſtat ſi dicas, quod Chriſtus dixit Petro : Non deficiet fides tua. Reſpondetur enim, quòd loquitur illi tanquam ad perſonam publicam, quæ vt talis habere queat ſucceſſorem, non vt perſonam priuatam, quia in hoc ſucceſſorem habere nequit, ergo illud : Non deficiet fides tua, non intelligitur de Romano Pontifice, vt perſona priuata; imò ex hoc fit argumentum pro noſtra ſententia; quam ex multis exemplis probat Palaus, *vbi ſuprà,* ex quibus conſtat, plures Pontifices in hæreſim lapſos eſſe, vt de Victore V. Marcellino, Liberio, Honorio, Anaſtaſio II. & aliis tradunt *ſupra* relati Doctores; nam de Victore tradit Euſebius *lib. 5. hiſtor. Eccleſ. cap. penult.* fuiſſe hæreticum. Idem conſtat de Marcellino thus offerente Idolis. Neque dici poteſt non dereliquiſſe fidem; vndè non conſtat mente non conſenſiſſe. De Liberio id affirmat Hieronymus *in chronicis*, de Anaſtaſio refert Gratianus *cap. Anaſtaſius* 19. *diſtinct.* De Honorio verò conſtat *ex epiſtola Adriani relata in VIII. Synodo act.* 7. *& ex epiſtola Agathonis relata in VI. Synodo act.* 4.

4. His tamen non obſtantibus, ego etiam puto cum Ioanne Wigers *in* 2. 2. *D. Thom. tract. de Pont. q.* 1. *art.* 10. *dub.* 6. *num.* 107. & docet Fragoſus *de Republ. tom.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 1. §. 2. *n.* 32. quòd piè ac probabiliter credi poteſt, non poſſe Rom. Pontificem, etiam vt priuatam perſonam fieri abſolutè hæreticum.

5. Probatur primò, quia hoc videtur Diuinæ prouidentiæ, quæ attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter, magis conſentaneum, vt quem conſtituit ad Eccleſiam ſuam in ſana doctrina erudiendam, & confirmandam, ſic quoque ei aſſiſtat, & dirigat, vt nunquam permitteret illum pertinaci aſſenſu mentis adhære e doctrinæ alienæ, & damnatæ, quia violentum eſt aliter animo ſentire in tantis negotiis, & aliter voce alios ex authoritate docere.

6. Probatur ſecundò quia hactenus non eſt quiſquam Pontificum repertus, de quo manifeſtè, & certò conſtet, quod in hæreſim ipſe prolapſus fuerit.

7. Deindè ſequeretur alioquin, quòd Summus Pontifex poſſet hæreſim definire, quòd prorsùs negãdum eſt, poſſet enim definire conformiter ſuo priuato iudicio; cùm non ſit putandum Spiritum Sanctum per immediatam reuelationem illi aſſiſtere.

8. Et ita hanc ſententiam præter Wigers tenet Pighius *l.* 4. *Eccleſ. Hierar. c.* 8. Bellarm. *de Pont. l.* 4. *c.* 6. qui limitat, dicens, quòd circa ea, quæ ſemel ſunt definita ab Eccleſia tãquam de fide Papa errare non poſſit, & non poteſt eſſe pertinax, aut hæreticus; circa ea verò, quæ nondum ſunt definita fatetur, quòd errare poſſit; vndè *c.* 4. dicit erraſſe *Io.* 22. dicendo, animas iuſtorum non videre Deum vſque in diem iudicij: Sed poſt hæc ſcripta inueni Magiſtrum Grauinam *in controu. tom.* 4. *p.* 2. *art.* 5. *fol.* 112. hanc ſententiam admittere tanquam piam, & probabilem, & poſteà aſſerit, quòd ſi ſpectetur perſona Pontificis phyſicè prolabi poteſt in errorem; ſin autem moraliter, probabile eſt non poſſe deficere ex ſuaui Dei prouidentia.

9. Et probat hoc pacto, quòd potentia phyſica diſtinguitur à morali: Phyſica enim eſt, quæ ſecundùm vires ſuas præcisè ſumpta, poteſt in actum exire, quamuis non exeat: moralis non ſolùm dicit, quod poteſt quis facere, ſuppoſitis difficultatibus occurrere ſolitis, non omninò impedientibus, ſed maximè retardantibus, quæ cùm occurrunt, conſtituunt potentiam moralem, quæ ex ipſo euentu accipit complementum, vel iterum illud etiam dicimus fieri poſſe ſimpliciter, quod ex potentia aliqua, vel aliquo iure poſſumus, vel illud eſſe non poſſe, quod conuenienter fieri non poteſt: ſi ergo ſpectetur potentia phyſica intellectus Papæ vt ſingularis perſona poteſt errare in fide, moraliter verò impotentiam moralem habet ex adiunctis impedimentis, & ex ipſo euentu, impotentia apparet, quia ex experientia, vt oſtendetur, nullus ſedit Pontifex in Cathedra, qui de errore accuſatus, vel de hæreſi denotatus ſit.

10. Itaque ſpectata natura potentiæ phyſicæ, intellectus Pontificis, &c. poteſt in hæreſim labi, tamen ex impediente Deo, ob decorem Eccleſiæ, vt dictum eſt, & ex euentu probatum, numquam factum eſt, neque fiet, vt vllus hæretica labe pollutus in Cathedra Petri ſedeat, vel vnquam ſit ſeſſurus. Vel etiam ſi abſolutè ex conditione humanæ naturæ id fieri poſſe, non ſit ſimpliciter impoſſibile, nullo modo fieri poſſe dicendum eſt; vt id contingat quod conuenienter, & decenter non fiet; vt explicatum eſt.

11. Vndè patet, potuiſſe Melchiorem Canum *lib.* 6. *de locis c.* 8. hanc ſententiam non reprehendere, imò potiùs tanquàm probabilem admittere, quia redundat in honorẽ Sedis Apoſtolicæ ex præſeruatione cuiuſcumque erroris in ſedente in illa Sede, vbi ſicut poſuit infallibilitatẽ in officio, vt decẽs erat, voluit extendere indefectibilitatis donum ad perſonas.

12. Rectè itaque dixit Theodor. *in epiſt. ad Renatum Preſbyterum*, qui id ſentire videtur; ſic ergo dicit: Tenet enim ſancta iſta Sedes gubernacula regendarum cuncti Orbis Eccleſiarum, cùm propter alia; tum, quia ſemper hæretici fœtoris expers manſit, nec vllus vnquam, qui contrarium ſentiret in ea ſedit, quin potiùs Apoſtolicam gratiam puram cuſtodiuit, quare quæ a b iſto veſtro Tribunali proficiſcentur, qualiacumque erunt iudicij veſtri integritate confiſi amplectemur.

13. Diligenter perpendenda verba Theodoreti; duo enim dicit: Sedem Apoſtolicam fuiſſe ſemper expertem

expertem hæretici fœtoris, & nullum in ea ſedentem contrarium ſenſiſſe. Vbi clara eſt diſtinctio Sedis, quod pertinet ad officium, à ſedente, quod pertinet ad perſonam, & tam officium, quàm perſona ab erroris periculo eximuntur, ex quo duplici funiculo ad eiuſmodi Tribunal fiducialiter recurrit Theodoretus, vbi incorruptum iudicium exercetur, nedum ex parte officij, ſed & in officio conſtituti, id eſt nedum ex prædictæ Sedis Apoſtolicæ, ſed ſedentis in eadem.

14. Et licèt illud priuilegium non errandi, etiam perſonale fuit in Petro, quod certa fide aſſerendum eſt neceſſariò: ad ſucceſſores verò ſecundùm quandã decentiam tranſmiſſum, non improbabiliter dicitur.

15. Ad exempla verò, Honorij, Liberij, & aliorum Pontificum allata à Caſtro Palao, & aliis pro contraria ſententia, optimè, & ſigillatim reſpondet Franciſc. Syluius *in Controuerſiis fidei lib. 4. q. 2. art. 12.* Magiſter Grauina etiam *controu. tom. 4. part. 2. art. 5. vbi à fol. 114. vſque ad fol. 140.* liberat omnes Pontifices, quos aliqui in hæreſim, vt perſonas priuatas lapſos eſſe tradiderunt, adi ſupradictos Authores, & non pigebit.

16. Sed quidquid ſit de hac quæſtione, certum eſt inter Catholicos, Summum Pontificem loquentem ex Cathedra, etiam extra Concilium non poſſe errare in determinationibus fidei, & aſſerere contrarium, non ſolùm eſſet erroneum, ſed etiam hæreticum, vt ſatis probatum eſt in hoc Tractatu.

APPENDIX AD Superiorem Tractatum,

De Infallibilitate Decretorum Summi Pontificis circa mores.

RESOL. XIII.

An Pontifex poſſit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 13.

§. 1. DIximus *ſuprà* Summi Pontificis auctoritatem eſſe quidem infallibilem in dubiis fidei quæſtionibus definiendis. At verò ſupereſt difficultas, an pariter etiam ſit infallibilis in decretis morum? & Authores adducti *in reſol. 1.* vt Almainus, Gerſon, & alij negatiuè reſpondent, vel quia talis error non videtur damnoſus Eccleſiæ: ſiquidem Eccleſia non peccat illum amplectendo. Deindè Petro, & eius ſucceſſoribus promiſſa eſt firmitas fidei, morum autem honeſtas non videtur promiſſa. Ergo in hac poterit eſſe error.; ſecùs in rebus fidei.

2. Confirmatur, quia Alexander III. cùm tractaret de teſtamentis, decernit non eſſe vera teſtamenta, niſi ad tres teſtes reſtricta, cùm celebrantur, & aliàs facta reſcindenda, cùm tamen contrarium apud multas Catholicas nationes ſeruetur, vt ſeptem vallari teſtibus ea opus ſit, vt valeant.

3. Sed & Innocentius I. *epiſt. 22. ad Rufum*, qui viduas in vxores acceperunt, ſtatuit non debere fieri Sacerdotes, & hanc ordinationem præceptum vocat Diuinæ legi ſubnixum: at illud non fuit, niſi præceptum cæremoniale. Ergo, &c. Gregorius quoque I. decreuit *epiſt ad Aug. Cantuar.* & Greg. III. *ad Bonif. Epiſc.* docuit, ſi mulier ob infirmitatem debitum reddere noluerit, licere viro alteram ducere, & habetur *in cap. Laudabilem, de controu. infidel.*

4. Verùm his non obſtantibus, dicendum eſt de fide eſſe, non poſſe Pontificem ſtatuere aliquid ab vniuerſali Eccleſia obſeruandum, quod legi diuinæ, vel naturali contrarium ſit. Probo primò, quia de fide eſt Pontificem errare non poſſe in paſcendis ouibus; ſed oues non ſolùm doctrina fidei, ſed morum inſtitutis paſcuntur. Ergo de fide eſt in his inſtitutis errare non poſſe. Secundò de fide eſt in Eccleſia deficere non poſſe ſpiritum veritatis; ſed ſi Pontifex obſeruandum præciperet legi diuinæ contrarium, iam ſpiritus veritatis in Eccleſia deficeret. Ergo. Tertiò, de fide eſt, Pontificem in rebus fidei non poſſe errorem docere, ſed ex eo, quòd præciperet aliquid obſeruandum contrarium legi diuinæ, errorem doceret, quia doceret credere hoc eſſe obſeruandum, quòd eſt error in fide. Ergo.

5. Itaque dicendum eſt, quòd ſi poſſet Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad ſalutem neceſſariis errare, poſſet tota Eccleſia in negotio ſalutis errare: nequit autem tota Eccleſia in negotio ſalutis errare. Ergo nequit Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad ſalutem neceſſariis errare. Minor clara eſt, alioquin non verificaretur illa promiſſio Chriſti: Et portæ Inferi non præualebunt aduerſus eam. Nam ſiue errare poſſet falſitate doctrinæ, ſiue malitia, & iniquitate morum, verè contra eam præualere poſſent Inferorum portæ: ſequela probatur, nam ex præcepto Chriſti tenetur tota Eccleſia obedire Summo Pontifici præcipienti, vel prohibenti ad ſalutem neceſſaria. Igitur ſi poſſet Summus Pontifex in huiuſmodi præceptis errare, tota Eccleſia errare poſſet. Confirmatur, ſi poſſet Summus Pontifex in præcipiendis rebus ad ſalutem neceſſariis errare, poſſet etiam errare in rebus ad fidem ſpectantibus; nam eadem ſcriptura ſacra docet, vitia eſſe turpia, & vitanda; virtutes contra honeſtas, & amplectendas: Si autem Summus Pontifex aut vitium aliquod præciperet, aut virtutem prohiberet, contra ipſam diuinam ſcripturam doceret; vitium eſſe honeſtum, & amplectendum; virtutem contra eſſe turpem, & vitandam, cùm non poſſit vitium præcipere, niſi ſub ratione boni, & honeſti; nec virtutem prohibere, niſi ſub ratione mali, & turpis.

6. Quod ſi lex, & conſtitutio pro vna Prouincia, vel Diœceſi feratur; etſi aliqui Doctores ſentiant errare poſſe Pontificem, quia tunc munus Pontificis gerere non videtur; eò quòd vniuerſalem Eccleſiam non aſtringat: at credo de fide eſſe, nec tunc poſſe. Sic docet Bañez *2.2. quæſt. 1. art. 10. dub. 6. concl. 4.* Et ratio videtur manifeſta, primò, quia Pontifex, quatenus ſupremus eſt Paſtor, legem ſtatuit obligantem aliquam prouinciam; quia ſecundùm hanc rationem non ſolùm regimen totius Eccleſiæ illi commiſſum eſt; ſed etiam cuiuſlibet Prouinciæ. Si ergo reſpectu totius Eccleſiæ errare non poteſt, quia illius eſt ſuprema regula veritatis, cùm etiam reſpectu cuiuſlibet Prouinciæ, ſit eadem regula, efficitur ſanè errare nullo modo poſſe. Secundò, ſi admittas errare poſſe Pontificem in ſtatutis ſpecialibus præcipiendo inquam; obſeruari ab aliqua Prouincia, quæ contraria ſunt legi diuinæ, ſeu naturali; videris admittere errare poſſe circa totam Eccleſiam; nam Eccleſia vniuerſalis ſufficiens habet fundamentum ad credendum ſic ordinatum, & præceptum bonum eſſe, & ſeruandum ab illa Prouincia, ſed tale iudicium erroneum eſt. Ergo cogitur ex errore ſpeciali

Pontificis

Pontificis Eccleſia vniuerſalis errare, quod non eſt dicendum.

7. Non nihil difficultatis eſſe poſſet de legibus, aut decretis morum, quæ ſunt de rebus aliàs indifferentibus, quæ ſcilicet neque ſunt iuris naturæ, aut iuris diuini. Sed reſpondetur, quòd neque in his legibus errare poſſit, vt ſi præcipiat ieiunium in aduentu, aut communionem Euchariſtiæ in tribus anni temporibus; in his enim errare nequit, ſiquidem Eccleſia tenetur obedire tanquam ſuo paſtori, & quia non præcipit rem inhoneſtam, aut prohibet rem bonam; vndè eo ipſo quod ſtatuit eiuſmodi legem ſiue de re, quæ prius erat ſub conſilio, vt in exemplis adductis; ſiue de alia re quouis alio modo indifferenti:nihil aliud facit,quàm conſtituere in materia virtutis actum, quem præcipit.

8. Neque obſtat, quòd vnus Romanus Pontifex ex eiuſmodi legibus poſſit mutare,quod alius ſtatuit: reſpondetur; Ita eſt, tamen neuter errauit, ſed pro diuerſitate temporum lex, quam modò Pontifex iudicat eſſe conuenientem, poſteà poterit iudicare non conuenientem,& ita poterit mutare.

Et hæc omnia docent Canus *lib.5.de locis Theologicis cap.5.quæſt.poſtrema,concluſ.1.* Bañez *2.2.quæſt.1. art.10.in breuioribus comment. dub.6.* Bellarm. *lib.4. de Romano Pontifice,cap.5.* Valentia *de obiecto fidei diſp. 1. quæſt.1.punct.7.* §.40. Malderus *dub.6.* Suarez *diſp.5. ſect.8.* Turrianus *diſput.16.dub.2.* Syluius *lib.4. de controu.q.2.art.13.*& recentiores omnes.

9. Vndè noſtra concluſio, nempè Papam non poſſe errare definiendo aliquid circa mores fuit definita à Martino V.*in Concilio Generali Conſtantienſi in Bulla, quæ incipit: Inter cunctas Paſtoralis curæ, quæ habetur poſt vltimam ſeſſionem Concilij*, vbi poſt damnatos errores Wicleffii, & Ioannis Huſſ. præcipit, omnes de hæreſi ſuſpectos interrogari inter alios articulos vtrum credant,quòd illud,quod ſacrum Concilium Conſtantienſe, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, approbauit, & approbat in fauorem fidei, & ſalutem animarum,quod hoc eſt ab vniuerſis Chriſti fidelibus approbandum, & tenendum; & quod condemnauit, & condemnat eſſe fidei, & bonis moribus contrarium, hoc ab eiſdem eſſe tenendum pro condemnato, credendum, & aſſerendum. *Et infra:* Item vtrum credant, quod conſuetudo communicandi perſonas laicales ſub ſpecie panis tantùm ab Eccleſia vniuerſali obſeruata, & per ſacrum Concilium Conſtantiæ approbata, ſit ſeruanda, ſic quod non liceat eam reprobare aut pro libito immutare.Et quod dicentes pertinaciter oppoſitum præmiſſorum tanquam hæretici, vel ſapientes hæreſim ſint arcendi, & puniendi: Quæ conſuetudo, vt patet, ad mores tantùm ſpectat.Ergo &c.

Vide etiam D.Antoninum *part.3.tit.12. cap.*8.§.2. vbi ait: Pontificem in præcipiendo errare non poſſe, eſſe de fide.

RESOL. XIV.

Reſpondetur ad argumenta in contrarium adducta. Ex part.11.tract.addit.2.Reſ.etiam 14.

§.1. AD argumenta verò *in principio ſuperioris reſolutionis* in contrarium propoſita,reſpondeo, quòd licèt concedamus, Eccleſiam obediendo iis legibus, & prauis inſtitutis non peccaturam; at negari non poteſt pernicioſo errore maculari, à quo Chriſtus Dominus voluit Eccleſiam liberare;tum eum promiſit eius fidem non defuturam;tum cum Petro, & eius ſucceſſoribus imperauit oues ſuas paſcere ſalubri doctrina,& rectis morum inſtitutis.

2 Ad auctoritatem verò Alexandri III. reſpondetur, non dixiſſe Pontificem eſſe alienum à Diuina lege condere ea teſtamenta pluribus, quam tribus vallata teſtibus:Vel dicendum non omnibus eam legem demandaſſe, ſed ſuæ temporalitati ſubiectis vaſſallis, vt potiùs ſit lex municipalis, quam derogatio ciuilium legum. Vel ſi vniuerſaliter lata ſit pro omnibus, intelligatur de teſtamentis ad pias cauſas.

3. Ad auctoritatem Innocentij noluit Pontifex Eccleſiaſticam legem probare quaſi à cæremoniali lege Moyſi neceſſario dependentem, ſed quantum ad moralitatem quandam, & decentiam, vel quantum ad figuram, vt ſeruaretur illud in noua lege, quod in ſuo prototypo præceſſerat in veteri lege.

4. Ad auctoritatem Cœleſtini:illa ſententia non reperitur in decreto Cœleſtini, & ſi id dixit, ex ſua priuata ſententia id dixit, non enim de hac quæſtione, ſed de alia interrogabatur Cœleſtinus, & Innocentius III. id ſignificare videtur, dum dicit: illi viſum eſſe ſic ſentire, non dicit ſic determinaſſe. Nec obſtat dicere,quod ſæpè contingit,vt quod vnus Pontifex ſtatuit obſeruandum, ſubſequens abroget: ergo vel præcedens errat,vel ſubſequens.

5. Nam reſpondeo, negando conſequentiam, quia id, quod tunc eſt ſalutare populo, poteſt alio tempore propter diuerſas circunſtantias deſinere eſſe expediens:ſicut lex,vt Gentiles recenter ad Chriſtianam Religionem conuerſi abſtinerent à ſanguine, & ſuffocato. *Act.*15. Erat pro tempore illo conueniens, ne alioquin Gentiles horrori eſſent Iudæis, ſicque impediretur adunatio Iudæorum, & Gentilium in vnum populum Chriſtianum;poſtquam verò ceſſauit iſta ratio,lex illa fuit abrogata.

6. Nota verò hìc obiter cum Suarez *de fide diſput.5.ſect.8.num.7.* Wigers *in 2. 2. D.Thomæ tract. de Pontif.quæſt.1.art.10.num.*192. Quod licet certum ſit, vt probauimus,Pontificem non poſſe errare in præceptis,ſeu rebus moralibus; quas tradit, vel approbat pro vniuerſa Eccleſia.Hoc intelligendum quantum ad ſubſtantiam,ſeu quantum ad honeſtatem morum: Nam quoad circunſtantiam, vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut nimias pœnas, non eſt inconueniens,aliquando committere aliquem humanum defectum,quia hoc non eſt contra Eccleſiæ ſanctitatem: approbare autem turpia pro honeſtis, vel è conuerſo damnare honeſta tanquam iniqua, repugnat veritati,& ſanctitati Eccleſiæ; & ideò in eis etiam non poteſt errare Pontifex.

7. Deindè etiam obſerua cum Dicaſtillo *vbi ſup. n.8.*circa noſtram concluſionem principalem, non comprehendi ſub illa leges, quas ſtatuunt Romani Pontifices ad ciuile regimen in terris, ſibi quantum ad temporalia ſubiectis, v. gr. leges taxantes pretia rerum venalium. Similiter non comprehenduntur ſub eadem concluſione iudicia Romanorum Pontificum, quæ pendent ex facto, v. gr. quod iſte Epiſcopus ſit deponendus, & alius ſit reſtituendus. Verum eſt,quod in his vtriſque duobus præſumendum eſt pro capite.

8. Itaque dicendum eſt, Pontificem poſſe errare in his, quæ ſunt facti, ſeu in iudicio rerum geſtarum, quia iudicium illud pendet ex hominum teſtemoniis, quæ ſunt incerta.Vnde quando aliquis vxore vna occultè ducta; etiam publicè ducit,& Pontifex iubet, vt illa priore relicta, huic ſecundæ adhæreat, eique debitum coniugale reddat: Vel quando quis vnicam quidem duxit,ſed cum qua eſt occultum impedimentum iure naturæ,dirimens, & Iudex præcipit,vt eam habeat pro legitima coniuge; ipſe errat

errore facti, quamuis non errore iuris, aut fidei, quo proindè pertinet reſcriptum Innocentij *cap. à nobis 2.tit.de ſent. excommunicationis*: Iudicium Dei veritati, quæ non fallit nec fallitur, innititur, iudicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpè contingit & falli, propter quod contingit interdum, vt qui ligatus, & qui liber eſt apud Deum; Eccleſiaſtica ſit ſententia innodatus, ſimiliterque reſcriptum Alexandri III. *cap.Si quando, tit. de reſcriptis*; vbi Pontifex dicens: Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes: Ita ſubjicit qualitatem negotij, pro quo ſcribitur; diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum reuerentur adhibeas, aut per litteras tuas quare adimplere non poſſis rationabilem cauſam prætendas, quia patienter ſuſtinuimus; ſi non feceris, quòd praua nobis fuerat inſinuatione ſuggeſtum.

9. At in his, quæ ſunt per ſe bona, vel per ſe mala, vel quæ concernunt mores ad ſalutem neceſſarios, nequaquam errare poteſt Pontifex, illa vt Pontifex præſcribendo alicui Eccleſiæ, vel Congregationi, quia talis error eſt pernicioſus, & præiudicaret fidei. Et de his ſalua fide, non eſt dubitandum.

10. Verùm non deſinam etiam hic adnotare, quod adhuc Melchior Canus *lib.5.cap.5.§.Sed an ſit hæreticum*, non audet hæreſis notam inurere aſſerentibus, poſſe errare Eccleſiam in aliqua mala conſuetudine circa rem, quæ non ſit ad ſalutem neceſſaria quia non propterea erraret in fide.

11. Sed aduersùs illum meritò inſurgit Iacobus Granadus *in 2.2.D. Thomæ contron.1.tract.7.diſputat.2.ſect.2.num.* 11. & ad omnium ſupradictorum confirmationem, dico, quòd in determinationibus Pontificum duo conſiderari poſſunt.

12. Primò ipſam ſubſtantiam, ſeu materiam præcepti ſecundùm ſe, vt nempe illicitum non ſit, quod præcipitur, neque ad ſalutem neceſſarium, quod prohibetur. Et in hac re ex omnium Catholicorum ſententia errare non magis poteſt Pontifex, quàm ſi eam formaliter definiret. Tenetur enim non minus tota Eccleſia talibus præceptis ſe conformare ſaltem cum de iniquitate præcepti aperte non conſtat; quàm ſi aliquid propriè defineret.

13. Secundò conſiderari poſſunt in eiuſmodi præceptis circumſtantiæ non rei præceptæ, ſed ipſius præcepti, videlicet tempus, modus, quo præceptum fertur, &c. Et in his indefinitè loquendo communiter omnes fatentur, Pontificem aliquando per imprudentiam errare poſſe, non commodo videlicet tempore, & modo rem alioqui per ſe bonam præcipiendo, aut nimis multis legibus, & excommunicationibus, ac cenſuris Eccleſiam onerando, vt in ſpecie notauit etiam Bañez *hic q.1.art.10. dub. 8. poſt concluſ.* quemquam in particulari, & vbi res dubia eſt, non eſt ouium paſtorem iudicare, ſed ſimpliciter obtemperare. De qua re plura Caſtro *lib.5.de iuſt. hæreticorum punit.c.6.*& Bellarm. *lib.4.de Pont. cap.5.*

RESOL. XV.

An in Canonizatione Sanctorum Papa poſſit errare: Ex part. 11.tract.addit.2.Reſ.etiam 15.

§.1. Videtur affirmatiuè reſpondendum: Primò, quia quicumque innititur medio fallibili, poteſt errare: ſed Pontifex in canonizatione Sanctorum innititur medio fallabili, vt potè teſtimoniis hominum: Ergo in illa poteſt errare.

2 Confirmatur quia Eccleſia non proponit nouum articulum fidelibus credendum, qui Apoſtolis, canoniciſque ſcripturis propoſitus non ſit; ſed nullibi eſt propoſitum, Auguſtinum, Franciſcum, Dominicum, Ignatium in Cælis eſſe: Ergo cùm Eccleſia id ipſum proponit, non proponit tanquam fidei articulum, ſed tanquam veritatem omninò certam moraliter, & cui fides humana meritò adhiberi debeat.

3. Probatur ſecundò, quia ex Auguſtino dicitur, multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna: & conformiter *cap. Audiuimus, de reliquiis, & vener.Sanct.* Pontifex dicit quemdam in ebrietate occiſum pro Sancto coli. Et *in Martyrol. Vſuardi. 21.Iunij* cum Sanctis numeratur Euſebius Cæſarienſis, quem tamen conſtat fuiſſe Arianum, & quem S. Hieronymus *l.2.aduerſus Rufin.c.4.* vocat Arianorum Principem.

4. Verùm omninò tenendum eſt, Papam non poſſe errare in canonizatione Sanctorum: Probatur; nam ſi poſſet Pontifex in hoc errare, poſſet tota Eccleſia errare; nam tota Eccleſia tenetur obedire Pontifici in huiuſmodi decreto ſeruando; igitur ſi poſſet in hoc Pontifex errare, tota Eccleſia errare poſſet. Hoc autem eſt contra illam promiſſionem à Chriſto Eccleſiæ factam *Ioannis* 16. Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

5. Confirmantur ſupradicta, quia quando Pontifex aliquem Sanctum Canonizat, interdum ſic loquitur, authoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ac noſtra, Catharinam Senenſem in cæleſtem Ieruſalem fuiſſe receptam; & æternæ gloriæ corona donatam, de fratrum noſtrorum conſilio declaramus, eamque tanquam ſanctam publicè, priuatéque colendam eſſe decernimus, & definimus, vt Pius II. *in Bull.Canon. S.Catharinæ Senenſ.* interdum ſic: Auctoritate, &c. decernimus, & definimus bonæ memoriæ Franciſcum de Paula eiuſdem Ord. Minimorum inſtitutorem in cæleſti Ieruſalem inter Beatorum choros iam receptum, æternæque gloriæ condonatum fuiſſe, &c. vt Leo X. *in Bull.* 38. Aliàs hoc modo, decreuimus, ac definiuimus bonæ mem. Hiacynthum Polonum Ord. Fratrum Prædicatorum ſanctum eſſe, vt Clemens VIII. *in Bull.* 27. aut ſic Beatam Franciſcam Romanam, &c. ſanctam eſſe definimus vt Paulus V. *in Bul.* 45. *aliàs* 28. quo modo idem Pontifex *in Bull.67.alias* 43. de Carolo Borromæo, loquitur, Sanctum eſſe definiuimus. Non videtur autem, quod Summi Pontifices talibus formulis abſolutam definitionem in re totam Eccleſiam concernẽte continentibus vterentur, niſi exiſtimarent, ſe omninò certos eſſe, ac per conſequens nullum ſubeſſe erroris periculum.

6. Deindè probatur ab inconuenienti, quia ſi eſſet falſum iudicium Papæ in canonizandis Sanctis, defraudarentur ipſi canonizati à fructu ſuffragiorum, & ſacrificiorum Eccleſiæ; nam vt ait Auguſtinus *de verbis Apoſtoli*: & refertur *cap. Cùm Martha*, §.3. *de celebrat. Miſſarum*, iniuriam facit Martyri, qui oret pro martyre, quia eodem modo iniuriam facit Sancto canonizato, qui orat pro illo. Similiter defraudarenter fideles, qui inuocant Sanctos canonizatos, quod ſi animæ illorum eſſent in inferno, peterent maledictionem pro benedictione.

7. Et tandem non licet dubitare, quòd Sanctus canonizatus ſit inuocandus, & honorandus à fidelibus; ergo neque licet dubitare, quòd eius anima ſit beata, conſequentia patet, quia ſi publicè inuocatur, & honoratur Sanctus, eius anima beata eſt; neque enim animæ damnatorum honorantur. Antecedens verò probatur primò ex Auguſtino *epiſtola* 118.

In

In ſolemnitate , inquit, inſaniæ eſt dubitare de eo, quod facit Eccleſia. Sed Eccleſia inuocat, & honorat Sanctum canonizatum, ergo, &c. Bernardus *epiſt.174.ad Canonicos Lugdunenſes*, loquens *de feſtiuitate Sanctorum*, ait: Ego quod accepi ab Eccleſia, id teneo. Denique ratione probatur. Romanus Pontifex paſtor vniuerſalis Eccleſiæ præcipit inuocare, & honorare Sanctum canonizatum: Ergo non licet dubitare, quòd ſit honorandus, & inuocandus.

RESOL. XVI.

Reſpondetur ad argumenta contraria? Ex tract.addit.2. Reſ.etiam 16.

§.1. AD argumenta verò *in principio ſuperioris reſolutionis* adducta, ad primum reſpondeo, illud benè concludere de homine priuato, priuatam ſolùm, naturalemque notitiam habente. Ita namque illud Apoſtoli accipiendum eſt: Quis hominum ſcit, quæ ſunt hominis; niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt? Verum ſicut in ea ſententia non excluditur Deus: dicitur enim, quis hominum ſcit: Ita nec amici eius excludi debent, quibus ipſe ſecreta ſua reuelat, quando, & quibus vult: Iuxta quod *eodem capite 2.ad Corinth.* ait Apoſtolus: Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum ſuum. Quoniam ergo Pontifex in canonizatione Sanctorum non procedit ſecundùm ſolam naturalem notitiam, ſed attendit diuina teſtimonia, quæ ſunt, vita ſancta, mores, & miracula per eorum merita, vel inuocationem facta, ac inſuper particulariter à Spiritu S.dirigitur; vndè B.Thomas *quodlib.9. artic.16.* reſpondet, quòd Pōtifex poteſt certificari de ſtatu alicuius per inquiſitionem vitæ, & atteſtationem miraculorum, & præcipuè per inſtinctum Spiritus ſancti, qui omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei; Ideò Pontifex non poteſt in iſto errare.

2. Itaque argumentum procedit, ſi Pontifex non præſeruaretur ab errore: Diuina autem Prouidentia præſeruat Pontificem, ne in Sanctorum canonizatione per infallibile teſtimonium hominum fallatur. Et quamuis fieri poſſit, vt non omnia, quæ de vita alicuius narrantur, vera ſint, aut certa; vndè & contingit correctionem in hiſtoriis fieri, certum tamen eſt ea vera eſſe, quæ ad canonizationem ſufficiunt? Ideoque ipſa canonizatio vera eſt, ac certa.

3. Vndè dicendum eſt, aſſerentem Pontificem in canonizatione Sanctorum poſſe errare, non eſſe tanquam hæreticum abſolutè damnandum: quia non affirmat aliquid, quod contrarium ſit his, quæ Eccleſia recipit tanquam de fide certa abſque vlla controuerſia Doctorum. Videmus namque Canum, Bañez, & alios *in principio* relatos ſentire de fide non eſſe, Pontificem errare non poſſe. Ergo Eccleſia non defendit tanquam de fide certum ſine vlla controuerſia. Quocirca ea maiori probabilitate, & certitudine, quam exiſtimamus de fide eſſe Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non poſſe, ea affirmandum eſt, hæreticum eſſe qui negaret.

4. Et quidem credendum eſt, Pontificem in canonizatione Sanctorum vti teſtimonio humano, non vt motiuo credendi, ſed vt conditione explicante teſtimonium diuinum in ſacris Scripturis vniuerſaliter reuelatum de omnibus, qui in gratia Dei moriuntur. Adde huiuſmodi teſtimonium eſſe publicum, cui ex ſpeciali prouidentia Deus aſſiſtere tenetur, ne ſi illud falſum ſit, tota Eccleſia errare poſſit. Confirmatur, nam etiam in hac, vel illa ſcriptura canonica proponenda, in hac, vel illa traditione Apoſtolica declaranda, vtitur Pontifex, vt conditione explicante, publico teſtimonio humano Eccleſiæ.

5. Ad ſecundum argumentum, non obeſt quod ex Auguſtino ſolet obiici: Multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in infernis: Etenim Bellarminus dicit ſe in Auguſtino non potuiſſe talia verba inuenire, habent præterea facilem explicationem, vel vt de corporibus, quæ fortè per errorem ſunt ſuppoſita loco corporum veri Sancti, vel de corporibus Principum & Magnatum aliquorum, quæ ſplendidiſſimis ſepulchris habētur in veneratione, & tamen multorum ex illis animæ ſunt in Inferno: vel fortè de eis, quæ apud multos habent nomen ſanctitatis: Huſſium enim Huſſitæ colunt, vt Martyrem, Lutherum ſui venerantur vt Sanctum, &c. vel certè inter Catholicos aliqui in hoc, aut illo priuato loco cenſentur Sancti, qui reuerà non fuere, ſed peccatores; ad quorum canonizationem nunquam Deus Papam permittet accedere.

6. Itaque negnandum eam ſententiam in Auguſtino reperiri. Quamquam non negemus impios poſſe ſepulchris honorari, aut aliquos poſſe particulariter ab aliquibus tanquam Sanctos coli, qui Sancti non ſunt, ſicut contigit erga illum, de quo loquebatur Pontifex *in cap. Audiuimus*, qui ſine Rom. Pontificis conſenſu colebatur; neque negamus, quin tales poſſint in Martyrologium intrudi; ſicut intruſus fuit Euſebius Cæſarienſis pro Euſebio Samoſateno, vt docet Baronius *ad 21.Iunij*, quomodo, & quemdam Marcum Arethuſium Arianum *in Græcorum Menol.* fuiſſe intruſum idem oſtendit *29.Martij*. Sed negamus aliquem eiuſmodi poſſe toti Eccleſiæ Sanctum proponi, & canonizari ab eo, cuius eſt, Sanctos canonizare, id eſt à Romano Pontifice.

RESOL. XVII.

An Papa poſſit errare in Beatificatione Sanctorum? Ex part.11.tract.addit.2.Reſ.etiam 17.

§.1. SVppono, quod differt canonizatio à beatificatione, quod canonizatio eſt per modum definitionis, & vltimæ ſententiæ à Pontifice latæ de ſanctitate, & gloria canonizati toti Eccleſiæ propoſiti. Beatificatio verò eſt indulgentia, ſeu conceſſio Pontificis facta alicui Prouinciæ, vel Religioni, vt poſſit aliquis defunctus Beatus appellari, eique cultus aliquis exhiberi, quæ beatificatio ſolet eſſe via ad canonizationem. Colligitur hoc diſcrimen ex forma ipſa, qua Pontifices vtuntur in Bullis canonizationis & beatificationis. Nam in Bullis canonizationis vtuntur verbis: Definimus, decernimus, mandamus, vt apparet in Bulla Sancti Franciſci de Paula, quæ à Surio refertur *in eius vita; & in Bulla Sanctæ Thereſiæ edita à Gregor. X V.* Thereſiam inquit, virginem de Abula, de cuius vitæ ſanctitate, fidei ſinceritate, & miraculorum excellentia planè conſtabat, & conſtat, ac ſanctam eſſe definimus, decernimus, & adſcribimus, illamque vniuerſos Chriſti fideles tanquam veram ſanctam honorare, & venerari mandauimus, & mandamus, ſtatuentes, vt ab vniuerſali Eccleſia in eius honorem Eccleſiæ, & altaria, in quibus ſacrificia Deo offerantur, ædificari, & conſecrari, & ſingulis annis die 5. Octobris, quo ad Cœleſtem gloriam tranſlata eſt, eius officium, vt de ſancta Virgine ad præſcriptum Romani Breuiarij celebrari poſſit.

2. In Bulla verò beatificationis vti ſolent verbis: Concedimus, indulgemus, &c. vt conſtat *ex*

Bulla

Bulla beatificationis B. Franciſci Borgiæ Societatis Ieſu, edita ab Vrbano VIII. Nos inquit, ſupplicationibus inclinati de Cardinalium ſacris ritibus præpoſitorum conſilio, vt Dei ſeruus Frăciſcus Borgia Beatus nuncupari, dèque eo ab omnibus dictæ Societatis Ieſu Religioſis vbique exiſtentibus, necnon in ditionibus familiæ illorum de Borgia ab omnibus Sacerdotibus tam ſæcularibus, quam Regularibus Kalendis Octobris, ipſo nempè die ſui obitus, Miſſa celebrari, ac Officium de communi Confeſſorum non Pontificum recitari, iuxta rubricas Miſſalis, & Breuiarij Romani reſpectiuè, liberè, & licitè valeant Apoſtolica authoritate tenore præſentium perpetuò concedimus, & indulgemus.

3. Hoc ſuppoſito, alicui videbitur, Pontificem in beatificatione Sanctorum errare poſſe, etiamſi in canonizatione liber ab errore ſit; quia ex hoc errore non ſequitur, vniuerſalem Eccleſiam errare, ſiquidem non proponitur vniuerſali Sanctus ille colendus.

4. Sed contrarium omninò tenendum eſt, quia etſi non proponatur talis beatificatus colendus toti Eccleſiæ, proponitur tamen alicui Regno, vel ordini. In his autem, vel ſimilibus decretis, etſi non reſpiciant vniuerſalem Dei Eccleſiam, non poteſt eſſe error, etſi reſpiciatur ſola vna prouincia, vel Regnum, vel Religio; vndè etiamſi probetur noua Religio à Sede Apoſtolica, nec in his error accidet, & ab omnibus id indubiè tenendum eſt.

5. Confirmatur, quia talis propoſitio facta particulari Ordini, vel Regno, eſt res etiam pertinens ad Religionem, & cultum. Ergo nullus interuenire poteſt error, ſicut nec in decretis morum. Tandem à ſimili; nam ex errore in canonizando, ſequuntur magna incommoda, quæ ſequerentur etiam ſi nō eſſet infallibilis, & certa ipſa beatificatio. Accedit, quòd Pontifex non poteſt errare perniciosè condendo aliquam legem; etiamſi illam ferat pro particulari Eccleſia, vt rectè monſtrat noſter Bañez *in hoc caſu. 2. 2. q. 1. art. 3. dub. 6.*

6. Deinde ad talem declarationem Pontifex vtitur graui examine, ne ſe Deus permittat errare. Secundò, quia etiam implicitè videtur definire, ſeu ſaltem ſupponere, eum eſſe in Cœlo. Tertiò, quia licèt Diuinum officium, ſacrúmque non concedatur omnibus pro tali Beato; tamen omnibus iam in Eccleſia licet ſe illius precibus etiam publicè commendare, eúmque Beatum vocare, & pro tali reputare, non eſt autem credibile, Deum permiſſurum in re tam graui, totam errare Eccleſiam: Ergò omninò certum debet eſſe, Papam non poſſe in beatificatione errare.

7. Deindè Doctores loquentes de canonizatione, & affirmantes pontificem errare non poſſe, nihil de beatificatione ſcripſerunt: ergo ſignum erat ſub canonizatione voluiſſe beatificationem comprehendere. Secundò, Pontifex beatificans Sanctum aliquo Miſſæ ſacrificio, hoc eſt, concedens, vt aliquod Miſſæ ſacrificium in illius honorem celebretur, toti Eccleſiæ venerandum proponit, quia nomine totius Eccleſiæ ſacrificium offertur: Ipsáque tota Eccleſia medio illo Miniſtro, & ſacrificio ab illo oblato ſanctum illum veneratur: ſed in his, quæ pertinent ad cultum vniuerſalis Eccleſiæ, errare non poteſt Pontifex. Ergo & ex his patet ſolutio rationis dubitandi. Negamus enim non ſequi vniuerſalem Eccleſiam errare, ſi erret Pontifex in beatificatione. Nam licèt à Pontifice non proponatur venerandus per vniuerſalis Eccleſiæ miniſtros proponitur tamen venerandus ab vniuerſali Eccleſia per ſpeciales aliquos miniſtros, & hoc ſufficit, vt Eccleſia ipſa errare dicatur.

8. Dicendum eſt itaque, Pontificem non poſſe in huiuſmodi beatificatione errare, ſic nimirùm, vt illum declaret eſſe beatum, atque vt talem honorandum, qui Beatus non ſit, quoniam etſi beatificatio ſolùm ſit particularis canonizatio, & cultus in ea permiſſus reſtringatur, continet tamen declarationem beatitudinis, & gloriæ eius, qui beatificatur. Quòd autem eiuſmodi declaratio poſſit eſſe falſa, magnum eſſet inconueniens, quia hoc cederet in vilipendium Eccleſiæ, & in contemptum poteſtatis Summi Pontificis.

9. Adde, quòd ſi poſſet fieri, quòd is non ſit Beatus, quem Pontifex Beatum declararet; dum vult eum honorare, ipſum beatificando, noceret illi; impediret enim, ne pro illo fierent ſuffragia, & conſequenter ne à pœnis purgatorij citò liberaretur. Sicut enim iniuria eſt pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendari, vt loquitur Auguſt. *ſerm. 17. de verbis Apoſtoli*: Ita pro aliis, quos cum Chriſto regnare tenet Eccleſia; nemo prudenter orabit, vt à pœnis purgatorij liberentur, iuxta Innocentium III. *cap. Cùm Marthæ, tit. de celebratione Miſſarum.*

RESOL. XVIII.

Qua certitudine tenendum eſt Papam non poſſe errare in Canonizatione Sanctorum.

Et eſſe de Fide probatur; Ex part. 11. tractat. addit. 2. Reſ. etiam 18.

§. 1. Reſpondeo, quòd aliquorum ſententia fuit, poſſe Pontificem quoad canonizationem errare; & multò magis quoad beatificationem. Eſt Caietani *to. 1. opuſc. tr. 15. de indulgentiis. ad Iulium Mediceum cap. 8. ad vlt.* Melchioris Cani *lib. 5. cap. 5. qu. 5.*

2. Hæc opinio prorsùs eſt reprobanda; vndè meritò P. Arriaga *in curſ. Theol. to. 5. diſp. 9. ſect. 5. n. 31.* miratus eſt valdè Caietan. qui non ſolùm negat eſſe de fide, Papam non poſſe errare, ſed abſolutè docet, eum poſſe errare: Sed hànc doctrinam cenſet hoc tempore ad minimum eſſe erroneam, & temerariam.

3. Exploſa itaque hac opinione, alia docet Pontificem neque in canonizatione, neque in beatificatione errare poſſe: id tamen diuina fide certum non eſſe. Ita Bañes *2. 2. in breuioribus in comment. dub. 7. concluſ. 2.* Malderus *dub. 6. propoſit. 4.* Suarez *diſp. 5. ſect. vlt. num. 8.*

4. Quibus adde doctiſſimum Magiſtrum Ioannem de S. Thoma *in 2. 2. D. Thomæ diſp. 9. art. 2. fol. 767.* & ex Societate Ieſu Granadum *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1. tract. 7. diſp. 3. ſect. 3. num. 24.* & Franciſcum del Caſtillo *in lib. 5. ſent. tom. 2. diſp. 16. quæſt. 8. num. 25.* qui tamen *num. 23.* aſſeruerat temerarium, impium, ſcandaloſum, atque quodammodò ſapit hæreſim, negare eſſe beatam animam Sancti canonizati.

5. Et probat ſingula; nam quòd ſit temerarium, eſt manifeſtum, quia eſt contra torrentem omnium fidelium in materia graui; quia omnes verbo, & operè fatentur ſanctitatem, & beatitudinem animæ illius, qui à Romano Pontifice eſt canonizatus. Quòd ſit impium, patet, quia eſt contra Religionem, & cultum Sancti canonizati. Quòd ſit ſcandaloſum, probatur; nam quis non ſcandalizabitur audiens Wicleph dicentem animas Beati Auguſtini, Benedicti, & Bernardi eſſe damnatas, propter quod ipſe, & eius ſententia (quantum ad hoc, non vt hæretica ſed vt offenſiua piarum aurium, ſicut & aliæ ipſius propoſitiones)

ſitiones) damnatur *in Concil. Conſtantienſi ſeſſ.* 8. Quòd ſit ſuſpectus de hæreſi apparet; nam quodam modò illam ſapit ſententia, quæ negat hanc beatitudinem, quia videtur negare vel authoritatem in Papa ad Sanctos canonizandos, vel quòd Sancti non ſunt digni tali honore.

6. Sed mihi magis placet opinio aliorum aſſerentium eſſe de fide, Pontificem errare non poſſe in canonizatione Sanctorum, & ita tenet Valentia *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 40. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſp.* 17. *dub.* 6. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 1. *punct.* 5. §. 4. *num.* 2. Verricelli *in quæſt. moral tract.* 8. *quæſt.* 25. *num.* 2. Amicus *in curſu Theologiæ, vbi infrà num.* 13. Arriaga *tom.* 5. *diſput.* 9. *ſect.* 5 *num.* 28. & alij, firmantes, Papam in canonizationibus non ſolùm errare non poſſe, ſed id eſſe de fide.

7. Rationes verò pro hac ſententia videbis apud Authores citatos, qui etiam reſpondent ad omnia argumenta, quæ in contrarium poſſent adduci. Verùm circa præſentem difficultatem ne deferas recognoſcere doctiſſimum Magiſtrum Grauinam *in controuerſiis tom.* 4. *part.* 2. *fol.* 362.

RESOL. XIX.

An eadem certitudine de Fide ſit tenendum Papam non poſſe errare circa beatificationem Sanctorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 19.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 5. *punct.* 5. §. 5. *num.* 4. Megalius *verb. Canonizatio, num.* 1. & ex ipſis nouiſſimè Pater Verricelli *in qq. moral. tract.* 8. *quæſt.* 25. *n.* 3. Itaque dicendum videtur de fide eſſe Pontificem non poſſe errare in canonizatione, neque in beatificatione. Probant, quia ex errore vtriuſque eadem ſequerentur abſurda, & incommoda, & ad vtrumque actum præcedit inquiſitio vitæ, & ſanctitatis, & miraculorum beatificandi, vel canonizandi. Quòd autem ſit maior, vel minor, non videtur inferre in vno actu maiorem certitudinem, quàm in alio, ſi quidem vtraque inquiſitio debet eſſe prudens, & grauis.

2. Secundò, quia ſicut pertinet ad Religionem, quòd aliquis proponatur colendus toti Eccleſiæ vt Sanctus. Et circa materiam Religionis non poteſt Pontifex errare, ita quòd proponatur certæ Prouinciæ, aut Religioni, eſt res pertinens ad Religionem, & ita oportet, vt non poſſit errare, ſicut neque circa decreta morum. Et hanc docuerunt non pauci viri docti in Italia, & Hiſpania.

3. Verùm licèt hæc opinio ſit ſatis probabilis, tamen ego magis adhæreo negatiuæ ſententiæ, quam tuetur Amicus *in cur. Theol. to.* 4. *diſp.* 7. *ſect.* 4. *num.* 98. vbi ſic ait: Non eſt de fide Pontificem errare non poſſe in beatificatione, prout beatificatio condiſtinguitur à canonizatione: eſt tamen ita certum, vt oppoſitum ſit ad minimum temerarium, ſcandaloſum, & errori proximum. Prior pars facilè probatur. Etenim ſi eſſet de fide, beatificatum eſſe in Cœlis, in eo canonizando Pontifex non vlteriùs procederet, maiorem diligentiam, nouúmque examen inſtituendo de ſanctitate canonizandi: quia quod eſt fide certum, non eget vlteriori certitudine. Atqui Pontifex poſt beatificationem, ſi ad canonizationem procedat, non eſt contentus priore examine, & diligentia pro beatificatione facta, ſed inſtruit nouum examen, nouamque diligentiam, idque non ad externã dumtaxat ſolemnitatem, & pompam, ſed ad maiorem certitudinem de ſanctitate canonizandi habendam, vt praxis & ſtylus curiæ docet.

4. Poſterior pars conſtat, quia cùm beatificatio ſit potiſſimum medium ad canonizationem; eſt enim via ad illam, vt Pontifices in Bullis beatificationis declarant, temerarium eſſet, & errori proximum negare beatificatum eſſe in Cœlis. Nam licèt illum Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ, vel Religioni, quouſque ad eius canonizationem veniatur.

5. Obiicies. Omnes honores, & cultus, qui exhibentur canonizatis, exhiberi poſſunt Beatificis, ergo eadem certitudine certum eſt, Beatificatum eſſe in Cœlis, ac canonizatum. Reſpondeo primò negando conſequentiam canonizatis exhibentur vt debiti, & à Pontifice authoritate Apoſtolica definiti: Beatificatis verò ſolùm vt permiſſi. Reſpondeo ſecundò negando antecedens; nam canonizatis in eorum cultum, & honorem erigi poſſunt templa, ab omnibus ſacrum offerri, & officium recitari, Beatificatis verò nec Templa erigi poſſunt, nec ab omnibus ſacrum offerri, & officium recitari, niſi dumtaxat ab iis, quibus in Bulla expreſsè conceditur. Solùm enim Beatificatis erigi poſſunt altaria, & quidem ab iis tantùm, quibus conceditur poſſe ſacrum offerri, non autem ab aliis, quibus non permittitur ſacrum offerri. Præterea ſacrum & officium de canonizato poteſt cum octaua celebrari, non autem de beatificato, niſi de expreſſa licentia Pontificis. Idem dicendum de ſacro votiuo; cùm non poſſint alij honores, & cultus beatificatis exhiberi, quam qui in Bulla ipſa Beatificationis exprimuntur. Nam hoc ipſo, quod tales honores, & cultus reſtringuntur ad certam Religionem, certúmque locum, cenſentur etiam reſtringi ad certum genus honoris, & cultus nempe ad illud; quod in Bulla exprimitur. Licèt autem beatificatis altaria erigi ab iis, quibus conceditur in ipſorum honorem, ſacrum offerri, quia hic honor eſt intrinſecè connexus cum ipſo cultu ſacrificij, cùm nequeat niſi in altari ſacrificium offerri. Eadem eſt ratio de imagine cum radiis pingenda, vel ſculpenda etiam publicè. Hucuſque Pater Amicus.

6. Hanc etiam ſententiam docet Arriaga *in curſu Theo. to.* 5. *diſp.* 9. *ſect.* 6. & ſupponit, quòd beatificatio prout de facto, & in vſu, eſt quædam licentia data per Bullam à Summo Pontifice, vt aliqua perſona in aliqua determinata Prouincia, Epiſcopatu, aut Religione coli poſſit, vt exiſtens in Cœlo: conceditur autem ea præmiſſo diligenti examine vitæ, & miraculorum, aut audita ſententia Cardinalium Congregationis rituum, imò etiam Auditorum, ſeu Iuriſtarum Rotæ. Vndè has differentias inter eam, & canonizationem obſeruo.

7. Prima, & principalis, quòd non vtitur Pontifex verbo vllo directè declarante, aut definiente talem Sanctum eſſe in gloria: ſolùm dat licentiam vt colatur: eſtò ibi implicitè videatur ſupponere omninò illum in gloria eſſe, quia non poſſunt tales honores exhiberi niſi homini Beato, ſeu Deo fruenti.

8. Secunda differentia eſt, quod beatificatio non eſt vltimum iudicium Eccleſiæ in cauſa ſanctitatis talis perſonæ: ſed proceditur deindè ad nouum examen, teſtes, miracula, &c. antequam ad canonizationem veniatur, quæ eſt iudicium vltimum, poſt quod nihil ampliùs diſcutitur.

9. Tertia differentia eſt, quòd Beatificatio eſſe ſolet limitata, vt dixi, ad vnam prouinciam, &c. at canonizatio extendit ſe ad totam omninò Eccleſiam, vt omnes de eo celebrare, &c. recitare etiam Diuinum Officium poſſint; nam licèt teneantur ex Bulla Pij V. orare iuxta Breuiarij Rubricas: ſi tamen quis

quis velit ex deuotione duo Officia orare, poterit ſine dubio de eo Sancto: at neque hoc modo licet omnibus de ſolùm Beatificato orare.

10. Quarta differentia, quæ tamen videtur eſſe accidentaria: eſt maior ſolemnitas canonizationis præ Beatificatione: hæc enim ſine vlla planè fit, illa verò cum maxima pompa, & cùm conſenſu vniuerſali Cardinaliium, & Prælatorum, præmiſſis precibus, & quæſito à Cardinalibus omnibus, aliiſque conſenſu. Hæ ſunt differentiæ inter Beatificationem, canonizationemque; ex quibus breuiter, & ſolidè deducitur, quid ſic dicendum quoad infallibilitatem Beatificationis.

11. His ſuppoſitis ab Arriaga, poſteà ſic aſſerit: Non videtur eſſe de fide, Papam non poſſe errare in Beatificatione. Hæc eſt valdè communis inter recentiores, qui de beatificatione egerunt: & ſuadetur meo iudicio ferè euidenter ex ſecunda differentia *ſupra* poſita: etenim ſi fide certum eſſet Beatificatum eſſe in Cœlo, gratis, imò in iniuriam certitudinis fidei inquireretur: deindè in vitam eius, & noua teſtimonia exigerentur ad probandum eum eſſe in Cœlo ſicut ſi fierent iam ad declarandum ſanctum Petrum eſſe Beatum: ergo ſupponitur res adhuc non eſſe omninò certa certitudine fidei. Idem ſecundò probatur ex prima differentia, quia cùm Pontifex non vtatur in Beatificatione vllo verbo denotante definitionem (ex quo maximè *ſuperius* argumentati ſumus pro certitudine canonizationis) ceſſare videtur præcipuum argumentum eius infallibilitatis de fide. Tertiò ex tertia differētia ſuadetur, nam cùm non permittatur cultus eius Sancti pro vniuerſali Eccleſia, ſed ſolùm pro vna aliqua Prouincia, nec ſit de fide, vnam, aut alteram Prouinciam, aut Religionem errare non poſſe: ideò etiam non deſumitur indè tam efficax argumentum pro ea certitudine, quàm pro canonizatione. Quartò denique idem probo ex quarta differentia, quia illa ipſa maior ſolemnitas preces illæ communes, aſſenſus ille quaſi totius Eccleſiæ, qui in canonizatione reperitur, eſt quædam diſpoſitio ad hoc, vt Deus Papam errare non permittat: eſtque quaſi generalis Eccleſiæ conſenſus, perinde ac ſi in Concilio vniuerſali cum Papæ approbatione decideretur veritas aliqua. Hæc autem omnia ceſſant in Beatificatione: ergo ceſſat vnum ex maximis fundamentis pro hac certitudine fidei. Et hæc omnia docet Arriaga *vbi ſuprà.*

12. Et tandem huic ſententiæ adhæret Turrianus *in 2.2.tom.5.diſput.17.dub.6.* qui tamen optimè, & verè obſeruat, in quo omnes conueniunt eſſe temerarium, & ſcandaloſum, & impium aſſerere Pontificem poſſe errare in Beatificatione Sanctorum. Temerarium quidem, quia ſentiret contra communem ſenſum non ſolùm Doctorum, ſed etiam omnium fidelium. Item ſine idoneo argumento iudicaret Pontificem errare in re tam graui, & ad quam ſemper præcedunt tot diligentiæ, & inquiſitiones prudentes.

13. Deindè in hac materia eſſet ſcandaloſum, ex qua poteſt oriri aliquod ſcandalum in animas fidelium, vt dicemus *ſuo loco ad quæſtionem primam.* Et certè non poſſet non poni obſtaculum pietati fidelium, ſi audirent aliquem dicentem, Pontificem erraſſe in beatificatione alicuius Sancti.

14. Impium autem dicitur, quia eſt contra Chriſtianam Relgionem, & cultum Sanctis debitum. Et ideò S. Thomas *quodlibeto illo 6. art. vltimo*, dixit piè credendum eſſe, Pontificem non errare in Sanctorum canonizatione Deinde ſicut Bañez, & alij dicunt, ſapere hæreſim aſſerere Pontificem errare poſſe in canonizatione, quia videtur velle negare poteſtatem canonizandi: ita qui diceret Pontificem poſſe, errare in Beatificatione, eſſet ſuſpectus de hæreſi, quia videretur velle negare poteſtatem eſſe in Pontifice ad beatificandum hominem aliquem. Ita Turrianus, & ego.

RESOL. XX.

An præcisè ex vi ſolius Beatificationis, quod anima Beatificati ſit in gloria, remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis? Ex p.11.tract. addit.2.Reſ.etiam 20.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam (attendas quæsò amice Lector) contra Turrianum ſuſtinet nouiſſimè doctiſſimus Magiſter Ioan.de S.Th. *in 2.2. D.Thom.diſp.9.art.2.fol.*770.vbi ſic ait: Torres tenet, quòd eſſet impium, ſcandaloſum, & temerarium dicere, quòd Pontifex poſſet errare in beatificatione, aut quòd anima Beatificati non eſſet in gloria, eſſe tamen magis temerarium, & magis ſcandaloſum id affirmare de canonizato, ita ſolùm certitudo canonizati, & beatificati differunt penès magis, & minus intra eamdem ſpeciem.

2. Nihilominus ſuppoſita ſententia *ſup.* probata, quòd beatificatio non ſit iudicium de ſanctitate alicuius, ſed ſolum permiſſio vt poſſit publicè coli, & venerari. Exiſtimo Pontificem practicè errare non poſſe in tali beatificatione; ita quòd eſſet temerarius, & ſcandaloſus, qui talem celebrationem negaret, aut talem cultum non eſſe exhibendum. Speculatiuè autem circa veritatem Sanctitatis talis perſonæ exiſtimo quod ex vi ſolius beatificationis, id non excedit latitudinem certitudinis moralis, & probabilitatis maximæ, ita quòd oppoſitum non eſſet cenſura dignum. Et dico ex vi beatificationis præcisè quia ex alio capite, v.g. ſi accedat aſſenſus totius Eccleſiæ, aut maioris partis fidelium, multitudo miraculorum facta in confirmationem eius ſanctitatis, & hoc longo tempore ſit continuatum, ex hac parte fiet longè certius, & qui negaret ſanctitatem talis perſonæ cum his circunſtantiis eſſet cenſura temeritatis dignus.

3. Ratio, quæ me præcipuè mouet, ea eſt, quia vt Eccleſia publicè celebret feſtum de aliquo tanquam de Sancto, ſufficit probabilitas & moralis certitudo de ſanctitate eius, non verò requiritur iudicium, & ſententia canonica, vt patet manifeſtè in celebratione feſti Conceptionis Beatæ Virginis, quod Eccleſia celebrat: & tamen ipſamet Eccleſia præcipit, ne poſſit vlla cenſura notari opinio aſſerens fuiſſe conceptam in peccato originali: ergo vt Eccleſia habeat iudicium practicum certum de celebratione alicuius Sancti, non requiritur, quòd habeat etiam iudicium ſpeculatiuum certum de ſanctitate, ſed ſufficit moralis certitudo, aut opinio. Item etiam videmus, quòd in materia Religionis ſæpè vtitur Eccleſia ſolùm opinione probabili, vt patet in diſpenſatione voti ſolemnis, & in diſpenſatione matrimonij rati non conſummati: ſicut autem votum pertinet ad virtutem Religionis, ita etiam veneratio Sanctorum (vt *ſup.* declarauimus) ergo permiſſio, ſeu diſpenſatio, vt aliquis veneretur pro Sancto, non requirit maiorem certitudinem, quàm moralem de eius ſanctitate.

4. Ad hæc D.Thomas *3.p.q.27.art.2. ad 2.* ex eo quòd Eccleſia Rom. ſuo tempore toleraret celebrationem feſti Conceptionis, dicit eam conſuetudinem non eſſe totaliter reprobandam, nec aliquid amplius infert ex tolerantia talis celebrationis; ſed beatificatio eſt conceſſio celebrationis de aliquo Sancto cum tolerantia

ſerantia Sedis Apoſtolicæ:ergo ex vi præciſæ beatificationis non infertur, niſi quòd talis conſuetudo non ſit reprobanda,non verò quòd ſit omninò certum,quòd perſona beatificata ſit in gloria, taliter quòd oppoſitum ſit cenſurabile. Et denique veneratio, quæ exhibetur beatificatis aliquando fuit permiſſa fieri ab Epiſcopis in Eccleſia, & tunc certum eſt,quòd ad venerationem exhibendam alicui ſufficiebat moralis certitudo,nam Epiſcopi non poterant definire de fide,aut certum reddere, quòd illi eſſent in gloria:ergo de ſe talis beatificatio non petit niſi moralem certitudinem de alicuius gloria; imò in rigore loquendo, permiſſio celebrandi de aliquo poteſt ſtare cum certitudine,quòd non ſit adhuc in gloria,dummodò conſtat eſſe Sanctum, ſicut permittit Eccleſia,quòd celebretur de Elia in Ordine Carmelitarum, quem tamen conſtat nondum eſſe beatum. Aliud eſt ergo celebrationem de aliquo permittere, aliud iudicare,& habere pro infallibili, quòd ſit in gloria. Hucuſque Ioannes de S.Thoma.

5. Sed ego prorsùs puto non eſſe diſcedendum à ſententia Turriani,qui abſque vlla diſtinctione loquitur,ſicut loquuti ſunt Doctores, qui poſt illum ſcripſerunt,& ideò eius ſententiam docet etiam Franciſcus Del Caſtillo Ordinis S.Franciſci ex Regulari Obſeruantia *in l.3.ſent.tom.2.diſp.16. quæſt.8. num.33.* ſic aſſerens: Sed inquires qua cenſura dignus ſit, qui negaret animam Sancti beatificati eſſe beatam? Reſpondetur cum Montefino, quòd etiam id negare eſſet impium, & temerarium; nam intra idem genus propoſitionis damnabilis,poteſt vna eſſe magis temeraria, quam alia, & magis piarum aurium offenſiua;ſic magis impium, & temerarium eſſet negare beatitudinem animæ Sancti canonizati; ſed non ideò deſineret eſſe temerarium,& impium hanc negare animæ beatificati. Ita ille. Cui adde ſapientiſſimum Patrem Rodericum Arriaga *in curſ.Theolog. tom.5.diſp.9.ſect.6. num.55.* Franciſcum Syluium *in contron. lib.4. quæſt.2. art.15.* & Patrem Amicum *in curſ.Theol. tom.5. diſp.7. ſect. 4. num.99.* vbi ſic ait: Cùm Beatificatio ſit potiſſimum medium ad canonizationem;eſt enim via ad illam: vt Pontifices in Bullis beatificationis declarant;temerarium eſſet, & errori proximum negare beatificatum eſſe in Cœlis; nam licèt illud Pontifex non definiat, cum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ,vel Religioni quouſque ad eius canonizationem veniatur. Ita ille Cui etiam adde noſtrum doctum Patrem Vercelli *in qq.moral.tr.8.q.25.n.3.* adhærentem Turriano,& probantem ſanctitatem Beatificati non remanere intra latitudinem certitudinis moralis, & hoc negare eſſet temerarium,ſcandaloſum, &c.

6. Itaque dicendum eſt cum Arriaga, quòd Pontifex videtur implicitè definire,vel ſaltem ſupponere beatum eſſe in Cœlo. Et ideò omnes Catholici, eo ipſo quod aliquis ſit beatificatus, nullatenus de illius ſanctitate dubitant,licèt hæc ſanctitas talis perſonæ beatificatæ non ſit certa de fide,ſicut etiam non pertinet ſecundùm aliquos directè ad fidem, quod ſit beata anima Sancti canonizati, tamen hoc negare eſſet magis impium,& temerarium, quam ſi negaretur de anima beatificati. Vnde Trullench *in Decal. tom.1.lib.1.cap.9.dub.5.n.5.* ſic aſſeruit: Eſt impium, temerarium,& ſcandaloſum negare Sanctum beatificatum eſſe in gloria, & ſimiliter negare Sanctum canonizatum eſſe in gloria, ſed hoc magis temerarium,magis ſcandaloſum, & magis impium propter maiorem diligentiam inquiſitiones, & probationes, quæ fiunt ante canonizationem,quàm ſit diligentia, inquiſitio,& probatio, quæ fiunt ante beatificationem. Vndè fit quando aliquis ſemel beatificatur à Summo Pontifice,nullus in toto orbe terrarum poteſt ſine temeritate dubitare de gloria illius Sancti.Ita ille. Qui *n.3.* rectè obſeruat quod per canonizationem, & beatificationem cognoſcitur hominem defunctum eſſe in gloria, per canonizationem quidem in forma declaratiua,& pronunciatiua, per beatificationem in forma indultiua,& conceſſiua.

7. Ex quibus omnibus apparet contra Ioan. de S. Thoma ex vi beatificationis ſanctitatem beatificati non remanere,vt ipſe putat intra latitudinem probabilitatis,& certitudinis moralis; vndè contra ipſum contrarium aſſerere dicendum eſt eſſe cenſura dignum.

8. Reſtat modò reſpondere ad argumentum de feſtiuitate Conceptionis B.Virginis,quod adducit à S. Th.Dico igitur in iſto caſu Pontifices apertè,& claris verbis in ſuis Bullis relinquere certitudinem illius feſtiuitatis intra limites probabilitatis.Sed in noſtro caſu,vt probant Doctores à nobis citati,contrarium apparet;nam per decreta beatificationis, ſaltem implicitè,& inchoatiue determinatur ſanctitas perſonæ beatificatæ.Ergo contra Io.à S.Thoma dicendum eſt ſanctitatem,& gloriam beatificati non remanere intra latitudinem probabilitatis,ac certitudinis moralis;vndè ſequitur neminem etiam ex vi tantum beatificationis poſſe dubitare de gloria,& ſanctitate eius quem Pontifex beatificauit.

RESOL. XXI.

Dubium incidens: An poſito, quod Pontifex concedit aliquibus determinatis perſonis, & ſub determinato aliquo ritu venerari Sanctum Beatificatum,poſſint alij omnes licitè vti tali conceſſione?

Et an liceat transferre diem S.Beatificati,qui deſignatur pro celebratione? Ex part.11.tract.addit.2. Reſol.etiam 21.

§.1. Affirmatiuam ſententiam nominatim contra me docet doctus Pater Thomas Tamburinus *opuſc.de ſacrific.Miſſæ lib.2.cap.6. §.8. num.15.* quia, ait ille,cùm vna Miſſa eiuſdem ſit valoris, & dignitatis ac aliæ quælibet,ſtatim atque Pontifex declarat talem Beatum dignum eſſe vna Miſſa, quæ dicatur ab vna determinata perſona, declarat illum eſſe dignum omnibus cæteris Miſſis à quocumque,& quomodocumque celebrandis. Si igitur remanet ſic dignus declaratus,non eſt vndè quilibet Sacerdos impediatur illum per ſuas Miſſas venerari,nec venerabitur ſine Sedis Apoſtolicæ authoritate;hæc enim ibi intercedit per illam declarationem,qua dignus Miſſa declaratus eſt Beatus. Hinc infert poſſe quemlibet eius imaginem adorare, adorandam in Altari conſtituere, publicis proceſſionibus circumferre (adde & eius collectam)ſeu commemorationem facere in Miſſa,infra annum. Ratio eſt, quia hi cultus longè inferiores ſunt Miſſa;quare ſi hunc Pontifex concedit,concedit & illos.Ita Tamburinus,qui citat Fagundez à me alibi adductum, quibus nunc addo Quintanaduenam *tom.1.tr.6.ſingul.5.n.2.cum ſeq.* Sup. hoc in tom.2. tr.1. Reſ.80.81. & 82. & in tom.3. tr.6. Reſol.91. à §.2.

2. Verùm ego non recedo à ſententia negatiua, quam olim docui,& præter Granadum, Turrianum, Gauantum à me alibi adductos, noſtram ſententiam ſuſtinet Pater Amicus *in curſ. Theol.tom.5.diſputat.7. ſect.4.num.100.* vbi ſic ait: Canonizatis in eorum cultum,& honorem erigi poſſunt templa, ab omnibus ſacrum offerri,& officium recitari: Beatificatis verò nec templa erigi poſſunt, nec ab omnibus ſacrum Alibi in nulla alia Reſ. aut loco pro hac quæſt. author præcitatum hic Fagundez adduxit.

ſacrum offerri, & officium recitari, niſi dumtaxat ab iis, quibus in Bulla expreſsè conceditur. Solùm enim beatificatis erigi poſſunt altaria. & quidem ab iis tantùm, quibus conceditur poſſe ſacrum offerri, non autem ab aliis, quibus non permittitur ſacrum offerri. Præterea ſacrum, & Officium de canozato poteſt cum octaua celebrari, non autem de Beatificato, niſi de expreſſa licentia Pontificis. Idem dicendum de ſacro votiuo, cùm non poſſint alij honores, & cultus Beatificatis exhiberi, quàm qui in Bulla beatificationis exprimuntur. Nam hoc ipſo, quòd tales honores, & cultus reſtringuntur ad certam Religionem, certùmque locum, cenſentur etiam reſtringi ad certum genus honoris, & cultus, nempè ad illud, quod in Bulla exprimitur. Licet autem Beatificatis Altaria erigi ab iis, quibus conceditur, in ipſorum honorem, ſacrum offerri, quia hic honor eſt intrinſece connexus cum ipſo cultu ſacrificij. Eadem eſt ratio de imagine cum radiis pingenda; vel ſculpenda etiam publicè. Ita Amicus. Et etiam contra Tamburinum *de commemoratione in Miſſa*, idem ſentit Pellizzarius *in man. Regul. to. 2. tr. 8. c. 2. n. 126.* & contra Palaum nominatim inſurgit doctus Pater Antonius de Eſcobar *in Theol. moral. edit. vlt. tr. 1. exam. 12. c. 4. n. 42.* Vide etiam & me citato, Trullench *in Decal. tom. 2. lib. 1. c. 9. dub. 3. n. 9. & 11.*

Sup. hoc & contento in verſ. ſeq. Idem. huius textus in to. 3. tr. 3. Reſ. 90. §. 2. poſt medium à verſ. Nota etiam. & ibi in tr. 6. Reſ. 91. § Sed quæritur. & curſim in aliis eius annot.

3. Sed audiamus Mag. Ioan. de S. Th. *in 2. 2. D. Th. diſp. 9. art. 1. fol. 772.* ſic aſ[illegible]ntem: An Beatificato poſſint omnes deferre cu[illegible] Religionis ſaltem in eo, in quo non prohib[illegible]r litteras Beatificationis; licèt expreſsè non c[illegible]datur? Supponimus in conceſſione beatificationis, aliquando cum reſtrictione concedi licentiam huiuſmodi, vel cum reſtrictione loci, vt ſcilicet in tali Eccleſia, vel tali Religione, aut prouincia celebretur: vel cum reſtrictione temporis, vt ſcilicet tali die, aut diebus celebrari poſſit, vel cum reſtrictione perſonarum, vt ſcilicet à talibus perſonis poſſit celebrari: vel cum reſtrictione cultus, vt ſcilicet talis cultus poſſit exhiberi, & non amplius. Et loquimur de cultu publico, qualis eſt, qui Beatificatis defertur. Supponimus etiam nullam eſſe difficultatem, ſi reſtrictio fiat cum expreſſa prohibitione, vt ſi concedatur licentia celebrandi de aliquo tali die, aut à talibus perſonis, cum prohibitione, ne alio die, aut ab aliis perſonis id fiat: Sed ſolùm procedit difficultas, quando conceditur facultas cum aliqua reſtrictione, v.g. celebrandi tali die, vel à talibus perſonis, & nihil prohibetur circa alias perſonas, vel alios dies.

4. Dico ergo, quòd in tali caſu ſolùm licèt eo modo, & illo cultu publicè venerari talem Sanctum, ſicut à Pontifice conceditur: reliqua verò etſi ibi expreſsè noc prohibeantur, non poſſunt licitè eis exhiberi. Et fundamentum ſumitur ex prohibitione iuris communis facta Alexandro III. *in cap. Audiuimus ſæpe citat.* quòd non liceat ſine authoritate Rom. Pont. aliquem venerari pro Sancto: ergo in eo ad quod talis authoritas non ſe extendit, ſed reſtringitur, non licèt venerationem exhibere, quia quidquid amplius fit, ſine authoritate Romani Pontificis fit.

5. Nec obſtat, quòd facta Beatificatione ſupponitur talem hominem eſſe in gloria, & ſic poteſt ei deferri cultus.

6. Non, inquam, obſtat, quia cultus publicus non ſolùm requirit, quòd homo ſit in gloria, ſed etiam iudicium, aut licentiam Eccleſiæ, quæ quoad hoc eſt reſtricta.

7. Vndè ſequitur, quòd ſi reſtrictio ſit circa diem, vt ſi concedatur à Pontifice, quod certo die poſſit celebrari de aliquo Sancto, non poteſt facta celebratione alio die, etiam per modum deuotionis, & Miſſæ votiuæ de eo celebrari. Et præter fundamentum poſitum extat reſponſio Sacræ Congregationis Cardinalium, qui conſulti, an liceret Miſſam votiuam de Sancto non canonizato celebrare? Reſpondit, non licere: Miſſa autem votiva celebratur extra proprium diem.

8. Sequitur præstereà, quòd ſi conceditur beatificatio pro Religioſis certæ Religionis, aut pro hominibus certæ Prouinciæ, vt quòd Sacerdotes talis Religionis poſſint de illo Sancto celebrare, nullis aliis Sacerdotibus id licet. Vndè nec etiam ad cantandum ſolemniter Miſſam poteſt alius Sacerdos ſubrogari, quia in tali licentia ſtandum eſt præciſè verbis conceſſionis, ſine qua non licèt deferre illum cultum publicum alicui perſonæ ex prohibitione iuris communis, quæ ſolùm intelligitur quantum ſonat licentia, & conceſſio; & non amplius. Si autem concedatur reſtrictio ex parte loci, ſed non ex parte perſonarum, vt quod tali die in Eccleſia tali liceat celebrare Miſſam de tali Sancto, videtur quod omnes Sacerdotes poſſint ibi celebrare, cùm ſit licentia ſine reſtrictione perſonarum, & vbi ius non reſtringit, nos reſtringere non debemus, præſertim in fauorabilibus. Hucuſque Ioannes de S. Thoma.

9. Sed in poſterum ſententiam Caſtri Palai, Tamburini, & aliorum non poſſe amplius ſuſtineri patet ex decreto SS D. N. Inno. X. nunc feliciter regnantis; nã cùm in Sacra Congregat. Rituũ delatæ eſſent ſupradictæ ſententiæ exponentes Breuia Pontificia pro cultu Beatificatorum conceſſa violentèr, & contra ipſorum verba, & mentem Sacræ Congregationis SS. D. N. vt dixi, condidit decretum tenoris ſequentis:

Sacrorum Rituum Congregatio die 5. Octobr. 1652. cenſuit, & declarauit, ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro placuerit, non potuiſſe, nec poſſe tam ſæculares, quam Regulares, cuiuſcumque Ordinis, & Inſtituti, etiam Societatis Ieſu, excedere limites verbales Indultorum Sedis Apoſtolicæ, ſuper Beatificationibus præſertim in celebratione Miſſarum, & Officij cum octauis, niſi hoc expreſsè Sedes Apoſtolica eis indulſerit; Et facta relatione per me Cardinalem Cornelium Epiſcopum Albanenſem, die 16. Decembris 1652. Sanctitas ſua approbauit, & ſic, vt præmittitur ſeruari mandauit.

F. Epiſcopus Albanenſ. Card. Cornelius.

Loco † ſigilli.

Bernadinus Roccius Sacr. Rit. Congr. Secr.
Romæ ex Typograph. R. Cam. Apoſt. 1652.

Itaque ex verbis ſupradicti Decreti corruunt ea omnia, quæ Tamburinus, Palaus, & aliqui recentiores circa dubia *ſuperiùs* poſita ſcripſerunt.

10. Sed oritur difficultas, an liceat transferre diem Sãcti Beatificati, qui deſignatur pro celebratione, vel ſi ex ignorantia, aut negligentia omi[illegible]tatur celebratio illa die, poſſit alio die celebrari. Et aliqui cenſent id non licere, quia cum iſta facultas ſuppoſita prohibitione iuris communis ſit quaſi diſpenſatio, & priuilegium, Priuilegium autem ſit ſtricti iuris, non operatur vltra formam ſuæ conceſſionis: quare ſi deſignat diem, in quo poſſit celebrari, tranſacto illo die ceſſat permiſſio, & licentia celebrandi.

11. Verùm oppoſitum probabile videtur Ioanni de S. Tho. *vbi ſup.* quia conceſſio celebrandi illo die, ſi aliud non explicatur intelligenda eſt iuxta communes rubricas, quòd celebretur tali die, ſi non ſit impedimẽtum, aliàs transferri poſſit; præſertim quia intentio conceſſionis primò, & per ſe hoc videtur reſpicere, quòd

quòd ſolùm vno die celebretur; ſiquidè Congregatio quando cenſet non licere Miſſam votiuam celebrare de Sancto non canonizato, ſupponit proprium diem ſemper ſaluum manere, ita quòd celebrato die proprio, ſeu feſtiuitate propria, per modum voti, aut deuotionis non liceat celebrare. Circa ipſum autem diem proprium quòd poſſit, vel non poſſit transferre, nihil decreuit: Vndè cùm fauores ſint ampliandi, celebratio diei proprij non eſt intelligenda ita reſtrictè, quòd debeat eſſe propria ſecundùm computum menſis, quaſi mathematicè, ſed proprie ſecundùm modum celebrationis Eccleſiæ, quòd impedito die cenſetur adhuc proprius dies eſſe illa, in quam primò transferri poteſt. Tutius tamen eſſet in hac parte conſulere Congregationem, quia res eſt magni momenti, & expoſita periculo, ne celebretur tali die in quo non licet ſine authoritate Papæ. Ita Ioannes à S.Thoma, qui ſi modò ſcripſiſſet poſt dictum decretum Innocentij X. credo, quòd non tutius, ſed neceſſariò dixiſſet recurrendum eſſe ad Summ.Pontificem. Obſeruat etiam idem Ioan.de S. Th. *loc. cit.* quòd ex vſu, & praxi communi videmus aliqua ſpecialia ſigna cultus publici exhiberi Beatificatis, quorum non fit expreſſa mentio in decreto beatificationis; nam ſolent deferri eorum imagines, aut reliquiæ in ſolemni proceſſione, & in Templo, aut altari collocari, & cum lumine pingi, &c. Quare iſta damnanda non ſunt, etſi in decreto non exprimantur, quia videntur quaſi connexa cum celebratione Miſſæ, & recitatione Officij; ſi enim in eorū honorem ſacrificium, & officium Deo offertur, per ſe eſt connexum, quod in templo, & in Altari, vbi tale ſacrificium, & Officium, dicitur, ſpeciali ſigno honoris eius imago collocetur, in cuius honorem talis publicus cultus exhibetur. Hæc ille. Quæ quidem vt verum fatear, etiam difficultatem haberent, ſtantibus verbis ſupradicti decreti. Non deſeram tamen hìc adnotare aliquos preſſos ſupradicto decreto, quod quidem ſatis vrget, aſſerere vel non fuiſſe legitimè promulgatum, vel non fuiſſe vſu receptum, vel non tollere praxim, & conſuetudines communiter in aliqua prouincia receptas; ſed ego has reſponſiones ſuis authoribus libenter relinquo: Ipſi videant, & de illis rationem reddant, ſi forte vocentur à Sacra Congregatione: Mihi verò bonum erit Romanis oraculis reuerenter, vt facio, adhærere.

RESOL. XXII.

An ſi quis eſſet delatus in S. Officio, quod dixiſſet Papam poſſe errare in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum, ſit ei imponenda abiuratio de formali?

Et aduertitur eſſe magnum diſcrimen inter hanc propoſitionem: non eſt de Fide Vrbanum VIII. eſſe verum Pontificem; & illam, Vrbanus VIII. non eſt verus Pontifex?

Et notatur, quod eſt puniendus in Tribunali S. Inquiſitionis, ſiquis diceret, quod Beatus Franciſcus de Borgia, & B.Caietanus non ſunt in cœlo, ſecus ſi diceret: ego non teneor credere B.Borgiam, & B.Caietanum eſſe in gloria?

Et quid, ſi diceret, ego non teneor credere B.Ignatium, vel alium quemlibet Sanctum Canonizatum eſſe in gloria? Ex part.11.tr.addit.2.Reſ.etiam 22.

§.1. Videtur affirmatiuè reſpondendum, quia abiuratio de formali iniungitur, vt patet aſſerenti propoſitionem contra fidem, ſed eſt de fide, vt probatum eſt, Papam non poſſe errare in canonizatione Sanctorum; ergo contrarium aſſerens de formali abiurare debet. Reſpondeo hanc doctrinam procedere, quando omninò certum eſt propoſitionem illam eſſe de fide. Sed in propoſito noſtro caſu, non eſt ita certa, vt de illa non ſit controuerſia inter Doctores, & aliqui contrarium ſentiant.

2. Ergo ſupradictus reus, licèt poſſit ab Inquiſitore puniri, non eſt tamen ei imponenda abiuratio de formali, ſed tantùm de vehementi, quia ſtante diuerſitate opinionum, non eſt abſolutè hæreticus, ſed ſuſpectus de hæreſi.

3. Et ita docet Caſtrus Palaus *tom.1. tr.4. diſp.1. punct.5.§.4.n.3.* vbi ſic ait: Concedo affirmantem poſſe errare Pontificem in canonizatione Sanctorum, nō eſſe tanquam hæreticum abſolutè damnandum; quia non affirmat aliquid, quod contrarium ſit his, quæ Eccleſia recipit, tanquam de fide certa abſque vlla controuerſia Doctorum. Videmus namque Canum, Bañez, & alios *in principio* relatos ſentire de fide non eſſe, Pontificem errare non poſſe. Ergo Eccleſia non defendit tanquam de fide certum ſine vlla controuerſia quocirca ea maiori probabilitate, & certitudine, qua exiſtimamus de fide eſſe, Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non poſſe, ea, affirmandum eſt, hæreticum eſſe, qui negaret.

4. Et ideò Iacobus Granado *in 2. 2. D.Thomæ contr.1.tr.7.diſp.23.ſect.3.n.24.* dicit, qui negat, Pontificem non poſſe errare in canonizatione Sanctorum dignus eſſet quidem quòd tanquam de fide aliquantulum ſuſpectus puniretur.

5. Notent Domini Inquiſitores, & eorum Conſultores, quòd non dixit eſſe puniendum tanquam hæreticum, ſed tanquam de hæreſi ſuſpectum. Ergo non erit ei imponenda abiuratio de formali, ſed de vehementi.

6. Rectè itaque dixit Franciſcus del Caſtillo *in 4. ſent.to.2.diſp.16.q.8.p.4.n.24.* aſſerentem, Papam poſſe errare in canonizatione Sanctorum, quod non ſolùm grauiter peccat contra Religionem; ſed quodammodò contra virtutem fidei, & ideò puniendum venit à fidei cenſoribus, qui non ſolùm puniunt hæreticos, ſed etiā aſſertores propoſitionum damnabilium, qualis eſt temeraria, ſcandaloſa, ſapiens hæreſim, &c. Ita ille.

7. Et hæc omnia applicanda ſunt in omni alio caſu ſimili quoad præſentem materiam.

Sed aduerte cum Caſtro Palao *vbi ſup.§.2.n.11.* eſſe magnum diſcrimen inter hanc propoſitionem: Non eſt de fide Vrbanum VIII. eſſe verum Pontificem, & illam: Vrban.VIII. non eſt verus Pontifex; nam affirmare hanc ſecundam propoſitionem, ſcilicet Vrban. VIII. non eſt verus Pontifex, eſt propoſitio in primis temeraria, vtpotè ſine vllo prorsùs fundamento aſſerta, & communi fidelium conſenſui repugnans. Eſt etiam ſcandaloſa, quippè quæ anſam præbet ſchiſmaticis ad perſeuerandum in ſeparatione ab hoc capite Eccleſiæ Romanæ; & hæreticis etiam ad deridendum fideles, quòd venerentur tanquam verum caput, quod reuera eſt fictè caput; imò & Catholicis, vt nō aſſentiantur definitis ab hoc Pontifice, ſiquidem non eſt verus Pontifex: ac tandem affirmans ſupradictam propoſitionem erit ſuſpectus de hæreſi, & tanquam hæreticus puniri deberet: vt benè notauit Bañez *in 2.2.q.1.art.10. dub.2.* §. *Nihilominus.* Quia negans hunc eſſe Pontificem poſt vniuerſalem Eccleſiæ acceptationem, videtur planè negare in Eccleſia eſſe poteſtatem eligendi verum Pontificem, legitimumque ſucceſſorem Petri: Quare dicendum eſſe reor adeò certum eſſe Vrbanum VIII. v. g. eſſe verum Papam, vt etiamſi id non eſſet de fide, multò certiùs eſſet, quàm eſt in hac Hoſtia conſecrata eſſe Corpus Chriſti, quia moraliter loquendo faciliùs potuit

Thom. I X. Hh 2 interuenire

interuenire defectus in conſecratione Hoſtiæ propter Sacerdotis obliuionem, malitiam, ſeu defectum intentionis, vel poteſtatis, quam in eo, quod Eccleſia vniuerſalis acceptet hunc pro vero Pontifice, cùm tamen non ſit. Illa tamen propoſitio, quod ſcilicet de fide ſit hunc Pontificem eſſe verum Pontificem, mihi certiſſima eſt: non tamen audeo contrariam aliqua graui nota inurere, ſi quidem tot, tam grauéſque Doctores illam defenſarunt. Hucuſque Palaus.

8. Nota etiam hic obiter, quòd eſſet puniendus in noſtro ſacro Tribunali, ſi quis diceret Beatus Fráciſcus Borgia, vel Beatus Caietanus non ſunt in Cœlo; nam ſic dicendo poſitiuè, diſſentirent à ſenſu Pontificis: ſecùs autem ſi diceret. Ego non teneor credere, Beatum Borgiam, & Beatum Caietanum eſſe in gloria, quia ad hoc credendum non adſtringitur per Bullam Beatificationis.

9. Non autem hoc eſſet admittendum, ſi diceret: Ego non teneor credere, Sanctum Ignatium eſſe in gloria; nam ad id credendum adſtringitur per Bullam canonizationis, tanquam vltimum iudicium ſuæ Sanctitatis.

10. Et hæc omnia docet Adamus Tannerus *to.3. diſp.1.q.4.dub.7.n.291.* vbi ſic ait: Canonizatio differt à beatificatione, non ſolùm quòd hæc aliquando permittat cultum talis Sácti ſolùm alicui parti Eccleſiæ, puta certæ Religioni, aut Epiſcopatui, ſed etiam quia hæc vniuerſim ſolùm permittit, vt talis habeatur Sanctus, non autem adhoc credendum obligat, canonizatio autem planè obligat, vt is pro Sancto habeatur, & colatur. Ita ille. Quod eſt valdè notandum, & docet etiam Caſtr. Pal. *to.1.tr.4.diſp.1.pun.5.§.5.n.8.in fine*, & Ægidius Trullenc. *in Decalog.to.1.lib.1.c.9.dub.6.n.10.*

RESOL. XXII.

An Papa poſſit errare in approbatione Religionum? Ex part.11.tract.addit.2.Reſol. etiam 23.

§.1. Melchior Canus *lib.5.de locis cap.5.* ait, quod Ordines Religioſos probare, vel refellere non pertinet ad ea, in quibus Summus Pontifex errare nequit: idque confirmat.

2. Primò ex Concilio Lateranenſi, vbi Innocentius III. *cap.Ne nimia, tit.de Religioſis domibus*, aduertit nimiam Religionum multitudinem valdè Eccleſiæ Chriſti incommodare.

3. Secundò, quia Gregorius X. *in Conc. Lugdunenſi* (quod refertur *in l.3.tit.17.*) ait, quòd importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorſit, & quoſdam Ordines etiam per Sedem Apoſtolicam probatos abolet.

4. Tertiò, quia Cæleſtinus V. approbauit Ordinem, Fratricellorum, quem Ioannes XXII. reprobat *in ſuis extrauag.tit.7.* Sed & quoſdam alios Religionum Ordines à Pontificibus extinctos fuiſſe, non eſt dubium.

5. Petrus verò de Aragon. *§.vlt. de poteſtate Papæ* limitat hanc ſententiam, dum ait, Papam non poſſe errare in approbatione Regulæ, aut legum alicuius Religionis, quantum ad ſubſtantiam, benè tamen quantum ad circumſtantias, iudicando ſcilicet, quòd hîc, & nunc ſit conueniens aliquam Regulam approbare, cùm tamen hîc, & nunc id non fuerit conueniens, limitat deinde Bañez, quod licèt non poſſit errare quantum ad approbationem Regulæ, benè tamen quantum ad multitudinem Religionum, approbando ſcilicet plures, quàm conueniens ſit, & probat *dub.8.concluſ.5.* ex Innocentio III. *in Concilio Lateranenſi* refertur *cap. vlt.de Religioſis domibus*, & ex Gregorio X. *cap.vlt.eodem tit.in 6.* qui damnat multitudinem Religionum in Eccleſia, quoniam multitudo parit confuſionem.

6. Sed his non obſtantibus, firmandum eſt, Pontificem non poſſe errare in approbatione Religionum; vndè meritò contra Canum inſurgit ex Dominicanorum familia Io.de S.Thoma *in 2. 2. D. Thomæ diſp.9.art.3.fol.777.col.1.* Probatur concluſio, quia in decretis morum Romanus Pontifex non poteſt errare, vt patet *ex dictis*; ſed in approbatione alicuius Regulæ ſpecialis non approbat aliquam legem improbam, aut aliquod ſtatutum iniquum, contrarium legi naturali, aut Diuinæ, ſed potiùs conforme obſeruationi Conciliorum Euangelij. Ergo, &c.

7. Dicendum eſt itaque, quòd approbatio Religionum eſt magna pars materiæ moralis; oportet enim, vt Eccleſia habeat ſecuritatem, & certitudinem non tantùm in præceptis, ſed etiam in conſiliis, & in via perfectionis. Item quia approbare Religionem eſt quaſi canonizare tale inſtitutum, vt ſanctum: ergo ad prouidentiam Spiritus Sancti ſpectat, vt in hoc non permittat errare Eccleſiam, quam ſpecialiter regit. Erraret autem Eccleſia, ſi Pontifex poſſet errare: Ergo credendum non eſt, id accidere poſſe.

8. Verùm difficultas eſt: An ſecundùm leges prudentiæ errare poſſit Pontifex approbando aliquam Religionem, cuius inſtitutum, licèt malum non ſit, neque contrarium perfectioni Euangelicæ; eſt tamen minus conueniens Eccleſiæ, vel quia nimis durum, vel laxum ſit; vel quia ex illo ſequitur confuſio aliqua in Eccleſia, & feruoris ſpiritualis in aliis Religionibus diminutio?

9. Et affirmatiuam ſententiam tenet Bañez *in 2.2.q.1.art.10.dub.8.concl.5.* Mouetur primò, quia Innoncentius III. *in c.vlt.de Religioſis*; & Gregorius X. *in c.1.eodem tit.in 6.* prohibent firmiter nouarum Religionum inſtitutionem, ne nimia Religionum diuerſitas grauem in Eccleſia Dei confuſionem inducat. Sentit ergo Pontifex tunc temporis non eſſe conueniens nouam Religionem inſtituere. Ergo ſi de facto illam approbaret, rem inconuenientem Eccleſiæ videretur facere. Secundò ſæpè approbatas Religiones Pontifex reformauit, vel diſſoluit. Ergo ſenſit Eccleſiæ Dei non conuenire, vt exiſterent; nam ideò diſſoluit, quia non iudicantur conuenientes. Ergo ante diſſolutionem inconuenientes erát. Sed non obſtante hac inconuenientia approbabantur, & Pontifex obligabat vniuerſam Eccleſiam ad rem, quæ illi aliquo modo inconueniens eſt; quia ex alio capite habet conuenientiam. Tertiò negari non poteſt poſſe Pontificem leges rerum agendarum, & quæ neceſſariæ non ſunt ad ſalutem ita multiplicare, vt earum multiplicatio rectæ Eccleſiæ gubernationi inconueniens ſit. Ergo ſimiliter poterit Religiones ita multiplicare, vt earum multiplicatio confuſionem inducat, & regimini Eccleſiæ præiudicet.

Et ita hanc ſententiam præter Bañez tenet etiam Palaus *t.1.tr.4.diſp.5.pun.5.§.6.n.4.* Suarez *de fide diſp.5.ſect.8.n.9.* Arriaga *in curſ.Theol.to.5.d.9. ſect.6.n.36.* Tannerus *to.3.diſp.5.q.4.dub.7.n.285.* Sylulus *in controu. l.4.q.1.art.16.*

10. Sed aliqui abſolutè tenent cum Franciſco del Caſtillo *in 4.ſent.to.2.diſp.16.q.9.n.9.* Valent. *to.3.diſp.1.q.1.punct.7.§.41.* & aliis, quòd neque errare poteſt Papa approbando Religionem, quantum ad circumſtantias, taliter, vt approbet, quòd hic, & nunc eſt inconueniens, neque oppoſitum dicere, vacat temeritate. Hanc concluſionem tenuit Doctor Montelinus

in

in manuſcriptis; & probatur primò ratione generali, quia ſemper præſumendum eſt pro capite, quando non apparet manifeſtus error: cùm ergo conſtet ex ſecunda concluſione, Papam non poſſe errare in approbatione alicuius Religionis, ſtatuando aliquid cõtrarium iuri naturali, aut diuino, conſequens eſt, quòd neque poſſit dici ipſum errare quantum ad hoc, quod eſt approbare, quòd hîc, & nunc eſt diſconueniens.

11. Secundò ſpecialiter probatur de Romano Pontifice, quia habet aſſiſtentiam Spiritus Sancti in his, quæ pertinent ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ, ſed approbatio Religionum etiam quantum ad circumſtantias, & quantum ad modum pertinet ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ. Ergo, &c.

12. Vndè ex his ſequitur neque dici debere Romanum Pontificem errare in approbatione Religionum, quantum ad multitudinem. Sic teneo contra Bañez, vbi Monteſinus *vbi ſupra* dicit, quod audacter nimis id affirmatur, & probat argumento, quo vtitur Bañez pro ſua ſententia, quia ſi Romani Pontifices *ſupra* relati decreuerunt, deinceps nullam fundari Religionem ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, quoniam erant tunc temporis multi Religioſi, taliter quod multitudo pareret confuſionem: Ergo dicendum eſt, quod Papa approbante non poſſit eſſe hoc inconueniens in Eccleſia, vt ſint tam multæ Religiones approbatæ, quod multitudo pariat confuſionem. Vnde non eſt timendum, quod Papa in approbandis Religionibus imprudenter ſe gerat, ſicut neque in condendis legibus, quæ ad vniuerſalem pertinent Eccleſiam.

13. Nota tamen, quòd licèt opinio Bañez, Syluij, & aliorum ſit ſatis probabilis, verum tamen ipſimet exiſtimant non poſſe dici de facto, vel erraſſe Pontificem imprudenter aliquam Religionem approbando, vel aliquam earum, quæ per ipſum approbatæ ſunt, eſſe inutilem abſque magna temeritate; cùm temerarium ſit de eo, quod Pontifex palam probat, diuerſum ferre iudicium, cumque Paſtoris præſertim Summi ſententia ſuſpicienda ſit, non ſiniſtrè interpretanda.

RESOL. XXIV.

Reſpondetur ad argumenta contraria adducta à Melchiore Cano. Ex part. 11. tr. addit. 2. Reſ. etiam 24.

§. 1. FAteor Melchiorem Canum ex inclyto Ordine Dominicano fuiſſe virum ſapientiſſimum, & acutiſſimi ingenij, ſed circa præſentem difficultatem meritò ab omnibus Theologis reiicitur, vnde aduerſùs illum Arriaga *in curſu theol. to. 5. diſp. 9 ſect. 6. n.* 36. ſic ait: Vehementer miror, Canum admiſiſſe in approbando Ordinem Religioſum, errorem cadere poſſe in Pontificem, per quod ſanè, & ſuæ propriæ Religioni vehementer nocuit; ſi enim indè potuit ipſe aliúſve dubitare, an Pontifex erraſſet in Sancti Franciſci Ordinis, v.g. approbatione, potuere eodem modo, & alij dubitare, an non in confirmatione Ordinis Sancti Dominici erratum fuiſſet. Non ergo debemus vllo modo talem veritatem in dubium vertere. Ita ille.

2. Vndè ad argumenta Cani *ſup.* adducta reſpondent Caſtillo, Syluius, & alij *vbi ſup.* Dico igitur cum ipſis ad primum ex auctoritate Innoc. III. non haberi, quod ipſe aduerterit nimiam Religionum ab Eccleſia, ſeu ab eius capite approbatarum multitudinem Eccleſiæ incommodare, quia prohibet quidem, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, atque ne nimia Religionum diuerſitas grauem in Eccleſiam Dei confuſionem inducat ſed iſta prohibitio ſic intelligi debet, vt nullus inueniat nouam Religionem, quam ſine approbatione Pontificis inducat, & executioni mandet: Alioquin contra iſtam prohibitionem feciſſent Sancti, Franciſcus de Paula, Ignatius de Loiola, & alij, qui poſt Innocentij III. tempora nouas Religiones à Sede Apoſtolica probatas, & confirmatas induxerunt, id, quod nemo orthodoxus dicere audebit.

3. Ad ſecundum reſpondetur, Gregorium manifeſtè loqui de multiplicatione Religionum à Sede Apoſtolica non probatarum, quando dicit, quod importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorſit.

4. Quod autem attinet ad id quod ſumitur quoſdam Ordines etiam per Sedem Apoſtolicam probatos, fuiſſe poſteà abolitos; ſeu extinctos: Reſpondetur id traditæ doctrinæ nihil penitus obſtare. Succeſſu enim temporis, vel ob malitiam inhabitantium, vel propter circunſtantiam temporum, vel propter aliquid huiuſmodi, contingit, quod Religiones, quæ ab intio erant Eccleſiæ vtiles; fiant inutiles, ideoque merentur extingui. Et proptereà quando in ſimili caſu ſucceſſor Pontifex extinguit Ordinem à Prædeceſſore probatum, non arguit illum prædeceſſorem erraſſe; ſed tantùm variatas eſſe circunſtantias, ob quod id, quod antea prudenter fuit approbatum, poſteà etiam prudenter aboleatur.

5. Et ex his reſponſio ad tertium haberi poteſt. Quibus tamen addendum videtur non liquere, quod Cœleſtinus V. approbauerit Ordinem, & ſtatum Fratricellorum. Prætendebant quidem ipſi ſe ab eo priuilegium, & approbationem habere, ſed prætendebant ſolùm, non autem probabant. Bonifacius autem VIII. ei ſuccedens ex certis, & rationabilibus cauſis omnia à Cœleſtino conceſſa, quæ per ipſum Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitus vacuauit: iſtud autem priuilegium non inuenitur per Bonifacium approbatum, vt dicitur *Extrauag. Io. 22. tit. 7.* Et hinc eſt, quod Ioannes ſtatum illum non admiſerit, præſertim cùm deprehenderit ipſos habere errores, quos Cœleſtino Pontificatum regente occultauerant. Error autem perſonarum non facit ſtatum, in quo verſantur eſſe malum, & ſi merito poſſit eſſe cauſa ſtatum alioquin ex ſe bonum extinguendi.

6. Itaque ad ea, quæ dicit Canus reſpondendum eſt nos non negare Religionem approbatam ab vno Romano Pontifice poſſe extingui authoritate alterius, imò & eiuſdem pro diuerſis temporibus; nam quòd hic, & nunc prudenter iudicatur conueniens pro alio tempore, poteſt etiam prudenter iudicari diſconueniens, ex quo capite oritur mutatio legum quæ ſunt de iure poſitiuo: quod iudicium diuerſum poteſt oriri ex incuria, aut malitia Religioſorũ Religionis aliàs approbatæ, aut ex eo, quod aliquid agant, vel tollant Religioſi de ſua regula, ratione cuius reddantur leges minus vtiles, aut fortè contrariæ ad obſeruationem ſtatus perfectionis, vel denique ex nimietate peccatorum ipſorum Religioſorum.

7. Vnde ex his non pugnat, quo minùs aliquæ Religiones, alioqui, & ex ſe, & pro eo etiam tempore, quo approbatæ fuerant, Eccleſiæ vtiles, ſucceſſu temporis, vel ob malitiam inhabitantium in ea, vel propter circunſtantias temporum, & ſtatum Eccleſiæ mutatum, inutiles fieri, ac proindè etiam abrogari poſſint, quod enim legibus, id etiam Religionibus quoad hoc accidere poteſt, vt omnes fatentur: Idque ſolùm probant exempla, quæ Canus *loco citato* affert, quamuis fortè non omnia ſufficienti auctoritate, ac fide nitantur.

RESOL. XXV.

Qua certitudine credendum eſt Papam, non poſſe errare in approbatione Religionum? Ex part.11. tract. addit.2. Reſ.etiam 25.

§.1. RESpondeo hanc concluſionem eſſe de fide; Ita docet Amicus *in curſ.theol. tom.4. diſp.7. ſect.3.num.79.* Franciſcus del Caſtillo *in 3.ſent.tom.3. diſp.16.quæſt.9.n.8.in fine.* Caſtrus Palaus *tom.1.tract.4.diſput 1. punct.5.§.6.num.6.* vbi ſic ait: Cum Pontifex Religionem aliquam approbat, approbat vitæ aliquod inſtitutum ſub voto paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, tanquam aptiſſimum, & Euangelio nimis conforme ad ſalutem conſequendam, hoc autem inſtitutum, & continet finem aliquem ad diuinam gloriam, & ſalutem æternam pertinentem, & inſuper media aliqua, quibus hic finis obtineri poteſt: Dicendum ergo exiſtimo de fide eſſe, non poſſe Pontificem in approbatione huius finis,& mediorum,quæ ſibi proponuntur, errare; itaut approbet tanquam conſentaneum Euangelicæ perfectioni quod vere conſentaneum non ſit.Ita ille.

2. Vndè ex omnibus *ſuperiùs* dictis ſequitur, Pontificem non potuiſſe errare in approbando inſtitutum noſtræ Religionis Clericorum regularium Theatinorum viuendi abſque redditibus, nec petendi directè, vel indirectè eleemoſynas, ſed ex spontè oblatis viuere,& qui contrarium diceret,ſeuera cenſura dignus eſſet ex rationibus *ſuperiùs* adductis.

3. Ex quibus infert etiam Pater Amicus, *vbi ſup.n.83.ad finem* pertinere,quod Gregorius XIII. *in Bulla: Quanto fructuoſius,edita anno* 1582.*Calendis Febr.* declarauit eſſe verè,& propriè Religioſos, eos, qui in ipſa Societate admiſſi biennio probationis peracto,tria vota ſimplicia emittunt, non minùs,quam ſi in Profeſſorum numerum adſcripti eſſent.

4. Quam doctrinam ſequuntur multi docti Theologi. Et ratio eſt, quoniam hoc ſpectat ad ſubſtantiam noſtræ Religionis;ſpectat enim ad peculiarem quemdam gradum noſtræ Religionis conſtantem ex ſcholaſticis approbatis,qui in noſtra Religione ſubſtantialis eſt.Quare ſicut non potuit Pontifex in reliquis gradibus eiuſdem Religionis approbandis errare; ita neque in hoc,cum ex omnibus gradibus conſtet ſubſtantialis perfectio noſtræ Religionis. Ita Amicus; quod etiam docuit ex eadem Religione Pater Turrianus *in 2.2.D.Thomæ diſp.16 dub.2,* Sed circa præſentem quæſtionem ne deſeras videre Ioannem de Sancto Thoma *in 2.2 diſp.9.art.2. fol.776.* vbi firmat Pontificem errare non poſſe in approbatione alicuius Religionis,& qui oppoſitum diceret ad minus tanquam temerarius, & ſcandaloſus, & errori proximus haberetur, & reſpondet poſteà ad argumenta Caietani,& Soti.

RESOL. XXVI.

An Pontifex poſſit errare approbando, vel reprobando aliquem contractum,& agitur de Monte pietatis?

Idem poteſt quæri de aliquo actu, an ſit Simoniacus, vel non?

Et etiam quæritur, an Pontifex habeat infallibile iudicium de propoſitionum philoſophicarum probabilitate? Ex part.11.tract.addit.2 Reſ.etiam 26.

§.1 IDem poteſt quæri de aliquo actu: An ſit peccatum ſimoniæ, vel non?& quidem Caietanus *tom.2. opuſculorum tract. 6.* Sotus *6. de iuſt. quæſt.1. artic.6.* agentes de Monte pietatis, putarunt definitionem Leonis X, *in Concilio Lateranenſi. §.10.* qua definit, eum montem non eſſe vſurarium, ad fidem non pertinere, quia exiſtimant naturas contractuum potiùs eſſe explicandas à Philoſophis moralibus: & licèt de quadam definitione in ſpecie loquantur, ſed videntur ſupponere vniuerſalem doctrinam: ſi enim in explicanda natura vnius contractus vſurarij errare poteſt,poterit in aliis, omneſque ſimiles definitiones poterunt in dubium reuocari.

2. Sed omninò contrariam ſententiam tenent communiter Theologi: & ideò Malderus *in 2.2. D. Thomæ,quæſt.1.art.10.diſp.6.propoſ.5.* ſic aſſerit: Non poteſt Pontifex errare, quando toti Eccleſiæ ex Cathedra declarat aliquem contractum eſſe licitum, aut illicitum,& vſurarium. Hoc enim ſanctitas Eccleſiæ poſtulat,vt non profiteatur bonum, malum, aut malum,bonum. profiteretur autem,ſi caput eius ita præſcriberet. Ita ille.

3. Et quidem id ſpectat ad authoritatem Pontificis,quia cum ſit Summus Paſtor,habere debuit infallibiliem poteſtatem ſalubriter paſcendi oues Chriſti; valdè autem diminuta foret eius poteſtas,ſi non ſe extenderet ad huiuſmodi leges declarandas. Nec refert,quod earum delatatio proximè pendeat ex natura talium legum,& ex philoſophia morali, non ex ſcriptura ſacra, nam ea Pontifex non definit, quatenus veritates philoſophicæ ſunt, ſed quatenùs ſunt præcepta morum;ad ſalutem neceſſaria, ad quæ definienda habere debet infallibilem aſſiſtentiam Spiritus ſancti, ne definiat,& declaret, quod contrarium eſt ſaluti hominum. Confirmatur; nam etiam Clemens V. *in Conc.Vienenſi* declarauit, animam rationalem eſſe veram corporis formam, quæ veritas proximè ex philoſophia pendet, quia tamen dirigitur ad doctrinam fidei, potuit, & de facto fuit à Pontifice authenticè definita,adeò vt hæreticus ſit cenſendus, qui contrarium docet, atque ex his ſolutum manet fundamentum Soti.

4. Vide etiam Turrianum *tom.1. diſp.16. dub.2.* Bellarmin. *lib.4.c.10..*Bañez *in 2.2. q.1.art.10.dub.6.* Vndè P. Molina *lib.2.de iuſt.diſp.325.*agens de citata definitione Leonis; meritò reprehendit doctrinam Soti,& Caietani,& ferè videtur ſenſus Eccleſiæ;recipit enim Eccleſia has definitiones tanquam omninò certas,& indubitatæ veritatis. Et ratio huius doctrinæ eſſe debet,quia eſſet contra ſanctitatem Eccleſiæ, ſi Pontifex poſſet iniuſtum natura ſua contractum propónere vt rem iuſtam,quæ res cum ad mores pertineat,magni momenti eſt, neque eſſet à Chriſto ſufficienter prouiſum, ſi Eccleſiæ caput hoc modo errare poſſet,quod non eſt vllo modo concedendum, & certè cum veritas iſtarum rerum valde ſit neceſſaria, neceſsarium etiam fuit, vt in earum declaratione Pontifex errare non poſset.

5. Vide etiam Verricelli *in quæſt. moral. tom.1. tractat.8, quæſt.25. num.9.* aſſerentem, quòd Mons Pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide eſt, quòd ſit iuſtus.Ita rectè Nauarrus *comment,de vſuris num.59.* Sotum, & Caietanum grauiter reprehendit immodeſtiæ, & irreuerentiæ erga Sedem Apoſtolicam & Concilia Generalia, diſplicet mihi, viros tam doctos ſugillare, ſed neceſsarium eſt in re tam graui:Et quidem contra Caietanum, & Sotum inſurgit ex Dominicanorum familia Magiſter Ioannes de S.Thoma *in 2.2.q.1.diſp.9.art.3.fol.777.* vir quidem ſapientiſſimus.

6. Dico igitur contra ſupradictos omninò certum eſſe Montes pietatis,& laudabiles, & ab omni labe vſuræ immunes eſſe.Probatur authoritate Concilij Generalis Lateranenſis ſub Leone X. *ſeſſ 10.* vbi

vbi Pontifex, re maturè diſcuſſa, & collatis vtriuſque partis rationibus, tandem ſacro Concilio approbante definit montes in quibus pro miniſtrorum impenſis, & ſola montium indemnitate aliquid moderatum vltra ſortem accipitur eſſe laudabiles, & meritorios, & Concil. Trident. *ſeſſ.22. cap.*11. & ſæpè ante inter pia loca Montes pietatis numerat, & Doctores communiter conſentiunt. Sotus *reſp. Caiet.* qui Concilio interfuit, ſcripſiſſe poſt Concilium contra Montes, & tamen à nullo fuiſſe reprehenſum. Deindè aſſerere originalem Bullam habere aliquam limitationem, quam non habet decretum, quod circumfertur: Sed Sotus errat grauiter. Primò enim non ſcripſit Caiet. poſt Concilium, ſed ſeptemdecim annis ante hanc definitionem, vt patet legenti, & Acta Concilij & finem opuſculi Caietani. Secundò non interfuit tanquam Cardinalis, ſed tanquam Magiſter Ordinis, poſteà enim factus eſt Cardinalis. Tertiò, hanc, quam citamus definitionem, approbauit Caietanus, quia ſuffragium rogatus annuit; cum enim ſinguli fuiſſent nominatim interrogati, nemo contradixit præter Archiepiſcopum Tranenſem 4. *in iſto opuſc.* non agit de definitione facta à Concilio (quæ, vt dixi 17. annis poſt illud opuſculum eſt edita) ſed Bulla aliqua Pontificis alicuius præcedentis, quæ continebat approbationem montium. Vndè Sotus non ſubſiſtit. Inſiſtendum ergo eſt definitioni generalis Concilij (quæ etiam ad montes poſtea erigendos extenditur) vt ibi declarat Pontifex: fundamentum eſt, quod habeat ius ſeruandi ſe indemnem; atqui moderatum illud, quod datur, eſt ad indemnitatem montium, & ad compenſandas obligationes, & contra, quæ ſubeunt mutantes in gratiam communitatis.

7. Dices cum Caietano, & Soto *locis ſupra citatis* pignus datur in vtilitatem ſolius mutuantis, & ſecuritatem debiti acquirendi ſuo tempore: ergo illi ſoli incumbit cura illud cuſtodiendi. Ergo iniuſtum eſt exigere à pauperibus pro hoc labore ſalarium, ſicut quãdo aliquis de commodato ob ipſius ſolius, vtilitatem, commodatarius debet facere ſumptus, qui ſunt neceſſarij ad conſeruandam rem commodatam, non verò commodator. Reſpondetur primò falſum aſſumi, quia ſecundùm iura creditor habet actionem contrariam pignoratitiam contra debitorem ad recuperandum omnes ſumptus neceſſarios, quos fecit in conſeruando pignore, *l. ſi neceſſarias, ff. de pignorat. act.* Immo etiam & vtiles *l. impenſæ, ff. de verb. ſignific.* Vndè ſi pignori des mihi equum, debes ſoluere expenſas factas, non ſolùm in aliméta equi, ſed etiam in famulũ, qui cuſtodit equum, vt habet Barthol. *in l, Interdum, qui potiores in pignore.* Ergo ſtando in iure communi, debentur præfectis montium omnes expenſæ neceſſariæ, & vtiles factæ in conſeruatione pignorum, & per conſequens famuli, quibus illa cura incumbit debent ali à mutuatariis.

8. Obſeruandum verò eſt cum Turriano *loc. cit.* eodem modo, ac de vſurario contractu loquendũ eſſe, cùm Pontifex declarat aliquam conuentionem eſſe ſimoniacam, & de vitio ſimoniæ in ſpecie loquitur Bañez *ſupra*, & planè ſentiunt Doctores, qui docent Pontificem non poſſe proponere toti Eccleſiæ, vt honeſtum aliquid, quod reuera peccatum eſt, quod maximè decet ſanctitatem Eccleſiæ Et idem iudiciũ eſt, quando Pontifex declarat ex aliquo peccato non oriri obligationem reſtituendi, ſicut de ſimonia mentali docuit Gregorius *cap. fin. de ſimonia*, vt multi putant; & ideò falsò Bartholomæus Medina *in ſumm l.2. §. 21. cap. 14.* dixit, Pontificem ibi ſecutum eſſe opinionem probabilem, ſed contrariam eſſe probabiliorem, nempè mentalem ſimoniam obligare ad reſtitutionem.

Sup. hoc in tom.5. tract. 7. Reſ.22. §. vlt. & in Reſ.23. per totam & in aliis eius ſecundæ not.

9. Falſa eſt igitur ſententia Medinæ, qui admittit declarariones Pontificũ in decretalibus poſſe eſſe falſas in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adeò cogitur fateri poſſe aliquid reuerà inhoneſtum, vt honeſtum proponere toti Eccleſiæ, mirum verò eſt Caietanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita ſentire de poteſtate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent.

10. Nec obſtat contra *ſuperius* dicta authoritas Melchioris Cani *l.5. a.5.* vbi docet, poſſe Pontificem in iudicio circa perſonas priuatas, & Eccleſias particulares errare præcipiendo, vel prohibendo aliquid, quod rationi, & Euangelio contrarium eſt, & adhibet exemplum de illo, qui occultè vna vxore habita, alteram publicè ducit, in quo caſu præcipit Eccleſia, vt priore relicta, poſteriorem accipiat. Nec inquam, hæc obſtant; nam reſpondeo cum Amico *vbi ſup*, ad exemplum adductum, vel negandum eſt poſſe Pontifice in tali caſu, ſi conſtet de legitimo matrimonio cum priori vxore, cogere virum, vt relicta priori, poſteriorem accipiat: vel certè declarat tunc Pontifex prius matrimonium, præſertim vbi Concilium Tridentinum receptum eſt, non fuiſſe validum defectu publicitatis in contractu matrimoniali requiſitæ. Quanquam poſſet in hoc Pontifex errare, cum pendeat ex facto, an nimirum prius matrimonium fuerit validum. Licèt ſemper in huiuſmodi caſibus ſtandum ſit iudicio Pontificis.

11. Sed hìc obiter quæro, an Pontifex habeat infallibile iudicium de propoſitionum philoſophicarum probabilitate? Reſpondeo, non videtur de talibus Pontificem debere iudicare, niſi interſit fidei eiuſmodi propoſitionem probabilem haberi: quo modo Clemens V. *in Concilio Viennenſi* definiuit erroneum eſſe, ſi quis dixerit animam rationalem non eſſe formam corporis humani per ſe, & eſſentialem, & Leo X. *in Concilio Lateranenſi* præcipit philoſophis, vt pro poſſe Chriſtianam fidem contra philoſophorum argumenta adſtruant. Vbi acta habent, Caietanum interrogatum reſpondiſſe, ſibi eam partem Bullæ non placere qua præcipitur philoſophis, vt publicè ſuadendo doceant veritatem fidei. Verùm rectè poterat ſtatui, vt ſaltem contraria philoſophorum argumenta ſoluendo, quæ omnia ſolubilia ſunt philoſophiæ Profeſſores propugnent dogmata fidei. Et hæc omnia docet Malderus *in 2.2. D. Thomæ q.1. art.10. diſp.6. prop.6.*

An clauſis oculis ſtandum ſit Decretis Pontificiis? Ex part. 11 tract. 1. Reſ. 15. *Quæ nunc inuenietur* tom. 6. tract 1. Reſ. 27.

TRACTATVS SEXTVS
DE
POTESTATE PONTIFICIS
eligendi ſibi Succeſſorem.

RESOLVTIO PRIMA.

An Pontifex poſſit ſibi eligere ſucceſſorem?
Et affirmatiua ſententia proponitur? Ex part.10. tr.5. Reſ. etiam 1.

§. 1. POSSE Pontificem, abſolutè loquendo, & in rigore eligere ſibi Succeſſorem, docuit hac noſtra tempeſtate ingeniorum Phœnix Gabriel Vaſquez *in 3. part.tom.3. diſp.244.cap.3. num.26.* vbi ſic ait. Poſtremò de electione Summi Pontificis Romani dicamus; de qua; cum certum ſit, ab ipſis Summis Pontificibus eſſe modum electionis præſcriptum,& Cardinalibus commiſſum, manifeſtè conſequitur hoc ius primariò in ipſo Summo Pontifice eſſe, vt ipſe eligere ſibi poſſit ſucceſſorem: ſicut Petrus elegit ſibi Clementem, teſte Ioanne III. in Epiſtola vnica,quæ eſt ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopos, *capite primo*, Nam, ſi non poſſet Summus Pontifex Succeſſorem ſibi eligere, neque etiam ſua lege poſitiua aliis præſcribere poſſet modum electionis, ſicut reuera præſcripſit, & Cardinalibus tribuit. Contrà verò, qui poteſtatem à Deo habet præſcribendi modum electionis aliis, & eum immutandi, prout expedire iudicauerit; cur etiam non habebit Succeſſorem ſibi eligendi? Et quidem Beatum Petrum elegiſſe Clementem, vt ſibi ſuccederet, negare non poſſumus: cùm id expreſsè teſtetur Ioann. 3. in prædicta epiſtola: nam Linus,& Cletus non ſucceſſerunt Petro in Romano Pontificatu; ſed ipſo viuente abſolutè ordinati ſunt Epiſcopi, hoc eſt ſine vlla Eccleſia, vt Petri Coadiutores eſſent: ſicut *diſp.241. cap.1.* diximus. Et idem *Ioannes III.* ſcribit: nullum autem fundamentum habemus, vt aſſeramus, hoc fuiſſe Petro ex peculiari priuilegio conceſſum, vt ſibi ſucceſſorem poſſet eligere Scio quidem viros peritos aliquos oppoſitam ſententiam ſequutos fuiſſe, vt Antonium & Panormitanum *in cod.Licet de electione:* cò quòd effectus huius electionis referatur ad tempus, quo iam non eſt Papa, & ideo videatur nulla; cùm tunc iam non ſit Papa, cuius authoritate id fieri debet: id,quod etiam docuit Syluest. in Summa, *verbo excommunicatione 9.num.2.* Verùm hæc ratio mihi non probatur; nam ſicut Pontifex tribuit aliis facultatem, vt poſt mortem ſuam ſucceſſorem eligere poſſint; cur etiam ipſe in vita ſua non poſſet ipſum ita deſignare, vt ius ſucceſſionis haberet; Præterea hanc poteſtatem potuiſſe illi Deum tribuere, nemo dubitare poteſt: cumque legamus, Petrum elegiſſe Clementem ſibi Succeſſorem; dubitare etiam non debemus, aliis etiam Pontificibus hanc poteſtatem reipſa Deum tribuiſſe. Cæterum, quamuis dicamus, iure diuino hanc poteſtatem eligendi Pontifici Romano conceſſam fuiſſe, non proinde aſſerimus hunc eſſe magis conuenientem modum electionis, aut ſemper Pontificem eo vti poſſe ſine peccato:nam poteſtas à Deo ita conceſſa eſt, vt ſi hoc modo electio magis expedire iudicetur, fiat, ſin minus, aliis committatur, & præſcribatur modus illius,& hic modus vt plurimum magis conueniens eſt. Hucuſque Vaſquez.

2. Sed poſt Ieſuitam, Dominicanum loquentem audiamus, & is erit ſapientiſſimus Magiſter Victoria *in Relect. vndecim. de poteſtate Eccl. q.2. prop.10.n.2.3.* B. Petrus(ait) potuit eligere & deſignare ſibi Succeſſorem; qui defuncto Petro, ſine alia electione eſſet Summus Pontifex. Hæc propoſitio non recipitur à Theologis recentioribus, quòd ſint Pontificiæ dignitati aliquanto infeſtiores, quàm deceret,alioqui pij,& Chriſtiani Scriptores. Sed probatur primò ex facto Petri, qui (ſi fides habenda eſt narrantibus) Clementem viuens ipſe Pontificem nominauit; vt habetur 8 *q.1.cap.ſi Petrus*; ex authoritate Ioannis ſcilicet Tertij,qui fuit temporibus Iuſtiniani.

3. Item probatur manifeſto,& inuicto argumento: nam, vt probatum ſuprà eſt,poterat ferre legem de electione Succeſſoris; ſed potuiſſet ferre legem,vt viuens Pontifex eligeret Succeſſorem; imò illa lex videtur futura conuenientiſſima ad tollenda Schiſmata,& ambitiones: ſicut apud Romanos durante adhuc Magiſtratu Conſulum deſignabantur futuri Conſules,quare ergo non ita potuit fieri de Summo Pontifice? Item potuit ferre legem,vt Epiſcopus viuens nominaret ſibi Succeſſorem; quare non potuit de Summo Pontifice? Sequitur conſequenter, quod tantundem potuit facere quilibet Succeſſor Petri. Patet, quia habuit eandem poteſtatem. Hæc Magiſter Victoria.

4. Probari poteſt hæc opinio: nam ad Papam ſpectat definire modum,quo ſibi ſuccedatur:Sed vnus eorum eſt,vt anteceſſor Succeſſorem nominet; qui neque includit repugnantiam, nec apertam præ ſe fert indecentiam: ergo,&c. Confirmatur, quoniam Papa ſtatuere valet, vt eo viuente eligatur Succeſſor eo modo, quo Imperator eligitur. Valet præterea hanc nominandi Pontificis prærogatiuam vni perſonæ concedere:vt Oſtieñ. Epiſcopo,vt eligat ſibi ſucceſſorem *c.petit.7.q.1. & 8.q.1.* non ſemel;ergo & ipſe idem poterit efficere: cur enim non ſibi tribuat quod aliis poteſt: Denique oſtendimus Petrum id egiſſe: neque conſtat permotum fuiſſe ſingulari priuilegio aut reuelatione: fecit ergo ex ordinaria poteſtate.

5. Nec obſtat dicere cum Cardinali Turrecremata,vt infrà,Petrum non elegiſſe Clementem, qui ſibi ſuccederet,ſed ſolùm nominaſſe illum,vt poſtea eligeretur, & ita reuera Clemens non fuit ſecundus Pontifex à Petro, ſed Linus & Cletus, vt patet ex *can.Miſſa*, & ex Iren.*lib.3.cap.3.* non fuit ergo Clemens à Petro electus.

6. Reſpondeo,

6. Reſpondeo, opinionem Turrecrematæ non eſſe admittendam; cùm ſit contra Tertulianum *de præſcriptionibus*, Hieronymum *lib.*1. in Iouinianum, *& in cap.* 52. Iſaiæ, Ruffinum *in præfatione Relectionum, & in inuectiua contra Hieronymum*; Ioannem III. Papam *in epiſt. ad Epiſc. Germaniæ*; Anacletum *ep.*1. Damaſum *in vita Petri, & contra cap. ſi Petrus, & c. vnde* 8.*q.*1. Vide ex Scholaſticis Pitigianum *in* 3, *ſentent. tom.*2 *diſp.*25. *q.*2.*art.*3. *concl.*2. Itaque dicendum eſt, vel Clementem fuiſſe qnidem à Petro electum; ſed ſtatim verò poſt mortem ipſius Petri renúciaſſe ac noluiſſe ſuccedere: quod videtur ſentire Epiphanius *ſerm.*27.& docet Bellarm. *de Rom. Pontiſ. l.*2.*cap.*5.& Baron.*tom.*1.*ann.*60.*a num.*55. vel dicendum de facto Clementem ſucceſſiſſe Petro. Ita Patres citati.

7. Linus ergo extitit coadiutor Petri eo viuente, Romanamque Eccleſiam gubernabat eo abſente ipſoque ante Petrum defuncto, Cletus in eodem munere ſuffectus eſt; tandem verò mortuo Petro, Clementis eius Succeſſoris Cletus itidem, quandiu vixit Coadiutor fuit, ob idque hi duo inter Epiſcopos Romanos numerantur. Vide Turrianum *l.*4. *contra Cent. cap.*10.& Suarez *vbi infrà num.*8.& ita hanc affirmatiuam ſententiam præter Vaſquez, & Victoriam adductos ad recentioribus firmat Andr. Duuall. *de poteſt. Pontificis part.*3. *quæſt.*6. Martinus Bonac. *tract. de electione Pontificis quæſt.*6.*puncto* 4 *propoſ.*2. *num.*3.5.8. & alij.

RESOL. II.

Opinio negatiua affertur, videlicet non poſſe Papam ſibi Succeſſorem conſtituere? Ex part. 10. tract. 5. Reſ. etiam 2.

§.1. HIs tamen non obſtantibus ſecunda opinio negat Pontificem poſſe ſibi eligere Succeſſorem. Et illam tenet Cardinalis Iacobatius *de Concil. lib.* 5 *art.*21. *num.*2. *& l.*8.*art.*18. Cardinalis Albanus *lib. de Cardinalatu, q.*32. Cardinalis Turrecremata *in Summa Eccl. l.*2.*cap.*51. Card. Caietanus *tom.*1.*opuſc. tr.*3.*in Apolog. de comparatione authoritatis Papæ cum authoritate Concilij part.*2.*cap.*22. & alij quos citat, & ſequitur Reuerendiſs. P.M. Vincentius Candidus Sacri Palatii Magiſter digniſſimus, *in peculiari diſquiſitione de hac q. impreſſa in fine tom.*2.*ſuorum operum fol.* 342. Idem docet Pater Comitolus *in Reſp. moral. lib. quæſt.*98. Azorius *in Summa tom.*2.*lib.*4.*cap.*5.*q.*3. Turrianus *in* 2.2.*tom.*2.*diſp.*15.*dub.*3. Michaël Tarrade *in amplitudine beneficiaria diſp.*1. *& diſp.*5. *q.*2. *num.*18. Villadiego *de Card. q.*5. *num.* 19. Mancinus *in diſq. cent.*2.*cap.*177. Acugna *in Decretum Gratiani p.*1.*diſt.* 79.*cap.*10.*num.*1. Laudenſis *de Card. q.*20.*&* 39. Lauorius *Var. tom.*1.*tit.*4.*cap.*43.*num.*33. Armacanus *lib.* 1.*cap.*15. *&* 19. Paludanus *de Rep. Eccl. cap.*7. Tiraquellus *de Iure conſt. part.*3. *limit.*2. *num.*4. Alphonſ. Mendoza *in QQ. Quodlibeticis q.*4. Rodulphus Cupers *tract. de Eccleſia, artic.* 2. *num.* 23. *fol.* 151. & alij.

2. Probatur hæc opinio à Caietano ex illa propoſitione Ariſtotelis *de ſomno & vigilia*, dicentis: *Eius eſt potentia, cuius eſt actus*; ſed electionis Papæ actus, ſimpliciter & abſolute nó eſt Papæ: ergo poteſtas electiua Papæ nó conuenit formaliter Papæ. Maior patet ex Ariſtotele. Minor probatur: electio Papæ eſt actus factiuus, quantum ex ſe, tunc Papæ: quod eſt dicere, quod per actum electionis pro illo tempore, quo eligitur Papa, efficitur Papa ille, qui eligitur: ergo repugnat ei, quòd præſupponat pro tunc Papam. Patet conſequentia, quia quod fit, non eſt, ſi enim eſſet, non fieret. Tunc vltra; ergo electus præſupponitur ſecundum naturam rei electioni, & eſt ſimul tempore cum electione. Tunc vltra: Ergo actus electionis Papæ non eſt Papæ; quia electio Papæ eſt actus Electoris Papæ.

3. Deinde Turrecremata alias addit rationes; translato nempe ſacerdotio legali, oportuiſſe formam etiam aſſumendæ perſonæ ad Sacerdotium transferri. In Sacerdotio legali vim habebat ſucceſſio originis & carnis; debebant enim Sacerdotes eſſe ex ſtirpe Aaron *Exod.c.*28. Decuit ergo, inquit, Turrecremata, vt huiuſmodi forma, tranſlato Sacerdotio, transferretur in aliam: vt iam non per carnis originem, ſed per electionem aſſumptio fieret perſonæ ad Pontificatum. Hæc eſt illius prima ratio.

4. Sumit ſecundam ex ſpiritualitate Sacerdotij Euangelici, cuius ſummus Principatus non carni, ſed vitæ & ſpiritui debetur. Tertiam vniuerſitate Sacerdotij, quod ad omnes tribus, & nationes pertinere poteſt, ac pertinet. Quartam ex qualitate vitæ, & ſanctimonia, quæ requiritur in maximo Sacerdote; quæ ſanctitas minus periclitatur, difficiliuſque perit ſi Sacerdotium ſummum non origine, ſed electione mandetur. Quintam ex periculo fortuito, quod accidere poſſet, ſi ſucceſſione originis Pontifex eligeretur. Sextam ex vtilitate populi Chriſtiani, cui Pontifex maximus præficitur. Septimam ex ratione naturali: quia nullus videtur iuſtè præeſſe multitudini, niſi ex eius conſenſu; ita à Chriſto, ait, Eccleſiæ poteſtatem permiſſam eſſe ſibi creandi Pontifices. Vnde ſubiungit Turrecremata, de iure naturali, & quaſi diuino videtur eſſe, quòd Papa non faciat ſibi ſucceſſorem, nec poſt mortem, nec poſt reſignationem. Et paulo poſt; ſic ergo patet, quod tam iuri diuino, quam naturali conſonum videtur, quod ex electione, (cùm hodie ſunt Cardinales, vt *in cap. In nomine Domini diſt.*23. *&* 79. *cap.*1.) fiat Papa, ſiue aſſumatur ſummus Pontifex.

5. Et hanc vltimam rationem nimis approbat Azorius *loco citato*, vbi ſic ait. Exiſtimo dicendum, id quidem iure diuino, & Chriſti inſtitutione non eſſe interdictum; nuſquam enim id in Sacris litteris legimus vetitum, aut improbatum: nec enim arbitror, tantummodo ius Canonicum prohibere, quominus Romanus Pontifex Succeſſorem nominet & creet, nam ſi id ſolummodo ius Canonicum prohiberet; poſſent illud Romani Pontifices abrogare: ſed ipſo iure naturali videtur eſſe cautum, ne id vlla ratione fiat; nam eo ipſo, quo Chriſtus Petrum ſuum Vicarium creauit, & voluit in eadem poteſtate Romanum Pontificem ſuccedere: liberum Eccleſiæ reliquit, vt hoc, aut alio modo Pontifex eligeretur. Hac tamen libera poteſtate à Chriſto relicta, conſequitur vt ipſa naturalis ratio præcipiat, ne Romanus Pontifex Succeſſorem eligat; cùm illa dictet, innumera penes mala in Eccleſiam oritura, ſi Papa id fecerit.

6. Quare, etiamſi aliquis Romanus Pontifex ſibi Succeſſorem creaſſet; nihil ſanè feciſſet: nam poſt eius obitum Eccleſia nequaquam permiſiſſet: Generalis enim totius Reip. Chriſtianæ, pax & tranquilitas perturbaretur; ac proinde alium in demortui Pontificis locum Eccleſia ſubrogaret, teſte Gomez. *q.* 1. *in regula de Infir. reſig.* Hæc Azorius. Et hanc ſententiam eſſe communem inter Doctores teſtatur Panormitanus *in capite licet de vitanda, de elect. num.*2. Sic aſſerens: Non tamen Papa poteſt eligere ſibi ſucceſſorem, vt notat Gloſſ. *in cap. Apoſtolica* § *His omnibus* 8. *quæſt.*1. & ſequitur Ioan. Andr. hic & Archid. *in cap. tranſitus diſt.*79. & tenetur hoc dictum communiter

muniter per Doctores. Et eſt ratio, quia effectus huiuſmodi electionis refertur ad tempus, in quo non eſt futurus Papa *leg. qui de iurid. omn. iud.* Hæc ille.

RESOL. III.

Sententia media inter affirmatiuam, & negatiuam ſententiam ſuperius adductam proponitur.

Et curſim infertur, an ex diſpenſatione poſſit Epiſcopus Succeſſorem ſibi eligere?

Et an poſſit Pontifex adhuc viuens renunciare Papatum, & alium Papam loco ſui eligere, id eſt, exiſtens Papa an poſſit alium deſignare?

Et aduertitur non poſſe Papam prius renunciare Papatui, & deinde alium eligere? Ex part. 10. tract. 5. Reſol. etiam 3.

§. 1. VIdiſti, amice Lector, circa præſentem quæſt. inter ſe pugnantes ſententias; nunc tertiam opinionem mediam inter ſupradictas afferam, & eſt Patris Suar. *de fide, ſpe & charit. diſp.* 10. *ſect.* 5. *num.* 16. vbi admittendo ſupradictas opiniones tanquam probabiles, tamen addit: Ego nec ſimpliciter concederem dictam poteſtatem Pontifici, nec negarem ſimpliciter: poteſt ergo Papa ordinare modum electionis, iuſtum tamen, & vtilem Eccleſiæ, quique non ſit in deſtructionem eius, ſed in ædificationem: quare ſi tentaret prædictum eligendi modum, tanquam ordinarium præſcribere, valeret is minime, neque eſſet obſeruandus: quia planè vergeret in perniciem Eccleſiæ, vnde apertam contineret iniuſtitiam attamen ſi in raro caſu vrgente aperta Eccleſiæ neceſſitate, id faceret, iuſtè faceret, legitimaque Poteſtate vteretur, vt arbitror. Et rationes pro Victoria factæ probant. Ita Suarez.

2. Sed magis latè hanc ſententiã probat doctiſſimus Pater Franciſcus Amicus *in curſu Theol. tom.* 4. *diſp.* 6. *ſect.* 6. *num.* 204. *& ſequ.* vbi firmat, quod poſſet Sum. Pontif. ſibi ſucceſſorem poſt mortem deſignare, iſque ſic deſignatus, validè electus foret; modo, talis electio apertam non contineat iniuſtitiam: quod tunc eſſet, vt declarat Gloſſa *in c. ſi tranſitus diſp.* 79. quando Pontifex hoc faceret, quaſi ex teſtamento dignitatis ſuæ hæredem ſubſtitueret. Nam tunc inualida eſſet electio, tanquam vſurpati iuris non ſui: cùm Pontifex hanc poteſtatem non habeat vt hæreditariam cum iure de illa diſponendi quomodocunque, ſed in vtilitatem dumtaxat, & emolumentum Eccleſiæ.

3. Aſſertionem ſic explicatam, probat, primò ex præcit. *cap. ſi tranſitus*; in quo videtur ſupponi, poſſe Pontificem futurum Succeſſorem nominare: ſic n. habet: Si tranſitus Papæ inopinatus euenerit, vt de ſui electione ſucceſſoris, ante decernere non poſſit &c. nam etſi hoc caput nonnulli explicent de electione ſucceſſoris, non quem ipſe Pont. immediatè, & per ſeipſum deſignet, ſed mediantibus Electoribus, cum quibus ante mortem de futuro ſucceſſore ab ipſis eligendo deliberet; nulla tamen ratio cogit ad illud ſic intelligendum. Præterea ſi poteſt illum per Electores à ſe deſignatos eligere, cur non poſſet ipſemet illum eligere? cùm ſit ſupra Electores qui poteſtatem eligendi habent ab ipſo Papa, qui electores pro futuro Pontifice determinare poteſt.

4. Dices, ideò non poſſe præſentem Papam, futurum eligere; quia mortuo eligente non amplius obligat eius electio quæ in vita elegentis non habuit effectum.

5. Sed contra; nam vnde conſtat mortuo Papa eligente, eius electionem non ampliùs obligare? Potuit enim Chriſtus hanc poteſtatem ſuo Vicario concedere; & aliunde non conſtat illam ei non conceſſiſſe.

6. Probatur igitur Aſſertio ſecunda ipſo facto Petri, qui viuens ſucceſſorem ſibi elegit Clementem; vt ipſemet & Clemens teſtatur *Ep.* 1. *ad Iacob. Fratrem Domini, circa initium*; & Ioannes III. *in Ep. vnica ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopos*, & habetur *cap. ſi Petrus* 8. *quæſt.* 1. vbi dicitur, Petrum Pontificiam poteſtatem tradidiſſe ſucceſſori ſuo. Quo modo eligendi, aliqui apud Suarez *diſp.* 10. *ſect.* 4. *n.* 8. vſos fuiſſe, putant, Linum & Cletum.

7. Dices, aut Clemens electus fuit à Petro peculiari inſtinctu Spiritus S. qui modus non eſt in exemplum trahendus; vel certè electus fuit à Petro non immediatè, ſed mediantibus Electoribus, quos Petrus ipſe conſtituit: ſicut dicitur Pontifex eligere futurum Papam per Electores à ſe conſtitutos. Sed contra primò, nam vnde conſtat, hoc Petrum feciſſe peculiari inſtinctu Spiritus S. & non ex ordinaria poteſtate ſibi à Chriſto communicata? Contra ſecundò, Quoniam (vt rectè notat Caietan. *tom.* 1. *opuſc. tr.* 3. *in Apol. de comparatione authoritatis Papæ cum authoritate Concilij part.* 2. *cap.* 12. *ad* 5.) talis explicatio eſt contra textum, in quo legitur, Tradente ſibi Petro; non autem ordinante.

8. Probatur tertia Aſſertio poſita, quia nullum extat ius diuinum oppoſitum prohibens; humanum autem poſitiuum non ſufficit, cùm Pontifex plenam poteſtatem habeat ſuprà omne ius humanum poſitiuum: & ſuam poteſtatem habeat non ab Eccleſia, ſed à Deo.

9. Dices: Hoc ius diuinum colligi ex duobus capitibus *Epiſc.* 8. *quæſt.* 1. in quibus ſtatuitur, non licere Epiſcopo ſucceſſorem ſibi eligere. Sed contrà, nam manifeſtè ibi agitur de iure Eccleſiaſt. quod fuit in Antiocheno Concilio determinatum. Et conſtat, quia ex diſpẽſatione Papæ poteſt Epiſcopus Succeſſorem ſibi eligere; vt notat ibi Gloſſa; & expreſsè habetur *cap. petiſti.* 9. *quæſt.* 1. vbi Pontifex Zacharias concedit Archiepiſcopo Moguntino, vt ſibi ſucceſſorem poſt mortem eligat.

10. Nec obſtat dicere cum Doctoribus negatiuæ ſententiæ, quòd non fuit expediens, vt talis poteſtas concederetur Pontifici ob multa incommoda, quæ ex tali electione naſci poſſent. Vnde efficax Argumentum ſumunt ex eo, quòd nullus Pontifex hactenus tali modo vſus ſit. Nam ratio tantùm probat, huiuſmodi electionem irritam fore in caſu in quo apertam contineret iniuſtitiam. Alias n. in maximum bonum Eccleſiæ interdum cederet, ſi præſens Pontifex, præuidens futura ſchiſmata ex futuri Pontificis electione, ipſemet ſucceſſorem deſignaret. Cæterùm, quòd nullus Pontifex hactenus hoc modo eligendi vſus ſit; id fortè accidit, vel propter probabilitatem contrariæ ſententiæ; propter quam meritò nullus voluit futuri Pontificis electionem dubio exponere: multa n. ſpeculatiuè iudicantur vera; quæ tamen, vt redigantur in praxim, non ſemper cenſentur tuta: tùm ne daretur occaſio, vt Pontifices hoc iure vterentur vt proprio & hæreditario; qui eſſet peſſimus poteſtatis abuſus.

11. Addit etiam Amicus, quòd poſſet Pontifex adhuc viuens renunciare Papatui, & alium Papam loco ſui eligere. Hæc aſſertio ſequitur ex præcedente: nam ſi poteſt Pontifex, naturali morte Papatu defunctus, ipſe ſucceſſorem ſibi eligere, cur non poterit adhuc viuens, renunciato Papatu, alium in Sedem Petri deſignare? Nam quod poſſit ſponte Papatum renunciare, maximè accedente conſenſu Eccleſiæ, ab

omnibus conceditur: idque peculiari ſtatuto definiuit Celeſtinus V. qui & ipſe Papatui renunciauit: *vt de renunt. cap. 1.* refert Bonifacius VIII. qui tunc temporis erat vnus è Cardinalibus, vt ipſemet teſtatur. Quod autem ipſe eligere poſſit Papam, probatur; quia modus eligendi Papam eſt de iure poſitiuo, pendens à poteſtate Romani Pontificis; ergo poſſet hunc modum ſtatuere, ac ſeruare.

12. Aduertendum tamen eſt, non poſſe Papam prius renunciare Papatui, & deinde alium eligere: quia, renunciato Papatu, non haberet amplius poteſtatem mutandi modum præſcriptum ab alio Papa. Sed exiſtens Papa poteſt alium deſignare; per quam deſignationem ſimul & alter eligeretur, & ipſe deſineret eſſe Papa: ita vt electio vnius, eſſet renunciatio & depoſitio alterius; vt nec ſimul tempore eſſent duo Summi Pont. nec daretur tempus, in quo nullus eſſet in tali caſu Pontifex; ſed quando vnus deſineret, alter inciperet.

13. Neque huic noſtræ aſſertioni obſtat, quod, cùm Celeſtinus III. graui morbo laborans renunciare vellet Papatui, & Cardinalem Ioan. de S. Paulo, tit. S. Priſcæ, ſui ipſius loco eligi cuperet; Cardinales noluerint, aſſerentes inauditum eſſe in Eccleſia Dei, vt ſummus Pontifex ſe ipſum deponat: nam hoc, factum non eſt ante Celeſtinum V. ante quem nullum præceſſerat exemplum, quod ſumm. Pont. ſe ipſum ſponte è Papatu deponeret. Hucuſque Pater Amicus, vbi ſuprà.

RESOL. IV.

Authoris ſententia, & de ſupradictis opinionibus indicium breuiter profertur.

Et docetur Pontificem Adiutorem cùm futura ſucceſſione adſciſcere non poſſe? Ex part. 10. tract. 5. Reſ. etiam 4.

§. 1. ET hæ ſunt opiniones Doctorum, circa præſentem quæſt. Quid ego ſentiam, dicam breuiter. Ideo aſſero, quòd ſecundæ ſententiæ negatiuæ libenter adhæreo, non ſolùm propter rationes, quas in ſui fauorem adducunt communiter DD. ſed primò propter relationem Conſiſtorialem, quam DD. citati non obſeruant, & de qua mentionem faciunt Ioan. Bapt. Caſal. *de veterib. ſacris Chriſtianor. ritib. cap. 79. in fine*, & Andr. Victorel. *in addit. ad Ciac. in vit. Papæ Pij I V.* his verb. Anno. 1565. die 18. Cardinales in Conſiſtorio alloquens, ætatem ſuam ſenio confectam in occaſum quaſi præcipitem ferri, narrans; adiecit, ſcire ſe, quæri à Iuriſconſultis, an Romanus Pontifex ſibi ſucceſſorem deligere queat: & ſub Paulo IV. agitatam quæſt. An idem Pontifex adiutorem cum futura ſucceſſione adſciſcere poſſit. Et quamuis nonnulli, Decius in primis, id affirmet; eam tamen ſententiam Pius, vt falſam, reiiciendam cenſuit: volebatque declarare, & ſi opus fuiſſet, ſtatuere Pontificem, Cardinalibus etiam aſſentientibus, id facere non poſſe. Maior Cardinalium numerus decretum faciendum, iudicauit. Gambara dixit, declaratum olim à Pont. in Conſiſtorio, & decreto firmatum, hoc à Pont. effici non poſſe: quare, aiebat, videndum, quibus verbis conſtitutio facienda. Pius, auditis ſententiis, decretum inutile non futurum aſſeruit; ſeque declaraturum, Pontificem non poſſe ſucceſſorem adiutoremvè cum futura ſucceſſione ſibi eligere. Hæc ibi.

2. Secundo moueor ad negatiuam ſententiam magis tenendam; quia, cùm Bonifacius II. tentauerit ordinare ſibi ſucceſſorem, Vigilium Diaconum; facta tamen iterum Synodo, ipſemet Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt Maieſtatis: quod ſibi ſucceſſorem conſtituiſſet; & decretum ſua ſcriptione munitum, in præſentia omnium Sacerdotum, & Cleri; & Senatus, incendio conſumpſit; vt refert Card. Baron. *tom. 7. ann.* 571. vbi inter alia hæc dicit: Sed & quam Deo ipſi diſplicuerit illud, manifeſtum eſt; cùm, ad aliorum exemplum, eundem Bonifacium citò ex hac vita ſubſtraxit Hæc Card. Baró. & Gonz. de Illeſcas *in hiſt. Pontific. in vita eiuſdem Bonifacij.*

3. Quæ omnia magis firmantur ex verbis S. Syluerij Pontificis & Mart. in epiſt. quæ habetur *tom. 2. Conc. ad Vigil.* qui factione Beliſarij, eumdem S. Syluerium Sede expulerat & in illam fuerat intruſus; dum ſic ait; Quia contra iura Canonica temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacij Papæ ipſo viuente, deſignari conabaris, niſi tibi ampliſſimi Senatus obuiaſſet Iuſtitia; tunc prouidentia Paſtorali, ac Pontificali authoritate tua execranda iam debuerant auſpicia detruncari: ſed dum paruum vulnus in te neglectum eſt; inſanabile creuit apoſtema. Hæc S. Martyr.

4. His tamen non obſtantibus, diſplicet mihi id, quod aſſerit Paulus Grylandus Dominicanus *in deciſionib. fidei Cathol. verſ. Papa num. 17.* Nempe eſſe propoſitionem temerariam, aſſerere, Pontificem poſſe ſibi eligere Succeſſorem. Nam vt verum fatear, hic Author aliquando nimis audacter ſe gerit in cenſurandis opinionibus, & debebat conſiderare iſtam propoſitionem, quam vt temerariam damnat, docuiſſe ornamentum ſuæ Religionis, Magiſtrum Victoriā, & ſapientiſſimum Vaſquez, præter multos alios viros doctos. Et licèt Pius IV. in cit. decret. Conſiſtoriali vocet hanc opinionem falſam, tamen aliquis poſſet dicere de illo non conſtare autenticè, & declarationem illam Pontificis in lucem non prodiiſſe: ideo non obſtante, quod ego firmiter teneam, non poſſe Pontificem Succeſſorem ſibi eligere; tamen puto ſententiam affirmatiuam Magiſtri Victoriæ non poſſe aliqua cenſura inuri donec aliter ab Apoſtolica Sede determinatum fuerit; & Pater Suar. *vbi ſup.* probabilem illam vocat: & à fortiori idem dicendum erit de ipſius ſententia, & Patris Amici, licet mihi non placeat; & ideo illam impugnat ex eadem Societate Turrian. *in 2. 2. D. Thom. to. 1. diſp. 15. dub. 3.* non n. ille caſus peculiaris neceſſitatis poteſt moraliter contingere; & ideo non fuit neceſſaria talis poteſtas. Concludendum eſt igitur abſolutè, Pont. non poſſe ſibi eligere Succeſſorem.

5. Nota verò quod poſt hæc ſcripta inueni ſententiam affirmatiuam, quam ſuprà impugnauimus, docere etiam Martin. Ledeſ. ex inclyto Ordine Dominicano, præſtantiſſimum Theologum, *qui in 2. Quarti, q. 20. art. 4. concl. 10. fol. mihi 312. col. 4.* ſic ait: Beatus Petrus potuit eligere, & deſignare ſibi Succeſſorem, qui defuncto Petro ſine alia electione eſſet ſummus Pontifex. Hæc concluſio non recipitur ab aliquib. Theologis recentioribus, eò quod ſint Pontificiæ Dignitati aliquantum infenſiores, quam deceret, alioqui, pij & Chriſtiani Scriptores, qui ſi fides adhibenda eſt vera narrantibus, Clementem ipſe viuens in Pontificem nominauit, vt habetur 8. *quæſt. 1. c.* Si Petrus ex authoritate Ioan. I I I. qui fuit temporibus Iuſtiniani. Præterea poterat ferre legem de electione Succeſſoris: ergo potuiſſet ferre legem, quod viuens Pontifex eligeret Succeſſorem, immò illa lex videtur futura conuenientiſſima ad tollendum Schiſmata, & ambitiones: ſicut apud Romanos, & durante adhuc Magiſtratu conſulum, deſignabantur futuri Conſules: ergo ita potuit fieri de ſum-

mo Pontifice. Præterea potuit ferre legem, quod Epiſcopus quicumque viuens nominaret ſibi Succeſſorem, quare non poſſet etiam de Summo Pontifice; vnde ſequitur, quod idem potuit facere quilibet Succeſſor Petri, cum quilibet ſucceſſor habeat eandem poteſtatem, quam Petrus habuit. Ita Ledeſm. qui, vt vides, Victoriæ verba ad verbum tranſcripſit. Sed ejus argumenta ſuperius reiecta ſunt: Et vt verum fatear, parum modeſte dixit, Authores qui noſtram ſententiam tenent, eſſe Pontificiæ dignitati infenſos; nam tales eſſent plures Doctores ex ſua Religione, & præſertim R. Magiſter Candidus, qui vt dixi, mordicus noſtræ ſententiæ adhæſit. Non eſt igitur vllo pacto circa præſentem quæſt. ab opinione negatiua recedendum.

In Tract. 5. De Poteſtate Papæ eligendi ſibi Succeſſorem, in fine Reſol. quartæ, hæc apponantur.

§. 1. VErùm poſt hæc iam impreſſa inueni circa præſentem difficultatem nouiſſimè Patrem Arriagam *in Cur. Theolog. tom. 5. diſputat. 7. ſect. 7. num. 47.* hæc aſſerere. Dico ſecundò, valdè probabile eſſe, poſſe Papam deſignare ſibi Succeſſorem; nam id Petrum feciſſe deſignando Clementem eſt ferè communis ſenſus: eſto multi dicant, Clementem renunciaſſe, & non niſi poſt Linum, & Cletum, ſucceſſiſſe. Pater tamen Suarez probabilius putat, hos duos non veros Papas, ſed Coadjutores Petri fuiſſe. Quidquid verò de eo facto ſit, certè cum Papa poſſit deſignare Electores. Imò id vni perſonæ committere, nec aliundè conſtat, negatam ei eſſe poteſtatem deſignandi Succeſſorem, non eſt cur ei non concedatur: quia quodammodo plus eſt committere vni alteri eam deſignationem, quàm immediatè per ſe præſtare: nam ipſe cenſetur melius perſonas noſcere, & magis prouiſurus Eccleſiæ, habiturus etiam præſumitur maiorem conſiderationem in deſignanda perſona, quàm haberet alter Elector ab ipſo deſignatus. Dices primò. Fieret inde quaſi hæreditarius Papatus. Reſpondeo: eodem modo fieri poſſe, ſi deſignet vnum tantum Electorem, quia ille poteſt eſſe Nepos, aut ſanguineus, & poteſt ſe ipſum nominare, vel alium conſanguineum, & tamen certum eſt poſſe, ſi velit, vni tantùm dare eam vim electiuam. Reſpondeo ſecundò, Deum, qui curam habet ſuæ Eccleſiæ ſuauiter poſſe id impedire mille modis. Ob hanc tamen obiectionem putat P. Suarez, vniuerſaliter Papam non habere eam poteſtatem, ſed ſolùm in aliquibus caſibus. Ego tamen cenſeo, vel vniuerſaliter ei negandum, vel vniuerſaliter concedendum. Quod etiam docet P. Torres *ſuprà*; nam ſi ſemel licitè, & validè poteſt, quando datur aliqua vrgens ratio, certè validè etiam faciet, eſto illicitè, licèt non detur talis ratio: quia ſimiles poteſtates non ſolent à Deo concedi cum ea reſtrictione, vt ſolùm quando eſt iuſta cauſa valeant: vt patet in poteſtate Sacerdotis ad conſecrandum validè, in poteſtate ipſius Papæ ad conſtituendos Epiſcopos: poteſt enim etiam indigniſſimos validè eligere, ordinare, &c. Et denique ſi ex natura rei, eo quod ipſi tota Eccleſia ſit tradita, ſequatur ea vis eligendi, ſemper eam habebit; ſi verò inde non ſequitur, non eſt fundamentum, vt dicamus in hoc, vel illo caſu, non verò in omnibus, eam habere. Hæc omnia Pater Arriaga.

TRACTATVS SEPTIMVS
DE
POTESTATE, ET PRIVILEGIIS
S.R.E. CARDINALIVM, ATQVE DE Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis.

RESOLVTIO PRIMA.

An Dignitas Cardinalium ſit prima poſt Pontificatum? Vbi plura de eorum præſtantia enumerantur? Ex p. 5. tract. 2. Reſ. 1.

§. 1. BEllum aggredior, ſine tamen ſanguine, cum quodam neoterico Hiſpano, viro alioquin docto; & is eſt Mauritius Alzedo *in ſua praxi Epiſc.* ſiue *de excellentia Epiſcopatus, part. 1. cap. 8. n. 33.* vbi docet, quòd Epiſcopatus eſt prima dignitas poſt Papatum, & in Eccleſia ſecundum locum obtinet, quia in primo loco eſt Papatus, & in ſecundo Epiſcopatus. Ita ille. Vnde *num. 36.* infert, quòd ſi alioqui Epiſcopi commenſales continui fuerint alicuius Cardinalis, non poteſt dici quòd eius familiares ſint; quia eo maiores ſunt, quod eſt ſingulare contra Epiſcopos commenſales Cardinalium, qui dicunt *el Cardenal mi Señor.* Ita ille.

2. Probari poteſt hæc ſententia, quia apud ſacros Canones paſſim legitur nullum in Eccleſia Dei maiorem Epiſcopali ordine reperiri, vt notatur *in c. quoties 1. quæſt. 8. & in cap. antiqua, de priuil.* & conſtat ex Dionyſio *lib. 5. de Eccleſ. Hierarch.* ob idque Romanus Pontifex ſe Epiſcopum appellet, iuxta Gloſſam *ver. Epiſcopus, in Proœmio.* ibi. *Epiſcopoſque fratres* cæteros verò filios nominet. *cap. quàm graui, prima diſtinct.* Deinde quod in Concilio Carthagin. IV. & in Conciliis Romanis Epiſcopi præcedebant Cardinales in Sede Concilij, & actibus plurimis: conſtat autem ex ordine ſedendi maioritatem dignitatis oſtendi, iuxta textum *in cap. vlt. diſt. 93.* Vide etiam *cap. ante omnia, & ibi* Gloſſam. 40. *diſt.* Confirmatur hæc opinio ab Alzedo ex *epiſt. 19. D. Aug.* vbi ſic ait: Quod

Quamquam enim ſecundùm honorum vocabula,quæ jam Eccleſiæ vſus obtinuit, Epiſcopatus presbyterio major ſit, tamen in multis rebus Auguſtinus Hieronymo minor eſt. Ex quibus verbis apparet quòd licèt Auguſtinus Hieronymum venerabatur, id non erat, quia major eſſet in dignitate, ſed in ſanctitate.

3. Verùm his non obſtantibus, dicendum eſt, quòd Cardinalitia dignitate nulla maior eſt in Eccleſia Dei poſt Pontificatum maximum. Nam ſi gradum Cardinalatus ſpectes, non datur propinquior ipſi Papæ, cùm ſint Cardinales membra, & pars corporis illius: dicitur enim Cardinalis ſpecialis filius Eccleſiæ Catholicæ, *cap. Felicis*, §. *vlt. de pœn. in 6.* cum ipſo Summo Pontifice vnum corpus myſticum Cardinales conficiunt, quamvis enim Papa quatenus repræſentat Chriſtum, cujus vices gerit, ſit caput vniverſalis Eccleſiæ, & ſinguli fideles membra in genere: eſt tamen ſpeciale caput Cardinalium, & ipſi ejus membra ſpecialia reſpectu aliorum: quod corpus ſic adeò eſt compactum, vt Papa, qui eſt caput, nullatenus ab his exigat juramentum obedientiæ & fidelitatis, cùm ſint ſibi inviſcerati. Ita Hoſtien. *in cap. antiqua, ſub num. 5. verſ. Sed quæ poteſt eſſe ratio, extra de privileg.* quem ſequitur Præpoſitus *in d. can. quamquam, ſub n. 13. verſ. 3. patet, 2. q. 7.* iurant enim dumtaxat ſe honorem & auctoritatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ipſiúſque Papæ conſervaturos, aucturos, & promoturos vt latè Paleottus *part. 1. quæſt. 5. verſ. quod eo magis*, adeò quòd inter Papam & Cardinales non ſimplex vnitas, verùm etiam quædam identitas conſiſtat, vt optimè conſiderat Ioan. Andreas *in cap. requiſiſti, n. 12. ad fin. verſ. imò & quaſi, de teſtam.* Iacobatius *de Concil. d. lib. 1. ſub n. 172. verſ. ad quod eſt.* Rodericus Zamoren. Epiſc. *in ſpecul. vitæ humanæ part. 2. cap. 8.* vbi quòd propterea quicquid favet, vel nocet Sedi Apoſtolicæ, continuò favere, vel nocere intelligatur ſingulis Cardinalibus, & è contra: quod etiam ſenſit Præpoſitus *in prææallegat. Can. quamquam, num. 7.* Dico igitur ex dictis quòd ſicut Presbyter Ordinis poteſtate eſt Archidiacono ſuperior, iuriſdictione tamen, adminiſtratione, & honoris dignitate ſolet eſſe inferior, & Presbyter, qui eſt Epiſcopus electus, & confirmatus, nondum tamen conſecratus, eſt Presbytero iuriſdictione ſuperior, quamvis Ordinis poteſtate par; ita etiam Cardinalis eſt Epiſcopo adminiſtratione ſuperior, ſed inferior Ordinis poteſtate. Et ita hanc ſententiam docet Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſput. 262. cap. 5.* Bellarmin. *tom. 1. lib. 1. de Clericis cap. 16.* §. *Quantum ad 3.* Auguſtinus de Ancona *in ſumma de Eccleſia poteſtate quæſt. 102. art. 2.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 10. num. 8.* Moneta *de iud. conſert. cap. 5. num. 37.* Hermoſilla *in addit. ad Lopez gloſſ. 2. prol. P. V. num. 49.* Rouſſel. *in Hiſtor. Pont. iuriſd. lib. 2. cap. 10. n. 17.* Ludovicus à Cruce *in Bulla Cruc. diſp. 1. cap. 2. dub. 22. num. 15.* Lotherius *de Beneficiis tom. 1. lib. 1. quæſt. 8. num. 57.* Palatius *in 4. ſent. diſt. 24. diſput. 2.* Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quæſt. 9.* Sebaſtianus Cæſar *de Eccleſ. Hierarch. diſp. 2. §. 3. per totum.* Fernandez *in exam. Theol. moral. part. 3. cap. 11. num. 6.* §. 4. Landenſis *tract. de Cardinal. quæſt. 61.* Cephalus *lib. 1. conſ. 1. num. 50.* Manfredus *de Cardinal. cap. 6.* Tuſchus *tom. 1. concl. 100. num. 1.* Platus *de Cardinalib. cap. 3.* Lancellotus *in Templo lib. 2. cap. 2. de Cardinalib.* §. 3. & alij communiter. Unde apparet eſſe rejiciendum Decianum *de probat. lib. 2. cap. 26. num. 141.* vbi docet. Cardinales præferri aliis Patriarchis, exceptis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Ieroſolymitano, hoc enim eſt falſum, nam etiam his præferuntur, vt ipſimet hæretici concedunt, & ita docet Wolfius apud Dominicum Arumæum *in diſcurſ Academ. de iure publ. vol. 2. diſc. 30. theſi 5. litt. C.*

4. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria. Dico igitur Canones in contrarium adductos intelligendos eſſe quoad poteſtatem Ordinis, & in hoc Epiſcopus eſt maior Cardinali, non autè quoad dignitatem & iuriſdictionem & regimen Eccleſiæ vniverſalis, quam Cardinales cum ſummo Pontifice regunt, illiúſque negotia tractant; vnde quia ille, qui maioribus præeſt negotiis, de iure dignior reputatur, iuxta textum *in cap. per ſingulas 2. in ordine 9. quæſt. 3. Authent. de defenſ. civitatem*, §. *Nos igitur*, ideò abſolutè Doctores dicunt Cardinalatus dignitatem Epiſcopali maiorem eſſe. Ad authoritatem quam affert Alzedus Divi Auguſtini, dico quòd illam pro hac ſententia adduxerat Calvinus *lib. 4. Inſtitut. c. 7.* §. 30. Sed non facit ad rem. Nam reſpondetur Epiſcopatum quidem presbyterio maiorem eſſe & ita Presbyterum Cardinalem ratione presbyterij non eſſe præferendum Epiſcopo, ſed ideo tantùm, quia Cardinalis Romanus eſt, & Cardinalis Romanus non Cardinali, ratione dicta, dignior eſt, quare & inter ipſos Romanos Cardinales Epiſcopus Cardinalis præcedit Presbyterum, & Presbyter Cardinalis Diaconum. Deinde ait Vaſquez *c. 6. n. 37.* Hieronymum non fuiſſe Presbyterum Cardinalem Romanum. Sed prima ratio amplectenda eſt.

5. Ad ſecundum argumentum reſpondeo verum quidem eſſe olim Epiſcopos præceſſiſſe Cardinales in Conciliis, tamen ordinem hunc fuiſſe mutatum, Cardinaléſque cœpiſſe præcedere Epiſcopos etiam in Sede Concilij, & Epiſcopatum gradum eſſe ad Cardinalatum, conſtat Concilio Nicæno, Epheſino, Chalcedonenſi VI. VII. & VIII. Synodo Generali, vbi Presbyteri Cardinales ſederunt ante Epiſcopos, idque etiam obtinuit vſus in Conciliis, cujus rei duplex ratio & origo aſſignatur à Bellarmino *dicto loco.* Vna quòd ad ſolos Cardinales devoluta ſit electio Summi Pontificis, cùm antea ad omnes pertineret; altera verò & magis propria quòd cùm antea Cardinales neque ſoli, neque primarij eſſent Conſiliarij Pontificis, primis enim ſexcentis, vel octingentis annis Pontifices ad judicanda graviora negotia cogebant Concilia Nationalia Epiſcoporũ Italiæ, in quibus aderant non ſolùm Cardinales, ſed etiam Epiſcopi, & hi Cardinalibus anteponerẽtur, cùm tũc Epiſcopi æquè, vel magis adjuvarent Pontificẽ in regenda Eccleſia, quàm Cardinales. Verùm quia ſupradicta quoad amplitudinem Cardinalitiæ dignitatis mirificè confirmãtur, ex Epiſtola Eugenij Papæ IV. viſum eſt mihi hîc illam per extenſum apponere; ſic enim aſſerit

6. * Eugenius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Venerabili viro magno Henrico Archiepiſcopo Cantuarienſi, &c. Non mediocri dolore afficimur, cùm inter fratres noſtros Epiſcopos, ſeu alios Eccleſiaſticos diſſidij aliquid exortum eſſe percipimus, tum propter malum, quod inde in populis exemplum provenit, tum quia contemptus & detractionis præbetur occaſio. Proinde non parum audiſſe diſplicuit diſſenſionem illam quam cum dilecto filio noſtro Ioanne Sanctæ Balbinæ Presbytero Cardinali nuper tua fraternitas habuit, cum nova & inſolita res ipſa ſit, quæ nunc attentatur. In primis autem admiramur ſatis cùm per 14. annos & ampliùs cum dilecto filio noſtro Henrico titulo Sancti Euſebij Presbytero Cardinali in ſedendo, & in ferendis votis ſine altercatione vixeris, & nullam ſuper hoc ſecum prorſus habueris diſceptationem, quid cauſæ ſit, quòd nunc primum in contentionem venias cum ipſo Ioanne Cardinali eadem prædito dignitate. Nec quidem generis Regij erga ipſum Henricum ratio prætendi

* Sup. ſequẽtibus in hac Epiſtola inf. in Reſ. 17.

prætendi poteſt; quoniam & antequam Cardinalatus ipſam foret dignitatem adeptus dumtaxat exiſtens Vintonienſis Epiſcopus, & voce & loco tibi cedebat, poſtea autem quàm in Cardinalem per felicis recordationis Martinum prædeceſſorem noſtrum aſſumptus eſt, jure tibi & aliis antepoſitus fuit, & nunc anteponitur. Quòd ſi ſola Cardinalatus dignitas hanc in alio prælationem operata eſt cur in iſto itidem non efficiet? cum tamen ipſe Archiepiſcopus, ille Epiſcopalem obtineat dignitatem, & illius Eccleſia tuæ ſit ſuffraganea, iſtius verò nullo iure ſubiecta. Illud autem de te nobis placuit ac laudamus; quòd in tuæ proteſtationis fine ſub his verbis addidiſti, quòd ſcilicet per præmiſſa aut aliquid per te factum, aut dictum, & habitum, ſeu faciendum, dicendum, vel habendum, non intendis ſacroſanctam Romanam Eccleſiam Matrem tuam, ſeu iuramentum tuum eidem præſtitum, aut venerabilem cœtum eiuſdem Eccleſiæ Cardinalium, aliquémque eorum in aliquo offendere, aut eiſdem, aut alicui honori, privilegio, prærogativæ, ſeu dignitati, præeminentiæ, aut alicui alteri iuri eorum in aliquo derogare, ſeu iuramento tuo in aliquo contraire, ſed quod eandem ſacroſanctam Romanam Eccleſiam cum honoribus ſuis omnibus, privilegiis, prærogativis, dignitatibus, præeminentiis, gratiis, & aliis iuribus ſuis quibuſcumque cum omni reverentia, tenebis ac defendes, & ab aliis manuteneri ac defendi procurabis. Per hoc planè innuere videris, ſi hoc ſit Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ius, vt reliquos antecedant Eccleſiæ gradus; quòd nolis in lite mota perſiſtere, imò Apoſtolicæ Sedis ſtare iudicio, cuius inter alia privilegia, quæ manutenere, & defendere proteſtaris, hoc etiam eſt vt de quibuſcumque ambiguis quæſtionibus, quæ in Dei Eccleſia accidunt, valeat iudicare, & ſua authoritate finem imponere, quamquam longè fuiſſet decentius antè motam controverſiam Sedem Apoſtolicam conſulere. Quantum autem hæc Cardinalatus dignitas ſit ſublimis, & aliis excellentior, & ita hactenus in Eccleſia reputata, ſi eius officium ac ſanctorum Patrum ſtatuta & conſuetudinem tam apud hanc Sedem, quàm Generalia Conſilia ſemper obſervatam ſciveris diligenter ſcrutari, facilè tibi innoteſcet. Quippe etſi huius dignitatis nomen, quod modò in vſu eſt, ab initio primitivæ Eccleſiæ non ita expreſſum fuit, officium, tamen ipſum à Beato Petro eiúſque ſucceſſoribus inſtitutum evidenter invenies. Imò, vt inquit Innocentius III. ex veteri Teſtamento iuſſu Dei traxit originem, aſſerit enim id, quod *Deuter.* 17. dicitur, vt pro difficultate & ambiguitate judicij accedatur ad Sacerdotes Levitici generis, & judicem, qui fuerit illo tempore, & obediatur ipſorum judicio, qui præſunt loco, quem Dominus elegerit, de Summo Pontifice intelligendum eſſe, & Fratribus eius, id eſt, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui ei iure Levitico in executione ſacerdotalis officij coadjutores exiſtunt. Itaque & ab exordio Eccleſiæ, ſicut & hodiè Summis Pontificibus in regenda, gubernandáque vniverſali Eccleſia aſſiſtebat, & vt ex Concilio Stephani Papæ colligitur, dicentis: Oportebat vt hæc ſacroſancta Domina noſtra Romana Eccleſia, iuxta quod à Beato Petro eiuſque ſucceſſoribus inſtitutum eſt ritè ordinaretur, & in Apoſtolatus culmine vnus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis conſecraretur, &c. datur manifeſtè intelligi hos Fratres noſtros, qui inter Cardinales locantur, tempore B. Petri extitiſſe. In confinio autem Nicæni Concilij Beatus Sylveſter (qui cœpit Eccleſiam regere anno Incarnationis Dominicæ c c x x x. vel circiter) in Synodo generali congregationis præſidens, hos coadjutores ſuos nuncupavit Cardinales, & magno admodum privilegio inſignivit, quale nullus Patriarcharum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in Canonibus habere reperitur, vt videlicet ſine plurima teſtium multitudine damnari non debeant. Nec ſine myſterio triplex ordo in Fratrum noſtrorum Collegio à ſanctis noſtris prædeceſſoribus inſtitutus eſt. Nam cùm Summus Pontifex vices Dei gerat in terris, decuit quemadmodum Moyſi præceptum fuit, vt omnia ad exemplum faceret, ſicut ei oſtenſum erat in monte; quòd ad inſtar illius cœleſtis Hierarchiæ in hac noſtra Eccleſia tres conſtituerentur ordines aſſiſtentium Papæ; qui purgantium, illuminantium, & proficientium fungerentur officio, veluti ſunt Diaconi, Presbyteri, & Epiſcopi Cardinales, decuit etiam cùm Summus Pontifex Chriſti repræſentet perſonam, vt quemadmodum Chriſto converſanti in terris aſſiſtebant Apoſtoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apoſtolicum repræſentans coram Papa aſſiſteret, reliqui verò Epiſcopi vbique diffusè Apoſtolos repræſentant ad prædicandum per Orbem miſſos. Ipſos præterea Cardinales pro honoris ac dignitatis eminentia partem ſui corporis Summi Pontifices appellant. Ex quo ſine vlla dubitatione oſtenditur poſt caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, contigua ſui corporis membra, qui ſunt Fratres eius Cardinales, præ cæteris Eccleſiæ membris ac partibus honorari debere, adeò quidem vt ſacris Canonibus ſancitum ſit eos, qui in Cardinalem iniecerint manus violentas, aut fugârint; aut inſecuti fuerint, ſeu ad hoc dederint conſilium, vel favorem, criminis læſæ Majeſtatis reos maximis, & multiplicibus pœnis eſſe plectendos, ſi ipſius Apoſtolici throni violaverint Majeſtatem, quod in ipſos, qui Patriarchas, Archiepiſcopos, vel Epiſcopos offenderint, ſtatutum minimè reperitur, vt evidenter hinc liqueat tanto ampliorem cenſeri dignitatem, quanto plures, ſeverioréſque illam offendentibus infliguntur pœnæ. Sunt etiam & in ſignum præeminentiæ ipſis Fratribus noſtris præ aliis Eccleſiæ Prælatis, & ſimiliter cùm Legati de noſtro Latere deſtinantur, præ aliis Legatis multa ac magna per Canones attributa privilegia, quæ tibi nota eſſe non dubitamus. Hinc etiam conſtat cur à latere Apoſtolico mitti eis ſolis, & non aliis appropriatur Legatis. Sed & ille noviſſimus Conſtantinus Imperator animadvertens ad quàm magnum ac publicum vniverſalis Eccleſiæ officium ipſi Fratres noſtri vocati eſſent, ſic inquit. Volumus etiam deinde ſui ordinis Reverendiſſimos Clericos ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſervientes ſingulos habere illud ſanctum culmen potentiæ & excellentiæ, cuius ſanctiſſimus noſter Senatus videtur gloria adornari in Patritios Conſules fieri, quos certè Patritios Conſules ſecundùm leges, vt in ſumma dignitate conſtitutos Imperator Patres ſibi elegit, & loco Patrum à ſe honorari affirmat. Quòd verò hæc dignitas tanto honore præfulgeat, nec tuæ fraternitati, ne cuipiam alteri moleſtum eſſe debet, quoniam, vt ſancta atteſtantur Patres omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, Cathedrales, aliáſq; dignitates Romana fundavit Eccleſia, ſicútque licuit vni Eccleſiæ amplam, alij ampliorem, & alij ampliſſimam, pro vt expedire iudicavit, tradidit poteſtatem, omnes enim tanquam vnius arboris rami ab vna eadémque radice, & vt diverſi aquarum riuuli ab eodem fonte prodierunt, licèt vnus alio copioſior, atque vberior. Itaque ſi iuſtis ex cauſis, & Spiritus ſancti inſtinctu (quo hanc Sedem regi credendum eſt) Romana Eccleſia Venerabilium Cardinalium cœtum ad cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem conditum, & tanquam ſui corporis partem his privilegiis, & honoribus illuſtrare decrevit,

decreuit, nec tua Eccleſia, cui per Apoſtolicam Sedem præfectus es, nec quiſquam alius Eccleſiæ gradus ab eodem ſimiliter Apoſtolico throno originaliter inſtitutus (quæ omnia de ipſorum Fratrum noſtrorum conſilio acta ſunt) vllam ſuccenſendi, aut conquerendi cauſam habet, ne illud adducamus Euāgelicum verbum: Amice non facio tibi iniuriam, numquid mihi non licet de meo facere, quod volo, & ſicut tu vis vt priuilegiis Eccleſiæ tuæ ab hac Sede conceſſis aliæ deferant Eccleſiæ inferiores; ita eadem ratione par eſt, vt ab eadem Sede huic cœtui inſtituto tu ſimiliter deferas, & reuerentiam præſtes. Multum etiam mouere te debet diuturna per Chriſtianum populum vbique ſeruata conſuetudo, quæ etiamſi cætera deeſſent, ex quo tam vetuſta eſt, vt eius intij memoria non extet in contrarium pro conſtituto iure habenda foret, præſertim quando ſciente & approbante Summo Pontifice, non quidem vno, ſed tot, quot vnquam habuit Eccleſia, id actum eſſe dignoſcitur, in omnibus enim nationibus, ac Regnis, & in Anglia vt memoravimus, hactenus: huiuſmodi præeminentiæ Cardinalibus delatus eſt honor, qui quidem non tam ipſis, quàm nobis (cùm noſtra ſint membra) attribui cenſendus eſt. Nec minus his Eccleſiæ Romanæ conſuetudo, (quæ caput, magiſter & magiſtra eſt reliquarum Eccleſiarum) id ipſum tibi perſuadeat, qua ſemper nullo vnquā contradicente in cunctis actibus quibuſcumque Prælatis præhonorati ſunt. Idem in antiquis generalibus Conciliis, præſertim in duobus Lugdunenſibus, in vno præſidente Innocentio IV. in altero Gregorio X. (quorum adhuc extant acta) vſitatum fuit (de quibus etiam apud Regnum Angliæ non pauci adhuc ſuperſunt teſtes) obſeruatum eſſe palàm, eſt abſentibus etiam Summis Pontificibus. Idem, & nunc nobis præſidentibus in hoc ſacro Oecumenico ſeruatur Florentino Concilio. His quoque illud accedat, quòd in ſententiis & decretis tam huius ſanctæ Sedis, quàm generalium Conciliorum, cùm de dignitatibus nominatim fit mentio, illa clauſula adiici ſolet, Non obſtante ſi Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, ſeu alia quacumque præfulgeat dignitate, per quod ex ordine nominandi, quæ ſit maior, luculenter apparet. Nec cauſetur quiſpiam, quòd Ordo Epiſcopalis presbyterio maior ſit, quoniam in eiuſmodi prælationibus officium ac dignitas, ſiue iuriſdictio præponderat Ordini. quemadmodum iure cautum eſt, vt Archidiaconus non Presbyter ſuæ iuriſdictionis obtẽtu Archipresbytero præferatur, ſimili modo Diaconus, vel Subdiaconus aliúſve Clericus noſter, aut alicuius Metropolitani Vicarius, ſeu locum tenens in Synodo & alibi alios quocumque ordine maiores etiam Epiſcopos antecedit, propter illius iuriſdictionem, quam exercet, & perſonam, quam repræſentat. Sic & electus ad Eccleſiam Cathedralem, & confirmatus quamquam nondum conſecratus, ratione iuriſdictionis cunctis in ſua diœceſi præeminet. Quis ergo iam dubitârit eum, qui talia iura, & Canones condidit, & talem aliis tribuit poteſtatem, poſſe eandem cùm vult & maiorem ſuis membris tribuere? Si quis fortè obiecerit prioris dignitatis potiùs eſſe rationem habendam, quàm Cardinalatus de nouo collati, cùm in regiis tractatibus ac Parlamentis, quilibet vt ſuæ Eccleſiæ Prælatus, non vt Cardinalis interſit. Huic obiectioni euidens reſpondet ratio, nam cùm perſonæ ſint Eccleſiaſticæ, ſicut ſtatuta, ac priuilegia ſuarum Eccleſiarum in his actibus ſeruant, multo magis Romanæ Eccleſiæ, cui vinculo obedientiæ aſtricti ſunt, priuilegia, & ſtatuta ſeruare tenentur, quibus nec ipſæ perſonæ Eccleſiaſticæ, nec alij quicumque tanquam inferiores derogare quomodolibet poſſunt. Cùm igitur viri Eccleſiaſtici ad actus publicos, vel priuatos vocantur, cum ſuis qualitatibus, ac prærogatiuis ab Eccleſia inſtitutis admitti debent. Nam & contra honeſtatem publicam, & vniuerſalis Eccleſiaſticæ diſciplinæ vergeret, ſi in quouis actu Diaconus Presbyterum, vel Presbyter Epiſcopum, aut Epiſcopus Patriarcham præcederet. Præterea in Canonibus ſcriptum eſt, vnumquemque in Collegio, vel Capitulo iuxta ſuæ receptionis tempus honorandum eſſe, & quòd ſi poſteà aliquis admittatur Presbyter, cæteris tempore anterioribus præponatur, qui Presbyteri non ſunt, quod ſi in Ordine maiori ſit, hoc etiam multo ampliùs in dignitate, ſeu iuriſdictione quæ in his actibus maior eſt Ordine, ſeruandum eſt, vt ſuprà de Archidiacono, & Archipresbytero dictum eſt. Quod ſi in poſt receptis locū habet, eadem ratione in iis, qui priùs, ſi qua de nouo eis obueniat dignitas. Hoc enim rationi conſentaneum eſt, vt dignius minùs dignum ad ſe trahat, & res à potentiori & nobiliori denominetur. Quod in ipſis Cardinalibus euidenter ſeruatur, qui licèt certarum Eccleſiarum, dum ad Cardinalatum aſſumuntur, Epiſcopi ſint, nihilominus eos non Epiſcopos, ſed Presbyteros S. Rom. Eccleſiæ Cardinales Sedes Apoſtolica appellat. Quinimo ſi eis ſuas priores Eccleſias in titulo dimittat, non ampliùs ſub nomine Eccleſiarum, ſed tituli Cardinalatus ſcribit, quaſi ad maiorem dignitatem, & iuriſdictionem aſſumpſerit, alioquin non aſcendiſſe, ſed deſcendiſſe, non honorati, ſed dehonorari viderentur. Quis etiam non videat Cardinalatus dignitatem Archiepiſcopali eſſe maiorem dignitate? quia cùm illa priuatæ vnius patriæ præſit vtilitati, iſta publicæ totius populi Chriſtiani, illa vnam duntaxat regit Eccleſiam; iſta cum Sede Apoſtolica vniuerſas, & cùm à nemine, niſi ſolo Papa iudicentur Cardinales, ipſi & Patriarchas, & Archiepiſcopos, & reliquos Eccleſiæ gradus cum Summo Pontifice iudicant; quorum officio nomen ipſum conſonat optimè. Nam ſicut ſuper cardinem voluitur oſtium domus, ita ſuper hos Sedes Apoſtolica (totius Eccleſiæ oſtium) quieſcit & ſuſtentatur. Nullum denique pro tua intentione proponis Eccleſiæ Romanæ priuilegium, quis enim alius huic iuri poſitiuo, & vniuerſalis Eccleſiæ obſeruantiæ atque Apoſtolicæ conceſſioni (præſertim quæ Apoſtolici throni membrorúmque eius præeminentiam concernit) contrarium priuilegium dandi vllam omnino habet facultatem? Neque etiam conſuetudine vlla tuam cauſam tueris, quamquam ſi qua prætenderetur præter Apoſtolicæ Sedis conſenſum, & approbationem inefficax prorſus cenſenda eſſet (vt proximè de priuilegio dictum eſt) atque irrationabilis, quia per eam dignitas confunderetur ſuperiorum Magiſtratuum, turbationémque pareret in quolibet Reipublicæ ſtatu. Nam iuxta Canones vniuerſos non poſſet alia ratione ſubſiſtere, niſi eam huiuſmodi magnus differentiæ ordo ſeruaret Eccleſiaſticus, quia confunderetur ordo ſi cuique ſua dignitas non ſeruaretur. Quamuis, vt prædictum eſt, ex frequentibus actibus 40. annorum ſpatio vſitatis contraria potius in Regno Angliæ conſuetudo firmata ſit. Hortamur itaque te Venerabilis Frater, & volumus vt prædictis rationibus noſtris, ac Prædeceſſorum noſtrorum ordinationi, atque Eccleſiæ vniuerſalis obſeruantiæ penitus acquieſcas, ſicut pro tua prudentia & deuotione, quam ad Romanā Eccleſiam, & Nos, ſemper habuiſti, te facturū ſperamus. In reliquis verò ſiue tuam Eccleſiam, ſiue perſonā concernentibus, quæ nec rationi, aut honeſtati derogent pro magna, qua te omni tempore complexi ſumus, ac complectimur charitate, nos ſemper propitios experieris. Datum Florentiæ, &c.

RESOL. II.

An Cardinalatus ſit Ordo, & an Papa poſſit illum extinguere?

Ex quo etiam infertur, an Pontifex poſſit extinguere Patriarchas, & Archiepiſcopos?

Et an Cardinalatus ſit de iure Diuino, vel tantum de iure Pontificio inſtitutus? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 2.

Sup. hoc in tom. 4 tr. 8. ex Re. 4. lege §. 1.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Fernandez *in exam. Theolog. moral. part. 3. c. 11. § 4. num. 6.* Ledeſma *in 2. 2. part. 4. q. 22. art. 6.* Sotus *in 4. diſt. 24. q. 2. art. 4.* Sanchez *in opuſc. to. 2. lib. 7. c. 1. dub. 10. n. 2.* Palacius *in 4. diſt. 24. q. 3.* & alij aſſerentes Cardinalatum non eſſe Ordinem, nec Sacramentum, quia nullo modo ordinatur ad Eucharistiam, nec confert gratiam, & ideo Cardinalatus, vt inter alios docet Baldellus *tom. 1. lib. 5 diſput. 7. num. 11.* Suarez *de legibus lib. 4. cap. 6. num. 5.* Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quaſt. 3.* Bonacina *tract. de elect. Summi Pontificis, diſput. 1. quaſt 1. punct. 1. §. 3.* non eſt iure diuino, ſed iure Pontificio inſtitutus, quia non habetur locus in ſacris literis, vbi ſit inſtitutus, nec habetur traditio de hoc. Vnde inferunt Palacius, & Sanchez, poſſe Pontificem extinguere Cardinales, ſicut etiam poteſt extinguere Patriarchas, & Archiepiſcopos, quia poteſt in iure humano diſpenſare, & ita etiam docet Moneta *de commutat. vlt. volunt. cap. 12. num. 78.* Barbatius *conſ. 1. num. 14.* & Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quaſt. 3.*

Quamuis nō plenè ſup. hoc lege tamen §. not. præteritæ, & ſi placet vide eius Reſ. per totam.

2. Non deſinam tamen hic adnotare Matthiam Vgonium *de Conciliis, fol. 59. col. 3. §. 4.* Borellum *in ſumma omnium deciſionum tit. 5. num. 8.* Manfredum *tract. de Cardinal. quaſt. 105.* Lancellottum *in templo iud. lib. 2. cap. 2. §. 1.* Villadiego *de Cardinal. quaſt. 1.* Iacobatium *de Concil. lib. 1. art. 12.* Ojeda *de beneficiis in præfat. n. 5.* Turrecrematam *lib. 1. de Eccleſia c. 80. n. 1.* Auguſtinum Triumphum *tract. de poteſt. Eccleſia quaſt. 102.* D. Antoninum *part. 3. tit. 21. cap. 1. & 2.* Laudenſem *tract. de Cardinal. quaſt. 1. num. 7.* & Albanum fusè *tract. de Cardinal. quaſt. 5.* docere Cardinalatum eſſe de iure diuino. Et hanc opinionem colligunt ex *c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi §. rationibus.* vbi Pontifex ait ſuos Fratres, quos ſic vocat ipſos Cardinales, in Leuitici generis Sacerdotibus fuiſſe adumbratos: & deducitur etiam ex *c. fundamenta, de elect. in 6. §. docet. 1.* Deinde, quia Cardinales videntur 72. Chriſti Domini diſcipulis ſucceſſiſſe, qui fuere duodecim Apoſtolorum adiutores, ſicut Cardinales ſunt Romano Pontifici à conſiliis. Accedit quod dicitur 1. Regem 2. *Domini ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem.* Eugen. IV. *in epiſt. ad Epiſc. Cantuar. vbi ſuprà cit.* ait Apoſtolos Chriſto Domino aſſidentes figuram retuliſſe Cardinalium, qui Romano Pontifici adſtant. Apoſtolos verò in totum terrarum orbē miſſos ad Euangelium annuntiandum, typum & ſimilitudinem tenuiſſe Epiſcoporum, qui ſunt per Prouincias diſtributi. Et ita ex his non poſſe Summum Pontificem extinguere cœtum Cardinalium, docuit ex neotericis Cucchus *in inſtit. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 52.* Lancellotus *in templo iud. lib. 2. c. 2. de Cardinal. §. 3. n. 27.* Manfredus *de Cardin. deciſ. 112.* Iodochus Lorichius *in Theſaur. Theol. ver. Cardinalis §. 10.* vbi ſic ait: Cardinalatus ordinem Summus Pontifex non poteſt extinguere, quoniam iuris diuini eſt, præfiguratus in Sacerdotibus Leuitici generis, ad quos ſimul & iudicem difficilia, atque ambigua iudicia referebantur, *Deuter. 17.* & ſumma Eccleſiæ neceſſitas ita expoſtulat, vt in præcedentibus declaratum eſt: & ſi quoque nomen & ſplendor dignitatis ab eis auferri poſſint, tamen officij ipſorum poteſtas ab Eccleſia nullatenus excludi debet, ac poteſt. Vt enim Deus olim Moyſi iunxit ſeptuaginta viros, eiſque de ſpiritu ipſius dedit, vt ſuſtentarent cum eo onus populi, ne ipſe ſolus grauaretur; ita Summo Pontifici ad ſuſtentandum onus vniuerſalis Eccleſiæ neceſſarij ſunt Cardinales, id eſt, viri ſapientes, ſeu alio nomine vocentur. Ita Lorichius. Et hæc ſunt placita Doctorum circa præſentem quæſtionem, licèt prima ſententia ſit communiter recepta, & tenenda.

RESOL. III.

An Pontifex poſſit ardua Eccleſiæ ſine conſilio Cardinalium definire? Ex part. 5. tract. 2. Reſol. 4.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Archidiaconus *in cap. ſicut quidam 25. q. 1. & in c. cùm redemptor 12. q. 2.* Cardinalis *in conſ. 150. & in c. perpendimus, de ſent. excom. & in c. licèt, de elect.* Monachus & Dominicus *in c. ſuper eo, de hæret. in 6.* & hanc opinionem eſſe potiorem dixit Ripa *rubrica de conſtitut. n 20.* & quàm plures alij, quos refert Laudenſis *de Cardinal. q. 45.* & Albanus *de Cardinal. q. 39.* & Barbatia *vol. 4. conſ. 40.* aſſerit Collegium Cardinalium quaſi poſſeſſionem habere, ne ſine eorum conſenſu ardua negotia expediat Summus Pontifex, cuiuſmodi ſunt creare Cardinales, Epiſcopos transferre, generalem legem promulgare, feuda magna concedere, Legatum à latere mittere, bellum indicere, alienare res pretioſas Eccleſiæ, & ſimilia. Probant hanc opinionem ex *c. per venerabilem, verſ rationibus, qui filij ſint legitimi.* vbi Romanus Pontifex videtur aſſerere Cardinales inſimul eſſe coniudices cum Romano Pontifice; quemadmodum in Deut. Sacerdotes Leuitici erant cum ſupremo iudice, atque ita eumdem Pontificem ſine illis Eccleſiæ negotia expedire non poſſe. Deinde quia videtur Cardinales hodie Apoſtolorum vice fungi, quos parem poteſtatem cum Petro habuiſſe probat text. *in c. in nouo,* ibi, *pari conſortio, 21. diſtinct.* ac ſubinde etiam illos quoque cum Pontifice circa Eccleſiæ negotia habere poteſtatem. Tandémque afferunt aliqua de hac re exempla, nempe Benedictum XI. ſuſpendiſſe ſtatuta, quæ Bonifacius ſine Cardinalibus Marchianis confirmauerat.

Sup. hoc prà in tr. lege doct nam Reſ. & ſi pla lege ibi a quas an riores poſteriore Reſ. & n pigebit.

2. Sed his non obſtantibus contrariæ ſententiæ communiter adhærent Doctores, nempe Romanum ſummúmque Pontificem Eccleſiæ negotia ſine Cardinalium conſilio expedire poſſe, neque ad hoc de neceſſitate aſtringi, cùm ſupremam & vniuerſalem ſuper omnes ſolus à Chriſto Domino acceperit poteſtatem, *Ioan. 21.* ipſéque ſolus illius plenitudinem habeat, & exerceat, vt probat eleganter text. *in c. multum 2. quaſt. 6. cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ.* cum mille aliis vulgaribus, quæ quidem poteſtatis plenitudo maxima ex parte offenderetur, ſi non poſſet ardua ſine Cardinalibus tractare & definire. Accedit quòd iura paſſim proclamant, maiora Eccleſiæ negotia ad Sedem Apoſtolicam eſſe referenda, *cap. rogamus, cap. quoties 24 quaſt. 1. cap. dudum 3. quaſt. 4. cap. maiores, de Baptiſmo.* Hanc autem Sedem Apoſtolicam ſolùm tenere Romanum Pontificem, probat text: *in cap. hac eſt fides 24. quaſt. 1.* Vide Paulum de Caſtro *in l. 1. n. 5. ff. de legibus.* Panormitanum *in c. 2. n. 3. de Cler. non reſident.* & doctum Iuriſconſultum Valenzuela *in Mon. Pauli V. part. 6. num. 97. & 98.* cum Morla *in empor. iur. part. 1. tit. 1. q. 3. num. 13.* qui latè hanc diſcutit quæſtionem.

3. Verùm licèt hæc opinio ſit tenenda, fatendum

tamen

tamen neceſſariò erit, convenientiſſimum eſſe Pontificem in arduis negotiis Cardinalium conſilium adhibere, atque ita ad hoc de honeſtate adſtringi, ita enim loquitur text. *in c. fundamenta. §. decet. de elect. lib. 6.* Dum inquit, *Decet Romanum Pontificem per Fratres ſuos S. R. E. Cardinales libera habere conſilia*; conſtat etiam Petrum duas claves accepiſſe, vt per alteram poteſtas, per alteram verò decentia indicaretur, vt habetur *in ſum. 20. diſt.* Et ideo Malderus *in p. 2. q. 95. art. 1. fol. 379.* ſic ait. Papa in rigore non dependet à Cardinalibus in legibus ferendis, habet tamen hoc ex Dei aſſiſtentia, vt temerè non proponat leges vniverſales, fidem, aut mores concernentes, Eccleſiæ vniverſali, ſed quia media ordinaria maximè adhibenda ſunt, vt ſine judicio, & conſilio nihil fiat, ſecundùm monitionem Sapientis *Eccl. 32. & 33.* congruit vt Cardinales in conſilium adhibeat tanquam conſultores, non tanquam legum collatores. Ita ille. Vide etiam doctiſſimum Valenzuelam *de Monitorio Paul. V. part. 6. num. 97. & ſeq.* Vide etiam Manfredum *de Card. diſt. 237.* & Paleottum *de ſacro Conſiſt. part. 1. quæſt. 3.*

RESOL. IV.

De qua natione aſſumendi ſint Cardinales? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 18.

§. 1. Eligendi ſunt ex omni natione, vt tradit Sixtus V. *in conſtit. Poſtquam, an. 1586.* Moſcouius *de maieſt. milit. Eccl. lib. 1. part. 1. c. 5.* Mandoſius *conſ. 55. n. 22.* Laudenſis *in deciſ. Piſanis deciſ. 35. num. 188.* Barboſa *de iure Pontif. lib. 1. cap. 3. n. 13.* Rouſſel. *in hiſt. Pont. iur. lib. 2. cap. 10. n. 20.* & ideo Cucchus *in inſtit. can. lib. 2. tit. 4. n. 112.* ſic ait. Cardinales ex omni lingua & notione eligi æquum & vſitatum eſt & vnaquæque natio ſuum habeat in Curia Patrem tutelarem, qui cùm poſſit deſideria ſua & negotia conferre, & ab eo præſidium præſentius ſumere, veluti linguæ, & morum, & negotiorum perito. Ita ille.

2. Non deſinam tamen hîc apponere dictum Hiſpani in favorem Italorum, & is eſt Ioannes Garzias *de Nobilitate Hiſpan. gloſſ. 48. §. 3. n. 54.* vbi ex D. Anton. docet quod Cardinales convenientiùs aſſumuntur de terris Eccleſiæ, quia ſunt liberiores in ferendis ſuffragiis & ſententiis. Ita ille, & ante illum Iacobatius, quem affert. Cherubinus *in compen. Bullæ tom. 2. Bull. 51. Sixti V. in ſchol. 1.*

RESOL. V.

De qua ætate debeant eſſe Cardinales?

Et an quiſpiam in Diaconum Cardinalem, aſſumi non poſſit, niſi ſaltem in 22. ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus?

Et curſim explanatur, de qua etiam ætate debeant eſſe Epiſcopi? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 19.

§. 1. Ex *c. cùm in cunctis, de elect.* nullus poteſt eſſe Epiſcopus ante trigeſimum ætatis ſuæ annum qui debet eſſe completus, licet gloſſa *ver. comp. in c. vn. de ætate & qual. in 6.* aſſerat ad Epiſcopatum promoveri poſſe qui trigeſimum ingreſſus eſt annum; ſed hoc hodie non eſt admittendum, ex Bulla Greg. XIV. *in ſua conſt. publ. die 15. Maij 1591.* ibi, Annum trigeſimum expleviſſe. Ita Aimend. *in addit. ad recopil. leg. Nauarr. lib. 1. tit. 2. leg. 1. n. 18.* Gutierrez *in Canon. q. lib. 1. q. 26. n. 39.* Leſſius *lib. 2. c. 34. dub. 20. n. 163.* Vivianus *in praxi iuriſpatr. part. 2. lib. 6. c. 7. n. 4.* & alij.

2. Hanc igitur ætatem requiri etiam in eis qui ad Cardinalatum aſſumendi ſunt, tenet Manfredus *de Cardinal. deciſ. 244.* Henriquez *lib. 14. capit. 9. prope finem, & lib. 10. cap. 19. num. 3.* Azorius *tom 2. lib. 6. cap. 6. quæſt. 14.* & Campanili *in diver. iur. canon. rubr. 7. cap. 6. num. 47.* & Cardinalis Paleottus *de ſacro Conſiſt. part. 4. q. 1.* qui optimè notat hoc procedere in Cardinalibus Presbyteris, nam de Diaconis ita Sixtus V. ſancivit *conſt. 50. § 6.* Neque poſthac quiſpiam in Diaconum Cardinalem aſſumi poſſit, niſi ſaltem in 22. ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus, ita vt omnino intra annum ad ſacrum Diaconatus Ordinem valeat & debeat promoveri, alioquin ſi anno elapſo ad ipſum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipſo tam in Conſiſtorialibus, & omnibus aliis actibus, & negotiis Cardinalitiis, quàm etiam juxta conſtit. fel. rec. Pij Papæ IV. Præd. noſtri ſuper reformatione Conclavis, editam in elect. Summi Pontificis, voce activa & paſſiva omnino careat, ac privatus exiſtat. S p. contenta in hoc §. in Reſol. 1. nec præteritæ.

3. Nota tamen quòd ſuperiùs dicta procedunt de iure ordinario, nam poteſt Summus Pontifex minores ætate creare Cardinales; vt ſæpe fieri videmus, & latè comprobat Paleottus *de ſacro Conſiſt. p. 3. q. 4.* & ex Platina obſervat Moſcovius *de maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. part. 1. cap. 6.* Greg. XI. minorem 10. annis fuiſſe ad Cardinalatum aſſumptum, & Henriquez *lib. 10. cap. 17. num 4.* obſervat quòd ſolet Papa noviter electus ſuum Cardinalatum conferre cognato, quamvis adoleſcenti; & quibuſdam ob inſignem nobilitatem & indolem, de quibus ſpes eſt, quòd multum ſua auctoritate proficient Eccleſiæ.

RESOL. VI.

De numero Cardinalium, & an expediat ſemper eſſe completum? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 22.

§. 1. Tempore Pontiani Pontificis extitiſſe 236. Cardinales, teſtantur ſcriptores, & inter illos Laudenſis *de Cardinal. q. 2.* Campanili *in diver. iur. can. rubr. 7. cap. 6. n. 48.* Sed hodie per conſtit. Sixti V, numerus Cardinalium ad 70. redactus eſt. Quam tamen conſtitutionem, vt rectè obſervat Paleottus *de ſacr. Conſiſt. p. 4. q. 1.* verbis negantibus vbi de numero agit, ſapienter admodum idem Pontifex concepit, vt ſcilicet oſtenderet non ſolum numerum ſeptuagenarium non eſſe tranſiliendum; ſed nec etiam ſemper æquandum, vbi pauciores poſſunt ad munera omnia ſufficere, cùm, vt aiunt Iuriſconſulti, non quidquid iudicis committitur poteſtati, illud etiam ſubiicitur neceſſitati. Ita ille. Rationem verò quare Sixtus V. voluit Cardinales eſſe tantùm 70. & non ampliùs, videbis apud Ildephonſum de Lara *in compen. vitæ hominis, cap. 29. num. 20.*

RESOL. VII.

An Cardinales, mortuo Pontifice, poſſint leges condere, & alia iuriſdictionalia facere?

Et Sede vacante Apoſtolica, an tunc non ſit prohibitum Sacro Collegio Cardinalium dare Reverendas? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 9.

§. 1. Affirmativam ſententiam tenet Henriquez *lib. 14. c. 18. n. 2. in fine.* Manfredus *de Card. deciſ. 6.* Archidiaconus *in cap. cùm conſtitueret. 50. diſt. in fine.* Albanus *de Cardin. quæſt. 42. in fine.* Bartolus *in l. vbi abſunt. num. 3. de tut. & curat.* & alij. Ea ratione motis,

mori, quia iuriſdictio Pontificis eo mortuo remanet in Collegio Cardinalium; mortuo enim Prælato vniverſa iuriſdictio reſidet penes Collegium, *cap. his qui de maior. & obed. & cap. cùm olim, eodem tit.* & Eccleſia, vel Sedes Apoſtolica, numquam moritur, *can. lib. 12. q. 2. cap. ſi gratioſa, de reſcript. in 6.* etiamſi vnus tantùm Cardinalis de Collegio remaneret, *can. ſi fortè 71. diſt. c. gratum, de poſtul.* cùm ſemper retineat caput Eccleſiæ generale, & proprium, qui eſt Chriſtus, *cap. 1. & 2. diſt. 22.*

2. Verùm contraria ſententia clarè determinatur *in Clem. Ne Romani, de elect.* ibi: Irritum aut inane decernentes quicquid poteſtatis, aut iuriſdictionis ad Romanum Pontificem, dum vivit, pertinentis, cœtus ipſe duxerit exercendum. Solumque ibi excipiuntur quæ *in cap. vbi periculum, de elect. in 6.* Cardinalibus conceduntur, ibi autem nihil eis conceditur niſi quæ ad electionem Pontificis, & ad defenſionem Eccleſiæ, & quæ ad obviandum imminentibus periculis ſpectant. De reliquis verò potiùs ibi dicitur, quòd ſe nequaquam de aliquo negotio intromittant. Et ita hanc ſententiam tenet Panormitanus *in cap. cùm te, n. 12. & ſeq. de re iudic*, & *ibi* Felinus *num. 11.* & Anton. de Butr. & Imola *in c. tranſlato, de conſtit.* Sebaſt. Medic. *de leg. part. 1. quæſt. 10.* Suarez *lib. 4. de leg. c. 6. n. 5.* Salas *eodem tract. diſp. 8. ſect. 8.* & ex neotericis vide Monetam *de commut. vlt. volunt. c. 5. quæſt. 6. num. 188.* Baldellum *tom. 1. lib. 5. diſp. 7. num. 10.* Sebaſtianum Cæſarem *in Relect. de Eccleſ. Hierarch. part. 1. diſput. 2. §. 6. num. 1.* Merollam *tom. 2. diſp. t. 4. c. 4. dub. 4. n. 18.* Azorium *tom. 2. lib. 4. cap. 3. qu. 1.* Laudenſem *de Cardinal. quæſt. 74.* Campanili *in diverſ. iur. can. rubr. 7. cap. 6. à num. 76.* Vide etiam præter dictam Clementinam, aliam conſtitutionem Pij V. quæ incipit, *In eligendis.* Datam Romæ Idibus Octobris anno 1562.

3. Nota tamen quòd licèt hæc opinio ſit amplectenda, tamen ex dicta Clement. apparet dominos Cardinales mortuo Pontifice poſſe. Primò quòd vbi immineret periculum evidens amiſſionis alicuius loci, vel iuriſdictionis Eccleſiæ, aut rei ſimilis, Collegium conſentientibus omnibus Cardinalibus præſentibus, aut ſaltem duabus illorum tertiis partibus per ſuffragia poſſit illi occurrere, & facere quaſcumque proviſiones, & ordinationes neceſſarias. Secundò, quòd pro coërcendis flagitiis, ſceleribus, & ſeditionibus, ac ſervanda quiete, & obedientia poſſit imponere pœnas, tam corporales & temporales, quàm etiam ſpirituales veluti anathematis, & ſimiles. Tertiò, quòd ad eundem finem poſſit confirmare, mutare, & de novo eligere, & creare quoſcumque officiales etiam Gubernatorem Vrbis, tam vltra Pontem, quàm citra, & alios Miniſtros pro regimine ſtatus Eccleſiæ. Quartò, quòd poſſit etiam deputare adminiſtratores vt faciliùs expediantur ea, quæ imminent pro electione. Quintò vt poſſit etiam iudicare Papam intruſum, dum ipſi vacant electioni legitimæ, quia hoc concernit negotium ipſius electionis, & ab alio judicari non poteſt. Idem dicendum eſt de aliis caſibus ſimilibus, quia mens Pontificis n dictis conſtitutionibus fuit non denegare neceſſaria, ſignanter ea, quæ poſſunt retardare negotium electionis, & hæc omnia obſervat etiam Iulius Lavorius *in variis elucubrat. tit. 3. cap. 3. num. 27. & ſeq.*

4. Notandum eſt etiam hîc obiter quòd Sede Apoſtolica vacante, tunc ſacro Collegio Cardinalium non videtur prohibitum dare Reverendas, quia Tridentinum *ſeſſ. 7. cap. 10.* non videtur illius Sedis vacantis iuriſdictionem limitare. Ita ex Maiolo & Salzedo docet Sanchez *in opuſc. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 39.*

RESOL. VIII.

An Cardinales debeant eligere ad Pontificatum vnum ex Sacro Collegio?

Et an ſi Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio ſit valida? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 63.

§. 1. Negativam ſententiam videtur docere Campanili *in diver. iur. Canon. rubr. 7. c. 6. num. 71.* & D. Antoninus *in ſumma tom. 3. tit. 21. capit. 2. §. 7.* Caſtellinus *de elect. capit. 10.* Petrus Navarra *de reſt. lib. 2. cap. 2. num. 170.* & docet Sotus *de iuſt. lib. 3. q. 6. art. 1. ad 4. argum.* vbi ſic ait. Cardinales in Pontificis electione ob ſummam Vicarij Chriſti dignitatem ſanctiori fide perſtringuntur optimum eligere, quapropter rumorem illum numquam perſuadere mihi potui, videlicet ſtatutum illis eſſe, non poſſe deligere niſi ex ſuo gremio, & tandem ab ipſis Dominis Cardinalibus audivi falſum eſſe. Enimverò quod activas voces ad ipſum ſacrum Senatum Eccleſia detulerit, decentiſſima ratio perſuaſit *23. diſt. can. in nomine Domini, & c. licet, extrà de elect.* & *cap. vbi periculum, eo lib. 6.* videlicet ne tantus Epiſcoporum cœtus à remotiſſimis regionibus Romam ad eligendum cogeretur, attamen cùm tanti referat optimum Epiſcoporum orbis ad ſummam Sedem evehere, quod intra paucos Vrbis paſſim electio coërceatur, licèt ſit credibile inter eos numquam defore dignum, certè ſinceritas Evangelica non permittit. Vnde *in eo cap. in nomine Domini*, ſi in Romana Eccleſia non inveniatur idoneus, ex alia ſumi iubetur. Ita Sotus.

3. Sed meritò adverſus illum inſurgit Salon. *in 2. 2. D. Thom. quæſt. 63. art. 2. contr. 2. concl. 1.* & primò quo ad primum eius dictum non eſſe verum patet, quia *in cap. in nomine Domini,* non dicitur vt eligatur aliquis extra gremium Cardinalium, niſi quando inter illos nullus eſt dignus, tunc enim etiamſi nullum eſſet decretum, non liceret eligere ex Cardinalibus, cùm indigni electio omni iure prohibita ſit ad quodcumque beneficium, quanto magis ad ſupremum? Alterum verò dictum Soti, electionem activam convenire Cardinalibus, non de iure, ſed de facto, quia ita expedit, correctione etiam indiget, nam *c. licet. de elect.* ſupponit hoc ius illis convenire, quo ſuppoſito ſtatuitur electiones aliorum Prælatorum Eccleſiæ validas eſſe, modò fiant à maiori parte Capituli; electionẽ verò Papæ debere fieri à duabus partibus Cardinaliũ qui ad illam convenerint, & *in cap. vbi pericul. eod. tit.* præſuppoſito etiam eodem iure Cardinalium agitur de conclavi, in quo manent recluſi Cardinales tempore electionis, & de aliis ad id negotij pertinentibus. Et tandem ad illud dictum Soti, quod pertinet ad noſtram quæſtionem, quòd etiamſi reperiatur dignus Pontificatu inter Cardinales, nihilominus ad tam ſublimem dignitatem quærendum eſſe digniſſimum ex tota Eccleſia, reſpondeo contrarium tenendum eſſe. Primò, quia quicumque ex Cardinalibus dignis, quorum multi reperiuntur in illo ſacro Collegio, licèt extra ipſos daretur alius ſanctior & doctior, eſt quovis externo doctior & vtilior Eccleſiæ. Primò, quia ex his, quæ vidit, egit & expertus eſt in Romana Curia, & in iſto Collegio, & Conciliis Pontificum prædeceſſorum novit negotia Romanæ Curiæ, & Eccleſiæ gubernationem melius quàm quivis alter. Secundò, quia electus vnus ex ipſis ſtatim admovet manum operi, & gubernationi fidelium, electus autem externus eſſet convocandus à longè, expectandóque illius conſenſum, & adventum vacaret multo tempore Sedes B. Petri, quod,

experientia

experientia teſte, eſt maximum incommodum, ſemper enim ex diuturnis vacantibus multa ſequuta ſunt damna Romæ, & in Italia, imò & in tota Eccleſia,quo fit dignum inter ipſos eſſe vtiliorem quouis externo. Et hæc omnia aduersùs Sotum docet Aragon *loco citato*, cui adde Suarez *de fide diſput.* 10. *ſect.* 5. *num.* 19. vbi ſic ait. Sed quæret aliquis, an electus debeat neceſſariò eſſe de numero Cardinalium; conſtat quidem id non fuiſſe perneceſſarium, attamen vſus Eccleſiæ ita habet ac fieri oportet, vt dixit Stephanus Papa cum Concilio *in cap. oportebat*, *& cap. nullus. d.* 79. Cui adde Hieronymum Manfredum *de Cardinal. deciſ.* 299. vbi ſic ait. Cardinales potiùs debent eligere vnum de Collegio in Papam, quàm alium extra, dummodo idoneus ibi reperiatur, & hoc licitum eſt facere, etiamſi extrà magis idoneus reperiretur. Ita ille. Et tandem non deſinam hic apponere verba Henrici Villalobos *in ſumm. tom.* 2. *tract.*8. *diffic.*3.*num.* 18. vbi ſic ait. [De la elecion del Papa en lo que toca a la voz actiua, ſolamente la tienen los Cardenales, mas quanto à la voz paſſiua, dize Soto que no ſolo pertenece à los Cardenales, ſino à qualquiera del gremio de la Igleſia, y que aſſi ſelo oyò dezir à ellos,y que por eſſo ſe dize en vn texto, que ſi entre los Cardenales no huuieſſe digno, ſe buſque de fuera.Salon y otros dizen, que ha de ſer del gremio de los Cardenales lo qual tengo por mas cierto:y eſtando en eſto reſponde al argumento; que conuiene à la Igleſia, que los dignos del Collegio de los Cardenales ſe prefieran à otros mas dignos, por la experiencia que tienen de las coſas, què han viſto, y tratado, y como,eſtàn preſentes, luego ponen mano a la obra'lo qual es mas conueniente, que traer vn eſtraño de lexos e inſtruyrle. Mayormente que ſiempre en aquel Collegio ſe hallan varones muy capables,y de grandes prendas para eſto.] Vide etiam Buiſſatum *vol.*2. *conſ.* 126. *n.*6. Moſconium *de maieſt. milit. Eccleſ.lib.*1.*c.*3. Azorium *tom.*2. *lib.* 4.*c.* 5.*quæſt.* 6. Lauorium *in var. elucubrat. tit.*4.*c.* 2.*num.* 9. Gandiſſaluum *de poteſt. Eccleſ.num.* 31. Barboſam *in Decret. Gratiani part.*1. *diſt.* 79.*cap. oporteat, num.*1.& *ibi.* Acugnam.

3. Sed ſi aliquis curioſus inquirat, an ſi Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio eſſet valida; Reſpondeo affirmatiue cum Suarez *loco citato*, vbi ſic ait.Crediderim ſi aliquis extra Collegium Cardinalium legitimè eligeretur, electionem fore ratam & firmam, quia non video quo iure ita reuocata ſit electio paſſiua ad perſonas Cardinalium,vt aliàs nulla ſit habenda. Ita ille & ideo ſi eligeretur in Papam aliquis extra gremium, electionem fore validam docet Acugna, Barboſa, Lauorius, & Azorius *locis citatis*, quibus adde Laudenſem *de Cardinal. quæſt.* 75. & Doctores quos citat Cenedus *ad Decretum collect.* 18.*num.* 1.& Bonacina *tract. de elect.Summ. Pontif. diſp.* 1.§. *vnico num.*19.

Non deſinam tamen hic adnotare Lancellot. *in templo iudicum, lib.*2.*cap.* 1.*de Pont.*§.2.*q* 4.*n.*4.docere electionem factam extra gremium Cardinalium eſſe inualidam poſt Decretum Stephani III. *in d. cap. oporteat.* Vnde apparet omninò eſſe reiiciendam opinionem Soti, quam ſuprà adduximus.

RESOL. IX.

An Cardinales poſſint relinquere digniorem & eligere dignum, quando pars ſufficiens ad electionem vult illum in Papam eligere?

Et quid, ſi iuraſſent eligere digniorem?

Et quid eſt dicendum in ſupra dicto caſu, an peccet Cardinalis dignus, ſi acceptet Papatum, cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorem, quod idem dicendum eſt de Beneficiariis,&c. Ex part. 5. tr. 2. Reſ.85.

§.1. CAſus poteſt frequenter accidere, & videtur negatiuè reſpondendum, quia, vt latè probat Caſtellinus *tract.de elect.c.*10.Cardinales tenentur in conſcientia eligere digniorem in Papam ex gremio tamen ſacri Collegij *vt* * *ſupra dictum eſt.*

2. Sed in caſu propoſito ego puto Cardinales poſſe ſine vllo ſcrupulo conſcientiæ eligere dignum, prætermiſſo digniori, per ea, quæ adducit Villalobos *in ſum.tom* 2. *tract.*8.*diffic.*3.*num.*8. vbi ſic ait. [Porque ſi la mayor parte de los Electores eſtà ya reſuelta de eligir el menos digno, de tal ſuerte,que moralmente hablando ha de ſalir con la elecion,podrà amenor parte conformarſe con la mayor eligiendo al menos digno, como dize Bañez,que como en eſte caſo es impoſſibile elirgirſe el mas digno, no ay obligacion à votar por el, y conuiene à la communidad, que las elecciones ſe hagan pacificamente, porque el electo gouernarà mejor con eſſo, que ſi lo eligieſſen menos, y eſto es verdad,aunque Iuraſſen los Electores de eligir el mas digno,lo que ſe ha de entender, ſupueſto que lo pueden eligir.] Sic ille. & ante illum Io. Valerus *in differ. vtriuſque fori ver. electio differ.*1.*num.*1.Riccius *part.*3.*deciſ.*214. *num.*3. Ioann.de la Cruz *in direct.conſcien.part.*1. *præcept.*7. *q.*7.*art.*2.*dub.*9.*concl.*2.Syluius *in* 2.2.*q.*63.*art.*2.*quæritur* 4.*concl.*3.& alij.

*Sup.in Reſ. quæ hic eſt antecedens, & in tom.7. tract.1. lege doctrinam Reſ.218. & Reſol. & §§. eius annot.

3. Verùm quid dicendum, an peccet Cardinalis dignus ſi acceptet Papatum cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorem? & affirmatiuam ſententiam, loquens de Beneficiariis, docet Petrus Nauarra *de reſt.lib.*2.*cap.*2.*num.*63.cuius opinionem probabiliſſimam putat Tannerus *in* 2. 2. *D. Thomæ diſput.*4.*c.*8. *dub.*2.*n.*15.quia dignior habet iuſtitiam diſtributiuam ad beneficium,quam non habet minùs dignus; & ita communicaret peccato eligentium,ergo,&c. Verùm his non obſtantibus ego puto nullum peccatum admittere Cardinalem dignum ſi Papatum accepter, prætermiſſo digniori,& ita tenet Sotus *de Iuſt.lib.*3.*q.*6.*art.*2.*poſt.*9.*concl.* & Turrianus *to.*2.*in* 2.2.*D.Th.diſp.*22.*dub.*3.*n.*8.Vbi docent minùs dignum,etiamſi ſibi & electoribus notum ſit,digniorem in electione eſſe prætermiſſum, poſſe iuſtè præbendam acceptare,quia dignus ratione electionis cōparat ius ad proprietatem, & poſſeſſionem ſumendā præbendæ: ergo facta electione vtitur iure ſuo acceptans illam. Nec valet dicere, iſte minùs idoneus non poteſt petere præbendam in prædicto euentu, vt diximus, ergo non poterit electionem acceptare, vtrumque enim videtur contra iuſtitiam, & vtriuſque videtur eadem ratio.Reſpondeo conſecutionem eſſe inefficacem, quia non ſunt res eodem modo ſe habentes, nam poſt electionem minùs idoneus habet ius ad comparandam proprietatem, & poſſeſſionem præbendæ,& ita acceptans electionem vtitur iure ſuo, quod non poſſet eſſe verum ſi faceret contra iuſtitiam, quod maximè obſeruandum eſt:ergo,&c. quæ omnia militant etiam in caſu, de quo loquimur.

Sup. his Beneficiariis,& pro tota doctrina huius Reſ. ſignanter pro contento in hoc §. in tom.3. tr.1. Reſ.107. §. Nota ſecundo. & ſeq. Sed lege eam per totam.

RESOL. X.

An ſi duo Cardinales tantum remanerent in Conclaui, poſſint adhuc eligere Summum Pontificem?

Et quid, ſi remaneret vnus tantum?

Et an tunc dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſe ipſum? Ex part.5.tract.2.Reſ.72.

Sup. contento in hac Reſ. tom. 6. tract. 1. lege de A[...]inam Reſol. 158. per totam.

§.1. CAſus magis eſt curioſus quàm practicabilis, lege tamen illum, & non pigebit. Negatiuam ſententiam docet Caſtrus Palaus *tom.1.tract. 3.diſp.1.punct. 23.num. 20.* vbi ſic ait. Aduertit Bonacina, ſi omnes Cardinales, vno excepto, è conclaui decedant, poſſe ab eo, qui remanſit, Pontificem eligi, quia omnes alij reputari debent ac ſi è vita diſceſſiſſent. Probabilius credo non poſſe,ſed reputandum eſt, ac ſi in conclaui numquam fuiſſent Cardinales congregati, fauétque *cap. vbi periculum, & Clem.ne Romani*, quæ ſemper loquuntur de numero plurali, imò de Collegio & cœtu, qui non videtur eſſe vnus, neque duo, ſed ad minus tres, *l. Neratius, ff.de verbor. ſignificat.*

2. Verùm mihi magis placet ſententia Bonacinæ, quam docet *tract. de legib.diſp.1. q.1.punct.3.n.28.* Dico igitur remanere facultatem eligendi Summum Pontificem, etiamſi tantùm duo Cardinales remanerent in Conſiſtorio, reliquis mortuis, vel abſentibus, ex *cap. Adrianus &c. non licet, §.his, diſt.63. &c. Abbatem . cum duobus ſeqq.*18. *quæſt.* 2. quo caſu vnus poteſt eligere alium, ex Sylu. *excomm. 9.nu.* 2. Ioan.de Anan. *in cap. ſin de appell.* Imò etiamſi vnus remaneat,ad illum ſpectabit electio. gloſ. *in Clem. ne Romani,de elect.*Lauden.*de Cardin.q.*14. Panuin.*de offic.Cap. Sede vacant. præl. 5. n.* 8. vbi dicit quòd ſolus Cardinalis in conclaui clauſus remanens, cæteris exeuntibus, vel negligentibus, Papam eligere poteſt. Manfred.*deciſ.* 296. ius enim & nomen vniuerſitatis in vno ſeruatur, *l. ſicut*, vbi Bartol. §. *in Decurionibus, ff.quod cuiuſque vniuerſ.* Alban.*q.*23. Nec obſtat textus *in l.Neratius,ff.de verb.ſign.*gloſ.*in c.* 1.*de elect. &c.licet eodem.* quia etſi Collegium in vno conſiderari nequeat,tamen in vno virtualiter retineri poteſt. *d l.ſicut, & l.ſi optio.ff. de opt.leg.*gloſ.*in d.l. Neratius*, Abb.*conſ.*15.& *conſ.*38.*vol.*2.An autem dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſe ipſum, negat Abbas *in c. gratum, de poſt.prælat.*tamen *in c.licet,ſin de elect.in* 6. dat remedium quo poſſit ſe ipſum eligere,vt ſcil. totius ſacri Collegij nomine alteri eligendi poteſtatem demandet, qui veluti compromiſſarius ipſum eligat, Albanus autem *q.* 24. dicit opinionem Abbatis procedere quando ipſe ſolus remanſiſſet, cæteris exeuntibus, vel abſentibus, non autem mortuis. Et hæc omnia docet etiam Salas *de legib.tr.* 14. *diſp.* 8. *ſect.*8.*n.*4. Cucchus *inſtit.Canon.lib.*2.*tit.*4.*n.*36.*&* 37. & Iul.Lauorius *in var.elucubrat.tit.*4.*c.*6. *n.*26. Vndè remanet ſatis firmata opinio Bonacinæ contra Caſtrum Palaum, quam nouiſſimè poſt hæc ſcripta docet etiam Baldellus *tom.1.lib.5.diſp.7.n.13.& ſeq.*Vide etiam Caſtellinum *tract.de elect.c.5.n.86.*

Sup. hoc lege doctrinā §. 1. prope finem, à verſ.Et hæc omnia. Reſ. not. præteritæ.

RESOL. XI.

An Cardinales in electione Pontificis habeant vocem etiam ſi inſignia Cardinalitia eis tradita non ſint?

Et an Canonicus habeat vocem in electione, antequam in Choro poſſeſſionem nactus fuerit?

Neque ſimile eſt de Epiſcopo, qui ante conſecrationem à multis prohibetur, quia conſecratio alium Ordinem, de nouo Epiſcopo confert.

Et an offendentes, & interficientes Cardinales, qui nondum capellum habuere, incidant in cenſuram Bullæ Cænæ? Ex part.5.tract.2.Reſ.74.

Quoad hoc lege doctrinam reſ.not. ſeq. ſignan-

§.1. ALiqui negant, eo quòd ſuffragium non ſit proprietatis, ſed poſſeſſionis fructus, ergo Cardinalis nondum poſſeſſionem aſſecutus in comitiis ſuffragium non habet, & proinde Cardinalis dignitatem quidem per electionem adeptus, nondum tamen inſignia, ac id circo poſſeſſionem nactus ſuffragium habere non poteſt: alij tamen affirmant, quia ex ipſo quòd eſt à Romano Pontifice electus & creatus, omnem poteſtatem adminiſtrandi Eccleſiam nanciſcitur,ſi aliud iuris iupedimentum non obſtet.Deinde id colligunt à ſimili. nam Abbas etiamſi ſacratus non ſit, & nomen Abbatis habet & Eccleſiam adminiſtrat, & paſtorali baculo, annulo,mitra, & aliis Pontificiis inſignibus vtitur, & hæc omnia docet Azorius *tom.*2.*lib.*4. *c.*2.*q.*7. & ante illum Albanus *de Cardinal.q.*17. quorum opinio poteſt confirmari ex illo, quod de Canonico Doctores reſoluunt. Innocent. Butrius, Abbas, & alij, *in cap. transmiſſam de elect.* nempe habere vocem in electione antequam in Choro poſſeſſionem nactus fuerit. Neque ſimile eſt de Epiſcopo, qui ante conſecrationem à multis prohibetur; conſecratio enim alium ordinem de nouo Epiſcopo confert, non ita verò inſignia Cardinali aliquid addunt.Neque tandem aliquid facit pallij ſimilitudo,ãte cuius traditionem Archiepiſcopus denominari non poteſt, iuxta text. *in cap. niſi, de authoritate & vſu pallij*, quia,vt idemmet textus inquit,in pallio Pontificialis officij plenitudo cum Archiepiſcopalis nominis appellatione confertur, quod non ita in traditione inſignium contingit, & ita hanc opinionem tenet etiam Sebaſtianus Cæſar *in Relect.de Eccl.Hierarch.part.*1.*diſp.*2. §.4.*num.*7.

ter. §. ei per. & vlt.

2. Sed hodie ceſſat hæc quæſtio, nam Pius V.*die* 26.*Ianuar.*1471.quodam particulari decreto, vt obſeruat Lauorius *in variis elucubrat. tit.*3.*cap.*2. *n.*16. ſtatuit Cardinales in electione Summi Pontificis, etiamſi galerus & inſignia tradita non ſint, neque apertum os ſit,poſſe adhuc vocem in electione Summi Pontificis habere, & verba Decreti ſunt hæc Pius Papa V. &c. Quia aliquando dubitatum fuit, vtrùm Cardinales,quibus os clauſum eſſet, ſi antequam illud eis aperiretur; Sedis vacatio eueniret, vtrùm,inquam, in Summi Pontificis electione votum haberent,ſanctitas ſua exquiſitis RR. DD. ſententiis de eorum aſſenſu & conſenſu decreuit, quòd cùm potiſſima Cardinalis facultas in Romano Pontifice eligendo conſiſtat,quæ ſanè ipſis propter inſignium, & ceremoniarum defectum auferri non debet, ob eam cauſam ſanctitatem ſuam ſtatuere, vt poſtquam aliquis S.R. E. Cardinalis creatus fuerit, honorémque acceperit,& conſenſum ſuum dederit, is ſtatim vocem & ius eligendi Romanum Pontificem habeat, & conſequatur, etiamſi Cardinalatus galerus nondum illi traditus ſit, neque os clauſum, aut ſi clauſum fuerit,nondum tamen apertum ſit.Videri enim poteſt huiuſmodi claudendi oris ritum ad præcipuam Cardinalium facultatem,quæ circa Sum. Pontificis electionem verſatur,-non pertinere, ſed ceremoniam quandam eſſe ea de cauſa introductam, vt Cardinales antequam in Conſiſtoriis & Congregationibus ſuffragium ferant de modeſtia, quæ ab ipſis in his,& aliis actibus adhiberi debet,quodammodo admoneantur,&c. *ſub die* 26.*Iannar.*1571. Et tandem idem ſtatuit Gregor. XV. *in Bulla de Ceremoniali, Idus Martij* 1622.

Sup. hoc tom. 3. [...] ex lata [...]ctrina Reſ. §.vlt. fece[...]ge eam [...] totum.

3. Vnde ex his infertur offendentes & interficientes Cardinales, qui nondum capellum habuére, incidere in cenſuram Bullæ Cœnæ, quia quando aliquis in Cardinalem nominatur, & aſſentit, verè Cardinalis efficitur, nam capellum accidentarium eſt, & ita docet Souſa *in Bullæ Cœna,cap.*12. *diſput.* 60.*concl.*1.Bonacina *in Bulla Cœna, diſput.*1.*quæſt.*12. *punct.*2.

Sup. contento in hoc tom. tr.3.Reſ. [...] a lin.5.

*punct.2.num.3.*Duardus *lib.2. canon.11.quæſt.6. num 1.* Vgolinus *cap.11. §.1.num.1.* Filliucius *tom.1.tract.16. cap.9. num.259.* Scortia *in Bull.Pontif. epitome 166. theorem. 420.*Megala *in 3.part.lib.2.cap.9.q.1.num.10.* & alij.

RESOL. XII.

An Cardinalis iuſtè impeditus poſſit vices ſuas in creando Summo Pontifice alteri demandare?

Et an abſens poſſit conſtituere Procuratorem ad eligendum, & ſuffragium ferendum in ſcrutiniis?

Et an ſit Cardinalibus id iure conceſſum? Ex part. 5. tract.2. Reſ.40.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Manfredus *de Card. deciſ.* 280. vbi ſic ait: Cardinalis iuſto detentus impedimento vices ſuas alteri in electione Papæ demandare poteſt. Ita ille. Probari poteſt hæc opinio ex *cap.ſi quis iuſto,de elect.in 6.*Paleottus *de ſacro Conſiſt.part.5.quæſt.7.*notat abſentem poſſe conſtituere Procuratorem ad eligendum, & ſuffragium ferendum in ſcrutinio,& citat Mandagotum *de elect. Prælat.cap.10. 11. & 12.*

2. Verùm negativam ſententiam docet ex Ancharano & Philippo Franco Azorius *tom.2.lib.4.c.2. quæſt.9.* & Megalius *in promptuar. ver. Cardinalis, num. 19.* quia non eſt Cardinalibus id iure conceſſum.

RESOL. XIII.

An Cardinales ſi non expectent alios intra tempus definitum, quod eſt per ſpatium decem dierum, & eligatur Pontifex ex ipſorum omnium, vel duarum partium conſenſu, electio adhuc ſit valida?

*Et quid, ſi Cardinales præſentes contradixiſſent; an ipſis invitis electio conſiſteret?*Ex part.5.tr.2.Reſ.75.

§.1. Suppono; quod Cardinales præſentes debent per ſpatium decem dierum abſentes expectare pro electione Summi Pontificis.Difficultas eſt, an ſi illum eligant infra dictum tempus, electio ſit nulla? & talem electionem non valere reſpondet Albanus *de Card.q.14.*quia cùm tempus certum lex præſcribit, ad ſubſtantiam ſpectare dicitur,ex *authent.quæ ſupplicat.C.de precib.Imper.offerend.*ſed hoc in electione ſtatutum eſt. ergo, &c.

2. Sed talem electionem vim habere magis probabiliter tradit Azorius *tom.2. lib.4.cap.2.q.5.* & Lavorius *in var.elucubr. tit.4.cap.7. num.4.* quibus ego adhæreo,nam gloſſa *in cap.vbi periculum,de elect.in 6.* ſentit eam electionem ratam eſſe & firmam, quia in eo cap. generatim dicitur nihil excipi, aut opponi poſſe,ſi Pontifex eligatur ſuffragiis duarum partium Cardinalium. Item, quia ſi illi Cardinales præſentes quoque fuiſſent, & contradixiſſent, nihilominus ipſis invitis electio conſiſteret. Nec diverſum ab his Philippus & Archidiac. docuerunt, putant,enim ad ſubſtantiam electionis ſolùm requiri vt Pontifex à duabus partibus Cardinalium eligatur, cætera verò ad accidentia electionis attinere, nempe locum & tempus,ergo, &c.

RESOL. XIV.

An Cardinales, ſi ita diſtent à Romana Curia, vt omnino inter decem dies poſt mortem Pontificis accedere non poſſint, teneantur adhuc præſentes illos expectare? Ex part. 5. tract.2. Reſ. 76.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Manfredus *de Card. deciſ. 266.* vbi ſic ait. Cardinales qui intra decem dies accedere non poſſunt,expectandi ſunt. Ita ille, qui citat gloſſam, Francum, Baldum, Iaſonem, Albanum, & Iacobatium.

2. Sed contraria ſententia mihi placet, quam tuetur Albanus *de Cardin. q.13.* Azorius *tom.2.lib.4. cap.2.quæſt.5.* quibus ego addo Iulium Lavorium *in var.elucubr.tit.4.cap.7.num.11.*quia *in cap. vbi periculum, de elect. in 6.* decem dierum ſpatio præfigitur, ergo, &c.

RESOL. XV.

An ſi Eccleſia vacaret tempore, quo Concilium Generale eſt congregatum; electio Summi Pontificis adhuc ſpectet ad Cardinales?

Et quid ſentiendum eſt de iure? Ex part. 5. tract.2. Reſ.73.

§.1. Hic caſus accidit tempore Concilij Conſtantienſis, & res ex conſenſu communi ad concordiam redacta fuit; ſed quid ſentiendum de iure?Hanc quæſtionem latè tractat Albanus *de Cardin. quæſt.35.*in qua aliqui volunt,ad Cardinales ſpectare electionem, ſi Sedes vacat per obitum,vel renunciationem;ſi verò vacet, vel quia Pontifex ab ipſa Sede ſit depoſitus,vel eius electio irrita,& nulla ab ipſo Concilio declarata ſit, putant eiuſdem Concilij eſſe eligere novum Pontificem, tum quia cùm Concilium habeat poteſtatem Pontificem hæreticum deprehenſum deponendi, quod eſt plus, *cap.ſi Papa, diſt.40.* multo magis debet illi concedi eligere quod eſt minus, ex *rei reg. cui licet, de reg. iur.in 6.& in l. non debet, ff eodem tit.* & poteſtas conferendi videtur conceſſa illi, cui conceſſa eſt auferendi, *l.nemo qui condemnare, ff. de reg. iuris*, tum quia electio Rom. Pontif. ad Cardinales redacta eſt, habito reſpectu ad difficultatem congregandi Concilium ſtatim poſt obitum Summi Pontificis, quod ceſſat, dum Sedes vacat congregato Concilio.Vide Cucchum *in inſtit. Canon.lib.2.tit.4.num.30.*

2. Verùm alij tradunt ius eligendi Pontificem in nullo caſu pertinere ad Concilium,nam vbi iura non diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus, neque Concilium poteſt hanc facultatem Cardinalibus auferre,quia non à Concilio, ſed à Sum. Pontifice acceperunt,licet Concilio approbante, vt patet *in cap. licet.& in cap. vbi periculum, de elect. in 6.* ergo ſola Concilij authoritate poteſtas iure nequit auferri,niſi Romani quoque Pontificis conſenſus acceſſerit, & hæc opinio mihi magis placet cum Albano *vbi ſuprà*, & Azorio *tom.2.lib.4.cap.3.quæſt.13.* cum hac tamen limitatione, vt eam poteſtatem Cardinalibus poſſit Concilium adimere, ſi iuſta alioqui cauſa ſubſit, ut ſi è munere & officio eſſet ob crimen hæreſis Pontifex deiectus, & Cardinales eſſent criminis participes, aut alia de cauſa ſuſpecti, aut veriſimiliter crederetur offenſionem orituram, aut ſchiſma, vel magnam Eccleſiaſticæ pacis perturbationem, tunc enim ob Eccleſiæ communem ſalutem, iure poſſe ad tempus, non in perpetuum Cardinalibus ea poteſtas auferri, alioqui minimè.

3. Objicies, Generale Concilium potuit id iuris Cardinalibus concedere;ergò & auferre. Reſpondeo potuiſſe quidem,ſed non ſine iuſta cauſa,quæ quidem alicujus ponderis, & momenti eſſe videatur.

RESOL.

RESOL. XVI.

An Cardinales aliquando poſſint convocare Concilium? Et notatur, quod non propterea huiuſmodi Concilia imperfecta habenda ſint tanquam Conventicula? &c. Ex part.5. tract.2. Reſ. 62.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Manfredus *de Cardinalibus, part.1. cap.13.* Didacus ab Alava Epiſcopus Abulenſis *de Conciliis, part.2. cap.2. n.4.* qui ponit caſus, in quib. Cardinales poſſint Concilium congregare. Idem etiam docet Cucchus *in inſt. Canon. lib.2. tit.4. num.45. & tit.3. num.* 13. Iacobatius *lib.1. de Concil. à num.1. vſque ad* 48. cum Albano *de Cardin. quæſt.42. privileg.14.* vbi ſic ait: Orto ſchiſmate, vel alio caſu eveniente, in quo Concilium convocari debeat, ſi Papa in eo congregando negligens comperiatur, tunc iſta convocandi Concilij facultas ad Cardinales pertineret, vt pote ad maiores vniverſitatis, iuxta *l.1. cum ibi notatis, ff. de alb. ſcrib.* ipſi enim cæteris omnibus dicuntur eſſe maiores, & poſt Summum Paſtorem ſuprema dignitate funguntur. Ita ille, qui citat Ioannem Andream, Imolam, Romanum, Abbatem, & Decium.

2. Verùm mihi placet ad hoc dubium reſpondere cum doctiſſimo Antonio Peres, inſigni Theologo Salmanticenſi, ex Ordine D. Benedicti *in Pentateucho fidei, tract. de Conciliis, cap.*8. Dico igitur aliud eſſe loqui de Concil. generalib. provt ſic abſtrahendo ab illegitimis, & legitimis, perfectis & imperfectis, aliud verò de legitimis, & perfectis. Quibus præmiſſis reſpondendum eſt, quòd ſi loquamur de Conciliis primo modo ſumptis, certum eſt poſſe alios à Pontifice rectè, & ritè Concilium congregare; ſecus verò ſi loquamur de illis in ſecundo ſenſu. Priorem partem huius deciſionis probo, quia extrema neceſſitas maximè totius communitatis potior eſt omni poſitivo iure. Secundam verò partem probo ex eo, quòd Concilij generalis legitimatio eſt propria Summi Pōtificis etiam in caſu, quo de Pontificis incapacitate in Concilio ipſo agendum eſt, vt patet ex *c. Concilia, diſp.*17. Ibi enim refertur quòd cùm Symmachus Papa diffamatus eſſet de quibuſdā criminibus, & Theodorus Rex Romam veniens Concilium congregaret, vt examinarentur ea, quæ Pontifici objiciebātur, tunc Epiſcopi ad Conciliū vocati, poſtquam in vno congregati fuere ſurgentes inclamarunt, opus eſſe authoritate ipſius Symmachi iudicandi ad hoc, vt ille Cōventus Synodus fieret, hoc eſt, legitimus & perfectus.

3. Eſt tamen notandum quòd non propterea huiuſmodi Concilia imperfecta habenda ſunt tanquam conventicula, quia licèt ſint imperfecta, eo quòd carent prærogativis & privilegiis; quibus gaudent Concilia legitima ad certò & infallibiliter definiendas res fidei, & ad alia huiuſmodi, de quibus Pighius. Ipſi tamen ratione ſui muneris, & inſtituti Conventus venerabiles ſunt, vt pote iure congregati ad ſubveniendum extremæ neceſſitati Eccleſiæ, circa quam eſt authoritas defendendi ſeipſam, & providendi ſibi de capite. Vnde quamvis ſine illo non poſſit ſtatuere de multis, poteſt ſibi providere & eligere caput, cum quo de illis ſtatuat; & hæc omnia docet *vbi ſupra* Perez, qui citat Caietanum & Bellarminum. Igitur poſſunt Cardinales Concilium congregare in ſenſu explicato à Perez *loco citat.* vide etiam Ioannem Wigers *in 2.2. D. Thomæ, quæſt.1. art.10. dub.1. num.38.*

RESOL. XVII.

An Cardinales, qui Epiſcopi non ſunt, habeant ius præſentiæ, & iudicij in Conciliis Generalibus? Et an Cardinales in Concilio præferendi ſint Patriarchis, & Epiſcopis? Ex part.5. tract.2. Reſ.

§.1. Videtur negativè reſpondendum, quia Cardinales tantùm ſunt præfecti illis Eccleſiis ſingularibus, quarum titulis inſigniuntur; ſed hoc non ſufficit ad tale ius, vt patet in Parochis & Archidiaconis: ergo. Adde quòd Cardinales ſi non ſunt Epiſcopi, nullam habent iuriſdictionem. Sup. contis in ha Reſ. lege pra in Re Epiſtolan poſitam i Eugenius

2. Verùm noviſſimè ex communi Doctorum ſententia affirmativam ſententiam docet Didacus ab Alva *de Conciliis part.1. cap.6. num.2. fol.33.* Malderus *in 2.2. D. Thom. quæſt.1. art.10. dub.4. §.4.* Duuallius *de poteſt. Rom. Pont. part.4. quæſt.3.* Suarez *de fide diſp.11, ſect.1. num.17.* & Perez, ornamentum Benedictinæ familiæ, *in pentateucho fidei tract.3. de Conciliis dub.3. cap.8. num.81.* Primò quoniam Cardinales tanquam Senatores & Conſules atque Vrbis Patritij habentur, & euulgantur. Secundò, quia habent iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuis titulis. Tertiò, quia, vt Turrecremata oſtendit, non minùs quàm Epiſcopi Apoſtolorum loco ſuccedunt, quia ſicut Apoſtoli adſtiterunt Chriſto, adeò vt illis dixerit: Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis; ita Cardinales aſſiſtunt Summo Eccleſiæ Pontifici in omnibus Eccleſiæ arduis. Quartò, quia aſſiſtunt illi tanquam particulares Aſſeſſores, Conſiliarij, atque cooperatores, iuxta verba Bonifacij VIII. Quintò, quia ſunt pars corporis Papæ, & ſpecialia membra illius, & partes, Papatus cauſa. Sextò, quia, vt dicit Hoſtienſis, & Ioannes Andreas, maior eſt coniunctio, imò identitatis vnio inter Cardinales & Papam, quàm inter ſe ipſum, & vniverſos alios etiam Epiſcopos. Sup. hoc Reſ. not præterit §. verum te medium verſ. ad quod & n fra in R 22,29.&

3. Reſtat modò reſpondere ad argumentum contrarium. Dico igitur authoritatem Cardinalium non ſolùm Eccleſiam Titularem, vel vnam Diœceſim, ſed vniverſam Eccleſiam reſpicere, vt benè probat Lotherius *de Benef. tom.1. lib.1. quæſt.8. num.49.* & ratio eſt, quia habent conſulere non ſolùm Romanæ, ſed etiam vniverſali Eccleſiæ. Propter quod aptantur Cardinalibus illa verba: Domini enim ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper eos Orbem; Cardinales enim eo dicti ſunt, quia ſicut oſtium intra cardines vertitur, ita Eccleſiæ regimen Conſiliis Cardinalium, & reputantur vt Dei munere introducti in Eccleſia, vt portent onera eius, tanquam Summi Pontificis robuſtiſſima membra. Item aptari ſolet illud: Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij (id eſt, Cardinales, propter Apoſtolos) conſtitues eos Principes ſuper omnem terram, de quibus Turrecremata, qui etiam adducit ad idem teſtimonium D. Bernard. qui de Cardinalibus loquens ad Eugenium III. inquit: Hi quoque qui tibi aſſiſtunt ſeniores populi Orbis iudices. Propter quod Cardinales non ſolùm vocem habent deciſivam vt Epiſcopi, ſed præferuntur Epiſcopis, vt videri poteſt apud Concilium Lateranenſe, ibi enim ante Epiſcopos ſubſcripſerunt Cardinales.

4. Notandum eſt tamen hîc contra Garçiam *de nobilitate gloſſ.48. §.2. num.54.* Cardinales in Concilio præferendos eſſe Patriarchis, ex rationibus, quas adducit Eugenius IV. *in epiſt. ſuperiùs poſita.* Superius Reſ.1. §. Eugenius.

RESOL. XVIII.

An Cardinales poſſint ſine ſcrupulo tacere, quando in Conſiſtorio aliquid non bene determinatur?

Et quid, quando maior pars Collegij contrarium approbat?

Et

Et an doctrina huius Reſolutionis intelligenda ſit pro quocumque alio Collegio, vniuerſitate, & Communitate? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 49

§. 1. DE hac quæſtione late diſputat Albanus *de Cardin. quæſt.* 10. *per totam*, vbi ex multis rationibus probat Cardinales ſemper, & quocumque caſu veritatem profiteri debere, eóſque circa peccatum, quod pro veritate ſentiunt, tacere non poſſe; quia qui de Collegio ſunt, in his quæ ad vniuerſale commodum pertinent, ex vi officij ſui tacere non poſſunt arg. *cap.* 1. *de his quæ fiunt à maiori part. Cap.* Verùm ſi is, qui loqui tenetur, ſileat in ſui præiudicium conſentire cenſetur, *l. de ætate*, §. *qui tacuit, ff. de interrogat. & reg. qui tacet, de reg. iur. id* 6. & ita hac ratione motus dixit Abbas poſt Innoc. *in d. cap.* 1. vbi quemlibet de Collegio ad liberè loquendum cogi docuerunt, & totis viribus reſiſtere, ſi quidquam aduersùs honorem, vel Capituli vtilitatem pertractaretur, aliter eum grauiter errare, & licèt de Collegio ſimplici loquatur: idem tamen, & multo etiam magis de hoc ſacro Senatu reſpondendum eſt, cùm longè maioris ponderis ſit aliis Collegiis inferioribus, quia minus peccatum & minor pœna, eſt in maiore ait Gl. *in cap.* 2. *in verb. Sacerdotale. de offic. deleg. in* 6. & prædicta quæ per Innoc. & Abb. *in d. c.* 1. tradita ſunt, ſequutus eſt Abbas etiam *in cap. continebatur eodem tit. in c. dilectus el* 2. *de ſimonia, in cap. veſtra, de locat. & in c. in cauſis, de elect.*

2. Nec valet dicere quòd quando maior collegij pars contrarium approbat vana futura eſſet oratio, nam reſpondeo eum omnino confidere debere ſe inuictam veritatem proferentem alios quoque in ſuam ſententiã adducturum, arg. *l. ſi in tres, ff. de arbitr.* Veritas enim omnia vincit, *cap. conſuetudo* 8. *diſtinct.* & labium veritatis firmum erit in perpetuum, *Prou.* 12. tranſumptiuè *in cap. qui ambulat.* 5. *q.* 5. & ſemper veritati locum eſſe ait Iuriſconſult. *in l. fin. ff. de probat.* qui autem veritati innititur, ei Deus, qui eſt ipſa veritas, auxilio eſt. Ita Alban. *vbi ſuprà.*

3. Verùm mihi placet ad præſentem quæſtionem cum Azorio *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *quæſt.* 17. diſtinguendo reſpondere. nam illud, quod proponitur in Conſiſtorio, aut certò & euidenter eſt contra commune Eccleſiæ bonum, & tunc tuta conſcientia tacere veritatem Cardinalis non poteſt, quamuis ſibi odium pariat; aut res dubia eſt, & tunc ſi maiori Cardinalium parti contraria ſententia placuiſſet, & nihil profuturam ſuam ſententiam Cardinalis certò, aut manifeſtò, aut ſaltem bona fide intelligat, tuta conſcientia contrariæ maioris partis ſententiæ adhærere poteſt; tunc enim non videtur errare, & in odium aliorum incideret, aut imprudens haberetur. Item ſuo ſuffragio nihil prorſus Cardinalis efficeret, & in dubiis prudenter aliorum conſilium ſequimur.

RESOL. XIX.

Vtrum Cardinales teneantur impedire nominatum à Pontifice pro Epiſcopo, ſi alium digniorem arbitrentur? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 21.

§. 1. CAſus poteſt ſæpiùs in praxi accidere, & ad illum Paleottus *de ſacro Conſiſt. part.* 4. *q.* 1. reſpondet, ad Cardinalium auctoritatem & officium non pertinere propriè aliquem ad Epiſcopatum admittere, ſed tanquam Papæ Conſiliarios non vlteriùs obligari, quàm vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & conſuluntur, fidele præſtent reſponſum, per *cap. fundamenta*, §. *decet*, *de elect. in* 6. Itaque cùm Pontifex in Epiſcoporũ promotione non aliud ab ipſis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, ſi propoſitum Epiſcopali dignitate dignum arbitrentur. Ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata reſpondere, illúmque approbare; ſi ita credant. Imò & Cardinales omnes tutam reſpondendi, ferendique ſuffragij ſui rationem colligere poſſe, addit ex teſtimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis ſubſcriptis, quibus inquiſitio committitur de promouendi qualitatibus. Et ita hanc ſententiam præter Paleottum docet etiam Campanili *in diuer. iur. can. rubr. ſeptima, capite* 6. *num.* 72.

RESOL. XX.

An Eminentiſſimi Cardinales reuelando eas quæ in Conſiſtorio tractantur, incidant in cenſuram Sanctiſſimo reſeruatam?

Et quid, ſi reuelent ea, quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſſè ſub ſilentio fuerint indicta?

Et an ſupra dicta cenſura ſit vſu recepta?

Et an in hanc excommunicationem non incidas, ſi ea, quæ tibi Cardinalis inique manifeſtauit, quæque à Pontifice ſecreto accepit, reueles?

Et notatur, quod ſi aliquis caſu, vel dolo audierit ea, quæ in Conſiſtorio acta, vel dicta ſunt, & aliis narret, non incideret in dictam cenſuram? Ex part. 9. tract. 8. & Miſc. 3. Reſ. 41.

§. 1. SVppono in Concilio Lateranenſi referri Bullam Leonis X. in hæc verba: Statuimus, ne quis Cardinalium vota in Conſiſtorio data, & quæcunque ibi geſta, aut dicta, quæ in odium, aut in præiudicium, aut ſcandalum alicuius redundare poſſint, ſcripto, aut verbo, vel quouis alio modo reuelet ſub pœna periurij, & inobedientiæ; & quotieſcunque à nobis & Romano Pontifice pro tempore exiſtente ſpecialiter, & expreſsè vltra præmiſſa indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium, ſi quis contra fecerit vltra pœnas, excommunicationem latæ ſententiæ incurrat.

2. Hoc ſuppoſito circà prædictam Cenſuram, duas difficultates inuenio. Prima eſt, an Cardinales reuelantes aliquid de actis ſecreto in Conſiſtorio, ſi non exiſtat præceptum Papæ, vt non reuelentur, incurrant adhuc in dictam Cenſuram? Et negatiuè reſpondet P. Victorianus Premoli ex Societate in Catalogo excommunicationum *cap.* 1. *num.* 2. Leone vbi infrà, & Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 2. *q.* 7. *punct.* 2. neque enim Pontifex videtur excommunicationem appoſuiſſe aliis quàm iis, quibus ipſe ſilentium indixit: nam reuelatores eorum, quæ in Conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt periurij, & inobedientiæ reos eſſe decernit. Verum affirmatiuam ſententiam tenent Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 9. *n.* 200. & Caſtrus Palaus *tom.* 6. *diſp.* 3. *punct.* 28. *num.* 4. aſſerentes, ſupradictam Cenſuram Cardinales comprehendere ſiue reuelauerint, quæ à Pontifice ſub ſecreto ſpecialiter, & expreſsè acceperint, ſiue quæ in Conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt, quæ reuelata in odium, præiudicium, aut ſcandalum alicuius redundare poſſint. Quia ſub eadem clauſula continentur; & quæ Cardinales reuelent in Conſiſtorio acta, & quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſsè ſub ſilentio fuerint indicta. Quod verò ob reuelationem eorum, quæ in Conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt, quæque reuelata in alicuius præiudicium cedere poſſint, excommunicationem Cardinales incurrant; inde mihi perſuadeo, quia illa clauſula generalis: Si quis contra fecerit, refertur ad ea omnia, quæ

in antecedenti ſtatuta ſunt. At in clauſula antecedēti ſtatutū eſt, ne quis Cardinalium reuelet vota in Conſiſtorio data & quæcunque ibi geſta, vel dicta, quæ in odium, præiudicium, aut ſcandalum alicuius redūdare reuelata poſſint. Ergo hæc reuelantes in Excommunicationem incidunt. Sed Ego vtranque ſententiam probabilem eſſe puto.

3. Secunda difficultas eſt, an ſupradicta Cenſura ſit vſu recepta? Et negatiuè reſpondendum videtur ex celebri doctrina Patris Suarez *de Cenſur.diſp. 22.ſect.6.num.8.& 9.* vbi loquens de quadam Cenſura in dicto Concilio Lateranenſi impoſita, ſic aſſerit: Mihi eſt valdè dubium, an hæc Lex, & excommunicatio vſu, conſuetudine recepta ſit; quod de omnibus Excommunicationibus illius Concilij affirmat Caietanus, *verb. Excommunicatio, in fine, poſt cap.*81. & Bartholomæus Carranza *in Summa Conciliorum in fine illius Concilij*, & Nauarrus, *cap.27.num.*110. & ideò alias excommunicationes, quæ in eo feruntur, prætermitto. Ita Suarez; cui adde in terminis, vt dici ſolet, terminantibus Leonem *de Cenſur. Recollect. 4. littera C. ver. Cardinales* 3. & Victorianum Premoli vbi ſupra. Sed quando eſt dubium, an Cenſura ſit vſu recepta, illam non obligare, ſatis firmaui cum Azorio, Rebellio, Palao, & aliis, *in part.4.tract.3.* **reſol.* 14. & firmat nouiſſimè me citato doctus, & amiciſſimus Caramuel *in The.mor.lib.3 n.*1347. Ergo. Verùm nolo in re tam graui nimis indulgere; ideo tu cogita; imò aſſero Caſtrum Palaum vbi ſupra, docere dictam Cenſuram eſſe vſu receptam.

*Quæ hic in tom.6.tr. 1. Reſ. 41. & in Reſ.40. & 39.§.Ergo prope fin. & in tom.1. tr. 3.Reſ.20. §. Quæ quidē. & in tom.5. tr.3.Reſ. 37. §.Poſſet hæc

4. Puto tamen cum dicto Palao te in hanc excommunicationem non incidere, ſi ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifeſtauit, quæque ipſe à Pontifice ſecreto accepit, reueles. Tum, quia Cardinalis non es, quos tantum hæc conſtitutio comprehendit. Tùm quia non reuelas ea, quorum ſilentium tibi indictum ſit à Pontifice, tametſi aliis indictum fuerit. In præſenti autem Conſtitutione videtur requiſitum, vt reuelatio ſecreti ab eo fiat, cui ſecretum à Pontifice commiſſum eſt, quia hæc eſt propria ſecreti indicti violatio in contemptum indicentis cedens.

5. Nota etiam hic, quòd ſi aliquis, vel caſu, vel dolo audiret ea, quæ in Conſiſtorio dicta, vel acta ſunt, & aliis narraret poſtea, non incideret in dictam Cenſuram: quia lata eſt tantùm contra Cardinales, aut contra eos, quibus à Pontifice ſecretum commiſſum fuerit.

RESOL. XXI.

An vt maritus promoueatur ad Cardinalium, opus ſit vt vxor ingrediatur Religionem, vel ſufficiat, vt remaneat in ſæculo cum voto caſtitatis, ſiue in iuuenili, ſiue in ſenili ætate conſtituta ſit?

Et curſim infertur, quid dicendum ſit in prædicto caſu, vt maritus ad ſacros Ordines, vel ad Epiſcopatum promoueatur?

Et an Dignitas Cardinalatus ſtatim per contractum matrimonij per verba de præſenti expiret? Ex part. 5. tract.2.Reſ.39.

Sup. hoc, quoad Cardinalatum in tom.2. tr. 5. Reſ. 116. §.vlt.in fin.

§.1. CAſus eſt curioſus, & de illo ego olim interrogatus fui à magno quodam Dynaſta vxorato, & affirmatiuam ſententiam ex Anania docet Manfredus *de Cardinal.deciſ.*213. vbi ſic ait. Cardinalis non poteſt eſſe vxoratus niſi vxor Religionem profiteretur. Sic ille, & poſt illum Maiolus *de irreg. lib.1.cap.34.num.2.* & in hanc ſententiam inclinat Ioan. Andreas *in cap. ſanè, de conuer. coniugat.* & *ibi* Abbas *num.3.* Cardinalis *in fine*, & Acharanus *in fine.* & ratio eſt, quia, vt habetur ex *d.cap.ſanè*, & docent communiter Iuriſperiti, & Theologi, vt maritus promoueatur ad * Epiſcopatū, neceſſaria eſt profeſſio vxoris in Religionem: ergo, & idem dicendum eſt, vt quis promoueatur ad Cardinalatum, quia, vt dictum eſt ſæpius ſuprà, in ſuis titulis habent iuriſdictionem Epiſcopalem.

* Sup. h[...] quoad E[...] copatum. Reſ.not.pr[...] teritæ, in principio dicti §. vl[...]

2. Sed vt aliquis vxoratus ad Cardinalatum promoueatur, ego exiſtimo cum Sanchez *de matrim.2. tom.2.lib.7. dub.41. num.4.* non amplius deſiderari, quàm ad Ordines à viro aſſumendos, quia, vt verum fatear, non inuenio textum aliquem ſpecialem in hoc caſu differentem, & decidentem, neque rationes in contrarium cōuincunt; ſufficeret igitur vt vxor Cardinalis remaneret in ſæculo cum voto caſtitatis, ſiue vetula, ſiue iuuenis eſſet, nam hoc tantùm ſufficit de iure, vt vir ad ſacros * Ordines promoueatur, teſte ſapientiſſimo Baſilio Pontio *de matrim.lib.7.cap. 35.num.7.* vbi ſic ait. Denique dixerint neque antiquo, neque nouo iure requiſitum fuiſſe, vt vxores eorum, qui ad alios ſacros Ordines, præter Epiſcopatum, promouebantur, Religionem profiterentur, ſed tantùm vt continentiam in ſæculo vouerent, ſiue in ſenili, ſiue in iuuenili ætate eſſent conſtitutæ, nam textus *in d.c.ſanè*, ſolùm agit de his, qui Epiſcopi ordinabantur; text. etiam Alex.III. *in d.cap. coniugatus, de conuerſ. coniugat.* in quo de aliis ordinatis agitur, ſolùm exigit vt continentiam profiteantur. ibi, *niſi ab vxore continentiam profitente fuerit abſolutus*, quo verbo gloſſa ibi intelligit ſimplex caſtitatis votum. Vnde in eo diſcriminantur vxores eorum, qui ad Religionem tranſeunt; quòd iſtæ profiteri Religionem compelluntur, niſi ſenes ſint. *cap.cùm ſis, de conuerſ.coniug.* At eorum, qui ad Ordines aſſumuntur, minimè diſcriminantur etiam vxores eorum, qui ad Epiſcopatum euehuntur, & qui ad alios Ordines, accendunt, quòd illæ profiteri Religionem, iſtæ continentiam tantùm vouere cogantur, idque forte ſic conſtitutum eſt ob maiorem reuerentiam ſtatui Epiſcopali debitam. Ita Pontius, de rigore iuris loquendo.

* Sup. hc quoad O[...] nes ſacro tantum Reſ. no[...] huius §[...] magis la[...] principi[...]

3. Notandum eſt tamen hic obiter quòd dignitas Cardinalatus ſtatim per contractum matrimonij per verba de præſenti expirat, tanquam dignitas Clericatui annexa. Ita Ricciullus *de iure perſonarum, &c. lib.7. cap.1. n. 16.* qui obſeruat hoc ætate noſtra contigiſſe.

RESOL. XXII.

An Cardinales in ſua conſecratione teneantur præſtare iuramentum Romanæ Eccleſiæ? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 95.

§.1. QVamuis omnes Prælati in ſua conſecratione teneantur Summo Pontifici iurare fidelitatem; Cardinales tamen ad tale iuramentum fidelitatis præſtandum non tenentur. Nam licèt Pontifex ſit caput totius Eccleſiæ, eſt tamen, ſpecialiori quadam ratione Cardinalium caput, & Cardinales eius membra ſpecialia reſpectu aliorum, dicuntur enim quaſi ipſi Pontifici inuiſcerati & quaſi vnum corpus adeò vnitum, vt ſi Pontifex ab illis fidelitatis iuramentum peteret, quodammodo à ſe ipſo petere videretur, contra deciſionem textus *in cap. final. de inſtit.* & ita docet Valboa de Magrouiejo *in lectionibus Salmaticenſibus, tom. 2. cap. 4. de iureiuran. num.4.* & communiter Doctores.

Sup. [...] multi DD. ſup. i[...] §. Vera paulo p[...] initiu[...] Nulla[...] ab his & [...] alia R[...] not. in[...] in.Re[...] med. [...] Nam [...] nales, & [...] aliis [...] notat[...]

RESOL. XXIII.

An electus ad Cardinalatum priora beneficia amittat? Ex part.5. tr.2. Reſ.11.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Albanus *de Cardinalibus*, *q.22. priuileg. 20.* Laudenſis *de Cardin.p.42.* Lorichius *in Theſaur.ver. Cardinalis*, §.7. Bertachin.*de Epiſc.part.1.lib.2.q.21.* & Azorius *part.2.lib.4.c.3.q.5.* quorum tamen reſolutionem intelligit in beneficiis inferioribus non curatis,nec habentibus dignitatem P uteus *deciſ.438.* aliàs 428.*lib.2* Sed hac de re extat Conſiſtoriale Decretum incip. *Sanctiſſimus*, *ſub die 16.Martij 1588.* inter Conſtit. Sixti V. 79. *in Bullario nouo, tom.2. pag.627* in quo ſic habetur.Sanctiſſimus Dominus N.Papa Sixtus V. decreuit, quòd per promotionem ad Cardinalatum vacant omnes Eccleſiæ,& omnia beneficia cuiuſcumque nominis, & tituli ſint,niſi fuerit data retentio, quæ conceſſa intelligatur & data ad Patriarchales, Metropolitanas, & Cathedrales Eccleſias,ad Monaſteria etiam commendata,ad Prioratus, & ad cætera omnia beneficia, quæ videntur conuenire dignitati Cardinalatus. Ad alia verò quæ videntur repugnare dignitati,& gradui Cardinalatus,puta Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Decanatus,Canonicatus, & ſimilia beneficia non extendantur,cùm obtinentes huiuſmodi beneficia teneantur reſidere in choro, & habere debeant locum poſt Epiſcopum Cardinalis dignitati non conuenientem. Vide Pariſium *de reſignat.benef.lib.3.q.1.n.66.*

RESOL. XXIV.

An Cardinales ſoluantur legibus, quæ prohibent duo, aut plura beneficia ſimul habere, vt patet in cap. De multa.& Extrauag.de Præb.ndis?

Et an Cardinales habeant priuilegium, quod beneficia ſuorum familiarium non poſſint conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni?

Et an pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia,non poſſit conferre vacantia per obitum familiaris Papæ vel Cardinalis? Ex part.5.tr.2.Reſ.41.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Abb. *in cap. bona memoria. de poſtulat. in cap. ex geſtis, de Cler.non reſident. & in cap. Eccleſia veſtra.de elect.* cum multis aliis.Sed affirmatiuam ſententiam docet Hoſtienſis *in cap.Eccleſia veſtra,de electione*, & alij quos citat & ſequitur Barbatia *de Cardinal.quæſt.12. num.6.* cui adde Hieronymum Manfred. *de Cardinal. deciſ.108.* & Martinum Laudenſem *de Cardinal.q.42.* & ratio eſt,quia regimini Eccleſiæ vniuerſalis inuigilant, & conſequenter cuicumque particulari Eccleſiæ dicuntur deſeruire.Secundò Cardinales,vt ſuprà dictum eſt ex *cap.felicis de pœnis in 6.* ſunt pars corporis Papæ:ergo iura prohibentia aliquem habere duas dignitates, non comprehendunt Cardinales: conſueuit enim Papa in conſtitutione ſua, quando vult comprehendere Cardinales, facere expreſſam mentionem de illis Venerandis Patribus, *cap. 1. de ſchiſmat.lib.6.* Tertiò facit.Ad eum caſum non adaptatur conſtitutio, ad quem caſum non adaptantur verba ſua, *l.quod conſtitutum, ff.de teſtament. milit. cap.indemnitatibus*, §.*ſed cùm eas.de elect. lib.6.* cum ſimil. Sed verba *cap.de multa.de præben. & dicti cap. dubium*, & illius Extrauagant. *Execrabilis*,non adaptantur ad Cardinales: ergo non habent locum in eis, per ſupradicta,ergo minimè debemus extendere illa iura ad Cardinales. *l.nominis & rei*, §.*verbum ex legibus ff.de verb.ſignif.l.ſi ſeruus*, §.*non dixit Prætor, ff.de acquir.hæred.*

2. Sed ſi quis ſtare velit in prima opinione, dicendum eſt cum Azorio *tom.2.lib.4.cap.3.q.4.*& aliis, quòd in Cardinalibus iuſta ſubeſt cauſa, Romani Pontif. Indulgentiæ vt ab huiuſmodi legibus ſoluti plura Eccleſiaſtica beneficia conſequantur: nam, vt habetur *in Extrauagant. Execrabilis*, *de præb.* inter Extrauagantes Ioan. XXII. Cardinalibus conceditur, vt plura beneficia ſimul habeant. Item, *in cap. multa, de præben.* dicitur iuſta cauſa eſt ad plura beneficia poſſidenda ſi quis ſit doctrina, fama, induſtria,& prudentia clarus, cuius opera & diligentia maximè vtilis eſſe credatur: Eccleſia enim talibus viris indigere videtur,& ob id eis multa concedi poſſe conſtat, quæ cæteris meritò denegantur, inſinuat lex *in cap.cùm ex eo, de elect.in 6.* Nam idcirco egregiis, ſtrenuiſque militibus, & ducibus maiora ſtipendia & præmia tribuuntur, præſertim cùm ob ſplendorem & excellentiam perſonarum à rigore legum recedi poſſet *l.ad beſtias,ff.de pœnis*,& Cardinales honoris, amplitudinis, & dignitatis authoritate præſtent: ergo,&c.Et hanc ſententiam docet etiam Sebaſtianus Cæſar *de Eccleſ. Hierarch. part.1. diſp. 2. §.5. num.12.* vbi docet Cardinales plura beneficia incompatibilia poſſe facilè ex diſpenſatione obtinere.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter, Cardinales habere priuilegium, quòd beneficia ſuorum familiarium non poſſunt conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni.Ita Ægidius Bellen. *conſil.19.n.2. verſ.5.* vbi ſubdit quòd pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia non confert vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis. Ita Cardinalis Tuſch.*tom.1.lit.C,concl.100. n.42.* & poſt illum Barboſa *de iure Eccleſ.lib.1.c.4.n.84.*

RESOL. XXV.

An Cardinales poſſint præſentari ad beneficia Iuris patronatus?

Et quid de Epiſcopis circa hoc? Ex part.5. tractat.2. Reſ. 15.

§.1. REſpondeo quòd licèt Epiſcopi non poſſint præſentari ad beneficia iuriſpatronatus,niſi priùs habeant ſuper hoc diſpenſationem,vt vult Abbas *in c.Eccleſia veſtra,de elect.n.3.* tamen Lambertinus *p.1.lib.2.q.7.art.16.* & Viuianus *in praxi iuriſpatron. lib.6.c.10.n.38.* concludunt, Cardinales poſſe præſentari ad beneficia iuriſpatronatus.

RESOL. XXVI.

An Cardinales poſſint ſuccedere in feudo?

Et an in tali caſu admittantur ad ſeruiendum per ſubſtitutum? Ex part.5,tr.2.Reſ.70.

§.1. NEgatiuam ſententiam tenet Barbatia *de Cardinal. quæſt. 4. num.13.* Intrigliolus *de feudis cent.2.art.1. num.161. & 162.* Rimnaldus iunior. *lib.5.conſil.527.num.44.* Maſullus *in addit. ad Capycium,deciſ.70.n.5.* Menochius *lib.3. conſ.202. n.140. & lib.2.conſ.181.n.71.*& alij penes ipſos, quia in iure Cardinales in materia feudorum non reperiuntur priuilegiati.

2. Verùm alij putant Cardinales poſſe in feudo ſuccedere prout alij laici nullum habentes impedimentum, quia tanta dignitas non debet eis detrimentum, ſed potiùs incrementum afferre, & ideo Cardinales in tali caſu admittunt ad ſeruiendum per ſubſtitutum, & ita docet Iaſon *lib.4.conſ.*119. *&* *lib.1.conſ.*13. Anna *ſing.*70. Syluanus *conſ.*3.*n.*54. Marta *de iuriſd.part.4.cent.1.caſ.97.n.5.* Dueñas *reg.* 103. *fallent.* 14. Pancirolus *conſ.*111.*num.*2.& alij, quibus omnibus adde Anaſtaſium Germonium *de ſacra immun.lib.3.cap.6.n.66.*& Zechium *de republ.Chriſt. tit.3.de Cardinal. n. 9. priuil.*11. aſſerunt Cardinales ſuccedere in feudis paternis, ſeu auitis. Vide etiam deciſionem Rotæ coram Eminentiſſimo & doctiſſimo Veroſpio *die* 14. *Ianuarij* 1616. apud Farinacium *tom.2.deciſ.*703.*num.*6.

RESOL. XXVII.

An Cardinales eo ipſo ſoluti ſint à patria poteſtate in his, quæ ipſis ſunt commoda, non autem vt amittant ius ſuorum hæredum?

Et an filij Familias teſtari non prohibeantur de bonis, quæ habebant, prius quam efficerentur Cardinales? Ex part. 5.tr.2.Reſ.32.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè cum Lancelloto *in Templo iud.lib.2.c.2.de Cardin.§.3.n.26.* Couarr. *cap.quia nos, n.5.de teſtam.* Laudenſi *de Cardin. part.2 q.*80. Manfredo *de Cardin.c.8.priuil.8.* Albano *de Cardin.q.42.priuil.27.* Germonio *tr.de indul.Card. §.quod tu Romanam, n.*3. Molina *de iuſt.tom.1.tract.2. diſp.229.n.8.* Azorio *tom. 2.lib.4.c.3. q. 20. priuil.*11. & Zechio *de Republ.Chriſtiana tit.3.de Cardin.n. 9. priuileg.*8. vbi ſic ait. Cardinales liberantur à patria poteſtate in his, quæ ipſis ſunt commoda, non ita tamen vt amittant ius ſuorum hæredum. Ita ille. Et reuera ſi hoc priuilegio gaudent qui à conſilio ſunt Imperatori, aut Regi, quanto magis illo gaudere debent, qui à conſilio ſunt Summo Pontifici, & ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet etiã Cuchus *in inſtit.can.li.2.tit.4.n.*87. vbi ſic ait. Fruuntur quoque hoc priuilegio Cardinales quòd abſoluuntur à patria poteſtate, non tamen vt iura ſuorum hæredum amittant, ſed hactenus dumtaxat, quatenus ipſis futurum eſt commodo, hinc etiam filij familias teſtari non prohibentur de bonis, quæ habebant priùs quàm efficerentur Cardinales, vel quæ ad eos peruenerint à coniunctis ſanguine.

RESOL. XXVIII.

An Cardinales, ſi ſint in Patrimonialibus diuites, poſſint adhuc viuere de redditibus Eccleſiaſticis? Ex p. 5 tract.2.Reſ.38.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè cum Manfredo *de Cardi.deciſ.*183. vbi ſic ait. Cardinales poſſunt viuere de redditibus Cardinalatus, & conſeruare patrimonium proprium, etiam quòd eſſet amplũ, & poſſint in victu vti pluribus ferculis. Ita ille, & ante illum hanc quæſtionem fusè pertractauit Barbatia *de Cardinal.quæſt.6.per totam.* vbi pro negatiua ſententia adducit plures textus. Sed tandem poſt multa *nu.*16. affirmatiuæ adhæret, vbi *num.* 18. aſſerit quòd Cardinales honorabilius debent veſtire familiam ſuam, quàm faciant alij Prælati inferiores, eſt enim eorũ dignitas ampliſſima, vt viſum eſt in prima reſol. huius tractatus. Vnde rectè Germonius *de ſacra immun.lib.3.c.6.n.*71. aſſeruit mirum non videri, ſi ad tantam dignitatis amplitudinem, grauitatem, & autoritatem retinendam vario & ſumptuoſo ornatu in veſtibus, familia & ædibus vti eos oporteat.

RESOL. XXIX.

An Cardinalibus egentibus teneatur Summus Pontifex ſubuenire?

Et curioſum, notabile adducitur de ſanguinis emiſſione Cardinalium, ideſt, Cardinales ægritudine laborantes non poſſe ſanguinis emiſſionem pati ſine ſpeciali licentia Papæ. Ex part.5.tr.2.Reſ.33.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè cum Azorio *to.2. lib. 4.c.2.q.20.* Albano *de Cardin.q.*42. Manfredo *de Cardinal.deciſ.*146. Lorichio *in Theſau.ver.Cardin. §.7.* Bagno *de Eccl.dignit.tr.11.fol.*183. Lancelloto *in Templo iudic.lib.2.c.3.§.2.n.* 21. Martino Laudenſi *de Card.q.6.*& aliis communiter, caput enim membris ſuis indigentibus ſuccurrit. Vnde, vt obſeruat Cucchus *in inſtit.Can.lib. 2.tit.4. num.*132. non defuerunt qui opinati ſunt Cardinalibus indigentibus fiſci Apoſtolici redditus communicandos eſſe. Et ita tenet Dominicus *in c.vbi periculum, de elect. in 6.*& Laudenſis *de Card.q.27.*& reuera ſi D. Paulus *ad Epheſ.* 5. ait; *Nemo carnem ſuam odio habet, ſed magis nutrit, & fouet eam,* vt etiam habetur *in c.non aſtimemus 15.q.2.* ſequitur quòd Pontifices egenis Cardinalibus non ſubuenientes, contra dictum D. Pauli, carnem ſuam odio habent, neque nutriunt, & fouent eam, quod apertè probatur. Nam Cardinales dicuntur inuiſcerati Papæ, & dicuntur pars corporis Papæ, & vna perſona cum illo, vt habetur *in cap.felicis. de pœnis in 6.*& docet Barbatia *tr.de Cardin q.12.n.6.* Manfredus *de Cardin.c.8.* Iacobatius *de Conciliis, lib.1. fol.* 89. *col.1.lit. A,* Tuſchus *tom.1.concl.*100. *num.* 13. Turrecremata *lib.1.de Eccleſ.c.*81. Romanus *conſ.*498.*nu.*7. Villadiego *de Cardin.q.2.nu.*11.& alij communiter ex qua cauſa ego puto, quod eſt valde notandum, Cardinales ægritudine laborantes, non poſſe ſanguinis miſſionem pati, ſine ſpeciali licentia Papæ, vbi poſſet commodè haberi: vt ex Hoſtienſi docet Perez *in Pentateucho fidei, tr.3.dub.3.cap. 8.n.* 81. Villadiego *de Cardin. q.5.n.*13. Garzias *de nobilit.Hiſp gl.* 48.§., *nu.* 47. Moſconius *de maieſtate militan. Eccl.lib.1. p.1.c.5.* Iacobatius *vbi ſuprà, fol,34.col.1. lit. A,* & Manfredus *de Card.deciſ.*180. Et reuera ſi dignitas Cardinalium tanta eſt, vt explicaui *in reſolut.* 1. & in tota ſerie huius tractatus, & ſit æqualis in omnibus, neſcio qua ratione vnus debeat abundare, & plures penuriam pati.

Sup. prà 1. §. ante verſ. quod. Reſ. fine rùm. Reſol infrà 30. poſt Verſ. eſt.

RESOL. XXX.

An Cardinales teneantur ſoluere decimas pro generali aliquo ſubſidio a Pontifice impoſito?

Et an Cardinalis penſionarius teneatur contribuere ad Papalem decimam pro rata penſionis? Ex part. 5. tract.2.Rel.68.

§.1. Affirmatiuam ſententiam tenet Bellon. *tr. de ſubſidio charit. quæſt.66.* vbi contra Romanum *conſ.*493. probat quòd quando ſubſidium imponitur pro expeditione contra infideles tenentur Cardinales ſoluere decimas, quia diſpoſitio fauorabilis comprehendit etiam Cardinales, ſed nullus maior fauor eſt, quàm fidei, vt patet ex *cap. 2. de conuerſ. infidel.* ergo.

2. Sed negatiuam ſententiam Romani, quam ego teneo, docet etiam Manfredus *de Cardin. deciſ.* 171. Lancellottus *in templ. iud. lib.2.cap.3. de Cardin.§.2. n.20.*& Gigas *de penſion.q.59.n.*10. vbi tuetur Cardinalem Penſionarium non teneri contribuere ad Palem decimam pro rata penſionis;& ratio eſt, quia in generali conſt. non comprehenduntur, vt ſuprà probatum eſt,cardinales,niſi de iis fiat ſpecialis mentio, & ad argumentum ſuperiùs adductum reſpondet Moneta *de decimis cap.9. quæſt.3. num.*110. vbi hanc negatiuam ſententiam tenet. Vide etiam Bellettum *in diſquiſ. part.*1. *tit. de Clerico debitore*, §.11. *numero* 15.

RESOL. XXXI.

An Cardinales comprehendantur in generali Conſtitutione Pontificia imponente cenſuras, & pœnas?

Et præter generales caſus tandem quæritur, an Cardinales comprehendantur ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros Hæreticorum; & comprehendantur in Paulina Ambitioſæ? Ex part.5. tr.2. Reſ.16.

§.1. QVæſtio eſt ſolennis, prima ſententia affirmat. Ita Paulus de Caſtro *in l. fin.in princ. ff.de verbor.ſignificat.*Vgolinus *de cenſibus tab.*1.*cap.*17. § 6.*num.*10.& Bonacina *de legibus diſp.*1. *q.*1.*punct.6. num.*34.

2. Secunda opinio negat. Ita Ioannes Andreas, Monacus, & Geminianus *in cap.* 1. *de ſchiſm. in* 6. vbi Summus Pontifex volens in illa pœnali conſtitutione Cardinales includere,illos expreſſit.Idem etiam docet Barbatius *vol.*1.*conſ.*23.*num.*7.*& tr.de Cardinal. part.*1.*q.*7.Iaſon *vol.*4. *conſ.*186. Laudenſis *de Cardinal.q.*62.Iacobatius *de Conciliis lib.*1.*art.*12. Licirier. *de primogen.lib.*1.*q.*34.*n.*32. Mandoſius *regul.* 19. *de infirmis q.*2. Rebuffus *in Concord. rubrica de collat. § ſi verò,ver.Cardinalatus.*Romanus *conſ.*498.Alban. *de Card.q.*42.Oldradus *conſ.*293. Anaſtaſius Germonius *de ſacr. immun.lib.*3.*cap.*6.*n.*56. Sebaſt. Cæſar.*in relect. de Eccleſ. Hierarch.part.*1. *diſp.*2. §.5.*n.*2. vbi ſic ait. Cardinales non comprehenduntur in ſententia excommunicationis generaliter promulgata, ſiue in quauis alia diſpoſitione pœnali,niſi de eis fiat expreſſa mentio, per textum *in cap. quia periculoſum, de ſententia excomm.in* 6. Ita ille.

3. Tertia opinio diſtinguit vel factum quod prohibetur lege pœnali,ac odioſa,ex natura ſua eſt malum,vel aliàs non eſt in ſe malum.In primo caſu conſtitutio pœnalis includit etiam Cardinales.in ſecundo minimè. Ita ex Iaſone,& Gigas *de penſ. q.*5. *n.*7. & ex Felino & Monacho docet Sanctarellus *var.reſol. tom.*1.*q.*2.*num.*28. quod idem docet quando lex lata eſt in fauorem animarum,tunc enim eſt fauorabilis, non odioſa; vel lata eſt ad tollendas fraudes, & ſic Cardinales, ait ille, comprehenderentur in generalibus conſtitutionibus de reſidentia, & comprehenduntur *in cap.ſi quis ſuadente diabolo*; quamuis in eo non inuenitur expreſſa mentio de Cardinalibus, & comprehenduntur etiam,vt obſeruat Pariſius *de reſignat. lib.*12. *q.*4. *num.*10.*in cap. de multa, de præbend. & dignit.*Vnde Gambarus *de legato lib.*4. *à num.*144. *vſque ad num.* 147. docuit Cardinales ligari legibus generalibus, niſi in certis caſibus, quòd etiam nouiſſimè docet Scortia *in Bulla Pontific. epit.* 41. *theorem.*114.

4. Nota tamen lector, quòd ſi opinio ſecunda eſt probabilis, multi caſus in fauorem Dominorum Cardinalium reſolui poſſunt, maximè quo ad cenſuras, & ideò præter Sebaſtianum Cæſarem *vbi ſuprà*, aſſerunt Germonius *de ſacram.immun.lib.*3.*cap.*6. *num.*56. Zechius *de Republic. Chriſt.* 3. *de Cardinal. num.*9.*priuileg.*11. Manfredus *de Cardinal. deciſ.*191. Albanus *de Cardinal. quæſt.*42. Laudenſis *de Cardinal.quæſt.*62.Iacobatius *de Concil. lib.*1. *art.*12. *lit.B*, Cucchus *in inſtit. Canon. lib.*2.*tit.*4. *num.*77. Licirietus *de primogen. lib.* 1. *artic.*12. *num.*32. & alij. Cardinales non comprehendi ſub cenſuris quæ imponuntur tranſgreſſoribus Pontificiarum conſtitutionum, niſi de illis fiat expreſſa mentio. Vnde, e. g. cogita ſi comprehendantur Cardinales ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticorum. Agit de hac quæſt. Merolla *tom.*1. *diſp.*1. *c.*2. *coroll.* 7. *diffic.* 11. *n.*147. & affirmatiuam ſententiam tanquam probabiliorem docet, ideò ſecundùm Merollam opinio negatiua eſt probabilis, quia ſecundùm aliquos lex illa eſt pœnalis & odioſa, & non prohibet aliquid iure naturali damnatum ergo non comprehendit Cardinales, ex doctrina ſuperiùs allata, ſed communiter contrariam ſententiam tenent: vnde Filiucius *tom.*3. *tr.*44.*cap.*3. *n.*79.docet Cardinales eſſe comprehenſos in Paulina *Ambitioſæ,de rebus Eccleſiæ non alienandis,*licèt in illa non explicentur & circa præſentem quæſtionem Præter Doctores citatos ne deſeras videre Azorium *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæſt.*5. Lotterium *de benef. tom.* 1. *lib.*1. *quæſt.* 8. *num.* 85. Albanum *de Cardinal. q.* 42. *priuil.* 13. & nouiſſimè Baldellum *in diſput. Theolog. tom.*1. *lib.*5. *diſp.*42.*n.*4.*& ſeq.* qui omninò videndus eſt.

RESOL. XXXII.

An Cardinales includantur in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à Summo Pontifice impoſita? Ex part.5. tract.2.Reſ.46.

§.1. REſpondeo negatiuè, ex *c. quia periculoſum*, *de ſententia excom. in* 6. qui quidem textus licèt loquatur de Epiſcopis tantùm, Doctores illum extendunt etiam ad Cardinales non Epiſcopos,quia in ſua Eccleſia ſunt dignitate Epiſcopi,& ita ex Anila & Sayro docet Hurtadus *de Sacram. tr. de ſuſpenſ. diffic.*9.*n.*23. quibus adde Cornejo *in* 3.*part. tr.*5. *de ſuſpenſ.diſp.*3.*dub.*1.*q.*2. Albanum *de Cardinal. q.*42. *priuileg.*31. & Azorium *tom.*2. *lib.*4. *c.*3. *q.*20. Henriquez *lib.*13. *cap.*34.§.1.*in gloſſa lit.X.* Bagnum *de dignitate S.R.E. tract.*11. *fol.*183. & Bellettum *in diſq. Cler.part.*1.*de diſcipl.Cler.*§.2.*num.*48. Sup. hoc inf. in Ref. 36. curſim antè medium,

RESOL. XXXIII.

An Cardinales comprehendantur in Regulis Cancellariæ,quæ odioſæ ſunt? Ex part.5.tr.2. Reſ.17.

§.1. NEgatiuam ſententiam aliqui tenent,aſſerentes in regulis Cancellariæ,quæ odioſæ ſunt, non cenſeri incluſos Cardinales, niſi de illis fiat ſpecialis mentio. Ita Abb.*in c.*1. *de exceſſ. Prel. in principio*, Ancharan. *conſ.*295.*n.*5.Gomez *in Procœmio reg. Cancell.q.*4. Mandoſius *regul.*19. *de infir.q.*2.*num.*4.*in fine.* Romanus *conſ.*498. *num.*1. Gigas *de penſion. q.*9. *n.*7.Zechius *de Republ.Chriſt.tit.*3. *de Cardin. priu.*11. Manfredus *de Cardin. deciſ.*184. Barbatius *de Cardin. q.*6.Cucchus *in inſtit.can.lib.*2.*tit.*4.*num.*73. & Azorius *to.*1.*lib.*5.*c.*11.*q.*5. Siue, ait ille hoc fit,quia Cardinales cum Pontifice cæteros omnes iudicant; ſiue quia Pontifex non creditur eos velle comprehendere generali

generali ſua conſtitutione, niſi cùm id exprimit. Vide etiam Ferretum *vol.2.conſ.315.num.7.* & Puteum *lib.1. deciſ.95.num.1.*

2. Sed hæc opinio ita abſolutè prolata ab aliquibus non admittitur, ita ex multis Scottia *in Bulla Pontif. epit.41. theorem.114.* & in multis caſibus incluſos eſſe Cardinales in regulis Cancellariæ, tradit Gonzalez *in reg.8.Cancell.gl.24. num.15. & ſeq.* & Lotherius *de benef.tom.1. lib.1.q.8.n.88.* quibus adde Filliucium *tom.3.tr.44.c.3.n.79.* vbi docet Cardinales teneri regulis Cancellariæ, illis nimirum, quibus agitur de vitanda fraude.

RESOL. XXXIV.

An Regula octaua Cancellariæ excipiens Cardinales, excipiat Cardinales à Curia abſentes; & quid de Cardinalibus Titularibus ab vrbe? Ex part.5.tr.2. Reſ.28.

§.1. Reſpondeo Gonzales *in dicta regula gloſſa 24. à n.21.* excipere omnes Cardinales ordinarios collatores etiam à Curia abſentes, exceptis illis ſex Cardinalibus Titularibus de Vrbe, quorum Cardinalatibus Epiſcopatus annexus eſt. Nam horum beneficia ſi vacent, in abſentia Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, per *reg.7.Cancell.*

2. Sed Caſtrus Palaus *tom.2.tr.13.diſput.2. punct. 22.§.4.n.9.* fatetur quidem per *reg.7. Cancell.* horum beneficia ſic vacantia in abſentia reſeruari. Sed hoc non obſtat quominus hæc regula 8. quæ eſt de menſibus, nullum Cardinalem comprehenderit, ſtat enim optimè, quòd nullus Cardinalis ſit comprehenſus in reſeruatione menſium, & quòd aliqui Cardinales ſint comprehenſi in reſeruatione facta pro beneficiis vacantibus tempore, quo à Curia fuerint abſentes. ergo &c. Et huic ſententiæ conſentit etiam Garzias *de benefic.part.5. cap.1. à num.638.* Et ego libenter adhæreo.

RESOL. XXXV.

An Cardinales Epiſcopi excuſentur à reſidentia, ſi Romæ Summo Pontifici aſſiſtant?

Et an Cadinales poſſint à Curia diſcedere ſine licentia Papæ? Ex part.5.tract.2.Reſol.8.

§.1. Affirmatiuam ſententiam tenet Villadiego *de origine Cardinal.quæſt.5.nu.11.& 12.* Gonzales *in regul.8.Cancelliar.gloſſa 24.num. 128.* Pariſius *de benef lib.3.q.1.n.74.* & alij, quos citat & ſequitur Hieronymus Gigas *in tr.de reſiden.Epiſc.cap.17.n.30.* vbi ſic ait: Quartus caſus quo Epiſcopus iuſtè excuſatur non reſidens; ſi ad Cardinalatus apicem promoueatur, ſunt enim Domini Cardinales aſtricti curæ vniuerſalis Eccleſiæ. Innocent. *in cap.bonæ memoriæ, de poſtulat.* & *ibi* Abb. tenentur namque aſſiſtere Pontifici conſulendo in rebus agendis tangentibus totam Chriſtianam Rempublicam, vt patet *in cap.per venerabilem, qui filij ſint legit. & in cap. fundamenta, de elect.in 6.* Hinc eſt quòd Cardinales dicuntur pars corporis Papæ, vt *in cap. decreto 2. q. 6.* & dixit Hoſtienſis *in cap. antiqua, de priuileg.* & *ibid.* Anton.de Butr. quòd licèt Epiſcopi iurent fidelitatem Papæ, vt *in cap.ego enim, de iureiuran.* Tamen Cardinales tanquam viſcera & pars corporis Papæ non præſtant huiuſmodi iuramentum, debent tamen ſe præ cæteris aſtrictos reputare ad ſeruandam fidelitatem ipſi Summo Pontifici. Hoc tamen procedit in Cardinalibus, Presbyteris & Diaconis; ſed Cardinales Epiſcopi iurant vt Epiſcopi, vt cæteri faciunt Epiſcopi, non tamen tanquam Cardinales, ſecundùm Hoſtienſem, & Ioannem Andream, *in d. cap. antiqua.* & habetur per Martinum de Laud. *in ſuo tr. de Cardinal. in 4.q.* & non præſtatur iuramentum Cardinalibus in ſignum ſingularis confidentiæ, quam de ipſis habet Papa, nam ſicuti cardine oſtium regitur, *Prou.25.* ita conſilio & aſſenſu Dominorum Cardinalium Papa regit, diſponit, & ordinat vniuerſalem Eccleſiam, vt inquit Cardin. *in cap. quamquam, colum.2.v.2.quod ſicut 2.q.8.* de quibus Bernardus *in lib.de conſolat.ad Eugenium Papam,* inquit. Hi quoque, qui tibi continuò aſſiſtunt, ſeniores populi Orbis iudices, &c. Abbas *in cap.2.1.col.* inquit, quòd Cardinales ſunt pars corporis Papæ, quibuſcum Papa totum Orbem iudicat, allegato text. *in d. cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.* Facit, quia Cardinales non poſſunt à Curia diſcedere ſine licentia Papæ, vt dicunt Ioannes Andreas; & Doctor. *in cap.veſtra el.2. de elect.* ſubdendo quòd Cardinales habent alas ligatas vt à Curia ſine Papæ licentia non diſcedant, quod etiam dixit Martinus de Laud. *in tract.ſuo de Cardin. quæſt.43.* Hinc eſt quòd percipiunt fructus ſuorum beneficiorum etiam in abſentia, *cap.cùm dilectus, de Cler.non reſident.* vt latè per Oldr. *conſil.46.* vbi dixit quòd ius commune habet illos pro reſidentibus, ex quo Romanæ Eccleſiæ ſeruiunt, quæ omnium Eccleſiarum mater eſt, & aliarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerit, præallegato *cap. bonæ el 1.de poſtulat. Prælat.* de quo per Martin. de Laud. *in d.tract. ſuo quæſt. 68.* Huc vſque Gigas *vbi ſuprà,* cuius ſententiam præter Doctores citatos ab ipſo tenent etiam noſter Siculus Barbatia *tr.de Cardin. q.vlt.* & ex neotericis hanc ſententiam mordicus tenet Auguſtinus Germonius *tr.de Cardin. §.tibi quoad vixeris, n. 10.* cuius verba hîc tranſcribere non deſinam. itaque ſic ait: Cardinales apud Papam reſidentes, hoc eſt in Romana Curia, excuſantur à reſidentia ſuorum beneficiorum, quod an hodie verum ſit, non immeritò dubitari poſſet ex eo quòd Trident. *ſeſſ. 23. cap.1. de reformat.* decreuit omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos & Patriarchas in ſua Eccleſia, vel diœceſi reſidere debere, etiamſi S.R.E. Cardinales ſint; puto tamen verius ſi agunt in Romana Curia, & à Summo Pontifice inde diſcedere non iubentur, perinde eſſe ac ſi reſiderent, quia tacita illa Papæ approbatio videtur diſpenſatio. Nam idem ipſum Concilium *d.cap.1.* dicit ex iuſtis cauſis eoſdem à reſidentia abeſſe poſſe, ſi legitimæ abſentiæ cauſas Romanus Pontifex, aut Metropolitanus, vel eo abſente, ſuffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens in ſcriptis approbauerit. At ſi Epiſcopus iuſtis de cauſis cum licentia poteſt abeſſe, multò magis Cardinalis, qui cùm Romæ commoratur, licentiam à Pontifice maximo videtur habere, ac præſens in ſua Eccleſia intelligitur; imò ſingulis Eccleſiis videtur deſeruire, vt ait Innocent. III. *in d.cap. bonæ, de poſtulat. Prælat. & in c.cum dilectus de Cleric. non reſid.* Oldrad. *conſ. 48. per totum.* Philipp.Prob. *ad cap. vnic. n.8. de maior.& obed. lib. 6.* quinimò Leo IV. *in Synodo Romana 67. Epiſcoporum,* teſte Anaſtaſio Bibliothecario *in eius vita,* vt in veteribus codicibus legitur. Tertius ait *in cap.2. eodem tit.de Cler. non reſiden.* quemdam Anaſtaſium Presbyterum Cardinalem tituli S. Marcelli fuiſſe depoſitum, quòd titulum ſuum per ſpatium quinque annorum deſeruiſſet, hoc eſt, fuiſſet abſens, & non reſediſſet in Curia in ſuo titulo, nec aſtitiſſet Papæ, vt aſſerunt Io. Andreas *in addit. ad Specul. tit. de legat.* & Oldrad. *d. conſil.48.*

Sup. hoc ſuprà in Reſ.1. § Verùm, & in aliis eius ſecũdæ not.

2. Sed hæc ſententia, quamvis multorum authorum

thorum iudicio firmata ſit,tamen hodie per Trident. & Bullam.S.D.N. Vrbani VIII. ſuſtineri non poteſt, & ita hanc opinionem tenet Salonius *in 2. 2. tom.1 quæſt.63.art.2. concl.2. ver. ex his.* Sotus *de iuſt. lib.10.quæſt.3,art.5* Caietanus *in 2.2. quæſt.85. art.5.* Valent. *tom.3. diſputat.10.quæſt.3. punct.5.* Gonzalez *in reg.8. Cancell.gloſ.24.nu.*158. Azorius *tom.2.lib.7. cap.4.quæſt.7.* Eman.Sà *ver. reſidentia num.*1.& fusè probat hanc ſententiam amiciſſimus Sanctarellus *var.reſol. tom.1.q.2. per totam,* qui *num.5.* optimè excludit à reſidentia Cardinales illos ſex, qui habent Epiſcopatus Vrbi proximos.

RESOL. XXXVI.

An priuilegia Epiſcopis conceſſa extendantur ad Cardinales? Ex part.5.tract.2.Reſ.48.

in Ref. ... nunc ... & eligen- confeſ- infra in 7. &c. gene- interdi- & ſup- ne cũ aliis in Ref. not. ra in 49. §. iam,

§.1. Ferè ſemper extendenda ſunt & ſic ſuprà dictum eſt Cardinales gaudere priuilegiis Epiſcoporum, *in cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunic.in 6. & in capite fin.de pœnit. & remiſſ.* & ideo poſſunt eligere ſibi confeſſarium, neque includuntur in generali interdicto, vel ſuſpenſione, & ſic non deſinam hîc apponere verba Pauli Laiman *in Theolog.morali, lib.1. tract.5. part.3. cap.2. num.1.* vbi ſic ait. Attenta praxi Eccleſiæ, priuilegia Epiſcopis propter ſtatus dignitatem conceſſa, ad Cardinales fermè extendi ſolent, propter maiorem eorum dignitatem. Ita ille, & ego:& ideo Manfredus *de Cardin.deciſ.*124. docet Cardinales habere illa ſex priuilegia Epiſcoporum, de quibus per gloſſam *in c.final. de priuileg.in 6.*

RESOL. XXXVII.

An Cardinales in ſuis titulis gaudeant priuilegio Epiſcoporum ex Concilio Tridentino ſeſſ.24.cap.6.de Reformatione? Ex part.5.tract.2.Reſ.59.

...oc in- ...Reſol. ...1to.3. ...5 ſi- ...in §. ...tom. ...Reſ. ...ine à ...præ- ...za.

§.1. Negatiuè videtur reſpondendum, quia illæ diſpenſationes, quas ibi Concilium concedit Epiſcopis, conceduntur illis contemplatione plenæ ac propriæ Diœceſis, per ea, quæ adducit de Epiſcopo titulari, Sanchez *in ſum. tom.1. lib.2. cap. 11 num.3.* & alij. & in Concilio traditur Epiſcopis hæc facultas reſpectu ſubditorum in propria Diœceſi tantum,vt ex contextu apparet.

2. Verùm liceat mihi in gratiam Dominorum Cardinalium pro affirmatiua ſententia hîc tantùm, vt alij iudicent, rationem aliquam proponere, & hæc erit quia Prælati Epiſcopo inferiores habentes quaſi Diœceſim etiam intra fines Diœceſis Epiſcopi, atque adeò iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt diſpenſare,& abſoluere ſuos ſubditos in caſibus à dicto Concilio *ſeſſ.24. cap. 6.* Epiſcopis conceſſis ſub contemplatione Diœceſis, & ita docet Sanchez *in ſum.tom.1.lib.4.cap.*38. *num.*19.*& de matrim.tom.3.lib.8.diſp.2.num.*11. Henriquez *lib.*14. *cap.* 18.*num.*2.*& l.6.c.16.n.*12. Rodriquez *in qq.regul. tom. 1.q.61. art.9.* & alij. Si hæc ergo poteſtas conceditur ſupradictis Prælatis.Epiſcopo inferioribus, quia habent quaſi iuriſdictionem Epiſcopalem, quare eſt deneganda Cardinalibus, qui eandem poteſtatem habere ſuprà ſatis probatum eſt.Vnde in ſuis Eccleſiis excommunicant,dant licentiam aſſiſtendi matrimonio, benedictionem ſolemnem exercent, & ſimilia;& ideo hanc ſententiam ex ſupradicta ratione in fauorem Cardinalium defendi poſſe, tradit Moneta *de commut vlt.volunt.cap.5. quæſt.*13.*concl.*1.*n.* 453.licèt ipſe ibi contrariam teneat.

RESOL. XXXVIII.

An Cardinales in ſuis titulis poſſint diſpenſare in voto? Ex part.5.tract.2.Reſ.58.

§.1. Secluſa conſuetudine non poſſe Cardinales in ſuis titulis diſpenſare in voto, docet Suarez *de Relig.tom.2.lib.6.c.*10.*n.*10.& Sanchez *in ſum.to...*. *lib.4.cap.*38. *n.*2. quia non habent in dictis titulis ius Epiſcopale.

2. Verùm mihi placet contraria ſententia, quam tuetur Moneta *de commut. vlt. volunt cap.5. quæſt.*13. *concl.*1.*n.*452. quia, vt dictum eſt, Cardinales in ſuis titulis habent & exercent iura Epiſcopalia,ex *c. his quæ, de maior. & obed.* & nos ſuprà in multis reſolutionibus vſque ad ſatietatem probauimus, & docet ipſemet Suarez *de legibus.lib.4.cap.5.n.*4. & Sanchez. *de matrim.tom.1.lib.3.diſp.*28.*num.*7. vnde ex ipſis nutat fundamentum, ex quo moti ſunt ad tenendum Cardinales non habere hanc auctoritatem in ſuis Eccleſiis titularibus. Quod autem diſpenſatio in voto ſit actus iuriſdictionis ſpiritualis, nec ex ſe Pontifici reſeruatæ,conſtat ex eodem Sanchez *in ſumm.tom.*1. *lib.4.cap.*38.*n.*6. & Suarez *vbi ſuprà de Relig. cap.*10. *num.*1. quibus adde Leſſium *lib.*2.*cap.*40. *dub.*12. & alios,ergo,&c. Sup. in Reſ. quæ nunc hanc ſequetur, & in multis aliis.

RESOL. XXXIX.

An Cardinales poſſint in ſuis titulis excommunicare, ſuſpendere, interdicere, & vti Pontificiis inſignibus?

Et an Vicarij Cardinalium poſſint etiam fulminare cenſuras, & reliqua facere quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis? Ex part.5.tract.2.Reſ.12.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè,nam,vt patet ex *c.his quæ, de maior. & obed.* vbi Felinus, Abbas, & Butrius, Cardinales, inquiunt, habere iuriſdictionem Epiſcopalem in Eccleſiis, quarum ſuntTitulares,& ita etiam docet Panuinus *de poteſt.Cap.Sede vac.prælud.6. num.9.* Imola *ad Clem. ne Romani,n.*23. *de elect.*Monachus *in c.vn.de maior.& obed.in 6.& ibi-* Probus *num.*6. Romanus *conſ.* 498. Albanus *tract. de Cardinal.q.*46. Merolla *tom.1. diſput.1.c.3. difficult.5 num.*125. Sebaſt. Cæſar. *relect.de Eccl. Hierarch.p.1. diſput.2.§.5. num.*2. Rubeus *in Aphoriſm. Epiſc. ver. Cardin.num.*2. Laudenſis *de Cardinal.quæſt.*60.Flaminius *de reſignat.benef.lib.7.quæſt.*12.*n.*106. Iacobatius *de Concil. lib.1 art.2.*Leo *in foro Eccl. part.2.c.1. n.7.* Azorius *tom.2. lib.4. cap1.quæſ.*8. Vnde ex his ſequitur vt notat Germonius *in tract. de Indul. Cardinal. §.tam ratione, num.*18.ex Dominico & Barboſa, vbi infrà ex Abbate, Cardinales poſſe irrogare pœnas excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, & ex hac ratione, vt notat Laudenſis *de Card.q.*19. *&* 21.Megalius *in Promptuar. ver. Cardin.n.*7. Lorichius *in Theſaur. ver. Cardin.§.7.c.3.q.*2.Moneta *de conſeru. c.5 num.*34.& Barboſa *in collect.in Cod.tom.1.lib.1.tit* 33.*cap.*11. *n.*3. poſſunt pontificiis inſignibus vti, & benedicendi ſolemnem ritum more Epiſcoporum exercere,etiamſi Epiſcopi non ſint. Et nota etiam ex ſupradictis, vicarios Cardinalium poſſe etiam fulminare cenſuras, & reliqua facere, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis Ita Romanus *conſ.*498.*n.*11. & Sbrozzius *de Vicar.lib.*1.*q.*3.*num.*23.

RESOL. XL.

An Cardinales poſſint leges ferre in ſuis titulis ligantes in conſcientia? Ex part.5. tract.2. Reſ.71.

Sup. hoc in tom 6. tr.1. ex latiſſima doctrina Reſ. 18. ſignanter in §. penult.

§.1. Affirmatiuè reſpondeo, quia in illis habent iuriſdictionem Epiſcopalem, ergo: & ita docet Gordonus *tom.1. lib.2. q.10. c.2. §.4. num.7.* Caſtrus Palaus *tom.1. tract.3. diſp.1. punct.23. n.12.* Suarez *lib.4. c.5. n.4.* Salas *diſp.8. ſect.8. n.45.* Acugna *in Decretum Gratiani p.1. diſt.2. cap.1. n.4.* Granadus *in p.2. contr.7. tract.3. part.2. diſp.3. tract.3. ſect.2. n.13.* Merolla *tom.2. diſp.4. cap.4. dub.4. num.18.* & alij.

RESOL. XLI.

An Cardinales in ſuis titulis poſſint commutare vltimas voluntates, in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum? Ex part.5. tract.2. Reſ.57.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè ex principio ſæpiùs adducto, quia Cardinales de iure habent in ſuis titulis iuriſdictionem Epiſcopalem, & præter iura, & Doctores ſæpiùs citatos tenet Grilenzonius *conſ.63. num.1. & ſeq.* Sbrozzius *de Vicar. Epiſcop. lib.1. quæſt.3. num.27. & ſeq.* Sanchez *de matrim. tom.1. lib.3. diſp.28. num.7.* Gonzales *ad reg.8. Cancell. gloſſa 13. num. 20.* Imola *in Clement. ne Romani, de elect.* & alij. Sed commutatio vltimarum voluntatum ad iuriſdictionem pertinet, vt per ſe patet, atque adeò id ex iis eſt, quæ de lege diœceſana ſunt, neque ex iis, quæ à iure diœceſano tantùm, vel ſub commemoratione Diœceſis Epiſcopis conceduntur: ergo, &c. Adde quòd Cardinales in ſuis titulis Presbyteralibus vel Diaconalibus, poſſunt dici habere quamdam Diœceſim, licèt modicam, poſitam intra fines Romanæ Diœceſis propriæ Romani Pontificis, vt eſt Epiſcopus Lateranenſis, habent enim pleraſque Capellas ſibi ſubiectas intra certos fines ac limites ſubſtitutas, & hæc omnia docet Moneta *de commut. vlt. vol. c.5. q.13. concl.1. num.452.*

RESOL. XLII.

An Cardinales in ſuis titulis poſſint derogare fideicommiſſis ad eas Eccleſias pertinentibus? Ex part.5. tr.2. Reſ.61.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè, quia, vt dictum eſt, Cardinales in ſuis titulis etiam Presbyteralibus, & Diaconalibus, habent iuriſdictionem Epiſcopalem de iure communi, & notat Lorichius *in theſaur. ver. Cardinalis, §.7.* ergo, &c. Et ita hanc ſententiam docet in terminis Moneta *de commutat. vlt. volunt. cap.9. concl.22. num.634.*

RESOL. XLIII.

Quamnam poteſtatem habeant Cardinales in ſuis titulis, quæ ſunt Monaſteria Regularium? Ex part.5. tract.2. Reſ. 60.

§.1. Hoc dubium non à pluribus tangitur, & de illo tractat Mandoſius *ad reg.7. Cancell. q.2. n.10.* vbi obſeruat quòd cùm aliqui ex titulis Cardinalium ſint Monaſteria, pro vt ſunt tituli ſanctæ Crucis in Ieruſalem, S. Euſebij, S. Petri ad Vincula, & alij ſimiles, ſatis dubitabile videtur decidere, quam poteſtatem in his titulis ac Monachis Cardinales habeant; quódque ipſum decebat titularem S. Euſebij Cæleſtinorum non habere iuriſdictionem ſuper eius Monachos, alioqui eſſent plura capita, videlicet Pater Abbas generalis, & Cardinalis titularis, quorum vterque in ſolidum & principaliter haberet iuriſdictionem, quod non eſt dicendum. Ita Mandoſius.

2. Sed obſerua cum Moneta *de commut. vlt. volunt. cap.5. q.13. n.441.* quòd forte iſtæ Eccleſiæ nunc Regulares in conſtitutione titulorum fuerunt ſæculares: cùm autem Cardinales hanc iuriſdictionem in iure fundatam habeant, *c. his quæ, de maior. & obed.* erit fauorabilis, & latè interpretanda, iuxta tradita per Caſſiodorum *deciſ.8. n.6. de præb.* Caputaquenſis *p.2. dec.88. n.6.* & alios relatos à Gonzales *in reg.8. Cancel. §.6. proœm. n.27. & 42.* ergo, &c.

RESOL. XLIV.

An Cardinales Monaſteria Monialium ingredi valeant?

Et an hoc priuilegium intelligendum ſit de Cardinalibus Protectoribus ſolum?

Et an hoc poſt Bullam Greg. XIII. poſſit amplecti? Ex part.5. tract.2. Reſ.20.

§.1. Ad hoc dubium ita reſpondet Campanili *in diuer. iur. canon. rubr. 12. cap. 16. num. 39.* Nullum reperi Decretum, aut Canonem de Cardinalibus loquentem in hac ſpecie, ſed tantùm in regula Monialium S. Claræ reperi ita ſcriptum. Si quis de S. R. Eccleſiæ Cardinalibus ad aliquod Monaſterium huiuſmodi Religionis aliquando venire, & intra clauſuram ingredi voluerit, cum reuerentia quidem eſt ſuſcipiendus; rogandus tamen, vt cum paucis ſociis ingrediatur: quæ verba refert præfatus Collector *in eodem loco, verſic. octauus caſus,* & ſubdit alia verba, inquiens: Iſtud ſecundùm aliquos eſt intelligendum de Cardinalibus Protectoribus ſolùm. Nihilominus verior videtur altera ſententia, vt de omnibus explicetur, ac verba facere intelligatur, ex quibus idipſum fortaſſe dicendum eſſet reſpectu aliorum Monaſteriorum alterius cuiuſcumque Ordinis. Ita Campanili. Sed poſt Bullam Gregorij XIII. hæc opinio non poteſt amplecti, nam expreſsè in illa prohibetur, ne Cardinales ingredi valeant Monialium Monaſteria, niſi in caſibus neceſſariis.

Sup. h[illegible] tom.5. Reſ.9. argum[illegible] curſim pe fi[illegible]

RESOL. XLV.

An Cardinales poſſint exigere à ſuis Eccleſiis titularibus Charitatiuum ſubſidium? Ex part. 5. tract.2. Reſ. 55.

§.1. Videtur negatiuè reſpondendum, quia charitatiuum ſubſidium ſolis Epiſcopis debetur, ex *cap. conquerente, de offic. ordin.* & ex *cap. cùm Apoſtolus, §. probabimus, de cenſ.* eſt enim de lege Diœceſana, & ideo quia Papa eſt Epiſcopus totius Orbis & Diœceſanus, ab vniuerſo terrarum Orbe, poteſt charitatiuum ſubſidium exigere.

2. Sed poſſe Cardinales ab Eccleſiis titularibus ſibi ſubiectis charitatiuum ſubſidium quærere, affirmat ex Chaſſanæo Remigius de Gonny *tr. de charitatiuo ſubſidio, q.21.* & ex Bellen. Marcellus Megalius *in p.2. lib.2. cap.15. quæſt.3. num.23.* & Scipio de Rubeis

in

in Aphor.Epiſc.ver. charitatiuum ſubſidium, *n.9.* quia, vt ſæpiùs dictum eſt, Cardinales in ſuis Eccleſiis titularibus Epiſcopalia iura habent, vt docet Butrius, Imola & Abbas *in cap. his,quæ,de maior,& obedient.* Ioan.Andreas *in cap. dilecto,de officio Archid.* Geminianus *in cap. vnic. de maior. & obed.in 6.* Suarez *de legibus, lib.4.cap.5.num.4.*& Mandoſ.*ad reg. 1. Cancellar.quæſt.2.num.*10.ergo, &c.

RESOL. XLVI.

An Cardinales poſſint concedere Indulgentias?
Et an poteſtas Indulgentiarum in Cardinalibus potius ſit de conſuetudine, quam de iure, cum pro ea nullus extet Canon? Ex part.5.tract.2.Reſ.6.

§.1. RESPONDEO Cardinales poſſe concedere Indulgentias centum dierum. Ita Præpoſitus *in 3.part. q.14.de Indulg. dub.4.n.* 38. Gamachæus *in ſumm.Theol.tom.2.diſp.de Indulg.c.*8.Sotus *in 4.diſt.21. q.1.art.4.*Corduben.*de Indulg. q.10.* Paludanus *in 4. diſt.20.q.4.art.*3.& alij.

2. Notandum eſt tamen quod Nauarrus *notab.* 21. affirmat poteſtatem Indulgentiarum in Cardinalibus potiùs eſſe de conſuetudine, quàm de iure, cùm pro ea nullus extet Canon. Hæc tamen opinio aliquibus non probatur; nam conſuetudo non ſufficit ad hoc, vt aliquis habeat ius ad conferendas Indulgentias; cùm enim ex ſe ſint odioſæ, & ius commune de diſciplina Eccleſiaſtica vulnerent, & eneruent, præter hanc conſuetudinem debet adhuc intercedere titulus, ſeu auctoritas tacita, vel expreſſa Superioris, quæ quidem cenſetur adeſſe, cùm propter dignitatem ipſorum Cardinalium, quibus Pontifex priuilegia, quæ communiter aliis inferioribus, conceſſa ſunt, non vult denegare, tum quia videt Summus Pontifex ipſos Cardinales conferre Indulgentias, & hoc videndo tacens cenſetur annuere, & in hoc priuilegium Cardinalium conſentire. Ex quo ſequitur quòd ſi ipſe hanc conſuetudinem ignoraret, aut agnitam improbaret, nulla Cardinalibus per hanc conſuetudinem poteſtas conferendi Indulgentias acquireretur; ſed tamen cùm numquam improbauerit, argumento eſt præter conſuetudinem ſufficientem titulum ad ipſas Indulgentias habere: & ita hæc omnia docet Andreas Duuallius *in part.2.D.Thomæ tract.de Indulgent. quæſt.vn.art.9.concl.4.* Sed ego puto ſententiam Nauarri eſſe ſatis probabilem per ea, quæ adducit Villalobos *in ſumma tom.1.tract.26.difficult.5.num.* 10.vbi probat conſuetudinem poſſe introducere poteſtatem conferendi Indulgentias; vnde ex vtroque capite, & ex conſuetudine, & ex tacito conſenſu Summi Pontificis puto Dominos Cardinales poſſe Indulgentias centum dierum concedere.

RESOL. XLVII.

An Cardinales poſſint eligere ſibi Confeſſarium?
Et an etiam ſuæ familia poſſint prouidere de Confeſſario?
Et an omnes, qui ſunt de Cardinalium familia, poſſint de eorum licentia Confeſſarium ſibi eligere?
Et an hoc etiam procedat, vbicumque Cardinales inueniantur?
Et an contrarium dicendum ſit circa hoc vltimum de familia Epiſcoporum extra propriam Diœceſim? Ex part.5.tract.2.Reſ.10.

§.1. RESPONDEO affirmatiuè, vel ex *c.fin.de pœnit. remiſſ.*vt aſſerunt aliqui, & ego cum illis, vel ex conſuetudine vt volunt alij. Ita docet Ochagauia *de Sacram.tract.2.de confeſſ.ſacrament.q.36.numero* 15. Vaſquez *in 3.part.tom.4.quæſt.93. art.1. dub.4. num.2.* Ludouicus à Cruce *in Bulla Cruc.diſput.1.c.2. dub.22. num.11.& ſeq.*Reginaldus *tom.1.lib.1.cap.5.ſect. 1.num.* 32.Suarez *tom 4.diſp.27.ſect. 2.nu.6.* & Præpoſitus *in 3.part.q.8.de approbat.Miniſt.dub.7.num.*53.vbi ſic ait, Ex conſuetudine poſſunt Confeſſarium eligere Cardinales, qui & ſuæ familiæ poſſunt prouidere de Confeſſario, cùm ſint quaſi Paſtores ſuorum domeſticorum, quod etiam docuit Turrianus *de pœnitent. diſp.23.dub.3.* Filliucius *tom.1.tract.7.cap.7.num.* 197. Henriquez *lib.6.cap.13.num.3.* Comitolus *lib.1. quæſt.* 101.*num.4.* Laudenſis *de Cardinal. quæſt.*19. Manfredus *de Cardin.deciſ.*118. Albanus *de Cardinal. quæſt.* 41.Sotus *in 4.diſtinct.18.quæſt.4.art. 2.* Toletus *lib.3. cap.13.num.9.*Boſſius *de Iubilæo ſect.4. caſ.2. §.4.n.*111. & alij. in Reſ. 36.& infrà in Reſ. 49. §. Antequam, & in tom. 1.tract. 3. Reſ. 23. §. Quæro ſecundo, & curſim in alio §. eius not.& in to. 3. tr. 1. Reſ. 38.§.Tertius caſus. & in tom. 4. tr.8. Reſ. 105. ie- ge eius doctrinam per totam, & ſignanter §. Sed à lin.11. Verſ. Sed quid.

2. Notandum eſt tamen quòd Scipio de Rubeis *in Aphoriſm.Epiſcop.ver.Cardinalis*, *num.5.*& Azor. *tom.2.lib.4.c.3.q.* 16.tenent hoc habuiſſe locum ante Conc.Trid.nunc verò docent, quòd Cardinales, qui nec ſunt Epiſcopi, nec Legati, confiteri debent vni ex approbatis ab Epiſcopo proprio Confeſſariis, quia ſi approbatus non eſt, non reputatur idoneus ad audiendas confeſſiones. Ita ille. Sed doctores ſuperiùs citati poſt Concilium ſupradictam auctoritatem, quàm impugnat Azorius, Cardinalibus tribuerunt: & Antonius Naldus *in ſumma ver.Cardinalis*, *num.8.* nominatim contra dictum Azorium tenet ſententiam in fauorem Cardinalium, ſic enim ait: Certum eſt Cardinales eſſe quaſi proprios Sacerdotes ſuæ familiæ, & per ſe, vel per alios poſſe munus hoc parochiæ in illam exercere, & per conſequens eandem familiam non ſubiici parochiali locorum, in quibus iidem Cardinales inhabitant quoad Sacramenta ab illis ſuſcipienda. Ipſi autem Cardinales ſicut ratione dignitatis & officij coniunctiſſimi ſunt Summo Pontifici, ita illum ſolum habent vti proprium Sacerdotem, atque ita pro libito eligent ſibi Confeſſarium, ad text.*in cap. fin.de pœnit. & remiſſ.* prout nunc eis ex conſuetudine iam competere ex Soto tradit Azorius *vbi ſuprà*, *q.* 16. & ſupponit Nauarr. *conſ.9. num.3.de ſtatu Monach.* & quamuis Azorius aſſerat in hoc contrariam ſacræ Congregationis declarationem, tamen cùm de ipſa legitime non conſtet, non eſſet dubitandum de prædicta conſuetudine diuturna, nam ſi poſſunt ipſi hanc facultatem ſupradictæ familiæ, vt ſuprà, concedere, non erit ambigendum poſſe & erga ſe ipſos vti eadem auctoritate. Ita Naldus. Vnde nouiſſimè Adamus Tannerus *tom.4.diſp.6. q.9.dub.3.num.*58.ſic ait. Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium deſignatus, & electus, facultatem habet, tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium ac commenſalium confeſſiones audiendas. Hæc ille. & tandem Ludouicus de San.Iuan. *quæſt.6. art.2. de ſacram. Pœnit. diffic.5.concl.2.*ſic ait. [Todos los Cardenales tienen licentia tacita del Papa para eligir Confeſſor para ſi, y para ſus familiares, y yo lo ſè por eſperiencia, pues fue Confeſſor del Señor Cardinal Doria, y de otros Cardinales, ſin mas autoridad que ſolo ſu nombramiento.] Ita ille. Sup. hoc in Reſ. 3. not. præteritæ, in eodem §. in fine, & in Reſol. 4. in eodem §.

3. Notandum eſt etiam omnes qui ſunt de Cardinalium familia, poſſe de eorum licentia Confeſſarium ſibi eligere. Ita tenent Doctores citati, quoniam commenſales Cardinalium vbicumque Cardinales reperiantur, ſunt de cõſuetudine ſubiecti eiſdem Cardinalibus tanquam Ordinariis ſuæ familiæ curam habentibus; ergo de ipſorum licentia poſſunt ſibi eligere Confeſſorem. Et ideo ex praxi Curiæ Romanæ patet, quòd cùm cuncti fideles ſub præcepto tenentur Sup. hoc in tom.1. tract. 3. Reſ. 25. §. Imo.& ſeqq. & in to.3.tr. 1. Reſ. 38. §. Tertius caſus, in fine.

 in

in propriis Parochiis Euchariſtiam ſumere; tamen in priuatis, & domeſticis Oratoriis Cardinalium, eorum familia, & commenſales ab ipſis, vel ab aliis de eorum mandato ſacra reficiuntur communione. Nec valet dicere quòd familia & commenſales Epiſcoporum non poſſunt extra propriam diœceſim confiteri, niſi Epiſcopo diœceſis vbi commorantur, vel Parocho, vel alteri de ipſorum licentia. ergo idem dicendum eſt de familia Cardinalium. Non, inquam, valet hoc dicere, negatur enim conſequentia, nam in hoc Epiſcopi non gaudent Cardinalium priuilegio qui enim ſunt de familia laica Epiſcoporum extra Diœceſim, ſubduntur in foro pœnitentiali Epiſcopo loci vbi commorantur, vt docet Paludanus *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3, concl. 4.* Sed hoc non eſt dicendum de familiis Cardinalium, nam eiſdem vbicumque degant, ſubduntur tanquam ſuis Ordinariis, & ita docet Ludouicus à Cruz *in Bull. Cruc. diſput. 1. cap. 2. dub. 22. num. 17. & ſeq.*

RESOL. XLVIII.

An Cardinales gaudeant priuilegio in itinere celebrandi, vel ſibi facere celebrare ante auroram, & poſt meridiem?

Et ſupponitur Epiſcopos hoc gaudere priuilegio? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 77.

Sup. contentis in hac Reſ. magis late in Reſ. ſeq. & lege eam per totam & non pigebit, ſignanter, §. Hoc Cardinalibus, & ſeqq.

§. 1. EPiſcopos gaudere hoc priuilegio docet Coninch *de Sacram. q. 83. art. 2. dub. 4. num. 217.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 25. q. 5.* Emanuel Sà *verb. Miſſa n. 27.* Miranda *in Man. Prælat. tom. 1. q. 40. art. 10. concl. 1.* Barboſa *de offic. Epiſc. part. 2. alleg. 23. n. 5.* & alij. Si ergo Epiſcopi gaudent hoc priuilegio, quanto magis Cardinales gaudere debent? & ideo illos hoc frui priuilegio in ſpecie, notat Sotus *in 4. ſent. diſt. 13. q. 2. art. 2 ante finem*, & nouiſſimè Mauritius Alzedo *de præ. Epiſc. p. 2. c. 13. n. 13.* vbi ſic ait. Cardinales S.R.E. gaudent priuilegio celebrandi ante auroram, vel poſt meridiem. Ita ille.

RESOL. XLIX.

Quibus priuilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Miſſæ in ſuis Capellis?

Et hæc diſſertatio in quatuor diuiditur quæſtiunculas, quibus vniuerſa complectitur tractatio?

Et ſupponitur priuilegiis, quibus Epiſcopi diuerſis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, & etiam amplioribus? Ex part. 6. tract. 8. & Miſc. 2. Reſolut. 40.

§. 1. CAſus eſt curioſus & practicabilis, ſed quia circa illum dignum his diebus me fecit cuiuſdam diſſertationis à ſe compoſitæ Eminentiſſimus Princeps, & amantiſſimus Dominus meus FRANCISCVS MARIA CARDINALIS-BRANCATIVS, vir non ſolum in legali ſcientia, ſed etiam in Morali, & Scholaſtica Theologia peritiſſimus, ideo in gratiam ſtudioſorum illam per extenſum apponere non grauabor, audiant igitur Cardinalem ſic loquentem.

2. Dubitanti aliquando mihi, quibuſnam fruamur priuilegiis; vel quid nobis ex Pontificum indulgentia in noſtris domeſticis Capellis, quidue in iis ipſis, noſtris Capellanis liceat, viſum fuit peropportunum totam hanc diſſertionem in quatuor diuidere quæſtiunculas, quibus vniuerſa complectatur tractatio, vt in poſterum quæ licita forent non ignorarem.

3. Prima, An Capellani Cardinalium poſſint in Capella Palatij ante Auroram, & poſt Meridiem tam pro dominorum ſuorum ſeruitio, quàm familiæ ſeorſim celebrare, & quanam hora noſtri vſualis horologij.

4. Secunda, An vnica tantùm, vel plures Miſſæ à diuerſis Capellanis in eadem Capella celebrari poſſint.

5. Tertia, An ſi Cardinalis ſit abſens, & extra Vrbem in qua degit, durante eius abſentia, poſſint nihilominus iidem Capellani in eodem Palatij ſacello ſacrificium offerre.

6. Quarta, An exteri, & non domeſtici Cardinalium familiares, ſi ſacris interſint in Capella prædicta diebus feſtis, præcepto ſatisfaciant.

7. Antequam tamen ſingulas diſſoluam quæſtiones, præmittendum eſſe cenſui primò, Priuilegiis, quibus Epiſcopi diuerſis in rebus fruuntur, potiri etiã Cardinales, iiſque ſex præſertim, de quibus meminit Gloſſ. *in cap. fin. de priuileg. in 6. in verbo Indulgemus.* Manfred *in tractat. de Cardin decif 214.* Villadieg. *de orig. Cardin. quæſt. 13. numer. 63.* Barbat. *de præſt. Card. quæſt. 3. part. 1. num. 6.* Iacobat. *de Concil. lib. 1. fol. 36. col. 2.* Layman *Theol. Mor. lib. 1 tract. 5. p. 3. cap. 2. num. 1.* Dian. *p. 5. tract. de poteſt. & priuil. Card. reſ. 48.* Sup. hoc ſupra in 36. 37. 47. 48.

8. Imò in noſtra hac materia, non ſolùm iiſdem, ac Epiſcopi gaudent priuilegiis, ſed etiam amplioribus; cum maiores ſint Epiſcopis in adminiſtratione. Concil. Later. *ſeſſ. 9. de Cardinal.* latè Turrecrem. *in ſumm. lib. 1. cap. 81.* Villadieg. *de orig. Card. q. 11.* Barbat. *de præſt. Cardinal. quæſt. 1. num. 52.* Manfred. *d. tractat. deciſ. 114.* Alben. *de Card quæſt. 7.* Quæ hic ſupra Reſ. 36.

9. Vnde etiam poſt Concilij Tridentini decretum de celebr. Miſſarum, poſſunt Cardinales ex Pontificis priuilegio extra locum ſacrum celebrare, ſuper altari tamen portatili, quod aliis etiam *Epiſcopis videtur interdictum ex multorum Doctorum opinione Nauar. *in Manual. Lat. cap. 25. numer. 82.* Rodriquez *in ſumm. part. 1. cap. 242. numer. 14.* ibi, ni el Papa lo concede à los Obiſpos, excepto à los Cardenales.] *Sup. hic tom. 4. Reſ. 4. 5. 6.

10. Et id, quod indultum olim fuit Sacerdotibus in Concilio Tiburien. & habetur *in Can. Concedimus, de conſecrat. diſt. 1.* quod ſi deeſſet in itinere Eccleſia, poſſent in altari portatili ſacrificium offerre, & deinde ſolis Epiſcopis reſeruatum, vt in itinere hoc valeant facere: & ampliatum eſt etiam ante lucem. Gloſſ. *in d. c. fin. de priuil. verb. Indulgemus.* quam ſequuntur Nauar. Palud. & Sot. *diſt. 3. quæſt. 2.* quos refert, & amplectitur Henriquez *in ſum. lib. 9. cap. 24. litt. P.* Suarez *loco infra cit. ver. 3. exceptio.* Azor. *tom. 1. lib. 10. c. 25. quæſt. 5.* Sà *in Aphor. verb. Miſſa, n. 17.* Coninch *de Sacr. q. 83. art. 2. dub. 4. num. 117.* Barboſ. poſt alios *de offic. Epiſcopi, part. 2. alleg. 23. n. 5.*

11. Hoc Cardinalibus licet, etiamſi non iter faciant, & ante lucem, vt concludit idem Henriquez *loc. cit.* ex Palud. & Sot. *in 4. diſt 13. quæſt. 3. art. 2.* Scort. *de ſacrif. Miſſæ, lib. 2. cap. 15. num. 4.* Alzed. *de præſt. Epiſcop. part. 1. cap. 13. num. 13.* & poſt hos Diana *dict. part. 5.* *reſolut. 77.* (hi poſtremi indiſtinctè loquentes in itinere vel extra) Syluestr. *in ſumm. verb. Miſſa 1. numer. 6.* ex eodem Palud. vbi ait, Cardinalibus Papam in hoc diſpenſare, quod celebrent ante Auroram. * Quæ ſic eſt Reſ. præcedens.

12. Et animaduertendum, hoc Cardinalium priuilegium, vt opimè docet Valer. *de differ. vtr. for. diffic. 2. in ver Miſſa*, eſſe mixtum perſonale ſcilicet & locale, cum ratione perſonæ illorum, quilibet locus priuilegium conſequatur, quod infra ſæpius nobis repetendum erit.

13. Secundò,

13. Secundò, præmittendum eſt, idem eſſe quoad eos, qui huiuſmodi fruuntur priuilegiis (celebrandi videlicet ante Auroram, & poſt Meridiem, & in Altari portatili) ſi ipſimet celebrent, ac ſi ab aliis celebrari faciant, *text. in d. cap. fin. de priuileg. in 6.* & omnes DD. ſuprà adducti id teſtantur, & ſupponunt, addo Diaz *in prax. crimin. can. cap.* 47. *nu.* 3. Rodriq. *in ſumm. in cap.* 243. Suar. *loc. mox cit. verſ. tertia exceptio.* Nald. *in ſumm. verb. Miſſa, num.* 29. & communis eſt DD. ſententia, quæ concludit poſſe Epiſcopos, & per conſequens Cardinales cum ſuis Capellanis in hoc diſpenſare, quod in priuatis Oratoriis celebrent, vt olim poterant *ex ſexta Synod.* & habent *in can. Clericos, de conſecrat. diſt.* 1.

[margin: Altari portatili ſi aliis celebrare faciat ... tom. 4. tr. Reſ. 5. 6.]

14. His præmiſſis, ad primam quæſtionem affirmatiuè reſpondeo, poſſe, ſcilicet Cardinalium Capellanos pro eorum ſeruitio ante Auroram in domeſtico ſacello celebrare; hoc tamen ex priuilegio.

15. Etenim iure communi, & regulariter, præciſiſque priuilegiis (quicquid ſit de priſca illa conſuetudine, de qua Baron. meminit *in tom.* 2. *Annal. ad ann.* 154. *num.* 2. in ſacris vigiliis conſuetum fuiſſe noctu ſacrificium offerri) initium Auroræ terminus eſt, ante quem non licet Miſſam celebrare, D. Thom. *in* 3. *quæſt.* 83. *art.* 2. *ad* 4. Suar. *in* 3. *part. tom.* 3. *quæſt.* 83. *art.* 2. *ſect.* 4. Scort. *de ſacrif. Miſſæ, in d. cap.* 15. *num.* 3. Fr. Ioannes à Cruz *de ſtat. Relig. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 6. Bonac. *de Sacr. Euch. tom.* 1. *diſput.* 4. *quæſt. vlt. punct.* 9. *num.* 5. & innumeri, quos collegit Barboſ. *in collect. Concil. ſeſſ.* 22. *in decret. de obſeruand. & euitand. in celebr. Miſſ. num.* 29.

[margin: ... hoc. & ſeq. vſque §. Hec- huius ... in tom. ... r. 1. Reſ. ... §. 1. & in Reſ. ... §. ſed à lin 7. in Reſ. ... prope fi.m. verſ. adducit.]

16. Vt autem clariùs eluceſcat reſponſio, videndum eſt primò pro iis, qui nullo vtuntur priuilegio, quid importet initium hoc Auroræ: deinde videbimus quid priuilegium ſecum afferat prærogatiuæ, quando ſcilicet priuilegium ſcriptum non apparet, vt in caſu noſtro; cùm enim illud extat illius verbis inhærendum eſt, vt diximus de regularibus, quibus hoc eſt indultum. S. Thomas igitur *dict. quæſt.* 83. *art.* 2. *ad* 4. conſtituit Auroræ initium inter mediam noctem, & Solis ortum, quando ſcilicet ſubſtantia Solis ſuper terram apparet, & incipere Auroram, quando claritas radiorum Solis, non Sol in cælo conſpicitur, tunc enim quodammodo dicitur ortus, & ſignatè Auroræ initium dici per horam, & quartam horæ partem ante Solis manifeſtationem, affirmat Scot. *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 2. Gabr. *in lect.* 14. *in Canones*, ita vt omnibus non Priuilegiatis liceat tunc celebrare. Scort. *loc. citat. cap.* 15. *num.* 3. Roſel. *in verb. Miſſa, num.* 2. Azor. *d. lib.* 10. *cap.* 15. *q.* 5. Rodrig. *tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 3. & alij communiter.

17. Adeo quod exemp. gr. de menſe Ianuar. à principio, vſque ad medietatem illius, iuxta communem Poli altitudinem Italicam plus, minúſve à gradu 39. ad 43. quæ altitudo comprehendit omnem ferè Italiam, vltra nonnulla alia loca) incipere poſſunt hora 12. & dimidia, & deinde vſque ad finem horæ 12.

18. Ampliant tamen hoc tempus non pro priuilegiatis vnius ſcilicet horæ cum quadrante ad horam cum dimidia, grauiſſimi Theologi, & primo Suar. *loco cit. verſ. ſecundo, inquiri poteſt.* vt occurrat ſcrupulis, ait non eſſe inſiſtendum ſuper illo quadrante, horæ ſcilicet cum quadrante, vt ſupra dictum fuerat, cum in re morali non ſit procedendum per Mathematicam menſuram, ſed licitè poſſe per ſeſquihoram ante Solis ortum. Secundò, alij, quod poſſit Miſſa inchoari per dimidium horæ ante crepuſculum, hoc eſt ante Auroræ initium, ita vt finis Miſſæ incidat in initium Auroræ vel crepuſculi, Palud. apud eundem Suar. & Victor. *in ſumm. num.* 97. Layman. *tract.* 5. *de ſacrif. Miſſæ, cap.* 4. *num.* 2. & Suar. *loco citato verſ. tertia exceptio,* conſulit hoc eſſe in praxi ſeruandum.

19. Cumque crepuſculum, vt not. etiam Bonac. *loc. cit. de Sacram. Euch. tom.* 1. *diſp.* 4. *quæſt. vlt. punct.* 9. *num.* 5. dicatur tempus vnius horæ cum dimidia ante Solis ortum, toto pene anno, Martio ac Iunio Menſibus exceptis ex communi Theologorum & Aſtronomorum ſententia, ex hac probabiliſſima tutáque opinione ſequitur, quod quilibet Sacerdos poſſit per duas ferè horas ante Solis ortum Miſſam inchoare ex eod. Suar. *verſ. exceptio.* Hieron. Rodrig. *in comp. quæſt. Regul. reſol.* 25. *de celebs. Miſſ.* & aliis ſupra cit.

20. Hæcque pro non priuilegiatis. Quid igitur pro iis qui priuilegiis fruuntur; ſed non ſunt in corpore Iuris clauſa, vel in Bullis, aut conceſſionibus, vt eſt quoad Cardinales, quorum priuilegia ſunt apud DD. & vſum & traditiones, & quod eſt amplius ſumuntur ex ſcientia Summorum Pontificum, & eorum tolerantia & diſpenſatione, vt Syluester *loco citato in ſumm. in verb. Miſſa* 2. *num.* 6.

[margin: Quoad hoc, ſi placet lege doctrinam Reſ. & §§. not. ſeqq.]

21. Dico quod cum priuilegium conſiſtat in anticipatione temporis ad totum tempus, in quo præciſo priuilegio, quis celebrare valeat, vt optimè aduertit Suar. *loco cit. ver. tertia exceptio,* & Rodriquez. *in ſum. ver. Miſſa, cap.* 243. *num.* 1. & cæteri Sic ratiocinandum generaliter erit, vt ſemper Miſſam terminare valeant per duas horas ante Solis ortum, vt priuilegium aliquid addat priuilegiatis. Vnde Scortia *loc. cit. num.* 4. in ſpecie de Cardinalibus, loquens, affirmat eos poſſe per duas horas cum quadrante ante Solis ortum ſacrificium terminare, & ſic addit quartam horæ partem ratione priuilegij.

22. Et, ſi noſtra priuilegia ſaltem interpretatiuè de voluntate Summ. Pontif. metiri velimus ex priuilegiis Regularibus S. Dominici; & S. Franc. conceſſis, poſſemus, hoc facere (vt ipſi poſſunt) per tres horas ante Solis ortum, vt de prædictis Regularibus affirmat Suar. *loc. cit.* & Mirand. *in Manuali prælat. q.* 40. *art.* 10. *conc.* 2. *part.* 1. Hieron. Rodriq. *loc. cit. in comp. quæſt. regul.*

23. Et ſaltem ex ſupra deductis certum eſt, quod ſi ſimplex Sacerdos, præciſo priuilegio Miſſam inchoare poteſt per mediam horam ante initium crepuſculi, & Auroræ, (tempus illi conceſſum de iure) & hoc quia ſufficit, quod Miſſa deſinat circa initium Auroræ, idem dicendum ſit de Cardinalibus, eorúmque Capellanis, qui poterunt incipere per dimidium horæ ante tempus conceſſum, ex DD. ſententia, hoc eſt duarum horarum cum quadrante, & ſic per duas horas cum tribus quadrantibus, vt Miſſæ ſacrificium terminari contingat per duas horas cum quadrante ante Solis ortum, cum ſacrificium communiter ſpatio ſemihoræ perfici ſoleat.

[margin: Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Reſ. 100. §. vlt & in Reſol. 101. §. Ex his. & in Reſ. 103. & ibi in tr. 1. Reſ. 47. §. vlt. prope finem, à verſ. vnde.]

24. Supereſt nunc in eadem quæſtiuncula quæſitum ſoluere, an hoc idem fieri à Capellanis poſſit in iiſdem Capellis pro familiæ Cardinalis commoditate, vt exemp. gr. pars familiæ diſceſſura ſit ab Vrbe præcurrendo dominum, velitque Miſſam audire, an licitè hoc poſſit ante Auroram?

25. Pro affirmatiua probabile exiſtimo, fundamentum eſt quia vt ſupra oſtendimus, priuilegium hoc eſt miſtum, & ſic licèt non adſit perſona Cardinalis, competit nihilominus loco, reſpectu familiarium. Acceditque quia Epiſcopus, & ſic Cardinalis poteſt diſpenſare cum ſuo Capellano, vt Miſſas iuxta eorum priuilegium celebret; vt ſupra cum Suar. & communi oipnione DD. firmauimus, vnde cum licentia Cardinalis ſaltem hoc facere licitè poterunt.

26. Neque

26. Neque obſtat, quod cum Cardinalis non aſſiſtat per ſe Miſſæ, videtur ceſſare priuilegium ſibi conceſſum: nam hoc eſt falſum non ſolùm reſpectu Cardinalium, ſed cuiuſcunque, etenim ij, qui gratiam obtinent à S.D.N. in propriis Palatiis celebrare faciendi, in ſacellis ad hoc ab Ordinario viſitatis; certè licet ipſi non aſſiſtant (vt exempli gr. ſi dominus infirmatur, vel nequeat ſacrificio intereſſe) poteſt nihilominus familia præcepto ſatisfacere, & Miſſam audire, quia priuilegium ad hoc videtur, ex rationabili concedentis coniecturata mente ſe extendere, & ita vſus interpretatus eſt, & Confeſſarij docti, & timoratæ conſcientiæ hoc admittunt: nam priuilegium dicitur commune domino, & familiaribus, & ſic etiam videmus celebrari in Capellis Cardinalium & Epiſcoporum, licèt ipſi non interſint, ſi aliqua vel infirmitate, vel impedimento detineantur, neque hucuſque audiui aliquem pium, & ſapientem virum condemnare, vel cogere familiarem Cardinalis, vt in ſimilibus caſibus Miſſam in Eccleſia auſcultet iterum, vt ſatisfaciat: ergo ſicut poteſt familia priuati vti priuilegio conceſſo domino ſuo, illo etiam non intereſſente, ita etiam familia Cardinalis priuilegio Cardinali conceſſo etiam illo abſente, & in ſimili, quod familia Cardinalis fruatur eodem priuilegio quo Cardinalis quoad non reſidentiam in beneficiis curatis, latè Alban. *de Cardin. priuil.* 6. & ante ipſum Lauden. *de Card. quæſt.* 13. *num.* 63. & Barbat. *de preſt. Card. q.* 6. Bald. *num.* 18. quod familia Cardinalium debeat ſplendidioribus vti veſtibus, quàm familia Epiſcopi, quia radiis dominorum coruſcat, *text. in l. habitatio. verſic. ſecundùm dignitatem, ff. de ventr. in poſſ. mit.*

Sup. hoc infra in Ref. 61.

27. Poſſet etiam in medium deduci alia ratio, nam * Capellanus Cardinalis pari iure cum ipſo cenſetur quoad officia diuina, & ſibi conformari poteſt, vt firmat Villad. *de Card. orig. num.* 63. *quæſt.* 13. *fol.* 59. *in tract.... tom.* 13. *part.* 2. Clem. 2. *de celebr. Miſſ.* vbi DD. Alzed. *in tract... cap.* 5. *num.* 118. At certum eſt, quod Miſſa eſt pars officij diuini, Gloſſ. *in Clem.* 1. *de celebr. Miſſar. verb. Canonicas, ex Clem. vnic. de reliq. & venerat. Sanct. circà finem.* Ferr. *de Hor. Canon. num.* 26. ergo non tantùm in ritu celebrandi, ſed quoad tempus ſe Capellani Cardinalibus conformare valebunt.

* Quamvis non plene ſuper hoc lege tamen in tom. 3. tr. 6. doctrinam Reſ. 65. 99. 100. & 101. & melius ad rem, & doctrinam huius §. ibi in Reſ 106. §. Ratio ad medium.

28. Tandem ratiocinatione hoc idem comprobari poſſet. Nam Cardinalis reſpectu ſuæ familiæ dicitur Paſtor & Epiſcopus, Turrian. *de pœnit. diſput.* 23. *dub.* 3. Præpoſit. *in* 3. *part.* D. *Thom. quæſt.* 8. *de approb. miniſt. dub.* 7. *num.* 53. & ante hos Lauden. *de priuil. Card. quæſt.* 17. *& in alio tr. de eodem q.* 13. Alban. *de Card. quæſt.* 42 *priu.* 15. Nald. *in ſum. ver. Card. num.* 8. refert dici Ordinarium ſuorum commenſalium. Sot. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 4. *art.* 2. *verſ. Cardin. verò.* Azor. *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *verſ.* 16. *quæritur*, Suar. *in* 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 25. *ſect.* 2. *in exemptionibus, num.* 12. vbi ait Cardinales eſſe proprios Sacerdotes, & Parochos ſuæ familiæ, & erga illam poſſe per ſe, vel alios hoc munus exercere. Tanner. *tom.* 4. *diſp.* 6. *quæſt.* 9. *dub.* 3. *num.* 58. Diana poſt cæteros *cap.* 5. *reſ.* 10. & colligitur ex Conc. Later. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *de Card.* ibi, Ordinamus: vt quilibet Cardinal. ſe domus, ac familiæ ſuæ optimum Rectorem, perfectumque oſtendat eſſe. Et ſic in Capella Cardinalium domeſtici eius ſatisfaciunt præcepto, *can. omnis vtriuſque ſexus*, nec aliam agnoſcunt Eccleſiam Parochialem. Si ergo propriæ familiæ cura eſt apud Cardinalem, & per alium illam, quoad animarum ſalutem dirigere poteſt; ad ipſum ſpectabit, & ipſe poterit licentiam dare vt Miſſæ ſatisfaciant familiares: & Capellanis vt celebrent ante Auroram iuxta Priuilegium quod habet, ſuis etiam communicabile, vt ſuprà probatum eſt. His tamen non obſtantibus ſi ego ſacrificio Miſſæ non adeſſem non permitterem Capellanum meum in Sacello ante auroram celebrare; ſolum igitur Cardinale Miſſam audiente id licitum eſſe puto.

29. De priuilegio autem poſtmeridiano, vt ita dicam, (& ſic tota remanebit dilucidata controuerſia) videtur etiam Cardinalibus conceſſum, & eorum Capellanis, vt poſt meridiem celebrare, & celebrari facere valeant, ſicut communis opinio teſtatur, poſſe Epiſcopum in caſu particulari diſpenſare cum ſuo Capellano, vel alio Sacerdote. Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 1. *cap.* 4. *num.* 113. Vnde Alzed. *de præſt. Epiſc. loc. cit. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 12. ait S.R.E. Cardinales gaudere priuilegio celebrandi ante Auroram & poſt meridiem, ex Sot. *in* 4. & prius diximus ex Syluestro. Imò plerique DD. quos ſequitur Hieronym. Roderic. *in d. comp. q. regul.* tenent, præciſo etiam omni priuilegio, poſſe Miſſam inchoari infra horam poſt Meridiem ex aliqua cauſa, & Henriq. *in ſumma, lib.* 9. *cap.* 24. *n.* 6. dicit poſſe ex cauſa per horam, circiter poſt Meridiem celebrari.

Sup. hoc te in tom. tr. 1. Reſ. 1. §. vlt. & in Reſ. 104. 106. 107. & 146. §. his & in tom. 3. tr. Reſ. 66. §. ad medi verſ. Et men.

30. Ad ſecundam quæſtionem, An plures Miſſæ in eadem Capella Palatij Cardinalis per domeſticos Capellanos celebrari licitè poſſint eadem die;

31. Cenſeo etiam affirmatiuè reſpondendum, & primò ex doctrina ſuprà firmata, quod Capellæ Cardinalium ſint adinſtar publicæ Eccleſiæ, & parochialis reſpectu Dominorum & familiæ, vnde & non egent quod viſitentur ab Ordinariis, vel in Vrbe à Domino Vices-gerente, ſed ſunt eo ipſo approbatæ; gaudent inſuper ex conſueta ſanctiſſimi Pontificis largitione, indulgentiis, quibus ſtationales Eccleſiæ in Quadrageſima, pro familiaribus, ſunt ſpeciali nota dignæ, vnde in Concil. Lateran. *ſuprà alleg. d. ſeſſ.* 9. *de Card.* ita habetur: ſint omnes vigiles Miſſarúmque celebrationi intenti, habeántque Capellas ſuas in loco honeſto, prout facere conſueuerunt. Vnde concludendum videtur, quod hac in Eccleſia poſſunt ibidem pro commoditate Cardinalis ac familiæ plures celebrari Miſſæ.

32. Secundò, à ſimili, videmus enim in priuilegio conceſſo Societati IESV, quod in eorum priuato Oratorio valeant celebrare etiam abſque alia Ordinarij licentia & approbatione, quod iidemmet Patres, vt ſcimus, docti, & ſatis timoratæ conſcientiæ interpretati ſunt illud, non tantùm pro vnica Miſſa in die; ſed pro multis, etiam ab exteris Sacerdotibus id fieri poſſe rectè permittunt apud Suar. *d. tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 3. *in fine.* Scort. *de ſacrif. Miſſ. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 3. & hoc, vt aduertit Suar. *loc. cit.* quia eſt priuilegium, perſonis, & loco conceſſum, ſicut etiam firmauimus nos noſtrum eſſe priuilegium mixtum, & loco, & perſonæ indultum: vnde idem dicendum eſt de noſtris Capellanis.

Sup. ho tom. 4. Reſ. 11. §. in fine. & Reſ. 12. §. tat. & il tr. 8. Reſ paulo p initium verſ. Te quia, & l infra le vlt. huic Reſ.

33. Tertiò, quia non eſt maior ratio, cur vnicus tantùm Capellanus eadem die ibidem ſacrificium offerre poſſit, & non alij domeſtici, cum hoc à iure non reperiatur prohibitum: vnde expreſsè limitatum videtur in licentiis, quæ à Roman. Pontif. cæteris conceduntur, vt ſcilicet vnica tantùm Miſſa in eorum Oratoriis dici poſſit in die. Cum igitur noſtrum Priuilegium hanc non habeat reſtrictionem; aut interpretationem, meritò non videntur prohibitæ plures Miſſæ.

34. Imò ego exiſtimarem valdè decere, vt Capellani Cardinalium frequenter in eodem ſacello ſacris operentur plures, cum enim pro Eccleſia parochiali familiæ deſeruiant congruum videtur, vt & domeſtici variis diſtenti curis & muneribus, in diuerſis horis ſacrificio adeſſe valerent, nec tanta fraudarentur

ſpirituali

Spirituali conſolatione, & vtilitate.

.oc pro ›po nega- tom. 2. Ref. t.& ex juen- o Car- bus ſi- er in Reſ.8.

35. Ad tertiam quæſtionem, An dum Cardinalis abeſt: durante nihilominus eius abſentia poſſit in Capella celebrari à Capellanis?

Reſpondeo, iam ſuprà firmatum fuiſſe; quòd quando Cardinalis non eſt in Capella, ſed vel ægrotat, vel ſacris nequit intereſſe, adhuc celebrari in illa valeat à ſolitis Sacerdotibus. Addo nunc, quòd etiamſi Cardinalis ab Vrbe, vbi moratur, ſit abſens, non relinquit tamen domicilium, ſed Palatium adhuc retinet, & eſt reuerſurus, quod etiam tali caſu poſſint eius Capellani qui remanſerunt, pro commoditate familiæ, vel etiam pro ſui deuotione celebrare.

36. Tum ex fundamento ſupraiacto, quòd Capella ſit velut Eccleſia Parochialis familiæ, vnde ſemper debet illi patere etiamſi Cardinalis extra Vrbem verſetur: nulla enim maior ratio eſt cur poſſit celebrari ſi adſit in Vrbe, & non interſit Capellæ, quàm quando ſacrificio non interſit, eo quia abſens ſit ab Vrbe.

uabus diffic. ſupra t, Reſ. ne, & 19. §. in & in tr. 2 n tri- s pri- 1. & lt. ad 1.

37. Tum à ſimili, ſatis probatum enim eſt apud DD. quod Palatium Epiſcopi, & ſic Cardinalis etiãſi ab illo ſit abſens, & extra Vrbem, dummodo alteri non locetur, gaudet eadem Eccleſiaſtica immunitate, ac quando adeſſet Dominus. Marius Ital. *de immunitat. lib.* 1. *cap.* 4.§.9. *num.* 4. qui addit etiamſi Epiſcopus mortuus eſſet, & ibi loquitur expreſsè de Palatio Cardinalium, quem ſequitur Barboſ. *in collect. Decreti, tom.*4. *in cap. conſtituimus* 17. *quæſt.*4. *n.*1. Nouar. *in ſumm. Bullar. de immunit. Eccleſ. nu.* 10. & ratio, quia cùm ſit in eandem Domum Dominus reuerſurus, non ceſſat dici Domus Epiſcopi vel Cardinalis, & ſic etiam Capella non debet ſua amittere priuilegia, quæ cùm ſint mixta, propria etiam Capellæ dici poterunt. Accedat regula quod dicatur habitare in domo, qui pro aliquali parte anni habitat. Gloſſ. *in cap. dilectus il.* 2. *de reſcript. verb. domicilium*, & fortius, nam licèt fructus, & obuentiones, quæ Cardinalibus præſentibus ratione pilei debentur, habeantur, loco diſtributionum quotidianarum, quas niſi præſentes percipere nequeant, vt notat Anaſt. Germon. *de indult. Card.* §. *tibi quoad vixeris, num.*22. *&* 23. Nihilominus ſi per ſex menſes integros & vltra non abfuerint à Curia, illas lucrantur, hac tantùm ratione, quia non videntur abeſſe cito reuerſuri. Hinc etiam eſt, quod licèt Cardinalis conſenſus non requiratur in prouiſione beneficij vacantis per obitum ſui familiaris, ſi longo tempore abſens, à curia ſit, hoc tamen fallit ſi abſentia eſt modici temporis. Gomeſ. *in reg. de impetr. benef. vacant. per obit. quæſt.* 17. *num.* 8. idem ergo erit dicendum in caſu noſtro, An autem in his terminis poſſint Capellani priuilegio frui celebrandi ante Auroram, pro nunc placet mihi non affirmare.

.oc in .ſeq. ſi, ex t. a s. Secus e.

38. * Ad quartam tandem quæſtionem. An exteri, & Cardinaliium non domeſtici præcepto ſatisfaciant, ſi Miſſæ interfuerunt in Capella Palatij?

39. Equidem puto ſimiliter affirmatiuè reſpondendum: exemp. gr. ſi reperiantur aliqui in Palatio Cardinalis illum aſſociaturi, eique obſequium præſtituri, vulgo, *Per Cortegiare*, in Capellam, vel alias functiones ituro, bene præcepto ſatisfacere.

40. Tum quia, vt ſupra diximus, Capella Cardinalis eſt ad inſtar Eccleſiæ, in qua omnes admittuntur, vt ſacris interſint.

41. Tum quia hoc non reperitur prohibitum; vnde cùm non ſit de natura prohibitorum & malorum, quia mala; videtur conceſſum *l.*1 *ff. de procur. l. quod non* §. *quod ei, ff. quib. cauſ. maior. cap.*1. *de proc. in* 6. & conceſſum intelligitur quod expreſsè non prohibetur *in cap.*2. *de translat. Epiſcoporum*, vbi Gloſſ. *verb. non inuenitur. cap. ſi non licet* 23. *q.*5.

42. Tum quia non vidi à doctis, & timoratis Confeſſariis pœnitentes obligari ad Miſſam iterum audiendam in Eccleſia ſi dixerint audiuiſſe in Capella Cardinalis, vt præcepto ſatisfaciant.

43. Tum & quartò, quia quando Pontifex id prohibere voluit hoc expreſſit, vt in licentiis pro priuatis Oratoriis, in quibus apertè cauetur vt tantùm pro domeſticis, deſeruiant, nec exteri poſſint præcepto ſatisfacere ſi ſacris ibi interſint, vt notat Quaranta *in Bull. in ver. Miſſa*, in quibus etiam vetuit ne in certis ſolemnioribus feſtiuitatibus liceat Miſſas in ipſis Oratoriis auſcultare, quod eſt deſumptum, vt obiter hoc dicam à Concilio Agathen. & habetur *in cap. ſi quis etiam, de conſecrat. diſp.*1. quem ornatè ponderat diſertus Nicol. le Maiſtre *in ſuo tract. de patrim. ſacro, lib.*2. *cap.*5. quod tamen non reperitur Cardinalibus prohibitum, vt nec præceptum illud externis iniunctum. Vnde apparet quod totum debetur prærogatiuæ Eminentiſſimæ dignitatis, cuius nulla maior in terris eſt poſt Pontif. Max. in Eccleſiaſtica Hierarchia, Eugenius IV. in ſua Bulla, *Non mediocri. Bull. t.*1. *&* poſt Zabar. & Prob. ad Monachum. Loter. notat *de re benef. lib.*1. *quæſt.*8. §. *numer.*33. *& ſeq.* & ſic non videtur quod nequeant hoc facere exteri, qui in dictis ædibus reperiuntur, vel quod ſit hoc Cardinalibus interdictum. Neque dici poteſt, quod hoc fiat ignorante Pontifice, cum omnes prius Cardinales fuerint; hocque viderint & probarint, nec damnarint poſtea Pontifices effecti.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Reſ. 42.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Reſ. 17.

44. Quod autem poſſimus vti argumento in hoc caſu à non expreſſa prohibitione, videri videlicet approbatum, hac ratiocinatione roborari poteſt: etenim præceptum Eccleſiæ de Miſſam audiendo in feſtis de præcepto ex conſuetudine vniuerſali, & habetur *ex dicto c. ſi quis etiam, & can. Omnes fideles & can. Miſſas, de conſecrat. diſt.*1. *& cap. conqueſtus, de fer.* & in actis Martyrum Africæ apud Baron. anno 303. *n.* 48. Lex Eccleſiæ de celebrando Dominico (Dominicum enim Miſſam dici ibi clarè patet, *num.*84. non autem templum, licèt pro templo aliquando ſumatur) non arctat audientes, vt in tali vel tali loco illam audiant, vt Azor. aduertit *loco infra citat.* & Molfeſ. *in ſumm. p.*1. *tract.*3. *cap.*17. *n.* 32. Sed ſimpliciter vbi celebratur, aut in Parochiali, aut in Eccleſia Regularium, aut in Oratorio priuato, dummodo ſit locus ſacer, ad id deſtinatus peculiariter. Suar. *in* 3. *part. tom.*3. *quæſt.* 83. *diſputat.*81. *art.*3. *ſect.* 3. *ex can. nullus, de conſecrat. diſt.*1. & hoc regulariter, nam de licentia Epiſcopi etiam extra locum ſacrum, vt *ibi* Suar. latè *verſ. ſecundò obſeruandum*, licèt in ſolis Parochiis hoc licebat, Fileſac. *de orig. Parœciarum, cap.*6. *in ſuis variis opuſculis.* Azor. *in* 1. *part. lib.*7. *cap.*6. *verſ. quarto quæritur.* Barboſ. *de paroch. part.*1. *cap.*11. *num.*18. *&* 19. Tolet. *in ſumm. lib.*16. *cap.*7. *num.*1.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Reſ. 42. per totam, & ſignanter §. Secus. Sed lege eam à principio pro oratoriis alicuius Magnatis.

45. Vnde text. *in cap.*2. *de paroch. ex Concil. Nanneten.* (de quo incertum, eſt quonam tempore fuerit celebratum) aut contraria conſuetudine abrogatus eſt, vt tenuerunt Angel. Roſſell. Sylueſt. Armill. Nauar. quos Azor. refert *loc. citat. verſ. quintò quæritur. & verſ. octauò quæritur*, vbi firmat ſatisfacere præcepto qui audit Miſſam in quocumque Oratorio ſiue publico, ſiue priuata auctoritate fabricato, dummodò hoc non fiat ex contemptu Parochi proprij, Portel. *in dub. regul. in verb. Miſſa, in addit. n.*5. Molfeſ. *loc. cit. cap.*17. *num.* 32. & videmus olim Presbyteros ordinatos pro Eccleſiis villicis, vt ita dicam, ſcilicet quæ in villis erant, & non erant Parochiæ, nam apud Græcos Canones ἐγχώριοι vocantur, ſiue ἐπιχώριοι, & Presbyteri huiuſmodi in Concilio Ancyrano dicuntur ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι.

Sup. hoc late in Reſol. not. præteritæ.

46. Aut

46. Aut certè non comprehendit, vt cenſeo, Cardinalium Capellas ex ſupra probata doctrina, nam deſumitur ex Concil. Nanneten. quod Prouinciale eſt, neque de Epiſcoporum Capellis ibi fit mentio: ſi ergo poterit quis celebrare in dicta Capella licitè quibuſlibet diebus, idem erit dicendum reſpectu audientium, quod poſſint licitè audire, & etiam exteri; cùm eadem ſit ratio celebrantis, ac Miſſam audientis quoad hoc.

Sup. hoc in tom.4. tr.2. Reſ.42.§. Secus.

47. Hinc in Sacr. Congregatione Concilij die 22. Septembris 1640. fuit reſolutum quòd intereſſentes ſacrificio Miſſæ in priuato Epiſcopi ſacello, ſatisfaciant præcepto Eccleſiaſtico tam in Diœceſi, quàm extra: ergo idem, & eò fortiùs dicendum ex ſuprà ponderatis de Cardinalium Capellis.

Sup. hoc in tom.4.tr.2. Reſ. 12. §. Notat. & in aliis eius not. & hic ſup. ad medium §. Secundo à ſimili. huius Reſ.

48. Quid autem è conuerſo, An exteri Sacerdotes poſſint in Capellis Cardinalium celebrare, etiamſi non ſit pro ſeruitio Cardinalis? Et cenſeo poſſe, ſicut diximus de priuilegio Ieſuitarum, ita interpretato quoad exteros Sacerdotes. Hucvſque Cardinalis Brancatius, ſub quo INCLITO NOMINE tanquam Genio Tutelari, feliciter huic ſextæ Parti finem impono.

RESOL. L.

An Cardinales poſſint aſſiſtere in ſuis Eccleſiis, & dare licentiam aſſiſtendi matrimonio? Ex part.5. tract.2. Reſ.35.

Sup. hoc in tom.2.tr.6. Reſ.90.§.1. ad medium. à verſ. Deinde cenſetur.

§.1. RESpondeo affirmatiuè, & ita docet in terminis Sanchez *de matrimon.tom.1. libr.3.diſput.28.num.7.* & Baſilius Pontius *de matrimonio lib.5. cap.10.num.6.* quia, vt dictum eſt, in ſuis Eccleſiis habent Cardinales iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, tex. *in cap.bis, de maior. & obedien. & ibidem* Abbas Felinus, Butrius, quibus adde Imolam *in Clement.ne Romani, de elect.* vide etiam Zechium *de Republ.Chriſtiana, tit.3. de Cardinal. num. 9. poſt. 11. priuileg.* & ideo Rubeus *in Author.Epiſc.ver. Cardinales, num.2.* ſic ait. Cardinales in ſuis titulis habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & dant licentiam vt in eis coram Sacerdote non Parocho à ſuis ſubditis matrimonium contrahatur. Ita ille, & ego.

RESOL. LI.

An Cardinales poſſint conferre primam Tonſuram, & minores Ordines in ſuis titulis?

Et an Cardinales Presbyteri Tonſuram, cæteroſque ordines ſuis familiaribus conferre poſsint, quia per Concilium Trid.ſeſſ.23.cap.10. videtur derogari hanc facultatem? Ex part.5.tract.2. Reſ.5.

Sup. hoc in tom.3.tr.1. Reſ.68. §.2. ad lin.2. & in Reſ. 71. prope finem. verſ. quia modo.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Anaſtaſius Germonius *in tract.de indul.Cardin.§. tam ratione, n.29.* vbi firmat Cardinales in ſuis Titulis poſſe exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non ea, quæ ſunt Ordinis.

2. Sed affirmatiuam ſententiam tenet Ioſeph *de Sacram.part.2.diſput.8.ſect.1.aſſert.3.* Victoria *in ſumma de ſacram.Ord.num.234.* Lancellottus *in Templo iud.lib.2.cap.2.§.3.n 17.* Maiolus *de irregular.lib.4.cap 20.num.8.* Laudenſis *de Cardinal. quæſt.20.* Valentia *tom.4.diſp.9.q.3.punct.2.* Hurtadus *de ſacram. Ord. difficult.18.* Iacobatius *de Conciliis lib.1.art.12.* Zechius *de Republ.Eccl.tit.de Cardin.num.9.* Ioan. Baptiſta de Fabris *in man.Ord.de ſacram.in comm.cap.7.* Bartholomæus Ledeſma *de Ordin.dub.11.* Palacius *in 4.diſtinct.14.q.2.* D. Antoninus *3.part. tit.14. cap.16. §.6.* Paludanus *in 4.diſt.24.q.3. num.12.* Bonacina *de Sacram.diſput.8.q.vn. punct.4. num.3.* Piaſecius *in praxi part.1.cap.1.art.1. num.6.* Tabiena *verb. Abbas q.5.* Sylueſter *ver.Ordo 3. q. 2.* Vaſquez *in 3.part.tom.3. diſp.243.cap.4.num.33.* Binsfeldius *in Enchir. part.1. diſp.16.§.9.* & Sotus *in 4.diſt.25.q.1.art.1. ad ſecundum argumentum.* & hoc ex conſuetudine, quæ licèt dare non poſſit ad hoc iuriſdictionem; eſt tamen ſignum eam habere à Papa.

3. Notandum eſt tamen ex Ledeſma, Sanchez *in opuſc.tom.2.lib.7.cap.1. dub.19. num.21.* docere per Concilium Tridentinum *ſeſſ.23.cap.10.* derogari facultatem, quam habebant Cardinales conferendi primam Tonſuram, quia expreſsè reuocat conſuetudinem, etiam immemorialem. Verùm ego inuenio Doctores poſt Conc. Trident. aſſerere Cardinales Presbyteros, Tonſuram cæteróſque Ordines ſuis familiaribus conferre poſſe, & ita docet præter Doctores citatos Pariſius *de reſignat.benefic.lib.4. q.2. n.88.* Azorius *tom.1.lib.4.cap.3.q.2.* Sebaſt.Cæſar. *in relect. de Eccleſ.Hierarch.part.1.diſp.2.§.5. num. 2.* Campanili *in diuer.iur.Can.rubr.6.cap.2. num.12.* Henriquez *lib.10.cap.27. num.3.* Fornarius *de ſacrament. Ordin. cap.5* Granadus *de Sacram.in 3.part.contr.9. tracta.2. diſp.2.num.1.* Tamburinus *de iure Abbat.tom.1.diſp.11. q.4.* Moneta *de iudic. conſeru. cap.5. num.35.* Mæratius *tom.3.tract.de ſacram.Ord.diſput.8.ſect.1. num.8.* Hieronymus Llamas *in ſumma 3. cap.3.§.3.* Alzedus *in praxi Epiſcop part.2.cap.5. num.9.* Tuſchus *lit. C. concl.100.num.50.* Lorichius *in Theſaur. ver. Cardinalis.§.7.* Cucchus *in inſtitut.Canon. lib.2. tit.4. num.66.* Pintus *de Ordin.q.6.art.1.num.46.* Barboſa *in Concil. Trident.ſeſſ.23.cap.9.num.3. & de poteſtate Epiſc.part. 2.allegat.5.num.19.* vbi teſtatur ita ſenſiſſe Rotam *in vna Cremon.9.Decembris* 1592. vnde non eſt audiendus Sanchez, & Germonius.

RESOL. LII.

An Cardinales habeant ius conferendi beneficia in ſuis Titularibus Eccleſiis?

Et idem dicendum eſt de Canonicatibus, & Prabendis, quæ ab ipſo titulo dependent?

Et an Cardinales poſſint abſoluere à iuramento in ſuis titulis? Ex part.5.tract.2.Reſ.13.

§.1. REſpondeo affirmatiuè, quod intellige quando ſunt in vrbe, nam in eorum abſentia ſolus Papa confert, & ita docet Ioannes Chokier. *in comment.regul.1.Cancell.num.23.ver. Secunda reſeruatio* Barboſa *Collectan.in Cod.tom.1.lib.1.tit.3. cap.11.nu.3.* Gonçalez *ad regul.8. Cancellar. gloſ. 13. num. 20.* Grilenzonius *conſ. 63. per totum.* & Germonius *tr. de indult.Cardin.§.tam ratione. num.24.* vbi ſic ait. Licèt tituli in Vrbe ſint, & eorum beneficia iure ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprij Epiſcopi collationem, & prouiſionem ſpectent; verum tamen Pontifices ipſi, vt oſtenderent Cardinales ſibi verè filios, & fratres eſſe, & vt eos ſuorum titulorum ſtudioſos per reſidentiam magis allicerent, pleniorem eiſdem dederunt conferendi facultatem, *cap. bis quæ de maior. & obed.* Ita Germonius, vbi *num.16.* ex Bellinzonio *in tract. de Charit. ſubſ. qu.3.* dicit Cardinales maius ius habere in Eccleſiis titularibus, quàm Eccleſias matrices in Capellis non ſubiectis, poſſunt enim omnia beneficia, Canonicatus, & præbendas, quæ ab ipſo titulo dependent, Cardinales conferre. Vide etiam Albanum *tr.de Cardinal. q.46.* Sed an Cardinales poſſint abſoluere à iuramento in

ſuis

ſuis titulis, vide Camillum Billotta *tract. de Abſol. iur. lib. 2. c. 7.* & Merollam *to. 1. diſp. 1. cap. 3. difficult. 5. num. 225.*

RESOL. LIII.

An Cardinales in Eccleſiis ſibi conceſſis poſſint conferre beneficia, & exercere iuriſdictionem ante cœptam poſſeſſionem, & oſtenſionem literarum? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 47.

§. 1. Videtur negatiuè reſpondendum, & ideo Epiſcopus non poteſt abſque litterarum oſtenſione poſſeſſionem conſequi, vt docet Pariſius *de reſignat. lib. 8. q. 5. n. 33.* Azorius *p. 2. lib. 3. c. 29. q. 9.* & alij, nam quamuis iure communi, vbiquis erit canonica inſtitutione confirmatus, habeat ea quæ ſunt iuriſdictionis, dignitatis, & de lege Diœceſana, *cap. tranſmiſſam, c. noſti, c. qualiter, de elect. c. inter corporalia, de tranſlat. Epiſc.* & ſtatim ac ſunt propoſiti in Conſiſtorio Sanctitatis ſuæ, dicantur electi, nominati, deſignati, præſentati, inſtituti, ac confirmati; nihilominus per *Extrauag. iniuncta, de elect.* inter communes, ſi velint prædicta exercere, debent obtinere prædictas literas, aliàs poſſeſſionem Epiſcopatus conſequi non poſſunt.

2. His tamen non obſtantibus dict. Extrauag. *iniuncta*, non habet locum in Cardinalibus Epiſcopis, qui ante poſſeſſionem adeptam, & oſtenſionem literarum iuriſdictionem exercere poſſunt, vt obſeruat Lauorius *in var. elucubr. tit. 4. c. 25. nu. 10.* Gonzales *in reg. 8. Cancell. gl. 24. n. 7.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 3. allegat. 111. n. 35.* Bellenchus *de charitate ſubſi. q. 60. n. 16.* & alij.

RESOL. LIV.

An Cardinalis ad Epiſcopatum aſſumptus, ſi nondum poſſeſſionem fuerit adeptus, poſſit adhuc beneficia conferre?

Et an Cardinales poſſint conferre beneficia commendata, ſiue ad tempus, ſiue ad vitam diſſoluta commenda; & idem dicendum eſt de vnitis, diſſolutis vnionibus? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 45.

§. 1. Negatiuè reſpondet Archiadiaconus *in c. eum qui, de præbend. in 6.* Dynus *ad reg. 1. n. 17. de regulis iuris in 6.* Ripa *conſ. 11.* Rebuffus *in praxi benefic. tit. de ſimonia, in reſignat. n. 44.* & alij Ait enim Dynus canonicam inſtitutionem appellari illam, in qua omnia ſubſtantialia concurrunt, videlicet inſtitutio, ſeu collatio, inueſtitura, ſeu collationis confirmatio, & miſſio in poſſeſſionem. Per inſtitutionem verbalem tribuitur ius proprietatis, per inueſtituram declaratur, & confirmatur illius iuris collatio, vt *cap. adhæc, §. in quadam, & c. vt noſtrum, de offic. Archid. & c. cùm ex iniuncto, de hæret.* & per inductionem in poſſeſſionem tribuitur ius poſſeſſionis, vel quaſi, & ius adminiſtrationis, *d. cap. adhæc, & cap. vt noſtrum*, ibi, *ponere Abbates, & Abbatiſſas in Sede.* ergo, &c.

2. Verùm ego affirmatiuæ opinioni adhæreo, quam docet Germonius *de Indulg. §. nec non, n. 8.* vbi poſt multa concludit poſſeſſionis apprehenſionem eſſe vtique neceſſariam quoad ſolemnitatem, vt poſſit prouiſus oſtendere ſe eſſe in poſſeſſione, ſicque illatam moleſtiam repellere, inferendámve præcauere; non ſequi tamen quin ante adeptam poſſeſſionem poſſit adminiſtrare & exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis, dummodo tertio non præiudicet. Sed ſic eſt, vt notat Innoc. Hoſtienſis, Abbas *in c. tranſmiſſi, de elect.* cum Oldrado *conſ. 191.* quòd ſtatim ac quis eſt electus Epiſcopus, & confirmatus, poteſt exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis, vti eſt beneficiorum collatio etiam extra Diœceſim, etſi nondum in eam ſe contulerit, ſic Eccleſia dicitur vacare vſque ad confirmationem gl. *ad Clem. 1. ver. collatio, vt lite pendent.* & *ibi* not. Imola. *num. 20. verſ. iuxta prædicta.* Felin. *ad cap. cùm Bertoldus, col. 2. num. 3. verſ. dixit etiam, de re iudic.* Panuin. *de offic. & poteſt. Cap. Sed vac. prælud. 7. num. 16. in fine.* Franc. *ad c. quamuis. §. 1. num. 1. de elect. lib. 6.* Rota *deciſ. 6. verſ. hoc etiam, de elect. in nouiſ. deciſ. 182. diuerſ. p2.* quæ cùm luce clariora ſint, videtur dicendum non opus eſſe poſſeſſionis apprehenſione vt Cardinalis virtute indulti conferat, etiamſi eam & naturaliter & corporaliter nondum cœperit, vt ait Innocent. *in c. cùm ſuper, ibid. n. 17. de conſ. poſſeſ. & propriet.* ſequitur Abbas, cui adſtipulantur Gemin. & Pariſ. *ad cap. eum qui, de præbend. lib. 6.* & ita hanc ſententiam ex neotericis, præter Germonium tenet etiam Maſſobrius *in praxi habendi concurſ. prælud. 26. dub. 6. num. 3.* quando Epiſcopus Cardinalis fuerit confirmatus, & quando poſſeſſio talis Epiſcopatus fuerit vacua: nam ſi fuerit ab aliquo occupata, putat priùs poſſeſſorem expellendum eſſe iuſta ſententia.

3. Notandum etiam hic obiter Cardinales poſſe conferre beneficia commendata ſiue ad tempus, ſiue ad vitam diſſoluta commenda, & idem de vnitis diſſolutis vnionibus. Ita Germonius *loco cit. §. quæ extra n. 18.* & Maſſobrius *dub. 15.*

RESOL. LV.

An Cardinalis Epiſcopus poſſit prouidere beneficia reſeruata vacantia tempore ſui Anteceſſoris non Cardinalis?

Et quid è conuerſo, vacante beneficio in menſe alias reſeruato tempore, quo Cardinalis erat Epiſcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit prouiſum, an poſſit dictum beneficium ab Epiſcopo non Cardinali ſucceſſore prouideri? Ex p. 5. tr. 2. Reſ. 27.

§. 1. Reſpondeo vel habet indultum, vel non habet, ſi non habet, non poteſt, quia tale beneficium à puncto vacationis fuit Sedi Apoſtolicæ reſeruatum: ſed ſi Cardinalis habet indultum ſolitum ad conferenda beneficia, illud beneficium conferre poterit, dummodo indultum extendatur ad beneficia etiam vacantia, aliàs minimè. Ita Garzias *de benefic. part. 5. c. 1. n. 635.* Maſſobrius *in praxi haben. concur. prælud. 26. dub. 3.* Gonzales *in reg. 8. Cancellar. gl. 24. à n. 108.* & Caſtrus Palaus *tom. 2. tr. 13. diſp. 2. punct. 22. §. 4. n. 7.* qui tamen *n. 8.* contra Gonzales putat è conuerſo vacante beneficio in menſe aliàs reſeruato, tempore quo Cardinalis erat Epiſcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit prouiſum, poſſe dictum beneficium ab Epiſcopo non Cardinali ſucceſſore prouideri, non obſtante *reg. 2. Cancell.* Sed ſententiam Gonzales tenet Maſſobrius *vbi ſuprà dub. 4.* vnde puto vtramque ſententiam probabilem eſſe.

RESOL. LVI.

An beneficia ſimultaneæ collationis Epiſcopis, & Capitulo vacanti in menſe Apoſtolico, à Cardinali ſimul cum Capitulo prouideri debeant, & quid in beneficiis aliàs reſeruatis?

Et notatur Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reſeruata, & in alium ſubſtituendi poſſe ſubſtitutum dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis. Ex part.5. tract.2. Reſ.26.

§.1. QVoad primum, reſpondeo à Cardinali ſimul cum Capitulo prouidenda eſſe. Ita Gonzales *ad Reg.* 8 *Cancell.gloſſ.*24.*a nu.*52. qui *n.*61. dubitat an idem dicendum ſit in beneficiis ſimultaneæ collationis aliàs reſeruatis, ad quorum prouiſionem Cardinalis Epiſcopus indultum à Pontifice obtinet, & affirmatiue reſpondet, quia indultum non ampliat facultatem conferendi, ſed ſolùm remouet obſtaculum reſeruationis, qua remota Cardinalis iure ordinario prouidet; ſed in prouiſione ordinaria Capitulum concurrit, vt ſuppono, ergo ſuppoſito hoc indulto concurrere debet.

2. Verùm mihi contraria ſententia magis placet, quam tuetur Garzias *de benef.p.*5. *c.*1. *n.* 628. ſcilicet ſolum Cardinalem virtute indulti beneficia aliàs reſeruata prouidere poſſe, & non Capitulum, quia virtute indulti non ceſſat reſeruatio, eſto in ea diſpenſatur. Reſeruatio namque horum beneficiorum eſt lex omnes Cardinales aſtringens, à cuius legis obligatione Cardinales priuilegiati eximuntur: eximuntur, inquàm, vi priuilegij manente reſeruatione, ſicuti cùm tempore interdicti conceditur tibi poteſtas audiendi Sacrum ob priuilegium Bullæ, priuilegium inquam, Bullæ non tollit interdictum, ſed illo manente tibi facultatem concedit Sacrum audiendi, ac ſi interdictum non eſſet, ſic in hoc indulto prouidendi beneficia reſeruata; perſeuerante enim reſeruatione concedit indultum Cardinalibus facultatem prouidendi beneficia ac ſi reſeruatio non eſſet. Ex quo fit Cardinales non iure ordinario, ſed virtute indulti, vt à Sede Apoſtolica delegatos hæc beneficia prouidere. ergo, &c. Et ita hanc ſententiam docet etiam Caſtr. Palaus *tom.* 2. *tr.*13. *diſp.*2.*punct.*22.§.4. *n.*4. Sed circa præſentem quæſtionem vide etiam Maſſobrium *in praxi habendi concur.præl.*26.*dub.*35.

3. Notandum eſt etiam hic obiter Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reſeruata, & in alium ſubſtituendi, poſſe ſubſtitutum dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis. Ita Rota Romana coram R.P.D. Vbaldo *in vna Vliſſipon.* 20. *Iunij* 1614. apud poſthumas Farinacij *tom.*1.*deciſ.*595 *num.*1.

RESOL. LVII.

An Cardinalis poſſit in curia conferre ſine concurſu Parrochialem Eccleſiam, quæ vacauit in ſua Diœceſi? Ex part.5.tr.2.Reſ.42.

§.1. REſpondeo poſſe, dummodo ille, cui confertur, fuerit examinatus ab examinatoribus deputatis à Papa, vel eius Vicario. Diſpoſitionem verò ſacri Concilij Trid. *c.*18. *de reform.ſeſſ.* 14. ibi. *etiamſi ipſa Parochialis reſeruata,* &c. etiam vigore Indulti S.R.E. Cardinal. putat habere locum circa Indulta extraordinaria duntaxat, vel niſi Indulta ſint extraordinaria, nimirum circa ea beneficia, quorum collationes ſpectant ad Cardinales ratione alicuius Abbatiæ, vel dignitatis, quas poſſident in aliena Diœceſi, non autem circa Indulta ordinaria. & ita docet Germonius *tract.de Indul.cur.*§. *quibuſuis, n.*9. & poſt illum Maſſobrius *in praxi habendi concurſ.requiſ.*7.*dub.* 42. qui pro hac firmanda ſententia adducunt multas rationes.

RESOL. LVIII.

An Vicarius Cardinalis habens facultatem conferendi beneficia poſſit illa conferre extra Diœceſim, quia de Cardinalibus non eſt difficultas? Ex p.5.tr.2.Reſ.43.

§.1. DE Cardinalibus non eſt difficultas, quia Ordinarius poteſt extra territorium exercere ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, & cauſæ cognitionem non requiritur, ex *l.*2.*ff. de officio Proconſ. & Legat.* & ex gl. *in cap.nouit, de officio Legat.* & latè Iaſon *in l.extra territorium, ff.de iuridict.* extra territorium, ſeu Diœceſin poſſe conferre beneficia. Eſt igitur quæſtio, ſi Cardinalis Vicario generali ſuo dederit facultatem conferendi beneficia, an poſſit idem Vicarius conferre extra Diœceſim? & poſt multa Germonius *tract.de Indulg.*§.*tibi, num.*85. in affirmatiuam ſententiam tranſit.

2. Verùm Maſſobrius *in praxi habendi concurſ. præl.*26.*dub.*5.*num.* 6. diſtinguendum putat, ait enim, aut Cardinalis qui habet indultum, reperitur in Rom. Cur. aut etiam eſt abſens à Curia, & Diœceſi, ſed cum licentia Papæ, & ſic poterit eius Vicarius etiam extra Diœceſim conferre. Aut eſt abſens ſine licentia, & tunc nequaquam poterit Vicarius conferre, ex prædictis, quia Cardinalis non potuiſſet id ei dare, nemo enim dat quod non habet *c.cum Daibertum* 1. *b.*7. facit. *c.nemo* 79. *de reg.iur.in* 6.

RESOL. LIX.

An Cardinales poſſint conferre beneficia Epiſcopatuum à ſe reſignatorum, etiam poſt præconizationem reſignatarij, ſi nondum tamen fuerit adeptus poſſeſſionem? Ex part.5. tract.2. Reſ.44.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Germonius *de Indulg. Cardin.* §. *nec non quarumcumque num.*22. nam qui reſignauit Epiſcopatum in fauorem alicuius, eſt adhuc eius dominus, vt poſſit conferre beneficia tum ratione indulti, tum poteſtate ordinaria, quia adhuc in poſſeſſionem eſt; & quamquam dicatur per reſignationem eſſe priuatum, intelligi tamen debet de poſſeſſione iuris, quā perdit, non tamen poſſeſſione naturali, cui poteſt incumbere, donec ſciat præfatam reſignationem habuiſſe effectum, vt cenſet Innocent. *ad c.qui in dubiis, de rer.permut.* & captam eſſe poſſeſſionem. Vnde Gomezius *ad reg.de publ.q.*15. ſcribit eandem regulam non habere locum niſi tribus concurrentibus, videlicet quòd reſignatio non fuerit publicata, poſſeſſio petita, & quòd reſignans deceſſerit, in poſſeſſione, & Puteus *deciſ.*337.*nu.*2. *lib.*3. ait, quòd tunc reſignatarius dicitur ciuiliter & naturaliter poſſidere, quando eſt apprehenſa poſſeſſio, & *in deciſ.*158.*nu.*3.*eodem lib.*3. quòd cum ſit reſignatio in fauorem certæ perſonæ ante apprehenſionem, ſeu acquiſitionem, reſignans dicitur etiam poſſidere, & titulum coloratum habere. Hæc Germonius, cuius ſententiam ſequitur etiam Maſſobrius *in praxi habendi concurſ.præl.*25.*dub.*6.*num.*6.

RESOL. LX.

An Cardinales poſſint recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſuis titulis;

Et an hoc extendatur ad Cardinales habentes Archiepiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in Commendam, ex diſpenſatione?

Et

Et an Cardinales renunciantes Epiſcopatui retineant facultatem conferendi beneficia in menſibus Papæ ex eius indulto? Ex part.5.tr.2.Reſ.14.

§.1. HAnc quæſtionem doctè pertractat Flaminius Pariſius *de reſignat.benef. lib.7.q.12.per totam*, vbi *n*.8.docet Cardinales poſſe recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſuo titulo, quia poſſunt conferre, vt dictum eſt *ſuprà*, illa beneficia, & poſſunt deſtituere beneficiatos, quod ius cōpetit eis ratione titulorum, vt etiam tradit Mandoſius *in reg.7.Cancell.q.1.n.5*.vbi plures alios allegat. & hanc etiam opinionem docet Barboſa *collect. in Cod.tom.1.lib.1.tit.33.c.11.n.3*. Et hanc opinionem Pariſius *vbi ſupr.n.22*.extendit ad Cardinales habentes Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in commendam ex diſpenſatione Papæ: poſſunt enim recipere reſignationes beneficiorum ratione Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, &c. nam ſi poſſunt conferre beneficia vacantia ratione Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, &c. poterunt etiam reſignationes recipere,

(…oc ſu- … Reſ. Nec prope verſ. …l non …tiam.) 2. Nota hîc etiam Cardinales renunciantes Epiſcopatui retinere facultatem conferendi beneficia in menſibus Papæ, ex eius indulto, vt docet Pariſius *num.23* qui etiam *num.27*. rectè notat, Cardinales, qui habent indulta in Epiſcopatibus renunciatis etiamſi reſignatio beneficij fuerit facta coram Epiſcopo in menſibus, in quibus ipſi habebant poteſtatem conferendi, poſſe etiam ad illos ſpectare beneficium reſignatum in manibus Epiſcopi conferre, & ratio eſt clara, quia ſi renunciatio fiat coram Epiſcopo in menſibus Papæ reſeruatis, collatio, hoc non obſtante, ſpectat ad Papam, & non ad Epiſcopum recipientem ipſam reſignationem; ergo etiam in caſu noſtro debet ſpectare ad Cardinales, qui per indultum loco Papæ ſucceſſerunt. Et ita etiam tenuit in cauſa inter Cardinalem Vrbini, & Archiepiſcopum conſulendo, Gabriel. *lib.1. conſ.187*.

RESOL. LXI.

An familiares Cardinalium in abſentia gaudeant fructibus ſuorum beneficiorum? Ex p.5.tr.2.Reſ.79.

§.1. REſpondeo affirmatiuè cum Cuccho *in Inſtit. Can.lib.2. tit.4.n.69*. vbi ſic ait. Cardinales poſſunt ſuoram beneficiorum fructus, etiam dum ab eis abſunt, in Curia Romana exiſtentes percipere, quia Romanæ Eccleſiæ, quæ cæterarum omnium eſt mater, deſeruientes, aliis quoque Eccleſiis ſeruire videntur, & in ſuis beneficiis reſidere, quod etiam de familiaribus eorum traditum eſt, cùm & ipſi eadem ratione, eiſdem priuilegiis perfrui debeant. Ita ille, & ante illum Laudenſ.*tract. de Cardin.q 69*. vbi citat pro hac ſententia Ioannem Andream, & Butrium *c.cùm dilectus, de cler. non reſid*. & hanc etiam ſententiam docet Albanus *de Cardinalibus q.42.priuil.6*. & alij penes ipſum.

RESOL. LXII.

An Cardinales, quando Patroni ſunt diſcordes, poſſint prouidere Eccleſiis iuris Patronatus? Ex part.5. tr.2. Reſol.94.

§.1. VIdetur negatiuè reſpondendum, quia hoc, vt obſeruat Leſſius *lib.2.c.34. dub.6. n.27*. & alij communiter, competit Epiſcopis, ex *cap. ſi*

Tom. I X.

vero, & c.quoniam in quibuſdam, de iure patron. Sed ex hac ratione probatur poſſe Cardinales hoc efficere, quia vt * ſæpius ſuprà probatum eſt ſatis, Cardinales in ſuis titulis habent plenum ius Epiſcopale. Vnde Cardinalis *in Clem.ne Romani*, §.*irritum*, *q*.3. dicit, quòd tituli Cardinalium æquiparantur Eccleſiis Epiſcopalibus, & ſic habent iura Epiſcopalia, *c.conquerente de officio Ordin*.& conſequenter poſſunt conferre beneficia ſuis titulis ſubiecta, vt * ſuprà dictum eſt: & ideo ad caſum propoſitum affirmatiuam ſententiam ex rationibus adductis tenet Vinc. Grilenzon. *conſ.63. n.9*. aſſerens quòd quando patroni diſcordant in præſentando, ſicut Epiſcopi, ita & Cardinales prouident Eccleſiis.

*Sæpiꝰ ſup. in Reſolutionib. quæ hic ſunt ſuprà 38.39.40. 41. & in aliis.

*Sup.in Reſolutionibus, quæ hic ſunt 52.53. & 54. & aliquid in Reſ.55.56. & 57.

RESOL. LXIII.

An Cardinales in Eccleſiis titularibus poſſint cognoſcere cauſas clericorum præſertim criminales?

Et quid eſt dicendum, ſi clericus aliquis ſit depoſitione dignus; an Cardinalis debet ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere? Ex p.5. tr.2.Reſ.7.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Mandoſius *in regul.7.Cancell.q.2.n.7*.vbi teſtatur Cardinales in Eccleſiis ſuorum Titulorum non tantùm iuriſdictionem habere vt poſſint cauſas ciuiles & criminales cognoſcere, ac iudicare, niſi priuilegiis Pontificiis id faciant.

2. Sed alij affirmatiuam ſententiam tenent ex his, quæ aſſerit Lotherius *de benef.tom.1.lib.1.quæſt.8.n.50*. & Grilenzonius *conſ.63.per totum*. Layman *in Theolog.moral,lib.1.tract.4.c.7.§.7. n.28*. vbi ex Abbate & aliis firmant Cardinales in ſuis Titulis habere iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & alia exercere, quæ Epiſcopalis iuriſdictionis ſunt, & Probus ad Ioannem Menochium *in cap.1.num.2.de maior. & obedien*. teſtatur Papam ſibi hoc dixiſſe. Verùm inuenio hanc quæſtionem in terminis tractare Anaſtaſium Germonium *tract. de Indult.Cardin.* §.*tam ratione*, *num*. 34. vbi tenet Cardinalem non Epiſcopum de cauſa criminali poſſe cognoſcere, & ſi Clericus erit depoſitione dignus, ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere debere, cùm hoc ſit Ordinis. Et ideo Rota coram Aldobrandino dixit, Cardinales quoad iuriſdictionalia habere iura Epiſcopalia, *part.1.deciſ.233. n.19*. in Deciſ. diuerſorum Auditorum.

RESOL. LXIV.

An Cardinales poſſint habere priuatum carcerem ad ſuos familiares coercendos?

Et an familiares Cardinalium ex conſuetudine remittantur ad ipſos Cardinales, & ipſi Domini Cardinales ſint eorum indices competentes, ita vt Vicarius Papæ dictos familiares non iudicet, ſed eos remittat ſuo Cardinali?

Et an Cardinales poſſint habere familiam armatam?

Et an, qui alium cepit ex iuſta cauſa, poſſit illum detinere ſpatium 20.horarum, & ipſum captum iudici præſentare?

Et quid, ſi illum detinet non ex iuſta cauſa. qua pœna puniri debet? Ex part. 5. tractat. 2. Reſolut.25.

§.1. LIbet huic dubio reſpōdere cū verbis inſignis Criminaliſtæ Iul.Clari *in praxi lib.5.* §.*final. quæſt.66*.

*q.66.num.32.*vbi ſic ait. Priuatum carcerem exercens punitur pœnâ capitis, vt eſt text. *in l.1. C. de priuatis carcer.* & aduerte quia ille, qui capit aliquem, & detinet, non ex iniuſta cauſa, punitur pœna priuati carceris, etiamſi illum detineat minori ſpatio 20. horarum. Ille verò qui alium capit ex iuſta cauſa, poteſt illum detinere ſpatio 20. horarum, & ipſum captum iudici præſentare, & ita concludunt omnes DD. vt dicit Cauenſ. *ſuper 56. ritu Magnæ Curiæ, n.2.* Scias tamen quòd diſpoſitio illius legis non habet locum in Cardinalibus S.R.E. nam hodie quilibet Cardinalis habet priuatum carcerem ad puniendos domeſticos, & familiares ſuos. Et ita vſum obtinuiſſe teſtatur Manfredus *in tr. de Card. cap. 8. priuileg. 19.* Ita ille, & poſt illum Tuſchus *tom. 1. concl. 100. num. 52.* Cucchus *vbi infrà num. 92.* cui adde Zechium *de Rep. Chriſtiana tit. 3. de Cardin. num. 9.* & ideo Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 4. num. 85.* aſſerit Cardinales habere facultatem iudicandi priuatiuè quoad alios eorum familiares, & ita etiam docet Carolus de Graſſis *in tr. de effect. cler. effect. 1. n. 151.* vbi ſic ait, Familiares Cardinaliũ ex conſuetudine remittuntur ad ipſos Cardinales, & ipſi Domini Cardinales ſunt eorum iudices competentes. Ita ille. Et tandem Pereyra *de manu Regia, tom. 2. c. 10. n. 13.* & Carleualius, vir quidem doctus, *de iudiciis, lib. 1. tit. 1. diſp. 2. q. 6 ſect. 6. n. 509.* Vnde, vt docet Albanus *de Card. quæſt. 42. priuileg. 15.* & Laudenſ. *de Card. quæſt. 17.* Barbatia *de Cardin. q. 11.* Gratianus *in diſceptat. tom. 2. cap. 341. n. 16.* Bagnus *de dignitatibus S.R.E. tr. 11. fol. 183.* Cucchus *in ſi inſtit. can. lib. 2. tit. 4. num. 114.* Manfredus *de Card. deciſ. 140.* Vicarius Papæ dictos familiares non iudicat, ſed eos remittit ſuo Cardinali, & ideo non eſt audiendus Bonacina *tom. 3. diſp. 1. q. 16. punct. 3. n. 7.* & Scaccia *de iud cauſ. &c. tom. 1. lib. 1. cap. 11. num. 22.* qui hanc obſeruantiam negant. Nota etiam hic obiter cum Iacobatio *de conciliis, lib. 1. fol. 38. col. 1. lit. B,* poſſe Cardinales habere familiam armatam.

Sup. hoc & contento in verſ. ſeq. Ille vero, huius Reſ. ſupra in tr. 1. lege doctrinam Reſ. 113. & ſignanter §. 2. & vide etiam alias Reſ. & §§. eius adnot. omnium.

Sup. hoc infra in tr. 18. Reſ. 10. §. Adeo. ad medium. à verſ. Item magis.

RESOL. LXV.

An Cardinales, ſi ſint iudices recuſari poſſint?
Et quid, ſi ſit iudex delegatus, & etiam Legatus à latere?
Et quid eſt dicendum, ſi ſint iudices alterius Cardinalis? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 30.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet, ex iuſta cauſa, etiamſi ſit iudex delegatus. Ita Rolandus à Valle *lib. 3. conſ. 19. num. 17.* vbi hoc etiam docet in Cardinali Legato à Latere. Pariſius *lib. 1. conſ. 31. num. 98.* Iacobus Lauor. *de iudice ſuſpecto cap. 2. num. 13. & 14.* & Mandoſius *in praxi commiſ. in 8. formula, ver. Auditoris Cameræ,* ita teſtatur. Et hanc ſententiam, præter Doctores citatos, docet etiam Gloriſius *reſp. 11. num. 3.* Zechius *de Republ. Chriſt. tit. 3. de Card. n. 9. priuileg. 4.* Laudenſis *de Card. q. 50.* & Barbatia *p. 2. quæſt. 3.*

2. Verùm non deſunt Doctores aſſerentes Cardinales non poſſe vt ſuſpectos recuſari, & ita tenet Præpoſitus *in cap. poſtremo, n. 8. ver. & ideo cùm de Cardinalibus, extra de appell.* poſt Innocentium, Ioannem Andream, & Hoſtienſem *locis ibi per eum relatis, & ibi* etiam Francus *n. 15.* & hanc ſententiam docet etiam Decianus *de probat. lib. 2. cap. 33. num. 15.* & ex neotericis Guaſinus *in defen. 1. c. 19. n. 102.* vbi ſic ait. Cardinales non dantur ſuſpecti, niſi eſſent iudices alterius Cardinalis. Sic ille. Vide etiam Scacciam *de appell. q. 16. limit. 1. n. 17.*

3. Sed ſi eſſet tenenda prima opinio, dicendum erit, quòd magna requiritur cauſa ad recuſandum Cardinalem. Ita Manfredus *de Cardinalibus deciſ. 151.* & potentior, quàm in aliis. Ita Albanus *de Cardinal. q. 42.* Nam, vt obſeruat ex *cap. nouit, de appellat.* Decius & ex *cap. ad petitionem, de accuſat.* Hoſtienſis & Butrius, & ex ipſis, Moneta *de iudic. conſeru. cap. 9. num. 21.* Cardinales non ita facilè recuſari poſſunt. Vide etiam Lancellotum *in Templo indic. lib. 2. c. 2. de Cardinalibus §. 3. n. 16.* & Zoſſonem *in Pragm. & Antifato ver. 2. obſeru. 2. n. 114.*

RESOL. LXVI.

An liceat à ſententia Cardinalium appellare?
Et quid à ſententia vnius Cardinalis?
Et an à ſententia Regis, & Præſidis, vel Præfecti non detur appellatio? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 36.

§. 1. Aſſerunt communiter Doctores, non poſſe appellari à ſententiis totius cœtus Cardinalium, ſecus autem à ſententia vnius Cardinalis, nam ab illa datur appellatio. Ita docet Albanus *de Cardin. qu. 42. priuileg. 3.* Iacobatius *de Concil. lib. 1 fol. 38. col. 2. lit. B.* Manfredus *de Cardinalib. in deciſ. 30.* Intrigliolus *ſingul. 130. num. 5.* Laudenſis *de Cardin. quæſt. 66. & 67.* Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 4. quæſt. 20.* Zechius *de Republ. Eccleſ. tit. 3. de Cardinal. numero 9. priuileg. 4.* & Lorichius *in Theſau. ver. Cardinalis, §. 7. priuil. 10.* Cucchus *in inſt. canon. lib. 2. tit. 4. n. 61. & 62.* & Ceuallos *de cognit. part. 2. quæſt. 131.*

2. Sed non deſinam hic adnotare pro dignitate Dominorum Cardinalium, quòd aliquis poſſet dicere neque à ſententia vnius Cardinalis dari appellationem, per textũ iuncta gloſſa *in l. 1. ff. de officio Prætoris,* vbi textus ait, à ſententia Præfecti appellari non licere, & ſubiungit gloſſa Cardinalem Præfecto æquiparari, ergo illa gloſſa ſic ad textum relata hanc quæſtionem in fauorem Cardinalium determinat, & reuera ſi Ruginellus *tract. de appellat. §. 2. cap. 2. num. 35.* Farinacius *q. 101. limit. 14. numer. 72.* Rolandus à Valle *lib. 1. conſ. 94. num. 1.* & alij communiter aſſerunt, quòd à Præfecti prætorio ſententia non appellatur, quare appellandum eſt à ſententia Cardinalium, qui præfecto prætorio æquiparantur, vt docet Alex. *in rubr. de appell. n. 39. ver. ſed quid de Cardinalibus.*

3. Imò ſi à ſententia Regis non appellatur, vt obſeruat Corſettus *de præſt. Regis p. 3. q. 22. n. 18.* Farinacius *vbi ſuprà,* & alij, neque à ſententia Cardinalium videtur appellandum eſſe, quia Regibus æquiparantur, & ideo *in cap. felicis, de pœn. in 6.* inferentes iniuriam Cardinalibus tanquam rei læſæ Maieſtatis puniuntur, imò Reges vocantur, vt obſeruat Gonzales *in regul. 8. ancell. gloſſa 24. num. 14.* Iaſon *in l. centurio, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit.* & alij, quos citat & ſequitur Barboſa *in collect. in Cod. tom. 1. lib. 1. tit. 3. cap. 21. num. 5.* & Bonacina *in tr. de elect. Summi Pont. diſp. 1. qu. 1. punct. 1. §. 2. n. 2.* Sed, vt verum fatear, prima opinio eſt communis.

RESOL. LXVII.

An quando mandatur cauſa Cardinali cùm clauſula appellatione remota, *cenſeatur excluſa etiam appellatio iuſta?*
Et notatur, quod cauſa ſemel commiſſa Cardinali, & ab eo non deciſa, non committitur alteri inferiori à Cardinali

Cardinali propter eius reuerentiam, *&c.* Ex part.5. tr.2.Reſ.371.

p hoc ſu- ; in tr. ..118. §. c, & in 6. tr. 1. ſ120. fi- a er §. atur,].

§.1. SVppono in reſcriptis dictam clauſulam apponi potius, de ſtylo generali, quàm de miniſterio ſpeciali, ſonat enim potiùs in quamdam monitionem, videlicet vt non deferatur appellationi fruſtatoriæ, quàm quòd in aliquo deroget iuri communi vnde talis clauſula tollit ſolùm friuolas, non autem legitimas appellationes. Ita Cenedus *in quæſt. can.q.*45.*num.*43.& Lancellot.*de authent.part.* 2.*c.* 12. *limit.*8.*n.*39.*&* 40. & ideo ex Bartolo & Ripa docet Anton. Rippol. *variar.reſol.cap.*2.*de recuſ. omn. iudicum, num.*222.quòd prohibita appellatione,intelligitur ſolùm de friuola, non autem de vera & reali.Hoc tamen ſuppoſito,& non obſtante,reſpondeo ad quæſtionem propoſitam affirmatiuè,& ita docet Farinacius *in fragmen.crim.part.*2.*ver.iudex.nu.*963. Tuſchus *concluſ.*400.*num.*11.Barboſa *clauſ.*9.*num.*17. Cucchus *in inſtit.canon.lib.*2.*tit.*4.*num.*103.Zechius *de Republica Chriſtiana,tit.*3.*de Cardin.num.*9. vbi ſic ait.Quando Cardinali cauſa mandatur appellatione remota, non friuola tantùm, ſed quæcumque appellatio vetita cenſetur iuſta, vel iniuſta. Ita ille, & ante illum Iacobatius *de Conciliis lib.*1.*fol.*38.*col.*1.*lit.B.* Lorichius *in Theſaur. ver. Cardinalis* §. 7. *priuil.*9.Manfredus *de Cardinal.deciſ.*156. & Albanus *de Cardinal.quæſt.* 42. *priuileg.* 4. vbi ſic ait. Clauſula, *Appellatione remota*, in commiſſionibus appoſita friuolas tantummodo appellationes reiicere videtur, ſecus tamen eſt, quando in commiſſione Cardinali appoſita eſſet.

2. Notandum eſt etiam hic obiter pro præſtantia Cardinalitiæ dignitatis, quòd cauſa ſemel commiſſa Cardinali, & ab eo non deciſa, non committitur alteri inferiori à Cardinali, propter illius honorem. Ita Manfredus *vbi ſuprà deciſ.* 179. & Iocobatius *loc. cit.* Item in ſignaturis, & iudiciis cùm Papa eis cauſas delegat, non ſolere apponere clauſulam, vt iuſtitiam faciant, ſed tantùm vt audiant & decidant ne eis cum his verbis iniuriam inferre videatur. Ita Zechius *de Republic.Chriſt.tit.*3.*de Cardin.n.*9.*privil.*11. Cucchus *in inſtit. can.lib.*2.*tit.*4. *num.*77.

RESOL. LXVIII.

An Cardinales veniant in appellatione Clericorum, *& in appellatione Curialium vrbis Romanæ*? Ex part.5. tract.2.Reſ.69.

§.1. REſpondeo in materia fauorabili venire. Ita Duardus *in Bull.Cœnæ,lib.*2.*can.*11.*qu.*6.*n.*11. Alterius *de cenſuris*, *tom.*1.*lib.*5.*diſp.*12.*cap.* 3.Trott. *de vero & perfecto Clerico c.*7.*n.*3.Belletus *in diſquiſ. Cleric.p.*1.*tit.de diſcipl. Clericali*, §. 2.*n.*8. Calderinus *in c.in noſtra,de reſcript.* Secus autem dicendum eſt in materia odioſa, nam tunc appellatione Clericorum minimè Cardinales comprehendi tradit Iaſon. *vol.*4. *conſ.*117.Ruinus *vol.*5.*conſ.*4.*n.*6.Cephalus *vol.*1.*conſ.* 1.*n.*40.42.*& ſeq.*Gigas *de penſion.q.* 9. *n.* 7. Romanus *conſ.*498.Ferretus *lib.*2.*conſ.*315.*n.* 7. & alij, quos citant & ſequuntur amiciſſimi Sanctarellus & Barboſa, ille *in var.reſol.p.*1.*q.*38.*num.*13.hic autem *in tract. de appell.verbor.& c.appellat.*51.*n.*6. Notandum eſt etiam hic Cardinales appellatione Curialium vrbis Romanæ in fauorabilibus contineri, ſecus autem in odioſis, & ita docet Manfredus *de Cardin.deciſ.*148. Laudenſis *de Cardin. quæſt.*24.& alij.

RESOL. LXIX.

An credendum ſit Cardinali teſtanti de re aliqua,etiam ſine iuramento?

Et notatur, quod aſſertioni Cardinalis confirmanti ſtatutum de mandato ſpeciali Sedis Apoſtolicæ creditur?

Et quid, ſi dicat factum eſſe à Papa Viuæ Vocis oraculo.

Et Cardinali ſe eſſe Legatum dicenti creditur circa ordinariam poteſtatem, etiam ſi literas Legationis non exhibeat. Ex part.5.tract.2. Reſ.31.

§.1. NEgatiuam ſententiam, quando agitur de præiudicio tertij, docet cum multis Doctoribus Gloritius *reſpon.*12. *num.* 84. Barboſa *in decretum Gratiani part.* 1.*diſtinct.*97. *cap.*3.*num.*1. Riccius *part.*4.*collect.* 1459. & Zechius *de Republ. Chriſtiana tit.*3 *de Cardin.n.* 9. Sed quidquid ſit de iure, de conſuetudine Romanæ Curiæ credendum eſſe Cardinali aliquid aſſerenti etiam in præiudicium tertij, teſtatur Decius *in c.conſtitutus,n.*9.*de appellat.* Ancharanus *in Clem.*1.*n.*2.*& ibid.* Bonifacius *n.*53. *de probat.* & alij. Verùm has ſententias concordat & limitat Farinacius *q.*63.*à n.*58.Tuſchus *lit.*,*C.concl.*105. & Maſcardus *conſ.*140.*&* 269.& ideo in caſu contingenti vide illos. Nec etiam deſeras videre Deciſionem Rotæ coram R. P. D. Damaſceno *die* 5. *Martij* 1618. apud poſthumas Farinacij *tom.* 2.*deciſ.* 630. & coram Seraphino *die* 15. *Octobris* 1571. *tom.* 1. *deciſ.*142. *& deciſ.*133.*p.*1.*n.*1.*& deciſ.* 295.*n.*1. *& p.*2. diuerſorum Auditorum.

2. Nota tamen quòd Laudenſis *tr.de Card. q.*56. docet quòd creditur teſtimonio Cardinalium ſine iuramento, & Manfredus *de Cardinal. deciſ.* 158. firmat credendum Cardinali de eo, quod dicit factum à Papa viuæ vocis oraculo, etiamſi agatur de præiudicio tertij. Ita Puteus *lib.*1.*deciſ.*2.Caputaquen. *p.*1. *deciſ.*95.Riccius *in collect. part.* 4. *collect.* 1459. Lapus *allegat.*33.*n.*4.& alij cum Germonio *de ſacra immun. lib.*3.*c.* 6.*n.*43. Super hoc præiudicio in tom. 1. tr. 5. Reſ. 20. §. Nec obſtat, ad lin.4.

3. Nota etiam quòd aſſertioni Cardinalis confirmanti ſtatutum de ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ creditur. Ita ſacra Rota *die* 15. *April.* 1611. coram Manzanedo apud Farinacium *p.*2.*deciſ.*339. *num.* 1.& Cardinali aſſerenti ſe eſſe Legatum creditur circa ordinariam poteſtatem, etiamſi literas legationis non exhibeat, vt tradunt Doctores,quos citat & ſequitur Barboſa *collect.in Cod.tom.*1.*lib.*1.*tit.*15. *num.*5.

RESOL. LXX.

Quam fidem faciat Cardinalis deponens de facto proprio,vel ad fauorem ſui familaris? Ex p.5.tr.2.Reſ.93.

§ 1. REſpondeo quòd Cardinalis deponens in facto proprio facit pluſquam ſemiplenam probationem.Ita ſacra Rota *die* 29.*Ian.* 1601. coram Illuſtriſſimo Domino meo Coccino, litteris & virtute Vrbi & Orbi noto *deciſ.*19.*n.*1. Reſpondeo ſecundò quòd atteſtatio Cardinalis ad fauorem ſui familiaris,quamuis non plenè probet,facit tamen magnum adminiculum. Ita etiam ſacra Rota *die* 11. *Martij* 1615.coram eodem Coccino apud Farinacium *tom.*4. *deciſ.*556.*n.*9.& apud Ludouiſium *deciſ.*166. *num.* 11. vbi etiam docet, quòd ad effectum iuſtificationis plenè probat, quicquid ſit ad effectum reſeruationis. Notandum eſt etiam hic quòd fides ſimplex extraiudicialis & ſine iuramento facta per Cardinalem,

licèt non probet concludenter, multum illi tribuitur, vt dictum eſt in Rota *die 26. Iun.* 1600. coram eodem Coccino *deciſ.4. num.3.*

RESOL. LXXI.

A quo lites, & cauſæ inter Cardinales vertentes ſint decidendæ? Ex part.5. tr.2. Reſ.13.

§.1. Reſpondeo per Summum Pontificem tantùm, priuatiuè quo ad alios, appellatione remota ex Bulla Pauli IV. *ſub die 9. Ian. an.* 1556. & ita obſeruat Barboſa *de iure Eccleſ. lib.1. cap.4. nu.79.* cui ego addo Lotherium *de benef. tom.1. lib.1. quæſt.8. num.48.*

RESOL. LXXII.

An familiares Cardinalium in eorum cauſis ſint teſtes idonei?

Idem dicendum eſt de familiaribus Epiſcoporum? Ex part.5. tract. 2. Reſ.56.

§.1. Videtur negatiuè reſpondendum quia teſtes à iure repelluntur, ex multis capitibus, & inter illa, vt notat Leſſius *lib.2. c.30. dub.5. n.38.* quando teſtis eſt domeſticus ipſius producentis.

2. Sed ab hac doctrina excipiuntur Cardinales, & ideo Albanus *de Cardinal. q.42. priuil.11.* ſic ait. Iure optimo dicendum eſt Cardinalium familiares, qui ob dominorum dignitatem, ac de ipſis præſumptam integritatem boni & honeſti interpretatione iuris exiſtimantur ad perhibendum pro ſuis dominis teſtimonium non prohiberi, licèt regulariter id vetitum ſit. Ita ille, & reuera, ſi Felinus *in c. in litteris, n.7. de teſtib.* hanc opinionem tenet quoad familiares Epiſcoporum, quantò magis hoc dicendum eſt de familiaribus Dominorum Cardinalium?

RESOL. LXXIII.

An in pari cauſa ſententia ſit deferenda in fauorem Cardinalium? Ex part.5. tr.2. Reſ.78.

§.1. Affirmatiuè reſpondeo cum Cuccho *in inſt. Canon lib.2. tit.4. num.104.* vbi ſic ait. Vbi partium iura ſunt ambigua, nec ſatis liquet pro quo ferenda ſit ſententia, in pari cauſa pro Cardinale potiùs ſententia ferenda eſt. Ita ille, qui citat Romeſium, & Manfredum.

RESOL. LXXIV.

Quot teſtes requirantur ad damnandum Cardinalem de crimine?

Et quot teſtes, &c. quando Cardinalis eſt Epiſcopus, & quot quando ſunt Presbyteri; & quot, quando ſunt Diaconi?

Et an Cardinales poſſint conuinci, aut damnari de delictis commiſſis ante Cardinalatum?

Et an Papa in puniendo, & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt ſimul cognoſcat, & indicet? Ex part.5. tract.2. Reſ.24.

§.1. Reſpondeo ex text. *cap. Præſul. 2. quæſt. 4.* quod Cardinales non poſſunt damnari niſi fuerint conuicti per 72. teſtes, ſi ſunt Epiſcopi, & per 64. ſi ſint Presbyteri, ac tandem per 27. ſi fuerint Diaconi. Ita Lorichius *in Theſ. Theolog. ver. Cardinalis, §.10.* Manfredus *de Cardinal. deſ.142.* Sebaſt. Cæſar *relect. de Eccleſ. Hierarch. part.1. diſputat.2. §.5. num.2.* Iulius Clarus *in practica crimin. quæſt.66. num.5.* & Zechius *de Republ. Eccleſ. titul.3. de Cardinal. num.9. priuileg. 10.* licèt obſeruent hodie hoc non eſſe in praxi, quando Papa procedit contra Cardinales, quod etiam notauit Borellus *in ſumma omnium deciſionum tom.2. tit.5. num.78.* & Antonius Scappa *de iure non ſcripto lib.1. quæſt.10. num.14.* Sed quidquid ſit de tali obſeruantia, notandum eſt quod Zechius *vbi ſuprà,* Manfredus *de Cardin. deciſ.181.* & Barbatia *de Cardin. quæſt.11. n.2. & 10.* aſſerunt Cardinales gaudere dicto priuilegio *c. præſul.* neque conuinci, aut damnari de delictis commiſſis ante Cardinalatum, licèt contrarium videatur aſſerere Laudenſis *de Cardinal. q.72.* Sed an Papa in puniendo & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt ſimul cognoſcat & iudicet, reſpondet negatiuè Iulius Clarus *in praxi criminali, q.35. n.11.*

RESOL. LXXV.

An condemnatus, ſi obuiam habeat Cardinalem ſit liberandus?

Et docetur hoc procedere, quando Cardinalis caſu, & non data opera in reum incidit, cui ſine iuramento in hac re credendum ſit? Ex part.5. tractat.2. Reſolut.29.

§.1. Negatiuè reſpondet Corſettus *in ſuis ſingul. verb. Cardinalis.* Barbatia *tr. de Cardin. q.9. n.1. & ſeq.* & Farinacius *in frag. crimin. part.1. n.631.* vbi, quod valde miror, mordicus contendit hoc priuilegium Cardinales minimè habere, ſed ipſos ex conſuetudine hoc habere priuilegium, vt ſi obuij facti ſint condemnato, poſſint eum à morte liberare, tradit Baldus *in l. adductos C. de appellat.* & communiter Iuriſconſulti, quod affert Iul. Clarus *in pract. crim. lib.5. §. fin. q.98. n.5.* Licèt ipſe, ſi caſus contingeret, ſit in ſententia, vt poſſet pœna mortis mitigari, & reus ad triremes tranſmitti, & hoc niſi crimen, pro quo ille fuiſſet condemnatus, eſſet de atrociſſimis, vt crimen falſi, læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ, proditionis patriæ, & huiuſmodi. Quod etiam docet Decianus *tom.2. lib.7. c.37. n.27.* & Villadiego *tract. de Cardin. q.13. n.64.* Lorichius *in Theſaur. ver. Cardinales, §.7.* Cucchus *de inſtitut. can. lib.2. titul.4. num.85.* Lancellott *in Templo iud. lib.2. c.2. de Cardin. §.3. n.30.* Zechius *de Republ. Chriſtiana tit.3. de Cardin. num.9. priuileg.7.* & Farinacius *loco cit.* Si, ait ipſe, opinio eſſet tenenda in fauorem Cardinalium: quam omnino tenendam eſſe puto cum Doctoribus, quos citat & ſequitur Barboſa *de iure Eccleſ. lib.1. c.4. num.61.* quibus ego addo Anaſtaſium Germonium *de ſacra imm. lib.3. c.6. n.52.* qui hanc ſententiam tenet, quando Cardinalis caſu, non data opera, in reum incidit, cui ſine iuramento in hac re credendum eſſe docet. Non eſt igitur audiendus Farinacius, apud quem minimè eſſe deberent deterioris conditionis S.R.E. Cardinales, quàm olim apud Romanos fuerint Flamines Diales, & Virgines Veſtales, quarum auctoritas tanta fuit quòd ſi aliquis ad verberandum traheretur, & ſupplex ad Flaminem procumberet, eo die verberari piaculum eſſet, auctore Gellio *lib.10. c.15.* vel ſi ad capitale ſupplicium aliquis duceretur, & caſu tranſiſſet aliqua Virgo Veſtalis, is necari non poſſet. Et ita hanc ſententiam docet Danza *in pugna Doctorum, de qualitat. officialium, cap.1. num.16.* Et ego abſolutè

teneo

teneo in fauorem dominorum Cardinalium, atque illam præter Doctores citatos tenet etiam Albanus *de Cardinalibus*, *quæſt.*47. in caſu contingenti omnino videndus, qui reſpondet ad argumenta quæ pro contraria ſententia docet Corſettus *vbi ſupra*, Nec deſinam hîc apponere exemplum Cardinalis Ximenij Archiep. Toletani, qui, teſte Gomezio *de rebus geſtis Ximenij lib.* 3. & Rouſellio *in hiſtor. Pontif. iur. lib.*2. *cap.*10. *num.* 18. cum audiret ſtrepitum trahentium quemdam ad furcas, iuſſit illum exolui, id permitti ſuæ dignitati aſſerens.

RESOL. LXXVI.

An ſi quis eijciat Cardinales à terris, in quibus nati ſunt, aut domicilium habent, incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi non exerceant Legationem aliquam?

Et quid ſi ſolis verbis comminatoriis, quis eijciat ſupradictos Cardinales ſi ob minas actu relinquant loca?

Idem dicendum eſt in prædictis caſibus de iuſſa exequentibus, quia huiuſmodi cenſentur vna perſona cum mandante.

Et an idem dicendum ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Legatis Sedis Apoſtolicæ, & Nunciis? Ex part.5.tract.2.Reſ.82.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet ex Vgolino Duardus *in Bulla Cœn.lib.*2. *can.*11. *q.*6.*n.*6. vbi ſic ait. Ad contrahendam prædictam excommunicationem oportet, vt dicti Antiſtites eiiciantur à prædictis locis, dummodo ſua ſint, id eſt, in eis iuriſdictionem habeant ratione ſuarum dignitatum, ſiue iuriſdictio ſpiritualis ſit, ſiue temporalis. Nam quamuis pronomen illud *ſuum* ſit æquiuocum, vt habetur ex Bart. *l.cum in teſtamento, ff.de aur. & argent.leg.*& Iaſon *in l.pecunia n.* 2. *ff.ſi cer. pet.* atque adeò aliquando ſignificet dominium & proprietatem vt *in l.*2.*ff.de relig. & ſump. funer.* aliquando id, quod de facto tenetur, vt ait Bart. *in rub. C.de verb.ſign.n.*5. & aliquando id, quod ſub cura & adminiſtratione habetur, vt per gloſſ. *in c.*2.*ver.rebus ſuis.* vbi etiam Felin. *de iureiur.* nihilominus hoc loco per ly *ſuis*, ſignificantur diœceſes, territoria, & terræ, ſeu dominia, in quibus Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi Apoſtolicæ Sedis Legati, & Nuncij iuriſdictionem ratione ſuarum dignitatum obtinent, ſiue iuriſdictio ſit temporalis, ſiue ſpiritualis ſimul, qualis eſt quam habet Epiſcopus Imolenſis Bagnariæ, ſiue ſpiritualis tantùm, vt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, quas habent in locis aliorum Principum, & legati ac Nuncij in ſuis locis. Vbi eorum munera obeunt. Archiepiſcopi & Patriarchæ in ſuis Prouinciis, & Cardinales in ſuis Eccleſiis titularibus, quoniam hoc priuilegium ob eas dignitates ipſis cōceſſum eſt. Ita Duardus, cui adde Souſam *in Bulla, c.* 12. *ante diſputat.* 60. *numer.*3. Coriolanum *in Bulla Cœnæ excommunic.*4. & Filliucium *tomo* 1. *tractat.*16. *cap.*9. *num.*248. & Reginaldum *tom.*1. *lib.*9. *cap.*20. *num.*225.

2. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Scortia *in Bulla Pontif. epit.*166. *theorem.* 420. Naldus *in ſum. ver. Bulla Cœnæ, num.*46. Alterius *de cenſ.tom.*1.*lib.*5.*diſput.*12,*c.*4.& Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.*1.*q.*12.*punct.*1. *num.*17. & ratio eſt, quia in hoc caſu verificantur verba Canonis abſolutè excommunicantis eiicientem præfatos Cardinales, vel Prælatos à terris ſuis, terra enim quæ alicui titulo patrimonij, hæreditatis, originis, vel domicilij competit, juxta communem & vulgarem loquendi modum dicitur ſua.

3. Sed obiicies, Papa iſtam excommunicationem impoſuit fauore dignitatum, alioquin ipſarum mentio fruſtrà hic facta fuiſſet; ergo vt quis excommunicationem contrahat, debet expellere Prælatum à loco, in quo ſpiritualem, vel temporalem iuriſdictionem habeat ratione dignitatis, non titulo patrimonij, aut alia ratione. Reſp. etiamſi Papa in gratiam dignitatis hoc priuilegium conceſſerit, nihilominus cùm abſolutè & indiſtinctè loquatur, par non eſt vt nos hoc priuilegium ad terras ratione dignitatis ſubiectas reſtringamus, & in hoc caſu non ſolùm iudices & Principes, ſed etiam iuſſa exequentes in dictam excommunicationem incidunt, quia huiuſmodi cenſentur vna perſona cum mandante Cardinales eiici, & idem eſt vtriuſque delictum, vt patet ex ipſo Souſa *vbi ſup.n.*4.*& c.*10.*diſp.*58.*concluſ.*3.

4. Notandum eſt etiam hîc obiter incidere in dictam excommunicationem ſi quis eiiciat Cardinales modo quo ſuprà, ſolis verbis comminatoriis? requiritur tamen effectus, id eſt, vt Cardinalis ob minas actu relinquat loca, vbi moratur, & recedat. Ita Alterius *de cenſ.tom.*1.*lib.*5.*c.*4.*in fine.* Scortia, Duardus & Bonacina *vbi ſuprà*, quibus adde Filliucium *tom.*2. *tr.*16.*c.*19.*n.*249.

RESOL. LXXVII.

An ſi quis inſultum faciat ad domum Cardinalis, vt ex hoc ei verecundiam tantum inferat, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part.5.tr.2.Reſ.81.

§.1. NEgatiuè reſpondet Acoſta *in Bulla Cruc. q.*65. Sayrus *lib.*3.*c.*c5.*n.*6. Filliucius *tom.* 1. *tract.*16.*cap.*9. *n.*145. Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.*2. *can.*11.*q.*7.*n.*3. Barboſa *in Collectan. Doct. in* 6. *Decretal.lib.*5.*tit.*9.*c.*5.*num.*7. & alij, quia in tali caſu ſic facientes non dicuntur Cardinales hoſtiliter inſequi, contra quos Bulla infert excommunicatiouem, & *cap.felicis* alias pœnas.

2. Verùm ſemper mihi magis placuit opinio Alterij *de cenſ.tom.*1.*lib.*5.*diſput.*12. *cap.*4. *aol.*4. *fol.*616. vbi ex multis validis rationibus probat ſic facientes in cenſuram Bullæ incurrere, quia verba legis iuxta finem, propter quem edita eſt, intelligi debent, ex *l. in agris*, *de acquir. rer. dom. & cap.finali, de præb.* Sed finis Summi Pontificis in Bulla fuit prouidere dignitati Cardinalium, vt ab omnibus debito honore afficerentur, & à nemine læderentur. Verùm huic fini non ſatis proſpectum fuiſſet, ſi cenſura lata eſſet ſolùm in eos, qui Cardinales inſequerentur dum fugerent, vt euitarent manus inſequentium, niſi comprehenderet etiam illos, qui inſultum facerent in eorum domos, nam quamuis illa obſeſſio non ordinaretur ad pœnam, vel actum iudicialem contra illos, tamen reuera eſt ignominioſa ipſi Cardinali, neque fieret ſine graui eiuſdem Cardinalis iniuria: ergo, &c. Reliquas rationes videbis apud Alterium *loc.cit.*

RESOL. LXXVIII.

An offendentes Cardinales incurrant crimen læſæ Maieſtatis, & quid, ſi contra illos tantum verba iniurioſa protulerint?

Et an ipſe Imperator offendens Cardinalem aliquo modo expreſſo, ſit reus læſæ Maieſtatis?

Et in textu huius Reſolutionis proponuntur 37. *pœnæ, quæ*

quæ ſupradictis infliguntur; & quod offendentibus familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponitur pro qualitate culpæ? Ex part. 5. tractat. 2. Reſolut.80.

§.1. OFfendentes Cardinales eos eſſe reos læſæ Maieſtatis, patet ex *c. felicis, de pœnis, in 6.* vbi ſupradictis plurimæ infliguntur pœnæ, nempe 37. vt obſeruat Manfredus *de Cardin.cap.*8. & Lancellot. *in Templo iud.lib.*2.*c.*2. *de Cardin.*§.3.*n.* 26.*in d. cap.* Cardinalem S. R. E. qui fuerit hoſtiliter inſequutus, vel percuſſerit, aut cœperit, vel ſocius fuerit facienti, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium, auxilium, vel fauorem dederit, vel poſtea receptauerit, aut ſcienter defenſauerit, ſit reus læſæ Maieſtatis, perpetuò infamis, diffidatus, & bannitus, non poteſt teſtari, nec ſuccedere, etiam ab inteſtato, eius ædificia dari debent in ruinam nullo tempore reparanda, nullus ei obligatur reddere debitum, vel reſpondere in iudicio, eiuſque bona applicantur fiſco; ſit ipſo facto priuatus omni feudo, gubernatione, beneficio Eccleſiaſtico, de quibus Rector Eccleſiæ diſponere poterit. Eius filij, nepotes, vel pronepotes per rectam lineam priuantur beneficiis, ſine ſpe aſcenſionis ad dignitates, regimen, honores etiam mundanos; non ſunt apti ad Ordines, nec ad teſtificandum, nec ad actus legitimos; & prædictus atque alij tanti mali participes ſunt excommunicati, & ſingulis diebus feſtiuis vt tales publicari debent, dum ſunt contumaces, nec abſolui poſſunt niſi à Papa, præmiſſis fuſtigationibus in nudo ad cautelam, & vltra mare ad triremes relegari debent. Illum autem qui fuit ſimpliciter Conſiliarius, vel fautor, iudex pro qualitate culpæ caſtigare poterit. Prædictæ item pœnæ per Papam extendi poterunt ad collaterales fratres, videlicet nepotes & pronepotes talium. Contrà verò offendentes familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponi poterit pro qualitate culpæ. Tandem contra occidentes Cardinalem, vel dantes cauſam mortis, acriùs etiam à laicis & ſecularibus inſurgi debet, qui ſi non fecerint hæc obſeruari intra menſem, ſunt excommunicati, & eorum ciuitas priuatur Pontificialibus, & eſt interdicta.

Sed de iſtis pœnis, & de tota hac materia videbis Farinacium *in Praxi crim. q.*112. *à n.*75. *vſque ad num.*131. Barboſam *in Collect. Doctor. tom.*3. *in 6. Decret.lib.*5.*tit.*9. *c.*5. *per totum.* Azeuedum *in recopil. lib.*8.*leg.*1. *tit.*18.*n.*7. & expoſitores Bullæ Cœnæ *in Can.*11.

2. Verùm difficultas eſt, an qui iniuriam verbalem in Cardinalem protulit incidat in pœnas *d.c. felicis*, ita vt dicatur incidiſſe in crimen læſæ Maieſtatis? Hanc quæſtionem latè diſcutit Albanus *de Cardin.q.*42.*priuil.*7. & licèt pro affirmatiua ſententia multas adducat rationes, tamen ipſe in negatiua perſiſtit, quam etiam tenet Couarr.*lib.*1.*var.cap.*11.*nu.*5. Plazza *de delictis lib.*1.*cap.*2.*num.*5. Diaz *in pract. crimin. cap.*69.*num.*3. Naldus *in ſum.ver. Bulla Cœna, n.*45. Alterius *de Cenſuris, tom.*1. *lib.*5.*diſp.*12. *cap.*4.*quæſt.* 2. Zechius *de Republ.Chriſt.tit.*3. *de Cardinal. num.*9. *priuileg.*3.

3. Non deſunt tamen Doctores (tanta eſt dignitas Dominorum Cardinalium) aſſerentes in tali caſu Cardinalem iniuriantes pœnas dicti *cap.felicis*, non effugere & reos læſæ Maieſtatis effici: & ita præter Ioannem Ananiam *in cap.*1. *de maledictis, col.*4. & Felin.*in c. non dubium, num.*5. *de ſentent.excomm.* tenet hanc ſententiam Hieronymus Manfredus *tract. de Cardinal. deciſ.*205. & Iacobatius *de Conciliis lib.* 1.*fol.*39.*col.*1. *lit. B.* quia verbum *percuſſit* in d. cap. *felicis* poſitum duplicem ſenſum habet, verificari enim poteſt & in percuſſione verbali, & actuali: vnde iſta conſtitutio licèt pœnalis ſit, attamen ſimul fauorabilis eſt, cùm præcipuè in fauorem Cardinalium edita ſit, debet ergo hanc percuſſionem verbalem complecti.

4. Notandum eſt etiam hîc obiter, quia *in d. c. felicis*, nullus omninò excipitur, & ideò notat Gigas *de crimine læſæ Maieſtatis lib.*1.*q.*5.*num.*10. & Gambacurta *de immunit.lib.*5.*c.*40.*num.*5. etiam Imperatorem ipſum offendendo Cardinalem aliquo modo *in d.c.felicis*, expreſſo, eſſe reum læſæ Maieſtatis, quod etiam tenet Gloſſa *id cap.Apoſtolica, de ſentent. & re iudicata, ver.Cardinales.*

RESOL. LXXIX.

An ſi quis percutiat Cardinalem percuſſione leuiſſima, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et quid, ſi ictus ſolummodo veſtes tetigit, aut eleuauit manum ad percutiendum Cardinalem, quamuis poſtea non percutiat? Ex part.5. tract.2. Reſolut.92.

§.1. AFfirmatiuè reſpondeo cum Scortia *in Bull. Pont.epit.*166.*theor.*420. vbi ſic ait. Actiones principales quæ excommunicationi ſubiiciuntur contra offendentes Cardinales, ſunt hæ: Interfectio, mutilatio, &c. Percuſſio iniuſta etiam ſi phyſicè ſit leuiſſima, dummodo exiſtimetur ſecundùm moralem opinionem grauis iniuria ratione honoris & dignitatis: vt ſi Cardinalis percutiatur chirotheca. Ita ille. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Megalam *in* 3.*p.lib.*3.*c.*9.*q.*1.*n.*5. qui *n.* 6. notat incurrere cenſuram Bullæ, ſi quis habet animum percutiendi Cardinalem, ſi ictus ſolummodò veſtes tetigit, nam qui percutit veſtem, qua eſt indutus Cardinalis, formaliter illum percutit, & per accidens eſt, ſi ictus perſonam non tetigit. Adde quòd ex Alterio *de cenſ. tom.*1.*lib.*5.*diſp.*12.*cap.*5.*dub.*1. poſſet quis dicere incurrere etiam excommunicationem Bullæ Cœnæ eleuantem manum ad percutiendum Cardinalem, quamuis poſtea non percutiat.

RESOL. LXXX.

An qui offenſionem in Cardinalem, cum poſſit, non impedit, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et an idem dicendum eſt de illo, qui ſine vitæ periculo clamando poterat eiuſmodi Prælatis opem ferre, & non clamauit aut pecunia eos redimere, & non redemit? Ex part.5. tract.2, Reſ.88.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Bonacina *in Bulla Cœn. diſput.*1.*q.*12. *punct.*3.*n.*14. vbi putat eum, qui non prohibet delicta; de quibus loquitur Bulla, non affici excommunicatione huius Canonis, non prohibendo præcisè, niſi fortè conſentiat cooperando, & auctoritatem præſtando. Ratio eſt, tum quia communiter approbari ſolet *regul. iur.in l.culpa caret, ff.de reg.iur.* in qua dicitur neminem ex ſola ſcientia & notitia criminis teneri; tum quia in hoc Canone, excommunicantur patrantes delictum, vel præſtantes auxilium, conſilium, & fauorem ad illud patrandum, qui autem non impedit, propriè loquendo, non præſtat auxilium, conſilium, vel fauorem, cùm negatiuè ſe habeat: auxilium verò, conſilium & fauor po ſitiuum

poſitiuum influxum importare videntur, tum quia verſamur in materia pœnali, & odioſa, in qua ſtrictè interpretatio facienda eſt, tum quia dum Sum. Pontif. vinculo excommunicationis ligare intendit non impedientes, ſolet eos exprimere, vt *in c.quantæ, de ſent.excom.*

2. Verùm omnino contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam tuetur Alterius *de cenſ. tom. 1. lib.5. diſput.12. cap.6. col.10.* Duardus *lib.2. can. 11. q.19.num 1.* & Vgolinus *part.2. cap.11. ver. vel fauorem, num. 3.* & ratio eſt, quia facere proculdubio is dicitur, quod vi dicti Canonis expreſsè prohibetur, quòd verè percutienti faueat. Probatur ex text.*in c. quantæ,de ſent. excommunic.* vbi habetur quòd hi delinquentibus fauere dicuntur, qui, cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obuiare: ſi ergo fauere illi dicuntur, qui cùm poſſint manifeſto facinori non obuiant, idem proculdubio dicendum eſt de non prohibente percuti Cardinalem,aut alium Antiſtitem cùm poſſit, atque adeò in ſupradictam excommunicationem incidat. Ampliatur hæc concluſio, vt non ſolùm locum ſibi vindicet in iudicibus ac Poteſtatibus, qui ad id ex officio tenentur, ſed etiam in iis, qui iuriſdictionem non habent: nam ſi poſſunt prohibere ne Antiſtites offendantur,& non prohibent, prædictam excommunicationem contrahunt, eo quòd text.*in d.cap. quantæ*, generaliter loquitur, vt benè declarat Vgolinus *loc.cit.* vbi etiam *num.4.5.& 6.* hoc idem dicendum eſſe ait,ſi quis ſine ſuæ vitæ periculo clamando poterat huiuſmodi Prælatis opem ferre,& non clamauit: aut pecunia eos redimere, & non redemit,quia tunc in excommunicationem incideret,per ea,quæ docet Socinus *in cap.ad audientiam, num.355.q.98.de homicidio.*

RESOL. LXXXI.

An ſi quis tantum ſciens aliquos contra Cardinalem conſpiraſſe,& illos non denunciet, & patefaciat, incidat in excommunicationem?

Et an illos teneatur reuelare, etiam ſi per fraternam correctionem ſperatur emendatio? Ex part.5. tract.2. Reſ.89.

§.1. QVicquid ſit de cenſura Bullæ Cœnæ, certum eſt, vt notat Peregrinus *de immun. cap.11.num.4.* & alij, incidere in excommunicationem latam à Pio V. 14.*Kal.Ianuar.anno* 1569. occaſione mortis attentatæ contra S. Carolũ Borromæũ, in qua Bulla præſcribitur, vt quiſquis quouis modo cognouerit,ſiue ex litteris,ſcripturis, cœtu, conatu, concurſu, inſidiiſque, aliiſque ſignis, & indiciis qualemcumque ſcientiam habuerit, vel etiam coniecerit, vel intellexerit quempiam auctorum, adminiſtrorum, vel conſciorum coniurationis, ſeu conſpirationis, aut commiſſi, committendive criminis in perſonam Cardinalis, teneatur quamprimum id Romano Pontifici, ſi in Curia fuerit, ſin autem,Ordinario loci,vel ſi Cardinalis ipſe Ordinarius extiterit, propinquiori Epiſcopo, & ſi crimen nondum commiſſum fuerit, etiam ipſi Cardinali quanto citiùs reuelare, & quicumque etiam non ſubditus, & omninò extraneus hac in re defecerit, cuiuſcumque dignitatis fuerit, excommunicationis laqueo innodatus remaneat,paritérque maieſtatis reus infamiam,& omnes pœnas *in cap. felicis, de pœnis in 6.* inflictas eo ipſo incurrat. De ſupradictis verò pœnis, & de tota materia huius Bullæ,vide Scortiam *in Conſtit. Pontif. epit.109.theorem.297.*

§.2. Sed difficultas eſt,an in tali caſu ſit adhuc reus reuelandus, ſi ſperetur per correctionem fraternam eius emendatio, & periculum non ſit in mora? Negatiuam ſententiam docet Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.2.can.11. q.19. num.11.* vbi ſic ait. Benè verum eſt quòd ſi quis ſciat aliquem parare inſidias huiuſmodi Prælatis,& probabiliter credat per ſecretam admonitionem illum receſſurum à tali facinore, tunc debet præmittere ſecretam correctionem, cùm hæc iure diuino præcipiatur, vt *in cap.ſi peccauerint. 2. q.1. & cap.nouit,de iudic.* quod verum puto niſi ex dilatione denunciationis talis criminis immineret periculum multitudini, quia tunc ſine dilatione facienda eſt denunciatio, quia bonum commune id poſtulat,& qui ſic occultè peccat, non ſolùm in te peccat,ſed etiam in alios, iuxta ea,quæ docet D.Thom.2.2. *q. 33. art. 7.in corp.* dum inquit,quòd ſi aliquis occultè tractet, quomodo ciuitas tradatur hoſtibus, vel ſi hæreticus priuatim homines à fide auertat, oportet ſtatim procedere ad denunciationem, vt huiuſmodi nocumentum impediatur niſi fortè aliquis exiſtimaret,quòd ſtatim per ſecretam admonitionem poſſet huiuſmodi mala impedire; ex quibus patet ſatis rigoroſam eſſe Alterij ſententiam,dicentis quòd ſi ſciat contra Cardinalem, vel alios Prælatos hîc recenſitos per aliquem machinari malum, quamuis eum monuerit,& ſperet emendationem, tamen à reuelatione deſiſtere non debet.Ita Duardus. Sup. hoc in Reſ.not.ſeq.

3. Verùm ſententiam affirmatiuam Alterij,quam docet *tom.1.de cenſ.lib.5.diſp.12.cap 6. col.20.fol.629.* tenet etiam nouiſſimè Martinus Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.1.q.12.punct.3.num.15.* quia quoties denunciatio,vel accuſatio præcipitur in pœnam delinquẽtis,& ob commune bonum facienda eſt, ſiue delinquens priuata correctione emendetur, ſiue non. In hac autem conſtit.Pij V.præſcripta videtur reuelatio in pœnam delinquentis, & ob commune bonum, quod offenſione Cardinalium violatur, vt colligitur ex verbis conſtit.quibus præcipiuntur delinquentes reuelari non ſolùm ante patratum crimen, ſed etiam crimine perpetrato: ergo,&c. ex quibus à fortiori, amice Lector, hîc aduerte, quàm verè ego *in 4. p. tract.5. reſol.24.* docui, in delictis pertinentibus ad noſtrum Tribunal S.Officij eſſe reos denunciandos, etiamſi de illis ſperetur per correctionem emendatio, nam talis denunciatio præcipitur in eorum pœnam, & ob publicum Reipublicæ bonum. Non nego igitur ſupradictis minimè adhibendam eſſe correctionem,ſi ſperetur; id quod conſtanter nego, eſt vt non ſint poſt correctionem Tribunali denunciandi. Vide meipſum, *vbi ſuprà.* Quæ nunc inuenietur in tom.5. tr. 9.Reſ.4. & in aliis eius primæ not.

RESOL. LXXXII.

An Cardinales percutientes ſe ipſos incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ?

Idem dicendum eſt de clericis percutientibus ſe ipſos quoad cenſuram cap.Si quis,&c. Ex part.5.tract.2. Reſ. 84.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Duardus *in Bull.Cœn.lib.2.cap.11.q.22.num.2.* & Vgolinus *in Bull.Cœn.cap.11.§.1.num.2.* ex Tabiena *ver. excommunicatio 1.caſ.1,num.32.*& ratio eſt,quia Clericus ſeipſum percutiens incidit in excommunicationem latam *in cap.ſi quis ſuadente diabolo 17. q.4.* ergo neque Cardinalis immunis erit ab hac excommunicatione Bullæ,ſi ſeipſum percutiat. Deinde hæc Bulla lata eſt in fauorem ſtatus Cardinalium. Ergo non poteſt Cardinalis cedere priuilegio huius Bullæ, quia eſt priuilegiũ conceſsũ dignitati, & nõ perſonæ.

2. Verùm

2. Verùm ego probabiliter contra Duardum contrariam ſententiam docui *in 3. part. tract. 5. reſol.* 81 & docet Bonacina *in Bulla Cœna, diſp.* 1. *quaſt.* 12. *punct.* 3. *num.* 3. & ratio eſt, quia volenti, & conſentienti, non fit iniuria, ex *l. nemo præſumitur ff. de reg. iur.* Deinde quod fauore alicuius inductum eſt, non debet in ipſius damnum retorqueri, ex *l. nulla iuris ratio, ff. de legibus*, & tandem, quia plures ex actionibus prohibitis in Bulla, & ſimiliter *in cap. felicis, & in Clem. ſi quis ſuadente*, nullo modo aptari poſſunt perſonæ iniuriã patienti; ſed neceſſariò requirunt cauſam efficientẽ extrinſecã, vt capere, carcerare, detinere, hoſtiliter inſequi, à Diœceſibus & terris eiicere. Nemo enim ſe ipsũ eiicit, vel inſequitur, &c. ergo eodẽ modo accipiendæ ſunt aliæ actiones, vt ſcilicet, intelligantur ſub excommunicatione prohibitæ, quatenus ab aliis inferuntur aduerſus dictas perſonas Eccleſiaſticas. Item ſi Cardinalis ſe ipſum percutiens incideret in hanc excommunicationem Bullæ; ergo idem dicendum eſſet *in Canone 9. de his qui veniunt ad Sedem Apoſtolicam, & in* 10. *de peregrinis ad Vrbem accedentibus*, ſi quis eorum in ſe ipſum manus inferret contra diſpoſitionem Bullæ. Eſt enim eadem & par ratio, & tamen nemo id affirmat. Adde quòd ego ipſe ſatis etiam probabiliter vbi ſuprà firmaui, Clericum percutientem ſe ipſum non incurrere excommunicationem *cap ſi quis ſuadente*. & ita hanc ſententiam loquens in ſpecie de Cardinalibus ſe ipſos percutientibus, docet etiam eſſe probabilem Alterius *de cenſuris, tom.* 1. *lib.* 5. *diſput.* 12. *cap.* 3. *dub.* 2.

Quæ hic reperietur in tom. 5. tra. 2. Reſ. 7. §. vlt.

Vbi ſupra in Reſ. not. præteritæ. à principio. & in alia eius primæ annot.

RESOL. LXXXIII.

An offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 83.

§. 1. Negatiuè reſpondet Acoſta *in Bullæ Cruc. q.* 65. Souſa *in Bulla Cœna, cap.* 12. *diſputat.* 66. *num.* 3. Duardus *lib.* 2. *can* 11. *qu.* 10. *num.* 1. Barboſa *in Collect. Doct. tom.* 3. *in Decr. lib.* 5. *tit.* 9. *cap.* 5. *num.* 35. Alterius *de cenſ. tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 12. *cap.* 3. *dub.* 7. & alij aſſerentes tales non incurrere dictam excommunicationẽ, etiamſi offendant dictos familiares coram Cardinalibus, ex ipſorum intuitu, & in contemptum, quia cenſura non ligat vltra mentem conditoris verbis expreſſam; ſed in Bulla exprimuntur tantùm Cardinales, & non eorum familiares. ergo, &c.

2. Sed eſt tanta dignitas Dominorum Cardinalium, vt propterea contrariam ſententiam docuerit ex Armilla & Viualdo, Greg. Sayrus *de cenſ. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 3. Sed quicquid ſit de hoc, certum eſt, offendentes Cardinalium familiares incurrere excommunicationem reſeruatam Summo Pontifici *in cap. felicis, de pœnis, in* 6. & in Bulla Pij V. edita 14. *Kal. Ian. ann.* 1569. Ita Souſa *vbi ſuprà.* & Alterius *de cenſ. tom.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 12. *cap.* 3.

RESOL. LXXXIV.

An Cardinales Religioſi ſtatim ſoluantur à voto paupertatis, & efficiantur Domini redditum Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſæcularium: & ideo ſuperuacaneè conſumpta, & in vſus illicitos non teneantur reſtituere ab ipſis recipientes?

Idem infertur de Religioſis Epiſcopis.

Et an Cardinales Religioſi recuperent facultatem teſtandi de rebus ſuis, quas ex profeſſione Religionis amiſerant? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 64.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Barboſa *in iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 24. & alij penes ipſum, quibus ego addo Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *c.* 19. vbi docet eandem eſſe rationem de Epiſcopo ac de Cardinali; ſed Epiſcopus Religioſus non liberatur à voto paupertatis, vt communiter aſſerunt Doctores, & nouiſſimè Lopez de Texeda *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 1. *contr.* 2. *num.* 3. ergo neque Cardinalis. Et ita hanc ſententiam docet etiam Sanchez *in ſumma tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 34. & amiciſſimus & doctus Lezana *in qq. regul. cap.* 17. *num.* 5. vide etiam Manfredum *de Cardin. deciſ.* 154.

2. Verùm ego contrariam ſententiam probabilem eſſe exiſtimo, ſecundùm quam dicendum eſt Religioſum creatum Cardinalem eximi à voto paupertatis, & effici verum dominum reddituũ Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſecularium; & ideo ſuperacaneè conſumpta, & in vſus illicitos non teneri reſtituere, neque ab ipſis accipientes, ad reſtitutionem aſtrictos eſſe, & ratio horum omnium eſt, quia etiam Regulares Epiſcopi non tenentur ampliùs ad votum paupertatis: ergo neque etiam effecti Cardinales, quòd autẽ Religioſi ad Epiſcopatũ aſſumpti ſoluantur paupertatis voto, ego alibi probabiliter docui, & nunc etiam doceo cum Soto *de iuſt. lib.* 7. *q.* 4. *art.* 2. Vaſquez *in part.* 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 8. *num.* 91. *ad finem & num.* 104. *& in tract. de eleemoſyna.* Pro hac ſententia adduxi Petrum Hurtadum de Mendoza, & alios, quibus nunc addo Michaëlem de Palatio, inſignem Theologum Salmaticenſem, *in* 4. *ſentent. diſt.* 38. *diſput.* 1. & hanc ſententiam quoad Epiſcopos & etiam Cardinales probabilem eſſe fatentur ipſimet aduerſarij, vt Sanchez *loco citato.*

Alibi in 7. tr. 1. I 26. & 17. & tom. 3. t. Reſ. 66. §. ideo ad . . dium. à . . an quar. & ſeqq. in tom. 4. 7. Reſ. 1. Verum . . ficultas. 8 in tr. 8. cum mul. DD. in l. 106. & in 6 tr. 7. Re. à lin. 2.

3. Notandum eſt tamen quòd ſtando in prima opinione, Cardinalis & Epiſcopus Religioſus licèt non ſit dominus reddituum Eccleſiaſticorum, poteſt tamen de dictis bonis facere id, quod facere poſſunt alij Cardinales & Epiſcopi ſæculares, neque alia obligatione tenetur: nam quamuis careat dominio illorum, habet liberam & abſolutam adminiſtrationem, & dominium, quod manet penes Eccleſiam, ita ſuppoſitum eſt eius voluntati, vt quicquid fecerit, ratum habeatur, & validum, quoad dominij tranſactionem, ſiue peccet in erogando, ſiue non, niſi fortè expreſſa aliqua limitatio, aut conditio in ipſa collatione Epiſcopatus imponatur, & ita docet Lorca *in* 2. 2. *D. Thom. q.* 32. *art.* 9. *ſect.* 4. *diſp.* 4. *mem.* 1. *num.* 31. Granadus *in* 2. 2. *contr.* 3. *tract.* 11. *diſp.* 5. *num.* 2. & nouiſſimè Andreas Duuallius *in* 2. 2. *tr. de eleem. q.* 8. *art.* 5. *in fine.* Vnde apparet ex his nimis rigidè contra me & alios viros doctos inſurrexiſſe eruditum Bañez Faiardo *in reſol. de Epiſc. Regulari. vt in tract. de eleem.* dicetur.

4. Non deſinam etiam hîc apponere id quod docet Laudenſis *de Card. q.* 22. & Cucchus *in inſt. Can. lib.* 2. *tit.* 4. *nu.* 111. Cardinales Religioſos recuperare facultatem teſtandi, & diſpenſandi de rebus ſuis, quam ex profeſſiione Religionis amiſerant.

Sup. hoc tom. 4. t. Reſ. 26. Verum . . hæc, & aliis eius primæ no. lege et §§. eius 1. 2.

RESOL. LXXXV.

An Cardinales Religioſi teneantur ad vota quæ præter tria ſubſtantialia emittuntur in Religionibus iuxta eorum ſtatuta? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 65.

§. 1. Vt, v. g. in Religione Minimorum emittitur quartum votum de ſeruanda vita quadrageſimali,

ſimali, & in Societate Iesv Profeſſi emittunt votum, quo promittunt ſe obedientia Pontificis coactos ad Epiſcopatum admittendum non detrectaturos audire conſilium generalis Societatis, vel eius, quem ad id ſubſtituerit. Et affirmatiuam ſententiam docet Vaſquez *in 1.2.diſput.165.cap.8.num. 89. in fine*, & quoad Epiſcopos docet Laurentius de Peyrinis *in priuil.Minim.tom.3.cap.14.nu. 3.* ergo idem dicendum eſt de Cardinalibus.

2. Sed ego contrariam ſententiam probabilem eſſe puto, quam tuetur Sanchez *in ſumma tom.2.lib. 6.cap.6.num.34.iuncto num. 15.* quia ad iſta vota non tenentur Religioſi ad Epiſcopatum aſſumpti; ergo neque ad Cardinalatum promoti. Vide me ipſum *in tract.Miſcell.* vbi hanc ſententiam contra Peyrinum quoad Epiſcopos tenui, & nunc idem quoad Cardinales ſentio, quos ex Minimorum Ordine aſſumptos probabiliter puto ſtatim eſſe ſolutos à voto vitæ quadrageſimalis.

RESOL. LXXXVI.

An Cardinales Religioſi, ſi deponant habitum ſuæ Religionis, incurrant excommunicationem?

Idem infertur de Epiſcopis Religioſis? Ex part. 5. tr.2. Reſol.66.

§ 1. Reſpondeo Cardinales teneri portare habitum ſuæ Religionis, vt ex multis tenet Suarez *de Relig.tom.4.lib. 3. cap. 19. num.4.* & Pacianus *vol.1.conſ.132.num. 39. & 40.* Difficultas eſt, an ſi illum dimittant, incurrant excommunicationem latam *in cap.ne Clerici, vel Monachi in 6.* & videtur affirmatiuè reſpondendum ex principio ſæpiùs dicto, quia Epiſcopi id facientes in excommunicationem incurrerent, vt tradit Riminaldus *vol.1.conſ.6. nu.7.* Pacianus *vbi ſuprà num.42.* Maiolus *de irregular.lib.2. cap. 1.n.13.* Surdus *de aliment.tit. 8 priuileg.79.num. 10.* & alij. Ergo idem dicendum eſt de Cardinalibus.

2. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quam docet Sanchez *in ſumma tom. 2. lib.6.cap.6.n.54.iuncto n.23.* & Barboſa *de iure Eccleſ. lib.1.cap.3.n.25.* & Lezzana *in qq.canon.cap. 17.n. 9.* quia Religioſi Epiſcopi id facientes non incurrunt in excommunicationem; ergo neque Cardinales; quod Epiſcopi verò habitum ſuæ Religionis deponentes non incurrant dictam excommunicationem, probatur, quia nullo iure eſt excommunicatio indicta Monacho, qui prætextu Epiſcopalis dignitatis habitum dimittit, & Epiſcopalem induit, quia textus ille excommunicans clarè loquitur de Religioſo ſub Abbatis obedientia manente, eiúſque regulis aſtricto, atque ita eam rationem reddit, ne detur Monachis materia vagandi dimiſſo habitu, eo quòd à nemine cognoſcentur, quæ in Epiſcopo Religioſo deficiunt; vt potè qui non eſt ſub regulæ obedientia, & induens Epiſcopalem habitum minùs aptus erit ad euagandum, & ita hanc ſententiam loquens de Epiſcopis tenet etiam Rodriquez *in qq.regul.tom.2.q. 58. art.3.* Tappia *in auth. ingreſſi, ver.ſua, cap.6.num.61.C.de ſacroſ. Eccleſ.* Lopez de Texeda *tom.1.lib. 2. tract. 1. contr. 2. num. 14.* & alij.

RESOL. LXXXVII.

An Cardinalis Religioſus poſſit eſſe compater in Baptiſmo, & Confirmatione?

Idem dicendum eſt de Epiſcopis Religioſis? Ex part.5. tract.2.Reſ.67.

§.1. Qvamuis Imola *in Clem.1.n.2.de ſtatu Monach.* dicat poſſe licere Epiſcopis hanc compaternitatem non ſuſcipiendo, ſed baptizando: vnde idem videtur dicendum de Cardinalibus: tamen ego puto abſolutè poſſe Epiſcopos & Cardinales tenere in Baptiſmo, & ſic eam compaternitatem contrahere, & patet exemplo Gregorij, qui ex Religione promotus ad Cardinalatum factus eſt Mauritij Imperatoris compater, & ita de Epiſcopis docet Rodriquez *in qq.regul.tom.2. quæſt. 58.art. 3.* Barboſa *de officio Parochi, cap.18.nu.32.* & de Cardinalibus idem Barboſa *in iure Eccleſ.lib.1.cap.3.num.26.* Sanchez *in ſumma, tom. 2.lib.6. cap. 6. num.34.* & ratio eſt, quia in Epiſcopis, & Cardinalibus non ſubeſt familiaritatis nimiæ periculum, & inde incontinentiæ, ex quo Canones hoc officium facere Religioſis prohibuerunt.

Sup. contento in hac Reſ. in tom. 1. tr. 2. Reſ. 21. §. vlt. in fine, & in Reſ. 21. §. 1. prope finem. & §. penult.

RESOL. LXXXVIII.

An Cardinales ex licentia Summi Pontificis poſſint teſtari de bonis perceptis Cardinalitii Galeri? Ex part.5.tract.2.Reſ.50.

§.1. Negat Barbatia *de Card.q.4.num. 7.* vbi ſic ait. Si quæritur vtrum Papa poſſit concedere poteſtatem teſtandi Cardinalibus de rebus quæſitis intuitu Cardinalatus, & videtur dicendum, quod poteſt haberi, habet enim poteſtatem ſupra ius poſitiuum. *c.innotuit, de elect.cap. propoſuit, de conceſſ. prab.* cum ſimilib. Sed iura poſitiua prohibuerunt Clericos, Sacerdotes, Epiſcopos, Cardinales, & ſimiles poſſe teſtari de rebus quæſitis ab Eccleſia: ergo Papa potuit circa illa iura diſpoſitiua diſpenſare, & propter hoc ſeruatur communis moderna obſeruantia, in quo videmus Summum Pontificem concedere huiuſmodi poteſtatem. Aut quæritur, vtrùm Papa poſſit concedere poteſtatem Cardinalibus teſtandi ſuper rebus quæſitis ex Cardinalatu, relinquendo illas extraneis, & præferendo eos Eccleſiæ, & tunc ſi hoc facere poteſt, ipſe Deus iudex, qui omnia nouit, iuxta illud: Nouit ille, qui nihil ignorat *c.nouit, de iudic.* ſubiicio tamen me deciſioni ſanctæ matris Eccleſiæ: & pondera etiam, quia licèt Papa concedat facultatem teſtandi Cardinalibus de rebus quæſitis intuitu Cardinalatus; debet reſtringi, & limitari illa poteſtas, videlicet ad benè meritos, vt ſuperiùs in præcedenti quæſtione dixi, vel ad pias cauſas, ſeu ad eleemoſynas.

Sup. doctrina contenta in hac Reſ. in tom. 4. tr.7. Reſ.20. & 27. §. 2. & lege etiam §. 1. & alios eius primæ not. & hic ſup. in tr.2. Reſ. 14. vide §.9. Non definam.

2. Verùm his non obſtantibus affirmatiuam ſententiam docet Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæſt.6.* quia hæc bona Cardinalibus non dantur ratione Eccleſiæ vel beneficij Eccleſiaſtici, ſed ſimpliciter ratione muneris & officij, quo apud Pontificem funguntur. Sed in hoc attendenda eſt conſuetudo Romanæ Curiæ.

RESOL. LXXXIX.

An Cardinales in teſtamentis gaudeant priuilegio Militum? Ex part.5.tract.2.Reſ.51.

§.1. Svppono priuilegium militum conſiſtere primò circa formam & ſolemnitatem teſtamenti, vt ſeptem teſtes non requirantur, ſed duo ſolùm, vel ad validandum diſpoſitionem, ſi miles teſtetur in caſtris extra conflictum belli, vel ad verificandum ſcripturam militis teſtamentum facientis in conflictu belli, vt ſuperiùs dictum eſt. Secundò circa ſubſtantiam & efficaciam diſpoſitionis, quia miles poteſt

decedere

decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, *l. miles ita, ff. de milit. teſt.* quod paganis non permittitur. Tertiò circa perſonam hæredis inſtituti, quia poteſt inſtituere etiam perſonam incapacem, vt eſt deportatus, *l. neque, §. & deportati, ff. de milit. teſt.* & ita docet Molfeſius *in ſum. tom. 2. tract. 13. cap. 2. num. 59.* & alij communiter. Hoc ſuppoſito negatiuè reſpondet ad propoſitam quæſtionem. Iaſon *in l. quamquam, C. de teſt. mil.* qui ait ideo hoc priuilegium militibus concedi, quia ſimplices & ignari interpretatione iuris exiſtimantur, quæ quidem ratio in Cardinalibus non viget: ergo, &c.

2. Sed his minimè ſuffragantibus aſſerunt DD. Cardinales habere priuilegium teſtandi iure militari, & ita docet Albanus *de Cardinal. quæſt. 42. § ſecundò principaliter*, vbi pro hac ſententia citat Baldum. Idem docet Manfredus *de Cardinal. deciſ. 221.* & Zechius *de Republ. Chriſt. tit. 3. de Cardin. n. 9. priuil. 11.* cum Gratiano *in diſceptat. tom. 2. cap. 312. n. 11.* Germonio *de ſacra immun. lib. 3. c. 6. n. 66.* & Bagno *de S.R.E. dignitatibus, tr. 11. fol. 182.*

RESOL. XC.

An Cardinales teſtantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam iuris Ciuilis, aut Canonici? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 52.

§. 1. AD hoc dubium reſpondet Azorius *tom. 2. lib. 5. cap. 5. q. 7.* facultatem dictam intelligi, vt teſtari queat ſeruatis, quæ Canonico iure, non ciuili, præſcribuntur, & quia ius Canonicum, vt patet ex *cap. cùm eſſes, & cap. relatum, de teſtam.* ſolùm requirit duos, aut tres teſtes, ideo teſtamentum ſubſiſtit factum à Cardinali duobus, aut tribus teſtibus adhibitis, quamuis iure ciuili ſeptem requirantur. Teſtamenta Cardinalium Romani Pontificis cõſenſu facta iuxta Canones, non iuxta leges ciuiles metiri debemus. Hæc Azorius, qui malè pro contraria ſententia citat Barbatiam *de Card. q. 4. n. 9.* vt legenti patet; apertè docet Cardinales teſtantes ex facultate Papæ validè teſtari cum formulis iuris Canonici quod etiam nouiſſimè docet Bagnus *de dignit. Cardinalium S.R.E. tract. 11. fol. 180.*

2. Non deſinam tamen hic adnotare ea, quæ circa præſens dubium notat Germonius *tract. de indult. Cardinal. § quod tu Romanum. n. 22.* vbi ſic ait. Inanis redditur illa quæſtio, an ſi Papa concedat Cardinali teſtandi facultatem, hæc facultas accipi debeat, prout ius ciuile diſponit, aut prout Pontificium. In qua ſanè controuerſia mihi tempus conterere videntur interpretes noſtri, quos citat & ſequitur Andreas Barbatia *in dicta quæſt. 4. num. 7. ver. ſed poteſt quiſpiam, vſque ad finem,* nam ſi verum eſt, vt eſt vero verius, Cardinales poſſe de rebus propriis, patrimonialibus inquam, & ex proprio acquiſitis, vel ab amicis, & affinibus intuitu perſonæ, non æquè dignitatis relictis liberè diſponere, ſi verum quoque eſt, prout eſt, Principem concedendo teſtandi facultatem alicui videri concedere, quod ille nòn habet, videtur Pontifex maximus Cardinali concedere, vt teſtari poſſit de acquiſitis ex fructibus rerum Eccleſiaſticarum, quæ ſanè bona regulantur, vt nemo neſcit, ſecundùm Pontificias diſpoſitiones, non autem Cæſareas conſtitutiones. Atqui iure Pontificio cautum eſt, vt videas *in cap. cùm eſſet, cap. relatum 1.* vbi omnes notant, *de teſt.* ſubſiſtere teſtamentum, in quo duo tantùm, vel tres fuerint adhibiti teſtes, cùm ſeptem iure ciuili eſſe debeant. Vnde in ea ſum ſententia, vt exiſtimem facultatem teſtandi Cardinali conceſſam, non de ſolemnitatibus intelligi debere, ſed de diſpoſitione bonorum, de quibus aliàs ipſe teſtari non poterat, etſi idem Barbatia parum cautè poſt Salicetum putauerit *in d. quæſt. 4. num. 9.* Cardinalem hac facultate habita quoad ſolemnitatem teſtamenti non teneri teſtes adhibere, licèt teneatur quoad probationem, quæ quidem ſolutio abſurda non videtur in eo, qui cùm liberã habeat teſtamenti factioné, facultatem teſtandi à Principe obtinet, quia licèt tunc poſſit omittere ſolemnitates, præcipuè quoad numerum teſtium de iure communi neceſſariorum, rectius tamen fecerit ſi propter pleniorem probationem eos adhibuerit, ne in falſitatis diſcrimen veniat teſtamentum. Hucuſque Germonius.

RESOL. XCI.

An facultas conceſſa Cardinalibus teſtandi intelligatur pro prima vice? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 53.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Cucchus *in inſt. Can. lib. 2. tit. 4. num. 90.* & Zechius *de Republ. Chriſt. tit. 3. de Card. num. 9. priuil. 8.* vbi ſic ait. Solet à Pontificibus Cardinalibus concedi, vt de fructibus ex beneficiis quæſitis teſtari poſſint, quæ tamen licentia facto primo teſtamento extinguitur. Ita ille, qui pro ſua ſententia citat Decium *conſ. 52.* & Socinum iuniorem *lib. 1. conſil. 89.* & ita licentia vt aliquis monaſterium Monialium ingrediatur, vel vt ad vrbem accedat, intelligenda eſt vt ſemel tantùm introeat, vel in Vrbem veniat.

Quoad pro Epi pis in to tr. 1. ex ctrina 89. ſigna in fine.

2. Verùm mihi contraria ſententia placet, quam loquens in terminis de Cardinalibus docet Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæſt. 10.* vbi ex multis docet facultatem teſtandi ad primum teſtamentum non expirare, non enim eſt idem iuris de teſtamento quod de aliis rebus, nam teſtamentum non niſi morte teſtatoris confirmatur, & hominis voluntas vltima non eſt ante mortem, vt cætera primo actu perficiuntur.

RESOL. XCII.

An licentia conceſſa Cardinalibus teſtandi expiret mortuo Pontifice, qui illam conceſſit?
Et an Pontifex poſſit concedere facultatem teſtandi non ſolum in pios vſus, ſed etiam in quoslibet, dummodo liciti ſint, & honeſti? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 54.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Cucchus *in inſtit. can. lib. 1. tit. 4. n. 90.* & Zechius *de Rep. Chriſt. tit. 3. de Cardinal. num. 9. priuil. 8.* vbi ſic ait. Solet à Pontificibus concedi Cardinalibus vt de fructibus ex beneficiis quæſitis teſtari poſſint, quæ tamen licentia extinguitur mortuo concedente teſtamento non facto. Sic ille, qui citat pro hac ſententia iuniorem *lib. 1. conſ. 89. num. 33.* & ratio eſt, quia eſt facultas ad actum odioſum, & iuri communi repugnantem.

Sup. h in tom. c. 1. lege d ri nam §. & 2, Reſ. 1.

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo, quia cùm teſtamentum vim non habeat, niſi poſt teſtantis mortem, illi, cui teſtandi licentia conceſſa eſt, imputari nequit concedente ſuperſtite eum teſtatum non fuiſſe, ſi quidem longiorem vitam adeptus eſt, quàm is, qui facultatem conceſſit, & ea facultas pro tempore mortis, à quo debet teſtamentum vim habere, deſeruit potiſſimùm, & ita docet mutans ſententiã. Couarruuias *in c. cùm in officiis, n. 8. de teſtam. in 2. edit.*

Gutierrez

Guttierrez *in qq.pract.lib.2.q.75.n.1.& ſeq.* Burſatus *vol.1.conſ.*30.Henriquez *lib.7.cap.21.num.6.* Molina *de iuſtitia,tom.1.tract.2.diſp.*141 & alij,quos citat & ſequitur Sanchez *de matrim.tom.2.lib.8.diſp.28.n.82.* & hanc ſententiam loquens in terminis de licentia data Cardinalibus teſtandi,tenet Megalius *in promptuar.ver.Cardinalis,n.*10.

3. Notandum eſt tamen hîc obiter contra Barbatiam *de Cardin.q.*4.& Nauarrum *de reddit.Eccleſ. q.*3.poſſe Pontificem concedere facultatem teſtandi Cardinalibus non ſolum in pios vſus,ſed etiam in quoſlibet,dummodo liciti ſint,& honeſti, & Pontifex tales licentias ſic concedere conſueuit.Ita Azor. *tom.2.lib.4.c.3.q.*12.& Bagnus *de S.R.E.dignitatibus. tract.*11.*fol.*180.

RESOL. XCIII.

Notabilia quædam de Cardinalibus ex Sacra Rota Deciſionibus,in quibus fuſe tractantur collecta? Ex p.5. tr.2.Reſ.97.

I. AN vniri poſſint beneficia reſeruata de tempore vnionis, ſi fiat vnio à Cardinali habente Indultum, Rota coram Caualerio *deciſ.*628. *num.*3.

II. Indulta Cardinali conceſſa,an capiant beneficia electiua ? Rota coram Puteo *lib.3.deciſ.*190.

III. Indultum Cardinalis quando non capiat vacationem ? *ibidem lib.3.dec.*13.

IV. Indulta Cardinalium an reſpiciant beneficia de nouo erecta? *ibidem lib.2.deciſ.*194.

V. Indultum Cardinalis quòd ceſſantibus commendis & vnionibus prouidere poſſit,quomodo intelligatur? *ibidem lib.3.deciſ.*13.

VI. An Cardinales ſubiaceant Regulæ de publicandis reſignationibus ? *ibidem lib.1.dec.*189.

VII. Derogatio Indulti Cardinalis ordinarij non datur niſi expreſsè dicatur, *ibidem lib.2.dec.*412.

VIII. Derogatio Indulti Cardinalis an intelligatur de Indulto Cardinalis extraordinario, non autem Cardinali conceſſo? *ibidem lib.3.deciſ.*93.

IX. Auditores Cardinalium quando & quomodo poſſint ſeruare terminos? *ibidem lib.2.dec.*17.

X. Cardinalium dicto quando credatur ? Rota coram Seraphino *tom.1.deciſ.*354. *n.*12. *& deciſ.*142. *num.*1.

XI. Cardinales non ligantur diſpoſitione Extrauag. *Iniunctæ*,& poſſunt etiam ante adeptam poſſeſſionem, Epiſcopatus beneficia conferre. *ibid.tom.2. deciſ.*1144.*n.*3.

XII. Cardinalis Vicecancellarius, vel Camerarius vel Pœnitentiarius non ſortiuntur aliquam prærogatiuam in iis,quæ ſpectant ad officium Cardinalium in eorum Collegio. *ibidem deciſ.* 716. *num.6.*

XIII. Cardinales ſunt familiares Papæ, & non commenſales,non veniunt appellatione Officialium, nec in generali diſpoſitione,veniunt tamen in fauorabilibus,etiam in præiudicium concedentis. Rota coram Creſcentio *deciſ.*3.*n.*1.2.& 3.

XIV. Cardinales milites Religionis Ieroſolymitanæ non ſunt exempti ab oneribus impoſitis Commendis ab ea traditis.Rota coram Mantica *deciſ.*130.*n.*8.

XV. Cardinales ſunt exempti ab oneribus impoſitis & imponendis penſionibus,quæ eis à Pontifice conceduntur.*ibidem n.*7.

XVI. Cardinalium literæ priuatæ non probant. Rota coram Cæſare de Graſſis *deciſ.*172.*num.*12.

XVII. Literæ miſſiuæ Cardinalis nepotis Papæ, & Superintendentis loquentes de omnibus beneficiis extenduntur ad Canonicatus in Collegiata, & quare & quando derogent Breui Pontificio. *ibid. deciſ.*112.

XVIII. Cardinalis poteſt nolle vti Indulto, ſed magis vti menſibus Ordinariorum. Rota coram Achille de Graſſis *dec.*407.

XIX. Cardinalibus ſex menſes dati ad reſignandum beneficium minoris valoris 200. currunt à die prouiſionis,non autem à die habitæ poſſeſſionis. *ibid. deciſ.*1.

XX. Regula modificatoria Indultorum Cardinalium abſentium durantibus expectatiuis,vt habeant tantùm alternatos menſes,procedit tam in Cardinalibus,qui ſemper fuiſſent abſentes,quàm in his,qui à principio præſentes,poſtea cœperunt abeſſe. *ibid. deciſ.*410.

XXI. Cardinalis non inhibet alteri Cardinali. Rota *in antiquis deciſion.*31.*de dolo & contum.*

XXII. Cardinalibus ob reuerentiam non inhibetur. *ibidem deciſ.*25.

XXIII. Cardinales non gaudent Indulto, qui nunquam fuerunt in Curia.Rota *in deciſionibus nouiſſimis part.3.lib.3.deciſion.*1953.

XXIV. Cardinalis acceptans beneficium ita vt gratia familiaris non poſſit canonizari, cui ex fauore fuit poſtea beneficium collatum,non nocet per geſta à ſe ante præſtitum conſenſum dicto familiari, *ibid.deciſ.*538.*n.*2.

XXV. Cardinalis gratia obtenta ius ſuum à ſe ſine conſenſu Papæ abdicare non poteſt. *ibid. deciſ.* 358. *num.*3.

XXVI. Cardinalium familiares deſcripti in matricula,ſi inter eos non reperiatur deſcriptus,qui ſe dicit familiarem,an ob id non ſit habendus pro familiari. *ibidem deciſion.*416. *n.*2.

XXVII. Cardinalis titularis habet de iure ius conferendi in ſua Eccleſia hæc tamen iuris aſſiſtentia non ſufficit ad manutentionem,quando probatur alium eſſe in poſſeſſione. Rota apud Farinacium *deciſ.*423.*n.*3.

XXVIII. Indultum conferendi in menſibus reſeruatis non ſuffragatur vbi Epiſcopus eſt Cardinalis,quia tunc nulli ſunt menſes reſeruati.Rota coram Ludouiſio *deciſion.*91.*n.*1.

XXIX. Indultum conceſſum alicui Cardinali intra alienam diœceſim,non comprehendit beneficia ſpectantia ad collationem ordinarij.*ibidem deciſ.*291. *n.*8.& hoc eſt ita verum,vt etiamſi ſedes Epiſcopalis vacaret,dum vacat beneficium in menſe Ordinarij, non poteſt Cardinalis illud conferre.*ibidem*,& Rota *dec.*442.*diuerſ.* Alia etiam priuilegia Cardinalium ex ſacra Rota decerpta videbis apud Riccium *part.*1. *collect.*120.Et ne deſeras in caſu contingenti etiam videre duas magiſtrales deciſiones Rotæ apud poſthumas Farinacij *tom.*2.*deciſion.*403.& *tom.*1. *deciſion.* 464.vbi exactè explicatur, quando, quomodo, & ex quibus cenſeatur probata familiaritas Cardinalium ad effectum reſeruationis. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem tractatum de ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus.

* * *

Subſequuntur omnes Reſolutiones de Collocutionibus & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis, Ex duodecima parte R.P. Dianæ in eius ſecundo Tractatu.

RESOL. XCIV.

An Cardinales loquentes cum aliis exiſtentibus extra Conclaue de rebus ad electionem pertinentibus, incidant in cenſuram Papæ reſeruatam?

Et negatiue reſpondetur?

Et notatur, quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ, ſed contra ſecretò loquentes. Ex part.12.tract.2.Reſol.1.

§.1. RESPONDENT aliqui negatiuè, quia in *Cap. vbi periculum de elect. in 6.* ſic habetur. *Nulli fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel ſcripturam: qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo illorum ſecretè loquendo, ipſo facto, ſententiam excommunicationis incurrat:* ita ibi. In quibus verbis vt patet, ſolum excommunicantur ad Cardinales in Conclaui exiſtentes ſcripturam, vel nunciũ mittentes. Ergo mittentes à Cardinalibus diſtinguuntur: maximè cum in verbis antecedentibus dixerit Pontifex *nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat.* Ergò perſonæ extra Conclaue exiſtentes, ſunt quæ huic excommunicationi ſubiiciuntur, non autem qui intra Conclaue exiſtunt. Itaque hæc excommunicatio non comprehendit ipſos Cardinales, ſed nuncium, vel ſcripturas mittentes, vel ſecretò alloquentes. Ita docet. Caietan. *verb. Excommunicatio capit.*55. Sayrus *libr.*3. *capite* 35. *numero* 3. Filliucius *tractatu* 14. *cap.*4. *quæſtione* 2. *numero* 54. Suarez *diſp.*23.*ſect.*4.*num.*2. Bonacina *tom.*3. *de cenſur.diſput.*2.*quæſt.*2. *punct.*34. *num.*6. Caſtrus Palaus *tom.*6.*diſput.*3.*punct.*31.*num.*1. Sed quid dicendum in terminis Bullæ Pij IV. reſpondeo etiam negatiuè; nam Pontifex ibi ſic ait. *Clauſo Conclaui, nulli ad colloquium, etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, niſi ex magna, & vrgenti cauſa à maiori parte Collegij approbanda admittantur.* In quibus verbis, vt patet, nulla imponitur excommunicatio Cardinalibus propter locutionem, vndè Caſtrus Palaus *vbi ſuprà num.*1.*in fine,* ſic ait. *Aduerte in fine huius Conſtitutionis Gregorij, Pium IV. in Bulla eiuſdem incipiente. In eligendis Eccleſiarum Prælatis, excommunicationem ſibi reſeruatam profert aduerſus quoſcunque etiam Cardinales, qui litteras, aut cuiuſuis generis ſcripta nuncium vel notam, aut ſignum miſerint ad eos, qui in Conclaui fuerint, vel è contra è Conclaui ad eos, qui foris fuerint, & aduerſus quoſcunque has litteras, ſcripta, nuncium, vel notam recipientes. Ex quo iam dubitare non licet quocunque modo litteræ, vel nuncius mittatur, ſiue ſecretè ſiue publicè, ſub hac excommunicatione comprehendi? neque etiam dubitare licet comprehendi Cardinales.* Ob locutionem autem præſenti Conſtitutione Pij IV. excommunicatio non iniungitur; benè tamen in dicto capite *vbi periculum.* Ita ille. *Et punct.* 29. *numero* 6. Sic etiam aſſerit. In Bulla Pij IV. in ordine 63. edita. Anno 1561. cuius initium eſt, *In eligendis Eccleſiarum Prælatis, Pontifex ſub excommunicatione ipſi reſeruata prohibet litteras aut cuiuſuis generis ſcripta ad eos qui in Conclaui erunt, ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum mittere, aut recipere, aut è contra, è Conclaui ad eos qui foris erunt. Inſuperque prohibet, & ſi non ſub excommunicatione, vt clauſo Conclaui ad colloquia etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, niſi ex magna, & vrgenti cauſa à maiori parte Collegij approbanda admittantur.* Hæc Palaus. Itaque dicendum eſt Pium IV. ad confirmationem eorum, quæ diſpoſuerat Gregor. X. *in d. capite Vbi periculum* addidiſſe excommunicationem Papæ reſeruatam, non ſolum contra ſcribentes extra Conclaue intra Conclaue, vt fecerat Gregorius, ſed etiam Cardinales recipientes litteras, & illas ſcribentes ex Conclaui ad alios extra Conclaue. Prohibuit etiam Collocutiones, ſed non cum pœna excommunicationis; & ita hanc ſententiam præter Palaum *vbi ſuprà* in terminis Bullæ Pij IV. docet Bonacina *tomo tertio, diſputatione* 2. *quæſtione* 2.*punct.*34. *numero* 9. vbi loquendo de differentia inter Conſtitutionem Pij IV. *& capite vbi periculum*, ſic aſſerit; *Patet differentia inter iſtam, & præcedentem Excommunicationem. Primo, quod iſta eſt reſeruata Summo Pontifici, illa nequaquam. Secundo, in iſta non ſolum prohibitum eſt mittere litteras, ſcripta, & ſigna, verum etiam illa recipere: illa verò non imponitur excommunicatio recipientibus. Tertio in illa prohibitum eſt ſub excommunicatione ſecretè loqui,* in hac verò *Conſtitutione prohibitum quidem eſt, ſed non ſub cenſura.* Hæc Bonacina, *cui etiam adde Ioſephum Gibalinum in Synopſi cenſurarum verbo Electio numero* 6.

2. Itaque dicendum eſt, in dicta Conſtitutione non inueniri cenſuram latam reſeruatam contra colloquentes, ſed contra ſcribentes ex Conclaui ad alios exiſtentes extra Conclaue, vel ſcribentes Cardinalibus, vel aliis exiſtentibus in Conclaui.

3. Et tandem non deſeram hic apponere verba Patris Theſauri *in praxi de pœnis par.* 2. *verb.* Conclaue, *capite* 2. §. *Item Pius.* vbi ſic ait, *Nota quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ, ex prædictis; Itaque ſolum ij, qui ſecretè loquuntur cum Cardinalibus in conclaui exiſtentibus incurrunt excommunicationem non reſeruatam: ipſi autem Cardinales ſecretè loquentes cum aduenientibus, non incurrunt vllam cenſuram.* Ita Theſaurus.

RESOL. XCV.

Rationes pro affirmatiua ſententia adducuntur, ſed negatiua firmatur?

Et docetur, quod mens legis magis eſt attendenda, quam verba?

Et explanatur legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio.

Et quod in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua? Ex part.12. tractat.2. Reſolut.2.

§1. SEd his non obſtantibus affirmatiuam ſententiam aliqui ſatis probabilem exiſtimabunt, nempe Cardinales non ſolum mittentes litteras, & nuncium ad alios extra Conclaue exiſtentes, ſed etiam cum ipſis colloquentes in cenſuram reſeruatam Pij IV. incidere.

2. Probatur

2. Probatur Primò hæc opinio, quia legis mens magis eſt attendenda, quam verba, vt patet ex *l. ſcire, ff. de legib. l. non aliter, ff. de legat.* 3. *l. nominis, & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verb. ſignific.* & tenet Suedus *deciſ.* 35. *numero* 14. Ferrer. in *Conſtit. Catal. Gloſſ.* 4. *num.* 66. vnde Bartholomæus Humada *in ſchol. ad Gloſſam,* Lopez *l.* 57. *tit.* 5. *part.* 1. *gloſſ.* 2. *numero* 7. docet ex Baldo in dicta *l. ſcire,* quod non ſolum recedere debemus à verbis legis, & ſeruare mentem, vbi eſt expreſſa, ſed etiam vbi mens, ſeu ratio non eſt expreſſa. Sed certum eſt Summum Pontificem Pium IV. in dicta Conſtitutione aliam non habuiſſe mentem ac finem, quam ob ſolam Pontificis electionem Cardinales ab omni communicatione cum aliis extra Conclaue ſe abſtinerent, vnde prohibuit ſub cenſura ſibi reſeruata ad eos mittere litteras, nuncium, &c. Ergo quanto magis dicendum voluiſſe Cardinalibus prohibere collocutionem cum ſupradictis, cum lingua magis vrgeat, & vim habeat, quam calamus.

3. Deinde probatur, & confirmatur hæc opinio, quia in Bulla Pij IV. §. *Clauſo &* §. *litteras* verſantur, & reſpiciunt vnam eandemque materiam, videlicet remotionem ab omni communicatione cum exiſtentibus extra Conclaue, prohibendo collocutiones, litteras, mandata, notas, ſigna, ergo licèt materialiter videantur duo §§. diſtincti; ſunt tamen formaliter vnus, & idem, & ideò *in Rubr.* §. *litteras* dicitur *Clauſo Conclaui litteræ, & ſigna ſimiliter prohibentur.* Nota dictionem *ſimiliter,* quæ eſt repetitiua, vt obſeruat Ruinus *conſ.* 369. *numero.* 2. *vol.* 2. & Surdus *deciſ.* 88. *num.* 15. Vnde inducere diſpoſitionem ſimilem præcedenti, dixit Sacra Rota coram Seraphino *tom.* 2. *deciſ.* 1384. *num.* 1. Ergo cenſura lata in dicto §. *literas* cadit etiam, & includit antecedentem §. *Clauſo,* & ideo non ſolum mittentes, & recipientes litteras, vel ſcripturas, ſed etiam colloquentes cum his qui extra Cõclaue exiſtunt de rebus pertinentibus ad Electionem, in excommunicationem incidere dicendum erit, cum vtrobique par ſit ratio, vt ſtatim videbimus, & alioquin contra Regulam *cum quis de regulis Iuris in* 6. quod vna via denegatur, altera concederetur, vnde Petr. Peckius in dictam Regulam ſic ait. *Quoniam in omnibus diſpoſitionibus, & publicis, & priuatis ſcriptum ſententiæ, & menti cedere æquum eſt, cum ratio legis lex ſit, & non legis verba captanda ſint, ſed legislatoris intentio ſpectari debeat, optima ſanè ratione conſtitutum fuit; quod cum quid alicui vna via per legem prohibetur ad id alia via, ſub velamento, & prætextu verborum, contra legis mentem admitti non debet.* Ita ille Cui adde Varneſium *vol.* 1. *conſil.* 459. *num.* 2. Vela *diſſert.* 10. *num.* 59. Seſſe *deciſ.* 28. *num.* 11. Larrea *Deciſ. Granat.* 1. *num.* 45. *lib.* 1. Sanchez *de matrim. lib* 10. *diſp.* 8. *num.* 20. & alij aſſerentes abſurdum eſſe, quod vna via denegatur altera concedere: Sed hoc eueniret in caſu noſtro, nam ad euitandam omnimodam communicationem cum aliis extra Conclaue denegarentur ſub cenſura latæ ſententiæ ſcriptiones, & mandata per nuncium, ſed concederentur ſine incurſu cenſurarum colloquia.

4. Probatur tertio, quia non pauci, nec contemnendi, imò magni nominis Doctores aſſerunt etiam legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio & ita per Textum in *l.* 2. *verſ. ſi Curatores, ff. ad Tertull. & in cap. ſi poſtquam, cum gloſſ. de elect. in* 6. docet Alphonſus Moditius *in* §. *lex eſt inſtit. de iur. gent. dub.* 54. *numero* 1. Quia, vbi eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, etiam in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extenſio, ſed quædam declaratio, vt notat *Gloſſ. ſingularis in cap.* 1. *in verb. Italiæ de temp. ordinand. lib.* 6. quam pro ſingulari commendat Panormitanus *in cap. nihil columna.* 3. *antepenult. de elect. & in cap. fin. columna.* 2. *de reſcript.* Et hæc omnia latè firmat ex Neotericis Guttierrez *pract. qq. lib.* 3. *quæſt.* 17. *num.* 83. vbi probat, quod in quacunque materia ſimus, vbi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipſa lex *l. illud, ff. ad l. Aquiliam. l. à Titio,* cum *ſimilibus, ff. de verb. obligationibus.* Mantic. *de coniecturis vltimarum voluntatum lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 20. Tiraquell. *de cauſis ceſſantib. part.* 1. *num.* 151. Becc. *conſ.* 89. *num.* 10. Decian. *conſ.* 76. *num.* 10. *lib* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1162. *num.* 4. *& prius concluſ.* 312. *num.* 9. Adde Barb. *conſil.* 10. *numero* 11. 12. *&* 19. *lib.* 2. Hinc eſt, quod in his quæ per rationem legis comprehenduntur non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua. Rolandus à Valle *conſ.* 27. *num.* 6. *cum ſeqq. lib.* 1. Molina *lib.* 1. *de Hiſpan. primogen. cap.* 5. *num* 12. Vnde in tali caſu non dicitur lex extendi, ſed includi ille caſus ſub eiuſdem legis diſpoſitione, latè Crauet. *de Antiquit. temp.* 4. *part. princip. in princip. num.* 91. cum ſequentibus & Pariſius *conſil.* 22. *numero* 20. *lib.* 2. quibus adde Antonium Frances in *Paſtor. Regul. part.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 52. Ergo cum ex ſupradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem eſſe extendendam, à fortiori dicendum eſt in caſu noſtro Conſtitutionem Pij IV. contra Cardinales, mittentes, litteras, & nuncium extra Conclaue ad alios, extendendam eſſe ad Cardinales cum ipſis colloquentes, nam in hoc caſu militat eadem, imò maior ratio: vnde ex ſuperius allatis patet opinionẽ hanc affirmatiuam cui ego adhærere Eminentiſſimis DD. Cardinalibus conſulerem, eſſe ſatis probabilem. Illa tamen non obſtante, exiſtimo opinionem negatiuam Caſtri Palai, & Bonacinæ non carere probabilitate, & ideo illam ſequentes non damnarem. Nam in materia cenſurarum reſpuitur communiter à Doctoribus argumentum à ſimili, vt notat Amicus in *Curſ. Theologic. tom.* 7. *diſputatione* 31. *ſect.* 3. *numero* 58. *& alij,* imo & à fortiori, vnde verba interpretanda ſunt, vt iacent, & ſonant. * Pœnæ etenim ad alios caſus non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ, *l. factum cuique,* §. *in pœnalibus, ff. de Reg. Iur. capite in pœnis eodem tit. in* 6. docet Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæſtione* 51. *numero* 12. Burgos *de Paz. conſ.* 8. *numero* 2. etiamſi extenſio efficeretur ex ſimilitudine rationis, vt docet Gironda *de priuileg. explicat. numero* 540. Dueñas *Regul.* 281. cum aliis communiter. Ergo, cum Pius IV. fulminauerit ſententiam excommunicationis contra Cardinales mittentes, & recipientes litteras, nuncium, &c. non eſt extendenda ad colloquentes; nam, ſi iſtos voluiſſet comprehendere, expreſſiſſet, vt fecit, contra mittentes, & recipientes litteras. Ergo dum non expreſſit, comprehendere non voluit, quia vt diximus, ſi voluiſſet expreſſiſſet *leg. vnica, cap. fin. autem, C. de caduc. tollen. cap.* 2. *de tranſ. Prælat.* Tiraquellus *in leg. ſi vnquam, verb. libertis, numero* 3. *C. de reuocan. donat.* Surdus *conſ.* 88. *numero* 4. Guttierrez *Pract. qq. lib.* 3. *quæſt.* 22. *numero* 7. *& alij.* Sed ſi aliquis vellet ſtare in hac opinione quod Cardinales loquentes de rebus pertinentibus ad Electionem non incidant in cenſuram Papæ reſeruatam; reſtat videre an ſaltem Cardinales in tali caſu peccent mortaliter.

Reſ. ... §. 1. in fine, ... aliis eius annotat. & in tom. 5. tr. 1. Reſ. 90. §. 2. & vlt. & ibi in tr. 3. Reſ. 34. §. Nec valet. ad medium, & ibidem in tr. 9. Reſ. 35. §. 1. & in Reſ. 55. §. Adde. & in Reſ. 78. § 1. & 2. & ibi in tr. 10. Reſ. 122. §. 2. ad medium. verſ. Vnde. & in tom. 6. tr. 1. Reſ. 79. & in to. 7. tr. 1. R. 1. §. Hæc. paulo poſt initiũ, à verſ. tamen lex. Et pro interpretatione comprehenſiua, & non extẽſiua cõtenta in hoc textu late ſup. in tr. 1. Reſ. 128. §. Probatur tertio. ad medium, à verſ. Hinc eſt. & in to. 2. tr. 1. Reſ. 179. §. 2. ante medium. & in tom. 3. tr. 2. Reſ. 47. §. Et hanc. ante medium. verſ. nec dicitur extenſio. & in to. 7. tr. 1. Reſ. 1. §. Nec obſtat primo. ad medium. à verſ. Et in tali caſu. in Reſ. 3. §. 1. prope finem. & in Reſ. 304 §. Confirmatur. & in Reſ. 313. §. Sed hæc. à lin. 5.

* Sup. hac pœna in omnibus Reſ. & §§. not. primæ huius §.

RESOL. XCVI.

An Cardinales loquentes cum aliis exiſtentibus extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem peccent ſaltem mortaliter ?

Et deducitur , quod ſi neceſſitate vrgente Sacerdos abſque prauia confeſſione celebrauerit, Quam primum confiteatur , *& quia ſunt verba imperatiua non important præceptum ad mortale, ſed conſilium, & adhortationem.*

Et docetur , quod conſuetudo, & obſeruantia ſubſequens eſt optima legum imterpres ? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 3.

*Sup. hoc latiſſime in to. 6. tr. 1. Reſ. 29. & in multis aliis eius primæ not.

§. 1. NEgatinè prima facie videtur reſpondendum: nam Pius IV. ſic ait. *Clauſo Conclaui nulli ad colloquium admittantur* * Quæ quidem verba cum ſint imperatiua, non inducunt præceptum aliquod, quia ſunt ſimplicia quædam verba ; Et quando Ius , vel Superior aliquid ſub culpa præcipere volunt, fortioribus terminis vti ſolent. Et ita hanc ſententiam generaliter, & abſque vlla limitatioue docet Bordonus *in conſ. regul. tom. 2. reſol. 61. quæſt. 9. nu. 27.* Patrum Thomiſtarum decus Cardinalis Caietanus 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 9 *circa ſolut. ad* 1. Caſtro *lib.* 1. *de leg. pœn. cap* 5. *docum.* 4. Salon. 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 2. *centrouerſ.* 8. *col.* 3. verſ. *Ex his ſequitur.* Carbon. *de legib. lib.* 7. *diſp.* 4 *ad fin.* Confirmatur hæc opinio auctoritate Petri de Ledeſma *in Summa Tom.* 1. *de Euchariſt. c.* 11. *ante* 9. *concluſ.* Villalobos *in Summa tom.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 37 *num.* 7. Tamburin. *opuſculo de Commun. cap.* 1. §. 6. *nu.* 49. Lud. de S. Ioanne *quæſt.* 7. *de Euchariſt. art.* 7. *dub.* 1. *in fin pag.* 264. Martin. de S. Ioſeph. *lib* 1. *tract.* 7. *de Euchariſt. num.* 19. aſſerentium verba Concilij Tridentini *ſeſſ.* 13. *cap* 5. Quod ſi neceſſitate vrgente Sacerdos abſque præuia confeſſione celebrauerit, quamprimum confiteatur , quia ſunt verba imperatiua, non important præceptum ad mortale, ſed conſilium & adhortationem. Et ad plurimum verba imperatiua , important tantum præceptum ſub veniali, tradunt Nauarrus *cap.* 12, *num.* 49. Emanuel Sà *verb. lex, num.* 6. Saytus *in Claui Regia lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 2. & alij.

Sup hoc infra in § vlt. huius Reſ. & in aliis eius annot.

2. His tamen non obſtantibus puto affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe. Probatur primò, quia ſupradicta opinio Caietani, & aliorum procedit quando materia non eſt grauis , ſed quando verba imperatiua verſantur circa materiam grauem , & quæ plurimum intereſt Reipublicæ , tum dicta verba importare præceptum ſub mortali , tradunt communiter Doctores , vt Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 9. *num.* 2. Vaſquez *in* 1. 2. *tom.* 2. *diſp.* 178. *cap.* 3. *num.* 21. Sanchez *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 23. *num.* 12. & in Summa *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 26. Merolla. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 3. *diffic.* 1. *num.* 110. & alij. Quod patet ex Clement. *Exiui*, §. *item quia, verſ. nos itaque de verb. ſignificat.* vbi Pontifex expreſsè dicit, verba imperatiui nec continere præceptum , nec ei æquipollere, & ſtatim ex materiæ grauitate præceptum collegit. Sed in noſtro caſu materia præcepti eſt in re grauiſſima , quæ importat, & conducit ad bonum vniuerſale totius Eccleſiæ, videlicet ad liberam, & rectam electionem Summi Pontificis. Ergo verba ſupradicta Pij IV. licèt imperatiua , præceptum ſub mortali continere omnino dicendum eſt. Et ita interpretata eſt dicta verba Pij IV. conſuetudo , & obſeruantia ſubſequens , quæ eſt optima legum interpres *l. minimè , ff. de legibus l ſi de interpretatione, ff eod. tit cap. cum de conſuetud.* Syluan. *conſ.* 88. *num.* 27. Tiraq. *De nobil. capite* 10. *num.* 9. Afflict. Neap. *deciſ.* 166. *num.* 9. & *deciſ.* 173. *numero* 3. Menoch. *conſ.* 32. *numero* 44. & *conſ.* 390. *num.* 21. *conſ.* 577. *num.* 2. & 3. *vol.* 3. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1415 *numero* 10. Bruno à Sole *in locis commun. verb. conſuetudo* 6. Cardoſ. *in praxi Iudicum , & Aduocat. eod vrob. numero* 3. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de in integr. reſtit. minor. verb. contractum num.* 29. Bellet. *diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debitore,* §. 12. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 2. *cap.* 1. *numero* 12. Camil. Borell. *in Summa omnium deciſ. tit.* 14. *numero* 88. Cened. *practic. & canon. qq. lib.* 1. *quæſtione* 3. *numero* 11. cum aliis , quibus adde Ioannem Præpoſitum *in cap.* 2. *num.* 14. & Amicum *in Curſu Theolog. tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 8. *num.* 204. aſſerentes, obligationem ad mortale ſolo verbo imperatiuo declarare praxim, & conſuetudinem. Et ideò loquentes de verbis imperatiuis aſſerunt plures ſtandum eſſe conſuetudini acceptanti , & intelligenti ea verba. Si enim ita explicuit tanquam verba præcepti , continebunt præceptum ; ſi verò tanquam verba conſilij continebunt conſilium. Vbi autem conſuetudo nihil explicuit, ſpectandam eſſe materiam , & ſi ea magni ponderis , & neceſſitatis ſit, & ita veriſimile ſit, eam ſic à ſuperiore ponderatam , continebunt præceptum ; ſecus autem ſi non. Sic Anton. *in cap. nam concupiſcentiam in fine de conſtit.* & ibi Panorm. *num* 4. Imol. *num.* 10. Felin. *numero* 8. *verſ. De aliquibus autem verb.* Alex. de Neuo *numero* 26. Angel. *verb. lex, num.* 3. & *ibi* Tab. *quæſt.* 28. *num.* 29. Armilla *num.* 4. Syluest. *verb. Præceptum quæſt.* 2. Euerard. *in ſuis topicis loco ab æquipollentib. num.* 11. Sanchez *tomo* 2. *Summa lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 39. & *alij.* Sed in caſu de quo loquimur, etiamſi non adeſſet, conſuetudo , quod negamus, tamen materia eſt ita grauis, vt grauior eſſe non poſſit, videlicet, vt diximus , media ad rectam electionem Pontificis. Ergo in dictis verbis imperatiuis præceptum ſub mortali Pium IV. impoſuiſſe, manifeſtè apparet, nec aliter ſentiendum puto.

Aduerte obſecro, quod hæc duo nomina conſuetudo & obſeruãtia au-

3. Ad autoritatem deſumptam ex verbis Concilij Tridentini vbi ſuprà , Reſpondeo contra Ledeſnam, & alios , verba illa imperatiua , vt ego * alibi probaui, inducere obligationem ſub mortali , quia verſantur, vt eſt in caſu noſtro circa materiam grauem , ita etiam interpretante conſuetudine. Et ita docet Amicus *loco citato num.* 204. Et me citato Dicaſtillus *de Sacram. tom.* 1. *tract* 4. *diſp.* 9. *dub.* 9. *num.* 176. & me citato Leandrus *de Sacram. tom.* 2. *trat.* 7. *diſp.* 7. *quæſt.* 46. & me citato Eminentiſſ. Card. Lugo *de Euchar. diſp.* 14. *ſect.* 7. & me citato Auerſa *de Sacram. Euchariſtiæ. quæſt.* 8. *ſec.* 7. & me citato Franciſc. de Lugo *de Sacram. l.* 4. *c.* 6. *q.* 8. *nu.* 61. & me citato Paulus Maria Quartus, *in Rubricas Miſſalis Romani p.* 3. *tit.* 8. *ſect.* 3. *dub.* 6. & me citato Trullench , *de Sacram. l.* 3. *c.* 6. *dub.* 4 *q.* 4. *n.* 26. & me citato Fligius Baſſæus *verbo Communio ſacra n.* 59. & me citato Caſpenſis *in Curſ. Theolog. tom.* 3. *tract.* 22. *diſp.* 9. *ſec.* 2. *num.* 26. cum aliis communiter.

RESOL. XCVII.

An Collocutiones , & Scriptiones , quæ ordinantur ad Bonam electionem futuri Pontificis , prohibeantur in Bulla Pij IV. in eligendis , &c. Et opinio negatiua affertur.

Et docetur , quod mens Legislatoris, & finis legis colligitur ex eius prœmio.

Et probatur , quod quando ceſſat finis adæquatus , & fundamentalis legis etiam in particulari , lex non obligat.

Et

Et quod lex fundata in præſumptione, ipſa deficiente, non adſtringit? Ex part.12.tract.2.Reſ.4.

§.1. IN Bulla ſic habetur, *Clauſo Conclaui nulli ad colloquium etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, niſi ex magna, & vrgenti cauſa à maiori parte Collegij approbanda admittantur, Litteræ verò, aut cuiuſuis generis ſcripta ad eos qui in Conclaui erunt, ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum mittere, ſeu recipere, aut contra, è Conclaui ad eos qui foris erunt, nullo modo liceat, qui contra fecerint, quacunque dignitate, etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant, pœnæ excommunicationis latæ ſententiæ ſubiaceant, abſoluendi facultate, præterquam in mortis articulo, ſoli Pontifici Maximo reſeruata, à quo nihilominus pro qualitate delicti vltra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.*

2. Ad dubium propoſitum negatiuè videtur reſpondendum, quia in hoc caſu ceſſat finis legis ſcriptiones prohibentis.

3. Probatur eo quod mens Legiſlatoris, & ſignis legis colligitur ex eius proœmio, vt patet ex *l.fin. ff.de Heredibus inſtit.* & ibi Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Idem habetur *in l.1. de orig. Iuris,* & docent Molina *de primogen. lib.1. cap.5. num.24. & 35.* Guttierrez *pract.lib.1.quæſt.27. num.90. & 91.* Hurtadus *tom.1.tract.2.cap.2.reſol.3.num.30.* Soccin.*de confeſſ.ſolicit.tract.1. cap.7. num.4.* Panormitanus *in cap. aduerſus de immun. Eccleſ. num.2.* Nauarrus *in cap. ſi quando de reſcrip except.8.num.1.* Oldradus *conſ.103.* Tiraquellus *tit.ceſſante cauſa limit.1.n.90. & 91.* Paz *conſ.92.num.6.* Quintana Dueñas *tom.1. tract.3.ſingul. 18.num.8.* Salas *de legib. diſput.17. ſect.9. num.13.* & alij.Sed vt patet in §.1.Bullæ Pij IV.finis ſuæ Conſtitutionis fuit, tollere abuſus qui liberæ, rectæ & maturæ Electioni Pontificis obſtare poterant, & ideo Bonacina *tom.3. diſput.2.quæſt.2. punct.35. num.12.* & Caſtrus Palaus *num.6.diſput.4. punct 18. num. 6.* cum Ioſepho Gibalino *in Synopſi Cenſurarum ver. Electio num.6.* docent finem dictæ Bullæ Pij IV. eſſe, vt electio futuri Pontificis libera omnino ſit. Et Sayrus *de cenſur. lib.3. cap.3. num.2.* ait, materiam Canonis *vbi periculum in 6.* eſſe occaſionem differendi, vel turbandi electionem Summi Pontificis. Ergo quando collocutiones cum Cardinalibus, vel ſcripturæ ad eos miſſæ nullum continent abuſum, nullam occaſionem differendi, vel turbandi electionem Pontificis, imò conducunt, & ordinantur, & efficiunt, vt actu ſequatur ſubita, recta, libera & matura electio ipſius Pontificis, vt eſt finis, & voluntas dictarum Conſtitutionum, in tali caſu dicendum videtur ita colloquentes, & ſcribentes neque peccare mortaliter, nec incidere in cenſuras.

4. Probatur hæc opinio, quia quando ceſſat finis adæquatus, & fundamentalis legis etiam in particulari, lex non obligat, & lex fundata in præſumptione, ipſa deficiente non adſtringit.

5. Probatur primo ex iure Canonico, vt patet *in cap.miramur, de ſeruis non ordinandis, iuncto cap. multis, de ætat.& qualit. cap. cum ceſſante de appellationib.cap. quorundam de iudic. cap. Marchion. 1. quæſt.2. cap. fin. de Reg.iuris,* & gloſſa *verſ.ſeruorum in cap.ita quorumdam de Iudæis,*

6. Probatur, ex iure ciuili, vt patet *ex l. quod dictum 32 ff de pactis, l. adigere 6. §. quamuis de iurepatronatus l.illud 9.ff.ad legem Aquiliam, l.ita demum, ff.de adminiſtr.tutor.l.quod ait lex, ff.de diuortiis, l. 1. §. vltim ff.de alimentis legatis,* & Gloſſ.*verb.prouidentia, & verbo filio procedente lib.2. verſ. & ſi extraneum, ff.de vulgari.*

7. Et tandem probatur auctoritate Doctorum, ita Granadus *in 1.2.controu.7. tract.3.p. 2. diſput.15. ſect.2.*& alij quos alibi adduxi, & ad ſatiet. tem adducit Franciſcus Souſa in Bullam Clementis VIII. *de largitione munerum fundam.2.num.24.* quibus nunc addo Martinum de S.Ioſeph *poſt Regulam S. Franciſci fol.437. numer. 7.* & me citato Roccafui.*tom.1. p.3.lib.6. de lege humana in communi capite 15.* & me citato Creſcent.*in Præſidio Romano lib.3.numer.28* & me citato Bertrand.Loth. *in Reſol. Theol. tractat.2. artic.8.* & Tamburin. vir. doct. & amiciſſ. *in decal. tom.1.lib.2.cap.1.§.10.num 3.*& me citato Pollachus *in vacat.epidem.p.1.num.65.*& me citato Caramuel *in Theologia regulari diſp.5.nu.50.* & me citato Poſſentius *verb. lex, in collect. reſponſionum moralium tit. de Monialibus, inquiſ.2.n.52.* Et nota quod Granadus addit ſupra *ſect.3. num.24. Satis eſſe probabiliter cognoſci ceſſare adæquatam rationem legis, vt licitè poſſit non ſeruari? dummodo,* vt obſeruat Rocca fui. *vbi ſup. Abſit ſcandalum, & rectè procedatur in rei veritate, non verò fictione, fingendo deficere, & ceſſare finem legis in particulari, cum minime deficiat.* Vnde ex his aliqui non poſſunt intelligere, quomodo Pius IV. & Gregorius X. qui nihil aliud intendunt in ſuis Conſtitutionibus, quam optimam Pontificis electionem, quod poſtea velint eos excommunicationis nexu vinciri qui ſcriptiones adhibent tanquam media probabilia opportuna, imò, & forſan neceſſaria ad adiuuandam, & efficiendam dictam electionem, ideo putant in dictis Conſtitutionibus ſolum prohiberi litteras, quæ tanquam abuſus tendere poſſunt ad differendam, turbandam, & impediendam liberam rectam, & maturam Pontificis aſſumptionem, non autem collocutiones, litteras &c. quæ illam adiuuare poſſunt, & ad hunc finem adhibentur.

Alibi in to.6. tr.1. Reſ.70. 71. & 72. & ibi in tr. 3. Reſ.16. §.vlt. a lin.5. & ibi in tr 8.ex doctrina Reſ. 57. vlt.& in tom.1. tra. 5. Reſ.45.a lin. 4. & verſ. Proinde.& in to.5.tra.8. ex doctrina reſ. 10. & in to. 7.tr 2.Reſ.33. prope finem, a verſ. Et ſatis. & hic in Reſ.ſin. per tot.ſignanter in §.vlt.

RESOL. XCVIII.

Opinio affirmatiua firmatur.

Et explicatur, quod aliquando lex fundatur in periculo facti, vel delicti, & vtrumque explicatur, quomodo debeat intelligi.

Et additur, quod opinio, quæ docet, ceſſante fine legis, ceſſare obligationem legis etiam in caſu particulari, eſt contra communem? Ex part.12.tract.2. Reſolut.5.

§ 1. VErum ſupradicta opinio, licèt prima fronte ſpecioſa videatur, quam ego olim ſpeculatiuè loquendo, probabilem cenſui, aſſerendo ceſſante legis fine, non obligare legem etiam in particulari, nunc tamen omnino exiſtimo practicè in noſtro caſu non eſſe hanc ſententiam conſulendam. Durum enim mihi videtur in re tam graui relinquere iudicium de ceſſatione legis, non ſolum omnibus Eminentiſſimis Cardinalibus, ſed etiam ſecularibus, itaut poſſint impunè ſcribere, & colloqui cum ipſis, quoties probabiliter dictas collocutiones, vel litteras exiſtimarent conducere ad bonam electionem Pontificis; atque ideo non adeſſe in illis abuſum, ſed ceſſare finem legis. Et vnus ſcriberet contrarium, quod ſcriberet alter, & ideo vnuſquiſque diceret, quod ceſſat finis legis in ſuo caſu. Vnde ſi hæc opinio eſſet admittenda, dubitarem quod Sacrum Conclaue, & eius Rotæ magis frequentarentur, quam Poſta Paſcuini, & Conſtitutiones Pontificiæ tam arctæ deſeruirent de vento, & in fumum tranſirent & electio Summi Pontificis vſque ad Kalendas Græcas differretur. Ideo negatiuæ ſententiæ, quam cer-

tam exiſtimo, adhærendum puto, prorſus affirmatiuam refellendo.

Sup. doctrina contenta in hoc & duob. ſeqq. §§. lege in tom.7. tr.1. ex Reſ.308. §.Nec. ad lin.12. & in tom.6. tr.1. Reſ.69. & alias eius primæ not. & ſi placet etiam alias eius annot.

2. Dico igitur, quòd lex aliquando fundatur in periculo facti, vel delicti, quando enim lex, ſeu præceptum fundatur præſumptione facti, vel delicti, ſi factum, vel delictum ceſſat, ceſſat etiam obligatio legis, vt fuiſti inſtitutus hæres alicuius, non feciſti inuentarium, præſumitur, quod bona hæreditatis abſcondiſti, & propterea es condemnatus vltra vires: ſi reuera non abſcondiſti, non teneris in conſcientia. At quando lex, ſeu præceptum fundatur in periculo facti, vel delicti, etſi delictum, ſeu factum, ceſſet in aliquo caſu ſpeciali; quia non ceſſat generaliter, & abſolutè, id eſt non ceſſat ab entitate præcepta in ſe, ideo non ceſſat lex, neque præceptum. Ideo contractus minoris, vel pupilli ſine auctoritate tutoris, & aliis conditionibus requiſitis non valet, etſi ceſſet omnis fraus, Sic obligatio dotis, renunciatio illius, donatio vxoris facta marito, renunciatio legitimæ, confectio Sacramenti, electio, & alia ſimilia, ſi fiant ſine ſolemnitatibus, etiamſi ſine fraude, non valent; etſi alia viget lex, quia non fundatur in facto, ſeu delicto præſumpto, ſed in periculo facti, id eſt quod factum. ſeu delictum in ea re eſſe potuit, etſi actu non ſit. Ita ex Pontio, Suarez, Salas, Bonacina, & aliis, docet hæc omnia Ferdinand. à Caſtro Palao *tom. 1. tractatu. 3. diſp. 1. punct. 14. num.* 13. Quibus adde Ianuarium *de Caſibus reſeruatis reſolut.* 34. *num.* 14. & nouiſſimè Angelum Boſſium *Variar. tom.* 3. *tit.* 16. §. *vnic. numero* 11. *&* 12.

3. Hoc ſuppoſito, ſic argumentor. Quando lex præſumitur, & fundatur non in delicto, ſed in periculo delicti, illo deficiente adhuc lex obligat, ſed in noſtro caſu, conſtitutiones Pontificiæ non fundantur, nec præſumunt factum, vel delictum, ſed periculum facti, & delicti: ergo etiam deficiente præſumptione, & delicto obligabunt.

4. Probo minorem ex verbis Bullæ Pij IV. §. 2. ibi, *Nos quantum cum Deo poſſumus futuris periculis occurrere volentes &c.* Et ideo dixit Bonacina vbi infra *num.* 10. *quod Summus Pontifex ad præcauenda pericula prohibet mitti ſcripta cuiuſuis generis, &c.* Quod confirmatur ex illis verbis Greg. X. *in cap. vbi periculum, pro his tantum, quæ ad electionis negocium pertinent vocaretur, &c.* videlicet ait, Gloſſa, Aduocati, & Religioſi. *Ergo non prohibentur tantùm collocutiones quæ continent abuſus & delictum, ſed etiam locutiones abſque abuſu, & delicto, imò licitas in ordine ad rectam electionem Pontificis.* Itaque axioma illud Iuriſconſultorum, ac Theologorum, legem fundatam in præſumptione, ſi præſumptio deficit non obligare, & ceſſante fine legis, legem non arctare, intelligenda ſunt, vt diximus de fine legis, & præſumptione, quæ fundantur in delicto, non autem in periculo delicti, vt accidit in caſu noſtro circa prohibitiones Colloquentium vel ſcribentium ad conclaue, ſeu exiſtentes in Conclaui.

5. Ad argumentum verò deſumptum ex verbis Pij IV. appoſitis in procemio ſeu §. 1. ſuæ Conſtitutionis patet reſponſio ex dictis, videlicet Pontificem ibi non loqui de abuſibus continentibus delictum, ſed tantum periculum. Ergo.

Sup. hoc in omnibus Reſ. & §§. poſitis in annot. §. Et tandē, præcedentis Reſ.

6. Adde, quod illa opinio, in qua fundatur contraria ſententia, videlicet ceſſante fine legis, ceſſare obligationem legis, etiam in caſu particulari, eſt contra communem, vt me citato obſeruat Baſſæus *verb. lex.* 5. *num.* 3. & me citato Merolla *tom.* 1. *capit.* 8. *dub.* 2 *difficult.* 1. & me citato Verricell. *in qq. Moral. tract.* 3. *quæſt.* 13. *numer.* 13. & me citato Pellizzarius in *Manual. Regul. tom.* 2 *tractat.* 6. *cap.* 4. *num.* 22. & me citato Hurtadus *var. tom.* 1. *tra.* 3. *cap.* 6. *reſol.* 35. *num.* 223. & me citato Caſpenſis *in Curſ. Theol. tom.* 1. *diſp.* 6. *ſection.* 1. *num.* 4. Araujo *in* 1.2. *D. Thom. quæſt.* 97. *diſp.* 3. *ſect.* 7. *diffic.* 3. *num.* 45. & hæc opinio communiter recipitur in Schola Societatis, & ita præter Suarez, Vaſquez, Salas Baldellum, Azorium, Filliccium, & alios à me alibi adductos tenet nouiſſimè Eſcobar *in Theol. Mor. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 66. Vnde practicè ego negatiuæ ſententiæ adhæreo. Alibi ibidē.

RESOL. XCIX.

An in prohibitione colloquendi, & ſcribendi contenta in Bulla Pij IV. detur paruitas materiæ, excuſans à peccato mortali, & ab incurſione cenſurarum? Ex p. 12. tr. 2. Reſ. 6.

§. 1. NEgatiuam ſententiam mordicus ſuſtinet Bonacina *tom.* 3. *diſput.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 34. *n.* 13. vbi ſic ait. *Dubium eſt vtrum mittens, vel recipiens modicum chirographum, & valde breuem ſcripturam, vinculo huius cenſuræ obſtringatur. Ratio dubitandi eſt, tum quia paruitas materiæ ſemper excuſat à mortali, conſequenter etiam ab excommunicatione, quæ per peccatum mortale incurritur, tum quia legens octo, vel decem lineas libri ob hæreſim damnati, non afficitur excommunicatione lata contra legentes libros hæreticorum, etiam ſi in illis paucis lineis inſertus ſit error, cuius cauſa liber ille damnatus fuit: ergo multo minus in præfatis caſibus incurrit excommunicationem mittens, vel accipiens breuiſſimum chyrographum.* Et ideo poſt hæc dicta ſic ſic ſubdit Bonacina,

2. *His non obſtantibus omnino ſuſtinendum eſt, tam recipientem, quam mittentem breue chirographum in præfatis caſibus vinculo excommunicationis ligari; Ratio eſt, tum quia prohibitio generalis eſt, non ſolùm enim prohibentur litteræ, verum etiam ſcriptura cuiuſvis generis, notæ & ſigna; huiuſmodi autem chirographum comprehenditur ſub nomine ſcripti cuiuſuis generis, vel ſaltem ſub nomine notæ, aut ſigni, tum quia vbi eſt eadem ratio, debet etiam eſſe eadem iuris diſpoſitio* l. illud, ff. ad leg. Aquil. l. illud, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. & l. à Titio, ff. de furtis. *Ratio autem ob quam iſta excommunicatio lata eſt, militat tam in breui chirographo, quàm in longiori, cum inde arripi poſſit occaſio impediendi liberam futuri Pontificis electionem. Ad primam rationem dubitandi, Reſpondeo, in hoc caſu non adeſſe paruitatem materiæ, ſed materiam ipſam ſufficientem ad mortale, & ad cenſuram incurrendam, vt patet ex rationibus à me allatis. Ad ſecundam, negatur conſequentia. Ratio diſparitatis eſt, quia illa excommunicatio lata eſt contra legentes libros hæreticorum; qui autem paucas lineas legit, non dicitur, moraliter loquendo librum legere, conſequenter ratione paruitatis materiæ à mortali, & cenſura excuſatur. Qui verò breue chirographum in Conclaue mittit, vel recipit, dicitur recipere aliquod ſcriptum, notam, vel ſignum, quod eſt materia iſtius excommunicationis: conſequenter non excuſatur à mortali, & ab excommunicatione.* Hucuſque Bonacina, cuius opinio terrere quidem debet illos, qui forſitan folia integra extra Conclaue ſcriberent, vel reciperent.

3. Sed licèt hæc opinio ſit ſatis probabilis, tamen ego puto aduerſus illam: dandam eſſe paruitatem

tem materiæ in prohibitione colloquendi, & ſcribendi contenta in Bulla Pij IV. Et ita hanc ſententiam ſuſtinet Caſtrus Palaus *tom.6.diſput.3.punct.29. num.6.* vbi ita aſſerit. *Ex eodem etiam fine deſumendum eſt,an litterarum miſſio grauitatem peccato mortali requiſitam attingat: ſi enim ex ſe leuiter nocere poſſit, & non grauiter intentioni Pontificis, à peccato mortali & conſequenter à cenſura excuſabitur. Nihilominus, conſultum eſt à qualibet litterarum miſſione, & ſecreta locutione omninò abſtinere, tum ob ſcandalum, tum quia ſaltem in foro exteriori dum veritas non manifeſtatur, ſic litteras mittens recipiens, & ſecretè colloquens excommunicationi ſubiectus erit* Ita ille,& ego. Vnde ex his ego interrogatus reſpondi non eſſe paruitatem materiæ, ſed peccatum mortale ſi aliquis ex Conclaui diceret alicui his paucis verbis: Vade, & dic Oratori Hiſpano,vel Gallo, vt impediat electionem eam faciendam Cardinalis N. nam licèt verba prolata quoad materiale ſint pauca, formaliter tamen ſunt multa, & grauiter nocent intentioni Bullæ prohibentis colloquia, & ſcriptiones, ne turbetur electio Pontificis:Secus autem dicendum eſt, vt obſeruat Palaus, ſi aliqua pauca verba etiam circa electionem leuiter nocere poſſint intentioni Pontificis,vt ſi quis diceret alicui:*Cardin.N.habuit decem vota*, maximè ſi in hoc non ſequeretur turbatio, vel aliud inconueniens in Conclaui.

4. Itaque paruitas materiæ in hoc caſu non ſolum metienda venit ex quantitate, vel paucitate verborum,ſed ex leui,vel magno nocumento, quod verba illa afferre poſſunt electioni Pontificis; Id verò, quod diximus in ordine ad Colloquia,dicendum eſt etiam in ordine ad ſcriptiones.

RESOL. C.

An peccet mortaliter Cardinalis, ſi in Rota audiat aliquem cum ipſo loquente, ipſo tamen nihil reſpondente,vel contra?

Ex quo deducitur, quid eſt dicendum de excommunicatione lata contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis cum aliqua loquitur, ipſa verò nihil reſpondente? Ex part. 12. tractat. 2. Reſolut.7.

§.1. DIfficultas oritur ex verbis Pij IV. appoſitis in Bulla, vbi ſic habetur *Clauſo Conclaui nulli ad colloquium admittantur*, Nota verbum *Colloquium*,quod importat duorum locutio: Sed in noſtro caſu tantum vnus loquitur,& alter nihil reſpondet; ergo non dicitur colloquium,& ideò non adeſt transgreſſio præcepti. Vnde in caſu ſimili Pelizzarius *de Monialibus cap.5. ſection.5.quaſt.217. num.217.* Sic ait. *Probabile videtur non incurrere excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus eum,qui cum Moniali loquitur ipſa nihil reſpondente, ſiquidem in tali caſu non interuenit propria collocutio, quæ ſola prohibetur ſub cenſura; quæ opinio fortè non eſt improbabilis, attenta communi doctrina ad incurrendam cenſuram prærequiri effectum completum, & conſummatum, ſub ea prohibitum.* Ita ille.

2. Sed ego alibi hanc ſententiam impugnaui & impugnat Ioſeph Demarius *in Praxi Caſ.Reſer.Diſquiſ.3.quaſtione 5.numer.* 100. nam relictis rigoribus grammaticalibus, idem eſt loqui, ac colloqui, quod probaui in terminis caſus noſtri: nam vbi Pius IV. in ſua Bulla prohibet *Colloquia*, antea Gregorius X. prohibuerat *loquutiones*. Et in decretis Pontificum eorum mens eſt attendenda. Adde, quod in caſu noſtro videntur ſupradicti peccare, & incurrere excommunicationem: nam licèt non reſpondeant, certum eſt, quod in tali caſu contra prohibitionem Pij IV. recipiunt, vel mittunt nuncium, vel recipiunt, & præbent notas, & ſigna: nam quæ maiora ſigna, & notæ, quam verba, & ideò ſunt comprehenſæ *in §. litteras* dictæ Bullæ Pij IV. Sed probabiliter contrarium dici poteſt: nam verba cenſurarum, vt ſonant, & ſtrictè debent intelligi: Ergo in caſu noſtro iſti tales non incurrunt in cenſuram. Probatur, quia certum eſt non recipere, nec mittere litteras, non recipiunt nuncium, quia nuncius mittitur ab alio, & loquitur nomine alterius. Non recipiunt ſigna, & notas, quia ſigna, & notæ ſignificant aliquid ex conuentione, & intelliguntur tantum mittenti, & illi ad quem mittuntur. Vt notat Bonacina *tom.3 diſput.2. quæſt.1.punct.35.num.*10. verba autem non ita,ſed ea à primæua inſtitutione eandem rem omnibus ſignificant, & manifeſtant,& ab omnibus æqualiter intelliguntur.Ergo in noſtro caſu non eſt locus cenſuræ:Caſus eſt curioſus,ideò tu cogita.

3. Quod tamen intellige,quoad Cenſuras, per ea quæ dicta ſunt in *reſolut.* 2. nam quoad peccatum,vt diximus *reſolut.* 3. propter cooperationem cum locutione alterius circa res pertinentes ad electionem, vt ſuppono, aliter philoſophandum erit. Quæ hic ſunt ſupra Reſ.95. & 96.

RESOL. CI.

An ad incurrendam cenſuram latam in cap. Cum periculum,*requiratur,quod miſſio ſcriptura, vel nuncij ſit ſecreta,vt requiritur pro collocutione?*

Et quid quoad Bullam Pij IV? Ex part. 12. tractat.2 Reſ.8.

§.1. SVppono quod in dicto cap. excommunicantur omnes qui mittunt ſcripturam aut nuncium, vel loquuntur occultè Cardinalibus aut alicui eorum exiſtentibus in Conclaui pro electione Papæ. Difficultas eſt. An ad incurrendam dictam cenſuram requiratur, miſſionem litterarum, vel nuncij eſſe ſecretam,ſicut requiritur in locutione?

2. Et quidem Geminianus, Ioan. Andreas, & Archidiaconus *in dicto cap.* Sylueſter verbo *Excommunicatio 9.num.*34. Angelus *eodem 7. caſu 23.* Tabiena *5. caſu 16.* & alij, exiſtimant nuncium, & ſcripturam ſecretè mitti debere, vt huic excommunicationi locus ſit, quia nulla eſt ſpecialis ratio, quare potius in locutione requiratur ſecretum, quam in ſcriptura, & nuncio, præterquam quod ad verbum illud,*ſecretè*, poſitum in fine clauſulæ, ad omnia antecedentia referri debet. Nihilominus contraria ſententia communior eſt.

3. Dicendum eſt itaque ſolam locutionem ſecretam excommunicationi ſubiici, nuncij, vel ſcripturæ miſſionem quæcunque ſit, ſiue ſecreta, ſiue publica,excommunicatione affici. Ratio eſt;quia Pontifex non abſque myſterio ſeorſim loquutus eſt de nuncio, & ſcriptura,eaque nulla appoſita reſtrictione generaliter prohibuit dicens; *Nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel ſcripturam*, ſtatimque ſubiungit. *Qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.* Non igitur aduerbium illud *ſecretè* ad nuncium,

bi in . tr.1. 4. in ipio. & ef. 87. i in ipio.

Mm 4 vel

vel ſcripturam referendum eſt,ſed ſolum ad locutionem. Præterquam quod communicatio per ſcripturam, vel nuncium ex ſe ſecreta eſt, ideòque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimere. Et ita docet Toletus *lib. 1. ſumma,cap.*38. *num.* 1. vbi ex Caiet. notat particulam illam, *ſecretè,* non eſſe coniungendam cum *ſcriptura,* aut *nuntio,* ſed cum vltima particula, ſcilicet, cum *locutione.* Ita etiam Suarius *diſputat.* 23. *ſect.*4. *num.* 1. qui etiam notant ex eodem Caietano, quod hæc excommunicatio non ligat ipſos Cardinales, etiamſi has actiones inter ſe, vel cum aliis faciant, nec etiam Cardinales, qui colloquuntur, vel recipiunt ſcripturam, vel nuncium, ſed eos, qui mittunt, vel ſecretè colloquuntur, & in Conclaui non exiſtunt. Itaque certum eſt licere Cardinalibus in Conclaui exiſtentibus inter ſe loqui ſecretè, vel nuncium mittere, aliquem ſcilicet famulum, quem vnuſquiſque intus habet, & eadem ratione licere ſcriptum inter ſe dare, vel mittere quantum eſt ex vi huius legis. Ita Suar. Vide etiam circa præſentem difficultatem Saytum *de cenſ. lib.*2.*cap.* 35. *num.*3. Et Filliucium *tom.*1.*tract.* 14. *cap.* 2. *quæſt.* 2.*punct.*34.*num.*4. Caſtrum Palaum *tom.*6. *diffi.*3.*punct.*31.*num.*1. & nouiſſimè Marcum Serium *de Cenſur.tom.*5.*diſp.*3.*diffic.* 3. *quæſt.* 2.*num.*1.& Gibalinum *in Synopſi cenſurarum verb. electio num.*6. Sed quicquid ſit de intelligentia Cenſuræ latæ à Gregorio X. *in d. cap. vbi periculum.* Certum eſt hodie per Bullam Pij. IV. abſolutè, & generaliter omnes mittentes litteras, ſcripturas, &c. extra Conclaue, vel illas recipiendo, incurrere in cenſuram latæ ſententiæ, ſummo Pontifici reſeruatam.

RESOL. CII.

An Collocutiones, & Scripturæ præter materiam electionis ſint in dicta Bulla interdicta? Ex part. 12. tract. 2.Reſ. 9.

§.1. SEd ne videar nimis rigidus obſeruo Martin. Bonacinam *tom.*3. *diſput.*2. *q.*2. *pun.*35. *num.* 10. etiam docere in dicta Conſtitutione Pij IV. prohiberi non ſolum litteras, &c. de rebus pertinentibus ad electionem, ſed ad quaſcunque alias materias: ſic enim ait, *Sed modo dubium eſt Primò, vtrum ad iſtam excommunicationem incurrendam opus ſit, vt ſcriptura tractet de re ad Pontificis electionem pertinente? Reſpondeo, id non requiri, ſed ſufficere quamlibet ſcripturam. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex ad præcauenda pericula probibet mitti, vel recipi ſcripta cuiuſuis generis,* ibi, litteras verò, aut cuiuſuis generis ſcripta, *tum quia ſicut prohibetur qualibet locutio cum Cardinalibus. ita etiam cuiuſlibet ſcripturæ tranſmiſſio. Addo ſub eadem excommunicationis pœna prohibitum eſſe nuncium notam, aut ſigna mittere, etiam ſi illa ſigna nota ſint tantummodo mittenti, & illi ad quem mittantur, vt ſi quis cum aliquo qui Conclaue ingreſſus eſt confingat quoſdam Characteres, aut ſigna, vt alter intelligat illud ſignificari, quoties talis ſignum dederit,* Ita ille.

2. Verum hæc opinio mihi non placet,ſed magis adhæreo ſententiæ Ioſephi Gibalini *in Synopſi Cenſurarum ver.electio num.*6 Caſtri Palai *tom.*6. *diſputat.*3.*punct.* 18.*num.*6.& Iulij Lauorij *in ſuis elucubrationibus titul.* 3. *capit.* 2. *numer.*10. & 11. qui rectè docent Pontifices in dictis Conſtitutionibus loqui tantum de collocutionibus, & ſcripturis tractantibus de electione ſummi Pontificis, & non de aliis pertinentibus ad alia negotia. Nec obſtat ratio à Bonacina adducta, Bullam Pij IV. generaliter, indiſtinctè cuiuſuis generis ſcripta, interdicere,quia illa verba *cuiuſuis generis* non ad materiam in ſcriptura contentam, ſed ad modum ſcripturæ referri debent. Itaque dicendum eſt, illa verba intelligenda eſſe de negotiis deuiantibus ab electione, prout videtur intelligi Pius IV.de ſcripturis pertinentibus ad electionem. Ideo *in cap. Vbi periculum* §.*hoc ſacro* verb. *nullo:* adducuntur verba *ſecretè loquuntur*; & in Bulla Pij IV. *in dicto* §. *litteras.* dicitur *nota* aut *ſignum*: alia enim negotia,& ſcripturæ non tangentes negotium electionis, vel Conclauis; parum refert, quod ſecreto, vel per ſignum, aut notam tractentur.

RESOL. CIII.

De deferentibus literas, & loquentibus cum famulis Cardinalium,an incurrant in cenſuram?

Et quid, ſi ſciunt poſtea famulos omnia referre ſuo Cardinali?

Et notatur,quod dicti famuli, Conclauiſta, & Magiſter Cæremoniarum,& alij exiſtentes in Conclaui,licèt non incurrant cenſuram Pij IV. loquendo cum aliis extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter,& qui cum illis loquentur,etiam lethaliter peccabunt?

Et aduertitur ſecretam locutionem tametſi ad electionem non pertineat, excommunicationi ſubiici? Ex part.12.tr.2.Reſ.10.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Theſaurus *in praxi de pœnis par.*1.ver. *Conclaue, cap.* 2. §. *Nota quod*, vbi ſic ait, *An autem pœna ibi contra dictos deferentes litteras, notas, & ſigna furtiuè, ſit lata ſententiæ? Reſpondeo ſecundum communem opinionem eſſe lata ſententiæ, quia verbum* incurrant, *eſt lataſententiæ.* Sed ego ex ſola delatione litterarum non video vbi ſit lata talis cenſura: nam Gregorius X. loquitur de mittentibus litteras, & ſcripturas,non de deferentibus, & ideo aſſero, quod deferentes litteras,ſeu ſcripta, etiam ſi ſciant, continere aliqua circa electionem, non incurrunt excommunicationem, latam etiam in Conſtitutione Pij IV. quia Bulla de illis non loquitur, ſed tantùm de mittentibus, & verba excommunicationis ſunt,vt iacent,& ſtrictè interpretanda, cum pœnam contineant: incurrunt tamen iſti deferentes cenſuram Gregorij X. in *capite vbi periculum de electione in* 6. ſi loquantur ſecretò cum illis ad quos litteræ mittuntur,ita Marc. Serius *de cenſura tom.*5. *diſputat.*3.*difficult.*3.*quæſt.*2.*num.*1. & Barboſa *de poteſtat.Epiſcopi par.*3.*allegat* 50.*num.*201. Item loquentes cum famulis Cardinalium de rebus pertinentibus ad electionem,nullam incurrunt cenſuram, quia de his nulla mentio efficitur in Bulla Pij IV.nec in *cap. vbi periculum.*

2. Sed quid ſi ſciunt poſtea famulos omnia referre ſuo Cardinali? videtur affirmatiuè reſpondendum,quia tunc ille famulus habetur tanquam nuncius ab ipſo miſſus ad Cardinalem. Sed ego puto non incurrere in cenſuram, ſi ipſe loquatur cum famulo Conclauiſta abſque tali intentione: nam in tali caſu non dicitur propriè mittere nuncium iuxta ſtrictam verborum ſignificationem vltra quam in pœnalibus non debet fieri extenſio. Ita Bonacina *vbi ſuprà numero* 8. Nota verò quod dicti famuli Conclauiſtæ, Magiſtri Cæremoniarum, & alij exiſtentes in Conclaui,licèt non incurrant cenſuram

ſuram Pij IV. loquendo cum aliis extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum ipſis loquentur peccabunt etiã mortaliter propter cooperationem, quod idem dicendum eſt de loquentibus cum Dominis Cardinalibus. Nota etiam ſecretam locutionem de qua ſermo habetur *in cap. vbi periculum*, tametſi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina *diſput. 2. quæſt. 2. p. 34. num.* 10. huic excommunicationi ſubiici. Quod in foro externo veriſſimum eſt; at in foro conſcientiæ difficultate non caret, cum nequaquam obſtet, neque obſtare poſſit fini per hanc legem intento. Ita Palaus *tom 6. diſput. 3. punct.* 31. *num.* 1. verum ſi ſecreta locutio non pertineat ad electionem, cenſura afficientur non tamen Papæ reſeruata.

RESOL. CIV.

An quis incurrat in cenſuram, ſi litera ad Cardinalem ſcripta ad illum non perueniant?

Et caſus nouus apponitur, videlicet ſi quis daret in Rota litteram Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & poſtea literam perderet, an inquam, in tali caſu vterque incideret in cenſuram?

Ex quo deducitur aſſaſſinum, ſi vulnerauit animo occidendi, & vt occideret, fecit, quantum potuit, non ſequuta morte, ordinaria pœna non eſſe puniendum? Ex part. 12. tr. 2. Reſ. 11.

§. 1. OBſeruandum eſt hic cum Serio vbi ſupra, eum non affici excommunicatione præfati capitis, qui litteras alicui Cardinali ſcripſit, ſed illæ ad Cardinalem non peruenerent, etiam ſi forte is, qui eas intercepit, eidem Cardinali ſignificauerit, quid in ipſis contineatur, quia effectus ex parte mittentis non eſt conſummatus.

2. Sed difficultas eſt, An ſi quis daret in Rota litteram Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & poſteà litteram perderet, an inquam in tali caſu vterque incideret in cenſuram?

3. Videtur affirmatiuè reſpondendum, quia deuentum eſt ad actum proximum, & per ipſos non ſtetit; quod autem littera non fuerit lecta, per accidens euenit. Ergo delictum fuit ex parte vtriuſque conſummatum.

4. Reſpondeo diſtinguendo delictum fuiſſe conſummatum, materialiter, concedo, fuiſſe conſummatum formaliter, nego. Ergo cum ſimus in materia odioſa, ſtrictè interpretanda; non debemus in hoc caſu attendere conſummationem delicti materialem, ſed formalem. Probatur quia tam ſcribens, quam Cardinalis non aſſequutus eſt finem propter quem miſſa eſt illa littera, quia lecta non fuit, & ideo in ea contenta ſcita non fuerunt. Confirmatur hæc opinio quia non deſunt Doctores aſſerentes probabiliter aſſaſſinum ſi vulnerauit animo occidendi, & vt occideret fecit quantum potuit, non ſequuta morte, ordinaria pœna non eſſe puniendum: at in iſto caſu gaudet immunitate Eccleſiæ, vt determinauit Sacra Congregatio in vna Bononienſ. die 10. Aprilis 1628. & in vna Florentina 10 Iunij 1636. & docet Donatus de Aſylis *reſol.* 109. *num.* 3. & alij. Sic, & in caſu noſtro, licèt deuentum ſit ad actum proximum, & per ſupradictos nõ ſteterit quin litteræ legerentur; tamen quia reuera lectæ non fuerunt, res permanſit in eo ſtatu, ac ſi litteræ non perueniſſent in manus Cardinalis, &c. Et ideo delictum non fuit cum effectu conſummatum. Non habeo pro hac ſententia Doctorem in terminis: ſed omnis opinio in principio ſine auctore incepit, verum remitto me iudicio doctorum virorum. Et quidem video Bonacinam *num.* 8. *&* 9. conſtituere hoc delictum eo ipſo, quòd litteræ recipiantur, & ad Cardinales peruenerint, dummodo ipſi ſciant dictas litteras continere materiam electionis, & ideo Theſaurus *part. 2. verb. Conclaue cap.* 2. ſic ait: *Mittentes nuncium, vel litteras non incurrunt cenſuras iſtas, niſi nuncij, vel litteræ peruenerint ad quos mittuntur, quia actus nondum eſt conſummatus.* Ita ille, ſed magis clarè iterum Bonacina *num.* 11. vbi docet illum affici excommunicatione, qui aliquid ſcriptura inuoluit, illudque in Conclaue mittit, etiam ſi putet fore, vt illa ſcriptura non legatur, adhuc enim dicitur mittere aliquod ſcriptum ad eos qui in Conclaui exiſtunt. Et ad exemplum adductum de aſſaſſino, contraria ſententia videtur eſſe communior, & illam tenet Couuarruuias, Carrerius, Corneus, Decianus, & alij, quos citat, & ſequitur Megala *in* 3. *part. Inſt. lib.* 4. *cap.* 2. *quæſtion.* 1. *num.* 20. aſſerentes aſſaſſinum eſſe puniendum pœna ordinaria, ſi deuenit ad actum proximum, licèt mors ſequuta non fuerit, & adducunt rationem, quia per ipſum non ſtetit.

RESOL. CV.

An ſi Cardinalis, qui propter infirmitatem egreſſus eſt è Conclaui ſcribat literas ad alios Cardinales in Conclaui, incurrat excommunicationem?

Et aduertitur, quod dictus Cardinalis debet quamprimum ad Conclaue redire?

Ex quo ſequitur Siculum, v. g. poſſe virtute Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano, ſi ſit in Siciliam ſtatim rediturus?

Et notatur Cardinales exeuntes è Conclaui præbere iuramentum acta in Conclaui circa electionem nemini manifeſtandi? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 12.

§. 1. AFfirmatiuè videtur reſpondere Caſtrus Palaus *tom. 6. diſp. 3. punct.* 35. *num.* 1. vbi ſic ait. *Verum ſi contigerit aliquem Cardinalem extra Conclaue exiſtere, & nuncium, vel ſcripturam ad exiſtentes in Conclaui mittere, credo huic excommunicationi ſubiectum eſſe, quia nulla eſt ratio ob quam excuſari poſſit, ſiquidem ſub generali prohibitione mittendi nuncium, vel ſcripturam ad exiſtentes in Conclaui comprehenſus ſit.* Ita ille, cui adde nouiſſimè eruditum Ioſephum Gibalinum *in Synopſi cenſurarum ver. electio num.* 6. Sed ego probabiliter ſaluo aliorum iudicio exiſtimo, Pontifices in dictis Bullis non loqui de Cardinalibus in ordine ad hunc caſum; & ideo ſicut poſſunt ſcribere literas ſibi inuicem intra Conclaue, ſic etiam extra, nam ipſi inter ſe hic, & nunc quoad electionem Pontificis conſtituunt vnum corpus. Adde, quod cum dictus Cardinalis ex iuſta cauſa non eſt in Conclaui, & debet quamprimum ad Conclaue redire; ideo non dicitur abſens à Conclaui, nam ſtatim rediturus, non dicitur à loco abeſſe, ſed præſens eſſe. Et ideò dixit Amicus in *Curſ. Theol. tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 16. *num.* 359. quod moraliter cenſentur loco præſentes, & vt præſentes in ipſo iure habentur, qui mox ſunt reuerſuri. Vnde ego ſatis probabiliter * docui Siculum verbi gratia poſſe virtute Bullæ Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano, dum abſit ſcandalum ſi ſit in Siciliam ſtatim rediturus, quia non dicitur abſens; Et ita me citato, tenet nouiſſimè Marcus Serius *to. 2. in Bullam Cruciatæ diſp. 1. diffic. 7. §. 5. q. 10. n. 2.* * Docuit in tom. 4. tr. 3. Reſ. 16. & in aliis eius primæ, & ſecundæ not.

2. Confirmantur ſuperius dicta authoritate *leg. Poſtliminij §. captiuus, & leg. nihil. ff. de captiuis & poſtlimin.*

limin.reuerſ.ex l.3 ff. de diuor. ex c. diuortium de pœnis d.d. 1. cum aggregatis per Rebuffum *de priuil. ſchol. priuil.*13.*per tot.*& per Gonzales *in regul.* 8. *Cancellaria.gloſſ.*3.*num.*5.quod etiam clarè probatur *ex Concilio Tridentino ſeſſ.*23.*cap.*1.*de reform.* vbi hæc verba habentur. *Quoniam autem aliquantiſper tantùm abſunt, ex veterum canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſunt, ſacroſancta Synodus &c.* Cum igitur in noſtro caſu Cardinalis citò ſit in Conclaue reuerſurus ſecundum leges & Canones, vt Tridentinum obſeruat; dicitur in Conclaui præſens & non abſens.

3. Obſerua tamen contrarium aſſerendum eſſe ſi Cardinalis v.g. Cueua, Sandoual, vel Mazarinus ſcriberent ad Cardinales in Conclaui, vel è conuerſo iſti ſcriberent ad illos; omnes in cenſuram Pontifici reſeruatam incurrerent. Probatur, nam doctrina ſuperius firmata non poteſt applicari, nec militare in hoc caſu; illi enim Cardinales voluntariè e Conclaui abſunt, nec poſſunt dici moraliter præſentes, quia non ſunt ſtatim reuerſuri.

4. Sed ſtando in hac opinione, dicendum videtur, dictos Cardinales, ſi cum aliis loquerentur de rebus pertinentibus ad Conclaue in ordine ad electionem peccare mortaliter, & ſecundum opinionem aliquorum incidere in Cenſuram reſeruatam, quia vt diximus, habentur moraliter, ac ſi adeſſent loco Conclauis, in quo non eſt licitum eis ſupradicta facere.

5. Verum ſi aliquis ſtaret in opinione Caſtri Palai; præſertim ſi citra fraudem exeant è Conclaui, contrarium erit, quia præceptum peccati mortalis, & pœna cenſuræ imponitur Cardinalibus exiſtentibus in Conclaui. Ergo non comprehenduntur in dictis prohibitionibus; niſi quis dicat opinionem Caſtri Palai procedere in caſu, quo Cardinales non exiſterent Romæ mox redituri, de quibus non loquimur, ſed de Cardinalibus nimis longè abſentibus, vt Cardinalis Cueua, & alij. Ergo opinio Caſtri Palai non facit contra nos.

5. Nota tamen hic obiter, Cardinales exeuntes è Conclaui præbere iuramentum, acta in conclaui circa electionem nemini manifeſtandi.

RESOL. CVI.

An Cardinalis, qui propter infirmitatem exiuit è Conclaui, teneatur poſtea, ſi conualeat, redire?

Et an talis Cardinalis, ſi nolit redire poſt adeptam ſalutem intra Conclaue, poſſit compelli intrare?

Et infertur, an in Religione poſſit in electione aliquis Religioſus ſuffragium ſuum negare? Ex p. 12. tract. 2. Reſ. 13.

§. 1. Affirmatiuè videtur reſpondendum ex his, quæ affert nouiſſimè loquens de electionibus Religionum Pater Hieronymus Garzias *in Republica Regul. tom.*2.*tract.*9.*difficul.*3 *dub.*8.*n.*2.*&* 3. vbi citans Sigiſmundum, Samuellium, Bonacinam, & Lezanam, ſic aſſerit.* *Los electores no pueden con buena conciencia renunciar el voto, y ſi lo hazen ſin cauſa legitima, y muy iuſta, peccaran mortalmente, aſſi lo tiene los DD. citados à los quales, añado el Cardenal Tuſco* litt. Z. concluſ. 17. num. 11. *Prueba ſe lo primero con muchas deciſiones de la Rota, que refiere Samuelio vbi ſupra num.* 3. *y la razon es porque como ſe dize en vna deciſion de la Rota, que trae Tamburino* tom. 1. y es la 81. num. 8. *puede vno renunciar a ſu derecho, quando es ſolo en ſu fauor; pero quando es mixto, que es fauor proprio, y fauor publico, no puede, de que trae la deciſion en a quel lugar muchos Autores, ſed ſic eſt, que el derecho de elegir que les da la Religion, no ſe les da para ſu proprio fauor, y vtilidad; ſino* in gratiam officij, & boni publici; *como el priuilegio del Canon; que da la Igleſia al Clerico, el qual no le puede renunciar, luego haziendo ſin cauſa legitima haze agrauio a la Religion, y a los que le dieron el tal officio, y poder luego peca grauemente, Cuya doctrina ſe ha de eſtender à los electos para votar en Cortes, y en otras coſas graues de la Republica.* Ita ille, quæ à fortiori procedunt in Dominis Cardinalibus, nam fateor, quod à iure diſpoſitum eſt neminem ad electionem inuitum compelli, *cap in cauſas cap. ad Apoſtolicam de Regul.* tamen hoc tutum in Cardinalibus non videtur, nam ius eligendi Pontificem, qualitatem eſſe à Cardinalibus inſeparabilem docet Laudenſis *de Cardinal. tra.*2. *q.*37. Dicendũ eſt itaque quod licèt quilibet poſſit fauori proprio renunciare. *l. ſi quis in conſcribendo C. de Epiſcop. & Cleric, l. penult. C. de pact. cum ſimilibus*; non poteſt tamen renunciare fauori mixto, hoc eſt quando id, quod renunciatur, non ſolum proprium fauorem ipſius renunciantis; ſed etiam fauorem alterius, ſeu publicam vtilitatem concernit, Felin. *in cap. ſi diligenti, num.*16.*de foro competen.& in cap. Cum acceſſiſſent ſub num.*29. & ibidem Dec. *num.*23 *&* 24. *de conſtit.* Caſtrenſ. *in l. penult. num. fin.*& ibi Iaſon. *num.*14.*C. de pact.* Caldern. *conſ.*1. *in fin. verſ. Si verò de pact.* Gozad. *conſ.*08. *num.* 20. Caſtrenſ. *conſ.* 259. *ante num.*6. *lib.*1. vbi adducit ſimile in Clerico, qui non poteſt renunciare priuilegio Clericali; vt conueniatur coram Iudice ſeculari, vt notatur *in cap. ſi diligenti de foro compet.* Quæ omnia videntur à fortiori procedere in caſu noſtro, nempe Cardinalem, qui ex Conclaui exiuit propter infirmitatẽ, ſi poſtea conualuit, non poſſe abſque iuſta cauſa remanere extra Conclaue, & renunciare proprio fauori eligendi Pontificem,; & hanc opinionem ſine vlla trepidatione ego ſequor. Quia ibi agitur de re grauiſſima, & concernente totam Eccleſiam: ergo cum Cardinales ſint Eccleſiæ Cardines, non poſſunt ſe abſentare, cum poſſint commodè adeſſe. Et ita in terminis terminantibus docet nouiſſimè Thomas Hurtadus *variarum Reſolut. tom.*2. *tract.*12. *cap.* 1. §.4. *num.* 1435. qui citat Garziam, Villadiego, Platum, & Paleotum.

2. Sed difficultas eſt, an talis Cardinalis, ſi nollet redire poſt adeptam ſalutem intra conclaue, poſſet compelli intrare? & quæſtionem hinc inde eruditè pertractat Albanus de Cardinalibus *q.*28.*per totam*, & in ſententiam negatiuam figit pedes, vbi ſic ait. *Nec obſtat Clem. ne Romani. non excuſare niſi eum, qui malæ valetudinis cauſam afferre poſſit, quin iterum Conclaue ingredi compellatur, quia illud procedit ibi propoſita re, videlicet, quando omnes penitùs exiuiſſent, ſed hoc ad caſum in quo eorum ſola pars exierit ad correctionem alterius iuris dilatandum non eſt, maximè cum illud* cap. priuationis pœnam iniungat, *vt prædixi. Non obſtat, quod iſti redeuntes alios quoque in ſuam ſententiam trahere potuiſſent, ac de meliori Paſtore prouidere, quia reſpondeo in caſu noſtro quanto pauciores eſſent, eos tanto faciliùs conuenturos, nam ſi eorum aliqui inuiti, & nolentes Conclaue ingredi cogerentur, aut ſcandalum, aut ſchiſma facillimè concitarent, quod maximè præcauendum eſt, vt in dictis iuribus euidenter apparet: minor enim hoc modo erit diſſentiendi facultas, ideo ſententia iſta amplectenda eſt.* arg. d. Clem §. Cæterùm; *nam ob hoc voluit textus* in d. cap. Vbi periculum §. Sanè, *tales amplius admitti non debere, ſed ad illos tantùm, qui in Conclaui remanent, eligendi ius deuolutum eſſe*, arg. cap. Gratum, *cum concord. de poſtul. Prælat. alias dicendum eſſet illud, quod ad celebrandam Pontificis*

* Sup. hoc ſupra lege de trinum Reſ. 18. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 115. per totam, & ibi in tr. 6. Reſ. 28. Et quamuis non plene ſup. hoc ſed pro aliis diuerſis caſibus, qui contingere poſſunt circa hoc le[...] tamen on[...] nes Reſ. & [...] annotat. pr[...] dictarũ R[...] & ſignan[...] in tom. 6. n[...] ex Reſ. 1[...] quamuis n[...] tatiue le[...] quatuor v[...] lin. §. 1.

Pontificis electionem conditum fuiſſet, facilè contrarium effectum operari poſſe contra l. legata inutiliter, ff. de admin.leg. *Non obſtat Quemadmodum omnibus egreſſis omnes ad redeundum compellendi ſunt, ita & quando pars tantùm exierit, iudicandum eſſe,* arg.d.l. Quæ de tota, *quia reſpondeo legem illam procedere non poſſe vbicunque eadem ratio non ſubeſt, vt per* gloſſ. in Clem. 11. in ver. defenſor de reb.Eccleſ.non alien.& gl. in l.Qui hominem in princ. ff. de ſolu. & *per Iaſ.* in l. Serui electione §. cum fundus, ff.de leg. 1. *cum multis ſimil. ſed in caſu iſto non ſubeſt eadem ratio: ergo &c. Patet, quia omnibus exeuntibus tunc ſine Paſtore Eccleſia relinqueretur, quod quidem maximi momenti, infinitique ponderis eſſe nouimus, vt* gloſſ. in Clem. Ne Romani §. Cæterùm. *Secus eſt, quando aliqui tantùm exeunt, quia ad alios eligendi facultas recidit, qui vt dixi, faciliùs etiam in concordiam adducentur. Non obſtat pœnalem Conſtitutionem ob vtilitatem publicam extendi poſſe per text. vbi* Bar. in d.§. Exercitium *reſpondetur enim id locum habere, quando, niſi fieret extenſio, publica vtilitas læderetur, vt ibi per* Bar. *dicentem, ideo demiſſo ab exercitu admiſſum à cohorte extenſionem fieri, quia aliàs delictum contra publicam vtilitatem impunitum remaneret, contra* l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. *Sed in propoſita difficultate quamuis iſti non cogerentur, nihilominus Eccleſia ſine Paſtore non remaneret, quia ab aliis faciliùs electio fieret, vt diximus.* Ita ille, qui tamen pro affirmatiua ſententia affert Angelum cum rationibus minimè commendendis, adi illum, & non pigebit.

RESOL. CVII.

An Cardinalis v.g. qui mandauit Conclauiſtæ, vt ſcribat extra Conclaue circa materiam electionis, in cenſuram Pij IV. incurrat?

Ex quo deducitur, quod cenſura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes.

Ideo ſiquis mandaret famulo, vt legeret librum hæreticum & ipſum audiret, non incideret in cenſuram latam contra legentes libros Hæreticorum.

Et iam infertur non incurrere cenſuram latam contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis loquatur cum ipſis per intermediam perſonam.

Et notatur in primo caſu ſupra poſito Cardinalem in tali caſu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli? Ex part.12. tractat.2 Reſ.14.

§.1. VIdetur affirmatiuè reſpondendum, nam qui per alios facit per ſe ipſum facere videtur, vt aſſerit Regula 72. *Qui facit,* &c. in 6. Vnde qui mandat ſolui, ipſe videtur ſoluere, vt ait *Etſi de offic. eius cui mandat. eſt iuriſdictio.* Et ideo is, qui alienam iuriſdictionem exequitur, non pro ſuo imperio agit, ſed pro eo cuius mandato ius dicit, *l. Et ſi, de offic. eius cui mandat. eſt iuriſdictio* confeſſionique eius cui fides datur, qui vel per ſe, vel per Aduocatum ſuum, in libello ſupplicè porrecto, aliquid aſſerit, quod contra ſe eſt, *l. Cum precum, cap. de liberal. cauſ.* Et valet dictum teſtis dicentis, Titium ligna amputaſſe, etiamſi per alium, vt *conſilio ſuo 135. lib.2.* ait Marianus Socinus nepos. Sic & in teſtamentis, atque vltimis eulogiis, qui ſepulturam per alium eligit, perinde eſt ac ſi eligeret per ſeipſum, Anchar *conſil. 214.* Et qui alieno annulo tabulas teſtamenti ſignat; perinde eſt atque ſi proprio annulo ſignaſſet. *§. Poſſent Inſt. de Teſtam.*

2. Sed ego puto in tali caſu non incidere in cenſuram, quia cenſura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes, ita Sanchez *tom.1. de matrimon. lib.4. diſt.49. n.1. & 2.* Henriquez *lib.13. cap.17. n.2* & alij.

Sup. hoc magis late in tom.5. tr. 1. Reſ.75. & in aliis eius primæ not.

3. Dices in hoc caſu Cardinalis operatur in fraudem legis ne in cenſuram incurrat. Reſpondeo, quid inde? cenſura enim non fertur contra eum qui aliquid operatur fraudulenter ne incidat in ipſam, ſed contra facientes actiones ſub cenſura prohibitas, & ideò ſi quis ne incideret in cenſuram Bullæ Cœnæ, mandaret famulo vt legeret librum hæreticum & ipſum audiret, non incideret contra legentes libros hæreticorum; quia in tali caſu Dominus non legit, ſed facit legere. Ita Fagundez *in Decalog. tom.1. capite 14. num.27. art.8.* Trullench. *in Decalog. tom.1. libro 1. capit.3. dub.9. §.3. num.24.* Coninch *de fide diſputation.18. dub.11. num.178.* & alij. Ergo & in caſu noſtro Cardinalis non incidit in cenſuram, quia non ſcribit litteras extra Conclaue, ſed mandauit, vel conſuluit, vt ſcriberentur. Nec obſtat authoritas Bonacinæ adducta ſupra in *Reſolut.10.* nam diſtinguendum eſt inter Collocutionem, & ſcripturam, & in iſta materia non eſt facienda extenſio, ſed ſtrictè verba ſunt interpretanda.

Sup. hoc præter doctrinam Reſ. not. præteritæ, ſignanter in tom.4. tr.3. Reſ. 44. §. Sed hanc, ad lin.6. Sed lege eam per totam.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 103.

4. Ad argumenta pro contraria ſententia adductum, quod qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur. Reſpondeo primo, hoc procederet forſitan in noſtro caſu, ſi Cardinalis mandaret famulo, vt nomine ipſius Cardinalis litteram ſcriberet. Secundo illud axioma intelligendum eſt ſtante fictione Iuris, quæ quidem non ſufficit, vt quis in cenſuram incurrat, & ſic probabiliter aliqui aſſerunt non incurrere in cenſuram contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis loquatur cum ipſis per intermediam perſonam. Et ita me citato docet Tamburinus de iure Abbatiſſarum *diſp.25. quæſt.8. numer.2. & 3.* & me citato Pellizzarius *de Monialibus cap.5. ſect.5. num.215.* & me citato Ianuarius *de Caſibus reſeruatis reſolut.134. num. 49.* cum aliis notat dictum Cardinalem in tali caſu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli.

Sup. hoc in tom. 5. tr.1. Reſ.84. §.2. ad medium, & in Reſ. 88. §. Sed in fine. & in tom.7. tr.1 Reſ.306. in fine. Et pro mandato contento in penult.lin. huius Reſ. ſup. in Reſ.103. §. vlt. ante medium. à verſ. Nota vero.

RESOL. CVIII.

Qua diligentia vti debeant Prelati in perſcrutandis epulis in Conclaui intrantibus?

Et docetur in iſto caſu, & aliis, quod iuramenta de obſeruandis ſtatutis, legibus, & conſtitutionibus ſæcularibus, vel Eccleſiaſticis, intelligenda ſunt quatenus ſunt in vſu, & obſeruantur?

Et aduertitur præceptum ſub pœna ſuſpenſionis non inducere peccatum mortale, niſi expreſsè, & verbis æquiualentibus id ſignificetur.

Et notatur, quod ſi ſupradictus Prælatus adhibendo diligentiam moralem in perſcrutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipſo inferendum graue damnum, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur? Ex part.12. tr.2. Reſ.15.

§.1 IN Bulla præfati Pij IV. ſic habetur: *Prælati quoque ad Cuſtodiam Conclauis deputati, ſub pœna periurij, & ſuſpenſionis à diuinis, maxima, & exquiſita diligentia vtantur in inſpiciendis, ac perſcrutandis epulis, & aliis rebus, ac perſonis in Conclaue intrantibus, & de eo exeuntibus, ne ſub earum rerum velamine, litteræ; aut nota, vel ſigna aliqua tranſmittantur;* ita ibi: Et quidem illa verba: *maxima, &*

& exquiſita diligentia videntur importare pluſquam diligentiam moralem. Verum quia ſtatuta è praxi, & obſeruantia ipſorum, atque ita prout retro practicata, & obſeruata fuerunt, interpretanda, & vel reſtringenda, vel extendenda veniunt, vt probat Craueta *conſ.*735. *num.* 14. *par.* 4. Decianus *Reſponſ.* 32. *numer* 17. *vol.*2. & alij, quos citat, & ſequitur Hulrius Hunnius *in Encyclopedia Iuris part.*1. *titulo* 3. *cap.* 7. *numero* 71. Vnde interpretatio Statutorum è conſuetudine, praxi, & obſeruantia deſumi debet, etiamſi proprietas verborum Statuti repugnet. Ioãn. de Amicis *conſ.*42. *num.*16. *&* 17. Erneſt. Cothamann. *Reſponſ.*48. *num.*24. *vol.* Alderan. Maſcard. *de general. Statutorum interpretat. concl.*2. *num.* 156. Et hæc omnia procedunt tam in legibus Ciuilibus, quam Eccleſiaſticis, ex his dicendum videtur ſufficere diligentiam moralem, vt quis non incurrat periurium & ſuſpenſionem in videndis, & perſcrutandis epulis, quæ in Conclaui pro Eminentiſſimis Cardinalibus introducuntur. Et hoc ſtante praxi, & conſuetudine poſt dictam Bullam Pij IV. (non illam derogante, *obſerua hoc*, ſed illam declarante, & interpretante) quam obſeruarunt Prælati, qui poſtea Summi Pontifices fuere, & hodie ex hoc alij Prælati obſeruant. Quanta eſſe debet hæc diligentia moralis, remittendum puto arbitrio docti, & timoratæ conſcientiæ viri, vt ſuppono eſſe Prælatos, qui aſſiſtunt in Rotis. Nec ſufficit dicere, quod ſit impoſſibile, vt ſi quis velit, non introducat litteras in epulis ſupradictis, quia poteſt litteras apponere intra panem, & intra fundum artocrearum vulgo *Paſtoni paſticci*, vel in fundo Cornutarum aut in fundo ſuberis frigidarij vulgo *Contemptori*, ſeu *Rinfreſcatori*, Reſpondeo hoc non obſtare vt ipſi liberentur à perſcrutandis epulis, vt Bulla præcipit: ſufficit tamen, vt dixi, & praxis oſtendit adhibere diligentiam moralem arbitrio boni viri, non obſtantibus illis verbis Bullæ *maximam & exquiſitam diligentiam*. Et in particulari de dicta diligentia morali; ſic loquitur Lauorius *in var. Elucubr.* 3. *cap.* 3. *numero* 23. *Perſcrutentur cibaria, & vaſa, quæ intromittuntur omni ſolertia, & fide introſpiciendo epulas, & fercula, ne forſan laterent aliquæ litteræ, nec non vinum, & aquam in vitreis vaſis, exportare faciant.* Itaque rigidam cuiuſdam Prælati diligentiam non puto neceſſariam, aliquorum verò ſocordiam damno, ſi forſitan adeſſet, quod non puto Sed ſi aliquis quærat an dictos Prælatos comprehendat excommunicatio lata in cap. *vbi periculum.* Reſpondeo negatiuè, quia ibi tantùm efficitur mentio de Magiſtratibus, & Rectoribus Ergo non eſt extendenda ad Prælatos Cuſtodes Rotarum, ſtrictè enim verba in hac materia ſunt interpretanda.

Sup. his ſup. in Reſ.96. §. His tamen. ante mediũ. à verſ. Et ita. & in aliis eius annot. & in tom.3. tr.3. ex Reſ. 86 §. Nec obſtat. ad medium, verſ. Quod confirmatur. & in aliis eius not.

2. Nota tamen hic obiter ad ſedandos ſcrupulos cuiuſdam Prælati nimis timoratæ, ac delicatæ conſcientiæ me tria illi reſpondiſſe. Primo ſuſpenſionem in iſto caſu latam à Pio IV. non eſſe latæ ſententiæ, & ideo in eius fractione quem non eſſe verè ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum. Ita Theſaurus *in praxi de pœnis part.*2. *Verb. Conclaue, cap.* 2.

3. Secundo me non poſſe tanquam improbabilem damnare opinionem aſſerentium, præceptum ſub pœna ſuſpenſionis non inducere peccatum mortale niſi expreſſe, vel verbis æquiualentibus id ſignificetur. Ita Magiſter Marcus Serra Dominicanus *tom.*2. *in* 1.2. *D. Thomæ quæſt.* 96. *art.* 4. & ex Societate Iesv Pater Tamburinus *opuſcul. de Sacram. Miſſæ lib.*3. *cap.* 1. §. 8. *num.* 4. *&* 7. Caietanus 2. 2. *quæſt.* 286, *in art.*9. *circa ſolut. ad.*2. *& in ſumm. verb. Præcepti traſgreſſio verſ. Pœna præceptorum* Nauarr. *in ſumm. cap.* 23. *numer.*53. Corduba *in Reg. D. Franciſci capit.*10. *quæſt.*3. *punct.*1. in 4. modo cognoſcendi, quando lex obligat ſub mortali, Valen. 1.2. *diſp.*7. *q.*5. *punct.* 6. *in* 4. *Signo*. Salon. 2.2. *quæſtion.*77. *artic.*1. *controu.* 8. *reg.*3. *in fin.* Vide etiam à fortiori Eſcobar *in Theolog. Moral. tom.*1. *lib.*5. *ſect.*2. *prop.*31. *num.*165. Remigium *in ſumm. tract.*2. *cap.*4. §. 12. *num.*7. Azorium *tom.*1. *lib.*5. *cap.*6. *quæſt.*5. & Sayrum *in Claui regia lib.*3. *cap.*7. *num.*25. cum aliis.

Sup. hoc in tom.6. tr.1. Reſ. 42. §. vltim. & in Reſ.43. & 57. §. 2. propter finem verſ. vel meſmo, y Salon. & in tom.5. tr 1. Reſ.11. & 12.

Sup. hoc [...]gnanter & late in to. [...] tr.1. Reſ.58. & lege etiã Reſ.57. 73 74. & 75. in tom. 5. tr. 1. vide Reſ.12. pr[o]pe finem verſ. aſſi [...] leyes ciuiles.

4. Et quia dictus angebatur iuramento præſtito, dixi quod iuramenta de obſeruandis Statutis, Legibus, & Conſtitutionibus ſæcularibus, vt Eccleſiaſticis intelligenda ſunt *quatenus ſunt in vſu, & obſeruantur.* Ita Gomez *in leg. Taurin.* 365. *&* 366. Guttierres *de iure confirmat. part.*1. *cap.*37. *numer.*14. Malderus *in* 2. 2. *D. Thom. tractat.*10. *cap.*6. *dub.*9. Sanchez *in Summa tom.*1. *lib.*3. *cap.*14. & alij, quos ego adduxi in *part.*3. *tract.*6.* *reſol.*39. Verum relinquendo ſupradicta, tantùm ſcrupuloſis applicanda, dico abſolutè Prælatos cuſtodes Rotarũ ſatisfacere ſuo muneri, & iuramento, ſi in perſcrutandis epulis & perſonis intra Conclaue intrantibus adhibeant diligentiam moralẽ arbitrio viri prudentis, ac timoratæ conſcientiæ menſurandam; alioquin peccarent mortaliter; agitur enim de re nimis graui, ordinata ad bonum totius Eccleſiæ, videlicet electionem liberam Pontificis, & ideo tali tranſgreſſioni imponitur pœna ſuſpenſionis, quæ contra allatos Doctores indocere peccatum mortale communis fert ſententia, quam nouiſſimè docet Vrbanus ab Aſcenſione *in Theol. Moral. tract.* 1. *cap.*6. Malletus *in Theol. Mor. tom.*2. *Malleatio.*1. *Bractea* 11. *quæſt.* 4.

* Quæ nu[nc] inuenietu[r] in tom. [...] tr.4. Reſ.[...]

5. Nota verò hic obiter, quod ſi aliquis Prelatus adhibendo diligentiã moralem in præſcrutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipſo inferendum graue damnum in honore, & bonis temporalibus, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur, quia præcepta poſitiua non obligant cum tanto diſcrimine, vt tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Ioann. à Trinitate *de confeſſ ſolicit. ſect.* 7. *dub.*4. *num.*3.4. Leander *de Sacr. tom.*1. *tract.*5. *diſp.*13. *quæſt.* 44. Lupus *in Edict. Inquiſ. part.*1. *lib* 5. *dict.*3. *art.*2. *difficul.* 2. Verum hoc probabiliter non poteſt timeri, ſtante pietate, & prudentia Eminentiſſimorum Cardinalium.

RESOL. CIX.

An ſit prohibitus ingreſſus per Rotam alicuius infantis non attingentis vſum rationis intra Conclaue?

Et exponitur cap. vbi periculum?

Et infertur eſſe prohibitum ingreſſum infantium intra ſepta Monialium?

Et quæritur, an ſi quis clam in Conclaui ingrediatur incidat in cenſuram?

Et notatur, quod ſi poſt ingreſſum in Conclaui iſte talis loqueretur ſecretè cum aliquo Cardinali, tunc incurreret in excommunicationem?

Et quid de priuatione officij, & beneficij, quam in cap. vbi periculum *imponit Pontifex ipſo facto, teneturne ad hæc ante iudicis declarationem?*

Et an vero intrantes in Conclaui ſubiiciantur tantùm ſupradictis pœnis, vel etiam peccent mortaliter?

Et tandem aduertitur Sacram Congregationem Cardinalium declaraſſe Decretum ab ipſa additum, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monaſteria Monialium ſub pœna priuationis officij, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, obligare ad mortale? Ex part.12. tract.2. Reſ.16.

§.1. HIs diebus de hoc caſu in pluribus ego bis interrogatus fui, & prima facie, videtur affirmatiuè reſpondendum, per verba Gregorij X. *in cap. vbi periculum, de elect. in 6.* vbi generaliter loquendo ſic ait. *In Conclaui tamen prædicto aliqua feneſtra competens dimittatur per quam eiſdem Cardinalibus ad victum commodè neceſſaria miniſtrentur, ſed per eam nulli ad ipſos patere poſſit ingreſſus,* ſic ibi; Vnde lex generaliter, & abſolutè loquendo, generaliter, & abſolutè eſt intelligenda, vt patet *ex leg. præſt. l. quamuis ff. de in ius vocando, l. ſi ſeruum §. non dixit ff. de acquirend. hæred. l. 1. §. quod autem,* & ibi gloſ. *verb. ſimpliciter ff. de aleator. l. vnic. Cod. qui pro ſua iuriſd. l. illam C. de collationibus Cap. Romanorum 9. diſt. cap. conſuluiſti 2. q. 5. cap. ſoluta, de maior. & obed. cap. quia circa 22. de priuileg.* Clement. vlt. *de reſcript.* & docet Surd. *conſ. 271. num. 28.* Valaſcus *conſ. 113. n. 21.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum par. 1. num. 12.* & alij. Quod confirmatur indiuidualiter pro caſu noſtro, quia lex generaliter interdicendo ingreſſum intrà monaſteria Monialium, vt patet *in cap. periculoſo de Statu Regular. in 6.* & ex Concil. Trident. *in ſeſſ. 25. de Regular. c. 15.* ex hoc à *Scortia* in Bullas Pontificias *Theor. 336.* Paulus Comitolus Societatis Ieſu *in Reſpon. Moral. lib. 6. quæſt. 19. num. 6.* & ex noſtris Antonius Naldus *in Summa verſ. Clauſura nu. 4.* Conſtanter aſſerunt eſſe prohibitum ingreſſum infantum intra ſepta Monialium etiamſi non attingant vſum rationis, quod etiam firmauit Sacr. Congregatio die 12. Februarij 1585. His non obſtantibus ad caſum propoſitum ego reſpondeo negatiuè.

2. Moueor ad ſic tenendum, quia infantes ante vſum rationis non ſunt capaces alicuius præcepti, ſeu prohibitionis, & in ipſis in iſto caſu ceſſat non ex parte, ſed adæquatè, & fundamentaliter tota ratio, & finis legis, & abeſt omne periculum, nam ſupradicti infantes non poſſunt ſe miſcere in negotio electionis Papæ, & illam turbare, ergo non comprehenduntur in dicta prohibitione, neque etiam admittentes illos intra Conclaue. Notandum eſt tamen adhibendam eſſe diligentiam moralem à Prælatis Rotarum ne dictus infans ſecum aſportaret in Conclaue aliquas ſcripturas prohibitas. Reſtat modo reſpondere ad argumenta contraria. Ad cap. *vbi periculum,* reſpondeo, quod licèt lex generaliter loquatur, verba eius ſunt diſtinguenda videlicet, *nulli pateat ingreſſus, &c.* ſi ingrediens habeat vſum rationis, concedo; nam in iſtis adeſt periculum electionem turbandi; non autem in illis.

3. Ad Confirmationem argumenti reſpondeo ſententiam illã Comitoli, & aliorum plures reſpuere, & probabiliter contrarium tenere, & ita docet Pellizzarius *de monial. c. 5. ſection. 3. q. 25. numer. 105.* cui adde alios, quos ad ſatietatem adducit, & ſequitur Gibalin. *de clauſura, diſquiſ. 1. cap. 4. §. 2. conſt. 4. num. 5.* & Garzias *in Polit. Reg. tom. 2. tract. 13. difficult. 2. punct. 10. num. 5.* Adde, quod aliquis poſſet dicere, eſſe diſparem rationem, inter vtrumque caſum; nam quoad infantes intrantes in monaſteria Monialium, non videtur ceſſare tota ratio legis, poſſunt enim ſequi ex tali ingreſſu aliqua inconuenientia, quæ accidere non poſſunt in ingreſſu infantium intra Conclaue in ordine ad electionem, Ergo, &c. Vnde ex his, Ego ſum in voto, quod adhibita prius morali diligentia, & etiam poſteà ne dicti infantes ſecum deferant, vel aſportent litteras, poſſe Prælatos Cuſtodes Rotarum permittere abſque ſcrupulis vt intra Conclaue per Rotam dicti infantes ingrediantur, niſi tamen ex Superioribus aliquid in contrarium ordinatum fuerit.

4. Sed quia hic ſermo incidit de ingreſſu intra Conclaue, quæro, an ſi aliquis clam in illo ingrediatur, incidat in cenſuram? Et reſpondeo negatiuè, ſed in pœnas impoſitas à Pio IV. qui in §. *Clauſo.* ſic ait. *Et ſi quis fortè, quod abſit, clam ipſum Conclaue, & aliunde quam per oſtium ingrediatur, omni honore, gradu, & officio, beneficio ipſo facto priuatus exiſtat, & tradatur Curiæ ſeculari acerrimis pœnis puniendus,* ita ibi. Nota verò, quod ſi poſt ingreſſum intra Conclaue iſte talis loqueretur ſecretè cum aliquo Cardinali, tunc incurreret excommunicationem latam, & nemini reſeruatam in cap. *vbi periculum de elect. in 6.*

5. Sed quid dicendum de priuatione officij, & beneficij, quam vbi ſuprà imponit Pontifex ipſo facto incurrenda tenetur ne iſte talis officium, & Beneficium dimittere ante Iudicis declarationem? Et negatiuè reſpondeo, quia nullus ante aliquod Iudicis decretum tenetur ſubire pœnam; ipſo facto, ipſo iure, eo ipſo, & abſque aliqua declaratione impoſitam pro crimine, etiam ſi Hæreticus, aut Sodomita, aut quodlibet aliud, ſi quod eſt maius. Ita communis opinio, quam ſequuntur plures, quos vidi, ſunt Thom. Sanch. *lib. 2. in Decalog. capite 22. numero 2.* Sotus *libr. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 6. artic. 6. con. 1. & 3.* Molina *tom. 1. diſput. 65. verſ. contrariam ſententiam.* Salon. *2. 2. quæſt. 62. artic. 3. controuerſ. 1. ante ſolut. argument.* vbi D. Caietan. §. *Ad hoc dicitur.* Bañez *quæſtione 12. artic. 2. dub. vnico, ad tertium principale.* Aragon. *quæſtione 11. artic. 3. §. His ſuppoſitis.* Leſſius *libr. 2. capite 29. dub. 8. numer. 64.* Layman *in theolog. morali tractat. 4. cap. 15. num. 3.* Granado *1. 2. contro. 7. tractat. 3. part. 1. diſp. 3. ſect. 2. num. 3.* Vaſquez *diſput. 166. cap. 3.* Monteſinos *diſp. 16. quæſt. 24. num. 5.* Martinez. *quæſtion. 94. artic. 3. dub. 3.* Araujo *ibid. dub. 4.* Valentia *diſput. 7. quæſtione 5. punct. 6. quæſtiunc. 3.* Sayrus *in Claui. lib. 3. cap. 9. num. 30.* Quibus omnibus adde omnino videndos Thomam Hurtadum *Var. to. 2. tractat. vltim. reſol. 22. per totam.* Angelum Boſſium *tract. de effect. matrim. cap. 5. num. 31. cum ſeq.* & Quintanadueñas *in theolog. moral. tom. 2. tr. 14. ſingul. 8. nu. 3. cum* Fagundez *in Decal. tom. 2. lib. 8. cap. 29. num. 15. cum ſeq.*

Sup. hoc in tom. 1. tra. 5. lege doctrinam Reſol. 63. per totã, & aliarum eius primæ not. & in to. 3. tract. 3. ex Reſ. 69. §. Notandum. & in to. 4. tr. 8. ex Reſol. 56. §. Ex quibus. & in tom. 5. tr. 6. Reſol. 14. à lin. 6. & in Reſ. 15. & in tom. 6. tr. 1. Reſol. 34. §. vlt. & in Reſol. 35. 36. & 38. & vide in tom. 7. tr. 1. Reſ. 246. & 247.

6. Vnde Emanuel Sà *verb.* Pœna *n. 1.* ſic ait. *Pœna impoſita ipſo iure, vel facto non incurritur, ſine ſententia Iudicis, & executione per ipſum, etiamſi lex dicat non requiri ſententiam, aut declarationem, aut etiam ſoluendam in foro conſcientiæ.* Intelligitur enim Iudice exequente; niſi pœna eſſet huiuſmodi, quæ ſecum traheret executionem, vt excommunicatio, ſuſpenſio, Interdictum, & Irregularitas, aut lex dicat, ſic incapax; inhabilis. Quidam tamen hic ſententiam requirunt: aut dicat non faciat alioqui fructus ſuos. Eſt enim conditio, quæ ſeruanda eſt, vt quæ ponitur à teſtatore. Quod egregiè explicat D. Caietanus *in ſumm. verb.* Pœna.

7. An verò clam intrantes in Conclaui ſubiiciantur tantùm his pœnis, ſed etiam peccent mortaliter, poſſet quis dubitare, nam Pontifex non vtitur verbis præceptiuis, ſed imperatiuis pœnalibus? Pro affirmatiua ſententia aliquis poſſet dicere quia agitur de re graui, quod patet etiam ex pœnis impoſitis. Vnde videmus Sacram Congregationem Cardinalium declaraſſe * Decretum ab ipſa editũ, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monaſteria Regularium ſub pœna priuationis officij, & vocis actiuæ, ac paſſiuæ obligare ad mortale.

* Sup. hoc decreto late in to. 7. tr. 1. Reſol. 305. 306. 307. 308. & 172. curſim prope finem, verſ. Et ad exemplum & in tom. 6. tr 1. Reſol. 43. §. De aliis. ad medium. & curſim in fine alterius Reſ. illarum annotationum.

8. Sed aliquis poſſet reſpondere cum Serra *in p. 2. D. Thomæ quæſtione 96. artic. 4. dub. 2.* Quod per dictam Declarationem Sacræ Congregationis conſtat

voluntatem præcipientis eſſe obligare ad mortale, quod non conſtat in caſu noſtro de quo loquimur. Ideo tu cogita.

RESOL. CX.

Vtrum Cardinales peccent mortaliter cum pluribus ferculis in Conclaui veſcuntur ?

Et explanatur hoc verbum Debeant, *quid importet?* Et part.12.tr.2.Reſ.17.

§.1. SVppono in Bulla Pij IV. ſic haberi. *Cardinales autem primo ipſo die quo Conclaue ingreſſi fuerint, tam in prandio, quam in cœna vno ſolo ferculo vnius ſpeciei tantùm eoque moderato, & aliàs iuxta conſtitutionem præfati Clementis VI. qualificato contenti ſint , & eſſe debeant, nec quiſquam in alterius cella, vel de alterius ferculo veſcatur.* Ita ibi. Hoc ſuppoſito poſſet aliquis affirmatiuam ſententiam docere : nam licèt Pius IV. vbi ſuprà , videatur vti blandis illis verbis, *contenti ſint* , tamen ſtatim ſubdit, *& eſſe debeant.* Quod verbum , vt in terminis obſeruat ſcientia , & dignitate Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. diſp.*14.*ſect.*7. exprimit grauem obligationem. Idem docet frater eius germanus Franciſcus Lugo *de Sacr. lib.*4.*c.*6.*q.*8.*n.*61. Et verbum , *debeo* , etiam Amicus *in Curſ. Theol. tom.*5.*diſp.*5. *ſect.*8.*nu.*20. & Badell. *in Theol. moral. tom.*1.*lib.*5.*diſp.*21.*nu.*1. inter verba præceptiua apponunt.

Suprà hoc verb. *Debeant.* latius inf. in §. ſeq. huius Reſ. inter principium, & medium, à verſ. Imo ſtando. & in tom.2. tr.1. Reſol. 142. ſignanter in fine §. Et quidem. & in tom.3. tract.6. Reſ. 129. §. Ad reſponſionem. curſim ad lin.6. & in tom.6. tr.1. ex doctrina Reſ.58. prope finem §.1. à verſ. æquipollentia vero. & in to. 7. tr.1 Reſ. 106. §. ſed. curſim, & recitatiue ad lin. 7. & in tom.5. tr.5. ex Reſ.119. §. Sed diffic. à lin 5.

2. Sed licèt ſuperius dicta nimium vrgere videantur ; ego tamen negatiuæ ſententiæ adhæreo: exiſtimo enim verba Pij IV. de quibus eſt quæſtio continere conſilium, & exhortationem , cum enim potuerit Pontifex vti grauioribus verbis imperium explicantibus v. g. *Iubemus, Præcipimus* , &c. tamen ab huiuſmodi præcipiendi rigore temperauit, & mollibus verbis vſus eſt. Ergo ſignum eſt verè non impoſuiſſe præceptum , quod patet ex obſeruantia ſubſequenti , non abrogatiua legis, ſed interpretatiua, & declaratiua eius verborum. Vndè vt * ſuperius diximus obſeruantia ſubſequens declarat legem, & illuſtrandum eſt , *leg. ſi de interpretatione ff. de legibus & capite cum contingit de tranſact.* & docet & Maſtrillus *Deciſ.*52. *numero* 14. Pariſius *conſ.* 36.*num.*8. Carena. *de S. Officio part.*5.*titul.*1.*numer.*72. *& alij.* Imo ſtando in rigore iuris , nego Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Lugo , Vaſquezio, Sanchez, & Caſtro Palao verbum,* *debeo*, importare ſemper præceptum, & contra ſupradictos adducam ex eadem Societate Patrem Tamburinum *opuſcul. de commun. capite* 1.§. 6. *numer.*52. vbi ſic ait. *Quamuis aliqui doceant per illud verbum , debet , importari in legibus neceſſitatem præcepti mortalis ; tamen aliqui negant, & ſolum per illud concedunt importari debitum conuenientiæ, & honeſtatis.* Ita ille probabiliter quidem , cui adde etiam Lezanam. *tomo* 5. *part.*2. *in Mari magno Seruitarum* §.13. *numer.*42. & Barboſam *dictione* 77.*numer.*9. quod probatur *ex Can. ad eius diſtinct.*5. in quo dicitur. *Mulier niſi purgationis dies tranſeat, viro ſuo admiſceri non debet* , vbi non niſi conſilium , ſeu debitum eiuſdem conuenientiæ, & honeſtatis, & non præcepti ſignificatur , vt ipſemet Sanchez *libro* 9. *de matrimon. diſp.*21. *numero* 11. Rurſus *ex diſt.*1.*cap. veſtimenta* , vbi Pontifex de veſtibus Eccleſiaſticis ſic dicit. *Quæ neque ab aliis debent contingi, aut ferri niſi à Sacris hominibus. Quem textum* expendens Suarez *de Euchar. diſput.*81.*ſect.*8. §. *tertium exemplum*, ſic habet. *Quæ verba, aut præceptum non continent, quia illud verbum* , non debent *non videntur in rigore ſignificare obligationem ; ſed decentiam quandam, aut non intelliguntur, &c.* Et in Sacris quidem litteris per idem verbum, *debet* , conuenientiam, decentiamque notari ſolemne eſt. Matth. *cap.*3. *Ego à te debeo baptizari , & tu venis ad me.* Ioan.13, *Et vos debetis alter alterius lauare pedes.* Tobiæ 10. *Te non debuimus dimittere ire à nobis.* Et ſimilia paſſim. Et deinde Præpoſitus 1.2. *D. Thom. quæ.* 95. *diſp.*3.*dub.*2.*num.*15. Vaſquez, & Sanchez , quos citat Caſtrus Palaus *tom.*1.*tract.*3.*diſp.*1.*punct.*9.*num.*2. aſſerunt verbum *oportet, non inducere obligationem ad mortale:* ergo nec inducere dicendum eſt verbum *debeo*, quænam enim differentia eſt inter *me oportere facere & me debere hoc facere.*

* Superius in Reſ. quæ hic eſt ſup 96. §. His tamen. ante mediũ, verſ. & ita. & in aliis multis eius not.

* Sup. hoc in Reſ. §§. & verſ. not. 1. huius Reſ.

3. Itaque dicendum eſt DD. Cardinales non peccare mortaliter, ſi dum exſiſtunt in Conclaui veſcantur pluribus ferculis , non obſtantibus verbis Bullæ Pij IV. tanquam non continentibus præceptum, ſed exhortationem , Et dicta verba ita etiam conſuetudo ſubſequens intellexit, declarauit , & interpretata eſt.

RESOL. CXI.

An Eminentiſſimi Cardinales in Feria ſexta Paraſceues poſſint deuenire ad ſcrutinium, non audito Officio fieri ſolito in illa die, non obſtante §. Similiter. *Bullæ Greg. XV?*

Et firmatur, quod in Feria ſexta Paraſceues nemini licitũ eſt ſacrificare ob prohibitionẽ factam ab Innocentio I.

Et deducitur, an officium fieri ſolitum à Sacerdote, extracto Sacramento è ſepulchro, ſit vere Sacrificium , & Miſſa dici poſſit ?

Et an populus Chriſtianus teneatur illud officium audire, ſi in die Paraſceues incidat dies feſtus de præcepto ?

Et diſcutitur, an conſumptio Sacerdotis pertineat ad eſſentiam Sacrificij Miſſæ, vel ſit tantum pars illius integralis ?

Et tandem quæritur , an Cardinales inciderent in excommunicationem , ſi aliis diebus omitterent ſolitam Miſſam & procedant ad ſcrutinium? Ex part.12.tr.2. Reſol. 18.

§.1. IN dicto §. ſic habetur. *Similiter ne electio protrahatur, ſtatuimus , & ordinamus , ſub ſimili excommunicationis pœna eo ipſo incurrenda ſcrutinium bis ſingulis diebus peragatur , itaut etiam perficiatur, mane ſcilicet poſt ſolitam miſſam, &c.* Deinde firmandum eſt , quod Feria ſexta Paraſceues omnes Doctores teſtantur ; nemini licitum eſſe ſacrificare ob prohibitionem factam ab Innocentio I. *Epiſtol.*1.*ad Decent. capite* 4. & refertur *cap. Sabbatho de conſecr. diſtinct.*3. Rationem congruentiæ reddit Diuus Thomas *quæſt.*83.*articul.*2.*ad* 2. quia eo die Eccleſia recolit realem Chriſti Paſſionem , & mortem. Non igitur expedit myſticam, & incruentam mortem exhibere. Vnde male opinati ſunt aliqui , quos tacito nomine affert Emanuel Sà *verb.* Miſſa *numer.*17. aſſerentes in illa die poſſe Miſſam dici, contra quos inuehitur Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de Euchar. diſp.*20.*ſect.*1.*num.*15. & Dicaſtillus *de Sacr. to.*1. *tr.*5.*diſp.*4.*dub.*2.*n.*30.

2. His poſitis reſolutio præſentis difficultatis pendet ex illa quæſtione, An Officium fieri ſolitum à Sacerdote extracto Sacramento è Sepulchro, ſit verè Sacrificium, & Miſſa dici poſſit? Et prima opinio affirmat. Ita docet Ledeſma 1. *part.*4. *quæſtione* 23. *articul.*4. citans Albertum Magnum *in* 4. *diſputatio.* 13. *artic.* 24. & videtur aſſerere Scotus *in eodem* 4. *diſt.*13.*quæſt.*2. Gabriel. *ibidem quæſt.*1. & D. Auguſtin. *lib.*20.

Sup. hoc tom.2. tr. Reſ. 19. §. à lin. 2. 8 verſ. Rati

lib.20. contra Fauſtum Manichæum cap.18 vbi ita: *Vnde iam Chriſtiani peracti eiuſdem Sacrificij memoriam celebrant Sacro ſancta oblatione & participatione corporis, & Sanguinis Chriſti.* Probatur hæc opinio ex variis Argumentis, quæ adducit Fagundez *de Præceptis Eccleſ. pr. 1. lib. 3. capit.4. num. 3.* ideo tenent quod in ſexta Feria maioris Hebdomadæ offertur verum Sacrificium, & tamen non conſecratur Hoſtia, ſed offertur Hoſtia conſecrata die antecedenti: ergo conſecratio ipſa non eſt de eſſentia Sacrificij: ergo tota eſſentia illius cōſiſtit in oblatione Hoſtiæ conſecratæ. Ita dicunt omnes Doctores citati *num. 2.* Quod autem eo die offeratur in Eccleſia verum Sacrificium, patet in primis ex D. Auguſtino *lib. 10. de Ciuitate Dei cap. 20.* vbi hoc Sacrificium Miſſæ appellat quotidianum, quod quotidie in Eccleſia celebretur, & nullus ſit dies in quo non celebretur, ibi: *Chriſtus IESVS in forma Dei Sacrificium cum quo vnus eſt Deus, in forma ſerui ſacrificium maluit eſſe, quam ſumere, ne vel hac occaſione quiſquam exiſtimaret cuilibet ſacrificandum eſſe creaturæ, per hoc, & Sacerdos eſt ipſe offerens, ipſe eſt oblatio, cuius rei Sacramentum quotidianum eſſe voluit Eccleſiæ ſacrificium, cum ipſius rei ipſe ſit caput, & ipſius capitis ipſe ſit corpus, tam ipſa per ipſum, quam ipſe per ipſam ſuetus offerri.* Patet ſecundo ex Oratione quam Eccleſia in Officio illius diei profert, quæ ſic habet. *In Spiritu humilitatis, & animo contrito ſuſcipiamur à te Domine, & ſic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie, vt placeat tibi Domine Deus.* Et poſtea ait Sacerdos: *Orate fratres, vt meum ac veſtrum ſacrificium, acceptabile fiat, &c.*

c in tra.3. 4. à c ibi Ref. ùm, diū, n nō Sed n à), & etiā pri-

3. Aliqui verò putant non ſolùm ad eſſentiam illius pertinere, ſed etiam totam illius eſſentiam in conſumptione eſſe poſitam Sacerdotis, non in conſecratione, nec in oblatione, nec in alia actione illius. Ita docet Albertus Magnus *in 4. diſt.13. art.24.* Ledeſma *1. p.4. quæſt. 23. art. 4. ad finem.* Angles *in floribus, tit. de Miſſa, pag.185.* & Concilium Toletanum citatum *in capit. Relatum. de conſecrat. diſput. 1.* & quidam alij recentiores, veluti Victoria, Pena, & Bañez, quos refert Henriquez *lib.9. de Miſſa c.8. num.5.* Putant enim per conſumptionem tantùm Sacerdotis conferri fructum ſacrificij ex opere operato iis, pro quibus Sacerdotes ſpecialiter ſacrificium offerunt, & Miſſam applicant. Probatur, quia olim in lege veteri immolatio, & ſacrificatio animalis, erat occiſio, & conſumptio illius, vt patet in ſacrificio holocauſti, quod totum ardebat flammis, & cuius nullam partem Sacerdotes comedebant, & quamuis nullam partem illius comederent: tamen in omnibus ſacrificiis legis veteris fiebat conſumptio animalis ſacrificati; partim per ignem, & flammas, quaſi eo ſigno ſenſibilis ignis per Sacerdotes applicati, acceptaret Deus per illos; tanquam per ſuos miniſtros, præſentem donationem Sacrificij, partim à Sacerdotibus deuorantibus eam partem reliquorum ſacrificiorum, quæ ſibi contingebat. Probatur ſecundo, quia Chriſtus Dominus in Cruce moriens dixit: *conſummatum eſt.* Matth.27. quaſi in conſummatione, & conſumptione conſiſteret eſſentia ſacrificij; & ideo aiunt, & Sacrificium Miſſæ Græcè dicitur *Thyſia, & Teleti,* id eſt mactatio, & conſummatio, vel conſumptio. Addunt præterea huiuſmodi Doctores in ſexta feria Hebdomadæ ſanctæ, fieri vnum Sacrificium Miſſæ, & teneri populum Chriſtianum illi aſſiſtere, ſi incidat in diem feſtum, de præcepto, huiuſmodi ſexta Feria Paraſceues: quia ibi datur vera conſumptio Sacerdotis, in qua tota eſſentia Sacrificij ſita eſt, Hoſtiæ præconſecratæ in vna tantùm ſpecie, diſpenſante Eccleſiæ conſuetudine, in conſecratione, quæ conſuetudo durat in Eccleſia à plus mille annis iuxta Rabanum *l.2. Inſtit. Clericorum cap.37.* & alios. Et ideo ſecundum hanc opinionem tenetur populus audire Miſſam in ſexta feria Paraſceues, ſi in ea incidat dies Annunciationis Beatæ Virginis, & tenentur Prælati iubere, vt Miſſa dicatur, vt populus illam audiat & ſi id ita fit in aliqua Prouincia, aut Diœceſi, iuſtè, fit, & ſanctè fit, & ideo fit, quia ſequuntur Prælati ibi eam opinionem, quæ docet totam eſſentiam ſacrificij in ſola conſumptione conſiſtere, quæ opinio eſt probabilis, & quia adhuc illis non conſtat, an conſecratio ſit de eſſentia ſacrificij, necnè. Ita Doctores citati & ex *Neotericis* Araujo *ad 3. par D. Thomæ q. 83. ar.6. n.35.*

c in t. inci- rſim verſ. næ

4. Sed his non obſtantibus ego puto Conſumptionem Sacerdotis non pertinere ad eſſentiam Sacrificij Miſſæ, ſed eſſe partem integralem illius, & perfectionem tantummodo extrinſecam, & totam illius eſſentiam poſitam eſſe in conſecratione, & ideò pro hac ſententia *in par. 2. tract.14. Reſolut.62.* adduxi plures Doctores, & declarationem Sacræ Congregationis Rituum aſſerentis, quod ſi Feſtum Annunciationis accideret in Feria Paraſceues, non adſit præceptum audiendi Miſſam, quia in illa die nō adeſt Miſſa, cum non adſit conſecratio. Probatur hæc opinio, quia in conſecratione reperiuntur omnes conditiones requiſitæ ad Sacrificium Miſſæ. In primis per eam repræſentatur mors Chriſti, deinde in ea fit mutatio panis, & vini in Corpus Chriſti: tertiò, quia eſt res viſibilis: fit enim hæc mutatio in ſpeciebus viſibilibus, ac ſignis ſenſibilibus; quarto quia fit in cultum, & honorem Dei auctoris rerum omnium, & hæ ſunt conditiones requiſitæ ad Sacrificium Miſſæ. Et ita hanc ſententiam me citato tenet Leandrus *de Sacram. tom.2. tr.8. diſp.5. q.23.* cum aliis penes ipſum. Quæ hic eſt in to.2. tr.3. Ref. 19. ſignanter à lin.4. §.1. à verſ. Ratio, & ſeq.

5. Stando igitur in hac vltima opinione ego ex Sacro Conclaui conſultus ab Eminentiſſ. Cardinali N. reſpondi, ad caſum propoſitum in rigore, & ſecluſo ſcandalo, & contemptu, poſſe Dominos Cardinales ad Scrutinium deuenire in Feria Paraſceues non audiendo Officium in illa fieri ſolitum, quia verba, §. *Similiter*, Gregorij X. non poſſunt verificari pro illa die; cum non adſit ſolita Miſſa, Miſſa enim in illa die non offertur, neque adeſt. Verum quia contrariæ ſententiæ ſuam habent probabilitatem, ego conſului Dominis Cardinalibus debere prius officium illud, ſeu Miſſam, vt dicitur, audire, & poſteà Scrutinium incipere, & ita factum fuiſſe poſtea mihi dixerunt.

6. Sed an Cardinales inciderent in Excommunicationem ſi aliis diebus omitterent ſolitam Miſſam, & procederent ad Scrutinium? Affirmatiuè reſpondent aliqui, vt patet ex dicto §. *ſimiliter*, & videtur res grauis ſine implorato diuino auxilio deuenire ad electionem Pontificis. Alij negatiuè reſpondent, putant enim durum eſſe ex omiſſione *Veni Creator Spiritus, &c.* in cenſuram incurri, vndè putant excommunicationem reſpicere tantùm Scrutinium bis in die faciendum, vt demonſtrant verba dicti §. *ſimiliter*, Auditionem item Miſſæ, ac *Veni, Creator, &c.* pertinere ſolum ad directionem, & ad circumſtantiam accidentalem. Ideò tu cogita. Et quidem videtur res grauis procedere ad electionem Pontificis abſque implorato diuino auxilio, præſertim in Miſſa.

RESOL. CXII.

An Summus Pœnitentiarius poſſit abſoluere ab excommunicatione

municatione lata à Pio IV. in § Litteras, &c.

Et aſſeritur, quod ſi Pontifex in aliquo Iubilæo concederet abſolutionem ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, hæreſim tamen non excludendo, videri vtique illam concedere. Ex parte 12. tractatu 2. Reſolutione 19.

§. 1. SVppono in dicto §. ſic haberi. *Litteras vero, aut cuiuſvis generis ſcripta ad eos, qui in Conclaui erunt, ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum mittere, ſeu recipere, aut contra, è Conclaui ad eos qui foris erunt, nullo modo licet: qui contrafecerint, quacunque dignitate, etiamſi Cardinalatus honore praefulgeant, pœnæ excommunicationis latæ ſententiæ ſubiaceant, abſoluendi facultate, præterquam in mortis articulo, ſoli Pontifici Maximo reſeruata: à quo nihilominus pro qualitate delicti vltrà dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.* In Cæremoniali verò Gregorij X. ſic habetur *Clauſo Conclaui ſeruari debent omnia, quæ de colloquiis, literis, & cibis, & quæ de non ingredientibus Cardinalibus, aut iiſdem, aut eorum familiaribus poſtquam ingreſſi ſunt exeuntibus in Conſtitutione Pij IV. ſancita ſunt, &c.* ita ibi. His ſuppoſitis ad dubium propoſitum affirmatiuè aliqui reſpondent, nam Gregorius X. in ſua Bulla nihil aliud facit, niſi confirmare id, quod diſpoſuerat Pius IV. in §. *Litteras*; & nihil plus addit; Sed Pius IV. *in dicto* §. vt patet legentibus auctoritatem quam habebat Summus Pœnitentiarius abſoluendi à Caſibus Papalibus, ei non abſtulit, ſed tantùm ſibi reſeruauit excommunicationem ibi datam. Ergo poteſt illam abſoluere ſummus Pœnitentiarius. Probatur Primo, nam in dicta Bulla *fol.* 61. vt obſeruat etiam Lælius Zecchius *de Republica Eccleſiaſtica cap.* 3. *numero* 2. Pius IV. concedit Summo Pœnitentiario ea expedire tempore Conclauis, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, & non aufert ab ipſo auctoritatem abſoluendi in foro conſcientiæ à cenſura quam paulo infra *in* §. *litteras*, debebat fulminare. Ergo, &c. Hinc Azorius *to.* 2. *l.* 5. *cap.* 37. ſic ait, *Nec Summi Pœnitentiarij, nec Minorum Pœnitentiariorum officium finitur Romani Pontificis obitu.* Clem. *Ne Romani, de Elect. ne ſede Romana vacante deeſſent, qui, pœnitentium Confeſſiones audirent, & à cenſuris, pœnis, & peccatis abſoluerent.* Confirmatur ſecundo ex *Bulla* 67. eiuſdem Pij IV. quam adducit Zecchius vbi ſupra, in qua enumerantur facultates quas habet, & non habet Summus Pœnitentiarius, & inter has, Pontifex non enumerat, nec aſſerit, ipſum non habere facultatem abſoluendi ab hac cenſura de qua loquimur. Ergo, &c. Confirmatur tertiò, nam Gregorius X. in ſua Bulla *Æterni Patris, &c. in* §. *Quod ſi electio*, fulminauit cenſuram contra eligentes, & electos contra formam dictæ Conſtitutionis, & abſolutionem dictæ cenſuræ ſibi reſeruat, & nominatim auctoritatem Summo Pœnitentiario ne illam abſoluat. Ergo dum Pius IV. in cenſura fulminata in §. *litteras*, & confirmata à Gregorio X. non exprimunt Summum Pœnitentiarium ne abſoluere poſſit à dicta cenſura, ſequitur auctoritatem abſoluendi ipſi reliquiſſe; nam hic intrat illud vulgatum iuris axioma. *Quando voluit, expreſſit*, ergo quando non expreſſit, non voluit, nam ſi voluiſſet expreſſiſſet, quod exornat ex pluribus Larrea *in Allegat. caſibus Fiſcalibus tom.* 2. *Allegat.* 54. *numer.* 26. Quod etiam probatur ex doctrina Gregorij Gobat. *de duplici Iubilæo c.* 33. *q.* 91. *num.* 248. Lorcæ *in* 2. 2. *D. Tho. q.* 11. *artic.* 4. *diſp.* 4. *num.* 12. Boſſij *tract. de Iubilæo ſection.* 1. *caſ.* 8. *numer.* 2. & aliorum aſſerentium, quod ſi Pontifices in aliquo Iubilæo concederent abſolutionem ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, Caſum Hæreſim tamen excludendo; ſi poſtea in aliis Iubilæis concedant dictam abſolutionem, & caſum hæreſim non excludant, videtur illum vtique concedere, nam ſi noluiſſent, id explicarent in aliis Iubilæis, vt fecerant. Sup. hoc inf. in Reſ. 118. §. 2. à lin. 5 & in cæteris aliis eius not.

2. Sic & in caſu noſtro dicendum videtur, cum Gregorius X. voluit excludere Summum Pœnitentiarium, nominatim excluſit. Ergò dum Pius IV. hoc non fecit, dicendum eſt illum excludere noluiſſe.

3. Videtur itaque poſſe Summum Pœnitentiarium abſoluere à cenſura occulta lata in §. *litteras* extra, vel intra Conclaue, tangentes materiam electionis, vt patet ex ſuperius dictis, & malè aliquos confundere excommunicationem latam in §. *Quod ſi*, & excommunicationem latam in §. *litteras*, in illa enim non poteſt Summus Pœnitentiarius ſe intromittere; in iſta verò poteſt, nam in §. *quòd*, Gregorius illum excluſit, quod minimè fecit Pius Quartus in §. *litteras*. Ergo, &c. Et ita quidam teſtis fide digniſſimus dixit mihi in quadam Congregatione Theologorum, & Canoniſtarum Sacræ Pœnitentiariæ fuiſſe concluſum. Et ita etiam ſentire plures Theologos inclitæ Societatis Ieſu, & inter illos amiciſſimum, & doctiſſimum P. Valentinum Mangionium hodie vnum ex Aſſiſtentibus Reuerendiſſimi P. Generalis, SS. D. N. Theologorum in Sacra Pœnitentiaria. Verùm ego circa præſentem difficultatem volo magis doceri, quam docere, & ideo eius finalem reſolutionem à SS. D. N. expectandam eſſe puto; de meo nihil ponendo, & aſſerendo.

RESOL. CXIII.

An excommunicatio contracta ex fractione Bullæ Pij IV. & Gregor. X. ſi ſit occulta, poſſit abſolui ab Epiſcopo vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. *capite* 6. *de Reformat?*

Et quid virtute priuilegiorum Regularium, aut ex vi Cruciatæ Bullæ?

Et docetur abſolutionem ab hac cenſura impendi poſſe, dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Conclauiſtis: Do Vobis facultatem, quæ abſolui poſſitis ab omnibus excommunicationibus contractis occaſione Conclauis, ſeu creationis Pontificis. Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 20.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Bonacina *tom.* 3. *de elect. Pontific. diſp.* 2. *quæſt.* 7. *numer.* 3. vbi ſic ait. *Abſolutio iſtius excommunicationis reſeruata eſt Summo Pontifici, nec vllus excepto mortis articulo, etiam virtute alicuius priuilegij poteſt ab ea abſoluere: nam in præfata Bulla dicitur, à qua ſicut ab alia quacumque in hac Conſtitutione impoſita, & irrogata, ſeu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis, tam ipſi quam quilibet alius, ſiue Sanctæ Eccleſiæ Cardinalis, ſiue alia perſona, cuiuſcunque gradus, conditionis dignitatis, & præeminentiæ à nullo, neque etiam à Maiori Pœnitentiario cuiuſcumque facultatis vigore, præterquam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui poſſit.* Sup. hoc ge infrà ctrinam ſolut. 11 principio etiam Re 114. & in principio

2. Hinc ſequitur primo Epiſcopum non poſſe abſolutionem impendere etiamſi delictum ſit occultum: quamuis enim Epiſcopus poſſit à cenſuris ſummo Pontifici reſeruatis, & ob delictum occultum contractis abſoluere ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. nihilominus ab iſta non poteſt, quia

Summus

Summus Pontifex abſoluendi facultatem abſolutè ademit, etiam Maiori Pœnitentiario poſt editionem Tridentini.

3. Neque obſtat dicere in hac reſeruatione non fieri mentionem Concilij Tridentini, conſequenter non cenſeri derogatum priuilegiis Epiſcoporum in Tridentino conceſſis? Reſpondeo enim,

4. Primò, iuxta communiorem ſententiam non requiri mentionem Concilij Tridentini in conceſſionibus Summi Pontificis, vt patet ex dictis de cenſuris in particulari *diſp.1.quæſt.22.* dum loquerer de abſolutione ab excommunicationibus in Bulla Cœnæ.

5. Reſponderi poteſt ſecundò in hac Bulla derogari omnibus Conſtitutionibus, & Decretis etiam Conciliorum huic Bullæ contrariis, *ibi non obſtantibus quatenus opus eſt &c.* Quæ derogatio extendi etiam videtur ad reſeruationem huius cenſuræ, cum derogatio ſit generalis, quatenus opus eſt.

6. Secundò ſequitur Religioſos non poſſe hoc tempore virtute ſuorum priuilegiorum ante iſtius Bullæ conſtitutionem conceſſorum ab hac cenſura abſoluere, vt patet ex allata ratione; An autem abſolutio virtute Cruciatæ impendi poſſit, patet ex dictis de legibus, de ceſſatione priuilegiorum, & ex dictis de abſolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ.

[margin: oc pro ofis lege 9. & 122. oc pro ata lera Re 2.]

7. Tertiò ſequitur abſolutionem ab hac cenſura impendi poſſe dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Conclauiſtis: do vobis facultatem qua abſolui poſſitis ab omnibus excommunicationibus contractis occaſione Conclauis, ſeu Creationis Pontificis; tunc enim cenſetur data facultas Confeſſario. Hucuſque Bonacina.

RESOL. CXIV.

Proponitur ſententia affirmatiua; nempe Epiſcopos à dicta cenſura poſſe abſoluere, & noua opinio circa intelligentiam Tridentini affertur, ſed non approbatur.

Et quæritur quando verè iſta excommunicatio dicenda ſit occulta? Ex p.12.tract.2.Reſ.21.

[margin: hoc le. doctrinā cedentis & infra Reſ. 116. r mediū, n.§.1.à ſ. Verum]

§.1. SEd his non obſtantibus affirmatiuam ſententiam docet ex inclyta Societate IESV præſtantiſſimus Theologus Caſtrus Palaus *to.6.diſp. 3.punct.18.num.3.* ſic aſſerens. Tertia excommunicatio continetur in Extrauag. Gregorij XV. quam Vrbanus confirmauit in Bulla, quæ incipit *Æterni Patris, &c.* vbi Cardinalib. ſub pœna excommunicationis reſeruatæ præſcribitur forma eligendi Summum Pontificem ſede vacante, & aliter facta electio irrita decernitur, compliceſque, & fautores huius irritæ electionis, tametſi Cardinales non ſint, eidem excommunicationi ſubiiciuntur, à qua excommunicatione cenſet Bonacina *tractat. 3. de cenſuris, diſp.2.q.7.punct.1.num.8.* Abſoluere non poſſe Epiſcopos virtute Tridentini, neque Religioſos Mendicantes virtute ſuorum priuilegiorum, eo quod Summo Pœnitentiario hæc poteſtas adempta ſit, ibi, *A nullo, neque etiam à Maiori Pœnitentiario cuiuſcunque facultatis vigore præterquam à Summo Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui poſſit.* Sed hoc mihi durum videtur, quia priuilegia Concilij generalis non ſunt cenſenda derogata, niſi manifeſtis verbis derogatio fiat. At ſuperiore clauſula non eſt cenſenda derogata facultas Epiſcopis conceſſa in Tridentino, quia ſi id vellet Pontifex expreſſiſſet, ſicut expreſſit, ſummum Pœnitentiarium, maximè cum facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi à reſeruatis ſolum forum conſcientiæ ſpectet, qua cum compati poteſt abſoluta huius cenſuræ reſeruatio. Hæc omnia Caſtrus Palaus, qui vt vides contra Bonacinam putat clauſulam Bullæ Gregorij XV. non includere Epiſcopos, nec derogare eorum priuilegio abſoluendi à ſupradicta cenſura vigore Concilij Tridentini, & quidem eius opinio confirmatur ex opinione Doctorum aſſerentium, cum Decreta Concilij generalis matura deliberatione ſancita ſint, videntur continere vim clauſulæ derogatoriæ ad alia decreta poſteriora, niſi de illis ſpecificam faciant mentionem, imò ſi Concilium generale ſit modernum, quale eſt Tridentinum, oportet etiam illius mentionem facere: nec ſufficeret generalis derogatio cuiuſcunque Concilij, vt docet me citato Thomas Hurtado *var.tom.2.tract.5.cap.4.* §.2. *numer.139.* Moneta *de commut.vlt. volunt. capit. 7. num. 277. cum ſeq.* Couarr. *var.lib.4.cap.16. num.6.* Guttierez *in l. nemo poteſt de legat.1. num.173.* Henriquez *libro primo, de indulgentiis, capite 26.num.16.* Viuald. *in candelabro part.3.cap.12. num.14.* Sanchez *libr. 3. de Matrimon. diſputat.26. num.7.* & nouiſſimè Vincentius Candidus Magiſter Sacri Palatij *tom.1.diſquiſit.Moral.diſp. 3. art.28.*

[margin: Sup. hac aſſertione to. 3. tract.3. ex doctrina reſol.31.§.2. ad medium. à verſ. quia Decreta & hic infra vide doctrinā Reſ.116.ſignanter §. eius vlt.]

2. Quando verò excommunicatio de qua loquimur dicenda ſit occulta, reſpondent aliqui dum non eſt deducta ad forum contentioſum, mirabilis doctrina ſi eſſet amplectenda; & ideo nouiſſimè Ludouicus Bail. Doctor Pariſienſis *de triplici examine in Appendice de cenſuris* §.23. *fol. 693.* ſic ait, *Dubitatur verò quodnam debeat dici occultum crimen ex quo nata irregularitas diſpenſationi Ordinarij ſubiicitur?*

[margin: Sup. hoc late in tom.3. tr.3. Reſ.19. & 20. & lege etiam alios §§. poſitos in annot.1. Reſ.1. huius annot.]

3. Lucius III. in Epiſtola ad Magiſtratum, & Fratres S. Iacobi, quæ habetur in Appendice Concilij Lateranenſis 11.*t.7.Conciliorum* ita dicit, Aliud crimen eſt notorium, aliud occultum. Notorium definitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur; occultum, quod adhuc ab Eccleſia toleratur. Sine dubitatione itaque teneatis, quod à Clericis, & Presbyteris, quamdiu ab Eccleſia tolerantur, & nec eſt crimen euidens; licitè audiuntur diuina officia, & alia recipiuntur diuina Sacramenta. Hæc reſolutio innumeras eluit difficultates de notorio facti Bail. Ita *vbi ſuprà* Hanc ſententiam tenet etiam Ioannes de Thoma Profeſſor Sac. Theologiæ in Inclyta Academia Complutenſi, & Confeſſarius Magni Regis noſtri Philippi IV. *in 2.2. D.Thomæ q.564. diſputation.23.artib.2.§. Dico igitur, fol.224.* vbi probat in terminis Concilij Tridentini occultum delictum eſſe illud, quod non eſt deductum ad forum contentioſum, etiamſi notorium ſit in Ciuitate & poſſit probari in iudicio, & ideo ſuper omni irregularitate proueniente ex illo poſſunt Epiſcopi diſpenſare, ex ſupradictis Auctoribus: adde nouiſſimè Doctorem Petrum de Abella Canonicum Magiſtralem Eccleſiæ Cæſaraguſtanæ in Conſultatione lingua Hiſpanica conſcripta circà quandam percuſſionem Clericis §.2. *num.88.fol.41.* qui citat Baſilium Pontium *de Matrimon. libro 8.capit. 21.numer.19.* & tandem Brunus Caſanen. *de priuileg. regul. tractat. 4. cap.1. prop.17.* aſſerit irregularitates cenſeri ſemper occultas, & ſecretas, ad effectum diſpenſationis impetrandæ ab Epiſcopo, donec deductæ fuerunt ad forum contentioſum.

4. Sed opinio ſupradictorum Auctorum eſt contra communem; Dico igitur, in Concilio Tridentino accipi delictum occultum, non ſolum vt diſtinguitur à delicto deducto ad forum contentioſum,

ſed etiam vt diſtinguitur contra publicum, & famoſum. Quapropter, etiamſi delictum ab aliquibus ſciatur, modo non ſciatur à maiori parte viciniæ, vel Collegij, in quo ſint ad minus decem perſonæ, neque ad iudicium ſit deductum, occultum dici debet. Ita Sanchez *lib.2.de matrim.diſputat.38. num.11. & lib.8.diſputat.34.num.55.& lib.2.in decal. cap. 11. num.19.* Azor. 1. *part.libro* 8. *cap.10.quæſt.9.* Bonacina *de cenſuris diſputat.1. quæſt.3. punct.2.num.1.* Barboſa plurimos referens *de Poteſtate Epiſcopi 2. part. allegat.39. num.24.* Palao *part.1. tract.4.diſp.4.punct.3. §.1.num.14.*

Sup. hoc in Reſol. not. præteritæ.

RESOL. CXV.

Stante ſupradicta opinione Caſtri Palai, quæritur, quomodo poſſint Cardinales Epiſcopi, vel alij Epiſcopi abſoluere à dicta cenſura Piana, & Gregoriana?

Et difficultas eſt, quid operetur illa Particula Concilij Tridentini in Diœceſi ſua?

Et concluditur non poſſe Epiſcopos vigore Concilij abſoluere à cenſuris, & *aliis caſibus reſeruatis extra ſuam Diœceſim.*

Et tandem quæritur, an poſſint Cardinalis Epiſcopus, vel alij Epiſcopi, ſi inciderint in cenſuras, de quibus eſt quæſtio, abſolui à ſuo Confeſſario vigore Concilij Tridentini? Ex parte 12. tractatu 2. Reſolutione 22.

§.1. PRo intelligentia difficultatis notandum eſt Tridentinum in conceſſione abſoluẽdi, quam præbet Epiſcopis apponi, illas clauſulas *In foro conſcientiæ, & in Diœceſi ſua.* Et nota vtramque reſtrictionem non fuiſſe appoſitam in facultati conceſſa ad diſpenſandum; ſed ſolum ad abſoluendum à caſibus; quia facultas diſpenſandi exercere poteſt erga ſubditos ſuos ab Epiſcopo in abſentia, & ſiue Epiſcopus, ſiue ſubditi, ſiue ambo ſint extra Diœceſim. Eaque diſpenſatio pro vtroque foro proderit; quia Tridentinum abſolutè, & ſine vlla limitatione eam poteſtatem concedit. Et quia iuriſdictio voluntaria ad quam diſpenſatio pertinet, poteſt extra territorium exerceri, vt ex communi ſententia docet Couarruuias *lib.3.variar. cap.20. num.8.* quia hæc Iuriſdictio nullam cauſæ cognitionem, nec iudicem pro tribunali ſedentem petit, ſicut iuriſdictio contentioſa, quæ nequit exerceri à iudice extra proprium territorium, ne iudici illius iniuriam inferat.

Sup. hoc ad med. §. ſeq. & infra in § Neque. ante med. & in aliis poſitis in annot. 2. dicti §.

2. Eſt itaque vtraque illa particula appoſita pro facultate abſoluendi à reſeruatis, vt benè aduertit Suarez *tom.5.in 3.part.diſp.41. ſect.2. num.10. & 12.* quare non benè dixerunt Henriquez *lib.14.de irregular.cap.20. num.5.* Auila *de cenſuris p.7. diſp. 10. dub.6.* Epiſcopum non poſſe diſpenſare, in ſuſpenſione extra ſuam Diœceſim virtute illius decreti, non aduertentes, eam limitationem non apponi in priori illius parte.

Sup. hoc in tom.3. tr.3. Reſ.11.& in aliis eius not. pro hac quæſt.

His ſuppoſitis difficultas eſt, quid operetur illa particula *in Diœceſi ſua.*

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

3. Prima opinio eſt Patris Sanchez, qui *in ſumma, tom. 1. lib.2. cap.11. num. 27.* putat hæc verba non eſſe reſtrictiua facultatis Epiſcopo conceſſæ, ſed potius quaſi illius extenſiua, ſiquidem comprehendunt ſubditos, qui verè ſubditi ſunt ratione domicilij, ſiue exiſtant in Diœceſi, ſiue extra, & etiam ſubditos, qui ſolum ratione tranſitus in Diœceſi cõmorantur. Quapropter dicit poſſe Epiſcopum virtute huius facultatis abſoluere ab hæreſi, reliquiſque cenſuris ſubditum exiſtentem in aliena Diœceſi, etiamſi ipſe Epiſcopus extra Diœceſim exiſtat. Probatur hoc; nam primo requiri non poteſt, vt vterque, Epiſcopus ſcilicet, & ſubditus in Diœceſi exiſtant: eſſet enim coarctare nimis priuilegium Concilij. Deinde requiri non poteſt, vt Epiſcopus in Diœceſi propria exiſtat, vt ſubditum à Cenſuris abſoluat, quia hæc abſolutio eſt voluntariæ Iuriſdictionis exercitium, quod vbilibet fieri poteſt circa ſubditos; Vt ergo intelligeremus Concilium hanc iuriſdictionem voluntariam limitaſſe verbis clarioribus vti debebat, Sicut fecit *ſeſſio 6.cap.5. de reform.* cum dixit, *nulli Epiſcopo liceat Pontificalia in alterius Diœceſi exercere.* Tandem requiri non poteſt, vt ſubditus in Diœceſi propria exiſtat, quia verba illa; *in diœceſi ſua* non poſſunt ad ſubditos referri, aliàs non diceret *in diœceſi ſua*, ſed in eorum Diœceſi. Item Concilium appoſuit virgulam diuidentem ſubditos à Diœceſi ſua, dixit enim, *Liceat Epiſcopis, quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua abſoluere,* quaſi nolens Diœceſim ad ſubditos referre. Vide Coninch *de ſacram.diſp.14.dub.16.num.252.* Bonacinam *de cenſ. diſp.1.q.3 punct.2.part.1.n.1.in fin.*& Caraffam *de duello tract.5 ſect.2.q.2.n.3.*

4. Secunda opinio eſt Patris Suarez, qui dicta verba *tom.5.de cenſ.diſp.41.ſect.2. num.*10. *&* 11. dicit limitanda eſſe ad ſubditos, quia paci, & recto regimini conuenientius eſt, ſi poteſtas abſoluendi non ſolum ad perſonas, ſed etiam ad territoria limitetur.

5. Tertiam opinionem tenet Caſtro Palao 1. *p. tractat.4.diſp.4.punct.3.§.1. num.13.* Henriquez *lib.14. de Irregular.cap.20.num.5.* & alij aſſerentes illa verba *in diœceſi ſua* referenda eſſe ad Epiſcopos abſoluentes, & ex illis limitanda eſſe, itaut Epiſcopus extra propriam Diœceſim exiſtens non poſſit vti hac facultate ſibi conceſſa, ſed neceſſariò debere exiſtere in ſua Diœceſi. vt illa vti poſſit.

6. Probatur quia, vt dictum eſt, illa verba, *in diœceſi ſua.* non poſſunt commodè ad ſubditos referri, & ratio congruentiæ efficacius in Prælatis, quàm in ſubditis procedit: magis enim pax & concordia inter Prælatos offendi poteſt ex eo, quod vtatur extra propriam Diœceſim exiſtens, poteſtate abſoluendi ſibi conceſſa, quam ex eo, quod exiſtens in propria Diœceſi, ſubditum alibi exiſtentem abſoluat.

7. Neque hoc eſt derogare iuri communi, & exercitio voluntariæ iuriſdictionis, quæ vbilibet exerceri poteſt; ſicut non eſt derogatio iuris communis, & facultatis abſoluendi, quod abſolutio ſolum pro foro conſcientiæ proſit. Quia cum Epiſcopus in his reſeruatis nullam haberet poteſtatem, potuit Pontifex in conceſſione illius conditiones apponere abſque iuris communis derogatione, quibus ſeruatis facultatem concedit, & illis omiſſis negat; vna autem ex conditionibus eſt vt abſolutio detur ab Epiſcopo exiſtente in ſua Diœceſi: ſicut eſt, vt ſolum pro foro interno; & conſcientiæ proſit. Et hæc tertia opinio magis mihi placet contra Sanchez. Dico igitur non poſſe Epiſcopos vigore Concilij abſoluere à Cenſuris, & aliis Caſibus reſeruatis extra ſuam Diœceſim, vt ex pluribus obſeruat Garzias *in politica regulari tom.2. tract.10. diffic.7.dub.6.punct.2. num.19.* & ideo non deſeram hic apponere verba Martini de S.Ioſeph *Mon. Confeſſ.tom.1 lib.1. tract.2.de Pœnit. num.10.* ſic aſſerentis: *Dize tambien el Concilio que puedan los Obiſpos abſoluer, y diſpenſar, dentro de ſu Dioceſi, y los Doctores*

Sup. hoc tom.3. tr. Reſ.9. & ge doctr nam aliar reſ.& §. e not.

ctores comunmente ſon uniformes con razon, en que eſta reſtriction, no es para la primera parte del Decreto, que toca la diſpenſacion de irregularidades, Cenſuras, ſino quanto a la ſegunda parte, que toca la abſolucion de la heregia, y caſos reſeruados; porque para poder diſpenſar en Cenſuras y irregularidades, conforme à Derecho por ſer acto de iuriſdicion voluntaria, le puede exercer el Obiſpo con ſu ſubdito, aunque el vno, ò el otro eſten fuera de la Dioceſi, ò ambos juntos, l. mancipium, Cod. de adoptionibus, l.2. ff.de offic.Proconſ.Doctor.ibi, & cap. nouit. de offic.leg.Barboſa *de poteſt. Epiſcop.* 1.*part. allegat.*39. *num.*7. Fagundez *pracept.* 2.*lib.*8.*cap.*8.*num.* 35. Suarez *tom.*3.*diſputat.*4.*ſect.*2. *num.* 10.& 12. Diana 4. *part.tract.*4.*reſolut.* 116. *y aun*, Sanchez lib. 2. in decalog.cap.11.num.17. *defiende latamente, que por eſte priuilegio puede abſoluer, aun de la heregia, y diſpenſar abſolutamente el Obiſpo a ſus ſubditos, aunque el y ellos eſten fuera de la Dioceſi, porque para limitar la iuriſdicion voluntaria, que le compete de Derecho comun, auia de vſar de palabras mas claras. Pero en eſto no ſiguo à Sanchez porque ſi fuera verdadera ſu opinion, no ſeruiran de nada las palabras*, In Diœceſi ſua, *& verba debent intelligi vt aliquid operentur*, cap. ſi Papa in fine de priuilegiis, lib. 7.cap.ſi à Iudice de appellationib. eodem lib. l.3. in principio, ff.de iureiurand.l.fin. ff ne quis in loco publico, l. ſi quando 112. & ibi gloſſ. ſiniſtra, ff.de legatis 1. *como ni tampoco ſiguò la opinion di Henriquez*, lib. 14. cap. 20.num.5. *Y de otros, que apreſadamente ſintieron, que en ningun caſo, ni manera podia vſar el Obiſpo deſta autoridad, fuera de ſuya Diœceſi.* Hucuſque Martinus de S.Ioſeph. Vnde ex dictis patet Cardinalem Epiſcopum, vel alium Epiſcopum Romæ morantem tempore Conclauis poſſe ex doctrina Sanchez abſoluere ſuum ſubditum à Cenſura lata in Bulla Pij IV. & Gregor. X. virtute Concilij Tridentini, & ideo hanc ſententiam præter Sanchez tenet ex Puente Hurtado doctiſſimus Franciſcus Quiedo *de Fide contr.*11.*punct.*3.*num.*57. ſed ego magis adhæreo negatiuæ ſententiæ ſtante particula appoſita in Concilio *in Diœceſi ſua*, quæ ſuperfluè poneretur, quod concedendum non eſt. Vide etiam Cardinalem Lugo *de fide, diſputat.* 23.*ſect.* 3.*num.* 73.

Qu nunc tom 3. ... 3. ſ. 11. & ... ais eius not.

An vero poſſit Cardinalis Epiſcopus, vel alij Epiſcopi, ſi inciderint in Cenſuras, de quibus eſt quæſtio, abſolui à ſuo Confeſſario virtute Concilij Tridentini, reſpondent communiter affirmatiuè, ſi enim poſſit hanc facultatem alteri committere, vt ſuum ſubditum abſoluat, quare non poterit reſpectu ſui ipſius? alias deterioris conditionis eſſet, quam ſui ſubditi, & hoc, ſiue dicamus, Confeſſorem illum habere iuriſdictionem ab ipſo Epiſcopo delegatam, quod ſuſtinet Sanchez *lib.*8.*de matrimon. diſputat.* 3. ſiue dicamus eam habere immediatè à Summo Pontifice, ex vi Iuris communis, quod tanquam probabile ſuſtinet Suarez *tomo quinto, diſputat.*41.*ſect.*2. *numero decimoquinto*, quia ex vi decreti Tridentini reſeruatio ablata eſt ab illis caſibus occultis, & ideo reſpectu Epiſcopi, non reputantur, vt caſus reſeruati, ſed vt comprehenſi ſub eligendi Confeſſoris facultate ſibi iure communi conceſſa. Vide etiam Dicaſtillum *de Sacram. tom.*2.*tract.*8.*diſputat.* 11. *dub.*16. *num.*237.

Sup. c in tom tr. 3. Ref. & in tom tr. 5. Ref. §. 2. a li 3. & verſ. Nam Epiſ ous.

8. Verùm hæc omnia procederent in Caſu noſtro, ſi eſſet ſtandum in ſententia Caſtri Palai putantis, non eſſe ablatam poteſtatem Epiſcopis à Pio IV. & Gregorio X. abſoluendi à Cenſura illata in eorum Bullis, ſed de hac opinione in ſequenti Reſolutione iudicium meum promam.

RESOL. CXVI.

Iudicium Authoris de ſupradictis ſententiis Bonacinæ & Caſtri Palai. Ex part.12.tract.2.Reſ.23.

§.1. SEd circa præſentem quæſtionem dicam breuiter quid ſentio; Sententia Bonacinæ negantis poſſe Epiſcopos virtute Concilij Trident. abſoluere à Cenſuris, de quibus eſt quæſtio, omnino mihi placet, propter clauſulas nimis vrgentes, quibus vtuntur Pontifices Pius Quartus, & Gregorius X. videlicet; Non obſtantibus, &c. quæ quidem clauſula tollit omnia, quæ diſpoſitioni, in qua eſt appoſita obſtare poſſunt, Iaſon *conſil.*110.*col.*4. *in fine, verſic.*3.*lib.*4. Bero *conſil.*147.*num.*28. *verſic. & licet lib.*3. Rol. *conſil.*67.*num.*62.*lib.*3. Mart. *de clauſ. part.*1. *clauſ.*79. *num....* Secundum Rom. impreſſ. & fuit dictum in Hiſpalen. præeminentiarum 17. *Iulij* 1613. coram D.Patriarcha Pamphilio impreſſa per Farin.*deciſ.*106.*num.*5.*part.*1.*recent.* Cenſius *de Cenſ. part.*3.*cap.*1.*quæſt.*3.*artic.*8.*num.*14. Mar. Anton. *dict. lib.*1.*reſolut.*46.*num.*7. & 11. Deinde adeſt alia clauſula, *Quatenus opus ſit, Quorum tenores, &c.* Quæ quidem clauſula ex obſeruantia Curiæ derogat quibuſcumque priuilegiis, & conſtitutionibus habentibus derogatoriarum derogatorias, & operatur expreſſam, & indiuiduam mentionem vt latè per Gonzal *ad reg.*8.*Cancell.gloſſ.*36.*n.*29.Put. *deciſ.*104.*lib.*1. & 503.*lib.*3. *in Correct.* Rota *deciſ.*113. *num.*1. *part.*1. & *in deciſ.* 161. *num. etiam* 1.*part.* 2. *diuerſ. vbi & deciſ.*460.*num.*4.*part.*1. *recent.* Gregorius X. *deciſ.*209. *num.*10 & *ibi Adden. num.* 14. cum aliis pluribus per Barboſ. *de clauſ.* 117.*num.* 3. & 4. Ferentill. *ad d. deciſ.*704.Buratt.*num.*15. Quibus adde Tamburinum *de Iure Abbatum, tom.*1. *diſput.*15. *quæſt.*18.*num.*45. Verum his non obſtantibus ſententiã Caſtri Palai putant aliqui ſuam habere probabilitatem ex ratione ab ipſo adducta, quam tuetur præter Doctores citatos *in reſolut.*21. ex Dominicanorum Familia Magiſter Ludouicus Bertrandus Loth.*in Reſolutionib.Theolog. Belgicis, tract.*1.*quæſt.*1.*artic.*1. *in fine*, vbi ſic ait: *Decreta Concilij Generalis matura deliberatione ſancita, non videntur continere vim clauſulæ derogatoriæ ad alia decreta poſteriora, niſi de illis ſpecificam faciant mentionem: imo ſi Concilium Generale ſit modernum, quale eſt Tridentinum, oportet etiam illius mentionem facere, nec ſufficeret generalis derogatio cuiuſcumque Concilij.* Ita ille, cui adde Leandrum *de cenſ. tom.* 4. *tradit.*11.*diſp.*17.*quæſt.*45.doctum Epiſcopum Barbaſtrenſem Antonium Frances *in paſtor. Inter. tract.*4. *q.*20.*n.*12.& Salgadum de Præſent. Bull. *part.*2.*cap.*1. *num.*59.*cum ſeq.* qui citat Sanchez, Garziam, Valenzuelam & Sacram Rotam.

Sup. hac ſententia Bonacinæ lege illam ſupra in Reſ. 113.& vide etiã Reſ. not. ſeq.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 114. & lege etiam Reſol. not. præteritæ.

2. Sed ego puto non eſſe recedendum à ſententia negatiua Bonacinæ, & doctrinam allatam pro Caſtro Palao puto non eſſe admittendam in ordine ad Concilium Tridentinum, nam ſufficit, quod Papa contra decreta illius reſcribat; nec requiritur ſpecialis, vel generalis derogatio. Ratio autem cur non ſit neceſſaria derogatio dicti Concilij, neque ſpecialis, neque generalis eſt propter decretum vltimum eiuſdem Trident.*ſeſſ.*25. *de reform.* in quo declaratur omnia in dicto Sacro Concilio ſtatuta ita decreta fuiſſe, vt in his, ſalua ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur. Et ſic Papa potius videtur vti facultate ſibi tributa à Concilio, quam aliquid facere contra Concilium. Sic docet doctiſſimus, & amiciſſimus P.Lezana *in p.*2.*D.Thom.tract.*6. *diſp.*12.*quæſt.*2.*in fine.* Anaſtaſius Germon. *de i...*

*Card. §.Per quæ ſublatis, num.*74. Eman. Rodriq. *qq. reg.tom.*3.*quæſt.*34.*art.*4.§.*circa quam*,Hieron.Rodriq. *in compend.qq. regul. reſolut.* 116. *num.*17.Et Merolla *tom.*3.*diſputat.*6.*cap.*5.*num.*49. quibus adde ex Iuriſconſultis Mareſcottum *var.reſol.lib.*19.*num.*55.contra Caſtrum Palaum. Et quidem durum mihi videtur Greg.X.voluiſſe Epiſcopis concedere quod denegauit ſuo Summo Pœnitentiario.

RESOL. CXVII.

An in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſoluere à cenſuris Bullarum Pij IV. & Greg.X.

Et in §. 1. huius Reſolutionis proponitur curioſus caſus pro ſupradicta queſtione.

Et affirmatur Epiſcopum poſſe abſolutè impeditos, ſiue ad tempus longum abſoluerè à cenſuris Pontifici reſeruatis.

Nec in tali caſu impeditus Romanum Pontificem adire, tenetur mittere Procuratorem, nec ſcribere ad Sacram Pœnitentiariam.

Ex quo ſequitur, an impeditus adire Romanum Pontificem pro abſolutione, teneatur adire legatum, aut alium habentem priuilegium abſoluendi à caſibus Papalibus vel poſſit in tali caſu abſolui ab Epiſcopo?

Et an ſupradicta procedant etiam in caſu hæreſis.

Sed explanatur, quod Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatem abſoluendi circa hæreſim illis collatam in Concilio Tridentino.

Et tandem queritur, an impeditus adire Pontificem poſſit à quocumque Confeſſario abſolui à caſibus Papalibus, etiam ab hæreſi? Ex part. 12. tract. 2. Reſolut.24.

§.1. SVpponamus aliquem Romæ incidiſſe in dictas excommunicationes, & poſtea reuerſum in patriam non poſſe adire Summum Pontificem propter impedimentum ſuperueniens, infirmitatis v. g. paupertatis, inimicitiæ periculoſæ, &c. an inquam, in tali caſu poſſit illum Epiſcopus à cenſuris abſoluere: Et negatiuè videtur reſpondendum; impeditus enim adire Pontificem, ſolum abſoluendus venit in caſu percuſſionis Clerici quia de hoc tantùm caſu loquuntur Iura, vt in *cap. eo noſcitur*, & *cap.de his*, *de ſent.excom.in* 6. Ita Innocentius *in cap.quamuis*, *de ſentent.excommunic.* vbi Butrius *in fine*, Abbas *num.*3. Ancharanus *num.* 1. Cardinalis *quæſt. penult.* Henricus *in fine*, Idem reſponderet in hoc caſu Syluester *verb.Abſolutio* 4.*quæſt.*4. *num.*7. & Cordub. *in Summ. quæſt.*18. *punct.*1. *dict.*2. *poſt* 3. *notab.* aſſerunt enim non permitti abſolui impeditos Romam adire, quando tantùm articulus mortis exceptus eſt in reſeruatione, ſed in Bullis Pij IV. & Gregorij X.excipitur tantùm articulus mortis, ergo &c.

Sup. hoc in tom.5. tr.2. lege doctrinam Reſ. 65. & à Reſ. 66. vſque ad 72. incluſiue.

2. Verum communiter Doctores affirmant Epiſcopum poſſe abſolute impeditos, ſiue ad tempus longum abſoluere à cenſuris Pontifici reſeruatis; & ita tenent 30. Doctores, quos etiam me citato adducit, & ſequitur noſter Doctus Pater Verricelli in ſuo erudito opere de Miſſionariis *tract.*9. *quæſt.* 146. *num.*2. quia illud impedimentum perpetuum reputatur tanquam verus articulus ſeu periculum mortis in ordine ad impetrandam ab alio, quam à ſuperiore legitimo abſolutionem.

Sup. hoc vt melius hanc quæſtionem terminare poſſis lege Reſol. & §§. not. ſeq. & ſignanter ex Reſ.ſeq. vide à lin.5. §.1.& verſ. Aſſero igitur primo & alium §. eius annot.& ibi etiam § Aſſero tertiò.& Reſ. eius annot.

3. Probatur, nam ſic impeditus moraliter eſt certus non poſſe ante mortem abſolui à legitimo ſuperiore: Ergo eſt iam conſtitutus in neceſſitate impetrandi ab alio abſolutionem, ne ſine illa decedat. Quod autem illa neceſſitas non ſit ita vrgens, vt ſtatim obliget, ſed latitudinem habeat, non tollit quo minus ſi vera neceſſitas, verumque ſit ſic impeditum neceſſitatem habere impetrandi ab alio, quam à legitimo ſuperiore abſolutionem.

4. Confirmatur, ſi moraliter conſtat hunc impeditum nunquam habiturum eſſe occaſionem obtinendi à ſuperiore legitimo abſolutionẽ priuſquã decedat, quia ab illo tempore eſt illi neceſſarium tale priuilegium; & inutiliter expectabit verum articulum mortis, cum neceſſitas eadem ſit. Colligitur hæc doctrina ex *cap.eos, de ſentent.excommunicat.in* 6. vbi abſolutis ob periculum mortis, vel ob aliud impedimentum à cenſura Pontifici reſeruata, iniungitur onus comparendi coram legitimo ſuperiore. Ecce quomodo non ſolum periculum mortis, ſed impedimentum adeundi ſuperiorem, abſolutionis beneficium concedit. Item text. *in cap.ea noſcitur*, & *cap.quod de his*, *de ſentent. excommunic.* decidunt ſic impeditos abſolui poſſe, ac ſi in periculo mortis eſſent conſtituti. Et licèt ſpecialiter de percuſſione Clerici loquantur, eadem eſt ratio in omnibus excommunicationibus reſeruatis, vt tradunt communiter Doctores. Felinus *cap.quamuis*, *de ſent. excommun.* Abbas *cap.de cætero*, *num.*1.*eod.tit.*

5. Itaque licèt Canones loquantur de Cenſura reſeruata ob Clerici percuſſionem; tamen ratio, ob quam concedunt poſſe abſolui impeditum, procedit in quacunque cenſura Papæ reſeruata ob quamcunque cauſam etiam in Bulla Cœnæ, nam id concedũt, ne in excommunicatione moriens incurrat periculum ſalutis æternæ. At iura ob identitatem rationis præſertim cum continent fauorem, extenduntur ad caſus ſimiles, in quibus militat eadem ratio, *cap. cum dilecta*, vbi Abbas & Decius *de Confirmatione vtili, vel, inutili, cap.ad audientiam de Clericis non reſidentibus.*

6. Nec in tali caſu impeditus Romanum Pontificem adire, tenetur mittere procuratorem, nec ſcribere ad ſacram Pœnitentiariam. Et ita tradunt Caſtrus Palaus, Bertrandus, Loth. Verricelli, & Tamburinus vbi infra, quibus Adde Caraffam *de Duello. tract.*5.*ſect.*2.*quæſt.*4.*n.*4. Hurtadum *de excom. diſp.*15. *diffic.*3.*num.*10.Chaſaing *de priuileg. Reg. tract.* 5.*c.*3. *prop.*6.Baſſæum *verb. Abſolutio*, *num.* 10. Barboſ. *de poteſt.Epiſc.part.*2.*allegat.*41.*num.*7. Conſtantinum de Caſtro, Mortar. *in Collectan. Theolg. Moral. tract.*4. *ſect.*1.*cap.*4.*art.*3. §. 1.*punct.*2. *quæſt*.... Probatur hæc opinio, quia Iura ſolum exigunt, vt perſonaliter reus eat ad Papam ſi poteſt ceſſante impedimento, vt benè aduertit Nauarrus *cap.*27.*num.* 90. *ad* 5. his verbis; *Ad quintam, quod iuſtum habet impedimentum ii, qui ire non poteſt, licet pro abſolutione mittere poſſit: non enim ad id ius eum obligat, ſed vult, vt ſi poſſit vadat.* Sic ille. Cui adde præter Auctores citatos Corneio *in* 3.*part.tract.*5.*diſput.* 11.*de excommunic. dict* 1. Coninch.*de Sacram. diſp.*14.*dub.*16.*num.*241.Auilam *de cenſ.part.*2.*diſp.*1.*dub.*6.*punct.*3.*Concl*...Bonacinam *in Theol.Moral. tom.*2.*tract.*2.*diſp.*3. *quæſt.*21. Vgolinum *de cenſur.dub.*1.*cap.* 4.§. 2. *num.* 13. Sayrum *de conſ. lib.*2.*c.*16.*num.* 13. & Leandrum *de Cenſ. tom.*4. *tract.*2.*de diſput.* 17.*q.* 69. Nouiſſimè Carolum Malletum *in auro Theol. Mor. tom.*1. *Malleatione* 39.*bractea*29. vbi ſic ait; Non tenetur laborans impedimento, ob quod Papam non poteſt adire, mittere Procuratorem, vel Epiſtolam, quia vbi lex non aggrauat, nec nos aggrauare debemus, etiam ſi in ſententia excommunicationis dicatur neminem ab ea poſſe abſoluere, niſi in mortis articulo, Epiſcopus ſtante impedimento poteſt abſoluere. Ita ille.

Sup. hoc tom. 3. tr. Reſ.28. & tom. 1. tr Reſol. 16. lege doct nam ali Reſ.& §§. ius pri annot.& ibi perle etiam §. cluſa di Reſol. ſ. lius hanc terminar poteris.

7. Sed hic oritur dubium, an impeditus adire Romanum Pontificem pro abſolutione teneatur adire Legatum, aut alium habentem priuilegium abſoluendi

Sup. hoc tom. 5. tr

[195. §. 1. … medium. … ver. Hic … em. & in … 196. §. … & in … 197. §. … magis & … in tr. 2. … 72 lege … duerte. & … om. 1. tr. 5. … 16. §. Se- … ſa. & ſeq. … n tom. 3. … Reſ. 28. … in fine.]

uendi à caſibus Papalibus, vel poſſit in tali caſu abſolui ab Epiſcopo? Negat Leander *de cenſur. tom.* 4. *tract.* 2. *cap.* 17. *quæſt.* 6. qui citat Cardinalem Lugo, Candidum Coninch. Baunium, & alios, quibus ego addo Perez *de matrimonio diſp.* 44. *ſect.* 6. *num.* 9. Dicaſtillum *de ſacram. tom.* 3. *tract.* 10. *diſp.* 8. *dub.* 4. *num.* 61. Et ratio eſt, quia facultas abſoluendi à reſeruatis cenſuris, iure communi facta Epiſcopis, ortum habuit à neceſſitate, vt ex dictis nuper conſtat: at hæc ceſſat, quando adeſt, qui ordinaria, aut delegata facultate abſoluendi à reſeruatis eſt inſtructus. Ergo &c.

8. At his non obſtantibus affirmatiuam ſententiam tenet Malletus in Auro Theologiæ moralis *tom.* 1. *malleatione* 39. *bractea* 29. & Hurtadus *de excom. diſp.* 15. *diff.* 3. *num* 11. vbi ſic aſſerit. Id vero quod addit Nauarrus *cap.* 27. *num.* 89. Nempè excommunicatum aliquo modo, ex dictis impeditum non poſſe abſolui ab Epiſcopo, quādo poteſt adire Legatū Pontificis, aut alium habentem priuilegium abſoluendi, dicitur abſque fundamento; quia nullibi adhuc in dicto capite. Quamuis, amplius requiritur vt poſſit Epiſcopus, niſi quod non poſſit adiri Pontifex. Ita Hurtadus, cui adde Auilam *de cenſ. p.* 2. *c.* 7. *diſput.* 1. *dub.* 6. *concluſ.* 3. & alios penes Leandrum vbi ſupra, quia extrodinaria poteſtas conceſſa Legato, aut Religioſis, non tollit extraordinariā Epiſcoporum, quibus ius commune, vt vidimus poteſtatem in neceſſitate circa cenſuras Papæ reſeruatas tribuit. Et omnia ſuperius dicta ita eſſe vera aliqui exiſtimant, vt putent etiam procedere in caſu hæreſis. Et ita mordicus tenet ex Dominicanorum familia Magiſter Ludouicus Bertrandus Loth. *in Reſolutionibus Theologicis Belgicis quæſt.* 1. *artic.* 4. ex Societate Ieſu Pater Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 4. *punct.* 3. §. 4. *num.* 5. & doctus, ac amiciſſimus Pater Thomas Tamburinus *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 1. §. 8. *num.* 8. ex noſtra Religione Pater Pollicionus *in Quinquagena quæſtionum illuſtrium quæſt.* 6. *cap.* 4. *per totum*, Alphonſus de Leone *Recoll.* 2. *de cenſuris num.* 392. *verb. Ampliatur*, Duardus *in Bulla Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 8. *num.* 45. Et Verricelli vbi ſupra *quæſt.* 147. *num.* 5. Et idem docet Aſcanius Tamburinus de iure Abbatiſſarum *diſp.* 16. *quæſt.* 8. *n.* 7. Alterius *de Cenſuris tom.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 6. *c.* 8. & *lib.* 5. *diſp.* 22. *cap.* 2. Freitas *de confeſſ. ſollicit. qu.* 21. *num.* 15. & alij.

[… hoc in … 5. tr. 8. … 17. & in … 15. §. Sed … in fine, … n Reſ. 16. … inter me- … m & finē, … n Reſ. 36. … ertium. & … om. 3. tr. 5. … ſ. 21. §. vlt. … n. 3]

9. Nec obſtat dicere, quod Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatem abſoluendi circa hæreſim eis collatam in Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform.* Nam reſpondent hoc non eſſe certum, & contrariam ſententiam eſſe ſatis probabilem, vt obſeruat Hurtadus *de excomm. diſp.* 15. *difficul.* 3. *num.* 12. vbi ſic ait. Sed an nunc poſſit Epiſcopus vti dicta conceſſione Tridentini, quoad caſus Bullæ Cœnæ Domini etiam hæreſis, & quoad excommunicationes eis annexas, non conuenit inter Doctores, quia Henriquez *lib.* 6. *de pœnitentia cap.* 14. Petrus Ledeſma, Rodriquez, Lorca *diſput.* 54. *ſect.* 2. & plures alij docent, quod poſſit, in quod inclinat Auila 2. *parte cap.* 7. *diſputat.* . *dub.* 6. & approbat Ægidius *num.* 243. quoad ōmnes caſus, excepto hæreſis. Toletus verò *in ſumma in Bulla Cœnæ excommunic.* 14. *ad finem.* Azor. Molina, Suarez *diſput.* 21. *ſect.* 4. & plures alij docent, quod non poſſit vti dicta conceſſione, quia ei videtur derogari in vltima clauſula Bullæ Cœnæ. Vtraque tamen pars non caret probabilitate; & non minus pars affirmatiua, etiam quoad caſum hæreſis, quam negatiua. Ita Hurtadus. Vide me ipſum *part.* 1. *tract.* 5. *reſol.* 2. & ideò nouiſſimè doctiſſimus, & amiciſſimus Epiſcopus Barbaſtrenſis Antonius Frances in ſua Paſtoral. *tract.* 4. *quæſt.* 2. *per totum*, neruosè defendit

[… æ nunc … in tom. 3. … 8. Reſ. 15. … ibi in]

hodie non obſtante Bulla Cœnæ poſſe Epiſcopos abſoluere ab hæreſi occulta, quod etiam nouiſſimè docet Malletus *in Auro Theol.* ſed ſtando in opinione, per Bullam Cœnæ, fuiſſe ablatam Epiſcopis authoritatem abſoluendi ab Hæreſi virtute Concilij Trid. poſſe ipſos adhuc abſoluere ab hæreſi impeditos adire pro eius abſolutione Summum Pontificem, ex vi Iuris communis, & ideo obſeruat Pellicionus; quod aliud eſt quando agimus de conceſſione, vel reuocatione Priuilegij, aliud quando agimus de conceſſione, vel reuocatione Iuris communis. Nam priuilegiis facilè derogatur, & quando Priuilegium deuenit ad non cauſam, vel ex eius executione naſceretur aliquod abſurdum reuocatur priuilegium *cap. ſuggeſtum de Decimis.* Imò quando Priuilegium continet idem, quod Ius commune, reuocato priuilegio, non reuocatur Ius commune. Idcircò licèt decretum Tridentini concedentis facultatem Epiſcopis abſoluendi ab Hæreſi ſit correctum, non tamen ceſſat diſpoſitio Iuris communis; vide Etiam Verricellum de Apoſtolic. miſſionibus *quæſt.* 147. *num.* 11. Itaque dicendum eſt quod Bulla Cœnæ derogat priuilegiis abſoluendi, quale erat priuilegium conceſſum à Tridentino, at non derogat Iuri communi, quo perpetuò impeditus ab Epiſcopo, aut à proprio Sacerdote abſolui poteſt à quacumque Cenſura reſeruata. Vndè maximum diſcrimen eſt inter abſolutionem datam ab Hæreſi occulta ex Tridentino, & datam ob impedimentum, ea conceditur ex neceſſitate, ne perpetuò in excommunicatione permaneat, & contingat abſolutum decedere. At quæ datur virtute Tridentini, non datur ex neceſſitate, ſed, vel ex priuilegio dignitatis Epiſcopalis, vel quia delictum minori pœna cenſetur dignum. Ergo quamuis Bulla Cœnæ reuocet facultatem abſoluendi ab hæreſi ratione cuiuſcunque Priuilegij, & quamuis comprehendat caſus occultos, tamen reuocat facultatem abſoluendi ratione neceſſitatis, nempe perpetui, aut diuturni impedimenti.

[Reſ. 16 & in fine Reſ. 18. & in Reſ. 30. §. vlt. & in Reſ. 31. §. 1. ante medium, verſ. Tertio quia.]

10. Sed hic oritur alia difficultas: An impeditus adire Pontificem poſſit à quocunque Confeſſario abſolui à caſibus Papalibus, etiam ab Hæreſi? Affirmatiuè reſpondet ex Caſtro Palao, Bertrand. Loth. *in reſol. quæſt.* 1. *art.* 9. nouiſſimè noſter pater Verricelli *de miſſionariis tract.* 9. *quæſt.* 148. *num.* 2. qui ait: In iure æquiparantur impedimentum perpetuum, aut diuturnum, & articulus mortis *text. eſt. in cap. eos ſent. excomm. in* 6. ibi: eos, qui à ſententia Canonis, vel hominis, cum ad illum à quo aliàs de Iure fuerant abſoluendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud legitimum impedimentum pro abſolutionis beneficio habere recurſū, ab alio abſoluuntur &c. ſed in mortis articulo Sacerdos abſoluit ab excommunicatione ob Hæreſim incurſa, ergo etiam ſtante legitimo impedimento abſoluere poteſt, & alias rationes penes Verricellium inuenies.

[Sup. hoc in tom. 5. tr. 8. Reſ. 23. & 24. & hic infra in Reſ. ſeq. §. Aſſero ſecundò.]

11. Nec obſtat dicere, quod Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de pœnitent.* aſſerat Sacerdotes extra articulum mortis nil poſſe in caſibus reſeruatis. Nam cum Amico *in Cur. Theolog. tom.* 8. *diſp.* 13. *ſect.* 8. *num.* 225. Card. Lugo *de Sacr. Euchar. diſp* 14 *ſect.* 5. *num.* 97. & aliis, reſpondere quis poſſet Tridentinum intelligi debere, nihil poſſe in caſibus reſeruatis abſoluendo directè ab illis, non autem cum ex iuſta cauſa, prout legitimi impedimenti abſoluunt indirectè, & cum onere ſe præſentandi. Tum quia, vt ait Alterius *tom.* 1. *lib.* 5. *diſput.* 22. *cap.* 2. *fol.* 772. Tridentin. excipit tantum articulum mortis, non quia non ſit idem permiſſum occurrentibus aliis; ſed quia in articulo mortis nulla eſt reſeruatio.

[Sup. hoc in tom. 1. tr. 5. Reſ. 35. §. Non nego.]

12. Reſpondetur

12. Reſpondetur ſecundo, Tridentinum non loqui in caſu noſtro, nam ſupponit pœnitentem non habere aliquod legitimum impedimentum, ſed poſſe faciliter adire Superiorem; nam ait extra mortis articulum Sacerdotes, cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur vt ad Superiores, & legitimos Iudices pro beneficio abſolutionis accedant. Quare ſupponit non eſſe impedimentum legitimum adeundi, ſi enim tale impedimentum perpetuum adſit, fruſtratoria, & ridicula eſſet ea perſuaſio.

RESOL. CXVIII.

Iudicium Authoris circa ea, quæ dicta ſunt in ſuperiori Reſolutione.

Et non approbatur impeditum Pontificem adire, poſſe abſolui ab Epiſcopo in caſu hæreſis.

Et docetur, quod in conceſſione Iubilæi, etiam anni Sancti concedente facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ non comprehenditur caſus hæreſis.

Et aſſeritur à fortiori impeditum adire Pontificem, & Epiſcopum non poſſe abſolui præſertim ab hæreſi, à quocumque Sacerdote?

Et quæritur, an Stylus Curiæ obliget tantum in foro exteriori?

Et tandem docetur ea, quæ in corpore iuris inſerta ſunt non cenſeri reuocata, niſi fiat de ipſis expreſſa mentio? Ex p.12.tract.2.Reſ. 25.

§.1. VErum his omnium minimè ſuffragantibus, nè in aliquas tricas, me inuoluam circa ſuperius dicta ſecundum mentem ſuorum Authorum ego Iudicium meum promam. Aſſero igitur primo, me non approbare impeditum Pontificem adire, poſſe abſolui ab Epiſcopo in caſu Hæreſis, & ita mecum docet Sotus *in 4. diſtinct, 22. q. 2. art.* 3. ad finem, Viualdus *in addit. anni* 1502 *ad Candelab. aureum. part. 1. tit.* 11. *de abſolutione n.* 14. Sanchez *lib. 2. Summæ ca.* 13. *nu.* 37. Suarez de fide *diſput. 21. ſect. 4. in fine*, Vgolinus *de cenſuris reſeru. part. 3. cap. 2. §. 4. num.* 2. Bonacina *to.* 3. *de Cenſur. Bullæ Cœnæ diſput. 1. q. 22. punct. 2. num.* 23. Sanctarel *de Hæreſ. cap. 6. dub.* 3. Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. d. 7. num.* 10. Ricciull. de Stat. reprobo *lib. 5. cap. 14. num.* 25. & alij.

Sup. hoc impedimento, & caſu hæreſis lege doctrinam præcedentis Reſ. & ſignanter §. eius 2. & in tom. 1. tr. 5. Reſ. 16. §. Verum, à lin. 6. & in aliis eius not. & in tom. 5. tr. 8. vide Reſ. 23. & alias eius not.

2. Probatur hæc opinio ex Suarez propter grauitatem, & rigoroſam reſeruationem hæreſis; Vndè non venit in generali conceſſione abſoluendi, cum ſit ſpeciali nota digna. Hinc ego olim quod in conceſſione Iubilæi etiam anni Sancti concedens facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ non comprehendi caſus hæreſis, vt docet Suarez *de Cenſ. diſp. 7. ſect. 5. num. 12. & de fide diſp. 21. ſect. 4. num.* 21. Vaſquez *tract. de excom. dub. 19. numero* 5. Henriquez *lib. 8. cap. 16. §.* 3. Sanch. *lib.* 2. *cap.* 12. *numero* 10. Azor *part. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt.* 12. Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 40. *num.* 33. & *allegat.* 50. *num.* 178. Ricciul. *de Iur. perſon. lib. 5. cap.* 14. *num.* 7. & Ego *in p.* 1. *tract. 5. reſol.* 1. Sanctarellus *de hæreſi cap.* 6. *dub.* 4. Farinac. *de hæreſi. quæſt.* 192. *num.* 63. Nauar. *cap.* 27. *num.* 275. Ragucius *in Lucerna Parochor. quæſt.* 125. *num.* 5. Auila *de Cenſuris part. 2. cap. 7. diſput. 1. dub.* 7. *concl.* 1. Floronus *de caſ. reſeruat. par. 1. cap. 4. § 22. nu.* 4. Siluius 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. Torreblanea *de magia lib.* 6. *cap.*.. *num.* 3. Lezana *verbo caſus reſeruat. nu.* 28. Portel. *verbo Hæreſis num.* 22. Garzia de *Beneficiis part.* 11. *cap. 10. num.* 109. Trullenc. *in Decalog. lib. 1. cap. 3. dub. 6. num. 2. & in Bullam Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 2. dub.* 7. Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 4. punct. 3. §. 4. num.* 5. Et alij, qui etiam obſeruant ſic declaraſſe Greg. XIII. & Pium V. vnde, & ego in gratiam lectorum, & pro hac veritate firmanda adducam illud Decretum fel. record. Innocentij X. tenoris ſequentis. *Feria V. die* 23. *Maij* 1652. *in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. Innocentio Diuina prouidentia Papa X. Ac Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. DD. S R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam prauitatem Inquiſitoribus Generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis. Lecto memoriali tenoris infra ſcripti videlicet, Beatiſſime Pater. Cum nuper in Diœceſibus Toletana, Hiſpalenſi, Salmantina, & forſan aliis publicatum ſit Iubilæum anni Sancti à Sanctitate Veſtra conceſſum, cum facultate, vt quilibet Confeſſor ab Ordinario approbatus poſſit abſoluere à quibuslibet Cenſuris, & Caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ. Ab aliquibus dubitatum eſt. An in dicta generali conceſſione abſoluendi à reſeruatis comprehendatur facultas ab hæreſi. Et quia ex hoc magna poſſunt oriri incommoda in graue fidei damnum, quibus vt occurrerent aliqui Sanctitatis Veſtræ prædeceſſores declararunt in Iubilæis à ſe conceſſis noluiſſe comprehendere huiuſmodi facultatem. Gregorius enim XIII. die 22. Septembris anni* 1576. *declarauit non fuiſſe ſuæ intentionis, nec Pij V. prædeceſſoris ſui in iubilæis conceſſis, tam à ſe, quam à prædicto ſuo præcedeſſore concedere facultatem abſoluendi à Crimine hæreſis, & clemens VIII. idem declaruit pro iubilæis à ſe conceſſis anni* 1592. *&* 1597. *& Vrbanus VIII. in iubilæis annorum* 1630. & 1634. *Quamuis conceſſit facultatem abſoluendi à cenſuris, & caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ excepit crimen Hæreſis, idcircò D. Franciſcus de Cabrera Inquiſitor Toletanus humiliter orat Sanctitatem Veſtram, vt dignetur declarare in dicto iubilæo à Sanctitate Veſtra conceſſo, vel in aliis in poſterum concedendis, non cenſeri conprehenſam facultatem abſoluendi à crimine Hæreſis, niſi expreſſe, & ſpecificè declaretur, cum quo prædictæ ceſſabunt dubitationes, & Orator magnam recipiet gratiam à S. V. Quam Deus, &c. Quo memoriali audito SS. D. N. Innocentius Papa X. prædictus mandauit reſcribi, prout fuit reſcriptum, videlicet ſub die* 18. *Octobris* 1638. *per D. Cardinalem Millinum Inquiſitori Toletano Hò veduto quello che V. S. Illuſtriſſima hà ſcritto intorno alla facoltà del Giubileo, ſe viene eccettuato il caſo del l'Hereſià, intorno à che mi occorre dirle, che il caſo è eccettuato, è non compreſo in detta facultà, e co ſi è dichiarato.* Hoc decretum in forma authentica mihi legendum præbuit dictus Illuſtriſſimus Inquiſitor D. Franciſcus Diaz hodie vnus ex Conſiliariis noſtræ ſupremæ Inquiſitionis Hiſpanicæ, Vir, ſcientia, eruditione, ac morum probitate conſpicuus, & quidem nunquam ſatis dilaudatus, Dominus meus amantiſſimus, & cui profiteor me nimis propter eius merita addictiſſimum eſſe.

Olim, ſi per ordinem ſcire velis omnem doctrinam Doctorum ante ſequentem declarationem huius Reſ. & aliam poſitã Reſ. vlt. & §§. vlt. huius annotlege prius ſupra hoc, & non pigebit, in tom. 5. tr. 8 ex Reſ. 29. doctrinam §. Reſpondent aliqui. & ex Reſ. 28 §. Sed ad lin. 6. & verſ. Ratio eſt & ibi in 10. Reſ. 81.

& in tom. tr. 1. ex Re 287. §. Co firmatur, principio, quamuis plene ſup. hoc lege men in tor 4. tr. 4. d ctrinam vlt. Reſ, 13. hic ſupra Reſ. 112. §. prope fine à verſ. qu etiam pr batur. & alio difini uo, & ſim huic Dec to Alexan 7. in tom. tr. 2 ex R 64. §. 2. pr pe finem. verſ. & id in confeſſ ne. & l ibi in §. argument & ſeqq.

3. Aſſero ſecundò à fortiori, & impeditum adire Pontificem, & Epiſcopum, non poſſe abſolui præſertim ab hæreſi à quocunque Sacerdote. Ita tenet Vaſquez *3. p. quæſt. 91. articulo 3. dub. 8. num. 4. dub. 9. num.* 23. Vgolinus *de Cenſuris reſeruatis p. 3. cap. 2. §. 4. num. 1. verſ. verum*, Bonacina *tom. 3. diſput. 1. de Cenſuris Bullæ Cœnæ q. 22. pun. 2. num.* 12. Lezana *verb. Caſus reſeruati num.* 24. Granado *2. 2. contron. 1. tract. 15. diſp. 16. ſect. 4. num.* 18. Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect. 9. num.* 181. Hieronymus de Monte *q. 13. nu. 29. &* 30. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 21. *n.* 32. & nullo caſu ratione impedimenti poſſe Sacerdotem Epiſcopo inferiorem abſoluere ab hæreſi, ait Trullenchus in Decalog. *lib. 1. cap. 3. dub. 4. in fine*, & hoc apertè probatur, quia Clemens VIII. in Decreto anni 1601. ait, *Sacerdotes ſiue ſæculares, ſiue Regulares*

Sup. contento in hoc in Reſol. præterita. Sed ſic or tur. & in 1. tr. 5. Reſ. 1 & curſim aliis §§. ei annot. & melius ad rem, in to 5. tr. 8. Reſ. 2 23. & 24.

nullo

nullo caſu poſſe abſoluere etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in articulo mortis. Vnde ſaltem in Italia hanc opinionem omnino veram, & certam, ac penitus ſequendam omnino exiſtimo. Vide Duardum *in Bulla Cœnæ lib.3.§.2.q.8.n 53.*

4. Aſſero tertio in caſibus Bullæ Cœnæ, & aliis Papalibus impeditum adire Romanum Pontificem poſſe ſtando in rigore Iuris abſolui ab Epiſcopo, dixi in rigore Iuris, quia Theſaurus à me alibi adductus *de Pœnis part. 1.cap.24.ampliat.3.* obſeruat Praxim eſſe in contrarium. Vnde noſter pater Alphonſus de Leone *recollect.5.de conſ.num.424.* ſic ait. *Quæ omnia, & ſi vera ſint in Theorica, tamen in praxi contrarium eſt verius, cum enim tali caſu ſuppetat tempus ab Epiſcopo, tales non abſoluuntur, ſed reſcribitur S. Pœnitentiariæ pro abſolutione.* Ita ille, ſed aduerſus dictos Authores inſurgit nouiſſimè Pater Verricelli *de miſſionibus tract.9.quæſt.151. num.7.* vbi ſic ait. *Immerito oppoſitam docent Theſaur. & Leo dicentes teneri ſcribere ad ſacram Pœnitentiariam; & ita obſeruari in praxi, ſed hoc nullum habere ſolidum fundamentum in Iure. Sacri Canones enim præcipiunt eum præſentare ſe debere Apoſtolico conſpectui, nuſlibi autem præcipitur illum adire debere ſacram Pœnitentiariam per epiſtolam neque id implicitè in illo priori præcepto comprehenditur, neque pœnæ extendendæ ſunt de caſu ad caſum, ergo ſi nequit ob quodcunque impedimentum perſonaliter adire Apoſtolicam Sedem, non tenetur mittere Epiſtolam ad ſacram Pœnitentiariam, quouſque durat impedimentum. Præterea nullum Eccleſiaſticum præceptum, ſi nequeat obſeruari in ſpecifica forma, obligat vt impleatur æquiualenter; ſic qui nequit confiteri, non tenetur eo anno elicere actum contritionis, qui nequit recitare diuinum officium, ob carentiam Breuiarij non tenetur alias preces recitare. Neque obſtat contraria praxis recurrendi per epiſtolam ad S. Pœnitentiariam; nam ea non eſt introducta, quaſi ex conſuetudine obligante; ſed ad maiorem quietem, & ſecuritatem conſcientiæ; neque eſt ea conſuetudo vniuerſalis, ſed tantùm in locis ab Vrbe parum diſtantibus, neque eam omnes obſeruant, præſertim pauperes, qui non habent vnde dent Procuratori pro expeditione litterarum ſacra Pœnitentiaria.* Hucvſque Verricelli.

[Margin: ...ibi ſignā... in tom. ...3. Reſ.28. in tom.5. ...1. Reſ. 195. principio, à §. Ex his. in Reſ. ...5. §. 2. à ... 4. & in ...ſ. 197. & ...e hic in ... §. Verum ... huius ...ſ. & quā... non ſatis ...re vide ...nen ex ...ſ. præte... à §, eius ... & duobus ...q.]

5. Imo aliqui putant etiamſi dicta praxis adeſſet fundata in ſtylo Curiæ, nihil tamen obſtaret in foro conſcientiæ, nam ſtylus Curiæ obligat tantùm in foro exteriori, & fundatur in probabilitate vniús opinionis, & forſitan probabilioris, ſed non tollit probabilitatem alterius ſententiæ pro foro conſcientiæ, quæ quidem ſufficit, vt ſit tantùm probabilis; ita tenet Fagundez *de præcept. Eccleſ. part.2.lib.8. cap. 8. num.138* Granadus *in 1.2. contru. 7.tract. 3. part.1. diſp.11.* Marcus Serra Dominicanus *tom. 1.in part.2. quæſt.90.art.4.*& ex ead. Relig. Ludou. Bertrandus Loth. *in reſol.theol.tract. 2.art.1.ad primum Argumentum,* Leand. *de cenſ.tom.4.tr.2.diſp. 17. quæſt. 10. & de Sacram.tom.2.tr.9.d.24.q. 31.& 48.* Præpoſit. *in 3. part.quæſt.8.de diſpenſ.matr.dub.6.num.6.* Villalobos *tom. 1.tract. 2. diffic. 43. num. 4.* Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 17. §. 6. num.33.* Eſcobar *in theol. mor. tom.1.lib.5.ſect.3. pro.2.& 46.* Martin. de S. Ioſeph. *in mon.confeſſ.tom.1.lib.1. tract.46.de matrim. num.1.* Hurtad. *in 2.2.diſp.170.ſect.1.§. 201.* Vidal. *in arca theol.moral.tit.de duello in quæſt. 3.num. 22.* Perez *de matr.diſp.46.ſect.6.num.4.& 8.* Caſtrus Palaus *tom.3. de Simonia diſp.3.punct vlt.num.4.* Vaſquez *in part.2. tom.2.diſp.177.cap. vlt. num. 75.* Portel. *in reſpon. tom.1.part.3.cap.5. num. 3.* Baunius *tom.2. tract. 11. quæſt.40.* Hurt. *var.tom.2.diſp.170.ſect.1.n.197.* Pelliz. *tom.2.tract.8.c.5.num 195.* Caſſaingh *de priuil. regul. tract.1.c.2.propoſit.5.* Fagund. *in decal.tom.2.lib.8.c.10. num. 8.* Amicus *tom.5.diſp.5.ſect.3.n.79.* Gibalinus *de irregular.c.2.q.3.p.4.n.10.fol.33.* Mazuchel. *de caſibus reſeruatis ſect.1.q 4.difficult.6.n. 13.* Hurtadus *vol.2. diſputat.170.ſec.1.§.28.* Caraff. *de duello tr.2.ſect. 13. q.63.n.11.* Vidiſti amice Lector quot viri ſapientiſſimi aſſerant ſtylum Curiæ non facere ius in foro conſcientiæ, ex quorum doctrina ſequeretur reſolutio benigna multorum caſuum.

[Margin: ...hoc in ...n. 5. tr.5. Reſ. 138. ...n multis ...). in §. ...le, à lin. & verſ. ...dendo. & ...tom. 6. tr. ...Reſ. 31. §. ...l quid. & ...tom.3. tr. Reſ. 63. §. ...fficultas. in Reſ.90. ...à lin.2.& Reſ. 91. §. ...que. & in ...ſ. 102. §. ...co ſecun... & in Reſ. ...§ 1.in fi... & §. 2.e... ...n in fine, ...n Reſ.116. ...ine, à verſ. ad ſtylū.]

6. Verum ego omnino praxim Romanam ſequendam eſſe puto, & aſſero cum opinione aliorū Doctorum ſtylum Curiæ obligare in foro conſcientiæ, vt ex Sanchez docet noſter celeberrimus Canoniſta P. D. Thomas Pellicionus in quinquagena illuſtrium quæſtionum, *q. 26. c. 3.* cùm Vrbano ab Aſcenſione *in theolog.moral.tr. 3.tit.17.§. examinatur natura penſionis,* vide etiam Doctores, quos citat, & ſequitur doctus Epiſcopus Didacus Frances in Paſtorali *tr.4.q.6.n.9.* & ideò pro noſtro caſu indiuidualiter Hieronym. Garzias *in Politica regul. to.2.tr.16. diffic.5.dub.6.p.5.n.37.* ſic ait. *Pero preguntarà alguno el impedido de yr a Roma deue imbiar a la Sacra Penitētiaria por letras para hazerſe abſoluer, ô podria ſin imbiar abſoluerle el Obiſpo pues no puede yr en perſōa. Beſio, y otros reſponden que no eſtà obligado, y que puede el Obiſpo abſoluerle, y lo confirma Diana* par 9. tr.7. reſol.9. ſecluſa praxi, *la qual teſte Theſauro in praxi de pœnis p.1.c.24.ampliat. 3. eſtà en contrario, y como eſta haze ley haſe de ſaber el eſtilo, y ſeguir eſſe.* Ita ille, & iterum ego, quicquid aliqui cōtra me nō deſinant muſſitari.

[Margin: Quæ nunc eſt in tom. 1. tr. 5. Reſ. 16. & in alius eius primæ not. & ſupra in §. Aſſero Tertio. huius Reſ. & in aliis eius annot.]

7. Verùm ſi aliquis ſuppoſita practica, & ſtylo Curiæ ſi adeſſent, vellet ſtare in opinione Doctorum aſſerentium, ſine vlla limitatione, impeditum adire Pontificem poſſe abſolui ab Epiſcopo, hęc Doctrina non videtur applicari poſſe ad caſum noſtrum, nam clauſulæ reuocatoriæ appoſitæ, vt ſupra viſum eſt in Bullis Pij IV. & Gregorij X. obſtant ne Epiſcopi poſſint vti facultate ſibi conceſſa in cap. *eos qui de ſent.excom.in 6.*& aliis iuribus adductis. Sed quis reſpondere poſſet, ea, quæ inſerta ſunt in corpore iuris non cenſeri reuocata, niſi fiat de ipſis expreſſa mentio. Ita habetur *ex l.eius militis §. militia miſſus de teſtament.militis,* & docet Gloſſa *in lib.2.§. Legatis verbo* non compelluntur, *ff.de re iudic.*& in Authen. *Qua in Provincia verbo* illico omni priuilegio *Cod. vbi de crim.agi opor.* Doctores ibid. Felin. *in c. 2.n.12. & in cap.nonnulli num.9,& 26.de reſcript.in 6.* Ruin. *conſ.228.num.13.vol.1.* Iaſ. *cap.1. num. 16. de Conſtit.* Lother. *lib.1.de re benef.quæſt.7.num.23.* Suarez *lib.8. de Legibus cap.38.num.12.* Miranda *tom.1. Manual.q. 25.art.5.* Palaus *p.1.oper.mor.tr.3. diſp. 4. de priuileg. punct.2.§.4.n.5.* Et ideo dixit Pellicionus in quinquagena illuſt. Quæſt. *q.6 c.4.* Quod licèt fuerit per Bullā Cœnæ reuocatum Concil. Triden. *ſeſſ.26.cap.6.de reform.* in fauorem Epiſcoporum, quoad abſoluendum &c. Tamen hoc non obſtante non cenſeri reuocata diſpoſitio iuris communis. Quare ait dictus Pellicionus ex Henriquez *lib.3.de Sacram.cap.1.n.2,* quod in qualibet ſtrictiſſima reſeruatione, cum qualibet ampliſſima derogatione ſemper Epiſcopus poterit abſoluere perpetuò impeditos. Vel dici poſſet Pius IV. in ſua Bulla concedere facultatem, vt ex Cenſura in ipſa fulminata poſſit quis abſolui in articulo mortis. Ergo Epiſcopus poteſt dictam abſolutionem cōcedere in caſu noſtro. Probo conſequentiam, nam impedimentum perpetuum adeundi Pontificem conſtituit Cenſurarum, tanquam ſi eſſet in articulo mortis, & tale impedimentum cenſetur tanquam verus, mortis articulus, vt tradit Dicaſtillus, Bertrandus, Loth. & alij Doctores vbi ſupra citati. Ergo ſic impeditus poteſt ab Epiſcopo abſolui vigore cap. *& noſcitur de ſent. excom.*& aliis iuribus. At vt

[Margin: Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Reſ. 90. §. Sed contrariam. à lin. 2.& in Reſ. 91,§. Ex his. ad lin. 9. & in Reſ. 92. §. 1. curſim in fine; & in Reſ. 272. lege doctrinā §. Accedit. & §. vlt. & in tom. 2, tr. 5. Reſ. 79. §. Verum. & hic infra in tr. 8. Reſ. 8. prope finem. à verſ. adde quod.]

ſupra

ſupra diximus ſtylus Curiæ eſt in contrarium, quem ego ſequendum eſſe puto, & ideo cenſurati ita impediti ſtante practica ad Sacram Pœnitentiariam recurrant, vel ad Summum Pontificem.

RESOL. CXIX.

An cenſura ex fractione Bullæ Pij IV. & Greg. X. poſſit à Regularibus hodie abſolui?

Et probatur, quod confirmatio priuilegiorum Regularium ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictiuis operatur, vt priuilegia reuocata reſtituantur, & reualidentur?

Et docetur, quod confirmatio facta vni Religioni, valet pro omnibus aliis? Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 26.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 113. recitatiue in §. Secundo.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Bonacina *de elect. Pontif. diſp. 2. quæſt. 7. num. 3.* cum aliis, & patet ex clauſulis derogatoriis appoſitis in dictis Bullis. Verum difficultas eſt ſtante aliqua confirmatione Pontificia dictorum Priuilegiorum poſt Gregorium X. & ideo aliqui reſpondent affirmatiuè, nam Vrbanus VIII. poſt dictas Conſtitutiones, & ſuam, confirmauit ann. 1636. ex certa ſcientia, plenitudine poteſtatis, & motu proprio omnia priuilegia Patrum Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis abſque clauſulis reſtrictiuis, dummodo ſint in vſu vel dummodo non fuerint reuocata. Ergo hodie Regulares virtute dictæ Confirmationis Vrbani VIII. poſſunt abſoluere ab excommunicatione contracta ex fractione Bullæ Pij IV. & Gregorij X.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. late in Reſ. 253. & in Reſ. 249. ad medium §. 1. & in Reſ. 250. ad medium etiam §. 1. & ſeq. & in Reſ. 252. §. vlt. & in Reſ. 268. §. 1. ad medium. verſ. Maior argumenti. & hic infra in Reſ. 121. paulo poſt initium. verſ. Et ad doctrinam.

2. Probatur, quia confirmatio ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictiuis operatur, vt priuilegia reuocata reſtituantur, & reualidentur. Vnde dicta confirmatio per dictam clauſulam habet vim nouæ conceſſionis; & ita cum Baptiſta de Salis Panormitano, Gloſſ. Oldrado, Rodriquez, Thuſco, Marcheſano, & Suarez, tenet Sebaſtianus à Bonacina *de elect. part. 2. cap. 4. dub. 63. n. 7.* quibus ego addo Thomam Hurtado *ver. Reſol tom. 2. tract. 8. c. 6. Reſol. 54. nu. 557.* Cardinalem Lugo *lib. 3. Reſpon. dub. 18. num. 8.* Samuelem *de elect. tract. 3. diſp. 3. controuerſ. 18. concluſ. 4.* Lezanam *in ſumm tom. 3. verb.* clauſula *num. 29. & t. 4 verb.* priuilegia Regularium *num. 22.* Sanctorium *in Conſt. min. cap. 8. ſect. 18.* Hieron, Rodriquez *in compend. Reſolut. 52. num. 41.* Villalobos *tom. 1. tract. 13. diffic. 60. num. 10.* Garciam *in Pol. regul. tom. 1. tract. 8. diffic. 1. dub. 7* Peyrinum *in formul. litt. C. cap. 18. nu. 4.* Naldum *in Summ. verb.* Priuilegium 14. Megala *tom. 2. variar. reſol. 199. n. 8.* Palaum *to. 1. tr. 3. diſp. 4. punct. 2. §. 10. n. 5.* Pellizzarium *tom. 2. tract. 8. cap. 3. num. 145.* Baſſæum *verb.* Priuilegium *4. n. 4.* Bordonum *tom. 2. reſolut. 52. num. 137.* & alios penes ipſos; aſſerentes, quod confirmatio ex certa ſcientia, habet vim nouæ conceſſionis, & omnia ad priſtinum ſtatum reducit, ac reuocata reualidat. Vnde Leandrus à Murcia *in Regul. S. Franciſci cap. 6. quæſt. 18. num. 8.* ſic ait. *De todo lo dicho ſe ſaca, que quando la confirmacion ſe haze ex certa ſcientia, reualida el Papa con ella el priuilegio renocado de ſu Predeceſſor, o priuilegios por el reuocados, aunque ſea por ſpecial Bulla, ò por ſpecial reuocacion.* Ita ille. Quibus omnibus adde Tierollam *tom. 3. diſp. 6. dub. 2. diffic. 2. num. 55.* qui *dub. 3.* quærit. *An confirmatis priuilegiis vnius Religionis, cenſeantur etiam confirmata priuilegia omnium aliarum Religionum, quæ habent communicationem priuilegiorum illius? & affirmatiuè reſpondet, quod etiam docent* Peregrinus *in compend noſtrorum priuilegiorum in introductione §. 7. in ſcholio verſ. præterea,* Donatus *in praxi Regularium to. 1. tr. 11. q. 9.* Baſſæus *verb.* Priuilegium *4. n. 3.* Portel. *verb.* Priuilegium *n. 34* Rodriquez *to. 1. q. 8. art. 2.* Miranda *to. 2. q. 42 art. 5.* Antonius Via *in collect. priuileg. Mendic. verb.* Communicatio priuilegiorum *fol. 74. §. Notandum* vbi citat Suarez, & Confettum. Quibus etiam adde Bordonum *tom. 2. Reſol. 52. n. 320.* Rodriquez *in compend. Reſol. 116. n. 10.* Creſcentium *in Praſ. Bem. lib. 3. nn. 38.* & Pellizarium *in Man. tom. 2. artic. 8. cap. 1. num. 100.*

3. Ex quibus ſic concludunt dicti Noeterici. Suppoſito primo, quod Vrbanus VIII. confirmauit priuilegia PP. Sanctiſ. Trinit. *ex certa ſcientia* abſque clauſulis reſtrictiuis.

4. Suppoſito ſecundo, quod confirmatio facta ex certa ſcientia habeat vim nouæ conceſſionis, & reualidet priuilegia reuocata.

5. Suppoſito tertio; quod confirmatio facta vni Religioni, valeat pro omnibus aliis. His ſuppoſitis, ſequitur euidenter, hodie Regulares vigore ſuorum priuilegiorum poſſe abſoluere excommunicationem contractam ex fractione Bullæ Gregorij X. Nam dato, quod in ipſa fuiſſent reuocata Regularium priuilegia, poſtea per confirmationem factam ab Vrbano VIII. fuerunt reualidata, & iterum de nouo eis conceſſa.

RESOL. CXX.

Infertur Corollarium in ordine ad Eminentiſſimos Cardinales Regulares?

Et diſcutitur, an Epiſcopus Regularis amittat, nec poſſit vti priuilegijs, quibus antea cum Religioſis vtebatur; quod idem eſt de Religioſo ad Cardinalatum aſſumpto? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 27.

§. 1 SI opinio affirmatiua eſſet admittenda, ſequeretur poſſe Cardinalem Regularem exiſtentem in Conclaui abſoluere à cenſura Pij IV. alium Cardinalem, vel Conclauiſtam & hoc etiam extra Conclaue, & hoc ex mente Patris Paſqualigi *deciſ. 130. n. 4.* vbi docet Epiſcopum aſſumptum ex ordine Regulari non amittere priuilegia Religionis, & poſſe abſoluere ab omnibus peccatis reſeruatis, à quibus antea poterat, & diſpenſare, & cõmutare, ſicut prius. Si itaque ſecundum illum talem poteſtatem habet Epiſcopus Regularis, ita & habebit Cardinalis Regularis: nam pari paſſu procedunt in hoc Cardinales, & Epiſcopi, vt patet ex Pellizario vbi infra.

2. Dixi ſecundum illum, nam, vt verum fatear, communiter Doctores aſſerunt, Epiſcopum Regularem, nec poſſe vti priuilegiis quibus antea cum Religioſis vtebatur: ergo idem dicendũ erit de Religioſo ad Cardinalatum aſſumpto. His tamen non obſtantibus inuenio ſententiam Paſqualigi docere etiam Pellizarium *in Manual. regularium to. 2. tr. 8. c. 1 ſect. 4. n. 65.* Ceſpedes *de exempt. regul. c. 24. dub. 389. nu. 2.* & ratio eſt, nam vt obſeruat Cochier. *de iuriſdict. tom. 2. p. 2. q. 59. art. 9.* ex permutatione ſtatus nõ amittitur priuilegium compatibile cum ſtatu. Tum quia non eſt tanta vis, atque poteſtas tranſlationis, vt res, & tranſlati loci priuilegia adimat, imo rem, & locum in eadem conditione relinquit, *leg. 1. ff. de priu. credit. l. tempus ff. de indic.* Felin. *c. quia indicandæ ſub fin. de præſcript.* quia tum Eccleſia Regularis ad ſecularem ſtatũ redacta, non amittit exemptionem, & priuilegia antea ipſi conceſſa, niſi expreſsè ſint ſublata. Vnde Abbatia Regularis exempta, ſi fiat ſecularis, manet exempta, Tamburin. *de iure Abbatum to. 1. diſt. 15. q. 11.* aliique. Et facit *text. in. Clem. 1. de ſupplem. neglig. Prælatorum,* aliaſque rationes adducit Ceſpedes, vbi ſupra, & reſpondet ad argumenta contraria.

RESOL.

RESOL. CXXI.

Iudicium de ſupradictis opinionibus.

Ex quibus ſequeretur, poſſe Regulares hodie abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, non obſtantibus Decretis Clem. VIII. & Vrbani VIII. quod non approbatur.

Et reſpondetur ad aliqua argumenta pro priuilegio Societatis Ieſu conceſſo ab Greg. XIII. in Bulla, quæ incipit Decet Romanum Pontificem, *& adducitur Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Vrbani VIII. reuocans tale priuilegium, &c.*

Et arguitur, quod caſus Papales occulti, Vigore Concilij Trid. deſinunt eſſe Papales & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus Regulares poſſunt abſoluere toties, quoties. Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 28.

§.1. QVæ in poſtremis his Reſolutionibus dicta ſunt, ſatis grata fuiſſe Regularibus non dubito, ſed bona eorum venia, ego illa non approbo, & improbabilem puto ſententiam ipſis fauentem, etiam ſi mihi conſtaret authenticè de adducta cõfirmatione priuilegiorum facta ab Vrbano VIII. de qua tantùm teſtatus eſt mihi, vir quidam doctus ex Hiſpania & ideo puto cum Bonacina priuilegia Regularium, fuiſſe reuocata ex Bulla Gregor. X. vnde non poſſe illos à cenſura fulminata in dicta Bulla abſolui. Et ad doctrinam ſuperius allatam de confirmatione priuilegiorum ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, & ſine clauſulis reſtrictiuis, reſpondeo me latè hanc ſententiam impugnaſſe *in part. 11. tractat. 2. reſol. 7.* contra Brunum Caſſaingh, ideo me remitto ad ea, quæ ibi adduxi. Vide etiam ea, quæ adducit Iuniparus *in defenſ. iur. Pontif. q. 4. c. 2. n. 11. cum ſeqq.* & Americus *de officio Datarij, lib. 1. c. 15. §. 1. n. 73.* Et ſi hæc doctrina eſſet admittenda, ſequitur hodie poſſe Regulares abſoluere à caſibus Epiſcopo ſpecialiter reſeruatis, non obſtantibus Decretis Clem. VIII. & Vrbani VIII. & hoc quia poſt dicta decreta ipſemet Vrbanus VIII. confirmauit priuilegia Regularium cum clauſula ex certa ſcientia. Et hanc ſententiam tenet ex hoc principio ex Dominicanorum familia Magiſter Hinoioſa *in directorio deciſionũ Regularium verb.* Confeſſarius *fol.* 109. à tergo, vbi loquens de decretis Pontificiis circa caſus reſeruatos Epiſcoporum, ſic ait. *Sed prædicta ſtatuta, & declarationes nihil impedire, quo minus Fratres Ordinis abſoluere poſſint à prædictis caſibus reſeruatis, ex eo conſtat, quia licèt per vtrumque Statutum reuocentur noſtra priuilegia, quoad ea, quæ in huiuſmodi declarationibus continentur; iam verò nunc eadem nobis priuilegia reſtituta ſunt per Sanctiſſimum Dominum noſtrum Vrbanum VIII. (vt dicemus verbo,* Confirmatio priuilegiorum*) conſequenter eorum facultate poterunt Prælati Regulares in ſubditos, & Sacerdotes Regulares expoſiti in fratres, & ſeculares ſibi conceſſa potiri. Ne tamen cœcus in præcipitium deturberis, expedit maximè, attentè conſiderare quid poſſis per priuilegia, quid per illa concedatur, quid negetur, quid reſtringatur.* Hucuſque Hinoioſa, quem poſtea ex aliis etiam rationibus ſequuti ſunt ex Societate Ieſu Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ diſp. 23. c. 4. n. 49. cum ſeqq.* Anton. Quintanadueñas *in theol. moral. tom. 1. tract. 3. ſing. 15. & 16.* Ex Franciſcanis Brunus Caſſaingh *de priuileg. Regul. tract. 5. cap. 2. prop 2.* Ex Carmelitanis Vrbanus ab Aſcenſione *in Theol. moral. tract. 2. diſt. 21. c. 1. regula 7.* Ex Diſcalceatis Sanctiſ. Trinit. Leander *de cenſ. to. 4. tr. 2. §. 2. q. 79.* Ex clericis Regularibus Marcus Vidal. *in Arca theol. moral. tit. de Caſibus reſeru. inquiſ. 1. n. 118. cum ſeqq.* aſſerentes poſſe hodie Regulares abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis.

2. Sed cautè in his materiis procedendum eſt, nec ſapere plus, quam oportet ſapere, ideo hanc ſententiam ego non approbo, ſtante Decreto Sacræ Cõgregationis emanato anno 1628. tenoris ſequentis. Sacra Congregatio S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, cenſuit, per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apoſtolica obtinuerunt poſt ſacroſanctum Concil. Trid. nequaquam reuixiſſe priuilegia, prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipſius Congregationis decretis ſublata, atque extincta, ſi quæ habebant abſoluendi à caſibus Ordinario loci reſeruatis. Quemadmodum nec indulta abſoluendi à caſibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi conſueuit, vt potè ſublata per annuam ipſius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquiſiuiſſe ex ſubſequentibus priuilegiorum confirmationibus. Ac proinde Regulares cuiuſuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & inſtitui etiam neceſſario exprimendi, nec intra, nec extra Italiam, in vim priuilegiorum, aut confirmationum eiuſmodi, quas, vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps, forte obtinebunt, poſſe quempiam abſoluere ab eiſdem caſibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reſeruatis, ac ſi ſecus egerint, abſolutiones nullas, atque irritas fuiſſe, ac fore. Quod approbauit Vrb. VIII. 17. Nouemb. 1628. Sed Merolla *to. 3. diſp. 6. c. 5. dub. 2. n. 61.* aſſerit adhoc decretum S. Congregat. ſuppoſito, quod ſit authenticum, nihil aliud reſponderi poſſet, niſi, quod intelligatur de confirmatione ſimplici, ſeu in forma communi; non autem de illa, quæ eſt ex certa ſcientia. Ita Merolla, ſed hoc eſt eludere mentem S. Congregationis. Et ideo ne deſeras noſtrã ſententiam negatiuam tenere tanquam veram, & certam, quam nouiſſimè cit. tenet Garcias *in Politica Regul. to. 2. tr. 10. diffic. 5. dub. 2. punct. 4. n. 27. in fine*, & me cit. Gallegus de Vera *Bull. Cruc. cap 12. clauſ. 12. dub. 174.* Vide etiam Trullenc. *in Bull. Cruc. lib. 1. § 9. dub. 3. n. 11.* Peyrin. *de Priuileg. Regul. Conſtit. 1. Iulij 11. n. 63. & tom. 3. in Addit. ad Conſt. Sixt. IV. c. 2. n. 38.* Lezan. *in ſumm. tom. 1. c. 13. n. 17.* Nouarium *in Lucerna Regul. v.* Regulares quoad confeſſiones *n. 17. & 21.*

3. Reſtat modo reſpondere ad aliqua argumenta, quæ in contrarium adduci poſſunt, quia Greg. XIII. in Bulla, quæ incipit; *Decet Romanum Pontificem, &c.* conceſſit Patribus Societatis Ieſu, quod eorum Priuilegia ex qualibet derogatione minimè cenſeantur reuocata, niſi de illis fieret expreſſa mentio vt obſeruat Hurtadus de Mendoza *tom. 2. de Spe, & Charit. diſp. 107. ſect. 21. §. 201.* Caſſaingh *de priuilegiis Regular. tract. 5. cap. 3. prop. 1.* & Martinus de San Ioſeph poſt Regulam S. Franciſci *in comp. Confeſſ. verb.* Abſolutio *num. 566.* vbi ſic ait. *Tambien ſe puede abſoluer de la deſcomunion de los duelos por nueſtros priuilegios, porque participamos de la Compañia de IESVS, de Gregorio XIII. en la Bula, que comienza,* Decet Romanum Pontificem, &c. *concede que no queden derogados por qualquiera reuocation ſi expreſſamente no ſe hiziere mencion dellos, y aunque Bonacina* diſp. 2. de contract. quæſt. 6. punct. 2. num. 15. *dize, que Clemente VIII. en la Bula que comienca,* Sac. Congregatio, &c. *renoco todos los priuilegios de las Religiones, para la abſolucion de la deſcomunion por el duelo ſolenne (que para los deſafios priuados bien confieſſa, que no eſtan reuocados nueſtros priuilegios (mas deſta Bula no ſe que aya mas noticia, ni la he viſto autentica, y quando lo eſte; no obſtarà ſi no reuoca en particular los priuilegios de la Compañia de IESVS, como queda dicho.* Ita ille, cui etiam adde Bertrandum Loth. *in reſol. theol. tract. 6. art. 7.* Sed in Conſtitutione Gregorij X. de qua loquimur nulla fit expreſſa mentio

Sup. hoc pro duellis in to. 7. tr. 1. Reſ. 275. & in aliis eius, primæ annot.

de reuocatione priuilegiorum Societatis Ieſu: ergo dicendum eſt non eſſe reuocata.

Sup. hoc Decreto melius in to.7. tr.1. R. 271. §. vlt. per totum.

4. Reſpondeo, extare Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Vrbani VIII. tenoris ſequentis. Occaſione accepta, quod multæ Religiones haberẽt priuilegia, quod in Conſtitutionibus generalibus à Sede Apoſtolica editis, vel edendis non comprehenderentur niſi de eis ſpecialis, ſpecifica, indiuidua, ſeu expreſſa mentio fieret, declarauit, quod Conſtitutiones Apoſtolicæ editæ in concernentibus fidem Catholicam, & ſanctæ Inquiſitionis officium, ac Conſtitutiones, diſpoſitiones, & ordinationes edendæ, tam per ipſum, quam per Romanos Pontifices Succeſſores tam circa prædictam materiam, quam ſuper quacunque alia re, negotio, ſeu materia comprehendat omnes Regulares, quomolibet priuilegiatos, niſi ſpecialiter, & expreſsè excipiantur, etiamſi ipſi forent magis ſpeciali nota, & expreſſione digni eiſque priuilegia, gratiæ, & indulta à Sede Apoſtolica præfata etiam ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, ſcientia, ac de poteſtatis plenitudine ſimilibus, & conſiſtorialiter etiam contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, tam per viam meræ conceſſionis, quam communicationis, & aliàs quomodolibet conceſſa reſpectiuè ſint. Ita decretum ſub die 5. Nouembris 1635. Sed aliqui reſpondent, hoc decretum non officere pro caſu noſtro; nam loquitur de Bullis Pontificiis edendis, non editis. Alij obſeruant etiam poſt dictum decretum Pontifices quando volunt reuocare priuilegia Societatis, illa nominatim exprimere, vt fecit nouiſſimè Innocentius X. ſub die 14.1638. in cauſa Angelopolitana. Vnde in caſu noſtro dicendum eſt cum Bonacina, vbi ſuprà, clauſulas in fine Conſtitutionis Gregorij X. *Quatenus opus eſt, &c. Quorum tenores, &c.* includere quæcumque priuilegia neceſſariò exprimenda, ideo non obſtat priuilegium adductum pro Societate Ieſu.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

5. Arguitur ſecundo ex alio amplo priuilegio conceſſo etiam inclytæ Societati Ieſu, de quo me citato ſic aſſerit Andreas Mendo *in Bull. Cruciata diſp.* 23. *c.*4. *n.*50. Accedit pro Societate Ieſu priuilegium quoddã omnes ſcrupulos in hac parte tollens. Scilicet Gregorius XIII. in Bulla prima ipſius, quæ incipit. *Æquum reputamus*: conceſſit Societati, vt nullius priuilegij, aut indulti reuocatio præiudicet iuribus ipſius Societatis, niſi ſit illi inſinuata, & intimata per trinas diſtinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus diſtinctis vicibus. Vnde hi docent derogationem priuilegiorum in ampliſſima forma non præiudicare priuilegiis Societatis, quia non cenſetur reuocatum priuilegium, dum non ſeruatur forma, quæ ad eius reuocationem requiritur, & ſic deciſum fuiſſe in Rota Prouinciæ Marchiæ, affirmant.

6. Intimatio autem fieri debet vel immediatè ipſi Præpoſito Generali Societatis, qui eam reuocationẽ per totam Religionem euulget; vel nomine Pontificis facienda eſt ab Ordinariis ad Superiores Societatis. Nec ſufficit, ſi fiat in locis publicis, vt in Eccleſiis Cathedralibus, quia ea intimatio nõ fit Societati, vt Bulla exprimit; nec ſufficit, ſi fiat per verba, aut vna vice; cum requiratur fieri per litteras, & tribus vicibus. Et quamuis Gregorius XIII. non potuerit limitare poteſtatem Succeſſorum, ideoque hi valeant eius Bullã reuocare, dum verò per externa ſigna ſufficienter manifeſtatiua reuocationis, id non præſtent, non cenſenda ſunt reuocata Societatis priuilegia: ſic verò, ſi ſufficientibus verbis denotetur derogati huic Gregorij conceſſioni. Ita Mendo. Quod quidem priuilegium comprehendere alios Regulares per communicationem tradit ex Dominicanorum familia me citato Magiſter Donatus *tom.*1. *tract.* 13. *q.*22. Et de tali priuilegio teſtatur etiam me citato Samuel *de ſepult. tract.* 1. *contr.*15. *num.* 16. Martinus de San Ioſeph. *poſt Reg. S. Franciſci fol.* 599. *n.* 13. & me cit. Creſcentius *in Præſidio Romano lib.*3. *n.*35. & me cit. Marcus Vidal. *in Arca Theol. moral. tit. de Duello Inquiſ.*6. *num.* 17. Caſſaing. *de priuileg. Regul. par.*1. *tract.* 1. *cap.*5. *prop.*5. Baunius *in Theolog. moral. to.* 1. *tract.* 5. *quæſt.*19. præter Amicum, Amatum, & Cherubinum * alibi à me citatos: Scio chariſſimum Patrem Lezanam aſſerere hoc priuilegium conceſſum Societati, non eſſe abſolutum, ſed pro caſu particulari nempè Iudicum Conſeruatorum, at ſupradicti Doctores loquuntur de tali priuilegio, vt priuilegium abſolutum. Verum quicquid ſit de hoc, ſciat doctiſſimus, & amiciſſimus Lezana Paulum III tale priuilegium genericè, & abſolutè conceſſiſſe Patribus Benedictinis ſub die 5. Nouemb. 1527. vt patet in Bullario Caſſinenſi *Conſtit.* 156. *num.* 8. *fol.*157. ſic enim in dicta Conſtitutione habetur. *Nec decernentes eiſdem priuilegiis, indultis, ac præſentibus literis, & in eis contentis clauſulis quibuſcunque; etiam per quaſcunque litteras Apoſtolicas, etiam quaſuis generales, vel ſpeciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaces, & inſolitas clauſulas, ac irritantia decreta, ſub quacunque verborum conceſſione in ſe continentia, nullatenus derogari poſſe, nec derogatum cenſeri, niſi de illarum, ac præſentium litterarum tenoribus de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, ac ſpecifica data ſpecialis, & expreſſa mentio, facta fuerit, ac huiuſmodi derogationes per tres diſtinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus ſimiliter diſtinctis vicibus pro tempore exiſtentibus Præſidenti, Definitoribus, & Viſitatoribus prædictis legitimè intimata, & inſinuata fuerint, ac ipſorum Præſidentis, Definitorum, & Viſitatorum ad id expreſſus accedat aſſenſus, & aliter facta derogationes nemini ſuffragari.* Vide etiã amice Lector ampliſſimum priuilegium ex quo ferè ſemper priuilegia Regularium minimè reuocata remanerent, quid ergo dicendum?

* Alibi to.7. tr.1. [...]gnanter Reſ.261. 262. & i[...] Reſol.26[...] Nec ob[...] & in R[...] 271.5. R[...] dit. & i[...] 2. tr.2. [...] lata do[...] na Reſ.2[...] Obiicitu[...] ex Reſ.2[...] vlt. ad [...]dium.

7. Reſpondeo, me olim acriter pugnaſſe pro Priuilegio conceſſo Societati à Gregorio XIII. Sed poſtea propter Romanum incolatum mutaſſe ſententiam, vidi enim ſtylum Curiæ, & Praxim Romanorũ Pontificum eſſe in contrarium, nam in reuocatione priuilegiorum Regularium contenti ſunt apponere tantùm aliquas clauſulas nec vnquam ſolent intimare per dictas reuocationes priuilegiorum Superioribus Regularium eo modo, & forma, quæ præſcribitur in dictis priuilegiis Pauli III. & Gregor. XIII. ſed ad ſummum apponunt clauſulam; *Ac ſi fuerint perſonaliter intimata* vt fecit Gregorius X. in Bulla de qua loquimur: ergo, &c. Et ita me citato tenet Epiſcopus Barbaſtrenſis Antonius Frances vir doctiſſimus, & amiciſſimus *in Paſtorali Regularium p.*2. *q.*13. *num.*18. & etiam me citato moribus & ſcientia conſpicuus Epiſcopus Ioannes Palafox *in ſua Defenſione Canonica ad Regem part.*3. *n.*93. quam per humaniter ex Hiſpania ad me miſit. Et me etiam citato idem docet Thomas Hurtado *de Vero Martyrio Fidei Reſol* 67.

Olim in [...] ſol. [...] not. [...] ritæ [...] ter in p[...] ma.

8. Arguitur tertiò, ſecundum Caſtrum Palaum virum quidem doctum, vt diximus. Gregorius X. in hac Bulla non reuocauit facultatem conceſſã Epiſcopis in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.*8. *de Reform.* Ergo hodie Regulares etiam poſſunt abſoluere ab excommunicatione lata à Gregorio X. ſi ſit occulta. Probo conſequentiam, quia caſus Papales occulti vigore dicti Concilij Tridentini, deſinunt eſſe

Papales,

Papales, & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus Regulares poſſunt abſoluere toties quoties. Et ita præter Sanchez, Leonardum, & alios à me alibi adductos, tenet nouiſſimè Vrbanus *in Theol. moral. tract. 2. diſt. 1. cap. 1. Regula* 8. Caſſaingh *in Priuileg. Regu. tract. 5. capit. 3. prop.* 3. Pellizarius *in Man. tom. 2. tract. 8. cap. 3. num.* 68. Didacus Frances *in Paſtoral. tract. 4. quæſt. 2. num.* 11. & Paſqualigus *in qq. Can. Cent. 2. quæſt.* 146. *num.* 6. Delbene *de Parlament. dub. 4. ſubſect.* 32. *conſ.* 1. & me citato Vidal, *in Arca Theol. moral. de Caſ. reſeru. Inquiſ. 1. numero* 81. & me citato Quintanadueñas *in Theol. moral. tom. 2. tract. 4. ſingul. 2. num. 2.* & me citato Leandrus *de cenſ. tom. 4. tractatu 2. diſputatione 17. quæſtione 78.* & me citato Trullench *in Bullam Cruciatæ libro. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6. numero 4.* & me citato Caraffa *de Duello tract. 5 ſect. 2. quæſtione 6.* & me citato Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ diſputatione 23. capit. 5. numero 60.* & me citato Martinus de San. Ioſeph *in Man. Confeſſar. tom. 1. lib. 1. tractatu 20. de Pœnit. numero 16.* & me citato Garzias *in Politica Regulari tom. 2. tractatu 10. difficult. 5. dub. 3. punct. 4. numero 6.* & me citato Bertrandus Loth *in reſel. Belgicis tractatu 1. quæſtione 1. art. 5.* & me citato Baſſæus *verb. Caſus reſeruati numero 39.* Itaque in hoc caſu Regulares non abſoluunt excommunicationem Gregorij X. vigore priuilegiorum, & vt eſt Papalis, ſed vigore Tridentini, vt effecta iam Epiſcopalis.

9. Dices, hanc doctrinam non approbare Suarez 3. *part. tom. 5. de Cenſuris, diſputatione 25. ſect. 5 numero 27.* Henriquez *lib. 6. de Pœnitentia cap. 14. num. 7.* Bañez 2. 2. *quæſtione 64. art. vltim. in fine*, Bonacina *diſputatione 1. de Cenſuris in communi, quæſtione 3. punct. 2. numero 4.* quibus adde nouiſſimè Antonium Brauum *in ſuo docto tractatu Monaſtico cap. 13. numero 14. ex errore num.* 16. Quia in conceſſione talis facultatis facta Epiſcopis, cenſetur electa induſtria perſonæ; ergo non valet inferri ex eo quod poſſint Epiſcopi abſoluere, poſſe etiam Priuilegiatos Regulares. Sed reſpondetur cum Leandro *in Regul. Sancti Franciſci quæſt. 8. ſuper cap. 7. num. 63. &* 64. & aliis vbi ſupra, quibus adde Baſſæum *verb. Hæreſis num.* 18. & me citato Martinum de San. Ioſeph. *poſt Regul. S. Franciſci in Compend. Confeſſ. ſecul. verb. Abſoluere n.* 4. Caraffa *de Duello tract. 5. ſect. 2. q. 6. n.* 3. qui citat Bartolum, Baldum, Imolam, Ioan. Andream, Iaſonem, Couarruuiam, Sylueſtrum, Angelum, Henriquez, & alios, hos caſus occultos, non iure ſpeciali id eſt ex delegatione competere Epiſcopo, ſed iure ordinario annecti perpetuo dignitati Epiſcopali; nec exigitur induſtria perſonæ Epiſcopi, alias ita eſſent perſonales, vt eos delegare non poſſet.

10. Confirmatur, quia etſi caſus Epiſcopales non deſinant eſſe tales per conceſſionem peculiarem factam ab Epiſcopo: at deſinerent eſſe, ſi Conſtitutione Synodali concederentur Parochis, & ſolis illis eſſent reſeruati. Ergo ſimiliter, etſi caſus Papales, non deſinant eſſe tales, eò quod Pontifex illos ſemel, atque iterum concedat Epiſcopo, imò etſi ſemper eos concedat Epiſcopo ſpeciali; at deſinunt eſſe tales per generalem Conſtitutionem concedentem eos in perpetuum cuicunque Epiſcopo, prout conceditur in decreto Tridentini.

11. Verùm hæc opinio mihi non placet, per ea, quæ alibi notaui, & ego aſſero hanc doctrinam non poſſe applicari in caſu noſtro, quia puto cum Bonacina contra Caſtrum Palaum, Gregorium X. in hac Conſtitutione reuocaſſe Concilium Trident. vbi ſupra. Itaque dicendum eſt, neque Summum Pœnitentiarium, neque Epiſcopos, neque Regulares poſſe abſoluere ab excommunicatione incurſa propter fractionem dictæ Bullæ Pij IV. & Gregorij X.

RESOL. CXXII.

An innodatus cenſura Pij IV. & Greg. X. poſſit abſolui virtute Bullæ Cruciatæ?

Et aſſeritur priuilegia Bullæ Cruciatæ nunquam cenſeri reuocata, etiam per Iubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ?

Et additur Bullam prodeſſe Siculis, v. g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus, ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat. Ex part. 12. tractat. 2. Reſol. 29.

§. 1. Conſtanter, & ſine vlla trepidatione affirmatiuè reſpondeo, nam poſt dictas Bullas, fuit à Summis Pontificibus conceſſum priuilegium Bullæ Cruciatæ, ex qua Confeſſarij facultatem excipiunt abſoluendi à quibuſcumque Cenſuris Pontifici reſeruatis eo modo, vt in dicta Bulla continetur. Sup. hoc ſuprà in Reſ. 113. recitanter ad medium §. Secundo. Imò abſolutè dicendum eſt priuilegia Bullæ Cruciatæ nunquam cenſeri reuocata etiam per Iubileum Anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ, vt ego olim ſuſtinui contra doctiſſimum, & amiciſſimum Clementem Merlinum S. Rotæ Decanum, & probat nouiſſimè Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 1. cap. 7. per totam*, & me citato Scrius *tom. 2. in Bullam Cruc. diſp. 2. diffic. 3. § . 1. q. 9. n. 1.* Fagundez, Bardo, Trullench, & aliis, quibus adde me citato Leandrum *de Cenſ. tom. 4. tract. 2. diſp. 15. q. 7.* Verricelli *de Apoſ. Miſſion. tr. 4. q. 93. n. 3.* Super his duobus in tom. 4 tr. 3. Reſ. 35. 36. & 37. & in tom. 7 tr. 1. Reſ. 251. §. vlt. curſim ad lin. 4. Sed lege eam per totam.

2. Vnde ſi aliquis Siculus, verbi gratia, inueniretur tempore Conclauis Romæ, ſi incidiſſet in cenſuras latas à Pio IV. & Gregorio X. mittendo, vel recipiendo litteras intra, & extra Conclaue, vtique in tali caſu poſſet virtute Bullæ, quam ſuppono in Sicilia ſumpſiſſe abſolui à ſupradictis excommunicationibus incurſis; nam priuilegia Bullæ quoad abſolutionem cenſurarum valent pro illo anno vbique locorum inueniatur, qui ſumpſit Bullam, excepto priuilegio comedendi oua, & lacticinia, vt me citato tradit Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 3. cap. 2. num. 6.* Villalobos *tract. 27. in tit. à num. 2.* Rodriguez §. 1. *dub.* 1. Vega *tom. 1. ſumm. cap. 43. caſ. 8. & cap. 14. caſ. 15. & tom. 2. cap. 7. caſ.* 17. Ferdinand. *in exam. Theolog. mor. part. 3. cap. 9. §. 2.* Anton. Gomez *in explicat. Bull. cap. 3.* Trullench *lib. 1. §. 1. dubitat. 5.* Pater Suarez *lib. 8. de legib. cap. 26. n. 4.* Moure *in ſum. p. 3. c. 9. §. 2.* Baſil. Legionenſ. *in manuſcript. expoſ. Bull. c. 2. num. 18.* Sup. hoc in tom. 4. tr. 3. late in Reſ. 159. & 160. §. 1. Probatur primo, quia priuilegium perſonale adhæret perſonæ, igitur, vbicumque ſit, eo vti valet. Secundo, quia priuilegium Bullæ extinguitur, vbicunque extincta perſona, quod in priuilegio perſonali eſt oneroſum; ergo manet vbicumque, perſona permanente, quod in eo eſt fauorabile, alioqui ſuſtineret onus, & non commodum priuilegij perſonalis. Tertiò priuilegium ſine temporis limitatione conceſſum, in quouis tempore tenet, & conceſſum indefinitè ſumitur vniuerſaliter, vt de infinitis iuris locutionibus docent Interpretes; at Bullæ priuilegium non conceditur cum limitatione loci ad permanentiam; ergo vbicumque eo vti licebit, vbi etenim lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, niſi inde aliqua turpitudo ſequatur.

3. Imò aliqui plus addunt, Bullam prodeſſe Si- Sup. hoc in

Reſol.1. not. præteritæ à principio, vſque ad §. vlt,

culis, v.g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat: quia finis principalis Bullæ eſt ſubſidium pecuniarum factū noſtro Regi pro expenſis belli contra infideles. Quod verò fiat perſonaliter, & præſentialiter in illis Regnis, vel interpoſita perſona, parum videtur referre. Et hanc ſententiam non eſſe improbabilem cenſuerunt ex Societ. IESV doctiſſimi viri P. Ioannes Charon, & P. Ioannes Salas *in manuſcriptis*, teſte Caſtro Palao *tom.4. tract. 25. punct. 2. numer.4.* & illa docuit Quintanaduenas *in Theol. mor. tom.1. tract. 8. ſingul. 4. num.8.* vbi firmat probabile eſſe quemlibet Sacerdotem, vel adſtrictum horis Canonicis, ſubditum Regis Hiſpaniæ vti poſſe prædicta compoſitione, & gaudere Bullæ priuilegiis, excepto lacticiniorum, & ouorum vſu, etiamſi exiſtat extra Hiſpaniæ Regna; & extra illa commoretur, dummodo alius pro prædicto Bullam in Hiſpania accipiat. Imò plus addit *ſingul. 5.* quod Italus, Gallus, aut Anglus, aliiuè exteri habentes Eccleſiaſticum beneficium, aut Capellaniam in Hiſpania, & extra illam commorantes, dummodo alius pro ipſis Bullam in Hiſpania ſumat, ad bellique ſubſidium eleemoſynam impendant, poſſint compoſitione præfata gaudere. Ita ille, qui tamen poſtea *tom. 2. tract. 4. ſingular. 5. num. 5. in fine*, magis cautè, & trepidanter loquutus eſt, teſtatur tamen, quod eſt valde notandum ornamentum Theologiæ moralis Patrem Thomam Sanchez ſententiam Ioannis Salas, & Ioannis Cachon docuiſſe in explicatione Bullæ, quam Granatæ legit *dub. 8. num. 2.* ſic aſſerentem. *At dubium graue eſt, an exteri, ſeu Hiſpani, qui non ſunt in Hiſpania, ſed mittunt aliquem in Hiſpaniam ſuo nomine Bullam accepturum; vel aliquis amicus exiſtens in Hiſpania eis mittit Bullam, gaudeant Bulla? Et quidem licèt probabile ſit non gaudere: quoniam Bulla dicit conſiſtentibus, vel declinantibus in Hiſpaniam; at probabilius reputo gaudere Bulla. Ratio eſt, quoniam finis Bullæ eſt contribuere Regi Philippo in ſubſidium belli, ad quem nihil refert, ſiue accipiens ſit in Hiſpania, ſiue non, modo eleemoſynam Bullæ conferat in Hiſpania Regi Philippo, & ad clauſulam Bullæ reſpondeo, intelligi conſiſtentibus, vel declinantibus per ſe, vel per alium: quod enim per amicos facimus, per nos ipſos dicimur facere: &, ſic tenuit Pater Franciſcus Gomez in expoſitione Bullæ. Vnde iuxta hanc ſententiam omnibus fidelibus contribuentibus ſtipendium in ſubſidium belli in Regnis Philippi Hiſpaniarum Regis prodeſt Bulla.* Hucuſque Sanchez apud Quintanam, vbi ſupra *num.3.* Et quidem hanc opinionem Sanchez, Salas, & aliorum nimis plauſibilem eſſe non dubito, & ab omnibus vulnis expanſis accipiendam, ſed ego, practicè puto non eſſe conſulendam, neque ſequendam. Et ideo illam olim reprobaui cum Caſtrō Palao, & nunc illam refello cum Andrea Mendo *in Bull. diſp.3. cap.2. num.11.*

RESOL. CXXIII.

An ſi aliquis tempore Conclauis irretitus cenſura Pij IV. & Gregor. X. poſſit ante obtentam abſolutionem ad vitandum ſcandalum celebrare, & Euchariſtiam ſumere?

Quod à fortiori idem dicendum eſt de Hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, vt ab hæreſi abſoluatur.

Idem eſt etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne ſe prodat, & crimen eius fiat manifeſtum, celebrat.

Et an in ſupradictis caſibus, ſi tales non poſſint excitari ad perfectam contritionem, an teneantur alia peccata, & etiam hæc reſeruata confiteri, vt abſoluat illos Confeſſor directè de aliis, & indirectè de reſeruatis? Ex part.12. tract.2. Reſ.30.

§.1. SVpponamus aliquem tempore Conclauis non potuiſſe abſolutionem obtinere, an inquam in tali caſu, ſi non celebrando, vel communicando oritur ſcandalum, poſſit Miſſam dicere, & Communionem ſumere? Dico igitur Cardinalem, vel alium exiſtentem intra, vel extra Conclaue, ſi ex omiſſione Cōmunionis, vel ſacrificij Miſſæ oriretur magnum ſcandalum, in tali caſu eliciendo actum contritionis ad tuendam ſuam famam poteſt celebrare, & poſtea quam primum abſolutionem quærere. Et ita Doctores aſſeruerunt de Sacerdote excommunicato, vel irregulari, qui poteſt ante obtentam abſolutionem, & diſpenſationem Miſſam dicere, ſi omittendo illam contra ipſum ſcandalum oriretur. Ita Fragoſius *tom.2. lib.8. diſput. 18. §.9. num.20.* & Guttierrez *lib.1. can.99. cap. 13. à num.21.* cum aliis penes ipſos; quia datum eſt cuilibet ſeruare ſuam famam. Et ita tenetur facere ne crimen à ſe commiſſum prodeat. Imò in tali caſu aliqui putant, quod ſi non poteſt ſe exiſtimare contritionem habere perfectam, poſſe confiteri, & à Confeſſario abſolutionem obtinere ex doctrina probabili Valerij Reginaldi *tom.1. lib.8. cap. 7. num. 67.* quem nouiſſimè ſequitur ex eadem Societate Quintanaduenas *tom.2. tract.4. ſingular.4. num.4.5. & 6.* & à fortiori idem docet ex Dominicanorum familia magiſter Serra loquens de hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, vt ab ipſa abſoluatur, & adſit ſcandalum ſi non ſumat Euchariſtiam: ſic itaque aſſerit in *2. 2. D. Thomæ quæſt. 11. art.4.* *quod ſi non poſſit facere, nec Romam ire, & inſtat tempus implendi præceptum annuæ confeſſionis, & communionis, quam ſine graui ſcandalo, aut infamia non poteſt omittere, poterit cuilibet Confeſſario approbato confiteri, qui illum directè abſoluens à peccatis non reſeruatis, indirectè abſoluat à crimine hæreſis. Et idem eſt de eo, qui miſit ad Summum Pontificem, vt ſui abſolutionem alicui committat, & interim ſi non communicet, aut celebret, grauem infamiam incurrat, & ſcandalum magnum oriatur. Nec obſtat excommunicatio, qua hæreticus pœnitens innodatus eſt, & à qua nec in ipſo caſu poteſt confeſſarius abſoluere: nam ſicut ſi prædictus hæreticus naturaliter & inuincibiliter oblitus peccati hæreſis, quam poſt conſenſum occultè protulit, bona fide, & cum debita aliàs diſpoſitione accederet ad Sacramentum pœnitentiæ, & confiteretur peccata non reſeruata, & abſolueretur, maneret in foro conſcientiæ abſolutus à crimine hæreſis reſeruato, non obſtante excommunicatione, qua eſt innodatus; ita & in caſu prædicto, indirectè abſolutus manebit à peccato hæreſis cum onere tamen illud iterum confitendi; cum copiam Confeſſarij authoritatem habentis habuerit. Eſt & huius rei aliud exemplum de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interficit, & ne ſe prodat, & crimen eius fiat manifeſtum, celebrat, & confitetur ſua peccata Confeſſario, qui non poteſt illum abſoluere ab excommunicatione. Hucuſque Magiſter Serra.* Nec deſeram hic apponere verba Hieronymi Garziæ, qui in Politica Regularium *tom.2. tract.10. diffic.5. dub.6. punct.4. n.23.* ſic ait. *Si es Sacerdote, y teme infamia, ò eſcandalo, ſi no celebra, puede hazer acto de contricion, y con eſto celebrar, pero ſi pienſa que no podrà, puede confeſſar ſe de todos, abſoluiēdole el Confeſſor directè de los ordinarios, & indirectè de la Heregia, y entonces es probable opinion*

Sup. hoc tom.7. tr ex lata doctrina 294. §. Patet. in medium finem, v tū quia communi tus.& in 5.tr. 1. 171.§. vlt ibi in tra Reſ. 35. Ratio eſt poſt me. verſ. Si v & hic inf Reſ. ſeq. & ſigna §. Sed d cultas. p parte di poſitæ i verſ. Im tali caſu ius textu Et pro h retico tento in textu in 5.tr.8.Re §.vlt.& i ne Reſ. in Reſ.21 in tom.4 8. Reſ.4 paulo initium. verſ. Q patet. eodem hic citat hic infr Rſ.ſeq. doctrina Sed diffi tas. & al eius not.

opinion ſarà buena la confeſſion, pues la cenſura eſta de parte del penitente que eſta tal no irrita la abſolucion, como lo prueban con muchos Suarez 4. tom. in 3. part. diſput. 31. ſect. 3. num. 9. diſput. 22. num. 11. *Ægidius Coninch* tom. 1. quæſt. 80. art. 4. dub. 2. num. 21. *Fagundez* in 3. præcept. Eccleſ. lib. 3. cap. 9. num. 17. *Peirinus* tom.... de Prælato quæſt. 3. cap. 2. nu. 16. & 17. *Reginaldus* tom. 1. lib. 8. cap. 6. num. 87. *Lugo* diſp. 16. de Pœnitentia ſect. 15. num. 614. *Vaſco* ſup. §. Notandum: *Lo vno porque la neceſſidad haze licito lo que aliàs era ilicito*, iuxta cap. 4. de regul. Iuris. *Lo otro porque no es de tal manera intrinſecamente malo, dar la abſolucion à un eſcomulgado, que ne ſe pueda cohoneſtar en algun caſo, y el preſente loes baſtante, pues no ſe ha de preſumir de la piedad de Nueſtra Santa Madre la Ygleſia, que con tanta piedad trata ſus hijos, querer les negar en eſte caſo coſa tan neceſſaria como es l'abſolucion, à mas de que come dize Angelus* verb. Confeſſio 5. num. 10. *La eſcomunion no haze de tal fuerte incapaz de abſolucion al hombre, que totalmente la anule, como lo prueba el miſmo Reginaldo* lib 6. cap. 5 ſect. 6. numer. 172. propoſ. 3. 4. & 5. *y como el eſcomulgado puede recibir los demas Sacramentos, como lo aduierte Vaſquez* tomo de pœnit. tract. de excommunic. dub. 4. num. 7. *vero con todo eſſo no dexa de ſer muy probable lo dicho.* Hæc ille. Quæ quidem omnia militant, & procedunt à fortiori in caſu noſtro, non enim ſumus in caſu hæreſis, de quo ego alibi.

[margin: ...i in Re... ...tionibus ...§. annot. ...teritæ.]

RESOL. CXXIV.

Magis firmatur, & declaratur doctrina ſuperius adducta.

Et adducitur aliquos negare etiam excommunicatum occultum poſſe extra mortis articulum communicare, etiam ſi vrgeat ſcandalum infamia, &c.

Sed difficultas eſt in eo caſu, an poſſit etiam confiteri?

Et explanatur, quod Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationem, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari, debet proſequi.

Imo in dicto caſu, etiam ante conſecrationem poteſt pergere, ſi timeatur graue damnum. Ex part. 12. tra. 2. Reſ. 31.

§. 1. SEd vt magis clareſcant ea, quæ in Reſolutione Superiori à nobis dicta ſunt, ſciat amicus Lector aliquos negare etiam excommunicatum occultum poſſe extra mortis articulum communicare etiam ſi vrgeat ſcandalum, infamia, &c. ita Sotus *in 4. diſtinct. 12. quæſt. 1. art. 5.* Sylveſt. *verb. excommunic. 3. caſu* 3. Roſella & Couarru. apud Henriq. *libr. 8. de Euchar. cap. 47. §. 4. lit. Q.* Ipſe tamen putat poſſe in caſu grauis infamiæ, & ſcandali ſemel, aut bis cum contritione, & tremore: Sed, qui ſemel admittit pro eo caſu non video, cur non poſſit toties quoties eadem neceſſitas vrgeat. Vnde ego puto cum communi ſententia poſſe vrgente neceſſitate communicare, & celebrare abſque abſolutione à cenſura (an vero poſſit, aut debeat confiteri poſtea videbimus.) Ratio eſt quia præceptum Eccleſiæ, quæ cenſuram imponit, non cenſetur cum tanto diſpendio obligare. Ita Suar. *tom. 4. diſput. 3. ſect. 3. numer. 6. & de cenſuris, diſp. 10. ſect. 3. num. 9.* Coninch. *diſp 8. nu. 107.* & alij apud ipſos. Confirmatur à ſimili de audienda Miſſa, à qua etiam priuat excommunicatio, & tamen excommunicatus occultus, qui non poteſt obtinere abſolutionem poteſt audire Sacrum in prædicta neceſſitate vitandi ſcandali aut infamiæ. Confirmatur vlterius, quia Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationem, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari debet proſequi, vt docet D. Th. *3. p. q. 38. art. 6. add. 2. & in 4. dict. 17.* & alij; Imò & ante conſecrationem poſſe pergere ſi timeatur graue damnum, ex hoc autem conſtat celebrare, aut communicare cum excommunicatione non eſſe intrinſece malum, vt notauit Lugo ſupra *nu.* 100. atque adeo etiam poterit, licèt recordetur ante inceptionem Miſſæ ſi ſimilis neceſſitas vrgeat.

[margin: ...r. hoc in ...præteri- & in aliis ... primæ ... & ſi ...cet lege ...m Reſo- ...iones eius ...ndæ an- ...]

[margin: Sup. his ſeq. in hoc §. in tom. 1. tr. 3. Reſol. 162. curſim cum eod. D. Th. hic citato, prope finem §. 1. verſ. Si quis ante, &c.]

2. Sed difficultas eſt, an in eo caſu poſſit etiam confiteri? Ad hoc dubium me citato ſic reſpondet, heû quondam dimidium animæ meæ Sapientiſſimus Pater Ioannes de Dicaſtillo inter præſtantiſſimos inclitæ Societatis Ieſu Theologos nemini ſecundus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. diſp 9. poſt dub. 7. in dub. Incidenti nu.* 128. vbi ſic ait. *Qui enim putant excommunicatum non præmiſſa abſolutione à cenſura non poſſe valide abſolui à peccato, conſequenter dicunt illum hominem communicare cum contritione, non tamen poſſe confiteri. Ita Vaſq.* tom. 4. q. 9. art. 3. dub. 9. num. 8. *& alij apud Suarium* ſect. illa 3. num. 1. *Sylnius* Addit. ad 3. p. q. 20. art. 2. *& alij apud Dianam ſupra*, & tract. 4. tertiæ partis reſolut. 78. *vbi plures refert negantes valere abſolutionem à peccatis non præmiſſa abſolutione à cenſura, ſi quam habeat pœnitens, putant enim deficere Iuriſdictionem in Confeſſario, quia ob cenſuram ſubtrahitur excommunicatus ab eius Iuriſdictione, qui verò putant valere abſolutionem à peccato ſine abſolutione à cenſura, conſequenter affirmant. Ita Suarez* ſuprà nu. 61. *Diana ſupra cum aliis, Lugo ſupra* n. 102. *Sanchez* lib. 2. Decalogi cap. 8. n. 5.

[margin: Sup. hac diff. ſic. in Reſ. not. ſeq.]

[margin: Quæ nunc inuenietur in tom. 1. tr. 4. Reſ. 38. & in Reſ. 25. & ibi in tr 5. in reſ. 14. §. Sed quid. & ſeq. & in fin. reſol. 27 & in Reſ. 34. & in tom. 5. tr. 1. Reſ. 128. per totam, & vt melius terminare poſſis hanc quæſt. lege in to. 1. tr. 5. doctrinam Reſ. 32. & aliarum Reſ. & §. eius annot. & vide etiam hic ſupra doctrinam præcedentis reſ. & ſi placet etiam aliarũ eius ſecundæ not.]

3. *Obiicit ſibi Lugo* num. 103. *excommunicationem per ſe prohibere receptionem cuiuſlibet Sacramenti, per accidens autem homo excuſatur ratione neceſſitatis, cum ſufficienter occurratur per communionem non erit neceſſarium, atque adeò erit illicitum confiteri. Reſpondet rectè eo ipſo quod licita ſit Communio, fore etiam licitam Confeſſionem, imò debitam ſi adſit conſcientia mortalis non reſeruati, (niſi ex alio capite excuſetur) vt ea ratione quoad fieri poſſit ſeruetur præceptum diuinum præmittendi Confeſſionem mortalium ante communionem. Quia vero contraria opinio Vaſquij, & aliorum probabilis eſt, poterit excuſari qui ſequitur eam opinionem, & communicare ſine Confeſſione, vt etiam fatetur Lugo, verum hoc generale eſt pro caſibus in quibus ſunt diuerſæ opiniones probabiles Perſiſtendo verò in noſtris principiis ſi forte in noſtro caſu non ſint alia peccata non reſeruata eaque propter ceſſaret obligatio confitendi adhuc exiſtimo cum eodem Lugone probabile quod poſſit fieri confeſſio venialium, vel mortalium in alia Confeſſione olim legitimè dictorum, vt ea ratione indirectè abſolueretur à reſeruatis atque hoc puto habere locum non ſolum quando quis poſt adhibitam diligentiam, vel difficilè excitaretur ad contritionem, vel valdè dubitat, an eam ſit executus; tunc enim etiam puto teneri per accidens (ſicut in caſu quo non erat cenſura dictum eſt) ſententiam Lugonis locum habere etiam ſi ſperet poſſe vti, & vtatur contritione. Non enim credendum eſt quod vrgente neceſſitate communicandi velit adhuc Eccleſia obligare, ne confiteatur, Sed quod maneat cum onere habendi contritionem perfectam, quam non ita facile habebit homo non ita pridem propter delicta excommunicatus.* Hucuſque Dicaſtillus.

4. Itaque dicendum eſt in tali caſu cenſuratum poſſe abſolui indirectè à reſeruatis, & directe à non reſeruatis, maximè quando excommunicatio eſt tolerata: tunc enim abſoluitur ab habente Iuriſdictionem, ac proinde validè, ſi cætera adſunt requiſita, ſicut, quando quis abſoluitur à non reſeruatis directè &

& indirecte à reſeruatis, ob inculpabilem obliuionem omiſſis. Ratio eſt quia pro tali caſu impediret, loquimur enim in caſu maximæ neceſſitatis; cumque excommunicatio ſolum impediat ſuſceptionem Sacramentorum ex lege, & inſtitutione humana Eccleſiaſtica. Leges autem humanæ etiam Eccleſiaſticæ non cenſentur obligare in caſibus vrgentiſſimis, & maximæ neceſſitatis; ita lex hæc excommunicationis probabiliter cenſeri poteſt in tali caſu non obligare. Atque eſt doctrina Suarij *diſp.*31.*ſect.*3. *num.*6. vbi expreſſe docet quoties excommunicatus, qui non poteſt abſolui ab excommunicatione, accipere poteſt licitè Sacramētum Euchariſtiæ, poſſe etiam licitè recipere Sacramentū pœnitentiæ, quantum eſt ex parte excommunicationis, nec enim minus poteſt in vno, quam in alio Sacramento: ſuppoſita verò neceſſitate, quæ honeſtat ſuſceptionem Euchariſtiæ, non obſtante excommunicatione etiam honeſtare poteſt Confeſſionem. Imò hic ordo eſt maxime conſentaneus Iuri naturali diuino præmittendi Confeſſionem antè Communionem. Vndè ſi Eccleſia pro eo articulo neceſſitatis, vel non potuit, vel noluit prohibere excommunicato Euchariſtiam, nec etiam Confeſſionem cenſetur prohibuiſſe.

5. Et ideo non deſeram hic apponere verba Martini Perez *de Sacram. matrim. diſput.* 50 *ſe.* 8.*rem.*4. ſic aſſerentis. Dico tertio etiam licere in tali euentu, prædictam abſolutionem dare, tametſi caſus reſeruatus habeat excommunicationem annexam, ita communiter Doctores. Ratio eſt, quia excommunicatio non facit incapacem abſolutionis ipſum pœnitentem, ſi bona fides intercedat, ſed tantùm efficit, vt non poſſit licitè abſolui à peccatis, quin prius abſoluatur ab excommunicatione, Quando autem adeſt neceſſitas, ſicut poſſet tunc communicare, & recipere Euchariſtiam, ita etiam poterit confiteri, quia eodem præcepto vtrumque eſt prohibitum. Tunc ergo melius erit, ſeruare ordinarium modum de Iure diuino, præmittendo videlicet Confeſſionem antè Communionem. Neceſſitas autem, & rationabilis cauſa eſſet confitendi in Paſchate, vel communicandi, itaut ſi omitteretur, periculum eſſet infamiæ propriæ, vel ſcandali aliorum. Quod totum intellige quoque, ſi Superior non poſſit adiri, quia ſi poteſt, debet prius adiri; alioqui eſſet illicita talis abſolutio. Vnde ex his omnibus patet Cardinalem vel alium Conclauiſtam cenſuratos ex fractione Bullarum Pij Quarti, & Gregorij XV. ſi timeant ſcandalum, & infamiam non celebrando, vel communicando, poſſe confiteri cum Confeſſario Sacri Conclauis vel cum alio: & ab illo à peccatis abſolui, dummodo poſtea abſolutionem à Summo Pontifice obtineat à Cenſuris incurſis.

RESOL. CXXV.

An in caſu ſupradicto Cardinalis, vel Conclauiſta cenſuratus, poſſit ad vitandum ſcandalum confiteri aliqua peccata, non expreſſa fractione Bullæ Pij IV. & Greg. X.V. vel teneatur confiteri inferiori omnia peccata tam non reſeruata, quam hanc cenſuram reſeruatam?

Et alius ſimilis caſus proponitur in textu, & à linea ſecunda huius Reſolutionis. Ex p. 12. tr.2. Reſ. 32.

Sup. hac diffic. in tom.1. tr.5. Reſ.32. §.1. & 2. &

§.1. RESolutio huius difficultatis pendet ex alia, an quando ad vitandum ſcandalum pœnitens innodatus aliqua Cenſura, & caſu reſeruato confitetur inferiori Sacerdoti, teneatur confiteri omnia peccata tam reſeruata, quam non reſeruata.

2. Et affirmatiuè reſpondit Silueſter *verb.* confeſſ. *num.* 26. Toletus *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 3. Suarez *diſputat.* 31. *ſect.* 2. *num.*4.*&* 6. Angel.*verb.*confeſſ. 5. *num.*5. Nauarr. *in cap. conſideret, de pœnit. num.* 10. & Medina *Cap. de pœnit. quaſt.* 13. quos omnes ſic refert, & ſequitur Fagundez de *prac.* 2.*lib.* 8. *cap.* 3.*num.* 13. dicens, oppoſitum eſſe omninò improbabile.

3. Sed contra Fagundez exiſtimo negatiuam ſententiam ſatis probabilem eſſe. Et ideò Cardinalis Lugo *de Sacram. pœnit. diſputat.* 10. *ſect.* 6. *num.* 74. *ſic ait.* Dupliciter poteſt contingere hic caſus Primo quod pœnitens adeat prius Confeſſarium inferiorem, qui non poteſt abſoluere à reſeruatis, & tunc certum eſt non poſſe inferiorem abſoluere ab aliis, niſi quando pœnitens eſt in neceſſitate confitendi, vel ſumendi Euchariſtiam: tunc autem an poſſit, & debeat confiteri inferiori, & an debeat confiteri etiam reſeruata, an vero ſola non reſeruata, & an id locum habeat etiam quādo peccatum reſeruatum habeat excommunicationem reſeruatam: diximus latè *d.*11. *de Euct. ſect.*5. vbi probabile dixi, quod poſſet & deberet confiteri inferiori ante Communicationem, & ſola non reſeruata, & hoc licèt haberet excommunicationem reſeruatam. Ita Lugo, quem omninò videbis loco de Euchariſtia *à num.*86. vbi doctè reſpondet ad omnia argumenta contrariæ ſententiæ, & adducit me etiam citato plures Doctores tam veteres quam recentiores, hanc ſententiam tenentes, quibus ego nunc addo doctum Patrem Andream Mendo, *in Bullam Cruciatæ, diſputat.* 23. *cap.* 32. *num* 24. vbi ſic ait, Probabilius eſſe ſubditum habentem reſeruata, & ex neceſſitate confitentem cum Sacerdote inferiori non teneri propalare in Confeſſione reſeruata peccata, quorum ille Iudex non eſt, ſed dumtaxat non reſeruata à quibus directè abſoluatur, & à reſeruatis indirectè, ſic ille. Idem etiam docet Torreblanca *in pract. lib.* 14. *cap.* 11. *num.* 42. per hæc verba *Habens caſum reſeruatum vrgente neceſſitate communicandi, vel celebrandi ad vitandum infamiam grauem ad ſummum ſolum tenetur confiteri peccata non reſeruata confeſſario non habenti poteſtatem ad reſeruata. Nam cum certum ſit pœnitentem non abſolui poſſe à reſeruato, ad aliud non erit vtilis Confeſſio reſeruati quam ad ſe diffamandum coram Confeſſore, & non leue onus erit pænitenti ad confitendum bis idem peccatum.* Huc vſque Torreblanca, & nouiſſimè Doctus Pater Leander *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *diſputat.* 12. *quaſt.* 73. & tandem Ioannes de Sonia *in Epilogo ſummarum, p.*2. *tract.*1. *ſect.*6. *p..dub...circa caſus reſeruatos in fin.* ſic ait. *Habens caſus reſeruatos vrgente neceſſitate communicandi ſcilicet, ad vitandam grauem infamiam poteſt confiteri tantùm peccata non reſeruata, vel poteſt elicere actum contritionis. Et ſic communicare abſque præuia confeſſione, ſi peccata reſeruata habeant excommunicationem annexam, poteſt conteri, & ſic communicare, vel ſi eſt tantùm atritus, poteſt confiteri inferiori Sacerdoti peccata non reſeruata.* Hæc ille, rationes verò pro hac ſententia inuenies apud Cardinalem Lugo vbi ſupra loco cit. *de Euchariſt. in reſponſionibus ad Argumenta contraria*, itaque in caſu noſtro Cardinalis vel Conclauiſta cenſuratus ex fractura Bullarum Pij Quarti, & Gregorij X. ſi ad vitandum ſcandalum deberet celebrare, vel communicare, poſſet probabiliter confiteri ſolum alia peccata abſque expreſſione fractionis, & incurſionis cenſuræ dict. Bullarum, & à Confeſſario S. Conclauis,

vel

vel alio abſolutionem Sacramentalem obtinere. Et hanc ſententiam ipſi mei aduerſarij probabilem putant,vt Amicus *in Curſ.Theolog.tom.8.diſp.13.ſect.10.num.211.*

RESOL. CXXVI.

An excommunicatio lata à Pio IV. & Greg.X. poſſit abſolui non ſolum, vt ipſi aſſerunt in articulo, ſed etiam in periculo mortis?

Et explanatur, quod neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter tanquam extrema.

Et docetur omnibus parturientibus,aut proficiſcentibus ad bellum poſſe tempore interdicti miniſtrari Euchariſtiam, & abſolui à quocumque Sacerdote etiam non approbato ab omnibus caſibus, & cenſuris, &c. Ex part.12.tract.2. Reſ.33.

§.1. Exiſtimant Doctores plures diſtingui articulum mortis à periculo, ita vt putent articulum mortis ſtrictè intelligi, & ſumi pro ſolo vero mortis articulo, qui tunc tantùm contingit, quando mors eſt in fieri, & ita certa ſit,& ferè ineuitabilis; ſiue hoc proueniat ex cauſa naturali, vt morbo,ſiue ex cauſa violenta, vt ſi quis ſit morte plectendus: periculum verò mortis dici,quando in tali caſu mors hominibus ſolet frequenter contingere. Vnde eſt,vt dicant, facultatem eam, quam diximus in articulo mortis competere cuilibet Sacerdoti, vt poſſit ab omnibus cenſuris,& caſibus reſeruatis abſoluere,valere tantùm pro ipſo mortis articulo; non verò pro periculo. Quorum ratio eſt,quia videlicet iura ipſa, ex quibus colligimus hanc facultatem, loquuntur de ſolo articulo, vt proinde non videantur extendenda ad mortis periculum. Ita Sotus *in 4. diſt.18. quæſt.4. art.4.col.4.verſ. Quæris autem.* Canus *part.5. de Pœnit.* Valentia 4.*tom.diſp.7.q.10. punct.2.col.6.*Mandoſ. *in praxi Signaturæ,tit.Confeſſionale,fol.55.n.1.*

2. Sed ego alibi *in p.3.& 8.* affirmatiuæ ſententiæ adhæſi, & nunc adhæreo. Dico itaque in noſtro caſu non ſolùm in articulo, ſed etiam in periculo, mortis poſſe Sacerdotem abſoluere,& ratio eſt, quia licèt in rigore articulus mortis, aliquo modo diſtinguatur à periculo mortis; cum articulus mortis ſolum detur, quando ex ægritudine prudenter timetur mors:periculum verò mortis, cum datur occaſio, in qua frequenter homines pereunt, & quam non poſſunt commodè vitare, qualis eſt pugna campalis,ſeu naualis,in præſenti tamen materia,idem eſt articulus mortis, & periculum illius;vt habetur *in cap.Eos,qui de ſent. excommun.* Et ratio ipſa dictat: nam mortale periculum perinde exiſtimari debet, & in malis ita caueri ſicut euentus ipſe: nam propterea dictum eſt; *Qui amat periculum peribit in illo:*ergo neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter, tanquam extrema. Et ita hanc ſententiam tenent Doctores, quos me citato affert & ſequitur Leander *de Sacramentis, tom.1.tract.5.diſp.11. quæſt.17.* Lezana *tom.5.in Mari Magno Minorum, §.24. num.58.* Quintanadueñas *in Theol.moral.tom.2.tract.8. ſingul.3.* Martinus Perez *de Sacram. Pœnit.43.ſect.3. num.4.* Cardinalis Lugo *de Sacrament.Pœnit. diſputat.18.ſect.2.num.21.* Hurtadus *diſputat.10.difficult.9.*Coninch. *de Sacram. diſputat. 8. num.16.*Tancredi *in qq.moral. tract.5. diſp.2. quæſt.17.* Tamburinus *in Decal.lib.2.cap.1.§.8.num.7.* Bertrandus Loth.*in Reſol.Theol.1.quæſt 1.art.9.* Garzias *in Polit.Regul.tom.2.tract.10.diffic.5.dub.6. punct.5. num.26.* Mazuchellus *de caſ.reſeru. diſp.1.quæſt.3. difficult.25. n.88.*Andreas Mendo *in Bull.Cruc.diſp.27.cap.3.n.24.* Suarez *tom.4.diſp.26.ſect.4.n.3.* Henriquez *lib.3.de Pœnit.cap.11.num.3.in Gloſſ. lit.Q.* Bardi *in Bull.Cruciata,part.1.tract. 6. cap.6. ſect.2. num. 10.* Gallego de Vera *in Bull.Cruc.c.9.dub.105.* & me citato Verricelli *de Apoſt.miſſion.tract.9. quæſt.158.num.1.*& Machadus *tom.1.lib.1.part.1.tract.1.docum.3. num.2.* vbi ſic ait: *Llamaſe articulo verdadero de la muerte el tiempo en que la enfermedad aprieta de manera, que prudencialmente ſe puede iuzgar, que el enfermo eſtà ya cercano a la muerte. Y ſegun la mas comun, mas piedoſa, y recebida dotrina, aunque impugnada per algunos Dotores; ſe entiende tambien del articulo moral de la muerte, que es quando alguno ſe halla en occaſion, que traiga con ſigo peligro probable de muerte, como ſucede en el parto de la muger, entrar en alguna battalla, nauegar por mares tempeſtuoſos, paſſar algun rio caudaloſe, y otros caſos ſemejantes, en que prudencialmente ſe puede temer algun peligro de muerte.* Ita ille, & communiter DD. quibus nouiſſimè adde Gibalin. *de Cenſ.diſquiſ.7.q.14.Conſect.4.& 5.*vbi *n.3.*docet tẽpore interdicti poſſe miniſtrari Euchariſtiam omnibus parturientibus, aut proficiſcentibus ad bellum, quia licèt non ſint in articulo,ſunt tamen in periculo mortis, Et ideo Hinoioſa *in Dir.deciſ.Regul.verb. infirmus.§.circa abſolutionem,fol.306.*docet abſque vlla diſtinctione omnes parturientes poſſe abſolui à quocunque Sacerdote,etiam non approbato ab omnibus caſibus,cenſuris,&c.ſed hæc opinio circa parturientes ibi abſolutè prolata olim mihi non placuit; nec placet doctiſſimo Patri Mendo *vbi ſup.nu.34.*

olim in to. 1.tr.5. Reſ.5. & in aliis eius annot.

RESOL. CXXVII.

An qui in periculo, vel articulo mortis fuit abſolutus à cenſura incurſa propter violationem Bullæ Pij IV.& Gregor. X.teneatur poſtea ſi conualuerit, ſe præſentare coram Pontifice?

Et noua opinio effertur,ſed non approbatur.

Et quid ſi virtute Cruciatæ quis abſolutus fuiſſet,in ſupradicto caſu?

Et difficultas adhuc ſupereſt, ſi in ſupradicto primo caſu poſtea conualuerit, intra quod tempus tenetur ſe præſentare coram Pontifice? Ex part.12.tract.2. Reſolut.34.

§.1. Affirmatiuè reſpondeo ex doctrina communi Doctorum aſſerentium, quod abſolutus in articulo mortis ab aliqua cenſura Papali, ſi conualeſcat, teneatur ſe Pontifici præſentare, nàm aliàs in eadem excommunicatione reincideret. Probatur ex *cap. eos, qui de ſent. excomm. in 6.* & ita docet Vaſquez *in 1.part.tom.4. quæſt.93. art.1. dub.6.numer. 15.* Hurtadus *de cenſ.diſput.11. difficult.13.* Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. diſputat. 43. ſect. 4. num.7.* Cardinalis Lugo *de Sacram. Pœnit. diſput. 20. num. 201.* Sanchez *in Summa tom.5. lib.2. cap.23. num.31.* & Granadus *in 3.part.tom.2. controu.7. tract.10. diſput.7. num.14.* vbi ſic aſſerit *Petet aliquis, ad quem finem ſe debeat præſentare pœnitens, qui iam abſolutionem obtinuit.* Reſpondetur, ſi peccatum à quo quis eſt abſolutus ratione periculi mortis, aut alterius impedimenti, habeat annexam excommunicationem à iure, vel ab homine, à Papa, vel Epiſcopo, teneri, ceſſante impedimento, ſe præſentare ſuperiori, vt conſtat *ex cap. Eos,qui de ſent.excom.in 6.* non quidem, vt ab illa abſoluatur iterum, & colligitur planè *ex cap. Quamuis, & cap. de cætero, de ſent. excommun.* ſed vt conuenientem medicinam adhibeat Superior, & ſi oportuerit, ſatisfactionem imponat,

Sup. hac aſſertione in to.5.tr 1.Reſ. 196. §.1. ante medium, & in Reſ. 201. & 202. §.1, & ſignanter §.2.& in Reſ 204. ante mediũ §.1.verſ.inſuper. & ibi in tr.8.reſ.26.§. penult.& in to.1 tr.4.Reſ. 44.§. vltimo. paulo poſt initium,verſ. Solum aduerte, & ibi in tr. 5. Reſ. 13.§. 1. poſt mediũ, verſ. Notandum eſt.& in Reſol. 39. § penult.& vlt.

imponat Et alioqui incidet in excommunicationem non in præteritam, ſed in aliam, ob nouam inobedientiam. Ita Granadus.

2. Sed his non obſtantibus ego alibi pro negatiua ſententia adduxi Nauarrum, Millardum, Cœleſtinum, & Texedam, quorum ſententiam probabilem putat Garzias *in Polit. Regul. tom.2. tract.10. difficul.5. dub.5. punct.6. num.* 38. quibus adde Carolum Lambertum *in Deciſionibus Bononienſibus ann.* 1640. *menſis Auguſti caſ.* 28. me citato Tancred. *qq. moral. tract.* 1. *diſput.* 2. *quæſt.* 58. & me citato Ioſephum Ianuarium *de caſ. reſ. Reſolut.* 12. Probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. vbi hæc habet: *In eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis. Atque ideò omnes Sacerdotes, quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt, &c.* Si ergò abſolutus à caſibus reſeruatis, non tenetur adire Superiorem ſecundum communiſſimam ſententiam: ergò neque abſolutus à cenſura reſeruata: ſicut enim ceſſat reſeruatio à caſu, ita à cenſura per hæc verba Conc.

Alibi in Reſol. vlt. not. præteritæ, & in eod. §.

3. Confirmatur, nam ſi alicui delicto eſſet excommunicatio annexa, & nulli eſſet reſeruata, & abſolueretur à confeſſario inferiori, talis excommunicatus non teneretur ſe præſentare ſuperiori, vt patet; ſed in articulo, vel periculo mortis nulla eſt reſeruatio, ex Trident. ergò abſolutus à tali Cenſura, eſt abſolutus à cenſura ſine vlla reſeruatione: & conſequenter non tenetur ſe præſentare. Nec obſtat *cap. Eos qui*, ſuperius adductum, nam textus ille loquitur cum excommunicatis deductis in foro fori, non vero de non denunciatis. Verba text. hæc ſunt. Eos qui à ſententia Canonis, vel hominis (cum ad illum, à quo alias de iure fuerant abſoluendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſoluuntur, &c Si ceſſante poſteà periculo, vel impedimento huiuſmodi, ſe illi, à quo his ceſſantibus, abſolui debebant, quam citò commodè poterunt, contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerunt, humiliter recepturi, & ſatisfacturi prout iuſtitia ſuadebit: Decernimus (ne ſic cenſuræ illudantur Eccleſiaſticæ) in eandem ſententiam recidere, ipſo iure, &c. Vbi nota illa verba: *Se illi à quo his ceſſantibus abſolui debebant.* Non dixit ſine his neque ante hæc, ſed his ceſſantibus; ergo loquitur cum illis tantùm, qui abſoluti in mortis articulo, debent à Superiore excommunicatore abſolui; ſed hi ſunt tantùm deducti, ſeu denunciati excommunicati, hi enim abſoluti ratione periculi in foro conſcientiæ debent à ſuperiore abſolui tranſacto periculo, in foro fori, vt patet: ergò cùm his tantùm loquitur, & non cum excommunicatis, & non deductis. Niſi velis dicere cum Millardo loco citat. hoc onus ſe præſentandi coram ſuperiore, non amplius habere locum poſt Concilium Tridentinum, & ſic ceſſare ex vi verborum Concilij, cum nulla ſit reſeruatio. Cæteræ rationes, & reſponſiones ad plures alios Canones videbis apud Ianuarium *vbi ſup.*

4. Verum licèt hanc ſententiam non audeam tanquam improbabilem damnare, tamen, quia difficiliter recedo à ſententiis communiter receptis non diſcedo ab opinione affirmatiua, quam præter Doctores cit. tenet Pater Leander *de Sacram. tom.1. tract. 5. diſput.* 13. *quæſt.* 70. & me citato Marcus Serius *tom. 2. de Bull. Cruc. diſput.* 1. *difficult.* 10. §. 8. *quæſt.* 33. *ad num.* 7. & me citato Garzias *in Polit. Regul. tom.2. tract.* 10. *difficult.* 5. *dub.* 6. *punct.* 6. *numer.* 34. In vno tamen caſu ſententiæ negatiuæ adhærerem, videlicèt, quando in noſtro caſu abſolutio in articulo mortis fuiſſet largita vigore Bullæ Cruciatæ, vt ſuperiùs probatum eſt, poſſe fieri, nam abſolutus cum Bulla Cruciatæ à caſibus Papalibus in articulo mortis nullam obligationem habet ſe præſentandi coram Pontifice, vt optimè obſeruat Leander, & Serius *num.* 8. *vbi ſupra*, Andreas Mendo *in Bulla Cruciata, diſp.* 22. *cap.* 1. *num.* 20. Garzias *vbi ſupra numer.* 38. Bardi *in Bulla Cruciata part.* 2. *tract.* 6. *cap.* 6. *ſect.* 1. *num.* 3. Trullench *in Bulla Cruciata lib.* 1. § 8. *cap.* 2. *dub.* 5. Ludouicus à Cruce *de Bulla Cruciata diſp.* 1. *cap.* 3. *dub.* 14. Et alij communiter, & idem dicendum eſſet ſi in noſtro caſu pœnitens abſolueretur virtute Iubilæi, vel virtute priuilegiorum Regularium, ſed nos ſupra firmauimus cum Bonacina, Regulares non poſſe abſoluere à cenſura lata in conſtitutione Pij IV. & Gregorij X. de quibus loquimur.

Superius Reſ. quæ eſt ſup. & pro abſoluti[...] data vir[...] Cruciat. in articu[...] mortis tom. 5. [...] Reſol. 2[...] vl. in pri[...] & in to. 4. Reſ. 44 vlt. poſt [...] à verſic. optimè. Sup. in quæ his 119. & etiam 120. & 1[...] Sup. ho[...] ſeq. doct[...] in to. 1. ex Reſ. lege do[...] nam, §. [...] ſtando. [...] ſeqq. & [...] rum Re[...] §. not. pr[...] & ſecu[...] dictæ R[...]

5. Itaque vt dictum eſt, qui ab hac excommunicatione Pij IV. & Gregorij X. abſolueretur in articulo mortis, difficultas eſt, ſi poſtea conualuerit intra quod tempus teneatur ſe præſentare coram Pontifice, Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. diſp.* 24. *ſect.* 4. *num.* 6. putat intrà triduum ſic enim ait. *Non diſplicet, quod graues Doctores dicunt, non fore dilationem grauem, quando intrà triduum Sacerdos confitetur. Nam modo præcipitur* cap. Eos qui, de ſententia excommunicationis *in 6. quod illi, qui in articulo mortis abſoluuntur ab excommunicatione reſeruata poſtea ſi conualuerint, debeant cumprimum commodè poſſint, recurrere ad Superiorem, alioquin reincidant in cenſuram: & tamen non iudicabuntur reincidere, qui intrà triduum datæ commoditatis recurrerint. Et ratio eſt in noſtro caſu, quia non videtur magis ſtrictè explicanda illa dictio*, quamprimum; *quia non videtur illa breuis dilatio grauiter opponi fini, aut præcepto Tridentini.* Ita Perez.

6. Sed mihi videtur magis ſtrictè, & rigorosè receptum eſſe illud *Quamprimùm.* Concilij Tridentini, quam *dicti capit. Eos qui*; Et ideò puto hoc caſu prudentis arbitrio remittendum eſſe, intrà quod tempus vt verificentur illa verba, *Quamprimum abſolutus à cenſura reſeruata debeat ſe coram Superiore præſentare*, conſideratis & prudenter perpenſis omnibus circumſtantiis, perſonæ, valetudinis abſentiæ à Romana Curia, &c. Et ita docet ex Nauarro Auilla *de Cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 4. & Leander *de Cenſ. tom.* 4. *tract.* 2. *diſput.* 17. *quæſt.* 68. Sanchez *in ſumm. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 25. & Henriquez *lib.* 13. *cap.* 29. *num.* 2. Sayrus *de Cenſ. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 28. *in fine*, & ſufficiet quidem non adeſſe negligentiam, vel fraudem.

In indice primo huius Tom. 9. lege Apendicem ad hunc Tract. 7. Vbi inuenies alias multas Diffic. miſtas, & diſperſas per alios Tom. Tract. & Reſ quæ ſimul pertinent ad hunc Tract. 7 de Poteſtate, & Priuilegiis. S. R. E. Cardinal. &c.

TRACTATVS

TRACTATVS OCTAVVS, SEV APOLOGETICA DISCEPTATIO DE FAMILIA LAICA NVNCIORVM APOSTOLICORVM:

Quod idem intelligitur de Familia Laïca Epiſcoporum.

RESOLVTIO PRIMA.

An familia laica Nuncij Apoſtolici gaudeat priuilegio fori?
Idem dicendum eſt de familia laica Epiſcopi?
Et pro negatiua ſententia adducuntur ſeptem diuerſæ aſſertiones? Ex p.*6*. tract.2.Reſ.1.

§.1. NEGATIVAM ſententiam tenet nouiſſimè Chriſtophorus de Moſcoſo cuius laudes & merita, meritò enumerat eruditus Amaia *in Codicem*, *lib.*10. *titul.* 39. *numer.* 12. Probat hanc ſuam ſententiam nominatim contra me *in Allegatione Hiſpano idiomate conſcripta*, primò quia Epiſcopi familiam armatam habere non poſſunt *ex Gloſſ. in capite dilecto*, *de ſentent. excommun. in* 6. & docet Hoſtien. Abbas, Felinus, ita *à num.*22. Secundò, quia licèt Miniſtri Curiæ Epiſcopalis gaudere debeant priuilegio fori, hoc tamen intelligendum eſt in delictis communibus: neque ex Miniſtris Curiæ facienda eſt extenſio ad familiam domeſticorum; cùm nullus extet Canon, qui hoc priuilegium eis concedat, vnde ait: [Aunque fuera cierta la opinion fauorable a los Obiſpos, y neceſſaria para conſeruar la iuriſdicion, y caſtigar los exceſſos de ſus miniſtros cometidos en los officios: no ſe puede eſtender eſte priuilegio a que los Criados gozē de el fuero; porque para eſto no ay texto en todo el derecho, que lo decida, y carece de razon, que tengan tal priuilegio los Criados ſeglares de los Obiſpos, y fuera de graue inconueniente para el gouierno politico de los Principes, y buena adminiſtracion de iuſticia.] Ita *à num.* 25. *vſque ad* 39. Tertiò, quia hoc priuilegium Papa non poteſt concedere inuitis Principibus, cùm non poſſit Laicos à ſeculari iuriſdictione eximere. & ideò Laici non poſſunt ſe ſubmittere Eccleſiaſticæ iuriſdictioni. Ita *à num.* 30. *vſque ad* 41. vbi citat Pontium, Barboſam & alios. Quartò, quia ex auctoritate Patris Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*19. *num.* 9. Familia Epiſcopi poſt Concilium [es euidente, que no goza del fuero, porque en la *ſeſſ.*23. *cap.*6. ſe da forma, y ponen las calidades de ordenes, y otros requiſitos che han de tener, con que quando fuere cierto tal priuilegio oy eſta derogado, reſpecto de que las palabras conque ſe decide ſon vniuerſales, y comprehenſiuas de todos los que han de ſer exemptos, porque el derecho dize: Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere. Is etiam priuilegio fori non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat; aut Clericalem habitum ac tonſuram deferens alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiat, vel in ſeminario Clericorum, aut in aliqua ſchola, vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſetur. Ninguno goze del priuilegio de el fuero ſin tener ordenes, o beneficio, ò traer habito decente, ò aſſignado, a el ſeruicio de alguna Ygleſia por mandado del Obiſpo.] Ita ille *num.*47. *& ſequent.* vbi pro hac opinione præter Suarez citat Ceuallos, Pereiram, Cutellium & Vegam. Quintò, [que fuera abſurdo grande; y contra derecho hazer iuez a el Obiſpo en los delitos de ſus familiares *ex l. qui iuriſdictioni*, *ff. de iudicis*] vbi Vlpianus ait. Qui iuriſdictioni præeſt neque ſibi ius dicere debet; neque vxori, neque liberis ſuis, neque libertis, neque cæteris quos ſecum habet; ita *num.*42. Sextò affert. *numer.* 43. cedulam Regis Ferdinandi & Iſabellæ, in qua clare ſtatuitur familiares Prælatorum eſſe ſubiectos poteſtati ſæculari. Et tandem ſeptimò aſſerit *in n.*29. ſi familia Laica Epiſcoporum gauderet priuilegio fori, diminueretur quàm plurimum poteſtas Regis, & eſſet contra bonum & pacem publicam propter delicta ſupradictorum. Vnde ex his præcipuè fundamentis Moſcoſus negat mordicus familiam Laicam Epiſcopi gaudere priuilegio fori; & per conſequens infert (nam de hoc erat tunc quæſtio) neque familiam Nuntij Apoſtolici tali debere priuilegio frui.

[Margin notes, left:] . hoc in- in Reſ. 5. in Ref. s ſecun- annot. — . hoc in . not. æteritæ. Sup. hoc ındo in- in Reſ. in Reſ. s ſecun- annot. — .hoc ter- infra in ſ.7. & le- etiam a- s Reſ. eius notat. Sup. hoc arto in- in Reſ.8. in aliis as ſecun- annot.

[Margin notes, right:] Sup. hoc quinto infrà in Reſ. 9. §.1. — Sup. hoc ſexto infra in Reſ. 9. §. Ad ſextum. Sup. hoc ſeptimo infra in Reſ. 10. Sup. hoc ſupra in tr.2. Reſ.23 §.vlt.

RESOL. II.

Proponuntur fundamenta affirmatiuæ ſententiæ?
Et docetur, quod quidquid poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi reſpectu iuriſdictionis; poteſt Legatus in ſua Prouincia?
Imo, Legatus eſt ſuper omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens?
Et explanatur ex authoritate plurimorum Doctorum familiam laicam Epiſcoporū gaudere priuilegio fori, & nullatenus poſſe à iudice ſæculari iudicari tā in Ciuilibus, quam in criminalibus? Ex p.6. tr.2. reſ. etiam 2.

§.1. SED his non obſtantibus ego puto familiam Laicam Nuntij Apoſtolici gaudere priuilegio

gio fori,quia in Prouincia ſua habet iuriſdictionem ordinariam,quam habet Epiſcopus in ſua Diœceſi, probat Fagundez *in Decalog.tom.1.lib.2.cap.41.n.22.* Suarez *de Relig.tom.2.lib.6.de voto , cap.10.num,10.* Gomez *in Bullam Cruciatæ,clauſul.10.num.61.* Merolla *in Theolog.Moral.tom.3.diſputat.7.cap 5.difficult.8. dub.21.num.491.* Molina *de iuſtitia , tract.5. diſput.9. num.7.* Gutierrez *in Can.queſt.lib.1.cap.11.nu.5.* Gonzales *in Regul.8.Cancellar gloſſ.21.numer.36.* Azorius *part.2.lib.2.c.27.quæſ.5.* Gratianus *in diſceptat. forenſ. cap.226.num.2.& 3.* Sanchez *de Matrimonio , libr.1. diſput.28.num.27.& lib.8. diſput.28. numer.* 4. Abbas *in cap.1.de offic.legat.num.2 & 3.* Ancharanus *cap.1.in fine , num.5.de tranſact.* Barbatius *de Cardinal.Legat. quæſt.5.n.17.* & alij communiter: & ideò exercet omnia quæ per Ordinarios exercentur ratione ordinariæ poteſtatis,vt patet ex Abbate *in cap.quod tranſlationem,de offic.legat.num.9.* & aliis quos citat & ſequitur Fragoſus *in Regim.Chriſt.Riepublica,p.1.lib.5. diſput.13.num.67.* Vnde Calderinus *conſil.11.* docet, quòd quicquid poteſt Epiſcopus in Diœceſi reſpectu iuriſdictionis poteſt Legatus in ſua Prouincia. Imò Legatus eſt ſuper omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens *ex cap.2. de legat. in 6.* & *ibi* Doctores communiter. Ergo ſicut familia Laica Epiſcopi gaudet priuilegio fori;ita & à fortiori Nuncij Apoſtolici gaudere debet. Et ideò tota difficultas eſt.An familia Epiſcopi tali gaudeat priuilegio:nam Moſcoſus negat,vt viſum eſt. Sed prorſus contrariam ſententiam amplectendam eſſe exiſtimo, quam Cardinalis Tuſchus *tom.3.litera E,concluſ.27.nu.21.* Iulius Clarus *in prax. criminal.§.finali,quæſt.35. n.18.* Ioannes de Monte Sperello *penes Calcaneum conſ.72.* Gratianus *deciſ.Mar.233.numer.2.* Capicius *dec. 22. num.1.* Suarez *in Theſauro recept.ſentent.ver.Clericus, num.129.* & Farinacius *quæſt.8. num.40.* communem vocant; & ita reuera eſt, vt patet tam inter recentiores quàm veteres : vnde viſum eſt mihi hîc per extenſum apponere omnes Doctores qui illam tenent.Et hi ſunt præter ſuprà dictos.

Sup. hoc infra in Reſ.8. paulo poſt initium , & in aliis eius annot & lege etiam infra doctrinã & declarationes Reſ.4.

Abbas *in dicto cap.final,de offic. Archid. nu.5. & in cap.cum non ab homine,de iudic.num.2.& cap.1. de for. compet.num.6.*

Hoſtienſis *in dicto c.final. n.14.*

Ioannes Andreas *num.15.*

Butrius *num.2.*

Ioannes Antonius de Nigris *in Extrauag. vnic. n.89.de vit.& honeſt. Cleric.*

Calcaneus *conſil.71.num.4.*

Burſatus *conſ.25.num,43.lib.1.*

Natta *conſ.576.n.5.in fin.lib.3.*

Bombinus *conſ.10.num.10.*

Viuius *deciſ.116.num.1.*

Ambroſius Machin. Archiepiſcopus Calaguritanus *in reſolut.pro iuriſdict.Ordin.Milit.art.6.n.58.*

Boſſius *tit.de for.compet.num.127.*

Decianus *in tract.criminal.tom.1.lib. 4.c.4.num. 47. & 57.*

Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto,q. 65. nm.77.*

Marſilius *conſil.67.num.60.*

Sbroſius *de Vicario Epiſcop.lib.2.q.147.n.2.*

Aloiſius Leo *in Authent.Caſſa,mem.23.C.de ſacroſanct.Eccleſ.*

Franciſcus Leo *in Theſaur.for.Eccleſiaſtic.p.1.c.11. num.17.& 18.*

Belluga *in Spec.Princ.rubr.11.§.videndum.n.6.*

Villalobos *in commun.opinion.litteræ E,n.33.*

Menochius *de arbitr.caſ.561.n.13.*

Alderanus Maſcardus *de ſtat.inter.concl.1.n.135.*

Carolus de Graſſis *de effect.Cler.1.n.128.*

Barboſa *de poteſt.Epiſc.p.3.allegat.107.n.9.*

Antonius de Marinis *Quotidian.reſ.lib.1.c.117.n.1.* me citato.

Mauricius Alzedo *in prax. Epiſcop. part.1.cap.12. num.77.*

Gauantus *in Enchirid. Epiſcop. ver. familiares Epiſcop.num.2.*

Hermanus Stamno *de ſeruit.perſon.c.7.n.6.*

Marius Antonius *variar.reſolut. lib.1. reſolut.75. num.1.*

Bellettus *in diſquiſ.Cler.p.1.tit.de fauore cler.real.§. 1.num.15.*

Guazzinus *in defenſ.reorum,tom.1.defenſ.20. cap.9. num.23.& 24.*

Trentacinquius *variar.reſolut.lib.2.tit.de for. compet.reſol.1.num.1.*

Giurba *conſil.70.n.21.& conſil.88.n.1.*

Campanili *in diuerſ. iur. Canon. rubric.9. cap.9. num.12.*

Riccius *part.2.deciſ.192.& part.1.deciſ.69.& p.4. deciſ.291.& in prax.tom.1.reſol.451.n.5.*

Graffius *in deciſ.aur.part.2.lib.3. c.5.n.26.*

Carleualius *de indic.diſput.2. quæſt.6.ſect.3.n.427. & 509.*

Curia Philippica *tom.1. p.1.§.1. n.15.*

Monte Allegro *in Praxi ciuili,lib.1.c.9.n.249*

Genuenſis *in Praxi, cap.8.n.3.*

Cenedus *in Quæſt.Canon.q.4.n.26.*

Ciarlinius *in controuerſ.forenſ.c.20.n.14.*

Duardus *in Bull.Cœna,lib.2.Can.15.q.8.n.2.*

Theſaurus *deciſ.22.*

Narbona *in Recopil.lib.4. titul.1. leg.20. gloſſ.22. num.9.*

Simeon Rao *in dubiis de immunit.Eccleſ. fol.64.*

Reginaldus *tom.1.lib.9.c.23.n.354.*

Torreblanca *in pract.iur.ſpir.lib.15.c.6.n.56.*

Baiardus *in additionibus ad Iulium Clarum,§.finali, quæſt.36.num.2.*

Angelus *in ſumma,ver.famulus,n.6.*

Bellouiſ. *in pract.crim.tit.de iniur.num.43.*

Squillante *de priuileg.Cleric.c.7.n.54.*

Bonacina *in Bullam Cœn.diſput.1.quæſt.16. punct.3. num.7.*

Paramus *in reſponſ.2.pro iuriſ. Sancti Officij.*

Carolus Epiſcopus Nouarienſis *in comment.ad c. de offic. Archidiac.penes Gatticum in allegat.pro Eccleſia, fol.339.*

Megalius *in prompt.tom.2.ver.familia,n.10.*

Scacia *de iudiciis,lib.1.c.11.n.22.*

Suarez *in commun.opinion.ver.Clericus,n....*

Zambellus *in Reper.Mor.ver. Eccleſia quoad eius libertatem,num.10.*

Et tandem claudam hoc agmen Doctorum cum Hiſpano Roderico Acugna digniſſimo Archiepiſcopo Bracarenſi *in Decretum Gratiani , part.1. diſt.32. cap.10.num.11.* vbi ſic ait. Notabis famulos Epiſcoporum , etiamſi ſæculares ſint . nullatenus poſſe à ſæculari iudice iudicari tam in ciuilibus , quàm in criminalibus , & eſt communis opinio. Ita ille.

RESOL. III.

Confirmatur ex aliis rationibus affirmatiua ſententia? Et etiam in fauorem familiæ laicæ Epiſcoporum ?

Ex quo infertur,quid eſt ſentiendum de famulis Clericorum , & Scholaſticorum , qui ad tempus ſeruiunt , & de priuilegio conceſſo domino , & marito pro illorum ſeruis , vxoribus , &c. Ex part.6.tract.2. Reſol. etiam 3.

§.1. Probant

§. 1. PRobant ſuprà citati Doctores hanc opinionem ex cap. fin. *de offic. Archidiaconi* in quo prætendebat Archiadiaconus aliquos Diœceſis Senonenſis debere priùs conueniri coram ipſo,quàm coram officiali Archiepiſcopi; tum de iure communi ratione proprij Territorij, tum de conſuetudine: & ſicut à iuriſdictione inferioris nouerat eſſe exemptum Epiſcopum, cuius reſpectu & illius homines & familiares gaudent eodem priuilegio; propterea Archidiaconus excepit à ſua iuriſdictione cognitionem cauſarum Epiſcopi: vnde ex hoc concludenter contra Moſcoſum inferunt omnes Doctores citati, familiares Epiſcopi gaudere priuilegio fori. Probatur ſecundò ex text. *in cap. Eccleſiarum ſeruos*, qui licet loquatur de ſeruis perpetuis & aſcripticiis, Doctores tamen citati ex connexione materiæ docent & inferunt familiares Epiſcoporũ fori priuilegio gaudere.

2. Probatur tertio hæc opinio, præter alia iura à ſuprà citatis Doctoribus adducta,ex rationibus.Quia vt optimè obſeruat Gratianus *tom.3.cap. 340.num.1.* & alij,priuilegium,quod habet Epiſcopus, tanquam principalis & caput, trahi debet etiam ad eius membra acceſſoria & appendices:cùm igitur famuli Epiſcoporum, vt quid acceſſorium ad ipſos Epiſcopos habeantur, itaut ſine eis ſtare nequeant: meritò hac ratione ad eos hoc priuilegium fori protrahi debet, *ex cap. quantis. de priuileg.& cap. liceat, eod.tit.in 6.* Vnde *in Authent. habita. Cod. ſi filius pro patre*, priuilegium fori conceſſum ſcholaſticis, comprehendit etiam eorum famulos & ſeruos, qui ad tempus ſeruiunt, vt obſeruat *ibidem.* Baldus & Salicetus. Et quòd priuilegium Domini extendatur ad eius famulos tradit Albericus *in leg.1.Cod.de Epiſcop.& Cleric' num.4.*perſona enim exempta ab alicuius foro,videtur etiam exempta tota eius familia *ex cap.1.de priuileg.in 6.ex leg.non aliter, ff.de iudic & leg 2. Cod. de Epiſc.& Cleric.*maximè,vt docet Oldradus *conſil.293. num.5.* quando Dominis redderetur incommodior vſus familiarium. Ergo,&c.

(margin: hoc ſu- / tr. 2. / l.161. §. / r prin- / ,& me- / ,à verſ. / ilos. & / o §.& / eius / t,)

3. Nec valet dicere, quòd ,priuilegia tanquam ſtricti iuris non debent extendi,vt patet *ex cap.priuilegia, de regul. iur. in 6.*Priuilegium ergo conceſſum Epiſcopo non debet extendi ad famulos Laicos.Nam reſpondeo primò priuilegium extendi ſeu comprehendere perſonas connexas ipſi priuilegiato: ſicuti videmus priuilegium conceſſum emptori, dici conceſſum & venditori; cùm vnum ſine altero eſſe non poſſit, ex quo ſunt duo correlatiua,vt obſeruat Romanus *conſil.180. num.4.*& Iaſon.*in l.non tantùm. num.12.ff.de re iudic.*Sic etiam de priuilegio conceſſo marito intelligitur comprehendere vxorem, quæ ipſi marito connexa eſſe dicitur, vt in ſpecie tradit Baldus *in ſua Margarita, in ver.priuilegium* Reſpondeo ſecundò quòd priuilegium immunitatis Eccleſiaſticæ eſt fauorabile, vt tradit Gratianus *tom.2, diſput. 340. num. 21.* & ideò extendendum, vt docet Gambacurta *de immunitat.lib.4. cap 3.n.7.* Decianus *conſil. 80.num.19.& 21. lib.3.* Ambroſinus *de immunitat. cap.10.num 7,*& alij quos citat & ſequitur Farinacius *in append.de immunitate,cap. 1. num. 21.* & Sperellus *deciſ.63. num. 10.* Adde quòd licèt priuilegium perſonale non egrediatur perſonam *ex leg.ſordidorum,Cod. de excuſat.mun.*Tamen ad hoc rectè reſpondet Magalius *tom.2.variar.reſolut.122. num.8.*priuilegium fori in noſtro caſu per ſe & principaliter eſſe perſonale quoad Epiſcopos;ſed acceſſoriè propter eius fauorem pertinere etiam ad familiares commenſales ex Baldo *in l.2.not. 3.Cod.de Epiſc. & Cler.* Grammatico *voto crim.33.n.20.*& aliis. Ergo, &c.

(margin: hoc ſu- / in tr.2. / 57.§. / proli- / .& le- / tiam / rinam / 154. & / um eius / æ not.)

4. Nec obſtat, quòd ex hac doctrina ſequeretur famulos etiam Clericorum gaudere priuilegio fori: ſed hoc dicere eſt abſurdum ſecundùm Moſcoſum *num.38.* Ergo, &c. Nam reſpondeo primo hanc ſequalam apud plures Doctores non eſſe abſurdam, quos videre poteris apud me ipſum *in part.3.tract.1. reſol 47.* Vel etiam reſpondeo ſecundò cùm Menochio *de arbitrar.lib.2. cent.4.caſ.561. n. 13.* hoc tantùm procedere in famulis Epiſcoporum: quibus multa conceduntur, quæ aliis non ſunt permiſſa:vt etiam obſeruat Guazinus *tom.1.defenſ.20.cap.9.n.23.* & ex Calcaneo *conſil.72.*Cardinalis Tuſchus *tom. 3. litt. E,concluſ.27.num.31.* Antonius Capicius *in deciſ. 12. num. 1.* Gratianus *deciſ.Mar. 133.n. 2.*Theſaurus *deciſ.22.* & tradit Aufrerius *tract. de poteſtat.ſecul.in Eccleſ. reg.2.num. 36.* & alij: patetque *ex cap. fin.de ſent. & re indicat. in 6. cap.fin.de priuilegiis, &c. quia periculoſum, de ſentent.excomm.*

(margin: Quæ hic eſt ſup in tr.2. Reſ.160,§ 2. & in alio eius annot.)

RESOL. IV.

Ex declaratione Sacra Congregationis approbata à S.D. N. Vrbano VIII.etiam affirmatiua ſententia confirmatur?

Et hoc etiam non ſolum pro familia laica Epiſcoporum Diœceſanorum, ſed etiam pro familia Epiſcopi Titularis?

Et in §.vlt.huius Reſolutionis deciditur,quod in conflictu opinionum iudices illam amplecti debent, quæ fauet Eccleſiæ.

*Et docetur, quod in dubiis opinionibus Summus Pontifex decernere poteſt, quæ ſit verior, & ſequenda?*Ex part.6.tract.2.Reſ. etiam,4.

§.1. ET ideo ex omnibus ſupradictis noſtram ſententiam facto verbo cum Sanctiſſimo canonizauit ſacra Congregatio,vt ego adnotaui *in p.4. tract. 1. reſol. 30.* Quam etiam militare in Epiſcopis Titularibus eadem ſacra Congregatio determinauit; vt ego obſeruaui *in part.5.tr.1. reſol.25.* Vnde viſum eſt mihi etiam hic apponere Epiſtolam Eminent.Cardinalis Gypſij ad Eminentiſſimum Cardinalem Columnam in fauorem Illuſtriſſimi Domini mei Comitis D. Alphonſi Gonſagæ Archiepiſcopi Rhodienſis tenoris ſequentis.

(margin: Quæ hic eſt ſup. in tr. 2. Reſ.182. &c. — Quæ hic eſt ſup.in tr.2. Reſ.184.& in tr.1.Reſ. 16.§. Tertio & annot.)

EMINENTIS. ET REVEREND.
Signor. mio Oſſ.

DOuendo Monſignore Gonzaga Arciueſcouo di Rodi godere l'eſſentione douuta à Veſcoui riſpetto i beni e coloni; e anco il priuilegio del foro riſpetto alli Miniſtri e familiari di lui,conforme à la riſolutione altra volta fatta da queſta Sacra Congregatione: E perche la detta eſſentione e priuilegio non vengono manutenute e difeſe dal Veſcouo Dioceſano,come egli è tenuto. Perciò queſti Eminentiſſimi miei Signori,doppo matura conſideratione ſono venuti in parere che V.Emin.come Metropolitano ſi compiaccia ſupplire con la molta ſua pietà, prudenza è zelo, che non ſiega pregiudicio alcuno alla giuriſdittione,& immunità Eccleſiaſtica. Et il detto Prelato non reſti priuo della ſudetta eſſentione è priuilegio.E le bacio humilmente le mani.Roma li 21.di Agoſto 1638.

Di V. Eminentiſſ. Reuer.

Humiliſſ.& Affectionatiſ. Seruitore
Il Cardinal Greſſi.

FRANCESCO PAVLVCCI Segretario
della Congregatione.

Sed

Sed ad magis ſtabiliendam noſtram ſententiam apponā etiam hic per extenſum litteras Illuſtriſſimi Auditoris Cameræ ex ordine Sanctiſſimi D.N. Vrbani Papæ VIII. nunc feliciter regnantis emanatas: ex quibus Moſcoſi ſententiam eſſe contra mentem non ſolùm ſacræ Congregationis,ſed etiam contra expreſſam declarationem ſupradicti Pontificis maniſeſtè apparet.

Lettere ſcrite dall'Illuſtriſſ.& Reuerendiſ.Monſignore Roggio Auditore della Camera d'ordine eſpreſſo della ſantita di N.Signore Papa Vrbano VIII.in ſogette dell' immunità douuta à famigliari,Coloni,Partiarij,Bracenti,& Beni dell'Illuſtriſſ. & Reuerendiſ. Signore Conte Alfonſo Gonzaga Arciueſcouo di Rodi.

EMINENTIS. ET REVEREND. Signor. mio Oſſ.

M'Ordina la ſantita di Noſtro Signore di rimettere à V.S.Illuſtr.la qui alligata diretta al Sign.Conte Camillo di Nouellara,e dirle inſieme , che facendone prima eſtraere copia authentica per regiſtrarla ne gli atti di coteſta ſua Curia Epiſcopale (poiche à tal effetto ſe le manda aperta)la facci poi ſubito preſentare chiuſa al Sig. Comte Camillo medeſimo per mezzo di publico Notaro,che ne facci rogito. Non dourà.V.S. Illuſtr.ſotto proteſto qualſiuoglia difficoltà ritardare punto l' eſſecutione,mà l'auuiſarà con ſue prime ſenza dar occaſione di nuoua replica E le bacio affettuoſamente le mani. Roma alli 14.Maggio 1639.

Di V.S.Illuſtriſſ. & Reuer.
Seruitore Affettionatiſſimo.

Ottauiano Raggio Auditore della Camera.
Extrà,ì *All'Illuſtriſſ. è Reuerendiſſ. Signor. mio Oſſeruatiſ.*
Monſignor Veſcouo di Reggio.
Locus † Sigilli.

Tenor Incluſæ.

ILLVSTRISS. SIGNORE mio Oſſeru.

LA Santità di Noſtro Signore à ſentito con ſommo diſpiacere che V.S.Illuſtriſſ.doppo il Monitorio ſpedito da queſto mio Tribunale ad inſtanza di Monſignore Illuſtriſſ.Gonzaga,& intimato à lei perſonalmente qui in Roma,ſin dell'anno paſſato ſotto il di 15. di Luglio per oſſeruanza del Decreto della Sacra Congregatione ſuprà l'immunità douuta à Famigliari de Veſcoui anche Titulari;habbi ciò non oſtante continuato d'aggrauare, e laſciato aggrauare per mezzo di coteſta ſua Curia Laicale,& altri Officiali il medeſimo Monſignore,ſuoi Coloni , e beni; mandandoli Sbirri,Soldateſca , Podeſtà , e Notaro alle caſe delle proprie poſſeſſioni di ſua Signoria Illuſtriſſima à far eſſecutioni d'inuentarij,pegni,e ſequeſtri de beni,col far anco carcerare li medeſimi ſuoi Coloni e Bracenti (come di tutto ne hà fatto cōſtare chiaramente à ſua Beatitudine)con danno notabile de gl'intereſſi di tanto merito,e maggiore vilipendio dell'immunità Eccleſiaſtica.Ha però per queſta ſol volta ſua Beatitudine in queſto intereſſe di tanta ſua premura voluto vſare con V.S.Illuſtriſſ.gli eff tti della ſolita ſua paterna clemenza : e mi ordinato eſpreſſamente la ſantita ſua medeſima d'auuertire,e ſtrettamente commandare per ſua parte *à V.S.Illuſtriſſ.che per l'auuenire non ardiſca più in modo veruno moleſtare direttamente ò indirettamente* li famigliari di Monſignore,*e ſuoi Coloni , etiandio Partiarij,ne ingerirſi nelle loro cauſe tanto ciuili quanto criminali,ne commandarli, ò in altra maniera aſtringerli à qualſiſia funtione ò grauezza tanto reale quanto perſonale,ò di qualſiuoglia altra ſorte. Perche conforme la riſolutione preſa à meſi paſſati da queſta Sacra Congregatione con participatione di Noſtro Signore tutte le cauſe de ſudetti famigliari,Coloni e Mezzadri , deuono eſſere conoſciute dal Metropolitano di Bologna, ò ſuo Vicario Generale deputato in luogo di coteſto Ordinario che per degni riſpetti ne fu remoſſo. Tale è la mente di ſua ſantità;e tanto dourà lei puntualmente eſſeguire , guardandoſi molto bene da qui auanti di dare cauſa à Monſignor.Illuſtriſſ.Arciueſcouo di fare nuoue doglianza in queſta materia,poiche tal caſo la ſantità ſua medeſima ſi dichiara, che verrà à rimedij più aſpri,e più rigoroſi contra di lei:alla quale reſte baciando affettuoſamente le mani.Roma all.14.di.Maggio 1639.*

Di V. S. Illuſtriſſ.

Seruitore Affettionatiſſimo.

Ottauiano Raggio Auditore della Camera.

Extrà.*All.Illuſtriſſimo Signor mio Oſſeru.*
Il Sign.Conte Camillo Gonzaga.
Nouellara.

Locus † ſigilli.

ILLVSTRISS. SIGNORE mio Oſſeru.

HAurà V.S. Illuſtriſſ.inteſo già la mente di N.Signore intorno alla totale immunita,che la Santità S.vole , e commanda venghi inuiolabilmente oſſeruata V.S.Illuſtriſſ.ſuoi Officiali à famigliari, Coloni Partiarij,Bracenti e Beni di Monſignore Illuſtriſſ. Gonzaga Arciueſcono di Rodi,douendo tutte le loro cauſe coſi ciuili como criminali eſſere cognoſciute dal Metropolitano di Bologna priuatiuamente quanto à conteſto Ordinario rimoſſone conforme gli Ordini reiterati e preciſi vltimamēte dati ſopra di ciò dalla Sant S. medeſima. Onde ſe bene nella paſſata non ſi ſpecifico ch'ella haueſſe à ſcarcerare Pietro Barbarani Colono di detto Monſignore , ſi crede nulla dimeno che per riuerenza di tanto commando hauerà ciò ſubito eſeguito.E perche ſua Santita ne vuole la certezza,doura V.S.Illuſtriſſ. alla receuuta di queſta auuiſarmi l'eſſecutione riſpetto à queſto particulari ſcarcerando incontinenti detto Barbarani , quando pur haueſſe per qualſiuoglia preteſto differito ſin hora di farlo. E le bacio ſenza più con ogni affetto le mani.Roma.21. Maggio 1629.

Di V. S. Illuſtriſſ.

Seruitore affettionatiſſimo.

Ottauiano Raggio Auditore della Camera.

Extra. *All'Illuſtriſſ. Sign. mio Oſſ.Il S. Conte Camillo Gonzaga.* Nouellara.

Locus † Sigilli.

In Roma , nella Stamperia della R.Camera Apoſtolica 1639.

§.1.Vnde

§.1. VNde ex his omnibus ſupradictis apparet quàm parui facienda ſit auctoritas Patris Suar. licèt alioquin viri doctiſſimi, & inſignis litteraturæ, aſſerentis familiam Laicam Epiſcopi non gaudere priuilegio fori *ex cap.finali, de offic. Archid.* Nam in hoc etiam ſecluſis declarationibus Cardinalium, & Summorum Pontif. Pauli V. & Vrbani VIII. potiùs ſtandum eſſet auctoritati Abbatis, Oſtienſis, Ioannis Andreæ, Butrij quàm Patris Suarez: cùm in his materiis magis credendum ſit Canoniſtis, quàm Theologis, vt rectè obſeruat Filliucius *tom.2.tr.21.cap.4. num.*141. Azorius *part.1.lib.2. cap.17.quæſt.3.* Villalobos *in ſumma tom.1.tract.1.diffic.4. num.5.* Baldellus *tom.1.lib.4.diſp.11.c.11.num.16.* & alij quos citat Paulus Xammar *lib. de officio iudicis, p.1.q.3. n.42.* & ſequitur.

2. Sed ſilere debent Doctorum interpretationes, vbi Purpuratorum Patrum reſponſa, & Summorum Pontificum oracula adſunt. Verùm adde, quòd etiamſi nobis non conſtaret de mente Pauli V. & Vrbani VIII. nec adeſſent declarationes Cardinalium; tamen adhuc ſententia noſtra eſſet ſequenda: nam in conflictu opinionnm iudices illam amplecti debent, quæ fauet Eccleſiæ, vt latè probat Ioannes Solorſanus *de Indiarum iure, lib.2. cap.24. num.39.* Ioannes Beltran de Gueuara *in propugnac. immunitat. Eccleſiaſt. aſſert.2.§.2.n.55.* Valenzuæla, Velaſquez *de Monit. Pauli V. part.1. num.43.* Boetius Epo. *in Heroicis quæſtionibus, lib.3. ad textum in cap. non minùs, de immunit. Eccleſiaſt. num.59.* Natta *conſil.249. n.7. lib.2.* Gail. *pract. obſeru. lib.2. obſeruat.94.n.19.* & alij penes ipſos. Quod probatur ex textu *in cap. fin. de re iudic. & in leg. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſump. funer. in l. Titia, §. Seia teſtamento. ff. de aur. & argent. legat. in leg. Iulia. ff. de manumiſſ.* & docent etiam Doctores, quos ego citaui *in part.1.tract.2.reſolut.65.* Imò Souſa etiam Doctor Hiſpanus *in Bullam. Cœnæ, cap.14. diſput.176. num.5.* aſſerit in diuerſis opinionibus illam ſequendam eſſe, quæ fauet Eccleſiæ, etiamſi contraria ſit communis: quantò magis dicendum eſt procedere in caſu noſtro ſuprà dictam doctrinam; cùm opinio magis communis & probabilior ſit in fauorem Eccleſiæ, & tamen Moſcoſus vult illam relinquere, & ſequi contra Eccleſiam minùs communem. Vnde valdè miror, quomodo *in num.64.* potuit dicere ſuam ſententiam, quam impugnamus, eſſe veriorem. Sed quia ipſe *num.62.* ad hanc ſuam firmandam opinionem citat cap. *Capellanus de feriis*, ſiſtamus equidem in hoc capite vbi teſte Ioanne Solorſano *de Indiarum iure lib.2.cap.24.num.40.* Calliſtus Tertius decernit poſſe Summum pontificem in dubiis opinionibus declarare, quæ ſit verior & ſequenda: ſed, vt viſum eſt, teſte ſacra Congregatione, & Auditore Cameræ Apoſtoſtolicæ Paulus V. & Vrbanus VIII. verbis & factis iam determinarunt ſententiam; quòd familia Laica Epiſcopi gaudet priuilegio fori: ergo per dictum cap. *Capellanus* à Moſcoſo adductum ipſe tenetur ſtare huic opinioni, cùm verior & ſequenda à Summis Pontificibus declarata ſit. Patet igitur ex communi Doctorum ſententia & ex declarationibus ſacræ Congregationis & ex mente Summorum Pontificum familiam Laicam Epiſcopi gaudere priuilegio fori. Reſtat modò reſpondere ad argumenta quæ in contrarium adducit Moſcoſus, ex quorum ſolutionibus magis etiam firmabitur noſtra ſententia.

* * *

... hoc in ... ol. not.

... æ hic eſt ... in tr.2. ... 201. & in ... 162. §. Ad ... ilegium. ... ſim in fi- ... & in Re- ... 190 §. Sed ... ondeo. ... pe finem, ... n fine ... 195. & in ... 207. §. ... tur. & in ... 214. §.1. ... t medium ... uperiusin ... r. 1. Reſ. ... §.2. prope ... em, à verſ. hanc & Reſ. 118. §. ... & in Reſ. ... §. Sed nc. ſuprà in ... 3. Reſ. 11. §. ... d mediũ, ... ſ. quod ... tum eſt. in tom.6. ... 7. Reſol. ... §. Igi- ... ad me- ... m.

RESOL. V.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta quæ adducit Moſcoſus; in quibus late explanatur Epiſcopos, etiam ſi in loco non habeant dominium temporale poſſe tenere familiam armatam: & proprios habere miniſtros, & executores ad carcerandum, &c. Ex part.6.tract.2. Reſ. etiam 5.

§.1. DIco igitur ad primum. Epiſcopos etiamſi in loco non habeant dominium temporale, poſſe tenere familiam armatam, & proprios habere Miniſtros & exequutores ad carcerandum, & pœnas corporis afflictiuas imponendum, non tamen ſanguinis, & iudicium terminare ſine recurſu ad brachium ſæculare. Et ita determinauit Congegatio facta ad inſtantiam Sancti Caroli Borromæi coram Summo Pontifice Pio V. die 5. Iunij 1567. & docent communiter Doctores, quos ego ipſe citaui *in part. 4. tract. 1. reſolut.17.* quibus nunc addo quos citat & ſequitur Ciarlinius *controuerſ. forenſ. c.50.n.25. & 34.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.3. allegat.107. num.1.* Molinus *de Brachio ſæculari, num.18.* Caualcanus *de Brachio Regio, part. 4. num.258.* Marius Antoninus *variar. reſolut. lib. 5. reſolut. 14.* Tuſchus *litera M. concluſ.293. num. 41. & 42.* Probatur primò: quia Epiſcopus habet imperium in ſua Diœceſi; ergo poteſt habere familiam armatam. Antecedens firmatur clarè *per cap. contra idolorum cap. propè vias 26. quæſt. 5. & per cap. attendendum 17. quæſt.4. & cap. 1. de hæret. in 6. & Clement. 1. eod. tit.* & docet Baldus *in Anthent. ea quæ, Cod. de Epiſcop. & Cler. num.6.* Geminianus *in cap. cum Epiſcopus, de offic. ordinar. in 6.* Anania *in cap.2. de adulter. & cap. qualiter, §. ad corrigendos, de accuſat.* & alij. Conſequentia verò, quòd ſi Epiſcopus habet imperium poſſit tenere familiam armatam; concludenter patet *ex text. in leg. illicit. ff. de offic. Præſid. §. qui vniuerſas*, vbi Odofredus & Albericus. Probatur ſecundò. Si Epiſcopi familiam armatam non haberent inutilis eſſet ſpiritualis eorum poteſtas; ergo eſt eis neceſſariò concedenda. Probo antecedens; quia ſi oporteret Epiſcopum requirere Magiſtratum ſæcularem loci, vt ipſe Magiſtratus capiendos delinquentes curaret: facilè poſſet Magiſtratus vel cauſam prætexere, vel interim delinquẽtibus fugiendi occaſionem præbere, eorumque delicta deluſa Epiſcoporũ iuriſdictione remanerent impunita contra leg. *licitatio, §. quod illicitè, ff. de publican. & vectigal.* Ergo, &c. Probatur tertiò Inquiſitores poſſunt habere familiam armatam *ex Clement.2.§. porro, de hæret.* Ergo & Epiſcopi. Conſequentia patet, quia Epiſcopi etiam contra hæreticos procedere poſſunt *ex Clement.1. de hæret.* & ſi aliter diceretur, ſequeretur abſurſum, quòd Inquiſitores poſſent per familiam ſuam hæreticos capere, & Epiſcopi non poſſent: & tamen tam Epiſcopis, quàm Inquiſitoribus datur facultas capiendi hæreticos, vt patet *ex dicta Clement.1. § præter quod*; ergo, &c. Probatur quartò: quia conceſſo fine cenſentur media conceſſa, per quæ peruenitur ad finem *ex cap. cùm infirmitas, de pœnit. & c. qoniam, de ſentent. excommun. in 6.* & conceſſa iuriſdictione cenſentur conceſſa omnia, quæ ad eam exercendam ſunt neceſſaria, *ex leg.2. ff. de iuriſd. omn. iudic.* Sed per ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* Epiſcopus ex propria ordinaria iuriſdictione cognoſcit cauſam etiam contra Laicos per bonorum apprehenſionem, vt ibi dicitur, & perſonarum diſtrictionem; ergo

Sup. hoc ſuprà in Reſ.1. in principio. verſ. Primò. quia, & in Reſ. not. ſeq.

Quæ hic eſt ſup. in tr.2 Reſ. 302. & ex Reſ. 181. lege §. vlt. &c.

Sup. hoc in tom.5. tr.10. Reſol. 20. à principio, & in Reſ.11.§.2. à lin.5.

ergo neceſſariò debet habere familiam armatam. Confirmantur ſuprà dicta ex cap.*pernicioſam,de offic. iudic.ordinar.* vbi datur facultas Epiſcopis inquirendi, vlciſcendi, & iudicandi : in quibus verbis comprehenditur totum iudicium;& ita continetur quicquid ad iudicandum & vlciſcendum, hoc eſt, puniendum neceſſe eſt, carcer, tortura, lictores, atque adeò familia armata : habet enim Epiſcopus,vt diximus,imperium, & omnimodam iuriſdictionem. Ergo,&c.

Sup.in Reſolutionibus not.ſecundæ huius Reſ.

2. Cæteras verò rationes pro hac firmanda ſententia videbis penes me ipſum, vbi ſupra:& ne deſeras omninò, videre Rolandum à Valle *lib.4.conſil.* 37.& Lælium Iordanum *de maior.cauſ. part.2. cap.8.* qui etiam fusè & ſolidè reſpódent ad omnia in contrarium.Et hanc ſententiam poſt Concilium Tridentinum negari non poſſe exiſtimo;nam *in ſeſſ.25. c.3. de reform.* hoc ſupponitur pro certo & indubitabili; & ſuper eo tamquam iam determinato diſponitur in illis verbis : ***Per ſuos proprios aut alienos executores***, &c.Quæ quidem verba non admittunt violentas interpretationes Iacobi Berettæ *conſil.4.& conſil.6.* Et cùm de ſenſu Concilij agitur, ſolus Papa, vel ſola Congregatio ad id deputata declarat & reſoluit; vt patet in eodem Concilio *ſeſſ.25. Rubr.de recipiend.& obſeruand. Decret. Concil. verb: quòd ſi his recipiendis aliqua difficultas oriatur*; & in conſtitutione Pij IV. regiſtrata in calce dicti Concilij, ibi.*Si cui verò aliquid in eis obſcurius*, &c. Cum igitur ſacra Congregatio,& Summus Pontifex Pius V. determinauerit ex multis rationibus, & ex dicto loco Concilij Tridentini poſſe Epiſcopos habere familiam armatam; ſequitur eſſe refellendum Moſcoſum,& alios omnes contrarium aſſerentes.Vnde non benè aſſeruit Moſcoſus *num.* 24. ſuam ſententiam eſſe veriorem & communiorem, cùm contrarium dicendum ſit : & ideò Barbatius *in cap. cùm non ab homine, num.* 34. *&* 40.*de iudic.*admiratur Abbatem contrariam ſententiam tenere. Et Marta *de iuriſdict. part.* 1. *cap.* 50. *num.*22. obſeruat hanc ſententiam eſſe communem;& ideo diſplicet mihi adhærere non poſſe doctiſſimo Domino meo Ioanni Baptiſtæ Larrea in ſuis nunquam ſatis laudatis deciſionib. Granatenſibus *p.*1.*dec.*1. *n.*16.*& ſequent.* Et erudito Franciſco de Amaia *in lib.*10. *Codicis*, cum Hyeronymo Leo *in deciſ. Valent. part.*2. *deciſ.*154.*tit.*19. *num.* 36 aſſerentibus Epiſcopum non habere familiam armatam, quod omnino negandum ex ſupradictis patet.

RESOL. VI.

Reſponſio ad ſecundum argumentum.

Vbi late etiam diſcutitur; quod non ſolum familia laica Epiſcoporum, ſed etiam miniſtri curiæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori in delictis extra Officium commiſſis,ſed etiam in communibus?

Et tandem quæritur, an neceſſariò ſit ſtandum Declarationibus Cardinalium? Ex part.6.tract.2. Reſ. etiam 6.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 1. paulo poſt initiũ, verſ. Secundo. & in Reſ. not. ſec. Quæ hic eſt

§.1. AD ſecundum argumentum, nempe quòd non ſolùm familia Laica Epiſcopi,ſed etiã Miniſtri Curiæ Epiſcopalis non gaudent priuilegio fori in delictis extra officium commiſſis. Reſpondeo hanc ſententiam non eſſe admittendam & ego illam reprobaui *in part.5.tra.1.reſol.1.* ex multis rationibus & ex pluribus declarationibus ſacræ Congregationis facto verbo cum Sanctiſſimo:vnde nouiſſimè cùm anno 1637. in Regno Siciliæ emanatæ fuerint aliquæ ordinationes prohibentes Miniſtros Curiæ Epiſcopalis gaudere priuilegio fori in delictis communibus :[a] ſtatim ſacra Congregatio ſcripſit ad omnes illius Regni Epiſcopos,& Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Torres Epiſtolam ad ſe miſſam tenoris ſequentis mihi dedit.

ſuprà in tr 2.Reſ.183. & ibi in Reſol 180. & 181.§ vlt.& in Reſ 182.§.2.à. lin.6.

EMINENTIS. E REVERENDIS.
Sign. mio Oſſerv.

S'*Intende con marauiglia la nouità che ſi tenta da Miniſtri Laici in coteſto Regno,* circa la cognitione de delitti communi, *già che hauendo il foro Eccleſiaſtico l'aſſiſtenza de Sacri Canoni, de Concilij e della conſuetudine immemorabile oſſeruata inuiolabilmente, ne ſeguiria da ſimile nouità pregiudicio manifeſto della giuriſdittione & immunità Eccleſiaſtica : per il che ſaranno le parti della pietà di V. E. è del obligo paſtorale caminare con vnione inſeparabile nella difeſa di eſſe giuriſdittione & immunità : vſando con efficace, mà prudente zelo li mezzi che da medeſimi Sacri Canonici Concilij, & conſtitutioni Apoſtoliche ſi ſtimano proficui : tanto più ch'ella come Metropolitano hauera da proteggere i giuſti prouedimenti de gl' Ordinarij nel caſo ſudetto per conſequire il douuto effetto,con certarla, che da queſta ſanta ſede riceuera ſempre la douuta aſſiſtenza & ogni aiuto. Mentre a V. Eminenza bacio humilmente le mani. Roma 7. Setembre* 1636.

Di V. Eminenza Reuer.

Humiliſſ. & Affettiſ. Seru.

Il Cardinale Geſſi.

Franceſco Paoluccio Secretario
della Sacra Congregatione.

Non deſinam hîc pro curioſis obſeruare hãc prætenſionem, quòd Miniſtri Laici Curiæ Epiſcopalis non gaudeant priuilegio fori in delictis cõmunibus, fuiſſe etiã olim intentatam à Miniſtris Regiis Siculis,ſed in vanum : vt patet ex ordinatione Viceregia infrà ſcripta, quæ conſeruatur in Regiſtro Stephani Macri Secretarij in Regia Cancellaria anno 1460.*fol.*144. & eſt tenoris ſequentis.

IOANNES, &c.

V*Ice Rex,*&c.*Capitaneo. eiuſque Aſſeſſori, & aliis Officialibus, ac Commiſſariis Terræ Caſtri Ioannis præſentibus & futuris Regiis fidelibus dilectis ſalutem. Per parti di lu Reuerendo Epiſcopo di Catania mi è ſtatu ſupplicatu,chi* expoſcẽtibus priuilegiis ſuis *tuti perſuni & officiali, ac etiam procuratores ſi diuino conueniri* por quibuſcũque cauſis tã ciuilibus,quàm criminalibus *coram eod. Epiſcopo & eius Vicariis. Vui non aduertendo alla forma di li ditti priuilegij* indiſtinctè dittãti *præſumiti vuliri conſtringere lu iudice Notari è Procuratori ſui exiſtenti in quiſſa terra.Volendu vui limitari li ditti priuilegij* allegando che li ditti priuilegij ſi diuino intendiri,quoad effectum, & adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum, *è comu Procuraturi di omni altra coſa ſpettanti alla iuriſdittioni Epiſcopali tantùm ſi diuino rimeteri à luditto Epiſcopo,è ſo Vicario,*è coſi li vuliti

vuliti conſtringeri in quelli coſi, chi fuſſino inculpati como priuati perſuni: quod eſt contra formam priuilegiorum. *Però volendo noi per indemnitati dicti Reuerendi Epiſcopi, , chei li ditti Priuilegij, como e di noſtra intentioni non ſiano in aliquo derogati, imò, in eorum robore permaneant pro iuriſdictione Epiſcopali ſeruanda. Hauino prouiſto, per la preſenti vi decimo è comandamo che digiati li preditti Officiali è Procuraturi di lo ditto Reuerendo Epiſcopo ad ipſo, oy à ſo Vicario rimetteri* quibuſcunque cauſis ciuilibus & criminalibus, *como iudici compettenti; è vui de predictis in coſa alcuna non vi intramettiriti di li prenominati, ne moleſtarili, ne conueniri à voſtru foru tam pro cauſis motis, quàm mouendis: imò ſi in aliquo fuſſi ſtato contra ipſi, oy alcuna di loro proceſſu inaduertenter, quillo per li preſenti reuocamo, & ad priſtinum riducimo, quantunque factu ſia per quoſcunque Officiales Regni huius, aut nos. Inſuper perche molti volti li preiudicati è derogati in la iuriſditioni di lo ditto Reuerendo Epiſcopo, è ſiti tal volta tardi è tepidi, quando riquiriro lo bracio voſtro per fauuri & exequutioni di loru officiu, vi dicimo è comandamo chi ad omnem eorum requiſitionem ei preſtati aiutu, e fauuri: & ſi oportuerit vuoi perſonaliter andari pro quacunque cauſa ſpettanti alla iuriſdittioni di lo ditto Reuerendo Epiſcopo, & contra quaſcunque perſonas, & præmiſſa omnia exequamini ſub pœna vnciarum centum Regio fiſco ab vnoquoque applicandarum. Datum in Nobili ciuitate Meſſana die 4. Septembr. 9. Indict.*

IOANNES DE MONCAYO.

Dominus Vice-Rex mandauit mihi Stephano Macri.

2. Dicendum eſt igitur contra Moſcoſum Miniſtros Laicos Curiæ Epiſcopalis tanquam de familia Epiſcopi gaudere priuilegio fori; non ſolùm in delictis in officio commiſſis; ſed etiam in delictis communibus. Nec valet dicere cum Moſcoſo *num.* 84. quòd de dictis declarationibus Cardinalium per me ſuperiùs adductis non conſtat nec credendum eſt mihi: nam reſpondeo, quòd ex lite habita inter S. Carolum Borromæum, & Miniſtros Regios Mediolanenſes coram Pontifice, & ex reſponſionibus, quæ à S. Congregatione vbique terrarum miſſæ ſunt authenticæ, & in dies mittuntur ad Epiſcopos, hoc eſt ita clarum & notorium, vt non indigeat probatione ex gloſſ. *in cap. appellanti, de appellat.* Felino & Doctoribus *in cap. ſuper literis, de reſcript.* Abbate & ſcribentibus *in cap. ſi de appellation. & ex leg. ſi adulterium §. idem Pollutioni, ff. de adulter.* & contrarium aſſerere eſt in luce meridiana velle cæcutire. Ad id verò quòd aſſerit Moſcoſus ibidem, non eſſe neceſſariò ſtandum declarationibus Cardinalis; citátque me ipſum & alios Doctores: Reſpondeo hoc non eſſe admittendum poſt decretum Vrbani VIII. die 2. Auguſti 1631. & præſertim quando declarationes Cardinalium feruntur ex ordine facto verbo cum Sãctiſſimo, vt docet Merolla *to.2. diſp.4. c.4. dub. 12. n.173.* Et ita factum eſt in caſu noſtro: ergo, &c. Vnde refellenda eſt ſententia Moſcoſi aſſerẽtis declarationes Cardinaliũ in caſu noſtro procedere in Terris, vbi Pontifex habet dominiũ temporale: hoc enim falſum eſt, vt patet ex ſuprà citatis litteris Auditoris Cameræ directis extra ſtatum Eccleſiæ: Et Congregationes Cardinalium fundatæ ſunt à Summo Pontifice pro explanandis difficultatibus vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, & non pro ſolo ſtatu Eccleſiæ.

RESOL. VII.

Reſponſio ad tertium argumentum.

In quo etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; & ideò Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens familiam laicam Epiſcopi, & miniſtros eius Curiæ? (Sup. hac prima diffic. huius tituli ſup. in Reſ. 1. ante medium, verſ. Tertiò quia;)

Et explanatur, quod non pauci eximuntur à iuriſdictione Ordinaria, & ſubduntur Superiori ſui officij, & non ſolùm hoc concedebatur ipſis Officialibus, ſed etiam eorum vxoribus, filiis, & matribus, & etiam ſeruis, & colonis.

Et aſſeritur laicos poſſe prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici non ſolum de iure Canonico, ſed de iure Ciuili. Ex part.6. tract.2. Reſol. etiam 7.

§.1. AD tertium argumentum, quod Papa non poteſt eximere Laïcos à iuriſdictione Principum ſæcularium. Reſpondeo, quòd hîc eſſet diſcutienda quæſtio illa:* An Põtifex in temporalibus habeat dominium directum; de qua videndus eſt Martha *de iuriſd. part.1. c.18 & ſeq.* Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Felinus, & Decius *in c. nouit. de iudic. c. cauſam, q.2. c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, c. ſolitis, de maior. & obed. c. ſuper his, de vot. c. quoniam, diſt.10.* Verùm quoad hoc non remittam Moſcoſum ad exteros, ſed ad Hiſpanum Ioannem Solorſanum *de Indiar. iure, lib.2. c.22. num.17. & ſeqq.* Sed quicquid ſit de hoc, mihi verò pro nunc ſatis erit reſpondere ad eius argumentum cum verbis Hiſpani Ioannis Dionyſij Portocarreri *in allegat. pro iuriſd. S. Officij, n.33. fol.25.* vbi ſic ait. [No es inconueniente que los Miniſtros ſean perſonas legas porque el Summo Pontifice vſando de la juriſdicion temporal *que tiene ſaltem in habitu* en todo la Yglesia, de que puede vſar, y vſa ſiempre, que ay iuſta cauſa, ô ſe ordena algun fin eſpiritual, puede eximir, perſonas legas de la iuriſdicion real.] Ita ille. Si igitur ſaltem ex iuſta cauſa, vt docet nouiſſimè Mancinus *Diſquiſitionum Generalium, cent.3. c.242. n.1.* Merolla *tom. 3. diſp.6. cap.3. dub.1. nu.8.* & etiam notat ex Hiſpanis Auctoribus Valboa de Magrouejo *in c.1. de for. compet. num.6.* poteſt Summus Pontifex eximere Laicos à poteſtate Principis ſæcularis; ergo iuſtè potuit eximere familiam Laïcam Epiſcopi, & Miniſtros eius Curiæ à poteſtate ſæculari. Probo conſequentiam: nam id exigebat honor debitus dignitati Epiſcopali, & recta adminiſtratio cauſarum fori Eccleſiaſtici. Et quidem habemus in iure plura exempla, in quibus ex ſuprà dicta ratione non pauci eximũtur à iuriſdictione ordinaria, & * ſubdũtur Superiori ſui officij, vt patet *in l. fin. C. de iuriſd. omn. iudic. l. in Officiales, C. de offic. Rect. Prouinc. l. ex eo, C. de Agent. in rebus, l. eos, C. de apparit. mag. l. viros, C. de diuerſ. offic. l. viros, Cod. de Palatinis, l. fin. C. de veteranis, l. hac lege, C. de priu. ſchol. l.12.* Et hæc exemptio non ſolùm concedebatur ipſis Officialibus, ſed eorum vxoribus, vt patet *in l. ne ad diuerſa, C. de ſilentiariis, lib.12.* & etiam filiis, *l. eos. C. de Fabricenſibus, lib.10. & l. fin. C. de Profeſſor. & Medic. lib.12.* Et non ſolùm in vxoribus & filiis, ſed etiam Matribus, vt habetur *in l. fin. C. de caſtr. & Min. eod. lib.* Et etiam ſeruis & colonis, vt patet *in l. in ſacris, C. de prox. ſacr. ſcrin. l.11.* Et hoc non ſolùm ſi eſſent rei, ſed etiam actores, vt habetur *in l. viros, C. de comitib. conſiſtorian. lib.12.* Ergo à fortiori patet Summũ Pontificem habuiſſe iuſtam cauſam eximendi familiam Laicam Epiſcopi à iuriſdictione ordinaria Principis ſæcularis, & ſubdere iuriſdictioni Epiſcopi,

Pp 2 hoc

* Super hac quæſt. ſuprà in tr. 2. Reſ. 17. & in Reſol. 329. §. 3. paulo poſt initium, verſ. Conſequentia. & infrà in tr. 12. ex Reſ. [illegible] §. Sed [illegible] & inferius in tr. 15. Reſ. 7. 8. & 9. per totas.

* Quamuis non plenè ſup. hoc ne deſeras tamen legere ſup. in tr. 2. Reſ. 157. per totam, & Reſ. 154. & alias earum annotationum. Et pro vxoribus, & filiis contentis in hoc textu ibidẽ ſignanter in §. Sed prolixiori Reſol. 157.

hoc exigente,vt diximus , reuerentia tantæ dignitati debita,& recta adminiſtratio negotiorum fori ſpiritualis & Eccleſiaſtici. Et quidem ſi *in l.3.C.de præpoſit. ſacror. cubicul. lib.* 12. habetur , cubicularios tam ſacri Cubiculi mei , quàm Venerabilis Auguſtæ, quos vtroſque certum eſt obſequiis occupatos,& Aulæ penetralibus inhærentes diuerſa iudicia obire non poſſe,obſeruatione aliorum Tribunalium liberantes, &c. Et *in l. 4. C. de ſilentiariis, eod. lib.*Ne ad diuerſa tracti viri deuoti Silentiarij iudicia ſacris abſtrahi videantur obſequiis, &c. Si inquam , propter honorem debitum Regiæ Maieſtati eorum familiares per dictas leges ab aliis Tribunalibus eximuntur, iuſtè quidem Summus Pontifex potuit eximere à ſæculari poteſtate familiares Epiſcoporum, qui meritò à D.Ambroſio *de dignit. Sacerd.cap.*2.Chryſoſtomo *lib.2.de Sacerd.*Nazianzeno *orat.*17.Regibus præferuntur.Et ideò Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum,in quo Epiſcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum, in medio conuentu erectus conſtitit ; & cum parua quædam ſella illi eſſet loco poſita, non priùs conſedit, quam Epiſcopi ad id annuiſſentvt eſt apud Euſebium *lib.3.de vita eiuſdem.cap.*10. Vnde valde mihi diſplicet Moſcoſum non ſolùm negare Pontifices exemiſſe familiam Laïcam Epiſcoporum à poteſtate ſæculari ; ſed etiam non poſſe ; quod falſum eſſe exiſtimo : cùm Pontifices id feciſſe conſtet non ſolùm ex ſacris Canonibus , ſed etiam nouiſſimè ex declaratione & facto Sanctiſſimi PP. noſtri Vrbani VIII. vt patet ex ſuprà citatis Epiſtolis ad Comitem Nouellaræ. Et factum Papæ dubium vocari non debere text.*in cap.in memoriam* 19. *diſt.* & docet Antonius de Butrio *in cap.2. num.6. de tranſlat.* & alij : & declarationes eius eſſe iuſtas aſſerit text. *in cap. cum inter vos , §. final. de re iudic. & cap. abſit* 11. *quæſt.3. quoniam ipſe eſt fons iuſtitiæ , Clement.1. de probat.* Ad id verò, quòd Moſcoſus aſſerit *num.*40. Laïcos non poſſe ſe ſubmittere Eccleſiaſticæ iuriſdictioni;aſſero Laïcos poſſe prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici , non ſolùm de iure Canonico , vt patet ex *cap. ſignificaſti , de for. compet.*Sed & iure Ciuili,vt patet ex *l ſi qui ex conſenſu. & l. Epiſcopale,C. de Epiſcop. Audient.* & docet Menochius *vol.4. conſil.322. nu.29.* Paurmeiſter *de iuriſdictione Imperij Romani , lib.2. cap.8. num.*68. Duarenus *de ſacr. Eccleſiaſt. miniſtr. & benef. lib.* 1. *cap.*2. & Doctores quos ego plena manu citaui, & ſequutus ſum *in part.5. tract.1.reſol.*8. Dicendum eſt igitur poſſe Summum Pontificem ex iuſta cauſa eximere Laïcos à poteſtate ſæculari,vt factum eſt in familia Laïca Epiſcoporum. Vnde ex his patet,quàm malè aſſeruerit Moſcoſus *num.*75.Pontificem hoc facere poſſe tantùm in Terris ſuis,in quibus habet dominium temporale.

Sup.hoc ſup. in Reſ.1.verſ. Tertio quia.

Quæ hic eſt ſup. in tr.2. Reſ.282. & in aliis eius primæ,& ſecundæ annot. & ſi vacas otio potes etiam legere alias Reſ. cæterarum eius annotationum, vt ita doctrina, repleatis ſup. hoc.

RESOL. VIII.

Reſponſio ad quartum argumentum.

Vbi aduertitur, quod Familia laica Epiſcopi ratione perſonæ Epiſcopalis gaudet priuilegio fori , quamuis non habeat requiſita concilij,ideſt habitum,& Tonſuram.

*Et additur , quod priuilegium clauſum in corpore iuris nunquam cenſetur derogatum , niſi de illo ſpecifica fit mentio.*Ex part.6.tr.2.Reſ.etiam 8.

Sup. hoc ſupra in Reſ.1. ad medium, verſ. Quar-

§.1. AD quartum argumentum ex authoritate Suarez,Ceuallos, & aliorum aſſerentium; quòd poſt Cōcilium Tridentinum nemo poteſt gaudere priuilegio fori, ſi non deferat habitum & tonſuram, &c. Reſpondeo hanc ſententiam me ſæpiùs reprobaſſe; vt *in part.1. tract.2.reſol.97.part.4.tract.1. reſol.30.& part.5.tr.1.reſol.*1.cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Alexandrum Ghilinum *in ſumma, verb. Epiſcopus , num.*5. vbi ſic ait. Epiſcopi etiam poſt Concilium Tridentinum poſſunt tenere familiam armatam ; quæ quidem familia licèt Laïca , gaudet eodem priuilegio fori,ſicut ipſi Clerici gaudent.Ita ille. Et ratio eſt, quia Concilium vt legentibus patet loquitur de priuilegio fori, quo debent gaudere Clerici vt Clerici ; non de priuilegio fori, quod aliis competit ex alio capite;& ideò Concilium aſſerit. *Nullus prima tonſura initatus* , &c. Vnde malè hæc verba traduxit Moſcoſus hoc pacto.[Ninguno goze del priuilegio del fuero ſin tener ordines, &c.] hoc enim ibi non dicit Concilium, ſed aſſerit initiatos ordinibus non gaudere priuilegio fori,niſi ſub conditionibus ibi appoſitis:eſt enim magna differentia inter vtrumque modum loquendi.Cùm igitur familiares , de quibus loquimur , non habeant hoc priuilegium ex ſe, ſed fauore Epiſcopi , ſequitur vt obſeruat Megalius *in ſuis variis reſolutionibus, tom.2. reſol.122. num.7.* quòd tali priuilegio gaudebunt,etiamſi Laici ſint, dum perſeuerant in ſeruitio Epiſcopi. Et ita docent omnes Doctores, qui poſt Concilium ſcripta ſua typis mandauerunt, vt viſum eſt ſuprà, aſſerentes familiam & miniſtros Epiſcoporum Laïcos gaudere priuilegio fori. Quod etiam, vt viſum eſt ſuprà , Sacra Congregatio & Summi Pontifices declararunt,nempe Laicos Epiſcoporum familiares priuilegio fori gaudere. Et ita hanc ſententiam docet etiam doctus Archiepiſcopus Calaguritanus Ambroſius Marchin.*in alleg.pro iuriſdict.Ordin.Militar.art.6. num.*58. vbi ſic ait.[Muy diferente razon es en los de la familia del Obiſpo que gozan del fuero, y no del Canon, porque el fundamento de gozarle no es el miſmo, pues no ſe les dà como à perſonas Eccleſiaſticas,ſi no como à familiares del Obiſpo , à quien el derecho le dà habere familiam armatam & exemptam.] Ita ille ; & poſt illum nouiſſimè me citato hanc ſententiam docet etiam Stephanus Bauni, *in Theol. Mor. tract.11. quæſt.*37. vbi firmat Concilium duntaxat de Clericis agere, non de aliis , qui aliunde fori priuilegio fruuntur. Et Petrus Gambacurta qui ſcripſit poſt Concilium Tridentinum *de immunit. lib.4. cap. 3. num.*7. docet totam familiam Epiſcopi ratione perſonæ Epiſcopalis, quamuis Laica ſit,gaudere priuilegio fori , quod etiam poſt Tridentinum dixerunt Doctores *vbi ſuprà , in reſol.*2.citati. Vnde ex his patet non benè aſſeruiſſe Moſcoſum *num.*48. priuilegium familiæ Laicalis Epiſcoporum fuiſſe abrogatum à Concilio Tridentino:adde quòd priuilegium clauſum in corpore iuris nunquam cenſetur derogatum,niſi de ipſo ſpecifica fiat mentio , vt ego docui cum nouemdecim Doctoribus *in 3.part. tract. 2. reſol.*1. Quibus nunc addo Sanchez *in opuſc.to.2.lib.7. dub.19. num.*20. Pontium *de matrimon. libr. 8. cap. 19. num.*16. Caſtrum Palaum *tom.1.tract.3. diſput.4. punct.21.§.4.numer.5.*Suarez *de legibus , lib.8.cap.38. num.*1. Salas *diſput.17.ſection.14. num.* 73. & Portel *in dubiis Regularium,verb.priuilegium , num.7.& 67.* Vnde clauſula,non obſtantibus priuilegiis,non derogat priuilegia in corpore iuris clauſa,vt notat Bartolus *in l. 2. §.legatus, de indic.* Moditius *lib.2. in §. Principum placita , dub.*140. *num.*6. & alij.Ergo , &c.

to. & in l… ſolutionib… not.ſeq.q… hic ſunt ſup.in tr.2 Reſol. 18… 182.& 18… in Reſ.133. §.1. ad m… dium, & Reſtat, & Ad ſecundum , & ſup.in Re… §.1. poſt r… dium,à ve… An famil… Epiſcopi ſeqq.& in Re. 4. le… eius doc… nam , & … claration… Et aduer… obſecro , quod tot doctrina omnium ſol.huius pertinet ſpecialite… pro hac ficultate familia l. Epiſcopo… rum.

Quæ inueniet in to.7. Reſ.90. Sed co… riam, à 2.& in eius aur…

***

RESOL.

RESOL. IX.

Reſponſio ad quintum & ſextum argumentum, vbi confirmantur ſupradicta, & explanatur, quod quando inter iudicem ſæcularem & Eccleſiaſticum lis adeſt, ad quem ſpectet iuriſdictio, tunc diffinitio ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectat. Ex part.6.tract.2.Reſolut etiam 9.

Sup. hoc ſup. in fol. 1. in mediū, & Quinto §.1. AD quintum argumentum: Quòd eſſet abſurdum Epiſcopos eſſe iudices in delictis ſuorum famulorum. Reſpondeat mihi quæſo Moſcoſus; quare hoc non eſt abſurdum in noſtris Inquiſitoribus Hiſpaniæ, qui ſecundùm ipſum *in n.75.* ex priuilegio Regis iudicant de delictis ſuorum famulorum, & erit abſurdum in Epiſcopis ex priuilegio Papæ? forſitan priuilegium Regis confirmat in gratia Inquiſitores, quòd rectè & iuſtè iudicabunt de delictis famulorum, quod non poteſt facere priuilegium Papæ erga Epiſcopos, ſunt meræ nugæ: neque lex Vlpiani à Moſcoſo adducta loquitur in caſu noſtro, quando iudex ex priuilegio Superioris cauſa iuſta exiſtente exercet iudicium circa ſuos familiares, vt Imperator Martianus voluit exercere in ſuos Cubicularios *l.3. C. de Prapoſ. Sacr. Cubicul. lib.12.* & Imperator Zeno in Silentiarios ex *lib.4.C.de ſilent. eod.lib.*

Sup. hoc ſupra in Reſ.1. in finē. verſ. Sexto. 2. Ad ſextum. De Cedula Ferdinandi Regis aſſerenti familiares Laicos Prælatorum non gaudere priuilegio fori. Reſpondeo in his materiis magis ſtandū eſſe ordinationibus Pontificiis quàm Regiis Et ſi Moſcoſus in defenſionem ſuæ ſententiæ *n.46.* ſic argumentatur. [Reyes Chriſtianiſſimos, que mereçieron el nombre de Catholicos hijos verdaderos de la Yglesia, y ſummamente attentos à exaltarla ſino eſtuuieran muy ciertos de que los ſeglares familiares de los Obiſpos eran de ſu iuriſdicion, no ordenaran en la cedula referida à el Abad de Valladolid, que deſiſtiera de fauorecerlos, y alçaſſe las cenſuras, con que no hauia podido inhibir a los Alcaldes.] Ego verò in contrarium ſic argumentor. Vrbanus VIII. qui ſedet in Cathedra Petri, qui à Chriſto Domino clauem ſcientiæ recipit, qui auctoritatem habet interpretandi Canones & Concilii, ſi non eſſet certus, quòd familiares Laici Epiſcoporum eſſent de ſua iuriſdictione non præciperet ſub pœna excommunicationis, quòd familia Laica Archiepiſcopi Rhodienſis gauderet priuilegio fori, nec id etiam declaraſſet Paulus V. Eſto modo penes te iudicium, Amice Lector, ſi meum, an Moſcoſi argumentum præualere debeat, & cui credendum ſit circa intelligentiam Canonum, & Concilij Tridentini, Cæſari, an Pontifici? Non eſt igitur recedendum à noſtra ſententia, pro qua facit communis opinio Doctorum aſſerentium, quòd quando inter iudicem ſæcularem & Eccleſiaſticum lis adeſt, ad quem ſpectet iuriſdictio, tunc definitio non ad iudicem ſæcularem, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat; maior enim minori præfertur. Ita docet Felinus, qui ait id memoria perpetuò tenendum *in c.paſtoralis, n.4. de reſcript.* Iaſon *in l. quacumque, n.19. ff.ſi quis in ius vocat.* Ripa *in c.decernimus, n.4.de iudic.* & alij, quos citat Sperellus *deciſ. 8. n.23.* quibus adde Layman *lib.4.tract.9. cap.7. nu.6.* Aurelium Auguſtinum *in conſil. penes Barboſam, de iure Eccleſiaſt. lib. 1. c.39. §.4. num.13.* Boſſium *tit.de foro compet. n.155.* Narbonam *in recopilat. l.20 gloſſ.23. num.17.* Paramum *in reſponſ.1. pro iuriſdictione Sancti Officij, cap.4.num. 1.* Sanchez *in opuſc.tom.1. lib.2. cap.4. dub.52. nu.2. & dub.55. num.31.* & alios, quos ego ipſe citaui *in part.4.tract.1.reſol.64.* Ergo, &c.

(Margin: hoc ſupra in tr. 2. 1.§.vlt. in med. & Reſ. 297. & 328. inter & in 297. prope finem & Reſ. 287. poſt med.)

(Margin: Quæ hic eſt ſup. in tr.2. Reſ. 297. & in aliis eius annot.)

RESOL. X.

Reſponſio ad ſeptimum argumentum, vbi confirmantur ſupradicta in præteritis Reſolutionibus, & concluditur familiam laicam Nuntij Apoſtolici gaudere priuilegio fori, ſicut gaudet familia laica Epiſcopi.

Et curſim explanatur, quod Palatia DD. Cardinalium vbique debent gaudere Immunitate; & quod Epiſcopi habent priuilegiū, vt in ſuis ædibus celebretur ſingulis diebus, ſed tamen dum Romæ morantur, hoc priuilegio vti non poſſunt. Ex part.6.tr.2.Reſ.etiam 10.

§.1. ET tandem ad ſeptimum argumentum. Quòd ſi familiares Laici Epiſcoporum gauderent priuilegio fori; vtique nimium diminueretur poteſtas ſæcularis; & publicum bonum ex grauibus eorū delictis nimium læderetur; quia Eccleſiaſtici crimina remiſſius puniunt. Reſpondeo ad primum cum verbis Ioannis Dionyſij Portocarreri *in alleg. pro iuriſd. S.Offic.n.6 fol.3.* vbi ad ſimilem querelam reſpondens ſic ait. [Gran falta ſe hezen a vn Vir rey, à vn Corregidor cincuenta perſonas entra millares de millares que gouiernā. A todas las demas oluidan por moleſtar a eſtas. Solas ellas viuen eſcandaloſamente, y turban la paz publica. En ſolas ellas eſtan de veer, que ſe diſminuye la iuriſdicion real.] Ita ille. Et ad id quod Moſcoſus aſſerit *num.27.& 28.* ex Roberto Annæo, & aliis, quòd Eccleſiaſtici ſunt negligentes, & iuſto remiſſius Clericorum crimina vlciſcuntur: & hoc tempore vno omnes hoc vitio laborare, quòd in vindicādis hominum ſui ordinis delictis adeò remiſsè & molliter ſe gerunt, vt potius tanquam conſcij conniueant, quàm vt iudices de damnatione, & ſcelerum pœna agant. Videat, inquam, Moſcoſus; an hæc verba ſupradictorem Auctorum comprehēdantur in illa regula appoſita in principio indicis librorum prohibitorum à Sacro Concilio Tridentino *in tit.de correctione librorum, lib.2.* vbi ſic habetur. *Item, quæ famæ Eccleſiaſticorum detrahunt, expurgentur.* Sed hæc parum vrgent ad negandum ſupradictis famulis priuilegium, quod ex iuſta cauſa eis à Summo Pontifice conceſſum eſſe iam ſatis probatum eſt. Sup. hoc ſupra in Reſ.1. in fine, verſ. Septimo.

2. Verùm pro Coronide huius diſceptationis aduertendum eſt Moſcoſum *num.79.* aſſerere in Regno Siciliæ familiares Epiſcoporum non gaudere priuilegio fori, niſi clericali charactere ſint inſigniti: quod ego vt Siculus conſtanter nego. Et ideò apponam hîc litteras Viceregias, in quibus apertè hoc patet.

PHILIPPVS, &c.

VIce-Rex & Generalis Capitaneus in hoc Siciliæ Regno, Spectabilibus & magnificis Capitaneis Gubernatoribus, Iudicibus, & omnibus aliis officialibus Regni, & ſignanter Diœceſis Agrigentinæ maiorum & minorum locorum præſentibus & futuris; necnon quibuſvis Vicarijs armorum, Capitaneis, Delegatis, Syndicatoribus, Commiſſariis, Algicariliis, & Porteriis deſtinatis ac deſtinandis; cui vel quibus præſentes præſentatæ fuerint, fideli Reg. dilectis ſalutem.

Siano ſtati ſupplicati dal tenore ſeguente.

Videlicet.

ILLVSTR. E T EXCELLENT. Signor.

FRa *Vincenzo Bonincōtro dice ch' à tempi dell. Illuſtr. Veſcouo Porretta ſuo Predeceſſore ſupplico à V.E. & ottenne lettere, che li preſi* Clerici familiari e ſubditi alla ſua Dioceſi, *ſuccedendo la occaſione, che ſi ritronaſſero dalla Regia Gran corte, ò d'altre Corti del Regno per alcuno delitto, ò per cauſe ciuili coſtretti, fuſſero rimeſſi alla ſua iuriſdittione, ſi come per quelli meglio ſi contiene. Supplica per queſto à V.E. ſi degni reſtare ſeruita ordinare, che dalle precalendate lettere ottente ad inſtanza di detto Porretta eſpedite in Palermo à* 11. *di Marzo* 11. *indittione* 1564. *ſe ne faciano oſſeruatorie ad inſtanza di detto Eſponente, ſi come foſſero à ſua inſtanza ottente, ch' oltre d'eſſere giuſto lo riceuerà à gracia di V.E. vi Altiſſimus*, &c.

Delquale memoriale fattone relatione per lo Sp. Reg. Conſ. Vito, ſi come F.P. Prouidde in derſo di quello à 10. *del preſente. Fiant littera, provt conuenit ſub viſione M.C. per eſſecutione della quale vi dicemo e comandamo, che ſuccedendo conuenirſi inanzi noi* Clerici, familiari, Officiali, à Sodditi di eſſo Illuſtr. Veſcouo di Grigenti, coſi per cauſe ciuili, come criminali. *Oſſeruando la forma de Sacri Canoni, Concilio Tridentino, Pragmatici, Capitoli, e Conſtitutioni del Regno, à quelli pacto aliquo debiate conoſcere, ne moleſtare: mà coſtandoui ſommariamente eſſere de predetto foro, e giuriſdittione di eſſo Illuſtr. Veſcouo, quelli incontinenti debiate rimettere ad eſſe Veſcouo, come ſuo Giudice competente; iuxtà & ſeruata la forma di detti Sacri Canoni, Concilio Trident. Pragmatici, Capitoli, & Conſtitutioni del Regno:* & à quelli che ſono in Clericato *ſeruata detta forma di detto Sacro Concilio Tridentino, Pragmatici, & Conſtitutioni, coſtando inanzi voi hauer andatto in habito, e tonſura, non ci farete pagare ragioni di prouiſione, ne candali: & coſi eſeguirete ad iuſtanza di qualſiuoglia præſentante, e comparente per eſſo ſupplicante, otiam ſenza procura, reſtituendo li preſenti al preſentante; non aſpettando da noi altro comandamento ne conſulta, per quanto la gratia di ſua Maeſtà tenete cara, e ſotto pena di ducati mille d'applicarſi al Regio fiſco. Datum Panormi die* 28. *Octobr.* 1608. *Il Marcheſe. Vidit F. P. Vid. Marinus, vidit Fabritius, V. Maſtrilli, vidit Sicomus F. P. Dominus Vice-Rex & Generalis Capitaneus mandauit mihi Lonanio Montana* Secretario; *viſa per Marinum Trabucco, Maſtrilli, & de Sicom. F. P. & regiſtrentur in actis, & notificentur Officialibus temporalibus. Nicolaus Merullus V. G. Balthazar Claues Aſſeſſor præſentata Biſbone in decurſu viſitationis die* 12. *Nouembris* 7. *indict.* 1608. *de mandato dicti V. G. iuxta ſupradictam decretationem. Vnde*, &c. *Don Fuluius Magiſter. Notarius*, &c.

Coll. Sals.

3. Ex quibus litteris manifeſtè apparet, vt legentibus patet, condiſtingui inter ſe hæc tria genera perſonarum, videlicet, *Clericos, familiares, & officiales*; & hos omnes gaudere priuilegio fori Vicerex & iudices Magnæ Curiæ cum fiſci Patrono fatentur: & ideò in ſubſidium, & ad obſeruantiam Sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini dictæ litteræ ad petitionem Epiſcopi emanarunt: quæ quidem ſatis cōfirmant id quod in hac diſceptatione ſatis probatum eſt, nempe familiares Epiſcoporum non eſſe poteſtati ſæculari ſubiectos, etiamſi ſint Laici, contra opinionem Suarez, Moſcoſi, Ceuallos, & aliorum aſſerentium poſt Concilium Tridentinum familiares Epiſcoporum, niſi Ordinibus initiati ſint, non gaudere priuilegio fori. Quam quidem opinionem falſam eſſe ex dictis litteris apparet; nam vt dictum eſt, in illis, in ordine ad gaudendum priuilegio fori, *familiares, & Officiales Epiſcopi* diſtinguuntur *à Clericis*, qui tamen per dictas litteras ſolùm debent habere requiſita Concilij, vt patet in illis verbis *Et à quelli che ſono in Clericato, ſeruata detta forma del Sacro Concilio Tridentino*, &c. Et hoc etiam patet ex alia ordinatione Vice Regia tacta ab Excellentiſſimo Don Carolo de Aragona in anno 1567. etiā ad inſtantiam Epiſcopi Agrigentini, & ex altera facta ab Excellentiſſimo Comite de Lemos die 25. Aprilis 1621. ad inſtantiam Archidiaconi Meſſanenſis, viſa & ſubſcripta à Magna Curia Regia; in qua ordinatur Miniſtros Laicos dicti Archidiaconi gaudere priuilegio fori, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & ad ipſum eſſe remittendos: quæ quidem litteræ conſeruantur in Archiuio Magnæ Curiæ Regiæ, & penes Archiuium Curiæ Epiſcopalis Agrigentinæ. Non eſt igitur admittendum id, quod pro certo aſſeruit Moſcoſus in Regno Siciliæ illos tātū familiares gaudere priuilegio fori, qui ordines habent, & requiſita Concilij Trident. obſeruant. Et hoc etiam hodie patet ex praxi.

4. Ad id verò, quod Moſcoſus aſſerit *n.* 79. Romæ familiares Epiſcoporum non gaudere priuilegio fori. Reſpondeo non ex hoc rectè inferre; ergo alibi non debent gaudere: quia hoc ibi obſeruatur ex aliqua iuſta cauſa benè viſa ſummo Pontifici. Et ideò Palatia Dominorum Cardinalium vbique debent gaudere immunitate, vt docet Peregrinus *de immunit. c.* 4. *n.* 75. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 1. *dub.* 7. *n.* 2. & me citat. Barboſ. *de iur. Eccl. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 89. cum aliis, quos citaui *in p.* 5. *tr.* 2. *reſol.* 34. Et tamen Romæ non gaudent dicta immunitate, vt docet Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 1. *Can.* 15. *q.* 16. *n.* 12. & alij. Item magis in terminis familiares Cardinalium gaudent priuilego fori, vt tradit Pereira *de Manu Regia, tom.* 1. *c.* 10. *n.* 13. Carleual. *de iudicijs, lib.* 1. *tr.* 1. *diſp.* 2. *q.* 6. *ſect.* 6. *n.* 509. Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.* 4. *c. n.* 85. & alij. Et tamen in Vrbe hoc non ſeruari in praxi teſtatur Bonaci. *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 3. *n.* 7. & Scaccia *de iudic. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *n.* 22. Et hoc forſitan eſt introductum propter reuerentiam Summo Pontifici debitam. Facit etiam pro ſuprà dictis, quòd Epiſcopi habent priuilegium, vt in ſuis ædibus celebretur ſingulis diebus; & tamen dum Romæ morantur, hoc priuilegio vti non poſſunt. Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra in t. Reſ. 14. [illegible] 16. §. Secundo Palati in Reſol. [illegible] §. vlt.

Sup. hoc ſupra in t. Reſ. 64. med. à [illegible] Scias tar[illegible] vſque in [illegible] nem dict[illegible] Reſ.

5. Denique, vt receptui canam, ex omnibus ſuprà dictis dicendum eſt familiam Laicam Nuncij Apoſtolici gaudere priuilegio fori, ſicut gaudet familia Laica Epiſcopi. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem: in qua vt iam vidiſti, amice Lector, opiniones à me adductas iu fauorem exemptionis familiæ Laicalis Epiſcoporum, atque adeò Nunciorum Apoſtolicorum non ſolùm pro ſe habere ſacra oracula Romana, quæ omnes controuerſias tollunt, ſed etiam communi calculo Doctorum tam veterum, quàm recentiorum firmatas eſſe. Et licèt in ſupradicta Allegatione *n.* 77. Moſcoſus in me acriter inſurgat, aſſerendo me docere opiniones falſas; vnde meritò poteram laceſſitus laceſſere: Ego tamen hoc non obſtante, illum ſemper in hac diſceptatione, honoris cauſa nominatum eſſe volo; ſcio enim eſſe virum doctiſſimum, & de Republica bene merentem

Nota quòd ſupra in hoc ipſomet tom. 9. in tr. 2. in Reſ. 22. & 23. *aliquid inuenies pro iſto* tract. de Familia Laica Nunciorum, & pro ipſiſmet Nuntiis; *& non ſunt aliæ difficultates in toto hoc opere pro iſto Tractatu.*

TRACTATVS

TRACTATVS IX.
HISTORICO-THEOLOGICVS, DE PRISCO MORE ELIGENDI EPISCOPOS, contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas.

RESOLVTIO PRIMA.

De iure diuino Electionem Epiſcoporum ad Summum Pontificem pertinere,probatur. Ex part. 10.tr.1.Reſol. etiam 1.

§. 1. CERTVM eſt, quod de iure diuino electio Epiſcopi, neque ad Clerrum, neque ad Populum, ſed ad Romanum Pontificem ſpectat; cùm enim inter grauiſſima Eccleſiæ negotia, quæ ad ſupremum Eccleſiæ Vniuerſalis Paſtorem,Iure diuino referri debent,Epiſcoporum electio cenſeatur,hinc perſpicuum eſt, ad Romanum Pontificem, qui Eccleſiæ Ordinarius eſt Paſtor, Epiſcoporum electiones ſpectare:Soli enim Petro,non Clero, aut Populo à Chriſto dictum fuiſſe *Paſce oues meas*: atque eidem Eccleſiam commiſſam eſſe nouimus; vt inde colligeremus, eorum electionem, qui in partem ſollicitudinis vocantur,ad ipſum quoque Iure diuino pertinere: Itaque, quod Epiſcoporum electiones abſque Romani Pontificis authoritate fieri nequeant, patet per communem illam Scripturarum, atque Eccleſiæ doctrinam, qua Petro, ac ipſius Succeſſori Romano Pontifici,totius Eccleſiæ adminiſtrationis ſummam, à Chriſto collatam eſſe non ignoramus:Quo fit,vt grauiſſima quæquæ Eccleſiæ negotia, inter quæ Epicoporum ordinationes collocari ſolent;abſque Romano Pontifice peragi nequeant; vt teſtatur Alexander I.*Epiſt.*1.his verbis: *Relatum eſt ad huius Sanctæ & Apoſtolicæ Sedis Apicem, cui ſummarum diſpoſitiones Cauſarum, & omnia negotia Eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt, quaſi ad Caput ipſo dicente: Tu es Petrus, & ſuper,&c.* Quod etiam confirmat Concilium Nicænũ 1.*Can.*2. Id quoque præclare affirmant Nicolaus I.*Epiſtol.ad Lotharium*, in qua illum deterret, ne inconſulto Romano Pontifice Epiſcopum in Treuerenſi Vrbe, & Agrippinæ Coloniæ ordinari permittat. Gregor *in Regeſt.lib.* 2. *Epiſt.*19. vbi mandat his verbis: *Epiſſcopus, dum fuerit poſtulatus, cum ſolennitate decreti, ſubſcriptionibus omnium roborati, & dilectionis tuæ teſtimonio literarum ad nos ſacrandus occurrat.* Id tandem clariſſimè teſtatur *lib.*6.*Ind.*11. *Epiſt.* 30.ita ad Ioannem Subdiaconum ſcribens: *Quanto Apoſtolica Sedes, Deo auctore, cunctis prælata eſſe conſtat Eccleſiis, antò, & inter multiplices curas, & illa nos valde ſollicitat, vbi ad conſeruandum Antiſtitem noſtrum expectatur arbitrium*

2. Dicendum eſt igitur, cùm poſt acceptum Spiritum Sanctum Apoſtoli in omnem terram ad Euangelium prædicandum miſſi fuiſſent;conſtituebant per ſingulas ciuitates Epiſcopos, qui, quaſi modo genitis infantibus Chriſti Fidelibus, lac præberent,illóſque regerent, atque gubernarent. Verùm iis Epiſcopis, qui immediatè ab Apoſtolis creati fuerant, vita functis; deinceps ius, conſuetudòque eligendorum Epiſcoporum Iure diuino deuoluta eſt ad Summum Pontificem,qui totius Chriſtianæ Reipublicæ & Eccleſiæ clauum tenebat: At verò fera Imperatorum ſæuiente tunc perſequutione,locorum vrgente diſtantia; Summis Pontificibus inter antra, & ſpecus latitantibus, ſingulorum electiones Epiſcoporum à Summo Pontifice fieri haud facile, tutoque permittebantur: ideo Summus Pontifex huiuſmodi electionis facultatem, Clero, Populo, propinquis item Epiſcopis relinquebat, atque perinde ac ſi à ſe ipſo peractæ fuiſſent, approbabat. Et hæc omnia docent communiter Authores Catholici, quorum nomina poſſem hic vſque ad ſatietatem adducere.

RESOL. II.

De modo olim eligendi Epiſcopos. Ex part. 10. tract.1 Reſ. etiam 2.

§.1. DEfuncto Epiſcopo alicuius Eccleſiæ, admonebatur Metropolitanus, vt Viſitatorem Epiſcopum aliquem ex ſuis Suffraganeis mitteret, qui futuræ electioni præeſſet; Populum & Clerum conuocaret, hortaretur, & doceret, quid in electione obſeruandum. Vocabatur autem non tantùm Clerus Eccleſiæ Matricis, ſed etiam aliarum ciuitatis Parœciarum, imò & aliquando ex aliis Eccleſiis extra ciuitatem: Itemque de Monaſteriis quidam ſeligebantur. Poſt omnium vota, & ſuffragia perquiſita, componebatur Decretum electionis, quod communi omnium ſubſcriptionum roboratum ad Metropolitanum mittebatur, à quo & confirmatio,conſecratio, ſiue benedictio ordinandi poſtulanda erat; qui poſtea in formam electionis,& electi perſonam ſedulò inquirebat; & eam demum confirmabat. Deinde in præſentia, tam eligentium, quàm Epiſcoporum Comprouincialium, examinabatur. Quòd ſi idoneus repetiebatur; ante conſecrationem Metropolitano ſuo, profeſſionem tradere tenebatur, quæ fidei ſuæ declarationem, & ſubiectionem,

& obedientiam Metropolitanæ Sedi continebat, ſecundùm ſacros Canones Conciliorum, & Decreta Apoſtolicæ Sedis ex ſacris Canonibus, & legibus, quib. authoritas Metropolitanorũ ſcilicet conſtituta eſt. Tertiò profitebatur, ſe ſeruaturum quædam documenta ex ſacris Conciliorum placitis exſcripta, quæ ad officium Epiſcopi ritè adminiſtrandum pertinebant; & ſecundùm Eccleſiaſticum morem ab omnibus Epiſcopis Comprouincialibus ſubſcripta, tradi ſolebant. Poſtremò, his omnibus peractis conſecrabatur. Poſt conſecrationem, ordinatores, ne obſcuritas dubiæ ordinationis incurreret; Canonicas literas dabant ordinato ad Clerum, & Plebem, à quibus electus fuerat: quibus litteris omnis ordo rei geſtæ continebatur: ſubſcriptionibus omnibus ordinatorum firmabatur: & dies ſimul, & Conſul adſcribendus erat ex Concilio Mileuitano. Quæ hactenus diximus, pluribus confirmantur in *tom. 2. Conciliorum Galliæ part. 633. & ſeqq. & ex Ord. Romano in lib. de Diuin. offi. part 1. part. 95. 96. & ſeqq.* ibi, *Incipit examinatio in ordinatione Epiſc. ſecundùm Gallorum Inſtitutiones.* Et explicat Aloi. Flaccus *in eod. lib part. 2. pag. 72. & ſeqq. quibus omnibus adde nouiſſime Franciſcum Florentinum in lib. 1. Decretalium tit. 6. fol. mihi.* 127.

2. Non deſeram etiam hic apponere verba eruditiſſimi Iacobi Pamelij *in Annot. ad Epiſt. S. Cypriani cap. 68. num. 2.* vbi ſic ait: Non negamus itaque, veterem electionis Epiſcoporum ritum, quo Plebe præſente, immo & ſuffragiis Plebis eligi ſolent: Nam in Africa illum obſeruatum conſtat ex electione Eradij, ſucceſſoris D. Auguſtini, de qua extat. *Ep. eius* 110. in Græcia *ætate Chryſoſt. ex lib. 3. de Sacerd.* in Hiſpaniis ex hoc Cypriani loco, & ex Iſidoro *lib. 2. de officiis*: in Galliis *ex epiſt. Cæleſtini Papæ II.* Romæ ex iis, quæ ſupra diximus, *epiſtola ad Antonianum*: vbique etiam alibi *ex epiſtola Leonis* 87. Et perduraſſe eam conſuetudinem ad Gregor. I. vſque *ex eius epiſtolis*, immo, & ad tempora vſque Caroli & Ludouici Imperatorum *ex 1. lib. Capitulorum eorundem* ſatis conſtat. Verum Plebi ſola ſuffragia conceſſa, non electionem, quæ per ſubſcriptionem fieri ſolet, perſpicuum fit, in primis *ex Concilio Laod. Can. 12. & 13.* vbi prohibetur electio Epiſcoporum per Plebem fieri, & ex D. Hieronymo, qui *ep. ad Euagrium dicit*: Electionem Alexandrini Epiſcopi à Presbyteris fieri ſolere: deinde ex dicta *epiſt. Leonis*: qui ſingulorum in electione, propria diſtinguens officia, vota requirit ciuiũ, teſtimonia Populorum, honoratorum arbitrium, electionem Clericorum, & denuò poſteà, ſubſcriptionem Clericorum, Honoratorum teſtimonium, Ordinis, & Plebis conſenſum. Hoc enim potiſſimùm tunc agebatur, vt inuitæ Plebi non daretur Epiſcopus. Non tamen ſic, vt cogerentur Epiſcopi admittere quemcumque Plebs poſtulaſſet; vti patet ex *Can. 1. & 2. Græcarum Synod. à Martino Bracarenſi collectarum, & ex dicta Cæleſtini Epiſtola, & Stephani Papæ decreto 68. diſt. cap. Noſſe.* Sed ſi quem petiſſet contra ſtatuta Canonum: denuò, & ſæpius conuocari ſolitos, Clerum, & Plebem, donec concordarent in idoneum quempiam, colligere eſt *ex epiſt. Gelaſij Papæ ad Philippum, & Gerontium citata à Gratiano, diſt. 63. c. Plebs,* Si qua autem contradictio quorundam oboriretur; diſcutiebantur primò Perſonæ contradicentes: & tum demum, ſi vera non eſſent, quæ obiicerentur, ordinabatur Epiſcopus, vti conſtat *ex Canon. 40. Concil. Carthab. 3.* Si denique nec ita fieret concordia; interponebat ſuam authoritatem Archiepiſcopus; & quem ille probaret, pro Epiſcopo habebatur. Neque verò hæc ſufficiebant; ſed accedere præterea debebat conſecratio, ſiue (quam vocat Cyprianus) manus impoſitio, per Epiſcopos, qui conuenerant; quos vt minimum duos eſſe oportebat; vti ex Canonibus ſatis ſupèrque manifeſtum eſt. Hucvſque Pamelius eruditè, vt ſemper ſolet. Sed ex dictis verbis oritur difficultas.

Sup. hc tom. 2. Reſol. 2 latiſſim. tom. 3. Reſ. 61. & ſeqq. aliis ei annot.

RESOL. III.

An populus in electione Epiſcoporum, olim aliquando habuerit ius eligendi, & ſuffragandi?

Et ſecundum aliquos affirmatiuè reſpondetur? Ex p. 10. tract. 1. Reſ. etiam 3.

§. 1. PRæter Pamelium, *vbi ſuprà* affirmatiuè reſpondet Pater Vaſquez *in 3. part. D. Thomæ, tom. 3. diſputat. 244. cap. 5. num. 53.* & ex multis magis amplè probat hoc Michael Rauſſell. *in hiſt. Iuriſd. Pontif. lib. 2. cap. 1. num. 20.* vbi ſic ait: Quidam tamen diſtinguunt, vt electio eſſet Cleri, conſenſus Populi. Quò pertinere videtur, quod dixit D. Cyprianus, vt ordinationes fierent ab Epiſcopis Plebe præſente, quæ ſingulorum vitam pleniſſimè nouit, & vniuſcuiuſque actum de eius conuerſatione perſpexit; ſic coram omni Synagoga iubebatur Pontifex conſtitui: & D. Paulus præcipiens Timotheo, quos ordinare deberet Epiſcopos: oportet, inquit, & illos habere bonum teſtimonium ab his, qui foris ſunt, id eſt Laicis. Quæ videntur innuere, opus eſſe, vt approbet electum ſuo teſtimonio Populus. Quod Stephanus Papa confirmauit, dicens: Sacerdotum eſt electio, & fidelis Populi conſenſus eſt adhibendus, quia docendus eſt populus, non ſequendus. Et Gaufridus Abbas ſolis Clericis licitum eſſe, inquit, eligere, & conſecrare Epiſcopos; cæteris duntaxat petere. Ac Sardicenſis Canon, Si Populi conuenerint, & petant ſibi Rectorem; ſatisfaciendum eis eſſe, ait: vt veniant ex vicina Prouincia Epiſcopi, & ordinent Epiſcopum. Sed profectò vbicunque, adhibitus fuit ad electionem populus; pleniſſima eius fuerunt de creatione Epiſcopi ſuffragia; adeò vt etiam præualeret contra Clerum. Quod liquet exemplo Siſinnij, quem populi vox Sedi Conſtantinopolitanæ præfecit; & obtinuit, vt præferretur Philippo, quem Clerus petebat. Et ſi aliquando ea forma neglecta eſt; minus gratè accepti fuerunt Pontifices aliter electi, vel prorſus repudiati atque etiam interfecti: cuiuſmodi exemplum eſt in Hiſtoria Nicephori: & Liberatus in Breuiario refert in Eccleſia Alexandrina. Schiſma ex eo quòd populus Graianum vellet; Clerus verò, ſuaſu Theodoræ Auguſtæ, Iuſtiniani I. vxoris, Theodoſium: adeò vt etiam ſi Graianus in exilium miſſus fuerit; eum tamen Epiſcopum agnouit populus: & coactus fuerit Theodoſius Vrbe cedere. Et ante hæc tempora D. Auguſtinus reſcripſit, ſe operam dediſſe ſeditioni ſedandæ in Eccleſia Mileuitana, ob id excitatæ, quòd prædeceſſor ſibi ſucceſſorem deſignauerat, de Cleri ſolummodò ſententia, non aduocata Plebe, ac ne id contingeret in Hipponenſi Eccleſia curauit, vt Clero, & populo probaretur Eradius, quem poſt ſe relinquebat. Denique tantopere probata eſt ea eligendi ab vniuerſo populo, id eſt Clericis & Laicis, forma, vt pluribus Synodis Prouincialibus, atque etiam Romanis, ac Decretis Summorum Pontificum ſancita fuerit, cum clauſula etiam irritante; videlicet, vt præponeretur omnibus, quem Cleri, plebiſque conſenſus concorditer poſtulaſſet; & nullus, inuitis, ac nõ petẽtibus, ordinaretur: ſin aliter, ordinatio eſſet irrita: ne ciuitas Epiſcopũ nõ optatũ aut cõtemneret aut odiret, ſic Leo I. & ante illum Cæleſtinus I. Nul-

lu inquit, detur inuitis Epiſcopus, Cleri, Plebis, & omnis conſenſus, ac deſiderium requiratur. Quamobrem Gregorius Magnus noluit confirmare Conſtantinum, quem Clerus Sedi Mediolanenſi præfecerat, antequam populi comitiis approbatus eſſet. Et Ioannes VIII. innitens ſententiæ Leonis, & Cœleſtini, vt ipſe ait, arguit Berdunenſem Archiepiſcopum, quod conſecraſſet eum, qui non erat electus à Clero, nec acceptus Carolo Imperatori. Quibus addere licebit ciuiles leges, nempe Iuſtiniani I. dicentis quòd Laici haberent ſuffragium in eligendo Epiſcopo: & Caroli Magni in capitularibus. Ideo obſeruatum apud Nos vt inde formula concepta fuerit, quam habemus ex Marculpho. Ac demum ſic requirebantur Populi ſuffragia, vt electio χειροτονία diceretur, quia per manuum porrectionem numerabantur, qui hunc vel illum eligebãt; vt refert Zonaras *ad Ca. 1. Apoſt.* Atque hæc ſatis conuincere videntur; non ad hoc ſolum, vt eligente Clero conſentiret populus, illum interuenire ſolitum eſſe electionibus, ſed vt re vera vocem electiuam cum illo haberet. Quid quod ſi conſenſus poſt electionem neceſſarius eſſet, non eodem propè iure fuiſſet, ac ipſa electio, Quippe, ni conſentiret Populus; alterum eligi oporteret; ac tandem ipſo etiam populo ſuum calculum dante, vt eius in eum conſentiret, cui plurima illius pars ſua voce, vel ſuis digitis, aut ſcripto ſuffragatus eſſet, Vide diſertis verbis Rabanus ad illum Textum Actuum Apoſtolorum, qui eſt de Diaconis conſtituendis: ordo, inquit, ſeruandus eſt, eligat populus, ordinet Epiſcopus, Et hac omnia docet Rauſſel. loco citato. Quæ quidem confirmari poſſunt ex ſacris Canonibus, vt ex *cap. Epiſcopos*, ibi, *poſt electionem Cleri, & populi cap. lectis*, ibi. *Clerum, & Plebem eiuſdem Eccleſiæ elegiſſe* 263. *diſt. cap. factus*, ibi, *De plebis, quæ* [illegible] *adfuit Suffragio 7. qu. 1.*

RESOL. IV.

Opinio affirmatiua affertur, probans populum in electionibus Epiſcoporum non habuiſſe ius ſuffragandi, & eligendi, ſed tantum poſtulandi, & teſtimonium ferendi; Ex part. 10. tract. 1. Reſ. etiam 4.

§. 1. HAnc Sententiam mordicùs ſuſtinet Andreas Duuallius *tract. de Poteſtate Pontif. part. 3. quæſt. 6.* probans multis ſæculis penes populum fidelem viguiſſe, & etiam nunc in pleriſque locis adhuc vigere hanc conſuetudinem, qua populus præſentationem Miniſtrorum, & conſenſum in eorum electionẽ habuerit, & habeat ad maiorem Eccleſiæ pacem, & promptiorem obedientiam; vt diſertè teſtatur Leo his verbis: Propter pacem, & Deo placitum concordiam conſonis omnium ſtudiis, qui doctor pacis futurus eſt, ordinatur. Sed quòd populus Miniſtros Eccleſiæ elegerit, aut ius aliquod ſpirituale Miniſtris contulerit, nuſquam Caluinus, & Vigorius, ex nouo Teſtamento, aut vſu primatiuæ Eccleſiæ probabant. Actuum ſexto; ſeptem Diaconi à multitudine Fidelium ante conſpectum Apoſtolorum ſtatuuntur (id eſt offeruntur, & populi teſtimonio commendantur nullum tamen indè ius ſpirituale ipſis Diaconis acceſſit, donec Apoſtoli illos acceptaſſent, elegiſſent; manuſque impoſuiſſent, cùm enim in Eccleſiæ miniſtro tria deſiderentur, fidei integritas, doctrinæ ſufficientia, & vitæ probitas: ad huius rei certitudinem, populi Chriſtiani teſtimonia poſtulabantur, imò etiam ipſorum infidelium: prorſus enim, ad Timotheum tertiò, vult Apoſtolus, Epiſcopum teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſunt: quod expreſsè in Concilio Carthaginenſi declaratur: Non fuit fruſtra à Patribus inſtitutum, vt de electione eorum, qui ad regimen Altaris adhibendi ſunt, conſulatur & populus, quia de vita, & moribus præſentandi, quod non nunquam ignoratur à pluribus, ſcitur à paucis. Cui conſentit Cypr. *l. 1. ep. 3.* Ex diuina authoritate deſcendit, vt Sacerdos Plebe præſente ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio comprobetur. Idemque repetat *Ep. 4. eiuſdem libri:* vt Plebe præſente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur Leo *Ep.* 87. Sacerdos Eccleſiæ præfuturus, non ſolum atteſtatione fidelium, ſed etiam illorum, qui foris ſunt, teſtimoniis muniatur, neque vllius ſcandali relinquatur occaſio. Hic viguit mos in antiqua Eccleſia, vt ſcilicet corã populo teſtimonium de vitæ probitate, ferente, electio miniſtrorum ab Epiſcopis fieret. Quod cùm non diſtinxerit, vel diſtinguere noluerit Vigorius, impegit in ſcopulos Caluinianos, quibus tota Eccleſiæ Hierarchia ſubuertitur. Secundo poteſtas Epiſcoporum, & cæterorum Eccleſiæ Miniſtrorum merè eſt ſpiritalis. Populus autem nullam habet poteſtatem ſpiritalem, ſed ſi quam habet, tantùm eſt ciuilis; & humana, ergo non poteſt alicui talem poteſtatem conferre, nemo enim alteri, quod non habet, dare poteſt. Ac proinde nullum Eccleſiæ Miniſtrum poterit eligere, cùm electio Canonica ſit ſpiritalis collatio, qua populus deſtituitur. Maior argumenti, quod nempè poteſtas Miniſtrorum Eccleſiæ ſit merè ſpiritalis, probatur ex triplici capite, ex obiecto nempè, quod eſt omnino ſpirituale, vt adminiſtratio Sacramentorum, vſus Clauium, Regni Cælorum reſeratio, Theſauri Indulgentiarum, & in ſumma cura animarum non corporum: ex Fine, qui eſt æterna Beatitudo, ad quã ſuos filios cupit Eccleſia perducere: ex Modo denique, quo confertur ipſa poteſtas, infunditur enim ſupernaturaliter à Deo non minus quàm reliqua Spiritus Sancti dona, non vi alicuius actionis naturalis, ſed virtute Sacramenti à Chriſto inſtituti, quod tamẽ potiùs de poteſtate Ordinis quàm iuriſdictionis intelligitur. Minor verò notiſſima eſt, vel enim poteſtas ſpiritualis conueniret populo, quatenus eſt populus, vel quatenus eſt fidelis; non prius, quia ſic Turcæ & infideles omnes poteſtatem ſpiritualem haberent, non poſterius; quia etſi populus fidelis characterem Baptiſmi habeat, hic tamen non ad eligendos ſeu inſtituendos Eccleſiæ Miniſtros refertur, ſed vt à peccato originali liberemur, Chriſto inſeramur, & aliorum Sacramentorum, atque ſuffragiorum Eccleſiæ capaces, & participes efficiamur.

2. Tertio ad electionem alicuius in officium aliquod graue, & arduum, quale eſt Eccleſiaſticum, maxima requiritur ſcientia, & prudentia: atqui populus demens eſt, & præcipitis admodum iudicij, belluaque, vt aiunt, multorum capitum, igitur de perſonæ eligendæ ſufficientia, idoneitate, & capacitate iudicare non poteſt. Quare peſſimè cum Eccleſia actum fuiſſet, ſi poteſtas eligendi ſacros Miniſtros iudicio, aut arbitrio Populi relicta fuiſſet. Et hæc omnia docet Duuallius *vbi ſuprà*, cui adde Cellotium *de Hierarchia libr. 4. capit.* 17. & Coëffeteau, ac Bouerium *contra Rempub. M. Antonij de Dominis, l. 3. cap. 3. per totum.*

3. Confirmantur ſupradicta ex Canone, *Noſſe diſt.* 63. vbi ſic habetur: In hoc tuam plurimum oportet adhibere ſollicitudinem, vt conuocato Clero, & populo talis ibi eligatur per Dei miſericordiam, cui ſacri non obuient Canones. Sacerdotum quippe eſt electio, & fidelis populi conſenſus adhibendus eſt; quia docendus eſt populus, non ſequendus. Plebs ergo

go

go, etſi ad electionem vocata, debet tantùm electioni conſentire, vt infert Ioannes de Fanno, non autem ligere: Hinc *Can. Non licet ead. diſt.* Non licet inquit, Populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promouentur, ſed in iudicio Epiſcoporum ſit, vt ipſi eum probent, ſi in ſermone, & fide, & ſpirituali vita edoctus ſit. Hinc, & Gratian. ipſe, poſt *Can. Cum longe, ead. diſt. §. electiones,* Quòd Populus, inquit iubetur electioni intereſſe, non præcipitur aduocari ad electionem faciendam: ſed ad conſenſum electioni adhibendum. Sacerdotum enim eſt electio, & fidelis populi eſt humiliter conſentire. Deſiderium ergo plebis requiritur, vt Clericorum electioni concordet. Tunc enim in Eccleſia Dei rectè præficitur Antiſtes, cùm Populus pariter in eum acclamauerit, quem Clerus communi voto elegerit. Et ideo *Can vota* 63. *diſt.* hæc in Epiſcoporum electionibus deſiderari teſtatur: vota, inquit ciuium, (id eſt, ait Gloſſa *ibid.* conniuentia, & conſenſus) teſtimonia Populorum, honoratorum arbitrium, electio Clericorum in Ordinationibus (id eſt, ait Gloſſ. *ibi* electionibus) expectantur. Et ſummopere notandum eſt hic Gloſſ. *in Can. Sacror.* 63. *diſt.* in Verbo *electionem.* Hoc nomen electio, inquit, propriè, & impropriè ſumitur hic cum illis genitiuis Cleri, & Populi. Propriè ſcilicet, cum genitiuo Cleri, & impropriè cum genitiuo populi: adeo vt, quamuis in iſtis Canonibus Cleri & populi electio dicatur, & ad Clerum electio propriè pertineat; populo tamen impropriè etiam electio tribuebatur, propter conſenſum, quem vt paulò ante vidimus, in electionibus præſtare tenebatur.

4. Confirmatur ſecundò ex authoritate Sancti Leon. *Epiſt.* 87. Quandoquidem ſolis Clericis electionem ipſam tribuit. Expectarentur, inquit, vota ciuium, teſtimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio (nota) Clericorum, quæ in Sacerdotum ſolent Ordinationibus ab his qui norunt Patrum regulas, cuſtodiri. Nec obſtat quod de votis ciuium, teſtimoniis Populorum, & honoratorum arbitrio textus habet; namque paulò pòſt ad quid iſta requirantur exponens, Apoſtolicæ, inquit Idem Leo *ibid.* authoritatis norma præcipitur, vt Sacerdos Eccleſiæ præfuturus, non ſolùm atteſtatione fidelium; ſed etiam eorum, qui foris ſunt, teſtimonio muniatur. Ad hoc ergo dumtaxat Populus præſens aderat, ſeu vota, deſideria quippe, aut teſtimonia Populorum expectabantur, vt à Clericis electus, dignus, atque idoneus, inquit S. Cyprianus *lib.* 1. *ep.* 4. publico iudicio, ac teſtimonio comprobaretur. Hinc enim, & ex eadem S. Leonis *Epiſtola* 27. liquet, ſolos in electionibus ſubſcribere ſolitos Clericos; Teneatur, inquit ſubſcriptio Clericorum, honoratorum teſtimonium, Ordinis conſenſus, & Plebis.

5. Dicendum eſt itaque, olim quidem in deligendis Miniſtris ita admiſſum populum; vt tamen penes ſolos Epiſcopos, & Clerum ipſum veri ſuffragij ius eſſet: nec Populo, quam de eligendo teſtimonium reddere, liceret; quo eius conſenſus ſignificaretur. Id primùm ſibi volunt, quæ ex parum probatis monumentis profert Anonymus, quem impugnamus. Hoc enim ſenſu apud Pſeudo-Clementen dicit Petrus: Primus igitur ego Petrus dico, Epiſcopum ordinari debere, ex omni parte reprehenſione carentem, ab omni Populo delectum; quo nominato, & approbato, conueniente Populo cum Collegio Presbyterorum, & Epiſcopis, qui adſunt in die Dominico, præcipuus ex omnibus (hoc eſt Metropolitanus) interroget Presbyteros, & Plebem, quis ſit quem petunt in Rectorem. Eodem ſenſu in illis priorum Pontificum dubiæ fidei Epiſtolis. Anicetus, Oportet, inquit, vt Archiepiſcopus qui illis omnibus (Epiſcopis ſuæ Prouinciæ) præeſſe debet, ab omnibus illis, eligatur, & ordinetur. Eodem rurſus: Melius eſt, ſi ipſe cum omnibus (ſuis ſuffraganeis) eum, qui dignus eſt, elegerit; & cuncti pariter ſacrauerint Pontificem. Eodem quoque Antherus, Fœlicem de ciuitate, ait, in qua ordinatus erat, electione ciuium, propter doctrinam, & bonam vitam, quam habebat, cómuni Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac Populorum, conſilio tranſlatum fuiſſe. Siquidem hoc ſolùm volunt, admiſſum aliquando, & auditum Populum in ſacrorum Miniſtrorum electionibus, vt ſcilicet eligendo redderet, quo Eccleſiæ ab Epiſcopis, & Clero Rector impoſitus, gratior, & acceptior multitudini, cui imperare deberet, eſſe poſſet. Nec te terreant dicta Sanctorum Patrum ab Anonymo adducta, quibus interdum audis, electiones Epiſcoporum Cleri, & populi communibus ſuffragiis peragendas eſſe,; vel eam legitimam electionem eſſe, in quam tam Clerus, quàm populus pari voto, & voce conueniunt, ac ſimilia: quibus videtur electionis ius populo conferri. In his enim, electionis vocabulum confunditur, Populi, & Cleri iura diſtinguenda ſunt: vt plebs ius poſtulandi, atque electioni aſſenſum præbendi habeat, at eligendi ius apud Clerum ex Romani Pontificis priuilegio maneat. Alioquin ſi abſque diſtinctione nudè hæc intelligenda eſſent, cùm in Conciliis Carthaginenſi IV. & Aruernenſi legatur, vt Epiſcopus cum conſenſu Cleri, & populi; & Metropolitani ordinetur; ordinatio etiam ad populum pertineret: quod tamen nemo ſanæ mentis dixerit, cùm ordinatio ex Decreto Apoſtolico ab Epiſcopis tantùm perfici valeat. Separa igitur pretioſum à vili, Clerum à populo, Eccleſiaſticam poteſtatem à ciuili. Ergo &c.

6. Verùm, vtcumque res ſe habuerit, vel dicendum eſt, ius eligendi Epiſcopos, Populum tunc ſibi vſurpaſſe; vt loquitur Cardinalis Bellarm. *libr.* 1. *de Clericis, c.* 7. *verſ. tandem obtinuit in quibuſdam locis:* vel populum tunc ius eligendi habuiſſe ex conceſſione Pontificis, vt putat Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 244. *cap.* 5. *n.* 53. ſic aſſerens: Ego tamen arbitror ex ſententia Cypriani, eo tempore Populum habuiſſe ius eligendi: id enim aliquando in Eccleſia Dei vſu receptum fuiſſe, manifeſtè oſtendimus: quare mihi placet prior reſponſio, videlicet, vt negari non poſſit, eo tempore ius eligendi partim etiam ad populum ſpectaſſe: id tamen ex conceſſione Romani Pontificis, & Eccleſiæ; non autem Diuino iure, vt contendunt Hæretici. Ita ille. Et ratio eſt, quia nulla aſſignari poteſt implicantia; tum quia non minus ſpirituale eſt ius arcendi aliquem à communione Fidelium, quàm admittendi aliquem ad Eccleſiaſticam Dignitatem; tum quia indè præiudicium Eccleſiæ non infertur, cum Laici id non agant proprio iure, ſeu ex iure ordinario, ſed ex commiſſione, ſeu facultate delegata, dependenter ab Eccleſia: vt benè Suarez *in tom. de fidei defenſione lib.* 3. *c.* 29. *n.* 7. *& ſeq.* Sopranus *de elect. Papæ lib.* 1. *cap.* 4. & alij ergo, &c.

RESOLVTIO V.

An etiam Principes aliquando in electione Epiſcoporum partem habuerint?

Et notatur tantam olim fuiſſe violentiam circa Epiſcoporum electionem, vt Principes etiam nouos Epiſcopos inſtituere conſueuerint in locis in quibus antea non fuerunt, & etiam Abbatiſſas, & Abbates eligebant.

Ex part. 10. tract. 1. Reſ. etiam 5.

Affirmatiuè

§. 1. **A**Ffirmatiuè reſpondet Michael Rouſſel *in Hiſt. Iuriſd. Pontificiæ lib. 2. cap. 1. num. 21. in fine*, vbi ſic ait: Atque hi fuerunt electionum in prima Eccleſia modi, ſiue à Clero Populoque, ſiue ab Epiſcopis ſolis: vt prior tamen frequentior, & validior fuerit: qua etiam demum Regem & Principes conſtituendorum Antiſtitum authoritatem ſibi arrogauerunt, quaſi lege Regia, quæ Populi iura ad illos transtulit. Ita Ille. Sed quidem quomodo Populus poterat transferre hoc ius in Principes, ſi, vt viſum eſt, ipſe non de iure ad Electionem concurrebat, ſed vel vſurpatione, vel Pontificio Priuilegio: vt ex Vaſquez, & aliis docuimus, Ergo nullo pacto Populus tale ius eligendi in Reges transferre poterat; cùm nemo dare poſſit, quod non habet.

2. Itaque dicendum eſt, Principes Laicos, ſi quando in electionibus Epiſcoporum ſe immiſcuerunt, violenter hoc feciſſe, nec potuiſſe hoc facere ex iure populi in ipſos tranſlato, vt dictum eſt: Vnde meritò Iuo *Epiſt.* 67. recitat illos verſus:

Eligimus puerum, puerorum feſta colentes,
Non noſtrum morem, ſed Regis iuſſa ſequentes.

Principes ergo olim elegiſſe Epiſcopos, patet: nam Theodoricus Magni Clodouei filius Appollinarem Aruernis dedit Epiſcopum, oblatis ab eo multis muneribus: Appollinari defuncto, S. Quintinianum ſubrogauit; ſtatimque directi nuntij, conuocatis Pontificibus, & Populo, eum Cathedræ Epiſcopali impoſuerunt. Quintiniano ſucceſſit Gallus, Rege opitulante. Sic Ommatius, iuſſu Regis Clodomiris alterius ex Clodouei filiis, ordinatus eſt Turonenſis Epiſcopus: deindè Theodorus, & Proculus, ordinante Regina Clotilde, iſtorum Matre. Rurſus, cùm inconſulto Rege Theodualdo; Catonem Populus Aruernus elegiſſet; paratis etiam Epiſcopis illum conſecrare; (eò quòd Rex paruulus eſſet, eumſe aſſerturos promittentes cum Proceribus Regni) hunc Rex improbauit, & Cantinum Archidiaconum promouit. Poſteà Clerici Turonenſes eundem Catonem petierunt Epiſcopum, non ſua voluntate, ſed Regis præceptione, ac repudianti Catoni, vt qui Aruernam Sedem ambiebat, Rex Clotarius Eufronium ſubrogauit. Sulpitius Bituricenſi Eccleſiæ Præpoſitus eſt, fauente Rege Gunteramno; cuius digna vox notatur; atq; vtinã eſſet in iſtis occaſionibus aſſueta Regibus. Nam cùm multi munera offerent; fertur reſpondiſſe: *Non eſt principatus noſtri conſuetudo Sacerdotium venundare, ſed nec veſtrum illud præmiis comparare: nè & nos lucri turpis infamiam notemus, & vos Mago Simoni comparemini. ſed iuxtà Dei præſcientiam Sulpitius erit vobis Epiſcopus.* Hæc inuenies apud Gregorium Turonenſem *lib. 3. cap. 2. lib. 4. cap. 5. 11. & 16. lib. 6. cap. 39. lib. 8. cap. 22.* Alia exempla ſunt in *lib. 4. cap. 15. & 18. lib. 5. cap. 40. & 46.* & aliis locis.

3. Vide etiam Danielem de Nobilibus *in Selectis Controuerſiis iuris Sacri, & Ciuilis diſp. 80. num. 5.* vbi ponit plures Epiſcopos electos à ſolis Imperatoribus & Principibus. Et Petrus Tholoſanus, *in Syntag. Iur. vniuer. l. 15. cap. 12. num. 11. ex Polydoro Virgilio* tradit, Henricum I. Britanniæ, ſeu Angliæ Regem, clarum victoriis, tantum ſibi iuris ſumere cœpiſſe, vt ſua duntaxat authoritate Epiſcopos faceret, & factis Epiſcopatuum poſſeſſionem daret. Et circiter, inquit, hæc tempora, Principes vbique gentium cœperunt illud ſibi ius declarandorum Epiſcoporum vindicare quod & hodie mordicùs tenent. Hos tamen Anſelmus Religionis Antiſtitites, tanquam abortiuos Religionis filios, conſecrare recuſabat: ſed parùm profecit, donec Paſchalis II. Summus Pontifex conſultus Regem à ſententia abire coëgit, Hinc patet, quod etiam vſurpatiuè Conſtantius, Conſtantini Magni filius, Euſebium Nicomedienſem in Epiſcopum Conſtantinopolitanum elegit; in cuius locum fuerat electus Paulus ex vna parte ſuffragiorũ, & Macedonius ex altera; quibus eiectis, elegit prædictum Euſebium. *Socrat. lib. 2. cap.* 5. Nicephorus Phoas in Oriente Imperator ius conferendi Epiſcopatus, & Sacerdotia ſibi ſumpſit, quo tempore Otho I. in Occidente hoc iure vti cœpit, auctore Zonara *tom. 3. anno Domini 961.* Plura Petr. Greg. Tholoſ. *de elect. cap. 5. ſub. num.* 13. vbi ponit capitulationes Ioannis XII. cum Henrico I. & Othone eius filio; quibus non obſtantibus, Imperatores Inueſtituram Epiſcopatuũ ſibi adſciuerunt: & inoleuerat iam mos, vt Epiſcopi ab ipſis eligerẽtur & annulo, & baculo paſtorali inueſtirentur; vt ſcribit Guillielmus Tyrius, *lib. 1. Belli ſacri cap.* 13. Et tandem ne deſeras recognoſcere Ioannem Filſacum *de ſacra Epiſc. auctor. cap. 5. §. 5.* vbi obſeruat Principes olim Abbatiſſas, Abbates & Epiſcopos elegiſſe, ſed immeritò, vt probat. §. 7.

4. Nota hic etiam, tantam olim fuiſſe violentiam circa electionem Epiſcoporum; vt principes etiam nouos Epiſcopos inſtituere conſueuerint in locis, in quibus antea non fuerunt: vt narrat Theod. Balſamon *Ad Concilium Carthag. cap. 16. & ad cap. 12. Concil. Calcedon. & c. 38. Sextæ Synodi in Trullo habitæ.* Ita Iuſtinianus *Nouell. 11. de Priuileg. Iuſtinianæ primæ Archiepiſcopi*; creauit Epiſcopum Iuſtinianæ primæ ſuæ ciuitatis Archiepiſcopum, eique prouincias ſubiecit; & B. Rhenanus, *lib. 2. rerum Germanicarum*, refert Dagobertum, qui adeptus fuit Regnum Francorum ſub Honorio III. Summo Pontifice, nouem Diœceſes Epiſcopatuum inſtituiſſe.

RESOL. VI.

Fuiſſe olim à Summis Pontificibus interdictum ne populi, & Principes in electione Epiſcoporum ſe immiſcerent, demonſtratur: Ex part. 10. tractat. 1. Reſol. etiam 6.

§. 1. **I**Taque, cùm Sancta Sedes Apoſtolica ex violentia populorum, & principum in electione Epiſcoporum peſſum iret; non defuerunt Pontifices, qui ſeuerè interdixerunt, ne in ſacris electionibus populus, & principes manus haberent. Ac in primis Concilium Loadicenum, Can. 13. *Non eſt*, inquit *permittendum turbis electiones eorum facere, qui ſunt ad ſacerdotium prauehendi.* Cui conſentanea ſunt, quæ ſtatuit Martinus Papa *in Concilio Braccar. cap. 1. apud Martinum* his verbis: *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad ſacerdotium promouentur: ſed in iudicio Epiſcoporum ſit.* Idem decretum habetur *in Concil. Parienſi I. cap. 8.* & refertur à Gratian. *diſt. 63. cap. 5.* & à Nicolao I. *eadem diſt. cap. porrò.* Hoc ipſum decernit Synodus VII. generalis, his verbis: *Omnis electio Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi à Principibus facta irrita maneat, ſecundum regulam, quæ dicit. Si quis Epiſcopus, Secularibus Magiſtratibus vſus, per eos Eccleſiam obtinuerit deponatur, & ſegregetur: oportet enim eum, qui eſt promouendus ad Epiſcopatum ab Epiſcopis eligi; quemadmodum à Sanctis Patribus Nicææ decretum eſt.* Deinde citat. *Can. Conc. 1. Nicæni.* Deniquc, vt alia præteream, Concilium Conſtantinopolitanum IV. quod eſt octauum generale, de Epiſcoporum electione ità ſanxit: *Sancta & vniuerſalis Synodus definit, neminem Laicorum Principum, ſeu Potentum ſemet ingerere debere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitani, vel cuiuſlibet Epiſcopi præſertim*

præſertim cùm nullam in talibus poteſtatem, quemlibet Potentum, vel cæterorum Laicorum habere conueniat: ſed potius ſilere, & attendere ſibi, vſquequo regulariter à collegio Eccleſiæ ſuſcipiat finem electio futuri Pontificis.

2. Itaque, cùm Sæculares Principes vſurpaſſent ſibi ius conferendi Epiſcopatus, Abbatias, & ferè alia omnia Eccleſiaſtica Beneficia; Sedes Apoſtolica diù tolerauit hunc abuſum; donec eò progreſſus eſſet, vt publica nundinatione paſſim venderentur plus offerentibus; neque repetitæ prohibitiones contrà Simoniacam hæreſim, eliminare huiuſmodi peſtem valerent. Gregorius VII. miræ conſtantiæ, fortitudinis, & reliquarum virtutum Pontifex, à Deo perditiſſimis illis temporibus Eccleſiæ ſuæ Præpoſitus, tantum facinus non diutius tolerandum ratus; cùm ſæpè aliàs, tum Anno Domini 1078 in Concilio Romano illud prohibuit, edito Canone tenoris ſequentis. *Quoniam Inueſtituras Eccleſiarum contra Statuta Sanctorum Patrum à Laicis perſonis in multis partibus cognouimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Eccleſia oriri, ex quibus Chriſtiana Religio conculcatur; decernimus, vt nullus Clericorum Inueſtituram Epiſcopatus, vel Abbatiæ, vel Eccleſiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius Laicæ perſonæ, Viri, vel Fœminæ ſuſcipiat. Quod ſi præſumpſerit; recognoſcat Inueſtituram illam Apoſtolica auctoritate irritam, & ſe vſque ad condignam ſatisfactionem Excommunicationi ſubiacere.* Ita Canon Gregorij de quo Leo Oſtien. *Hiſtor. Caſſin. lib. 3. c. 41. &* Card. Baronius, *tom* 11. *d. Anno Domini* 1078. *num.* 21. Et non ſolùm tulit legem, ſed pro illius exequutione agonizauit vſque ad mortem; quam obiuit in exilio apud Salernum. Ac tùm ipſe, tùm ſucceſſores eius, multo ſudore, & ſanguine tandem abſtraxerunt è manibus laicorum præfatum ius: & Eccleſiæ Dei, cuius erat, reddiderunt, vt obſeruat Pax Iordanus Epiſc. Tragurienſis *in Elucubrationibus tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 6. & alij.

3. Vndè hic obiter refellendum venit ſomnium Sigiberti, qui in Chronico Auctor eſt, Hadrianum Papam Carolo Magno ius inueſtiturarum, per annulum, & baculum conferendarum, in Synodo frequentiſſima centum quinquaginta trium Epiſcoporum, vnà cum priuilegio deſignandi Pontificem, conceſſiſſe. Falsò autem id prodidiſſe Sigibertnm, Baronius *circa annum* 526. & præſertim *ann.* 774. *à n.* 10. & 964. *à n.* 22. conuincit. A quo non diſſentiunt Suarez *contrà Regem Angliæ lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 7. Gretſerus, *in Apologia Baronij, cap.* 1. & 2. Azorius *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 3. Bellarminus *de ſummo Pontifice, lib.* 2. *cap.* 29. & *de Clericis, lib.* 1. *cap.* 9. Cùm nullus, ante ipſum Sigibertum, meminerit tàm memorabilis Indulti, de quo & qui res Caroli per ſingulos annos geſtas exactius recenſuere, nullam planè mentionem fecerunt. Et meritò quidem; qui enim fieri poteſt, vt tam exorbitans ac Eccleſiæ exoſum priuilegium, Carolo Magno Hadrianus Papa contulerit? Cùm ipſas inueſtituras, ſeu Epiſcoporum per poteſtatem Sæcularem electiones, ac deſignationes, fuiſſe conſtet prohibitas ſub eodem Hadriano Pontifice in ſeptimo Concilio generali, Can. 3. quo decreuit Oecumenica Synodus, vt omnis electio Epiſcoporum, aut Sacerdotum quorumcumque à Principibus facta, irrita maneret. Sequenti etiam ſæculo idem, in octauo Concilio generali, lege eſt conſtitutum. Actione ſiquidem decima ſancitum eſt, ne à Principibus, vel eorum fauore eligerentur Epiſcopi: nec ipſi Antiſtites indecentia obſequia Magiſtratibus exhiberent. Poſtquam tamen à Caroli ſtirpe Imperium ad Germanos Principes tranſlatum eſt, Imperatores, neſcio cuius, non quidem Priuilegij à Sede Apoſtolica emanati (quod credulus nimium Gratianus, deceptus à Sigiberto hac in cauſa Romanæ Eccleſiæ infeſto hoſte, aliquandò conceſſum, perperam exiſtimauit, *Can. Adrianus diſt.* 63. atque ſubinde reuocatum, Can. Ego Ludouicus, eadem diſt. aliiſque ſparſim Canonibus inſinuare ſtuduit:) ſed priſcæ, quam prætendebant conſuetudinis, iure, hanc ſibi poteſtatem arrogatunt; diriſque modis ſibi aſſerere contenderunt. Repugnantibus toto niſu Pontificibus Romanis inter quos omnes acerrimè Greg. VII. libertatem Eccleſiæ contrà tàm funeſtos auſus, ad extremum vſque vitæ ſpiritum, defendit.

4. Hinc Henricus Rex Germaniæ, qui nefariis modis à Paſchale I I. extorſerat priuilegium, quo ſibi concedebatur ius inueſtiendi per annulum, & baculum, illi poſteà expreſsè renunciauit in Wormatienſi Concilio: cui præerant Labertus Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, & duo alij Cardinales Calliſti Papæ Legati, anno 1122. Cuius ſolemnis renuntiationis hic tenor eſt, quem legimus ab Wrſpergenſi memoriæ conſignatum. Ego Henricus Dei gratia, Romanorum Imperator Auguſtus, pro amore Dei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Domini Papæ Calliſti, & remedio animæ meæ, dimitto Deo, & Sanctis eius Apoſtolis Petro, & Paulo, & Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ, omnem Inueſtituram per Annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis fieri electionem, & liberam conſecrationem. Poſſeſſiones, & Regalia Beati Petri, quæ à principio huius diſcordiæ, vſque ad hodiernum diem, ſiue tempore Patris mei, ſiue etiam meo, ablata ſunt; quæ habeo etiam, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſtituo: quæ autem non habeo, vt reſtituantur fideliter adiuuabo. Et do veram pacem Calliſto, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & omnibus, qui in parte ipſius ſunt, vel fuerunt; & in quibus, Sancta Romana Eccleſia auxilium poſtulauerit, fideliter iuuabo. Subſignauerunt Prælati, & Principes Imperij; vt obſeruat pius, doctus, & eruditus Andreas Sauſſay *in Panoplia Epiſcopali, lib.* 2. *Digreſſiuncula de Inueſtituris,* de quibus etiam vide Turretũ *in obſeruationibus ad Ep.* 190. *Iuonis Epiſcopi,* Boëtium Eponen. *de Regalibus n.* 217. *cum ſeq.* & *n.* 186. *cum ſeq.* & Franciſcum Florentium, *in lib.* 1. *Decretal. tit.* 6. qui tamen Auctor cautè legendus eſt; cùm ſit nimis infenſus Romanæ Sedi.

RESOL. VII.

Circa ſuperius dicta quoad Epiſcoporum electionem Authoris iudicium ex ſacris Canonibus deſumptum breuiter exponitur?

Et notatur, quod hodie ſolùm in Germaniæ Eccleſiis vetus conſuetudo ſeruatur, in quibus Canonicorum Collegium Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit; electus verò à Pontifice confirmatur?

Et aduertitur, quod lex, & conſuetudo antiqua in modum eligendi Epiſcopos, Romanorum Pontificum authoritate eſt abrogata; & ius nominandi, deſignandi, & offerendi, atque præſentandi Epiſcopos datum eſt multis Regibus, eorumdem Romanorum Pontificum nutu & aſſenſu? Ex part. 10. tr. 1. Reſ. etiam 7.

§. 1. ITaque circa præſentem difficultatem de priſco more eligendi Epiſcopos, aſſero, Apoſtolos, authoritate accepta à Chriſto Domino, in ſui locum Epiſcopos elegiſſe, & creaſſe. Nam ſinguli eorum idoneos præfecerunt Eccleſiis Paſtores, qui *in cap. Quorum vices diſt.* 68. dicuntur Apoſtolorum locum tenere. Deinde verò, primis illis Epiſcopis, quos creauerunt Apoſtoli, vita functis; totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos, ad Romanum Pontificem pertinuit,

pertinuit, tanquam ad ſucceſſorem Petri, cui data, eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam: & hoc eſt, quod dicitur *in cap. Omnes, diſt.* 22. Omnes, ſiue Patriarchæ cuiuſlibet apicem, ſiue Metropoliũ primatus, aut Epiſcopatuum Cathedras vel Eccleſiarum, ſiue cuiuſlibet ordinis Dignitatem inſtituit Romana Eccleſia. Sic ibi. At verò primis illis Eccleſiæ temporibus poſt Apoſtolos, expreſſo, vel tacito Romanorum Pontificum conſenſu, Electiones Epiſcoporum fiebant. Nam, ſcientibus, & non repugnantibus, nec aliud ſtatuentibus Romanis Pontificibus, cùm iure poſſent, Clerici cuiuſque Eccleſiæ Cathedralis in vnum ſimul conuenientes, vnũ quendam in Epiſcopum nominabant, deſignabant, eligebant. In hac porrò nominatione, deſignatione, vel electione, non ſemper idem mos, & vſus eſt retentus. Aliquando enim Clerus ſimul & Populus nominabant, deſignabant, eligebant, & offerebant *capite factus eſt 7. quæſtione 1. capite Plebs. capite Noſſe, capite Epiſcopos. Litteras diſt.* 63. Aliquando Populus quidem petebat ac poſtulabat Epiſcopum; Clerus verò eligebat. *capite Nulla diſt.* 62. Aliquando & ipſe Populus non ſolùm petebat, ſed etiam nominabat, & deſignabat, Clerus verò eligebat. *cap. Nulla cit.* Aliquando etiam Epiſcopus ſibi adiutorem adſciuit, quem poſteà ſucceſſorem nominauit; vel morti vicinus Epiſcopum in ſui locum ſucceſſurum deſignauit. *cap. Si Petrus* 8. *quæſt.* 1. Aliquando Clerici eligebant, Populus verò nominabat, & Principis requirebatur aſſenſus. *cap. Quia igitur. cap. Lectis, diſt.* 63. *& cap. Quod ſicut de elect.* Donec tandem Canonica eſt Sanctione decretum, vt ſoli Clerici Epiſcopum eligerent, Laicis penitus excluſis. *cap. Nullus. cap. Adrianus. cap. Non eſt. cap. Non liuet. diſtinct.* 36. *cap. Si deinceps* 16. *quæſt.* 7. Et ad extremum, tota Epiſcopum eligendi facultas, ad Canonicorum Collegium redacta, & deuoluta eſt, ita vt ſoli Canonici, excluſis non ſolum Laicis, ſed etiam cæteris Eccleſiæ Clericis, quamuis Beneficiarii, Epiſcopum eligerent: quæ Lex, & conſuetudo diu in Eccleſia durauit per Germaniam, Galliam, Angliam, Poloniam, Italiam, & Hiſpaniam. Quæ poſteà Lex, Romanorum pontificum authoritate eſt abrogata, & ius nominandi, deſignandi, offerendi, & præſentandi Epiſcopos, datum eſt multis Regibus eorundem Romanorum pontificum nutu, & aſſenſu. Vndè nunc Reges Hiſpaniæ Epiſcopos nominant, deſignant, & offerunt Romano pontifici, vt eos in Eccleſiis inſtituat. De quo iure Regis noſtri Hiſpaniarum circa præſentationem Eccleſiarum ſuorum Regnorum, inter recentiſſimos Scriptores, materiam latè pertractante, vide heu quondam noſtrum Barboſam, Epiſcopum Vgentinum, *de Iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 74. *& ſeqq.* & tres inclytos Profeſſores Salmaticenſes Ioannem Solorzanum, *de Indiarum Iure, tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 31. *& ſeqq.* Valboam de Magroueio, *in c. Cum Eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſſ. & propriet. num.* 33. *& ſeqq.* Alphonſum de Eſcobar Loaiſa, *de Pontificia, & Regia Iuriſdictione cap.* 8. *num.* 7. *& ſeqq.* quibus adde Petrum Gonzalez Salzedo, *de lege Politica, lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 24. *& ſeqq.* cum amiciſſimo, & eruditiſſimo Domino D. Laurentio Ramirez de Prado, *in notis ad Chron. Luitpran. n.* 99. *quem angor ad manus meas non perueniſſe; multa enim ex ipſo didiciſſem.*

2. Ex his non deſeram obſeruare, falſam eſſe Ioan. Ignei *in lege Neceſſarios.* §. *Non aliàs* n. 136. *ff. Ad Silanianum* doctrinam, quam ſequutus eſt Ioannes Ferraldus *In Tractatu de Inſignibus Regum Franciæ IX. Iure*, vbi probare nititur, Reges Hiſpaniæ ius præſentandi Epiſcopos, habuiſſe ratione conceſſionis Carolo Magno, Gallicano Regi, factæ: nam per centum viginti annos, antequam Carolus Magnus in rebus humanis eſſet, noſtris Hiſpaniæ Regibus cõpetebat; vt ex Couarruuias, Perez, & Salzedo, probat Mauritius de Alzedo, *de præcellentia Epiſcopatus dignitatis*, *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Nota verò, quod hodie ſolum in Germaniæ Eccleſiis vetus conſuetudo ſeruatur: in quibus Canonicorum Collegium Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit; electus verò à Pontifice confirmatur. Ita Azorius *p.* 2. *lib.* 3. *c.* 28. *q.* 4. Germonius *de Sacr. Immun. lib.* 3. *c.* 12. *num.* 40. cum aliis.

RESOL. VIII.

Breuis digreſſio contra reſponſum falsò, vt puto, adſcriptum aliquibus Doctoribus Sorboniſtis, in qua deſcribuntur ſex diuerſa tempora, in quibus conceſſæ ſunt diuerſis perſonis, & ſtatibus electiones Epiſcoporum, Abbatuum & prioratuum. Ex part. 10. tract. 1. Reſ. etiam 8.

§. 1. Nouiſſimè terebatur manibus aliquorum, hic Romæ quidam libellus typis impreſſus, cui titulus hic erat. Reſponſum præcipuorũ Doctorum Pariſienſis Academiæ Sorbonicæ, Potentiſſimo Portugalliæ Regno. In quo Auctor, profeſſione Caluiniſta, vt credo, firmat, electionem Epiſcoporum olim Diuina authoritate ſpectaſſe ad Populum; & poſteà ius illud fuiſſe trãſlatum in Principes, quorum conſenſu Pontifices tale ius poſteà ſibi acquiſierunt. Probat hoc ex verbis S. Cypriani, *Epiſt.* 68. in illis verbis. *propter quod de traditione Diuina, &c.* Et poſteà coaceruat quamplura loca Veterum Patrum, & Conciliorum, deſumpta ex Republica M. Antonij de Dominis. Sed hæc fuit hæreſis Caluini. qui locum Cypriani adducit: & ad illum reſponde. Pamelius *ibidem, in Annotat.* Duuallius *de poteſt. Pontificis, p.* 3. *quæſt.* 6. Azorius, *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *quæſt.* 4. Bellarminus, *lib.* 1. *de Clericis, cap.* 7. Vaſquez *in* 3. *p. tom.* 3. *diſputat.* 244. *cap.* 5. *num.* 53. & alij communiter. Nam cùm, ait Cyprianus id de Diuina authoritate deſcendere; per authoritatẽ Diuinam non intelligit præceptum, ſeu ius diuinum; ſed exemplum ex Sacra ſcriptura deprompum: inſtar cuius, inquit Cyprianus, fieri debere Electionem noſtrorum Miniſtrorum coram Populo, & ipſo etiam conſentiente: dicit enim Epiſcopum eſſe eligendum coram Populo ſicut legimus. *num.* 20. electum fuiſſe Eleazar *Actor.* 1. Matthiam, & ſeptem Diaconos. *Actor.* 6.

2. Ad alias verò authoritates Patrum, ab Anonymo adductas, reſpondet indiuidualiter Coeffeteau, & Boucrius *contra Rempublicam M. Antonij de Dominis, lib.* 3. *c.* 3. *per totum*: adi illos, & non pigebit: Ego verò, ex ſuperiùs dictis, paucis verbis ad omnes illas Patrũ auctoritates reſpondeo. Dico igitur cum Bonacina *tr. de Summo Pontif. q.* 1. *punct.* 1. *n.* 10. & aliis, Laicos numquam electioni interfuiſſe, vt verè, & propriè eligerent, modò loquamur de Electione propriè accepta, non verò de facta per vſurpationem: nam ipſis interdicta erat electio in Concilio Laodiceno I. in Concilio Martini Papæ, in Nicæno XI. & in octauogeneriali Conſtantinopolitano. Populus enim electioni aſſiſtebat, non ad verè, & propriè eligendum; ſed ad petendum, ad proponendum, ad teſtimonium ferendum de vita, & moribus eligendi, ac denique ad præſtandum conſenſum. Et licèt alicubi habeatur elegiſſe, nihilominus non verè, propriè, & poſitiuè elegit, cùm electio ſit actio Eccleſiaſtica competens Eccleſiaſticis perſonis: ſed negatiuè, quatenus non impediebat electionem ſuo

teſtimonio, nec quidquam obiiciebat; aut quatenus perſonam proponebat, in eam conſentiebat, & acquieſcebat electioni. *cap. Nullus 61. c. Clerici, & cap. Vota 63. diſt.* Ob id, verbum eligere, aliter accipitur de Eccleſiaſticis, aliter de populo; etiamſi in eodem verborum contextu adhibeatur. Sicut ſanitas aliter accipitur de pulſu, aliter de medicina, aliter de habitu, aliter de homine. Sicut etiam Pilatus, Turbæ, Sacerdotes, & Milites Chriſtum crucifixerunt; ſed non omnes eadem ratione. Et hoc dicere voluerunt; & ſic interpretanda ſunt verba ſupradictorum Patrum ab Aduerſario coaceruata: quia licèt plerumque electionis nomen genericè vſurpent, ac cum poſtulatione confundant; vera tamen, ac conſtans ipſorum ſententia eſt, Plebem ab Epiſcoporum, atque aliorum Eccleſiaſticorum hominum vera electione, quæ vix ſoli Clero permittitur, excludi. Planè itaque conſtat, in electionibus Epiſcoporum nihil, præter aſſenſum, à Plebe poſtulari, & ſi quid præterea ad electionem ſpectans eidem adſcribi contingat, id totum in poſtulatione concludi. Quare ex auctoritate Patrum adducta, & eorum verbis; aſſero, nihil aliud olim fuiſſe Populorum, Ciuium, ac Magiſtratuum, in eligendo, vel Epiſcopo, vel Sacerdote, Votum, Suffragium, aut Electionem, quàm conſenſum animorum, teſtimonium bonum, & poſtulationis cuiuſdam formam, ac ſpecimen. Adde, quòd, vt ſuprà dictum eſt, ſi aliquando Populus cum Clero ſtrictè, & propriè Epiſcopum eligebat, hoc factum ex Priuilegio Pontificis, dicendum eſt.

3. Pergit poſteà Anonymus ex ſua doctrina præbere Regno Portugalliæ Conſilium, & ait. Quia Sanctiſſimus D. N. Innocentius X. ex mala affectione in Luſitanos, (verba ardenti cauterio inurenda) differt in illo Regno Epiſcopos nominatos conſtituere, poſſe, ait ipſe, Regem ipſum hoc efficere, quia dicta electio ad illum priùs ſpectabat. Sed, vt probatum eſt, de iure diuino ad ſolum Papam electio Epiſcoporum pertinet; & ſi aliquando in illa ſe immiſcuit Plebs, Clerus, vel Principes Laici; hoc totum factum fuit, expreſſo, vel tacito Summi Pontificis conſenſu: contrarium aſſerere, eſt hæreticum. Et, vt videat Anonymus, quàm malum conſilium Luſitanis præſtet; ſciat, Reges Luſitanos legitimos, nunquam Epiſcopos elegiſſe, vt patet ex reſponſione Regis ad Innocentium VIII. Pontificem; quam ponit Pereira, *de manu Regia, part. 1. Concor. 28. num. 76.* vbi ſic habetur: Quod Rex in Eccleſiis minoribus à Cathedralibus, quibus eſt per electionem Prælatis, vel Rectoribus prouidendum, vacent, maiorem ſibi authoritatem vindicare, intendens, in eis Clericis familiaribus ſuis, vel aliis minus dignis, Capitulis Eccleſiarum huiuſmodi vniuerſaliter, & ſingulariter ſingulis litteras ſuas mittit, precibus exigens, & minis grauibus, & terroribus interiectis, vt nullum omninò in Prælatum eligant, niſi quem ipſe in huiuſmodi litteris nominat, vel per ſuos Miniſtros facit nominari. Reſponderunt Procuratores, quòd idem Rex, ſi preces aliquando porrexit, pro aliquibus eligendis in talibus Eccleſiis; pro dignis interpoſuit preces ſuas, nullis ſuper hoc minis, vel terroribus interiectis: & quòd ſuper hoc non grauat, nec intendit grauare Eccleſias, vel Canonicos: & promiſerunt, Regem ita perpetuò ſeruaturum, nec in ſuis precibus adiecturum, quòd vllus eligatur, niſi is, pro quo direxerit preces.. Sic ibi. Vnde ſtatim infert Pereira hæc verba: In hoc Regno ſupponitur, quod Epiſcoporum electio ſpectabat ad Capitulum; Reges tamen Hiſpaniæ à tempore Concilij Toletani; ſub Pontifice Leone II. regnante Eruigio, Rege Goto, Epiſcopos Summo Pontifici præſentant. Ita ille. Ex quibus verbis apparet mendacium Anonymi, nempe ius Populi eligendi Epiſcopos, tranſlatum fuiſſe in Reges Luſitanos: & ideò, nolente Pontifice Epiſcopos, eligere, ius eligendi iterum ad illos redire. Nam ipſimet Reges Luſitani. vt patet ex verbis paulò ſupra adductis fatentur, nunquam habuiſſe ius eligendi Epiſcopos, nec illos vnquam elegiſſe. Et ideò, vt notat Pereira vbi ſupra, Priuilegium tantùm nominandi Epiſcopos à tempore Alphonſi V. ex Priuilegio Papæ habuerunt; vt notat etiam amiciſſimus, & ſapientiſſimus *Ioannes Solorzanus, de Indiarum Iure tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 31.* & tandem rectè à me ſuperiùs dictum fuit reſponſum, ex cuius occaſione hunc Tractatum compoſui; falsò fuiſſe adſcriptum aliquibus Doctoribus Academiæ Sorbonicæ: nam quis credere poteſt in illo celebri Muſæo Caluiniſtas exiſtere? Doctrina enim in dicto Reſponſo, Regno Portugalliæ exhibita, ex penu Caluini deſumpta eſt; cùm ſit contra Catholicam doctrinam, quam ſuperius firmauimus, & quam Doctores Sorboniſtæ indiuidualiter docuerunt, vt Andreas Duuallius *de Poteſtate Pontificis p. 3. quæſt. 6.* Iſambert *in 3. part. D. Thomæ tom. 3. de Sacramento Ordinis diſp. 6. num. 2.* Franciſcus Hallier *de Sacris Ordinationibus cap. 3. §. 1. & 2.* quibus adde Coëffeteau contra M. Antonium de Dominis *lib. 3. cap. 3. per totum*, Cellotium *de Hierarchia Eccleſiaſtica lib. 4. cap. 17.* Sauſſay *in Panoplia Epiſcopali lib. 2.* & alios qui mordicus tenent, Populum numquam habuiſſe ius eligendi, & ſuffragandi ex iure diuino. Videat modò Anonymus, ſi Doctores Sorbonæ, ipſius, an noſtram ſententiam doceant. Noſtris tantùm temporibus inuenio non Sorboniſtam, ſed Simeonem Vigorium, Gallum tamen, Conſiliarium Regium, in Parlamento Pariſienſi ſententiam Anonymi docuiſſe: docet enim *Apologiâ, de ſuprema Eccleſiæ authoritate, titulo de Diſciplina Eccleſiaſtica n. 38 fol. mihi* 185. Epiſcopos à Principibus cõſtitutos fuiſſe primis Eccleſiæ ſæculis, tùm iure ſuo, tùm lege Regia qua quicquid iuris Populus habebat, in Regem tranſlatum eſt. Sed iſte Author in dicta Apologia multos errores effudit; & ſe oſtendit contrà ſanctam Sedem Apoſtolicam, & Romanam infenſiſſimum hoſtem. Contra quem, & contra doctrinã ab ipſo paulò antè allatam, ſe conſtanter oppoſuerunt Andreas Duuallius, vbi ſuprà, & Ioannes le Tau, *tract. de Summi Pontificis authorit. lib. 3.* quod opus æternitate digniſſimum, impreſſum fuit Ebroicis apud Antonium le Marie 1622. Verùm aduerſus Anonymum, non ſolùm Theologos Gallos adductos, ſed etiam Gallum Iuriſconſultum adducere non deſinam. Audiat itaque Rebuffum, *in notat. ad Concordat. tit. de election. derogat. ſuper verb. Et cum ex electionibus in principio*, qui totum reſponſum Luſitanis ab ipſo exhibitum, penitus labefactat. A principio, inquit, ius eligendi erat, prout eſt, apud Deum; qui ſuo filio Domino noſtro Ieſu Chriſto facultatem eligendi in mundo dedit: quam exercuit, vt patet *Luc. 6.* vocauit Ieſus Diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis: quos & Apoſtolos nominauit. Hanc demum poteſtatem Chriſtus Papæ, tanquam ſuo Vicario, conceſſit, quam ex humilitate Petrus Collegio Apoſtolorum. & Seniorum exercere permiſit. *Act. 6. & 15* ſecundum tempus ſubſequens fuit, in quo gens efferata cœpit excreſcere, & Clericis nolle obedire, & per conſequens neminem velle recipere, niſi ab ipſis approbatus fuiſſet: quod longo tolerarunt tempore Summi Pontifices, vt fides Chriſtiana augeretur, & per populum tueretur. Ideò aliquoties per Clerum, & populum electio celebrata extitit, ſaltem de conſenſu populi, electio à Clero fiebat. *Can. Plebs, & Can. ſequ. 63. diſt.* Vndè ſtatuit

Nicolaus Papa, Epiſcopus non eſſe conſecrandos, niſi poſt electionem, vel conſenſum Cleri, & populi. *Can. Epiſcopos 63 diſt.* vbi Cleri, Plebiſque conſenſus requiritur; ne Plebs inuita Epiſcopum non optatum contemnat, aut odiat. *Can. final. ibidem, Can. in nomine 23. diſt.* Sed quia Vulgus aliquando per acclamationem ignaros, ſeu populares, nulla habita ratione probitatis, eligebat; ideò hac vſurpatione fuit priuata, & prohibita, ne deinceps electioni intereſſet, & ſic tertium tempus, ſucceſſit, in quo Reges, & Principes Eccleſiæ grati fuerunt, & erga illam benè meriti. Ideò Papa Carolo Regi Francorum & Imperatori, facultatem eligendi Summum Pontificem permiſit; ac omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos per ſuas Prouincias ab eodem Inueſtituram accipere, definiuit. *Can. Adrianus, & ſeq. 63. diſt.* Et quia plurimas perturbationes in Eccleſia imò ruinam Sanctæ Religionis oriri cognouit Gregorius, deò in Synodo generali hoc prohibitum fuit in hæc verba: *Decretum, vt nullus Clericorum, Inueſtituras Epiſcopatus, vel Abbatiæ, vel Eccleſiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius Laicæ perſonæ, Viri, vel Fœminæ ſuſcipiat. Quòd ſi præſumpſerit; recognoſcat Inueſtituram illam Apoſtolica authoritate irritam eſſe; & ſe vſque ad dignam ſatisfactionem ſubiacere. Can. Quoniam Inueſtituras 16. q. 7.* Et ſic. Quartum tempus aduenit in quo Electiò omninò Sæcularibus Principibus fuit prohibita; fuique ſtatutum, vt quicumque electionem Eccleſiaſtici ordinis tentauerit, Anathema ſit, donec obediat, & conſentiat in quidquid Eccleſia de electione proprij Præſulis ſe velle monſtrauerit. *Can. 1. & ſeq. 63. diſt.* Quintum tempus proximum fuit, in quo Canonicis, & Religioſis ſimul conceſſæ ſunt electiones Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, *Can. Sacrorum 63. diſt.* Quod ſi, excluſis Religioſis electio fieret; irrita haberetur. *Can. Obeuntibus. ibid. & Panormitanus in cap. 1. de Electionib.* Poſteà Concilium Baſilienſe approbauit, vt vnaquæque Eccleſia, aut Collegium, ſeu Conuentus ſibi Prælatum eligeret; vt in *Pragmat. Sanctione* patet, *Rubr. de Electionib.* Veruntamen, quia Canonici, & alij Electores abutebantur, & propter abuſum perditur Priuilegium; ideò electionibus fuerunt priuati. Sextum tempus eſt horum Concordatorum, in quo datur nominatio Regi Franciæ de Archiepiſcopatibus, & Epiſcopatibus, Abbatiis, & Prioratibus, vel electiuis, & reditum eſt ad Tertium tempus ſuprà deſcriptum. Cauendum erit tamen nè per abuſum Omega aliquandò reuolet ad Alpha, *Can. Ab Exordio. 35. diſt.* Hucuſque Rebuffus. Quid ad hæc reſpondebit Anonymus. Vtinam illud Pſalmi: *Omnis iniquitas oppilabit os ſuum.*

TRACTATVS DECIMVS, HISTORICO-THEOLOGICVS, *DE* NVMERO ELECTORVM IMPERATORIS,

Non augendo, vel minuendo, inconſulto Summo Pontifice.

RESOLVTIO PRIMA.

An abſque aſſenſu Summi Pontificis, Septem Germaniæ Electoribus poſſit Octauus addi?

Ex quo infertur, an poteſtas eligendi Imperatorem ſit largita Septem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice? Ex part. 10. tract. 4. Ref. 1.

§. 1. Qvi teneret poteſtatem eligendi Imperatorem non fuiſſe largitam ſeptem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice, ad quæſtionem propoſitam affirmatiuè reſponderet: & ità docent ex hæreticis noſtri temporis Theodorus Reixingk *de Regimine Sæculari, & Eccleſiaſtico, lib. 1. claſſ. 4. cap. 7. num. 3.* Andreas Kichen *de Saxonico non prouocandi iure cap. 1. num. 8. & 9.* Thomas Paumeſter *de iuriſdictione, lib. 1. cap. 2. num. 29.* Daniel Ottonus *de iure publico, cap. 10.* & Girlacus Bexdorffius *in cap. 1. Aurea Bullæ Caroli IV. n. 14.* vbi ſic aſſerit: Cùm verò hic dicatur, Electores ad electionem iuxta antiquam conſuetudinem debere proficiſci: hinc non parùm ſuſpectum reddatur, quod vulgò fertur ſeptem Virorum inſtitutionem per aliquam, tempore Ottonis III. & Gregorij V. vel, vt alij Friderici II. & Gregorij X. latam Conſtitutionem, factam eſſe: haudque leuis ponderis argumentum pro opinione eorum inſurgit, qui exiſtimant, id non tam expreſſa vel ſpeciali aliqua Conſtitutione inſtitutum; quàm antiqua, & ſenſim, tacito vel expreſſo ordinum conſenſu, inualere cœpta conſuetudine introductum fuiſſe. Quicquid autem ſit, ſi Principibus Electoribus eligendi Poteſtas per certam Conſtitutionem aliquam tributa fuit vnquam; eam non à Gregorio V. Pontifice, ſed ab Ottone III. Imperatore factam fuiſſe neceſſe eſt. Ita ille; cui etiam adde nouiſſimè Carolum Vombagen *de iure publico, lib. 2. cap. 1. n. 9.* ſic aientem: Maior inter Doctores dubitatio eſt, cui primordia, & inſtitutio huius Collegij Electoralis adſcribenda veniat? An Imperatori Ottoni III. & Gregorio V. Pontifici tanquam hoc in paſſu, conſiliario, & ſuaſori Imperatoris vt fert communis opinio: An verò, ſecundùm alios Friderico II. & Gregorio X. Papæ, vel aliis Imperatoribus ab Hiſtoricis denominatis? An potius non tam expreſſa, & ſpecialis alicuius Conſtitutione illud Collegium, quàm antiqua, & ſenſim, tacito ordinum conſenſu, approbata conſuetudine introductum; & tandem à Carolo IV. & reliquis Imperij Proceribus Aurea Bulla confirmatum ſit? Quòd veriùs videtur; &

expreſſis probatur verbis *in cap.1.in prin.*& ipſe fatetur Pontifex Innocentius III. *in cap. Venerabilem de elect.* Ita Vomhagen. Et quidem inter hæreticos opinio magis communis eſt,hanc poteſtatem ſeptem Electorum non Conſtitutione Imperatoria,vel Pontificia introductam eſſe,ſed tacito conſenſu Principum, ac ordinum Imperij interueniente paulatim, tempore immemoriali,& ita docet, præter Gandorphium,& Vombagen *vbi ſuprà* Benedictus Crapzonius *in legem Regiam Germanorum c.10 ſect.5.n.20.& in Synopſi iuris Feudalis poſt diſp.8.q.1.n.12.* Antonius Colerus *in ſectionibus Inangularibus,ſect.1.Theſi 46. & 47.* Limnæus *de iure publico,lib.3.c.1. n.7. & ſeqq.* Georgius Schorbornerius *in Politica,lib.1. c.32.* Dominicus Arumæus *in auream Bullam Caroli IV.Diſcurſu 6.Theſi 3.* Martinus Remclinus *eadm Bulla,diſſer.5.c.4.Theſi 19.*& Petrus Fritza *de nobilitate, concl.18. lit.D.* Vide etiam de hac materia Iuſtum Sinolt *in Collegio publico,de ſtatu Rei Romanæ, diſp.2. Theſi 6.* Beſoldum, quando erat hæreticus *de Regia ſucceſſione, lib.2.diſſer.3.Theſi...& ſeqq.* Hæmonium *in Diſputationibus Politicis, diſp.3. nu.48.* Matthiam Stephanum *de Iuriſdict.tom.1. lib.2.p.1.c.5.num.2. & ſeqq.*& Petrum Heigium *in QQ. Saxonicis, p.1.q.3. & 4.*cum aliis penes ipſos.

RESOL. II.

Opinio negatiua proponitur, & probatur, tum ex iure Canonico, tum etiam authoritate Hiſtoricorum, & Diplomatum ipſorum Electorum; ſeptem Electores Germaniæ poteſtatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepiſſe. Ex part.10.tr,4.Reſ.etiã 2.

Sup. hoc & ſeqq. in hoc § inf. in tr. 12. ex doctrina Reſ. vnicæ, §. Verùm. prope finem.

§. 1. SEd quicquid ſupradicti ſentiant,& dicant; aſſerendum eſt firmiter ex Iure Canonico, & authoritate fere omnium Doctorum Catholicorum, Septem Electores Germaniæ poteſtatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepiſſe. Probatur primò, nam Innocentius III. *in cap. Venerabilem, de elect.* apertè teſtatur: In Germanis Principibus ius,& poteſtatem eligendi Regem, in Imperatorem poſtmodum promouendum,recognoſcimus, vt debemus,ad quos de iure, & antiqua conſuetudine noſcitur pertinere,præſertim cùm ad eos ius & poteſtas huiuſmodi ab Apoſtolica Sede proueniat. Et Clemens V.in Concilio generali Viennenſi, vt refertur in Clem. Romani,de iureiurand.Eccleſia, inquit,Romana à Græcis Imperium tranſtulit in Germanos,& ab eadem ad certos eorum Principes, ius & poteſtas eligendi Regem, in Imperatorem poſtmodum promouendum peruenit. Hoc idem teſtantur Pontificij Iuris Interpretes, Innocentius, Hoſtienſis,Ioannes Andreas,Panormitanus, Cardinalis & cæteri partim *in cap.Venerabilem* partim *in Clem. Romani*, citati; S.Thomas *in Opuſc. de Regimine Principum, lib.3. cap.19.* Auguſtinus Triumphus *in Summa de Poteſtate Eccleſiæ,quæſt.35. art.2.* Aluarus Pelagius, *lib.1.de Planctu Eccleſiæ art. 13. & 21. 37. & 41.* D.Antoninus,*part.2.Hiſtoriæ titul. 17. capite 4.* Idipſum quoque,& Hiſtorici tradiderunt, Blondus, *Decadis 2.lib.3.* Platina *in vita Gregorij V.* Io. Villanus *lib.4.Hiſtoriæ, cap.2.* Æneas Syluius *in Epitome Blondi*,& Martinus Polonus *in vita Gregorij V.* Nauclerus *quoque in Chronol. p. 2. Generat. 35.* ac cæteri Iuniores. Et certè id ratio videtur oſtendere; neque enim veriſimile eſt, Germaniæ Principes id iuris conceſſiſſe,cùm ad eos pertineret ſolùm ius eligendi Germaniæ Regem, non Regem Romanorum. Vndè poſt Carolum Craſſum, & Arnulphum ex familia Caroli Magni Imperatores Romanorum, Germaniæ Proceres Ludouicum Arnulphi filium,& Conradum è Franconia virum,& Henricum cognomento Aucipem, Saxoniæ,& Thuringiæ Ducem,filium Othonis Ducis, & patrem Othonis Magni Imperatoris, Reges Germanorum, non Romanorum elegerunt, teſte Sigonio, *lib. 6. de Regno Italiæ an. 911.& 919.* Item nullus Germaniæ Rex fuit ſalutatus, & habitus Rex Romanorum; niſi quem Romani, ſiue Itali recepiſſent: & nullus eſt Imperator ſalutatus; niſi quem Romanus Pontifex approbaſſet,vnxiſſet, conſecraſſet, & coronaſſet. Item Imperator eligitur, & creatur ob commune bonum populi Chriſtiani contra Hæreticos, Schiſmaticos, & Paganos, vt Eccleſiæ Patronus,Tutor, Defenſor, & Protector, at Romani Pontificis eſt talem miniſtrum ſeu Patronum deligere; cùm ſit Chriſti Domini Vicarius: ergo Germaniæ Principes non potuerunt ſua authoritate decernere, vt penes ſeptem viros eſſet ius & poteſtas Imperatorem eligendi.

Sup. hoc Reſol no præteritæ in eodem ante med verſ. Quo nam, & infrà in R ſeq. prop finem §. S quia verſ. poſtea ve.

2. Probatur ſecundò noſtra opinio ex his, quæ ſeruat Nicolaus Bellus *de Pontific.diſcurſ.1.* vbi hæc ait: Sequitur ex hoc vt Pontifex in rebus Imperij, multò magis ſe immiſcere queat, vt pote quæ iuris Pontificij ſunt,ſedique Apoſtolicæ immediatè ſubiectæ. Id autem probatur, quia Gregorius V. numerum Electorum inſtituit, quibus eligendorum Cæſarum facultatem conceſſit: Et quamquam authentica exempla Bullæ Aureæ, quam hac de cauſa edidit, proferri nequeunt: nihilominus, cùm magnum ſuſceperim laborem, vt huiuſce rei dilucidam veritatem comperirem; pleræque patentes litteræ cum earum exemplaribus ad manus meas deuenere, quibus antiqui multi Electores expreſsè fatebantur, ſuam ſe authoritatem Summis Pontificibus acceptam referre, quemadmodum in Arce Sancti Angeli in Theſauro, & in tribus libris, quibus titulus: *Priuilegia Imperatorum*: videre eſt: nec non in Bibliotheca Vaticana; vbi, exempla ſunt deſumpta ex iis: quæ in Arce Sancti Angeli cuſtodiuntur. Ex quibus clarè patet, Electorum authoritatem, eorumque inſtitutionem à Sancta Romana Eccleſia dependère. Quæ, vt magis comprobentur, in medium affero, pro diuerſis temporum occaſionibus Electores à diuerſis Pontificibus eligendi priuilegio ſpoliatos eſſe, quemadmodum olim Ioannes XXII. id effecit. Sed & Leo X. Ducem Saxoniæ priuauit, Clemens autem VII. electionem Caroli V. validam fuiſſe etiam abſque eiuſdẽ Ducis ſuffragio, ſuſtẽtauit,atque aſſeruit, quemadmodum in libro quodam, qui corio rubeo integitur, cernere eſt; cui libro titulus, *Capitulationes Principum*: & conſeruatur in Pontificio Promptuario.In regiſtris autem Leonis X.& Clementis VII. in Archiuio Cameræ Apoſtolicæ hæc authoritas lucidius apparet, nam ſtatim atque Rex Romanorum, vel Imperator electus eſt; Electores à Pontifice confirmationem petunt:ſæpiuſque cùm Papa conſenſum non præſtitiſſet,ad nouam electionem deuentum eſt, quemadmodum in dictis libris,ſi diligenter attendantur,obſeruare eſt.Ita Bellus *vbi ſuprà*; cuius verba etiam inuenies per extenſum apud Adamum Contzen, *Politicorum,lib.7.c.6.*

3. Et tandem probatur tertio noſtra ſententia Teſtimonio ipſorummet Imperij Electorum Principum, dum ad Nicolaum III.publicas miſère tabulas,quarum hoc initium eſt. Nos Principes Imperij Vniuerſis præſentem paginam inſpecturis. Complectens ab olim ſibi Romana mater Eccleſia, quadam quaſi germana charitate, Germaniam; illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen; temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram;

terram; plantans in ea Principes tanquam arbores prælectas, & rigans illas gratia ſingulari, illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ, *vt ipſius Eccleſiæ authoritate ſuffulti, velut germen electum per ipſorum electionem, illum, qui fræna Romani teneret Imperij, germinarent.* Hic eſt illud luminare minus in firmamento militantis Eccleſiæ: per luminare maius Chriſti Vicarium illuſtratum. Hic eſt, qui materialem gladium ad ipſius nutum excutit,& conuertit;vt eius præſidio Paſtorũ Paſtor adiutus, oues ſibi creditas ſpirituali gladio, protegendo communiat, temporali refrænet, & corrigat, ad vindictam malefactorum, laudem verò credentium, & bonorum. Ita ipſimet Electores, vt obſeruat Nicolaus Serarius inclytæ Societatis Ieſu erudititiſſimus Auctor *in Hiſtoria Moguntina, lib.*1.*cap.*26. in quo latè firmat Poteſtatem Septem Electorum Germaniæ eligendi Imperatorem dimanaſſe ex authoritate Summi Pontificis.

RESOL. III.

Confirmatur eadem opinio negatiua Auctoritate Theologorum, & Iuriſconſultorum, & ipſorum Hæreticorum. Ex part.10.tract.4.Reſ.etiam 3.

§.1. VErùm quia,vt optimè obſeruat idem Serarius,hæc difficultas pertinet ad quæſtionem facti,ideò magis pendet è teſtium aſſeueratione,quã è rationum,& argumentorum ſubtilitate,licèt itaque pro noſtra ſententia quam plures adduxerim Authores;hic tamen etiam alios addam à me diligentiſſimè conquiſitos; & hi ſunt Azorius *tom.*2.*lib.*10.*c.*3.*q.*5. Borellus *de præſtantia Regis Catholici, cap.*38. *num.*6. *& in addit.ad Speculum Principum, Rubr.*14.§. *Veniamus,ver. Archiepiſcopus Moguntinus.*Martha *de Iuriſd. par.*4.*cent.*2.*caſ.*197.*num.*4. Maſquardus de Suſannis, *tract.de Cœlibat.Sacerdotum,p.*11.*cap.*2. *num.*20. Franciſcus Vargas *in reſponſo ad Pium IV. Fundam.*10.*circa finem.* Fuluius Pacianus, *de probat. lib.*11. *cap.*15. *num.*39.Gaſtaldus,*tract.de Imperatore,quæſt.*8.*num.*14. *cum ſeq.* Ioannes Capiſtranus *de Papæ Authoritate in p.*2.2.*partis principalis, num.*118. Alphonſus Aluarez *in Theſauro Chriſtianæ Religionis,, cap.*16.*num.*15. *& cap.*56. *num.*1. Lancellotus *in templo omnium Iudicum,lib.*1.*cap.*1.*quæſt.*2.*num.*9.Tholoſanus, *de Republica,lib.*6.*cap.*13.*&* 15.Beſellus *in Corollariis, poſt tract. de Donatione Conſtantini, Corollar.*6.*&* 9. Polydorus Virgilius *lib.*4.*c.*7. *alias* 10. Volaterranus *in Anthropologia, lib.*22. Alciatus *in comment. leg. bona Ciuitas, ff.de verb.ſignificat.*Albertus Crantzius *lib.*4 *Saxoniæ cap.*25.*& lib.*8. *num.*21. Ferdinandus Waizeneggerus *tract.de Iure Publico, differt.de Imperatore, & Imperio, c.*4.*num.*21. Bulengetus *de Imperatore Romano, lib.* 3. Thuanus *in princip.lib.*2.*Hiſtor.* Gail. *lib.*1, *obſeruat. c.*2.*n.*2.Michaël Coccinus *de tranſlat. Imperij à Græcis ad Germanos* Ioannes Balæus *de Vitis, & Geſtis Pontificum;* Michaël Schiferner *in diſſertat.de origine & poteſt. Electorum Theſi* 4.Bordonus *in Sacro Tribunali,c.*5.*q.*8.*n.*34. Et tandem omnia ſuperiùs dicta latè, & ſolidè firmans tres non ſolùm dignitate, ſed etiam ſcientia Eminentiſſimi Cardinales Iacobacius *de Conciliis lib.*10.*art.*8.*n.*12. Bellarminus *de Tranſlatione Imperij,lib.*3.*c.*3.*&* 4. & Baronius *annal.tom.*10. *anno* 996.*n.*41.*cum ſeqq.* omninò videndi.

2. Sed quia contrà noſtram ſententiam plures hæreticos ſuprà adduximus, in eius fauorem etiam plures hæreticos adducere non iniucundum exiſtimaui, & hi ſunt Ioannes Carion, *lib.* 3.*Chron.*Ioan.Cuſpinianus *in Othone III.* Magdeburgici Centuriatores *contra ſuum Concenturiatorem Illyricum, Cent.*10.*c.*10. quibus adde Sebaſt. Munſterum *lib.*3.*Coſmographiæ*, qui cùm retuliſſet, quantas & quàm indignas à Romanis iniurias pertuliſſet; è contrario autem quantam beneuolentiam, quamque præſens auxilium ab Othone Germano accepiſſet Pontifex,pergit in verba hæc: Porrò Gregorius vt Cæſari, Germaniſque gratificaretur, & acerrimam de accepta à Romanis iniuria vindictam reciperet: nouam fecit vna cum Cæſare de eligendo à Germanis Proceribus Rege factionem, formulamque, ac legem creandi Imperatoris,vt hæc electio perpetuò Germanis maneret;& vt è ſuo corpore Cæſarem deſignarent.Quæ ad hoc vſque noſtrum æuum permanet.Debet autem virtute electionis mox ab electione vocari Cæſar,& Rex Romanorum:& accepta Corona à Romano Pontifice, tum habet titulum Imperatoris Auguſti, Et priuſquam hæc ordinatio publicaretur,Otho,vocatis Principibus, & Proceribus Germanicæ nationis, indicauit illis,quanta confuſione electus fuiſſet Orbis Monarcha, & quàm multi eſſent, qui conarentur propinquos ſuos ad ſummum illud promouere faſtigium. Quæ res ad ſummum Chriſtianæ Reipublicæ diſcrimen,poſſet aliquando fomentum miniſtrare. Et poſt nonnulla,refert idem Auctor ordinationem incidiſſe in annum humanæ Redemptionis 1001. quæ Gallis plurimùm diſplicuit,eàmque graui animo pertulerunt.Verùm,quia Regium ſtemma Caroli Magni defecerat in Ludouico Lotharij filio, regia dignitate in Hugonem Capetum tranſlata,contendere cum Germanis operæ pretium non fuit. Hæc ille.Et tandem Petrus Bertius in Deſcriptione Germaniæ. Othonem, ait, vltimus,quum intelligeret Romanos Creſcentio Conſule rurſum ad fectare Imperij titulum; coacto exercitu Romam capit, impetrauitque à Gregorio Pontifice,vt ius eligendi Romanum Imperium perpetuò apud Germanos permaneret.Impetrauit autem hac lege,vt electus primùm vocaretur Cæſar, & Rex Romanorum, poſteà verò accepta à Pontifice corona, haberet titulum Imperatoris Auguſti. Electores conſtituti ſunt Septem: è quibus Archiepiſcopi Tres,quos Imperij Archicancellarios vocare placuit, Moguntinus Germaniæ: Colonienſis Italiæ: Treuirenſis Galliæ: Quatuor Principes, quos vocant Sæculares Dux Saxoniæ,Enſifer:Marchio Brandeburgenſis Camerarius:Comes Palatinus Rheni, Dapifer: Rex Bohemiæ, Pincerna: Ab his, poſt exceſſum Othonis,primus lectus eſt in Imperatorem Henricus cognomento Sanctus. Sup. hoc infra in tr. 11. ex Reſ.vnic. §.Verùm. verſ. Quonam.

3. Itaque noſtra ſententia firmata remanet non ſolum authoritate Hiſtoricorum,Theologorum,Canoniſtarum, & Iuriſconſultorum, ſed etiam ipſorum Hæreticorum, ſed confirmatur validiſſima argumentatione, nam niſi ab vno, qui in omnes, & præ omnibus authoritatem haberet, iuris hoc eligendi Imperatorem emanaſſet, ægriùs ferrent aliæ Chriſtianorum Nationes, ſe neque rogatis, neque volentibus, à paucis Germanorum Principibus eum eligi, qui eò ipſo, Imperator eſt, & nominis ipſius Maieſtate, & honoris excellentia primum ſemper locum teneat, ſiue per ſeipſum ille,ſiue per Legatos ſuos adſit: Regeſque omnes vbique, quantumuis Chriſtianiſſimos, & potentiſſimos, antecellat.

4. Concludendum eſt igitur, poteſtatem eligendi Imperatorem, Septem Germaniæ Electoribus à Summo Pontifice Gregorio V.largitam fuiſſe, Imperatore, Imperioque toto cupiente, approbante,& recipiente. Ex quo ſequitur neceſſariò, numerum Electorum, nec minui, nec augeri poſſe, inſcio, & inconſulto Summo Pontifice:nã vt optimè obſeruat Cardinalis Baronius,*vbi ſuprà* §.*A quonã autem, &c.* cuius

cuius fuit de ſeptem Electoribus legem condere, non alterius quàm ipſius eſſe poteſt aliquo modo mutatio, vel moderatio. Ergo cùm Summus Pontifex, vt probatum eſt, ſeptem Electores inſtituit; ipſo inſcio, ab aliis nec minui nec augeri poſſe, dicendum erit.

RESOL. IV.

Reſpondetur ad argumenta, quæ pro affirmatiua ſententia adduci poſſunt. Ex part. 10. tract. 4. Reſ. etiam 4.

§.1. Reſtat modò reſpondere ad aliqua argumenta, quæ in contrarium Aduerſarij opponunt Et ad *cap. Venerabilem de Elect.* adductum contrà nos à Boxdorſio, & aliis *vbi ſuprà*, in quo habetur, Poteſtatem ſeptem virorum eligendi Imperatorem, ortum habuiſſe à conſuetudine: reſpondeo, & contrà ipſos adduco ex eorum Caſtris, Commilitonem, népe Iuſtum Sinolt. *in Collegio publico de ſtatu rei Romanæ, diſp. 2. Theſi. 6 lit. B,* vbi aſſerit, Textum *dicti cap. Venerabilem*, non eſſe accipiendum de conſuetudine legem antecedente; cùm poſſit etiam de ea, quæ legem eſt ſubſecuta, eamque approbauit, intelligi: *ea leg. 31. ff. de legibus.* Quod apertè patet in dicto Textu: nam ibi Pontifex non dixit tantùm de conſuetudine; ſed de Iure, & conſuetudine. Quod confirmatur ex Clementina, Romani Pontificis, Ergo &c.

2. Secundo obſeruant aduerſarij, olim fuiſſe Electores Imperij, Archiepiſcopum Salburgenſem, Ducem Auſtriæ, Ducem Bauariæ, Ducem Saxoniæ, Ducem Brabantiæ, qui & Louaniæ: ſed quid inde; deberent náque probare hos fuiſſe mutatos ab aliis, quàm à Pontifice. Verùm nos fatemur, ſupradictos fuiſſe olim Electores, ſed poſteà authoritate Innocentij IV. vel Alexandri IV. fuiſſe mutatos; & eorum loco ſubrogatos Archiepiſcopum Treuirenſem, Comitem Palatinum Rheni, Marchionem Brandeburgenſem, & Regem Bohemiæ; quæ omnia notat Baronius *tom. 10. ann. 996.*

3. Tertiò, multa ex Hiſtoricis opponunt Aduerſarij: & Primò Nauclerum *vol. 2. Generat. 35.* dicentem: Hoc in tempore Electores Imperij inſtituti leguntur; de quo aliqui ſcribunt, quod Otho III. cùm hæredes ex ſe deſcendentes non haberet, conſtituit ex concilio Principum Germaniæ, vt Imperatore mortuo, in oppido Francofort, perpetuò fieret electio, & Electores conſtituit ſeptem. Secundò obiiciunt Krantzium *lib. 3. metropolis, cap. 40.* vbi ſic ait: Ita periit ſine prole Otho III. præualuitque electio; quam idem Imperator cum Gregorio V. propinquo ſuo fecit; quæque durat in hodiernum diem, vt non legitima ſucceſſione quæratur Imperator, quomodo à memoria Magni Caroli videbatur, ſed electio ſeptem primorum Principum aſſumatur. Tertiò obiiciunt ſcriptores alios Germanos, aſſerentes id eſſe factum ex communi omnium Germanorum Optimatum conſenſu, & id tradit etiam Nicolaus Cuſanus, *lib. 3. cap. 4. de concordantia Catholica*, vbi dicit, Electores conſtitutos eſſe communi conſenſu totius Imperij. Concurrebat inquit, ad hoc conſenſus ipſius Gregorij V. tanquam vnius Pontificis Romani, qui iuxta gradum ſuum in conſentiendo, in communem Imperatorem intereſſe habet rectè, ſicut in Conciliis vniuerſalibus concurrit in primo gradu authoritas ipſius per conſenſum cum aliis omnibus ipſum Concilium celebrantibus. Vigor nihilominus definitionis non ab ipſo primo omnium Pontifice, ſed ex communi omnium, & ipſius, & aliorum conſenſu dependet. Et infrà: Ita quod puto in veritate, conſenſum Romani Pontificis à Principio interueniſſe, dum iſti Electores conſtituerentur. Vnde ipſi communi fungentes legatione omnium, qui Imperio ſubſunt, etiam totius Sacerdotij, & Romani Pontificis, eligunt.

4. Quartò, quia B. Antoninus, Martinus Polonus, Leopoldus bambergenſis, de Conſtitutione Electorum loquuntur, ſed eam Summo Pontifici non tribuunt, ſed ad hæc omnia obiecta reſpondeo. ea nihil concludere, quia Authores nominati non negant factum eſſe decretum de Septem Electoribus Imperatoris authoritate Pontificia; ſed ſignificant, id Pontificem Romanum feciſſe conſenſu Othonis III. atque aliorum Principum Germanorum: nam veriſimile eſt, id petiiſſe Othonem III. Imperatorem, & Germanorum Primates, & ſanctionem à Pontifice conſtitutam laudaſſe, & comprobaſſe; vt obſeruat Serarius *in Hiſtoria Moguntina lib. 1. cap 26* & alij.

5. Quintò, non obſtat, quòd ſupradictis videantur aduerſari monumenta Eccleſiæ Aquilegienſis, in quibus memoriæ proditum ſcribitur, ſanctionem de ſeptemuiris Electoribus ab Henrico II. Imperatore, & Silueſtro II. Papa factam eſſe; quam traditionem ſectantur Marſilius de Menandrino; Paduan. *de Tranſlat. Imper. cap. 11.* Nicolaus Cuſanus *lib. 3. de concord. Cathol. cap. 3. & ſeq.* Matthæus Palmerius *in Chron. anno* 1004. Donatus Boſſius *Chronol. anno* 1004. nam contradictionem hanc Eccleſiæ Aquilegienſis, Nauclerus *in Chronol. vol. 20. gener. 34.* in hunc modum conciliare molitur: Quòd autem à quibuſdam ſcribitur, ſanctionem hanc inſtitutam fuiſſe anno ſalutis noſtræ milleſimo, & ſecundo; hoc ita intelligendum puto, quod eo anno virtute iſtius ſanctionis, prima facta fuerit per Principes deſignatos electio in perſona Henrici Bauari, tunc enim cœpta eſt moribus vtentium approbari; & ſic ſub Silueſtro II. qui ſucceſſit Gregorio. Et hoc ſaluari poteſt, quod ex monumentis Aquilegienſis Eccleſiæ traditum inuenitur, Sanctionem de Imperatore à Germanis deligendo, Silueſtri temporibus factam fuiſſe. Vnde etſi Gregorius Sanctionem inſtituerit; ille tamen Silueſter electionem primam iuxta Sanctionem factam approbauit. Hactenus Nauclerus. Eamque conciliationem probat Bellarminus, *lib. 3. de Tranſlat. Imper. cap. 3.* & Geuuoldus *de S. Imper. Septem vir. cap. 6. num. 75.*

6. Et tandem non obſtat, quod Collegij Electoralis inſtitutionem Othoni IV. Brunſuigio Imperatori adſcribunt, Reinhardus Honig. *in politica part. 1. c. 30. n. 30.* & alij, ex decreto in Comitiis Francofordianis ea de re facto, apud Goldaſtum *tom. 3. conſtit. Imperial. anno* 1209. vel vt opinatur Chriſtophorus Beſol *in diſp. de Regia Succeſſione diſſert. 3. Theſi. 6. Carolo IV.* qui Beſoldus ex Beuthero *Animad. Hiſtor. c. 13.* docet, etiam ab eodem Carolo numerum Electorum auctum, & Regem Bohemiæ additum. Non inquam hæc obſtant, quia cùm hi Scriptores inter ſe diſcordent; non ſunt attendendi: & illos refellunt Crapzouius *in leg. Regiam Germanorum c. 10. ſect. 5. n. 17.* & alij. Adde, etiam ſi demus aliquos diſſentire à noſtra ſententia, quid ad rem? negari non poteſt noſtram ſententiam eſſe communem vt poſt hæc ſcripta viſus latè probat Bzouius *de Romano Pontifice c. 43.* Nec vnquã ſæculum aliquod ita ſterile fuit, quod homines diſſentiendi ſtudio flagrantes non protulerit, nec in vnaquaque re credenda omniũ conſenſum requirimus: nec propterea is mentitur, qui mel dulce eſſe dicit; licet ægrotis aliter videatur. Manet igitur firma noſtra concluſio, Electores, tempore Othonis III. anno 996. fuiſſe à Greg. V. conſtitutos, ipſo Othone, vt ſæpius diximus, cupiente, approbante, & recipiẽte.

TRACTATVS

TRACTATVS VNDECIMVS, DE IVRE PROTECTIONIS, SEV CLIENTELÆ,

RESOLVTIO PRIMA.

An Subditus irrequiſito Domino, poſſit ſe ſubiicere alterius protectioni ? & ſententia affirmatiua proponitur. Ex part.10.tr.7.Reſ.etiam 1.

omni- conten- hac ege reſ- ones ctas in infra, oc ipſo- tracta-

§.1. AD propoſitum dubium affirmatiuè reſpondet Hieronymus Schuffus, *cent.3.conſ.23.*Ioannes Otho *de iure publico,cap.11.ver.fœdus clientelare* , Gail.*lib.2.obſeruat.54.num.3.& ſeqq.* Modeſtus Piſtorij, *volum.1.conſil.19. num.* 15 Tuſchus , *Practicar. Concluſ.littera C,concluſ.628. num.5.& littera R, concluſ.56.*Reinkinch *de Regimine Sæculari,lib.1 claſſ.5. cap.4.num.47.cap.6.§.4. num.23.* Eraſmus à Cochier, *de Aduocatia feudali,q.93.* Ioannes Iacobus Draco, *de origine & iure Patriciorum,lib.1.cap.6.num.5.* Caſtrenſis *vol.1.conſil.313.num.3.* Barthol.Socinus,*conſil.74.num.1.*Rolandus à Valle *vol.2. conſil.1. num.47.* Natta *conſil.636.n.1.& 96.* Decianus, *conſ.58.nu.122. vol.1.*Hondedeus, *conſil.15. num.57. vol.1.* Bertazolus *conſ.crim.511.num.36.vol.2.*Raudenſis *conſ.27. nu.39. & 46.volum.1.*Sixtinus *conſil.Marpurgenſ 8.num.104. vol.1.*Pruchmannus,*conſil.17.num.86.vol.1.* Menoch. *conſ.32.num.4.*Weſembecius *conſ.48. num.23. part.1.* & alij penes ipſos.

2. Probari poteſt hæc opinio , Primò ex iure Canonico,ex *cap.Recepimus extrà de Priuileg.* vbi Summus Pontifex reſcribit,quod licet receptus quis fuerit in protectionem alicuius ; eum non propterea eſſe exemptum à iuriſdictione ſui Epiſcopi,nec conſequenter iuri protegendi annexam eſſe ſubiectionem. Inde libertatem illam Protectores aſciſcendi aſſerentes,inferunt,Subditos abſque præiudicio Dominorum ſuorum ſe poſſe alterius Tutelæ ſubiicere, eò quòd per eiuſmodi ſubiectionem iuri Magiſtratus ordinarij,vt verba finalia eiuſdem cap. habent,nihil cenſeatur eſſe detractum. Quòd ipſum nuncupatim ſtabiliuit Matth.VVeſemb.*conſ.48.n.30*,aſſerens,non ſequi,quòd per Protectorem alterius iuriſdictio imminuatur;cùm defenſio ſit facultatis naturalis planè à iuriſdictione ſeparatæ ; nec imminuat iuriſdictionem alterius : eóque Epiſcopis ſubiecti poſſint,eiuſmodi protectionem ſibi parare,per *alleg.*Schurff.*con.23.in pr.*& hoc latiùs paulò infrà probabitur.

3. Probatur ſecundò ex iure ciuili,*per leg. Desertorem,§.fin.ff.de re militari.*quam ad hoc allegat.Gail. *lib.2.obſeru.54.num.4.* aſſerens , iuribus illis expreſsè probari,inferiores poſſe ſe,defenſionis cauſa , ſuperioribus,& potentioribus ſubmittere ; neque per illam ſubmiſſionem iuriſdictioni ordinariæ quicquam derogari:per alleg *ibid.* Præterea in comprobationem ſuæ aſſertionis adducit *leg.1.C.de Excuſat.mun.lib.10. & tit.ſingular.C.de Domeſt.& Protect.* quarum legum Textus ad hoc adducens Bart.*ad d.leg.1.num.2.*dicit, poſitos ſub protectione alicuius non eſſe ſibi ſubiecto ;nec recipientem in tutelam, iuriſdictionem in ſuſceptos habere: ſed teneri eos defendere cum armis;addens ibidem , ſe in facti contingentia, cùm dubium circa capitula factæ pacis cum Archiepiſcopo Mediolanenſi exortum eſſet,in verbis.Quod omnia Caſtra occupata per Vbaldinos remaneant ſub protectione,& regimine ipſorum : reſpondiſſe , per iſta verba nullam ipſis competere iuriſdictionem.

4. Probatur tertiò , quia ius protectionis nullam iuriſdictionem tribuit ; ſed qui in protectionem ſunt,nihilominus ſub Superioris ſui ordinaria iuriſdictione remanent,eique vt antea parere debent.Ità Bart.*in leg.1.num.2.Cod.de excuſ. mun.lib.10.* Dec. *in cap.Ad audientiam,num.3.de Appell.* Petr. Anton. de Petr.*de Poteſt.Princip.cap.22. num.9. fol.293.* Menochius *de Arbitr.iudic.caſ.100.num.9.* Ioann. Baptiſta Aſinius,*tractat.de Execut. §.11.cap.5.num.1. & ſeqq.* Franciſcus Zoannet.*in repet.leg.vt vim,part.1.num.9. ff.de Iud.& Iur.* Gail.*2.obſer.54.n.4.* Cardin.Mantica *de tacitis & ambig.conu.lib.27.tit.7.num.15.* Alphonſ. Modit.§ *Principum placita,dubit.239. num.4.* Pruchmannus,*conſ.17.num.86. vol.1.* Itaque ſub nuda protectione,& commendatione eſſe , non eſt ſub iuriſdictione eſſe,ſed ſub defenſione facti ab iniuriis , & violentiis;vt obſeruat Kolkius, *de Contribut. cap.1. num.279.*Martinus Rumelinus *ad auream Bullam Caroli IV.p.2.diſſert.5.§.9.*& alij penes ipſos. Vndè ex his omnibus præter Doctores citatos , hanc ſententiam affirmatiuam docet nouiſſimè doctus, & amiciſſimus Nicolaus Fernandez de Caſtro *in Portugal Conuencida.cap.2.ſect.9.*vbi ſic ait: [No ay vna palabra en eſtas bulas, en que ſe diga, que Portugal es Feudo de la Yglcſia. Dizeſe bien,que es Cenſual, y que eſtà de baxo de la proteccion de la Silla Apoſtolica.Però eſto nada tiene comun con el Feudo , ó Vaſſallaje, compadeziédoſe muy bien, que vn Reyno,Eſtado,Communidad,ò particular ſean Vaſſallos de vn Principe, y en eſte ſentido Clientes de otro Principe, Yglcſia, ò Communidad, ſin que por eſſo ſe preiudique al Senor ſobrano y directo,ni ſe incurra en fellonia,en que es excuſado hazer diſcurſos largos,auiendo poco ha publicado los doctiſſimos en eſta ſentencia Geronymo Magero, explicando egregiamente la naturaleza de eſtas clientelas haſta,ſu edad y eſcritos poco ſauida.]Ita ille.Et ideò hanc ſententiam puto probabilem eſſe,& ſecundum illam Don Alponſus Henriquez , vaſſallus tunc Regis Caſtellæ Alphonſi VII. potuit ſine eius præiudicio ſe cum Portugallia ſubiicere protectioni Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, vt fecit.

RESOL. II.

Opinio negatiua Authoris, & aliorum affertur, aſſerentium eſſe licitum ſubditos, inconſulto Domino, protectorem aliquem adſciſcere. Sed deducitur, quod ſubditis in præiudicium Superiorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quidpiam, ex quo iis præiudicium aliquod oriatur. Item nec Ciuitates, aut populus quidem vniuerſus facere aliquid, aut ſtatuere poteſt in his, quæ tangunt ius Superioris in graue ipſius præiudicium.

Nec inferior poteſt falcem imponere in ius, vel intereſſe Superioris. Ex part. 10. tr. 7. Reſ. etiam 2.

§.1. HIs tamen non obſtantibus, licet, vt dixi ſupradicta ſententia ſit ſatis probabilis: magis mihi placet opinio negatiua, quam tuetur Sigiſmundus Finkelthaus, *tract. de iure patronatus*, c. 1. *n. 28. & ſeq.* Buxtorff. *ad auream Bullam Caroli IV. Theſ. 99. littera F*, Cluten *in Sylloge rerum quotidianarum, Theſ. 27. littera F*, Henricus Bocerus, *tract. de iuriſdict. cap. 9. num. 97.* Rulandus *de Commiſſion. part. 4. lib. 2. cap. 3. num. 14.* Rolandus à Valle *conſil. 29. num. 6. volumin. 1.* Crauetta, *conſil. 933. num. 33.* Boërius *deciſ. 304. num. 6.* Arumæus *ad auream Bullam Caroli IV. diſcurſ. 6. cap. 15. Theſ. 2.* Clocchius, *de Contribut. cap. 1. num. 183.* Matthias Stephanus *de Iuriſd. lib. 2. part. 2. cap. 2. num. 128. cum ſeqq.* Martinus Magerus *de aduocatia Armata, cap. 6. num. 296.* Martinus Rumelinus *ad auream Bullam Caroli IV. part. 2. diſſert. 5. numer. 9.* Theodorus Reinkingh *de Regimine Sæculari, & Eccleſiaſtico, lib. 1. Claſſ. 5. cap. 4. num. 59. & ſeqq.* Zaſius *conſ. 7. num. 5. lib. 2.* Alex. *conſ. 94. num. 4. vol. 5.* Thomas Michaël *de iuriſd. Theſ.* 138. Bocerus *de Iuriſ. cap. 8. num. 97.* Thomas Maulius, *tract. de Homagio tit. 11. num. 5.* vbi ſic ait: [Subditi non poſſunt ſine conſenſu domini ſe ſubiicere alterius protectioni; nemo enim in alterum transferre poteſt, quod ipſe non habet. *leg. nemo plus, ff. de reg. Iur.* Et non licet ſubditis contractum vllum facere in præiudicium domini ſui. Baldus *in leg. Debitorum. Cod. de pact. per leg. Si vnius. §. Ante omnia ff. eod.* Socinus Iunior, *conſil. 1. num. 66. volumin. 4.* Natta *conſil. 160. num. 28. & conſil. 309. num. 3.* Rolandus *conſil. 9. num. 16. volumin. 1.* Quam autem periculoſa ſit aliorum protectio; & quantopere Protectores turbent ordinarium Clientum ſuorum Magiſtratum, quali ex cauſa ſæpe inſectentur ſubditos contra eum; ibi vbi iuſtiſſima animaduertendi, vel mulctandi cauſa eſt, ſub protectionis ſpecie clientes defendentes, vel alia ſibi vendicantes: & protectionis ius itidem reſpectiuè & ſubiectionis, & iuriſdictionis viam aperuiſſe, experientia & Hiſtoriæ docent. Præter id, in eo ordinarij iuriſdictioni aliquid detrahitur, quòd defenſionis dignitas, quæ ſui natura iuriſdictionem comitatur, cum propter defenſionem ſubditorum, & Iuſtitia inuenta, & conſtituta ſit, ab Ordinario ad alium transfertur. Vnde à Principe, vel Comite vel alio Magiſtratu ordinario, ſuos alterius protectioni, inſciis illis, & ſine legitima cauſa ſeſe ſubiicientes, iniuriarum conuenire poſſe, per *leg. 1. §. 2. de Iniur.* exiſtimat Frideric. *de Mandat. lib. 2. capit. 14. num. 4.* Nec obſtat, cap. *Recepimus*, & cap. *ex parte, extr. de Priuileg.* nam vtrumque capitulum loquitur de ſpeciali protectione eius, qui aliàs eſt vniuerſalis Protector, & Superior. Et ità, cùm Imperator ſit vniuerſalis Protector, & Superior, *leg. Deprecatio, ff. ad leg. Rhod. leg. benè à Zenone, Codic. de quadrien. præſc.* nihil noui fit, ſi ipſe Imperator aliquem in ſpecialem protectionem recipiat: Vndè Panormitanus *in d. cap. Recepimus, num. 4. de priuileg.* & Ancharan. *conſil. 87. num. 2.* Natta *conſil. 237. num. 2.* aiunt, parùm operari tales receptiones in protectionem; imò, quandò Imperator priuatas perſonas in protectionem ſpecialem recipit, indè nemini præiudicat: Ita Panormitanus *in cap. Ex tenore, col. 1.* aliàs ex parte *de priuil.* quod non eſt in reliquis Principibus, qui nihil ſuperioritatis habent in alienos ſubditos; igitur illis ſe immiſcere non debent. Pertinet enim ad proprios, & ordinarios dominos ſubditos ſuos tueri atque defendere; vt ſuprà eſt dictum. Et nemo debet ſe in officium alterius intromittere vt notat Bartolus *in leg. prouinciis, numer. 1. Cod. de nu. actuar. lib. 12.*] Hucuſque Maulius.

2. Itaque rectè iura ſanciunt, quod ſubditis in præiudicium Superiorum ſuorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam, ex quo iis præiudicium aliquod oriatur. *arg. §. fin. ibi Dominorum Inſt. de his qui ſui; leg. Si vnus. 27. §. Pacta verſ. ante omnia. ff. de pact, leg. debitorum 25. cum ibi notat. ab Alexandr. in primo notab. num. 2.* Baldus, & Weſembecius *n. 4. Cod. de pact.* Bodinus, *de Republic. lib. 1. capit. 8.* vbi ſcribit, nihil eſt, quod magis Principum animos commoueat, quàm paciſci per vim cum ſubditis, vt refert Auctor *in actis pacificat. Colonienſ. pagin.* 283. Decius *in leg. 59. ff. de re iudic. idemque conſil. 117.* & idem nuncupatim aſſeruit Socinus Iun. *conſ. 1. num. 66. volum.* Natta *conſ. 160. num. 28. & conſ. 309. num. 3.* Baldus *in leg. Debitorum. Cod. de pact.* Rolandus à Valle, *conſil. 29. volum. 1. num. 6.* vbi tradit Ciuitates recognoſcentes Superiorem, non poſſe aliquid ſtatuere aut facere in præiudicium præeminentiæ Superioris. Nam factum cuique ſuum nocere debet; nec vnius conditio per alium deterior fieri poteſt. *leg. Factum. ff. de regul. Iur. leg. Si cui §. iiſdem. ff. de accuſat. cap. cum ſuper, de re iudic. cap. cum dilect. de fid. Inſtrument.* Et cum hoc in quibuslibet aliis perſonis locum habeat, multò minus licet iis, qui alicuius iuriſdictioni ſubiecti ſunt, ei per ſuum factum, & alium defenſorem ſuſcipiendo, obeſſe, & præiudicium parere. *arg. leg. nec ex verb. Cod. de acquir. poſſeſſ. & arg. cap. licet vniuerſis, & ibi* Gloſſ. *de teſtib.* Regner. Sixtin. *conſ. Marpurg. vol. 3. conſ. 8. num. 51. & 52.* Sed negari non poteſt eiuſmodi protectionis pactionem præiudicare vero domino; cuius obedientia paulatim minuitur, & defenſoris augetur, vt in terminis tradit, Thomas Michaël *de iuriſdict. concluſ. 13. & littera E*, allegans in ſimili Zaſium *conſ. 7. num. 5. lib. 2.* M. Stephan. *de Iuriſd. lib. 2. part. 2. cap. 2. num. 132.* D. Hopingk *diſſert. de Iure poteſt. concluſ. 32. littera E*, Paurmeiſt. *de iuriſd. lib. 2. cap. 9. num. 19.* Quamuis enim protectionis ius tenue exiſtimetur & nihil cum ſuperioritate reſpectu patroni, vel cum ſubiectione reſpectu clientum, commune habeat: negari tamen non poteſt, tale id eſſe, ex quo conſtituti patroni, alia ſibi paulatim in perſonis protegendis iura quærendi, & vſurpandi, ea ſcilicet exiſtente occaſionis commoditate, & vnum ex alio in dies pullulet, anſam facilè arripere poſſint: vnde non leue ordinario Magiſtratui præiudicium generari queat; vt rectè perpenderunt Thomas Michaël *d. concl. 138. lit E.*

3. Et tandem certum eſt, inferiorem non poſſe falcem imponere in ius, vel intereſſe Superioris *leg. ſi conſtit. 4. Cod. fin. regund.* vel eidem in aliquo derogare *leg. 3. in princ. ff. de alienation. Iudicij mutand. leg. nam Magiſtratum ff. de arbitris leg. ille à quo 4. §. tempeſtiuum. ff. ad Trebell. leg. non autem Magiſtratus. ff. de Minorib. leg. famam. 2. Cod. de Officio Præfect. Prætor Orient.* Beccius *conſil. 56. num. 18. ad fin. & ſeq.* Et ne populus quidem vniuerſus facere aliquid, aut

ſtatuere

ſtatuere poteſt in his,quæ tangunt ius Superioris in graue ipſius præiudicium Baldus *leg.3. §.Illud quoque num.2. ff.quod quiſque iuris*.Andr.Kninch. *de Sax. non prouoc.Iure verb. Ius,cap.2.num.63*. Verùm ſi, inſcio domino, ſubditi cum alio potentiori ineant protectionis vnionem, id abſque præiudicio ipſius domini fieri nequaquam poteſt; vt accumulatis argumentis non ineleganter deducit Petr. Frider. Mindan. *d.cap.14.quæſt.1.per diſcurſum*.Thomas Michaël, *d.diſput.de iuriſdict. concluſ.* 138. *lit. E.* Quia Subditi eiuſmodi clientes,cùm ſe niti ſciunt potentioris aduocati virib. auxiliaribus;cum iactura publicæ quietis,quæ tamen vel maximè promouenda eſt *leg. 13. princ. de offic. præſid.* aduerſus dominum ſæpiuſculè criſtas erigunt; Arum. *ad auream Bullam diſt.6. cap. 15. §.2.* Quare eiuſmodi, inuito Magiſtratu proprio, facta à ſubditis cum potentioribus patronis aduocatiæ conuentio dum illi ad ordinariæ iuriſdictionis excuſſionem, & mouendam contra proprium dominum rebellionem, & detrectanda onera conſueta,patrocinio abutuntur; nihil aliud ſapere videtur, quàm occultam quandam aduerſus Magiſtratum ordinarium conſpirationem,& confœderationem. *arg. cap. Conſtitut. §. Cæterum de verbor. ſignif. in 6.* Et publicis eiuſmodi pactionibus ſubditi reddi videntur audaciores aduerſus dominos ſuos ordinarios;quibus faciliùs reſiſtent adiuti protectorum auxilio;id quod repugnat publicæ vtilitati; ita conſiderat Menochius *conſ.28.num.7*. Adde, quod ſi ſubditis liceret, dominis ordinariis inuitis, protectionem paciſci; contingeret, facto ipſorum ius defenſionis illorum dominorum præter voluntatem eorum in alium transferri, vt per ſe patet. Sed conſequens repugnat iuri naturali, & ſcripto,ex doctrina Nattæ *conſil.367. num.2.& 3.vol.2.* Tum quòd ſubditi nec dominorum poſſeſſionem interuertere poſſunt, Decianus *in Tract. crimin. lib. 2. capit. 32. num.13.* Nec iuriſdictionem in alios prorogare, Sola *in Conſtitut. Sabaud. Rubr.de for.compet. verb.Subditos noſtros Gloſſ.1.n.9.* Surdus *conſil.47.num.25.& 34.* Laudenſ. *de Princip. quæſt.33.* Theſaur. *deciſ.266. num.6.* Baldus *conſil.121.volum.3.* ergo ſe ſubmittere abſque dominorum ſuorum voluntate, ac præcognitione ſubditis non licet.

4. Item, ſi licitum eſſet ſubditis, in conſulto Magiſtratu ordinario, alienæ ſe tutelæ ſubiicere;non rarò contingeret; dum fortè opponendi ſe occaſionem vndecunque captarent, ſubditos contra dominos defendi, ſed hoc ipſum iura prohibent,atteſtante Weſembec.*conſil.48.num.8.part.1.* vbi vetitum eſſe, ait, in terrarum dominiis alterum alterius impedire iuriſdictionem,Bartolus *in leg.qui iuriſdictioni.num.7. de Iuriſdict.* Baldus *in lect.teſtamentar.num.2.Cod.de teſtament.* Geminian.*in cap. 1. num.2. & 4.in cap. 1. de Offic.ord.in 6.per §. Non habeat in authent. de defenſ. Ciuitat.§.Iubemus de collat.capit. Duo 9.capit. Paſtoralis 11.de Offic.ord.cap.1. de Offic. Legat.cap. 1. capit.vt litigantes, de Offic. ordin. in 6.* Vel alterius ſubditos contra dominum defendere, aut in tutelam recipere *leg.2.vbi* Cuiac.*Cod.vt nemo ad ſuum patroc.lib.11. & in leg.quidam 132. de verbor. oblig. &* Cod. Theodoſ. *lib.11.titul.24.de patrim.vic.* Ergo,&c.

RESOL. III.

Adducuntur aliquæ limitationes ſupradictæ negatiuæ ſententiæ? Ex part.10.tract.7.Reſ.etiam 3.

§.1. Licet, vt probatum eſt, abſolutè loquendo, non liceat ſubditis, inconſulto domino, ſe ſubiicere protectioni,aut clientelæ alterius poteſtatis fallit tamen neceſſitate vrgente,vt obſeruat Kolkius *de Contribut.cap.1.num.283.*& alij Doctores in ſuperiori Reſolutione citati.Et ratio eſt,quia neceſſitas eſt ingens telum,nulli ſubiectum legi,*leg.1. de Offic. Proconſul.leg.7.§.3.ff.quod vi,aut clam.*ſed ipſa facit legem,*Remiſſionum 1.quæſt.1.* ac nulla curat priuilegia latè Tiraquellus *in tractat.Lignag.§.26.gloſſ.1. n.19. & ſeqq.* Ideoque factum neceſſitate vrgente,culpabile non eſt,*cap. Ad limina cauſa 30.quæſtione 1.* Hieronymus de Cæuall.*in ſpec.commun.opin. quæſt.906. num.50.* Et propter imminens periculum receditur non ſolùm à regulis iuris communis,ſed etiam prohibitiui.Iaſon.*ad leg.de pupillo §.prætereà, ff. de noui oper.nunciat.*vbi allegat,*leg.Si quis filio exhæredato §. Hi autem in fin.de iuſtit.rupt.init.fact. teſtam.* Zaſius *1. conſil.21.num.11.* vbi exemplo id illuſtrat. Et vrgente duriſſimo neceſſitatis telo,quæ iniuſta ſunt,iuſtiſſima cenſentur,vt declarat Bodinus *5. de Republ. capite 5.pag.mihi* 896.adde Neuizanum,*in Sylu nupt. lib.5. ſub titul. quomodo iudicandum, num.48.* Itaque noſtra opinio fallit,quoties ſubditi, ob iuſtam, & neceſſariam cauſam,alterius patrocinium implorare coguntur:quod fit,quando dominus territorij ordinarius illos vel propter negligentiam,defendere nolit,vel propter abſentiam, impotentiam, aut alias cauſas defendere non poſſit. Far. *leg.25.ff. quod met. cauſ.* Et ita docet Nicolaus Myllerus *in addit.ad Rumelinum ſuper auream Bullam.Caroli IV.part.2.diſſert. 5 num.9.* Sigiſmundus Frincheltaus *de iure patronatus, cap.1.num.27.* Reinkingk *de Regimine Sæculari, & Eccleſiaſtico,lib.1.claſſ.5.cap.4.num.80.*cum aliis penes ipſos.

2. Obſerua tamen in occurrentibus caſibus,quod cautio erit adhibenda ab his,qui extranei Principis auxilio vltrò ſe munire,& defendere ſatagunt,vt ita protectionis capitula moderentur,& componant,ne quidquam poteſtati domini proprij detrahatur;& ne ex illis occaſio ſubiectionis potius,quàm protectionis ſuboriatur.Calamitas namque æui noſtri ſuggerit,multoties euenire, vt quos opis cauſa euocauimus,metuamus; & exempla in promptu ſunt, ac Hiſtoriarum monumenta commonſtrant, plurimos ex officio protectionis tranſiiſſe in vſurpationem poteſtatis;Petr.Gregor.Tholoſ. *lib. 11. de Republ.c.11. num.6.& lib.23.cap.3.num.9.* vbi, vt gradus fiat ad nouum Principatum ſæpè ſolere alterius ſubditorum protectionem ſuſcipi,veriſſimè tradidit. Itaque cautelas aliquot prudenter initæ protectionis tradit Bodinus,quarum inter alias hæ ſunt.Prima vt patrocinia ſint gratuita;quia officio merces non debetur, *leg.1.ff. mand.* Secunda,vt æquiſſimis conditionibus vterque vtrique teneatur.Tertia,vt patrocinij tabulis,quas Noſtri protectionis literas appellant, teſtatum ſit clientibus iura ſalua,& integra futura; quæ tabulæ à nouis ſucceſſoribus ratæ habédæ ſunt;alioquin patrocinium,vt morte clientis, ita & patroni,diſſoluitur.Quarta vt patrocinia breuiore temporum interuallo circumſcribantur,& terminentur;vt ſi clientibus grauiora videantur,mutari; ſi honeſta, continuari poſſint;quod exemplis illuſtrat. Quinta, omnium optimam,& maximam cautionem dicit,ne patroni clientum arces vel oppida præſidio militari teneant.Hinc à Bruto tribuno Plebis,velut ab Oraculo,in concione populi Romani dictum eſt,vnam eſſe tenuium aduerſus potentiores ſecuritatis cautionem;vt ſcilicet potentes,ſi nocere velint, non poſſint: cùm nocendi voluntas ambitioſis hominibus, & imperandi cupidis numquam ſit defutura;de quibus vide Bodinum *5.de Republica, dict.c.6.* cui Adde Kolkium,& alios,vbi ſuprà.

RESOL.

RESOL. IV.

Reſpondetur ad argumenta adducta pro affirmatiua ſententia. Et quæritur, an per ſolutionem cenſus, quæ fit Romanæ Eccleſiæ, probetur exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum? Ex p.10. tract.7. Reſ.etiam,4.

Sup. omnibus reſponſionibus adductis in hac Reſ. lege fundamenta poſita in prima Reſ. huius tract. quæ hic eſt ſupra Reſ. etiam prima.

§.1. EX his omnibus patet reſponſio ad omnia fundamenta, quæ pro ſtabilienda affirmatiua ſententia appoſita ſunt ſuprà in *Reſolul.*1. Quamuis enim protectio iuriſdictionem non tribuat, nec dominum probet, aut à iuriſdictione ordinarij eximat, per ſuprà allegat. non tamen indè deduci poteſt, quòd temere ſubditis liceat protectorem euocare vel ſuſcipere, cùm id multis aliis in rebus; vt liquet ex ſupradictis rationibus, propriis dominis præiudicare poſſit. Qua propter, quoniam ſub huiuſmodi titulis periculosè peccari ſolet, & ſub vmbra protectionis clientes in ſeruitutem trahi(cuius non aliquid redolet *lex 7.in.fin. ff. de capt.* fiunt, inquit, apud nos rei ex ciuitatibus Fœderatis, & in eos damnatos animaduertimus) viſum eſt Summis Pontificibus neceſſariũ in Eccleſiaſticis exſcidere radices, vnde fraudes, Eccleſiarum præiudicio naſci poſſunt: adeòque Præſulibus, aliiſque Eccleſiaſticis diſertè vetitum eſt, ne tranſeant, Eccleſiamque ſuam in clientelam alicuius, protectionem aut aduocatiam concedant *cap. 2. de reb. Eccleſ. non alien. in 6*.

2. Itaque nunc tantùm reſtat reſpondere ad iura Canonica. & Leges ciuiles in contrarium adductas. *Et ad cap. Recepimus extra de priuileg.* quod præcipuè allegari ad hanc rem ſolet, dico quòd illud noſtram non ſtringit ſententiam, quæ de non requiſito domini conſenſu diſputat; allegatum autem capitulum ſtrictè loquitur in caſu, quo ipſe Papa protector electus fuerat; & quæſitum in eo principaliter fuerat. An per ſolutionem cenſus, quæ fit Romanæ Eccleſiæ, probetur exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum? Et reſcripſit Alexander Pontifex, quòd ſicut non omnes ſpecialiter Beati Petri iuris exiſtentes annatim, Apoſtolicæ Sedi cenſum exſoluunt, ita non omnes Conſulates ab Epiſcoporum ſubiectione habeantur immunes. Inſpicienda ergo priuilegia Eccleſiarum, & ipſorum tenorem diligentius attendendũ: vt ſi fuerit deprehenſum, quòd Eccleſia, quæ cenſum ſoluit, ſpecialiter B. Petri iuris exiſtat, & ad indicium perceptæ libertatis cenſus annus conferatur, non immeritò ſpeciali poſſit prærogatiua gaudere, ſi verò ad indicium perceptæ protectionis Cenſus perſoluatur Eccleſiæ Romanæ, non ex hoc iuri diœceſani Epiſcopi aliquid videri ſubtractum. Itaque nihil reperitur in allegato *cap. Recepimus;* quod pro affirmantium opinione fulcienda, facere poſſit. Et ita ad hunc Textum reſpondet Dominicus Arumæus *ad auream Bullam Caroli IV. diſcur. 6. cap.15.n.2.* vbi ſic ait: Quod enim ad *cap. Recepimus extr. de Priuil.* attinet, nihil id aliud innuit, quàm per perſolutionem cenſus annui, quæ fieri Romanæ Eccl ſiæ ſolet, non probari exemptionem à iuriſdictione Epiſcopi, quod ſanè noſtram non afficit ſententiam, quæ an inſcio, imò inuito domino, cenſus honorarij annui loco perſolui alicui alteri poſſit, collimat. Qua de re oppoſitum *cap. non agit*, ſi quidem an cenſus ille pro patrocinio, vel qua alia de cauſa, & an inuito Epiſcopo Eccleſiæ Romanæ perſolutus ſit, non inſinuat, ſimiliter non obſtat *cap. Ex part. eod.* Loquitur enim de iis, qui receptæ ſunt ſub protectione Papæ, dicitque eos per hoc ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minimè extrahi. Nam etiam ſine ſpeciali receptione vniuerſalis poteſtatis intuitu eidem ſubiecti ſunt. Hucuſque Arumæus.

3. Ad leges verò ciuiles adductas reſpondeo cum Mageto *de aduocatia armata, cap.6. num.389.* quòd ad *§. finalem in l. Deſertorem ff. de rei milit.* attinet, clarum eſſe illum loqui de deſertoribus militiæ capite puniendis, qui Præfectum, vel Magiſtratum militiæ, cùm poſſent, non protexerunt: nec vllam ibi fieri mentionem de libertate Subditorum in eligendis protectoribus: palàm eſt. Prætereà protectores, quorum fit mentio *leg.1. C. de excuſ. nam. lib. 10. & tit. ſingulari. Cod. de domeſt. & protectoribus lib.12.* erant ex armata militia delecti, qui defendendi, & protegendi cauſa Principi ſemper erant à latere, quique, vt ipſe Imperator ait, *leg.* 9. Cod. Theod. *eod. tit.* protegendi lateris noſtri ſolicitudidinem patiuntur. Vide Cuiac. *titul. de Domeſt. & protect.*

RESOL. V.

An opinio ſuperior obſtet Eminentiſſimis Cardinalibus. vel Romanis Baronibus; qui cum ſtigmatibus Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ, &c. appoſitis in eorum Palatiis videntur profiteri, ſtare ſe ſub protectione dictorum Principum?

Et quid, ſi in rigore inſignum appoſitio in Palatiis Cardinalium, & Baronum demonſtraret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare, & non tantum ad oſtendendum animi propenſionem in talem, vel talem Regem?

Et docetur prohibitum eſſe, ne Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum bona immobilia, aut iura Laicis ſubmittant, aut ſubiiciant, nec etiam ex ipſis in Patronos, vel Aduocatos perpetuo, vel ad tempus non modicum conſtituant, &c. Ex part. 10. tract. 7. Reſ. etiam 5.

§.1. QVi negatiuam ſententiam ſuperiùs adductam tenent, hæc non approbant: nam vt diximus, putant, quòd ex hoc authoritas, & obedientia veri domini, non parum minuatur: imò iniuris quodammodo afficiatur dominus, dum pro tali reputatur, qui tanti non ſit animi, ac potentiæ, vt ſuos tueri poſſit Licet enim protectio à iuriſdictione non eximat; eſt tamen plerumque Politicis adſtipulantibus, initium iuriſdictionis. Adde, quòd de Eminentiſſimis Cardinalibus adeſt maior difficultas, ſtant Bulla Gregorij X. vt obſeruat Gregorius Becht. *in Tract. de ſecuritate, & ſaluo conducn. c.*10. Quod probatur, vt ſuprà curſim tetigimus, *ex cap. Hoc conſultiſſimo de rebus Eccleſiæ non alienandis in 6.* vbi ad literam prohibetur, ne Prælati Eccleſiarũ ſibi cõmiſſarum bona immobilia, vel iura Laicis ſubmittant, aut ſubiiciant; nec etiã ipſos in patronos, vel aduocatos perpetuò, vel ad tempus non modicum conſtituant; niſi vltra Capituli conſenſum, Apoſtolicæ quoque Sedis licentia ſpecialis accedat. Quod quidem adeò ſtrictè prohibetur, vt ſi contractus aliter factus fuerit; tametſi iuriſiurandi acceſſione, aut pœnæ adiectione vallatus fuerit; is tamen viribus omninò carere, nec vllum ius præſcribendi tribuere intelligatur. Quem textum ita ſimpliciter intellexiſſe videtur Zaſius *in Compend. feud. part.10. de feud. amiſſ. poſt n.55.* dicens, huiuſmodi aduocator non eſſe perpetuos, ſed reuocabiles; niſi Summi Pontificis paciſcenda protectionis vnione, conſenſus acceſſerit; per *Text. in cap. Hoc conſultiſſimo.* Vide etiam Henricum Roſenthai *in Synopſ. de feudis, cap.4. concl.14. num.5.* expreſsè adſeuerantem, hodie ob prohibitionem iuris Canonici, Prælatos non poſſe aſſumere Laicos in aduocatos, & protectores per *Textum in cap.1. de rebus Eccleſiæ non alienand.*

2. Verùm

2. Verùm qui tenent partem affirmatiuam, omnia hæc negabunt; quia nec aduocatus, vt dictum eſt, vel protector per ius protectionis nanciſcitur aliquod dominium per *capit. Præterea 23. de iur. patronat. cap. In ſingul, Regnis de ſtatu monach.* Baldus *in leg. fin. C. de edict. diu. Adr. tollend.* Butrius *in cap. Examinata de iudic. num.* 11. Panormitanus *in cap. Quia Clerici de iur. patron.* Hoſtienſis *in Summa de iur. patron. §. Quid competat*, Duarenus *de Sacr. Eccleſ. miniſtr. lib. 5. cap. 4. poſt princ.* Sed ius protectionis ſecum adfert, vt Clientes contra vim, & violentiam aliorum defendantur, *leg. non dubito. §. 1. ff. de capti. & poſtlim. reu.* Bald. *in leg. Herennius ff. de euict.* Modeſt. Piſt. *conſil. 43. num.* 20. Nec videtur obſtare, quòd Epiſcopis, & Prælatis, abſque conſenſu Papæ ſæcularem protectorem ſuſcipere non liceat: nam, vt obſeruat Magerus *de aduocatia armata*, *capite 6. n.* 416. qui attente conſiderat, videbit textum illum non loqui de ſimplici iure aduocatiæ, ſeu protectionis, quale hoc eſt, de quo nos tractamus; ſed de quadam alienatione rerum immobilium ſeu iurium Eccleſiæ, quæ fit ſub prætextu aduocatiæ intelligendum eſſe; & in effectu dumtaxat Summum Pontificem ibi prohibere, ne Prælati bona immobilia, vel iura Eccleſiarum, Laicis ſubmittant, aut ſubiiciant; conſtituendo illos perpetuos aduocatos, vel ad tempus non modicum; recognoſcendo talia bona ab ipſis, tanquam aduocatis; ſiue profitendo ſe ab illis ea, tanquam à ſuperioribus, tenere. Cum omnibus hiſce modis, ratione tecta, inducatur alienatio quædam, & ſeruitus; vt poſt Gloſſ. Archidiac. Gemin. Ancharan. & Franc. *loco infra alleg. conſulendo* docuit Georg. Euerh. *conſil. 56. num. 4. 6. &* 7. Ex qua declaratione ſatis colligitur, ſimplex, & citra rerum Eccleſiaſticarum alienationem; conſtitutum aduocatiæ ius à Gregorio Papa *in d. cap.* 2. non improbari: nec ab eodem prohiberi, quominus Eccleſiaſtici Antiſtites, rebus Eccleſiæ ita ferentibus, protectores abſque licentia Papæ conſtituere, ac ſuſcipere poſſint; prout in hunc ſenſum ibi declarat Gloſſa *in verb. ſpeciali, & in verb. Aduocando* Archidiaconus *ibi num.* 4. Dominicus de S. Gemin. *col. 2. ad fin.* Petr. de Anchar. *num.* 1. Phil. Franc. *num.* 4. & ſcit, quòd etiam ſine vlla Summi Pontificis requiſitione ius protectionis Eccleſiaſticarum perſonarum & rerum, vt plurimum conferatur Laicis, non refragantibus ipſis Canonibus: vt patet *in cap. Generali 13. de Elect. in 6. item in capit. Pen. extr. de pœnis.* vbi Textus rotundus; *ibique* Abbas *col. fin.* bis hoc notat, & in multis aliis.

3. At, vt verum fatear, ego puto omnia ſupradicta nihil obſtare, nec efficere contra Eminentiſſimos Cardinales, neque contra Barones Romanos: quia appoſitio illa ſtemmatum Regis Hiſpaniæ, Galliæ &c. in ſuis palatiis, non conſtituit protectionem, de qua eſt quæſtio inter Doctores, & de qua nos loquuti ſumus in hoc Tractatu: ſed eſt quædam extrinſeca demonſtratio ſe benè affectos eſſe huic, vel alteri Regi. Confirmatur; quia ſicuti plures alij; hic Romæ apponunt in eorum domibus inſignia dictorum Cardinalium, & Baronum; & tamen non ex hoc ſequitur ipſos ſe ſubiicere illis tanquam clientes, & recipere eos in protectores ea ſubiectione, de qua in hoc Tractatu loquuti ſumus: ita idem dicendum eſt de Cardinalibus, & Baronibus erga Reges. Quod etiam confirmatur ſecundo, nam ius protectionis, de quo loquimur, perficitur ſcriptura, inſtrumentis clientelaribus, cum pactis, & cum quibuſdam obligationibus inter patronos, & clientes, &c. vt videre eſt apud citatos Doctores pro ſententia negatiua, & affirmatiua: quæ quidem omnia non interſunt in caſu noſtro inter Cardinales, & Barones cum Regibus. Ergo &c.

4. Verùm etiamſi in rigore hæc Inſignium appoſitio in Palatiis Cardinalium & Baronum demonſtraret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare; adhuc aliqui putant noſtram ſententiam contra illos non obſtare; quia, vt obſeruat Magerus *de Aduocat. armata, cap. 6. num.* 574. in terminis caſus noſtri ſubditis patroni electio eo etiam caſu permiſſa cenſetur, quo iſ, ſcientibus tacentibus, & non contradicentibus dominis ſuis ordinariis, tutelam alicuius potentioris efflagitant: eò quod ſcientes actum, quem contradicendo impedire poterant; ſi taceant, pro conſentientibus habeantur; per *text. in leg. final. ff. quod cum eo, gloſſ. capit. Is qui tacet, de regul. iur. lib. 6. gloſſ. Caius 39. ff. Pignor. act. gloſſ. leg. Fideiuſſor. 26. §. Pater. verb. manifeſtum ff. de pignor. gloſſ. capite 2. verb. tacuerit. diſt. 26. gloſſ. capite 8. ext. de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capituli* Iaſ. *leg. quæ dotis 33. num. 76. ff. ſolut matr.* Tiraquellus, *in tract. de vtroque retractu §. 9. gloſſ. 3. num.* 16. Vnde regula communis eſt, quando geritur actus pertinens ad alicuius partis commodum, incommodum vel præiudicium, & ſciens illum non improbat; videtur eum tacitè approbare, ſecundùm Bartolum *in leg. quo enim ff. rem ratam haberi per. leg. ſi abſente Cod. ſi cert. pet.* Et loquitur ibi Bartolus, quandò actus eſt geſtus in abſentia partis, quæ poſteà habuit notitiam, nam ſi non contradicit, approbare videtur. Ergo, vt patet, cùm Summus Pontifex hæc omnia ſciat, & non prohibeat, videtur illa concedere, & conſentire.

5. Sed ego prorſus exiſtimo, Pontificem nunquam conſentire, & concedere, vt talia facientes ſe conſtituant ſub ſtricta protectione Regum, de qua loquuti ſumus. Solum ergo permittit illos talia facere ad oſtendendam animi propenſionem in talem, vel talem Regem, quatenus vel tales Cardinales ſunt nati in eorum Regnis, vel exercent aliqua munia ſpectantia ad dicta Regna, vel ſunt Cardinales aut Barones de dictis Regibus benemeriti. Et quidem nemo cordatus poteſt credere, quod Rex Hiſpanus permitteret aliquem ſuum Dynaſtam ſe ſubiicere protectioni, & clientelæ Regis Galliæ, & è contra. Ergo neque credendum eſt, quòd Summus Pontifex vnquam eſſet permiſſurus Cardinales, & Barones Romanos in aduocatiam aliorum Principum ſe conſtituere.

TRACTATVS

TRACTATVS DVODECIMVS, *DE* POTESTATE PONTIFICIS, ORNANDI PRINCIPES LAICOS titulo Regio.

RESOLVTIO VNICA.

An Pontifices Principibus de Eccleſia bene meritis,poſſint Titulum,& Inſignia Regia concedere?
Ex quo ſequitur,an Pontifices habeant poteſtatem indirectam in temporalibus? Ex part.10.tract.6.

§.1. NEGATIVE reſpondet nouiſſimè Io. Caramuel *in ſuo Philipp. diſp.*1. *l.* 5. *a.7.concl.*2. Loquens enim de Alphonſo Rege, ſic ait: Alphonſus & reliqui Luſitanorum Reges qua creati, & electi, confirmati à Pontifice, ſunt Reges Portugalenſes; verùm non temporaliter, ſed ſpiritualiter. Ratio eſt, quia authoritas Pontificis eſt ſpiritualis, & ad ſpirituale ſolummodò directè ſe poteſt extendere. Ambis doceri,quid ſit eſſe Reges Luſitanorum ſpiritualiter? Reſpondeo eſſe participare gratias, indulgentias, iubilea,indulta, & reliquos fauores Eccleſiaſticos, qui authoritate Apoſtolica aliis quà Regibus concedi poſſunt.

2. Dicis, in Pontifice conſiderare poſſumus perſonas duas,ſpiritualem,& temporalem, eſt enim ſimul Epiſcopus Romanus, & Rex:ergo quà Rex poteſt Reges creare temporales.Reſpondeo primo,non eſſe liberum cuique Principi Reges, aut ſupremos Principes creare: quia nemo poteſt alteri ſubditum eximere,in cauſa ſit, & ſuperſit vtrique. Ideò Rex Galliæ non poteſt eximere Ducem de Lerma ab obedientia, quam debet,& quam fideliter præſtitit Hiſpano Regi: non eſt vtriuſque. Dominus, bene tamẽ Monarcha Catholicus,ſi iuſta cauſa poſtularet. Lermæ enim Dux Regi Catholico, non Chriſtianiſſimo ſubeſt.Atqui Alphonſus Infans erat ſubditus Monarchiæ Legionenſis, neutri ſupererat Innocentius, quà Romaniæ Rex, & iuſta cauſa deerat:ergo ex duplici capite non recepit, nec recipere potuit ab Innocentio Alphonſus titulum Regis ſecularis. Præterea iniurios eſſe credidero ſummo Pontifici omnes illos Authores, qui aſſerunt eum titulos Regiæ temporales poſſe concedere,quia,cùm iuriſdictio ipſius ſit ſpiritualis, quà Pontifex non poteſt ea attingere, quæ fuerint merè temporalia. Hucuſque Caramuel.

3. Sed diſplicet mihi ſapientiſſimum & amiciſſimum virum hæc ſcripſiſſe & vtinam obliuioni traderentur. Dico igitur, Sum. Pontifices poſſe aliquos Principes de Eccleſia benemeritos,temporaliter Reges creare: Probatur,quia Pontifex,licèt ſecundùm aliquos non habeat poteſtatem directam; tamen ſecundum omnes, tam Canoniſtas,quàm Theologos, habet poteſtatem indirectam in temporalibus: de qua doctrina inter Catholicos non eſt diſputandũ, ex his,quæ adducunt DD.quos ego citaui *in p.1.tr.2. reſol.* 121.& alij,quos me citato etiam adducit Carua *in prax.S Offic.p.1.tit.1.n.*67.& ad ſatietatem Solorz. *de Indiar. iur.t.1.l.2.cap.22.n.* 45.& Bellarm.*tot.Tract. de poteſt. Pontif. cum* Sculk.*tota apolog.in eius fauorem contra Bocer.*Quorum ſententia placuit etiam Chriſtoph.Beſoldo *in diſſert.Politico iuridica de Maieſt.in genere cap.* 3.*num.*9.dum erat hæreticus; nam poſtea ex Lutheraniſmo ad Eccleſiam Romam feliciter cõvolauit. Vide etiam ex Iuriſtis Hiſpanis,præter citatum Solorz.Bobadill.*in Polit. to.1.l.2.cap.* 5. Pereir. *de manu Reg.t.1.Pral.2. num.*4.Ceuall.*tr.de cognit per viam.viol.in Prol.n.*9.Ramir.*de lege Reg.* §.1.*num.* 30. Morlam *in Empor. iur.p.1.tit.2.q.4.num.9.* Param. *de Orig. inquiſit.l.* 3.*q.*1.*opin.*4 *per tot.* Aquian. *de legib. l.*2. *contr.* 17.*per tot.*& duos celeberrimos Canoniſtas Valb.de Magrou.& Feliciano à Vega *in cap.nouit.de iudiciis,ille à num.*48. *hic à num.*4.

Quæ hic ſuperius tr.2. Reſ & in Reſ 329.§.3. pa lo poſt i tium, à ve Conſeque tia. & ſu in tr.8. R ſol.7.in pr cipio, & fra in tr. Reſ.7.8.&

4. Itaque hoc fundamento ſuppoſito, nempè Pontifices habere poteſtatem indirectam in temporalibus rectè ſtatuitur,poſſe titulum Regium temporalem Principibus de Eccleſia benemeritis præberi: ita in terminis docet Seraph. Freitas *l. d.Imp.iuſto Aſiat.cap.6.num.* 33. vbi ſic ait: Infertur ex eadem poteſtate (indirecta videlicet)poſſe Summum Pontificem Principibus Catholicis, & benemeritis titulos & inſignia Regia concedere, quod multis exemplis illuſtrari poteſt.Gottifredus enim Buglio,an.Domin.1099. Regis Ieruſalem titulum, quam glorioſè ab Infidelium dominatu & tyrannide vindicauerat, impetrauit; ita refert D. Antonin.*Excom. cap.* 72. Martha *de Iur.l.1.cap.26.n.*33.Alphonſus VIII.vocatur Imperator Hiſpaniarum de conſenſu Innocentij. II.an.1135.vt teſtatur Marian. *l.20.hiſt.Hiſpan.c.*16. quod tamen Gelaſij ſeculo tribuit Genebr.an.1118. Rogerius.Siciliæ Rex ab Vrbano II.quem defenderat, creatur, idem Marian.*d.l.*10.*c.*5.Martha *d.26.c.à n.*6. Henricus I.ab Alexandro III.an. 1179. Regiam Luſitaniæ dignitatem ſibi,& Succeſſoribus impetrauit.ita Eduar.Non.& alij *in eius vita* Baro. *to.*12.AZO. *t.2.l.4. c.*34.Illuſtriſſ. D.Rodor.Acunha, Epiſcopus Portugalenſis, *no Cathalogo dos Biſpos de Porte* 2. *p. c.6.ad fin.*Pater Anton.de Vaſconſcell.*in deſcript.Luſitaniæ in princip. n.*4. vbi refert Alexandri diploma. Idque ſumma cum ratione.Cum enim Principes Catholici defenſores ſint Eccleſiæ,& ad id conſtituti,& neceſſarij *cap. Principes* 23. *quaſt.* 5.condecens eſt, vt honoribus, & præmiis promeritis à ſupremo Eccleſiæ Principe condecorentur.Hucuſque Freitas.

5. Sed alia exempla ex aliis Scriptoribus ad hanc ſententiam firmandam adducamus, Gregorius VII. Demetrium, Regem Croatiæ inſtituit,ſceptrumque, coronam,& vexillum dono miſit: ita Card. Baron. *an.* 1173. *tom.*11. Stephanus Hungariæ Princeps.in 980.Legatos ad Pontificem Benedictum VII. miſit,

vt

vt ab eo regium nomen acciperet, quod ei datum eſt, Micciſlao Polonorum Duci flagitanti negatum, ita Cromer. *lib.* 3. *Polit.* & Card. Bar. *tom.* 10. *ſub eodem an.* Et quidem, quomodò Rex Hiſpaniæ vocatur Rex Sardiniæ; niſi ex conceſſione Pontificis, facta Iacobo. II. Aragoniæ Regi? vt patet ex diplomate Bonifacij VIII. Item hoc etiam patet in Guilielmo IV. Rogerij Tertij Filio, vtriuſque Siciliæ Rege, ab Adriano IV. ex Poloniæ Duce in Regem ſublimato: ita Cranc. in Vandalia *lib.* 8. *c.* 2. & de Iacoldo, Regio titulo priuato, & rurſus reſtituto à Ioanne XXII. vt refert Bodin. *de Rep. lib.* 1. *cap.* 9. Martha *de iuriſ. p.* 1. *cap.* 26. Idem de Friderico ex Illuſtri Feltrenſium Familia, in Ducem Vrbini à Sixto IV. euecto, ab eodem Martha refertur *d. tract. de iuriſd. p.* 1. *cap.* 33. *num.* 93. *ſub verbo* *VMBRIA*; & olim de Roberto Guiſcardo Normanno à Nicolao II. an. 1060. Apuliæ, & Calabriæ Duce conſtituto *cap.* 26. *n.* 10. & de duce Ferrariæ à Paulo II. creato. Vt poſt Cæpoll. *conſt.* 17. & Card. *conſ.* 2. Ioan. Baptiſt. de S. Seuerino *in l. cunctos Populos de ſum. Trinit. & fide Cathol.* & alios refert Tiber. Decian. *conſil.* 19. *volum.* 3. *num.* 114.

6. De Polonorum Principe Micciſlao Cromerus refert, quod is Lambertum Archiepiſcopum Cracouienſem ad Benedictum VII. Pontificem Romanum, miſit, vt Regium diadema ſibi concederet; Regemque Polonorum ſe, & poſteros ſuos eſſe iuberet; Bzouius *de Romano Pontifice cap.* 44. Innocentius etiam IV. Ruſſorum Principi Regiam dignitatem præbuit, ſicuti & Lithuano; vt obſeruat Odericus *Annal. Eccleſiæ tom.* 13. *Anno* 1246. *n.* 28. *& Anno* 1254. *n.* 27. Paulus IV. Hiberniam Regni titulo decorauit, vt notat Hiſtoria Concilij Trident. *lib.* 5. *pag. mihi* 1318.

7. Paret igitur ex his omnibus, poſſe Pontifices titulum Regium temporalem Principibus præbere non ſpiritualem vt perperam putat Caramuel. Quod quidem tanquam certũ ſupponunt Theologi, vt Eminentiſſimus Dominus meus Card. de Lugo *de iuſt. tom.* 2. *diſp.* 36. *ſect.* 1. *n.* 4. Vaſquez *opuſ. de Reſtit. c.* 6. §. 1. *dub.* 1. *n.* 14. *&* 15. Dicaſtillus *de Iuſt. lib.* 2. *tr.* 20. *diſp.* 3. *dub.* 3. *n.* 68. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 44. *dub.* 1. *nu.* 8. Salas *de legibus diſp.* 7. *ſect.* 4. *n.* 31. Bzouius *de Romano Pontifice cap.* 44. Schunckenius *in Apologia pro Bellarmino c.* 6. *n.* 121. Boilæus *de authoritate in Reges impios c.* 8. *n.* 7. Balthaſar Nardius *in expunctionibus ad librum de Papatu. c.* 9 quibus adde Maſtrillum *de Magiſtr. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 6. Rudolphinum *tract. de Poteſtate Ducum Italiæ num.* 3. Matthiam Stephanum *de iuriſ. tom.* 2. *lib.* 3. *p.* 1. *cap.* 3. *n.* 66. Torreblanca *in praxi iuris ſpiritualis lib.* 15. *cap.* 2. *num.* 90. & alios penes ipſos. Quicquid in contrarium doceat Ioachimus Eluten. *in Sylloge rerum quotidianarum Theſi* 8. *in gloſſ. lit. E.* Daniel Ottonius *in Diſceptatione iuridico-Politica cap.* 11. Henricus Bocerus *tract. de Regalibus c.* 1. & Ioſias Nodlen *in tractatione Synoptica de ſtatu Nobilium cap.* 2. *num.* 29. Quos tamen parum prodeſt noſtro Carmueli, commilitones habere; ſunt enim hæretici, ac proinde in Pontificiam authoritatem, hoſtes iurati.

8. Non eſt igitur recedendum à vera & communi ſententia omnium Doctorum: & ideò rectè contra Caramuelem nouiſſimè inſurgit Anto. de Souſa *in libello impreſſo Londini an.* 1642. *cui titulus Iuan Caramuel conuencido p.* 1. *n.* 7. Et quia codex non ita facilè inuenitur, apponam per extenſum eius verba. Los miſmos Pontifices Innocentio II. ann. 1142. Alexandr. III. an. 1179. y otros deſpues deſtos, concedieron y confirmaron el titulo de Rey à D. Alfonſo Henriquez, y ſus Succeſſores. Y es aueriguado, que el Pontifice, aunque derechamente no tiene poder en lo temporal de los Reynos; lo tiene indiractamente en orden al eſpiritual. No ſe atreuio nueſtro Caramuel à negar eſta doctrina, forçado la confieſſa en el preludio de ſu Phelippe; mas procura en el caſo preſente darle varias ſalidas; que eſtrañas concluſiones ſe dexo eſcriuir en todo el libro 2. ſobre eſto llega à decir en la qu. 1. art. 3. y 6. y. n. 5. q. 2. art. 6. en n. 25. que ay Reyno temporal, el qual tiene ſuprema iuriſdiction en las coſas politicas, y ciuiles; y que no le puede dar el Papa: y Regno Eccleſiaſtico, o Pontificio, que conſiſte en vn titulo ſpiritual, y incorporeo, al qual no ſe concede mas que las indulgencias, priuilegios, gracias, y indultos, que ſuelen concederſe alos Reyes verdaderos; y que eſte fue ſolamente el, que los Papas dieron y confirmaron à los Principes Portugueſes; donoſa manera de hablar! haze el titulo de Rey cõfradia para ganar indulgẽcias: y ſi no era mas deſto lo que daua el Summo Pontifice à D. Alfonſo Henriquez: porque embiauan los Reyes de Leon Embaxadores à Roma à impedirlo; come cuẽta en el dicho tercero Artigo? bien claras ſon las palabras en la Bula de Innoc. II. *Et Regem Portugalliæ redintegritate honoris, regnique dignitate, quæ ad Reges pertinet, & alia loca, Excellentiæ tuæ concedimus, & authoritate Apoſtolica confirmamus.* En la Bula de Alexand. III. *Proinde nos attendentes perſonam tuam prudentia ornatam, iuſtitia præditam, atque ad populi regimen idoneam, &c.* y luego: *Regnum Portugallenſe cum integritate honoris, Regni dignitate, quæ ad Reges pertinet, nec non omnia loca, quæ cum auxilio cœleſtis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ſibi non poſſunt Chriſtiani principes circumpoſiti ius vendicare, Excellentiæ tuæ concedimus, & authoritate Apoſtolica confirmamus.* y mas à baxo. *Decernimus, ergo, vt nulli omninò hominum, liceat perſonam tuam, hæredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare.* Lo miſmo contienen las confirmationes de otros Summos Pontifices: y es coſa laſtimoſa, que eſte buen monge eſcriuieſſe de ſuerte, que para conuencerle; no ſean meneſter mas argumentos que las miſmas palabras de las Bulas, que el trae: las quales eſtan deciendo que dan, y confirman titulo, y dignitad de Rey con las honras, tierras, y gobierno; que todo es temporal. Del miſmo genero es la inſtancia que haze fundamento, en que dicen à quellas Bulas: *Super his, quæ conceſſa ſunt, Deo propitio pro iniuncti nobis Apoſtolatus officio defendemus. Argumenta defendit Apoſtolatus officio non gladio. Ergo Pontifici Luſitania ſubditur Eccleſiaſticè, non ſeculariter; hoc eſt orationibus tueri, non gladio.* Haſe viſto tal gloſa? no aduierte, que el Pontifice para dar eſtos titulos tiene ſolamẽte la iuriſdiccion indirecta en orden al ſpiritual, que ya le ha confeſſado, y eſto es claro, no pertenecerle, ſino como à Pontifice; y como tale exercita no con eſpada de ſeglar, ſino con cenſuras, y otras armas Eccleſiaſticas, conforme al officio del Apoſtolado, mas eſſe no quità, antes mueſtra que dio dignidad temporal como Summo Pontifice, y que ſegun el proprio officio, la ha de defender porque ſecularmente no tiene iuriſdiccion en las tierras agenas. Y ſi toda via perſiſte ſu Paternidad, en que el Papa dando titulos de Rey, no ſe extende à mas, que à ſpiritualidades, perſuada con eſto al Rey Catholico, que tenga ſolamente las indulgencias de Rey de Nauarra (pues no la poſſee ſino por el derecho, que le dio Iulio II.) que yo confio acabar con el Rey Chriſtianiſſimo, que ſe cõtente lo temporal de aquel Reyno, pues tiene baſtantes Indulgencias de Francia; Hæc Souſa. Et quidem contra Caramuelem non ſolùm aduerſarij, ſed etiam noſtri Authores inſurgunt, vt fecit nouiſſimè eruditus

tus Nicolaus Fernandez *de Caſtro in Portugal conuencido p.4.cap.2.ſect.9.* ſic aſſerens. [Tubo deſgratia el padre Caramuel, en no hauer caydo en ellos, conque excuſara grã parte de los delanteros, à que ſe arrojò ſoñãdo para defenſa de la iuſtitia del ſeñor Rey Phelippe II. que ay feudos eſpirituales, conſiſten en la communicacion de oraciones, ſacrificios, y Indulgencias; y deſacreditando con eſtas nouedades, y con la credulidad que facilmente dan las eſcrituras inuentadas de Brito, y rBandao la iuſta cauſa, que tomò à ſu defenſa; achaque ordinario de los Theologos (que no ſon de la primera Hierarchia) que ſin eſtudios ſolidos de la Iuriſprudencia piẽſan en fuerza de ſutilezas metaphiſicas apar las difficuldades del derecho con los principios deſnudos de la Ethica, y ſophiſmas de la Logica; creyendo, que todo es razon natural] Ita ille.

9. Quæ omnia ſatis noſtram ſententiam contra Caramuelem confirmant. Et quidem ſpeculatio illa, ab ipſo adducta de titulo Regio ſpirituali, eſt contra mentem omnium Doctorum, vbi ſuprà; qui vt legentibus patet, loquuntur de titulo Regio temporali: Et hoc manifeſtè apparet ex his, quæ obſeruat Tobias Paurmeiſter *de iuriſ. l.2.cap.3.n.29.* Matthias Stephanus, *etiam de iuriſ. l.3.p.1.c.3.n.17.* Daniel Ottonus *in Diſſertatione politico-iuridica de iure publico Imperij Romani, c.11* & Henricus Bocerus *tr. de regalibus c.1.n.9.* Theodorus Reinkeinck *tr. de regimine ſeculari & Eccleſiaſtico lib.1. Claſſe 2.c.4.n.30.* & Sixtinus *de regalibus l.1.c.4.n.117.* aſſerunt enim, quòd, cum Pius V. creaſſet Ducem Florentinum in magnum Hetruriæ Ducem ortam fuiſſe contentionem inter Pontificem & Maximilianum Imperatorem, aſſeuerantem non à Papa, ſed à ſe Regios titulos eſſe petendos. Ergo neceſſariò contra Caramuelem ſequitur titulum Regium à Pontificibus concedi ſolitum non eſſe ſpiritualem, ſed temporalem, nam alioquin Maximilianus non diceret eius conceſſionem pertinere Imperatori. Imperator enim non poteſt concedere indulgentias, iubilea, indulta & reliquos fauores Eccleſiaſticos, in quibus Caramuel aſſerit conſiſtere titulum Regium, quem ſolent Pontifices concedere. Concedebat itaque tunc Pius V. Duci Hetruriæ non titulum ſpiritualem, ſed temporalem.

10. Verùm, vt hæc omnia magis clarè pateant, apponam hîc ea, quæ acciderunt in coronatione dicti Ducis Hetruriæ nam in vita Pij V. conſcripta à Io. Ant. Gabutio *l.3.c.16.* Sic habetur, Coſmum ergo Romam ad ſuſcipienda inſignia diadematis euocatũ honorificétiſſimè in aula Regia Pius excepit. Mox in ſacello Pontificio inter ſacrorum ſolemnia, die Dominica, Lætare, quæ incidit in tertio nonas Martias an. 1590. ſuis ipſe manibus eius capiti eximij pretij coronam impoſuit, atque Sceptrum illi dedit in manus, Coſmo prius pro more ſeſe iureiurando obſtricto, ad fidem & obedientiam Pio ipſi, ac cæteris deinceps Romanis Pontificibus, eius ſucceſſoribus, Eccleſiæque præſtandam, eumque, inter hæc ſacra Roſa ipſo die de more ab ſe conſecrata condonauit. Neque verò paſſus eſt Pius, vt ille vel de itinere Romam ſuſcepto, vel de diademate recipiendo Cæſarem, aut Hiſpaniarum Regem commonefaceret; Prouidebat enim fore vt nõnulli alij Principes viri, quantùm in ipſis eſſet, eam rem impedire conarentur: quæ tamen res ad Sedem Apoſtolicam benè de ſe meritos eum in modum remunerare cupientem omnino pertineret. Sed antequam Sacellum Pius iniret, Cæſaris Orator, illi neutiquàm licere Coſmum ita redimire, ſupplex denunciauit, quod is non Pontificis Beneficiarius eſſet, ſed Cæſaris, cuius eſſent partes huiuſmodi. Cui mox Pius. Quonam, inquit iure Imperatores ipſi, vel ſunt vel appellantur Imperatores, niſi ex Apoſtolicæ Sedis authoritate? ſubinde ad ſe fiſci Procuratorem accitum, vti ipſius Sedis, rationibus caueret, admonuit. Qui iuſſa faciens, Oratori Cæſareo reſpondit: Pontificem nequaquam accipere denunciationem eiuſmodi, ſed eam veluti legibus aduerſam, repudiare. At verò Maximilianus identidem inſtigatus à ſuis, Florentiam Ciuitatem ad Imperium pertinere dicentibus, dari Pio curauit quædam ſcripta, quibus iura ſua confirmare conabatur, vt id tituli omninò deſereretur. Secùs enim multa ſe, quæ indè proficiſcerentur, incommoda minitari. Demùm haud quaquam licere Romano Pontifici de rebus humanis in locis ſibi non ſubiectis quicquam ſtatuere. At Pius, vti poteſtatem in terris gerens Chriſti Domini, cuius ſunt cœli terrarumque ambitus, vltrò citroque agi ea de re ampliùs noluit; ratus ad minimè conuenire ei, qui pro ſua ampliſſima authoritate poſſet hæc, & alia in hoc genere longè maiora, ad communem Chriſtianæ Reipublicæ ſalutem efficere. Neque tamen paſſus eſt, vt in eiuſmodi opinione Cæſar diutius inhæreret. Nam per Cardinalem Commendonum Legatum, quàm graui errore eum Conſiliarij ſui implicuiſſent, ei coram referendum imperauit. Ac proinde rationibus, quibus Cæſar ipſe de ea mente deduci maximè poterat, adiunxit etiam exempla, & Imperij in Occidentem per Apoſtolicam Sedem tranſlati & Septemuirũm in Germania creatorum, & eius quam ab ipſa Sacroſancta Sede iidem habent authoritatis: & illa demum quæ paſſim Pontifices Summi Regnorum iura commutarunt, ac varios Principes nouis & ampliſſimis titulis olim decorauerunt. Hucuſque Author vitæ S. Pontificis. Ex quibus ſatis remanet labefactata noua ſpeculatio Caramuelis *de tit. Regio ſpirituali.* Nam ſi talis eſſet, ad quid Maximilianus tot ſuſcitauit rumores; ſed quid proteſtationem Pontifici porrexit? quid ei nocerent indulgentiæ, & iubilæa Coſmo Mediceo concedenda? Nec Pius V. Oratori Cæſareo in ſui fauorem adduceret exemplũ Leonis III. de tranſlatione Imperij à Græcis ad Francos, & Germanos.

11. Deinde in illa conceſſione tituli Magni Ducis, nullas agnoſco Bullas, & reſcripta indulgentiarum; ſed ſolùm video ſceptra, & diademata. Quod etiam manifeſtè apparet, quando Innocentius III. creauit Principem Bulgarorum in Regem; & ideò apponam verba amiciſſimi Patris Oderici *in tom.12. Annalium Eccleſiaſticorum, vbi ann. 1204.n.34.* ita aſſerit: Proſequuntur geſta, Innocentium, vt piis Bulgarorum principis votis morem gereret, Leonem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem miſiſſe, qui ipſum, Romani Pontificis nomine, Regio diademate inſigniret. Cùm autem Epiſcopus & Capellanus prædicti ad Sedem Apoſtolicam peruenisſent Dominus Papa eos benignè ſuſcepit; & ſuper petitionibus ſæpè dicti Ioannis per eundem Epiſcopum præſentatis, habito diligenti tractatu, conſtituit eum Regem Blachorum, & Bulgarorum; mittens ad eum Leonem tituli ſanctæ Crucis Presbyterum Cardinalem, Apoſtolicæ Sedis Legatum, & per ipſum, ſceptrum Regni, & Regium diadema; vt eundem vice Summi Pontificis vngeret, & coronaret in Regem; tranſmiſſo Apoſtolico priuilegio, cuius tenor talis eſt. Caloioanni illuſtri Bulgarorum & Blachorum Regi, eiuſque Poſteris, ei tàm in Regno, quàm in deuotione Sedis Apoſtolicæ Succeſſoribus in perpetuum, &c. Sic ibi.

12. Concludendum eſt igitur ex omnibus ſupradictis, poſſe Pontifices condecorare Principes de Eccleſia benemeritos titulis Regiis non ſpiritualibus, ſed temporalibus. Et ideò opinio Caramuelis eſt contra communem ſententiam Doctorum, & contra omnes Pontifices

Sup. hoc ſuprà in tr. 10.

late per tum, & gnanter Ref.1.§1. prope fin à verſ. Ite & in Re §. Sed qu prope fin Verſ. Poſt verò.

Sup. hoc ſ prà in tr. 1 ctè in R ſol.2.

Pontifices & Reges,qui conceſſerunt, & acceperunt titulum Regium: nam iſti non petierant à Pontifice titulum Regium ſpiritualem; ſed temporalem;& ipſi hunc non illum conceſſere,vt patet, apud Scriptores, qui narrarunt exempla ſuperius allata.

13. Et quidem,vt obſeruat Schulcken. *in Apologia pro Bellarm.c.6. fol.mihi* 273.multi,qui antea Duces, & Comites erant, fuerunt poſtea à Pontificibus Reges creati; vt Reges Poloniæ, Bohemiæ, Siciliæ, & alij. Ergo titulus ille Regius, temporalis eſt non ſpiritualis; nam tranſire faciebat Comites & Duces in Reges.

14. Et quidem Veneti,teſte Petro Iuſtiniano *lib.7. de rebus Venetis*,cùm à Tribunitia ad Ducalé dignitatem Rempublicam transferre voluerunt, certum eſt, quòd non intenderunt petere, & accipere à Deodato Pontifice Anno 613.indulgentias, & iubilæa,vt vult Caramuel,ſed titulum Ducalem temporalem,quem à Pontifice obtinuerunt & poſſident.Et quando Innocentius IV. vt obſeruat Matth. Paris *anno*.1248. per Legatos ſuos miſſos in Noruegiã pro auxilio habendo contra Fredericum:Hacconi eius Prouinciæ Principi titulum miſit Regium,dicendum eſt contuliſſe ei titulum Regium temporalem,& non ſpiritualem,nam alioquin opinor quod ab illo Principe nulla auxilia militaria pro indulgentiis obtinuiſſet.Itaque,ſi obſeruantia ſubſequuta declarat,quid in cõceſſione veniat; & omnem tollit dubietatem, vt latè ex aliis probat Surdus *conſ.* 349. per totum,cùm in Eccleſia ſemper fuerit vſus,vt Pontifices per indirectam,quam habent poteſtatem in temporalibus,titulum Regium temporalem Principibus benè meritis concedant: ſequitur eiiciendam prorſus eſſe Caramuelis ſententiam. Et licèt alioquin ego venerer doctrinam & ingenium amiciſſimi viri, tamen magis debeo veritati,ac Summorum Pontificum authoritati.

15. Sed quia in hoc tractatu incidit ſermo de titulo Regi Alphonſo Portugalliæ Duci conceſſo à Sede Apoſtolica,obiter non deſeram adnotare, doctiſſimũ & amiciſſimum Nicolaum Fernandes de Caſtro *in Portugal. conuencida c.2. ſect.1.& ſeqq.*probare,dictum Alphonſum Henriquez ab Alphonſo Septimo Rege Leonis Caſtellæ,ac Imperatoris totius Hiſpaniæ,tanquam eius Vaſſallum, & Feudatarium Regium titulũ prius impetraſſe,vt teſtatur Rodericus Sancius *Hiſt. p.1.c.14.*Genuit, inquit,ex ea filium,Aphonſum Henriquez nomine, quem [Rex Caſtellæ primo Ducem Portugalliæ creauit; mox volente Rege titulum Regis aſſumpſit.Et Horatius Turſellinus *in Epitome Hiſtoriarum ab orbe condito lib.8. in Conrado IV.* ſic aſſerit. Alphonſus Dux Luſitaniæ, Eboram Vrbem Regiam,Vlyſſiponem,aliaque Luſitaniæ oppida de Sarracenis recepit:inde cæleſti viſo,oblataque Crucifixi ſpecie erectus, & ab Exercitu Rex ſalutatus,cum Iſmaële, aliiſque Sarracenis Regibus acie conflixit,diuinaque ope hoſtem profligauit. Itaque victoriis ingens,ab Alponſo Reges Caſtellæ,cuius Beneficiarius erat,Rex Luſitaniæ appellatur.Ita ille,qui latè & ſolidè vt ſemper ſolet,probat per recognitionẽ Alphonſi Henriquez erga Sedem Apoſtolicam,& huius patrocinium erga eundem Alphonſum, non ablatum fuiſſe directum dominium, neque ius vaſſalagij, quod Alphonſus Septimus Rex Leonis,& Caſtellæ habebat in dictum Alphonſum & Luſitaniam. Potuit igitur Alponſus titulum Regium obtinere,& à Rege Leonis & Caſtellæ, & ſimul à Summo Pontifice.

TRACTATVS XIII.

DE

PRINCIPVM CHRISTIANORVM

Fœderibus cum Turcis,vel Hæreticis.

RESOLVTIO PRIMA.

An ſuppoſita iuſtitia belli,licitum ſit Principibus Chriſtianis inire fœdus cum Infidelibus,vel Hæreticis,pro mutuo auxilio exhibendo? Et opinio affirmatiua proponitur. Ex part.10.tr.2. addit.Reſ.1.

§. 1. PRIMA opinio affirmat. Ità Oldradus *conſ.*71.Decianus *vol.*3.*conſ.*20.Panormitanus *in c.Quod ſuper de voto.* Matthæus de Afflictis *de feudis,tit. de Pace iure firmanda,ver. Conuenticula*, *n.*32. Corſetus *de Poteſtate Regia,p.*4.*q.*33.& alij quos citat & ſequitur Aponte *vol.* 2. *conſ.*131. *n.*79.Valenzuela *tom.*1.*conſ.*99.*n.*10. Fabius de Anna *conſ.*17.*n.*17.Farinacius *Prax.q.*125.*n.*90. Salzedus *de leg. Politic.lib.*3. *cap.*3. *num.*23. Chriſtianus Hebenthal *in Collegio politico,Exercit.*14.*q.*6.Emanuel Themudo *tom.*1.*deciſ.*89.*n.*20. *& ſeqq.*

2 Probatur Primò,hæc opinio:nam quod quiſque ad tutelam ſui corporis facit, iuſtè feciſſe exiſtimatur, *leg.vt vim.* 3. *ff. de Iuſt. & Iur.*Sed princeps ad ſui tutelam Infidelium, & Hæreticorum opera vtitur; ergo iuſte ab illo fieri dicendum eſt.Secundò ità arguunt. Quouis modo virtute, dolo & inſidiis inimicos repellere, ac propulſare poſſumus,*cap. Vtilem* 22.*q.*2.*& cap.Dominus* 23.*q.*2.Ergo Infidelium, & Hæreticorum quoque opera vti conceſſum erit. Tertium argumentum eſt: fideles poſſunt in iuſto bello Infidelibus ſuppetias ferre, *cauſ.* 11. *quaſt.* 3. *cap. Iulianus, quaſt.* 4.*& cap. Imperatores.*Igitur pari iure Infideles poſſunt à fidelibus in auxilium vocari, vbi bellum iuſtum extiterit: Hucque trahunt factum Pauli, qui à Tribuno milites petiit, quorum auxilio ſeruaretur illæſus. *Act.* 23. Quin ipſius Dei exemplum proponunt, qui in vlciſcendis Iudæorum peccatis Gentium miniſterio vſus eſt, *cap.demittuntur*, §. *Hinc notandum eſt.* 23. *quaſt.*5.Quarto loco adducunt exemplum Sacræ Scripturæ, Abrahami ſcilicet

ſc licet, qui cum Aner, Eſchol, & Mambre Gentilibus fædus ſanciuit, eoſque ſecū duxit in bellum, *Gen.* 14 *v.* 13. Dauidis qui cum Hiram Rege Tyri amicitiam cōtraxit, 1. *Reg.* 5. *v.* 1. Salomonis qui cum eodem Hiram pacem, & fœdus iniit *cap.* 5. *v.* 12. & affinitate coniunctus fuit Pharaoni Regi Ægypti. 1. *Reg.* 1. *v.* 1. Idque fœdus cum Romanis & Spartiatis Simon Summus Sacerdos renouauit, 1. *Machab.* 14. *v.* 18. *cum ſeq.* His addunt Iuſtiniani Imperatoris, qui cum Perſis fœdus peti iuſſit, *leg.* 2. *Cod. de offic. Præfecti Prætor. Africæ, & leg.* 4. *Cod. de Commer. & mercat.*

3. Nec obſtat, vt ait Bocerus, tract. de Bello, *c.* 6. *n.* 16. quod Chriſtianis conſortium, & communio cum Infidelibus vlla eſſe non debeat; *cap. ſæpè* 28. *q.* 1. Hoc enim intelligendum eſt, partim de conſortio ſpirituali, non politico, & ciuili, vt arguit perſpicuè, *cap. Ecce* 23. *q.* 4. *& cap. non licèt.* 1. *q.* 1. partim de non neceſſaria communione, & conuerſatione, & minimè de conſortio neceſſario, quale eſt quod belli neceſſitas extorquet, argumento exempli Machabæorum, cum infidelibus Romanis fædus conſtituentium, 1. *Machab. cap.* 8.

RESOL. II.

Proponitur Secunda Opinio negatiua, videlicet non poſſe Principes Chriſtianos inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis. Ex part. 10. tract. 2. addit. Reſ. 2.

Sup. contentis in hac Reſ. magis late infra in Reſ. 4. §. Dico ſecundo. verſ. Vnde, & ſeq. & in Reſ. 5. per totam.

§. 1. SEcunda opinio negat, & illam latè defendit Cacheranus *in particulari diſputatione, impreſſa poſt ſuas deciſiones Pedemontanas num.* 11. *& ſeqq.* Fernandus Pizarrus *in vita Ioannis Pizzarri cap.* 7. *obſer.* 2. quibus adde Reinahardum *Honnig. in Theatro Politico part.* 1. *cap.* 5. *n.* 100. Petrinum Bellum de re milit. *p.* 2. *tit.* 17. Magerum de Aduocat. armata *cap.* 7. *num.* 100. *& ſeqq.* Theodorum Reinkink *tract. de Regimine ſæculari, & Eccleſiaſt. lib.* 3. *claſ.* 3. *cap.* 2. *num.* 63. *& ſeqq.* Albericum Gentilem *de iure Belli lib.* 3. *cap.* 19. Arumæum in auream Bullam, *diſc.* 6. *Theſi* 7. Cochier *in Theſaur. Polit. aphor. lib.* 2. *cap.* 11. Mancinum *de iure Principatuum lib.* 6. *c.* 18. Caliſtum Ramirez *de lege Regia.* §. 26. *n.* 65. Hermanum Hohauſen de iure publico, & priuato *p.* 3. *per.* 2. *q.* 10. Io. Althuſius *in polit. cap.* 34. *num.* 51. & alios penes Nicolaum Myſerum *in addit. in Rumelinum ad auream Bullam p.* 2. *diſſert.* 4. *Theſi* 35. Probatur hæc opinio ex Dei prohibitione, *Exod.* 23. *v.* 32. *& cap.* 34. *v.* 32. *& c.* 34. *v.* 12. Caue, inquit, ne vnquam cum habitatoribus terræ iſtius iungas amicitias, ne ſint offendiculum in medio tui. Non feries cum eis pactum, *Deuter.* 7. *v.* 3. Nec Iudæorum vllum fuit cum Samaritanis commercium. *Io.* 4. *verſ.* 9. & Paulus 2. *Corint.* 6. *verſ.* 14. *& ſeq.* ita præcipit. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas lucis ad tenebras? Quæ autem conuentio Chriſti ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? In ipſo fœdere inter eos, cum quibus initur ſocietas quædam amoris, & voluntatis communicatio eſt. At quis amor in eos, qui ipſius Chriſti, & membrorum eius iurati ſunt hoſtes? Adde quod reprehendantur à Prophetis Dei, qui cum impiis percuſſerunt fœdera. Ita Aſa Rex Iuda ob fœdus initum cum Benhadado Rege Syriæ corripitur 2. *Paralip.* 16. *verſ.* 7. & Ioſaphat ob contractam amicitiam cum impio Achabo; 2. *Paralip.* 19. *v.* 2. itemque cum Ochozia. 2. *Paralip.* 20. *v.* 37. Aconiti ea natura eſt, *teſte Plinio, lib.* 2 *cap.* 2. vt etiam contactu noceat; ità infidelium, & Hæreticorum conuictus protinus inficit, ſi vel tantillum cum illis commercij habere incipias. Serpunt namque vitia, & in proximum quemque tranſiliunt: & contactu nocent, vt inquit Seneca *de tranquillitate animi cap.* 7. Ergo huius periculi euitandi cauſa, prorſus ab eiuſmodi auxilio abſtinendum eſt: præſertim cum hoc periculum, concernens animæ ſalutem, maius ſit altero, concernente res temporales. Et ideo de Hæreticis loquens D. Cyprianus in Epiſtola ad Cornelium, ſic ait: Nulla cum talibus commercia, nulla conuiuia, nulla colloquia miſceantur; ſimuſque ab illis tam ſeparati, quam ſunt illi ab Eccleſia.

RESOL. III.

Tertia opinio affertur, concedens Principibus Chriſtianis inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, in ſumma neceſſitate. Ex part. 10. tr. 2. addit. Reſ. 3.

§. 1. TErtia opinio, vt obſeruat Dominicus Puteonus in Bulla Cœnæ *c.* 7. *ver. ad Saracenos, Turcas, &c. num.* 17. *& ſeq.* & Daniel Otterus *in diſſer. Politico. iuridica de iure publico c.* 11. aliud temperamentum, ac medium quoddam inuenit; aſſerit enim tunc ineunda eſſe fœdera cum infidelibus, ac Hæreticis; cum ſumma ingruit neceſſitas, hoſtiumque crudelitas; nec alia ratio euadendi ſe offert, ità tamen vt caueatur, ne, vel nobis, vel hoſtibus noſtris periculum afferatur in Religione, & quantum denique fieri poteſt, cito, & bono modo dimittantur. Ita tenet, & ex multis probat Doctus Iuriſconſultus Petrus Gonzalez de Salzedo *tract. de lege polit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 23. cui adde Melchior Iunium *quæſtione politica* 74. Henricum Hænonium *diſputatione politica* 13. *num.* 5. & Chriſtophorum Beſoldum *in Diſſertat. de iure fœderorum cap.* 4. *num.* 3. Felinum, Ioannem Andream, & alios, quos citat Mancinus *de Iuribus Principatuum, lib.* 6. *capit.* 17. Confirmatur hæc opinio ex vi, & efficacia neceſſitatis: nam neque iure diuino, neque humano, neceſſitati lex ferri poteſt. *Tiraquel. de retr. lignag.* §. 26. *gloſſ. num.* 19. *& ſeqq.* vbi id multis, more ſuo, proſequitur, Hieronymus de Ceuall. *in ſpec. Opinion. commun. q.* 906. *num.* 50. *& ſequentib.* Gelius 1. *obſeru.* 102. *numer.* 6. 7. 8. Crauetta *conſ.* 1. *pro gener. num.* 8. *& ſeqq.* Veſembecius *conſ.* 40. *n.* 28. Nam de iure diuino occidere aliquem fas non eſt. Si tamen aliquis in neceſſitate conſtitutus cum moderamine inculpatæ tutelæ agreſſorem interficiat; in legem diuinam delinquere non putatur. Sic videmus, Dauidem famis neceſſitate ductum, comediſſe panes propoſitionis; quos non niſi Sacerdotibus comedere fas erat 1. *Sam.* 21. *verſ.* 6. *Marc.* 2. *verſ.* 25. Vbi ipſe Saluator id recenſet, & approbat. Pariter in Sacris legibus, Iudæos, quibus belligare non licebat die Sabbati, eadem die bella geſſiſſe, vt ſe defenderent 1. *Machab. capit.* 2. *verſ.* 41. De iure humano communis eſt traditio, neceſſitatem facere licitum quod aliàs erat illicitum, *argum. cap. ſi nulla, eiuſd.* 23. *q.* 8. Huc pertinent rationes, & axiomata Doctorum, quæ de neceſſitate adducuntur quod neceſſitas ſit ingens telum, nulli ſubiectum legi, ipſa legem faciens, *cap. remiſſionem verſ. ſed Notandum cauſa* 1. *q.* 1. *c. ſicut. c. quando de conſecrat. diſt.* 7. Ideoque quod neceſſitate vrgente fit, culpabile non eſt, *c. ad limina cauſa* 30. *q.* 1. Cuius rationem inquirit, & reddit D. Thomas, & ex eo Hieronymus de Cæuall. *in ſpecul. commun. opin. quæſt.* 906. *num.* 53. quia lex debet eſſe de poſſibili, *cap. erit autem diſt.* 4. vbi dicitur: Erit autem lex honeſta, iuſta, poſſibilis. Neceſſitas verò ſupponit impoſſibile quoddam;

quoddam; & ideò ſemper habet diſpenſationem annexam, propter quam non ſubditur legi, maximè quando tractamus de periculo, vitæ vitando, & patriæ ſalute conſeruanda. Hoc autem caſu, illud dicitur impoſſibile, quod ſine interitu Reipublicæ, aut vitæ periculo fieri non poteſt, *leg. Nepos Proculo. ff. ne verb. ſing. leg. Auus, ff. de Iur. Dot.* Cum verò impoſſibile ſit impoſſibilitate iuris Patriam deſerere, vitam ſuam, ſuorumque periculo, & crudelitati hoſtis exponere; ideò, ne ad hoc cogatur Magiſtratus, licitum erit cum infideli fœdus ferire; quod extra neceſſitatis caſum, eſſet illicitum. Nam propter neceſſitatem ea conceduntur, quæ ipſa quodammodo natura negauit, per ea, quæ notat *Taſius in Paratit. ff. de Commun. diuid.*

RESOL. IV.

Auctoris, & Theologorum opinio firmatur; nempè ex ſui natura non eſſe illicitum inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis; tamen ratione circumſtantiarum in praxi vix vnquam talia fœdera eſſe ineunda? Ex part. 10. tract. 2. addit. Reſ. 4.

§. 1. QVæ hucuſque retuli, ſunt placita Iuriſconſultorum circa præſentem quæſtionem, ſed ego Theologorum veſtigiis inhærendo, quid ſentiam, ſequentibus aſſertionibus demonſtrabo.

Dico igitur primò, per ſe, & ex natura rei licitum eſt inire fœdus cum infidelibus, & Hæreticis, implorando eorum auxilium, in bello iuſto, etiam contra fideles. Ratio eſt, quia infideles poſſunt ex ſe ſuſcipere iuſtum bellum contra quoſcumque hoſtes: ergo poſſunt etiam alios iuuare in iuſto bello contra quoſcumque hoſtes: ergo licitum eſt ab iis petere, vt nos iuuent in iuſto bello. Et confirmatur primò, quia actus iuſtitiæ, loquendo præciſè ex natura rei, poteſt ab omnibus tam fidelibus, quàm infidelibus exerceri: at gerere iuſtum bellum, vel iuuare in iuſto bello eſt actus iuſtitiæ: ergo poteſt ab omnibus exerceri. Secundò, quia in iuſto bello licitum eſt vti ſubſidio equorum, elephantorum, & aliorum brutorum animalium; ergo etiam hominum infidelium. Tertiò licitum eſt in iuſto bello præbere auxilium infidelibus contra fideles; ergo licitum eſt etiam ab eis petere auxilium, cùm ſit par ratio. Antecedens patet exemplo Dauidis, qui auxilium, præbuit Achis Regi Philiſtinorum contra populum Iſraël. 1. *Reg.* 28. & 29. Videatur *ibid.* Abulenſis, *cap.* 18. *quæſt.* 5.

2. Dicendum eſt itaque licitum eſſe Principi Catholico conuocare infideles, & Hæreticos, & illorum opera vti ad debellandos Hoſtes, aduerſus quos gerit bellum iuſtum. Probatur. Quia actio illa debellandi Hoſtes, iuſta eſt, ergo iuſtum erit illi cooperari: ergo vocare alios, vt cooperentur non eſt illicitum. Quod verò, qui vocantur, infideles ſint, & Hæretici non reddit per ſe loquendo cooperationem inhoneſtam: nam infidelitas non deprauat omnes actiones: adhuc enim poſſunt infideles operari benè, aut certè non malè in iis, quæ ad infidelitatem non ſpectant, aut cum illa non annectuntur, vt non connectitur bellum.

3. Sed dices hæretici ſunt excommunicati; ergo non licet Catholicis cum illis agere. Si autem ad eorum exercitum vocarentur; neceſſariò, verbis, & actionibus communicarent. Reſpondeo primò, hæreticos (excepto vno, vel altero) non eſſe excommunicatos nominatim, ſed in generali: non teneri autem nos ad vitandum excommunicatos in generali poſt Concilium Conſtantienſe, de quo in materia de Excommunicatione. Secundò, licèt teneremur vitare illos, tãquam excommunicatos; id ſolum haberet locum, quando non eſſet nobis neceſſaria, aut vtilis communicatio: vt affirmant Doctores in eadem materia. Quare eo ipſo, quòd Principi Catholico neceſſarium, aut vtile eſſet vti opera hæreticorum ad bellum: non obſtaret excommunicatio. Et ità omnia ſupradicta docent Martinus Becanus *in Apologia veteris teſtamenti cap.* 17. *quæſt.* 6. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 16. *punct.* 2. Petrus Binsfeldius *de iniuriis, & damno dat. cap.* 8. *concl.* 17. Molanus *de fide Hæret. ſeruan. lib.* 1. *cap.* 20. & 21. Zipæus *de iudice lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 2. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *num.* 6. Bañez *in* 2. 2. *D. Thomæ q.* 40. *art.* 1. *dub.* 3. Suarez *de Bello, diſp.* 3. *ſect.* 7. *num.* 25. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſp.* 90. *n.* 2. Coninch. *de Bello diſp.* 31. *dub.* 7. *n.* 102. Caſpenſis *in curſu Theologico, tom.* 2. *tract.* 17. *diſp.* 7. *ſect.* 1. *num.* 19. Sylvius *in* 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 1. *Quæritur* 2. & alij ſtatim citandi. Vndè in hoc ſenſu puto locutos fuiſſe Auctores primæ opinionis affirmatiuæ in principio poſitæ.

Margin: ſequen... in hoc ...ra in tract. in 9. §. 1. mediũ. ...rſ. Cæ...n. & in

Margin: §§. ſeq. quæ hic eſt infra Reſ. etiam 9.

4. Dico ſecundò, licèt, vt probatum eſt non ſit illicitum per ſe, & abſolutè inire fœdus, & aduocare in auxilium belli iuſti milites infideles, & hæreticos; tamen per accidens, & ratione circumſtantiarum ordinariè, & generaliter hoc eſt illicitum, & grauiſſimum peccatum; nam ſuboriri ſolet maximum ſcandalum in Republica Chriſtiana ex aduocatione infidelium, & hæreticorum ad caſtra Chriſtianorum. Deinde etiam ipſis, qui infideles & hæreticos vocant in auxilium, regulariter cedit in malum; non enim ſeruant iura belli, nec reuerentiam exhibent locis Sacris; ſed omnia prophanant; & captiuos ducunt infantes, vt eos apoſtatare faciant; & aliis plurimis calamitatibus omnia perdunt. Et in hoc ſenſu explicandi ſunt DD. ſecundæ ſententiæ negatiuæ quos ſupra adduximus, [Vndè ego conſtanter aſſero, quod ſi bellum ſit inter Principes Chriſtianos, vix vnquam contingere poterit, vt infideles in eorum auxilium admittant, præſertim eos, qui ſunt manifeſti Catholici nominis hoſtes: quales ſunt Turcæ, & hæretici, quoniam ſemper timeri debet nimia horum crudelitas, & prophanatio Templorum, ac rerum Sacrarum, & Virginum violatio.] Et ita docet Lorca *in* 2. 2. *D. Thomæ, ſect.* 3. *diſp.* 51. *num.* 4. Granado *in* 2. 2. *controuerſia* 3. *tractat.* 12. *quæſt.* 4. *ſect.* 6. *num.* 56. Molina de Iuſtitia *tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 102. *n.* 5. Malderus *in* 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 1. *dub.* 6. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 5. *difficult.* 9. *n.* 3. Becanus *opuſc. de fide Hæreticis ſeruanda, lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 4. Gordonus *in ſumma lib.* 6. *quæſt.* 19. *cap.* 9. *num.* 19. Freytas *de Imperio iuſto Aſiatico c.* 13. *n.* 52. Coninch. & Sylvius *vbi ſuprà, cum aliis.* Et vtinam hoc experientia miſerabilis non patefaceret.

Margin: Sup. in Reſ. 2. huius tractatus.

5. Vndè ad terrorem Principum Chriſtianorum, non deſeram hic apponere exemplum Franciſci Primi, Regis Galliæ, de quo Georgius Schonborner *in Politica lib.* 4. *cap.* 4. ſic ait: (Franciſcus Galliarum Rex ſic potens, vt cum potentiſſimo Orbis Imperatore dimicaret de Orbe, & vna veraquecura ſit complexus vniuerſos ſuos, vt lis fuerit in Gallia, debeat nè illi plus Mars, aut Mineruа, nobilitas, an plebs, miles, an Mercator. Tantus Heros videtur ſummæ fælicitatis apicem attigiſſe, niſi moriens exclamaſſet, Perij, heu perij, quod volui eſſe fœderatus ei, qui hoſtis eſt Chriſtiani nominis. Cardinali Guiſio ſuggerenti conſolationẽ ex Sacris litteris. Omnis, inquit, miſericordia mihi clauſa eſt, qui vt Æmuli mei, vel gloriam infuſcarem, vel vindicarem iniuriam, fœdus pepigi cum Turca, & Chriſtianorum capita, tamquam armenta ad Mahometanam ſeruitutem viuus, videnſque

videnſque paſſus ſum abigi. Non puto has voces eſſe deſperantis ſed extremè potius dolentis. Sanè præter bellum, quod florentiſſimam Galliam exercuit, aliis etiam modis ad pœnam tractus eſt Franciſcus. Poſteritatem illius videmus extinctam. Henricus filius in publico ſpectaculo factus eſt Orbis ſpectaculum; Nepotes, dolor, Bellum, venenum, cultellus, ita breui abſumpſit omnes, vt vna eademque ætas Valeſiam gentem viderit, & ſummam, & propter fædus Turcicum nullam.] Hucuſque Schonborner. Quod etiam notarunt poſt illum Philippus Hœnonius *diſp. polit.* 13.*n.*5. *litter. A* Melchior Iunius *in quæſt. polit.* 74. *Arumæus ad auream Bullam diſcurſ.* 6. *Theſ.* 7. Peinhardus Koningh *in Theſ. polit. part.* 1. *cap.*5.*num.*82. Carpzouius *in legem Regiam Germanorum cap.*6.*ſect.*3.*num.*8. Daniel Ottonus *in Diſſertatione Iuridico Politica de Iure publico cap.* 11. Chriſtophorus Beſoldus *in Synopſi Politicæ doctrinæ lib.* 1.*p.*1. *cap.*11. *num.*7. Andreas Mageius de Aduocatia Armata *cap.*7. *num.*121. & Martinus Rumelinus ad auream Bullam Caroli IV. *p.*2.*diſſ.*4.*n.*35. Et de dicto fœdere Franciſci cum Solimano faciunt mentionem Bañez *in* 2.*q.*40 *art.*1. *dub.*3. Theodorus Reinkingk de Regimine ſæculari, & Eccleſiaſtico *lib.*2. *claſſ.*3. *cap.*3.*num.*65. Hermannus *Goehauſen. de iure publico. & priuato p.*2. Per.2. *quæſt.*10. Genebrardus *in Chron. lib.* 14.*an.*15. Beſcarius *in Com. Rer. Gallic. libro* 23 *num.* 22. Bulengerius *in Hiſtor. lib.* 2. *fol.*53. & alij vbi ſupra; quos hîc ad ſatietatem omnes adducere, volui; nam Auctor Anonymus *Vindiciarum Galliæ num.* 23. auſus eſt negare fœdus Franciſci Galliarum Regis cum Solimano; ô impudentia!

6. Sed mira res, quòd mors Franciſci tam terrifica non terrefecerit Henricum II. eius filium: nam poſt eius obitum ſtatim ipſe fœdus cum Solimano Turcarum Imperatore etiam contraxit contra Carolum V. vt obſeruat Arumæus ad auream Bullam *diſcur.*6. *capit.* 15. *Theſi* 8. Et huius fœderis tranſumptum per extenſum apponit Euerardus à Weihein Penniculum fœderum *libr.*2. *cap.*1. *fol. mihi* 230. & Georgius Praudlaches in Hiſtoria Pacificationum Auſtro Hiſpano Gallicarum *cap.*9.*fol.mihi* 51. Quod quidem ego ſine ſtoma cho legere nob potui: & ideò rectè, vt teſtatur Arumæus *vbi ſupra*, & Carpzouius vbi ſupra in legem Regiam Germanorum, *capit.* 6. *ſect.*3.*num.*22. Cancellarius Galliæ, *Henrico quantumuis petente, fœdus illud conſignare noluit; ſigillum non in hunc vſum ſibi creditum aſſerens.* Itaque cùm Carolus Galliæ Rex, cognomento Simplex, velle ſe cum Nortmannis ethnicis inire fœdus; eorumque auxilio bellum gerere in conſilio haberet, rectè Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis Sacerdotali conſtantià ei reſtitit, grauiſſima epiſtola ſcripta, quam recitat Frodoardus *lib.* 4. *cap.* 5. vbi inter alia ſcribit. *Quis non expaueſcat, vos inimicorum Dei amicitiam velle, ac in cladem, & ruinam Chriſtiani nominis Pagana arma, & fœdera ſuſcipere detrectanda? Nihil enim diſtat vtrum, quis ſe Paganis ſociet, an, abnegato Deo, Idola colat?* Et ſane Carolum quandiu Fulconis conſilia ſecutus eſt, Deum habuiſſe adiutorem; è contra poſt aliquot annos infidelium opera vtentem, vna cum libertate Regnum perdidiſſe, teſtatur Baronius *ſub anno* 923. Quod etiam obſeruauit Beſoldus in Diſſertatione *de fœderum Iure, cap.* 4. *num* 1. Et ideo Vgo Grotius *de Iure Belli lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 11. aſſerit, quod eſſet optandum hodie, vt Principes in animum admitterent liberam, & piam vocem dicti Archiepiſcopi Fulconis, Carolum Simplicem admonentis.

* *
*

RESOL. V.

Magis explicatur noſtra ſententia, & Doctorum auctoritate fulcitur. Ex part.10.tract.2.addit.Reſ.5.

§.1. VErùm ex ſuperius dictis appertè patet, ea non ſolum procedere quando infideles, & hæretici aduocantur in auxilium fidelium; ſed etiam, è conuerſo, quando fideles militarent in auxilium infidelium, & hæreticorum, etiam ſupponendo iuſtitiam belli; Et ideo rectè, ſtantibus his, quæ ſuperiùs probata ſunt, Petrus Marchant. in ſuo Tribunali *Sacram. tom.*2. *tract.*6. *tit.*3. *quæſt.* 1. *dub.* 4. *fol.*343. ſtatuit has duas propoſitiones: Quod vbicumque periculum imminet ſalutis, aut peccati mortalis in fide, & moribus, ſiue obſeruantia mandatorum Dei in militibus, vel communis ruinæ fidei Catholicæ, Templorum, &c. non liceat Catholicis Regibus, & Principibus ſubſidium mittere Principibus infidelibus, nec militi Catholico in talibus caſtris, militare. Similiter non licere Regi Catholico, ſiue Principibus Hæreticum militem auxiliarem adhibere, ſi per iſtos Eccleſiæ aliquod damnum inferatur, & credant ſe id prohibere non poſſe; non enim facienda ſunt mala, vt eueniant quæ opinamur bona. Pericula autem, ait Marchant. quæ in huiuſmodi militia ferè ex natura infidelitatis, vel hæreſeos ſequuntur, ſunt. Quod apud infideles, vel hæreticos exercitium Religionis Catholicæ non ſit liberum; ita vt Sacerdos, Capella, ordinaria Religionis Catholicæ exercitia, ne quidem inter legiones Catholicas habeantur, aut permittantur: vt modò in Holandia: in qua, etſi Legati Regum, & Principum domi, Religionis ſuæ exercitium habeant; nihilominus in exercitu, vbi ſunt Gallorum Regimina, & Legiones, nullus Sacerdos, aut Capella, aut exercitium Religionis Catholicæ admittitur. Vnde neſcio quid excuſare poſſit Reges Catholicos, vt cum certo animarum periculo poſſint humanum ſubſidium præferre ſaluti ſubditorum; vbi Sacramentorũ Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, extremæ Vnctionis, & aliorum mediorum, quæ tum neceſſaria; tum multũ vtilia ſunt, omnis illis copia deeſt.

2. Imminet periculum reſpectu fidelium, contra quos bellum geritur; dum ipſi ſubſidiis armorum Catholicorum opprimuntur in exercitio fidei Catholicæ, & Religionis, & in ſalutaribus operibus: templa non modo vaſtantur, ſed ſacrilegis operibus addicuntur; ſacra violantur; Sacerdotes exulant, Virgines Deo ſacræ vi opprimuntur; in Oppidis, & Ciuitatibus, in quibus à principio Chriſtus, & fides Catholica floruit, plantatur Synagoga Satanæ. Nec excuſatio illa prophana aliquid concludit; quod Catholicus miles id non intendat, quod per accidens id fiat, quod ſtatus politicus id attendere non debeat. Quis enim poteſt intentionem diuertere ab eo, quod data victoria certò, & infallibiliter fit, & fiet Principe, aut Republica hæretica vincente etſi non neceſſario phyſica neceſſitate; neque enim per accidens in re morali fieri dicuntur, quæ certo fiunt, & conſequuntur? Minus ſtatus politicus ſalutis ſtatum, & Dei aras euertere, aut anteire debet, cum omnis poteſtas, ſicuti à Deo eſt ſic Deo ſubiici neceſſario debeat.

3. Imminet periculum ratione prauæ conuerſationis, & permixtionis perfidiæ hæreticæ cum vera Religione: Vnde, ſi non hæretici, qui tamen ſic conuerſātur, vt plurimum fiunt Athei. Quæ pericula, & ſi non tot, nec tam magna; frequenter tamen eueniunt, ſiue cum Regum infidelium aduerſus infideles eſt [illegible] iũ, ſi Catholici milites ſuæ Religionis exercitiis v[illegible]e publicis in caſtris non permittantur: Siue, cum

cum Principes Catholici milites hæreticos,& infideles ad ſua caſtra admittunt: niſi enim certa diſciplina eos coerceat, etiam quæ fidei Catholicæ ſunt non rarò conculcant,& hæc omnia docet Marchant. vbi ſuprà. Et quia Codex huius viri docti non ità facile inuenitur, ponam etiam id,quod aſſerit in *Tractat. 2.tit.2. ſect.6.quaſt.3.dub.1. fol.105.* ſic itaque ait. Dicant quicquid volunt in hac Politici huius temporis, qui materiam ſtatus à materia fidei ſeparare tentant. Vbi enim actiones ex circumſtantiis certò concomitantibus hæreſi coniunguntur, ſpeculationes ſuas mihi ſuppeditabunt, ſed Praxis illos coram Deo, & Chriſto Ieſu condemnat: Deus enim non irridetur. Explico exemplo, quod ipſo experimento vidimus: Præſtamus, inquiunt auxilium, & arma hæreticis in materia ciuili,& ſtatus,ſeu Politiæ,Hæreſi non fauemus. Hæreſis enim à materia ſtatus ſecernitur. Propoſitio ſpeculatiuè concludit, ſi cum vniuerſalibus, & Idæis Platonicis in cornu Lunæ remaneat: Dic, age dum, mihi: Hæretico contra Catholicum auxilium præbes in materia ſtatus,& Politiæ, quem ſcis, & experiris, quocumque ſuis armis, & tuis auxiliaribus Copiis pertingit, Chriſtum, Eccleſiam, Fidem Catholicam aut expellere, aut perdere; Synagogam Satanæ introducere, Templa Sacra profanare, Sacerdotes fugare,aut opprimere: quin imò in tuis propriis Copiis auxiliaribus,Sacerdotes,& Exercitium Catholicæ Religionis non permittere. Separa mihi iſta in praxi: & cum illa ſic certò, & infallibiliter contingant; vnum ab alio actu remoue, & intentionem tuam ſalua, ſi potes, coram Deo, & hominibus. Quod ſi philoſophari velis, agnoſce: Quod qui ſcienter;& deliberatè ignem in domum iniicit quo ſcit infallibiliter arſuram,incendiarij culpam etiam coram iudice quolibet non euadet,& ſi allegaret millies ſe non intendiſſe domum comburere. Agnoſce,quòd qui ſcienter applicat cauſam, ex qua infallibiliter, & certò,& ſi non neceſſario effectus ſequitur: effectus illi imputandus ſit. Aut permitte,vt ardentem facem tuæ barbæ applicem cum intentione non comburendi. Si Theologos conſulas, qui aliter fortè reſpondeant; Arioli ſunt, & Pythones è ventre loquentes, non Theologi. Hæc Marchant. Fruſtra igitur aſſerimus cauſas dari, ob quas Reges fœdera cum hæreticis contrahant, illiſque faueant; auxiliaque mittant Principibus, non qua hæreticis,ſed quà principibus bellum, vt credunt, aliàs iuſtum gerentibus;in quo gerendo, ſi quid aduerſus Religionem committatur; eſſe id extra ſuam intentionem aſſerunt, atque contingere per accidens. Hoc argumentum ex ſuperius dictis reiicitur: & ſolide refellit illud nouiſſime doctus, & amiciſſimus Zipæus in Indice *lib.4. cap. 11.* & in hiatu Caſſani obſtructo *lib. 3. cap. 3.*

RESOL. VI.

An Principes, ineundo fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ,vel ſaltem peccent mortaliter? Ex part. 10.tr.2. addit.Reſ.6.

§.1 NEc aduerſus ſuperius dicta valet dicere poſſe aliquos Principes fauere hæreticis, non vt hæretici ſunt,ſed tantum in materia ciuili,& & politica,& ideò in cenſuram Bullæ Cœnæ non incidere ſi quis eorum faueat Hæretico,non tanquam Hæretico, ſed affectu aliquo humano,aut temporali, vt docet Toletus *lib.1.cap. 19.* Sayrus *de Cenſur. libr, 3. cap.5. num.3.* Farinacius *de Hæreſi,quæſt. 182. n.132.* Sanchez *in Sũma lib.2.c.10.n.5.* Bonacina *diſp. 2. de Cenſuris,q.5.punct.3.n.2.* Non inquam hoc valet dicere:ſed contrarium ſentiendum eſt,quia ſi auxilium impendis hæretico,cedens neceſſariò in hæreſis fauorem, abſolutè vis in executione hæreſi illius fauere, quia fauor hæreſis omninò conſiſtit in illo auxilio præſtito,neque impeditur ex alia vniuerſaliori intentione, ſi eam fortè habeas: ergo verè dicendus es fauere hæretico, vt hæreticus eſt, quoties faues, illius hæreſi. Secundò probatur ex variis textibus in tit. de Hæreticis in quibus ſolus fauor hæretico factus,cedens in fauorem hæreticæ prauitatis,attẽditur,vt fautoriam Hæreſis conſtituat,neque alia intẽtio formalis requiritur. Cõſtat hoc *ex cap.accuſatus,§ Sacerdotes de Hæreticis in 6.* Vbi Sacerdotes, & alij Clerici impedientes Inquiſitionis officium,compeſci poſſunt tanquam fautores hæretici,cum non ſit dubium, inquit textus,eos, ipſa facere in fauorem hæreticæ prauitatis. Item *ex cap.commiſſi,* vbi conferens beneficium hæretico cognito,etiam ſi conſanguineus ſit,priuatur beneficiis,& alias pœnas incurrit. Et idem eſt de recipiente ab hæretico,*ex cap.Quicumque.* Quia in his fauor hæreſi præſtatur,etiamſi non animo vltimatè,& formaliter illi fauendi fiant. Neque Doctores. quos allegat Sanchez, intentionem ipſius probant: ſolum enim dicunt neceſſarium eſſe ad fautoriam,vt hæretico faueas,vt hæreticus eſt:quod abũdè præſtas,quoties vis auxilium cedens in fauorem hæreſis, illi præſtare: vis enim tunc illi fauere, vt hæreticus eſt,etiamſi non faueas illi,quia eſt hæreticus,ſed quia eſt conſanguineus. Et hęc omnia tenet, & docet Suarez *de fide diſp.24.ſect.1. num.9.* & poſt illum Caſtrus Palaus *tom.1. tract.4.diſput.3.punct.5. num.9.*

Sup. hoc infra in Reſ. 7.§. Et non deſeram. & in tom.5.tr. 12. Reſ.21.§. Notandum eſt,prope finem à verſ. Ex his infertur.

2. Sed dato, & non conceſſo quod in caſu, de quo loquimur,Principes non inciderent in cenſuras Bullæ, firmiter tamen dicendum eſt peccare contra præceptum naturale:nam ad peccatum contra id, quod debeo Religioni Catholicæ, parum refert quod ego agam ex affectu contra fidem,ſi tamen ago id quod cedit contra fidem. Sicut ad peccatum iniuſtitiæ parum refert, quod non auferam alienam pecuniam ex effectu iniuſtitiæ, ſi tamen ex alio fine v.g.gulæ, vel auaritiæ eam aufero, idem enim nocumentum infero Catholicæ Eccleſiæ, quando faueo,& conſeruo hæreticos ex affectu lucri, Amicitiæ,ac quando ex affectu erga hæreſim:ergo in vtroque caſu pecco grauiter contra præceptum naturale quo debeo protegere Catholicam Religionem.

3. Nec obſtat, ſi dicant ſe defendere,& fouere hæreticos,vt hac ratione caueant ſibi,& tueantur ſe à Principe aliquo Catholico potentiori: hoc, inquam, non ſatisfacit, quia bonum commune Religionis;eſt ordinis valde ſuperioris: ratio autem politica eſt multò inferior;quæ cum tanto Eccleſiæ Catholicæ detrimento non debet attendi. Docent enim Leſſius *libr.2. de Iuſtitia cap. 9.dub.8.numer.41.* Marquez *in Gubern. Chriſt.lib.1.cap.8.* Cuença de ſui defenſione *lib.4.quæſt.1.num. 13.* & Theologi communiter hominem priuatum qui à Principe iniuſtè inuaditur, non poſſe in ſui defenſionem Principem occidere,ſi ex morte Principis ſequatur magnum Reipublicæ detrimentum,quia damnum illud publicum debet præferri iacturę propriæ vitæ, Docent etiam Leſſius *ibid. 9. num. 60.* & alij paſſim, non poſſe aliquem defendere ſe ab iniuſto aggreſſore,ſi non poteſt aliter occidere aggreſſorem, niſi occidendo ſimul obiter infantem non baptizatum, quia ſalus ſpiritualis illius pueri debet anteponi iacturæ meæ vitæ corporalis. Videant nunc Principes,an debeat præferri ratio quædam politica, & timor humanus, quem fingimus, iacturæ temporalis futuræ,

Sup. hoc in tom.8. tr.5. Reſ.17.

Et ſup. hac occiſione aggreſſoris in tom.8. tr. 5. ex doctrina Reſ. 18. ſignanter §. Sed ego curſim in fin.

detrimento præſenti, certo, & communi Religionis Catholicæ: cuius bonum eſt adeò ſuperius, vt debeat etiam cum iactura noſtræ vitæ procurari.

4. Nec eſt iuſta cauſa excuſationis, ſi quis iudicet id expedire ad ſuum ſtatum augendum, aut conſeruandum; eò quod ea ratione minuat Æmuli ſui potentiam: niſi prius probet ſuum ſtatum pluris eſſe Religione Chriſtiana, ac ſalute, tot millium animarum, atque adeo Chriſti ſanguine, quo illæ emptæ ſunt. Quod optimè obſeruauit indiuidualiter Coninch. *diſp.31. de bello dub. 7. n.102.* Hurtadus de Mendoza *vol.2. diſp.169. ſection.9.* §.78. Calpenſis *in curſu Theologico tom.2. tractat.17. diſputat.7. ſect.1. num.13.* ergo, &c.

RESOL. VII.

An Summus Pontifex poſſit ſub cenſuris prohibere Principibus, ne bellando ſupradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant?

Idem eſt ſi bono ſpirituali Eccleſiæ expediat, Principes deſiſtere ab aliquo bello. Ex part.10. tract.2. addit. Reſol.7.

§.1. VErum, ſi pro coronide huius diſceptationis aliquis curioſus inquirat, an poſſit Pontifex Principibus prohibere, ne bella gerant, de quibus ſupradictum eſt illicita eſſe; & illi teneantur obedire Reſpondeo cum *Duuallio in 2. 2. tract. de Charitate quæſt.16. art.2.* & alijs: quòd licet abſolutè in materia bellorum dicendum ſit Principes Chriſtianos nō poſſe ex iuſtitia ad Tribunal Pontificis vocari, cùm in eos Pontifex poteſtatem temporalem non habeat ſed tantùm ſpiritualem: & poſſe quidem inuitare, & monere ipſos Principes ad pacem; & aliquando ſe benignè tamquam Arbitrum, ſeu potius amicabilem Compoſitorem, vt aiunt, offerre, aut ſe interponere, non autem vt Iudicem ſe in ipſos conſtituere; adeo vt ſi ſe ipſum, iudicem conſtitueret, non teneretur Princeps à bello, quod iam eſt aggreſſus, aut quod paratus eſt aggredi, abſtinere: Tamen hoc non obſtante, firmandum eſt, ſi bellum, de quo loquimur, vergeret in damnum Catholicæ Religionis, poſſe Pontificem inhibere Principibus, ne ampliùs illud gerant. Et ità nouiſſimè firmat Columbus de Hierarchia Angelica, & humana. Boſſius *in moral. lib. tom.1. part.1.* §.30. *n.*1068. & idem docet Dicaſtillus de Iuſtitia *lib.2. tract.1. diſp.*10. *dub.*16. §.4. *num.*329. vbi ſic ait: [Non licebit Bellum, imo erit contrà charitatem debitam bono communi, ſi quis putet minuendam eſſe Religionem Chriſtianam, & inde euaſuros, ſuperiores, & potentiores Eccleſiæ hoſtes; timeaturque noſtra inuaſuros, & occupaturos, in his enim caſibus debet Princeps Chriſtianus læſus cædere ſuis commodis, ne Religio ita grauiter patiatur ad idque præſtandum compellere poteſt Pontifex etiam ſublata iuris bellandi facultate.] Ità ille. Vide etiam Anguianum de legibus *lib.2. cap.17. n.79.* & me citato Bordonum *in Conſil. Regul. tom.2. reſ.66. num.34.* Sotum *in 4. diſt.25. quæſt.2. art.1. concl.4.* Et ideo Ioannes VVigers *in 2.2. D. Thomæ quæ.40. art.1. dub.1. num.22.* optimè ſic ait: Dicendum Principes Chriſtianos abſolutè non teneri ſaltem ex iuſtitia ad Pontificis Iudicium cauſas ſuas referre, quamdiu ipſe non interpoſuerit authoritatem ſuam, exigente hoc ſpirituali bono fidelium, & Eccleſiæ: non enim directè in temporalibus, vel in temporalium adminiſtratione, aut gubernatione ſubduntur Pontifici; ſed tantum indirectè, quatenus id neceſſarium eſt ad ſpirituale bonum Eccleſiæ, & ad fidei, ac Religionis

Sup. hoc in Reſol. not. ſeq.

conſeruationem. Quod ſi in vim indirectæ huius poteſtatis Pontifex ex iuſta conſideratione malorum quæ in ſpiritualibus impendent Eccleſiæ, & fidelibus, interponat ſe ſe, & cauſam ad ſe reuocet, inhibendo, bellum; tenebuntur Partes audire, & obedire; alioquin non tantùm peccabunt, ſed etiam iniuſte bellabunt aggreſſores; qui noluerint acquieſcere, atque adeo ad reparationem damnorum, quæ ex bello ſequutura ſunt, obligabuntur. Hæc Wigers; cui adde Caſtrum Palaum, Suarez, Valentiam, Coninch, Hurtadum, & Lorcam, quos ego citaui in *part. 6. tract. 4. reſol.2.* aſſerentes, quod ſi bono ſpirituali Eccleſiæ expediat Principes deſiſtere ab aliquo bello, poſſe Papam præcipere, & illos per excommunicationem terrere, vt à bellando deſiſtant, licet ad euitanda maiora mala neceſſe ſit, vt Pontifices in hoc aliquando prudenter diſſimulent, vt obſeruat Boſſius in *mor. tom. 1. p.1. tract. 1.* §.30. *num.* 1044. Freytas de Imperio Aſiatico, *cap. 7. num. 5.* Cunus de Indis *Relect.5. num. 3. prop. 3.* Villalobos *in Summa tom.2. tract.5. diffic. 4. num. 7.* & Molina *de Iuſtitia tom. 1. tract. 2. diſp.* 102. Itaque, vt recepitui canam ex omnibus ſuperiùs dictis in hac diſceptatione, concludendum eſt. Primo, quod licet ſecundum ſe non ſit illicitum Principibus Chriſtianis inire fœdera cum infidelibus, & hæreticis, vocando illos in bello iuſto etiam contra Chriſtianos, tamē praxim hæc ſentētia vix deduci poteſt propter ſcandala euentura, experientia teſte. Secundò, grauiter peccare Principes, qui ſine affectu ad hæreſim, ſed propter alios fines politicos, & humanos præſtant auxilium Reipublicæ, vel Principibus hæreticis, iis circumſtantiis, quibus ea de cauſa neceſſe eſt Hæreſim maiores vires accipere cum grauiſſimo Catholicæ Religionis detrimento.

Quæ n eſt ia ... etiam ... ne ... n... ... reſol. ... ...as not.

2. Verùm in fine huius Tractatus, pro reuerentia & affectu quem debeo erga Catholicos Reges meos, in eorum defenſionem non grauabor apponere id quod poſſet aliquis dicere, Inuictiſſimum ſcilicet Carolum V. fuiſſe vſum in ſuo exercitu Germanis hæreticis, & fœdus contraxiſſe cum Henrico VIII. Anglorum Rege hæretico, & Eccleſiæ hoſte infenſiſſimo. Deinde noſtris temporibus viſum eſt Chatolicis exercitibus Philippi III. & IV. ac Ferdinandi II. Imperatoris adiunctas fuiſſe hæreticornm copias. Reſpondeo enim breuiter, Carolum V. Philippum III. & IV. cum Ferdinando II. licitè exercitibus ſuis hæreticos coniunxiſſe, quia non eſt reprehendendus Princeps Chriſtianus, qui ſibi ſubditis infidelibus, aut hæreticis in bello vtitur. Quandoquidem, & illi ratione ſubiectionis tenentur pro Republica tuenda pugnare, & Princeps iure Dominij eorum operam valet expetere: alioquin multi hodiè piiſſimi Principes, quia ditionem hæreſibus inquinatiſſimam habent, reprehendendi eſſent, quod in exercitibus ſuis hæreticos tolerarent, cùm tamen nequeant aliter pugnare. Et ità ex his rationibus optimè aſſerit Dominicus Pueronus in *Comment. ad Bullam. Cœnæ cap.7.* §. *ad Saracenos, Turcas, &c. num. 17. fol. mihi* 393. non eſſe reprehendendum Carol. V. & alios vbi ſupra, quod hæreticis Germanis ſæpius in bello vſi fuerint. De fœdere autem inito à Carolo V. cum Henrico VIII. libet mihi apponere hic verba Patris Hurtadi de Mendoza ſic aſſerentis, *vol.1. de fide diſp.76. ſect.4.* §. 159. Ad exemplum Caroli V. Regis Hiſpaniæ, qui Cæſarianas Aquilas adiunxit Anglico Leoni, inito fœdere cum Henrico Octauo hæretico, tunc publicè denuntiato, reſpondeo, id effectum Numine prouidente, vt qui Turcico gladio ceciderat baptizatos, hæretico puniretur flagro. Nec Hiſpanus

opem

ſpem tulit Anglo,ſed cum ipſe bellum iuſtum gereret
um Franciſc. fœderato cum Turca; Carolus in au-
ilium vocauit hæreticum,quia tunc nihil curabat de
æreſi prædicanda in Gallia,ſed de fruendis volupta-
ibus in Anglia. Ita Hurtad. Adde etiam ſupradictis,
uod Imperatores,& Reges Auſtriaci ſemper vſi ſũt
uxilio hæreticorum, ſed non in magno numero,&
a lege,ne quid in Catholicorum Religionem moli-
entur: & poterant ſupplicio compeſci. Vnde hac
atione Iulius Secundus, cum Bononiæ anno 1671.
obſideretur ab exercitu Gallorum & Ferrarienſium
xcepit paucas cohortes Turcici equitatus,miſſas à
Venetis, quia ope, & exercitu Ferdinandi Regis
Catholici, & aliorum poterant cohiberi.

3. Nota quod poſt hæc ſcripta peruenerunt ad
manus meas Diſputationes Theologicæ *in* 2. 2. *D.
Thomæ* ſeu *tom.* 5. Curſus Theologici Patris Roderi-
i Arriaga, qui à nobis ſuperius dicta breuiter con-
rmat: ſic itaque aſſerit *diſp.*48.*ſect.*1.*num.*44. Ter-
ia circumſtantia eſt, vt Princeps fidelis non iuuet
nfidelem, v.g. Turcam, hæreticoſve pugnantes
ontra fideles: etiamſi illi infideles,& hæretici ha-
eant politicè iuſtũ bellum contra Catholicos Ra-
io huius eſt manifeſta:nam eo caſu non agitur cau-
a adiuuandi niſi valdè remotè;aliunde autem per il-
ud ſubſidium cooperatur Princeps Catholicus ad
uerſionem fidei, ad Templorum, Virginum, Mo-
ialium profanationem, ad innumera mala aliaque
celera patranda,qualia Turcæ, & hæretici in Chri-
ianos exercent.O vtinam noſtris oculis,auribuſque
m multa eiuſmodi exempla his temporibus non
ccurrerent! Qui autem ex Principibus ſic iuuanti-
us hæreticos, aut ex Conſiliariis id ſuggerentibus
ræſumet ſe coram æquiſſimo, & rigidiſſimo Dei Iu-
icio ſufficientem excuſationem exhibiturum, ſi di-
at, feci id, ne ille Princeps Catholicus eſſet me
loriosior, aut ne fortè vnam miſeram aliquando
iuitatulam mihi eripere poſſet, aut vi Coronam
mperij mihi alioquin non debitam (eſto debitam)
meo capiti imponerem. Hucuſque Arriaga.

4. Et non deſeram etiam hic apponere verba
Eminentiſſ. Cardinalis Lugo, qui noſtram ſenten-
am ſuperius firmatam, more ſuo, doctè, & ſolidè
efendit *Tract. de fide diſp.*25.*ſect.*1. *num.*12.*cum ſeq.*
bi ſic ait: Ego numquam credere potui, nomine
utoris hæretici ab Eccleſia in his decretis intelligi
olùm eum, qui fauet hæretico quia hæreticus eſt:
oc enim eſſet confundere hæreticos, & fautores
æreticorum. Quis enim niſi ſit hæreticus, faueat
æretico, quia hæreticus eſt: Aut quomodo poteſt
ſſe motiuum fauendi hæreſi quando hæreſis ipſa
on placet, ſed reprobatur? Quod etiam docent ex-
reſsè Toletus Vgolinus, Saytus,& Farinacius cum
iis apud Suarez dicta *ſect.* 1.*num.*8. Et videtur col-
gi ſatis clarè ex verbis Martini V. in Bulla contra
rrores Wicleffi,& Ioannis Hus,& habetur poſt vl-
mam ſeſſ. Concilij Conſtantienſis,vbi poſtquam de
redentibus eos errores dixit,ſubiungit de fautori-
us eorum,his verbis: Receptatores quoque fauto-
es, & defenſores huiuſmodi peſtiferarum perſo-
arum,quæ erroribus ipſis crediderint, nec fauore,
ut contemplatione errorum ipſorum,ſed fortè car-
alis amoris cauſa, vel occaſione alias huiuſmodi
erſonas receptauerint,præter pœnas ab vtroq; iure
ilibus inflictas per Iudices competentes,tanta ſeue-
itate pœnarum, in tam enormi ſcelere vltionem
ecipiant,quod cedat cæteris in exemplum. Vbi non
olùm pœnas auget,ſed ſupponit vtroque Iure pœ-
as impoſitas iam eſſe huiuſmodi receptatoribus,&
autoribus,licèt non errorum contemplatione, ſed
carnalis amoris cauſa, vel alia occaſione id faciant.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 6. curſim in fine §. 1. & in to.5.tr.12. Reſol.21. §. Notandum eſt, prope finem,à verſ. Ex his infertur.

Communis etiam loquendi, & ſentiendi modus id
ſuadet;quia quando leges prohibent ſub graui pœ-
na Bannitorum, vel Aſſaſſinorum receptionem,
non loquuntur certè de iis ſolis, qui eos ideò reci-
piunt,quia banniti, vel ſcelerati ſunt, & quia eis
ſcelera placent,ſed de iis qui ſcelera recipiendo fo-
uent, quacumque alia intentione id faciant: idem
ergo eſt ſenſus huius prohibitionis,ne faueãt hæreſi,
quacumque intentione id fiat. Ratio verò à poſte-
riori eſſe poteſt,quia lex ad caſus, qui communiter
contingunt, ordinatur, non ad caſum metaphyſi-
cum, & rariſſimè contingentem. Quòd autem Ca-
tholicus hæretico faueat, quia hæreticus eſt, vix
vnquam contingere poteſt, nec aduocatus Catho-
licus defendet hæreticum,quia hæreticus eſt, ſed
propter lucrum,quod ex patrocinio ſperat, & ſic
de aliis. Contra hæreticos verò, qui hæreticis fa-
uent quia hæretici ſunt, parum neceſſaria erat ea
lex, & extenſio cenſuræ ad fautores hæreticorum,
cùm ij,iam excommunicatione, & aliis pœnis te-
nerentur ob hæreſim propriam. Extenſa ergo eſt hæc
cenſura ad fautores, etiam ſi non ſint hæretici: ad
fautores, inquam, quales communiter eſſe ſolent,
qui fauent hæreticis, vt hæreticis, non tamen quia
hæretici ſunt. Confirmarique poteſt, quia eodem
tenore, & eadem clauſula excommunicantur in ea-
dem Bulla Cœnæ fautores hæreticorum, & eorum
libros legentes,qui de religione tractent, vel hære-
ſim contineant. Certum autem eſt, ad incurrendam
hanc cenſuram,non requiri, quod Catholicus le-
gat librum hæretici,quia Auctor eſt hæreticus, ra-
riſſimè enim id contingit; ſed ſufficit ſi curioſitatis
cauſa, vel ob eruditionem,vel ex alia cauſa librum
legat,ergo in eodem ſenſu intelligi debet fauor hæ-
reticorum prohibitus. A priori verò ratio eſſe po-
teſt ex dictis,quia ille qui fauet hæretico, ita vt id
redundet in hæreſis ipſius fauorem,verè fauet hære-
tico,vt hæretico,cum fauor reduplicetur ſuprà ipſam
hæreſim, cui fauetur, & quæ ex illo fauore robur
ac vitam accipit: ergo in ſenſu formaliſſimo eſt fa-
uor hæreticorum: Sicut illa eſt formaliſſima cauſa
calidi,quæ producit in ſubiecto calorem, & ille eſt
auctor & cauſa Sanctorum, qui cauſat in illis ſan-
ctitatem,& iuſtitiam: ille ergo eſt propriiſſimè fau-
tor hæreticorum,qui fauet hæreſi, à qua dicuntur
hæretici. Hæc omnia *Card. de Lugo*, qui poſtea *n.*17.
ponit hanc regulam vniuerſalem, quod quando ex
fauore hæreticis dato reſultat graue damnum reli-
gioni, & fidei, quatenus hæreſis, & hæretici po-
tentiores redduntur vt Eccleſiæ reſiſtant, & alios
peruertant, etiamſi illud hæreſis incrementum non
intendatur,ſed permittatur,non excuſatur à peccato
mortali,atque adeo nec à cenſura. Vndè ex his om-
nibus vide, Amice Lector, noſtra ſententia quàm
ſit validiſſimis rationibus firmata, ac Doctorum Vi-
rorum auctoritate fulcita.

APPENDIX
AD SVPERIOREM Tractatum.

In qua agitur de quibuſdam fœderibus ciuilibus cum Turcis, vel Hæreticis.

RESOL. VIII.

An dicta in Superiori Tractatu obſtent, ne poſſint licitè Principes inire fœdera, vt vocant, ciuilia cum Turcis,

cis,vel aliis Infidelibus circa inducias , & Treugas , aut Commerciorum cauſa , vel propter ſecuritatem nauiga.ionum, itinerum,&c ?

Et an talia fædera poſſint iniri à Principibus laicis , inconſulto Summo Pontifice?

Et an Principes laici non poſſint inire fædera cum Turcis vel Hæreticis permittentibus libertatem conſcientiæ vel exercitium falſæ ſectæ etiam in cauſis vrgentibus abſque licentia Pontificis? E part.10.tr.2.addit.Reſ.8.

Sectæ. §.1. PRo elucidatione,& reſolutione huius dubij, aſſero, Primò cum Granado *in* 2.2. *contr.*1. *tract.*25.*diſp.*10.*num.*1. & aliis vbi infrà , communicationem ciuilem , & me.è humanam cum infidelibus non baptizatis,& non ſubditis ſpecialiter poteſtati Eccleſiæ,certum eſſe non eſſe per ſe malam,aut prohibitam iure naturæ vel diuino ; nam quantum eſt ex iure Diuino, permittit S.Paulus 2.Cor.7. omnem communicationem ciuilem , & mere humanam vnius coniugis fidelis cum alio infideli,dummodo ſit ex omni alio capite ſine iniuria fidei:permittit etiam conuerſari cum idolatris , & cum illis manducare , quicquid apponitur:dummodo non ſciatur immolatum eſſe Idolis, vt etiam ibi notat D. Chryſoſtomus hom. 25. & in epiſt. ad Hæbreos ſimiliter hom.25. tom.4.qui,& refert cap.ad menſam 11.qu.3.& quamuis Deut.7.prohibeantur Iudæi inire fædus cum iis gentibus, quarum terram ingreſſuri erant , & inire cum eis coniugia, id tamen non erat, quòd id eſſet intrinſece malum,& iure Diuino per ſe prohibitum: ſed quia cum Iudæi eſſent proni ad idolatriam ; periculum erat, ne ex continua conuerſatione cum iis gentibus auerterentur à cultu Dei, & traherentur ad idola ; vt bene D. Thomas 2. 2. *qu.* 10. *art.*9. Vnde etiam ſubditur *eodem cap.*7.ratio talis proihibtionis: Quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me,& vt magis ſeruiat Diis alienis : iraſceturque furor Domini, & delebit te cito. Et ſic indicatur , quod ſi alioquin abeſſet periculum peruerſionis,id non eſſet prohibitum. Itaque per ſe communicatio cum infidelibus eatenus eſt mala , & iure naturali prohibita;quatenus affert,vel fidelibus periculum , vel aliis ſcandalum , vel ſacramentis iniuriam. Ergo , ceſſantibus huiuſmodi circumſtantiis , licita manet ſecundùm ſe.

2. Aſſerò ſecundò , cum Tannero *tom.* 4. *diſp.*1. *qu.*9.*dub.*5. *num.*133. & aliis vbi infra , quod quamuis communicatio cum infidelibus non ſit per ſe mala;rectè tamen docet D.Thomas 2.2. *qu.*10.*art.*9. quod ex duplici capite poteſt Eccleſia prohibere fidelibus communicationem ciuilem cum infidelibus ; id eſt in pœnam ipſorum Infidelium;quibus ſubtrahit , talem communicationem,& præterea ad ſecuritatem, & cautelam ipſorum fidelium , quibus facile poteſt impendere,& imminere periculum ſpiritualis ruinæ ex tali communicatione. Et primo modo prohibet communicationem cum hæreticis,& Apoſtatis à fide dum in pænam ſui criminis illos excommunicat , & prohibet omnem communicationem fidelium. Et ſecundo modo pro ſecuritate fidelium ſimplicium , infirmorum in fide multa prohibet, ſpecialiter circa nimiam familiaritatem cum infidelibus , præſertim extra caſum neceſſitatis,& denique ex vtroque capite ſimul multa præcipit ſpecialiter circa communicationem cum Iudæis, qui reuera in multis ſunt iniuriofi Religoni , & fidei Chriſtianæ; & merito poſſunt puniri:& præterea ſunt doloſi,& facile poſſunt, ac ſolent conari,vt ſeducant ſimplices:& ideò meritò poſſunt,ac debent caueri.

3. Aſſero tertiò, caſus, in quibus iure Eccleſiaſtico prohibita eſt cum Infidelibus cõmunicatio ſpecialiter, vndecim numerantur à Doctoribus infra citandis.Primo prohibetur Chriſtianos cum Iudæis habitare.Secundò eorum azymis veſci.Tertiò iis medicis vti. Quartò ab eis medicinas, accipere. Quintò ſimul cum eis in balneum ingredi. Hi caſus habentur *in cap.Nullus* 28.*quæſt.*1. quod deſumptum eſt ex *Can.* 11. *Conc. Trullani.* Et tranſgredientibus imponitur pæna depoſitionis, ſi Clericus ſit; excommunicationis ſi Laicus non ipſo facto , ſed ferenda. Sextò prohibetur fideli Iudæos inuitare, vel ad eorum conuiuia accedere,*cap.omnes.*28.*quæſt.*1.qui eſt ex Concilio Agathenſ.*cap.*40.Septimo eſſe obſtetrices, aut nutrices eorum filiorum in eorum domibus. Octauo eis famulari. Nono ne iudæis in teſtamento aliquid relinquant,vel legatarios faciant,*cap. ſi quis Epiſc.de Hæreticis, cap.ſane:el.*2.24.*q.*2. Decimo ſeruitutis vinculo ſubiici.Hi tres caſus habentur *in cap.ad hæc de Iudæis* Vndecimo ne publica officia illis committantur *cap.Conſtituit,*17.*quæſt.*4. vbi permittentes excommunicandi ſunt. Addendum tamen his omnibus, prohibitum eſſe Chriſtianis deferre arma, &c. Turcis,Saracenis , & cæteris Reipublicæ Chriſtianæ inimicis , ſub pæna excommunicationis reſeruatæ in Bulla Cœnæ;quod etiam traditur.*in cap. Ita quorundam de Iudæis,cap. quod olim eodem titulo.* Item prohibetur famulari Iudęis,& Seracenis *in cap. Iudæi,cl.*2.*de Iudæis*; & præponere Iudæum atque paganum publicis officiis *in c cum ſit , & c. ſpeciali de Iudæis.* Item prohibetur inire matrimonia cum Infidelibus, & cum Hæreticis;non tamen cum iſtis , vbi impunè permittuntur,vt in Germania,&c.

4. His ſuppoſitis , Reſpondeo ad quæſtionem propoſitam vnica concluſione , nempè licitum eſſe Principibus Chriſtianis ex aliqua iuſta cauſa inire fædera cum Turcis, vel aliis Infidelibus circa Inducias, & treguas,de finibus tuendis, de commerciis , & rebus neceſſariis ad vitam, vel importandis , vel aſportandis, & de communicationibus quoad alios contractus emptionis, & venditionis,mutui, pignoris, &c. cum duabus tamen conditionibus.Prima vt abſit ſcandalum,& periculum peruerſionis,quæ quidem cum neceſſariis conditionibus,& limitationibus facilè euitari poſſunt:quod vix poteſt euenire in aliis fœderibus de quibus egimus *ſupra reſol.* 4. Secunda conditio vt dicta communicatio Politica non ſit in caſibus prohibitis à Iure Eccleſiaſtico , quos paulò ſupra notauimus. Vnde cum his cautionibus ſupradicta fædera innoxia ſunt , & ex illis nullam recipit religio læſionem , ſed vtilitas Reipublicæ affertur.

5. Et ideo ad confirmationem ſupradictorum præter DD. citatos , vide celeberrimæ Academiæ Salmanticenſis,& Complutenſis clariſſimos Profeſſores Arauium , & Lorcam : illum *in* 2. 2. *D. Thom. q.*10.*art.*9. *dub.*7. *num.*30. Hunc etiam *in* 2.2.*diſp.*36. *num.*3.*& ſeqq.*Vide Baldellum in Theog. morali *tom.* 2.*lib.* 1. *diſp.* 30. *num.* 1. Sanch.in ſumma *to.*1.*lib.*2. *cap.*31.*n.*23.Duualium *in* 2.2.*quæſt.*10. *art.*9.§. *Quoad mercium genus , &* ibidem Wigers *numer.* 53. & alios Doctores vbi infra aſſerentes vt diximus politicam, & humanam communicationem cum infidelibus non eſſe illicitam per ſe , nec iure Eccleſiaſtico;niſi in caſibus in ipſo iure expreſſis. Et hanc ſententiam indiuidualiter firmant in terminis caſus noſtri Chriſtophorus Beſoldus *in diſſert. de fœderum Iure, cap.*4. *n.* 3. Martinus Rumelinus *ad Auream Bullam Caroli IV.part.* 2. *diſſert.* 4. *theſi* 35. & eius Additionator Nicolaus Millerus ; Theodorus Keinkink.de Regimine ſæculari, & Eccleſiaſtico *lib.*2.*claſ.*3.*cap.*3.*num.*82.& Hermannus Gæſen *de Iure Publico, & Priuato part.*3. *pericul.*2.*quæſt.*9. Quibus omnibus adde etiam in ter-

minis

minis caſus noſtri Franciſcum Zipæum inhiatu Caſſani obſtructo *lib.3.ca.3.fol.257.*vbi approbat,& admittit fædera politica,ſeu ciuilia,de quibus loquimur.

6. Rectè itaque Hurtadus de Mendoza *vol.1.diſp.76.2.ſect.2.* §.29. ſic ait. Iure humano non eſt interdicta omnis communicatio ciuilis cum Iudæis, aut Paganis;quia iure interdictæ ſunt nonnullæ communicationes, non tamen omnes. Secundò quia Romæ licitè agunt fideles cum Iudæis exercentibus mercaturam,arteſquè viles. Idem Marſiliæ cernitur;& ante illorum ex Hiſpania expulſionem, frequentia erant cum illis commercia. Cum Saracenis noſtri agunt, interdum; tum cum Mancipiis,quibus abundant Hiſpani; tum Orani, & in aliis Hiſpaniæ Regum præſidiis. Ratio à priori eſt negatio legum id interdicentium; cùm enim illa communicatio ſit apta per ſe ad fines honeſtos naturales, nec ſit per ſe occaſio ruinæ; ſed apprimè neceſſaria vitæ ciuili;non oportuit eam eſſe interdictam. Cum Ethnicis agunt paſſim Luſitani in Sina,& Iaponia;item,& Caſtellani apud aliquos Indos nondū baptizatos.Ita Hurtadus. Et nota hic obiter contra Aræuium vbi ſupra, & Suarez de fide*diſp.*18 *ſect.6.num.* 10.Probabiliter docere ex Sanchez, Caſtrum Palaum *tom.1. tractat.* 4. *diſp. 2.punct.9.num.* 18.Prohibitiones contra Iudæos latas in iure, de quibus ſupra diximus non eſſe intelligendas de aliis infidelibus etiam Saracenis, & Mahometanis; quia cum prohibitio extra verba legis extendenda non ſit; & prohibitiones fere omnes loquantur de ſolis Iudæis;exiſtimat alios Infideles comprehendi. Sed quia aliqui caſus ſunt, in quibus extenditur prohibitio, tum ad Saracenos, tum ad Paganos; ſolum illi caſus in quibus reperiatur talis extenſio, admittendi ſunt, non alij. Nota etiam quod in Bulla Cœnæ ſub nomine armorum,&c.non comprehenduntur ſecundum aliquos,veſtimenta, pecuniæ, merces, victualia, ſi hæc Turcis transferantur, & vendantur: & ita ex Toleto & aliis,docet nouiſſimè. Caſtrus Palaus,*to.6.diſp.3. punct.8.n.6.*quicquid antea in contrarium dixerat *in to.1.tr.4 diſp.1. punct. 9. num. 16.* & docet Suarez *tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. num. 56.* cum aliis. Deinde non deſunt Doctores aſſerentes, quod non infringitur prohibitio Bullæ Cœnæ,ſi prohibita transferri ad Turcas,Saracenos, &c.deferrentur in Chriſtianorum vtilitatem, vt ſi commutentur, vel vendantur pro iis, quibus indigent magis Chriſtiani, ita vt maior ſit eorum commoditas, quàm damnum inde proueniens.Et ita ex Tabiena, Nauarro, Sayro,& Vgolino docet Antonius Souſa in Bullam Cœnæ *cap. 8.diſp.51.num.2.* licet contra Reginaldum contrarium mordicus teneat Hurtadus §. 130. Vnde vide: an ex dictis excuſentur Toletani, qui transferunt, & vendunt ad Oranum magnam copiam pileorum rubeorum, quibus vtuntur Arabes; ſed quia ſupra dictos caſus non admittunt plures Doctores: recurrit Hurtadus loco citato ad alias rationes.

...i. hoc in ...tr.1. R.45. & in ...Re. & ...ius not.

S. hoc in ...tr.1. R.46.& in Rol. 49. à §.

7. Sed redeundo ad noſtram concluſionem, aſſero,poſſe Principem inire fœdera politica cum Turcis, & infidelibus modo, quo ſupra explicatum eſt. Et ita hanc ſententiam, præter DD. citatos, tenet doctus Iuriſconſultus Andreas Magerus in ſuo tractatu hiſtorico politico iuridico de Aduocatia armata *cap.7. num.* 143. vbi licet antea damnauerit abſolutè omnia fœdera cum Turcis, vel infidelibus, tamen hæc fœdera politica comprobat,& admittit vt fœdera pacis (ait ipſe) de non offendendo inita, fœdera de limitibus, de mercimoniis importandis & exportandis,&c.Habent talia fœdera Poloni cum Scythis, quos vocant Tartaros, & Imperator, & olim Reſpublica Veneta cum Turcis. Simile fœdus,dum hæc ſcribo à Catholico Rege Philippo IV.per Oratorem Turcarum Imperator enixè poſcit: ſed an abſolutè negandum, vel præſcriptis cancellis concedendum, ſapientiſſimi Conſiliarij, & Doctiſſimi Theologi, quibus auguſtiſſimus Rex noſter abundat, certus ſum quod maturè diſcutient, & examinabunt.

8. Sed ſi aliquis curioſus inquirat, an talia fœdera poſſint iniri à Principibus Laicis inconſultò Summo Pontifice; reſpondeo, quòd quidam vir doctus hic Romæ negatiuæ ſententiæ, licet cum formidine adhærebat, ex Concilio Viennenſi, de quo in *Clement.* 1. §. *Porro de iur.* vbi Imperatori confœderatio cum Paganis, & Saracenis prohibetur, Cuius conſtitutionis diſpoſitionem ad omnes Chriſtianos Principes Cardinalis in dicto.§.*Porro in 2.notabili extendit.* Sed reſpondeo, quod in dicto textu Pontifex loquitur de confœderatione in damnum Eccleſiæ, ſicut fuit illa Athanaſij Epiſcopi Neapolitani,de qua tractat Baronius ann. 887. Et ita explicat verba,illius Canonis Maſquardus de Suſanis *in tr. de Iudæis cap.6.nu.*4. & Beſoldus *de fœderibus cap. 4. num.*5.cum aliis, vnde non militat in noſtro caſu argumentum ex dicta Clementina. Et ideo ego ſentio non eſſe neceſſariā Pontificis licentiam in his fæderibus ineundis, nam licèt Principes laici non poſſint inire fœdera cum Turcis, vel hæreticis permittendo eis libertatem conſcientiæ vel exercitium falſæ ſectæ, etiam in cauſis vrgentiſſimos abſque licentia Pontificis, vt obſeruat Hurtadus *de fid.vol.1.diſput.* 78. §.8. *& diſp.* 79 *ſect.*5.§. 32. Cardinalis Lugo *de fide diſp.* 19.*ſect.*2.§.4.*num.* 124. Tanner. *tom.3.diſp.1. quæſt.9. dub.3 num.*101.& alij: nec poſſint inire fœdera cum Turcis,vel infidelibus in caſibus à iure prohibitis, de quibus ſupra actum,vt obſeruat Hurtadus *diſp.76. ſect.3.ſubſect.* 7. per totam,Geſualdus *in Theolog mortom.2.tract.* 14.*cap.7.num.*32. & alij tamen in fœderibus, de quibus loquimur, hæc minimè adeſſe tanquam certum ſuppono: nam tantum agitur de fœderibus merè politicis, circa Pacem, Inducias, Treugam,circa mercimonia, & ſimilia: & vt ait Hurtadus *d.diſp.* 76. *ſect.* 3.§. 88. Pax Laicorum non eſt contra iura Eccleſiæ. Ergo poſſunt Principes Laici dicta fœdera contrahere abſque ſedis Apoſtolicæ licentia, cum res mere politica ſit,& temporalis.Vnde hanc ſententiam tenet Beſoldus de fœderum Iure. *cap.4.num.*5.& ante illum Maſquardus de Suſanis *tr. de Iudæis cap.6,num.*4. vbi docet, licitum eſſe Chriſtianis Principibus inire pacem,ſeu inducias,& Treugas cum Infidelibus inconſulto Summo Pontifice Quare ſupponamus ex hypotheſi probabiliter timeri Gallum ſollicitare Turcas aduerſus Hiſpanum, ſi ex hoc Rex noſter Hiſpanus iniret tantùm fædus pacificum cum Turcis, non video qua ratione licentia Pontificis egeret. Quod dicendum videtur in quocumque alio caſu ſimili:cùm in dictis fæderibus nihil includatur à Iure Eccleſiaſtico prohibitum, nec aliquid agatur circa Religionem, aut permiſſionem falſorum rituum. Ergo, &c.

Sup. his fœderibus la... tiſſime in rr. ſeq. per not.

RESOL. IX.

An quæ in Superiori Reſolutione dicta ſunt de fœderibus Politicis cum Turcis, vel aliis infidelibus, procedant etiam cum Hæreticis?

Et deducitur Catholicos non peccare contra leges excommunicationis in conuictu ciuili cum Hæreticis, aut in mercatura, bello, aut aliis negotiis politicis; maxime quando excommunicatio eſt generalis aduerſus Hæreticos,vt eſt in bulla Cœnæ, quamuis in ea excommunicentur nominatim quidam Hæretici?

Et

Et quid, ſi adeſt periculum peruerſionis, ſcandalum, aut alia huiuſmodi?

Et notatur, quod vt Catholicus poſſit habitare in terris Hæreticorum aliqua requiruntur pro praxi.

Et tantum quæritur, an cum damnatis in Tribunali. S. Inquiſitionis non ſit etiam illicitum communicare? Ex part. 10. tract. 2. addit. Reſ.9.

§.1. RESpondeo affirmatiuè. Dico igitur cum Tannero *tom.3. diſp.1. quæſt.7.dub.5. num.* 132. Valentia *tom.3.diſp.1.quæſt.* 10. *punct.*1. Suarez *de fide diſp.21.ſect.* 3.*num.*4. Azorio *to.*1.*lib.*8.*cap.*13.*quæſt.*7. Sanctarello *de Hæreſi cap. 7. dub.*1. *num.* 2. Sanchez Hurtado, Palao, & aliis, quod communicare cum Hæreticis, & Apoſtatis, qui à fide defecerunt, Eccleſiaſtico Iure in pœnam ipſorum prohibitum eſt. probatur, quia vtrique per Eccleſiam excommunicati ſunt, cum quibus illicitum eſt communicare. Cœterum hæc concluſio procedit quidem in antiquo Iure: at vero poſt Bullam Martini Quinti editam in Concilio Conſtantienſi, quæ incipit, *Ad euitanda* communicare cum excommunicatis, adeóque etiam cum hæreticis, ſiue Apoſtatis communicatione politica per ſe non eſt illicitum, niſi in duobus caſibus. Si quis videlicet nominatim ſit excommunicatus, & denuntiatus, aut notorius percuſſor clerici; vt nunc poſt Antoninum, Victoria, Sotum, ex communi docent Henriquez *libr.*13.*cap.* 5.*num.*1. Suarez 3.*part. tom.* 5.*diſput.*9.*ſect.* 2.& Toletus *libr.*1.*Summæ cap.* 9. licèt eam Bullam aliter legant Nauarrus in Manuali *cap.* 27. *n.*35. & Couarruuias in *capit. Alma mater* 1.*part.* §.2. *num.*2. Ita nimirum vt extendatur interdictum communicandi, tam ad quoſuis notorios, quàm ad nominatim excommuuicatos, & denunciatos: vbi tamen ipſemet Nauarrus monet caſum notorij non eſſe vſu receptum, niſi quoad percuſſionem clerici.

Sup.hoc in Reſolutionibus & §§. not. ſeq.

2. Vnde ex his infertur cum Hurtado de fide, *vol.* 1.*diſp.* 76.*ſect.*1.§.11. Catholicos non peccare contra leges excommunicationis in conuictu ciuili cum hæreticis, aut in mercatura, aut in aliis negotiis politicis: Quare in prouinciis permittentibus hæreticos, poſſunt conciues mutuo degere. Item in prouinciis penitùs Catholicis, permittentibus mercaturam Hæreticis, poſſunt fideles cum illis negotiari & confabulari, non ſecus ac cum aliis non excommunicatis. Ratio eſt, quia ſola lex excommnnicationis interdicit eam communicationem cum ſpeciatim, & publicè denunciatis tantùm. Hinc. licet in foro exteriori præſumatur fauere hæretico, qui ſciens illum eſſe talem negotiatur cum illo, multæ tamen in hoc etiam foro ſunt circumſtantiæ, quæ excuſant à tali præſumptione, vt timor, neceſſitas, cognatio, vel vtilitas in pace, militia, & bello. Vnde Carolus V. cuius virtutum memoriam nulla vnquam delebit obliuio, & Philippus II. omnium Regum in fide tuenda, & hæreticis extirpandis vigilantiſſimus, qui vere Catholici Regis titulum merito ſibi promeruit, multos in occurrentibus bellis elegit in Duces, & milites Lutheranos, eoſque donis fouerunt. Et quos amore proſequebantur, quatenus erant homines ad pugnandum ſtrenui; odio autem habebant, prout erant Hæretici, fidemque reliquerunt. Et hac ex cauſa vt obſeruat Hurtadus loc.cit.§.5. nunc in Hiſpania exercētur commercia cum Anglis, è quibus complures hæretici notorij mercaturam agunt. Quod ſi ante ſpecialem denuntiat. idem eſſent vitandi, complures eſſent ſcrupulorum occaſiones.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 4.§. Sed dices, & in tom.5.tr.1. lege doctrinam Reſ.148. 149. & 150. quamuis in Reſ. 148. quæſtio ſit pro excommunicatis toleratis.

3. Nec ſupradictis obſtat, quod *in c. ſicut de ret. & in c. ſi quem forte* 24.*q.* 1. dicitur, omnes ſcilicet Hæreticos eſſe vitandos, & prætcrea in prima excōmunicatione Bullæ Cœnæ nominatim excommunicantur Lutherani, & quidam alij: ergo ſaltem iſti ſunt vitandi. Reſpondeo, vt ſæpius dictum eſt olim omnes excommunicatos fuiſſe vitandos, non verò poſt Concilij Conſtantienſis decretum. Quod verò in prima excommunicatione Bullæ, quidam hæretici nominatim excommunicentur; hoc non facit, vt eos teneamur vitare; quia illa Denuntiatio eſt generalis, vt docet Sayrus *lib.3.de Cenſuris c* 4.*n.*32. Vgolinus de Cenſuris Papæ reſeruatis, 1.*part.c.*14. *in fin.* Verùm omnia ſupradicta intelligi debent ex ſola vi excommunicationis, nam ſi adeſſet ſcandalum, periculum peruerſionis, aut alia huiuſmodi, communicatio cum hęreticis eſſet illicita, non tamen ab excommunicatione.

4. Sed circa communicationem cum Hæreticis ſeruāda ſunt ea, quæ ſtatuit Clemēs Octauus in Bulla, Cum ſicut, die 26. Iulij 1596. & Gregorius XV. in alia Bulla incipiente, Romani Pontificis, die 2. Iulij 1622. per Bullam Clementis vt Catholicus poſſit habitare in terris hæreticorū, aliqua requirūtur, quæ in illis videbis. Per Bullam verò Gregorij ſtatuitur, ne hæretici apud Italos morari poſſint; & Catholici eos receptantes, aut fauorem, aut auxilium præſtantes, puniendi ſint vti fautores, & receptores hæreticorum, ſiue ſint Eccleſiaſtici, ſiue laici. Vnde miror, ſtante ſupradicta Bulla Gregoriana, quo pacto permittatur in quadam Italiæ ciuitate habitare hæreticos, ad ſtudendum in eius vniuerſitate, & tamen, vt obſeruat Abbas *in c.*1.*de Iudæis.n.*1. Ananias *n.*3. Decius *in c. Conſultus el.*3.*n.*4. de appellat. in Scholis contrahitur intrinſeca familiaritas, & amicitia. Videant igitur cum dictis hæreticis conuerſantes, quid faciant, ſi nolunt in ſuſpicionem hæreſis incidere.

5. Notandum tamen eſt hic, ſupradicta verba Gregorij XV. non comprehendere, vt notat Bordonus *num.*13. hæreticos milites, quorum multi his noſtris temporibus militant in diuerſis exercitibus hic in Italia: quia Bulla loquitur tantū de hæreticis domicilium, ſeu habitationem in Italia habentibus. Milites autem qui ſunt in exercitu, nō proprie domiciliū, aut habitationem dicuntur habere, cùm ſequantur exercitum vagando huc, vel illuc iuxta exigentiam belli, & imperium ducis exercitus, domicilium autem tunc acquiritur ab aliquo, quādo animum habet perpetuò manendi in loco electo. Nec hoſpitio receptās hæreticū tranſeuntem includitur in Bulla Gregoriana; quia illi domum non dicitur locare, aut quouis modo gratis domicilium, aut habitationem propriè dictam concedere; ſed tantùm hoſpitio tranſeuntes recipere; vnde non dicitur propriè fautor, aut receptator formaliter & in cauſa hæreſis. Idem dicendum eſt de aliquibus mercatoribus hæreticis Anglis, qui in Siciliam ſolent venire cum multis mercibus, quia Siculi cum ipſis non tractant, tanquam cum hæreticis formaliter, cùm nihil agant cum illis ſpectans ad Religionem, ſed cum eiſdem negotiantur tanquam mercatoribus, & ſibi paribus in materia mercaturæ: Cōfirmatur, quia ſicut poſſunt habitare in eorum terris iuxta Bullam Clementis ſuperius adductam, & cum iiſdem tractare, exceptis illis quatuor caſibus in dicta Bulla expreſſis: ita à fortiori contrahere, & negotiari tranſeuntes cauſa mercaturæ.

6. Nec obſtat dicere, huiuſmodi conuerſationem titulo mercaturæ, aut belli non eſſe admittendam, quia conuerſatio cum hæreticis eſt prohibita non ſolùm iure Eccleſiaſtico, ſed etiam naturali & diuino, cui nullus poteſt derogare, neque in eo diſpenſare: nam Reſpondeo cum Bordono *in Sacro Tribunali c.* 24.*q.* 11.*n.* 22. Quod in conuerſatione cum hæretico duo conſiderari poſſunt, participatio in rebus diuinis, & in rebus temporalibus: ratione primi

prohibitio

prohibitio eſt naturalis & diuina, in qua diſpenſatio, & derogatio locum habere non poteſt; ratione ſecundi prohibitio eſt ſolùm poſitiua & Eccleſiaſtica: quæ habet locum, quando adeſt periculum ſubuerſionis, & timetur ſcandalum. Et cùm negotia temporalia de ſe non ordinentur ad ſcandalum, neque ſubuerſionem, ſed ſint indifferentia; propter bonum commune permittuntur cum hæreticis; nam aliquando hac occaſione conuertuntur ad Catholicam fidem, conuerſando cum Catholicis. Mente tamen tenendum eſt, cum dictis hæreticis ſolùm occaſionaliter agendum eſſe; nam ſi præter neceſſitatem in ordine ad militiam, & mercaturam cum ipſis nimia familiaritas, viſitatio, munerum oblatio, &c. habetur, ex his oriretur contra Catholicos ſuſpicio de hæreſi, per ea quæ adducit Carena *in tract. de Officio Sanctæ Inquiſitionis part. 2. tit.* 4. § 7. *per totum*, & Paules *tom.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 9. *n.* 5. vbi ſic ait. Verùm & ſi ratione excommunicationis, quam hæreticus contrahit, eius familiaritatem non tenearis vitare, quouſque denuntiatus ſit; tamen ſi inde hæreticus occaſionem ſumit perſeuerandi in hæreſi, vel alij præſumunt, te illius erroribus conſentire; omnino illum vitare debes. Qua propter in foro externo ex nimia cum hæretico familiaritate, conuerſatione, munerum oblatione hæreſis ſuſpectus redderis, & fautor hæretici iudicaris, ex tex. *in cap. Inter ſolicitudines, verſ. in pœnam, de Purgat. Canon.* vbi indicitur purgatio ſic cum hæretico conuerſanti ob ſuſpicionem, & ab officio ſuſpenditur: ſuſpicio autem modò leuis, modò grauis iudicanda eſt pro qualitate circumſtantiarum Ita ille. Et ita in Regno Siciliæ, quando naues ex Anglia ibi cum mercimoniis adueniunt; relinquimus Siculos cum dictis Anglis negotiari in ordine tantùm ad mercaturam. At ſi extra illam nimia familiaritate, cum ipſis vterentur, Inquiſitores contra illos procederent, conſideratis circumſtantiis, loci, temporis, perſonarum, & prout moris eſt in noſtro Sacro Tribunali. Vnde ego his diebus interrogatus, quid faciendum cum multis hæreticis hîc Romæ exiſtentibus; ſtante Iubilæo anni Sancti; Reſpondi conuerſantes cum ipſis non incurrere in cenſuram ex ſuperius dictis, quia non ſunt hæretici nominatim denunciati; tamen cum ipſis putaui tantùm tranſeunter, occaſionaliter, & parcè loquendum & conuerſandum eſſe, & à frequenti familiaritate cauendum: nam alioquin ex illa poſſet oriri ſuſpicio, ſcandalum, periculum, &c.

7. Sed poſt hæc ſcripta inuenio omnia à me ſuperius firmata, confirmare etiam Magiſtratum Texedam Dominicanum in Theolog. mor. *tom.* 2. *lib.* 3. *tract.* 1. *dub.* 1. *nu.* 31. vbi docet Principes poſſe inire fœdera, & celebrare contractus cum hæreticis, nec obſtare quòd ſint excommunicati: quia, ait ipſe, cum hæretico non nominatim excommunicato; dummodo toleratus ſit, bene poſſumus participare in omnibus actionibus, tam ſpiritualibus, quàm ciuilibus, excepto peruerſionis periculo, & ſcandalo Ita Texeda, qui citat Caietanum in 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 9. Et tandem nota ex hac Doctrina aliquos etiam aſſerere non eſſe illicitum communicare cum hæreticis damnatis in noſtro Tribunali Sanctæ Inquiſitionis à Quæſitoribus fidei; vt obſeruat Hurtadus, *vol* 1. *de fide diſputatione* 76. *ſect.* 1. §. 10. & ita docet Sanchez in Summa *Tom.* 1. *libr.* 2. *capit.* 9. *numer.* 4. licet contrarium aſſerat Suarez *in* 3. *par. tom.* 5. *diſp.* 9. *ſect.* 2. *num.* 10. & de fide *diſput.* 21. *ſect.* 3. *num.* 7. Quoad hoc lege Reſ & §. annotationis præteritæ, & totam doctrinam huius reſ.

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem, quam ita clarè, & practicè, ac minutatim diſcuſſam apud alios Auctores non inuenies. Et ego illam compoſui iuſſu eruditiſſimi, & nunquam ſatis laudati viri D. Laurentij Ramirez de Prado, in ſupremo conſilio Caſtellæ Senatoris digniſſimi, indiſſolubili amicitiæ vinculo mihi coniuncti.

TRACTATVS XIV.

DE LIBERTATE CONSCIENTIÆ,

An poſſint illam Principes Laïci, inconſulto Pontifice hæreticis concedere?

RESOLVTIO PRIMA.

An liceat Principibus concedere hæreticis libertatem conſcientiæ ſine conſenſu Summi Pontificis?

Et affirmatiua ſententia aſſertur?

Et infertur non poſſe Principes, inconſulto Pontifice ex cauſa neceſſitatis publicæ dare licentiam Iudæis exercendi vſuras, & poſſunt in hac re per Eccleſiam impediri. Ex parte 10. tractatu 3. Reſolut. etiam 1.

per hoc latiſſima §. 1. AFfirmatiue reſpondent hæretici. Vnde Benedictus Carpzouius *in legem Regiam Germanorum capite* 3. *ſection.* 6. *numer.* 1. ſic ait. Vti ſaniores, & concordes pacificationem Religionis amant; eamque ſeu ſingulare Dei beneficium agnoſcunt atque deprædicant; ita è contra Pontificij diſcordes illam odio proſequuntur, eamque nobis eripere omnibus modis ſtudent. Hoc, vt eò facilius efficere queant nonnulli ex ordine Ieſuitico Pacificationem Religioſam ab initio ſtatim parùm habuiſſe authoritatis, contendunt; quòd nempe conſenſus Pontificis ad validitatem huius actus non acceſſerit, qui tamen maximè fuit neceſſarius; cùm Pacificatio hæc non minus tangat Papam, quàm reliquos imperij ſtatus: præſertim quòd in ea agatur de minuenda ipſius authoritate & iuriſdictione, doctrinam totius præcedentis tract. ſignanter in Reſ. 8. §. Sed ſi ante medium, verſ. nam licet Principes.

riſdictione, quæ per illam ſuſpenſa eſt. Et quoties de Religione diſceptatur, cùm omne iudicium referri debeat ad Eccleſiam Romanã; ecquis inficias ibit in hoc pacto Religionis contra ritum & normam Conciliorum fuiſſe peccatum? Ita ille, cui adde Chriſtophorum Chiebentas *in Collegio Politico exercit.* 13. *quæſt.* 7. Martinum Rumelinum *ad aureum Bullam Caroli IV. part.* 3. *diſſer.* 1. *in Corollar. de pace Religionis* 1. *& ibi* Millerum *in addit.* Chriſtophorum Beſoldum *in opere Politico diſſert.* 1. *de educatione, & ſtudiis litterarum, &c. cap.* 10. *num.* 11. Hanc ſententiam videtur etiam docere ex Catholicis Petrus Wadingus *ex Societate tract. de contract. diſp.* 5. *dub.* 13. *n.* 1. vbi aſſerit, poſſe Principes, inconſulto Pontifice, ex cauſa neceſſitatis publicæ dare licentiam Iudæis exercendi vſuras, nec poſſe in hac re per Eccleſiam impediri; & putat in hoc pari paſſu procedere tolerantiam, & permiſſionem exercitij vſurarum, & libertatis conſcientiæ: vnde *in diſp.* 3. *dub.* 4. §. 2. *num.* 6. videtur apertè ſentire, Principes inire poſſe pacta cum hæreticis, inconſulto Pontifice. Nam dicit, quod in hoc Iudex Eccleſiaſticus debeat ſtare iudicio Principis ſæcularis, poſſet etiã pro hac ſententia aliquis adducere Petrum Gudelinum Iuriſcõſultum, & Profeſſorem Regium Academiæ Louanienſis *in Commentariis de iure Pacis c.* 9. vbi loquens de pactionibus initis in Germania, & Gallia cum hæreticis, ſic aſſerit: cenſeo Principis eſſe officium, Religionem cunctis viribus tueri, nec pati vt minimum de ea detrahatur. Sin multitudo hæreticorum, eorumque potentia iam ſit tanta, vt nequaquam videatur victoria; pacem cum eis quæri poſſe, concedo, extrema iſta neceſſitate vrgente, potius quàm pax fieri deſinat (modò hæc nihil habitura ſit inſidiarum) & etiam de Religione nonnihil remitti poſſe. Nam viſa eſt alia ratio componẽdorum diſſidiorum in Germania, & aliquoties in Francia aliiſque Regnis, adhibito prius iudicio doctiſſimorum tam Theologorum, quam Iuriſconſultorum; qui aſſeruerunt in tam miſero Reipublicæ ſtatu eiuſmodi pactionem licitam eſſe. Ita ille. Ex cuius verbis apparet, Principes in caſu, de quo loquimur, poſſe omnia determinare ex conſilio Theologorum, & Iuriſconſultorum; nam ipſe nullam facit mentionem de conſultatione cum Summo Pontifice.

Sup. hoc infrà in Reſ. 5. ante mediũ, & ſuperius in tr. 2. Reſ. 311.

RESOL. II.

Opinio negatiua authoris proponitur, negans Principibus laicis hanc poteſtatem independenter à Summo Pontifice, & rationibus ſtabilitur. Ex part. 10. tract. 3. Reſ. etiam 2.

§. 1. Verùm, his non obſtantibus, ego prorſus exiſtimo, quod ſi periculum non ſit in mora, Principes ſæculares in grauiſſima neceſſitate Reipublicæ, cui aliter ſuccurri non poſſet, niſi concedendo hæreticis libertatem conſcientiæ, neceſſarium eſſe de hoc ac de pactis & conuentis cum ipſis initis, Summum Pontificem conſulere. Et ratio duplex eſt. Prima, quia cùm in eiuſmodi pactis & conuentis tractetur non ſolum de rebus temporalibus, ſed de Religione, rebuſque ſpiritualibus; ac ſimul per ea ſaltem ex conſequenti derogetur communibus iuribus & legibus Eccleſiæ, ad quæ alioquin tuenda Principes ipſi, velut Eccleſiæ protectores obligantur; neceſſarium videtur, per ſe loquendo, vt ea, inconſulto Pontifice, ad quem eiuſmodi cauſæ pertinent, non ineatur, cuius eſt ſtatuere & iudicare, quid præſenti Eccleſiæ ſtatui expediens ſit. Altera cauſa eſt, vt pacta eiuſmodi, & conuenta firmiùs ſiſtant; ne forte, ſi poſtea Pontificis authoritate ea cauſa nonnunquam irritentur, noua ſcandala perturbationeſque in Eccleſia ſubſequantur.

2. Confirmatur hæc ſententia primò; quia certum eſt circa fidem Catholicam nihil Principes ſæculares poſſe diſponere, ergo nihil etiã poſſunt diſponere de oppoſita hæreſi; an videlicet, vt eſt in caſu noſtro, vrgente neceſſitate ſit toleranda, necne: nã oppoſitorũ eadem eſt ratio; & Iuriſconſulti docent, ex oppoſitis validum eſſe argumentum, vt obſeruat Menochius, *conſ.* 97. *n.* 67. Hyppolit. Rimin. *vol.* 6. *conſ.* 977. *num.* 31. Maſcardus *conſ.* 450. *n.* 40. & alij. Itaque cum huiuſmodi pacta ratione ipſius materiæ, quæ eſt permiſſio hæreſis, propriè Summo Pontifici, & Eccleſiaſticæ poteſtati ſubiiciantur. quo pacto dici poteſt poſſe a Principibus iniri, ipſo Pontifice non approbante?

3. Probatur ſecundo: nam pontifici ſub perſona Petri dictum fuit, Io. 21. *Paſce Oues meas*: ſed ab ouili Eccleſiæ arcere lupos, id eſt hæreticos, aut reducere, vel tolerare, pertinet ad ius paſcendi; vt de ſe patet, & probat Suarez *de fide, diſputatione* 20. *ſect.* 3. *n.* 21. & alij: ergo à nemine hoc fieri poteſt ſine Summi Pontificis conſenſu. Vnde quo pacto tractandi ſint hæretici in hoc ouili, non pertinet ad Principes laicos, quia ipſi ſunt etiam oues, vt cæteri; ſed ad ſupremum ouilis Chriſtiani Paſtorem; qui eſt Summus Pontifex, ad illum enim pertinet de hæreticis diſponere in ordine ad Religionem, circa quos habet ius acquiſitum ratione Baptiſmi, cum eius characterem hæretici retineant: *cap. Quod quidam* 1. *q.* 1. *c. non in nobis de conſc. diſt.* 4. Et licèt hæretici à fide defecerint Pontifex retinet adhuc ius in illos, ſicut paſtor in oues errantes, *cap. Maiores de Baptiſmo*; *cap.* 1. *de ſponſalibus*, & ibi gloſſ. *verb. non debet, & in aliis iuribus.* Ergo. Probatur tertio ex parabola *Matt.* 13. in qua iudicium de Zizania eradicanda, vel non eradicanda (quæ quidem Zizania ſunt hæretici, teſte Auguſtino, Hieronimo, Chryſoſtomo, Cypriano *libro* 3. *Epiſt.* 3. & ex ſcholaſticis Lorca *in* 2. 2. *Diui Thomæ quæſt.* 11. *art.* 4. *diſp.* 43. *num.* 4.) præbetur à Chriſto Domino Patrifamilias, qui eſt Summus Pontifex; vt obſeruat Cardinalis Bellarminus *tractatu de poteſtate Papali cap.* 9. §. 16. ergo hoc iudicium de tolerandis, vel non tolerandis hæreticis, non poteſt pertinere ad Principes Seculares; quia ipſi in domo Eccleſiæ ſunt ſubditi, & non paterfamilias. Et ideo non deſeram hic apponere aurea verba Maldonati *in citatum cap. Matt. num.* 26. ſic aſſerentis: non verò hæc dico, quod non malim hæreticos conuerti, quàm occidi, ſed tantum, quia Principes iſta lecturi non ſunt; eos qui Principes monere poſſunt, admoneo, non licere illis, iſtas, quas vocant conſcientiæ libertates, nimium noſtro tempore vſitatas, hæreticis dare niſi prius Eccleſia, aut is, qui Eccleſiæ caput eſt, Romanus Pontifex, Chriſti perſona, & tanquam Paterfamilias iudicauerit non poſſe euelli Zizania, niſi ſimul & Triticum euellatur, & e re Eccleſiæ eſſe, vt vſque ad meſſem permittatur vtraque excreſcere. Huius enim rei, non Principum, qui patris familias ſerui ſunt, ſed ipſius patrisfamilias, id eſt Eccleſiæ gubernatoris iudicium eſſe debet. Ita Maldonatus. Quid reſpondebunt aduerſarij ad tanti, & tam incomparabilis Viri authoritatem.

RESOL. III.

Probatur etiam opinio negatiua ex pactis, quæ in dictis Fœderibus

fœderibus cum Hæreticis apponuntur circa res & bona Eccleſiæ.

Et infertur non habere poteſtatem Principes extinguendi beneficia, ſed hoc ſpectare ad Summum Pontificem, neque ineundi fœdera cum Hæreticis, maxime perpetua, quia in nullo caſu poſſunt eſſe licita, nec valida. Ex part. 10. tract. 3. Reſ. etiam 3.

§. 1. ADde, quòd Principes in caſibus, quibus libertatem conſcientiæ hæreticis concedunt, ſolent paciſci cum ipſis de bonis Eccleſiarum, quorum Dominium propriè ad ſolùm Deum ſiue Chriſtum ſpectat ſecundùm aliquos, vſus verò, & adminiſtratio, ad Prælatos, ſeu communitatem cuiuſque Eccleſiæ ex probabiliori: Ita Maior 4. *diſt.* 24. *q.* 16. Azorius *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *q.* 4. Nauarrus *Comment.* 2. *de Regular. n.* 34. *& quæſt.* 1. *de Reditib. monitione* 40. *& in cap. non liceat* §. 9 *num.* 4 vbi etiam de fide cenſet, ſed non rectè; quia contraria ſententia eſt probabilis, aſſerens, eiuſmodi dominium eſſe penes cœtum Eccleſiaſticum (quamuis Religioſorum) cuiuſque Eccleſiæ, quam ſequitur Fragoſus *de Baptiſmate tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 9. §. 4. *num.* 16. Waldenſis *libr.* 4. *doctrinalis, art.* 3, *c.* 43. Columna, *de reditibus c.* 23. *n.* 105. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *&* 7. & alij quos citat & ſequitur Romanus Hay *in Aſtro. In inſtructo q.* 3. *n.* 5. *fol.* 157 & à fortiori Sarmientus *p.* 4. *Redituum Eccleſiaſticorum cap.* 6. malè tamen aſſerens, id dominium etiam eſſe penes ſingulos, ad quos ius prouentuum Eccleſiæ pertinet.

2. Probatur aſſertio primæ ſententiæ ex iure canonico, in quo ſæpiſſimè res eiuſmodi vocantur res Dei, aut Deo donatæ, vel traditæ: vt videre eſt in Can. *Apoſtolorum* 39. & Can. *Nulli licet*, & Can. *Prædia* 12. *q.* 2. & Can. *Videntes. cauſa* 16. *q.* 1. *& in Concilio Tridentino, ſeſſ.* 25. *c.* 21 *de Reformat.* Et idem colligitur ex iure Cæſareo; *Inſtitutione de rerum diuiſione, & §. Vniuerſitatis, & l.* 6. *§. Sacra, ff. eod. tit.* Et ratio eſt, tum quia antiquitus hæc oblata ſunt Deo ab ipſis fundatoribus, & quidem perſæpè ſolemni formula, quam ex *capitularibus Francorum l.* 6. *cap.* 286. deſcripſit Tannerus *l.* 1. *Eccleſiaſticæ defenſionis cap.* 9. vbi inter alia dicitur. Quiſquis noſtrum ſuas res Eccleſiæ tradit, Domino Deo illas offert, atque dedicat, ſuiſque Sanctis, & non alteri, dicendo talia, & agendo ita. Facit enim ſcripturam coram Altari, aut ſuprà tenet in manu, dicens eiuſmodi loci Sacerdotibus, atque cuſtodibus: offero Deo, atque dico omnes res quæ in hac cartula tenentur inſertæ pro remiſſione peccatorum meorum, ac parentum, & filiorum, aut pro quocunque illas Deo deliberare voluerit, ad ſeruiendum ex his Deo in ſacrificiis, Miſſarumque ſolemniis, orationibus, luminariis, pauperum ac clericorum alimoniis, & cæteris diuinis cultibus, atque Eccleſiæ vtilitatibus; &c. Tum quia iuxtà Canones, & ipſam offerentium diſpoſitionem Conuentus Eccleſiaſticus cuiuſuis loci tenetur illa ad Paſtores tranſmittere, nec poteſt ea vendere, vel extinguere pro arbitrio: licèt interim Summus Pontifex in his omnibus habeat ſupremam adminiſtrationem; vt docet D. Thomas *in* 2. 2. *q.* 108. *art.* 1. *ad* 7. & ibi Caietanus, & cæteri expoſitores cum Sanchez *in Summ. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *n.* 96. His itaque ſtantibus, quo pacto dici poteſt, Principes ſeculares poſſe paciſci cum hæreticis de bonis Eccleſiaſticis, inconſulto eius plenario, & ſupremo adminiſtratore, qui eſt.

3. Nec obſtat dicere cum quodam Theologo neoterico, hæc bona prius extitiſſe ſæcularia, & altũ Dominium ſemper remanſiſſe apud Principes, qui dicta bona Eccleſiæ cum conditione tacita conceſſerunt, ſi eorum exemptio non eſſet nociua Reipublicæ. Nam Reſpondeo, bona conceſſa Eccleſiæ cenſeri conceſſa purè, abſolutè, & ſine vlla conditione; vt tradunt Wameſius *tom.* 1. *conſ.* 174. *n.* 7. Cochier *de libertate Eccleſiaſtica l.* 1. *c.* 20. *n.* 9. & alij. Vnde optimè dixit Salon. *in* 2. 2. *q.* 65. *art.* 1. *contr.* 1. *concl.* 2. quod hæreditates, redditus, & bona temporalia Eccleſiæ conceſſa, donatione Regum, poſtquam ſemel ipſi conceſſa ſunt, habet in illis Eccleſia ius acquiſitum: & ideò à Principibus nec repeti, nec reuocari poſſunt, Hinc, dato, & non conceſſo, quod priuilegium fori, Eccleſiæ conceſſum pro Clericis fuerit ex donatione, & largitione Imperatorum; vt voluerunt Molina Sotus, Victoria & alij: tamen non poſſunt ampliùs Principes illud reuocare, vel limitare: vt docet Amicus *in curſ. Theologico, tom* 5. *diſp.* 9. *ſect.* 5. *nu.* 140. Hurtadus *de Iuſt. & Iure diſp.* 14. *diff.* 13. & alij, quos ad ſatietatem adduxi contra Rabardeum *in part.* 7. *Tract.* 1. *reſolut.* 8. Et ideò ex hypotheſi, ſi talia priuilegia inciperent eſſe nociua, deberent Principes recurrere ad Pontificem pro remedio opportuno; quia dictum priuilegium ſemel conceſſum non poſſent ampliùs reuocare, reſtringere, aut limitare. Itaque in caſu noſtro, dato, quòd deuentum eſſet ad talem ſtatum, quod bonorum Eccleſiaſticorũ exemptio eſſet bono publico nociua, non ex hoc ſequitur, poſſe Principes ſæculares de dictis bonis propria authoritate diſponere & de illis cum Hæreticis paciſci: ſed hoc faciendum eſſet à Pontifice, qui limitare, ſuſpendere, & dicta bona alienare ex iuſta cauſa poteſt. Nam alioquin, ex doctrina in contrarium allata, Principes poſſent collectare bona Eccleſiaſtica in extrema neceſſitate labentis Reipub. ſine beneplacito Pontificis, quod omninò negandum eſt; vt patet ex *cap. non minus*, *cap. Aduerſus de Immun. Eccleſiarum, & ex Bulla Cœnæ*: docentque communiter Doctores. Ergo ſi non poſſunt Principes, etiam in ſtatu labentis Reipublicæ collectare ſine conſenſu Pontificis bona Eccleſiaſtica tantùm in parte; quantò magis dicendum eſt in caſu noſtro? Nam non ſolùm collectarent in parte Bona Eccleſiaſtica, ſed etiam de illis, inconſulto Pontifice, diſponerent, ac hæreticis traderent; confirmantur etiam ſuprà dicta ex his quæ doctè obſeruat Pater Layman. *in iuſta Defenſione Pontificis cap.* 4. *fol.* 255. §. *Eadem neque cum ſequent.* Quod à fortiori procederet, ſi Principes inirent pacta cum hæreticis, ex quibus non ſolùm reditus cum bonis & ditionibus Eccleſiaſticis illis tranſcriberentur; verùm etiam ipſi tituli ſpirituales Epiſcopatuum, Canonicatuum, Præbendarum, tam re, quàm nomine extinguerentur, & in ſæculares Marchionatus, Ducatus, Principatus tranſmutarentur; nec ſciente, nec approbante Pontifice, qui ſolus omnimodam poteſtatem habet ſuper Beneficia, vt Canoniſtæ communiter aſſerunt in *cap. Per venerabilem, qui filij ſunt legitimi*, quos citat & ſequitur Lotherius *de beneficiis lib.* 2 *quæſt.* 22. *num.* 9. nec Principes habent poteſtatem extinguendi beneficia, vt obſeruat Nauarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 13. Sed hoc ſolùm ſpectat ad Summum Pontificem: vt præclaris verbis demonſtrat D. Bernardus *epiſt.* 131. *ad ciues Mediolanenſes*, & notat nouiſſimè Michaël Tarrede *in ſua amplitudine Beneficiaria diſputat.* 1. *q.* 2. *numer.* 1. Ergo, &c.

Quæ hic eſt ſupra in tr. 2. Reſ. 325. & in cæteris aliis eius primæ not.

4. Et hæc omnia ſuperiùs dicta magis abſurda eſſent, ſi tolerantia libertatis conſcientiæ, & fœdera cum hæreticis inita non eſſent ad tempus, ſed perpetua; quod moraliter, & practicè; vt docet Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 9. *dub.* 3. *num.* 94. vix vnquam licitè fieri poteſt; quia omnis eiuſmodi abſoluta & indefinita pactio ſeu conuentio, per ſe loquendo, & quantum eſt ex natura rei, omnem Principi, etiam in

perpetuum adimit facultatem permiſſam hæreſim ex ſua prouincia exterminandi; etiamſi mutatis rerum circunſtantiis, id quandoque opportunum eſſet futurum. Semper enim vi ſui pacti inhibetur, ne id vnquam audeat facere, ſi modò violatæ fidei reus haberi non velit. Et ideò obſeruandum eſt hîc, quòd Ioſaphat initio regni permiſit idololatriam, cui populus erat addictus; quia non poterat eam impedire. vt habetur 3. *Reg.* 22. at poſtea, confirmato iam Regno, cùm & potentior & audacior factus eſſet; non amplius permiſit ſed impediuit; vt patet 2. *Paralip.* 22. Vnde ſi Ioſaphat iniiſſet fœdus perpetuum de Idololatria toleranda; non potuiſſet poſtea mutatis rerum circunſtantiis, illam ex vi pacti impedire; & ſic idololatria perpetuo in regno ſuo extitiſſet, & impunita remanſiſſet. Ergo non ſunt ineunda fœdera cum hæreticis perpetua: nam Princeps adimeret ſibi ius, cum poſtea oportunum eſſet, puniendi, & exterminandi hæreticos à ſuis Regnis & Prouinciis; contra id, quod determinat Concilium Lateranenſe *cap. Excommunicamus* §. *moneantur de Hæret.* vbi ſic habetur; *teneatur quicunque Princeps, etiam ſupremus, terram ſuam expurgare ab hæreticis ſub pœna amiſſionis ſui principatus: & mandatur omnibus Principibus, vt iurent, ſe hæreticos non toleraturos.* Et idem ſtatuitur in iure ciuili *Cod. de Hæret. Auth. ſi verò Dominus, & in conſtitut. Frederici de ſtatu & conſuet.* §. 6 & 7. Ergo &c.

5. Et licet aliquando talia pacta à Principibus fieri poſſe, docere videatur Petrus Wadingus *de contract. diſp.* 3. *dub.* 4. *n.* 6. vbi ſic ait: Hic diſcurſus videtur ſatis probare perpetua libertatis pacta nullo caſu eſſe licita & valida: pro cõtraria verò excuſabiles videntur Principes Catholici, qui cum hæreticis ita contraxerunt; ex vna enim parte premebantur Principes importuno furore hæreticorum expoſcentium libertatem; quibus nulla alia ratione ſatisfieri potuit, quàm pacto perpetuo liberi exercitij ſuæ Religionis; & ex altera parte magnus erat in Catholicis plurimis tepor, qui pacem quibuſcunque conditionibus cum hæreticis fieri optabant, modò ipſi quieti, ſaltem ad tempus, eſſent; de futuro Reipublicæ ſtatu parum ſolliciti, nec fortunarum iacturam, aut ſplendoris ſui imminutionem pro fidei defenſione volebant ſuſtinere: cum tamen hæretici omnes ſuas fortunas pro ſuæ ſectæ, aut propugnatione aut conſeruatione libenter profuderint. Vnde factum, vt ſupremi Principes viribus eſſent longè inferiores: proindeque iudicauerint, iſta pacta inire perpetua expedire. Iuſtitia huius pacti ex hoc capite poſſet defendi, quod niſi pacta inirentur, ſit periculum ne tota fides, & ipſe Catholicus Princeps pereat; minus igitur ſit mali, abiicere ſuorum curam, quòad ſalutem æternam, quàm pertinaciter eam retinendo, omnium Religionem veram in perpetuum perdere, & omnem iuriſdictionem. Si pacta non ineat; veriſimiliter nulli erunt Catholici, ſi ineat; ſaltem in aliquibus fides conſeruabitur. Teneri ergo videtur Princeps: quando totius Reipublicæ curam nõ poteſt habere; ſaltem illam, quam poteſt, partem conſeruare. Hucuſque Vuadingus. Sed tamẽ poſtea ſubdit, ſe hũc caſum non definitiuè, ſed diſputatiuè pertractaſſe.

Sup. hæc in Reſ. ſeq. in §. Qui quidem.

6. Verùm, non obſtante, quod iſte caſus à VVandingo poſitus, in praxi poſſit accidere; non ex hoc ſequitur, Principes, inconſulto Pontifice, tale fœdus cum hæreticis inire poſſe: non enim pertinet ad illos in re tam graui iudicare, num tanta ſit neceſſitas, & talis rerum ſtatus, vt ſancito fœdere, Religionis libertatem concedere oporteat, maximè perpetuam; cùm tale fœdus indirectè verſatur circa materiam ſpiritualem, videlicet circa permiſſionem Religionis falſæ. Ergo à Principibus nihil decerni poteſt, Summo Pontifice non conſentiente. Vnde non grauabor hic apponere verba Ioannis Molani *de fide Hæretic. ſeru. lib.* 1. *cap.* 23. ſic aſſerentis: Quamuis libera Religio non ſit ab vno Principe admittenda, cogitur tamen aliquando Catholicus Princeps in quibuſdam locis, quæ hæretici violenta manu retinent, non quidem omnibus, ſed vnius tantùm, aut alterius generis ſectariis, libertatem ſub certis conditionibus admittere, aut potius non tam eis dare, quàm permittere, quod iam eo nolente, occuparunt: ne ſi minus malum tolerare nolit, maiora in Republica ſua perpeti cogatur. Sed in his rebus maxima opus eſt prudentia, eò quòd res longè omnium grauiſſima, & periculoſiſſima tractetur: cùm enim primo loco præ omnibus aliis, ab omnibus & ſingulis Chriſtianis Religio ſit conſeruanda, & ſecularis Principatus, atque poteſtas nullum fœdus inire, aut ſaluum conductum dare poſſit in præiudicium Eccleſiæ, aut Eccleſiaſticæ Poteſtatis, facilè hîc, aut per ignorantiam, aut per tepiditatem, aut per timorem, vbi non foret timor, aut per imperitiam, aut inaduertentiam quædam tractarentur, quæ poſtea nullius roboris eſſe iudicauerint. Itaque nihil tutius eſt, quàm ſi furore hæreticorum Reſpublica aliqua cogatur ad aliquas iniquas, & bonis hominibus præduras conditiones, vt omnia, antequam fœdus perficiatur, diligentiſſimè & prudentiſſimè ſint examinata, & diſcuſſa. Atque in re tam ardua, ad ſecurè conquieſcendum, etiam Apoſtolicæ Sedis interueniat authoritas. Ita Molanus vbi ſuprà.

RESOL. IV.

Authoritate Doctorum opinio negatiua fulcitur.

Et deducitur Principem laicum non poſſe præſtare ſaluum conductum Hæretico cum damno Eccleſiaſticæ iuriſdictionis.

Et firmatur libertatem conſcientiæ Hæreticis conceſſam, inconſulto Pontifice, non ſolùm eſſe illicitam, ſed inualidam. Ex part. 10. tract. 3. Reſ. etiam 4.

§. 1. CONcludendum eſt igitur ex omnibus ſuperius dictis, ſemper, & in quocumque caſu in fœderibus Principum ſecularium cũ hæreticis, quoad libertatem Religionis, conſulendum eſſe Summum Pontificem; nec illo inconſulto talia fœdera eſſe ineunda. Et ita noſtram ſententiam in terminis docet Eminẽtiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide diſput.* 19. *ſect.* 2. 3 4. *num.* 124. Suuertius *de fide hæret. ſer. ſect.* 9. Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 9. *dub.* 3. *num.* 101. & Authores compoſitionis Pacis, *cap.* 5. *quæſt.* 28. *num.* 46. quibus adde Maldonatum *vbi ſuprà in Matth. cap.* 3. *num.* 26. cuius verba ſuperius adduxi: & ex eadem Societate Petrum Hurtadum de Mendoza *vol.* 1. *de fide, diſp.* 79. *ſect.* 5. & 6. §. 32. 33. & 36. Vnde piaculum exiſtimarem, ſi per extenſum ea omnia, quæ ipſe firmat circa hoc dubium, hîc non apponerem; ſic itaque aſſerit: Dico, non licere Principi Laïco permittere Synagogas, niſi ex facultate Romani Pontificis; idem dicendum eſt de conſcientiæ libertate. Igitur, quoties agitur de Religione, conſulendus eſt Pontifex, cui Deus adeſt ſpeciali prouidentia, Petro ob ſingularem fidem promiſſa. Ad permittendam in non baptizatis conſcientiæ libertatem, non eſt neceſſaria facultas Eccleſiæ, nihil iudicantis de iis, qui foris ſunt, cum hæreticis eſt diuerſa ratio: libertas permiſſiua non poteſt licitè permitti inconſulto Pontifice; tum quia Laïci tenẽtur ſeuerè agere cum hæreticis ab Eccleſia damnatis; cedit verò in fidei detrimentum eos non punire. Vnde

de iure paſtoratus ad Pontificem ſpectat; qua ratione ſit cum hæreticis agendum ſtatuere, tum quia ſpiritualis adminiſtratio baptizatorum directè pertinet ad Pontifices; eadémque ratione ad Principes laicos ſpectat parere Pontifici imploranti eorum opem ad animaduertendum in hæreticos. De libertate expreſſa conſcientiæ affirmandum eſt, eam nullam habere vim, niſi ex Papæ conſenſu. Itaque hæretici omnibus pœnis ſubiacent, quæ ab Eccleſia ſunt decretæ; & quas Principes tenentur infligere hæretico relaxato, & ad cuius ſupplicium ſeculare brachium (vt aiunt) petit Eccleſia. Quæ doctrina eſt de fide ex Cõcilio Conſtantienſi, vbi ſtatuitur, Principem laicum non poſſe præſtare ſaluum conductum hæretico cum damno eccleſiaſticæ iuriſdictionis; ita vt nihil illi valeat, ſi ſolùm à Principe laico præſtetur. At eadem eſt omninò, & maior ratio in conſcientiæ libertate, quia ſaluus conductus eſt immunitas à pœnis debitis hæretico ob hæreſim, & ſponſio de non impedienda reuerſione ad patriam: libertas autem conſcientiæ eſt immunitas ab iiſdem pœnis, vt ergo hæreticus non eſt immunis à pœnis ſaluo conducto Principis laici, ita nec libertate conſcientiæ. Ratio à priori, quia Eccleſia habet ſuperiorem iuriſdictionem in hæreticum, eſtque omninò independens à Principe laico: Ergo hic ſua lege non reddit hæreticos immunes à Pontificia lege. Probo conſequentiam: quia inferior Princeps non habet vim in iuriſdictionem, & leges ſuperioris. Quòd ſi nullam habet in alios Principes ſibi non ſubiectos; qui eam habebit in Principes ſuperiores, Poterit Princeps laicus dare immunitatem ab iis pœnis, quæ in ſuo Regno infliguntur ſolo iure ciuili. Ex quibus deduco, non teneri Principem ad permittendam libertatem conſcientiæ, niſi confirmatam aut datam etiam à Pontifice, quia non potuit eam ſpondere inconſulto Papa: totaque libertas eſt nulla in iis omnibus, quibus eget Eccleſia ad exequendas canonicas pœnas in hæreticos. Imò tota libertatis facultas eſt abroganda, quia tota eſt nulla, eſt enim abſque legitima iuriſdictione. Nec Princeps tenetur ab abſtinendum à ſupplicio ciuili; quia eſt hæc abſimilis cauſa à ſaluo conductu, cui Princeps laicus tenetur ſtare in iis, quæ ab ipſo ſolo pendent, quia ſaluus conductus non eſt perniciosus, nec ſpectat ad ſpiritualem iuriſdictionem. Poteſt enim Princeps multis de cauſis egere hæretici præſentia. At verò conſcientiæ libertas directè ſpectat ad ſpiritualem adminiſtrationem. Quapropter tota eſt nulla, niſi Papæ conſenſus accedat. Hucuſque Hurtadus de Mendoza, inter Theologos Hiſpanos noſtri temporis acutiſſimus & ſapientiſſimus.

2. Qui quidem non ſolùm ſentit, & firmat libertatem conſcientiæ hæreticis conceſſam, inconſulto Pontifice, eſſe illicitam, ſed plus addit quod eſt valdè notandum, videlicet eſſe inualidam. Quod ante ipſum, ex eadem Societate Ieſu docuerat Suuertius *vbi ſuprà, de fide Hæreticor. ſeruand ſect. 9.* Verùm huic opinioni non adhæret Adamus Tannerus *loco citato dub. 4. n. 104.* Sed in omnium opinione certum eſt, eiuſmodi pacta, & fœdera de libertate conſcientiæ inita cum hæreticis Principibus, ſine conſenſu Pontificis, intelligenda eſſe, ſaluis iuribus Pontificis, & Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ iuriſdictionis. Ita Tannerus *n. 121. & ante illum* Sebaſtianus Heiſſ. *in Refutatione Aphoriſmorum c. 2. Aphor. 1. n. 47.* ſic aſſerens. Cùm crimen hæreſis directè ad ſacra Tribunalia ſpectet, eis præiudicare nequeunt, ſeu priuatorum, ſeu Principum facta in quibus ſemper hæc latet conditio, ſaluis aliorum, & in primis vniuerſalis Eccleſiæ iuribus: Hæc ille. Et ratio eſt, quia ſuperior legibus aut pactis inferiorum non ligatur: ac proinde iuribus ſuperiorum præiudicare inferiores non poſſunt, vt patet *ex c. Inferior, de maior & obedien.* & *ibi* Doctores communiter.

3. Nec aduerſus ſuperiùs dicta obſtat dicere cum quodam recentiore Theologo, quòd, taciti & expreſſi idem eſt iudicium, ex *leg. cum quid, ff. ſi certum petat. leg. vltima ff. de Legatis. leg. cum quia, ff. de Pactis, &* aliis vulgatis iuribus, quæ adducit Menoch. *conſ.* 108. *n.* 54. cum aliis communiter, & ideò Principes non petere expreſſum conſenſum Pontificis, quia ſupponunt ipſum tacitè conſentire in his pacificationibus in ſuis cum libertate Religionis ad euitandum maius malum. Quod videtur docere Layman. *Theol. moral. l. 1. tr. 2. c. 16. §. 16. n. 4.* vbi ſic ait: Sed hæ, & aliæ huiuſmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis Confeſſioniſtis; qui licèt ab Eccleſia Romana receſſerint, tamẽ ſtatim ac fœdus cum illis initum eſt, Summo Pontifice permittente, & tacitè conſentiente, libros ſuos in poteſtate retinent, aliiſque iuribus & immunitatibus ciuilibus, non item Eccleſiaſticis vnâ cum Catholicis pacificè gaudent. Ita ille. Sed Layman non loquitur de ſubſtantia fœderis ipſius initi cũ hæreticis, & pacti in eo contenti, ſed de ſola ceſſatione pœnarum. Dicendum eſt itaque, quod licèt Pontifices tolerent, & tacitè conſentiant in ſuſpenſionem pœnarum, de quibus ſolis loquitur Layman non conſentiunt tamen in dictam ſuſpenſionem vigore pacificationis, vel pacti initi cum hæreticis à Principibus ſecularibus, & prout in eis ſancitur; abſolutam & inconditionatam perpetuitatem, aut alia pacta, quaſi tacitè, vel implicitè approbantes ſed pro circumſtantiis neceſſitatis, aut maioris periculi, vel boni, per quas eiuſmodi ſuſpenſionem pœnarum, cùm per ſe mala non ſit, cohoneſtari clarum eſt. Ergo non ſequitur ex hoc, vt diximus, Pontificem tacitè approbare ipſas pacificationes, & pacta abſque ſuo expreſſo conſenſu cum hæreticis inita; licet poſteà toleret pœnas eis debitas non irrogari. Et quidem quo modo poſſunt in his Pacificationibus, & fæderibus Principes ſupponere tacitum Pontificis conſenſum, ſi Pontifices ſemper contra dictas Pacificationes & fœdera expreſſe proteſtati ſunt per ſuos Nuncios, & legatos, & per Breuia particularia, vt patet de Paulo III. & Clemente VIII. quod etiam alij Pontifices recentiores fecerunt. Quomodo ſupponi poteſt tacitus conſenſus Pontificis circa rem tam grauem, ita vt illius, iudicium relinquere velit Conſiliariis, aut paucis Theologis Principum ſecularium; Agitur de cauſa Religionis, de bonis Eccleſiaſticis, de extinctione Canonicatuum, & Epiſcopatuum, de impunitate, & perpetuitate hæreſis, imò de eius extenſione & amplificatione, de æquiparatione hæreticorum cum Catholicis &c Et hæc omnia ſupponendum eſt, ſummum Pontificem velle iudicio ſecularium committere? Quis hoc ſibi perſuadere poteſt?

RESOL. V.

Reſpondetur ad argumenta ſuperius adducta pro ſententia affirmatiua? Ex part. 10. tr. 3. Reſ. etiam 5.

§. 1. Reſtat modò reſpondere ad authoritates Doctorum ſuperiùs in contrarium adductas, & ad Crapzonium reſpondeo; nihil valere, cùm ſit Author hæreticus, & pluſquam alij Romano pontifici nimis infenſus, vt patet in ſuis operibus: ſed multum mihi prodeſt, nam teſtatur noſtram ſententiam docere Patres Societatis Ieſu. Idem dicendum eſt de Chriſtophoro Chiebenthal eiuſdẽ farinæ viro. Ad Beſoldum reſpondeo, illam diſſertationem compoſuiſſe, quando

quando erat Lutheranus, ſed quia poſtea feliciter ad Romanæ Eccleſiæ gremium rediit, & piè Ingolſtadij obiit, puto, ſi iterum illam quæſtionem pertractaſſet, quòd mutaſſet ſententiam: & ideò, quando Catholicus denuò recuſit Ingolſtadij 1637. ſuam Synopſim politicæ doctrinæ *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. exiſtimauit, Fœdera cum hæreticis plerumque pernicioſa eſſe. Ad authoritatem Petri Vuadingi reſpondeo, id quod ipſe aſſerit de Iudæis, in *diſput.* 3. *dub.* 13. me non concedere; ſicuti non admittit Epiſcopus Antuerpienſis, Ioannes Malderus *de Iuſt. tract.* 5. *cap.* 3. *dub.* 24. §. 7. vbi docet, Iudæos ad vſuras exercendas inter Chriſtianos admitti non poſſe per Principem ſecularem ſine authoritate Papæ. Quod etiam docet Ioan. Wigers *de Iuſt. tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 23. *num.* 111. Syluester *verb. vſura* 9. *q.* 22. & alij. Vnde contra Nauarrum *conſ.* 33. *de vſura*, eius Additionator teſtatur; inter omnes ferè Doctores conſtare, nullum Principem extra Pontificem maximum poſſe Hæbræis publicè fœnerandi poteſtatem, etiamſi Populi vtilitas, aut neceſſitas id poſtulet, facere: & citat Petrum Ruyz *in deciſionibus Lithuanicis deciſ.* 5. *n.* 308. *& ſeqq.* Quibus etiam adhærent Ancharan. *conſ.* 263. Decius *conſil.* 170. Maſquardus de Suſannis *tract. de Iudæ. part.* 1. *cap.* 11. *num.* 11. & alij penes ipſos. Adde quod dictus Pater Wadingus; de eo quod aſſeruit *in diſputat.* 3. *dub.* 4. §. 2. de hæreticis in ordine ad caſum noſtrum, proteſtatur, ſe illam difficultatem nolle docere, ſed tantùm diſputare: Ergo nihil contra noſtram ſententiam operatur. Ad Authoritatem P. Gudelini reſpondeo, illam non officere; nam argumentum negatiuum nihil probat. Rectè itaque dixit in noſtro caſu, debere Principes adire Iuriſconſultos & Theologos; ſed ex hoc non ſequitur, ipſis auditis, non eſſe recurrendum ad Summum Pontificem, cauſas, & rationes ab ipſis excogitatas ei proponendo, vt poſteà de illis iudicet; & ſuum proferat beneplacitum: Itaque Authoritas Gudelini intelligenda eſt, ſeruatis ſeruandis: ſicut etiam intelligendus eſt Malderus *in* 2.2. *quæſt.* 10. *artic.* 11. Becanus *de fide hæreticis ſeruanda cap.* 10. *num.* 13. & alij. Dicendum eſt itaque, neceſſarium eſſe Principibus Sæcularibus, quando agitur de paciſcendo cum hæreticis, libertatem eis conſcientiæ & Religionis concedendo, Apoſtolicam ſedem adire, & ſuam expectare determinationem.

Sup. hoc ſupra in reſ. 1. ad medium, verſ. vbi aſſerit, & ſuſtinuius in tr. de Reſ. 311.

DECLARATIONES SACRARVM CONGREGATIONVM, Rotæque Romanæ Deciſiones.

IN QVIBVS PLVRES CASVS IN MATERIA Immunitatis deciduntur.

AVCTOR LECTORI.

CVM *ſuprà* in tract. de Immunitate Eccleſiaſtica, *aliquæ Sacrarum Congregationum Declarationes, necnon Romanæ Rotæ Deciſiones, aduocatæ fuerint; viſum eſt mihi in tui commodum illas, aliáſque plures circa eandem materiam, hîc ſimul collectas, ac per extenſum apponere. Ab his puris fontibus,* Amice Lector, *petenda eſt tibi aqua, non ex turbidis aliquorum recentiorum lacunis. Vale, méque in tui gratiam laborantem ama.*

1. FAMILIARES Epiſcopi etiam laici, fori priuilegio gaudent. Sacra Congregat. Epiſcop. in vna Regienſi *die* 14. *Febr.* 1581. & in vna Turritana *die* 18. *Maij* 1603.

In fine, num. 1. hæc addantur. Idem dicendum eſt de familiaribus Epiſcoporum, Titularium, & ita declarauit Sacra Congregatio 17. *Ianuar.* 1628. in vna Regienſi, his verbis Sacra Congregat, Cardinalium controuerſiis iuriſdictionalibus Præpoſitorum cenſuit, familiares etiam Epiſcopi titularis gaudere debere priuilegio fori; ita tamen vt conueniri debeant, & ſint puniendi ab Ordinario loci, vbi degunt, non ab ipſo Epiſcopo, ſeu Archiepiſcopo titulari.

Octauius Cardinalis Bandinus

2. Immunitate Eccleſiaſtica gaudent, qui cum armis prohibitis in Eccleſia ſe recipiunt. Sacra Congregatio Epiſc. in vna Salern. *die* 30. *Sept.* 1616.

In fine, num. 2. hæc addantur. Et laicos non poſſe in Eccleſia ſpoliare reum armis prohibitis, determinauit

Sacra

ſacra Congregatio immunitatis,vt apparet per ſubſequentem epiſtolam. [Illuſtre e molto Reuerendo Monſignore come fratello.Nō e permeſſo alla Corte laicale leuare le armi à i confugiti in Luoghi immuni conforme l'opinione vera,e ſeguitata de Tribunali di queſta ſanta Sede,che è quanto occorre in riſpoſta dalla ſua,& in queſta conformità ſi potrà gouernare, mentre à V.S. ni offero.Roma 24. di Luglio. 1634. Come fratello. *Il Cardinali Geſſi Franceſco Paolucci* Secretario. Extra, All'Illuſtre e molto Reuerendo Monſignore come fratello il Veſcouo di Regio.]

3. Immunitate Eccleſiaſtica gaudent pro debito ciuili ad Eccleſias confugientes: ſacra Congregatio Epiſc.in vna Cortonenſi *die* 21.*Iulij* 1617. & in vna Beneuentana *die* 10.*Maij* 1619.

4. Immunitate Eccleſiaſtica non gaudent Capellæ priuatorum Palatiorum Sacra Congregatio Epiſcop.in vna Marſicenſi *die* 17.*Nouembr* 1617. & ſacra Congregatio immunitatis in vna Peruſina *die* 9.*Decembris* 1631.Sed hæc declaratio non comprehendit Capellam S. Annæ ſitæ in Palatio domini mei amantiſſimi Marchionis Hieracenſis in terra Caſtelboni. nam pro Eccleſia communi reputatur,& ibi confugientes ſemper immunitate Eccleſiæ gauiſi ſunt.

5. Immunitate ab omnibus exactionibus, & tributis ſecularibus gaudet Clerici patrimonium, ad cuius titulum quis fuit ordinatus.Sacra Congregatio Epiſc.in vna Catanenſi *die* 3.*Aug*.1592.

6. Immunitate Eccleſiæ non gaudet mater occidens filium infantem. Sacra Congregatio Concilij *ſub die* 3.*Decembr*.1632.

7. Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet qui committit homicidium veneno.Sacra Congreg.Concilij *die* 3.*Decembr* 1632.

8. Immunitate non gaudet mulier, quæ malis medicamentis procurat abortum.Sacra Congregatio Concilij *die* 3.*Decembr*.1632.

9. Immunitate Eccleſiaſtica gaudent furantes in Eccleſia.Sacra Congreg. immunitatis in vna Squillacenſi *die* 18.*Martij* 1631.

10.Immunitate gaudet arriga,ſiue Campanaria Eccleſiæ,ab ea tamen diſtans,ſed intra 30 paſſus, quæ ſolummodo inſeruit pro ſeruitio Eccleſiæ. Sacra Congregatio immunitatis.*die* 7.*Decemb*.1632.

11. Debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debent ibi multo tempore tolerari,ſed ab Eccleſia ſunt eiiciendi.Ita ſacra Congregatio Epiſc.in vna Barenſi *die* 11. *Martij* 1600.

12. Decoctores res & bona in creditorum præiudicium ad Eccleſias tranſportare non debent, ſed iudici ſeculari conſignanda ſunt,vt illas, & illa, cui de iure adiudicet. Ita ſacra Congreg. Epiſc. *die* 1. *Decembr*.1617.

13. Milites hoſpitari facere non poteſt Magiſtratus ſecularis in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum,quamquam laicis locatis, cùm per indirectum in damnum bonorum Eccleſiaſticorum redundet. Sacra Congregatio Epiſc. *in vna Nouarien. die* 9. *Iunij* 1617.

14. Delinquentes qui ab Eccleſiis aliiſque locis immunibus extrahuntur,dum articulus, an immunitate Eccleſiaſtica gaudere debeant,diſcutitur,per Eccleſiaſticos miniſtros ſub cuſtodia,iuxta Bullam Gregorij XIV. retineri debent. Sacra Congregatio Epiſc.in vna Neapol.*die* 30. *Septembr*.1616.

15.Immunitate Eccleſiaſtica gaudere debent Clerici,qui poſt delicta patrata ad Eccleſias confugiunt extra caſus in Bulla Greg.XIV.comprehenſos, cùm in hoc caſu opinio Abbatis ſit reprobata.Sacra Congregatio Epiſc.in vna Tropienſi *die* 24 *Ianuarij* 1617. Neque poſſunt inde extrahi,præterquam in caſibus degradatione dignis ſi fiat,ſecus reſtituantur. Sacra Congregatio Epiſc.*die* 17.*Auguſti* 1618.

16. Coloni, aut affictuarij,vel partiarij bonorum Eccleſiaſticorum exemptione collectarum, tam ordinariarum, quàm extraordinariarum proportione colonica gaudent.Sacra Congregatio Epiſc. in vna Oppidenſi *die* 18.*Septembr*.1618.

17. Coloni partiarij Epiſcoporum durante Colonia gaudent fori priuilegio.Sacra Congregatio immunitatis *die* 6.*Decembris*.1627.

18. Immunitate à gabellis,& aliis oneribus laicalibus priuare non poteſt Epiſcopus inſeruientes Eccleſiis,ſed iidem Clerici,niſi,vt *ſuprà*,inſeruiant, ac habitũ & tonſuram Clericalem deferant,aut beneficiũ Eccleſiaſticum obtineãt,priuilegio fori non gaudent.Sacra Congregatio Epiſc.*die* 24.*Ianuarij* 1631.

19.Cauſa damnorum datorum per Clericos,& Eccleſiaſticos,ſeu per eorum animalia,necnon per familiares,miniſtros,& colonos Epiſcoporum, & menſæ Epiſcopalis etiam laicos, ſeu eorum animalia in bonis quibuſcumque tam Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, quàm etiam laicorum,ſpectat ad Curiam Epiſcopalem priuatiuè. Si verò laici eorúmve miniſtri animalia damnificent, & bona Eccleſiarum,ac perſonarum Eccleſiaſticarum, Curia Epiſcopalis procedere poteſt tamquam in cauſis mixti fori.At quando coloni,& miniſtri Eccleſiarum Clericorum, & Eccleſiaſticorum cum animalibus propriis,bona laicorum damnificant, cognitio tam quoad bona,quàm quoad perſonas laicorum, & eorum animalia ſpectat ad iudicem laicum priuatiuè, Sed ſi cum animalibus Eccleſiaſticorum,vel Eccleſiarum,quoad perſonas ſpectat ad laicum, quo verò ad animalia ſpectat ad Curiam Eccleſiaſticam.Ita ſacra Congregatio immunitatis in vna Terracinenſi, teſte Aldano *in compend.Can reſol.tit*.8.*n*.21.& Barboſa *in collect.Doct.ſup.Conc.Trid.ſeſſ* 25.*cap*.20 *n*.13.

20. Fori priuilegio gaudet Subdiaconus, qui Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione cum vidua matrimonium contraxit,& penſiones Eccleſiaſticas obtinet. Sacra Congr.Concil.*die* 24.*Martij*,*&* 17.*Sept*.1618.

21. Clericus in minoribus conſtitutus Eccleſiæ deſeruiens,non tamen ex mandato Epiſcopi habitum & tonſuram deferens,gaudet priuilegio fori. Sacra Congregatio Concilij in vna Valentina *die* 29. *Iulij* 1828.& iterum in vna illius 28 *Martij eiuſdem anni*.

22. Promotus ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum ſcutorum annuorum gaudet priuilegio fori. Sacra Congregatio Concilij in vna Ianuenſi *die* 18. *Martij* 1628.

23. Habitum dimittens Clericalem poteſt illum iterum reaſſumere,vt gaudeat priuilegio fori, non obſtante irregularitate ſuperueniente, & Epiſcopi prohibitione. Sacra Congregatio Concilij in vna Mazarienſ. *die* 17.*Iunij* 1630. & Sacra Congregatio immunitatis in vna Boſſanenſi *die* 18. *Martij* 1631. declarauit fori priuilegio gaudere Clericum,qui ante carcerationem reaſſumpſit habitum.

24. Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti ſi recuſauerint frequentare ſcholas, & Eccleſiam, ſed eſſet probabilis ſpes profectus, non poſſunt priuilegio fori priuari.Sacra Congregatio Concilij in vna Maioranenſi *die* 12. *Auguſti* 1631.

25. Qui ſolùm in accendendis lampadibus, & aperiendis portis Eccleſiæ deſeruiunt, non gaudent priuilegio Cler.Sacra Congr.Epiſc.*die* 28.*Ian*. 1603.

26. Protonotarij non participantes fori priuilegio gaudent,etiamſi Eccleſiæ non inſeruiant,ſi in habitu Clericali incedunt. Sacra Congregatio Concilij in vna Tolet.*die* 27.*Martij* 1632.*&* *die* 9. *Iulij* 1626.

27. Clericus primæ Tonſuræ qui poſt dimiſſum, habitum

habitum,& Tonſuram Clericalem deliquit,& pro delicto in Curia ſæculari citatus fuit,deinde reaſſumpto habitu cum Tonſura Eccl. ſiæ inſeruire cœpit, non poteſt à iudice ſæculari quoad perſonam puniri, nec talis iudex poteſt proceſſui finem imponere. Sacra Congregatio Concilij *die* 10.*Decemb.*1599.

28. Clericum,qui characterem,& habitum Clericalem aſſumpſit,poſt delictum,proceſſum, & fideiuſſionem de ſe repræſentando coram iudice laico,gaudere priuilegio fori,& à iuriſdictione iudicis laici eſſe liberatum quoad perſonam,quòd ſi fraus abſit(quam iudex Eccleſiaſticus inſpicere debet) poſſe iudicem laicum proceſſui finem imponere contra illum quoad bona procedendo, determinauit ſacra Congregatio Concilij in vna Papienſi *die* 23.*Maij* 1526.& ſacra Congregatio immunitatis in vna ciuitatis Caſtellanæ *die* 18. *Februar*.1631.

29. Sacra Congregatio Epiſc.*die* 25. *April.*1614. dum fuiſſet proceſſum ad nónullos actus in cauſa Capitanei,vel Bariſelli Epiſcopi Sorani carceribus mancipati per Viceducem ciuitatis Soræ de mandato ſanctiſſ.Pauli V.attento quòd Bariſellus exiſtit de familia armata Epiſcopi,& propterea non poteſt,nec debet de iure per laicum capturari,ordinauit Auditori Cameræ,vt capturam,& acta nulla declaret. Rurſus petente Epiſc.Vaſionenſi,vtrùm iudex Camerarius & fiſcalis tanquam eius familiares,deberent frui priuilegio fori,& immunitate ab oneribus perſonalibus.Sacra eadem Congreg.*die* 11. *Decemb.*1614. officiales prædictos vti familiares Epiſc.fori priuilegio gaudere & ad perſonalia ciuitatis munia ſubeunda minimè teneri cenſuit.Mandauit inſuper Epiſc.Ottunenſi *die* 6. *Aug.*1602.ne ſuſpenderet cenſuras latas contra Gubernatorem Lanciani,niſi priùs relaxato ècarceribus eius Notario Regiis hortatoriis, ac aliis quibuſcumque non obſtantibus.Item Archiepiſcopo Turritano *die* 18.*Maij* 1603.prædicta ſacra Congreg.reſpondit priuilegia conceſſa per ſacros Canones miniſtris,officialibus,vel familiaribus Epiſc. eſſe ita clara,vt in dubium reuocari,non valeant,iniungendo illi ſtrictè, vt prædicta faciat obſeruari.

30. Fiſcalis quem Epiſcopus habet in Ciuitate, ſeu in aliquo Caſtro,in quo temporalem, ſpiritualémque iuriſdictionem exercet,tanquam ipſius Epiſcopi familiaris,gaudet priuilegio fori,& ad perſonalia Ciuitatis munia minimè tenetur. Sacra Congreg. Epiſc. *die* 11.*Decemb.*1615.

31.Epiſcopus poteſt habere ſatellites quot voluerit Sacra Congr.Epiſc.*die* 14.*April.*1615.debet tamen in hoc prudentialiter ſe habere. Vnde ſacra Congreg. Concilij in vna Agrigentinen.*die* 4. *Decembr.*1627. declarauit familiam ſuam armatam licere Epiſc. augere,dum tamen circa numerum, & qualitatem eorum, quos ſibi duxerit aſſumendos, prudenter, & moderatè ſe gerat.

32. Satellites,Magiſter, Notarius, Fiſcalis, & cæteri Miniſtri Curiæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori etiam in delictis extra officium commiſſis.Ita ſacra Congreg.Epiſc. facto verbo cum Sanctiſſimo, vt patet ex infraſcripta epiſt.quam adducit Raus *de immun.fol.*69.& ego originalem vidi. [Illuſtr. & Reuerend.Signor mio oſſeruantiſſimo il Veſcouo di Lipari ha mandato alla ſacra Congr.vna hortatoria ſpeditali contro da V. S. Illuſtriſ. ad inſtanza delli Deputati di quell' Iſola, per auer ſcommunicato il Capitano, e ſbirri, ch'aueano eſtratto vn delinquente de vna Chieſa di quell'Iſola;e ſe bene auuiſa eſſerli poi ſtato conſignato il detto priggione,acciò poſſit cognoſcere ſe deue godere,o no del l'immunità eccleſiaſtica,nõ dimeno ſi è auuertito chin detta Hortatoria à vna clauſula,que le ſi dichiara eſpreſſamẽte che gli officiali,e famigliari del Veſcouo,quando ſono laici,no deuono godere del priuilegio del foro Eccleſiaſtico ne delitti communi, ma ſolo in quelli che ſono commeſſi ſotto preteſto dell'officio, eſſendoſene trattato con N.S.ſua Santità ha comandato che ſi ſcriua à V.S.Illuſtr.che ſi contenti di reuocare la detta Hortatoria,non potendoſi credere che detta clauſula vi ſia poſta di ſua saputa,eſſendo manifeſtamente contra la diſpoſitione di ſacri canoni;e della raggion commune,e così pregiudiciale alla giuriſditione Eccleſiaſtica,di cui ſi ſtima che la ſua bontà, e pietà ſẽpre partialiſſima protettrice;ſi degnerà percio di dare il rimedio,che biſogna, & io in tanto le bacio humiliſſ.le mani,di Roma li 2.di Marzo 1611. Di V.S.Illuſtr.e Reuerend.humiliſſimo ſeruitore.]

Il Cardinale GALLO.

32.Præuentione Epiſcopi attenta in delicto laici contra Clericum ad Epiſcopum ſpectat cauſa,Sacra Congregatio Epiſc.*die* 16.*Ian.*1615.

33. Fori priuilegio non gaudet ille, cui reſeruata fuit penſio,vt Clerico,ſi non incedat in habitu & Tonſura.Sacra Congregatio Concilij *die* 19.*Iunij* 1586.

34. Fori priuilegio gaudent Clerici in Sacris conſtituti Beneficiarij,Penſionarij,Protonotarij, & alia ſimilia officia habentes illi, qui per modicum tempus habitum dimiſerunt,etiamſi tempore capturæ fuerint reperti in habitu ſeculari,& illi Clerici in minoribus conſtituti non habentes qualitates Concilij *cap.6 ſect.*23.*de reform.*quando iudex Eccleſiaſticus præuenit.Sacra Congr.Concilij in vna Leodienſi *die* 9.*Nouembr.*1630.

35. Fori priuilegio gaudet Clericus incedens in habitu,& tonſura deſcriptus in Catalogo Clericorum,qui in Synodo diœceſana obedientiam præſtitit Ordinario,& per paucas vices in Choro,& in proceſſionibus interfuit,attentis circumſtantiis,quamuis alicui Eccleſiæ de mandato Epiſc.non inſeruiat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat. S. Congr. Concilij *die* 18.*Martij* 1628.

36. Fori priuilegio gaudet filius legitimus Clerici ante Clericatum ſuſceptus durante vita eius patris. Sacra Congregatio immunitatis in vna Calhenſi *die* 18.*Mart.*1631.

37. Fori priuilegio gaudet de præſenti laicus pro tempore,quo fuit Clericus S.Congregat. immun.in nullius Garopoli *die* 9 *Septemb.*1638.

*Num.*38.vbi agitur de Clericis coniugatis, deleatur totum,& apponatur. Clerici coniugati habentes requiſita ſacrorum Canonum,gaudent priuilegio fori etiam in ciuilibus,ita determinauit ſacra Congregatio immunitatis,vt patet ex infraſcripta epiſtola, [Intus.Illuſtre e molto Reuerendo Monſignore come fratello; Se il Clerico coniugato Giacomo Gioan Maſetti dalla Mirandola ha tutti li requiſiti di Clerico cõiugato eſpreſſi da ſacri Canoni,ſenza dubio egli deue poder godere il priuilegio del foro in tutte le ſue cauſe,ancor che ciuili,conforme l'opinione di queſta ſacra Congregatione ſopra le cõtrouerſie giuriſditionali,che è quãto accorre dicere à V.S.in queſto particulare,alla quale mi offero,e prego ogni proſperità.Roma 17.di Giugno 1631.Di V.S. come fratello.*Il Cardinal Geſſi.Franciſco Paolucci* Secretario. Extra,Al l'Illuſtre e multo Reuerendo Monſignore come fratello,il Veſcouo di Regio.] Vnde apparet, quicquid aliqui muſſitauerint,me rectè hanc ſententiam tenuiſſe quam nouiſſimè mordicus tuetur Ioannes Baptiſta Ciarlinius *in contr.forenſ.cap.*53. *n.*34. *& ſeq.*

39. Iudæis

39. Iudæi infideles gaudent immunitate Eccleſiarum. S. Congr. immun. *de menſe Febr.* 1631.

40. Dubitatum fuit per Archiepiſcopum Iauenſem an inferentes ſtrigia in Eccleſia,eius immunitate gaudere debeant?& S.Congregatio Epiſcop.affirmatiuè reſpondit *die* 16.*Nouembr.* 1618.

41. Ad extrahendum delinquentem à loco immuni,& Curiæ ſeculari conſignandum, non ſufficit. ſententia contumacialis, quia non probat delictum, ſed plenior probatio requiritur.S.Congregatio Epiſc in vna Cremonenſi *die* 27.*Iulij* 1618.

42. Statutum, ſiue edictum generale à laicis publicatum poſſunt ipſi cogi declarare quòd ſub ea lege neque Eccleſia, neque Clerici ligantur.S. Congreg. immun. *die* 7.*Decemb.* 1632.

43. Non tenentur Clerici ad ſolutionem onerum impoſitorum pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro.S. Congreg. Epiſcop. *die* 2.*Aug.*1619.

44. Clerici cultores agrorum ſuorum, ſeu conductores agrorũ Eccleſiaſticorum , nõ debent moleſtari titulo negotiationis illicitæ. Sacra Congreg. Epiſc. *die* 19. *Ianuarij.* 1593.

45. Clerici in cauſis ciuilibus in foro ſeculari examinari poſſunt, ſed iuramentum priùs præſtetur in tribunali Epiſcopi.S.Congregatio Epiſcop.*die.* 14. *Aprilis* 1615.& ideo licèt poſſint ciuiliter denunciare,aut querelare in officio damni dati occaſione damnorum datorum in ſuis prædiis, iuramentum tamen detur in foro Eccleſiaſtico.Eadem ſacra Congreg.*ibi*

46. Diaconi Saluatici in Regno Neapolitano ad ſummũ quatuor poſſunt dari Cathedralibus, ſeu Eccleſiis ſuperioribus Collegiatis & Parochialibus.duo; aliis Eccleſiis, in quibus diuina celebrantur , ſi Epiſcopo videbitur, vnus;qui gratis & per ſe ipſos ſeruiant; non criminoſi , neque malæ famæ , hi non gaudent priuilegio canonis : fori autem in criminalibus omnino, in ciuilibus quoad diſtrictionem corporis tantùm, & immunitate ab oneribus perſonalibus, non ab aliis durante ſeruitio gaudent.Sine præiudicio maioris priuilegij,& immunitatis legitimæ,ſi alicubi habent,Ordinarij in præmiſſis ſint iudices, præterquam ſi agatur de maiori priuilegio , Papæ enim reſeruatur.S.Congreg. negotiis Regni Neapolitani præpoſita *die.* 10 *Kal. Iunii.* 1623.

47. Cùm in ſacra Congregatione Concilij propoſitum eſſet infrà ſcriptum dubium, An oblati alicuius Religionis iudicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ,adeò vt fori priuilegio & immunitate à vectigalibus gaudeant? Reſpondit ſacra Congregatio oblatos priuilegio ac exemptione ita demum debere potiri, ſi in forma iuris valida perpetuò & irreuocabiter plene, & cum effectum ipſos, & bona ſua omnia præſentia & futura, nulla prorſus quauis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in vſumfructum ſibi ſeruata Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutauerint. quod ſi omnia prædicta ſimul non concurrant, neque fori priuilegio , neque immunitate à ſecularibus exactionibus frui poſſe, vt in ſequentibus caſibus. Primò cum quis obtulit perſonam cum reſeruatione bonorũ. Secundò cùm obtulit perſonã nulla bonorũ facta mentione,quippe non includuntur in ſimplici oblatione perſonæ.Tertiò cùm obtulit perſonam,& aliquam tantùm partem bonorum,quamuis maiorem. Quartò cum obtulit bona omnia præſentia & perſonam reſeruato vſufructu, Quintò cùm obtulit perſonam & bona omnia præſentia tantùm. Sextò cùm obtulit perſonam & bona omnia præſentia & futura , ſed poſtea à Superiore Religionis aliquam eorum partem , quamuis minimam, in emphyteuſim recepit. Septimò cùm obtulit bona vel omnia, vel partem eorum abſque perſona. quo caſu perſonam offerentem fori priuilegio non gaudere, ſed bona in Religione cum effectu tranſlata eſſe immunia à vectigalibus, dummodo offerens vſumfructum eorum ſibi non retineat, eo namque caſu bona immunia non eſſe etiam quoad proprietatem. His tamen omnibus caſibus quibus obiatiá priuilegio & exemptione à iure communi excluduntur, ſeruandam eſſe cuiuſque Religionis conſuetudinem cuius vigore ipſi tale ius priuilegij, vel exemptionis acquiſiuiſſent.His poſitis fuerunt propoſitæ deinde in ſacta Congregatione aliæ dubitationes.primò an oblati, qui omnia ſupradicta adimpleuerint, fori priuilegio, & ſupradicta exemptione gaudeant, quamuis matrimonio copulati ſint:ſiue ante,ſiue poſt oblationem contraxerint. Secundò an tales oblati fori priuilegio gandeant; etiam quoad delictum ante huiuſmodi oblationem commiſſum, cuius ratione à iudice laico erant puniendi.Tertiò an iuriſdictio quæ vigore Concilij Tridentini *cap.*11. *ſeſſ.*24. competit Ordinario in oblatos carentes qualitatibus expreſſis *ibidem in ver.exceptis*, intelligatur tributa Ordinario in oblatos cumulatiuè, vel priuatiuè ad Superiores regulares. Quartò an iuriſdictio ex eodem Concilij Decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantùm,an verò etiam in ciuilibus? Ad has poſteriores dubitationes S.Congregatio ſic reſpondit. Ad primum gaudere ſiue ante, ſiue pòſt, licentia Superioris Religionis matrimonium contraxerit. Ad ſecundum gaudere priuilegio fori , & iuriſdictione iudicis laici liberatos eſſe, punirique debere à iudice Eccleſiaſtico , ſi modòabſque fraude,id eſt non animo effugiendi ſecularis iudicis punitionem ſe,& ſua obtulerit, quòd ſi fraus ſubſit, poſſe à iudice laico puniri pœna cõfiſcationis bonorum,& alia pecuniaria , ſed non corporali , illique remanere ſubiectos quoad cauſam & bona,ſed non quoad perſonam,debere tamen iudicem Eccleſiaſticum,ſi delicti qualitas id expoſcat,tradere tales oblatos ſeculari corporaliter puniendos.Ad tertium reſpondit in oblatos carentes qualitatibus expreſſis *in ver. exceptis*, tributam eſſe ordinario iuriſdictionem cumulatiuè , non priuatiuè ad Superiores Regulares. Ad quartum huiuſmodi iuriſdictionem Ordinario tributam eſſe in criminalibus tantùm,non autem in ciuilibus. *A Cardin.Vicecomes.* IOAN. FRANCISCVS FAGNANVS, *S.Congreg.Concilij Secretarius.*

48. Eccleſiæ molendina non comprehenduntur ſub prohibitione facta à laicis ne aſportetur frumentum ad molendinum , &c. Sacra Congregatio Immun.*die* 7. *Decembr.* 1632. vide Ancharanum *conſil.* 115.*&* 13.

49. Gubernator & Magiſtratus recuſantes contra ſolitum accedere ad Eccleſiam Cathedralem,debitis remediis cogendi ſunt ut accedant. S. Congreg. Rituum in vna Fanenſi *die* 1.*Septembr.*1607.

50. Et quæ ſunt *in n.* 50. apponantur ſub *n.*53. & *in n.*50.hæc apponantur.Clerici non tenentur denunciare ſua frumenta,& blada Iudici laico,ſed Epiſcopo. Ita Sacra Congreg. reſcripſit Epiſcopo Ferrarienſi *ſub die* 29.*Iunij* 1591.in hæc verba. [Li Eccleſiaſtici non ſono obligati per gli bandi de Giudici ſecolari dare l'aſſegna delli loro grani, è biade;deuono bene i Prelati fare loro Editi ſopra ciò,e riceuere eſſi gli reueli dalli Eccleſiaſti , e poi darne nota al Magiſtrato ſecolare , ſenza però che da eſſi gli Cherici ſiano moleſtati.]

51. Addatur *num.* 51. Bona ſtabilia conceſſa donata, vendita Eccleſiis, ſeu locis piis , non poteſt imponi collecta ceſſionario, venditori, aut donatori. Ita Sacra Congregatio Epiſcoporum , vt patet per ſubſequentẽ epiſtolam ſcriptam Epiſcopo Caglienſi.

[Si

[Si è dato conto à queſti miei Sign. Illuſtriſſ. di quello V.S. mi ſcriue intorno alli trattati con eſta Cità, & eſſendoſi fatto lungho, è maturo diſcorſo ſopra di quel decreto del quale mi ha mandato copia, e col quale ſi ordinaua, che delli beni ſtabili in qual ſi voglia modo ſi aquiſteranno per l'auuenire dalle Chieſe, o altri luoghi pij: ſi oblighi il donatore, venditore, o cedente di pagare perpetuamente le collette, & altre impoſitioni. Hanno giudicato loro Signorie Illuſtriſſime che queſto ſia direttamente contra l'immunità Eccleſiaſtica, e contra la Bolla Cœne, & per cio ſentono che alla riceuuta di queſta, non manchi di fare che quel decreto ſia caſſato, & abrogato, quanto tocca alle Chieſe, e luoghi pij. Da Roma 18. Ottobre 1582.]

52. Apponatur *num.* 52. Poſſunt Epiſcopi in cauſis etiam mixti fori contra laicos facere executiones perſonales, & reales, abſque requiſitione Iudicis ſecularis, & pœnis temporalibus, punire. Ita inſtante S. Carolo Borromeo determinauit Sacra Congregatio Cardinalium deputatorum per S.D.N. Pium V. facta coram ipſo *ſub die* 5. *Iunij* 1568.

53. Apponantur ea quæ ſunt *in n.* 50. quòd modò erit 53.

Beneficiarius gaudet priuilegio fori ante adeptam poſſeſſionem. S. Congregatio Concilij *die* 16. *Iulij* 587. teſte Pariſio *de reſignat benef. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 47. & Caſtro Palao *tom.* 2. *tr.* 12. *diſp. vnic. punct.* 2. *num* 5. & Cenedo *in qq Canon. quæſt.* 4. *num.* 22. *in fine*, & quia de hoc caſu his diebus dubitatum fuit, dico præter dictam declarationem docere etiam hanc ſententiam citatos Doctores, quibus adde alios, quos ego adduxi *in* 1. *part. tract.* 2. *reſolut.* 29. & me citato Barboſam *de iuriſdict. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 14. & Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 1. *num.* 16. quia titulus beneficij confert ius verum in beneficium, & beneficiarius habet ius in eo, & qui actionem habet, videtur, ex *c. qui actionem, de reg. iuris in* 6. & id ad quod actionem habemus in bonis noſtris eſſe dicitur, vt patet ex *l. rem in bonis, ff. de acquirendo rerum dom.* Hinc eſt deciſio Rotæ 572. in antiquis, quæ incipit, *Quidam Cardinalis*, vbi dicitur faciendam eſſe mentionem in impetratione beneficij de iure, quod quis habet in alio beneficio, licèt illud non poſſideat, & ità hanc ſententiam mordicus ſuſtinet ex Iuriſconſultis Hiſpanis Hieronymus Portoles *in ſchol. ad Molin. in tit. de competent. per totum*, vbi *num.* 9. refert ita fuiſſe deciſum in Prætorio Regni Aragoniæ *die* 13. *Maij anno* 1586. Vnde ex his ego infero officiales noſtri ſacri Tribunalis Inquiſitionis Hiſpaniæ collato in eis officio, gaudere priuilegio fori etiam ante adeptam poſſeſſionem. Non eſt igitur audiendus Farinacius *q* 8. *n.* 45. Maſtrilli *deciſ.* 113. Tuſchus *tom.* 1. *lit. B, concl.* 78. *num.* 8. Baiardus *in Iul. Clar. quæſt* 36. *num.* 14. Menochius *conſ.* 150. *num.* 6. *& ſeq.* Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect.* 1. *num.* 1187. & alij penes ipſos, aſſerentes vt quis gaudeat priuilegio fori non ſufficere ſolùm titulum beneficij, ſed neceſſariam eſſe poſſeſſionem.

DECISIONES
Sacræ Rotæ Romanæ.
In materia Immunitatis.

DECISIO X.
In antiquis, *tit. de Conſuetudine.*

VTrùm valeat conſuetudo Anglicana, quòd Rex poſſit cognoſcere & habere iuriſdictionem in Clericos ſolutos in actionibus ciuilibus etiam perſonalibus merè, vel criminalibus vbi agitur ciuiliter? Et videtur quòd non; per ea quæ Innocent. *de foro compet. cap. poſtulaſti, vltra medium*, per Archid. *In cap. Romana in ſecunda gloſſ. eod. tit. lib.* 6. præſertim, quia eſt contra libertatem Eccleſiaſticam & Sanctorum Patrum inſtituta: ergo, &c. argument. *extrà de his quæ fiunt à maiori parte capit. cap.* 1. *iun. cap.* 2. *extrà de foro comp.* Item quia talis conſuetudo eſt contra præceptum prohibitiuum, & negatiuum, vt *in d. c.* 2. cui renunciari expreſsè non poteſt, vt *ibi* notatur, & probatur *eodem tit. cap. ſi diligenti, & argument. notatorum, C. ne fideiuſſores dotium dentur, l.* 2. *in fin.* ergo multò fortiùs nec tacitè. Præcepta enim negatiua obligant ſemper, & ad ſemper, vt, furtum non facias, & ſimilia, licèt affirmatiua obligent ſemper, ſed non ad ſemper; ſecundùm Theologos. Item quia talis conſuetudo eſt contra generale ſtatutum Eccleſiæ, præſertim introductum in honorem totius Ordinis Clericalis, ne dum Clerici Anglicani, imò & vniuerſalis: ergo Clericus Anglicanus tacitè conſentiendo, aut aſſentiendo tali abuſui non poterit prætextu talis conſuetudinis ei derogare, argument. 25. *quæſt.* 2. *cap. ſunt quidam.* & argument. nos Innoc. *de conſuet. ſup. rubr. circa medium.* Item quia talis conſuetudo eſt contra legem diuinam, per quam exempti ſunt Clerici à iuriſdictione Principum ſecularium, iuxta ea, quæ notat Innocent. *de maior. & obed. cap. ſi quis.* Item quia eſt contra inſtitutionem Eccleſiæ: ergo, &c. argument. *extra de temp. ordin. cap.* 2. Item hæc conſuetudo videtur expreſsè reprobata *extrà de conſuet. c ad noſtram.* Item pro hoc bene faciunt not. per Archid. *de Cler. coniug. cap.* 1. *lib.* 6 *ſuper ver. condemnari.* & per Hoſtien. & Ioan. Andr. *in nouella extrà de obligat. ad ratiocinia, cap.* 1. Item contra præcepta non poteſt induci conſuetudo, præſertim per eum, qui non poteſt contra iam legem, vel præceptum ſtatuere, vt notat Innocent. *de conſuet. in rubr. circa fin* Nec obſtat ſi dicatur, quòd Eccleſia Anglicana nec Rex obſeruauerunt illud ſtatutum, & ſic non videntur ligari, nec ex hoc tranſgreſſores illius, arg. 4. *diſt. c leges*, iuncta nota *de treuga & pace, cap.* 1. *in fine gloſſ.* Item quia Papa hoc ſciuit, & ſemper tolerauit, quia cùm fuerit ius prohibitiuum, & ab exemptione diuina procedens, vt notat Innocent. *de maior. & obed. cap. ſi quis*, & per conſequens contrarium eſſet peccatum, non poſſint dici ex hoc eſſe excuſari, quantocunque etiam tempore in contrarium ſint abuſi, quia tantò ſunt grauiora peccata, &c. vt *extrà de conſuetud cap. fin.* cum concordantiis. Nec hoc caſu videtur ſufficere tolerantiam Papæ, arg. *de prabend. & c* [illegible] *cùm iam dudum, in fin.* not. per Innoc. *in rubrica de conſuet.* & dato quòd propter ſcandalum, quia aliàs prohiberi poterat, tolerauit, non propter hoc approbaſſe cenſetur, nec conſuetudinem voluiſſe introduci, argum. not. per Innoc. *in rubr. de conſuet. & de praſcr. cap. nihil.* Nec obſtat etiam ſi dicatur quòd Papa non potuit Clerum Anglicanum priuilegiare in præiudicium Regis Angliæ, cui omnis antequam Chriſtus veniret, iuriſdictio competebat, quia iſtud priuilegium, & hæc libertas conceſſa eſt Clericis à Chriſto, in quem omne imperium fuit tranſmiſſum, in temporalibus, & ſpiritualibus, iuxta not. *in cap. nouit. de iudic.* & per Innoc. *de voto, & voti redempt. cap. quod ſuper his. de foro compet. cap. licèt*, & quia Clerici ſunt ſpirituales, & in ſpiritualibus Papam ſolùm, ſeu iudices Eccleſiaſticos poſſe intromittere, priuilegium generale fuit datum à Deo, iuxta *cap. quando, de iudic.* & notata per Innoc. *de ſententia excomm. cap. nouerint, circa princ.* Nec per conſequens obſtat, quod dicebat per allegantem pro parte iſta, quòd Papa expreſsè proteſtatur in iure, quòd

quòd non vult derogare iuriſdictioni Regis Angliæ, *extrà qui filij ſint legitimi,cap.cauſam,* cum ſimilibus, quia,vt in præmiſſis patet,in Clericos nullam iuriſdictionem habet,nec habere poteſt.

DECISIO III.
In nouis, *tit.de ſententia excommunicationis.*

SI Clericus coniugatus à iudice ſeculari propter aliquod crimen captus & detentus allegat ſe Clericum,& doceat de Clericatu per litteras Ordinatoris, & propterea petat ſe remitti ad forum Eccleſiaſticum,non eſt ſtatim remittendus, niſi doceat ſe contraxiſſe cum v[illegible]ica & virgine,& portaſſe habitum,& tonſuram Clericalem,quia aliàs non gaudet priuilegio fori Eccleſiaſtici,vt legitur,& not.*in cap.vnic.de Cleric.coniug.lib.6.* & de his cognoſcit iudex Eccleſ. & non ſecularis,arg.eorum,quæ habentur & not.*in c.ſi iudex,de ſent.excommunic.lib.6.*

DECISIO V.
In antiquis , *tit.de foro compecenti.*

OBligatus eſt laicus Auenione in certa quantitate pecuniæ ad Curiam ſigilli Montiſpeſſulani, quæ obligatio habet vim rei iudicatæ,& abſque alia cognitione mandatur executione, nec admitterentur niſi certæ exceptiones,ſcil.ſolutionis,& rei iudicatæ, &c. Modò mortuo debitore ſucceſſit ſibi Clericus creditor contra bona , & in omnibus dicti debitoris bonis expoſito clamore dicti ſigilli procurat fieri executionem per illam Curiam,requirendo officialem in adminiſtrando iure in ſubſidium,vt faciat bona diſtrahi opponit ſe dictus Clericus ſucceſſor , & vult opponere debitas exceptiones;quare executio non debeat fieri,& coram eo petit ſe admitti ad eas probandas,officialis remittit eum ad Curiam ſigilli, vt ille opponat illas exceptiones & ob hoc debitor prædictus appellat;quæritur an benè officiali grauauerit? Videtur quòd non , quia laicus prædeceſſor huius Clerici fuerat præuentus,imò & condemnatus, cùm obligatio habeat vim condemnationis, ergo videtur quod idem iudex debuit facere executionem,non obſtante quòd perſonæ conditio ſit mutata,imò & cognoſcere propter priuationem,arg.not.per Hoſt. *de oblig.cap. ad ratioc. cap.1. & cap. poſtulaſti , de foro compet.& ff.de iudic. l.ſi quis poſtea.* Sed poſſet dici quòd illa verba, *cùm eadem perſona eſſet præuenta*;hîc autem ſunt diuerſæ perſonæ debitoris,laici videlicet, & Clerici,quare videtur aliquibus contra,quòd imò Clericus debet audiri ſuper oppoſitione ſua in foro Eccleſiaſtico,quia Clericus etiam in reali debet gaudere priuilegio Clericali,& conueniri in foro Eccleſiaſtico,iuxta not.*in auth.vt omnes obed. iud. prouin.§. hoc conſiderantes*,& per Archid.*de Cler. coniug. cap.1. lib.6.*& per Ioan.Andr.*in nouell.in tit.de duell.*& præſertim,quia vbi contra hæredem debet fieri executio opportet præmitti vocationem,& aliquam cauſæ cognitionem,quam in Clericis iudex ſecularis non poteſt præmittere; arg.ad hoc not. per Innocent. *de iudic.cap.quia verò,in fine.*

DECISIO VII.
In nouis, *tit.de Iudiciis.*

EMancipatio facta de Clerico per patrem coram iudice laico,& ipſo authorizante,eſt valida , & licet lex dicat,quòd emancipatio debeat fieri per iudicem competentem, *C.de emancip. liber. l. 1.* iudex competens in hoc caſu cenſetur iudex ipſius patris agentis & emancipantis,quæquidem emancipatio eſt actus ipſius patris,& non filij , vt *in d.l.1.* ergo eſt ſolemnizandus à iudice patris, & non à iudice filij. Facit quia ius patriæ poteſtatis eſt à poteſtate ſeculari,& non Eccleſiaſtica introductum,vt *Inſt. de patr. poteſt.in pr.*& quia actus huiuſmodi ex ſola voluntate patris procedit,pro qua explenda, ſiue authorizanda,adhibet iudicem ſuum proprium,& non filij: ſicut dicitur in ſimili de alienatione,ſiue vnione fienda alicus Eccleſiæ, ſiue rei Eccleſiaſticæ alicui Prælato ſubiectæ alteri Eccleſiæ,vel perſonę extra ciuitatē,vel diœceſim rei alienandæ,ſiue Eccleſiæ vniendæ cōſtituta , quia huiuſmodi alienationem , ſeu vnionem authorizabit ille,vtique ſub cuius poteſtate, & iuriſdictione res alienandæ , vel vniendæ conſiſtunt, prout legitur & not. *de reb.Eccleſ.non alien.c.dudum. lib.6.& in Clemen.cap.ſi vna,eod.tit.* & meliùs 17.*q.*4. *can.in venditionibus,in gloſſ.* Sic in propoſito iudex illius volentis liberare filium ſuum de patria poteſtate,huic liberationi auctoritatem præſtabit. Nec obſtat illud generale,quòd actor debet ſequi forum Rei,*de foro compet.cap.cùm ſit.* quia illud procedit in contentioſis,& quando iudicium redditur in inuitum, ſecus in voluntariis, & extra iudicialibus actibus,vt hic. Pro quo facit optimè dictum Innocentij *de renunciat.cap.quod in dubiis.*quòd ille recipit renunciationem beneficij à volente renunciare,qui poſſet ipſum inuitum deſtituere; ſed vbi filius poſſet petere iudicem patrem compelli ad emancipandum,in caſibus apud iudicem patris agendum foret,vt *l.iuris ordinem,C.de iur.omn.iud.& de foro compet. cap.ſi Clericus laicum.*ergo,&c.ſi dicas è contra quòd poſſet apud iudicem filij in caſibus,dic vtrumque poſſe,per not. Cyn.*in l.ſi prædium,C.de præd.minor.*quæ optimè facit ad hanc concluſionem.Nec obſtat *cap.ſi annum , de indic.* vbi quando agitur de beneficio per minorem 14.annis,iudex Eccleſiaſticus dabit curatorem ad litem,& non ſecularis, quia hoc euenit ne dum ratione perſonæ,ſed etiam rei Eccleſiaſticæ,ſuper qua laicus nullam habet diſpoſitionem,*de conſtit.cap.Eccleſia S.Mariæ de reb.Eccleſ.non alienan.cap. final.* Præterea ibi etiam filius ſine conſenſu patris,& etiam in patria poteſtate conſtitutus agere poteſt.Ad quid ergo haberetur recurſus ad iudicem patris,cùm ſine eo iudicium,ſiue actus expleri poſſit ; ſecus autem in propoſito caſu ergo,&c.Nec obſtat *cap. ſi iudex , de ſent excom.*vbi iudex Eccleſ.cognoſcit an captus, vel detentus per iudicem laicum ſit Clericus,vel ne;quia hoc euenit ratione poſſeſſionis Clericatus,in qua captus reperitur,licèt negetur , vel quia hæc eſt merè Eccleſiaſtica,videl. cognoſcere de Clericatu , ſicut cognoſcere de legitimatione filiorum,cuius cognitio dumtaxat ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum & non ſecularem,*de ord.cognit.cap.tua, & qui filij ſunt legitimi,cap.cauſam,& cap.lator.*Præterea exceptio Clericorum tendit ad libertatem eorum,*de foro comp. cap. nullus.* Sed huiuſmodi emancipatio non derogat huic libertati , ſi coram laico fiat , imò etiam auget ergo.

DECISIO V.
In antiquis , *tit.de iudiciis.*

CLericus minor 25.annis agit pro debito , vel actione alia perſonali,vel reali contra laicum,& coram iudice ſeculari,iuxta *c. ſi Clericus,de foro competenti,*quæritur an tali Clerico ille iudex ſecularis, coram quo agitur,poſſit dare curatorem ad litem,vel an ſit ſibi dandus curator ad litem per iudicem Eccleſiaſticum?Quidam dicebant,quòd non poſſit ſibi dari curator niſi per iudicem Eccleſiaſticum ſuum argu. *cap.ſi diligenti , de foro competent.* tamen maior pars tenuit,quòd imò poſſit dari per iudicem ſecularem, & quòd eſſet dandus ab eo,coram quo agebatur,per *l.fin.C de adminiſtrat.tut.*quia ex quo ille habet iuriſdictionem in cauſa principali,etiam habebit in incidenti,

denti,& acceſſoriis,ſine quibus cauſa dici non poteſt. arg.*l.ad rem.& l.ad legatum,ff.de procur.l.quoties,C.de iudiciis lib.1.& 2.C.de ord.iudic.cum concord.* Sed primi qui tenent,quòd non poſſit dari per iudicem laicum,coram quo agebatur, ſed per iudicem Eccleſiaſticum , reſpondebant, quòd quia in iſto accidenti, ſeu acceſſorio tangebatur ſubiectio perſonæ Clericalis,ſeu ſpiritualis,& Eccleſiaſticæ, quæ per dationem curatoris ſubiiciebatur in hoc iudici ſæculari,& etiã curatori, & eius liberum arbitrium reſtringebatur, vt *l.ſi curatorem habens , C. de in integrum reſtitutione minorum.* quod debebat adeò ſpirituale & Eccleſiaſticum reputari,quòd non debebat terminari per iudicem ſecularem cauſæ,ſed potiùs per iudicem Eccleſiaſticum,arg.*cap.tuum,de ord.cognit cum concord.* Sed aliqui replicabant quòd non erat ſpirituale incidens nec Eccleſiaſticum,ſed potiùs ciuile & temporale;ex quo ſolùm cauſæ,& non perſonæ erat dandus tutor præſertim quia curator non datur perſonæ , ſed rebus *Inſtit.de curator.§.curatorem.* Nec obſtat quòd in hoc Clericus ſubiicitur iudici ſeculari,quia etiam ſubiiciebatur ſibi in cauſa principali,in qua contra eum per illum poterit ſententiari, & condemnari in expenſis;ergo etiam eodem modo ſubiiciebatur ſibi in cauſa principali, & in iſto caſu acceſſorio cauſam ipſam concernente,argumento *reg.iur. acceſſorium.* præſertim, quia non videtur aliud poſſe dici : quia cùm curator ſit dandus ad litem præſentem,non poteſt dari niſi per eum coram quo eſt lis, quia ſi ante litem dari debet per iudicem Eccleſiaſticum , tunc potiùs daretur ad litem futuram, quod eſſe non poteſt,arg.*l.qui habet,§.fin.cum l.ſeq.ff.de tutelis,& l.item eorum.§.ſi decuriones,verb. ſed ſi ita ,ff.quod cuiuſque vniuer. nomin.* neceſſe autem eſſe , quòd ante litem motam ſibi daretur, cùm non ante poſſeſſionem litem mouere,nec eſſe in iudicio poſſit, cùm non haberet perſonam legitimam ſtandi in iudicio. *C.qui dari tut.poſ.l.in vniuerſis*,ergo,&c.

DECISIO ROTÆ
coram R. P. D. Seraphino.

In *vna Florentina domus* die 10. Iunij 1595.

FVit reſolutum ſententiam Auditoris Reuerendiſſ. Nuncij in ea parte,quæ eſt contra Illuſtriſſimos Dominos Aldobrandinos,eſſe reuocandam, cùm per eam approbata fuerit ſubhaſtatio nulliter facta per iudices laicos ciuitatis Florentiæ,cùm enim procederetur contra plures fratres,quorum aliqui erant Clerici,nempe bonæ me. Illuſtriſſ. Ioan. Aldobrandinus Rotæ tunc temporis Auditor,iudicium erat agitandum in foro Eccleſiaſtico,etiam quòd alij eſſent laici.Bart.*In l.præcipimus,C.de appellat.* Felin. *in rubr. eod.tit.num.*9.Iaſon *in l.ſi emancipati,nu.*13. *C.de collat.*cum aliis allegatis. Neque obſtat quòd verſentur in patrim.ex not.per Dec.*in cap.Epiſcopus,num.*18.*de praben.*Rim.in.iun.*in conſil.*2.*num.*12. cum aliis , quia dictum eorum procedit reſpectu immunitatum & exemptionum , & eorum,in quibus non reperiuntur ſpecialiter priuilegiati, non autem reſpectu fori.*cap.ſi diligenti.& cap.ſignificaſti,de foro compet.*adeò quòd neque etiam volens poteſt conueniri coram iudice laico, cùm ſit incapax huius iuriſdictionis. Dec. *in conſil.*150.*num.*4.& 241.*num.*2. & in Clerico hærede Clerici conuento pro debito defuncti,tradit Couar. *pract.qq.c.*8. Dec. *in conſil.*700. *num.*6. Galeſ. *ad for. Cam.obl.part.*2. *quæſt.*2.*ad* 2.*part.form.num.*1. neque opus eſt , quòd compareat ad declinandam iuriſdictionem,quia nihilominus proceſſus eſt nullus Felin. *in cap.cùm ordinem,n.*25.*de reſcript.& in cap. ſi duob. de appell.*quod maximè dicendum in caſu iſto , cùm Clericatus D.Ioan.Rotæ Auditoris eſſet notorius,& iudicium tractaretur contra abſentes citatos per edictum,Felin.*in d.cap.cùm ordinem, num.*8. & 13. Dec. *in conſil.*125. *num.*7.Non obſtat quòd citatio fuerit facta quatenus ſua putauerit intereſſe,quo caſu Clericus comparens efficitur actor voluntarius & proceſſus ſuſtinetur : vt per Bald.*in l.teſtam.C.deteſtam.* cum aliis,quos allegat Roland. *in conſil.* 28. *lib.* 2. tum, quia non applicatur in caſu iſto, in quo iudicium principaliter dirigebatur cõtra Aldobrandinos citatos:tum etiam,quia non eſt verum,quòd citentur tanquam habentes primam cauſam ſucceſſionis ſi ſunt & eſſe volunt hæredes Domini Sylueſtri;creditores verò citantur pro eorum intereſſe. Præterea in hoc iudicio citati non comparuerunt,& fuit proceſſum per edictum,vndè ceſſat ratio Bald.Nec poteſt dici contumaces haberi pro conſentientibus , cum non dicatur contumax ille, qui non arctatur ad cõparendum.Neque obſtat quòd inſtantia cœpta cõtra defunctum laicum tranſeat etiam in hæredem Clericum,vt per Felin.*in cap.quia C.de iudic.*quia hoc non ſubſiſtit neque in facto,neque in iure,quia in facto non eſt verum quòd fuerit cœptum iudicium contra bonæ me.D.Syluestrum,& in iure contrarium tenet Boër.*deciſ.* 9. cum aliis quos adducunt Couarr. & Galeſ. cit. Neque obſtat iuramentum in contractu appoſitum,quia non habet vim litis conteſtatæ,niſi res ſit in iudicium deducta.Iaſon *in l.pecun.C.de cond. cauſ.*Neque etiam reſpectu laicorum poteſt ſuſtineri ſubhaſtatio, quia cùm ageretur de re communi cum Clericis, iudicium erat Eccleſiaſticum. Bart. *in d. l. præcipimus*, maximè cùm eſſet intentata actio hypothecaria, quæ eſt indiuidua,quo caſu ſententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non Affl. *deciſ.* 213.Put.313. *num.*3.*lib.*1. Quod dicitur de præſcriptione , obſtat , quia de nullitate dici poteſt vſque ad 30.annos. Aym. *in conſil.*108. *num.*4. præſertim ſtante nullitatis euidentia.Balb.*de præſcript.*4.*p.*4.*parti, princ.quæſt.*32.& ita concluſum.

DECISIO ROTÆ
coram R.P.D.Blanchetto.

In vna Oſcen. Pœnitentiariæ die 10. Aprilis 1595.

DOMINI dixerunt ſententiam abſolutoriam vltimo loco latam in iudicio criminali ad fauorem Pauli,ſuſtineri non poſſe.Nam & de iure communi & ex Bulla in Cœna Domini recurſus in cauſis Eccleſiaſticis ad iudices laicos eſt prohibitus.*cap.qualiter & quando.*vbi DD. omnes, *de iudic.* & recurrens eſt ipſo iure excommunicatus,*cap.nouerit.& cap.graue,de ſent.excommunic.* & in d.Bull.§.16. & committit ſacrilegium.Caietan.*in ſumm.in ver.excommunicatio,c.*3. *& ſequent.*

Nec excuſari poteſt,ex traditis per Couarr.*pract. quæſt.cap.*35.*num.*3.nam etſi iudex Eccleſiaſticus malè procedat,non poteſt iudex ſecularis,cuius eſt minor poteſtas,ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici qui ipſo poteſtate & auctoritate eſt maior,vt declarant omnes DD.*in cap.qualiter & quando, de iudic.*videlicet Ioan.Andr.& Abb,antiq.*n.*1. Imol.*nu.*7.Barbat. *num.*23.

*um.*23.ſed illius negligentiam Eccleſiaſticus ſupplet. *ap.ex tranſmiſſa,cap.licet,cum ſeq.de foro compet.*ſuperioritatem autem iuriſdictionis probant *cap.ſolitæ de maior.& obed.cap.denique,96. diſtinct.& Clem.Romani e iureiur.*

Quæ licèt de plano procedant,multo magis applicantur propoſito caſui,in quo Paulus habuit recurſum ad iudices laicos,non ſolùm ſemel,ſed pluries ad effectum impediendi mandatum de manutenendo ad fauorem Capituli, ritè & rectè decretum 3. *Octobr.* 1587.*&* 18.*Nouembr.&* 11.*Decembr.eod ann. & menſe Febr.* 1589. etiam poſtquam obtulerat ſi paratum parere mandatis Archiepiſc.Cæſarauguſt.

Nec excuſari poteſt Paulus à tali recurſu ex eo quòd poſtea voluerit proſequi grauaminis cauſam coram Eccleſiaſtico,quia talis excuſatio non habet locum,quando recurri poteſt ad Eccleſiaſticum, qui ille grauamen impediat,provt poterat Paulus adire Metropolitanum, vel Nuncium Apoſt. & illum ad iſtum effectũ recurriſſe euentus docuit,quia neutrum adiuit,& prouiſiones Regiæ multo magis hoc declarant, quia non ſolùm inhibetur iudici Eccleſiaſtico,ne ad vlteriora procedat,ſed illi mandatur,vt quæ decreuerat reuocet,& coram ipſo iudice ſeculari compareat ad allegandas cauſas, ex quibus parere non teneatur.

Ex quibus nihil aliud inferri poteſt,niſi quòd ipſi iudices volunt de cauſa Eccleſiaſtica cognoſcere, quod eſt admodum abſurdum, cùm iudex laicus ſit incapax iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas, & earum cauſas.Nec immemorabilis hoc caſu ſuffragatur,Doctor *in c.cauſam.de præſcript.* Felin.*in cap.2 de maior.& obed.*Rot.*dec.*10.*de conſuit.in ant.* & Miſinger.*2.eod.tit.* præcipuè cùm in dicta Bulla in Cœna Domini derogetur conſuetudinibus & immemorabilibus.

Non obſtant quæ allegãtur ex defectu iuriſdictionis,& quòd Rota non cognoſcit de iuſtitia ſententiarum,quæ ſunt extra Rotam latæ,quando de illarum excuſatione non agitur,quia in caſu propoſito Hieron.Pinos habet fundatam intentionem ſuper recurſibus, & claram iuris diſpoſitionem, per quam Paulus propter excommunicationem incurſam redditur incapax beneficiorum,& cùm ipſe Paulus excipiat de abſolutoria, quam tranſiuiſſe in rem iudic. prætendit,licitum eſt Hieronymo replicare de illius notoria iniuſtitia.Propterea vltra recurſus prædictos coram locum tenente criminali A.C.adſunt alij producti, ex quibus ipſum incidiſſe in pœnas in Bulla in Cœna Domini contentas negari non poteſt.

DECISIO ROTÆ in Oſcenſi. Canonicatus

Coram R.P.D. Pegna die 1.Decembr.1595.

§.1. CVm Paulus quidam Lezanus Archid. Eccleſiæ Oſcen. ſuper cõtroverſia,quã habebat cum Capitulo eiuſdem Eccleſiæ ſuper quodam Veſtuario,bis recurriſſe ad Tribunal ſeculare iuſtitiæ Aragonum pro obtinenda inhibitione, quam iuris firmam vocant,& in alia cauſa,ſuper qua idem Paulus litigabat in Rota, ſibi opponeretur de prædictis recurſibus,vt conſequenter tanquam excommunicatus,non eſſet audiendus, ac *die* 10. *April.anni* 1595. coram R.P.D.Blanchetto fuiſſet decíſum Paulum in excommunicationem incidiſſe, agentéſque pro Paulo coram me conquererentur, dicentes eum fuiſſe valde grauatum,quia recurſus ad iudices ſeculares,qui non negabatur, fuerat in caſu licito,& ſacris canonibus permiſſo, deo dato dubio,an Paulus eſſet excommunicatus ad effectum vt veniret,vel non veniret audiendus, Rota vtraque parte informante, vno tantùm excepto,illum in cenſuras à ſacr.canonibus, & à Bulla in Cœna Domini latas contra illos, in cauſis Eccleſiaſticis,quæ aguntur coram iudicibus Eccleſiaſticis,recurrunt ad iudices laicos, & ad Tribunalia,& Parlamenta laicorum incidiſſe pronunciauit, quia exploratum eſt per multa Concilia ab Eccleſia Romana approbata, & perpetuo vſu recepta prohibitum eſſe laicis Clericos trahere ad iudicia ſecularia. Concilium Carthaginenſe III.*cap.*9.Concil. Tolet.III.*cap.*11.vbi talis auſus vocatur indiſciplinatio,& licẽtiæ inſolitæ præſumptio.Concilium Chalcedonenſe *cap.*9.quæ refert Gratianus *in cap. inolita, & cap.placuit.& c.ſi Clericus* 11.*q.*1.

2. Extant præterea in eamdem ſententiam multa Romanorum Pontificum decreta *in cap.nemo in cap. Clericum,in cap.ſi quis,in cap.Chriſtianis, in cap.nullus Clericus,in cap.peruenit,in cap.fratris, & in cap Sacerdotibus* 11.*q.*1.quibus per omnia conſentiunt recentiorum Pontificum conſtitutiones,Innocentij III. *in cap.qualiter & quando*, Honorij III. *in cap.nouerit, & in cap. grauem ,ſententia excomm.* quibus duobus poſtremis decretis in ſententiam excommunicationis incurrunt omnes iudices violantes Eccleſiaſticam libertatem,& iuxta tenorem ſuorum ſtatutorum, & conſuetudinum introductarum Clericos iudicare præſumentes.

3. Atque iſtis tandem acceſſit grauis & meritò timenda cẽſura Rom.Eccleſiæ in proceſſu Bullæ Cœnæ Domini ſingulis annis renouata *in* §.16. vbi Papalem excommunicationis ſententiã incurrunt omnes,qui Prælatos Eccleſiæ impediunt,quominus ſua iuriſdictione vtantur,quique illorum & delegatorum iudicia eludentes ad Cancellarias,& Curias ſeculares recurrunt,& ab illis prohibitiones,& mandata contra iudices Eccleſiaſticos obtinent,& aduersùs eoſdem exequi procurant,aut id vt fiat, dant auxilium, conſilium,patrocinium & fauorem.

4. Vnde cùm Paulus Lezanus recurſum habuerit ad iudicem ſecularem,& iuris firmam,ſeu inhibitionem contra Capitulum obtinere curauerit,eaque reuera vſus fuerit,meritò in cenſuras à ſacris canonibus conſtitutas incidiſſe iudicabatur.

5. Cæterùm quia vnus ex dominis Paulum excuſare nitebatur,& informantes pro illo ex multis oſtẽdere conabantur, illum in caſu licito,& à iure permiſſo habuiſſe recurſum illum ad iudicem ſecularem, quia articulus eſt magni momenti, & in Republica Chriſtiana frequenter contingit, propterea viſum fuit paulo diligentiùs ſingula argumenta diſcutere, & explorare quid de ſingulis ſentiendum videatur,ne Clerici fallantur, & iudices dum alijs remedium ſe afferre arbitrantur, in diſcrimen peccati,& periculoſi anathematis labantur.

6. Prima ergo excuſatio deducebatur ex eo, quòd Paulus non adiuit iudicem ſecularem vt de cauſa cognoſceret,ſed vt prohiberet,ne appellatione pendente iudex Eccleſiaſticus aliquid in ſuum præiudicium innouaret, & præſertim cùm ageretur de poſſeſſorio,de quo etiam iudex laicus poteſt cognoſcere, vt patet ex traditis per Crauett.*conſ.*258. *incip. Efficaciora viſa ſunt.*& Couarr.*in pract.quæſt. capite* 35. *numero* 1. & tenuit nouiſſimè Anton. Theſaur. *decis* 82. *incip. Iudex laicus.* qui loquitur de iudicio poſſeſſorio beneficiorum Eccleſiaſticorum inter Clericos,& concludit nedum ſuper poſſeſſorio retinendæ, ſiue reintegrandæ, aut recuperandæ

poſſeſſionis,ſed etiam ſuper poſſeſſorio adipiſcendæ, poſſe cognoſcere:multo ergo magis incaſu propoſito potuit interponere partes ſuas in hoc iudicio,in quo neque tractabatur de poſſeſſorio beneficij, neq;iudex laicus volebat cognoſcere, ſed ſolũ interpoſuit ſimplicem inhibitionem ſuper poſſeſſorio non beneficiali,ſed cuiuſdam veſtuarij, quod magis ſapiebat profanitatem, idque donec Superior Eccleſiaſticus cognoſceret de iuſtitia cauſæ.

7. Sed reſpõdebatur quòd tametſi multi Doctores, quos *præcitato loco* recenſet Grauett. & Theſaur,tenuerint cauſaspoſſeſſorias rei ſpiritualis,vel quaſi ſpiritualis,per iudices ſeculares cognoſci & decidi poſſe Romana tamen Curia,& ſupremum Rotæ Tribunal eam ſententiã veluti periculoſam ſemper reſpuit, cẽſuitque cauſas poſſeſſorias beneficiorum,& aliarum rerum Eccleſiaſticarum ad forum Eccleſiaſticum pertinere, *Clem.1. de cauſ.poſſeſſ.& propriet.* & ita ſæpe Rota iudicauit coram Puteo *deciſ 361.incip.Fuit dubitatum, lib.1.*& in vna Oueten. Sacriſtiæ coram Reuerendiſſimo D.Neapolione Comitulo Romæ Auditore,& nunc Epiſcopo Peruſino.

8. Et licèt multa Chriſtianorum Principũ Tribunalia & Parlamenta eandem affirmatiuam ſententiam ſecuta,vt ex præfata Theſauri deciſione patet, ſuper poſſeſſoriis rerum Eccleſiaſticarum cognoſcere poſſe arbitrentur, poſtquam Romani Pontifices per ſe Bullam Cœnæ ſub graui anathemate conſtituerũt ne prætextu violentiæ,aut aliarum prætenſionum iudices laici in cauſis Eccleſiaſticis ſe quomodolibet interponant;non videtur ãplius dubitationi relictus locus,quin ſi contra fecerint in excommunicationem incurrant.

9. Præterea ad excuſandum Paulum adducebatur multorum DD.opinio,& authoritas,qui cenſent ſimiles recurſus ad iudices laicos non eſſe à ſacris canonibus prohibitos.Matth.de Afflict *dec.24.*vbi latè Vrſill Stephan. Aufrer.*in Clem,2.de off.ord.* Menoch. *tr.de retinen poſſeſſ.remed.3.n.356.& ſeq.*Rebuff.*tom.3. tit.de appellat.abuſ.* Gulielm.Bened.*in cap. Raynutius, in ver. Adelaſiam,nu.54.de teſtam.* Carolus de Graſſ. *lib.2.Regalium Franciæ,iure 7.*Couar.*in pract. qq.c.35.* Grego.Lopez *partita 2.tit.13.l.13. in ver non fuerça.* Petr.Auend.*part.1.cap.1.num.32.de exequen.mand.Regum,& par.2.cap.6.num.12.*Franc.Auiles *in cap. Prat. cap.1.in ver. mandamos, num.8.* Didacus Caſtellus *in l.44.Tauri in 3.addit. in verſ.hinc eſt quòd Reges Hiſpaniæ.*Alphon. de Azeuedo *in lib.3. tit.6. l.1. legum nouæ recopilationis.*Didacus Perez *l.5.tit.1. lib.2.ordin. in verb. pueden conocer.* Gonzalus Suarez *in praxi Eccleſiaſtica, tom.1.num.23. & 24.* Nauarr. *in cap. cùm contingat,de reſcript remed.1.* in antiqua impreſſione. Octau. Cacheranus *deciſ.30. Pedemont.incip. Propoſita fuit quæſtio.* Ignatius Lopez de Salzedo *in addition.ad pract.crimin. Bernardini Diaz ſup. c.102.* Michaël Molinus *in Repert.forcr. Aragoniæ.in ver.firma iuris,verſ.die 21.Febr.* Hieron. Portoles *in 2.part. ſcholior.ad Repert. Molini.§.firma iuris, num.101.& in §.appellatio,num.30.& 31.* Bartol. Humada *in l. 13. Tauri,tit.13 part.2 gloſſ.4.*Alph.Viuald. *in candel aureo Eccleſ part.2. in explanatione Bullæ Cœnæ Domini caſu 14* F.Cenedus *in Collectan.iuris Canonici,ſup.Decretal.collectaneo 17.*Gabriel de Monteroſſo *in practica ciuili & criminali,tract.5.verſ.Signeſe el tercero proceſſo que es Eccleſiaſtico, que viene por via de fuerça,fol. 92.& eodem tract.cap.2.fol.93. pag.2.* vbi docet praxim ponendi hanc quæſtiam coram Regio conſilio. Domin.Sotus *in relectione de ratione tegendi ſecretum, membr.2.quæſt.5. paulo poſt principium,verſ.quando iudex ſecularis.*Dominicus Bañez primarius Theologiæ Profeſſor in Gymnaſio Salmanticenſi *ad 2.2.S.Thom. quæſt.62.art.1. concl.ſ.6. pag.269.* ex impreſſione Veneta anno 1595.Michaël Salon *ſuper 2.2.S.Thom.q.6. art.1.controuerſ.1.in fine,verſ.ad 3. de Paulo,& controuerſ.2.verſ.ad alia argumenta hæretic.*ibi, *ad confirmationem dico.*Fr Anton de Cordoua *tr.de caſib.conſcien. q.35.ver à lo ſegundo digo,pag.83.*ex impreſſione Complutenſi anno 1592.& alij, ex quibus apparebat tam Eccleſiaſticos,quàm ſeculares oppreſſos violẽtia iudicũ Eccleſiaſticorũ poſſe adire iudices ſeculares, vt eos à violentia,& oppreſſione liberent,donec vel à iudice Eccleſiaſtico ſuperiore,vel à Romano Pontifice debitum iure præſtetur auxilium.

10. Ad horum tamen omnium opinionem vno verbo reſpondebatur eam eſſe periculoſam , & contra ſacrorum canonũ authoritatem, cùm enim ſacri canones indiſtinctè prohibeant huiuſmodi recurſus ad iudices ſeculares,ideo ad ſolos Romanos Pontifices, quorum eſt canones condere, & conditis tribuere auctoritatem,pertinebat ac pertinet docere caſus,in quibus licitus ſit talis recurſus,non autem ad priuatos auctores,quibus obediendi neceſſitas,non declarandi facultas incumbebat.

11. Quamquam adderetur in hac re antiquiores Doctores magis excuſabiles eſſe propter quoſdam canones,qui eam licentiam tribuere videtur;de quibus paulo pòſt dicetur;recentiores tamen, qui poſt prohibitionẽ factã in Bulla Cœnæ Domini id aſſerere auſi ſunt,minus excuſabiles videri.Nam *in§.15. eiuſdem Bullæ,*Romani Pontifices recurſus etiam prætextu violentiæ,vel aliarum prætenſionum,ſeu etiam donec ipſi recurrentes ad Pontificem informandum ſupplicauerint,aut ſupplicari fecerint,ſub graui anathemate prohibitos eſſe decreuerunt.

12. Rurſus prætendebant informantes pro Paulo illum excuſandum auctoritate quorumdam antiquorum decretorum *in c.filiis,& ibi gloſſ. in ver. Regis, 16.q.7.*ibi,*quod ſi talia Epiſc.agere tẽtet, Metropolitano eius hæc inſinuare procurent ; ſi autem Metropolitanus talia gerat,Regis hæc auribus intimare non differat* Hæc ibi quo loco gloſſa Regem adire permittit,vt corrigat iudicẽ Eccleſiaſticum quando per Eccleſiaſticum cogi non poteſt.Item quãdo iudex Eccleſiaſticus eſt negligens,quòd ipſum probare videtur decreta quædã *in c.Principes,& in c.Regum,& in c.adminiſtratores, 23.q.5.*quibus decreris paſſim vtuntur, qui recurſus licitos eſſe arbitrantur.

13. Ad illa tamen multis modis reſpondebatur. Primùm ex ſententia Ioan.Andreæ & Abbatis *in cap. qualiter & quando, num 7.ver.nam illa,de iudiciis* per recentiora decreta fuiſſe reuocata.Gloſſam verò *in d.cap filiis non benè loqui.* Vel iſta omnia decreta intelligi tantum antiqua tempora,vel denique iudice Eccleſiaſtico negligente,aut vim inferente Reges, & maiores magiſtratus adire licere,non vt iudicent, neque vt inhibeant,ſed vt admoneant, vel inſtent , aut intercedant coram ſuperiori Eccleſiaſtico , vel vt adiuuent.Abbas *in d.cap.qualiter & quando,nu.7. verſic. nec obſtat.* Quæ tamen ſic fieri debent , vt nullum penitus imperium , nullam iuriſdictionem, aut poteſtatem ſeculares iudices ſuper Eccleſiaſticos vſurpent.

14.* Conſiderabatur præterea quòd omnia illa decreta nec erant alicuius Concilij generalis , neque alicuius Romani Pontificis.Nam decretum *in c.filiis,* eſt Concili Toletani IX.*cap.1.*text.*in cap. Principes 23.q.5.*eſt Iſidori *lib.3.ſent.de ſummo bono, cap.53.* text.*in cap.Regum,* eſt S.Hieronymi *in cap.22. ſuper Hierem.c.adminiſtratores.* licèt à Gratiano tribuatur Ioanni Papæ VIII. nondum tamen patuit, an eius

Pontificis

Pontificis ſit, & quamuis fuerit, longè aliam ſententiam habet, vt eius ſeries indicat. Et denique iſta decreta & ſi quæ ſunt alia ſimilia, inſpectis conditoribus generalium legum vim non habent, & quamquam propter autorum dignitatem & ſanctitatem venerabiliter ſint interpretandi, non tamen ſunt omnino pro legibus canonicis accipienda: habet autem omnino ſanam interpretationem, ſed non longè diuerſam ab illa, quam inde eruere conantur, qui pro tuendo ſe iſtis recurſibus opinionem ſuam iſtis decretis munire conantur.

15. Nec refert illos canones recenſeri in Decreto à Gratiano compilato, quia cùm Gratianus non publica, ſed priuata auctoritate, infinita prope illa canonum Eccleſiaſticorum, & legum etiam ſecularium capitula in ſuum librum contulerit, nec legis condendæ auctoritatem habuerit, nec ab aliquo Romano Pontifice liber ille tanquam authenticus & legalis approbatus fuerit, inde fit vt quilibet Canon ibi relatus ex eo tantùm, quòd ibi referatur, non habeat maiorem auctoritatem, quàm in proprio loco conſiſtens de ſui natura eſſet habiturus, rectè docuit Baptiſta de S.Blaſio *in repet.rubr.Decreti Gratiani, quæſt. 5.& 6.* Hoc Gregor. XIII. Gratiani librum tanquam legalem authenticauit, cùm ſolùm emendare iuſſerit, & emendationes ſine additionibus mandauerit obſeruari.

16. Quartò pro excuſando Paulo allegatur antiquiſſima conſuetudo Hiſpaniæ, per quam iſti recurſus vſu frequenti videntur eſſe recepti, de qua conſuetudine teſtatur Menochius *tract.de retinend.poſſeſſ.remed 3.num. 356.& 357.* vbi poſtquam retulit decreta *in c. Principes, & in cap. Regem, & in cap. Adminſtratores 25.q.5.* addit inde inualuiſſe optimam illam obſeruantiam Galliæ, Hiſpaniæ, Luſitaniæ Pontificum, deinde priuilegiis confirmatam, vt Clerici, vel bonorum Eccleſiarum diſſipatores vel infirmorum oppreſſores ob negligentiam iudicis Eccleſiaſtici cogi valeant iudicibus laicis à diſſipatione & oppreſſione deſiſtere.

17. Eiuſdẽ obſeruantiæ meminit Couarr. *in pract.qq. d.cap.35. num.3.* & Nauarr. *in man.d.cap.27.num. 70.* & alij paulo antè relati *verſ.præterea ad excuſandum Paulum.* Sed reſpectu iſtius conſuetudinis primùm reſpondebatur parum ſubſiſtere quod aſſerebat Menoc. de illa confirmata per Romanorum Pontificum priuilegia, quæ ſi extarent, aut aliquando à Sede Apoſtolica conceſſa fuiſſent in grauibus controuerſis, quæ frequenter oriuntur propter iſtorum recurſus, non dubium quin vel iudices ſeculares: vel Clerici ad eos recurrentes, vt ſe ſe excuſarent, iſta priuilegia Apoſtolica produxiſſent, quod tamen nuſquam factum apparet, nec Doctores aſſerẽtes licitos eſſe iſtos recurſus, ſententiam ſuam muniunt priuilegiis Papalibus, ſed iuribus & decretis paulo ante citatis. Rurſus dicebatur talem obſeruantiam, cui tot Conciliorum & Romanorum Pontificum decreta obſiſtunt, non poſſe vocari optimam, ſed corruptelam potiùs, tantòque grauiorem, quanto magis inordinatum continet proceſſum, ac magis perturbatum iudiciorum ac iuriſdictionum exercitium; cùm enim iudices ſeculares, vt rectè ſenſit Abbas *in d.cap.qualiter & quando, num.7. ſed iudex ſecularis, de iudiciis,* nec actu, nec habitu habeant iuriſdictionem in Clericos, imò potiùs talis iuriſdictionis ſint penitus incapaces. arg. *c. auſam, de praſc.&.c. Sacerdotibus 11.q.1.* & ſint inferiores iudices Eccleſiaſticis, *c.denique, 96.& Clemen. Romani, de iureiur.* propterea nullo modo poſſunt corrigere iudices Eccleſiaſticos, aut illorum ſupplere negligentiam, aut eis inhibere, niſi in caſibus à iure expreſſis, cùm vt ait Innoc. *in c.quia diuerſitatem, de conceſſ.preb.* nunquã minor maior maioris negligentiã ſuppleat: ſupradictis accedat, quia iſtas conſuetudines & obſeruantias, quæ immunitati & libertati Eccleſiaſticæ iniuriam inferunt, expreſsè damnauit Honorius III. *in cap.nouerit, de ſent.excom.* & Bulla *in* Cœna Domini, quæ dum omnem prætextum recurrendi ad iudices ſeculares prohibet, conſuetudines etiam quaſcumque ſuſtuliſſe cenſetur, vt paulo poſt in ſpecie conſuetudines etiam immemorabiles aufert.

17. Quintò ad Paulum excuſandum, & ad prædictam conſuetudinem Hiſpaniæ tanquam licitam, & legitimam defendendam, allegabantur aliquot leges Regni Caſtellæ, quibus cauetur licere recurrere ad tribunal laicorum pro auferendis violentiis illatis à iudicibus Eccleſiaſticis. Præcipuæ autem leges ſunt ſequentes.

18. Prima eſt *lib.2.ordinam. Regij, tit.1.l.5.incip.los Reyes, pag.296.* fuit lata à Rege Ioanne eius nominis primo Segouiæ, & ibi notat Didacus Perez *in gloſſ. in ver. pueden conocer,* quòd in ea lege fundatur hodierna practica, qua vtitur Conſilium Regium, quoniam autem ab iſta lege videntur cæteræ ſimiles proceſſiſſe, ideo placuit eius verba referre, quæ ſic habent. *Los Reyes de Caſtilla de antigua coſtumbre, y aprouada, vſada y guardada, pueden conocer y proueer de las iniurias, violencias, y fuerças que acaecen entre los Prelados, y Clerigos, y perſonas Eccleſiaſticas ſobre las Igleſias, y beneficios.* Hæc eadem lex ſub eodem tenore verborum refertur in noua recopilatione *lib.1.tit.6.l.2.incip. los Reyes, pag.10.* vbi Alponſus Azeuedo latè conatur probare iuſtitiam huius legis.

19. Alteram legem idem diſponentem tulerunt Imperator Carolus, & Regina Ioãna Toleti *die 11. Aug. anno 1525.* incip. *Por quanto,* & habetur *lib.2. recopil. tit.5.l. 36.pag. 62.* vbi dicitur ad Regem pertinere de iure, & de immemorabili conſuetudine tollere violentias quas faciunt iudices Eccleſiaſtici.

20 Tertia eiuſdem argumenti lata Montiſoni per eoſdem Reges *anno 1542.* habetur *eodem lib.2. noua recop. tit.5.l.37. incip. Porque ſemos informados.*

21. Quartam, eiuſdem argumenti tulerunt iidem Reges *anno 1536. incip. Mandamos.* & habetur *eodem lib. 5.l. 38.*

22 Quintam tulerunt iidem Reges *an.1555.* & habetur *eod. lib.2.tit.5.l.39.incip.Otroſi.* & iſtæ ſunt præcipuæ leges diſponentes de violentiis auferendis, & in prioribus legibus Reges affirmant, ſe poſſe cognoſcere de iniuriis & violentiis, quæ accidunt inter Prælatos Eccleſiaſticos & Clericos ſuper Eccleſis & beneficiis, idque ex conſuetudine antiqua approbata, & vſitata, & obſeruata. *l.4.eiuſdem nouæ recopil.tit.1. de iuriſd. regia, pag. 223. & ſeq.* Habentur multæ aliæ leges, quibus Eccleſiaſtici multa facere iubentur, vel prohibentur, illæ tamen leges non loquuntur de violentiis auferendis.

23. Ad iſtas omnes leges & alias ſimiles vnico verbo reſpondebatur. Primò eſſe penitus inualidas, quia regula eſt nemine diſcrepante conſtituta & approbata quòd quando leges Principum ſecularium diſponunt aliquid circa perſonas, vel res Eccleſiaſticas, tunc tales leges non valent, neque ligant propter manifeſtum defectum poteſtatis, ſiue iuriſdictionis. Ita Canoniſtæ communiter *in cap. Eccleſ. S Mariæ,* vbi Felin. *num.40 verſ.prima eſt, vt non procedat, de conſt.* Gratus *conſ.100 n.36.lib.1.* Iul.Clar. *in §.emphyteuſis, q.28.n.7. ver. nec dicatur.* & iſta regula eſt vera, licèt tales leges continerent fauorem Clericorum, vel Eccleſiarum. Anton. de Butrio, Imola, Abbas, & alij *in cap. quod Clericis, de foro compet.* quos refert & ſequitur Surd. *conſ.301. num.13. & ſeq.* Nec refert quod iſtæ leges potuerint ferri ex Apoſtolica conceſſione, quoniam neque Reges, qui eas tulerunt, fundarunt ſe in Apoſtolica

Apoſtolica conceſſione, vt patet ex ipſarum legum ſerie,& conſequenter firma remanet concluſio ſuprà poſita, ex qua vlteriùs inferunt præcit.Doctores,leges contentas *in C.Iuſtinianeo.tit.de ſacroſ.Eccleſ.& de Epiſc.& Cleric.* licèt non ſint in damnum Eccleſiarum, nec repugnent ſacris Canonibus, etiam de honeſtate non eſſe ſeruandas propter notorium defectum poteſtatis, ſeu iuriſdictionis in ſtatuente, vt prædictum eſt.

24. Sexta excuſatio proponebatur ex eo quòd Reges Hiſpaniæ vigore priuilegiorum à Rom.Pontificibus conceſſorum poſſunt cognoſcere de violentiis illatis à Prælatis Eccleſiarum Clericis ſuis ſubditis Ita teſtatur Menoch. *tract. de retin. remed.*3.*num.*356. *&* 357. & Domin. Bañez *de iuſtit. & iure, quæſt.* 62. *art.*1. *concluſ.*6.quorum auctoritas muniebatur ex his quæ ſcribunt Carolus de Graſſis *lib.*2.*Regalium Franciæ, iure* 5. *&* 7.& Ioannes Feraldus *de inſign.priuileg. Regum Franciæ, iure* 11.vbi dicunt Reges Franciæ ex antiqua conſuetudine & priuilegiis Apoſtolicis iudicare de articulis poſſeſſoriis rerum ſpiritualium,& ſpiritualibus annexarum, & de violentiis & oppreſſionibus Clericorum. Item ex his quæ ſcribit Octauianus Cacheranus *deciſ. Pedemon.*30.*incip.Propoſita fuit quæſtio, num.*4.*&* 15.*verſ.ſed per priuilegium.* vbi affirmat Duces Sabaudiæ tam de iure communi,quàm ex forma priuilegiorum Imperialium à Sede Apoſtolica confirmatorum habere eam poteſtatem in Epiſcopos & Clericos in ſuo ſtatu degentes,quam habet Imperator in eos,qui eius imperium incolunt;& licèt hæc inſpectio iuſtum volumen poſtularet, nihilominus tamen ex mente Dominorum ſequentia breuiter colligebantur.

25. Primum erat, potuiſſe quidem olim, ac poſſe nunc Romanos Pontifices ex cauſa rationabili concedere Principibus ſæcularibus ſimilia priuilegia. Gratus *conſil* 61. *num.*22.*&* 23.*lib.*1.Aufrer.*de poteſt. ſecul. reg.*1. *fallen.* 22. & ratio eſt, quia quæ ſunt iuriſdictionis, laicis poſſunt committi & delegari. Alterum erat, priuilegia iſta, quæ ſunt exorbitantia à ſacris canonibus,non eſſe præſumenda, neque credendum fuiſſe conceſſa,niſi tenor priuilegiorum exhibeatur. nam cùm priuilegium ſit quid facti, non præſumitur niſi probetur.*l.in bello.* §.*facti ff. de captiuis,& poſtlimin. reuerſ.* Tertium erat, aſſertionibus duorum,trium, aut etiam plurimorum Doctorum affirmantium de iſta conceſſione Apoſtolica non eſſe facilè credendum,præſertim cùm non referant à quibus Pontificibus, quibus Regibus, quo tempore & quo tenore fuerint conceſſa, nam eſto quod fuerint conceſſa, videndum erat an priuilegia eſſent perpetua, vel temporalia.Item an eſſent vni tantùm Regi & reſpectu vnius tantùm prouinciæ conceſſa.Item an reſpicerēt particulares perſonas aliquorum Epiſcoporum & Clericorum.Item an eſſent conceſſa reſpectu vnius,vel alterius articuli tantùm. Denique data conceſſione videndum erat an eſſent conceſſa ſub aliqua modificatione,ſeu limitatione, quod ex eo ſit veriſimile, limitatè & modificatè fuiſſe conceſſa,quoniam non videtur prudentis cuiuſquam fuiſſe Pontificis generaliter voluiſſe conſtituere Principes ſeculares,vel eorum Tribunalia,aut Parlamenta,iudices in cauſis quibuſdam, ſeu articulis Clericorum, qui ſecundùm Canonicas ſanctiones ſolùm tractari poſſunt,& ſolent in curiis iudicum Eccleſiaſticorum, & maximè conſiderata natura Principum ſecularium, qui & tenaciter ſolent retinere ſemel ſibi conceſſa,& liberiùs quàm decet ſe extendere ad caſus in conceſſione non comprehenſos.

26. Ex his autē quæ proponebantur,veriſimilius videbatur non adeſſe aliqua priuilegia Pontificia, quoniam iidem Hiſpaniæ Reges, qui ſuper iſtis recurſibus,& violentiis inter Eccleſiaſticos cognoſcendis leges tulerunt, nullam fecerunt mentionem Apoſtolicorum priuilegiorum, aut Apoſtolicæ conceſſionis. nam Ioannes Caſtellæ Rex eius nominis primus,*lib.* 2. *ordinamenti Regij tit.*1.*l.*5.ſolùm ſe fundauit in antiqua conſuetudine approbata,& vſitata,& obſeruata. Imperator verò Carolus & Ioanna Regina in ſimili lege lata *anno* 1525.ſolùm ſe fundarunt in iure & immemorabili conſuetudine, vt videre eſt *lib.* 2. *nouæ recopilat. tit.*5. *l.*36.*pag.*62.

27. Septima excuſatio deducebatur ex lege lata Toleti à Carolo V. & Ioanna Regina *die* 11. *Aug.* 1525. & habetur *l.*2.*nouæ recopil.tit.*5.*l.*36 *pag.*62. vbi Imperator aſſerit tam de iure communi,quàm de immemorabili conſuetudine ad ſe pertinere tollere violentias, quas inferunt iudices Eccleſiaſtici,& aliæ perſonæ in cauſis, quas cognoſcunt,non admittendo appellationes legitimè interpoſitas: nam ſi,vt lex ait, Reges Hiſpaniæ habent pro ſe immemorabilem conſuetudinem, conſequenter poſſunt allegare quemcumque titulum voluerint, in primis verò Apoſtolicum priuilegium.

28. Sed reſpondebatur primò in caſu propoſito nullam immemorabilem conſuetudinem apparuiſſe probatam, quam tamen plenè & concludenter probare oportebat, iuxta requiſita per gloſſ. *in cap.*1 *de præſcr. lib.*6.quam ſemper Rota fuit ſequuta.Secundò dicebatur ex vnica enunciatiua contenta in lege lata à Principe ſeculari ſuper materia, cuius ex natura ſua eſt incapax, nullo pacto probari immemorabilem ad fauorem Principum ſecularium, quia ſi per ſimiles enunciatiuas prolatas à perſonis intereſſatis probarentur conſuetudines immemorabiles,facilè totius Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſtatus perturbaretur,& & omnis iuriſdictio Eccleſiaſtica vſurparetur.Poſtremò dicebatur quòd licèt talia adeſſent priuilegia,& conſuetudines, adhuc non ſuffragarentur, cùm per Bullam in Cœna Domini omnia ſint ſublata.

29. Octaua excuſatio proponebatur ob peculiarem conſuetudinem,illàmque antiquiſſimā Regni Aragoniæ,de qua teſtatur Michaël Molinus *in repert foror. Aragon.in ver.firma iuris, verſ.die* 21.*Febr.anno* 1527. & Hieron. Portoles. *in* 2.*part.ſchol.in repert.Molini, in* §.*firma, num.*101. vbi aſſerunt, quòd Clerici Aragoniæ poſſunt habere recurſum ad Curiam iuſtitiæ Aragonum, & ab illa obtinere inhibitionem contra alios Clericos etiā Epiſcopos proprios eorū Superiores,ſi ipſi illos indebitè grauent,quod etiā poſt Concil.Trident.& Bullam Cœnæ fieri poſſe cēſuit Petrus Cenedus *in Collectan.iuris Canon.part.*2. *collect. n.* 17. Cæterum reſpectu perſonarum Eccleſiaſticarum Dominis valde diſplicuit hæc firma iuris,conſiderabant enim quòd in firma obtenta à Procuratore Pauli,dicebatur quòd firma iuris vigore fori locum habebat in omni caſu, cùm tamen nullus ex Doctoribus allegatis pro defenſione iſtorum recurſuum auderet aſſerere tam generalem facultatem,ſed eam reſtringeret, vel ad caſum negligentiæ iudicis Eccleſiaſtici,vel ad caſum violentiæ & oppreſſionis.Quamobrem Rota cenſuit iſtam fori obſeruantiam reſpectu Eccleſiaſticorum non eſſe tolerabilem,quam damnabant decreta Conciliorum, Romanorum Pontificum reſponſa, & nouiſſimè quoque Bulla in Cœna Domini excommunicatione coercebat.

30. Sed neque auctoritas DD.quos allegabat pro ea Hieron.Portoles contrarium ſuadebat,cùm ſolùm adducerentur. Nauarr.*in c.cùm contingat,remed.*1.*de reſcript.& in Man.c.*27.*n.*70.& Couuar *in p.qq.c.*35.*n.*3. Octauian. Cacheran.*deciſ.*30.*Pedem.num.*13.& Carolus de Graſſis *de Regalib.lib.*2.*in* 7. *iure.* & Aufrer.

de

de poteſt. ſecul. ſub. Eccleſ. perſ. reg. 2. fallan. 20. quibus paulo antea ſatis videbatur reſponſum.

31. Nonò & poſtremò informantes pro Paulo per deciſiones Rotales eam excuſare nitebantur, quibus hoc Tribunal, recurrentes ad Regia Prætoria, & iudices ſeculares, vt vim iudicum Eccleſiaſticorum coërcerent, ſæpè excuſatos habuit. Achill. *deciſ.* 36. *de appell. impreſſ.* & fuit deciſum coram R.P.D. Seraphiuo Rallalio, Rotæ Decano in vna Tarracon. villæ de Reus *die* 4. *Decemb.* 1592. & nuper in vna Salmantina Canonicatus coram R. P. D. Laurentino Blanchetto *die* 24. *Maij præſentis* 1595. Achilles enim ait Rotam cenſuiſſe non attentaſſe quemdam, qui poſt inhibitionem Rotalem iuit ad Conſilium Regium pro manutentione ſuæ poſſeſſionis, quam poterat propria authoritate defendere, quia vrbaniùs egit ex deductis per Pariſium *conſil. vlt. lib.* 4. quod in Salmantina apertiùs explicabatur ſuis verbis, quoniam iſti recurſus ad defenſionem propriæ poſſeſſionis, & appellationis admiſſionem non eſt improbatus.

32. Has tamen deciſiones Domini intellexerunt habere locum, quando quis recurreret ad ſimplex auxilium laicorum, vt de facto defenderetur à grauamine & vi illata, per quam quia de facto expellebatur à ſua poſſeſſione, nō ſecus ac ſi quis inuocaret auxiliū cuiuſlibet tranſeuntis per vicos, vel plateas, ſi fortè de facto ab aliquo potentiori pelleretur de propria domo, non autem vt poſſet à iudicibus laicis defendi per citationes, inhibitiones, & iuris firmas, & communicationes pœnarum emanatas à dictis iudicibus contra Prælatos, & iudices Eccleſiaſticos, quia tales recurſus tamquam illicitos, nunquam tolerandos cenſuerunt, in eáque re grauiſſimè lapſum Couarruuiam *in practic. quæſt. cap.* 35. *num.* 3. & cæteros idem opinantes vno conſenſu affirmatum fuit.

33. Deciſio in cauſa Tarraconenſ. non poterat Paulo ſuffragari, quia præterquam quòd Archiepiſcopus vigore Papalis reſcripti potuerat propria auctoritate poſſeſſionem oppidi de Reus apprehendere, & in capienda etiam poſſeſſioue interuenerat conſenſus totius Vniuerſitatis, quæ ſpontè conſenſerat, vt poſſeſſio caperetur, propter quam excludebantur attenta. Creſcen. *deciſ.* 17. *in fine l.* 1. *tit. vt lite penden.* Peregrin. *deciſion.* 93. *incip. In cauſa Pampilonenſi ſl.* 1. difficultatem tollebat, quia in eo caſu Archiepiſcopus vigore eiuſdem reſcripti Pontificis poterat inuocare auxilium brachij ſecularis, vt ſecuriùs & tutiùs caperet poſſeſſionē, & reliqua conficeret, quæ ad eundem finem pertinebant, manifeſtum eſt autem iudices delegatos de iure communi poſſe recurrere ad iudices ſeculares, & inuocare illorum brachium, ſiue auxilium pro exequendis rebus ſibi commiſſis, *cap. prætereà, de offic. deleg.* Nauarr. *in d. cap. cùm contingat, de reſcript. remed.* 1. *num.* 2. 3. *& ſeq.* Idémque poſſe facere quemlibet alium, cui hoc eſſet reſcripto Pontificio ſpecialiter conceſſum, explorati iuris erat.

34. Dicebant inſuper Domini, quòd licet prædictæ deciſiones Rotales, & aliæ ſimiles veræ ſint, nihilominus conſilia Regia, & alij iudices laici nihil aliud facere debent, præter exhibere nudum auxilium ad manutentionem: nam ſi ad alia procederent, recurſus eſſet illicitus, & cauſaret attentata. Lancell. *de attentatis, cap.* 4. *limit.* 1. *num.* 37. *&* 38. vbi allegat aliquas deciſiones Rotales, & Mandoſ. *in tract. commiſſ. in formula* 14. *in ver. reuocandi, verſ. quarto quæro,* quamuis fateatur prædictas deciſiones eſſe iuri, & rationi conformes; timet tamen, ne anſam præbeant Regibus, & quibuſuis dominis temporalibus intromittendi ſe in cauſis beneficialibus, & rebus & perſonis Ecclaſiaſticis.

35. Ex ſupradictis tandē inferebatur iſtas deciſiones non potuiſſe Paulo Lezani ſuffragari, qui ſi prætendebat ſe grauatum, debuerat omiſſo tribunali ſæculari recurrere ad immediatum Superiorem Eccleſiaſticum, vel ad Nuncium Apoſtolicum. *cap. ſi Clericus* 11. *q.* 1. *cap. filiis.* 16. *quæſt.* 7. vbi de Epiſcopo grauante recurritur ad Metropolitanum. Quod verò inibi additur de adeundo Rege, ſi Metropolitanus etiam remedium adhibere negligat, nec poteſt iſtos recurrentes tueri, cùm ille recurſus nec poſſit, nec debeat fieri ad effectum obtinendi inhibitiones, aut comminationes pœnales contra Eccleſiaſticos, vt *ſupra* dictum eſt, qui neque ratione perſonarum, neque rerum ſuarum ſubiiciuntur iuriſdictioni laicorum, Marian. Socin. *in cap. ſi quis Clericus, num* 28. *& in cap. ſanè, num.* 10. vbi reprobat Hoſtien. *de foro compet.*

36. Et ad omnium ſupradictorum corroborationem dicebāt Domini optimè facere deciſionem Rotæ 10. *de conſuet. in antiq.* vbi reprobatur conſuetudo Anglicana, quòd Rex poſſit cognoſcere & habere iuriſdictionem in Clericos. Meritò itaque pronunciatum fuit Paulum propter talem firmam à iuſtitia Aragonum obtentam, & vſum illius in ſententiam excommunicationis ipſo iure incurriſſe. Recenſere autem caſus particulares à iure permiſſos, in quibus liceat adire Magiſtratus ſeculares; non erat præſentis ſpeculationis, nam licèt nonnulli ſint in iure expreſſi, in quibus nedum licet, ſed etiam oportet iudices adire ſeculares, vt *in cap. cæterùm de iudic. & in cap. præſidentes, & in cap. vt officium, §. compeſcendi, ver. denique, & verſ. ſtatuimus, de hæret. in* 6. in propoſita facti ſpecie ſatis fuit: docuimus Paulū non habuiſſe recurſum in caſu à Iure Canonico permiſſo; qua autem nota cenſenda eſſet opinio Doctorum defendentium iſtos recurſus tanquam licitos, non erat huius tribunalis, nec iudicij, cùm cenſum ſuper doctrinarum & opinionum ad res præſertim Eccleſiaſticas pertinentium approbatione, vel reprobatione ad Romanum Pontificem pertinere noſcatur. Turrecremata *in ſumma, de Eccleſia, lib.* 2. *cap.* 107.

DECISIO ROTÆ coram R. P. D. Pegna.

In Brunduſina Gabellæ die 13. Februarij 1604.

§. 1. Communitas & homines terræ Mennæ Brunduſin. Diœceſis, vt ſubuenirent vrgentibus neceſſitatibus cenſus ſuper datiis panis, vini, & olei, & aliis redditibus, impoſuerunt in totum pro ſumma 57000. ducatorum, cū promiſſione, quam ſimul congregati tam cōmuni, quàm proprio nomine fecerunt, quòd prædictos cenſus, tanquam de propriis pecuniis emptos defenderent, & de euictione ſub hypotheca omnium bonorum obligari voluerunt. Anno 1544. eadem Vniuerſitas, datia prædicta ſuper cenſus fuerat impoſita, ac omnes alios redditus & prouentus publica citatione præcedente arrendarunt, ſeu locarunt Donato Antonio & Bernardino Domino ad 14. annos, cum pacto, quòd intra dictum tempus prædictum debitum 57000. ducatorum extinguerent, quolibet ſcil. anno certam partem, interim verò ſoluerent annuos fructus partis non extinctæ, & vlteriùs perſoluerent etiam annuatim debita fiſcalia, & alia annua onera eiuſdem Vniuerſitatis. Interim cùm Donatus Anton. & Bernardinus maiorem partem prædictorū ducatorum 57000. extinxiſſent, & annua onera ſoluiſſent, & multa de prædictis bonis hy-

pothecatis in poteſtatem Clericorum deueniſſent, à quibus prædicti arrendatores exigere volebant eam partem & portionem, quam exigebant, antequam bona ad Clericos perueniſſent,& Clerici contribuere alicui ſolutioni debitorum fiſcalium, vel extinctionis debiti cenſuum recuſarant, moto iudicio coram Archiepiſc. Brunduſino, eius Vicarius pronunciauit quòd Clerici per decennium præteritum pro tribus tertiis ſoluere in rebus emptis & donatis tenerentur,& in futurum quòd poſſiderent, excepto ad titulum Ordinis ſacri, non tamen in fraudem,& pro debitis contractis bona empta & donata & patrimonialia tranſiuiſſent cum oneribus ſuis,& Clericos teneri contribuere,non tamen ſi donatores & venditores fuiſſent ſoluendo. Rurſus eoſdem Clericos teneri pro bonis tenentibus contribuere,donec peruenirent ad Ordines ſacros de bonis donatis ad titulū ordinationis. Cauſa in partibus ſic diffinita in gradu appellationis introducta in Rota, dubitaui an ſententia Brunduſina eſſet confirmanda,vel infirmanda.Et quia articulus erat clarus & exemplaris,propoſita cauſa *die 5.Martij*,& 7.*Nouembr*.1603.ſolis arrēdatariis informantibus non fuit capta aliquareſolutio;quia Domini maturè conſiderare & intelligere voluerunt naturam bonorum, ſuper quibus imponuntur hæc onera, & ſimiliter naturam onerum fiſcalium. Denique in hac vltima propoſitione Rota cōtra arrendatores informantes reſpondendum cenſuit ſententiam Brunduſini non fuiſſe confirmandam.Clara eſt enim concluſio,Eccleſiaſticas perſonas non teneri ad gabellas, collectas,impoſitiones,datias,& quælibet alia onera à laicis impoſita *c.non minus,& cap.aduerſus, de immun. Eccleſ.c.*1. *eod. tit.lib.*6.Bero.latè *conſ.*31.*incip.Conſultationibus lib.*1. & fuit in Rota ſæpè deciſum, & ſignanter in cauſa Valent. gabellæ 4. *Nouembr.* 1595. *& die* 29. *Ianuar.*1595. coram Dom. meo Pamphil. & *die* 9.*Decembr.* 1598. coram bon. mem. Orano,& in cauſa Corduben. gabellæ coram me *die Vener.*19. *Ianuar.*1607. & iſta concluſio adeò vera eſt,vt laici cogentes Clericos ad iſtas contributiones ſint excōmunicati, ad effectum enim vt Clerici, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ legitimè poſſint ſubire iſta onera,& ad ea perſoluenda compelli, inſpecto iure Canonico ſequentia copulatiuè requiruntur. Primò vt adſit magna neceſſitas,cui aliàs facilè ſubueniri non poſſit, vt tunc Clerici cum laicis contribuant. probatur *in d.cap.non minus*, vbi expreſſè notat Abbas *nu.*5.*verſ. ſecundò requiritur,& d.cap. aduerſùs, de immun. Eccleſ.* vbi Abbas *num.* 4. & clariùs apparet per *Extrauag. Benedicti XI.*ſubſtitutio de immunitate Eccleſiaſtica. Secundò debet concurrere communis vtilitas,vel ſaltem pietas.vt *in d c. non minus,& c.aduerſùs*,& de pietate conſiderauit text.*in l.ad extractiones, C.de ſacroſ. Eccleſ.* Tertiò oportet quòd onus illud ſit tale,vt ad illud ſuſtinendum laici non ſufficiant,quia Clerici & Eccleſiæ ſolum tenentur cum laicis contribuere in ſubſidium,& vbi laicorum non ſuperſunt facultates, vt *in d.c.non minus, & c. aduerſùs*,quas conditiones conſiderauit Benedictus *in d.Extrauag.de immun.Eccleſ.*ibi,*Caterùm attendant ſollicitè Eccleſiarum Prelati & Clerici Lateran. Concilij*,quòd in huiuſmodi ſubuentionibus ſolum caſum neceſſitatis,aut communis vtilitatis,vbi laicorum ad id nō ſuperſunt facultates, deliberatione prouida noſcitur expreſſiſſe.Quartò requiritur quòd ad onus huiuſmodi imponendum vocetur,& conſentiat Clerus, nec ſufficeret Epiſcopus cum Capitulo,quia quòd omnes tangit,ab omnibus particulariter approbari debet,*cap.cùm omnes,de conſtit.cap. quod omnes,de reg.iur. in* 6.& probatur *in cap. aduerſùs*.ibi,*verùm ſi quando fortè Epiſcopus ſimul cum Clericis*, & conſideret Abbas *in d.cap.non minus,n.*4. *&* 5.Quintò & vltimo in iſtis oneribus imponendis ad effectum vt Clericus teneatur,potiſſimum requiritur, vt Papa conſulatur,& ipſo conſulto, & non aliàs, Clerici contribuant, *d.cap aduerſùs*, vbi notat Abbas,*nu.*5.*v.*4.*requiritur.* & ſic fuit expreſſe cautum per Benedictum XI. *in dicta Extrauag.de immunitate Eccleſiarum*, & meritò,quia ſi arbitrio Epiſcopi & Cleri hoc relinqueret, facile contingerent huiuſmodi impſitiones & onera per ambitum & preces Principum, & miniſtrorum laicorum,quibus occurrere ſolent Romani Pontifices, qui aliter, quam cauſa cognita ipſas facultates vt Clerici contribuant concedere ſolent. Poſtremò requiritur quòd ad hæc onera, & impoſitiones ſoluendas poſtquam prædictis requiſitis concurrentibus impoſita fuerint, Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ non à miniſtris laicis, ſed ab Epiſcopo ſuperiore Eccleſiaſtico compellantur,Princeps enim,& poteſtates ſeculares non poſſunt ſe in his intromittere.Ita Innocen. *in d.cap.non minus, num.*6.*verſ.quamuis ad ea.*Iaſon. *in l.ad inſtitutiones, num.* 4. *verſ. ad hoc tamen. & num.* 6. *verſ. quod verum credo. cap.de ſacroſan. Eccleſiis.* & Innocen.& Bald. communiter ſequuntur Doctores, & ſignanter Abbas *in d.cap. non minus, num.* 18. *verſ. dicitur tamen, de immunitate Eccleſiarum*, & Guido-pap. *deciſ.*87. *in fine, verſic. ſi tamen dictis viri.* & quamuis iſta non videantur pertinere ad iſtum caſum, in quo agebatur de ſoluendis oneribus rebus ipſis, ſeu bonis impoſitis, antequam perueniſſent ad manus Clericorum; adhuc remanebat periculum ſaltim ratione illorum onerum, quæ arbitrio Principum imponuntur, quòd poſſent Clerici & Eccleſiæ tractu temporis grauari ad iſta onera perſoluenda.

2. Ad iſtud periculum euitandum informantes pro arrendatariis deducebant primò, quòd bona de quibus agebatur, tranſire debuerant cum oneribus ſuis, præſertim cum eſſent hypothecata, gloſſa *in cap.*1.*in ver. ſenioribus, de conſ.*Bald.*conſil.* 280.*vol.*2.*ver.Nam cùm c. ſicut ſi perueniſſet, el.*2. Ancharan. *conſil.*303. *n.*3.*in fine, verſ. ad hoc reſpondeo,& n.*4.*verſ. & confirmatur.*Bellon. *conſ.* 40.*num.*5.Theſaur. *deciſ.*234.*nu.*9. vbi affirmat ita bis fuiſſe iudicatum, ſed hoc motiuum non placuit Dominis, quia licèt poſſit procedere reſpectu onerum realium impoſitorum antea, quàm bona peruenirent ad Eccleſiam: ſecus autem eſſe dicebant, quando onera,non eſſent merè realia, quia tunc ſi deueniant ad Eccleſiam,vel perſonas Eccleſiaſticas, non durant talia onera, quod vt manifeſtiùs intelligeretur, Domini diſtinguebant aliquos caſus.

3.Primus eſt quando poſſeſſionibus,prædiis,ſeu bonis propter bona ipſa inducuntur,ſiue imponuntur onera,vt *l.Reſcripto,§.fin.& l.minus,§.matrimoniorum de mun.& honorib.* & hoc caſu res onerata ad quemcumque perueniat, cum illo onere tranſit, & conſequenter Clericus ad quem peruenit, pro illis ſoluere tenetur, eſt enim onus illud certum,reale, & perpetuum. Ita tenuit Innocent. *in cap.non minus.* Calder. *conſ.*7. *num.*2.*verſ.ſubdit tamen,de conſtit.*Archiadiconus *in cap.*1.*de immunitate Eccleſ.lib.*6.quem ſequuntur *ibidem* Ioannes Andreas *num.*5.*in princ.*& Geminianus *num.*9. Abbas *conſ.*53. *num.*2.*verſ. certum eſt, lib.*1.Anchar.*conſ.*96. *num.* 6. *verſ. ceſſat autem* Ang. *conſ.* 24. Bartol.*in d.l.reſcripto,§.vltimo,num.* 5.*ff. de mun.& honor. & in l.placet,num.*59.*C.de ſacroſ.Eccleſ.* quem refert Alphonſus Aluarez *in ſpeculo iuris Pontificij,c.*25. *§.& quoad principalem,verſ. nam ſi dictum.*

4. Secundus caſus eſt quando impoſitio onerum non eſt perpetua & certa, ſed pro varietate negotiorum imminentium,& immutatur illa impoſitio,quæ fit,vt dicunt

dicunt præcitati Doctores,pro ſolido & libra,& tunc ſi res tali modo grauata perueniat adEccleſias,definit durare illud onus, *cap.noverit* 10.*quæſt*.1. *cap*.1.*de iure patronatus lib.6*.Archidiaconus *d. cap*.1.*de immunitate Eccleſ.lib.6*. quem refert, & ſequitur Ioannes Andreas *num*.5. *in fine*. & Geminianus *ibidem n.9. verſ. tamen ſubdebat*, & Calder. *d.conſ.7.de conſtit. num.2. circa finem.verſ.ſubdit tamen*.& licèt paulo pòſt *verſ. iſta quidem*, idem Calderin.conſiderata rei grauitate addebat, quòd iſta indigerent declaratione Summorum Pontificum, quoniam in Eccleſiarum læſionem poſſent talia ſtatuta emanare , ipſe tamen ſtatim inhærendo opinioni Iacobi Butrigar.& Bartol.ſupradictam adſtructionem amplectitur.

5. Tertius caſus,eſt quando iſta onera,ſeu collectæ & impoſitiones imponuntur ratione perſonæ tantùm propter bona, & iſto caſu,cùm non inhæreant rebus,ſed ratione perſonarum potiſſimum imponuntur conſequenter non poſſunt imponi niſi ſubditis , hoc eſt, ciuibus,& incolis,*l.ſcriptum*,§. vbi gloſſa,*ff. de mun. & honor.* Vnde cùm Clerici non ſint ſubiecti,non poſſunt talia onera imponi, nec ipſis , nec Eccleſiæ,ſiue antea quàm peruenirent ad Eccleſiam, fuerint impoſita,ſiue poſtea.Ita præcitati Doctores, & ſignanter Geminianus *in d. cap*. 1. *de immunitate Eccleſ.num.9. in fine*. vbi concluditur ex hoc patere reſponſum ad omnia iura,quæ in contrarium poſſent allegari,quia loquuntur in prædiis tributariis,& ſic quando onera ſunt annexa rebus , & non perſonis.

6.Cùm ergo impoſitiones cēſuum,de quibus agebatur,non eſſent onera certa & ordinaria ac perpetua, nec propriè realia Clerici , & Eccleſiæ ad quas iſta bona peruenerunt,non tenebantur ad eorum ſolutionem. Idem iudicium fuit de ſolutionibus fiſcalibus ; nam licèt informantes pro arrendatoribus contenderent eſſe onera perpetua , conformia , & conſueta ſolui ab habitatoribus pro tuitione maritimarum nauium , & militum ſtipendiis iuxta æſtimationem, & deſcriptionem antiquitus in cataſtis factam, quia tamen præcitati Doctores affirmabant tales deſcriptiones,quæ ſunt pro ſolido & libra non eſſe perpetuas,ſed mutari pro varietate negotiorum imminentium , ita Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ ad iſtas ſolutiones non teneri, licèt ad illas peruenerint bona huiuſmodi ſolutionibus grauata. *cap*.1. *de immunitate Eccleſiarum , lib. 6*. vbi Archid. Ioannes Andreas & Geminianus *n. 9. Clementin...de cenſibus*,& eſt communis opinio.Et ex his meritò fuit concluſum contra arrendatarios,& ſententiam Brunduſini fuiſſe reuocandam.

DECISIO ROTÆ

coram doctiſſ.Domino meo Coccino Decano.

In vna Romana domus de Scapuccijs die 19.Ianuarij 1611.

§.1. DOMINI poſt muturam cauſæ diſcuſſionem cēſuerunt non eſſe locum Ægidianæ, quia ex defectu poteſtatis ſtatuentis non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas, & earum bona,vt ſæpè cenſuit Rota , vt in deciſion. allegatis per modernum Eugubinum *in conſ.20.n.8.vol.2*. bona enim Eccleſiæ dicuntur ſancta Sanctorum,*c.nulli liceat,& c. quicumque* 12.*q*.2.& dicuntur patrimonium Chriſti,*c.cùm.ex eo,de elect.in 6*.latè Felin. *in cap.conſtitutus,num*.19. *de reſcript*.& propterea habens iuriſdictionem laicalem tantùm , in illis nullam habet poteſtatem,*cap.quæ in Eccleſiarum.& cap.Eccleſia S.Mariæ,de conſt*.& vtrobique notant Doctores omnes,'qui defectus poteſtatis intrat etiam in caſu,de quo agitur:quia licèt agatur de vtili dominio inter laicos,tamen cùm ſit connexum , & dependens à dominio directo , quod eſt magis dignum,& effectus ac qualitas quædam ipſius, quæ non poteſt eſſe ſine ſubiecto,vt poſt Bart.*in Extrauag.qui ſint rebelles , in ver. rebellando, num*.17. dicit Iaſ.*in conſil.76.n.14.lib.1*. & latè probat Bero.*in c. quæ in Eccleſiar.num*.10.*de conſt*. & ideo ratione connexitatis,tale iudicari debet, quale eſt directum,*cap. tranſlato . de conſt. cap. præterea* , & *ibi* gloſſ. *de officio deleg. l.2.ff.de iuriſd.omn.iud*. latè Catelian. Cotta *in ver.connexorum*. in ſpecie quòd cognitio cauſæ annexæ ſpiritualibus ſpectet ad iudices Eccleſiaſticos, eſt text. expreſſus *in cap.quanto*. & ibi latè gloſſ.*in ver. connexa*.& DD.omnes.*de iudic*.& propterea videmus quòd ratione connexitatis illud,quod eſt radicatum in pupillo, extenditur ad maiorem.*l.ſi communem.ff.quemadmodum ſeruit. amit*. & quòd eadem ratione,ſi cauſa eſt communis inter laicum & Clericum forus Clerici extenditur ad laicum.Bart.*in l.præcipimus.in §.eod.num*.1.*C. de appell*. & ſi res eſt communis Epiſcopo & Capitulo ſi Epiſcopus moritur , non currit præſcriptio contra Capitulum.Abb.*in c*.1. *de præſcript.num*.4.& priuilegium illius,qui habet vacationem munerum,extenditur ad ſocium,gloſſ.*in l. fin. C. de muner. & honor. lib*. 10. & alia quamplura exempla adducit Andreas Siculus *in conſ*.1.*num*.38.*& ſeq.lib.2*.& prædicta tanto magis procedunt in caſu, de quo agitur,quia omnes cauſæ iſtius dominij vtilis ſpirituales ſunt,& propterea ab eis recipit iudicium. Cardin.*in Clem.per literas, num*.12.*quæſt*.15 *de præben*. Efficiens enim eſt Eccleſia,materialis bona ipſa Deo dicata, finalis verò vtilitas ipſius Eccleſiæ. Ita arguunt,& concludunt Bero.*in cap. quæ in Eccleſiarum. n.9.& ſeq*.& præſertim *n*.12.*de conſt*. Saluian. *conſ.9. num*.23.& pro iſta ſententia videtur bonus text.*in c. cæterum*.vbi Abb.*in princ.de iudic*.quem allegat Bero. *loco præcitato*,vbi lis inter vaſſallos terminanda eſt per dominum feudi , etiam quòd ſit Eccleſiaſticus , & hanc quoque ſententiam ſecuti ſunt Fulgoſ. *in conſ*. 166.*num*.3.*verſ.quintò quia*, & *col.penult.in princ.verſ. rurſus*.vbi quòd iudex laicus nullo pacto poteſt ſe intromittere,etiam quòd agatur de vtili dominio inter laicos.Cardin.*in conſ.92. num.8. in fine, verſ. inſuper* Calder.*conſ.15.num.1.de iudic*.Rebuff.*de decimis,q*.10. *num*.1.Cuman.*conſ.41.num.2.verſ. Sed his non obſtantibus*.Campeg.*inter conſil.Bruni,conſ.2. num.35. verſ. & hoc,quia feudatarius vol.1*. Ægid.*conſ.40.num.3. in fin.verſ.& eſt ratio*,& hæc videtur eſſe opinio Franciſci de Tigrino,& Huberti de Bobio, vt colligitur ex traditis per Ioan.Andr.*in cap.quoniam frequenter,num*. 34. per Butr.*in §.quòd ſi ſuper, num*.19. *verſ.ſi autem venit*,& per Abb.*in §.in aliis,n*.28. *vt lite non conteſt*. pro qua poſſunt etiam allegari , quia in effectu hoc ſentiunt, Federic. de Sen. *conſ*. 245. *num.3. verſ.ſine præiudicio veritatis*. Gemin. *in cap.fin. num.14. de foro compet.in 6*. Ancharan.*in cap.ea,quæ,n*.12.*de reg. iur. in 6*.Bologn.*in addit.ad conſ.Ioan.de Anan*.84. *num*.7. Aluar.Valaſc.*de iure emphyt.quæſt.39.num*.14. *verſ.& idem ſi durante emphyteuſi*.

2. Et prædicta corroborantur etiam alia optima ratione,quia paria sūt forum ſortiri,& ſtatutis ligari,*cap*.2.*de conſtit. in 6*. quod argumentum ponderat Bero.*in d.cap. quæ in Eccleſiarum num*.12.Sed ſic eſt quòd laicus nullo pacto poteſt ſtatuere ſuper vtili dominio rei emphyteoticæ Eccleſiæ,vt ex textus cla-

rus *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, de conſt.* & iſte eſt germanus intellectus illius textus, ex allegatis per Riminald. iun. *ibid. num* 2. *verſ. ſecundus verò fuit, cum pluribus ſequen. vſque ad n.* 13. & quamuis dici poſſet hoc eſſe verum, quando agitur de mutatione vaſſalli, quia tunc agitur de præiudicio Eccleſiæ, tamen conſiderabant Domini, quòd circa validitatem ſtatuit inter alia duo poſſunt conſiderari, ſcilicet defectus poteſtatis ſtatuentis, & præiudicium Eccleſiæ: vt *in d. cap. quæ in Eccleſiarum*, & habetur etiam *in cap. Eccleſia ſancta Mariæ, de conſt.* & eſt conſiderat. Bero. *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, nu.* 9. in ſtatuto autem diſponente ſuper vtili dominio laici, concurrit præiudicium Eccleſiæ, propter mutationẽ vaſſalli. Campeg. *inter conſil. Bruni, conſil.* 2. *n.* 36. *verſ. & ideo non poſſunt ſtatuere.* Riminal. iun. qui latè hoc probat, & multos allegat *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 12. *de conſt.* & dicit *ibid.* Bero. *d. num.* 9. concurrit etiam defectus poteſtatis ſtatuentis ratione connexitatis, quam habet, dominium vtile cum directo, vt *ſuprà* dictum fuit, & probat Bero. *loco proximè citato ver. alia quoque ratione*, & in ſpecie, quòd ſtatuta laicorum non comprehendant vtile dominiũ in bonis emphyteoticis, tenuerunt Card. *conſ.* 2. *num.* 1. *verſ. Item in hæreditate* Bald. *in authen. ſi quas ruinas, num.* 9. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Campeg. *inter conſil. Bruni, conſil.* 2. *num.* 34. vbi quòd iſta opinio eſt verior. Abb. *conſil.* 72. *in princ. lib.* 1. *& in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 2. *in* 3. *not.* vbi etiam Bero. *num.* 8. & Dec. *num.* 6. *de conſtit.* Saluian. *conſil.* 9. *num.* 25. Bald. *conſil.* 300. *num.* 1. *&* 4 *lib.* 1. Iaſ. *conſil.* 152. *num* 9. *lib.* 4. Cuman. *conſil.* 41. *n.* 2. *verſ. ſed his non obſtantibus*, & eſt de mente Caſtren. *in conſil.* 146. *ibid. princ. & conſil.* 300. *col.* 2. *in fine, verſ. & idem ſi tenor, lib.* 2. dum dicit in ſucceſſione feudi emphyteuſis non eſſe attendendum ſtatutum loci, ſed tenorem inueſtituræ.

3. Non obſtant in contrarium adducta, & primò, quòd dominium vtile non eſt Eccleſiæ, ſed laici inueſtiti, & ideò iudex laicus eſt iudex competens, quia connexitas quam habent iſta dominia inter ſe, non efficit, quin vtile dicatur proprium laici non autem Eccleſiæ, & licèt inſeparabile videatur à directo, tamen poteſt diuerſo iure cenſeri eo modo, quo vna & eadem res poteſt diuerſo reſpectu, imò ratione diuerſarum perſonarum diuerſimodè iudicari, vt in puncto dicit Surd. *in conſil.* 358. *num.* 19. *verſ. nec mouet. lib.* 3. Nam fuit reſponſum quòd licèt ſit verum, quòd aliquando vna & eadem res poſſit diuerſo iure cenſeri, hoc tamen procedit, quando reſpectu diuerſæ perſonæ, vel diuerſo reſpectu concurrit diuerſitatis ratio; ſecus autem, quando eadem ratio concurrit vt declarat. Abb. *in cap. cùm in tua, n.* 7. *verſ. ſolutio ex diuerſitatis rationibus, de decim.* Dominium autem vtile non poteſt diuerſimodè conſiderari reſpectu Eccleſiæ, & laici, cùm ſemper remaneat annexum cum directo. nam per conceſſionem factam laico actualiter non ſeparatur à directo, ſed per quamdam fictionem intellectus, vt dicitur de iure patronatus, *gloſſa* 1. *in cap. piæ mentis*, 16. *quæſt.* 7. quam ſequitur Andr. Siculus *in cap. quanto. num.* 16. *verſ. & ita dicitur, de iudic.* quæ operatur, vt dominij vtilis capax ſit laicus, non autẽ quòd ita efficiatur laicale, vt iudex laicus ſit iudex competens, imo cognitio præſeruatur iudici Eccleſiaſtico. Alex. *conſil.* 58. *in fine, lib.* 1. & in propriis terminis Bero. *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, num* 9. *verſ. alia quoque de conſtit.* & ſic ceſſat argumentum Surdi *in d. conſil.* 338 *num.* 9. quòd bona ſunt perſonarum acceſſoria, quia hoc eſt verum, quando res omnino transfertur; ſecus autem quando ſolum dominium vtile, quod remanet connexum cum directo, & ideò non poteſt diuerſo iure cenſeri, vt dictum eſt.

4. Nec prædicta reſpõſio poteſt elidi, ex quo aliqui voluerunt cauſam poſſeſſorij beneficij poſſe tractari coram iudice ſeculari, & tamen poſſeſſio eſt connexa cum proprietate ſpirituali, quo argumento vtitur Surd. *vbi ſuprà num* 25. quia nedum tollitur obiectum, ex rationibus prædictis, & ex adductis per Bero. *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 12. *in fine*, ſed ex quo communis ſententia eſt in contrarium, vt teſtatur Aufrer. *in addit. ad deciſ. Capellæ Tholoſanæ* 471. *incip. Item fuit quæſitum*, & de communi etiam teſtatur Aluar. Valaſc. *conſultatione* 93. *num.* 3. eam ſequitur etiam Gulielmus de Bened. *in cap. Raynutius in vir. & vxorem, deciſ.* 2. *num* 38. & infiniti, qui poſſent allegari, & ſemper etiam approbauit Rota, vt *in deciſ.* 4. *de lit. conteſt. in antiq.* quam ad punctum allegat Aufrer. *vbi ſuprà*, & eſt etiam deciſ. Putei 361. *in fin. lib.* 1. & fuit ſæpiſſimè reſolutum, & ſignanter in cauſa Oſcen. Canonicatus 1. *Decembr.* 1595. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.

5. Non obſtat quòd etiã in puncto plures Doctores videantur tenere contrarium, ſcilicet quòd iudex laicus poſſit cognoſcere ſuper tali dominio vtili inter ipſos laicos, quia iſtorum Doctorum auctoritates facile tolluntur, Nam Albert. Brun. *de ſtat. art.* 8. *ante num.* 107. *verſ. & faciunt hæc*, qui pro iſta opinione allegatur, nihil firmat, ſed ſolùm refert opinionem Vberti de Bobio, & Franciſci de Tigro, quos malè intellexit, quia ipſi pro contraria ſententia poſſunt allegari, vt ex Butrio, & Io. Andr. & Abb. *ſuprà* dictum eſt, & propterea Surd. *in d. conſ.* 338 *num.* 17 dum allegat. Brun. decipitur. Abbas verò *in c. quoniam frequenter*, §. *in aliis, num.* 28. *lit. non conteſt.* licèt videatur dicere quòd Clericus veniens ad cauſam pro defenſione emphyteotæ, non poſſit declinare iuriſdictionem; tamen eſt aduertendum, quòd impreſſio eſt mendoſa, quia Spec. *de primo decreto.* §. *reſtat videre, n.* 24. *&* 25. quem ipſe allegat, expreſsè tenet quòd iudex laicus non eſt iudex competens Clerici venientis ad cauſam, etiam quòd renunciet priuilegio fori, & in omnem euentum dictum Abbatis eſſet contra gloſſ. *in cap. Clericus nullum* 11. *quæſt.* 1. *in ver. ſecularem* Cumanus autem *in conſil.* 84. eſt ſibi contrarius *in d. conſil.* 41. *num.* 2. *verſic. ſed his non obſtantibus*, & in eodem caſu Cumani, contrarium conſuluit Fulgoſ. *in conſil.* 166. *locis præcitatis.* Deciſio verò in cauſa Auximana bonorum 19. *Ian.* 1604. licèt in terminis dicat, quòd eſt locus Ægidianæ, quando agitur de vtili dominio inter laicos, quia perſonæ ſunt ſæculares, nec agitur de bonis, ſed ſuper poſſeſſione inter ipſos laicos, non firmat quòd cauſa poſſit cognoſci coram iudice laico, ſed firmat potiùs, quod Ægidiana habeat locum coram iudice Eccleſiaſtico quando agitur inter laicos, quod non eſt verum, quia Ægidiana reſpicit ordinatoria iudicij, & ideo ſeruandum eſt ius fori. Conrard. de Ægid. *limit.* 4. *art. can. reintegranda num.* 11. *&* 12. In foro autem Eccleſiaſtico, vt dictum eſt, non habet locum Ægidiana, & propterea cùm prima vice illa deciſio fuerit allegata in cauſa Sabin. Villettarũ 9. *Iunij* 1606. coram me, in qua agebatur de vtili dominio inter laicos, & dubitabatur an eſſet locus Ægidianæ Rota voluit videre de iuſtitia mandati de manutenendo, vt in poſitionibus, & diariis dominorum fuit annotatum quia cùm Rota habeat vtramque iuriſdictionem, nempe Eccleſiaſticam & laicalem, cùm cogeretur de vtili dominio, ſuſtinebamus vices iudicum Eccleſiaſticorum, & propterea erat ſeruandum ius fori Eccleſiaſtici.

6. Neque facit alia ponderatio, nempe quòd ſi paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, multi Doctores tenent, quòd Princeps laicus poteſt ſtatuere ſuper vtili dominio, dummodo non lædatur Eccleſia, & abſque

abſque illius præiudicio, quos allegant Tiraquell. *de retract. lignag. gloſ.*13. *num.*8. Surd. *d. conſil.*338. *num.*14. *in fin. ver. quartò, quòd ſtatuta laicorum.* & Aluar. Valaſc.*de iure emphyt. quæſt.*17.*num.*12.& hoc etiam reperitur ſcriptum in quadam annot. bonæ me. Orani in cauſa Mediol.bonorum 13. *Nouembr.* 1596.Nam dixerunt Domini quòd Anchar.*in conſil.* 125.*num.*7. *& in conſil.*443.*num.*2. & 3. fuit auctor iſtius opinionis, & ideo reſolutio pendet ab intellectu Anchar. qui verè loquitur in caſu, quo emphyteuſis fuerat acquiſita pro hæredibus, & mouetur primò,quia aderat ſtatutum per quod fœminæ excludebantur, vnde ſubdit quòd ex eo, quòd fœminæ non poterant eſſe hæredes, non erant ſucceſſibiles in emphyteuſi acquiſita pro hæredibus; & ſecundò mouetur, quia pater acquirendo pro filiis, vel liberis, non cenſetur acquiſiuiſſe pro fœminis, quia cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitione ſtatuti, & eodem modo acquirere, & ita intelligit & declarat Anchar. Socin. iun. *in conſil.*71. *n.*43.*vſque ad fin.lib.*& Brun.*de ſtat.art.*8.*num.*106. *in princ.*& ita illum etiam intellexit Rota in cauſa Romana domus S.Ludouici 27. *Nouembris* 1601. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & coram me in cauſa Romana emphyteuſis 18.*Maij eiuſdem anni,&* 28.*Nouembris* 1603.& aliàs ſæpiùs,& quamuis Anchar. ſubdat quòd ſtatutum non diſponit ſuper rebus Eccleſiæ, ſed ſuper vtili dominio,quod eſt laicorum;tamen eſt aduertendum], quòd non loquitur de ſtatuto in ordine ad vtile dominium, ſed de ſtatuto in ordine ad intentionem acquirentis,quæ intentio acquirentis vt maſculis extantibus fœminæ non ſuccedant,non lædit Eccleſiam, cùm ipſius non interſit,vt patet magis acquirat vni, quàm alteri ex filiis,ſed non propterea dicitur,quòd ſi pater acquirat pro filiis maſculis, & fœminis, ita vt omnes in ſimul ſuccedant ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, fœminæ non poſſint ſuccedere,quia hoc eſſet contra iuris communis regulas, ſecundùm quas tenor inueſtituræ eſt ſeruandus,& non ſtatuta loci, vt per Caſtrenſ. *locis ſuprà allegatis.* & Doct. qui generaliter ponunt iſtam concluſionem quòd ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum,fœminæ in emphyteuſi cenſeantur excluſæ,non fundant ſe in ſtatuto,ſed in intẽtione acquirentis,qui præſumitur in acquirendo ſe cõformare cum ſtatuto, vt per Bart.*in l. vt iuriſiurandi, § ſi liberi,num.*5.*ff.de oper.libert.*Clar.*in §.emphyteuſis, quæſt.*32.*ver.ſed pone.*qui alios allegat. Decian. *conſil.* 30.*num.*40.*& ſeq.*Curt.iun.qui de communi teſtatur *in conſil.* 31. *numer.*3. & dixit Rota in præcit.deciſ. Romana domus S. Ludouici, & Rom. emphyteuſis.

7. Et ſecundùm ſententiam Anchar.ſunt intelligẽdi DD.qui allatis præfatis rationibus ipsũ ſimpliciter ſequuntur,nempe Alexand.*conſ.*9.*n.*1.*lib.*5. *& conſ.* 27.*num.*4.*in fin.vol.*6.& Felin.*in cap. quæ in Eccleſiarum.num.*95.*de conſtit.*Dec.*in auth. Caſſa.num.*9. *C.de ſacroſ.Eccl.& conſ.*139.*num.*2.*verſ.nec obſtat & in cap. quæ in Eccleſiarum,num.*20.*de conſt.*Pariſ.*conſ.*22.*n.*86. *vol.*2. & addit. ad Dec. *in cap. quæ in Eccleſiarum, n.* 20.*in verbo Eccleſiæ, de conſt.*& meritò quidem.nam vltra quòd hoc colligitur ex verbis ipſorum Doctorum,intrat quoque alia ratio,quòd Doctor eſt intelligendus ſecundùm ea,quæ allegat Roman.*conſ.*211. *num.*5.*verſ.quo ad vlt.*

8. Alij verò Doctores,aliqui vel torquent Anchar. vel & ſecundùm ipſum intelligi poſſunt;alij verò loquuntur in caſibus particularibus,in quibus ſunt reprobati, alij poſtremò non tangunt iſtam difficultatem,& in primo genere ſunt Barbat. *in conſil.*14.*col. fin.verſ.ad hoc reſpondeo.lib.*1.Brun.*de ſtat.loc.ſup.alleg. verſ.item illam ampliant.* Ruin.*conſ.*70.*num.*11.*vol.*5. Maicabrun.*conſ.*26.*num.*113.Burſat.*conſ.*56. *num.* 12. *vol.*1.Menoch.*de arbitr.caſu* 18.*num.*9.

9. In ſecundo verò genere ſunt Caſtrenſ.*conſ.*194. *lib.*1.qui tenet quòd ſtatutum Florentiæ de prohibita alienatione rei communis irrequiſito conſorte habeat etiam locum in donatione iuriſpatronatus, ſed nihil probat, cùm res ipſa demonſtret auctoritatem huius conſilij, contra quod in ſpecie eſt conſ. Gemin.67.*per tot.*in quo concludit contrariũ,tam ex defectu voluntatis quàm poteſtatis ſtatuentium,Socin. *in conſ.*99.*num.*2.*vol.*2. qui dicit,quòd circa ſolutionem canonis eſt attendendum ſtatutum,& conſuetudo loci, in quo debet fieri ſolutio, nihil etiam probat quia non valet ſtatutum,& conſuetudo in præiudicium Eccleſiæ,*cap.cùm cauſam,de re iud. cap.*1.*de conſuet.cap.Clericus laicus,de immun.Eccl.in* 6. & iſta conſuetudo dicitur proxima ſacrilegio. Bald.*conſ.*9. *num.*9. *verſic. non valeret.l.*1.Ruin. *conſ.*156. *num.*8. *lib.*4. vbi quòd conſuetudo non valet ex cauſa efficienti, quia ſicuti laici nun poſſunt ſtatuere,ita nec conſuetudinem inducere oneroſam Eccleſiis.Purpuratus verò *in conſ.*332.*num.*9.*verſ.tertiò contingit,* qui loquitur ad effectum, quòd vtile dominium poſſit collectari;nec etiam facit,quia in contrarium eſt doctrina Bart. *in l. priuato, num.* 2. *C. de excuſ. muner. lib.* 10. vbi etiam poſt Angel. Ioan. de Platea *circa med.verſ.dicit etiam hic Angel.*Caſſan.*in conſuet.Burgund.* §.4.*gloſſ.*6.*ſup. ver. text. & ſupporter la moitie verſ.& intellige prædicta,num.*6. Thomas Parpalia *in repetit.l.placet.num.*73.*& ſeq.C.de ſacroſ.Eccl.*Ægid.de Thomatis *de collectis in §.Pauperes an aliquib.n.*29.*& ſeq.*Iaſ.*in l.*1.*n.*31.*C.de iure emphyt.* & habetur ponderoſiſſimum conſ.Syluani 9.*per tot.*vbi latè & doctè, & etiam in caſu Purpurati loquuntur Surd.& Aluar. Valaſc. qui fuerunt quodammodo nouatores iſtius opinionis, & propterea conantur fundare intentionem ſuam defendendo prædictas concluſiones.

10. In tertio verò genere ſunt Afflictus *in cap.Imperialem,præterea inter num.*9.*de prohib.feud. alienat.* per Frider. qui dicit conſuetudinem eſſe ſeruandam,quòd dominus feudi Eccleſiaſticus cognoſcat de feudo Eccleſiæ tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio,quia iſta conſuetudo eſt ſecundum diſpoſitionem iuris,& propterea Afflict. non facit ad punctum. Socin.iun. *in conſ.*71.*num.*13.*vol.* 1. qui facit motiuum,ſed concludit cum Anchar. quem etiam declarat, vt ſuprà dictum eſt, & ideo non debuiſſet allegari. Caſtrenſ. *in conſ.*190.*in fine lib.*3. loquitur in terminis illius quæſtionis de his,quæ competunt Clericis,non vti Clericis,ſed vt cuilibet,de qua per Bart.*in l.cunctos populos,q.* 5.*num.*28.*& ſeq.C.de ſum. Trin. & fid Cath.*de qua quicquid dicendum ſit, non facit ad propoſitum. Riminal.ſen.*conſ.*447. *n.*20.*vol.*3.& Alba *conſ.*28.*n.*6. abſolutè non tangunt iſtam difficultatem.

11. Non obſtat annotatio bo. me. Orani in cauſa Mediolanen.bonorum,quia illa nõn eſt deciſio Rotæ, vt patet ex eius initio inibi.Domini per viam inclinationis amplexi ſunt deciſionem factam *ſub die* 20. *Maij*, ad fauorem domini Commendatarij, Rota enim non facit deciſiones per viam inclinationis;ſed in iſtis caſibus eſt in arbitrio ponentis,ſi aliquid annotare velit,memoriæ ſuæ cauſa,& tanto magis,quia in priori deciſione huiuſmodi concluſio non reperitur firmata.Præterea vnus ex dominis,qui tunc temporis erat in Rota, affirmabat quòd viſa huiuſmodi annotatione Rota illam non agnoſcit pro ſua.

DECISIO

DECISIO ROTÆ coram D meo Merlino.

In vna Albanenſis Gabellæ die 28. Junij 1630.

§.1. IVdex Taurinenſis condemnauerat Archipresbyterum Eccleſiæ Gorzenij ad onera realia ordinaria certa,& inuariabilia in fauorem communitatis dicti loci pro prædiis eiuſdem Eccleſiæ,quam ſententiam in hac parte omninò reuocandam eſſe Domini cenſuerunt.Certa eſt enim Theologorum,Canoniſtarum,& iuriſconſultorum propoſitio,quam & nemo ex Catholicis audet impugnare, bona Eccleſiaſtica immunia eſſe,& libera ab oneribus,& tributis impoſitis per Communitates,& principes laicos. Ita definitum eſt in Concilio Lateranenſ. ſub Alex. III.*p.*1.*cap.*19.ſub Innoc.III. *cap.*46. & habetur *in cap.non minus.* vbi Conſules , & alij Magiſtratus, Eccleſiaſticis,& eorum bonis collectas , & pedagia imponentes anathemate feriuntur,*& in cap.aduerſus de immun. Eccl.& in cap.*1. *&* 3.*eod tit.in* 6. *& in cap.quamquam,de cenſib.in* 6. *& in Clement. vnic. de immun.Eccleſ.* quæ ſanctiones innouatæ fuerunt per ſacrum Concil.Trid.*ſeſſ.*25. *cap.*20. *de reform.* Romanique Pontifices,quotannis in Bulla Cœnæ §.18. huiuſmodi pedagia imponentes, & exigentes cenſuris coërcent,& Conſtant.primus Imperatorum palàm Chriſtianis immunitatem hanc Eccleſiaſticam, ſiue potiùs illius vſum exhibuit,vt apud Euſeb.*l.*10. *hiſt.Eccleſ.cap...& in orat.de laudib.Conſtant.* ſublatiſque Ethnicis neminem ex Orthodoxis , & illibatæ Religionis Imperatoribus tributum,de bonis Eccleſiarum exegiſſe,obſeruat Cardin.Baron. *tom.*3. *annal ſub anno* 387.*num.*13.& Iuſtinianus etiam hanc Clericorum immunitatem,vel reſpectu bonorum edicto ſanciuit; vt *in lib. ſancimus* 20. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Feder. *in auth.Item nulla communitas,C.de ſanctiſſ. Epiſc.* Nec à iure poſitiuo,& Imperatorum liberalitate,ſed immediatè à iure diuino ortum habuiſſe huiuſmodi immunitatem reſpectu etiam bonorum , fatendum eſt,vt diſertis verbis aſſeritur *in cap. quamquam,de cenſ.* ibi , *Eccleſiæ Eccleſiaſticæque perſonæ , & res ipſorum non ſolum iure humano,quinimo & diuino à ſecularium perſonarum exactionibus ſint immunes,* & in Concil.Trid *d.ſeſſ.* 25. *cap.*20. *de reform.* dicitur,*Immunitas hæc Dei ordinatione , & Canonicis ſanctionibus inſtituta eſt,* quibus verbis apertè diluitur callida quorundam interpretatio, qui putarunt verba,de quibus *in d.cap.quamquam* , ibi, *de iure diuino, & humano intelligi poſſe de iure poſitiuo , ſcilicet canonico , & ciuili.* Nihilque refert hanc immunitatem reſpectu bonorum ocularitet non legi ſcriptam in ſacris Scripturis , quia vt iuris diuini dicatur, ſat eſt,quòd ex teſtimoniis,vel exemplis ex ipſa ſacra pagina depromptis, vel traditione Eccleſiæ deducatur,prout egregiè hæc immunitas deducitur *ex Gen. cap.*47.vbi Ioſeph Prorex Pharaonis,Sacerdotes, & eorum agros,etiam eis à Rege traditos in primæua libertate dimiſit,quamuis reliquos totius populi ſeruituti Regis ſubegerit,& meminit etiam Ioſeph. *de antiq.Iud.lib.*2.*cap.*4.& Diodor.Sicul.*in* 2. *lib. hiſtor.* & Herodotus *in Euterp.lib.*2.Hinc appoſitè in dicto Concil.Lateran.de quo *in cap.non mirum , de immunit.Eccleſ.in* 6. infertur, non decere Eccleſiam Dei minus liberam eſſe tempore Principum Chriſtianorum , quàm fuerit tempore Pharaonis. imò & addi poteſt tempore etiam Ethnicorum , qui Flamines, Augures,Salios, Fæciales, alióſque Sacerdotes vnà cum bonis ipſorum immunes, & liberos à tributis reddebant,vt obſeruat,& inde ad propoſitum noſtrum arguit Præpoſitus *in cap. ſi tributum , num.*5. & *ibid.*Cardin.11.*quaſt.*1. & ſequitur Ioan. Anton. de Nigr.*in repet. Extrauag. vnica num.*243. *de vita, & honeſt.Cleric.* Plot.*in addit.ad vlt. conſ. Laudenſ. ſub nu.*8.Aliaque exempla deduci poſſunt ex 1.*Eſdr. cap.*7.*& Numer. cap.* 3. & luculentius teſtimonium patet apud *Matth.cap.*17. vbi filius Regis , qualis eſt Chriſtus , qui eſt filius Regis regum, eximitur à tributo Principis,Eccleſiam autem,& Eccleſiaſticas perſonas,tamquam ſponſam,familiareſque , & domeſticos Chriſti eadem prærogatiua inferunt D.Hieron.*ibid.*& D.Auguſt. *lib.*1. *qq. Euangel. q.*23. Ioan. Anton.Niger *in repet.extrauag. vnic. numer.*223. *de vita,& honeſt.Cleric.*& doctè Suarez *ad Regem Angliæ de immun.Eccleſ.lib.*4.*cap.*5.*num.*12. *& capite* 8. *num.*16. quæ teſtimonia , & exempla ad hanc rem rectè perpendunt Card. Bellarm. *controuerſ. tom.*2. *lib.*1.*de Cleric. cap.*28. *in* 4. *&* 5. *propoſitione.* vbi pluribus comprobat hanc immunitatem eſſe de iure diuino,& idem firmarunt Ioan.Montaig. *de collat. Parlam. p.*2. *num.*11. Butſat.*conſ.*42. *numer.*1. *libr.*1. *& conſ.*186.*num.*8.*lib.*2. Borell. *conſ.*44. *num.*1.Plot. *in add.ad vlt.conſil.Laudenſ.num.*8. Euerard. *conſ.*30. *num.*23.*ad fin.*Ceual. *comm.contra commun.quaſt.*899. *num.*39.*&* 42.Cabed.*deciſ.*83, *num.* 19. *p.* 2. Thom. Boz. *de iure ſtat.Eccl.libert. lib.*4. *cap.*8. plenè Palaus Comitol.*reſponſ.moral.lib.*1. *cap.*97. *numer.*6.*& ſeq.*Suarez *ad Regem Angliæ ,d. lib.*4. *cap.*8. *num.*9. qui alios plures enumerat,& bona dum Eccleſiis traduntur eo ipſo eximuntur à dominio,& poteſtate laicorum,& ex ſpeciali iure ſub dominio Chriſti Domini conſtituuntur.Nec per metaphoram,ſed per omnimodam proprietatem,ita vt tale dominium Chriſti in his bonis Eccleſiarum ſit proximum,& immediatum,illique dicatur acquiſitum tamquam principali domino,vt per Innoc.*in cap.cùm ſuper, numer.*3. *de cauſ.poſſeſſ.& propr.*& *in cap.verum, num.*2. *de for. compet.*Afflict. *deciſ.*361.*num.*12.*& ſeq.* & poſt Suarez *d.lib.*4. *cap.*17. *num.*9. *& cap.*18. *num.*5.*&* 7. *& cap.*21.*nu.*5.pluribus comprobat Comitolus *reſponſ. moral.lib.*1.*cap.*70.*&* 71.

2. Vnde ſi Chriſtus Dominus omninò immunis fuit à tributis,vt ad literam habetur apud *Matth.*17. & *ibi* notant SS.Hieron.Chryſ.& Ambroſ. atque alij per Suarez *d. lib.*4.*cap.*5.*num.*1.*in fine.* Conſequens eſt etiam bona Eccleſiarum,quæ ſubſunt immediato, & proximo dominio Chriſti Domini , immunia eſſe ab omnibus tributis,vt per eumdem Suarez *libro* 4. *cap.*18.*num.*5.*&* 7.*cap.*21. *num.*5. vbi quòd hoc eſt valdè conſentaneum diuinitati,& excellentiæ perſonæ ſuæ.Præterea ſi bona patrimonialia Clericorum etiam laicalia ſunt immunia ab oneribus laicalibus, ob dignitatem perſonarum, quæ dignitas perſonæ influit immunitatem in ipſa bona , illa enim adhærent perſonæ Clerici,nec perſona dici poteſt plenè, ac perfectè exempta,niſi etiam illius bona exempta ſint.Ita Abb.Dec.Felin. & alij Canoniſtæ communiter *in cap.Eccleſia S.Mariæ, & in cap. quæ in Eccleſiarum , de conſtitut.* Bald. *in lib.*2. *C. de Epiſc.& Cleric.*& alios refert,ac ſequitur Suarez *d.lib.*4.*c.*25. *num.*4.*& ſeq.*Ergo multò magis idem erit in bonis Eccleſiarum,tum,quia perpetuò ſunt Eccleſiaſtica, & in diuinum cultum per ſe ordinantur:tum , quia non Clericorum,qui Chriſti famulatum agunt , ſed ipſius Domini patrimonium ſunt, & vt dictum eſt, ſub immediato dominio Dei;patrimonialia verò bona Clericorum ſunt quidem ſub eorum dominio,ſed hoc dominium illis competit vti ciuibus,non autem vti Clericis, & tamen propter ſacram qualitatem

cohærentem perſonæ bona ſunt immunia, quæ ratio fortiùs vrget in bonis Eccleſiarum, vt perpendit Suar. *vbi ſup. cap.16.num.11. & cap.17. num.1.*

3. Nec quicquam verò facit, antiquitus aliquando Clericos ſoluiſſe tributa Principibus laicis, hancque exactionem ceſſaſſe iiſdem Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondum Principes Euangelij iugo ceruices ſubiecerant, & facultas ipſa, ſeu immunitas à collectis, & tributis Clero competebat quidem de iure, ſed adhuc de facto & malè exigebatur, & ſic immunitas à iure diuino profecta eſt, immunitatis autem vſus, ſeu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum ſanctionibus, qui Principes Chriſtiani non verè, & propriè Eccleſiaſticis bonis exemptionem conceſſerunt, ſed potiùs detexerunt, & in eam à Deo conceſſam conſenſerunt, illiuſque exercitium iuſſere, & hoc benè agnouit Iuſtin. *in dict. leg. ſancimus 20. C. de ſacroſ. Eccl.* ibi, *cur enim non facimus diſcrimen inter res diuinas, & humanas?* & cur competens prærogatiua cœleſti fauori non conſeruetur? & ſic annuit hanc immunitatem non ſua munificentia, quam aliis in rebus, & locis ſæpiùs glorioſus commemorat: ſed à dictamine diuino, & à natura affluxiſſe, & benè ratiocinatur Comitolus *reſponſ. moral. lib. 1. cap. 97. num. 11.* vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenſet, & ita pariter reſpondet Suarez contra Regem Angliæ *d. lib. 4. de immunit. Eccleſ. cap. 6. num. 4. & cap. 21. num. 3. & 8.*

4. Nec obſtat potiſſimum fundamentum Communitatis, quòd hæc onera olim impoſita eſſent iſtis prædiis, quæ poſtea in Eccleſiam peruenerunt, & ideo tranſiuiſſe effecta tributaria, & cum eodem onere ad quoſcumque quamuis priuilegiatos ſucceſſores; atque etiam in ipſas Eccleſias, iuxta *can. tributum 23. quæſt.8.*

5. Quoniam pro reſponſione duo firmanda ſunt, vnum in facto, alterum in iure: in facto quòd antiquitus hæc prædia erant eiuſdē Eccleſiæ Archipresbyteri Porzenci, & paucis ſolummodo ab hinc annis diſtracta in laicos, à quibus in Cataſtro communitatis redacta ſunt, detecta autem nullitate alienationis, iure merito Eccleſia, & pro ea Archipresbyter modernus in iudicio ſpolij fuit reintegratus, propterea, vt reintegratio ſuum plenarium conſequatur effectum, opus eſt quòd Eccleſia recuperet prædia libera, & immunia à quibuſcumque oneribus, prout erant antequam ab Anteceſſore diſtraherentur, & conſequenter reuocanda ſunt, & deſcriptio in Cataſtros, & impoſitio onerum, quæ tempore vſurpationibus laicorum ſequuta ſunt, tantum enim reſtituere debet reintegratio, quantum abſtulit diſtractio *lib. fin. §. fin. ibi* Bart. & alij, *C. de ſentent. paſſ. l. quod ſi minor. §. reſtitutio ff. de minor.* & notat. Odd. *de reſtitut. in integr. p.1. quæſt. 44. art. 3. num.23. & ſeq.* & retrotrahenda eſt hæc reintegratio, perinde ac ſi ſemper penes Eccleſiam prædia permanſiſſent, ad *l. 1. §. vltim. ff. de quæſt. lib.1. C. de ſent. paſſ.* Bald. *in l. poſt editam, num.1. C. de impuber. & aliis ſubſtit.* Coſta *de retrotract. cap.8. caſ. 7 num.2 & ſeq.* quæ ſi permanſiſſent, neque relata in Cataſtro, neque onera fuiſſent impoſita.

6. In iure autem illud notandum eſt, quòd bona ſemel à laicis etiam legitimè poſſeſſa non ſemper cum onere tributi, & vectigalis tranſeunt ad Eccleſiam, ſed cum diſtinctione trium ſpecierum bonorum.

7. Prima eſt ſpecies bonorum, quæ habet, & poſſidet Eccleſia iure ſpirituali, & diuino, vt decimæ & oblationes, & hæc ſemper, ac perpetuò immunia ſunt à quibuſcumque oneribus ſecularibus tam præteritis, quàm futuris, quia immediatè habet à Deo nec commiſcenda cum laicis, vt *in Numer. cap.18.* & notant Canoniſtæ communiter *cap. ſi tributum 11. quæſt.1. & in cap. ſecundum 23. q.8.*

8. Alia ſunt bona, quæ à priuatis quidem habuit Eccleſia, ſed ad cultum diuinum, & officium ſpirituale ſunt deſtinata, vt ſitus Eccleſiarum, & Cœmeterium pro ſepulturis, hortus iuxta Eccleſiam; & ſunt hæc pariter immunia ſemper ab omnibus tributis, & oneribus nedum publicis, & Regiis, ſed quod magis eſt, etiam priuatis, & præexiſtentibus ob eorum ſpecialem ſanctitatem, vt habetur *in d. cap ſecundum 23. quæſt.8.* & per Baldum *in l. omnes, num. 12. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & doctè tradit Turrecrem. *in cap. ſi tributum 11. quæſt.1. & in ſumma de Eccleſ. libr. 1. cap.98. in reſponſ. ad 7. argum.* Ioann. Anton. de Nigr. *in repet. extrauag. vnic. num.242. de vita, & honeſt. Cleric.* Suar. *ad Reg. Angl. de immun. Eccleſ. libr.4. cap.17. numer.6. & 7. cap.19. num.2. & 8.* & latiùs *cap.20. num.27.*

9. Tertia eſt ſpecies bonorum, quæ poſſidet Eccleſia ſorte temporali, & iure ciuili, vt titulo venditionis, legati, vel alio ſimili, &c. Et in his etiam ſubdiſtinguendum eſt, & quoad onera impoſita de tempore quo penes Eccleſiam bona reperiuntur, certum eſt ipſi omnino ſuffragari immunitatem, ex ſuperiùs deductis, & Bart. *in lib. reſcripto, §. fi. num.5. verſ. videte, ff. de minor.* ingenuè fatetur nullum dari remedium, ſeu cautelam, quòd Clericis, ſeu Eccleſiis pro eorum prædiis imponatur collecta, cùm laici non poſſint edere legem per quam libertas Eccleſiaſtica infringatur, & Scriptores omnes Catholicos ſine diſſenſione hoc admittere monet Suarez *ad Reg. Angl. d. ſi. lib.4. cap.20. num.2.* Fallitur autem idem Bart. *dicto loco,* dum ſubdit poſſe laicos à principio efficere tributaria, & affecta oneribus omnia prædia eorum Territorij, ita vt agri, qui poſtea ad Eccleſias peruenerint, obnoxij ſint collectis imponendis, quia indirectè permitteretur contra libertatem Eccleſiaſticam quod directè omninò prohibitum eſt. *c. quæ in Eccleſiarum, de conſt. auth. Caſſa. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Et alibi. Et licèt eo tempore quo vniuerſum territorium efficitur tributarium, prædia ſint ſub iuriſdictione laicorum: attamen hoc tempus inſpici non debet, ſed illud, quo ipſæ collectæ imponuntur, tunc enim formam habent, & ſolummodo radicem aliquam cauſalem, & remotam habuerunt à ſtatuto, quod etiam dum facit territorium tributarium pro collectis imponendis, habet tacitam conditionem, ſcilicet ſi imponantur, quæ conditio cùm ſit poteſtatiua, non retrotrahitur in præiudicium Eccleſiæ, quæ medio tempore acquiſiuit, nec tunc ſubiacent iuriſdictioni laicorum, ita eleganter Bartolum impugnando arguit Bald. *in lib. omnes num.12.13.& 14. cum ſeq. C. ſine conſ. vel. reliq. fur. d. compar. non poſſ. & in l. placet, num. 10.* vbi quòd Bart. in caſu quem poſuit, non dicit verum, *C. de ſacroſ. & in l. neminem,* requiritur ad effectum vt ad Eccleſiam tranſeant prædia cum ſuis oneribus, & infrà dicetur, *& conſ.112. num.7. lib.2.* vbi quòd Bartol. contra omnes, & non benè loquitur, neque dicit verum, & quòd illius cautela non valet vnam feſtucam, quia non poteſt conſiderari tributum niſi poſt indictionem, & ſpecificationem, quæ fieri nequit poſtquam res facit tranſitum ad Eccleſiam. Ab. *in cap. fin. num.13. de de vita, & honeſtate Cleric.* Iaſ. *in dict. l. placet, num.21.* vbi quòd dictum Bartoli eſt falſum, & damnatum per omnes, & idem teſtatur Guido Pap. *quæſt.381.* Ruin. *conſil.117. num.8. lib.4.* Felin. *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ num.76. de conſtit.* Plot. *in addit. ad conſil. vltim. Lauden. num.10. & 13.* qui teſtatur ita fuiſſe declaratum à Senatu Mediolani

pro

pro Monialibus ſanctæ Claræ Nouariæ, Alba.*conſ.*8 *num.*4.*& ſeq.*vbi quòd huiuſmodi ſtatutum volens prouidere oneribus, quæ adhùc non ſunt in rerum natura, & volens fingere id,quod non eſt, non caret ſuſpicione fraudis. Syluianus *conſ.*9 *n.* 29.*& conſ.*32. *num.*11. Marcabrun. *conſ.* 40. *num.*29. vbi dicit communem eſſe hanc opinionem.Paſeth.*conſ.* 31. *num.* 8. Vegg *conſil.*7. *num.* 11.Graſſ.*commun.opin.lib.*1.*cap.*18. *quæſt.*2.qui pariter de communi teſtatur Remig.Gony *de charitate ſubſid. quæſt.*62.*num.*16.vbi quòd hæc eſt tutior opinio,Cardin. Alban. *de immunit.Eccleſ.n.*92. aſſerens hanc eſſe opinionem Legiſtarum validiſſimis rationibus confirmatam , & quòd graue piaculum committeret quicumque contrarium ſentiret.Ceual. *commun.contra commun.q.*899.*num.*72.*&* 106.qui plures alios cumulat. Rimin. iun.*conſ.*25 *num.*25. Azor. *Inſtit. moral.part.*1.*lib.*5. *cap.*13.*quæſ.* 1.Theſaur.*deciſ.* 134.*num.* 5.Ioan.Anton. Niger. *in repet. extrauagan. vnic.de vita.& honeſt. Clericor.num.* 190.Alphonſus de Montalu. *in foro leg. Caſtell. lib.*1.*leg.*2.*verſ.in contrarium,* Mattien.qui alios congerit,*ad l. Hiſpan. l.* 5.*l.* 11.*gloſ.*5. *num.*5. Guttier. *pract. qq. lib.* 2. *quæſt.*132. *num.* 5. vbi de veriori, & communiori opinione teſtatur.

10. Nec poteſt dici ſtatuentes tunc vinculum inieciſſe,dum territorium effecerunt tributarium,quo tẽpore iuriſdictionẽ habebant in prædiis,quæ poſtea ad Eccleſiam peruenerunt, & ſic tranſire cum ſuo onere, quoniam vinculum propriè iniectum eſt,dum collecta imponitur, tunc enim declaratio illa de toto territorio tributario ſuum ſortitur effectum,cum tributum imponitur,& res non dicitur eſſe tributaria, niſi quando re vera, & ipſo facto debita eſt ſolutio ſuis ſingulis temporibus, & contributio, vt poſt alios tradit Alba *conſ.*8.*num.*5.*& ſeq.*& tunc ſolùm dicitur actus perfectus, & conſummatus,vt declarat Cardin. Albanus *de immunit.Eccleſ. num.*70.*&* 71. hoc autem tempore bona ſunt extra iuriſdictionem laicalem,& ſubiectum eſt inhabile ad recipienda onera laicalia, reſque dicitur deueniſſe ad caſum , à quo non poſſet incipere, & conferunt tradita per Bald. *conſ.* 112. *num.* 7.*lib.*2. Alex. *conſ.*210.*num.* 11.*& conſ.*211.*num* 4.*lib.*2. Ruin.*conſ.*204. *num.*11. *lib.* 1.Surd.*deciſ.* 20. *num.*8. Alba *d.conſ.*8.*num.*4.Cardin. Alban. *vbi ſuprà num.* 70.

11 Quòd autem ad onera impoſita, priuſquam prædia ad Eccleſiam peruenerint, ad hæc tunc ſolummodò tenetur Eccleſia quando copulatiuè hæc omnia currunt,quòd ſcilicet onera ſint vera realia ipſis fundis infixa,impoſita ſint bonis propter bona,non autem perſonis propter bona,quòd ſint perpetua,certa, & inuariabilia,non autem ex aliquibus cauſis vrgentibus,& illis ceſſantibus remouenda.Ita docent Canoniſtæ *in d.cap.*1.*de immun. Eccleſ. in* 6.vbi præcipuè Geminian.*num.* 9.Abb.*in cap.fin.num.*12.*de vita, & honeſtat.Clericor.*Turrecrem.*in c.ſi tributum.*11. *q.*1. *verſ.alia verò.*Barbat.plenè *conſ.*1.*per tot.lib.*3. Felin. pleniſſimè *conſ.*46.*in* 4. *dub.* Niger. *in repet.extrauag. vnic.de vita, & honeſt. Cleric. num.* 247.cum pluribus ſequent. Comitol.*reſponſ.moral.lib.*1.*cap.*94.*num.*3.vbi omnia iſta recenſet requiſita, & ſat eſt allegare magiſtralem deciſionem in Brunduſina Gabellæ 13. *Februar.* 1604. coram bon.mem.Penia, quam & paſſim ſequitur ſacra Congregatio *ſuper controuerſ. iuriſdictionalibus* per ſanctiſſimum D. N. Vrbanum VIII. magno Reipublicæ Chriſtianæ bono inſtituta , & in his terminis loquitur text. *in cap. tributum* 23.*quæſt.*8. ibi *de exterioribus Eccleſiæ,*quod conſtitutum eſt antiquitus (nempe illud quod antequam ad Eccleſiam peruenerint prædia) perſoluendum eſt; *& in cap. ſi tributum* 11. *quæſt.*1. vbi per Turrecrematam, & per Comitolum *reſponſor.moral.lib.*1. *quæſt.*93. *numer.*16. Ceual.*commun.contra commun quæſt.*899. *numer.* 106. Alphonſ.de Montalu.*in for leg.Caſtell.l.*1.*dict.l.*2.*ver. ad quorum corroborationem, fol.*13.*col.*3. & Suarez *ad Reg. Angliæ,d.lib.*4.*c.*2.*n.*13 qui etiã obſeruat ibi Vrbanum I.loqui iuxta morem ſui temporis,quo Imperatores erant Ethnici,& Eccleſia nondũ ſibi libertatẽ actu vindicauerat ab huiuſmodi tributis,& in hoc caſu dum Eccleſia ſoluit collectas,non ſoluit vti tributum,& recognitionem dominij,vel ſuperioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio , vt ex *c.*2. *de cenſibus.* Sed ob conditionem inhærentem rei , & inſeparabilem,& quemadmodum erga priuatas perſonas ſolueret cenſus,& teneretur ad hypothecas,quæ ab eius authoribus laicis priùs impoſitæ eſſent, ita pari ratione tenebitur Eccleſia ad tributa,quævel ex pacto,vel alia ex cauſa , & conuentione Princeps, dum prædia poſſeſſa à laicis ſub eius erant poteſtate, infixit iiſdem prædiis,vt bene per Fratrem Ioan. de Neapol.Ordin.Prædic.*in qq.Pariſienſ.q.*39.*p.*3.*ad* 4. *argumentum.*

12. Imò Cardinalis Albanus *de immun.Eccl.*Guttierr.*pract.qq. lib.*1.*qu.*3.*num.*15. *verſ.præterea* , & fuſiùs Suarez *dict.lib.*4.*cap.*20.*n.*6.*quæſt.*11.*& ſeq.vſque ad fin.* aſſeuerant tunc demum bona tranſlata in Eccleſias retinere onus,& obligationem ſoluendi tributum,quatenus hoc tributum à Principe priùs impoſitum fuerit expreſſo pacto inter ipſum, & priuatos inito,vel ex peculiari dominio illius prædij,itavt ipſe in priuatos tranſtulerit,hac ſibi reſeruata penſione,cenſu,ſeu collecta , non autem ſi exegiſſet ex ſola vi Regiæ poteſtatis,& iuriſdictionis, hæc enim tunc penitus expirat,cùm bona ad Eccleſiam perueniunt,& res deuenit ad ſtatum,qui incapax eſt illius ſubiectionis tributi erga Principem laicum,quod ſecus eſt in pactis,& conuentionibus per viam contractus initis,quia vis illorum tranſit , & continuat in quibuſcumque perſonis quomodocumque exemptis, & priuilegiatis.Felin.*in cap.Eccl.S.Mariæ.num.*77 *de conſtit.*Vegg.*conſ.*7.*num.*5.*& ſeq.*Bellon. *conſ.*40.*nu.*4. *&* 5.Feſtus *de collect.part.*4.*cap.*2.*numer.*31. Alderan. Maſcard. *de gen.interpr.ſtat.concluſ.*1.*num.*100. Azor. *inſtit.moral.part.*1.*lib.*5. *cap.* 13. *quæſt.*1. *verſ. ſecundò ſciendum eſt* , vbi quòd ratione pacti,vel conditione adiecta in legato,ſiue contractu Eccleſia tenetur ad collectas bonorum,ad quas alias non teneretur , & per Suarez *vbi ſupra nu.*6. *&* 15. *in fin. num.*28.vbi reſpondet ad motiuum,quò res tranſit cum ſuo onere ; *num.* 9. & prudenter indicat, quomodo probari poſſit prædia fuiſſe ſub particulari dominio Principis,vel tributum ſolui ex conuentione,non autem ex ſolo iure vniuerſali principatus, quibus conſequens eſt,vt cùm onera,de quibus agitur , non ſint antiqua,nec infixa eſſent,dum ad Eccleſiam primò hæc bona tranſiuerunt,& conuentio omnino excludatur nullatenus Eccleſia ad illa onera teneatur.

13.Nõ obſtat hæc prædia deſcripta eſſe in Cataſtro laicorum, ex quo regulatur taxa onerum , & inde Archiepreſbyterum teneri ad collecta, iuxta doctrinam Baldi *in Authentic.ſed & periculum, num.*2.*verſ. hoc verum niſi Eccleſia.C.ſine cenſu,vel reliq.* &c. vbi quòd ſi Eccleſia facit æſtimum, tenetur ad collectas in vim ſui conſenſus, non ex vi iuriſdictionis laicorũ quoniam hæc deſcriptio in Cataſtro non fuit facta de conſenſu Rectoris, ſed illorum laicorum,qui Eccleſiam hiſce bonis ſpoliarunt,vt *ſuprà* dictum fuit. Imò etiam ſi facta fuiſſet de Rectoris conſenſu, hoc non præiudicaret Eccleſiæ. ſed opus fuiſſet auctoritate, & aſſenſu Summi Pontificis, cuius intereſt communibus Eccleſiarum vtilitatibus prouidere, vt *in. dict. c.aduerſus,de immunit. Eccleſ.*& in puncto.Abb. *ibi*

*ibi num.*1. *&* 4. *& in cap. non minus num.*18. *eodem tit. & conſ.*13. *num.*1. *&* 2. *lib.* 2. Marant. *conſ.* 99. 203.*num.*4. *& ſeq.* vbi declarat doctrinam Baldi procedere data legitima deſcriptione in æſtimo, ſeu Cataſtro, nempe quòd acceſſerit auctoritas Sedis Apoſtolicæ.

14. Non obſtant ſolutiones factæ, quoniam aut proceſſerunt à laicis, & tunc non præiudicant Eccleſiæ, laici quippe tanquam ſubiecti tenebantur ad collectas; dum verò extat perſona immunis, ceſſat ratio ſubiectionis, & ſic etiam obligatio, mutata enim perſona, mutatur ſtatus rei. *l.*1.*C.de imp. lucr. deſcr.lib.*10.Gemin.*in dict.cap.*1.*n.*9.*de immun.Eccleſ. in* 6. Anchar.*conſ.*129.*ſub num.* 2. Niger. *in repetit. extrauag. vnic.de vita,& honeſtate Cleric. num.* 224. Marant.*dict.conſ.*99.*num.*3. *&* 4.Gutier. *pract. quæſt. lib.*1. *quæſt.* 3. *num.*15. vbi poſt Matienſ. dicit hunc eſſe caſum mirabilem quo res non tranſit cum ſuo onere, atque, vt *ſuprà* dictum fuit, reintegratio conceſſa Rectori debet abolere quicquid poſt alienationem geſtum eſt in præiudicium Eccleſiæ.

15. Aut verò ſolutiones prætenduntur factæ à Rectore, & tunc nec etiam præiudicant, cùm Rector nō potuerit tollere priuilegium libertatis Eccleſiæ, non enim eſt perſonale beneficium, ſed ipſi Ordini Eccleſiaſtico, & ipſis bonis Eccleſiarum conceſſum, cui geſta priuatorum præiudicare non poſſunt; & in hoc caſu opus fuiſſet aſſenſu Summi Pontificis, vt dictum fuit, & notatur à Caſtr.*conſ.*423.*num.*2.*lib.*2. Ceual.*commun.contra commun.quæſt.*899.*n.*107. *ad fin.* & Modernus Rector quatenus ſoluiſſet, non inde tamen priuatus cenſetur ſua immunitate abhiſce collectis, & oneribus, quæ de iure ſibi competit, ad text. *l.voluntariè, C.de excuſ.tutor.* Alex.*conſ.*33.*num.*2.*verſ. ſed ea mihi. lib.*5. Caſtr.*dict.conſ.*423. *num.*2. Natt. *conſil.*447.*num.*16.

Et ita bis diligenter examinato articulo reſolutum fuit.

DECISIO ROTÆ
Coram eodem domino meo Merlino.

Die 28.*Maij* 1631. & eſt Deciſio magiſtralis, & menti tenenda.

§.1. SEntentiam latam extra Curiam, Domini dixerunt vitio nullitatis ex defectu iuriſdictionis laborare, promulgata enim fuit in foro, & tribunali laicali, tamen cùm ageretur de bonis ratione directi dominij ſpectantibus ad Eccl.S.Mariæ in Coſmedin. cauſa erat omninò Eccleſiaſtica, & ab Eccleſiaſtico iudice, non autem à laico definienda. *cap. decernimus, extra de iudic.cap.bene quidem, cap.denique diſt* 96.*cap. continua, cap. relatum, cap. ſi qua cauſa, cap. placuit* 21. *quæſt.*1. in qua quæſt.per tot.Gratianus congerit decreta ad hoc ſpectantia ex ſacris Conciliis, & Summorum Pontificum reſcriptis deſumpta, & *in dict.cap. placuit,* deſumpto ex Concilio Carthag.III.habetur, quòd etiam Apoſtolus huiuſmodi cauſas ad Eccleſiā deferri, atque ibi determinari præcepit, & de veritate huius concluſionis nullus vnquam orthodoxus dubitauit, & ſi qui auſi ſunt impugnare, meritò ſemper ab Eccleſia fuerunt damnati, provt de Marſilio illo Paduano ſub Paſchali II. tradit Cardin.Turrecr. *in ſum.Eccleſ.lib.*4.*part.*2.*cap.*37. qui ſuper hoc refert extare extrauag. Ioan.XXII. quæ incip. *Licet.* Azor.*inſt.mor.part.*1.*lib.*5. *cap.*52. *verſ. in hoc procul*

dubio Bannez *in* 2. 2. *quæſt.* 65. *art.* 1. *& verb item Chriſtus* Card.Bellar *controu. tom.* 2. *tit. Cler.cap.*24. *ante verſ.quinta propoſitio.* Quemadmodum enim laici quidquam ſtatuere non poſſunt circa bona Eccleſiaſtica ex defectu iuriſdictionis, & poteſtatis, *dict. cap. bene quidem, cap. ſi Imperator, diſtinct.* 96. *cap laicis* 16. *quæſt.* 7. *cap. cum laicis, extra de reb. Eccl. alien.vel non* in quibus locis habetur, quòd laicis etiam religioſis obſequendi neceſſitas relicta eſt, non auctoritas imperandi, nullaque de rebus Eccleſiæ diſponendi attributa eſt poteſtas, & in his quæ ad Eccleſiam ſpectant, diſcere debent, non docere. *cap. Clericus,& cap.fin.de immun.Eccleſ.in* 6. vbi ſtatuentes ipſi anathematis pœna feriuntur, *cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit.* ita nec etiam ſi per illis ius dicere, & ſententiam proferre poſſe non eſt ambigendum; pares enim ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, gloſſ. *in cap. quod Clericus, de foro compet* Dec. *in d. cap. Eccleſ. S. Mariæ, num.* 16. & ex alio *conſil.* 211.*num.*5.*in fin.lib.*2. Rumin. ſen.*conſ.*168. *num.*13. *lib.*2.Berous *conſ.*65 *num* 99. *lib.*1.Surd. *conſ.*2. *num.* 14 *in fin.& conſ.*338. *num.*16. *ad fin.* ad propoſitum Theſaur. iun. *quæſt.forenſ. lib.*2. *cap.*15. *numero* 12. *in fine.*

2. Idque procedit etiam ſi cauſa inter ſolos emphyteotas agatur, & ſuper ſolo dominio vtili, quod penes laicos exiſtit, quoniam dominium Eccleſiæ ſit connexum, & complicatum cum vtili, imò & eidem prædominans, ſitque dominium vtile, vere & propriè vna, ac eadem res, cum dominio directo, & eius naturæ vt directum ſemper ſequatur, ſicuti incrementum alluuionis, & inſulæ, vt dixit Oldrad. *conſ.*440. *num.*7. *verſ. & ideo tacitè*, quem ſequitur Surd.*conſ.*57.*num.*24.*verſ. & propterea.* & ſubiectum bonorum materialiter ſit ſemper perpetuóque Eccleſiaſticum, non poteſt ab ipſo dominio directè ſaltem actualiter ſeparari dominium vtile, nec ideo indirectè bona Eccleſiarum ſubiici iuriſdictioni, & iudicio laicorum. *cap.quanto, cap. cæterum,* & *ibi* Canoniſtæ, *de iudiciis.* Cardin.*conſ.*2. *num.*2.*verſ.item in hæreditate.*Campeg.*inter conſ.Albert. Brun. conſ.*2. *num.*34. *ſub verſ.præmitto tertiò,* & alios congeſſit, & ſequuta eſt Rota acerrimè examinato articulo, ſublatiſque contrariis argumentis in Romana Domus de Scapucciis 19.*Ian.*1614 coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & quoties caſus contingit, ſemper eam poſtea ſequuta eſt vt *in deciſ.*472.*part.*2.*recent.*& penes Pacific. *de Salviano, deciſ.*239. *num.*6. & in Romana de Schianchis 28.*April.*1617.coram Eminent. D.Card. Pamphilio impreſſ. poſt modern.Mantuani *controu.forenſ.cap.*12.*num.*67. & aliàs ſæpiùs, & ab hac opinione difficile eſſe recedere, admonet Grat. *diſcept.forenſ.cap.*447. *num.*21. Ita ratione huiuſmodi connexionis licèt Iuſpatronatus laicorum non ſit propriè ſpirituale, attamen quia eſt annexum ſpiritualitati, ideo ſuper illo iudicat ſolùm iudex Eccleſiaſt.*cap.quanto de iudic.*& poſſeſſio rei ſpiritualis licèt ſit merè temporalis, & laicalis, attamen etiam de poſſeſſione ſolùm cognoſcit iudex Eccleſiaſt quemadmodum de ipſa proprietate, non autem laicus cùm qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat, & ad ſe trahat.Berous *in rub.de iud.num.* 51. Crauet. *conſ.* 258.*num.*8.Roland. *conſ.* 12. *num.* 35. *& ſeq. lib.*2.Vaſaſc. *conſil.* 95. *num.* 3. Menoch. *de recup. remed.* 15, *num.* 205. *& ſeq.* Couarr.*pract. qq. cap.*35. *num.*1. Gutier. *can. qq. cap.* 34.*n.* 16. *& ſeq.* late Azor. *inſt.mor. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæſ.* 1. Duard.*ad Bullam Cœnæ, lib.*2. *can.* 15.*quæſt.* 19.*n.*47. Put. *deciſ.* 361. *lib.*1.*in antiqu.*Certum eſt autem maiorem connexitatem, & complicationem eſſe inter dominium directum, & vtile, quàm ſit inter proprie-

tatem, & poſſeſſionem, vt per Beroum *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum, num.*13.*de conſt.*

3. Itidem cauſa decimarum quæ datæ ſint in feudum ſœcularibus, diſcutienda eſt coram iudice Eccleſiaſtico, licèt enim dominium huiuſmodi decimarum, ſcilicet fructuum illorum omninò ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſeculare, tamen quia oritur, & dependet à iure ſpirituali, & Eccleſiaſtico, non poteſt iudex laicus de illis cognoſcere. Feder. de Sen. *conſ.*245.*num.*1. Azor *inſt. mor. p.*1.*lib.*7.*cap.*39. *quæſt.*3. Moneta *de decim. cap.*8.*quæſt.*1. *num.*15. Fagund. *ſup. pr. Eccl. pr.*5.*lib.*3. *cap.*5.*num.*5. vbi Couarr. Rupell. & alios contrarium ſentientes refellit. Provt & poſſeſſorium matrimonij, quamuis agatur inter perſonas merè laicas, quia habet admixtam cauſam, & titulum ſpiritualitatis, definiendum eſt à iudice Eccleſiaſtico. Couar. *de ſponſ. p.*2. *cap.*7.§.6. *num.*8. *& cap.*8. §.12.*num.*3. Valaſc. *dict. conſ.*93. *num.*2. *ad med. verſ. & in cauſa matr.* latè Molina *de ritu nupt. lib.*2. *diff.*10. *num.*19.*& ſeq.*

4. Et demum, quod fortius etiam videtur ratione pariter connexitatis dominij vtilis cum directo, emphyteutas Eccleſiæ non teneri ad collectas, & onera realia per ſtatuta laicorum ſuper rebus, & bonis impoſita, cenſuerunt grauiſſ. DD. & originaliter dixit Bartol. *in l. priuata, num.* 2. *C. de excuſ. mun. lib.*10. Iaſ. *in authent. quas actiones, num.*42. *C. de ſacr. Eccl.* Rip. *in tr. de poſt. tit. de priuil. ad conſer. vber. num.*124. latè Petr. de Vbald. *in conſ.*2. *poſt tr. de collect. per tot.* Sylu. *conſ.*9. *per tot.* M. Ant. Eugen. *conſ.*96. *num.*23. *lib.*1. D. Fachin. *controu. iur. cap.*91. *lib.*1. Menoch. *conſ.*444.*num.*27. Ruin. *conſ.* 111. *num.* 10. *verſ. item nota quodl.*5. Remig. Gonny *de charit. ſubſid. quæſt.*61. *num.* 29.*& q.*59.*num.*31. Odd. *conſ.*70.*per tot.* & præſertim *num.*31. vbi teſtatur hanc opinionem eſſe veriorem, ſolidioribúſque rationibus fundatam, necnon magis æquam, & ſecuram, & *num.*40. ait hanc dici poſſe communem opinionem, cùm Bartolum, & alios grauiſſimos iuris ſectatores habeat, Burſat. *conſ.* 42.*num.*22.*lib.*1. & videtur etiam admiſiſſe Rota *in d. Romana domus de Scapucciis*, coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.

5. Et præter motiuum connexionis concurrit etiam prerogatiua qualitatis, & ſubiecti Eccleſiaſtici, hoc enim dominium vtile vaſalli ſubiicitur, & famulatur directo dominio domini principalis Alc. *in l. ſi quis, in* §. *differentia, n.*12.*verb. aliud eſt.* & *ibid.* Zaſ. *n.* 22. *ff. de acquir. poſſ.* & bene per Surd. *conſ.* 57. *n.*23. *verſ. & propterea.* & in proprietate tanquam in prima cauſa inſeparabiliter inhæret, ſine qua nec ſubſiſtere poteſt, vnde meritò dominium directum cùm ſit Eccleſiaſticum tamquam dignius, & potentius debet trahere ad ſuum iudicem, & forum diſcuſſionem ſuper dominio vtili, quia ſemper, vt dictũ eſt *ſupra*, hoc dominium vtile reſidet in materia, & in re Eccleſiaſtica, veluti in ſuo ſubiecto, quemadmodum hac eadem ratione prærogatiuæ circa competentiam fori compertum eſt, quòd laicus ſocius Clerici ſequitur forum eiuſdem Clerici. Bart. *in l. fin. num.* 15. *ad fin. ff. de colleg. illic.* Aret. *conſ.*29.*num.*24. *verſ. ſecundum eſſet dubium, in fin.* Surd. *conſ.*222.*num.*3.*& conſ.*396.*num.* 16.*&* 18

6. Et maior itidem conſors pupilli, aut minoris ratione iuris conſortij gaudet priuilegiis ipſius pupilli, & minoris. *l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeruitut. amitt.* Afflict. *deciſ.* 213. Franch. *deciſ.* 269. *num.*3. Odd. *de reſtit. in integr. par.*1.*quæſt.*46.*art.*10.*num.*35. Sique aliter in hoc caſu, vbi agitur etiam ſolùm de dominio vtili emphyteotæ, diceremus, ſequeretur præiudicium ipſius Eccleſiæ, cui expedit habere magis vnum emphyteutam, quàm alium. Ita Berous *in d. c. quæ in Eccleſiarum, n.*9. *de conſt.* & Rimin. iun. *n.*12. Bec. *conſ.*3.*n.*61.*&* 62.*lib.*1. & in dicta deciſione Romana de Scapucciis coram Reuerendiſſimo Dom. meo Decano luculenter. & doctè ponderatum fuit. Et ita vtraque parte informante pro nullitate reſolutũ fuit.

INDEX

INDEX
Rerum Notabilium huius Tomi Noni.
Litera prima Tractatum deſignat, Secunda Reſolutionem, Tertia Paragraphum, Quarta Paginam.

A

Abbas. Abbatiſſa.

ABBATIBVS ſui Regni an præcipere poſſit Rex, vt cum ipſo eant ad bellum. tractat.2. reſolut. 29. §. 4. pag.116.

Abbates, & Abbatiſſas olim Principes cum violentia eligebant. tract. 9. reſolut.5.§.3.pag.455.

Abbatum electiones diuerſis perſonis, & ſtatibus in ſex diuerſis temporibus conceſſæ ſunt.tr. 9.reſ.8.§.2. p. 457

Abdicare.

* Vide verb. *Rex.*

Abiurare. Abiuratio.

Abiurare an debeat Chriſtianus fingens ſe infidelem, & petens ſe baptizari, vt certam pecuniarum ſummam accipiat. tr.1.reſ.107.§. 5.p.61

Abiuratio de formali imponenda eſt in S. Officio ei, qui dixiſſet Papam poſſe errare in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum. tr. 5.reſ. 22.§.1. p. 363

Abrogatum.

* Vide.verb. *Conſuetudo.*

Abſens.

Abſente Epiſcopo an eius Palatia gaudeant immunitate. tr. 1.reſ. 19. §.5.p. 16

Abſens Cardinalis an poſſit conſtituere Procuratorem ad eligendum Pontificem, &c. & ſuffragium ferendum in ſcrutinio. tractat. 7. reſolut. 12. §.1. p. 381

Et quid de iure. ibid.

Abſentia.

In abſentia an familiares Cardinalium gaudeant fructibus ſuorum beneficiorum. tr.7. reſol. 61.§. 1. p. 399

Abſoluere. Abſolutio Sacramentalis.

Abſolutio non eſt deneganda vxoribus Clerici cõiugati, aut Græci, vel Equitis D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. durante viduitate, ſi gabellas defraudent. tr. 2.reſ. 156.§.5.p.171

Abſoluere patrem in articulo mortis non poteſt Confeſſarius, niſi prius reuocet teſtamentum, vbi filium exhæredauit ex eo, quòd nupſerit contra eius voluntatem, non obſtante quod ſit ſtatutum laicale tale matrimonium prohibens. tr. 2.reſ. 223.§. 3. *Notandum eſt,* in fine. p. 213

Abſoluere à iuramento an poſſint Cardinales in ſuis titulis. tr.7.reſ. 52. §.1. p. 396

* Vide verb. *Diœceſis. Violantes. Epiſcopus. Excommunicationis abſolutio, & eius notationes.*

Accedere.

* Vide verb. *Dies. Diſtare.*

Acceptare. Acceptatio.

Qui non acceptauit promiſſum pecuniæ pro homicidio, an ſit aſſaſſinus. tr.1.reſ. 87. §. 10.p.52

De acceptatione, publicatione, & contrario vſu Legum Pontificiarum, præſertim in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ. tr.2.reſ.345.§.1.p.302

Acceſſorium.

* Vide verb. *Matrimonium.*

Accidentale.

* Vide verb. *Matrimonium.*

Accipere.

Qui accipit paruam quantitatem pecuniæ pro homicidio faciendo, an ſit aſſaſſinus.tr. 1.reſ. 87. 11.pag.52

Acquirere.

Acquiri an poſſit à Principe laico præſcriptione collatio Epiſcopatuum, & aliorum beneficiorum. tr. 2.reſ. 30. §. 1.p. 116

Acquirere ius collectandi Clericos an Principes laici conſuetudine poſſint. tr.2.reſ.239.§ 1.p.216

Acquirere iuriſdictionem in laicos ex conſuetudine vel præſcriptione an poſſit iudex Eccleſiaſticus, & non è contra. tr.2.reſ. 284.§.p.243

Actor.

Actori, vel Fiſco an ſit deneganda appellatio, ſi Epiſcopus pronunciet reum eſſe Eccleſiæ remittendum tr.1 reſ. 118. §. *Quæro quinto.* p. 72

Actor quomodo, & & quando debeat ſequi forum rei? Et an poſſit fieri ſtatutum, vt reus ſequatur forum actoris. tr.2.reſ.280.§.7.p.239

Si tanquam actor Clericus minor litigat coram iudice laico, an poſſit ipſe iudex dare ei curatorem ad litem. tr. 2. reſ. 283. §. 2.p.242

Actus.

Actus attentatus an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem Bullæ Cœnæ contra violantes Immunitatem Eccleſiarum. tr.1.reſ. 4. §.1.p.5

Vbi, quod non ſufficiat ſola cogitatio extrahendi, ſed requiritur, quòd ſit deuentum ad aliquem actum exteriorem. ibid.§.2

Actus, per quos adoratio exercetur, explicantur, ex quibus infertur, quomodo diſtinguatur adoratio. tr. 4. reſ. 2. §.1.p.321

Actum aliquem, an ſit ſimoniacus, vel non aprobando vel reprobando, Pontifex an poſſit errare. tr.5. reſ. 26.§. 1. p. 366

* Vide verb. *Degradatio.*

Actum.

Acta in conclaui circa electionem Pontificis nemini manifeſtare Cardinales exeuntes è conclaui iuramentum præbent. tr.7. reſ. 105.§.5.p. 418

Addere.

Addi octauus ſeptem Germaniæ Electoribus Imperatoris an poſſit ſine aſſenſu Summi Pontificis.tr.10.reſ.1. §.1. p. 459

Adhibere.

Adhiberi non debet iterum conſecratio Eccleſiis ſemel conſecratis

conſecratis, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcumque ſeminis pollutione pollutæ fuerint. tr.1.reſ. 138. §.1.p. 90

Qui adhibentur, aſſumpto aliquo habitu Religioſo, ad ſeruitia & obſequia Monialium, & ad petendum pro ipſis eleemoſynam, an gaudeant priuilegio Canonis. tr.2. reſ. 163.§.4.p.177

Adhibere Collegium Cardinalium an Papa teneatur in puniendo & damnando Cardinali, vt ſimul cognoſcat, & iudicet tr.7. reſ. 74.§.1.p.402

* Vide verb. *Seruitium.*

Adiens. Adire.

* Vide verb. *Impeditus.*

Addicere.

Addicere Adiutorem cum futura ſucceſſione Papa non poteſt. tr.6.reſ.4.§.1.p.371

Adiutor.

* Vide verb. *Addicere.*

Admiſſum. Admittere.

* Vide verb. *Impuberes. Feudum. Seruiendum.*

Adoratio.

* In primo indice poſito in principio huius tom.9. Tractus 4. *de Adoratione, qua Summum Pontificem Catholici venerantur*, ipſe titulus demonſtrat omnes quæſtiones prædicti Tractatus pertinere ad hoc verb. *Adoratio*, vbi curioſa, & notabilia reperies.

Et quare adorationem Cornelij D. Petrus reſpuit. tr.4. reſ. 17. §. 1. p.p.336

Adſcriptio.

Adſcriptio in Eccleſia an hodie ſit neceſſaria de mandato Epiſcopi, vt Clericus in minoribus gaudeat priuilegio fori, vel ſufficiat, quod realiter fiat ſeruitium in diuinis tractat. 2. reſol. 137. §.5. pag. 164

Aduena.

Ne aduenæ aſſumantur ad beneficia, non poſſunt Principes authoritate propria ſtatuere. tr. 2. reſ. 99. §.2. pag. 149

Aduocans. Aduocatio.

Aduocatio cauſarum ſpiritualium ad laica tribunalia an vetita ſit ſub cenſura Bullæ Cœnæ, ſi cauſæ aduocantur à iudicibus Sedis Apoſtolicæ. tract. 2.reſ.40. §.1.p. 123

Et quid, ſi iudices Eccleſiaſtici negligentes ſunt in huiuſmodi cauſis cognoſcendis. Ibid.§.3

Aduocantes ad ſe iudices laici cauſas Eccleſiaſticas an excuſentur ex tolerantia Summi Pontificis. tr.2. reſ. 41. §. 1. ibid.

Aduocatus.

Ne in aduocatos laicos Eccleſiarum perpetuo, vel ad tempus non modicum conſtituant Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum, prohibitum eſt. tr. 11. reſ. 5. §.2. p.467

Adulter. Adultera. Adulterium.

Adulter an gaudeat immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.27.§. *Quaro ſeptimo* p. 22

Adulterum an iudex laicus poſſit punire, vel an hoc crimen ſit mixti fori. tractat. 2. reſolut. 291. §.2. pag. 245

De adulterii crimine quando iudex laicus, & Eccleſiaſticus cognoſcere poſſint. ibid.

Adultero ad pœnam ſanguinis imponendam an ſolus iudex laicus competens, & quoad alias pœnas ſit cauſa miſti fori. ibid.§.2

Idem eſt, ſi de amiſſione dotis adulteræ agatur. ibid.

Et de diuortij cauſa an ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens. ibid.§.4

Et quid, quando quæſtio mota eſt de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ. ibid.

Ædificare.

Si ædificetur de nouo tota Eccleſia, deſtructo vno pariete ſucceſſiuè poſt alterum ex intentione renouandi eam, an amitat conſecrationem. tr. 1. reſ.130. §.1. pag.84

Ne ædificari de nouo Eccleſiæ,& Monaſteria poſſint in ſuo ſtatu ſine eorum licentia, ſi Principes ſtatuerint, an derogent immunitati Eccleſiaſticæ. tr. 2.reſ. 202. §. 1. p.197

Vt ædificari poſſint Eccleſiæ per totum orbem an facultatem Conſtantinus Imperator conceſſerit. ibidem §. 3

Ædilis.

Ædilis non poteſt Clericum compellere, vt domum ruinoſam deſtruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, vbi ipſi degunt, pœnas pecuniarias extorquere. tr.2. reſ. 97.§.3. p.148

Ægritudo.

Ægritudine Cardinales laborantes non poſſunt ſanguinis emiſſionem pati ſine licentia ſpeciali Papæ.tr.7. reſ.29.§.1.p.386

* Vide verb. *Infirmitas.*

Ætas.

De qua ætate debeant eſſe Cardinales. tr.7. reſ.5. §.2. p.377

Vbi, an quiſpiam in Diaconum Cardinalem aſſumi non poſſit,niſi ſaltem in 22. ſuæ ætatis anno fuerit inſtitutus. ibid.

De qua ætate debeat eſſe Epiſcopus. ibid,§. 2

Afficere.

* Vide verb. *Bulla Cœna.*

Ager.

Agrorum depopulatores diurni, quia de nocturnis non eſt difficultas, an gaudeant Eccleſiæ immunitate.tr,1. reſ. 58.§.5. p.39

Si agris alienis animalia, ſeu pecora Religioſorum damnum faciant, an ea defendere debeat Conſeruator illorum, & ad illum, & non ad iudicem laicum hæc cauſa pertineat. tr.2.reſ 270.§.3.p.235

Agere.

Agere contra reum an poſſit iudex laicus, qui non mandauit extrahere reum ab Eccleſia, ſed ſatellites, vel alij extraxerunt eum vi, vel dolo: vel an teneatur illum Eccleſiæ reſtituere. tr. 1. reſ. 110.§.1. pag. 64

Alapa.

Qui alapam alicui viro nobili dedit proditoriè ex propoſito, & ſub ſpe amicitiæ, an gaudeat immunitate Eccleſiæ, tr,1,reſ,98.§.1.p.56

Alienare.

Alienari an poſſint bona Confraternitatum ſine aſſenſu Summi Pontificis. tr,2.reſ.177.§.1.p.182

* Vide verb. *Fructus.*

Alienatio.

In indice primo poſito in principio huius tom,9.lege pro hoc verb. omnes quæſtiones Tract.3. de *Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas.*

Alimentum.

Alimenta an ſint præſtanda reo ab Eccleſia, dum reus exiſtit in ea pro gaudenda immunitate. tr. 1.reſ. 129. §. 1.p.80

De alimentis filio ſpurio debitis an iudex Eccleſiaſticus cognoſcere poſſit, vel an cognitio huius cauſæ ſit mixti fori, tr.2.reſ 295.§. 1.p.243

Sub alimentorum nomine quid intelligi cenſeatur; Vbi aliqua alia contingentia pro alimentis præſtandis filio, ſpurio, vel parentibus filij ſpurij. ibidem §.3.

Quando de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ quæſtio mota eſt, an iudex Eccleſiaſticus ſit competens.

competens. tr.2.reſol.291.§.3.& 4.pag.245

Altare.

Altare non polluitur quamuis in eo excommunicatus non toleratus celebret. tr.1.reſ.131.§.7.p.86

Amicitia.

Qui ſub amicitiæ ſpe ex propoſito proditoriè alapam alicui viro nobili inferret, vel cum fuſtibus eum percuteret; an gaudeat immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.98. §.1.p.56

Amicus.

Qui amicum ſuum reconciliatum occidit, tanquam proditor an careat immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.82.§.1. pag.49

Amiſſio. Amittere.

An amittat reus immunitatem, qui deceptus fuit ſub doloſis verbis, & fallaciis ad egrediendum ab Eccleſia, & iudex poſſit illum punire. tr.1. reſ.111. §.1. pag 65

An amittat Eccleſia conſecrationem, ſi ex intentione renouandi eam vnus paries ſucceſſiuè poſt alterum deſtruatur, & de nouo tota Eccleſia ædificetur. tract.1. reſ.130.§.1.p.84

An amittat priora beneficia electus ad Cardinalatum. tr.7.reſ.23.§.1.p.385

Non amittunt Cardinales ius ſuorum hæredum, quamuis eo ipſo ſint ſoluti à patria poteſtate in his quæ ipſis ſunt commoda. tr.7.reſ.27.§.1.p.386

* Vide verb. *Dos. Res.*

Amortizatio.

Amortizationis leges an ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam. tr.3.reſ.4.& 5.p.308

Amplectentes. Amplectere.

* Vide verb. *Opinio. Parietes.*

Anima.

Quod anima Beatificati ſit in gloria, an remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis ex vi præciſè ſolius Beatificationis. tr.5.reſ.20. §.1.p.360

Animaduertere.

Animaduertuntur aliqua in defenſionem immunitatis Eccleſiaſticæ. Vbi pro praxi aliqui caſus. tr.2.reſ.16. §.1.p.108

Animaduerſio.

Pro animaduerſione mandati Regij, & Principis an Epiſcopi ad Summum Pontificem tranſmitti poſſint. tr.2. reſ.25.§.1.p.114

Animal.

Si animalia Clerici damnum, & noxam faciunt, non poteſt tamen Clericus pro illis conueniri coram iudice laico, nec teneri ad pœnas impoſitas. tr.2.reſ.97.§.2. pag.148

Contra animalia & pecora Clericorum & Religioſorum, quæ in alienis paſcuis reperta fuerunt, an iudex laicus procedere poſſit. tr.2. reſ. 102. & 103. à p.150.& 151

Et an hæc cauſa ad Conſeruatorem Religioſorum pertineat, & non ad iudicem laicum ſi eorum animalia, ſeu pecora damnum faciant in agris alienis. tr.2.reſ. 270.§.3.p.235

Animus.

Qui animo præmeditato *Appenſatè* occidit aliquem, an gaudeat Eccleſiæ immunitate? Et quid ſtando in terminis iuris communis. tractat.1. reſol. 79. §. 1. pag.48

Et quid, ſi animo præmeditato, non tamen proditoriè, ſeu per inſidias occidit inimicum. tract. 1. reſol.80. ibid.

Qui animo complacendi tantum alicui homini homicidium perpetrauit, an ſit aſſaſſinus. tr.2. reſ.87. §.15. pag.52

Animo reſtituendi gabellas in fine anni an licitè Senatus Panormitanus, vel aliqua alia Re. exigere eas ab Eccleſiaſticis. tractat.2.reſol.243. §.1. pag.220

* Vide verb. *Subtrahendum.*

Annatæ.

Ne annatæ ſoluantur ex ſuis Regnis Summo Pontifici ſine eorum conſenſu, an Principes prohibere poſſint tr.2.reſ.339.§.1.p.292

Annona.

Annonæ extractionem, vel introductionem videlicet vini, frumenti, olei, bladæ, leguminum, & huiuſmodi ſtatuta prohibentia an comprehendant Clericos extrahentes, vel introducentes huiſmodi bona, vel fructus ex ſuis prædiis collectos. tr.2. reſ.212.213. & 214.à p.203.& ſeqq.

* Vide verb. *Auferre. Comprehendere.*

Annus.

Ante annum pubertatis admiſſi in Religionem an gaudeant priuilegio canonis & fori. tract.2.reſ.163.§.3. pag.176

Appellatio ſententia.

Appellatio an detur à ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere immunitate. tract.1. reſ.121. §.2. pag.74

Et quid, ſi ſententia ſit lata in fauorem rei. ibid.

Appellationes, quæ dicuntur tuitiuæ, an rectè à iudicibus laicis in cauſas Eccleſiaſticas concedantur. tr.2. reſ.42.§.1.p.123

Appellatio coram quo facienda ſit, quando cauſa deciſa fuit per diuerſos iudices, vnum laicum, & alium Eccleſiaſticum. tractat. 2. reſolut.305. §. 1. p.252

Appellare an liceat à ſententia Cardinalium? Et quid à ſententia vnius Cardinalis. tractat.7.reſolut.66.§.1. p.400

Appellatio an detur à ſententia Regis, & Præfecti. ibid. §.3

Si cum clauſula *Appellatione remota* mandatur cauſa Cardinali, an cenſeatur excluſa etiam appellatio iuſta. tr.7.reſ.67.§.1.p.401

Appellatio, ſeu Nominatio.

In appellatione vniuerſitatis, populi, territorij, perſonæ exemptæ vt Eccleſiaſtici non veniunt in odioſis & oneroſis, veniunt tamen, cùm ſint pars Reipublicæ, in fauorabilibus. tract.3. reſolut. 6. §.2. pag 309

In appellatione Clericorum, & in appellatione Curialium vrbis Romanæ an Cardinales veniant. tr.7.reſ. 68.§.1.p.401

Apenſatè.

Qui *Appenſatè*, vt vulgo dicitur, & ex præmeditata animi deliberatione, atque ex induſtria, non autem proditoriè, ſeu per inſidias occidit aliquem, an gaudeat Eccleſiæ immunitate. tract.1. reſ.79. & 80. à pag.48.& ſeqq.

Aperire.

Aperire tabernas an poſſint laici, in quibus ſine onere vectigalis Clerici confluere poſſint. tr.2.reſ.240.§.3. pag.219

Alius caſus in quo aperienda ſit taberna, in qua ſine tributo Clerici confluere poſſint ad emendum vinum, panem, oleum, &c. iuſto pretio. tract. 2.reſ.244. §. 3. pag. 221

* Vide verb. *Baro.*

Apponere.

* Vide verb. *Declinatoria, Iuramentum.*

Apoſtata. Apoſtatare.

Apoſtata à Religione an gaudeat immunitate Eccleſiæ? Non autem in Eccleſiis & Monaſteriis eiuſd m Religionis à qua apoſtatauit, ſed in aliis. tr.1.reſ.39.§.1. pag. 29

nis quinti Bullæ Cœnæ. ibid.

Barones Romani cum ſtemmatibus Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ, &c. appoſitis in eorum Palatiis, an videantur profiteti ſtare ſe ſub protectione dictorum Principum. tr.11.reſ.5.§.1.p.466

Et quid, ſi in rigore hæc inſignium appoſitio in Palatiis Romanorum Baronum demonſtret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare,& non tantum ad oſtendendum animi propenſionem in talem, vel talem Regem, an poſſint ſe ſubiicere rectori tali, & protectioni. ibid.§.4.p.457

Beatificatio.

In Beatificatione Sanctorum an Papa poſſit errare. tr.5. reſ.17.§.1.p.357

In Beatificatione Sanctorum Papam non poſſe errare an de Fide tenendum ſit. tr.5.reſ.19.§.1.p.359

Et an ex ſola Beatificationis vi preciſè, quòd anima Beatificati ſit in gloria,remaneat tantum infra latitudinem probabilitatis & certitudinis moralis. tr. 5. reſ.20.§.1.p.360

Poſito, quod S.Beatificatum venerari Summus Pontifex concedit aliquibus determinatis perſonis, & ſub determinato aliquo ritu, an poſſint alij omnes vti tali conceſſione. tr.5.reſ.21. §.1.p.361

S. Beatificati diem transferre an licitum. ibidem §. 11. pag.362

Vbi, quòd puniendus eſt in S. Officio qui dixiſſet quòd B. Franciſcus de Borgia, & B. Caietanus non ſint in cœlo;ſecus autem ſi dixiſſet, ego non teneor credere B. Borgiam, & B.Caietanum eſſe in gloria. tr.5.reſ.22.§.8.p.364

In Beatificatione Sanctorum Papam poſſe errare ſi quis dixiſſet,an in S.Officio ſit ei imponenda abiuratio de formali. tr.5.reſ.22. §.1.p.363

Bellum.

In Bello opem ferre, & auxilium præſtare an teneantur Prælati feuda à Rege tenentes. tract.2. reſol.29. §.3. pag.116

Ad bellum omnibus proficiſcentibus Euchariſtia poteſt dari tempore interdicti tanquam conſtitutis in mortis periculo,& poſſunt abſolui à quocunque Sacerdote, etiam non approbato ab omnibus caſibus & cenſuris tr.7.reſ.126.§.2.p.439

Belli ſuppoſita iuſtitia an licitum ſit Principibus Chriſtianis inire fœdera cum Turcis,Infidelibus, vel Hæreticis. tractat. 13. per totum, vbi multa notabilia. pag.471

Ne bellando ſupradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis Principes Chriſtiani contrahant, an Summus Pontifex ſub cenſuris prohibere poſſit.tr.13.reſ.7.§.1. pag.476

Idem eſt, ſi bono ſpirituali Eccleſiæ expediat Principes deſiſtere ab aliquo bello. ibid.

In bello communicando Catholici cum Hæreticis an peccent contra leges excommunicationis. tr.13.reſ.9. §.2.p.480

* Vide verb. *Rex.*

Benedicere.

Si benedicatur Eccleſia per Epiſcopum excommunicatum non toleratum,an Eccleſia violetur. tr.1.reſ.131. §.4.p.86

Validè benedicetur Eccleſia per Epiſcopum hæreticum, dum Fidem S.Trinitatis tenet. ibid. §.7

Benedicere ſolemniter ſuas Eccleſias & cœmeteria ex priuilegio an Regulares poſſint,ſi Epiſcopus nolet, aut negliget. tr.1.reſ.143.§.1.p.92

* Vide verb. *Veſtes.*

Beneficiarius.

Beneficiarius, qui condigne non punitur in foro Eccleſiaſtico, an poſſit à Rege priuari bonis ab ipſomet rege obtentis. tr.2.reſ.57.§.1.p.130

Beneficiarius dignus cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorem,an peccet, ſi beneficium acceptet. tr.7.reſ. 9.§.3.p. 379.

Beneficium.

Beneficiorum collatio an poſſit à Principe laico præſcriptione acquiri. tr.2.reſ. 30.§. 1.p.116

Beneficium Eccleſiaſticum Clericus habens, ſed non deferens habitum & tonſuram, an gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.141.§.1.p. 165

Et quid, ſi habeat titulum & collationem beneficij,non autem poſſeſſionem? Et quid, ſi habeat beneficium, ſed ſine redditibus. tr.2.reſ. 142. §.1.p.166

Si ſuper beneficium Clericus habet penſionem tantum, an gaudeat tanquam Beneficiarius priuilegio fori.tr.2. reſ. 143. ibid.

Et quid, ſi incedat in habitu & tonſura. ibid.

Qui beneficium habet vulgariter dictum ſeruitium, Miſſarum, an gaudeat priuilegio fori. tractat.2.reſ. 144. §.1. ibid.

Qui beneficium obtinuit, quod obtinere non poterat puta, quia illegitimus, irregularis, vel ſi ordinatus eſt cum falſis dimiſſoriis, vel ſine illis aut ante legitimam ætatem, vel per ſimoniam, an gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.145.§.2.p.167

Et quid, ſi ordinatus fuit ab Epiſcopo impedito Ordines faciendi. v. g. excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, &c. tr.2.reſ.146.§.3.ibid.

Qui beneficium habens delinquit, & poſtea matrimonium contrahit, an ſit à iudice laico puniendus:Idem eſt de Clerico coniugato, qui poſt commiſſum delictum tempore, quo omnia requiſita habebat, effectus eſt bigamus, iniens aliud matrimonium. tr.2. reſ.147.§.1.ibid.

Ne beneficia Eccleſiaſtica exteris conferantur, an Principes authoritate propria ſtatuere poſſint tr.2.reſ.204. §.1.p. 198

Si beneficia exteris conferuntur authoritate Pontificis, non eſt liberum Magiſtratibus,& iudicibus ſæcularibus tales literas Pontificias reiicere. ibid.§.2

Ne quis beneficij, vel Eccleſiæ poſſeſſionem apprehendat ſine facultate Principis, vel ſuorum Miniſtrorum ſtatutum ſit,an contra libertatem Eccleſiaſticam conditum ſit. tr.2.reſ.205.§ 1.ibid.

Vbi, quòd ſupradicta non procedunt in Regibus, qui ex priuilegio Summi Pontificis habent collationem, &c.vt in eorum Regnis nullus exterus poſſit beneficium obtinere. ibid.§.2

Vt beneficij poſſeſſionem quis retineat, in qua ab alio turbatur, an iudex laicus & Miniſter regius de hoc cognoſcere poſſint. tr.2.reſ.206.§.1.p.198

Beneficia priora an amittat electus ad Cardinalatum tr.7.reſ.23.§.1.p.385

Beneficia duo, vel plura ſimul habere an Cardinales poſſint, vel ſoluantur à legibus hæc prohibentibus. tr.7.reſ.24.§.1.ibid.

Quod beneficia ſuorum familiarium non poſſint conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni, priuilegium ſuper hoc Cardinales habent. ibid.§.3

Vbi,quod pari ratione Cardinalis legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia, non poteſt conferre vacantia per obitum familiaris Papæ,vel Cardinalis. ibid.

Ad beneficia iuris Patronatus an Cardinales poſſint præſentari;Et quid de Epiſcopis circa hoc.tr.7.reſ.25. ibid.

Beneficia reſeruata an poſſit Cardinalis Epiſcopus prouidere, vacantia tempore ſui anteceſſoris non Cardinalis. tr.7.reſ.55.p.397

Et quid è conuerſo. ibid.

Beneficia ſimultaneæ collationis Epiſcopo & Capitulo vacantia in menſe Apoſtolico, an à Cardinali ſimul

cum Capitulo prouideri debeant: & quid in beneficiis alias reſeruatis. tr.7.reſ.56.§.1.p.398
Beneficiorum reſignationes exiſtentium in ſuis titulis an Cardinales recipere poſſint. tractat. 7. reſol. 60.§.1. pag. 399
Et an hoc etiam extendatur ad Cardinales habentes Archieſpiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in commendam ex diſpenſatione Papæ. ibid.§.2
Beneficiorum ſuorum fructibus an gaudeant familiares Cardinalium in abſentia. tr.7.reſ.61.ibid.
Beneficia extinguendi poteſtatem non habent Principes laici, ſed hoc ſpectat ſolum ad Romanum Pontificem. tr.14.reſ.3. §.3. p.485
* Vide verb. *Aduena. Inferre. Ius. Poſſeſſio.*

Bigamia. Bigamus.

Ex bigamia Clericus ſolutus in minoribus, ſi poſtea ducat viduam, an amittat priuilegium fori. tr. 2.reſ.149. §.1. p. 167
Bigamus an ſit, ita vt amittat priuilegium fori Clericus, qui fœminam prius à ſe cognitam, ducat poſtea in vxorem. ibid.§.2.p.168
Si bigamus ſit Clericus, an iudex laicus cognoſcere poſſit. tr. 2.reſ.150.ibid.

Blanditiæ.

Si blanditiis reus fuit inductus, vt ab Eccleſia exiret, & inde comprehenſus eſt, an iudex debeat illum Eccleſiæ reſtituere. tr.1.reſ.83.§.3.p. 50

Blaſphemantes, Blaſphemia.

Blaſphemia non hæreticalis an potiatur priuilegio immunitatis Eccleſiæ. tr.1. reſ. 27. §. Quæro octauo. pag.22
Blaſphemantes Deum, & B.Virginem an gaudeant immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.29.§.1.p.25

Bona temporalia.

Ne bona Eccleſiarum Eſpiſcopi diſſipent, an Reges poſſint ſe intromittere. tr.2.reſ. 32.§.1.p. 117
Bonis temporalibus priuari à iudice laico an poſſit Eccleſiaſticus vſurpans iuriſdictionem ſæcularem, aut alia Regalia. tr.2.reſ.56. §. 1.p.30
Vbi, quod in bonis patrimonialibus Clerici gaudent eiſdem priuilegiis & exemptionibus, contra ea facientes incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. ibid.§.3
Bonis ab ipſomet Rege obtentis priuari à Rege an poſſint Clerici in Sacris, & Beneficiarij, ſi condigne non puniantur pro delicto in foro Eccleſiaſtico.tr.2. reſ. 57.§.1. p. 130
Bona Clericorum ſunt exempta à iuriſdictione laicali tr. 2.reſ. 68. §. 3.p. 134
Quoad bona temporalia an Clericus poſſit ſe ſubiicere iuriſdictioni Regali. tr.2.reſ.70.§.1.p.135
Contra bona Clericorum an iudex laicus poſſit exequi ſuam ſententiam in caſibus, de quibus in iudicio ſæculari actum eſt. tr.2.reſ. 82. & 83.§.1.p.138
In bonis, non autem in corpore an ſit puniendus à iudice laico Nouitius ob delictum ante Religionis ingreſſum commiſſum, ſi cum fraude ingreſſus eſt Religionem. tr.2.reſ.164.§. 1.p. 177
Bona Confraternitatum an alienari poſſint ſine aſſenſu Apoſtolico. tr. 2.reſ.177.§.1.p. 182
Super Bona Eccleſiaſticorum Principes imponentes gabellas licet iuſtas an incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel tantum in aliam Papalem, à qua per Bullam Cruciatæ, ſatisfacta parte poſſint abſolui. tr.2. reſ.237.§. 1.p.218
Super bona Clerici ſine eius conſenſu an Princeps, ſeu alius Superior laicus poſſit imponere gabellas ex aliqua publica neceſſitate vt peſtis, &c. tr.2.reſ. 246. §. 1.p.221
Et quid pro reparatione murorum, pontium, fontium, viarum, & ſimilium: vel ſi graculi, aut vermes, aut locuſtæ, vel bruchi naſcantur in vineis, & meſſibus alicuius Clerici. Vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & aliorum inundet tr.2. reſ.253.& 254.à p.226 & 227
Super bona patrimonialia Clericorum an Princeps imponere gabellas poſſit. tr. 2. reſ. 255.§.1.p. 227
Quæ ex bonis patrimonialibus Clerici collegerunt vt frumentum, vinum, & ſimilia, vt alibi conducendo carius vendant, an teneantur ſoluere vectigal in eorum extractione. tr. 2. reſ. 256. §. 1.p.228
Super bona Clericorum ſiue patrimonialia ſint, ſiue ipſis donata, aut empta, aut quouis alio titulo quæſita ſint, an Princeps laicus gabellas imponere poſſit. tract.2.reſ.257.§.1.p.229
Si ſuper bona laicorum per ſtatutum impoſita ſit collecta certa, inuariabilis, priuſquam ad Clericos peruenissent, an Clerici teneantur eam ſoluere, ſi poſtea aliquo titulo ad illos ſuperueniant.tr.2.reſ.258.§.1. pag. 230
Super bona Clericorum, qui habitum clericalem aſſumpſeruut ſine intentione clericandi, ſed tantum in fraude collectarum, an Princeps poſſit imponere gabellas. tr.2. reſ.261.§.2.p.231
Super bona Nouitiorum an Princeps poſſit imponere gabellas tr. 2.reſ.263.§.1. p. 232
In bonis, non in perſona an poſſit iudex laicus punire Clericum, qui falſum depoſuit coram eo?tr.2.reſ.268. §.4.p. 234.
Bonorum Eccleſiaſtcorum laici conductores ne poſſint conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, an licitum ſit condere Pragmaticam prohibentem laicis prorogationem iuriſdictionis alienæ. tractat.2.reſol. 282.§.1. p. 204
Bonorum Clericorum exemptio fluit à iure diuino, vel ſaltem à iure Pontificio ante Conſtitutiones & leges Imperatorias. tr.2.reſ. 336.§. 3. p.287
Bona Eccleſiæ relicta ſtatutum mandans vendi infra certum tempus, an ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. tr.3. reſ.1.& 2. p 305
Ne bona dicta *Realengo* transferantur in Eccleſias vulgo à *Mano morta* ſine licentia Regis, an licitum ſit hoc prohibere. tr. 3.reſ. 3.4. & 5. à p.308.&c.
Ne bona ſtabilia & immobilia alienentur in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas, an ſtatutum & lex hoc prohibens ſit contra ſacros Canones, & Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.2. à. reſol. 6.vſque ad reſol.19. incluſiue p.308. & ſeqq. Vbi aliqua alia contingentia in dicto caſu.
Bonorum omnium donationem factam à patre filio Clerico, an ſtatutum, ſiue lex hoc inualidans ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.3.reſ. 20.§.1. p. 320
De bonis, quæ filij familias Cardinales habebant, antequam efficerentur Cardinales, teſtari poſſunt. tr.7 reſ. 88. p.407
Ne bona immobilia, aut iura Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum laicis ſubmittant, aut ſubiiciant, prohibitum eſt. tr.11. reſ.5.§.2.p.467

Bonifacius VIII.

Bonifacij VIII. Extrauag. Vnam ſanctam, quomodo eſt intelligenda. tr.2.reſ. 18.§.1.p.110
Bonifaci VIII. Decretum *in cap. Clericis de Immunit. Eccleſ. in 6.* an hodie perſiſtat. tr.2.reſ.338.§.1.p.291

Brachium

Brachio apprehenſum rerum in Eccleſia an ſallites poſſint tenere, ne fugiat, donec licentia Epiſcopi veniat. tr. 1.reſ.101. §.3.p.58

Brachium ſæculare.

Antequam brachium ſæculare Ordinarius, vel iudex delegatus imploret pro ſua ſententia exequenda, an neceſſario debeat præmittere cenſuras. tr.2. reſ. 300. §. 1.p. 250

Et

Et ſi brachium ſuum præſtare iudex ſæcularis non vult, an poſſit ad hoc cogi pœna excommunicationis, ibid. §. 2.

Sine brachij ſæcularis auxilio an iudex Eccleſiaſticus in criminibus miſti fori poſſit, laicos in carcere detrudere; tr.2.reſ.301.& 302.à pag.251.& ſeqq.

Bruchus.

* Vide verb *Reparatio.*

Bulla Apoſtolica,

Bullas Apoſtolicas an Miniſtri Regij recognoſcere, & detinere poſſint in Regiis Cancellariis ad examinandum, & executioni mandandum? tr. 2.reſ. 34.& 35. à pag.117.& 118.

Poſt Bullam Gregorij XIII. an Cardinales poſſint ingredi Monaſteria Monialium, etiamſi ſint Cardinales Protectores? tr.7. reſ.44. §.1.pag. 390.

Bulla Cœnæ.

In Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrant iudices violantes Immunitatem Eccleſiarum? tr.1. reſ. 2.§.5.p.2.

Ad huius Bullæ excommunicationem incurrendam an ſufficiat actus attentatus; tr.1.reſ.4.§.1.p.3.

An in Bulla Cœnæ ſupradicta excommunicatio reſeruetur, vel ſolum excommunicentur ſtatuentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam? tr. 1.reſ.5.§.2.p.5

Bullæ Cœnæ in excommunicationem an incurrant mandantes offendi Cardinales, ſi effectus non ſequatur; tr. 1. reſ. 47.§.1.p.33.

Idem eſt de illo, qui offenſionem in Cardinalem nomine ſuo factam ratam habet. ibid.§.3.

Et quid de receptatoribus, & defenſoribus interficientium Cardinales; tr.1.reſ.49. §.1.p.53

Bulla Cœnæ an tollat caſus Regni Galliæ; quos priuilegiatos appellant: & quid de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliæ, tr. 2. reſ. 6.§.1.p.100

Et ſi re vera talia priuilegia in aliquibus Regnis exiſtant, an ſint per Bullam Cœnæ reuocata; tr. 2. reſ.7. §. 2. ibid.

Per Bullam Cœnæ an ſit reuocata conſuetudo etiam fūdata in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia; tr.2.reſ.8. §.3. p. 101.

In Bullam Cœnæ an ſingulis annis reprobetur conſuetudo immemorialis contra libertatem Eccleſiaſticam. tr. 2. reſ. 9.§.3.ibid.

Per Bullam Cœnæ an reuocentur concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege; tr.2.reſ 12.§ 1.p.103.

Bullæ Cœnæ excommunicationem vndecimam an incurrant Principes, & eorum Conſiliarij conſulentes expellere à Regno Epiſcopos non obedientes mandatis Regiis, vel ex aliis delictis? tr.2. reſ. 24.§.4.p.113.

Bullæ Cœnæ excommunicationem an incurrant Reges ſi expellant ab Epiſcopatu Epiſcopum ſimoniacè electum? tr.2.reſ. 28.§.1.p. 116.

In Bullæ Cœnæ cenſuras an incidant Principes & Miniſtri Regij faciēdo literas exhortatorias ad Epiſcopos vt ab aliqua mala determinatione deſiſtant, vt eſt in vſu in Regno Neapolitano. tr.2. reſ. 33.§. 1. p.117.

In Bullæ Cœnæ cenſuras, vel alterius an incurrat Religioſus, ſi per appellationem, vel aliam viam intra Ordinem poteſt vitare vim ſibi illatam iniuſtè, ſi ad iudices ſæculares recurrat. Et quid, ſi vim vitare non poſſit. tr.2.reſ. 36.§.4.p.120

In Bullæ Cœnæ cenſura an ſit vetita aduocatio cauſarū ſpiritualium ad laica tribunalia, ſi cauſæ aduocentur à iudicibus Sedis Apoſtolicæ, tr 2.reſ.40.§.1.p. 123.

Et quid, ſi iudices Eccleſiaſtici negligentes ſint in huiuſmodi cauſis cognoſcendis, ibid.§.3.

Bullæ Cœnæ excommunicationem an incurrat iudex laicus inducens conſuetudinem, vel illa introducta vtens contra libertatem Eccleſiaſticam; tr. 2. reſ. 44. §. 3. p. 124.

Et quid, ſi ſciant ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant. ibid.

Adicta Bullæ excommunicatione an excuſentur iudices laici prætextu quòd in ſua Prouincia non ſit publicata vel acceptata, tr.2.reſ. 45. §.1. p. 125.

Bullam Cœnæ publicando Epiſcopi in ciuitate qua degunt, an ſatisfaciant, vel teneantur etiam extra vrbem in Eccleſiis ſuæ iuriſdictionis publicare illam ſaltem per alios; ibid.

Et an excuſentur à dicta publicatione ob minas & metum Principum, &c. ibid.§.2.

In Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrant facientes aliquid contra exemptionem bonorum patrimonialium Clericorum. tr.2.reſ. 56.§.3. p. 130

In Bullæ Cœnæ ceeſuram an incidat iudex laicus, ſi occultè proceſſat Clericum animo præſentandi proceſſum Pontifici, vel iudici Eccleſiaſtico, tr. 2. reſ. 62. & 63. à p.132.& ſeq.

In Bullæ Cœnæ cenſuram canonis quinti an incurrat Baro, qui introducit in quadam terra de nouo à ſe ædificata tabernam dictam *Zagato*, vaſſallis reclamantibus. tr.2.reſ.95. §.1.p. 147.

Idem eſt de Communitatibus, & Vniuerſitatibus ciuitatum, & locorum, &c. ibid.§.2.

Bulla Cœnæ non afficit eos, qui ad Romanam Curiam veniunt, ſi illos offendant non vt venientes ad Apoſtolicam Sedem, ſed vt inimicos particulares.tr.2.reſ. 187. §. *Probatur*, ad medium.p.187.

Bullæ Cœnæ excommunicationem an incurrat Princeps condens ſtatutum abrogans aliud ſtatutum, quod priuilegium Clericorum continebat. tr.2.reſ.197.§.1. p.195.

In Bullæ Cœnæ excommunicationem an incidant Principes laici ſtatuentes ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua ſeruitia & obſequia. tr.2.reſ. 215.p.207.

In Bullæ Cœnæ excommunicationem an incurrant Principes imponentes gabellas licèt iuſtas ſuper bona Eccleſiaſticorum, vel tantum incurrant aliam excommunicationem Papalem, à qua ſatisfacta parte poſſint per Bullam Cruciatæ abſolui. tr.2.reſ. 237.§.1.p.218.

In Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrant Principes, vel alia Reſpublica, ſi exigant à Clericis gabellas impoſitas ſuper pane, vino, oleo, &c. propter aliquam iuſtam cauſam in grauamen non ſpecialiter Clericorum, ſed omnium. tr.2.reſ.244. & lege etiam reſ.245. p.220.

Bullæ Cœnæ excommunicationem an incurrant ſtatuentes leges prohibentes iuramentum apponi in contractibus, ne ratione ipſius prorogetur iuriſdictio Eccleſiaſtica. tr.2.reſ.282.§.6.p.241.

In Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrant promulgantes, & obſeruantes ſtatutum laicale, in quo cauetur, ne bona immobilia alienentur in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas. tr.3.reſ.10.§.2. p. 311.

Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrant offendentes, & interficientes Cardinales, qui nondum cappellum habuerunt tr.7. reſ. 11.§.3.p.380

Bullæ Cœnæ primi canonis cenſura contra legentes libros Hæreticorum an comprehendat Cardinales.tr.7. reſ. 31. §.4.p. 387.

Bullæ Cœnæ excommunicationem an incurrat, ſi quis eiiciat Cardinales à terris, in quibus nati ſunt, vel domicilium habent, ſi legationem aliquam non exerceant. tr.7.reſ.76.§.1.p.403.

Et quid, ſi ſolis verbis comminatoriis Cardinales eiiciat. ſi actu ob minas loca relinquant, ibid.§.4.

idem eſt in dictis caſibus de iuſſa exequentibus.ibid.§.3

Et an idem ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Legatis ſedis Apoſtolicæ, & Nuntiis. ibid.§.2

Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrat, ſi quis inſultum faciat ad domum Cardinalis, vt ex hoc ei verecundiam

diam tantum inferat. tr.7.reſ.77.§.1.p.403

Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrat, ſi quis percutiat Cardinalem percuſſione leuiſſima. tract. 7. reſol. 79. p.40.

Et quid, ſi ictus ſolummodo veſtes Cardinalis tetigit, aut eleuauit manum ad illum percutiendum, quamuis poſtea non percutiat. ibid.

Et quid, ſi quis offenſionem in Cardinalem, cum poſſit, non impedit. tr.7.reſ.80.§.1.ibid.

Et an idem ſit de illo, qui ſine vitæ periculo clamando poterat Cardinalibus opem ferre, & non clamauit, aut pecunia eos redimere, & non redemit. ibid.

Et quid, ſi quis ſciens tantum aliquos contra Cardinalem conſpiraſſe, ſi illos non denunciet, & patefaciat. tr.7. reſ.81.§.1.p.405

Bullæ Cœnæ cenſuram an Cardinales incurrant percutientes ſe ipſos. tr.7.reſ.82.§.1.ibid.

Bullæ Cœnæ excommunicationem an incurrant offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu. tr.7.reſ.85.§.1.p.406

Si ab omnibus Bullæ Cœnæ caſibus Summus Pontifex in aliquo Iubilæo abſolutionem concedat, hæreſim tamen non excludendo, an videatur vtique illam concedere. tr 7.reſ 112.§.1.p.424

Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatem abſoluendi circa hæreſim illis collatam ex Concilio Tridentino. tr.7.reſ.117.§.9.p.429

Per Bullæ Cœnæ reuocationem non cenſentur reuocata priuilegia Bullæ Cruciatæ. tract.7. reſol.122. §.1. p.435

Bullæ Cœnæ cenſuram an incurrant Principes Chriſtiani ineundo fœdera cum Turcis, & Infidelibus, vel Hæreticis, aut ſaltem peccent mortaliter. tr.13. reſ.6. §.1.p.475

Bulla Cruciata.

Per Bullam Cruciatæ an poſſint abſolui ab excommunicatione Papali Principes imponentes gabellas licèt iuſtas ſuper bona Clericorum, ſatisfactâ parte. tr.2. reſ.237.§.1. p.218

Virtute Bullæ Cruciatæ Siculus ſtatim rediturus in Siciliam an poſſit edere lacticinia in Regno Neapolitano. tr.7.reſ.105.§.1.p.417

Virtute Bullæ Cruciatæ an poſſit quis abſolui à cenſura Pij IV.& Greg.XV. incurſa propter violationem earum tempore conclauis. tr.7.reſ.122.§.1.p.435

Bullæ Cruciatæ priuilegia nunquam cenſentur reuocata, etiam per Iubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ. ibid.

Bulla Cruciatæ prodeſt Siculis, & Hiſpanis extra Siciliam & Hiſpaniam exiſtentibus, ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat. ibid.§.3

Qui per Bullam Cruciatam in articulo, vel periculo mortis abſolutus fuit à cenſura incurſa propter violationem Bullæ Pij IV.& Greg.XV. tempore conclauis, ſi conualuerit, an teneatur ſe præſentare coram Pontifice. tr.7.reſ.127.§.4.p.440

C

Cadere.

SI, vt cadat ab hæreditate filius contra voluntatem patris nubens, ſtatutum à Principe laico fiat, an contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.223.§.1. p.213

Calceamentum. Calceus.

Quare non ſolum calceamento cruce ſignato, ſed etiam coloris rubei Summus Pontifex vtatur. tr.4. reſ.19. §.1.p.338

Quare calceos Summus Pontifex portat cruce ſignatos. tr.4.reſ.20.§.1.ibid.

Calix.

Si cum calice non conſecrato quis celebrat, conſecratus remanet. tr.1.reſ.140.§.3.p.91

Calor.

* Vide verb. *Mutilare.*

Campanile.

Campanile Eccleſiæ, etiamſi ab ea ſit diſiunctum, gaudet Immunitate. tr.1.reſ.9.§.1.p.10

Cancellaria. Cancellarius.

In Cancellariis Regiis detinere Bullas Apoſtolicas an poſſint Miniſtri Regij ad exanimandum, & executioni mandandum. tract.2. reſol.34.& 35, pag.117 & 118

* Vide verb. *Regula.*

Canis.

* Vide verb. *Spoliare.*

Canon.

Vt aduerſus Canones conſuetudo præualeat, an opus ſit, vt ſit introducta cum ſcientia, & expreſſo conſenſu Pontificis. tr.1.reſ.116.§.15.p.68

Poſt Canonem cœptum ſi Eccleſia polluatur, tenetur Sacerdos proſequi Miſſam. tr.1.reſ.144.§.11.p.94

Idem eſt, ſi eodem tempore excommunicatus non toleratus Eccleſiam ingrediatur, & non vult egredi. ibid.

Canonis priuilegio gaudent Clerici in minoribus coniugati orientales, quos Græcos appellamus etiamſi Eccleſiæ non deſeruiant. tr.2.reſ.153.§.2.p.169

Canonis priuilegio an gaudeant Nouitij admiſſi ad Religionem ante annos pubertatis. tract.2.reſ.163. §.3, p.176

Canonis priuilegio an gaudeant, qui aſſumpto aliquo habitu Religioſo adhibentur ad ſeruitia, & obſequia Monialium, & ad petendum pro ipſis eleemoſynam. ibid. §.4,p.177

Canonis priuilegio an gaudeant Equites D.Ioannis, D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. & alij Equites Militares à Sede Apoſtolica approbati. tr.2.reſ.169. §.1.p.179

Canonis priuilegio an gaudeant Tertiariæ D.Franciſci, vulgo dictæ *Bizochæ*, vel *Beatæ*. tract.2. reſ.176. §.2. p.182

Canonis priuilegio an gaudeant Nouitij. tr.2. reſ.265. §.2.p.232

contra Canones ſacros an ſit ſtatutum prohibens alienationem bonorum immobilium in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas, & illud promulgantes, & obſeruantes an incidant in cenſuram bullæ Cœnæ? tr.3. reſ.10.§.1.p.311. ſed lege à reſ.6. vſque ad reſ. 19. vbi latè.

Canon nullus extat in iure pro poteſtate in Cardinalibus concedendi indulgentias. tr.7.reſ.46.§.1.p.391

Canonicatus. Canonicus.

Si ſupra Canonicorum domorum tectum aliquis confugiat, an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tr.1. reſ.10. §.5. p.12

Canonicorum domus exiſtentes prope triginta paſſus Eccleſiæ, an gaudeant eius Immunitate, etiamſi habitentur à laicis. tr.1.reſ.21.§.1.p.17

Canonicus an habeat vocem in electione antequam in choro poſſeſſionem nactus fuerit. tract.7.reſ.11. §.1. p. 380

Canonicatus conferendi an Cardinales ius habeant in ſuis Titularibus Eccleſiis. tr.7.reſ.52.§.1.p.396

Canonicorum Collegium in Eccleſiis Germaniæ, in quibus vetus conſuetudo ſeruatur, Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit, electus verò à Pontifice confirmatur. tr.9.reſ.7.§.2.p.457

Canonizatio.

In canonizatione Sanctorum an Papa poſſit errare. tr.5. reſ.15.& 16.p.356

Et

Et qua certitudine tenendum eſt Papam in canonizatione Sanctorum non poſſe errare? Et eſſe de Fide probatur. tr.5.reſ.18.§.1.p.358

Quemlibet S.Canonizatum eſſe in gloria ſi quis diceret, ego non teneor credere, an ſit puniendus in S. Officio Inquiſitionis. tr.5.reſ.22.§.8.p.364

Capella.

Quamuis capellas particulares & exemptas Epiſcopus non viſitet, poteſt tamen inquirere, an ibi decenter Sacra miniſtrentur. tr.2.reſ.189.§.2.p.189

In capellis Cardinalium quibus priuilegiis ipſi gaudeant quoad celebrationem Miſſarum? tr.7.reſ.49.§.1. p.392

* Vide verb. *Deſeruiens. Grangia Religioſorum.*

Capellania,

* Vide verb. *Capellanus.*

Capellanus.

Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit à Papa, vel Epiſcopo aſſignata, an gaudeat priuilegio fori? tr.2.reſ.244.§.1.p.166

Et quid, ſi habeat Capellaniam, vulgariter dictam ſeruitium Miſſarum. ibid.

Capere. Captura. Captus.

Si capiatur delinquens per aliquam partem pallij, vel per pedem extra locum ſacrum exiſtentem, alium verò pedem & caput intra Eccleſiam habentem, an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.8.§.9.p.10

Capi à ſatellitibus de licentia Epiſcopi an poſſit Sacerdos indutus cotta & ſtola extra Eccleſiam, præcedente cruce ad efferendum defunctum, vel Sacramentum Extremæ Vnctionis, aut Euchariſtiam ad infirmum. tr.1.reſ.26,§.9. p.21

Si capiatur à curia ſæculari homicida extractus violenter ab Eccleſia à parentibus occiſi, an debeat adhuc gaudere Immunitate? tractat. 1. reſol. 109. §.1. pag.64

Vbi, quod idem eſt, ſi metu iniuſto illato quod à iudice ſæculari capiendus ſis in Eccleſia, & fugias ab ea, adhuc non potes capi, quia tunc non dicereris egredi, ſed extrahi per violentiam. §.3.ibid.

Capere delinquentem in Eccleſia an poſſit iudex laicus in caſibus non exceptuatis, ſi Prælatus Eccleſiæ dederit licentiam extrahendi illum ab Eccleſia. tract.1. reſ.117.§.*Quæro ſecundo* p.70

Vbi, quod ſi reus reſtitutus Eccleſiæ poſtea vult voluntariè exire ab ea, & tunc à Miniſtris laicis capiatur, non gaudet Eccleſiæ Immunitate. §.*Sed hanc.* poſt medium p.71

Si captus à ſatellitibus affirmat ſe captum in loco ſacro, illis autem negantibus, an ad iudicem laicum cognitio huius rei pertineat. tr.1.reſ.120.§.1.p.74

Idem eſt, ſi captus dicit ſe eſſe Clericum. ibid.

Capere an poſſit iudex laicus Clericos & Religioſos impedientes, & reſiſtentes iuriſdictioni laicali, necnon illos punire pœna pecuniaria. tract.2. reſol.111. §.1. p.153

Capere Clericum in aliquibus caſibus an poſſit iudex laicus, & detinere in carceribus vltra viginti horas? Imo neque eo tempore detinere eum poſſit, ſi breuiori illum iudici Eccleſiaſtico remittere poſſit. tr.2. reſ.113.§.1.p.154

Etſi ſtatim iudici Eccleſiaſtico eum non præſentet, an incidat in excommunicationem. ibid.§.2

Capere an poſſit iudex laicus Clericum in flagranti crimine, & deducere eum ſine iniuria ad ſuum Superiorem Eccleſiaſticum. tr.2.reſ.114.ibid.

Et quid, ſi non in flagranti, ſed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu illum inueniat. tract. 2. reſ. 115.§.1.ibid.

Et quid, ſi iure defenſionis, vel alicuius innocentis illum capiat. ibib.§.2.p.155

Capturæ tempore an opus ſit, vt Clericus in minoribus reperiatur in habitu, & tonſura, vt gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.122.§.1.p.157

Capere laicum per propriam familiam an Epiſcopus poſſit in cauſis miſti fori ſine inuocatione brachij ſæcularis. tr.2 reſ.302.§.1.p.251

Qui alium capit ex iuſta cauſa an poſſit illum detinere per ſpatium 20. horarum, & ipſum captum iudici præſentare? Et ſi illum detineat ex iniuſta cauſa, qua pœna puniri debet. tr.7.reſ.64.§.1.p.399

* Vide verb. *Comprehenſum. Coniugatus.*

Capitulum Sede vacante.

* Vide verb. *Vicarius.*

Captiuantes.

Captiuantes perſonas, & eas componentes in quocumque loco, an gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tract.1. reſ.58.§.8.p.39

Caput.

* Vide verb. *Inclinatio.*

Carcer. Carcerare. Carceratio. Carceratus.

Carceres frangentes, & ad Eccleſiam confugientes an gaudeant eius Immunitate? Et quid ſi data fuerit fides redeundi? Et quid ſi carceratio fuerit iuſta. tract.1. reſ.27. §. *Quæro quinto.* per totum, & in reſolut.65. pag.22

Carcerem ſui Monaſterij quidam effugit, & aufugit in alienam Eccleſiam, vel Monaſterium, quæritur, quid faciendum? tr.1.reſ.57.§.1.p.28

Et quid, ſi ad propriam Eccleſiam ſui Monaſterij aufugit. ibid.§.2.p.29

E carcere reus confugiens ad Eccleſiam, an eius Immunitate gaudeat. tr.1.reſ.68.§.5.p.44

Si ad carcerem comprehenſus extra locum ſacrum per illum tamen ducatur, an gaudeat Immunitate loci ſacri. tr.1.reſ.105.§.1.p.59

Omnes, qui ex carceribus publicis extracti fuerunt violenter, ſi in Eccleſia inueniantur, an gaudeant eius Immmunitate. tr.1.reſ.107.§.2.p.60

Si carceret iudex laicus aliquem à perſonis priuatis per vim extractum ab Eccleſia, an iudex violet Immunitatem. tr.1.reſ.112.§.1.p.65

In carceribus detinere reum ab Eccleſia extractum an poſſit iudex laicus, dum cauſa agitur, an reus gaudeat Immunitate. tr.1.reſ.117.§.1.p.69

In carceribus ſæcularibus reponere reum ab Eccleſia extractum nomine Epiſcopi vt ibi tutius cuſtodiatur, an liceat iudicibus ſæcularibus in cauſis exceptuatis? Et quid, ſi dederit iudex laicus cautionem de Immunitate. ibid.§. Sed hic.p.70

Vbi, an extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit, etiamſi poſt extractionem in carceribus ſæcularibus commiſerit delictum pertinens ad forum ſæcularem. §.*Quæro quarto.*p.71

Ad carceres laicales reus deductus extractus violenter ab Eccleſia, an poſſit renunciare priuilegium Immunitatis.ibid.§.*Sed hic non eſt.*

Ad carcerem perpetuam an iudices Eccleſiaſtici, vel ſæculares poſſint pro delicto damnare reum gaudentem Immunitate. tr.1.reſ.126.& 127.p.80

In carceribus ſuis an in aliquibus caſibus poſſit iudex laicus detinere captum Clericum vltra viginti horas? Et quid, ſi breuiori tempore poſſit illum iudici Eccleſiaſtico remittere. tr.2.reſ.113.§.1.p.154

In carcerem detrudere an iudex Eccleſiaſticus in criminibus miſti fori poſſit laicos ſine auxilio brachij ſæcularis. tr.2.reſ.301.§.1.p.251

Et an in tali caſu non in carceribus Regiis, ſed in Eccleſiaſticis reponendi ſint. ibid.§.2.

Carcerem habere an Epiſcopus poſſit. tr.2. reſ.302.§.5. p.251

Carcerem priuatum an Cardinales habere poſſint ad ſuos familiares

familiares coërcendos. tr.7.reſ.64.§.1.p.399

Ad carcerandum Epiſcopus poteſt habere proprios Miniſtros, & executores, & familiam armatam tenere. tr.8.reſ.5.§.1.p.445

* Vide verb. *Coniugatus. Clericus. Delinquens. Reus.*

Cardinales.

Cardinalium Illuſtriſſimorum Palatia an gaudeant priuilegio Immunitatis. tr.1.reſ.14.§.1.p.13

Et an vbique extra Romam. tr.1.reſ.16.§.7.p.14

Cardinalium perſonas offendentes an gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.46.§.1.p.32

Cardinales offendi mandantes, ſi effectus non ſequatur, an incurrant in Excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priuentur Eccleſiæ Immunitate. tract.1.reſ.47.§.1. p.33

Idem eſt de illo, qui offenſionem in Cardinalem nomine ſuo factam ratum habet. ibid.

In Cardinales crimen læſæ Maieſtatis perpetratum non reuelantes an gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tract.1. reſ.48.§.1.p.33

Cardinales interficientium receptatores, & defenſores an incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tra.1.reſ.49.§.1. ibid.

Et an dicti receptatores, &c. incidant in cenſuram latam in *cap. Fœlices de pœnis in 6.* ibid.§.2.p.34

Cardinalem turpiter inuentum in continenti percutientes an excuſentur ab excommunicatione. ibidem §.5

Cardinalem occidens an gaudeat Immunitate Eccleſiæ, tr.1.reſ.54.§.2.p.36

Quare Cardinales ordinariè non genu flectunt ad occurſum Pontificis, nec eius pedes oſculantur? Et de oſculatione circa manus Pontificis aliqua curioſa obſeruantur. tr.4.reſ.10.§.1.p.328

Cardinalium Declarationibus an ſit ſtandum. tr.8.reſ.6. §.2.p.446

Cardinalium familiares an gaudeant priuilegio fori. tr.8, reſ.10.§.4.p.449

Cardinales Eminentiſſimi cum ſtigmatibus Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ, &c. appoſitis in eorum Palatiis, an videantur profiteri ſe ſtare ſub protectione dictorum Principum. tractat.11. reſol.5. §.1. p.466

Et quid, ſi in rigore hæc inſignium appoſitio in Palatiis Cardinalium demonſtret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare, & non tantùm ad oſtendendam animi propenſionem in talem, vel talem Regem, an poſſint ſe ſubiicere tali protectori, & protectioni. ibid.§.4.p.467

* In primo indice poſito in principio huius tom. omnes, & quàmplurimæ quæſtiones tract.7. de Poteſtate & priuilegiis S.R.E. Cardinal. & de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis pertinent ad hoc verb. *Cardinales*: ideo require ibi quidquid ſuper his titulis, & verbo occurrerit.

* Vide verb. *Ægritudo. Infirmitas.*

Careſtia.

* Vide verb. *Tempus.*

Caſtrare.

Caſtrando parentes filios pro voce conſeruanda, an peccent mortaliter. tr.1.reſ.107.§.4.p.60

Caſus.

In caſibus exceptuatis an liceat iudicibus ſæcularibus reponere reos ab Eccleſia extractos in carceribus ſæcularibus nomine Epiſcopi, vt ibi tutius cuſtodiantur. tr.1.reſ.117.§. *Sed hic inſurgit.* p.70

Et quid, ſi dederint cautionem de Immunitate. ibid. in eodem §.

Caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos, appellant an Bulla Cœnæ tollat? Et quid de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliæ. tr.2.reſ.6.§.1.p.100

In aliquo caſu particulari an conſuetudo poſſit tribuere iuriſdictionem iudici laico aduerſus Eccleſiaſticam libertatem. tr.2.reſ.11.§.1.p.102

In multis caſibus Clericus coram iudice laico reconueniri non poteſt. tr.2.reſ.73.§.1.p.135

In caſibus, quibus cognitio permiſſa eſt iudici ſæculari, an poſſit facere talem executionem ſententiæ à ſe latæ contra Clericum. tractat.2. reſolut.82. & 83. p.138

An caſus aliqui ſint, in quibus Principes ſæculares poſſint pœnis coërcere Clericos. tractat.2. reſolut. 110. §.1.p.153

Vbi, quod ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, an poſſit Princeps ſæcularis facto, & vi reſiſtere illis, & impedire executionem talium mandatorum?

In caſibus aliquibus an iudex laicus poſſit capere Clericum, & detinere in carceribus vltra viginti horas? Vbi pro praxi aliqui caſus. tr.2. reſ.112. 113.114. & 115.p.153.& ſeqq.

Vt in caſibus aliquibus Clerici cum licentia Epiſcopi teneantur contribuere, quando laicorum facultatem non ſufficere cenſendum ſit. tractat.2. reſol.249. §.1. p.225

In aliquibus caſibus an conſuetudo poſſit tribuere iuriſdictionem iudicibus laicis in Clericos. tr.2.reſ.335.§.1 & ſeq.p.285

In aliquo caſu an Clerici teneantur ferre ſubſidium pro communi miſta Reipublicæ vtilitate, inconſulto Pontifice. tr.2.reſ.337.§.1.p.289

Quando caſu, & non data opera Cardinalis incidit in reum, liberandus eſt reus, & ſine iuramento credendum eſt Cardinali. tractat. 7. reſolut. 75. §. 1. p.402

Ad caſum alium an ſit extendenda lex pœnalis? Vbi, quod in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua. tractat. 7. reſolut. 95. §. 4. p.411

Si à caſibus omnibus Bullæ Cœnæ abſolutionem in aliquo Iubilæo Summus Pontifex concederet, hæreſim tamen non excludendo, an videatur vtique illam concedere. tract.7.reſol.112.§.1.p.424. & in reſ. 118. §.1.p.430

A caſibus Pontifici reſeruatis an poſſit Epiſcopus abſoluere extra Diœceſim. tractat.7. reſolut. 115. §.3. p.426

In caſu aliquo an poſſit Epiſcopus abſoluere cenſuram Pij IV. & Greg.XV. incurſam propter collocutiones, & ſcriptiones vetitas tempore Conclauis? Et pro praxi curioſus caſus in §.1. huius Reſolutionis. tr.7.reſ.117.p.428

A caſibus Papalibus impeditus adire Pontificem an poſſit ab Epiſcopo abſolui? Et quid in caſu hæreſis. ibidem.§.9

Et an impeditus adire Pontificem poſſit abſolui à quocumque Confeſſario etiam in caſu hæreſis. ibid. §.10.p.429

Et quid, ſi impeditus etiam ſit adire Epiſcopum præſertim in caſu hæreſis. tractat.7. reſolut. 118. §.3. p.430

Caſus hæreſis non comprehenditur in conceſſione Iubilæi, etiam anni Sancti concedente facultatem abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.118.§.2.ibid.

A caſibus Epiſcopo reſeruatis an Regulares poſſint hodie abſoluere, non obſtantibus Decretis Clem.VIII. & Vrbani VIII. tr.7.reſ.121.§.1.p.433

Caſus Papales occulti an vigore Concilij Tridentini deſinant eſſe Papales, & efficiantur Epiſcopales, ex quibus Regulares abſoluere poſſint toties quoties. ibid.§.8.p.434

A caſibus omnibus reſeruatis omnes parturientes poſſunt abſolui, & proficiſcentes ad bellum tanquam conſtituti in periculo mortis à quocumque Sacerdote etiam non approbato. tractat.6. reſolut.126.§.2. p.439

Cathalonia.

* Vide verb. *Iuramentum. Ordinatio. Regnum.*

Catholicus.

Vt Catholici poſſint habitare in terris Hæreticorum aliqua requiruntur. tr.13.reſ.9.§.4.p.480

* Vide verb. *Conuictus.*

Cauſa.

Si cauſa fuit teſtis,qui falſum pretio depoſuit, vt innocens condemnaretur ad mortem, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tractat.1. reſolut. 96. §. 1. p.55

Idem eſt de iudice, qui corruptus pecunia damnauit innocentem ad mortem. ibid.

Donec cauſa ab Ordinario examinetur, reprobatur conſuetudo etiam ſtando in terminis iuris communis, in qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia. tractat. 1. reſolut. 116. §. 11. p.68

Dum cauſa agitur, an reus gaudeat Immunitate Eccleſiæ,an Iudex ſæcularis poſſit illum ab Eccleſia extrahere.& in carceribus ſuis detinere. tr.1. reſ. 117. §.1.p.69

In caſibus non exceptis an Prælatus Eccleſiæ poſſit dare licentiam extrahendi reos ab Eccleſia, & ex eius mandato an poſſit iudex laicus delinquentem capere, & punire. tractat. 1. reſolut. 117. §. *Quæro Secundo.* pag.70

Et in dicto caſu an Prælatus, vel Epiſcopus incurrat in excommunicationem ibid.§.*Sed ſtante,* propè finem. pag.70

Cauſas Eccleſiaſticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur,an Miniſtri Regij cognoſcere poſſint. tract.2. reſ.36.& 37.p.119.& 120

Et an Summus Pontifex hanc praxim approbet, vel ſaltem ex conſuetudine immemorabili, vel coniunctam cum fama priuilegij. tractat.2. reſol.37. §.4. & ſeqq.pag.121.& 122

In cauſis violentiæ arcendæ an aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium. tractat. 2. reſolut. 39. §.1.p.123

Cauſarum ſpiritualium aduocatio ad laica Tribunalia an vetita ſit in Bulla cœnæ, ſi cauſæ aduocantur à iudicibus Sedis Apoſtolicæ. tractat. 2. reſol. 40. §. 1. ibid.

Et quid,ſi iudices Eccleſiaſtici negligentes ſint in huiuſmodi cauſas cognoſcendo. ibid.§.3

Cauſas Eccleſiaſticas aduocantes ad ſe iudices laici in excuſentur ex tolerantia Pontificis. tract.2. reſol.41. §.1.ibid.

In cauſis Eccleſiaſticis an rectè à iudicibus laicis appellationes quæ dicuntur tuitiuæ,concedantur. tr.2.reſ. 42.§.1.ibid.

Cauſas Eccleſiaſticas cognoſcendi, ſi priuilegium conceſſum ſit Principi laico,an reuocari poſſit, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit. tractat.2. reſolut.43. §. p.124

Et quid,ſi priuilegium conceſſum ſit in remunerationem,& in vim contractus, an poſſit reuocari ſine iuſta cauſa. ibid.§.3

Niſi cauſa excommunicationis prius oſtendatur, an Princeps laicus poſſit interdicere Epiſcopis, ſeu eorum Vicariis,ne quemquam excommunicent. tract.2. reſ.48.§.6.p.127

In cauſa criminali an iudex laicus proceſſans occultè Eccleſiaſticum animo præſentandi proceſſum Pontifici,vel iudici Eccleſiaſtico, an incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ. tractat.2. reſol.62. & 63. §.1 p.132

De cauſis compromittendis inter affines ſtatuto laicorum an Clerici ligentur,ita vt ipſi poſſint alios compellere,& compelli ad compromittendum.tr.2.reſ.78. §.3.p.137

Cauſam Clericorum, qui hæredes ſunt alicuius ſæcularis,an iudex laicus poſſit iudicare, ſi ante eius mortem cauſa fuit incœpta coram ſe. tract.2.reſ.79. §.1.ibid.

Ex cauſa iuſta an poſſit Prælatus Religioſorum differre profeſſionem Nouitij apti? tractat.2.reſolut.168.§.3. p.179

Cauſas aduerſus Equites D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ,&c. ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter, an iudex laicus cognoſcere poſſit. tractat. reſol.169.§.1. ibid.

De cauſa poſſeſſorij beneficij, ſi agatur inter duos Clericos, vel quando reus eſt Clericus, an iudex laicus cognoſcere poſſit. tract. 2. reſolut. 207. §.1. p.199

In cauſis ſponſalium an iudex Eccleſiaſticus ſit competens? Et quid, ſi iuramento firmatæ ſint? Vel an ſint ſaltem cauſæ miſti fori.tract.2.reſol.228.§.1. p.215

Cauſâ explorandi voluntatem, lite pendente ſuper Sponſaliis, ad quem iudicem ſpiritualem, vel ſæcularem ſpectat ſequeſtrare puellam. tract. 2. reſ.229. §.1.ibid.

De cauſa dotis principaliter, & non incidenter intentata an iudex Eccleſiaſticus poſſit inter laicos cognoſcere? Et quid, ſi dos teſtamento relicta eſt puellæ pauperi. tractat. 2. reſolut. 231. §. 1. p.216

In cauſa decimarum an iudex laicus ſimul cum iudice Eccleſiaſtico iudicare, & cognoſcere poſſit ita, vt ſit cauſa miſti fori. tract. 2. reſol. 271. 272. & 273 p.235

Et quid,quando de poſſeſſorio decimandi cauſa agitur. tr.2.reſ.272.ibid.

Et quid, quando decimæ ſunt ſæcularibus Principibus in feudum datæ. tractat. 2. reſolut. 274. & 275. §.1. p.236

Et quid,ſi Clerici decimas petant à laicis, qui præſcriptione, & conſuetudine immemorabili eas nunquam ſoliti ſunt perſoluere. tractat.2.reſol.276. §.1. p.236

In cauſa diuortij an ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens. tr.2.reſ.291.§.2.p.245

Et quid, in cauſa ſeparationis coniugum ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum. ibidem §.3

In cauſis Eccleſiaſticis, aut miſti fori an iudex Eccleſiaſticus teneatur præbere proceſſus iudicibus ſæcularibus, à quibus auxilium petit. tract.2.reſolut.299. §.1.p.250

Quando cauſa deciſa fuit per duos iudices, vnum laicum,& alium Eccleſiaſticum, coram quo facienda ſit appellatio. tr.2.reſ.305. §.1.p.262

Si cauſa aliqua ſpiritualis ad iudicem Eccleſiaſticum remittitur, an poſſit iudex laicus opponere exceptionem, & præfigere tempus, & terminum peremptorium,in quem probare teneatur,& quid è conuerſo. tr.2.reſ.308.§.3.p.253

Ex cauſa iuſta an Principes ſæculares poſſint dare Iudæis poſitiuam licentiam exercendi vſuras abſque Pontificis authoritate. tractat. 2. reſolut. 311. §. 1. p. 255
Cauſas Eccleſiaſticas an Prælati inferiores Summo Pontifici,laicis delegare diſtinctè poſſint.tr.2.reſ.314. §.1.p.256
Et ſupponitur Summum Pontificem hoc efficere poſſe, & non ſolùm cauſas ciuiles,& criminales, ſed etiam ſpirituales. ibid.§.1.& 2
De cauſarum matrimonialium cognitione locus Concilij Tridentini expenditur. tractat.2. reſolut.341. §.1. p.297
Cauſas Clericorum præſertim criminales an Cardinales in Eccleſiis Titularibus ſuis cognoſcere poſſint. tr.7.reſ.63.§.1.p.399
Et quid, ſi Clericus dignus ſit depoſitione, an tunc Cardinalis debeat ſententiam ferre, & actum degradationis Epiſcopo committere. ibid §.2
Qui ex cauſa iuſta alium capit,an poſſit illum detinere per ſpatium 20. horarum, & ipſum captum iudici præſentare? Etſi illum detineat captum ex iniuſta cauſa, quâ pœnâ puniri debetur. tract.7.reſ.64. §.1. ibid.
Quando cauſa mandatur Cardinali cum clauſulâ *Appellatione remota*, an cenſeatur excluſa etiam appellatio iuſta. tr.7.reſ.67.§.1.p.401
Cauſa commiſſa Cardinali, & ab eo non decîſa non committitur alteri inferiori à Cardinali propter eius reuerentiam,&c. ibid.§.2
Cauſæ & lites vertentes inter Cardinales à quo decidendæ ſunt. tr.7.reſ.71.§.1.p.402
In cauſis Cardinalium an eorum familiares ſint teſtes idonei. tr.7.reſ.72.§ ibid.
Idem eſt de familiaribus Epiſcoporum. ibid.§.2
In cauſa pari an ſententia ſit ferendenda in fauorem Cardinalium. tr.7.reſ.73.§.1.ibid.
In cauſis etiam vrgentiſſimis non poſſunt Principes Chriſtiani inire fœdera cum Turcis, Infidelibus, vel Hæreticis, permittendo eis libertatem conſcientiæ, vel exercitium falſæ ſectæ abſque licentia Summi Pontificis. tr.13.reſ.8.§.8.p.479
Et latè *in Tract.*14.*per totum.*
Ex cauſa neceſſitatis publicæ an poſſint Principes dare licentiam Iudæis exercendi vſuras inconſulto Summo Pontifice, & poſſint in hac re per Eccleſiam impediri. tr.14.reſ.1.§.1.p.481
* Vide verb. *Forum.*

Cautio.

Si cautionem,ſecuritatem, & iuramentum præſtitit iudex laicus, qui extraxit reum ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, non eſſe reum corporaliter puniturum, non excuſatur ab excommunicatione, ſi non reſtituit reum Eccleſiæ, &c. tract.3. reſ.117. §.*Sed hic inſurgat & inf.*§.*Nota.* p.70

Cedulones.

Vt Cedulones tollantur à portis Eccleſiarum, an iudex laicus ordinare poſſit. tr.2.reſ.48.§.1.p.126

Celebrare.

* Vide verb. *Miſſam celebrare, Sacerdos.*

Cenſura.

In cenſuram latam in cap. *Fœlices de pœnis in* 6. an incurrant receptatores, & defenſores interficientium Cardinales. tr.1.reſ.49.§.1.p.33
Cenſurâ afficitur perſona priuata, quæ extraxit aliquem ex Eccleſia. tr.1.reſ.112.§.2.p.65
A cenſuris an poſſit abſoluere Epiſcopus electus & confirmatus,non autem conſecratus.tr.1.reſ.118. §.*Quæro ſecundo* prope finem. p.72
De cenſurarum nullitate an iudex laicus incidenter cognoſcere poſſit, & ordinare, vt ſæculares & Eccleſiaſtici eas non obſeruent, & vt tollantur cedulones à portis Eccleſiarum. tractat.2. reſol.48. §.1. p.126
Cenſuris an poſſit iudex Eccleſiaſticus compellere iudicem ſæcularem,vt ſuo munere fungatur. tr.2. reſ.60. §.3.p.141
Sine cenſurarum metu an poſſit iudex laicus punire Religioſum profeſſum, qui miſcuit ſe in criminibus enormibus. tr.2.reſ.162.§.1.p.174
Vbi aliqua alia contingentia in dicto caſu ſupponuntur. §.3
Cenſuras præmittere an Ordinarius, vel iudex delegatus neceſſario debeat antequam imploret brachium ſæculare? Et ſi iudex laicus non vult brachium ſuum præſtare, an poſſit ad id per cenſuras cogi. tract. 2. reſ.300.§.1.p.250
In cenſuram Papæ reſeruatam an incidant Cardinales reuelando ea, quæ in Conſiſtorio tractantur. tr. 7. reſ.20.§ 1.p.383
Et an hæc cenſura ſit vſu recepta. ibid.§.3.p.384
Et quid, ſi reuelent ea,quæ ſpecialiter, & expreſsè à Pontifice ſub ſilentio fuerint indicta. ibid.§.4
Et quid de illo,cui iſta iniquè à Cardinali reuelata ſunt. ibid.
Et quid de illo, qui caſu, vel dolo audierit ea, quæ in Conſiſtorio acta & dicta ſunt, ſi aliis iſta narret, aut reuelet. ibid.§.5
Cenſuram Conſtitutione aliqua generali Pontificia imponente, an Cardinales in illa comprehendantur. tr.7.reſ.31 §.1.p.387
Et an etiam in cenſura primi canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros Hæreticorum. ibid.§.4
Et an in Paulina *Ambitioſæ.* ibid.
Cenſuras fulminare an Vicarius Cardinalis in ſuis titulis poſſit. tr.7.reſ.39.§.1.p.389
In cenſura cap. *Si quis ſuadente*, &c. an incurrant Clerici percutientes ſe ipſos. tractat.7. reſol.82. §.2. p.405
Cenſura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes; ideóque ſi quis mandauit famulo, vt legeret librum hæreticum, & ipſum audiret, non incurrit cenſuram contra legentes libros Hæreticorum. tr.7.reſ.107.§.3.p.419
Cenſuram latam contra colloquentes cum Monialibus non incurrit,qui loquitur cum ipſis per intermediam perſonam. ibid.§.4
A cenſuris Pontifici reſeruatis an abſolutè impeditos, ſiue ad tempus longum, an Epiſcopus abſoluere poſſit. tr.7.reſ.117.§.2.p.428
Vbi, quòd talis impeditus adire Pontificem non tenetur mittere Procuratorem, nec ſcribere ad Sacram Pœnitentiariam, nec adire Legatum, aut alium habentem priuilegium abſoluendi à caſibus & cenſuris Papalibus, ſed poſſit abſolutè ab Epiſcopo abſolui. §. 6
Et quid in caſu hæreſis? Vbi quòd Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatem abſoluendi caſum hæreſis, illis conceſſam in Concilio Trident. & à fortiori à quocumque alio Confeſſario. ibidem §.9. p.429
Sub cenſura an Summus Pontifex poſſit prohibere Principibus Chriſtianis, ne bellando fœdera cum Turcis, Infidelibus,vel Hæreticis contrahant.tract.13. reſ.7.§.1.p.476
Idem eſt, ſi bono ſpirituali Eccleſiæ expediat Principes Chriſtianos deſiſtere ab aliquo bello. ibid.
* Vide verb. *Bulla Cœnæ, Excommunicatio.*
* In indice primo poſito in principio huius tom. ex tract.7.de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis pro hoc verb. *Cenſura, & eius abſolutione impoſita ſupradictis impedimentis*, lege

quàm plures,& curioſas quæſtiones *à Reſ.94. vſque in finem dicti Tractat.*

Certitudo.

Qua certitudine tenendum eſt Papam non poſſe errare in Canonizatione,& Beatificatione Sanctorum? Et eſſe de Fide probatur. tract.5.reſol.18. & 19. p.358. & 359

Intra certitudinis moralis latitudinem an remaneat, quòd anima Beatificati ſit in gloria ex vi præciſè ſolius Beatificationis. tractat. 5. reſolut.20. §. 1. p.360

Qua certitudine credendum eſt Papam non poſſe errare in approbatione Religionum. tract.5.reſ.25. §. 1. p.366

Ceſſare.

Quando ceſſat adæquatus, & fundamentalis finis legis etiam in particulari,lex non obligat. tract.7. reſ.97. §.4.p.413

Et an hoc ſit contra commune. tract.7. reſol.98. §.6. p.414

Ceſſio Bonorum.

Si ceſſionis bonorum beneficium contra debitorem Clericus obtinere velit, an iudex laicus Clericum citare poſſit ad exhibenda iura ſua coram eo.tr.2.reſ. 86.§.1.p.139

Chamaurus.

Chamaurus vulgo appellamus Regnum, quod geſtat Summus Pontifex in capite.tr.4. reſ.15. §.1. & ſeqq. p.333

Charta, ſeu Papel Sellado.

Gabella ſuper Chartam Pragmaticã,vulgo dictam *Papel Sellado* an violet Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.2. reſ.217.§.1.p.208

Chirurgus.

Si Chirurgus in variis caſibus inculpatè effudit ſanguinem in Eccleſia,illa tamen non polluitur.tract.1. reſ.132.§.1.p.86

Chorus.

* Vide verb. *Canonicus. Interficere.*

Chriſtianus.

Chriſtianus fingens ſe infidelem,& petens baptizari, vt certam pecuniarum ſummam accipiat, an debeat abiurare. tr.1.reſ.107.§.5.p.61

Citare. Citatus.

Citare reum an debeat Epiſcopus,quando cognoſcit,an reus gaudeat necne Eccleſiæ immunitate.tr.1.reſ.125. §.1.p.74

Citare an poſſit iudex laicus Clericum ad exhibenda iura ſua coram eo,quando eius debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum,vel ſi velit beneficium ceſſionis bonorum obtinere.tr.2.reſ.86. §.1.p.139

Citari nec puniri ab Inquiſitoribus Epiſcopus non poteſt etiam propter hæreſim,ſed hæc cauſa reſeruatur Papæ. tr.2.reſ.332.§.5.p.281

* Vide verb. *Clericus. Laicus.*

Ciuile. Ciuiliter.

Etiam in ciuilibus omnes conſuetudines trahendi Clericos coram iudice laico ſunt reprobatæ in Concilio Trident. & aliis iuribus. tractat.2. reſolut. 139. §.2.p.165

In ciuilibus an Miniſtri laicalis iuriſdictionis poſſint exercere iuriſdictionem in Clericos coniugatos, vel an etiam in ciuilibus dicti Clerici gaudeant priuilegio fori. tr.2.reſ.151.& 152.p.168

An ciuiliter iudex laicus poſſit cognoſcere cauſas aduerſus Equites D.Iacobi,Alcantaræ Calatrauæ, &c.tr.2. reſ.169.p.179

* Vide verb. *Conuictus. Negotium.*

Ciuitas.

Vt ciuitatem tradat inimicis coniurans,aut machinans, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ tract.1. reſ.53. §.1. p.35

Si ciuitatis communitas, & vniuerſitas introducit in quadam terra ſua tabernam dictam *Legato*, vaſſallis reclamantibus,an incurrat cenſuram canonis quinti Bullæ Cœnæ. tr.2.reſ.95.§.1.p.147

Ciuitas aliqua an poſſit exigere tributa à Clericis,quia per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum eſt. tr.2.reſ.238.§.1.p.219

Ciuitates non poſſunt facere,aut ſtatuere aliquid in his, quæ tangunt ius Superioris in graue præiudicium eius. tr.11.reſ.2.§.1.p.464

Clam.

Si clam aliquis in Conclaui ingrediatur, an incidat in cenſuram. tr.7.reſ.109.§.4.p.421

Etſi poſt ingreſſum intra Conclaue iſte talis loqueretur ſecretè cum aliquo Cardinali, an incurrat excommunicationem, & priuationem officij & beneficij ipſo facto ante iudicis declarationem. ibid.

Clamare.

Qui clamando ſine vitæ periculo poterat opem ferre Cardinalibus,& non clamauit,an incurrat cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.80.§.2.p.404

Clauiſta.

Si Clauiſtæ mandat Cardinali, vt ſcribat extra Conclaue circa materiam electionis Pontificis, an incurrat cenſuram Pij IV. tractat.7. reſolut. 107. §.1. p.419

Et an in tali caſu peccat Cardinalis propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli Clauiſtæ. ibid.§.4

Clauſula.

Si clauſula adſit de non alienando, an poſſit fieri executio per iudicem ſæcularem in prædio ſpecialiter obligato à laico, etſi Clericus illud poſſideat. tr.2. reſ.84.§.1.p.139

Quando cum clauſula *appellatione remota*,cauſa committitur Cardinali, an cenſeatur excluſa appellatio etiam iuſta. tr.7.reſ.67.§.1.p.400

Clericus.

Clericorum domus in communi viuentium an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tractat.1. reſolut. 6. §. 12. p.7

Clericorum domus iuncta Eccleſiæ, vel intra triginta, vel quadraginta paſſus conſtructa,an gaudeat Immunitate. tr.1.reſ.7.§.1.p.8

Clerici an gaudeant Immunitate Eccleſiarum, ita vt ad Eccleſiam confugientes pro criminibus non exceptuatis in Bulla, ab eorundem iudicibus Eccleſiaſticis inuiti extrahi ab ea non poſſint.tr.1. reſ.34.& 35. p.27

Clericorum conſenſus,quando adeſt libertatis præiudicium,nihil operatur. tr.1.reſ.57.§.8.p.38

Clericum percutiens,aut occidens an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.77.& 78.p.47

Si ſe eſſe Clericum dicit reus captus à iudice ſæculari, an cognitio huius rei ſpectet ad iudicem laicum. tr.1. reſ.120.§.1.p.74

In Clericum res litigioſa alienata,lite pendente,an poſſit ab eo auocari per iudicem laicum,& in eum directè fieri executio ſententiæ latæ ab eodem iudice.tr.2. reſ.82.§.*Ex his.* p.138

Si Clerici ex conſuetudine in aliquibus locis ſoluant ius tractæ,quando extrahunt à portu aliquas merces,an hæc conſuetudo ſit contra Immunitatem, & improbanda. tract.2.reſ.217. §. *Probatur ſecundo*, poſt medium,à verſ. *Et tandem licet*, & in §. *Ad quartum.* p.209

Clericorum cauſas præſertim criminales an Cardinales

in

in ſuis Eccleſiis titularibus cognoſcere poſſint. tra.7. reſ.63.§.1.p.399
Et quid,ſi Clericus dignus ſit depoſitione, an tunc Cardinalis debeat ſententiam ferre, & actum degradationis Epiſcopo committere. ibid.§.2
Clerici percutientes ſe ipſos an incurrant cenſuram *cap. Si quis ſuadente*, &c. tractat. 7. reſolut. 82. §. 2. pag.406
Clericos familiares Cardinalium offendentes an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi intuitu eorum Cardinalium eos offendunt. tract.7. reſol.83. ibid.
* In primo indice poſito in principio huius tom. Tractatus ſecundus de Immunitate Eccleſiaſtica totus eſt plenus quæſtionibus. Imo ferè omnes eius 345. Reſolutione pertinent ad hoc verb. *Clericus*. Ideo ibi require, quidquid ſuper dicto verbo deſiderare potes.
* Vide etiam verb. *Eccleſiaſticus. Filius*, & paſſim in aliis verb.

Coadiutoria.

Coadiutoriam à Papa conceſſam habens, an gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.145.§.1.p.166

Cœmeteria.

Cœmeteria an gaudeant Immunitate, quamuis ſint polluta, vel interdicta, & ab Eccleſia ſeparata. tract.2. reſ.8.§.1.p.9.
Qui in cœmeteriis commiſit grauia delicta extra homicidium & mutilationem,an gaudeat Immunitate. tr.1. reſ.24.§.1.p.18
Cœmeteria ſua an poſſint Regulares ex priuilegio ſolemniter benedicere, ſi Epiſcopus nolit aut negligat. tr.1.reſ.143.§.1.p.91

Coërcere.

Coërcere pœnis Clericos an Principes ſæculares in aliquibus caſibus poſſint. tr.2.reſ.110.§.1.p.153
Ad coërcendos familiares ſuos an Cardinales poſſint priuatum carcerem habere. tr.7.reſ.64.§.1.p.399

Cogere.

Cogere an poſſit iudex laicus Clericum, qui ſpoliauit laicum ſua poſſeſſione, ad illam reſtituendam.tract.2. reſ.87.§.1.p.139
Cogere Clericos,vt triticum vendant, ſi neceſſitas adſit,an Magiſtratus ſæculares poſſint. tr. 2. reſ.88. §.1. pag.140
Cogi à Prælato Religionis Nouitius poteſt ad luendam pœnam delicto condignam, etiam ſi re integra, ideſt ante cœptum iudicium diſcedere velit à Religione. tr.2.reſ.166.§.4.p.178
Cogi poſſunt ſtatuentes,quando Clerici & Eccleſia non nominantur in aliquo ſtatuto, declarare, quòd non comprehenduntur Eccleſia,& perſonæ Eccleſiaſticæ. tr.1.reſ.198.§.3.p.196
Si cogunt Reges & Imperatores ſubditos ſuos, quominus liberè matrimonium contrahant, non incurrunt excommunicationem *Concilij Trident. ſeſſ.24. cap. 9.* tractat.2.reſol. 223. §. *Notandum eſt*, ante medium. pag.213
Cogi per cenſuras an poſſit iudex laicus,ſi non vult auxilium præſtare pro exequenda ſententia iudicis Eccleſiaſtici. tr.2.reſ.300.§.2.p.250
Cogere poteſt Epiſcopus ſtatuentes, ne bona immobilia alienentur in extraneos,vt declarent illud ſtatutum non deberi extendi ad Clericos. tra.3. reſ.7.§.5. pag.309
* Vide verb. *Iuramentum.*

Cogitatio.

Cogitatio ſola extrahendi aliquem ab Eccleſia non ſufficit ad incurrendam cenſuram, ſed requiritur, quòd ſit deuentum ad aliquem actum exteriorem. tr.2.reſ.4. §.2.p.5

Cognitio. Cognoſcere.

Cognitio, an Religioſus, qui aufugit [pro delicto] ad Eccleſiam ſui Monaſterij, vel ad Eccleſiam, & Monaſterium aliorum Ordinum, gaudeat necne Immunitate Eccleſiæ, an ſemper pertineat in quocumque euentu ad Epiſcopum. tr.1. reſ.37.§.1.p.28
Cognitio,vtrum reus debeat gaudere Immunitate Eccleſiarum, an poſſit aliquando ſpectare ad iudicem laicum. tr.1.reſ.119.§.1.p.73
Cognitio loci, an ſit ſacer, & Religioſus ad gaudendum Immunitate, an ſpectet ad iudicem laicum. ibid. §.3
Cognoſcere an poſſit Epiſcopus electus, & confirmatus,ſi non eſt conſecratus, an reus gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tractat. 1. reſolut.118. §. *Quæro Secundo* pag 72
Cognitio an ſpectet ad iudem laicum vel Eccleſiaſticum, ſi captus à ſatellitibus affirmat ſe fuiſſe captum in loco ſacro, illis autem negantibus. tract.1. reſ.120. §.1.p.74
Et quid,ſi captus,dicat eſſe Clericum. ibid.
Quando cognoſcit Epiſcopus ſi reus gaudet necne Immunitate Eccleſiæ,an debeat illum citare. tract.1. reſ. 123.§.1.p.74
Cognoſcere, an ſi aliquis eſt Clericus, vel non, ſine vlla limitatione,an ſequatur poſtea mors, ſpectat ad Epiſcopum ſine metu alicuius irregularitatis. tract.1. reſ.129.§.3.p.84
Cognoſcere an poſſit Summus Pontifex & iudex competens exiſtere, vbi lis aliqua vel diſcordia oritur inter duos Supremos Principes, neminem in temporalibus recognoſcentes. tractat. 2. reſol.19. §. 1. pag.110
Cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur, Miniſtri Regij poſſint. tract.2. reſol.36. & 37.p.119.& 120
Cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas priuilegium conceſſum Principi laico, an reuocari poſſit etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit. tract. 2. reſolut. 43. §.1. pag.124
Et quid,ſi priuilegium conceſſum ſit in remunerationem, & vim contractus. ibid.§.3
Cognoſcere incidenter an poſſit iudex laicus nullitatem cenſurarum, & ordinare, vt ſæculares & Eccleſiaſtici illas non obſeruent,&c. tract.2.reſol.48. §.1. pag. 126
Cognitio habitus Clericalis ad iudicem Eccleſiaſticum pertinet, & non ad laicum: & dum hæc cognitio coram Eccleſiaſtico pendet, debet iudex laicus ſuperſedere,&c. tr.2.reſ.126.§.1.p.159
Cognitio de Clericatu & habitu an ſpectet ad iudicem laicum. tract.2. reſ.127. vſque ad reſ. 130. incluſiuè. pag.159
Cognoſcere, an Clericus ſit bigamus, an iudex laicus poſſit. tr.2.reſ.150.§.1.p.168
Cognoſcere cauſas aduerſus Equites D. Iacobi, Alcantaræ,Calatrauæ, &c. tam criminaliter quàm ciuiliter, an iudex laicus poſſit. tractat. 2. reſolut. 169. §.1. pag.179
Cognoſcere an poſſit Epiſcopus de delicto à laico Officiali ſuo admiſſo,etiam extra officium; & de delicto commiſſo à familia laica ſeruorum ſuorum, & poſſit excommunicare iudices laicos, qui volunt cognoſcere delicta ſupradictorum. tractat.2.à reſolut.180.vſque ad reſol.183.incluſiuè vbi latè.p.183
Cognoſcere an poſſit iudex laicus de crimine hæreſis, ſi agatur de quæſtione facti. tract. 2. reſol. 193. §.1. pag. 194
Cognoſcere de crimine Sortilegij,quando hæreſim continet,an iudices laici poſſint. ibid.

Cognoſcendi cauſas Clericorum priuilegium ab Eccleſia ſi conceſſum ſit alicui Principi, reuocari poteſt, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit. tract.2. reſolut.196. §. 2. p.195

Cognoſcere cauſam an iudex laicus poſſit, cum agitur v.g. vt Petrus Clericus recuperet Eccleſiæ poſſeſſionem, à qua per vim eſt eiectus, vel vt retineat beneficij poſſeſſionem, à qua ab alio turbatur. tract.2. reſ.206.§.1.p.198

Sed neque ob receptam conſuetudinem hæc cauſa ad iudices laicos pertinere poteſt, neque adduci poteſt tolerantia Pontificis. ibid.

Cognoſcere de cauſa debet iudex Eccleſiaſticus tanquam dignior, quando eſt controuerſia inter iudicem laicum & Eccleſiaſticum, cuius ſit iuriſdictio. tr.2. reſ.207. §.7.p.200

Cognoſcere inter laicos de cauſa dotis principaliter, & non incidenter intentata, an iudex Eccleſiaſticus poſſit. tr.2.reſ.231.§.1.p.216

Et quid, ſi dos in teſtamento relicta fuerit puellæ pauperi. ibid.

Vt cognoſcere poſſint Conſeruatores Religionis forum de manifeſtis iniuriis & violentiis factis aduerſus Religioſos, an illis concedatur. tract.2. reſolut.270. §. 2. p.235

Cognoſcere cauſam decimarum an iudex laicus ſimul cum Eccleſiaſtico poſſit, ita vt ſit cauſa miſti fori. tr.2.reſ.271.272.273. &c.p.235

Et quid, quando de poſſeſſorio decimarum agitur. tr. 2. reſ.272.§.2.ibid.

Et quid, quando decimæ ſunt Principibus, vel aliis ſæcularibus in feudum datæ. tr.2.reſ.274.§.1.p.236

Et quid, quando Clerici decimas petunt à laicis, qui præſcriptione & conſuetudine immemorabili eas nunquam ſoliti ſunt perſoluere. tractat. 2. reſol. 276. §.1.ibid.

Ad cognoſcendum laicum pro re quam in Emphytheuſim tenet ab Eccleſia, an iudex Eccleſiaſticus ſit competens. tr.2.reſ.279.§.1.p.237

Ad cognoſcendum Clericum pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, an iudex laicus non ſit competens, ſed in tali caſu adeundum ſit ad iudicem Eccleſiaſticum. ibid.§.7

Cognoſcere inter laicos an iudex Eccleſiaſticus poſſit de alimentis filio ſpurio debitis? Vel an cognitio huius cauſæ ſit miſti fori. tr.2.reſ.285.§.1.p.243

Vbi, quid ſub nomine alimentorum intelligi cenſeatur, & aliqua alia contingentia in dicto caſu. §.3.ibid.

Cognoſcere an poſſit iudex Eccleſiaſticus laicum delinquentem ſimul cum Clerico, maxime ſi præueniat. tr.2.reſ.286.& 287.§.1.ibid.

Cognoſcere de crimine adulterij quando iudex laicus, & Eccleſiaſticus poſſint. tr.2.reſ.291.§.1.p.245

Cognoſcere ſolus iudex laicus poteſt ad imponendam pœnam ſanguinis adulteræ; & quoad alias pœnas eſt cauſa miſti fori. ibid.§.2

Idem eſt, ſi de amiſſione dotis adulteræ agatur. ibidem §.3

Cognoſcere ſolus iudex Eccleſiaſticus poteſt cauſam diuortij. ibid.§.4

Idem eſt, ſi de ſola ſeparatione coniugum ad tempus; ob lepram, vel aliud impedimentum agatur. ibid.§.3

Et quid, quando quæſtio mota eſt de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ. ibid.§.4

Cognoſcere an poſſit incidenter iudex Eccleſiaſticus de rebus temporalibus, ſeu prophanis, & è contra iudex laicus de rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis. tr.2.reſ.296.§.1.p.247

Cognoſcere crimen vſuræ ad quem forum pertineat: Vel an ſit cauſa miſti fori. tr.2.reſ.309.§.1.p.253

De cognitione, cauſarum matrimonialium locus Concilij expenditur. tr.2.reſ.341.§.1.p.297

Cognoſcere cauſas Clericorum præſertim criminales an Cardinales in Eccleſiis titularibus poſſint. tr.7. reſ.63. §.1.p.399

Et quid, ſi Clericus ſit depoſitione dignus, an Cardinalis debeat ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere. ibid.§.2

Vt ſimul cognoſcat, & iudicet, an Papa teneatur adhibere Collegium in puniendo, & damnando Cardinali. tr.7.reſ.74.§.1.p.402

* Vide verb. *Crimen. Frangere.*

Collatio.

Collatio Epiſcopatuum, & aliorum beneficiorum an poſſit à Principe laico præſcriptione acquiri. tr.2.reſ.50. §.1.p.116

* Vide verb. *Beneficium.*

Collecta. Collectare.

Collectandi Eccleſiaſticos an Principes laici conſuetudine ius acquirere poſſint? Et an colore talis prætextus liberentur à cenſura excommunicationis, & reſtitutionis. tr.2.reſ.239.§.1.p.219

Si collectæ, ſeu gabellæ iuſtæ in aliquo caſu Clericis imponuntur, an poſſint imponi inconſulto Pontifice? Et ſi dictæ collectæ excedant octauam partem, an ſint iniuſtæ. tr.2.reſ.247.§.1.p.222

Vt collectari poſſint Clerici in communibus vtilitatibus, vel neceſſitatibus, quas conditiones requirit *cap. Non minus, & cap. Aduerſus, de Immunit. Eccleſ.* tractat. 2. reſ.248.§.1.p.223

Qui in Collectarum fraude tantùm, & non cum intentione clericandi habitum clericalem ſuſceperint, an teneantur ſoluere gabellas à Principe impoſitas. tract.2. reſ.261.§.1.p.231

* Vide verb. *Prædium. Soluere. Vendere.*

Collegium.

Collegium de propaganda Fide, & ſimilium an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.22.§.1.p.17

Quando in collegio aliquo non bene aliquid determinatur, an poſſit aliquis ex dicto collegio ſine ſcrupulo tacere? Et quid, ſi maior pars collegij illud approbat. tr.7.reſ.18.§.1.p.383

* Vide verb. *Canonicus.*

Collegium Cardinalium.

Collegium Cardinalium an Papa teneatur adhibere in puniendo, & condemnando Cardinali, vt ſimul cognoſcat, & iudicet. tr.7.reſ.74.§.1.p.402

Colligere.

* Vide verb. *Bona. Mens.*

Collocutio vetita tempore Conclauis.

* In indice primo poſito in principio huius tom. Tr. 7. ex lege ſup. hoc verb. à reſ.94. vſque ad reſ.104. & ſi perlegis omnes difficultates ſequentes vſque ad finem dicti Tractatus, ſcio non te pigere; ſignanter pro abſolutione excommunicationis incurſæ propter dictas collocutiones ibi à reſ. 112. vſque in finem dicti Tractatus. Vbi latè notabilia & curioſa.

Collocutio cum Monialibus.

Contra colloquentes cum Monialibus excommunicationem latam an incurrat, ſi quis loquatur cum Moniali, ipſa verò non reſpondente, vel è contra. tract.7. reſ.100.§.1.p.415

Colonus.

A Coloniis partiariis Religioſorum an iudex laicus poſſit exigere gabellas. tr.2.reſ.269.§.1.p.234

Et quid, ſi dicti Coloni fructus collectos deferant de loco ad locum, aut alienent. ibid.§.3.p.235

Coloni, ſeu affictatores prædiorum Eccleſiaſticorum non tenentur ſoluere gabellam, vulgo dictam *Diuluxniri.* ibid.§.4

Colonus laicus Religioſorum pro ſua portione Colonica an teneatur decimas ſoluere ? vbi latè tract. 2. reſ. 277. §. p. 236

* Vide verb. *Superior ſæcularis.*

Color.

Quare coloris rubei ſit crux, quam in calceamento Summus Pontifex habet. tract. 4. reſol. 19. §. 1. & ſeqq. p. 338

Comburentes.

Comburentes Eccleſias an gaudeant earum Immunitate. tr. 1. reſ. 30. §. 1. p. 25

* Vide verb. *Incendiarius.*

Commeſtibilia.

* Vide verb. *Baro. Vendere.*

Commercium.

* Vide verb. *Conuictus Negotium.*

Comminatorium.

* Vide verb. *Verbum.*

Commiſcere.

Si commiſcuerit ſe delinquens inter illas perſonas, quæ per plateas aſſociant venerabile Euchariſtiæ Sacramentum, an gaudeat Immunitate. tract. 1. reſ. 12. §. 2. pag. 12

Committere. Commiſſum.

Qui commiſit grauia delicta extra homicidium, & mutilationem in Eccleſiis, vel Cœmeteriis, an gaudeat Immunitate. tr. 1. reſ. 24. §. 1. p. 18

Si quis committit aliquod enorme delictum non exceptuatum in Bulla Greg. XIV. an gaudeat Eccleſiarum immunitate. tr. 1. reſ. 25. §. 1. ibid.

Vbi pro praxi aliqui caſus. ibid.

Si non commiſerint rei delicta in iure exceptuata, an neganda ſit immunitas Eccleſiarum aliquibus reis. tr. 1. reſ. 26. §. 1. p. 19.

Enumerantur alia delicta, in quibus qui ea commiſerit, gaudet Immunitate Eccleſiæ. Vbi quindecim caſus pro praxi. tr. 1. reſ. 27. per totam. p. 21

Si commiſerit reus delictum pertinens ad forum ſæculare, poſtquam extractus eſt ab Eccleſia reus, an adhuc ſit Eccleſiæ reſtituendus. tr. 1. reſ. 117. §. *Quæro quarto.* p. 71

Si non commiſiſſe reum delictum exceptuatum conſtet, licèt extractus ſit ab Eccleſia cum licentia Epiſcopi, an reſtituendus ſit reus Eccleſiæ. tr. 1. reſ. 121. §. 1. p. 74.

Si commiſerint perſonæ Eccleſiaſticæ crimen læſæ Maieſtatis, an per Principes ſæculares, & eorum iudices puniri poſſint. tr. 2. reſ. 53. & 54. p. 129

Et an ſint degradandæ, & curiæ ſæculari tradendæ. tr. 2. reſ. 55. §. 1. ibid.

Committere laicis an poſſit Summus Pontifex cauſas Eccleſiaſticas non ſolum ciuiles, & criminales, ſed etiam ſpirituales. tr. 2. reſ. 314. §. 1. p. 256

Committere actum degradationis Epiſcopo debet Cardinalis, ſi Clericus ſit dignus depoſitione, ſententiam verò degradationis in ſuis titulis ipſe Cardinalis ferre debet. tr. 7. reſ. 63. §. 2. p. 399

* Vide verb. *Aſſaſſinus. Cauſa. Crimen. Delictum. Homicidium. Reus. Sacrilegium.*

Communicatio Ciuilis, & Politica.

Communicatio ciuilis, & politica in commercio, mercatura, bello, conuictu, &c. & aliis negotiis politicis an Catholicis ſit licita cum Hæreticis? Et quid cum Infidelibus, & Turcis. tr. 14. reſ. 8. & 9. §. 2. p. 480

Et quid in dictis caſibus de excommunicatione, vel ſi adſit ſcandalum, & periculum peruerſionis. tr. 13. reſ. 9. §. 3. ibid. Vbi. Vt habitare poſſit Catholicus in terris Hæreticorum, aliqua requiruntur. §. 4. ibid.

Communicare cum Hæreticis damnatis in Tribunali S. Inquiſitionis non eſt illicitum. ibid. §. 7

Communitas.

Si in Communitate aliqua non bene aliquid determinatur, an aliquis tunc poſſit ſine ſcrupulo tacere ? Et quid, ſi maior pars communitatis illud approbat. tr. 7. reſ. 18. §. 1. p. 383

* Vide Verb. *Locus. Vendere. Vniuerſitas.*

Commutare.

Commutare vltimas voluntates an poſſit Cardinalis, in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum. tr. 7. reſ. 41. §. 1. p. 390.

Comparere.

Si compareat Clericus citatus coram iudice laico putans ſua intereſſe, an teneatur ſtare ſententiæ à iudice laico latæ. tr. 2. reſ. 80. §. 1. p. 138

Compater.

Compater in Baptiſmo, & Confirmatione an Cardinales, vel Epiſcopi Religioſi eſſe poſſint. tr. 7. reſ. 87. §. 1. p. 407

Compellere.

Compellere Dominum ad vendendum ſeruum an in aliquo caſu Eccleſia poſſit. tr. 1. reſ. 69. §. 1. p. 44

Compellere Clericos an poſſint Reges, vt executores Concilij Trid. vt illud obſeruent, & ad reparationem Eccleſiarum. tr. 2. reſ. 50. §. 1. p. 127

Idem eſt de Magiſtratibus Regiis. tr. 2. reſ. 51. [illegible] p. 128

Compellere cenſuris iudicem ſæcularem, vt ſuo munere fungatur, an Iudex Eccleſiaſticus poſſit. tr. 2. reſ. 6[illegible]. §. 3. p. 131

Compellere Clericum ad reſtituendum depoſitum an iudex ſæcularis poſſit, quoties ſe obligauit reſtituere in tribunali iudicis laici. tract. 2. reſol. 72. §. 1. & ſeqq. p. 135

Compellere, & compelli ad compromittendum inter affines an Clerici poſſint ex vi ſtatuti laicorum de cauſis compromittendis inter affines. tr. 2. reſ. 78. §. vlt. p. 137

Compellere non poteſt ædilis Clericum, vt domum ruinoſam deſtruat, ne vicinis noceat. tract. 2. reſ. 97. §. 3. p. 148

Compelli an poſſit miniſter laicalis iuriſdictionis à iudice Eccleſia reſtituere arma ſpoliata Clerico. tract. 2. reſ. 116. §. p. 155

Compellere laicos ſuos ad obſeruationem iuramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti an non ſolum iudex laicus poſſit, ſed etiam Eccleſiaſticus, ita vt in tali caſu materia iuramenti ſit miſti fori. tract. 2. reſ. 235. §. 1. p. 217.

Compellere Clericos ad ſoluendum an iudex laicus poſſit, quando Clerici tenentur gabellas ſoluere. tract. 2. reſ. 268. §. 1. p. 234

Compelli intrare in Conclaue, ſi nolit, an poſſit Cardinalis, qui è Conclaui exiuit propter infirmitatem, ſi conualuerit. tr. 7. reſ. 106. §. 2. p. 418

* Vide verb. *Cogere.*

Competens. Competere.

Si quæ competunt Clericis de iure communi tanquam ciuibus per ſtatutũ tollantur, an ſit contra Immunitatē Eccleſiaſticā. tr. 2. reſ. 208. §. 2. & reſ. 211. p. 200. & 202

Competit Epiſcopis ratione iuramenti præſtiti in contractibus conuenire laicos in curia Eccleſiaſtica. tr. 2. reſ. 282. §. 7. p. 241

* Vide verb. *Iudex.*

Complacendum.

Qui complacendi animo tantùm alicuius hominis homicidiũ perpetrauit, an ſit aſſaſſinus. tr. 1. reſ. 87. §. 15. p. 52

Completum.

* Vide verb. *Numerus.*

Componentes.

* Vide verb. *Captiuantes.*

Comprehendere.

Quod non comprehendatur Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ, declarare ſtatuentes cogi poſſunt, quando Eccleſia, & Clerici in aliquo ſtatuto non nominantur. tr. 2. reſ. 298. §. 3. p. 196

An comprehendat Clericos ſtatutum,ne extrahatur, vel introducatur in ciuitatem annona , videlicet vinum, frumentum, oleum,&c. tract.2. reſ.212. 213. & 214. p.203.& ſeqq.

An comprehendat Clericos ſtatutum laicorum prohibens generaliter librorum impreſſionem abſque eius licentia ? Et an hoc etiam Epiſcopus ſtatuere poſſit. tr.2.reſ.216.§.1.p.207

An comprehendat Clericos Eccleſiam , vel Monaſteria, lex ſeu ſtatutum,quòd a[illegible] hæreditatem non confecto inuentario , teneatur vltra vires hæreditatis. tr.2.reſ.219.§.1.p.211

An comprehendantur Cardinales in generali Conſtitutione Pontificia ,imponente cenſuras & pœnas. tr.7. reſ.31.§.1.p.387

Et an comprehendantur ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros Hæreticorum. ibid.§.4

Et an in Paulina Ambitioſæ. ibid.

Et an in ſententia ſuſpenſionis , & interdicti. tract.7. reſ.32.§. 1.ibid.

Et an in Regulis Cancellariæ, quæ odioſæ ſunt. tract.7. reſ.33.§.1.ibid.

In his , quæ comprehenduntur per rationem legis non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua.tr.7.reſ.95.§.4.p.411.

Non comprehendit mandantes cenſura prolata contra aliquid facientes. Vbi alij tres ſimiles caſus. tract. 7. reſ.107.§.2.& ſeqq.p.419

Non comprehenditur caſus hæreſis in conceſſione Iubilæi, etiam anni ſancti concedente facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ. tr.7. reſ. 118. §.2.p.430

Comprehenſum.

Comprehenſus extra locum ſacrum, ſi per illum tamen ad carcerem ducatur,vel ad ſupplicium , aut ad mortem trahatur per aliquam Eccleſiam , an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.105.§.1.p.59

* Vide verb. *Capere.*

Compromittendum.

* Vide verb.*Compellere.*

Conari.

* Vide verb.*Proditoriè.*

Concedere. Concedens. Conceſſio. Conceſſum.

An concedatur,quando reus fugit,ad Eccleſiam , vt inde liberè non fugiat,quòd Eccleſia à ſatellitibus obſideatur, dum licentia Epiſcopi venit. tract.1. reſ.101. §.3.p.58

Concedens Epiſcopus iudici laico licentiam exhumandi corpus defuncti occiſi , vt de corpore conſtet delictum , in nullam irregularitatem Epiſcopus incurrit. tr.1.reſ.129.§.1.p.84

An conceſſerit Conſtantinus Imperator facultatem , vt Eccleſiæ per totum orbem poſſint ædificari. tr.2. reſ. 202.§.3.p.197

Poſito, quòd concedit Summus Pontifex aliquibus determinatis perſonis, & ſub determinato aliquo ritu venerari S.Beatificatum , an poſſint alij omnes licitè vti tali conceſſione. tr.5.reſ.21.§.1.p.361

Concedere indulgentias an Cardinales poſſint. tract.7. reſ.46.§.1.p.391

Et an hæc poteſtas indulgentiarum in Cardinalibus potius ſit de conſuetudine , cum pro illa nullus extet Canon. ibid.§.2

Concedere an poſſint Pontifices titulum,& inſignia Regia Principibus de Eccleſia benemeritis. tract.12. reſ. vnica §.1.p.468

Concedere libertatē conſcientiæ ſine conſenſu Pontificis an liceat Principibus Chriſtianis.tr.13.per totum.p.481

* Vide verb. *Appellatio. Facultas , Iubilæum. Licentia. Monopolium.Priuilegium.*

Concernere.

* Vide verb. *Conſuetudo. Statum.*

Concilium.

Concilia,& Summus Pontifex habent poteſtatem inducendi exemptionem Clericorum ſi Principes ſæculares noluiſſent in eam conſentire. tr.2.reſ.1.§.1. p.95

In Concilio Prouinciali concordata , & facta inter Clericos,& ſæculares , niſi authoritate Pontificis confirmentur , nihil operantur contra priuilegium Immunitatis. tr.2.reſ.13.§.3.p.104

Vt Conc.Trid. executores Reges an poſſint compellere Clericos,vt illud obſeruent , & ad reparationem Eccleſiarum. tr.2.reſ.50.§.1.p.127

In Conc. Trid. & aliis iuribus ſunt reprobatæ omnes conſuetudines trahendi Clericos coram iudice laico etiam in ciuilibus. tr.2. reſ.139. §.2.p.165

Omnia,quæ Conc. Trid. *ſeſſ.23. c. 6.* determinauit , explanantur,vt Clericus gaudeat priuilegio fori. tract.2. reſ.140.§.1.p.165

Conc.Trid. locus de cognitione cauſarum matrimonialium expenditur. tract.2. reſolut. 341. §. 1. & ſeqq. p.297

Extra Concilium Generale definiendo aliquid Papa ex Fide, an poſſit errare. tract.5. reſ.1.2.3. & 4. & ne deſeras legere cætera reſ.& quæſtiones dicti tract. & non te pigebit. p.340

Si tempore , quo Concilium Generale eſt congregatum Eccleſia vacaret , an adhuc electio ſpectet ad Cardinales ? Et quid de iure. tract.7. reſolut. 15. §.1. p.381

Concilium an Cardinales aliquando conuocare poſſint. Et non propterea huiuſmodi Concilia imperfecta habenda ſint tanquam conuenticula. tr.7. reſ.16.§.1 . p.281

In Conciliis Generalibus Cardinales , qui Epiſcopi non ſunt,an habeant ius præſentiæ,& iudicij. tract.7.reſ.17. §.1. ibid.

In Conciliis an Cardinales præferendi ſunt Patriarchis & Epiſcopis. ibid.§.4

Conclaue.

* In indice primo poſito in principio huius tom.1. tract. 7. & reſ.94. vſque ad reſ. 110. incluſiuè in omnibus quæſtionibus earum incluſum eſt explicitè , vel implicitè hoc verb. *Conclaue* , ideo in illis require , quidquid occurrere poterit ſuper illud & ſi placet,lege etiam vſque in finem dicti Tractatus.

Concubina.Concubinarius.

Concubinarius potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo ad effectum faciendi abortum fœtus animati, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tract.1. reſ.93. §.2. pag.55

Concubinarios laicos an poſſit iudex Eccleſiaſticus punire ; vel an hoc delictum ſit miſti fori. tr.2. reſ.292. §.1.p.245

Ne concubinæ teneantur pro furtis ab ipſis concubinis factis,an iudex laicus hoc ſtatuere poſſit , ſi hoc extendat ad concubinas Clericorum. tr.2. reſ.294. §. 1. p.247

Conditio.

De conditionibus , quas requirit *Cap. Non minus.* & *cap. Aduerſus de Immunit. Eccleſ.* vt Clerici poſſint collectari in communibus vtilitatibus, vel neceſſitatibus. tr.2.reſ.248.§.1.p.223

* Vide verb. *Feudum.*

Conducens. Conductum.

Conductus pretio occidens Infidelem an ſit aſſaſſinus,& gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tractat. 1. reſ.84. §.3. pag.50

Qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis , præſente ipſo mandante, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.85.§.1.ibid.

Conducens

Conducens Clericus, vel Religioſus agros alienos, an teneatur ſoluere gabellam ex fructibus inde perceptis. tr.2.reſ.264.§.1.p.232
Conducentes laici redditus Eccleſiarum,& Eccleſiaſticorum an in contractibus iuramentum apponere poſſint. tr.2.reſ.280.§.3.p.238
* Vide verb. *Aſſaſſinus. Conueniendum. Laicus.*

Concordatum.

Concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege an ſint priuilegium,& ſint reuocata per Bullam Cœnæ.tr.2. reſ.13.§.1.p.103
* Vide verb. *Concilium, reuocare.*

Condemnare. Condemnatus.

Condemnatus ad verbera an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.67.§.2.p.43
Condemnare reum ad exilium, perpetuum carcerem, trimeres, ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem an iudices Eccleſiaſtici, vel laici non poſſint dum reus in Eccleſia exiſtit pro gaudenda eius Immunitate. tr.1.reſ.126.& 127.§.2.p.80
Condemnari ad pœnam corporalem non poteſt reus, quamuis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur ex eo,quòd qui ſemel ad Eccleſiam confugerat, gaudet eius Immunitate. ibid.reſ.127.§.3.p.81
Si non condemnet Iudex Eccleſiaſticus Clericum in pœnam legis laicalis pro delicto, an poſſit illum iudex laicus condemnare. tr.2.reſ.93.§.1.p.144
Condemnatus ad mortem, ſi obuiam habeat Cardinalem, an ſit liberandus? Et an hoc procedat,quando Cardinalis caſu, & non data opera in reum incidit cui ſine iuramento credendum eſt. tract.7.reſ.75. §.1. p.402

Condere.

* Vide verb.*Lex Pragmatica. Statutum. Teſtamentum.*

Condonare.

* Vide verb. *Obligatio.*

Confectio.

* Vide verb. *Inuentarium.*

Conferre.

Conferre primam Tonſuram, & minores Ordines an Cardinales in ſuis titulis poſſint.tract.7. reſol.51. §.1. p.396
Et an ſuis familiaribus conferre poſſint Cardinales, ſi ſint Presbyteri, Tonſuram,cæteroſque Ordines.ibid. §.3
Conferendi beneficia in ſuis titularibus Eccleſiis an Cardinales ius habeant. tr.7.reſ.52.§.1.ibid.
Idem eſt de Canonicatibus,& Præbendis, quæ ab ipſo titulo dependent. ibid.
Et quid ante cœptam poſſeſſionem Eccleſiarum,& literarum oſtenſionem. tr.7.reſ.53. §.1.p.397
Et quid, ſi Cardinalis ad Epiſcopatum fuerit aſſumptus, ſi nondum fuerit poſſeſſionem adeptus. tr.7. reſ.54. §.1.ibid.
Conferre beneficia commendata an Cardinales poſſint ſiue ad tempus,ſiue ad vitam, diſſoluta commenda: & idem de vnitis,diſſolutis vnionibus. ibid.§.3
Si conferendi beneficia reſeruata, & in alium ſubſtituendi Cardinalis facultatem habeat, an poſſit ſubſtitutus dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis.tr.7.reſ.56. & lege etiam reſ.57. 58. 59. & 60. Vbi aliæ difficultates ſuper hoc verb. *Conferre.* §.3. p. 398
* Vide verb. *Beneficium prouidero.*

Confeſſarius.

Confeſſarius non poteſt abſoluere patrem in articulo mortis, niſi prius reuocet teſtamentum, vbi filium exhæredauit ex eo, quòd nupſerit contra eius voluntatem, non obſtante quod ſit ſtatutum laicale tale matrimonium prohibens.tr.2.reſ.223.§.*Notandum eſt*, in fine.p.213.
Confeſſarium eligere ſibi an Cardinales poſſint. tract.7. reſ.47.§.1.p.391
De Confeſſario an etiam ſuæ familiæ prouidere poſſint ibid.§.3
Et an hoc vbicumque Cardinales fuerint. ibid.
Confeſſarium ſibi eligere extra propriam Diœceſim familia Epiſcoporum non poteſt. ibid.
A Confeſſario ſuo an Cardinalis Epiſcopus, vel alij Epiſcopi, ſi incidant in cenſuras Pauli IV. & Greg. XV.latas contra colloquentes & ſcribentes tempore Conclauis, abſolui an poſſint virtute Concilij Trid. *ſeſſ.24.c.65.* tr.7.reſ.115.§.7.p.426
A quocumque Confeſſario an poſſit abſolui impeditus adire Pontificem à caſibus Papalibus, etiam ab hæreſi. tr.7.reſ.117.§.10.p.429
Et quid,ſi talis impeditus etiam ſit adire Epiſcopum; an poſſit abſolui etiam ab hæreſi à quocumque Confeſſario. tr.7.reſ.118.§.p.430

Confiſcatio Bonorum.

* Vide verb. *Pœna.*

Confitens. Confiteri.

Qui confitentem actu,& re ipſa Sacerdoti, occidit, aut vulnerat,an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.27. §.*Quæro duodecimo.* p.23
Confiteri cum Sacerdote non approbato ab Ordinario an poſſint Equites D.Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c.ſicut alij Regulares. tr.2.reſ.262.§.2.p.232
Confiteri an poſſit excommunicatus occultus. tract.7. reſ.124.§.2.p.437
Confiteri aliqua peccata non expreſſa fractione Bullæ Pij IV. & Greg. XV. tempore Conclauis an poſſit Cardinalis, vel Conclauiſta ad vitandum ſcandalum; vel an teneantur confiteri infirmiori omnia peccata tam reſeruata quàm non reſeruata, vt de illis indirectè,& ab iſtis directè abſoluantur. tract.7. reſ.123. & 125.§.1.p,436
Idem eſt de Hæretico occulto,qui non poteſt abſolutionem cenſuræ obtinere: & de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & vrget neceſſitas celebrandi, vel communicandi. tr.7.reſ.123.per totam.ibid.
Idem eſt de aliquo alio pœnitente innodato aliqua cenſurâ & peccato reſeruato. ibid.§.*Sed contra.*p.438

Confinium.

Vt confinia Regni tutius conſeruentur, an Clerici teneantur ad gabellam impoſitam pro manutenendo Exercitum in partibus inimicorum. tr.2. reſ.252. §.1. p.226

Confirmans. Confirmare. Confirmatio.

Niſi confirmentur authoritate Pōtificis cōcordata inter Clericos & ſæculares etiam in Concilio Prouinciali facta, nihil operantur contra priuilegium Immunitatis. tr.2.reſ.13,§.3.p.104
Confirmatio priuilegiorum Regularium ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictiuis operatur, vt priuilegia reuocata reſtituantur,& reualidentur.
Et confirmatio facta vni Religioni valet pro omnibus aliis. tr.7.reſ.119.§.2.p.432
* Vide verb. *Statutum.*

Confirmationis Sacram.

* Vide verb. *Compater.*

Conflictus.

* Vide verb. *Opinio.*

Confluere.

Vt confluant Clerici ſine onere vectigalis ad tabernas laicorum, an ipſi laici aperire tabernas poſſint. tr.2. reſ.240.§.3.p.219
Proponitur alius ſpecialis caſus, in quo confluere poſſunt Clerici ad tabernas particulares ad emendum vinum, oleum, panem, &c. ſine tributo. tr.2. reſ.244. §.3.p.221

Confrater

Confraternitates.

Confraternitates laicorum an gaudeant priuilegio fori, ita vt Epiſcopo ſint ſubiectæ. tractat.2. reſol.177.§.1. p.182

Et quid, ſi in eis opera charitatis, & pietatis, & exercitia ſpiritualia exerceant, quod idem eſt de Hoſpitalibus. ibid

Confraternitatum dictarum bona an poſſint alienari ſine aſſenſu Apoſtolico. ibid.

Inter Confraternitates controuerſias ortas in aliqua proceſſione an iudex laicus dirimere poſſit. tract.2.reſ.178. §.1.p.182

Confraternitates an poſſit Epiſcopus viſitare quoad decentiam diuini cultus, etiamſi exiſtant ſub protectione Regum. tr.2.reſ.189.§.1.p.189

* Vide verb. *Oratorium.*

Confugere. Confugientes.

* Pro confugientibus ad Eccleſiam ad gaudendum eius Immunitate, in indice primo poſito in principio huius tom. In eius tract.1.*de Immunitate Eccleſiæ* quàm plurimas quæſtiones inuenies: & ſi quærendo, quod deſideras ſuper his verb. totum indicem dicti tract. perlegeris, non te pigebit.

Congregatum.

* Vide verb. *Concilium.*

Coniectura.

Coniecturæ non ſufficiunt ad declarandum, vt reus commiſerit delictum exceptuatum pro gaudenda Eccleſiæ Immunitate, ſed opus eſt, vt certo Epiſcopo conſtet de tali delicto per concludentem & plenam probationem. tr.1.reſ.123.§.4.p.75

Coniugatus. Clericus.

Coniugatus Clericus cum vnica & virgine veſtes clericales, & Tonſuram deponens, ſi poſtea illas reaſſumat, an gaudeat priuilegio fori. tract.2.reſol.148.§.1. p.167

Coniugati Clerici an gaudeant priuilegio fori etiam in ciuilibus. tr.2.reſ.151.§.1.p.168

Coniugatis Clericis an ſit prohibita omnis negotiatio, quæ aliis Clericis eſt prohibita. ibid.§.2

Coniugatus Clericus poſt dimiſſum habitum & Tonſuram, ſi pro delicto aliquo in Curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde reaſſumat habitum & Tonſuram, & Eccleſiæ deſeruiat, an poſſit à iudice laico propter delictum in carcerem coniici, aut perſonaliter adſtringi. tract.2. reſ.152. §.3. p.169

Et quid, ſi Clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens ſine habitu & Tonſura, & deinde è carcere fugiens habitum & Tonſuram reaſſumat, &c. ibid.

Coniugati Clerici Orientales in Minoribus, quos Græcos appellamus, gaudent priuilegio Canonis & fori, etiamſi Eccleſiæ non deſeruiant. tract.2. reſ. 153. §.2. ibid.

Coniugati Clerici ſeruientes Epiſcopis non gaudent exemptione gabellarum, quamuis gaudeant priuilegio fori. tr.2.reſ.163.§.5.p.177

* Vide verb. *Vxor.*

Coniuges.

Si de coniugum ſola ſeparatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agitur, an ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens. tr.2.reſ. 291.§.3.p.245

* Vide verb. *Diuortium. Fœmina. Maritus. Matrimonium. Mulier. Vxor.*

Coniurans.

Coniurans, vt tradat inimicis Regnum, ciuitatem, &c. an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tractat.1. reſ.53.§.1. p.35

Conſanguineus.

Ne inter conſanguineos matrimonia contrahantur, an Princeps laicus pœnas imponere poſſit, & illas exigere, etiam impetratâ Pontificis diſpenſatione tract.2. reſ.226.§.1.p.214

Conſanguineorum Principum matrimonia contracta ſine eorum conſenſu eſſe valida probatur.tr.2. reſ.344. §.1.& ſeqq.p.301

Conſcientia.

* Vide verb. *Libertas.*

Conſecratio. Eccleſia.

Conſecrationem an amittat Eccleſia, ſi ex intentione renouandi eam vnus paries ſucceſſiuè poſt alterum deſtruatur, & de nouo tota Eccleſia ædificetur. tractat.1. reſ.130.§.1.& ſeqq.p.84

Si conſecretur Eccleſia per Epiſcopum excommunicatum non toleratum, an Eccleſia violetur. tr.1. reſ.131. §.4.p.86

Conſecratur validè Eccleſia per Epiſcopum hæreticum, dum Fidem SS. Trinitatis tenet. ibid.§.7

Conſecratis ſemel Eccleſiis non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcumque ſeminis pollutione pollutæ fuerint. tr.1.reſ.138.§.1.p.90

Conſecrata an remaneat Eccleſia polluta, ſi quis in ea Miſſam celebret. tr.1.reſ.139.§.1.ibid.

Et quid, ſi Sacerdos in ea polluta mala fide celebret. ibid.§.2

Vnde, quòd conſecratus remanet Calix, ſi non ſit conſecratus, ſi quis cum eo celebret. tr.1. reſ.140.p.91

Conſecratio Epiſcopi, Cardinalis.

Ante conſecrationem Epiſcopi à multis prohibetur Epiſcopus, quia conſecratio alium de nouo ordinem Epiſcopo confert. tr.7.reſ.11.§.1.p.380

In conſecratione ſua an Cardinalis debeat præſtare iuramentum Romanæ Eccleſiæ. tr.7.reſ.22.§.1.p.384

Conſenſus. Conſentire.

Conſenſus Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis Eccleſiaſticæ præiudicium, nihil operatur. tr.1.reſ.57.§.8.p.36

Cum conſenſu expreſſo, & ſcientia Pontificis opus eſt, vt conſuetudo introducta ſit, vt præualeat aduerſus Canones, & leges Pontificias. tract.1. reſol.116. §.16. p.68

Si conſentire noluiſſent Principes in exemptione Clericorum, an Summus Pontifex, & Concilia poteſtatem habeant inducendi eam. tractat.2. reſolut.1. §.1. p.94

Conſenſus tacitus Summi Pontificis an adſit cum conſuetudine, ita vt Principes aliquid licitè efficiant aduerſus libertatem Eccleſiaſticam. tract.2.reſ.10.§.1. & ſeqq.p.102

Vt ſine conſenſu, & licentia Principis, aut Gubernatoris, vel Præſidis poſſeſſio beneficij non apprehendatur, authoritate propria Princeps laicus præcipere non poteſt. tr.2.reſ.99.§.2.p.149

Sine conſenſu DD. Inquiſitorum an Reges poſſint ſtatuere, ne Familiares S. Inquiſitionis in aliquo delicto gaudeant priuilegio fori. tractat.2.reſol.196. §.1. p.195

Vt ſine conſenſu patris, ne filius vel filia contrahant, aliàs cadant ab hæreditate, an tale ſtatutum valeat. tr.2.reſ.223.§.1.p.213

Sine conſenſu Cleri an Princeps, ſeu alius Superior laicus poſſit imponere gabellas ſuper eius bona ex aliqua publica neceſſitate, &c. tract.2. reſol.246.§.1. p.222

Si conſenſerunt Epiſcopi, & Clerici, inconſulto Summo Pontifice, an teneantur Clerici ſoluere gabellas. tr.2.reſ.250.§.1.p.225

Et ſi Princeps impetret Bullam à Summo Pontifice, an tunc neceſſarium ſit ſeruare formam *cap. Non minus, de Immunitat. Eccleſ.* ibid.§.2

Vt conſenſu Epiſcoporum non expectato poſſint imponi onera

onera Eccleſiaſticis, vrgente neceſſitate, ſtante priuilegio Bonifacij VIII. conceſſo Philippo pulchro. an tale priuilegium ſit in vſu. tractat.2.reſol.338.§.1. p. 291

Vt ſine conſenſu Principis non ſoluantur Annatæ ex ſuo Regno Summo Pontifici, an Principes prohibere poſſint. tr.2.reſ.339.§.1. & ſeqq.p.292

Sine conſenſu parentum matrimonium contractum, non obſtantibus prohibitionibus Principum, validum eſſe probatur. tr.2.reſ. 343.§.1.p.299

Sine conſenſu Principum matrimonia conſanguineorum eorum valida eſſe demonſtratur. tr.2.reſ. 344.§.1. & ſeqq.p.301

Si de conſenſu omnium Cardinalium, vel duarum partium Cardinales Summum Pontificem eligant, non expectando alios intra tempus definitum, quod eſt per ſpatium decem dierum, an electio adhuc ſit valida. tr.7.reſ.13.§.1.p.381

Et quid, ſi Cardinales præſentes reſiſtant, an ipſis inuitis electio conſiſteret. ibid.§.2

Sine conſenſu Cardinalis Patroni non poteſt Papa, vel Legatus conferre beneficia familiarium ſuorum.tr.7. reſ. 24.§. 3. p.385

Sine conſenſu Summi pontificis an liceat Principibus Chriſtianis concedere Hæreticis libertatem conſcientiæ, vel exercitium falſæ ſectæ? Et quid in caſibus vrgentiſſimis. tr. 14. reſ.8. & in tr. 14. per totum, vbi latè. p. 479

*Vide verb. *Facultas. Licentia.*

Conſequi.

* Vide verb. *Legatum.*

Conſeruare.

Vt conſeruentur tutius confinia Regni, an Clerici teneantur ad gabellam impoſitam pro manutenendo Exercitum in partibus inimicorum. tr.2. reſ. 252.§.1. p.226.

Conſeruator Regularium.

Conſeruatores Religioſorum an poſſint procedere contra eorum debitores laicos. tr.2.reſ. 270.§. 1.p. 235

Et an iis Conſeruatoribus concedatur poſſe cognoſcere de manifeſtis iniuriis, & violentiis factis aduerſus Religoſos. ibid.§.2

Conſeruatorem eligere an poſſint Regulares, qui defendat ſua animalia, ſeu pecora, damnum facientia in agris alienis, & an hæc cauſa pertineat ad Conſeruatorem, & non ad iudicem laicum. ibid.§.3

Conſiliarum. Conſilium Regium.

Conſiliarij Principum ſæcularium an gaudeant Immunitate Eccleſiæ, tr. 1. reſ.46.§.1.p.32

Conſiliarij conſulentes Regibus, & principibus, vt à Regno expellant Epiſcopos tanquam inobedientes mandatis Regiis, vel ex aliis delictis, an incurrant excommunicationem vndecimam Bullæ Cœnæ. tr.2. reſ 24.§. 4.p.113

Pro conſilij alicuius Regni gubernatione an principes poſſint detinere Epiſcopos? Vbi aliqua contingentia in dicto caſu. tr.2.reſ. 27. per totam. p. 115

Conſiliarios Regis an Epiſcopi, & Inquiſitores excommunicare poſſint. tr. 2.reſ. 46.§. 1.p.125

Conſiliarium principis offendentes intuitu, & contemplatione officii, an incurrant in crimen læſæ Maieſtatis, & ſecus ſi hoc efficiant ex odio, & inimicitia particulari.tract. 2.reſol. 187.§. *Probatur,* paulo poſt initium.p.187

Conſiſtere.

* Vide verb. *Electio.*

Conſiſtorium.

Quando in Conſiſtorio non bene aliquid determinatur, an Cardinales poſſint ſine ſcrupulo tacere; Et quid, quando maior pars illud approbat. tr.7.reſ.18.§.1.& ſeqq. p.383

Quæ in Conſiſtorio tractantur Cardinales reuelando, an incidant in cenſuram Papæ reſeruatam.tract.7.reſ.20. §.1.ibid.

Et quid de illo, qui caſu vel dolo audiuit, quæ in conſiſtorio acta, vel dicta ſunt, ſi aliis ea narret, aut reuelet. ibid.§.5.p.384

Conſpirare.

* Vide verb. *Sciens.*

Conſtantinus Imperator.

An à Conſtantini tempore inceperit priuilegium exemptionis Clericorum tr.2.reſ.3.§.1.p.99

Conſtantinus Imperator an conceſſerit facultatem, vt Eccleſiæ per totum orbem poſſint ædificari. tract.2. reſ.202.§.3.p.197

Conſtare.

Si coſtaret notoriè reum non gaudere Immunitate Eccleſiæ, an poſſit illum iudex ſæcularis extrahere ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi. tr.1.reſ.113,114. & 115. §.2.p.65

Si conſtet notoriè de iniuſta ſententia prolata ab Epiſcopo reum gaudere Immunitate Eccleſiæ, an concedatur Fiſco, vel actori appellatio de tali ſententia. tr.1.reſ.118.§.11.p.73.ſed lege à §.9

Si conſtet reum non commiſiſſe delictum exceptuatum, licèt extractus ſit ab Eccleſia cum licentia Epiſcopi, an reſtituendus ſit Eccleſiæ. tract.1. reſol. 121. §.1. p.74

Conſtare certò an debeat Epiſcopo de delicto in Bulla Greg XIV. exceptuato priuſquàm reum tradat Curiæ ſæculari. tr.1.reſ.122. §.1.ibid.

Vt conſtet delictum de corpore defuncti occiſi, an Iudex laicus poſſit, inconſulto Epiſcopo, exhumare corpus defuncti occiſi. tr.1.reſ.129. §.1.p.84

Conſtituere.

* Vide verb. *Prælatus. Eccleſiaſticus. Procurator.*

Conſtitutio.

Conſtitutio Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum, an deroget iuri communi, & conſuetudinibus. tr. 1. reſ.3.§.1.& ſeqq.p.4

Huic Conſtitutioni contrauenientes an ſint ab Epiſcopo abſoluendi, vel an talis excommunicatio ſit Summo Pontifici reſeruata. tr.1.reſ.5.§.1.p.5

Conſtitutio Greg.XIV. de Immunitate Eccleſiarum an ſit vſu recepta. tr.1.reſ.116.§.13.p.68

De Conſtitutionibus aliquibus Iuſtiniani Imperatoris. quid ſentiendum præſertim de Conſtitutione. 3.5, 57. & 58. tr.2.reſ. 15.§.1.p.108

Ante Conſtitutiones, & leges Imperatorias à iure Pontificio fluxiſſe exemptionem Clericorum quoad eorum bona explanatur, & ſatis probatur fluxiſſe à iure diuino. tr.2.reſ.336.§.3.p.287

In Conſtitutione generali Pontificia imponente cenſuras, & pœnas, an Cardinales comprehendantur.tr.7. reſ. 31.§.1 p.387

De conſtitutionibus ſeruandis, ſiue ſæcularibus, ſiue Eccleſiaſticis iuramenta facta an intelligenda ſint, quatenus ſint in vſu, & obſeruantia. tract.7.reſ 108. §.1.p.419

Conſuetudo.

Conſuetudines contra Immunitatem Eccleſiarum reprobantur, cùm ſint non ſolum contra ius Canonicum, ſed etiam contra ius diuinum. tractat.1. reſol.1.§.1. pag.1

Conſuetudinibus, & iuri communi derogat Conſtituto Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum.tr. 1.reſ.3. 1.§.& ſeqq.p.4

Ex conſuetudine ſaltem, ſimplices fures an licitum ſit ab Eccleſia extrahere. tr.1.reſ.67.§.4.p. 37

In conſuetudinem aliquam conſenſus Clericorum, quando adeſt libertatis Eccleſiaſticæ præiudicium, nihil operatur. ibid.§.8.p.38

An ſaltem conſuetudinis ratione iudices laici poſſint extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis. tr.1. reſ.116.§.1.p.67
Conſuetudo hæc eſt reprobanda etiam in terminis iuris communis,in qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia,dùm cauſa examinatur ab Ordinario. ibid.§.11
Vt conſuetudo prævaleat aduerſus Canones, & leges Pontificias, opus eſt,vt introducta ſit cum ſcientia, & expreſſo conſenſu Summi Pontificis. ibidem §.17. p.69
Conſuetudo an poſſit prævalere contra exemptionem Clericorum. tr.2.reſ.2.§.2.& 9.p.95
Conſuetudo immemorabilis an probet extitiſſe priuilegium faciendi aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.8 §.1.p.101
Conſuetudo fundata etiam in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia, an ſit reuocata per Bullam Cœnæ. ibid. §.3
Per conſuetudinem, maximè ſi ſit immemorabilis, an dicta immunitas reuocari poſſit. tract.2.reſol.9.§.1. ibid.
Et an talis conſuetudo nihil operetur eo, quod ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur. ibid.§.3
Et an conſuetudo turpis,& exprobrata etiam immemorabilis non poſſit inducere priuilegium. ibid.§.3
Cum dicta conſuetudine an adſit tolerantia,& conſenſus tacitus Summi Pontificis, itavt Principes aliquid licitè efficiant aduerſus libertatem Eccleſiaſticam.tr.2. reſ.19.§.1.p.102
Conſuetudo an in aliquo caſu poſſit tribuere iuriſdictionem Iudici laico aduerſus libertatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.11.§.1.p.102
Conſuetudines ſupradictæ an excuſentur ex tolerantia Papæ. ibid.§.3.p.103
De conſuetudine Regis in Regno Siciliæ diſponentis de fructibus Eccleſiarum vacantium in quoſcumque vſus voluerit ad libitum,quid eſt dicendum. tract.2. reſ.14.§.1.p.104
Vt conſuetudo excuſet,& valeat,debet eſſe legitima,& præſcripta. tr.2.reſ.30.§.2.p.116
An ſaltem ex conſuetudine immemorabili,vel coniuncta cum fama priuilegij licitum ſit iudicibus ſæcularibus per viam violentiæ cognoſcere cauſas Eccleſiaſcas. tr.2.reſ.37.§.1.p.120
Si per conſuetudinē immemorabilem obſeruatum fuerit priuilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum Principi laico, an reuocari poſſit. tract.2.reſ.43. §.1.p.124
Conſuetudinem inducens Iudex laicus,vel alia introducta vtens contra libertatem Eccleſiaſticam, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. tr.2.reſ.44. §.1.p.124
Et quid ſi ſciat ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impedit. ibid.§.3
Ex conſuetudine,an Iudex laicus poſſit in criminalibus iudicare Clericos in Minoribus conſtitutos, & quid de conſtitutis in prima Tonſura. tract.2. reſol. 64.§.1. p.132
Ex conſuetudine in Hiſpania Clerici Minores non gaudent exemptione gabellarum. ibid §.2.
Conſuetudinibus laicorum an poſſint vti Clerici,quatenus concernunt eius fauorem, non tamen è contra. tr.2.reſ. 78. §.2. p.137
Conſuetudines omnes trahendi Clericos coram Iudice laico etiam in ciuilibus ſunt reprobatæ in Concilio Tridentino,aliis iuribus. tractat. 2. reſolut. 136. §.2. p.165
Per conſuetudinem receptam non poteſt pertinere ab Iudices laicos cognitio, dum agitur, vt Petrus recuperet poſſeſſionem, à qua eiectus eſt per vim, vel vt retineat poſſeſſionem, in qua ab alio turbatur.tr.2. reſ.206.§.1.p.198
An ſit improbanda conſuetudo,quæ in aliquibus locis Clerici ſoluunt ius tractæ,quando extrahunt à portu aliquas merces. tr.2.reſ.217. §.*Probatur ſecundo*, poſt medium,& §. *Ad quartum*. p. 209
Conſuetudine ſola an poſſit introduci impedimentum dirimens. tr.2.reſ.222.§.4 p.212
Si per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum ſit,an poſſit ciuitas vel Princeps exigere tributa à Clericis. tr.2.r.238.§.1.& 2.p.219
Conſuetudine, an Principes laici poſſint acquirere ius collectandi Eccleſiaſticos?Et an colore talis prætextus liberentur à cenſura excommunicationis & reſtitutionis debito. tr.2.reſ.239.§.1.p.219
Si conſuetudo adſit, an Princeps poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis in minoribus Ordinibus conſtitutis. tr.2.reſ.259. §.1.p.230
Si conſuetudine immemorabili laici nunquam ſoliti ſunt decimas perſoluere, ſi eas Clerici illis petant, an cauſam hanc iudex laicus cognoſcere poſſit. tract.2. reſ.276.§.1.p.236
Ex conſuetudine an iudex Eccleſiaſticus poſſit acquirere iuriſdictionem in laicos, & non è conuerſo.tr. 2. reſ.284.§.*Vnico*.p.243.
Conſuetudo an valeat, vt poſſit laicus indiſtinctè conueniri coram Eccleſiaſtico. ibid.
Conſuetudines laicorum, & Eccleſiaſticorum iuſtæ an ſint validæ,etiamſi ſint contra libertatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.295. §.1.p.247
Conſuetudo an poſſit tribuere iuriſdictionem iudicibus laicis in Clericos, ſaltem in aliquibus caſibus. tr. 2. reſ.335. §.1. & ſeqq. p. 285.
Potiùs de conſuetudine, quam de iure eſt poteſtas in Cardinalibus concedendi indulgentias, cum pro ea nullus extet Canon. tr.7.reſ. 46.§.2.p.391
Conſuetudo ſubſequens eſt optima legum interpres. tr.7. reſ. 96. §. 2.p.412.
Conſuetudo vetus ſolum in Germaniæ Eccleſiis ſeruatur,in quibus Canonicorum Collegium Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit, electus verò à Pontifice confirmatur. tr.9.reſ.7.§. 2.p. 456
Conſuetudo antiqua in modum eligendi Epiſcopos Romanorum Pontificum authoritate eſt abrogata. ibid. in §.1.
* Vide verb. *Familiares*.

Conſilium. Conſulendus,

Conſulendus an ſit Summus Pontifex, quando eſt dubium, an ſtatutum ſit, vel non ſit contra Immunitatem Eccleſiæ tr.2.reſ. 207.§.7.p.200
Conſilio Cardinalium, vel Theologorum non adhibito, an Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra ſint infallibilia. tr.5.reſ.5. §.1. & ſeqq. p. 344
Sine conſilio Cardinalium an poſſit Pontifex ardua Eccleſiæ definire. tr.7.reſ.3.§.1.& ſeqq.,p.376
An conſilium tantum, & adhortationem, & non præceptum ad mortale importent illa verba concilij, *quamprimum confiteatur Sacerdos, qui celebrauit, vrgente neceſſitate ſine præuia confeſſione*. tr.7.reſ.96.§.1; p.412
* Vide verb.*Filius*,

Conſumptio.

* Vide verb. *Pars*.

Conſumptum.

* Vide verb.*Dominus*. *Religioſus*.

Contingere.

* Vide verb. *Homicidium*.

Continuare

* Vide verb. *Inſtantia*.

Contractus.

Vt in contractu nullo iuramentum apponatur, quid eſt ſentiendum

ſentiendum de Ordinatione Luſitana, & Regno Catalauniæ hoc prohibente. tr.2.reſ.236.§.1.p.217
Contractum aliquem approbando vel reprobando Papa an poſſit errare. tr.5.reſ.26.§ 1.p.366
* Vide verb. *Iuramentum. Matrimoniũ. Præcipere. Reuocare.*

Contradicere.

* Vide verb. *Electio.*

Contrahere Matrimonium.

* Vide verb. *Impedimentum. Matrimonium. Nubere.*

Contrauenientes.

Contrauenientes iudices, vel alij Conſtitutioni Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum an ſint abſoluendi ab Epiſcopo, vel talis abſolutio ſit Pontifici reſeruata. tr.1.reſ.5.§.1.p.5
Et an talis abſolutio reſeruetur in Bulla Cœnæ. ibid.

Contribuere.

* Vide verb. *Facultas temporalis. Penſionarius.*

Contributio.

* Vid verb. *Oppidum.*

Controuerſia.

Controuerſiam diffinire an ad iudicem laicum ſpectet in dubio, an reus gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tra.1. reſ.118.§.1.p.71
Quando eſt controuerſia inter iudicem laicum, & Eccleſiaſticum, an ſua ſit iuriſdictio, an tunc iudex Eccleſiaſticus tanquam dignior debeat cognoſcere. tract.2. reſ.207.§.7. p.200
* Vide verb. *Proceſſio.*

Contuſum.

* Vide verb. *Pollutum.*

Conueniendum. Conuenire.

Conueniendus an ſit Clericus in Curia ſæculari pro debitis Regularibus. tr.2.reſ.74.§.1.& ſeqq.p.136
Et quid in feudalibus. tr.2.reſ.75.§.1.ibid.
Conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire an Clerici ex vi ſtatuti laicalis poſſint. tract.2.reſ.78.§.1. p.137
Conueniri coram iudice laico non poteſt Clericus pro damno, & noxa data à ſuis animalibus, neque teneri ad pœnas impoſitas. tr.2.reſ.97.§.2.p.148
Conueniendus an ſit laicus conductor decimarum coram iudice laico, vel ſit cauſa mixti fori. tr.2. reſ.273.§.1. p.235
Conuenire laicum coram iudice Eccleſiaſtico an Clericus poſſit non ſolum pro rebus Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus. tr.2.reſ.280.§.1.p.238
Conueniri coram Epiſcopo pro ſolutione penſionis an Emphyteuta Eccleſiæ poſſit. ibid.§.4
* Vide verb. *Clauſula. Conſuetudo. Euictio. Executor. Hæres. Hypotheca. Inuaſores. Iuramentum. Laudemium. Pauper Pragmatica. Verbum. Vidua. Vxor.*

Conuenticulum.

* Vide verb. *Concilium.*

Conuictus.

In conuictu, & commercio ciuili, & politico, aut aliis negotiis comunicando Catholici cum Hæreticis, Turcis & Infidelibus, an poſſint fœdera inire, & non peccent contra leges excommunicationis. tract.13.reſ.8. & 9. p.480
Et quid, ſi adſit periculum peruerſionis, aut ſcandalum &c. ibid.

Conuincere.

Conuinci, aut damnari non poteſt Cardinalis de delictis commiſſis ante Cardinalatum. tr.7.reſ.74.§.1.p.402

Conuocare.

* Vide verb. *Concilium. Ius.*

Copia.

* Vide verb. *Sanguis.*

Coquere.

Ne coquant panem laici Clericis an Princeps ſtatuere poſſit. tr.2.reſ.215.§.1.p.207

Corpus.

* Vide verb. *Exhumare.*

Correctio fraterna.

* Vide verb. *Sciens.*

Creandum.

* Vide verb. *Demandare.*

Credere.

* Vide verb. *Iuramentum. Legatus. Puniendum. Statutum. Teſtans.*

Creditor.

* Vide verb. *Debitor.*

Crimen. Crimino ſus.

Circa crimen læſæ Maieſtatis in tract.1. lege aliquas difficultates à reſ.50. vſque ad 54. incluſiue. p.34.& ſeq.
De crimine Clerici per viam exceptionis an iudex laicus cognoſcere poſſit, ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio. tr.2.reſ.66.§.3.p.134
In criminibus grauiſſimis Clerici ſe immiſcentes an priuentur omni priuilegio fori ante aliam ſententiam depoſitionis, vel degradationis iudicis Eccleſiaſtici. tr.2. reſ.318.§.1.p.273
Et quid, ſi Clericus ſit incorrigibilis. ibid.§.4.p 274
Pro crimine enormiſſimo Clericus an ſit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus abſque eo quod ſit incorrigibilis. ibid.§.5
Et quid de Clerico etiam in Sacris, qui dimiſſis Tonſura, & veſtibus Clericalibus, variis & enormiſſimis criminibus ſe immiſcuit. ibid §.7.& 8.p.275
* Vide verb. *Adulterium. Carere. Carcer. Collegium. Conuincere. Culpa. Delictum. Forum. Hæreſis. Imperator. Miſcere. Offendentes. Puniendum. Requirere. Reuelans. Reus. Sacrilegium.*

Criminale.

* Vide verb. *Cauſa. Cognoſcere. Conſuetudo.*

Crux.

* Vide verb. *Calceamentum. Calcens. Fratres D. Ioannis.*

Cudentes Monetam.

Cudentes monetam falſam an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.52.p.35

Culpa.

* Vide verb. *Familiares.*

Curator.

* Vide verb. *Litigare. Tutor.*

Curia Romana.

In Curia Romana an poſſint Cardinales conferre ſine concurſu Eccleſiam Parochialem, quæ vacauit in ſua Diœceſi. tr.7.reſ.57.§.1.p.398
* Vide verb. *Licentia. Offendentes.*

Curia ſæcularis.

* Vide verb. *Appellatio. Conueniendum. Crimen. Tradere.*

Curſor.

* Vide verb. *Offendentes.*

D

Damnare. Damnatum.

DAmnatus ad mortem, ſi cum ad ſupplicium duceretur, & ſe eximens è manibus ſatellitum ad Eccleſiam confugerit, an eius gaudeat Immunitate. tr.1. reſ.68.§.2.p.43
* Vide verb. *Cardinalis. Crimen. Collegium. Condemnare. Pœna. Triremis.*

Damnum.

* Vide verb. *Animal. Conuertere. Hæreticus. Reſtitutio. Reus.*

Debent.

Hoc verbum *Debent.* quid importet, explanatur. tr.7. reſ.110.§.2. p.422

Debitor. Debitum.

Debitor officialis Regius ex cauſa Syndicatus an gaudeat Immunitate

Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.56.§.4.p.37

Debitores ſimplices,qui ſine cauſa criminis confugiunt ad Eccleſiam,an gaudeant eius Immunitate. tract.1. reſ.60.§.2.p.40

Idem eſt de debitore publico,exactore tributorum, & de debitore ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum,&c. ibid.

Debitores fraudulenti,qui ad Eccleſiam cum bonis confugiunt,non debent ibi multo tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſunt eiiciendi. tr.1.reſ.63.§.3.p.41

Circa debitores quædam Epiſtolæ Clem.VIII. tract.1. reſ.62.§.1.ibid.

* Vide verb. *Citare.Conſeruatores. Conueniendum.Inſtrumentum.*

Decentia.

* Vide verb. *Viſitare.*

Deceptum.

Si deceptus fuit reus ſubdolis verbis,& fallaciis ad egrediendum ab Eccleſia,an amittat eius Immunitatem, & iudex poſſit illum punire. tr.1.reſ.11.§.1.p.65

Decernere.

* Vide verb. *Opinio.*

Decidendum. Decidere.

* Vide verb. *Lites. Præcipere.*

Decimæ.

Ne decimas fructuũ præter conſuetos Epiſcopi exigant, an Reges poſſint ſe intromittere. tr.1.reſ.32.§.1.p.117

Si in decimarum contractibus apponatur iuramentum, an Princeps laicus poſſit ſtatuere irritando talem contractum,& iuramentum. tr.2.reſ.232.§.1.p.216

Si decimas in aliqua Prouincia Moniales,Regulares, & eorum coloni ſoluunt,hoc forſitan euenit,quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod Breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum, ſecus minimè tenentur. tr.2.reſ.277.§.3.p.236

* Vide verb.*Cognoſcere. Colonus. Penſionarius. Subſidium.*

Deciſum.

* Vide verb. *Appellatio. Contractus.*

Declarare. Declaratio.

Declarationibus Cardinalium an ſit ſtandum. tract.8. reſ.6.§.2.p.447

* Vide verb. *Clam.Obligare.*

Declinandum.

* Vide verb *Forum.*

Declaratoria.

* Vide verb. *Lis.*

Decoctores.

Decoctores,vulgo dicti *Falliti*,an gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.61.§.1.p.40

Decretum.

Decretum Bonifacij VIII. in *cap. Clericis de Immunit. Eccleſ.in 6.*an hodie perſiſtat. tr.2.reſ.338.§.1.p.291

* Vide verb. *Intromittere. Obligare.*

* In indice primo poſito in principio huius tom. 9. ex tractatu 5. de Infallibilitate Decretorum Pontificis extra Concilium, lege omnes eius quæſtiones pro hoc verbo *Decretum.*

Deducere.

* Vide verb.*Inſidiæ.*

Defendere. Defenſio.Defenſores.

Defendere emptorem coram iudice laico an teneatur Clericus interpellatus ab emptore. tractat.2.reſol.77. §.1.p.136

* Vide verb.*Animaduertere.Conſeruator.Interficientes.Polluere.*

Differre.

* Vide verb. *Fructus.Habitus. Incedere.Litera. Sententia. Tonſura.*

Deficere.

Si deficiat Clericus in re aliqua Tridentini *ſeſſ.23. c.6.* præſcripta,an poſſit puniri,& iudicari à iudice ſæculari,& etiam à iudice Eccleſiaſtico. tra.2.reſ.120.§.3. p.157

Deflorantes.

* Vide verb. *Monialis.*

Defraudantes.

* Vide verb. *Abſoluere.*

Degradandum.Degradare.Degradatio.

Degradationis actum Epiſcopo committere an debeat Cardinalis in Eccleſiis ſuis titularibus, quando Clericus eſt dignus depoſitione. tr.7.reſ.63.§.2.p.399

* Vide verb. *Committere.Crimen.Sententia.*

Delegare.

* Vide verb. *Cauſa.*

Deliberatio.

* Vide verb. *Animus.*

Delictum.

Delicta aliqua enumerantur, quæ debent gaudere Immunitate Eccleſiarum. tr.1.reſ.27.§.1.p.21

Ad delicta omnia an extendatur Immunitas Eccleſiaſtica. tr.2.reſ.326.§.1.& ſeqq.p.269

Vide verb. *Bigamia.Cognoſcere. Committere. Conſtare. Crimen.Delinquere.Dubium.Familia.Familiares. Forum. Genus.Habitus. Hæreticus. Miniſter iuſtitiæ. Nouitius, Probatio. Vxor.*

Delinquens. Delinquere.

Delinquentes in Eccleſia an capi poſſint ab Eccleſiaſticis miniſtris etiam extra Eccleſiam, vt fures, & alij. tr.1.reſ.57.§.10.p.38

* Vide verb. *Beneficium.Capere. Delictum*, & eius notationem.*Extractus.Ferrum.Laicus.Officium. Pœna, Prælatus Eccleſiaſticus.Reus.Spes.Valua.*

Demandare.

Demandare alteri vices ſuas in creando & eligendo Summo Pontifice an Cardinalis iuſte impeditus poſſit?Et quid de iure. tr.7.reſ.12.§.1.p.381

Demonſtrare.

* Vide verb. *Imperator.*

Denegandum.

* Vide verb. *Abſolutio.*

Denunciare.

* Vide verb. *Sciens.*

Deponere.

Si deponat laicus coram iudice Eccleſiaſtico falſum, an poſſit ab eo puniri?Et quid,ſi Clericus deponat falſum coram iudice laico. tr.2.reſ.67.§.1.& ſeqq.p.134

Vide verb. *Coniugatus Clericus.Factum.Falſum. Habitus.Populus.Tonſura.*

Depopulatores.

* Vide verb. *Ager.*

Depoſitio.

* Vide verb. *Clericus coniugatus.Habitus.Sententia.*

Depoſitum.

* Vide verb. *Compellere.*

Derogare.

An deroget Conſtitutio Greg.XIV. de Immunitate Eccleſiarum iuri communi,& conſuetudinibus. tract.1. reſ.3.§.1.& ſeqq.p.4

Derogare fideicommiſſis an Cardinales poſſint in ſuis titulis ad eas Eccleſias pertinẽtibus.tr.7.r.42.§.1.p.390

* Vide verb. *Iuſpatronatus.*

Deſeruiens. Deſeruire.

Si non deſeruiat Clericus in Minoribus alicui Eccleſiæ ad certum miniſterium ex licentia Epiſcopi, an amittat priuilegium fori. tr.2.reſ.136.§.1.p.163

Et an ſufficiat,vt dicta licentia ſit oretenus. tr.2. reſ.35. §.2.p.163

Sed non ſufficiat,vt deſeruiat in temporalibus. ibid.

Et an,vt deſeruiat alteri Eccleſiæ,quam illi,in qua mandauit Epiſcopus. ibid.

Et an,vt deſeruiat Capellæ exiſtenti in Eccleſia,quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio eſſer aſſignata. ibid.§.3

Et quid,ſi deſeruiat alicui Eccleſiæ, etiamſi hoc non faciat

faciat de mandato Epiſcopi. tr.2.reſ 136.§ 2.ib.
Si non deſeruiant Eccleſiæ Clerici in Minoribus coniugati Orientales, quos Græcos appellamus , an gaudeant priuilegio Canonis & fori. tract.2.reſ.153.§.2. p.169
* Vide verb. *Coniugatus. Clericus. Famulus. Inſeruientes. Vicarius.*
Deſignare. Deſignatum.
* Vide verb.*Canonicus.Dies. Renunciare.Rex.*
Deſiſtere.
* Vide verb.*Bellum. Litera.*
Deſtructio,Deſtructum.Deſtruere.
* Vide verb. *Ædilis. Domus. Habitatio Eccleſiæ. Impedire. Paries.*
Determinare.Determinatio.Determinatum.
Quando determinat Summus Pontifex aliquid de Fide, quomodo Spiritus Sanctus ei aſſiſtat. tract.5. reſ.11. §.1.& ſeqq.p.352
* Vide verb. *Conſilium. Conſiſtorium. Deſiſtere. Perſona. Ritus.*
Detinere.
* Vide verb. *Cancellaria. Captus. Epiſcopus. Extractus. Remittere.*
Detrudere.
* Vide verb. *Carcer.*
Deuenire.
* Vide verb. *Feria ſexta Paraſceues. Miſſam audire.*
Diaconus.
* Vide verb. *Ætas.*
Dies.
Si dies feſtos aliquis non obſeruat,an iudex laicus poſſit contra eum pœnas imponere. tract.2.reſ.226.§.2. p.214
* Vide verb. *Eligere. Feria ſexta Paraſceues. Intereſſe. Licentia. Transferre.*
Dieta.
Dieta quanta,& qualis ſit. tr.1.reſ.143.§.3.p.92
* Vide verb. *Epiſcopus.*
Differre.
* Vide verb. *Nouitius.*
Differentia.
Differentia reconciliationis inter Eccleſiam conſecratam,& benedictam, quando fuerit violata , & polluta,demonſtratur;& modus , atque Ritus in reconciliatione in vtroque caſu proponuntur. tr.1.reſ.141. §.1.p.91
Differentia inter priuilegium ab Eccleſia conceſſum à Principibus Eccleſiæ,& priuilegium ab Eccleſia conceſſum Principibus laicis hæc eſt, quod hoc reuocari poteſt tanquam priuilegium conceſſum ſubditis,illud autem minime. tr.2 reſ.196.§.2.p.195
Differentia adorationis politicæ & Sacræ demonſtratur. tr.4.reſ.5.§.4.p.325
* Vide verb. *Ius.*
Diffinire.
* Vide verb. *Ardua. Conſilium. Controuerſia. Iuriſdictio. Mos.Quæſtio.Vicarius.*
Digitus.
* Vide verb. *Menſura.*
Dignitas.
Dignitas Cardinalium an ſit prima poſt Pontificatum? Vbi plura de eorum præſtantia.tr.7.reſ.1.§.1.& ſeqq. p.372
* Vide verb. *Matrimonium.*
Dignior.Dignus.
* Vide verb. *Eligere. Impedire.*
Dilatio.
Dilationes an aſſignandæ ſint reo,& Eccleſiæ in cognitione pro gaudenda Immunitate Eccleſiæ. tract.1. reſ.118.§.*Quæro quarto.* p. 72
* Vide verb. *Citare.*

Diligentia.
* Vide verb. *Prælatus. Conclaue.*
Dimiſſoria.
* Vide verb. *Ordinatus.*
Dimiſſum.
* Vide verb.*Clericus coniugatus.Habitus.*
Dimittere.
* Vide verb. *Habitus.*
Diœceſis.
Iſta particula in Diœceſi ſua,quomodo in Concil.Trid. *ſeſſ.*24.*c.*6.eſt intelligenda. tr.7.reſ.415.§.2.p.426
Vbi,quod extra Diœceſim non poteſt Epiſcopus vigore dicti Concilij abſoluere à cenſuris,& caſibus Papalibus reſeruatis. §.5.ibid.
* Vide verb.*Domus.Familia.Palatiũ.Territorium.Vicarius.*
Dirimens. Dirimere.
* Vide verb. *Controuerſia.Impedimentum.*
Diſcedere.
* Vide verb. *Licentia.*
Diſcutere.
* Vide verb. *Magiſtratus.*
Diſcordes. Diſcordia.
* Vide verb *Lis. Patronus.*
Diſcrimen.
* Vide verb.*Fides Catholica.*
Diſponere.
* Vide verb. *Exequiæ. Filia.Fructus.Funus.Lex.*
Diſpenſare. Diſpenſatio.
Diſpenſare in irregularitatibus , & cenſuris an Epiſcopus electus,& confirmatus , nondum tamen conſecratus poſſit.tr.1.reſ.118.§.*Quæro ſecundo.* prope finem.p.72
* Vide verb.*Neceſſitas.Reſidentia.Succeſſor.Votum.*
Diſſenſio.
* Vid verb.*Controuerſia.Diſcordia. Quæſtio.*
Diſſipare.
* Vide verb. *Bona temporalia.*
Diſtare.
Si ita diſtant Cardinales à Romana Curia , vt omnino inter decem dies poſt mortem Pontificis accedere non poſſint,an teneantur præſentes illos expectare. tr. 7. reſ.14.§.1.p.381
Diſtinguere.
Quomodo diſtinguatur adoratio,& actus per quos exercetur,explanatur. tr.4.reſ.2.§.1.& ſeqq p.321
Diuites.
* Vide verb. *Patrimonialia bona.*
Diuortium.
* Vide verb. *Cauſa.Separatio.*
Diurnus.Diuturnus.Depopulator.
* Vide verb. *Ager.*
Doctor.
* Vide verb. *Authoritas.Matrimonium.*
Doctrina.
* Vide verb. *Syluester.*
Dolus.
* Vide verb. *Extrahere.Verbum.*
Domicilium.
* Vide verb. *Eiicere.Mina.*
Dominicus dies.
* Vide verb. *Intereſſe.*
Dominium.
Etſi Dominium temporale in loco, & Diœceſi Epiſcopus non habeat,poteſt tamen tenere familiam armatam,& proprios habere miniſtros ,& executores ad carcerandum,&c. tr.2.reſ.351.§.2.& ſeq.p.251
* Vide verb. *Eximere.Pontifex.Territorium.*
Dominus.
Domini redditũum Eccleſiaſticorum an efficiantur Cardinalis Religioſi,& Epiſcopi Religioſi inſtar Cardinalis , & Epiſcopi ſæculares , ideoque ſuperuacaneè

conſumpta,& in vſus illicitos non tenentur reſtituere ab ipſis recipientes. tr.7.reſ.48.§.1.p.406

* Vide verb. *Protectio.Seruus.Superior ſecularis.*

Domus.

Domus Seminarij,puellarum, Orphanorum , & Clericorum in communi viuentium , & authoritate Epiſcopi fundatæ an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1. r.6.§.12.p.7

Domus Clericorum iuncta Eccleſiæ , vel intra quadraginta paſſus conſtructa an gaudeat Immunitate. tr.1. reſ.7.§.2.ibid.& melius in §.11

Et quid,ſi laicis ſit locata , aut in Emphyteuſim conceſſa. ibid.§.17.p.9

Domus Epiſcopi,quando in viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit,an gaudeat Immunitate. tr.1.reſ.19. §.5.p.16

Domus Parochorum Canonicorum,& aliorum Eccleſiaſticorum exiſtentes prope triginta paſſus Eccleſiæ an gaudeant eius Immunitate, etſi habitentur à laicis. tr.1.reſ.21.§.1.p.17

Vbi,quod nomine paſſus quænam menſura intelligatur. §.2.ibid.

* Vide verb. *Ædilis.Hoſpitari.Inſultum.Meretrix.Oratorium.Tectum.*

Donatio.

* Vide verb. *Filius. Lex.*

Dormiens.

* Vide verb. *Inimicus.*

Dos.

* Vide verb. *Cognoſcere.Lex.Teſtamentum.*

Dubium.

Quando eſt dubium inter DD.an delictum gaudeat Immunitate Eccleſiæ , necne , an iudex Eccleſiaſticus poſſit iudicare contra reum, vt priuetur Immunitate. tr.1.reſ.118.§.*Quæro ſexto*.p.73

In dubiis an aliquod ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, an debemus opinionem , quæ fauet Eccleſiæ amplecti. tr.2.reſ.201.§.*vnic*.p.197

* Vide verb. *Controuerſia,Opinio.Pontifex.Vicarius.*

Ducere. Ductum.

* Vide verb. *Damnatum.Supplicium.*

Duellum.

* Vide verb. *Inimicus. Occidens.*

Duo.

* Vide verb. *Eligere.*

E

Eccleſia.

* IN indice primo poſito in principio huius tom.9. Tractatus primus de Immunitate Eccleſiæ, ipſe titulus demonſtrat,quod omnes eius quamplurimæ difficultates pertinent ad hoc verbum *Eccleſia*,& ſignanter pro eius Immunitate vide à reſ. 1. vſque ad 129. incluſiue,Et pro eius Conſecratione , benedictione, pollutione,violatione , & reconciliatione lege ibi à reſ.130.vſque in finem præcitati tract. Vbi curioſas quæſtiones reperies. Contra Eccleſiæ libertatem eſt ſtatutum,quando eſt contra libertatem vnius Eccleſiæ tantum. tr.2.reſ.197.§.3.p.196

* In indice primo huius tom.9.ex tract.3.de *Statuto prohibente Ne immobilia alienentur in Eccleſias* , lege omnes eius difficultates à reſ.1. vſque ad 19. incluſiuè ſuper hoc verb. *Eccleſia.*

* Vide etiam in hoc indice verb. *Ædificare. Arduum. Aſſiſtere. Bona temporalia. Cedulones. Cenſura. Cogere.Cognoſcere.Compellere.Concilium.Conferre.Conſuetudo.Conuenire.Curia Romana. Deſeruientes. Differentia. Dubium. Emphyteuſis. Emphyteuta. Fructus. Immunitas Eccleſiæ*,& eius notationem.*Impedire. Imperator.Inſeruientes.Inſignia.Inuaſores.Inuentarium.Iuramentum.Iuſpatronatus.Ius. Laicus. Licentia. Matrimonium. Opinio probabilis.Penſio.Pontifex.Poſſeſſio. Prælatus Eccleſiaſticus.Probare.Seruus.Subſidium.Titulus.*

Eccleſiaſticus.

* In indice primo poſito in principio huius tom.9. tractatus ſecundus de *Immunitate Eccleſiaſticorum.* Ipſe titulus deſignat,quod omnes eius quãplurimæ,& innumerables quæſtiones pertinent ad hoc verbum *Eccleſiaſticus.*

* Eadem eſt ratio in tr.3.*de Statuto prohibente alienationē bonorum immobilium in Eccleſiaſticas perſonas*, pro quo ibi lege à reſol.6.vſque in finem dicti Tractatus.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Clericus. Domus. Dubium.Expoliantes.Forum.Iudex.Perſona.*

Edere.

* Vide verb. *Lacticinium.*

Edictum.

* Vide verb. *Habitus.*

Effectus. Efficere.

* Vide verb. *Dominus.Impedire.Iuramentum.*

Effluere.

* Vide verb. *Polluere. Pollutum.*

Effundere.Effuſio.

* Vide verb. *Polluere. Pollutum.*

Egens.

* Vide verb. *Pontifex.*

Egredi. Egreſſus.

* Vide verb.*Condemnare.Infirmitas. Ingredi.*

Eiicere.

Eiicere à Regno Clericum ſeditioſum, & perturbantem Rempublicam an iudex laicus poſſit. tr.2.reſ.52.§.1. & ſeqq.p.128

Si quis eiiciat Cardinales à terris, in quibus nati ſunt, aut domicilium habent,an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ , ſi non exerceant legationem aliquam. tr.7.reſ.76.§.1.p.403

Idem eſt de Patriarchis,Archiepiſcopis,Epiſcopis.Legatis,& Nuntiis. ibid.§.1

* Vide verb. *Mina.*

Eleuare.

* Vide verb. *Manus.*

Electio.Electum.Eligere,&c.

Eligere ad Papatum an Cardinales debeant vnum ex ſacro Collegio. tr.7.reſ.8.§.1.p.378

Et ſi eligant aliquem in Papam extra eorum Collegium, an electio ſit valida. ibid.§.3.p.379

Eligere dignum,& relinquere digniorem in Papam an Cardinales poſſint , quando pars ſufficiens ad electionem vult eum in Papam eligere. tr.7.reſol.9.§.1. p.379

Et quid,ſi iuraſſent eligere digniorem. ibid.§.1.

Idem eſt pro electione Beneficiarij. ibid.§.3

Eligere Pontificem an poſſint,ſi duo tantum Cardinales remanerent in Conclaui. tr.7.reſ.10.§.1.p.380

Et quid,ſi remaneret vnus tantum. ibid.§.2

Et an tunc Cardinalis ſolus poſſit eligere ſeipſum. ibid.

Si eligatur Pontifex ex Cardinalium omnium, vel duarum partium conſenſu , ſi Cardinales non expectant alios intra tempus diffinitum,quod eſt ſpatium decem dierum,an adhuc electio ſit valida. tract.7.reſ.13. §.1. p.381

Et quid,ſi Cardinales præſentes contradixiſſent,an ipſis inuitis electio coſiſteret. ibid.§.2

Si de rebus ad electionem Pontificis pertinentibus Cardinales loquuntur cum aliis exiſtentibus extra Conclaue,an incidant in cenſuram Papæ reſeruatam. tr.7. reſ.94.& 95.p.410

Et an ſaltem peccent mortaliter. tractat.7.reſol.96.§.1. p.412

Si ad electionem bonam futuri Pontificis ,ordinantur ſcriptiones,

ſcriptiones,& locutiones, an prohibeantur in Bulla IV.De eligendis,&c. tr.7.reſ.97.& 98.p.413
Ad electionem Pontificis ſecreta locutio an ſubiiciatur excommunicationi. tractat. 7. reſolut. 103. §. 2. p.417
* In indice primo poſito in principio huius tom.9.ſuper ſupradictis verbis *Electio,Eligere, &c.* ex tract.9.de *Priſco more eligendi Epiſcopos?* & ex tract.10. *de Numero Electorum Imperatoris,* lege omnes eorum Reſolutiones,& quæſtiones.
*.Vide etiam in hoc indice verb. *Abbates, Abbatiſſa, Abſens, Amittere, Arbiter, Canonicus, Concilium,Confeſſarius,Demandare.Epiſcopus. Inſignia. Loqui. Mandare. Negare. Pertinere Princeps. Renunciare. Succeſſor.*

Embaxadores.

* Vide verb.*Palatium.*

Emendatio.

* Vide verb.*Sciens.*

Emens. Emere.

Emens victualia pro filio Clerico, vel Capellano ſuæ familiæ an teneatur ſoluere gabellas. tr.2.reſ.242. §.1. p.220
* Vide verb. *Negotiatio.*

Emittere.

* Vide verb. *Votum.*

Emphyteuſi.Emphyteuta.

Emphyteuta Eccleſiæ an teneatur ad tributa. tractat.2. reſ.278.§.1.p.237
Et an doctrina de Emphyteuta non procedat in cenſuario neque circa Emphyteutam redimibilem. ibidem §.3.
Si in Emphyteuſim làicus tenet rem ab Eccleſia, an iudex Eccleſiaſticus ſit competens ad cognoſcendum dictum laicum. tr.2.reſ.279.§.1.p.237
* Vide verb. *Laudemium.Penſio.*

Emptio. Emptor.

* Vide verb. *Defendere, Negotiatio.*

Enorme.

* Vide verb. *Committere.*

Epiſcopus.

Epiſcopum percutiens turpiter in continenti inuentum an incurrat excommunicationem. tract. 1. reſol. 49. §.5.p.34
Si Epiſcopus in caſibus non exceptuatis dat licentiam extrahendi reos ab Eccleſia, an incurrat excommunicationem, quia violat Immunitatem in Conſtitutione Gregoriana præſcriptam. tr.1.reſ.117.§. *Sed ſtante,* prope finem p.79
Epiſcopos detinere an poſſint Reges pro gubernatione alicuius Regni, vel Conſilij. tract.2.reſol.27.§.1. p.115
Epiſcopi an excuſentur à reſidentia in dicto caſu. ibidem.§.3
Et an hoc poſſint efficere Reges ex priuilegio aliquo Pontificis? Et ſi re vera tale priuilegium exiſtat, an modo ſi reuocatum. ibid §.4
Et an in hoc Pontifex non poſſit diſpenſare, niſi adſit magna neceſſitas publica, & bonum Commune. ibid.in eodem §.4
Epiſcopi reſidentia an ſit de iure diuino. ibid.
Epiſcopum an poſſint Reges expellere ab Epiſcopatu, ſi Symoniace electus eſt. tr.2.reſ.28. §.1.p.116
Et an ita facientes incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ. ibid.§.2
Epiſcopus quid facere debeat, dum iudices laici edunt aliquod ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.99.§.1.p.196
Epiſcopis adoratio politica præbetur. tract.4. reſ.4.§.1. p.324
Epiſcopus gaudet priuilegio celebrandi, vel ſibi facere celebrare ante auroram, & poſt meridiem.tr.7.reſ.48. §.1.p.392
Ab Epiſcopo an poſſit abſolui excommunicatio contracta in fractione Bullæ Pij IV.& Greg.XV.de Collocutionibus,& ſcriptionibus tempore Conclauis,ſi ſit occulta, vigore Concilij Trid.*ſeſſ.24.c.6*.tr.7.reſ.113. 114.115.& 116.p.424.& ſeqq.
Et noua opinio circa intelligentiam dicti Concilij Trident.affertur, ſed non approbatur. tract.7.reſol.114. §.1.p.425
Et quando vero dicta excommunicatio dicenda ſit occulta. ibid.§.2
Epiſcopi Cardinales,& alij Epiſcopi quomodo poſſunt. abſoluere à ſupradicta Cenſura Piana,& Gregoriana tr.7.reſ.115.§.1.p.426
Vbi,quid operatur particula Concilij Trid. *In ſua Diœceſi.* §.2
Concluditur Epiſcopos non poſſe extra Diœceſim Vigore ſupradicti Concilij Trid.abſoluere à cenſuris,& aliis caſibus reſeruatis Papæ. ibid.§.3
Epiſcopus an in aliquo caſu poſſit abſoluere à ſupradicta Cenſura Piana,& Gregoriana? Et in §.1. huius Reſolutionis eſt curioſus caſus pro praxi dictæ quæſtionis. tr.7.reſ.117.§.1.p.428
* In indice primo poſito in principio huius tom. 9. ex tract.9. *De Priſco more eligendi Epiſcopos,* lege omnes eius difficultates ſup.hoc verbo *Epiſcopus.*
* Et in hoc indice in quamplurimis eius verbis inuenietur hoc verbum *Epiſcopus.* ſignanter Vide verbum. *Ætas. Aſſiſtere.Beneficium.Bulla Cœnæ. Capella.Capellanus.Capere. Citare.Cogere. Cognoſcere.Collatio.Concilium.Confeſſarius.Confraternitates.Conſecrare.Conſentire. Conſtare.Deſeruientes.Differentia.Diſpenſare.Dominium. Domus. Eccleſia. Eiicere. Excommunicare. Exhumare. Extrahere. Familia. Familiares. Feudatarius. Habitus. Hæreſis.Hoſpitale.Impeditus.Impreſſio.Inhibere.Intromittere. Inuentarium. Irregularitas. Iuramentum.Iuriſdictio. Iuſpatronatus. Laudemium. Licentia.Litera.Magiſtratus.Mãdatum.Maritus.Miſſam celebrare.Numerus.Obcidens.Offendentes.Officialis.Ordinatus.Palatium.Penſio. Perduellio.Pertinere.Poſſeſſio.Priuilegium.Probatio.Probo. Proceſſus. Prohibere.Publicare.Publicatio.Religioſus.Reſidentia.Rex.Sententia.Solemnitas.Succeſſor.Territorium.*

Epiſtola.

Epiſtola quædam Clem.VIII.Circa debitores fugitiuos, bannitos,fures,&c.pro gaudenda Immunitate Eccleſiarum exiſtentes in Monaſteriis. tr.1.reſ.62.§.1.p.41

Epula.

* Vide verb.*Ferculum.Prælatus.Conclauis.*

Equites.

Equites Milites profeſſi D.Ioannis,D.Iacobi,Alcantaræ, Calatrauæ,&c.& Fratres D.Ioannis qui portant mediam Crucem albam, an gaudeant priuilegio Canonis,& fori,& exceptione gabellarum. tract.2.reſ.167. §.1.p.178.& à reſ.169.vſque 172.vbi late.
Et an ſecus ſit dicendum de Equitibus Aurei velleris,S. Michaëlis, Annunciationis B. Mariæ Virginis,& de Militibus Garriorum, & de illis Vulgo dictis *de la Banda,*& de omnibus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate erectis. ibid.§.3
* Vide verb.*Cognoſcere.Gabella. Officium ſæculare.Religioſus.Vxor.*

Eremita.

Eremitæ an gaudeant priuilegio fori? Et quid de Eremitis profugis, qui non ſubſunt alicui Superiori Eccleſiaſtico. tr.2.reſ.174.§.1.p.181

Errare.

* Sup.hoc verb. *Errare.*in indice primo poſito in principio huius tom.9. aliquid inuenies fere in omnibus Reſolutionibus tr.5.*De Infallibilitate Decretorũ Summi Pontificis loquentis ex Cathedra extra Conſilium.*

Eſſentia.

* Vide verb. *Pars.*

Euchariſtia.

Si inter illas perſonas, quæ Euchariſtiæ Venerabile Sacramentum per plateas aſſociant, delinquens ſe immiſceat, an gaudeat Immunitate. tractat. 2. reſol.12. §.2.p.12

Euchariſtia ſeruari poteſt pro infirmis in Eccleſia polluta. tr.1. reſ. 144.§.12. p.94

Euchariſtiam ſumere ad euitandum ſcandalum an poſſit, ſi aliquis tempore Conclauis irretitus ſit cenſura Pij IV. & Greg. XV. ante obtentam abſolutionem tr.7. reſ.123. §. p.436

Idem eſt à fortiori de Hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, vt abſoluatur à cenſura. ibid.

Negatur Euchariſtiam poſſe ſumere excommunicatum occultum extra articulum, vel periculum mortis, etiamſi vrgeat ſcandalum, infamia, &c. tr.7. reſ.124. §.1. p.437

* Vide verb. *Interdictum. Sacerdos.*

Euictio.

Pro euictione ſi Clericus conueniatur, an conueniendus ſit coram iudice Eccleſiaſtico. tract. 2.reſol.76.§.1.p.136

Exactor.

Exactor tributorum, qui ad Eccleſiam confugit, an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.5.§.1.p.36

Examinandum. Examinare. Examinatum.

* Vide verb. *Bulla Apoſtolica. Punire. Teſtis.*

Excedere.

* Vide verb. *Culpa, Gabella.*

Excipiens.

* Vide verb. *Regula.*

Excludere.

* Vide verb. *Hæreſis.*

Excluſum.

* Vide verb. *Appellatio.*

Excommunicare. Excommunicatio. Excommunicatum, &c.

Excommunicatio contra lædentes Immunitatem Eccleſiæ an ſit lata, vel ferenda. tr.1.reſ.2.§.1.19.p.4.

Excommunicatus declaratus an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ. 27. §. *Quæro tertio.* p.21.

Licet ab excommunicatione excuſetur, qui Clericum turpiter inuentum in continenti percuteret, id tamen non ſatis videtur in percutientem Cardinalem, Epiſcopum, & alios Prælatos exemptos.tr.1. reſ. 49. §.5. p. 34

Excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios an Epiſcopi, & Inquiſitores poſſint; Et an non ſolum in Sicilia, ſed in aliis Regnis. tractat.2.reſolut.47. §. 1. p.125

Excommunicare in ſuis titulis an Cardinales poſſint tr.7.reſ.39.§.1. p.389

Excommunicatum occultum negatur poſſe extra articulum, vel periculum mortis communicare, vel celebrare, etiamſi vrgeat ſcandalum, infamia, &c. Et an poſſit confiteri. tr.7.reſ.123.124.& 125. Vbi late, & aliqui caſus pro praxi. p.436.& ſeqq.

* In indice primo poſito in principio huius tom.9. ex tract.7. *de Cardinalibus, & Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis,* lege à Reſolutione 94.vſque in finem præcitati Tractatus, vbi plures, & curioſas quæſtiones inuenies ſuper hoc verbo *Excommunicatio & eius abſolutio*, impoſita ſuper ſupradictis impedimentis.

* Vide etiam in hoc indice rerum notabilium verb. *Auferre. Bona temporalia. Bulla Cœna. Bulla Cruciata. Captum. Cenſura. Collectare. Conuictus. Epiſcopus. Familia. Filius. Habitus. Ingredi. Inhibere. Interficere. Loqui. Matrimonium. Miſſam celebrare. Nouitius. Obedire. Occidens. Officialis. Percutiens. Præcipere Prælatus Eccleſiaſticus. Rex. Sciens.*

Excommunicationis Abſolutio.

Ab omnibus excommunicationibus, & cenſuris reſeruatis abſolui poſſunt omnes parturientes, & proficiſcentes ad bellum tanquam conſtituti in periculo mortis à quocumque Sacerdote etiam non approbato. tr.7.reſ.126.§.2.p.439

* In indice primo poſito in principio huius tom.9. ex tractatu 7. *de Cardinalibus, & Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis* à Reſolutione 112. vſque ad Reſolutionem 127. Lege curioſas difficultates ſuper hoc verbo *Excommunicationis abſolutio.*

* Vide etiam in hoc indice verb. *Bona temporalia. Epiſcopus. Violantes.*

Excuſare.

* Vide verb. *Aduocantes. Aſſiſtere, Bulla Cœnæ, Cautio. Conſuetudo. Epiſcopus. Reſtituere.*

Executio. Executor.

Executionem realem an poſſit facere iudex laicus ſententiæ à ſe latæ contra Clericum in caſibus, in quibus ſibi à iure cognitio permiſſa eſt? Vbi alia notabilia circa hoc. tr.2.reſ.82.& 83.p.138

Executio an fieri poſſit per iudicem ſæcularem in prædio ſpecialiter obligato à laico, & ſi Clericus illud poſſideat. tr.2.reſ.84.§.1.& 2.p.139

Executores proprios, Fiſcum, & familiam armatam habere an poſſit Epiſcopus.tr.2.reſ.302.§.2.& ſeq.p.251.

* Vide verb. *Contractus. Impedire. Rex.*

Exemplum.

Ad exemplum Salomonis cum Abiathar Sacerdote reſpondetur pro Immunitate Eccleſiaſtica. tr.2.reſ.330. §.1.& ſeqq.p.278

Exemplum Ioas Regis reſellitur. tr.2.reſ.331.§.1.p.280

Exempla Chriſtianorum Principum, & eorum leges expenduntur pro ſupradicta Immunitate. tr.2. reſ.334. §.1.p.283

Exemplum adorationis, quæ præbetur Epiſcopis, Imperatoribus, Regibus, & Patribus à filiis, adducitur pro adoratione, quam Chriſti fideles Summo Pontifici exhibent. tr.4.reſ.4.5.& 6.p.324.&c.

Exemptio. Exemptum.

* In indice primo poſito in principio huius tomi in tractatu 2. *de Immunitate Eccleſiaſtica* ſunt quam plurimæ difficultates ſuper his verbis, & exemptione Eccleſiaſtica. Ideo ibi require, quidquid occurrerit circa hoc.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Bona temporalia, Decima, Gabella, Perſona, Probare.*

Exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum an probetur per ſolutionem, quæ ſit Romanæ Eccleſiæ. tract.11.reſ.4. §.1.& ſeqq.p.466

Exequentes.

* Vide verb. *Iuſſum.*

Exequiæ.

Si de his, quæ ad exequias, & funera pertinent Princeps per aliqua ſtatuta diſponat, an efficiat contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & ſit excommunicatus. tr.2.reſ.218.§.1.& ſeqq.p.210

Exercens, Exercere.

Exercens Clericus venationem, aut piſcationem prohibitam, an poſſit ſpoliari à iudice ſæculari auibus, vel canibus, aut aliis inſtrumentis. tract.2.reſ.116.§.3. p.155

Exercendi vſuras abſque Pontificis authoritate, an Principes ſæculares ex iuſta cauſa Iudæis poſitiuam licentiam dare poſſint. tr.2.reſ.311.§.1.p.255

Exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos an Legatus natus poſſit. tr.2.reſ.315.§.1.p.256

Exercere iuriſdictioné ante cœptam poſſeſſionem, & literarum

terarum oſtenſionem an Cardinales poſſint in Eccleſiis ſibi conceſſis. tr.7.reſ.53.§.1.p.397
* Vide verb. *Equites.*

Exercitium.

Exercitium falſæ ſectæ permittere Turcis, Infidelibus, vel Hæreticis in fœderibus non poſſunt Principes Chriſtiani ſine licentia Pontificis etiam in cauſis vrgentiſſimis.tr.13.per totum,& ſignanter reſ.8.§.1.& 8. p.478

Exercitus.

Pro manu tenendo Exercitum in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conſeruentur,an Clerici teneantur ad gabellam. tr.2.reſ.252.§.1.p.226

Exhæredare.

Si exhæredauit Pater in teſtamento filium, vel filiam ex eo,quod nupſerit contra eius voluntatem,an Confeſſarius poſſit eum in articulo mortis abſoluere, niſi prius reuocet tale teſtameneum, non obſtante quod ſit ſtatutum laicale tale matrimonium prohibens.tr.2. reſ.223.§.*Notandum eſt*,in fine.p.213

Exhumare.

Exhumare corpus defuncti occiſi an poſſit iudex laicus inconſulto Epiſcopo,vt conſtet de corpore delictum. tr.1.reſ.129.§. 1.p.84
Vbi,quod Epiſcopus in nullam incurrit irregularitatem concedens talem licentiam exhumandi corpus defuncti occiſi. ibid.§.3

Exhibere.

Ne exhibeant laici ſeruitia aliqua,& obſequia Clericis an Principes laici ſtatuere poſſint.tract.2. reſ.215.§.1. p.207
Si non exhibeat literas Legationis creditur Cardinali dicenti ſe eſſe Legatum. tr.7.reſ.69.§.3.p.401
* Vide verb. *Auxilium.Reuerentia.*

Exigere.

* Vide verb. *Decima,Gabella,Subſidium, Tributum.*

Exilium. Exules.

Exilium fregiſſe bannitus an intelligatur, ſi ſtetit in Eccleſia ſuæ Patriæ. tr.1.reſ.63.§.1.p.41
Exules confugientes ad Eccleſiam, an gaudeant eius Immunitate ſi non commiſerint delicta exceptuata. tr.1.reſ.64.§.1.ibid.
Exul an poſſit humari in Eccleſia,à qua arceatur exilij ſententia. ibid.§.2
Exilij pœna an reus confugiens ad Eccleſiam puniri poſſit per iudices Eccleſiaſticos, vel laicos. tr.1.reſ. 126.& 127.p.80.& ſeqq.
* Vide verb. *Relegatio.*

Eximere.

Eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis Summus Pontifex poteſt,& per conſequens familiam laicam Epiſcopi, & miniſtros eius Curiæ, quia Pontifex in temporalibus habet Dominium rectum. tract.8. reſ.7.§.1.p.447
* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Exeuntes. Exire.

Vt exiret reus ab Eccleſia, ſuaſionibus, & blanditiis inductus eſt,& exinde comprehenſus eſt,an teneatur iudex illum Eccleſiæ reſtituere.tract.1.reſ.83.§.3.p.50
Exeuntes Cardinales è Conclaui propter infirmitatem præbent iuramentum acta in Conclaui circa electionem Pontificis nemini manifeſtare. tract. 7. reſ.105. §.5.p.418
Si exiuit Cardinalis è Conclaui propter infirmitatem ſi conualuerit, an teneatur quamprimum redire, & ſi nolit redire,an poſſit compelli intrare. tractat.7. reſ.106.§.1.& ſeq.p.418
* Vide verb.*Capere.Egredi.*

Exiſtens.

Exiſtens in Eccleſia mandans homicidium extra illam committere, vel è contra, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.73.§.1.p.46
Exiſtens in Eccleſia,vel aliquo Monaſterio, & ex feneſtra pilam tormentariam eiecit in alium extra Eccleſiam exiſtentem,& illum occidit, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.74.§.1.p.46
Et quid è contra. ibid.§.3
Exiſtens in Eccleſia,& mutilans, vel occidens exiſtentem extra Eccleſiam, an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.76.§.*vnic*.p.47
Cum aliis exiſtentibus extra Conclaue Cardinales loquentes de rebus ad electionem Pontificis pertinentibus,an incidant in cenſuram Papæ reſeruatam. tr.7. reſ.93.& 95.p.710
Vbi,quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ, ſed contra ſecrete loquentes. §.3
Et an ſaltem in dicto caſu peccent mortaliter.tr.7.reſ.96. §.1.p.412

Exiſtere.

Dum exiſtit reus in Eccleſia, an poſſit à iudice laico condemnari ad mortem,vel ad pœnam corporalem, ad exilium,ad triremes, vel ad perpetuum carcerem. tr.1.reſ.127. §.1.p.80
Si exiſtant re vera aliqua priuilegia in aliquibus Regnis contra libertatem Eccleſiaſticam,an ſint reuocata per Bullam Cœnæ. tr.2.reſ.7.§.2.p.100
Extitiſſe priuilegium faciendi aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam,an probet conſuetudo Immemorabilis tr.2.reſ.8.§.1.p.101
* Vide verb.*Iudex Pontifex.*

Expedire.

Expedit Romano Pontifici ſolùm,& non Principibus laicis beneficia extinguere lege in tr.14. reſ.3.§.3. in fine.p.483
* Vide verb.*Bonum.Diſtare.Electio.Eligere.Quæſtio.*

Expellere.

* Vide verb. *Eccleſiaſticus*, *Eiicere. Epiſcopus. Mandatum.*

Expirare.

An expiret licentia teſtandi conceſſa Cardinalibus,mortuo Pontifice,qui illam conceſſit. tract.7.reſ.92. §.1. p.408
* Vide verb. *Matrimonium.*

Explorare.

* Vide verb. *Voluntas.*

Exportantes.

* Vide verb. *Auferre.*

Exprobratum.]

* Vide verb. *Conſuetudo.*

Extendendum. Extendere.

An extendatur ad omnia delicta Immunitas Eccleſiaſtica. tr.2.reſ.326.§.1.& ſeqq.p.269
An extendantur ad Cardinales priuilegia Epiſcopis conceſſa. tr.7.reſ.36.§.1.p.389
* Vide verb. *Comprehendere.Lex.*

Exterus.

Ne exteris beneficia conferantur,an Principes authoritate propria ſtatuere poſſint. tr.2.reſ.204.§.1.p.198
Vbi,quod non eſt liberum Magiſtratibus, & iudicibus ſæcularibus literas Pontificias reiicere, quarum authoritate beneficia exteris conferuntur. ibid.§.2
Et quid,in Regnis, vbi ex priuilegio Pontificis Reges habent collationem, vt nullus exterus poſſit beneficium obtinere. tr.2.reſ.205.§.2.ibid.

Extinguere.

Extinguere Cardinales,Patriarchas, & Archiepiſcopos an Papa poſſit. tr.7.reſ.2.§.1.p.376
* Vide verb. *Beneficium.Pontifex.*

Extorquere.

* Vide verb. *Pœna.*

Extractio. Extractum. Extrahere, &c.

Extrahere ſimplices fures ab Eccleſia an licitum ſit ſaltem ex conſuetudine. tr.1.reſ.57.§.4.p.37

Qui extraxit aliquem ab Eccleſia,& extractum eum occidit,an gaudeat Immunitate. tract.1.reſol.76.§.1. p.47

Extractus reus ab Eccleſia, ſi à carceribus aufugit, & iterum captus eſt in loco communi, an adhuc Eccleſiæ reſtituendus ſit. tr.1.reſ.83 §.3.p.50

Qui extractus fuit ab aliis violenter è manibus ſatellitum, ſi confugerit ad Eccleſiam,an ſit protegendus? vt eius Immunitate gaudeat. tractat.1. reſolut. 106. §.1.p.59

Vbi,an Eccleſia extractum reum ab aliis è manibus ſatellitum reſtituere iudici laico teneatur, ſicut iudex laicus tenetur reſtituere reum Eccleſiæ ſpoliatæ. §.4.

Omnes,qui extracti fuerunt violenter ex publicis Carceribus, ſi in Eccleſia reperti fuerint, an gaudeant eius Immunitate. tr.1.reſ.107.§.2.p.60

Si extractus fuit reus ab Eccleſia violenter, an neceſſario reſtituendus ſit eidem Eccleſiæ, vel ſufficiat alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo. tractat.1. reſolut.108. §.1.p.61

Extrahentes è manibus ſatellitum reum, an tam ipſi quam reus, ſi ad Eccleſiam confugiant gaudeant eius Immunitate. ibid.§.19.& ſeqq.p.63

Extractus violenter homicida ab Eccleſia à Parentibus occiſi,ſi ſuperueniat Curia ſæcularis, & capiatur, an debeat adhuc gaudere Immunitate. tract.1.reſol.109. §.1.p.64

Vbi,quod idem eſt, ſi metu iniuſtè illato, quod à iudice ſæculari capiendus ſis in Eccleſia, & fugias ab Eccleſia,quod adhuc non potes capi, quia tunc non diceris egredi,ſed extrahi per violentiam. §.3

Si extrahere reum ab Eccleſia iudex non mandauit, ſed ſatellites,vel alij extraxerunt eum vi, vel dolo, an teneatur reſtituere reum in Eccleſia, vel an poſſit contra illum agere. tr.1.reſ.110.§.1.ibid.

Si extractum ab Eccleſia per vim à perſonis priuatis iudex laicus illum carceret, an violet Immunitatem Eccleſiæ. tr.1.reſ.112 §.1.p.65

Si extraxit perſona priuata aliquem ab Eccleſia, afficitur cenſura. ibid.§.2

Extrahere reum ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, an poſſit iudex laicus,ſi notoriè conſtaret reum non gaudere Immunitate. tract.1.reſolut.113.114. & 115. p.65.& ſeqq.

Extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis, an ſaltem ex conſuetudine iudices laici poſſint. tract.1. reſ.116.§.1.p.67

Extrahere reum ab Eccleſia an iudex laicus poſſit, & in ſuis carceribus detinere, dum cauſa agitur, an reus debeat gaudere Immunitate. tract.1.reſ.117. §.1. p.69

Licet extractus fuerit reus ab Eccleſia cum licentia Epiſcopi,an iudex laicus teneatur reſtituere illum Eccleſiæ,ſi conſtat illum non commiſiſſe delictum in Bulla Greg.XIV. exceptuatum. tractat.1. reſolut.121.§.1. p.74

Extractionem annonæ,videlicet Vini, Frumenti, Olei, Bladæ,Leguminum, & huiuſmodi extra territorium ſtatuta prohibentia,an comprehendat Clericos huiuſmodi bona,vel fructus extrahentes in ſuis prædiis recollectos. tr.2.reſ.212.§.1.& ſeqq.p.203

In extractione Frumenti,Vini,Olei,& ſimilium, quæ ex bonis patrimonialibus Clerici collegerunt, vt alibi conducendo carius vendant,an teneantur ſoluere gabellam. tr.2.reſ.256.§.1.p.228

* Vide verb. *Licentia. Miniſter iuſtitiæ. Reſtituere.*

Extraneus.

Ne in extraneas perſonas alienentur bona ſtabilia prohibendo expreſſe, ne alienentur in perſonas Eccleſiaſticas,an ſtatutum hoc prohibens ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et an talia ſtatuentes incident in cenſuram Bullæ Cœnæ.tr.3.à reſ. 6. vſque ad Reſ.19.ſignanter in reſ.6,& 10.p.308

Extrauag. Bonifacij VIII.

Extrauag.*Vnam Sanctam*,quomodo eſt intelligenda.tr.2. reſ.18.§.1.p.110

Extrema-Vnctio.

* Vide verb. *Vnctio extrema.*

Exuſtum.

* Vide verb. *Ignis.*

F

Facere.

* Vide verb. *Fides Monopolium.*

Factum.

De Facto proprio Cardinalis deponens, vel ad fauorem familiaris,quam fidem faciat.tract.7.reſ.70. §.1.p.401

* Vide verb.*Mandatum. Reſiſtere.*

Facultas.

Facultatem an conceſſerit Conſtantinus Imperator, vt Eccleſiæ per totum orbem ædificari poſſint. tract.2. reſ.202.§.2.p.197

Vt ſine facultate Regia bona immobilia non transferantur in perſonas Eccleſiaſticas,an tale ſtatutum ſæculare valeat.tr.3.reſ.8.Sed vide ibi à reſ.6.vſque ad 19. incluſiue,vbi late.à p.308.vſque ad 319

Facultatem teſtandi & diſpenſandi de rebus ſuis, quas ex profeſſione amiſerunt Cardinales Religioſi, & Epiſcopi Religioſi,an recuperent.tract.7. reſ.84. §.4. p.406

Ex facultate Pontificis Cardinales teſtantes an teneantur adhibere formam iuris Ciuilis,vel Canonici.tr.7. reſ.90.§.1.p.408

Facultas teſtandi conceſſa Cardinalibus an intelligatur pro prima vice. tr.7.reſ.91.§.1.p.408

Facultatem teſtandi an Pontifex poſſit concedere Cardinalibus non ſolum in vſus pios,ſed etiam in quibuſlibet,dum modo ſint liciti,& honeſti.tract.7. reſ.92. §.3.p.409

Facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ Pontifex concedens in aliquo Iubilæo,etiam anni Sancti non comprehenditur caſus hæreſis. tract.7. reſ.118. §.2.p.431

* Vide verb. *Inhibitoria, Licentia, Poteſtas. Vicarius.*

Facultates temporales.

Quando facultas laicorum non ſufficere cenſeatur ad hoc,vt Clerici cum conſenſu Epiſcopi, & conſulto Pontifice contribuere in aliquibus caſibus teneantur. tr.2.reſ.249.§.1.p.225

Falcis.

* Vide verb. *Inferior.*

Falſitas. Falſum.

Si falſum teſtis depoſuit, vnde innocens damnatus eſt ad mortem,an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tract.1. reſ.95.§.2.p.35

Et ſi falſum pretio,& pecunia depoſuit, an in tali caſu dicatur aſſaſſinus,ita vt careat Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.96.§.1.ibid.

Pro falſitate,quando erat Notarius laicus, effectus Clericus,an ſit puniendus à iudice laico? Et quid eſt faciendum,ſi talis Clericus effectus conficeret acta, & inſtrumenta. tr.2.reſ.104.§.1.p.151

Si falſum depoſuerit Clericus coram iudice laico, an poſſit eum punire non in perſona,ſed in bonis. tr. 2. reſ.268.§.4.p.234

* Vide verb. *Teſtimonium. Teſtis.*

Familia.

Familia laica Clericorum an gaudeat priuilegio fori.tr.2. reſ.160.§.1.p.173

Familiam armatam poſt Concilium Trid. an poſſint tenere Epiſcopi, quæ quidem familia, licet laica gaudet priuilegio fori. tract.2. reſ.181. § 3. p.183. & in tract.8. per omnes eius decem reſ. late. pag. 441. & ſeqq.

Et ſi dictæ familiæ delicta iudices laici cognoſcere velint, an excommunicari ab Epiſcopo poſſint tract.2. reſ.181.§.1.& ſeqq.p.183

Familia laica Epiſcoporum an gaudeat piuilegio fori, etiamſi non habeat requiſita Concilij Trident.*ſeſſ.23. c.6.* tr.2.reſ.182.§.1.p.184

Familia laica Epiſcopi Titularis an gaudeat priuilegio fori. tr.8.reſ.184 §.1.p.186

Sed in caſu contingenti dicta familia punienda eſt ab Ordinario loci,non autem ab ipſo Epiſcopo titulari. ibid.

Familia laica aliorum Prælatorum habentium territorium,& iura Epiſcopalia cum poteſtate iuriſdictionis, vt eſt in Sicilia Archimandrita Meſſanenſis, &c, an gaudeant priuilegio fori. ibid.

Familia Vicarij Epiſcopi an gaudeat priuilegio fori.tr.2. reſ.185.§.1.p.187

Per familiam propriam an poſſit Epiſcopus capere laicos in cauſis miſti fori, ſine inuocatione brachij ſæcularis.tr.2.reſ.302.§.1.p.251

Familiæ ſuæ an Cardinales de confeſſario prouidere poſſint. tr.7.reſ.47 §.p 391

Et an hoc vbicumque Cardinales inueniantur. ibid.

Familia Epiſcoporum extra propriam Diœceſim non poteſt eligere ſibi Confeſſarium non approbatum ab Ordinario illius Dœceſis. ibid

Familiam armatam an Cardinales habere poſſint. tr.7. reſ.64.§.1.p.399

Familia laica Nuncij Apoſtolici an gaudeat priuilegio fori. tr.8.per totum.vbi late & plura.p.441

* Vide verb.*Epiſcopus,Eximere.Fiſcus.*

Familiares.

Ne familiares S. Inquiſitionis gaudeant priuilegio fori in aliquo delicto,an Reges ſtatuere poſſint ſine conſenſu DD.Inquiſitorum. tractat. 2. reſolut.196, §.1. p.195

Familiaribus ſuis an Cardinales Presbiteri poſſint conferre Tonſuram, & cæteros Ordines. tr.7.reſ.51.§ 3. p.396

Familiares Cardinalium in abſentia an gaudeant Fructibus ſuorum beneficiorum. tractat.7. reſol.61. §. 1. p.399

Ad familiares ſuos coërcendos an Cardinales poſſint habere priuatum carcerem. tractat. 4. reſolut. 64. §. 1. ibid.

Familiares Cardinalium ex conſuetudine an remittantur in debitis ad ſuos Cardinales, & ipſi DD. Cardinales ſint eorum iudices competentes, ita vt vicarius Papæ dictos familiares non iudicat, ſed eos remittit ſuo Cardinali. ibid.

Familiaris ad ſui fauorem Cardinalis deponens, quam fidem faciat. tr.7.reſ.70.§.1.p.401

Familiares Cardinalium in eorum cauſis an ſint teſtes idonei? Idem eſt de familiaribus Epiſcoporum. tr.7. reſ.72.§.1.p.402

Familiaribus Papæ, vel Cardinalis offendentibus pœna imponitur pro qualitate culpæ. tract.7. reſol.78.§.1. p.404

Familiares Clericos Cardinalium offendentes eorum intuitu an incurrant cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.83. §.1.p.406

Familiares Cardinalium gaudent priuilegio fori. tract.8. reſ.10.§.4.p.450

* Vide verb.*Famalia.Famulus.*

Famulus.

Famulos Legatorum atrocia ſcelera perpetrantes ſine violatione iuris gentium an liceat Principibus condigna vltione punire. tr.2.reſ.23.§.1.p.111

Et in hoc caſu eſt differentia inter Legatos Principum ſæcularium,& Legatos,& Nuntios Summi Pontificis. ibid.§.7.p.112

Famuli profeſſorum, ſtudioſorum quotidiani, neceſſarij, perpetui, & proprij an gaudeant priuilegio fori. tr.2. reſ.161.§.3.p.174

Cum famulis Cardinalium exiſtentibus in Conclaui loquentes an incurrant cenſuram?Et quid,ſi ſciat poſtea dictos famulos omnia referre ſuo Cardinali. tr. 7. reſ. 103. §.1.p.416

Et quid, ſi famuli Conclauiſtæ loquantur cum aliis exiſtentibus extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem Pontificis, et an ſaltem peccent mortaliter, & qui cum illis loquuntur. ibid.

Famuli Clericorum, & ſtudioſorum ad tempus ſeruientes an gaudeant priuilegio fori. tractat. 8.reſol.3.§.2. & ſeqq.p.443

* Vide verb. *Clauiſta. Epiſcopus.Familiares. Inſeruientes, Mandare.*

Fauere

* Vide verb.*Opinio.*

Fauor.

Si in fauorem rei lata ſit ſententia declarans illum gaudere Immunitate, an detur appellatio à tali ſententia, Et quid è contra. tr.1 reſ. 121.§.2.p.74

* Vide verb. *Conſuetudo.Familiares. Statutum.*

Fauorabile.

In fauorabilibus perſonæ exemptæ, vt Eccleſiaſtici veniunt in appellatione Vniuerſitatis, Populi, territorij, cum ſint pars Reipublicæ, ſecus autem in odioſis, & oneroſis. tr.3.reſ.6.§.2.p.308

* Vide verb. *Statutum.*

Fautores.

* Vide verb.*Hæreticus.*

Feneſtra.

Qui ex feneſtra cum Archibuſiis occidit inimicum, & à tergo, non dicitur proditor, ideo debet gaudere Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.81.§. 2. p.49

* Vide verb. *Exiſtens.*

Ferculum.

Cum ferculis plurimis in conclaui Cardinales veſcentes an mortaliter peccent. tr.7.reſ.110.§.1.p.422

Feria ſexta Paraſceues.

In Feria ſexta Paraſceues an Cardinales poſſint deuenire ad ſcrutinium, non audito Officio fieri ſolito in illa die,non obſtante §.*Similiter*.Bullæ Greg.X V. tract.7. reſ.111.§.1.ibid.

Feria ſexta Paraſceues nemini licitum eſt ſacrificare ob prohibitionem factam ab Innocentio I. ibid.

In Feria dicta Officium fieri ſolitum à Sacerdote, extracto Sacramento è ſepulchro,an ſit vere Sacrificium,& Miſſa dici poſſit. ibid.§.2

Si in Feria dicta incidat Feſtum de præcepto, an populus Chriſtianus teneatur officium illud audire ibidem §.3

Ferre.

* Vide verb. *Lex.Populus.Sententia.Teſtimonium.*

Ferrum.

Si ferrum Eccleſiæ delinquens apprehendit,an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.8.§ 9.p.10

Feudale.Feudatarius.Feudum.

Feudatarij Epiſcopi Regum an debeant prius obedire Regi,quam Papæ,vel Metropolitano. tr.2.reſ.29.§.1. p.116

Feuda à Rege Prælati tenentes an teneantur in bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundum feudorum

rum

rum conditionem. ibid.§.3
In feudalibus an Clericus poſſit conueniri coram iudice laico. tr.2.reſ.75.§.1.p.136
Quando in feudum decimæ ſunt collatæ Principibus, vel aliis ſæcularibus, an eorum exactio, & lites pertineant ad iudicem Eccleſiaſticum, vel laicum. tract.2. reſ.274.§.1.p.236
Si feudum à Principe ſæculari Clericus teneret, an poſſit ratione delicti, & crimine læſæ Maieſtatis perſonaliter à Maieſtatibus laicis diſtringi. tract.2.reſ.327. §.6.p.273
In feudis an poſſint Cardinales ſuccedere? Et an in tali caſu admittantur ad ſeruiendum per ſubſtitutum. tr.7.reſ.26.§.1.p.385

Fideles.

Fideles Chriſti Summo Pontifici adorationem præbent, an ſit licita talis adoratio? tr.4,reſ.1.§.1 p.321

Fidelitas.

* Vide verb. *Iuramentum. Regnum.*

Fides.

Si fidem dederit reus redeundi ad Carcerem & confugerit ad Eccleſiam, an eius immunitate gaudeat. tr.2. reſ.27.§. *Quæro quinto* p.22
* Vide verb. *Factum.*

Fides Catholica.

Dum fidem SS. Trinitatis Epiſcopus hæreticus tenet, valide conſecrat, & benedicit Templa, & Eccleſias. tr.1. reſ.131.§.7.p.86
De fide definiendo aliquid Papa extra Concilium Generale an poſſit errare. tractat. 5. reſolut. 1.2.3. & 4. p.340.&c.
De fide an ſit omnino v.g. hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, & verum D. Petri ſucceſſorem. tr.5.reſ.6.7.& 8.p.346.& ſeqq.
Et, ſi non eſſet verus Pontifex, an eius Decreta circa res fidei haberent infallibilitatem. tract.5.reſ.8.§.1.& ſeq. p.348
Circa fidei res an Decreta Pontificis haberent infallibilitatem, etiamſi non eſſet de fide, quod Papa eſſet verus Pontifex. tr.5.r.8.§.1. ſignanter §.4.& ſeq.p.349.
Quando aliquid de fide Summus Pontifex determinat, exponitur modus, quo ei Spiritus Sanctus aſſiſtat. tr.5.reſ.11.§.1.& ſeqq.p.352
In fide an Papa, vt perſona priuata poſſit errare, & de facto errauerit. tr.5.reſ.12.§.1.& ſeqq.p.353
De fide an ſit tenendum, quod Papa non poſſit errare in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum. tr.5. reſ.19.§.1.& ſeqq.p.359
Et magnum diſcrimen eſt inter hãc propoſitionem: Non eſt de fide Vrbanum VIII. eſſe verum Pontificem, & illam: Vrbanus non eſt verus Pontifex. tr.5. reſ.22. §.7.p.363

Filius. Filia.

Filius occidens Patrem an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.27.§. *Quæro primo*. p.21
Filios Regis offendentes an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.50.§.3.p.34
Filij Clericorum an gaudeant priuilegio fori. tractat.2. reſ.158.§.1.p.173
Et an etiam gaudeant exemptione gabellarum. ibid.
Et an ſupradicta intelligantur de filiis Clericorum legitimis, viuente Patre. ibid.§.2
Ne filius, vel filia poſſint contrahere ſine conſenſu Patris, alias cadant ab hæreditate, an tale ſtatutum ſit validum. tr.2.reſ.223.§.1.p.213
Si filiorum matrimonium impediat Pater, an incurrat excommunicationem Concilij Trid. ibid.§.3
Vt filia nubat de conſilio alterius, an teſtator diſponere poſſit. ibidem §.2. in fine. ibid.
Pro filio Clerico emens victualia, an teneatur pater ſoluere gabellas. tr.2.reſ.242. §.1.p.220
Vbi aliqua alia contingentia in dicto caſu. ibid.
Filio ſpurio de alimentis debitis præſtandis an iudex Eccleſiaſticus cognoſcere poſſit, vel an hæc cognitio ſit mixti fori. tr.2.reſ.285.§.1.p.243
Et quæ ſub nomine alimentorum intelligi cenſeantur? Vbi explicite, & late. ibid.§.3
Filio ſpurio an alimenta præſtanda ſint, attentis, & conſideratis diuitiis paternis, & eius qualitate, & dignitate. ibid.§.4
Idem, quod dictum eſt de parentibus circa filios ſpurios, dicendum eſt de filiis circa parentes. ibid.§.5
Filium Clerici an Princeps legitimare poſſit, ſi ipſe filius ſit Clericus? Et quid, ſi talis filius Clerici ſit laicus. tr.2.reſ.313.§.1.p.256
Inter filios familias matrimonium contractum ſine conſenſu parentum, non obſtantibus prohibitionibus Principum, validum eſſe probatur. tract.2.reſ.333.§.1. p.299
Filio Clerico à Patre donationem omnium bonorum factam ſtatutum, vel lex hoc inualidans an ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.3.reſ.20.§.1.p.320
Filij apud veteres ſupplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant, veniam de offenſis petendo, ex quorum more infertur Summum Pontificem adorari debere pedum oſculatione, &c. tract.4. reſol.3. & 6. §.2.p.22.& ſeq.
An filij familias Cardinales non prohibeantur teſtari de bonis, quæ habebant, priuſquam efficerentur Cardinales. tr.7.reſ.27.§.1.p.387
* Vide verb. *Exhæredare. Inſtans Superior ſæcularis.*

Fingens

Fingens ſe Chriſtianus Infidelem, expetens baptizari, vt certam pecuniarum Summam accipiat, an debeat abiurare. tr.1.reſ.107.§.5.p.61

Finis.

* Vide verb. *Ceſſare. Lex. Mens.*

Finis Eccleſiæ.

Fines Eccleſiæ per aliquem circuitum an gaudeant Immunitate. tr.1.reſ.7.§.1.p.7

Fiſcalis.

Fiſcalem Regium occidens an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.54.§.1.p.36

Fiſcus

Fiſcum, & familiam armatam habere an Epiſcopus poſſit. tr.2.reſ.302.§.2.p.251

Flumen.

Ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet, an Clerici teneantur ad reparationem. tr.2.reſ.254 §.3.p.227

Fœdus.

De fœderibus Principum Chriſtianorum cum Turcis, vel Hæreticis, ſuppoſita iuſtitia belli. tr.13. per totum, vbi multa, & notabilia. p.471
Et quid de fœderibus cum Turcis, Infidelibus, & Hæreticis circa politica, & ciuilia, & circa Inducias, & Treugas, aut commerciorum cauſa, vel propter ſecuritatem nauigantium, itinerum, &c. maxime inconſulto Pontifice. tr.13.reſ.8.& 9 p.478
Fœdera inire cum Hæreticis maximè perpetua, non poſſunt Principes laici, inconſulto Pontifice, nec in vllo caſu poſſunt eſſe licita, nec valida. tr.13.r.3.§.4.& ſeq. & in reſ.4.p.483
* Vide verb. *Illicitum.*

Fœtus.

Fœtum animatum occidens cum aliqua potione an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tract.1.reſol.93. & 94.p.55
* Vide verb. *Potio.*

Forma.

Formam *cap. Non minus de Immunitate Eccleſ.* ſeruare an neceſſarium ſit, ſi impetrent Principes Bullam à Summo Pontifice pro imponendo aliquo tributo

Clericis

Clericis. tr.2.reſ.250.§.2.p.225
* Vide verb. *Teſtari.*

Forum.

Si in foro Eccleſiaſtico Clerici in Sacris, & Beneficiarij condigne non puniuntur, an poſſint à Rege priuari bonis ab ipſomet Rege obtentis. tr.2.reſ.57.§.1. p.130
Ad forum iudicis ſæcularis declinandum an ſufficiat poſſeſſio Clericatus. tr.2.reſ.120.§.1.p.157
Fori miſti an ſit cauſa ſponſalium? Et quid, ſi iuramento firmata ſint ſponſalia. tr.2.reſ.228.§.1 p.215
Fori miſti an ſit materia iuramenti poſiti in aliquo contractu, & ſimili negotio. tractat.2. reſolut.235. §.1. p.217
Fori miſti an ſit cauſa decimarum. tr.2.à reſ.271. vſque ad 274.incluſiuè p.235
Vbi varij caſus pro praxi.
Forum rei quomodo debeat ſequi actor? Et an poſſit fieri ſtatutum, vt reus ſequatur forum actoris. tr.2. reſ.280.§.7.p.239
Fori miſti an ſit cauſa cognoſcendi de alimentis filio ſpurio debitis? Vbi alia contingentia in dicto caſu. tr.2.reſ.285.§.1.p.243
Fori miſti an ſit crimen Sacrilegij. tract.2. reſ.288. §.1. p.244
Et an crimen adulterij? Vbi pro praxi aliqui caſus diſtinguuntur. tr.2.reſ.290.§.1.p.245
Et an crimen concubinatus. tr.2.reſ.292.§.1.ibid.
In fori miſti cauſis an iudex Eccleſiaſticus teneatur præbere proceſſum iudicibus laicis, à quibus auxilium petit. tr.2.reſ.299.§.1.p.250
In fori miſti criminibus an iudex Eccleſiaſticus poſſit laicos ſine auxilio brachij ſæcularis in carcerem detrudere. tr.2.reſ.301.§.1.p.251
Et an dicti laici non in carceribus Regiis, ſed in Eccleſiaſticis reponendi ſunt. ibid.§.2
In foro Eccleſiæ ſemel punitus, an poſſit iterum pro eadem culpa à iudice ſæculari puniri etiam ad exceſſum pœnæ. tr.2.reſ.303.& 304.p.252
Et quid è conuerſo, ſi delictum eſt miſti fori. tr.2. reſ. 303.§.3.ibid.
In foro Eccleſiaſtico an poſſint viduæ, pupilli, & pauperes, & aliæ perſonæ miſerabiles conuenire laicos? Et quid, ſi pupilli, & viduæ eſſent diuites. tr.2. reſ. 306.& 307.p.252. &c.
Fori miſti an ſit crimen vſuræ. tract. 2. reſol. 309. §.1. p.253
Fori priuilegio conceſſo Domino, marito, &c. gaudent ſerui, vxores, &c. tr.8.reſ.3.§.2.& ſeqq.p.443
* Vide verb. *Familia. Familiares. Famulus.*
* In indice primo poſito in principio huius tom.9. in tract.2.de Immunitate Eccleſiaſtica ſunt quamplurimæ difficultates ſup. hoc verbo *Forum.* Vbi demonſtratur, quando Clericus, & aliæ perſonæ quaſi Eccleſiaſticæ gaudent priuilegio fori, & quando vero illud amittunt, & perdunt.

Frangentes. Frangere.

Frangentes fores Eccleſiæ an gaudeant eius Immunitate. tr.1.reſ.30.§.1.p.25
Frangentes Carceres, & inde ad Eccleſiam confugientes, an gaudeant eius Immunitate. tract.1. reſol.65. §.1. p.42
Si frangat exilium laicus relegatus per certum tempus, infra quod efficitur Clericus, an ſit à iudice laico pro fractura cognoſcendus? Idem quæritur de bannito. tr.2.reſ.107. §.1. p.152
Et quid, ſi Clericus ſit relegatus à iudice Eccleſiaſtico, & poſtea laicus effectus eſt. tractat.2. reſol.108. §.1. ibid.

Frater.

Fratres Regis offendentes an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.50.§.3.p.34
Fratres Clericorum ſunt exempti ab onere hoſpitandi, dum vna ſimul viuunt. tr.2.reſ.179.§.1.p.182

Fratres D. Ioannis.

Fratres D. Ioannis, qui portant mediam Crucem albam, an gaudeant priuilegio fori, & exemptione gabellarum. tr.2.reſ.170.§.1.p.179

Fraudantes. Fraus.

Fraudantes Regia tributa an gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.56.§.1.p.36
Si fraudem Clerici efficiant quoad pondera, & menſuras, vel quoad pretium rerum venalium, an poſſint puniri in multis pecuniariis impoſitis à lege per iudicem laicum. tr.2.reſ.99.§.1.p.149
Qui in fraudem collectarum tantum, & non cum intentione clericandi ſuſceperunt habitum Clericalem, an teneantur ſoluere gabellas à Principe impoſitas. tr.2.reſ 261. §.1.p.231
* Vide verb. *Extrahere.*

Fructus.

De fructibus Eccleſiarum Vacantium an Rex diſponere poſſit in Regno Siciliæ ad beneplacitum in quoſcumque vſus voluerit? Et quid de conſuetudine circa hoc. tr.2.reſ.14.§.1. p.104
Si fructus collectos coloni Religioſorum deferant de loco ad locum, aut alienent, an iudex laicus poſſit ab eis exigere gabellas. tr.2.reſ.269.§.p.235
Pro fructibus Eccleſiæ, an poſſit Clericus conuenire laicum coram iudice Eccleſiaſtico. tract.2. reſ.280.§.1. p.238
Ratione fructuum Præbendæ locatæ laico an debeat conueniri coram iudice Eccleſiaſtico. tract.2.reſ.281. §.1.p.240
* Vide verb. *Familiares.*

Frumentum.

* Vide verb. *Vendere.*

Fugere.

Ne fugiat ab Eccleſia reus, an poſſint ſatellites illum apprehenſum brachio tenere, donec licentia Epiſcopi veniat. tr.1.reſ.101.§.3.p.58
Et an ſaltem in tali caſu ne libere fugiat reus, concedatur, quod Eccleſia à ſatellitibus obſideatur. ibid.
Fugientes è carceribus ad Eccleſiam gaudent eius Immunitate. tr.1.reſ.108.§.108.§.18.p.63

Fulminare.

* Vide verb. *Cenſura.*

Fundare.

Quando fundatur ſtatutum in publica vtilitate, etiamſi faciat mentionem de Clericis, an ſit inualidum, & lædat Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.210. §.1. p.202
Et quid etiam, ſi ſtatuta ſint etiam Clericis fauorabilia. ibid. §.2
Fundatur lex aliquando in periculo facti, vel delicti, & explicatur, quomodo hoc debeat intelligi. tr.7.reſ.58. §.2.p.413
* Vide verb. *Lex.*

Fungi.

Vt fungatur ſuo munere iudex laicus, an illum per cenſuras compellere iudex Eccleſiaſticus poſſit. tract.2. reſ.60.§.3. p.131

Funus.

* Vide verb. *Exequiæ.*

Fur. Furantes. Furatum. Furtum.

Fures an debeant gaudere Immunitate Eccleſiæ, etiam in Eccleſia furantes Pixidem SS. Euchariſtiæ Sacramenti. tr.1.reſ.57.§.1.p.37
Et an ſaltem ex conſuetudine licitum ſit extrahere fures ſimplices ab Eccleſia. ibid.§.4
Fures, qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt, & intra Eccleſiam illud contractauerunt, an gaudeant

eius

eius Immunitate. ibid.§.9.p.38

Vbi, quod in Eccleſia fur non poteſt ſpoliari à iudice laico re furata, quam ſecum traxit,ſed recurrendum eſt ad iudicem Eccleſiaſticum. ibid.§.33

Furantes in Eccleſia an capi poſſint ab Eccleſiaſticis miniſtris etiam extra Eccleſiam. ibid.

Circa fures quædam Epiſtola Clem.VII. tr.1.reſ.62.§.1. p.41

* Vide verb. *Graſſator Viarum, Lator.*

Fuſtis.

Qui cum fuſtibus percutit virum Nobilem proditorie ex propoſito, & ſub ſpe amicitiæ, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ; tr.1.reſ. 98.§.1.p.56

G

Gabella.

Gabellarum exemptione in Hiſpania ex conſuetudine Clerici Minores non gaudent.tr.1.reſ.64.§.2. p.132.

Gabellarum exemptione an gaudeant vxores Clerici coniugati, vel Sacerdotis Græci, aut Equitis D.Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c durante viduitate. tr.2. reſ.157.§.1.p.171

Et ſi dictæ vxores gabellas defraudentur,non eſt,illis abſolutio deneganda. tr.2.reſ.156.in fine p.171

Gabellarum exemptione an gaudeant Nouitij hoſpites in noſtra Religione, ſi aliqua bona poſſideant. tr.2. reſ.163. §. 5.p.177.

Gabellarum exemptione non gaudent Clerici coniugati ſeruientes Epiſcopis. ibid.

Gabellarum exemptione an gaudeant Equites D. Ioannis, D.Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, Monteſæ, S. Stephani, S. Lazarii, etiam Nouitii, & Fratres D. Ioannis, qui portant mediam Crucem albam. tr.2. reſ. 170. 171. & 172.p.179 & 180

Ad gabellæ ſolutionem impoſitæ pro Phyſico, Chirurgo, Ludimagiſtro, &c. Clerici non tenentur. tr. 2. reſ.337. §.9.p.291

* Vide verb. *Filius.*

In indice primo poſito in principio huius tom.9.in tr.1. de Immunitate Eccleſiaſtica à reſ. 237. vſque ad reſ. 269. incluſiue ſunt multæ quæſtiones ſup. hoc verbo *Gabella*, Ideo require in illis,nec non in aliis reſ.dicti tract. quidquid occurrerit præter ſupradictas dificultates.

Gaudere.

Gaudere poſſunt Clerici de iure communi, & vti beneficio ſtatutorum, & priuilegiorum alicui Vniuerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum, ideo ſi per ſtatutum tollantur Clericis ea, quæ de iure ſibi tanquam Ciuibus competunt, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tract.2. reſ. 209. & 211.p. 201.& 202

* Vide verb *Forum,Fructus,Gabella, Immunitas, Eccleſia, Priuilegium.*

Generalis Regularium.

Generalem ſuum Regularis occidens an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.38.§.1.p.29

Cum Generalis licentia Nouitius acceptatus in noſtra Religione ante pubertatis annum, an ſit proprie Nouitius, ita vt gaudeat priuilegio Canonis,& fori.tr.2. reſ. 163.§.3.p.176.

Gentes.

Apud Gentes omnes an Aſyla Immunitatis recepta fuerunt, vel tantum apud Græcos. tract. 1.reſ.128.§.10. p.84.

Genuflectere Genuflexio.

Genuflexione ſemper in Eccleſia Summum Pontificem fuiſſe adoratum demonſtratur. tract.4.reſolut. 3. §.1. & ſeq.p.322

Non genuflectunt ordinarie Eminentiſſimi Cardinales ad occurſum Pontificis,nec eius pedes oſculantur.Sed de oſculatione circa manus Pontificis aliqua curioſa obſeruantur. tr.4.reſ.10.§.1.p.328

Genus.

Quodnam genus delicti loco ſacro protegi,vel non protigi poſſit. tr.2.reſ.28.§.1.& ſeqq.p.23

Germania

Septem Germaniæ Electoribus Imperatoris an abſque aſſenſu Pontificis poſſit octauus addi? Et an poteſtas eligendi Imperatorem ſit largita ſeptem Germaniæ Electoribus à Summo Pontifice. tr.10.reſ.1.2.3.& 4. à p.459.vſque ad 462.

Geſtare.Geſtatio.

De geſtatione Pontificis ſuper humeros, & cum Regno in Capite,quod vulgo *Chamaurus*, appellatur. tr.4. reſ.15.§.1.& ſeqq p.332

* Vide verb. *Minores.Fratres.*

Gloria.

Quod in Gloria ſit anima Beatificati,an remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis ex vi preciſe ſolius Beatificationis. tract. 5. reſ. 20. §.1.& ſeqq.p.360

Graculus.

* Vide verb. *Reparatio.*

Græcus.

* Vide verb. *Gabella. Gentes. Matrimonium. Ordo. Vxor.*

Grangia Regularium.

Grangiæ Regularium ſecundum illud, quod ſeptum eſt, an gaudeant Immunitate. tr.1.reſ.8.§.1.p.9

Nomine Grangiæ Religioſorũ an intelligatur *Villa* etiam illa cum Capella, in qua Religioſi recreationis cauſa adeuntes, vel ibi commorantes celebrant, vnde reus confugiens ad dictam Capellam an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.12.§.1.p.17

Graſſator.

Graſſatores viarum an gaudeant Eccleſiæ Immunitate tr.1.r.58.§.1.p.38

Et quid,ſi ſemel, vel bis in via publica & cum violentia quis deprædatur. ibid.§.2

Grauare.

Si grauentur indirectè Clerici,an tributum ſit iniuſtum, v.g.ſuper carnibus,Vino,Pane,&c.tract.2.reſ.141.§.1. p.120

Gubernatio.Gubernator.

* Vide verb.*Conſenſus.Epiſcopus.Licentia.*

H

Habitatio.

Habitatio omnis Eccleſiæ quoad totam ſuam fabricam coiunctam an gaudeat Immunitate, quamuis ſit polluta,& interdicta,aut deſtructa,ſi adſit ſpes reædificationis. tr.1.reſ.6.§.5.& 10.p.6

Habitare.

Vt habitare poſſit Catholicus in terris Hæreticorum aliqua requiruntur. tr.13.reſ.9.§.4. p. 480

Habitus Clericalis.

Sub habitus priuatione non poſſunt Epiſcopi publicare edictum, vt Clerici in Minoribus debeant aſſumere Ordines ſacros,& an ita Sacra Congregatio declarauerit. tr.2.reſ.64. §. 1.p.132

Sine habitu,& Tonſura immiſcentes ſe Clerici in dilictis grauiſſimis,an poſſint puniri à iudice laico? Vbi aliqua notabilia in hoc caſu ad priuandum Clericum priuilegio fori. tr.2.reſ. 109.§.1.p.152

Si habitum, & Tonſuram aliquando dimittit Clericus, an amittat priuilegium fori;vel an in hoc caſu requiratur

ratur trina monitio. tr.2.reſ. 121. §.1.p.157

Vt in habitu,& Tonſura reperiatur Clericus in Minoribus tempore delicti,vel ſaltem capturæ, an opus ſit, vt gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.122.§.1. ibid.

Si habitum Clericalem dimiſiſſet Clericus, & illum reaſſumeret etiam ſine licentia Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori, etiamſi in Synodo hoc prohibitum eſſet fieri. ibid.§.3.p. 158

In habitu, & Tonſura Clericus incedens an gaudeat priuilegio fori, ſi per paucas vices Choro, & proceſſionibus interfuit, quamuis de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ non inſeruiat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat. ibid. §. 4

Si,habitum tantum deferat Clericus,& non Tonſuram. vel e contra, an perdat priuilegium fori.tr.2. reſ.123, §.1.ibid.

Habitum qualem debeat portare Clericus. vt gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.125.§,1.ibid.

Habitus Clericalis cognitio ad iudicem Eccleſiaſticum. pertinet, non vero ad iudicem laicum. tr.2.reſ.126.§.1 p. 159

Qui habitum Clericalem aſſumpſit poſt delictum patratum, animo ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, an gaudeat priuilegio fori? Vbi aliqua ſupponuntur in dicto caſu. tr.2.reſ.131.§.1.p.160,

Si quis habitum Clericalem ſuſcepiſſe dicat ex vi voti an ipſius iuramento ſtandum ſit.tr.2.reſ.132.§ 2.p.161

Habitum Clericalem qui geſtant per annum in Diœceſi N.volentes ad ordines promoueri,& prius adſcribuntur in Eccleſia Cathedrali inſeruiendo eidem Eccleſiæ prout faciunt ordinati,an in dicto anno gaudeant priuilegio fori. tr.2.reſ.133.§.1.ibid.

Habitum, & tonſuram non deferens Clericus, ſi habeat, tamen beneficium Eccleſiaſticum, an gaudeat priuilegio fori. tr. 2. reſ. 141. §. 1. p.165

Et quid, ſi habeat tantum beneficij collationem,ſed non poſſeſſionem?Et quid, ſi habeat beneficium ſine redditibus. tr.2.reſ.142.§.1.p.166

Si in habitu , & Tonſura incedat Clericus , qui habet penſionem tantum ſuper aliquo beneficio, an gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.143.§.1.ibid.

Si habitum, & Tonſuram deponat Clericus coniugatus cum vnica, & Virgine, & iterum illam reaſſumat,an gaudeat priuilegio fori. tr.2. reſ. 148.§.1. p. 167

Poſt habitum & Tonſuram dimiſſa,ſi Clericus coniugatus pro delicto aliquo in Curia laicali eſt citatus , & ob contumaciam condemnatus fuerit , ſi deinde reaſſumat habitum,& Tonſuram,& Eccleſiæ deſeruiat,an poſſit propter delictum à iudice laico in carceren conijci,aut perſonaliter adſtringi.tr.2. reſ. 152.§.3. p. 169

Et quid, ſi ſine habitu, & Tonſura Clericus coniugatus incedens capiatur,& deinde e carcere fugiens habitum,& Tonſuram reaſſumat. ibid.

Si habitum dimitteret Religioſus profeſſus etiam apoſtatando à Religione, nunquam perdit priuilegium fori. tr.2.reſ. 162.§.174

Qui habitu aliquo Religioſo aſſumpto adhibetur ad ſeruitia & obſequia Monialium,& ad petendum pro eis eleemoſynam, an gaudeat priuilegio Canonis.tract.2. reſ. 163.§.4.p.177

Habitu Religionis dimiſſo an Nouitius poſſit à iudice ſæculari puniri ob delictum tempore nouitiatus commiſſum. tr.2.reſ.166.§.1.p.178

Idem eſt de Religioſis emiſſis Societatis Ieſu, ſi vxorem ducant , aut liberi in ſæculo maneant. ibid.§.3

Et quid de delicto cuiuſdam Clerici, qui habitu & ſtatu Clericali dimiſſo vxorem duxerat. ibid.§.2

Qui habitum Clericalem aſſumpſerunt ſine intentione clericandi, ſed tantum in fraudem collectarum,an teneantur ſoluere gabellas à Principe impoſitas .tract.2, reſ.261.§.1.p. 231

Si habitum ſuæ Religionis deponant Cardinales Religioſi, & Epiſcopi Religioſi,an incurrant excommunicationem. tr.7.reſ.86.§.1.p.407

* Vide verb.*Pallium.*

Hæreditas.

* Vide verb. *Cadere.*

Hæres.

Si hæredes ſint Clerici alicuius ſæcularis, an iudex laicus poſſit iudicare cauſam illorum,ſi cauſa ante eius mortem incepta fuit coram eo. tr.2.reſ.79.§.1.p.137

Vbi, quod inſtantia cœpta contra Clericum coram iudice Eccleſiaſtico debet continuari contra laicum hæredem Clerici coram eodem iudice. §.2

Si clericus poſſidet rem laici ſpecialiter hypothecatam, an ratione hypothecæ poſſit conueniri coram iudice ſæculari. tr.2.reſ.81.§.3.p.138

Et quid,ſi adſit clauſula de non alienando,an poſſit fieri executio per ſæcularem iudicem,in prædio ſpecialiter obligato à laico, & ſi Clericus illud poſſideat. tr.2. reſ.84.§.1.p.139

Quando hæredem inſtituit Clericus alium Clericum,an poſſit iudex Eccleſiaſticus dictum teſtamentum publicare. tr.2.reſ.191.§.1.p.193

Si cum hæredibus iurantis cauſa agatur,an iudex Eccleſiaſticus ſit competens non ſolum quoad relaxationem iuramenti, ſed etiam ad effectum agendi , vt præſtita relaxatione annullet,& reſcindat ipſum contractum. tr.2.reſ.236.§ 1.p.218

Hæredum ſuorum ius non amittunt Cardinales quamuis eo ipſo ſoluti ſint à patria poteſtate in his,quæ ipſis ſunt commoda. tr.7.reſ.27.§.1,p.386

Hæreſis.Hæreticus.

De hæreſi vehementer ſuſpectus an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.40.§.1.p.30

Hæreticus an gaudeat Immunitate Eccleſiæ.tr.1.reſ.41. §.1.ibid.

Et quid quoad alia delicta diſtincta ab hæreſi.tr.1.r.42 §.1.ibid.

Idem eſt de Hæreticorum fautoribus. ibid.§.2

De hæreſis crimine an iudex laicus cognoſcere poſſit, quando agitur de quæſtione facti.tr.2.r.195.§.1.p.194

Quando hæreſim continet crimen ſortilegij, an iudex laicus cognoſcere poſſit. ibid.

Propter hæreſim Epiſcopus non poteſt citari,nec puniri ab Inquiſitoribus, ſed hæc cauſa reſeruatur Papæ. tr.2.reſ.332.§.5.p.281

Si hæreſim non excluderet Summus Pontifex in aliquo Iubilæo,etiam anni Sancti, & concederet abſolutionem ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ,an vtique videatur illam concedere. tr. 7. reſ. 112.§.1 p.424

Hæreſim abſoluendi poteſtatem Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis illis collatam in Concilio Trid. tract. 7 reſ, 117. §.9.p. 429

Et à fortiori impeditus adire Pontificem, & Epiſcopum non poteſt abſolui ab hæreſi à quocumque Sacerdote. tr.7. reſ. 118. §.3.p. 430

Hæreticus, qui non poteſt obtinere licentiam, vt à cenſura abſoluatur, an ad vitandum ſcandalum, & infamiam poſſit celebrare, vel Euchariſtiam ſumere. tr.7. reſ. 123.§.1 p.436

Et ſi non poteſt excitari ad perfectam contritionem in dicto caſu, quid ſit faciendum. ibi. & in reſ. 124. & 125. p. 437

Cum Hæreticis inire fœdus ſuppoſita iuſtitia belli,an licitum ſit Principibus Chriſtianis.tr.13.per totũ p. 471

Cum Hæreticis damnatis in Tribunali S. Inquiſitionis non eſt illicitum communicare. tr.13.reſ.9.§ 7.p. 481

* Vide verb. *Epiſcopus.Exercitiũ.Fœdus.Habitare. Liber.*

Hæretico non poteſt Princeps laicus præſtare ſaluum conductum cum damno Eccleſiaſticæ iuriſdictionis. tr. 14. reſ.4.§.1.p.485

Hiſpania. Hiſpanus.
* Vide verb. *Bulla Cruciata Gabella.*
Homicidium.
Homicidium proditorium intelligitur illud, vbi nullus cum occiſo præcedebat rancor, ſed potius ſimulabatur amicitia.vbi non dicitur proditor, qui occidit inimicum ſuum à tergo,vel è feneſtra cum archibuſiis. tr.1.reſ.11.§.2.p.49
Si homicidium contingat in porta Eccleſiæ,an illa polluatur.
Et quid, ſi in oſtium Eccleſiæ aliquis recipiat vulnus lethale, & cadat mortuus extra Eccleſiam. ibidem §.10
* Vide verb. *Interficere. Vxor. Scola Eccleſiæ.*
* In indice primo poſito in principio huius tom. 9. In tractatu primo de Immunitate Eccleſiæ ſunt plures quæſtiones pro hoc verb. *Homicidium*, pro quo ſignanter vide infrà in hoc indice verb. *Occidere*, & ſerua eius notationem.
Hortus
Hortus Eccleſiæ an gaudeat Immunitate. tr.1.reſ.6.§.10. pag. 7.
Hoſpes. Hoſpitium.
Hoſpites noſtræ Religionis antequam incipiant Nouitiatum,an gaudeant priuilegio Canonis. tr.1. reſ.107 §.3.p.60
Hoſpitij tempore Nouitij Clericorum Regularium an gaudeant priuilegio Canonis, & fori.tr.2.reſ.163.§.1. p.176
Et an etiam gaudeant exemptione gabellarum. ibid.§.5. p.177
Hoſpitale.
Hiſpitalia an gaudeant Immunitate. tract.1.reſol.8.§.1. pag 9
Et ſi quis ſupra hoſpitalis tectum confugiat,an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.10.§.5.p.12
Hoſpitalium Rectores an gaudeant priuilegio fori.tr.2. reſ.173.§.1.p.180
Hoſpitalium Confraternitates an gaudeant priuilegio fori, ita vt Epiſcopo ſint ſubiectæ.tract.2.reſ.177.§.1. p.182
Hoſpitale an poſſit Epiſcopus viſitare,etiamſi à Patrono in eius fundatione aliter cautum ſit, & maximè conſentiente ipſo Epiſcopo. tr.2.reſ.188.§.1.p.188
Et quid in caſu negligentiæ, ſi fundator, aut teſtator alios executores non ſubſtituerit. ibid.§.9.p.189
Hoſpitalia an Epiſcopus viſitare poſſit quoad decentiam, diuini cultus, etiamſi ſub protectione Regum exiſtant. tr.2.reſ.189.§.1.ibid.
Hoſpitandum.Hoſpitari.
Ab hoſpitandi onere ſunt exempti Patres,& Fratres Clerici,dum ſimul vna viuunt. tr.2.reſ.179.§.1.p.183
Hoſpitari facere Milites non poſſunt Magiſtratus ſæculares in domibus Eccleſiaſticorum,quamuis laicis locatis. ibid.§.3
Humare.
Humari an poſſit exul in Eccleſia, à qua arceatur exilij ſententia. tr.1.reſ.64. §.7.p.42
Humerus.
* Vide verb.*Geſtatio*
Hypotheca.
* Vide verb. *Hæres.Poſſidere.*

I

Ianua.
* Vide verb.*Reconciliatio.Solemniter.*
Ictus.
ICtus ſi ſolummodo veſtes Cardinalis tetigit,an qui tale fecerit, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.79.§.*vnic*.p.404
Ignis.
Niſi igne exuſtæ fuerunt Eccleſiæ,aut ſanguinis effuſione, vel ſeminis pollutione,ſi ſimul conſecratæ ſunt, non debet iterum conſecratio adhiberi.tr.1.reſ. 138. §.*vnic*. p.90
Illegitimus
Illegitimus,qui beneficium obtinuit, quod obtinere non poterat, an gaudeat priuilegio fori.tr. 2.reſ. 145.§.2. p.167
Illicitum.
Illicitum non eſt ex ſua natura inire fœdera cum Turcis, Infidelibus, & Hæreticis, ſed ratione circunſtantiarum vix vnquam talia fœdera ſint ineunda.tr. 13 r.4. §.1.& ſeqq.p.473
* Vide verb. *Vſus.*
Imagines Sanctorum.
Ad Imagines Sanctorum, quæ per plateas proceſſionaliter circumferuntur, confugientes an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.13.§. *vnic*.p. 13
Immemoriale.
* Vide verb. *Conſuetudo.*
Immiſcentes,&c.
* Vide verb. *Crimen. Habitus. Miſcere. Populus. Venenum.*
Immobile.
* Vide verb. *Bona temporalia.*
Immunitas Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica.
* In indice primo poſito inprincipio huius tom. 9. in tract.1. *de Immunitate Eccleſiæ*, & in tract.2.*de Immunitate Eccleſiaſtica*, ſuper millia, & quingentas difficultates reperies,vbi quidquid deſiderare poteris,inuenies ſuper ſupradictis verbis.
Impedimentum. Impedire Impeditus.
Si non impediant iudices laici, qui ſciunt ſeruare ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, an incurrant cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.2.reſ. 4.§.3.p.124
Impedire an poſſit Princeps ſæcularis executionem mandatorum Papæ,ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, & facto,& vi reſiſtere illis.tr.2. reſ.110. §.*vnic*. p.153
Impedimenta dirimentia matrimonium an Principes laici ſtatuere poſſint quoad ſuos ſubditos.tr.2. reſ.222. & 240.p.212. 293. & ſeq.
Et an, non obſtante hac reſeruatione, factum teneret & matrimonium cum tali impedimento validum eſſet ibid.§. 4.reſ.222.
Impedimentum dirimens an ſola conſuetudine introduci poſſit. ibid.§.5.p.213
Impedire an poſſit Princeps effectum iuramenti,ita vt ſi fiat, nullatenus obligatio ſequatur. tract.2. reſ. 235. §. 1.p.217
Et quid circa hoc in Regno Catalauniæ,& ordinatione Luſitana prohibente apponi iuramentum in vllo contractu. ibid.
Iuſte impeditus Cardinalis an poſſit vices ſuas in creando Summo Pontifice alteri demandare.tr. 7. reſ. 12. §.1.p.381
Impedire an teneantur Cardinales nominatum à Pontifice pro Epiſcopo, ſi alium digniorem arbitrentur. tr.7.reſ.19.§.1.p.383
Qui non impedit, cum poſſit, offenſionem in Cardinalem an incurrat cenſuram Bullæ Cœnæ.tr. 7. reſ. 80. §.1.p.404.
Et an idem ſit de illo, qui ſine vitæ periculo clamando poterat offenſionem impedire, & dictis Cardinalibus opem ferre, & non clamauit, &c. ibid.§.2.p.405
Impediti abſolute adire Pontificem,ſiue ad tempus longum an Epiſcopus abſoluere eos poſſit à cenſuris,& caſibus reſeruatis,& an hoc etiam procedat in caſu hæreſis. tr.6. reſ.117.§.2.p.428
Et an talis impeditus non teneatur mittere Procuratorem ad Pontificem, nec ſcribere ad ſacram Pœnitentiariam,

tiariam,nec adire Legatum,aut alium habentem priuilegium abſoluendi à Caſibus Papalibus,ſed ab Epiſcopo abſolui poſſit?Et an etiam poſſit abſolui à quocumque Confeſſario etiam in caſu hæreſis. ibidem §.6.vſque in finem reſ.

* Vide verb. *Capere.Filius.Vſura.*

Imperator.

Ab Imperatoribus non habuiſſe originem Immunitatem Eccleſiaſticam demonſtratur. tract.2. reſ.2. §.1. p.95

An ab Imperatoribus ortum habuerit exemptio Clericorum,dato quod talis exemptio non ſit de iure diuino?Sed late probatur,quod ſit de iure diuino. tr.2. reſ.2.p.95.& in Reſ.324.vbi late.p.265

A Conſtantini Imperatoris tempore an inceperit hoc priuilegium. tr.2.reſ.3.§.1.p.99

De Imperatoris Iuſtiniani aliquibus Conſtitutionibus quid eſt ſentiendum, maximè de Conſtitutione. 3.5. 6.57.& 58.tr.2.reſ.15.§.1.& ſeqq.p.108

Imperatores non poſſunt priuilegia Eccleſiæ conceſſa reuocare. tr.2.reſ.325.vbi latè p.267

Imperatores non incurrunt excommunicationem Concilij Trid.*ſeſſ.24.c.9.* ſi ſubditos ſuos , vel alios cogant , quominus libere matrimonium contrahant. tract.2.reſolut.213.§. *Notandum eſt* , ante medium. p.213

Imperatorum leges largientes Immunitatem Clericis non eſſe inſtitutorias , & conceſſorias , ſed declaratiuas , ſubſidiarias , adiutrices , & executorias demonſtratur. tractat.2. reſolut. 323. & 324. pag.263. & 264

Imperatorum priuilegium conceſſum Eccleſiis eſt remuneratorium,& ideo non poteſt reuocari etiam per ingratitudinem , etiamque cum hoc priuilegium conceſſum ſit non ſubditis tranſit in contractum & ideo eſt irreuocabile. tractat.2. reſolut. 325. §. 2. & ſeqq.p.267

Ante Imperatorias Conſtitutiones & leges à iure Pontificio fluxiſſe exemptionem Clericorum explanatur, & ſatis probatur fluxiſſe à iure diuino. tra.2. reſ.336. §.3.p.287

Imperatores adoratione politica adoratos fuiſſe à populis demonſtratur. tr.4.reſ.5.§.1.p.324

Imperator ipſe offendens Cardinalem aliquo modo expreſſo an ſit reus læſæ Maieſtatis. tract.7.reſ.78. §.4. p.404

* Vide verb. *Facultas. Germania.*

Impius.

Si impius,& ſcandaloſus,quod Deus auertat , Summus Pontifex eſſet,an adhuc ſit adorandus à Chriſti fidelibus genuflexione,& pedum oſculatione.tr.4.reſ.16. §.1.& ſeqq.p.335

Implorare.

Antequam imploret Ordinarius , vel iudex delegatus pro ſua ſententia exequenda brachium ſæculare , an neceſſario debeat præmittere cenſuras. tr.2. reſ.300. §.1.p.250

Imponere.

Imponere pœnam infligendam reo gaudenti Eccleſiæ Immunitate non iudex laicus,ſed Eccleſiaſticus debet.tr.1.reſ.126.§.2.p.80

* Vide verb. *Abiuratio. Cenſura. Gabella. Inferior. Onus. Pœna. Priuatio. Sententia. Subſidium. Tributum.*

Importare.

Quid importet hoc verbum *Debent.* tra.7.reſol.110.§.2. p.422

* Vide verb. *Præceptum.*

Impreſſio.

Impreſſionem librorum generaliter ſtatutum laicorum prohibens ſine eorum licentia an comprehendat Clericos?Et an hoc ſtatuere Epiſcopus poſſit. tractat.2. reſ.216.§.1.p.207

Impuberes.

Impuberes admiſſi ad Religionem ante annos pubertatis an gaudeant priuilegio Canonis,& fori ? Et quid in noſtra Religione. tr.2.reſ.163.§ 3.p.176

Impunitus.

Licet impunitus non debet dimitti reus confugiens ad Eccleſiam,tamen pœnam ei infligendam non iudex laicus,ſed Eccleſiaſticus debet imponere. tr.1.reſ.126. §.2.p.80

Incedere.

* Vide verb. *Coniugatus Clericus.Habitus Tonſura.*

Incendiarius.

Incendiarius an ſit priuandus Immunitate Eccleſiæ.tr.1. reſ.31.§.1.p.25

Incidere.

* Vide verb. *Cenſura. Dies. Excommunicatio.Irregularitas. Iuramentum. Pœna.*

Inclinatio.

Inclinatio Capitis an debeat præberi , quando nomen Pontificis in Orationibus publicis auditur.tr.4.reſ.9. §.1.& ſeqq.p.327

Includere.

An includantur Cardinales in ſententia ſuſpenſionis,vel interdicti. tr.7.reſ.32.§.1.p.387

Inconſultum.

* Vide verb. *Comitia.Dominus.Epiſcopus.Pontifex.Rex.*

Incorrigibilis.

Incorrigibilem Clericum an iudex laicus punire poſſit tr.2.reſ.65.§. 3.p.133.& in Reſ.328.p.273

Etſi incorrigibilis Clericus non ſit,an etiam pro enormiſſimo crimine degradandus,& Curiæ ſæculari tradendus ſit. tr.2.reſ.328.§.5.p.274

Incurrere.

* Vide verb. *Caſus. Cenſura. Excommunicatio. Pœna. Suſpenſio.*

Incuſare.

* Vide verb. *Inſtrumentum.*

Indicere.

* Vide verb. *Repreſalia.*

Indicium.

Ex indiciis probabilibus non poteſt Epiſcopus tradere reum ab Eccleſia extractum Curiæ ſæculari ſed requiritur concludens,& plena probatio de delicto in Bulla Greg.XIV. excepto. tr.1.reſ.123.§.4.p.75

Inducere. Inductum.

Inducendi exemptionem Clericorum an Summus Pontifex,& Concilia poteſtatem habeant,ſi in eam Principes ſæculares conſentire noluiſſent. tract. 2. reſ.1. §.1.in fine.p.95

Inducere priuilegium non poteſt conſuetudo turpis, & exprobrata, etiamſi conſuetudo ſit immemorabilis. tr.2.reſ.9.§ 3.p.102

Non inducit peccatum mortale præceptum ſub pœna ſuſpenſionis,niſi expreſſe,& verbis æquiualentibus id ſignificetur. tr.7.reſ.108.§.3.p.420

* Vide verb. *Conſuetudo. Exire.*

Inducia.

* Vid verb. *Fœdus.*

Indulgentia.

Indulgentias concedere an Cardinales poſſint. tr.7.reſ. 46.§.1.p.391

Et an hoc procedat magis de conſuetudine,quam de iure,cum pro ea nullus exiſtat Canon, ibid.§.2

Induſtria.

Qui ex induſtria occidit aliquem , an gaudeat Eccleſiæ Immunitate ? Et quid ſtando in terminis iuris communis. tr.1.reſ.79.§.1.& ſeqq.p.48

Et quid,ſi ex induſtria occidit inimicum , non autem proditoriè,ſed per inſidias. tr.1.reſ.81.§.1.p.49

Infallibilitas.

* In indice primo poſito in principio huius tom. 9. ex tract. 5. *de Infallibilitate Decretorum Pontificis extra Concilium*,lege omnes eius quæſtiones ſup.hoc verbo, & non pigebit.

Infamia.

* Vide verb. *Scandalum.*

Infans.

Infans filius fidelis recentiſſimè natus,ſi ante Baptiſmum moriatur , & ſepeliatur in Eccleſia, an illam polluat. tr.1.reſ.131.§.1.p.85

Et ſupponitur , quod polluitur Eccleſia per ſepulturam hominis infidelis. ibid.

Infantis ingreſſus per Rotam intra Conclaue etiam non attingentis vſum rationis,an ſit prohibitus?Intra ſepta Monialium talis ingreſſus infantis prohibitus eſt. tr.7.reſ.109.§.1.& ſeqq.p.421

Inferior.

Inferior non poteſt falcem imponere in ius,vel intereſſe Superioris. tr.11.reſ.2.§.3.p.464

Inferre.

* Vide verb. *Alapa. Verecundia.*

Infidelis.

Infideles an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.43. 44.& 45.p.31.& ſeqq.

Qui Infidelem occidit proditorie , an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.84.§.1.p.50

Infidelem occidens pretio conductus an ſit aſſaſſinus,vel gaudeat Immunitate Eccleſiæ. ibid.§.3

Per Infidelis ſepulturam polluitur Eccleſia. tr.1.reſ.131. §.1.p.85

* Vide verb. F*ingens. Fœdus.*

Infirmitas.

Si propter infirmitatem Cardinalis egreſſus eſt è Conclaui,& ſcribat literas ad alios Cardinales in conclaui an incurrat excommunicationem. tr.7.r.105.§.1.p.417

* Vide verb. *Ægritudo Exire.*

Infligere.

* Vide verb. *Pœna.*

Ingratitudo.

* Vide verb. *Imperator.Reuocare.*

Ingredi. Ingreſſus.

Ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpenſionem non incurrit , qui Miſſam celebrat in Eccleſia polluta ante reconciliationem. tr.1.reſ.139.§.3.p.90

Si ingrediatur Eccleſiam excommunicatus non toleratus poſt cœptum Canonem,& non vult egredi,an teneatur Sacerdos Miſsã proſequi. tr.1.r.144.§.11.p.94

Si ingredienti Religionem legentur centum, & ſi nubat ducenta an debeantur ducenta Religionem ingredienti. tr.2.reſ.220.§.2.p.211

Si quis ingrediatur clam in Conclaui,an incidat in cenſuram. tr.7.reſ.109.§.4.p.421

Etſi poſt ingreſſum in Conclaui,an iſte talis loqueretur ſecretò cum aliquo Cardinali,an incurrat cenſurã. ib.

Ingredientes in Conclaue an ſubiiciantur tantum pœnis priuationis officij, & beneficij , vel etiam peccent mortaliter. ibid.§.5.& ſeq.

* Vide verb. *Infans.Interdictum. Monaſteria. Moniales. Religio.*

Inhibere. Inhibitoria.

Ne Inhibitoriæ , quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur ab Eccleſiaſticis promulgentur,an Princeps prohibere poſſit,priuſquam ei offerantur,vt de eius licentia publicentur. tr.2.reſ.47.§.1. & ſeq.p.125

Inhibere,ſeu interdicere an poſſit Princeps laicus , ne Epiſcopus,vel eorum Vicarius quemquam excommunicent,niſi prius excommunicationis cauſa oſtendatur. tr.2.reſ.48.§.6.p.127

Inimicitia.

Si inimicitia præceſſit occidens aliquem veneno , an gaudeat Immunitate Eccleſiæ ? Et quid,ſi inimicitia non præceſſit. tr.1.reſ.90.§.7.p.53

Inimicus.

Vt inimicis tradat Regnum,Ciuitatem, &c. coniurans aut machinans,an gaudeat Immunitate Eccleſiæ.tr.1. reſ.53.§.1.p.35

Qui inimicum occidit ex præmeditata animi deliberatione , *Apoſtadamente* , vt vulgò dicitur , atque ex induſtria non autem proditoriè, ſeu per inſidias , an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.80.§.1 p.48

Qui inimicum occidit non proditorie,ſed per inſidias,an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.81.§.1.p.49

Qui inimicum occidit,cui fideiuſſionem dederat de non offendendo,an gaudeat Eccleſiæ Immunitate.tract.1. reſ.83.§.1.ibid.

Qui inimicum mandantis,ipſo mandante præſente , occidit pecunia conductus , an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.85.§.1.p.50

Qui inimicum occidit ſclopo,à tergo,dormientẽ,vel per inſidias,an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.90. §.11.p.54

Qui inimicum occiderunt in duello,an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.92.§.1.ibid.

* Vide verb. *Feneſtra. Gabella.*

Inire.

* Vide verb. *Fœdus.*

Iniuria.

De iniuriis manifeſtis factis aduerſus Religioſos anConſeruatori illorum concedatur poſſe de illis cognoſcere.tr.2.reſ.270. § 2.p.235

* Vide verb. *Iuramentum.*

Iniurioſum.

* Vide verb. *Verbum.*

Innocentius I.

* Vide verb. *Feria ſexta Paraſceues.*

Inobedientes.

* Vide verb. *Epiſcopus.*

Inquirere.

* Vide verb. *Epiſcopus.*

Inquiſitores.

Inquiſitores an poſſint excommunicare Reges,& eorum Conſiliarios non ſolum in Regno Siciliæ , ſed etiam in aliis Regnis. tr.2.reſ.46.§.1.& ſeqq.p.125

* Vide verb. *Familiares. Hæreſis.*

Inſeruientes.

Inſeruientes Profeſſorum, Doctorum, Medicorum, ſtudioſorum , &c. an gaudeant Immunitatis commoditate eorum,ideſt priuilegio fori. tract.2. reſ.157.§.7. p.172

* Vide verb. *Deſeruientes.Famulus.Seruientes.*

Inſidia.

Qui per inſidias deducit aliquem,vt ab alio occidatur,& ille deductus occiſus eſt,an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.90.§.10.p.54

* Vide verb. *Inimicus.*

Inſigne.

Inſignibus Pontificalibus , vti Cardinales an poſſint in ſuis titulis. tr.7.reſ.39.§.1.p.389

Inſignia.

Si inſignia Cardinalitia tradita non ſint Cardinalibus, an habeant vocem in electione Pontificis.tr.7.reſ.11. §.1.p.380

Inſignia Regia , & Titulum an Pontifices concedere poſſint Principibus de Eccleſia benemeritis.tract.12. reſ.vnica.§.1.p.468

Inſtantia.

* Vide verb. *Hæres.*

Inſtituere.

Inſtituere nouos Epiſcopos olim cum violentia Principes conſtituerunt. tr.9.reſ.5.§.4.p.455

* Vide verb.*Hæres.*

Inſtrumentum

Inſtrumentum.

Inſtrumentum an incuſari poſſit coram iudice laico contra debitorem, qui poſt obligationem effectus eſt Clericus. tr.2.reſ.105.§.1.p.151

* Vide verb. *Spoliare.*

Inſultum.

Si quis inſultum faciat ad domum Cardinalis, ita vt ex hoc ei verecundiam tantum inferat, an incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ. tract.7.reſol.77.§.1. p.403

Intentio.

* Vide verb. *Fraus. Paries. Subtrahendum.*

Interdicere. Interdictum.

Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.27.§. *Quæro Secundo.* p.21

Interdicta an maneat Eccleſia, ſi quis occiſus eſt ante Eccleſiam, & cũ adhuc calidus eſſet intra illam illatus credens inimicus adhuc eſſe viuum, vulnus ei graue intulit, ex quo manauit copioſa ſanguinis effuſio. tr.1. reſ.134.§.1.p.88

Interdicere in ſuis titulis an Cardinales poſſint. tract.7. reſ.39.§.1.p.389

Interdicti tempore an poſſit Euchariſtia dari omnibus parturientibus? & proficiſcentibus ad bellum, tanquam conſtitutis in periculo mortis. tract.7. reſ.126. §.1.p.439

Interdictum olim fuiſſe à Summis Pontificibus, ne populus, & Principes ſe immiſcerent in electione Epiſcoporum, demonſtratur. tr.9.reſ.6.§.1.& ſeq.p.455

* Vide verb. *Cœmeterium, Epiſcopus. Habitatio Eccleſiæ. Includere. Inhibere. Pollutum. Violatum.*

Intereſſe.

Intereſſe diuinis cum ſuperpelliceo in diebus Dominicis an debeat Clericus in Minoribus vt gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.138.§.1.& ſeq.p.164

* Vide verb. *Habitus.*

Intereſſis.

* Vide verb. *Inferior.*

Interficere. Interficientes.

Interficientium Cardinales receptatores, & defenſores an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tract.1. reſ.49. §.1.p.33

Et an incurrant in cenſuram latam *in Cap. Felices, de pœnis in 6.* ibid. §.2.p.34

Interficere reum in Eccleſia iudex laicus iubens an incurrat excommunicationem Bullæ Greg. XIV. cum ipſe, quam eius miniſtri. tr.1.reſ.128.§.1.p 81

Interficientes Cardinales, qui nondum Capellum habuere, an incurrant cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7. reſ.11. §.3. p. 380.

* Vide verb. *Homicidium. Occidere. Sacerdos.*

Interpres.

Interpres optima legum eſt conſuetudo, & obſeruantia ſubſequens. tr.7.reſ.96.§.2.p.412

Interpretatio.

Interpretatio extenſiua non dicitur fieri, ſed comprehenſiua in his, quæ per rationem legis comprehenduntur. tr.7.r.96.§.4.p.411

Intrare.

Si quis intraret in cubiculum ægrotantis, vbi ad ipſum communicandum Sacerdos cum SS. Sacramento aduenillet, & ibi à Birruariis comprehenſus fuiſſet, antequam Sacerdotem tangeret, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr. 1.reſ.11.§.1.p.12

* Vide verb. *Compellere.*

Introducere. Introductum.

Introducere ſtatuta prohibentia in Ciuitatem vinum, Frumentum, &c. Vel aliud recollectum in ſuis prædiis an comprehendat Clericos. tract.2. reſol.213. & 214. p.203

* Vide verb. *Baro. Ciuitas. Conſuetudo. Impedimentum. Ritus.*

Introitus.

Pro introitu primo Regis in Ciuitate gabellas impoſitas an Clerici teneantur ſoluere. tractat.2.reſ.251.§.1.& ſeq.p.226

Intromittere.

Intrómittere ſe an poſſint Reges, quando ab aliquo Epiſcopo non ſeruatur aliquod Decretum Concilij Tridentini. tr.2.reſ.31.§.1.p.117

* Vide verb. *Bona temporalia.*

Inuaſores.

Inuaſores laici rerum Eccleſiæ, & Clericorum an coram iudice Eccleſiaſtico debeant conueniri. tra.2.reſ.289. §.2.p.244

Inuentarium.

Pro inuentarij alicuius confectione an iudex laicus poſſit citare Clericum creditorem. tr.2.reſ.85.§.1.p.139

Inuentarium pro ſpolio, mortuo Epiſcopo, an poſſit fieri à iudice laico. tr.2.reſ.192.§.1.p.193

Inuentario non confecto, ſi lex ſtatuat, quod talis adiens hæreditatem, teneatur vltra vires hæreditatis, an comprehendat Clericos Eccleſiam, aut Monaſteria. tr.2.reſ.219.§.1.p.211

Inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores relinquit, an pertineat ad iudicem laicum illud facere. tr.2.reſ.283.§.2.p.242

Inuadere.

* Vide verb. *Flumen.*

Inuocatio.

* Vide verb. *Familia.*

Ioannes. Sancius.

De Ioannis Sancij aliquibus opinionibus circa Immunitatem Eccleſiarum. tr.1.reſ.23.§.1.p.18

Iracundia.

* Vide verb. *Mutilare.*

Ire.

* Vide verb. *Bellum.*

Iregularitas.

In irregularitatibus an poſſit diſpenſare Epiſcopus electus, & confirmatus nondum tamen conſecratus. tr.1. reſ.118.§. *Quæro ſecundo*, prope finem. p.72

In irregularitate an incurrat Epiſcopus, ſi tradit reum Curiæ ſæculari in caſu, quo debet gaudere Eccleſiæ Immunitate, ſi reus eſſet ad mortem damnatus. ibid. §. *Quæro ſexto*, ad medium, p.73

Sine irregularitatis metu ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt Clericus ſine vlla limitatione an ſequatur poſtea mors. tr.1.reſ.129.§.3.p 84

Irregularis non eſt, qui celebrat Miſſam in Eccleſia polluta ante reconciliationem. tr.1.reſ.139.§.3.p.90

Irregularis, qui obtinuit beneficium, quod obtinere non poterat, an gaudeat priuilegio fori. tr.2.r.145.§.1.p.166

* Vide verb. *Exhumare.*

Irrequiſitum.

* Vide verb. *Dominus.*

Irritum.

* Vide verb. *Iuramentum. Lex.*

Iter.

In itinere an Cardinales gaudeant priuilegio celebrandi, vel facere ſibi celebrare ante auroram, & poſt meridiem. tr.7.reſ.48.§.1.p.392

Et ſupponitur Epiſcopos hoc priuilegio gaudere. ibid.

Iubens.

* Vide verb. *Interficere.*

Iubilæum.

Per Iubilæum anni Sancti non reuocantur priuilegia Bullæ Cruciatæ. tr.7.reſ.122.§.1.p.435

* Vide verb. *Hæreſis.*

Iudæus.

Iudæi an gaudeãt Immunitate Eccleſiæ. tr.1.r.43.§.1.p.32

Iudæorum templum an fuerit inſignitum priuilegio Immunitatis. tr.1.reſ.128.§.10.p.84

* Vide verb. *Exercere*.

Iudex.

* In indice primo poſito in principio huius tom.9. in tract.1. de Immunitate Eccleſiæ,& in tract 2.de Immunitate Eccleſiaſtica ſunt quam plures difficultates pro hoc verb. *Iudex*, tam pro iudice Eccleſiaſtico, quam pro iudice ſæculari.

* Vide etiam in hoc indice verb.*Caſus.Iudicare.Licentia. Res.Repreſalia.Reſtitutio.*

Iudicare.

Iudicare contra reum,vt priuetur Immunitate Eccleſiæ, an iudex Eccleſiaſticus poſſit,quando eſt dubium inter DD. an delictum gaudeat Immunitate, necne. tr.1.reſ.118.§ *Quæro ſexto*.p.73

Iudicare ex conſuetudine Clericos in Minoribus conſtitutos an iudex laicus poſſit, & quid de conſtitutis in prima Tonſura. tr.2.reſ.64.§.1.p.132

Iudicari non ſolum à iudice laico, ſed etiam à iudice Eccleſiaſtico poteſt Clericus, qui deficit in re aliqua in Tridentino *ſeſſ.23.cap.6.* præſcripta ob idque foro laicali ſubiciatur. tr.2.reſ.120.§.3.p.157

Vt ſimul iudicet, & cognoſcat, an Papa teneatur adhibere Concilium Cardinalium in puniendo, & damnando Cardinalem. tr.7.reſ.74.§.*vnic*.p.402

* Vide verb.*Hæres.Vicarius Sede Vacante.*

Iudicium.

In iudicio. Vbi prius citatus eſt laicus effectus Clericus in ciuilibus,an debeat reſpondere. tract.2.reſ.80.§.2. p.138

In iudicio ſæculari,an Eccleſiaſticus hæres laici defuncti conueniri poſſit. tr.2.reſ.81.§.1.ibid.

Iudicium infallibile,an Pontifex habeat de propoſitionum philoſophicarum probabilitate. tr.5.reſ.26.§.11. p.367

Iuramentum. Iurare.

Si ſub iuramento de redeundo,carceratus à Cuſtode ſit relaxatus,ſi non redeat,ſed ad Eccleſiam confugiat, an gaudeat eius Immunitate, etiamſi carcerario ſit iuſta. tr.1.reſ.65.§.2.p.42

Si iuramento ſponſalia firmata ſint,an iudex Eccleſiaſticus ſit competens pro illarum cognitione.tr.2.reſ.228. §.*vnico*.p.215

Iuramenta aliqua quæ incertis contractibus apponuntur, vt ſuper matrimonio,decimis, &c. an Princeps laicus relaxare poſſit. tr.2.reſ.232.§.1.p.216

Et an ſaltem poſſit condonare, & remittere obligationem,quam pars ipſa cui iuratur,concedere poſſit?tr.2. reſ.233.§.3.p.217

A iuramenti metu, aut iniuria extorti obligationem condonandum, an iudex ſæcularis laicos cogere poſſit. tr.2.reſ.234. §.1.ibid.

Et quando iudex laicus hoc efficere poteſt,an multo melius Iudex Eccleſiaſticus. ibid.§.3

Ad iuramenti obſeruationem ſuper contractu,vel ſimili negotio interpoſiti non ſolum iudex ſæcularis laicos ſuos compellere poteſt,ſed etiam iudex Eccleſiaſticus, itavt huius iuramenti materia ſit mixta. tra.3.reſ.235. §.1.ibid.

Vbi, an illæ leges irritantes contractum ſolum propter adiectionem iuramenti ſint ſaltem indirecte contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid.

Non ſolum quoad iuramenti relaxationem iudex Eccleſiaſticus eſt competens, ſed etiam ad effectum agendi,vt præſtita relaxatione annullet,& reſcindat ipſum contractum. tr.2.reſ.236.§.1.p.218

Et quid,ſi cauſa agatur cum hæredibus iurantis. ibid.

Iuramentum apponere in contractibus an poſſint laici, qui conducunt redditus Eccleſiarum,& Eccleſiaſticorum. tr.2.reſ.280.§.3.p.238

Si iuramentum apponi in contractibus leges prohibeant, ne ratione ipſius Iuriſdictio Eccleſiaſtica prorogetur, an ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & illas ſtatuentes incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ. tr.2.reſ.282.§.6.p.241

Iuramenti ratione appoſiti in contractibus an de iure communi Epiſcopis competat conuenire laicos in Curia Eccleſiaſtica. ibid.§.7

Si iuraſſent Cardinales eligere in Papam digniorem,an poſſint relinquere digniorem, & eligere dignum, quando pars ſufficiens ad electionem vult illum in Papam eligere. tr.7.reſ.9.§.1.p.379

Iuramentum præſtare Romanæ Eccleſiæ an Cardinales teneantur in ſua conſecratione. tract.7.reſol.22.§.1. p.384

A iuramento abſoluere an poſſint Cardinales in ſuis titulis. tr.7.reſ.52.§.1.p.396

Sine iuramento an credendum ſit Cardinali teſtanti de aliqua re. tr.7.reſ.69.§.1.p.401

Sine iuramento credendum eſt Cardinali dicenti ſe incidiſſe in reum condemnatum ad mortem caſu, & non data opera, vt liberandus ſit reus. tract.7.reſ.75.§.1. p.402

Iuramenta de obſeruandis ſtatutis, legibus, & Conſtitutionibus ſæcularibus, & Eccleſiaſticis intelligenda ſunt,quatenus ſunt in vſu, & obſeruantur.tr.7.r.108. §.4.p.420

* Vide verb.*Exire.Habitus.Impedire.*

Iuriſdictio.

A iuriſdictione Principum ſæcularium an Clerici ſint exempti iure humano, vel diuino. tract.2. reſ.1.§.1. p.94

Et late vt ſint exempti à iure diuino probatur.tr.2.reſ.2, §.4.& ſeqq.p.96

A iuriſdictione temporali priuilegium exemptionis Clericis conceſſum, an fuerit,& inceperit tempore Conſtantini. tr.2.reſ.3.§.1.& ſeq.p.99

Iuriſdictionem tribuere in aliquo caſu particulari, an conſuetudo poſſit,aduerſus libertatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.11.§.1.p.102

Iuriſdictionem ſæcularem, aut alia Regalia Eccleſiaſticus vſurpans an poſſit à iudice laico bonis temporalibus priuari. tr.2.reſ.56.§.1.p.130

A iuriſdictione laicali non ſolum perſonæ Clericorum, ſed etiam eorum bona ſunt exempta. tr.2.reſ.68.§.3. p.134

Iuriſdictioni Regali an Clericus ſubiicere ſe poſſit quoad bona patrimonialia. tr.2.reſ.70.§.*vnic*.p.135

A iuriſdictione laicali an liberetur, qui fuit bannitus tempore, quo erat laicus, & banno durante efficitur Clericus. tr.2.reſ.107.§.*vnic*.p.152

Iuriſdictioni laicali reſiſtentes Clerici, & Religioſi, an poſſint iudices ſæculares eos capere,& punire pœna pecuniaria. tr.2.reſ.111.§.1.& ſeqq.p.153

Iuriſdictio temporalis Archiepiſcopi Montis Regalis an ſit à Rege Guillelmo I I. ita ei conceſſa, vt omnem ſuperioritatem à ſe abdicauerit,& poſſit ab illo exerceri per Gubernatorem Eccleſiaſticum? tr.2.reſ.190. §.1.& ſeqq.p.190

Si pro ſua iuriſdictione iudex laicus habet opinionem probabilem, ſed excommunicatur ab Epiſcopo, vel declaratur incidiſſe in excommunicationem latam à iure,an ſit vere excommunicatus, & teneatur Epiſcopo obedire. tr.2.reſ.207.§.5.p.199

Iuriſdictionem acquirere in laicos ex conſuetudine, vel præſcriptione an iudex Eccleſiaſticus poſſit,& non è conuerſo. tr.2.reſ.284.§.1.& ſeq.p.243

Si cuius ſit iuriſdictio agitur quæſtio, an Eccleſiaſticus ſit iudex. tr.2.reſ.297.§.*vnic*.p.248

Si circa iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici,& laici ſint rationes probabiles, an definienda ſit quæſtio per iudicem

dicem Eccleſiaſticum? tr.2.reſ.298.§.2.p.248
Et quid eſt agendum,quando duo iudices ſunt ordinarij,vel delegati,& pro vtroque ſunt rationes probabiles circa eorum iuriſdictionem, an eligere debeant arbitros. ibid.§.4.& ſeqq.p.249
Et quid,ſi vnus ſit iudex ordinarius, & alius delegatus. ibid.
Iuriſdictionem ſpiritualem poteſt Pontifex laicis, ſi videtur ex...e ...ire,committere ad actandas cauſas non ſolum ciuiles,ſed etiam ſpirituales. tract.2.reſ.314.§.1.p.256
Iuriſdictionem in Clericos ſaltem in aliquibus caſibus an iudicibus laicis conſuetudo tribuere poſſit. tr.2.reſ.335.§.1.& ſeqq.p.285
Iuriſdictionem exercere an Cardinales poſſint in Eccleſiis ſibi conceſſis ante cœptam poſſeſſionem, & literarum oſtenſionem. tr.7.reſ.53.§.1.p.397
Iuriſdictionem exercere Legatus poteſt in ſua Prouincia, & quidquid poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi. Imo Legatus eſt ſupra omnes ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens. tr.8.reſ.2.§.1.p.441
A Iuriſdictione ordinaria non pauci eximuntur, & ſubduntur Superiori ſui Officij, & non ſolum hoc concedebatur ipſis Officialibus,ſed etiam ipſorum vxoribus,filiis,& matribus, & etiam ſeruis & Colonis. tr.8.reſ.7.§.1.p.447
Iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici laici prorogare poſſunt non ſolum de iure Canonico, ſed etiam de iure Ciuili. ibid.
Si ad quam iuriſdictionem ſpectat, adeſt lis inter iudicem Eccleſiaſticum,& ſæcularem, tunc definitio ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum. tr.8.reſ.9. §.2.p.449
*Vide verb. *Controuerſia, Exemptio,Exercere, Hæreticus, Iudex, Prorogatio.*

Iuriſdictionalia.

Iuriſdictionalia facere an poſſint Cardinales, mortuo Pontifice. tr.7.reſ.7.§.1.p.377

Iuſpatronatus.

Iuſpatronatus an Pontifex derogare poſſit.tr.2.reſ.204.§.2.p.198
Ad Iuriſpatronatus beneficia an Cardinales, & Epiſcopi præſentari poſſint. tr.7.reſ.25.§.1.p.385
Iuſpatronatus Eccleſiis an Cardinales prouidere poſſint, quando Patroni ſunt diſcordes. tr.7.reſ.62.§.1.p.399

Ius.

* A iure diuino an ſit Immunitas Eccleſiæ & Eccleſiaſtica. tract. 1. reſol. 1. & tract.2. reſ.1. & à reſ.316. vſque ad 324. Vbi latè,& plura.
Non ſolum contra ius Canonicum,ſed etiam contra ius diuinum ſunt conſuetudines contra Immunitatem Eccleſiarum,ideo reprobandæ. tr.1.reſ.1.§.2.ibid.
An iuri communi,& Conſuetudinibus deroget Conſtitutio Greg.XIV. de Immunitate Eccleſiarum. tr.1.reſ.3.§.1.& ſeqq.p.4
Si in iure non ſunt exceptuata aliqua delicta, an etiam ſit deneganda Immunitas Eccleſiæ aliquibus reis. tr.1.reſ.26.§.1.p.19
In terminis iuris Communis an qui occidit aliquem *Appenſate*,& animo præmeditato, ſit priuandus Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.79.§.1.& ſeqq.p.48
De iure non poteſt amplius corporaliter puniri,vel condemnari reus confugiens ad Eccleſiam, quamuis ex illa egrediatur. tr.1.reſ.127.§.3.p.81
Sine iuris gentium violatione an liceat Principibus Legatos, & eorum familiares atrociora ſcelera perpetrantes condigna vltione punire. tr.2.reſ.23.§.1.p.111
Et eſt in hoc caſu differentia inter Legatos Principum ſæcularium,& Legatos, & Nuntios Pontificis. ibid.§.7.p.112
Ius conuocandi Epiſcopos an Rex, & Principes habeant propter aliquod Reipublicæ nego... ...num ipſarum Eccleſiarum. tr.2.reſ.26.§.1.p.11
De iure diuino an ſit reſidentia Epiſcopi. tract.2.reſ.2... §.4.p.115
Ad iura ſua exhibendū coram eo an poſſit iudex laicus circa Clericum,quando eius debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel ſi velit beneficium ceſſionis bonorum obtinere. tr.2.reſ.86.§.1.p.139
Iure defenſionis ſuæ,vel alterius innocentis an iudex laicus poſſit licitè comprehendere Clericum, non ſolum in actuali aggreſſione,& crimine patrando, prævenendo illum, ſed etiam in crimine patrato ne fugiat,vt præſentetur ſuo Superiori, tract.2.reſ.115.§.2.p.155
Ius collectandi Clericos an Principes laici conſuetudine acquirere poſſint? Et an colore talis prætextus liberentur à cenſura excommunicationis,& reſtitutionis debito. tr.2.reſ.239.§.1.p.219
A iure diuino fluxiſſe exemptionem Clericorum quoad eorum bona demonſtratur, vel ſaltem ex iure Pontificio ante Conſtitutiones,& leges Imperatorias.tr.2.reſol.336.§.3.& ſeqq.p.287
An de iure diuino Cardinalatus ſit inſtitutus,vel tantum de iure Pontificio. tr.7.reſ.2.§.2.p.376
De iure an iuſtè impeditus Cardinalis,vel abiens poſſit alteri vices ſuas demandare, & conſtituere Procuratorem ad eligendum Pontificem,& ſuffragium ferendum in ſcrutinio. tr.7.reſ.12.§.1.p.381
De iure ad quos pertinet electio Pontificis, ſi Eccleſia vacaret tempore, quo Concilium Generale eſt congregatum,an adhuc ad Cardinales,vel ad Concilium. tr.7.reſ.15.§.1.& ſeqq.p.381
Ius præſentiæ, & iudicij in Conciliis Generalibus an Cardinales,qui Epiſcopi non ſunt, habeant, tract.7.reſ.17.§.1.p.382
Ius conferendi beneficia in ſuis titularibus Eccleſiis an Cardinales habeant? Idem eſt de Canonicatibus, & præbendis,quæ ab ipſo titulo dependeant. tr.7.reſ.52.§.1.p.396
Quæ in iuris corpore inſerta ſunt, non cenſentur reuocata,niſi fiat de ipſis expreſſa mentio. tract.7.reſ.118.§.7.p.431
De iure diuino electionem Epiſcoporum ad Pontificem pertinere probatur. tr.9.reſ.1.§.1 p.451
Ius eligendi, & ſuffragandi an populus in electione Epiſcoporum olim aliquando habuerunt. tr.9.reſ.3.§.1.p.452
Ius nominandi,deſignandi, offerendi, & præſentandi Summo Pontifici Epiſcopos,datum eſt multis Regibus eorundem Romanorum Pontificum, nutu & aſſenſu. tr.9.reſ.7.§.1.p.456
In his,quæ ius Superioris tangunt, Ciuitas,aut populus vniuerſus facere aliquid, vel ſtatuere non poteſt,in graue præiudicium eius. tr.11.reſ.2.§.3. p.464
Ne vero immobilia Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum laicis ſubiiciant,aut ſubmittant,prohibitum eſt. tr.11.reſ.5.§.2.p.467
* Vide verb. *Facultas. Gaudere.Hæres. Indulgentia.Iuramentum.Iuriſdictio.*

Iuſſum.

Iuſſa exequentes in eiiciendo Cardinales à terris,in quibus nati ſunt, vel domicilium habent, ſi non exerceant Legationem aliquam, an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.76.§.1.& 3.p.405
Et an idem ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis,Legatis Apoſtolicis,& Nuntiis. ibid.
Et quid,ſi ſolis verbis comminatoriis illos eiiciant, ſi ob minas actu loca relinquant.ibid.§.4

Iuſtitia.

In iuſtitiæ Eccleſiaſticæ defectu an iudex laicus poſſit

punire Clericum. tr.7 reſ.58.§.1.p.130

L

Lacticinium.

LActicinia edere in Regno Neapolitano virtute Cruciatæ an poſſit Siculus ſtatim reuerſurus in Siciliam. tr.7.reſ.105.§.1.p.417

Lædentes. Lædere. Læſum.

Contra lædentes Immunitatem Eccleſiarum cenſura an ſit lata,vel ferenda. tr.1.reſ.2.§.19.p.4

* Vide verb. *Contrauenientes. Crimen. Violantes.*

Laicus.

Si laicis locata ſit domus Eccleſiæ inter eius confines exiſtens, vel in Emphyteuſim conceſſa,an gaudeat Immunitate. tr.1.reſ.7.§.12.p.8

Et ſi à laicis habitentur domus Parochorum, Canonicorum,& aliorum Eccleſiaſticorum exiſtentes propè triginta paſſus Eccleſiæ,an gaudeant eius Immunitate. tr.1.reſ.21. §.1.p.17

Laicus deponens falſum coram iudice Eccleſiaſtico an poſſit ab eo puniri. tr.2.reſ.67.§.1.p.134

Laicus effectus Clericus an debeat in ciuilibus reſpondere in iudicio,vbi prius citatus eſt. tr.2. reſ.80. §.2. p.138

Si laicum poſſeſſione ſua ſpoliaſſet Clericus, an iudex laicus poſſit cogere Clericum ad illam reſtituendam. tr.2.reſ.87.§.1 & ſeqq.p.139

Laicorum Confraternitates an gaudeant priuilegio fori,itaut Epiſcopis ſint ſubiectæ, quod idem eſt de Hoſpitalibus. tr.2.reſ.177.§.1.p.182

Quando laicus condidit teſtamentum ad cauſas pias, an poſſit iudex Eccleſiaſticus publicare tale teſtamentum. tr.2.reſ.191.§.1.& ſeqq.p.193

Pro laicorum ſtatutis vide plures difficultates in tr.2. à reſ.196.vſque ad 232.p.194.& ſeqq.

Ne laici vendant Clericis, ne molant,aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua obſequia,& ſeruitia an Principes laici ſtatuere poſſint. tr.2. reſ.215. §.1. & ſeqq.p.207

Inter laicos de cauſa dotis principaliter,& non incidenter intentata an poſſit iudex Eccleſiaſticus cognoſcere? & quid, quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi. tr.2.reſ.231.§.1.p.216

Laici an poſſint aperire tabernas, in quibus ſine onere vectigalis confluere poſſint Clerici. tr.2.reſ.240. §.2. p. 219

Laicorum facultates quando non ſufficere cenſendum ſit ad hoc,vt Clerici cum conſenſu Epiſcopi,& Conſulto Romano Pontifice contribuere in aliquibus caſibus teneantur. tr.2.reſ.249.§.1.p.225

Laicus conductor decimarum an ſit conueniendus coram iudice laico,vel ſit cauſa miſti fori. tr.2.reſ.273. §.1.p.235

Si à laicis Clerici petant decimas,quas laici præſcriptione & conſuetudine immemorabili eas nunquam ſoliti ſunt ſoluere,an iudex laicus hanc cauſam cognoſcere poſſit. tr.2.reſ.276.§.1.p.236

Ad laicum cognoſcendum pro re, quam in Emphyteuſim ab Eccleſia tenet.an iudex Eccleſiaſticus ſit competens. tr.2.reſ.279.§.1.p.237

Laicum conuenire an poſſit Clericus coram iudice Eccleſiaſtico pro rebus non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus. tr.2.reſ.280.§.1.p.238

Laicus an poſſit conueniri coram Epiſcopo, vt ſoluat *Laudemium.* ibid.§.4

Laicus ratione præbendæ ſibi locatæ an debeat conueniri coram iudice Eccleſiaſtico. tr.2.reſ.281.§.1.p.240

Ne laici conductores bonorum Eccleſiaſticorum poſſint conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, an licitum ſit condere Pragmaticam prohibentem laicis prorogationem iuriſdictionis. tr.2.reſ.282.§.1.ibid.

Inter laicos an poſſit iudex Eccleſiaſticus cognoſcere de alimentis filio ſpurio debitis, vel an cognitio huius cauſæ ſit miſti fori. tr.2.reſ.285.§.1.p.243

Et in dicto caſu quid ſub nomine alimentorum intelligi cenſeatur? Vbi alia contingentia in dicto caſu.ibid.§.3

Laicum ſimul delinquentem cum Clerico an iudex Eccleſiaſticus cognoſcere poſſit, maximè ſi præueniat. tr.2.reſ.286.& 287.p.243. & 244

Laicus delinquens in Eccleſia an poſſit à iudice Eccleſiaſtico puniri. tr 2.reſ.288.§.1.p.244

Laici inuaſores rerum Eccleſiæ, & Clericorum an coram iudice Eccleſiaſtico debeant conueniri. tract. 2. reſ.289.§.1.ibid.

Laicus an coram iudice Eccleſiaſtico poſſit conueniri,ſi verba iniurioſa aduerſus Clericum emiſit. ibid. §.3. p.245

Laicos concubinarios an iudex Eccleſiaſticus poſſit punire,& an concubinatus ſit cauſa miſti fori. tr.2. reſ.292.& 293. p.245.& 246

Laicorum & Clericorum conſuetudines miſtæ an ſint validæ,etiam ſi ſint contra libertatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.295.§.1.p.247

Laicum conuenire coram iudice Eccleſiaſtico an viduæ, pupilli, & aliæ perſonæ pauperes, & miſerabiles poſſint. tr.2.reſ.306 & 307.p.252.& 253

Et quid,ſi pupilli & viduæ eſſent diuites. tr.2. reſ.307. §.2.p.253

Laicum punire an iudex ſecularis poſſit ſub prætextu eius prohibitionis,etiam ſi habeat licentiam ab Epiſcopo laborandi in diebus feſtis. tr.2.reſ.312.§.1.p 255

Laicis delegare indiſtinctè cauſas Eccleſiaſticas an poſſint alij Prælati Summo Pontifici inferiores? Et ſupponitur hoc facere Pontificem poſſe, & non ſolum cauſas ciuiles, & criminales, ſed etiam ſpirituales. tr.2.reſ.314.§.1. & ſeqq.p.256

Laicos ſtatuentes, ne immobilia alienentur in extraneos, & non ſubditos, poſſunt iudices Eccleſiaſtici cogere, vt declarent,quod in huiuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia. tr.3.reſ. 11. §.1. p.311

Laicorum ſtatuta quamvis fauorabilia non ligant Clericos,neque Eccleſiam. ibid.§.4.p.312

* Vide verb. *Exilium. Familia.Familiares.Filius.Forum. Iuramentum. Iuriſdictio. Officialis. Prorogatio. Princeps.* & Vide notationem verb. *Iudex.*

Largitas.

Circa largitatem ſponſalitiam an Princeps poſſit condere leges in matrimonio. tr.2.reſ.221.§.1.p.212

Latitudo.

Intra latitudinem tantum probabilitatis,& certitudinis moralis an remaneat, quod anima Beatificati ſit in gloria ex vi præcisè Beatificationis. tr.5. reſ.20. §.1. & ſeqq.p.360

Latrones.

Latrones publici an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.58.§.1.p.38

Laudemium.

Ad laudemij ſolutionem an Clericus Emphyteuta ſit conueniendus coram iudice laico, vel coram eccleſiaſtico. tr.2. reſ.159.§.3.p.173

* Vide verb. *Laicus.*

Legare. Legatum.

Legatum pro Monachatu an poſſint conſequi *Tertiariæ*, ſeu *Bizochæ*, vel *Beatæ*, vt vocant D.Franciſci, non obſtante quod viuant in propriis domibus. tract.2. reſ.176.§.2. p.182

* Vide verb. *Ingredi.*

Legatus.

Legatus natus an poſſit exercere iuriſdictionem in Regulares

gulares exemptos. tr.2.reſ.315.§.1.p.256

Legatus Cardinalis quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia, non poteſt conferre vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis. tr.7.reſ.24. §.3.p.385

Legatus Cardinalis à latere, ſi ſit iudex, an poſſit recuſari in aliqua cauſa. tr.7.reſ.65.§.1.p.400

Legatum ſe eſſe Cardinali dicenti creditur, circa Ordinariam poteſtatem, etiamſi literas legationis non oſtendat. tr.7.reſ.69.§.3.p.401

* Vide verb. *Eiicere.Impeditus.Iuriſdictio.Ius.*

Legere.

Vt legeret librum hæreticum, ſi quis mandauit famulo, vt ipſum audiat, an incurrat cenſuram prolatam contra legentes libros Hæreticorum. tract.7.reſolut.107. §.3.p.419

* Vide verb. *Liber.Litera*

Legiſlator

Legiſlatoris mens,& finis legis colligitur ex eius prœmio. tr.7.reſ.97.§.3.p.413

Legitimare.

* Vide verb. *Filius.*

Legitimum.

* Vide verb. *Conſuetudo.*

Lepra.

* Vide verb. *Separatio.*

Lex.

Vt aduerſus leges Pontificias, & Canonicas conſuetudo præualeat, an opus ſit, vt introducta ſit cum ſcientia,& expreſſo conſenſu Pontificis. tr.1.reſ.116.§.16. p.68

Lex pœnalis identitate rationis an ſit extendenda ad alium caſum, quando militat eadem ratio, & quid maximè in odioſis. tr.1.reſ.128. §.4.p.81

A legibus Ciuilibus an ſint exempti Eccleſiaſtici, quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non pugnant? Et ideo, ſi Clerici vendant frumenta vltra pretium à lege taxatum à Republica, an peccent mortaliter, & teneantur ad reſtitutionem, & pro tranſgreſſione an poſſit iudex laicus eos punire. tr.2. reſ.90.91. &.92. p.141 & 142

Si in legis laicalis pœnam non condemnet Clericum iudex Eccleſiaſticus, an poſſit illum iudex laicus condamnare. tr.2.reſ.93.§.2.§.144

A lege pœnas impoſitas an iudex laicus poſſit exigere. ſi Clerici illam tranſgrediuntur,& res venditæ cecidiſſent in commiſſum. tractat. 2. reſolut. 97. §. 1. p.148

Legum tranſgreſſores Clerici an poſſint à iudice laico puniri pœna pecuniaria à lege conſtituta.tr.2.reſ.101. §.1.p.150.

Lex an ſit valida permittens Magiſtratibus ſæcularibus, vt arma horis prohibitis Clericis capiant.tr.2.reſ.118. §.1.p.156

Et in dicto caſu an iudex ſæcularis poſſit damnare Clericum ad pœnam pecuniariam à lege impoſitam. ibidem §.3

Leges Principum ſæcularium etiam licitæ, & honeſtæ, & propter commune bonum factæ, & quæ priuilegia Eccleſiæ non læderent, an adhuc non ligent Clericos. tr.2.reſ.198.§.2.p.196

Si leges Principum ſæcularium Clerici non obſeruent, an peccent mortaliter, tr.1.reſ.214.§.21.p.207

Leges condere circa matrimonium an Princeps poſſit. tr.2.reſ.221.§.1.p.212

Et quid circa acceſſoria matrimonij. ibid.§.3

Et quid circa alia conditionalia,& accidentalia, v.g. circa dotem,& lucrum dotis, & circa donationes inter virum,& vxorem,& ſponſalitiam largitatem,& ſimilia ibid.

Legem aliquam an poſſit ferre Princeps ſæcularis aduerſus filios contra iuſtam Parentum voluntatem nubentes. tr.2.reſ.224. §.1.p.214

Leges Principum Chriſtianorum expenduntur pro Immunitate Eccleſiaſtica. tract.2. reſ.334. §.1. & ſeqq p.183

De legum Pontificiarum publicatione, acceptatione, & contrario vſu. tr.2.reſ.345.§.1.p.302

Lex prohibens, ne bona vulgo dicta *Realengo*, transferantur in Eccleſias vulgo à *Mano morta*, ſine licentia Regis, an ſit licita. tr.3.reſ.3.4.& 5.p.308

Lex ciuilis, licet in bonum publicum ſtatuatur, non debet de Eccleſia,& Clericis diſponere, etiamſi diſpoſitio fauorabilis ſit. tr.3.reſ.15.§.2.p.315

Leges condere an poſſint Cardinales, mortuo Pontifice. tr.7.reſ. 7. §.1.p. 377

A legibus, quæ prohibent duo, vel plura beneficia ſimul habere, an Cardinales ſoluantur.tract.7.reſ. 24. §.1, p.385

Leges ferre ligantes in conſcientia an Cardinales poſſint in ſuis titulis. tr.7.reſ.40.§.*vnic*.p.390

Legis mens magis eſt attendenda, quam verba.tr.7.r.95. §.2.p. 411

Et an lex pœnalis extendenda ſit ad alium caſum. ibidem §.4

Legis finis, & mens legis colligitur ex eius prœmio, tr. 7. reſ. 97.§.3.p.413

Quando legis finis adæquatus,& fundamentalis ceſſat, an etiam in particulari lex non obliget: Et an hoc ſit contra communem. ibid.§.4

Et an lex fundata in præſumptione, ipſa deficiente, non adſtringat. ibid.

Et quid, quando fundatur in periculo facti, vel dilicti? Et de vtroque explicatur, quomodo intelligi debeat. tr. 7.reſ. 98. §.3 p.414

Vide verb. *Conſuetudo. Eligere. Filius. Imperator. Inuentarium.Interpres. Interpretatio.Iuramentum.Ius.Pœna Pragmatica. Statutum.*

Liber.

Libros Hæreticorum Cardinales legentes an comprehendantur ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cœnæ tr.7. reſ. 31.§.p.4.387

* Vide verb. *Impreſſio. Legere.*

Liberandus.

* Vide verb. *Condemnatus.*

Liberare.

* Vide verb. *Fructus.*

Licentia.

De licentia Epiſcopi an poſſit capi à ſatellitibus Sacerdos indutus ſtola, & cotta extra Eccleſiam præcedente Cruce ad efferendum defunctum, vel Sacramentum Extremæ-Vnctionis, aut Euchariſtiam ad infirmum. tr.1.reſ.26.§ 9.p.21

Licentiam dare extrahendi reos ab Eccleſia in caſibus non exceptuatis an poſſit Prælatus, & ex eius mandato poſſit iudex laicus delinquentem capere & punire. tr.1.reſ.117.§.*Quæro ſecundo* p.70

Quando ſine licentia Epiſcopi iudex laicus extrahit reum ab Eccleſia, licet poſtea ſecuritatem tribuat,& cautionem,& iuramentum non eſſe corporaliter reum puniturum, non excuſatur, ſi non reſtituat reum Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit. ibid. §.*Et nota.*

De licentia Epiſcopi an poſſit ſimplex Sacerdos violatam Eccleſiam conſecratam reconciliare. tr.1.reſ.141.§.1. p.91

Et quid, ſi tantum Eccleſia ſit benedicta,& non conſecrata. ibid.§.2

De licentia Epiſcopi an poſſit Clericus renunciare priuilegio exemptionis. tr.2.reſ.5.§.1.p.99

Vt ſine licentia Principis, aut conſenſu eius Gubernatoris vel Præſidis poſſeſſio beneficij non apprehendatur, Princeps laicus authoritate propria præcipere non

non poteſt. tr.4.reſ.99 §.2.p.149

Vt ſine licentia Principis in ſuo ſtatu non ædificentur Eccleſiæ, & Monaſteria ſi ſtatutum ſit, an deroget Immunitati Eccleſiaſticæ. tr.2.reſ.202.§.1.p.197

Si licentiam Epiſcopus dederit alicui laborandi in die feſto, non poterit iudex laicus punire talem laborantem in die feſto. tr.2.reſ.226.§.2.p.214

Sine licentia ſpeciali Pontificis non poſſunt Cardinales ægritudine laborantes ſanguinis emiſſionem pati. tr.7.reſ.29.§.*vnic*.p.386

Sine licentia Pontificis Cardinales non poſſunt à Curia diſcedere. tr.7.reſ.35.§.*vnic*.p.398

Licentiam dare aſſiſtendi matrimonio in ſuis titulis, & Eccleſiis an Cardinales poſſint. tr.7.reſol.50. §.*vnic*. p.396

Ex licentia Pontificis an Cardinales poſſint teſtari de bonis perceptis Cardinalitij Galeri. tr.7.reſ.88. §.1. p.407

Licentia teſtandi conceſſa à Pontifice Cardinalibus, an expiret, mortuo Pontifice. tr.7.reſ.92.§.1.p.408

* Vide verb. *Deſeruientes, Exercere, Exhumare, Extrahere, Facultas, Fœdus. Generalis.*

Licere, Licite, Licitum.

* Vide verb. *Adoratio, Fœdus, Gabella, Legatus Princeps.*

Ligare, Ligatum.

An ligentur Clerici ſtatuto laicorum edicto ſuper iure, quod vocant *Congrui.* tr.2.reſ.159.§.2.p.173

Non ligant Clericos ſtatuta, & leges Principum ſæcularium, etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta, & quæ priuilegia Eccleſiæ non lædunt. tr.2.reſ.198.§.2.p.196

* Vide verb. *Reus, Statutum.*

Lis.

Si lis aliqua, vel diſcordia oriatur inter duos Supremos Pincipes neminem in temporalibus recognoſcentes, an Summus Pontifex poſſit cognoſcere, & iudex competens exiſtere. tr.2.reſ.19. §.*vnic*.p.110

Poſtquam lis coram iudice laico mota eſt, contra laicum, qui effectus eſt Clericus, an poſſit apponere declinatoriam pro remiſſione ad iudicem Eccleſiaſticum. tr.2.reſ.106.§.1.& ſeqq.p.151

Lite pendente ſuper matrimonio, vel ſponſalitiis, ad quem iudicem ſpectet an ſpiritualem, vel ſæcularem ſequeſtrare puellam cauſa explorandi eius voluntatem. tr.2.reſ.229.§.*vnic*.p.251

Lites, & cauſæ inter Cardinales vertentes à quo ſunt decidendæ. tr.7.reſ.229.§.*vnic*.p.402

* Vide verb. *Auocare, Iuriſdictio. Rex.*

Litera.

Literas exhortatorias Principes, & Miniſtri Regis ad Epiſcopos facientes, vt ab aliqua mala determinatione deſiſtant, vt eſt in vſu in Regno Neapolitano, an faciant contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.2.reſ.33. §.*vnic*. p.117

Literas Pontificias reiicere non eſt liberum Magiſtratibus ſæcularibus, quarum authoritate beneficia exteris conferuntur. tr.2.reſ.204.§.2.p.198

Literas vetitas deferentes tempore Conclauis an incurrant cenſuram. tr.7.reſ.103.§.1.p.416

Si literæ ad Cardinalem in Conclaui exiſtentem ſcriptæ ad illum non perueniant, an incurrant cenſuram. tr.7.reſ.104.§.1.p.417

Si quis literam daret Cardinali in Rota, qui tunc non legeret, ne videretur, & poſtea literam perderet, an in tali caſu vterque in cenſuram incideret. ibid.§.2

Si literas ad alios Cardinales in Conclaui ſcriberet, Cardinalis, qui propter infirmitatem egreſſus eſt è Conclaui, an incurrat excommunicationem. tract.7. reſol. 105. §.1. ibidem.

* Vide verb. *Legatus, Oſtenſio, Scriptio.*

Litigare.

Si litigat Clericus minor tanquam actor coram iudice laico, an poſſit iudex laicus dare ei Curatorem ad litem. tr.2. reſ.283.§. 2.p. 242

Locatum.

* Vide verb. *Domus.*

Locus.

Loci cognitio, an ſit ſacer, & Religioſus ad gaudendum Immunitate, an ſpectet ad iudicem laicum. tr.1. reſ. 119. § 3. p.73

Si locorum Communitas, & Vniuerſalitas in ſuis terris introducant de nouo tabernam dictam *Zagato*. Vaſſallis reclamantibus, an incidant in cenſuram Canonis quarti Bullæ Cœnæ. tr.2.reſ. 95. §.2.p.147

Si in loco, & Diœceſi Epiſcopus non habet dominium temporale, poteſt tamen tenere familiam armatam & proprios habere miniſtros, & executores ad carcerandum. tr.8.reſ.5.§.1.& ſeqq.p.445

* Vide verb. *Domus, Terra.*

Locuſta.

* Vide verb. *Reparatio.*

Loquens, Loqui, Loquutio.

Si quis loquator cum Moniali, ipſa vero nihil reſpondeat, vel è contra, an incurrat excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus. tr. 7.reſ. 100.§.1. p.415

Loquentes tempore Conclauis cum famulis Cardinalium an incurrant cenſuram? Et quid, ſi ſciant poſtea famulos omnia referre ſuo Cardinali. tr.7. reſol. 203. §.1.p.416

Loquendo tamen dicti famuli, vel Conclauiſtæ, aut Magiſter cæremoniarum cum aliis extra Conclaue exiſtentibus de rebus pertinentibus ad electionem pontificis, licet non incurrant in cenſuram Pij IV. an peccent tamen mortaliter, & qui cum illis loquuntur. ibid.§.2.

Loquutio ſecreta, tametſi ad electionem non pertineat, ſubiicitur tamen excommunicationi. ibid.

Si quis loquatur ad Monialem per interpoſitam perſonam, an incurrat cenſuram latam contra colloquentes cum Monialibus. tr.7.reſ. 107.§.4. p.419

Luſitania.

* Vide verb. *Iuramentum, Ordinatio, Regnum.*

M

Machinans.

* Vide verb. *Inimicus*

Magiſter Cæremoniarum.

* Vide verb. *Loquens.*

Magiſtratus.

Magiſtratibus laicis an licitũ ſit diſcutere facultates, & poteſtates alicuius Nuntij, qui in illam Prouinciã à Põtifice mittitur. tr.2.r.22.§.1.& ſeq.p.111.

Magiſtratus an poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum. tr.2.reſ.51.§.1.& ſeq.p.128.

Magiſtratus ſæculares an poſſint cogere Clericos, vt triticum vendant, &c. ſi neceſſitas adſit. tr.2.reſol.88. §.1.& ſeqq.p.140

Magiſtratui ſæculari an Clericus ſubiiciatur propter crimen læſæ Maieſtatis. tr.2.reſ.327.§.1.p.271

Et quid, ſi Clericus à Principe ſæculari Officium teneret, an poſſit ratione delicti etiam criminis læſæ Maieſtatis perſonaliter à Magiſtratibus laicis diſtringi. ibid.§.6.p.273

Et quid de Clericis perduellionibus. ibid.

Magiſtratus Regij non poſſunt punire Epiſcopos, & Clericos in temporalibus. tr.3.reſ.15.§.3.p.316

* Vide verb. *Hoſpitari, Inhibitoria, Lex, Litera.*

Mandans

Mandans, Mandare, Mandatum,

Mandantes offendi Cardinales,ſi effectusnon ſequatur, an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priuentur Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.47.§.1.p.33.

Mandans occidere non dicitur aſſaſſinus. tract.1.reſ.87 §.6.p.51

Mandante præſente, qui occidit aliquem recepta pecunia,an ſit aſſaſſinus. ibid.§.9

Vt mandatum interueniat ad occidendum,opus eſt, vt quis tanquam aſſaſſinus non poſſit vti priuilegio Immunitatis Eccleſiæ, nam ex mandato ad vulnerandum tantum etiam mediante pecunia non dicitur aſſaſſinus. tr.1.reſ.88.§.2.p.52

Tanquam mandatis Regis inobedientes, vel ex aliis delictis an poſſint Epiſcopi, & Eccleſiaſtici expelli à Regno. tr.2.reſ.24.§.1.p.113

Et ſi non expelli à Regno,an ſaltem poſſint tranſmitti ad Summum Pontificem pro animaduerſione. tr.2. reſ.25.§.1.& ſeqq.p.114

Quando mandatur cauſa Cardinali cum clauſula. *Appellatione remota*,an cenſeatur excluſa etiam appellatio iuſta. tr.7.reſ.67.§.1.p.401

Si mandauit Cardinalis Conclauiſtæ,vt extra Conclaue ſcribat circa materiam electionis Pontificis, an in cenſuram Pij IV. incurrat. tr.7.reſ.107.§.1.p.419

Et an propter mandatum,& cooperationem cum peccato famuli Conclauiſtæ Cardinalis peccet mortaliter. ibid.§.4

Vbi,quod cenſura prolata contra facientes aliquid,non comprehendit mandantes. ibid.§.2.& ſeq.

* Vide verb. *Deſeruientes, Impedire, Legere,*

Manere.

* Vide verb. *Pollutum.*

Manifeſtare.

* Vide verb. *Actum.*

Manus.

Qui manibus apprehendit ferrum,vel valuam Eccleſiæ, an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.8.§.9.p.10

Circa manuū [illegible]ontificis de oſculatione Eminentiſſimorum Cardinalium aliqua curioſa oſtenduntur. tr.4. reſ.10.per totam,p.329

Qui manum eleuauit ad percutiendum Cardinalem, quamuis poſtea non percutiat, an incurrat cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.79.§.vnic.p.404

* Vide verb. *Extractum.Satellites.*

Maritus.

Vt maritus promoueatur ad Cardinalatum,an opus ſit, vt vxor ingrediatur Religionem,vel ſufficiat, vt remaneat in ſæculo cum voto caſtitatis, ſiue in ſenili, ſiue in iuuenili ætate conſtituta ſit. tr.7. reſ.21. §.1, p.384

Et quid, vt maritus promoueatur ad Epiſcopatum ibid.§.2.

Et quid,vt maritus promoueatur ad ſacros ordines. ibid.

* Vide verb. *Matrimonium,Vidua,Vxor.*

Mater.

* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Matrimonium.

Matrimonium contrahentes cum hominibus alterius Ciuitatis,ſi ſtatutum hoc diſponat, & puniat, an infringat Eccleſiaſticam libertatem. tract.2. reſ.223. §.2.p.213

Vbi,quod Reges, & Imperatores non incurrunt excommunicationem Concilij Trid. ſeſſ.24. c.9. ſi ſubditos ſuos,vel alios cogunt,quominus liberè matrimonium contrahunt. §. *Notandum eſt*, ante medium.

Ne matrimonium contrahatur inter conſanguineos,an Princeps laicus poſſit imponere pœnas, & illas exigere,etiam impetrata Pontificis diſpenſatione. tr. 2. reſ.226.§.1.p.214

Si in matrimonij contractu apponitur iuramentum, an Princeps laicus poſſit ſtatuere irritando talem contractum & iuramentum. tr.2.reſ.232. §.vnic.p.216

Si matrimonij valorem ſuſtineat ſententia aliqua ſpecialis vnius Doctoris, an præferenda ſit communi opinioni. tr.2.reſ.30.§.vlt.p.296

De matrimonialium cauſarum cognitione locus Concilij expenditur. tr.2.reſ.341.§.1.& ſeqq.p.297

Matrimonia inter raptores, & matrimonia Conſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu eſſe valida demonſtratur. tr.2.reſ.344.§.1.& ſeqq.p.301

An ſtatim per matrimonij contractum dignitas Cardinalatus expiret. tr.7.reſ.21.§.3.p.384

Matrimonio aſſiſtere, & dare licentiam aſſiſtendi in ſuis Eccleſiis an Cardinales poſſint. tr.7. reſol.50. §.vnic.p.396

* Vide verb. *Exhæredare,Filius, Impedimentum, Lex, Mulier,Nubens,Puella.*

Mediator.

Mediator aſſaſſini an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tr.2.reſ.86.§.1.& ſeqq.p.50

Medium.

* Vide verb. *Crux.*

Membrum.

* Vide verb. *Mutilare.*

Mens.

* Vide verb. *Legiſlator, Lex.*

Menſura.

Menſura paſſus intelligitur quinque pedum,& menſura pedis intelligitur quindecim digitorum. tr.1. reſ.21. §.2.p.17

Si menſura falſa Clericus triticum, vinum, &c. vendit, an poſſit puniri à iudice ſæculari in mulctis pecuniariis à lege impoſitis. tr.2.reſ.98.§.1.& ſeqq.p.48

Mente captus.

Si de dando mente capto Clerico tutore agitur,an iudex Eccleſiaſticus ſit competens. tr.2.reſ.285.§.1.p.242

Mentio.

Si mentionem faciat ſtatutum de Clericis, quando fundatur in publica vtilitate,an ſit validum, vel lædat Immunitatem Eccleſiaſticam? Et quid,ſi ſtatuta ſint fauorabilia Clericis, ſi de illis mentionem faciant. tr.2.reſ.210.§.1.p.202

Mercator.

Mercator,qui fraudulenter decoxit, an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.60.§.1.p.40

Mercatura.

* Vide verb. *Conuictus.*

Merces.

Circa merces aliquas an Rex poſſit aliquando, vel ipſe facere,vel aliis concedere *Monopolium.* tr.2. reſ.217. §. *Ad tertium*,p.210

Vbi an ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & improbanda conſuetudo, qua in aliquibus locis Clerici ſoluunt ius tractæ,quando extrahunt à portu aliquas merces, ibid. §. *Probatur ſecundo*,poſt medium, & in §. *Ad quartum.*

Meretrix.

Ne meretricum domos, & loca miniſtri Curiæ Epiſcopalis viſitent,an miniſtri laici prohibere poſſint. tr.2.reſ.293.§.2.p.246

Meridies.

* Vide verb. *Iter.*

Metropolitanus.

* Vide verb. *Feudatarius.*

Metus.

Si metu iniuſto illato, quod à iudice ſæculari capiendus ſit in Eccleſia reus, & fugiat ab ea, an adhuc non poſſit capi. tr.1.reſ.109.§.3.p.64

Ob metum,& minas Principum ſæcularium an Epiſcopi excuſentur à publicatione Bullæ Cœnæ in ſua Diœceſi. tr.2.reſ.45.§.[illegible]p.125

* Vide verb. *Iuramentum,Miniſter iuſtitiæ.*

P. Michaël Rabardeus.

Quid P. Michaël Rabardeus ſentiat cótra Immunitatem Eccleſiaſticam, latiſſimè exponitur, ſed reprobatur eius ſententia. tr.2. à reſ.316. vſque ad 345. vbi plura à p.256. &c.

Milites.

Militum priuilegio an gaudeant Cardinales in teſtamentis. tr.7.reſ.89.§.1.p.407

* Vide verb. *Equitare, Hoſpitari.*

Mina, Minantes.

Si ob minas ſolis verbis comminatoriis factas actu Cardinales relinquant loca, in quibus nati ſunt, vel domicilium habent, an minátes, & iuſſa ſequentes incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.76.§.1.& 4.p.403

Et an idem ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Legatis Sedis Apoſtolicæ, & Nuntiis. ibid.

* Vide verb. *Metus.*

Miniſter iuſtitia.

Miniſtri iuſtitiæ ſæcularis, qui violenter extrahunt reum ab Eccleſia, ſi poſtea illi ex aliquo delicto ad eam confugiant, an priuentur Immunitate. tract.1.reſ.117. §. *Sed hic obiter.* p.70

Miniſtri Regij an poſſint cognoſcere, & detinere in Cancellariis Regiis, Bullas Apoſtolicas, ad examinandum, & executioni mandandum. tra.2.reſ.34. & 35. p.117. & 118

Miniſtri Regij an poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur. tr.2.reſ.36. & 37.p.119. & 120

Et an Summus Pontifex hanc praxim approbet, vel an ſaltem hoc facere poſſint ex conſuetudine immemorabili, vel coniuncta cùm fama priuilegij. ibid. §.3. & ſeqq. p.121

Et an Princeps aliquis habeat hoc priuilegium in cauſis violentiæ arcendæ. tr.2.reſ.39.§.1.p.123

Miniſter laicalis an poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis, & priuare abſque metu excommunicationis, maximè tempore noctis. tr.2.reſ.116.§.7.p.155

Miniſter laicalis an poſſit tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, vel auferre annonam. tr.2.reſ.117.§.3.p.156

Miniſtrum Epiſcopi offendentes non in executione officij, ſed ex odio, & inimicitia an ſint puniendi ab Eccleſiaſtico, vel à laico iudice, vel an hic caſus ſit miſti fori. tr.2.reſ.187.§.1.p.187

Idem eſt de miniſtris S. Officij. ibid. §. *Probatur*, ante medium.

Miniſtri Curiæ Epiſcopalis an gaudeant priuilegio fori non ſolum in delictis extra officium commiſſis, ſed etiam in communibus. tr.8.reſ.6.§.1.p.446

* Vide verb. *Auferre, Birruarius, Fur, Interficientes, Iuramentum, Litera, Meretrix, Officialis, Satellites.*

Minor.

Quando minori Clerico de dando Curatore agitur, an iudex Eccleſiaſticus ſit competens. tra.2. reſol.283. §.1.p.242

* Vide verb. *Inuentarium, Litigare.*

Minor Ordo.

* Vide verb. *Ordo.*

Minuere.

* Vide verb. *Moneta.*

Miſſam audire.

Si Miſſam ſolitam audire Cardinales omitterent, & procederent ad ſcrutinium in electione Pontificis, an incurrant excommunicationem. tract.7. reſol.111.§.6. p.423

* Vide verb. *Feria ſexta Paraſceues.*

Miſſam celebrare.

Si Miſſam celebret excommunicatus non toleratus, an Eccleſia violetur. tr.1.reſ.131.§.7.p.86

Et an altare, & paramenta polluantur. ibid. §.4

Si quis Miſſam celebret in Eccleſia polluta ante reconciliationem, an remaneat conſecrata? Et quid, ſi mala fide celebrat. tr.1.reſ.139.§.1.p.90

Et in dicto caſu Sacerdos celebrans non incurrit irregularitatem, nec ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, ibid. §.3

Si Miſſam celebret Sacerdos cum veſtibus non benedictis & in Calice non conſecrato, an remaneant benedicta, & conſecrata. tr.1.reſ.140.§.3.p.91

Miſſam celebrans Sacerdos in Eccleſia polluta excuſatur à peccato, quoties pollutio contigerit poſt cœptum Canonem, imo tenetur Miſſam proſequi. tra.1. reſ.144.§.11.p.94

Idem eſt, ſi excommunicatus denunciatus ingrediatur Eccleſiam eodem tempore, & nón vult egredi. ibidem.

Miſſa celebrari poteſt in Eccleſia polluta ad dandum Viaticum infirmo moribundo. ibid. §.12

Quoad Miſſæ celebrationem quibus priuilegiis gaudeant Cardinales in ſuis Capellis. tr.7.reſ.49.§.1.p.392

Si Miſſam celebrauit Sacerdos abſque præuia confeſſione vrgente neceſſitate, an illud *Quamprimum confiteatur Concilij*, ſit verbum imperatiuum, & ideo non importet præceptum ad mortale, ſed conſilium, & admonitionem. tr.7.reſ.96.§.1.p.412

Ad Miſſæ Sacrificij eſſentiam, an pertineat conſumptio Sacrificij à Sacerdote facienda, vel ſit tantum pars illius integralis. tr.7.r.111.§.3.p.423

Miſſam celebrare ab poſſit ad euiterdum ſcandalum, qui tempore Conclauis irretitus eſt cenſura Pij IV. & Greg. XV. ante obtentam abſolutionem. tractat.7. reſ.123.§.1.p.436

Idem eſt à fortiori dicendum de Hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, vt à cenſura abſoluatur. ibidem.

Idem eſt etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne ſe prodat, & crimen eius manifeſtetur, celebrat. ibid.

Et in ſupradictis caſibus, ſi tales non poſſent ſe excitare ad perfectam contritionem, quid eſt faciendum. ibid.

Miſſam celebrans Sacerdos, ſi ſaltem poſt conſecrationem recordatur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari, an debeat proſequi, & imo etiamſi ante conſecrationem in dicto caſu recordatur excommunicationis, an poſſit pergere, ſi timeatur graue damnum. tr.7.reſ.124.§.1.p.437

Vt Miſſa celebretur ſingulis diebus in ſuis ædibus Epiſcopi priuilegium habent, ſed tamen dum Romæ morantur hoc priuilegio vti non poſſunt. tr.8.reſ.10.§.4. p.450

* Vide verb. *Feria ſexta Paraſceues. Iter.*

Miſcere.

Si ſe miſcuit Religioſus profeſſus in criminibus enormibus, an amittat priuilegium fori, itavt ſine metu cenſurarum iudex laicus punire eum poſſit. tr.2.reſol. 162.§.1.p.174

* Vide verb. *Immiſcere. Superior Eccleſiaſticus. Superior Regularis.*

Miſſio. Mittere.

Si mittitur Nuntius à Pontifice in aliquam Prouinciam, an Principes Chriſtiani, & Magiſtratus poſſint diſcutere facultates, & poteſtates talis Nuntij. tr.2.reſ.22. §.1.p.111

Vt miſſio ſcripturæ, vel Nuntij ſit ſecreta tempore Conclauis an requiratur ad incurrendam excommunicationem latam *in Cap. Cum periculum*? Et quid quoad Bullam Pij IV. tr.7.reſ.101.§.1.& ſeqq.p.415

* Vide verb. *Inhibitoria. Impeditus.*

Modus.

* Vide verb. *Fides Catholica. Reus.*

Molere.

* Vide verb. *Laicus.*

Monaſterium.

Monaſteria Religioſorum ſecundum illud, quod ſeptum eſt, an gaudeant Immunitate. tr.1.reſ.8.§.1.p.9

Et quid, ſi ſupra tectum Monaſterij aliquis confugiat. tr.1.reſ.19.§. 4.& ſeqq.p.11

In Monaſterio aliquo oblati viuentes an gaudeant priuilegio fori. tr.2.reſ.167 §.1.p.182

Si de Monaſteriis non ædificandis, ſeu habendis caſibus Religioſorum ſine licentia Principis ſtatutum ſit à Principe, an deroget Immunitatem Eccleſiaſticam tr.2.reſ. 203. §. 1.p.197

In Monaſteria Regularium, quæ in titulis Cardinalium ſunt, quam poteſtatem Cardinales habeant. tract.7. reſ.14.§. 1. p.390

Monaſteria Monialium an Cardinales ingredi valeant. tr. 7.reſ. 44.§.1. ibid.

Et an hoc priuilegium intelligendum eſt ſolum de Cardinalibus Protectoribus. ibid.

Et an hoc poſt Bullam Greg.XIII.amplecti poſſit. ibid.

* Vide verb. *Inuentarium.*

Monetarius.

Monetarij, tonſores, & cudentes falſam monetam an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tract.1.reſ. 52.§.2. p.35.& in reſ. 55.§.1.& ſeqq.p.36

Moneta.

Monetæ valorem an Princeps augere, vel minuere poſſit, quando adeſt neceſſitas publica, cui populus tenetur ſubuenire, & marſupium Regis euacuatum eſt, augmentum dictæ monetæ in dictis neceſſitatibus conuertere. tr.2. reſ.217.§.*Sed hæc*, ad medium, p. 209

* Vide verb. *Ludentes.*

Monialis.

Moniales deflorantes an gaudeant Immunitate Eccleſiæ tr. 1. reſ. 32. §.1.p.26

Et quid, ſi quis defloraſſet Monialem in ipſamet Eccleſia Monaſterij. ibid.§.3

Moniales, ſi ad Eccleſiam propriam Monaſterij, vel ad Monaſteria aliorum confugiunt, pro delicto commiſſo, an gaudeant Immunitate. tr. 1.reſ. 37.§.2.p. 28

Si Moniales in aliqua Prouincia, & earum coloni ſoluunt decimas, an hoc forſitan eueniat, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum, ſecus autem minimè tenentur decimas ſoluere.tr.2.reſ.277.§.3.p.237

* Vide verb *Collocutio, Infans, Loqui, Monaſterium. Seruitium.*

Monitio.

Ante monitionem trinam an Clericus negotiator teneatur ſoluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo licitè exigere poſſit.tr. 2. reſ.265. 266.& 267.p. 233. & 234

* Vide verb. *Habitus.*

Monopolium.

* Vide verb. *Merx.*

Mons pietatis.

De monte pietatis agitur. Vbi an talis contractus ſit Simoniacus. tr. 5.reſ. 26. §. 1p.366

Mors, Mortuus.

Mortuo Epiſcopo, an eius Palatia gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tr.1. reſ. 19.§ 5.p.16

Si ad mortem reus per aliquam Eccleſiam trahatur, an gaudeat eius Immunitate.tr.1.reſ.105 §.1.& ſeq.p.59

* Vide verb. *Condemnatus, Damnatus, Exiſtere, Infans.*

Mos.

Circa mores definiendo aliquid Summus Pontifex extra Concilium an poſſit errare. tr. 5.reſ. 13. & 14. p. 354. 355

* Vide verb. *Filius.*

* In indice primo poſito in principio huius tom.9 Tractatus nonus de priſco more eligendi Epiſcopos, ipſe titulus demonſtrat, quod omnes eius quæſtiones dicunt ſup.hoc verb.*Mos.*

Motum.

* Vide verb.*Lis.*

Mulcta pecuniaria.

In mulctis pecuniariis impoſitis à lege an Clerici puniri poſſint per iudicem laicum, ſi fraudem efficiant quoad pondera, & menſuras, vel quoad pretium rerum venalium. tr.2.reſ.99. § 1.p.149

Mulier.

Mulierem extra territorium nubentem cum ſua familia priuandam fore hæreditate, & ſi ei ſit quæſita, ſtatutum hoc diſponens. & puniens an ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tr. 2.reſ.225. §.1.p.214

* Vide verb.*Coniux, Fœmina, Matrimonium.*

Munus.

* Vide verb. *Fungi.*

Murus

Murum extrinſecum domorum, hortorum, Seminarij, Collegij Eccleſiæ, Monaſterij, &c. tangentes an gaudeant Immunitate Eccleſiæ.tr.1.r.22.§.2.p.17

* Vide verb. *Tributum.*

Mutatum.

* Vide verb. *Habitus.*

Mutilare.

Qui mutilauit membrum in Eccleſia non deliberatè, ſed accidentaliter, & ex calore iracundæ, & prouocationis, aut ex ſubita rixa, an gaudeat Immunitate. tr. 1. reſ 75. & 76.p.46

* Vide verb.*Exiſtens.*

N

Naris.

* Vide verb..*Percutere.*

Narrare.

Si quis Narrat aliis ea, quæ caſu, vel dolo audiuit tractata, vel acta in Conſiſtorio Cardinalium, an incurrat in cenſuram reſeruatam Papæ. tr.7.reſ.20.§.5.p.384

Natio.

De qua natione aſſumendi ſunt Cardinales. tr.7.reſ.4. §.1.& ſeqq.p.377

Natum.

* Vide verb.*Mina, Minantes,*

Natura.

* Vide verb. *Illicitum.*

Neceſſarium.

Quæ ſunt neceſſaria, vt Religioſus, & Clericus perdant priuilegium fori. tr.2.reſ.162.§.1.& ſeqq.p.174

Neceſſitas.

Niſi neceſſitas publica adſit, & bonum commune, Summus Pontifex non poteſt diſpenſare in reſidentia Epiſcopi, & vt Reges retineant eos in gubernatione alicuius Regni, vel Conſilij. tr.2.reſ.27.§.4.p.115

Ex neceſſitate aliqua publica vt peſtis, &c.an Princeps, ſeu alius Superior laicus poſſit imponere gabellas ſuper bona Clerici ſine eius conſenſu.tr.2.reſ.246. §.1. p.222

Et vt in neceſſitatibus communibus Clerici collectari poſſint, quas conditiones requirit *cap.Non minus, & Cap.Aduerſus de Immunit. Eccleſ.* tr.2.reſ.248. §.1.& ſeqq.p.223

Neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter tanquã extrema, quoad abſoluendum à cenſuris & caſibus reſeruatis. tr.7.reſ.126.§.2.p.439

* Vide verb.*Fœdus, Iudæus, Moneta.*

Nefandum peccatum.

Qui nefandum peccatum commiſit, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.59.§.1.& ſeqq.p.39

Negandum, Negare.

Neganda an ſit aliquibus reis Immunitas Eccleſiæ, etiam

etiam ſi non commiſerint dicti in iure exceptuata. tr. 1.reſ. 26. §.1.p.19

Negate ſuffragium ſuum an poſſit Religioſus in electione. tr.7. reſ.106. §.1. p. 418

Negligentes, Negligentiæ.

Si negligentes ſint iudices Eccleſiaſtici in cognoſcendis cauſis ſpiritualibus, an aduocatio dictarum cauſarum ad tribunalia laica vetita ſit in Bulla Cœnæ. tract.2. reſ.40. §.3. p.123

Negligentia iudicis Eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia, an poſſit ſuppleri per iudicem ſæcularem? Et quid è contra. tr.2.reſ. 60. §.1. p.131

* Vide verb. *Fungi.*

Negotiatio, Negatiator.

Omnis negotiatio, quæ aliis Clericis prohibita eſt, an cenſeatur etiam prohibita Clericis coniugatis.tract.2. reſ. 151.§. 2. p.168

Negotiatio illa tantum eſt Clericis prohibita, quæ debitum tributi habet annexum, in qua lucrum intenditur exemptione prius facta, ſecus ſi lucrum non ex emptione,ſed aliunde proueniat. tr.2.r.256. §.3.p.228

Negotiatione artificioſa an poſſint vti Clerici,& Religioſi, id eſt, qua res arte mutatur, & ſic venditur, vt emere iumenta,vt nutrita, & meliorata vendant cum lucro? Item oues emere, & nutrire, ex quibus vendant caſeos, & agnos, vel quodcumque genus rei, quod nouerint ſua arte meliorandum, &c. tr. 2. reſ. 264. §. 1.p.232

Negotiator Clericus an ſtatim ante trinam monitionem teneatur ſoluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo exigere licitè poſſit. tr.2. reſ. 265.§.1. p. 233

Et an dicta, vel alia gabella poſſit peti coram iudice laico. tr.2. reſ. 266.§.2. ibid

Negotiator Clericus an etiam poſt trinam monitionem non perdat exemptionis Immunitatem quoad bona Eccleſiaſtica. ibid. § 5

Negotiator Clericus, ſi in iudicio pulſaretur, plura allegare poteſt,quæ eum à culpa releuent,& pro excuſatione illorum. tr.2.reſ.267. §.2.p.234

Negotium.

Non ſolùm quoad negotia criminalia, ſed etiam ciuilia an Clerici poſſint renunciare exemptioni. tr.2.reſ.5. §. 1.p. 99.

Et quid, ſi de licentia Epiſcopi renunciaſſet Clericus huic priuilegio. ibidem.

In negotiis politicis,& ciuilibus in conuictu,mercatura, bello, &c. an Catholici non peccent contra leges excõmunicationis cõmunicãdo cũ Hæreticis? Et quid cũ Infidelibus,& Turcis? tr.13.reſ.8.& 9.p.478. & 480

* Vide verb. *Ius.*

Nobilis vir.

* Vide verb. *Fuſtis.*

Nomen.

Sub nomine alimentorum, quæ intelligi cenſeantur? Vbi latè, & explicitè. tr. 2. reſ. 385. §. 3. p. 243

* Vide verb. *Canonicus, Grangia Religioſorum, Impedire, Inclinatio, paſſus, Rex.*

Notarius.

* Vide verb. *Falſitas.*

Nouitius.

Nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingreſſum comm[illegible]m an ſit à iudice laico puniendus, etiamſi hoc [illegible]udem fecerit. tr.2.reſ.164. §.1. p.177

Et in [illegible]aſu, an ſit puniendus à iudice laico in pecunia, & bonis, non autem in corpore. ibid.§.2

Nouitius, habitu Religionis dimiſſo, an poſſit à iudice laico puniri ob delictum tempore Nouitiatus commiſſum. tr. 2.reſ. 166. 3.1. p. 178

Idem eſt de Religioſis emiſis ex Societate Iesv, ſi vxorem ducant, vel liberi in ſæculo maneant. ibid.§.3

Nouitius poteſt cogi à Prælato Religionis ad luendam pœnam delicto ſuo condignam, etiamſi re integra, id eſt ante inceptum iudicium diſcedere velit à Religione. ibidem §.4

Nouitij D. Iacobi, Alcantaræ,Calatrauæ,&c.præſertim D.Ioannis an gaudeant priuilegio fori,& quid de exemptione gabellarum tr.2.reſ. 167. §.1. ibid.

Nouitij apti profeſſionem an poſſit Prælatus Religionis ex iuſta cauſa differre. tract. 2. reſ. 168. §. 3. p.179

De Nouitio ſequeſtrando à Religione, vt eius voluntas cognoſcatur. Vbi notabilia, & contingentia in dicto caſu circa iudices ſæculares, Eccleſiaſticos, & Religionem. tr.2.reſ.230. §.1.p.215

Super Nouitiorum Equitum D. Iacobi, Alcantaræ,&c. bona an poſſit Princeps imponere gabellas. tract.2. reſ.262.§.1.p.231

Et quid ſuper bona Nouitiorum aliarum Religionum? Et an gaudeant priuilegio Canonis, & fori. tract.2. reſ.263.§.1.& ſeqq.p.232

* Vide verb. *Hoſpes. Hoſpitium.*

Noxa.

* Vide verb. *Conuenire.*

Nubere.

Vt nubat filia de conſenſu alterius, an teſtator diſponere poſſit. tr.2.reſ.223.§.2. p.215

* Vide verb. *Matrimonium, Mulier.*

Nullitas, Nullum.

* Vide verb. *Cenſura, Nouitiatus, Profeſſio*, & paſſim in aliis verbis huius indicis.

Numerus.

Numerum ſatellitum Epiſcoporum,vulgo dicti *Alarij*, an poſſint iudices laici præſcribere.tr.2.reſ.186.§.1.p.187

De numero Cardinalium. Et an expediat ſemper eſſe completum. tr.7.reſ.6.§.1.p.377

Nuntius Apoſtolicus.

* Vide verb. *Familia, Legatus, Mina, Mittere.*

O

Obedire.

Obedire Epiſcopo an teneatur iudex laicus, ſi pro ſua opinione habet opinionem probabilem,ſed excommunicatur ad Epiſcopo, vel declaratur inciidiſſe in excommunicationem latam à iure. tr.2.r.207 §.5.p.199

* Vide verb. *Feudatarius, Iuriſdictio.*

Obia.

* Vide verb. *Condemnatus.*

Oblatus.

* Vide verb. *Monaſterium.*

Obligare, Obligatio, Obligatus.

Obligatus ad reddenda raciocinia ratione alicuius adminiſtrationis, vel tutulæ an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.56.§.4.p.37

Idem eſt de Officiali Regio debitore ex cauſa ſyndicatus. ibidem.

Si poſt obligationem quis Clericus effectus eſt, an poſſit incuſari inſtrumentum contra eum coram iudice laico. tr. 2.reſ. 105.§.1.p.151

Obligata an ſint omnia prædia pro tributis Reipublicæ impoſitis. tr. 2.reſ. 258.§.3.p.230

Obligare ad mortale Decretum à Sacra Congregatione editum, in quo prohibetur Regularibus accedere ad Monaſteria Monialium ſub pœna priuationis officij, & vocis actiuæ &paſſiuæ, ipſa Congregatio declarauit. tr.7.reſ.109.§.7.p.421

An obliget ſtylus Curiæ tantum in foro exteriori. tr.7. reſ. 118. §.5.p.431

* Vide verb. *Iuramentum, Lex.*

Obſequium.

* Vide verb. *Seruitium.*

Obſeruantia.

Obſeruantia ſubſequens eſt optima legum interpres. tr.7.reſ.96.§.2.p.412

Obſeruantes, Obſruare.

Vt obſeruent Clerici Concilium Trid. an Reges, vt executores dicti Concilij poſſint eos compellere. tr.2. reſ.50.§.1.p.127

Obſeruantes Clerici in minoribus requiſita Concilij Trid. an gaudeant omnibus priuilegiis, quibus gaudent Clerici in Sacris conſtituti. tr.2.reſ.130.§.1.p.164

Obſeruantes ſtatutum, ne bona immobilia alienentur in Eccleſias, & in Eccleſiaſticas perſonas, an incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.3.reſ.9.§.1.& ſeqq.p.310 vſque ad.320

* Vide verb. *Cenſura, Dies, Iuramentum, Ordinare.*

Obſidere.

* Vide verb. *Fugere.*

Obtinere.

Qui obtinere officiũ aliquod a Patre pro ipſo occidenti alium promiſit, an ſit aſſaſſinus. tr.1.reſ.87.§.13.p.52

* Vide verb. *Beneficium, Ceſſio bonorum.*

Occaſio.

* Vide verb. *Mutilare.*

Occidens, Occidere.

Occidens filius Patrem an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.28 §. *Quæro primo.* p. 21

Qui occidit, aut vulnerat aliquem actu, & reipſa confitentem Sacerdoti, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. ibidem. §. *Quæro duodecimo.* p. 23

Occidens aliquem in duello an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. ibidem §. *Decimo tertio.*

Si quis occidat Fiſcalem Regium, vel Præſidem, Epiſcopum, vel Cardinalem, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.54.§.1.p.36

Occidi in Eccleſia non poteſt bannitus, non obſtante quod ex forma ſtatuti, aut ex alio capite poſſit impune occidi. tr.1.reſ.64.§.8.p.42

Et in tali caſu occidens bannitum in Eccleſia incurrit excommunicationem Greg. XIV. contra extrahentes ab Eccleſia. ibid.§.8.p.42

Si quis occidat in Eccleſia alium in ſui defenſionem; an Eccleſia polluatur. tr.1.reſ.132.§.1.p.86

* Vide verb. *Generalis,*

* In indice primo poſito in principio huius tom.9. in tractatu primo de *Immunitate Eccleſiæ* ſunt aliæ multæ difficultates pertinentes ad ſupra dicta verba *Occidens, Occidere,* & ſignanter ibi vide conſecutiuas à reſ. 71. vſque ad 96. incluſiuè, & in reſ.105

Occultum.

Ab occulta excommunicatione Papali an poſſit Epiſcopus vigore Concilij Trid. *ſeſſ.24. c.6.* abſoluere, & quando, & vbi. tr.7.reſ.113. §.1.p.424

Et quando vero excommunicatio dicenda ſit occulta. tr.7.reſ.114.§ 2.p.425

Et quid in caſu hæreſis occultæ. tr.7.reſ.117.§.9.p.429

Octauius.

* Vide verb. *Imperator.*

Odioſum.

In odioſis, & oneroſis perſonæ exemptæ non veniunt in appellatione Vniuerſitatis, populi & territorij; veniunt tamen in fauorabilibus; & hæc diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos, qui cum ſint pars Reipublicæ veniunt in appellatione populi in fauorabilibus, ſecus autem in odioſis. tr.3.reſ.6.§.2.p.308

* Vide verb. *Lex, Regula.*

Offendentes, Offendere, Offenſio.

Offendentes perſonas Cardinalium an gaudeant Immunitate Eccleſiarum. tr.1.reſ.46.§.1.p.32

Offendentes quoſcumque Conſiliarios Principum ſæcularium an gaudeant prædicta Immunitate. ibid.§.2

Si offenſioné nomine ſuo factam Cardinali quis ratam habet, an gaudeat Eccleſiæ Immunitate, & incurrat cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.1.reſ.47.§.3.p.33

Qui offendit Vxorem, Filios, Fratres Regis, aut Conſiliarios, Proregem, Fiſcalem Regium, Præſidem, Statuas, vel Imagines Principis; & offendentes illum qui ſaluum conductum habet, &c. an gaudeant Immunitate Eccleſiæ tr.1.reſ.50.§.3.p.34

Et aliqua alia notabilia circa crimen læſæ Maieſtatis. ibid.& in quatuor reſ. ſeqq.p.35.&c.

Offendentes curſorem, aut alium miniſtrum Epiſcopi non in executione Officij, ſed ex odio, & inimicitia an ſit puniendus ab Eccleſiaſtico, vel a laico iudice, vel an hic caſus ſit miſti fori. tr.2. reſ.187.§.1.p.187

Offendentes Conſiliarium Principis intuitu, & contemptu eius officij, an incurrant in crimen læſæ Maieſtatis, & ſecus autem ſi hoc efficiant ex odio, & inimicitia particulari. ibid. §. *Probatur*, paulo poſt ante item.

Offendentes miniſtros S Officij non intuitu ipſius, & in executione Officij, ſed ex odio particulari non incidunt in pœnas Bullæ Pij V. *Si de protegendis*. ibid ante medium dicti §.

Qui offendunt illos, qui ad Romanam Curiam veniunt, non vt venientes ad Apoſtolicam Sedem, ſed vt inimicos particulares, eos Bulla Cœnæ non afficit. ibid. ad medium dicti §

Offendentes Cardinales, qui nondum Capellum habuerunt, an incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7. reſ.11.§.3.p.300

Offendentes Cardinales an incurrant in crimen læſæ Maieſtatis? Et quid, ſi contra illos tantum verba iniurioſa protulerunt. tr.7.reſ.78. § 1.p.404

Adducuntur 37. pœnæ, quæ offendentibus Cardinales infliguntur. ibid.

* Vide verb. *Familiares, Impedire. Imperator.*

Offerendum.

* Vide verb. *Rex.*

Officialis.

Officiales omnes, & miniſtri Curiæ Epiſcoporum, v.g. Carcerarij, Fiſcales, Commiſſarij, Magiſtri, Notarij, Lictores, Actuarij, Scribæ, &c. etiamſi ſint laici, & quãuis non habeant requiſita Concilij, an in omnibus delictis etiam extra Officium commiſſis gaudeant priuilegio fori. tr.2.reſ.182.& 183.p.184. &.c.

Et ſi delicta ſupra dictorum officialium iudex laicus cognoſcere velit, an poſſit illum Epiſcopus nexu excommunicationis vincire. tr.2.reſ.184.§ 2.p.185

* Vide verb. *Officium ſæculare.*

Officium ſæculare.

Officij ratione Clerico à Principe conceſſi an Princeps ſæcularis poſſit Clericum delinquentem punire. tr.2. reſ.68.§.1.p.134

In officio ſæculari Clericum delinquentem an iudex laicus poſſit punire. tr.2. reſ.69. §. 1. & ſeqq. ibidem

Si officia ſæcularia exerceant Equites D. Ioannis, & in illis delinquant, an poſſint puniri à iudice laico; Et quid de Equitibus D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. tract.2.reſol. 171. §. 2. p. 180

* Vide verb. *Iuriſdictio, Obtinere, Officialis.*

Officium Sacrum in die Paraſceues.

* Vide verb. *Feria ſexta Paraſceues.*

Oleum Sanctum.

Si oleum ſanctum Sacerdos portat infirmis, & ad eum aliquis confugit, non gaudet Immunitate Eccleſiæ. tr. 1. reſ. 12. §.2. p.12

Omittere.

* Vide verb. *Habitus, Miſſa, Tonſura.*

Omnia.

Omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra an habeant infallibilitatem. tr.5.reſol.9.§.1. & ſeqq.p.349

Oneroſum.

* Vide verb. *Odioſum*

Onus.

Ad onera communia an teneantur Clerici. tr.4.reſol. 336. §.1.p.287

Vt onera impo ni Eccleſiaſticis poſſint, non expectato Epiſcoporu m conſenſu, vrgente neceſſitate, ſtante priuilegio B onifacij VIII.conceſſo Philippo Pulchro, an tale priuilegium ſit in vſu. tr.2.reſ.338.§.6.p.292
* Vide verb. *Hoſpitari.*

Opem ferre.

* Vide verb. *Bellum. Clamare.*

Operari.

Nihil operatur conſuetudo etiam immemorabilis aduerſus exemptionem Eccleſiaſticam,eo quod ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur. tr. 2. reſ.9.§.3. p. 101

Nihil operantur contra Immunitatem Eccleſiaſticam concordata inter Clericos, & ſæculares, etiam in Concilio Prouinciali facta,niſi authoritate Pontificis confirmentur. tr.2.reſ.13.§.3.p.104

Opinio.

Opinio noua affertur,ſed non approbatur circa intelligentiam Concilij Trid. *ſeſſ.*24. *c.*6. circa abſolutionem ab Epiſcopo concedendam in caſibus occultis, & reſeruatis Papæ. tract.7. reſ. 114. §.1. & ſeqq. p. 425

In opinionibus dubiis poteſt Summus Pontifex determinare,quæ ſit verior,& ſequenda. tr.8.reſ.4.§.prope finem. p.445

* Vide verb. *Dubium,Ioannes Sancius,Matrimonium.*

Opinio probabilis.

Si opinio probabilis aliqua ſit inter Doctores pro facto Prælati, & iudicis Eccleſiaſtici, vel regularis qui cum licitè poſſit illam ſequi,& re vera nullam iniuriam, aut vim faciat ſubdito ſi illam ſequatur, an tunc non poſſit ſubditus recurrere tanquam vi oppreſſus ad iudicem ſæcularem, etiamſi opinio pro ſubdito ſit probabilior. tr.2.reſ.37.§.9.p.122

Opinionem probabilem an faciat authoritas vnius Doctoris viri docti & pij. tr.2.reſ.340.§.12.p.296

* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Oppidum.

Si Oppidum Rex parat vendere, vt ſe redimat an Clerici teneantur ad contributionem.tr.2.reſol.253. §.4. p. 217

Opus, id eſt neceſſarium.

* Vide verb. *Habitus.*

Oratio.

* Vide verb. *Inclinatio.*

Oratorium.

Oratorium Confraternitatum an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.6.§.2.p.5

Oratoria priuata domorum non gaudent Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.9.§.2.p.11

Si Oratorium non adſit in Palatiis Epiſcopi,vbi diuinum celebretur Sacrificium, an gaudeant dicta Palatia Immunitate. tr.1.reſ.17.§.1.p.15

Orbis.

In toto Orbe Chriſtiano an Summus Pontifex habeat temporalem poteſtatem. tr.2.reſ.17.§.1.p.109

* Vide verb. *Imperator.*

Ordinare.

Ordinare an poſſit iudex laicus, vt ſæculares,& Eccleſiaſtici cenſuras non obſeruent, & vt tollantur cedulones à portis Eccleſiarum. tr.2.reſ.48.§.1.p.126

* Vide verb. *Iuramentum, Contractus.*

Ordinis Sacram. Ordinatus, &c,

Ordinatus ante legitimam ætatem, extra tempora, ſine dimiſſoriis vel cum falſis, aut per Simoniam, vel ab Epiſcopo impedito Ordines faciendi, v.g.excommunicato,ſuſpenſo,interdicto,&c. an gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.146.per totam.p.167

Si Ordinibus minoribus initiatur Græcus poſt contractum matrimonium, an gaudeat priuilegio fori. tr. 2. reſ.153.§.1.p.169

In Ordinibus minoribus conſtitutis Clericis an poſſit Princeps imponere, & exigere gabellas ab eis? Et quid, ſi a liſit conſuetu do in contrarium.tr.2.reſ.259. §.1.p.230

Et quid,ſi non habeant requiſita Concilij Trid. *ſeſſ.*23. *c.*6. tr.2.reſ.260.§.1.& ſeqq.p.231

Ordo an ſit Cardinalatus. tr.7.reſ.2.§.1.p.376

Ordinem alium de nouo conſecratio Epiſcopi confert illi. tr.7.reſ.11.§.1.p.380

Ordines minores,& Tonſuram an Cardinales conferre poſſint in ſuis titulis. tr.7.reſ.51.§.1.p.396

* Vide verb,*Familiares,Habitus,Maritus,Tonſura.*

Ordinarius,Ordinarium.

* Vide verb.*Iuriſdictio,Officium.*

Origo.

* Vide verb.*Imperator.*

Orphanus.

* Vide verb.*Domus.*

Oriri,Ortus.

* Vide verb.*Imperator.*

Oſculatio.

Oſculatione pedum ſemper in Eccleſia Summum Pontificem fuiſſe adoratum demonſtratur. tr.4. reſol.3. §.1.& ſeqq.p.322

De oſculatione Eminentiſſimorum Cardinalium circa manus Pontificis aliqua curioſa obſeruantur.tract.4. reſ.10.per totam p.328

* Vide verb.*Pes.*

Oſtenſio.

Ante oſtenſionem literarum, & poſſeſſionem cœptam an Cardinales in Eccleſiis ſibi conceſſis conferre beneficia poſſint. tr. 7. reſ.53. §.1.p.397

* Vide verb. *Inhibere.*

Oſtium.

Qui oſtio Eccleſiæ clauſo adhæſit, an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.8.§.3.p.9. & in reſ. 10.p.11

Qui ſuper oſtium Eccleſiæ occidit aliquem, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ.tr. 1. reſol.72. §. 2. p. 45

In oſtio Eccleſiæ ſtans,ſi recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Eccleſiam,ſanguinemque in ea non effundendo, an Eccleſia polluatur tr. 1. reſ 144.§.10. p.94

P

Paganus.

* Vide verb.*Infidelis.*

Palam.

Contra PAlam loquentes Cardinalibus in Conclaui nulla eſt pœna latæ ſententiæ,ſed contra ſecretè loquentes. Idem eſt de miſſione ſcripturæ, vel Nuntij. tr.7.reſ. 94.§.2.p. 410

Palatium.

Si ſupra Palatij Epiſcopalis tectum aliquis confugiat,an gaudeat Immunitate. tr.1.reſ.10.§.5.p.12

Palatia Illuſtriſſimorum Cardinalium an gaudeant Immunitate. tr.1.reſ. 14.§.1.p.13

Et an vbique extra Romam. tr. 1.reſ. 16. §.7. p. 14

Et an Palatia Epiſcopi titularis. Ibidem, in initio.p.13

Et an Palatia Epiſcoporum vltra quadraginta paſſus ab Eccleſia diſtantia gaudeant Immunitate. tr. 1.reſ. 18 §.1. p.15

Et quid, ſi Palatia dicta non habeant Oratorium pro celebratione Miſſæ. ibid.§.2

Et quid, ſi Epiſcopus ſit abſens, vel mortuus.tr. 1. reſ. 19.§.5.p.16

Palatia Epiſcoporum extra Diœceſim an gaudeant Immunitate. tr. 1.reſ. 20.§.1. ibid.

Palatia de *los Embaxadores de la Corte*? an gaudeant Immunitate. tr.1.reſ.17.§.2.p.15

Pallium.

Pallium,& togam vſque ad talos an debeat portare Clericus, vt gaudeat priuilegio fori tr.2. reſ.125.§.1.p.158

Papa.

Si à Papa fuerit aſſignata Capella Cappellano in perpetuum,vel in titulum , an talis Capellanus gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.144.§.1.p.166

Et quid,ſi Capella ſit vulgariter dicta ſeruitium Miſſarum. ibid.

A Papa habens coadiutoriam conceſſam,an gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.145.§.1.ibid.

Papæ reſeruatur cauſa perduellionis,& hæreſis Epiſcopi.tr.2.reſ.332.§.5.p.281

Papa in puniendo,& damnando Cardinali an teneatur adhibere Collegium,vt ſimul cognoſcat , & iudicet. tr.7.reſ.74.§.*vnic*.p.402

* Vide verb. *Feudatarius.Impedire.Pontifex.Renunciare.*

Papel ſellado.

* Vide verb. *Pragmatica.*

Paramentum Sacrum.

Paramenta ſacra non polluuntur , quamuis cum eis excommunicatus non toleratus celebret. tract.1.reſ.131 §.4.p.86

Parietes.

Parietes exteriores Eccleſiæ tangentes,vel amplectentes an gaudeant eius Immunitate. tr.1.reſ.11.§.1.p.12

Si vnus paries Eccleſiæ ſucceſſiuè poſt alterum deſtruatur cum intentione reædificandi de nouò totam Eccleſiam,an amittat conſecrationem.tr.1.reſ.130.§.1.& ſeqq.p.84

Parochus.

Parochorum domus exiſtentes prope triginta paſſus ab Eccleſia an gaudeant eius Immunitate, etiamſi à laicis habitentur. tr.1.reſ.21.§.1.p.16

Pars.

Si partem octauam valoris rei gabellæ excedant,an ſint iuſtæ. tr.2.reſ.247.§.3.p.223

An pars integralis tantum Sacrificij Miſſæ ſit conſumptio Sacerdotis,vel pertineat ad eſſentiam illius. tr.7. reſ.111.§.3.p.423

* Vide verb. *Approbare. Conſenſu. Fauorabile. Inimicus. Liberare.*

Parturientes.

* Vide verb.*Interdictum.Excommunicationis abſolutio.*

Paruitas materiæ.

Paruitas materiæ an detur in prohibitione colloquendi, & ſcribendi tempore Conclauis contenta in Bulla Pij V. excuſans à peccato morali,& incurſione cenſurarum. tr.7.reſ.99.§.1.& ſeqq.p.415

Paſſus.

* Vide verb. *Domus.Menſura.Palatium. Parochus.*

Patefacere.

* Vide verb. *Denuntiare.*

Pater.

Patrem communem Pontificem ſæpius vocari demonſtratur. tr.4.reſ.6.§.3.p.325

* Vide verb. *Filius.*

Pati.

* Vide verb. *Licentia.*

Patria.

Ad Patriæ ſubſidium, & onera communia an Clerici teneantur. tr.2.reſ.336.§.1.p.287

Patriarcha.

Patriarchas an poſſit Pontifex extinguere.tr.7.reſ.2.§.1. p.376

Patriarchis an Cardinales præferendi ſint in Concilio. tr.7.reſ.17.§.4.p.382

* Vide verb. *Eiicere.Mina.Minantes.*

Patrimonialia bona.

Super Patrimonialia bona Clericorum an Princeps laicus gabellas imponere poſſit.tr.2.reſ.255.§.1.& ſeqq. p.227

Si in patrimonialibus Cardinales diuites ſint, an adhuc poſſint viuere de redditibus Eccleſiaſticis.tr.7.reſ.28. §.1.p.386

* Vide verb. *Bona temporalia.*

Patronus.

Ne in Patronos Eccleſiarum perpetuo , vel ad tempus non modicum Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum laicos conſtituant , prohibitum eſt. tr.11. reſ.5.§.2. p.467

* Vide verb. *Iuſpatronatus.*

Paulina Ambitioſa.

In Paulina Ambitioſæ an comprehendantur Cardinales.tr.7.reſ.31.§.4.p.387

Pauper.

Pauperes,& miſerabiles perſonæ an poſſint laicum coram iudice Eccleſiaſtico conuenire. tr.2. reſ.306. & 307. p.253

Paupertas.

* Vide verb. *Votum.*

Pectus.

Pectoris tunſione an licitum ſit adorare Summum Pontificem,præter genuflexionē, & pedum oſculationem. tr.4.reſ.8.§.1.& ſeqq.p.327

Pecunia.Pecuniaria.

Pecunia corruptus teſtis,qui falſum depoſuit , vnde Innocens damnatus eſt ad mortem,an gaudeat talis teſtis Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.96.§.1.p.55

Idem eſt de iudice,qui pecunia corruptus damnauit Innocentem ad mortem. ibid.§.3.& ſeq.

Qui pecunia poterat redimere Cardinalem , & non redemit,an incurrat cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7. r.80. §.2.p.404

* Vide verb. *Aſſaſſinus.Inimicus.Nouitius.Pœna.*

Pecus.

* Vide verb. *Animal.*

Penſio. Penſionarius.

Si penſionem tantum habeat Clericus ſuper beneficio, an tanquam Beneficiarius gaudeat priuilegio fori?Et quid,ſi incedat in habitu, & Tonſura. tr.2. reſ. 143. §.1.p.166

Vt penſionem ſoluat Emphyteuta Eccleſiæ , an poſſit conueniri coram Epiſcopo. tractat.2. reſolut.280.§.4. p.238

Penſionarius Cardinalis an teneatur contribuere decimam Papalem pro rata penſionis. tract.7. reſ.30.§.2. p.387

Percutere.Percutiens.

Percutiens Clericum , vel Religioſum , an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.78.§.1.p.47

Quidam percuſſit alium pugno in naribus rixando an Eccleſia manſerit polluta. tr.1.reſ.133.§.1.p.88

Percutiens Clericum non deferentem habitum, & Tonſuram an incurrat excommunicationem Canonis. *Si quis ſuadente*,&c. tr.2.reſ.135.§.4.p.163

Si quis percutiat Cardinalem percuſſione leuiſſima , an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ.tract.7. reſ.79.§.1.p.404

Et quid,ſi ictus ſolummodo veſtes illius tetigit , aut eleuauit manum ad percutiendum , quamuis poſtea non percutiat. ibid.

Percutientes ſeipſos Cardinales an incurrant cenſuram Bullæ Cœnæ. tr.7.reſ.82.§.1.p.405

Idem eſt de Clericis percutientibus ſeipſos quoad cenſuram *Cap.Si quis,&c*.ibid.§.2. p.406

* Vide verb. *Fuſtis. Prælatus Eccleſiaſticus. Excommunicatio.*

Perdere.

Perdere priuilegium fori vide verb. *Forum. Priuilegium.*

Perduellio, Perduelliones.

Perduelliones Clerici an ſubiiciantur Magiſtratibus laicis pro delicto. tr.2.reſ.327.§.7.p.273

Propter perduellionis crimen Epiſcopus non poteſt ab vllo alio puniri niſi à Summo Pontifice. tr.2.reſ.332. §.5.p.281

Periculum.

In periculo mortis an excommunicatio lata à Pio IV. & Gregorio XV. pro tempore Conclauis poſſit abſolui. tr.7.reſ.126.§.1.p.439

Qui in periculo mortis fuit abſolutus à prædicta cenſura Papæ reſeruata an teneatur poſtea, ſi conualuerit, ſe præſentare coram Pontifice. tr.7.r.127.§.1.p.440

Et intra quod tempus teneatur ſe præſentare. ibid.§.5

Et quid, ſi abſolutus quis fuiſſet in dicto caſu virtute Cruciatæ. ibid.§.4

* Vide verb. *Lex. Neceſſitas. Peruerſio.*

Periurus.

Periurus an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1. reſ.27. §. *Quæro ſexto*. p.22

Permittere.

* Vide verb. *Lex. Magiſtratus.*

Perpetrantes.

* Vide verb. *Scelus.*

Perſiſtere.

* Vide verb. *Decretum.*

Perſoluere.

* Vide verb. *Decima. Soluere.*

Perſona.

Quænam perſonarum conditio loco ſacro protegi, vel non protegi poſſit. tr.1.reſ.28.§.1.& ſeq.p.23

Perſonas captiuantes, & componentes eas in quocumque loco an gaudeant Immunitate Eccleſiæ.tr.1.r.58 §.8.p.39

Perſona priuata, quæ extrahit aliquem ab Eccleſia afficitur cenſura. tr.1.reſ.112.§.2.p.65

Contra perſonas Eccleſiaſticas an Repreſaliæ indici poſſint à iudice laico. tr.2.reſ.16.§. *Et tandem*. p.109

Perſonis Eccleſiaſticis priuilegium à Principe laico conceſſum an poſſit dictus Princeps illud auferre. tr. 2. reſ.49 §.3.p.127

Perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ commiſerunt crimen læſæ Maieſtatis, an per Principes ſæculares, & eorum iudices puniri poſſint. tr.2.reſ.53.& 54.p.129

Et an ſint degradandæ, & Curiæ ſæculari tradendæ. tr.2. reſ.55.§.1.ibid.

Vt perſona priuata an poſſit Pontifex errare in Fide, & de facto errauerit. tr.5.reſ.12.§.1.& ſeqq.p.353

Poſito, quod perſonis aliquibus determinatis, & ſub determinato aliquo Ritu Pontifex concedit venerari S. Beatificatum, an poſſint alij omnes licite vti tali conceſſione. tr.5.reſ.21.§.1.p.361

Perſonis diuerſis, & ſtatibus conceſſæ ſunt electiones Epiſcoporum, Abbatum, & Prioratuum in ſex diuerſis temporibus. tr.9.reſ.8.§.1.& ſeqq.p.457

* Vide verb. *Domus. Extrahere. Odioſum. Pauper.*

Pertinere.

An pertineat in quocumque euentu ad Epiſcopum cognitio, an Religioſus, qui pro delicto aufugit ad Eccleſiam propriam ſui Monaſterij, vel ad Eccleſiam, & Monaſterium aliorum Ordinum, gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.37.§.1.p.28

Pertinere de iure diuino electionem Epiſcoporum ad Summum Pontificem demonſtratur. tr.9.reſ.1.§.1. & ſeqq.p.451.

* Vide verb. *Funus. Pars. Reſidentia.*

Perturbantes.

* Vide verb. *Eiicere.*

Peruerſio.

Si peruerſionis periculum abſit, Catholici communicare poſſunt cum Hæreticis in conuictu Ciuili, aut in mercatura, bello, &c. aut in aliis negotiis politicis. Et quid quoad excommunicationem. tr.13. r.9. per totam.p.480

Pes.

Pedibus obuoluebantur veteres ad aliquid impetrandum ab alio. tr.4.reſ.6.§.1.p.325

Pedes Pontificis Cardinales non oſculantur, ſed manus. tract.4.reſ.10.§.1.p.328

* Vide verb. *Filius. Menſura. Oſculatio.*

Peſtis.

* Vide verb. *Neceſſitas. Tempus.*

Petere.

* Vide verb. *Auxilium.*

D. Petrus.

Quare D.Petrus reſpuit adorationem Cornelij. tract.4. reſ.17.§.1.& ſeqq.p.336

D.Petri verum Succeſſorem eſſe hunc numero Innocentium X. an ſit omnino de Fide. tr.5.reſ.6.7. & 8. p.346.& ſeqq.

Phreneticus.

Si Phreneticus occidat, aut vulneret in Eccleſia alium, an Eccleſia polluatur. tr.1.reſ.132.§.1.p.86

Piſcatio.

* Vide verb. *Exercens. Spoliare.*

Platea.

Pro plateis mundandis, vbi Clerici degunt, an ædilis poſſit pœnas pecuniarias extorquere.tr.2.reſ.97.§.3. p.148

Pœna.

Pœna exilij, perpetui carceris, triremis, vel alia pœna corporali an poſſit reus confugiens ad Eccleſiam puniri per iudices Eccleſiaſticos, aut ſæculares. tract. 1. reſ.126.& 127.p.80

Et in dicto caſu an iudex Eccleſiaſticus, & non laicus pœnam imponere debeat. tr.1.reſ.126.§.2.ibid.

Qua pœna iudex Eccleſiaſticus debet reos gaudentes Immunitate Eccleſiæ punire. tr.1.reſ.127.§.7.p.81

Pœna pecuniaria an iudex laicus poſſit punire Clericum, quia reuerentiæ ſigna illi non exhibuit, vel quia coram ipſo deliquit. tr.2.reſ.61.§.1.p.132

Si in pœnam legis laicalis iudex Eccleſiaſticus non condemnet Clericum, an poſſit illum iudex laicus condemnare. tr.2.reſ.93.§.1.& ſeq.p.144

In pœnam tollere victualia an iudex ſæcularis poſſit Clerico vendenti vinum, frumentum, &c. vltra taxam à Principe impoſitam, vt à lege ſtatutum eſt.tr.2.r.96. §.1.p.147

Ad pœnam, ad quam laici tenentur, ſi dicta victualia vendant vltra iuſtum pretium, an iudex laicus condemnare non poſſit Clericum, etiamſi Princeps expreſſerit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici.ibid.§.3

Pœna tamen mitiori poſſunt Clerici in dictis caſibus ab Epiſcopo puniri. ibid.§.4

Ad pœnas impoſitas non tenentur Clerici pro damno, & noxa data à ſuis animalibus. tr.2.reſ.97.§.1.p.148

Pœna pecuniaria à lege conſtituta an Clerici tranſgreſſores legum ſæcularium puniri poſſint à iudice laico. tr.2 reſ.201.§.1.p.150

Pœna duplicari à iudice Eccleſiaſtico pro fractione exilij An poſſit Clericus relegatus à iudice Eccleſiaſtico, ſi durante relegatione efficitur laicus, & frangit relegationem: Et quid è contra? tr.2.reſ.108.§.1.p.152

Pœnis coërcere Clericos in aliquibus caſibus an Principes ſæculares poſſint. tr.2.reſ.110.§.1.p.153

Pœna pecuniaria an iudices laici punire poſſint Clericos, & Religioſos capiendo illos reſiſtentes, & impedientes iuriſdictioni laicali.tr.2.reſ.111.§.1.& ſeq.ib.

Pœnis ſtatutis à lege laicorum an iudex Ecclſiaſticus teneatur punire Clericos. tr.2.reſ.117.§.4.p.156

Ad pœnam pecuniariam à lege impoſitam an iudex ſæcularis poſſit damnare Clericum ſpoliatum armis. tr.2.tr.118. §.3. ibid.

Quoad pœnam corporalem non poteſt iudex laicus punire Clericum, qui poſt delictum patratum aſſumpſit habitum Clericalem animo ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, ſed quoad pœnam pecuniariam, & confiſcationem bonorum, quamuis hoc non careat difficultate, quia exempta perſona non poteſt in rebus moleſtari. tr.2.reſ.131.§.3.p.161

Ad pœnam ſanguinis imponendam adulterio ſolus iudex laicus eſt competens, & quoad alias pœnas eſt cauſa miſti fori, ideo datur locus præuentioni. tr.2. reſ.291. §.2.p.245

Qui pœna minori punitus ſemel fuit in foro Eccleſiaſtico in criminibus miſti fori, an poſſit iterum pro eadem culpa in foro ſæculari ad exceſſum pœnæ puniri? Et quid è contra. tr.2.reſ. 303. & 304.p.252

Pœnas imponente generaliter aliqua Conſtitutione Pontificia, an in illa Cardinales comprehendantur. tr.7. reſ.31.§.1.p 387

Qua pœna puniri debet, qui alium capit ex iniuſta cauſa & ipſum captum detinet ſpatium 20. horarum. tr. 7.reſ.64.§ 1. p.399.

Pœna ordinaria an ſit puniendus aſſaſſinus, qui vulnerauit animo occidendi,& vt occideret,fecit, quantum potuit, ſi mors non eſt ſequuta.tr.7.reſ.104.§.4.p.417

Sub pœna ſuſpenſionis præceptum non inducit peccatum mortale,niſi expreſſe,& verbis æquiualentibus id ſignificetur. tr.7.reſ. 108.§.3.p 420

Pœnam priuationis officij,& beneficij,quam *in Cap.Vbi periculum*, imponit Pontifex ipſo facto , an incurrat ante iudicis ſententiam,& declarationem,qui clam intrauit in conclaue,& poſt ingreſſum ſecretè cum aliquo Cardinali loquitur. tr.7.reſ. 109. §.5.p. 421

Vide verb.*Edictum. Familiares. Filius. Habitus. Lex. Licentia. Matrimonium. Nouitius. Offendentes. Palam. platea.*

Pœnitentiarius Summ. Pontificis.

Pœnitentiarius Summi Pontificis an poſſit abſoluere ab excommunicatione lata à Pio IV. *in* §. *Literas , &c.* tr. 7. reſ. 112. §.1.p. 424

Ad Pœnitentiariam Sacram an teneatur ſcribere impeditus adire Pontificem pro abſolutione à cenſuris,& caſibus Papalibus,vel an poſſit ab Epiſcopo abſolui. tr. 7. reſ. 117.§.6.p.428

Politicum.

* Vide verb. *Conuictus. Negotium.*

Polluere. Pollutio. Pollutum.

Non polluitur Altare,nec paramenta ſacra,quamuis excommunicatus non toleratus celebret in eo, & cum ipſis. tr.1.reſ. 131.§.4.p.86

Non polluitur Eccleſia , ſi quis occidat in ea alium in ſui defenſione,& caſu ſanguis effundatur in Eccleſia, aut ſi Phreneticus alium vulneret , aut occidat in Eccleſia,aut Chirurgus,dum vulnus curat in Eccleſia,vel venam, aut tumorem incidit, & effundit ſanguinem inculpate in Eccleſia, &c. tr.1.reſ.132.§.1.p.87

Vt polluatur Eccleſia,an ſufficiat , vt ſanguis effluat intra Eccleſiam,ſi vulnus factum fuit extra Eccleſiam? Et quid è contra. ibid.§.4.

Ex pollutione hominis an Eccleſia polluatur. ibid.§.9

An polluatur Eccleſia ex qualibet minima ſanguinis effuſione, vel an ſit neceſſaria magna effuſio ſanguinis iniurioſa, imo enormis tr.1.reſ. 134.§.3.p.88

An polluta remanſerit Eccleſia ex eo , quod in Eccleſia Regularium quidam fuit ſaculis arenæ ita acriter contuſus, vt poſt tres dies extra Eccleſiam mortuus eſt. tr.1.reſ.136.§.1.p.89

Polluta non cenſetur Eccleſia per quamcumque delicti notitiam, niſi hoc fuerit per ſententiam iudicis claratum, tr. 1.reſ. 137. §.1.p.90

Niſi pollutæ fuerint Eccleſiæ conſecratæ,ſanguinis effuſione,vel ſeminis pollutione,non debent Eccleſiæ iterum conſecrari. tr.1. reſ.138.§.1.ibid.

Si in polluta Eccleſia quis celebret, an remaneat conſecrata? Et quid,ſi Sacerdos celebret mala fide.tract.1. reſ.139.§.1.ibi.

Quando polluta eſt Eccleſia, & reconciliatur, vide varios & curioſos caſus, & opiniones in tract.1.in reſ. 141. & tribus ſeqq.p.91

* Vide verb. *Cœmeterium. Habitatio Eccleſiæ. Infans. Interdictum. Miſſam celebrare. Percutere. Violare. Violatio*

Pondus.

* Vide verb. *Fraus.*

Pons.

* Vide verb.*Tributum.*

Pontifex.

An Summo Pontifici ſit reſeruata excommunicatio lata contra violantes Immunitatem Eccleſiarum.tr.1.reſ.5. §.2.pag.5

Pontifex Summus an poſſit reuocare priuilegium Eccleſiaſticæ Immunitatis,etiam ſtando , quod hæc exemptio non ſit de iure diuino,ſed humano.tr.2.reſ.4.§.1. p.99

Pontificis Summi concordata cum aliquo Rege an ſint priuilegium, & an ſint reuocata per Bullam Cœnæ, tr.2.reſ.12.§.1.p.103

Cum Pontifice Summo concordata an poſſint reuocari à Principe laico. tr.2.reſ.13.§.1.p.103

Pontifex an recipiat ſuam poteſtatem immediatè à Deo. tr.2.reſ.20.§.1.p.110

Pontifex an probet praxim cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas à iudicibus ſæcularibus per viam violentiæ.tr.2. reſ.37.§.4.in fine & ſeqq.p.122

A Pontifice an aliquis Princeps habeat priuilegium in cauſis violentiæ arcendæ. tr.2.r.39.§.1.p.123

An Pontifex prius conſulendus ſit,quando eſt dubium, an ſtatutum ſit,vel non ſit cõtra libertatem Eccleſiæ. tr.2.reſ.207.§.7.p.200

Pontifice inconſulto, an poſſint imponi collectæ , ſeu gabellæ Clericis in caſu,quo etiam ſint iuſtæ.tract.2. reſ.247.§.1.p.222

Ne Pontifici ſoluantur ex ſuis Regnis Annatæ ſine eorum conſenſu, an Principes prohibere poſſint. tr.2. reſ.339.§.1.& ſeqq.p.292

In primo indice poſito in principio huius tom.9. tractatus quartus de *Adoratione, qua Summus Pontifex à Catholicis veneratur* , ipſe titulus demonſtrat , quod omnes difficultates præcitati tractatus pertinent ad hoc verb. *pontifex* vbi curioſa,& notabilia inuenies. Eadem eſt ratio pro tract.5.de *Infallibilitate Decretorum Summi pontificis*, &c.

* Eademque eſt ratio pro tract. 6.de *poteſtate pontificis eligendi ſibi Succeſſorem.*

An de Pontificio iure, vel diuino ſit Cardinalatus inſtitutus. tr.7.reſ. 2.§. 2. p.376

Pontifex an poſſit ardua Eccleſiæ ſine conſilio Cardinalium definire. tr. 7.reſ. 3. §.1.& ſeq. ibid.

Ad Pontificatum an Cardinales debeant eligere vnum ex Sacro Collegio. tr.7.reſ.8.§.1.p.378

Et ſi Pontificem eligerent extra eorum Collegiũ & gremium, an electio eſſet valida. ibid.§.3.p.379

In Pontificem an Cardinales poſſint eligere dignum, & relinquere digniorem , quando pars ſufficiens vult illum in Papam eligere. tr.7.reſ.9.§.1.ibid.

Et quid ſi iuraſſent eligere digniorem. ibid.

Si Pontificatum acceptet dignus,cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorem,an peccet. ibid.§.3

Pro occurrentibus in electione Pontificis lege præter ſupradictas quæſtiones in tract.7.à reſ.10.vſque ad 15. incluſiuè.p.380

Pontifex an teneatur ſubuenire Cardinalibus egentibus tr.7.reſ.29.§.1.p.386.

Si Pontifici Cardinales Epiſcopi aſſiſtant,an excuſentur à reſidentia. tr.7.reſ.35.§.1.p.388

Pontifex an poſſit concedere Cardinalibus licentiam teſtandi non ſolum in vſus pios, ſed etiam in quoſlibet, dummodo ſint liciti, & honeſti. tract. 7. reſ.91. §.3. p.409

Ad Pontificem de iure diuino pertinere electionem Epiſcoporum probatur. tr.9.reſ.1.§.1.p.451

A Pontificibus olim interdictum fuiſſe,ne populus , &

Principes in electione Eſpicoporum ſe intromiſcerent, demonſtratur. tr.9.reſ.6.§.1.& ſeqq.p.455
A Pontifice confirmatur ſelectus in Epiſcopum, quem Collegium Canicorum in Germaniæ Eccleſiis nominat,& deſignat, & eligit. tract.9. reſolut. 7.§.2. p.457.
Pontificum Romanorum authoritate lex & conſuetudo antiqua in modum eligendi Epiſcopos eſt abrogata, & ius nominandi,deſignandi,& offerendi,& præſentandi Epiſcopos datum eſt multis Regibus eorundem Romanorum Pontificum nutu,& aſſenſu.ib.§.1
Pontifices an Principibus de Eccleſia bene meritis poſſint Titulum, & Inſignia Regia concedere. tract.12. reſ. vnica.§. 1.p.468
Ad Pontificem ſolum ſpectat poteſtas, & non ad Principes laicos extinguendi beneficia.tract. 13.reſ.3.§.3. p. 483
* Vide verb. *Eximere Extinguere Facultas Fœdus Forma Hæreſis. Imperator. Iuriſdictio. Iuſpatronatus. Lex. Libertas conſcientiæ. Licentia.Lis.Mandatum. Neceſſitas Operari. Opinio. Orbis. Populus.*

Populus.

* Vide verb. *Imperatores. Ius. Moneta. Odioſus. Pontifex Valor.*

Porta.

* Vide verb.*Ordinare.Sanguis.*

Portare.

* Vide verb.*Crux. Fratres D.Ioannis. Pallium. Tonſura.*

Porticus.

Porticus Eccleſiæ an gaudeat Immunitate.tr.1.reſ.6.§.9. pag.7
Qui in porticu Eccleſiæ occidit aliquem,& poſtea inuentus eſt in Eccleſia, an gaudeat eius Immunitate. Et quid,ſi ſub ea ſpe confugiendi ad Eccleſiam,commiſit homicidium in porticu Eccleſiæ.tr.1.reſ.71.§.1 & ſeqq. & in reſ. 72.p.44
* Vide verb. *Atrium.*

Portus.

* Vide verb. *Mercis.*

Poſſeſſorium.

Quando de poſſeſſorio matrimonij agitur,an iudex laicus ſit competens. tr. 2.reſ. 227. §. 1.p.215
Quando de poſſeſſorio decimandi cauſa agitur,an iudex Eccleſiaſticus,vel laicus debeat cognoſcere.tr.2.r.272 §.2.p.235

Poſſeſſio. Poſſidere.

Si poſſideat Clericus ſuccedens laico rem ſpecialiter hypothecatam, an ratione hypothecæ poſſit conueniri, coram iudice laico. tr.2.reſ.81.§.3.p.138
Et quid,ſi adſit Clauſula de non alienando,an poſſit fieri executio per iudicem ſæcularem in prædio obligato à laico , etſi Clericus illud poſſideat. tract.2. reſ. 84.§. 1.p.139
Si poſſeſſione ſua Clericus ſpoliauit laicum , an iudex ſæcularis poſſit cogere Clericum ad illam reſtituendam. tr.2.reſ. 87. §.1.& ſeqq.ibid.
Vt poſſeſſio beneficij non apprehendatur ſine licentia, & conſenſu Principis,aut eius Gubernatoris,vel Præſidis, an Princeps laicus authoritate propria præcipere, aut ſtatuere poſſit? Vbi alia contingentia circa hoc. tr.2.reſ.205.§.1.p.198
Vt quis poſſeſſionem Eccleſiæ , à qua per vim eſt electus,recuperet,vel vt retineat beneficii poſſeſſionem, in qua ab alio turbatur, an iudex laicus,vel miniſter Regius de his cognoſcere poſſit,tr.2. reſ.206.§. vnic. ibid.
Neque ob receptam conſuetudinem hæ cauſæ ad iudices ſæculares pertinere poſſunt, nec poteſt adduci tolerantia Pontificis. ibid.
Antequam poſſeſſionem Caconicus nactus fuerit in Choro, an habeat vocem in electione. tr.7.reſ.1.§.1. p.380
Ante poſſeſſionem adeptam,an Cardinalis ad Epiſcopatum aſſumptus poſſit adhuc beneficia conferre.tract. 7.reſ.54.§.2.p.397.
Et an poſſit conferre beneficia Epiſcopatuum à ſe reſignatorum etiam poſt præconizationem reſignatarij. tr. 7.reſ.59. §.*vnic. ibid. p.*398
* Vide verb.*Beneficium. Forum. Iuriſdictio.Praſtimonium Poſtulandum.*
* Vide verb. *populus.*

Poteſtas.

Poteſtatem ſuam an recipiant Reges, & Principes immediate à Deo. 20.§.1.tr.20.reſ.p.110
* Vide verb. *Beneficium.Facultas. Familia. Fœdus.Hæres Hæreſis.Imperator.Indulgentia. Legatus. Monaſterium Nuntius.Orbis.Pontifex.Subtrahendum.*

Potio.

Potionem Concubinarius concubinæ,vel adulteræ tradendo,cum qua occidit fœtum animatum,an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.93.§.2.p.55
* Vide verb.*Fœtus.*

Pragmatica.

Pragmatica ſuper Chartam,vulgo dictam *Papelſellado* an violet Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.217.§.1. p.208
Pragmaticam condere prohibentem laicis prorogationem iuriſdictionis alienæ an licitum ſit, ne laici conductores bonorum Eccleſiaſticorum conueniri poſſint coram iudice Eccleſiaſtico. tract.2.reſ.282.§.1.p.240

Preces.

Qui per preces occidit aliquem , an ſit aſſaſſinus. tr.1. reſ.88.§.2.p.52

Præbenda.

Præbendas conferendi an Cardinales ius habeant in ſuis titularibus Eccleſiis. tr.7.reſ.52.§.*vnic*.p.396

Præbere.

* Vide verb.*Iuramentum.Proceſſus.*

Præceptum.Præcipere.

Præcipere ſub pœna excommunicationis an iudex Eccleſiaſticus poſſit iudici laico , vt ſuperſedeat in executione contractus,donec decidatur,an ſit vſurarius , necne. tr.2.reſ.303.§.2.p.253
* Vide verb. *Miſſam celebrare.Pœna.Poſſeſſio.*

Prædium.

Prædiorum Eccleſiaſticorum Coloni, ſeu affictatores non tenentur ſoluere gabellam dictam *Diu luxuri*.tr.2. reſ.269.§.4.p.235
* Vide verb.*Executio.Obligatum.Poſſidere.*

Præfectus.

An à Præfecti ſententia non detur appellatio.tr.7.reſ.66. §.2.p.400

Præferendum.

Præferendi in Concilio an ſint Cardinales Patriarchis, & Epiſcopis. tr.7.reſ.17.§.3.& ſeq.p.382

Præiudicium.

* Vide verb.*Superior ſæcularis.*

Prælatus Eccleſiaſticus.

Prælatos expreſſos percutientes turpiter incontinenti inuentos an incurrant excommunicationem.tr.1.r.49. §.5.p.34
Prælatus in caſibus non exceptuatis an poſſit dare licentiam extrahendi reos ab Eccleſia,& ex illius mandato poſſit iudex laicus delinquentem capere , & punire. tr.1.reſ.117.§.*Quæro ſecundo*.p.70
Et in tali caſu an dictus Prælatus,vel Epiſcopus incurrat excommunicationem,quia violat Immunitatem in Conſtitutione Gregoriana præſcriptam. ibid. §.*Sed ſtante*,prope finem.
Prælati feuda à Rege tenentes an teneantur in bello opem ferre,& auxilium præſtare ſecundum conditionem. tr.2.reſ.29. §.3.p.116
Prælatorum habentium territorium, & iura Epiſcopalia cum poteſtate iuriſdictionis familia laica an gaudeat

priuilegio fori. tr.2.reſ.184.§.*vnic*.p.186

Prælati Summo Pontifici inferiores an poſſint indiſtinctè delegare laicis cauſas Eccleſiaſticas? Et ſupponitur Pontificem hoc efficere poſſe. Et non ſolum cauſas ciuiles, & criminales, ſed etiam ſpirituales. tract. 2. reſ.314.§.1.p.256

Ne Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum bona immobilia, aut iura laicis ſubmittant, aut ſubiiciant, prohibitum eſt. Ne etiam ex ipſis in Patronos, vel Aduocatos perpetuos, vel ad tempus non modicum conſtituant. tr.11.reſ.5.§.1.p.467

* Vide verb. *Iudex. Prælatus Regularis. Opinio probabilis.*

Prælatus Regularis.

* Vide verb. *Opinio probabilis. Nouitius. Prælatus Eccleſiaſticus.*

Prælatus Conclauis.

Prælatus Conclauis qua diligentia in præſcrutandis epulis in Conclaui intrantibus vti debeat. tr.7. reſ.108. §.1.p.419

Etſi dictus Prælatus adhibendo diligentiam moralem in præſcrutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipſo inferendum graue damnum, an tunc equidem ad nullam diligentiam teneatur. ibid.§.4.p.420

Vbi etiam aliqua alia contingentia circa dictos Prælatos, & circa iuramentum, ſuſpenſionem, &c. in dicto caſu.

Præmittere.

* Vide verb. *Implorare.*

Præſcriptio.

Præſcriptio an poſſit præualere contra exemptionem Clericorum. tr.2.reſ.2.§.14.p.98

Præſcriptione an collatio Epiſcopatuum, & aliorum beneficiorum à Principe laico acquiri poſſit. tr.2.reſ.30. §.1.p.116

* Vide verb. *Conſuetudo. Decima. Iuriſdictio. Numerus.*

Præſcrutandum.

* Vide verb. *Prælatus Conclauis.*

Præſentare.

* Vide verb. *Iuſpatronatus. Periculum. Remittere. Rex.*

Præſides.

Præſidem iuſtitiæ occidens an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.54.§.1.p.36

* Vide verb. *Conſenſus. Licentia.*

Præſtare.

* Vide verb. *Bellum. Brachium. Hæreticus. Iuramentum. Promiſſum.*

Præſtimonium.

Si Præſtimonium, ſeu Fratranſiam Clericus habet, ſi dictum Præſtimonium poſſidet in titulum perpetuum, & aliquid ſpirituale habet annexum, an talis Clericus gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.144.§.*vnic*.p.166

Præſumptio.

Ex præſumptionibus probabilibus non poteſt Epiſcopus tradere Curiæ ſæculari reum ab Eccleſia extractum, ſed requiritur concludens, & plena probatio de delicto in Bulla Greg.XIV. exceptuato. tr.1.reſ.123.§.4. p.75

* Vide verb. *Lex.*

Præualere.

* Vide verb. *Conſuetudo. Lex. Præſcriptio.*

Præuenire.

* Vide verb. *Litera.*

Pretium.

* Vide verb. *Augere. Fraus. Infidelis. Inimicus. Vendere.*

Princeps.

In Principis perſonam crimen læſæ Maieſtatis perpetratum non reuelantes an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.48.§.2.p.33

Licet in Principis territorio Eccleſia eſſe dicitur, non tamen proprie dicitur eſſe de eius territorio. tr.1.reſ.64. §.7.p.42

* In indice primo poſito in principio huius tom. 9. in tract.2. de *Immunitate Eccleſiaſtica* ſunt quampluimæ difficultates ſup. hoc verb. *Princeps*, & ſi requirendo, quod ita miſtum deſideras totum tractatum & omnes eius fere mille quæſtiones perlegis, non pigebit.

Principes an aliquando in electione Epiſcoporum partem habuerint. tr.9.reſ.5.§.1.p.495

* Vide verb. *Beneficium Electio. Eximere. Fœdus. Hæreticus. Inſtituere. Interdictum. Iudæus. Libertas conſcientiæ. Moneta. Offendentes. Pontifex. Rex.*

Prioratus.

* Vide verb. *Perſona.*

Priſcus mas.

* Vide verb. *Mas.*

Priuandum. Priuare. Priuatio.

Ad priuandum Clericos priuilegio fori quid requiratur. tr.2.reſ.109.§.2.p.152

An priuentur omni priuilegio fori ante aliam ſententiam depoſitionis, vel degradationis Iudicis Eccleſiaſtici Clerici grauiſſimis delictis, & criminibus ſe immiſcentes. tr.2.reſ.328.§ 1.p.273

Et quid, ſi ſint incorrigibiles. ibid.§.4

Priuatio Officij, quam *in Cap. Vbi periculum*, imponit Pontifex ipſo facto an incurratur ante iudicis ſententiam, & declarationem, qui clam intrauit in Conclaue, & poſt ingreſſum ſecrete loquitur cum aliquo Cardinali. tr.7.reſ.109.§.4.& ſeqq.p.421

* Vide verb. *Edictum. Forum. Habitus. Hæreditas. Iuriſdictio. Miniſter iuſtitiæ.*

Priuilegium.

Priuilegio Immunitatis an renunciare poſſit reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia, & deductus ad carceres laicales. tr.1.reſ.117.§.*Sed hic non eſt*.p.71

Ex priuilegio an Superiores Regulares poſſint reconciliare ſuas Eccleſias conſecratas, maxime ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas, vel ſi defunctus ſit, aut ſi Epiſcopatum renunciauerit, aut depoſitus ſit. tr.1.reſ.142 §.2.p.92.& in reſ.143.ibid.

Ex priuilegio an Regulares poſſint ſolemniter benedicere ſuas Eccleſias, & Cœmeteria, ſi Epiſcopus nolit, aut negligat. tr.1.reſ.143.§ 1.p.92

* In indice primo poſito in principio huius tom.9. in tract.2. de *Immunitate Eccleſiaſtica* ſunt quampluimæ difficultates ſup. hoc verb. *Priuilegium.*

* In prædicto indice ex tract.7. de Poteſtate, & Priuilegiis Cardinalium. Vide plures quæſtiones pro Priuilegiis prædictorum Cardinalium.

Virtute priuilegiorum ſuorum an Regulares hodie poſſint abſoluere à cenſura incurſa ex fractione Bullæ Pij IV.& Greg.XV. pro tempore Conclauis. tract.7. r.119.§ 1.p.432

Vbi, quod priuilegiorum Regularium confirmatio ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictiuis operatur, vt priuilegia reuocata reſtituantur, & reualidentur. Et confirmatio facta vni Religioni valet pro omnibus aliis. ibid.§.2

Sed ex his ſequeretur, quod virtute ſuorum priuilegiorum poſſint Regulares hodie abſoluere à Caſibus Epiſcopo reſeruatis, non obſtantibus Decretis Clem. VIII.& Vrbani VIII. quod non approbatur. tract. 7. reſ.121.§.1.p.433

Et reſpondetur ad argumenta pro priuilegio Societatis Ieſu conceſſo à Greg.XIII. in Bulla, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem*. Et adducitur Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Vrbani VIII. reuocans tale priuilegium. ibid.§.3

Sed arguitur, quod caſus occulti vigore Concilij Trid. deſinunt eſſe Papales, & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus poſſint Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere toties, quoties. ibid.§.8.p.434

Priuilegiis vti non poteſt Epiſcopus Regularis, quibus

antea cum Religioſis vtebatur, quod idem eſt de Cardinali Religioſo. tr.7.reſ.120.§.2.p.432
Virtute priuilegij Bullæ Cruciatæ an poſſit abſolui innodatus cenſura Pij IV.& Greg.XV.lata pro tempore Conclauis. tr.7.reſ.122.§.1.p.435
Priuilegia Bullæ Cruciatæ nunquam cenſentur reuocata, etiam per Iubilæum anni Sancti,& etiam per publicationem Bullæ Cœnæ. ibid.§.2
* Vide verb. *Forum. Græcus. Hoſpes. Iudæus. Pauper. Perſona. Miſſam celebrare. Probare.*

Probabile.

* Vide verb. *Opinio. Probatio Ratio.*

Probabilitas.

* Vide verb. *Iudicium. Latitudo.*

Probare. Probatio.

Probatio concludens,& plena an requiratur de delicto exceptuato, priuſquam Epiſcopus tradat Curiæ ſæculari reum extractum ab Eccleſia, & non ſufficiant præſumptiones, indicia, & coniecturæ probabiles. tr.1.reſ.123. §.4.p.75
Et an in tali caſu ſufficiat probatio ſufficiens ad torturam pro delicto. tr.2.reſ.124.§.6.p.76
An probet conſuetudo immemorabilis extitiſſe priuilegium faciendi aliquid contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tr.2.reſ.8.§.1.p.101
An probetur prima Tonſura vnius teſtimonio. tr.2. reſ. 120.§.4.p.157
An probetur exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum, pro ſolutione, quæ fit Romanæ Eccleſiæ. tr.11.reſ.4. §.2.& ſeqq.p.466

Procedere.

Procedere contra animalia,& pecora Clericorum, & Religioſorum, quæ in alienis, paſcuis reperta fuerunt, an iudex laicus poſſit. tr.2.r.102.§.1.& ſeq.p.150
Procedere contra delictores laicos Religioſorum an Conſeruatores Religioſorum poſſint.tr.2.reſ.270.§.1. p.235
* Vide verb. *Miſſam audire.*

Proceſſare. Proceſſus.

Proceſſui facto à iudice laico an Epiſcopus debeat ſtare, vt ferat ſententiam, an reus debeat gaudere Eccleſiæ Immunitate necne. tr.1.reſ.124.§.1.p.75
Si proceſſat occulte iudex laicus Clericum in cauſa Criminali animo præſentandi proceſſum Pontifici, vel iudici Eccleſiaſtico, an incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ: tr.2.reſ.62 & 63. p.132
Proceſſus præbere an iudex Eccleſiaſticus teneatur in cauſis Eccleſiaſticis, aut miſti fori iudicibus ſæcularibus, à quibus auxilium petit.tr.2.reſ.299.§.1.& ſeqq. p.250
* Vide verb. *Teſtis.*

Proceſſio.

Si in proceſſione aliqua ortæ ſunt controuerſiæ inter confraternitates, an iudex laicus dirimere eas poſſit. tr.2.reſ.178.§.1.p.182
* Vide verb. *Intereſſe.*

Procurator.

* Vide verb. *Eligendum. Impeditus.*

Proditor. Proditorie.

Tanquam proditor an careat Immunitate Eccleſiæ, qui occidit inimicum ſuum reconciliatum.tr.1.reſ.82.§.1. p.49
Qui proditorie attentauit, voluit,& conatur occidere aliquem effectu,& morte caſu non ſequuta, an gaudeat Immunitate Eccleſiarum. tr.1.reſ.88.§.1.p.52
Qui proditorie vulnerauit, ſi mors ſequuta non fuerit, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ.tr.1.reſ.97.§.1.p.56
Qui proditorie ex propoſito,& ſub ſpe amicitiæ alapam alicui viro Nobili inferret, vel cum fuſtibus eum percuteret, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.98. §.1.ibid.
* Vide verb. *Falſum. Homicidium. Infidelis.*

Prœmium.

* Vide verb. *Mens.*

Proferre.

* Vide verb. *Verbum.*

Profeſſio Religionis.

* Vide verb. *Nouitius.*

Proficiſci.

* Vide verb. *Bellum.*

Prohibere. Prohibitum.

Prohibitum non eſt Sacro Collegio Cardinalium, Sede Apoſtolica vacante dare Reuerendas. tra.7.reſ.7.§.4 p.378
Prohibentur Epiſcopi à multis ante conſecrationem, quia Conſecratio alium de nouo Ordinem Epiſcopo confert. tr.7.reſ.11.§.1.p.380
A legibus quæ prohibent duo, vel plura beneficia ſimul habere, an Cardinales ſoluantur.tr.7.reſ.24.§.1.p.385
Prohibetur in Decreto Sacræ Congregationis ſub pœna priuationis Officij,& vocis actiuæ,& paſſiuæ Regularibus accedere ad Monaſteria Monialium. Quod Decretum Sacra Congregatio declarauit obligare ad mortale. tr.7.reſ.109.§.7.p.421
* Vide verb. *Bona temporalia, Extrahere. Feria ſexta Paraſceues. Fœdus. Impreſſio. Infans. Iuramentum. Lex. Miniſter iuſtitiæ. Negotiatio Paruitas materiæ. Pontifex. Prælatus Eccleſiaſticus. Pragmatica Synodus. Teſtari.*

Promiſſum. Promittere.

Qui promiſſum pro homicidio non acceptauit, aut quando promiſſio pretij vel mercedis non fuit certa, & ſpecifica, an ſit aſſaſſinus. tr.1.reſ.87.§.10.& ſeq.p.51
Qui promiſit dare ſicario aliquam in vxorem pro homicidio, an ſit aſſaſſinus. ibid.§.14.p.52
* Vide verb. *Pars.*

Promouere.

* Vide verb. *Maritus.*

Promulgare.

Promulgantes ſtatutum, ne bona immobilia alienentur in Eccleſias,& Eccleſiaſticas perſonas an incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ.tr.3. reſ.10.§.1.p.311
* Vide verb. *Inhibitoria. Publicare.*

Pronunciare.

* Vide verb. *Appellatio. Reus.*

Propoſitio.

In propoſitionum aſſignandis cenſuris præter hæreticales an Summus Pontifex poſſit errare.tr.5.reſ.10.§ 1. & ſeqq.p.350
* Vide verb. *Fides Catholica. Iudicium.*

Propoſitum.

* Vide verb. *Appenſate. Proditorie.*

Prorex.

* Vide verb. *Offendentes.*

Prerogatio.

* Vide verb. *Iuramentum. Iuriſdictio. Pragmatica.*

Protectio. Protector.

De protectionis, ſeu Clientelæ iure. tr. 11. per totum. p.463.& ſeq.
Vbi an protectioni alterius poſſit ſubditus ſe ſubiicere irrequiſito,& inconſulto Domino.
Vbi etiam agitur de Eminentiſſimis Cardinalibus, & Dominis Baronibus cum Stigmatibus Imperatoris, Regis Hiſpaniæ. Galliæ, &c. appoſitis in eorum Palatiis. tr.11.reſ.5.§.1.p.466

Protegere.

* Vide verb. *Genus. Perſona.*

Prouidere.

Prouidere an Cardinalis Epiſcopus poſſit beneficia reſeruata vacantia tempore ſui anteceſſoris non Cardinalis: Et quid è contra. tr.7.reſ.55.§.1.p.397
Prouideri an debeant à Cardinali ſimul cum Capitulo beneficia ſimultaneæ Collationis Epiſcopis & Capitulo vacantia in menſe Apoſtolico. tract.7.reſ.56.§.1. p.398

Et

Et quid in beneficiis alias reſeruatis. ibid.

* Vide verb. *Familia.Iuſpatronatus.*

Prouincia.

* Vide verb. *Legatus.Nuntius.*

Pubertas.

* Vide verb. *Annus.Impuberes.*

Publicare.

Publicando Bullam Cœnæ in Ciuitate,in qua degunt Epiſcopi,an ſatisfaciant, vel teneantur etiam extra Vrbem in Eccleſiis ſuæ iuriſdictionis publicare ſaltem per alios. tr.2.reſ.45.§.2.p.125

Et à dicta publicatione an Epiſcopi excuſentur ob minas & metum Principum,&c. ibid.§.2

* Vide verb. *Bulla Cœna.Edictum.Hæres. Lex. Prohibere. Promulgare.*

Puella.

Puellæ,quæ in Monaſterio Monialium educantur, ſi ad Eccleſiam Monaſterij confugiant pro delicto commiſſo,an gaudeant Immunitate. tr.1.reſ.37.§.2.p.29

* Vide verb. *Domus.Laicus.Lis.Teſtamentum.*

Pugnus.

* Vide verb. *Percutere.*

Puniendum. Punire.

Punire an poſſit iudex laicus reum, qui ſubdolis verbis, & fallaciis deceptus fuit ad egrediendum ab Eccleſia, vel an talis eius non amittat priuilegium immunitatis.tr.1.reſ.11.§.1. p.65

Puniendus an ſit à iudice laico Clericus, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis?Et an ſit degradandus,& Curiæ ſæculari tradendus. tr.2.reſ.54.& 55.p.129

Punire Clericum aſſaſſinum notorium an iudex laicus poſſit?Idem eſt de Clerico incorrigibili, & ſodomita notorio. tr.2.reſ.65.§.1.& ſeqq.p.133

Puniri non ſolum à iudice laico,ſed etiam à iudice Eccleſiaſtico an poſſit Clericus,qui in re aliqua in Tridentino *ſeſſ.23.c.6.*præſcripta deficit, ob idque foro laicali ſubiicitur. tr.2.reſ.120.§.3.p.157

Punire Clericos in Minoribus an iudex laicus poſſit? Vbi explanantur omnia,quæ Concilium Trid. *ſeſſ.23.c.6.* determinat,vt Clericus gaudeat priuilegio fori. tr.2. reſ.140.per totam.p.165

An puniendus ſit à iudice laico, qui beneficium habens deliquit,& poſtea matrimonium contrahit.tr.2.r.147. §.1.p.167

Idem eſt de Clerico coniugato,qui poſt commiſſum delictum factus eſt bigamus, aliud matrimonium iniens ibid.§.3

Punire Apoſtatas à Religione Catholica an iudex Eccleſiaſticus poſſit. tr.2.reſ.195.§.1.p.194

Puniri à iudice Eccleſiaſtico an poſſit laicus,ſi delinquat ſimul cum Clerico,maximè ſi præueniat.tr.2.reſ.286. & 287.p.243

Puniri à iudice Eccleſiaſtico an poſſit laicus delinquens in Eccleſia. tr.2.reſ.288.§.1.p.244

Punire laicum,qui crimen Sacrilegij commiſit, an poſſit iudex Eccleſiaſticus. tr.2.reſ.289.§.1.ibid.

Punire adulterum quando iudex Eccleſiaſticus poſſit? Vbi an hoc crimen ſit miſti fori. tract.2.reſ.290.§.1. p.245

Puniri à iudice laico non poteſt Clericus aſſaſſinus, niſi conſtet de qualitate aſſaſſini,& præcedat ſententia declaratoria iudicis Eccleſiaſtici. tr.2.reſ.328.§.9.p.276

Puniri & examinari à Fidei Quæſitoribus in noſtro ſacro Tribunali an poſſint iudices laici trahentesad ſua Tribunalia perſonas Eccleſiaſticas extra caſus à iure permiſſos. tr.2.reſ.345.§.7.p.304

Et quid de Scriptoribus id fieri poſſe docentibus. ibid.

Punire Epiſcopos,& Clericos in temporalitatibus Magiſtratus Regij non poſſunt. tr.3.reſ.15.§.3.p.316

Puniendus eſt in Tribunali S.Inquiſitionis, qui dixit quod B.Franciſcus de Borgia,& B.Caietanus non ſunt in Cœlo,& ſecus ſi diceret, non teneor credere B. Borgiam, & B.Caietanum eſſe in gloria. tr.5.reſ.22. §.8.p.364

Et quid, ſi diceret, ego non teneor credere B. Ignatium, & alium quemlibet S. Canonizatum eſſe in gloria. ibid.§.9

In puniendo Cardinali an Papa teneatur adhibere Collegium Cardinalium,vt ſimul cognoſcat, & iudicet. tr.7.reſ.84.§.*vnic*.p.402

* Vide verb.*Falſum.Familia.Filius.Forum. Habitus. Hæreſis.Ius.Iuſtitia.Laicus.Lex.Licentia.Miſcere. Mulcta. Notarius. Nouitius. Offendentes. Officium. Pœna.* vbi multa.*Prælatus Eccleſiaſticus.*

Q

Quæſitores Fidei.

* Vide verb. *Punire.*

Quæſtio.

QVæſtio ſpiritualis ſi incidit coram iudice ſæculari, remittere tenetur Eccleſiaſtico terminandam, neque poteſt præcipere, vt infra certum tempus illam expediat. tr.2.reſ.48.§.2.p.126

Quæſtio illa an authoritas vnius Doctoris viri docti, & pij faciat opinionem probabilem, quomodo intelligenda ſit. tr.2.reſ.340.§.1.& ſeq.p.296

* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Qualitas.

* Vide verb. *Offendentes.Familiares.*

Quantitas.

Qui quantitatem paruam pecuniæ accipit pro homicidio,an ſit aſſaſſinus. tr.1.reſ.87.§.11.p.52

Quænam quantitas ſanguinis requiratur,vt Eccleſia remaneat violata,& quænam quantitas ſeminis. tract.1. reſ.132.per totam.p.86.& ſeqq.

R

Ratiocinium.

* Vide verb. *Obligatus.*

Raptor.

RAptores virginum an ſint excludendi ab Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.33.§.1.p.26

* Vide verb. *Matrimonium.*

Ratio.

* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Ratum habere.

* Vide verb. *Offenſio.*

Reaſſumere.

* Vide verb. *Coniugatus Clericus Habitus.*

Receptatores.

* Vide verb. *Interficientes.*

Recipere.

Recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſuis titulis an Cardinales poſſint. tract.7.reſ.60.§.1. p.399

Recipientes aliquid per vſus illicitos à Cardinali Religioſo,& Epiſcopo Religioſo ex redditibus Eccleſiaſticis,an teneantur ad reſtitutionem. tra.7. reſ.84.§.2. p.406

* Vide verb. *Pontifex. Poteſtas.*

Recognoſcere.

* Vide verb.*Agnoſcere.Miniſter iuſtitiæ.*

Recollectum.

* Vide verb. *Prædium. Vendere.Vinum.*

Reconciliandum. Reconciliare. Reconciliatio.

* Vide verb.*Amicus.Eccleſia.Priuilegium.*

Reconuenire.

Reconueniri an poſſit Clericus coram iudice laico de re,

re,quæ non habet connexitatem cum petitione. tr.2. reſ.73.§.1.p.135
Vbi,quod in multis aliis caſibus Clericus coram iudice laico reconueniri non poteſt. §.2
Vbi etiam, quod quamuis Clericus poſſit reconueniri à laico,& teneatur ſtare ſententiæ, nihilominus ſequuta ſententia non poteſt à iudice laico ad ſoluendum cogi. §.4.p.136
* Vide verb. *Conuenire.*

Recordari.
* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Rectores.
* Vide verb. *Hoſpitale.*

Recuperare.
* Vide verb. *Res.*

Recurrere.
* Vide verb. *Religioſus. Vis.*

Recuſare.
Recuſari an poſſint Cardinales,ſi ſint iudices? Et quid ſi Cardinalis ſit iudex delegatus,& etiam Legatus à latere? Et quid,ſi ſint iudices alterius Cardinalis.tr.7. reſ.65.§.1.p.400

Reddendum. Reddere.
* Vide verb. *Iuramentum.*

Rediturus.
Si ſtatim rediturus ſit Siculus in Siciliam,an poſſit virtute Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano. tr.7.reſ.105.§.1.p.417
* Vide verb. *Infirmitas.*

Redditus.
* Vide verb. *Dominus. Iuramentum. Patrimonialia bona Religioſus.*

Redimere.
* Vide verb. *Oppidum. Pecunia.*

Regalia.
* Vide verb. *Vſurpans.*

Regium.
* Vide verb. *Inſigne.*

Regnum.
Regni Galliarum caſus, quos priuilegiatos appellant, an Bulla Cœnæ tollat, & de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliæ agitur. tr.2.reſ.6. §.*vnic.* p.100
In Regnis aliquibus an per aliquod priuilegium ſit Eccleſiaſticæ libertati derogatum. tractat.2.reſol.7.§.1. ibid.
Si re vera talia priuilegia exiſtant, an ſint per Bullam Cœnæ reuocata. ibid.§.3
A Regno an expelli poſſint Epiſcopi, & Eccleſiaſtici tanquam inobedientes mandatis Regiis, vel ex aliis delictis, tr.2.reſ.24.§.1.p.113
* Vide verb. *Auferre. Deponere. Detinere. Eiicere. Fructus. Inimicus. Iuramentum. Populus. Rex.*

Regula.
In Regulis Cancellariæ, quæ odioſæ ſunt, an Cardinales comprehendantur. tr.7.reſ.33.§.1.p.387
Regula octaua Cancellariæ excipiens Cardinales, an excipiat Cardinales à Curia abſentes? Et quid de Cardinalibus Titularibus de Vrbe.tr.7.reſ.34. per totam. p.388

Regulares.
Regulares an poſſint reconciliare eorum Eccleſias pollutas,& maxime ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas. tr.1.reſ.142.§.1.p.92
Et quid,& quanta ſit dieta. tr.1.reſ.143.§.3.ibid.
* Vide verb. *Apoſtata. Generalis. Grangia. Legatus. Monaſterium. Oratorium. Priuilegium. Prohibere. Religioſus.*

Reiicere.
* Vide verb. *Litera.*

Relaxare.
* Vide verb. *Iuramentum.*

Relegatus.
* Vide verb. *Frangere. Laicus.*

Religio.
In Religionum approbatione an I reſ.23.§.1.& ſeq.p.364
In Religionum approbatione non qua certitudine credendum eſt. tract.5. reſ.25.§.1. & ſeqq.p.366
* Vide verb. *Apoſtata. Ingreſſus. Maritus. Nouitius. Votum.*

Religioſus.
Religioſi an gaudeant Immunitate Eccleſiæ, ita vt eorum Superiores non poſſint extrahere illos ab Eccleſiis,& quid, ſi delinquant in propriis Monaſteriis. tr.1.reſ.36.§.1.& ſeqq.p.28
Et quid, ſi Religioſus effringeret Carcerem ſui Monaſterij,& aufugit in alienam Eccleſiam, vel Monaſterium,aut ad propriam. tr.1.reſ.37.§.1.ibid.
Et ſupponitur Religioſos gaudere Immunitate. ibidem.
Religioſum occidens,aut percutiens an gaudeat Immunitate. tr.1.reſ.78.§.1.p.47
Religioſus,ſi per appellationem, vel aliam viam intra Ordinem poſſit vitare vim ſibi iniuſte illatam, an incidat in cenſuras Bullæ Cœnæ,vel alterius,ſi ad iudices ſæculares,Regem, Proregem, vel Gubernatorem recurrat? Et quid e contra,ſi vim vitare non poſſit. tr.2.reſ.36.§.3.p.120
Vt Religioſus perdat priuilegium fori,quæ ſunt neceſſaria. tr.2.reſ.262.§.4.p.174
Et an dictus Religioſus à ſuo Superiore ſit degrandandus,& Curiæ ſæculari tradendus. ibid.§.10.p.176
Religioſi ex Societate Ieſu dimiſſi,ſi vxorem ducant,vel liberi maneant in ſæculo an poſſint puniri à iudice laico pro delicto in Religione commiſſo.tr.2.reſ.166. §.3.p.178
Religioſi veri an ſint Equites D.Iacobi,Alcantaræ,Calatrauæ,&c. & poſſint confiteri cum Sacerdote non approbato ab ordinario ſicut alij Regulares.tr.2.r.262 §.2.p.232
Religioſus conducens agros alienos an teneatur ſoluere gabellam ex fructibus inde perceptis. tr.2.reſ.264. §.1.p.232
A Religioſorum colonis partiariis an iudex laicus gabellas exigere poſſit. tr.2.reſ.269.§.1.p.234
Religioſorum colonus laicus pro eius portione Colonica an teneatur ſoluere decimas. tract.2.reſol.277.§.1. p.236
Quid eſt ſentiendum de priuilegio exemptionis decimarum conceſſo Societati Ieſu à Greg.XIII. de quo an gaudeat noſtra Religio. ibid.§.3.p.237
Vbi quod ſi in aliqua Prouincia Religioſi,& Moniales, & eorum coloni ſoluunt decimas, hoc forſitan euenit,quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum, ſecus vero minimè tenentur. ibid.
Religioſi Cardinales an ſoluantur à voto paupertatis,& efficiantur Domini redditium Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſæcularium, & ideo ſuperuacaneè conſumpta, & in vſus illicitos non teneantur reſtituere ab ipſis recipientes. tractat. 7. reſolut. 84. §.1. p.406
Idem eſt de Religioſis Epiſcopis. ibid.§.3
Religioſi Cardinales an teneantur ad vota, quæ præter tria ſubſtantialia emittuntur in Religionibus iuxta eorum ſtatuta. tr.7.reſ.85.§.1.ibid.
Religioſus Cardinalis an poſſit eſſe Compater in Baptiſmo,& Confirmatione? Idem eſt de Epiſcopis Religioſis. tr.7.reſ.87.§.1.p.407
* Vide verb. *Apoſtata. Conſeruator. Electio. Facultas. Grangia. Habitus. Iniuria. Miſcere. Monaſterium. Negotiatio Nouitius.*

Nouitius Oratorium. Procedere. Regulares.

Relinquere.

* Vide verb. *Electio, Eligere, Inuentarium. Mina. Pontifex.*

Reliquiæ Sanctorum.

Ad Reliquias Sanctorum, quæ proceſſionaliter feruntur, confugientes, an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tr. 1. reſ. 13. §. 1. p. 13.

Remanere.

Si remanerent in Conclaui tantum duo Cardinales, an poſſint adhuc eligere Pontificem. tract. 7. reſ. 10. §. 1. p. 380.

Et quid, ſi remaneret vnus tantum. ibid. §. 2

Et an dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſeipſum. ibid. §. 2

* Vide verb. *Conſecratum. Latitudo. Maritus. Pollutum.*

Remiſſio. Remittere.

Remittere an teneatur iudex laicus Clericum captum breuiori tempore, quam viginti horarum, ſi poſſit? Imo, an ſtatim eum remittere teneatur, alioquin incidat in excommunicationem. tract. 2. reſol. 113. §. 2. p. 154

Si remittatur aliqua cauſa ſpiritualis ad iudicem Eccleſiaſticum, an poſſit iudex ſæcularis, à quo remittitur, opponere exceptionem, & præfigere tempus, & terminum peremptorium, intra quem probare teneatur, & quid è conuerſo. tr. 2. reſ. 308. §. 3. p. 253

* Vide verb. *Familiaris. Lis. Obligatio. Quæſtio.*

Remuneratio.

Si in remunerationem conceſſum ſit priuilegium Principi laico cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas, an reuocari poſſit ſine iuſta cauſa. tract. 2. reſol. 43. §. 3. p. 124

Remuneratorium.

* Vide verb. *Imperator.*

Renouandum.

* Vide verb. *Parietes.*

Renuncians. Renunciare.

Renunciare exemptioni an Clericus poſſit non ſolum quoad negotia criminalia, ſed etiam Ciuilia? Et quid, ſi Clericus renunciauerit tali priuilegio de licentia Epiſcopi. tr. 2. reſ. 5. §. *vnic.* p. 99

Renunciare Papatum, adhuc Papa viuente, an poſſit, & alium Papam loco ſui eligere, id eſt, an exiſtens Papa poſſet alium deſignare. tractat. 6. reſol. 3. §. 11. p. 370

Vnde non poteſt Papa renunciare Papatui & deinde alium eligere. ibid. §. 12. p. 471

Renunciantes Cardinales Epiſcopatui an retineant facultatem conferendi beneficia in menſibus Papæ ex eius indulto. tr. 7. reſ. 60. §. 2. p. 399

* Vide verb. *Priuilegium.*

Reparatio.

Ad reparationem Eccleſiarum an Reges, vt executores Concilij Trid. poſſint compellere Clericos. tr. 2. reſ. 50. §. 1. p. 127

Idem eſt de Magiſtratibus Regiis. tract. 2. reſol. 51. §. 1. p. 128

Pro reparatione viarum, pontium fontium, murorum, & ſimilium, aut ſi graculi, vel vermes, aut locuſtæ, ſeu bruſchis naſcantur in vineis, & menſibus Clericorum, & pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & aliorum inundet, an Clerici teneantur. tract. 2. reſolut. 253. & 254. p. 226. & 227

Reperire.

* Vide verb. *Habitus.*

Reponere.

Reponere reum ab Eccleſia extractum in carceribus ſæcularibus nomine Epiſcopi, vt ibi tutius cuſtodiatur, an liceat iudicibus ſæcularibus in caſibus exceptis. tr. 1. reſ. 117. §. *Sed hic.* inſurgit. p. 70

Et quid, ſi dederit cautionem de Immunitate. ibid. in eodem §.

Reponendi ſunt in carceribus Eccleſiaſticis, & non in regiis carceribus laici criminoſi capti à iudicibus Eccleſiaſticis in delictis miſti fori. tract. 2. reſ. 301. §. 2. p. 251

Repreſaliæ.

Repreſaliæ an poſſint indici à iudice ſæculari contra perſonas Eccleſiaſticas. tract. 2. reſ. 16. §. *Et tandem.* p. 109

Reprobare. Reprobata.

Reprobatur ſingulis annis per Bullam Cœnæ conſuetudo etiam immemorabilis aduerſus exemptionem Eccleſiaſticam. tr. 2. reſ. 9. §. 3. p. 101

Reprobatæ ſunt in Concilio Trid. & aliis iuribus conſuetudines trahendi Clericos coram iudice laico etiam in Ciuilibus. tr. 2. reſ. 139. §. 2. p. 165

Requirere.

An requiratur ſententia iudicis declarantis locum ſacrum eſſe violatum, & pollutum. tract. 1. reſ. 137. §. 1. p. 90

Quot requirantur teſtes ad damnandum Cardinalem de crimine? Et quot teſtes, quando Cardinalis eſt Epiſcopus? Et quot teſtes, quando Cardinales ſunt Presbyteri? Et quot teſtes, quando ſunt Diaconi. tr. 7. reſ. 74. §. *vnic.* p. 402

* Vide verb. *Monitio. Obſeruantes. Probatio.*

Res.

De rebus temporalibus, ſeu prophanis an iudex Eccleſiaſticus cognoſcere poſſit, & è contra. tr. 2. reſ. 296. §. 1. p. 247

De rebus ſuis, quas ex profeſſione in Religione Cardinales Religioſi, & Epiſcopi Religioſi amiſerunt, an recuperent facultatem teſtandi, & de illis diſponendi. tr. 7. reſ. 84. §. 4. p. 406

* Vide verb. *Electio. Inuaſores. Lis. Poſſidere.*

Reſidentia.

A reſidentia an excuſentur Epiſcopi, quando Reges retinent eos pro Gubernatione alicuius Regni, vel Concilij? Vbi alia contingentia in dicto caſu. tract. 2. reſ. 27. §. 1. p. 115

Reſidentia Epiſcopi an ſit de iure diuino. ibidem. §. 4

Reſidentia Epiſcoporum an pertineat ad Principes ſæculares? Ne item Epiſcopi Eccleſiarum bona diſſipent? Ne decimas fructuum præterquam conſuetas exigant, & alia ſimilia faciant. tr. 2. reſ. 32. § 1. p. 117

A reſidentia an excuſentur Cardinales Epiſcopi, ſi Pontifici aſſiſtant. tr. 7. reſ. 35. §. 1. p. 388

Reſignatio, &c.

* Vide verb. *Beneficium. Poſſeſſio.*

Reſiſtens. Reſiſtere.

* Vide verb. *Impedire. Iuramentum. Iuriſdictio.*

Reſpectus.

Qui per reſpectum alicuius occidit alium, an ſit aſſaſſinus, ita vt Immunitate Eccleſiæ non gaudeat. tr. 1. reſ. 88. §. 2. p. 52

Reſpondere.

* Vide verb. *Audire. Citatum. Colloquutio.*

Reſpublica.

Reſpublica aliqua an licite exigat gabellas ab Eccleſiaſticis animo reſtituendi eas in fine anni. tractat. 2. reſ. 243. §. 1. p. 220

* Vide verb. *Augere. Deponere. Praditum.*

Reſpuere.

* Vide verb. *D. Petrus.*

Reſtituere, Reſtitutio &c.

Si non reſtituat reum Eccleſiæ, quæ ſpoliata eſt, iudex laicus non excuſatur, ſi extrahit reum ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, licet poſtea ſecuritatem tribuat, & iuramentum, non eſſe reum corporaliter puniendum. tractat. 1. reſolut. 117. §. *Et nota.* pag.70

Ad reſtitutionem omnium damnorum an iudex laicus teneatur, extrahens reum ab Eccleſia, ibid. §. *Quæro tertio.*

An reſtituendus ſit reus ab Eccleſia extractus, etiamſi poſt extractionem in carceribus v. g. iudicis laicalis commiſerit delictum pertinens ad forum ſæculare? ibidem, §. *Quæro quarto*, p.71.

Si reſtitutus eſt reus Eccleſiæ, & poſtea vult voluntarie ab ea exire, & tunc ſi à miniſtris laicis capitur, an Eccleſiæ Immunitate gaudeat. ibid. §. *Sed hanc.* poſt medium.

Ad reſtitutionem an teneantur Clerici, ſi vendant frumentum vltra pretium à lege, & Republica taxatum, tr.2.reſ.90.§.1.& ſeqq.p.141

A reſtitutionis debito an liberentur Principes laici colléctantes Clericos prætextu conſuetudinis, tr.2.r.239. §.1.p.219

Pro reſtitutione pecuniæ Clerico liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum Creditor anterior comparuerit, an iudex laicus non ſit competens ad cognoſcendum in tali caſu Clericum, ſed recurrendum ſit in tali caſu ad iudicem Eccleſiaſticum. tract. 2. reſ. 279. § 7.p.237

* Vide verb. *Depoſitum. Exire. Extractus, Extrahere. Poſſeſſio. Recipientes.*

Retinere.

* Vide verb. *Renuncians.*

Reuelans. Reuelare, &c.

Non reuelantes læſæ Maieſtatis crimen in Cardinales perpetratum an gaudeant Eccleſiæ Immunitate. tr.1. r.48.§.1.p.33

Idem eſt de non reuelantibus crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis. ibid.§.2

Reuelantes Cardinales ea, quæ in Conſiſtorio tractantur, an incidant in cenſuram reſeruatam Papæ. tract.7. reſ.20.§.1.p.383

Et quid, ſi reuelent ea, quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſſe ſub ſilentio fuerunt indicta. ibidem §.2

Vbi an in hanc cenſuram non incidas ſi ea, quæ tibi Cardinalis inique manifeſtauit, quæque à Pontifice accepit, reueles. §.4 p.384

Vbi etiam, quod ſi aliquis caſu, vel dolo audiret ea, quæ in Conſiſtorio acta, vel dicta ſunt, & aliis narret, & reuelet, non incidit in ſupradictam cenſuram. §.5

Reuerenda.

* Vide verb. *Prohibitum.*

Reuerentia.

* Vide verb. *Pœna.*

Reuocare. Reuocatum.

Reuocare priuilegium Immunitatis Eccleſiaſticæ an Principes, vel Summus Pontifex poſſint, dato etiam, quod hæc exemptio non ſit de iure diuino, ſed humano. tr.2.reſ.4.§.1.p.99

Reuocata an ſint per Bullam Cœnæ, ſi re vera exiſtant aliqua priuilegia in aliquibus Regnis contra exemptionem Clericorum. tract.2. reſolut.7. §.3. p.100

Reuocata an ſit per Bullam Cœnæ conſuetudo etiam fundata in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia. tra.2.reſ.8.§.1.& ſeqq. p.101

Reuocari an poſſit dicta Immunitas per conſuetudinem maximè ſi ſit immemorialis. tractat.2. reſ.9.§.1. ibid.

Reuocata an ſint concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege per Bullam Cœnæ. tract.2.reſol.12.§.1. p.103

Reuocari à Principe laico an poſſint concordata cum Summo Pontifice, & quid è contra. tractat. 2. reſ.13. §.1.ibid.

Reuocari an poſſit priuilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſo Principi laico, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit. tractat.2. reſolut. 43. § 1. p.124

Et quid, ſi dictum priuilegium conceſſum fuerit in remunerationem, & vim contractus. ibid.§.3

Reuocare an poſſint Imperatores, & alij Principes laici priuilegia Eccleſiæ conceſſa. ibid.

Reuocari poteſt priuilegium ab Eccleſia conceſſum Principibus laicis tanquam priuilegium conceſſum ſubditis, & non è contra. Ideo non poteſt Princeps laicus condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum priuilegium continebat, alioquin incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ. tr.2.reſ.196.& 197.p.195

Reuocari priuilegium conceſſum Eccleſiæ ab Imperatoribus, & Principibus non poteſt etiam propter ingratitudinem, quia eſt priuilegium remuneratorium, & cum ſit conceſſum non ſubditis, tranſit in vim contractus, ideo non eſt reuocabile. tr.2. r.325. §.3.p.267

Reuocata non cenſentur ea, quæ inſerta ſunt in corpore iuris, niſi fiat de ipſis expreſſa mentio. tract. 7. reſ.118.§.7.p.431.

* Vide verb. *Filius. Priuilegium.*

Reus.

Reus, qui priuatus eſt ob aliquod delictum Eccleſiæ Immunitate, an poſſit ab illa extrahi propter alia etiam delicta, quæ gaudent Immunitate. tract.1.r.27. §.*Quæro decimoquarto*.p.23

Reis aliquibus an deneganda ſit Immunitas Eccleſiarum etiamſi non commiſerint delicta in iure excepta. tr.1.reſ.26.§.1.p.19

Reus non poteſt in Eccleſia ſpoliari à iudice laico re furata, quam ſecum traxit, ſed recurrendum eſt ad iudicem Eccleſiaſticum. tractat.1. reſolut.57.§.3. p.37

* Vide verb. *Crimen. Delictum. Delinquens. Exire. Forum. Fugiens. Offendere. Vicarius.*

* Nota quod in indice primo poſito in principio huius tom.9. in tract.1. de *Immunitate Eccleſiæ*, implicite vel explicite ſunt aliæ plurimæ quæſtiones ſup. hoc verbo *Reus*, Ideo, ſi quærendo ibi quod deſideras, ita miſtum perlegis omnes difficultates præcitati tract. non pigebit.

Rex.

Circa crimen læſæ Maieſtatis pro gaudenda, vel non gaudenda Immunitate Eccleſiæ, vide notabilia in tractat. 1. à reſolut. 50. vſque ad 55. incluſiue. pag.34

Reges an in aliquo caſu ſint iudices exemptorum. tr.2. reſ.21.§.1.& ſeq.p.110

Rex an poſſit præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, vt eant cum ipſo ad bellum. tract.2. reſol.29. §.4 p.116

Reges an Epiſcopi, & Inquiſitores excommunicare poſſint. tr.2.reſ.46.§.1.p.125

Pro Regis primo introitu in Ciuitatem gabellas impoſitas an Eccleſiaſtici teneantur ſoluere. tract.2.reſ.251. §.1.p.226

Reges

Reges adoratione politica adoratos eſſe à populis demonſtratur. tr.4.reſ.5.§.1.p.314.

An à Regis ſententia non detur appellatio. tr. 7.r.66. §. 3.p.400

* Vide verb. *Deponere. Detinere. Epiſcopus.* Exterus. *Familiares. Feudatarius. Feudum. Forum. Fructus. Hoſpitale. Intromittere. Iuriſdictio. Lex. Mandatum. Matrimonium. Moneta Monopolium. Neceſſitas. Obſeruare. Oppidum. Pontifex. Poteſtas Princeps.* cum omnibus eius quæſtionibus, & notationibus. *Regnum. Reuocatum.*

Ritus.

Ritum portandi calceos Pontificis Cruce ſignatos introductum fuiſſe à tempore D.Syluestri demonſtratur. tr. 4. reſ.20. §.1.& ſeqq. p. 338

* Vide verb. *Perſona.*

Rixa. Rixandum.

* Vide verb. *Mutilare. Occidere. Sanguis.*

Rota Conclauis.

* Vide verb. *Ingreſſus. Litera.*

Rumpere.

* Vide verb. *Frangere. Relegatio.*

S

Sacculus.

* Vide verb. *Pollutum.*

Sacerdos.

SI antequam Sacerdotem delinquens tangeret à birruaris comprehenſus fuiſſet in cubiculo ægrotantis, vbi ad ipſum communicandum Sacerdos cum SS. Sacramento aduenilſet, an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ. 52.§.1.p.12

Et ſupponitur tangentem Sacerdotem, qui Euchariſtiam defert, gaudere Immunitate. ibid.§.2

Sacerdotem ambulantem apprehendens non gaudet Eccleſiæ Immunitate. tractat. 1. reſolut. 13. §. 1. pag.13

* Vide verb. *Licentia. Miſſam celebrare. Oleum ſanctum.*

Sacrificare. Sacrificium.

* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Sacrilegium.

Qui ſacrilegium commiſit, àn gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tractat. 1. reſol.77. §.2. p.47. & in reſol. 28. §. *Quæro ſexto* p.22

* Vide verb. *Forum.*

Sacriſtia.

Qui in Sacriſtia Eccleſiæ occidit aliquem ſub ſpe confugiendi ad Eccleſiam, & poſtea inuentus eſt in ea, an gaudeat eius Immunitate. tractat.1. reſol.71. §.3. pag.45

Sæculares, &c.

* In indice primo poſito in principio huius tom. 9. ſunt quamplures difficultates in tract. de *Immunitate Eccleſiæ*, & in tract. 2. de *Immunitate Eccleſiaſtica* ſuper his verbis, *Sæculares Principes*, *Sæculares Iudices & miniſtri. Sæcularis iuriſdictio.* Ideo require ibi quidquid occurrerit ita miſtum pro his verbis & titulis ſupradictorum tractatuum.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Iudex. Iuriſdictio, Miniſter Iuſtitiæ Operari. Ordinare. Princeps*

Saluaticus Clericus.

Saluatici Clerici, quamuis non gaudeant priuilegio Canonis, neque exemptione gabellarum, an tamen gaudeant priuilegio fori. tractat. 2. reſolut. 134.§.2. p. 162.

Saluum conductum.

* Vide verb. *Hæreticus.*

Sanguis.

Sanguinis copiam magnā extra Eccleſiam vulnus effundit illius, qui vulneratus fuit in Eccleſia, an Eccleſia remaneat polluta. tractat. 1. reſolut. 135.§.1. pag. 89

Si ſanguinis magna effuſio contingat in porta Eccleſiæ, an Eccleſia polluatur, tract. 1. reſol. 144 §. 9. p. 94

* Vide verb. *Effluere. Effuſio. Interdictum. Licentia. Percutere. Pœna. Pollutum. Quantitas.*

Sarracenus.

* Vide verb. *Infidelis.*

Satellites.

Satellites non poſſunt per vim in Eccleſia auferrre reo arma prohibita, aut rem furatam, ſi tradere reus recuſet. tr.1. reſ. 101. §.3.& ſeqq.p.58

Qui cum ſatellite ipſo per vim intrat in Eccleſiam, an gaudeat eius Immunitate; Et quid, ſi tunc, vt reus ſeſe è manibus ſatellitis eximat, illum vulnerat in Eccleſia cum magna ſanguinis effuſione. tr. 1.r. 103. & 104. p.58.& 59

Si à ſatellitibus captus affirmat ſe fuiſſe captum in loco ſacro illis autem negantibus? an cognitio huius rei ſpectet ad iudicem laicum. tract.1. reſol.120. §.1. pag.74

* Vide verb. *Birruarius.* Extractus. *Extrahens. Fugere.*

Satisfacere.

* Vide verb. *Publicare. Publicatio.*

Scala Eccleſiæ.

Scala Eccleſiæ an gaudeat Immunitate. tract. 1. reſol. 6. §.10. p.7

Qui in ſcalis Eccleſiæ committit homicidium, & poſtea inuentus eſt in Eccleſia, an gaudeat eius Immunitate? quid, ſi ſub eadem ſpe confugiendi ab Eccleſiam commiſit homicidium in ſcalis Eccleſiæ. tract.1. reſ.71.§.3.p.45

Scandaloſus.

Si ſcandaloſus, & impius, (quod Deus auertat,) Summus Pontifex fuiſſet, an adhuc adorandus eſſet à Chriſti fidelibus genuflexione, & pedum oſculatione. tr.4.reſ.16.§.1.& ſeq.p.335

Scandalum.

* Vide verb. *Miſſam celebrare. Negotium.*

Scelus.

* Vide verb. *Ius.*

Schiſmaticus.

Schiſmaticus an gaudeat Immunitate Eccleſiæ, tract.1. reſ.42.§.2. p.30

Scholares.

Scholares addiſcentes, & ſeruientes Eccleſiæ, quamuis primam Tonſuram non habeant, an gaudeant priuilegio fori. tr.2.reſ.133.§.5.p.162

Sciens.

Sciens tantum aliquos conſpiraſſe contra Cardinales, & illos non denunciet, & patefaciat, an incidat in excommunicationem. tractat. 7. reſolut. 81. §. 1. p.405

Et an teneatur eos reuelare, etiamſi per correctionem fraternam ſperetur emendatio. ibid.§.3.

Sclopetones.

Qui cum ſclopetone, ſeu archibuſeto armatus ad Eccleſiam confugit, an gaudeat eius Immunitate. tr. 1. reſ.99.§.1.p.56

Et quid, ſi alicubi conſuetudo eſſet in contrarium. ibidem. §.2

Sclopus.

* Vide verb. *Inimicus.*

Scribere.
* Vide verb. *Litera. Pœnitentiarius. Scriptio.*
Scriptiones vetita temp. Conclauis.
* In primo indice poſito in principio huius tom.9. in tract.7. requirere, quod deſideras ſup. hoc verb. in reſol.97 98.99.101. 102. 103.104. & 105. Et pro excommunicatione & eius abſolutione incurſa ſuper hoc lege ibi à r.112. vſque in finem prædicti Tractatus, vbi late, notabilia, & curioſa.
Scriptores.
* Vide verb. *Punire.*
Scriptum.
* Vide verb. *Litera.*
Scrutinium.
* Vide verb. *Demandare. Eligendum. Feria ſexta Paraſceues. Miſſam audire.*
Secta.
* Vide verb. *Fœdus.*
Secrete.
* Vide verb. *Palam.*
Securitas.
* Vide verb. *Cautio. Iuramentum.*
Sedes Vacans Apoſtolica.
* Vide verb. *Prohibitum.*
Seditioſum.
* Vide verb. *Eiicere.*
Semen.
* Vide verb. *Pollutio. Pollutum.*
Seminarium.
* Vide verb. *Domus. Murus.*
Senatus.
Senatus Panormitanus an licite exigat gabellas ab Eccleſiaſticis cum animo reſtituendi eas in fine anni. tr.2.reſ.243.§.1.p.220.
Sententia.
A ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere Immunitate Eccleſiæ an detur appellatio. tr.1.reſ.121. §.2.p.74
Et quid, ſi ſententia læta ſit in fauorem rei. ibid.
Et quid, ſi conſtet notorie de iniuſta ſententia. tract.1. reſ.118.§.*Vnde*.p.73
Sententia iudicis declarantis locum ſactum eſſe violatum, & pollutum an ſit neceſſaria. tr.1.r.137.§.1.p.90
Si ſententiæ iudicis laici nolit ſtare Clericus, quatenus illi ſe ſubiiciat, vt arbitro, tunc non poteſt iudex laicus illum per ſe cogere. tr.2.reſ.71.§.2.p.135
Sententiæ à iudcie laico latæ ſtare an teneatur Clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe compareat. tr.2.reſ.80.§.1.p.138
Sententiam ſuam ſequi contra bona Clericorum an iudex laicus poſſit in caſibus, in quibus in iudicio ſæculari actum eſt. tr.2.reſ.82.§.1.ibid.
Ante ſententiam aliam depoſitionis, vel degradationis iudicis Eccleſiaſtici, An Clerici in grauiſſimis delictis & criminibus ſe immiſcentes priuentur omni priuilegio fori. tr.2.reſ.318.§.1.p.273
Et quid, ſi non ſit incorrigibilis. ibid.§.4
Et quid, ſi non ſit incorrigibilis, etiamſi enormiſſimum crimen commiſerit. ibid.§.2.p.274
Si ſententia declaratoria iudicis Eccleſiaſtici non præceſſerit, & conſtet de qualitate aſſaſſiui, non poteſt Clericus aſſaſſinus à iudice ſæculari puniri. tract. 2. reſ. 328.§. 9.& ſeqq.p. 276.
In ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à Pontifice impoſita an Cardinales comprehendantur. tr. 7.reſ. 32. §. 1. p. 387
Sententiam degradationis ferre poteſt Cardinalis in Eccleſiis ſuis titularibus, quando Clericus eſt dignus depoſitione, actum vero Epiſcopo committere debet. tr. 7.reſ. 63. §.2. p.399
A ſententia Cardinalium an liceat appellare? Et quid à ſententia vnius Cardinalis? Et an à ſententia Regis, & Præfecti non detur appellatio. tract.7. reſ. 66 §.1.& ſeqq.p.400
Sententia an ſit ferenda in pari cauſa in fauorem Cardinalium. tr.7.reſ.73.§.1.p.402
* Vide verb. *Matrimonium. Proceſſus. Reconuenire.*
Sentire.
* Vide verb. *P. Michaël Rabardeus.*
Separatio.
Si de ſola ſeparatione coniugum ad tempus ob lepram, vel ob aliud impedimentum agitur, an ſolus iudex Eccleſiaſticus ſit competens. tract.2.reſ.291. §.3.p.245
* Vide verb. *Diuortium.*
Sepelire. Supultura.
* Vide verb. *Infans.*
Septum.
* Vide verb. *Infans.*
Sequeſtrare.
* Vide verb. *Nouitius. Puella.*
Sequi.
* Vide verb. *Forum.*
Seruare.
Seruare formam *Cap. Non minus*, an neceſſarium, ſit ſi Princeps impetret Bullam à Pontifice pro imponendis tributis Clericis. tr.2.reſ.250.§.2.p.225
* Vide verb. *Euchariſtia. Fidelitas. Intromittere.*
Seruientes. Seruire. Seruitium.
Vt ſeruiat ei, cui iniuriam intulit reus fugiens ad Eccleſiam, an iudices Eccleſiaſtici, vel laici condemnare illum poſſint. tr.1.reſ.126.§.2.p.80
Qui ad ſeruitium, & obſequium Monialium, aſſumpto habitu aliquo Religioſo, adhibentur ad petendum pro eis eleemoſynam, an gaudeant priuilegio Canonis. tr.2.reſ.163.§.4.p.177
Ne ſeruitia aliqua & obſequia laici exhibeant Clericis, an Principes laici ſtatuere poſſint. tract.2.reſ.215.§.1. p.207
* Vide verb. *Beneficium. Capellanus. Coniugatus. Clericus. Deſeruientes. Famulus. Feudum. Inſeruientes. Scholares.*
Seruus.
Serui, ſi fugiant ad Eccleſiam propter ſeruitium Dominorum, an gaudeant eius Immunitate. tr.1.reſ.69.§.1. p.44
Et an in aliquo caſu Eccleſia poſſit compellere Dominum ſeruum vendere. ibid.
Et quid eſt dicendum de ſeruis infidelibus non ſolum quoad gaudendum Immunitate Eccleſiæ, ſed etiam in Ordine ad iudicem. ibid.§.2
Serui perpetui Clericorum, etiamſi ſint Mauri, Turcæ, & à Catholica Eccleſia alieni, an gaudeant priuilegio fori. tr.2.reſ.160.§.4.p.173.& in reſ.161.p.174
Serui gaudent priuilegio conceſſo Domino. tr.8. reſ.3. §.2.p.443
* Vide verb. *Famulus. Superior ſæcularis.*
Sæuitia.
* Vide verb. *Seruus.*
Sicarius.
* Vide verb. *Promittere.*
Sicilia. Siculus.
* Vide verb. *Bulla Cruciata. Lacticinium.*
Signatum. Signum.
* Vide verb. *Calceus. Reuerentia.*
Sodomita.
Sodomita an gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Et quid, ſi in ipſa Eccleſia, vel Monaſterio ſodomia commiſſa eſſet. tr.1.reſ.27.§.*Quæro quarto*.p.21
Sodomitam Clericum notorium an iudex laicus punire poſſit. tr.2.reſ.65.§.3.p.133

Solemniter.

Anſolenniter ſit ab Epiſcopo denuo reconcilianda Eccleſia, quæ ſtetit in campo per longum tempus abſque tecto, & Ianua, & plena multis ſpurcitiis. tr.1. reſ. 138. §.1.p. 90

Soluere, id eſt liber fieri.

* Vide verb. *Hæres. Prohibere. Votum.*

Soluendum. Soluere. Solutio.

Soluere gabellas an teneatur emens Victualia pro filio Clerico, vel Capellano ſuæ familiæ. tr.2.r. 242. §.1. p.220

Soluere gabellas an Clerici teneantur, ſi Epiſcopus, & Clerus conſenſerunt, inconſulto Pontifice. tract.2. reſ.25.§.1. p. 225

Soluere collectam certam, & inuariabilem an teneatur Clericus impoſitam per ſtatutum ſuper aliqua bona laicorum, priuſquam ad eos perueniſſent.tr.2.r.258. §. 1.p.230

Soluere gabellam an teneatur Clericus, vel Religioſus conducens agros alienos ex fructibus inde perceptis. tr.2. reſ.264. §.1.p. 232

Quando ſoluere gabellas Clerici tenentur, an poſſit Superior laicus illos ad ſoluendum compellere. tract. 2. reſ. 268. §.1.p.234.

* Vide verb. *Decima. Exercitus. Extractio. Gabella. Introitus. Laudemium. Lex, Monialis. Negotiator. Pontifex. Prædium. Probare. Reconuenire. Religioſus. Reparatio.*

Sortilegium.

De ſortilegij crimine an iudices laici cognoſcere poſſint, quando hæreſim continet. tract. 2.reſol. 193 §. 2. p. 194

Spatium.

Spatium 20. horarum an quis alium captum ex iuſta cauſa detinere poſſit, & ipſum captum iudici præſentare? Et ſi illum ex iniuſta cauſa captum detinet, qua pœna puniri debeat. tract. 7. reſol. 64.§.1. p.399

* Vide verb. *Dies.*

Spectare.

An ſpectet ad iudicem laicum cognitio, ſi reus captus à iudice laico dicat ſe eſſe Clericum.tr.8.reſ. 120.§.3. p. 74

Spectat ad Epiſcopum ſine metu alicuius irregularitatis cognoſcere, an ſi aliquis ſit, vel non Clericus ſine vlla limitatione, an ſequatur poſtea mors. tr.1. reſ. 129.§. 3. p.84

* Vide verb. *Diffinire. Electio. Iuriſdictio. Lex. Lis. Locus. Satellites.*

Sperare.

* Vide verb. *Emendatio.*

Spes.

Qui ſub ſpe confugiendi ad Eccleſiam deliquit, vel occidit aliquem prope eam, vel in ſcalis, porticu, atrio Sacriſtia, vel ſuper tectum, vel oſtium Eccleſiæ, an poſtea gaudeat Immunitate. tract. 1.reſ.70.71.&. 72. p. 44.45.

* Vide verb. *Proditorie.*

Spoliare.

Spoliare Clericum exercentem venationem, aut Piſcationem Canibus, auibus, aut aliis inſtrumentis an iudex laicus poſſit. tr.2.reſ.117.§.3.p.156

* Vide verb. *Arma. Poſſeſſio Res furata.*

Spolium.

* Vide verb. *Iuramentum.*

Sponſalia.

In ſponſalium cauſis an iudex Eccleſiaſticus ſit competens? Et quid, ſi iuramento ſponſalia firmata ſunt? Vel an ſint ſaltim miſti fori. tractat.2. reſolut. 228. §. *vnic.* p.215

* Vide verb. *Puella.*

Spurcitia.

* Vide verb. *Solemniter.*

Stabile.

* Vide verb. *Bona temporalia.*

Standum.

Standum an ſit Declarationibus Cardinalium. tr.8.r.6. §.1.p.446

* Vide verb. *Oſtium. Proceſſus. Sententia.*

Status.

* Vide verb. *Perſona.*

Statuere. Statutum.

Statuto laicorum de cauſis compromittendis inter affines an ligentur Clerici, ita vt ipſi alios compellere poſſint ad compromittendum. tr.2. reſ. 78.§.3.p.137

Statuta laicorum proſunt Clericis, licet eis non æque noceant, vnde Clerici poſſunt vti ſtatutis, & conſuetudinibus laicorum quatenus concernunt eorum fauorem, non autem è contra. ibid.§.2

De ſtatutis aliquibus contra libertatem Eccleſiaſticam circa venditionem fructuum Clericorum.tr. 2.reſ.94. §.1. & ſeqq.p.144.

Statuto laicorum edicto ſuper iure, quod vocant *Congrui* an ligentur Clerici. tr.2.reſ.159.§.2. p.175

Se ſtatum de ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ confirmare Cardinali dicenti credendum eſt. tr.7.reſ.69. §. 3.p.401

Et quid, ſi dicat factum eſſe à Papa viuæ vocis oraculo. ibid.§.2

* Vide verb. *Articulus mortis. Concubina. Conuenire. Externus Forum. Impedire Ius. Obſeruare. Pater.*

* Nota quod in indice primo poſito in principio huius tom. 9. in tract.2. de Immunitate Eccleſiaſtica ſunt quamplures quæſtiones ſup. his verbis *Statuere. Statutum* ſignanter à reſ. 196.vſque ad 232.incluſiue.

* In præcitato indice ex tract. 3.de *Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium in eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas* lege omnes eius difficultates.

Stylus Curiæ.

* Vide verb. *Obligare.*

Euaſio.

* Vide verb. *Exire.*

Subuenire.

* Vide verb. *Pontifex.*

Subdere.

* Vide verb. *Superior ſæcularis.*

Subditus.

Quoad ſubditos an Princeps laicus poſſit inducere impedimenta dirimentia matrimonium. tract. 2.reſ. 340. §. 1.p.293

In non ſubditos ſtatutum prohibens alienationem bonorum immobilium an ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tract. 3.à reſol.6. vſque ad 19. vbi late. p. 308 & ſeqq.

* Vide verb. *Impedimentum. Imperator. prælatus. Regularis, protectio. Rex. Superior ſæcularis.*

Subiicere.

* Vide verb. *Arbiter. Iuriſdictio. Prælatus Eccleſiaſticus Prolatio, Sententiæ. Superior ſæcularis.*

Submittere.

* Vide verb. *Prælatus Eccleſiaſticus.*

Subſequens.

* Vide verb. *Conſuetudo. Obſeruantia.*

Subſidium.

Subſidium ferre promiſta, & communi Reipublicæ vtilitate, an in aliquo caſu teneantur Clerici, inconſulto Pontifice. tr.2.reſ.337.§.1.p.289

Pro ſubſidio aliquo à Pontifice impoſito an Cardinales ſoluere decimas teneantur.tract.7.reſol.30.§.1. p.386

Et quid de Cardinali penſionario pro rata penſionis. ibid. §. 2. p.387

Subſidium Charitatiuum an Cardinales exigere poſſint à ſuis titularibus Eccleſiis. tract.7. reſolut.45. §.1. p.390.
* Vide verb. *Patria.*

Subtrahendum.

* Vide verb. *Habitus.*

Succeſſio, Succeſſor.

Succeſſorem eligere an poſſit Papa. tract.6.reſ.1.2.& 3. p.368
Succeſſorem ſibi eligere an poſſit Epiſcopus ex diſpenſatione Pontificis. tr.6.reſ.3.§.9.p.370
Vbi aliqua alia circa ſupradicta.
Cum ſucceſſione futura Pontifex non poteſt Adiutorem adſciſcere. tr.6.reſ.4 §.1.p.371
*Vide verb. *D. Petrus*

Sufficere.

* Vide verb. *Probatio, Reus, Sanguis.*

Suffragari, Suffragium.

* Vide verb. *Eligere, Negare.*

Superior Eccleſiaſticus.

A Superiore ſuo Eccleſiaſtico an ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus Clericus, qui ſe miſcuit in criminibus enormibus. tractat. 2. reſolut. 162. §.10.& ſeq. p. 176
Si Superiori alicui Eccleſiaſtico Eremitæ profugi ſubiecti ſint, an gaudeant priuilegio fori. tr.2. reſ. 174. §. 1.p.181
* Vide verb. *Prælatus Eccleſiaſticus.*

Superior Regularis.

A ſuo Superiore Regulari an ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, Religioſus Profeſſus, qui miſcuit ſe in criminibus enormibus. tract. 2. reſol. 162. §. 10. p.174
* Vide verb. *Prælatus Regularis, priuilegium.*

Superior ſæcularis.

In Superiorum præiudicium nullatenus licet ſubditis contrahere, aut moliri quippiam, ex quo eis præiudicium aliquod oriatur. tractat. 11. reſol. 2.§. 1. p.464.
Item nec Ciuitas, aut populus quidem vniuerſus facere aliquid, aut ſtatuere poteſt in his, quæ tangunt ius Superioris in graue eius præiudicium. ibid. §. 2.
Nec inferior poteſt falcem imponere in eius, vel intereſſe Superioris. ibid.§.3
* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Superpelliceum

Cum ſuperpelliceo Diuinis intereſſe in diebus Dominicis an debeant Clerici in Minoribus ad gaudendum priuilegio fori. tractat.2. reſolution.138. §.1. p.164

Superſedere.

* Vide verb. *Præcipere.*

Supplere.

* Vide verb. *Negligentia.*

Supplicium.

Si ad ſupplicium reus per aliquam Eccleſiam ducatur, an gaudeat eius Immunitate. tract.1. reſolut.105.§.1. p.59
* Vide verb. *Damnatum, Obia.*

Suſpectum.

* Vide verb. *Hæreſis.*

Suſpendere, Suſpenſus.

Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, an gaudeat eius Immunitate. tr.1.reſ.27.§.*Quæro ſecundo*.p.21.
Suſpendere in ſuis titulis an Cardinales poſſint. tra. 7 reſ.39.§.1.p.389
* Vide verb. *Epiſcopus, Miſſam celebrare, Pœna, Sententia.*

Suſtinere.

* Vide verb. *Matrimonium.*

Sylueſter.

Sylueſtri doctrina de gabella ſoluenda à Clericis ſuper pane, vino, &c. an ſit vera. tractat.2.reſol.240.§.1. p.219
* Vide verb. *Ritus.*

Symonia, Symoniacus.

Simoniacus pro delicto Symoniæ confugiens ad Eccleſiam an ſit tutus. tractat.1. reſol. 27. *Quæro nono.* p.22
Per ſimoniam ordinatus an gaudeat priuilegio fori. tr.2.reſ.146.§.3.p.167
* Vide verb. *Actus. Epiſcopus.*

Synodus.

* Vide verb. *Habitus.*

T

Taberna, vulgo Zagato.

TAberna alia an ſit aperienda, in quam ſine tributo confluere poſſint Clerici ad emendum panem, vinum, oleum, &c. Et ſine onere vectigalis. tractat.2. reſ.244.§.3.p.221
* Vide verb. *Laicus, Locus, Vendere.*

Tacere.

Tacere ſine ſcrupulo an poſſit Cardinalis, quando in Conſiſtorio aliquid non bene determinatur. tract.7. reſ.18.§ 1.p.383
Et quid, quando maior pars Collegij Cardinalium contrarium approbat. ibid.§.2
Et ſupra dicta an intelligenda etiam ſint pro quocumque alio Collegio, Vniuerſitate, & Communitate. ibid.§.3

Tallus.

* Vide verb. *Pallium, Toga.*

Tangere.

* Vide verb. *Ictus, Munus, Parietes, Sacerdos, Veſtes.*

Taxa.

* Vide verb. *Lex, Vendere.*

Tectum.

Si ſupra tectum Eccleſiæ aliquis aufugiat, an gaudeat eius Immunitate. tract.1.reſ.10.§.4.p.11
Idem eſt de tecto Palatij Epiſcopalis, Domorum, Canonicorum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum huiuſmodi locorum. ibid.§.5.p.12
Qui ſuper tectum Eccleſiæ alium occidit, an gaudeat poſtea Immunitate. tr.1.reſ.72.§.2.p.45
* Vide verb. *Solemniter.*

Templum.

* Vide verb. *Benedicere, Conſecrare, Gentes, Iudæus.*

Temparale.

* Vide verb. *Dominium, Eximere, Pontifex.*

Temporalitas

* Vide verb. *Magiſtratus.*

Tempus.

Tempore careſtiæ an poſſint Magiſtratus ſæculares cogere Clericos, vt triticum vendant, vel vt aliquid faciant tempore peſtis. tractat. 2. reſolut. 89. §.1.p.140
Infra certum tempus ſtatutum mandans vendere bona Eccleſiæ relicta an ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. tr.3.reſ.1.& 2.p.305
* Vide verb. *Delictum, Detinere, Eccleſia, Electio, Eligere, Habitus, Hoſpitium, Imperator, Interdictum, Nouitius, Periculum, Remittere, Solemniter.*

Tenere.

* Vide verb. *Epiſcopus, Executores, Familia, Fugere.*

Tentare.

* Vide verb. *Attentare.*

Tergum.

Qui à tergo cum archibuſiis occidit inimicum ſuum, non dicitur proditor, ideo talis debet gaudere Immunitate Eccleſiæ tr.1. reſ.81.§.2.p.49

Terminus.

In terminis iuris communis qui occidit aliquem *Appenſate*, & animo præmeditato an ſit priuandus Eccleſiæ Immunitate. tractat. 1. reſolut. 79. § 3. p. 48

Terra.

* Vide verb. *Baro, Eiicere, Habitare, Locus.*

Territorium.

Territorium an habeant Epiſcopi. tract.2. reſol. 63. §. 2.p.41

Etſi in territorio Principis ſæcularis Eccleſia eſſe dicatur, tamen non propriè dicitur eſſe de eius territorio. tr.1.reſ.64.§.7 p. 42

Pro territorio an Epiſcopus habeat totam ſuam Diœceſim. tr.2.reſ.302.§ 3 p 251

* Vide verb. *Extrahere, Introducere, Odioſum.*

Tertia, Tertiarij.

Tertiariæ D. Franciſci, ſeu *Bizzoke*, ſeu *Beatæ*, vt vocant, an gaudeant priuilegio fori? Et quid de priuilegio Canonis? Et an poſſint conſequi legatum pro Monachatu. tr.2. reſ.175.§.1. p. 181

Et an gaudeant exemptione gabellarum. tract.2. reſ. 176. §. 2. p. 182

Tertiarii viri Ordinis Sancti Franciſci, & alii ſimiles, ſi collegialiter viuant, ſeu in Clauſtris habitent, an gaudeant priuilegio fori. tractat. 2. reſol. 175.§.2. p. 181

Teſtamentum, Teſtari.

Quando teſtamentum condidit laicus ad pias cauſas, vel Clericus inſtituit hæredem alium Clericum, an poſſit iudex Eccleſiaſticus dicta teſtamenta publicare. tr.2.reſ.191.§.1 p.193

Si in teſtamento relicta fuerit dos puellæ pauperi, an iudex Eccleſiaſticus de hoc cognoſcere poſſit.tr. 2. reſ. 232 §.2. p.216

Teſtandi facultas conceſſa Cardinalibus an expiret mortuo Pontifice, qui illam conceſſit. tr. 2. reſol. 92. §.1. p. 403

* Vide verb. *Facultas, Filia, Filius, Licentia, Miles, Pater, Res, Solemnitas.*

Teſtans. Teſtimonium, Teſtis.

Teſtis falſus, qui mediante pecunia corruptus falſum depoſuit, vnde innocens damnatus eſt ad mortem, an dicatur aſſaſſinus, ita vt priuetur Immunitate Eccleſiæ? Et quid ſi non mediante pecunia falſum depoſuerit. tract. 1. reſol. 27. §. *Quæro vndecimo*. p.23. & in reſ. 95. §.2.p.55

Teſtimonium falſum Clericus dicens coram iudice laico an poſſit ab eo puniri. tractat. 2. reſolut.66 §. 1.p. 133

Vbi, an vero ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio, poſſit laicus iudex per viam exemptionis cognoſcere de crimine Clerici §. 3. p. 134

Teſtimonio vnius an prima Tonſura probetur. tract. 2. reſ. 120. §.4.p.157

Teſtanti Cardinali de re aliqua an ſit credendum, etiam ſine iuramento. tract. 7. reſolut. 69. §. 1. p.401

Teſtimonium ferendi tantum, & non eligendi ius populus in electione Epiſcoporum an olim aliquando. habuerit. tract. 9. reſ.4. §. 1. & ſeqq.p. 453

* Vide verb. *Falſum, Familiares, Proceſſus, Requirere.*

Textus

Textus in *Cap. Filiis, & Nepotibus.* 17. *quæſt.* quomodo ſit explicandus. tractat. 2.reſolut. 59. §. 1.1. & ſeqq. p. 131

Theologus.

Theologorum non adhibito conſilio an Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra ſint infallibilia. tr.5. reſ. 5. §.1.& ſeqq.p. 345

Titulus.

* Quid facere poſſint Cardinales in ſuis titulis, Eccleſiis titularibus, in tract. 7. de Cardinalibus vide à reſ. 37. vſque ad 64. incluſiuè, vbi multas quæſtiones inuenies.

Titulum, & inſignia Regia Principibus de Eccleſia bene meritis an Pontifices concedere poſſint. tr.12. reſ. vnic.§. 1. p.468

* Vide verb. *Beneficium, Capellanus, Præſtimonium.*

Toga.

Togam, & pallium vſque ad talos an debeat portare Clericus in Minoribus, vt gaudeat priuilegio fori. tr.2. reſ. 125. §. 1 p.158

Tolerantia.

Tolerantia Summi Pontificis an adſit cum conſuetudine, ita vt Principes aliquid licitè efficiant aduerſus libertatem Eccleſiaſticam. tractat. 2. reſol. 10. §. 1 p. 102

Ex tolerantia Pontificis an excuſentur iudices laici aduocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas. tract.2. reſ. 41. §. 1.p. 123

Tollere.

Si tollatur per ſtatutum Clericis ea, quæ de iure communi ſibi competunt tanquam Ciues, an tale ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam. tract.2. reſ. 208. §.2.p.200

* Vide verb. *Auferre, Cedulones, Pœna, Portas Regnum.*

Tonſores monetæ.

* Vide verb. *Monetarius.*

Tonſura.

In Tonſura prima tantum Clericis conſtitutis an Princeps poſſit gabellas imponere. tractat.2. reſol.259. §.1.& ſeqq.p.230

Tonſuram primam an Cardinales conferre poſſint in ſuis titulis. tract.7.reſ.51.p.396

Et quid de Cardinali Presbytero, an ſuis familiaribus poſſit Tonſuram conferre. ibid.§.3

* Vide verb. *Coniugatus Clericus, Delictum, Habitus, Teſtimonium.*

Tracta.

* Vide verb. *Mox.*

Tractare.

* Vide verb. *Reuelare, &c.*

Tradendus, Tradere.

Tradendus an ſit Clericus Curiæ ſæculari, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis. tractat. 2. reſol. 55.§.1. p. 129

Tradendus an ſit Clericus Curiæ ſæculari, ſi enormiſſimum crimen commiſit, abſque eo quod ſit incorrigibilis. tr. 2. reſ. 328.§.5. p. 274

* Vide verb. *Conſtare, Curia ſæcularis, Irregularitas, Probatio, Reus*

Trahere.

* Vide verb. *Conſuetudo, Pupillus, Reus, Vidua.*

Transferre.

Transferre diem S.Beatificati, an liceat qui deſignatur pro celebratione Beatificationis dicti Sancti. tr.5. reſ. 21. §. 151. p.362

* Vide verb Lex.

Transgredi, Transgreſſio, Transgreſſor

* Vide verb. *Lex, Pœna, Punire.*

Tranſmittere.

* Vide verb. *Mandatum.*

Treuga.

* Vide verb. *Fœdus*

Tribuere.

Quænam Eccleſia tribuat ad eam confugientibus Immunitatem. tr.1.reſ. 6.§.1.p.5

* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Tributum.

Tributa exigere à Clericis an Ciuitas aliqua, vel Princeps poſſi', quia per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum eſt. tract. 2. reſol. 238. §. 1. p.219

Ad tributa,quæ imponuntur ad reficiendas vias,fontes, pontes,aut murum Ciuitatis , & ſimilia an Clerici teneantur. tract.2.reſ.249.§.1.p.225

* Vide verb. *Emphyteuta,Exactor , Fraudantes , Gabella, Grauare,Prædium,Vectigal.*

Triremis.

Ad triremes damnatus,ſi è carcere ad Eccleſiam fugiat, an gaudeat eius Immnnitate. tract.1.reſ.66.67. & 68. p.42

Ad triremes etiam in perpetuum , non tamen ad remigandum an iudices Eccleſiaſtici , vel ſæculares poſſint condemnare reum gaudentem Eccleſiæ Immunitate. tr.1.reſ.126.& 127.p.80

Triticum.

* Vide verb. *Vendere.*

Tunſio.

* Vide verb. *Pectus.*

Turca.

* Vide verb. *Infidelis.*

Turpe.

* Vide verb. *Conſuetudo.*

Turris.

Turris Cymbalorum Eccleſiæ an gaudeat Immunitate? Et quid,ſi ab Eccleſia ſit diſiuncta.tr.1.reſ.6.§.10. & in reſ.9.p.7.& 10

Tutor.

* Vide verb.*Curator,Mente captus,Minor.*

V

Vacantia, Vacare.

* Vide verb. *Beneficium Eccleſia.*

Valere, Valide, Validum.

* Hæc verba ſunt multum generalia pro plurimis quæſtionibus , & verbis huius indicis , ideo paſſim in illis aliquid inuenies , ſignanter vide verb. *Conſuetudo , Electio , Epiſcopus , Fœdus , Lex, Libertas conſcientia , Matrimonium , Statutum , Teſtamentum.*

Valor.

* Vide verb. *Moneta,Matrimonium,Pars.*

Valua.

Si Valuam Eccleſiæ delinquens apprehendat , an gaudeat eius Immunitate. tractat. 1. reſolut. 8. §. 9. p.110

Vaſſallus.

Vaſſalli Principis an re vera ſint,Clerici,& dici poſſint. tr.2.reſ.49.§.1.p.127.

* Vide verb. *Baro.*

Vectigal.

* Vide verb. *Gabella,Laicus, Locus , Taberna , Soluere, Tributum.*

Velle.

* Vide verb. *Proditorie.*

Venatio.

* Vide verb. *Auis,Canis,Exercens, Spoliare.*

Vendere.

Si vendant Eccleſiaſtici frumenta vltra pretium à Republica taxatum , an mortaliter peccent , & teneantur ad reſtitutionem, & poſſit illos iudex laicus punire pro tranſgreſſione. tract.2.reſol.90.91.& 92. p.141.& 142

Vendere vinum ad minutum an poſſint Clerici ? Et de aliquibus ſtatutis contra Immunitatem Eccleſiaſticam agitur. tractat. 2. reſolut. 94. §. 1. & ſeqq. p.144

* Vide verb. *Baro,Laicus,Magiſtratus,Menſura, Negotiatio,Oppidum,Pœna,Seruus,Tempus.*

Venenum.

Qui veneno aliquem occiderit , cum quo nulla præceſſit inimicitia,ſecus autem ſi inimicitia præceſſit , an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1. reſ.90.§.7. & ſeq.& in reſ.91.§.1.p.53.& 54

Si venenum aliquod quis vino conſecrando immiſcuiſſet,vt illius ſumptione moreretur Sacerdos , qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt , an Eccleſia violetur. tract.1.reſ.136.§.3.p.90

Venerari.

* Vide verb. *Ritus.*

Venire.

An veniant Cardinales in appellatione Clericorum, & in appellatione Curialis Vrbis Romæ. tr.7. reſ. 68. §.1.p.401

* Vide verb. *Vniuerſitas.*

Verbera.

Ad verbera condemnatus an gaudeat Immunitate Eccleſiæ. tr.1.reſ.67.§.2.p.43

Verbum.

Si verba iniurioſa aduerſus Clericum laicus emiſit , an laicus coram iudice Eccleſiaſtico conueniri poſſit. tr.2.reſ.289.§ 3.p.245

Si verba iniurioſa tantum quis in Cardinalem protulerit,an incurrat crimen læſæ Maieſtatis. tr.7. reſ.78. §.2.p.404

* Vide verb. *Eiſcere, Mens,Reus.*

Verecundia.

* Vide verb. *Inſultum.*

Vermis.

* Vide verb. *Reparatio.*

Verus.

Verum Pontificem , & verum Petri Succeſſorem eſſe hunc numero Innocentium X.an ſit omnino de Fide ? tr.5.reſ.6.7.& 8.p.346.& ſeqq.

Et ſi non eſſet verus Pontifex,an eius Decreta circa res Fidei haberent infallibilitatem. tract. 5. reſol. 8.§.1. p.349

* Vide verb. *Fides Catholica.*

Veſci.

* Vide verb. *Ferculum.*

Veſtis.

* Vide verb. Habitus Clericalis,*Ictus,Miniſter iuſtitia, Miſſam celebrare.*

Veteres.

* Vide verb. *Mos.*

Vetitum.

* Vide verb. *Aduocatio.*

Via.

* Vide verb. *Graſſator,Tributum,Violentia,Vis.*

Viaticum.

* Vide verb. *Euchariſtia,Miſſam celebrare.*

Vicarius Papa,Cardinalis, Epiſcopi,& Capituli Sede vacante.

Vicarius Capituli Sede vacante an habeat facultatem, quam habet Epiſcopus iudicandi , & definiendi , an reus in dubio debeat gaudere Immunitate Eccleſiæ,nec ne. tractat.1. reſolut.118.§. *Quæro primo* p.72

A Vicario Epiſcopi licentia obtenta ſi Clericus deſeruiat alicui Eccleſiæ,an gaudeat priuilegio fori. tr.2. reſ.137.§.1.p.164

Vicarius Cardinalis an poſſit in ſuis titulis fulminare cenſuras,vel reliqua facere , quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis. tr.7.reſ.39.§.1.p.389

Vicarius Cardinalis habens facultatem conferendi beneficia,

neficia, an poſſit illa conferre extra Diœceſim, quia de Cardinalibus non eſt difficultas. tract. 7. reſ. 58. §.1.p. 398

* Vide verb. *Familia. Familiares, Inhibere.*

Vices.

* Vide verb. *Demandare.*

Vicis.

* Vide verb. *Facultas.*

Victualia.

* Videre verb. *Emere*, *Pœna*, *Vendere.*

Vidua.

Viduæ Profeſſorum Doctorum, Medicorum, Studioſorum, &c. an gaudeant Immunitatis commoditate, id eſt priuilegio fori maritorum prædefunctorum. tr. 2. reſ. 157. § . p. 172

Viduæ, ſi fuerint oppreſſæ, an tunc etiam nulla data negligentia iudicis ſæcularis, an poſſint aduerſarios ſuos ad iudicem Eccleſiaſticum trahere, & in illius foro conuenire. tractat. 2. reſolut. 306. §. 1. p. 253

Et quid, ſi viduæ fuiſſent diuites. tract. 2. reſ. 307. §.2. ibid.

* Vide verb. *Vxor.*

Vinum.

* Vide verb. *Vendere*, *Venenum.*

Violantes, *Violare.*

Violantes Immunitatem Eccleſiarum an poſſint ab Epiſcopo abſolui. tr.1.reſ.2.§.1.p.3.

Et an tales incurrant cenſuram Bullæ Cœnæ. ibidem §. 16.p.3

Violantes Eccleſias, frangentes fores, vel comburendo eas an gaudeant Immunitate. tract. 1. reſol. 30. §. 1. p. 25.

* Vide verb. *Contrauenientes*, *Epiſcopus*, *Extractus*, *Interdictum*, *Ius*, *Lædentes*, *Miſſam celebrare*, *Polluere*, *quantitas*, *Venenum.*

Violentia.

Per viam violentiæ, vt vulgo dicitur, an Miniſtri Regij poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas. tr.2. reſ. 36. & 37.p.119.& 120

Et an Pontifex hanc praxim approbet, vel ſaltim ex conſuetudine immemorabili, vel coniuncta cum fama priuilegii. tr.2. reſ. 37. §.5.& ſeqq.p. 120

An violentiæ arcendæ cauſas an aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium. tract.2. reſol. 39. §.1. p. 123

* Vide verb. *Conſeruator*, *Electio*, *Epiſcopus*, *Extractus*, *Vis.*

Vir.

* Vide verb. *Tertiarius*, *Vxor.*

Virgo Beata.

Virginem Beatam blaſphemantes an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. tractatu 1. reſolutione 29. §. 1. p. 25

Virgo.

* Vide verb. *Raptor.*

Vis.

Pro vi tollenda an licitum ſit recurrere ad Regia tribunalia. tr. 2. reſ. 38. §. 1. p.122

Si in vim contractus conceſſum fuit Principi laico priuilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas, an reuocari poſſit ſine cauſa. tractat. 2. reſolut.43. §.3. p. 124

Si vis manifeſta fuerit facta Nouitio ex parte Religionis, quid eſt faciendum in ſequeſtrando illum in dicto caſu circa iudices ſæculares, Eccleſiaſticos, & Religionem. tr. 2. reſ. 3. p. 215

* Vide verb. *Extractus*, *Extrahere*, *Opinio probabilis*, *Religioſus*, *Reſiſtere*, *Satellites Statutum Subiicere.*

Viſitare.

* Vide verb. *Domus*, *Hoſpitale*, *Meretrix.*

Vita.

* Vide verb. *Clamare.*

Vitare.

* Vide verb. *Impedire*, *Religioſus.*

Viuentes, *Viuere.*

* Vide verb. *Oblatus: Redditus.*

Vnctio Extrema.

* Vide verb. *Licentia*, *Oleum ſanctum.*

Vniuerſitas.

* Vide verb. *Odioſum. Tacere.*

Vnus.

* Vide verb. *Remanere.*

Vocare.

Quare vocet ſe Summus Pontifex ſeruus ſeruorum Dei, demonſtratur. tract. 4. reſolut. 18. §. 1. & ſeqq. p. 337

Voluntas.

Voluntates vltimas an Cardinales in eorum titulis commutare poſſint, in quibus Epiſcopi poſſunt. reſpectu ſuorum ſubditorum. tract. 7. reſ. 41. §.1. p.390

* Vide verb. *Nouitius*, *Pater*, *Puella*, *Reuocare.*

Votum.

In voto an Cardinales diſpenſare poſſint in ſuis titulis. tr. 7. reſ. 38.§.1.p.389

A voto paupertatis an ſoluantur ſtatim Cardinales Religioſi, & Epiſcopi Religioſi, & efficiantur Domini reddituum Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium, & Epiſcoporum ſæcularium, ideo ſuperuacanee conſumpta, & in vſus illicitos, non tenentur reſtituere ab ipſis recipientes. tract. 7. reſ. 84. §. 1. p. 406

Ad vota, quæ præter tria ſubſtantialia emittuntur in Religionibus iuxta eorum ſtatuta, an Cardinales Religioſi, & Epiſcopi Religioſi teneantur. tract. 7. reſ. 85. §.1.ibid.

* Vide verb. *Habitus*

Vox.

* Vide verb. *Electio*, *Parentes.*

Vſura, *Vſurarius.*

* Vide verb. *Contractus*, *Forum*, *Iudæus*, *Superſedere.*

Vſurpans.

* Vide verb. *Iuriſdictio.*

Vſus, *Vtens*, *Vti.*

An vſu recepta ſit Conſtitutio Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum. tractat. 1. reſolut. 116. §. 13. p. 68

An vti poſſint Clerici priuilegiis, ſi Princeps ſtatueret, ne ſuis priuilegiis potiantur, qui ſubditi non ſunt. tractatu 2. reſolut. 208. §. 1. p. 200

Vti poſſunt Clerici de iure communi, & gaudere beneficio ſtatutorum, & priuilegiorum alicui Vniuerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum. tractatu 2. reſolutione 209. §. 5. p. 201. & in reſolut. 211. §. 1.& ſeq. p.202

De contrario vſu legum Pontificiarum, & de acceptatione, & publicatione illarum. tract. 2. reſ. 345. §. 1.p.302

Vſu perpetuo in Eccleſia Summum Pontificem ſemper adoratum fuiſſe genufluxione, & pedum oſculatione demonſtratur. tract.4. reſolut. 3.& 4.p. p. 322. & 323

Quare vtatur Pontifex non ſolum calceamento Cruce ſignato, ſed etiam coloris rubei. tract. 4. reſol. 19. §. 1. & ſeqq. p. 338

Vti ſignis Pontificiis an poſſint Cardinales in ſuis titulis.

titulis. tract.7. reſol.39. §.1.p.389
* Vide verb. *Conceſſio, Conſuetudo , Diſponere , Facultas , Gentes , Iudæus , Iuramentum , Miſſam celebrare , Negotiatio, Onus , Priuilegium , Recipientes, Statutum.*

Vtilitas.

Vt in vtilitatibus communibus Clerici collectari poſſint , quas conditiones requirit *Cap. Non minus , & Cap. Aduerſus de Immunit. Eccleſ.* tract. 2. reſol.248. §.1.& ſeqq.p.223
* Vide verb. *Mentio, Subſidium.*

Vulnerare , Vulnus.

Qui vulnerat aliquem , & reipſa confitenti Sacerdoti, an gaudeat Eccleſiæ Immunitate. tract.1.reſol.27.§. *Quæro duodecimo*.p.23
Qui vulnerat aliquem in Eccleſia etiam cum ſanguinis effuſione , ſine tamen alicuius membri mutilatione , an gaudeat Immunitate. tractat. 1. reſolut. 74. §.3.p.46
* Vide verb. *Effluere , Proditorie , Sanguis , Satellites.*

Vxor.

Si vxorem Clericus ducat poſt delictum , an puniri debeat à iudice Eccleſiaſtico , & non laico. tractat. 2. reſol.108.§.2.p.152
Vxor Clerici Græci , vel Latini in Minoribus conſtituti an gaudeat priuilegio fori in caſu , quo eius vir gaudet.tr.2.reſ.154.§. 1.p.170
Et an non ſolum viuente viro , ſed etiam mortuo durante viduitate,ita vt vxor Clerici , quæ commiſit homicidium viuo marito, vel durante viduitate , debeat conueniri coram Epiſcopo , non autem coram iudice ſæculari.ibidem §.2
Vxores Equitum D. Iacobi , Alcantaræ , Calatrauæ , &c. an gaudeant priuilegio fori , & exemptione gabellarum, non ſolum viuentibus viris , ſed etiam mortuis, durante viduitate. tractat.2.reſolut.156. §.4. p.171
Et ſi gabellas defraudent , non eſt illis deneganda abſolutio.ibid.§.5
Idem eſt de exemptione gabellarum Clerici coniugati. ibidem.
Vxores gaudent priuilegio conceſſo marito. tractat. 8. reſol.3.§.3.p.443
* Vide verb. *Offendentes , Maritus, Promittere, Superior ſæcularis.*

F I N I S.